GɛnÞ PobÞrÞ, Gɛbono Wurubuaarɛ Gi Yɛgɛ Mɔ-rɛ

Anyamesɛ Mɛ Wɔra Mɔ

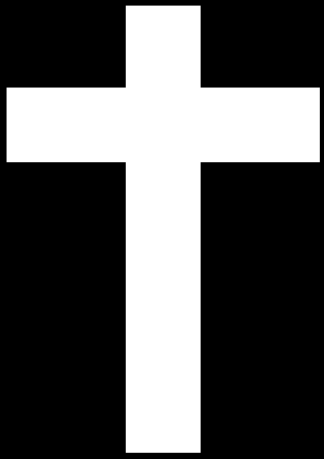

The New Testament in the Gikyode language

Gɛnƀ Pobƀrƀ, Gɛbono Wurubuaarɛ Gi Yɛgɛ Mɔ-rɛ Anyamesɛ Mɛ Wɔra Mɔ

The New Testament in the Gikyode language

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Gikyode

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
4cc402b4-139a-5f33-9af9-fbf62307f663

Contents

Matiyu 1
Maako 65
Luka 105
Gyɔn 175
Yesu Isɔɔ 225
Rom Awura 294
1 Korinti 327
2 Korinti 357
Galati 375
Efiso 386
Filipayi 397
Kolosiya 404
1 Tɛsalonika 411
2 Tɛsalonika 417
1 Timoti 421
2 Timoti 430
Taatusi 436
Filimon 440
Hiiburu 442
Gyeemesi 467
1 Piita 475
2 Piita 484
1 Gyɔn 490
2 Gyɔn 498
3 Gyɔn 499
Gyude 501
Gilɛɛnyiile 504

Matiyu
Ɔkalan Kɔnkɔnsɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Kyu Lii Yesu So Mɔ

Yesu Kirisito Gɛsu Gɛbono Dɔ Ɔ Lii Mɔ

1 Yesu Kirisito gi lii daa aye
Isirale awura Oloobu Deefidi ɔpaa
dɔ, ne Deefidi mɔ gi lii aye Isir-
ale awura aye-naana gyangbarasɛ
Aberaham ɔpaa dɔ. Ɔwolɛ baarɛ
dɔ gɛrɛ ne a ŋmarasɛ Yesu mɔ-
naanaana gɛkorogɛ gigyan so gi-
gyan so yela. A ŋmarasɛ mɔmɔ-
anyen lii aye Isirale awura ɔnaana
gyangbarasɛ aberɛ kpaa fo Yesu-
lɛɛ aberɛ dɔ de fɛ' nyɛ bii gɛsu
gɛbono dɔ Yesu Kirisito gi lii mɔ.
2 Oloobu Aberaham mɔ-bi ne n
gyɛ Ayisiki,
Ayisiki mɔ-bi ne n gyɛ Gyeekɔpo.
Gyeekɔpo mɔ-biana ne n gyɛ
Gyuda mɔ-rɛ mɔ-daana de
mɔ-tedɛana.
3 Gyuda mɔ-biana ne n gyɛ Pɛrɛsɛ
de Saara. (Mɔmɔ-nyi ne n
gyɛ Tamarɛ.)
Pɛrɛsɛ mɔ-bi ne n gyɛ Hɛsuron,
Hɛsuron mɔ-bi ne n gyɛ Ram.
4 Ram mɔ-bi ne n gyɛ Aminadabɛ,
Aminadabɛ mɔ-bi ne n gyɛ Naa-
son.
Naason mɔ-bi ne n gyɛ Salimon,
5 Salimon mɔ-bi ne n gyɛ Bowasɛ.
(Bowasɛ mɔ-nyi ne n gyɛ
Rahabɛ.)
Bowasɛ mɔ-bi ne n gyɛ Obɛdɛ.
(Mɔ-nyi ne n gyɛ Ruuti.)
Obɛdɛ mɔ-bi ne n gyɛ Gyɛsi,
6 Gyɛsi mɔ-bi ne n gyɛ Wura
Deefidi.
Wura Deefidi mɔ-bi ne n gyɛ
Solomon. (Nkana Solomon
mɔ-nyi mɔ-kuli ne n gyɛ
Yuraya.)
7 Solomon mɔ-bi ne n gyɛ
Rɛhobowan,
Rɛhobowan mɔ-bi ne n gyɛ Abi-
gya.
Abigya mɔ-bi ne n gyɛ Asa,
8 Asa mɔ-bi ne n gyɛ Gyehosafatɛ.
Gyehosafatɛ mɔ-bi ne n gyɛ Gy-
oram,
Gyoram mɔ-bi ne n gyɛ Usiya.
9 Usiya mɔ-bi ne n gyɛ Gyotam,
Gyotam mɔ-bi ne n gyɛ Ahasɛ.
Ahasɛ mɔ-bi ne n gyɛ Hɛsekaya,
10 Hɛsekaya mɔ-bi ne n gyɛ
Menasɛ.
Menasɛ mɔ-bi ne n gyɛ Amon,
Amon mɔ-bi ne n gyɛ Gyosaya.
11 Gyosaya mɔ-bi ne n gyɛ
Gyɛkoniya mɔ-rɛ mɔ-daa de
mɔ-tedɛana.
Gyɛkoniya baarɛ aberɛ dɔ ne Ba-
bilon awura mɛ nyise aye Isir-
ale awura adedaabo kpaa kyena
Babilon. 12 Mɛ bo Babilon mɔ,
Gyɛkoniya gi korogɛ Sɛɛletɛɛ.
Sɛɛletɛɛ mɔ-bi ne n gyɛ Seruba-
belɛ.
13 Serubabelɛ mɔ-bi ne n gyɛ Abi-
wudi,
Abiwudi mɔ-bi ne n gyɛ Eliyakim.
Eliyakim mɔ-bi ne n gyɛ Asoro.
14 Asoro mɔ-bi ne n gyɛ Sadokɛ.
Sadokɛ mɔ-bi ne n gyɛ Akim,
Akim mɔ-bi ne n gyɛ Eliwudi.
15 Eliwudi mɔ-bi ne n gyɛ Eliyeesa,
Eliyeesa mɔ-bi ne n gyɛ Matan.
Matan mɔ-bi ne n gyɛ Gyeekɔpo,
16 Gyeekɔpo mɔ-bi ne n gyɛ
Gyosɛfo, Mariya mɔ-kuli.
Mariya baarɛ ne n korogɛ Yesu
ɔbono ɔ gyɛ Kirisito mɔ. Mɔ ne
Wurubuaarɛ gi wolaa tɔgɛ yɛɛ ɔ
laa sun de ɔ' baa gyi gɛwura mɔ
Wurubuaarɛ adɛ so mɔ.
17 Imɔso aye-naana gyang-
barasɛ Aberaham gi korogɛ, ne
mɔ-bi gi baa korogɛ. Ne mɔ-naana
ɔbono gi korogɛ. Mɛ korogɛ-
korogɛ gɛnen gyan'gyan abara so
gikpadɔ gudu ginan pɛi ne i baa
korogɛ Wura Deefidi. Gɛnen kee
ne Deefidi gi korogɛ, ne mɔ-bi gi
baa korogɛ, ne mɔ-naana ɔbono
gi baa korogɛ. Mɛ korogɛ-korogɛ
gɛnen gyan'gyan abara so gikpadɔ

gudu ginan pɛi ne Babilon awura
mɛ nyise aye Gyuda awura
adedaabo kpaa kyena Babilon
ɔsowolɛ so mɔ. Gɛnen kee ne
lii ibono mɛ kpe Babilon gɛnen
mɔ, ɔnaana ɔbono ɔ tɛ gɛnen owi
ɔbono dɔ mɔ gi korogɛ, ne mɔ-
bi gi baa korogɛ. Ne mɔ-naana
ɔbono gi korogɛ. Mɛ korogɛ-
korogɛ gɛnen gyan'gyan abara
so gikpadɔ gudu ginan pɛi ne i
kyu korogɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi
wolaa tɔgɛ yɛɛ ɔ laa sun de ɔ' baa
gyi gɛwura mɔ Wurubuaarɛ adɛ
so mɔ.

Gyosɛfo Gi Kuu Oderi Wu Yesu Gɛkorogɛ Ilaa

18 Fɛ' nu gɛnɔɔbono i ba ne
mɛ kyu korogɛ Yesu Kirisito mɔ.
Imɔ ne nan baa tɔgɛ faa. Owi
ɔbono Gyosɛfo kya yɛ Yesu mɔ-
nyi Mariya ne mɛŋ ti dɛ de abara
mɔ, mɛ san wu daa yɛɛ Mariya laa
korogɛ gɛbii naa de Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ so. 19 Gyosɛfo, Mariya
mɔ-kuli mɔ, gyɛ isa ɔbono ɔ kya
gyi gɛsintin sa Wurubuaarɛ, ne ɔŋ
kya laarɛ fɛɛ ɔkyii mɔ o' gyi ipeeli
sansana. Imɔso o kyu gɛwɔnsa
yɛɛ ɔ laa kine mɔ ŋara dɔ. 20 Ɔ kya
sa gɛnen gɛwɔnsa gɛdɛ mɔ, ɔ naa
dɛ ginsi gidɛ, ne Wurubuaarɛ dɔ
ɔsɔɔ ɔko gi ba mɔ asɛ oderi dɔ, ne
ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Gyosɛfo, Wura
Deefidi mɔ-naana, gɛŋ sa fo' selɛ
yɛɛ foŋ baa dena fo-ka Mariya.
Ɔtɔ ɔbono ɔ dɛ faa, Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ ne n yɛgɛ ne ɔ dɛ mɔ.
21 Ɔnyen ne ɔ laa korogɛ, ne fo
laa yela mɔ-ginyen yɛɛ Yesu, i kya
nyiile yɛɛ ɔ laa mɔlɛgɛ mɔ-adɛ lii
mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ."

22 Mariya ilaa idɛ pɛwu i ba daa
de i' nyɛ kyena de Wurubuaarɛ
agyɛbi abono ɔ wolaa tɔgɛ yela
dedaa mɔ. Ɔ wolaa tɔgɛ imɔ yela
naa de mɔ-ikalan ɔtɔgɛbo mɔ so
yɛɛ,

23 "Ɔbono ɔ mɛŋ nyi ɔnyen mɔ
laa da ɔtɔ de ɔ' korogɛ gɛbii
nyensɛɛ,
ne mɛ laa terɛ gɛmɔ yɛɛ
Imanuɛlɛ."

(Imanuɛlɛ gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ "Wu-
rubuaarɛ bo aye asɛ.")

24 Gyosɛfo gi kyingi mɔ, o kyule
ilaa ibono Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ
mɔ gi tɔgɛ mɔ mɔ, ne o kyu
Mariya dena. 25 Mɔ-rɛ mɔ berɛ,
mɛ mɛŋ dɛ ginyen de gikyii kaa-
borɛ ɔ korogɛ gɛbii mɔ. Ne
Gyosɛfo gi yela mɔ-ginyen yɛɛ
Yesu.

2

Abelɛnsɛ Ako Mɛ Ba De Mɛ' Baa Faala Yesu

1 Mɛ korogɛ Yesu daa
Bɛtelɛhɛm, Gyudiya gɛsinkpan so
owi ɔbono Hɛrodɛ gyɛ Gyudiya
wura mɔ. Mɛ korogɛ mɔ mɔ,
abelɛnsɛ abono mɛ nyi agyɛkpebi
ilaa mɔ ako mɛ lii de owi
ɔbaaliiten so ba Gyɛrusalem
ɔsowolɛ so. 2 Mɛ baa taasɛ yɛɛ,
"A' kerɛ gɛbii gɛbono mɛ korogɛ
ne gɛ laa baa gyi gɛwura sa Gyuda
awura mɔ. A wu gɛmɔ-gigyɛkpebi
gi baa lii de owi ɔbaaliiten so. Imɔ
ne a ba de a' baa ŋmii gɛmɔ de a'
kyu buubuu ɔbono ɔ gyɛ gɛmɔ-lɛɛ
mɔ kyu sa gɛmɔ faa."

3 Wura Hɛrodɛ gi nu ilaa ibono
so mɛ naa mɔ, i kyogedɛ mɔ-
gisen dɔ. Gɛnen kee ne i kyogedɛ
Gyɛrusalem awura mɔ pɛwu asen
dɔ ne. 4 Wura Hɛrodɛ gi terɛ Wu-
rubuaarɛ asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ
de mɔmɔ Gyuda awura nbara
aŋmarasɛbo mɔ pɛwu baa gyan.
Ne ɔ taasɛ ɔmɔ yɛɛ, "Nyamesɛ
ɔbono mɛ ŋmarasɛ mɔ-ilaa yela
yɛɛ Wurubuaarɛ laa sun de ɔ' baa
gyi gɛwura aye pɛwu so mɔ, fonɛ
ne mɛ laa korogɛ mɔ?" 5 Ne mɛ lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, "Mɛ laa korogɛ mɔ daa
Bɛtelɛhɛm, Gyudiya gɛsinkpan so.
I kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ gi
wolaa yɛgɛ mɔ-ikalan ɔtɔgɛbo ɔko
gi ŋmarasɛ Bɛtelɛhɛm ɔsowolɛ
mɔ so ilaa yela. 6 Ɔ ŋmarasɛ yɛɛ,

‘Fo, Bɛtelɛhɛm, Gyudiya
gɛsinkpan so ɔsowolɛ,
Gyudiya isowolɛ dɔ mɔ, mɛ
kya kyu fo yɛɛ foŋ gyɛ
ɔsowolɛ gbaa ɔko.
Iŋ gyɛ gɛnen.
Fo mɔ dɔ ne mɛ laa korogɛ wura
belɛ.
Mɔ ne nan kerɛ Wurubuaarɛ adɛ
Isirale awura mɔ so.’ ”
7 Hɛrodɛ adɛ mɔ mɛ tɔgɛ mɔ
gɛnen mɔ, ɔ terɛ asafo mɔ lii nkan,
ne ɔ taasɛ ɔmɔ de ɔ' bii aberɛ
abono mɛ wu gigyɛkpebi mɔ gi lii
mɔ. 8 Mɛ tɔgɛ mɔ mɔ, o nyiile
ɔmɔ yɛɛ mɛ' kpe Bɛtelɛhɛm, ne
ɔ tɔgɛ dengɛ ɔmɔ-ansi yɛɛ, “Fɛ'
kpaa laarɛ gɛbii mɔ dandan. Fɛ
wu gɛmɔ mɔ, fɛ' yɛgɛ me-aso a' nu
de me kee n' kpaa ŋmii gɛmɔ de n'
kyu buubuu ɔbono ɔ gyɛ gɛmɔ-lɛɛ
mɔ sa gɛmɔ.”
9 Asafo mɔ mɛ nu Wura Hɛrodɛ
ilaa tɔgɛsɛ mɔ, ne mɛ kyon.
Mɛ kya kpe mɔ, mɛ kii wu
gigyɛkpebi gibono mɛ wolaa wu
owi ɔbaaliiten so mɔ gi gyangbara
gi sa ɔmɔ. Aberɛ abono gi fo
nfono gɛbii mɔ gɛ bo mɔ, gi yelɛ.
10 Mɛ wu gigyɛkpebi mɔ gi yelɛ
gɛnen mɔ, i wɔra ɔmɔ ɔkon gikyɔ
kyɔde. 11 Mɛ loo gɛten mɔ dɔ, ne
mɛ wu gɛbii mɔ gɛmɔ-rɛ gɛmɔ-
nyi Mariya. Mɛ wu gɛmɔ mɔ, mɛ
ŋmii gɛmɔ ne mɛ kyu buubuu sa
gɛmɔ. Mɛ bugi mɔmɔ-atɔ ne mɛ
lɛɛ ilaa boɔgyalonsɛ sa gɛmɔ. Ilaa
mɔ ne n gyɛ sika kɔkɔɔ de onufuii
de gitikee.
12 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Wu-
rubuaarɛ gi ka sa asafo mɔ oderi
dɔ yɛɛ mɛŋ' baa kii naa de Hɛrodɛ
asɛ. Imɔso mɛ kyu de ɔkpa ban-
ban ɔko kpe gɛwi.

Mɛ Kyu Kyokyoo Mɔ Selɛ Kpe Igyipiti

13 Asafo mɔ mɛ kyon mɔ, imɔ
gɛnyɛ mɔ Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ
ɔko gi ba Gyosɛfo asɛ oderi dɔ baa
tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Koso puru gɛbii mɔ
gɛmɔ-rɛ gɛmɔ-nyi de fɛ' selɛ kpe
Igyipiti gɛsinkpan so. Fɛ' kyena
nno kaaborɛ aberɛ abono nan
tɔgɛ fo yɛɛ fɛ' kii ba. Wura Hɛrodɛ
kya laarɛ gɛbii mɔ imɔɔten.”
14 Imɔso Gyosɛfo gi koso ne o
puru gɛbii mɔ gɛmɔ-rɛ gɛmɔ-nyi
gɛnyɛ gɛbono selɛ kpe Igyipiti.
15 Mɛ kyena nno kaaborɛ Wura
Hɛrodɛ gi wu'. Mɛ kyu gɛbii mɔ
kpe Igyipiti gɛnen mɔ, ilaa ibono
Wurubuaarɛ gi wolaa tɔgɛ yela
naa de mɔ-ikalan ɔtɔgɛbo mɔ so
mɔ i yɛgɛ i ba gɛsintin. I kya
nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ gi wolaa
tɔgɛ yela yɛɛ,
“Nɛ terɛ me-bi lii Igyipiti
gɛsinkpan so.”

Mɛ Mɔɔ Nbii

16 Wura Hɛrodɛ gi wu yɛɛ asafo
mɔ mɛ penɛ mɔ mɛŋ baa naa de
mɔ asɛ mɔ, i wɔra mɔ ginyadon
gikyɔ kyɔde. Imɔso o sun asa,
ne mɛ kpe Bɛtelɛhɛm ɔsowolɛ
mɔ-rɛ mɔ-nsowolɛbi pɛwu ibono
i kyaabɔɔ mɔ mɔ, ne mɛ mɔɔ nbii
nyensɛ nbono pɛwu gi fo nsi nnyɔ
kyu kpelegɛ mɔ. I kya nyiile yɛɛ
Hɛrodɛ gi nu lii asafo mɔ asɛ yɛɛ
gigyɛkpebi mɔ gi lii mɔ, imɔ-nsi
nnyɔ ne. 17 Kyu naa de nbii ndɛ
lɛwu so ne ilaa ibono Wurubuaarɛ
ikalan ɔtɔgɛbo Gyɛrɛmaya mɔ gi
tɔgɛ yela mɔ i ba gɛsintin. I
kya nyiile yɛɛ Gyɛrɛmaya baarɛ
gi wolaa wu asa gikpen giko lɛwu
ilaa tɔgɛ yela yɛɛ,
18 “Mɛ nu osulon Rama ɔsowolɛ
so.
Ako mɛ kya su ne mɛ kya saawo
ken-ken.
Oloobu Reekyɛlɛ mɔ-naanaana ne
n kya su ma-a sa mɔmɔ-
biana.
Mɛ tɔgɛ wɔra mɔmɔ kpon. Mɛ
mɛŋ nu.
I kya nyiile yɛɛ mɔmɔ-biana mɛŋ
baa mɛ bo no.”

Mɛ Lii Igyipiti Kpe Nasarɛtɛ

19 Wura Hɛrodɛ lɛwu gɛmara
mɔ, Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔko gi
baa lɛɛ mɔ-nyoro nyiile Gyosɛfo

oderi dɔ Igyipiti. 20 Ne ɔ tɔgɛ mɔ
yɛɛ, “Koso, puru gɛbii mɔ gɛmɔ-rɛ
gɛmɔ-nyi de fo' kii kpe Isirale
gɛsinkpan so. Abono nkana mɛ
kya laarɛ gɛbii mɔ-imɔɔten mɔ mɛ
wu'.” 21 Gɛnen so Gyosɛfo gi koso
puru gɛbii mɔ gɛmɔ-rɛ gɛmɔ-nyi
kii kpe Isirale gɛsinkpan so.
22 Ɔ fo nno mɔ, o nu yɛɛ Hɛrodɛ
lɛwu gɛmara mɔ, mɔ-bi Areki-
losɛ ne n yii mɔ-sɛ giyaa Gyudiya
gibaafon so. O nu gɛnen mɔ, i
wɔra mɔ gifuu yɛɛ mɛ' kii kpe nno
kpaa kyena. Ne Wurubuaarɛ gi
gya mɔ oderi dɔ yɛɛ ɔŋ sa o' kpe
nno. Imɔso mɛ bagɛ kpe Galeli
gibaafon so. 23 Mɛ fo nno mɔ,
mɛ kpaa kyena ɔsowolɛ ɔko so mɛ
kya terɛ mɔ yɛɛ Nasarɛtɛ. Mɛ kyu
gɛbii mɔ kpaa kyena nno gɛnen
mɔ, i yɛgɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ mɛ wolaa tɔgɛ
kyu lii gɛmɔ so mɔ i ba gɛsintin. I
kya nyiile yɛɛ mɛ wolaa tɔgɛ yela
yɛɛ,
“Mɛ laa terɛ mɔ yɛɛ Nasarɛtɛnyen.”

3

Gyɔn Gi Tɔgɛ Tɔgɛ Sa Asa

Yɛɛ Mɛ' Lɔrɔ Mɔmɔ-Gɛkyena Dɔ Gyoo Wurubuaarɛ

1 Gɛnen owi ɔbono mɔ, Gyɔn
ɔbono ɔ baa gyere asa Wu-
rubuaarɛ sagyere mɔ gi kpe ɔ tɛ
Gyudiya gipen dɔ ɔ kya tɔgɛ ɔ sa
abono mɛ kya kpe mɔ asɛ mɔ yɛɛ,
2 “Fɛ' nu fɛye-nyoro gɛsɛ de fɛ'
kyɛɛgɛ lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ.
Idɛ kon ne Wurubuaarɛ laa yɛgɛ
mɔ-gɛwuragyi dɔ akyenabi a' ba
asa dɔ.”
3 Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo,
Isaya, gi wolaa wu Gyɔn baarɛ ilaa
ŋmarasɛ yela yɛɛ,
“Asa mɛ laa nu ɔko gigyɛbi' gipen
dɔ
ɔ laa kpen ɔ kya tɔgɛ yɛɛ,
‘Fɛ' lɔrɔ fɛye-gɛkyena dɔ gyoo
Wurubuaarɛ
de ɔ' nyɛ naa de ɔkpa ntintin
ba fɛye asɛ.’ ”
4 Gyɔn gɛgbɛ suusɛ mɔ, mɛ kyu
daa gɛkpatitii ifuu kyu luo gɛmɔ,
ne o kyu gɛbuɛ ɔwolɛ wɔra liide.
Mɔ-ilaa gyisɛ ne n gyɛ nkpenfuree
nko oyuduu de ŋmasan.

5 Ɔ bo gipen mɔ dɔ nno mɔ,
asa sakyɔ mɛ kya lii Gyɛrusalem
ɔsowolɛ so, Gyudiya gɛsinkpan
pɛwu so, de gɛsinkpan gɛbono gɛ
kyaabɔɔ Gyɔɔdan ɔbon mɔ pɛwu
so mɛ kya kpe mɔ asɛ. 6 Mɛ kya
kpaa lɛɛ ilaa nyɛnyɛn ibonoana
mɛ wɔra mɔ tɔgɛ, ne ɔ kya
gyere ɔmɔ Wurubuaarɛ sagyere
Gyɔɔdan ɔbon dɔ.

7 Farasii de Saadusii akpen dɔ
awura sakyɔ kee mɛ kpe mɔ asɛ
yɛɛ o' gyere mɔmɔ Wurubuaarɛ
sagyere. Gyɔn gi wu mɔmɔ gɛnen
mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ dɛ
fɛɛ awɔɔ abono a bo gibɔrɔ mɔ
gikpen! Wurubuaarɛ ginyadon
gɛkɛ mɔ gɛ kya ba. Ɔ laa biidɛ
asa nyɛnyɛn pɛwu giso. Imɔso
fɛye kee fɛ wu yɛɛ i kaaborɛ fɛ'
selɛ lii Wurubuaarɛ ginyadon mɔ
dɔ? 8 Fɛ' wɔra ilaa wɔrasɛ ibono i
laa lɛɛ nyiile yɛɛ fɛ nu fɛye-nyoro
gɛsɛ gɛsintin mɔ daa. 9 Fɛŋ sa
fɛ' penɛ fɛye-nyoro yɛɛ ibono fɛ
kpɛ nyɛ fɛ gyɛ Aberaham ɔpaa dɔ
asa faa so mɔ, Wurubuaarɛ laa
yɛgɛ kyɛɛ fɛye. N' tɔgɛ fɛye yɛɛ
Wurubuaarɛ laa taalɛ yɛgɛ abui
adɛ a' bingiri Aberaham ɔpaa dɔ
asa. 10 Anyamesɛ mɛ dɛ fɛɛ iyii.
Oyii kamaasɛ ɔbono ɔŋ kya sɔrɔ
abi mɔ, Wurubuaarɛ gi ti puru
mɔ-gɛkyɔɔ ɔ laa ŋɛ mɔ too kyu
kpaa wɔra ɔgya dɔ. 11 Me, n
dɛ daa nkyu n kya gyere fɛye
Wurubuaarɛ sagyere de i' lɛɛ nyi-
ile yɛɛ fɛ nu fɛye-nyoro gɛsɛ, fɛ
laa kyɛɛgɛ lii fɛye-ilaa nyɛnyɛn
giwɔra dɔ. Ɔbono ɔ laa ba me-
gɛmara mɔ berɛ, ɔ don me ilaa
kamaasɛ dɔ. Fɛɛ n' ba gɛsɛ de
n' puru mɔ-ayaawolɛ keda sa mɔ

gbaa mɔ, meŋ fo. Gɛnen kaasɛ ɔbono mɔ, Wurubuaarɛ Oduduu
de ɔgya ne ɔ laa kyu gyere asa
Wurubuaarɛ sagyere.
12 “Kaasɛ ɔbono gi ti baala de
ɔ' baragɛ ilaa dɛnsɛ awɔrabo lii
ilaa nyɛnyɛn awɔrabo dɔ. Ɔ laa
kyu ilaa dɛnsɛ awɔrabo mɔ kyu
kpaa yela mɔ asɛ de ɔ' biidɛ ilaa
nyɛnyɛn awɔrabo mɔ giso gɛkpaa-
gɛkpaa. I laa wɔra fɛɛ gɛnɔɔbono
mɛ kya fon ɔmɔlɔgɔ mɔ. Mɛ kya
kyu ɔmɔlɔgɔ abi mɔ yela gɛten
dɛnsɛ de mɛ' kyu afonfontɛɛ mɔ
kpaa fuɛ de mɛ' yii amɔ ɔgya.
Gɛnen ɔgya ɔbono mɛŋ kya nu
giwu'.”

Gyɔn Gi Gyere Yesu Wurubuaarɛ Sagyere

13 Nkɛ nbono dɔ mɔ ne Yesu gi lii
Galeli gɛsinkpan so kpaa tu Gyɔn
Gyɔɔdan ɔbon mɔ asɛ yɛɛ o' gyere
mɔ Wurubuaarɛ sagyere. 14 Yesu
gi tɔgɛ mɔ gɛnen mɔ, Gyɔn mɛŋ
laarɛ de o' kyule. Ɔ taasɛ Yesu
yɛɛ, “Fo ne n kaaborɛ fo' gyere
me Wurubuaarɛ sagyere. Ne fo
ne n kii ba me asɛ yɛɛ n' gyere
fo Wurubuaarɛ sagyere?” 15 Ne
Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Yɛgɛ de i' ba
gɛnen aberɛ adɛ dɔ. Imɔ-ɔkpa so
ne de a' nyɛ wɔra ilaa ibono i gyɛ
Wurubuaarɛ gɛlaarɛ mɔ pɛwu.”
Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, Gyɔn gi nu
gɛsɛ, ne o gyere mɔ Wurubuaarɛ
sagyere mɔ.
16 Ɔ kpɛ gyere Yesu Wurubuaarɛ
sagyere mɔ ta mɔ, Yesu gi lii
nkyu mɔ dɔ. Ɔ baa diirɛ mɔ-ansi
kerɛ mɔ, Wurubuaarɛ dɔ i bugi,
ne o wu Wurubuaarɛ Oduduu gi
kpelegɛ lii nno fɛɛ bonbuɛ baa
gyan' mɔ so. 17 Wurubuaarɛ gi
tɔngɛ lii soso yɛɛ, “Me-bi ne. Mɔ-
ilaa i bo me-gisen dɔ. Ɔ kya gyi
me-ginsi.”

4

Ilaa Nyɛnyɛn Pɛwu Gɛmu Gi Soo Yesu Idoo

1 Imɔ gɛmara mɔ Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi kyu Yesu kpe gipen
dɔ de ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ
ɔ' nyɛ soo mɔ idoo kerɛ yɛɛ ɔ laa
nyɛ mɔ de o' nu mɔ asɛ? 2 Yesu bo
gipen mɔ dɔ mɔ, ɔ ŋminde gɛnɔ
toloowi kalaadɛ gɛnen-n nkɛ ikue-
inyɔ. Nkɛ ikue-inyɔ mɔ gɛmara
mɔ, akon a kya mɔɔ mɔ. 3 Nfono
mɔ, ilaa nyɛnyɛn gɛmu mɔ, mɔ
ɔbono ɔ kya soo anyamesɛ idoo
mɔ, gi ba mɔ asɛ baa tɔgɛ mɔ
yɛɛ, “Nengyene gɛsintin fo gyɛ
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ, tɔgɛ abui
adɛ yɛɛ a' bingiri agyudɔ.” 4 Yesu
gi kine, ne ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
“Mɛ ŋmarasɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
ɔwolɛ mɔ dɔ yɛɛ,

‘I mɛŋ gyɛ agyudɔ wolɛ so ne
nyamesɛ laa nyɛ gɛkyena;
i gyɛ daa Wurubuaarɛ gɛnɔ
dɔ gigyɛbi kamaasɛ so.’ ”

5 Lii nfono mɔ, ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ gi kyu Yesu kpe
Gyɛrusalem ɔsowolɛ ɔbono Wu-
rubuaarɛ gi lɔrɔ yela sa mɔ-ɔson
mɔ. Mɛ fo nno mɔ, ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ gi kyu Yesu gyan'
Wurubuaarɛ ɔson ɔbu mɔ nfono
i bo lege-lege mɔ, 6 ne o kii soo
mɔ ɔdoo kerɛ yɛɛ, “Nengyene fo
gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-bi gɛsintin
mɔ, lɛɛ fo-nyoro kpaa too gɛsɛ;
Wurubuaarɛ agyɛbi ɔwolɛ mɔ dɔ
mɔ, i tɔgɛ yɛɛ,

‘Wurubuaarɛ laa tɔgɛ sa mɔ Wu-
rubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ yɛɛ
mɛ' kerɛ fo so.’

Ne

‘mɛ laa kɔɔlɛ fo. Gisidi gbaa fo
maŋ sidi.’ ”

7 Yesu gi kine, ne ɔ lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, “Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ kee
a tɔgɛ yɛɛ,

‘Gɛŋ sa fo' daasɛ fo-Wura Wu-
rubuaarɛ kerɛ yɛɛ ɔ laa
wɔra fo-gɛlaarɛ sa fo.’ ”

8 Yesu gi kii kine gɛnen mɔ, ilaa
nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ gi kyu
Yesu kpe gibii belɛ giko gimu so,
ne ɔ yɛgɛ Yesu gi wu gɛsinkpan

so isowolɛ kpɛi-kpɛi pɛwu imɔ-rɛ
imɔ-nyisigyi mɔ. 9 O nyiile Yesu
gɛnen mɔ, ne o kii soo Yesu ɔdoo
kerɛ yɛɛ, “Nengyene fo laa ŋmii
de fo' kyu buubuu son me mɔ,
nan kyu ilaa ibono nɛ nyiile fo
faa pɛwu sa fo.” 10 Nfono mɔ
Yesu gi lɛɛ gɛnɔ kine yɛɛ, “Lii
me asɛ, ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu!
Mɛ ŋmarasɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
ɔwolɛ mɔ dɔ yɛɛ,

‘Ŋmii de fo' kyu buubuu sa fo-
Wura Wurubuaarɛ.
Mɔ-wolɛ guan ne i kaaborɛ fo
nyamesɛ fo' son.’ ”

11 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ gɛnen mɔ,
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ gi taa
mɔ yɛgɛ, ne Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ
mɛ kpe mɔ asɛ kpaa kerɛ mɔ so.

Yesu Gi Kyon Kpe Galeli

12 Yesu gi nu yɛɛ mɛ keda Gyɔn
tii de obu mɔ, ɔ lii nfono kyon
kpe Galeli gɛsinkpan so. 13 Ɔŋ
baa kyena Nasarɛtɛ ɔsowolɛ so.
Ɔ kyon kpaa kyena Kapɛɛniyon
ɔsowolɛ ɔbono ɔ bo Galeli ɔbon
belɛ mɔ gigengen giko so. Gɛnen
gigengen gibono gi bo de Sɛbulun
de Nafitali nsinkpan so. 14 Ɔ kpaa
kyena nno daa de asa abono mɛ
bo nno mɔ mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ
fatela ɔbono Isaya darɛ mɔ-ɔwolɛ
dɔ mɔ. Isaya gi wɔra Wurubuaarɛ
ikalan ɔtɔgɛbo. Mɔ-ɔwolɛ mɔ dɔ
mɔ, ɔ tɔgɛ 15 yɛɛ

“Fɛ' nu Sɛbulun de Nafitali
nsinkpan so asa ilaa.
Gɛnen gɛsinkpan gɛbono gɛ bo de
Gyɔɔdan ɔbon gibenbɛ giko
so
kyu kpe de Galeli ɔbon belɛ
mɔ asɛ.
Asa sakyɔ abono mɛ mɛŋ kya son
Wurubuaarɛ mɔ
mɛ tɛ saarɛ Gyuda awura dɔ
Galeli nno.
16 Asa abono mɛ tɛ ilaa nyɛnyɛn
gibiri dɔ mɔ
mɛ laa nyɛ Wurubuaarɛ
fatela o' wu ɔmɔ hayin.
Gɛsinkpan so nfono mɛ mɛŋ nyi
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
ɔkpa mɔ,
idɛ kon gɛdɛ gɛ laa kɛ mɔmɔ.”

17 Lii owi ɔbono Yesu gi kpe Galeli
mɔ, o yii gɛsɛ ɔ kya tɔgɛ ɔ kya sa
asa yɛɛ, “Fɛ' nu fɛye-nyoro gɛsɛ de
fɛ' taa fɛye-ilaa nyɛnyɛn giwɔra
yɛgɛ. Idɛ kon ne Wurubuaarɛ laa
yɛgɛ mɔ-gɛwuragyi dɔ akyenabi a'
ba asa dɔ ne.”

Yesu Gi Yii Gɛsɛ Ɔ Kya Lɛɛ Mɔ-Akasɛbo

18 Gɛkɛ gɛdɛ mɔ, Yesu naa Galeli
ɔbon belɛ mɔ gigengen so mɔ, o
wu iken alɛɛbo anyɔ ako, Simon
Piita mɔ-rɛ mɔ-tedɛ Andiru, mɛ
kya too asɛwu. 19 Yesu gi wu
mɔmɔ mɔ, ɔ tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ,
“Fɛ' baa buu me de fɛ' wɔra me-
akasɛbo. Nɛ wu yɛɛ nkana fɛ gyɛ
iken alɛɛbo. Nperɛ berɛ nan yɛgɛ
fɛ' san laarɛ daa asa de mɛ' nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.” 20 Ɔ
tɔgɛ sa mɔmɔ gɛnen mɔ, ayaa
abono so mɔ, mɛ taa mɔmɔ-asɛwu
mɔ yɛgɛ, ne mɛ naa buu mɔ. 21 Mɛ
naa kpe ansi dɔ ŋmaraa mɔ, o kii
wu ɔnyen ɔko mɔ-rɛ mɔ-tedɛ, Gy-
eemesi de Gyɔn, Sɛbedi mɔ-biana.
O wu mɔmɔ mɔ, mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-
sɛ mɛ bo gikolii dɔ mɛ kya lɔrɔ
mɔmɔ-asɛwu, ne ɔ tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ
mɛ' baa wɔra mɔ-akasɛbo. 22 Ayaa
abono so mɔ, mɛ taa mɔmɔ-gikolii
mɔ de mɔmɔ-sɛ yɛgɛ, ne mɛ naa
buu mɔ.

Yesu Gi Nyiile Asa Wurubuaarɛ Ɔkalan Mɔ Ne Ɔ Kyɛ Alɔbo

23 Yesu gi kingi de Galeli
gɛsinkpan so pɛwu ɔ kya tɔgɛ
Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ
mɔ ɔ kya sa asa. Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ ilaa ne
ɔ dɛ ɔ kya nyiile ɔmɔ gɛnen. Ɔ naa
mɔmɔ Gyuda awura akyangbon
dɔ ɔ kya nyiile asa, ne ɔ naa
asa mɔ dɔ ɔ kya kyɛ mɔmɔ-
alɔbi kpɛi-kpɛi kamaasɛ. 24 Mɔ-
ilaa wɔrasɛ i kpaa nu gyan' de
Siiriya gɛsinkpan so, imɔso asa

mɛ sola mɔmɔ-alɔbo pɛwu ba
mɔ asɛ. Alɔbo mɔ mɛ kya lɔ
alɔbi nyɛnyɛn de alɔbi kpɛi-kpɛi.
Ako mɛ kya lɔ gilɔ tɔrɔsɛ ne
ako mɛ gyɛ ɔtɛgɛsɛana, ne ɔ
kyɛ mɔmɔ pɛwu. Ɔ kosorɛ ilaa
nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi lii ako
so kee. 25 Sakpii belɛ naa o buu
mɔ. Ako mɛ lii Galeli, ne ako
mɛ lii Isowolɛ Gudu gɛsinkpan
so. Ako mɛ lii Gyɛrusalem de
isowolɛ sɛnsɛ ibono i bo Gyudiya
gɛsinkpan mɔ so. Ako kee mɛ lii
gɛsinkpan gɛbono gɛ bo Gyɔɔdan
ɔbon gibenbɛ giko mɔ so.

5

Yesu Gi Nyiile Asa Ilaa Gibii Giko So

1 Yesu gi wu sakpii belɛ mɔ mɔ,
ɔ dii kpe gibii giko so, ne ɔ kpelegɛ
kyena. Mɔ-akasɛbo mɔ mɛ baa
kyena kyaabɔɔ mɔ, 2 ne o yii gɛsɛ
ɔ kya nyiile ɔmɔ ilaa yɛɛ,

3 "Amudɛnsɛbo ne n gyɛ abono
ilaa i tiri mɔmɔ ne mɛ kerɛ
daa Wurubuaarɛ mɔ.
Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi a gyɛ mɔmɔ-lɛɛ.

4 Amudɛnsɛbo ne n gyɛ asa abono
mɔmɔ-asen dɔ i kya dɛɛ
mɔmɔ mɔ.
Wurubuaarɛ laa yɛgɛ mɔmɔ-
asen a' tɔrɔ mɔmɔ.

5 Amudɛnsɛbo ne n gyɛ asa abono
mɛ kya bara mɔmɔ-nyoro
gɛsɛ mɔ.
Mɔmɔ ne nan baa nyɛ
gɛsinkpan mɔ so gɛkyena
gɛbono Wurubuaarɛ gi ka
yela sa mɔ-adɛ mɔ.

6 Amudɛnsɛbo ne n gyɛ asa
abono mɛ kya laarɛ mɛ' gyi
gɛsintin sa Wurubuaarɛ
ne i kya tiri mɔmɔ fɛɛ akon abɛɛ
bolefɔ ne n dɛ ɔmɔ mɔ.
Wurubuaarɛ laa kpaa mɔmɔ
de mɛ' taalɛ gyi gɛsintin sa
mɔ.

7 Amudɛnsɛbo ne n gyɛ asa abono
mɛ kya su asa gitolon mɔ.
Wurubuaarɛ laa su mɔmɔ gi-
tolon kee.

8 Amudɛnsɛbo ne n gyɛ asa abono
mɔmɔ-asen dɔ i fuuli mɔ.
Mɛ laa nyɛ wu Wurubuaarɛ
de mɔmɔ-ansi.

9 Amudɛnsɛbo ne n gyɛ asa abono
mɛ kya bara gisen yuuli asa
dɔ mɔ.
Wurubuaarɛ laa terɛ mɔmɔ
yɛɛ mɔ-biana gɛsintin.

10 Amudɛnsɛbo ne n gyɛ asa
abono mɛ kya gyi gɛsintin
sa Wurubuaarɛ,
ne ako mɛ kya ka mɔmɔ-ansi kyu
lii imɔ so mɔ.
Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi a gyɛ mɔmɔ-lɛɛ.

11 Amudɛnsɛbo ne n gyɛ fɛye
abono fɛ gyɛ me-akasɛbo
ne me so ne asa mɛ kya saalɛ
fɛye,
ne mɛ kya ka fɛye-ansi,
ne mɛ kya kɛɛ abon kpɛi-kpɛi
ma-a gyan fɛye so.

12 Fɛ' yɛgɛ i' wɔra fɛye ɔkon de fɛ'
kyaa.
I lii fɛɛ Wurubuaarɛ ntɛɛla belɛ gi
dɛ sa fɛye Wurubuaarɛ dɔ.
Fafaanan ne mɛ ka Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo
abono mɛ kyena kyena kyon
mɔ ansi kee ne."

Yesu Akasɛbo Mɛ Dɛ Fɛɛ Nfɔlɛ De Fatela

13 Yesu gi da gikpalɛ sa mɔ-
akasɛbo mɔ yɛɛ, "Fɛ dɛ fɛɛ nfɔlɛ
sa gɛsinkpan so asa. Ne fɛɛ nfɔlɛ
gi ta nmɔ-ɔkon mɔ, nnɛ ne fɛ laa
wɔra de gi' kii wɔra ɔkon? Nmɔ-
agyan a ta. Mɛ laa too nmɔ fuɛ
daa de asa mɛ' kyise nmɔ de ayaa.
14 "Fɛ dɛ fɛɛ fatela sa gɛsinkpan
so asa. Fɛye so mɔ, asa mɛ
laa bii Wurubuaarɛ gɛsintin ɔkpa
mɔ kusaa fɛɛ gɛnɔɔbono ɔsowolɛ
gyan gibii so ne ɔŋ kya ŋara mɔ.
15 Ɔko mɛŋ bo no ɔ laa nyɔga
fatela de o' kyu fɛɛ gɛlɔbi bun
mɔ so. Ɔ laa kyu kyɔlɔga daa de
i' nyɛ wu ɔkamaasɛ ɔbono ɔ bo
gɛten mɔ dɔ mɔ. 16 Gɛnen kee

ne i kaaborɛ fɛ' yɛgɛ fɛye-idɛnsɛ
ibono fɛ kya wɔra mɔ i' wɔra fɛɛ
fatela de asa mɛ' nyɛ wu de mɛ'
yen fɛye-sɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ
bo soso mɔ.

Yesu Anyiilebi Kyu Lii Mosisi Nbara Mɔ So

17 "Fɛ nyi yɛɛ nɛ ba de n' baa
kyɛɛgɛ Mosisi nbara mɔ abɛɛ ilaa
ibono Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo
mɔ mɛ tɔgɛ yela mɔ daa? Kuaa,
nɛ ba daa de n' baa yɛgɛ i' ba fɛɛ
gɛnɔɔbono mɛ ŋmarasɛ yela mɔ.
18 Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ fɛye faa,
fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ dɔ iŋ
tii yela ɔkara faa mɔ, Wurubuaarɛ
nbara nbono ɔ yela mɔ, ba-a
nmɔ-gigyɛbi kolon gi maŋ kyɛɛgɛ
kaborɛ ilaa kamaasɛ ibono mɛ
ŋmarasɛ yela mɔ i ba gɛsintin.
19 Lii gɛnen so mɔ fo ɔbono fo
laa tɔgɛ yɛɛ nbara nko giŋ tiri
ne fo maŋ gyi nmɔ so mɔ, fo
kee fo maŋ wɔra nyamesɛ tirisɛ
Wurubuaarɛ gɛwuragyi gɛkyena
mɔ dɔ. Ne fo ɔbono fo nyiile
asa kee yɛɛ iŋ tiri yɛɛ mɛ' gyi
Wurubuaarɛ nbara mɔ nko so mɔ,
fo kee fo maŋ wɔra nyamesɛ tirisɛ
Wurubuaarɛ gɛwuragyi gɛkyena
mɔ dɔ. Fo ɔbono, mɔ, fo laa
gyi nmɔ so ne fo laa nyiile asa
yɛɛ mɛ' gyi nmɔ so mɔ, fo ne
nan wɔra nyamesɛ tirisɛ Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi gɛkyena mɔ
dɔ. 20 N' tɔgɛ fɛye yɛɛ nengyene
fɛ maŋ gyi gɛsintin don ibono
nbara aŋmarasɛbo mɔ de Farasii
awura mɔ mɛ kya wɔra mɔ, fɛ
maŋ nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ gɛkyena mɔ kpa-a.

Yesu Ilaa Nyiilesɛ Kyu Lii Ginyadon So

21 "Fɛ nu yɛɛ dedaa mɔ, Wu-
rubuaarɛ nbara aŋmarasɛbo mɔ
mɛ tɔgɛ yɛɛ,
'Fɛŋ sa fɛ' mɔɔ isa. Ɔbono ɔ mɔɔ
isa mɔ,
mɛ' kperɛ mɔ nbɛlɛ agyibo
asɛ.'
22 Mi-i me mɔ, n kya tɔgɛ mi-i tigi
fɛye yɛɛ fo ɔkamaasɛ ɔbono fo kpɛ
nyɛ sɔɔ ginyadon wɔra fo-nanbo
gbaa mɔ, mɛ' kperɛ fo nbɛlɛ agy-
ibo asɛ. Fo ɔbono fo saalɛ fo-
nanbo yɛɛ ɔŋ bo giko dɔ mɔ, mɛ'
kperɛ fo nbɛlɛ agyibo abelɛnsɛ
asɛ. Ɔbono, mɔ, ɔ laa tɔgɛ sa mɔ-
nanbo yɛɛ ɔŋ bo asa dɔ mɔ, mɔ
berɛ, ɔ kya sa mɔ-nyoro ɔkpa de o'
kpe ɔgya ɔbono Wurubuaarɛ kya
biidɛ ilaa nyɛnyɛn awɔrabo giso
mɔ dɔ ne.
23-24 "Lii imɔ idɛ so mɔ,
nengyene fo ɔko fo kpe Wu-
rubuaarɛ asunbi ɔlɛɛten fo' kpaa
lɛɛ asunbi ne fo nyingi yɛɛ fo tɔrɔ
fo-nanbo so mɔ, taa fo-asunbi atɔ
mɔ yɛgɛ nno de fo' kpe de fo-rɛ
fo-nanbo mɔ fɛ' kpaa tɔgɛ lɔrɔ
pɛi de fo' lɔɔ kii baa lɛɛ gɛnen
asunbi abono sa Wurubuaarɛ.
25 Nengyene ɔko gi terɛ fo ɔko
nbɛlɛ ne fɛ kya kpe nbɛlɛ mɔ
ogyiten mɔ, fɛ' wolaa tɔgɛ lɔrɔ
ɔkpa dɔ nno pɛi de fɛ' lɔɔ loo. I
mɛŋ gyɛ gɛnen mɔ, foŋbii ɔ laa
kyu fo kpe nbɛlɛ ogyibo mɔ asɛ
de ɔbono, mɔ, o' kyu fo kpaa wɔra
ngbɛ awura ɔbelɛnsɛ abaa dɔ de
ɔ' keda fo tii de obu. 26 Gɛsintin
ne n' kya tɔgɛ fɛye faa, mɛ keda fo
tii de obu gɛnen mɔ, fo laa sii nno
gɛnen-n kpaa fo owi ɔbono ɔkara
mɛ' wu yɛɛ fo ka fo-ilaa nyɛnyɛn
gikɔ mɔ ta, pɛi de mɛ' lɔɔ tigi fo.

Yesu Ilaa Nyiilesɛ Kyu Lii Gɛdena Gɛnyida So

27 "Fɛ nu mɛ naa kyena tɔgɛ yɛɛ,
'Gɛŋ sa fo' lii fo-ka abɛɛ fo-kuli
gɛmara.'
28 Mi-i me mɔ, n kya tɔgɛ mi-i sa
fɛye yɛɛ fo ɔbono fo wu ɔkyii ne fo
sa gɛwɔnsa yɛɛ fo nyɛ mɔ, fo laa
laarɛ mɔ mɔ, fo ti nyida gɛdena
ne.
29 "Nengyene fo ɔko fo gyisɛ
ginsi gi kya wu ilaa ne i kya
yɛgɛ fo kya wɔra ilaa nyɛnyɛn
mɔ, lɔgedɛ gimɔ lɛɛ fuɛ! Fo-
nyoro gɛtɛɛko i lii giden ne fo

nyɛ kyena Wurubuaarɛ asɛ mɔ, i
boran don ibono Wurubuaarɛ laa
kyu fo-nyoro gimumuli too wɔra
ɔgya dɔ mɔ. 30 Ne fɛɛ fo gyisɛ
gibaa ne n kya yɛgɛ fo kya wɔra
ilaa nyɛnyɛn mɔ, kɛbi gimɔ fuɛ.
Fo-nyoro gɛtɛɛko i lii giden ne fo
nyɛ kyena Wurubuaarɛ asɛ mɔ, i
boran don ibono Wurubuaarɛ laa
kyu fo-nyoro gimumuli too wɔra
ɔgya dɔ mɔ.

Yesu Ilaa Nyiilesɛ Kyu Lii Ɔkyii Gikine Ilaa So

31 "Gɛnen kee ne mɛ naa kyena
tɔgɛ yɛɛ,
'Ɔbono ɔ laa kine mɔ-ka mɔ, i kaa-
borɛ ɔ' sa mɔ gikine ɔwolɛ.'
32 Mi-i me mɔ, n kya tɔgɛ mi-i sa
fɛye yɛɛ nengyene i mɛŋ gyɛ yɛɛ
fo-ka gi lii fo-gɛmara daa so ne
fo kine mɔ ne ɔkyii mɔ gi kpaa
dena ɔbanban mɔ, fo ne n yɛgɛ
mɔ ɔ nyida gɛdena gɛnen. Ne
ɔnyen ɔbono ɔ dena gɛnen ɔkyii
ɔbono mɔ, mɔ, kee gi tɔrɔ Wu-
rubuaarɛ gɛlaarɛ adenabi nbara.
Wurubuaarɛ kya kyu imɔ yɛɛ ɔko
mɔ-ka ne ɔ laarɛ gɛnen.

Yesu Ilaa Nyiilesɛ Kyu Lii Ntan Gika So

33 "Gɛnen kee ne fɛ nu yɛɛ dedaa
mɔ nbara aŋmarasɛbo mɔ mɛ
tɔgɛ sa asa yɛɛ,
'Nengyene fɛ ka ntan sa Wu-
rubuaarɛ mɔ,
fɛ' gyi nmɔ so; fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ
i' gbangɛ.'
34 Mi-i me mɔ, n kya tɔgɛ
fɛye yɛɛ, ntan ne n gyɛ ntan,
fɛŋ sa fɛ' ka. Fɛŋ sa fɛ' ka
yɛɛ 'a kerɛ fɛɛ soso,' i lii fɛɛ
soso nno mɔ, i gyɛ Wurubuaarɛ
gɛwura gɛgyapaa. 35 Fɛŋ sa fɛ'
tɔgɛ yɛɛ 'a kerɛ fɛɛ gɛsinkpan.'
Gɛsinkpan ne n gyɛ Wurubuaarɛ
ayaa okyiseten. Fɛŋ sa fɛ'
ka yɛɛ 'a kerɛ fɛɛ Gyɛrusalem.'
Wurubuaarɛ gyɛ Wura belɛ sa
ɔkamaasɛ, ne Gyɛrusalem ne n
gyɛ mɔ-ɔsowolɛ gbaa' gɛsinkpan
gɛdɛ so. 36 Fɛŋ sa fɛ' ka yɛɛ 'a
kerɛ fɛɛ aye-amu'. I kya nyiile yɛɛ
fɛ maŋ taalɛ yɛgɛ fɛye-amu ɔman
kolon o' fuuli abɛɛ o' biiri. 37 Fɛ'
yɛgɛ fɛye-'ɛn' ɔ' wɔra 'ɛn', de fɛye-
'kuaa' ɔ' wɔra 'kuaa'. Ilaa ibono i
laa kii bɔla imɔ idɛ so mɔ, i laa lii
daa Ɔbonsan, nyamesɛ nyɛnyɛn
mɔ asɛ.

Yesu Ilaa Nyiilesɛ Kyu Lii Aky-obo So

38 "Mɛ kii tɔgɛ sa adedaabo mɔ
yɛɛ,
'Ɔbono ɔ boori mɔ-nanbo ginsi
mɔ, mɛ' boori mɔ-lɛɛ kee ka
gikɔ.
Ɔbono ɔ kyigi mɔ-nanbo ginyi
mɔ, mɛ' kyigi mɔ-lɛɛ kee ka
gikɔ.'
39 Me, mɔ, n kya tɔgɛ mi-i sa fɛye
yɛɛ nengyene ɔko gi wɔra fo ɔko
ilaa nyɛnyɛn mɔ, gɛŋ sa fo' kyu
ilaa nyɛnyɛn ka mɔ gikɔ. Ɔko gi da
fo ɔtan gyisɛ so mɔ, kisee benɛ-lɛɛ
mɔ kee sa mɔ de o' kii da. 40 Fo dɛ
ɔko gikɔ ne ɔ terɛ fo nbɛlɛ, ne yɛɛ
ɔ laa kyu fo-gɛgbɛ kyu yii giyaa
mɔ, tɛsɛ kyu fo awo gɛgbɛ kee bɔla
mɔ. 41 Ɔko gi nyise fo yɛɛ fo' sola
mɔ-gɛsola sa mɔ gikpaaten kolon
mɔ, sola sa mɔ de fo-rɛ mɔ fɛ' naa
akpaaten anyɔ. 42 Ɔko gi kolɛ fo
ilaa iko ne fo bo mɔ, sa mɔ. Ne
ɔko kya laarɛ de ɔ' paa fo ilaa iko
ne fo bo imɔ mɔ, paa mɔ.

43 "Fɛ nu mɛ tɔgɛ gɛdɛ gɛko yɛɛ,
'Ɛ' laarɛ fɛye-nanboana ilaa de
fɛ' kyo fɛye-akyobo.'
44 Me berɛ n kya tɔgɛ fɛye yɛɛ
fɛ' laarɛ fɛye-akyobo kee ilaa de
fɛ' dalaa sa asa abono mɛ kya
ka fɛye-ansi mɔ. 45 Fɛ kya wɔra
gɛnen mɔ, fɛ laa wɔra fɛye-sɛ
ɔbono ɔ bo soso mɔ mɔ-biana.
I lii fɛɛ Wurubuaarɛ kya yɛgɛ
owi kya lii sa anyamesɛ dɛnsɛ
de anyɛnyɛn pɛwu. Ɔ kya yɛgɛ
nyangbon kya da sa abono mɛ
kya gyi gɛsintin sa mɔ de abono
mɛŋ kya gyi gɛsintin sa mɔ mɔ
pɛwu. 46 Fɛ kya laarɛ asa abono
mɛ kya laarɛ fɛye-ilaa wolɛ mɔ,

nnɛ so ne Wurubuaarɛ laa tɛɛla
fɛye? Lɛnpoo asɔɔbo abono mɛ
kya kudi asa gyi mɔ gbaa kee mɛ
kya laarɛ daa abono mɛ kya laarɛ
mɔmɔ-ilaa mɔ. 47 Nengyene fɛ kya
faala daa fɛye-subuana wolɛ mɔ,
fɛ wɔra ilaa don asa sɛnsɛ mɔ ne?
Gɛsinkpan so asa kpɛi-kpɛi abono
mɛ mɛŋ kya son Wurubuaarɛ mɔ
gbaa mɛ kya faala mɔmɔ-subuana
gɛnen. 48 Imɔso fɛ' yɛgɛ fɛye-
ginyamesɛ dɛnsɛ gi' ta gudu fɛɛ
gɛnɔɔbono fɛye-sɛ Wurubuaarɛ-
lɛɛ gi ta gudu mɔ.

6

Gidɛnsɛ Awɔrabi

1 "Fɛ laa wɔra gidɛnsɛ mɔ, fɛ'
kerɛ fɛye-nyoro so dɔɔdan de iŋ
sa i' ba yɛɛ asa so ne fɛ kya
wɔra de mɛ' wu de mɛ' yen fɛye.
Nengyene gɛnen ne n gyɛ fɛye-
nwɔnsa mɔ, fɛ maŋ baa nyɛ ntɛɛla
nko lii fɛye-sɛ Wurubuaarɛ ɔbono
ɔ bo soso mɔ asɛ. 2 Fɛɛ fɛ
wɔra idɛnsɛ sa ayenbo mɔ, fɛŋ sa
fɛ' kyu imɔ kyu da gikpengboo.
Gɛnen ne abono mɛ kya diirɛ
mɔmɔ-nyoro mɔ mɛ kya wɔra
mɔmɔ-akyangbon dɔ de sansana
de asa mɛ' nyɛ yen mɔmɔ ne. Mɛ
wɔra gɛnen mɔ, ntɛɛla nbono mɛ
laa nyɛ mɔ pɛwu ne. 3 Nengyene
fo kyu benɛ wɔra gidɛnsɛ sa
yenbo mɔ, gɛŋ yɛgɛ de gyisɛ ɔ'
bii 4 de gɛnen gidɛnsɛ gibono fo
wɔra mɔ giŋ sa gi' lii gɛwi. I
ba gɛnen mɔ, fo-sɛ Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ kya wu asiiri dɔ mɔ ne
nan tɛɛla fo.

Adalaabi

5 "Fɛ laa dalaa kee mɔ, fɛŋ sa
fɛ' wɔra fɛɛ asa abono mɛ kya
son Wurubuaarɛ ansi so giyan
mɔ. Mɛ kya dalaa mɔ, mɔmɔ-
ilaa laarɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ mɛ' kpaa
yelɛ mɔmɔ-akyangbon dɔ abɛɛ
sansana de nyamesɛ kamaasɛ ɔ'
nyɛ wu mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ ne n yelɛ
mɛ kya dalaa faa. Gɛsintin ne n'
kya tɔgɛ fɛye faa, mɛ kya wɔra
gɛnen mɔ, ntɛɛla nbono mɛ laa
nyɛ mɔ pɛwu ne. 6 Fɛye berɛ, fo
ɔko fo laa dalaa mɔ, loo fo-ɔbu dɔ
de fo' tii gisin wɔra fo-nyoro de fo'
dalaa sa fo-sɛ Wurubuaarɛ ɔbono
asa mɛŋ kya wu mɔ de ansi mɔ.
Mɔ ɔbono ɔ kya wu asiiri dɔ mɔ
laa nu fo-gɛdalaa.

7 "Fɛ laa dalaa mɔ, fɛŋ sa fɛ'
tɔgɛ ilaa kolon fɛ kya kpe fɛ kya
ba bolo-bolo. Gɛnen ne asa abono
mɛŋ nyi Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ
mɛ kya dalaa ne. Mɔmɔ asɛ mɔ
mɛ nyi daa yɛɛ nengyene mɛ kya
dalaa ilaa kolon mɛ kya kpe mɛ
kya ba bolo-bolo gɛnen mɔ, imɔ
ne nan yɛgɛ mɔmɔ-ikperɛ i' nu
mɔmɔ asɛ. 8 Fɛye berɛ, fɛŋ sa fɛ'
wɔra fɛɛ mɔmɔ. Pɛi de fɛ dalaa
mɔ, fɛye-sɛ Wurubuaarɛ ti o nyi
ilaa ibono i tiri fɛye mɔ.

9 "Imɔso ɔkpa ɔbono so fɛ laa
kyu dalaa mɔ ne n gyɛ yɛɛ:
'Aye-sɛ, fo ɔbono fo bo soso,
yɛgɛ asa mɛ' buu fo yɛɛ fo-
nkon ne n gyɛ Wurubuaarɛ.
10 Yɛgɛ fo-gɛwuragyi dɔ akyenabi
a' ba asa dɔ.
Yɛgɛ fo-gɛlaarɛ gɛ' wɔra
gɛsinkpan so,
fɛɛ gɛnɔɔbono fo-gɛlaarɛ gɛ
kya wɔra soso fo asɛ nno
mɔ.
11 Sa aye ndɛ gɛkɛ gɛdɛ-lɛɛ ilaa
gyisɛ.
12 Kyu aye-ilaa nyɛnyɛn kyu kyɛɛ
aye
fɛɛ gɛnɔɔbono aye kee a kyu
ilaa nyɛnyɛn ibono asa mɛ
wɔra aye mɔ kyu kyɛɛ ɔmɔ
mɔ.
13 Kpaa aye de ilaa iko iŋ sa i'
nyɛ aye penɛ de a' wɔra ilaa
nyɛnyɛn.
Mɛŋ sa fo' yɛgɛ de a' loo ilaa
nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ
abaa dɔ.
[I lii fɛɛ gɛwuragyi, ɔlon, de nyisi-
gyi
i gyɛ daa fo-lɛɛ gɛkpaa-
gɛkpaa. I' ba gɛnen.]'

14 “Nengyene fɛ kyu asa ilaa
nyɛnyɛn ibono mɛ wɔra fɛye mɔ
kyu kyɛɛ ɔmɔ mɔ, fɛye-sɛ ɔbono
ɔ bo soso mɔ kee laa kyu fɛye-
lɛɛ ilaa nyɛnyɛn kyu kyɛɛ fɛye.
15 Nengyene fɛ maŋ kyu asa ilaa
nyɛnyɛn kyɛɛ mɔmɔ mɔ, fɛye-sɛ
Wurubuaarɛ kee maŋ kyu fɛye-lɛɛ
ilaa nyɛnyɛn kyu kyɛɛ fɛye.

Gɛnɔ Aŋmindebi

16 “Fɛ laa ŋminde gɛnɔ kee mɔ,
fɛ mɛŋ sa fɛ' bɔɔda. Gɛnen ne asa
abono mɛ kya son Wurubuaarɛ
ansi so giyan mɔ mɛ kya wɔra ne.
Mɛ kya taa mɔmɔ-nyoro yɛgɛ de
ɔkamaasɛ gi nyɛ ne o wu mɔmɔ
mɔ ɔ' nyɛ bii yɛɛ mɛ ŋminde nnɔ.
N kya tɔgɛ fɛye gɛsintin yɛɛ mɛ
kya wɔra gɛnen mɔ, ntɛɛla nbono
mɛ laa nyɛ mɔ pɛwu ne. 17 Fɛye
berɛ fo ɔko fo laa ŋminde gɛnɔ
mɔ, foro fo-ansi de fo' pubuu fo-
gimu 18 de ɔko-rɛ ɔko ɔ mɛŋ sa
ɔ' bii yɛɛ fo ŋminde gɛnɔ. Gɛnen
mɔ, fo-sɛ Wurubuaarɛ ɔbono asa
mɛŋ kya wu de ansi mɔ wolɛ ne
ɔ' bii sa fo. Mɔ ɔbono ɔ kya wu
asiiri dɔ mɔ ne nan tɛɛla fo.

*Fɛ' Kyu Fɛye-Ansi Gyan' Wu-
rubuaarɛ Dɔ Ilaa So*

19 Fɛ mɛŋ sa fɛ' baala atɔ yela sa
fɛye-nyoro gɛsɛ gɛrɛ.
Gɛrɛnaa mɔ ntakpenbi gi laa
nyida amɔ abɛɛ a laa kuu
ideri
abɛɛ iyu mɛ laa boori loo
puru koso.
20 Fɛ' wɔra idɛnsɛ gɛsɛ gɛrɛ de
fɛ' kpaa nyɛ imɔ so ntɛɛla
Wurubuaarɛ dɔ.
Wurubuaarɛ dɔ-lɛɛ ntɛɛla berɛ,
ntakpenbi giŋ kya nyida
imɔ ne iŋ kya kuu ideri
ne iyu mɛŋ kya nyɛ boori loo
nno kpaa puru.
21 I lii fɛɛ nfono fɛye-atɔ a bo mɔ
nfono kee ne fɛye-nwɔnsa gi
bo.
22 “Fɛye-nwɔnsa gi boran mɔ, fɛ
dɛ fɛɛ ɔbono mɔ-ansi a boran mɔ.
Fɛye-ansi a boran mɔ, fɛ laa wu
ilaa kamaasɛ. 23 Ne fɛɛ fɛye-ansi
aŋ boran mɔ, fɛye-ilaa kamaasɛ i
bo daa gibiri dɔ. Nengyene feyɛ-
gɛwɔnsa gɛbono gɛ kya yɛgɛ fɛ
kya nu ilaa gɛsɛ mɔ gɛ nyida mɔ,
fɛ laa wɔra fɛɛ agyaatanbo. Fɛ laa
tansi kyena gibiri dɔ sirim!

24 “Nyamesɛ ɔko mɛŋ bo no ɔ
laa taalɛ son awura anyɔ. Ɔ laa
laarɛ ɔko ilaa de ɔ' kyo ɔko, abɛɛ
ɔ laa buu ɔko, ne ɔ maŋ kyu
ɔbanban mɔ terɛ sɛi. Fɛ maŋ
taalɛ son Wurubuaarɛ de fɛ' kii
son aterenbi.

*Fɛŋ Sa Fɛ' Suiili Kyu Lii Fɛye-
Gɛkyena Dɔ Ilaa Tirisɛ So*

25 “Imɔso n kya tɔgɛ mi-i sa fɛye
yɛɛ fɛŋ sa fɛ' suiili kyu lii fɛye-
gɛkyena dɔ ilaa tirisɛ so, fɛɛ ilaa
ibonoana fɛ laa gyi abɛɛ fɛ laa nun
abɛɛ fɛ laa kyu gyan' fɛye-nyoro
so mɔ. Wurubuaarɛ ɔbono ɔ sa
fɛye nkpa mɔ maŋ taalɛ sa fɛye
agyudɔ kee? Ɔbono ɔ sa fɛye ny-
oro gibi mɔ maŋ taalɛ sa fɛye ilaa
ibono fɛ laa kyu gyan' fɛye-nyoro
so mɔ? 26 Fɛ' taa laa ansi kerɛ
nbuii. Giŋ kya duu, giŋ kya tɛɛ,
ne giŋ bo agyudɔ ikoolayelaten.
Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa faa, fɛye-sɛ
ɔbono ɔ bo soso mɔ kya sa mɔmɔ
agyudɔ owi kamaasɛ dɔ. Ne fɛye
mɔ de-e? Fɛ mɛŋ nyi yɛɛ fɛ don
nbuii gbaa bun? 27 Fɛye dɔ anɛ ne
nan sa gɛwɔnsa mɔ-nyoro so de ɔ'
taalɛ kyu ba-a gɛkɛ kolon bɔla mɔ-
nkpa so?

28 “Ne menɛtɔ so ne fɛ kya
suiili ilaa ibono fɛ laa kyu gyan'
fɛye-nyoro mɔ so? Fɛ' laa ansi
kerɛ gɛnɔɔbono iyii i kya wɔra
afototo mɔ. Iŋ kya wɔra gɛsun,
ne iŋ kya luo akuru sa imɔ-nyoro.
29 Imɔ gɛnen gbaa mɔ, n kya buu
mi-i sa fɛye yɛɛ, Wura Solomon
mɔ-rɛ mɔ-awuratɔ pɛwu mɔ, ɔ
mɛŋ nyɛ akuru abono a wɔra
ɔdan fo gɛnen afototo adɛ. 30 Iyii
ibono i kya bingiri ngya mɔ gbaa
ne Wurubuaarɛ kya gyere imɔ

lɔrɔ kanpɛ faa. Fɛye anyamesɛ
ne ɔ laa lɛɛ ansi yɛgɛ de fɛ'
naa gibolonbukpan? O, fɛye asa
adɛ! Gisɔɔgyi gibono fɛ bo sa
Wurubuaarɛ mɔ giŋ kyɔ. 31 Fɛŋ
baa suiili yɛɛ, 'Menɛ ne a laa gyi?
Menɛ ne a laa nun? Menɛ ne
a laa kyu gyan' aye-nyoro so?'
32 Asa abono mɛ mɛŋ nyi Wu-
rubuaarɛ agyɛbi mɔ ansi ne n
kya pɛɛrɛ gɛnen ilaa idɛana so.
Fɛye-sɛ ɔbono ɔ bo soso mɔ nyi
yɛɛ i tiri fɛye. 33 Fɛye berɛ, fɛ'
laarɛ daa gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi a laa ba
asa dɔ mɔ de fɛ' nyanga ansi gyi
gɛsintin sa Wurubuaarɛ. Fɛ ti fɛ
kya wɔra gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ
laa yɛgɛ ilaa sɛnsɛ idɛana pɛwu
kee i' yii fɛye-abaa. 34 Imɔso fɛ
mɛŋ sa fɛ' suiili kyu lii ɔkɛ-lɛɛ so.
Ɔkɛ gɛkɛ mɔ gɛ laa bara gɛmɔ-lɛɛ.
Imɔso iŋ kaaborɛ fɛ' baa kyu ɔkɛ-
lɛɛ gikpon kyu too ndɛ-lɛɛ gikpon
so.

7

Yesu Gi Nyiile Asa Yɛɛ Mɛ Mɛŋ Sa Mɛ' Tɔgɛ Yɛɛ Ɔko Mɛŋ Boran

1 "Fɛŋ sa fɛ' kerɛ ɔko ilaa
wɔrasɛ de fɛ' tɔgɛ yɛɛ ɔŋ boran
de Wurubuaarɛ kee ɔ mɛŋ' kerɛ
fɛye-ilaa wɔrasɛ tɔgɛ yɛɛ fɛŋ bo-
ran. 2 Gɛnɔɔbono ɔkara fɛ kya
kyu tɔgɛ yɛɛ fɛye-nanboana mɛŋ
boran mɔ, gɛnen kee ne Wu-
rubuaarɛ laa kyu tɔgɛ yɛɛ fɛŋ bo-
ran ne. Ɔkpa ɔbono so fɛ laa kyu
bun fɛye-nanboana gipuɛɛ mɔ,
Wurubuaarɛ laa kyu gɛnen ɔkpa
ɔbono so kee bun fɛye gipuɛɛ.
3 Menɛ n wɔra so ne fo kya wu
fo-nanbo ilaa nyɛnyɛn pii ibono ɔ
kya wɔra mɔ tɔgɛ ne foŋ kya wu
fo-lɛɛ ibelɛ idɛ? I dɛ daa fɛɛ fo wu
gikpara gi bo ɔko ginsi dɔ, ne foŋ
kya wu yɛɛ gɛgyakpaabi gɛ taa fo-
lɛɛ dɔ. 4 Nnɛ so ne fo laa tɔgɛ sa
fo-nanbo yɛɛ, 'O, me-nanbo, kerɛ,
gikpara gi bo fo-ginsi dɔ. Yɛgɛ n'
lɛɛ gimɔ sa fo.' --Yɛgɛ gɛgyakpaabi
gɛ taa fo-lɛɛ dɔ? 5 O, gikerɛansi
anyamesɛ! Fɛ' lɛɛ ngyakpaabi
nbono gi taa fɛye-ansibi dɔ mɔ de
fɛ' nyɛ wu dɔɔdan kpaa lɛɛ akpara
abono a bo fɛye-nanboana lɛɛ ansi
abi dɔ mɔ.

6 "Fɛŋ sa fɛ' kyu Wurubuaarɛ
ɔkalan mɔ kpaa tɔgɛ sa asa abono
Wurubuaarɛ gɛlaarɛ ilaa giwɔra
iŋ fɛ mɔmɔ-giso mɔ. Gɛnen asa
abono mɛ dɛ daa fɛɛ igyoono
kpensɛ. Fɛ wɔra gɛnen mɔ, mɛ
laa kyu ginyadon kisee dun fɛye. I
dɛ daa kee fɛɛ fɛ kyu awuratɔ too
sa akuuri. Mɛ laa kyise-kyise amɔ
daa nugidi giyan.

Fɛ' Kolɛ Wurubuaarɛ

7 "Fɛ' dalaa kolɛ Wurubuaarɛ; ɔ
laa sa fɛye. Fɛ laarɛ mɔ, fɛ laa
nyɛ. Fɛ ŋmɛɛ Wurubuaarɛ gisin
mɔ, ɔ laa tigi fɛye. 8 I kya nyiile
yɛɛ ɔkamaasɛ ɔbono ɔ kpɛ ɔ kya
kolɛ Wurubuaarɛ mɔ, ɔ laa sa mɔ.
Ne ɔbono ɔ kpɛ ɔ kya laarɛ mɔ,
ɔ laa nyɛ, ne ɔbono mɔ, ɔ kpɛ ɔ
kya ŋmɛɛ Wurubuaarɛ gisin mɔ,
ɔ laa tigi mɔ. 9 Fɛye dɔ ɔsɛ ɔmɔ
ne n bo no yɛɛ mɔ-bi laa kolɛ mɔ
bodobodo de o' kyu daa gibui kyu
sa mɔ? 10 Abɛɛ mɔ-bi laa kolɛ mɔ
ɔken de o' kyu daa giwɔɔ sa mɔ?
11 Fɛye abono fɛ gyɛ ilaa nyɛnyɛn
awura mɔ gbaa ne n kya bii kyu
ilaa dɛnsɛ kyu sa fɛye-biana faa.
Menɛtɔ so ne aye-sɛ ɔbono ɔ bo
soso mɔ maŋ kyu ilaa dɛnsɛ kyu
sa asa abono mɛ kya kolɛ mɔ mɔ?

12 "Gɛnɔɔbono fɛ kya laarɛ fɛɛ
asa mɛ' wɔra sa fɛye mɔ, fɛ'
wɔra imɔ ɔnan kee sa asa. Mo-
sisi nbara mɔ de Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ ilaa nyiilesɛ
mɔ gɛsɛ pɛwu ne. 13 Fɛ' loo
de gɛbunono pi-i gɛbono gɛ dɛ
kpe Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ
dɔ mɔ. Wurubuaarɛ gisobiidɛ
gɛten mɔ gɛbunono lɛɛ mɔ berɛ
gɛ ŋmangɛ, ne ɔkpa ɔbono ɔ dɛ
kpe gɛnen gɛbunono mɔ asɛ mɔ
gyɛ daa otinpon. Asa sakyɔ mɛ
naa mɔ so. 14 Gɛbunono gɛbono gɛ

dɛ kpe Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
mɔ dɔ mɔ gɛŋ ŋmangɛ, ne ɔkpa
ɔbono ɔ dɛ kpe gɛnen gɛbunono
mɔ asɛ mɔ gyɛ daa gɛkpasuɛɛ.
Asa kalɛsɛ ne n kya wu gɛnen
ɔkpa ɔbono bii.

Asa Ako Mɛ Kya Kɛɛ Abon Yɛɛ Wurubuaarɛ Ɔkalan Ne Mɛ Kya Tɔgɛ

15 “Fɛ' dɛsɛ fɛye-nyoro so de asa
abono mɛ kya kɛɛ abon yɛɛ Wu-
rubuaarɛ ikalan ne mɛ kya tɔgɛ
mɔ. Ansi so mɔ, mɛ dɛ fɛɛ isandɛ,
yɛgɛ mɔmɔ-itɔ dɔ mɔ, mɛ don ag-
bowugbowu. 16 Mɔmɔ-ilaa wɔrasɛ
ne fɛ laa kyu bii mɔmɔ-gisen dɔ
ilaa. I dɛ daa fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ
kya kerɛ oyii abi kyu bii mɔ-gidebi
mɔ. Mɛ kya tɛɛ mango lii giwii
oyii so? Mɛ kya tɛɛ payaa abi lii
fɔlɔgɛ oyii so? 17 Nyamesɛ ɔbono
mɔ-gisen dɔ i boran mɔ kya wɔra
daa ilaa dɛnsɛ, ne ɔbono mɔ-gisen
dɔ iŋ boran mɔ kya wɔra daa ilaa
nyɛnyɛn. 18 I dɛ daa fɛɛ iyii. Oyii
ɔbono ɔ bo alanfiya mɔ maŋ taalɛ
sɔrɔ abi nyɛnyɛn, ne oyii ɔbono
ɔ kya lɔ mɔ maŋ taalɛ sɔrɔ abi
dɛnsɛ. 19 Oyii kamaasɛ ɔbono ɔ
maŋ sɔrɔ abi dɛnsɛ mɔ mɛ laa ŋɛ
mɔ kyu wɔra ɔgya dɔ. 20 Imɔso
asa ilaa wɔrasɛ ne fɛ laa kyu bii
yɛɛ mɛ gyɛ Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo gɛsintin?

21 “I mɛŋ gyɛ nyamesɛ kamaasɛ
ɔbono ɔ kpɛ nyɛ ɔ kya terɛ me
yɛɛ, ‘Me-wura, me-wura’ mɔ ne
nan nyɛ ɔkyenaten Wurubuaarɛ
gɛwuragyi mɔ dɔ. Gɛnen mɔ,
asa abono mɛ kya wɔra me-sɛ
ɔbono ɔ bo soso mɔ gɛlaarɛ mɔ
wolɛ. 22 Gɛkaabono Wurubuaarɛ
laa gyi anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ mɔ,
asa sakyɔ mɛ laa terɛ me yɛɛ,
‘Aye-wura, aye-wura’ de mɛ' tɔgɛ
sa me yɛɛ, ‘A tɔgɛ Wurubuaarɛ
ikalan sa asa, a gya ilaa nyɛnyɛn
oduduu kpɛi-kpɛi koso asa so, ne
a wɔra ilaa gbaa'gbaa ibono i lɛɛ
Wurubuaarɛ ɔlon nyiile asa mɔ
fo-ginyen dɔ.’ 23 Nfono ne nan tɔgɛ
tigi mɔmɔ yɛɛ, ‘Meŋ nyi fɛye. Fɛ
gyɛ daa ilaa nyɛnyɛn awɔrabo. Fɛ'
naa me-ansi so!’

Yesu Yɛɛ Asa Mɛ' Gyi Mɔ-Ilaa Tɔgɛsɛ So

24 “Ɔkamaasɛ ɔbono ɔ kya nu
me-ilaa tɔgɛsɛ idɛ ne ɔ kya wɔra
imɔ so ilaa mɔ, ɔ dɛ fɛɛ ɔsɛɛbo
ɔbono o yii obu. Ɔ laa yii gɛsɛ
ɔpɔɔrɛ mɔ, o kuru kpaa tu gifolɛ,
pɛi ne ɔ too ɔpɔɔrɛ gyan' gifolɛ mɔ
so. 25 Gɛkɛ gɛdɛ mɔ, nyangbon gi
baa da, afuu belɛ a da ne ibon i
bɔla baa da de gɛnen obu mɔ. Imɔ
gɛnen gbaa mɔ, ɔ mɛŋ boori, i lii
fɛɛ ɔ pɔrɔ mɔ dandan gyan gifolɛ
so. 26 Nyamesɛ ɔbono, mɔ, ɔ kya
nu me-ilaa tɔgɛsɛ idɛ ne ɔ mɛŋ
kya wɔra imɔ so ilaa mɔ, kaasɛ mɔ
dɛ fɛɛ ɔnyen ɔbono oŋ nyi ɔlaako
ne o yii obu gyan' daa giŋɛsii so
mɔ. Ɔ mɛŋ kuru gɛsɛ ɔpɔɔrɛ mɔ
gɛten. 27 Gɛkɛ gɛdɛ mɔ, nyangbon
de afuu belɛ a baa da, ne ibon i
bɔla baa da de obu mɔ. Obu mɔ
yii daa giŋɛsii so so mɔ, ɔ tɔrɔ daa
wurum!”

28 Yesu gi tɔgɛ gɛnen ilaa idɛana
ta mɔ, mɔ-ilaa nyiilesɛ mɔ i wɔra
sakpii ɔbono o nu imɔ mɔ giyan.
29 I lii fɛɛ mɛ nu mɔ-anyiilebi mɔ,
mɛ wolaa wu yɛɛ Wurubuaarɛ ne
n sa mɔ gɛnen ilaa nyiilesɛ mɔ.
I mɛŋ gyɛ gɛnen ne mɔmɔ-nbara
aŋmarasɛbo mɔ mɛ kya nyiile ilaa
ne.

8

Yesu Gi Kyɛ Okononbu Ɔko

1 Yesu gi nyiile asa ilaa mɔ ta
mɔ, mɔ-rɛ sakpii belɛ ɔbono o buu
mɔ mɔ mɛ kpelegɛ lii gibii mɔ so
mɛ kya ba. 2 Nfono mɔ okononbu
ɔko gi lii tu mɔ. Okononbu mɔ
gi kpelegɛ ŋmii mɔ-ayaa dɔ, ne ɔ
tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Me-wura, nengyene
i gyɛ fo-gɛlaarɛ dɔ mɔ, fo laa taalɛ
kyɛ me.” 3 Ɔ kolɛ Yesu gɛnen mɔ,
Yesu gi tengɛ mɔ-gibaa kpaa yii
mɔ, ne ɔ lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, “I

gyɛ me-gɛlaarɛ; fo-gilɔ mɔ gi' ta.”
Ayaa abono so mɔ, okononbu mɔ
alɔtɔ mɔ a ta, ne 4 Yesu gi tɔgɛ
mɔ yɛɛ, “Gɛŋ sa fo' tɔgɛ sa ɔko-rɛ
ɔko yɛɛ me ne n kyɛ fo. Naa kpaa
wɔra nbara ilaa ibono Mosisi gi
yela sa okononbu kamaasɛ ɔbono
mɔ-gilɔ gi ta mɔ. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ
fo laa kperɛ fo-nyoro kpaa nyiile
Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo de ɔ'
kerɛ fo-nyoro pɛwu gyan'. Ɔ laa
wu yɛɛ fo-gilɔ mɔ gi ta, de fo' kyu
fo-afaala kyu sa mɔ de o' kyu lɛɛ
asunbi sa Wurubuaarɛ sa fo. Imɔ
ne nan yɛgɛ asa mɛ' bii yɛɛ fo-
alɔtɔ mɔ a ta gɛsintin.”

Yesu Gi Kyɛ Asogya Ɔbelɛnsɛ Ɔko Dega

5 Yesu gi kyon kpe Kapɛɛniyon.
Ɔ loo nno mɔ, Rom awura asogya
ɔbelɛnsɛ ɔko gi lii kpaa gyangara
mɔ ne ɔ kolɛ mɔ 6 yɛɛ, “Me-wura,
me-dega dɛ me-gɛten dɔ, ɔ kya lɔ
ibono i bo lon. Nfono ɔ kpɛ ɔ dɛ
mɔ ne ɔ dɛ. Ɔ tansi ɔ kya yiyɛɛ.
Imɔso gyan' me-giwoo.” 7 Yesu
gi kyule sa mɔ yɛɛ, “Nan kpaa
kyɛ mɔ sa fo.” 8 Yesu gi tɔgɛ mɔ
gɛnen mɔ, asogya ɔbelɛnsɛ mɔ gi
lɛɛ gɛnɔ sa Yesu yɛɛ, “Me-wura,
me ɔdɛ meŋ kaaborɛ ibono fo'
kpe me-gɛten dɔ. Fo kpɛ nyɛ lɛɛ
gɛnɔ mɔ, me-dega mɔ gilɔ mɔ gi
laa ta. 9 Me gbaa-gbaa kee n gyɛ
ɔbelɛnsɛ ɔbono n bo abelɛnsɛ ako
gɛsɛ. Ne n' bo abono, mɔ, mɛ bo
me gɛsɛ mɔ. Nengyene nɛ lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, ‘fo ɔdɛ, kpe faa’ mɔ, kaasɛ
mɔ laa kpe, abɛɛ n' tɔgɛ yɛɛ, ‘fo
ɔdɛ, ba gɛrɛ’ mɔ, kaasɛ mɔ laa
ba. Nengyene nɛ tɔgɛ me-dega yɛɛ
‘wɔra idɛ!’ mɔ, imɔ ne ɔ laa wɔra.”

10 Yesu gi nu ɔbelɛnsɛ mɔ ilaa
tɔgɛsɛ mɔ mɔ, i dɛ mɔ-gɛnɔ
gikyɔ. Nfono ne Yesu gi kisee
tɔgɛ sa sakpii ɔbono o buu mɔ
mɔ yɛɛ, “Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ
mi-i sa fɛye faa, ba-a aye Isir-
ale awura mɔ dɔ gbaa, meŋ
wu nyamesɛ ɔbono ɔ bo gisɔɔgyi
belɛ gidɛ ɔnan sa me fɛɛ Rom
ɔbelɛnsɛ baarɛ. 11 N kya tɔgɛ
mi-i sa fɛye yɛɛ gɛkaako mɔ asa
sakyɔ mɛ laa lii nsinkpan kpɛi-
kpɛi so baa nyɛ ikyenaten Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi mɔ dɔ taa
aye-Isirale awura ako yɛgɛ. Gɛnen
asa abono mɔmɔ-rɛ aye-naanaana
Aberaham de Ayisiki de Gyeekɔpo
mɛ laa wɔra abaa gyi. 12 I san
aye Isirale awura abono nkana
Wurubuaarɛ gɛwuragyi mɔ gɛ gyɛ
aye-lɛɛ mɔ, aye dɔ abono mɛŋ
sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔ berɛ, Wu-
rubuaarɛ laa lɛɛ mɔmɔ lii mɔ asɛ
kyu kpaa too wɔra nfono i tansi i
bo gibiri mɔ. Gɛnen gibiri gibono
dɔ mɔ osulon de anɛbi giwɛ ne
n bo nno.” 13 Nfono ne Yesu gi
tɔgɛ sa asogya ɔbelɛnsɛ mɔ yɛɛ,
“Naa fo kya kpe. I' wɔra sa fo
fɛɛ gɛnɔɔbono fo sɔɔ me gyi faa.”
Gɛnen owi ɔbono dɔ gbaa-gbaa
mɔ, mɔ-dega mɔ gi nyɛ alanfiya
mɔ-gɛten dɔ.

Yesu Gi Kyɛ Alɔbo Sakyɔ

14 Yesu gi naa kpe Piita gɛwi.
Ɔ loo gɛten mɔ dɔ mɔ, o wu
Piita mɔ-saa kyiisɛ dɛ ɔ kya lɔ
ɔkyagyii, 15 ne Yesu gi yii mɔ. O
yii mɔ mɔ, ɔkyagyii mɔ gi taa mɔ
yɛgɛ, ne ɔ taalɛ kii koso keda mɔ-
gisafo. 16 Imɔ gɛdɔɔdɛ mɔ asa
mɛ kyu alɔbo de asa sakyɔ abono
ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi i
tɛ mɔmɔ so mɔ kyu ba Yesu asɛ.
Yesu gi kpɛ lɛɛ gɛnɔ daa ne ilaa
nyɛnyɛn oduduu mɔ i koso mɔmɔ
so. Ɔ kyɛ asa abono mɛ kya lɔ mɔ
pɛwu kee. 17 Yesu gi wɔra gɛnen
ilaa idɛ mɔ, i kyena de ilaa ibono
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo Isaya
gi wolaa tɔgɛ lii mɔ so mɔ. Ɔ tɔgɛ
yɛɛ,

“Ibono a gyɛ nbaari so mɔ,
o kyu imɔ yɛɛ mɔ-nyoro ne i gyɛ.
Ne ɔ kyɛ aye-alɔtɔ sa aye.”

Asa Ako Mɛ Kolɛ Yesu Yɛɛ Mɛ Laa Buu Mɔ

18 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ bo Galeli ɔbon belɛ mɔ asɛ,
ne Yesu gi wu yɛɛ sakpii mɔ gi
kyaabɔɔ mɔ mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔ-
akasɛbo mɔ yɛɛ, “A' fara kpe
gibenbɛ.” 19 Mɛ kya laarɛ mɛ'
kyon mɔ, Gyuda awura nbara
ɔŋmarasɛbo ɔko gi ba Yesu asɛ,
ne ɔ kolɛ Yesu yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, nan
buu fo kpe gɛten kamaasɛ gɛbono
fo kya kpe mɔ.” 20 Ne Yesu gi
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Agbowugbowu
gbaa mɛ bo ibɔ dɛsɛ, ne nbuii mɛ
bo asisaa. Me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ berɛ, meŋ bo me-
gimu okunten.” 21 Yesu akasɛbo
mɔ dɔ ɔko berɛ gi kolɛ mɔ yɛɛ,
“Me-wura, yɛgɛ me n' kpaa pule
me-sɛ pɛi de n' lɔɔ baa buu fo.”
22 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Fo berɛ,
baa buu me daa de asa abono
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ ilaa
iŋ fɛ ɔmɔ-giso mɔ mɛ' pule abara.”

Yesu Gi Yɛgɛ Afuu A Taa Gida Yɛgɛ

23 Yesu gi dii loo gikolii dɔ
mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ, ne mɛ
kyon. 24 Mɛ kpaa fo nkyu mɔ
nsana gɛtɛɛko mɔ de-e, afuu belɛ
ako a tigi, a kya da ginyadon so.
I yɛgɛ nkyu gi kya loo gikolii mɔ
dɔ. Gɛnen aberɛ abono mɔ Yesu
berɛ gi dɛ ginsi gidɛ. 25 Nfono mɔ,
mɔ-akasɛbo mɔ mɛ da mɔ kyingi,
ne mɛ tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Aye-wura,
mɔlɛgɛ aye! A kya laarɛ de a' sii.”
26 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “O, fɛye asa
adɛ! Menɛ n wɔra ne i bo fɛye
gifuu gɛnen? Gisɔɔgyi gibono fɛ
bo sa me mɔ pɛwu ne?” Nfono
ne ɔ koso ne ɔ tɔgɛ afuu mɔ yɛɛ
a' taa gida yɛgɛ de nkyu mɔ, mɔ,
gi' wɔra bɔyin. Nfono mɔ, ilaa
kamaasɛ i sii faa kurun. 27 Mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ wu gɛnen mɔ, i
wɔra mɔmɔ giyan. Mɛ san ma-a
taasɛ abara yɛɛ, “Menɛ nyamesɛ
ɔnan ne? Kerɛ, afuu de nkyu gbaa
gi kya nu mɔ-gɛdɛ.”

Yesu Gi Kosorɛ Ilaa Nyɛnyɛn Oduduu Anyen Anyɔ Ako So

28 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ fara nkyu kpe gibenbɛ Gadara
awura gɛsinkpan so. Ɔ fo nno
mɔ, anyen anyɔ ako mɛ lii ibuni
opuleten baa gyangara mɔ. Ilaa
nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi i tɛ
mɔmɔ so, i kya yɛgɛ mɛ kya tansi
wɔra asa abono mɛ kya kyu de
nno mɔ anyanyan. Imɔso asa mɛ
selɛ de mɛ' kyu de ɔkpa ɔbono.
29 Anyen anyɔ adɛ mɛ wu Yesu mɔ,
ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi
ibono i tɛ mɔmɔ so mɔ i kpen ken-
ken taasɛ Yesu yɛɛ, “Wurubuaarɛ
mɔ-bi, aye-rɛ fo menɛ asɛ? Fo
ba de fo' baa wɔra aye-awɔrɔfɔɔ
pɛi de Wurubuaarɛ gisobiidɛ owi
mɔ ɔ' lɔɔ fo abɛɛ?” 30 Aberɛ
abono mɔ, akuuri gikpen belɛ giko
gi yelɛ gi kya gyi sindi nfono.
31 Imɔso ilaa nyɛnyɛn oduduu
kpɛi-kpɛi ibono i tɛ anyen mɔ so
mɔ i kolɛ Yesu yɛɛ, “Nengyene
fo laa gya aye koso mɔ, yɛgɛ a'
kpaa kyena akuuri gikpen gidɛ
so.” 32 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Fɛ'
koso naa.” Imɔso ilaa nyɛnyɛn
oduduu kpɛi-kpɛi mɔ i koso anyen
mɔ so kpaa kyena akuuri mɔ so.
Ayaa abono so mɔ, akuuri gikpen
mɔ pɛwu gi selɛ kpelegɛ de ogee
kpaa loo ɔbon dɔ, ne nkyu mɔ gi
gyi mɔmɔ. 33 Anyen abono mɛ kya
kerɛ akuuri mɔ so mɔ, mɛ selɛ kpe
nten dɔ kpaa tɔgɛ ilaa ibono i ba
mɔmɔ-akuuri mɔ so de ilaa ibono
Yesu gi wɔra sa anyen anyɔ mɔ
pɛwu sa asa. 34 Ɔsowolɛ mɔ so asa
mɛ nu gɛnen mɔ, mɔmɔ pɛwu mɛ
lii baa kerɛ Yesu. Mɛ wu mɔ mɔ,
mɛ dɛ mɔ giserɛ yɛɛ ɔ' lii mɔmɔ-
gɛsinkpan so.

9

Yesu Gi Kyɛ Ɔtɛgɛsɛ

1 Yesu gi dii loo gikolii mɔ dɔ kii
fara ɔbon mɔ kpe ɔsowolɛ ɔbono
so ɔ tɛ mɔ. 2 Yesu bo nno mɔ,
asa ako mɛ sola ɔtɛgɛsɛ ɔko de

gifengen kyu bara mɔ yɛɛ ɔ' kyɛ
mɔ. Yesu gi wu yɛɛ asa adɛ mɛ
sɔɔ mɔ gyi yɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon
bo mɔ dɔ mɔ, ɔ tɔgɛ sa ɔtɛgɛsɛ
mɔ yɛɛ, “Me-bi, yɛgɛ fo-gisen gi'
tɔrɔ fo. Nɛ kyu fo-ilaa nyɛnyɛn
ibono fo wɔra Wurubuaarɛ mɔ
kyu kyɛɛ fo.” 3 Nfono mɔ Gyuda
awura nbara aŋmarasɛbo ako mɛ
tɔgɛ sa mɔmɔ-nyoro yɛɛ, “Ɔnyen
baarɛ kya tɔngɛ fɛɛ mɔ ne n gyɛ
Wurubuaarɛ!”
4 Yesu gi bii mɔmɔ-nwɔnsa dɔ.
Imɔso ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Menɛ
n wɔra so ne fɛ kya sa gɛnen
nwɔnsa nyɛnyɛn ndɛ? 5 Nan tɔgɛ
ilaa inyɔ sa ɔtɛgɛsɛ baarɛ. Giko ne
n gyɛ yɛɛ,

‘Nɛ kyu fo-ilaa nyɛnyɛn ibono fo
wɔra Wurubuaarɛ mɔ kyɛɛ
fo.’

Ginyɔsɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ,

‘Koso de fo' naa.’

Imɔ idɛ dɔ mɔ, imɔmɔ ne fɛ laa
wu de fɛye-ansi? 6 N kya laarɛ
de fɛ' nyɛ bii yɛɛ me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, n bo ɔkpa
gɛsinkpan so de n' kyu asa ilaa
nyɛnyɛn ibono mɛ wɔra Wu-
rubuaarɛ mɔ kyɛɛ mɔmɔ.” Gɛnen
so mɔ o kisee tɔgɛ sa ɔtɛgɛsɛ mɔ
yɛɛ, “Koso puru fo-gifengen de
fo' naa kpe gɛwi.” 7 Gɛsintin mɔ,
ɔtɛgɛsɛ mɔ gi koso, ne ɔ naa kyon
kpe mɔ-gɛwi. 8 Sakpii mɔ gi wu
gɛnen mɔ, i dɛ ɔmɔ-gɛnɔ ne mɛ
yen Wurubuaarɛ yɛɛ o kyu gɛnen
ɔlon baarɛ ɔnan kyu sa nyamesɛ.

Yesu Gi Terɛ Matiyu Yɛɛ Ɔ' Wɔra Mɔ-Ɔkasɛbo

9 Yesu gi lii nfono ɔ kya kpe
mɔ, o wu ɔnyen ɔko tɛ mɔ-gɛsun
ɔwɔraten. Mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ
Matiyu. Gɛnen Matiyu mɔ gyɛ
daa lɛnpoo sɔɔbo. Yesu gi wu mɔ
gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Baa
buu me de fo' wɔra me-ɔkasɛbo.”
Gɛsintin mɔ, Matiyu gi koso buu
mɔ.
10 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu mɔ-rɛ
mɔ-akasɛbo mɔ mɛ kpe Matiyu
gɛwi. Mɛ tɛ mɛ kya gyi mɔ, lɛnpoo
asɔɔbo abono Gyuda awura asɛ
mɔ mɛ gyɛ asa nyɛnyɛn mɔ de
ilaa nyɛnyɛn awɔrabo sɛnsɛ sakyɔ
mɛ baa tu mɔmɔ, ne mɔmɔ-rɛ
mɔmɔ mɛ wɔra abaa gyi dabɔlɛ.
11 Farasii awura mɔ mɛ wu gɛnen
mɔ, mɛ baa taasɛ Yesu akasɛbo
mɔ yɛɛ, “Menɛ n wɔra so ne fɛye-
ɔbelɛnsɛ kya wɔra abaa gyi de
lɛnpoo asɔɔbo de ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo sɛnsɛ daa?” 12 Yesu gi nu
gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ gɛnɔ sa Farasii
awura mɔ yɛɛ, “Fɛɛ gɛnɔɔbono
ɔlɔbo tiri ɔkyɛbo mɔ, gɛnen kee
ne ilaa nyɛnyɛn awɔrabo mɛ tiri
me ne. I mɛŋ gyɛ abono mɛ
bo alanfiya mɔ ne n tiri ɔkyɛbo.
13 Mɛ ŋmarasɛ ilaa ibono nan baa
tɔgɛ faa yela Wurubuaarɛ agyɛbi
ɔwolɛ mɔ dɔ yɛɛ,

‘Me, Wurubuaarɛ, n kya laarɛ fɛ'
su asa gitolon daa;
i mɛŋ gyɛ asunbi abono fɛ laa
lɛɛ sa me mɔ
ne n' kya laarɛ.’

Fɛ' nu gɛnen ilaa idɛ, fɛ' kasɛ imɔ
gɛsɛ, de fɛ' bii yɛɛ ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo ne nɛ ba de n' baa tɔgɛ
yɛɛ mɛ' wɔra me-akasɛbo. I mɛŋ
gyɛ abono mɛ nyi yɛɛ mɛ ti mɛ gyɛ
gɛsintin awura mɔ.”

Ako Mɛ Taasɛ Yesu Ilaa Kyu Lii Nnɔ Giŋminde So

14 Nfono mɔ Gyɔn ɔbono ɔ
gyere asa Wurubuaarɛ sagyere
mɔ akasɛbo ako mɛ ba Yesu asɛ
baa taasɛ mɔ yɛɛ, “Aye-rɛ Farasii
awura a kya ŋminde nnɔ. Ne
menɛ n wɔra ne fo-lɛɛ akasɛbo
mɔ berɛ mɛŋ kya ŋminde nnɔ
daa?” 15 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ da mɔmɔ
gikpalɛ yɛɛ, “I mɛŋ gyɛ aberɛ adɛ
ne mɛ laa wɔra gɛnen. I dɛ daa
fɛɛ gɛnɔɔbono aye Gyuda awura a
kya kpii ɔkyii mɔ. A' kyu yɛɛ me
ne n gyɛ ɔkyiifɔ mɔ-kuli mɔ. Me-
kyɛmenɛana mɛ ba me asɛ a san
a kya gyi ɔkon mɔ, i laa sa de mɛ'
bɔɔda? Kuaa. I laa baa fo owi ɔko
mɔ, i laa baa puru ɔkyiifɔ mɔ kuli
mɔ lii mɔ-kyɛmenɛana mɔ asɛ. Lii

gɛnen owi ɔbono kyu kyon mɔ, i
laa sa de mɛ' ŋminde nnɔ kon.”

Akyenabi Pobɔrɔ Abono Yesu Gi Bara Mɔ Gikpalɛ

16 Yesu gi kii da mɔmɔ gik-
palɛ kyu nyiile yɛɛ mɔ berɛ ɔ
bara akyenabi pobɔrɔ. Ɔ da gik-
palɛ mɔ yɛɛ, “Nengyene gikuru
dedaa gi tɛɛ mɔ, mɛŋ kya kyu
gikuru pobɔrɔ gipanan kyu baa tii
ɔtɛɛten mɔ. Fɛ wɔra gɛnen mɔ,
gikuru pobɔrɔ mɔ gɛten i laa kyigi
lɛɛ de i' wɔra ɔbɔ belɛ nyɛ ibono
i wolaa tɛɛ mɔ. 17 A' kii laa ansi
kerɛ gɛnɔɔbono mɛ kya kyu nta
kyu wɔra nbuɛ iwolɛ dɔ mɔ de
a' kerɛ. Ɔko maŋ kyule kyu nta
pobɔrɔ kyu wɔra nta ɔwɔraten
iwolɛ dedaa dɔ. Ɔbono ɔ wɔra
gɛnen mɔ, gyɛrɛbi ne ɔ kya laarɛ.
Nta mɔ gi laa paadɛ nta ɔwɔraten
iwolɛ mɔ de nta mɔ gi' duuli fuɛ
de iwolɛ mɔ, mɔ, kee i' nyida.
Mɛ kya kyu nta pobɔrɔ kyu wɔra
daa nta ɔwɔraten iwolɛ pobɔrɔ
dɔ. Gɛnen ne mɛ laa kerɛ nta mɔ
nmɔ-rɛ nmɔ-iwɔraten mɔ pɛwu so
ne i maŋ gyi gyɛrɛbi.”

Yesu Gi Kyingi Gɛbolonbubii Gɛko Ne Ɔ Kyɛ Ɔkyii Ɔko

18 Yesu san ɔ kya tɔngɛ de mɔmɔ
mɔ, Gyuda awura ɔbelɛnsɛ ɔko gi
baa ŋmii mɔ-ayaa dɔ kolɛ mɔ yɛɛ,
“Me-bi kyiisɛ gi kpɛ wu' ayaa adɛ
so ne. Imɔ gɛnen gbaa mɔ, fo kpe
ne fo kpaa kyu fo-abaa gyan' mɔ
so mɔ, ɔ laa kyingi.” 19 Yesu gi
nu ɔbelɛnsɛ mɔ asɛ, ne mɔ-rɛ mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ koso buu mɔ.
20 Mɛ kya kpe mɔ, ɔkyii ɔko gi
naa de Yesu gɛmara-gɛmara, ne
ɔ kpaa yii Yesu gɛgbɛ ginɛbi. I
kya da de gɛnen ɔkyii ɔbono mɔ,
imɔ-nsi gudu nnyɔ ne. 21 Pɛi ne ɔ
laa yii Yesu gɛgbɛ mɔ gɛnen mɔ,
ɔ tɔgɛ sa mɔ-nyoro yɛɛ, “Me-gibaa
gi taa kpɛ nyɛ yii mɔ-gɛgbɛ mɔ, n
nyi ibono i laa kyɛ me.” 22 O yii
gɛgbɛ mɔ gɛnen mɔ, Yesu gi kisee
kerɛ. O wu mɔ mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ, “Me-bi, yɛgɛ fo-gisen gi tɔrɔ
fo! Gisɔɔgyi gibono fo bo sa me
mɔ ne nan kyɛ fo.” Ayaa abono so
mɔ, ɔkyii mɔ gilɔ mɔ gi ta.
23 Yesu gi kyon kpaa loo Gyuda
awura ɔbelɛnsɛ mɔ gɛten dɔ
nfono gɛbii kyiisɛ mɔ gɛ wu' mɔ.
O wu gɛnɔɔbono ilon abiibo de
asa abono mɛ ba gɛli mɔ mɛ kya
saawo mɛ kya wɔra ɔlanba mɔ,
24 ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Ɔkamaasɛ
ɔ' lii gɛrɛ! Gɛbii mɔ gɛŋ wu'. Gɛ
dɛ daa.” Ɔ tɔgɛ yɛɛ gɛbii mɔ gɛŋ
wu' mɔ, mɛ kyu mɔ ŋmasɛ daa.
25 Yesu gi gya mɔmɔ lii mɔ, ɔ loo
obu ɔbono dɔ obuni mɔ dɛ mɔ.
Ɔ kpaa keda mɔ gibaa dɔ, ne o
kyingi koso yelɛ. 26 Gɛnɔɔbono
Yesu gi kyingi gɛbii mɔ mɔ i nu
gyan' de gɛnen gɛsinkpan gɛbono
so pɛwu.

Yesu Gi Kyɛ Agyaatanbo Anyɔ Ako

27 Yesu gi lii gɛten mɔ dɔ ɔ kya
kyon mɔ, agyaatanbo anyɔ ako
mɛ buu mɔ gɛmara-gɛmara mɛ
kya kpen mɔ yɛɛ, “Wura Deefidi
ɔnaanabi, su aye so!” 28 Yesu gi
loo gɛten gɛbono dɔ ɔ bo mɔ,
agyaatanbo mɔ mɛ naa kpaa tu
mɔ nno. Ɔ taasɛ ɔmɔ yɛɛ, “Fɛ
sɔɔ gyi yɛɛ nan taalɛ bugi fɛye-
ansi adɛ sa fɛye?” Mɛ kyule yɛɛ,
“Ɛɛn, aye-wura.” 29 Nfono ne Yesu
gi kyu mɔ-abaa gyan mɔmɔ-ansi
mɔ so, ne ɔ tɔgɛ yɛɛ, “I' wɔra fɛɛ
gɛnɔɔbono fɛ sɔɔ me gyi mɔ sa
fɛye.” 30 Nfono mɔ, mɔmɔ-ansi mɔ
a bugi, ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
gɛnsipɛɛrɛ so yɛɛ, “Fɛ mɛŋ sa fɛ'
tɔgɛ sa ɔko-rɛ ɔko yɛɛ me ne n
kyɛ fɛye.” 31 Imɔ gɛnen gbaa mɔ,
mɛ lii mɔ asɛ mɔ, mɛ naa kpaa
tɔgɛ ibono ɔ wɔra sa mɔmɔ mɔ sa
asa gɛnen gɛsinkpan gɛbono gɛten
kamaasɛ.

Yesu Gi Kyɛ Omuumuu

32 Abono nkana mɛ gyɛ
agyaatanbo mɔ mɛ kya lii Yesu
asɛ mɔ, asa ako mɛ kyu ɔnyen ɔko

bara Yesu yɛɛ ɔ' kyɛ mɔ. Ɔ mɛŋ
kya tɔngɛ, i kya nyiile yɛɛ ilaa
nyɛnyɛn oduduu tɛ mɔ so. 33 Yesu
gi kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ
lii ɔnyen mɔ so, ne ɔ taalɛ ɔ kya
tɔngɛ. Sakpii ɔbono ɔ yelɛ nfono
mɔ gi wu gɛnen mɔ, i wɔra mɔmɔ
giyan, mɛ san tɔgɛ yɛɛ, “A mɛŋ
ti wu gɛnen ilaa idɛ ɔnan Isirale
gɛsinkpan gɛdɛ so kerɛ.” 34 Farasii
gikpen mɔ dɔ awura berɛ, mɛ
kya tɔgɛ daa yɛɛ, “Ilaa nyɛnyɛn
oduduu pɛwu gɛmu mɔ ne n kya
sa Yesu ɔlon. Imɔso ne ɔ kya taalɛ
gya ilaa nyɛnyɛn oduduu koso asa
so gɛnen.”

Yesu Gi Su Asa So

35 Yesu gi naa de isowolɛ
belɛ-belɛ de iburu-buru ibono i
kyaabɔɔ gɛnen gɛsinkpan gɛbono
so mɔ pɛwu. Ɔ naa Gyuda
awura akyangbon dɔ ɔ kya nyiile
asa Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi mɔ so ilaa. Wurubuaarɛ
ɔkalan konkonsɛ mɔ ne ɔ dɛ ɔ
naa gɛnen, ne ɔ kya kyɛ asa alɔbi
kpɛi-kpɛi kamaasɛ. 36 Yesu gi wu
sakpii belɛ ɔbono ɔ kya kyena
ba mɔ asɛ mɔ, mɔmɔ-ilaa i wɔra
mɔ ayen. I lii fɛɛ ilaa kpɛi-kpɛi
i kya nyala mɔmɔ, ne mɛ mɛŋ
nyi gɛnɔɔbono mɛ laa wɔra de i'
mɔlɛgɛ mɔmɔ mɔ. Mɛ wɔra fɛɛ
isandɛ ibono mɛŋ bo ɔkparɛbo
mɔ. 37 Gɛnen so mɔ, ɔ tɔgɛ sa
mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, “Asa abono
i kaaborɛ mɛ' nu Wurubuaarɛ
ɔkalan konkonsɛ mɔ mɛ dɛ fɛɛ
ɔmɔlɔgɔ ne n pɛɛrɛ ndɔɔ belɛ nko
dɔ. Akɛbibo mɔ, mɔ, mɛŋ kyɔ
sa ndɔɔ wura mɔ. 38 Imɔso fɛ'
dalaa kolɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ
gyɛ Ndɔɔ Wura mɔ yɛɛ mɔ gbaa-
gbaa o' kyu abono mɛ laa kɛbi
ɔmɔlɔgɔ mɔ ba mɔ-ndɔɔ mɔ dɔ.”

10

Yesu Gi Sun Mɔ-Isɔɔ Gudu Anyɔ Mɔ

1 Yesu gi terɛ mɔ-akasɛbo gudu
anyɔ mɔ ba mɔ asɛ, ne ɔ sa
mɔmɔ ɔlon de mɛ' taalɛ gya ilaa
nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi koso
asa so. Gɛnen ɔlon mɔ laa yɛgɛ
mɛ laa taalɛ kyɛ asa alɔtɔ kpɛi-
kpɛi kamaasɛ kee. 2 Gɛnen asa
gudu anyɔ abono ne n wɔra mɔ-
isɔɔ. Mɔmɔ ne n gyɛ

Simon ɔbono mɛ kya terɛ mɔ-
ginyen giko kee yɛɛ Piita
mɔ,
de Simon mɔ-tedɛ Andiru,
Gyeemesi de mɔ-tedɛ Gyɔn,
Sɛbedi mɔ-biana;
3 Filipo de Batolomiyu,
Tomaasɛ de Matiyu ɔbono nkana
ɔ kya sɔɔ lɛnpoo mɔ,
Gyeemesi, Alefayo mɔ-bi, de
Taadiyusɛ,
4 Simon ɔbono ɔŋ kya kyule mɔ-
ɔsowolɛ so mɔ,
de Gyudasɛ Isikaayɔtɛ ɔbono
gɛmara-gɛmara ɔ fɛ Yesu
sa mɔ-akyobo mɔ.

5 Yesu gi keda mɔ-isɔɔ gudu
anyɔ adɛ sun. Ɔ laa sun mɔmɔ
mɔ, ɔ ka sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛŋ sa
fɛ' kpe de asa abono mɛ mɛŋ
gyɛ Gyuda awura mɔ gibaafon,
ne fɛŋ sa fɛ' loo Samariya awura
isowolɛ iko so. 6 Fɛ' kpe daa
Isirale awura wolɛ asɛ. Mɛ dɛ fɛɛ
isandɛ ibono i fuɛ mɔ. 7 Fɛ naa
mɔ, fɛ' tɔgɛ tɔgɛ sa asa yɛɛ, ‘Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ a kya laarɛ a' ba asa dɔ kon.’
8 Fɛ' kyɛ abono mɛ kya lɔ mɔ,
de fɛ' kyingi asa abono fɛ wu mɛ
wu' mɔ. Fɛ' kyɛ ikononbu de
fɛ' kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu
kpɛi-kpɛi asa so. Nɛ kyu gɛnen
ɔlon baarɛ kyɛɛ fɛye; fɛye kee fɛ
kyɛ asa mɔ, fɛ' kyu kyɛɛ mɔmɔ.
9 Fɛ mɛŋ' kyu aterenbi ne n gyɛ
aterenbi wɔra fɛye-igo ibɔ dɔ.
10 Fɛ mɛŋ' puru ba-a atɔ ɔwɔraten
abɛɛ gɛgbɛ giwɔra nyɔsɛ. Fɛ mɛŋ'
puru ayaawolɛ abɛɛ oyii tugɛsɛ
keda. Gɛsun ɔwɔrabo gi kaaborɛ
ɔ' nyɛ mɛ' kerɛ mɔ so.

11 “Ɔsowolɛ kamaasɛ ɔbono so
fɛ laa loo mɔ, fɛ' laarɛ ɔbono asa

mɛ kya buu mɔ mɔ de fɛ' kpaa
loo mɔ asɛ. Fɛ' kyena mɔ asɛ
kaaborɛ fɛ laa lii gɛnen ɔsowolɛ
ɔbono so. 12 Gɛten gɛbono dɔ fɛ
laa sogɛ gɛnen mɔ, fɛ loo mɔ, fɛ'
faala gɛmɔ dɔ asa. 13 Nengyene
gisen yuuli gi kaaborɛ mɔmɔ mɔ,
gisen yuuli gi laa wɔra mɔmɔ-lɛɛ.
Ne gisen yuuli giŋ kaaborɛ ɔmɔ
mɔ, gi laa kii ba fɛye asɛ. 14 Nfono
fɛ loo ne nno asa mɛ kine mɛ
mɛŋ sɔɔ fɛye abaa anyɔ abɛɛ mɛ
mɛŋ nu fɛye asɛ mɔ, fɛ lii ɔsowolɛ
mɔ so abɛɛ gɛten gɛbono dɔ mɔ,
fɛ' kpiisi mɔmɔ-ɔsowolɛ so abɛɛ
mɔmɔ-gɛten dɔ isɛ ibono i yii fɛye-
ayaa mɔ yela mɔmɔ. 15 N kya
tɔgɛ fɛye gɛsintin yɛɛ gɛkɛ gɛbono
Wurubuaarɛ laa biidɛ asa pɛwu
giso mɔ, gɛnen ɔsowolɛ ɔbono so
asa-lɛɛ gisobiidɛ gi laa nyaakyɔ
don Sodom de Gomora isowolɛ so
awura-lɛɛ mɔ.

16 "Fɛ' nu yɛɛ n kya sun fɛye fɛɛ
nsandɛbii ne n kya kpe agbowug-
bowu dɔ. Imɔso fɛ' bii fɛye-nyoro
akedabi. Fɛ' wɔra fɛye-nyoro faa
dolon-n fɛɛ abonbuɛ. 17 Fɛ' kerɛ
fɛye-nyoro so de asa abono n kya
sun fɛye mɔmɔ asɛ mɔ. Mɔmɔ dɔ
ako mɛ laa kparɛ fɛye kpe nbɛlɛ
agyibo asɛ de mɛ' taa fɛye awulibi
mɔmɔ-akyangbon dɔ. 18 Me so
mɔ, mɛ laa biidɛ fɛye ako kpe
abɛyin abelɛnsɛ de awura-awura
ansi dɔ. Mɛ kyu fɛye kpe gɛnen
mɔ, i laa bugi ɔkpa sa fɛye de
fɛ' nyɛ tɔgɛ me-ilaa sa mɔmɔ-rɛ
gɛsinkpan so asa kpɛi-kpɛi. 19 Mɛ
keda fɛye mɔ, fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ i'
wɔra fɛye gɛwɔnsa yɛɛ fafaanan
ne i kaaborɛ fɛ' kpaa tɔgɛ abɛɛ
ilaa idɛ ne fɛ laa tɔgɛ nbɛlɛ nbono
dɔ ne. Owi mɔ gi fo mɔ, Wu-
rubuaarɛ laa sa fɛye ilaa ibono
i kaaborɛ fɛ' tɔgɛ mɔ. 20 I kya
nyiile yɛɛ iŋ gyɛ fɛye gbaa-gbaa
ne nan tɔngɛ fɛye-gibaa so. Fɛye-
sɛ Wurubuaarɛ Oduduu ne nan
tɔngɛ naa de fɛye so. 21 I laa ba yɛɛ
fɛye dɔ ako fɛye-daana abɛɛ fɛye-
tedɛana gbaa mɛ laa fɛ fɛye sa
asa de mɛ' mɔɔ fɛye. Ɔsɛ laa kyu
gɛnen kee wɔra mɔ-bi. Ne gɛbii gɛ
laa koso yelɛ gɛmɔ-sɛ de gɛmɔ-nyi
so de gɛ' yɛgɛ asa mɛ' mɔɔ mɔmɔ.
22 Me so mɔ, ɔkamaasɛ laa kyo
fɛye. Ɔbono ɔ laa yelɛ mɔ-ayaa so
ka gyan' me so kpaa lii mɔ, Wu-
rubuaarɛ laa mɔlɛgɛ mɔ de ɔ' nyɛ
ɔkyenaten mɔ asɛ. 23 Nengyene
mɛ ka fɛye-ansi ɔsowolɛ ɔko so
mɔ, fɛ' selɛ kpe ɔsowolɛ banban
so. N kya tɔgɛ fɛye gɛsintin
yɛɛ fɛ maŋ naa aye-Isirale awura
isowolɛ mɔ pɛwu so gyan' pɛi ne
me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ, nan kii ba gɛsinkpan so.

24 "Ilaa ɔkasɛbo maŋ taalɛ don
mɔ-onyiilebo, ne dega maŋ taalɛ
don mɔ-wura. 25 Nengyene fo
gyɛ ɔkasɛbo ne ilaa ibono asa
mɛ dɛ mɛ kya wɔra fo-onyiilebo
mɔ mɛ dɛ ma-a wɔra fo kee mɔ,
bii yɛɛ gɛnen ne i kaaborɛ i' ba
ne. Nengyene fo gyɛ dega ne mɛ
dɛ ilaa ibono mɛ kya wɔra fo-
wura mɔ ma-a wɔra fo mɔ, bii
yɛɛ gɛnen ne i kaaborɛ i' ba ne.
Nengyene asa mɛ terɛ me ɔbono
n gyɛ gɛten wura mɔ yɛɛ Besibuli,
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ, me-
adɛ ne mɛ laa yɛgɛ? Mɔmɔ-lɛɛ
asebi a laa don me-lɛɛ adɛ gbaa.

26 "Imɔso fɛ mɛŋ sa fɛ' selɛ
anyamesɛ. Sɛi mɛŋ bo no i ŋara
yɛɛ i maŋ lii gifuli, abɛɛ ilaa iko
i bo asiiri dɔ yɛɛ i maŋ lii gɛwi.
27 Imɔso ilaa ibono n kya tɔgɛ
fɛye gɛnyɛ mɔ, fɛ' tɔgɛ sa asa owi
kenken, ne ilaa ibono n kya tɔgɛ
fɛye adɛɛdɛɛ dɔ aye-wolɛ mɔ, fɛ'
liirɛ imɔ da gikpengboo. 28 Fɛŋ
sa fɛ' selɛ abono mɛ laa mɔɔ
nyamesɛ nyoro gibi mɔ wolɛ ne
mɛ maŋ taalɛ nyida mɔ-oduduu
bɔla mɔ. Fɛ' selɛ daa Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ laa taalɛ kyu fɛye too
wɔra ɔgya dɔ fɛye-lɛwu gɛmara
de i' nyida fɛye-nyoro de oduduu
pɛwu mɔ. 29 Abonbuɛ abono
mɛ kya fɛ mɔmɔ anyɔ aterenbi

gibi kolon daa mɔ gbaa, fɛye-sɛ
Wurubuaarɛ nyi mɔmɔ pɛwu so.
Mɔmɔ dɔ ɔkolon mɛŋ kya wu'
yɛɛ ɔ mɛŋ nyi mɔ so. 30 Ne fɛye
mɔ de-e? Wurubuaarɛ nyi dabɔlɛ
fɛye-gimu dɔ iman gɛgyɔnɔ gbaa.
31 Imɔso fɛ mɛŋ sa fɛ' selɛ gifuu.
Fɛ tiri sa Wurubuaarɛ gikyɔ don
gɛnen abonbuɛ abono gikpadɔ gi-
fonɛɛ-gifonɛɛ.

32 "Ɔbono ɔ yelɛ asa dɔ tɔgɛ yɛɛ
me ne n gyɛ mɔ-wura mɔ, gɛnen
ne me kee nan lɛɛ tɔgɛ me-sɛ
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo soso mɔ
ansi dɔ yɛɛ ɔ gyɛ me-sonbo. 33 Ne
ɔbono, mɔ, o kine me sansana
yɛɛ meŋ gyɛ mɔ-wura mɔ, gɛnen
ne me kee nan kine mɔ me-sɛ
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo soso mɔ
ansi dɔ yɛɛ meŋ nyi mɔ.

34 "Fɛŋ sa fɛ' tɔgɛ yɛɛ nɛ ba
gɛsinkpan so faa mɔ, i laa yɛgɛ asa
mɛ' nyɛ gisen yuuli kyu kyena de
abara. Me-giba mɔ gi laa baragɛ
asa abono mɛ kya nu me-gɛdɛ mɔ
lii abono mɛŋ kya nu me-gɛdɛ mɔ
dɔ.
35 Ɔnyen mɔ-rɛ mɔ-sɛ mɛ maŋ nu
abara asɛ.
Ɔkyii mɔ-rɛ mɔ-nyi mɛ maŋ nu
abara asɛ.
Ne ɔkyii mɔ-rɛ mɔ-saa kyiisɛ mɛ
maŋ nu abara asɛ.
36 Asa abono mɛ laa kyo fɛye gikyɔ
mɔ mɛ laa lii daa fɛye-giyaa
dɔ.

37 "Fo ɔbono fo kya laarɛ fo-sɛ
abɛɛ fo-nyi ilaa don gɛnɔɔbono fo
kya laarɛ me-ilaa mɔ, foŋ kaaborɛ
fo' wɔra me-ɔkasɛbo. Fo ɔbono
fo kya laarɛ fo-bi nyensɛ abɛɛ
fo-bi kyiisɛ ilaa don me-lɛɛ mɔ,
foŋ kaaborɛ fo' wɔra me-ɔkasɛbo.
38 Ne fo ɔbono fo maŋ kyule wu
awɔrɔfɔɔ me so de fo' kasɛ me-
gidebi, ba-a mɛ laa da fo-aŋanbi
oyii so mɔɔ mɔ ne fo maŋ kyule
gɛnen mɔ, foŋ kaaborɛ fo' wɔra
me-ɔkasɛbo. 39 Fo ɔbono fo kya
kɔrɔsɛ fo-nkpa fii yela fo-gibaa
so mɔ, Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
ɔnan mɔ gɛ laa lii fo-gibaa. Ne
fo ɔbono, mɔ, kyu lii me so ne fo-
nkpa gi lii fo-gibaa mɔ, fo laa nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.

40 "Isa ɔbono ɔ sɔɔ fɛye abaa
anyɔ mɔ, me ne ɔ sɔɔ abaa anyɔ
gɛnen. Ne ɔbono ɔ sɔɔ me abaa
anyɔ mɔ, Wurubuaarɛ ɔbono o
sun me mɔ kee ne ɔ sɔɔ gɛnen.
41 Ɔbono o wu Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo bii, ne gɛnen so ne ɔ
sɔɔ mɔ abaa anyɔ mɔ, ɔ laa
nyɛ Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo
ntɛɛla Wurubuaarɛ asɛ. Ɔbono o
wu bii yɛɛ ɔko kya gyi gɛsintin
sa Wurubuaarɛ, ne gɛnen so ne
ɔ sɔɔ mɔ abaa anyɔ mɔ, ɔ laa
nyɛ gɛsintin agyibo ntɛɛla Wu-
rubuaarɛ asɛ. 42 Ɔko gi wu nbii
ndɛ dɔ gɛko bii yɛɛ me-ɔkasɛbo
ne ɔ gyɛ, ne gɛnen so ne ɔ sa mɔ
nkyu nunsɛ mɔ, n kya tɔgɛ fɛye
gɛsintin, kaasɛ mɔ maŋ wɔra imɔ
too nkyu dɔ. Wurubuaarɛ ntɛɛla
gi dɛ sa mɔ."

11

Gyɔn Ɔbono Ɔ Gyere Asa Wurubuaarɛ Sagyere Mɔ

Gi Sun Asa Yesu Asɛ

1 Yesu gi ka mɔ-akasɛbo gudu
anyɔ mɔ ta mɔ, ɔ koso ɔ naa
de isowolɛ kpɛi-kpɛi ibono i bo
gɛnen gɛsinkpan gɛbono so mɔ ɔ
kya nyiile asa ilaa ne ɔ kya tɔgɛ
Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ
ɔ sa mɔmɔ.

2 Yesu naa ɔ kya nyiile ilaa
gɛnen mɔ, Gyɔn ɔbono ɔ naa
kyena gyere asa Wurubuaarɛ
sagyere mɔ tii de obu, ne o nu
Yesu Kirisito ilaa wɔrasɛ mɔ so.
Gɛnen so mɔ o sun mɔ-lɛɛ akasɛbo
ako Yesu asɛ 3 yɛɛ mɛ' kpaa taasɛ
mɔ yɛɛ, "Fo ne n gyɛ ɔmɔlɛgɛbo
ɔbono a nu yɛɛ ɔ laa ba mɔ abɛɛ
a' kerɛ nyamesɛ banban ɔko kpɛi
ɔkpa daa?"

4 Gyɔn isɔɔ mɔ mɛ kpe kpaa
taasɛ Yesu gɛnen mɔ, Yesu gi lɛɛ
gɛnɔ sa ɔmɔ yɛɛ, "Fɛ' kpaa tɔgɛ
ilaa kamaasɛ ibono fɛ baa nu de

fɛye-aso de ibono fɛ baa wu de
fɛye-ansi n kya wɔra faa sa mɔ.
5 Nɛ yɛgɛ agyaatanbo ansi a bugi,
ne ɔtɛgɛsɛana mɛ koso mɛ
naa.
Nɛ yɛgɛ ikononbu alɔtɔ a ta,
ne isintiribu mɛ kya nu ilaa.
Nɛ kyingi abono mɛ wu' mɔ ako.
Ne nɛ tɔgɛ Wurubuaarɛ ɔkalan
konkonsɛ mɔ sa ayenbo.
6 Imɔso omudɛnsɛbo ne n gyɛ
ɔbono mɔ-gisɔɔgyi gi maŋ
koso me so mɔ.”

Yesu Gi Tɔgɛ Gyɔn Ilaa Sa Sakpii Mɔ

7 Gyɔn akasɛbo mɔ mɛ kya kii
mɔ, Yesu gi yii gɛsɛ ɔ kya tɔgɛ
Gyɔn ilaa ɔ kya sa sakpii ɔbono ɔ
bo mɔ asɛ nfono mɔ. Mɔ-gɛtɔngɛ
mɔ dɔ mɔ, ɔ taasɛ sakpii mɔ yɛɛ,
“Owi ɔbono fɛ kpe Gyɔn asɛ gipen
mɔ dɔ kpaa nu mɔ-ilaa tɔgɛsɛ mɔ
mɔ, menɛ isa ɔnan ne fɛ kpaa
kerɛ daa? Fɛ wu mɔ mɔ, ɔ dɛ fɛɛ
gifɛdaa ne afuu a kya da gimɔ a
kya kpe a kya ba abɛɛ? 8 Ne ɔŋ
dɛ gɛnen mɔ, nnɛ ne ɔ dɛ? Fɛ
wu o bun gikuru dɛnsɛ? Kuaa,
nkana akuru dɛnsɛ abunbo ne fɛ
kya laarɛ de fɛ' kpaa kerɛ berɛ
mɔ, ɔfaanan fɛ kpe daa awura-
awura nwi. 9 Imɔso fɛ kpe Gyɔn
asɛ mɔ, menɛ nyamesɛ ɔnan ne
fɛ kpaa kerɛ daa? Wurubuaarɛ
ikalan ɔtɔgɛbo abɛɛ? Ɛn, n
kya buu mi-i sa fɛye yɛɛ ɔ don
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo gbaa.
10 Gyɔn ne n gyɛ Wurubuaarɛ
ɔsɔɔ ɔbono mɛ ŋmarasɛ mɔ-ilaa
yela Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ yɛɛ
Wurubuaarɛ laa sun mɔ de ɔ'
gyangbara kpaa tɔgɛ sa asa yɛɛ
mɛ' lɔrɔ mɔmɔ-akyenabi gyoo me
ɔbono nan baa mɔlɛgɛ asa mɔ.
11 Gɛsintin ne n kya tɔgɛ fɛye
faa, iŋ ti korogɛ nyamesɛ ɔbono ɔ
don Gyɔn baarɛ. Abono, mɔ, mɛ
laa nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi lii nperɛ kyu kyon
mɔ, mɔmɔ dɔ ɔbono ɔŋ fo sɛi gbaa
mɔ, laa don Gyɔn. 12 Lii aberɛ
abono Gyɔn gi yii gɛsɛ ɔ kya tɔgɛ
Wurubuaarɛ ɔkalan mɔ ɔ kya sa
asa baa lii de ndɛ mɔ, asa mɛ kya
nyanga ansi ma-a nyise de mɛ' nyɛ
Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyen-
abi mɔ. Gɛnsipɛɛrɛ awura adɛ
mɛ dɛ ansiɔlon mɛ kya nyɛ gɛnen
akyenabi abono. 13 Lii ko-o dedaa
kyu baa lii Gyɔn aberɛ adɛ mɔ,
asa mɛ wolaa wu Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi abono so
ilaa tɔgɛ yela, ne mɛ ŋmarasɛ imɔ
wɔra Wurubuaarɛ nbara iwolɛ dɔ
de mɔ-ikalan atɔgɛbo iwolɛ dɔ.
14 N' tɔgɛ sa fɛye abono fɛ laa
kyule sɔɔ imɔ gyi mɔ yɛɛ Wu-
rubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo ɔko gi
tɔgɛ yɛɛ ‘Ilaagya laa kii ba’. Gyɔn
ne ɔ darɛ gɛnen. 15 Ɔbono ɔ bo aso
mɔ, o' nu.”

16 Yesu gi kii taasɛ sakpii mɔ
yɛɛ, “Menɛtɔ gbaa ne nan nyɛ kyu
kɛserɛ de ndɛ asa adɛ ne?” Yesu
gi taasɛ gɛnen mɔ, o kii lɛɛ gɛsɛ
sa sakpii mɔ yɛɛ, “Ndɛ asa mɛ dɛ
fɛɛ nbii ne n kpaa gyan' sansana
gɛtɛɛko. Mɛ gyan' gɛnen mɔ, mɛ
kya tɔgɛ mɛ kya sa abara 17 yɛɛ,
‘A lan akɔrɛ ne a bii ilon sa fɛye
mɔ, fɛ kine, fɛŋ kyaa.
A kpen saawo bii lɛwu ilon de
fɛ' saawo mɔ, fɛ kine, fɛŋ
saawo.’ ”
18 Yesu gi lɛɛ gɛsɛ yɛɛ, “Gyɔn gi
ba gɛsinkpan so faa mɔ, ɔ kya
ŋminde gɛnɔ belen-belen ne ɔ
mɛŋ kya nun nta. Imɔso asa
mɛ kya tɔgɛ yɛɛ, ‘Ilaa nyɛnyɛn
oduduu ne n tɛ mɔ so.’ 19 Me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ,
mɔ, nɛ ba gɛsinkpan so faa, n kya
gyi n kya nun. Imɔso asa mɛ
kya tɔgɛ yɛɛ, ‘Kerɛ, ɔnyen baarɛ!
Ogyibelɛbo de nta nunbo ne ɔ gyɛ.
Mɔ-kyɛmenɛana ne n gyɛ lɛnpoo
asɔɔbo abono mɛ kya kudi asa
gyi mɔ de ilaa nyɛnyɛn awɔrabo
sɛnsɛ.’ Fɛŋ nu ndɛ asa mɔ ilaa
tɔgɛsɛ?” Ne Yesu gi kii tɔgɛ bɔla
yɛɛ, “Ilaa ibono nyamesɛ kya kyu
ɔlaako ginyi wɔra mɔ ne n kya

nyiile yɛɛ mɔ-ɔlaako ginyi mɔ gi
boran.”

Gisobiidɛ Gi Dɛ Gi Gyoo Isowolɛ Iko So Asa

20 Nfono mɔ Yesu gi yii gɛsɛ ɔ
kya tɔgɛ isowolɛ iko so asa ilaa yɛɛ
mɛ bo ilaa nyɛnyɛn, yɛgɛ nkana
o kyu Wurubuaarɛ ɔlon kyu wɔra
amunale ilaa gbaa'gbaa gikyɔ ne
mɛ mɛŋ nu Wurubuaarɛ gɛdɛ
de mɛ' taa mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn
giwɔra yɛgɛ. 21 Ɔ tɔgɛ yɛɛ,
“O, Korasin ɔsowolɛ so asa, fɛye
laako! O, Bɛsayida ɔsowolɛ so
asa, fɛye laako! Nɛ kyu Wu-
rubuaarɛ ɔlon wɔra amunale ilaa
gbaa'gbaa fɛye-isowolɛ so ibono
fɛ wu de ansi. Nengyene nkana
Taya de Sidon awura ne nen
nyɛ me-ilaa ibono wu gɛnen mɔ,
ɔfaanan mɛ ti wolaa taa mɔmɔ-
ilaa nyɛnyɛn giwɔra yɛgɛ. Nkana
ɔfaanan mɛ kya bɔɔda kyena mɛ
kya pɛɛrɛ ansi lɛɛ nyiile Wu-
rubuaarɛ yɛɛ mɛ nu mɔmɔ-nyoro
gɛsɛ. 22 N kya tɔgɛ fɛye yɛɛ
gɛkaabono Wurubuaarɛ laa biidɛ
asa nyɛnyɛn pɛwu giso mɔ, fɛye-
lɛɛ i laa wɔra nyɛnyɛn don Taya
de Sidon awura-lɛɛ. 23 Ne fɛye
Kapɛɛniyon awura mɔ de-e? Fɛ
nyi yɛɛ Wurubuaarɛ laa kyu fɛye
kpe mɔ asɛ? Kuaa, ɔ laa too
fɛye wɔra daa ɔbɔ dɔ nfono ɔ
kya biidɛ ilaa nyɛnyɛn awɔrabo
giso mɔmɔ-lɛwu gɛmara mɔ. I
lii fɛɛ nɛ kyu Wurubuaarɛ ɔlon
kyu wɔra amunale ilaa gbaa'gbaa
fɛye-ɔsowolɛ so ne fɛ wu de fɛye-
ansi. Nengyene nkana Sodom
awura ne nen nyɛ me-ilaa ibono
wu gɛnen mɔ, ɔfaanan mɔmɔ-
ɔsowolɛ san o yii baa lii de ndɛ.
24 N kya tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ
gɛkaabono Wurubuaarɛ laa biidɛ
asa nyɛnyɛn pɛwu giso mɔ, fɛye-
lɛɛ i laa wɔra nyɛnyɛn don Sodom
awura-lɛɛ mɔ.”

Yesu Yɛɛ Asa Mɛ' Ba Mɔ Asɛ De Mɛ' Nyɛ Nkyoola

25 Owi ɔbono Yesu san ɔ kya tɔgɛ
Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ
so ilaa ɔ sa asa mɔ, Yesu gi
faala Wurubuaarɛ yɛɛ, “Me-sɛ,
soso de gɛsinkpan pɛwu Wura, n
kya faala fo yɛɛ fo kyu gɛnen ilaa
idɛ ŋara abono mɛ nyi ɔlaako mɔ
de abono mɛ sɛɛ mɔ, ne fo san
lɛɛ imɔ-gɛwi nyiile daa nbii de
asa abono mɛ mɛŋ nyi gisɛɛ mɔ.
26 Gɛsintin, me-sɛ. Imɔ ibono ne
n wɔra fo ɔbolɛ.” 27 Yesu gi kii
tɔgɛ yɛɛ, “Me-sɛ Wurubuaarɛ gi
kyu ilaa kamaasɛ wɔra me-abaa
dɔ. Ɔko mɛŋ bo no o nyi me,
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ, gɛnen mɔ,
me-sɛ Wurubuaarɛ wolɛ. Gɛnen
kee ne ɔko mɛŋ bo no o nyi Wu-
rubuaarɛ, gɛnen mɔ, me ɔbono n
gyɛ mɔ-bi mɔ; me-rɛ asa abono n'
kya laarɛ de n' lɛɛ mɔ-gɛwi nyiile
ɔmɔ mɔ wolɛ ne nan nyɛ bii mɔ.
28 “Fɛye abono pɛwu fɛye-
gɛkyena dɔ ilaa i bo ɔlon sa fɛye,
ne i wɔra fɛɛ gɛsola i kya nu fɛye
mɔ, fɛ' ba me asɛ. Nan sɔɔ fɛye
de fɛ' kyoola. 29 Fɛ' nu me-gɛdɛ
de fɛ' kasɛ me-gidebi. Fɛ wɔra
gɛnen mɔ, fɛye-asen a laa kyena
fɛye gɛten kolon. I kya nyiile yɛɛ
n gyɛ nyamesɛ ɔbono n kya bara
me-nyoro gɛsɛ, ne n' pɔɔ lii me-
gisen dɔ. 30 Me asɛ gɛkyena gɛŋ
bo sen, ne gɛsola gɛbono nan kyu
sola fɛye mɔ gɛŋ bo duduu.”

12

Yesu Bo Ɔlon Gɛkɛ Kyoolasɛ So

1 Gɛnen nkɛ nbono dɔ imɔ gɛkɛ
kyoolasɛ gɛko mɔ, Yesu mɔ-rɛ mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ kya kpe gɛtɛɛko,
ne mɛ baa loo awayu ndɔɔ nko dɔ.
Mɛ kya kyon mɔ, akon a dɛ mɔ-
akasɛbo mɔ, ne mɛ yii gɛsɛ mɛ kya
kyadɛ awayu mɔ, mɛ kya fɔlɔgɛ
mɛ kya wɛ. 2 Farasii gikpen mɔ dɔ
ako mɛ wu mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ
tɔgɛ sa Yesu yɛɛ, “Kerɛ, fo-akasɛbo
mɔ mɛ kya kyadɛ awayu adɛ faa,
gɛsun ne mɛ kya wɔra aye-gɛkɛ

kyoolasɛ mɔ faa. Aye-nbara mɔ
giŋ kya sa ɔkpa gɛnen.”
3 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ
yɛɛ, “Fɛ nyi yɛɛ iŋ dɛ ɔkpa
gɛnen faa mɔ, imɔso fɛŋ ti kalɛ
Deefidi mɔ-rɛ mɔ-nanboana ilaa
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ kerɛ?
Mɛ ŋmarasɛ nno yɛɛ owi ɔko
dɔ mɔ, akon a dɛ Deefidi mɔ-rɛ
mɔ-nanboana. 4 Imɔso ɔ loo
Wurubuaarɛ ɔson panpan mɔ dɔ
kpaa puru bodobodo ɔbono asa
mɛ kyu bara Wurubuaarɛ mɔ,
ne o gyi ne o kyu iko kee sa
mɔ-nanboana mɔ. Naafo aye-
nbara mɔ giŋ kya sa ɔkpa yɛɛ fo
nyamesɛ giyan fo' nyɛ gyi gɛnen
bodobodo ɔbono, gɛnen mɔ, aye
Gyuda awura asunbi alɛɛbo wolɛ.
5 Ne fɛŋ ti kalɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ nfono mɛ ŋmarasɛ
Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo gɛsun
wɔrasɛ ilaa mɔ? Nno i kya nyiile
yɛɛ Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo
mɔ mɛ bo mɔmɔ-gɛsun wɔrasɛ
mɛ kya wɔra Wurubuaarɛ ɔson
obu mɔ dɔ gɛkɛ kyoolasɛ, ne Wu-
rubuaarɛ mɛŋ kya kyu imɔ yɛɛ mɛ
tɔrɔ gɛkɛ kyoolasɛ nbara. 6 N kya
tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ, me ɔbono
n yelɛ fɛye asɛ gɛrɛnaa faa nɛ
don Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ.
7 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yela mɔ-
agyɛbi ɔwolɛ dɔ yɛɛ,

‘Me Wurubuaarɛ, n kya laarɛ fɛ'
su asa gitolon;
i mɛŋ gyɛ asunbi abono fɛ laa
lɛɛ sa me mɔ
ne n' kya laarɛ.’

Fɛmɛn nu agyɛbi adɛ gɛsɛ mɔ,
nkana fɛ maŋ bun me-akasɛbo
adɛ gipuɛɛ. I lii fɛɛ mɛ mɛŋ wɔra
ilaa nyɛnyɛn iko. 8 Imɔso fɛ' nu
yɛɛ me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-
daa mɔ, n bo ɔlon dabɔlɛ gɛkɛ
kyoolasɛ mɔ so.”

Yesu Gi Kyɛ Gibaa Wusɛ Wura Gɛkɛ Kyoolasɛ

9 Yesu gi lii nfono ne ɔ naa kpaa
loo Gyuda awura gikyangbon giko
dɔ. 10 Ɔnyen ɔko bo nno, mɔ-
gibaa giko gi wu'. Ne asa abono
mɛ bo gɛnen gikyangbon gibono
dɔ mɔ ako mɛ kya dii Yesu de
mɛ' nyɛ kyu mɔ wɔra nbɛlɛ dɔ.
Imɔso mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, “Aye-
nbara gi kya sa ɔkpa yɛɛ a' kyɛ
alɔbo gɛkɛ kyoolasɛ?” 11 Yesu gi
lɛɛ gɛnɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Ne fɛɛ
fɛye ɔko bo sandɛ ne ɔ tɔrɔ ɔbɔ
dɔ gɛkɛ kyoolasɛ mɔ de-e? Ɔ
maŋ kpaa lɛɛ mɔ lii gɛnen ɔbɔ
mɔ dɔ? 12 Ne nyamesɛ mɔ mɛŋ
tiri don sandɛ gbaa bun? Imɔso
fɛ' bii yɛɛ aye-nbara gi kya sa
aye ɔkpa de a' wɔra idɛnsɛ gɛkɛ
kyoolasɛ.” 13 Nfono mɔ ɔ tɔgɛ
sa ɔnyen gibaa wusɛ wura mɔ
yɛɛ, “Tengɛ fo-gibaa mɔ.” Gɛsintin
mɔ, ɔ tengɛ gimɔ, ne gibaa mɔ
gi kii kyingi wɔra fɛɛ gidɛnsɛ mɔ.
14 Farasii gikpen mɔ dɔ awura mɛ
wu gɛnen mɔ, mɛ lii kpaa da gɛdɛ
gɛnɔɔbono mɛ laa nyɛ Yesu mɔɔ
mɔ.

Yesu Mɛŋ Laarɛ Mɛ' Sola Mɔ-Ginyen Yɛɛ Ɔ Kya Kyɛ Alɔbo

15 Yesu gi nu yɛɛ mɛ da gɛdɛ
mɛ kya laarɛ mɔ-imɔɔten mɔ, ɔ
lii nfono kpe gɛten pobɔrɔ. Ɔ kya
kpe mɔ, sakpii belɛ ɔko gi buu
mɔ. Ɔ kyɛ abono pɛwu mɛ kya
lɔ mɔ, 16 ne ɔ ka sa mɔmɔ yɛɛ
mɛŋ sa mɛ' tɔgɛ isa ɔbono ɔnan
ɔ gyɛ mɔ sa asa. 17 Ɔ ka sa mɔmɔ
gɛnen daa de mɔ Yesu ilaa ibono
Wurubuaarɛ gi tɔgɛ kyu naa de
mɔ-ikalan ɔtɔgɛbo Isaya so mɔ i'
nyɛ ba gɛsintin. Ɔ tɔgɛ yɛɛ,

18 “Fɛ' kerɛ ɔbono nɛ lɛɛ gibaa yii
yɛɛ ɔ' wɔra me-gɛsun mɔ.
Mɔ-ilaa i bo me-gisen dɔ; ɔ tansi ɔ
kya gyi me-ginsi.
Nan yɛgɛ me-Oduduu mɔ ɔ' kyena
mɔ dɔ,
de ɔ' tɔgɛ sa gɛsinkpan so asa
kpɛi-kpɛi yɛɛ
nan gyi mɔmɔ pɛwu nbɛlɛ
gɛsintin ɔkpa so.

19 Ɔ maŋ lɔgedɛ de ɔko, ne ɔ maŋ
puiidɛ asa so.
Asa mɛ maŋ nu yɛɛ mɔ ne n naa
ɔ kya kpen de ikpa faa.
20 Abono mɛ gyɛ afɔlɛbo de abono
mɛŋ ti sɔɔ Wurubuaarɛ gyi
dandan mɔ,
ɔ maŋ ŋaala mɔmɔ ne ɔ maŋ
yɛgɛ i' yɔɔ mɔmɔ-nyoro.
Ɔ maŋ lɛɛ ansi yɛgɛ mɔmɔ kpaa
fo gɛkaabono ɔ laa yɛgɛ
gɛsintin gɛ' gyi ilaa ka-
maasɛ so mɔ.
21 Mɔ so ne gɛsinkpan so asa kpɛi-
kpɛi mɛ laa kyu mɔmɔ-ansi
gyan'."

Yesu Gi Gyi Ilaa Nyɛnyɛn Pɛwu Gɛmu So

22 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, asa ako mɛ kyu ɔnyen ɔko kyu bara Yesu. Gɛnen ɔnyen mɔ gyɛ gyaatanbo ne o kii ɔ gyɛ omuumuu. I kya nyiile yɛɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu tɛ mɔ so. Yesu gi kosorɛ gɛnen oduduu nyɛnyɛn ɔbono lii ɔnyen mɔ so, ne ɔ taalɛ ɔ kya tɔngɛ ne ɔ kya wu ilaa. 23 Asa abono mɛ koola nfono mɔ mɛ wu gɛnɔɔbono Yesu gi kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ lii ɔnyen mɔ so mɔ, i dɛ mɔmɔ pɛwu gɛnɔ. Mɛ san ma-a taasɛ abara yɛɛ, "Itɛfaa ɔdɛ ne n gyɛ Wura Deefidi ɔnaanabi ɔbono a kerɛ mɔ-ɔkpa mɔ do-o?"

24 Farasii awura mɛ nu ilaa idɛ mɔ, mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Mɔ ɔdɛ berɛ, ilaa nyɛnyɛn oduduu pɛwu gɛmu mɔ ɔbono mɛ kya terɛ mɔ-ginyen giko yɛɛ Besibuli mɔ ne n kya sa mɔ ɔlon. Imɔso ne ɔ taalɛ ɔ kya gya ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi koso asa so gɛnen." 25 Yesu, mɔ, gi bii mɔmɔ-nwɔnsa dɔ, ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ akpalɛ dɔ yɛɛ, "Nengyene ilaa nyɛnyɛn gɛmu mɔ ne n kya yɛgɛ n' kosorɛ mɔ-adɛ mɔ, i laa wɔra fɛɛ wura mɔ-rɛ mɔ-adɛ ne n kya kɔ de abara. Mɛ kya kɔ gɛnen mɔ, mɔ-gɛwuragyi mɔ gɛ laa nyida. Ɔsowolɛ kolon dɔ asa abɛɛ gɛten kolon dɔ asa mɛ yɛ mɔmɔ-nyoro dɔ mɛ kya kɔ mɔ, gɛnen ɔsowolɛ ɔbono abɛɛ gɛten gɛbono gɛ laa boori. 26 Imɔso nengyene i gyɛ gɛsintin yɛɛ ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ kya kosorɛ mɔ-adɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi mɔ, mɛ yɛ mɔmɔ-nyoro dɔ ne. Nnɛ so ne mɔ-gɛwuragyi gɛ laa dɛ kpe?

27 "Fɛye yɛɛ Besibuli ɔlon dɔ ne n' kya kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu asa so? Ne ibono fɛye-adɛ ako, mɔ, kee mɛ kya kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu asa so faa mɔ de-e? Anɛ ɔlon dɔ ne mɛ kya kosorɛ imɔ gɛnen daa? Fɛye gbaa-gbaa adɛ mɔ mɛ laa kyɔɔlɛ fɛye yɛɛ iŋ gyɛ Besibuli ɔlon dɔ ne isa laa taalɛ kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi. 28 Gɛnɔɔbono i dɛ faa mɔ, Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ne n' dɛ mi-i kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu asa so. Imɔso i kya lɛɛ i kya nyiile fɛye yɛɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi a ti a bo fɛye dɔ ne."

29 Ne Yesu gi kii da gikpalɛ sa ɔmɔ yɛɛ, "Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ dɛ daa fɛɛ ɔnyen bolonsɛ ɔbono ɔ kya dii mɔ-gɛten dandan. Nnɛ ne fo ɔko fo laa wɔra de fo' loo gɛnen gɛten gɛbono dɔ yuuri mɔ-atɔ? Pɛi ne fo laa yuuri mɔ-atɔ mɔ, gɛnen mɔ, fo ŋminde mɔ.

30 "Fɛ' nu yɛɛ ɔbono ɔŋ kya buu me mɔ kya sɔɔ akyɔɔlɛ de me ne. Ɔbono ɔŋ kya kpaa me de n' koola asa mɔ, ɔ kya yaasɛ mɔmɔ ne. 31 N kya tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ, ilaa nyɛnyɛn kpɛi-kpɛi kamaasɛ ibono fo nyamesɛ fo laa wɔra mɔ de asebi kamaasɛ abono fo laa saalɛ Wurubuaarɛ mɔ, i laa sa de Wurubuaarɛ o' kyu imɔ kyu kyɛɛ fo. Ibono ɔko laa saalɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ berɛ, Wurubuaarɛ maŋ kyu imɔ ibono kyu kyɛɛ mɔ. 32 Fo ɔbono fo tɔgɛ mɛ, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, nyoro so ilaa nyɛnyɛn mɔ, i laa sa de Wurubuaarɛ o'

kyu kyɛɛ fo. Ɔbono, mɔ, ɔ laa
saalɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
berɛ, Wurubuaarɛ maŋ kyu kyɛɛ
mɔ gɛkyena gɛdɛ dɔ ne ɔ maŋ kyu
kyɛɛ mɔ gɛkyena pobɔrɔ gɛbono
gɛ laa baa ba gɛkaako mɔ dɔ.

Nyamesɛ Laawɔra Ne N Kya Nyiile Mɔ-Gidebi

33 "Fɛ' kerɛ nyamesɛ ilaa wɔrasɛ
de fɛ' kyu bii mɔ-gisen dɔ ilaa.
I dɛ daa fɛɛ gɛnɔɔbono oyii bo
alanfiya ne mɔ-abi sɔrɔsɛ kee mɔ
a boran mɔ. Ne fɛɛ ɔŋ bo alanfiya
mɔ, mɔ-abi kee aŋ boran. Oyii
abi ne mɛ kya kyu bii mɔ-alanfiya.
Nyamesɛ ilaa wɔrasɛ kee ne mɛ
kya kyu bii mɔ-gisen dɔ ilaa. 34 Fɛ
dɛ fɛɛ awɔɔ abono a bo gibɔrɔ
mɔ gikpen. Fɛye ilaa nyɛnyɛn
awura adɛ, ilaa dɛnsɛ imɔ ne nan
lii fɛye-nnɔ dɔ? Ilaa ibono i bo
nyamesɛ gisen dɔ mɔ, imɔ ne ɔ
kya lɛɛ tɔgɛ. 35 Nyamesɛ dɛnsɛ
berɛ, ilaa dɛnsɛ ne n bo mɔ-gisen
dɔ, ne ilaa dɛnsɛ ne nan lii mɔ-
gɛnɔ dɔ. Ne nyamesɛ nyɛnyɛn,
mɔ, ilaa nyɛnyɛn ne n bo mɔ-gisen
dɔ, ne ilaa nyɛnyɛn kee ne nan lii
mɔ-gɛnɔ dɔ. 36 N kya tɔgɛ mi-i sa
fɛye yɛɛ gɛkɛ gɛbono Wurubuaarɛ
laa gyi anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ mɔ,
anyantɔgɛ kamaasɛ abono fo ɔko
fo tɔgɛ mɔ fo laa yelɛ Wurubuaarɛ
ansi dɔ lɛɛ fo-gɛnɔ ilaa ibono so
fo tɔgɛ amɔ mɔ. 37 Fo nyamesɛ
fo-gɛnɔ dɔ ilaa tɔgɛsɛ ibono fo
laa tɔgɛ gɛsinkpan so mɔ ne Wu-
rubuaarɛ laa kyu gyi fo-nbɛlɛ de
o' bun fo gipuɛɛ abɛɛ ɔ' sa fo aso."

Asa Mɛ Laarɛ Ilaa Lɛɛnyiilesɛ Lii Yesu Asɛ

38 Nfono mɔ nbara aŋmarasɛbo
ako de Farasii gikpen mɔ dɔ
asa ako mɛ tɔgɛ sa Yesu yɛɛ,
"Ɔbelɛnsɛ, a kya laarɛ fo' wɔra
ilaa ibono i laa lɛɛ nyiile aye
yɛɛ Wurubuaarɛ ne n sa fo ɔlon
ɔbono fo dɛ mɔ." 39 Yesu gi lɛɛ
gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, "Fɛye ndɛ asa
adɛ! Fɛ bo ilaa nyɛnyɛn ne fɛŋ kya
son Wurubuaarɛ gɛsintin ɔkpa so!
Gɛnen so ne fɛ kpɛ fɛ kya laarɛ
fɛ' wu ilaa lɛɛnyiilesɛ faa. Ilaa
kolon guan-n ne Wurubuaarɛ laa
wɔra sa fɛye de fɛ' wu. Gɛnen ilaa
ibono mɔ i laa wɔra daa fɛɛ ibono
i ba Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo
Gyoona so mɔ. 40 Fɛɛ gɛnɔɔbono
Gyoona gi gyi nkɛ nsa toloowi
kalaadɛ ɔken belɛ ɔtɔ dɔ mɔ,
gɛnen kee ne me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, nan gyi nkɛ nsa
toloowi kalaadɛ gɛsinkpan ɔbɔ dɔ
ne.

41 "Owi ɔbono Wurubuaarɛ laa
gyi anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ mɔ,
Ninifa awura mɛ laa koso yelɛ
tɔgɛ yɛɛ i kaaborɛ Wurubuaarɛ
o' bun fɛye ndɛ asa gipuɛɛ. I
lii fɛɛ Gyoona owi mɔ, Gyoona gi
tɔgɛ Wurubuaarɛ ɔkalan sa Ninifa
awura mɔ, mɛ nu mɔmɔ-nyoro
gɛsɛ ne mɛ kyɛɛgɛ lii mɔmɔ-ilaa
nyɛnyɛn giwɔra dɔ. Fɛye berɛ, fɛ
nyɛ me ɔbono nɛ don Gyoona mɔ
n bo fɛye asɛ gɛrɛ ndɛ faa, ne fɛ
maŋ sɔɔ gyi. 42 Gɛkaabono kee mɔ
wura kyiisɛ ɔbono o gyi gɛwura
Siiba gɛsinkpan so dedaa mɔ laa
koso yelɛ tɔgɛ yɛɛ i kaaborɛ Wu-
rubuaarɛ o' bun fɛye ndɛ asa adɛ
gipuɛɛ. I lii fɛɛ Wura Solomon owi
mɔ, gɛnen ɔkyii baarɛ gi nu mɔ-
ɔlaako ginyi mɔ so, ne ɔ koso lii
ko-o mɔ-gɛwi gɛten bogɛtasɛ kpaa
nu Wura Solomon ɔlaako ginyi
ilaa nyiilesɛ mɔ. Fɛye berɛ, fɛ nyɛ
me ɔbono nɛ don Wura Solomon
mɔ, n bo fɛye asɛ gɛrɛ ndɛ, ne fɛ
kine fɛ mɛŋ sɔɔ me gyi.

43 "Nengyene ilaa nyɛnyɛn
oduduu i koso isa so mɔ, i kya
naa kingi, ne i kya wɔra imɔ fɛɛ
i naa gɛsinkpan so nfono nkyu
giŋ bo mɔ. I naa i naa i kya
laarɛ ɔkyoolaten. Nengyene iŋ
nyɛ ɔkyoolaten mɔ, 44 i kya tɔgɛ
sa imɔ-nyoro yɛɛ, 'Nan kii kpaa
kyena isa ɔbono n wolaa n tɛ mɔ
so mɔ.' I kii kpe isa mɔ asɛ mɔ, i
kya kpaa wu yɛɛ isa mɔ gi wɔra

fɛɛ gɛten gɛbono mɛ kpa gɛmɔ
lɔrɔ, gɛ wɔra ɔdan, ne ɔko mɛŋ
tɛ gɛmɔ dɔ mɔ. 45 Nfono mɔ, ilaa
nyɛnyɛn oduduu mɔ i kya kpaa
terɛ imɔ-nanboana sono ibono i
bo ilaa nyɛnyɛn don imɔ-nyoro
mɔ kyu baa bɔla imɔ-nyoro so
de i' kii kpaa kyena isa mɔ so.
Nengyene i ba gɛnen mɔ, i kya
lɔrɔ wɔra nyɛnyɛn sa isa mɔ don
gigyangbarasɛ mɔ. Gɛnen ne i laa
wɔra sa ndɛ nkɛ ndɛ dɔ asa abono
mɛ bo ilaa nyɛnyɛn mɔ ne."

Yesu Gi Nyiile Asa Abono Ɔnan Mɛ Gyɛ Mɔ-Subuana Mɔ

46 Yesu san ɔ kya tɔngɛ de asa
mɔ mɔ, mɔ-nyi de mɔ-tedɛana mɛ
ba, mɛ yelɛ nŋmaŋman mɛ kya
laarɛ mɛ' wu mɔ. 47 Ɔko gi tɔgɛ
sa Yesu yɛɛ, "Kerɛ, fo-nyi de fo-
tedɛana mɛ yelɛ nŋmaŋman mɛ
kya laarɛ mɛ' wu fo." 48 Yesu gi
lɛɛ gɛnɔ taasɛ mɔ yɛɛ, "Anɛ ne
n gyɛ me-nyi? Anɛana ne n gyɛ
me-tedɛana?" 49 Nfono mɔ ɔ lɛɛ
gibaa nyiile mɔ-akasɛbo mɔ ne ɔ
tɔgɛ yɛɛ, "Me-nyi de me-tedɛana
ne! 50 Isa ɔbono ɔ kya wɔra me-sɛ
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo soso mɔ
gɛlaarɛ mɔ, mɔ ne n gyɛ me-tedɛ,
mɔ ne n gyɛ me-pikyii, mɔ ne n
gyɛ me-nyi."

13

Dɔɔbo Ɔko Gikpalɛ

1 Gɛnen gɛkɛ kolon gɛbono mɔ,
Yesu gi lii gɛten mɔ dɔ kyon ɔbon
belɛ mɔ gigengen. Ɔ fo nno mɔ, ɔ
kpelegɛ kyena ne o nyiile asa ilaa.
2 Sakpii belɛ ɔko gi kyaabɔɔ mɔ.
Gɛnen so mɔ ɔ dii loo gikolii dɔ
ɔ tɛ; asa mɔ, mɔ, mɛ san mɛ yelɛ
gigengen so.
3 Ɔ tɔgɛ mɔmɔ ilaa gikyɔ akpalɛ
dɔ. Ɔ da gikpalɛ giko sa mɔmɔ
yɛɛ, "Dɔɔbo ɔko gi kyena. Owi
ɔko dɔ mɔ, ɔ koso kpe ndɔɔ kpaa
ŋmadɛ ayu. 4 Ɔ kya ŋmadɛ ayu
mɔ mɔ, ako a tɔrɔ ɔkpa dɔ, ne
nbuii mɛ baa tɔɔsɛ amɔ gyi. 5 Ayu
mɔ ako, mɔ, a tɔrɔ kpandan so.
Amɔ abono a kpaala kɔrɔ. I kya
nyiile yɛɛ isɛ ibono i bo kpandan
mɔ so mɔ iŋ kyɔ, 6 imɔso ayu mɔ
a mɛŋ nyɛ de amɔ-ilin i' loo gɛsɛ.
Owi gi dii mɔ, a wiili ne a wu'.
7 Ako kee a tɔrɔ iwe dɔ. Abono a
kɔrɔ mɔ, iwe mɔ i koso bun wɔra
amɔ, ne a wu'. 8 Amɔ ako, mɔ,
a tɔrɔ gɛsinkpan dɛnsɛ so. Amɔ
berɛ, a kɔrɔ, ne a sen da amu
kanpɛ. Dɔɔbo mɔ gi kɛbi amɔ mɔ,
ɔ nyɛ abono ɔnan o kyu ŋmadɛ
mɔ, amɔ ako ikue-inun, ako ikue-
isa, ne ako mɔ oko de saalaa."
9 Yesu gi da gikpalɛ mɔ ta mɔ, ɔ
tɔgɛ yɛɛ, "Ɔbono ɔ bo aso mɔ, o'
nu!"
10 Nfono mɔ Yesu akasɛbo mɔ
mɛ tu sindi mɔ ne mɛ taasɛ mɔ
yɛɛ, "Menɛ n wɔra so ne fo kya
tɔngɛ daa akpalɛ dɔ fi-i sa mɔmɔ?"
11 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ,
"Fɛye berɛ Wurubuaarɛ laa lɛɛ
mɔ-gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ
ilaa boduduusɛ nyiile fɛye. I mɛŋ
gyɛ mɔmɔ asa sɛnsɛ adɛ. 12 I lii
fɛɛ ɔbono ɔ kya nu Wurubuaarɛ
asɛ mɔ, ɔ laa nu de o' nu imɔ
gɛsɛ. Ne ɔbono, mɔ, ɔŋ kya nu
Wurubuaarɛ asɛ mɔ, ipii ibono o
nu mɔ gbaa, i laa kii lii mɔ-gimu
dɔ. 13 Gɛnen asa abono ɔnan berɛ,
mɛ dɛ mɔmɔ-ansi mɛ kya kerɛ,
mɛŋ kii mɛ wu sɛi, mɛ kya nu ilaa
de mɔmɔ-aso, mɛŋ kii ma-a nu
imɔ gɛsɛ. Imɔso ne n' kya tɔngɛ
de mɔmɔ akpalɛ dɔ mɔ. 14 Mɔmɔ-
ilaa idɛ i kyena de ilaa ibono Isaya
gi wolaa wu tɔgɛ yela mɔ. Ɔ tɔgɛ
yela yɛɛ,

'Mɛ laa kpɛ mɛ kya nu ilaa, mɛ
maŋ kii nu imɔ gɛsɛ.
Mɛ laa kpɛ mɛ kya kerɛ ilaa, mɛ
maŋ kii wu sɛi.
15 I lii fɛɛ mɔmɔ-nwɔnsa dɔ iŋ
bugi de ilaa gɛsɛ ginu.
Mɔmɔ-aso a tii, ne mɛ baala
mɔmɔ-ansi bun.
Ne fɛɛ i mɛŋ gyɛ gɛnen mɔ,
ɔfaanan mɛ kya wu ilaa.

Mɛ kya nu ilaa de mɔmɔ-aso, ne
mɛ kya nu ilaa gɛsɛ.
Ne fɛɛ mɛ nyɛ mɛ kya nu ilaa gɛsɛ
mɔ,
nkana mɛ laa kii ba me asɛ de
n' kyɛ mɔmɔ-gilɔtɔ gibono
mɛ kya lɔ mɔ.' "
16 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo
mɔ yɛɛ, "Fɛye berɛ, amudɛnsɛbo
ne n gyɛ fɛye. Fɛye-ansi a kya
wu ilaa, ne fɛye-aso a kya nu.
17 Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ fɛye
faa, Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo
de asɛnsɛ abono mɛ gyi gɛsintin sa
Wurubuaarɛ baa kyon mɔ mɔmɔ
sakyɔ mɛ tansi laarɛ mɛ' nyɛ wu
ilaa ibono fɛ kya wu faa, mɛŋ kii
nyɛ. Mɛ tansi laarɛ mɛ' nyɛ nu
ilaa ibono fɛ kya nu faa, mɛŋ kii
nyɛ.

Yesu Gi Lɛɛ Dɔɔbo Gikpalɛ Mɔ Gɛsɛ

18 "Fɛ' nu dɔɔbo mɔ gikpalɛ mɔ
gɛsɛ kon. 19 Ayu abono a tɔrɔ
ɔkpa dɔ mɔ a dɛ fɛɛ asa abono mɛ
kya nu Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ so ilaa ne mɛŋ
kya nu imɔ gɛsɛ mɔ. Ɔbonsan,
nyamesɛ nyɛnyɛn mɔ ne n kya
baa sɔgɛ amɔ lii mɔmɔ-asen dɔ.
20 Ayu abono a tɔrɔ kpandan so
mɔ a dɛ fɛɛ asa abono mɛ kpɛ
nu Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ, ne mɛ
kya sɔɔ amɔ de ɔkon, 21 yɛgɛ mɛŋ
kya sɔɔ amɔ wɔra mɔmɔ-asen
dɔ mɔ. Mɛ dɛ daa fɛɛ nbokyu.
Ɔgɛnda ɔko gi kpɛ tu mɔmɔ abɛɛ
asa mɛ kpɛ ka mɔmɔ-ansi kyu
lii agyɛbi mɔ so mɔ, fɛ laa kerɛ
mɔ, mɛ kya luu nyoro. 22 Ayu
abono a tɔrɔ iwe dɔ mɔ a dɛ fɛɛ
asa abono mɛ kya nu Wurubuaarɛ
agyɛbi, ne gɛsinkpan gɛdɛ so nsui-
ili de aterenbi gilaarɛ i kya gyi
mɔmɔ-amu mɔ. Imɔso mɛŋ baa
ma-a taalɛ wɔra agyɛbi mɔ so
ilaa mɔmɔ-gɛkyena dɔ. 23 Ayu
abono a tɔrɔ gɛsinkpan dɛnsɛ so
mɔ berɛ, a dɛ fɛɛ asa abono mɛ
nu Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ, ne
mɛ nu gɛsɛ wɔra amɔ so ilaa
mɔmɔ-gɛkyena dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono
dɔɔbo mɔ gi nyɛ ayu abono ɔnan o
kyu ŋmadɛ mɔ, ako gikpadɔ ikue-
inun, ako ikue-isa, ne ako mɔ oko
de saalaa mɔ."

Ifɛ Gikpalɛ

24 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ a kya
ba asa dɔ mɔ i dɛ fɛɛ gikpalɛ
gibono nan baa da faa. Dɔɔbo
ɔko gi duu awayu mɔ-ndɔɔ dɔ.
25 Imɔ gɛnyɛ asa pɛwu mɛ dɛ mɔ,
mɔ-ɔkyobo gi kpaa duu ifɛ wɔra
mɔ-awayu mɔ dɔ, ne ɔ naa kyon.
26 Awayu mɔ de ifɛ mɔ i kɔrɔ.
Owi ɔbono awayu mɔ a boori a
kya mada mɔ, ne mɛ wu yɛɛ ifɛ i
saarɛ awayu mɔ dɔ. 27 Nfono mɔ
dɔɔbo mɔ adega mɔ mɛ baa taasɛ
mɔ yɛɛ, 'Ɔbelɛnsɛ, iŋ gyɛ awayu
ne fo duu fo-ndɔɔ mɔ dɔ? Fonɛ dɔ
ne ifɛ idɛ ɔnan i lii?' 28 Ne dɔɔbo
mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, 'Ɔkyobo ɔko
ne n duu ifɛ mɔ gɛnen.' Ne mɔ-
adega mɔ mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, 'Fo
kya laarɛ a' kpaa kyigi ifɛ mɔ de
i' san awayu mɔ wolɛ?' 29 Ɔ lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, 'Kuaa. Nengyene fɛ laa
kyigi ifɛ mɔ mɔ, fɛ laa naa kyigi
dabɔlɛ de awayu mɔ. 30 Imɔso fɛ'
yɛgɛ awayu mɔ de ifɛ mɔ pɛwu i'
yelɛ dabɔlɛ. I baa fo owi ɔbono a
laa gbaa awayu mɔ mɔ, nan tɔgɛ
gɛsun awɔrabo mɔ yɛɛ mɛ' daa
gikɛbi ifɛ mɔ ŋminde imɔ adiila-
adiila de mɛ' yii imɔ ɔgya pɛi de
mɛ' lɔɔ gbaa awayu mɔ kyu kpaa
gyan' me-gigbaran so.' "

Maasadɛ Gibi De Bodobodo Gɛlin Akpalɛ

31 Yesu gi kii da gikpalɛ giko
sa mɔmɔ yɛɛ, "Gɛnɔɔbono Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ a kya yɛlegɛ asa dɔ mɔ i
dɛ daa fɛɛ Maasadɛ giponfɛ ilaa.
32 Maasadɛ gibi gi kerɛ faa ŋini-
ŋini. Aponfɛ abi pɛwu dɔ mɔ,
gimɔ ne mɛŋ kiirɛ. Dɔɔbo gi
duu Maasadɛ gibi mɔ-ndɔɔ dɔ mɔ,

gi kya kɔrɔ wɔra giponfɛ belɛ
baa don giponfɛ kamaasɛ. Gi
kya wɔra oyii gbaa, ne nbuii gi
kya baa luo asisaa gimɔ-ngyalenbi
dɔ.”
33 Yesu gi kii da asa mɔ gik-
palɛ giko yɛɛ, “Gɛnɔɔbono Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ a kya yɛlegɛ asa dɔ mɔ i dɛ daa
fɛɛ gɛlin gɛbono mɛ kya kyu wɔra
bodobodo ne ɔ kya ŋan dii mɔ.
Mɛ kya kyu gɛnen gɛlin gɛbono
kyu bagadɛ bodobodo nnyufo fɛɛ
imudu isa' dɔ mɔ, gɛ kya yɛlegɛ
loo saarɛ nnyufo mɔ pɛwu dɔ de
bodobodo mɔ ɔ' nyɛ dii.”

Yesu Gi Lɛɛ Akpalɛ Mɔ Gɛsɛ Sa Mɔ-Akasɛbo Mɔ

34 Yesu gi tɔgɛ sa sakpii mɔ
gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ imɔ pɛwu daa
akpalɛ dɔ. Ɔ mɛŋ tɔgɛ mɔmɔ ilaa
iko yɛɛ ɔŋ da gikpalɛ. Ɔ kya tɔngɛ
akpalɛ dɔ gɛnen mɔ, 35 i nyɛ kyena
de ilaa ibono Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo ɔko gi wolaa tɔgɛ yela mɔ.
Ɔ tɔgɛ yela yɛɛ,
“Nan tɔngɛ akpalɛ dɔ sa mɔmɔ.
Nan tɔgɛ mɔmɔ asiiri ilaa
ibono asa mɛ mɛŋ ti nu imɔ
kerɛ gɛkaako mɔ.”
36 Yesu gi tɔngɛ ta mɔ, ɔ lɛɛ
sakpii mɔ ɔkpa, ne ɔ naa kpaa
loo gɛten dɔ. Ɔ loo gɛten dɔ
mɔ, mɔ-akasɛbo mɔ mɛ ba mɔ
asɛ baa taasɛ mɔ yɛɛ, “Ifɛ mɔ
gikpalɛ gibono fo da mɔ gɛsɛ ne
n gyɛ yɛɛ menɛ?” 37 Yesu gi
lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, “Dɔɔbo
ɔbono o duu awayu mɔ ne n
gyɛ me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-
daa mɔ. 38 Ndɔɔ mɔ ne n gyɛ
gɛsinkpan. Awayu mɔ ne n gyɛ
asa abono mɛ kya nyɛ ɔkyenaten
Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ mɔ, ne
ifɛ mɔ, mɔ, ne n gyɛ asa abono mɛ
bo Ɔbonsan, nyamesɛ nyɛnyɛn
mɔ gikpen dɔ mɔ. 39 Ɔkyobo
ɔbono, mɔ, ɔ baa duu ifɛ mɔ
ne n gyɛ gɛnen Ɔbonsan, ilaa
nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ. Awayu
mɔ gigbaa owi mɔ ne n gyɛ owi
ɔbono gɛsinkpan so gɛkyena gɛ
laa yela ɔkara mɔ. Adega abono
mɛ laa gbaa awayu mɔ ne n
gyɛ Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ. 40 Fɛɛ
gɛnɔɔbono mɛ laa koola ifɛ de mɛ'
dɛɛ imɔ mɔ, gɛnen kee ne mɛ laa
kyu wɔra asa nyɛnyɛn owi ɔbono
gɛsinkpan so gɛkyena gɛ laa yela
ɔkara mɔ. 41 Me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, nan sun me-isɔɔ
yɛɛ mɛ' kpe me-adɛ abono n kya
gyi gɛwura mɔmɔ so mɔ asɛ. Isɔɔ
mɔ mɛ ba mɔ, mɛ laa baa tɔɔsɛ
ilaa nyɛnyɛn awɔrabo pɛwu de
ilaa ibono pɛwu i kya yɛgɛ me-
adɛ mɛ' wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ lɛɛ
lii me-gɛwuragyi mɔ dɔ. 42 Mɛ
tɔɔsɛ mɔmɔ lɛɛ gɛnen mɔ, mɛ laa
kyu mɔmɔ too wɔra ɔgya gin-gin
dɔ. Osulon de anɛbi giwɛ ne n bo
nno. 43 Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ
asa abono mɛ gyi gɛsintin sa Wu-
rubuaarɛ mɔ mɛ laa ŋɛlegi fɛɛ owi
mɔmɔ-sɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
gɛkyena mɔ dɔ. Ɔbono ɔ bo aso
mɔ, o' nu.”

Awuratɔ Abono A Ŋara De Gɛgyi Boɔgyalonsɛ Akpalɛ

44 Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Gɛnɔɔbono fɛ laa nyɛ Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ i dɛ fɛɛ gikpalɛ gibono nan
baa da faa. Awuratɔ gbaa' ako a
ŋara ndɔɔ nko dɔ, ne ɔnyen ɔko gi
kpaa beendi amɔ. I tansi wɔra mɔ
ɔkon gikyɔ, ne ɔ lɔrɔ amɔ ŋara, ne
ɔ kpaa fɛ ilaa kamaasɛ ibono ɔ bo
mɔ, ne o kii kpaa sɔɔ gɛsinkpan
gɛbono dɔ awuratɔ mɔ a bo mɔ.”
45 Yesu gi da gikpalɛ banban
kyu lii Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi mɔ so yɛɛ, “Ilaa ɔfɛbo
ɔko kya laarɛ ngyi boɔgyalonsɛ
nko de ɔ' sɔɔ. 46 O wu nko nbono
gi bo kanpɛ ne gi tansi gi bo
ɔgyalon mɔ. O wu nmɔ gɛnen mɔ,
ɔ kpaa fɛ ilaa kamaasɛ ibono ɔ
bo mɔ ne ɔ kpaa sɔɔ gɛnen ngyi
nbono.

Asɛwu Gikpalɛ

47-48 “Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ gɛkyena mɔ gɛ fo mɔ, gɛ laa
wɔra fɛɛ gɛnɔɔbono iken akedabo
mɛ kya too asɛwu mɔ. Asɛwu mɔ
a kya keda iken kpɛi-kpɛi gikyɔ
de mɛ' biidɛ amɔ-rɛ iken mɔ lii
gyan' gigengen so. Mɛ lɛɛ iken
mɔ mɔ, mɛ kya kyɛɛ iken nyɛnyɛn
lii idɛnsɛ dɔ. Mɛ kya kyu idɛnsɛ
mɔ wɔra nkeebii dɔ, ne mɛ kya
kyu inyɛnyɛn mɔ, mɔ, kyu too
fuɛ. 49 Fafaanan kee ne i laa wɔra
owi ɔbono gɛsinkpan so gɛkyena
gɛ laa yela ɔkara mɔ ne. Wu-
rubuaarɛ dɔ isɔɔ mɛ laa baa kyɛɛ
abono mɛ bo ilaa nyɛnyɛn mɔ lɛɛ
lii abono mɛ kya gyi gɛsintin sa
Wurubuaarɛ mɔ dɔ 50 de mɛ' kyu
asa nyɛnyɛn mɔ kpaa too ɔgya
gin-gin dɔ. Osulon de anɛbi giwɛ
ne n bo nno.”
51 Yesu gi da akpalɛ adɛ sa
mɔmɔ gɛnen mɔ, ɔ taasɛ mɔmɔ
yɛɛ, “Fɛ nu ilaa ibono nɛ tɔgɛ fɛye
faa pɛwu gɛsɛ?” Mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Ɛɛn.” 52 Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Nbara ɔŋmarasɛbo kamaasɛ nyi
Wurubuaarɛ agyɛbi dedaa ne o kii
nyɛ kasɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi ilaa bɔla mɔ, ɔ dɛ
fɛɛ gɛten wura ɔbono ɔ bo ilaa
dedaa de ilaa pobɔrɔ pɛwu mɔ-
ilaa ɔyelaten mɔ. Nengyene i gyɛ
ilaa dedaa ilaa mɔ, ɔ bo nno, ne i
kii i gyɛ ilaa pobɔrɔ ilaa kee mɔ, ɔ
bo nno.”

Yesu Gɛwi Awura Mɛ Mɛŋ Sɔɔ Mɔ Gyi

53 Yesu gi da gɛnen akpalɛ adɛ
pɛwu ta mɔ, ɔ koso lii nfono
54 ne o kii kpe ɔsowolɛ ɔbono so
mɛ bela mɔ mɔ. O nyiile asa
ilaa mɔmɔ-gikyangbon dɔ. Mɔ-
ilaa nyiilesɛ mɔ i dɛ asa mɔ gɛnɔ,
ne mɛ san mɛ kya taasɛ abara
yɛɛ, “Fonɛ ne ɔdɛ gi kpaa nyɛ
gɛnen ɔlaako ginyi gidɛ lii? Nnɛ
ne ɔ wɔra ne ɔ nyɛ ɔlon baarɛ
ɔ kya wɔra ilaa gbaa'gbaa ibono
i kya dɛ gɛnɔ faa? 55 Iŋ gyɛ
kaafenta mɔ-bi mɔ ne? Iŋ gyɛ
mɔ-nyi ne n gyɛ Mariya? Ne
iŋ gyɛ Gyeemesi, de Gyosɛfo, de
Simon de Gyudasɛ mɔmɔ-daa mɔ
ne? 56 Iŋ gyɛ aye-rɛ mɔ-pikyiiana
ne n tɛ gɛrɛ? Ne fonɛ dɔ ne ɔ nyɛ
imɔ idɛ pɛwu lii daa?” 57 Yesu mɛŋ
gyɛ isafo sa mɔmɔ so mɔ, mɛ kine
mɛ mɛŋ sɔɔ mɔ gyi. Ne Yesu gi
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Wurubuaarɛ
ikalan ɔtɔgɛbo kya gyi ginsi gɛten
kamaasɛ, gɛnen mɔ, mɔ gbaa-
gbaa mɔ-gɛwi abɛɛ mɔ-gɛten dɔ
wolɛ.” 58 Asa mɛ mɛŋ sɔɔ mɔ gyi
so mɔ, oŋ kyu Wurubuaarɛ ɔlon
wɔra amunale ilaa gbaa'gbaa nno
gikyɔ.

14

1 Gɛnen nkɛ nbono dɔ mɔ, Wura
Hɛrodɛ ɔbono ɔ kya kerɛ Galeli
gɛsinkpan so mɔ gi nu Yesu ilaa
wɔrasɛ so. 2 O nu imɔ gɛnen
mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔ-adega yɛɛ, “Gyɔn
ɔbono ɔ naa kyena gyere asa
Wurubuaarɛ sagyere mɔ ne. O
kyingi lii ibuni dɔ daa so ne ɔ nyɛ
Wurubuaarɛ ɔlon ɔ kya wɔra ilaa
gbaa'gbaa gɛnen faa.”

Gɛnɔɔbono I Ba Ne Gyɔn Gi Nyɛ Lɛwu Mɔ

3-4 Gɛnɔɔbono i ba ne Gyɔn gi
nyɛ lɛwu mɔ ne n gyɛ yɛɛ Wura
Hɛrodɛ mɔ-tedɛ Filipo gi dena
ɔkyii ɔko, mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ
Hɛrodiyasɛ, ne wura mɔ gi sɔgɛ
ɔkyii mɔ kyu dena. Gyɔn gi nu
gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ sa Wura Hɛrodɛ
yɛɛ ibono ɔ sɔgɛ mɔ-tedɛ mɔ-ka
dena mɔ, iŋ boran, iŋ dɛ ɔkpa
gɛnen. Ɔ tɔgɛ mɔ gɛnen mɔ, wura
mɔ gi yɛgɛ mɛ kpaa keda mɔ, ne
mɛ ŋminde mɔ kyu kpaa tii de
obu. 5 Nkana wura mɔ gi laarɛ
ɔ' yɛgɛ mɛ' mɔɔ mɔ. O kii ɔ
selɛ sakpii mɔ. I kya nyiile yɛɛ
sakpii mɔ kya buu Gyɔn yɛɛ ɔ gyɛ
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo.

6 Gɛkɛ gɛdɛ mɔ Wura Hɛrodɛ
kya gyi mɔ-gɛkɛ korogɛsɛ gɛsi.
Mɔ-rɛ mɔ-nanboana mɛ tɛ mɛ kya

gyi gɛkɛ belɛ mɔ mɔ, Hɛrodiyasɛ
mɔ-bi obolonbu ɔko gi lii kyaa
tala asa mɔ ansi. Mɔ-gɛkyaa
mɔ gɛ wɔra Wura Hɛrodɛ ɔbolɛ
gikyɔ. 7 Imɔso ɔ ka sa obolonbu
mɔ yɛɛ, “Ilaa kamaasɛ ibono fo
kya laarɛ mɔ, tɔgɛ me, nan kyu
sa fo. Nengyene fo taasɛ me
ne meŋ nyɛ sa fo mɔ, nɛ tɔrɔ
ntan.” 8 Obolonbu mɔ gi lii kpaa
taasɛ mɔ-nyi, ne mɔ-nyi gi tɔgɛ mɔ
ilaa ibono i kaaborɛ ɔ' taasɛ mɔ.
Imɔso obolonbu mɔ gi kii baa tɔgɛ
wura mɔ yɛɛ, “N kya laarɛ Gyɔn
ɔbono ɔ gyere asa Wurubuaarɛ
sagyere mɔ gimu tangalan dɔ
fɛye-ansi dɔ gɛrɛ.” 9 Obolonbu mɔ
gi taasɛ gɛnen mɔ, Wura Hɛrodɛ
gisen dɔ i nyida mɔ. Ɔ ti ka
ntan abelɛnsɛ mɔ ansi dɔ so mɔ, ɔ
kyule ne ɔ tɔgɛ mɔ-adega mɔ yɛɛ
mɛ' wɔra ilaa ibono obolonbu mɔ
kya laarɛ mɔ sa mɔ. 10 Imɔso o
sun ne mɛ kpaa ten Gyɔn gimu
nfono o tii de obu mɔ, 11 ne mɛ
kyu gimɔ taga tangalan dɔ kyu
bara obolonbu mɔ, ne obolonbu
mɔ gi kyu kperɛ mɔ-nyi. 12 Gyɔn
akasɛbo mɔ mɛ nu gɛnen mɔ, mɛ
kpaa kyu mɔ-gibuni mɔ kyu kpaa
pule, ne mɛ kpaa buu sa Yesu.

Yesu Gi Sa Sakpii Belɛ Agyudɔ Ne Mɛ Gyi Kaabo

13 Yesu gi nu Gyɔn lɛwu mɔ so
mɔ, ɔ dii loo gikolii dɔ ne ɔ lii
nfono ɔ bo mɔ de o' kpe nfono asa
mɛŋ tɛ mɔ. Asa sakyɔ mɛ nu yɛɛ
Yesu gi koso nfono mɔ, mɛ naa de
ayaa lii mɔmɔ-isowolɛ so de mɛ'
kpaa tu mɔ. 14 Yesu gi fo nfono ɔ
kya kpe mɔ, ɔ baa lii gikolii mɔ dɔ
mɔ, o wu sakpii belɛ ti ɔ yelɛ. O
wu mɔmɔ gɛnen mɔ, mɔmɔ-ilaa i
wɔra mɔ ayen, ne ɔ kyɛ-kyɛ abono
mɛ kya lɔ mɔ.

15 I wɔra gɛdɔɔdɛ mɔ, mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ kpaa tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ, “Nfono a bo faa, i gyɛ daa
ifɛ nsana, ne owi gi ta. Imɔso
lɛɛ sakpii mɔ ɔkpa de mɛ' naa
kpe isowolɛ ibono i sindi gɛrɛ mɔ
de mɛ' kpaa nyɛ agyudɔ sɔɔ gyi.”
16 Yesu gi kisee tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Iŋ tiri yɛɛ mɛ' kpe gɛtɛɛko. Fɛye
gbaa-gbaa fɛ' sa mɔmɔ ilaa iko
de mɛ' gyi.” 17 Mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Aye asɛ gɛrɛ a bo daa ibodobodo
inun de iken inyɔ.” 18 Yesu gi tɔgɛ
mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' kyu imɔ bara me
gɛrɛ.” 19 Mɛ kyu kperɛ mɔ, ne
Yesu gi tɔgɛ sa sakpii mɔ yɛɛ mɛ'
kpelegɛ kyena ifɛ bonboli mɔ so.
Mɛ kyena mɔ, o puru ibodobodo
inun de iken inyɔ mɔ ne ɔ diirɛ
mɔ-ansi kerɛ soso, o kyu afaala
sa Wurubuaarɛ, ne ɔ gbaa gbaa
ibodobodo mɔ dɔ kyu sa mɔ-
akasɛbo mɔ, ne mɔmɔ, mɔ, mɛ yɛ
sa sakpii mɔ. 20 Ɔkamaasɛ gi gyi
kaabo, ne i kii san. Mɔ-akasɛbo
mɔ mɛ koola agyisan mɔ mɔ, a
bɔla nkeebii gudu nnyɔ. 21 Anyen
abono mɛ saarɛ asa abono mɛ
gyi agyudɔ mɔ gɛgyɔnɔ gɛ laa
wɔra fɛɛ anyen nwɛ ikue-inyɔ de
saalaa. Akyii de nbii-lɛɛ gɛgyɔnɔ
gɛŋ too.

Yesu Gi Naa Nkyu So, I Mɛŋ Muiinɛ Mɔ Loo

22 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu gi yɛgɛ
mɔ-akasɛbo mɔ mɛ dii loo gikolii
dɔ de mɛ' gyangbara mɔ fara kpe
gibenbɛ giko mɔ so de mɔ mɔ ɔ'
lɛɛ sakpii mɔ ɔkpa de ɔ' baa tu
mɔmɔ. 23 Yesu gi lɛɛ mɔmɔ-ɔkpa
ta ne i san mɔ-wolɛ mɔ, ɔ dii kpe
gibii giko so ɔ' kpaa dalaa. O
sii nno mɔ-wolɛ gɛnen kaaborɛ i
bun. 24 Gɛnen owi ɔbono mɔ mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ ti palɛ gikolii mɔ
kyon gɛta. Afuu a kya da nkyu
mɔ so, ne i yɛgɛ gikolii mɔ gi kya
kyengben. Afuu mɔ a kya da a
kya ba de mɔmɔ asɛ so. 25 I baa
fo gibaadiikɛ mɔ, Yesu naa nkyu
mɔ so ɔ kya kpe de mɔ-akasɛbo
mɔ asɛ. 26 Mɛ wu mɔ ɔ naa nkyu
mɔ so ɔ kya ba mɔ, i ŋmaa mɔmɔ-
gisen, mɛ kya kpen yɛɛ, “Obuni
ne!” Ne i wɔra mɔmɔ gifuu, mɛ

san ma-a saawo. 27 Ayaa abono so
mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ, “Fɛ'
keda nyoro! Me Yesu ne. Fɛŋ sa
fɛ' selɛ gifuu.”
28 Yesu gi tɔgɛ sa ɔmɔ gɛnen mɔ,
Piita gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Me-wura,
nengyene i gyɛ fo mɔ, tɔgɛ me kee
de n' naa nkyu mɔ so baa tu fo.”
29 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Naa ba.”
Nfono mɔ Piita gi lii gikolii mɔ
dɔ ɔ naa nkyu mɔ so ɔ kya kpe
Yesu asɛ. 30 O wu ibono afuu mɔ
a kya da de ɔlon mɔ, i wɔra mɔ
gifuu. Gɛnen so mɔ, o yii gɛsɛ
ɔ kya muiinɛ ɔ kya loo nkyu mɔ
dɔ. Ɔ kya loo mɔ, ɔ saawo yɛɛ,
“Me-wura, mɔlɛgɛ me!” 31 Ayaa
abono so mɔ, Yesu gi tengɛ mɔ-
gibaa keda mɔ, ne ɔ taasɛ mɔ yɛɛ,
“Kerɛ, gisɔɔgyi gibono fo bo sa me
mɔ pɛwu ne? I wonɛ ne fo sɔɔ
fo-nyoro akyɔɔlɛ?” 32 Yesu mɔ-rɛ
Piita mɛ baa dii loo gikolii mɔ dɔ
mɔ, nfono mɔ, afuu mɔ a taa gida
yɛgɛ. 33 Mɔ-akasɛbo abono mɛ bo
gikolii mɔ dɔ mɔ mɛ ŋmii mɔ kyu
buubuu sa mɔ ne mɛ kya tɔgɛ yɛɛ,
“Gɛsintin, fo gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-
bi!”

Yesu Gi Kyɛ Alɔbo Gɛnɛsarɛtɛ

34 Mɛ fara ɔbon belɛ mɔ gɛnen
mɔ, mɛ lii gikolii mɔ dɔ dii
gyan' Gɛnɛsarɛtɛ gɛsinkpan so.
35 Gɛnɛsaretɛ awura mɛ wu Yesu
bii mɔ, mɛ yɛgɛ i nu gyan' gɛnen
gɛsinkpan gɛbono so pɛwu yɛɛ
Yesu gi loo mɔmɔ asɛ. Mɛ nu
gɛnen mɔ, mɛ kyu mɔmɔ-asa
abono mɛ kya lɔ mɔ pɛwu bara
mɔ. 36 Mɛ kolɛ mɔ yɛɛ ɔ' yɛgɛ
mɛ' yii ba-a mɔ-gɛgbɛ ginɛbi. Ne
gɛsintin mɔ, ɔkamaasɛ ɔbono ɔ
nyɛ ne o yii mɔ-gɛgbɛ mɔ, mɔ-
alɔtɔ a kya ta.

15

Ako Mɛ Kya Penɛ Asa Yɛɛ Mɔmɔ-Nbara Gi Gyɛ Wurubuaarɛ-Lɛɛ

1 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Farasii
gikpen mɔ dɔ asa ako de Gyuda
awura nbara aŋmarasɛbo ako mɛ
lii Gyɛrusalem ba Yesu asɛ baa
taasɛ mɔ yɛɛ, 2 “I wonɛ so ne
fo-akasɛbo mɔ mɛ kya kerɛ ansi
taa aye-itiibilaa mɔ giwɔra yɛgɛ
daa? Imɔ ne n gyɛ yɛɛ mɛ laa
gyi mɔ, mɛŋ kya foro mɔmɔ-abaa
aye-itiibilaa aforobi de sɛi ɔŋ'
sa ɔ' kyɔlesɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ
ɔson.”
3 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa ɔmɔ yɛɛ,
“Ne fɛye mɔ de-e? I wonɛ so ne
fɛye-itiibilaa so mɔ, fɛ kya kerɛ
ansi taa Wurubuaarɛ nbara mɔ
yɛgɛ daa? 4 Wurubuaarɛ gi yela
nbara yɛɛ, ‘Buu fo-sɛ de fo-nyi.’
Nko kee ne n gyɛ yɛɛ, ‘Fo ɔbono
fo tɔgɛ nnɔ wɔra fo-nyi abɛɛ fo-
sɛ mɔ, mɛ' mɔɔ fo.’ 5 Fɛye Farasii
awura de nbara aŋmarasɛbo mɔ
berɛ, fɛ kya nyiile daa yɛɛ ɔko laa
taalɛ tɔgɛ sa mɔ-nyi abɛɛ mɔ-sɛ
yɛɛ, ‘Ilaa ibono n bo ne nkana nan
kyu kpaa fɛye mɔ, nan lɔrɔ imɔ
yela sa Wurubuaarɛ.’ Nengyene
ɔ nyɛ tɔgɛ gɛnen mɔ, fɛye yɛɛ iŋ
baa i tiri yɛɛ ɔ baa buu mɔ-sɛ de
mɔ-nyi de ɔ' kpaa mɔmɔ. 6 Fɛye-
anyamesɛ itiibilaa idɛ so mɔ, fɛ
kya nyaa Wurubuaarɛ nbara mɔ
yela nkan. 7 Fɛ bo gikerɛansi!
Wurubuaarɛ ɔkalan ɔbono Isaya
gi nu tɔgɛ mɔ i kyena de fɛye-ilaa
wɔrasɛ idɛ gɛsintin so.
8 “Isaya gi nu Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ yɛɛ,

‘Ansi so ne me-asa adɛ mɛ kya lɛɛ me-ginyen;
Mɔmɔ-nwɔnsa dɔ berɛ, me-rɛ ɔmɔ aŋ bo gɛsu.

9 Mɛ kya son me daa ansi so giyan.
I kya nyiile yɛɛ anyamesɛ-lɛɛ nbara ne mɛ dɛ mɛ kya penɛ
mɛ kya nyiile asa yɛɛ i gyɛ me Wurubuaarɛ-lɛɛ.’ ”

Nyamesɛ Nwɔnsa Ne N Kya Kyɔlesɛ Mɔ-Wurubuaarɛ Ɔson

10 Nfono ne Yesu gi terɛ sakpii
ɔbono ɔ bo nfono mɔ ba mɔ asɛ,
ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ'
yela giso de fɛ' nu gɛsɛ yɛɛ, 11 i mɛŋ
gyɛ ilaa ibono i kya loo nyamesɛ
gɛnɔ dɔ mɔ ne n kya kyɔlesɛ
mɔ-Wurubuaarɛ ɔson. Ilaa ibono
i kya lii nyamesɛ gɛnɔ dɔ mɔ
ne n kya kyɔlesɛ mɔ-Wurubuaarɛ
ɔson.”
12 Nfono mɔ Yesu akasɛbo mɔ
mɛ tu sindi mɔ ne mɛ taasɛ mɔ
yɛɛ, “Fo bii yɛɛ ilaa ibono fo
tɔgɛ mɔ i loo Farasii awura mɔ?”
13 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Farasii
awura ilaa nyiilesɛ mɔ i dɛ fɛɛ
iyii ibono i mɛŋ gyɛ me-sɛ ɔbono
ɔ bo soso mɔ ne n duu imɔ mɔ.
Ɔ laa kyigi imɔ pɛwu fuɛ daa.
14 Gɛnen so mɔ, fɛ' taa ɔmɔ yɛgɛ!
Mɛ gyɛ daa agyaatanbo abono mɛ
dɛ mɔmɔ-nanboana agyaatanbo
de iyii! Nengyene gyaatanbo laa
keda mɔ-nanbo gɛnen mɔ, mɔmɔ
anyɔ mɛ laa wolaa tɔrɔ ɔbɔ dɔ.”
15 Nfono ne Piita yɛɛ, “Lɛɛ ilaa
ibono fo tɔgɛ sa sakpii mɔ gɛsɛ
sa aye.” 16 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ taasɛ
mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, “Imɔso fɛye
kee fɛye-nwɔnsa dɔ iŋ ti bugi de
fɛ' nu ilaa gɛsɛ? 17 Fɛ mɛŋ nyi
yɛɛ ilaa ibono i kya loo nyamesɛ
gɛnɔ dɔ mɔ i kya kyon kpe mɔ-
ɔtɔ dɔ de ɔ' kɔɔ fuɛ? 18 Ilaa
ibono i kya lii fo-gɛnɔ dɔ mɔ i
kya lii daa fo-gɛwɔnsa dɔ. Imɔ
ibono ne n kya kyɔlesɛ nyamesɛ
Wurubuaarɛ ɔson. 19 I kya nyiile
yɛɛ nyamesɛ kya sa gɛwɔnsa pɛi
ne ɔ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn fɛɛ ɔ
kya mɔɔ isa, ɔ kya lii mɔ-ka abɛɛ
mɔ-kuli gɛmara, ɔ kya laarɛ ogy-
ibara, ɔ kya yuuri, ɔ kya ten ɔko
gɛnɔ nbɛlɛ dɔ, abɛɛ ɔ kya nyida
asa. 20 Gɛnen ilaa idɛana ne n
kya kyɔlesɛ nyamesɛ Wurubuaarɛ
ɔson. Nyamesɛ gi gyi ne ɔŋ foro
mɔ-abaa aye-itiibilaa aforobi mɔ,
imɔ ibono i maŋ taalɛ kyɔlesɛ mɔ-
Wurubuaarɛ ɔson.”

Isafokyii Gi Sɔɔ Yesu Gyi

21 Yesu gi lii nno, ne ɔ kyon kpe
gɛsinkpan gɛko so, gɛ sindi Taya
de Sidon isowolɛ. 22 Ɔkyii ɔko tɛ
nno, ɔ gyɛ daa Keenakyii. O nu
Yesu so. Imɔso ɔ naa ɔ kya kpe mɔ
asɛ mɔ, ɔ kya kpen ɔ kya kolɛ mɔ
yɛɛ, “Me-wura, Deefidi ɔnaanabi,
su me so! Ilaa nyɛnyɛn oduduu
tɛ me-bi kyiisɛ so, i kya nyala mɔ
gikyɔ!”
23 Ɔkyii mɔ gi kolɛ Yesu gɛnen
mɔ, Yesu mɛŋ tɔgɛ mɔ sɛi-sɛi.
Nfono mɔ, mɔ-akasɛbo mɔ mɛ tu
ba mɔ asɛ baa tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Gya
ɔkyii mɔ. O buu aye ɔ kya wɔra
ɔlanba.” 24 Ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ tɔgɛ
yɛɛ, “Wurubuaarɛ gi sun me yɛɛ
n' baa kpaa daa aye Isirale awura
abono mɛ dɛ fɛɛ isandɛ ibono i fuɛ
mɔ.”
25 Ɔ tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔkyii mɔ
gi dabɔlɛ kpaa ŋmii Yesu ayaa dɔ
kolɛ mɔ yɛɛ, “Me-wura, kpaa me!”
26 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Iŋ kaa-
borɛ fɛɛ ɔko o' kyu nbii agyudɔ
abono mɛ laa gyi mɔ kyu too sa
igyoono.” 27 Ne ɔkyii mɔ gi tɔgɛ
yɛɛ, “Me-wura, i gyɛ gɛsintin berɛ.
Imɔ, mɔ, igyoono gbaa kee mɛ kya
nyɛ tɔɔsɛ ibono mɔmɔ-wuraana
mɛ kya gyi ne i kya lii tɔrɔ lɛpɛ
gikɔɔdɔ mɔ gyi.” 28 Nfono ne Yesu
gi tɔgɛ sa ɔkyii mɔ yɛɛ, “Ɔkyii,
gisɔɔgyi gibono fo bo sa me mɔ
gi tansi gi nyaakyɔ! Ibono fo kolɛ
me mɔ, i' wɔra sa fo.” Gɛnen owi
ɔbono dɔ mɔ, mɔ-bi mɔ gi nyɛ mɔ-
nyoro lii ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ
abaa dɔ.

Yesu Gi Kyɛ Asa Alɔtɔ Ne Ɔ Sa Asa Sakyɔ Agyudɔ

29 Yesu gi lii nno kpaa naa Galeli
ɔbon belɛ mɔ gigengen so. Ɔ
dii gyan' gibii giko so, ne ɔ kpe-
legɛ kyena. 30 Ɔ kpelegɛ kyena
mɔ, sakpii belɛ ɔko gi ba mɔ
asɛ. Mɛ kyu alɔbo sakyɔ bara
mɔ yɛɛ ɔ' kyɛ, fɛɛ itɛgɛsɛana,
agyaatanbo, isintiribu, asa abono
mɛ lii adin, de abono mɛ kya

lɔ alɔbi kpɛi-kpɛi mɔ. Mɛ kyu
mɔmɔ baa yela Yesu ayaa dɔ, ne
ɔ kyɛ mɔmɔ. 31 Sakpii mɔ gi
wu ibono agyaatanbo mɛ kya wu
ilaa, ɔtɛgɛsɛana mɛ koso mɛ kya
naa, abono mɛ lii adin mɔ mɛ
kii nyɛ mɔmɔ-nyoro, ne imuumuu
mɛ kya tɔngɛ gɛnen mɔ, i dɛ
mɔmɔ-gɛnɔ gikyɔ, ne mɛ yen Wu-
rubuaarɛ yɛɛ Wurubuaarɛ ɔbono
mɔmɔ Isirale awura mɛ kya son
mɔ ne n sa Yesu ɔlon ne ɔ kya
kpaa asa gɛnen.

32 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Yesu gi
terɛ mɔ-akasɛbo mɔ ba mɔ asɛ
ne ɔ tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ, “Asa adɛ
ilaa i bo me ayen. Ndɛ nkɛ nsa
ne mɛ bo me asɛ faa, mɛŋ baa
mɛ bo sɛi de mɛ' gyi. Meŋ kya
laarɛ n' tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ mɛ' naa
kpe mɔmɔ-nwi yɛgɛ mɛ mɛŋ nyɛ
sɛi gyi. Nɛ wɔra gɛnen mɔ, mɛ
laa tɔrɔ agbalɛ ɔkpa dɔ.” 33 Mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ taasɛ mɔ yɛɛ,
“Fonɛ dɔ ne a laa nyɛ agyudɔ
sa gɛnyamesɛbi gɛdɛ de mɛ' gyi
kaabo ifɛ nsana gɛrɛ?” 34 Yesu gi
taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Ibodobodo ifonɛ
ne fɛ bo?” Mɛ lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ,
“A bo ibodobodo sono de nkenbii
kalɛsɛ nko.” 35 Nfono ne Yesu gi
tɔgɛ sa asa abono pɛwu mɛ buu
ɔmɔ mɔ yɛɛ mɛ' kpelegɛ kyena.
Mɛ kpelegɛ kyena gɛsinkpan mɔ,
36 o puru ibodobodo sono mɔ de
iken mɔ, o kyu afaala kyu sa
Wurubuaarɛ, ne ɔ gbaa gbaa imɔ
dɔ kyu sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ mɛ'
yɛ sa sakpii mɔ de mɛ' gyi. Ne mɛ
sɔɔ yɛ sa mɔmɔ. 37 Mɛ yɛ gɛnen
mɔ, ɔkamaasɛ gi nyɛ gyi kaabo, ne
i fo mɔmɔ kii san. Yesu akasɛbo
mɔ mɛ koola agyisan mɔ mɔ, i
bɔla nkeebii sono. 38 Anyen abono
mɛ gyi gɛnen agyudɔ abono mɔ
gɛgyɔnɔ gɛ gyɛ nwɛ ikue-inyɔ.
Akyii de nbii-lɛɛ gɛgyɔnɔ gɛŋ too.
39 Asa mɔ mɛ gyi ta mɔ, Yesu gi lɛɛ
mɔmɔ-ɔkpa, ne ɔ dii loo gikolii dɔ
kyon kpe Magadan gɛsinkpan so.

16

Asa Ako Mɛ Kolɛ Yesu Yɛɛ

Ɔ' Wɔra Ilaa Lɛɛnyiilesɛ Lii Wurubuaarɛ Dɔ

1 Farasii de Saadusii akpen mɔ
dɔ asa ako mɛ ba Yesu asɛ mɛ'
baa kolɛ mɔ yɛɛ ɔ' wɔra ilaa
lɛɛnyiilesɛ lii Wurubuaarɛ dɔ sa
mɔmɔ de mɛ' nyɛ bii yɛɛ Wu-
rubuaarɛ ne n sa mɔ ɔlon ɔbono
ɔ dɛ mɔ. Mɛ kya kolɛ mɔ gɛnen
mɔ, mɛ kya daasɛ mɔ mɛ kya
kerɛ daa. 2 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa
mɔmɔ yɛɛ, “Owi kya kpe ɔ' kpaa
tɔrɔ ne ɔ pɛɛrɛ kɔ-ɔ mɔ, fɛ kya
wu bii tɔgɛ yɛɛ, ‘Ɔkɛ owi laa lii.’
3 Gɛnen kee ne gɛdɛ gɛ kɛ ne fɛ wu
nyangbon gi sin kiti-kiti-kiti mɔ, fɛ
kya bii tɔgɛ yɛɛ, ‘Ndɛ nyangbon
laa da.’ Fɛ kya wu Wurubuaarɛ
awolɛ bii tɔgɛ yɛɛ idɛ ne nan
wɔra, ne gɛsintin i kya ba gɛnen.
I wonɛ ne fɛŋ kii fa-a bii kerɛ nkɛ
ndɛ dɔ lɛɛ ilaa dɔ de fɛ' bii ilaa
ibono Wurubuaarɛ kya lɛɛ ɔ kya
nyiile fɛye mɔ? 4 Fɛye ndɛ asa
adɛ! Fɛ bo ilaa nyɛnyɛn ne fɛŋ kya
son Wurubuaarɛ gɛsintin ɔkpa so!
Gɛnen so ne fɛ kpɛ fɛ kya laarɛ
fɛ' wu ilaa lɛɛnyiilesɛ faa. Ilaa
kolon guan-n ne Wurubuaarɛ laa
wɔra sa fɛye de fɛ' wu. Gɛnen ilaa
ibono mɔ i laa wɔra daa fɛɛ ibono
i ba Gyoona so mɔ.” Yesu gi tɔgɛ
gɛnen mɔ, ɔ naa kyon taa mɔmɔ
yɛgɛ.

Bodobodo Gɛlin Gikpalɛ

5 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kyon kpe gibenbɛ giko mɔ
so mɔ, mɔ-akasɛbo mɔ mɛ nyingi
yɛɛ mɛ tan bodobodo so. 6 Yesu
gi tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' kerɛ
fɛye-nyoro so dɔɔdan. Farasii
awura de Saadusii awura ilaa i
dɛ fɛɛ gɛlin gɛbono gɛ kya yɛgɛ
bodobodo kya ŋan mɔ.” 7 Yesu gi
tɔgɛ sa mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ kyu
mɛ kya taasɛ abara yɛɛ, “Ibono a
mɛŋ dɛ bodobodo mɔ so ne ɔ tɔgɛ
aye gɛnen faa abɛɛ?”

8 Mɛ kya taasɛ abara gɛnen mɔ,
Yesu gi ti bii ilaa ibono mɛ darɛ
mɔ. Imɔso ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ,
“Menɛ n wɔra ne fɛ kya tɔgɛ kyu
lii bodobodo ɔbono fɛ mɛŋ dɛ mɔ
so? Gisɔɔgyi gibono fɛ bo sa me
mɔ pɛwu ne? 9 Fɛŋ ti bii isa ɔbono
n gyɛ mɔ? Fɛ tan ibodobodo inun
ibono nɛ gbaa-gbaa imɔ dɔ sa asa
nwɛ ikue-inyɔ de saalaa ne mɛ
gyi kpon mɔ so? Agyisan nkeebii
nfonɛ ne fɛ koola mɔ? 10 Ne fɛ tan
ibodobodo sono ibono nɛ gbaa-
gbaa imɔ dɔ sa asa nwɛ ikue-inyɔ
ne mɛ gyi kpon mɔ so? Agyisan
nkeebii nfonɛ ne fɛ koola mɔ?
11 Nkana i kaaborɛ fɛ wolaa nu
gɛsɛ yɛɛ iŋ gyɛ bodobodo ilaa ne
n' darɛ. N kya nyiile fɛye daa
yɛɛ fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so kyu lii
Farasii de Saadusii awura mɔ so.
Mɔmɔ-ilaa i dɛ fɛɛ gɛlin gɛbono gɛ
kya yɛgɛ bodobodo kya ŋan mɔ.”
12 Nfono mɔ, mɔ-akasɛbo mɔ mɛ
nu gɛsɛ kon yɛɛ iŋ gyɛ bodobodo
ilaa ne ɔ darɛ. Ɔ darɛ daa Farasii
awura de Saadusii awura mɔ ilaa
nyiilesɛ ibono i kya yɛlegɛ i kya
nyida ilaa mɔ.

Piita Gi Lɛɛ Tɔgɛ Isa Ɔbono Ɔnan Yesu Gyɛ Mɔ

13 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kya laarɛ mɛ' sindi Sɛsariya-
Filipayi ɔsowolɛ mɔ, ɔ taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, “Asa asɛ mɔ, menɛ
nyamesɛ ɔnan ne me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, n gyɛ daa?”
14 Ne mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ako mɛ
kya tɔgɛ yɛɛ fo gyɛ Oloobu Gyɔn
ɔbono ɔ naa kyena gyere asa Wu-
rubuaarɛ sagyere mɔ. Ako mɔ
yɛɛ kuaa. Fo ne n gyɛ Oloobu
Ilaagya. Ne ako, mɔ, yɛɛ Wu-
rubuaarɛ ikalan atɔgɛbo iloobu
mɔ dɔ ɔko fɛɛ Gyɛrɛmaya abɛɛ
ɔbanban ɔko ne n kyingi lii ibuni
dɔ ba gɛnen.” 15 Nfono ne Yesu
gi kii taasɛ mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ,
“Ne fɛye mɔ de-e? Menɛ nyamesɛ
ɔnan ne fɛ nyi yɛɛ n' gyɛ?”
16 Simon Piita gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Fo ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ
gi sun yɛɛ fo' baa mɔlɛgɛ mɔ-
adɛ de mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena mɔ. Mɔ ɔbono ɔ bo nno
gɛkpaa-gɛkpaa mɔ mɔ-bi ne n gyɛ
fo.” 17 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, “Fo Simon, Gyoona mɔ-
bi, fo gyɛ omudɛnsɛbo! I mɛŋ gyɛ
nyamesɛ ne n lɛɛ ilaa idɛ nyiile
fo. Me-sɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo
soso mɔ ne n lɛɛ nyiile fo gɛnen.
18 N' buu sa fo yɛɛ nan terɛ fo
yɛɛ Piita. (Piita gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ
gifolɛ.) Fɛɛ gɛnɔɔbono gifolɛ gi
laa taalɛ yɛgɛ obu ɔ' wɔra ɔlon
mɔ, gɛnen kee ne nengyene nɛ
koola me-asonbo gikpen mɔ mɔ,
gɛnen gifolɛ gidɛ ne nan wɔra
mɔmɔ-gɛkpara. Ba-a lɛwu gbaa
maŋ taalɛ tii me-asonbo gikpen
mɔ. 19 Nan yɛgɛ fo' kerɛ Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ gɛbunono mɔ so; ilaa ibono
fo maŋ sa ɔkpa gɛsinkpan so mɔ,
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo soso mɔ
kee maŋ sa ɔkpa, ne ibono fo
sa ɔkpa gɛsinkpan so mɔ, Wu-
rubuaarɛ ɔbono ɔ bo soso mɔ kee
gi sa ɔkpa.” 20 Nfono ne Yesu gi
ka sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ mɛŋ sa
mɛ' tɔgɛ sa ɔko-rɛ ɔko yɛɛ mɔ ne n
gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi sun yɛɛ
ɔ' baa mɔlɛgɛ mɔ-adɛ de mɛ' nyɛ
mɔ asɛ gɛkyena mɔ.

Yesu Gi Tɔgɛ Mɔ-Giwukyingi Mɔ So Ilaa

21 Lii nfono mɔ Yesu gi yii gɛsɛ ɔ
kya tɔgɛ ɔ kya sa mɔ-akasɛbo mɔ
yɛɛ i gyɛ ilaa ibono i laa ba yɛɛ ɔ
laa kpe Gyɛrusalem de ɔ' kpaa wu
ɔlaawusɛ kpɛi-kpɛi gikyɔ Gyuda
awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de
nbara aŋmarasɛbo mɔ de mɔmɔ-
abelɛnsɛ sɛnsɛ mɔ abaa dɔ. Asa
mɛ laa mɔɔ mɔ. Mɛ mɔɔ mɔ mɔ,
imɔ gɛkɛ sasɛ mɔ, ɔ laa kyingi lii
ibuni dɔ.
22 Nfono mɔ Piita gi kyu Yesu
lii nkan ne o yii gɛsɛ ɔ kya gya
mɔ yɛɛ ɔŋ baa tɔgɛ gɛnen. Ɔ tɔgɛ

mɔ yɛɛ, “Me-wura, Wurubuaarɛ
ɔ' kparɛ fuɛ! I mɛŋ sa i' ba fo
so gɛkaako!” 23 Yesu gi kisee tɔgɛ
sa Piita yɛɛ, “Naa me asɛ, ilaa
nyɛnyɛn gɛmu! Fo kya laarɛ fo'
nyida me-ilaa sa me. Fo-gɛwɔnsa
gɛŋ gyan' Wurubuaarɛ gɛlaarɛ so.
Anyamesɛ-lɛɛ gɛlaarɛ so ne fo-
gɛwɔnsa gɛ gyan'.”
24 Ne Yesu gi kisee tɔgɛ sa mɔ-
akasɛbo mɔ yɛɛ, “Ɔbono ɔ kya
laarɛ de ɔ' wɔra me-ɔkasɛbo mɔ,
kaasɛ o' kyu mɔ-nyoro fuɛ me so
de o' kyule sɔɔ awɔrɔfɔɔ abono a
laa tu mɔ me so mɔ abaa anyɔ,
ba-a mɛ laa da mɔ aŋanbi oyii
so mɔɔ me so mɔ, mɛ' da mɔ.
25 I kya nyiile yɛɛ fo ɔbono fo
kya kɔrɔsɛ fo-nkpa fo kya yela
fo-gibaa so mɔ, Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena ɔnan gɛ laa lii fo-gibaa.
Ne fo ɔbono mɔ, kyu lii me so
ne fo-nkpa gi lii fo-gibaa mɔ, fo
laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.
26 Fo nyamesɛ fo nyɛ gɛsinkpan
gɛdɛ so ilaa kamaasɛ pɛwu, ne
fo too fo-ɔkyenaten Wurubuaarɛ
asɛ mɔ fuɛ mɔ, fo nyi yɛɛ fo
nyɛ gɛkyena ne? Menɛ ne fo
laa kyu sa Wurubuaarɛ de fo' kii
nyɛ ɔkyenaten mɔ asɛ? 27 Fɛ' bii
yɛɛ me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-
daa mɔ, nan kii ba gɛsinkpan so
mɔ, me-rɛ Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ
ne nan ba. Me-sɛ Wurubuaarɛ
nyisigyi ne nan kyu ba. Nɛ kii
ba mɔ, nan kyu nyamesɛ kamaasɛ
gɛkyena dɔ ilaa wɔrasɛ kyu tɛɛla
mɔ. 28 Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ fɛye
faa, fɛye abono fɛ yelɛ gɛrɛnaa faa
fɛ maŋ wu' ta pɛi de fɛ' lɔɔ wu
yɛɛ me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-
daa mɔ, n dɛ me-gɛwuragyi n kya
kpelegɛ mii ba gɛsinkpan so.”

17

*Wurubuaarɛ Gi Lɛɛ Yesu Nyisi-
gyi Nyiile Mɔ-Akasɛbo Asa' Ako*

1 Imɔ nkɛ nsee gɛmara mɔ, Yesu
gi kyu Piita de Gyeemesi de Gyɔn,
Gyeemesi mɔ-tedɛ, ne mɛ dii kpe
gibii belɛ giko so mɔmɔ wolɛ. 2 Mɛ
bo nno gɛnen mɔ, Yesu nyoro gi
kyɛɛgɛ kii lɔrɔ wɔra ɔdan too, ne
mɔ-ansi dɔ i kya ŋɛlegi fɛɛ owi.
Mɔ-ngbɛ nbono o suu mɔ gi fuuli
gi kya ŋɛlegi faa ŋela-ŋela. 3 Mɛ
baa kii kerɛ mɔ, iloobu inyɔ iko
ne: Mosisi mɔ-rɛ Ilaagya. Mɛ ba
Yesu asɛ, mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ yelɛ
mɛ kya gyi nsingyi. 4 Mɛ yelɛ
gɛnen mɔ, Piita gi tɔgɛ sa Yesu
yɛɛ, “Me-wura, i wɔra ɔdan yɛɛ
a bo gɛrɛnaa. Nengyene fo kya
laarɛ mɔ, nan yii ipanpan isa' sa
fɛye: fo-lɛɛ ɔko, Mosisi-lɛɛ ɔko, de
Ilaagya-lɛɛ ɔko.” 5 Piita mɛŋ ti taa
tɔgɛ ta mɔ, gibuntɔ ŋɛlegisɛ giko
gi baa bun mɔmɔ so faa kpem, ne
Wurubuaarɛ gigyɛbi' gi lii gibuntɔ
mɔ dɔ tɔgɛ akasɛbo mɔ yɛɛ, “Me-
gisen dɔ obi ne n gyɛ Yesu. Ɔ kya
gyi me-ginsi. Fɛ' nu mɔ asɛ.”
6 Mɔ-akasɛbo mɔ mɛ nu gigyɛbi'
mɔ gɛnen mɔ, i tansi wɔra
mɔmɔ gifuu, ne mɛ kpelegɛ dɛ
kyu mɔmɔ-ansi bun gɛsinkpan.
7 Nfono ne Yesu gi tu kpe mɔmɔ
asɛ, ne o yii mɔmɔ, ne ɔ tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' koso, fɛŋ sa fɛ' selɛ
gifuu.” 8 Mɛ diirɛ mɔmɔ-ansi kerɛ
mɔ, mɛŋ baa wu ɔko baa too de
Yesu.
9 Mɛ kii kpelegɛ mɛ kya ba mɔ,
Yesu gi da mɔmɔ tii yɛɛ, “Fɛŋ sa
fɛ' tɔgɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ gi
lɛɛ nyiile fɛye faa sa ɔko nperɛ.
Me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ nɛ wu' kii kyingi lii ibuni
dɔ mɔ pɛi de fɛ' lɔɔ gyi imɔ so
gɛsingyi sa asa.” 10 Yesu akasɛbo
mɔ mɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Aye Gyuda
awura nbara aŋmarasɛbo mɔ mɛ
kya kyena tɔgɛ sa aye yɛɛ Oloobu
Ilaagya laa kii lii Wurubuaarɛ dɔ
ba pɛi ne ɔbono Wurubuaarɛ laa
sun de ɔ' baa gyi gɛwura mɔ Wu-
rubuaarɛ adɛ so mɔ ɔ' lɔɔ ba. Ne
fo ne n gyɛ gɛnen isa ɔbono mɔ,
menɛ n wɔra so ne Ilaagya mɛŋ
wolaa gyangbara fo ba?” 11 Yesu
gi tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ, “I gyɛ gɛsintin

yɛɛ i kaaborɛ Ilaagya ɔ' gyangbara
ba de ɔ' baa lɔrɔ ilaa kamaasɛ
yela pɛi de n' lɔɔ ba. 12 N' buu
sa fɛye yɛɛ Ilaagya gi ti wolaa
kii ba ne Gyuda awura mɛ mɛŋ
bii mɔ. Mɛ wɔra mɔ gɛnɔɔbono
mɛ kya laarɛ mɔ. Gɛnen kee ne
me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ, nan wu awɔrɔfɔɔ mɔmɔ-abaa
dɔ ne." 13 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ-
akasɛbo mɔ gɛnen mɔ, idɛ kon
mɛ bii yɛɛ Gyɔn ɔbono ɔ gyere
asa Wurubuaarɛ sagyere mɔ ne ɔ
darɛ gɛnen.

Yesu Gi Kosorɛ Ilaa Nyɛnyɛn Oduduu Gɛbii Gɛko So

14 Mɛ kii kpaa tu sakpii mɔ mɔ,
ɔnyen ɔko gi ba Yesu asɛ, ne ɔ
ŋmii mɔ-ansi dɔ kolɛ mɔ 15 yɛɛ,
"Ɔbelɛnsɛ, su me-bi baarɛ so sa
me. Ɔ kya lɔ gilɔ tɔrɔsɛ, ɔ kya
yiyɛɛ gikyɔ. I kya taalɛ kuu mɔ
too ɔgya dɔ, nkɛ nko mɔ, nkyu dɔ.
16 Nɛ kyu mɔ bara fo-akasɛbo mɔ
mɔ, mɛ mɛŋ taalɛ kyɛ mɔ."

17 Yesu gi nu gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ
yɛɛ, "O! Fɛye nkɛ ndɛ dɔ asa!
Fɛŋ kya sɔɔ Wurubuaarɛ gyi. Fɛ
bo gɛnɔbiidɛ! Nkɛ nfonɛ ne
nan kyena fɛye asɛ, n kpɛ mi-i
nyɛ gisen mi-i sa fɛye daa? Fɛ'
kyu gɛbii mɔ bara me gɛrɛnaa."
18 Nfono mɔ Yesu gi tɔgɛ sa ilaa
nyɛnyɛn oduduu ibono i tɛ gɛbii
mɔ so ne gɛ kya lɔ gilɔ tɔrɔsɛ
mɔ yɛɛ i' koso gɛbii mɔ so ɔ kerɛ
imɔ faa. Ayaa abono so mɔ, ilaa
nyɛnyɛn oduduu mɔ i koso gɛbii
mɔ so, ne gɛbii mɔ gilɔ mɔ gi ta.

19 Imɔ gɛmara mɔ, mɔ-akasɛbo
mɔ mɛ baa taasɛ Yesu mɔmɔ-wolɛ
yɛɛ, "I wonɛ so ne aye berɛ a mɛŋ
taalɛ gya ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ
koso gɛbii mɔ so daa?" 20 Yesu
gi lɛɛ gɛnɔ sa ɔmɔ yɛɛ, "Gisɔɔgyi
gibono fɛ bo sa Wurubuaarɛ mɔ
giŋ fo ilaa iko so daa ne n yɛgɛ ne
i ba gɛnen. Gɛsintin ne n kya tɔgɛ
fɛye faa, nkana fɛye-gisɔɔgyi mɔ
gi dabɔlɛ gi kerɛ pii fɛɛ Maasadɛ
giponfɛ gibi gbaa mɔ, fɛ laa taalɛ
tɔgɛ sa gɛnen gibii gibono fɛ kya
wu faa yɛɛ, 'Koso gɛrɛ kpe faanaa.'
Gɛsintin mɔ gi laa koso. Sɛi maŋ
don fɛye-giwɔra. [21 Imɔ-rɛ imɔ
gɛnen mɔ, pɛi ne fɛ laa taalɛ
kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu idɛ
ɔnan mɔ, i tiri gɛnɔ ŋminde de
ndalaa.]"

Yesu Gi Kii Tɔgɛ Mɔ-Giwukyingi Mɔ So Ilaa

22 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ naa de Galeli mɔ, Yesu gi tɔgɛ
sa ɔmɔ yɛɛ, "Ako mɛ laa kyu me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ,
wɔra asa abaa dɔ 23 de mɛ' mɔɔ
me. Mɛ mɔɔ me mɔ, imɔ gɛkɛ
sasɛ mɔ, nan kyingi lii ibuni dɔ."
Akasɛbo mɔ mɛ nu gɛnen mɔ,
mɔmɔ-asen dɔ i tansi wɔra mɔmɔ
ayen gikyɔ.

Yesu Gi Tɔgɛ Wurubuaarɛ Ɔson Obu Mɔ Too-Too So Ilaa

24 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kpe Kapɛɛniyon mɔ, Wu-
rubuaarɛ ɔson obu mɔ too-too
asɔɔbo ako mɛ ba Piita asɛ, ne
mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "Fɛye-ɔbelɛnsɛ
kya too Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
too-too ne?" 25 Piita gi lɛɛ gɛnɔ sa
mɔmɔ yɛɛ, "Ɛn, ɔ kya too." Piita
gi loo gɛten dɔ mɔ, Yesu ne n daa
gikyu too-too mɔ ilaa kyu tu mɔ.
Ɔ taasɛ Simon Piita yɛɛ, "Simon,
fo asɛ mɔ, nengyene wura gi bara
gɛsinkpan so too-too sa asafo abɛɛ
fɛɛ mɛ' dɔɔ de mɛ' yɛ ne gɛmɔ
so too-too gi ba mɔ, i kaaborɛ
nten abi kee mɛ' too gɛnen too-
too mɔ?" 26 Piita gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, "Kuaa." Ne Yesu yɛɛ, "I gyɛ
gɛsintin. Nten abi mɔ berɛ mɛŋ
bo too-too ɔbono dɔ. Imɔso me
kee meŋ bo me-sɛ Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ too-too mɔ gitoo dɔ.
27 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen mɔ, aŋ kya
laarɛ a' wɔra too-too asɔɔbo mɔ
ginyadon. Imɔso kpe ɔbon mɔ dɔ
kpaa too daaruwa. Ɔken ɔbono fo
laa daa gilɛɛ mɔ, kerɛ mɔ-gɛnɔ dɔ,

fo laa wu aterenbi gibi. Lɛɛ gimɔ
de fo' kyu kpaa too me-rɛ fo-lɛɛ.”

18

Nbii Ilaa I Tiri Wurubuaarɛ

1 Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ,
Yesu akasɛbo mɔ mɛ ba mɔ asɛ
baa taasɛ mɔ yɛɛ, “Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ dɔ
mɔ, anɛ ne n don mɔ-nanbo?”
2 Nfono mɔ Yesu gi terɛ gɛbii gɛko
ba mɔ asɛ ne o kyu gɛmɔ yelɛ
mɔmɔ-ansi dɔ. 3 Ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, “Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ
fɛye faa, nengyene fɛ maŋ kyɛɛgɛ
wɔra fɛye-nyoro fɛɛ nbii mɔ, fɛ
maŋ nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ kpa-a. 4 Imɔso
fo ɔbono fo bara fo-nyoro gɛsɛ
wɔra fɛɛ gɛnen gɛbii gɛdɛ mɔ,
fo ne nan don fo-nanboana Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ dɔ. 5 Nengyene me so ne fo
ɔko fo sɔɔ gɛbii fɛɛ gɛdɛ ɔnan
abaa anyɔ mɔ, me ne fo sɔɔ gɛnen.
6 “Ɔbono, mɔ, ɔ laa yɛgɛ api-
ipii abono mɛ sɔɔ me gyi mɔ dɔ
ɔko gisɔɔgyi gi' koso me so mɔ,
nengyene fɛɛ mɛ kyu gibui belɛ
ŋminde kyaga de kaasɛ ɔbono
gibɔ ne mɛ too mɔ wɔra apoo dɔ
mɔ, i tɛsɛ i bɔ. 7 Ilaa ibono i kya
yɛgɛ asa gisɔɔgyi gi' koso me so
mɔ i nyaakyɔ gɛsinkpan so, imɔso
gɛsinkpan so asa, mɔmɔ laako! I
wɔra nnɛ mɔ, gɛnen ilaa ibonoana
i laa ba. Ɔbono ɔ laa yɛgɛ i'
ba gɛnen mɔ berɛ, mɔ laako!
8 Nengyene fo-gibaa abɛɛ fo-giyaa
gi kya yɛgɛ fo-gisɔɔgyi gi' koso me
so mɔ, kɛbi gimɔ fuɛ! I boran
yɛɛ fo-nyoro gɛtɛɛko i lii giden
de fo' nyɛ kyena Wurubuaarɛ asɛ
don ibono Wurubuaarɛ laa kyu
fo-rɛ fo-abaa anyɔ de fo-ayaa anyɔ
too wɔra ɔgya ɔbono ɔŋ kya wu'
gɛkaako mɔ dɔ mɔ. 9 Ne fɛɛ fo-
ginsi ne n kya yɛgɛ fo-gisɔɔgyi gi'
koso me so mɔ, lɔgedɛ gimɔ lɛɛ
fuɛ! I boran yɛɛ fo' kyu ginsi
kolon kpaa kyena Wurubuaarɛ
asɛ don ibono Wurubuaarɛ laa
kyu fo-rɛ fo-ansi anyɔ too wɔra
ɔgya ɔbono dɔ ɔ kya biidɛ ilaa
nyɛnyɛn awɔrabo giso mɔ.
10 “Fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so
dɔɔdan de fɛŋ sa fɛ' tɔgɛ yɛɛ
apiipii adɛ dɔ ɔko mɛŋ gyɛ sɛi.
N kya tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ
Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ ibono mɛ
kya kerɛ mɔmɔ so mɔ mɛ kya
wu me-sɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ
bo soso mɔ owi kamaasɛ. [11 Me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, nɛ
ba gɛsinkpan so de n' baa mɔlɛgɛ
abono mɛ fuɛ Wurubuaarɛ ɔkpa
mɔ de mɔmɔ-rɛ Wurubuaarɛ
nsana i' nyɛ lɔrɔ.]”

Sandɛ Fuɛsɛ Gikpalɛ

12 Nfono mɔ Yesu gi tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, “N' taasɛ fɛye ilaa
iko. Nengyene nyamesɛ bo isandɛ
ikue-inun ne ɔkolon gi fuɛ mɔ, ɔ
maŋ taa asɛnsɛ mɔ yɛgɛ abii dɔ
nfono mɛ kya gyi mɔ de ɔ' kpaa
laarɛ ɔbono ɔ fuɛ mɔ? 13 Gɛsintin,
ɔ laa laarɛ sandɛ mɔ kpaa wu
mɔ. O wu mɔ mɔ, i laa wɔra mɔ
ɔkon gikyɔ kyɔde don isandɛ ikue-
inan de saalaa isandɛ sango mɔ
mɛ san mɔ. 14 Gɛnen kee ne fɛye-
sɛ Wurubuaarɛ dɛ ne. Iŋ gyɛ mɔ-
gɛlaarɛ yɛɛ apiipii adɛ dɔ ɔko ɔ'
fuɛ Wurubuaarɛ ɔkpa mɔ de mɔ-
ɔkyenaten Wurubuaarɛ asɛ ɔ' lii
mɔ-gibaa.

Gɛnɔɔbono Fo Laa Lɔrɔ Fo-rɛ Fo-Nanbo Yesu Sonbo Nsana

15 “Nengyene fo-nanbo ɔbono ɔ
sɔɔ me gyi mɔ gi wɔra fo ilaa
nyɛnyɛn mɔ, kpe mɔ asɛ de fo'
kpaa tɔgɛ mɔ ilaa nyɛnyɛn ibono
ɔ wɔra fo mɔ fo-rɛ mɔ wolɛ.
Nengyene o nu fo gɛsɛ mɔ, fo-rɛ
mɔ nsana i lɔrɔ ne. 16 Ne fɛɛ
ɔ mɛŋ nu fo gɛsɛ mɔ, laarɛ me-
sonbo ɔko abɛɛ anyɔ bɔla de fo-
nyoro de fɛye pɛwu fo' kpe mɔ
asɛ. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
dɔ mɔ i tɔgɛ yɛɛ
pɛi ne fɛ laa bun isa gipuɛɛ yɛɛ ɔ
wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ,

i kaaborɛ i' nyɛ asa anyɔ abɛɛ
asa' abono mɛ kyule
yɛɛ ɔ wɔra gɛnen ilaa
nyɛnyɛn ibono gɛsintin.
17 Nengyene ɔ mɛŋ nu mɔmɔ kee
gɛsɛ mɔ, kyu gɛnen ilaa ibono kyu
kpaa too me-asonbo gikpen mɔ
ansi dɔ. Ne fɛɛ ɔ mɛŋ nu me-
asonbo gikpen mɔ gɛsɛ kee mɔ, fɛ'
kyu mɔ fɛɛ ɔ gyɛ daa abono mɛŋ
kya son Wurubuaarɛ mɔ dɔ ɔko
abɛɛ ilaa nyɛnyɛn awɔrabo mɔ dɔ
ɔko.
18 "Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ
fɛye faa, ilaa ibono fɛŋ sa ɔkpa
gɛsinkpan so mɔ, Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ bo soso mɔ kee maŋ
sa ɔkpa; ne ibono fɛ sa ɔkpa
gɛsinkpan so mɔ, Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ bo soso mɔ kee gi sa
ɔkpa. 19 N' kii tɔgɛ sa fɛye yɛɛ
nengyene fɛye dɔ anyamesɛ anyɔ
fɛ wɔra gɛnɔ dalaa kolɛ me-sɛ
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo soso mɔ
ilaa iko mɔ, ɔ laa wɔra imɔ sa fɛye.
20 Fɛ' nu yɛɛ nfono asa anyɔ abɛɛ
asa' mɛ gyan' me-ginyen dɔ mɔ, n
bo mɔmɔ asɛ."

Dega Ɔbono Ɔŋ Bo Gitolon Mɔ Gikpalɛ

21 Nfono mɔ Piita gi ba Yesu
asɛ baa taasɛ mɔ yɛɛ, "Me-wura,
gikpadɔ gifonɛ ne fɛɛ me-nanbo
gi wɔra me ilaa nyɛnyɛn ne i
kaaborɛ n' kyu kyɛɛ mɔ? Gikpadɔ
sono abɛ-ɛ?" 22 Yesu yɛɛ, "Kuaa, i
mɛŋ gyɛ gikpadɔ sono wolɛ. N'
tɔgɛ sa fo yɛɛ ikue-isa de saalaa
gɛnen-n gikpadɔ sono.
23 "Imɔso fɛ' nu. Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ a dɛ
fɛɛ gikpalɛ gibono nan da faa.
Owi ɔko dɔ mɔ, wura ɔko gi
kyena. Ɔ bo adega. Gɛkɛ gɛdɛ
mɔ, ɔ sa gɛwɔnsa yɛɛ ɔ laa terɛ
mɔ-adega mɔ de mɛ' baa buu-buu
akɔ abono mɛ dɛ mɔ mɔ sa mɔ.
24 Ɔ terɛ mɔmɔ ɔko ɔko. Dega
gyangbarasɛ ɔbono ɔ ba mɔ dɛ mɔ
gikɔ ibono i tansi i gyɛ gikɔ belɛ.
Nengyene fo buu-buu aterenbi mɔ
mɔ, fo maŋ bii amɔ-gɛgyɔnɔ. 25 Ɔ
taasɛ mɔ mɔ, ɔ mɛŋ nyɛ de ɔ'
ka. Imɔso wura mɔ yɛɛ mɛ' keda
mɔ-rɛ mɔ-ka de mɔ-biana, de mɛ'
kpaa kyu mɔ-atɔ abono ɔ bo mɔ
pɛwu dabɔlɛ kyu kpaa fɛ de mɛ'
kyu baa ka mɔ gikɔ mɔ. 26 Nfono
ne dega mɔ gi kpelegɛ ŋmii wura
mɔ ansi dɔ kolɛ mɔ yɛɛ, 'Nyɛ gisen
sa me. I wɔra mɔ, nan baa ka fo.'
27 Wura mɔ gi nu gɛnen mɔ, i wɔra
mɔ ayen, ne o kyu gikɔ mɔ pɛwu
kyu kyɛɛ mɔ. Ne ɔ sa mɔ ɔkpa yɛɛ
ɔ' naa.

28 "Dega mɔ gi kpɛ lii mɔ-wura
mɔ asɛ mɔ, ɔ kpaa gyangara mɔ-
nanbo dega ɔko. Mɔ-nanbo ɔbono
dɛ mɔ gikɔ kee. Gikɔ gibono ɔ dɛ
mɔ mɔ gi laa wɔra fɛɛ aterenbi
abono ɔnan gɛsun ɔwɔrabo laa
nyɛ ibosɛ isa' dɔ mɔ. Gɛnen gikɔ
mɔ so mɔ, ɔ kpɛ wu mɔ mɔ, ɔ too
keda mɔ. Ne ɔ ŋmere mɔ-gibɔ dɔ
yɛɛ ɔ' ka mɔ-gikɔ mɔ. 29 Mɔ-nanbo
mɔ, mɔ, gi kpelegɛ ŋmii mɔ-ayaa
dɔ kolɛ mɔ yɛɛ, 'Nyɛ gisen sa me.
I wɔra mɔ, nan baa ka fo.' 30 Oŋ
kyule, ne ɔ yɛgɛ mɛ keda mɔ kpaa
tii de obu. Nengyene ɔ' ka gikɔ mɔ
mɔ, pɛi de mɛ' lɔɔ tigi mɔ.

31 "Mɔ-nanboana adega mɛ nu
gɛnɔɔbono dega mɔ gi kyu wɔra
mɔ-nanbo mɔ mɔ, i mɛŋ wɔra
mɔmɔ ɔkon, ne mɛ kpaa buu sa
mɔmɔ-wura mɔ. 32 Wura mɔ gi
nu gɛnen mɔ, ɔ yɛgɛ mɛ kpaa
terɛ mɔ ba mɔ asɛ. Ɔ kpɛ da
de ginsi wu mɔ mɔ, ɔ taasɛ mɔ
yɛɛ, 'Ɔnyen, gɛnen ne fo dɛ ne?
Fo dɛ me gikɔ belɛ ne fo kolɛ
me mɔ, meŋ kyu kyɛɛ fo? 33 Fo
mɛŋ nyi yɛɛ i kaaborɛ fo' su fo-
nanbo so fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ su fo
so mɔ?' 34 Ilaa ibono dega mɔ
gi kyu wɔra mɔ-nanbo mɔ i kyu
wura mɔ ginyadon gikyɔ. Imɔso ɔ
yɛgɛ mɛ keda mɔ kpaa tii de obu
de mɛ' kii biidɛ mɔ-giso bɔla kpaa
fo owi ɔbono ɔkara ɔ laa ka gikɔ
mɔ pɛwu mɔ."

35 Yesu gi lɛɛ gikpalɛ mɔ gɛsɛ
yɛɛ, “Gɛnen kee ne Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ a dɛ
ne. Fo ɔbono fo-nanbo laa wɔra
fo ilaa nyɛnyɛn ne fo maŋ kyu
kyɛɛ mɔ lii fo-gisen dɔ mɔ, me-sɛ
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo soso mɔ
laa wɔra fo fɛɛ gɛnɔɔbono wura
mɔ gi wɔra mɔ-dega ɔbono oŋ su
mɔ-nanbo so mɔ.”

19

Yesu Gi Tɔgɛ Ɔkyii Gikine Ilaa

1 Yesu gi tɔgɛ ilaa idɛ ta mɔ,
ɔ lii Galeli nfono kyon kpe ɔbon
Gyɔɔdan gibenbɛ giko so Gyudiya
gɛsinkpan so. 2 Sakpii belɛ gi buu
mɔ. Mɛ loo nno mɔ, ɔ kyɛ kyɛ
abono mɛ kya lɔ mɔ.
3 Farasii gikpen dɔ awura ako
mɛ ba mɔ asɛ de mɛ' baa soo mɔ
idoo kerɛ. Gɛnen so mɔ mɛ taasɛ
mɔ yɛɛ, “Imɔso aye-nbara gi kya
nyiile yɛɛ nyamesɛ laa taalɛ yelɛ
ilaa kamaasɛ ibono ɔ kya laarɛ
mɔ so kine mɔ-ka?” 4 Yesu gi lɛɛ
gɛnɔ taasɛ ɔmɔ yɛɛ, “Fɛ mɛŋ ti
kalɛ Wurubuaarɛ agyɛbi kyu lii
imɔ so do-o? Mɔ-agyɛbi mɔ a kya
nyiile yɛɛ lii ko-o gɛsɛ de gɛsɛ mɔ,
Wurubuaarɛ gi lɛɛ ɔnyen oyuduu
de ɔkyii oyuduu. 5 Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ nfono yɛɛ,
‘Imɔ idɛ so mɔ,
ɔnyen laa taa mɔ-sɛ de mɔ-nyi
yɛgɛ
de ɔ' kyu mɔ-nyoro mada de
mɔ-ka
de mɔmɔ asa anyɔ mɛ' bingiri
nyamesɛ kolon.’
6 Imɔso ɔnyen mɔ-rɛ mɔ-ka mɛŋ
baa mɛ gyɛ asa anyɔ, mɛ bin-
giri nyamesɛ kolon. Ibono Wu-
rubuaarɛ ne n kyu mɔmɔ dabɔlɛ
wɔra nyamesɛ kolon faa mɔ, ɔko
ɔŋ sa ɔ' baragɛ mɔmɔ dɔ.”
7 Farasii awura mɔ mɛ kii taasɛ
Yesu yɛɛ, “Gɛnen berɛ mɔ, menɛ
ne n wɔra so ne Mosisi gi yela
nbara yɛɛ nengyene ɔnyen laa
kine mɔ-ka mɔ, ɔ' sa mɔ gikine
ɔwolɛ de ɔ' lɛɛ mɔ-ɔkpa mɔ daa?”
8 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa ɔmɔ yɛɛ,
“Fɛye-aso dɔ i kɔrɔ ifuu so daa ne
Mosisi gi sa fɛye ɔkpa de fɛ' kine
fɛye-kaana gɛnen. Nkana lii gɛsɛ
de gɛsɛ mɔ, i mɛŋ dɛ gɛnen. 9 N'
buu sa fɛye yɛɛ nengyene i mɛŋ
gyɛ yɛɛ fo-ka gi lii fo-gɛmara so ne
fo kine mɔ kpaa kyu ɔkyii pobɔrɔ
mɔ, fo tɔrɔ Wurubuaarɛ gɛlaarɛ
adenabi nbara. Ɔ kya kyu imɔ yɛɛ
ɔko mɔ-ka ne fo laarɛ gɛnen.”
10 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
“Nengyene fafaanan ne gɛdena
ilaa i dɛ berɛ mɔ, nyamesɛ maŋ
tɛsɛ dena mɔ, nkana i boran.”
11 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Gimaadena mɔ iŋ gyɛ nyamesɛ
kamaasɛ ne nan taalɛ kyena,
gɛnen mɔ, abono Wurubuaarɛ gi
kyu sa mɔmɔ mɔ wolɛ. 12 I
kya nyiile yɛɛ i bo ilaa kpɛi-kpɛi
ibono so anyen ako mɛŋ kya dena
mɔ. Ako berɛ, i korogɛ ɔmɔ de
gɛnen daa. Ako mɔ, mɔ, mɔmɔ-
nanboana anyamesɛ ne n kya
keda mɔmɔ lɛɛ awɔrɛbi. Ako,
mɔ, mɛŋ kya dena mɔ, mɛ kya
laarɛ mɛ' nyɛ nyoro kpaa asa de
mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ. Ɔbono ɔ laa taalɛ
wɔra gɛnen mɔ, ɔ' wɔra.”

Yesu Gi Sɔɔ Nbii Buru-buru Abaa Anyɔ

13 Owi ɔko dɔ mɔ, asa ako mɛ dɛ
nbii ma-a bara Yesu yɛɛ o' kyu mɔ-
abaa gyan' mɔmɔ so de ɔ' dalaa sa
mɔmɔ. Mɔ-akasɛbo mɔ, mɔ, mɛ
kya gya mɔmɔ yɛɛ mɛ' kiiri nbii
mɔ. 14 Yesu gi wu gɛnen mɔ, ɔ
tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, “Fɛ'
yɛgɛ nbii mɔ mɛ' ba me asɛ; fɛŋ'
baa tii mɔmɔ-ɔkpa. Abono mɛ dɛ
fɛɛ gɛnen nbii ndɛana ɔnan mɔ ne
nan nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ.” 15 Ne o kyu mɔ-
abaa gyan' nbii mɔ so, ne ɔ naa lii
nno kyon.

Anɛ Ne Nan Nyɛ Ɔkyenaten Wurubuaarɛ Gɛwuragyi Dɔ?

16 Owi ɔko dɔ mɔ, ɔnyen ɔko
gi ba Yesu asɛ baa taasɛ mɔ yɛɛ,
“Ɔbelɛnsɛ, menɛ ilaa dɛnsɛ ne
nan wɔra de n' nyɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena gɛkpaa?” 17 Yesu
gi kisee taasɛ mɔ yɛɛ, “Fo kya
taasɛ me kyu lii ilaa dɛnsɛ so faa
mɔ, fo mɛŋ nyi yɛɛ Wurubuaarɛ
wolɛ ne n gyɛ nyamesɛ dɛnsɛ?
Nengyene fo kya laarɛ fo' nyɛ
ɔkyenaten Wurubuaarɛ asɛ mɔ,
gyi mɔ-nbara mɔ so.” 18 Ne ɔnyen
mɔ gi taasɛ Yesu yɛɛ, “Nbara
nmɔ?” Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Gɛŋ
sa fo' mɔɔ isa, gɛŋ' lii fo-ka abɛɛ
fo-kuli gɛmara, gɛŋ' yuuri, gɛŋ'
ten ɔko gɛnɔ nbɛlɛ dɔ. 19 Buu fo-
sɛ de fo-nyi de fo' laarɛ fo-nanbo
fɛɛ fo-nyoro.”

20 Ɔnyen mɔ gi lɛɛ gɛnɔ sa Yesu
yɛɛ, “N ti n kya gyi gɛnen nbara
ndɛ pɛwu so. Menɛ ne n kii
san me?” 21 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ, “Nengyene fo kya laarɛ fo ta
gudu berɛ mɔ, naa kpaa fɛ fo-ilaa
ibono fo bo mɔ pɛwu de fo' kyu
aterenbi mɔ kyu yɛ sa ayenbo. Fo
wɔra gɛnen mɔ, fo laa nyɛ ntɛɛla
Wurubuaarɛ dɔ, de fo' san naa
baa buu me wɔra me-ɔkasɛbo.”
22 Ɔnyen mɔ gi nu gɛnen mɔ, mɔ-
gisen dɔ i nyida mɔ, ne ɔ naa
kyon. I kya nyiile yɛɛ ɔ tansi ɔ bo
atɔ gikyɔ. Ɔ kerɛ mɔ, ɔ maŋ taalɛ
wɔra gɛnen.

23 Nfono mɔ Yesu gi tɔgɛ sa
mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, “N' tɔgɛ
fɛye gɛsintin yɛɛ i tansi i bo
lon sa aterenbi awura de mɛ'
nyɛ ɔkyenaten Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ. 24 N' kii tɔgɛ sa
fɛye yɛɛ pɛi de aterenbi wura
ɔ' nyɛ ɔkyenaten Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ mɔ, i laa wɔra ɔlon
sa mɔ don gɛnɔɔbono gɛkpatitii
gɛ laa loo ɔbaatɔ ɔbɔ dɔ lii mɔ.”
25 Yesu akasɛbo mɔ mɛ nu imɔ idɛ
mɔ, i tansi dɛ ɔmɔ-gɛnɔ, ne mɛ san
taasɛ yɛɛ, “Gɛnen berɛ mɔ, anɛ
kaasɛ ne nan nyɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena ne?” 26 Yesu gi kerɛ
mɔmɔ faa yiridididi ne ɔ lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, “Imɔ idɛ i don nyamesɛ
giwɔra; Wurubuaarɛ berɛ, sɛi
mɛŋ fo mɔ-giwɔra.”

27 Nfono mɔ Piita gi taasɛ
mɔ yɛɛ, “Aye, mɔ, ibono a taa
gɛsinkpan so ilaa kamaasɛ yɛgɛ
ne a naa a buu fo faa mɔ, nnɛ
ne?” 28 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ-
akasɛbo mɔ yɛɛ, “Gɛsintin ne
n' kya tɔgɛ mi-i sa fɛye faa,
gɛkaako mɔ, Wurubuaarɛ laa lɛɛ
gɛkyena pobɔrɔ. Gɛnen aberɛ
abono mɔ, me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, nan kyena me-
nyisigyi gɛgyapaa so n kya gyi
gɛwura. Fɛye abono, mɔ, fɛ gyɛ
me-akasɛbo gudu anyɔ mɔ kee fɛ
laa kyena ngyapaa so fɛ kya gyi
gɛwura Isirale nten gudu nnyɔ
mɔ so fɛ kya gyi mɔmɔ-nbɛlɛ
fa-a sa mɔmɔ. 29 Ne nyamesɛ
kamaasɛ ɔbono ɔ taa mɔ-gɛten
yɛgɛ abɛɛ mɔ-sɛ, abɛɛ mɔ-nyi,
abɛɛ mɔ-daana, abɛɛ mɔ-tedɛana,
abɛɛ mɔ-pikyiiana, abɛɛ mɔ-biana
abɛɛ mɔ-nsinkpan yɛgɛ me so mɔ,
kaasɛ laa nyɛ imɔ-ɔnan gikpadɔ
ikue-inun de o' kii nyɛ kyena Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkpaa-gɛkpaa.”

30 Ne Yesu gi kii tɔgɛ yɛɛ, “Gɛnen
gɛkyena pobɔrɔ gɛbono dɔ mɔ
abono mɛ gyɛ abelɛnsɛ gɛsinkpan
so ilaa dɔ mɔ ako mɛ laa kpaa
bingiri nbii, ne abono mɛ gyɛ nbii
gɛsɛ gɛrɛ ilaa dɔ mɔ ako, mɔ, mɛ
laa kpaa wɔra abelɛnsɛ.”

20

Gɛsun Awɔrabo Gikpalɛ

1 Yesu gi tɔgɛ yɛɛ, “Gɛnɔɔbono
asa mɛ laa nyɛ ntɛɛla Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi mɔ dɔ mɔ
i laa wɔra fɛɛ gikpalɛ gibono nan
baa da faa. Gɛten wura ɔko ne
n kyena. Ɔ bo gifɔlɛ giko ndɔɔ.
Gɛkɛ gɛdɛ mɔ, o kyingi nyɛnyɛngɛ
fu-u kpaa laarɛ gɛsun awɔrabo de
mɛ' kpaa wɔra gɛsun mɔ-ndɔɔ
dɔ sa mɔ de ɔ' ka ɔmɔ gikɔ.

2 Mɔ-rɛ gɛsun awɔrabo mɔ mɛ
gyi gigya, ne o kyule yɛɛ ɔ laa ka
ɔmɔ gɛnɔɔbono mɛ kya ka gɛkɛ
toloowi-lɛɛ gikɔ mɔ, ne ɔ yɛgɛ mɛ
kyon ndɔɔ mɔ dɔ. 3 Owi gi dii
mɔ, o kpe oyiidɔ, ne ɔ kpaa wu
anyen banban ako mɛ tɛ mɛŋ kya
wɔra sɛi. 4 O wu mɔmɔ gɛnen
mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, 'Fɛye kee
fɛ' baa kyon kpaa wɔra gɛsun sa
me me-ndɔɔ dɔ de n' ka fɛye gikɔ
gɛnɔɔbono i laa kyena sa me-rɛ
fɛye mɔ.' 5 Gɛsintin mɔ, asa mɔ
mɛ kpe. Owi gi kyena nten nsana
mɔ, o kii kpaa nyɛ ako ne mɛ
kpe. Owi gi gbaa mɔ, o kii kpaa
nyɛ abanban, ne mɛ kpe. 6 I san
ŋmaraa de owi ɔ' tɔrɔ mɔ, o kii
kpe oyiidɔ kpaa wu anyen ako mɛ
tɛ giyan mɛŋ kya wɔra sɛi. Ne ɔ
taasɛ ɔmɔ yɛɛ, 'Menɛ n wɔra ne
fɛ kya waala gɛkɛ mumuli, fɛ mɛŋ
kya wɔra sɛi?' 7 Mɛ lɛɛ gɛnɔ sa
mɔ yɛɛ, 'A mɛŋ nyɛ ɔko de ɔ' baa
sa aye gɛsun de a' wɔra de ɔ' ka
aye gikɔ.' Ne ndɔɔ wura mɔ yɛɛ,
'To, fɛye kee fɛ' kii baa kyon kpe
me-ndɔɔ dɔ.'
8 "Owi gi ta mɔ, ndɔɔ wura
mɔ gi tɔgɛ ɔbono ɔ kya kerɛ mɔ-
ndɔɔ mɔ so ɔ kya sa mɔ mɔ yɛɛ,
'Terɛ gɛsun awɔrabo mɔ de fo'
ka mɔmɔ gikɔ. Ka lii abono mɛ
ba gɛmara gɛmara mɔ, de fo' kyu
kpaa logɛ de abono mɛ daa gikpe
ndɔɔ mɔ dɔ mɔ.' 9 Ɔ ka abono mɛ
kpe ndɔɔ mɔ dɔ owi kya laarɛ ɔ'
tɔrɔ mɔ, mɔmɔ ɔkamaasɛ gi nyɛ
aterenbi abono mɛ kya ka gɛkɛ
toloowi gikɔ mɔ. 10 I tu abono
mɛ daa gikpe ndɔɔ mɔ dɔ mɔ,
mɛ nyi yɛɛ mɔmɔ berɛ mɛ laa
nyɛ aterenbi don abono mɛŋ kpe
belen mɔ. Imɔ gɛnen mɔ, mɔmɔ
kee mɛ nyɛ daa gɛnɔɔbono mɛ kya
ka gɛkɛ toloowi-lɛɛ gikɔ mɔ. 11 Mɛ
sɔɔ mɔmɔ-aterenbi kalɛ mɔ, mɛ
yii gɛsɛ mɛ kya lɔgedɛ de ndɔɔ
wura mɔ yɛɛ, 12 'Asa abono mɛ
ba gɛmara gɛmara mɔ mɛŋ wɔra
gɛsun kɛɛla iko. Aye, mɔ, a yelɛ
owi kɛlɛlɛ so wɔra gɛsun toloowi
mɔ, fo kya ka aye-rɛ ɔmɔ pɛwu
gikɔ kyɛɛ-kyɛɛ?'
13 "Ndɔɔ wura mɔ gi lɛɛ gɛnɔ
sa mɔmɔ dɔ ɔko yɛɛ, 'Ɔnyen, meŋ
kudi fo gyi. Me-rɛ fo aŋ tɔgɛ kyule
daa yɛɛ gɛkɛ gikɔ ne nan ka fo?
14 Imɔso kyu fo-aterenbi de fo' naa
fo kya kpe. N kya laarɛ de n' ka
ɔkamaasɛ ɔbono nɛ nyɛ gɛmara
gɛmara mɔ kee gikɔ fɛɛ fo-lɛɛ mɔ
ɔnan. 15 Meŋ bo ɔkpa de n' kyu
me-aterenbi kyu wɔra ilaa ibono
n kya laarɛ mɔ? Abɛɛ fo wu me-
gidɛnsɛ gibono nɛ wɔra mɔ, i kya
loo fo daa?' " 16 Yesu gi da gikpalɛ
gidɛ ta mɔ, ɔ lɛɛ gɛsɛ yɛɛ, "Gɛnen
ne i laa wɔra ne. Owi ɔbono asa
mɛ laa nyɛ ntɛɛla Wurubuaarɛ
gɛwuragyi mɔ dɔ mɔ, abono mɛ
gyɛ nbii gɛsinkpan so ilaa dɔ mɔ
ako mɛ laa kpaa wɔra abelɛnsɛ, ne
abono mɛ gyɛ abelɛnsɛ gɛsɛ gɛrɛ
ilaa dɔ mɔ ako, mɔ, mɛ laa kpaa
bingiri nbii."

Yesu Gi Kii Tɔgɛ Mɔ-Lɛwu Mɔ So Ilaa

17 Yesu kya kpe Gyɛrusalem
mɔ, o kyu mɔ-akasɛbo gudu
anyɔ mɔ lii nkan ne ɔ tɔgɛ
sa ɔmɔ 18 yɛɛ, "Fɛ' nu. A
kya kpe Gyɛrusalem faa, ako
mɛ laa kyu me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, wɔra aye Gyuda
awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de
aye-nbara aŋmarasɛbo abaa dɔ.
Mɔmɔ, mɔ, mɛ laa tɔgɛ yɛɛ n gyɛ
ilaa nyɛnyɛn ɔwɔrabo, imɔso n'
wɔra ɔmɔɔsɛ, 19 de mɔmɔ kee mɛ'
kyu me wɔra asa abono mɛ mɛŋ
gyɛ aye Gyuda awura mɔ abaa dɔ.
Gɛnen asa abono mɛ laa gyaabii
me ikpa kpɛi-kpɛi so, de mɛ' taa
me awulibi, de mɛ' da me aŋanbi
oyii so mɔɔ. Nɛ wu' mɔ, imɔ gɛkɛ
sasɛ mɔ, nan kyingi lii ibuni dɔ."

Ɔkyii Ɔko Gi Kpaa Kolɛ Gɛbelɛnsɛ Yesu Asɛ Sa Mɔ-Biana

20 Imɔ gɛmara mɔ Yesu akasɛbo
ako mɔmɔ-nyi gi kyu mɔmɔ ba mɔ

asɛ baa kolɛ mɔ ilaa iko. Akasɛbo
mɔ mɛ gyɛ Sɛbedi mɔ-biana. Ɔkyii
mɔ gi baa ŋmii mɔ-ayaa dɔ 21 ne
Yesu gi taasɛ mɔ yɛɛ, “Menɛ ne
fo kya laarɛ?” Ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Owi ɔbono fo laa gyi gɛwura mɔ,
yɛgɛ me-biana anyɔ adɛ mɛ' wɔra
fo-nwurabi nbono mɛ laa sindi
fo titiritii, ɔko ɔ' kyena fo-gibaa
gyisɛ so de ɔko, mɔ, ɔ' kyena
fo-benɛ so.” 22 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ
tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo anyɔ mɔ yɛɛ,
“Fɛ mɛŋ nyi ilaa ibono fɛ kya
kolɛ faa. Imɔso fɛ laa taalɛ wu
ɔlaawusɛ ɔbono ɔnan ɔ dɛ ɔ gyoo
me mɔ?” Mɛ kyule mɔ yɛɛ, “Ɛn,
a laa taalɛ.” 23 Nfono mɔ, Yesu
gi tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ, “Gɛsintin mɔ,
fɛ laa wu ɔlaawusɛ ɔbono ɔnan
nan wu mɔ. Me asɛ ikyenaten mɔ
berɛ, meŋ bo ɔkpa de n' lɛɛ yɛɛ
ɔdɛ ne ɔ' kyena me-gibaa gyisɛ so
abɛɛ ɔdɛ ne ɔ' kyena me-benɛ so.
Gɛnen ikyenaten ibono i gyɛ sa
daa abono me-sɛ Wurubuaarɛ gi
wolaa lɔrɔ yela sa mɔmɔ mɔ.”

24 Yesu akasɛbo sɛnsɛ gudu mɔ
mɛ nu ilaa ibono mɔmɔ-nanboana
anyɔ, nyamesɛ mɔ-rɛ mɔ-tedɛ mɔ,
mɛ kpaa kolɛ Yesu mɔ, i loo ɔmɔ.
25 Imɔso Yesu gi terɛ mɔmɔ pɛwu
baa mɔ asɛ ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ nyi mɔ, abono
mɛ mɛŋ nyi Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ mɔmɔ-awura awura mɛ kya
kyu abono mɛ bo mɔmɔ gɛsɛ
mɔ kyu wɔra fɛɛ mɔmɔ-nbide.
Mɔmɔ-anyamesɛ gbaa'gbaa mɔ
kee mɛ kya kyu ɔlon mɛ kya gyi
gɛbelɛnsɛ asa sɛnsɛ so. 26 Fɛye-
lɛɛ berɛ, iŋ kaaborɛ i' wɔra fɛɛ
asa adɛ. Nengyene ɔko kya laarɛ
ɔ' wɔra nyamesɛ gbaa' fɛye dɔ
mɔ, i kaaborɛ ɔ' wɔra mɔ-nyoro
fɛɛ fɛye-dega, 27 ne ɔbono ɔ kya
laarɛ ɔ' wɔra fɛye-wura mɔ, i kaa-
borɛ ɔ' wɔra mɔ-nyoro fɛɛ fɛye-
gɛbide. 28 I lii fɛɛ me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ gbaa, meŋ ba
gɛsinkpan so yɛɛ asa mɛ' son me.
Nɛ ba daa de n' baa son asa de
n' kyu me-nkpa kyɛɛ de i' lɛɛ asa
sakyɔ lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ
kiiri mɔmɔ sa Wurubuaarɛ.”

Yesu Gi Bugi Agyaatanbo Anyɔ Ako Ansi

29 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kya lii Gyɛriko ɔsowolɛ so mɔ,
sakpii belɛ ɔko buu mɔmɔ. 30 Mɛ
kya kpe mɔ, agyaatanbo anyɔ ako
ne n tɛ ɔkpa nkan. Mɛ kpɛ nu
yɛɛ Yesu ne n kya kyon faa mɔ,
mɛ yii gɛsɛ mɛ kya kpen ken-
ken yɛɛ, “Aye-wura, Wura Deefidi
ɔnaanabi, su aye so!” 31 Sakpii
ɔbono o buu Yesu mɔ gi gya ɔmɔ
yɛɛ mɛ' bun ɔmɔ-nnɔ so. Mɛ
kya gya mɔmɔ gɛnen mɔ, idɛ kon
gbaa ne mɛ lɔrɔ mɛ kya kpen ken-
ken yɛɛ, “Aye-wura, Wura Deefidi
ɔnaanabi, su aye so!” 32 Nfono mɔ
Yesu gi sii yelɛ ne ɔ terɛ mɔmɔ ne
ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Menɛ ne fɛ kya
laarɛ n' wɔra sa fɛye?” 33 Mɛ lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, “Aye-wura, a kya laarɛ
aye-ansi a' bugi.” 34 Mɔmɔ-ilaa i
wɔra Yesu ayen ne o kyu mɔ-abaa
yii mɔmɔ-ansi mɔ. Ayaa abono so
mɔ, mɔmɔ-ansi a bugi mɛ kya wu
ilaa kamaasɛ, ne mɛ san naa buu
mɔ.

21

Yesu Gi Loo Gyɛrusalem Fɛɛ Wura

1 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ mɛ
kya fuude Gyɛrusalem mɔ, mɛ
kpaa fo Bɛtɛfagye ɔsowolɛ ɔbono
ɔ gyan' Nfɔ Iyii Gibii Mɔ so mɔ.
Mɛ fo nno mɔ, Yesu gi sun mɔ-
akasɛbo mɔ dɔ anyɔ 2 yɛɛ, “Fɛ' kpe
ɔsowolɛ ɔbono ɔ bo aye-ansi dɔ
faa. Fɛ kpɛ fɛ kya loo ɔsowolɛ
mɔ so mɔ, fɛ laa wu bee kyiisɛ
kyaa de ɔfɛ, mɔ-bi yelɛ mɔ asɛ.
Fɛ' sangɛ mɔ de fɛ' kyu mɔ-rɛ mɔ-
bi mɔ bara me. 3 Ne fɛɛ ɔko gi
taasɛ fɛye ilaa iko mɔ, fɛ' tɔgɛ
mɔ yɛɛ, ‘Wura mɔ yɛɛ ɔ tiri abee
mɔ.’ Fɛ tɔgɛ gɛnen mɔ, mɛ laa
yɛgɛ de fɛ' kyu abee mɔ ba ayaa
adɛ so.” 4 Gɛnɔɔbono Yesu laa

gyan' bee so loo Gyɛrusalem mɔ,
i laa yɛgɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ
gi tɔgɛ naa de mɔ-ikalan ɔtɔgɛbo
ɔko so mɔ i' nyɛ ba gɛsintin. Ɔ
wolaa tɔgɛ Gyɛrusalem ilaa yela.
(Gyɛrusalem ginyen giko ne n gyɛ
Sayon.) Ɔ tɔgɛ yɛɛ,
5 "Fɛ' tɔgɛ sa Sayon awura yɛɛ,
'Fɛ' kerɛ fɛye-wura kya ba
fɛye asɛ. Ɔ bara mɔ-nyoro
gɛsɛ;
ɔ gyan' bee so. Mɔ-bee ɔbono
gyɛ daa bee fɔlɛ; ɔ mɛŋ ti
sɛɛ.' "
6 Yesu akasɛbo mɔ mɛ kpe kpaa
wɔra fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ tɔgɛ mɔmɔ
mɔ. 7 Mɛ kyu bee mɔ mɔ-rɛ mɔ-
bi mɔ bara mɔ, ne mɛ kyu mɔmɔ-
akuru too bun abee mɔ so, ne
ɔ dii gyan'. 8 Sakpii mɔ dɔ ako
mɛ kyu mɔmɔ-akuru too mɔ-ɔkpa
dɔ, ne ako mɛ ŋɛ iyii afɛdaa mɛ
kya too de ɔkpa yɛɛ ɔ' baa naa.
9 Asa abono mɛ gyangbara Yesu
de abono mɛ buu mɔ-gɛmara mɔ
pɛwu mɛ kya kpen yɛɛ,
"Ayenbi a gyɛ fo-lɛɛ, Wura Deefidi
ɔnaanabi!
Wurubuaarɛ ɔ' kosorɛ fo-gimu!
Wurubuaarɛ ginyen dɔ ne fo naa
fo kya ba faa!
Ayenbi a' wɔra Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ bo soso-soso mɔ-
lɛɛ!"
10 Yesu gi loo Gyɛrusalem mɔ,
ɔsowolɛ mɔ gi gyigisi. Nno asa
mɔ mɛ san mɛ kya taasɛ yɛɛ, "Anɛ
ne n ba daa?" 11 Sakpii mɔ mɔ-rɛ
Yesu mɛ naa mɔ mɛ lɛɛ gɛnɔ
sa mɔmɔ yɛɛ, "Yesu, Wurubuaarɛ
ikalan ɔtɔgɛbo mɔ ne n ba. Ɔ
lii Nasarɛtɛ ɔsowolɛ ɔbono ɔ bo
Galeli gɛsinkpan so mɔ."

Yesu Gi Gya Gigya Agyibo Lii Wurubuaarɛ Ɔson Obu Gikpaara Mɔ So

12 Yesu gi loo Wurubuaarɛ ɔson
obu mɔ gikpaara mɔ so, ne ɔ gya
abono mɛ kya gyi gigya nno mɔ.
Ɔ da abono mɛ kya boori aterenbi
mɔ iteebulu too. Ɔ da abono mɛ
kya fɛ abonbuɛ mɔ ngyapaa kee
too, ne 13 ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Mɛ
ŋmarasɛ Wurubuaarɛ agyɛbi ako
yela yɛɛ,
'Me-ɔson obu mɔ laa wɔra daa
ɔdalaaten.'
Fɛye, mɔ, fɛ kyu nno bingiri iyu
gikpalan."
14 Agyaatanbo de itɛgɛsɛ mɛ
yɛgɛ asa mɛ kyu mɔmɔ ba Yesu
asɛ Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
gikpaara mɔ so nno, ne ɔ kyɛ
mɔmɔ. 15 Gyuda awura asunbi
alɛɛbo abelɛnsɛ de mɔmɔ-nbara
aŋmarasɛbo mɔ mɛ kya wu ilaa
dɛnsɛ ibono Yesu kya wɔra ne i
kya dɛ asa gɛnɔ mɔ ne mɛ kya nu
ibono nbii mɛ kya yen mɔ mɔ, i
kya loo mɔmɔ. Nbii mɔ mɛ kya
kpen mɛ kya yen mɔ Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ gikpaara mɔ so nno
yɛɛ, "Ayenbi a' wɔra Wura Deefidi
ɔnaanabi mɔ-lɛɛ!" Gɛnen so mɔ, i
kyu abelɛnsɛ mɔ ginyadon, 16 ne
mɛ taasɛ Yesu yɛɛ, "Ibono adɛ
mɛ kya tɔgɛ faa, foŋ kya nu de
fo' gya mɔmɔ?" Yesu gi lɛɛ gɛnɔ
sa mɔmɔ yɛɛ, "N kya nu kyɔde.
Wurubuaarɛ agyɛbi ako a tɔgɛ
yɛɛ,
'Nbii de abono mɛ san ma-a nyabo
mɔ ne fo yɛgɛ mɛ kya yen fo
de i' tansi gyi fo-ginsi.'
Imɔso fɛŋ ti kalɛ nno?" 17 Yesu
gi taasɛ abelɛnsɛ mɔ gɛnen mɔ,
ɔ naa taa mɔmɔ yɛgɛ ne ɔ kyon
kpaa dɛ Bɛtani.

Yesu Gi Tɔgɛ Nnɔ Wɔra Gifeeya Oyii Ɔko

18 Gɛdɛ kɛsɛ nyɛnyɛngɛ mɔ,
Yesu gi kii ɔ kya kpe Gyɛrusalem
mɔ, akon a dɛ mɔ. 19 O wu gifeeya
oyii ɔko yelɛ ɔkpa nkan. Ɔ bagɛ
kpe mɔ asɛ mɔ, ɔŋ wu ba-a gibi
kolon oyii mɔ so, afɛdaa wolɛ ne
o wu. Nfono mɔ Yesu gi tɔgɛ nnɔ
wɔra oyii mɔ yɛɛ, "Foŋ baa nyɛ
sɔrɔ abi gɛkaako!" Ɔ tɔgɛ gɛnen
mɔ, oyii mɔ gi wu'. 20 Owi ɔbono
Yesu akasɛbo mɔ mɛ wu imɔ mɔ, i
dɛ mɔmɔ-gɛnɔ gikyɔ, ne mɛ taasɛ

mɔ yɛɛ, “Nnɛ ne gifeeya oyii mɔ gi
ti kpɛ wu' kusaa gɛnen?” 21 Yesu
gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, “N kya
tɔgɛ fɛye gɛsintin, nengyene fɛ sɔɔ
Wurubuaarɛ gyi ne fɛŋ sɔɔ fɛye-
nyoro akyɔɔlɛ fɛye-asen dɔ mɔ, fɛ
laa wɔra ilaa ibono nɛ kyu wɔra
oyii baarɛ faa mɔ ɔnan. Ne i
mɛŋ gyɛ imɔ ibono wolɛ gbaa.
Nkana fɛ laa taalɛ tɔgɛ gibii gidɛ
yɛɛ, ‘Koso gɛrɛ kpaa tɔrɔ apoo
dɔ,’ gɛsintin mɔ, i laa wɔra gɛnen.
22 Ilaa kamaasɛ ibono fɛ laa dalaa
kolɛ Wurubuaarɛ mɔ, nengyene
fɛ sɔɔ mɔ gyi yɛɛ ɔ laa wɔra sa
fɛye mɔ, i laa yii fɛye-gibaa.”

Abelɛnsɛ Ako Mɛ Daasɛ Yesu Kerɛ

23 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu gi
kii kpe Wurubuaarɛ ɔson obu
mɔ gikpaara mɔ so ɔ kya nyiile
asa ilaa, ne Gyuda awura asunbi
alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ de mɔmɔ
abelɛnsɛ sɛnsɛ ako mɛ ba mɔ asɛ
baa taasɛ mɔ yɛɛ, “Ilaa ibonoana
fo kya wɔra faa mɔ, anɛ ginyen dɔ
ne fo kya wɔra imɔ daa? Anɛ ne
n sa fo ɔkpa yɛɛ fo' wɔra imɔ?”
24 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Me kee nan taasɛ fɛye ilaa kolon.
Nengyene fɛ lɛɛ gɛnɔ sa me mɔ,
nan tɔgɛ fɛye ɔbono ginyen n dɛ n
kya wɔra ilaa mɔ. 25 Wurubuaarɛ
sagyere ɔbono Gyɔn gi gyere asa
mɔ, anɛ ne n sa mɔ ɔkpa? Wu-
rubuaarɛ abɛɛ nyamesɛ?” Yesu gi
taasɛ ɔmɔ gɛnen mɔ, akyɔɔlɛ a
tɔrɔ mɔmɔ wolɛ-wolɛ so, ne mɛ
tɔgɛ yɛɛ, “Nengyene a kyule sa
mɔ yɛɛ Wurubuaarɛ ne n sa Gyɔn
gɛnen ɔkpa ɔbono mɔ, ɔ laa taasɛ
aye yɛɛ ne menɛ n wɔra ne a mɛŋ
sɔɔ Gyɔn gyi? 26 Ne fɛɛ a kii tɔgɛ
yɛɛ nyamesɛ ne n sa Gyɔn gɛnen
ɔkpa ɔbono mɔ, aŋ nyi ilaa ibono
sakpii baarɛ laa kyu wɔra aye mɔ.
I lii fɛɛ mɔmɔ pɛwu mɛ kya buu
Gyɔn yɛɛ Wurubuaarɛ ne n sun
mɔ yɛɛ ɔ' wɔra gɛnen ne ɔ gyɛ
daa Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo.”
27 Gɛnen so mɔ mɛ lɛɛ gɛnɔ sa
Yesu yɛɛ, “A mɛŋ nyi.” Ne Yesu
gi kisee tɔgɛ abelɛnsɛ mɔ yɛɛ, “Fɛ
maŋ tɔgɛ me berɛ mɔ, me kee maŋ
tɔgɛ fɛye ɔbono ɔ sa me ɔkpa ne
n' kya wɔra ilaa ibono n kya wɔra
mɔ.”

Nbii Nnyɔ Nko Gikpalɛ

28 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Fɛ' nu gikpalɛ gidɛ de n' taasɛ
fɛye gimɔ so ilaa. Owi ɔko dɔ
mɔ, ɔnyen ɔko gi kyena. Ɔ bo
nbii nyensɛɛ nnyɔ. Gɛkɛ gɛdɛ
mɔ, ɔ kpaa tɔgɛ sa ɔbelɛnsɛ mɔ
yɛɛ, ‘Me-bi, ndɛ kpe me-ndɔɔ kpaa
wɔra gɛsun sa me.’ 29 Mɔ-bi mɔ
gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, ‘Maŋ kpe.’
Imɔ gɛmara mɔ, o nu mɔ-nyoro
gɛsɛ yɛɛ oŋ kpe mɔ, iŋ boran, ne
ɔ koso kpe ndɔɔ mɔ. 30 Mɔmɔ-
sɛ mɔ gi kpaa tɔgɛ ɔpii mɔ ilaa
kolon ibono kee. Ɔpii mɔ gi kyule
yɛɛ, ‘Yo-o, me-sɛ, nan kpe,’ ne
oŋ kii kpe. 31 Imɔso nbii nnyɔ
ndɛ dɔ mɔ, ɔmɔ mɔ ne n wɔra
mɔ-sɛ mɔ gɛlaarɛ ne?” Yesu gi
taasɛ gɛnen mɔ, asa mɔ mɛ lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, “Mɔ-bi belɛnsɛ mɔ.” Mɛ
lɛɛ gɛnɔ gɛnen mɔ, Yesu gi tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, “N kya tɔgɛ fɛye
gɛsintin yɛɛ, tutu akyii de lɛnpoo
asɔɔbo abono fɛ kya kyu mɔmɔ
yɛɛ mɛ gyɛ asa nyɛnyɛn mɔ mɛ laa
nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
gɛkyena taa fɛye yɛgɛ. 32 Imɔ gɛsɛ
ne n gyɛ yɛɛ Gyɔn gi baa nyiile
fɛye gɛnɔɔbono fɛ laa gyi gɛsintin
sa Wurubuaarɛ mɔ, fɛ mɛŋ kyule
sɔɔ mɔ gyi. Lɛnpoo asɔɔbo de tutu
akyii mɔ berɛ mɛ sɔɔ mɔ gyi. Fɛ
dabɔlɛ wu ibono gɛnen asa adɛ
mɛ sɔɔ Gyɔn gyi mɔ, imɔ gɛmara
mɔ, fɛ mɛŋ kyɛɛgɛ fɛye-nwɔnsa de
fɛye kee fɛ' sɔɔ mɔ gyi.”

Yesu Gi Kii Da Abelɛnsɛ Mɔ Gikpalɛ Giko

33 Yesu gi tɔgɛ sa abelɛnsɛ mɔ
yɛɛ, “Fɛ' kii nu gikpalɛ giko. Gɛten
wura ɔko gi kyena. Ɔ dɔɔ gifɔlɛ
giko ndɔɔ. (Mɛ kya kyu gɛnen
gifɔlɛ gibono abi kyu wɔra nta.) Ɔ

pɔrɔ ɔpɔɔrɛ kyaabɔɔ ndɔɔ mɔ, ɔ
wɔra nta mɔ ɔdooten, ne ɔ pɔrɔ
obu faa lege-lege nfono asa mɛ
laa nyɛ dii ndɔɔ mɔ mɔ. Ɔ wɔra
imɔ idɛ ta mɔ, o kyu ndɔɔ mɔ
kyu wɔra asa ako abaa dɔ yɛɛ
mɛ' kerɛ nmɔ so sa mɔ de mɔ-rɛ
ɔmɔ mɛ' yɛ agyan abono mɛ laa
nyɛ mɔ. Ne ɔ koso kpe gɛsinkpan
gɛko so kpaa kɛɛla. 34 Gifɔlɛ mɔ
abi aberɛ tɛɛsɛ a fo mɔ, ndɔɔ
wura mɔ gi lɛɛ mɔ-adega ako sun
mɔ-ndɔɔ akerɛbo mɔ asɛ yɛɛ mɛ'
kpaa sɔɔ mɔ-lɛɛ ogyiten bara mɔ.
35 Adega mɔ mɛ kpe mɔ, ndɔɔ
akerɛbo mɔ mɛ keda mɔmɔ ne mɛ
daarɛ ɔko ne mɛ mɔɔ ɔko ne mɛ
da ɔbanban abui. 36 Ndɔɔ wura
mɔ gi nu ilaa ibono i ba mɔ, o
kii sun adega abono mɛ nyaakyɔ
nyɛ agyangbarasɛ mɔ. Mɔ-ndɔɔ
akerɛbo mɔ mɛ kii wɔra ɔmɔ fɛɛ
agyangbarasɛ mɔ-lɛɛ mɔ. 37 Imɔ
tiikara mɔ, ɔ lɛɛ mɔ gbaa-gbaa
mɔ-bi sun mɔmɔ asɛ. Ɔ tɔgɛ sa
mɔ-nyoro yɛɛ, 'Me-bi mɔ berɛ, mɛ
laa kyu buubuu sa mɔ.' 38 Mɔ-bi
mɔ gi kpe mɔ, mɔ, ndɔɔ akerɛbo
mɔ mɛ kpɛ da de ginsi wu mɔ mɔ,
mɛ tɔgɛ sa abara yɛɛ, 'Ɔbono ɔ
laa gyi mɔ-sɛ atɔ mɔ ne n kya ba
faa. A' mɔɔ mɔ de mɔ-tɔgyi mɔ
ɔ' nyɛ sii de aye.' 39 Mɛ tɔgɛ sa
abara gɛnen mɔ, gɛsintin mɔ, mɛ
keda ndɔɔ wura mɔ mɔ-bi mɔ ne
mɛ biidɛ mɔ lii ndɔɔ mɔ dɔ ne mɛ
mɔɔ mɔ."

40 Yesu gi da gikpalɛ mɔ ta mɔ, ɔ
taasɛ mɔmɔ yɛɛ, "Ndɔɔ wura mɔ
gi kpaa ba mɔ, menɛ ne ɔ laa kyu
wɔra mɔ-ndɔɔ akerɛbo abono?"
41 Mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Ɔ laa yɛgɛ
gɛnen asa nyɛnyɛn abono mɛ laa
wu' awɔrɔfɔɔ lɛwu de o' kyu mɔ-
ndɔɔ mɔ kyu sa akerɛbo dɛnsɛ
abono mɛ laa kyu mɔ-lɛɛ ogyiten
sa mɔ imɔ-aberɛ dɔ mɔ."

42 Yesu gi kii taasɛ mɔmɔ yɛɛ,
"Fɛŋ ti kalɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
adɛ? Mɛ ŋmarasɛ yɛɛ,

'Gibui gibono ibu apɔrɔbo mɔ mɛ
kyu too gɛbaamara mɔ
gɛnen gibui gibono
ne n kii baa yɛgɛ ne obu mɔ
gi wɔra ɔlon ɔ yelɛ faa.
Wurubuaarɛ ilaa wɔrasɛ ne i gyɛ.
I bo aye ɔbolɛ ne i kya dɛ aye-
gɛnɔ.' "

43 Yesu gi kii tɔgɛ bɔla yɛɛ, "Imɔso
n' tɔgɛ fɛye yɛɛ ɔkpa ɔbono Wu-
rubuaarɛ gi sa fɛye ne fɛ kya kerɛ
mɔ-gɛwuragyi dɔ akyenabi ilaa so
mɔ, ɔ laa sɔgɛ lii fɛye asɛ de o'
kyu sa asa abono mɛ laa wɔra
ilaa ibono i laa kaaborɛ gɛnen
akyenabi abono mɔ. 44 Fɛ' kii nu
Wurubuaarɛ agyɛbi adɛ kee.

'Nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ laa
tɔrɔ gibui gibono so mɔ,
kaasɛ laa gbaa gberi-gberi.
Ne gibui mɔ, mɔ, ne n kii baa tɔrɔ
fo ɔko so mɔ,
fo laa kɔrɔ faa dogo-dogo
wɔra fɛɛ nnyufo.' "

45 Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ mɔ de Farasii awura mɔ
mɛ nu Yesu akpalɛ adɛ mɔ, mɛ bii
ibono mɔmɔ ne ɔ darɛ. 46 Imɔso
mɛ laarɛ de mɛ' keda mɔ. Mɛ kii
mɛ selɛ sakpii ɔbono ɔ bo nno mɔ
gifuu. I lii fɛɛ sakpii mɔ gi sɔɔ
Yesu gyi yɛɛ ɔ gyɛ Wurubuaarɛ
ikalan ɔtɔgɛbo.

22

Wura Mɔ-Bi Mɔ Gɛdenakɛ Gɛkɛ Belɛ Gigyi Gikpalɛ

1 Yesu gi kii da gikpalɛ sa asa
2-3 yɛɛ, "Fɛ' nu gɛnɔɔbono asa
mɛ laa nyɛ kyena Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ gɛkaako mɔ so ilaa.
Owi ɔko dɔ mɔ wura ɔko gi wolaa
tɔgɛ asa yela yɛɛ ɔ laa kpii ɔkyii sa
mɔ-bi. Imɔso, i wɔra mɔ, mɛ' baa
gyi gɛnen gɛkɛ belɛ mɔ kpaa mɔ.

"Gɛkɛ mɔ gɛ fo mɔ, o sun mɔ-
adega ako yɛɛ mɛ' naa terɛ terɛ
abono ɔ da gibaa terɛ mɔ yɛɛ mɛ'
ba. Adega mɔ mɛ kpaa terɛ mɔmɔ
mɔ, mɛ kine yɛɛ mɛ maŋ ba.
4 Ne o kii sun mɔ-adega banban
yɛɛ mɛ' kpaa tɔgɛ sa abono ɔ
da gibaa terɛ mɔ yɛɛ, 'Fɛ' kerɛ!

Nɛ yɛgɛ mɛ mɔɔ anaadɛ abono
mɛ kiirɛ mɔ de abono mɛ bo nfɔ
mɔ kyu wɔra agyudɔ; mɛ wɔra
ilaa kamaasɛ logɛ; imɔso fɛ' baa
gyi.’ 5 Adega mɔ mɛ kpaa tɔgɛ asa
mɔ gɛnen mɔ, mɛ mɛŋ ka mɔmɔ-
gɛnɔ; mɔmɔ ɔkamaasɛ gi koso mɔ,
ɔ kyon mɔ-gɛsun dɔ. Ɔko gi kyon
mɔ-ndɔɔ dɔ ne ɔbanban mɔ gi
kyon mɔ-ilaa ɔfɛten. 6 Ne ako, mɔ,
mɛ keda wura mɔ adega mɔ daarɛ
mɔɔ. 7 Wura mɔ gi nu gɛnen mɔ,
i kyu mɔ ginyadon, ne o sun mɔ-
asogya ne mɛ kpaa mɔɔ gɛnen asa
amɔɔbo abono, ne mɛ yii mɔmɔ-
ɔsowolɛ mɔ ɔgya.
8 “Nfono mɔ ɔ terɛ mɔ-adega mɔ
ako ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, ‘Mɛ
wɔra gɛdena mɔ agyudɔ mɔ ta.
Abono nɛ da gibaa terɛ mɔ, mɔ,
mɛ mɛŋ kaaborɛ mɛ' nyɛ agyudɔ
mɔ gyi ne. 9 Imɔso fɛ' naa loo
nten dɔ de fɛ' kpaa terɛ asa abono
ɔkara fɛ laa nyɛ mɔ yɛɛ mɛ' ba de
mɛ' baa gyi.’ 10 Gɛsintin mɔ, mɔ-
adega mɔ mɛ naa loo nten mɔ dɔ
ne mɛ kpaa koola asa abono ɔkara
mɛ nyɛ mɔ, adɛnsɛ de anyɛnyɛn
pɛwu, ne asa mɔ mɛ baa bɔla obu
ɔbono dɔ mɛ kya wɔra gɛdena mɔ
ilaa mɔ.
11 “Wura mɔ gi loo obu mɔ dɔ
de ɔ' faala abono mɛ kya gyi gɛkɛ
belɛ mɔ ma-a kpaa mɔ mɔ, o wu
ɔnyen ɔko bo nno. Oŋ suu gɛgbɛ
gɛbono ɔnan mɛ kya kyu kpe
gɛdena gɛkɛ gigyi mɔ. 12 Wura
mɔ gi wu gɛnen mɔ, ɔ taasɛ mɔ
yɛɛ, ‘Ɔnyen, nnɛ ne fo wɔra ne fo
nyɛ loo gɛrɛ yɛgɛ foŋ suu gɛgbɛ
gɛbono mɛ kya suu kpe gɛdena
gɛkɛ gigyi mɔ?’ Ɔnyen mɔ mɛŋ
nyɛ gɛnɔ. 13 Nfono mɔ wura mɔ
gi tɔgɛ mɔ-adega abono mɛ kya
kerɛ gɛkɛ mɔ gigyi so mɔ yɛɛ, ‘Fɛ'
ŋminde ɔnyen mɔ ayaa de abaa
de fɛ' kyu mɔ lii kpaa too wɔra
nfono i bo gibiri mɔ. Osulon de
anɛbi giwɛ ne n bo nno.’ ” 14 Yesu
gi da gikpalɛ mɔ ta mɔ, ɔ tɔgɛ
yɛɛ, “I bo nno yɛɛ Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ asa sakyɔ yɛɛ mɛ' baa nyɛ
ɔkyenaten mɔ-gɛwuragyi mɔ dɔ.
Akalɛsɛ, mɔ, ne ɔ tɔɔsɛ lɛɛ yɛɛ mɛ
laa nyɛ gɛnen gɛkyena gɛbono.”

Mɛ Soo Yesu Idoo

15 Nfono mɔ Farasii awura
gikpen mɔ dɔ ako mɛ lii asa mɔ
dɔ kpaa da gɛnɔ gɛnɔɔbono mɛ
laa soo Yesu idoo de mɛ' nyɛ mɔ
mɔ-ilaa tɔgɛsɛ dɔ mɔ. 16 Imɔso mɛ
sun mɔmɔ-akasɛbo ako de Wura
Hɛrodɛ gɛmara abuubo ako kpe
mɔ asɛ. Abono mɛ kpaa too mɔ
soso taasɛ mɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, a
wu yɛɛ fo gyɛ gɛsintin wura. Fo
kya nyiile asa Wurubuaarɛ ɔkpa
gɛsintin ɔkpa so, ne fo mɛŋ selɛ
ɔko. Fo berɛ, fo mɛŋ kya kerɛ
nyamesɛ sakyɔ abɛɛ mɔ-nyisigyi
ɔbono ɔ bo mɔ de fo' buu ɔko
don ɔko. 17 A dɛ fo giserɛ, tɔgɛ
aye, imɔso Rom wura belɛ ɔbono
ɔ kya kerɛ aye so ne ɔŋ kya son
Wurubuaarɛ mɔ, i dɛ ɔkpa yɛɛ
a' sɔɔ mɔ-lɛnpoo abɛɛ a mɛŋ sa
a' sɔɔ?” 18 Yesu, mɔ, gi dɛsɛ yɛɛ
mɛ dɛ nwɔnsa nyɛnyɛn, imɔso ɔ
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ gyɛ o-dun-
me, o-fon-me anyamesɛ! Menɛ
so ne fɛ kya soo me idoo gɛnen?
19 Ɔko ɔ' lɛɛ aterenbi abono fɛ
kya kyu sɔɔ lɛnpoo mɔ gibi ba
de n' kerɛ.” Gɛsintin mɔ, mɛ kyu
aterenbi mɔ gibi mɔ kyu sa mɔ.
20 Ne ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Anɛ
gimu de mɔ-ginyen ne n gyan'
aterenbi gibi gidɛ so faa?” 21 Mɛ
lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Rom wura belɛ mɔ-
lɛɛ.” Ne Yesu gi kisee tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, “To. Gɛnen berɛ mɔ,
ilaa ibono i gyɛ Rom wura belɛ
mɔ-lɛɛ mɔ fɛ' kyu sa mɔ, ne ibono,
mɔ, i gyɛ Wurubuaarɛ-lɛɛ mɔ, fɛ'
kyu sa Wurubuaarɛ.” 22 Mɛ nu
gɛnɔɔbono Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa
mɔmɔ mɔ, i dɛ mɔmɔ-gɛnɔ gikyɔ,
ne mɛ san naa kyon taa mɔ yɛgɛ.

Saadusii Awura Mɛ Taasɛ Yesu Ilaa

23 Gɛnen gɛkɛ gɛbono mɔ,
Saadusii gikpen dɔ awura ako

mɛ ba Yesu asɛ. (Saadusii awura
adɛ ne n kpɛ mɛ dɛ yɛɛ nengyene
nyamesɛ gi wu' mɔ, i ta. Iŋ baa
i bo gɛtɛɛko mɛ laa kpaa kyena,
ne Wurubuaarɛ maŋ kyingi asa
gɛkaako.) Gɛnen asa adɛ mɛ baa
tɔgɛ sa Yesu 24 yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ,
Mosisi gi yela nbara nko sa aye
yɛɛ,

'Nengyene ɔnyen gi wu' taa mɔ-
ka yɛgɛ owi ɔbono mɔ-ka
mɔ mɛŋ ti korogɛ sa mɔ
mɔ, mɔ-daa abɛɛ mɔ-tedɛ o'
kyu ɔkyii mɔ lɛɛ gikulaa de
mɔ-rɛ mɔ mɛ' korogɛ nbii
sa mɔ-kuli ɔbono o wu' mɔ.'
25 To. Owi ɔko dɔ mɔ ɔnyen ɔko
mɔ-rɛ mɔ-tedɛana asee mɛ kyena
aye-ɔsowolɛ baarɛ so gɛrɛ. Gɛnen
ɔnyen mɔ gi dena ɔkyii. Mɔ-rɛ
mɔ-ka mɔ mɛŋ korogɛ, ne o wu'
taa mɔ-ka mɔ yɛgɛ. Mosisi nbara
nbono ɔ yela sa aye mɔ so mɔ,
mɔ-gigyanmara mɔ gi kyu ɔkyii
mɔ lɛɛ gikulaa. 26 Mɔ-rɛ ɔkyii
mɔ mɛ mɛŋ korogɛ, ne mɔ kee
gi wu' taa ɔkyii mɔ yɛgɛ. Ɔsasɛ
mɔ kee, gɛnen; ne mɔmɔ anyen
sono mɔ pɛwu mɛ dena ɔkyii mɔ,
ne mɛ wu' taa mɔ yɛgɛ. Ɔkyii
mɔ mɛŋ korogɛ sa mɔmɔ ɔko-rɛ
ɔko. 27 Laalaalogɛ mɔ, ɔkyii mɔ
kee gi wu'." 28 Mɛ tɔgɛ Yesu gɛnen
mɔ, ne mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "To,
nengyene Wurubuaarɛ laa kyingi
asa gɛsintin mɔ, mɔmɔ anyen
sono adɛ dɔ mɔ, anɛ ne n bo ɔkyii
mɔ gɛnen gɛkyena pobɔrɔ mɔ dɔ?
I kya nyiile yɛɛ owi ɔbono mɛ tɛ
de ansi mɔ, mɔmɔ pɛwu mɛ dena
mɔ gyan'."

29 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Fɛ fuɛ. I kya nyiile yɛɛ
fɛ mɛŋ nyi Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ, ne fɛ mɛŋ nyi Wurubuaarɛ
ɔlon ɔbono ɔ bo mɔ kee. 30 Asa
abono Wurubuaarɛ laa kyingi de
mɛ' kyena gɛkyena pobɔrɔ mɔ,
gɛdena gɛŋ baa gɛ bo no sa mɔmɔ.
Mɔmɔ-gɛkyena gɛ laa wɔra daa
fɛɛ Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ-lɛɛ mɔ
ɔnan."
31 Yesu gi kii tɔgɛ sa Saadusii
awura mɔ yɛɛ, "Fɛ kya sɔɔ akyɔɔlɛ
yɛɛ asa mɛ wu' mɔ iŋ baa i bo
gɛtɛɛko mɛ kya kpaa kyena faa
mɔ, a' kerɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
ɔwolɛ mɔ dɔ de a' kerɛ. Imɔso fɛ
mɛŋ ti kalɛ mɔ-agyɛbi abono mɛ
ŋmarasɛ yela sa fɛye nno 32 yɛɛ,

'Me ne n gyɛ Aberaham Wu-
rubuaarɛ.
N gyɛ Ayisiki Wurubuaarɛ,
ne n' gyɛ Gyeekɔpo Wu-
rubuaarɛ' mɔ?

Aberɛ abono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
gɛnen ilaa idɛ sa Mosisi mɔ, gɛnen
asa adɛ mɛ ti wolaa wu'. Ne fɛɛ
iloobu idɛ mɛŋ bo gɛtɛɛko daa
mɔ, Wurubuaarɛ maŋ tɔgɛ yɛɛ, 'N
gyɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ.' Nkana ɔ
laa tɔgɛ daa yɛɛ, 'Nɛ naa kyena
wɔra mɔmɔ-Wurubuaarɛ yɛgɛ.' "
33 Sakpii ɔbono ɔ bo nfono mɔ gi
nu gɛnɔɔbono ɔ lɛɛ gɛsɛ mɔ, i dɛ
mɔmɔ-gɛnɔ.

Yesu Gi Nyiile Asa Wurubuaarɛ Nbara Nbono Gi Tansi Gi Tiri Mɔ

34 Farasii awura mɔ mɛ nu yɛɛ
Saadusii awura mɔ ayaa aŋ fo
gɛsɛ Yesu asɛ mɔ, mɔmɔ kee mɛ
kpaa ŋminde ba. 35 Mɛ fo mɔ,
mɔmɔ dɔ ɔbono ɔ gyɛ nbara onyi-
ilebo mɔ gi taasɛ Yesu ilaa iko de
ɔ' daasɛ mɔ kerɛ. Ɔ taasɛ yɛɛ,
36 "Ɔbelɛnsɛ, Wurubuaarɛ nbara
mɔ dɔ mɔ, nmɔ mɔ ne n tansi gi
tiri daa?" 37 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔ
yɛɛ, "Nbono gi tiri mɔ ne n gyɛ
yɛɛ, 'Laarɛ fo-Wura Wurubuaarɛ
lii fo-gisen dɔ. Kyu fo-gisen pɛwu
de fo-gɛwɔnsa pɛwu kyu laarɛ
Wurubuaarɛ ilaa.' 38 Gɛnen nbara
ndɛ ne n don nsɛnsɛ mɔ, ne nmɔ
ne n tansi gi tiri. 39 Nnyɔsɛ nbono
kee gi tiri mɔ gi dɛ fɛɛ nbono
nɛ tɔgɛ kyon mɔ. Nmɔ ne n gyɛ
yɛɛ, 'Laarɛ fo-nanbo fɛɛ fo-nyoro.'
40 Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo ilaa
nyiilesɛ mɔ de Mosisi nbara mɔ
pɛwu dɔ mɔ gɛnen nbara nnyɔ
ndɛ ne n gyɛ nmɔ-gɛmu."

Yesu Gi Kisee Taasɛ Farasii Awura Mɔ Ilaa Iko

41 Owi ɔbono Farasii awura mɔ
mɛ san mɛ bo Yesu asɛ mɔ, Yesu
kee gi taasɛ mɔmɔ ilaa taasɛsɛ
yɛɛ, 42 “Ɔbono Wurubuaarɛ laa
sun de ɔ' baa gyi gɛwura mɔ
Wurubuaarɛ adɛ so mɔ, nnɛ ne
n gyɛ fɛye-gɛwɔnsa kyu lii mɔ
so? Anɛ ɔnaanabi ne ɔ gyɛ?” Mɛ
lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, “Ɔ gyɛ daa
Deefidi ɔnaanabi.” 43 Ne Yesu gi
kii taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Ne i wonɛ
ne Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi
yɛgɛ Deefidi gi wolaa terɛ gɛnen
ɔnaanabi mɔ yɛɛ, ‘Me-Wura’ mɔ
daa? Deefidi gi wolaa tɔgɛ yela
yɛɛ,
44 ‘Wurubuaarɛ laa tɔgɛ sa me-
Wura mɔ yɛɛ,
“Baa kyena me-gibaa gyisɛ so
de me-rɛ fo a' gyi gɛwura
de n' yɛgɛ fo' kyise fo-akyobo
de fo-ayaa.” ’ ”
45 Yesu gi kii lɛɛ gɛsɛ yɛɛ, “Deefidi
kya terɛ mɔ yɛɛ, ‘Me-Wura’ faa
mɔ, nnɛ so ne ɔ laa kii kisee wɔra
daa Deefidi ɔnaanabi?” 46 Asa mɔ
dɔ ɔko-rɛ ɔko mɛŋ taalɛ lɛɛ gɛnɔ
sa Yesu. San kyu lii gɛnen gɛkɛ
gɛbono mɔ, ɔko mɛŋ baa taalɛ da
otu taasɛ Yesu ilaa de ɔ' daasɛ mɔ
kerɛ.

23

Wɔra Abelɛnsɛ Mɔ Ilaa Nyiilesɛ; Gɛŋ Wɔra Mɔmɔ-Ilaa Wɔrasɛ

1 Nfono mɔ Yesu gi tɔgɛ sa
sakpii mɔ de mɔ-akasɛbo mɔ
yɛɛ, 2 “Nbara aŋmarasɛbo mɔ de
Farasii awura mɔ ne n bo ɔkpa de
mɛ' lɛɛ Mosisi nbara mɔ gɛsɛ sa
asa. 3 Imɔso ilaa kamaasɛ ibono
mɛ kya tɔgɛ fɛye kyu lii nmɔ so mɔ
fɛ' nu de fɛ' wɔra imɔ. Mɔmɔ-ilaa
wɔrasɛ berɛ ne fɛŋ sa fɛ' wɔra.
I lii fɛɛ ilaa ibono mɛ kya nyiile
fɛye mɔ, iŋ gyɛ imɔ ne mɛ kya
wɔra. 4 Mɔmɔ-anyiilebi mɔ a dɛ
daa fɛɛ nsola boduduusɛ nbono
giŋ bo gisola mɔ ne mɛ dɛ ma-a
nyise asa. Mɔmɔ gbaa-gbaa berɛ,
mɛ maŋ kyu ba-a mɔmɔ-gibaa taa
puru kpaa mɔmɔ.

5 “Mɛ kya wɔra ilaa kamaasɛ
mɔ, mɛ kya laarɛ daa de asa
mɛ' wu de mɛ' nyɛ yen mɔmɔ.
Wurubuaarɛ agyɛbi abono aye
Gyuda awura a kya kyu mada aye-
asegbelɛ so de abono a kya kyu
kyaga aye-abaa dɔ mɔ, mɛ kya
yɛgɛ mɔmɔ-lɛɛ berɛ i kya wɔra
ibelɛ-belɛ. Aye-itiibilaa ibono a
kya kyu kyaga de aye-ngbɛ mɔ,
mɛ kya yɛgɛ mɔmɔ-lɛɛ berɛ i kya
tansi wɔra gisoro. 6 Ne fɛɛ mɛ
laa gyi gɛkɛ belɛ mɔ, abɛɛ mɛ
kya kpe mɔmɔ-akyangbon dɔ mɔ,
abelɛnsɛ de anyamesɛ gbaa'gbaa
ikyenaten ne mɛ kya laarɛ. 7 Mɛ
kya laarɛ de asa mɛ' terɛ mɔmɔ
yɛɛ ‘Anyiilebo’ de mɛ' kyu bu-
ubuu faala mɔmɔ sakpii dɔ de
ɔkamaasɛ o' wu.

8 “Fɛye berɛ fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ asa
mɛ' terɛ fɛye dɔ ɔko yɛɛ ‘Onyi-
ilebo.’ I lii fɛɛ fɛye pɛwu fɛ gyɛ
gikpen kolon dɔ asa ne onyiilebo
kolon ne fɛ bo. Me ne n gyɛ
fɛye-onyiilebo ɔbono. 9 Fɛŋ sa fɛ'
terɛ ɔko yɛɛ ‘aye-sɛ’ gɛsinkpan so
gɛrɛ. I kya nyiile yɛɛ fɛ bo daa ɔsɛ
kolon, mɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ bo soso mɔ. 10 Gɛnen
kee ne fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ asa mɛ' terɛ
fɛye dɔ ɔko yɛɛ ‘Ɔgyangbarabo’;
ɔgyangbarabo kolon guan-n ne
fɛ bo, mɔ ne n gyɛ me ɔbono
Wurubuaarɛ gi sun yɛɛ n' baa
gyi gɛwura mɔ Wurubuaarɛ adɛ
so mɔ. 11 Ɔbono ɔ tansi ɔ gyɛ
nyamesɛ gbaa' fɛye dɔ mɔ gi
kaaborɛ ɔ' wɔra daa fɛye-dega.
12 Ɔbono ɔ diirɛ mɔ-nyoro mɔ,
Wurubuaarɛ laa kpelegɛrɛ mɔ
gɛsɛ, ne ɔbono, mɔ, ɔ bara mɔ-
nyoro gɛsɛ mɔ, Wurubuaarɛ laa
diirɛ mɔ.”

Nbara Aŋmarasɛbo De Farasii Awura, Fɛye Laako!

13 Nfono mɔ, Yesu gi kisee tɔgɛ
sa abelɛnsɛ mɔ ako yɛɛ, “Fɛye
nbara aŋmarasɛbo de fɛye Farasii
awura, fɛye laako! Fɛ gyɛ daa o-
dun-me, ɔ-fon-me anyamesɛ! Fɛ
kyu ilaa ibono nkana i laa yɛgɛ asa
mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ kyu ŋara mɔmɔ.
Fɛye gbaa-gbaa fɛ mɛŋ kya kyu
gɛnen akyenabi mɔ kyu kyena,
ne abono, mɔ, mɛ kya laarɛ mɛ'
kyena gɛnen gɛkyena mɔ, fɛ kya
ŋɛ fɔlɔgɛ fɛ kya tii mɔmɔ-ɔkpa.
[14 Fɛye nbara aŋmarasɛbo de
fɛye Farasii awura, fɛye laako!
Fɛ gyɛ daa o-dun-me, ɔ-fon-me
anyamesɛ! Fɛ kya kudi akyii
ikulaabo mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-biana
gyi, yɛgɛ fɛye, mɔ, ne n kii
fa-a dalaa faa bolo-bolo de asa
mɛ' nyɛ yen fɛye yɛɛ fɛye ne
n nyi gɛdalaa. Owi ɔbono Wu-
rubuaarɛ laa gyi fɛye-nbɛlɛ mɔ,
fɛye-gisobiidɛ gi laa nyaakyɔ too.]
15 Fɛye nbara aŋmarasɛbo de
fɛye Farasii awura, fɛye laako!
Fɛ gyɛ daa o-dun-me, ɔ-fon-me
anyamesɛ! Fɛ kya naa nkyu so de
nsinkpan so gyan' de fɛ' taa nyɛ
ba-a nyamesɛ kolon ɔ' kyɛɛgɛ baa
buu fɛye-lɛɛ Wurubuaarɛ asonbi
mɔ. Fɛ nyɛ ɔkolon gɛnen mɔ, fɛ
kya yɛgɛ ɔ kya kii bingiri daa isa
ɔbono ɔ kaaborɛ o' kpe ɔgya dɔ
mɔ-lɛwu gɛmara mɔ kii don fɛye-
lɛɛ mɔ!

16 “Fɛye laako! Fɛ dɛ daa fɛɛ
agyaatanbo ne n gyangbara mɛ sa
agyaatanbo. Fɛ kya nyiile asa yɛɛ
nengyene ɔko gi ka Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ ntan mɔ, ɔ laa taalɛ
yɛgɛ i' gbangɛ. Sika kɔkɔɔ ɔbono
ɔ bo Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ
mɔ berɛ ne ɔko gi kyu ka ntan
mɔ, fɛye asɛ mɔ, gi gyɛ ntan belɛ.
17 Fɛ dɛ fɛɛ agyaatanbo, ne fɛ
mɛŋ nyi ɔlaako! Imɔ imɔmɔ ne
n tiri gikyɔ, sika kɔkɔɔ mɔ abɛɛ
Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ daa?
Iŋ gyɛ Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
dɔ ne sika kɔkɔɔ mɔ dɛ so ne ɔ
gyɛ Wurubuaarɛ-lɛɛ? 18 Fɛ kya
nyiile asa kee yɛɛ nengyene ɔko
gi ka Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛten
mɔ ntan mɔ, mɔ-ntan mɔ giŋ gyɛ
ntan nko. Nengyene o kyu ilaa
ibono ɔ laa kyu lɛɛ asunbi mɔ berɛ
daa kyu ka ntan mɔ, fɛ kya kyu
nmɔ yɛɛ gi gyɛ ntan belɛ. 19 Menɛ
gigyaatanbo ne n kya mɔɔ fɛye
faa? Ilaa ibono mɛ kyu ba mɛ' baa
lɛɛ asunbi mɔ ne n tiri abɛɛ Wu-
rubuaarɛ asunbi ɔlɛɛten mɔ ne n
tiri daa? Iŋ gyɛ asunbi ɔlɛɛten
mɔ ne n kya yɛgɛ asunbi atɔ mɔ
a kya nyɛ bingiri Wurubuaarɛ-
lɛɛ? 20 Imɔso nengyene isa gi ka
Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛten mɔ
ntan mɔ, ɔ ka dabɔlɛ de asunbi
atɔ abono a gyan' asunbi ɔlɛɛten
mɔ so mɔ pɛwu ne. 21 Nengyene
ɔko gi ka Wurubuaarɛ ɔson obu
mɔ ntan mɔ, ɔ ka dabɔlɛ de
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo obu mɔ
dɔ mɔ kee ne. 22 Ne fɛɛ ɔko
gi ka Wurubuaarɛ dɔ ntan mɔ,
ɔ ka Wurubuaarɛ gɛwuragyapaa
mɔ ntan de Wurubuaarɛ ɔbono ɔ
tɛ gɛwuragyapaa mɔ so mɔ ntan
kee ne.

23 “Fɛye nbara aŋmarasɛbo de
fɛye Farasii awura, fɛye laako!
Fɛ gyɛ o-dun-me, ɔ-fon-me-ana
gikyɔ! Ansi so mɔ, fɛ kya yɛ
fɛye-afɛdaa gyisɛ fɛɛ agbɛɛma de
malebokyu de benkeni afɛdaa dɔ
gikpadɔ gudu-gudu de fɛ' kyu
gikolon-gikolon kyu kpaa kyɛɛ
Wurubuaarɛ fɛɛ gɛnɔɔbono i dɛ
sa fɛye mɔ. Ilaa ibono i tiri
gikyɔ Wurubuaarɛ nbara mɔ dɔ
mɔ berɛ, fɛ kya nyaa imɔ ibono
yela nkan. Fɛɛ fɛ laa gyi gɛsintin
sa asa abɛɛ fɛ' su asa so, abɛɛ fɛ'
sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔ, fɛ kya lɛɛ
ansi taa imɔ ibono yɛgɛ. Nbara
nbono ne i kaaborɛ fɛ' tansi gyi
nmɔ so. Iŋ gyɛ yɛɛ fɛ' taa nbono
fɛ ti fɛ kya gyi nmɔ so mɔ yɛgɛ
berɛ. 24 Fɛ dɛ fɛɛ agyaatanbo ne
n gyangbara mɛ sa agyaatanbo.
Fɛ kya wɔra fɛɛ ɔbono ɔ laa wu
kyɛsen mɔ-agyudɔ dɔ de ɔ' bii lɛɛ

pɛi de o' gyi mɔ, ne tɛtɛmenyi berɛ
gi bo mɔ-agyudɔ dɔ ne ɔ maŋ bii
lɛɛ mɔ!
25 “Fɛye nbara aŋmarasɛbo de
fɛye Farasii awura, fɛye laako! Fɛ
gyɛ o-dun-me, ɔ-fon-me anyamesɛ
gɛsintin! Fɛ dɛ fɛɛ asa abono
mɛ kya foro mɔmɔ-nwɛ de mɔmɔ-
ilɛpɛ nyoro so taa imɔ tudɔ yɛgɛ
mɔ. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ ansi so
giyan ne fɛ kya gyere lɔrɔ fɛye-
nyoro. Fɛye-itɔ dɔ de fɛye-amu
dɔ berɛ onsipara de gɛkyo ne n
bɔla nno. 26 Farasii awura, fɛ
gyɛ agyaatanbo gɛsintin! Fɛ' foro
fɛye-nwɛ tudɔ de imɔ-nyoro so
kee i' wɔra ɔdan.

*Wurubuaarɛ Laa Biidɛ Fɛye
Ndɛ Asa Adɛ Giso*

27 “Fɛye nbara aŋmarasɛbo de
fɛye Farasii awura, fɛye laako!
Fɛ gyɛ daa o-dun-me, ɔ-fon-me
anyamesɛ! Fɛ dɛ fɛɛ nkyan nbono
mɛ pɔrɔ nmɔ ne gi bo kanpɛ ansi
so, yɛgɛ nmɔ tudɔ mɔ, awuye
de anyamesɛ gyɔsɛ ne n bo nno!
28 Gɛnen ne ansi so mɔ, asa mɛ
laa kyu fɛye yɛɛ gɛsintin awura
ne fɛ gyɛ, yɛgɛ gikerɛansi de ilaa
nyɛnyɛn ne n bɔla fɛye-itɔ dɔ.
29 “Fɛye nbara aŋmarasɛbo
de fɛye Farasii awura, fɛye
laako! Fɛ gyɛ o-dun-me, ɔ-fon-
me anyamesɛ! Fɛ kya kerɛ ansi
pɔrɔ Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo
de abono mɛ gyi gɛsintin sa
Wurubuaarɛ baa kyon mɔ ako
nkyan, ne fɛ kya dɛnkyi mɔmɔ
ako-lɛɛ, 30 de fɛ' kyu gyaabii asa
yɛɛ, ‘Fɛɛ aye ne nan kyena aye-
naanaana aberɛ dɔ mɔ, nkana
a maŋ kyule ibono mɛ mɔɔ
Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ.’
31 Imɔ mɔ mɔ, ibono fɛ nyɛ kyule
yɛɛ fɛye-naanaana ne n mɔɔ
Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ
faa mɔ, fɛye-rɛ mɔmɔ fɛ gyɛ daa
oyuduu kolon. 32 Imɔso fɛ' tɛsɛ
logɛ fɛye-naanaana gɛsun gɛbono
mɛ yii gɛsɛ mɔ!
33 “Fɛ bo ilaa nyɛnyɛn ne fɛ
gyɛ asa amɔɔbo fɛɛ awɔɔ abono
a bo gibɔrɔ mɔ! Wurubuaarɛ
laa bun fɛye gipuɛɛ de o' kyu
fɛye too wɔra ɔgya ɔbono dɔ ɔ
laa biidɛ ilaa nyɛnyɛn awɔrabo
giso mɔ. Fɛ maŋ nyɛ lii gɛnen
gisobiidɛ gibono dɔ. 34 N' tɔgɛ
sa fɛye yɛɛ pɛi de i' lɔɔ fo
gɛnen mɔ, nan sun Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo de asɛɛbo de Wu-
rubuaarɛ nbara aŋmarasɛbo fɛye
asɛ. Fɛ laa mɔɔ mɔmɔ ako, de fɛ'
da mɔmɔ ako aŋanbi iyii so mɔɔ
de fɛ' taa mɔmɔ ako awulibi fɛye-
akyangbon dɔ de fɛ' ka mɔmɔ
ako ansi lii isowolɛ so kpe isowolɛ
so. 35 Imɔ idɛ so mɔ, asa abono
mɛ gyi gɛsintin sa Wurubuaarɛ
ne asa mɛ mɔɔ mɔmɔ mɔ pɛwu,
Wurubuaarɛ laa kyu imɔ-ilaa kyu
taasɛ fɛye ndɛ asa de ɔ' biidɛ fɛye-
giso. Ɔ laa yii gɛsɛ taasɛ fɛye ilaa
kyu lii Abelɛ ɔbono ɔŋ wɔra sɛi ne
mɛ mɔɔ mɔ mɔ kyu gɛnen-n kyu
kpaa fo Sakariya, Barakaya mɔ-
bi mɔ-lɛɛ lɛwu mɔ so. Sakariya
ɔbono mɔ mɛ mɔɔ mɔ daa Wu-
rubuaarɛ asunbi ɔlɛɛten de Wu-
rubuaarɛ obu belɛ mɔ nsana. 36 N
kya tɔgɛ fɛye gɛsintin yɛɛ Wu-
rubuaarɛ laa biidɛ fɛye ndɛ asa
adɛ giso kyu lii gɛnen asa abono
so.
37 “O, Gyɛrusalem asa! Fɛye
ne n kpɛ fa-a mɔɔ Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ, ne fɛ kya too
abui fa-a mɔɔ Wurubuaarɛ isɔɔ
ibono ɔ kya sun fɛye asɛ mɔ.
Nɛ tansi laarɛ fɛɛ n' nyaa fɛye
ba me asɛ fɛɛ gɛnɔɔbono kyaasɛ
kya nyaa mɔ-biana baa wɔra mɔ-
abantɛɛ dɔ mɔ. Gikpadɔ gifonɛɛ
ne nɛ laarɛ n' koola fɛye gɛnen ne
fɛŋ kya kyule faa. 38 Fɛ' nu yɛɛ
Wurubuaarɛ laa lɛɛ ansi taa fɛye-
ɔsowolɛ yɛgɛ sa fɛye. 39 N kya buu
mi-i sa fɛye yɛɛ fɛ maŋ baa wu me
kpaa fo gɛkɛ gɛbono fɛ laa bugi
fɛye-nnɔ tɔgɛ yɛɛ, ‘Wurubuaarɛ ɔ'
kosorɛ ɔnyen baarɛ gimu! Wu-
rubuaarɛ ginyen dɔ ne ɔ naa ɔ kya

ba faa!’ ”

24

Yesu Gi Tɔgɛ Yela Yɛɛ Gyɛrusalem Laa Baa Boori

1 Yesu kya lii Wurubuaarɛ ɔson
obu mɔ gikpaara mɔ so mɔ, mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ naa kpaa tu mɔ,
ne mɛ kya tɔgɛ mɔ yɛɛ ɔ' kerɛ
ibu mɔ ɔdan! 2 Yesu, mɔ, gi tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, “Nga fɛ wu ibu idɛ
pɛwu? N' tɔgɛ fɛye gɛsintin, i laa
baa fo owi ɔko mɔ, ako mɛ laa baa
boori imɔ bun. Ba-a imɔ-gisodoo
kolon gi maŋ san yɛɛ gi maŋ dɛ
gɛsɛ.”
3 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu tɛ Nfɔ
Iyii Gibii mɔ so mɔ, mɔ-akasɛbo
mɔ mɛ ba mɔ asɛ mɔmɔ-wolɛ ne
mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, “Owi ɔmɔ dɔ
ne mɛ laa boori imɔ bun gɛnen?
Menɛ ilaa ne nan ba de i' lɛɛ
nyiile yɛɛ fo kya laarɛ fo' kii
ba gɛsinkpan so abɛɛ gɛsinkpan
so gɛkyena gɛ kya laarɛ gɛ' yela
ɔkara? A kya kolɛ fo, tɔgɛ aye.”

Ilaa Ibono I Laa Ba Gɛsinkpan So Nkɛ Laalaalogɛ Dɔ Mɔ

4 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so dandan
daa de ɔko ɔ' mɛŋ sa ɔ' nyɛ fɛye
penɛ. Gɛnen ilaa ibono i maŋ ba
nperɛ. 5 Pɛi de i' lɔɔ ba gɛnen
mɔ, asa sakyɔ mɛ laa naa mɛ kya
tɔgɛ yɛɛ mɔmɔ ne gyɛ me, ɔbono
Wurubuaarɛ gi sun yɛɛ n' baa gyi
gɛwura mɔ Wurubuaarɛ adɛ so
mɔ. Gɛnen asa abono mɛ laa nyɛ
asa sakyɔ penɛ. 6 Fɛ laa nu ikɔ
so titiritii de koo-koo. Fɛ kya nu
gɛnen mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ fɛye-
gisen gi' ŋmaa fɛye. Imɔ idɛ i
gyɛ ilaa ibono i laa ba daa. Ne i
mɛŋ gyɛ yɛɛ ilaa kamaasɛ i kya
yela ɔkara ayaa abono so ne. 7 I
kya nyiile yɛɛ fɛ laa nu gɛsinkpan
so asa kpɛi-kpɛi mɛ laa laarɛ ikɔ
too abara so. Abɛyin de abɛyin
mɛ laa koso yelɛ mɛ kya kɔ de
abara. Nten kpɛi-kpɛi so mɔ, akon
a laa tɔrɔ, ne gɛsinkpan gɛ laa
gyigisi. 8 Imɔ idɛana pɛwu i laa
nyiile yɛɛ gɛkyena gɛdɛ ilaa i kya
kpe laalaalogɛ ne. I laa wɔra fɛɛ
gɛnɔɔbono gɛdun gɛ kya daa gitu
ɔkyii ne i mɛŋ gyɛ nfono-nfono ne
ɔ kya korogɛ mɔ.
9 “Gɛnen aberɛ abono mɔ, ibono
fɛ gyɛ me-akasɛbo faa so mɔ, asa
mɛ laa kyu fɛye wɔra ako abaa
dɔ de mɛ' wɔra fɛye awɔrɔfɔɔ de
mɛ' mɔɔ fɛye ako. Me so mɔ,
asa kpɛi-kpɛi pɛwu mɛ laa kyo
fɛye. 10 Nfono mɔ, me-akasɛbo
sakyɔ mɛ laa taa me yɛgɛ, mɛŋ
baa wɔra me-akasɛbo. Mɛ laa
fɛ abara sa mɔmɔ-akyobo de mɛ'
kyo abara. 11 Asa sakyɔ mɛ laa
koso mɛ kya kɛɛ abon yɛɛ Wu-
rubuaarɛ ikalan atɔgɛbo ne mɛ
gyɛ, de mɛ' penɛ asa sakyɔ kee.
12 Ilaa nyɛnyɛn giwɔra i laa gbigi
gikyɔ so mɔ, asa sakyɔ mɛ laa taa
gɛsalaarɛ yɛgɛ. 13 Fo ɔbono, mɔ,
fo sɔɔ me gyi ne fo yelɛ fo-ayaa
so girin gɛnen kaaborɛ fo wu' mɔ,
Wurubuaarɛ laa mɔlɛgɛ fo de fo'
nyɛ ɔkyenaten mɔ asɛ. 14 Asa
mɛ laa naa gɛsinkpan so gɛten
kamaasɛ pɛwu gyan' mɛ kya tɔgɛ
Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ
ma-a sa gɛsinkpan so asa kpɛi-
kpɛi pɛwu de mɛ' nyɛ nu Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ so ilaa de mɔmɔ-aso. I nyɛ
ba gɛnen ta mɔ, gɛsinkpan so
gɛkyena gɛ laa yela ɔkara.

Nkɛ Nbono Dɔ-Lɛɛ Awɔrɔfɔɔ A Laa Don Awɔrɔfɔɔ Kamaasɛ

15 “Pɛi de i' lɔɔ ba gɛnen mɔ,
fɛ laa wu ilaa kyosɛ ibono i kya
nyida Wurubuaarɛ ɔson ilaa mɔ
i yelɛ Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
dɔ. I laa wɔra fɛɛ gɛnɔɔbono Wu-
rubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo ɔbono
mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Danyɛlɛ mɔ
gi wolaa wu tɔgɛ yela mɔ. (Fo
ɔbono fo kya kalɛ ilaa idɛ mɔ, nu
imɔ gɛsɛ.) Fɛ wu ilaa kyosɛ mɔ
nno gɛnen mɔ, 16 fɛye abono fɛ

bo Gyudiya gɛsinkpan so mɔ, fɛ'
selɛ kpe abii dɔ. 17 Fo ɔbono fo bo
nŋmaŋman gɛnen owi ɔbono mɔ,
selɛ. Gɛŋ sa fo' kii loo obu dɔ yɛɛ
fo laa kpaa puru ilaa iko. 18 Ne
fo ɔbono fo bo ndɔɔ dɔ gɛnen owi
ɔbono mɔ, gɛŋ baa kii ba gɛwi
yɛɛ fo kya ba de fo' baa kyu fo-
gikuru. 19 Awɔrɔfɔɔ a laa nyaakyɔ
gikyɔ so mɔ, akyii abono mɛ dɛ itɔ
gɛnen nkɛ nbono dɔ abɛɛ mɔmɔ-
biana mɛ san mɛ kya nyabo mɔ,
mɔmɔ laako! 20 Fɛ' dalaa yɛɛ
gɛnen ilaa idɛ i mɛŋ sa i' ba gikyɛ
abɛɛ gɛkɛ kyoolasɛ. 21 I lii fɛɛ
gɛnen nkɛ nbono dɔ-lɛɛ awɔrɔfɔɔ
mɔ a laa don awɔrɔfɔɔ kamaasɛ
abono nyamesɛ gi ti wu kerɛ kpɛ
kyu lii ko-o ibono Wurubuaarɛ gi
lɛɛ soso de gɛsɛ mɔ baa lii de
ndɛ mɔ. Gɛnen awɔrɔfɔɔ abono
ɔnan kee a maŋ baa ba gɛkaako.
22 Abono Wurubuaarɛ gi tɔɔsɛ
lɛɛ yɛɛ mɛ' nyɛ mɔ-gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ so mɔ, ɔ keda
awɔrɔfɔɔ nkɛ nbono kɔɔgɛ. Iŋ gyɛ
gɛnen mɔ, nkana pɛi de nkɛ mɔ gi'
baa logɛ mɔ, iŋ baa san ba-a isa.

23 "Gɛnen owi ɔbono mɔ, ako
mɛ laa tɔgɛ yɛɛ, 'Kerɛ, ɔbono
Wurubuaarɛ gi sun yɛɛ ɔ' baa
mɔlɛgɛ aye mɔ ne gɛrɛ.' Ako,
mɔ, mɛ laa tɔgɛ yɛɛ, 'Mɔ ne n
gyɛ ɔdɛ.' Nengyene mɛ tɔgɛ fɛye
gɛnen mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ' sɔɔ imɔ
gyi. 24 I kya nyiile yɛɛ gɛnen
owi ɔbono mɔ, i laa nyɛ abonbo
ako. Ɔko laa tɔgɛ yɛɛ, 'Me ne
n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
yɛɛ ɔ laa sun mɔ.' Ɔbanban, mɔ,
laa tɔgɛ yɛɛ, 'N gyɛ Wurubuaarɛ
ikalan ɔtɔgɛbo.' Mɛ laa wɔra ilaa
ibono i kya dɛ gɛnɔ de ilaa ibono i
kya lɛɛ ɔlon belɛ nyiile mɔ. Nkana
mɔmɔ-ilaa wɔrasɛ mɔ i laa penɛ
asa abono Wurubuaarɛ gi tɔɔsɛ
lɛɛ yɛɛ mɛ' nyɛ mɔ-gɛwuragyi dɔ
akyenabi mɔ gbaa. I maŋ kii
sa gɛnen. 25 Imɔso fɛ wu gɛnen
ilaa idɛana mɔ, fɛ' nyingi yɛɛ nɛ
wolaa gyɔ fɛye imɔ so ɔwɔlii yela.
26 Nengyene ako mɛ tɔgɛ fɛye yɛɛ,
'Fɛ' kerɛ, ɔ bo gipen dɔ' mɔ, fɛŋ
sa fɛ' buu mɔmɔ kpe nno. Ne
mɛ kii tɔgɛ yɛɛ, 'Fɛ' kerɛ, ɔ bo
obu dɔ' mɔ, fɛŋ sa fɛ' sɔɔ imɔ
gyi. 27 I lii fɛɛ owi ɔbono me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ,
nan kii ba gɛsinkpan so mɔ, i laa
wɔra daa fɛɛ gɛnɔɔbono nyang-
bon kya kyan gikolon kel-l lii owi
ɔbaaliiten kpaa lii owi ɔtɔrɔten ne
i kya wu gɛsinkpan so pɛwu mɔ.
28 Nfono gɛbuɛ wusɛ gɛ dɛ mɔ,
nno ne ipatɛɛ mɛ kya da gikilen.

Kirisito Laa Lii Wurubuaarɛ Awolɛ Dɔ Ba De Nyisigyi De Ɔlon Belɛ

29 "Awɔrɔfɔɔ mɔ nkɛ mɔ gi baa
kyon mɔ, owi laa biiri. Bosɛ laa
yela asa gikulaa. Agyɛkpebi a laa
kyigi giyan-giyan. Wurubuaarɛ
laa keda ilaa ibono i bo soso mɔ
gyigisi. 30 Nfono mɔ asa mɛ laa
wu ilaa ibono i laa lɛɛ nyiile yɛɛ
me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ, n kya laarɛ n' kii ba gɛsinkpan
so mɔ. Mɛ wu imɔ gɛnen mɔ,
gɛsinkpan so asa kpɛi-kpɛi pɛwu
mɛ laa saawo. Mɛ laa wu me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ,
nan naa lii Wurubuaarɛ awolɛ dɔ
n kya ba, n dɛ nyisigyi de ɔlon
belɛ. 31 Nan yɛgɛ gɛgandan belɛ
gɛ' su de n' sun Wurubuaarɛ dɔ
isɔɔ de mɛ' kpaa koola asa abono
Wurubuaarɛ gi tɔɔsɛ lɛɛ yɛɛ mɛ'
nyɛ mɔ-gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ. Mɛ laa koola-koola mɔmɔ
lii gɛsinkpan gɛdɛ gɛten kamaasɛ
pɛwu so."

32 Ne Yesu gi tɔgɛ yɛɛ, "Fɛ'
kasɛ ilaa lii gifeeya oyii so. Aye
gɛrɛ mɔ, nengyene fɛ wu gifeeya
ngyalenbi gi punge ne gi kya
pɔrɔgɛ afɛdaa mɔ, fɛ kya bii yɛɛ
gikyɛ gi kya fuude ne. 33 Gɛnen
kee ne i dɛ ne. Nengyene fɛ
wu ilaa ibonoana nɛ tɔgɛ sa fɛye
faa mɔ, fɛ' bii yɛɛ me-gikiiba
gɛsinkpan so mɔ gi tansi fuude ne.

N ti n yelɛ fɛye-gɛbunono gbaa-
gbaa. 34 Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ
fɛye faa. Gɛsinkpan so asa adɛ
mɛ maŋ wu' logɛ pɛi de gɛnen
ilaa idɛana pɛwu i' lɔɔ ba. 35 Soso
de gɛsɛ i laa yela ɔkara. Me-
agyɛbi mɔ berɛ, a maŋ yela ɔkara
gɛkaako kpa-a.

Wurubuaarɛ Mɔ Nkon Ne N Nyi Owi Ɔbono Kirisito Laa Kii Ba Mɔ

36 "Gɛkɛ gɛbono abɛɛ owi ɔbono
nan kii ba mɔ berɛ, ɔko mɛŋ
nyi. Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ gbaa
mɛ mɛŋ nyi, ne me, Wurubuaarɛ
mɔ-bi mɔ kee, meŋ nyi. Gɛnen
mɔ, me-sɛ Wurubuaarɛ mɔ-nkon
ne n nyi. 37 Me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, gikiiba gɛsinkpan
so mɔ i kya fuude mɔ, i laa
wɔra daa fɛɛ Nowa aberɛ dɔ-lɛɛ
mɔ. 38 Imɔ ne n gyɛ yɛɛ pɛi de
nkyu gi lɔɔ gyi asa Nowa aberɛ
mɔ dɔ mɔ, asa mɛ kpɛ san mɛ
dɛ mɔmɔ-gɛkyena dɔ laawɔra, fɛɛ
gigyi, ginun, de gɛdena gɛnen-n
kaaborɛ gɛkaabono Nowa gi dii
loo gikolii mɔ dɔ mɔ. Ɔ loo gikolii
mɔ dɔ mɔ, 39 nkyu mɔ gi baa gyi
asa mɔ pɛwu, ibono mɛ mɛŋ dɛsɛ.
Gɛnen kee ne me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, gikiiba gɛsinkpan
so mɔ i laa wɔra ne. 40 Gɛnen
gɛkɛ gɛbono mɔ, i laa nyɛ fɛɛ asa
anyɔ mɛ yelɛ ndɔɔ dɔ dabɔlɛ. Wu-
rubuaarɛ laa baa puru ɔko de ɔ'
taa ɔko yɛgɛ. 41 Akyii anyɔ mɛ yelɛ
dabɔlɛ mɛ kya kɔrɔ fɛɛ awayu mɔ,
Wurubuaarɛ laa puru ɔko de ɔ'
taa ɔnyɔsɛ mɔ yɛgɛ. 42 Imɔso fɛ'
dɛsɛ fɛye-nyoro so gyoo me-giba.
Fɛ mɛŋ nyi gɛkaabono me, fɛye-
wura mɔ, nan kii ba mɔ."

43 Yesu gi da imɔ so gikpalɛ
yɛɛ, "Iŋ gyɛ fɛye gbaa-gbaa fɛ nyi?
Nkana gɛten wura nyi yɛɛ owi
baarɛ ɔkara ne oyu laa ba mɔ,
naafo ɔ maŋ dɛ ginsi gidɛ. Ɔ
laa dii mɔ-gɛten de oyu ɔŋ sa ɔ'
nyɛ boori loo gɛmɔ dɔ yuuri mɔ.
44 Gɛnen kee ne i kaaborɛ fɛ' bii
fɛye-nyoro akedabi owi kamaasɛ
dɔ ne. I kya nyiile yɛɛ me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ,
nan lii Wurubuaarɛ dɔ kii ba daa
owi ɔbono fɛ mɛŋ dɛsɛ mɔ."

45 Nfono mɔ, Wura Yesu gi kii
da mɔmɔ gikpalɛ yɛɛ, "Anɛ ne n
dɛ fɛɛ dega ɔbono ilaa nan baa
tɔgɛ faa? Ɔ kya gyi gɛsintin sa mɔ-
wura ne o nyi ɔlaako. Mɔ-wura
mɔ gi kyu mɔ-gɛten dɔ ilaa wɔra
mɔ-abaa dɔ de owi gyisɛ gi fo
mɔ, ɔ' yɛ agyudɔ sa mɔ-nanboana
adega abono kee mɛ tɛ mɔ-wura
mɔ asɛ mɔ. 46 Nengyene mɔ-wura
mɔ gi baa tu mɔ ɔ kya wɔra ibono
ɔ yela sa mɔ mɔ, ɔ laa gyi ginsi."
47 Ne Yesu gi tɔgɛ yɛɛ, "Gɛsintin ne
n' kya tɔgɛ fɛye faa, mɔ-wura mɔ
laa kyu mɔ-ilaa pɛwu wɔra gɛnen
dega ɔbono abaa dɔ.

48 "To, ne fɛɛ gɛnen dega ɔbono
gyɛ nyamesɛ nyɛnyɛn mɔ, foŋbii
mɔ, ɔ laa tɔgɛ sa mɔ-nyoro yɛɛ,
'Ilaa iko i keda me-wura yela.'
49 Fo baa kerɛ mɔ, o yii gɛsɛ ɔ kya
daarɛ mɔ-nanboana sɛnsɛ mɔ, ɔ
kya gyi ne ɔ kya nun nta ɔ kya
boo. 50 Ɔ kya wɔra gɛnen mɔ, mɔ-
wura mɔ laa baa tuule mɔ owi
ɔbono ɔ mɛŋ dɛsɛ mɔ. 51 Ɔ laa
tansi biidɛ dega ɔbono giso de ɔ'
kalɛ mɔ bɔla gikerɛansi awura mɔ
so. Osulon de anɛbi giwɛ ne n bo
nno."

25

Abolonbu Gudu Gikpalɛ

1 Yesu gi tɔgɛ idɛ ta mɔ, o kii
da gikpalɛ giko yɛɛ, "A' kyu asa
abono mɛ laa nyɛ Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ gɛkyena mɔ ilaa
kyu kɛserɛ de me-gikpalɛ gidɛ.
Abolonbu gudu ne n kyena. Gɛkɛ
gɛdɛ mɔ mɛ puru mɔmɔ-ifatela
de mɛ' kpaa gyoo ɔkyiifɔ mɔ-
kuli. Nengyene ɔnyen mɔ gi kpii
ɔkyii mɔ ɔ kya kpe mɔ-gɛwi mɔ,
de mɛ' buu ɔmɔ kpaa kyaa de
mɛ' gyi de mɛ' nun kpaa mɔmɔ.
2 Gɛnen abolonbu gudu adɛ dɔ
mɔ, anun mɛ gyɛ asɛɛbo ne anun

banban mɔ mɛ mɛŋ nyi ɔlaako.
3 Abolonbu mɔ mɛ kya kpe mɛ'
kpaa gyoo ɔkyiifɔ mɔ-kuli mɔ
gɛnen mɔ, abono mɛ mɛŋ nyi
ɔlaako mɔ, mɛ puru mɔmɔ-ifatela
mɔ, mɛŋ bii puru ifatela nfɔ baa
keda too, nengyene fɛɛ nfɔ gi ta
mɔmɔ-ifatela mɔ dɔ mɔ, de mɛ'
nyɛ kii kɔ wɔra. 4 Asɛɛbo mɔ berɛ
mɛ puru mɔmɔ-ifatela mɔ, mɛ bii
puru ifatela nfɔ keda too. 5 Mɛ
gyoo ɔkyiifɔ mɔ-kuli mɔ gɛnen
mɔ, ɔŋ ba belen, ne ginsi gidɛ gi
kyu mɔmɔ.

6 "I baa fo gɛnyɛ de nsana mɔ,
mɛ nu ɔko gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, 'Ɔkyiifɔ
mɔ-kuli mɔ kya ba-o! Fɛ' koso de
fɛ' kpaa gyangara mɔ.' 7 Nfono
ne abolonbu gudu mɔ mɛ koso
diirɛ mɔmɔ-ifatela mɔ. 8 Anun
abono mɛŋ nyi ɔlaako mɔ, mɛ kolɛ
asɛɛbo mɔ yɛɛ, 'Aye-ifatela i kya
wu. Fɛ' sa aye nfɔ.' 9 Asɛɛbo mɔ
mɛ kine yɛɛ, 'Kuaa. Ibono a dɛ
mɔ i maŋ fo aye-rɛ fɛye. Fɛ' kpe
ɔfɛten de fɛ' kpaa sɔɔ.' 10 Gɛsintin
mɔ, abono mɛŋ nyi ɔlaako mɔ
mɛ koso kyon ɔfɛten mɔ. Mɔmɔ-
gɛmara mɔ, ɔkyiifɔ mɔ-kuli mɔ
gi ba, ne abolonbu abono mɛ bii
baala mɔmɔ-nyoro gyoo mɔ mɔ
mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ san naa loo gɛten
dɔ de mɛ' kpaa gyi de mɛ' nun de
mɛ' kyaa. Mɛ loo mɔ, mɛ keda
gisin tii wɔra mɔmɔ-nyoro.

11 "Iŋ kɛɛla iko mɔ, abono mɛŋ
nyi ɔlaako mɔ mɛ kpaa ba, mɛ
kya ŋmɛɛ gisin yɛɛ, 'Ɔbelɛnsɛ,
Ɔbelɛnsɛ, tigi aye!' 12 Ne ɔkyiifɔ
mɔ-kuli mɔ gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ
yɛɛ, 'Gɛsintin ne n boran, meŋ nyi
fɛye.' " 13 Yesu gi da gikpalɛ mɔ
ta mɔ, ɔ tɔgɛ yɛɛ, "Fɛ' dɛsɛ fɛye-
nyoro so. I lii fɛɛ fɛ mɛŋ nyi gɛkɛ
gɛbono abɛɛ owi ɔbono nan kii ba
mɔ."

Adega Abono Mɛ Buɛɛdɛ Gyoo Mɔmɔ-Wura Mɔ Gikpalɛ

14 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Me-gikiiba mɔ i laa wɔra
fɛɛ gikpalɛ gibono nan ba da faa.
Imɔ ne n gyɛ yɛɛ ɔbelɛnsɛ ɔko
kya laarɛ o' kpe ɔkpa. Imɔso ɔ
terɛ mɔ-adega ba mɔ asɛ ne o
kyu mɔ-ilaa wɔra mɔmɔ-abaa dɔ.
15 Ne ɔ yɛ mɔ-sika kɔkɔɔ sa mɔmɔ,
ɔkamaasɛ gi nyɛ gɛnɔɔbono ɔkara
ɔ laa bii kerɛ imɔ so mɔ. Ɔko gi
nyɛ sika kɔkɔɔ abi nwɛ ikue-inyɔ
de saalaa, ne ɔbanban gi nyɛ sika
kɔkɔɔ abi nwɛ oko, ne ɔsasɛ, mɔ,
gi nyɛ sika kɔkɔɔ abi nwɛ gudu. Ɔ
yɛ sika kɔkɔɔ mɔ sa mɔmɔ gɛnen
mɔ, o yii kyon mɔ-ɔkpa mɔ. 16 Ɔ
kpɛ kyon mɔ, dega gyangbarasɛ
ɔbono ɔ nyɛ sika kɔkɔɔ abi nwɛ
ikue-inyɔ de saalaa mɔ, ɔ kpaa
fɛ sika kɔkɔɔ mɔ nyɛ aterenbi ɔ
dɛ ɔ kya buɛɛdɛ, ne o kii nyɛ
sɔɔ sika kɔkɔɔ ɔbono ɔbelɛnsɛ
mɔ gi kyu wɔra mɔ-abaa dɔ mɔ
ɔnan gikpadɔ ginyɔ. 17 Gɛnen
kee ne dega ɔbono ɔ nyɛ sika
kɔkɔɔ abi nwɛ oko mɔ gi kpaa fɛ
sika kɔkɔɔ mɔ nyɛ aterenbi kyu
buɛɛdɛ. Ɔ buɛɛdɛ mɔ, o kii nyɛ
sɔɔ sika kɔkɔɔ ɔbono ɔbelɛnsɛ mɔ
gi kyu wɔra mɔ-abaa dɔ mɔ ɔnan
gikpadɔ ginyɔ. 18 Dega ɔbono ɔ
nyɛ sika kɔkɔɔ abi nwɛ gudu mɔ
gi kpaa kuru ɔbɔ, ne o kyu mɔ-
ɔbelɛnsɛ sika kɔkɔɔ mɔ ŋara nno.

19 "Ɔbelɛnsɛ mɔ gi kɛɛla nfono
o kpe mɔ. Ɔ ba mɔ, ɔ terɛ mɔ-
adega yɛɛ mɛ' baa buu-buu agyan
abono ɔkamaasɛ gi nyɛ mɔ sa mɔ.
20 Dega ɔbono ɔ nyɛ sika kɔkɔɔ
abi nwɛ ikue-inyɔ de saalaa mɔ
o kyu amɔ-ɔnan gikpadɔ ginyɔ
ba, ne ɔ tɔgɛ sa mɔ-ɔbelɛnsɛ mɔ
yɛɛ, 'Ɔbelɛnsɛ, sika kɔkɔɔ abi nwɛ
ikue-inyɔ de saalaa ne fo kyu sa
me. Amɔ ne. Kerɛ, nɛ nyɛ amɔ-
ɔnan kii bɔla.' 21 Ɔbelɛnsɛ mɔ gi
nu gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
'Fo wɔra ilaa; fɔɔ'kpon. Fo gyɛ
dega dɛnsɛ ne fo kya gyi gɛsintin.
Fɛɛ gɛnɔɔbono fo gyi gɛsintin ilaa
pii idɛ dɔ faa mɔ, nan kyu ilaa
gikyɔ kyu wɔra fo-abaa dɔ. Ba
de me-rɛ fo a' gyi ɔkon dabɔlɛ.'

22 Dega ɔbono ɔ nyɛ sika kɔkɔɔ
abi nwɛ oko mɔ kee gi baa tɔgɛ sa
ɔbelɛnsɛ mɔ yɛɛ, ‘Ɔbelɛnsɛ, sika
kɔkɔɔ abi nwɛ oko ne fo kyu
sa me; kerɛ, nɛ nyɛ amɔ-ɔnan
kii bɔla.’ 23 Ɔbelɛnsɛ mɔ gi tɔgɛ
sa ɔbono kee yɛɛ, ‘Fo wɔra ilaa;
fɔɔ'kpon. Fo gyɛ dega dɛnsɛ ne fo
kya gyi gɛsintin. Fɛɛ gɛnɔɔbono
fo gyi gɛsintin ilaa pii idɛ dɔ faa
mɔ, nan kyu ilaa gikyɔ kyu wɔra
fo-abaa dɔ. Ba de me-rɛ fo a' gyi
ɔkon dabɔlɛ.’ 24 Nfono mɔ dega
ɔbono ɔ nyɛ sika kɔkɔɔ nwɛ gudu
mɔ gi baa tɔgɛ sa mɔ-ɔbelɛnsɛ mɔ
yɛɛ, ‘Ɔbelɛnsɛ, nɛ wu yɛɛ fo-ilaa
i bo lon, fo bo onsipara. Fo kya
laarɛ agyan lii gɛsun gɛbono iŋ
gyɛ fo ne n wɔra gɛmɔ mɔ dɔ.
25 Imɔso nɛ selɛ fo gifuu, ne nɛ
kyu fo-sika kɔkɔɔ mɔ kyu kpaa
ŋara ɔbɔ dɔ. Kerɛ, fo-sika kɔkɔɔ
mɔ ne.’ 26 Dega mɔ gi tɔgɛ gɛnen
mɔ, ɔbelɛnsɛ mɔ gi tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ, ‘Fo gyɛ dega nyɛnyɛn, ne fo
bo wolɛgyɔ. Fo nyi yɛɛ me-ilaa i
bo lon. N gyɛ onsipara wura. N
kya laarɛ agyan lii gɛsun gɛbono
iŋ gyɛ me ne n wɔra mɔ dɔ. 27 Ne i
wonɛ so ne foŋ kyu me-sika kɔkɔɔ
mɔ kyu kpaa fɛ de fo' kyu aterenbi
abono fo laa nyɛ mɔ kpaa yela
aterenbi ɔyelaten de owi ɔbono nɛ
ba ne nan kpaa lɛɛ amɔ mɔ, n'
nyɛ de a' korogɛ sa me?’ 28 Nfono
mɔ ɔbelɛnsɛ mɔ gi tɔgɛ sa abono
mɛ yelɛ nno mɔ yɛɛ, ‘Fɛ' sɔgɛ me-
sika kɔkɔɔ mɔ lii dega baarɛ asɛ
kyu bɔla ɔbono ɔ nyɛ agyan nwɛ
ikue-inyɔ de saalaa mɔ lɛɛ mɔ so.
29 I kya nyiile yɛɛ ɔbono ɔ bo ne
ɔ kya kyu wɔra ilaa mɔ, ɔ laa kii
nyɛ too de i' tansi nyaakyɔ sa mɔ.
Ne ɔbono, mɔ, ɔŋ bo ne ɔŋ kya
wɔra sɛi mɔ, ipii ibono ɔ nyɛ mɔ
gbaa mɛ laa sɔgɛ imɔ lii mɔ asɛ.
30 Fɛ' kyu dega ɔbono ɔŋ bo agyan
faa kyu lii me asɛ kpaa too wɔra
nfono i bo gibiri mɔ. Osulon de
anɛbi giwɛ ne n bo nno.’ ”

Yesu Laa Tɛɛla Ilaa Dɛnsɛ Awɔrabo

31 Yesu gi tɔgɛ yɛɛ, “Gɛkaako mɔ,
me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ, nan kii ba gɛsinkpan so de n'
baa gyi gɛwura de nyisigyi. Nan
kii ba mɔ, me-rɛ Wurubuaarɛ dɔ
isɔɔ ne nan ba de n' kpelegɛ kyena
me-gɛwuragyapaa so. 32 Nfono
mɔ, asa kpɛi-kpɛi pɛwu mɛ laa
koola baa gyan' me-ansi dɔ. Nan
kyɛɛ ilaa dɛnsɛ awɔrabo lɛɛ lii
asa sɛnsɛ dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono nbuɛ
ɔkparɛbo kya kyɛɛ mɔ-isandɛ lɛɛ
lii itiidɛ dɔ mɔ. 33 Nɛ kyɛ asa
mɔ dɔ mɔ, nan kyu ilaa dɛnsɛ
awɔrabo mɔ yela me-gibaa gyisɛ
so, de n' kyu asa sɛnsɛ mɔ, mɔ,
yela me-benɛ gibaa so.

34 “Nfono mɔ me ɔbono n gyɛ
wura mɔ nan tɔgɛ sa abono mɛ
yelɛ me-gibaa gyisɛ so mɔ yɛɛ,
‘Fɛye berɛ, fɛ wɔra amudɛnsɛbo
me-sɛ Wurubuaarɛ asɛ. Fɛ' baa
kyena mɔ asɛ mɔ-gɛwuragyi mɔ
dɔ. Ɔ wolaa lɔrɔ nno yela sa fɛye
lii ko-o aberɛ abono ɔ lɛɛ soso de
gɛsɛ mɔ. 35 I kya nyiile yɛɛ owi
ɔbono akon a dɛ me mɔ, fɛ sa
me agyudɔ; bolefɔ kya mɔɔ me
mɔ, fɛ sa me nkyu, n gyɛ isafo
fɛye-isowolɛ so mɔ, fɛ keda me-
gisafo, 36 meŋ bo gikuru bunsɛ
abɛɛ gɛgbɛ suusɛ mɔ, fɛ sa me;
nɛ lɔ mɔ, fɛ kerɛ me so; ne mɛ
keda me tii de obu mɔ, fɛ kpaa
laa me.’ 37 Nfono mɔ, ilaa dɛnsɛ
awɔrabo mɔ mɛ laa taasɛ me yɛɛ,
‘Aye-wura, gɛmenkɛ ne a wu fo
yɛɛ akon a dɛ fo ne a sa fo agyudɔ,
abɛɛ bolefɔ kya mɔɔ fo ne a sa fo
nkyu? 38 Gɛmenkɛ ne fo ba aye-
ɔsowolɛ so ne a keda fo gisafo,
abɛɛ a wu yɛɛ foŋ bo gikuru abɛɛ
gɛgbɛ ne a sa fo? 39 Gɛmenkɛ
ne a wu fo fo kya lɔ abɛɛ mɛ
tii fo de obu, ne a kpaa laa fo?’
40 Me ɔbono n gyɛ wura mɔ nan
lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, ‘Gɛsintin
ne n' kya tɔgɛ fɛye faa, owi ɔbono
fɛ wɔra gɛnen ilaa idɛana sa me-

nanboana adɛ dɔ ɔko, ba-a gɛbii
pii ne ɔ gyɛ mɔ, me ne fo wɔra sa
gɛnen.’
41 “Nfono mɔ, nan tɔgɛ sa abono
mɛ yelɛ me-benɛ gibaa so mɔ yɛɛ,
‘Fɛye berɛ, Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
nnɔ wɔra fɛye. Fɛ' naa me asɛ kpe
ɔgya ɔbono ɔŋ kya wu' gɛkaako
mɔ dɔ! Wurubuaarɛ gi baala ɔgya
ɔbono yela sa ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ mɔ-rɛ mɔ-isɔɔ. 42 I lii
fɛɛ owi ɔbono akon a dɛ me mɔ,
fɛŋ sa me agyudɔ; bolefɔ kya mɔɔ
me mɔ, fɛŋ sa me nkyu; 43 nɛ
gyi gisafo fɛye-isowolɛ so mɔ, fɛŋ
sɔɔ me abaa anyɔ; meŋ bo gikuru
bunsɛ abɛɛ gɛgbɛ suusɛ mɔ, fɛŋ
sa me; nɛ lɔ abɛɛ mɛ keda me
tii de obu mɔ, fɛŋ kpaa laa me.’
44 Nfono mɔ, mɛ laa taasɛ me yɛɛ,
‘Aye-wura, gɛmenkɛ ne a wu fo
yɛɛ akon a dɛ fo abɛɛ bolefɔ kya
mɔɔ fo abɛɛ fo kya gyi gisafo abɛɛ
foŋ bo gikuru abɛɛ gɛgbɛ abɛɛ fo
kya lɔ abɛɛ mɛ keda fo tii de obu,
ne a mɛŋ kerɛ fo so?’ 45 Nan lɛɛ
gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, ‘N kya tɔgɛ
fɛye gɛsintin yɛɛ gɛnɔɔbono fɛŋ
kpaa me-nanboana adɛ dɔ ɔko,
ba-a gɛbii ne ɔ gyɛ mɔ, me ne fɛŋ
kpaa gɛnen.’ 46 Nfono mɔ, gɛnen
asa abono mɛ laa kpe daa nfono
Wurubuaarɛ laa biidɛ mɔmɔ-giso
gɛkpaa-gɛkpaa mɔ. Ilaa dɛnsɛ
awɔrabo mɔ berɛ, mɛ laa nyɛ
kyena Wurubuaarɛ asɛ gɛkpaa-
gɛkpaa.”

26

Mɛ Da Gɛnɔ Yesu So

1 Yesu gi nyiile asa ilaa idɛ pɛwu
ta mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ
yɛɛ, 2 “Fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ nyi mɔ, i
san nkɛ nnyɔ de a' gyi aye-Lɛwu
Gi Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ. Gɛnen
gɛkɛ belɛ gɛbono gigyi dɔ mɔ,
mɛ laa kyu me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, wɔra me-akyobo
abaa dɔ de mɛ' da me aŋanbi oyii
so mɔɔ.”
3 Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ de mɔmɔ abelɛnsɛ sɛnsɛ
mɔ mɛ kpaa gyan' Kayifasɛ gɛwi.
Kayifasɛ ne n gyɛ mɔmɔ-asunbi
alɛɛbo gɛmu. 4 Mɛ gyan' gɛnen
mɔ, mɛ da gɛnɔ gɛnɔɔbono mɛ laa
ŋara keda Yesu de mɛ' mɔɔ mɔ
mɔ. 5 Mɛ tɔgɛ yɛɛ iŋ kaaborɛ mɛ'
mɔɔ mɔ gɛsi mɔ gigyi dɔ; iŋ gyɛ
gɛnen mɔ, i laa naa bara ikɔ.

Ɔkyii Ɔko Gi Kyɛɛgɛ Anuwanterɛ Worogɛ Yesu

6 Yesu gi kpe Bɛtani ɔsowolɛ so.
Ɔ bo nno mɔ, o kpe Simon ɔbono
nkana ɔ gyɛ okononbu mɔ gɛten
dɔ. 7 Mɛ wɔra agyudɔ, Yesu tɛ ɔ
kya gyi mɔ, ɔkyii ɔko gi ba mɔ
asɛ, ɔ dɛ puruntuwa dɛnsɛ ɔko
de anuwanterɛ boɔgyalonsɛ. Ɔ fo
Yesu asɛ mɔ, ɔ kyɛɛgɛ anuwanterɛ
mɔ worogɛ mɔ-gimu so. 8 Yesu
akasɛbo mɔ mɛ wu gɛnen mɔ,
i loo mɔmɔ, ne mɛ taasɛ yɛɛ,
“Menɛ n wɔra ne ɔkyii baarɛ gi
gyi anuwanterɛ mɔ gyɛrɛbi faa?
9 Anuwanterɛ baarɛ mɛn wɔra
ɔfɛsɛ mɔ, nkana a laa nyɛ aterenbi
belɛ de a' kyu yɛ sa ayenbo!”
10 Yesu gi nu mɔmɔ asɛ, imɔso
ɔ tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ, “Menɛ n wɔra
ne fɛ kya nyala ɔkyii baarɛ? Ilaa
dɛnsɛ ne ɔ wɔra sa me faa.
11 Ayenbo abono fɛ darɛ faa, mɛ
bo fɛye asɛ adaa-adaa. Me berɛ
fɛ maŋ nyɛ me n' kyena fɛye asɛ
kpaa lii. 12 Ɔ kyɛɛgɛ anuwan-
terɛ baarɛ worogɛ me-gimu so
faa mɔ, o gyere me yela gyoo
me-gipule ne. 13 Fɛ' sɔɔ gibui
yela. Gɛsinkpan so gɛten kamaasɛ
gɛbono mɛ laa tɔgɛ Wurubuaarɛ
ɔkalan konkonsɛ kyu lii me so mɔ,
mɛ laa tɔgɛ ilaa ibono ɔkyii baarɛ
gi wɔra sa me faa kee kyu nyingi
mɔ.”

Gyudasɛ Gi Kyule Yɛɛ Ɔ Laa Kyu Yesu Wɔra Mɔ-Akyobo Abaa Dɔ

14 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Gyu-
dasɛ Isikaayɔtɛ ɔbono ɔ gyɛ Yesu

akasɛbo gudu anyɔ mɔ dɔ ɔko gi
kpe kpaa wu Gyuda awura asunbi
alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ, 15 ne ɔ taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, “Nengyene nɛ taalɛ
kyu Yesu wɔra fɛye abaa dɔ mɔ,
menɛ ne fɛ laa sa me?” Nfono
mɔ, abelɛnsɛ mɔ mɛ kalɛ aterenbi
boduduusɛ ako abi oko de saalaa
kyu sa mɔ. 16 San kyu lii nfono
mɔ, Gyudasɛ gi san ɔ kya kerɛ
ɔkpa ɔbono so ɔ laa yɛgɛ abelɛnsɛ
mɔ mɛ' nyɛ Yesu mɔ.

Yesu Mɔ-rɛ Mɔ-Adɛ Mɛ Gyi Gɛkɛ Belɛ

17 Gɛkɛ gɛbono Bodobodo
Maadiisɛ Agyiberɛ mɔ gɛ kya yii
gɛsɛ mɔ, Yesu akasɛbo mɔ mɛ ba
mɔ asɛ baa taasɛ mɔ yɛɛ, “Fonɛ
ne fo kya laarɛ a' kpaa baala de
a' gyi Lɛwu Gi Seregɛ Aye So gɛkɛ
belɛ mɔ?” 18 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Fɛ' naa loo nten dɔ de fɛ' kpaa
tɔgɛ sa ɔnyen ɔko yɛɛ, ‘Me, fɛye-
onyiilebo mɔ yɛɛ, “Me-owi gi fo.
Fo-gɛten dɔ ne me-rɛ me-akasɛbo
a laa baa kyena de a' gyi Lɛwu Gi
Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ agyudɔ
mɔ.” ’ ” 19 Yesu akasɛbo mɔ mɛ
kpaa wɔra fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ tɔgɛ
sa mɔmɔ mɔ, ne mɛ kerɛ Lɛwu
Gi Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ mɔ
agyudɔ mɔ yela nno.

20 I fo gɛdɔɔdɛ mɔ, Yesu mɔ-rɛ
mɔ-akasɛbo gudu anyɔ mɔ mɛ kpe
ogyiten mɔ. 21 Mɛ kya gyi mɔ,
Yesu gi tɔgɛ yɛɛ, “Gɛsintin ne n'
kya tɔgɛ mi-i sa fɛye faa, fɛye dɔ
ɔko laa yɛgɛ me-akyobo mɛ' nyɛ
me.” 22 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, i
wɔra mɔ-akasɛbo mɔ ayen gikyɔ,
ne mɛ san mɛ kya taasɛ mɔ ɔko-
ɔko yɛɛ, “Me-wura, imɔso me ne
nan wɔra fo gɛnen?” 23 Yesu gi lɛɛ
gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, “Ɔbono ɔ laa
yɛgɛ me-akyobo mɛ' nyɛ me mɔ
me-rɛ kaasɛ ne n kya wɔra abaa
gyi lɛpɛ kolon dɔ. 24 I bo no yɛɛ
me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ, nan wu' lɛwu ɔbono ɔnan mɛ
wolaa ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ kyu lii me so mɔ. Ɔbono
ɔ laa kyu me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, wɔra me-akyobo
abaa dɔ mɔ berɛ, mɔ laako. I
mɛŋnan korogɛ mɔ mɔ, i boran
sa mɔ.” 25 Nfono mɔ Gyudasɛ
ɔbono ɔ laa kyu Yesu wɔra mɔ-
akyobo abaa dɔ mɔ gi taasɛ Yesu
yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, me ne nan wɔra
fo gɛnen?” Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔ
yɛɛ, “Fo-gɛnɔ dɔ ne i lii.”

Yesu Lɛwu Laa Lɔrɔ Anyamesɛ Mɔ-rɛ Wurubuaarɛ Nsana

26 Mɛ san mɛ kya gyi mɔ, Yesu gi
puru bodobodo keda, o kyu afaala
sa Wurubuaarɛ, ne ɔ gbaa-gbaa
mɔ dɔ kyu sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ,
“Fɛ' sɔɔ de fɛ' gyi. Me-nyoro ne.”
27 O puru konkon de nta kee keda,
o kyu afaala sa Wurubuaarɛ, ne
o kyu nta mɔ sa mɔ-akasɛbo mɔ
yɛɛ, “Fɛye pɛwu fɛ' sɔɔ de fɛ' nun
kɔɔlɛ. 28 Nta nbono n dɛ mi-i sa
fɛye faa, me-nkalan ne. Nan wu'
mɔ, me-nkalan gi laa kyɛɛgɛ fuɛ
sa asa sakyɔ de Wurubuaarɛ ɔ'
yɛgɛ mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ' nyɛ wɔra
gɛnɔ pobɔrɔ. 29 N' tɔgɛ fɛye yɛɛ
pɛi ne nan kii nun nta fafaanan
mɔ, gɛnen mɔ, gɛkaabono me-rɛ
fɛye a tɛ a kya nun nmɔ npobɔrɔ
me-sɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi mɔ
dɔ mɔ.” 30 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo
mɔ mɛ gyi ta mɔ, mɛ bii afaala
ɔlon sa Wurubuaarɛ, ne mɛ lii
kyon Nfɔ Iyii Gibii mɔ so.

Yesu Yɛɛ Piita Laa Sorogɛ Yɛɛ Oŋ Nyi Yesu

31 Mɛ kya kpe mɔ, Yesu gi tɔgɛ
sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, “Ndɛ gɛnyɛ
gɛdɛ fɛye pɛwu fɛ laa selɛ taa
me yɛgɛ. I kya nyiile yɛɛ mɛ
wolaa ŋmarasɛ me-ilaa yela Wu-
rubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ yɛɛ,

‘Wurubuaarɛ laa mɔɔ isandɛ
ɔkparɛbo mɔ.
I ba gɛnen mɔ, isandɛ gikpen mɔ
gi laa yaasɛ giyan-giyan.’ ”

32 Ne Yesu gi kii tɔgɛ yɛɛ, “Nɛ
kyingi lii ibuni dɔ mɔ, nan gyang-
bara fɛye kpe Galeli.”

33 Nfono ne Piita gi tɔgɛ sa Yesu
yɛɛ, “Ba-a me-nanboana pɛwu
mɛ laa selɛ taa fo yɛgɛ mɔ, me
berɛ maŋ selɛ taa fo yɛgɛ kpa-a.”
34 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Sɔɔ
gibui yela, ndɛ gɛnyɛ gɛdɛ gbaa,
pɛi de kyaasɛ gyangbarasɛ ɔ' lɔɔ
folɛ mɔ, fo laa sorogɛ gikpadɔ
gisa' yɛɛ fo mɛŋ nyi me.” 35 Piita
gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ba-a mɛ laa mɔɔ
me-rɛ fo mɔ, maŋ sorogɛ yɛɛ meŋ
nyi fo.” Ne Yesu akasɛbo sɛnsɛ mɔ
mɛ tɔgɛ gɛnen kee.

Yesu Gi Kpaa Dalaa Gɛsɛmeni

36 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kpe gɛtɛɛko, mɛ kya terɛ nno
yɛɛ Gɛsɛmeni. Mɛ fo nno mɔ, Yesu
gi tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, “Fɛ'
kyena gɛrɛ gyoo me. Nan tu kpe
faanaa kpaa dalaa.” 37 Ɔ yɛgɛ Piita
mɔ-rɛ Sɛbedi mɔ-biana anyɔ mɔ
berɛ mɛ buu mɔ. Mɛ kya kpe mɔ,
mɔ-gisen dɔ i yii gɛsɛ i kya dɛɛ mɔ,
ne mɔ-nyoro gi kya togɛ mɔ. 38 Ne
ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “N kya wu'
mi-i fuɛ. I kya laarɛ i' mɔɔ me
gbaa. Fɛ' kyena gɛrɛ de fɛ' dii ilaa
kamaasɛ ibono i laa ba mɔ kpaa
me.”
39 Ɔ naa taa mɔmɔ yɛgɛ kpe
ansi dɔ ŋmaraa, ne o kyu mɔ-
nyoro da bun gɛsinkpan, ɔ kya
dalaa ɔ kolɛ Wurubuaarɛ yɛɛ,
“Me-sɛ, nengyene i laa sa mɔ, yɛgɛ
awɔrɔfɔɔ abono a kya ba me so
faa a' kyon gibaafon. Nɛ dabɔlɛ
dalaa gɛnen faa mɔ, yɛgɛ fo-lɛɛ fo-
gɛlaarɛ ne gɛ' wɔra, iŋ gyɛ me-
lɛɛ me-gɛlaarɛ.” 40 Ɔ dalaa gɛnen
mɔ, o kii kpe mɔ-akasɛbo asa' mɔ
asɛ. Ɔ baa kpe mɔ, mɛ dɛ ginsi
gidɛ. O kyingi mɔmɔ, ne ɔ taasɛ
Piita yɛɛ, “Imɔso fɛŋ taalɛ kyena
ba-a ŋmaraa de fɛ' dii ilaa ibono
i laa ba mɔ kpaa me? 41 Fɛ'
dii ilaa ibono i kya ba mɔ de fɛ'
dalaa yɛɛ imɔ iko i mɛŋ' nyɛ fɛye
penɛ de fɛ' wɔra ilaa nyɛnyɛn. Nɛ
wu yɛɛ fɛye-asen dɔ mɔ, nkana
fɛ kya laarɛ fɛ' wɔra me-gɛlaarɛ,
fɛye anyamesɛ-lɛɛ ɔlon ne mɛŋ
kya taalɛ.”
42 Yesu gi kii kyon taa mɔmɔ
yɛgɛ ginyɔsɛ kpaa dalaa kolɛ Wu-
rubuaarɛ yɛɛ, “Me-sɛ, nengyene i
maŋ sa de awɔrɔfɔɔ abono a kya
ba me so faa a' kyon gibaafon sa
me berɛ mɔ, yɛgɛ fo-gɛlaarɛ ne
gɛ' wɔra.” 43 Ɔ baa kii kpe mɔ-
akasɛbo mɔ asɛ mɔ, mɛ kii dɛ. I lii
fɛɛ ginsi gidɛ gi dɛ mɔmɔ. 44 Yesu
gi taa ɔmɔ yɛgɛ ne o kii kpaa dalaa
gɛsasɛ. Gɛdalaa kolon gɛbono ne
ɔ kpɛ ɔ kya dalaa. 45-46 O kii ba tu
mɔ-akasɛbo mɔ, o kyingi mɔmɔ,
ne ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ san fɛ dɛ
fɛ kya kyoola? Owi mɔ gi fo. Kon
ne ilaa nyɛnyɛn awɔrabo mɛ laa
nyɛ me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-
daa mɔ ne. Fɛ' kerɛ. Ɔbono ɔ laa
kyu me wɔra mɔmɔ-abaa dɔ mɔ
ne n kya ba faa. Fɛ' koso de a'
gyangara mɔ.”

Mɛ Keda Yesu

47 Yesu san ɔ kya tɔngɛ mɔ,
Gyudasɛ, Yesu akasɛbo gudu anyɔ
mɔ dɔ ɔko, gi ba nfono. Sakpii
belɛ buu mɔ, mɛ dɛ nki de nkpotii.
Mɛ lii Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ de mɔmɔ abelɛnsɛ sɛnsɛ
mɔ asɛ. 48 Gyudasɛ ɔbono ɔ laa
kyu Yesu ɔ kya wɔra abelɛnsɛ mɔ
abaa dɔ gɛnen mɔ gi wolaa tɔgɛ
sa sakpii mɔ yɛɛ, “Ɔbono fɛ wu nɛ
faala mɔ da mɔ gya-gya mɔ, mɔ
ne; fɛ' keda mɔ.” 49 Imɔso mɛ kpaa
fo nno mɔ, gɛsintin mɔ, Gyudasɛ
gi naa kpe Yesu asɛ, ɔ terɛ mɔ yɛɛ,
“Ɔbelɛnsɛ,” ne ɔ faala mɔ da mɔ
gya-gya. 50 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
“Ɔnyen, ilaa ibono fo ba de fo' baa
wɔra mɔ, wɔra.” Ɔ tɔgɛ mɔ gɛnen
mɔ, sakpii mɔ dɔ asa mɛ lii keda
Yesu.
51 Nfono mɔ, asa abono mɛ bo
Yesu asɛ mɔ dɔ ɔko gi loorɛ mɔ-
gɛki lɛɛ, ne ɔ ŋɛɛlɛ dega ɔko giso
fuɛ. Dega mɔ wura ne n gyɛ
asunbi alɛɛbo gɛmu. 52 Yesu gi
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Kiiri gɛki mɔ
wɔra gɛmɔ-gifɔrɔ dɔ. Abono mɛ

kya kɔ de nki mɔ, nki lɛwu ne mɛ
kya wu'. 53 Fɛ nyi yɛɛ maŋ taalɛ
saawo terɛ me-sɛ Wurubuaarɛ de
ɔ' baa kpaa me? Fɛɛ nɛ saawo
terɛ mɔ mɔ, ayaa adɛ so mɔ, ɔ laa
sun mɔ-isɔɔ akpen afonɛɛ-afonɛɛ
de mɛ' kpelegɛ baa kpaa me. 54 Ne
fɛɛ mɛ baa kpaa me mɔ, nnɛ ne
i laa nyɛ kyena de Wurubuaarɛ
agyɛbi ɔwolɛ mɔ dɔ ilaa? I bo mɔ-
ɔwolɛ mɔ dɔ yɛɛ i kaaborɛ gɛnen
ilaa idɛ i' ba me so."
55 Mɛ bo nno mɔ, Yesu gi taasɛ
sakpii mɔ yɛɛ, "I gyɛ yɛɛ n gyɛ
oyu nyɛnyɛn daa ne fɛ kyu nki
de nkpotii baa keda me faa? N
kya kpaa kyena Wurubuaarɛ ɔson
obu gikpaara mɔ so gɛkɛ kamaasɛ
n kya nyiile asa ilaa. I wonɛ so
ne fɛŋ keda me nno? 56 Imɔ idɛ
pɛwu i ba me so faa, i kyena daa
de ilaa ibono Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo mɔ mɛ wolaa ŋmarasɛ
yela Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ
mɔ." Nfono mɔ, mɔ-akasɛbo mɔ
pɛwu mɛ selɛ taa mɔ yɛgɛ.

Mɛ Kyu Yesu Kpe Nbɛlɛ Agyibo Ansi Dɔ

57 Abono mɛ keda Yesu mɔ
mɛ kparɛ mɔ kpe Kayifasɛ gɛwi.
Mɔ ne n gyɛ Gyuda awura
asunbi alɛɛbo gɛmu. Mɔmɔ-nbara
aŋmarasɛbo de mɔmɔ-abelɛnsɛ
sɛnsɛ abono mɛ kya gyi asa nbɛlɛ
mɔ mɛ gyan' mɔ-gɛwi. 58 Mɛ dɛ
Yesu mɛ kya kpe gɛnen mɔ, Piita
gi buu mɔmɔ giyaa-giyaa gɛnen-n
kpaa loo asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ
gikpaara mɔ so. Ɔ loo nno mɔ,
ɔ kpaa kyena saarɛ Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ adiibo mɔ dɔ de o'
wu ilaa ibono i laa ba mɔ.
59 Mɛ kya gyi Yesu nbɛlɛ mɔ,
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ de
nbɛlɛ agyibo mɔ pɛwu mɛ laarɛ
asa abono mɛ laa baa kɛɛ abon
gyan' Yesu so de mɛ' nyɛ mɔ
mɔɔ mɔ, 60 mɛ mɛŋ nyɛ. Asa
sakyɔ mɛ baa kɛɛ abon gyan' mɔ
so berɛ. Mɛ mɛŋ kii nyɛ abon
abono mɛ laa yelɛ amɔ so de
mɛ' mɔɔ mɔ mɔ. Laalaalogɛ mɔ
asa anyɔ ako mɛ lii yelɛ 61 tɔgɛ
yɛɛ, "Ɔnyen baarɛ gi tɔgɛ yɛɛ ɔ
laa taalɛ boori Wurubuaarɛ ɔson
obu mɔ de o' kyu nkɛ nsa kii
kyu yii mɔ." 62 Nfono mɔ, asunbi
alɛɛbo gɛmu mɔ gi koso yelɛ ne ɔ
taasɛ Yesu yɛɛ, "Ibono pɛwu mɛ
dɛ ma-a gyan fo so faa, foŋ bo
gɛnɔ lɛɛ?" 63 Yesu mɛŋ tɔgɛ sɛi.
Asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ gi kii tɔgɛ
sa Yesu yɛɛ, "Ilaa ibono nan baa
taasɛ fo faa, ne foŋ tɔgɛ gɛsintin
mɔ, fo-rɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ
bo nno gɛkpaa-gɛkpaa mɔ abaa
anyɔ. Imɔso fo ne n gyɛ ɔbono
Wurubuaarɛ gi sun fo yɛɛ fo' baa
gyi gɛwura mɔ-adɛ so mɔ? Fo
ne n gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ?"
64 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, "Fo
ne n tɔgɛ. N kya buu mi-i sa
fɛye yɛɛ gɛkaako mɔ fɛ laa wu me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, n
tɛ Wurubuaarɛ Ɔlolonbo mɔ gyisɛ
gibaa so, n kya gyi gɛwura mɔ asɛ,
ne nan kyena Wurubuaarɛ awolɛ
so kpelegɛ ba gɛsinkpan so."
65 Asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ gi
nu imɔ idɛ mɔ, ɔ biidɛ mɔ-gɛgbɛ
kyadɛ de i' nyiile yɛɛ ilaa i ba,
ne ɔ tɔgɛ yɛɛ, "Ɔ dɛ mɔ-nyoro ɔ
kya kɛserɛ de Wurubuaarɛ! Ilaa
imɔ ne a baa a kya laarɛ de a'
baa nu lii mɔ asɛ baa don de
idɛ? Ilaa ibono ɔ tɔgɛ faa, idɛ kon
fɛye gbaa-gbaa fɛ nu de fɛye-aso.
66 Menɛ nwɔnsa ne fɛ dɛ?" Mɛ
lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, "Ɔ kaaborɛ ɔ'
wɔra ɔmɔɔsɛ." 67 Nfono mɔ, mɛ
too akyɔlɛ wɔra mɔ-ansi dɔ ne mɛ
ŋɛ ŋɛ mɔ akɔn. Ako mɛ da mɔ
itan, 68 ne mɛ tɔgɛ mɔ yɛɛ, "Fo ne n
gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi sun yɛɛ
fo' gyi gɛwura aye Gyuda awura
so mɔ, bii ɔbono ɔ ŋɛ fo mɔ."

Piita Gi Sorogɛ Yɛɛ Oŋ Nyi Yesu

69 Piita tɛ gikpaara mɔ so mɔ,
obolonbu ɔko gi baa tu mɔ, ne ɔ
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Fo kee fo-rɛ Yesu
Galelinyen mɔ ne n naa." 70 Piita
gi sorogɛ mɔmɔ pɛwu ansi dɔ yɛɛ,

"Meŋ nyi ilaa ibono fo kya tɔgɛ
faa so." 71 Ɔ tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔ
koso lii kpe gɛten mɔ gɛbunono.
Obolonbu ɔko kee gi kii wu mɔ,
ne ɔ tɔgɛ sa abono mɛ bo nfono
mɔ yɛɛ, "Ɔnyen baarɛ kee mɔ-rɛ
Yesu, Nasarɛtɛnyen mɔ ne n naa."
72 Piita gi ka sa mɔ yɛɛ, "Meŋ nyi
gɛnen ɔnyen ɔbono!" 73 I kii wɔra
ŋmaraa too mɔ, anyen abono mɛ
yelɛ nfono mɔ mɛ naa ba Piita
asɛ ne mɛ tɔgɛ yɛɛ, "Gɛsintin fo
tansi fo gyɛ ɔmɔ dɔ ɔko. Fo-gɛdɛ
atɔgɛbi gbaa i kya nyiile gɛnen."
74 Nfono mɔ, Piita gi ka sa mɔmɔ
yɛɛ, "Nɛ kerɛ fɛɛ Wurubuaarɛ.
Meŋ nyi ɔnyen ɔbono fɛ darɛ faa.
Nengyene abon ne n' kya kɛɛ mɔ,
me-rɛ Wurubuaarɛ abaa anyɔ."
Ayaa abono so mɔ, kyaasɛ gi folɛ.
75 Nfono mɔ Piita gi nyingi ilaa
ibono Yesu gi tɔgɛ sa mɔ mɔ. Yesu
gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Ndɛ gɛnyɛ gɛdɛ
pɛi de kyaasɛ ɔ' baa folɛ mɔ, fo laa
sorogɛ gikpadɔ gisa' yɛɛ fo mɛŋ
nyi me." Piita gi nyingi gɛnen
mɔ, ɔ lii gikpaara mɔ so kpaa su
gɛnsipɛɛrɛ so.

27

Mɛ Kyu Yesu Kpe Ɔbelɛnsɛ Pilato Ansi Dɔ

1 Nyɛnyɛngɛ fu-u mɔ Gyuda
awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de
mɔmɔ abelɛnsɛ sɛnsɛ abono mɛ
kya gyi nbɛlɛ mɔ pɛwu mɛ da
gɛnɔ gɛnɔɔbono mɛ laa wɔra de
Yesu ɔ' wɔra ɔmɔɔsɛ mɔ. 2 Imɔso
mɛ ŋminde mɔ, ne mɛ kparɛ mɔ
kyu kpaa wɔra ɔbelɛnsɛ ɔbono ɔ
tɛ sa Rom wura mɔ abaa dɔ yɛɛ o'
gyi mɔ-nbɛlɛ. Mɛ kya terɛ gɛnen
ɔbelɛnsɛ ɔbono yɛɛ Pilato.

Gyudasɛ Gi Wɔra Mɔ-Nyoro Ɔfɛ

3 Gyudasɛ ɔbono ɔ yɛgɛ Yesu
akyobo mɛ nyɛ mɔ mɔ gi nu yɛɛ
Yesu laa wɔra ɔmɔɔsɛ. Imɔso o
nu mɔ-nyoro gɛsɛ yɛɛ ɔ wɔra ilaa
nyɛnyɛn. Gɛnen so mɔ o kiiri
aterenbi abi oko de saalaa mɔ
kperɛ asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ
de mɔmɔ abelɛnsɛ sɛnsɛ mɔ, 4 ne
ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Nɛ fɛ ɔnyen
ɔbono ɔŋ wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ
sa fɛye kaaborɛ ɔ kya laarɛ ɔ' nyɛ
lɛwu faa, nɛ wɔra ilaa nyɛnyɛn!"
Mɛ lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, "Imɔ ibono
iŋ fɛ aye-giso. Fo-nkon ilaa ne!"
5 Mɛ tɔgɛ gɛnen mɔ, Gyudasɛ gi
ŋmanyan aterenbi mɔ too mɔmɔ
Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ gik-
paara mɔ so nfono, ne ɔ naa
kyon kpaa wɔra mɔ-nyoro ɔfɛ
mɔɔ. 6 Asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ
mɛ tɔɔsɛ aterenbi mɔ ne mɛ tɔgɛ
yɛɛ, "Aterenbi adɛ mɔ, nkalan
aterenbi ne. I lii fɛɛ amɔ ne a
kyu sɔɔ isa ɔbono a laa yɛgɛ de
ɔ' wɔra ɔmɔɔsɛ mɔ, imɔso iŋ dɛ
ɔkpa yɛɛ a' kyu amɔ kpaa saarɛ
aye-ɔson aterenbi dɔ." 7 Mɔmɔ
pɛwu mɛ tɔgɛ kyule abara yɛɛ mɛ'
kyu gɛnen aterenbi mɔ kpaa sɔɔ
gɛsinkpan gɛbono mɛ kya terɛ yɛɛ
Nlɔbi Ɔpɔrɔbo Gɛsinkpan mɔ de
mɛ' kyu nno wɔra asafo opuleten.
8 Imɔ idɛ so mɔ, asa mɛ yela
gɛsinkpan gɛbono ginyen giko yɛɛ
Nkalan Gɛsinkpan. Mɛ san ma-a
terɛ gɛnen ginyen mɔ baa lii de
ndɛ. 9 Imɔ idɛ mɔ i yɛgɛ ilaa ibono
Gyɛrɛmaya gi wolaa wu tɔgɛ mɔ i
wɔra gɛsintin. Gyɛrɛmaya gi wɔra
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo. Ɔ
tɔgɛ yela yɛɛ,

"Isirale awura mɛ kyule yɛɛ
mɛ laa sɔɔ mɔ aterenbi bo-
duduusɛ abi oko de saalaa.
10 Ne mɛ kyu gɛnen aterenbi
mɔ kpaa sɔɔ nlɔbi ɔpɔrɔbo
gɛsinkpan.
Gɛnen ne Wurubuaarɛ gi tɔgɛ me
yɛɛ n' wɔra ne."

Ɔbelɛnsɛ Pilato Gi Taasɛ Yesu Ilaa

11 Ɔbelɛnsɛ Pilato kya gyi Yesu
nbɛlɛ mɔ, ɔ taasɛ mɔ yɛɛ, "Fo
ne n gyɛ wura sa Gyuda awura
mɔ?" Ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Fo-gɛnɔ dɔ ne i lii." 12 Gɛnɔten
gɛbono Gyuda awura asunbi
alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ de mɔmɔ

abelɛnsɛ sɛnsɛ mɔ mɛ ten gyan'
Yesu so mɔ berɛ, Yesu mɛŋ tɔgɛ
sɛi kyu naa de imɔ so. 13 Pilato
gi kii taasɛ mɔ yɛɛ, “Foŋ kya nu
ilaa ibono pɛwu mɛ dɛ ma-a gyan'
fo so faa?” 14 Yesu mɛŋ baa bugi
mɔ-gɛnɔ tɔgɛ sɛi, imɔso i tansi dɛ
ɔbelɛnsɛ mɔ gɛnɔ.

Pilato Gi Sa Ɔkpa Yɛɛ Mɛ' Mɔɔ Yesu

15 Gɛsi kamaasɛ Gyuda awura
mɛ laa gyi mɔmɔ-Lɛwu Gi Sorogɛ
Aye So gɛkɛ belɛ mɔ, Pilato kya
kyena tigi mɔmɔ-asa abono mɛ tii
de obu mɔ dɔ ɔko de kaasɛ ɔ'
nyɛ mɔ-nyoro naa. Gyuda awura
mɔ gbaa-gbaa ne n kya lɛɛ gibaa
yii yɛɛ ɔdɛ ne mɛ kya laarɛ, ne
Pilato kya tigi mɔ. 16 Gɛnen owi
ɔbono dɔ mɔ ɔnyen ɔko tii de
obu, mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ [Yesu]
Barabasɛ. Asa sakyɔ mɛ nyi mɔ-
ilaa so. 17 Imɔso asa mɛ koola
mɛ yelɛ, ne Pilato gi taasɛ mɔmɔ
yɛɛ, “N' tigi anɛ sa fɛye? [Yesu]
Barabasɛ abɛɛ Yesu ɔbono mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Kirisito mɔ?” 18 Pilato
gi wu yɛɛ Yesu ilaa i bo Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ gɛlaaloo daa
so ne mɛ kyu mɔ bara mɔ.

19 Pilato san ɔ tɛ nbɛlɛ ogyiten ɔ
kya gyi nbɛlɛ mɔ gɛnen mɔ, mɔ-
ka gi sun isa mɔ asɛ yɛɛ, “Ɔnyen
ɔbono fo kya gyi mɔ-nbɛlɛ faa
mɛŋ wɔra ilaa nyɛnyɛn. Imɔso
gɛŋ sa fo' wɔra mɔ sɛi. Deeri
gɛnyɛ nɛ kuu oderi wu mɔ, ne baa
lii de ndɛ faa, iŋ gyɛ me ne n tɛ.”

20 Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ mɔ de abelɛnsɛ sɛnsɛ
mɔ mɛ wolaa tɔgɛ wɔra sakpii
mɔ yɛɛ mɛ' tɔgɛ Pilato yɛɛ o' tigi
daa Barabasɛ de ɔ' yɛgɛ Yesu ne
ɔ' wɔra ɔmɔɔsɛ. 21 Pilato gi kii
taasɛ sakpii mɔ yɛɛ, “Gɛnen asa
anyɔ adɛ dɔ mɔ, anɛ ne fɛ kya
laarɛ yɛɛ n' tigi sa fɛye?” Mɔmɔ
pɛwu mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Barabasɛ.”
22 Mɛ tɔgɛ gɛnen mɔ, Pilato gi
taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Mɔ, nnɛ ne n'
wɔra Yesu ɔbono mɛ kya terɛ mɔ
yɛɛ Kirisito mɔ?” Nfono mɔ asa
mɔ pɛwu mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Da mɔ
aŋanbi mada de oyii de o' wu'!”
23 Ne Pilato gi taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “De
i' wonɛ? Menɛ ilaa nyɛnyɛn ne ɔ
wɔra?” Nfono mɔ, mɛ lɔrɔ kpen
ken-ken daa yɛɛ, “Da mɔ aŋanbi
mada de oyii de o' wu'!”

24 Pilato gi wu yɛɛ ɔ buɛɛlɛ
sakpii mɔ kpon. I kya laarɛ i' bara
ikɔ. Gɛnen so mɔ, o kyu nkyu foro
mɔ-abaa sakpii mɔ ansi dɔ nfono,
ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Gɛnen
ɔnyen baarɛ lɛwu berɛ, meŋ nyi
mɔ so sɛi. Fɛ' wolaa bii yɛɛ fɛye
ne n yɛgɛ ne ɔ laa wɔra ɔmɔɔsɛ
faa.” 25 Sakpii mɔ pɛwu gi lɛɛ gɛnɔ
sa mɔ yɛɛ, “Yɛgɛ mɔ-lɛwu mɔ ɔ'
sola daa aye-rɛ aye-biana de aye-
naanaana!”

26 Mɛ tɔgɛ gɛnen mɔ, Pilato gi
tigi Barabasɛ sa mɔmɔ, ne ɔ yɛgɛ
asogya mɛ taa Yesu awulibi ne ɔ
tɔgɛ yɛɛ mɛ' kyu mɔ naa kpaa da
mɔ aŋanbi mada de oyii de o' wu'.

Pilato Asogya Mɔ Mɛ Kyɛfoo Yesu

27 Nfono mɔ Pilato asogya mɔ
mɛ kyu Yesu kyu loo mɔmɔ-gɛsun
ɔwɔraten, ne mɛ terɛ mɔmɔ Rom
asogya gikpen pɛwu ba mɔ asɛ
nno. 28 Mɛ luu mɔ-ngbɛ nbono
o suu mɔ ne mɛ kyu giwurakuru
kyu gyaabii bun mɔ. 29 Mɛ luo iwe
kyu wɔra fɛɛ wura gɛpɛ kyu bun
mɔ-gimu, ne mɛ kyu oyii tugɛsɛ
kyu wɔra mɔ-gibaa gyisɛ dɔ fɛɛ
ɔ gyɛ daa wura. Mɛ san mɛ kya
gyaabii mɛ kya ŋmii mɔ mɛ kya
koso mɛ kya faala mɔ yɛɛ, “Gyuda
awura wura! Fo-rɛ gimu dɛnsɛ!”
30 Mɛ kya too akyɔlɛ ma-a bun
mɔ, ne mɛ sɔgɛ oyii tugɛsɛ mɔ lii
mɔ-gibaa dɔ kiiri taa mɔ-gimu dɔ.
31 Mɛ kyɛfoo Yesu gɛnen ta mɔ,
mɛ maragɛ giwurakuru mɔ, ne mɛ
kiiri mɔ gbaa-gbaa lɛɛ ngbɛ kyu
suu mɔ, ne mɛ san kparɛ mɔ lii
de mɛ' kpaa da mɔ aŋanbi mada
de oyii de o' wu'.

Mɛ Da Yesu Aŋanbi Lɛwu Oyii So

32 Mɛ dɛ Yesu mɛ kya lii ɔsowolɛ
mɔ so mɛ' kpaa mɔɔ mɔ mɔ,
mɛ gyangara ɔnyen ɔko, mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Simon. Ɔ gyɛ daa
Siirinnyen. Ne mɛ nyise mɔ yɛɛ
ɔ' sola Yesu lɛwu oyii mɔ. 33 Mɛ
naa gɛnen kpaa fo gɛtɛɛko, mɛ kya
terɛ nno yɛɛ Gologota. (Gologota
gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ Gimu Giwuye
Gikpalan.) 34 Mɛ fo nno mɔ, mɛ
kyu ilaa bololosɛ iko kyu wɔra nta
dɔ ne mɛ kyu sa Yesu; ɔ da kerɛ
mɔ, o kine yɛɛ ɔ maŋ nun.

35 Mɛ da Yesu aŋanbi mada de
oyii mɔ, ne mɛ yɛ mɔ-nyoro so atɔ
kyu. Mɛ kya yɛ atɔ mɔ mɔ, mɛ too
ilaa iko kerɛ. Ibono ɔko gi gyi mɔ,
o kyu. 36 Mɛ yɛ atɔ mɔ ta mɔ, mɛ
san sii mɛ tɛ mɛ kya dii mɔ. 37 Ilaa
ibono so mɛ da mɔ aŋanbi oyii so
gɛnen mɔ i mada mɔ-amu so yɛɛ,
YESU, GYUDA AWURA WURA MƆ
NE.
38 Mɛ da iyu inyɔ iko kee aŋanbi
lɛwu iyii so fɛɛ Yesu-lɛɛ mɔ. Ɔko
bo de Yesu gyisɛ gibaa so ne ɔko,
mɔ, bo de mɔ-benɛ so.

39 Yesu kyɔlɛ oyii mɔ so gɛnen
mɔ, asa abono mɛ kya kyon de
nfono mɔ mɛ kya tugi mɔ inosun,
ne mɛ kya saalɛ mɔ yɛɛ, 40 "Fo
ne yɛɛ fo laa boori Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ de fo' kyu nkɛ nsa
kii yii mɔ mɔ? Kii mɔlɛgɛ fo-
nyoro! Nengyene fo ne n gyɛ
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ gɛsintin
mɔ, kpelegɛ lii lɛwu oyii mɔ so de
a' kerɛ." 41 Gɛnen kee ne Gyuda
awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ
mɔ de nbara aŋmarasɛbo mɔ
de mɔmɔ abelɛnsɛ sɛnsɛ mɔ mɛ
yoole mɔ ne. Mɛ kya tɔgɛ 42 yɛɛ,
"Mɔ ne n mɔlɛgɛ asa. Ɔ maŋ
taalɛ mɔlɛgɛ mɔ-nyoro. Iŋ gyɛ mɔ
ne n gyɛ Isirale awura wura mɔ?
O' kii kpelegɛ oyii baarɛ so de a'
sɔɔ mɔ gyi! 43 Mɔ ne yɛɛ ɔ gyɛ
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ. Mɔ ne
n kya ka gyan' Wurubuaarɛ so.
Imɔso nengyene Wurubuaarɛ kya
laarɛ mɔ-ilaa mɔ, ɔ' mɔlɛgɛ mɔ
kon de a' kerɛ!" 44 Ne iyu ibono
mɛ da mɔmɔ-rɛ Yesu aŋanbi mɔ
kee mɛ saalɛ mɔ gɛnen.

Yesu Gi Lɛɛ Ɔŋɛ

45 I fo owi ken-ken gerɛ-gerɛ
mɔ, i wɔra gibiri sirim gɛnen
gɛsinkpan mɔ pɛwu so kaaborɛ
owi gbaasɛ. 46 Gɛnen owi gbaasɛ
ɔbono dɔ mɔ, Yesu gi kpen ken-
ken tɔgɛ mɔ-gɛdɛ dɔ yɛɛ, "Ilayi,
Ilayi, lama sabakitani?" (Imɔ gɛsɛ
ne n gyɛ yɛɛ, "Me-Wurubuaarɛ,
me-Wurubuaarɛ, i wonɛ ne fo lɛɛ
ansi taa me yɛgɛ gɛnen?") 47 Asa
abono mɛ yelɛ nno mɔ ako mɛ
nu mɔ asɛ ne mɛ tɔgɛ yɛɛ, "Ɔ kya
terɛ Oloobu Ilaagya!" 48 Nfono mɔ,
ɔko gi selɛ kyu taatɔ dufu-dufu
ɔko kyu kpaa nyise wɔra mɔmɔ-
nta bonyansɛ nko dɔ, ne o kyu
de gɛyabii diirɛ kpe Yesu gɛnɔ asɛ
yɛɛ ɔ' kyogyoo. 49 Abono mɛ yelɛ
nno mɔ ako mɛ tɔgɛ sa kaasɛ mɔ
yɛɛ, "Yelɛ de a' kerɛ yɛɛ Ilaagya
laa lii Wurubuaarɛ dɔ baa mɔlɛgɛ
mɔ?"

50 Yesu gi kii kpen ken-ken ne
ɔ lɛɛ ɔŋɛ. 51 Nfono mɔ gikuru
gibono gi tii Wurubuaarɛ tudɔ-
lɛɛ obu belɛ mɔ gi kyan ginyɔ lii
soso baa yii gɛsɛ kyim. Gɛsinkpan
gɛ gyigisi, ne afolɛ a boori-boori.
52 Nkyan nbono gi bo afolɛ dɔ
mɔ gi bugi-bugi ne asa abono
Wurubuaarɛ gi lɔrɔ ɔmɔ yela sa
mɔ-nyoro mɔ sakyɔ mɛ kyingi lii
ibuni dɔ, 53 ne mɛ lii nkyan mɔ
dɔ. Yesu gi kyingi mɔ, imɔ gɛmara
mɔ, gɛnen ibuni ibono mɛ naa baa
loo Gyɛrusalem ɔsowolɛ ɔbono
Wurubuaarɛ gi lɔrɔ yela sa mɔ-
ɔson mɔ, ne mɛ lɛɛ mɔmɔ-nyoro
gɛwi nyiile asa sakyɔ. 54 Asogya
ɔbelɛnsɛ mɔ mɔ-rɛ asogya sɛnsɛ
abono mɛ kya dii Yesu mɔ mɛ wu
gɛsinkpan gigyigisibi mɔ de ilaa
ibono i wɔra-wɔra nfono mɔ, i
tansi dɛ ɔmɔ-gɛnɔ ne i wɔra ɔmɔ

gifuu, ne mɛ tɔgɛ yɛɛ, “Gɛsintin,
ɔnyen baarɛ tansi ɔ gyɛ Wu-
rubuaarɛ mɔ-bi!”
55 Akyii sakyɔ abono mɛ buu
Yesu lii Galeli ba Gyɛrusalem mɛ
kya kpaa mɔ mɔ kee mɛ bo
nno. Mɛ yelɛ gɛta-gɛta wu ilaa
idɛ pɛwu. 56 Gɛnen akyii abono
dɔ ako ne n gyɛ Mariya Ma-
gadalakyii mɔ, de Mariya, Gy-
eemesi de Gyosɛfo mɔmɔ-nyi, de
Sɛbedi mɔ-ka ɔbono ɔ korogɛ Yesu
akasɛbo anyɔ ako mɔ.

Yesu Gipule

57 I baa wɔra gɛdɔɔdɛ mɔ,
aterenbi wura ɔko gi ba. Mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Gyosɛfo. Ɔ gyɛ daa
Arimatiyanyen, ne ɔ sɔɔ Yesu gyi.
58 O kpe Pilato asɛ ne ɔ kpaa
kolɛ mɔ yɛɛ ɔ laa kpaa saga Yesu
gibuni mɔ lii lɛwu oyii mɔ so kyu
kpaa pule. Pilato gi sa mɔ ɔkpa.
59 Imɔso Gyosɛfo gi kpaa saga Yesu
gibuni mɔ. O kyu gikɛlɛlɛ kyabi-
kyabi kyu mili Yesu gibuni mɔ,
60 ne o kyu kpaa pule mɔ Gyosɛfo
gbaa-gbaa gɛkyan pobɔrɔ dɔ. Gɛ
gyɛ daa folɛbɔ ɔbono ɔ wolaa yɛgɛ
mɛ logedi yela sa ibuni gipule
mɔ. Nno ne o pule Yesu, ne ɔ
belen gibui belɛ-belɛ baa tii ɔbɔ
mɔ gɛbunono ne ɔ naa. 61 Ɔ kya
pule Yesu gɛnen mɔ, Mariya Ma-
gadalakyii mɔ de Mariya banban
ɔko mɔ mɛ tɛ nno mɔmɔ-ansi a sa
de gɛkyan mɔ.

*Abelɛnsɛ Mɔ Mɛ Yɛgɛ Asogya
Mɛ Dii Yesu Gɛkyan Mɔ*

62 Gɛkaabono Yesu gi wu' mɔ gɛ
gyɛ gɛkɛ gɛbono Gyuda awura mɛ
kya baala nyoro ma-a gyoo mɔmɔ-
gɛkɛ kyoolasɛ. Imɔ gɛdɛ kɛsɛ
mɔ, Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ de Farasii gikpen mɔ
dɔ asa mɛ kpaa gyan' Pilato asɛ.
63 Mɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, a
kya nyingi yɛɛ nkɛ nbono gɛnen
ɔbonbo mɔ tɛ de ansi mɔ, ɔ tɔgɛ
yɛɛ, ‘Nɛ wu' mɔ, imɔ gɛkɛ sasɛ
mɔ Wurubuaarɛ laa kyingi me lii
ibuni dɔ.’ 64 Imɔso sa fo-asogya
gɛnɔ yɛɛ mɛ' kpaa dii mɔ-gɛkyan
mɔ dandan kaaborɛ nkɛ nsa mɔ
gi' lɔɔ gyan'. Iŋ gyɛ gɛnen mɔ, mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ laa naa kpaa yu-
uri mɔ-gibuni mɔ de mɛ' kyu naa
mɛ kya kɛɛ abon yɛɛ Wurubuaarɛ
gi kyingi mɔ lii ibuni dɔ. Gɛnen
gɛmara-gɛmara abon abono a laa
wɔra nyɛnyɛn don abono mɔmɔ-
ɔbelɛnsɛ mɔ gbaa-gbaa tɛ de ansi
ne ɔ kɛɛ mɔ.” 65 Pilato gi tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, “Yo, nan sa fɛye asogya
gikpen de mɛ' kpaa dii gɛkyan mɔ
sa fɛye. Fɛye, mɔ, fɛ' kpaa wɔra
ilaa kamaasɛ ibono fɛ laa taalɛ mɔ
de ɔko ɔŋ sa ɔ' nyɛ kpaa yii folɛbɔ
mɔ.” 66 Pilato gi tɔgɛ gɛnen mɔ, mɛ
koso lii, ne mɛ kyon kpe gɛkyan
mɔ gɛten. Mɛ kpaa wɔra adawo
ako kyu daasɛ folɛbɔ mɔ. Ne mɛ
san yɛgɛ asogya mɔ mɛ' yelɛ nno
mɛ kya dii.

28

Yesu Gi Kyingi Lii Ibuni Dɔ

1 Gɛkɛ kyoolasɛ mɔ gɛdɛ kɛsɛ
mɔ, i gyɛ Kosida. Imɔ nyɛnyɛngɛ
fu-u mɔ, Mariya Magadalakyii
de Mariya nyɔsɛ mɔ mɛ kpe de
mɛ' kpaa kerɛ Yesu gɛkyan mɔ.
2 Nfono mɔ, gɛsinkpan gɛ gyigisi
ibono i wɔra ɔlon. Wurubuaarɛ
dɔ ɔsɔɔ ɔko gi kpelegɛ lii soso
baa belen gibui belɛ gibono gi
tii folɛbɔ mɔ gɛbunono mɔ yela
nkan, ne ɔ dii ɔ tɛ gimɔ so. 3 Ɔsɔɔ
mɔ kya ŋɛlegi fɛɛ nyangbon gi
wiisɛɛ, ne mɔ-ilaa ibono o suu mɔ
i fuuli parɛ-parɛ fɛɛ okurufɛpuu.
4 Asogya abono mɛ kya dii gɛkyan
mɔ mɛ wu Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ
mɔ mɔ, i tansi wɔra mɔmɔ gifuu,
ne mɛ kya seli faa gyin-gyin. Ne
mɛ lii tɔrɔ gɛsinkpan, mɛ dɛ fɛɛ
mɛ wu' daa.
5 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi
tɔgɛ sa akyii mɔ yɛɛ, “Fɛ mɛŋ sa
fɛ' selɛ gifuu. Iŋ gyɛ Yesu ɔbono
mɛ da mɔ aŋanbi oyii so mɔɔ mɔ
ne fɛ kya laarɛ? 6 Ɔŋ baa ɔ bo

gɛrɛnaa. O kyingi lii ibuni dɔ
fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ wolaa tɔgɛ fɛye
mɔ. Fɛ' baa kerɛ nfono nkana mɔ-
gibuni mɔ gi dɛ mɔ. 7 Fɛ' kii belen
kpaa tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ
o kyingi lii ibuni dɔ. Fɛ' tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ ɔ laa gyangbara mɔmɔ
kpe Galeli. Nno ne mɛ laa kii wu
mɔ. Mɔ-ɔkalan ɔbono ɔ sa me yɛɛ
n' tɔgɛ fɛye mɔ ne." 8 Imɔso akyii
mɔ mɛ nu mɔ, mɛ selɛ belen lii
gɛkyan mɔ gɛten de mɛ' kpaa tɔgɛ
ɔkalan mɔ sa Yesu akasɛbo mɔ.
Mɛ kya kpe mɔ, ɔkon belɛ bɔla
mɔmɔ-asen dɔ, ne i kii koso i bo
mɔmɔ-gifuu.
9 Mɛ baa kerɛ mɔ, Yesu ne!
Mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ gyan', ne ɔ faala
mɔmɔ. Nfono mɔ, mɛ tu sindi mɔ.
Mɛ ŋmii keda mɔ-ayaa dɔ ne mɛ
yen mɔ. 10 Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Fɛ mɛŋ sa fɛ' selɛ gifuu! Fɛ'
kpaa tɔgɛ sa me-akasɛbo, mɔmɔ
abono mɛ dɛ fɛɛ me-tedɛana mɔ,
yɛɛ mɛ' kpe Galeli. Nno ne mɛ laa
wu me."

Asogya Mɔ Mɛ Kpaa Buu Sa Abelɛnsɛ Mɔ Yɛɛ Yesu Gi Kyingi

11 Akyii mɔ mɛ kya kpe mɔ,
asogya abono mɛ kya dii Yesu
gɛkyan mɔ dɔ ako mɛ koso kpe
nten dɔ kpaa buu ilaa ibono i
tu ɔmɔ gɛkyan mɔ gidii mɔ dɔ
mɔ pɛwu sa Gyuda awura asunbi
alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ. 12 Abelɛnsɛ
mɔ mɛ nu gɛnen mɔ, mɔmɔ-rɛ
abelɛnsɛ sɛnsɛ mɔ mɛ kpaa gyan',
ne mɛ da gɛdɛ gɛnɔɔbono mɛ laa
wɔra ne Yesu gikyingi mɔ i maŋ
nyɛ lii gɛwi mɔ. Mɛ da gɛdɛ gɛnen
mɔ, mɛ kyu aterenbi belɛ kyu sa
asogya mɔ yɛɛ, 13 "Fɛ' sɔɔ de fɛ'
naa tɔgɛ sa asa yɛɛ gɛnyɛ fɛ dɛ mɔ,
Yesu akasɛbo mɔ mɛ baa yuuri
mɔ-gibuni mɔ koso. 14 Nengyene
ilaa idɛ i kpaa nu Ɔbelɛnsɛ Pilato
mɔ, aye ne nan buɛɛlɛ mɔ de ɔŋ sa
o' kyu ilaa nyɛnyɛn iko kyu wɔra
fɛye." 15 Gɛsintin mɔ, asogya mɔ
mɛ sɔɔ aterenbi mɔ, ne mɛ san mɛ
naa mɛ kya tɔgɛ gɛnen ilaa ibono
ma-a sa asa. Gɛnen ilaa idɛ i gbigi
mɔmɔ Gyuda awura mɔ dɔ ne mɛ
san mɛ kya tɔgɛ imɔ baa lii de ndɛ.

Yesu Gi Ka Mɔ-Akasɛbo Mɔ Gika Laalaalogɛsɛ

16 Yesu akasɛbo gudu ɔko mɔ mɛ
kpe Galeli mɔ, mɛ kyon kpe gibii
gibono so Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ mɛ' kpaa gyan' mɔ. 17 Mɛ wu
Yesu mɔ, mɛ ŋmii mɔ ne mɛ yen
mɔ. Mɔmɔ ako berɛ, i wɔra mɔmɔ
fɛɛ i mɛŋ gyɛ Yesu gbaa-gbaa ne.
18 Yesu gi tu sindi mɔmɔ, ne ɔ tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, "Me-sɛ Wurubuaarɛ
gi kyu soso de gɛsinkpan so ɔlon
kamaasɛ kyu wɔra me-abaa dɔ.
19 Imɔso fɛ' kpaa yɛgɛ gɛsinkpan
so asa kpɛi-kpɛi pɛwu mɛ' bin-
giri me-akasɛbo de fɛ' kyu aye-
sɛ Wurubuaarɛ ginyen, de me,
mɔ-bi mɔ ginyen, de mɔ-Oduduu
mɔ ginyen kyu gyere gɛnen asa
abono Wurubuaarɛ sagyere, 20 de
fɛ' nyiile mɔmɔ yɛɛ mɛ' wɔra ilaa
kamaasɛ ibono nɛ ka sa fɛye yɛɛ
fɛ' wɔra mɔ. N bo fɛye asɛ aberɛ
kamaasɛ dɔ kpaa lii owi ɔbono
gɛsinkpan so gɛkyena gɛ laa yela
ɔkara mɔ."

Maako
Ɔkalan Konkonsɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Kyu Lii Yesu So Mɔ

Gyɔn Gi Tɔgɛ Asa Yɛɛ Mɛ' Lɔrɔ Mɔmɔ-Gɛkyena Dɔ Gyoo Yesu

1 Ɔkalan konkonsɛ kyu lii
Yesu Kirisito, Wurubuaarɛ mɔ-
bi mɔ so giyiigɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ,
2-3 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa mɔ-bi
mɔ yɛɛ ɔ laa yɛgɛ mɔ de ɔ' ba
gɛsinkpan so. O kii tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ,
"Pɛi ne fo laa kpe mɔ,
nan sun ɔko de ɔ' gyangbara
kpaa tɔgɛ sa asa yɛɛ
mɛ' lɔrɔ mɔmɔ-gɛkyena dɔ
gyoo fo.
Nengyene o kpe mɔ, asa mɛ laa nu
mɔ-gigyɛbi' gipen dɔ,
ɔ laa kpen ɔ kya tɔgɛ yɛɛ,
'Fɛ' lɔrɔ fɛye-gɛkyena dɔ gyoo
Wurubuaarɛ
de ɔ' nyɛ naa de ɔkpa ntintin
ba fɛye asɛ.' "

Ilaa ibono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
sa mɔ-bi mɔ gɛnen mɔ, ɔ yɛgɛ
mɔ-ikalan ɔtɔgɛbo Isaya gi wolaa
wu imɔ ne mɛ ŋmarasɛ imɔ yela
ɔwolɛ dɔ, 4 ne gɛnen ilaa ibono
i ba gɛsintin. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ
Wurubuaarɛ gi sun ɔnyen ɔko
mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Gyɔn yɛɛ
ɔ' gyangbara mɔ-bi mɔ. Gyɔn
gi kpe gipen dɔ ɔ kya gyere asa
Wurubuaarɛ sagyere. Ɔ kya tɔgɛ ɔ
sa asa yɛɛ, "Fɛ' nu fɛye-nyoro gɛsɛ
de fɛ' kyɛɛgɛ lii fɛye-ilaa nyɛnyɛn
giwɔra dɔ. Fɛ wɔra gɛnen mɔ, nan
gyere fɛye Wurubuaarɛ sagyere
de i' nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ gi
kyu fɛye-ilaa nyɛnyɛn kyɛɛ fɛye."
5 Gɛsintin mɔ asa sakyɔ mɛ kya lii
ma-a lii Gyudiya gɛsinkpan so de
Gyɛrusalem ɔsowolɛ so mɛ kya ba
Gyɔn asɛ gipen mɔ dɔ. Mɛ kya kpe
mɛ kya tɔgɛ mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn
ibono mɛ wɔra mɔ, ne Gyɔn kya
gyere mɔmɔ Wurubuaarɛ sagyere
Gyɔɔdan ɔbon dɔ.
6 Gyɔn gɛgbɛ suusɛ mɔ, mɛ kyu
daa gɛkpatitii ifuu kyu luo gɛmɔ,
ne o kyu gɛbuɛ ɔwolɛ wɔra liide.
Mɔ-ilaa gyisɛ ne n gyɛ nkpenfuree
nko oyuduu de ŋmasan.
7 Gyɔn ilaa tɔgɛsɛ dɔ mɔ, ɔ kya
tɔgɛ ɔ kya sa asa yɛɛ, "Me-gɛmara
mɔ, ɔko laa ba. Ɔ don me ilaa
kamaasɛ dɔ. Fɛɛ n' ba gɛsɛ de
n' kyu mɔ-ayaawolɛ tolɛ mɔ-ayaa
dɔ sa mɔ gbaa mɔ, meŋ fo. 8 Me,
n dɛ daa nkyu n kya gyere fɛye
Wurubuaarɛ sagyere. Mɔ, ɔbono
ɔ don me mɔ berɛ, Wurubuaarɛ
Oduduu ne ɔ laa kyu gyere fɛye."

Gyɔn Gi Gyere Yesu Wurubuaarɛ Sagyere

9 Gɛnen nkɛ nbono Gyɔn kya
gyere asa Wurubuaarɛ sagyere
mɔ ne Yesu gi lii Nasarɛtɛ ɔsowolɛ
Galeli gɛsinkpan so ba Gyɔn asɛ.
Ne Gyɔn gi gyere mɔ Wurubuaarɛ
sagyere Gyɔɔdan ɔbon dɔ. 10 Yesu
gi kpɛ lii nkyu mɔ dɔ dii gyan gi-
gengen so mɔ, o wu Wurubuaarɛ
dɔ i kya bugi, ne Wurubuaarɛ
Oduduu gi kpelegɛ lii nno fɛɛ
bonbuɛ baa gyan mɔ so. 11 Ne
Wurubuaarɛ gi tɔngɛ lii soso yɛɛ,
"Fo gyɛ me-bi. Fo-ilaa i bo me-
gisen dɔ. Fo kya gyi me-ginsi."

Ilaa Nyɛnyɛn Pɛwu Gɛmu Mɔ Gi Soo Yesu Idoo

12 Ayaa abono so mɔ Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ gi yɛgɛ Yesu
gi kpe gipen mɔ dɔ. 13 Ɔ kyena
gipen mɔ dɔ nkɛ ikue-inyɔ. Ɔ bo
nno mɔ, ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu
mɔ gi baa soo mɔ idoo kerɛ yɛɛ ɔ
laa nyɛ mɔ de o' nu mɔ asɛ? Ɔ mɛŋ
kii nyɛ mɔ. Aberɛ abono mɔ, ɔko
mɛŋ bo Yesu asɛ nno, ifɛ dɔ nbuɛ
wolɛ. Ne Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɛ
kpaa kerɛ mɔ so.

Yesu Gi Lɛɛ Mɔ-Akasɛbo Gyangbarasɛ

14 I baa fo aberɛ ako dɔ mɔ,
mɛ keda Gyɔn tii de obu. Imɔ
gɛmara mɔ Yesu gi baa kpe Galeli
gɛsinkpan so ɔ naa ɔ kya tɔgɛ
Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ
ɔ sa asa. 15 Mɔ-ilaa tɔgɛsɛ mɔ dɔ
mɔ, ɔ kya tɔgɛ yɛɛ, “Nkɛ nbono
Wurubuaarɛ gi yela mɔ gi fo. Idɛ
kon ne Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi a laa ba asa dɔ ne.
Imɔso fɛ' nu fɛye-nyoro gɛsɛ de
fɛ' kyɛɛgɛ de fɛ' sɔɔ Wurubuaarɛ
ɔkalan konkonsɛ mɔ gyi.”

16 Yesu naa Galeli ɔbon gigen-
gen mɔ so, ɔ baa kerɛ mɔ, iken
alɛɛbo ako ne, Simon mɔ-rɛ mɔ-
tedɛ Andiru. Mɛ kya too asɛwu.
17 O wu mɔmɔ gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ
mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' baa wɔra me-
akasɛbo. Nɛ wu yɛɛ nkana fɛ gyɛ
iken alɛɛbo. Nperɛ nan yɛgɛ de fɛ'
san laarɛ daa asa de mɛ' nyɛ Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkyena.” 18 Ayaa
abono so mɔ, mɛ taa mɔmɔ-asɛwu
mɔ yɛgɛ, ne mɛ naa buu mɔ.

19 Ɔ naa kpe ansi dɔ ŋmaraa
mɔ, o wu Gyeemesi mɔ-rɛ mɔ-
tedɛ Gyɔn, Sɛbedi mɔ-biana, mɛ
tɛ gikolii dɔ, mɛ kya lɔrɔ mɔmɔ-
asɛwu. 20 Nfono mɔ, Yesu gi tɔgɛ
mɔmɔ kee yɛɛ mɛ' baa buu mɔ de
mɛ' wɔra mɔ-akasɛbo. Ne gɛsintin
mɔ, mɛ taa mɔmɔ-sɛ Sɛbedi de
mɔ-gɛsun awɔrabo yɛgɛ, ne mɛ
naa buu Yesu.

Yesu Gi Kosorɛ Ilaa Nyɛnyɛn Oduduu Lii Ɔnyen Ɔko So

21 Yesu mɔ-rɛ mɔmɔ mɛ naa
kpaa loo Kapɛɛniyon. Mɛ bo
nno mɔ, mɔmɔ-gɛkɛ kyoolasɛ gɛ
fo. Asa mɛ kpaa gyan mɔmɔ-
gikyangbon dɔ, ne Yesu gi nyi-
ile mɔmɔ Wurubuaarɛ ilaa nno.
22 Yesu ilaa nyiilesɛ mɔ i kya dɛ
mɔmɔ-gɛnɔ. I lii fɛɛ mɛ nu mɔ-
anyiilebi mɔ, mɛ wolaa wu yɛɛ
Wurubuaarɛ ne n sa mɔ mɔ-ilaa
nyiilesɛ pɛi ne ɔ kya nyiile gɛnen.
I mɛŋ gyɛ gɛnen ne mɔmɔ-nbara
aŋmarasɛbo mɔ mɛ kya nyiile ilaa
ne.

23 Ɔnyen ɔko bo mɔmɔ-
gikyangbon mɔ dɔ, ilaa nyɛnyɛn
oduduu i tɛ mɔ so. Ɔnyen mɔ
gi kpɛ wu Yesu mɔ, ilaa nyɛnyɛn
oduduu ibono i tɛ mɔ so mɔ
i tɔgɛ ken-ken taasɛ Yesu yɛɛ,
24 “Yesu, Nasarɛtɛnyen, menɛ ne
fo kya laarɛ aye asɛ? Fo ba de
fo' baa nyida aye ilaa nyɛnyɛn
oduduu kpɛi-kpɛi mɔ abɛɛ?” Ne
ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i kii tɔgɛ
sa Yesu yɛɛ, “N nyi isa ɔbono fo
Yesu fo gyɛ. Fo ne n gyɛ gisen
fufuli wura ɔbono fo-nkon ne n lii
Wurubuaarɛ asɛ mɔ.”

25 Nfono mɔ Yesu gi tɔgɛ ilaa
nyɛnyɛn oduduu mɔ yɛɛ, “Bun fo-
gɛnɔ so de fo' koso lii ɔnyen baarɛ
so, n kerɛ fo faa.” 26 Gɛsintin mɔ,
ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i saawo
ken-ken kuu ɔnyen mɔ da gɛsɛ,
i kya gbebi mɔ, pɛi ne i koso
lii ɔnyen mɔ so. 27 Gɛnen ilaa
idɛ i wɔra asa abono mɛ bo nno
mɔ pɛwu giyan. Mɛ san ma-a
taasɛ abara yɛɛ, “Menɛ ilaa ne
idɛ? Ilaa pobɔrɔ iko mɔ ne? Yesu
gɛnɔ dɔ agyɛbi a bo gya! Ilaa
nyɛnyɛn oduduu gbaa i kya nu mɔ
asɛ!” 28 Nfono mɔ, ilaa ibono Yesu
kya wɔra mɔ i nu gyan' de Galeli
gɛsinkpan gɛbono so pɛwu.

Yesu Gi Kyɛ Alɔbo Sakyɔ

29 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kpɛ lii gikyangbon mɔ dɔ
mɔ, Simon mɔ-rɛ Andiru mɛ kyu
Yesu kpe mɔmɔ-gɛwi. Gyeemesi
mɔ-rɛ Gyɔn kee mɛ buu mɔmɔ
kpe. 30 Simon mɔ-saa kyiisɛ kya lɔ
ɔkyagyii, ɔ dɛ gifengen so. Imɔso
Yesu gi loo mɔmɔ-gikpaara so mɔ,
mɛ buu sa mɔ yɛɛ ɔkyii mɔ kya
lɔ. 31 Yesu gi loo ɔkyii mɔ asɛ,
ne ɔ keda mɔ-gibaa dɔ kosorɛ mɔ
kyena. Nfono mɔ ɔkyii mɔ nyoro
mɔ gi taa mɔ yɛgɛ, ne ɔ koso kii
taalɛ keda mɔmɔ-gisafo.

32 Gɛnen gɛkɛ gɛbono gɛdɔɔdɛ
owi gi tɔrɔ mɔ, asa mɛ kyu
alɔbo bara Yesu yɛɛ ɔ' kyɛ mɔmɔ.
Ne ako, mɔ, mɛ kyu abono ilaa

nyɛnyɛn oduduu i tɛ i tɛ mɔmɔ so
mɔ ba yɛɛ Yesu ɔ' kosorɛ imɔ lii
asa mɔ so. 33 Ɔsowolɛ ɔbono so
asa pɛwu mɛ ba Yesu asɛ nfono.
Mɛ yelɛ gikpaara mɔ so sindi obu
mɔ gibunono. 34 Ne Yesu gi kyɛ
asa alɔbi kpɛi-kpɛi gikyɔ ne ɔ
kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-
kpɛi lii asa so kee gikyɔ. Ilaa
nyɛnyɛn oduduu mɔ i nyi Yesu,
imɔso Yesu mɛŋ sa imɔ ɔkpa de
i' nyɛ tɔngɛ.

Yesu Gi Tɔgɛ Wurubuaarɛ Ɔkalan Konkonsɛ Mɔ Galeli

35 I kya laarɛ i' fo gibaadiikɛ
mɔ, Yesu gi koso lii kpe nfono
ɔko mɛŋ bo mɔ ne ɔ kpaa dalaa
sa Wurubuaarɛ. 36 Simon mɔ-rɛ
mɔ-nanboana mɛ naa ma-a laarɛ
Yesu. 37 Mɛ wu mɔ mɔ, mɛ tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, "Ɔkamaasɛ kya laarɛ
fo-gɛten." 38 Yesu gi kisee tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, "A' kpe gɛten banban
isowolɛ ibono i sindi gɛrɛ mɔ de
n' nyɛ tɔgɛ Wurubuaarɛ ilaa sa
imɔ so awura kee. Imɔso ne nɛ
ba." 39 Gɛsintin ɔ naa gyan de
Galeli isowolɛ mɔ so. Ɔ naa mɔ, ɔ
kya tɔgɛ Wurubuaarɛ ilaa mɔmɔ-
akyangbon dɔ ne ɔ kya kosorɛ ilaa
nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi lii asa
so.

Yesu Gi Kyɛ Okononbu Ɔko

40 Okononbu ɔko gi ba Yesu asɛ
baa ŋmii mɔ-ayaa dɔ ne ɔ tɔgɛ mɔ
yɛɛ, "Nengyene i gyɛ fo-gɛlaarɛ dɔ
mɔ, fo laa taalɛ kyɛ me." 41 Ɔ tɔgɛ
gɛnen mɔ, mɔ-ilaa i wɔra Yesu
ayen. Imɔso Yesu gi tengɛ mɔ-
gibaa kpaa yii mɔ, ne ɔ tɔgɛ yɛɛ,
"I gyɛ me-gɛlaarɛ. Fo-gilɔ mɔ gi'
ta." 42 Gɛsintin mɔ, ayaa abono so
mɔ, gilɔ mɔ gi ta. 43 Yesu gi kyɛ
ɔnyen mɔ mɔ, ɔ tɔgɛ mɔ yɛɛ, "Naa
fo kya kpe." Ne o kii ka mɔ yɛɛ,
44 "Gɛŋ sa fo' tɔgɛ sa ɔko-rɛ ɔko
yɛɛ me ne n kyɛ fo. Naa kpaa
wɔra nbara ilaa ibono Mosisi gi
yela sa okononbu kamaasɛ ɔbono
mɔ-gilɔ gi ta mɔ. Imɔ ne n gyɛ
yɛɛ fo laa kperɛ fo-nyoro kpaa
nyiile Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo
de ɔ' kerɛ fo-nyoro pɛwu gyan'. Ɔ
laa wu yɛɛ fo-gilɔ mɔ gi ta de fo'
kyu fo-afaala sa mɔ de o' kyu lɛɛ
asunbi sa Wurubuaarɛ sa fo. Imɔ
ne nan yɛgɛ asa mɛ' bii yɛɛ fo-
alɔtɔ mɔ a ta."

45 Ɔnyen mɔ gi kyon mɔ, ɔ san
ɔ naa ɔ kya da imɔ so gikpengboo
ɔ sa asa. Gɛten kamaasɛ nfono ɔ
kpɛ nyɛ ne ɔ loo mɔ, ɔ kya tɔgɛ
imɔ so ilaa daa. Imɔso i yɛgɛ
Yesu mɛŋ baa nyɛ loo isowolɛ so
tentegelen. I lii fɛɛ asa mɛ kya
ŋmaa mɔ gikyɔ. Ɔ san ɔ tɛ daa ifɛ
dɔ. Imɔ gɛnen gbaa mɔ, asa mɛ
kya lii gɛten kamaasɛ ba mɔ asɛ
ifɛ mɔ dɔ nno.

2

Yesu Gi Kyɛ Ɔtɛgɛsɛ

1 Imɔ nkɛ kalɛsɛ gɛmara mɔ,
Yesu gi kii ba Kapɛɛniyon ɔsowolɛ
so. Ne i nu gyan de ɔsowolɛ
mɔ yɛɛ Yesu gi kii ba; ɔ bo mɔ-
gɛten dɔ. 2 Imɔso asa mɛ baa
gyan mɔ asɛ faa fiye-e. Mɛ gɛnda,
ibono isa mɛŋ baa nyɛ ɔkpa tu
ba gɛbunono asɛ. Ɔ kya tɔgɛ Wu-
rubuaarɛ agyɛbi ɔ kya sa mɔmɔ.
3 Mɛ bo nno gɛnen mɔ, asa ako
mɛ kpaa kyu ɔtɛgɛsɛ ɔko ba mɔ
asɛ. Anyen anan ne n sola mɔ
ba. 4 Asa mɛ nyaakyɔ nno so mɔ,
abono mɛ sola ɔlɔbo mɔ ba mɔ
mɛŋ nyɛ ɔkpa kyu mɔ loo Yesu asɛ
obu mɔ dɔ de gɛbunono so. Imɔso
mɛ dii obu mɔ soso maragɛ mɔ de
nfono so Yesu yelɛ mɔ ŋmaraa, ne
mɛ kpelegɛrɛ ɔlɔbo mɔ mɔ-rɛ mɔ-
gifengen loo de ɔmaragɛten mɔ
kyu mɔ yela Yesu asɛ. 5 Yesu gi
wu yɛɛ asa adɛ mɛ sɔɔ mɔ gyi yɛɛ
Wurubuaarɛ ɔlon bo mɔ dɔ mɔ, ɔ
tɔgɛ sa ɔtɛgɛsɛ mɔ yɛɛ, "Me-bi, nɛ
kyu fo-ilaa nyɛnyɛn ibono fo wɔra
Wurubuaarɛ mɔ kyu kyɛɛ fo."

6 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, Gyuda
awura nbara aŋmarasɛbo ako mɛ
tɛ nno. Mɛ kya taasɛ mɔmɔ-
asen dɔ yɛɛ, 7 "Ɔkpa ɔmɔ so ne

ɔnyen baarɛ kya tɔgɛ gɛnen? Ɔ
kya tɔngɛ fɛɛ mɔ ne n gyɛ Wu-
rubuaarɛ. Ne iŋ gyɛ Wurubuaarɛ
wolɛ mɔ, fo anɛ ne nan taalɛ kyu
ɔko ilaa nyɛnyɛn ibono ɔ wɔra
Wurubuaarɛ mɔ kyu kyɛɛ mɔ?”
8 Ayaa abono so mɔ, Yesu gi bii
mɔmɔ-nwɔnsa nbono mɛ kya sa
mɔ, ne ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Menɛ
n wɔra so ne fɛ kya sa gɛnen
nwɔnsa ndɛ? 9 Nan tɔgɛ ilaa inyɔ
sa ɔtɛgɛsɛ baarɛ. Giko ne n gyɛ
yɛɛ,
‘Nɛ kyu fo-ilaa nyɛnyɛn ibono fo
wɔra Wurubuaarɛ mɔ kyɛɛ
fo.’
Ginyɔsɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ,
‘Koso, puru fo-gifengen de fo' naa.’
Imɔ inyɔ idɛ dɔ mɔ, imɔmɔ ne fɛ
laa wu de fɛye-ansi? 10 N kya laarɛ
de fɛ' nyɛ bii yɛɛ me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, n bo ɔkpa
gɛsinkpan so de n' kyu asa ilaa
nyɛnyɛn ibono mɛ kya wɔra Wu-
rubuaarɛ mɔ kyɛɛ mɔmɔ.”

Gɛnen so mɔ, o kisee tɔgɛ sa
ɔtɛgɛsɛ mɔ yɛɛ, 11 “N' tɔgɛ sa fo
yɛɛ koso, puru fo-gifengen de fo'
naa kpe gɛwi.” 12 Gɛsintin, ayaa
abono so mɔ, ɔnyen mɔ gi koso
ne o puru mɔ-gifengen, ne ɔ naa
lii asa mɔ dɔ. Ɔkamaasɛ ɔbono ɔ
bo nfono mɔ gi wu mɔ mɔ, i wɔra
mɔ giyan. Mɛ san mɛ kya yen
Wurubuaarɛ, mɛ kya tɔgɛ yɛɛ mɛ
mɛŋ ti wu imɔ idɛ ɔnan gɛkaako
kerɛ.

Yesu Gi Terɛ Lɛfi Yɛɛ Ɔ' Baa Wɔra Mɔ-Ɔkasɛbo

13 Yesu gi kii naa kpe ɔbon mɔ
gigengen. Sakpii belɛ ɔko gi ba
mɔ asɛ nno, ne o nyiile mɔmɔ ilaa.
14 Yesu gi nyiile mɔmɔ ilaa ta mɔ,
ɔ naa ɔ kya kyon mɔ, o wu Lɛfi,
Alefayo mɔ-bi, tɛ lɛnpoo ɔsɔɔten,
ɔ kya sɔɔ lɛnpoo, ne Yesu gi tɔgɛ
mɔ yɛɛ, “Baa buu me de fo' wɔra
me-ɔkasɛbo.” Ne Lɛfi gi koso baa
buu mɔ.

15 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu tɛ Lɛfi
gɛten dɔ ɔ kya gyi mɔ, lɛnpoo
asɔɔbo abono Gyuda awura asɛ
mɔ mɛ gyɛ asa nyɛnyɛn mɔ de
ilaa nyɛnyɛn awɔrabo sɛnsɛ sakyɔ
mɛ baa tu mɔmɔ, ne mɔmɔ-rɛ
mɔmɔ mɛ wɔra abaa gyi dabɔlɛ.
Lɛnpoo asɔɔbo de ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo abono mɛ buu Yesu mɔ
mɛ nyaakyɔ. 16 Gyuda awura
nbara aŋmarasɛbo abono mɛ gyɛ
Farasii gikpen mɔ dɔ awura mɔ
mɛ wu yɛɛ lɛnpoo asɔɔbo de ilaa
nyɛnyɛn awɔrabo mɔmɔ-rɛ Yesu
mɛ kya gyi mɔ, mɛ taasɛ Yesu
akasɛbo mɔ yɛɛ, “Menɛ n wɔra so
ne fɛye-ɔbelɛnsɛ kya wɔra abaa
gyi de gɛnen asa adɛ?”

17 Yesu gi nu gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛɛ gɛnɔɔbono
ɔlɔbo tiri ɔkyɛbo mɔ, gɛnen kee ne
ilaa nyɛnyɛn awɔrabo mɛ tiri me,
Yesu, ne. I mɛŋ gyɛ abono mɛ bo
alanfiya mɔ ne n tiri ɔkyɛbo. Fɛ'
bii yɛɛ ilaa nyɛnyɛn awɔrabo ne
nɛ ba de n' baa tɔgɛ yɛɛ mɛ' wɔra
me-akasɛbo. I mɛŋ gyɛ abono
mɛ nyi yɛɛ mɛ ti mɛ gyɛ gɛsintin
awura mɔ so ne nɛ ba.”

Asa Ako Mɛ Taasɛ Yesu Ilaa Kyu Lii Nnɔ Ŋminde So

18 Owi ɔko dɔ mɔ, i ba yɛɛ Gyɔn
akasɛbo de Farasii awura akasɛbo
mɛ kya ŋminde nnɔ. Nfono ne
asa ako mɛ baa taasɛ Yesu yɛɛ,
“Gyɔn akasɛbo mɛ kya ŋminde
nnɔ. Farasii awura akasɛbo kee
mɛ kya ŋminde nnɔ. Ne menɛ n
wɔra ne fo-lɛɛ akasɛbo mɔ berɛ,
mɛŋ kya ŋminde nnɔ daa?”

19 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ da mɔmɔ
gikpalɛ yɛɛ, “I mɛŋ gyɛ aberɛ adɛ
ne mɛ laa wɔra gɛnen. I dɛ daa
fɛɛ gɛnɔɔbono aye Gyuda awura
a kya kpii ɔkyii mɔ. A' kyu yɛɛ
me ne n gyɛ ɔkyiifɔ mɔ-kuli. Owi
ɔbono me-kyɛmenɛana mɛ ba me
asɛ a san a kya gyi ɔkon mɔ, i
kaaborɛ mɛ' ŋminde nnɔ? I maŋ
sa gɛnen. 20 I laa baa fo owi ɔko
mɔ, i laa puru ɔkyiifɔ mɔ-kuli mɔ
lii mɔ-kyɛmenɛana asɛ. Lii gɛnen

owi ɔbono kyu kyon mɔ, i laa sa de mɛ ŋminde nnɔ kon.”

Yesu Gi Nyiile Asa Yɛɛ Ɔ Bara Akyenabi Pobɔrɔ

21 Yesu gi kii da mɔmɔ gikpalɛ kyu nyiile yɛɛ ɔ bara akyenabi pobɔrɔ. Ɔ da gikpalɛ mɔ yɛɛ, “Nengyene gikuru dedaa gi tɛɛ mɔ, mɛŋ kya kyu gikuru pobɔrɔ gipanan kyu baa tii ɔtɛɛten mɔ. Fɛ wɔra gɛnen mɔ, gikuru pobɔrɔ mɔ gɛten i laa kyigi lɛɛ de i' wɔra ɔbɔ belɛ nyɛ ibono i wolaa tɛɛ mɔ.”

22 A' kii laa ansi kerɛ gɛnɔɔbono mɛ kya kyu nta kyu wɔra nbuɛ iwolɛ dɔ mɔ de a' kerɛ. Ɔko maŋ kyule kyu nta pobɔrɔ kyu wɔra nta ɔwɔraten iwolɛ dedaa dɔ. Ɔbono ɔ wɔra gɛnen mɔ, gyɛrɛbi ne ɔ kya laarɛ. Nta mɔ gi laa paadɛ nta ɔwɔraten iwolɛ mɔ de nta mɔ gi' duuli fuɛ de iwolɛ mɔ, mɔ, kee i' nyida. Mɛ kya kyu nta pobɔrɔ kyu wɔra daa nta ɔwɔraten iwolɛ pobɔrɔ dɔ.

Yesu Bo Ɔlon Gɛkɛ Kyoolasɛ So

23 Gɛkɛ kyoolasɛ gɛko mɔ, Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ mɛ naa mɛ kya kpe mɔmɔ-nten kpesɛ, ne mɛ baa loo awayu ndɔɔ nko dɔ. Mɛ naa awayu mɔ dɔ mɛ kya kpe mɔ, Yesu akasɛbo mɔ mɛ yii gɛsɛ mɛ kya kyadɛ awayu mɔ, mɛ kya fɔlɔgɛ mɛ kya wɛ. 24 Farasii gikpen mɔ dɔ awura ako mɛ wu mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ taasɛ Yesu yɛɛ, “Kerɛ, fo-akasɛbo mɔ mɛ kya kyadɛ awayu adɛ faa, fo mɛŋ nyi yɛɛ gɛsun ne mɛ kya wɔra aye-gɛkɛ kyoolasɛ mɔ dɔ faa? Aye-nbara giŋ kya sa ɔkpa gɛnen.”

25-26 Ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa ɔmɔ yɛɛ, “Fɛye yɛɛ iŋ dɛ ɔkpa gɛnen faa mɔ, imɔso fɛŋ ti kalɛ Wura Deefidi mɔ-rɛ mɔ-nanboana ilaa Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ kerɛ? Mɛ ŋmarasɛ nno yɛɛ owi ɔko dɔ mɔ Abiyata gi wɔra Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo gɛmu. Abiyata gɛkyena dɔ mɔ, gɛkɛ gɛko dɔ mɔ, Wura Deefidi mɔ-rɛ mɔ-nanboana mɛ kya wu gɛnsipɛɛrɛ ne akon a dɛ ɔmɔ. Imɔso ɔ loo Wurubuaarɛ ɔson panpan mɔ dɔ kpaa puru bodobodo ɔbono asa mɛ kya kyu bara Wurubuaarɛ mɔ. Naafo aye-nbara mɔ giŋ kya sa ɔkpa fɛɛ fo nyamesɛ giyan fo' nyɛ gyi gɛnen bodobodo ɔbono, gɛnen mɔ, Gyuda awura asunbi alɛɛbo wolɛ. Wura Deefidi, mɔ, gi gyi bodobodo mɔ iko ne o kyu iko kee sa mɔ-nanboana mɔ.”

27 Imɔso Yesu gi lɛɛ gɛsɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' nu yɛɛ Wurubuaarɛ gi yela gɛkɛ kyoolasɛ sa daa anyamesɛ. Ɔ mɛŋ lɛɛ anyamesɛ mɔ sa gɛkɛ kyoolasɛ. 28 Imɔso me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, n bo ɔlon dabɔlɛ gɛkɛ kyoolasɛ mɔ so.”

3

Yesu Gi Kyɛ Gibaa Wusɛ Wura Gɛkɛ Kyoolasɛ

1 Gɛkɛ kyoolasɛ gɛko kee mɔ Yesu gi kii kpaa loo Gyuda awura gikyangbon giko dɔ. Ɔnyen ɔko bo nno, mɔ-gibaa giko gi wu'. 2 Yesu gi loo nno mɔ, asa ako mɛ kya dii mɔ de mɛ' kerɛ yɛɛ ɔ laa kyɛ gibaa wusɛ wura mɔ abɛɛ? Nengyene ɔ nyɛ kyɛ mɔ gɛnen gɛkɛ kyoolasɛ gɛbono dɔ mɔ de mɛ' nyɛ kyu mɔ wɔra nbɛlɛ dɔ yɛɛ ɔ wɔra gɛsun gɛkɛ kyoolasɛ.

3 Nfono mɔ Yesu gi tɔgɛ sa ɔnyen mɔ yɛɛ, “Koso baa yelɛ asa ansi dɔ gɛrɛ.” Ne ɔnyen mɔ gi naa kpaa yelɛ ansi dɔ. 4 Nfono ne Yesu gi taasɛ asa mɔ yɛɛ, “Nnɛ ne Wurubuaarɛ nbara gi kya nyiile yɛɛ a' wɔra aye-gɛkɛ kyoolasɛ dɔ? A' wɔra ilaa dɛnsɛ abɛɛ a' wɔra ilaa nyɛnyɛn? A' sɔɔ abara nkpa abɛɛ a' mɔɔ abara?”

Yesu gi taasɛ mɔmɔ gɛnen mɔ, asa mɔ mɛŋ tɔgɛ sɛi. 5 Ɔ kerɛ mɔmɔ dɔ pɛwu gyan. Mɔmɔ-gisoɔlon so mɔ, i yɛgɛ o kyu ginyadon mɔmɔ so, ne mɔmɔ-ilaa

i kii kisee wɔra mɔ ayen. Ɔ tɔgɛ
sa ɔnyen gibaa wusɛ wura mɔ
yɛɛ, “Tengɛ fo-gibaa mɔ.” Gɛsintin
mɔ ɔ tengɛ gimɔ, ne gibaa mɔ gi
kii kyingi. 6 Nfono mɔ, Farasii
awura mɔ mɛ lii kpaa wu Wura
Hɛrodɛ adɛ, ne mɛ yii gɛsɛ mɛ kya
ŋminde gɛnɔɔbono mɛ laa nyɛ
Yesu mɔɔ mɔ.

Sakpii Belɛ Buu Yesu

7-8 Imɔso Yesu mɔ-rɛ mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ lii kyon Galeli
ɔbon belɛ mɔ gigengen so. Asa
mɛ nu Yesu ilaa wɔrasɛ so, imɔso
sakpii belɛ gi lii Galeli buu mɔ.
Ne ako kee mɛ lii Gyudiya de
Gyɛrusalem de Idumiya nsinkpan
so. Ako, mɔ, mɛ lii Gyɔɔdan
gɛmara nno so de Taya de Sidon
isɔwolɛ so ba mɔ asɛ.
9 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ
yɛɛ sakpii mɔ gi don abaa. Imɔso
mɛ' kyu gikolii ba. Nengyene asa
mɛ laa gɛnda de mɔ gikyɔ mɔ de
ɔ' dii loo gikolii mɔ dɔ. 10 Mɔ-asa
gikyɛ so mɔ, ɔlɔbo kamaasɛ kya
laarɛ de ɔ' kpaa yii mɔ de mɔ-alɔtɔ
a' nyɛ ta. 11 Nengyene asa abono
ilaa nyɛnyɛn oduduu i tɛ mɔmɔ so
mɔ mɛ wu Yesu mɔ, ilaa nyɛnyɛn
oduduu mɔ i kya yɛgɛ asa mɔ
mɛ kya kpelegɛ ŋmii mɔ-ayaa dɔ
de ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i'
saawo tɔgɛ yɛɛ, “Yesu, fo ne n gyɛ
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ.” 12 Yesu
kya da ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ tii
yɛɛ i mɛŋ' sa i' lɛɛ mɔ-gɛwi nyiile
asa.

Yesu Gi Lɛɛ Mɔ-Isɔɔ Gudu Anyɔ

13 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu gi dii
kpe gibii giko so, ne ɔ terɛ asa
abono ɔ kya laarɛ mɔ yɛɛ mɛ' ba
mɔ asɛ. Gɛsintin mɔ, mɛ kpe,
14 ne ɔ lɛɛ mɔmɔ dɔ asa gudu anyɔ
abono mɛ laa kyena mɔ asɛ de
ɔ' kyena ɔ kya sun mɔmɔ de mɛ'
kpaa tɔgɛ Wurubuaarɛ ilaa sa asa.
15 Ɔ sa mɔmɔ ɔlon de mɛ' taalɛ
gya ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-
kpɛi koso asa so.
16 Gɛnen asa gudu anyɔ abono
ɔ lɛɛ mɔ ɔko ne n gyɛ Simon.
Yesu gi yela mɔ-ginyen giko yɛɛ
Piita. 17 Ako ne n gyɛ Gyeemesi
de mɔ-tedɛ Gyɔn Sɛbedi mɔ-biana,
abono Yesu gi yela mɔmɔ ayenbi
yɛɛ Buwaneegyisi. (Buwaneegyisi
gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ “abono mɛ dɛ
fɛɛ nyangbon gigbere mɔ.”) 18 Mɛ
kya terɛ ako kee yɛɛ Andiru de
Filipo de Batolomiyu de Matiyu
de Tomaasɛ de Gyeemesi ɔko kee;
Alefayo mɔ-bi, de Taadiyusɛ, 19 de
Simon ɔko kee, ɔbono ɔŋ kya
kyule mɔ-ɔsowolɛ so mɔ de Gyu-
dasɛ Isikaayɔtɛ, ɔbono gɛmara
gɛmara ɔ fɛ Yesu sa mɔ-akyobo
mɔ.

Yesu Gi Gyi Ilaa Nyɛnyɛn Pɛwu Gɛmu So

Yesu ɔ baa lii gibii mɔ so kpe
gɛwi mɔ, 20 sakpii gi ti baa bɔla
mɔ-gɛten dɔ ibono i yɛgɛ mɔ-rɛ
mɔ-akasɛbo gudu anyɔ mɔ mɛŋ
kya nyɛ nyoro de mɛ' kpɛɛ agyudɔ
wɔra gɛnɔ. 21 Yesu mɔ-subuana
mɛ kya nu asa mɛ kya tɔngɛ nkan-
nkan yɛɛ, “Yesu mɛŋ baa ɔ bo
gimu. Itɛfaa i kya pɛɛdɛ mɔ.”
Imɔso mɛ kpe mɛ' kpaa keda mɔ
lii sakpii mɔ dɔ de mɛ' baa kerɛ
mɔ so.
22 Gyuda awura nbara
aŋmarasɛbo ako mɛ lii
Gyɛrusalem baa nu yɛɛ Yesu
kya gya ilaa nyɛnyɛn oduduu lii
asa so. Gɛnen so mɔ, mɛ kya
nyida mɔ-ginyen yɛɛ, “I mɛŋ gyɛ
giyan so ne Yesu kya taalɛ gya
ilaa nyɛnyɛn oduduu koso asa
so gɛnen. Ilaa nyɛnyɛn oduduu
pɛwu gɛmu mɔ ɔbono mɛ kya terɛ
mɔ-ginyen giko yɛɛ Besibuli mɔ
ne n tɛ mɔ so, ɔ kya sa mɔ ɔlon
gɛnen.”
23 Yesu gi nu yɛɛ mɛ kya
nyida mɔ-ginyen gɛnen mɔ, ɔ terɛ
Gyuda awura nbara aŋmarasɛbo
mɔ, ne ɔ tɔngɛ sa mɔmɔ akpalɛ
dɔ yɛɛ, “Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu
de ilaa nyɛnyɛn oduduu kamaasɛ

mɛ gyɛ nyamesɛ kolon. Imɔso
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ maŋ
gya mɔ-adɛ koso asa so. 24 Ɔ tɔgɛ
yɛɛ ɔ' wɔra gɛnen mɔ, i laa wɔra
fɛɛ wura mɔ-rɛ mɔ-adɛ ne n kya
kɔ de abara. Mɛ kya kɔ gɛnen
mɔ, mɔ-gɛwuragyi mɔ gɛ maŋ dɛ
kpe. 25 Gɛten kolon dɔ asa mɛ
yɛ mɔmɔ-nyoro dɔ mɛ kya kɔ de
abara mɔ, gɛnen gɛten gɛbono gɛ
laa boori. 26 Imɔso nengyene i gyɛ
gɛsintin yɛɛ ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ ne n kya kɔ de mɔ-adɛ
ne mɛŋ bo gɛnɔ kolon mɔ, gɛnen
berɛ mɔ, mɔ-gɛwuragyi gɛ maŋ dɛ
kpe. Ɔ maŋ baa nyɛ ɔlon asa so."

27 Ne Yesu gi kii da gikpalɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, "Ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ dɛ daa fɛɛ ɔnyen
bolonsɛ ɔbono ɔ kya dii mɔ-gɛten
dɔ atɔ pɛwu dandan. Nnɛ ne fo
ɔko fo laa wɔra de fo' loo gɛnen
gɛten gɛbono dɔ sɔgɛ ɔnyen mɔ
atɔ kyu kyon daa? Gɛnen mɔ, fo
taalɛ ŋminde mɔ yela.

28 "N kya tɔgɛ fɛye gɛsintin yɛɛ
ilaa nyɛnyɛn kpɛi-kpɛi kamaasɛ
ibono fo nyamesɛ fo laa wɔra mɔ,
de asebi kamaasɛ abono fo laa
saalɛ Wurubuaarɛ mɔ, i laa sa
de Wurubuaarɛ o' kyu kyɛɛ fo.
29 Ibono ɔko laa saalɛ mɔ Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ mɔ berɛ,
Wurubuaarɛ maŋ kyu imɔ ibono
kyu kyɛɛ mɔ. Gɛnen ilaa nyɛnyɛn
ibono berɛ, i laa sii fo kaasɛ mɔ so
gɛkpaa." 30 Nkana Yesu gi nu yɛɛ
Gyuda awura nbara aŋmarasɛbo
mɔ mɛ kya nyida mɔ-ginyen yɛɛ
ilaa nyɛnyɛn oduduu ne n tɛ mɔ
so. Imɔso ne o bugi mɔ-gɛnɔ tɔgɛ
ilaa idɛ sa mɔmɔ gɛnen.

Yesu Gi Nyiile Asa Abono Ɔnan Mɛ Gyɛ Mɔ-Subuana Mɔ

31 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu mɔ-
nyi de mɔ-tedɛana mɛ ba mɛ yelɛ
nŋmaŋman, ne mɛ sun terɛ mɔ.
32 Sakpii tɛ kyaabɔɔ mɔ. Imɔso
sakpii mɔ dɔ ako mɛ tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ, "Fo-nyi de fo-tedɛana mɛ yelɛ
nŋmaŋman mɛ kya laarɛ mɛ' wu
fo."

33 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ taasɛ mɔmɔ
yɛɛ, "Anɛana ne n gyɛ me-nyi de
me-tedɛana?" 34 Ɔ kerɛ abono mɛ
tɛ kyaabɔɔ mɔ mɔ, ne ɔ tɔgɛ yɛɛ,
"Me-nyi de me-tedɛana ne! 35 Isa
ɔbono ɔ kya wɔra Wurubuaarɛ
gɛlaarɛ mɔ, mɔ ne n gyɛ me-tedɛ,
mɔ ne n gyɛ me-pikyii, mɔ ne n
gyɛ me-nyi."

4

Dɔɔbo Ɔko Gikpalɛ

1 Yesu kii ɔ kya nyiile asa ilaa
Galeli ɔbon belɛ mɔ gigengen so.
Asa mɛ kyaabɔɔ mɔ faa fiye-e.
Imɔso ɔ dii loo gikolii dɔ ɔ gyan
nkyu so, yɛgɛ asa mɔ mɛ san mɛ
yelɛ gigengen, mɛ kya nu mɔ asɛ.
2 O nyiile mɔmɔ ilaa gikyɔ akpalɛ
dɔ. Ɔ kya nyiile mɔmɔ ilaa ɔ kya
kpe mɔ, ɔ baa tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ,

3 "Fɛ' nu gikpalɛ gibono nan
baa da faa. Dɔɔbo ɔko gi kyena.
Owi ɔko dɔ mɔ, ɔ koso kpe ndɔɔ
kpaa ŋmadɛ ayu. 4 Ɔ kya ŋmadɛ
mɔ, amɔ ako a tɔrɔ ɔkpa dɔ ne
nbuii mɛ tɔɔsɛ amɔ gyi. 5 Ayu mɔ
ako, mɔ, a tɔrɔ kpandan so. Amɔ
abono a kpaala kɔrɔ. I kya nyiile
yɛɛ isɛ mɔ i bo kpandan mɔ so mɔ
iŋ kyɔ, 6 imɔso ayu mɔ a mɛŋ nyɛ
de amɔ-ilin i' loo gɛsɛ. Owi gi dii
mɔ, a wiili ne a wu'. 7 Ako kee a
tɔrɔ iwe dɔ. Abono a kɔrɔ mɔ, iwe
mɔ kee i kɔrɔ koso gɛɛlɛ amɔ, ne
a mɛŋ nyɛ da amu de a' wɔra abi.
8 Amɔ ako, mɔ, a tɔrɔ gɛsinkpan
dɛnsɛ so. Amɔ berɛ, a kɔrɔ, ne a
sen da amu kanpɛ. Dɔɔbo mɔ gi
kɛbi amɔ mɔ, ɔ nyɛ abono ɔnan
o kyu ŋmadɛ mɔ, amɔ ako oko
de saalaa, ako ikue-isa, ne ako mɔ
ikue-inun." 9 Yesu gi da gikpalɛ mɔ
ta mɔ, ɔ tɔgɛ yɛɛ, "Ɔbono ɔ bo aso
mɔ, o' nu."

Yesu Gi Lɛɛ Gikpalɛ Mɔ Gɛsɛ Sa Mɔ-Akasɛbo Mɔ

10 I san Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo
gudu anyɔ mɔ de asa kalɛsɛ ako

mɔ, mɛ taasɛ mɔ akpalɛ mɔ gɛsɛ.
11 Yesu gi tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ, “Fɛye
ne n gyɛ abono Wurubuaarɛ laa
lɛɛ mɔ-gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ
ilaa boduduusɛ nyiile. Asɛnsɛ mɔ
berɛ, mɛ laa nu ilaa kamaasɛ daa
akpalɛ dɔ 12 de i' nyɛ kyena de ilaa
ibono i bo Wurubuaarɛ ɔwolɛ mɔ
agyɛbi dɔ mɔ. I bo nno yɛɛ,

‘Mɛ laa kpɛ mɛ kya kerɛ ilaa, mɛ
maŋ kii wu sɛi;
Mɛ laa kpɛ mɛ kya nu ilaa, mɛ
maŋ kii nu ilaa gɛsɛ.

Nkana mɛ nyɛ nu ilaa gɛsɛ mɔ,
mɛ laa naa kii ba Wu-
rubuaarɛ asɛ
de Wurubuaarɛ o' kyu mɔmɔ-
ilaa nyɛnyɛn kyɛɛ mɔmɔ.’ ”

13 Ne Yesu gi taasɛ mɔmɔ yɛɛ,
“Fɛŋ nu gikpalɛ gidɛ gɛsɛ? Gidɛ
ne fɛŋ nu gɛsɛ faa, nnɛ ne fɛ
laa wɔra de fɛ' nu akpalɛ sɛnsɛ
gɛsɛ?” Nfono mɔ Yesu gi lɛɛ gɛsɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, 14 “Ayu abono dɔɔbo
mɔ gi ŋmadɛ mɔ ne n gyɛ Wu-
rubuaarɛ agyɛbi. 15 Asa ako mɛ dɛ
fɛɛ ayu abono a tɔrɔ ɔkpa dɔ mɔ.
Asa abono mɔ, mɛ kpɛ nu Wu-
rubuaarɛ agyɛbi mɔ, ayaa abono
so mɔ, ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu
kya baa lɛɛ agyɛbi mɔ lii mɔmɔ-
nwɔnsa dɔ. 16-17 Gɛnen kee ne
asa ako mɔ mɛ dɛ fɛɛ ayu abono
a tɔrɔ kpandan so, ne amɔ-ilin i
mɛŋ nyɛ isɛ loo gɛsɛ mɔ. Gɛnen
asa mɔ mɛ dɛ daa fɛɛ nbokyu. Mɛ
kpɛ nu Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ,
mɛ kya sɔɔ amɔ de ɔkon. Ɔgɛnda
ɔko gi kpɛ tu mɔmɔ abɛɛ asa mɛ
kpɛ ka mɔmɔ-ansi kyu lii agyɛbi
mɔ so mɔ, fɛ laa kerɛ mɔ, mɛ
kya luu nyoro. 18 Asa ako mɔ,
mɛ dɛ fɛɛ ayu abono a tɔrɔ iwe
dɔ mɔ. Nengyene mɛ nu Wu-
rubuaarɛ agyɛbi mɔ, 19 gɛsinkpan
gɛdɛ so nsuiili, de nkyoola, de
ilaa kpɛi-kpɛi kamaasɛ gilaarɛ i
kya gyi mɔmɔ-gimu. Imɔso i kya
gɛɛlɛ agyɛbi abono mɛ nu mɔ, ne
mɛŋ baa ma-a taalɛ wɔra amɔ
so ilaa mɔmɔ-gɛkyena dɔ. 20 Asa
ako mɔ, mɛ dɛ fɛɛ ayu abono a
tɔrɔ gɛsinkpan dɛnsɛ so mɔ. Mɛ
kya nu Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ,
de mɛ' nu gɛsɛ wɔra amɔ so ilaa
mɔmɔ-gɛkyena dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono
dɔɔbo mɔ gi nyɛ ayu abono ɔnan
o kyu ŋmadɛ mɔ, ako gikpadɔ oko
de saalaa, ako ikue-isa, ne ako mɔ
gikpadɔ ikue-inun mɔ.”

Yesu Gi Kii Da Akpalɛ Ako

21 Yesu san ɔ kya nyiile ɔmɔ ilaa
mɔ, ɔ tɔgɛ yɛɛ, “Ɔko mɛŋ bo no ɔ
laa nyɔga fatela kyu loo obu dɔ de
o' kyu fɛɛ gɛlɔbi baala bun mɔ so,
abɛɛ o' kyu wɔra npa gɛsɛ. Ɔ laa
kyu mɔ gyan' daa nfono i laa wu
asa mɔ. 22 I lii fɛɛ sɛi mɛŋ bo no i
bo ɔbɔ dɔ yɛɛ i maŋ lii gifuli, abɛɛ
ilaa iko i ŋara yɛɛ i maŋ lii gɛwi.
23 Ɔbono ɔ bo aso mɔ, o' nu.”

24 Ne Yesu yɛɛ, “Ilaa ibono fɛ nu
mɔ, fɛ' kerɛ imɔ dɔ dɔɔdan. Kaala
ɔbono fɛ laa kyu kaala mɔ, Wu-
rubuaarɛ laa kyu mɔ-ɔnan kaala
sa fɛye kee de o' kii too fɛye.
25 Ɔbono ɔ kya nu Wurubuaarɛ
asɛ mɔ, ɔ laa nyɛ nu too, ne ɔbono
ɔŋ kya nu Wurubuaarɛ asɛ mɔ,
ipii ibono o nu mɔ gbaa, i laa kii
lii mɔ-gimu dɔ.”

26 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, “Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi a kya
yɛlegɛ asa dɔ mɔ a dɛ fɛɛ ilaa
duusɛ. Dɔɔbo kya kpaa ŋmadɛ
fɛɛ ayu de ɔ' naa ba gɛwi mɔ.
27 Gɛnyɛ de gɛpɛ, ɔ dɛ-o, ɔ kerɛ-o,
gɛnɔɔbono ayu mɔ a kya kɔrɔ de
a' sen mɔ, ɔ mɛŋ nyi. 28 Gɛsinkpan
mɔ gbaa-gbaa ne n kya yɛgɛ ne
ayu mɔ a kya kɔrɔ amɔ-gibaa so.
A kɔrɔ mɔ de a' baa da itɔ. A da
itɔ mɔ de a' boori wɔra abi de a'
pɛɛrɛ. 29 A pɛɛrɛ mɔ, dɔɔbo mɔ
mɛŋ baa ɔ waala nkɛ. Ɔ kya loo
amɔ dɔ gikɛbi daa. I kya nyiile
yɛɛ ayu mɔ akɛbiberɛ a fo.”

Maasadɛ Gibi Gikpalɛ

30 O kii taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Nnɛ
ne a laa tɔgɛ yɛɛ Wurubuaarɛ

gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ a dɛ?
Menɛ gikpalɛ ne a laa kyu kɛserɛ
ne? 31 Gɛnɔɔbono gɛnen akyenabi
abono a kya yɛlegɛ asa dɔ mɔ i
dɛ fɛɛ Maasadɛ giponfɛ ilaa. Pɛi
ne fo laa duu gimɔ mɔ, gibi mɔ
gi kerɛ faa ŋini-ŋini. Aponfɛ abi
dɔ pɛwu mɔ, gimɔ ne mɛŋ kiirɛ.
32 Nengyene fo kyu gimɔ duu ne gi
kɔrɔ mɔ, gi kya wɔra giponfɛ belɛ
don giponfɛ kamaasɛ. Gi kya ba-
ba ngyalenbi kiirɛsɛ de nbuii gi'
taalɛ luo asisaa kyena gimɔ-oyuli
dɔ."

33 Akpalɛ gikyɔ fafaanan so-o
ne Yesu gi kyu tɔgɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi sa mɔmɔ, gɛnɔɔbono ɔkara
mɛ laa taalɛ nu gɛsɛ mɔ. 34 Ɔŋ
tɔngɛ de mɔmɔ yɛɛ ɔ mɛŋ da
gikpalɛ. Nengyene i san mɔ-rɛ
mɔ-akasɛbo mɔ wolɛ mɔ, ɔ kya lɛɛ
ilaa kamaasɛ gɛsɛ sa mɔmɔ.

Yesu Gi Yɛgɛ Afuu Belɛ A Taa Gida Yɛgɛ

35-36 Gɛnen gɛkaabono gɛdɔɔdɛ
mɔ, Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ san mɛ bo gikolii mɔ dɔ
mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "A'
fara kpe gibenbɛ." Ne gɛsintin
mɔ, akasɛbo mɔ mɛ palɛ Yesu de
gikolii mɔ lii nfono kyon taa asa
mɔ yɛgɛ. Akolii ako kee a buu
mɔmɔ. 37-38 Mɛ kya kpe mɔ, Yesu
tɛ gikolii mɔ gɛmara. Ɔ dɛ ginsi
gidɛ, o sin gɛputu. Nfono mɔ afuu
belɛ ako a tigi, a kya da ginyadon
so. A kya yɛgɛ nkyu mɔ gi kya
loo gikolii mɔ dɔ. I wɔra mɔmɔ
gifuu, ne mɛ da Yesu kyingi taasɛ
mɔ yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, a kya laarɛ a'
sii faa, iŋ fɛ fo-giso?"

39 Yesu gi kyingi, ne ɔ tɔgɛ afuu
mɔ yɛɛ a' taa gida yɛgɛ, de nkyu
mɔ, mɔ, gi' wɔra bɔyin. Gɛsintin
mɔ, afuu mɔ a tɔrɔ ne ilaa ka-
maasɛ i sii faa kurun. 40 Ne ɔ taasɛ
mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, "I wonɛ so ne
fɛ gyɛ afuubo gɛnen? Fɛŋ kya sɔɔ
me gyi?"

41 Yesu akasɛbo mɔ mɛ wu ilaa
ibono ɔ wɔra gɛnen mɔ, i dɛ ɔmɔ-
gɛnɔ ne i wɔra mɔmɔ gifuu, mɛ
san ma-a taasɛ abara yɛɛ, "Menɛ
nyamesɛ ɔnan ne? Kerɛ, afuu de
nkyu gbaa gi kya nu mɔ-gɛdɛ."

5

Yesu Gi Kosorɛ Ilaa Nyɛnyɛn Oduduu Lii Ɔnyen Ɔko So

1 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ mɛ
fara ɔbon belɛ mɔ kpe gibenbɛ
giko so Gerigasa gɛsinkpan so.
2 Yesu gi kpɛ lii gikolii mɔ dɔ mɔ,
ɔnyen ɔko gi da lii ibuni opuleten
ba de ɔ' baa gyangara mɔ.

Ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi i
tɛ gɛnen ɔnyen ɔbono so. 3 Ibuni
opuleten mɔ nno ne ɔnyen mɔ
tɛ. Ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi
ibono i tɛ mɔ so mɔ so mɔ i yɛgɛ
ɔko mɛŋ baa ɔ kya taalɛ ŋminde
mɔ yela. Ba-a fo ne n kine fo
kyu agbangbaran, fo maŋ taalɛ.
4 Gikpadɔ gifonɛɛ gifonɛɛ mɔ, asa
mɛ da mɔ abaa de ayaa ilaran de
ipan. Fɛɛ mɛ da mɔ ilaran de ipan
gɛnen mɔ, ɔ kya wolaa gbaa-gbaa
imɔ. Ɔ bo ɔlon gikyɔ ibono ɔko
mɛŋ kya taalɛ mɔ. 5 Gɛnyɛ de gɛpɛ
ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i kya
yɛgɛ ɔnyen mɔ kya saawo ken-
ken, ɔ kya kpen ibuni opuleten mɔ
de abii so. I san mɔ, ɔ dɛ abui ɔ
kya ten mɔ-nyoro giyan-giyan.

6 Gɛnen ɔnyen baarɛ gi wu Yesu
koo-koo ne ɔ selɛ kpaa ŋmii Yesu
ayaa dɔ. 7-8 Nfono ne Yesu gi ka
sa ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ yɛɛ
i' koso lii ɔnyen mɔ so ɔ kerɛ
imɔ faa. Yesu gi ka sa imɔ gɛnen
mɔ, ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i
yɛgɛ ɔnyen mɔ gi kpen ken-ken
taasɛ Yesu yɛɛ, "Me-rɛ fo menɛ
asɛ, Yesu, Gitɔbelɛ mɔ mɔ-bi? N
dɛ Wurubuaarɛ ginyen n kya kolɛ
fo, gɛŋ wɔra me awɔrɔfɔɔ."

9 Yesu gi taasɛ ilaa nyɛnyɛn
oduduu mɔ yɛɛ, "Mɛ kya terɛ
fo-ginyen yɛɛ menɛ?" 10 Ne ilaa

nyɛnyɛn oduduu mɔ i lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Mɛ kya terɛ me yɛɛ Sakpii, i kya nyiile yɛɛ a kyɔ.” Nfono ne ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i tɛ ɔnyen mɔ so mɔ i kpɛ i kya dɛ Yesu giserɛ i kya kolɛ mɔ yɛɛ ɔ mɛŋ' sa ɔ' gya imɔ lii gɛnen gɛsinkpan gɛbono so.

11 Aberɛ abono mɔ, akuuri gikpen belɛ giko gi yelɛ gibii mɔ alan dɔ nno mɛ kya gyi. 12 Ne ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i tɛ ɔnyen mɔ so mɔ i kolɛ Yesu yɛɛ ɔ' yɛgɛ imɔ i' nyɛ kpe kpaa kyena akuuri mɔ so. 13 Imɔso Yesu gi sa imɔ ɔkpa, ne i koso lii ɔnyen mɔ so kpaa kyena akuuri mɔ so. Akuuri mɔ pɛwu gɛgyɔnɔ gɛ laa wɔra fɛɛ nwɛ oko. Mɔmɔ pɛwu mɛ selɛ kpelegɛ de gibii mɔ kpaa loo ɔbon belɛ mɔ dɔ, ne nkyu mɔ gi gyi mɔmɔ.

14 Anyen abono mɛ kya kerɛ akuuri mɔ so mɔ, mɛ selɛ kpe nten dɔ de ndɔɔana dɔ mɛ kya tɔgɛ ilaa ibono i ba mɔmɔ-akuuri mɔ so mɔ ma-a sa asa nno. Ne asa mɔ mɛ lii kpaa kerɛ. 15 Mɛ ba Yesu asɛ mɔ, mɛ wu ɔnyen mɔ nkana ilaa nyɛnyɛn oduduu gikpen mɔ gi tɛ mɔ so mɔ, o bun gikuru ɔ tɛ Yesu asɛ. Ɔ nyɛ mɔ-ginyamesɛ gɛwɔnsa. I wɔra asa mɔ gifuu ne i dɛ mɔmɔ-gɛnɔ. 16 Abono mɛ yelɛ nfono ne mɛ wu ilaa kamaasɛ mɔ mɛ buu ilaa ibono i wɔra ɔnyen mɔ de ilaa ibono i wɔra akuuri mɔ sa asa abono mɛ selɛ baa tu ɔmɔ mɔ.

17 Asa abono mɛ tɛ gɛnen gɛsinkpan mɔ so mɔ mɛ kolɛ Yesu yɛɛ ɔ' lii mɔmɔ-gɛsinkpan so. 18 Yesu kya dii ɔ loo gikolii dɔ mɔ, ɔnyen ɔbono nkana ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i tɛ mɔ so mɔ gi kolɛ mɔ yɛɛ ɔ' yɛgɛ de ɔ' baa buu mɔ. 19 Yesu mɔ mɛŋ kyule sa mɔ. Ɔ tɔgɛ mɔ daa yɛɛ ɔ' naa kpe gɛwi de ɔ' kpaa tɔgɛ sa mɔ-adɛ ilaa gbaa' ibono Wurubuaarɛ gi wɔra sa mɔ mɔ de gɛnɔɔbono o su mɔ gitolon mɔ.

20 Imɔso ɔnyen mɔ gi naa kyon gɛsinkpan gɛbono mɛ kya terɛ yɛɛ Isowolɛ Gudu mɔ so. Ɔ kpaa tɔgɛ ilaa ibono pɛwu Yesu gi wɔra sa mɔ mɔ. Asa mɛ nu mɔ, i wɔra mɔmɔ giyan.

Yesu Gi Kyingi Gɛbii Kyiisɛ Gɛko Ne Ɔ Kyɛ Ɔlɔbo Ɔko

21 Yesu gi kyu gikolii mɔ kii fara kpe ɔbon belɛ mɔ gibenbɛ giko so. O kpe mɔ, asa sakyɔ mɛ ba gigengen mɔ so nno baa kyaabɔɔ mɔ faa fina-a. 22 Nfono mɔ ɔnyen ɔko gi ba Yesu asɛ. Mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Gyarasɛ. Ɔ gyɛ Gyuda awura gikyangbon akerɛbo mɔ dɔ ɔko.

Gyarasɛ gi wu Yesu mɔ, ɔ kpelegɛ ŋmii mɔ-ayaa dɔ 23 ne ɔ kolɛ mɔ yɛɛ ɔ' gyan mɔ giwoo. Mɔ-bi kyiisɛ pii ɔko kya lɔ, ɔ kya laarɛ de o' wu. Imɔso ɔ' kpaa kyu mɔ-abaa gyan gɛbii mɔ so de ɔ' kyɛ mɔ de ɔ' nyɛ nkpa. 24 Yesu gi kyule ne o buu ɔnyen mɔ mɛ kya kpe ɔnyen mɔ gɛwi.

Mɛ kya kpe mɔ, asa abono mɛ buu mɔmɔ mɔ mɛ nyaakyɔ, mɛ kya gɛnda de abara. Imɔso mɛ dɛ mɔmɔ-nyoro ma-a kpiidɛ de mɔ.

25 Mɛŋ ti taa loo ɔnyen mɔ gɛwi mɔ, ɔkyii ɔko bo sakpii mɔ dɔ i kya da de mɔ. I kya da de mɔ faa, imɔ nsi gudu nnyɔ ne. 26 O kpekpe alɔtɔ akyɛbo asɛ, ne o wu ɔlaa mɔmɔ-abaa dɔ gikyɔ. Iŋ lɛɛ mɔ, i kya kii lɔrɔ kine daa. Ɔ nyida mɔaterenbi abono ɔ bo mɔ pɛwu, iŋ taa wɔra sɛi. 27-28 O nu Yesu so mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔ-nyoro yɛɛ, “Me-gibaa gi taa kpɛ nyɛ yii mɔ-gɛgbɛ mɔ, n nyi ibono i laa kyɛ me.” Ɔkyii mɔ gi buu Yesu gɛmara gɛmara baa loo sakpii mɔ dɔ lii kpaa yii Yesu gɛgbɛ.

29 Ayaa abono so mɔ, ibono i kya da de ɔkyii mɔ mɔ, i ten. Gɛnɔɔbono i tɛɛ mɔ-nyoro dɔ mɔ, i yɛgɛ ɔ bii yɛɛ mɔ-gilɔ mɔ gi ta. 30 Nfono mɔ, Yesu gi dɛsɛ yɛɛ mɔ-oduduu gi wɔra ilaa iko, ne o

kisee kerɛ asa mɔ dɔ, ne ɔ taasɛ
yɛɛ, “Anɛ ne n yii me-gɛgbɛ mɔ?”
31 Mɔ-akasɛbo mɔ mɛ buu mɔ mɔ
mɛ kisee taasɛ mɔ yɛɛ, “Ne aye
asa kpatakperɛ abono a kya gɛnda
de abara faa, i wonɛ so ne fo kya
taasɛ yɛɛ ɔko gi yii fo?” 32 Yesu gi
kisee ɔ kya kerɛ de o' wu ɔkolon
ɔbono o yii mɔ-gɛgbɛ mɔ.

33 Ɔkyii mɔ nyi ilaa ibono i wɔra
mɔ-nyoro dɔ so mɔ, ɔ lii kpaa ŋmii
Yesu ansi dɔ, ɔ kya seli gyin-gyin.
I wɔra mɔ gifuu, ne ɔ tɔgɛ ilaa
ibono i ba mɔ pɛwu gɛsintin sa
Yesu. 34 Ɔkyii mɔ gi tɔgɛ ta mɔ ne
Yesu yɛɛ, “Me-bi, gisɔɔgyi gibono
fo bo sa me mɔ ne n kyɛ fo faa.
Imɔso naa fo kya kpe de gisen
yuuli. Fo-nyoro gi' tɔrɔ fo.”

35 Yesu san ɔ yelɛ ɔ kya tɔngɛ
ɔ kya sa ɔkyii mɔ mɔ, ako mɛ lii
Gyarasɛ gɛwi ba. Gyarasɛ ne n
gyɛ gikyangbon ɔkerɛbo ɔbono ɔ
kolɛ Yesu yɛɛ ɔ' baa kyɛ mɔ-bi sa
mɔ mɔ. Mɛ baa tɔgɛ Gyarasɛ yɛɛ,
“Fo-bi mɔ gi wu'. Menɛ so ne fo
ba fi-i nyala ɔbelɛnsɛ mɔ?” 36 Yesu
gi nu ɔkalan ɔbono mɛ baa tɔgɛ
Ɔbelɛnsɛ Gyarasɛ mɔ, o kisee tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, “Gɛŋ sa fo' selɛ gifuu.
Fo berɛ, kpɛ sɔɔ me gyi daa.”

37 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔ gya
asa mɔ pɛwu. Ɔŋ baa yɛgɛ mɛ buu
mɔ baa too de Piita, Gyeemesi, de
Gyɔn, Gyeemesi mɔ-tedɛ. 38 Mɛ
naa kpaa loo ɔbelɛnsɛ mɔ gɛten dɔ
mɔ, ɔlanba ne. Asa mɛ dɛ osulon
mɛ yelɛ. 39 Yesu gi loo nno mɔ, ɔ
taasɛ yɛɛ, “Menɛ ɔlanba de osulon
ne fɛ dɛ fɛ yelɛ gɛnen? Gɛbii mɔ
gɛŋ wu', gɛ dɛ daa.”

40 Ɔ tɔgɛ gɛnen mɔ, mɛ kyu
mɔ ŋmasɛ daa. Nfono mɔ ɔ gya
asa mɔ lii gɛten mɔ dɔ, ne i san
gɛbii mɔ mɔ-sɛ de mɔ-nyi de mɔ-
akasɛbo asa' abono mɛ buu mɔ
mɔ, ne o kyu mɔmɔ loo obu mɔ
dɔ nfono obuni mɔ dɛ mɔ. 41 Ɔ
keda gɛbii mɔ gibaa dɔ, ne ɔ tɔgɛ
de mɔ-gɛdɛ dɔ yɛɛ, “Talita kum!”
(“Talita kum” gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ
“Gɛbolonbubii, koso.”)

42 Ayaa abono so mɔ, gɛbii kyiisɛ
mɔ gɛ koso gɛ naa. I dɛ mɔmɔ-
gɛnɔ gikyɔ kyɔde. Gɛbii kyiisɛ mɔ
gɛ gyi nsi gudu nnyɔ gɛnen owi
ɔbono. 43 Ne Yesu gi ka sa mɔmɔ
yɛɛ mɛŋ' sa mɛ' tɔgɛ imɔ sa ɔko-rɛ
ɔko. Ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ mɛ'
laarɛ ilaa iko sa gɛbii mɔ de gɛ'
gyi.

6

Yesu Gɛwi Awura Mɛ Mɛŋ Sɔɔ Mɔ Abaa Anyɔ

1 Yesu gi lii gɛnen ɔsowolɛ
ɔbono so kpe mɔ-gɛwi. Mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ buu mɔ kpe. 2 I
fo gɛkɛ kyoolasɛ mɔ, Yesu gi yii
gɛsɛ ɔ kya nyiile asa ilaa mɔmɔ-
gikyangbon dɔ. Asa abono mɛ bo
nno mɔ mɛ nyaakyɔ. Mɛ nu mɔ-
ilaa nyiilesɛ mɔ, i dɛ mɔmɔ-gɛnɔ.
Mɛ san mɛ kya taasɛ yɛɛ, “Fonɛ
ne ɔdɛ gi nyɛ imɔ idɛ pɛwu lii?
Fonɛ ne ɔ nyɛ ɔlaako ginyi gidɛ
lii? Nnɛ so nnɛ so ne ɔ kya nyɛ
wɔra amunale ilaa gɛnen? 3 Iŋ gyɛ
mɔ ne n gyɛ kaafenta mɔ? Iŋ gyɛ
mɔ-nyi ne n gyɛ Mariya? Iŋ gyɛ
mɔ-tedɛana ne n gyɛ Gyeemesi,
Gyosɛfo, Gyudasɛ de Simon? Iŋ
gyɛ aye-rɛ mɔ-pikyiiana ne n tɛ
gɛrɛ?” Yesu mɛŋ gyɛ isafo sa
mɔmɔ so mɔ, mɛ mɛŋ kyule nu
mɔ asɛ.

4 Yesu gi wu gɛnen mɔ, ɔ
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Wurubuaarɛ
ikalan ɔtɔgɛbo kya gyi ginsi gɛten
kamaasɛ, gɛnen mɔ, mɔ-gɛwi,
mɔ gbaa-gbaa gɛten dɔ de mɔ-
subuana asɛ wolɛ.”

5 Yesu mɛŋ taalɛ wɔra amunale
ilaa ibono i kya dɛ gɛnɔ mɔ nfono.
O kyu mɔ-abaa gyan daa alɔbo
kalɛsɛ ako so ne ɔ kyɛ mɔmɔ. 6 I
dɛ Yesu gɛnɔ yɛɛ asa mɔ mɛ mɛŋ
sɔɔ mɔ gyi.

Yesu Gi Sun Mɔ-Akasɛbo Gudu Anyɔ Mɔ

Yesu gi lii nno mɔ, ɔ naa de
isɔwolɛ ibono i sindi nfono mɔ
ɔ kya nyiile mɔmɔ Wurubuaarɛ
agyɛbi. 7 Ɔ terɛ mɔ-akasɛbo gudu
anyɔ mɔ, ne o sun mɔmɔ yɛɛ
mɛ' naa anyɔ-anyɔ kpe isowolɛ
so, ne ɔ sa mɔmɔ ɔlon de mɛ'
taalɛ gya ilaa nyɛnyɛn oduduu
kpɛi-kpɛi koso asa so. 8 Ɔ ka sa
mɔmɔ yɛɛ, "Fɛ kya kpe faa, fɛŋ
sa fɛ' puru sɛi-sɛi keda baa too de
fɛye-iyii tugɛsɛ. Fɛŋ sa fɛ' puru
agyudɔ keda. Fɛ mɛŋ' keda atɔ
ɔwɔraten. Fɛ mɛŋ' puru aterenbi
wɔra fɛye-igo ibɔ dɔ. 9 Fɛŋ' sa fɛ'
suu ngbɛ nnyɔ. Ayaawolɛ berɛ fɛ'
wɔra." 10 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Gɛten gɛbono dɔ fɛ loo mɔ,
fɛ' kyena nno kaaborɛ fɛ laa lii
ɔsowolɛ ɔbono so. 11 Nengyene
fɛ loo ɔsowolɛ ɔko so ne nno asa
mɛ kine mɛ mɛŋ bugi ansi de
fɛye abɛɛ mɛ mɛŋ nu fɛye asɛ
mɔ, fɛ lii ɔsowolɛ mɔ so mɔ, fɛ'
kpiisi fɛye-ayaa isɛ yela mɔmɔ.
Imɔ ne nan lɛɛ nyiile asa yɛɛ mɛ
kine Wurubuaarɛ ɔkalan faa mɔ,
gisobiidɛ gi dɛ gi gyoo mɔmɔ."
12 Gɛsintin mɔ, Yesu akasɛbo
gudu anyɔ mɔ mɛ kyon kpaa tɔgɛ
sa asa yɛɛ mɛ' nu mɔmɔ-nyoro
gɛsɛ de mɛ' kyɛɛgɛ mɔmɔ-nwɔnsa
lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ. 13 Mɛ
kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-
kpɛi gikyɔ ibono i tɛ asa so mɔ,
ne mɛ kyu nfɔ nko kyu nyaa alɔbo
sakyɔ, ne mɔmɔ-alɔtɔ a ta.

Gɛnɔɔbono I Ba Ne Gyɔn Gi Nyɛ Lɛwu Mɔ

14 Wura Hɛrodɛ kee gi nu Yesu
ilaa wɔrasɛ mɔ so. I kya nyiile
yɛɛ Yesu ginyen gi nu gyan de
gɛten kamaasɛ. Ako yɛɛ, "Oloobu
Gyɔn ɔbono ɔ naa kyena gyere
asa Wurubuaarɛ sagyere mɔ ne.
O kyingi lii ibuni dɔ daa so
ne ɔ nyɛ ɔlon ɔ kya wɔra ilaa
gbaa'gbaa ibono i kya dɛ gɛnɔ
gɛnen faa." 15 Ako mɔ mɛ kya
sɔɔ akyɔɔlɛ yɛɛ, "Kuaa. Oloobu
Ilaagya ne n kii ba." Abanban
mɔ yɛɛ, "Ɔ gyɛ daa Wurubuaarɛ
ikalan ɔtɔgɛbo fɛɛ Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo adedaabo mɔ ɔko."
16 Wura Hɛrodɛ gi nu Yesu ilaa
mɔ mɔ, mɔ-lɛɛ ibono ɔ kya tɔgɛ
mɔ ne n gyɛ yɛɛ, "Gyɔn ɔbono nɛ
yɛgɛ mɛ ten mɔ-gimu mɔ ne n kii
kyingi faa."
17 Gɛnɔɔbono i ba ne Wura
Hɛrodɛ gi yɛgɛ mɛ' ten Gyɔn gimu
mɔ ne n gyɛ yɛɛ, wura mɔ mɔ-tedɛ
Filipo gi dena ɔkyii ɔko, mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Hɛrodiyasɛ, ne Wura
Hɛrodɛ gi sɔgɛ ɔkyii mɔ kyu dena.
18 Gyɔn mɔ gi nu gɛnen mɔ, ɔ kya
tɔgɛ wura mɔ yɛɛ, "Fo sɔgɛ fo-tedɛ
mɔ-ka faa, iŋ boran. Iŋ dɛ ɔkpa
gɛnen."
19 Ɔkyii mɔ gi nu yɛɛ Gyɔn kya
kyɔɔlɛ mɔ-rɛ wura mɔ gɛdena
mɔ mɔ, ɔ sɔɔ ginyadon de Gyɔn.
Imɔso mɔ-kuli wura mɔ gi kpaa
keda Gyɔn ŋminde tii de obu.
Ɔkyii mɔ gi laarɛ fɛɛ mɛ' mɔɔ mɔ;
oŋ kii nyɛ. 20 I kya nyiile yɛɛ
wura mɔ nyi yɛɛ Gyɔn gi lɔrɔ mɔ-
nyoro yela ne ɔ kya gyi gɛsintin sa
Wurubuaarɛ. Imɔso ɔ selɛ mɔ, ne
ɔ mɛŋ yɛgɛ de mɛ' mɔɔ mɔ. Ɔ kya
kyena nu Gyɔn agyɛbi tɔgɛsɛ mɔ,
mɔ-gɛwɔnsa dɔ iŋ kya kyena mɔ
ɔkpa kolon. I kii i dɛ mɔ agyɛbi
mɔ ginu.
21 Gɛkɛ gɛdɛ mɔ Wura Hɛrodɛ
kya gyi mɔ-gɛkɛ korogɛsɛ gɛsi.
Imɔso ɔ da gibaa terɛ mɔ-abelɛnsɛ
de mɔ-asogya abelɛnsɛ de Galeli
abelɛnsɛ gbaa'gbaa yɛɛ mɛ' baa
gyi gɛkɛ mɔ kpaa mɔ. Gɛnen
gɛkɛ gɛbono mɔ i bugi ɔkpa sa
Hɛrodiyasɛ de ɔ' nyɛ Gyɔn mɔɔ.
22 Asa mɔ mɛ gyan mɛ kya gyi
gɛkɛ belɛ mɔ, Hɛrodiyasɛ mɔ-bi
obolonbu ɔko gi lii kyaa tala asa
mɔ ansi. Mɔ-gɛkyaa mɔ gɛ wɔra
Wura Hɛrodɛ mɔ-rɛ mɔ-asafo mɔ
ɔbolɛ gikyɔ. Imɔso ɔ ka sa
obolonbu mɔ yɛɛ, "Ilaa kamaasɛ
ibono fo kya laarɛ mɔ, tɔgɛ me,
nan kyu sa fo." 23 O kii ka sa
obolonbu mɔ yɛɛ, "Nengyene fo

taasɛ me ne meŋ nyɛ sa fo mɔ, nɛ tɔrɔ ntan. Ba-a me-gɛsinkpan mɔ
de gɛmɔ-asa mɔ gibaafon pɛwu ne
fo kya laarɛ mɔ, nan kyu sa fo.”
24 Obolonbu mɔ gi lii kpaa taasɛ
mɔ-nyi yɛɛ, “Menɛ ne n' tɔgɛ wura
mɔ yɛɛ ɔ' sa me?” Ne mɔ-nyi yɛɛ,
“Tɔgɛ mɔ yɛɛ Gyɔn ɔbono ɔ gyere
asa Wurubuaarɛ sagyere mɔ gimu
ne fo kya laarɛ.”

25 Ayaa abono so mɔ, obolonbu
mɔ gi selɛ kpaa tɔgɛ wura mɔ
yɛɛ, “N kya laarɛ daa Gyɔn ɔbono
ɔ gyere asa Wurubuaarɛ sagyere
mɔ gimu tangalan dɔ ayaa adɛ so.”
26 Obolonbu mɔ gi taasɛ gɛnen mɔ,
i yɛgɛ Wura Hɛrodɛ gisen dɔ i
nyida mɔ. Ɔ ti ka ntan abelɛnsɛ
mɔ ansi dɔ so mɔ, mɔ, iŋ kya sa
mɔ gikine.

27 Imɔso ayaa abono so mɔ, o
sun mɔ-nten amuana mɔ dɔ ɔko
yɛɛ ɔ' kpaa kyu Gyɔn gimu ba, ne
ɔ kpaa ten mɔ-gimu nfono o tii
de obu mɔ, 28 ne o kyu gimɔ taga
tangalan dɔ kyu bara obolonbu
mɔ, ne obolonbu mɔ gi kyu kperɛ
mɔ-nyi.

29 Gyɔn akasɛbo mɔ mɛ nu
gɛnen mɔ, mɛ kpaa kyu mɔ-gibuni
mɔ kyu kpaa pule.

Yesu Gi Sa Sakpii Belɛ Ɔko Agyudɔ

30 Yesu akasɛbo mɔ mɛ lii nfono
o sun mɔmɔ mɔ ba mɔ, mɛ baa
buu ilaa ibono mɛ wɔra mɔ de
ibono mɛ nyiile mɔ pɛwu sa mɔ.
31 Mɛ ba mɔ, asa mɛ kpɛ ma-a dii
ma-a kpelegɛ mɔmɔ so. Imɔso i
yɛgɛ mɛŋ kya nyɛ nyoro de mɛ'
gyi gbaa. Nfono ne Yesu gi tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' koso de aye-
wolɛ a' kpe nfono asa mɛŋ tɛ mɔ
de fɛ' nyɛ kyoola ŋmaraa.” 32 Ne
gɛsintin mɔ, mɛ dii loo mɔmɔ-
gikolii dɔ ne mɛ kyon nfono asa
mɛŋ bo mɔ.

33 Mɛ kya kpe mɔ, asa sakyɔ
mɛ wu mɔmɔ bii. Imɔso mɛ kuu
ɔnangya lii isowolɛ mɔ pɛwu so
kyu de gigengen so, ne mɛ gyang-
bara kpaa gyoo mɔmɔ. 34 Yesu gi
lii gikolii mɔ dɔ yelɛ gigengen mɔ,
o wu sakpii belɛ-belɛ ti ɔ yelɛ. O
wu mɔmɔ gɛnen mɔ, mɔmɔ-ilaa i
wɔra mɔ ayen, i lii fɛɛ mɛ dɛ fɛɛ
isandɛ ibono mɛŋ bo ɔkparɛbo.
Ne o nyiile mɔmɔ ilaa gikyɔ. 35 Ɔ
kya nyiile asa mɔ ilaa ɔ kya kpe
mɔ, owi kya ta. Imɔso mɔ-akasɛbo
mɔ mɛ kpaa tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Nfono
a bo faa, i gyɛ daa ifɛ nsana, ne
owi kya ta. 36 Imɔso lɛɛ asa mɔ
ɔkpa de mɛ' naa kpe isowolɛ de
ndɔɔana nbono gi sindi gɛrɛ mɔ
de mɛ' kpaa nyɛ agyudɔ sɔɔ gyi.”

37 Yesu gi kisee tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, “Fɛ' sa mɔmɔ ilaa iko de
mɛ' gyi.” Yesu akasɛbo mɔ mɛ
taasɛ mɔ yɛɛ, “A' kyu aterenbi
belɛ kyu kpaa sɔɔ bodobodo bara
asa adɛ de mɛ' gyi?” 38 Nfono ne
Yesu gi taasɛ mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ,
“Ibodobodo ifonɛ ne fɛ bo? Fɛ'
kpaa kerɛ de fɛ' baa buu sa me.”
Mɛ kpaa kerɛ, ne mɛ baa buu sa
mɔ yɛɛ, “A bo daa ibodobodo inun
de iken inyɔ.”

39 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ yɛɛ
asa mɔ pɛwu mɛ' kpelegɛ kyena
ifɛ bonboli mɔ so akpen-akpen.
40 Gɛsintin mɔ, mɛ kyena ifɛ mɔ
so akpen ako dɔ, ikue inun-inun,
de akpen ako mɔ dɔ, ikue-inyɔ
de saalaa-saalaa. 41 Mɛ kyena
gɛnen mɔ, Yesu gi puru ibodobodo
inun mɔ de iken inyɔ mɔ, ne ɔ
diirɛ mɔ-ansi kerɛ soso, o kyu
afaala sa Wurubuaarɛ, ne ɔ gbaa
ibodobodo mɔ dɔ ne o kyu sa mɔ-
akasɛbo mɔ de mɛ' kyu sa asa
mɔ. Ɔ yɛ iken inyɔ mɔ kee sa
asa mɔ pɛwu. 42 Mɔmɔ pɛwu
mɛ gyi kaabo. 43 Yesu akasɛbo
mɔ mɛ koolą-koola bodobodo mɔ
de iken agyisan mɔ pɛwu mɔ, i
bɔla nkeebii gudu nnyɔ. 44 Anyen
abono mɛ saarɛ asa abono mɛ gyi
agyudɔ mɔ gɛgyɔnɔ gɛ gyɛ anyen
nwɛ ikue-inyɔ de saalaa.

Yesu Gi Naa Nkyu So, I Mɛŋ Muiinɛ Mɔ Loo

45 Nfono mɔ, Yesu gi yɛgɛ mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ dii loo gikolii mɔ
dɔ de mɛ' gyangbara mɔ fara kpe
Bɛsayida, gibenbɛ giko mɔ so de
mɔ mɔ ɔ' lɛɛ sakpii mɔ ɔkpa de ɔ'
baa tu ɔmɔ. 46 Yesu gi lɛɛ mɔmɔ-
ɔkpa ta mɔ, ɔ dii kpe abii dɔ de ɔ'
kpaa dalaa. 47 I kya bun mɔ, i san
Yesu wolɛ gɛsinkpan mɔ so nno
yɛgɛ mɔ-akasɛbo mɔ mɛ bo gikolii
mɔ dɔ mɛ gyan nkyu so mɛ kya
kpe. Mɛ ti fo nkyu mɔ nsansana.
48 Yesu gi wu mɔ-akasɛbo mɔ mɛ
kya yiyɛɛ de gikolii mɔ nkyu mɔ
so. I kya nyiile yɛɛ afuu a kya da
ken-ken kyu kpe de nfono so mɛ
lii de mɔ. Imɔso i yɛgɛ mɛ kya
palɛ gikolii mɔ mɛ kya kpon. I baa
fo sindi gibaadiikɛ mɔ, Yesu naa
nkyu mɔ so ɔ kya kpe de mɔmɔ
asɛ. Ɔ kerɛ ansi wɔra fɛɛ ɔ laa
kyon mɔmɔ so. 49 Mɛ wu mɔ ɔ naa
nkyu mɔ so ɔ kya ba mɔ, mɛ nyi
yɛɛ obuni. Mɛ san mɛ kya saawo.
50 Mɔmɔ pɛwu mɛ wu mɔ mɔ,
i ŋmaa mɔmɔ-asen. Ayaa abono
so mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Fɛ' keda nyoro. Me Yesu ne.
Fɛŋ sa fɛ' selɛ gifuu.” 51 Nfono
mɔ ɔ dii loo mɔmɔ asɛ gikolii
mɔ dɔ ne afuu mɔ a taa gida
yɛgɛ. A taa yɛgɛ gɛnen mɔ, i dɛ
mɔmɔ-gɛnɔ gikyɔ kyɔde. 52 I kya
nyiile yɛɛ gɛnɔɔbono Yesu gi yɛgɛ
ibodobodo mɔ i' ŋan mɔ, mɛ mɛŋ
ti nu imɔ gɛsɛ. Mɔmɔ-nwɔnsa dɔ
iŋ bugi de mɛ' bii isa ɔbono ɔnan
Yesu gyɛ mɔ.

Yesu Gi Kyɛ Alɔbo Gɛnɛsarɛtɛ Gɛsinkpan So

53 Mɛ fara ɔbon belɛ mɔ lii kpe
gibenbɛ giko mɔ so, Gɛnɛsarɛtɛ
gɛsinkpan so, ne mɛ ŋminde
mɔmɔ-gikolii mɔ kyaga nfono.
54 Mɛ kpɛ mɛ kya lii gikolii mɔ dɔ
mɔ, asa mɛ wu Yesu bii, 55 imɔso
mɛ selɛ gyan de gɛsinkpan mɔ
pɛwu mɛ kya sola alɔbo mɔmɔ-rɛ
mɔmɔ-afengen mɛ dɛ ma-a kpe
nfono mɛ kya nu yɛɛ Yesu bo mɔ.
56 Gɛten kamaasɛ gɛbono Yesu gi
kpɛ nyɛ loo mɔ, isowolɛ belɛ-
belɛ so-o, nsowolɛbi so-o, ndɔɔ
dɔ-o, mɛ kya kyu alɔbo kpaa yela
sansana, de mɛ' kolɛ mɔ yɛɛ ɔ'
yɛgɛ mɛ' yii ba-a mɔ-gɛgbɛ ginɛbi.
Gɛsintin mɔ, ɔkamaasɛ ɔbono ɔ
nyɛ yii mɔ-gɛgbɛ mɔ, mɔ-alɔtɔ a
kya ta.

7

Ako Mɛ Kya Penɛ Asa Yɛɛ Mɔmɔ-Nbara Gi Gyɛ Wurubuaarɛ-Lɛɛ

1 Farasii gikpen dɔ awura ako de
Gyuda awura nbara aŋmarasɛbo
ako mɛ lii Gyɛrusalem ɔsowolɛ so
baa gyan Yesu asɛ. 2 Nfono mɔ
mɛ wu Yesu akasɛbo ako mɛ tɛ mɛ
kya gyi ibono mɛ mɛŋ foro mɔmɔ-
abaa mɔmɔ Gyuda awura itiibilaa
aforobi de i' lɛɛ ilaa kyɔlesɛsɛ sa
mɔmɔ pɛi de mɛ' lɔɔ gyi.
3 Farasii awura de mɔmɔ Gyuda
awura asɛnsɛ mɔ pɛwu berɛ mɛ
kya wɔra mɔmɔ-tiibi ilaa wɔrasɛ
ibono mɛ kasɛ lii mɔmɔ-sɛana
asɛ mɔ, imɔso mɛŋ kya gyi yɛɛ
mɛ mɛŋ foro mɔmɔ-abaa itiibi-
laa aforobi. 4 Mɔmɔ-ilaa kyosɛ i
nyaakyɔ gikyɔ. Nengyene ba-a mɛ
lii gigya ba mɔ, mɛ kya kyu nkyu
ŋmadɛ mɔmɔ-nyoro pɛi de mɛ'
lɔɔ nyɛ gyi. Ne mɛ kya kyu nkyu
ŋmadɛ nwɛ, nlɔbi, de ikuruwa
de sɛi ɔŋ' sa ɔ' kyɔlesɛ mɔmɔ-
Wurubuaarɛ ɔson.
5 Imɔso Farasii awura mɔ de
Gyuda awura nbara aŋmarasɛbo
mɔ mɛ taasɛ Yesu yɛɛ, “I wonɛ
so ne fo-akasɛbo mɔ mɛ kya kerɛ
ansi taa aye-itiibilaa mɔ giwɔra
yɛgɛ daa? Imɔ ne n gyɛ yɛɛ mɛ laa
gyi mɔ, mɛŋ kya foro mɔmɔ-abaa
aye-itiibilaa aforobi mɔ de sɛi ɔŋ'
sa ɔ' kyɔlesɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ
ɔson.”
6 Abelɛnsɛ mɔ mɛ taasɛ Yesu
gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ gɛnɔ kyu bun
mɔmɔ gipuɛɛ yɛɛ, “Wurubuaarɛ

ɔkalan ɔbono Isaya gi nu tɔgɛ
mɔ i kyena de fɛye-gikerɛansi ilaa
wɔrasɛ idɛ gɛsintin so. Isaya gi nu
Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yɛɛ,
‘Ansi so ne me-asa adɛ mɛ kya lɛɛ
me-ginyen;
Mɔmɔ-nwɔnsa dɔ berɛ, me-rɛ
mɔmɔ aŋ bo gɛsu.
7 Mɛ kya son me daa ansi so giyan.
I kya nyiile yɛɛ anyamesɛ-lɛɛ
nbara ne mɛ dɛ mɛ kya
penɛ
mɛ kya nyiile asa yɛɛ i gyɛ me
Wurubuaarɛ-lɛɛ.’
8 Fɛye Farasii awura de nbara
aŋmarasɛbo mɔ, fɛ too Wu-
rubuaarɛ-lɛɛ nbara mɔ fuɛ ne fɛ
san fɛ kya gyi daa anyamesɛ-lɛɛ
tiibi ilaa wɔrasɛ mɔ so.”
9 Yesu gi kii tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ,
“Gɛnɔɔbono fɛ nyaa Wurubuaarɛ
nbara mɔ yela nkan de fɛ' nyɛ sii
de fɛye anyamesɛ itiibilaa faa mɔ,
fɛ wɔra ilaa ne? 10 Adedaabo owi
mɔ, Wurubuaarɛ gi yela nbara sa
Mosisi yɛɛ o' kyu sa fɛye. Nbara
mɔ nko ne n gyɛ yɛɛ,
‘Buu fo-sɛ de fo-nyi.’
Nko kee ne n gyɛ yɛɛ,
‘Fo ɔbono fo tɔgɛ nnɔ wɔra fo-sɛ
abɛɛ fo-nyi mɔ,
mɛ' mɔɔ fo.’
11 Fɛye Farasii awura de nbara
aŋmarasɛbo adɛ berɛ, fɛŋ kya
gyi nbara ndɛ so. Ɔko bo no, ɔ
laa sɔɔ ginyadon wɔra mɔ-nyi de
mɔ-sɛ, ɔŋ kya laarɛ mɛ' yii mɔ-
ilaa. Ɔ laa tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
‘Ilaa ibono n bo ne nkana nan
kyu kpaa fɛye mɔ, fɛŋ baa nyɛ
yii imɔ, i gyɛ Koriban.’ (Koriban
gyɛ ntan nbono i kya nyiile yɛɛ
nɛ lɔrɔ imɔ yela sa Wurubuaarɛ.)
12 Ɔ ka Koriban ntan ne gɛmara
o nu mɔ-nyoro gɛsɛ yɛɛ iŋ bo-
ran mɔ, fɛye Gyuda awura nbara
aŋmarasɛbo de Farasii awura mɔ
fɛŋ baa fa-a yɛgɛ mɔ de ɔ' lɛɛ
Koriban ntan mɔ de mɔ-nyi abɛɛ
mɔ-sɛ mɛ' nyɛ yii mɔ-ilaa. 13 Fɛye-
anyamesɛ itiibilaa idɛ so mɔ, fɛ
kya nyaa Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ
yela nkan. Fɛye-itiibilaa idɛ ne fɛ
dɛ fɛ kya nyiile fɛye-biana baa lii
de ndɛ faa. Iŋ gyɛ yɛɛ Koriban
ntan ndɛ wolɛ gbaa; fɛ kya wɔra
imɔ idɛ ɔnan kee gikyɔ.”

Nyamesɛ Nwɔnsa Ne N Kya Kyɔlesɛ Mɔ-Wurubuaarɛ Ɔson

14 Yesu gi kii terɛ sakpii ɔbono
ɔ bo nfono mɔ ba mɔ asɛ ne ɔ
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛye pɛwu fɛ'
yela giso de fɛ' nu gɛsɛ yɛɛ 15 sɛi
mɛŋ bo no i laa loo nyamesɛ gɛnɔ
dɔ de i' kyɔlesɛ mɔ-Wurubuaarɛ
ɔson. Gɛnen mɔ, ilaa ibono i kya
lii mɔ-gɛnɔ dɔ mɔ wolɛ ne n kya
kyɔlesɛ mɔ-Wurubuaarɛ ɔson. [
16 Ɔkamaasɛ ɔbono ɔ bo aso mɔ,
o' nu.”]
17 Yesu gi taa sakpii mɔ yɛgɛ ne
ɔ loo gɛten dɔ mɔ, mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ taasɛ mɔ ilaa ibono ɔ tɔgɛ sa
sakpii mɔ mɔ gɛsɛ. 18 Yesu gi lɛɛ
gɛnɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Imɔso fɛye
kee fɛye-nwɔnsa dɔ iŋ ti bugi de
fɛ' nu ilaa gɛsɛ? Imɔso fɛ mɛŋ
nyi yɛɛ sɛi mɛŋ bo no i laa loo
nyamesɛ gɛnɔ dɔ de i' kyɔlesɛ mɔ-
Wurubuaarɛ ɔson? 19 I kya nyiile
yɛɛ iŋ kya loo mɔ-gɛwɔnsa dɔ, i
kya loo daa mɔ-ɔtɔ dɔ de ɔ' kɔɔ
fuɛ.” Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔ
lɛɛ nyiile yɛɛ ilaa gyisɛ kamaasɛ
i boran; iŋ kya kyɔlesɛ nyamesɛ
Wurubuaarɛ ɔson.
20 Yesu gi kii lɛɛ gɛsɛ bɔla yɛɛ,
“Ilaa ibono i kya lii nyamesɛ
gɛwɔnsa dɔ mɔ ne n kya kyɔlesɛ
mɔ-Wurubuaarɛ ɔson. 21 I
kya nyiile yɛɛ nyamesɛ kya sa
gɛwɔnsa pɛi ne ɔ kya wɔra ilaa
nyɛnyɛn fɛɛ ɔ kya laarɛ ogyibara,
ɔ kya yuuri, ɔ kya mɔɔ asa,
22 ɔ kya lii mɔ-ka abɛɛ mɔ-kuli
gɛmara, ɔ kya wɔra onsipara, ɔ
kya sa gɛkpɛ nwɔnsa, ɔ kya penɛ
asa, ɔ kya wɔra ilaayan, ɔ bo
gɛlaaloo, ɔ kya nyida asa, ɔ kya
nyiile mɔ-nyoro, ne ɔ kya wɔra
ilaa gyaga. 23 Gɛnen ilaa nyɛnyɛn
idɛana pɛwu i kya lii nyamesɛ

gɛwɔnsa dɔ ne imɔ ne n kya
kyɔlesɛ mɔ-Wurubuaarɛ ɔson.”

Isafokyii Gi Sɔɔ Yesu Gyi

24 Yesu gi koso lii nno kyon kpe
gɛsinkpan gɛko so, gɛ sindi Taya
[de Sidon isowolɛ]. Ɔ fo nno mɔ,
ɔ kpaa loo gɛten gɛko dɔ. Ɔŋ kya
laarɛ de ɔko o' wu mɔ. Ɔŋ bo ŋara
dɔ so mɔ, imɔ pɛwu i wɔra giyan.
25-26 Mɔ-rɛ mɔ-giloo mɔ, ɔkyii ɔko
gi nu mɔ so. Ilaa nyɛnyɛn oduduu
i tɛ gɛnen ɔkyii mɔ mɔ-bi kyiisɛ
so. Ɔkyii mɔ gi baa kpelegɛ dɛ
Yesu ayaa dɔ, ne ɔ kolɛ mɔ yɛɛ
ɔ' gya gɛnen ilaa nyɛnyɛn oduduu
mɔ koso mɔ-bi mɔ so sa mɔ. Ɔkyii
mɔ gi lii Sirofinisiya gɛsinkpan
so. Ɔŋ gyɛ asa abono mɛ kya son
Wurubuaarɛ mɔ dɔ isa. 27 Ɔkyii
mɔ gi kolɛ Yesu mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, “Iŋ kaaborɛ fɛɛ ɔko o' kyu
nbii agyudɔ kyu too sa igyoono
aberɛ abono nbii mɔ mɛŋ ti gyi
mɔ.”
28 Ɔkyii mɔ yɛɛ, “Me-wura, i gyɛ
gɛsintin berɛ. Imɔ, mɔ, igyoono
gbaa kee mɛ kya nyɛ tɔɔsɛ ibono
nbii mɛ kya gyi ne i kya lii tɔrɔ
lɛpɛ gikɔɔdɔ mɔ gyi.”
29 Ne Yesu gi kisee tɔgɛ sa ɔkyii
mɔ yɛɛ, “Ibono fo tɔgɛ faa so mɔ,
nɛ yɛgɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ
gi koso fo-bi mɔ so, imɔso fo berɛ,
naa kpe gɛwi.” 30 Gɛsintin mɔ,
ɔkyii mɔ gi kii kpe gɛwi mɔ, ɔ
kpaa wu mɔ-bi mɔ dɛ gifengen so;
ilaa nyɛnyɛn oduduu ibono nkana
i tɛ gɛbii mɔ so mɔ i koso.

Yesu Gi Kyɛ Omuumuu

31 Yesu gi lii gɛsinkpan gɛbono
gɛ sindi Taya ɔsowolɛ so mɔ
kpaa loo lii Sidon ɔsowolɛ so
kyu gɛnen-n kpaa lii gɛsinkpan
gɛbono so Isowolɛ Gudu mɔ i bo
mɔ baa fo ɔbon belɛ ɔbono mɛ
kya terɛ mɔ yɛɛ Galeli mɔ asɛ.
32 Asa ako mɛ kyu ɔlɔbo ɔko kyu
baa tu Yesu. Ɔlɔbo mɔ gyɛ daa
osintiribu ne ɔ kya tɔngɛ mɔ, iŋ
kya lii dɔɔdan. Nfono mɔ asa mɔ
mɛ kolɛ Yesu yɛɛ ɔ' wɔra aniya de
o' kyu mɔ-gibaa gyan ɔlɔbo mɔ so
de mɔ-gilɔ mɔ gi' ta. 33 Yesu gi
kyu ɔnyen mɔ lii sakpii mɔ dɔ kpe
nkan ne o kyu mɔ-abaabi wɔra
ɔnyen mɔ aso dɔ. Imɔ gɛmara mɔ,
ɔ too akyɔlɛ bun mɔ-gibaabi so ne
o kyu yii ɔnyen mɔ ɔnandii. 34 Ne
Yesu gi diirɛ mɔ-ansi kerɛ soso ne
ɔ muusi. Ɔ kisee kerɛ ɔnyen mɔ ne
ɔ tɔgɛ de mɔ-gɛdɛ dɔ yɛɛ “Ɛfata”.
(Ɛfata gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ, “Tigi”.)

35 Nfono mɔ ɔnyen mɔ aso mɔ
a tigi, ne ɔ san ɔ kya nu ilaa,
ne mɔ-ɔnandii kee gi sangɛ ɔ san
ɔ kya tɔngɛ dandan. 36 Yesu gi
kyɛ ɔnyen mɔ mɔ, ɔ da asa mɔ
tii yɛɛ mɛŋ sa mɛ' buu ilaa idɛ
sa ɔko-rɛ ɔko. Ɔ kya gya mɔmɔ
mɔ, i kya lɔrɔ wɔra mɔmɔ iwen
daa. 37 Gɛnɔɔbono Yesu gi kyɛ
ɔnyen mɔ mɔ, i wɔra ɔkamaasɛ
giyan. Mɛ san ma-a tɔgɛ yɛɛ,
“Yesu kya wɔra daa ilaa dɛnsɛ
so-o. Isintiribu de imuumuu gbaa,
ɔ kya kyɛ mɔmɔ mɛ kya nu ilaa ne
mɛ kya tɔngɛ.”

8

Yesu Gi Sa Sakpii Belɛ Agyudɔ

1 Gɛnen nkɛ nbono dɔ mɔ asa
mɛ kii gyan Yesu asɛ faa fiye-e.
Ɔsowolɛ mɛŋ bo nno, ne asa mɔ
mɛŋ bo agyudɔ de mɛ' gyi. Nfono
mɔ Yesu gi terɛ mɔ-akasɛbo mɔ,
ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, 2 “Ndɛ nkɛ
nsa ne asa gikpen belɛ gidɛ mɛ
buu me faa, mɛ mɛŋ baa mɛ bo
agyudɔ de mɛ' gyi. Imɔso mɔmɔ-
ilaa i bo me ayen. 3 Nengyene
nɛ tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ mɛ' naa kpe
mɔmɔ-nwi yɛgɛ mɛ mɛŋ nyɛ sɛi
gyi mɔ, mɛ laa tɔrɔ agbalɛ ɔkpa
dɔ. Ako mɛ maŋ taalɛ loo gɛwi.
Mɔmɔ ako mɛ lii gɛta-gɛta.”

4 Yesu akasɛbo mɔ mɛ taasɛ mɔ
yɛɛ, “Ifɛ nsana gɛrɛ, nnɛ ne a laa
nyɛ agyudɔ sa gɛnyamesɛbi gɛdɛ
de mɛ' gyi?”

5 Yesu gi taasɛ mɔ-akasɛbo mɔ
yɛɛ, mɔmɔ-lɛɛ bodobodo mɔ mɛ
bo mɔ i gyɛ ifonɛ? Mɛ lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ i gyɛ sono.
6 Nfono mɔ, ɔ tɔgɛ asa abono
pɛwu mɛ buu mɔmɔ mɔ yɛɛ
mɛ' kyena. Mɛ kpelegɛ kyena
gɛsinkpan mɔ, o puru ibodobodo
sono mɔ, o kyu afaala sa Wu-
rubuaarɛ, ne ɔ gbaa-gbaa imɔ dɔ
kyu sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ mɛ' yɛ
sa sakpii mɔ de mɛ' gyi. Ne mɛ
sɔɔ yɛ sa mɔmɔ. 7 Mɔ, mɛ bo
nkenbii kalɛsɛ nko. Nfono ne ɔ
sɔɔ nkenbii mɔ ne o kii kyu afaala
sa Wurubuaarɛ ne o kiiri sa mɔmɔ
yɛɛ mɛ' kyu yɛ sa asa mɔ de mɛ'
kyu gyi de mɔmɔ-bodobodo mɔ.
8 Mɛ yɛ gɛnen mɔ, ɔkamaasɛ gi
nyɛ gyi kaabo, ne i fo mɔmɔ kii
san. Mɛ koola agyisan mɔ, i bɔla
nkeebii sono. 9 Asa abono mɛ gyi
amɔ mɔ gɛgyɔnɔ gɛ laa wɔra fɛɛ
nwɛ ikue-inyɔ.

Asa mɔ mɛ gyi ta mɔ, Yesu
gi lɛɛ mɔmɔ-ɔkpa, ne mɛ kyon
gɛwi. 10 Nfono mɔ Yesu mɔ-rɛ
mɔ-akasɛbo mɔ, mɔ, mɛ san dii
loo mɔmɔ-gikolii dɔ ne mɛ kyon
Dɔmanuta gɛsinkpan so.

Farasii Awura Ako Yɛɛ Yesu Ɔ' Wɔra Ilaa Lɛɛnyiilesɛ Sa Ɔmɔ

11 Mɛ bo nno mɔ, Farasii gikpen
dɔ awura ako mɛ baa sɔɔ akyɔɔlɛ
de Yesu. Mɛ laarɛ fɛɛ ɔ' wɔra
ilaa lɛɛnyiilesɛ lii Wurubuaarɛ dɔ
sa mɔmɔ de mɛ' nyɛ bii yɛɛ Wu-
rubuaarɛ ne n sa mɔ ɔlon ɔbono
ɔ dɛ mɔ. Mɛ kya laarɛ ɔ' wɔra
gɛnen mɔ, mɛ kya daasɛ mɔ mɛ
kya kerɛ. 12 Yesu gi sɔnga faa
fo-o ne ɔ tɔgɛ yɛɛ, "Menɛ n wɔra
ne ndɛ asa adɛ mɛ kya laarɛ
ilaa lɛɛnyiilesɛ de mɛ' wu gɛnen?
Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ fɛye faa,
mɛ maŋ nyɛ ba-a ilaa kolon wu de
ansi."
13 Nfono ne ɔ naa taa mɔmɔ
yɛgɛ, ne o kii dii loo gikolii mɔ
dɔ fara kpe ɔbon belɛ mɔ gibenbɛ
giko mɔ so.

Bodobodo Gɛlin Gikpalɛ

14 Mɛ kya kpe mɔ, mɛ tan
mɛ mɛŋ laarɛ agyudɔ keda.
Bodobodo kolon ne n san mɔmɔ
asɛ gikolii mɔ dɔ. 15 Yesu gi ka mɔ-
akasɛbo mɔ yɛɛ, "Fɛ' kerɛ fɛye-
nyoro so dɔɔdan. Farasii gikpen
dɔ awura de Wura Hɛrodɛ ilaa mɔ
i dɛ fɛɛ gɛlin gɛbono gɛ kya yɛgɛ
bodobodo kya ŋan mɔ."
16 Yesu gi ka mɔmɔ gɛnen mɔ,
mɛ kyu mɛ kya taasɛ abara yɛɛ,
"Ibono a mɛŋ dɛ bodobodo mɔ so
ne ɔ tɔgɛ aye gɛnen faa abɛɛ?"
17 Mɛ kya taasɛ abara gɛnen mɔ,
Yesu gi ti bii ilaa ibono mɛ darɛ
mɔ. Imɔso ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ,
"Menɛ n wɔra ne fɛ kya tɔngɛ
kyu lii bodobodo ɔbono fɛ mɛŋ
dɛ mɔ so? Fɛŋ ti bii isa ɔbono n
gyɛ mɔ? Menɛtɔ so ne fɛye-aso
dɔ i kɔrɔ ifuu gɛnen? 18 Fɛ bo
ansi, yɛgɛ fɛ mɛŋ kya wu. Fɛ bo
aso, yɛgɛ fɛ mɛŋ kya nu. Imɔso
fɛ tan 19 owi ɔbono nɛ gbaa-gbaa
ibodobodo inun dɔ ne asa nwɛ
ikue-inyɔ de saalaa mɛ gyi kpon
mɔ? Agyisan nkeebii nfonɛ ne
fɛ koola mɔ?" Mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Nkeebii gudu
nnyɔ." 20 Ne Yesu gi kii taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, "Ne owi ɔbono nɛ
gbaa-gbaa ibodobodo sono mɔ dɔ
kyu sa asa nwɛ ikue-inyɔ mɔ de?
Agyisan nkeebii nfonɛ ne fɛ koola
mɔ?" Mɔ-akasɛbo mɔ mɛ kii lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, "Nkeebii sono." 21 Nfono
ne Yesu gi kii taasɛ mɔmɔ yɛɛ,
"Imɔso fɛŋ ti nu gɛsɛ?"

Yesu Gi Kyɛ Gyaatanbo

22 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ baa fo Bɛsayida ɔsowolɛ so.
Ɔsowolɛ mɔ so asa ako mɛ kyu
ɔnyen ɔko baa tu Yesu. Ɔnyen mɔ
gyɛ daa gyaatanbo. Mɛ ba mɔ, mɛ
kolɛ Yesu yɛɛ ɔ' wɔra aniya de o'
kyu mɔ-abaa gyan mɔ so sa mɔmɔ
de mɔ-ansi mɔ a' bugi. 23 Yesu gi
keda gyaatanbo mɔ gibaa dɔ kyu
mɔ lii nten nkan ne ɔ too akyɔlɛ

wɔra mɔ-ansi dɔ ne o kyu mɔ-abaa bun mɔ-ansi mɔ so. Yesu gi lɛɛ mɔ-abaa ɔnyen mɔ-ansi mɔ so ne ɔ taasɛ mɔ yɛɛ, “Fo kya wu ilaa iko?”
24 Gyaatanbo mɔ gi diirɛ mɔ-ansi ne ɔ kerɛ mɔ, ɔ tɔgɛ yɛɛ, “N kya wu asa. Mɔ, mɛ dɛ fɛɛ iyii mɛ naa mɛ naa.” 25 Ne Yesu gi kii kyu mɔ-abaa bun gyaatanbo mɔ ansi mɔ so ne ɔ lɛɛ. Nfono mɔ gyaatanbo mɔ gi kii lɔrɔ kerɛ mɔ, mɔ-ansi mɔ a bugi. Ɔ san ɔ kya wu ilaa kamaasɛ dɔɔdan. 26 Yesu gi kyɛ gyaatanbo mɔ ta mɔ, ɔ tɔgɛ mɔ yɛɛ ɔ' naa kpe mɔ-gɛwi. Ɔ mɛŋ' sa o' kyu de ɔsowolɛ mɔ so.

Piita Gi Lɛɛ Tɔgɛ Isa Ɔbono Ɔnan Yesu Gyɛ Mɔ

27 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ mɛ yii ɔkpa mɛ kya kpe isowolɛ ibono i sindi Sɛsariya Filipayi ɔsowolɛ so mɔ. Mɛ naa mɛ kya kpe mɔ, Yesu gi taasɛ mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, “Asa asɛ mɔ, menɛ nyamesɛ ɔnan ne n' gyɛ?”
28 Ne mɔ-akasɛbo mɔ mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ako mɛ kya tɔgɛ yɛɛ fo gyɛ Oloobu Gyɔn ɔbono ɔ naa kyena gyere asa Wurubuaarɛ sagyere mɔ. Ako mɔ yɛɛ Kuaa! Fo ne n gyɛ Oloobu Ilaagya. Ne ako, mɔ, yɛɛ Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo iloobu mɔ dɔ ɔko kpɛi ne n kyingi lii ibuni dɔ ba gɛnen.”
29 Nfono ne Yesu gi kii taasɛ mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, “Ne fɛye mɔ de? Menɛ nyamesɛ ɔnan ne fɛ nyi yɛɛ n' gyɛ?” Piita gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Fo ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi sun de fo' baa mɔlɛgɛ asa de mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ.”
30 Piita gi lɛɛ gɛnɔ gɛnen mɔ, Yesu gi ka sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ mɛ mɛŋ' sa mɛ' tɔgɛ sa ɔko-rɛ ɔko nyamesɛ ɔbono ɔnan ɔ gyɛ mɔ.

Yesu Gi Tɔgɛ Mɔ-Giwukyingi Mɔ So Ilaa

31 Nfono ne Yesu gi yii gɛsɛ ɔ kya nyiile mɔmɔ yɛɛ, “I gyɛ ibono i laa ba yɛɛ me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, n' wu ɔlaawusɛ kpɛi-kpɛi gikyɔ. Gyuda awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de ɲbara aŋmarasɛbo de mɔmɔ-abelɛnsɛ sɛnsɛ mɔ mɛ laa kine me, ne mɛ laa yɛgɛ asa mɛ' mɔɔ me. Mɛ mɔɔ me mɔ, imɔ gɛkɛ sasɛ mɔ, nan kyingi lii ibuni dɔ.” 32 Ɔ tɔgɛ tigi mɔmɔ, ɔŋ ŋara mɔmɔ. Ne Piita gi kyu mɔ lii nkan ne ɔ gya mɔ yɛɛ ɔŋ baa tɔgɛ gɛnen. 33 Ne Yesu gi kisee kerɛ mɔ-akasɛbo sɛnsɛ mɔ, ne ɔ gya Piita yɛɛ, “Naa me asɛ; ilaa nyɛnyɛn gɛmu! Fo-gɛwɔnsa gɛŋ gyan Wurubuaarɛ gɛlaarɛ so. Anyamesɛ-lɛɛ gɛlaarɛ so ne fo-gɛwɔnsa gɛ gyan.”

34 Nfono ne Yesu gi terɛ sakpii mɔ ba mɔ asɛ dabɔlɛ de mɔ-akasɛbo mɔ ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Ɔbono ɔ kya laarɛ de ɔ' wɔra me-ɔkasɛbo mɔ, kaasɛ mɔ o' kyu mɔ-nyoro fuɛ, o' kyule wu awɔrɔfɔɔ me so, de ɔ' kasɛ me-gidebi. Ba-a mɛ laa da mɔ aŋanbi oyii so mɔɔ mɔ, mɛ' da mɔ. 35 I kya nyiile yɛɛ fo ɔbono fo kya kɔrɔsɛ fo-nkpa fo kya yela fo-gibaa so mɔ, Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan mɔ gɛ laa lii fo-gibaa. Ne fo ɔbono, mɔ, kyu lii me-rɛ me-ɔkalan konkonsɛ mɔ so ne fo-nkpa gi lii fo-gibaa mɔ, fo laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena. 36 Fo nyamesɛ fo nyɛ gɛsinkpan gɛdɛ so ilaa kamaasɛ pɛwu gyan ne fo too fo-ɔkyenaten Wurubuaarɛ asɛ mɔ fuɛ mɔ, fo nyi yɛɛ fo nyɛ gɛkyena ne? 37 Menɛ ne fo laa kyu sa Wurubuaarɛ de fo' kii nyɛ ɔkyenaten mɔ asɛ? 38 Gɛkyena gɛdɛ dɔ mɔ fɛ tɛ saarɛ asa abono mɛ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn ne mɛŋ kya gyi gɛsintin sa Wurubuaarɛ mɔ. Imɔso fɛ' keda fɛye-nyoro. Nengyene asa adɛ ansi dɔ ne i bo fo ɔko ipeeli yɛɛ fo kya son me abɛɛ fo kya sɔɔ me-agyɛbi mɔ gyi mɔ, gɛnen kee ne i laa wɔra me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ,

ipeeli sa fo gɛnen kaasɛ ɔbono, gɛkaabono nan kii ba gɛsinkpan so mɔ. Gɛnen gɛkaabono mɔ mesɛ Wurubuaarɛ laa keda mɔ-isɔɔ sun lii Wurubuaarɛ dɔ. Me-rɛ ɔmɔ ne nan ba, ne me-sɛ Wurubuaarɛ laa lɛɛ me-nyisigyi nyiile asa."

9

1 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ fɛye faa, fɛye abono fɛ yelɛ gɛrɛnaa faa, fɛ maŋ wu' ta pɛi ne fɛ laa wu Wurubuaarɛ gɛwuragyi gɛkyena gɛ ba anyamesɛ dɔ ne Wurubuaarɛ gi lɛɛ mɔ-ɔlon nyiile."

Wurubuaarɛ Gi Lɛɛ Yesu Nyisigyi Nyiile Mɔ-Akasɛbo Asa' Ako

2 Imɔ nkɛ nsee gɛmara mɔ, Yesu gi kyu mɔ-akasɛbo Piita, Gyeemesi, de Gyɔn ne mɛ dii kpe gibii belɛ giko so mɔmɔ wolɛ. Mɛ bo nno gɛnen mɔ, Yesu nyoro gi kyɛɛgɛ kii lɔrɔ wɔra ɔdan too, 3 ne mɔ-ngbɛ nbono o suu mɔ gi fuuli faa parɛ-parɛ, gi kya ŋɛlegi. Gɛsinkpan gɛdɛ so mɔ, nyamesɛ maŋ taalɛ foro ilaa de i' lii fuuli parɛ-parɛ gɛnen. 4 Mɛ baa kii kerɛ mɔ, iloobu inyɔ iko ne: Ilaagya mɔ-rɛ Mosisi. Mɛ ba Yesu asɛ, mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ yelɛ mɛ kya gyi nsingyi. 5 Mɛ yelɛ gɛnen mɔ, Piita gi ten loo tɔgɛ atɔgɛkpandɛ sa Yesu yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, i wɔra ɔdan yɛɛ a bo gɛrɛ. Yɛgɛ de a' yii ipanpan isa' sa fɛye: fo-lɛɛ ɔko, Ilaagya-lɛɛ ɔko, de Mosisi-lɛɛ ɔko." 6 Yesu akasɛbo mɔ mɛ wu iloobu mɔ gɛnen mɔ, i ŋmaa mɔmɔ-gisen ne i wɔra mɔmɔ gifuu. Piita mɛŋ bii ilaa ibono ɔ laa tɔgɛ mɔ. Imɔ ne n bara mɔ-atɔgɛkpandɛ mɔ gɛnen.

7 Mɔmɔ pɛwu mɛ san mɛ yelɛ mɔ, gibuntɔ giko gi ba baa bun mɔmɔ so faa kpem, ne Wurubuaarɛ gigyɛbi gi lii gibuntɔ mɔ dɔ tɔgɛ sa akasɛbo mɔ yɛɛ, "Megisen dɔ obi ne n gyɛ Yesu, fɛ' nu mɔ asɛ." 8 Ayaa abono so mɔ, Yesu akasɛbo mɔ mɛ kerɛ kyaabɔɔ mɔ, mɛŋ baa wu ɔko baa too de Yesu.

9 Mɛ kya kpelegɛ ma-a ba mɔ, Yesu gi da mɔmɔ tii yɛɛ, "Fɛŋ sa fɛ' tɔgɛ ilaa ibono fɛ wu faa sa ɔko nperɛ. Me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, nɛ wu' kii kyingi lii ibuni dɔ mɔ, pɛi de fɛ' lɔɔ gyi imɔ so gɛsingyi sa asa." 10 Ɔ gya mɔmɔ mɔ, mɛ nu mɔ asɛ; mɛ mɛŋ buu sa ɔko. Mɔmɔ-wolɛ ne n taasɛ abara yɛɛ, "Ibono ɔ darɛ yɛɛ ɔ laa wu' de o' kii kyingi faa mɔ, imɔ gɛsɛ ne n gyɛ nnɛ?" 11 Ne Yesu akasɛbo mɔ mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "Aye Gyuda awura nbara aŋmarasɛbo mɔ mɛ kya kyena tɔgɛ sa aye yɛɛ Oloobu Ilaagya laa kii lii Wurubuaarɛ dɔ ba pɛi de ɔbono Wurubuaarɛ laa sun yɛɛ ɔ' baa gyi gɛwura Wurubuaarɛ adɛ so mɔ ɔ' lɔɔ ba. Ne fo ne n gyɛ gɛnen isa ɔbono mɔ, menɛ n wɔra so ne Ilaagya mɛŋ baa gyangbara fo ba?"

12 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "I gyɛ gɛsintin yɛɛ i kaaborɛ Ilaagya ɔ' gyangbara ba de ɔ' baa lɔrɔ ilaa kamaasɛ pɛi de n' lɔɔ ba. Mɛ ŋmarasɛ me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ ilaa Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ yela yɛɛ i gyɛ ibono i laa ba yɛɛ n' wu awɔrɔfɔɔ gikyɔ asa abaa dɔ de mɛŋ' kyu me terɛ sɛi. Ilaa ibono mɛ ŋmarasɛ gɛnen mɔ gɛsɛ ne n gyɛ menɛ? 13 N' tɔgɛ fɛye yɛɛ Ilaagya gi ti wolaa kii ba, ne ibono Gyuda awura mɛ kya laarɛ mɔ mɛ ti kyu wɔra mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ wolaa ŋmarasɛ wɔra Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ mɔ."

Yesu Gi Kosorɛ Ilaa Nyɛnyɛn Oduduu Gɛbii Gɛko So

14 Mɛ kpelegɛ mɛ kya ba Yesu akasɛbo sɛnsɛ mɔ asɛ mɔ, mɛ wu sakpii yelɛ kyaabɔɔ mɔmɔ; mɔmɔ-rɛ nbara aŋmarasɛbo mɛ kya sɔɔ akyɔɔlɛ. 15 Sakpii mɔ gi da de ginsi wu Yesu kya ba mɔ, i dɛ

sakpii mɔ gɛnɔ gikyɔ, ne mɛ selɛ
kpaa gyangara mɔ, ne mɛ faala
mɔ. 16 Ne Yesu gi taasɛ mɔmɔ
yɛɛ, “Menɛ gɛsingyi ne fɛye-rɛ me-
akasɛbo fɛ kya gyi mɔ?”

17 Nfono mɔ ɔko gi lɛɛ gɛnɔ
lii sakpii mɔ dɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ,
ilaa nyɛnyɛn oduduu ɔko tɛ me-
bi nyensɛ so, i kya yɛgɛ gɛŋ kya
taalɛ tɔngɛ. Imɔso nɛ kyu mɔ
ba fo asɛ. 18 Nengyene i kyena
gɛmɔ so mɔ, i kya kuu gɛmɔ too
gɛsinkpan. I san mɔ, gɛmɔ-gɛnɔ
dɔ i kya furu afuru, ne gɛ kya
wɛ gɛmɔ-anyi. Gɛmɔ-nyoro gi kya
san faa kenkesen. Nɛ ba ne meŋ
tu fo mɔ, nɛ kolɛ fo-akasɛbo mɔ
yɛɛ mɛ' gya gɛnen ilaa nyɛnyɛn
oduduu mɔ koso gɛmɔ so sa me
mɔ, mɛ mɛŋ taalɛ.”

19 Ne Yesu gi tɔgɛ sakpii mɔ yɛɛ,
“O! Fɛye nkɛ ndɛ dɔ asa! Fɛŋ kya
sɔɔ Wurubuaarɛ gyi. Nkɛ nfonɛ
ne nan kyena fɛye asɛ, n kpɛ mi-i
nyɛ gisen mi-i sa fɛye daa? Fɛ' kyu
gɛbii mɔ bara me.” 20 Ne mɛ kyu
gɛmɔ bara mɔ.

Ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ gi wu
Yesu mɔ, ayaa abono so mɔ, i kyu
gɛbii mɔ too gɛsinkpan. Gɛ san gɛ
kya belen, gɛ kya kpiri, ne gɛmɔ-
gɛnɔ dɔ i kya furu. 21 Ne Yesu
gi taasɛ gɛbii mɔ mɔ-sɛ yɛɛ, “I
kya wɔra gɛmɔ ɔfaanan faa, i ti
kɛɛla?” Gɛbii mɔ mɔ-sɛ gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, “Lii ko-o gɛmɔ-nbii dɔ ne i yii
gɛmɔ. 22 I kya laarɛ i' mɔɔ gɛmɔ
so mɔ, i kya kyu gɛmɔ kyu too
ɔgya dɔ de nkyu dɔ. Nengyene
fo laa taalɛ wɔra ilaa iko kyu lii
imɔ so mɔ, su aye so de fo' mɔlɛgɛ
aye.” 23 Yesu gi taasɛ mɔ yɛɛ,
“Fo yɛɛ, ‘nengyene nan taalɛ mɔ’?
Imɔso fo kya sɔɔ akyɔɔlɛ yɛɛ maŋ
taalɛ? Nu yɛɛ ɔbono ɔ kya sɔɔ
Wurubuaarɛ gyi mɔ, ilaa kamaasɛ
i kya wɔra sa mɔ.” 24 Gɛbii mɔ
mɔ-sɛ gi kpɛ nu yɛɛ gisɔɔgyi ne n
tiri mɔ, o kyu osulon kolɛ mɔ yɛɛ,
“N kya sɔɔ Wurubuaarɛ gyi berɛ.
Ibono meŋ sɔɔ gyi mɔ, yɛgɛ n' sɔɔ
gyi.”

25 Yesu gi wu yɛɛ sakpii mɔ kya
nyaakyɔ ɔ kya too mɔ, ɔ tɔgɛ sa
ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ yɛɛ, “Fo
ilaa nyɛnyɛn oduduu ɔbono fo tɛ
gɛbii gɛdɛ so, ne fo yɛgɛ gɛ bingiri
gɛmugamuga de osintiribu mɔ, n
kya tɔgɛ mi-i sa fo yɛɛ, koso gɛmɔ
so, n kerɛ fo faa, de foŋ' baa kii ba
gɛmɔ so gɛkaako.” 26 Ilaa nyɛnyɛn
oduduu mɔ gi lɔgedɛ saawo, ne i
kyu ɔlon nyala gɛbii mɔ kerii-kerii
pɛi ne i koso gɛmɔ so. I koso taa
gɛbii mɔ yɛgɛ mɔ, gɛ san gɛ dɛ
fɛɛ obuni. Asa sakyɔ mɛ kya tɔgɛ
yɛɛ gɛ wu' daa. 27 Nfono ne Yesu
gi keda gɛmɔ-gibaa dɔ puru ne gɛ
koso yelɛ.

28 Yesu gi kpaa loo obu dɔ mɔ,
mɔ-akasɛbo mɔ mɛ baa taasɛ mɔ
mɔmɔ-wolɛ yɛɛ, “I wonɛ so ne aye
berɛ, a mɛŋ taalɛ gya ilaa nyɛnyɛn
oduduu mɔ koso gɛbii mɔ so daa?”
29 Mɛ taasɛ Yesu gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, “Sɛi mɛŋ bo no
i laa taalɛ gya ilaa idɛana ɔnan
koso, gɛnen mɔ, [gɛnɔ ŋminde de]
gɛdalaa.”

Yesu Gi Kii Tɔgɛ Mɔ-Giwukyingi Mɔ So Ilaa

30 Mɛ lii nfono mɔ, mɛ naa loo
Galeli gɛsinkpan so mɛ kya kyon.
Yesu mɛŋ kya laarɛ de ɔko ɔ' bii
nfono so mɛ bo de mɔ. 31 I kya
nyiile yɛɛ ɔ kya laarɛ de o' nyiile
mɔ-akasɛbo mɔ ilaa mɔmɔ-wolɛ.
Ɔ kya nyiile mɔmɔ ilaa mɔ, ɔ
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Owi mɔ gi fo
ibono me-akyobo mɛ laa kyu me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ,
wɔra asa ako abaa dɔ de mɛ' mɔɔ
me. Mɛ mɔɔ me mɔ, imɔ gɛkɛ sasɛ
mɔ, nan kyingi lii ibuni dɔ.” 32 O
buu sa ɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ mɛŋ nu
imɔ gɛsɛ. I kii i bo mɔmɔ gifuu de
mɛ' taasɛ mɔ.

Isa Ɔbono Ɔnan Ɔ Don Mɔ-Nanboana Mɔ

33-34 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kya kpe Kapɛɛniyon ɔsowolɛ

so. Mɛ naa ɔkpa dɔ mɛ kya kpe
mɔ, mɔ-akasɛbo mɔ mɛ kya sɔɔ
akyɔɔlɛ yɛɛ mɔmɔ dɔ mɔ, anɛ
ne n don mɔ-nanbo. Mɛ loo
gɛten dɔ mɔ, Yesu gi taasɛ mɔ-
akasɛbo mɔ yɛɛ, “A kya ba mɔ,
menɛ akyɔɔlɛ ne fɛ kya sɔɔ mɔ?”
Mɛ sii kurun. I kya nyiile yɛɛ
ipeeli i gyi mɔmɔ kyu lii akyɔɔlɛ
mɔ so. 35 Ne Yesu gi kpelegɛ
kyena ne ɔ terɛ mɔ-akasɛbo gudu
anyɔ mɔ ba mɔ asɛ ne ɔ tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, “Nengyene ɔko kya
laarɛ gɛbelɛnsɛ o' gyi mɔ, i kaa-
borɛ ɔ' wɔra mɔ-nyoro fɛɛ gɛbii
de ɔ' wɔra dega sa ɔkamaasɛ.”
36 Nfono ne Yesu gi keda gɛbii pii
gɛko, ne o kyu gɛmɔ yelɛ mɔmɔ-
ansi dɔ, ne o kyu mɔ-abaa mili
gɛmɔ kyaabɔɔ, ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, 37 “Nengyene me so ne fo ɔko
fo bugi ansi de gɛbii gɛko fɛɛ gɛdɛ
ɔnan mɔ, me ne fo bugi ansi de
gɛnen. Ne fo bugi ansi de me mɔ,
fo bugi ansi de me-sɛ ɔbono o sun
me mɔ kee ne.”

Yesu Yɛɛ Ɔbono Ɔŋ Kya Kyo Mɔ Mɔ Yelɛ Mɔ-Gɛmara Ne

38 Ne Gyɔn gi tɔgɛ sa Yesu yɛɛ,
“Ɔbelɛnsɛ, a wu ɔnyen ɔko ɔ dɛ
fo-ginyen ɔ kya gya ilaa nyɛnyɛn
oduduu kpɛi-kpɛi ɔ kya koso asa
so. Kaasɛ mɔ mɛŋ kii ɔ bo aye dɔ,
imɔso a gya mɔ yɛɛ ɔŋ' baa wɔra
gɛnen.” 39 Ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa
mɔ yɛɛ, “Fɛ san wu gɛnen mɔ,
fɛŋ' baa gya mɔ. Ɔbono ɔ dɛ me-
ginyen ɔ kya wɔra amunale ilaa
mɔ, gɛnen kaasɛ ɔbono maŋ baa
kii tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn iko kyu lii me
so ayaa abono so. 40 I kya nyiile
yɛɛ ɔbono ɔŋ kya sɔɔ akyɔɔlɛ de
aye mɔ, ɔ yelɛ aye-gɛmara ne.
41 Ibono fɛ kya son me, Kirisito,
mɔ so ne ɔko gi sa fɛye ba-a
nkyu nunsɛ mɔ, n kya tɔgɛ fɛye
gɛsintin, kaasɛ mɔ maŋ wɔra imɔ
too nkyu dɔ giyan. Wurubuaarɛ
ntɛɛla gi dɛ sa mɔ.

Fɛŋ Kerɛ Dandan Mɔ, Fɛ Maŋ Nyɛ Kyena Wurubuaarɛ Asɛ

42 “Ɔbono, mɔ, ɔ laa yɛgɛ api-
ipii abono mɛ sɔɔ me gyi mɔ dɔ
ɔko gisɔɔgyi gi' koso me so mɔ,
nengyene fɛɛ mɛ kyu gibui belɛ
ŋminde kyaga de kaasɛ ɔbono
gibɔ ne mɛ too mɔ wɔra apoo
dɔ mɔ, i tɛsɛ i bɔ. 43-44 Imɔso
nengyene fo-gibaa gi kya yɛgɛ fo-
gisɔɔgyi gi' koso me so mɔ, kɛbi
gimɔ fuɛ! I boran yɛɛ fo kyu
gibaa kolon de fo' kpaa kyena
Wurubuaarɛ asɛ mɔ don ibono
Wurubuaarɛ laa kyu fo-rɛ fo-abaa
anyɔ too wɔra ɔgya ɔbono ɔŋ kya
wu' gɛkaako mɔ dɔ mɔ.

45-46 “Nengyene fo-giyaa gi kya
yɛgɛ fo-gisɔɔgyi gi' koso me so
mɔ, kɛbi gimɔ fuɛ! I boran yɛɛ
fo kyu giyaa kolon kpaa kyena
Wurubuaarɛ asɛ don ibono Wu-
rubuaarɛ laa kyu fo-rɛ fo-ayaa
anyɔ too wɔra ɔgya ɔbono ɔŋ kya
wu' gɛkaako mɔ dɔ mɔ.

47 “Nengyene fo-ginsi gi kya
yɛgɛ fo-gisɔɔgyi gi' koso me so
mɔ, lɔgedɛ gimɔ lɛɛ fuɛ. I bo-
ran yɛɛ fo' kyu ginsi kolon kpaa
kyena Wurubuaarɛ gɛwuragyi mɔ
dɔ don ibono Wurubuaarɛ laa kyu
fo-rɛ fo-ansi anyɔ too wɔra ɔgya
dɔ mɔ.

48 Nno berɛ i don gɛsinkpan so
gibiinaa de gɛkyan gbaa
bun.
Imɔ-lɛɛ ɔgya ɔnan mɛŋ kya nu
giwu',
ne nno ilaa gyɔsɛ-lɛɛ asonsɔɔ
aŋ kya wu' gɛkaako.

49 “Ɔgya laa fuo ɔkamaasɛ.
Ɔbono ɔ loo lii mɔ, i laa lɔrɔ
mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono nfɔlɛ gi kya
lɔrɔ ipɔ mɔ. 50 Nfɔlɛ gi bo kon.
Nengyene fɛɛ nfɔlɛ gi ta nmɔ-ɔkon
mɔ, nnɛ ne fɛ laa wɔra nmɔ de
gi' kii wɔra ɔkon? Iŋ bo sɛi fɛ
laa taalɛ wɔra. Imɔso fɛ' wɔra
fɛɛ nfɔlɛ sa abara de fɛ' nyɛ gisen
yuuli kyu kyena.”

10

Yesu Gi Nyiile Mɔ-Akasɛbo Mɔ Ɔkyii Gikine Ilaa

1 Yesu gi koso lii nno, ne o kpe
Gyudiya gɛsinkpan so de Gyɔɔdan
ɔbon mɔ gibenbɛ giko so. Sakpii
gi ti kpaa kyaabɔɔ mɔ, ne o nyiile
mɔmɔ ilaa fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ wolaa
ɔ kya wɔra mɔ.
2 Nfono mɔ Farasii gikpen mɔ
dɔ awura ako mɛ baa soo Yesu
idoo kerɛ. Gɛnen so mɔ, mɛ taasɛ
mɔ yɛɛ, “Aye-nbara dɔ mɔ, i dɛ
ɔkpa fɛɛ ɔnyen o' kine mɔ-ka?”
3 Ne Yesu gi kisee taasɛ mɔmɔ
yɛɛ, “Menɛ nbara ne Mosisi gi yela
sa fɛye kyu lii ɔkyii gikine so?”
4 Mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Mosisi yɛɛ,
nengyene ɔnyen laa kine mɔ-ka
mɔ, ɔ' sa mɔ gikine ɔwolɛ de ɔ' lɛɛ
mɔ ɔkpa.”
5 Mɛ lɛɛ gɛnɔ gɛnen mɔ, Yesu
gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Ibono fɛye-
asɔ dɔ i kɔrɔ ifuu mɔ so ne Mosisi
gi yela nbara ndɛ sa fɛye gɛnen.
6 Nkana mɛ ŋmarasɛ yela Wu-
rubuaarɛ agyɛbi ɔwolɛ mɔ dɔ yɛɛ
lii ko-o aberɛ abono Wurubuaarɛ
gi lɛɛ soso de gɛsɛ mɔ,
‘ɔ lɛɛ ɔnyen oyuduu de ɔkyii
oyuduu’.
Mɛ kii ŋmarasɛ yɛɛ,
7 ‘Imɔ idɛ so ne ɔnyen kya taa mɔ-
sɛ de mɔ-nyi yɛgɛ
de o' kyu mɔ-nyoro mada de
mɔ-ka
8 de mɛ' bingiri nyamesɛ
kolon mɔ.’
Imɔso ɔnyen mɔ-rɛ mɔ-ka mɛŋ
baa mɛ gyɛ asa anyɔ, mɛ bin-
giri nyamesɛ kolon. 9 Ibono Wu-
rubuaarɛ ne n kyu mɔmɔ dabɔlɛ
wɔra nyamesɛ kolon faa mɔ, ɔko
ɔŋ sa ɔ' baragɛ mɔmɔ dɔ.”
10 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kii ba gɛten dɔ mɔ, mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ kii lɔrɔ taasɛ mɔ
kyu lii gɛdena gɛsingyi mɔ so.
11 Ne Yesu gi tɔgɛ mɔ-akasɛbo
mɔ yɛɛ, “N kya tɔgɛ mi-i sa fɛye
yɛɛ nengyene fo kine fo-ka kpaa
kyu ɔkyii pobɔrɔ mɔ, fo tɔrɔ Wu-
rubuaarɛ gɛlaarɛ adenabi nbara.
Ɔ kya kyu imɔ yɛɛ ɔko mɔ-ka ne fo
laarɛ gɛnen. 12 Ne fo ɔkyii ɔbono
fo kine fo-kuli kpaa dena ɔnyen
pobɔrɔ mɔ, fo kee fo tɔrɔ Wu-
rubuaarɛ gɛlaarɛ adenabi nbara
mɔ. Ɔ kya kyu imɔ fɛɛ fo lii fo-kuli
gɛmara ne.”

Yesu Gi Sɔɔ Nbii Buru-buru Abaa Anyɔ

13 Owi ɔko dɔ mɔ, asa ako mɛ
kpɛ mɛ dɛ nbii ma-a bara Yesu yɛɛ
o' kyu mɔ-abaa gyan nmɔ so de
ɔ' dalaa sa mɔmɔ. Yesu akasɛbo
mɔ, mɔ, mɛ kya gya mɔmɔ yɛɛ
mɛ' kiiri nbii mɔ. 14 Yesu gi wu
gɛnen mɔ, i loo mɔ. Ne ɔ tɔgɛ
sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, “Fɛ' yɛgɛ
nbii mɔ gi' ba me asɛ; fɛŋ' baa
tii mɔmɔ-ɔkpa. Abono mɛ dɛ fɛɛ
gɛnen nbii ndɛana ɔnan mɔ ne n
kya nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ. 15 Gɛsintin ne
n' kya tɔgɛ fɛye faa, fo nyamesɛ
kamaasɛ ɔbono fo mɛŋ kyu fo-
nyoro wɔra fɛɛ gɛbii de fo' kyule
kyena Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi mɔ, fo maŋ nyɛ gɛnen
gɛkyena gɛbono kpa-a.” 16 Imɔso
Yesu gi puge nbii mɔ ne ɔ kyu
mɔ-abaa gyan mɔmɔ so kolɛ Wu-
rubuaarɛ ayuule sa mɔmɔ.

Anɛ Ne Nan Nyɛ Ɔkyenaten Wurubuaarɛ Gɛwuragyi Dɔ?

17 Yesu kya laarɛ o' kpe ɔkpa
mɔ, ɔnyen ɔko gi selɛ baa ŋmii
mɔ-ayaa dɔ ne ɔ taasɛ mɔ yɛɛ,
“Ɔbelɛnsɛ dɛnsɛ, nnɛ ne nan
wɔra de n' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena gɛkpaa?” 18 Yesu gi kisee
taasɛ mɔ yɛɛ, “Fo kya terɛ me yɛɛ
nyamesɛ dɛnsɛ faa mɔ, fo mɛŋ nyi
yɛɛ Wurubuaarɛ wolɛ ne n gyɛ
nyamesɛ dɛnsɛ? 19 Iŋ gyɛ fo nyi
Wurubuaarɛ nbara mɔ? Nbara
mɔ gi kya nyiile yɛɛ gɛŋ' sa fo'
mɔɔ isa, gɛŋ' lii fo-ka abɛɛ fo-kuli
gɛmara, gɛŋ' yuuri, gɛŋ' ten ɔko
gɛnɔ nbɛlɛ dɔ, gɛŋ' kudi ɔko gyi,

buu fo-sɛ de fo-nyi.” 20 Ɔnyen mɔ
gi lɛɛ gɛnɔ sa Yesu yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ,
kpɛ kyu lii me-nbii dɔ mɔ, n kya
gyi nbara ndɛ pɛwu so.”
21 Yesu gi kisee kerɛ ɔnyen mɔ
mɔ, mɔ-ilaa i loo mɔ-gisen dɔ, ne
ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “I kya san fo
ilaa kolon. Naa kpaa fɛ fo-ilaa
ibono fo bo mɔ pɛwu de fo' kyu
aterenbi mɔ kyu yɛ sa ayenbo. Fo
wɔra gɛnen mɔ, fo laa nyɛ ntɛɛla
Wurubuaarɛ dɔ, de fo' san naa
baa buu me wɔra me-ɔkasɛbo.”
22 Ɔnyen mɔ gi nu ibono Yesu gi
tɔgɛ mɔ gɛnen mɔ, mɔ-gisen dɔ
i nyida mɔ, i yɔɔ mɔ-nyoro, ne ɔ
naa kyon. I kya nyiile yɛɛ ɔ tansi
ɔ bo atɔ gikyɔ. Ɔ kerɛ mɔ, ɔ maŋ
taalɛ wɔra gɛnen.
23 Nfono mɔ, Yesu gi kerɛ mɔ-
akasɛbo mɔ dɔ gyan, ne ɔ tɔgɛ
mɔmɔ yɛɛ, “I tansi i bo lon sa
aterenbi awura de mɛ' kyena Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyen-
abi.” 24 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ,
i dɛ mɔ-akasɛbo mɔ gɛnɔ gikyɔ.
Ne o kii tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Me-
biana, i tansi i bo lon de nyamesɛ
ɔ' nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi. 25 Pɛi de aterenbi wura
ɔ' nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
gɛkyena mɔ, i bo lon sa mɔ don
gɛnɔɔbono gɛkpatitii gɛ laa loo
ɔbaatɔ ɔbɔ dɔ lii mɔ.” 26 Yesu
gi tɔgɛ gɛnen mɔ, i lɔrɔ dɛ mɔ-
akasɛbo mɔ gɛnɔ too, ne mɛ san
taasɛ mɔ yɛɛ, “Gɛnen berɛ mɔ, anɛ
kaasɛ ne nan nyɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena ne?” 27 Yesu gi kerɛ
mɔmɔ faa yiridididi, ne ɔ lɛɛ gɛnɔ
sa mɔmɔ yɛɛ, “Imɔ idɛ i don
nyamesɛ giwɔra. Wurubuaarɛ-
lɛɛ kpɛi. I lii fɛɛ sɛi mɛŋ fo
Wurubuaarɛ berɛ giwɔra.”
28 Nfono mɔ Piita gi taasɛ
mɔ yɛɛ, “Aye, mɔ, ibono a taa
gɛsinkpan ilaa kamaasɛ yɛgɛ, ne
a naa a buu fo faa mɔ, nnɛ ne?”
29-30 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo
mɔ yɛɛ, “Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ
fɛye faa, nyamesɛ kamaasɛ ɔbono
ɔ taa ilaa iko yɛgɛ me so abɛɛ me-
ɔkalan konkonsɛ mɔ so mɔ, kaasɛ
laa nyɛ gɛnen ilaa ibono ɔnan
gikpadɔ ikue-inun. Fɛɛ ɔko gi taa
mɔ-gɛten yɛgɛ, abɛɛ mɔ-sɛ, abɛɛ
mɔ-nyi, abɛɛ mɔ-daana, abɛɛ mɔ-
tedɛana, abɛɛ mɔ-pikyiiana, abɛɛ
mɔ-biana, abɛɛ mɔ-nsinkpan yɛgɛ
me so mɔ, kaasɛ laa nyɛ nten,
adaa, atedɛ, anyi, apikyii, nbii de
nsinkpan aberɛ abono ɔ tɛ de ansi
faa. Iko kee ne n gyɛ yɛɛ asa
mɛ laa ka mɔ-ansi. Ne gɛkyena
gɛbono gɛ laa kii ba mɔ dɔ mɔ,
ɔ laa nyɛ kyena Wurubuaarɛ asɛ
gɛkpaa-gɛkpaa.” 31 Ne Yesu gi kii
tɔgɛ yɛɛ, “Gɛnen gɛkyena pobɔrɔ
gɛbono dɔ mɔ, abono mɛ gyɛ
abelɛnsɛ gɛsinkpan so ilaa dɔ mɔ
ako mɛ laa kpaa bingiri nbii. Ne
abono mɛ gyɛ nbii gɛsɛ gɛrɛ ilaa
dɔ mɔ ako mɔ, mɔ, mɛ laa kpaa
wɔra abelɛnsɛ.”

Yesu Gi Kii Tɔgɛ Mɔ-Giwukyingi Mɔ So Ilaa

32 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kya kpe Gyɛrusalem. Asa
ako kee mɛ buu mɔmɔ. Mɛ
naa mɛ kya kpe mɔ, Yesu ne n
gyangbara. Ako mɛ kya laarɛ
mɛ' mɔɔ Yesu Gyɛrusalem, imɔso
ibono mɛ kii mɛ kya kpe nno
mɔ, i dɛ mɔ-akasɛbo mɔ gɛnɔ ne
i bo abono mɛ buu mɔmɔ mɔ
gifuu. Yesu gi kii kyu mɔ-akasɛbo
gudu anyɔ mɔ lii nkan ne o kii
tɔgɛ ɔmɔ ilaa ibono i laa ba mɔ
so Gyɛrusalem mɔ. 33 Ɔ tɔgɛ
sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, “Fɛ' nu.
A kya kpe Gyɛrusalem faa, ako
mɛ laa kyu me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, wɔra aye Gyuda
awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de
aye-nbara aŋmarasɛbo abaa dɔ.
Mɔmɔ, mɔ, mɛ laa tɔgɛ yɛɛ n gyɛ
ilaa nyɛnyɛn ɔwɔrabo, imɔso n'
wɔra ɔmɔɔsɛ, de mɔmɔ kee mɛ'
kyu me wɔra asa abono mɛ mɛŋ
gyɛ Gyuda awura mɔ abaa dɔ.
34 Gɛnen asa abono mɛ laa gyaabii
me ikpa kpɛi-kpɛi so, de mɛ' too

akyɔlɛ bun me. Mɛ laa taa me
awulibi de mɛ' mɔɔ me. Nɛ wu'
mɔ, imɔ gɛkɛ sasɛ mɔ, nan kyingi
lii ibuni dɔ."

Gyeemesi Mɔ-rɛ Gyɔn Mɛ Kolɛ Yesu Gɛbelɛnsɛ

35 Imɔ gɛmara mɔ Gyeemesi
mɔ-rɛ Gyɔn, Sɛbedi mɔ-biana mɔ,
mɛ ba Yesu asɛ, ne mɛ baa kolɛ
mɔ yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, a dɛ fo giserɛ,
ilaa ibono a kya laarɛ a' baa kolɛ
fo faa, wɔra aniya de fo' wɔra
imɔ sa aye." 36 Ne Yesu gi taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, "Menɛ ne fɛ kya laarɛ
n' wɔra sa fɛye?" 37 Ne mɛ lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, "Aberɛ abono fo laa baa gyi
gɛwura de nyisigyi mɔ, yɛgɛ aye
ne a' wɔra fo-nwurabi nbono a laa
sindi fo titiritii mɔ, ɔko ɔ' kyena
fo-gibaa gyisɛ so de ɔko, mɔ, ɔ'
kyena fo-benɛ so."

38 Ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Fɛ mɛŋ nyi ilaa ibono fɛ
kya kolɛ faa. Imɔso fɛ laa taalɛ
wu ɔlaawusɛ ɔbono ɔnan ɔ dɛ
ɔ gyoo me mɔ? Me-awɔrɔfɔɔ
sagyere ɔbono mɛ laa kyu gyere
me mɔ, fɛ laa taalɛ de mɛ' gyere
fɛye gɛnen sagyere ɔbono ɔnan
kee?" 39 Mɛ kyule mɔ yɛɛ, "Ɛn,
a laa taalɛ." Ne Yesu gi tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, "I gyɛ gɛsintin berɛ.
Fɛ laa wu ɔlaawusɛ ɔbono ɔnan
ɔ dɛ ɔ gyoo me mɔ, ne awɔrɔfɔɔ
sagyere ɔbono nan gyere mɔ, fɛye
kee fɛ laa gyere gɛnen sagyere
ɔbono. 40 Me asɛ ikyenaten mɔ
berɛ, meŋ bo ɔkpa de n' lɛɛ yɛɛ
ɔdɛ ne ɔ' kyena me-gibaa gyisɛ
so abɛɛ ɔdɛ ne ɔ' kyena me-benɛ
so. Gɛnen ikyenaten ibono i gyɛ
sa daa abono Wurubuaarɛ gi lɔrɔ
imɔ yela sa mɔ."

41 Yesu akasɛbo sɛnsɛ gudu mɔ
mɛ nu ilaa ibono Gyeemesi de
Gyɔn mɛ kpaa kolɛ Yesu mɔ, i
loo ɔmɔ. 42 Imɔso Yesu gi terɛ
mɔmɔ pɛwu ba mɔ asɛ, ne ɔ tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, "Fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ
nyi mɔ, asa abono mɛ mɛŋ nyi
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ mɔmɔ-
awura awura mɛ kya kyu abono
mɛ bo mɔmɔ gɛsɛ mɔ wɔra fɛɛ
mɔmɔ-nbide. Mɔmɔ-anyamesɛ
gbaa'gbaa mɔ kee, mɛ kya kyu
ɔlon gyi gɛbelɛnsɛ asa sɛnsɛ so.
43 Fɛye-lɛɛ berɛ, iŋ kaaborɛ i' wɔra
fɛɛ asa adɛ. Nengyene ɔko kya
laarɛ ɔ' wɔra nyamesɛ gbaa' fɛye
dɔ mɔ, i kaaborɛ ɔ' wɔra mɔ-
nyoro fɛɛ fɛye-dega, 44 ne ɔbono ɔ
kya laarɛ ɔ' wɔra fɛye-wura mɔ,
i kaaborɛ ɔ' wɔra mɔ-nyoro fɛɛ
gɛbide sa ɔkamaasɛ. 45 I lii fɛɛ
me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ gbaa, meŋ ba gɛsinkpan so yɛɛ
asa mɛ' son me. Nɛ ba daa de n'
baa son asa de n' kyu me-nkpa
kyɛɛ de i' lɛɛ asa sakyɔ lii ilaa
nyɛnyɛn giwɔra dɔ kiiri mɔmɔ sa
Wurubuaarɛ."

Yesu Gi Kyɛ Gyaatanbo

46 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo
de sakpii belɛ mɛ loo Gyɛriko
ɔsowolɛ so. Mɛ loo mɛ kya lii mɔ,
gyaatanbo ɔko tɛ ɔkpa nkan. Mɛ
kya terɛ gɛnen gyaatanbo ɔbono
yɛɛ Batimeyasɛ. Mɔ-sɛ ne n gyɛ
Timeyasɛ. 47 Gyaatanbo mɔ gi nu
yɛɛ Yesu, Nasarɛtɛnyen mɔ ne n
ba ɔ kya kyon mɔ, o yii gɛsɛ ɔ kya
kpen ɔ kya tɔgɛ yɛɛ, "Yesu, Wura
Deefidi ɔnaanabi, su me so!" 48 Ɔ
kya kpen gɛnen mɔ, asa sakyɔ mɛ
kya gya mɔ yɛɛ, "Bun fo-gɛnɔ so!"
Mɛ kya gya mɔ gɛnen mɔ, idɛ kon
gbaa ne ɔ lɔrɔ ɔ kya kpen ken-ken
yɛɛ, "Wura Deefidi ɔnaanabi, su
me so!" 49 Yesu gi nu gɛnen mɔ,
o sii yelɛ, ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
"Fɛ' terɛ mɔ sa me." Gɛsintin mɔ,
mɛ terɛ gyaatanbo mɔ yɛɛ, "Fo-
gisen gi' yuule fo, koso, Yesu kya
terɛ fo."

50 Gyaatanbo mɔ gi nu gɛnen
mɔ, ɔ ŋmanyan mɔ-gikuru too
nkan, ne ɔ firigi yelɛ mɔ-ayaa so,
ne ɔ naa kpe Yesu asɛ. 51 Ne Yesu
gi taasɛ mɔ yɛɛ, "Menɛ ne fo kya
laarɛ n' wɔra sa fo?" Gyaatanbo
mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, n

kya laarɛ me-ansi a' bugi.” 52 Ne
Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Naa fo kya
kpe. Gisɔɔgyi gibono fo bo sa me
mɔ ne nan bugi fo-ansi faa.” Ayaa
abono so mɔ, mɔ-ansi mɔ a bugi,
ne ɔ san naa buu Yesu.

11

Yesu Gi Loo Gyɛrusalem Fɛɛ Wura

1 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kya fuude Gyɛrusalem mɔ,
mɛ kpaa fo Bɛtɛfagye de Bɛtani
isowolɛ ibono i gyan' Nfɔ Iyii Gibii
mɔ so. Mɛ fo nno mɔ, Yesu gi sun
mɔ-akasɛbo mɔ dɔ anyɔ 2 yɛɛ, “Fɛ'
kpe ɔsowolɛ ɔbono ɔ bo aye-ansi
dɔ faa. Fɛ kpɛ fɛ kya loo ɔsowolɛ
mɔ so mɔ, fɛ laa wu bee fɔlɛ ɔbono
ɔko mɛŋ ti gyan' mɔ kerɛ mɔ kyaa
de ɔfɛ. Fɛ' sangɛ mɔ de fɛ' kyu
mɔ bara me gɛrɛ. 3 Ne fɛɛ ɔko
gi taasɛ fɛye yɛɛ, ‘Menɛ ne fɛ kya
wɔra gɛnen?’ mɔ, fɛ' tɔgɛ mɔ yɛɛ,
‘Wura mɔ tiri bee mɔ.’ Fɛ tɔgɛ mɔ
gɛnen mɔ, ɔ laa yɛgɛ de fɛ' kyu mɔ
ba ayaa adɛ so.”

4 Imɔso mɛ kpe, ne gɛsintin mɔ,
mɛ kpaa wu bee fɔlɛ kyaa de ɔfɛ
gɛbunono gɛko asɛ ɔkpa nkan, ne
mɛ sangɛ mɔ. 5 Mɛ kya sangɛ mɔ
mɔ, abono mɛ yelɛ nfono mɔ mɛ
taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Menɛ n wɔra
ne fɛ kya sangɛ bee mɔ?” 6 Ne
akasɛbo mɔ mɛ tɔgɛ mɔmɔ fɛɛ
gɛnɔɔbono Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
mɔ, imɔso mɛ taa mɔmɔ yɛgɛ, ne
mɛ sangɛ bee mɔ kyon.

7 Mɛ kyu bee mɔ bara Yesu mɔ,
mɛ kyu akuru too gyan mɔ so,
ne Yesu gi dii gyan'. 8 Asa sakyɔ
mɛ kyu mɔmɔ-akuru too mɔ-ɔkpa
dɔ, ne ako mɛ kyadɛ afɛdaa mɛ
kya too de ɔkpa yɛɛ ɔ' baa naa.
9 Abono mɛ gyangbara de abono
mɛ buu mɔ-gɛmara mɔ pɛwu, mɛ
kya kpen mɛ kya tɔgɛ yɛɛ,
“Ayenbi a gyɛ fo-lɛɛ!
Wurubuaarɛ ɔ' kosorɛ fo-gimu!
Wurubuaarɛ ginyen dɔ ne fo naa
fo kya ba faa!
10 Aye-naana Wura Deefidi
gɛwuragyi
gɛbono fo dɛ fo kya ba mɔ gɛ'
bara nkyoola!
Ayenbi a' wɔra Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ bo soso-soso mɔ-
lɛɛ!”

11 Yesu gi naa kpaa loo
Gyɛrusalem, ne ɔ kyon kpe Wu-
rubuaarɛ ɔson obu mɔ gikpaara
mɔ so. Ɔ kerɛ kerɛ ilaa kamaasɛ
gyan. Owi kya ta so mɔ, mɔ-rɛ
mɔ-akasɛbo gudu anyɔ mɔ mɛ lii
Gyɛrusalem kpe Bɛtani.

Yesu Gi Tɔgɛ Nnɔ Wɔra Gifeeya Oyii

12 Imɔ gɛdɛ kɛsɛ mɔ, mɛ kii lii
Bɛtani mɛ kya kpe Gyɛrusalem
mɔ, akon a dɛ Yesu. 13 Ɔ lɛɛ ansi
kerɛ mɔ, o wu gifeeya oyii ɔko
mɔ-rɛ mɔ-afɛdaa. Ne ɔ naa kpe
mɔ asɛ de ɔ' kpaa kerɛ yɛɛ ɔ laa
nyɛ mɔ-abi de o' gyi abɛɛ. O kpe
mɔ, oŋ wu ba-a gibi kolon oyii mɔ
so, afɛdaa wolɛ ne o wu. I lii
fɛɛ oyii mɔ owi sɔrɔsɛ mɛŋ ti fo.
14 Nfono mɔ Yesu gi tɔgɛ nnɔ wɔra
oyii mɔ yɛɛ, “Foŋ baa nyɛ sɔrɔ
de ɔko ɔ' nyɛ fo-abi gyi gɛkaako.”
Yesu gi tɔgɛ sa oyii mɔ gɛnen mɔ,
mɔ-akasɛbo mɔ mɛ nu.

Yesu Gi Gya Asa Lii Wurubuaarɛ Ɔson Obu Gikpaara Mɔ So

15 Mɛ kpaa fo Gyɛrusalem mɔ,
Yesu gi kii naa kpe Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ gikpaara mɔ so. Ɔ
fo nno mɔ, o wu yɛɛ asa mɛ kyu
nno bingiri gigya ogyiten. Ɔ gya
gigya agyibo abono lii gikpaara
mɔ so. Asa ako mɛ tɛ mɛ kya
boori aterenbi, ne ako mɔ mɛ kya
fɛ abonbuɛ nno. O wu mɔmɔ mɔ,
ɔ da abono mɛ kya boori aterenbi
mɔ iteebulu bun, ne ɔ da abono
mɛ kya fɛ abonbuɛ mɔ ngyapaa
too-too. 16 O kine kee yɛɛ ɔko-rɛ
ɔko ɔ mɛŋ' sa ɔ' sola gɛsola baa
kyu de Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
gikpaara mɔ so. 17 O nyiile asa
abono mɛ bo nfono mɔ ilaa yɛɛ,

“Mɛ wolaa ŋmarasɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi ako yela yɛɛ,
‘Me-ɔson obu mɔ laa wɔra
ɔdalaaten sa asa kpɛi-kpɛi
pɛwu.’
Ne i wonɛ ne fɛye, mɔ, fɛ kyu nno
bingiri iyu gikpalan?”
18 Yesu ilaa nyiilesɛ mɔ i dɛ
sakpii mɔ pɛwu gɛnɔ, ne i
tɔrɔ mɔmɔ-gisen. Gyuda awura
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de mɔmɔ
nbara aŋmarasɛbo mɔ berɛ, mɛ
nu ilaa ibono Yesu gi wɔra mɔ,
mɛ laarɛ ɔkpa ɔbono so mɛ laa
nyɛ mɔɔ mɔ mɔ. Mɛ kii mɛ selɛ
Yesu gifuu. I kya nyiile yɛɛ mɛ wu
yɛɛ sakpii mɔ yelɛ mɔ-gɛmara. 19 I
baa fo gɛnen gɛkɛ gɛbono gɛdɔɔdɛ
mɔ, Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ lii ɔsowolɛ mɔ so.

Gifeeya Oyii Mɔ Gi Wu'

20 Gɛdɛ kɛsɛ nyɛnyɛngɛ fu-u mɔ,
Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ mɛ kii
mɛ kya kyon mɔ, mɛ wu gifeeya
oyii mɔ gi wu' lii mɔ-ilin dɔ kyu
dii. 21 Piita gi wu gɛnen mɔ,
o nyingi ilaa ibono Yesu gi tɔgɛ
sa oyii mɔ mɔ, ne o nyiile Yesu
yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, kerɛ, gifeeya oyii
ɔbono fo tɔgɛ nnɔ wɔra mɔ gi wu'
mɔ!”
22 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ tɔgɛ sa mɔ-
akasɛbo mɔ yɛɛ, “Fɛ' sɔɔ Wu-
rubuaarɛ gyi. 23 Gɛsintin ne n kya
tɔgɛ fɛye faa, nengyene fo ɔko fo
tɔgɛ sa gibii gidɛ yɛɛ, ‘Koso gɛrɛ
kpaa tɔrɔ apoo dɔ’, ne fo mɛŋ
sɔɔ fo-nyoro akyɔɔlɛ fo-gisen dɔ
ne fo sɔɔ gyi yɛɛ i laa wɔra mɔ,
Wurubuaarɛ laa yɛgɛ i' wɔra sa
fo gɛsintin. 24 Imɔso n kya tɔgɛ
fɛye yɛɛ ilaa kamaasɛ ibono fo ɔko
fo laa dalaa kolɛ Wurubuaarɛ mɔ,
sɔɔ gyi yɛɛ i laa yii fo-gibaa, ne
gɛsintin, ɔ laa sa fo imɔ. 25 Fo yelɛ
fo kya dalaa ne fo nyi yɛɛ ɔko gi
wɔra fo ilaa nyɛnyɛn mɔ, kyu kyɛɛ
mɔ, de fo-sɛ ɔbono ɔ bo soso mɔ o'
kyu fo-lɛɛ ilaa nyɛnyɛn kyɛɛ fo. [
26 Nengyene fo maŋ kyu kyɛɛ fo-
nanboana mɔ, gɛnen kee ne fo-sɛ
ɔbono ɔ bo soso mɔ maŋ kyu fo-
lɛɛ ilaa nyɛnyɛn kyɛɛ fo ne.]”

Abelɛnsɛ Ako Mɛ Daasɛ Yesu Kerɛ

27 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kii ba Gyɛrusalem ɔsowolɛ so.
Ɔ naa Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
gikpaara mɔ so mɔ, Gyuda awura
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de mɔmɔ-
nbara aŋmarasɛbo de abelɛnsɛ
sɛnsɛ ako mɛ ba mɔ asɛ 28 ne mɛ
baa taasɛ mɔ yɛɛ, “Ilaa ibono fo
kya wɔra faa mɔ, anɛ ginyen dɔ
ne fo kya wɔra imɔ daa? Anɛ
ne n sa fo ɔkpa yɛɛ fo' wɔra
imɔ?” 29 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ
abelɛnsɛ mɔ yɛɛ, “Nan taasɛ fɛye
ilaa kolon. Fɛ lɛɛ gɛnɔ sa me
mɔ, nan tɔgɛ fɛye ɔbono ginyen
n dɛ n kya wɔra gɛnen ilaa idɛ
mɔ. 30 Ilaa taasɛsɛ mɔ ne n gyɛ
yɛɛ, ‘Wurubuaarɛ sagyere ɔbono
Gyɔn gi gyere asa mɔ, anɛ ne n
sa mɔ ɔkpa? Wurubuaarɛ abɛɛ
anyamesɛ?’ Fɛ' lɛɛ gɛnɔ de n' nu.”
31 Yesu gi taasɛ abelɛnsɛ
mɔ gɛnen mɔ, akyɔɔlɛ a tɔrɔ
mɔmɔ wolɛ-wolɛ so, ne mɛ
tɔgɛ yɛɛ, “Nengyene a tɔgɛ yɛɛ
Wurubuaarɛ ne n sa Gyɔn gɛnen
ɔkpa ɔbono mɔ, ɔ laa taasɛ aye
yɛɛ ne menɛ n wɔra so ne a mɛŋ
sɔɔ Gyɔn gyi? 32 Abɛɛ a' tɔgɛ yɛɛ
nyamesɛ ne n sa Gyɔn gɛnen ɔkpa
ɔbono daa? Kuaa!” Ibono so mɛ
mɛŋ taalɛ tɔgɛ gɛnen mɔ ne n gyɛ
yɛɛ mɛ selɛ sakpii mɔ gifuu. I lii
fɛɛ sakpii mɔ kya buu Gyɔn yɛɛ
Wurubuaarɛ ne n sun mɔ ne ɔ
gyɛ Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo
gɛsintin. 33 Imɔso mɛ tɔgɛ sa Yesu
yɛɛ, “A mɛŋ nyi.” Ne Yesu gi kisee
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ maŋ tɔgɛ
me berɛ mɔ, me kee maŋ tɔgɛ
fɛye ɔbono ɔ sa me ɔkpa ne n'
kya wɔra ilaa ibono n kya wɔra
mɔ.”

12

*Yesu Gi Da Abelɛnsɛ Mɔ Gik-
palɛ*

1 Yesu gi kii tɔgɛ sa abelɛnsɛ
mɔ akpalɛ dɔ yɛɛ, “Ɔnyen ɔko gi
kyena. Ɔ dɔɔ gifɔlɛ giko ndɔɔ.
(Mɛ kya kyu gɛnen gifɔlɛ gibono
abi kyu wɔra nta.) Ɔ pɔrɔ ɔpɔɔrɛ
kyaabɔɔ ndɔɔ mɔ, ɔ wɔra nta mɔ
ɔdooten ndɔɔ mɔ dɔ, ne ɔ pɔrɔ
obu faa lege-lege nfono asa mɛ laa
nyɛ dii ndɔɔ mɔ mɔ. Ɔ wɔra imɔ
idɛ ta mɔ, o kyu ndɔɔ mɔ kyu
wɔra asa ako abaa dɔ yɛɛ mɛ' kerɛ
nmɔ so de mɔ-rɛ mɔmɔ mɛ' yɛ
agyan abono mɛ laa nyɛ mɔ. Ne
ɔ koso kpe ɔkpa kpaa kɛɛla.
2 “Gifɔlɛ mɔ abi aberɛ tɛɛsɛ a fo
mɔ, ndɔɔ wura mɔ gi sun mɔ-dega
ɔko yɛɛ o' kpe mɔ-ndɔɔ akerɛbo
mɔ asɛ de ɔ' kpaa sɔɔ mɔ-lɛɛ
ogyiten bara mɔ. 3 Mɔ-dega mɔ gi
kpe mɔ, mɔ-ndɔɔ akerɛbo mɔ mɛ
keda mɔ, ne mɛ daarɛ mɔ, ne mɛ
gya mɔ kii abaa gikpan. 4 Ndɔɔ
wura mɔ gi nu ilaa ibono i ba
mɔ, o kii sun mɔ-dega ɔko ndɔɔ
akerɛbo mɔ asɛ. Mɛ daarɛ ɔbono
kee gooli mɔ-gimu, ne mɛ wɔra
mɔ ibono i mɛŋ gyɛ iwɔrasɛ mɔ.
5 Ndɔɔ wura mɔ gi kii sun mɔ-
dega ɔko kee. Ɔbono berɛ mɔ, mɛ
mɔɔ mɔ kpem! O sun mɔ-adega
sɛnsɛ gɛnen, ne ndɔɔ akerɛbo mɔ
mɛ kya daarɛ ako, ne mɛ kya mɔɔ
ako.
6 “I san ndɔɔ wura mɔ isa kolon
ɔko ɔŋ ti sun mɔ. Mɔ ne n gyɛ mɔ-
bi kolon ɔbono ɔ bo ne mɔ-ilaa ne
n bo mɔ-gisen dɔ mɔ. Ɔ tɔgɛ sa
mɔ-nyoro yɛɛ, ‘Me-bi mɔ berɛ, mɛ
laa kyu buubuu sa mɔ.’ Gɛsintin
mɔ, o sun mɔ-bi mɔ mɔmɔ asɛ.
7 Ndɔɔ akerɛbo mɔ mɛ wu mɔ ɔ
kya ba mɔ, mɛ tɔgɛ sa abara yɛɛ,
‘Ɔbono ɔ laa gyi mɔ-sɛ atɔ mɔ ne n
kya ba faa. A' mɔɔ mɔ de mɔ-tɔgyi
mɔ ɔ' nyɛ sii de aye.’ 8 Gɛsintin
mɔ, mɛ keda ndɔɔ wura mɔ mɔ-
bi mɔ mɔɔ, ne mɛ too mɔ lii ndɔɔ
mɔ dɔ.”
9 Yesu gi da gikpalɛ gidɛ ta mɔ,
ɔ taasɛ abelɛnsɛ mɔ yɛɛ, “Fɛ nyi
yɛɛ menɛ ne ndɔɔ wura mɔ laa
wɔra? N' tɔgɛ sa fɛye: ɔ laa
kpaa mɔɔ mɔ-ndɔɔ akerɛbo mɔ
de o' kyu ndɔɔ mɔ wɔra apobɔrɔ
abaa dɔ.” 10 Yesu gi kii taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, “Imɔso fɛŋ ti kalɛ Wu-
rubuaarɛ ɔwolɛ mɔ agyɛbi adɛ?
Mɛ ŋmarasɛ yɛɛ,
‘Gibui gibono ibu apɔrɔbo mɔ mɛ
kyu too gɛbaamara mɔ,
gɛnen gibui kolon gibono ne
n baa yɛgɛ obu mɔ gi' wɔra
ɔlon ɔ yelɛ faa.
11 Gɛnen ilaa idɛ i kya lii Wu-
rubuaarɛ asɛ daa.
I bo aye ɔbolɛ ne i kya dɛ aye-
gɛnɔ.’ ”
12 Gikpalɛ mɔ Yesu gi da kyu lii
ndɔɔ akerɛbo mɔ so mɔ, abelɛnsɛ
mɔ mɛ laarɛ yɛɛ mɛ' keda mɔ. I
lii fɛɛ mɛ bii yɛɛ mɔmɔ ne ɔ darɛ.
Mɛ kii mɛ selɛ sakpii ɔbono ɔ bo
nfono mɔ. Imɔso mɛ naa taa mɔ
yɛgɛ.

Abelɛnsɛ Ako Mɛ Daasɛ Yesu Kerɛ Ilaa Taasɛsɛ Dɔ

13 Abelɛnsɛ mɔ mɛ naa gɛnen
mɔ, mɛ kpaa sun Farasii gikpen
mɔ dɔ asa ako de Wura Hɛrodɛ
gɛmara abuubo mɔ ako kpe Yesu
asɛ yɛɛ mɛ' kpaa taasɛ mɔ ilaa
adawo so; nengyene fɛɛ ɔ lɛɛ gɛnɔ
ɔkpa so mɔ, de ɔ' nyɛ tɔrɔ mɔmɔ-
ɔdoo dɔ. 14 Asunbo mɔ mɛ kpe,
ne mɛ kpaa too Yesu soso yɛɛ,
“Ɔbelɛnsɛ, a wu yɛɛ fo bo gɛsintin
ne fo mɛŋ selɛ ɔko. Fo berɛ,
fo mɛŋ kya kerɛ nyamesɛ sakyɔ
abɛɛ mɔ-nyisigyi ɔbono ɔ bo mɔ
de fo' buu ɔko don ɔko. Fo kya
nyiile asa Wurubuaarɛ ɔkpa daa
gɛsintin ɔkpa so. Rom wura belɛ
ɔbono ɔ kya kerɛ aye so ne ɔŋ kya
son Wurubuaarɛ mɔ, i dɛ ɔkpa
Wurubuaarɛ asɛ fɛɛ a' sɔɔ mɔ-
lɛnpoo abɛɛ a mɛŋ sa a' sɔɔ?”
15 Yesu gi dɛsɛ yɛɛ mɛ kerɛ ansi
daa ne mɛ kya taasɛ mɔ. Imɔso ɔ
taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Menɛ so ne fɛ
kya soo me idoo gɛnen? Ɔko ɔ'
lɛɛ aterenbi gibi ba de n' kerɛ.”
16 Gɛsintin mɔ, mɛ kyu aterenbi
gibi kyu sa mɔ, ne Yesu gi taasɛ

mɔmɔ yɛɛ, “Anɛ gimu de mɔ-
ginyen ne n gyan aterenbi gibi
gidɛ so faa?” Ne mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Rom wura belɛ mɔ-lɛɛ.” 17 Nfono
ne Yesu gi tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ, “To.
Gɛnen berɛ mɔ, ilaa ibono i gyɛ
Rom wura belɛ mɔ-lɛɛ mɔ, fɛ'
kyu sa mɔ, de ibono, mɔ, i gyɛ
Wurubuaarɛ-lɛɛ mɔ, fɛ' kyu sa
Wurubuaarɛ.” Gɛnɔɔbono Yesu gi
tɔgɛ mɔ, i dɛ mɔmɔ-gɛnɔ gikyɔ.

Saadusii Awura Mɛ Taasɛ Yesu Ilaa

18 Saadusii gikpen dɔ awura ako
kee mɛ ba Yesu asɛ. Saadusii
awura adɛ ne n kpɛ mɛ dɛ yɛɛ
nyamesɛ gi wu' mɔ, i ta. Iŋ baa
i bo gɛtɛɛko ɔ laa kpaa kyena,
ne Wurubuaarɛ maŋ kyingi asa
gɛkaako. Imɔso gɛnen asa adɛ
mɛ ba de mɛ' baa nu Yesu gɛnɔ
dɔ. Mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, 19 “Ɔbelɛnsɛ,
Mosisi gi yela nbara nko sa aye
yɛɛ, ‘Nengyene ɔnyen gi wu' taa
mɔ-ka yɛgɛ owi ɔbono mɔ-ka mɔ
mɛŋ ti korogɛ sa mɔ mɔ, mɔ-tedɛ
abɛɛ mɔ-daa o' kyu ɔkyii mɔ lɛɛ
gikulaa de mɔ-rɛ mɔ mɛ' korogɛ
nbii sa mɔ-kuli ɔbono o wu' mɔ.’
20 “To. Owi ɔko dɔ mɔ, ɔnyen
ɔko mɔ-rɛ mɔ-tedɛana asee mɛ
kyena. Gɛnen ɔnyen baarɛ gi
kyu ɔkyii. Mɔ-rɛ mɔ-ka mɔ mɛŋ
korogɛ pɛi ne ɔnyen mɔ gi wu' taa
mɔ-ka mɔ yɛgɛ. 21 Mosisi nbara
nbono ɔ yela sa aye mɔ so mɔ,
mɔ-gigyanmara mɔ gi kyu ɔkyii
mɔ lɛɛ gikulaa. Mɔ-rɛ ɔkyii mɔ
mɛ mɛŋ korogɛ, ne mɔ kee gi
wu' taa ɔkyii mɔ yɛgɛ. Ɔsasɛ mɔ
kee gɛnen. 22 Mɔmɔ anyen sono
mɔ pɛwu mɛ dena ɔkyii mɔ, ne
mɛ wu' taa mɔ yɛgɛ. Ɔkyii mɔ
mɛŋ korogɛ sa mɔmɔ ɔko-rɛ ɔko.
Laalaalogɛ mɔ, ɔkyii mɔ kee gi
wu'. 23 To, nengyene Wurubuaarɛ
laa kyingi asa mɔ, anɛ ne n bo
ɔkyii mɔ gɛnen gɛkyena pobɔrɔ
gɛbono dɔ? I kya nyiile yɛɛ owi
ɔbono mɛ tɛ de ansi mɔ, mɔmɔ
anyen sono adɛ pɛwu mɛ dena mɔ
gyan.”
24 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Fɛ fuɛ. I kya nyiile yɛɛ fɛ mɛŋ
kya nu Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ
gɛsɛ, ne fɛ mɛŋ nyi Wurubuaarɛ
ɔlon ɔbono ɔ bo mɔ. 25 Asa abono
Wurubuaarɛ laa kyingi de mɛ'
nyɛ gɛkyena pobɔrɔ mɔ, gɛdena
gɛ mɛŋ baa gɛ bo no sa mɔmɔ.
Mɔmɔ-gɛkyena gɛ laa wɔra daa
fɛɛ Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ-lɛɛ mɔ
ɔnan.”
26 Ne Yesu gi kii tɔgɛ sa Saadusii
awura mɔ yɛɛ, “Fɛ kya sɔɔ akyɔɔlɛ
yɛɛ asa mɛ wu' mɔ, iŋ baa i bo
gɛtɛɛko mɛ laa kpaa kyena mɔ faa
mɔ, a' kerɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ dɔ de a' kerɛ. Imɔso fɛŋ ti
kalɛ aye-naana Mosisi ilaa nno?
Owi ɔbono Wurubuaarɛ gi yelɛ
giponfɛ giko dɔ tɔngɛ sa mɔ mɔ,
ɔ tɔgɛ Mosisi yɛɛ,

‘Me ne n gyɛ Aberaham Wu-
rubuaarɛ.
N gyɛ Ayisiki Wurubuaarɛ,
ne n' gyɛ Gyeekɔpo Wu-
rubuaarɛ.’

27 Aberɛ abono Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ sa Mosisi mɔ,
gɛnen asa adɛ mɛ ti wolaa wu'.
Ne fɛɛ iloobu idɛ mɛŋ bo gɛtɛɛko
daa mɔ, Wurubuaarɛ maŋ tɔgɛ
yɛɛ, ‘N gyɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ.’
Nkana ɔ laa tɔgɛ daa yɛɛ, ‘Nɛ naa
kyena wɔra mɔmɔ-Wurubuaarɛ
yɛgɛ.’ Fɛ fuɛ gɛsintin.”

Yesu Gi Nyiile Asa Wurubuaarɛ Nbara Nbono Gi Tansi Gi Tiri Mɔ

28 Mɛ yelɛ mɛ kya sɔɔ akyɔɔlɛ
gɛnen mɔ, Gyuda awura nbara
ɔŋmarasɛbo ɔko gi ba ɔ kya nu
mɔmɔ asɛ. O nu ibono Yesu gi lɛɛ
gɛnɔ kanpɛ mɔ, mɔ kee gi taasɛ
Yesu yɛɛ, “Wurubuaarɛ nbara mɔ
dɔ pɛwu mɔ, nmɔ ne n tansi gi tiri
don nsɛnsɛ?”
29 Ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Nbono gi tiri don nsɛnsɛ mɔ ne
n gyɛ nbono gi kya tɔgɛ yɛɛ,

‘Isirale awura, fɛ' yela fɛye-aso de
fɛ' nu!
Aye-Wura Wurubuaarɛ gyɛ daa
ɔkolon.
30 Imɔso laarɛ fo-Wura Wu-
rubuaarɛ ilaa lii fo-gisen dɔ.
Kyu fo-gisen pɛwu, fo-gɛwɔnsa
pɛwu de fo-ɔlon pɛwu kyu
laarɛ Wurubuaarɛ ilaa.’
31 Nbara nyɔsɛ nbono kee gi baa
gi tiri mɔ ne n gyɛ yɛɛ,
‘Laarɛ fo-nanbo fɛɛ fo-nyoro.’
I mɛŋ baa i bo nbara nko gi tiri
don nmɔ ndɛ.”
32 Nbara ɔŋmarasɛbo mɔ gi tɔgɛ
Yesu yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, ibono fo tɔgɛ
mɔ, i gyɛ gɛsintin; Wurubuaarɛ
kolon ne n bo no. Mɔ-gɛmara
mɔ, Wurubuaarɛ ɔko mɛŋ baa ɔ
bo no. 33 I kaaborɛ nyamesɛ o'
kyu mɔ-gisen pɛwu, mɔ-nwɔnsa
pɛwu, de mɔ-nyoro ɔlon pɛwu
kyu laarɛ Wurubuaarɛ ilaa de ɔ'
laarɛ mɔ-nanbo ilaa fɛɛ mɔ-nyoro.
Nyamesɛ gi gyi gɛnen nbara nnyɔ
ndɛ so mɔ, imɔ ne n tiri gikyɔ
don ibono ɔ laa kyu nbuɛ lɛɛ
asunbi kamaasɛ sa Wurubuaarɛ
mɔ.” 34 Yesu gi nu gɛnɔɔbono
ɔnyen mɔ gi lɛɛ gɛnɔ fɛɛ ɔlaako
onyibo mɔ, ɔ tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Fo-rɛ
Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyen-
abi mɔ iŋ bo gɛta de abara.”

San kyu lii nfono mɔ, ɔko mɛŋ
baa taalɛ da otu taasɛ Yesu ilaa de
mɛ' daasɛ mɔ kerɛ.

Yesu Gi Kisee Taasɛ Asa Mɔ Ilaa

35 Imɔ gɛmara mɔ Yesu kya nyi-
ile ilaa Wurubuaarɛ ɔson obu gik-
paara mɔ so mɔ, ɔ taasɛ abelɛnsɛ
mɔ yɛɛ, “Nnɛ so ne nbara anyi-
ilebo mɔ mɛ kya tɔgɛ yɛɛ ɔbono
Wurubuaarɛ laa sun de o' gyi
gɛwura mɔ Wurubuaarɛ adɛ so
mɔ laa kisee wɔra daa Wura
Deefidi ɔnaanabi? 36 Yɛgɛ Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ gi nyiile
Wura Deefidi ne mɔ gbaa-gbaa gi
wolaa tɔgɛ kaasɛ mɔ ilaa yela yɛɛ,
‘Wurubuaarɛ laa tɔgɛ sa me-Wura
mɔ yɛɛ,
“Baa kyena me-gibaa gyisɛ so
de me-rɛ fo a' gyi gɛwura
de n' yɛgɛ fo' kyise fo-akyobo
de fo-ayaa.” ’ ”
37 Yesu gi kii lɛɛ gɛsɛ yɛɛ, “Imɔso
Deefidi gbaa-gbaa kya terɛ kaasɛ
yɛɛ ‘me-Wura’ faa mɔ, nnɛ so
ne ɔ laa kisee wɔra daa Deefidi
ɔnaanabi?”

Sakpii ɔbono ɔ bo nfono mɔ
pɛwu gi nu Yesu ilaa tɔgɛsɛ mɔ, i
wɔra mɔmɔ ɔkon kyɔde.

Yesu Gi Lɛɛ Nbara Aŋmarasɛbo Mɔ Gidebi Nyiile

38 Yesu kya nyiile asa mɔ ilaa
mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ'
kerɛ fɛye-nyoro so dɔɔdan de aye
Gyuda awura nbara aŋmarasɛbo
adɛ. Mɛ kya laarɛ daa ngbɛ
belɛ-belɛ gisuu naa asa dɔ. Mɛ
kya laarɛ de asa mɛ' terɛ mɔmɔ
yɛɛ ‘Abelɛnsɛ’ de mɛ' kyu buubuu
faala ɔmɔ sansana de ɔkamaasɛ
o' wu. 39 Ne fɛɛ mɛ kpe
mɔmɔ-akyangbon dɔ abɛɛ mɛ laa
gyi gɛkɛ belɛ mɔ, abelɛnsɛ de
anyamesɛ gbaa'gbaa ikyenaten ne
mɛ kya laarɛ gikyena. 40 Mɔmɔ
gɛnen asa abono ne n kya kii kudi
akyii ikulaabo mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-
biana gyi, yɛgɛ mɛ laa dalaa mɔ,
mɛ kya dalaa faa bolo-bolo de asa
mɛ' nyɛ yen mɔmɔ yɛɛ mɛ nyi
gɛdalaa. Owi ɔbono Wurubuaarɛ
laa gyi mɔmɔ-nbɛlɛ mɔ, mɔmɔ-
gisobiidɛ gi laa nyaakyɔ too.”

Yesu Gi Yen Okulaabo Yenbo Ɔko

41 Yesu tɛ Wurubuaarɛ ɔson obu
gikpaara mɔ so, mɔ-ansi a sa de
aterenbi gidɛkaa. Nno ne asa
mɛ kya kyu aterenbi abono mɛ
kya kyɛɛ Wurubuaarɛ mɔ wɔra.
Imɔso Yesu tɛ ɔ kerɛ asa sakyɔ
abono mɛ kya baa too aterenbi
mɔ. O wu aterenbi awura sakyɔ
mɛ kya baa too aterenbi belɛ-
belɛ mɛ kya wɔra gidɛkaa mɔ
dɔ. 42 Nfono mɔ, ɔkyii oku-
laabo yenbo ɔko gi ba. Ne o

kyu aterenbi abi anyɔ kyu too
wɔra gidɛkaa mɔ dɔ. 43 Yesu gi
wu gɛnen mɔ, ɔ terɛ mɔ-akasɛbo
mɔ, ne o nyiile mɔmɔ yɛɛ, “Iŋ
gyɛ fɛ wu okulaabo yenbo baarɛ?
Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ fɛye faa,
ɔkyii baarɛ gi kyɛɛ Wurubuaarɛ
aterenbi don asa sɛnsɛ abono mɛ
kya too mɔ pɛwu. 44 I kya nyiile
yɛɛ asa adɛ pɛwu mɛ kya gyɔgɛ
mɔmɔ-aterenbi dɔ daa kyu baa
kyɛɛ Wurubuaarɛ. Ɔkyii mɔ berɛ,
ipii ibono ɔ bo ne nkana imɔ ne ɔ
tɛ ɔ kpasa de mɔ, imɔ pɛwu ne o
kyu baa kyɛɛ Wurubuaarɛ faa.”

13

Ilaa Ibono I Laa Ba Gɛsinkpan Mɔ Nkɛ Laalaalogɛ Dɔ

1 Yesu kya lii Wurubuaarɛ ɔson
obu mɔ gikpaara mɔ so mɔ, mɔ-
akasɛbo mɔ dɔ ɔko gi tɔgɛ mɔ
yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, kerɛ ibu mɔ ɔdan.
Kerɛ gɛnɔɔbono imɔ-abui mɔ a
kiirɛ ne a bo kanpɛ mɔ.” 2 Ne Yesu
gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Iŋ gyɛ fɛ kya
wu ibu belɛ-belɛ idɛ? Ako mɛ laa
baa boori imɔ bun. Ba-a gibui
kolon gi maŋ san yɛɛ gi maŋ dɛ
gɛsɛ.”

3 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu tɛ Nfɔ
Iyii Gibii mɔ so mɔ-ansi a sa
de Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ, ne
Piita, Gyeemesi, Gyɔn, de Andiru
mɛ ba mɛ kya taasɛ mɔ ilaa mɔmɔ
wolɛ. Mɛ taasɛ yɛɛ, 4 “Owi ɔmɔ dɔ
ne mɛ laa boori imɔ bun gɛnen?
Menɛ ilaa ne nan ba de i' lɛɛ nyiile
yɛɛ ilaa idɛ pɛwu i kya laarɛ i' ba
gɛsintin? A kya kolɛ fo, tɔgɛ aye.”

5 Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ'
kerɛ fɛye-nyoro so dɔɔdan de ɔko
ɔ mɛŋ' sa ɔ' nyɛ fɛye penɛ. Gɛnen
ilaa ibono i maŋ ba nperɛ. 6 Pɛi
de i' lɔɔ ba gɛnen mɔ, asa sakyɔ
mɛ laa naa mɛ kya tɔgɛ yɛɛ mɔmɔ
ne n gyɛ me ɔbono Wurubuaarɛ gi
sun mɔ. Gɛnen asa abono mɛ laa
nyɛ asa sakyɔ penɛ. 7 Nengyene
fɛ kya nu ikɔ so titiritii de koo-
koo mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ fɛye-
gisen gi' ŋmaa fɛye. I lii fɛɛ gɛnen
ilaa idɛ i kaaborɛ i' ba. Ne i mɛŋ
gyɛ yɛɛ ilaa kamaasɛ i kya yela
ɔkara ayaa abono so ne. 8 I kya
nyiile yɛɛ fɛ laa nu gɛsinkpan so
asa kpɛi-kpɛi mɛ laa laarɛ ikɔ too
abara so. Abɛyin de abɛyin mɛ
laa koso yelɛ mɛ kya kɔ de abara.
Nten kpɛi-kpɛi so mɔ, gɛsinkpan
gɛ laa gyigisi. Akon kee a laa
tɔrɔ. Imɔ idɛana i laa nyiile yɛɛ
gɛkyena gɛdɛ ilaa i kya yii gɛsɛ
i kya kpe laalaalogɛ daa. I laa
wɔra fɛɛ gɛnɔɔbono gɛdun gɛ kya
tu ɔkyii, ne i mɛŋ gyɛ ayaa abono
so ne ɔ kya korogɛ mɔ.

9 “Fɛye abono fɛ kya son me mɔ
berɛ, fɛ' bii fɛye-nyoro akedabi.
Ibono fɛ gyɛ me-akasɛbo faa so
mɔ, mɛ laa kyu fɛye kyu kpe
nbɛlɛ agyibo asɛ. Mɛ laa taa fɛye
awulibi mɔmɔ-akyangbon dɔ. Me
so mɔ, fɛ laa yelɛ awura de abɛyin
abelɛnsɛ ansi dɔ de mɛ' nyɛ nu
me-ilaa lii fɛye-gɛnɔ dɔ. 10 Pɛi
ne gɛsinkpan so gɛkyena gɛ laa ta
ɔkara mɔ, gɛnen mɔ, mɛ tɔgɛ me-
ɔkalan konkonsɛ mɔ sa gɛsinkpan
so asa kpɛi-kpɛi pɛwu gyan'.

11 “Nengyene mɛ kyu fɛye kyu
kpe nbɛlɛ agyibo asɛ mɔ, fɛ mɛŋ'
sa fɛ' yɛgɛ de i' wɔra fɛye gɛwɔnsa
yɛɛ menɛ ne fɛ laa kpaa tɔgɛ nbɛlɛ
ogyiten mɔ. Owi mɔ gi fo mɔ,
fɛ' bugi fɛye-nnɔ de fɛ' tɔgɛ ilaa
ibono Wurubuaarɛ laa sa fɛye yɛɛ
fɛ' tɔgɛ mɔ. Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ ne nan tɔngɛ naa de fɛye so,
i mɛŋ gyɛ fɛye gbaa-gbaa ne nan
tɔngɛ.

12 “I laa ba yɛɛ fɛye abono fɛ
kya son me faa dɔ ako, fɛye-daana
abɛɛ fɛye-tedɛana mɛ laa fɛ fɛye
sa fɛye-akyobo de mɛ' mɔɔ fɛye.
Ɔsɛ gbaa laa kyu gɛnen wɔra mɔ-
bi, ne gɛbii gɛ laa koso yelɛ gɛmɔ-
sɛ de gɛmɔ-nyi so de gɛ' yɛgɛ asa
mɛ' mɔɔ mɔmɔ. 13 Me so mɔ,

ɔkamaasɛ laa kyo fɛye. Ɔbono ɔ laa yelɛ mɔ-ayaa so ka gyan me so kpaa lii mɔ, Wurubuaarɛ laa mɔlɛgɛ mɔ de ɔ' nyɛ ɔkyenaten mɔ asɛ.

Nkɛ Nbono Dɔ-Lɛɛ Awɔrɔfɔɔ Mɔ A Laa Don Awɔrɔfɔɔ Kamaasɛ

14 "Pɛi de gɛkyena gɛdɛ gɛ' yela ɔkara mɔ, fɛ laa wu ilaa kyosɛ ibono i kya nyida Wurubuaarɛ ɔson ilaa mɔ i yelɛ nfono i mɛŋ kaaborɛ i' yelɛ mɔ. (Fo ɔbono fo kya kalɛ ilaa idɛ mɔ, nu imɔ gɛsɛ.) Fɛ wu ilaa kyosɛ mɔ nno gɛnen mɔ, fɛye abono fɛ bo Gyudiya gɛsinkpan so mɔ, fɛ' selɛ kpe abii dɔ. 15 Fo ɔbono fo bo nŋmaŋman gɛnen owi ɔbono mɔ, selɛ. Gɛŋ sa fo' kii gɛmara abɛɛ fo' loo obu dɔ yɛɛ fo laa kpaa puru ilaa iko. 16 Fo ɔbono fo bo ndɔɔ dɔ gɛnen owi ɔbono mɔ, gɛŋ baa kii ba gɛwi yɛɛ fo kya ba de fo' baa kyu fo-gikuru. 17 Awɔrɔfɔɔ a laa nyaakyɔ gikyɔ so mɔ, akyii abono mɛ dɛ itɔ gɛnen nkɛ nbono dɔ abɛɛ mɔmɔ-biana mɛ san mɛ kya nyabo mɔ, mɔmɔ laako! 18 Fɛ' dalaa sa Wurubuaarɛ yɛɛ gɛnen ilaa idɛ mɔ, i mɛŋ' sa i' ba gikyɛ dɔ. 19 I lii fɛɛ gɛnen nkɛ nbono dɔ-lɛɛ awɔrɔfɔɔ mɔ a laa don awɔrɔfɔɔ kamaasɛ abono nyamesɛ gi ti wu kerɛ kpɛ kyu lii ko-o ibono Wurubuaarɛ gi lɛɛ soso de gɛsɛ mɔ baa lii de ndɛ faa. Ne awɔrɔfɔɔ abono ɔnan kee a maŋ baa ba gɛkaako. 20 Asa abono Wurubuaarɛ gi tɔɔsɛ lɛɛ yɛɛ mɛ' nyɛ mɔ-gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ so mɔ, ɔ keda awɔrɔfɔɔ nkɛ mɔ kɔɔgɛ. Iŋ gyɛ gɛnen mɔ, nkana pɛi de nkɛ mɔ gi baa logɛ mɔ, iŋ baa san ba-a isa.

21 "Gɛnen owi ɔbono mɔ, ako mɛ laa tɔgɛ yɛɛ, 'Kerɛ, ɔbono Wurubuaarɛ gi sun yɛɛ ɔ' baa mɔlɛgɛ aye mɔ ne gɛrɛ.' Ako, mɔ, mɛ laa tɔgɛ yɛɛ, 'Kerɛ, mɔ ne n gyɛ ɔdɛ.' Nengyene mɛ nyiile fɛye gɛnen mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ' sɔɔ mɔmɔ gyi. 22 I kya nyiile yɛɛ gɛnen owi ɔbono mɔ, i laa nyɛ abonbo ako. Ɔko laa tɔgɛ yɛɛ, 'Me ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yɛɛ ɔ laa sun mɔ.' Ɔbanban, mɔ, laa tɔgɛ yɛɛ, 'N gyɛ Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo.' Mɛ laa wɔra ilaa ibono i kya dɛ gɛnɔ de ilaa ibono i kya lɛɛ ɔlon belɛ nyiile mɔ. Nkana mɔmɔ-ilaa wɔrasɛ mɔ i laa penɛ asa abono Wurubuaarɛ gi tɔɔsɛ lɛɛ yɛɛ mɛ' nyɛ mɔ-gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ gbaa. I maŋ kii sa gɛnen.

23 "Imɔso fɛye abono fɛ kya son me mɔ berɛ, fɛ' dɛsɛ fɛye-nyoro so. Nɛ wolaa gyɔ fɛye ilaa kamaasɛ ɔwɔlii yela.

Kirisito Laa Lii Wurubuaarɛ Awolɛ Dɔ Ba De Nyisigyi De Ɔlon Belɛ

24 "Awɔrɔfɔɔ mɔ nkɛ mɔ gi baa kyon mɔ, gɛnen nkɛ nbono dɔ mɔ, owi laa biiri. Bosɛ laa yela asa gikulaa. 25 Agyɛkpebi a laa kyigi giyan-giyan. Wurubuaarɛ laa keda ilaa ibono i bo soso mɔ gyigisi. 26 Nfono ne asa mɛ laa wu me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, nan naa lii Wurubuaarɛ awolɛ dɔ n kya ba, n dɛ nyisi-gyi de ɔlon belɛ. 27 Nan sun Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ de mɛ' kpaa koola asa abono Wurubuaarɛ gi tɔɔsɛ lɛɛ yɛɛ mɛ laa nyɛ mɔ-gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ. Mɛ laa koola mɔmɔ lii gɛsinkpan gɛdɛ gɛten kamaasɛ."

Owi Ɔbono Kirisito Laa Kyu Ba Mɔ, Wurubuaarɛ Mɔ-Nkon Ne N Nyi

28 Ne Yesu gi da gikpalɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Fɛ' kasɛ ilaa lii gifeeya oyii so. Aye gɛrɛ mɔ, nengyene fɛ wu gifeeya ngyalenbi gi punge ne gi boori afɛdaa mɔ, fɛ kya bii yɛɛ gikyɛ gi kya fuude ne. 29 Gɛnen kee ne i dɛ ne. Nengyene fɛ wu ilaa ibonoana nɛ tɔgɛ sa fɛye faa i kya ba mɔ, fɛ' bii yɛɛ me-gikiiba mɔ gi tansi fuude ne. N ti

n yelɛ fɛye-gɛbunono gbaa-gbaa.
30 Gɛsintin ne n kya tɔgɛ fɛye faa.
Asa abono mɛ tɛ gɛsinkpan so
gɛnen aberɛ adɛ dɔ mɔ mɛ maŋ
wu' ta pɛi de gɛnen ilaa idɛana
pɛwu i' lɔɔ ba. 31 Soso de gɛsɛ i laa
yela ɔkara. Me-agyɛbi mɔ berɛ, a
maŋ yela ɔkara gɛkaako kpa-a.

32 "Gɛkɛ gɛbono abɛɛ owi ɔbono
nan kii ba mɔ berɛ, ɔko mɛŋ nyi.
Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ gbaa mɛ mɛŋ
nyi, ne me, Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ
kee, meŋ nyi, gɛnen mɔ, me-sɛ
Wurubuaarɛ mɔ-nkon ne n nyi.
33 Imɔso fɛ mɛŋ nyi owi ɔbono nan
kii ba faa mɔ, fɛ' kerɛ dandan de
fɛ' dɛsɛ fɛye-nyoro so.

34 "I laa wɔra fɛɛ gikpalɛ gibono
nan baa da faa. Ɔbelɛnsɛ ɔko ne
n kyena, ɔ kya laarɛ o' kpe ɔkpa.
Gɛkaabono ɔ laa koso gɛwi mɔ,
o kyu mɔ-gɛsun wɔra mɔ-adega
abaa dɔ, mɔmɔ ɔkamaasɛ mɔ-rɛ
mɔ-lɛɛ gɛsun wɔrasɛ. Ɔ tɔgɛ sa
ɔbono ɔ tɛ ɔ kya dii mɔ-gɛbunono
mɔ yɛɛ ɔ kya kyon faa, ɔ' kerɛ
dɔɔdan; ɔ mɛŋ' sa ɔ' dɛ ginsi gidɛ."
35 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ
yɛɛ, "Imɔso fɛye kee, fɛ' dɛsɛ fɛye-
nyoro so. I kya nyiile yɛɛ fɛ
mɛŋ nyi aberɛ abono me, fɛye-
gɛten wura mɔ, nan kii ba mɔ.
I gyɛ gɛnyɛ-o, gɛnyɛ de nsana-o,
kyaasɛ gyangbarasɛ afolɛberɛ-o,
abɛɛ gibaadiikɛ daa-o, ɔko mɛŋ
nyi. 36 Meŋ' kya laarɛ fɛɛ n' baa
tuule fɛye ibono fɛ mɛŋ dɛsɛ. 37 Iŋ
gyɛ fɛye-wolɛ ne n' kya tɔgɛ ilaa
idɛ mi-i sa. N darɛ daa nyamesɛ
kamaasɛ yɛɛ ɔ' dɛsɛ mɔ-nyoro so
gyoo me-giba."

14

Abelɛnsɛ Mɛ Da Gɛdɛ Yela De Mɛ' Nyɛ Yesu Mɔɔ

1 I kya san nkɛ nnyɔ de Gyuda
awura mɛ' gyi mɔmɔ-Lɛwu Gi
Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ de
Bodobodo Maadiisɛ Agyiberɛ gɛsi.
Gɛnen owi ɔbono mɔ Gyuda
awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de
mɔmɔ-nbara aŋmarasɛbo mɛ san
mɛ kya laarɛ gɛnɔɔbono mɛ laa
ŋara keda Yesu de mɛ' mɔɔ mɔ
mɔ. 2 I kya nyiile yɛɛ mɛ kya tɔgɛ
yɛɛ iŋ kaaborɛ mɛ' mɔɔ mɔ gɛsi
mɔ gigyi dɔ; iŋ gyɛ gɛnen mɔ, i laa
naa bara ikɔ.

Ɔkyii Ɔko Gi Lɔrɔ Yesu Gyoo Gipule

3 Yesu gi kpe Bɛtani ɔsowolɛ
so. Ɔ bo nno mɔ, o kpe Si-
mon ɔbono nkana ɔ gyɛ okononbu
mɔ gɛwi. Mɛ tɛ mɛ kya gyi
mɔ, ɔkyii ɔko gi ba Yesu asɛ ɔ
dɛ anuwanterɛ boɔgyalonsɛ ɔko
ɔnan. Nadi oyii ilin ne mɛ kyu
wɔra mɔ. Ɔ fo Yesu asɛ mɔ,
ɔ keda puruntuwa dɛnsɛ ɔbono
anuwanterɛ mɔ bo mɔ dɔ mɔ gibɔ
kpɛɛdɛ, ne ɔ kyɛɛgɛ anuwanterɛ
mɔ worogɛ Yesu gimu so. 4 Ibono
ɔkyii mɔ gi wɔra mɔ i loo asa
abono mɛ bo nno mɔ ako. Imɔso
mɛ taasɛ abara yɛɛ, "Menɛ n wɔra
ne ɔkyii baarɛ gi gyi anuwanterɛ
mɔ gyɛrɛbi faa? 5 Anuwanterɛ
baarɛ mɛn wɔra ɔfɛsɛ mɔ, nkana
a laa nyɛ aterenbi belɛ de a' kyu
yɛ yɛ sa ayenbo!" Imɔso mɛ saalɛ
ɔkyii mɔ.

6 Yesu, mɔ, gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
"Menɛ n wɔra ne fɛ kya nyala
ɔkyii mɔ gɛnen? Fɛ' taa mɔ yɛgɛ.
Ilaa dɛnsɛ ne ɔ wɔra sa me faa.
7 Ayenbo abono fɛ darɛ faa, mɛ bo
fɛye asɛ adaa-adaa. Nengyene fɛ
kya laarɛ fɛ' wɔra mɔmɔ idɛnsɛ
mɔ, fɛ laa taalɛ wɔra sa mɔmɔ
aberɛ kamaasɛ. Me berɛ, fɛ maŋ
nyɛ me n' kyena fɛye asɛ kpaa
lii. 8 Ɔkyii mɔ gi wɔra ibono ɔ laa
taalɛ mɔ sa me. O gyere me yela
gyoo me-gipule ne. 9 Fɛ' sɔɔ gibui
yela. Gɛsinkpan so gɛten kamaasɛ
gɛbono mɛ laa tɔgɛ tɔgɛ Wu-
rubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ kyu lii
me so mɔ, mɛ laa tɔgɛ ilaa ibono
ɔkyii baarɛ gi wɔra sa me faa kee
kyu nyingi mɔ."

Gyudasɛ Laa Fɛ Yesu Sa Gyuda Awura Abelɛnsɛ

10 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Yesu
akasɛbo gudu anyɔ mɔ dɔ ɔbono
mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Gyudasɛ
Isikaayɔtɛ mɔ, gi kpe kpaa wu
Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ mɔ, ne ɔ tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ
ɔ laa kpaa ɔmɔ de mɛ' nyɛ Yesu.
11 Mɛ nu ibono Gyudasɛ gi tɔgɛ
mɔ, i wɔra mɔmɔ ɔkon, ne mɛ ka
sa mɔ yɛɛ nengyene ɔ taalɛ wɔra
gɛnen mɔ, mɛ laa sa mɔ aterenbi.
Imɔso ɔ san ɔ kya kerɛ owi ɔbono
i laa sa de ɔ' yɛgɛ mɛ' nyɛ Yesu
mɔ.

Yesu Mɔ-rɛ Mɔ-Akasɛbo Mɔ Mɛ Laa Gyi Gɛkɛ Belɛ

12 Bodobodo Maadiisɛ Agyiberɛ
gɛkɛ belɛ mɔ gɛ kya yii gɛsɛ mɔ,
mɛ kya kyɔɔlɛ isandɛ de mɛ' kyu
gyi mɔmɔ-Lɛwu Gi Seregɛ Aye So
gɛkɛ belɛ. Gɛnen gɛkɛ gɛbono mɔ,
Yesu akasɛbo mɔ mɛ baa taasɛ mɔ
yɛɛ, "Fonɛ ne fo kya laarɛ a' kpaa
kerɛ agyudɔ yela de a' gyi Lɛwu Gi
Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ mɔ?"
13 Ne Yesu gi lɛɛ mɔ-akasɛbo
anyɔ sun, ne ɔ tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ,
"Fɛ' naa loo nten dɔ. Fɛ kya loo
mɔ, fɛ laa wu ɔnyen ɔko so nkyu
de gɛlɔbi. Fɛ' buu mɔ kpaa loo
gɛten gɛbono dɔ ɔ laa loo mɔ,
14 de fɛ' taasɛ gɛten wura mɔ yɛɛ,
'Ɔbelɛnsɛ mɔ yɛɛ asafo obu ɔmɔ
dɔ ne mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ mɛ
laa baa kyena de mɛ' gyi gɛkɛ belɛ
mɔ agyudɔ mɔ?' 15 Gɛten wura mɔ
laa nyiile fɛye soso-lɛɛ obu belɛ
ɔko. Ikyenaten de ikamaasɛ i ti i
bo nno. Fɛ' baala agyudɔ mɔ yela
sa aye nno."
16 Yesu akasɛbo mɔ mɛ kyon
kpaa loo nten mɔ dɔ. Gɛsintin
mɔ, mɛ wu ibono pɛwu Yesu gi
tɔgɛ sa mɔmɔ mɔ. Ne mɛ kerɛ
Lɛwu Gi Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ
mɔ agyudɔ mɔ yela nno.

Yesu Gi Nyiile Mɔ-Akasɛbo Mɔ Yɛɛ Ɔ Laa Wu'

De I' Yɛgɛ Wurubuaarɛ Mɔ-rɛ Anyamesɛ Mɛ' Nyɛ Wɔra Gɛnɔ Pobɔrɔ

17 I fo gɛdɔɔdɛ mɔ, Yesu mɔ-rɛ
mɔ-akasɛbo gudu anyɔ mɔ mɛ kpe
nno de mɛ' kpaa gyi. 18 Mɛ kya
gyi mɔ, Yesu gi tɔgɛ yɛɛ, "Gɛsintin
ne n' kya tɔgɛ mi-i sa fɛye faa;
fɛye dɔ ɔko laa yɛgɛ me-akyobo
mɛ' nyɛ me. Me-rɛ kaasɛ ne n
kya wɔra abaa gyi." 19 Yesu gi
tɔgɛ gɛnen mɔ, i wɔra mɔ-akasɛbo
mɔ ayen, ne mɛ san mɛ kya taasɛ
mɔ ɔko-ɔko yɛɛ, "Me ne nan wɔra
fo gɛnen?" 20 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, "Fɛye gudu anyɔ adɛ dɔ ɔko
laa yɛgɛ me-akyobo mɛ' nyɛ me.
Me-rɛ kaasɛ a kya wɔra abaa gyi
lɛpɛ kolon dɔ faa. 21 I bo no yɛɛ
me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ, nan wu' lɛwu ɔbono ɔnan mɛ
wolaa ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ dɔ kyu lii me so mɔ.
Ɔbono ɔ laa kyu me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, wɔra me-
akyobo abaa dɔ mɔ berɛ, kaasɛ
mɔ laako. I mɛŋnan korogɛ mɔ
mɔ, i bɔ sa mɔ."

22 Mɛ san mɛ kya gyi mɔ, Yesu gi
puru bodobodo keda, o kyu afaala
sa Wurubuaarɛ, ne ɔ gbaa-gbaa
mɔ dɔ kyu sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ,
"Fɛ' sɔɔ de fɛ' gyi. Me-nyoro ne."
23 Ne o puru konkon de nta keda,
ne o kyu afaala sa Wurubuaarɛ. O
kyu nta mɔ sa mɔ-akasɛbo mɔ, ne
mɔmɔ pɛwu mɛ nun kɔɔlɛ. 24 Ne
Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Nta
nbono nɛ sa fɛye faa, me-nkalan
ne. Nan wu' mɔ, me-nkalan gi
laa kyɛɛgɛ fuɛ sa asa sakyɔ de
i' yɛgɛ mɔmɔ-rɛ Wurubuaarɛ mɛ'
nyɛ wɔra gɛnɔ pobɔrɔ. 25 Gɛsintin
ne n kya tɔgɛ fɛye faa, pɛi ne
nan kii nun nta mɔ, gɛnen mɔ,
gɛkaabono n tɛ n kya nun nmɔ
npobɔrɔ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
mɔ dɔ mɔ."

26 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ gyi ta mɔ, mɛ bii afaala ɔlon sa

Wurubuaarɛ, ne mɛ lii kyon Nfɔ
Iyii Gibii mɔ so.

Piita Laa Sorogɛ Yɛɛ Ɔ Mɛŋ Nyi Yesu

27 Mɛ kya kpe mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa
mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, "Fɛye pɛwu
fɛ laa selɛ taa me yɛgɛ. I kya
nyiile yɛɛ mɛ wolaa ŋmarasɛ me-
ilaa yela Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ
dɔ yɛɛ,
'Wurubuaarɛ laa mɔɔ isandɛ
ɔkparɛbo mɔ;
i ba gɛnen mɔ, isandɛ mɔ mɛ
laa yaasɛ giyan-giyan.' "
28 Ne Yesu gi kii tɔgɛ yɛɛ, "Nɛ
kyingi lii ibuni dɔ mɔ, nan gyang-
bara fɛye kpe Galeli."
29 Nfono ne Piita gi tɔgɛ sa Yesu
yɛɛ, "Ba-a asɛnsɛ mɔ pɛwu mɛ laa
selɛ taa fo yɛgɛ mɔ, me berɛ, maŋ
selɛ taa fo yɛgɛ kpa-a." 30 Yesu gi
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Sɔɔ gibui yela,
ndɛ gɛnyɛ gɛdɛ pɛi de ikyaasɛ i'
baa folɛ ginyɔ mɔ, fo gbaa ne nan
sorogɛ gikpadɔ gisa' yɛɛ fo mɛŋ
nyi me." 31 Ne Piita gi kii tɔgɛ mɔ
ginsi pɛɛrɛ so yɛɛ, "Ba-a mɛ laa
mɔɔ me-rɛ fo mɔ, maŋ sorogɛ yɛɛ
meŋ nyi fo." Ne akasɛbo sɛnsɛ mɔ
mɛ tɔgɛ gɛnen kee.

Yesu Gi Kpaa Dalaa Gɛsɛmeni

32 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kpe gɛtɛɛko, mɛ kya terɛ nno
yɛɛ Gɛsɛmeni. Mɛ fo nno mɔ, ɔ
tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, "Fɛ'
kyena gɛrɛ gyoo me de n' kpaa
dalaa." 33 Ɔ yɛgɛ Piita, Gyeemesi,
de Gyɔn berɛ mɛ' buu mɔ.

Mɛ kya kpe mɔ, mɔ-gisen dɔ i yii
gɛsɛ i kya dɛɛ mɔ, ne mɔ-nyoro gi
kya togɛ mɔ. 34 Ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "N kya wu' mi-i fuɛ. I kya
laarɛ de i' mɔɔ me gbaa. Fɛ' kyena
gɛrɛ de fɛ' dii ilaa kamaasɛ ibono
i laa ba mɔ." 35 Ɔ naa taa mɔmɔ
yɛgɛ kpe ansi dɔ ŋmaraa, ne o
kyu mɔ-nyoro too gɛsinkpan, ɔ
kya dalaa ɔ kya kolɛ Wurubuaarɛ
yɛɛ nengyene i laa sa mɔ, ɔ' yɛgɛ
gɛnen ilaa ibono i kya ba mɔ so
faa, i' baa kyon nkan sa mɔ. 36 O
kii tɔgɛ yɛɛ, "Me-sɛ, sɛi mɛŋ don
fo giwɔra. Nengyene fo laa kyule
mɔ, nkana yɛgɛ awɔrɔfɔɔ abono a
kya ba me so faa a' kyon gibaafon.
Nɛ dabɔlɛ kolɛ gɛnen faa, yɛgɛ fo-
lɛɛ fo-gɛlaarɛ ne gɛ' wɔra. I mɛŋ
gyɛ me-lɛɛ gɛlaarɛ."
37 Ɔ dalaa gɛnen mɔ, o kii kpe
mɔ-akasɛbo asa' mɔ asɛ. Ɔ baa
kpe mɔ, mɛ dɛ ginsi gidɛ. O kyingi
mɔmɔ, ne ɔ taasɛ Simon Piita yɛɛ,
"Simon, fɛ dɛ daa? Fɛ mɛŋ taalɛ
kyena ba-a ŋmaraa de fɛ' dii ilaa
ibono i laa ba mɔ?" 38 Ne ɔ tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, "Fɛ' dii ilaa ibono i
laa ba mɔ de fɛ' dalaa yɛɛ imɔ iko
i mɛŋ' nyɛ fɛye penɛ de fɛ' wɔra
ilaa nyɛnyɛn. Nɛ wu yɛɛ fɛye-asen
dɔ berɛ mɔ nkana fɛ kya laarɛ fɛ'
wɔra me-gɛlaarɛ; fɛye anyamesɛ-
lɛɛ ɔlon ne mɛŋ kya taalɛ."
39 O kii kyon taa mɔmɔ yɛgɛ
kpaa dalaa gɛnen gɛdalaa kolon
gɛbono kee sa Wurubuaarɛ. 40 Ɔ
baa kii kpe mɔ-akasɛbo mɔ asɛ
mɔ, mɛ kii dɛ. I lii fɛɛ ginsi gidɛ
gi dɛ mɔmɔ. O kyingi ɔmɔ mɔ, mɛ
mɛŋ bii ilaa ibono mɛ laa tɔgɛ mɔ.
41-42 Gisasɛ mɔ, o kpe kii baa tu
mɔ-akasɛbo mɔ, o kyingi mɔmɔ,
ne ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, "Fɛ san
fɛ dɛ, fɛ kya kyoola? Fɛ' koso
gɛnen; owi mɔ gi fo. Kon ne ilaa
nyɛnyɛn awɔrabo mɛ laa nyɛ me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ.
Fɛ' kerɛ. Ɔbono ɔ laa kyu me wɔra
mɔmɔ-abaa dɔ mɔ ne n kya ba faa.
Fɛ' koso de a' kpaa gyangara mɔ."

Yesu Akyobo Abaa A Gyan' Mɔ So

43 Yesu san ɔ kya tɔngɛ mɔ,
ayaa abono so mɔ, Gyudasɛ, Yesu
akasɛbo gudu anyɔ mɔ dɔ ɔko,
gi ba nfono. Sakpii buu mɔ, mɛ
dɛ nki de nkpotii. Mɛ lii Gyuda
awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ
de mɔmɔ-nbara aŋmarasɛbo de
mɔmɔ-abelɛnsɛ sɛnsɛ mɔ asɛ.
44 Gyudasɛ ɔbono ɔ laa kyu Yesu
wɔra abelɛnsɛ mɔ abaa dɔ gɛnen

mɔ gi wolaa tɔgɛ sa sakpii mɔ yɛɛ,
“Ɔbono fɛ wu nɛ faala mɔ da mɔ
gya-gya mɔ, mɔ ne. Fɛ' keda mɔ
de fɛ' kparɛ mɔ kpe abelɛnsɛ mɔ
asɛ.”
45 Imɔso mɛ kpaa fo nno mɔ,
gɛsintin mɔ, Gyudasɛ gi naa kpe
Yesu asɛ, ne ɔ terɛ mɔ yɛɛ,
“Ɔbelɛnsɛ!” ne ɔ faala mɔ da mɔ
gya-gya. 46 Nfono mɔ sakpii mɔ gi
keda Yesu. 47 Ne Yesu asa abono
mɛ bo nfono mɔ dɔ ɔko gi loorɛ
mɔ-gɛki lɛɛ, ne ɔ ŋɛɛlɛ dega ɔko
giso fuɛ. Dega mɔ wura ne n gyɛ
Gyuda awura asunbi alɛɛbo gɛmu.
48 Nfono ne Yesu gi taasɛ sakpii
mɔ yɛɛ, “N gyɛ oyu nyɛnyɛn daa,
ne fɛ kyu nki de nkpotii ba de fɛ'
baa keda me faa? 49 Iŋ gyɛ me-rɛ
fɛye ne n bo no gɛkɛ kamaasɛ n
kya nyiile asa ilaa Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ gikpaara mɔ so? I
wonɛ so ne fɛ mɛŋ keda me nno?
To. Ɔfaanan ne fɛ laa kyu wɔra
me de i' yɛgɛ ilaa ibono mɛ wolaa
ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ agyɛbi
dɔ mɔ i' nyɛ ba gɛsintin.”
50 Nfono mɔ mɔ-akasɛbo mɔ
pɛwu mɛ selɛ taa mɔ yɛgɛ.
51 Sakpii mɔ dɛ Yesu ɔ kya kpe
mɔ, gɛdegabi gɛko berɛ gɛ buu
mɔ. Gikuru bɔɔgyalonsɛ wolɛ ne
gɛ bun. Sakpii mɔ gi laarɛ ɔ'
keda mɔ. 52 Ne o luu mɔ-nyoro lii
gikuru mɔ dɔ sa mɔmɔ selɛ kyon
gibolonbukpan.

Mɛ Kyu Yesu Kpe Nbɛlɛ Agyibo Asɛ

53 Mɛ kparɛ Yesu kpe Gyuda
awura asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ
gɛwi, ne Gyuda awura asunbi
alɛɛbo abelɛnsɛ de mɔmɔ-ŋbara
aŋmarasɛbo de mɔmɔ-abelɛnsɛ
sɛnsɛ abono mɛ kya gyi nbɛlɛ mɔ
pɛwu mɛ baa gyan'. 54 Mɛ dɛ
Yesu mɛ kya kpe gɛnen mɔ, Piita
gi buu mɔmɔ giyaa-giyaa kpaa loo
asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ gikpaara
mɔ so. Ɔ loo nno mɔ, o sii
kyena saarɛ asunbi alɛɛbo gɛmu
mɔ ngbɛ awura dɔ, mɛ tɛ mɛ kya
wolɛ ɔgya.
55 Mɛ kya gyi Yesu nbɛlɛ mɔ,
Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ de nbɛlɛ agyibo mɔ
pɛwu mɛ kya laarɛ ilaa ibono mɛ
laa nyɛ yelɛ imɔ so kyu bun Yesu
gipuɛɛ de mɛ' nyɛ mɔɔ mɔ mɔ.
Mɛ mɛŋ kya nyɛ. 56 Abono mɛ
ten Yesu gɛnɔ mɔ mɛ nyaakyɔ.
Mɔmɔ pɛwu nnɔ mɔ gɛŋ wɔra
gikolon. 57 Ako mɛ koso kɛɛ abon
gyan mɔ so yɛɛ, 58 “A nu Yesu gi
tɔgɛ yɛɛ, ‘Nan boori Wurubuaarɛ
ɔson obu baarɛ bun de n' kyu nkɛ
nsa yii ɔpobɔrɔ. Anyamesɛ abaa
ne mɛ kyu pɔrɔ ɔdɛ; ɔbono nan
yii mɔ berɛ, iŋ gyɛ anyamesɛ abaa
ne nan kyu yii mɔ.’ ” 59 Imɔ idɛ
gɛnen gbaa mɔ, mɔmɔ abono mɛ
tɔgɛ mɔ nnɔ gi mɛŋ wɔra gikolon.
60 Nfono ne asunbi alɛɛbo gɛmu
mɔ gi koso yelɛ sansana, ne ɔ
taasɛ Yesu yɛɛ, “Ibono pɛwu mɛ
dɛ ma-a gyan fo so faa, foŋ bo
gɛnɔ lɛɛ?” 61 O sii kurun, ɔŋ tɔgɛ
sɛi. Nfono ne asunbi alɛɛbo gɛmu
mɔ gi kii taasɛ Yesu yɛɛ, “Fo ne n
gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi wolaa
tɔgɛ yɛɛ ɔ laa sun de o' gyi gɛwura
mɔ-adɛ so mɔ? Fo-sɛ ne n gyɛ
mɔ ɔbono ayenbi pɛwu a kaaborɛ
mɔ mɔ?” 62 Yesu yɛɛ, “Ɛn, me ne.
Ne fɛ laa wu me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, n tɛ Wurubuaarɛ
Ɔlolonbo mɔ gyisɛ gibaa so, n kya
gyi gɛwura mɔ asɛ. Nan kyena
Wurubuaarɛ awolɛ so kpelegɛ ba
gɛsinkpan so.”
63 Asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ gi
nu imɔ idɛ mɔ, ɔ biidɛ mɔ-gɛgbɛ
kyadɛ de i' lɛɛ nyiile yɛɛ ilaa i ba.
Ne ɔ tɔgɛ yɛɛ, “Abelɛnsɛ, ibono ɔ
tɔgɛ faa, iŋ don abaa? Ilaa imɔ ne
a baa a kya laarɛ de a' baa nu lii
mɔ so? 64 Fɛ nu gɛnɔɔbono o kyu
mɔ-nyoro kɛserɛ de Wurubuaarɛ
mɔ, fɛ dɛ nnɛ?” Ɔ taasɛ mɔmɔ
gɛnen mɔ, mɔmɔ pɛwu mɛ bun

Yesu gipuɛɛ, ne mɛ kyule yɛɛ ɔ kaaborɛ ɔ' wɔra ɔmɔɔsɛ.
65 Nfono mɔ, mɔmɔ ako mɛ too akyɔlɛ bun mɔ. Ne mɛ kyu ilaa iko ŋminde mɔ-ansi, mɛ kya ŋɛ ma-a ŋɛ mɔ akɔn, ne mɛ kya tɔgɛ mɔ yɛɛ ɔ' bii ɔbono ɔ ŋɛ mɔ mɔ. Mɛ kyu mɔ sa asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ ngbɛ awura mɔ, ne mɛ da-da mɔ itan.

Piita Gi Sorogɛ Gikpadɔ Gisa' Yɛɛ Ɔ Mɛŋ Nyi Yesu

66 Piita san ɔ tɛ gikpaara mɔ so gɛsɛ nno mɔ, asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ obolonbu ɔko gi ba nfono. 67 O wu Piita tɛ ɔ kya wolɛ ɔgya. Ɔ kpɛɛlɛ kerɛ mɔ, ne ɔ tɔgɛ yɛɛ, "Fo kee fo-rɛ Yesu Nasarɛtɛnyen mɔ ne n naa." 68 Ne Piita gi sorogɛ yɛɛ, "Meŋ nyi ilaa ibono fo darɛ faa. Meŋ kya nu imɔ gɛsɛ gbaa." Piita gi tɔgɛ gɛnen ta mɔ, ɔ naa kpe gɛbunono asɛ. [Ayaa abono so mɔ, ikyaasɛ i folɛ.] 69 Obolonbu ɔko gi wu Piita ne ɔ tɔgɛ sa abono mɛ bo nfono mɔ yɛɛ, "Ɔnyen baarɛ bo Yesu adɛ mɔ dɔ." 70 Piita gi kii sorogɛ imɔ lɛɛ ɔkpa. I kii wɔra ŋmaraa too mɔ, abono mɛ yelɛ nfono mɔ mɛ tɔgɛ sa Piita yɛɛ, "I gyɛ gɛsintin daa. Fo bo Yesu adɛ mɔ dɔ, i lii fɛɛ fo kee fo gyɛ Galelinyen." 71 Ne Piita gi ka sa mɔmɔ yɛɛ, "Nɛ kerɛ fɛɛ Wurubuaarɛ, meŋ nyi ɔnyen ɔbono fɛ darɛ faa. Nengyene abon ne n kya kɛɛ mɔ, me-rɛ Wurubuaarɛ abaa anyɔ." 72 Ayaa abono so mɔ, ikyaasɛ i folɛ [ginyɔsɛ]. Ne Piita gi nyingi gɛnɔɔbono Yesu gi wolaa tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Ndɛ gɛnyɛ gɛdɛ pɛi de ikyaasɛ i baa folɛ ginyɔsɛ mɔ, fo laa sorogɛ gikpadɔ gisa' yɛɛ fo mɛŋ nyi me." Piita gi nyingi gɛnen mɔ, ɔ loo osuten.

15

Mɛ Kyu Yesu Kpe Ɔbelɛnsɛ Pilato Ansi Dɔ

1 Gɛdɛ gɛ kpɛ gɛ kya kɛ mɔ, nbɛlɛ agyibo mɔ pɛwu mɛ kii gyan. Gɛnen nbɛlɛ agyibo abono ne n gyɛ Gyuda awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de mɔmɔ-isowolɛ so abelɛnsɛ de mɔmɔ-nbara aŋmarasɛbo. Mɛ gyan gɛnen mɔ, mɛ tɔgɛ kyule abara gɛnɔɔbono mɛ laa wɔra Yesu mɔ. Imɔso mɛ ŋminde mɔ, ne mɛ kparɛ mɔ lii kyu kpaa wɔra ɔbelɛnsɛ ɔbono ɔ tɛ sa Rom wura mɔ abaa dɔ yɛɛ o' gyi mɔ-nbɛlɛ. Mɛ kya terɛ gɛnen ɔbelɛnsɛ ɔbono yɛɛ Pilato.
2 Ɔbelɛnsɛ Pilato kya gyi Yesu nbɛlɛ mɔ, ɔ taasɛ mɔ yɛɛ, "Fo ne n gyɛ wura sa Gyuda awura mɔ?" Ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Fo-gɛnɔ dɔ ne i lii."
3 Gyuda awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ mɛ kyu ilaa kpɛi-kpɛi gikyɔ gyan Yesu so. 4 Imɔso Ɔbelɛnsɛ Pilato gi taasɛ Yesu yɛɛ, "Foŋ kya nu gɛnɔɔbono mɛ dɛ ilaa kpɛi-kpɛi gikyɔ ma-a gyan fo so mɔ? Fo maŋ lɛɛ gɛnɔ?" 5 Yesu mɛŋ baa bugi mɔ-gɛnɔ tɔgɛ sɛi, imɔso i dɛ Ɔbelɛnsɛ Pilato gɛnɔ gikyɔ.

Mɛ Tɔgɛ Yɛɛ Yesu Ɔ' Wɔra Ɔmɔɔsɛ

6 Gɛsi kamaasɛ i wolaa i gyɛ ilaa ibono Ɔbelɛnsɛ Pilato kya wɔra sa Gyuda awura mɔ yɛɛ nengyene mɛ laa gyi mɔmɔ-gɛkɛ belɛ gɛdɛ mɔ, ɔ kya tigi mɔmɔ-asa abono ɔ keda tii de obu mɔ dɔ nyamesɛ kolon de ɔ' naa. Mɔmɔ gbaa-gbaa ne n kya lɛɛ yii yɛɛ ɔdɛ ne mɛ kya laarɛ, ne Pilato kya tigi mɔ sa mɔmɔ. 7 Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ, ɔnyen ɔko tii de obu mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Barabasɛ. Owi ɔko dɔ mɔ, mɔ-rɛ asa ako mɛ koso kɔ de abɛyin awura. Ikɔ mɔ dɔ mɔ mɛ mɔɔ asa, imɔso mɛ keda ɔmɔ tii de obu. Gɛnen Barabasɛ baarɛ bo mɔmɔ dɔ.
8 Gɛkɛ belɛ mɔ so mɔ, sakpii gi kpe Ɔbelɛnsɛ Pilato asɛ kpaa kolɛ mɔ yɛɛ o' tigi abono o tii de obu mɔ dɔ ɔko sa mɔmɔ fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ kya kyena wɔra

mɔ. 9 Ne Ɔbelɛnsɛ Pilato gi taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, “N' tigi Yesu, fɛye
Gyuda awura wura mɔ sa fɛye
de ɔ' naa abɛɛ?” 10 I kya nyiile
yɛɛ Pilato gi wu yɛɛ Yesu ilaa i
bo Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ mɔ gɛlaaloo daa so ne
mɛ kyu mɔ bara mɔ. 11 Gyuda
awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ
mɛ ti wolaa wu sakpii mɔ yela yɛɛ,
“Nengyene Pilato gi taasɛ fɛye yɛɛ
anɛ ne ɔ' taa yɛgɛ sa fɛye mɔ, fɛ'
tɔgɛ yɛɛ ɔ' tigi daa Barabasɛ; iŋ
gyɛ Yesu.” Imɔso mɛ tɔgɛ sa Pilato
yɛɛ Barabasɛ ne mɛ kya laarɛ.
12 Ne Pilato gi kii taasɛ mɔmɔ yɛɛ,
“Mɔ, nnɛ ne n' wɔra Yesu ɔbono
fɛ kya terɛ yɛɛ fɛye Gyuda awura
wura mɔ?”
13 Ɔ taasɛ mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ
kpen tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Da mɔ aŋanbi
mada de oyii de o' wu'!” 14 Ne
Pilato gi taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “De i'
wonɛ? Menɛ ilaa nyɛnyɛn ne ɔ
wɔra?” Nfono mɔ mɛ lɔrɔ kpen
ken-ken daa yɛɛ, “Da mɔ aŋanbi
oyii so mɔɔ!”
15 Pilato kya laarɛ ɔ' buɛɛlɛ
sakpii mɔ de i' yuuli so mɔ, o tigi
Barabasɛ, ne ɔ yɛgɛ asogya mɛ'
taa Yesu awulibi, ne yɛɛ mɛ' kyu
mɔ kpaa da aŋanbi oyii so mɔɔ.

Asogya Mɛ Kyɛfoo Yesu

16 Nfono mɔ, asogya mɔ mɛ kyu
Yesu kyu loo Pilato gɛwi nfono
i gyɛ mɔmɔ-gɛsun ɔwɔraten mɔ.
Ne mɛ terɛ mɔmɔ Rom asogya
gikpen mɔ pɛwu baa gyan nno.
17 Nfono mɔ, mɛ kyu giwurakuru
kyu gyaabii bun mɔ, ne mɛ luo
iwe wɔra fɛɛ wura gɛpɛ ne mɛ
kyu bun mɔ. 18 Mɛ san mɛ
kya gyaabii faala mɔ yɛɛ, “Gyuda
awura wura! Fo-rɛ gimu dɛnsɛ!”
19 Mɛ dɛ gɛyabii mɛ kya taa mɔ-
gimu so ma-a kpe ma-a ba, ne
mɛ kya too akyɔlɛ ma-a bun mɔ.
Mɛ san mɛ kya faala mɔ mɛ kya
ŋmii mɛ kya koso fɛɛ wura-lɛɛ mɔ
ɔnan. 20 Mɛ gyaabii mɔ gɛnen ta
mɔ, mɛ maragɛ giwurakuru mɔ,
ne mɛ kiiri mɔ gbaa-gbaa lɛɛ ngbɛ
kyu suu mɔ, ne mɛ san kparɛ mɔ
lii de mɛ' kpaa da mɔ aŋanbi oyii
so mɔɔ.

Mɛ Da Yesu Aŋanbi Mada De Oyii

21 Mɛ dɛ Yesu mɛ kya kpe mɔ,
mɛ gyangara ɔnyen ɔko, mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Simon. Ɔ gyɛ daa
Siirinnyen. Mɔ-biana ne n gyɛ
Alɛsanda de Rufusɛ. Mɛ wu mɔ
mɔ, ɔ naa ɔ kya ba ɔ' baa loo
ɔsowolɛ mɔ so, ne mɛ nyise mɔ
yɛɛ ɔ' sola Yesu lɛwu oyii mɔ.
22 Mɛ kyu Yesu kpaa fo gɛtɛɛko,
mɛ kya terɛ nno yɛɛ Gologota.
(Gologota gɛsɛ ne n gyɛ Gimu
Giwuye Gikpalan.) 23 Mɛ fo nno
mɔ, mɛ kyu gɛlin gɛko mɛ kya terɛ
gɛmɔ yɛɛ miira kyu saarɛ nta dɔ
sa Yesu yɛɛ o' nun, ne o kine.
24 Nfono mɔ, mɛ luu Yesu ngbɛ
nbono o suu mɔ ne mɛ da mɔ
aŋanbi mada de oyii mɔ. Ne mɛ
yɛ mɔ-nyoro so atɔ kyu. Mɛ kya
yɛ atɔ mɔ mɔ, mɛ too ilaa iko
kerɛ. Ibono i yii de fo mɔ, fo
kyu. 25 Nyɛnyɛngɛ iwi sango ne
mɛ da Yesu aŋanbi mada de oyii
mɔ. 26 Mɛ ŋmarasɛ ilaa ibono so
mɛ kyu bun mɔ gipuɛɛ mɔ mada
mɔ-amu so yɛɛ,

GYUDA AWURA WURA MƆ NE.

27 Mɛ da iyu inyɔ iko kee aŋanbi
mada de iyii Yesu asɛ nfono, ɔko
bo mɔ-gyisɛ gibaa so, ne ɔko bo
mɔ-benɛ so. [28 Gɛnen ilaa
idɛ i yɛgɛ ilaa ibono mɛ wolaa
ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ agyɛbi
dɔ kyu lii Yesu so mɔ i' ba gɛsintin.
Mɛ ŋmarasɛ yɛɛ,

“Mɛ laa kalɛ mɔ wɔra ilaa
nyɛnyɛn awɔrabo dɔ.”]

29 Asa abono mɛ yelɛ mɛ kerɛ
mɔ, mɛ kya tugi mɔ inosun, mɛ
kya yoole mɔ yɛɛ, “Fo ne yɛɛ fo laa
boori Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
de fo' kyu nkɛ nsa kii yii mɔ mɔ?
30 Kii mɔlɛgɛ fo-nyoro! Kpelegɛ lii
oyii mɔ so de a' kerɛ!”

31 Gɛnen kee ne Gyuda awura
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔmɔ-rɛ
nbara aŋmarasɛbo mɔ mɛ yoole
mɔ ne. Mɛ kya tɔgɛ ma-a sa abara
yɛɛ, “Mɔ ne n mɔlɛgɛ asa, ne ɔŋ
kya taalɛ ɔ' mɔlɛgɛ mɔ-nyoro faa.
32 Iŋ gyɛ mɔ ne Wurubuaarɛ gi
sun yɛɛ ɔ' mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ?
Iŋ gyɛ mɔ ne n gyɛ wura sa Isirale
awura mɔ? O' kii kpelegɛ oyii
baarɛ so de a' kerɛ de a' sɔɔ mɔ
gyi.”

Ne abono mɛ da mɔmɔ-rɛ Yesu
aŋanbi mɔ kee mɛ kya saalɛ mɔ
gɛnen.

Yesu Gi Lɛɛ Ɔŋɛ

33 I fo owi ken-ken gerɛ-gerɛ
mɔ, i wɔra gibiri sirim gɛnen
gɛsinkpan mɔ pɛwu so kaaborɛ
owi gbaasɛ. 34 Gɛnen owi gbaasɛ
ɔbono mɔ, Yesu gi kpen ken-ken
tɔgɛ mɔ-gɛdɛ dɔ yɛɛ, “Ilayi, Ilayi,
lama sabakitani?” (Imɔ gɛsɛ ne
n gyɛ yɛɛ, “Me-Wurubuaarɛ, me-
Wurubuaarɛ, i wonɛ ne fo lɛɛ ansi
taa me yɛgɛ gɛnen?”)
35 Asa abono mɛ yelɛ nno mɔ
ako mɛ nu mɔ asɛ mɔ, mɛ tɔgɛ
sa abara yɛɛ, “Fɛ' nu! Ɔ kya
terɛ Oloobu Ilaagya.” 36 Nfono mɔ
ɔko gi selɛ kyu taatɔ dufu-dufu
ɔko kyu kpaa nyise wɔra mɔmɔ-
nta bonyansɛ nko dɔ, ne o kyu
de gɛyabii diirɛ kpe Yesu gɛnɔ
asɛ yɛɛ ɔ' kyogyoo. Ne kaasɛ
mɔ gi kii tɔgɛ yɛɛ, “Fɛ' taa mɔ
yɛgɛ de a' kerɛ yɛɛ Ilaagya laa lii
Wurubuaarɛ dɔ baa kpelegɛrɛ mɔ
oyii mɔ so?”
37 Nfono mɔ Yesu gi kpen ken-
ken, ne ɔ lɛɛ ɔŋɛ.
38 Yesu gi wu' gɛnen mɔ, gikuru
gibono gi tii Wurubuaarɛ tudɔ-
lɛɛ obu belɛ mɔ gi kyan ginyɔ lii
soso baa yii gɛsɛ kyim. 39 Asogya
mɔ ɔbelɛnsɛ yelɛ nfono mɔ-rɛ
Yesu ansi a kerɛ abara. O wu
gɛnɔɔbono i ba ne Yesu gi kyu
lɛɛ ɔŋɛ mɔ, ɔ tɔgɛ yɛɛ, “Gɛsintin,
ɔnyen baarɛ tansi ɔ gyɛ Wu-
rubuaarɛ mɔ-bi.”
40 Akyii kee mɛ yelɛ gɛta-gɛta
wu ilaa idɛ pɛwu. Mɔmɔ ako
ne n gyɛ Mariya Magadalakyii,
de Salome, de Mariya ɔbono ɔ
gyɛ Gyeemesi ɔpiiasɛ de Gyosesi
mɔmɔ-nyi mɔ. 41 Aberɛ abono
Yesu naa de Galeli gɛsinkpan so
mɔ, mɔmɔ ne n buu mɔ mɛ kya
kerɛ mɔ so. Akyii sakyɔ abono mɛ
buu mɔ ba Gyɛrusalem mɔ kee mɛ
bo mɔ-owuten mɔ nfono.

Mɛ Pule Yesu

42 Gɛnen gɛkaabono mɛ mɔɔ
Yesu mɔ gɛ gyɛ abaala gɛkɛ sa
Gyuda awura. Mɛ kya baala ma-a
gyoo mɔmɔ-gɛkɛ kyoolasɛ. Imɔso
i kya fo gɛdɔɔdɛ mɔ, 43 ɔnyen
ɔko gi da otu kpe Ɔbelɛnsɛ Pilato
asɛ kpaa tɔgɛ mɔ yɛɛ ɔ' yɛgɛ mɔ
de ɔ' kpaa saga Yesu gibuni mɔ
kpaa pule. Mɛ kya terɛ ɔnyen
ɔbono yɛɛ Gyosɛfo. Ɔ lii Ari-
matiya ɔsowolɛ so. Ɔ gyɛ nyamesɛ
gbaa' Gyuda awura nbɛlɛ agyibo
mɔ dɔ, ne mɔ-gisen dɔ mɔ, mɔ-
ansi a gyan gɛkaabono asa mɛ laa
nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
gɛkyena mɔ so. 44 Ɔbelɛnsɛ Pilato
gi nu yɛɛ Yesu gi wu' belen gɛnen
mɔ, i dɛ mɔ-gɛnɔ. Imɔso ɔ terɛ
asogya ɔbelɛnsɛ mɔ, ne ɔ taasɛ mɔ
yɛɛ, “I gyɛ gɛsintin yɛɛ Yesu gi ti
wu'?” 45 Ne asogya ɔbelɛnsɛ mɔ
gi kyule yɛɛ, “Ɛn, Yesu gi ti wu'.”
Nfono mɔ, Pilato gi sa Gyosɛfo
ɔkpa de ɔ' taalɛ kpaa saga Yesu
gibuni mɔ kpaa pule. 46 Gyosɛfo
gi kpaa sɔɔ gikɛlɛlɛ ne ɔ baa saga
Yesu gibuni mɔ lii oyii mɔ so, ne o
kyu gikɛlɛlɛ mɔ kyu mili mɔ pɛwu.
Ɔ mili mɔ ta mɔ, o kyu obuni mɔ
kpaa pule folɛbɔ ɔbono mɛ wolaa
logedi yela sa ibuni gipule mɔ dɔ.
Ne ɔ belen gibui kpaatakpɛrɛ baa
tii folɛbɔ mɔ gɛbunono.

47 Mariya Magadalakyii mɔ de
Mariya, Gyosesi mɔ-nyi mɔ, mɛ bo
nno mɛ kperɛ mɔmɔ-ansi kpaa wu
Yesu opuleten.

16

Yesu Gi Kyingi Lii Ibuni Dɔ

1 Gyuda awura gɛkɛ kyoolasɛ
mɔ gɛ kyon mɔ, Mariya Maga-
dalakyii mɔ de Mariya, Gyeemesi
mɔ-nyi, de Salome mɛ kpaa sɔɔ
ilaa iko i dɛ fɛɛ atikee. Mɛ laa kyu
kpe folɛbɔ mɔ dɔ de mɛ' kyu kpaa
bɔ Yesu gibuni mɔ.
2 Gɛkɛ kyoolasɛ mɔ gɛdɛ kɛsɛ
mɔ, i gyɛ Kosida. Imɔ nyɛnyɛngɛ
fu-u mɔ, gɛnen akyii adɛ mɛ puru
ilaa ibono mɛ kpaa sɔɔ mɔ, ne owi
mɔ-rɛ mɔ-gibalii mɔ, mɛ ba Yesu
opuleten mɔ. 3 Mɛ kya kpe mɔ,
mɛ kya taasɛ abara yɛɛ, "Anɛ ne
a laa nyɛ de ɔ' belen gibui mɔ lii
folɛbɔ mɔ gɛbunono sa aye ne?"
4 Mɛ baa diirɛ ansi kerɛ mɔ, gibui
kpaatakpɛrɛ mɔ gi dɛ nkan, giŋ
baa gi tii folɛbɔ mɔ gɛbunono.
5 Mɛ loo folɛbɔ mɔ dɔ mɔ, mɛ
baa kerɛ mɔ, mɛ wu dega ɔko
tɛ de gyisɛ so, o suu gɛgbɛ fufuli
wurugakyaa. Akyii mɔ mɛ wu
dega mɔ, i ŋmaa mɔmɔ-gisen.
6 Ne ɔ tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ, "Fɛŋ' yɛgɛ
fɛye-gisen gi' ŋmaa fɛye. Iŋ gyɛ
Yesu Nasarɛtɛnyen ɔbono mɛ da
mɔ aŋanbi oyii so mɔɔ mɔ ne fɛ
kya laarɛ faa? O kyingi lii ibuni
dɔ. Ɔŋ baa ɔ bo gɛrɛnaa. Fɛ'
kerɛ. Nfono nkana mɔ-gibuni mɔ
gi dɛ mɔ ne. 7 Imɔso fɛ' kpaa tɔgɛ
Piita mɔ-rɛ Yesu akasɛbo sɛnsɛ
mɔ yɛɛ ɔ gyangbara mɔmɔ kyon
Galeli. Nno ne mɛ laa kii wu mɔ
fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ wolaa tɔgɛ mɔmɔ
yela mɔ."
8 Nfono mɔ akyii mɔ mɛ lii ɔbɔ
mɔ dɔ selɛ kyon. I dɛ mɔmɔ-gɛnɔ,
ne mɔmɔ-nyoro gi kya da mɔmɔ. I
wɔra mɔmɔ gifuu so mɔ, mɛŋ tɔgɛ
sɛi sa ɔko-rɛ ɔko.

[9 Kosida gɛkɛ mɔ Yesu gi kyingi
lii ibuni dɔ mɔ, imɔ nyɛnyɛngɛ
fu-u mɔ, ɔ daa gilɛɛ mɔ-nyoro
nyiile daa Mariya Magadalakyii
mɔ. (Mɔ ne n gyɛ ɔkyii ɔbono fɛ
nu yɛɛ Yesu gi naa kyena gya ilaa
nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi sono
koso mɔ so mɔ.) 10 Yesu gi lɛɛ mɔ-
nyoro nyiile mɔ gɛnen mɔ, ɔkyii
mɔ gi naa kpe abono nkana mɛ
buu Yesu mɔ asɛ. Ɔ baa kpe mɔ,
mɛ kya su, mɛ kya nyingi Yesu. O
buu sa mɔmɔ 11 yɛɛ o wu Yesu tɛ
nkpa. O buu sa mɔmɔ gɛnen mɔ,
mɛ mɛŋ sɔɔ imɔ gyi.

Yesu Gi Lɛɛ Mɔ-Nyoro Nyiile Mɔ-Akasɛbo Ako

12 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu mɔ-
nanboana anyɔ ako mɛ lii ɔsowolɛ
belɛ ɔko so mɛ kya kpe gɛtɛɛko.
Mɛ naa mɛ kya kpe mɔ, Yesu gi
baa lɛɛ mɔ-nyoro nyiile mɔmɔ.
Gɛnɔɔbono ɔ kyɛɛgɛ mɔ, mɛ mɛŋ
bii mɔ belen. 13 Ɔ lɛɛ mɔ-nyoro
nyiile mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ kii
kpe ɔsowolɛ belɛ mɔ so kpaa buu
sa mɔmɔ-nanboana asɛnsɛ mɔ.
Mɔmɔ-nanboana mɔ berɛ mɛ mɛŋ
sɔɔ imɔ gyi.
14 Yesu akasɛbo gudu ɔko mɔ mɛ
tɛ mɛ kya gyi mɔ, Yesu gi kpaa lɛɛ
mɔ-nyoro nyiile mɔmɔ. Ɔ taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, "Menɛ n wɔra ne fɛ
bo akyɔɔlɛ ne fɛŋ kya sɔɔ ilaa gyi
gɛnen? I kya nyiile yɛɛ asa mɛ wu
me nɛ kyingi lii ibuni dɔ ne mɛ
baa buu sa fɛye mɔ, fɛ mɛŋ sɔɔ
mɔmɔ gyi."
15 Ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Fɛ'
kpe gɛsinkpan gɛten kamaasɛ
so de fɛ' kpaa tɔgɛ me-ɔkalan
konkonsɛ mɔ sa nyamesɛ ka-
maasɛ. 16 Ɔbono ɔ sɔɔ ɔkalan mɔ
gyi ne fɛ gyere mɔ Wurubuaarɛ
sagyere mɔ, Wurubuaarɛ laa
mɔlɛgɛ mɔ de ɔ' nyɛ kyena
mɔ asɛ gɛkpaa-gɛkpaa. Ɔbono
mɔ, ɔ mɛŋ sɔɔ ɔkalan mɔ gyi
mɔ, Wurubuaarɛ laa bun mɔ
gipuɛɛ. 17 Abono mɛ sɔɔ me-
ɔkalan konkonsɛ mɔ gyi mɔ, mɛ
laa wɔra ilaa gbaa'gbaa ibono
nkana nyamesɛ maŋ taalɛ wɔra
mɔ-gibaa so mɔ. Imɔ ne n gyɛ
yɛɛ mɛ laa kyu me Yesu ginyen

gya ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-
kpɛi koso asa so; mɛ laa dalaa de
ndɛ nbono mɛŋ wolaa mɛ kya nu
mɔ; 18 mɛ laa keda awɔɔ de abaa
ne mɛ laa nun gibɔrɔ kamaasɛ,
i maŋ wɔra mɔmɔ sɛi. Mɛ laa
kyu mɔmɔ-abaa gyan alɔbo so, de
mɔmɔ-alɔbi mɔ a' ta.”

Wurubuaarɛ Gi Puru Yesu Kyon Wurubuaarɛ Dɔ

19 Wura Yesu gi tɔgɛ sa mɔ-
akasɛbo mɔ gɛnen ta mɔ, i puru
mɔ kyon Wurubuaarɛ dɔ, ne o
kpe ɔ tɛ Wurubuaarɛ gibaa gyisɛ
so ɔ kya gyi gɛwura. 20 Yesu
akasɛbo mɔ, mɔ, mɛ naa kpe
gɛten kamaasɛ mɛ kya tɔgɛ mɔ-
ɔkalan konkonsɛ mɔ ma-a sa asa,
ne Wura Yesu gbaa-gbaa gi naa de
mɔmɔ so wɔra ilaa gbaa'gbaa de
i' lɛɛ nyiile asa yɛɛ mɔ-ɔkalan mɔ
gyɛ gɛsintin.]

Luka
Ɔkalan Konkonsɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Kyu Lii Yesu So Mɔ

Ilaa Ibono So Luka Gi Ŋmarasɛ Yesu Ilaa Yela Mɔ

1 Ɔbelɛnsɛ Tiyofilo, fo wolaa fo
nyi yɛɛ asa sakyɔ mɛ kyu too
mɔmɔ-nyoro so yɛɛ mɛ laa tɔɔsɛ
ilaa ibono Yesu gi wɔra aye dɔ
mɔ de mɛ' ŋmarasɛ imɔ yela.
2 Mɛ ŋmarasɛ imɔ yela de i' kyu
kyena gɛnɔ kolon fɛɛ gɛnɔɔbono
asa ako mɛ wu tɔgɛ mɔ. Gɛnen
asa abono berɛ ne n wu Yesu
ilaa wɔrasɛ de mɔmɔ-ansi lii gɛsɛ
de gɛsɛ ne mɛ naa wɔra Yesu
agyɛbi mɔ so gɛsun. 3 Me kee,
fɛɛ gɛnɔɔbono aŋmarasɛbo mɔ
mɛ ŋmarasɛ mɔ, n wolaa mi-i
laarɛ Yesu gɛkyena dɔ ilaa mɔ
dɔ dɔɔdan lii imɔ gɛsɛ de gɛsɛ.
Ɔbelɛnsɛ Tiyofilo, nɛ laarɛ imɔ dɔ
wu mɔ, nɛ wɔra me-gɛwɔnsa yɛɛ
me kee, nan ŋmarasɛ imɔ so ilaa
gigyan so gigyan so sa fo 4 de fo'
nyɛ bii gɛsintin kyu lii ilaa ibono
fo nu mɔ so.

Gyɔn Mɔ-Nyi De Mɔ-Sɛ Ilaa

5 Owi ɔbono Hɛrodɛ kya gyi
gɛwura Gyudiya gɛsinkpan so mɔ,
Gyuda awura asunbi alɛɛbo mɔ
dɔ ɔko bo no, mɛ kya terɛ mɔ-
ginyen yɛɛ Sakariya. Asunbi
alɛɛbo akpen mɔ dɔ mɔ, Sakariya
gyɛ Oloobu Abigya-lɛɛ gikpen dɔ.
Mɛ kya terɛ mɔ-ka yɛɛ Elisabɛtɛ.
Mɔ kee gyɛ Gyuda awura asunbi
alɛɛbo gɛsu dɔ. 6 Sakariya mɔ-rɛ
mɔ-ka mɛ kya gyi gɛsintin sa Wu-
rubuaarɛ. Mɛ kya gyi mɔ-nbara
so, ne mɛ kya wɔra itiibilaa pɛwu
imɔ-ikpa so. 7 Imɔ gɛnen mɔ, mɛ
mɛŋ nyɛ gɛkorogɛ. Elisabɛtɛ gyɛ
daa ɔlabanbo, ne mɔmɔ anyɔ mɛ
ti mɛ kya belɛ.

8 Owi ɔko dɔ mɔ, i tu Sakariya-
lɛɛ gikpen dɔ awura yɛɛ mɔmɔ
ne mɛ' wɔra asunbi ilaa sa Wu-
rubuaarɛ. Imɔso gɛkɛ gɛdɛ mɛ
kya wɔra Wurubuaarɛ ɔson ilaa
9 fɛɛ gɛnɔɔbono Gyuda awura
asunbi alɛɛbo mɔ mɛ kya wɔra
mɔ, mɛ too ilaa iko kerɛ de mɛ'
wu ɔbono ɔ laa loo Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ dɔ kpaa dɛɛ onufuii
de i' wɔra ofen mɔ. Mɛ too imɔ
kerɛ gɛnen mɔ, i baa yii daa de
Sakariya. 10 Imɔso mɛ kya son
mɔ, i fo onufuii adɛɛberɛ mɔ, ɔ
loo ɔson obu mɔ dɔ, yɛgɛ sakpii
mɔ pɛwu yelɛ nŋmaŋman mɛ kya
dalaa.

Wurubuaarɛ Dɔ Ɔsɔɔ Ɔko Gi Ba Sakariya Asɛ

11 Ɔ bo obu mɔ dɔ mɔ, Wu-
rubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔko gi ba mɔ
asɛ baa yelɛ Wurubuaarɛ onufuii
ɔdɛɛten mɔ gyisɛ so. 12 Sakariya
gi wu mɔ gɛnen mɔ, i ŋmaa
mɔ-gisen ne i wɔra mɔ gifuu.
13 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, “Sakariya, gɛŋ sa fo'
yɛgɛ i' wɔra fo gifuu. Wurubuaarɛ
gi nu fo-gɛdalaa. Fo-ka Elisabɛtɛ
laa korogɛ gɛbii nyensɛɛ sa fo.
Yela mɔ-ginyen yɛɛ Gyɔn. 14 I laa
wɔra fo-gisen dɔ ɔkon gikyɔ. Asa
sakyɔ kee mɛ laa gyi ɔkon yɛɛ i
korogɛ gɛnen gɛbii gɛbono. 15 Ɔ
laa baa wɔra nyamesɛ gbaa' sa
Wurubuaarɛ. Nta ne n gyɛ nta
gi maŋ yii mɔ-gɛnɔ. Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ laa suu de mɔ lii
ko-o mɔ-nyi ɔtɔ dɔ. 16 Ɔ laa
yɛgɛ fɛye-Isirale awura sakyɔ mɛ'
kii ba mɔmɔ-Wura Wurubuaarɛ
asɛ baa son mɔ. 17 Pɛi ne Wu-
rubuaarɛ laa ba mɔ-adɛ asɛ mɔ,
Gyɔn baarɛ laa kyu oduduu de
ɔlon belɛ fɛɛ Oloobu Ilaagya-lɛɛ
mɔ ɔnan gyangbara mɔ. Ɔ laa
lɔrɔ nbii de asɛ nsana. Ɔ laa
yɛgɛ abono mɛ bo gisomaanu sa
Wurubuaarɛ mɔ mɛ' bii ɔlaako fɛɛ
abono mɛ kya gyi gɛsintin sa mɔ
mɔ. Ɔ laa lɔrɔ Wurubuaarɛ adɛ
sa Wurubuaarɛ de mɛ' wɔra asa

abono mɛ baala mɔmɔ-nyoro yela
mɔ.”

Sakariya Mɛŋ Sɔɔ Gaberiyɛlɛ Gyi

18 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi
tɔgɛ gɛnen ta mɔ, Sakariya gi
taasɛ mɔ yɛɛ, “Nnɛ ne nan wɔra
de n' bii yɛɛ gɛnen ilaa ibono fo
tɔgɛ faa i laa ba gɛsintin? N gyɛ
daa ɔnyen belɛnsɛ ne me-ka kee
gi belɛ.” 19 Nfono mɔ Wurubuaarɛ
dɔ ɔsɔɔ mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Me
ne n gyɛ Gaberiyɛlɛ. Me-rɛ Wu-
rubuaarɛ ne owi kamaasɛ dɔ. Mɔ
ne n keda me sun fo asɛ yɛɛ n' baa
tɔgɛ fo gɛnen ɔkalan konkonsɛ
baarɛ. 20 Sɔɔ gibui yela. Fo
maŋ baa tɔngɛ. Fo laa bingiri
omuumuu kaaborɛ gɛnen ilaa idɛ
i laa ba gɛsintin. I kya nyiile yɛɛ
ilaa ibono nɛ tɔgɛ sa fo mɔ fo mɛŋ
sɔɔ imɔ gyi. Owi mɔ gi fo mɔ, i laa
ba gɛsintin.”

21 Gɛnen owi ɔbono pɛwu mɔ
asa abono mɛ bo nŋmaŋman mɔ
mɛ gyoo Sakariya mɛ kya kpon.
I dɛ mɔmɔ-gɛnɔ yɛɛ ɔ kɛɛla Wu-
rubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ gikyɔ.
22 Owi ɔbono ɔ kpaa lii ba mɔ,
ɔŋ baa ɔ taalɛ ɔ' tɔngɛ. Nfono
mɔ, mɛ bii ibono o wu ilaa iko
lii Wurubuaarɛ asɛ Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ dɔ. Mɔ-abaa ne ɔ
san ɔ dɛ ɔ kya kaala. O bingiri
omuumuu.

23 Sakariya-lɛɛ owi ɔbono ɔ kya
kyu wɔra asunbi ilaa sa Wu-
rubuaarɛ mɔ gi logɛ mɔ, o kii kyon
mɔ-ɔsowolɛ so. 24 Imɔ gɛmara mɔ,
mɔ-ka Elisabɛtɛ gi da ɔtɔ. Ɔ da
ɔtɔ mɔ, ɔ mɛŋ kyule lii gikpaara
so gɛnen-n ibosɛ inun. Ɔ kya tɔgɛ
ɔ kya sa mɔ-nyoro yɛɛ, 25 “Kerɛ
ilaa ibono Wurubuaarɛ gi wɔra
sa me! Idɛ berɛ, o nyingi me so
yɛɛ ɔ laa dengɛ me-ansi ipeeli me-
nanboana dɔ.”

Gaberiyɛlɛ Gi Ba Mariya Ɔbono Ɔ Laa Korogɛ Yesu Mɔ Asɛ

26 Elisabɛtɛ ɔtɔ ibosɛ isee dɔ
mɔ, Wurubuaarɛ gi sun mɔ-ɔsɔɔ
Gaberiyɛlɛ lii Wurubuaarɛ dɔ
kpe Nasarɛtɛ ɔsowolɛ so Galeli
gɛsinkpan so yɛɛ o' kpe obolonbu
ɔko asɛ. 27 Obolonbu mɔ mɛŋ
ti taa bii ɔnyen. Ɔnyen ɔko
ne n kya yɛ mɔ, mɛ kya terɛ
mɔ yɛɛ Gyosɛfo. Ɔ gyɛ Oloobu
Deefidi gɛsu dɔ. Obolonbu mɔ
ginyen ne n gyɛ Mariya. 28 Imɔso
Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi ba
Mariya baarɛ asɛ baa faala mɔ ne
ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Omudɛnsɛbo!
Wurubuaarɛ yelɛ fo-gɛmara.”
29 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ ilaa
tɔgɛsɛ mɔ i wɔra Mariya gɛwɔnsa
gikyɔ. Ɔ san ɔ kya taasɛ mɔ-nyoro
yɛɛ, “Menɛ afaala ɔnan ne?”
30 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ
mɔ gi tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Mariya, gɛŋ
yɛgɛ i' wɔra fo gifuu. Wurubuaarɛ
gibaa gi gyan fo so. 31 Nu yɛɛ fo
laa nyɛ ɔtɔ de fo' korogɛ ɔnyen.
Yela mɔ-ginyen yɛɛ Yesu. 32 Ɔ laa
wɔra nyamesɛ gbaa' ne mɛ laa
terɛ mɔ yɛɛ Gitɔbelɛ mɔ-bi. Wura
Wurubuaarɛ laa kyu mɔ-naana
Oloobu Deefidi gɛwuragyi mɔ sa
mɔ 33 de o' gyi gɛwura Oloobu
Gyeekɔpo gɛsu pɛwu so gɛkpaa-
gɛkpaa. Mɔ-gɛwuragyi gɛ maŋ ta
ɔkara.”

34 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi
tɔgɛ gɛnen ta mɔ, Mariya gi taasɛ
mɔ yɛɛ, “Nnɛ so ne i laa ba
gɛnen? Meŋ ti bii ɔnyen kerɛ.”
35 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, “Wurubuaarɛ Oduduu
laa ba fo so. Gitɔbelɛ mɔ ɔlon
laa baa bun fo so. Gɛnen so mɔ
mɛ laa terɛ gɛbii gɛbono fo laa
baa korogɛ faa yɛɛ Wurubuaarɛ-
lɛɛ, Wurubuaarɛ mɔ-bi. 36 Nu
yɛɛ fo-subu Elisabɛtɛ kee gi nyɛ
ɔtɔ mɔ-gikyiibelɛnsɛ gidɛ dɔ. Mɔ
ɔbono nkana mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ
ɔlabanbo mɔ, mɔ-ɔtɔ mɔ ibosɛ
isee ne. Mɔ kee laa korogɛ ɔnyen.
37 I kya nyiile yɛɛ sɛi mɛŋ bo no i
don Wurubuaarɛ giwɔra.”

38 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi
tɔgɛ gɛnen ta mɔ, Mariya gi lɛɛ

gɛnɔ yɛɛ, “Yo, nɛ nu. N tɛ sa
daa Wurubuaarɛ. I' ba sa me
fɛɛ gɛnɔɔbono fo tɔgɛ faa.” Nfono
mɔ Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi lii
kyon taa Mariya yɛgɛ.

Mariya Gi Kpaa Laa Elisabɛtɛ

39 Gɛnen nkɛ nbono dɔ mɔ,
Mariya gi koso kyon belen-belen
kpe Gyudiya gɛsinkpan so abii
dɔ ɔsowolɛ ɔko so. 40 Ɔ fo
nno mɔ, ɔ naa loo Ɔbelɛnsɛ
Sakariya gɛten dɔ kpaa faala mɔ-
ka Elisabɛtɛ. 41 Elisabɛtɛ gi kpɛ
nu Mariya afaala de mɔ-aso mɔ,
gɛbii mɔ gɛ kisee gikolon Elisabɛtɛ
ɔtɔ dɔ. Ayaa abono so mɔ,
Wurubuaarɛ Oduduu gi baa suu
de Elisabɛtɛ, 42 ne o bugi gɛnɔ
tɔgɛ Wurubuaarɛ ilaa ken-ken sa
Mariya yɛɛ,
“Akyii dɔ pɛwu mɔ, fo ne Wu-
rubuaarɛ gi yuule,
ne gɛbii gɛbono fo laa korogɛ mɔ,
Wurubuaarɛ ayuule a bun
gɛmɔ so.
43 Fo ɔbono fo laa wɔra me-
ɔmɔlɛgɛbo de me-wura mɔ-
nyi mɔ
ne n naa de fo-ayaa baa laa
me ɔdɛ faa?
44 Kerɛ! Nɛ kpɛ nu fo-afaala mɔ,
ayaa abono so mɔ,
gɛbii gɛbono gɛ bo me-ɔtɔ dɔ
mɔ gɛ kyu ɔkon kisee.
45 Fo ɔkyii baarɛ, ibono fo sɔɔ gyi
yɛɛ
ɔkalan ɔbono Wurubuaarɛ gi
sa fo mɔ laa ba gɛsintin faa,
Wurubuaarɛ ayuule a gyɛ fo-
lɛɛ.”

Mariya Gi Bii Afaala Ɔlon Yen Wurubuaarɛ

46 Mariya gi tɔgɛ yɛɛ,
“N kya yen me Wura Wurubuaarɛ
lii me-gisen dɔ.
47 Wurubuaarɛ, me-ɔmɔlɛgɛbo
mɔ so mɔ, ɔkon bɔla me-
gisen dɔ.
48 Me, Wurubuaarɛ obolonbu
ɔbono meŋ bo gikɔ dɔ mɔ,
me-ilaa i tiri Wurubuaarɛ ne
ɔ kalɛ me wɔra asa dɔ.
Lii ndɛ kyu kyon mɔ, nyamesɛ
kamaasɛ ɔbono i korogɛ mɔ
mɔ
laa san terɛ me yɛɛ
Omudɛnsɛbo.
49 Gɛsintin, Wurubuaarɛ ɔbono ɔ
gyɛ Ɔlolonbo mɔ
gi wɔra ilaa gbaa' sa me. Mɔ
ne n gyɛ Gisen Fuuli Wura.
50 Asa abono mɛ selɛ Wurubuaarɛ
mɔ,
Wurubuaarɛ laa kpɛ ɔ kya su
mɔmɔ gitolon
san sa abi san sa anaana.
51 Wurubuaarɛ laa lɛɛ mɔ-ɔlon
belɛ nyiile.
Abono mɛ kya diirɛ mɔmɔ-nyoro
mɔ, ɔ laa bara mɔmɔ gɛsɛ.
52 Ɔ laa kyigi awura mɔmɔ-
ngyapaa so
de ɔ' diirɛ abono mɛ mɛŋ bo
gikɔ dɔ mɔ loo asa dɔ.
53 Abono mɛŋ bo sɛi mɔ ɔ laa kyu
ilaa dɛnsɛ kyu kyɛɛ ɔmɔ
de i' tɔrɔ ɔmɔ-asen.
Aterenbi awura berɛ, ɔ laa lɛɛ
ɔmɔ-ɔkpa abaa gudu, ayaa
gudu.
54 Ɔ laa lɛɛ mɔ-gitolon gibono ɔ bo
mɔ nyiile
de ɔ' kpaa aye Isirale awura
abono a gyɛ mɔ-asonbo mɔ.
55 Ɔ laa kpaa Isirale fɛɛ gɛnɔɔbono
ɔ wolaa ka yela
sa aye-naanaana agyang-
barasɛ mɔ.
Ɔ ka yɛɛ ɔ laa su Oloobu
Aberaham mɔ-rɛ mɔ-naana
naanaana
pɛwu so gɛkpaa-gɛkpaa.”
56 Mariya gi ba Elisabɛtɛ asɛ gɛnen
mɔ, ɔ kyena nno fɛɛ ibosɛ isa' pɛi
ne ɔ lɔɔ kii gɛwi.

Elisabɛtɛ Gi Korogɛ Gyɔn

57 Elisabɛtɛ owi korogɛsɛ gi fo
mɔ, ɔ korogɛ ɔnyen. 58 Ɔ korogɛ
mɔ, mɔ-nanboana de mɔ-subuana
mɛ nu yɛɛ Wurubuaarɛ gi tansi su
mɔ gitolon, ne mɛ gyi ɔkon kpaa
mɔ.

59 Mɔ-gɛkorogɛ mɔ nkɛ gukue
gɛmara mɔ, mɛ ba de mɛ' baa ten
kyokyoo mɔ giwɔrɛ de mɛ' yela
mɔ-ginyen fɛɛ gɛnɔɔbono mɔmɔ-
itiibilaa i kya nyiile mɔ. Nkana
mɛ kya laarɛ de mɛ' kyu mɔ-sɛ
Sakariya ginyen kyu yela mɔ, 60 ne
kyokyoo mɔ mɔ-nyi gi kine yɛɛ,
"Kuaa. A laa terɛ mɔ yɛɛ Gyɔn."
61 Talabo mɔ gi tɔgɛ gɛnen mɔ, asa
mɔ mɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Fɛye-gɛsu
dɔ mɔ, mɛ mɛŋ ti yela ɔko-rɛ ɔko
ginyen gidɛ."

62 Nfono mɔ mɛ kaala abaa dɔ
kyu taasɛ kyokyoo mɔ mɔ-sɛ de
mɛ' bii ginyen gibono ɔ kya laarɛ
mɛ' terɛ gɛbii mɔ mɔ. 63 Mɛ kaala
nyiile mɔ gɛnen mɔ, ɔ taasɛ taatɔ
ŋmarasɛsɛ so, ne ɔ ŋmarasɛ gyan
yɛɛ, "Mɛ' terɛ mɔ yɛɛ Gyɔn." Ɔ
ŋmarasɛ gɛnen mɔ, i dɛ mɔmɔ
pɛwu gɛnɔ. 64 Ayaa abono so
mɔ, Sakariya gɛnɔ gɛ bugi ne
o kii taalɛ ɔ kya tɔngɛ, ne o
yii gɛsɛ ɔ kya yen Wurubuaarɛ.
65 Abono mɛ tɛ sindi mɔmɔ mɔ
pɛwu mɛ nu imɔ mɔ, i wɔra mɔmɔ
gifuu. Gɛnen ilaa idɛ pɛwu ne
n san wɔra gɛsingyi gyisɛ sola
kyon kpaa lii Gyudiya abii mɔ
dɔ isowolɛ mɔ so. 66 Ɔkamaasɛ
ɔbono o nu ilaa ibono i ba mɔ
pɛwu mɔ gi sa imɔ so nwɔnsa
gikyɔ ne ɔ san ɔ kya taasɛ mɔ-
nyoro yɛɛ, "Menɛ ne gɛbii gɛdɛ gɛ
laa baa wɔra gɛkaako?" I kya nyi-
ile yɛɛ mɛ wu ibono Wurubuaarɛ
ɔlon bo mɔ dɔ.

Sakariya Gi Bii Ɔlon Yen Wurubuaarɛ

67 Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi
suu de gɛbii mɔ mɔ-sɛ, Sakariya
ne o wu Wurubuaarɛ ilaa tɔgɛ
yɛɛ,
68 "Ayenbi a gyɛ sa Isirale awura
wura, Wurubuaarɛ.
Ɔ ba aye abono a gyɛ mɔ-adɛ mɔ
asɛ
de ɔ' lɛɛ aye lii ilaa nyɛnyɛn
dɔ
de a' nyɛ kyena sa mɔ.
69 Ɔ laa bara aye ɔlolonbo de
ɔmɔlɛgɛbo ɔko
lii Deefidi ɔbono ɔ wɔra Wu-
rubuaarɛ sonbo mɔ gɛsu
dɔ.
70 Ɔ wolaa tɔgɛ gɛnen ɔmɔlɛgɛbo
baarɛ so ilaa yela
lii ko-o dedaa kyu naa de mɔ-
ikalan atɔgɛbo abono
ɔ lɔrɔ yela sa mɔ-gɛsun mɔ so.
71 Wurubuaarɛ laa mɔlɛgɛ aye lii
aye-akyobo asɛ.
Ɔ laa sɔgɛ aye lii asa abono pɛwu
mɛ mɛŋ kya laarɛ aye-ilaa mɔ
abaa dɔ.
72 Ɔ laa mɔlɛgɛ aye gɛnen de o' su
aye gitolon
fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ ka yela sa
aye-naanaana mɔ.
Wurubuaarɛ gi wolaa tɔgɛ yɛɛ
ɔ laa yɛgɛ aye-rɛ mɔ a' wɔra
gɛnɔ pobɔrɔ.
Ɔ maŋ lɛɛ ansi yɛgɛ gɛnen gɛnɔ
pobɔrɔ gɛbono.
73 Ɔ laa gyi ntan nbono ɔ ka
yela sa aye Gyuda awura
ɔnaana gyangbarasɛ, Aber-
aham, mɔ so.
74 Ɔ ka ntan mɔ yɛɛ ɔ laa sɔgɛ aye
lii aye-akyobo abaa dɔ
de ɔ' sa aye ɔkpa yɛɛ a' son
mɔ ibono a maŋ selɛ sɛi.
75 A laa kyu gisen fufuli de
gɛsintin son mɔ aye-nkɛ
ɔkara.
76 Me-bi, fo-o fo mɔ,
mɛ laa terɛ fo yɛɛ Gitɔbelɛ mɔ
ikalan ɔtɔgɛbo.
I kya nyiile yɛɛ fo laa gyangbara
sa aye-Wura
ɔbono ɔ laa mɔlɛgɛ aye mɔ de
fo' lɔrɔ ɔkpa gyoo mɔ.
77 Fo laa yɛgɛ mɔ-adɛ mɛ' nu mɔ-
amɔlɛgɛ mɔ so
yɛɛ ɔ laa kyu mɔmɔ-ilaa
nyɛnyɛn kyu kyɛɛ mɔmɔ.
78 Aye-Wurubuaarɛ mɔ gyɛ
otolonbo lii mɔ-gisen dɔ.
Mɔ-gitolon mɔ so mɔ, ɔ laa yɛgɛ
gɛdɛ dɛnsɛ gɛ' kɛ sa aye

79 de aye abono a tɛ gibiri dɔ
ne a selɛ lɛwu mɔ,
i' nyɛ wu aye de a' naa de
gisen yuuli ɔkpa mɔ.”
80 Gɛbii mɔ gɛ sɛɛ, ne ɔ nyɛ
oduduu dɔ ɔlon. Ɔ san kyena
daa gipen dɔ kpaa fo gɛkɛ gɛbono
Wurubuaarɛ gi baa lɛɛ mɔ-gɛwi
nyiile Isirale awura mɔ.

2

Mariya Gɛkorogɛ Ilaa

1 Owi ɔbono dɔ mɔ, Gyuda
awura de asa oyuduu kpɛi-kpɛi
mɛ tɛ sa daa Rom awura. Gɛnen
nkɛ nbono dɔ mɔ i ba yɛɛ mɔmɔ
Rom wura belɛ, Siisa Ɔgustusɛ,
gi yela nbara sa ɔkamaasɛ yɛɛ
ɔ' ŋmarasɛ mɔ-ginyen de mɛ'
kalɛ abono pɛwu mɛ tɛ gɛsinkpan
gɛbono so mɔ. 2 Imɔ idɛ ne n
gyɛ ibono i gyangbara yɛɛ mɛ
kalɛ asa de mɛ' bii gɛsinkpan so
asa gɛgyɔnɔ. I ba daa aberɛ
abono Ɔbelɛnsɛ Kuriniyusɛ tɛ sa
Rom abɛyin Siiriya gɛsinkpan so
mɔ. 3 Mɛ kya kalɛ asa gɛnen mɔ,
ɔkamaasɛ gi kpe mɔ-gɛwi de ɔ'
kpaa ŋmarasɛ mɔ-ginyen.
4 Imɔso Gyosɛfo kee gi koso
lii Nasarɛtɛ ɔsowolɛ ɔbono ɔ bo
Galeli gɛsinkpan so mɔ, ne o kpe
Gyudiya gɛsinkpan so de ɔ' kpaa
ŋmarasɛ mɔ-ginyen Bɛtelɛhɛm
ɔsowolɛ so nfono mɛ korogɛ mɔ-
naana Oloobu Deefidi mɔ. I
kya nyiile yɛɛ ɔ gyɛ daa Oloobu
Deefidi gɛsu dɔ de mɔ-gɛten dɔ
isa. 5 Imɔso o kpe nno de
mɛ' kpaa ŋmarasɛ mɔ-rɛ mɔ-ka
Mariya ɔbono ɔ kya yɛ mɔ ne
Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɔ ɔ da ɔtɔ
mɔ anyen.
6 Mɛ bo Bɛtelɛhɛm nno mɔ, owi
gi fo ibono Mariya laa korogɛ, 7 ne
ɔ korogɛ mɔ-bi gyangbarasɛ, gɛbii
nyensɛɛ. O kyu ataaban mili mɔ
ne o kyu mɔ diila nbuɛ ogyiten
gidɛkaa dɔ. I kya nyiile yɛɛ mɛ
mɛŋ nyɛ ɔkpa kpaa sogɛ asafo
ɔlooten. Nno mɔ i ti bɔla.

Isandɛ Akparɛbo Ako Mɛ Nu Yɛɛ I Korogɛ Yesu

8 Gɛnen gɛsinkpan gɛbono so
kee mɔ, isandɛ akparɛbo ako mɛ
bo ndɔɔ dɔ mɛ kya dii ɔmɔ-nbuɛ
gɛnyɛ. 9 Mɛ bo nno gɛnen mɔ,
Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔko gi lii
ɔmɔ so. Ɔsɔɔ mɔ gi lii ɔmɔ so
gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ nyisigyi gi
baa ŋɛlegi kyaabɔɔ ɔmɔ. Mɛ wu
gɛnen mɔ, i wɔra isandɛ akparɛbo
mɔ gifuu gikyɔ kyɔde.
10 I wɔra ɔmɔ gifuu gɛnen mɔ,
Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi tɔgɛ
sa ɔmɔ yɛɛ, “Fɛŋ sa fɛ' selɛ gifuu.
N dɛ ɔkalan konkonsɛ mi-i bara
fɛye! Ɔkon belɛ ɔko kya ba. Ɔ
kya ba daa sa anyamesɛ pɛwu.
11 Imɔ ne n gyɛ yɛɛ ndɛ gɛkɛ gɛdɛ
Oloobu Deefidi ɔsowolɛ mɔ so mɔ,
mɛ korogɛ ɔmɔlɛgɛbo. Mɔ ne n
gyɛ Wura. Mɔ ne Wurubuaarɛ
gi wolaa tɔgɛ yɛɛ ɔ laa sun de ɔ'
baa mɔlɛgɛ fɛye mɔ. 12 Ilaa ibono
i laa lɛɛ mɔ-gɛwi nyiile fɛye mɔ
ne n gyɛ yɛɛ fɛ laa wu kyokyoo
mɛ kyu ataaban kyu mili mɔ,
ɔ dɛ nbuɛ ogyiten gidɛkaa dɔ.”
13 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi tɔgɛ
gɛnen mɔ, mɛ baa kerɛ mɔ, Wu-
rubuaarɛ dɔ isɔɔ alolonbo gikpen
belɛ ne n lii Wurubuaarɛ dɔ ba.
Mɛ ba mɛ yelɛ ɔsɔɔ gyangbarasɛ
mɔ asɛ mɛ kya yen Wurubuaarɛ
mɛ kya tɔgɛ yɛɛ,
14 “Nyisigyi ɔ' wɔra Wurubuaarɛ-
lɛɛ Wurubuaarɛ dɔ,
de gɛsinkpan gɛdɛ so mɔ, gisen
yuuli gi' wɔra abono
mɛ kya gyi Wurubuaarɛ ginsi
mɔ-lɛɛ.”
15 Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ mɛ
naa taa ɔmɔ yɛgɛ kii kpe Wu-
rubuaarɛ dɔ. Mɛ kyon mɔ, isandɛ
akparɛbo mɔ mɛ kya tɔgɛ mɛ kya
sa abara yɛɛ, “A' kpe Bɛtelɛhɛm de
a' kpaa kerɛ ilaa ibono i ba nno ne
Wurubuaarɛ gi lɛɛ nyiile aye faa.”
16 Ne gɛsintin mɛ yii ɔkpa kyon
belen-belen. Mɛ kpe mɔ, mɛ kpaa
wu Mariya mɔ-rɛ Gyosɛfo. Ne mɛ

wu kyokyoo mɔ dɛ nbuɛ ogyiten
gidɛkaa mɔ dɔ.
17 Mɛ wu mɔ gɛnen mɔ, mɛ buu
ɔkalan ɔbono mɛ nu lii mɔ so mɔ
sa mɔ-sɛ de mɔ-nyi. 18 Ne i dɛ
abono pɛwu mɛ nu imɔ mɔ gɛnɔ
gikyɔ. 19 Mariya berɛ, gi kyu ilaa
mɔ wɔra mɔ-gisen dɔ, ɔ kpɛ ɔ kya
sa imɔ so gɛwɔnsa. 20 Isandɛ ak-
parɛbo mɔ, mɔ, mɛ kii kpe mɔmɔ-
isandɛ mɔ asɛ mɛ kpɛ mɛ dɛ
nyisigyi mɛ kya sa Wurubuaarɛ,
mɛ kya yen mɔ kyu lii ilaa ibono
pɛwu mɛ nu ne mɛ kpaa wu de
mɔmɔ-ansi mɔ so. I kya nyiile
yɛɛ mɛ kpaa wu ilaa kamaasɛ fɛɛ
gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ
mɔ gi wolaa tɔgɛ ɔmɔ mɔ.

Mɛ Yela Yesu Ginyen

21 Mariya gi korogɛ mɔ imɔ gɛkɛ
kuesɛ mɔ, mɛ ten kyokyoo mɔ-
giwɔrɛ. Mɛ wɔra kyokyoo mɔ
itiibilaa idɛ gɛnen mɔ, mɛ yela
mɔ-ginyen yɛɛ Yesu. Ginyen gidɛ
ne Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi
wolaa sa mɔ pɛi ne mɔ-nyi gi lɔɔ
da mɔ-ɔtɔ. 22 Imɔ idɛ gɛmara
mɔ, owi mɔ gi fo ibono mɛ laa
wɔra tiibi ilaa sa Mariya de i'
nyiile yɛɛ ɔ kɔ lii fɛɛ gɛnɔɔbono
Oloobu Mosisi nbara mɔ gi kya
nyiile sa atalabo mɔ. Imɔso
mɛ kyu kyokyoo mɔ kpe mɔmɔ-
ɔsowolɛ gɛmu Gyɛrusalem, kyon
kpaa loo Wurubuaarɛ ɔson obu
mɔ gikpaara so de mɛ' kyu mɔ
kpaa wɔra Wurubuaarɛ abaa dɔ.
23 (I kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ
nbara mɔ dɔ mɔ mɛ ŋmarasɛ yela
sa Gyuda awura mɔ yɛɛ, “Gɛbii
nyensɛɛ kamaasɛ gɛbono mɛ laa
daa gikorogɛ mɔ mɛ' kyu gɛmɔ
yɛɛ gɛ gyɛ Wurubuaarɛ-lɛɛ.”)
24 Mɛ kpe Wurubuaarɛ ɔson obu
mɔ gikpaara mɔ so gɛnen mɔ, tiibi
ilaa ibono mɛ laa wɔra sa talabo
mɔ de ɔ' wɔra fɛɛ ɔ kɔ lii mɔ ne
n gyɛ yɛɛ mɛ laa kyu abonbuɛ
anyɔ abɛɛ gɛwi nbuii nko ɔnan
nmɔ nnyɔ kpaa lɛɛ asunbi sa
Wurubuaarɛ fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ
ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ nbara
mɔ dɔ mɔ.

Ɔbelɛnsɛ Simon Gi Wu Yesu Ilaa Tɔgɛ

25 Gɛnen owi ɔbono mɔ, ɔnyen
ɔko tɛ Gyɛrusalem ɔsowolɛ ɔbono
so, mɛ kya terɛ mɔ-ginyen yɛɛ
Simon. Ɔ gyɛ isa ɔbono ɔ selɛ
Wurubuaarɛ ne ɔ kya gyi gɛsintin
sa mɔ. Ɔnyen mɔ tɛ ɔ gyoo owi
ɔbono Wurubuaarɛ laa mɔlɛgɛ
Isirale awura de mɔmɔ-asen a'
tɔrɔ mɔmɔ mɔ. Wurubuaarɛ
Oduduu bo mɔ dɔ. 26 Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi wolaa lɛɛ nyiile
Simon baarɛ yɛɛ pɛi ne ɔ laa wu'
mɔ, gɛnen mɔ, o' wu isa ɔbono
Wura Wurubuaarɛ laa sun de ɔ'
baa mɔlɛgɛ mɔ Wurubuaarɛ adɛ
mɔ de mɔ-ansi.
27 Gɛkɛ gɛdɛ mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi suu de Simon ne ɔ
kparɛ mɔ kpe Wurubuaarɛ ɔson
obu gikpaara mɔ so. Owi ɔbono
Yesu mɔ-sɛ de mɔ-nyi mɛ kyu
kyokyoo Yesu baa loo nno de mɛ'
baa wɔra Wurubuaarɛ nbara tiibi
ilaa sa mɔ mɔ, 28 Simon gi wu
mɔmɔ. O wu mɔmɔ mɔ, ɔ sɔɔ
kyokyoo mɔ keda, ne ɔ yen Wu-
rubuaarɛ yɛɛ,

29 “Me-Wurubuaarɛ, ɔbono ilaa
kamaasɛ i bo daa fo-abaa
dɔ,
idɛ kon berɛ, fo laa taalɛ terɛ
me
de n' ba fo asɛ de gisen yuuli
fɛɛ gɛnɔɔbono fo wolaa tɔgɛ
yela mɔ.
30 I kya nyiile yɛɛ nɛ wu ɔbono fo
sun
de ɔ' baa mɔlɛgɛ asa mɔ de
me-ansi.
31 Amɔlɛgɛ abono fo baala
fo laa lɛɛ nyiile asa kpɛi-kpɛi
pɛwu mɔ,
nɛ wu amɔ de me-ansi.
32 Kyokyoo baarɛ laa baa wɔra
fatela
de ɔ' lɛɛ fo Wurubuaarɛ ilaa
nyiile asa kpɛi-kpɛi

abono mɛ mɛŋ nyi fo Wu-
rubuaarɛ mɔ
de o' kyu nyisigyi kyu bara fo-
adɛ Isirale awura.”
33 Ilaa ibono Simon gi tɔgɛ kyu
lii kyokyoo mɔ so gɛnen mɔ, i dɛ
mɔ-sɛ de mɔ-nyi gɛnɔ. 34 Simon
gi faala Wurubuaarɛ gɛnen mɔ,
ɔ kolɛ Wurubuaarɛ ayuule bun
mɔmɔ so ne ɔ tɔgɛ sa kyokyoo
mɔ mɔ-nyi Mariya yɛɛ, “Fo wu
fo-bi baarɛ? Ɔ paa ba yɛɛ ɔ
laa yɛgɛ i' diirɛ asa sakyɔ mɔmɔ-
gɛkyena dɔ de asa sakyɔ mɔ kee
mɛ' lii tɔrɔ mɔmɔ-gɛkyena dɔ Isir-
ale gɛsinkpan gɛdɛ so. Ɔ paa
ba yɛɛ ɔ laa wɔra ɔbono ɔ laa
lɛɛ Wurubuaarɛ ilaa wɔrasɛ nyiile
asa de mɛ' sɔɔ imɔ akyɔɔlɛ. 35 I
laa yɛgɛ asa nwɔnsa nbono mɛ dɛ
mɔ gi' lii gɛwi. Fo, Mariya mɔ, fo-
gisen dɔ i laa sogya fo fɛɛ gɛki ne
mɛ yii fo.”

Ɔkyii belɛnsɛ Ana Gi Bii Kirisito

36 Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo
kyiisɛ ɔko kee bo nno. Mɛ kya
terɛ mɔ-ginyen yɛɛ Ana. Ɔ wɔra
ɔkyii belɛnsɛ. Mɔ-sɛ ginyen ne n
gyɛ Fanuwɛlɛ, Akya gɛsu dɔ ne ɔ
lii. Mɔ-gibolonbu dɔ mɔ, ɔ dena
nsi sono ɔkara ne mɔ-kuli gi wu'
taa mɔ yɛgɛ. 37 Mɔ-kuli gi wu'
mɔ, ɔŋ baa dena. Owi ɔbono mɛ
kyu kyokyoo Yesu ba Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ dɔ gɛnen mɔ, ɔkyii
mɔ gi gyi nsi ikue-inan nsi nnan.
Owi kamaasɛ dɔ mɔ ɔ kpɛ ɔ bo
daa Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
dɔ ɔ kya son Wurubuaarɛ ɔ kya
ŋminde gɛnɔ, ɔ kya dalaa gɛnyɛ
de gɛpɛ.
38 Gɛnen ɔkyii belɛnsɛ baarɛ
gi kpaa loo Wurubuaarɛ ɔson
obu gikpaara mɔ so mɔ, i kpɛ
kpaa gyangara owi ɔbono Gyosɛfo
mɔ-rɛ Mariya de kyokyoo mɔ mɛ
bo nno mɔ. Mɛ kpaa gyan gɛnen
mɔ, ɔkyii belɛnsɛ mɔ gi kyu afaala
kyu sa Wurubuaarɛ ne o yii gɛsɛ
ɔ kya tɔgɛ ilaa ibono kyokyoo mɔ
laa baa wɔra mɔ ɔ kya sa asa.
Ɔ tɔgɛ kyokyoo mɔ ilaa sa abono
pɛwu mɛ kya kerɛ ɔmɔlɛgɛbo
mɔ ɔkpa mɔ. Mɔmɔ-gɛwɔnsa gɛ
gyan yɛɛ gɛnen kaasɛ ɔbono laa
yɛgɛ Gyɛrusalem, mɔmɔ-ɔsowolɛ
gɛmu mɔ, o' nyɛ mɔ-nyoro lii mɔ-
akyobo abaa dɔ.
39 Yesu mɔ-sɛ de mɔ-nyi mɛ
wɔra ilaa kamaasɛ logɛ fɛɛ
gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ nbara
mɔ gi kya nyiile mɔ, mɛ kii kpe
Galeli gɛsinkpan so ne mɛ kii kpe
Nasarɛtɛ ɔsowolɛ ɔbono so mɛ tɛ
mɔ.

Gɛbii Yesu

40 Gɛbii mɔ gɛ sɛɛ ne gɛ wɔra
ɔlon. Ɔlaako ginyi gi bɔla mɔ dɔ,
ne Wurubuaarɛ gibaa gi gyan mɔ
so.
41 Gɛsi kamaasɛ dɔ mɔ owi
ɔbono mɛ kya gyi mɔmɔ Gyuda
awura Lɛwu Gi Seregɛ Aye So gɛkɛ
belɛ mɔ, Yesu mɔ-nyi de mɔ-sɛ
mɛ kya kyena kpe Gyɛrusalem.
42 Imɔso gɛsi gɛbono Yesu gi gyi
nsi gudu nnyɔ mɔ, mɛ kyon kpe
Gyɛrusalem de mɛ' kpaa gyi gɛkɛ
belɛ mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono mɔmɔ
Gyuda awura mɛ kya wɔra mɔ.
43 Mɛ gyi gɛkɛ belɛ mɔ ta mɛ kya
kii mɔ, Yesu berɛ, gi sii kyena
Gyɛrusalem yɛgɛ mɔ-nyi de mɔ-
sɛ mɛ mɛŋ bii. 44 Mɛ kyu imɔ
yɛɛ ɔ bo mɔmɔ-gikpen gibono mɛ
naa mɔ dɔ. Mɛ naa gɛkɛ mumuli
toloowi pɛi ne mɛ lɔɔ laarɛ mɔ-
gɛten mɔmɔ-subuana de mɔmɔ-
kyɛmenɛana asɛ. 45 Mɛ mɛŋ
wu mɔ. Gɛnen so mɛ kii kpe
Gyɛrusalem mɛ' kpaa laarɛ mɔ.
46 Mɛ kya laarɛ mɔ gɛnen mɔ,
imɔ gɛkɛ sasɛ mɔ, mɛ kpaa wu
mɔ Wurubuaarɛ ɔson obu gik-
paara mɔ so. Ɔ tɛ Wurubuaarɛ
nbara aŋmarasɛbo mɔ dɔ ɔ kya
nu mɔmɔ asɛ, ne ɔ kya taasɛ
mɔmɔ ilaa. 47 Gɛnɔɔbono gɛbii
mɔ gɛ kya nu gɛsɛ ne gɛ kya lɛɛ
gɛnɔ mɔ i dɛ ɔkamaasɛ ɔbono ɔ

kya nu mɔ asɛ mɔ gɛnɔ. 48 Mɔ-
nyi de mɔ-sɛ mɛ kpaa wu mɔ
gɛnen mɔ, i dɛ ɔmɔ-gɛnɔ gikyɔ.
Ne mɔ-nyi gi taasɛ mɔ yɛɛ, “Me-bi,
menɛtɔ ne n wɔra ne fo wɔra aye
gɛnen? Kerɛ gɛnɔɔbono me-rɛ fo-
sɛ a naa a kya yiyɛɛ a kya laarɛ
fo a kya kpon mɔ.” 49 Mɔ-nyi gi
taasɛ mɔ gɛnen mɔ, Yesu gi kii
taasɛ ɔmɔ daa yɛɛ, “Menɛ n wɔra
ne fɛ naa fɛ kya laarɛ me? Fɛ
mɛŋ nyi yɛɛ i kaaborɛ ɔfaanan
n bo me-sɛ gɛten dɔ?” 50 Ɔ taasɛ
mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ mɛŋ nu mɔ
gɛsɛ. 51 Imɔ idɛ gɛmara mɔ Yesu gi
buu mɔ-nyi de mɔ-sɛ lii ne mɛ kii
kyon Nasarɛtɛ ɔsowolɛ so nfono
mɛ tɛ mɔ. Mɔmɔ-gɛkyena dɔ
mɔ, ɔ kya bara mɔ-nyoro gɛsɛ sa
ɔmɔ. Mɔ-nyi gi kyu gɛnen ilaa idɛ
pɛwu kyu wɔra mɔ-nwɔnsa dɔ.
52 Yesu gi sɛɛ, ne mɔ-ɔlaako ginyi
gi nyaakyɔ, ne o gyi Wurubuaarɛ
de anyamesɛ pɛwu ginsi.

3

Gyɔn Gi Tɔgɛ Sa Asa Yɛɛ Mɛ' Lɔrɔ Mɔmɔ-Gɛkyena Dɔ Gyoo Yesu

1-2 Owi ɔbono Tabiriyusɛ gyɛ
Rom wura belɛ mɔ, imɔ nsi gudu
nnun dɔ mɔ, Wurubuaarɛ gi tɔngɛ
sa Gyɔn, Sakariya mɔ-bi. Gɛnen
aberɛ abono mɔ, i bo abelɛnsɛ
abono mɛ kya kerɛ Gyuda awura
so sa Rom wura belɛ mɔ. Ɔbono
ɔ kya kerɛ Gyudiya gɛsinkpan so
mɔ ne n gyɛ Pontiyusɛ Pilato.
Wura Hɛrodɛ ne n kya kerɛ Galeli
so, ne mɔ-tedɛ Filipo gyɛ wura ɔ
kya kerɛ Ituriya de Tirakonitɛ so.
Wura Lisaniya mɔ ne n kya kerɛ
Abelin gɛsinkpan so. Abono mɛ
gyɛ Gyuda awura asunbi alɛɛbo
gɛmu gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ ne
n gyɛ Anasɛ de Kayifasɛ. Gɛnen
aberɛ abono dɔ mɔ Wurubuaarɛ
gi tɔngɛ sa Gyɔn gipen dɔ.

3 Wurubuaarɛ gi tɔngɛ sa Gyɔn
gɛnen mɔ, Gyɔn gi naa gɛsinkpan
gɛbono gɛ kyaabɔɔ Gyɔɔdan ɔbon
mɔ ɔ kya tɔgɛ ɔ sa asa yɛɛ mɛ' nu
mɔmɔ-nyoro gɛsɛ de mɛ' kyɛɛgɛ
lii mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ.
Mɛ wɔra gɛnen mɔ, ɔ laa gyere
mɔmɔ Wurubuaarɛ sagyere de
i' nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ gi kyu
mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn kyɛɛ ɔmɔ.
4 Gyɔn naa ɔ kya tɔgɛ ilaa idɛ
ɔ kya sa asa gɛnen mɔ, i kyena
de ilaa ibono Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo Isaya gi wolaa wu tɔgɛ
mɔ. Mɛ wolaa ŋmarasɛ Isaya
agyɛbi abono yela ɔwolɛ dɔ yɛɛ,
“Asa mɛ laa nu ɔko gigyɛbi gipen
dɔ
ɔ laa kpen ɔ kya tɔgɛ yɛɛ,
‘Fɛ' lɔrɔ fɛye-gɛkyena dɔ gyoo
Wurubuaarɛ
de ɔ' naa de ɔkpa ntintin ba
fɛye asɛ.
5 Nfonoana i wɔra fɛɛ i bo igee mɔ
Wurubuaarɛ laa yɛgɛ isɛ i dii
bɔla imɔ.
Ɔ laa yɛgɛ abii de nbiibi mɔ pɛwu
gi' boori de gi' dɛ gitaga.
Nfonoana i mɛɛ mɛɛ mɔ, ɔ laa
yɛgɛ i laa kyirigi
ne nfonoana i bo ibɔ logoto-logoto
mɔ,
Wurubuaarɛ laa waalɛ imɔ
isɛ de i' dii kyaga.
6 Amɔlɛgɛ abono Wurubuaarɛ laa
kyu mɔlɛgɛ anyamesɛ
de i' lɔrɔ mɔmɔ-rɛ mɔ nsana
mɔ,
mɔmɔ pɛwu mɛ laa wu amɔ
de ansi.’ ”

7 Sakpii kya kpe Gyɔn asɛ de
o' gyere ɔmɔ Wurubuaarɛ sagyere
mɔ, ɔ tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ, “Fɛ dɛ daa
fɛɛ awɔɔ abono a bo gibɔrɔ mɔ
gikpen! Wurubuaarɛ ginyadon
gɛkɛ mɔ gɛ kya ba. Ɔ laa biidɛ
asa nyɛnyɛn pɛwu giso. Imɔso
fɛye kee fɛ wu yɛɛ i kaaborɛ fɛ'
selɛ lii Wurubuaarɛ ginyadon mɔ
dɔ? 8 Gɛnen berɛ mɔ, fɛ' wɔra
ilaa wɔrasɛ ibono i laa lɛɛ nyiile
yɛɛ fɛ nu fɛye-nyoro gɛsɛ gɛsintin
mɔ daa. Fɛŋ sa fɛ' penɛ fɛye-
nyoro yɛɛ ibono fɛ kpɛ nyɛ fɛ gyɛ
Aberaham ɔpaa dɔ asa faa so mɔ,
Wurubuaarɛ laa yɛgɛ kyɛɛ fɛye.

N' tɔgɛ fɛye yɛɛ Wurubuaarɛ laa
taalɛ yɛgɛ abui adɛ a' bingiri Aber-
aham ɔpaa dɔ asa. 9 Anyamesɛ mɛ
dɛ fɛɛ iyii ibono Wurubuaarɛ gi
duu mɔ. Oyii kamaasɛ ɔbono ɔŋ
kya sɔrɔ abi mɔ, Wurubuaarɛ gi
ti puru mɔ-gɛkyɔɔ ɔ laa ŋɛ mɔ too
kyu kpaa wɔra ɔgya dɔ."

10 Gyɔn gi tɔgɛ sa sakpii mɔ
gɛnen mɔ, mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "Nnɛ
ne a laa wɔra de i' lɛɛ nyiile yɛɛ a
kyɛɛgɛ?" 11 Ɔ lɛɛ gɛnɔ sa ɔmɔ yɛɛ,
"Fɛye abono fɛ bo ngbɛ nnyɔ-nnyɔ
mɔ, fɛ' kyu gɛko-gɛko sa abono mɛ
mɛŋ bo ba-a gɛkolon mɔ. Ɔbono,
mɔ, ɔ bo agyudɔ mɔ, mɔ kee ɔ' sa
mɔ-nanbo ɔbono ɔ mɛŋ bo mɔ."

12 Lɛnpoo asɔɔbo ako kee mɛ
saarɛ sakpii mɔ dɔ. Mɛ kpe
Gyɔn asɛ yɛɛ o' gyere ɔmɔ Wu-
rubuaarɛ sagyere. Pɛi ne ɔ laa
gyere mɔmɔ Wurubuaarɛ sagyere
mɔ, mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ,
nnɛ ne a laa wɔra de i' lɛɛ nyiile
yɛɛ a kyɛɛgɛ?" 13 Lɛnpoo asɔɔbo
mɔ mɛ taasɛ Gyɔn gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ
gɛnɔ sa ɔmɔ yɛɛ, "Fɛ laa sɔɔ asa
lɛnpoo mɔ, fɛŋ sa fɛ' sɔɔ mɔmɔ
aterenbi de i' don gɛnɔɔbono i
kaaborɛ fɛ' sɔɔ mɔ." 14 Asogya kee
mɛ kpaa taasɛ mɔ yɛɛ, "Ne aye
mɔ de-e? Nnɛ ne a laa wɔra de
i' lɛɛ nyiile yɛɛ a kyɛɛgɛ?" Mɛ
taasɛ Gyɔn gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ gɛnɔ
sa ɔmɔ yɛɛ, "Fɛ' mɛŋ kyu fɛye-
gisogya ɔlon ɔbono fɛ bo mɔ kyu
sɔgɛ aterenbi lii ako asɛ abɛɛ fɛ'
ŋaala mɔmɔ yɛɛ nengyene mɛ
maŋ sa fɛye aterenbi mɔ, fɛ laa
kyu mɔmɔ wɔra nbɛlɛ dɔ. Gikɔ
gibono abɛyin kya ka fɛye mɔ, fɛ'
yɛgɛ i' gyi fɛye-ginsi."

15 Gɛnen aberɛ abono mɔ asa
nwɔnsa gi gyan' daa yɛɛ ɔfaanan
Gyɔn ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ
yɛɛ ɔ laa sun de ɔ' baa mɔlɛgɛ
ɔmɔ de mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena ɔnan mɔ. 16 Lii gɛnen
so mɔ, Gyɔn gi tɔgɛ sa ɔmɔ pɛwu
yɛɛ, "Me, n dɛ daa nkyu n kya
gyere fɛye Wurubuaarɛ sagyere.
Ɔbono ɔ don me mɔ kya ba. Fɛɛ
n' ba gɛsɛ de n' kyu mɔ-ayaawolɛ
tolɛ mɔ-ayaa dɔ sa mɔ gbaa mɔ,
meŋ fo. Gɛnen kaasɛ ɔbono mɔ,
Wurubuaarɛ Oduduu de ɔgya ne
ɔ laa kyu gyere fɛye Wurubuaarɛ
sagyere. 17 Kaasɛ ɔbono gi ti baala
de ɔ' baragɛ ilaa dɛnsɛ awɔrabo
lii ilaa nyɛnyɛn awɔrabo dɔ. Ɔ
laa kyu ilaa dɛnsɛ awɔrabo mɔ
kpaa yela mɔ asɛ de ɔ' biidɛ
ilaa nyɛnyɛn awɔrabo mɔ giso
gɛkpaa-gɛkpaa. I laa wɔra fɛɛ
gɛnɔɔbono mɛ kya fon ɔmɔlɔgɔ
mɔ. Mɛ kya kyu ɔmɔlɔgɔ abi
mɔ yela gɛten dɛnsɛ de mɛ' kyu
afonfontɛɛ mɔ kpaa fuɛ de mɛ'
yii amɔ ɔgya. Gɛnen ɔgya ɔbono
mɛŋ kya nu giwu'." 18 Gyɔn gi tɔgɛ
Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ
sa sakpii mɔ, ne ɔ ka mɔmɔ kyu
lii ilaa kpɛi-kpɛi gikyɔ so.

19 Gɛnen aberɛ abono mɔ Gyɔn
wolaa ɔ kya ka Wura Hɛrodɛ kee
kyu lii ilaa nyɛnyɛn ibono ɔ kya
wɔra mɔ pɛwu so. Imɔ iko ne n
gyɛ yɛɛ Wura Hɛrodɛ gi sɔgɛ mɔ-
tedɛ mɔ-ka Hɛrodiyasɛ kyu dena.
Gyɔn mɔ gi nu gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ
sa Wura Hɛrodɛ yɛɛ ibono ɔ wɔra
faa, iŋ boran. Ɔ ka wura mɔ gɛnen
mɔ, i loo wura mɔ, 20 ne ɔ keda
Gyɔn kpaa tii de obu. O tii Gyɔn
de obu gɛnen mɔ, i yɛgɛ o kii lɔrɔ
wɔra ilaa nyɛnyɛn bɔla ibono ɔ ti
wolaa wɔra mɔ so.

Gyɔn Gi Gyere Yesu Wurubuaarɛ Sagyere

21 Mɛŋ ti keda Gyɔn tii de obu
ne asa pɛwu mɛ kya ba mɔ asɛ
de o' gyere mɔmɔ Wurubuaarɛ
sagyere ɔbon dɔ mɔ, o gyere Yesu
kee Wurubuaarɛ sagyere. Ɔ gyere
mɔ ta ne Yesu kya dalaa mɔ, Wu-
rubuaarɛ dɔ i bugi. 22 Nfono mɔ
asa mɛ wu Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ gi kpelegɛ lii soso fɛɛ bonbuɛ
baa gyan' Yesu so, ne Wurubuaarɛ
gi tɔngɛ lii soso yɛɛ, "Fo gyɛ me-bi.

Fo-ilaa i bo me-gisen dɔ. Fo kya
gyi me-ginsi.”

Ɔpaa Ɔbono Dɔ Asa Mɛ Nyi Yɛɛ Yesu Gi Lii Mɔ

23 Yesu gi gyi fɛɛ nsi oko de
saalaa pɛi ne o yii gɛsɛ ɔ naa
ɔ naa ɔ kya wɔra gɛsun gɛbono
Wurubuaarɛ gi kyu wɔra mɔ-abaa
dɔ mɔ. Asa mɛ nyi mɔ mɔ, mɛ nyi
mɔ daa yɛɛ Gyosɛfo mɔ-bi.
Gyosɛfo-lɛɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ Heeli,
24 Heeli mɔ-sɛ ne n gyɛ Matati,
Matati mɔ-sɛ ne n gyɛ Lɛfi,
Lɛfi mɔ-sɛ ne n gyɛ Mɛliki,
Mɛliki mɔ-sɛ ne n gyɛ Gyanayi,
Gyanayi mɔ-sɛ ne n gyɛ Gyosɛfo
ɔko.
25 Gɛnen Gyosɛfo ɔbono mɔ-sɛ ne
n gyɛ Matatiya,
Matatiya mɔ-sɛ ne n gyɛ Amɔsɛ,
Amɔsɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ Nahum,
Nahum mɔ-sɛ ne n gyɛ Esili,
Esili mɔ-sɛ ne n gyɛ Nagayi,
26 Nagayi mɔ-sɛ ne n gyɛ Maati,
Maati mɔ-sɛ ne n gyɛ Matatiya
ɔko,
Matatiya ɔbono mɔ-sɛ ne n gyɛ
Semeyin,
Semeyin mɔ-sɛ ne n gyɛ Gyoseki,
Gyoseki mɔ-sɛ ne n gyɛ Gyoodɛ,
27 Gyoodɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ Gy-
owanan,
Gyowanan mɔ-sɛ ne n gyɛ Resa,
Resa mɔ-sɛ ne n gyɛ Serubabelɛ,
Serubabelɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ
Sɛɛletɛɛ,
Sɛɛletɛɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ Neri,
28 Neri mɔ-sɛ ne n gyɛ Mɛliki ɔko.
Mɛliki ɔbono mɔ-sɛ ne n gyɛ Adi,
Adi mɔ-sɛ ne n gyɛ Koosam,
Koosam mɔ-sɛ ne n gyɛ Elimadam,
Elimadam mɔ-sɛ ne n gyɛ Erɛ,
29 Erɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ Gyiisasɛ,
Gyiisasɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ Eliyasa,
Eliyasa mɔ-sɛ ne n gyɛ Gyorim,
Gyorim mɔ-sɛ ne n gyɛ Matati ɔko.
Matati ɔbono mɔ-sɛ ne n gyɛ Lɛfi
ɔko.
30 Lɛfi ɔbono mɔ-sɛ ne n gyɛ
Simiyon,
Simiyon mɔ-sɛ ne n gyɛ Gyuda,
Gyuda mɔ-sɛ ne n gyɛ Gyosɛfo ɔko
kee.
Gyosɛfo ɔbono mɔ-sɛ ne n gyɛ
Gyonam,
Gyonam mɔ-sɛ ne n gyɛ Eliyakim,
31 Eliyakim mɔ-sɛ ne n gyɛ Mɛliya,
Mɛliya mɔ-sɛ ne n gyɛ Mena,
Mena mɔ-sɛ ne n gyɛ Matata,
Matata mɔ-sɛ ne n gyɛ Natan,
Natan mɔ-sɛ ne n gyɛ Deefidi,
32 Deefidi mɔ-sɛ ne n gyɛ Gyɛsi,
Gyɛsi mɔ-sɛ ne n gyɛ Obɛdɛ,
Obɛdɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ Bowasɛ,
Bowasɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ Salimon,
Salimon mɔ-sɛ ne n gyɛ Naason,
33 Naason mɔ-sɛ ne n gyɛ Ami-
nadabɛ,
Aminadabɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ
Adamin,
Adamin mɔ-sɛ ne n gyɛ Hɛsuron,
Hɛsuron mɔ-sɛ ne n gyɛ Pɛrɛsɛ,
Pɛrɛsɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ Gyuda ɔko.
34 Gyuda ɔbono mɔ-sɛ ne n gyɛ
Gyeekɔpo,
Gyeekɔpo mɔ-sɛ ne n gyɛ Ayisiki,
Ayisiki mɔ-sɛ ne n gyɛ Aberaham,
Aberaham mɔ-sɛ ne n gyɛ Tera,
Tera mɔ-sɛ ne n gyɛ Neehɔ,
35 Neehɔ mɔ-sɛ ne n gyɛ Serugi,
Serugi mɔ-sɛ ne n gyɛ Rewu,
Rewu mɔ-sɛ ne n gyɛ Pelegi,
Pelegi mɔ-sɛ ne n gyɛ Ebɛ,
Ebɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ Sila,
36 Sila mɔ-sɛ ne n gyɛ Kayinan,
Kayinan mɔ-sɛ ne n gyɛ Afakisadɛ,
Afakisadɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ Sem,
Sem mɔ-sɛ ne n gyɛ Nowa,
Nowa mɔ-sɛ ne n gyɛ Lamɛki,
37 Lamɛki mɔ-sɛ ne n gyɛ
Mɛtusala,
Mɛtusala mɔ-sɛ ne n gyɛ Inɔki,
Inɔki mɔ-sɛ ne n gyɛ Gyaradɛ,
Gyaradɛ mɔ-sɛ ne n gyɛ Mahalali,
Mahalali mɔ-sɛ ne gyɛ Kayinan
ɔko.
38 Kayinan ɔbono mɔ-sɛ ne n gyɛ
Inosi,
Inosi mɔ-sɛ ne n gyɛ Sɛti,
Sɛti mɔ-sɛ ne n gyɛ Adam.
Adam berɛ Wurubuaarɛ gi lɛɛ mɔ
daa kyu ba gɛsinkpan so.

4

Ilaa Nyɛnyɛn Pɛwu Gɛmu Mɔ Gi Soo Yesu Idoo Kerɛ

1 Yesu gi lii Gyɔɔdan ɔbon mɔ
dɔ nfono Gyɔn gi gyere mɔ Wu-
rubuaarɛ sagyere mɔ mɔ, Wu-
rubuaarɛ Oduduu gi suu de mɔ,
ne Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi
kyu mɔ kpe ɔ naa gipen mɔ dɔ.
2 Yesu gi gyi gipen mɔ dɔ nkɛ ikue-
inyɔ. Ɔ bo nno gɛnen mɔ, ilaa
nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ kya soo
mɔ idoo ɔ kya kerɛ yɛɛ ɔ laa nu
mɔ asɛ? Nkɛ nbono pɛwu dɔ mɔ,
Yesu mɛŋ gyi sɛi-sɛi. Nkɛ mɔ gi
baa logɛ mɔ, akon a kya mɔɔ mɔ
kon.
3 Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ gi
tɔgɛ Yesu yɛɛ, "Nengyene gɛsintin
fo gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ,
tɔgɛ sa gibui gidɛ de gi' bingiri
bodobodo sa fo de fo' gyi." 4 Yesu
gi kine ne ɔ lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ,
"Mɛ ŋmarasɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ dɔ yɛɛ, 'I mɛŋ gyɛ agyudɔ wolɛ
so ne nyamesɛ laa nyɛ gɛkyena.' "
5 Yesu gi kine gɛnen mɔ, ilaa
nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ gi kyu
Yesu kpaa yelɛ soso-soso gɛtɛɛko,
ne ɔ yɛgɛ Yesu gi kerɛ gɛsinkpan
so isowolɛ kpɛi-kpɛi imɔ-rɛ imɔ-
awura pɛwu gyan' gikolon. 6 O
nyiile Yesu gɛnen mɔ, o kii soo
Yesu ɔdoo yɛɛ, "Gɛsinkpan so
gɛwuragyi pɛwu de gɛmɔ-nyisigyi
ɔbono fo kya wu faa mɔ, i san
i bo daa me-gibaa dɔ. Nyamesɛ
kamaasɛ ɔbono n kya laarɛ mɔ,
nan taalɛ kyu kyɛɛ mɔ. 7 Imɔso
nengyene fo laa ŋmii son me mɔ,
imɔ ibono fo kya wu faa nan kyu
imɔ pɛwu sa fo." 8 Nfono mɔ, Yesu
gi kine, ne ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Mɛ
ŋmarasɛ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ
dɔ yɛɛ, 'Ŋmii de fo' kyu buubuu sa
fo-Wura Wurubuaarɛ. Mɔ-wolɛ
guan ne i kaaborɛ fo nyamesɛ fo'
son.' "
9 Yesu gi kii kine gɛnen mɔ, ilaa
nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ gi kyu
mɔ kpe Gyɛrusalem ɔsowolɛ so.
Mɛ fo nno mɔ, o kyu mɔ kpaa
gyan' Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
nfono i bo lege-lege mɔ ne o kii
soo mɔ ɔdoo kerɛ yɛɛ, "Nengyene
fo gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-bi gɛsintin
mɔ, lɛɛ fo-nyoro lii soso gɛrɛnaa
kpaa too gɛsɛ. 10 A nyi ibono mɛ
ŋmarasɛ Wurubuaarɛ agyɛbi ako
yela yɛɛ,
'Wurubuaarɛ laa tɔgɛ sa mɔ Wu-
rubuaarɛ dɔ isɔɔ
yɛɛ mɛ' dii fo dandan.
11 Mɛ laa kɔɔlɛ fo. Gisidi gbaa fo
maŋ sidi.' "
12 Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ
gi tɔgɛ mɔ gɛnen mɔ, Yesu gi
lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, "Wurubuaarɛ
agyɛbi ako kee a tɔgɛ yɛɛ, 'Gɛŋ
sa fo' daasɛ fo-Wura Wurubuaarɛ
kerɛ yɛɛ ɔ laa wɔra fo-gɛlaarɛ sa
fo.' " 13 Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu
mɔ gi soo Yesu idoo ikpa kamaasɛ
so kpon gɛnen mɔ, ɔ naa kyon taa
Yesu yɛgɛ kpe ɔ gyoo owi ɔbono ɔ
laa kii nyɛ ɔkpa soo mɔ idoo mɔ.

Yesu Gi Nyiile Asa Ilaa Galeli

14 Yesu gi kii kpe Galeli
gɛsinkpan so mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ kya wɔra ilaa kyu
naa de Yesu so. Imɔso mɔ-ilaa i
nu gyan' de isowolɛ ibono i sindi
nno mɔ pɛwu. 15 Ɔ kya kpe mɔmɔ-
akyangbon dɔ kpaa nyiile mɔmɔ
Wurubuaarɛ ilaa, ne ɔkamaasɛ
kya yen mɔ.
16 Yesu gi kyon kpe Nasarɛtɛ
ɔsowolɛ so nfono mɛ bela mɔ
mɔ. Ɔ bo nno mɔ, mɔmɔ Gyuda
awura gɛkɛ kyoolasɛ gɛko mɔ,
o kpe mɔmɔ-gikyangbon dɔ fɛɛ
gɛnɔɔbono ɔ kya kyena wɔra mɔ.
Ɔ bo gikyangbon mɔ dɔ gɛnen mɔ,
ɔ koso yelɛ de ɔ' kalɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi. 17 Nfono mɔ mɛ kyu ɔwolɛ
ɔbono Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɔ-
ikalan ɔtɔgɛbo Isaya mɔ gi wolaa
ŋmarasɛ yela mɔ kyu sa mɔ. Yesu
gi sɔɔ ɔwolɛ mɔ, ne o bugi mɔ, ne
ɔ kalɛ kyu lii nyamesɛ ɔbono Wu-
rubuaarɛ laa yɛgɛ ɔ' baa mɔlɛgɛ

anyamesɛ mɔ so. Nno mɔ isa mɔ
gi tɔgɛ yɛɛ,
18 “Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɔ-
Oduduu mɔ gi suu de me,
ne o sun me de n' baa tɔgɛ mɔ-
ɔkalan konkonsɛ mɔ
sa abono ilaa i tiri mɔmɔ mɔ.
Ne abono ilaa i ŋminde mɔmɔ fɛɛ
mɛ keda mɔmɔ tii de ibu mɔ
Wurubuaarɛ gi sun me yɛɛ n'
baa tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ
mɛ laa nyɛ mɔmɔ-nyoro.
O sun me yɛɛ n' baa bugi
agyaatanbo ansi
de n' yɛgɛ abono i kya ka
mɔmɔ-ansi mɔ
mɛ' nyɛ mɔmɔ-nyoro.
19 O sun me de n' baa buu sa asa
yɛɛ
owi ɔbono Wura Wurubuaarɛ
laa mɔlɛgɛ ɔmɔ mɔ gi fo
kon.”
20 Yesu gi kalɛ imɔ idɛ ta mɔ,
ɔ baala ɔwolɛ mɔ bun ne o kiiri
sa ɔbono ɔ kya kerɛ gikyangbon
mɔ so mɔ, ne ɔ gbaa kyena de ɔ'
lɛɛ gɛsɛ sa mɔmɔ. Ɔ kpelegɛ ɔ tɛ
gɛnen mɔ, ɔkamaasɛ ɔbono ɔ bo
mɔmɔ-gikyangbon mɔ dɔ nfono
mɔ pɛwu ansi a san a yii daa
mɔ so. 21 Nfono mɔ, o yii gɛsɛ
ɔ laa tɔngɛ mɔ, ɔ tɔgɛ yɛɛ, “Wu-
rubuaarɛ agyɛbi abono nɛ kalɛ sa
fɛye faa, i kyena de me-gɛkyena
dɔ ilaa. Ndɛ' gɛkɛ gɛdɛ mɔ agyɛbi
abono nɛ kalɛ faa a ba gɛsintin fɛɛ
gɛnɔɔbono fɛ nu mɔ.”

Wurubuaarɛ Ikalan Atɔgɛbo Mɛŋ Kya Gyi Ginsi Mɔmɔ-Nwi

22 Mɔmɔ abono pɛwu mɛ bo
nno mɔ mɛ kya yen mɔ. I dɛ
mɔmɔ-gɛnɔ yɛɛ ɔ kya taalɛ bii
tɔgɛ agyɛbi abono a kya gyi ginsi
gɛnen. Mɛ san ma-a taasɛ abara
yɛɛ, “Iŋ gyɛ Gyosɛfo mɔ-bi mɔ
ne?” 23 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, “Nɛ bii fɛye-nwɔnsa dɔ
yɛɛ fɛ kya laarɛ fɛ' tɔgɛ me yɛɛ,
‘Fo gyɛ asa ɔkyɛbo faa mɔ, kyɛ fo
gbaa-gbaa fo-adɛ. Ilaa ibonoana a
nu fo naa fo kya wɔra Kapɛɛniyon
ɔsowolɛ so mɔ, wɔra fo-ɔsowolɛ
gbaa-gbaa so gɛrɛ kee de a' kerɛ.’
” 24 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ fɛye faa,
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo ɔko
mɛŋ bo no ɔ kya gyi ginsi mɔ-
gɛwi. 25 N' sa fɛye sinkaala ɔko
de fɛ' nu. Dedaa mɔ, ikulaabo
mɛ nyaakyɔ aye Isirale gɛsinkpan
gɛdɛ so. Gɛnen owi ɔbono mɔ,
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo ɔko
gi kyena. Wurubuaarɛ Oduduu
bo mɔ dɔ. Mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ
Ilaagya. Mɔ-gɛkyena dɔ mɔ owi
ɔko dɔ mɔ, i ba yɛɛ nyangbon mɛŋ
baa da nsi nsa de gibaafon. Imɔso
i yɛgɛ akon belɛ ako a baa tɔrɔ
gɛsinkpan gɛdɛ pɛwu so. 26 Nfono
mɔ Wurubuaarɛ gi yɛgɛ Ilaagya
gi' kpaa wɔra ilaa dɛgɛnɔsɛ sa
daa okulaabo kolon ɔko ne ɔ nyɛ
agyudɔ gyi kpaa lii owi ɔbono
akon mɔ aberɛ mɔ a baa kyon mɔ.
Okulaabo ɔbono gbaa mɛŋ taa
gyɛ aye Isirale awura dɔ. Gɛnen
okulaabo ɔbono mɔ ɔ kyena daa
Sarefa ɔsowolɛ so. Sarefa mɔ gyɛ
gɛsowolɛbi sindi Sidon ɔsowolɛ.
27 Sinkaala nyɔsɛ kee ne n gyɛ
yɛɛ Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo
ɔko kee gi kyena, Wurubuaarɛ
Oduduu bo mɔ dɔ. Mɛ kya terɛ mɔ
yɛɛ Elisiya. Mɔ-gɛkyena dɔ mɔ,
akononbu mɛ nyaakyɔ aye Isirale
gɛsinkpan gɛdɛ so. Mɔmɔ ɔko-rɛ
ɔko mɛŋ nyɛ de Elisiya ɔbono n'
darɛ faa ɔ' kyɛ mɔ. Siiriyanyen
kolon ɔko wolɛ ne n nyɛ ne Elisiya
gi kyɛ mɔ. Mɔ gbaa kee mɛŋ gyɛ
aye Isirale awura mɔ dɔ. Mɛ kya
terɛ mɔ-ginyen yɛɛ Naaman.”

28 Ilaa ibono Yesu gi tɔgɛ faa so
mɔ, i yɛgɛ asa abono mɛ bo mɔmɔ-
gikyangbon mɔ dɔ nno mɔ pɛwu
mɛ kyu ginyadon de mɔ. 29 Mɛ
koso ne mɛ nen mɔ kyu lii ɔsowolɛ
mɔ so kpe ogee gɛnɔ de mɛ' kpaa
nen mɔ too wɔra ogee mɔ dɔ. Mɛ
yii ɔsowolɛ mɔ gyan' daa gibii so.
30 Mɛ yelɛ ogee mɔ gɛnɔ gɛnen mɔ,

Yesu gi naa loo mɔmɔ dɔ lii kyon
taa mɔmɔ yɛgɛ, ne mɛ mɛŋ baa
nyɛ nen mɔ wɔra ogee mɔ dɔ.

Yesu Gi Kosorɛ Ilaa Nyɛnyɛn Oduduu Lii Ɔnyen Ɔko So

31 Yesu gi lii nno mɔ, o kii kyon
kpe Kapɛɛniyon ɔsowolɛ ɔbono ɔ
bo Galeli gɛsinkpan so mɔ. Ɔ
bo nno mɔ, ɔ kya kyena nyiile
mɔmɔ Wurubuaarɛ ilaa mɔmɔ-
nkɛ kyoolasɛ. 32 Mɔ-anyiilebi mɔ
a kya dɛ asa gɛnɔ. I lii fɛɛ mɛ kya
wolaa wu bii yɛɛ Wurubuaarɛ ne
n sa mɔ ilaa nyiilesɛ mɔ.
33 Gɛkɛ kyoolasɛ gɛko mɔ, ɔnyen
ɔko bo mɔmɔ-gikyangbon mɔ dɔ,
ilaa nyɛnyɛn oduduu i tɛ mɔ so.
Ɔnyen mɔ gi wu Yesu mɔ, ilaa
nyɛnyɛn oduduu ibono i tɛ mɔ so
mɔ i tɔgɛ ken-ken taasɛ Yesu yɛɛ,
34 "Ndo-o! Yesu Nasarɛtɛnyen,
menɛ ne fo kya laarɛ aye asɛ?
Fo ba de fo' baa nyida aye ilaa
nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi mɔ
abɛɛ?" Ne ilaa nyɛnyɛn oduduu
mɔ i kii tɔgɛ sa Yesu yɛɛ, "N nyi isa
ɔbono fo, Yesu, fo gyɛ. Fo ne n gyɛ
gisen fufuli wura ɔbono fo-nkon
ne n lii Wurubuaarɛ asɛ mɔ."
35 Nfono mɔ, Yesu gi tɔgɛ ilaa
nyɛnyɛn oduduu mɔ yɛɛ, "Bun fo-
gɛnɔ so de fo' koso lii ɔnyen baarɛ
so, n kerɛ fo faa." Gɛsintin mɔ,
ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i kuu
ɔnyen mɔ da gɛsɛ asa mɔ ansi dɔ
nfono, ne i koso lii ɔnyen mɔ so,
iŋ wɔra ɔnyen mɔ sɛi. 36 Gɛnen
ilaa idɛ i wɔra asa abono mɛ bo
nno mɔ pɛwu giyan. Mɛ san ma-a
taasɛ abara yɛɛ, "Menɛ ilaa ne
idɛ? Yesu gɛnɔ dɔ agyɛbi a bo
gya! Ɔ bo ɔkpa lii Wurubuaarɛ asɛ
yɛɛ ɔ' gya ilaa nyɛnyɛn oduduu de
i' nu mɔ asɛ!" 37 Ilaa ibono Yesu
kya wɔra mɔ i nu gyan' de gɛnen
gɛsinkpan gɛbono so pɛwu.

Yesu Gi Kyɛ Asa Sakyɔ Alɔbi

38 Yesu gi lii mɔmɔ-gikyangbon
mɔ dɔ mɔ, ɔ kyon kpe Simon gɛwi.
Gɛnen aberɛ abono mɔ, Simon
mɔ-saa kyiisɛ kya lɔ. Ɔkyagyii dɛ
mɔ. Imɔso Yesu gi loo Simon gɛwi
mɔ, abono mɛ bo gɛten mɔ dɔ mɔ
mɛ kolɛ mɔ yɛɛ ɔ' wɔra aniya de
ɔ' kyɛ ɔkyii mɔ sa mɔmɔ. 39 Nfono
mɔ Yesu gi kpaa yelɛ ɔkyii mɔ
amu so, ne ɔ tɔgɛ sa gilɔtɔ mɔ yɛɛ
gi' taa ɔkyii mɔ yɛgɛ ɔ kerɛ gimɔ
faa. Ayaa abono so mɔ, ɔkyii mɔ
gi nyɛ alanfiya, ne ɔ koso kii taalɛ
keda mɔmɔ-gisafo.
40 Gɛnen gɛkɛ gɛbono mɔ owi
mɔ kya kpe ɔ' kpaa tɔrɔ mɔ, asa
abono mɛ dɛ alɔbo mɔ mɛ kyu
ɔmɔ pɛwu bara Yesu. Ne o kyu
mɔ-abaa gyan' mɔmɔ ɔkamaasɛ
so, ɔ kya kyɛ mɔmɔ-alɔtɔ ɔ sa
ɔmɔ. 41 Ɔ kosorɛ ilaa nyɛnyɛn
oduduu kpɛi-kpɛi lii asa so gikyɔ.
Gɛnen ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ
i kya koso mɔ, i kya saawo ken-
ken tɔgɛ sa Yesu yɛɛ, "Fo ne n gyɛ
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ." Imɔso
Yesu kya da imɔ tii. Ɔ mɛŋ kya
sa imɔ ɔkpa de i' nyɛ tɔngɛ. I kya
nyiile yɛɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu
mɔ i wu Yesu bii yɛɛ mɔ ne n gyɛ
ɔbono Wurubuaarɛ gi sun yɛɛ ɔ'
baa mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ.
42 Gɛdɛ gɛ kɛ mɔ, Yesu gi kpe
nfono asa mɛŋ bo mɔ. Asa mɛ
laarɛ mɔ ne mɛ laarɛ mɔ gɛnen-n
kpaa wu mɔ ne mɛ buɛɛlɛ mɔ
yɛɛ ɔ' kyena mɔmɔ asɛ, ɔŋ baa
naa taa mɔmɔ yɛgɛ. 43 Nfono ne
Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "I kaa-
borɛ n' naa isowolɛ banban so de
n' kpaa tɔgɛ Wurubuaarɛ ɔkalan
konkonsɛ kyu lii mɔ-gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ so sa nno asa.
Imɔso ne Wurubuaarɛ gi sun me
ba gɛsinkpan so." 44 Imɔso Yesu
gi naa Gyudiya gɛsinkpan so tɔgɛ
tɔgɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi mɔ so ilaa sa asa mɔmɔ-
akyangbon dɔ.

5

Yesu Gi Yii Gɛsɛ Ɔ Kya Lɛɛ Mɔ-Akasɛbo

1 Gɛkɛ gɛdɛ mɔ Yesu yelɛ ɔbon
belɛ ɔbono mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ
Gɛnɛsarɛtɛ mɔ gigengen so. Asa
mɛ ba mɔ asɛ mɛ kya nyise ma-a
loo abara dɔ de mɛ' nyɛ tu sindi
mɔ de mɛ' nu Wurubuaarɛ agyɛbi
abono ɔ kya tɔgɛ mɔ. 2 O wu akolii
anyɔ ako a yii ɔbon mɔ gigengen.
Iken akedabo ne n taa amɔ yɛgɛ
mɛ kya foro mɔmɔ-asɛwu nkyu
mɔ dɔ. 3 Yesu gi wu akolii mɔ
gɛnen mɔ, ɔ dii loo giko dɔ. Simon
ne n bo gɛnen gikolii gibono. Yesu
tɛ gikolii mɔ dɔ mɔ, ɔ tɔgɛ Simon
yɛɛ ɔ' nen gikolii mɔ loo nkyu mɔ
dɔ ŋmaraa. Gɛsintin mɔ, Simon
gi nen gikolii mɔ loo nkyu mɔ dɔ.
Yesu gi san ɔ gyan' nkyu mɔ so ɔ
kya nyiile asa Wurubuaarɛ ilaa.

4 Yesu gi nyiile asa mɔ ilaa
ta mɔ, ɔ tɔgɛ Simon mɔ-rɛ mɔ-
nanboana abono mɛ bo Yesu asɛ
gikolii mɔ dɔ mɔ yɛɛ, "Fɛ' palɛ
gikolii mɔ kpe nkyu bokensɛ mɔ
dɔ de fɛ' too fɛye-asɛwu mɔ de fɛ'
keda iken." 5 Simon gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, deeri gɛnyɛ pɛwu
mɔ a too asɛwu adɛ kalaadɛ, aŋ
nyɛ sɛi-sɛi mɔ, idɛ dɔ gɛrɛ ne
a laa nyɛ ilaa iko? To! Fo ne
n nyɛ tɔgɛ faa mɔ, a laa too."
6 Gɛsintin mɔ, mɛ too asɛwu mɔ
mɔ, mɛ keda iken gikyɔ-gikyɔ. Mɛ
kya biidɛ iken mɔ mɔ, asɛwu mɔ
gbaa a kya laarɛ de a' tɛɛ. 7 Mɛ
terɛ mɔmɔ-nanboana abono mɛ
dɛ gikolii nyɔsɛ mɔ yɛɛ mɛ' baa
kpaa mɔmɔ. Gɛsintin mɔ, mɛ kpe
ne mɛ kpaa lɛɛ iken mɔ bɔla akolii
mɔ anyɔ. Iken mɔ oduduu so mɔ,
akolii mɔ a kya laarɛ de a' muiinɛ
loo nkyu mɔ dɔ.

8 Simon Piita gi wu ilaa ibono
Yesu gi wɔra sa ɔmɔ mɔ, ɔ kpelegɛ
ŋmii Yesu ayaa dɔ, ne ɔ tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, "Me-Wura, n gyɛ daa ilaa
nyɛnyɛn ɔwɔrabo. Imɔso tu lii me
asɛ." 9 Ilaa ibono so Simon gi tɔgɛ
gɛnen mɔ ne n gyɛ yɛɛ iken mɔ
ilaa mɔ i tansi dɛ mɔ-rɛ abono
mɛ bo gikolii mɔ dɔ mɔ pɛwu
gɛnɔ gikyɔ. 10 I dɛ Gyeemesi de
Gyɔn, Sɛbedi mɔ-biana mɔ gɛnɔ
kee. Mɔmɔ-rɛ Simon ne n kya
wɔra gɛsun gɛbono dabɔlɛ. Nfono
mɔ Yesu gi tɔgɛ Simon yɛɛ, "Gɛŋ
selɛ gifuu. Nɛ wu yɛɛ fo kya lɛɛ
daa iken. Lii nperɛ kyu i kya kpe
mɔ nan yɛgɛ fo laa san laarɛ daa
asa de mɛ' baa nyɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena." 11 Ɔ tɔgɛ gɛnen
mɔ, Simon mɔ-rɛ mɔ-nanboana
Gyeemesi de Gyɔn, mɛ palɛ akolii
mɔ lii gyan' gigengen so, ne mɛ
kyon taa ilaa kamaasɛ yɛgɛ san
mɛ naa mɛ buu daa Yesu.

Yesu Gi Kyɛ Okononbu Ɔko

12 Yesu bo gɛsinkpan gɛbono so
mɔ, gɛkɛ gɛdɛ mɔ, ɔ bo mɔmɔ-
isowolɛ mɔ ɔko so, ne ɔnyen ɔko
gi baa tu mɔ. Ɔ gyɛ okononbu.
O wu Yesu mɔ, ɔ kpelegɛ bun
Yesu ayaa dɔ, ne ɔ kolɛ mɔ yɛɛ,
"Ɔbelɛnsɛ, nengyene i gyɛ fo-
gɛlaarɛ mɔ, n nyi yɛɛ fo laa taalɛ
kyɛ me." 13 Yesu gi tengɛ mɔ-gibaa
kpaa yii okononbu mɔ, ne ɔ lɛɛ
gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, "I gyɛ me-gɛlaarɛ;
fo-gilɔ mɔ gi' ta." Ayaa abono so
mɔ, mɔ-gikononbu mɔ gi ta.

14 Yesu gi ka sa ɔnyen mɔ yɛɛ,
"Gɛŋ sa fo' tɔgɛ sa ɔko-rɛ ɔko
yɛɛ me ne n kyɛ fo. Naa kpaa
wɔra ilaa ibono Mosisi gi yela
sa okononbu kamaasɛ ɔbono mɔ-
gilɔ gi ta mɔ. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ
fo laa kperɛ fo-nyoro kpaa nyiile
Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo de ɔ'
kerɛ fo-nyoro pɛwu gyan'. Ɔ laa
wu yɛɛ fo-gilɔ mɔ gi ta, de fo' kyu
fo-afaala abono fo laa kyu faala
Wurubuaarɛ mɔ kyu sa mɔ de o'
kyu lɛɛ asunbi sa fo. Imɔ ne nan
yɛgɛ asa mɛ' bii yɛɛ fo-alɔtɔ mɔ a
ta gɛsintin."

15 Yesu gi da ɔnyen mɔ tii yɛɛ
ɔŋ sa o' buu sa isa gbaa faa, Yesu
ilaa i dabɔlɛ nu gyan' nten kpɛi-
kpɛi. Imɔso i yɛgɛ asa sakyɔ mɛ
kya san kpandɛ kpaa mili Yesu.
Mɛ kya laarɛ mɛ' nu ilaa ibono ɔ

kya nyiile asa mɔ ne mɛ kya laarɛ
ɔ' kyɛ mɔmɔ-alɔtɔ sa ɔmɔ. 16 Asa
mɛ kya mili Yesu gikyɔ so mɔ, ɔ
kya kyena lii sakpii mɔ dɔ kpe
nfonoana asa mɛŋ bo mɔ kpaa
dalaa.

Yesu Gi Kyɛ Ɔtɛgɛsɛ

17 Gɛkɛ gɛdɛ mɔ Yesu kya nyiile
asa Wurubuaarɛ ilaa mɔ, Farasii
awura gikpen mɔ dɔ ako de Gyuda
awura nbara anyiilebo mɔ ako mɛ
tɛ mɔ asɛ. Mɛ lii isowolɛ kpɛi-
kpɛi so. Mɔmɔ ako mɛ lii Galeli
isowolɛ so de Gyudiya isowolɛ so
de Gyɛrusalem. Wurubuaarɛ ɔlon
bo Yesu so ɔ kya kyɛ asa alɔtɔ.
18 Anyen ako kee mɛ sola ɔtɛgɛsɛ
ɔko de gifengen kyu ba de ɔ' kyɛ
mɔ sa mɔmɔ. Mɛ laarɛ ɔkpa
ɔbono so mɛ laa nyɛ kyu ɔtɛgɛsɛ
mɔ loo obu mɔ dɔ de mɛ' kyu mɔ
kpaa yela Yesu ansi dɔ. 19 Sakpii
ɔbono ɔ bo nno mɔ kyɔ so mɔ,
mɛŋ kya nyɛ ɔkpa. Imɔso mɛ
sola ɔtɛgɛsɛ mɔ dii kpaa gyan'
obu mɔ soso. Mɛ maragɛ obu mɔ
ŋmaraa, ne mɛ kyu ɔtɔgɛsɛ mɔ
loo de ɔmaragɛten mɔ kpelegɛrɛ
mɔ-rɛ gifengen mɔ loo yela Yesu
asɛ asa mɔ nsana. 20 Yesu gi wu
yɛɛ asa adɛ mɛ sɔɔ mɔ gyi yɛɛ
Wurubuaarɛ ɔlon bo mɔ dɔ mɔ, ɔ
tɔgɛ sa ɔtɛgɛsɛ mɔ yɛɛ, "Ɔnyen, nɛ
kyu fo-ilaa nyɛnyɛn ibono fo wɔra
Wurubuaarɛ mɔ kyɛɛ fo."

21 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, Gyuda
awura nbara aŋmarasɛbo mɔ de
Farasii awura gikpen mɔ dɔ asa
mɔ mɛ kya taasɛ mɔmɔ-nyoro yɛɛ,
"Mɔ ne n gyɛ anɛ ne ɔ kya tɔngɛ
fɛɛ mɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ
gɛnen? Ne iŋ gyɛ Wurubuaarɛ
wolɛ mɔ, fo anɛ ne nan taalɛ kyu
ɔko ilaa nyɛnyɛn ibono ɔ wɔra
Wurubuaarɛ mɔ kyu kyɛɛ mɔ?"
22 Yesu gi bii mɔmɔ-nwɔnsa dɔ.
Imɔso ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, "Menɛ
n wɔra so ne fɛ kya sa gɛnen
nwɔnsa ndɛ? 23 Nan tɔgɛ ilaa inyɔ
sa ɔtɛgɛsɛ baarɛ. Giko ne n gyɛ
yɛɛ,

'Nɛ kyu fo-ilaa nyɛnyɛn ibono fo
wɔra Wurubuaarɛ mɔ kyɛɛ
fo.'

Ginyɔsɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ,

'Koso de fo' naa.'

Imɔ inyɔ idɛ dɔ mɔ, imɔmɔ ne
fɛ laa wu de fɛye-ansi? 24 N
kya laarɛ de fɛ' nyɛ bii yɛɛ
me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ, n bo ɔkpa gɛsinkpan so de
n' kyu asa ilaa nyɛnyɛn ibono
mɛ wɔra Wurubuaarɛ mɔ kyɛɛ
mɔmɔ." Gɛnen so mɔ, o kisee tɔgɛ
sa ɔtɛgɛsɛ mɔ yɛɛ, "Koso, puru
fo-gifengen de fo' naa kpe gɛwi."
25 Ayaa abono so mɔ, ɔnyen mɔ
gi koso yelɛ mɔmɔ pɛwu-u ansi
dɔ. O puru mɔ-gifengen gibono
so ɔ dɛ mɔ ne o yen Wurubuaarɛ.
26 I wɔra mɔmɔ abono mɛ bo
nfono mɔ pɛwu giyan, mɛ kya yen
Wurubuaarɛ, ne i kya wɔra ɔmɔ
gifuu. Mɛ san ma-a taasɛ abara
yɛɛ, "Menɛ ilaa ne a wu ndɛ gɛkɛ
gɛdɛ faa?"

Ilaa Nyɛnyɛn Awɔrabo So Ne Yesu Gi Ba Gɛsinkpan So

27 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Yesu
kya kpe gɛtɛɛko ne o wu lɛnpoo
ɔsɔɔbo ɔko. Mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ
Lɛfi. Ɔ tɛ mɔ-gɛsun ɔwɔraten.
Yesu gi wu Lɛfi gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, "Baa buu me de fo' wɔra
me-ɔkasɛbo." 28 Gɛsintin mɔ, Lɛfi
gi koso taa ilaa kamaasɛ yɛgɛ ne ɔ
san ɔ naa o buu Yesu. 29 Lɛfi naa
o buu Yesu gɛnen mɔ, gɛkɛ gɛdɛ
mɔ ɔ yɛgɛ mɛ' gyi gɛkɛ belɛ mɔ-
gɛten dɔ sa Yesu. Imɔso lɛnpoo
asɔɔbo abono Gyuda awura asɛ
mɔ mɛ gyɛ asa nyɛnyɛn mɔ sakyɔ
de Yesu akasɛbo mɔ de asa kpɛi-
kpɛi sakyɔ mɛ baa wɔra abaa gyi
dabɔlɛ. 30 Imɔso Farasii awura
ako mɔmɔ-rɛ Gyuda awura nbara
aŋmarasɛbo mɔ mɛ lɔgedɛ de
Yesu akasɛbo mɔ yɛɛ, "Menɛ n
wɔra so ne fɛye-rɛ lɛnpoo asɔɔbo
de ilaa nyɛnyɛn awɔrabo fɛ kya

gyi fɛ kya nun de abara gɛnen?”
31 Yesu gi nu gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ gɛnɔ
sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛɛ gɛnɔɔbono
ɔlɔbo ne n tiri ɔkyɛbo mɔ, gɛnen
kee ne ilaa nyɛnyɛn awɔrabo mɛ
tiri me, Yesu, ne. I mɛŋ gyɛ
abono mɛ bo alanfiya mɔ ne n tiri
ɔkyɛbo. 32 Imɔso i mɛŋ gyɛ abono
mɛ nyi yɛɛ mɛ ti mɛ gyɛ gɛsintin
awura mɔ so ne nɛ ba gɛsinkpan
so. Nɛ ba daa de n' baa tɔgɛ sa
ilaa nyɛnyɛn awɔrabo yɛɛ mɛ' nu
mɔmɔ-nyoro gɛsɛ de mɛ' kyɛɛgɛ
lii mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ.”

Nnɔ Ŋminde

33 Asa ako mɛ baa tɔgɛ sa
Yesu yɛɛ, “Gyɔn akasɛbo mɛ kya
ŋminde nnɔ belen-belen de mɛ'
dalaa. Farasii awura mɔ-lɛɛ
akasɛbo mɔ kee mɛ kya wɔra
gɛnen. Ne menɛ n wɔra ne fo-lɛɛ
akasɛbo mɔ berɛ mɛŋ kya ŋminde
nnɔ daa?” 34 Yesu gi da mɔmɔ
gikpalɛ yɛɛ, “I mɛŋ gyɛ aberɛ adɛ
ne mɛ laa wɔra gɛnen. I dɛ daa
fɛɛ gɛnɔɔbono aye Gyuda awura
a kya kpii ɔkyii mɔ. A' kyu yɛɛ
me ne n gyɛ ɔkyiifɔ mɔ-kuli mɔ.
Me-kyɛmenɛana mɔ mɛ ba me asɛ
a kya gyi ɔkon mɔ, i laa sa de
mɛ' ŋminde nnɔ? 35 Kuaa. I
laa baa fo owi ɔko mɔ, i laa baa
puru ɔkyiifɔ mɔ-kuli mɔ lii me-
kyɛmenɛana asɛ. Lii gɛnen owi
ɔbono kyu kyon mɔ, i laa sa de
mɛ' ŋminde nnɔ kon.”

Akyenabi Pobɔrɔ Abono Yesu Gi Bara Mɔ Gikpalɛ

36 Yesu gi kii da mɔmɔ gikpalɛ
kyu nyiile yɛɛ mɔ berɛ ɔ bara
akyenabi pobɔrɔ. Ɔ da gikpalɛ
mɔ yɛɛ, “Nengyene gikuru dedaa
gi tɛɛ mɔ, mɛŋ kya ten gikuru
pobɔrɔ kyu baa tii ɔtɛɛten mɔ.
Fɛ wɔra gɛnen mɔ, fɛ laa nyida
gikuru pobɔrɔ mɔ daa giyan.
Gi maŋ kyena de gidedaa mɔ.”
37 Yesu gi kii da ɔmɔ gikpalɛ yɛɛ,
“A' laa ansi kerɛ gɛnɔɔbono mɛ
kya kyu nta kyu wɔra nbuɛ iwolɛ
dɔ mɔ de a' kerɛ. Ɔko maŋ kyule
kyu nta pobɔrɔ kyu wɔra nta
ɔwɔraten iwolɛ dedaa dɔ. Ɔbono
ɔ wɔra gɛnen mɔ, gyɛrɛbi ne ɔ kya
laarɛ. Nta mɔ gi laa paadɛ nta
ɔwɔraten iwolɛ mɔ de nta mɔ gi'
duuli fuɛ de iwolɛ mɔ, mɔ, kee i'
nyida. 38 Mɛ kya kyu nta pobɔrɔ
kyu wɔra daa nta ɔwɔraten iwolɛ
pobɔrɔ dɔ. 39 Fɛ' nu kee yɛɛ ɔko
maŋ nun nta dedaa de ɔ' koso
ayaa abono so kpe kpaa laarɛ nta
pobɔrɔ gɛten. O nun nta dedaa
mɔ, ilaa ibono ɔ laa tɔgɛ mɔ ne n
gyɛ yɛɛ nta ndɛ gi boran.”

6

Yesu Bo Ɔlon Gɛkɛ Kyoolasɛ So

1 Gɛkɛ kyoolasɛ gɛko mɔ, Yesu
mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ mɛ kya kpe
gɛtɛɛko, ne mɛ baa loo awayu
ndɔɔ nko dɔ. Mɛ naa awayu mɔ
dɔ mɛ kya kpe mɔ, mɔ-akasɛbo
mɔ mɛ yii gɛsɛ mɛ kya kyadɛ
awayu mɔ, mɛ kya fɔlɔgɛ mɛ kya
wɛ. 2 Farasii gikpen mɔ dɔ ako
mɛ wu mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ kya kyadɛ awayu
adɛ faa, fɛ mɛŋ nyi yɛɛ gɛsun ne
fɛ kya wɔra aye-gɛkɛ kyoolasɛ dɔ
faa? Aye-nbara giŋ kya sa ɔkpa
gɛnen.” 3 Ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa
ɔmɔ yɛɛ, “Fɛ nyi yɛɛ iŋ dɛ ɔkpa
gɛnen faa mɔ, imɔso fɛŋ ti kalɛ
Wura Deefidi mɔ-rɛ mɔ-nanboana
ilaa Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ
kerɛ? Mɛ ŋmarasɛ nno yɛɛ owi
ɔko dɔ mɔ, akon a dɛ Deefidi
mɔ-rɛ mɔ-nanboana. 4 Imɔso ɔ
loo Wurubuaarɛ ɔson panpan dɔ
kpaa puru bodobodo ɔbono asa
mɛ kyu bara Wurubuaarɛ mɔ.
Naafo aye-nbara mɔ giŋ kya sa
ɔkpa yɛɛ fo nyamesɛ giyan fo' nyɛ
gyi gɛnen bodobodo ɔbono, gɛnen
mɔ, Gyuda awura asunbi alɛɛbo
wolɛ. Wura Deefidi mɔ gi gyi
bodobodo mɔ iko ne o kyu iko
kee sa mɔ-nanboana mɔ.” 5 Imɔso
Yesu gi lɛɛ gɛsɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, n

bo ɔlon dabɔlɛ gɛkɛ kyoolasɛ mɔ
so.”
6 Gɛkɛ kyoolasɛ gɛko kee mɔ,
Yesu gi kpe mɔmɔ Gyuda awura
gikyangbon giko dɔ, ne ɔ kpaa
nyiile asa ilaa. Ɔnyen ɔko bo nno,
mɔ-gibaa gyisɛ gi wu'. 7 Gyuda
awura nbara aŋmarasɛbo ako de
Farasii gikpen mɔ dɔ ako mɛ kya
laarɛ ɔkpa ɔbono so mɛ laa nyɛ
kyu Yesu wɔra nbɛlɛ dɔ. Imɔso
mɛ kya dii mɔ de mɛ' kerɛ yɛɛ ɔ
laa kyɛ ɔnyen mɔ gɛkɛ kyoolasɛ
gɛbono? Nengyene ɔ kyɛ mɔ mɔ,
mɛ laa kyu imɔ yɛɛ Yesu gi tɔrɔ
nbara wɔra gɛsun gɛkɛ kyoolasɛ.
8 Yesu gi bii mɔmɔ-nwɔnsa dɔ.
Gɛnen so mɔ, ɔ tɔgɛ sa ɔnyen mɔ
yɛɛ, “Koso yelɛ de fo' naa ba ansi
dɔ gɛrɛ.” Gɛsintin mɔ, ɔnyen mɔ
gi koso naa kpaa yelɛ asa mɔ ansi
dɔ. 9 Nfono mɔ Yesu gi taasɛ ɔmɔ
yɛɛ, “Nnɛ ne Wurubuaarɛ nbara
gi kya nyiile aye yɛɛ a' wɔra gɛkɛ
kyoolasɛ? A' wɔra idɛnsɛ abɛɛ a'
wɔra ilaa nyɛnyɛn? A' sɔɔ abara
nkpa abɛɛ a' mɔɔ abara daa?” 10 Ɔ
kerɛ asa mɔ dɔ pɛwu gyan' ne ɔ
tɔgɛ sa ɔnyen mɔ yɛɛ, “Tengɛ fo-
gibaa mɔ.” Gɛsintin mɔ, ɔ tengɛ
gimɔ, ne gibaa mɔ gi kii kyingi.
11 Gɛnɔɔbono Yesu gi kyɛ ɔnyen
mɔ gɛkɛ kyoolasɛ mɔ so mɔ, nbara
aŋmarasɛbo mɔ de Farasii awura
mɔ mɛ keda mɔ ginyadon, ne mɛ
lii kpe mɛ kya ŋminde ilaa ibono
mɛ laa kyu wɔra Yesu mɔ.

Yesu Gi Dalaa Ne Ɔ Lɛɛ Mɔ-Isɔɔ Gudu Anyɔ

12 Gɛnen owi ɔbono mɔ Yesu
gi dii kpe gibii giko so ɔ' kpaa
dalaa, ne ɔ dalaa sa Wurubuaarɛ
gɛnen-n kalaadɛ. 13 Gɛdɛ gɛ kɛ
mɔ, ɔ terɛ mɔ-akasɛbo mɔ ba mɔ
asɛ ne ɔ lɛɛ mɔmɔ dɔ asa gudu
anyɔ, ne ɔ yela ɔmɔ ginyen yɛɛ
mɔ-isɔɔ. 14 Gɛnen asa gudu anyɔ
mɔ ne n gyɛ
Simon ɔbono Yesu gi yela mɔ
ginyen nyɔsɛ yɛɛ Piita mɔ,
de Simon mɔ-tedɛ Andiru,
Gyeemesi de Gyɔn,
Filipo de Batolomiyu,
15 Matiyu de Tomaasɛ,
Gyeemesi, Alefayo mɔ-bi,
de Simon ɔbono mɛ kya terɛ mɔ
yɛɛ Ɔbono Ɔŋ Kya Kyule
Mɔ-Ɔsowolɛ So mɔ,
de Gyudasɛ, Gyeemesi mɔ-tedɛ,
16 de Gyudasɛ Isikaayɔtɛ ɔbono
gɛmara gɛmara ɔ fɛ Yesu sa
Yesu akyobo mɔ.

Yesu Kya Nyiile Asa Wurubuaarɛ Ilaa Ne Ɔ Kya Kyɛ Alɔbo

17 Yesu gi lɛɛ mɔ-isɔɔ mɔ gɛnen
mɔ, mɔ-rɛ mɔmɔ mɛ kpelegɛ lii
gibii mɔ so ba gitaga giko dɔ.
Mɛ fo gitaga mɔ dɔ mɔ, mɛ tu
sakpii belɛ yelɛ ɔ gyoo Yesu. Mɔ-
akasɛbo mɔ sakyɔ mɛ bo nno.
Asa abono mɛ lii nten kpɛi-kpɛi
mɔ sakyɔ kee mɛ bo sakpii mɔ
dɔ. Asa sakyɔ mɛ lii Gyudiya
isowolɛ so, Gyɛrusalem ɔsowolɛ
so, de isowolɛ ibono i bo apoo
gɛnɔ gɛnɔ ne i sindi Taya de Sidon
isowolɛ so mɔ. 18 Mɛ ba de mɛ'
baa nu Yesu ilaa tɔgɛsɛ de mɛ'
nyɛ ɔ' kyɛ mɔmɔ-alɔtɔ. Abono
ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi i
kya nyala mɔmɔ mɔ kee mɛ ba,
ne Yesu gi kosorɛ ilaa nyɛnyɛn
oduduu mɔ lii mɔmɔ so ne mɛ
nyɛ mɔmɔ-nyoro. 19 Sakpii mɔ dɔ
nyamesɛ kamaasɛ kya laarɛ ɔkpa
ɔbono so ɔ laa nyɛ de o' yii Yesu
mɔ. I kya nyiile yɛɛ ɔkamaasɛ
ɔbono o yii Yesu mɔ, ɔlon ɔko kya
lii Yesu dɔ kpaa kyɛ kaasɛ mɔ.

Abono Mɛ Gyɛ Amudɛnsɛbo

20 Yesu yelɛ ɔ kerɛ mɔ-akasɛbo
mɔ, ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Amudɛnsɛbo ne n gyɛ fɛye abono
fɛ gyɛ ayenbo mɔ.
Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi a gyɛ fɛye-lɛɛ.
21 Amudɛnsɛbo ne n gyɛ fɛye
abono akon a kya mɔɔ fɛye
nperɛ faa mɔ.
Wurubuaarɛ laa yɛgɛ fɛ laa
gyi kaabo.

Amudɛnsɛbo ne n gyɛ fɛye abono
fɛ dɛ ginsikyu dɔ nperɛ mɔ.
Wurubuaarɛ laa yɛgɛ fɛ laa
baa ŋmasɛ.
22 Fɛye abono kyu lii me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ so ne
asa mɛ laa kyo fɛye,
ne mɛ maŋ yɛgɛ fɛ' saarɛ mɔmɔ
dɔ, mɛ laa saalɛ fɛye,
ne mɛ laa kpa fɛye-giso yɛɛ fɛ gyɛ
asa nyɛnyɛn mɔ,
fɛ gyɛ amudɛnsɛbo.
23 I ba gɛnen mɔ, fɛ' yɛgɛ i' wɔra
fɛye ɔkon de fɛ' kyaa.
I kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ
ntɛɛla belɛ gi dɛ gi sa fɛye
Wurubuaarɛ dɔ.
Fafaanan kee ne fɛye-akyobo
mɔmɔ-naanaana mɔ mɛ
kyu wɔra Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ baa kyon
mɔ.

Abono Mɛ Mɛŋ Gyɛ Amudɛnsɛbo

24 Ne fɛye abono fɛ gyɛ aterenbi
awura nperɛ faa mɔ,
fɛye laako.
Fɛye berɛ, fɛ ti nyɛ fɛye-lɛɛ
nkyoola ne.
Fɛye abono fɛ kya nyɛ fɛ kya gyi
fɛ kya kaabo nperɛ faa mɔ,
fɛye laako.
Akon a laa baa mɔɔ fɛye.
25 Fɛye abono fɛ kya ŋmasɛ nperɛ
faa mɔ,
fɛye laako.
Fɛ laa suiili de fɛ' ŋɛ gɛnɔ
saawo.
26 Dedaa mɔ Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo ako
mɛ taa Wurubuaarɛ ikalan
mɔ yɛgɛ
san tɔgɛ daa mɔmɔ gbaa-gbaa
lɛɛ gɛwɔnsa dɔ ilaa sa asa,
ne fɛye-naanaana mɛ yen
mɔmɔ.
Fɛye abono asa pɛwu mɛ laa yen
fɛye gɛnen kee mɔ,
fɛye laako.

Yesu Yɛɛ A' Laarɛ Aye-Akyobo Ilaa

27 Fɛye abono fɛ kya nu me asɛ mɔ
berɛ, n kya tɔgɛ mi-i sa fɛye
yɛɛ fɛ' laarɛ fɛye-akyobo ilaa.
Fɛ' wɔra gidɛnsɛ sa abono mɛ kya
kyo fɛye mɔ.
28 Fɛ' kolɛ Wurubuaarɛ ayuule sa
abono
mɛ kya tɔgɛ nnɔ mɛ kya wɔra
fɛye mɔ.
Fɛ' dalaa kolɛ Wurubuaarɛ sa
abono
mɛ kya wɔra fɛye ilaa
nyɛnyɛn mɔ.
29 Nengyene ɔko gi da fo-ɔtan
gyisɛ so mɔ,
kisee ɔnyɔsɛ mɔ sa mɔ de o'
kii da.
Nengyene ɔko gi sɔgɛ fo soso-lɛɛ
gɛgbɛ mɔ,
yɛgɛ de o' kyu gɛsɛ-lɛɛ mɔ kee
bɔla.
30 Ɔkamaasɛ ɔbono ɔ laa kolɛ fo
ilaa iko ne fo bo mɔ, sa mɔ.
Nengyene ɔko gi sɔgɛ ilaa ibono i
gyɛ fo-lɛɛ mɔ,
gɛŋ tɔgɛ mɔ yɛɛ o' kiiri imɔ sa
fo.
31 Gɛnɔɔbono fɛ kya laarɛ fɛɛ asa
mɛ' wɔra sa fɛye mɔ,
fɛ' wɔra imɔ ɔnan kee sa asa.
32 “Nengyene fɛ kya laarɛ asa
abono mɛ kya laarɛ fɛye-ilaa mɔ
wolɛ mɔ, nnɛ so ne i kaaborɛ
Wurubuaarɛ o' yen fɛye? Ilaa
nyɛnyɛn awɔrabo gbaa kee mɛ
kya laarɛ asa abono mɛ kya laarɛ
ɔmɔ-ilaa mɔ. 33 Nengyene fɛ kya
wɔra gidɛnsɛ sa daa abono mɛ kya
wɔra gidɛnsɛ sa fɛye wolɛ mɔ, nnɛ
so ne i kaaborɛ Wurubuaarɛ o'
yen fɛye? Ilaa nyɛnyɛn awɔrabo
gbaa kee mɛ kya wɔra gɛnen. 34 Fɛ
kya kyu fɛye-aterenbi kyu paa daa
abono fɛ nyi mɔmɔ so yɛɛ ɔkɛ
de ɔkaamara mɛ laa taalɛ kii nyɛ
ka fɛye mɔ wolɛ mɔ, i kaaborɛ
Wurubuaarɛ o' yen fɛye? Kuaa.
Ilaa nyɛnyɛn awɔrabo gbaa kee
mɛ kya kyu mɔmɔ-aterenbi paa
mɔmɔ-nanboana ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo. I lii fɛɛ mɛ nyi yɛɛ ɔkɛ

de ɔkaamara mɛ laa kiiri mɔmɔ-
atɔ mɔ bara mɔmɔ. 35 Imɔso fɛye
abono fɛ gyɛ me-akasɛbo mɔ berɛ,
fɛ' laarɛ fɛye-akyobo ilaa de fɛ'
wɔra gidɛnsɛ sa ɔmɔ. Mɛ laa paa
fɛye ilaa iko ne fɛ bo mɔ, fɛ' sa
mɔmɔ de fɛŋ sa fɛ' sa gɛwɔnsa
yɛɛ mɛ' kiiri bara fɛye. Fɛ wɔra
gɛnen mɔ, fɛ laa nyɛ ntɛɛla belɛ,
ne fɛ laa wɔra Wurubuaarɛ ɔbono
ɔ gyɛ Gitɔbelɛ mɔ mɔ-biana. I kya
nyiile yɛɛ ɔ bo gidɛnsɛ sa dabɔlɛ
ilaa nyɛnyɛn awɔrabo de abono ɔ
kya wɔra ilaa dɛnsɛ sa mɔmɔ ne
iŋ kya gyi mɔmɔ-ginsi mɔ pɛwu.

Fɛ' Su Asa Gitolon

36 "Fɛ' wɔra gitolon awura fɛɛ
fɛye-sɛ gitolon wura Wurubuaarɛ.
37 Fɛŋ sa fɛ' kerɛ ansi so tɔgɛ
yɛɛ fɛye-nanboana ilaa iŋ boran,
de Wurubuaarɛ kee ɔ mɛŋ' kerɛ
fɛye-ilaa ansi so tɔgɛ yɛɛ iŋ bo-
ran. Fɛ mɛŋ sa fɛ' bun fɛye-
nanboana gipuɛɛ de Wurubuaarɛ
kee ɔ mɛŋ' bun fɛye gipuɛɛ. Fɛ'
kyu ilaa nyɛnyɛn ibono asa mɛ
kya wɔra fɛye mɔ kyu kyɛɛ mɔmɔ,
de Wurubuaarɛ kee o' kyu fɛye-
ilaa nyɛnyɛn kyɛɛ fɛye. 38 Fɛ'
kyɛɛ ilaa. Fɛ kya kyɛɛ ilaa mɔ,
Wurubuaarɛ laa tansi kyɛɛ fɛye
ilaa kee. I laa wɔra fɛɛ gɛnɔɔbono
mɛ kya kyu mudu dɛnsɛ kyu kaala
fɛɛ nnyufo faa. Akaalabo dɛnsɛ
mɔ mɛ kya kaala bɔla de mɛ'
gyigisi de mɛ' nyise de i' loo gɛnda
abara dɔ de mɛ' kii gyɔgɛ too de i'
bɔla i kya fuɛ. Mudu ɔbono ɔnan
fɛ kyu kaala sa ako mɔ, mɔ-ɔnan
kee ne Wurubuaarɛ laa kyu kaala
sa fɛye."

Kerɛ Fo-Lɛɛ Ilaa Nyɛnyɛn So Pɛi De Fo' Kerɛ Fo Nanbo-Lɛɛ

39 Yesu gi da mɔmɔ gikpalɛ
gidɛ kee taasɛ yɛɛ, "Gyaatanbo laa
taalɛ keda mɔ-nanbo gyaatanbo
de oyii de i' kyena? Mɔmɔ
anyɔ mɛ maŋ tɔrɔ ɔbɔ dɔ?
40 Ilaa ɔkasɛbo maŋ taalɛ don mɔ-
onyiilebo. Ɔkasɛbo, mɔ, gi kasɛ
ilaa kpaa logɛ mɔ, ɔ laa wɔra daa
fɛɛ mɔ-onyiilebo.
41 "Menɛ n wɔra so ne fo kya wu
fo-nanbo ilaa nyɛnyɛn pii ibono ɔ
kya wɔra mɔ ne foŋ kya wu fo-
lɛɛ ibelɛbelɛ idɛ? I dɛ daa fɛɛ
fo wu gikpara gi bo ɔko ginsi dɔ
ne fo maŋ wu yɛɛ gɛgyakpaabi
gɛ taa fo-lɛɛ dɔ. 42 Nnɛ so ne fo
laa tɔgɛ sa fo-nanbo yɛɛ, 'O, me-
nanbo, kerɛ, gikpara gi bo fo-ginsi
dɔ. Yɛgɛ n' lɛɛ gimɔ sa fo.' --
Yɛgɛ gɛgyakpaabi gɛ taa fo-lɛɛ dɔ?
O, gikerɛansi anyamesɛ! Fɛ' lɛɛ
ngyakpaabi nbono gi taa fɛye-lɛɛ
ansi dɔ mɔ de fɛ' nyɛ wu dɔɔdan
kpaa lɛɛ akpara abono a bo fɛye-
nanboana lɛɛ ansi abi dɔ mɔ sa
mɔmɔ.

Nyamesɛ Laawɔra Ne N Kya Nyiile Mɔ-Gidebi

43-44 "Nyamesɛ ilaa wɔrasɛ ne fɛ
laa kyu bii mɔ-gisen dɔ ilaa. Oyii
ɔbono ɔ bo alanfiya mɔ maŋ taalɛ
sɔrɔ abi nyɛnyɛn. Ne oyii ɔbono ɔ
kya lɔ mɔ kee maŋ taalɛ sɔrɔ abi
dɛnsɛ. Oyii kamaasɛ kee mɔ, mɔ-
abi ne mɛ kya kyu bii mɔ. Ɔko
maŋ nyɛ mango tɛɛ lii giwii oyii
dɔ. Ɔko maŋ nyɛ payaa tɛɛ lii
fɔlɔgɛ oyii dɔ. 45 Nyamesɛ dɛnsɛ
berɛ, ilaa dɛnsɛ ne n bo mɔ-gisen
dɔ; ne ilaa dɛnsɛ ne nan lii mɔ-
gɛnɔ dɔ. Nyamesɛ nyɛnyɛn mɔ,
ilaa nyɛnyɛn ne n bo mɔ-gisen dɔ,
ne ilaa nyɛnyɛn ne nan lii mɔ-
gɛnɔ dɔ. Ilaa ibono i bo nyamesɛ
gisen dɔ mɔ, imɔ ne ɔ kya lɛɛ
tɔgɛ."
46 Yesu gi taasɛ asa abono mɛ
buu mɔ mɔ yɛɛ, "Menɛ n wɔra
so ne fɛ kya terɛ me yɛɛ, 'Aye-
Wura, Aye-Wura,' yɛgɛ fɛŋ kya
wɔra ilaa ibono n kya tɔgɛ fɛye
mɔ daa? 47 Ɔkamaasɛ ɔbono ɔ ba
me asɛ, o nu me-ilaa tɔgɛsɛ, ne
ɔ kya wɔra imɔ so ilaa mɔ, nan
nyiile fɛye gɛnen nyamesɛ ɔbono
oyuduu. 48 Kaasɛ mɔ dɛ fɛɛ ɔsɛɛbo
ɔbono o yii obu. Ɔ laa yii obu
mɔ mɔ, o kuru gɛsɛ ɔpɔɔrɛ mɔ

gɛten kpaa tu gifolɛ pɛi ne ɔ too
gɛsɛ ɔpɔɔrɛ mɔ gyan' gifolɛ mɔ so.
Ɔsɛɛbo mɔ gi ti pɔrɔ obu mɔ ta
mɔ, gɛkɛ gɛdɛ mɔ, ɔbon gi bɔla
baa da de gɛnen obu mɔ. Nkyu gi
da de mɔ gɛnen mɔ, ɔ mɛŋ boori.
I lii fɛɛ ɔ pɔrɔ mɔ dɔɔdan gyan
gifolɛ so. 49 Nyamesɛ ɔbono, mɔ,
o nu me-ilaa tɔgɛsɛ, ne ɔ mɛŋ kya
wɔra imɔ so ilaa mɔ, kaasɛ mɔ dɛ
fɛɛ ɔnyen ɔbono oŋ nyi ɔlaako ne
o yii obu gyan' daa giŋɛsii so giyan
mɔ. Ɔ mɛŋ kuru gɛsɛ ɔpɔɔrɛ mɔ
gɛten. Ɔnyen mɔ gi ti pɔrɔ obu mɔ
ta mɔ, gɛkɛ gɛdɛ mɔ, ɔbon gi bɔla
baa da de obu mɔ. Ayaa abono so
mɔ, obu mɔ gi tɔrɔ daa wurum!”

7

Rom Asogya Ɔbelɛnsɛ Ɔko Gi Sɔɔ Yesu Gyi

1 Yesu gi tɔngɛ sa sakpii mɔ ta
mɔ, ɔ naa loo Kapɛɛniyon ɔsowolɛ
so. 2 Gɛnen owi ɔbono mɔ, Rom
awura asogya ɔbelɛnsɛ ɔko bo
ɔsowolɛ mɔ so, mɔ-dega ɔbono
mɔ-ilaa i bo mɔ-gisen dɔ mɔ kya
lɔ, ibono i bo lon. Ɔ kya laarɛ de ɔ'
lɛɛ gibaa. 3 Ɔbelɛnsɛ baarɛ gi nu
Yesu so, ne ɔ keda Gyuda awura
abelɛnsɛ ako sun Yesu asɛ yɛɛ mɛ'
kpaa kolɛ mɔ de ɔ' baa kyɛ mɔ-
dega mɔ sa mɔ. 4 Isɔɔ mɔ o sun mɔ
mɛ kpe Yesu asɛ mɔ, mɛ kpaa kolɛ
mɔ yɛɛ ɔ' wɔra aniya ɔ' kpaa kyɛ
mɔmɔ-ɔbelɛnsɛ dega mɔ sa mɔ.
Mɛ tɔgɛ sa Yesu yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ mɔ
gi kaaborɛ ibono fo' kpe de fo'
kpaa kyɛ mɔ-dega mɔ sa mɔ. 5 Ɔ
kya laarɛ aye Gyuda awura ilaa.
Ɔ pɔrɔ aye-gikyangbon kyɛɛ aye
giyan.”

6 Isɔɔ mɔ mɛ tɔgɛ Yesu gɛnen
mɔ, Yesu gi naa buu mɔmɔ. Mɛ
kya fuude ɔbelɛnsɛ mɔ gɛten dɔ
mɔ, ɔbelɛnsɛ mɔ gi kii sun mɔ-
kyɛmenɛana ako Yesu asɛ yɛɛ,
“Me-Wura, me ɔdɛ meŋ kaaborɛ
ibono fo' ba me-gɛten dɔ. Imɔso
gɛŋ' baa nyala fo-nyoro. 7 Me
gbaa-gbaa kee nɛ wu yɛɛ meŋ
kaaborɛ n' ba fo asɛ baa yelɛ fo-
ansi dɔ. Gɛnen so mɔ, wɔra aniya,
fo berɛ, kpɛ lɛɛ gɛnɔ. Fo nyɛ lɛɛ
gɛnɔ mɔ, me-dega mɔ gilɔ mɔ gi
laa ta. 8 Me kee n gyɛ ɔbelɛnsɛ
ɔbono n bo ɔko gɛsɛ, ne n' bo
abono, mɔ, mɛ bo me gɛsɛ mɔ.
Nengyene nɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ ‘fo ɔdɛ,
kpe faa’ mɔ, kaasɛ mɔ laa kpe,
abɛɛ n' tɔgɛ yɛɛ ‘fo ɔdɛ, ba gɛrɛ’
mɔ, kaasɛ mɔ laa ba. Nengyene
nɛ tɔgɛ sa me-dega yɛɛ, ‘wɔra idɛ’
mɔ, imɔ ne ɔ laa wɔra.”

9 Yesu gi nu ɔbelɛnsɛ mɔ ilaa
tɔgɛsɛ mɔ, i dɛ mɔ-gɛnɔ gikyɔ.
Nfono ne Yesu gi kisee tɔgɛ sa
sakpii ɔbono o buu mɔ mɔ yɛɛ,
“N' tɔgɛ sa fɛye yɛɛ ba-a aye Isir-
ale awura mɔ dɔ gbaa, meŋ wu
nyamesɛ ɔbono ɔ bo gisɔɔgyi belɛ
gidɛ ɔnan sa me fɛɛ Rom ɔbelɛnsɛ
baarɛ.” 10 Ɔbelɛnsɛ mɔ isɔɔ mɔ
mɛ baa kii kpe mɔmɔ-ɔbelɛnsɛ mɔ
gɛten dɔ mɔ, mɛ kpaa wu daa
dega mɔ gi nyɛ alanfiya.

Yesu Gi Kyingi Obuni

11 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Yesu
gi naa kpe ɔsowolɛ ɔko so mɛ
kya terɛ mɔ yɛɛ Neen. Ɔ kya
kpe mɔ, mɔ-akasɛbo mɔ de sakpii
belɛ mɛ buu mɔ kpe. 12 Mɛ
yii gɛkpen kyaabɔɔ Neen ɔsowolɛ
mɔ ne mɛ lɛɛ gɛbunono. Yesu
kpɛ ɔ kya sindi Neen gɛkpen mɔ
gɛbunono mɔ, ɔ baa kerɛ mɔ,
asa mɛ so obuni mɛ kya lii mɛ
kya kpe mɔmɔ-ibuni opuleten mɛ'
kpaa pule. Gɛnen ɔnyen ɔbono
o wu' mɔ, mɔ-nkon ne gyɛ mɔ-
nyi mɔ-bi, ne mɔ-nyi mɔ gyɛ daa
okulaabo. Mɛ so obuni mɔ mɛ kya
lii gɛnen mɔ, obuni mɔ mɔ-nyi de
sakpii belɛ mɛ buu mɔ mɛ kya kpe
opuleten mɔ.

13 Wura Yesu gi wu ɔkyii mɔ
gɛnen mɔ, mɔ-ilaa i wɔra mɔ ayen
gikyɔ ne ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Ɔkyii,
gɛŋ baa su.” 14 Nfono mɔ Yesu gi

tu sindi obuni mɔ ne o kyu mɔ-
gibaa yii ilaa ibono obuni mɔ dɛ
imɔ so mɔ. O yii imɔ gɛnen mɔ,
asa abono mɛ so obuni mɔ mɛ sii
yelɛ. Ne Yesu gi tɔgɛ sa obuni mɔ
yɛɛ, “Dega, n kya tɔgɛ mi-i sa fo
yɛɛ, kyingi.” 15 Nfono nfono mɔ,
ɔnyen mɔ o wu' mɔ gi kyingi koso
ɔ tɛ ɔ kya tɔngɛ. Ne Yesu gi kiiri
mɔ kyu wɔra mɔ-nyi mɔ abaa dɔ.

16 Ibono Yesu gi kyingi ɔnyen
mɔ mɔ, i wɔra asa abono mɛ bo
nfono mɔ pɛwu gifuu. Mɛ yen
Wurubuaarɛ kyu lii imɔ so. Mɛ
san mɛ kya tɔgɛ ma-a sa abara
yɛɛ, “I korogɛ Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo gbaa' saarɛ aye dɔ. Wu-
rubuaarɛ gi ba de ɔ' baa laa mɔ-
adɛ.” 17 Yesu ilaa idɛ i kpaa nu
gyan' de Gyudiya gɛsinkpan so de
gɛsinkpan gɛbono gɛ sindi nno mɔ
pɛwu.

Gyɔn Gi Sun Asa Yesu Asɛ

18 Gyɔn ɔbono ɔ naa kyena
gyere asa Wurubuaarɛ sagyere
mɔ-lɛɛ akasɛbo mɛ kpaa buu ilaa
ibono Yesu gi wɔra mɔ pɛwu sa
mɔmɔ-ɔbelɛnsɛ. 19 Ibono Gyɔn gi
nu imɔ mɔ, ɔ terɛ mɔ-akasɛbo mɔ
dɔ asa anyɔ ne o sun mɔmɔ Wura
Yesu asɛ yɛɛ mɛ' kpaa taasɛ mɔ
yɛɛ, “Fo ne n gyɛ asa ɔmɔlɛgɛbo
ɔbono a nu yɛɛ ɔ laa ba mɔ abɛɛ
a' kerɛ nyamesɛ banban ɔko kpɛi
ɔkpa daa?”

20 Gyɔn isɔɔ mɔ mɛ kpe Yesu asɛ
ne mɛ kpaa tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Gyɔn
ɔbono ɔ gyere asa Wurubuaarɛ
sagyere mɔ ne n sun aye fo asɛ
faa. O sun aye de a' baa taasɛ fo
yɛɛ, ‘Fo ne n gyɛ asa ɔmɔlɛgɛbo
ɔbono a nu yɛɛ ɔ laa ba mɔ abɛɛ
a' kerɛ nyamesɛ banban ɔko kpɛi
ɔkpa daa?’ ”

21 Pɛi de Gyɔn isɔɔ mɔ mɛ taasɛ
Yesu gɛnen mɔ, mɛ wu Yesu gi kpɛ
kyɛ asa sakyɔ alɔbi ta ne. Ɔ kyɛ
dabɔlɛ de alɔtɔ abono aŋ boran a
kya nyala asa gikyɔ gikyɔ mɔ. Ɔ
kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-
kpɛi ibono i tɛ asa ako so mɔ. O
bugi agyaatanbo sakyɔ ansi, ne
mɛ kii nyɛ mɛ kya wu ilaa. 22 Yesu
laa lɛɛ gɛnɔ sa Gyɔn isɔɔ mɔ mɔ,
ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' kii kpe
kpaa buu ilaa ibono fɛ baa nu de
fɛye-aso de ilaa ibono fɛ wu de
fɛye-ansi n kya wɔra faa sa Gyɔn.
Nɛ yɛgɛ agyaatanbo ansi a bugi,

ne ɔtɛgɛsɛana mɛ koso mɛ
naa.

Nɛ yɛgɛ akononbu alɔtɔ a ta, ne
isintiribu mɛ kya nu ilaa.

Nɛ kyingi abono mɛ wu' mɔ ako.
Ne nɛ tɔgɛ Wurubuaarɛ ɔkalan
konkonsɛ mɔ sa ayenbo.

23 Imɔso omudɛnsɛbo ne n gyɛ
nyamesɛ ɔbono mɔ-gisɔɔgyi gi
maŋ koso me so mɔ.”

Yesu Gi Yen Gyɔn Sa Sakpii Mɔ

24 Yesu gi tɔngɛ de Gyɔn isɔɔ
mɔ ta ne mɛ kyon mɔ, o yii gɛsɛ
ɔ kya tɔgɛ Gyɔn ilaa ɔ kya sa
sakpii ɔbono ɔ bo mɔ asɛ nfono
mɔ. Mɔ-gɛtɔngɛ mɔ dɔ mɔ, ɔ
taasɛ sakpii mɔ yɛɛ, “Owi ɔbono
fɛ kpe Gyɔn asɛ gipen dɔ kpaa
nu mɔ-ilaa tɔgɛsɛ mɔ mɔ, menɛ
isa ɔnan ne fɛ kpe fɛ' kpaa kerɛ
daa? Fɛ wu mɔ mɔ, ɔ dɛ fɛɛ
gifɛdaa ne afuu a kya da gimɔ a
kya kpe a kya ba abɛɛ? 25 Ne ɔŋ
dɛ gɛnen mɔ, nnɛ ne ɔ dɛ? Fɛ wu
o bun gikuru dɛnsɛ? Kuaa, asa
abono mɛ kya bun akuru dɛnsɛ
ne mɛ kyoola mɔ mɛ kya kyena
daa awura nten dɔ. 26 Imɔso fɛ
kpe Gyɔn asɛ mɔ, menɛ isa ɔnan
ne fɛ kpe de fɛ' kpaa kerɛ daa?
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo abɛɛ?
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo ne fɛ
kpaa wu gɛsintin. N kya buu mi-i
sa fɛye yɛɛ ɔ don gɛnen gbaa.
27 Gyɔn ne n gyɛ Wurubuaarɛ
ɔsɔɔ ɔbono mɛ ŋmarasɛ mɔ-ilaa
yela Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ yɛɛ
Wurubuaarɛ laa sun mɔ de ɔ'
gyangbara kpaa tɔgɛ sa asa yɛɛ
mɛ' lɔrɔ mɔmɔ-gɛkyena dɔ gyoo
me ɔbono nan baa mɔlɛgɛ asa mɔ.

28 “N kya tɔgɛ fɛye yɛɛ iŋ ti ko-
rogɛ nyamesɛ ɔbono ɔ don Gyɔn
baarɛ mɔ. Abono, mɔ, mɛ laa
nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi lii nperɛ kyu kyon mɔ,
mɔmɔ dɔ ɔbono ɔŋ fo sɛi gbaa
mɔ laa don Gyɔn. 29 Asa abono
pɛwu mɛ kpaa nu Gyɔn ilaa tɔgɛsɛ
mɔ de lɛnpoo asɔɔbo abono fɛ
kya kyu mɔmɔ yɛɛ mɛ gyɛ asa
nyɛnyɛn mɔ gbaa mɛ sɔɔ kyule
yɛɛ Wurubuaarɛ ilaa ibono Gyɔn
gi tɔgɛ mɔ i gyɛ gɛsintin, ne
mɛ yɛgɛ Gyɔn gi gyere mɔmɔ
Wurubuaarɛ sagyere. 30 Farasii
gikpen mɔ dɔ asa de Gyuda awura
nbara aŋmarasɛbo mɔ berɛ, mɛ
nu Wurubuaarɛ gɛlaarɛ ilaa ibono
Gyɔn gi tɔgɛ mɔmɔ mɔ, mɛŋ sɔɔ
kyule, ne mɛ kine yɛɛ Gyɔn maŋ
nyɛ gyere mɔmɔ Wurubuaarɛ
sagyere.”

31 Yesu gi kii taasɛ sakpii mɔ
yɛɛ, “Menɛtɔ gbaa ne nan nyɛ kyu
kɛserɛ de ndɛ asa adɛ ne? Nnɛ ne
mɛ dɛ daa?” 32 Yesu gi taasɛ gɛnen
ne o kii lɛɛ gɛsɛ sa sakpii mɔ yɛɛ,
“Ndɛ asa mɔ mɛ dɛ fɛɛ nbii ne
n kpaa gyan' sansana. Mɛ gyan'
gɛnen mɔ, nfono mɔ, mɛ kya tɔgɛ
mɛ kya sa abara yɛɛ,

‘A lan akɔrɛ ne a bii ilon sa fɛye
mɔ, fɛ kine, fɛŋ kyaa.
A kpen saawo bii lɛwu ilon de
fɛ' saawo mɔ, fɛ kine, fɛŋ
saawo.’ ”

33 Yesu gi lɛɛ gɛsɛ yɛɛ, “Gyɔn
ɔbono ɔ gyere asa Wurubuaarɛ
sagyere mɔ gi ba gɛsinkpan so mɔ,
ɔ kya ŋminde gɛnɔ belen-belen
ne ɔ mɛŋ kya nun nta. Imɔso
fɛ tɔgɛ yɛɛ, ‘Ilaa nyɛnyɛn oduduu
ne n tɛ mɔ so.’ 34 Me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, mɔ, nɛ ba
gɛsinkpan so faa, n kya gyi n kya
nun. Imɔso fɛ kya tɔgɛ yɛɛ, ‘Kerɛ,
ɔnyen baarɛ! Ogyibelɛbo de nta
nunbo ne ɔ gyɛ. Mɔ-kyɛmenɛana
ne n gyɛ lɛnpoo asɔɔbo de ilaa
nyɛnyɛn awɔrabo sɛnsɛ.’ Fɛŋ nu
ndɛ asa ilaa tɔgɛsɛ?” 35 Ne Yesu
gi kii tɔgɛ bɔla yɛɛ, “Abono mɛ
buu ɔlaako ginyi ɔkpa mɔ berɛ ne
nan lɛɛ gimɔ-gɛwi nyiile yɛɛ gi gyɛ
ɔlaako ginyi gɛsintin.”

*Yesu Gi Kpaa Gyi Simon Farasi-
inyen Asɛ*

36 Owi ɔko dɔ mɔ, Farasii gikpen
mɔ dɔ ɔnyen ɔko gi sun kpaa terɛ
Yesu yɛɛ ɔ' ba mɔ-gɛten dɔ de
mɔ-rɛ mɔ mɛ' gyi dabɔlɛ. Yesu
gi kpe ne ɔ kpaa kyena saarɛ
abono mɛ tɛ ogyiten mɔ dɔ mɔ.
37 Ɔkyii ɔko bo ɔsowolɛ ɔbono so.
Asa pɛwu mɛ nyi mɔ so yɛɛ mɔ-
gɛkyena dɔ mɔ ɔ gyɛ ilaa nyɛnyɛn
ɔwɔrabo. Gɛnen ɔkyii baarɛ gi
nu yɛɛ Yesu tɛ Farasiinyen mɔ
gɛten dɔ ɔ kya gyi mɔ, o kpe gɛten
mɔ dɔ. Yesu gi wolaa kyu ɔkyii
mɔ ilaa nyɛnyɛn ibono ɔ wɔra
Wurubuaarɛ mɔ kyɛɛ mɔ. Ɔkyii
mɔ kya kpe mɔ, ɔ dɛ anuwanterɛ
de puruntuwa. 38 Ɔkyii mɔ gi loo
gɛten mɔ dɔ mɔ, o kyu de Yesu
gɛmara-gɛmara kpe Yesu ayaa asɛ.
Ɔ kya nyingi gitolon gibono Yesu gi
su mɔ mɔ, i wɔra mɔ ɔkon, ne i kii
kyu wɔra mɔ gisu. O sii ŋmii mɔ-
ayaa dɔ ne o su gɛnen-n kaaborɛ
mɔ-ansikyu a palɛ Yesu ayaa, ne
o kyu mɔ-gimu iman kyu kpaarɛ
Yesu ayaa. Ɔ kpɛ ɔ kya faala mɔ lii
mɔ-gisen dɔ, ne o kyu anuwanterɛ
mɔ ɔ dɛ mɔ kyu kyɛɛgɛ worogɛ
Yesu ayaa so.

39 Farasiinyen ɔbono ɔ da gibaa
terɛ Yesu mɔ gi wu ibono ɔkyii
mɔ gi wɔra gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ
sa mɔ-nyoro yɛɛ, “Ɔkyii ɔbono
ɔ kya pusaa ɔnyen baarɛ faa
gyɛ daa ilaa nyɛnyɛn ɔwɔrabo.
Nengyene fɛɛ ɔnyen baarɛ gyɛ
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo
gɛsintin mɔ, ɔfaanan ɔ laa bii
nyamesɛ ɔbono ɔnan ɔkyii baarɛ
gyɛ mɔ.” 40 Farasiinyen mɔ kya
tɔgɛ ɔ kya sa mɔ-nyoro gɛnen mɔ,
Yesu gi bii. Imɔso Yesu gi tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, “Simon, n bo ilaa iko n
kya laarɛ n' tɔgɛ sa fo.” Ne Simon

gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, tɔgɛ me, n kya nu.”

41 Nfono ne Yesu gi da mɔ gik-palɛ yɛɛ, “Asa anyɔ ako mɛ dɛ aterenbi wura ɔko gikɔ. Ɔko dɛ mɔ gikɔ belɛ fɛɛ gɛsun ɔwɔrabo aterenbi abono ɔ laa nyɛ gɛsi dɔ mɔ. Ne ɔko, mɔ, dɛ mɔ gikɔ pi-i fɛɛ gɛsun ɔwɔrabo aterenbi abono ɔ laa nyɛ bosɛ dɔ mɔ. 42 Ɔ yela mɔmɔ owi ɔbono mɛ laa kyu baa ka mɔ mɔ. Owi mɔ gi fo ne mɛ mɛŋ kya taalɛ de mɛ' ka mɔ mɔ, o kyu kyɛɛ mɔmɔ asa anyɔ.” Yesu gi da gikpalɛ mɔ ta mɔ, ɔ taasɛ Simon yɛɛ, “Mɔmɔ asa anyɔ adɛ dɔ mɔ, ɔmɔ ne nan laarɛ aterenbi wura mɔ ilaa gikyɔ don mɔ-nanbo?” 43 Simon gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Itɛfaa i laa wɔra ɔbono mɔ-lɛɛ gikɔ gi nyaakyɔ mɔ.” Simon gi lɛɛ gɛnɔ gɛnen mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “I kyena.”

44 Nfono mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa Simon yɛɛ, “Gɛnen ne fo-rɛ ɔkyii baarɛ ilaa i dɛ faa. Nyamesɛ ilaa nyɛnyɛn i dɛ fɛɛ gikɔ ne ɔ dɛ Wurubuaarɛ. Me n gyɛ isafo ne nɛ ba fo-gɛten dɔ. Nɛ ba faa, fo mɛŋ yɛgɛ mɛ' sa me nkyu de n' foro me-ayaa. Ɔkyii baarɛ, mɔ, mɔ-ansikyu ne o kyu foro me-ayaa, ne o kyu mɔ-gimu iman lɛɛ me-ayaa nkyu. 45 Fo faala me mɔ, foŋ da me gya-gya; ɔkyii baarɛ berɛ, lii aberɛ abono ɔ ba gɛrɛnaa faa, ɔ kpɛ ɔ dɛ daa me-ayaa dɔ ɔ kya faala me lii mɔ-gisen dɔ. 46 Fo mɛŋ worogɛ me-gimu nfɔ sa me. Ɔkyii baarɛ, mɔ, anuwanterɛ ne o kyu worogɛ me-ayaa gbaa. 47 N' tɔgɛ fo yɛɛ mɔ-ilaa nyɛnyɛn ibono i nyaakyɔ ne nɛ kyu kyɛɛ mɔ mɔ ne n yɛgɛ ɔ nyɛ gɛlaarɛ' belɛ sa me faa. Isa ɔbono, mɔ, mɔ-ilaa nyɛnyɛn iŋ kyɔ ne ɔko gi kyu kyɛɛ mɔ mɔ, gɛlaarɛ' pi-i ne ɔ laa nyɛ sa kaasɛ kee.”

48 Yesu gi kisee tɔgɛ sa ɔkyii mɔ yɛɛ, “Ɔkyii, fo wɔra Wurubuaarɛ ilaa nyɛnyɛn, ne nɛ kyu kyɛɛ fo.” 49 Nfono mɔ, abono mɔ-rɛ ɔmɔ mɛ tɛ ogyiten mɔ mɛ san mɛ kya taasɛ abara yɛɛ, “Mɔ ne n gyɛ anɛ de ɔ' taalɛ kyu asa ilaa nyɛnyɛn ibono mɛ wɔra Wurubuaarɛ mɔ kyɛɛ mɔmɔ?” 50 Yesu gi kii tɔgɛ sa ɔkyii mɔ yɛɛ, “Gɛnɔɔbono fo sɔɔ me gyi mɔ ne n mɔlɛgɛ fo faa. Imɔso naa fo kya kpe de gisen yuuli.”

8

Yesu Gi Naa Naa De Isowolɛ

1 Imɔ idɛ gɛmara mɔ i mɛŋ kɛɛla ne Yesu gi naa de isowolɛ belɛ-belɛ de iburu-buru so ɔ kya lɛɛ Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ ɔ kya tɔgɛ asa de mɛ' nu Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ so ilaa. Yesu naa de isowolɛ mɔ so gɛnen mɔ, mɔ-akasɛbo gudu anyɔ mɔ mɛ buu mɔ. 2 Akyii ako kee mɛ buu ɔmɔ. Ɔ wolaa gya ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi koso gɛnen akyii abono ako so ne ɔ kyɛ mɔmɔ ako alɔbi kee. Mɔmɔ dɔ ɔko ne n gyɛ Mariya Magadalakyii. Ɔkyii baarɛ so ne Yesu gi naa kyena gya ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi sono koso mɔ. 3 Akyii mɔ dɔ ɔko kee ginyen ne n gyɛ Gyowana. Gyowana mɔ-kuli ne n gyɛ Kyusa ɔbono ɔ kya kerɛ Wura Hɛrodɛ gɛten de mɔ-ilaa so mɔ. Mɛ kya terɛ akyii mɔ dɔ ɔko kee yɛɛ Susana. Akyii sakyɔ ako kee mɛ buu Yesu. Mɛ naa mɛ naa gɛnen mɔ, akyii adɛ mɛ dɛ mɔmɔ gbaa-gbaa aterenbi mɛ kya kpaa Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ.

Dɔɔbo Ɔko Gikpalɛ

4 Asa mɛ kpɛ ma-a lii ma-a lii isowolɛ so ma-a ba Yesu asɛ. Sakpii mɔ gi nyaakyɔ mɔ, ɔ da gik-palɛ gidɛ sa mɔmɔ yɛɛ, 5 “Dɔɔbo ɔko gi kyena. Owi ɔko dɔ mɔ, ɔ koso kpe ndɔɔ kpaa ŋmadɛ ayu. Ɔ kya ŋmadɛ ayu mɔ, ako a tɔrɔ ɔkpa dɔ, ne asa mɛ kyise-kyise amɔ ne nbuii mɛ baa tɔɔsɛ amɔ gyi. 6 Ayu mɔ ako, mɔ, a tɔrɔ

kpandan so. A kɔrɔ lii mɔ, a kii
wu'. I nyiile yɛɛ gɛsinkpan mɔ
nfono iŋ bo isɛ gikyɔ. 7 Ako kee a
tɔrɔ iwe dɔ. Abono a kɔrɔ mɔ, iwe
mɔ i koso bun wɔra amɔ, ne a wu'.
8 Amɔ ako, mɔ, a tɔrɔ gɛsinkpan
dɛnsɛ so. Amɔ berɛ, a kɔrɔ ne a
sen da amu kanpɛ. Dɔɔbo mɔ gi
kɛbi amɔ mɔ, ɔ nyɛ ibono ɔnan
o kyu ŋmadɛ mɔ, gikpadɔ ikue-
inun." Yesu gi da gikpalɛ mɔ ta
mɔ, ɔ tɔgɛ sakpii mɔ yɛɛ, "Ɔbono
ɔ bo aso mɔ, o' nu."
9 Yesu akasɛbo mɔ mɛ taasɛ
mɔ gikpalɛ mɔ gɛsɛ. 10 Ne Yesu
gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, "Fɛye
ne n gyɛ abono Wurubuaarɛ laa
lɛɛ mɔ-gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ
ilaa boduduusɛ nyiile. Asɛnsɛ mɔ
berɛ, n kya tɔgɛ sa ɔmɔ daa akpalɛ
dɔ de i' nyɛ kyena de ilaa ibono i
bo Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ mɔ.
I bo nno yɛɛ,
'mɛ laa kpɛ mɛ kya kerɛ, mɛ maŋ
kii wu sɛi;
mɛ laa kpɛ mɛ kya nu ilaa, mɛ
maŋ kii nu gɛsɛ.'

Yesu Gi Lɛɛ Gikpalɛ Mɔ Gɛsɛ

11 "Fɛ' nu gikpalɛ mɔ gɛsɛ kon.
Ayu abono dɔɔbo mɔ gi ŋmadɛ
mɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ agyɛbi.
12 Abono a tɔrɔ ɔkpa dɔ mɔ, a
dɛ fɛɛ asa abono mɛ kya nu
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ ne ilaa
nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ kya baa
lɛɛ amɔ lii ɔmɔ-asen dɔ mɔ. Ilaa
nyɛnyɛn gɛmu mɔ mɛŋ kya laarɛ
de mɛ' nyɛ sɔɔ agyɛbi mɔ gyi
de Wurubuaarɛ ɔ' mɔlɛgɛ mɔmɔ.
13 Ayu abono a tɔrɔ kpandan so
ne amɔ-ilin i mɛŋ nyɛ isɛ loo
gɛsɛ mɔ a dɛ fɛɛ asa abono mɛ
nu Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ, ne
mɛ nu gɛsɛ de ɔkon, yɛgɛ mɛ
mɛŋ kya kyu amɔ wɔra mɔmɔ-
asen dɔ mɔ. Mɛ kya sɔɔ amɔ
gyi ŋmaraa, ne ɔgɛnda ɔko gi tu
mɔmɔ mɔ, fo baa kerɛ mɔ, mɛ
kya luu nyoro. 14 Ayu abono a
tɔrɔ iwe dɔ mɔ a dɛ fɛɛ asa abono
mɛ kya nu Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ, ne gɛsinkpan gɛdɛ so nsui-
ili, aterenbi gilaarɛ, de anyamesɛ
ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa i kya gyi ɔmɔ-
amu mɔ. Imɔso mɛŋ kya kpe ansi
dɔ de mɛ' wɔra agyɛbi mɔ so ilaa
mɔmɔ-gɛkyena dɔ. 15 Ayu abono a
tɔrɔ gɛsinkpan dɛnsɛ so mɔ berɛ,
a dɛ fɛɛ asa abono mɛ kya kyu
gɛsintin de gisen dɛnsɛ kyu nu
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ. Mɛ nu
amɔ mɔ, mɛ kya sɔɔ amɔ wɔra
mɔmɔ-amu dɔ de mɛ' nyɛ gisen
mɛ kya wɔra amɔ so ilaa mɔmɔ-
gɛkyena dɔ."
16 Yesu gi kii da sakpii mɔ gik-
palɛ yɛɛ, "Ɔko mɛŋ bo no ɔ laa
nyɔga fatela de o' kyu ŋara gɛlɔbi
dɔ, abɛɛ o' kyu wɔra npa gɛsɛ.
Ɔ laa kyu mɔ kyɔlɔga daa de i'
nyɛ wu asa abono mɛ laa baa loo
mɔ. 17 Sɛi mɛŋ bo no i bo ɔbɔ dɔ
yɛɛ i maŋ lii gifuli, abɛɛ ilaa iko i
ŋara yɛɛ i maŋ lii gɛwi. 18 Imɔso
ibono fɛ kya nu Wurubuaarɛ ilaa
faa, fɛ' kerɛ imɔ so dɔɔdan. I
kya nyiile yɛɛ ɔbono ɔ kya nu
Wurubuaarɛ asɛ mɔ, ɔ laa nyɛ nu
too. Ne ɔbono, mɔ, ɔŋ kya nu
Wurubuaarɛ asɛ mɔ, ipii ibono o
nu mɔ gbaa, i laa kii lii mɔ-gimu
dɔ."
19 Gɛnen aberɛ abono mɔ Yesu
mɔ-nyi de mɔ-tedɛana mɛ ba mɔ
asɛ nno. Sakpii mɔ so mɔ, mɛ mɛŋ
nyɛ ɔkpa tu sindi mɔ. 20 Nfono
mɔ, ako mɛ buu sa mɔ yɛɛ, "Fo-nyi
de fo-tedɛana mɛ yelɛ nŋmaŋman
mɛ kya laarɛ mɛ' wu fo." 21 Yesu
gi lɛɛ gɛnɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Me-
nyi de me-tedɛana ne n gyɛ asa
abono mɛ nu Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ ne mɛ kya wɔra amɔ so ilaa
mɔ."

Yesu Gi Tɔngɛ Sa Afuu Ne A Taa Gida Yɛgɛ

22 Gɛkɛ gɛdɛ mɔ, Yesu mɔ-rɛ mɔ-
akasɛbo mɛ bo ɔbon belɛ mɔ asɛ
mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo
mɔ yɛɛ, "A' fara kpe gibenbɛ."
Gɛsintin mɔ, mɛ dii loo gikolii dɔ
ne mɛ yii ɔkpa. 23 Mɛ kya kpe

mɔ, Yesu gi dɛ ginsi gidɛ gikolii
mɔ dɔ. Nfono mɔ, afuu belɛ ako
a tigi, a kya da ginyadon so. A
kya yɛgɛ nkyu mɔ gi kya loo gi
kya bɔla gikolii mɔ, ne gɛnsipɛɛrɛ
gɛ tu ɔmɔ. 24 Mɛ da Yesu kyingi
mɛ kya tɔgɛ mɔ yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ,
Ɔbelɛnsɛ, a kya laarɛ de a' sii!"
Yesu gi kyingi mɔ, ɔ koso ne ɔ
tɔgɛ afuu mɔ yɛɛ a' taa gida yɛgɛ
de nkyu nbono gi kya koso mɔ,
mɔ, gi' wɔra bɔyin. Gɛsintin mɔ,
afuu mɔ a taa gida yɛgɛ, ne ilaa
kamaasɛ i sii kurun. 25 Nfono
mɔ, ɔ taasɛ mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ,
"Gisɔɔgyi gibono fɛye yɛɛ fɛ bo sa
me mɔ gi bo fonɛ dɔ daa?" Yesu
akasɛbo mɔ mɛ wu ilaa ibono ɔ
wɔra mɔ, i wɔra mɔmɔ gifuu ne i
wɔra mɔmɔ giyan. Mɛ san mɛ kya
taasɛ abara yɛɛ, "Menɛ nyamesɛ
ɔnan ne? Kerɛ, ɔ kya tɔngɛ sa
afuu de nkyu gbaa ne i kya nu mɔ
gɛdɛ."

Yesu Gi Kosorɛ Ilaa Nyɛnyɛn Oduduu Kpɛi-Kpɛi Lii Oyeebu Ɔko So

26 Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ kii palɛ gikolii mɔ kpaa fo
Gerigasa awura gɛsinkpan so. Fo
lii Galeli gɛsinkpan so mɔ, mɔmɔ-
gɛsinkpan gɛ bo ɔbon belɛ mɔ
gibenbɛ giko mɔ so. 27 Yesu gi lii
gikolii mɔ dɔ dii gyan' gigengen
mɔ, ɔsowolɛ mɔ so ɔnyen ɔko gi
baa gyangara mɔ. Ilaa nyɛnyɛn
oduduu i tɛ gɛnen ɔnyen ɔbono so,
i yɛgɛ ɔ san ɔ naa daa gibolonbuk-
pan, ne ɔŋ baa ɔ tɛ nten dɔ. Ibuni
opuleten ne ɔ san ɔ tɛ gɛkpaa-
gɛkpaa. I wɔra mɔ gɛnen mɔ, i
kɛɛla. 28-29 O wu Yesu mɔ, Yesu
gi tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ
yɛɛ i' koso lii ɔnyen mɔ so, ɔ kerɛ
imɔ faa. Nfono mɔ ilaa nyɛnyɛn
oduduu mɔ i yɛgɛ ɔnyen mɔ gi
saawo kpaa gyaa ŋmii Yesu ansi
dɔ, ne i kpen ken-ken taasɛ Yesu
yɛɛ, "Yesu, Wurubuaarɛ Gitɔbelɛ
mɔ-bi, menɛ ne fo kya laarɛ fo'
wɔra me? N kya kolɛ fo, gɛŋ
wɔra me awɔrɔfɔɔ." Pɛi de Yesu
mɔ-rɛ ɔnyen mɔ mɛ' gyan' gɛnen
mɔ, ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i
kya kyena ba ɔnyen mɔ so belen-
belen. I ba mɔ so mɔ, asa mɛ
kya kyu agbangbaran ŋminde mɔ
abɛɛ mɛ kya da mɔ ilaran yela,
ne mɛ kya dii mɔ de ɔŋ sa ɔ' nyɛ
kpaa wɔra ilaa iko. Ilaa nyɛnyɛn
oduduu mɔ ɔlon so mɔ, ɔ kya
wolaa gbaa gbaa agbangbaran mɔ
fuɛ, de i' kparɛ mɔ kyu lii kpe
gipen dɔ.

30 Ɔnyen mɔ gi kpen gɛnen mɔ,
Yesu gi taasɛ mɔ yɛɛ, "Mɛ kya
terɛ fo-ginyen yɛɛ menɛ?" Ilaa
nyɛnyɛn oduduu mɔ i tɛ ɔnyen
mɔ so mɔ i lɛɛ gɛnɔ sa Yesu yɛɛ,
"Mɛ kya terɛ me yɛɛ Sakpii." I kya
nyiile yɛɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu
kpɛi-kpɛi gikyɔ ne n tɛ ɔnyen mɔ
so. 31 Ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i
kpɛ i kya kolɛ Yesu yɛɛ ɔ' mɛŋ sa
ɔ' gya imɔ koso lii ɔnyen mɔ so
kyu kpe nfono Wurubuaarɛ kya
tii ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi
wɔra ɔbɔ dɔ mɔ.

32 Akuuri gikpen giko gi yelɛ
gibii giko alan dɔ nfono, mɛ kya
gyi. Ilaa nyɛnyɛn oduduu ibono i
tɛ ɔnyen mɔ so mɔ i kolɛ Yesu yɛɛ
nengyene ɔ laa gya imɔ koso mɔ,
ɔ' yɛgɛ de i' kpaa kyena akuuri
mɔ so. Ne Yesu gi sa imɔ ɔkpa.
33 Imɔso i koso lii ɔnyen mɔ so
kpaa kyena akuuri mɔ so. Ne
akuuri gikpen mɔ pɛwu gi selɛ
kpelegɛ de gibii mɔ kpaa loo ɔbon
belɛ mɔ dɔ, ne nkyu mɔ gi gyi
mɔmɔ.

34 Anyen abono mɛ kya kerɛ
akuuri mɔ so mɔ mɛ wu ilaa ibono
i ba mɔ pɛwu. Imɔso mɛ selɛ kpe
ɔsowolɛ mɔ so de ndɔɔana dɔ mɔ
kpaa buu ilaa idɛ sa asa. 35 Gɛnen
so mɔ, asa mɔ mɛ kpaa wu ilaa
ibono i ba mɔ de ansi. Mɛ ba
Yesu asɛ mɔ, mɛ wu ɔnyen ɔbono
ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i koso
mɔ so mɔ. O bun gikuru, ɔ nyɛ
mɔ-ginyamesɛ gɛwɔnsa, ɔ tɛ Yesu
gilan dɔ ɔ kya nu mɔ asɛ. I wɔra

asa mɔ gifuu, ne i dɛ mɔmɔ-gɛnɔ.
36 Abono mɛ wu ilaa kamaasɛ de
ansi mɔ mɛ buu gɛnɔɔbono Yesu
gi kyu mɔlɛgɛ ɔnyen mɔ mɔ pɛwu
sa abono mɛ selɛ baa tu mɔmɔ mɔ.
37 Mɛ nu imɔ mɔ, mɔmɔ Gerigasa
awura mɔ pɛwu mɛ kolɛ Yesu yɛɛ
ɔ' lii mɔmɔ-gɛsinkpan so. I lii fɛɛ
Yesu ilaa mɔ i don wɔra mɔmɔ
gifuu gikyɔ. Gɛsintin mɔ, Yesu
mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ mɛ dii loo
gikolii dɔ de mɛ' kii.
38 Mɛ kya laarɛ mɛ' kii mɔ,
ɔnyen ɔbono Yesu gi kosorɛ ilaa
nyɛnyɛn oduduu mɔ lii mɔ so mɔ
gi kolɛ Yesu yɛɛ, "Yɛgɛ me n' buu
fo de n' kpaa kyena fo asɛ." Yesu
mɔ mɛŋ kyule sa mɔ. Ɔ tɔgɛ
mɔ daa yɛɛ, 39 "Kii kpe fo-gɛwi
de fo' kpaa tɔgɛ ilaa gbaa' ibono
Wurubuaarɛ gi wɔra sa fo faa
sa fo-gɛwi awura." Gɛsintin mɔ,
ɔnyen mɔ gi kii kpe mɔ-gɛwi, ne
ɔ naa gyan' de ɔsowolɛ mɔ ɔ kya
tɔgɛ ilaa gbaa' ibono Yesu gi wɔra
sa mɔ mɔ.

Yesu Gi Wɔra Ilaa Belɛ Sa Gyarasɛ De Ɔkyii Ɔlɔbo Ɔko

40 Yesu gi kii kpe ɔbon belɛ mɔ
gigengen gibono so ɔ daa gilii mɔ.
Ɔ baa loo nno mɔ, sakpii belɛ ti
ɔ yelɛ ɔ gyoo mɔ mɛ kya faala
mɔ mɔ-rɛ ginaa-naa. 41 Ɔnyen
ɔko gi ba Yesu asɛ nno. Mɛ kya
terɛ mɔ-ginyen yɛɛ Gyarasɛ. Ɔ gyɛ
ɔbelɛnsɛ ɔbono ɔ kya kerɛ Gyuda
awura gikyangbon giko so. Gɛnen
ɔnyen baarɛ gi baa kpelegɛ ŋmii
Yesu ayaa dɔ, ne ɔ kolɛ mɔ yɛɛ
ɔ' wɔra aniya, ɔ' yɛgɛ mɛ' kpe
mɔ-gɛwi. 42 I kya nyiile yɛɛ gɛbii
kolon ne ɔ korogɛ; gɛ gyɛ daa
ɔkyii. Gɛ gyi fɛɛ nsi gudu nnyɔ. Gɛ
kya lɔ gɛ kya laarɛ gɛ' wu. O buu
sa Yesu gɛnen mɔ, Yesu gi nu mɔ
asɛ, ne ɔ naa buu mɔ. Mɛ kya kpe
mɔ, asa mɛ kya kpiidɛ de Yesu.
43 Ɔkyii ɔko bo ɔmɔ dɔ. I kya
da de mɔ. I kya da de mɔ mɔ,
imɔ nsi gudu nnyɔ ne. [Ɔ nyida
aterenbi abono ɔ bo mɔ pɛwu]
kpe-kpe alɔtɔ akyɛbo asɛ; mɔmɔ
ɔko-rɛ ɔko mɛŋ taalɛ kyɛ mɔ.
44 Gɛnen ɔkyii baarɛ kya laarɛ
mɔ-gilɔ mɔ gi' ta so mɔ, o kyu
de Yesu gɛmara gɛmara kpaa yii
Yesu gɛgbɛ ginɛbi. Ayaa abono
so mɔ, ibono i kya da de mɔ mɔ,
i ten. 45 Ɔkyii mɔ gi yuuri kpaa
yii Yesu gɛnen mɔ, Yesu gi dɛsɛ,
ne ɔ taasɛ yɛɛ, "Anɛ ne n yii me
mɔ?" Ɔkamaasɛ kya kine yɛɛ iŋ
gyɛ mɔ ne n yii mɔ, ne Piita gi
taasɛ mɔ yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, sakpii
ɔbono ɔ kyaabɔɔ fo mɛ kya kpiidɛ
de fo faa mɔ, fo kya tɔgɛ yɛɛ ɔko
gi yii fo?" 46 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔ
yɛɛ, "Ɔko gi yii me. I kya nyiile
yɛɛ nɛ bii me-nyoro dɔ yɛɛ me-
oduduu gi wɔra ilaa iko." 47 Ɔkyii
mɔ gi wu yɛɛ ibono o yii Yesu mɔ
i mɛŋ ŋara mɔ. Imɔso ɔ lii baa
ŋmii Yesu ayaa dɔ, ɔ kya seli faa
gyin-gyin. Ɔ tɔgɛ ilaa ibono so
o yii mɔ mɔ de gɛnɔɔbono i kpɛ
kyɛ mɔ ayaa abono so mɔ asa mɔ
pɛwu ansi dɔ. 48 Nfono ne Yesu
gi tɔgɛ mɔ yɛɛ, "Me-bi, gisɔɔgyi
gibono fo bo sa me mɔ ne n kyɛ
fo faa. Imɔso naa fo kya kpe de
gisen yuuli."

49 Yesu san ɔ yelɛ ɔ kya tɔngɛ
mɔ, ɔko gi lii Ɔbelɛnsɛ Gyarasɛ
gɛten dɔ baa tɔgɛ sa Gyarasɛ yɛɛ,
"Fo-bi mɔ gi wu'. Imɔso gɛŋ baa
nyala ɔbelɛnsɛ mɔ yɛɛ ɔ' baa kyɛ
mɔ." 50 Yesu gi nu imɔ idɛ mɔ, o
kisee tɔgɛ sa Gyarasɛ yɛɛ, "Gɛŋ sa
fo' selɛ gifuu. Fo berɛ, kpɛ sɔɔ me
gyi, ne gɛ laa kii nyɛ nkpa kyena
sa fo." 51 Yesu gi kpaa loo Gyarasɛ
gɛten dɔ mɔ, ɔ mɛŋ yɛgɛ de asa
mɛ' nyɛ loo obu mɔ dɔ obuni mɔ
asɛ baa too de mɔ-rɛ Piita, Gyɔn,
de Gyeemesi, de gɛbii mɔ mɔ-sɛ
de mɔ-nyi. 52 Asa abono mɛ bo
nno mɔ pɛwu mɛ dɛ osulon mɛ
yelɛ. Mɛ kya yiyɛɛ gɛnen mɔ, Yesu
gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Fɛŋ baa
saawo. Gɛbii mɔ gɛŋ wu'. Gɛ
dɛ daa." 53 Ɔ tɔgɛ gɛnen mɔ, mɛ

kyu mɔ ŋmasɛ daa. Mɛ nyi ibono
gɛbii mɔ gɛ wu' gɛsintin. 54 Yesu,
mɔ, mɛŋ taa ka ɔmɔ gɛnɔ. Ɔ keda
gɛbii mɔ gibaa dɔ ne ɔ tɔgɛ sa
gɛmɔ yɛɛ, “Gɛbii, koso.” 55 Yesu
gi tɔgɛ sa gɛbii mɔ gɛnen mɔ, o
kiiri gɛmɔ-ɔŋɛ baa wɔra gɛmɔ dɔ.
Ayaa abono so mɔ gɛ koso, ne Yesu
gi tɔgɛ yɛɛ, “Fɛ' laarɛ ilaa iko sa
gɛmɔ de gɛ' gyi.” 56 I dɛ gɛbii mɔ
mɔ-nyi de mɔ-sɛ gɛnɔ, ne Yesu gi
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ mɛ mɛŋ sa mɛ'
tɔgɛ ilaa ibono i ba faa sa ɔko-rɛ
ɔko.

9

Yesu Gi Keda Mɔ-Isɔɔ Gudu Anyɔ Mɔ Sun

1 Yesu gi terɛ mɔ-isɔɔ gudu anyɔ
mɔ baa gyan' ne ɔ sa mɔmɔ ɔkpa
de mɛ' kyu mɔ-ginyen de mɛ' nyɛ
ɔlon ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-
kpɛi pɛwu so. Gɛnen ɔlon mɔ laa
yɛgɛ mɛ laa taalɛ kyɛ asa alɔtɔ
kee. 2 Ɔ sa mɔmɔ ɔlon mɔ gɛnen
mɔ, ɔ keda mɔmɔ sun yɛɛ mɛ' naa
tɔgɛ tɔgɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ so ilaa sa asa de
mɛ' kyɛ asa alɔbi. 3 Ɔ tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ kya kpe faa, fɛŋ sa
fɛ' puru sɛi-sɛi keda. Fɛ mɛŋ' puru
ba-a oyii tugɛsɛ, abɛɛ gidiiku, abɛɛ
agyudɔ, abɛɛ aterenbi keda. Fɛ
mɛŋ' puru gɛgbɛ giwɔra nyɔsɛ
gbaa baa keda. 4 Gɛten gɛbono
dɔ fɛ loo ne mɛ kya kerɛ fɛye
so mɔ, fɛ' kyena nno kaaborɛ fɛ
laa lii gɛnen ɔsowolɛ ɔbono so.
5 Ɔsowolɛ ɔbono fɛ loo ne nno
asa mɛ kine mɛ mɛŋ bugi ansi de
fɛye mɔ, fɛ lii mɔmɔ-ɔsowolɛ mɔ
so mɔ, fɛ' kpiisi fɛye-ayaa isɛ yela
mɔmɔ. Imɔ ne nan yɛgɛ mɛ' bii
yɛɛ mɛ kine Wurubuaarɛ ɔkalan
mɔ faa mɔ, gisobiidɛ gi dɛ gi gyoo
ɔmɔ.” 6 Yesu gi sun mɔ-asunbo
mɔ gɛnen mɔ, gɛsintin mɔ, mɛ
yii ɔkpa ne mɛ naa de isowolɛ,
ne gɛten kamaasɛ gɛbono mɛ kya
kpe mɔ, mɛ kya tɔgɛ Wurubuaarɛ
ɔkalan konkonsɛ mɔ ne mɛ kya
kyɛ asa alɔbi.

Wura Hɛrodɛ Kya Laarɛ O' Wu Yesu De Ansi

7 Gɛnen owi ɔbono mɔ, Wura
Hɛrodɛ gi nu ilaa ibono Yesu kya
wɔra mɔ. O nu imɔ gɛnen mɔ,
i wɔra mɔ giyan, ne ɔŋ kya bii
imɔ dɔ. I lii fɛɛ asa mɛ kya
tɔgɛ yɛɛ, “Oloobu Gyɔn ɔbono ɔ
naa kyena gyere asa Wurubuaarɛ
sagyere mɔ ne n kyingi lii ibuni dɔ
ba gɛnen.” 8 Ako mɔ yɛɛ, “Kuaa.
Oloobu Ilaagya ne n kii ba.” Aban-
ban, mɔ, yɛɛ, “Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo adedaabo mɔ dɔ ɔko ne n
kyingi lii ibuni dɔ kii ba gɛnen.”
9 Wura Hɛrodɛ-lɛɛ ibono ɔ tɔgɛ mɔ
ne n gyɛ yɛɛ, “Nɛ yɛgɛ mɛ ten
Gyɔn gimu. Ne anɛ, mɔ, ne n ba ɔ
gyɛ ɔbono n kya nu mɔ so gɛnen
faa?” Ne Wura Hɛrodɛ gi san ɔ
kya laarɛ gɛnɔɔbono ɔ laa nyɛ wu
Yesu de ansi mɔ.

Yesu Gi Sa Sakpii Belɛ Agyudɔ Ifɛ Nsana

10 Yesu asunbo mɔ mɛ kpe nfono
o sun mɔmɔ mɔ ne mɛ kii ba mɔ,
mɛ baa buu ilaa ibono mɛ wɔra
mɔ pɛwu sa mɔ. Mɛ buu sa mɔ ta
mɔ, ɔ yɛgɛ mɔ-rɛ mɔmɔ wolɛ mɛ
kpe ɔsowolɛ ɔbono mɛ kya terɛ
mɔ yɛɛ Bɛsayida mɔ so. 11 Mɛ laa
kpe mɔ, sakpii ɔbono ɔ bo mɔmɔ
asɛ mɔ gi bii nfono mɛ kya kpe
mɔ, ne mɛ buu mɔmɔ. Sakpii
mɔ gi kpaa tu mɔmɔ mɔ, Yesu gi
faala ɔmɔ, ne ɔ tɔgɛ Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ so ilaa
sa mɔmɔ, ne ɔ kyɛ kyɛ abono mɔ
mɛ kya lɔ mɔ.

12 Owi gi kpelegɛ mɔ, Yesu
akasɛbo gudu anyɔ mɔ mɛ kpaa
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Lɛɛ sakpii mɔ
ɔkpa de mɛ' naa kpe isowolɛ de
ndɔɔana nbono gi sindi gɛrɛ mɔ
de mɛ' kpaa laarɛ nten nko loo de
mɛ' nyɛ agyudɔ gyi. Nfono a bo
faa, i gyɛ daa ifɛ nsana.” 13 Yesu
gi kisee tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛye

gbaa-gbaa fɛ' sa mɔmɔ ilaa iko de
mɛ' gyi." Mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Aye
asɛ gɛrɛ mɔ, a bo daa ibodobodo
inun de iken inyɔ. A laa taalɛ
sɔɔ agyudɔ sa ginyamesɛbi gidɛ
pɛwu?" 14 Anyen abono mɛ bo
gɛnen sakpii belɛ ɔbono dɔ mɔ
gɛgyɔnɔ gɛ laa wɔra fɛɛ nwɛ ikue-
inyɔ de saalaa. Yesu gi tɔgɛ sa
mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, "Fɛ' yɛgɛ de
asa mɔ mɛ' kpelegɛ kyena akpen-
akpen; gikpen kamaasɛ dɔ asa
mɛ' wɔra fɛɛ ikue-inyɔ de saalaa."
15 Gɛsintin mɔ, Yesu akasɛbo mɔ
mɛ yɛgɛ asa mɔ pɛwu mɛ kpelegɛ
kyena gɛsinkpan. 16 Mɛ kyena
gɛnen mɔ, Yesu gi puru ibodobodo
inun mɔ de iken inyɔ mɔ, ne ɔ
diirɛ mɔ-ansi kerɛ Wurubuaarɛ, o
kyu afaala sa Wurubuaarɛ, ne ɔ
gbaa-gbaa ibodobodo mɔ dɔ kyu
sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ mɛ' kyu yɛ
sa sakpii mɔ de mɛ' gyi. 17 Mɛ yɛ
sa mɔmɔ mɔ, mɔmɔ pɛwu mɛ nyɛ
gyi kaabo kii san. Mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ koola agyisan mɔ mɔ, i bɔla
nkeebii gudu nnyɔ.

Piita Gi Bii Tɔgɛ Nyamesɛ Ɔbono Yesu Gyɛ Mɔ

18 Owi ɔko dɔ mɔ Yesu kya dalaa
mɔ wolɛ, ne mɔ-akasɛbo mɔ mɛ
bo mɔ asɛ. Nfono mɔ ɔ taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, "Sakpii mɔ asɛ mɔ,
menɛ nyamesɛ ne n' gyɛ?" 19 Ne
mɔ-akasɛbo mɔ mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Asa ako mɛ kya tɔgɛ yɛɛ fo gyɛ
Oloobu Gyɔn ɔbono ɔ naa kyena
gyere asa Wurubuaarɛ sagyere
mɔ. Ako mɔ yɛɛ Kuaa! Fo ne n
gyɛ Oloobu Ilaagya. Ne ako, mɔ,
yɛɛ Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo
adedaabo mɔ dɔ ɔko kpɛi ne n
kyingi lii ibuni dɔ ba gɛnen."

20 Nfono ne Yesu gi kii taasɛ
mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, "Ne fɛye asɛ
mɔ de-e? Menɛ nyamesɛ ɔnan
ne n' gyɛ?" Piita gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Fo ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ
gi sun yɛɛ ɔ' baa mɔlɛgɛ asa de
mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
mɔ." 21 Piita gi lɛɛ gɛnɔ gɛnen
mɔ, Yesu gi ka sa ɔmɔ yɛɛ mɛ
mɛŋ sa mɛ' tɔgɛ sa ɔko-rɛ ɔko yɛɛ
mɔ ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ
gi sun mɔ. 22 Yesu gi kii tɔgɛ
sa ɔmɔ yɛɛ, "I gyɛ ilaa ibono i
laa ba yɛɛ me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, nan wu ɔlaawusɛ
kpɛi-kpɛi gikyɔ. Gyuda awura
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de nbara
aŋmarasɛbo de mɔmɔ-abelɛnsɛ
sɛnsɛ mɔ mɛ laa kine me, ne mɛ
laa yɛgɛ asa mɛ' mɔɔ me. Mɛ mɔɔ
me mɔ, imɔ gɛkɛ sasɛ mɔ, nan
kyingi lii ibuni dɔ."

23 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ sa
mɔmɔ abono mɛ bo nno mɔ pɛwu
yɛɛ, "Ɔbono ɔ kya laarɛ de ɔ' wɔra
me-ɔkasɛbo mɔ, kaasɛ mɔ o' kyu
mɔ-nyoro fuɛ, gɛkɛ kamaasɛ mɔ
o' kyule wu awɔrɔfɔɔ me so, de
ɔ' kasɛ me-gidebi. Ba-a mɛ laa
da mɔ aŋanbi oyii so mɔɔ mɔ,
mɛ' da mɔ. 24 I kya nyiile yɛɛ fo
ɔbono fo laa kɔrɔsɛ fo-nkpa yela
fo-gibaa so mɔ, Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena ɔnan mɔ gɛ laa lii fo-
gibaa. Ne fo ɔbono, mɔ, kyu lii me
so ne fo-nkpa gi lii fo-gibaa mɔ, fo
laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.
25 Fo nyamesɛ fo nyɛ gɛsinkpan
gɛdɛ so ilaa kamaasɛ pɛwu gyan'
ne foŋ nyɛ ɔkpa kpe Wurubuaarɛ
asɛ mɔ, fo nyi yɛɛ fo nyɛ gɛkyena
ne? 26 Nengyene i bo fo ɔko ipeeli
yɛɛ fo gyɛ me-sonbo abɛɛ fo kya
sɔɔ me-agyɛbi mɔ gyi mɔ, gɛnen
kee ne i laa wɔra me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, ipeeli sa fo,
gɛkaabono nan kii ba gɛsinkpan
so mɔ. Gɛnen gɛkaabono mɔ, me-
sɛ Wurubuaarɛ laa keda mɔ-isɔɔ
sun, ne mɛ laa sun me ba de
nyisigyi. Wurubuaarɛ laa kyu mɔ-
lɛɛ nyisigyi ɔnan kyu sa me de asa
mɛ' wu de ansi. 27 Gɛsintin ne
n' kya tɔgɛ fɛye faa, fɛye abono
fɛ yelɛ gɛrɛnaa faa fɛ maŋ wu'
ta pɛi de fɛ' lɔɔ wu yɛɛ Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi gɛkyena mɔ
gɛ ba anyamesɛ dɔ."

Wurubuaarɛ Gi Lɛɛ Yesu Nyisigyi Nyiile Mɔ-Akasɛbo Asa' Ako

28 Yesu gi tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ
mɔ, fɛɛ nkɛ gukue gɛmara mɔ, o
kyu Piita de Gyɔn de Gyeemesi,
ne mɛ dii kpe gibii giko so de
ɔ' kpaa dalaa. 29 Ɔ kya dalaa
gɛnen mɔ, mɔ-ansi dɔ i kyɛɛgɛ kii
lɔrɔ wɔra ɔdan too ne mɔ-ŋgbɛ
nbono o suu mɔ gi fuuli gi kya
ŋɛlegi faa ŋela-ŋela-ŋela. 30 Mɛ
baa kerɛ mɔ, iloobu inyɔ iko ne:
Mosisi mɔ-rɛ Ilaagya. Mɛ ba Yesu
asɛ, mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ yelɛ mɛ kya
gyi nsingyi. 31 Ibono mɛ lii Wu-
rubuaarɛ dɔ ba mɔ so mɔ, mɛ bo
nyisigyi. Mɔmɔ-rɛ Yesu mɛ tɔgɛ
lɛwu ɔbono ɔ laa wu' Gyɛrusalem
mɔ so ilaa. 32 Piita mɔ-rɛ mɔ-
nanboana mɔ berɛ, gɛnen aberɛ
abono pɛwu mɔ ginsi gidɛ gi kya
boo ɔmɔ. Imɔso i ŋmangɛ mɔmɔ-
ansi so mɔ, mɛ wu Yesu de nyisi-
gyi de iloobu inyɔ mɔ mɛ yelɛ mɔ
asɛ. 33 Iloobu mɔ mɛ kya laarɛ mɛ'
kyon taa Yesu yɛgɛ mɔ, Piita gi ten
loo tɔgɛ atɔgɛkpandɛ sa Yesu yɛɛ,
"Ɔbelɛnsɛ, i wɔra ɔdan yɛɛ a bo
gɛrɛnaa. Yɛgɛ de a' yii ipanpan
isa' sa fɛye: fo-lɛɛ panpan ɔko,
Mosisi-lɛɛ ɔko de Ilaagya-lɛɛ ɔko."
34 Piita mɛŋ ti taa tɔngɛ ta mɔ,
gibuntɔ giko gi ba baa bun mɔmɔ
so faa kpem. Aberɛ abono gibuntɔ
mɔ gi kya laarɛ gi' bun mɔmɔ so
gɛnen mɔ, i wɔra Piita mɔ-rɛ mɔ-
nanboana mɔ gifuu. 35 Nfono mɔ,
Wurubuaarɛ gigyɛbi' gi lii gibuntɔ
mɔ dɔ tɔgɛ kyu lii Yesu so yɛɛ,
"Me-bi ne. Mɔ ne nɛ lɛɛ gibaa yii
de ɔ' wɔra me-gisen dɔ ilaa. Fɛ'
nu mɔ asɛ." 36 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
gɛnen ta mɔ, Yesu akasɛbo mɔ mɛ
kerɛ mɔ, mɔmɔ-rɛ Yesu wolɛ ne
n san mɛ yelɛ. Gɛnen nkɛ nbono
dɔ mɔ, mɛ mɛŋ tɔgɛ gɛnen ilaa
ibono mɛ kpaa wu gibii mɔ so mɔ
sa ɔko-rɛ ɔko.

Yesu Gi Kosorɛ Ilaa Nyɛnyɛn Oduduu Lii Gɛbii Gɛko So

37 Imɔ gɛdɛ kɛsɛ mɔ, Yesu mɔ-rɛ
mɔ-akasɛbo asa' mɔ mɛ kpelegɛ lii
gibii mɔ so mɛ kya ba mɔ, sakpii
belɛ gi baa gyangara mɔmɔ. 38 Mɛ
gyan' mɔ, ɔnyen ɔko gi kpen tɔgɛ
sa Yesu yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, n dɛ fo
giserɛ, kerɛ me-bi so sa me. Mɔ-
nkon ne n' bo. 39 I bo no i bo no
mɔ, ilaa nyɛnyɛn oduduu kya baa
kyena mɔ so. I kyena mɔ so gɛnen
mɔ, ayaa abono so mɔ, i kya yɛgɛ
ɔ kya kpen ken-ken gikolon de i'
kuu mɔ taa gɛsinkpan, i kya gbebi
mɔ yɛgɛ mɔ-gɛnɔ dɔ i kya furu
afuru. I kya nyala mɔ gɛnen-n
kɛɛla pɛi de i' lɔɔ ba-a kyon mɔ
so. 40 Nɛ kolɛ fo-akasɛbo yɛɛ mɛ'
wɔra aniya de mɛ' gya gɛnen ilaa
nyɛnyɛn oduduu ɔbono koso mɔ
so sa me mɔ, mɛ mɛŋ taalɛ."
41 Yesu gi tɔgɛ yɛɛ, "O! Ndɛ fɛye
nkɛ ndɛ dɔ asa! Fɛŋ kya sɔɔ
Wurubuaarɛ gyi. Fɛ kpɛ fa-a biidɛ
gɛnɔ daa so-o! Nkɛ nfonɛ ne nan
kyena fɛye asɛ n kpɛ mi-i nyɛ
gisen mi-i sa fɛye daa?" Ne ɔ tɔgɛ
gɛbii mɔ mɔ-sɛ yɛɛ, "Kyu fo-bi mɔ
ba gɛrɛ." 42 Gɛbii mɔ gɛ kya ba
Yesu asɛ mɔ, ilaa nyɛnyɛn oduduu
mɔ i kuu gɛmɔ taa gɛsinkpan, i
san i kya gbebi gɛmɔ. Nfono
mɔ Yesu gi tɔgɛ sa ilaa nyɛnyɛn
oduduu mɔ yɛɛ i' koso gɛbii mɔ
so ɔ kerɛ imɔ faa. Yesu gi kyɛ
gɛbii mɔ, ne o kiiri gɛmɔ sa gɛmɔ-
sɛ. 43 Gɛnɔɔbono Yesu gi kyu lɛɛ
Wurubuaarɛ ɔlon belɛ gɛwi nyiile
asa mɔ nfono mɔ, i dɛ mɔmɔ
ɔkamaasɛ gɛnɔ.

Yesu Gi Kii Tɔgɛ Kyu Lii Mɔ-Lɛwu So

Owi ɔbono sakpii mɔ kya diilɛ
Yesu ilaa wɔrasɛ mɔ ne i kya
dɛ mɔmɔ-gɛnɔ gɛnen mɔ, Yesu gi
tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, 44 "Fɛ'
yela giso de fɛ' nu dɔɔdan: me-
akyobo mɛ laa kyu me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, wɔra asa ako
abaa dɔ de mɛ' wɔra me ilaa ibono
mɛ kya laarɛ mɔ." 45 O buu sa ɔmɔ

gɛnen mɔ, mɛ mɛŋ nu imɔ gɛsɛ. Mɔmɔ-nwɔnsa dɔ i mɛŋ bugi de mɛ' bii imɔ so ilaa. I kii i bo mɔmɔ gifuu de mɛ' taasɛ mɔ.

Yesu Akasɛbo Mɔ Dɔ Mɔ, Anɛ Ne N Don Mɔ-Nanbo?

46 Owi ɔko dɔ mɔ, akyɔɔlɛ a tɔrɔ Yesu akasɛbo mɔ so. Mɛ kya sɔɔ akyɔɔlɛ yɛɛ mɔmɔ dɔ mɔ, anɛ ne n don mɔ-nanbo? 47 Yesu gi bii yɛɛ mɛ kya sɔɔ akyɔɔlɛ gɛnen mɔ, ɔ keda gɛbii gɛko ba mɔ asɛ, 48 ne o buu sa mɔmɔ yɛɛ, "Nengyene fɛɛ me so ne fo ɔko fo bugi ansi de gɛnen gɛbii gɛdɛ ɔnan mɔ, me ne fo bugi ansi de gɛnen. Ne fo bugi ansi de me mɔ, fo bugi ansi de Wurubuaarɛ ɔbono o sun me mɔ kee ne. I kya nyiile yɛɛ ɔbono ɔ kya wɔra mɔ-nyoro fɛɛ mɔ ne n gyɛ gɛbii fɛye dɔ mɔ, mɔ ne n gyɛ ɔbono ɔ gyɛ nyamesɛ gbaa' fɛye dɔ."

49 Ne Gyɔn gi tɔgɛ sa Yesu yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, a wu ɔnyen ɔko dɛ fo-ginyen ɔ kya gya ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi ɔ kya koso asa so. I mɛŋ kii i gyɛ aye-rɛ mɔ ne n naa. Imɔso a gya mɔ yɛɛ ɔŋ baa wɔra gɛnen." 50 Ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, "Fɛ san wu mɔ gɛnen mɔ, fɛŋ' baa gya mɔ. I kya nyiile yɛɛ isa ɔbono ɔ mɛŋ kya sɔɔ akyɔɔlɛ de fɛye mɔ, ɔ yelɛ fɛye-gɛmara ne."

Ako Mɛ Kine Yɛɛ Yesu Maŋ Nyɛ Kyena Mɔmɔ-Ɔsowolɛ So

51 Owi mɔ kya fuude ibono Wurubuaarɛ laa puru Yesu lii gɛsinkpan so kii kpe mɔ asɛ mɔ, Yesu gi kyu mɔ-ansi kyu yii de Gyɛrusalem ɔsowolɛ so yɛɛ nno ne ɔ laa kpe kon. 52 Pɛi ne ɔ laa yii ɔkpa mɔ, o sun isɔɔ yɛɛ mɛ' gyangbara mɔ. Isɔɔ mɔ mɛ kyon mɔ, mɛ kpaa loo Samariya ɔsowolɛ ɔko so de mɛ' lɔrɔ ɔkpa sa mɔ. 53 Ibono Yesu gi tɔgɛ yɛɛ Gyɛrusalem ne ɔ kya kpe so mɔ, ɔsowolɛ mɔ so asa mɛ mɛŋ kyule sɔɔ mɔ gisafo.

54 Isɔɔ mɔ mɛ kpaa buu sa Yesu yɛɛ ɔsowolɛ mɔ so asa mɛ kine mɔ. Mɔ akasɛbo, Gyeemesi mɔ-rɛ Gyɔn, mɛ nu gɛnen mɔ, mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "Aye-wura, fo kya laarɛ a' terɛ ɔgya lii Wurubuaarɛ dɔ kpelegɛ ba de ɔ' baa dɛɛ mɔmɔ?" 55 Mɛ taasɛ Yesu gɛnen mɔ, o kisee kerɛ mɔmɔ, ne ɔ tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ ibono mɛ tɔgɛ faa iŋ boran. 56 Nfono mɔ, mɛ naa kyon kpe ɔsowolɛ banban ɔko so.

Abono Mɛ Kya Laarɛ Mɛ' Wɔra Yesu Akasɛbo

57 Mɛ sɔɔ de ɔkpa ɔko mɛ kya kpe mɔ, ɔnyen ɔko gi tɔgɛ sa Yesu yɛɛ, "Nan buu fo kpe gɛten kamaasɛ gɛbono fo laa kpe mɔ." 58 Yesu gi tɔgɛ sa ɔnyen mɔ yɛɛ, "Agbowugbowu gbaa mɛ bo ibɔ dɛsɛ, ne nbuii kee mɛ bo asisaa. Me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ berɛ, meŋ bo me-gimu okun-ten."

59 Yesu gi tɔgɛ sa ɔnyen banban ɔko berɛ yɛɛ, "Baa buu me de fo' wɔra me-ɔkasɛbo." Ɔbono gi lɛɛ gɛnɔ sa Yesu yɛɛ, "Me-wura, yɛgɛ me n' kpaa pule me-sɛ pɛi de n' lɔɔ baa buu fo." 60 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Yɛgɛ asa abono Wurubuaarɛ ilaa iŋ fɛ ɔmɔ-giso mɔ mɛ' pule abara. Fo berɛ, baa kyon kpe de fo' kpaa tɔgɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ so ilaa sa asa."

61 Ɔko mɔ gi buu sa Yesu yɛɛ, "Me-wura, nan baa buu fo de n' wɔra fo-ɔkasɛbo. Imɔ mɔ mɔ, yɛgɛ de n' kpaa kalɛ me-gɛten dɔ awura de n' ba." 62 Ɔ kolɛ Yesu gɛnen mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Fo ɔbono fo yii gɛsɛ fo kya baalɛ baalɛ ne fo kya kpɛɛlɛ fɛ kya kerɛ fo-gɛmara mɔ, bii yɛɛ foŋ kaaborɛ fo' nyɛ ɔkyenaten Wurubuaarɛ gɛwuragyi mɔ dɔ ne."

10

Yesu Gi Keda Asa Ikue-Isa De Saalaa Asa Anyɔ Sun

1 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Yesu gi
lɛɛ asa ikue-isa de saalaa asa anyɔ
ako kee ne ɔ keda ɔmɔ sun yɛɛ
mɛ' naa anyɔ-anyɔ kpe isowolɛ
de nten kpɛi-kpɛi nfonoana mɔ
gbaa-gbaa laa baa kpe mɔ yɛɛ mɛ'
gyangbara mɔ kpe nnoana. 2 Mɛ
laa kyon mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, “Asa abono i kaaborɛ mɛ' nu
Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ
mɛ dɛ fɛɛ ɔmɔlɔgɔ ne n pɛɛrɛ
ndɔɔ belɛ nko dɔ. Akɛbibo mɔ,
mɔ, mɛŋ kyɔ sa ndɔɔ wura mɔ.
Imɔso fɛ' dalaa kolɛ Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ gyɛ Ndɔɔ Wura mɔ yɛɛ
mɔ gbaa-gbaa o' kyu akɛbibo ba
mɔ-ndɔɔ mɔ dɔ.
3 “Fɛ' naa fɛ kya kpe. Fɛ' bii
yɛɛ n kya sun fɛye fɛɛ nsandɛbii
ne n kya kpe agbowugbowu dɔ.
4 Fɛ mɛŋ sa fɛ' kyu aterenbi, atɔ
ɔwɔraten, abɛɛ ayaawolɛ keda. Fɛ
kya kpe mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ' waala
fɛye-nyoro yɛɛ fɛ kya faala ɔko-rɛ
ɔko ɔkpa dɔ. 5 Gɛten' gɛbono dɔ fɛ
laa loo mɔ, fɛ' daa gifaala gɛmɔ dɔ
asa yɛɛ, ‘Gisen yuuli gi' wɔra fɛye-
lɛɛ.’ 6 Nengyene gisen yuuli awura
mɛ bo gɛten' gɛbono dɔ mɔ, mɛ
laa nyɛ gisen yuuli. Nengyene
gisen yuuli awura mɛŋ bo nno mɔ,
gisen yuuli mɔ gi laa kii ba fɛye
asɛ.
7 “Gɛten' gɛbono dɔ fɛ sogɛ mɔ,
fɛ' kyena gɛmɔ dɔ kaaborɛ fɛ laa
lii ɔsowolɛ ɔbono so. Ilaa ibono
mɛ laa sa fɛye mɔ, fɛ' gyi de
fɛ' nun. I kya nyiile yɛɛ gɛsun
ɔwɔrabo gi kaaborɛ ɔ' nyɛ mɛ'
kerɛ mɔ so. Fɛ' sii de gɛten' kolon,
fɛŋ sa fɛ' sogɛ gɛten' gɛdɛ dɔ de fɛ'
lii kii kpaa sogɛ gɛbanban gɛko dɔ.
8 “Nengyene fɛ loo ɔsowolɛ so
ne ɔsowolɛ ɔbono so asa mɛ
kya keda fɛye gisafo mɔ, agyudɔ
abono mɛ laa kyu baa yii fɛye-
ansi dɔ mɔ, fɛ' gyi amɔ. 9 Fɛ' kyɛ
alɔbo abono mɛ bo gɛnen ɔsowolɛ
ɔbono so mɔ de fɛ' tɔgɛ sa ɔsowolɛ
mɔ so asa mɔ yɛɛ, ‘Wurubuaarɛ
kya laarɛ ɔ' kalɛ fɛye bɔla mɔ-adɛ
so mɔ-gɛwuragyi mɔ dɔ.’
10 “Nengyene fɛ loo ɔsowolɛ ɔko
so ne nno asa mɛ kine mɛ maŋ
bugi ansi de fɛye mɔ, fɛ' lii kpaa
yelɛ ɔsowolɛ ɔbono ikpa dɔ de
fɛ' tɔgɛ sa asa mɔ yɛɛ, 11 ‘Fɛye-
ɔsowolɛ mɔ so isɛ ibono i yii aye-
ayaa mɔ gbaa, a kpiisi yela fɛye.
Idɛ berɛ, fɛ' bii yɛɛ Wurubuaarɛ
gi laarɛ ɔ' kalɛ fɛye bɔla mɔ-adɛ
so mɔ-gɛwuragyi mɔ dɔ. Fɛye ne
n kine.’ ”
12 Yesu gi kii tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ,
“Fɛye berɛ n kya tɔgɛ mi-i sa fɛye
yɛɛ ɔsowolɛ ɔbono fɛ loo ne mɛ
maŋ keda fɛye gisafo mɔ, gɛkɛ
gɛbono Wurubuaarɛ laa biidɛ asa
pɛwu giso mɔ, gɛnen ɔsowolɛ
ɔbono so asa-lɛɛ gisobiidɛ gi laa
nyaakyɔ don Sodom awura lɛɛ
mɔ.”

Wurubuaarɛ Laa Bun Isowolɛ Iko Asa Gipuɛɛ

13 “O, Korasin awura, fɛye laako!
O, Bɛsayida awura, fɛye laako! Nɛ
kyu Wurubuaarɛ ɔlon wɔra ilaa
gbaa'gbaa fɛye asɛ ibono fɛ wu
de ansi. Nengyene nkana Taya de
Sidon awura ne nen nyɛ me-ilaa
ibono wu gɛnen mɔ, ɔfaanan mɛ
ti wolaa taa mɔmɔ ilaa nyɛnyɛn
giwɔra yɛgɛ. Nkana ɔfaanan mɛ
kya bɔɔda kyena mɛ kya pɛɛrɛ
ansi nyiile Wurubuaarɛ yɛɛ mɛ
nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ. 14 Fɛ' bii
yɛɛ gɛkaabono Wurubuaarɛ laa
biidɛ asa nyɛnyɛn pɛwu giso mɔ,
fɛye-lɛɛ i laa wɔra nyɛnyɛn don
Taya de Sidon awura-lɛɛ. 15 Ne
fɛye Kapɛɛniyon awura mɔ de-e?
Gɛnen gɛkaabono mɔ fɛ nyi yɛɛ
Wurubuaarɛ laa kyu fɛye kpe mɔ
asɛ? Kuaa, ɔ laa too fɛye wɔra
daa ɔbɔ dɔ nfono ɔ kya biidɛ
ilaa nyɛnyɛn awɔrabo giso mɔmɔ-
lɛwu gɛmara mɔ.” 16 Yesu gi
kii tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ,

"Ɔbono o nu fɛye asɛ mɔ, me asɛ
ne o nu gɛnen, ne ɔbono o kine
yɛɛ ɔ maŋ nu fɛye asɛ mɔ, me ne
kaasɛ mɔ gi kine gɛnen. Ɔbono o
kine yɛɛ ɔ maŋ nu me asɛ kee mɔ,
Wurubuaarɛ ɔbono o sun me ba
gɛsinkpan so mɔ ne kaasɛ mɔ gi
kine gɛnen."

Yesu Asunbo Mɔ Mɛ Kpe Kii Ba

17 Asa ikue-isa de saalaa
anyamesɛ anyɔ abono Yesu gi sun
mɔ mɛ kpe ne mɛ kii ba de ɔkon.
Mɛ tɔgɛ sa Yesu yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ,
ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi
gbaa i bara imɔ-nyoro gɛsɛ sa aye
fo-ginyen dɔ." 18 Mɛ buu sa Yesu
gɛnen mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Nɛ wu ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ gi lii Wurubuaarɛ dɔ faa
pila-a fɛɛ gɛnɔɔbono nyangbon
kya wiisɛɛ gikolon mɔ baa kyon
kpaa tɔrɔ. 19 Fɛ' nu yɛɛ nɛ sa
fɛye ɔlon de fɛ' taalɛ kyise awɔɔ
de nnan so de fɛ' taalɛ kyise
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu ɔbono
ɔ gyɛ Wurubuaarɛ ɔkyobo mɔ
ɔlon pɛwu so. Sɛi maŋ wɔra fɛye.
20 Imɔ gɛnen gbaa mɔ, fɛ mɛŋ sa
fɛ' yɛgɛ de i' wɔra fɛye ɔkon yɛɛ
ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi i
bara imɔ-nyoro gɛsɛ sa fɛye. Fɛ'
yɛgɛ de i' wɔra fɛye ɔkon daa
yɛɛ Wurubuaarɛ gi ŋmarasɛ fɛye-
anyen yela Wurubuaarɛ dɔ yɛɛ fɛ
laa baa kyena nno."

21 Owi ɔbono Yesu kya tɔngɛ
de mɔ-akasɛbo mɔ gɛnen mɔ,
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi sa
mɔ ɔkon belɛ mɔ-gisen dɔ, ne
ɔ faala Wurubuaarɛ yɛɛ, "Me-sɛ,
soso de gɛsinkpan pɛwu Wura, n
kya faala fo yɛɛ fo kyu gɛnen ilaa
idɛ ŋara abono mɛ nyi ɔlaako mɔ
de abono mɛ sɛɛ mɔ, ne fo san
lɛɛ imɔ-gɛwi nyiile daa nbii de
asa abono mɛ mɛŋ nyi gisɛɛ mɔ.
Gɛsintin, me-sɛ. Imɔ ibono ne n
wɔra fo ɔbolɛ." 22 Yesu gi kii tɔgɛ
yɛɛ, "Me-sɛ Wurubuaarɛ gi kyu
ilaa kamaasɛ kyu wɔra me-abaa
dɔ. Ɔko mɛŋ bo no o nyi me,
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ, gɛnen mɔ,
me-sɛ Wurubuaarɛ wolɛ. Gɛnen
kee ne ɔko mɛŋ bo no o nyi Wu-
rubuaarɛ, gɛnen mɔ, me ɔbono n
gyɛ mɔ-bi mɔ; me-rɛ asa abono n
kya laarɛ de n' lɛɛ mɔ gɛwi nyiile
ɔmɔ mɔ wolɛ ne n nyi mɔ."

23 Yesu gi kisee tɔgɛ sa
mɔ-akasɛbo mɔ wolɛ yɛɛ,
"Amudɛnsɛbo ne n gyɛ fɛye abono
fɛ kya nyɛ wu me-ilaa wɔrasɛ de
ansi. 24 N kya tɔgɛ mi-i sa fɛye
yɛɛ Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo
kpɛi-kpɛi de awura-awura sakyɔ
mɛ laarɛ mɛ' wu ilaa ibono fɛ kya
wu faa, mɛŋ kii nyɛ; mɛ laarɛ mɛ'
nu ilaa ibono fɛ kya nu faa, mɛŋ
kii nyɛ."

Yesu Gi Nyiile Asa Ilaa Ibono I Tiri Sa Wurubuaarɛ Mɔ

25 Owi ɔko dɔ mɔ, Wurubuaarɛ
nbara onyiilebo ɔko gi ba de ɔ' baa
daasɛ Yesu kerɛ. Imɔso ɔ taasɛ mɔ
yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, nnɛ ne nan wɔra
de n' nyɛ kyena Wurubuaarɛ asɛ
gɛkpaa?"

26 Yesu gi kisee taasɛ mɔ yɛɛ, "Fo
kya kalɛ Wurubuaarɛ nbara mɔ
mɔ, fo kya nu nmɔ gɛsɛ nnɛ?"

27 Ɔnyen mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Wurubuaarɛ nbara mɔ gi kya
nyiile yɛɛ, 'Laarɛ fo-Wura Wu-
rubuaarɛ lii fo-gisen dɔ. Kyu
fo-gisen pɛwu, fo-ɔlon pɛwu de
fo-gɛwɔnsa pɛwu kyu laarɛ Wu-
rubuaarɛ ilaa.' Ne i kya nyiile kee
yɛɛ, 'Laarɛ fo-nanbo fɛɛ fo-nyoro.'
"

28 Nfono ne Yesu yɛɛ, "Fo lɛɛ
gɛnɔ mɔ, i kyena. Fo gyi nmɔ ndɛ
so mɔ, fo laa kyena Wurubuaarɛ
asɛ." 29 Nbara onyiilebo mɔ gi
laarɛ ɔ' lɛɛ nyiile yɛɛ ɔŋ fuɛ.
Gɛnen so mɔ o kii taasɛ Yesu yɛɛ,
"Wurubuaarɛ nbara gi kya nyiile
yɛɛ n' laarɛ me-nanbo fɛɛ me-
nyoro faa mɔ, anɛ mɔ ne n gyɛ
me-nanbo daa?"

30 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ gikpalɛ dɔ sa
ɔnyen mɔ yɛɛ, "Owi ɔko dɔ mɔ

aye-nanbo, Gyudanyen ɔko gi lii
Gyɛrusalem ɔ kya kpe Gyɛriko. Ɔ
kya kpe mɔ, nkyɛɛ iyu mɛ bun
ɔkpa dɔ ne. Mɛ lii tu mɔ, ne
mɛ daarɛ mɔ san ŋmaraa de o'
wu'. Mɛ puru mɔ-atɔ pɛwu ne mɛ
selɛ taa mɔ yɛgɛ. 31 Ɔ dɛ nfono
gɛnen mɔ, aye gbaa-gbaa aye-isa
ɔko gi baa kyu de nno. Ɔ gyɛ
Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo. Ɔ fuɛ
lii mɔ so gɛnen mɔ, o wu ibono
ɔ dɛ, ne ɔ gelegɛ kyon. 32 Aye
Gyudanyen ɔko kee gi baa tu mɔ.
Ɔ gyɛ Lɛfi gɛten dɔ isa. Ɔ baa tu
ɔnyen mɔ dɛ gɛnen mɔ, mɔ kee gi
gelegɛ kyon mɔ so.
33 “Nfono mɔ, Samariyanyen
ɔko gi baa lii mɔ so. Ɔŋ taa gyɛ
aye isa gbaa. Ɔ baa tu mɔ ɔ dɛ mɔ,
mɔ-ilaa i wɔra mɔ ayen gikyɔ. 34 Ɔ
gyan' bee so, imɔso ɔ kpelegɛ mɔ-
bee so naa kpe ɔnyen mɔ asɛ. O
wu ibono ɔnyen mɔ gi gooli mɔ,
o kyu nfɔ de nta nko kyu worogɛ
mɔ-ilɔ mɔ so ne ɔ ŋminde imɔ.
Ɔ ŋminde imɔ ta mɔ, ne o puru
mɔ gyan' mɔ-bee so kyu mɔ kpe
ɔsowolɛ ɔbono o sindi nfono mɔ.
Ɔ gyɛ isafo so mɔ, ɔ kpaa loo asafo
ɔsogɛten. Imɔso o kyu ɔlɔbo mɔ
kee kpe nno, ne ɔ kerɛ mɔ so.
35 Gɛdɛ kɛsɛ mɔ, ɔ lɛɛ mɔ-aterenbi
kyu sa gɛten wura mɔ ne ɔ tɔgɛ
sa gɛten wura mɔ yɛɛ, ‘Kerɛ ɔlɔbo
baarɛ so sa me. N kya kpe de
n' ba. Aterenbi abono fo laa kii
nyida bɔla de adɛ so mɔ, nɛ ba mɔ,
nan ba ka fo.’ ”
36 Yesu gi da gikpalɛ mɔ ta mɔ,
ne ɔ taasɛ nbara onyiilebo mɔ yɛɛ,
“Fo asɛ mɔ, gɛnen asa asa' adɛ dɔ
mɔ, anɛ ne n wɔra gɛnanbo ilaa sa
aye-nanbo Gyudanyen ɔbono iyu
mɔ mɛ daarɛ mɔ?”
37 Ne ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ɔbono o su
mɔ gitolon mɔ.”
Ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
“Gɛsintin, fo lɛɛ gɛnɔ mɔ, i kyena.
Imɔso naa fo kya kpe de fo' kpaa
wɔra gɛnen kee.”

Mariya Gi Bii Lɛɛ Ilaa Dɛnsɛ

38 Owi ɔko dɔ mɔ, Yesu mɔ-rɛ
mɔ-akasɛbo mɔ mɛ naa mɛ kya
kpe mɔ, mɛ kpaa fo ɔsowolɛ ɔko
so. Ɔkyii ɔko bo gɛnen ɔsowolɛ
ɔbono so, mɛ kya terɛ mɔ-ginyen
yɛɛ Maata. Mɔ-gɛwi ne Yesu gi
sogɛ. 39 Maata bo ɔtedɛ ɔko mɛ
kya terɛ mɔ yɛɛ Mariya.
Wura Yesu gi loo gɛten mɔ dɔ
gɛnen mɔ, Mariya gi naa kpaa
gbaa kyena mɔ-ayaa dɔ ɔ kya nu
mɔ-ilaa nyiilesɛ. 40 Maata berɛ
ilaa ibono ɔ kya wɔra de o' kyu
keda asafo mɔ i nyaakyɔ ne imɔ
ne n kpɛ i bo mɔ-ansi so. Imɔso
ɔ kpaa taasɛ Yesu yɛɛ, “Me-wura,
ibono me-tedɛ gi taa gɛsun mɔ
giwɔra pɛwu yɛgɛ sa me-nkon faa,
i mɛŋ fɛ fo-giso do-o? Tɔgɛ sa mɔ
de ɔ' koso baa kpaa me.”
41 Maata gi tɔgɛ sa mɔ gɛnen
mɔ, Wura Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “O,
Maata! Ilaa kpɛi-kpɛi i kya wɔra
fo nwɔnsa gikyɔ, ne foŋ kya nyɛ
fo-nyoro. 42 Ilaa kolon, mɔ, ne n
tiri sa nyamesɛ. Imɔ ne Mariya
berɛ gi bii lɛɛ faa. Ɔko maŋ taalɛ
sɔgɛ imɔ lii mɔ asɛ.”

11

Yesu Gi Nyiile Mɔ-Akasɛbo Mɔ Adalaabi

1 I ba yɛɛ Yesu bo gɛtɛɛko ɔ kya
dalaa. Ɔ dalaa ta mɔ, mɔ-ɔkasɛbo
ɔko gi kolɛ mɔ yɛɛ, “Aye-wura,
nyiile aye gɛdalaa fɛɛ gɛnɔɔbono
Gyɔn gi nyiile mɔ-lɛɛ akasɛbo
mɔ.” 2 Nfono ne Yesu gi nyiile
mɔmɔ yɛɛ, “Nengyene fɛ laa dalaa
mɔ, fɛ' dalaa yɛɛ:
Aye-sɛ,
yɛgɛ asa mɛ' buu fo yɛɛ fo-
nkon ne n gyɛ Wurubuaarɛ.
Yɛgɛ fo-gɛwuragyi dɔ akyenabi a'
ba asa dɔ.
3 Sa aye ndɛ gɛkɛ gɛdɛ-lɛɛ ilaa
gyisɛ.
4 Kyu aye-ilaa nyɛnyɛn kyɛɛ aye.
Aye, mɔ, kee, a dɛ ilaa nyɛnyɛn
ibono nyamesɛ kamaasɛ gi
wɔra aye mɔ a kya kyɛɛ mɔ.

Kpaa aye de ilaa iko iŋ sa i' nyɛ
aye penɛ de a' wɔra ilaa
nyɛnyɛn.”

5 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, “A' kyu yɛɛ fɛye dɔ ɔko bo
ɔkyɛmenɛ. Gɛnyɛ de nsana gɛko
mɔ, ɔ koso kpe mɔ-kyɛmenɛ mɔ-
gɛwi kpaa ŋmɛɛ mɔ-gisen ne ɔ
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, 6 ‘Me-kyɛmenɛ,
nperɛ-nperɛ ne me-kyɛmenɛ ɔko
gi kpɛ baa sogɛ me so faa. Meŋ
bo sɛi de n' sa mɔ. Imɔso paa me
ibodobodo isa'.’ 7 Ɔ kolɛ mɔ gɛnen
mɔ, mɔ-kyɛmenɛ mɔ gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, ‘Gɛŋ sa fo' nyala me. Nɛ ti
tii. Me-biana mɛ dɛ me asɛ. Maŋ
baa taalɛ koso de n' baa sa fo ilaa
iko!’ 8 N' tɔgɛ fɛye yɛɛ nkana fɛɛ
gɛkyɛmenɛ mɔ wolɛ so ne ɔ maŋ
koso sa mɔ sɛi mɔ, gɛnɔɔbono mɔ-
kyɛmenɛ mɔ laa kpɛ mada mɔ-
gikolɛ mɔ, i wɔra nnɛ mɔ, ɔ laa
koso de ɔ' sa mɔ ilaa kamaasɛ
ibono i tiri mɔ mɔ. 9 Imɔso n kya
tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ, ‘Fɛ' dalaa
kolɛ Wurubuaarɛ; ɔ laa sa fɛye.
Fɛ' laarɛ; fɛ laa nyɛ. Fɛ' ŋmɛɛ
Wurubuaarɛ gisin; ɔ laa tigi fɛye.’
10 I kya nyiile yɛɛ ɔkamaasɛ ɔbono
ɔ kpɛ ɔ kya kolɛ mɔ, Wurubuaarɛ
kya sa mɔ. Ne ɔbono ɔ kpɛ ɔ kya
laarɛ mɔ, ɔ kya nyɛ. Ɔbono mɔ,
ɔ kpɛ ɔ kya ŋmɛɛ Wurubuaarɛ
gisin mɔ, ɔ kya tigi mɔ. 11 Fɛye
dɔ ɔsɛ ɔmɔ ne n bo no yɛɛ mɔ-
bi laa kolɛ mɔ ɔken de o' kyu daa
giwɔɔ kyu sa mɔ? 12 Abɛɛ mɔ-bi
laa kolɛ mɔ gibɔli de o' kyu daa
gɛnan kyu sa mɔ? 13 Fɛye abono fɛ
gyɛ ilaa nyɛnyɛn awura mɔ gbaa
ne n kya bii kyu ilaa dɛnsɛ kyu sa
fɛye-biana faa. Menɛtɔ so ne aye-
sɛ ɔbono ɔ bo soso mɔ maŋ kyu
mɔ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kyu
sa asa abono mɛ kya kolɛ mɔ mɔ?”

Yesu Ne N Kya Gyi Ilaa Nyɛnyɛn Pɛwu Gɛmu So

14 Owi ɔko dɔ mɔ, Yesu gi kosorɛ
ilaa nyɛnyɛn oduduu ɔnyen ɔko
so. Ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ mɛŋ
kya tɔngɛ, ne i yɛgɛ ɔnyen mɔ gi
wɔra omuumuu. Yesu gi kosorɛ
gɛnen oduduu ɔbono ɔnyen mɔ so
mɔ, ɔnyen mɔ gi taalɛ ɔ kya tɔngɛ.
I dɛ sakpii ɔbono ɔ gyan' nno mɔ
gɛnɔ. 15 Asa mɔ ako berɛ mɛ kya
tɔgɛ yɛɛ, “Ilaa nyɛnyɛn oduduu
pɛwu gɛmu mɔ ɔbono mɛ kya terɛ
mɔ-ginyen giko yɛɛ Besibuli mɔ
ne n kya sa Yesu ɔlon. Imɔso
ne ɔ kya taalɛ ɔ kya gya ilaa
nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi koso
asa so gɛnen.” 16 Mɔmɔ ako, mɔ,
mɛ tɔgɛ mɔ yɛɛ ɔ' wɔra ilaa lii
Wurubuaarɛ dɔ sa mɔmɔ de i' lɛɛ
nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ ne n sa mɔ
ɔlon ɔbono ɔ dɛ mɔ. Mɛ tɔgɛ mɔ
gɛnen mɔ, mɛ kya daasɛ mɔ mɛ
kya kerɛ.

17 Yesu, mɔ, gi bii mɔmɔ-nwɔnsa
dɔ, ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ akpalɛ
dɔ yɛɛ, “Nengyene ilaa nyɛnyɛn
gɛmu mɔ ne n kya yɛgɛ n' kosorɛ
mɔ-adɛ mɔ, i laa wɔra fɛɛ wura
mɔ-rɛ mɔ-adɛ ne n kya kɔ de
abara. Mɛ kya kɔ gɛnen mɔ, mɔ-
gɛwuragyi mɔ gɛ laa nyida. Ne
gɛten kolon dɔ asa mɛ yɛ mɔmɔ-
nyoro dɔ mɛ kya kɔ de abara mɔ,
gɛnen gɛten gɛbono gɛ laa boori.
18 Imɔso nengyene i gyɛ gɛsintin
yɛɛ ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ
kya kɔ de mɔ-adɛ mɔ, nnɛ so ne
mɔ-gɛwuragyi gɛ laa dɛ kpe? Fɛye
yɛɛ ilaa nyɛnyɛn gɛmu mɔ ɔlon ne
n' dɛ n kya kosorɛ mɔ gbaa-gbaa
adɛ. Fɛ sɔɔ gyi yɛɛ ɔ laa kyule sa
me gɛnen? Ɔ maŋ kyule. 19 Ne
ibono fɛye-adɛ ako, mɔ, mɛ kya
kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu asa
so faa mɔ de-e? Anɛ ɔlon dɔ ne mɛ
kya kosorɛ imɔ gɛnen daa? Fɛye
gbaa-gbaa adɛ mɔ mɛ laa kyɔɔlɛ
fɛye yɛɛ iŋ gyɛ Besibuli ɔlon dɔ ne
isa laa taalɛ kosorɛ ilaa nyɛnyɛn
oduduu kpɛi-kpɛi. 20 Gɛnɔɔbono
i dɛ faa mɔ, Wurubuaarɛ ɔlon
ne n' dɛ mi-i kosorɛ ilaa nyɛnyɛn
oduduu asa so. Imɔso i kya lɛɛ
i kya nyiile fɛye yɛɛ Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi a ti ba fɛye

dɔ ne.”

Yesu Kya Sɔgɛ Asa Lii Ilaa Nyɛnyɛn Gɛmu Mɔ Abaa Dɔ

21 Ne Yesu gi kii da mɔmɔ
gikpalɛ yɛɛ, “Ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ dɛ daa fɛɛ ɔnyen
bolonsɛ ɔbono ɔ dɛ adontɔ ɔ kya
dii mɔ-gɛten dɔ atɔ pɛwu dandan.
Ɔ bo nno gɛnen mɔ, ɔko maŋ nyɛ
sɔgɛ sɛi lii mɔ-abaa dɔ. 22 Ne fɛɛ
ɔko gi ba ne ɔ bo lon don mɔ mɔ,
ɔbono laa baa kɔ de mɔ. O gyi mɔ
so mɔ, ɔ laa sɔgɛ mɔ-adontɔ abono
ɔ kya ka gyan' amɔ so mɔ lii mɔ
asɛ de ɔ' san kyu atɔ mɔ yɛ-yɛ sa
asa.
23 “Fɛ' nu yɛɛ ɔbono ɔŋ kya buu
me mɔ kya sɔɔ akyɔɔlɛ de me ne.
Ɔbono ɔŋ kya kpaa me de n' koola
asa mɔ kya yaasɛ mɔmɔ ne.
24 “Nengyene ilaa nyɛnyɛn
oduduu i koso isa so mɔ, i kya
naa kingi, ne i kya wɔra imɔ fɛɛ
i naa gɛsinkpan so nfono nkyu
giŋ bo mɔ i kya laarɛ ɔkyoolaten.
Nengyene iŋ nyɛ ɔkyoolaten mɔ, i
kya tɔgɛ sa imɔ-nyoro yɛɛ, ‘Nan kii
kpaa kyena isa ɔbono so n wolaa
n tɛ mɔ.’ 25 I kii kpe isa mɔ asɛ mɔ,
i kya kpaa wu yɛɛ isa mɔ gi wɔra
fɛɛ gɛten gɛbono mɛ kpa gɛmɔ
lɔrɔ gɛmɔ dɔ ne gɛ wɔra ɔdan mɔ.
26 Nfono mɔ, ilaa nyɛnyɛn oduduu
mɔ kya kpaa terɛ imɔ-nanboana
sono ibono i bo ilaa nyɛnyɛn don
imɔ-nyoro mɔ kyu baa bɔla imɔ-
nyoro so de i' kpaa kyena isa mɔ
so kon. Nengyene i ba gɛnen mɔ,
i kya lɔrɔ wɔra nyɛnyɛn sa isa mɔ
don gigyangbarasɛ mɔ.”

Yesu Gi Nyiile Isa Ɔbono Ɔ Gyɛ Omudɛnsɛbo Mɔ

27 Ɔkyii ɔko bo sakpii mɔ dɔ.
Yesu gi tɔgɛ idɛ ta mɔ, o kpen tɔgɛ
Yesu yɛɛ, “Kaasɛ ɔbono ɔ korogɛ
fo ne fo nyabo mɔ mɔ, mɔ-rɛ gimu
dɛnsɛ.” 28 Yesu, mɔ, gi lɛɛ gɛnɔ sa
ɔkyii mɔ yɛɛ, “Omudɛnsɛbo gbaa-
gbaa, mɔ, ne n gyɛ ɔbono ɔ laa nu
Wurubuaarɛ agyɛbi ne ɔ laa gyi
amɔ so mɔ.”
29 Sakpii ɔbono ɔ kya ba Yesu
asɛ mɔ kpɛ ɔ kya nyaakyɔ ɔ kya
too mɔ, Yesu gi yii gɛsɛ ɔ kya
tɔgɛ ɔ kya sa mɔmɔ yɛɛ, “Ndɛ nkɛ
ndɛ asa mɛ bo ilaa nyɛnyɛn. Mɛ
kpɛ mɛ kya laarɛ yɛɛ n' wɔra ilaa
sa mɔmɔ de i' lɛɛ nyiile yɛɛ Wu-
rubuaarɛ ne n sa me ɔlon ɔbono
n dɛ mɔ. Ilaa lɛɛnyiilesɛ kolon
guan-n ne Wurubuaarɛ laa wɔra
sa ɔmɔ. Gɛnen ilaa ibono mɔ i laa
wɔra daa fɛɛ ibono i ba Gyoona
so mɔ ɔnan. 30 Wurubuaarɛ gi
kyu mɔ-ɔlon wɔra ilaa sa mɔ-
ikalan ɔtɔgɛbo Gyoona, ne i wɔra
ilaa lɛɛnyiilesɛ sa Ninifa awura.
Gɛnen kee ne ɔ laa kyu mɔ-ɔlon
wɔra ilaa sa me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ ne. I laa wɔra ilaa
lɛɛnyiilesɛ sa ndɛ asa adɛ.
31 “Owi ɔbono Wurubuaarɛ laa
gyi anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ mɔ,
wura kyiisɛ ɔbono o gyi gɛwura
Siiba gɛsinkpan so dedaa mɔ
laa yelɛ tɔgɛ yɛɛ i kaaborɛ Wu-
rubuaarɛ o' bun fɛye ndɛ asa adɛ
gipuɛɛ. I lii fɛɛ Wura Solomon
owi mɔ, gɛnen ɔkyii baarɛ gi nu
Solomon ɔlaako ginyi mɔ so, ne ɔ
koso lii koo-koo mɔ-gɛwi kpaa nu
Wura Solomon ɔlaako ginyi ilaa
nyiilesɛ mɔ. Fɛye berɛ, fɛ nyɛ
me ɔbono nɛ don Wura Solomon
mɔ n bo fɛye asɛ gɛrɛ ndɛ, ne fɛ
mɛŋ sɔɔ me gyi. 32 Gɛkaabono
kee mɔ, Ninifa awura mɛ laa yelɛ
tɔgɛ yɛɛ i kaaborɛ Wurubuaarɛ
o' bun fɛye ndɛ asa gipuɛɛ. I
lii fɛɛ Gyoona owi mɔ, Gyoona gi
tɔgɛ Wurubuaarɛ ɔkalan sa Ninifa
awura mɔ, mɛ nu mɔmɔ-nyoro
gɛsɛ ne mɛ kyɛɛgɛ lii mɔmɔ-ilaa
nyɛnyɛn giwɔra dɔ. Fɛye berɛ, fɛ
nyɛ me ɔbono nɛ don Gyoona mɔ,
n bo fɛye asɛ gɛrɛ ndɛ, ne fɛ mɛŋ
sɔɔ me gyi.”
33 Yesu gi da mɔmɔ gikpalɛ yɛɛ,
“Ɔko mɛŋ bo no ɔ laa nyɔga fatela
de o' kyu yii nfono i ŋara mɔ
abɛɛ o' kyu fɛɛ tasa baala bun mɔ

so. Ɔ laa kyu mɔ kyɔlɔga daa de
asa abono mɛ laa ba fatela mɔ
asɛ mɔ i' nyɛ wu mɔmɔ peren-n.
34 Fɛye-nwɔnsa gi boran mɔ, fɛ
dɛ fɛɛ ɔbono mɔ-ansi a boran mɔ.
Fɛye-ansi a boran mɔ, fɛ laa wu
ilaa kamaasɛ. Ne fɛɛ fɛye-ansi
aŋ boran mɔ, fɛye-ilaa kamaasɛ
i bo daa gibiri dɔ. 35 Imɔso
fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so dɔɔdan de
fɛye-gɛwɔnsa gɛbono gɛ kya yɛgɛ
fɛ kya nu ilaa gɛsɛ mɔ gɛŋ sa gɛ'
nyida. 36 Nengyene Wurubuaarɛ
kya yɛgɛ fɛ' nu ilaa gɛsɛ ne sɛi
mɛŋ sii gibiri dɔ sa fɛye mɔ, fɛye-
gɛkyena dɔ ilaa i laa wɔra fɛɛ
fatela ne n kya wu hayin."

Nbara Aŋmarasɛbo de Farasii Awura, Fɛye Laako!

37 Ibono Yesu gi tɔngɛ ta mɔ,
Farasii gikpen mɔ dɔ ɔnyen ɔko
gi da gibaa terɛ mɔ yɛɛ ɔ' ba
mɔ-gɛten dɔ de mɔ-rɛ mɔ mɛ'
gyi. Yesu gi kpe kpaa tu asa
ako ogyiten mɔ. 38 Yesu gi yii
gɛsɛ ɔ kya gyi agyudɔ mɔ mɔ, i
dɛ Farasiinyen mɔ gɛnɔ yɛɛ Yesu
mɛŋ foro mɔ-abaa mɔmɔ Gyuda
awura itiibilaa aforobi de iŋ sa
i' kyɔlesɛ mɔ-Wurubuaarɛ ɔson.
39 Gɛnen so mɔ, Wura Yesu gi
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Gɛnɔɔbono fɛye
Farasii awura fɛ kya wɔra mɔ,
fɛ dɛ fɛɛ asa abono mɛ kya foro
mɔmɔ-nwɛ de mɔmɔ-ilɛpɛ imɔ-
nyoro so taa imɔ tudɔ yɛgɛ mɔ.
Imɔ ne n gyɛ yɛɛ ansi so giyan
ne fɛ kya gyere lɔrɔ fɛye-nyoro.
Fɛye-itɔ dɔ de fɛye-amu dɔ berɛ,
onsipara de gɛkyo ne n bɔla nno.
40 Fɛŋ kya sa gɛwɔnsa kpe gɛta!
Iŋ gyɛ Wurubuaarɛ kolon ɔbono
ɔ pɔrɔ nyoro mɔ kee ne n pɔrɔ
ɔtɔ? 41 Fɛ' kyu ilaa ibono i bo fɛye-
asen dɔ mɔ kyu wɔra gidɛnsɛ sa
ayenbo. Fɛ wɔra gɛnen mɔ, fɛ laa
wu yɛɛ sɛi maŋ baa kyɔlesɛ fɛye-
ɔson mɔ.
42 "Fɛye Farasii awura adɛ, fɛye
laako! Ansi so berɛ mɔ, fɛ kya
bii yɛ fɛye-ilaa dɔ gikpadɔ gudu-
gudu de fɛ' kyu gikpadɔ kolon-
kolon kyu sa Wurubuaarɛ fɛɛ
gɛnɔɔbono i dɛ sa fɛye mɔ, dabɔlɛ
de afɛdaa gyisɛ fɛɛ agbɛɛma de
malebokyu gbaa. Fɛ kya wɔra imɔ
idɛ pɛwu faa mɔ, gɛnɔɔbono fɛ laa
gyi gɛsintin sa asa abɛɛ fɛ' laarɛ
Wurubuaarɛ ilaa mɔ berɛ, fɛ kya
lɛɛ ansi yɛgɛ imɔ. Nbara nbono,
mɔ, ne i kaaborɛ fɛ' tansi gyi nmɔ
so. Iŋ gyɛ yɛɛ fɛ' taa nbono fɛ ti fɛ
kya gyi nmɔ so mɔ yɛgɛ daa.
43 "Fɛye Farasii awura, fɛye
laako! Nengyene fɛ kya kpe fɛye-
akyangbon dɔ mɔ, abelɛnsɛ ikye-
naten gikyena ne n tiri fɛye. Fɛ
kya laarɛ asa mɛ' kyu buubuu
faala fɛye sakpii dɔ de ɔkamaasɛ
o' wu.
44 "Fɛye laako! Fɛye-ilaa
nyɛnyɛn i ŋara fɛye-itɔ dɔ fɛɛ
nkyan nbono mɛ mɛŋ daasɛ nmɔ
ne asa mɛ kya kyise nmɔ so kyon
mɔ."
45 Yesu gi tɔgɛ ilaa idɛ mɔ,
Gyuda awura nbara anyiilebo
mɔ dɔ ɔko gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
"Ɔbelɛnsɛ, fo tɔgɛ ilaa idɛ mɔ, fɛ
saalɛ aye kee ne." 46 Yesu gi lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, "Fɛye nbara anyiilebo
mɔ kee, fɛye laako! Fɛye-anyiilebi
mɔ a dɛ daa fɛɛ nsola boduduusɛ
nbono giŋ bo gisola ne fɛ dɛ fa-a
nyise asa. Fɛye gbaa-gbaa berɛ fɛ
maŋ kyu ba-a fɛye-gibaa kolon taa
puru kpaa mɔmɔ.
47 "Fɛye laako! Fɛ kya pɔrɔ
nkyan fɛ kya wɔra Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo abono fɛye-
naanaana mɛ mɔɔ mɔ. 48 Fɛ
kya pɔrɔ mɔmɔ-nkyan mɔ faa
mɔ, fɛ kya kyule yɛɛ ibono fɛye-
naanaana mɔ mɛ mɔɔ mɔmɔ
gɛnen mɔ, i boran sa fɛye
ne. 49 Fɛye-rɛ fɛye-naanaana
ilaa wɔrasɛ i kyena de ibono
Wurubuaarɛ gi wolaa tɔgɛ mɔ-
Ɔlaako Ginyi Ɔwolɛ mɔ dɔ mɔ. Ɔ
tɔgɛ yɛɛ,
'Nan sun me-ikalan atɔgɛbo de
me-isɔɔ mɔmɔ asɛ.

Mɛ laa mɔɔ mɔmɔ ako, ne mɛ laa
ka mɔmɔ ako ansi.’
50 “Imɔ idɛ so mɔ, Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo abono pɛwu asa
mɛ mɔɔ kyu lii gɛsinkpan so
gɛkyena giyiigɛsɛ kyu baa lii de
ndɛ mɔ, Wurubuaarɛ laa kyu imɔ-
ilaa kyu taasɛ ndɛ asa de ɔ' biidɛ
mɔmɔ-giso. I lii fɛɛ mɛ kyule yɛɛ
ibono mɛ mɔɔ mɔmɔ mɔ, i kyena
sa mɔmɔ. 51 Ɔ laa yii gɛsɛ taasɛ
ndɛ asa ilaa kyu lii Abelɛ ɔbono
mɛ gyangbara mɔɔ mɔ mɔ kyu
gɛnen-n baa lii Sakariya-lɛɛ lɛwu
mɔ so. Ɔbono, mɔ, mɛ mɔɔ mɔ
Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛten de
Wurubuaarɛ obu belɛ mɔ nsana.
N kya buu mi-i sa fɛye yɛɛ Wu-
rubuaarɛ laa biidɛ fɛye ndɛ asa
adɛ giso kyu lii gɛnen asa abono
lɛwu so.
52 “Fɛye nbara anyiilebo, fɛye
laako! Fɛ kyu ilaa ibono nkana
i laa yɛgɛ de asa mɛ' bii Wu-
rubuaarɛ ilaa mɔ kyu ŋara mɔmɔ.
Fɛye gbaa-gbaa fɛ mɛŋ kya kyu
de ɔlaako ginyi ɔkpa mɔ, ne fɛ kii
koso ŋɛ fɔlɔgɛ tii abono mɛ kya
laarɛ de mɛ' kyu de ɔkpa ɔbono
mɔ.”
53 Lii owi ɔbono Yesu gi lii
Farasiinyen mɔ gɛwi mɔ, nbara
aŋmarasɛbo mɔ de Farasii awura
mɔ mɛ san mɛ dɛ mɔ ginyadon, ne
mɛ kya laarɛ mɛ' nu mɔ-gɛnɔ dɔ.
54 Mɛ kya soo mɔ idoo de ɔ' nyɛ
tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn iko de mɛ' nyɛ
mɔ.

12

Yesu Gi Ka Mɔ-Akasɛbo Mɔ Kyu Lii Farasii Awura Mɔ So

1 Gɛnen aberɛ abono dɔ mɔ,
asa sakyɔ mɛ koola gyan' Yesu
asɛ kaaborɛ mɛ kya kyise abara
ayaa. Mɛ ba gɛnen mɔ, Yesu gi daa
gitɔngɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ,
“Fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so dɔɔdan.
Farasii awura mɔ mɛ gyɛ o-dun-
me, ɔ-fon-me anyamesɛ. Mɔmɔ-
ilaa nyiilesɛ i dɛ daa fɛɛ gɛlin
gɛbono gɛ kya yɛgɛ bodobodo kya
ŋan mɔ. 2 I lii fɛɛ sɛi mɛŋ bo no
i bo asiiri dɔ yɛɛ i maŋ lii gɛwi,
abɛɛ ilaa iko i ŋara yɛɛ i maŋ lii
gifuuli. 3 Imɔso ilaa ibono fɛ ŋara
tɔgɛ gɛnyɛ mɔ, asa mɛ laa nu imɔ
owi ken-ken, ne ilaa ibono fɛ tɔgɛ
adɛɛdɛɛ dɔ wɔra abara aso dɔ obu
dɔ fɛye-wolɛ mɔ, asa mɛ laa liirɛ
imɔ da gikpengboo.
4 “N' buu sa fɛye abono fɛ gyɛ
me-kyɛmenɛana mɔ yɛɛ fɛ' mɛŋ
sa fɛ' selɛ mɔmɔ abono mɛ laa
mɔɔ daa nyamesɛ nyoro gibi mɔ
wolɛ ne mɛ maŋ baa taalɛ nyida
mɔ-oduduu bɔla mɔ. 5 Nan tɔgɛ
fɛye ɔbono i kaaborɛ fɛ' selɛ mɔ.
Fɛ' selɛ daa Wurubuaarɛ. Mɔ
berɛ, nengyene ɔ mɔɔ fɛye-nyoro
gibi mɔ, ɔ bo ɔlon de o' kii taalɛ
too fɛye wɔra ɔgya dɔ nfono ɔ kya
biidɛ ilaa nyɛnyɛn awɔrabo giso
mɔ. Ɛn, n kya tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ
mɔ ne fɛ' selɛ. 6 Abonbuɛ abono
mɛ kya fɛ mɔmɔ anun aterenbi
abi anyɔ gbaa mɔ, Wurubuaarɛ
mɛŋ kya tan mɔmɔ dɔ ɔkolon so.
7 Ne fɛye mɔ de-e? Wurubuaarɛ
nyi dabɔlɛ fɛye-gimu dɔ iman
gɛgyɔnɔ gbaa. Imɔso fɛ mɛŋ sa fɛ'
selɛ gifuu. Fɛ tiri sa Wurubuaarɛ
gikyɔ don gɛnen abonbuɛ abono
afonɛɛ-afonɛɛ.
8 “N' buu sa fɛye yɛɛ, ɔbono
ɔ yelɛ asa dɔ tɔgɛ yɛɛ me ne
n gyɛ mɔ-wura mɔ, gɛnen ne
me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ kee, nan lɛɛ tɔgɛ Wurubuaarɛ
dɔ isɔɔ mɔ ansi dɔ yɛɛ ɔ gyɛ
me-sonbo. 9 Ne ɔbono, mɔ, o
kine me sansana yɛɛ meŋ gyɛ mɔ-
wura mɔ, gɛnen ne me kee nan
kine mɔ Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ
ansi dɔ yɛɛ ɔ mɛŋ gyɛ me-sonbo.
10 Fo ɔbono fo saalɛ me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ mɔ, i laa
sa de Wurubuaarɛ o' kyu kyɛɛ
fo. Ɔbono, mɔ, ɔ saalɛ Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ mɔ berɛ,
Wurubuaarɛ maŋ kyu imɔ ibono
kyɛɛ kaasɛ mɔ. 11 Nengyene fɛɛ
asa mɛ kyu fɛye kpe akyangbon
dɔ, awura-awura asɛ de abelɛnsɛ

asɛ mɔ, fɛ' mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ i' wɔra fɛye gɛwɔnsa yɛɛ nnɛ ne fɛ laa lɛɛ gɛnɔ abɛɛ menɛ ilaa ne fɛ laa tɔgɛ. 12 Owi mɔ gi fo mɔ, Wurubuaarɛ Oduduu mɔ laa nyiile fɛye gɛnɔɔbono fɛ laa lɛɛ gɛnɔ mɔ."

Fo Kya Ka Gyan' Fo-Atɔ So Mɔ, Fo Mɛŋ Nyi Ɔlaako

13 Ɔnyen ɔko bo sakpii mɔ dɔ nfono. Ɔ tɔgɛ sa Yesu yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, tɔgɛ sa me-daa de ɔ' yɛgɛ a' gyi aye-sɛ atɔ abono o wu' taa yɛgɛ sa aye mɔ." 14 Yesu gi taasɛ mɔ yɛɛ, "Ɔnyen, me ne n gyɛ fɛye-atɔ ɔyɛbo? Iŋ gyɛ fɛye-atɔ giyɛ so ne Wurubuaarɛ gi sun me ba gɛsinkpan so." 15 Yesu gi kine sa ɔnyen mɔ gɛnen mɔ, o kisee tɔgɛ sa sakpii mɔ yɛɛ, "Fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so dandan. Onsipara ne n gyɛ onsipara, fɛŋ sa fɛ' wɔra. Fo nyamesɛ ne n kine fo bo awuratɔ nnɛ, i maŋ yɛgɛ fo' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan."

16 Nfono ne Yesu gi too ɔtarɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Aberɛ ako dɔ mɔ, aterenbi wura ɔko gi kyena ibono ɔ bo ndɔɔ. Gɛsi gɛko dɔ mɔ, mɔ-ndɔɔ gi wɔra ɔdan sa mɔ. 17 Ne ɔ sa gɛwɔnsa yɛɛ, 'Nnɛ ne nan wɔra? Me-agbaran mɔ aŋ kyɔ sa me-agyudɔ abono nɛ dɔɔ faa. 18 Nbuo, nɛ bii ilaa ibono nan wɔra mɔ. Nan singi agbaran adɛ, de n' kii lɔrɔ yii abelɛ-belɛ. Nfono ne nan kyu me-ilaa gyisɛ mɔ pɛwu yela. 19 Nɛ wɔra gɛnen ta mɔ, nan tɔgɛ sa me-nyoro yɛɛ n bo ilaa gyisɛ ibono i laa fo me gigyi nsi nfonɛ nfonɛ. Imɔso nan kyoola, de n' gyi, de n' nun, de me-gisen gi' tɔrɔ me.'

20 "Ɔ kpɛ ɔ kya sa idɛana pɛwu gɛwɔnsa mɔ, Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, 'Fo mɛŋ nyi ɔlaako. Ndɛ gɛnyɛ gɛdɛ kpini fo laa wu'. Fo wu' mɔ, anɛ ne nan san nyɛ gyi ilaa ibono fo baala baala yela sa fo-nyoro gɛnen mɔ?' "

21 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ gɛsɛ yɛɛ, "Gɛnen kee ne i laa wɔra fo ɔbono fo baala awuratɔ yela sa fo-nyoro ne foŋ wɔra gidɛnsɛ de fo' nyɛ awuratɔ Wurubuaarɛ dɔ mɔ."

Fɛŋ Sa Fɛ' Yɛgɛ Gɛkyena Dɔ Ilaa Tirisɛ I' Wɔra Fɛye Nwɔnsa

22 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, "N kya tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ fɛ' mɛŋ sa fɛ' suiili kyu lii fɛye-gɛkyena dɔ ilaa tirisɛ so, fɛɛ ilaa ibonoana fɛ laa gyi abɛɛ fɛ laa kyu gyan' fɛye-nyoro so mɔ. 23 Wurubuaarɛ ɔbono ɔ sa fɛye-nkpa mɔ maŋ taalɛ sa fɛye agyudɔ kee? Ɔbono ɔ sa fɛye nyoro gibi mɔ maŋ taalɛ sa fɛye ilaa ibono fɛ laa kyu gyan fɛye-nyoro so mɔ? 24 Fɛ' taa laa ansi kerɛ nbuii. Giŋ kya duu. Giŋ kya tɛɛ. Giŋ bo agyudɔ ikoolayelaten. Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa faa, Wurubuaarɛ kya sa mɔmɔ agyudɔ owi kamaasɛ dɔ. Ne fɛye mɔ de-e? Fɛ mɛŋ nyi yɛɛ fɛ don nbuii gbaa bun?

25 "Fɛ suiili fɛye-gɛkyena dɔ ilaa so mɔ, nnɛ ne i laa kpaa fɛye? I maŋ yɛgɛ fɛ' nyɛ kyena ba-a gɛkɛ kolon bɔla. 26 Nengyene fɛ maŋ taalɛ wɔra gɛnen ilaa petɛ-petɛ idɛ mɔ, menɛ n wɔra so ne fɛ kya nyala fɛye-nyoro de ilaa sɛnsɛ?

27 "Fɛ' laa ansi kerɛ gɛnɔɔbono iyii i kya wɔra afototo mɔ. Iŋ kya wɔra gɛsun ne iŋ kya luo akuru sa imɔ-nyoro. Imɔ gɛnen gbaa mɔ, n kya buu mi-i sa fɛye yɛɛ Wura Solomon mɔ-rɛ mɔ-awuratɔ pɛwu mɔ, ɔ mɛŋ nyɛ akuru abono a wɔra ɔdan fo gɛnen afototo adɛ. 28 Iyii ibono i kya bingiri ngya mɔ gbaa ne Wurubuaarɛ kya gyere imɔ lɔrɔ kanpɛ faa. Fɛye anyamesɛ ne ɔ laa lɛɛ ansi yɛgɛ de fɛ' naa gibolonbukpan? O, fɛye asa adɛ, gisɔɔgyi gibono fɛ bo sa

Wurubuaarɛ mɔ giŋ ti taa wɔra sɛi.
29 “Fɛ' mɛŋ sa fɛ' pɛɛrɛ ginsi
ilaa ibono fɛ laa gyi de fɛ' nun
mɔ so. Fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ i' wɔra
fɛye nwɔnsa. 30 Asa abono mɛŋ
nyi Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ ansi
ne n kya pɛɛrɛ gɛnen ilaa idɛana
so. Fɛye-sɛ Wurubuaarɛ nyi yɛɛ
i tiri fɛye. 31 Imɔso fɛye berɛ,
fɛ' pɛɛrɛ ansi daa de Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ a' ba
asa dɔ. Fɛ ti fɛ kya wɔra gɛnen
mɔ, Wurubuaarɛ laa yɛgɛ ilaa
sɛnsɛ idɛana pɛwu kee i' yii fɛye-
abaa.”

I Bo Wurubuaarɛ Ɔbolɛ Yɛɛ Ɔ' Sa Fɛye Mɔ-Gɛwuragyi Dɔ Akyenabi

32 Yesu gi kii tɔgɛ yɛɛ, “Me-adɛ
kalɛsɛ, fɛŋ sa fɛ' selɛ gifuu. I gyɛ
fɛye-sɛ Wurubuaarɛ ɔbolɛ gɛlaarɛ
yɛɛ ɔ' sa fɛye ikyenaten dɛnsɛ mɔ-
gɛwuragyi mɔ dɔ. 33 Fɛ' fɛ fɛye-
atɔ de fɛ' kyu amɔ-aterenbi kyɛɛ
ayenbo. Fɛ' laarɛ daa ikpengyo
ibono ɔnan i mɛŋ kya nyida mɔ
yela sa fɛye-nyoro. Imɔ ne n gyɛ
yɛɛ fɛ laa wɔra idɛnsɛ yela de fɛ'
nyɛ ntɛɛla Wurubuaarɛ dɔ. Wu-
rubuaarɛ dɔ-lɛɛ ntɛɛla mɔ berɛ,
giŋ kya ta, oyu mɛŋ kya tu sindi
nmɔ ne ntakpenbi giŋ kya nyida
nmɔ. 34 Imɔso fɛ' laarɛ daa soso-
lɛɛ awuratɔ. I lii fɛɛ nfono fo-
awuratɔ a bo mɔ, nfono kee ne fo-
nwɔnsa gi bo.”

Fɛ' Baala Fɛye-Nyoro Gyoo Me-Gikiiba Mɔ

35-36 Yesu gi kii tɔgɛ yɛɛ, “Fɛ'
baala fɛye-nyoro gyoo owi ɔbono
nan kii lii Wurubuaarɛ dɔ ba mɔ
de fɛ' wɔra fɛɛ gikpalɛ gibono
nan da faa. Adega ako mɔmɔ-rɛ
mɔmɔ-wura ne n bo nno. Mɔmɔ-
wura mɔ gi koso kyon gɛkɛ belɛ
gigyi de ɔ' ba. Mɛ baala mɔmɔ-
nyoro mɛ tɛ mɛ gyoo mɔ. Mɛ wu
yɛɛ owi gi ta ne ɔŋ ti ba mɔ, mɛ
nyɔga ifatela yela, mɛ kya kerɛ
mɔ-ɔkpa. Mɛ kya laarɛ fɛɛ ɔ baa
ŋmɛɛ gisin mɔ, de mɛ' nyɛ koso
tigi mɔ kusaa. 37 Amudɛnsɛbo ne
n gyɛ adega abono mɔmɔ-wura
laa kii baa tu mɔmɔ, mɛ tɛ mɛ kerɛ
mɔ-ɔkpa gɛnen mɔ. Fɛye kee fɛ'
kyena kerɛ me-ɔkpa de fɛ' bii fɛye-
nyoro akedabi gɛnen. Gɛsintin ne
n kya tɔgɛ mi-i sa fɛye faa, aberɛ
abono adega mɔ wura mɔ gi kii
baa tu ɔmɔ mɛ tɛ mɛ kerɛ mɔ-
ɔkpa mɔ, ɔ laa lɔrɔ mɔ-nyoro de
ɔ' yɛgɛ mɛ' kpelegɛ kyena ogyiten,
de mɔ gbaa-gbaa ne ɔ' san kyu
agyudɔ baa yii mɔmɔ. 38 Gɛnyɛ
de nsana abɛɛ gibaadiikɛ gbaa ne
ɔ kpaa kii ba mɔ, ɔ baa tu mɔmɔ
mɛ tɛ mɛ kerɛ mɔ-ɔkpa gɛnen mɔ,
mɛ laa gyi mɔ-ginsi.”

39 Yesu gi da imɔ so gikpalɛ
yɛɛ, “Iŋ gyɛ fɛye gbaa-gbaa fɛ nyi?
Nkana gɛten wura nyi yɛɛ owi
baarɛ ɔkara ne oyu laa ba mɔ,
naafo ɔ maŋ yɛgɛ de oyu ɔ' nyɛ
loo mɔ-gɛten dɔ baa yuuri mɔ.
40 Gɛnen kee ne i kaaborɛ fɛ' bii
fɛye-nyoro akedabi owi kamaasɛ
dɔ. I kya nyiile yɛɛ me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, nan lii Wu-
rubuaarɛ dɔ kii ba daa owi ɔbono
fɛ mɛŋ dɛsɛ mɔ.”

Wurubuaarɛ Gi Kyɛɛ Fo Gikyɔ Mɔ, Ɔ Laa Taasɛ Fo Gikyɔ Kee

41 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, Piita
gi taasɛ mɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, aye
fo-akasɛbo mɔ wolɛ ne fo kya da
gikpalɛ gidɛ faa abɛɛ ɔkamaasɛ
daa?” 42 Nfono mɔ, Wura Yesu
gi da mɔ gikpalɛ yɛɛ, “Anɛ ne n
dɛ fɛɛ dega ɔbono ilaa nan baa
tɔgɛ faa? Ɔ kya gyi gɛsintin sa
mɔ-wura ne o nyi ɔlaako. Mɔ-
wura mɔ gi kyu mɔ-gɛten dɔ ilaa
wɔra mɔ-abaa dɔ de owi gyisɛ gi
fo mɔ, ɔ' yɛ agyudɔ sa gɛten mɔ dɔ
awura. 43 Nengyene mɔ-wura mɔ
gi baa tu mɔ ɔ kya wɔra ibono ɔ ka
yela sa mɔ mɔ, ɔ laa gyi mɔ-ginsi.”
44 Ne Yesu gi tɔgɛ yɛɛ, “Gɛsintin ne
n' kya tɔgɛ fɛye faa, mɔ-wura mɔ

laa kyu mɔ-ilaa pɛwu kyu wɔra
gɛnen dega ɔbono abaa dɔ.
45 “To, ne fɛɛ dega mɔ gi tɔgɛ
sa mɔ-nyoro yɛɛ, ‘Ilaa iko i keda
me-wura yela,’ fo baa kerɛ mɔ, o
yii gɛsɛ ɔ kya daarɛ mɔ-nanboana
sɛnsɛ, anyen de akyii mɔ, ɔ kya
gyi ne ɔ kya nun nta ɔ kya boo.
46 Ɔ kya wɔra gɛnen mɔ, mɔ-wura
mɔ laa baa tuule mɔ owi ɔbono
ɔ mɛŋ dɛsɛ mɔ. Ɔ baa tuule mɔ
mɔ, ɔ laa tansi biidɛ mɔ-giso de ɔ'
kalɛ mɔ bɔla asa abono mɛŋ kya
gyi gɛsintin mɔ so.
47 “Dega ɔbono o nyi mɔ-wura
gɛlaarɛ ne ɔ mɛŋ baala ilaa yela
abɛɛ ɔ mɛŋ wɔra mɔ-wura mɔ
gɛlaarɛ mɔ, wura mɔ laa yɛgɛ
mɛ laa tansi koree mɔ gɛsintin
so. 48 Dega ɔbono, mɔ, ɔ mɛŋ
nyi ne ɔ kpaa wɔra ilaa ibono i
gyɛ ilaa koreesɛ mɔ, wura mɔ laa
yɛgɛ mɛ laa koree mɔ ŋmaraa daa
de mɛ' taa mɔ yɛgɛ.” Yesu gi da
gikpalɛ mɔ ta mɔ, ɔ lɛɛ gɛsɛ yɛɛ,
“Ɔkamaasɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi
kyɛɛ mɔ gikyɔ mɔ, gɛnen kee ne
Wurubuaarɛ laa taasɛ ilaa gikyɔ
lii mɔ asɛ. Ɔbono Wurubuaarɛ
gi kyu ilaa gikyɔ wɔra mɔ-abaa
dɔ mɔ, ilaa ibono Wurubuaarɛ laa
baa taasɛ lii mɔ asɛ mɔ kee i laa
nyaakyɔ.”

Yesu Gi Ba Baa Nyɔga Ɔgya Kyu Too Gɛsinkpan So

49 Yesu gi kii tɔgɛ yɛɛ, “Nɛ ba
gɛsinkpan so faa, ɔgya ne nɛ ba
de n' baa nyɔga kyu too gɛmɔ
so. Nkana fɛɛ gɛnen ɔgya ɔbono
gi ti kyangɛ gbaa mɔ, i gyɛ me-
gɛlaarɛ. 50 Pɛi de n' wɔra gɛnen
mɔ, ɔlaawusɛ ɔko laa tu me.
Gɛnen ɔlaawusɛ ɔbono ne nan
yɛgɛ n' wɔra Wurubuaarɛ gɛlaarɛ
kpaa logɛ. Ɔlaawusɛ ɔbono mɛŋ ti
tu me faa mɔ, me-gisen giŋ tɛ me
gɛten kolon.
51 “Imɔso fɛ nyi yɛɛ nɛ ba faa
mɔ, i laa yɛgɛ asa mɛ' nyɛ gisen
yuuli kyu kyena de abara daa?
Kuaa! N' buu sa fɛye yɛɛ me-giba
mɔ gi laa baragɛ asa abono mɛ
kya nu me-gɛdɛ mɔ lii abono mɛŋ
kya nu me-gɛdɛ mɔ dɔ. 52 Kpɛ kyu
lii ndɛ kyu kyon mɔ, gɛten kolon
dɔ asa anun dɔ mɔ, asa' mɛ laa
wɔra gɛnɔ anyɔ mɔ so, ne anyɔ
mɔ, mɔ, mɛ laa wɔra gɛnɔ asa' mɔ
so.
53 Ɔnyen mɔ-rɛ mɔ-sɛ mɛ maŋ nu
abara asɛ.
Ɔkyii mɔ-rɛ mɔ-nyi mɛ maŋ nu
abara asɛ.
Ne ɔkyii mɔ-rɛ mɔ-saa kyiisɛ mɛ
maŋ nu abara asɛ.”

I Kaaborɛ Fɛ' Taalɛ Kerɛ Ndɛ Ilaa De Fɛ' Bii Ilaa Ibono I Kya Ba Mɔ

54 Yesu gi kii tɔgɛ sa sakpii
ɔbono ɔ bo nno mɔ yɛɛ,
“Nengyene fɛ kpɛ nyɛ ne fɛ wu
nyangbon kya yii mɔ, fɛ kya
bii tɔgɛ yɛɛ nyangbon laa da.
Gɛsintin mɔ, nyangbon mɔ kya
baa da. 55 Ne fɛ wu yɛɛ owi gi baa
lii nyɛnyɛngɛ fu-u awulun aberɛ
mɔ, fɛ kya bii tɔgɛ kee yɛɛ, ‘Ndɛ
berɛ owi laa lii de ɔlon.’ Gɛsintin
mɔ, i kya ba gɛnen. 56 Gikerɛansi
awura! Fɛ kya kerɛ soso de
gɛsinkpan adebi de fɛ' bii tɔgɛ yɛɛ
ilaa idɛ ne nan wɔra. Fɛŋ kaaborɛ
fɛ' bii kerɛ nkɛ ndɛ-lɛɛ ilaa dɔ de
fɛ' bii ilaa ibono Wurubuaarɛ kya
laarɛ ɔ' baa wɔra mɔ? 57 Fɛye
gbaa-gbaa fɛ' kerɛ ilaa dɛnsɛ de
ilaa nyɛnyɛn dɔ de fɛ' lɛɛ ibono i
boran mɔ wɔra.
58 “Nengyene ɔko gi terɛ fo ɔko
nbɛlɛ ne fɛ kya kpe nbɛlɛ mɔ
ogyiten mɔ, kyu aniya de fo-rɛ mɔ
fɛ' tɔgɛ lɔrɔ ɔkpa dɔ pɛi de fɛ' lɔɔ
loo. I mɛŋ gyɛ gɛnen mɔ, foŋbii
ɔ laa kyu fo kpe nbɛlɛ ogyibo mɔ
asɛ de ɔbono, mɔ, o' kyu fo kpaa
wɔra ngbɛ awura ɔbelɛnsɛ abaa
dɔ de ɔ' keda fo tii de obu. 59 N kya
buu mi-i sa fɛye yɛɛ mɛ keda fo tii
de obu gɛnen mɔ, fo laa sii nno
gɛnen-n kpaa fo owi ɔbono ɔkara
mɛ' wu yɛɛ fo ka fo-ilaa nyɛnyɛn
gikɔ mɔ ta mɔ, pɛi de mɛ' lɔɔ tigi
fo.”

13

Fɛŋ Kyɛɛgɛ Mɔ, Fɛ Laa Nyɛ Lɛwu

1 Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ, asa
ako mɛ baa buu sa Yesu yɛɛ
Ɔbelɛnsɛ Pilato gi mɔɔ Galeli asa
ako. Owi ɔbono ɔ mɔɔ mɔmɔ
gɛnen mɔ, mɛ yelɛ mɛ kya kyan
asunbi mɛ kya sa Wurubuaarɛ.
Imɔso i yɛgɛ mɔmɔ-nkalan gbaa
gi saarɛ nbuɛ nbono mɛ kyu kyan
asunbi mɔ lɛɛ nkalan dɔ. 2 Mɛ buu
sa Yesu gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ gɛnɔ taasɛ
yɛɛ, “Gɛnɔɔbono gɛnen asa adɛ
mɛ wu' awɔrɔfɔɔ lɛwu faa mɔ,
fɛ nyi yɛɛ mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn i
kyɔ don Galeli asa sɛnsɛ daa abɛɛ?
3 Kuaa. N kya buu mi-i sa fɛye yɛɛ
nengyene fɛ maŋ nu fɛye-nyoro
gɛsɛ de fɛ' kyɛɛgɛ lii fɛye-ilaa
nyɛnyɛn giwɔra dɔ mɔ, gɛnen kee
ne fɛye pɛwu fɛ laa wu' ne.” 4 Yesu
gi kii taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Ne asa
gudu gukue abono obu lege-lege
mɔ gi gbaa mɔɔ mɔmɔ Silowam
mɔ de-e? Fɛ nyi yɛɛ gɛnen asa
abono kee, mɔmɔ-lɛɛ ilaa nyɛnyɛn
i kyɔ don Gyɛrusalem awura-lɛɛ?
5 Kuaa. N kya buu mi-i sa fɛye
yɛɛ nengyene fɛ maŋ nu fɛye-
nyoro gɛsɛ de fɛ' kyɛɛgɛ lii fɛye-
ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ mɔ, gɛnen
kee ne fɛye pɛwu fɛ laa wu' ne.”

6 Nfono mɔ, Yesu gi da mɔmɔ
gikpalɛ yɛɛ, “Ɔnyen ɔko gi kyena.
Ɔ bo ndɔɔ, ne o duu oyii ɔko ɔ laa
sɔrɔ abi gyisɛ mɔ-ndɔɔ mɔ dɔ. Ɔ
bo ɔko kya kerɛ ndɔɔ mɔ so ɔ sa
mɔ. Gɛkɛ gɛdɛ mɔ, o kpe ndɔɔ,
ne ɔ naa kpe oyii mɔ asɛ de ɔ'
kpaa kerɛ yɛɛ ɔ laa nyɛ mɔ-abi de
o' gyi abɛɛ? O kpe gɛnen mɔ, ɔ
mɛŋ nyɛ ba-a gibi kolon. 7 Imɔso
ɔ tɔgɛ sa mɔ-ndɔɔ ɔkerɛbo mɔ yɛɛ
ɔ' ŋɛ oyii mɔ fuɛ. I lii fɛɛ nsi
nsa ne ɔ kya ba gɛrɛ faa, ɔŋ kya
nyɛ oyii mɔ abi. Ɔ yelɛ giyan. Ɔ
mɛŋ bo agyan. 8 Nfono mɔ ne
mɔ-ndɔɔ ɔkerɛbo mɔ gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, ‘Ɔbelɛnsɛ, yɛgɛ ɔ' yelɛ gɛsi
kolon de a' kerɛ. Nan puligi mɔ-
gikɔɔrɛ dɔ kyaabɔɔ de n' kyu fɛɛ
inaadɛbin worogɛ opuligiten mɔ.
9 Gɛsi gɛ' baa gyan' mɔ, foŋbii mɔ
ɔ laa sɔrɔ. Nengyene ɔ mɛŋ kii
sɔrɔ berɛ mɔ, pɛi de ɔ' lɔɔ wɔra
ɔŋɛfuɛsɛ.’ ”

Yesu Gi Kyɛ Ɔkyii Ɔko Gɛkɛ Kyoolasɛ Dɔ

10 Gɛkɛ kyoolasɛ gɛko mɔ, Yesu
kya nyiile asa ilaa Gyuda awura
gikyangbon giko dɔ. 11 Ɔkyii ɔko
bo nno, ilaa nyɛnyɛn oduduu tɛ
mɔ so, ne i yɛgɛ ɔ loo gilɔ. Ɔ
mɛɛ faa gɔn'gerɔn'gɔn. Ɔ mɛŋ kya
taalɛ yelɛ ntintin. I wɔra ɔkyii
mɔ gɛnen mɔ, imɔ nsi gudu gukue
ne. 12 Yesu gi wu ɔkyii mɔ mɔ,
ɔ terɛ mɔ ba mɔ asɛ, ne ɔ tɔgɛ
mɔ yɛɛ, “Ɔkyii, fo-gilɔ mɔ gi' ta sa
fo!” 13 Ne o kyu mɔ-abaa kyu gyan'
ɔkyii mɔ so. Ayaa abono so mɔ,
gilɔ mɔ gi ta ne ɔkyii mɔ gi tengɛ
yelɛ ntintin ne ɔ yen Wurubuaarɛ
kyu lii ilaa ibono Wurubuaarɛ gi
yɛgɛ Yesu gi wɔra sa mɔ mɔ so.

14 Yesu gi kyɛ ɔkyii mɔ gɛkɛ
kyoolasɛ so mɔ, i kya loo ɔbelɛnsɛ
ɔbono ɔ kya kerɛ gikyangbon
gibono so mɔ. Gɛnen so mɔ
ɔbelɛnsɛ mɔ gi tɔgɛ sa asa abono
mɛ bo gikyangbon mɔ dɔ mɔ yɛɛ,
“Nkɛ sono dɔ mɔ, nkɛ nsee ne i
kaaborɛ fɛɛ a' kyu wɔra gɛsun;
gɛkɛ sonosɛ mɔ gɛ gyɛ gɛkɛ ky-
oolasɛ sa aye. Imɔso fɛ' kyena ba
daa nkɛ nbono dɔ i kaaborɛ asa
mɛ' wɔra gɛsun mɔ de mɛ' kyɛ
fɛye. Fɛ mɛŋ' baa kyena ba nkɛ
kyoolasɛ yɛɛ mɛ' kyɛ fɛye.”

15 Ɔbelɛnsɛ mɔ gi tɔgɛ gɛnen
sa asa mɔ mɔ, Wura Yesu gi lɛɛ
gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, “Fo-rɛ abono fɛ
dɛ gɛnen gɛwɔnsa gɛdɛ mɔ, fɛ gyɛ
o-dun-me, ɔ-fon-me anyamesɛ.
Imɔso aye-gɛkɛ kyoolasɛ so mɔ,
fɛye ɔkamaasɛ mɛŋ kya sangɛ mɔ-
gɛbuɛ fɛɛ naadɛ abɛɛ bee de ɔ'
kparɛ mɔ lii mɔ-ɔdɛten kyu mɔ
kpe de ɔ' kpaa nun nkyu? 16 To!

Fɛ' kerɛ gɛnen ɔkyii baarɛ, aye-
naana Aberaham ɔpaa dɔ isa ne.
Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ gi
nyɛ mɔ wɔra mɔ-gyɔlɔ dɔ faa,
imɔ nsi gudu gukue ne. Imɔso
i mɛŋ kaaborɛ fɛɛ gɛkɛ kyoolasɛ
fɛɛ gɛdɛ faa mɔ, ɔkyii baarɛ ɔ'
nyɛ de n' lɛɛ mɔ lii ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ abaa dɔ?" 17 Yesu
ilaa taasɛsɛ mɔ ɔ taasɛ gɛnen mɔ,
i wɔra mɔ-akyobo pɛwu ipeeli.
Sakpii ɔbono ɔ kya kyena buu mɔ
mɔ pɛwu berɛ ilaa dɛnsɛ ibono
Yesu kya kyena wɔra fɛɛ idɛ ɔnan
pɛwu mɔ i bo mɔmɔ ɔbolɛ gikyɔ
kyɔde.

Wurubuaarɛ Gɛwuragyi Dɔ Akyenabi A Dɛ Nnɛ?

18 Nfono mɔ, Yesu gi taasɛ
yɛɛ, "Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi a dɛ nnɛ? Menɛ
ne nan kyu kɛserɛ de amɔ
ne? 19 Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi a kya
yɛlegɛ asa dɔ mɔ, i dɛ daa fɛɛ
Maasadɛ giponfɛ ilaa. Dɔɔbo gi
duu gimɔ abi ŋini-ŋini ndɔɔ dɔ
mɔ, gi laa kɔrɔ de gi' sen wɔra
giponfɛ kpatakperɛ. Nbuii gbaa gi
laa baa luo asisaa gimɔ-ngyalenbi
dɔ."

20 Yesu gi kii taasɛ yɛɛ, "Menɛ ne
nan kyu Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi kyu kɛserɛ de
ne? 21 Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi a kya
yɛlegɛ asa dɔ mɔ i dɛ daa fɛɛ
gɛlin gɛbono mɛ kya kyu wɔra
bodobodo ne ɔ kya ŋan dii mɔ.
Mɛ kya kyu gɛnen gɛlin gɛbono
kyu bagadɛ bodobodo nnyufo fɛɛ
imudu isa' dɔ mɔ, gɛ kya yɛlegɛ
loo saarɛ nnyufo mɔ pɛwu dɔ de
bodobodo mɔ ɔ' ŋan dii."

22 Yesu kya kpe Gyɛrusalem mɔ,
ɔ naa de isowolɛ belɛ-belɛ de ipii-
pii so ɔ kya nyiile asa ilaa. 23 Owi
ɔko dɔ mɔ, ɔko gi kpaa taasɛ Yesu
yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, imɔso asa abono
mɛ laa nyɛ Wurubuaarɛ ɔ' mɔlɛgɛ
mɔmɔ de mɛ' nyɛ kyena mɔ asɛ
mɔ mɛ laa wɔra daa asa kalɛsɛ?"
Ɔ taasɛ gɛnen mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa
asa abono mɛ bo mɔ asɛ nfono mɔ
yɛɛ, 24 "Fɛ' nyanga ansi de fɛ' loo
de gɛbunono pi-i gɛbono gɛ dɛ kpe
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ dɔ
mɔ. N' buu sa fɛye yɛɛ asa abono
mɛ laa laarɛ yɛɛ mɛ' nyɛ gɛkyena
Wurubuaarɛ asɛ ne mɛ maŋ nyɛ
mɔ, mɛ laa nyaakyɔ."

25 Yesu gi da imɔ so gikpalɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, "Owi gi ta mɔ,
gɛten wura laa yɛgɛ mɛ' tii mɔ-
gikpaara gɛbunono wɔra giŋanbi,
asa mɛŋ baa nyɛ loo. Fɛye dɔ ako
fɛ laa san fɛ yelɛ nŋmaŋman fɛ
kya ŋmɛɛ mɔ-gisin yɛɛ, 'Ɔbelɛnsɛ,
tigi aye!' Nfono mɔ, mɔ mɔ laa
tɔgɛ yɛɛ, 'Meŋ nyi fɛye.' 26 I ba
gɛnen mɔ, fɛ laa dɛ mɔ giserɛ yɛɛ,
'Ɔbelɛnsɛ, aye-rɛ fo a gyi ne a nun
dabɔlɛ kerɛ. Fo nyiile asa ilaa aye-
isowolɛ so.' 27 Nfono mɔ ɔbelɛnsɛ
mɔ laa kii lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, 'Meŋ nyi
fɛye. Me ne n tɔgɛ sa fɛye. Fɛ
gyɛ daa ilaa nyɛnyɛn awɔrabo.
Fɛ' naa me-ansi so!' 28 Nfono mɔ
osulon de anɛbi giwɛ i laa tɔrɔ
fɛye so. I lii fɛɛ fɛ laa wu Iloobu
Aberaham, Ayisiki, de Gyeekɔpo
de mɔmɔ abono pɛwu mɛ tɔgɛ
Wurubuaarɛ ikalan baa kyon mɔ
mɛ nyɛ ɔkyenaten Wurubuaarɛ
gɛwuragyi mɔ dɔ, ne fɛye, mɔ,
Wurubuaarɛ gi gya fɛye lii mɔ asɛ.
29 Asa mɛ laa lii ansi de gɛmara
de benɛ so de gyisɛ so pɛwu
ba, de mɛ' baa nyɛ ɔkyenaten
Wurubuaarɛ gɛwuragyi mɔ dɔ.
Mɛ laa gyi de mɛ' nun de ɔkon.
30 Gɛnen gɛwuragyi gɛbono dɔ
mɔ, fɛ laa wu yɛɛ abono mɛ
gyɛ gɛmara awura gɛsinkpan so
ilaa dɔ mɔ ako mɛ laa kpaa
wɔra agyangbarabo, ne abono mɛ
gyɛ agyangbarabo gɛsɛ gɛrɛ mɔ
ako mɛ laa kpaa bingiri gɛmara
awura."

Gyɛrusalem Ilaa I Kya Loo Yesu

31 Yesu gi kpɛ tɔgɛ gɛnen ta mɔ,
ayaa abono so mɔ, Farasii awura
ako mɛ baa tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Naa
lii gɛrɛ kpe gɛten banban. I kya
nyiile yɛɛ Wura Hɛrodɛ kya laarɛ
fo-imɔɔten.” 32 Nfono mɔ Yesu gi
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' kpaa tɔgɛ
sa Wura Hɛrodɛ ɔbono ɔ dɛ fɛɛ
agyagaa mɔ yɛɛ, ‘Nkɛ kalɛsɛ ndɛ
dɔ mɔ, n kya gya ilaa nyɛnyɛn
oduduu kpɛi-kpɛi n kya koso asa
so ne n' kya kyɛ asa alɔtɔ. Imɔ
idɛ gɛmara mɔ, nan wɔra ilaa
ibono so nɛ ba gɛsinkpan so mɔ.’
33 To. Nkɛ kalɛsɛ ndɛ dɔ mɔ, i
kaaborɛ n' yii ɔkpa de n' kpaa
loo Gyɛrusalem de i' kyu kyena
de fɛye-gɛlaarɛ yɛɛ Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo ba-a ɔkolon maŋ
wɔra ɔmɔɔsɛ ɔsowolɛ banban ɔko
so baa too de Gyɛrusalem.
34 “O, Gyɛrusalem asa! Fɛye
ne n kpɛ fa-a mɔɔ Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ ne fɛ kya
too fa-a too abui fa-a mɔɔ Wu-
rubuaarɛ isɔɔ ibono ɔ kya sun
fɛye asɛ mɔ. Nɛ tansi laarɛ
fɛɛ n' nyaa fɛye ba me asɛ fɛɛ
gɛnɔɔbono kyaasɛ kya nyaa mɔ-
biana baa wɔra mɔ-abantɛɛ dɔ
mɔ. Gikpadɔ gifonɛɛ ne nɛ laarɛ
n' koola fɛye gɛnen ne fɛŋ kya
kyule faa. 35 Fɛ' nu yɛɛ Wu-
rubuaarɛ laa lɛɛ ansi taa fɛye-
ɔsowolɛ yɛgɛ sa fɛye. N kya tɔgɛ
fɛye gɛsintin yɛɛ fɛ maŋ baa wu
me kpaa fo gɛkɛ gɛbono fɛ laa
bugi fɛye-nnɔ tɔgɛ yɛɛ, ‘Wura Wu-
rubuaarɛ ɔ' kosorɛ ɔnyen baarɛ
gimu! Wurubuaarɛ ginyen dɔ ne
ɔ naa ɔ kya ba faa!’ ”

14

Yesu Gi Kyɛ Ɔnyen Ɔbono Ɔ Kya Lɔ Kyankpan Mɔ Gɛkɛ Kyoolasɛ

1 Gyuda awura gɛkɛ kyoolasɛ
gɛko mɔ, Farasii awura ɔbelɛnsɛ
gbaa' ɔko gi da gibaa terɛ Yesu
yɛɛ ɔ' baa gyi mɔ-gɛwi. Yesu gi
kpe mɔ, ɔbelɛnsɛ mɔ mɔ-rɛ abono
mɛ bo mɔ asɛ mɔ mɛ kya dii mɔ
de mɛ' kerɛ ilaa ibono ɔ laa wɔra
mɔ. 2 Nfono mɔ, ɔnyen ɔko gi
ba Yesu asɛ, ɔ kya lɔ kyankpan.
3 Yesu gi wu ɔlɔbo mɔ mɔ, ɔ taasɛ
Gyuda awura nbara aŋmarasɛbo
mɔ de Farasii awura abono mɛ bo
nfono mɔ yɛɛ, “I dɛ ɔkpa fɛɛ a'
kyɛ alɔtɔ gɛkɛ kyoolasɛ abɛɛ i mɛŋ
dɛ ɔkpa?” 4 Yesu gi taasɛ mɔmɔ
mɔ, mɛ mɛŋ lɛɛ gɛnɔ. Nfono ne
ɔ tengɛ gibaa yii ɔlɔbo mɔ ne ɔ
kyɛ mɔ ne ɔ lɛɛ mɔ-ɔkpa yɛɛ ɔ'
naa kpe gɛwi. 5 Yesu gi kyɛ ɔnyen
mɔ ta mɔ, ɔ taasɛ asa mɔ yɛɛ,
“Fɛye ɔko mɔ-bi abɛɛ mɔ-naadɛ
gi tɔrɔ lɔkɔ dɔ gɛkɛ kyoolasɛ mɔ,
ɔ maŋ lɛɛ mɔ ayaa abono so? Ɔ
laa kyena yɛɛ i gyɛ gɛkɛ kyoolasɛ
so mɔ, ɔ maŋ lɛɛ mɔ?” 6 Yesu gi
taasɛ mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛŋ taa
lɛɛ gɛnɔ.

Abelɛnsɛ De Nbii Ikyenaten Gikpalɛ

7 Yesu gi wu yɛɛ asa abono gɛten
wura mɔ gi da gibaa terɛ mɔ mɛ
kya laarɛ daa abelɛnsɛ ikyenaten.
Imɔso ɔ da mɔmɔ gikpalɛ yɛɛ,
8 “Nengyene ɔko gi da gibaa terɛ fo
ɔko yɛɛ fo' baa gyi gɛkɛ belɛ kpaa
mɔ mɔ, fo kpe mɔ, gɛŋ kpaa laarɛ
abelɛnsɛ ikyenaten. Foŋbii mɔ,
nyamesɛ gbaa' ɔbono ɔ don fo mɔ
kee laa ba giterɛ mɔ. 9 I ba gɛnen
mɔ, ɔbono ɔ da gibaa terɛ fɛye mɔ
laa baa tɔgɛ sa fo yɛɛ, ‘Koso de
fo' sa ɔbelɛnsɛ gɛgyapaa.’ Nfono
mɔ, fo laa koso de ansi ipeeli kpaa
kyena nbii ikyenaten. 10 Imɔso
nengyene ɔko gi da gibaa terɛ fo
ɔko mɔ, fo kpe mɔ, fo berɛ, kpaa
laarɛ daa nbii ɔkyenaten de fo'
kyena. Ɔbono ɔ terɛ fo mɔ gi wu
yɛɛ fo gyɛ nyamesɛ gbaa' sa mɔ
mɔ, ɔ laa baa tɔgɛ sa fo yɛɛ, ‘Me-
kyɛmenɛ, koso baa kyena ansi dɔ
gɛrɛ.’ Nfono mɔ fo laa gyi ginsi asa
abono mɛ bo nfono mɔ pɛwu asɛ.
11 Imɔ gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ nyamesɛ
kamaasɛ ɔbono ɔ kya diirɛ mɔ-
nyoro mɔ, Wurubuaarɛ laa bara

mɔ gɛsɛ. Ne ɔbono, mɔ, ɔ kya bara
mɔ-nyoro gɛsɛ mɔ, Wurubuaarɛ
laa diirɛ mɔ.”
12 Yesu gi tɔgɛ sa ɔbono ɔ
da gibaa terɛ mɔ mɔ kee yɛɛ,
“Fo laa wɔra gɛkɛ belɛ agyudɔ
owi kenken abɛɛ gɛdɔɔdɛ ne fo
laa da gibaa terɛ asa mɔ, gɛŋ
terɛ fo-kyɛmenɛana, fo-daana, fo-
tedɛana, fo-subuana, de aterenbi
awura wolɛ. Fo terɛ mɔmɔ mɔ,
mɔmɔ kee mɛ laa da gibaa terɛ
fo gɛkaako ka gikɔ. 13 Imɔso fo
laa da gibaa terɛ asa gɛnen mɔ,
terɛ daa ayenbo, abono mɛ lii
giden, ɔtɛgɛsɛana, de agyaatanbo.
14 Abono ne fo terɛ mɔ, fo laa wɔra
omudɛnsɛbo Wurubuaarɛ asɛ. I
kya nyiile yɛɛ mɔmɔ berɛ, mɛ
maŋ taalɛ wɔra imɔ ɔnan ka fo
gikɔ. Wurubuaarɛ ne nan ka fo
gikɔ sa mɔmɔ gɛkaabono ɔ laa
kyingi gɛsintin awura lii ibuni dɔ
de mɛ' kpaa kyena mɔ asɛ mɔ.”

Wurubuaarɛ Gɛkɛ Belɛ Gikpalɛ

15 Asa abono mɔmɔ-rɛ Yesu mɛ
tɛ ogyiten mɔ dɔ ɔko gi nu ilaa
ibono Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔ
tɔgɛ sa Yesu yɛɛ, “Amudɛnsɛbo
ne n gyɛ asa abono mɛ laa nyɛ
gyi Wurubuaarɛ gɛkɛ belɛ agyudɔ
gɛkaabono asa mɛ laa nyɛ Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ gɛkyena
mɔ.”
16 Nfono ne Yesu gi da gikpalɛ
kyu lii imɔ so sa ɔnyen mɔ yɛɛ,
“Ɔnyen ɔko bo nno. Gɛkɛ gɛdɛ
mɔ, ɔ da gibaa terɛ asa sakyɔ yɛɛ
ɔ laa gyi gɛkɛ belɛ, imɔso mɛ' ba
de mɛ' baa gyi de mɛ' nun kpaa
mɔ. 17 Owi mɔ gi fo mɔ, o sun mɔ-
dega yɛɛ ɔ' naa kpaa terɛ abono
ɔ da gibaa terɛ mɔ yɛɛ mɛ' ba.
Mɛ gyan ta. 18 Dega mɔ gi kpe
asa mɔ asɛ mɔ, mɔmɔ pɛwu mɛ
nyɛ ikyɛɛrɛgyanten yɛɛ mɛ maŋ
nyɛ nyoro ba. Mɔmɔ ɔko yɛɛ ɔ
sɔɔ gɛsinkpan gɛtɛɛko. Ɔ kya kpe
de ɔ' kpaa kerɛ gɛmɔ. Imɔso ɔ'
kpaa tɔgɛ mɔ-wura mɔ yɛɛ ɔ dɛ
mɔ giserɛ, ɔ maŋ nyɛ nyoro ba.
19 Ɔbanban kee yɛɛ ɔ sɔɔ inaadɛ
gudu ibono ɔ kya laarɛ ɔ' kpaa
kerɛ mɔmɔ-gidebi. Imɔso ɔ dɛ mɔ-
wura mɔ giserɛ yɛɛ ɔ maŋ nyɛ
nyoro ba. 20 Ɔko kee yɛɛ ɔ kpɛ
dena ɔkyii ne, imɔso ɔ maŋ nyɛ
nyoro ba.
21 “Dega mɔ gi kii baa buu
sa mɔ-wura mɔ yɛɛ nfono o
sun mɔ mɔ, o kpe mɔ, asa mɔ
ɔkamaasɛ yɛɛ ɔ maŋ nyɛ nyoro
ba. Mɔ-wura mɔ gi nu gɛnen
mɔ, i kyu mɔ ginyadon ne ɔ
tɔgɛ mɔ yɛɛ ɔ' kpaala de ɔ' naa
kpe nten-ana dɔ de gɛbɔgɔlɔn ka-
maasɛ dɔ de ɔ' kpaa terɛ ayenbo,
ɔtɛgɛsɛana, abono mɛ lii giden
mɔ, de agyaatanbo pɛwu yɛɛ mɛ'
ba de mɛ' baa gyi. 22 Dega mɔ gi
kpe kpaa terɛ mɔmɔ ba, ne ɔ baa
tɔgɛ mɔ-wura mɔ yɛɛ, ‘Nfono fo
sun me mɔ, nɛ kpe ba. Abono nɛ
nyɛ mɔ, mɛ mɛŋ taalɛ bɔla ikye-
naten mɔ.’ 23 Nfono ne mɔ-wura
mɔ yɛɛ, ‘Kii naa kpe ibunmara de
ndɔɔ ikpa dɔ de fo' kpaa pɛɛrɛ
ansi wɔra asa abono fo laa nyɛ mɔ
pɛwu yɛɛ mɛ' baa bɔla me-gɛwi.
24 N kya buu mi-i sa fɛye abono fɛ
bo gɛrɛnaa mɔ yɛɛ abono nɛ terɛ
yɛɛ mɛ' ba ne mɛ kine mɔ, mɔmɔ
ɔko-rɛ ɔko maŋ nyɛ agyudɔ abono
nɛ yɛgɛ mɛ' gyan yela mɔmɔ mɔ
daa kerɛ.’ ”

Ɔbono Ɔ Kya Laarɛ O' Buu Yesu
Mɔ Ɔ' Taasɛ Mɔ-Nyoro Ilaa

25 Owi ɔko dɔ mɔ, sakpii
belɛ ɔko buu Yesu. Nfono ne
Yesu gi kisee tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
26 “Nyamesɛ ɔbono ɔ kya laarɛ fɛɛ
ɔ' ba me asɛ de ɔ' baa wɔra me-
ɔkasɛbo mɔ, i kaaborɛ ɔ' lɛɛ mɔ-
gɛwɔnsa lii mɔ-sɛ de mɔ-nyi de
mɔ-subuana pɛwu so. Ɔ' lɛɛ mɔ-
gɛwɔnsa lii mɔ-ka de mɔ-biana
kee so de ɔ' lɛɛ mɔ-gɛwɔnsa lii
mɔ gbaa-gbaa mɔ-nyoro kee so.
Nengyene ɔ mɛŋ wɔra gɛnen mɔ,
ɔ maŋ taalɛ wɔra me-ɔkasɛbo.
27 Ne fo ɔbono fo maŋ kyule wu

awɔrɔfɔɔ me so de fo' kasɛ me-
gidebi, ba-a mɛ laa da fo aŋanbi
oyii so mɔɔ mɔ ne fo maŋ kyule
gɛnen mɔ, fo maŋ taalɛ wɔra me-
ɔkasɛbo.
28 "Imɔso i kaaborɛ ɔbono ɔ laa
buu me mɔ ɔ' taasɛ mɔ-nyoro yɛɛ
ɔ laa taalɛ buu me kpaa lii? I dɛ
daa fɛɛ ɔbono ɔ kya laarɛ ɔ' pɔrɔ
gikagya mɔ. Pɛi ne ɔ laa pɔrɔ
gɛnen obu ɔbono mɔ, i kaaborɛ
ɔ' kyena de o' buu-buu kerɛ yɛɛ
ɔ laa taalɛ yii mɔ kpaa logɛ? 29 I
mɛŋ gyɛ gɛnen mɔ, ɔ too gɛsɛ
ɔpɔɔrɛ ne ɔŋ baa taalɛ logɛ obu
mɔ mɔ, asa mɛ laa ŋmasɛ mɔ yɛɛ,
30 'Kaasɛ baarɛ gi yii gɛsɛ ɔ kya
pɔrɔ gikagya ne ɔ kponderɛ gimɔ.'
31 "Abɛɛ a' kyu yɛɛ wura ɔko laa
kpaa kɔ de wura banban. Mɔ-lɛɛ
ikɔ akɔbo mɔ mɛ laa wɔra fɛɛ nwɛ
gɛwɛ. Ne mɔ-nanbo mɔ-lɛɛ, mɔ,
mɛ laa wɔra fɛɛ mɔ-lɛɛ mɔ ɔnan
gikpadɔ ginyɔ. Pɛi ne ɔ laa kpe
ikɔ mɔ mɔ, ɔ maŋ daa gikyena de
ɔ' taasɛ mɔ-nyoro yɛɛ imɔso nan
taalɛ kɔ de wura ɔbono mɔ-ikɔ
akɔbo mɔ mɛ kyɔ don me-lɛɛ mɔ
gikpadɔ ginyɔ faa? 32 Nengyene o
wu yɛɛ ɔ maŋ taalɛ mɔ, ɔ laa lɛɛ
isɔɔ wolaa sun wura banban mɔ
asɛ owi ɔbono mɛ san mɛ bo gɛta
de abara mɔ de ɔ' kpaa kolɛ mɔ
yɛɛ mɛ' tɔgɛ kyule abara de mɛ'
lɔrɔ mɔmɔ nsana de gisen yuuli
gi' ba. 33 Gɛnen kee ne i kaaborɛ
fɛ' taasɛ fɛye-nyoro ilaa ne. I
lii fɛɛ ɔbono ɔ maŋ lɛɛ mɔ-ansi
lii mɔ-atɔ abono ɔ bo mɔ pɛwu
so de ɔ' baa buu me mɔ, gɛnen
kaasɛ ɔbono maŋ taalɛ wɔra me-
ɔkasɛbo."

Fɛ' Yɛgɛ Fɛye-Akyenabi A' Wɔra Fɛɛ Nfɔlɛ

34 Yesu gi da mɔmɔ imɔ so gik-
palɛ yɛɛ, "Nfɔlɛ gi bo kon. Ne
fɛɛ nfɔlɛ mɔ gi ta nmɔ-ɔkon mɔ?
Nnɛ ne fɛ laa wɔra nmɔ de gi' kii
wɔra ɔkon? Iŋ bo sɛi fɛ laa wɔra.
35 Gɛnen nfɔlɛ nbono giŋ baa gi bo
giko dɔ. Mɛ kya too nmɔ fuɛ daa.
Ɔbono ɔ bo aso mɔ, o' nu."

15

Sandɛ Fuɛsɛ Gikpalɛ

1 Aberɛ ako dɔ mɔ, ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo de lɛnpoo asɔɔbo abono
mɛ kya kudi asa gyi mɔ mɛ ba
Yesu asɛ baa nu mɔ-ilaa tɔgɛsɛ.
2 Gɛnen so mɔ Farasii awura de
Gyuda awura nbara aŋmarasɛbo
mɔ mɛ kya lɔgedɛ yɛɛ, "Menɛ ne
n ba ne Yesu kya bugi ansi de ilaa
nyɛnyɛn awɔrabo adɛ ne ɔ kya gyi
de mɔmɔ?" 3 Nfono mɔ, Yesu gi
da mɔmɔ gikpalɛ yɛɛ, 4 "N' taasɛ
fɛye ilaa iko. Nengyene nyamesɛ
bo isandɛ ikue-inun ne ɔkolon gi
fuɛ mɔ, ɔ maŋ taa asɛnsɛ mɔ yɛgɛ
mɔmɔ-ogyiten de ɔ' kpaa laarɛ
ɔbono ɔ fuɛ mɔ? Gɛsintin, ɔ laa
laarɛ mɔ gɛnen-n kaaborɛ o' wu
mɔ. 5 O wu mɔ mɔ, i kya wɔra mɔ
ɔkon gikyɔ kyɔde, de o' puru mɔ
gyan' gigɔngɔn kyu mɔ ba gɛwi.
6 Ɔ ba gɛwi mɔ, ɔ laa terɛ mɔ-gɛten
dɔ awura de mɔ-nanboana de ɔ'
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, 'Aye pɛwu a'
gyi ɔkon me-sandɛ fuɛsɛ mɔ so.
I lii fɛɛ nɛ kpaa wu mɔ baa bɔla
asɛnsɛ mɔ so.' 7 Gɛnen kee ne i
dɛ ne. Nengyene fɛɛ gɛsinkpan so
gɛrɛ ilaa nyɛnyɛn ɔwɔrabo kolon
gi nu mɔ-nyoro gɛsɛ ne ɔ kyɛɛgɛ
lii mɔ-ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ mɔ,
abono mɛ bo Wurubuaarɛ dɔ mɔ
mɛ laa gyi ɔkon belɛ. Fɛɛ asa ikue-
inan de saalaa asa sango mɛ bo no
mɛ nyi yɛɛ mɛ gyɛ gɛsintin awura
ne iŋ tiri yɛɛ mɛ' kyɛɛgɛ mɔ, n'
buu sa fɛye yɛɛ mɔmɔ-ilaa i maŋ
wɔra Wurubuaarɛ dɔ asa mɔ ɔkon
fɛɛ nyamesɛ kolon ɔbono ɔ kyɛɛgɛ
mɔ lɛɛ mɔ."

Aterenbi Gibi Fuɛsɛ Gikpalɛ

8 Yesu gi kii da gikpalɛ yɛɛ,
"Ɔkyii ɔko bo aterenbi abi tirisɛ
gudu, ne gɛnyɛ gɛko mɔ, gikolon
gi fuɛ mɔ asɛ mɔ-obu dɔ. Nnɛ ne
ɔ laa wɔra? Ɔ laa nyɔga fatela
de ɔ' kpa mɔ-obu mɔ laarɛ gimɔ

dɔɔdan kaaborɛ ɔ' kpaa wu gimɔ.
9 Nengyene o wu gimɔ mɔ, ɔ kya
terɛ mɔ-gɛten dɔ awura de mɔ-
nanboana baa gyan' de ɔ' tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, 'Aye pɛwu a' gyi ɔkon,
i lii fɛɛ nɛ wu me-aterenbi gibi
gibono gi fuɛ mɔ.' "
10 Yesu gi tɔgɛ
gɛnen ta mɔ, ɔ lɛɛ gɛsɛ yɛɛ, "N'
buu sa fɛye yɛɛ nengyene fɛɛ ilaa
nyɛnyɛn ɔwɔrabo kolon gi nu mɔ-
nyoro gɛsɛ ne ɔ kyɛɛgɛ lii mɔ-ilaa
nyɛnyɛn giwɔra dɔ mɔ, gɛnen kee
ne i kya wɔra Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ
ɔkon ne."

Gɛbii Fuɛsɛ Gikpalɛ

11 Yesu gi kii da gikpalɛ kyu lii
Wurubuaarɛ so yɛɛ, "Aberɛ ako
dɔ mɔ, ɔnyen ɔko gi kyena. Ɔ
bo nbii nyensɛɛ nnyɔ. 12 Gɛkɛ
gɛdɛ mɔ, ɔpiiasɛ mɔ gi koso kpaa
tɔgɛ mɔ-sɛ yɛɛ, 'Me-sɛ, yɛ fo-atɔ
de fo' kyu me-lɛɛ ogyiten sa me,
ibono fo san fo tɛ de ansi faa.'
Gɛsintin mɔ, mɔmɔ-sɛ gi yɛ mɔ-
atɔ mɔ dɔ sa mɔmɔ. 13 Ɔ yɛ sa
mɔmɔ gɛnen mɔ, imɔ nkɛ kalɛsɛ
nko mɔ, ɔpiiasɛ mɔ gi baala mɔ-
ilaa pɛwu ne ibono i gyɛ ifɛsɛ mɔ,
ɔ fɛ. Ne ɔ koso taa mɔ-sɛ de mɔ-
daa yɛgɛ kyon kpe ɔsowolɛ ɔko so
koo gɛta-gɛta. O kpe nno mɔ, ɔ
kpaa gyi ɔkon giyan-giyan nyida
mɔ-aterenbi mɔ. 14 Aberɛ abono
mɔ-aterenbi mɔ a ta wɔra mɔ mɔ,
akon belɛ ako a tɔrɔ gɛsinkpan
gɛbono so ɔ tɛ mɔ. Nfono mɔ,
ayen a keda mɔ. Ɔŋ baa ɔ dɛ
sɛi. 15 Ɔ san koso kyu mɔ-nyoro
kpaa da mada de nten obi ɔko
ne ɔbono, mɔ, yɛɛ ɔ' kpaa kyena
mɔ-ndɔɔ dɔ de ɔ' kerɛ akuuri so.
16 Akon mɔ a don mɔ-abaa so mɔ,
nengyene fɛɛ ɔ nyɛ akuuri mɔ ilaa
gyisɛ gbaa mɔ, nkana ɔ kya laarɛ
kyɔde. Imɔ gɛnen mɔ, ɔko mɛŋ
kya sa mɔ imɔ iko-rɛ iko. 17 Gɛkɛ
gɛdɛ, ɔ baa nu mɔ-nyoro gɛsɛ yɛɛ
ɔ wɔra ilaa nyɛnyɛn. Imɔso ɔ tɔgɛ
sa mɔ-nyoro yɛɛ, 'Adega abono
mɛ tɛ me-sɛ asɛ mɔ gbaa, mɔmɔ
pɛwu mɛ kya nyɛ gyi kaabo kii
san. Kerɛ, me ne n tɛ gɛrɛnaa,
n kya wu akon mɔ. 18 Nan koso
de n' kpe me-sɛ asɛ de n' kpaa dɛ
mɔ giserɛ. Nɛ loo mɔ asɛ mɔ, nan
tɔgɛ mɔ yɛɛ, "Me-sɛ, nɛ wɔra fo-rɛ
Wurubuaarɛ ilaa nyɛnyɛn. 19 Meŋ
kaaborɛ fo' baa terɛ me yɛɛ fo-
bi. Imɔso, me-sɛ, n dɛ fo giserɛ,
sɔɔ me de fo' kyu me wɔra fɛɛ fo-
adega mɔ dɔ ɔko." '

20 "Ɔ sa gɛnen gɛwɔnsa gɛdɛ ta
mɔ, gɛsintin mɔ, ɔ koso ne ɔ kyon
mɔ-sɛ asɛ. Ɔ kya fuude mɔ-sɛ
gɛten mɔ, mɔ-sɛ gi wu mɔ koo-
koo gɛta. O wu mɔ gɛnen mɔ, i
wɔra mɔ ayen. Ne o kuu ɔnangya
kpaa puge mɔ ɔ kya da mɔ gya-
gya. 21 Ɔ faala mɔ ta mɔ, mɔ-
bi mɔ gi dɛ mɔ giserɛ yɛɛ, 'Me-
sɛ, nɛ wɔra fo-rɛ Wurubuaarɛ ilaa
nyɛnyɛn. Meŋ baa kaaborɛ fo' baa
terɛ me yɛɛ fo-bi.' 22 Mɔ-sɛ mɔ,
mɔ, gi kyu mɔ naa loo gɛten dɔ, ne
ɔ tɔgɛ sa mɔ-adega yɛɛ, 'Belen! Fɛ'
kpaala! Fɛ' kyu gɛgbɛ dɛnsɛ baa
suu mɔ de fɛ' wɔra mɔ gɛbɔɔrɛ
gibaa dɔ de fɛ' kyu ayaawolɛ kyu
tolɛ mɔ-ayaa dɔ. 23 De fɛ' kpaa
keda naadɛ kiirɛsɛ ɔbono ɔ laa
wɔra nfɔ mɔ de fɛ' baa mɔɔ de
fɛ' kyu wɔra agyudɔ de a' gyi de
a' nun de a' kyaa. 24 I kya nyiile
yɛɛ me-bi baarɛ mɔ dɛ fɛɛ ɔbono o
wu' ne o kii kyingi. Ɔ fuɛ, ne a kii
wu mɔ.' Gɛsintin mɔ, ɔnyen mɔ
adega mɔ mɛ wɔra fɛɛ gɛnɔɔbono
mɔmɔ-wura mɔ gi tɔgɛ mɔmɔ mɔ,
ne mɛ gyi ne mɛ nun ne mɛ kyaa.

25 "Gɛnen owi ɔbono dɔ pɛwu
mɔ, ɔnyen mɔ mɔ-bi belɛnsɛ mɔ,
mɔ, bo ndɔɔ dɔ. Ɔ lii ndɔɔ ɔ kya
ba gɛwi ne o kya fuude gɛten dɔ
mɔ, ɔ kya nu ilon de gɛkyaa i dɛ i
yelɛ mɔ-sɛ gɛten dɔ. 26 Nfono mɔ,
ɔ terɛ mɔ-sɛ adega mɔ dɔ ɔko ne
ɔ taasɛ mɔ ilaa ibono i ba nno mɔ.
27 Ɔ taasɛ mɔ gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, 'Fo-tedɛ ne n ba ne fo-sɛ gi
yɛgɛ mɛ keda naadɛ ɔbono ɔ wɔra
nfɔ mɔ mɔɔ yɛɛ mɔ-bi gi kii ba baa
tu mɔ gimu nkpa de alanfiya.'

28 “O nu gɛnen mɔ, ɔ sɔɔ
ginyadon ne o kine yɛɛ ɔ maŋ baa
loo gɛten dɔ. Mɔ-sɛ gi nu yɛɛ mɔ-
bi belɛnsɛ mɔ gi sɔɔ ginyadon mɔ,
ɔ lii kpe mɔ asɛ, ɔ kya buɛɛlɛ mɔ.
29 Nfono mɔ, mɔ-bi mɔ gi lɛɛ gɛnɔ
sa mɔ yɛɛ, ‘Me-sɛ, fo gbaa-gbaa
kerɛ, nsi ndɛ dɔ pɛwu mɔ, n yelɛ n
kya son fo. Meŋ wɔra gisomaanu
sa fo gɛkaako kerɛ. Mi-i me mɔ,
fo mɛŋ sa me ba-a gɛtiidɛbi yɛɛ
n' mɔɔ de me-rɛ me-kyɛmenɛana
a' kyu gyi ɔkon. 30 Foŋ wu fo-
bi ɔbono ɔ kpaa nyida fo-aterenbi
akyii so giyan mɔ gi kpaa kii ba
mɔ, fo bii yɛgɛ mɛ keda naadɛ
ɔbono ɔ wɔra nfɔ mɔ mɔɔ sa mɔ
mɔ?’ 31 Ɔ taasɛ gɛnen mɔ, mɔ-sɛ
mɔ gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, ‘Me-bi,
fo bo me asɛ gɛrɛ owi kamaasɛ
dɔ. Ilaa ibono n bo mɔ pɛwu i gyɛ
daa fo-lɛɛ. 32 Fo-tedɛ baarɛ, mɔ, i
kaaborɛ a' kyaa sa mɔ de a' yɛgɛ i'
wɔra aye ɔkon. I kya nyiile yɛɛ ɔ
dɛ fɛɛ ɔbono o wu' ne o kii kyingi.
Ɔ wɔra fɛɛ ɔbono o fuɛ ne a kii wu
mɔ mɔ.’ ”

16

Dega Ɔbono O Nyi Gisɛɛ Mɔ Gikpalɛ

1 Yesu gi da gikpalɛ sa mɔ-
akasɛbo mɔ yɛɛ, “Owi ɔko dɔ mɔ
aterenbi wura ɔko gi kyena. Ɔ bo
dega ɔbono ɔ kya kerɛ mɔ-ilaa so ɔ
kya sa mɔ. Owi ɔko dɔ mɔ i ba yɛɛ
aterenbi wura mɔ gi nu yɛɛ mɔ-
dega mɔ kya gyi mɔ-aterenbi mɔ
gyɛrɛbi. 2 O nu gɛnen mɔ, ɔ terɛ
mɔ-dega mɔ ba mɔ asɛ ne ɔ tɔgɛ
mɔ yɛɛ, ‘N kya nu yɛɛ fo kya gyi
me gyɛrɛbi. Imɔso meŋ baa mi-i
laarɛ fo yɛɛ fo' kerɛ me-ilaa so sa
me. Baa buu-buu ilaa ibono fo kya
kerɛ imɔ so mɔ gɛgyɔnɔ sa me de
fo' nyɛ ɔkpa.’

3 “Mɔ-dega mɔ gi nu gɛnen
mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔ-nyoro yɛɛ, ‘Me-
ɔbelɛnsɛ kya gya me ɔ kya lii
gɛsun gɛdɛ dɔ ne. Nnɛ ne nan
wɔra? Me ne, meŋ bo lon de n'
taalɛ wɔra gɛsun bolonsɛ, ne i laa
wɔra me ipeeli yɛɛ n' lii kpaa kolɛ
pɛi de n' lɔɔ nyɛ gyi. 4 Nbuo! Nɛ
bii ilaa ibono nan wɔra mɔ. Nan
wɔra ilaa ibono i laa yɛgɛ n' nyɛ
akyɛmenɛ de owi ɔbono me-wura
mɔ gi lɛɛ me-ɔkpa mɔ, mɛ' nyɛ sɔɔ
me kyena mɔmɔ asɛ mɔmɔ-nten-
ana dɔ.’

5 “Dega mɔ gi sa gɛwɔnsa gɛnen
ta mɔ, ɔ terɛ asa abono mɛ dɛ mɔ-
ɔbelɛnsɛ mɔ akɔ mɔ pɛwu ɔko-
ɔko. Ɔ taasɛ ɔgyangbarasɛ mɔ yɛɛ,
‘Nnɛ ne fo dɛ me-ɔbelɛnsɛ gikɔ?’
6 Ɔbono gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, ‘Nfɔ nlɔ
gɛwɛ.’ Dega mɔ gi tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ, ‘Sɔɔ ɔwolɛ de fo' ŋmarasɛ
gɛwɛfan yela, imɔ ne n gyɛ fo-
gikɔ gibono fɛ laa kɔ mɔ.’ 7 O
kii taasɛ ɔnyɔsɛ mɔ yɛɛ, ‘Ne fo-o
fo mɔ de-e? Nnɛ ne fo dɛ me-
ɔbelɛnsɛ gikɔ?’ Ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
‘Awayu ikotoku gɛwɛ.’ Dega mɔ gi
kii tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, ‘Sɔɔ ɔwolɛ de
fo' ŋmarasɛ akpanyaa ikue-inan.
Fo-gikɔ gibono fo laa ka mɔ ne.’

8 “Ɔbelɛnsɛ mɔ gi nu gɛnen
mɔ, ɔ yen mɔ-dega ɔbono ɔŋ bo
gɛsintin faa yɛɛ ɔ bii sa gɛwɔnsa
kyu lii ɔkɛ so. Me Yesu, n kya
tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ asa abono
gɛsinkpan gɛrɛ-lɛɛ gɛkyena ne n
tiri mɔmɔ mɔ mɛ kya bii sa
gɛwɔnsa kyu lii ɔkɛ so. Fɛye
abono fɛ nyɛ Wurubuaarɛ fatela
mɔ berɛ, fɛŋ kya bii sa gɛwɔnsa
kyu lii Wurubuaarɛ ilaa so gɛnen.
9 Asa mɛ dɛ aterenbi ma-a kudi
abara. N' tɔgɛ sa fɛye yɛɛ fɛye
berɛ fɛ' kyu fɛye-aterenbi kyu
lɛɛ akyɛmenɛ; de owi ɔbono iŋ
baa i gyɛ aterenbi ilaa mɔ fɛ'
nyɛ akyɛmenɛ mɛ' da fɛye gya-
gya Wurubuaarɛ gɛten dɔ de fɛ'
kyena.

10 “Ɔbono ɔ kya gyi gɛsintin ilaa
buru-buru dɔ mɔ mɔ kee ne nan
gyi gɛsintin ilaa belɛ-belɛ dɔ. Ne
ɔbono, mɔ, ɔŋ kya gyi gɛsintin
ilaa buru-buru dɔ mɔ, ɔ maŋ taalɛ
gyi gɛsintin ilaa belɛ-belɛ dɔ kee.

11 To! Nengyene gɛsinkpan so-lɛɛ
awuratɔ ne fɛŋ kya gyi gɛsintin
kyu kerɛ amɔ so faa, fɛ nyi yɛɛ
Wurubuaarɛ laa kyule kyu awu-
ratɔ gbaa-gbaa mɔ wɔra fɛye-abaa
dɔ? 12 Ne fɛɛ gɛsinkpan so ilaa
ibono i maŋ wɔra fɛye-lɛɛ kpaa
lii mɔ ne fɛŋ kya gyi gɛsintin kyu
kerɛ imɔ so mɔ, fɛ nyi yɛɛ Wu-
rubuaarɛ laa kyule kyu ilaa ibono
i laa wɔra fɛye-lɛɛ gɛkpaa-gɛkpaa
mɔ kyu sa fɛye? 13 Nyamesɛ ɔko
mɛŋ bo no ɔ laa taalɛ son awura
anyɔ. Ɔ laa laarɛ ɔko ilaa de ɔ' kyo
ɔko, abɛɛ ɔ laa buu ɔko, ne ɔ maŋ
kyu ɔbanban mɔ kyu terɛ sɛi. Fɛ
maŋ taalɛ son Wurubuaarɛ de fo'
kii son aterenbi.”

Wurubuaarɛ-Lɛɛ Gɛlaarɛ Kpɛi ne Anyamesɛ-Lɛɛ Gɛlaarɛ Kee Kpɛi

14 Yesu gi tɔgɛ ilaa idɛ pɛwu mɔ,
Farasii awura gikpen mɔ dɔ asa
mɛ nu mɔ asɛ. Mɔmɔ berɛ, mɛ
kya laarɛ aterenbi ilaa. Imɔso mɛ
kyu mɔ ŋmasɛ daa. 15 Ne Yesu
gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛye berɛ
fɛ kya laarɛ fɛ' gyi ginsi asa ansi
so. Wurubuaarɛ nyi fɛye-asen
dɔ. Ilaa ibono i gyɛ ilaa gbaa' sa
anyamesɛ mɔ i gyɛ daa ilaa kyosɛ
sa Wurubuaarɛ.
16 “Pɛi ne Gyɔn ɔbono ɔ gyere
asa Wurubuaarɛ sagyere mɔ gi
ba gɛsinkpan so mɔ, asa mɛ kya
kasɛ daa Wurubuaarɛ nbara de
mɔ-ikalan atɔgɛbo ilaa ŋmarasɛsɛ
mɔ de mɛ' nyɛ bii gɛnɔɔbono
mɛ laa kyena sa Wurubuaarɛ
mɔ. San kyu lii Gyɔn owi mɔ,
asa mɛ yii gɛsɛ mɛ kya nu Wu-
rubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ kyu
lii mɔ-gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ
so. Imɔso ɔkamaasɛ kya nyise
ɔ kya loo ɔlon so de ɔ' nyɛ
gɛnen awuragyibo akyenabi mɔ.
17 Iŋ gyɛ yɛɛ Wurubuaarɛ nbara
mɔ giŋ bo no daa. Fɛ' nu yɛɛ
gɛnɔɔbono soso de gɛsɛ ilaa pɛwu
i laa ŋaa mɔ i maŋ wɔra ɔsen
fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ laa
lɛɛ mɔ-nbara mɔ gigyɛbi kolon
fuɛ mɔ. 18 Fo ɔbono fo kine fo-
ka kpaa kyu ɔkyii pobɔrɔ mɔ, fo
tɔrɔ Wurubuaarɛ gɛlaarɛ adenabi
nbara. Ɔ kya kyu imɔ fɛɛ ɔko mɔ-
ka ne fo laarɛ gɛnen. Ne ɔnyen
ɔbono ɔ dena fo-ka dedaa mɔ, mɔ,
kee gi tɔrɔ Wurubuaarɛ gɛlaarɛ
adenabi nbara fɛɛ ɔko mɔ-ka ne
ɔ laarɛ gɛnen.”

Lasarosɛ Mɔ-rɛ Aterenbi Wura Mɔ Ilaa

19 Yesu gi kii tɔgɛ yɛɛ, “Aterenbi
wura ɔko gi kyena. Ɔ kya
bun daa akuru dɛnsɛ de akuru
boɔgyalonsɛ ne ɔ kpɛ ɔ kya gyi
ɔkon adaa-adaa. 20 Ɔnyen ɔko kee
gi kyena. Ɔ gyɛ daa yenbo. Mɔ-
nyoro gi tigi ilɔ. Mɛ kya terɛ mɔ
yɛɛ Lasarosɛ. Asa mɛ kya kyena
kyu mɔ kpaa yela aterenbi wura
mɔ-gɛbunono asɛ. 21 Lasarosɛ kya
laarɛ yɛɛ aterenbi wura mɔ gi gyi
ta mɔ, ɔ' nyɛ ɔ kya tɔɔsɛ mɔ-lɛpɛ
gikɔɔdɔ ɔ kya gyi. Aterenbi wura
mɔ mɛŋ kya sa mɔ ɔkpa. Ɔ tɛ
gɛbunono asɛ gɛnen mɔ, igyoono
i kya baa ninde mɔ-ilɔ mɔ kii siile
mɔ bɔla.
22 “Gɛkɛ gɛdɛ mɔ yenbo mɔ
gi wu' ne mɛ pule mɔ, ne Wu-
rubuaarɛ dɔ isɔɔ mɛ baa kyu
mɔ kpaa yela aye-naana Abera-
ham gɛkɛlɛbi dɔ Wurubuaarɛ dɔ.
Aterenbi wura mɔ kee gi baa wu'
ne mɛ pule mɔ. 23 O kpe ɔgya
dɔ nfono asa nyɛnyɛn mɛ kya nyɛ
gisobiidɛ mɔmɔ-lɛwu gɛmara mɔ,
i kya ka mɔ-ansi. Ɔ bo nno mɔ,
ɔ baa diirɛ mɔ-ansi mɔ, o wu
Aberaham koo-koo Wurubuaarɛ
dɔ. Lasarosɛ tɛ mɔ-gɛkɛlɛbi dɔ.
24 “O wu mɔmɔ gɛnen mɔ, o
kpen ken-ken tɔgɛ sa Aberaham
yɛɛ, ‘Me-sɛ Aberaham, su me gi-
tolon; sun Lasarosɛ de o' kyu mɔ-
gibaabi kpaa nyɔɔ nkyu dɔ de ɔ'
taa kyu baa yuule me-ɔnandii sa
me. I kya nyiile yɛɛ n kya yiyɛɛ
ɔgya baarɛ dɔ gɛrɛ.’

25 “Nfono mɔ, Aberaham gi lɛɛ
gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, ‘Me-bi, nyingi yɛɛ
owi ɔbono fo kyena gɛsinkpan so
mɔ, fo nyɛ ilaa dɛnsɛ, ne Lasarosɛ,
mɔ, gi nyɛ ilaa nyɛnyɛn. Idɛ
kon berɛ, Wurubuaarɛ gi yɛgɛ
Lasarosɛ nyoro gi tɔrɔ mɔ, ne fo,
mɔ, fo kya yiyɛɛ. 26 Imɔ idɛ pɛwu
gɛmara kee mɔ, Wurubuaarɛ gi
yɛgɛ ɔbɔ belɛ gi dɛ aye-rɛ fɛye
nsana. Ɔbono ɔ kya laarɛ ɔ' lii
aye asɛ kpe fɛye asɛ nno mɔ, maŋ
taalɛ. Ne ɔko mɔ kee maŋ taalɛ lii
fɛye asɛ nno ba aye asɛ gɛrɛnaa.’
27 “Aberaham gi tɔgɛ sa mɔ
gɛnen mɔ, ɔ kolɛ Aberaham yɛɛ,
‘Me-sɛ, n dɛ fo giserɛ, gɛnen berɛ
mɔ, sun Lasarosɛ de o' kpe me-
sɛ gɛten dɔ gɛsinkpan so sa me.
28 N bo atedɛ anun. O' kpe de ɔ'
kpaa ka mɔmɔ sa me. I mɛŋ gyɛ
gɛnen mɔ, mɔmɔ kee mɛ laa baa
loo gɛnen ɔlaawusɛ baarɛ dɔ.’
29 “Ɔ kolɛ Aberaham gɛnen mɔ,
Aberaham gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, ‘Fo-
tedɛana mɔ mɛ ti mɛ bo ɔkpa de
mɛ' nu Wurubuaarɛ agyɛbi abono
Mosisi mɔ-rɛ Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo mɔ mɛ wolaa ŋmarasɛ
yela mɔ. Imɔso mɛ' nu imɔ ibono.’
30 “Nfono mɔ, ɔbono nkana ɔ
gyɛ aterenbi wura mɔ gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, ‘Kuaa, me-sɛ Aberaham, mɛ
maŋ taa nu imɔ ibono. Nengyene
fɛɛ fo yɛgɛ ɔko gi lii ibuni dɔ
fɛye asɛ kii kpe gɛsinkpan so
kpaa tɔngɛ sa mɔmɔ mɔ, mɛ
laa nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ de mɛ'
kyɛɛgɛ lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ.’
31 Ne Aberaham yɛɛ, ‘Nengyene
mɛ maŋ nu Wurubuaarɛ agyɛbi
abono Mosisi mɔ-rɛ Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ mɛ wolaa
ŋmarasɛ yela mɔ, gɛnen kee ne
ba-a ɔko gi kii lii ibuni dɔ kpe
mɔmɔ asɛ mɔ, mɛ maŋ taa nu
kaasɛ ɔbono asɛ.’ ”

17

Aŋ Sa A' Yɛgɛ Aye-Nanboana Mɛ' Fuɛ Wurubuaarɛ Ɔkpa

1 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo
mɔ yɛɛ, “I wɔra nnɛ mɔ, ilaa
ibonoana i laa yɛgɛ asa mɛ' wɔra
ilaa nyɛnyɛn mɔ i laa ba. Imɔ mɔ,
ɔbono ɔ laa yɛgɛ i ba gɛnen mɔ,
kaasɛ mɔ laako! 2 Nengyene fɛɛ
mɛ kyu gibui belɛ ŋminde kyaga
de mɔ-gibɔ ne mɛ too mɔ wɔra
apoo dɔ mɔ, i bɔ sa mɔ nyɛ ibono
ɔ laa yɛgɛ apiipii abono mɛ sɔɔ
me gyi mɔ dɔ ɔko gisɔɔgyi gi'
koso me so mɔ. 3 Imɔso fɛ' kerɛ
fɛye-nyoro so dɔɔdan! Nengyene
fɛɛ fo-nanbo ɔko gi wɔra fo ilaa
nyɛnyɛn mɔ, tɔgɛ mɔ. Fo tɔgɛ
mɔ ne o nu mɔ-nyoro gɛsɛ yɛɛ
ɔ wɔra, iŋ boran mɔ, kyu kyɛɛ
mɔ. 4 Nengyene fɛɛ ɔ wɔra fo ilaa
nyɛnyɛn gikpadɔ sono gɛkɛ kolon
dɔ ne imɔ ikamaasɛ dɔ ɔ kya ba
fo asɛ baa tɔgɛ sa fo yɛɛ o nu mɔ-
nyoro gɛsɛ mɔ, kpɛ fo dɛ fo kya
kyɛɛ mɔ gɛnen kee.”

Gɛdegabi Dɛnsɛ Gikpalɛ

5 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, mɔ-
isɔɔ mɔ mɛ kolɛ mɔ yɛɛ, “Aye-
Wura, kpaa aye de a' nyɛ kii
sɔɔ fo gyi too.” 6 Mɛ kolɛ gɛnen
mɔ, Wura Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, “Nengyene fɛye-gisɔɔgyi mɔ
gi dabɔlɛ gi kerɛ pi-i fɛɛ Maasadɛ
giponfɛ gibi gbaa mɔ, fɛ laa taalɛ
tɔgɛ sa gɛnen oyii belɛ-belɛ ɔbono
ɔ yelɛ faa yɛɛ, ‘Kyigi koso gɛrɛ
de fo' kyu fo-nyoro kpaa too wɔra
apoo dɔ.’ Gɛsintin mɔ, oyii mɔ laa
nu fɛye asɛ de o' kyigi.
7 “A' kyu imɔ yɛɛ ɔbelɛnsɛ gbaa'
ɔko bo gɛdegabi gɛ tɛ mɔ asɛ, ne
o sun gɛmɔ yɛɛ gɛ' kpaa dɔɔ mɔ-
ndɔɔ abɛɛ gɛ' kerɛ mɔ-nbuɛ so.
Ne fɛɛ gɛ lii aponfɛ dɔ ba mɔ, nnɛ
ne ɔ laa tɔgɛ sa gɛmɔ? Imɔso ɔ
laa tɔgɛ sa gɛmɔ yɛɛ, ‘Ba de n'
kyu agyudɔ baa yii fo?’ 8 Kuaa.
Ɔ laa tɔgɛ sa gɛmɔ daa yɛɛ, ‘Ba
kyon kpaa gyere, de fo' baa laarɛ
agyudɔ ako sa me de n' gyi. Nɛ gyi
ta mɔ, de fo' kpaa gyi kon.’

9 “Fɛɛ fɛye dɔ ɔko bo dega ɔ
tɛ fo asɛ ne fo sa mɔ gɛsun ne
ɔ wɔra mɔ, iŋ tiri yɛɛ fo' yen
mɔ. 10 Wurubuaarɛ kee gi sa fɛye
nsun wɔrasɛ. Fɛ wɔra nmɔ ta
mɔ, fɛ' tɔgɛ daa yɛɛ, ‘A gyɛ daa
Wurubuaarɛ adega. Nsun nbono
gi gyɛ aye-nwɔrasɛ mɔ ne a wɔra.
Iŋ tiri yɛɛ Wurubuaarɛ ɔ' yen aye.’
”

Yesu Gi Kyɛ Ikononbu Gudu

11 Yesu naa ɔ kya kpe
Gyɛrusalem mɔ, o kyu de
Samariya de Galeli nsinkpan mɔ
nsana. 12 Ɔ naa ɔ kya kpe gɛnen
mɔ, ibono ɔ kya laarɛ de o'
loo ɔsowolɛ ɔko so mɔ, mɔ-rɛ
ikononbu gudu iko mɛ gyan'.
Ikononbu mɔ mɛ laa gyangara
Yesu gɛnen mɔ, mɛ sii yelɛ fɛɛ
koo-koo faa, 13 ne mɛ kpen tɔgɛ sa
Yesu yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ Yesu, a dɛ fo
giserɛ, su aye so.”

14 Yesu gi nu gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' kyu fɛye-nyoro
kpaa nyiile Wurubuaarɛ asunbi
alɛɛbo de mɛ' kerɛ fɛye-nyoro so
gyan' de mɛ' bii yɛɛ fɛye-gilɔ mɔ gi
ta sa fɛye.” Akononbu mɔ mɛ naa
mɛ kya kpe Wurubuaarɛ asunbi
alɛɛbo mɔ asɛ fɛɛ gɛnɔɔbono Yesu
gi tɔgɛ mɔmɔ mɔ, mɛ baa kerɛ mɔ,
mɔmɔ-gilɔ mɔ gi ta. 15 Nfono mɔ,
mɔmɔ dɔ ɔko berɛ, ibono o wu
yɛɛ mɔ-gilɔ mɔ gi ta mɔ, o kii kpe
Yesu asɛ. Ɔ kya kpe gɛnen mɔ, ɔ
kya kpen ɔ kya faala Wurubuaarɛ
kyu lii ilaa ibono Wurubuaarɛ gi
yɛgɛ Yesu gi wɔra sa mɔ mɔ so.
16 Ɔ kpaa fo Yesu asɛ mɔ, ɔ kpelegɛ
ŋmii mɔ-ayaa dɔ ɔ kya faala mɔ.
Gɛnen okononbu baarɛ gyɛ daa
Samariyanyen. 17 O kii ba ɔ kya
faala Yesu gɛnen mɔ, Yesu gi taasɛ
yɛɛ, “I mɛŋ gyɛ asa gudu ne nɛ
kyɛ mɔ? Ne sango abono mɛ
san mɔ mɛ bo fonɛ? 18 Imɔso
mɔmɔ dɔ ba-a ɔkolon mɛŋ taalɛ
kii ba de ɔ' baa kyu afaala kyu sa
Wurubuaarɛ, gɛnen mɔ, ɔbono ɔ
gyɛ isafo mɔ wolɛ?” 19 Nfono mɔ
Yesu gi tɔgɛ sa ɔnyen ɔbono o kii
baa ɔ kya faala mɔ mɔ yɛɛ, “Koso
naa. Gisɔɔgyi gibono fɛ bo sa me
mɔ ne n mɔlɛgɛ fo faa.”

Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ Gɛwuragyi Dɔ Akyenabi A Laa Ba Mɔ

20 Farasii awura ako mɛ taasɛ
Yesu yɛɛ, “Owi ɔmɔ dɔ ne asa mɛ
laa nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ gɛkyena?” Yesu gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, “Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi a laa ba mɔ, fɛ maŋ
wu ilaa ibono i laa lɛɛ imɔ
nyiile tentegelen. 21 Ɔko maŋ
tɔgɛ sa mɔ-nanbo yɛɛ, ‘Kerɛ, Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ gɛkyena
mɔ ne.’ I kya nyiile yɛɛ Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ a ti a bo fɛye asɛ.” 22 Nfono
mɔ ɔ tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ,
“Gɛkaako fɛ laa laarɛ yɛɛ me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, n'
kii kyena fɛye asɛ fɛɛ gɛkɛ kolon
gbaa mɔ, fɛ maŋ nyɛ. 23 I laa baa
nyɛ abono mɛ laa tɔgɛ fɛye yɛɛ,
‘Kerɛ, mɔ ne faanaa’ abɛɛ ‘Kerɛ,
mɔ ne gɛrɛ!’ I ba gɛnen mɔ, fɛŋ sa
fɛ' ka mɔmɔ-gɛnɔ. 24 I kya nyiile
yɛɛ me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-
daa mɔ, nan kii ba gɛsinkpan so
mɔ, i laa wɔra daa fɛɛ gɛnɔɔbono
nyangbon kya wiisɛɛ pila-a baa
kyon ne i kya wu gɛsinkpan so mɔ.
25 Pɛi de n' lɔɔ lii gɛsinkpan so kpe
Wurubuaarɛ dɔ mɔ, i tiri yɛɛ n'
wu ɔlaawusɛ de ndɛ nkɛ ndɛ dɔ
asa mɛ' kine me.

26 “Me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-
daa mɔ, gikiiba gɛsinkpan so mɔ i
kya fuude mɔ, i laa wɔra daa fɛɛ
Nowa aberɛ dɔ-lɛɛ mɔ kee. 27 Imɔ
ne n gyɛ yɛɛ pɛi de nkyu gi lɔɔ
gyi asa Nowa aberɛ mɔ, asa mɛ
kpɛ san mɛ dɛ mɔmɔ-gɛkyena dɔ
laawɔra mɛ kya wɔra, fɛɛ gigyi,
ginun, de gɛdena gɛnen-n kaaborɛ
gɛkaabono Nowa gi dii loo gikolii
mɔ dɔ. Ɔ loo gikolii mɔ dɔ gɛnen
mɔ, nkyu gi baa gyi asa mɔ pɛwu.

28 Me-gikiiba mɔ gi laa wɔra fɛɛ
Lɔtɛ owi mɔ kee. Lɔtɛ owi mɔ
dɔ mɔ asa mɛ kya gyi mɛ kya
nun. Mɔmɔ ako mɛ dɛ gɛbuɛɛdɛ
dɔ. Abanban, mɔ, mɛ kya dɔɔ, ne
ako, mɔ, mɛ kya pɔrɔ ibu. 29 Gɛkɛ
gɛbono Lɔtɛ giyaa gi lii Sodom mɔ,
ɔgya de fɛrɛwuta i lii Wurubuaarɛ
dɔ baa ŋmadɛ ɔsowolɛ mɔ ne i dɛɛ
asa mɔ pɛwu mɔɔ. 30 Gɛnɔɔbono
nɛ kaala faa pɛwu mɔ, gɛnen ne
i laa wɔra asa gɛkɛ gɛbono me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ,
nan lɛɛ me-nyoro gɛwi nyiile mɔ.
31 “Gɛnen gɛkɛ gɛbono mɔ, fo
ɔbono fo bo nŋmaŋman mɔ, selɛ.
Gɛŋ sa fo' tɔgɛ yɛɛ fo-ilaa i bo
obu dɔ, fo laa kpaa puru. Gɛnen
kee ne fo ɔbono fo bo ndɔɔ dɔ
gɛnen owi ɔbono mɔ, gɛŋ tɔgɛ
yɛɛ fo laa kii gɛwi kpaa puru ilaa
iko. 32 Fɛ' nyingi ilaa ibono i wɔra
Lɔtɛ mɔ-ka mɔ! 33 Ɔbono ɔ laa
kɔrɔsɛ mɔ-nkpa yela mɔ-gibaa so
mɔ, Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena gɛ
laa lii mɔ-gibaa, ne ɔbono, mɔ,
kyu lii me so ne mɔ-nkpa gi lii
mɔ-gibaa mɔ, kaasɛ mɔ laa nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.
34 “N kya buu mi-i sa fɛye yɛɛ
gɛnen gɛkɛ gɛbono nan lɛɛ me-
nyoro gɛwi nyiile asa mɔ, i laa
nyɛ fɛɛ asa anyɔ mɛ dɛ npa kolon
so mɔ, Wurubuaarɛ laa baa puru
ɔko de ɔ' taa ɔko yɛgɛ. 35 Akyii
anyɔ mɛ yelɛ dabɔlɛ mɛ kya kɔrɔ
fɛɛ awayu mɔ, Wurubuaarɛ laa
puru ɔko de ɔ' taa ɔnyɔsɛ mɔ
yɛgɛ. [36 Anyen anyɔ mɛ bo ndɔɔ
dɔ dabɔlɛ mɔ, Wurubuaarɛ laa
kyɔlɛ ɔko lɛɛ de ɔ' taa ɔko yɛgɛ.]”
37 Yesu akasɛbo mɔ mɛ taasɛ mɔ
yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, fonɛ dɔ ne ilaa idɛ
pɛwu i laa ba gɛnen?” Ne Yesu gi
lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Nfono gɛbuɛ wusɛ
gɛ dɛ mɔ, nno ne ipatɛɛ mɛ kya
da gikilen.”

18

Tɔɔraa Wurubuaarɛ De Gɛdalaa; Ɔ Laa Nu Fo Asɛ

1 Gɛkɛ gɛdɛ mɔ, Yesu gi da
gikpalɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ kyu
nyiile mɔmɔ yɛɛ i kaaborɛ mɛ'
dalaa owi kamaasɛ dɔ. Mɛ mɛŋ
sa mɛ' yɛgɛ i' yɔɔ mɔmɔ-nyoro
de mɛ' taa yɛgɛ. 2 Yesu gi da
gimɔ yɛɛ, “Owi ɔko dɔ mɔ nbɛlɛ
gyibo ɔko gi kyena ɔsowolɛ ɔko
so. Gɛnen ɔnyen baarɛ mɛŋ kya
kyu Wurubuaarɛ kyu terɛ sɛi, i'
baa yɛgɛ nyamesɛ. 3 Owi ɔbono
dɔ mɔ ɔkyii okulaabo ɔko mɔ
kee bo gɛnen ɔsowolɛ ɔbono so.
Okulaabo baarɛ kpɛ ɔ kya dii ɔ
kya kpelegɛ nbɛlɛ gyibo mɔ so
ɔ kya kolɛ mɔ yɛɛ, ‘Ɔbelɛnsɛ, n
dɛ fo giserɛ, ɔko kya gɛnda me.
Imɔso gyi me-rɛ mɔ nbɛlɛ de n'
nyɛ me-nyoro.’ 4 Okulaabo mɔ gi
tɔɔraa nbɛlɛ gyibo mɔ gɛnen-n
kɛɛla. Nbɛlɛ gyibo baarɛ gi kine
lɛɛ ɔkpa. Okulaabo mɔ, mɔ,
mɛŋ taa mɔ-gitɔɔraa yɛgɛ. Imɔso
nbɛlɛ gyibo mɔ gi tɔgɛ sa mɔ-
nyoro yɛɛ, ‘I bo no yɛɛ meŋ kya
kyu Wurubuaarɛ terɛ sɛi i' baa
yɛgɛ nyamesɛ. 5 Gɛnɔɔbono ɔkyii
baarɛ kya tɔɔraa me faa berɛ, nan
kerɛ de n' kɛbi mɔ-nbɛlɛ ndɛ lɛɛ lii
me-ayaa dɔ de n' kyu mɔ-amɔlɛgɛ
abono a gyɛ mɔ-lɛɛ mɔ sa mɔ.
Meŋ wɔra gɛnen mɔ, ɔ laa tɔɔraa
me don idɛ.’ ”
6 Aye-Wura Yesu gi da gikpalɛ
gidɛ ta mɔ, ne ɔ taasɛ mɔ-akasɛbo
mɔ yɛɛ, “Fɛ nu ilaa ibono nbɛlɛ gy-
ibo ɔbono ɔŋ bo gɛsintin mɔ gbaa
gi tɔgɛ sa mɔ-nyoro mɔ? 7-8 To, ne
Wurubuaarɛ, Gɛsintin Wura mɔ,
mɔ de-e? Ɔ maŋ gyi gɛsintin sa
fɛye abono ɔ tɔɔsɛ fɛye lɛɛ ne fɛ
kya tɔɔraa mɔ gɛnyɛ de gɛpɛ mɔ
de ɔ' mɔlɛgɛ fɛye? N kya buu
mi-i sa fɛye yɛɛ, Wurubuaarɛ maŋ
yɛgɛ de i' kɛɛla ne ɔ laa wolaa
mɔlɛgɛ fɛye. Imɔ-rɛ imɔ ibono
Wurubuaarɛ kya gyi gɛsintin sa
fɛye faa mɔ, imɔso me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, n' baa kii
ba gɛsinkpan so mɔ, nan baa wu
yɛɛ anyamesɛ mɛ kya ka gyan'

Wurubuaarɛ so berɛ ne?”

Farasiinyen De Lɛnpoo Sɔɔbo Gikpalɛ

9 Yesu gi kii da gikpalɛ giko
sa asa abono mɛ kya sɔɔ mɔmɔ-
nyoro gyi yɛɛ mɛ gyɛ gɛsintin
awura ne mɛŋ kya kyu mɔmɔ-
nanboana anyamesɛ terɛ sɛi mɔ,
10 yɛɛ, “Anyen anyɔ ako mɛ kpe
Wurubuaarɛ ɔson obu gikpaara
mɔ so de mɛ' kpaa dalaa. Gɛnen
anyen anyɔ adɛ dɔ mɔ, ɔko gyɛ
Farasii awura gikpen mɔ dɔ isa ne
ɔko, mɔ, gyɛ lɛnpoo sɔɔbo.
11 “Mɛ loo ɔdalaaten mɔ
gɛnen mɔ, Farasiinyen mɔ gi
koso dalaa mɔ-gɛwɔnsa dɔ yɛɛ,
‘Wurubuaarɛ, n kya faala fo yɛɛ
meŋ dɛ fɛɛ asa sɛnsɛ. Asa sɛnsɛ
berɛ mɛ kya kudi asa gyi, mɛŋ
kya gyi gɛsintin, ne mɛ kya laarɛ
asa mɔmɔ-kaana. Meŋ kii n dɛ fɛɛ
lɛnpoo sɔɔbo baarɛ. 12 Fo-ɔson mɔ
so mɔ, nkɛ sono kamaasɛ dɔ mɔ,
n kya kyu nkɛ nnyɔ kyu ŋminde
gɛnɔ. Ne me-aterenbi abono n kya
nyɛ bosɛ mumuli dɔ mɔ, n kya yɛ
amɔ dɔ gikpadɔ gudu de n' kyu
giko kyu sa fo Wurubuaarɛ.’
13 “Lɛnpoo ɔsɔɔbo mɔ, mɔ, gi
yelɛ koo-koo. O nyi yɛɛ ɔ gyɛ ilaa
nyɛnyɛn ɔwɔrabo so mɔ, ɔ selɛ
Wurubuaarɛ ansi ipeeli, imɔso o
kyu mɔ-gimu kyu too gɛsɛ, ne ɔ
dalaa kolɛ Wurubuaarɛ yɛɛ, ‘Wu-
rubuaarɛ, su me so. N gyɛ ilaa
nyɛnyɛn ɔwɔrabo.’ ” 14 Yesu gi
da gikpalɛ mɔ ta mɔ, ɔ lɛɛ gɛsɛ
yɛɛ, “N kya buu mi-i sa fɛye yɛɛ
mɔmɔ asa anyɔ adɛ dɔ mɔ, lɛnpoo
ɔsɔɔbo baarɛ ne n wɔra nyamesɛ
dɛnsɛ Wurubuaarɛ ansi so; i mɛŋ
gyɛ Farasiinyen mɔ. I kya nyi-
ile yɛɛ fo nyamesɛ ɔbono fo kya
diirɛ fo-nyoro mɔ, Wurubuaarɛ
laa bara fo gɛsɛ. Ne fo ɔbono
fo kya bara fo-nyoro gɛsɛ mɔ,
Wurubuaarɛ laa diirɛ fo.”

Yesu Mɔ-rɛ Nbii Buru-buru

15 Owi ɔko dɔ mɔ, asa ako mɛ
dɛ nbii buru-buru kee ma-a bara
Yesu yɛɛ o' kyu mɔ-abaa gyan'
mɔmɔ so de ɔ' dalaa sa mɔmɔ.
Yesu akasɛbo mɔ, mɔ, mɛ wu
gɛnen mɔ, mɛ kya gya mɔmɔ yɛɛ
mɛ' kiiri nbii mɔ. 16 Yesu gi
wu gɛnen mɔ, ɔ terɛ nbii mɔ ba
mɔ asɛ, ne ɔ tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo
mɔ yɛɛ, “Fɛ' yɛgɛ nbii mɔ mɛ'
ba me asɛ; fɛŋ' baa tii mɔmɔ-
ɔkpa. Abono mɛ dɛ fɛɛ gɛnen
nbii ndɛana ɔnan mɔ ne n kya
nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi mɔ. 17 Gɛsintin ne n' kya
tɔgɛ fɛye faa, fo nyamesɛ kamaasɛ
ɔbono fo mɛŋ kyu fo-nyoro wɔra
fɛɛ gɛbii pii de fo' kyule kyena
Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyen-
abi mɔ, fo maŋ nyɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena mɔ kpa-a.”

Anɛ Ne Nan Nyɛ Kyena Wu-rubuaarɛ Asɛ?

18 Owi ɔko dɔ mɔ, Gyuda awura
ɔbelɛnsɛ gbaa' ɔko gi baa taasɛ
Yesu yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ dɛnsɛ, nnɛ ne
nan wɔra de n' nyɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena gɛkpaa?” 19 Yesu gi
kisee taasɛ mɔ yɛɛ, “Fo kya terɛ
me yɛɛ ɔbelɛnsɛ dɛnsɛ faa mɔ,
fo mɛŋ nyi yɛɛ Wurubuaarɛ wolɛ
ne n gyɛ nyamesɛ dɛnsɛ? 20 Iŋ
gyɛ fo nyi Wurubuaarɛ nbara mɔ?
Nbara mɔ gi kya nyiile yɛɛ, ‘Gɛŋ
sa fo' lii fo-ka abɛɛ fo-kuli gɛmara
laarɛ ɔko. Gɛŋ' mɔɔ isa. Gɛŋ'
yuuri. Gɛŋ' ten ɔko gɛnɔ nbɛlɛ dɔ.
Buu fo-sɛ de fo-nyi.’ ” 21 Ɔnyen mɔ
gi lɛɛ gɛnɔ sa Yesu yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ,
kpɛ kyu lii me-nbii dɔ mɔ, n kya
gyi nbara ndɛ pɛwu so.”

22 Yesu gi nu gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ
sa ɔnyen mɔ yɛɛ, “I kya san fo ilaa
kolon. Kpaa fɛ fo-ilaa ibono fo bo
mɔ pɛwu de fo' kyu aterenbi mɔ
yɛ sa ayenbo. Fo wɔra gɛnen mɔ,
fo laa nyɛ ntɛɛla Wurubuaarɛ dɔ
de fo' san naa baa buu me wɔra
me-ɔkasɛbo.” 23 Ɔnyen mɔ gi nu
gɛnen mɔ, i yɔɔ mɔ-nyoro. I kya

nyiile yɛɛ ɔ tansi ɔ bo atɔ gikyɔ. Ɔ
kerɛ mɔ, ɔ maŋ taalɛ wɔra gɛnen.
24 Yesu gi kerɛ ɔnyen mɔ, ne
ɔ tɔgɛ yɛɛ, “I tansi i bo lon sa
aterenbi awura de mɛ' nyɛ Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ. 25 Gɛsintin, pɛi de mɛ' nyɛ
Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyen-
abi mɔ, i laa wɔra ɔlon sa mɔmɔ
don gɛnɔɔbono gɛkpatitii gɛ laa
loo ɔbaatɔ ɔbɔ dɔ lii mɔ.” 26 Asa
mɛ nu imɔ idɛ mɔ, mɛ taasɛ yɛɛ,
“Gɛnen berɛ mɔ, anɛ kaasɛ ne
nan nyɛ amɔlɛgɛ de ɔ' nyɛ kyena
Wurubuaarɛ asɛ ne?” 27 Yesu gi
lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, “Ilaa ibono
i don nyamesɛ giwɔra mɔ, iŋ fo
Wurubuaarɛ berɛ giwɔra.”
28 Nfono mɔ Piita gi taasɛ mɔ
yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, aye berɛ, a taa
ilaa ibono a bo mɔ pɛwu yɛgɛ
ne a ba a naa a buu fo faa, nnɛ
ne?” 29 Yesu gi tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ,
“Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ fɛye faa,
nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ taa
mɔ-gɛten yɛgɛ, abɛɛ mɔ-sɛ, abɛɛ
mɔ-nyi, abɛɛ mɔ-daana, abɛɛ mɔ-
tedɛana, abɛɛ mɔ-biana abɛɛ mɔ-
ka yɛgɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ so mɔ, 30 kaasɛ
laa nyɛ imɔ ɔnan gikpadɔ gifonɛɛ
gifonɛɛ aberɛ abono ɔ tɛ de ansi
faa. Ne gɛkyena gɛbono gɛ laa
kii ba mɔ dɔ mɔ, ɔ laa nyɛ kyena
Wurubuaarɛ asɛ gɛkpaa-gɛkpaa.”

Yesu Gi Kii Tɔgɛ Yɛɛ Ɔ Laa Wu' De O' Kyingi Lii Ibuni Dɔ

31 Yesu gi kyu mɔ-akasɛbo gudu
anyɔ mɔ lii nkan ne ɔ tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' nu. A kya kpe
Gyɛrusalem faa, ilaa ibono Wu-
rubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ mɛ
wolaa ŋmarasɛ yela kyu lii me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ so
mɔ, i laa ba gɛsintin kon. 32 Gyuda
awura mɛ laa kyu me wɔra asa
abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura
mɔ abaa dɔ. Gɛnen asa abono mɛ
laa gyaabii me ikpa kpɛi-kpɛi so.
Mɛ laa saalɛ me, de mɛ' too akyɔlɛ
bun me. 33 Mɛ laa taa me awulibi,
de mɛ' mɔɔ me. Nɛ wu' mɔ, imɔ
gɛkɛ sasɛ mɔ, nan kyingi lii ibuni
dɔ.” 34 Yesu akasɛbo mɔ mɛ mɛŋ
nu ilaa ibono ɔ tɔgɛ mɔ iko-rɛ iko
gɛsɛ. Imɔ gɛsɛ ginu i ŋara mɔmɔ,
ne mɛ mɛŋ taalɛ bii ilaa ibono ɔ
darɛ mɔ.

Yesu Gi Kyɛ Gyaatanbo Gyɛriko Ɔsowolɛ So

35 Yesu kya sindi Gyɛriko
ɔsowolɛ mɔ, gyaatanbo ɔko tɛ
ɔkpa nkan ɔ kya kolɛ ilaa. 36 O nu
sakpii mɔ kya kyon mɔ, ɔ taasɛ
yɛɛ, “Menɛ ne n ba daa?” 37 Asa
mɔ dɔ ako mɛ lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ,
“Yesu Nasarɛtɛnyen mɔ ne n ba ɔ
kya kyon.” 38 Nfono mɔ gyaatanbo
mɔ gi kpen ken-ken yɛɛ, “Yesu!
Wura Deefidi ɔnaanabi, su me
so!” 39 Asa abono mɛ gyangbara
Yesu ansi dɔ mɔ mɛ gya ɔnyen mɔ
yɛɛ o' bun mɔ-gɛnɔ so. Mɛ gya mɔ
gɛnen mɔ, idɛ kon gbaa ne ɔ lɔrɔ ɔ
kya kpen ken-ken daa yɛɛ, “Wura
Deefidi ɔnaanabi, su me so!”
40 Yesu gi nu gɛnen mɔ, o
sii yelɛ, ne ɔ tɔgɛ yɛɛ mɛ' kyu
gyaatanbo mɔ ba. Mɛ kyu mɔ ba
mɔ, Yesu gi taasɛ mɔ yɛɛ, 41 “Menɛ
ne fo kya laarɛ n' wɔra sa fo?”
Ɔnyen mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Me-
wura, n kya laarɛ me-ansi a' bugi.”
42 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ,
“Fo-ansi a' bugi! Gisɔɔgyi gibono
fo bo sa me mɔ ne nan kyɛ fo
faa.” 43 Ayaa abono so mɔ, ɔnyen
mɔ ansi a bugi, ɔ kya wu ilaa
kamaasɛ, ne ɔ san naa buu Yesu
ɔ kya lɛɛ Wurubuaarɛ ginyen.
Sakpii mɔ gi wu ilaa ibono i ba mɔ,
mɔmɔ pɛwu mɛ yen Wurubuaarɛ.

19

Sakiyɔsɛ Gi Nyɛ Wurubuaarɛ Amɔlɛgɛ

1 Yesu gi loo Gyɛriko ɔ kya lii
mɔ, 2 ɔbelɛnsɛ ɔko bo nno. Mɛ
kya terɛ mɔ yɛɛ Sakiyɔsɛ. Ɔ bo
abono mɛ kya sɔɔ lɛnpoo ne mɛ

kya kudi asa gyi mɔ gikpen mɔ
dɔ. Ɔ gyɛ aterenbi wura gɛsintin.
3 Yesu gi loo ɔsowolɛ mɔ so gɛnen
mɔ, Sakiyɔsɛ baarɛ ginsi gi pɛɛrɛ
ɔ kya laarɛ de o' wu Yesu de mɔ-
ansi. Sakiyɔsɛ gyɛ daa nyamesɛ
din. Imɔso ibono sakpii mɔ kyɔ
gikyɔ so mɔ, ɔ mɛŋ kya nyɛ de o'
wu Yesu. 4 Gɛnen so mɔ, o kuu
ɔnangya kyon asa mɔ so ne ɔ kpaa
dii ɔ gyan' Siikamɔɔ oyii belɛ ɔko
so nfono Yesu laa kyu de mɔ. Yesu
laa kyon mɔ, de ɔ' nyɛ wu mɔ.

5 Yesu gi baa fo oyii mɔ gikɔɔdɔ
mɔ, ɔ diirɛ mɔ-ansi kerɛ oyii
mɔ dɔ, ne ɔ terɛ yɛɛ, "Sakiyɔsɛ,
kpelegɛ ba belen. Fo-gɛwi ne i
kaaborɛ n' kyena ndɛ." 6 Nfono
mɔ Sakiyɔsɛ gi kpelegɛ lii oyii mɔ
so ne o kyu Yesu kpe mɔ-gɛwi
kpaa keda mɔ gisafo de ɔkon.

7 Asa abono mɛ wu yɛɛ Yesu gi
kpe ɔ bo Sakiyɔsɛ gɛten dɔ mɔ
pɛwu, mɛ kya lɔgedɛ yɛɛ, "Kerɛ,
Yesu gi kpe kpaa sogɛ daa ilaa
nyɛnyɛn ɔwɔrabo gɛwi." 8 Yesu bo
Sakiyɔsɛ gɛwi gɛnen mɔ, Sakiyɔsɛ
gi koso yelɛ ne ɔ tɔgɛ sa Yesu yɛɛ,
"Me-wura, nu me asɛ. Nan yɛ me-
ilaa kamaasɛ ibono n bo mɔ dɔ
de n' kyu gibaafon kyu yɛ-yɛ sa
ayenbo. Asa abono pɛwu nɛ kudi
mɔmɔ gyi baa kyon mɔ nan ka
ibono nɛ kudi mɔmɔ gyi mɔ sa
mɔmɔ de n' kii ka da gyan' mɔmɔ
gikpadɔ ginan."

9 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ yɛɛ, "Ndɛ
berɛ, gɛnen gɛten gɛdɛ dɔ asa mɛ
nyɛ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ. Fɛye
abono pɛwu fɛ bo gɛrɛnaa mɔ,
fɛ' bii yɛɛ gɛnen ɔnyen baarɛ gyɛ
aye-naana Aberaham ɔpaa dɔ isa
fɛɛ fɛye kee. 10 Me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, nɛ ba daa
de n' baa laarɛ asa abono mɛ fuɛ
Wurubuaarɛ ɔkpa mɔ gɛten de n'
mɔlɛgɛ ɔmɔ de mɛ' kii wu ɔkpa
mɔ."

Yesu Gɛwuragyi Mɔ Gikpalɛ

11 Asa mɔ mɛ san mɛ kya nu
Yesu ilaa tɔgɛsɛ mɔ, ɔ da mɔmɔ
gikpalɛ giko. I kya nyiile yɛɛ
mɔmɔ-nwɔnsa ne n gyɛ yɛɛ ɔ kya
fuude Gyɛrusalem faa mɔ, Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi gɛbono o kyu
sa mɔ mɔ gɛ laa lii gɛwi kon ne.
Gikpalɛ gɛbono ɔ da mɔmɔ mɔ ne
n gyɛ 12 yɛɛ, "Nyamesɛ gbaa' ɔko
gi kyena, ɔ gyɛ wuragyibo. Owi
ɔko dɔ mɔ, ɔ kya laarɛ de o' kpe
ɔbono ɔ gyɛ Wura belɛ mɔ asɛ
de Wura belɛ mɔ ɔ' kpaa yii mɔ
gɛwura de o' kyu baa gyi mɔ-lɛɛ
ɔsowolɛ so.

13 "Pɛi ne ɔ laa kyon mɔ, ɔ terɛ
mɔ-adega gudu abono mɛ tɛ mɔ
asɛ mɔ ne ɔ yɛ aterenbi sa mɔmɔ
ɔkamaasɛ. Mɔmɔ ɔkamaasɛ gi
nyɛ kyɛɛ-kyɛɛ. Ɔ laa yɛ aterenbi
mɔ sa mɔmɔ mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, 'Fɛ' sɔɔ aterenbi adɛ buɛɛdɛ
gyoo me de n' baa kii ba mɔ a'
wɔra agyan sa me.' 14 Mɔ-ɔsowolɛ
mɔ so asa, mɔ, mɛ kya kyo mɔ.
Imɔso ɔ kyon mɔ, mɛ sun isɔɔ kpe
Wura belɛ mɔ asɛ de mɛ' kpaa
tɔgɛ sa Wura belɛ mɔ yɛɛ mɛŋ kya
laarɛ yɛɛ o' gyi gɛwura sa mɔmɔ.

15 "Wura belɛ mɔ mɔ gi dabɔlɛ
kyu gɛwuragyi mɔ sa mɔ, ne o
kii ba mɔ-ɔsowolɛ mɔ so. Ɔ ba
mɔ, ɔ terɛ mɔ-adega abono ɔ sa
ɔmɔ aterenbi mɔ ba mɔ asɛ yɛɛ
mɛ' baa buu-buu agyan abono
ɔkara mɛ nyɛ mɔ. 16 Mɔ-dega
gyangbarasɛ mɔ gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
'Ɔbelɛnsɛ, kerɛ, aterenbi abono
fo kyu sa me mɔ, nɛ nyɛ amɔ-
ɔnan gikpadɔ gudu.' 17 Ɔbelɛnsɛ
mɔ gi nu gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ, 'Fo wɔra ilaa; fɔɔ'kpon. Fɛɛ
gɛnɔɔbono fo gyi gɛsintin ilaa ipii
idɛ dɔ faa mɔ, nan kyu isowolɛ
gudu kyu sa fo de fo' kerɛ imɔ so.'
18 Mɔ-dega nyɔsɛ mɔ gi tɔgɛ mɔ
yɛɛ, 'Ɔbelɛnsɛ, aterenbi abono fo
kyu sa me mɔ, nɛ nyɛ amɔ-ɔnan
gikpadɔ ginun.' 19 Ɔbelɛnsɛ mɔ gi
lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, 'Fo, mɔ, nan yɛgɛ fo
laa kerɛ isowolɛ inun so.'

20 “Mɔ-dega mɔ ɔko berɛ, gi tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, ‘Ɔbelɛnsɛ, fo-aterenbi
ne! Nɛ kyu amɔ ŋminde de
gipanan ŋara kyin-n. 21 Nɛ wu
yɛɛ fo-ilaa i bo lon, imɔso nɛ selɛ
fo gifuu. Fo bo onsipara. Fo kya
laarɛ agyan lii gɛsun gɛbono iŋ
gyɛ fo ne n wɔra mɔ dɔ.’ 22 Ɔ
tɔgɛ gɛnen ta mɔ, ɔbelɛnsɛ mɔ gi
tɔgɛ mɔ yɛɛ, ‘Fo gyɛ dega nyɛnyɛn.
Nan kyu fo-ilaa tɔgɛsɛ idɛ kyu bun
fo gipuɛɛ. Fo nyi yɛɛ me-ilaa i
bo lon. N gyɛ onsipara wura. N
kya laarɛ agyan lii gɛsun gɛbono
iŋ gyɛ me ne n wɔra mɔ dɔ. 23 Ne
i wonɛ ne foŋ kyu me-aterenbi
mɔ kpaa yela aterenbi ɔyelaten de
owi ɔbono nɛ ba ne nan kpaa lɛɛ
amɔ mɔ, n' nyɛ de a' korogɛ sa
me?’
24 “Nfono mɔ, ɔbelɛnsɛ mɔ gi
tɔgɛ sa abono mɛ yelɛ nno mɔ
yɛɛ, ‘Fɛ' sɔgɛ me-aterenbi mɔ lii
dega baarɛ asɛ kyu bɔla ɔbono
ɔ nyɛ amɔ-ɔnan gikpadɔ gudu
mɔ.’ 25 Mɛ lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ,
‘Ɔbelɛnsɛ, ɔ ti nyɛ amɔ-ɔnan gik-
padɔ gudu!’ 26 Ɔbelɛnsɛ mɔ gi lɛɛ
gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, ‘N' buu sa fɛye
yɛɛ ɔbono ɔ bo ne ɔ kya kyu wɔra
ilaa mɔ, ɔ laa kii nyɛ too. Ne
ɔbono, mɔ, ɔŋ bo ne ɔŋ kya kyu
wɔra sɛi mɔ, ipii ibono ɔ nyɛ mɔ
gbaa mɛ laa sɔgɛ lii mɔ asɛ. 27 I
san abono mɛ gyɛ me-akyobo ne
mɛ mɛŋ kya laarɛ n' wɔra mɔmɔ-
wura mɔ, fɛ' kyu mɔmɔ baa mɔɔ
me-ansi dɔ gɛrɛnaa.’ ”

Yesu Gi Naa Loo Gyɛrusalem Fɛɛ Wura

28 Yesu gi tɔgɛ imɔ idɛ ta mɔ,
idɛ kon mɔ o yii ɔkpa ɔ kya dii
ɔ kya kpe Gyɛrusalem. 29 O sindi
Bɛtɛfagye de Bɛtani isowolɛ ibono
i gyan' Nfɔ Iyii gibii mɔ so mɔ,
o sun mɔ-akasɛbo mɔ dɔ anyɔ
30 yɛɛ, “Fɛ' kpe ɔsowolɛ ɔbono ɔ
bo aye-ansi dɔ faa. Fɛ kya loo
ɔsowolɛ mɔ so mɔ, fɛ laa wu bee
fɔlɛ ɔbono ɔko mɛŋ ti gyan' mɔ
kerɛ mɔ kyaa de ɔfɛ. Fɛ' sangɛ mɔ
kyu bara me gɛrɛ. 31 Ne fɛɛ ɔko gi
taasɛ fɛye yɛɛ, ‘Menɛ n wɔra ne fɛ
kya sangɛ bee mɔ’ mɔ, fɛ' tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, ‘Wura mɔ tiri bee mɔ.’ ”
32 Abono o sun mɔ mɛ kyon
mɔ, mɛ kpaa wu ilaa kamaasɛ, fɛɛ
gɛnɔɔbono Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
mɔ. 33 Mɛ kya sangɛ bee mɔ
mɔ, bee mɔ mɔ-wuraana mɛ taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, “Menɛ n wɔra ne fɛ
kya sangɛ bee mɔ?” 34 Ne mɛ lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, “Wura mɔ tiri bee mɔ.”
35 Imɔso mɛ sangɛ bee mɔ kyu
kperɛ Yesu. Ne mɛ kyu mɔmɔ-
akuru too gyan' bee mɔ so, ne mɛ
puru Yesu gyan'. 36 Asa sakyɔ mɛ
buu mɔ. Ako, mɔ, mɛ gyangbara
sa mɔ mɛ kya kyu mɔmɔ-akuru
too mɔ-ɔkpa dɔ yɛɛ ɔ' baa naa
amɔ so kyon.
37 Mɛ kya laarɛ mɛ' kpelegɛ
Nfɔ Iyii Gibii mɔ mɔ, i bo mɔ-
akasɛbo gikpen belɛ mɔ ɔkon
kyɔde, ne mɛ yii gɛsɛ mɛ kya yen
Wurubuaarɛ ken-ken kyu lii ilaa
gbaa'gbaa ibono pɛwu Yesu gi kyu
Wurubuaarɛ ɔlon kyu kpaa asa ne
mɛ wu de mɔmɔ-ansi mɔ so. 38 Mɛ
naa mɛ kya kpen yɛɛ,
“Fo ne n gyɛ Wura!
Wura Wurubuaarɛ ɔ' kosorɛ fo-
gimu!
Wurubuaarɛ ginyen dɔ ne fo naa
fo kya ba faa!
Gisen yuuli gi bo Wurubuaarɛ dɔ!
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo soso mɔ
tansi ɔ bo nyisigyi!”
39 Farasii awura abono mɛ bo
sakpii mɔ dɔ mɔ mɛ tɔgɛ sa Yesu
yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, gya fo-adɛ mɔ yɛɛ
mɛ' sii kurun.” 40 Ne Yesu gi lɛɛ
gɛnɔ sa ɔmɔ yɛɛ, “N' buu sa fɛye
yɛɛ ba-a mɛ' sii kurun mɔ, abui
gbaa a laa bugi gɛnɔ kpen.”

Yesu Gi Su Sa Gyɛrusalem

41 Yesu kya fuude Gyɛrusalem.
Ɔ da de ginsi ne o wu ɔsowolɛ
mɔ mɔ, o su sa nno asa. 42 Ɔ
kya su gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ yɛɛ,
“Gyɛrusalem awura, me-gisen dɔ

gɛlaarɛ ne yɛɛ nkana fɛ' bii ɔkpa
ɔbono so fɛ laa kyu de fɛ' nyɛ
gisen yuuli ndɛ gɛkɛ gɛdɛ mɔ!
Imɔ, mɔ, mɔ, i baala fɛye-ansi
bun; fɛŋ nyɛ bii gɛnen ɔkpa
ɔbono. 43 Gɛkaako mɔ fɛye-
akyobo mɛ laa kyaabɔɔ fɛye faa
kilenten. Mɛ laa sola isɛ mada
gɛkpen gɛbono fɛ yii kyaabɔɔ
fɛye-ɔsowolɛ mɔ de i' dii kyaga de
ɔpɔɔrɛ mɔ. I dii kyaga mɔ, mɛ laa
kyu de nfono so kpelegɛ loo fɛye-
ɔsowolɛ dɔ baa kɔ de fɛye. Mɛ
laa tii fɛye wɔra nsana. 44 Fɛye-
akyobo mɛ laa boori fɛye-ibu bun,
ba-a ɔpɔɔrɛ kolon maŋ san, ne mɛ
laa mɔɔ fɛye. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ
gi sun me yɛɛ n' baa kerɛ fɛye mɔ,
fɛŋ wu me bii."

Yesu Gi Gya Asa Lii Wurubuaarɛ Ɔson Obu Gikpaara Mɔ So

45 Yesu gi loo Gyɛrusalem mɔ, ɔ
kyon kpe Wurubuaarɛ ɔson obu
gikpara mɔ so. Ɔ fo nno mɔ, o wu
yɛɛ asa mɛ kyu nno bingiri gigya
ogyiten. O wu gɛnen mɔ, o yii gɛsɛ
ɔ kya gya abono mɛ kya fɛ ilaa
nno mɔ, 46 ne ɔ tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ,
"Mɛ ŋmarasɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
ako yela yɛɛ,
'Me-ɔson obu mɔ laa wɔra daa
ɔdalaaten.'
Fɛye, mɔ, fɛ kyu nno bingiri iyu
gikpalan."

47 Gɛkɛ kamaasɛ mɔ Yesu kya
nyiile asa ilaa Wurubuaarɛ ɔson
obu gikpaara mɔ so. Gyuda awura
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ, mɔmɔ-
nbara aŋmarasɛbo, de mɔmɔ-
anyamesɛ gbaa'gbaa mɔ mɛ kya
laarɛ mɔ-imɔɔten. 48 Mɔmɔ-asa
sɛnsɛ mɔ so mɔ, mɛŋ kii mɛ kya
nyɛ de mɛ' keda mɔ. I kya nyiile
yɛɛ mɔmɔ abono pɛwu mɛ kpɛ mɛ
kya nu mɔ asɛ.

20

Abelɛnsɛ Ako Mɛ Daasɛ Yesu Kerɛ

1 Gɛkɛ gɛdɛ, Yesu kya nyi-
ile asa ilaa ne ɔ kya tɔgɛ Wu-
rubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ
Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ gik-
paara mɔ so, ne Gyuda awura
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de mɔmɔ-
nbara aŋmarasɛbo de mɔmɔ-
abelɛnsɛ sɛnsɛ ako mɔ mɛ kpe mɔ
asɛ, 2 ne mɛ kpaa taasɛ mɔ yɛɛ,
"Ilaa ibonoana fo kya wɔra faa
mɔ, anɛ ginyen dɔ ne fo kya wɔra
imɔ daa? Anɛ ne n sa fo ɔkpa yɛɛ
fo' wɔra imɔ? Tɔgɛ aye."

3 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Me kee
nan taasɛ fɛye ilaa kolon de fɛ'
lɛɛ gɛnɔ sa me. 4 Wurubuaarɛ
sagyere ɔbono Gyɔn gi gyere asa
mɔ, anɛ ne n sa mɔ ɔkpa? Wu-
rubuaarɛ abɛɛ nyamesɛ? Fɛ' lɛɛ
gɛnɔ de n' nu."

5 Yesu gi taasɛ ɔmɔ gɛnen mɔ,
akyɔɔlɛ a tɔrɔ mɔmɔ wolɛ-wolɛ
so, ne mɛ tɔgɛ yɛɛ, "Nengyene a
kyule sa mɔ yɛɛ Wurubuaarɛ ne
n sa Gyɔn gɛnen ɔkpa ɔbono mɔ,
ɔ laa taasɛ aye yɛɛ, ne menɛ n
wɔra ne a mɛŋ sɔɔ Gyɔn gyi? 6 Ne
fɛɛ a kii tɔgɛ yɛɛ nyamesɛ ne n sa
Gyɔn gɛnen ɔkpa ɔbono mɔ, asa
mɔ pɛwu mɛ laa da aye abui mɔɔ.
I lii fɛɛ mɛ nyi yɛɛ Wurubuaarɛ
ne n sun Gyɔn ne ɔ gyɛ daa Wu-
rubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo." 7 Gɛnen
so mɔ mɛ lɛɛ gɛnɔ sa Yesu yɛɛ, "A
mɛŋ nyi ɔbono ɔ sa Gyɔn gɛnen
ɔkpa ɔbono mɔ."

8 Ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
"Fɛ maŋ tɔgɛ me berɛ mɔ, me kee
maŋ tɔgɛ fɛye ɔbono ɔ sa me ɔkpa
ne n' kya wɔra ilaa ibono n kya
wɔra mɔ."

Yesu Gi Da Abelɛnsɛ Mɔ Gikpalɛ

9 Ne Yesu gi da gikpalɛ sa
abelɛnsɛ mɔ yɛɛ, "Ɔnyen ɔko gi
kyena. Ɔ dɔɔ gifɔlɛ giko ndɔɔ.
Ɔ dɔɔ ndɔɔ mɔ gɛnen mɔ, o kyu
nmɔ wɔra asa ako abaa dɔ yɛɛ
mɛ' kerɛ nmɔ so sa mɔ de mɔ-rɛ
mɔmɔ mɛ' yɛ agyan abono mɛ
laa nyɛ mɔ. Ne ɔ koso kpe ɔkpa

kpaa kɛɛla. 10 Gifɔlɛ mɔ abi aberɛ
tɛɛsɛ a fo mɔ, ndɔɔ wura mɔ gi
sun mɔ-dega ɔko yɛɛ, ɔ' kpe mɔ-
ndɔɔ akerɛbo mɔ asɛ de mɛ' kyu
mɔ-lɛɛ ogyiten bara mɔ. Mɔ-dega
mɔ gi kpe mɔ, mɔ-ndɔɔ akerɛbo
mɔ mɛ daarɛ mɔ, ne mɛ gya mɔ
kii abaa gikpan. 11 Ndɔɔ wura
mɔ gi nu ilaa ibono i ba mɔ,
o kii sun mɔ-dega ɔko mɔ-ndɔɔ
akerɛbo mɔ asɛ. Ɔbono kee gi
kpe mɔ, ndɔɔ akerɛbo mɔ mɛ
daarɛ mɔ ne mɛ wɔra mɔ ibono
i mɛŋ gyɛ iwɔrasɛ mɔ gya mɔ kii
abaa gikpan. 12 Ndɔɔ wura mɔ gi
sun dega sasɛ. O kpe mɔ, ndɔɔ
akerɛbo mɔ mɛ daarɛ ɔbono kee
gooli mɔ, ne mɛ too mɔ lii ndɔɔ
mɔ dɔ. 13 Nfono mɔ, ndɔɔ wura
mɔ gi taasɛ mɔ-nyoro yɛɛ, 'Nnɛ ne
nan wɔra me-ilaa idɛ ne?' Ne o
kii tɔgɛ sa mɔ-nyoro yɛɛ, 'Nan sun
me gbaa-gbaa me-gisen dɔ obi me-
ndɔɔ akerɛbo adɛ asɛ. Mɔ berɛ,
nɛ sɔɔ gyi yɛɛ mɛ laa kyu buubuu
sa mɔ.' Gɛsintin mɔ, o sun mɔ-bi
mɔ mɔmɔ asɛ. 14 Mɔ-bi mɔ gi kpe
mɔ, mɔ, ndɔɔ akerɛbo mɔ mɛ kpɛ
da de ginsi wu mɔ mɔ, mɛ tɔgɛ sa
abara yɛɛ, 'Ɔbono ɔ laa gyi mɔ-sɛ
atɔ mɔ ne n kya ba faa. A' mɔɔ
mɔ de mɔ-tɔgyi mɔ ɔ' nyɛ sii de
aye.' 15 Gɛsintin mɔ, mɛ keda ndɔɔ
wura mɔ mɔ-bi mɔ biidɛ lii ndɔɔ
mɔ dɔ ne mɛ mɔɔ mɔ."

Yesu gi da gikpalɛ gidɛ ta mɔ,
ɔ taasɛ asa mɔ yɛɛ, "Imɔso menɛ
ne ndɔɔ wura mɔ laa wɔra mɔ-
ndɔɔ akerɛbo mɔ? 16 N' tɔgɛ sa
fɛye yɛɛ ndɔɔ wura mɔ laa kpaa
mɔɔ mɔmɔ de o' kyu ndɔɔ mɔ kyu
wɔra akerɛbo pobɔrɔ abaa dɔ."
Asa mɔ mɛ nu imɔ idɛ mɔ, mɛ tɔgɛ
yɛɛ, "Iŋ sa i' ba gɛnen!"

17 Mɛ lɛɛ gɛnɔ gɛnen mɔ, Yesu gi
kerɛ ɔmɔ faa yiridididi ne ɔ taasɛ
ɔmɔ yɛɛ, "Ne fɛɛ i maŋ ba gɛnen
mɔ, i wonɛ so ne mɛ ŋmarasɛ imɔ
idɛ yela Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ?
Mɛ ŋmarasɛ yɛɛ,

'Gibui gibono ibu apɔrɔbo mɔ mɛ
kyu too gɛbaamara mɔ
gɛnen gibui kolon gibono
ne n kii baa yɛgɛ ne obu mɔ
gi wɔra ɔlon
ɔ yelɛ faa.
18 Nyamesɛ kamaasɛ ɔbono
ɔ laa tɔrɔ gɛnen gibui gibono
so mɔ,
kaasɛ laa gbaa gberi-gberi.
Ne gibui mɔ, mɔ, ne n kii baa tɔrɔ
fo ɔko so mɔ berɛ,
fo laa kɔrɔ faa dogo-dogo
wɔra fɛɛ nnyufo.' "

19 Yesu gi da gikpalɛ mɔ
gɛnen mɔ, Gyuda awura nbara
aŋmarasɛbo mɔ de mɔmɔ-asunbi
alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ mɛ bii yɛɛ
mɔmɔ ne ɔ darɛ. Imɔso mɛ laarɛ
fɛɛ mɛ' keda mɔ gɛnen owi ɔbono.
Mɛ kii mɛ selɛ sakpii ɔbono ɔ bo
nfono mɔ gifuu.

Mɛ Soo Yesu Idoo Kyu Lii Lɛnpoo Gisɔɔ So

20 Imɔso abelɛnsɛ abono mɛ kya
laarɛ mɛ' keda Yesu mɔ mɛ san
mɛ kya dii mɔ daa. Mɛ sun
asa ako mɔ asɛ yɛɛ mɛ' kpaa
penɛ fɛɛ mɛ gyɛ gɛsintin awura;
nengyene ɔ tɔgɛ ilaa ibono mɛ laa
nyɛ yelɛ imɔ so mɔ, de mɛ' kyu
mɔ wɔra mɔmɔ-abɛyin ɔbelɛnsɛ
ɔbono ɔ kya kerɛ mɔmɔ so mɔ
abaa dɔ. 21 Imɔso isɔɔ mɔ mɛ
kpe Yesu asɛ ne mɛ kpaa too mɔ
soso yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, a wu yɛɛ fo
kya tɔgɛ ne fo kya nyiile ilaa de
i' kyena ɔkpa so. Fo berɛ, fo mɛŋ
kya kerɛ nyamesɛ sakyɔ abɛɛ mɔ-
nyisigyi ɔbono ɔ bo mɔ de fo' buu
ɔko don ɔko. Fo kya nyiile asa
Wurubuaarɛ ɔkpa daa de i' kyena
de Wurubuaarɛ gɛsintin mɔ. 22 A
dɛ fo giserɛ, tɔgɛ aye, imɔso Rom
wura belɛ ɔbono ɔ kya kerɛ aye
so ne ɔŋ kya son Wurubuaarɛ mɔ,
i dɛ ɔkpa Wurubuaarɛ asɛ yɛɛ a'
sɔɔ mɔ-lɛnpoo abɛɛ a mɛŋ sa a'
sɔɔ?" 23 Yesu, mɔ, gi dɛsɛ yɛɛ mɛ
kya soo mɔ idoo daa. Ne ɔ tɔgɛ
sa ɔmɔ yɛɛ, 24 "Ɔko ɔ' lɛɛ aterenbi
gibi ba de n' kerɛ." Gɛsintin mɔ,
mɛ kyu aterenbi gibi kyu sa mɔ,

ne ɔ taasɛ ɔmɔ yɛɛ, “Anɛ gimu
de mɔ-ginyen ne n gyan' aterenbi
gibi gidɛ so faa?” Mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Rom wura belɛ mɔ-lɛɛ.” 25 Ne
Yesu gi kisee tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
“To! Gɛnen berɛ mɔ, ilaa ibono
i gyɛ Rom wura belɛ mɔ-lɛɛ mɔ
fɛ' kyu sa mɔ, ne ibono, mɔ, i
gyɛ Wurubuaarɛ-lɛɛ mɔ, fɛ' kyu sa
Wurubuaarɛ.” 26 Gɛnɔɔbono ɔ lɛɛ
gɛnɔ sa ɔmɔ mɔ, i dɛ mɔmɔ-gɛnɔ.
Mɛ mɛŋ nyɛ ilaa nyɛnyɛn iko lii
ilaa ibono ɔ tɔgɛ sansana mɔ de
mɛ' kyu mɔ wɔra nbɛlɛ dɔ. Imɔso
mɛ mɛŋ baa taalɛ tɔgɛ sɛi.

Saadusii Awura Mɛ Taasɛ Yesu Lɛwu Gɛmara Ilaa

27 Saadusii gikpen dɔ awura ako
kee mɛ ba Yesu asɛ. Saadusii
awura adɛ ne n kpɛ mɛ dɛ yɛɛ
nengyene nyamesɛ gi wu' mɔ, i
ta. Iŋ baa i bo gɛtɛɛko ɔ laa
kpaa kyena, ne Wurubuaarɛ maŋ
baa kyingi asa gɛkaako. 28 Gɛnen
asa adɛ mɛ ba Yesu asɛ baa taasɛ
mɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, Mosisi gi yela
nbara nko sa aye yɛɛ, ‘Nengyene
ɔnyen gi wu' taa mɔ-ka yɛgɛ owi
ɔbono mɔ-ka mɔ mɛŋ ti korogɛ sa
mɔ mɔ, mɔ-daa abɛɛ mɔ-tedɛ o'
kyu ɔkyii mɔ lɛɛ gikulaa de mɔ-rɛ
mɔ mɛ' korogɛ nbii sa mɔ-kuli
ɔbono o wu' mɔ.’ 29 To. Owi ɔko dɔ
mɔ, ɔnyen ɔko mɔ-rɛ mɔ-tedɛana
asee ne n kyena. Gɛnen ɔnyen
baarɛ gi kyu ɔkyii. Mɔ-rɛ mɔ-
ka mɔ mɛŋ korogɛ ne o wu' taa
mɔ-ka mɔ yɛgɛ. 30 Mosisi nbara
nbono ɔ yela sa aye mɔ so mɔ, mɔ-
gigyaamara mɔ gi kyu ɔkyii mɔ lɛɛ
gikulaa. Mɔ-rɛ ɔkyii mɔ mɛ mɛŋ
korogɛ, ne mɔ kee gi wu' taa ɔkyii
mɔ yɛgɛ. 31 Ɔsasɛ mɔ kee gɛnen,
ne mɔmɔ anyen sono mɔ pɛwu mɛ
dena ɔkyii mɔ gyan', ne mɛ wu'
taa mɔ yɛgɛ. Ɔkyii mɔ mɛŋ korogɛ
sa mɔmɔ ɔko-rɛ ɔko. 32 Laalaalogɛ
mɔ, ɔkyii mɔ kee gi wu'. 33 To,
nengyene Wurubuaarɛ laa kyingi
asa mɔ, anɛ ne n bo gɛnen ɔkyii
baarɛ gɛkyena pobɔrɔ gɛbono dɔ?
I kya nyiile yɛɛ owi ɔbono mɛ tɛ
de ansi mɔ, mɔmɔ anyen sono adɛ
pɛwu mɛ dena mɔ.”

34 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Abono
mɛ tɛ de ansi mɔ ne n kya dena.
35 Asa abono Wurubuaarɛ gi wu
yɛɛ mɛ kaaborɛ mɛ' nyɛ kyena
mɔ asɛ ne ɔ laa kyingi mɔmɔ
lii ibuni dɔ gɛkaako mɔ, mɔmɔ
berɛ, gɛdena gɛŋ baa gɛ bo no
sa mɔmɔ. 36 Mɛ maŋ baa wu'
gɛkaako. Mɔmɔ-gɛkyena gɛ laa
wɔra daa fɛɛ Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ-
lɛɛ mɔ ɔnan. Mɛ gyɛ Wurubuaarɛ
mɔ-biana gɛsintin. I lii fɛɛ Wu-
rubuaarɛ gi kyingi mɔmɔ lii ibuni
dɔ.”

37 Ne Yesu gi kii tɔgɛ sa Saadusii
awura mɔ yɛɛ, “Fɛ kya sɔɔ akyɔɔlɛ
yɛɛ asa mɛ wu' mɔ, iŋ baa i bo
gɛtɛɛko mɛ laa kpaa kyena mɔ,
a' kerɛ Wurubuaarɛ agyɛbi ɔwolɛ
mɔ dɔ de a' kerɛ. Ɔwolɛ mɔ dɔ mɔ,
Mosisi gbaa' gi wolaa lɛɛ nyiile
aye yɛɛ asa mɛ wu' mɔ, mɛ bo
gɛtɛɛko mɛ kya kpaa kyena. O
nu Wurubuaarɛ gi tɔngɛ sa mɔ
lii giponfɛ giko dɔ ne ɔ ŋmarasɛ
agyɛbi mɔ yela yɛɛ,

‘Me ne n gyɛ Aberaham Wu-
rubuaarɛ.
N gyɛ Ayisiki Wurubuaarɛ,
ne n' gyɛ Gyeekɔpo Wu-
rubuaarɛ.’

38 Aberɛ abono Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ sa Mosisi mɔ,
gɛnen asa adɛ mɛ ti wolaa wu'.
Ne fɛɛ iloobu idɛ mɛŋ bo gɛtɛɛko
daa mɔ, Wurubuaarɛ maŋ tɔgɛ
yɛɛ, ‘N gyɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ.’
Nkana ɔ laa tɔgɛ daa yɛɛ, ‘Nɛ naa
kyena wɔra mɔmɔ-Wurubuaarɛ
yɛgɛ.’ Imɔso Wurubuaarɛ nyi yɛɛ
mɛ bo gɛtɛɛko mɛ tɛ.” 39 Yesu gi
tɔgɛ gɛnen ta mɔ, Gyuda awura
nbara aŋmarasɛbo mɔ ako mɛ
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, fo lɛɛ
gɛnɔ kanpɛ.” 40 Kpɛ kyu lii nfono
mɔ, ɔko mɛŋ baa taalɛ too Yesu
soso kerɛ.

Yesu Gi Kisee Taasɛ Asa Mɔ Wura Deefidi Ilaa

41 Nfono mɔ, Yesu, mɔ, gi taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, “Nnɛ so ne ɔkamaasɛ
kya tɔgɛ yɛɛ ɔbono Wurubuaarɛ
laa sun de o' gyi gɛwura mɔ
Wurubuaarɛ adɛ so mɔ laa kisee
wɔra daa Wura Deefidi ɔnaanabi?
42 Yɛgɛ Deefidi gbaa-gbaa gi ti tɔgɛ
kaasɛ mɔ ilaa wolaa yela. Ɔ tɔgɛ
Wurubuaarɛ Ilon Ɔwolɛ mɔ dɔ
yɛɛ,
‘Wurubuaarɛ laa tɔgɛ sa me-Wura
mɔ yɛɛ,
“Baa kyena me-gibaa gyisɛ so
de me-rɛ fo a' gyi gɛwura
43 de n' yɛgɛ fo' kyise fo-
akyobo de fo-ayaa.” ’ ”
44 Yesu gi kii lɛɛ gɛsɛ yɛɛ, “Imɔso
Deefidi kya terɛ kaasɛ yɛɛ, ‘Me-
Wura’ faa mɔ, nnɛ so ne ɔ laa
kisee wɔra daa Deefidi ɔnaanabi?”

Fɛ' Kerɛ Fɛye-Nyoro So De Nbara Aŋmarasɛbo Mɔ

45 Owi ɔbono asa mɔ pɛwu mɛ
kya nu Yesu asɛ mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔ-
akasɛbo mɔ yɛɛ, 46 “Fɛ' kerɛ fɛye-
nyoro so dɔɔdan de aye Gyuda
awura nbara aŋmarasɛbo adɛ.
Mɛ kya laarɛ daa ngbɛ belɛ-belɛ
gisuu naa asa dɔ. Mɛ kya laarɛ fɛɛ
asa mɛ' terɛ mɔmɔ yɛɛ ‘Abelɛnsɛ’
de mɛ' kyu buubuu faala ɔmɔ
sakpii dɔ de ɔkamaasɛ o' wu. Ne
fɛɛ mɛ kya kpe mɔmɔ-akyangbon
dɔ mɔ, abɛɛ mɛ laa gyi gɛkɛ
belɛ mɔ, abelɛnsɛ de anyamesɛ
gbaa'gbaa ikyenaten ne mɛ kya
laarɛ. 47 Mɔmɔ gɛnen asa abono
ne n kya kii kudi akyii ikulaabo
mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-biana gyi, yɛgɛ
mɛ laa dalaa mɔ, mɛ kya dalaa
faa bolo-bolo de asa mɛ' nyɛ yen
mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ ne n nyi gɛdalaa.
Owi ɔbono Wurubuaarɛ laa gyi
mɔmɔ-nbɛlɛ mɔ, mɔmɔ-gisobiidɛ
gi laa nyaakyɔ toɔ.”

21

Yesu Gi Yen Okulaabo Yenbo Ɔko

1 Yesu bo Wurubuaarɛ ɔson obu
gikpaara mɔ so mɔ, ɔ diirɛ mɔ-
ansi kerɛ gidɛkaa gibono asa mɛ
kya kyu aterenbi wɔra sa Wu-
rubuaarɛ mɔ. O wu aterenbi
awura mɛ kya lɛɛ mɔmɔ-aterenbi
mɛ kya wɔra. 2 Nfono mɔ, o wu
ɔkyii okulaabo yenbo ɔko, mɔ, gi
baa kyu aterenbi abi anyɔ ako baa
wɔra gidɛkaa mɔ dɔ. 3 Yesu gi wu
gɛnen mɔ, o nyiile mɔ-akasɛbo mɔ
yɛɛ, “Iŋ gyɛ fɛ wu okulaabo yenbo
baarɛ? Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ
fɛye faa, ɔkyii baarɛ gi kyɛɛ Wu-
rubuaarɛ aterenbi don asa sɛnsɛ
adɛ pɛwu. 4 I kya nyiile yɛɛ asa
adɛ pɛwu mɛ lɛɛ mɔmɔ-aterenbi
dɔ daa kyu baa kyɛɛ Wurubuaarɛ.
Ɔkyii baarɛ, mɔ, ipii ibono ɔ bo
ne nkana imɔ ne ɔ tɛ kpasa de
mɔ, imɔ pɛwu ne o kyu baa kyɛɛ
Wurubuaarɛ faa.”

Yesu Gi Tɔgɛ Yela Yɛɛ Gyɛrusalem Laa Baa Boori

5 Yesu akasɛbo mɔ ako mɛ kya
gyi nsingyi kyu lii Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ so. Mɛ kya diilɛ mɔ-
ɔdan ne mɛ kya kerɛ abui dɛnsɛ-
dɛnsɛ abono mɛ kyu pɔrɔ mɔ mɔ
de ilaa dɛnsɛ ibono asa mɛ kyu
baa kyɛɛ Wurubuaarɛ ne mɛ kyu
lɔrɔ obu mɔ mɔ. Yesu, mɔ, gi
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, 6 “Imɔ ibono
pɛwu fɛ kya wu faa, i laa baa fo
owi ɔko mɔ, ako mɛ laa baa boori
imɔ bun. Ba-a gibui kolon gi maŋ
san yɛɛ gi maŋ dɛ gɛsɛ.” 7 Yesu
akasɛbo mɔ dɔ ako mɛ taasɛ mɔ
yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, owi ɔmɔ dɔ ne mɛ
laa boori imɔ bun gɛnen? Menɛ
ilaa ne nan ba de i' lɛɛ nyiile yɛɛ
ilaa idɛ i kya laarɛ i' ba gɛsintin?”
8 Ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Fɛ' kerɛ fɛye-
nyoro so dandan daa de ɔko ɔ'
mɛŋ sa ɔ' nyɛ fɛye penɛ. Asa
sakyɔ mɛ laa naa mɛ kya tɔgɛ
yɛɛ mɔmɔ ne n gyɛ me ɔbono
Wurubuaarɛ gi sun mɔ. Mɛ laa
tɔgɛ yɛɛ, ‘Owi mɔ gi fuude.’ Fɛ
nu gɛnen mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ' buu
mɔmɔ-gitan.

9 “Nengyene fɛ kya nu yɛɛ
faanaa isowolɛ mɛ kya kɔ de
abara, de faanaa asa mɛŋ kya
kyule mɔmɔ-ɔsowolɛ mɔ, fɛ mɛŋ
sa fɛ' yɛgɛ fɛye-gisen gi' ŋmaa
fɛye. Imɔ idɛ i gyɛ ilaa ibono i laa
daa giba mɔ daa. Ne i mɛŋ gyɛ
yɛɛ ilaa kamaasɛ i kya yela ɔkara
ayaa abono so ne.” 10 Ne Yesu gi kii
tɔgɛ ɔmɔ yɛɛ, “Fɛ laa nu asa kpɛi-
kpɛi mɛ laa laarɛ ikɔ too abara
so. Abɛyin de abɛyin mɛ laa koso
yelɛ mɛ kya kɔ de abara. 11 Nten
kpɛi-kpɛi so mɔ, gɛsinkpan gɛ laa
gyigisi de ɔlon, akon a laa tɔrɔ, ne
alɔtɔ abono a kya kyangɛ asa mɔ
a laa gbigi. Ilaa ibono i laa wɔra
gɛsinkpan mɔ so mɔ, i laa wɔra
asa gifuu. Ilaa belɛ-belɛ i laa wɔra
Wurubuaarɛ awolɛ dɔ, ne i laa lɛɛ
Wurubuaarɛ ɔlon nyiile asa.

12 “Pɛi ne gɛnen ilaa idɛana
pɛwu i laa baa ba mɔ, ibono fɛ
gyɛ me-akasɛbo faa so mɔ, asa
abaa a laa gyan' fɛye so de mɛ'
ka fɛye-ansi. Mɛ laa kparɛ fɛye
kpe mɔmɔ-akyangbon dɔ kpaa gyi
fɛye-nbɛlɛ de mɛ' kyu fɛye tii de
ibu. Mɛ laa kparɛ fɛye kpe awura
de abɛyin abelɛnsɛ ansi dɔ. Me
so ne mɛ laa wɔra fɛye imɔ idɛ
pɛwu. 13 I ba gɛnen mɔ, i laa
bugi ɔkpa sa fɛye daa de fɛ' nyɛ
tɔgɛ me-ilaa sa mɔmɔ. 14 Fɛ' kyu
too fɛye-nyoro so yɛɛ fɛ maŋ sa
gɛwɔnsa yela yɛɛ idɛ ne a laa kpaa
tɔgɛ nbɛlɛ mɔ ogyiten. 15 Owi
mɔ gi fo mɔ, me, Yesu ne nan sa
fɛye agyɛbi de ɔlaako ginyi de fɛ'
kyu lɛɛ gɛnɔ. Fɛye-akyobo mɔ dɔ
ɔko-rɛ ɔko maŋ nyɛ lɛɛ imɔ gɛnɔ
abɛɛ mɛ' sɔɔ imɔ akyɔɔlɛ. 16 Fɛye
abono fɛ kya son me faa dɔ ako
akorogɛbo, abɛɛ fɛye-daana, abɛɛ
fɛye-tedɛana, abɛɛ fɛye-subuana,
abɛɛ fɛye-kyɛmenɛana, mɛ laa fɛ
fɛye dɔ ako sa fɛye-akyobo de mɛ'
mɔɔ fɛye dɔ ako. 17 Me so mɔ,
ɔkamaasɛ laa kyo fɛye. 18 Mɛ
dabɔlɛ kyo fɛye nnɛ mɔ, mɛ maŋ
taalɛ wɔra fɛye sɛi. 19 Fo ɔbono
fo ka gyan me so kpaa lii mɔ, fo
laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
ɔnan.

20 “Nengyene fɛ wu asogya mɛ
kyaabɔɔ Gyɛrusalem mɔ, fɛ' bii
yɛɛ i maŋ kɛɛla ne ɔsowolɛ mɔ
laa boori bun. 21 Fɛ wu gɛnen
mɔ, fɛye abono fɛ bo Gyudiya
gɛsinkpan so mɔ, fɛ' selɛ kpe abii
dɔ. Fɛye abono fɛ bo ɔsowolɛ
mɔ so mɔ, fɛ' lii mɔ dɔ, ne fɛye
abono, mɔ, fɛ bo ndɔɔ dɔ gɛnen
owi ɔbono mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ' tɔgɛ
yɛɛ fɛ laa kii ba nten dɔ. 22 Gɛnen
owi ɔbono ne Wurubuaarɛ laa
ka asa ilaa nyɛnyɛn ibono mɛ
wɔra mɔ gikɔ. Ɔ biidɛ mɔmɔ-
giso gɛnen mɔ, i laa yɛgɛ ilaa
kamaasɛ ibono mɛ ŋmarasɛ yela
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ mɔ i'
nyɛ ba gɛsintin. 23 Awɔrɔfɔɔ a
laa nyaakyɔ gikyɔ so mɔ, akyii
abono mɛ da itɔ gɛnen nkɛ nbono
dɔ mɔ abɛɛ mɔmɔ-biana mɛ san
mɛ kya nyabo mɔmɔ mɔ, mɔmɔ
laako. I kya nyiile yɛɛ gɛyiyɛɛ
belɛ gɛ laa tɔrɔ gɛsinkpan so, ne
Wurubuaarɛ laa lɛɛ mɔ-ginyadon
gɛwi nyiile fɛye Gyuda awura
adɛ. 24 Asa mɛ laa mɔɔ Gyuda
awura ako de nki. Mɛ laa keda
mɔmɔ ako gikyii ŋminde mɔmɔ
kyu kpaa bingiri asafo gɛten ka-
maasɛ kyaabɔɔ de gɛsinkpan so.
Asafo ne nan san kyu Gyɛrusalem
ɔsowolɛ kyu bingiri mɔmɔ-lɛɛ
kpaa fo owi ɔbono mɔmɔ-lɛɛ ɔlon
laa yela ɔkara mɔ.

Yesu Gi Kii Tɔgɛ Mɔ-Gɛsinkpan So Gikiiba Ilaa

25 “Asa mɛ laa wu ilaa
lɛɛnyiilesɛ owi de bosɛ de
agyɛkpebi dɔ. Gɛsinkpan so asa
kpɛi-kpɛi mɛ laa nu apoo kya
gbere, ne mɛ laa nu afuu abono a
laa da apoo so mɔ, i laa ŋmaa
mɔmɔ-asen, ne mɔmɔ-nyoro gi
laa togɛ mɔmɔ. 26 Asa mɛ laa wu
ilaa ibono i kya wɔra gɛsinkpan
so mɔ, imɔ-gifuu dɔ so-o so mɔ,

i laa yɛgɛ mɛ laa lii tɔrɔ mɛ kya
kiidɛ ma-a wu. I kya nyiile yɛɛ
ɔlon kpɛi-kpɛi ɔbono ɔ bo soso ne
i yɛgɛ a taalɛ a tɛ gɛsɛ gɛrɛ mɔ,
Wurubuaarɛ laa keda mɔ kyɛɛgɛ.
27 Nfono mɔ, asa mɛ laa wu me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ,
nan naa lii Wurubuaarɛ awolɛ dɔ
n kya ba, n dɛ ɔlon de nyisigyi
belɛ. 28 Nengyene fɛ wu gɛnen
ilaa idɛana i yii gɛsɛ i kya ba mɔ,
fɛ' diirɛ fɛye-ansi kerɛ soso. I lii
fɛɛ owi ɔbono Wurubuaarɛ laa
mɔlɛgɛ fɛye de fɛ' nyɛ fɛye-nyoro
mɔ gi fuude ne."

Fɛ' Kerɛ Dɔɔdan De Kirisito Gikiiba Mɔ Gi Mɛŋ Tuule Fɛye

29 Ne Yesu gi da gikpalɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Fɛ' kerɛ gifeeya oyii de iyii
sɛnsɛ. 30 Nengyene fɛ kya wu iyii
i kya yaa ne i kya laarɛ i' pɔrɔgɛ
mɔ, fɛ kya bii yɛɛ gikyɛ gi kya
fuude ne. 31 Gɛnen kee ne i dɛ
ne. Nengyene fɛ wu ilaa ibonoana
nɛ tɔgɛ sa fɛye faa i kya ba mɔ,
fɛ' bii yɛɛ Wurubuaarɛ kya laarɛ
ɔ' lɛɛ mɔ-gɛwuragyi mɔ nyiile asa
kon. 32 Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ fɛye
faa. Asa abono mɛ tɛ gɛsinkpan so
gɛnen aberɛ adɛ dɔ mɔ mɛ maŋ
wu' logɛ pɛi de gɛnen ilaa idɛana
pɛwu i' lɔɔ ba. 33 Soso de gɛsɛ i laa
yela ɔkara. Me-agyɛbi mɔ berɛ a
maŋ yela ɔkara gɛkaako kpa-a.

34 "Fɛ' dɛsɛ fɛye-nyoro so. Fɛ'
mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ ɔkon gigyi de
nta giboo de fɛye-gɛkyena dɔ ilaa
tirisɛ i' gyi fɛye-amu. I mɛŋ gyɛ
gɛnen mɔ, gɛkɛ gɛbono nan kii
ba mɔ, i laa tuule fɛye; fɛ maŋ
dɛsɛ. 35 I kya nyiile yɛɛ gɛnen
gɛkɛ gɛbono gɛ laa tuule asa sɛnsɛ
pɛwu abono mɛ bo gɛsinkpan so
mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono ɔdoo kya too
gɛbuɛ mɔ. 36 Fɛ' dɛsɛ fɛye-nyoro
so owi kamaasɛ dɔ fɛ kpɛ fɛ kya
dalaa fɛ kya kolɛ Wurubuaarɛ yɛɛ
ɔ' sa fɛye ɔlon de nengyene gɛnen
ilaa idɛ pɛwu i ba i kya wɔra mɔ
de fɛ' nyɛ taalɛ lii imɔ dɔ de fɛ' nyɛ
ayaa yelɛsɛ me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ-ansi dɔ."

37 Gɛkɛ kamaasɛ mɔ Yesu kya
nyiile asa ilaa Wurubuaarɛ ɔson
obu gikpaara mɔ so. Owi gi ta mɔ,
ɔ kya lii Gyɛrusalem de ɔ' kpaa
dɛ Nfɔ Iyii Gibii mɔ so. 38 Gɛdɛ
gɛ kpɛ gɛ kya kɛ mɔ, ɔ kya kii
ba Gyɛrusalem Wurubuaarɛ ɔson
obu gikpaara mɔ so. Asa mɔ pɛwu
mɛ kya ba mɔ asɛ nno nyɛnyɛngɛ
fu-u de mɛ' nyɛ nu mɔ-ilaa nyi-
ilesɛ mɔ.

22

Gyuda Awura Abelɛnsɛ Mɛ Da Gɛdɛ Yela De Mɛ' Nyɛ Yesu Mɔɔ

1 Gyuda awura Bodobodo
Maadiisɛ gɛkɛ belɛ gɛbono mɛ kya
terɛ yɛɛ Lɛwu Gi Seregɛ Aye So mɔ
gɛ kya fuude. 2 Ne Gyuda awura
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de mɔmɔ-
nbara aŋmarasɛbo mɔ mɛ kya
laarɛ gɛnɔɔbono mɛ laa nyɛ Yesu
mɔɔ mɔ, mɛ kii mɛ selɛ sakpii
ɔbono ɔ yelɛ Yesu gɛmara mɔ.

3 Nfono mɔ, ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ gi suu de Gyudasɛ. Ɔ
gyɛ Yesu isɔɔ gudu anyɔ mɔ dɔ
ɔko. Mɔ-ginyen giko ne n gyɛ
Isikaayɔtɛ. 4 Ilaa nyɛnyɛn gɛmu
mɔ gi suu de Gyudasɛ mɔ, o
kpe kpaa wu gɛnen asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ mɔ de Wurubuaarɛ ɔson
obu mɔ adiibo abelɛnsɛ. Ne ɔ tɔgɛ
mɔmɔ yɛɛ ɔ laa laarɛ ɔkpa ɔbono
so ɔ laa nyɛ kyu Yesu wɔra mɔmɔ-
abaa dɔ mɔ. 5 Mɛ nu gɛnen mɔ, i
wɔra mɔmɔ ɔkon ne mɛ tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ ɔ taalɛ wɔra gɛnen mɔ,
mɔmɔ, mɔ, mɛ laa sɔɔ mɔ ka gikɔ.
6 O kyule ne ɔ san ɔ kya laarɛ owi
ɔbono i laa sa de o' kyu Yesu wɔra
mɔmɔ-abaa dɔ ne asa sɛnsɛ mɔ
mɛ maŋ bii mɔ.

Yesu Mɔ-rɛ Mɔ-Adɛ Mɛ Gyi Gɛkɛ Belɛ

7 Gɛkɛ gɛbono Bodobodo
Maadiisɛ Agyiberɛ mɔ gɛ kya yii
gɛsɛ mɔ, mɛ kya kyɔɔlɛ isandɛ de
mɛ' kyu gyi mɔmɔ-Lɛwu Gi Seregɛ

Aye So gɛkɛ belɛ mɔ. 8 Gɛnen gɛkɛ
gɛbono dɔ mɔ, Yesu gi lɛɛ Piita
mɔ-rɛ Gyɔn sun yɛɛ, “Fɛ' kpe de
fɛ' kpaa baala Lɛwu Gi Seregɛ Aye
So gɛkɛ belɛ mɔ agyudɔ sa aye
de a' baa gyi.” 9 Ne mɛ taasɛ mɔ
yɛɛ, “Fonɛ ne fo kya laarɛ a' kpaa
baala agyudɔ mɔ yela?” 10 Yesu gi
lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' naa loo
nten dɔ. Fɛ kya loo mɔ, fɛ laa wu
ɔnyen ɔko, ɔ so nkyu de gɛlɔbi. Fɛ'
buu mɔ kpaa loo gɛten gɛbono dɔ
ɔ laa loo mɔ 11 de fɛ' taasɛ gɛten
wura mɔ yɛɛ, ‘Ɔbelɛnsɛ mɔ yɛɛ
asafo obu ɔmɔ dɔ ne mɔ-rɛ mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ laa kyena de mɛ'
gyi Lɛwu Gi Seregɛ Aye So Gɛkɛ
Belɛ agyudɔ mɔ?’ 12 Gɛten wura
mɔ laa nyiile fɛye soso-lɛɛ obu
belɛ ɔko. Ikyenaten de ikamaasɛ
i ti i bo nno. Fɛ' kerɛ agyudɔ mɔ
yela sa aye nno.”

13 Yesu akasɛbo mɔ mɛ kyon.
Gɛsintin mɔ, mɛ kpaa wu ilaa
kamaasɛ fɛɛ gɛnɔɔbono Yesu gi
nyiile mɔmɔ mɔ. Ne mɛ kerɛ
Lɛwu Gi Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ
agyudɔ mɔ yela nno.

Yesu Gi Nyiile Mɔ-Isɔɔ Mɔ Yɛɛ Ɔ Laa Wu' Sa Mɔmɔ

14 Owi gyisɛ mɔ gi fo mɔ, Yesu
mɔ-rɛ mɔ-isɔɔ mɔ mɛ kpe nno
kpaa kyena mɛ kya gyi. 15 Mɛ kya
gyi mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Nɛ tansi laarɛ yɛɛ me-rɛ fɛye a'
gyi gɛnen Lɛwu Gi Seregɛ Aye So
agyudɔ adɛ dabɔlɛ pɛi de n' lɔɔ
wu ɔlaawusɛ ɔbono ɔ dɛ sa me
mɔ. 16 N kya tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ
meŋ baa kii gyi gɛnen gɛsi gɛdɛ.
Pɛi de n' kii gyi gɛmɔ mɔ, gɛnen
mɔ, ilaa ibono so a kya gyi gɛmɔ
gɛsi kamaasɛ mɔ i ba gɛsintin ne
Wurubuaarɛ gi ti yɛgɛ asa mɛ nyɛ
mɔ-gɛwuragyi dɔ gɛkyena.”

17 Ɔ tɔgɛ gɛnen ta mɔ, o puru
konkon de nta, ne o kyu afaala
kyu sa Wurubuaarɛ, ne o kyu sa
mɔ-isɔɔ mɔ, ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, “Fɛ' sɔɔ nta ndɛ de fɛ' nun
kɔɔlɛ. 18 N' tɔgɛ fɛye yɛɛ pɛi ne
nan kii nun nta mɔ, gɛnen mɔ, asa
mɛ nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ gɛkyena.”

19 Ɔ tɔgɛ gɛnen ta mɔ, o puru
bodobodo keda, o kyu afaala sa
Wurubuaarɛ, ne ɔ gbaa-gbaa mɔ
dɔ kyu sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ,
“Me-nyoro ne. N dɛ mi-i sa fɛye.
Fɛ' wɔra imɔ idɛ kyu nyingi me.”
20 Gɛnen kee ne mɛ gyi ta mɔ,
o puru konkon de nta keda, ne
ɔ tɔgɛ yɛɛ, “Nta nbono n dɛ mii
sa fɛye faa, me-nkalan ne. Nan
wu' mɔ, me-nkalan gi laa kyɛɛgɛ
fuɛ sa fɛye, de Wurubuaarɛ ɔ'
yɛgɛ fɛye-rɛ mɔ fɛ' nyɛ wɔra gɛnɔ
pobɔrɔ.

21 “Ɔbono ɔ laa yɛgɛ me-akyobo
mɛ' nyɛ me mɔ bo me asɛ gɛnen
ogyiten baarɛ. 22 I bo no yɛɛ
me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ, nan wu' lɛwu ɔbono ɔnan
Wurubuaarɛ gi wolaa tɔgɛ yela
mɔ. Ɔbono ɔ laa kyu me wɔra
me-akyobo mɔ abaa dɔ mɔ berɛ,
kaasɛ laako!” 23 Nfono mɔ mɔ-isɔɔ
mɔ mɛ yii gɛsɛ mɛ kya taasɛ abara
de mɛ' bii mɔmɔ dɔ ɔkolon ɔbono
ɔ laa wɔra gɛnen mɔ.

24 Nfono mɔ, Yesu isɔɔ mɔ mɛ
kya sɔɔ abara akyɔɔlɛ yɛɛ mɔmɔ
pɛwu dɔ mɔ anɛ ne n don mɔ-
nanbo. 25 Imɔso Yesu gi tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, “Asa abono mɛ
mɛŋ nyi Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ,
mɔmɔ-awura mɛ kya kyu abono
mɛ bo mɔmɔ gɛsɛ mɔ wɔra fɛɛ
mɔmɔ-nbide, ne abono mɛ kya gyi
gɛbelɛnsɛ mɔmɔ so mɔ, mɛ kya
yɛgɛ ɔmɔ mɛ' terɛ mɔmɔ yɛɛ, ‘Aye-
sɛana.’ 26 Fɛye-lɛɛ berɛ, iŋ kaa-
borɛ i' wɔra fɛɛ asa abono. Ɔbono
ɔ don mɔ-nanboana mɔ gi kaa-
borɛ ɔ' bara mɔ-nyoro gɛsɛ de o'
bingiri fɛɛ gɛbii pii gɛkpaa fɛye dɔ
de ɔbono ɔ gyɛ fɛye-ɔgyangbarabo
mɔ ɔ' wɔra mɔ-nyoro fɛɛ fɛye-
dega. 27 Ɔbono ɔ tɛ ne mɛ kya kyu
agyudɔ baa yii mɔ de o' gyi mɔ, de
ɔbono ɔ laa kyu agyudɔ mɔ baa yii

mɔ mɔ, ɔmɔ dɔ mɔ, anɛ ne n don
mɔ-nanbo? Asa asɛ mɔ, ɔbono ɔ
tɛ ne mɛ kya kyu agyudɔ baa yii
mɔ mɔ ne n don. Me berɛ nɛ ba
daa de n' baa son fɛye.
28 "Me-ɔlaawusɛ kamaasɛ dɔ
mɔ, fɛye ne n gyɛ abono fɛ mili
me. 29 Fɛɛ gɛnɔɔbono me-sɛ
Wurubuaarɛ gi sa me gɛwuragyi
mɔ, me kee nɛ sa fɛye gɛwuragyi.
30 Aberɛ abono n kya gyi gɛwura
mɔ, me-rɛ fɛye a laa wɔra abaa
gyi de a' nun dabɔlɛ. Fɛ laa gyi
gɛwura Isirale nten gudu nnyɔ
mɔ so de fɛ' gyi mɔmɔ-nbɛlɛ sa
mɔmɔ."

Yesu Gi Tɔgɛ Yɛɛ Piita Laa Kine Yɛɛ Ɔ Mɛŋ Nyi Mɔ

31 Nfono mɔ Yesu gi tɔgɛ sa
Simon yɛɛ, "Simon, Simon, kerɛ!
Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ gi
kolɛ ɔkpa de ɔ' nyɛ fo-rɛ fo-
nanboana adɛ de ɔ' daasɛ gisɔɔgyi
gibono fɛ bo sa me mɔ kerɛ.
32 Fo berɛ nɛ dalaa sa fo yɛɛ fo-
gisɔɔgyi mɔ giŋ sa gi' koso me
so. Nengyene fo-gisɔɔgyi gi kii
wɔra ɔlon mɔ, kpaa fo-nanboana
de mɔmɔ-lɛɛ gi' wɔra ɔlon kee."
33 Simon Piita, mɔ, gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Me-wura, mɛ laa tii fo de obu-o,
mɛ laa mɔɔ fo daa-o, me-rɛ fo
ne." 34 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ,
"Sɔɔ gibui yela, gɛnyɛ gɛdɛ pɛi de
kyaasɛ gyangbarasɛ ɔ' lɔɔ folɛ mɔ,
fo laa sorogɛ gikpadɔ gisa' yɛɛ fo
mɛŋ nyi me."
35 Nfono mɔ Yesu gi taasɛ mɔ-
isɔɔ mɔ yɛɛ, "Owi ɔbono nɛ sun
fɛye ne fɛ mɛŋ keda aterenbi,
abɛɛ ilaa ɔwɔraten abɛɛ ayaawolɛ
mɔ, fɛ kponderɛ ilaa iko?" Mɛ
lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Kuaa, aŋ kponderɛ
sɛi sɛi." 36 Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Nperɛ berɛ fɛye dɔ ɔbono
ɔ bo aterenbi ɔwɔraten abɛɛ atɔ
ɔwɔraten mɔ o' puru keda. Ne
ɔbono, mɔ, ɔŋ bo gɛki mɔ ɔ' fɛ mɔ-
gɛgbɛ de o' kyu sɔɔ gɛki. 37 I bo
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ yɛɛ,
'Mɛ kalɛ mɔ wɔra ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo dɔ.'
N kya buu mi-i sa fɛye yɛɛ i laa
ba me so gɛnen. Me-gɛsinkpan
so gɛkyena gɛ kya ba laalaalogɛ
fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ wolaa ŋmarasɛ
yela mɔ." 38 Ɔ tɔgɛ gɛnen ta mɔ,
mɔ-isɔɔ mɔ mɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
"Ɔbelɛnsɛ, kerɛ, a bo nki nnyɔ."
Ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "I
kaabo gɛnen."

Yesu Gi Kpaa Dalaa Nfɔ Iyii Gibii So

39 Yesu gi lii kpe Nfɔ Iyii Gibii
mɔ so, fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ wolaa ɔ
kya wɔra mɔ, ne mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ buu mɔ. 40 Mɛ fo nno mɔ,
ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Fɛ' dalaa
yɛɛ ilaa ibono i kya ba mɔ i mɛŋ'
nyɛ fɛye penɛ de fɛ' wɔra ilaa
nyɛnyɛn." 41 Ɔ naa taa mɔmɔ yɛgɛ
tu kpe ansi dɔ ŋmaraa, ne o sii
ŋmii ɔ kya dalaa. 42 Ɔ dalaa yɛɛ,
"Me-sɛ, nengyene fo laa kyule mɔ,
nkana yɛgɛ awɔrɔfɔɔ abono a kya
ba me so faa a' kyon gibaafon. Nɛ
dabɔlɛ kolɛ gɛnen faa, i mɛŋ gyɛ
me-lɛɛ gɛlaarɛ ne gɛ' wɔra. Fo-lɛɛ
gɛlaarɛ ne gɛ' wɔra." [43 Ɔ dalaa
gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ ɔsɔɔ gi lii
Wurubuaarɛ dɔ ba mɔ asɛ baa sa
mɔ ɔlon. 44 Imɔ gɛnen gbaa mɔ,
mɔ-gisen dɔ i kya dɛɛ mɔ, ne o
kii lɔrɔ pɛɛrɛ ansi dalaa. Gisisiri
gibono gi kya lii mɔ-nyoro so gi
kya tɔrɔ gɛsinkpan mɔ gi dɛ fɛɛ
nkalan.] 45 Yesu gi kyon ɔ' kpaa
dalaa mɔ, mɔ-akasɛbo mɔ mɛ kya
yiyɛɛ mɔ so, ne ginsi gidɛ gi baa
yuuri mɔmɔ. Yesu gi dalaa ta ne
ɔ baa tu mɔmɔ mɔ, mɛ dɛ ginsi
gidɛ. 46 O kyingi mɔmɔ, ne ɔ taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, "Fɛ dɛ daa? Fɛ' koso
de fɛ' dalaa yɛɛ ilaa ibono i kya
ba mɔ i mɛŋ' nyɛ fɛye penɛ de fɛ'
wɔra ilaa nyɛnyɛn."

Yesu Akyobo Abaa A Gyan' Mɔ So

47 Yesu san ɔ yelɛ ɔ kya tɔngɛ
mɔ, sakpii belɛ ɔko gi dii lii mɔmɔ

so. Gyudasɛ ɔbono ɔ gyɛ mɔ-isɔɔ
gudu anyɔ mɔ dɔ ɔko gyangbara
ɔ sa mɔmɔ. Gyudasɛ gi fo mɔ,
ɔ naa kpe Yesu asɛ, ɔ kya laarɛ
ɔ' faala mɔ da mɔ gya-gya. 48 O
kpe Yesu asɛ mɔ, Yesu gi taasɛ
mɔ yɛɛ, "Gyudasɛ, me-afaala ne?
Gɛnen ne fo laa kyu me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, wɔra me-
akyobo abaa dɔ ne?" 49 Yesu isɔɔ
mɔ mɛ wu ilaa ibono i kya ba
mɔ, mɛ taasɛ Yesu yɛɛ, "Aye-wura,
a' ŋɛ mɔmɔ nki?" 50 Yesu mɛŋ ti
lɛɛ gɛnɔ mɔ, mɔ-isɔɔ mɔ dɔ ɔko
gi ŋɛɛlɛ dega ɔko gyisɛ giso fuɛ.
Dega mɔ wura ne n gyɛ asunbi
alɛɛbo gɛmu. 51 Nfono mɔ Yesu gi
tɔgɛ sa mɔ-isɔɔ mɔ yɛɛ, "Fɛ' taa
yɛgɛ!" Ne ɔ tengɛ mɔ-gibaa yii
dega mɔ giso, ne giso mɔ gi kii baa
kyaga.

52 Ne Yesu gi taasɛ asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ mɔ de Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ adiibo abelɛnsɛ de
abelɛnsɛ sɛnsɛ abono mɛ ba de
mɛ' baa keda mɔ mɔ yɛɛ, "N gyɛ
oyu nyɛnyɛn daa, ne fɛ kyu nki de
nkpotii baa keda me faa? 53 Iŋ gyɛ
me-rɛ fɛye ne, Wurubuaarɛ ɔson
obu gikpaara mɔ so adaa-adaa? I
wonɛ ne fɛ mɛŋ keda me nno? Idɛ
kon berɛ fɛye-owi mɔ ne n fo faa,
ne ilaa nyɛnyɛn gɛmu ɔbono ɔ bo
lon gibiri dɔ mɔ laa nyɛ mɔ-nyoro
wɔra mɔ-gɛlaarɛ kon."

Piita Gi Sorogɛ Gikpadɔ Gisa' Yɛɛ Oŋ Nyi Yesu

54 Imɔso mɛ keda Yesu, ne mɛ
kparɛ mɔ kpe asunbi alɛɛbo gɛmu
mɔ gɛten dɔ. Mɛ kya kpe gɛnen
mɔ, Piita gi buu mɔmɔ giyaa-
giyaa. 55 Mɛ loo asunbi alɛɛbo
gɛmu mɔ gɛten dɔ mɔ, mɛ wu
yɛɛ asa mɛ baada ɔgya gikpaara
mɔ so mɛ tɛ kyaabɔɔ ɔgya mɔ
mɛ kya wolɛ, ne Piita gi naa kpaa
kyena mɔmɔ asɛ. 56 Obolonbu ɔko
gi wu Piita tɛ ɔgya mɔ asɛ, ne ɔ
kerɛ mɔ-ansi dɔ faa yiridididi, ne
ɔ tɔgɛ yɛɛ, "Gɛnen ɔnyen baarɛ
kee mɔ-rɛ Yesu ne n naa." 57 Piita
gi sorogɛ kpalɛ-kpalɛ yɛɛ, "Ɔkyii,
meŋ taa nyi mɔ!"

58 I wɔra ŋmaraa mɔ, ɔnyen ɔko
kee gi wu Piita ne ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
"Fo kee fo gyɛ gɛnen asa abono
dɔ." Piita gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ,
"Ɔnyen, meŋ bo mɔmɔ dɔ!"

59 I kii wɔra ŋmaraa too mɔ,
ɔnyen ɔko kee gi tɔgɛ yɛɛ, "I gyɛ
gɛsintin daa. Ɔnyen baarɛ kee
mɔ-rɛ Yesu ne n naa. I lii fɛɛ mɔ
kee gyɛ Galelinyen." 60 Piita gi lɛɛ
gɛnɔ sa ɔbono kee yɛɛ, "Ɔnyen,
meŋ taa nyi ilaa ibono fo kya
tɔgɛ faa." Piita san ɔ kya tɔngɛ
mɔ, ayaa abono so mɔ, kyaasɛ
gyangbarasɛ gi folɛ. 61 Nfono
mɔ Wura Yesu gi kpɛɛlɛ kerɛ mɔ.
Mɔmɔ-ansi a gyan' mɔ, Piita gi
nyingi gɛnɔɔbono Wura Yesu gi
wolaa tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Ndɛ gɛnyɛ
gɛdɛ pɛi de kyaasɛ gyangbarasɛ ɔ'
lɔɔ folɛ mɔ, fo laa sorogɛ gikpadɔ
gisa' yɛɛ fo mɛŋ nyi me." 62 Piita
gi nyingi gɛnen mɔ, ɔ lii gikpaara
mɔ so kpaa su gɛnsipɛɛrɛ so.

Mɛ Daarɛ Yesu Ne Mɛ Tɔgɛ Gɛlaaloo Agyɛbi Sa Mɔ

63 Nfono mɔ, ngbɛ awura abono
mɛ kya dii Yesu mɔ mɛ gyaabii
mɔ ikpa kpɛi-kpɛi so, ne mɛ daarɛ
mɔ. 64 Mɛ ŋminde mɔ-ansi yɛgɛ
mɛ kya ŋɛ mɔ, ne mɛ kya taasɛ mɔ
yɛɛ, "Anɛ ne n ŋɛ fo? Bii ɔbono
ɔ ŋɛ fo mɔ de a' kerɛ." 65 Mɛ tɔgɛ
agyɛbi loosɛ kpɛi-kpɛi gikyɔ sa mɔ
kee.

Mɛ Kyu Yesu Kpe Nbɛlɛ Agyibo Asɛ

66 Gɛdɛ gɛ kpɛ gɛ kya kɛ
mɔ, Gyuda awura asunbi
alɛɛbo abelɛnsɛ de mɔmɔ nbara
aŋmarasɛbo de mɔmɔ abelɛnsɛ
gbaa'gbaa ako mɛ baa gyan', ne
mɛ yɛgɛ mɛ kpaa kyu Yesu bara
mɔmɔ. 67 Mɛ kyu mɔ ba mɔ,
abelɛnsɛ mɔ mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "Fo
ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi
wolaa tɔgɛ yɛɛ ɔ laa sun de ɔ' baa

gyi gɛwura mɔ-adɛ so mɔ? Tɔgɛ
aye." Ɔ lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, "Me
ne n kine n' tɔgɛ fɛye nnɛ mɔ, fɛ
maŋ sɔɔ me gyi. 68 Nengyene nɛ
kii taasɛ fɛye ilaa iko kee mɔ, fɛ
maŋ lɛɛ gɛnɔ sa me. 69 Lii ndɛ kyu
i kya kpe mɔ, me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, nan san kyena
daa Wurubuaarɛ Ɔlolonbo mɔ
gyisɛ gibaa so n kya gyi gɛwura."
70 Ɔ tɔgɛ mɔmɔ gɛnen mɔ, mɔmɔ
pɛwu mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "Gɛnen
berɛ mɔ, fo ne n gyɛ Wurubuaarɛ
mɔ-bi mɔ ne!" Ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Fɛye gbaa-gbaa fɛ bii ne." 71 Mɛ
nu gɛnen mɔ, mɛ taasɛ abara yɛɛ,
"Ilaa imɔ ne a baa a kya laarɛ de
a' baa nu lii mɔ so? Aye gbaa-
gbaa a nu de aye-aso lii mɔ-gɛnɔ
dɔ kon."

23

Mɛ Kyu Yesu Kpe Ɔbelɛnsɛ Pilato Asɛ

1 Mɛ tɔgɛ gɛnen mɔ, abelɛnsɛ
gikpen mɔ pɛwu mɛ koso ne mɛ
kyu Yesu kpe Ɔbelɛnsɛ Pilato asɛ.
2 Mɛ kpɛ fo Pilato asɛ mɔ, mɛ yii
gɛsɛ mɛ kya buu mɔmɔ-lɛɛ gɛnɔ
mɛ kya sa Pilato yɛɛ, "A wu ɔnyen
baarɛ yelɛ ɔ kya penɛ aye-adɛ
Gyuda awura. Ɔ gya mɔmɔ yɛɛ
mɛ' mɛŋ sa mɛ' sɔɔ Rom awura
wura belɛ ɔbono ɔ kya kerɛ aye so
mɔ lɛnpoo. Ɔ kya kyu mɔ-nyoro
yɛɛ mɔ ne n gyɛ wura ɔbono
Wurubuaarɛ gi wolaa tɔgɛ yɛɛ ɔ
laa sun mɔ."
3 Imɔso Pilato gi taasɛ Yesu yɛɛ,
"Fo ne n gyɛ wura sa Gyuda awura
mɔ?" Ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Fo-gɛnɔ dɔ ne i lii." 4 Nfono
mɔ Pilato gi tɔgɛ sa Gyuda awura
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ de
sakpii mɔ yɛɛ, "Me berɛ, meŋ
wu ilaa nyɛnyɛn iko lii gɛnen
ɔnyen baarɛ so." 5 Pilato gi buu
sa mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ kii lɔrɔ
tɔgɛ bɔla yɛɛ, "Gɛnen ɔnyen baarɛ
kya yogesi asa mɔ-ilaa nyiilesɛ dɔ
Gyudiya gɛsinkpan pɛwu so. O
yii gɛsɛ lii Galeli gɛsinkpan so
kaaborɛ o kyu baa loo gɛrɛnaa."
6 Pilato gi nu gɛnen mɔ, ɔ taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, "Ɔ gyɛ Galelinyen
daa?" 7 Pilato gi bii yɛɛ Yesu gi
lii daa nfono so Wura Hɛrodɛ kya
kerɛ mɔ, ɔ yɛgɛ mɛ kyu Yesu
kyu kperɛ Hɛrodɛ. Gɛnen owi
ɔbono mɔ Hɛrodɛ gbaa-gbaa kee
bo Gyɛrusalem nno.

Mɛ Kyu Yesu Kpe Wura Hɛrodɛ Asɛ

8 Hɛrodɛ gi da dɛ ginsi ne o
wu Yesu mɔ, i wɔra mɔ ɔkon
gikyɔ kyɔde. I kya nyiile yɛɛ
o nu Yesu so mɔ, i kɛɛla, ne ɔ
kya laarɛ o' wu mɔ de ansi. Ɔ
kya laarɛ fɛɛ Yesu ɔ' wɔra ilaa
ibono nyamesɛ maŋ taalɛ wɔra
mɔ-gibaa so mɔ iko de ɔ' kerɛ.
9 Hɛrodɛ gi taasɛ Yesu ilaa gikyɔ.
Yesu, mɔ, mɛŋ lɛɛ gɛnɔ sa mɔ.
10 Gyuda awura asunbi alɛɛbo mɔ
de mɔmɔ-nbara aŋmarasɛbo mɛ
yelɛ nno mɛ kya kyu ilaa ibono
i bo lon mɔ mɛ kya gyan' Yesu
so. 11 Nfono mɔ Hɛrodɛ mɔ-rɛ
mɔ-ngbɛ awura mɔ mɛ kyɛfoo
Yesu, ne mɛ gyaabii mɔ ikpa kpɛi-
kpɛi so. Mɛ kyu giwurakuru kyu
gyaabii bun mɔ, ne Hɛrodɛ gi yɛgɛ
mɛ kyu mɔ kiiri kperɛ Ɔbelɛnsɛ
Pilato. 12 Nkana Pilato mɔ-rɛ
Hɛrodɛ mɛ mɛŋ kya loo. Kyu lii
gɛnen gɛkɛ gɛbono kyu kyon mɔ,
mɛ kyu abara gɛkyɛmenɛ.

Mɛ Tɔgɛ Yɛɛ Yesu Ɔ' Wɔra Ɔmɔɔsɛ

13 Mɛ kiiri Yesu bara Pilato mɔ,
ɔ terɛ Gyuda awura asunbi alɛɛbo
de mɔmɔ-abelɛnsɛ gbaa'gbaa de
mɔmɔ-asa sɛnsɛ abono mɛ bo
nfono mɔ, 14 ne o buu sa mɔmɔ
yɛɛ, "Fɛ kyu gɛnen ɔnyen baarɛ ba
me asɛ mɔ, fɛye yɛɛ ɔ kya yogesi
asa. Ilaa ibono fɛ dɛ fɛ kya gyan'
mɔ so mɔ, nɛ taasɛ mɔ fɛye-ansi
dɔ gɛrɛnaa mɔ, meŋ wu yɛɛ ɔ
wɔra imɔ iko-rɛ iko. 15 Hɛrodɛ
kee mɛŋ wu ilaa nyɛnyɛn iko mɔ
so. I kya nyiile yɛɛ nɛ yɛgɛ

mɛ kyu mɔ kpe Hɛrodɛ ansi dɔ
ne Hɛrodɛ gi kpaa kiiri mɔ bara
me-rɛ fɛye faa. Fɛ' nu yɛɛ ilaa
iko i mɛŋ bo no i kya nyiile yɛɛ
ɔnyen baarɛ gi wɔra ilaa nyɛnyɛn
ibono i kaaborɛ ɔ' wɔra ɔmɔɔsɛ
mɔ. 16 Imɔso nan yɛgɛ mɛ' biidɛ
mɔ-giso de n' taa mɔ yɛgɛ de
ɔ' naa." [17 I wolaa i gyɛ ilaa
ibono Ɔbelɛnsɛ Pilato kya wɔra sa
Gyuda awura mɔ yɛɛ nengyene
mɛ laa gyi mɔmɔ-gɛkɛ belɛ gɛdɛ
mɔ, ɔ kya tigi mɔmɔ-asa abono ɔ
keda tii de obu mɔ dɔ nyamesɛ
kolon de ɔ' naa. Gɛnen so mɔ,
Pilato gi taasɛ Gyuda awura mɔ
yɛɛ anɛ ne mɛ kya laarɛ de o'
tigi sa mɔmɔ gɛnen gɛsi gɛbono
dɔ?] 18 Sakpii mɔ gi nu yɛɛ ɔ
laa tigi Yesu mɔ, mɔmɔ pɛwu mɛ
kpen gikolon yɛɛ, "Fɛ' kyu gɛnen
ɔnyen baarɛ kpaa mɔɔ! Fɛ' tigi
daa Barabasɛ sa aye!" 19 Ibono so
Barabasɛ tii de obu gɛnen mɔ ne n
gyɛ yɛɛ owi ɔko dɔ mɔ, mɔ-rɛ asa
ako mɛ koso kɔ de abɛyin awura
Gyɛrusalem ɔsowolɛ mɔ so, ne ɔ
mɔɔ isa gɛnen ikɔ ibono dɔ.

20 Pilato gi laarɛ fɛɛ nkana ɔ taa
Yesu yɛgɛ de ɔ' naa. Gɛnen so mɔ,
o kii kpen tɔngɛ sa sakpii mɔ de
ɔ' buɛɛlɛ mɔmɔ. 21 Sakpii mɔ, mɔ,
kpɛ ɔ kya kpen ɔ kya sa mɔ yɛɛ,
"Da mɔ aŋanbi oyii so! Da mɔ
aŋanbi oyii so mɔɔ!" 22 Mɛ tɔgɛ sa
Pilato gɛnen mɔ, o kii taasɛ mɔmɔ
gisasɛ yɛɛ, "De i' wonɛ? Menɛ ilaa
nyɛnyɛn ne ɔ wɔra? Meŋ wu ilaa
ibono ɔ wɔra ne i kaaborɛ ɔ' wɔra
ɔmɔɔsɛ mɔ. Imɔso nan yɛgɛ mɛ'
biidɛ mɔ-giso de n' taa mɔ yɛgɛ de
ɔ' naa."

23 Pilato gi tɔgɛ sa mɔmɔ gɛnen
mɔ, mɛ lɔrɔ mɛ kya kpen ken-
ken yɛɛ ɔ' da mɔ aŋanbi oyii so
mɔɔ. Mɛ kpɛ ma-a kpen gɛnen
mɔ, mɔmɔ-lɛɛ mɔ ne Pilato gi san
nu. 24 O kyule yɛɛ ɔ laa wɔra ilaa
ibono mɛ kya laarɛ mɔ sa ɔmɔ.
25 Ɔ tigi ɔnyen ɔbono ɔ bara ikɔ
ne ɔ mɔɔ isa mɔ sa mɔmɔ. Yesu
berɛ, ɔ yɛgɛ mɛ kyu mɔ kyon de ɔ'
kpaa wɔra ɔmɔɔsɛ fɛɛ gɛnɔɔbono
mɛ kya laarɛ mɔ.

Mɛ Da Yesu Aŋanbi Mada De Oyii

26 Mɛ dɛ Yesu mɛ kya kpe gɛnen
mɔ, mɛ gyangara Simon ɔbono
ɔ lii Siirini mɔ. Mɛ wu mɔ
mɔ, ɔ naa ɔ kya ba ɔ' baa loo
ɔsowolɛ mɔ so, ne mɛ nyise mɔ
yɛɛ ɔ' sola Yesu lɛwu oyii mɔ. Mɛ
kyu oyii mɔ sola mɔ yɛɛ o' buu
Yesu de mɛ' kpe. 27 Sakpii belɛ
buu mɔmɔ. Akyii ako kee mɛ
buu mɔmɔ mɛ kya saawo mɛ kya
yiyɛɛ mɛ kya sa Yesu. 28 Yesu
gi kisee tɔgɛ sa akyii mɔ yɛɛ,
"Gyɛrusalem akyii, fɛ' mɛŋ sa fɛ'
su sa me. Fɛ' su sa daa fɛye-nyoro
de fɛye-biana. 29 Awɔrɔfɔɔ owi
kya ba. Asa abono mɛ laa wu
awɔrɔfɔɔ abono mɔ mɛ laa tɔgɛ
yɛɛ, 'Amudɛnsɛbo ne n gyɛ ala-
banbo de abono nbii mɛŋ nyabo
mɔmɔ kerɛ mɔ.' 30 Awɔrɔfɔɔ belɛ
abono so mɔ, asa mɛ laa tɔgɛ sa
abii de nbiibi yɛɛ, 'Fɛ' boori bun
aye so.' 31 Asa mɛ dɛ me ɔbono n
dɛ fɛɛ oyii bonboli mɛ kya wɔra
ɔgya faa mɔ, fɛye abono fɛ dɛ fɛɛ
ngya wolɛsɛ mɔ berɛ ne mɛ laa
yɛgɛ?"

32 Asa mɔ mɛ dɛ Yesu mɛ kya
kpe gɛnen mɔ, mɛ dɛ ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo anyɔ ako kee mɛ kya kpe
mɛ' kpaa da aŋanbi iyii so mɔɔ.
33 Mɛ naa gɛnen kpaa fo gikpalan
giko asɛ. Mɛ kya terɛ nno yɛɛ
Gimu Giwuye Gikpalan. Nno ne
mɛ da Yesu mɔ-rɛ ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo anyɔ mɔ aŋanbi mada
de iyii. Mɔmɔ dɔ ɔko bo de Yesu
gyisɛ so ne ɔko, mɔ, bo de mɔ-
benɛ so. I san Yesu, mɔ, bo nsana.
[34 Nfono ne Yesu gi dalaa kolɛ
Wurubuaarɛ sa abono mɛ da mɔ
aŋanbi mada de oyii mɔ yɛɛ, "Me-
sɛ, kyu kyɛɛ mɔmɔ. Mɛ mɛŋ nyi
ilaa ibono mɛ kya wɔra faa."] Mɛ
wɔra ilaa idɛ pɛwu ta mɔ, mɛ yɛ

mɔ-nyoro so atɔ kyu. Mɛ kya yɛ
atɔ mɔ mɔ, mɛ too ilaa iko kerɛ.
Ɔbono i yii de mɔ mɔ, o kyu.
35 Gɛnen owi ɔbono pɛwu mɔ,
asa mɛ yelɛ mɛ kerɛ mɔ. Ne
Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ mɛ kya
yoole mɔ. Mɛ kya tɔgɛ yɛɛ, “Mɔ
ne n mɔlɛgɛ asa; ɔ' mɔlɛgɛ mɔ-
nyoro. Nengyene ɔ gyɛ ɔbono
Wurubuaarɛ ne n lɛɛ gibaa yii yɛɛ
ɔ' mɔlɛgɛ asa mɔ, ɔ' mɔlɛgɛ mɔ-
nyoro de a' kerɛ.” 36 Asogya mɔ
kee mɛ yoole mɔ, ne mɛ kpaa kyu
mɔmɔ-nta bonyansɛ nko kyu ba
mɛ kya sa mɔ, 37 ne mɛ tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ, “Fo ne n gyɛ wura sa Gyuda
awura mɔ gɛsintin mɔ, mɔlɛgɛ fo-
nyoro de a' kerɛ.”
38 Mɛ ŋmarasɛ kpaa mada Yesu
amu so yɛɛ,
GYUDA AWURA WURA MƆ NE.
39 Ilaa nyɛnyɛn awɔrabo anyɔ
mɔ dɔ ɔko mada de mɔ-lɛɛ oyii
mɔ mɔ, ɔ tɔgɛ ilaa loosɛ sa Yesu
yɛɛ, “Iŋ gyɛ fo ne Wurubuaarɛ
gi sun yɛɛ fo' baa gyi gɛwura
mɔ Wurubuaarɛ adɛ so mɔ? Kii
mɔlɛgɛ fo-nyoro de fo' mɔlɛgɛ aye
kee.” 40 Ɔ kya tɔgɛ gɛnen mɔ,
mɔ-nanbo ilaa nyɛnyɛn ɔwɔrabo
mɔ gi gya mɔ yɛɛ ɔŋ' baa tɔgɛ
gɛnen, ne ɔ taasɛ mɔ yɛɛ, “Fo mɛŋ
selɛ Wurubuaarɛ do-o? Aye-rɛ mɔ
pɛwu ne mɛ kya biidɛ giso mɛ kya
mɔɔ faa. 41 Aye berɛ, i kaaborɛ
aye. I lii fɛɛ aye-ilaa nyɛnyɛn
ibono a wɔra mɔ gikɔ ne mɛ kya
ka aye faa. Ɔnyen baarɛ, mɔ, ɔŋ
wɔra ilaa nyɛnyɛn iko.” 42 Ɔnyen
mɔ gi tɔgɛ sa mɔ-nanbo mɔ gɛnen
mɔ, ne o kisee tɔgɛ sa Yesu yɛɛ,
“Yesu, n dɛ fo giserɛ, nyingi me so
owi ɔbono fo-gɛwuragyi mɔ gɛ laa
yii fo-gibaa mɔ.” 43 Nfono ne Yesu
gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Gɛsintin ne n
kya buu mi-i sa fo faa, ndɛ gɛkɛ
gɛdɛ fo laa loo ɔkyoolaten me asɛ
Wurubuaarɛ dɔ.”

Yesu Gi Lɛɛ Ɔŋɛ

44-45 I baa wɔra fɛɛ owi ken-ken
gerɛ-gerɛ mɔ, owi mɛŋ baa ɔ kya
lii ne i wɔra gibiri sirim gɛnen
gɛsinkpan mɔ pɛwu so kaaborɛ
owi gbaasɛ. Gikuru gibono gi tii
Wurubuaarɛ obu belɛ mɔ gi kyan
ginyɔ lii soso baa yii gɛsɛ kyim.
46 Nfono mɔ, Yesu gi kpen ken-ken
tɔgɛ sa Wurubuaarɛ yɛɛ, “Me-sɛ,
fo-abaa dɔ ne n' dɛ me-ɔŋɛ mi-i
wɔra.” Ɔ tɔgɛ gɛnen ta mɔ, ɔ lɛɛ
ɔŋɛ.
47 Asogya abono mɛ kya dii Yesu
mɔ mɔmɔ-ɔbelɛnsɛ gi wu ilaa
ibono i ba gɛnen mɔ, ɔ yen Wu-
rubuaarɛ ne ɔ tɔgɛ yɛɛ, “Gɛsintin,
ɔnyen baarɛ tansi ɔ gyɛ gɛsintin
wura.” 48 Gɛnen kee ne sakpii belɛ
ɔbono ɔ kpaa yelɛ kerɛ Yesu gimɔɔ
ne mɛ wu ilaa kamaasɛ mɔ mɛ
kii mɛ kya kpe gɛwi mɔ, mɔmɔ
ɔkamaasɛ kya wɛ nyoro ɔ kpɛ ɔ
dɛ mɔ-abaa ɔ kya suii mɔ-gikan.
I kya nyiile yɛɛ, mɔmɔ-asen dɔ i
nyida mɔmɔ gikyɔ. 49 Yesu mɔ-
kyɛmenɛana de akyii abono mɛ
buu mɔ lii Galeli kpe Gyɛrusalem
mɔ mɛ yelɛ gɛta-gɛta wu ilaa idɛ
pɛwu.

Mɛ Pule Yesu

50 Ɔnyen ɔko bo gɛnen ɔsowolɛ
mɔ so. Mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ
Gyosɛfo. Ɔ lii Arimatiya, Gyudiya
awura ɔsowolɛ ɔko so. Ɔ
gyɛ Gyuda awura nbɛlɛ agyibo
abelɛnsɛ mɔ dɔ ɔko. Ɔ gyɛ
isa dɛnsɛ ne ɔ kya gyi gɛsintin.
51 Mɔ berɛ, ɔ mɛŋ yelɛ kyule
ibono mɛ kyu wɔra Yesu mɔ.
Owi kamaasɛ dɔ mɔ, mɔ-ansi
a gyan' gɛkaabono asa mɛ laa
nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
gɛkyena mɔ. 52 Gɛnen Gyosɛfo
baarɛ gi kpe Pilato asɛ kpaa kolɛ
mɔ yɛɛ, ɔ kya laarɛ ɔ' kpaa saga
Yesu gibuni mɔ lii lɛwu oyii mɔ
so kyu kpaa pule. Pilato mɛŋ
kine. 53 Imɔso Gyosɛfo gi kpaa
saga Yesu gibuni mɔ. O kyu
gikɛlɛlɛ kyu mili obuni mɔ ne o
kyu mɔ kpaa pule gifolɛ gibono
mɛ wolaa logedi wɔra ɔbɔ yela sa
ibuni gipule mɔ dɔ. Mɛ mɛŋ ti taa

pule obuni gɛnen folɛbɔ ɔbono dɔ
kerɛ. 54 Owi kya ta mɔmɔ. Gɛnen
gɛkɛ gɛbono gɛ gyɛ abaala gɛkɛ
kyu sa mɔmɔ Gyuda awura gɛkɛ
kyoolasɛ so mɔ, mɛ kya kpaala.
55 Akyii abono mɛ buu Yesu lii
Galeli ba Gyɛrusalem nfono mɔ
mɛ buu Gyosɛfo kpe, ne mɛ kperɛ
mɔmɔ-ansi kpaa wu folɛbɔ mɔ de
gɛnɔɔbono Gyosɛfo gi kyu pule
Yesu mɔ. 56 Owi kya ta so mɔ,
akyii mɔ mɛ kii kpe gɛwi, ne mɛ
kpaa baala ilaa ikoana ibono mɛ
kya kyu bɔ ibuni mɔ fɛɛ onufuii
de piperɛ yela. Mɛ kyena kyoola
gɛkɛ kyoolasɛ mɔ, fɛɛ gɛnɔɔbono
mɔmɔ-nbara gi kya nyiile mɔ.

24

Yesu Gi Kyingi Lii Ibuni Dɔ

1 Mɛ pule Yesu mɔ, imɔ Kosida
gibaadiikɛ mɔ, akyii mɔ mɛ kyu
ibono mɛ kpaa baala yela i dɛ fɛɛ
onufuii de piperɛ mɔ kyu kyon
kpe Yesu folɛbɔ gɛkyan mɔ asɛ
de mɛ' kyu imɔ kyu kpaa bɔ mɔ.
2 Mɛ fo nno mɔ, mɛ wu gibui
belɛ gɛbono nkana gi tii folɛbɔ mɔ
gɛbunono mɔ gi belen kpe gi dɛ
nkan. 3 Nfono mɔ, mɛ loo folɛbɔ
mɔ dɔ. Mɛ loo nno gɛnen mɔ, mɛ
mɛŋ wu Wura Yesu gibuni mɔ.

4 I wɔra ɔmɔ ya-a. Mɛ san sii
mɛ yelɛ. Mɛ yelɛ mɔ, anyen anyɔ
ako mɛ lii tuule mɔmɔ. Mɛ suu
ngbɛ, gi kya ŋɛlegi ŋalɛ-ŋalɛ. 5 I
wɔra akyii mɔ gifuu gikyɔ, ne mɛ
kyu mɔmɔ-ansi too gɛsɛ. Nfono
mɔ anyen mɔ mɛ taasɛ mɔmɔ
yɛɛ, “Menɛ n wɔra ne fɛ ba ibuni
opuleten ba fɛ kya laarɛ ɔbono
ɔ tɛ de ansi mɔ? 6 Ɔ mɛŋ bo
gɛrɛ. O kyingi lii ibuni dɔ. Fɛ'
nyingi ilaa ibono ɔ wolaa tɔgɛ fɛye
nkɛ nbono ɔ bo fɛye asɛ Galeli
gɛsinkpan so mɔ. 7 Ɔ tɔgɛ fɛye yɛɛ
i gyɛ ilaa ibono i laa ba yɛɛ mɛ
laa kyu mɔ ɔbono ɔ gyɛ anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ kyu wɔra ilaa
nyɛnyɛn awɔrabo abaa dɔ de mɛ'
da mɔ aŋanbi mada de oyii de
o' wu'. Imɔ gɛkɛ sasɛ mɔ, ɔ laa
kyingi lii ibuni dɔ.” 8 Anyen mɔ
mɛ tɔgɛ gɛnen ta mɔ, nfono mɔ,
akyii mɔ mɛ nyingi yɛɛ Yesu gi naa
kyena tɔgɛ ɔmɔ gɛnen ilaa idɛ.

9 Akyii mɔ mɛ lii opuleten mɔ
mɔ, mɛ kyon Yesu isɔɔ gudu
ɔko mɔ de mɔ-akasɛbo sɛnsɛ mɔ
asɛ, ne mɛ kpaa buu ilaa ibono
mɛ kpaa wu nno mɔ pɛwu sa
mɔmɔ. 10 Akyii abono mɛ kpaa
buu ilaa idɛ sa Yesu isɔɔ mɔ ne
n gyɛ Mariya Magadalakyii de Gy-
owana de Mariya, Gyeemesi mɔ-
nyi. Akyii ako kee mɛ bɔla mɔmɔ
so. 11 Yesu isɔɔ mɔ mɛ nu ilaa
ibono akyii mɔ mɛ kpaa wu mɔ,
mɛ mɛŋ kyu imɔ kyu wɔra ilaa dɔ;
mɛ mɛŋ sɔɔ imɔ gyi. [12 Piita berɛ
gi nu gɛnen mɔ, ɔ koso ne o kuu
ɔnangya kyon gɛkyan mɔ gɛten. Ɔ
fo nno mɔ, o sunge kerɛ folɛbɔ mɔ
dɔ, mɔ, o wu daa gikɛlɛlɛ gibono
mɛ kyu mili Yesu mɔ wolɛ ne n dɛ.
I wɔra mɔ giyan, ne ɔ lii nno san
ɔ kya sa imɔ so gɛwɔnsa.]

Yesu Gi Lɛɛ Mɔ-Nyoro Nyiile Mɔ-Akasɛbo Anyɔ Ako

13 Gɛnen gɛkɛ kolon gɛbono mɔ,
Yesu akasɛbo mɔ dɔ anyɔ ako
mɛ kya kpe ɔsowolɛ ɔko so. Mɛ
kya terɛ gɛnen ɔsowolɛ mɔ yɛɛ
Imayɔsɛ. Lii Gyɛrusalem kpe nno
mɔ, i gyɛ akpaaten sono. 14 Mɛ
kya kpe mɔ, mɛ kya gyi nsingyi
kyu lii ilaa ibono pɛwu i ba Yesu
so mɔ, 15 ne mɛ kya sa imɔ so
gɛwɔnsa. Nfono mɔ, Yesu gbaa-
gbaa gi kpaa tu mɔmɔ, ne mɔmɔ
pɛwu mɛ san naa dabɔlɛ mɛ kya
kpe. 16 Mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ naa
gɛnen mɔ, i lɛɛ mɔmɔ-nwɔnsa, mɛ
mɛŋ nyɛ bii mɔ. 17 Nfono mɔ,
Yesu gi taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Menɛ
nsingyi ne fɛ naa fɛ kya gyi ne
i bo fɛye ayen gɛnen?” Ɔ taasɛ
ɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ sii yelɛ. 18 Ne
mɔmɔ dɔ ɔbono mɛ kya terɛ
mɔ yɛɛ Kulopasɛ mɔ gi lɛɛ gɛnɔ

taasɛ mɔ yɛɛ, “Ilaa ibono i ba
Gyɛrusalem gɛnen nkɛ nsa ndɛ dɔ
faa, imɔso fo-wolɛ ne n gyɛ isafo
ɔbono fo mɛŋ ti nu imɔ?” 19 Yesu
gi kisee taasɛ yɛɛ, “Menɛ ilaa?”
Ne mɛ lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, “Ilaa
ibono i ba Yesu Nasarɛtɛnyen
mɔ so mɔ ne a darɛ. Nkana
ɔ gyɛ daa Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo. Wurubuaarɛ gbaa-gbaa
de anyamesɛ pɛwu mɛ wu yɛɛ mɔ-
ilaa wɔrasɛ de mɔ-ilaa tɔgɛsɛ i
bo duduu. 20 Aye Gyuda awura
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ de aye-
abelɛnsɛ gbaa'gbaa mɛ kyu mɔ
wɔra abɛyin abaa dɔ yɛɛ ɔ' yɛgɛ
mɛ' mɔɔ mɔ, ne gɛsintin mɔ, mɛ
da mɔ aŋanbi oyii so mɔɔ.

21 “Aye, mɔ, aye-ansi a gyan' yɛɛ
nkana mɔ ne n gyɛ ɔbono ɔ laa lɛɛ
aye Isirale awura lii aye-akyobo
abaa dɔ de aye-nyoro gi' tɔrɔ aye.
Mɛ mɔɔ mɔ faa, ndɛ nkɛ nsa ne.
22 Imɔ idɛ pɛwu gɛmara mɔ, ndɛ
mɔ aye-gikpen mɔ dɔ akyii ako
mɛ yɛgɛ i wɔra aye ya-a. I lii
fɛɛ gibaadiikɛ mɔ, mɛ koso kpe
Yesu gɛkyan mɔ gɛten; 23 mɔ, mɛ
mɛŋ wu mɔ-gibuni mɔ. Mɛ kii
ba baa tɔgɛ sa aye yɛɛ mɛ kpe
mɔ, mɛ wu Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ
iko. Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ mɛ
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ Yesu tɛ de ansi.
24 Aye dɔ ako kee mɛ kpe gɛkyan
mɔ gɛten nno. Mɛ kpaa wu fɛɛ
gɛnɔɔbono akyii mɔ mɛ baa tɔgɛ
mɔ. Mɔmɔ kee mɛ mɛŋ wu mɔ.”

25 Mɛ tɔgɛ gɛnen ta mɔ, Yesu gi
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ ŋaabaa-o!
Imɔso kookoomenɛ fɛ kya nu ilaa
ibono Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo
mɔ mɛ tɔgɛ yela pɛwu faa mɔ,
fɛŋ ti sɔɔ imɔ gyi? 26 Fɛ mɛŋ nyi
yɛɛ i kaaborɛ ɔbono Wurubuaarɛ
gi sun yɛɛ o' gyi gɛwura mɔ
Wurubuaarɛ adɛ so mɔ o' wu
ɔlaawusɛ ɔbono ɔnan pɛi de mɔ-
nyisigyi mɔ ɔ' lɔɔ yii mɔ-gibaa?”
27 Nfono mɔ Yesu gi lɛɛ Wu-
rubuaarɛ agyɛbi abono mɛ tɔgɛ
kyu naa de mɔ so mɔ gɛsɛ sa
mɔmɔ. O yii gɛsɛ lii Mosisi iwolɛ
mɔ dɔ kyu kpaa lii Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo asɛnsɛ mɔ pɛwu-
lɛɛ mɔ dɔ.

Akasɛbo Mɔ Ansi A Bugi, Ne Mɛ Bii Yesu Kon

28 Mɛ fo ɔsowolɛ ɔbono so mɛ
kya kpe mɔ, Yesu gi wɔra fɛɛ mɔ
berɛ ɔ kya loo ɔ kya lii daa. 29 Mɛ
wu gɛnen mɔ, mɛ keda mɔ yela
yɛɛ, “Owi gi ta. I laa bun fo ɔkpa
dɔ. Naa dɛ aye asɛ gɛrɛ.” Mɛ tɔgɛ
mɔ gɛnen mɔ, o nu mɔmɔ asɛ. 30 I
fo owi gyisɛ mɔ, o puru bodobodo
ne ɔ faala Wurubuaarɛ ne ɔ gbaa-
gbaa bodobodo mɔ dɔ ne o kyu sa
mɔmɔ. 31 Nfono mɔ, mɔmɔ-ansi
a bugi ne mɛ bii mɔ kon. Ayaa
abono so mɔ, mɛŋ baa wu mɔ.
32 Mɛ san mɛ kya tɔgɛ ma-a sa
abara yɛɛ, “Nkyɛɛ imɔso ne ɔ kya
lɛɛ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ gɛsɛ ɔ
kya sa aye ɔkpa dɔ ne i keda aye-
nyoro ne i wɔra aye-asen dɔ ɔkon
mɔ.”

33 Mɛŋ baa wu Yesu gɛnen mɔ,
mɛ nyise koso ayaa abono so kii
kpe Gyɛrusalem nfono Yesu isɔɔ
mɔ mɛ bo mɔ. Mɛ loo nno mɔ,
mɛ wu Yesu isɔɔ gudu ɔko mɔ
mɔmɔ-rɛ Yesu akasɛbo ako mɛ
koola mɛ tɛ, 34 ne mɛ nu mɛ kya
tɔgɛ ma-a sa abara yɛɛ, “Aye-wura
mɔ gi kyingi lii ibuni dɔ gɛsintin.
Ɔ lɛɛ mɔ-nyoro nyiile Simon.”
35 Nfono mɔ, anyen anyɔ mɔ kee
mɛ lɛɛ mɔmɔ-lɛɛ ibono mɛ wu mɔ
tɔgɛ sa mɔmɔ. Mɛ tɔgɛ ibono i ba
ɔkpa dɔ mɔ de gɛnɔɔbono mɔmɔ-
wura mɔ gi gbaa gbaa bodobodo
dɔ kyu sa mɔmɔ ne mɛ lɔɔ bii mɔ
mɔ kee sa mɔmɔ.

36 Anyɔ mɔ mɛ san mɛ kya
tɔgɛ imɔ mɔ, mɛ baa kerɛ mɔ,
Wura Yesu gbaa-gbaa ne n yelɛ
mɔmɔ dɔ. [Ne ɔ faala ɔmɔ yɛɛ,
“Wurubuaarɛ gisen yuuli gi' wɔra
fɛye-lɛɛ.”] 37 Mɛ wu Yesu gɛnen
mɔ, i ŋmaa mɔmɔ-gisen ne i wɔra
mɔmɔ gifuu. Mɛ nyi yɛɛ obuni.
38 Nfono mɔ Yesu gi taasɛ mɔmɔ

yɛɛ, “Menɛ n wɔra ne i bo fɛye-
nwɔnsa dɔ kpada-kpada? Menɛ
n wɔra ne fɛ bo akyɔɔlɛ gɛnen?
39 Fɛ' kerɛ me-abaa, de fɛ' kerɛ
me-ayaa. Me gbaa-gbaa ne. Meŋ
gyɛ obuni. Fɛ' tabo me de fɛ' kerɛ.
Obuni mɛŋ bo awuye de nyoro
inun fɛɛ me-lɛɛ idɛ.” [40 Ɔ tɔgɛ
imɔ idɛ mɔ, o kyu mɔ-abaa de mɔ-
ayaa kyu nyiile mɔmɔ.] 41 Imɔ
gɛnen gbaa mɔ, gɛnɔɔbono i wɔra
mɔmɔ ɔkon kyɔde so mɔ, i dɛ
mɔmɔ fɛɛ i gyɛ daa abon ne i dɛ
mɔmɔ-gɛnɔ. Imɔso Yesu gi taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ bo ilaa gyisɛ iko
gɛrɛ?” 42 Ɔ taasɛ gɛnen mɔ, mɛ sa
mɔ ɔken. 43 Ɔ sɔɔ ɔken mɔ ne ɔ
wɛ, mɔmɔ pɛwu ansi dɔ nfono.

44 Nfono ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Ilaa ibonoana fɛ wu i ba me so
faa, owi ɔbono n bo fɛye asɛ mɔ,
nɛ wolaa tɔgɛ sa fɛye yɛɛ i laa ba
gɛsintin fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ wolaa
ŋmarasɛ yela mɔ. Ilaa ibono i
bo Mosisi ɲbara mɔ dɔ mɔ de
ibono Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo
mɔ mɛ yɛgɛ mɛ ŋmarasɛ yela mɔ
de ibono i bo Wurubuaarɛ Ilon
Ɔwolɛ mɔ dɔ kyu lii me so mɔ
pɛwu i kaaborɛ i' ba gɛsintin.”
45 Nfono mɔ ɔ yɛgɛ mɛ nyɛ nu
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ gɛsɛ, 46 ne
ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Mɛ ŋmarasɛ
yela Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ
yɛɛ i dɛ sa ɔbono Wurubuaarɛ
laa sun de ɔ' mɔlɛgɛ mɔ-adɛ mɔ
yɛɛ o' wu ɔlaawusɛ lɛwu de imɔ
gɛkɛ sasɛ mɔ o' kyingi lii ibuni
dɔ. 47 Mɛ kii ŋmarasɛ yɛɛ asa
mɛ laa naa kaasɛ mɔ ginyen dɔ
mɛ kya tɔgɛ ɔkamaasɛ yɛɛ ɔ'
kyɛɛgɛ lii mɔ-ilaa nyɛnyɛn giwɔra
dɔ de Wurubuaarɛ o' kyu mɔ-ilaa
nyɛnyɛn kyɛɛ mɔ. Mɛ laa tɔgɛ
ilaa idɛ sa gɛsinkpan so asa kpɛi-
kpɛi pɛwu. Mɛ laa yii gɛsɛ lii daa
Gyɛrusalem gɛrɛ. 48 Fɛye ne n gyɛ
abono fɛ wu ilaa ibono nɛ wɔra
de ilaa ibono i ba me so mɔ pɛwu
de fɛye-ansi. Fɛye ne nan tɔgɛ
me-ilaa sa asa de mɛ' nu. 49 Fɛ'
nu! Nan kyu me-sɛ Wurubuaarɛ
ɔlon ɔbono ɔ ka yela sa fɛye mɔ
kyu bunge fɛye. Imɔso, fɛ' kyena
Gyɛrusalem gɛrɛ gyoo gɛnen ɔlon
mɔ. Ɔ laa kpelegɛ lii Wurubuaarɛ
dɔ baa bun fɛye so.”

Wurubuaarɛ Gi Puru Yesu Kyu Dii Kpe Mɔ Asɛ

50 Yesu gi tɔngɛ sa mɔmɔ ta
mɔ, ɔ kparɛ mɔmɔ lii ɔsowolɛ
mɔ so. Mɛ kpaa fo sindi Bɛtani
mɔ, ɔ diirɛ mɔ-abaa mɔmɔ so ne
ɔ kolɛ Wurubuaarɛ ayuule bun
ɔmɔ so. 51 Ɔ san ɔ kya yuule
mɔmɔ mɔ, i puru mɔ dii kyon
kpe Wurubuaarɛ dɔ taa mɔmɔ
yɛgɛ. 52 Mɛ son Yesu nno, ne mɛ
kii kpe Gyɛrusalem de ɔkon belɛ.
53 Kpɛ kyu lii gɛnen gɛkɛ gɛbono
mɔ, mɛ kya kpe Wurubuaarɛ ɔson
obu gikpaara mɔ so gɛkɛ kamaasɛ
kpaa yen Wurubuaarɛ.

Gyɔn
Ɔkalan Kɔnkɔnsɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Kyu Lii Yesu So Mɔ

Wurubuaarɛ Gigyɛbi Mɔ Gi Baa Bingiri Nyamesɛ

1 Lii ko-o gɛsɛ de gɛsɛ mɔ,
Wurubuaarɛ Gigyɛbi mɔ gi bo
no. Ɔbono ɔ gyɛ gɛnen Gigyɛbi
mɔ ti ɔ bo Wurubuaarɛ asɛ,
ne Gigyɛbi mɔ kee gi gyɛ Wu-
rubuaarɛ. 2 Gigyɛbi mɔ gi bo Wu-
rubuaarɛ asɛ lii ko-o gɛsɛ de gɛsɛ.
3 Ilaa kamaasɛ ibono Wurubuaarɛ
gi lɛɛ soso de gɛsɛ pɛwu mɔ, ɔ lɛɛ
imɔ naa daa de mɔ-Gigyɛbi mɔ so.
Sɛi mɛŋ bo no ibono Wurubuaarɛ
gi lɛɛ yɛɛ iŋ gyɛ mɔ-rɛ mɔ-Gigyɛbi
mɔ ne n lɛɛ imɔ. 4 Lii Wurubuaarɛ
Gigyɛbi mɔ so ne anyamesɛ mɛ
kya nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
ɔnan ne gɛnen gɛkyena mɔ gɛ gyɛ
fatela sa anyamesɛ. 5 Fatela mɔ
kya wu gibiri dɔ, ne gibiri mɔ gi
mɛŋ taalɛ mɔɔ fatela mɔ.

6 Wurubuaarɛ gi sun ɔnyen ɔko
mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Gyɔn. 7 O
sun mɔ de ɔ' baa tɔgɛ ilaa ibono
o nyi kyu lii fatela mɔ so mɔ
sa asa de ɔkamaasɛ o' kyu mɔ-
nyoro too fatela mɔ so kyu lii ilaa
ibono gɛnen Gyɔn baarɛ laa buu
sa mɔmɔ mɔ so. 8 Gyɔn mɛŋ gyɛ
fatela mɔ berɛ. Ɔ ba de ɔ' baa
buu fatela mɔ nyoro so ilaa sa
asa daa. 9 Fatela mɔ gbaa-gbaa
bo no. Mɔ ne n kya kyangɛ sa
nyamesɛ kamaasɛ ne i kya wu mɔ
mɔ. Gɛnen fatela mɔ ne n kya ba
gɛsinkpan so faa.

10 Ɔ wolaa ɔ bo gɛsinkpan mɔ
so ne mɔ ne n lɛɛ gɛsinkpan
mɔ, ne gɛsinkpan so anyamesɛ
mɛ mɛŋ bii mɔ. 11 Ɔ ba mɔ
gbaa-gbaa mɔ-gɛsinkpan so, ne
mɔ gbaa-gbaa asa mɛŋ kyule
sɔɔ mɔ. 12 Asa abono mɛ
sɔɔ mɔ, ne mɛ kyu mɔmɔ-
nyoro too mɔ so mɔ berɛ, Wu-
rubuaarɛ gi sa mɔmɔ ɔkpa de mɛ'
wɔra mɔ Wurubuaarɛ mɔ-biana
gɛsintin. 13 Gɛnen Wurubuaarɛ
mɔ-biana abono, mɔmɔ-rɛ Wu-
rubuaarɛ gɛsɛ de gibi mɔ gi mɛŋ
dɛ fɛɛ ibono anyamesɛ mɛ kya
da itɔ korogɛ mɔ. Ne iŋ gyɛ
nyamesɛ anɔkyu abɛɛ nyamesɛ ne
n wɔra adawo sa gɛwɔnsa kyu
korogɛ mɔmɔ. Wurubuaarɛ gbaa-
gbaa ne n yɛgɛ ne mɛ wɔra mɔ-
biana.

14 Gɛnen Wurubuaarɛ Gigyɛbi
gibono gi baa wɔra nyamesɛ ne
ɔ kyena saarɛ aye dɔ. A wu mɔ-
nyisigyi de aye-ansi. Gɛnen nyisi-
gyi ɔbono ɔ bo mɔ kya nyiile yɛɛ
mɔ-nkon ne n gyɛ Wurubuaarɛ
mɔ-bi ɔbono ɔ lii Wurubuaarɛ asɛ.
Ɔ kpɛ ɔ kya sa aye so gɛwɔnsa
dɛnsɛ ne ɔ tansi ɔ gyɛ gɛsintin
wura.

15 Gɛnen Wurubuaarɛ Gigyɛbi
gibono ilaa ne Gyɔn gi tɔgɛ mɔ.
Gyɔn gi lɛɛ gibaa nyiile mɔ yɛɛ,
“Ɔdɛ ilaa ne nɛ naa kyena tɔgɛ
yɛɛ, ‘Mɔ ɔbono ɔ laa ba me-
gɛmara mɔ gi don me ilaa ka-
maasɛ dɔ mɔ. I kya nyiile yɛɛ ɔ
wolaa ɔ bo no pɛi ne i lɔɔ korogɛ
me.’ ”

16 Ɔ ta gudu ilaa kamaasɛ dɔ
so mɔ, ɔ kya sa aye so gɛwɔnsa
dɛnsɛ ne ɔ kya wɔra ilaa ɔ kya
sa aye pɛwu ɔ kya kpe ɔ kya
ba. 17 Dedaa Wurubuaarɛ gi
sa anyamesɛ mɔ-ɔson nbara mɔ,
o kyu naa daa de Oloobu Mo-
sisi so. Ne Wurubuaarɛ gi san
lɛɛ mɔ-gɛwɔnsa dɛnsɛ de mɔ-
gɛsintin nyiile anyamesɛ mɔ, o
kyu naa daa de Yesu Kirisito
so. 18 Nyamesɛ kamaasɛ mɛŋ ti
taa wu Wurubuaarɛ kerɛ. Wu-
rubuaarɛ mɔ-bi kolon ɔbono o nyi
Wurubuaarɛ gisen dɔ ilaa mɔ ne
n lɛɛ Wurubuaarɛ gidebi nyiile
anyamesɛ.

Gyɔn Ɔbono Ɔ Lɔrɔ Ɔkpa Sa Ɔmɔlɛgɛbo Mɔ

19 Fɛ' nu ilaa ibono Wurubuaarɛ
gi sun Gyɔn yɛɛ ɔ' baa tɔgɛ
anyamesɛ mɔ. I lii fɛɛ Gyuda
awura abelɛnsɛ abono mɛ bo
Gyɛrusalem ɔsowolɛ so mɔ, mɛ
sun Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo
ako de Lɛfi gikpen dɔ asa ako
Gyɔn asɛ, ne mɛ kpaa taasɛ mɔ
yɛɛ mɔ ne n gyɛ anɛ? 20 Mɛ kpaa
taasɛ mɔ gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ gɛsintin
sa mɔmɔ. Ɔ mɛŋ ŋarɑ ɔmɔ. Ɔ
tɔgɛ tigi mɔmɔ yɛɛ, "I mɛŋ gyɛ
me ne n gyɛ asa ɔmɔlɛgɛbo ɔbono
Wurubuaarɛ yɛɛ ɔ laa sun mɔ."
21 Gyɔn gi tɔgɛ mɔmɔ gɛnen mɔ,
mɛ kii taasɛ mɔ yɛɛ, "Ne iŋ gyɛ fo
ne n gyɛ kaasɛ ɔbono mɔ, fo ne n
gyɛ anɛ? Fo gyɛ Oloobu Ilaagya
abɛɛ?" Gyɔn gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Kuaa, meŋ gyɛ Ilaagya." "Mɔ,
fo ne n gyɛ Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo mɔ?" Ne Gyɔn gi kii lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, "Kuaa."

22 Nfono mɔ, isɔɔ mɔ mɛ tɔgɛ
mɔ yɛɛ, "Kii tɔgɛ aye isa ɔbono fo
gyɛ mɔ. I kaaborɛ a' nyɛ ilaa iko
kpaa tɔgɛ abono mɛ sun aye mɔ.
Fo gbaa-gbaa asɛ mɔ, fo ne n gyɛ
anɛ daa?" 23 Gyɔn gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo
ɔbono mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Isaya
mɔ gi ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ yɛɛ,

Mɛ laa nu ɔko gigyɛbi gipen dɔ,
ɔ laa kpen ɔ kya tɔgɛ ɔ kya sa
mɔmɔ yɛɛ,
'Fɛ' lɔrɔ fɛye-akyenabi de fɛ'
baala fɛye-nyoro gyoo Wu-
rubuaarɛ.'
Me ne n gyɛ gɛnen kaasɛ ɔbono
Isaya darɛ mɔ."

24 Gyuda awura abelɛnsɛ abono
mɛ sun isɔɔ mɔ Gyɔn asɛ gɛnen
mɔ mɛ gyɛ daa Farasii gikpen dɔ
asa. 25 Imɔso isɔɔ mɔ mɛ taasɛ
Gyɔn yɛɛ, "Fo yɛɛ iŋ gyɛ fo ne
n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ laa sun
de ɔ' baa mɔlɛgɛ aye mɔ, foŋ
gyɛ Oloobu Ilaagya, ne foŋ kii fo
gyɛ Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo
mɔ, i wonɛ so ne fo kya gyere
asa Wurubuaarɛ sagyere?" 26 Mɛ
taasɛ Gyɔn gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, "Me berɛ, n dɛ daa nkyu n kya
gyere fɛye Wurubuaarɛ sagyere.
Ɔko, mɔ, gi ti ba ɔ saarɛ fɛye dɔ
gbaa, fɛŋ kii fɛ nyi mɔ. 27 I bo no
yɛɛ n gyɛ mɔ-ɔbelɛnsɛ berɛ. Meŋ
kii fo mɔ de sɛi. Fɛɛ n' ba gɛsɛ de
n' kyu mɔ-ayaawolɛ kyu tolɛ mɔ-
ayaa dɔ sa mɔ gbaa mɔ, meŋ fo."

28 Gɛnen ilaa idɛ pɛwu i ba daa
Bɛtani ɔsowolɛ so Gyɔɔdan ɔbon
gibenbɛ giko mɔ so owi ɔbono
Gyɔn kya gyere asa Wurubuaarɛ
sagyere mɔ.

Yesu Gi Wɔra Fɛɛ Wurubuaarɛ Sandɛ

29 Imɔ gɛdɛ kɛsɛ mɔ, Gyɔn gi
wu Yesu naa ɔ kya ba de mɔ asɛ,
ne ɔ tɔgɛ yɛɛ, "Fɛ' kerɛ ɔbono
Wurubuaarɛ laa kyu lɛɛ asunbi
fɛɛ sandɛ mɔ. Ɔnyen baarɛ lɛwu
ne nan kpaarɛ anyamesɛ ilaa
nyɛnyɛn fuɛ sa mɔmɔ. 30 Ɔdɛ ilaa
ne nɛ naa kyena tɔgɛ yɛɛ, 'N gyɛ
mɔ-ɔbelɛnsɛ berɛ. Meŋ kii fo mɔ
de sɛi mɔ. I kya nyiile yɛɛ ɔ wolaa
ɔ bo no pɛi ne i' lɔɔ korogɛ me.'
31 Me-gibaa so mɔ, maŋ wu mɔ bii.
Mɔ so ne Wurubuaarɛ gi sun me
ba gɛsinkpan so de n' gyere asa
Wurubuaarɛ sagyere de n' baa
lɛɛ mɔ gɛwi nyiile Isirale awura."
32 Gyɔn gi buu Yesu ilaa sa asa mɔ
yɛɛ, "Nɛ wu Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ gi kpelegɛ fɛɛ bonbuɛ lii soso,
ne ɔ baa suu de Yesu. 33 Gɛnen owi
ɔbono pɛwu mɔ, meŋ wolaa bii
mɔ. Wurubuaarɛ ɔbono o sun me
yɛɛ n' baa gyere asa Wurubuaarɛ
sagyere mɔ ne n tɔgɛ sa me
yɛɛ, 'Nyamesɛ ɔbono fo wu Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ gi kpelegɛ
lii soso baa suu de mɔ mɔ, gɛnen
kaasɛ ɔbono ne nan kyu Wu-
rubuaarɛ Oduduu kyu gyere asa
Wurubuaarɛ sagyere mɔ.' 34 Nɛ
wu imɔ de me-ansi. Imɔso ne n'
kya buu mi-i sa fɛye yɛɛ mɔ ne n
gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ."

Yesu Akasɛbo Gyangbarasɛ

35 Imɔ gɛdɛ kɛsɛ kee mɔ, Gyɔn
mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ dɔ anyɔ ako
mɛ yelɛ. 36 O wu Yesu naa ɔ kya
kyon mɔ, ɔ tɔgɛ yɛɛ, “Fɛ' kerɛ.
Ɔbono Wurubuaarɛ laa kyu lɛɛ
asunbi fɛɛ sandɛ mɔ ne.” 37 Gyɔn
akasɛbo mɔ mɛ nu ibono ɔ tɔgɛ
gɛnen so mɔ, mɛ naa buu Yesu.
38 Yesu gi kisee kerɛ ne o wu
mɔmɔ mɛ buu mɔ gɛnen mɔ, ɔ
taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Menɛ ne fɛ kya
laarɛ?” Mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Rabi!
Fonɛ ne fo sogɛ?” (Rabi gɛsɛ ne
n gyɛ yɛɛ onyiilebo.) 39 Mɛ taasɛ
mɔ-ɔlooten gɛnen mɔ, Yesu gi tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' baa kpe de fɛ'
kpaa kerɛ.” Imɔso mɛ naa buu mɔ
kpaa fo nfono ɔ bo mɔ. Mɛ kyena
mɔ asɛ nno owi ɔbono ɔkara ɔ san
gɛnen gɛkɛ mɔ dɔ mɔ pɛwu. Owi
ɔbono mɛ naa buu Yesu gɛnen mɔ,
i laa wɔra fɛɛ owi gbaasɛ, iwi inan
dɔ.
40 Andiru, Simon Piita mɔ-tedɛ,
gyɛ asa anyɔ abono mɛ nu ilaa
ibono Gyɔn gi tɔgɛ mɔ ne mɛ naa
buu Yesu mɔ dɔ ɔko. 41 Andiru
gi kpe nno kii ba mɔ, ilaa ibono
ɔ daa giwɔra mɔ ne n gyɛ yɛɛ ɔ
kpaa laarɛ mɔ-tedɛ Simon gɛten,
ne o buu sa mɔ yɛɛ, “A wu
Masaya mɔ.” (Masaya gɛsɛ ne n
gyɛ yɛɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi sun
yɛɛ ɔ' baa mɔlɛgɛ anyamesɛ de
mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
mɔ.) 42 Andiru gi buu sa mɔ-tedɛ
Simon gɛnen mɔ, o kyu mɔ kpe
Yesu asɛ. Yesu gi kerɛ mɔ, ne ɔ
terɛ mɔ-ginyen sa mɔ yɛɛ, “Fo ne
n gyɛ Simon, Gyɔn mɔ-bi mɔ. Mɛ
laa san terɛ fo-ginyen yɛɛ Sɛfasɛ.”
(Sɛfasɛ gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ Piita abɛɛ
gifolɛ.)

Yesu Gi Terɛ Filipo De Natanelɛ

43 Imɔ gɛdɛ kɛsɛ mɔ, Yesu gi
sa gɛwɔnsa yɛɛ ɔ laa kpe Galeli
gɛsinkpan so. O wu Filipo ne ɔ
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Baa buu me de
fo' wɔra me-ɔkasɛbo.” 44 Filipo
kee gi lii Bɛsayida, ɔsowolɛ ɔbono
so Andiru de Piita mɛ lii mɔ.
45 Filipo gi wu Natanelɛ ne o
buu sa mɔ yɛɛ, “Nyamesɛ ɔbono
Mosisi gi wolaa tɔgɛ mɔ-ilaa yela
Wurubuaarɛ nbara mɔ dɔ mɔ ne
Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ
kee mɛ kpɛ ma-a tɔgɛ mɔ-ilaa mɔ,
ndɛ berɛ, a wu mɔ de aye-ansi.
Mɔ ne n gyɛ Yesu Nasarɛtɛnyen,
Gyosɛfo mɔ-bi mɔ.” 46 Filipo gi
tɔgɛ Yesu ilaa sa mɔ gɛnen mɔ,
Natanelɛ gi kisee taasɛ Filipo yɛɛ,
“Imɔso nyamesɛ gbaa' ɔko laa
taalɛ lii Nasarɛtɛ ɔsowolɛ ɔbono
so?” Nfono ne Filipo gi tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ, “Fo berɛ, baa kerɛ.”
47 Yesu gi wu Natanelɛ naa ɔ
kya ba mɔ asɛ mɔ, ɔ tɔgɛ yɛɛ,
“Fɛ' kerɛ, Isiralenyen gbaa-gbaa,
ɔŋ kya penɛ asa.” 48 Yesu gi tɔgɛ
sa Natanelɛ gɛnen mɔ, Natanelɛ
gi taasɛ mɔ yɛɛ, “Nnɛ ne fo wɔra
ne fo bii me-gidebi?” Ne Yesu gi
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Pɛi de Filipo ɔ'
lɔɔ terɛ fo lii gifeeya oyii mɔ asɛ
mɔ, nɛ ti wolaa wu fo.” 49 Yesu
gi buu Natanelɛ nyoro so ilaa sa
mɔ gɛnen mɔ, Natanelɛ gi tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, fo ne n gyɛ
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ. Fo ne
n gyɛ wura sa aye Isirale awura
mɔ.” 50 Nfono ne Yesu gi taasɛ
mɔ yɛɛ, “Ibono nɛ buu sa fo yɛɛ
nɛ wolaa wu fo gifeeya oyii mɔ
asɛ mɔ so ne n yɛgɛ ne fo sɔɔ
me gyi faa? Fo berɛ, yɛgɛ! Fo
laa baa wu ilaa gbaa'gbaa don idɛ
gbaa. 51 Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ
fɛye faa, fɛ laa wu Wurubuaarɛ dɔ
i laa bugi de fɛ' wu Wurubuaarɛ
dɔ isɔɔ mɛ laa dii mɛ kya kpelegɛ
me, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa
mɔ so.”

2

Mɛ Kpii Ɔkyii Keena Ɔsowolɛ So

1 Imɔ nkɛ nsa gɛmara mɔ, mɛ
kya kpii ɔkyii Keena ɔsowolɛ
ɔbono ɔ bo Galeli gɛsinkpan so
mɔ. Yesu mɔ-nyi bo nno. 2 Mɛ da

gibaa terɛ Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo
mɔ kee. Gɛsintin mɔ, mɛ kpe
gɛdena mɔ gɛten. 3 Mɛ tɛ mɛ kya
gyi gɛkɛ belɛ mɔ mɔ, mɔmɔ-nta gi
ta wɔra ɔmɔ. Ne Yesu mɔ-nyi gi
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Mɛŋ baa mɛ bo
nta.”
4 Ɔ tɔgɛ gɛnen mɔ, Yesu gi taasɛ
mɔ yɛɛ, “Ɔkyii, idɛ i gyɛ me-rɛ
fo ilaa iko? Me-owi mɛŋ ti fo.”
5 Nfono ne Yesu mɔ-nyi gi tɔgɛ sa
adega abono mɛ kya kerɛ gɛten
gɛbono so mɔ yɛɛ, “Ilaa kamaasɛ
ibono Yesu laa tɔgɛ fɛye mɔ, fɛ'
wɔra.”
6 Gɛten mɔ dɔ mɔ, nkyu nlɔ nsee
nko gi yii nno. Afolɛ ne mɛ kyu
wɔra gɛnen nlɔ nbono. Mɛ kya
saa nkyu lii nlɔ nbono dɔ kyu foro
mɔmɔ-ayaa de abaa mɔmɔ Gyuda
awura itiibilaa ɔkpa so de iŋ' sa i'
kyɔlesɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ ɔson.
Nkyu fɛɛ ankɔrɔn gidin ne nan
loo gɛnen nlɔ nbono gɛkamaasɛ
dɔ. 7 Yesu gi tɔgɛ sa gɛten mɔ
dɔ adega mɔ yɛɛ, “Fɛ' saa nkyu
wɔra nlɔ ndɛ dɔ.” Ne mɛ saa nkyu
wɔra nmɔ dɔ ne gi bɔla yelɛ-yelɛ.
8 Nkyu mɔ gi bɔla nlɔ mɔ gɛnen
mɔ, ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Idɛ kon, fɛ' saa nko kyu kperɛ
ɔbelɛnsɛ ɔbono ɔ kya kerɛ gɛkɛ
belɛ gɛdɛ so mɔ.” Gɛsintin mɔ,
adega mɔ mɛ saa nmɔ nko kperɛ
mɔ. 9 Ɔ daa kerɛ mɔ, gi gyɛ nta. Ɔ
mɛŋ nyi nfono gɛnen nta mɔ gi lii
mɔ. (Adega mɔ mɛ saa nkyu mɔ
mɔ berɛ mɛ nyi yɛɛ nkyu ne Yesu
gi yɛgɛ gi bingiri nta.) Ɔbelɛnsɛ
mɔ gi terɛ ɔkyiifɔ mɔ mɔ-kuli mɔ,
10 ne ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Ɔkamaasɛ
ɔbono ɔ kya kpii ɔkyii fafaanan
mɔ kya daa gikyu nta dɛnsɛ yɛ pɛi.
Nengyene mɛ ti nun ne i fo mɔmɔ
mɔ, idɛ kon mɔ de ɔ' san loo nta
nbono giŋ boran mɔ dɔ. Fo-o fo
mɔ, fo kyu nta dɛnsɛ mɔ daa yela
baa fo gɛnen aberɛ adɛ?”
11 Yesu gi wɔra gɛnen ilaa
lɛɛnyiilesɛ idɛ Keena ɔsowolɛ
ɔbono ɔ bo Galeli gɛsinkpan so
mɔ. I gyɛ ilaa ibono ɔ da giwɔra
ne i lɛɛ mɔ-nyisigyi ɔbono ɔ bo mɔ
gɛwi nyiile, ne mɔ-akasɛbo mɔ mɛ
sɔɔ mɔ gyi yɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon
bo mɔ dɔ. 12 Ɔkyiifɔ mɔ gikpii
mɔ i kyon mɔ, imɔ gɛmara mɔ,
Yesu mɔ-rɛ mɔ-nyi, de mɔ-tedɛana
de mɔ-akasɛbo mɔ mɛ kyon kpe
Kapɛɛniyon ɔsowolɛ so. Ne mɛ
kyena nno nkɛ kalɛsɛ nko.

Yesu Gi Gya Asa Lii Wurubuaarɛ Ɔson Obu Gikpaara Mɔ So

13 Gyuda awura mɔ gɛkɛ belɛ
gɛbono mɛ kya terɛ yɛɛ Lɛwu gi
Seregɛ Aye So mɔ gɛ kya fo mɔ,
Yesu gi kpe Gyɛrusalem. 14 Ɔ loo
Wurubuaarɛ ɔson obu gikpaara
mɔ so mɔ, o wu asa mɛ kya
fɛ inaadɛ de isandɛ de abonbuɛ.
O wu asa abono mɛ kya boori
aterenbi nno mɛ dɛ mɔmɔ-gɛsun
dɔ. 15 Yesu gi wu gɛnen asa mɔ,
o fili ɔfɛ wɔra giwulibi ne o kyu
gya asa mɔ pɛwu de isandɛ mɔ de
inaadɛ mɔ lii Wurubuaarɛ ɔson
obu gikpaara mɔ so. Abono mɛ
kya boori aterenbi mɔ ɔ kyɛɛgɛ
mɔmɔ-aterenbi abi mɔ fuɛ ne ɔ da
mɔmɔ-iteebulu mɔ too-too. 16 Ne
ɔ tɔgɛ sa asa abono mɛ kya fɛ
abonbuɛ mɔ yɛɛ, “Fɛ' puru fɛye-
abonbuɛ lii gɛrɛ. Fɛŋ' sa fɛ kyu
me-sɛ, Wurubuaarɛ gɛten dɔ kyu
bingiri gigya ogyiten.” 17 Ibono
Yesu gi gya asa mɔ gɛnen mɔ,
mɔ-akasɛbo mɔ mɛ nyingi ilaa
ibono mɛ wolaa ŋmarasɛ yela
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ mɔ.
Mɛ ŋmarasɛ yela nno yɛɛ,

Gɛnɔɔbono me-gɛwɔnsa gɛ gyan
fo-ɔson obu mɔ so mɔ,
i gyi me-gimu.

18 Gɛnen ilaa ibono Yesu gi kyu
wɔra asa Wurubuaarɛ ɔson obu
gikpaara mɔ so mɔ, i yɛgɛ Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ mɛ taasɛ mɔ
yɛɛ, “Menɛ ne fo laa taalɛ wɔra de
i' lɛɛ nyiile aye yɛɛ Wurubuaarɛ
ne n sa fo ɔkpa yɛɛ fo' wɔra
gɛnen ilaa idɛ?” 19 Gyuda awura

abelɛnsɛ mɔ mɛ taasɛ Yesu gɛnen
mɔ, ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Nengyene
fɛ boori Wurubuaarɛ ɔson obu
baarɛ bun mɔ, nan kyu nkɛ nsa
kii yii mɔ.” 20 Yesu gi tɔgɛ gɛnen
mɔ, Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ
mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, “Wurubuaarɛ
ɔson obu ɔbono a kyu nsi ikue-
inyɔ nsi nsee kyu yii mɔ, ne fo
yɛɛ fo laa kyu nkɛ nsa kyu yii mɔ
faa?” 21 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, mɔ-
nyoro ne ɔ darɛ gɛnen. Iŋ gyɛ
Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ gbaa-
gbaa. 22 Imɔso, ibono asa mɛ mɔɔ
Yesu ne o kii kyingi lii ibuni dɔ
mɔ, mɔ-akasɛbo mɔ mɛ nyingi yɛɛ
ɔ wolaa tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ kyu
lii mɔ-nyoro so baa kyon, ne mɛ
sɔɔ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ de mɔ
Yesu ilaa tɔgɛsɛ mɔ gyi.

Yesu Nyi Ɔkamaasɛ Dɔ Son Lii

23 Gyuda awura mɛ kya gyi
mɔmɔ Lɛwu Gi Seregɛ Aye So
gɛkɛ belɛ mɔ, Yesu san ɔ bo
Gyɛrusalem. Ɔ wɔra ilaa ibono
i lɛɛ nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon
bo mɔ dɔ, ne asa sakyɔ mɛ sɔɔ
mɔ gyi. 24 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa
mɔ, Yesu mɛŋ kyu mɔmɔ-gisɔɔgyi
mɔ kyu wɔra ilaa dɔ. 25 I kya
nyiile yɛɛ o nyi ɔkamaasɛ dɔ son
lii. Ɔŋ tɛ de ɔko ne ɔ' baa buu ɔko
nyoro so ilaa sa mɔ. Mɔ gbaa-gbaa
gi ti wolaa o nyi ilaa ibono i bo
nyamesɛ gisen dɔ mɔ.

3

Yesu Gi Nyiile Nikodemusi Ilaa

1 Mɛ kya terɛ ɔnyen ɔko yɛɛ
Nikodemusi. Ɔ gyɛ Farasii gikpen
mɔ dɔ de Gyuda awura isowolɛ
so abelɛnsɛ mɔ dɔ ɔko. 2 Gɛnyɛ
gɛko mɔ, gɛnen Nikodemusi baarɛ
gi ba Yesu asɛ baa tɔgɛ mɔ yɛɛ,
“Ɔbelɛnsɛ, a wu yɛɛ fo gyɛ onyi-
ilebo ɔbono Wurubuaarɛ ne n sun
fo mɔ. I lii fɛɛ ɔko mɛŋ bo no
ɔ laa taalɛ wɔra ilaa lɛɛnyiilesɛ
gbaa'gbaa ibono ɔnan fo kya wɔra
faa, gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ ɔlon
bo mɔ dɔ.”

3 Ɔ tɔgɛ gɛnen mɔ, Yesu gi lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, “Gɛsintin ne n' kya
tɔgɛ fo faa, iŋ kii lɔrɔ korogɛ
nyamesɛ mɔ, ɔ maŋ nyɛ Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ.” 4 Nfono ne Nikodemusi gi
taasɛ Yesu yɛɛ, “Nnɛ so ne i
laa sa de mɛ' kii lɔrɔ korogɛ
nyamesɛ aberɛ abono ɔ ti sɛɛ
mɔ? Ɔ maŋ taalɛ kii kpaa loo
mɔ-nyi ɔtɔ dɔ de mɔ-nyi o' kii
lɔrɔ korogɛ mɔ ginyɔsɛ.” 5 Yesu
gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Foŋ ti nu me
gɛsɛ. Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ fo
faa, nengyene mɛ mɛŋ kyu nkyu
de Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kii
kyu lɔrɔ korogɛ nyamesɛ mɔ, ɔ
maŋ nyɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ. 6 Ilaa ibono
nyamesɛ gi korogɛ mɔ, nyamesɛ
oyuduu ne i gyɛ. Ilaa ibono Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ gi korogɛ
mɔ berɛ, oduduu ne i gyɛ. 7 Imɔso
nengyene nɛ tɔgɛ sa fo yɛɛ i kaa-
borɛ i' kii lɔrɔ korogɛ fo mɔ, gɛŋ
sa fo' yɛgɛ de i' dɛ fo-gɛnɔ.

8 “Afuu a kya da kpe de nfono
so a kya laarɛ mɔ daa. Nengyene
a kya da gɛnen mɔ, fo nyamesɛ
fo laa nu amɔ-ɔlanba daa de fo-
aso: fo maŋ wu amɔ de fo-ansi.
Fo mɛŋ nyi nfono so a kya lii de
mɔ, ne fo mɛŋ nyi nfono so a
kya kpe de mɔ. Gɛnen kee ne i
dɛ sa nyamesɛ ɔbono i kya kyu
Wurubuaarɛ Oduduu lɔrɔ korogɛ
mɔ mɔ.”

9 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, Nikode-
musi gi taasɛ mɔ yɛɛ, “Nnɛ so
nnɛ so ne i laa taalɛ ba gɛnen?”
10 Nfono ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Fo ɔbono fo gyɛ Wurubuaarɛ
nbara onyiilebo sa Isirale awura
mɔ ne mɛŋ kya nu gɛnen ilaa
idɛ gɛsɛ faa? 11 N kya tɔgɛ fo
gɛsintin, ilaa ibono a nyi mɔ, imɔ
so ilaa ne a kya tɔgɛ, ne ilaa ibono
a wu de ansi mɔ ne a kya buu
sa asa. Fɛye mɔ, fɛŋ kya laarɛ

fɛ' sɔɔ imɔ gyi. 12 Gɛsinkpan so
ilaa ne nɛ tɔgɛ sa fɛye ne fɛ mɛŋ
kya sɔɔ gyi faa, nengyene nɛ tɔgɛ
Wurubuaarɛ dɔ ilaa sa fɛye mɔ,
nnɛ ne fɛ laa wɔra de fɛ' sɔɔ
imɔ gyi? 13 Nyamesɛ ɔko mɛŋ bo
no ɔ ti dii kpe Wurubuaarɛ asɛ,
gɛnen mɔ, me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa ɔbono nɛ kpelegɛ lii
Wurubuaarɛ dɔ ba mɔ wolɛ.
14 "Dedaa mɔ Oloobu Mosisi gi
puru giwɔɔ de oyii diirɛ soso
gipen mɔ dɔ, ne asa mɛ nyɛ nkpa.
Gɛnen kee ne i gyɛ ilaa ibono i
laa ba yɛɛ asa mɛ laa puru me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ
diirɛ soso, 15 de nyamesɛ kamaasɛ
ɔbono o kyu mɔ-nyoro too me so
mɔ ɔ' nyɛ kyena Wurubuaarɛ asɛ
gɛkpaa-gɛkpaa.
16 "Ibono Wurubuaarɛ kya laarɛ
aye anyamesɛ ilaa gikyɔ so mɔ, o
kyu mɔ-bi kolon sa aye yɛɛ ɔbono
o kyu mɔ-nyoro too mɔ-bi mɔ so
mɔ ɔ' nyɛ kyena mɔ asɛ gɛkpaa-
gɛkpaa. Ɔ mɛŋ sa ɔ' fuɛ mɔ-lɛwu
gɛmara. 17 Wurubuaarɛ mɛŋ sun
mɔ-bi mɔ ba gɛsinkpan so yɛɛ ɔ'
baa bun asa gipuɛɛ. O sun mɔ
daa yɛɛ ɔ' baa mɔlɛgɛ mɔmɔ de
mɔmɔ-rɛ mɔ nsana i' lɔrɔ kyu naa
de mɔ-bi mɔ so.
18 "Fo nyamesɛ ɔbono fo kyu fo-
nyoro too mɔ so mɔ, Wurubuaarɛ
maŋ bun fo gipuɛɛ. Fo ɔbono fo
mɛŋ kyu fo-nyoro too mɔ so mɔ
berɛ, Wurubuaarɛ gi ti wolaa bun
fo gipuɛɛ. I kya nyiile yɛɛ foŋ kyu
fo-nyoro too Wurubuaarɛ mɔ-bi
kolon mɔ so. 19 Ilaa ibono so Wu-
rubuaarɛ laa kyu bun anyamesɛ
gipuɛɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ ɔbono ɔ
gyɛ fatela mɔ gi lii Wurubuaarɛ
dɔ ba anyamesɛ dɔ mɔ, mɛ laarɛ
gibiri mɔ ilaa daa taa fatela mɔ
yɛgɛ. I lii fɛɛ mɔmɔ-ilaa wɔrasɛ
iŋ boran. 20 Imɔ gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ
nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ kya
wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ kya kyo
fatela, ɔŋ kya tu sindi mɔ. Iŋ
gyɛ gɛnen mɔ, mɔ-ilaa nyɛnyɛn
ibono ɔ kya wɔra mɔ i laa naa
lii gɛwi. 21 Nyamesɛ ɔbono ɔ kya
gyi gɛsintin mɔ berɛ, kya kyu mɔ-
nyoro ba fatela asɛ de asa mɛ' wu
mɔ-ilaa wɔrasɛ de mɔmɔ-ansi yɛɛ
ilaa ibono ɔ wɔra mɔ, ɔ wɔra imɔ
naa daa de Wurubuaarɛ so."

Gyɔn Gi Lɛɛ Isa Ɔbono Ɔnan Yesu Gyɛ Mɔ Tɔgɛ

22 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu mɔ-rɛ
mɔ-akasɛbo mɔ mɛ kyon kpe
Gyudiya gɛsinkpan so ne mɛ
kyena nno nkɛ kalɛsɛ nko, ne ɔ
gyere asa Wurubuaarɛ sagyere.
23 Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ, Gyɔn
kee kya gyere asa Wurubuaarɛ
sagyere Ayinon ɔsowolɛ ɔbono o
sindi Salim mɔ so. I kya nyiile
yɛɛ nkyu gi nyaakyɔ nno. Asa
mɛ kya kpe Gyɔn asɛ nno ne
ɔ kya gyere mɔmɔ Wurubuaarɛ
sagyere. 24 (Gɛnen owi ɔbono mɔ,
mɛ mɛŋ ti taa keda Gyɔn tii de
obu.)
25 Gyɔn-lɛɛ akasɛbo mɔ de
Gyuda awura mɔ dɔ ɔko mɛ nyɛ
biidɛ kyu lii gɛnɔɔbono mɔmɔ
Gyuda awura mɛ kya wɔra de iŋ
sa i' kyɔlesɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ
ɔson mɔ. 26 Mɛ biidɛ ta mɔ, mɛ
naa kpe Gyɔn asɛ ne mɛ kpaa
taasɛ mɔ yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, ɔnyen
ɔbono ɔ baa tu aye Gyɔɔdan ɔbon
gibenbɛ ne fo lɛɛ mɔ nyiile aye mɔ
gi ba ɔ bo faanaa ɔ kya gyere asa
Wurubuaarɛ sagyere. Kerɛ asa
mɔ pɛwu mɛ san ma-a kpe daa
mɔ asɛ." 27 Gyɔn gi lɛɛ gɛnɔ sa
ɔmɔ yɛɛ, "Ilaa ibono Wurubuaarɛ
gi kyu sa ɔko lii Wurubuaarɛ dɔ
mɔ wolɛ guan-n ne nan taalɛ wɔra
mɔ-lɛɛ. 28 Fɛye gbaa-gbaa fɛ nu
lii me-gɛnɔ dɔ yɛɛ i mɛŋ gyɛ me
ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi
sun de n' baa mɔlɛgɛ anyamesɛ
mɔ. Me berɛ, n gyɛ daa ɔbono
Wurubuaarɛ gi sun yɛɛ n' baa lɔrɔ
ɔkpa sa mɔ.
29 "Ɔkyiifɔ mɔ-kuli ne n bo mɔ-
ka. Pɛi de ɔnyen ɔ' nyɛ ɔkyii mɔ,

ɔ kya nyɛ okpowura. Mɛ dena ne
ɔnyen mɔ kya tɔgɛ gɛdena mɔ so
ilaa mɔ, i kya wɔra okpowura mɔ
ɔkon gikyɔ kyɔde. Imɔso me n' dɛ
daa fɛɛ okpowura. Yesu ne n bo
mɔ-adɛ. Nɛ nyɛ wu yɛɛ asa mɛ san
mɛ kya kpe daa mɔ asɛ faa mɔ, idɛ
kon ne i wɔra me ɔkon kpaa logɛ
ne. 30 Imɔso mɔ-lɛɛ nyisigyi ɔ' kpɛ
ɔ kya ŋan ɔ kya too de me-lɛɛ mɔ,
ɔ' kɔɔgɛ."
31 "Nyamesɛ ɔbono ɔ lii Wu-
rubuaarɛ asɛ ba mɔ gi don
nyamesɛ kamaasɛ. Ɔbono ɔ
lii gɛsinkpan so mɔ ɔ gyɛ daa
gɛsinkpan so isa. Ne ilaa ibono
ɔ kya tɔngɛ mɔ, ɔ kya tɔngɛ naa
daa de gɛsinkpan so ilaa. Ɔbono
ɔ lii Wurubuaarɛ dɔ mɔ gi don
nyamesɛ kamaasɛ. 32 Ilaa ibono
o wu de mɔ-ansi mɔ de ibono o
nu de mɔ-aso mɔ ne ɔ kya tɔgɛ.
Ɔko-rɛ ɔko mɛŋ kii ɔ laarɛ o' nu
mɔ asɛ. 33 Nyamesɛ ɔbono ɔ kya
nu mɔ asɛ mɔ berɛ, kaasɛ mɔ gi
kyule ne ɔ nyise gibaa yɛɛ Wu-
rubuaarɛ gyɛ gɛsintin wura. 34 I
kya nyiile yɛɛ ɔbono Wurubuaarɛ
gi sun lii Wurubuaarɛ dɔ mɔ,
Wurubuaarɛ agyɛbi ne n kya lii
mɔ-gɛnɔ dɔ. Wurubuaarɛ gi yɛgɛ
mɔ-Oduduu mɔ pɛwu gi' suu de
mɔ. Ɔŋ sa mɔ-Oduduu mɔ san.
35 Wurubuaarɛ kya laarɛ mɔ-bi
mɔ ilaa ne o kyu ilaa kamaasɛ
wɔra mɔ-abaa dɔ. 36 Nyamesɛ ka-
maasɛ ɔbono o kyu mɔ-nyoro kyu
too Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ so mɔ
laa nyɛ ɔkyenaten Wurubuaarɛ
asɛ gɛkpaa-gɛkpaa. Ne ɔbono mɔ
ɔ mɛŋ kya nu Wurubuaarɛ mɔ-
bi mɔ gɛdɛ mɔ, maŋ nyɛ Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan kpa-a.
Wurubuaarɛ ginyadon ne nan sii
de mɔ."

4

Samariyakyii Gi Sɔɔ Yesu Gyi

1 Farasii awura mɔ mɛ nu yɛɛ
Yesu kya nyɛ asa don Gyɔn. Mɛ
nu yɛɛ asa sakyɔ mɛ buu Yesu
ne ɔ kya gyere ɔmɔ Wurubuaarɛ
sagyere. 2 (Gɛsintin berɛ mɔ, Yesu
gbaa-gbaa mɛŋ gyere asa Wu-
rubuaarɛ sagyere. Mɔ-akasɛbo
mɔ ne n gyere mɔmɔ.) 3 Wura
Yesu gi nu ilaa ibono Farasii
awura mɔ mɛ kya tɔgɛ kyu lii mɔ
so gɛnen mɔ, ɔ koso lii Gyudiya
gɛsinkpan mɔ so kyon kpe Galeli.

4 Ɔ laa kpe Galeli mɔ, i kaa-
borɛ ɔ' naa daa de Samariya
gɛsinkpan so. 5 Imɔso ɔ kya
kpe mɔ, ɔ kpaa fo Samariya
awura ɔsowolɛ ɔko so, mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Sayikaa. Sayikaa
ɔsowolɛ baarɛ sindi gɛsinkpan
gɛbono aye Gyuda awura naana
Gyeekɔpo gi kyu sa mɔ-bi Gyosɛfo
mɔ. 6 Gyeekɔpo lɔkɔ bo gɛnen
gɛsinkpan gɛbono so. Yesu gi kpaa
fo nno mɔ, i tagerɛ mɔ, ne ɔ kpaa
kyena lɔkɔ mɔ asɛ. Gɛnen owi
ɔbono mɔ, i gyɛ owi kenken gerɛ-
gerɛ fɛɛ iwi gudu inyɔ.

7 Yesu tɛ lɔkɔ mɔ asɛ ɔ kya
kyoola mɔ, Samariyakyii ɔko gi ba
de ɔ' baa saa nkyu. Nfono ne Yesu
gi kolɛ ɔkyii mɔ yɛɛ, "Sa me nkyu
de n' nun." 8 (Ɔkyii mɔ gi ba ne
Yesu gi kolɛ mɔ nkyu mɔ gɛnen
mɔ, Yesu akasɛbo mɔ mɛ kyon
nten dɔ mɛ' kpaa sɔɔ agyudɔ.)
9 Yesu gi kolɛ Samariyakyii mɔ
nkyu mɔ gɛnen mɔ, ɔkyii mɔ
gi taasɛ mɔ yɛɛ, "Nnɛ so ne
fo Gyudanyen fo kya kolɛ me,
Samariyakyii nkyu de fo' nun?"
(Ɔkyii mɔ mɛŋ taasɛ Yesu gɛnen
giyan. Gyuda awura mɔmɔ-rɛ
Samariya awura mɛ mɛŋ kya yii
abara ilaa.) 10 Ɔkyii mɔ gi taasɛ
mɔ gɛnen mɔ, Yesu gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, "Nengyene fɛɛ fo nyi gidɛnsɛ
gibono Wurubuaarɛ kya laarɛ ɔ'
wɔra sa fo de nyamesɛ ɔbono
ɔnan n gyɛ ne nɛ kolɛ fo yɛɛ fo'
sa me nkyu de n' nun faa mɔ,
nkana fo gbaa ne nan kolɛ me
nkyu. Gɛnen nkyu nbono mɔ gi
laa kpɛ gi kya kyon gi kya sa fo

Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan.”
11 Nfono mɔ, ɔkyii mɔ gi taasɛ
Yesu yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, fo mɛŋ dɛ
ilaa ibono fo laa kyu saa nkyu
mɔ. Lɔkɔ baarɛ bo kin. Fonɛ dɔ
ne fo laa nyɛ gɛnen nkyu nbono
gi laa kpɛ gi kya kyon mɔ sa
isa? 12 Fo ne n don aye-naana
Gyeekɔpo ɔbono o kyu lɔkɔ mɔ
sa aye mɔ abɛɛ? Gyeekɔpo gbaa-
gbaa de mɔ-biana de mɔ-nbuɛ kee
mɛ nun lɔkɔ baarɛ nkyu.” 13 Yesu
gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ɔkamaasɛ ɔbono
o nun lɔkɔ baarɛ nkyu mɔ, bolefɔ
laa kii mɔɔ mɔ. 14 Ɔbono, mɔ, ɔ
laa nun me-lɛɛ nkyu nbono nan sa
mɔ mɔ berɛ, bolefɔ maŋ baa mɔɔ
mɔ gɛkaako kpa-a. I laa sa mɔ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan
fɛɛ ɔbon ɔbono mɔ-gɛmu gɛŋ kya
ŋaa mɔ.” 15 Nfono mɔ, ɔkyii mɔ
gi kolɛ Yesu yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, sa me
gɛnen nkyu nbono fo darɛ faa de
bolefɔ ɔ mɛŋ baa mɔɔ me, de meŋ
baa ba gɛrɛ baa saa nkyu.”
16 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
“Naa kpe gɛwi de fo' kpaa terɛ
fo-kuli de fɛ' ba.” 17 Nfono mɔ
ɔkyii mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Meŋ bo
ɔnyen.” Ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
“Fo bo gɛsintin fɛɛ ibono fo tɔgɛ
yɛɛ foŋ bo ɔnyen faa. 18 Fo ti dena
anyen anun ne ɔbono fo-rɛ mɔ fɛ
bo no nperɛ faa kee mɛŋ gyɛ fo-
kuli. Gɛnen so mɔ fo tɔgɛ yɛɛ foŋ
bo ɔnyen faa mɔ, fo tɔgɛ gɛsintin.”
19 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔkyii
mɔ gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ,
n kya wu fo faa, fo gyɛ daa Wu-
rubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo. 20 Aye-
naanaana Samariya awura mɛ
baa son Wurubuaarɛ daa gibii
gidɛ so. Ne fɛye Gyuda awura,
mɔ, fɛ kya tɔgɛ yɛɛ Gyɛrusalem
ɔsowolɛ so ne i kaaborɛ asa mɛ'
kpaa son Wurubuaarɛ.” 21 Yesu
gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Ɔkyii, gɛsintin
ne n kya tɔgɛ fo faa, owi mɔ
kya fo ibono Wurubuaarɛ gison
giŋ baa tiri yɛɛ gibii gidɛ so abɛɛ
Gyɛrusalem ɔsowolɛ mɔ so ne mɛ
laa son Wurubuaarɛ. 22 Fɛye
Samariya awura fɛ kya wu daa
ɔson fɛ kya son giyan. Fɛ mɛŋ
nyi ilaa ibono fɛ kya son mɔ. Aye
Gyuda awura berɛ, a nyi ɔbono a
kya son mɔ. Gɛnɔɔbono asa mɛ
laa nyɛ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ de
mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ' kyena mɔ i laa
lii daa aye Gyuda awura asɛ.
23 “Owi ɔko kya ba, owi mɔ gi ti
fo gbaa ibono aye-sɛ Wurubuaarɛ
asonbo mɛ laa kyu gɛsintin son
mɔ oduduu dɔ. Gɛnen asonbo
abono ɔnan ne n gyɛ asonbo gbaa-
gbaa abono aye-sɛ Wurubuaarɛ
kya laarɛ mɔ. 24 Wurubuaarɛ gyɛ
daa Oduduu. Abono mɛ laa son
mɔ mɔ, i kaaborɛ mɛ' kyu gɛsintin
son mɔ oduduu dɔ.”
25 Nfono mɔ, ɔkyii mɔ yɛɛ, “N
nyi ibono Masaya mɔ kya ba, mɔ
ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ laa
sun de ɔ' baa mɔlɛgɛ anyamesɛ
mɔ. Nengyene ɔ ba mɔ, ɔ laa lɛɛ
ilaa kamaasɛ gɛsɛ sa aye.” 26 Yesu
gi buu sa mɔ yɛɛ, “Me ɔbono n
kya tɔngɛ de fo faa, me ne n gyɛ
Masaya ɔbono fo-gɛwɔnsa gɛ gyan
mɔ so mɔ.”

Akasɛbo Mɔ Mɛ Kii Ba Yesu Asɛ

27 Yesu mɔ-rɛ Samariyakyii mɔ
mɛ yelɛ mɛ kya tɔngɛ gɛnen
mɔ, Yesu akasɛbo mɔ mɛ baa tu
mɔmɔ. Mɛ baa wu mɔmɔ gɛnen
mɔ, i dɛ ɔmɔ-gɛnɔ yɛɛ Yesu mɔ-rɛ
ɔkyii mɔ mɛ kya tɔngɛ. Mɔmɔ
dɔ ɔko-rɛ ɔko mɛŋ kii taalɛ taasɛ
mɔ yɛɛ, “Menɛ ne fo kya laarɛ lii
ɔkyii mɔ asɛ?” abɛɛ “Menɛ n wɔra
ne fo kya tɔngɛ de ɔkyii mɔ?”
28 Nfono mɔ ɔkyii mɔ gi taa mɔ-
nkyu gɛlɔbi mɔ yɛgɛ ne ɔ selɛ kpe
ɔsowolɛ mɔ dɔ kpaa tɔgɛ sa asa
yɛɛ, 29 “Fɛ' baa kpe fɛ' kpaa kerɛ
ɔnyen ɔko! O buu ilaa kamaasɛ
ibono nɛ wɔra me-gɛkyena dɔ mɔ
pɛwu sa me. Abɛ-ɛ mɔ ne n gyɛ
ɔbono Wurubuaarɛ gi sun de ɔ'
baa mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ fɛɛ?”
30 Ɔkyii mɔ gi kpaa buu sa asa

gɛnen mɔ, mɛ koso lii ɔsowolɛ mɔ
so mɛ kya kpe Yesu asɛ.
31 Ɔkyii mɔ gi kyon nten dɔ ɔ'
kpaa terɛ asa mɔ, Yesu akasɛbo
mɔ mɛ kyu agyudɔ mɔ mɛ kpaa
sɔɔ mɔ sa mɔ, ne mɛ tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, wɔra aniya, sɔɔ
agyudɔ mɔ gyi.” 32 Yesu gi tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, “N bo agyudɔ abono
n kya gyi ne fɛ mɛŋ nyi amɔ so
sɛi.” 33 Mɔ-akasɛbo mɔ mɛ san mɛ
kya taasɛ abara yɛɛ, “Abɛɛ ɔko gi
ti kyu agyudɔ bara mɔ daa?”
34 Nfono mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, “Me-ilaa gyisɛ ne n
gyɛ yɛɛ n' wɔra ɔbono o sun
me ba gɛsinkpan so mɔ gɛlaarɛ
de n' wɔra mɔ-gɛsun mɔ kpaa
logɛ. 35 Fɛye fɛ laa tɔgɛ yɛɛ, ‘I
san daa ibosɛ inan de ɔmɔlɔgɔ
akɛbiberɛ a' fo.’ Mi-i me mɔ, n
kya tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ fɛ' laa
ansi de fɛ' kerɛ asa abono i tiri
yɛɛ mɛ' nu Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ. Mɛ dɛ fɛɛ ɔmɔlɔgɔ ne n
pɛɛrɛ de gikɛbi. 36 Abono mɛ
kya kpaa asa de mɛ' nyɛ Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ mɛ dɛ
fɛɛ adɔɔbo abono mɛ kya koola
agyudɔ kyu kpaa gyan' agbaran
so mɔ. Gɛnen Wurubuaarɛ gɛsun
awɔrabo abono mɛ ti loo gɛsun
mɔ dɔ mɛ kya wɔra. Mɛ ti mɛ
kya nyɛ mɔmɔ-ntɛɛla ne. I kya ba
gɛnen de aduubo mɔ de akoolabo
mɔ mɛ' nyɛ gyi ɔkon kolon dabɔlɛ.
37 Ilaa ibono adedaabo mɛ tɔgɛ mɔ
i gyɛ gɛsintin yɛɛ, ‘Ɔko kya duu de
ɔko, mɔ, ɔ' kɛbi de ɔ' koola.’ 38 Imɔ
gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ nɛ sun fɛye ne
i wɔra fɛɛ fɛ kpaa koola agyudɔ
abono i mɛŋ gyɛ fɛye ne n nyaadɛ
gisisiri duu amɔ. Asa ako kpɛi ne
n nyaadɛ mɔmɔ-gisisiri kyu duu
amɔ, ne fɛye mɔ, fɛ baa kyu gɛnen
gɛsun mɔ fɛ kya wɔra faa.”

Samariya Awura Sakyɔ Mɛ Sɔɔ Yesu Gyi

39 Gɛnen Samariya awura
ɔsowolɛ mɔ so asa sakyɔ mɛ sɔɔ
Yesu gyi kyu lii ilaa ibono ɔkyii
mɔ gi buu sa mɔmɔ mɔ so. Ɔkyii
mɔ gi buu sa mɔmɔ yɛɛ, “Ɔ tɔgɛ
me-nyoro so ilaa kamaasɛ ibono
nɛ wɔra mɔ sa me.” 40 Asa mɔ
mɛ lii ɔsowolɛ mɔ so ba Yesu
asɛ gɛnen mɔ, mɛ kolɛ mɔ yɛɛ ɔ'
kyena mɔmɔ asɛ. Imɔso ɔ kyena
nno nkɛ nnyɔ. 41 Kyu lii Yesu ilaa
nyiilesɛ so mɔ, asa sakyɔ mɛ' kii
sɔɔ mɔ gyi too. 42 Asa mɔ mɛ tɔgɛ
sa ɔkyii mɔ yɛɛ, “I mɛŋ baa i gyɛ
mɔ-ilaa ibono fo tɔgɛ aye mɔ so ne
a kya sɔɔ mɔ gyi. Aye gbaa-gbaa a
nu de aye-aso, ne a nyi yɛɛ i mɛŋ
bo sɛi, ɔnyen baarɛ gyɛ ɔbono ɔ
laa mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ.”

Yesu Gi Kyɛ Galelinyen Ɔko Mɔ-Bi

43 Yesu gi kyena Samariya
awura asɛ nkɛ nnyɔ mɔ, ɔ koso
lii nno, ne ɔ kyon kpe Galeli
gɛsinkpan so. 44 Yesu gbaa-gbaa
gi wolaa tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ
yɛɛ Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo
ɔko mɛŋ bo no ɔ kya gyi ginsi
mɔ-gɛwi. 45 Yesu gi loo Galeli
gɛsinkpan so gɛnen mɔ, Galeli
awura mɔ mɛ sɔɔ mɔ abaa anyɔ.
I kya nyiile yɛɛ mɔmɔ kee mɛ
kpe kpaa gyi mɔmɔ-gɛkɛ belɛ mɔ
Gyɛrusalem ɔsowolɛ so mɔ, mɛ
wu ilaa ibono Yesu gi wɔra mɔ.
46 Yesu naa de Galeli gɛsinkpan
so mɔ, o kii kpe Keena ɔsowolɛ so.
Nno ne ɔ yɛgɛ nkyu gi bingiri nta
mɔ. Ɔ bo nno gɛnen mɔ, ɔbelɛnsɛ
ɔko bo Kapɛɛniyon ɔsowolɛ so,
mɔ-bi nyensɛ kya lɔ. 47 Ɔbelɛnsɛ
mɔ gi nu yɛɛ Yesu gi lii Gyudiya
gɛsinkpan so ba Galeli gɛsinkpan
so mɔ, ɔ kpaa kolɛ Yesu yɛɛ ɔ'
baa kyɛ mɔ-bi mɔ sa mɔ. Ɔ kya
laarɛ de o' wu. 48 Ɔ kolɛ mɔ
gɛnen mɔ, Yesu gi tɔgɛ mɔ yɛɛ,
“Imɔso fɛye ɔko-rɛ ɔko maŋ sɔɔ
gyi yɛɛ Wurubuaarɛ ne n sun me,
gɛnen mɔ, fɛ wu amunale ilaa de
ilaa ibono i kya dɛ gɛnɔ mɔ de
fɛye-ansi?” 49 Ɔbelɛnsɛ mɔ gi kolɛ

Yesu yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, yɛgɛ de a' kpe gɛbii mɔ asɛ pɛi de gɛ' lɔɔ lɛɛ ɔŋɛ.” 50 Nfono mɔ Yesu gi tɔgɛ sa ɔbelɛnsɛ mɔ yɛɛ, “Kii kpe gɛwi. Nɛ yɛgɛ fo-bi mɔ gi nyɛ nkpa.” Ɔbelɛnsɛ mɔ gi sɔɔ Yesu ilaa tɔgɛsɛ mɔ gyi. Imɔso o kii kyon gɛwi.

51 Ɔ kya kpe gɛwi mɔ, mɔ-rɛ mɔ-adega mɔ ako mɛ gyan ɔkpa dɔ ne mɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ mɔ-bi mɔ gi nyɛ alanfiya. 52 Ɔbelɛnsɛ mɔ gi nu gɛnen mɔ, ɔ taasɛ mɔ-adega mɔ, “Owi ɔmɔ dɔ ne gilɔ mɔ gi ta?” Ne mɛ buu sa mɔ yɛɛ, “Deeri owi gi kpɛɛlɛ mɔ ne ɔkyagyii mɔ gi taa gɛmɔ yɛgɛ.” 53 Nfono mɔ, ɔ bii yɛɛ gɛnen owi ɔbono gbaa-gbaa ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Kii; nɛ yɛgɛ fo-bi mɔ gi nyɛ nkpa” mɔ. Imɔso mɔ-rɛ mɔ-gɛten dɔ asa pɛwu mɛ sɔɔ Yesu gyi. 54 Yesu gi lii Gyudiya gɛsinkpan so ba Galeli mɔ, gɛnen ilaa idɛ ne n gyɛ ilaa lɛɛnyiilesɛ nyɔsɛ ibono ɔ wɔra ne i lɛɛ nyiile asa yɛɛ Wurubuaarɛ ne n sun mɔ.

5

Yesu Gi Kyɛ Ɔlɔbo Bɛsayida Gibun Mɔ Asɛ

1 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, mɔmɔ Gyuda awura gɛkɛ belɛ gɛko gɛ baa gyan'. Ne Yesu gi kpe Gyɛrusalem mɔmɔ ɔsowolɛ gɛmu mɔ so. 2 Gibun giko gi bo Gyɛrusalem ɔsowolɛ mɔ so. De Gyuda awura gɛdɛ dɔ mɔ, mɛ kya terɛ gibun gibono yɛɛ Bɛtesata. Gibun mɔ gi sindi ɔsowolɛ mɔ gɛkpen gɛbunono gɛbono mɛ kya terɛ gɛmɔ yɛɛ Isandɛ Gɛbunono mɔ. Mɛ yii ipanpan inun kyaabɔɔ gibun mɔ. 3 Mɛ kya kyu alɔbo sakyɔ abono mɛ mɛŋ kya taalɛ wɔra sɛi, fɛɛ agyaatanbo, ɔtɛgɛsɛana, de abono mɔmɔ-nyoro abaafon a wu' mɔ kyu kpaa yela gɛnen ipanpan mɔ dɔ [de mɛ' gyoo owi ɔbono nkyu mɔ gi laa luburu mɔ. 4 I kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ kya kyena kpelegɛ lii Wurubuaarɛ dɔ baa luburu nkyu mɔ. Owi ɔbono nkyu mɔ gi kya luburu gɛnen mɔ, ɔlɔbo ɔbono ɔ daa ginyɛ loo nkyu mɔ dɔ mɔ, mɔ-gilɔ mɔ gi kya ta]. 5 Ɔnyen ɔko bo gɛnen alɔbo adɛ dɔ ɔ kya lɔ faa, imɔ nsi oko de saalaa nsi gukue ne.

6 Yesu gi wu gɛnen ɔnyen baarɛ ne ɔ bii yɛɛ ɔ dɛ nno kɛɛla gikyɔ mɔ, ɔ taasɛ mɔ yɛɛ, “Fo kya laarɛ fo-gilɔ mɔ gi' ta sa fo?” 7 Ɔlɔbo mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, meŋ bo ɔko de ɔ' kpaa me de n' nyɛ loo nkyu mɔ dɔ. Owi ɔbono nkyu mɔ gi kya luburu ne n' kya laarɛ de n' loo nmɔ dɔ mɔ, ɔko kya wolaa da me.” 8 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Koso yelɛ, puru fo-gifengen de fo' naa.” 9 Ayaa abono so mɔ, ɔnyen mɔ gilɔ mɔ gi ta. Ɔ koso puru mɔ-gifengen ne ɔ naa.

Gɛnen gɛkɛ gɛbono Yesu gi kyu kyɛ gɛnen ɔlɔbo baarɛ mɔ, gɛ gyɛ gɛkɛ kyoolasɛ. 10 Imɔso Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ mɛ wu ɔnyen ɔbono Yesu gi kyɛ mɔ so mɔ-gifengen mɔ, mɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Ndɛ i gyɛ gɛkɛ kyoolasɛ. I mɛŋ dɛ ɔkpa yɛɛ fo' sola gifengen.” 11 Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ mɛ tɔgɛ sa mɔ gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ɔbono ɔ kyɛ me mɔ ne n tɔgɛ sa me yɛɛ n' koso, puru me-gifengen de n' naa.” 12 Nfono mɔ, Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ mɛ taasɛ ɔnyen mɔ yɛɛ, “Anɛ ne n gyɛ ɔnyen ɔbono ɔ tɔgɛ sa fo yɛɛ ‘koso puru fo-gifengen de fo' naa’ mɔ?” 13 Ɔnyen mɔ maŋ bii Yesu. I lii fɛɛ asa mɛ nyaakyɔ nno, ne Yesu gi naa loo mɔmɔ dɔ kyon.

14 Imɔ gɛmara mɔ Yesu gi kpe kpaa wu ɔnyen mɔ Wurubuaarɛ ɔson obu gikpaara mɔ so, ne Yesu gi tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Fo wu gɛnɔɔbono fo kii nyɛ alanfiya mɔ? Taa ilaa nyɛnyɛn giwɔra yɛgɛ de ilaa iko

i mɛŋ sa i' kii baa wɔra fo de i'
don gilɔ gibono fo lɔ faa." 15 Ɔnyen
mɔ gi kyon kpe Gyuda awura
abelɛnsɛ mɔ asɛ ne ɔ kpaa tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ Yesu ne n gyɛ ɔbono ɔ
kyɛ mɔ mɔ.

16 Imɔ idɛ so mɔ Gyuda awura
abelɛnsɛ mɔ mɛ yii gɛsɛ mɛ kya
ka Yesu ansi. I kya nyiile yɛɛ
gɛkɛ kyoolasɛ ne Yesu gi kyu kyɛ
ɔnyen mɔ. 17 Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Owi kamaasɛ dɔ mɔ me-
sɛ Wurubuaarɛ kya wɔra gɛsun.
Imɔso me kee n kpɛ mi-i wɔra
gɛsun."

18 Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ gɛnen
mɔ, i yɛgɛ Gyuda awura abelɛnsɛ
mɔ mɛ kii lɔrɔ keda nyoro mɛ kya
laarɛ mɔ-imɔɔten. Mɔmɔ asɛ mɔ
Yesu gi tɔrɔ mɔmɔ-gɛkɛ kyoolasɛ
nbara mɔ ne mɛ kii tɔgɛ yɛɛ iŋ gyɛ
ibono wolɛ gbaa. Ɔ tɔgɛ kee yɛɛ
Wurubuaarɛ ne n gyɛ mɔ-sɛ. Mɛ
kyu imɔ yɛɛ Yesu kya nyiile yɛɛ
mɔ-rɛ Wurubuaarɛ mɛ gyɛ kyɛɛ-
kyɛɛ. Ɔko mɛŋ don mɔ-nanbo.

Wurubuaarɛ Gi Kyu Asa Nbɛlɛ Gigyi Sa Yesu

19 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, "Gɛsintin ne n' kya
tɔgɛ fɛye faa, me, Wurubuaarɛ
mɔ-bi mɔ, maŋ wɔra ilaa iko
me-gibaa so. N kya wɔra daa
ilaa ibono n kya wu me-sɛ Wu-
rubuaarɛ kya wɔra mɔ. Ilaa ka-
maasɛ ibono ɔ kya wɔra mɔ, imɔ
kee ne me, mɔ-bi mɔ kya wɔra. 20 I
kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ kya
laarɛ me, mɔ-bi mɔ, ilaa. Imɔso ɔ
kya kyu ilaa ibono mɔ gbaa-gbaa
kya wɔra mɔ pɛwu kyu nyiile
me. Ɔ laa baa kyu ilaa belɛ-belɛ
ibono i don idɛ mɔ gbaa kyu nyiile
me de i' dɛ fɛye-gɛnɔ. 21 Fɛɛ
gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ laa baa
kyingi asa abono mɛ wu' mɔ de
ɔ' sa mɔmɔ nkpa mɔ, gɛnen kee
ne me, Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ n'
kya kyu Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
ɔnan sa asa abono n kya laarɛ n'
sa mɔmɔ mɔ.

22 "Wurubuaarɛ mɛŋ kya gyi
asa nbɛlɛ. O kyu asa nbɛlɛ gigyi
kyu sa daa me, mɔ-bi mɔ 23 de
ɔkamaasɛ o' kyu buubuu kyu sa
me, fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ kya kyu
buubuu sa Wurubuaarɛ mɔ. Fo
nyamesɛ kamaasɛ ɔbono fo mɛŋ
kya buu me, Wurubuaarɛ mɔ-bi
mɔ, gɛnen kee ne fo mɛŋ kya buu
Wurubuaarɛ ɔbono o sun me mɔ
kee ne.

24 "Gɛsintin ne n kya tɔgɛ mi-i sa
fɛye faa, fo ɔbono fo nu me-gɛdɛ
ne fo kyu fo-nyoro too ɔbono o
sun me mɔ so mɔ, fo gɛnen kaasɛ
ɔbono fo ti fo bo Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena. Maŋ bun fo kaasɛ ɔbono
gipuɛɛ. Fo lii Wurubuaarɛ giso-
biidɛ mɔ dɔ baa nyɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena. 25 N kya tɔgɛ fɛye
gɛsintin, owi mɔ kya ba, owi mɔ gi
ti fo gbaa. Asa abono mɛ wɔra fɛɛ
mɛ wu' mɛ naa mɔ, mɛ laa nu me,
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ gigyɛbi',
ne mɔmɔ abono mɛ nu me-gɛdɛ
mɔ mɛ laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena ɔnan kon. 26 I kya nyiile
yɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ ne n
dɛ nkpa de mɔ-gibaa mɔ, gɛnen
ne Wurubuaarɛ gi yɛgɛ me, mɔ-
bi mɔ kee n' dɛ nkpa de me-gibaa
ne. 27 Wurubuaarɛ gi sa me, mɔ-bi
mɔ ɔkpa yɛɛ n' gyi asa nbɛlɛ, i kya
nyiile yɛɛ me ne n gyɛ anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ. 28 Fɛ mɛŋ
sa fɛ' yɛgɛ de ilaa idɛ i' dɛ fɛye-
gɛnɔ. I kya nyiile yɛɛ owi mɔ kya
ba, asa abono mɛ dɛ nkyan dɔ mɔ
pɛwu mɛ laa nu me-gigyɛbi' kon.
29 Abono mɛ wɔra idɛnsɛ mɔ mɛ
laa kyingi lii ibuni dɔ ba de mɛ'
kyena Wurubuaarɛ asɛ, ne abono,
mɔ, mɛ wɔra inyɛnyɛn mɔ, mɛ laa
kyingi lii ibuni dɔ ba de n' bun
mɔmɔ gipuɛɛ.

Ilaa Ibonoana I Kya Yɛgɛ Asa Mɛ' Wu Yesu Gidebi Mɔ Bii

30 "Maŋ taalɛ wɔra sɛi me-
gibaa so. Gɛnɔɔbono n kya nu

mɔ, gɛnen ne n' kya kyu kerɛ
asa ilaa dɔ wu mɔmɔ-gidebi ne.
Gɛnɔɔbono n kya kyu wu asa
ilaa mɔ, i gyɛ gɛsintin ɔkpa so.
I kya nyiile yɛɛ meŋ kya laarɛ
me-lɛɛ gɛlaarɛ. Ɔbono o sun
me mɔ gɛlaarɛ ne n' kya laarɛ.
31 Nengyene nɛ tɔgɛ yɛɛ me gbaa-
gbaa n' buu sa asa isa ɔbono ɔnan
n gyɛ mɔ, i maŋ sa de asa mɛ' bii
yɛɛ i gyɛ gɛsintin. 32 Ɔko bo soso ɔ
kya lɛɛ me-gidebi nyiile, ne n' nyi
yɛɛ ilaa ibono ɔ kya lɛɛ nyiile mɔ
i gyɛ gɛsintin.
33 "Fɛ sun kpaa taasɛ Gyɔn kyu
lii me so, ne ɔ lɛɛ gɛsintin gɛbono
o nyi mɔ tɔgɛ sa fɛye. 34 Iŋ gyɛ yɛɛ
n kya sɔɔ ilaa ibono anyamesɛ mɛ
kya tɔgɛ kyu lii me so mɔ kyule
berɛ. Nɛ taa tɔgɛ Gyɔn ilaa idɛ daa
de fɛ' nyɛ Wurubuaarɛ ɔ' mɔlɛgɛ
fɛye. 35 Gyɔn gi wɔra fɛɛ fatela
ɔbono ɔ kyangɛ ne i kya wu mɔ.
Fɛ kyule kyena de mɔ-fatela mɔ
ŋmaraa daa ne fɛ gyi ɔkon.
36 "N bo ilaa ibono i kya lɛɛ me-
gidebi nyiile ne i don Gyɔn-lɛɛ mɔ
gbaa. I kya nyiile yɛɛ nsun nbono
me-sɛ Wurubuaarɛ gi kyu wɔra
me-abaa dɔ de n' wɔra logɛ mɔ,
nmɔ dɔ ne n' kpɛ n dɛ faa. Gɛnen
nsun mɔ ne n kya lɛɛ me nyiile
asa yɛɛ me-sɛ Wurubuaarɛ ne n
sun me.
37 "Me-sɛ ɔbono o sun me mɔ
gbaa-gbaa kee gi lɛɛ isa ɔbono
ɔnan n' gyɛ mɔ nyiile. Fɛŋ ti
taa nu mɔ-gigyɛbi', ne fɛŋ ti taa
wu mɔ de fɛye-ansi kerɛ. 38 Ne
mɔ-agyɛbi mɔ kee aŋ bo fɛye-
asen dɔ. I kya nyiile yɛɛ fɛ mɛŋ
kya kyu fɛye-nyoro too me ɔbono
Wurubuaarɛ gi sun me mɔ so.
39 "Fɛ kya pɛɛrɛ ansi kasɛ Wu-
rubuaarɛ agyɛbi mɔ. Fɛ nyi
yɛɛ amɔ ne nan yɛgɛ fɛ' nyɛ
kyena Wurubuaarɛ asɛ gɛkpaa.
To! Gɛnen Wurubuaarɛ agyɛbi
abono kee ne n kya lɛɛ me-ilaa
nyiile. 40 Imɔ gɛnen gbaa mɔ,
fɛ kine fɛ maŋ ba me asɛ de
fɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
mɔ. 41 Nengyene anyamesɛ mɛ
kya yen me mɔ, meŋ kya kyu imɔ
wɔra ilaa dɔ. 42 N nyi fɛye, fɛŋ kya
laarɛ Wurubuaarɛ ilaa fɛye-asen
dɔ. 43 Nɛ ba me-sɛ Wurubuaarɛ
ginyen dɔ ne fɛŋ kya laarɛ fɛ' nu
me asɛ. Nengyene fɛɛ ɔko kpɛi
ne n ba fɛye asɛ mɔ-gibaa so mɔ,
ɔbono berɛ, fɛ laa nu mɔ asɛ. 44 Fɛ
kpɛ fa-a laarɛ de fɛ' gyi ginsi fɛye-
nanboana asɛ. Iŋ tiri fɛye yɛɛ fɛ'
gyi ginsi ɔbono mɔ-nkon ne n gyɛ
Wurubuaarɛ mɔ asɛ. Nnɛ ne fɛ
laa taalɛ sɔɔ me gyi? 45 Imɔso
fɛ' mɛŋ sa fɛ' sa gɛwɔnsa yɛɛ me
ne nan kpaa tɔgɛ fɛye-gidebi sa
Wurubuaarɛ. Mosisi ɔbono fɛye-
ansi a gyan mɔ so mɔ ne nan kpaa
tɔgɛ fɛye-gidebi sa Wurubuaarɛ
de o' gyi fɛye-nbɛlɛ. 46 Nengyene
fɛɛ fɛ sɔɔ Mosisi gyi gɛsintin mɔ,
nkana fɛ laa sɔɔ me kee gyi. I kya
nyiile yɛɛ ɔ ŋmarasɛ me-ilaa yela.
47 Ibono fɛ mɛŋ sɔɔ imɔ gyi faa,
nnɛ so ne fɛ laa sɔɔ ilaa ibono n
kya tɔgɛ mɔ gyi?"

6

Yesu Gi Sa Asa Nwɛ Ikue-Inyɔ De Saalaa Agyudɔ

1 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Yesu gi
fara kpe Galeli ɔbon belɛ mɔ gi-
gengen giko so. Mɛ kya terɛ
gɛnen ɔbon mɔ ginyen giko yɛɛ
Tabiriyasɛ. 2 Sakpii belɛ buu mɔ.
I lii fɛɛ asa mɛ kya wu Yesu
kya kyɛ alɔbo ne i kya lɛɛ nyiile
yɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon bo mɔ dɔ.
3 Yesu gi kpe nno mɔ, o dii kpe
gibii giko so, ne mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo
mɔ mɛ kpelegɛ kyena. 4 Gɛnen
owi ɔbono mɔ, Gyuda awura gɛkɛ
belɛ gɛbono mɛ kya terɛ gɛmɔ yɛɛ
Lɛwu Gi Seregɛ Aye So mɔ gɛ kya
fuude.
5 Yesu tɛ gibii mɔ so gɛnen mɔ,
o wu sakpii belɛ kya ba mɔ asɛ.
Imɔso ɔ taasɛ Filipo yɛɛ, "Nnɛ ne
a laa wɔra de a' nyɛ agyudɔ sɔɔ
de asa adɛ mɛ' nyɛ gyi ne?" 6 Yesu

gi taasɛ Filipo gɛnen mɔ, ɔ kya
too mɔ soso daa. Ɔ ti wolaa o nyi
ilaa ibono ɔ laa wɔra mɔ. 7 Filipo
gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Aye ne n kine
a nyɛ aterenbi abono ɔnan gɛsun
ɔwɔrabo laa nyɛ ibosɛ gukue dɔ
kyu kpaa sɔɔ agyudɔ gbaa mɔ, iŋ
gyɛ mɔmɔ ɔkamaasɛ ne nan nyɛ
baa pii faa gyi.” 8 Yesu akasɛbo
mɔ dɔ ɔbono mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ
Andiru, Simon Piita mɔ-tedɛ mɔ,
gi tɔgɛ sa Yesu yɛɛ, 9 “Gɛdegabi
gɛko gɛ dɛ ibodobodo pii-pii inun
de nkenbii nnyɔ nko. Gɛnen
agyudɔ pii adɛ mɔ, menɛ ne i laa
wɔra sa asa belɛ adɛ pɛwu?”

10 Yesu gi tɔgɛ yɛɛ, “Fɛ' yɛgɛ asa
mɔ mɛ' kpelegɛ kyena.” Ifɛ bon-
boli i nyaakyɔ nfono, imɔso mɛ
kpelegɛ kyena. Mɔmɔ-gɛgyɔnɔ gɛ
laa wɔra fɛɛ nwɛ ikue-inyɔ de
saalaa. 11 Mɛ kyena mɔ, Yesu
gi puru ibodobodo mɔ, o kyu
afaala sa Wurubuaarɛ, ne ɔ yɛgɛ
mɛ' yɛ sa asa mɔ nfono mɛ tɛ
mɔ. Gɛnɔɔbono Yesu gi wɔra
ibodobodo mɔ, gɛnen kee ne o
wɔra iken mɔ, ne mɛ gyi kaabo kii
san. 12 Mɛ gyi kaabo mɔ, Yesu gi
tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, “Fɛ'
kpaa puru agyisan mɔ de imɔ iko
i mɛŋ sa i' dɛ nyida.” 13 Imɔso mɛ
wɔra fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ tɔgɛ mɔmɔ
mɔ. Agyisan mɔ mɛ kii nyɛ lii
ibodobodo inun mɔ dɔ mɔ, i bɔla
nkeebii gudu nnyɔ.

14 Asa mɔ mɛ wu ilaa ibono Yesu
gi wɔra ne i lɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon
ɔbono ɔ bo mɔ dɔ mɔ nyiile mɔ,
mɛ tɔgɛ yɛɛ, “I gyɛ gɛsintin yɛɛ
ɔdɛ ne n gyɛ Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo ɔbono Wurubuaarɛ gi
wolaa tɔgɛ yɛɛ ɔ laa ba gɛsinkpan
so mɔ.” 15 Gɛnen so mɔ mɛ kya
laarɛ de mɛ' baa keda mɔ ɔlon so
kyu kpaa yii gɛwura. Yesu gi bii
gɛnen mɔ, ɔ naa taa mɔmɔ yɛgɛ
kii kpe gibii mɔ so mɔ-wolɛ.

Yesu Gi Naa Nkyu So, Iŋ Muiinɛ Mɔ Loo

16 I baa fo gɛdɔɔdɛ mɔ, Yesu
akasɛbo mɔ mɛ kii kpelegɛ kpe
ɔbon belɛ mɔ dɔ. 17 Mɛ dii loo
gikolii dɔ ne mɛ palɛ gimɔ foro mɛ
kya kpe de Kapɛɛniyon ɔsowolɛ
so. I wɔra gɛnyɛ ne Yesu mɛŋ ti
taa baa tu ɔmɔ. 18 Gɛnen aberɛ
abono kee mɔ, afuu belɛ a koso a
kya da ne i yɛgɛ nkyu mɔ gi kya
gyigisi. 19 Yesu akasɛbo mɔ mɛ
palɛ gikolii mɔ gɛnen-n kpe ansi
dɔ fɛɛ akpaaten asa' abɛɛ anan
mɔ, mɛ wu isa naa nkyu mɔ so
ɔ kya ba de mɔmɔ asɛ so sindi
gikolii mɔ. Mɛ wu mɔ gɛnen mɔ, i
ŋmaa mɔmɔ-gisen. 20 Ne isa mɔ
gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Me Yesu
ne. Fɛŋ sa fɛ' selɛ gifuu.” 21 Yesu
gi tɔgɛ gɛnen mɔ, mɛ yɛgɛ mɔ ɔ'
baa loo gikolii mɔ dɔ. Mɔ-rɛ mɔ-
gidiiloo gikolii mɔ dɔ mɔ, mɛ ti loo
nfono mɛ kya kpe mɔ.

Asa Mɛ Naa Mɛ Kya Laarɛ Yesu

22 Gɛdɛ kɛsɛ mɔ asa abono mɛ
san ɔbon belɛ mɔ gigengen mɔ
so mɔ mɛ wu ibono nkana gikolii
kolon ne n san nno. Mɛŋ kii
wu Yesu ɔ' loo gikolii mɔ dɔ mɔ-
akasɛbo mɔ asɛ. Mɔmɔ-wolɛ ne n
kyon. 23 Akolii ako a lii Tabiriyasɛ
baa sindi nfono. (Nno ne Yesu gi
kyu afaala sa Wurubuaarɛ ne o
kyu bodobodo sa asa mɔ ne mɛ
gyi mɔ.) 24 Imɔso ibono asa mɔ
mɛŋ wu Yesu abɛɛ mɔ-akasɛbo mɔ
nfono mɔ, mɛ dii loo akolii abono
a ba nfono mɔ dɔ ne mɛ kyon
Kapɛɛniyon mɛ' kpaa laarɛ Yesu.

Yesu Ne N Gyɛ Agyudɔ Abono A Kya Sa Wurubuaarɛ Asɛ Gɛkyena

25 Asa mɔ mɛ kpaa wu Yesu
ɔbon belɛ mɔ gigengen giko mɔ so
mɔ, mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ,
owi mɔmɔ dɔ ne fo ti baa loo
gɛrɛ?” 26 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “N'
tɔgɛ fɛye gɛsintin yɛɛ fɛ naa fɛ
kya laarɛ me faa, bodobodo ɔbono
fɛ nyɛ gyi kaabo mɔ so. Nkana
i mɛŋ gyɛ ilaa ibono nɛ wɔra ne
i lɛɛ nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon

bo me dɔ mɔ so. 27 Fɛ mɛŋ sa fɛ'
wɔra gɛsun kyu laarɛ gɛsinkpan-
lɛɛ agyudɔ wolɛ. Fɛ' wɔra gɛsun
laarɛ daa agyudɔ abono a laa yɛgɛ
fɛ' nyɛ kyena Wurubuaarɛ asɛ
gɛkpaa-gɛkpaa mɔ. Me, anyamesɛ
pɛwu mɔmɔ-daa mɔ ne nan sa
fɛye gɛnen agyudɔ abono. Aye-sɛ
Wurubuaarɛ gi lɛɛ nyiile yɛɛ me
ne o sun de n' yɛgɛ asa mɛ' nyɛ
mɔ asɛ gɛkyena."

28 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, asa mɔ
mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "Menɛ gɛsun ne
Wurubuaarɛ kya laarɛ a' wɔra?"
29 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Gɛsun
gɛbono Wurubuaarɛ kya laarɛ yɛɛ
fɛ' wɔra mɔ ne n gyɛ yɛɛ fɛ'
kyu fɛye-nyoro too me, ɔbono Wu-
rubuaarɛ gi sun me mɔ so."

Asa Mɛ Dɛ Nwɔnsa Nnyɔ Kyu Lii Yesu Ilaa Nyiilesɛ So

30 Nfono ne asa mɔ mɛ taasɛ
Yesu yɛɛ, "Menɛ ne fo laa wɔra de
i' lɛɛ nyiile aye yɛɛ Wurubuaarɛ
ne n sun fo de a' kyu aye-nyoro
too fo so? Menɛ gɛsun ne fo laa
wɔra? 31 Owi ɔko dɔ mɔ, aye-
naanaana adedaabo mɔ mɛ nyɛ
agyudɔ abono mɛ kya terɛ yɛɛ
'mana' mɔ gyi gipen dɔ. Ne mɛ
ŋmarasɛ imɔ wɔra Wurubuaarɛ
agyɛbi ɔwolɛ mɔ dɔ yela yɛɛ,
Ɔ sa mɔmɔ agyudɔ lii soso ne mɛ
gyi."

32 Asa mɔ mɛ tɔgɛ gɛnen mɔ,
Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "N
kya tɔgɛ fɛye gɛsintin, i mɛŋ
gyɛ Mosisi ne n sa fɛye-adedaabo
agyudɔ abono a lii Wurubuaarɛ
dɔ mɔ. Me-sɛ Wurubuaarɛ ne n
sa ɔmɔ gɛnen agyudɔ abono. Ne
idɛ kon mɔ ɔ kya sa fɛye Wu-
rubuaarɛ dɔ agyudɔ gbaa-gbaa.
33 Gɛnen Wurubuaarɛ dɔ agyudɔ
abono n darɛ mɔ ne n gyɛ ɔbono
ɔ kpelegɛ lii Wurubuaarɛ dɔ ne ɔ
kya sa anyamesɛ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena mɔ."

34 Nfono mɔ, asa mɔ mɛ kolɛ
Yesu yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, sa aye gɛnen
agyudɔ abono owi kamaasɛ."
35 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Me ne
n gyɛ agyudɔ abono a kya sa
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan
mɔ. Nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ
ba me asɛ mɔ, akon a maŋ baa
mɔɔ mɔ gɛkaako kpa-a. Ɔbono
o kyu mɔ-nyoro too me so mɔ,
bolefɔ maŋ baa mɔɔ mɔ gɛkaako
kpa-a.

36 "Fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ wolaa buu
sa fɛye mɔ, fɛ wu me, fɛŋ kii kyu
fɛye-nyoro too me so. 37 Abono
pɛwu me-sɛ Wurubuaarɛ kya sa
me mɔ, mɛ laa ba me asɛ. Ne
ɔbono ɔ ba gɛnen mɔ, maŋ gya
mɔ yɛɛ o' kii. 38 I kya nyiile yɛɛ
nɛ lii Wurubuaarɛ dɔ ba de n' baa
wɔra ɔbono o sun me mɔ ɔbolɛ
gɛlaarɛ, i mɛŋ gyɛ me gbaa-gbaa
lɛɛ gɛlaarɛ. Ɔbono o sun me mɔ-
gɛlaarɛ so ne n naa. 39 Mɔ-gɛlaarɛ
ne n gyɛ yɛɛ abono o kyu sa me
mɔ dɔ ɔko-rɛ ɔko ɔŋ sa ɔ' fuɛ mɔ-
lɛwu gɛmara. Ɔ kya laarɛ daa fɛɛ
n' kyingi mɔmɔ lii ibuni dɔ gɛkɛ
laalaalogɛsɛ gɛbono Wurubuaarɛ
laa gyi anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ mɔ.
40 Me-sɛ Wurubuaarɛ kya laarɛ
yɛɛ nyamesɛ kamaasɛ ɔbono o wu
me bii yɛɛ me ne n gyɛ mɔ-bi mɔ
ne o kyu mɔ-nyoro too me so mɔ,
gɛnen kaasɛ mɔ ɔ' nyɛ ɔkyenaten
Wurubuaarɛ asɛ gɛkpaa-gɛkpaa.
Nan kyingi mɔ lii ibuni dɔ gɛkɛ
laalaalogɛsɛ gɛbono Wurubuaarɛ
laa gyi anyamesɛ nbɛlɛ mɔ."

41 Yesu gi tɔgɛ yɛɛ, "Me ne n gyɛ
agyudɔ abono a lii Wurubuaarɛ
dɔ ba mɔ." 42 Ɔ tɔgɛ gɛnen mɔ,
Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ mɛ kya
ŋuiini kyu lii imɔ so yɛɛ, "Iŋ gyɛ
Yesu, Gyosɛfo mɔ-bi mɔ ne? Iŋ gyɛ
mɔ-sɛ de mɔ-nyi ne a nyi mɔ? Ne
menɛ so ne idɛ kon ɔ kya tɔgɛ yɛɛ
ɔ lii Wurubuaarɛ dɔ ba mɔ daa?"

43 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, "Fɛ' yɛgɛ giŋuiini mɔ.
44 Ɔko maŋ taalɛ ba me asɛ mɔ-
gibaa so, gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ
ɔbono o sun me mɔ gi biidɛ

mɔ ba. Ne nan kyingi mɔ lii
ibuni dɔ gɛkɛ laalaalogɛsɛ gɛbono
Wurubuaarɛ laa gyi anyamesɛ
nbɛlɛ mɔ. 45 Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo ɔwolɛ mɔ dɔ mɔ, mɛ
ŋmarasɛ yela yɛɛ,
Wurubuaarɛ laa nyiile asa pɛwu
ilaa.
N kya tɔgɛ fɛye yɛɛ nyamesɛ ka-
maasɛ ɔbono o nu imɔ ne ɔ kasɛ lii
me-sɛ Wurubuaarɛ asɛ mɔ, gɛnen
kaasɛ ɔbono laa ba me asɛ. 46 Nɛ
tɔgɛ gɛnen mɔ, iŋ gyɛ yɛɛ n kya
tɔgɛ yɛɛ nyamesɛ ɔko gi ti wu
Wurubuaarɛ de ansi kerɛ. Ɔbono
ɔ lii Wurubuaarɛ asɛ mɔ mɔ-
nkon ne n ti wu Wurubuaarɛ de
ansi. 47 Gɛsintin ne n kya tɔgɛ
mi-i sa fɛye faa, ɔbono o kyu mɔ-
nyoro too me so mɔ laa kyena
Wurubuaarɛ asɛ gɛkpaa-gɛkpaa.
48 Me ne n gyɛ agyudɔ abono a kya
sa Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan
mɔ. 49 I gyɛ gɛsintin yɛɛ fɛye-
naanaana mɛ gyi agyudɔ abono
mɛ kya terɛ yɛɛ 'mana' mɔ gipen
dɔ. Imɔ gɛnen gbaa mɔ, mɛ
wu'. 50 Me berɛ, n gyɛ agyudɔ
abono a lii Wurubuaarɛ dɔ ba mɔ.
Nengyene fo ɔko fo gyi amɔ mɔ,
fo maŋ wu fuɛ fo-lɛwu gɛmara.
51 Me ne n gyɛ agyudɔ abono a kya
sa Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan
mɔ. Nɛ kpelegɛ lii Wurubuaarɛ
dɔ ba. Nengyene ɔko gi gyi
gɛnen agyudɔ adɛ mɔ, ɔ laa nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan
gɛkpaa. Gɛnen agyudɔ abono nan
kyu sa anyamesɛ de mɛ' nyɛ Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan mɔ ne
n gyɛ me-nyoro."

Yesu Ilaa Tɔgɛsɛ I Yɛgɛ Akyɔɔlɛ A Tɔrɔ Abelɛnsɛ Mɔ So

52 Ilaa ibono Yesu gi tɔgɛ gɛnen
mɔ, i yɛgɛ akyɔɔlɛ a tɔrɔ Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ so. Mɛ san
mɛ kya taasɛ abara yɛɛ, "Nnɛ ne
ɔnyen baarɛ laa taalɛ kyu mɔ-
nyoro sa aye de a' gyi?" 53 Nfono
mɔ Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "N
kya tɔgɛ fɛye gɛsintin; nengyene
fɛŋ kya gyi me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ-nyoro ne fɛ mɛŋ
kya nun me-nkalan mɔ, fɛŋ bo
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan.
54 Ɔbono ɔ kya gyi me-nyoro ne o
kya nun me-nkalan mɔ, ɔ ti nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan
gɛkpaa. Nan kyingi mɔ lii ibuni
dɔ gɛkɛ laalaalogɛsɛ gɛbono nan
gyi anyamesɛ nbɛlɛ mɔ. 55 Me-
nyoro gi gyɛ agyudɔ gɛsintin so,
ne me-nkalan gi gyɛ nkyu nunsɛ
gɛsintin so. 56 Ɔbono ɔ kya gyi
me-nyoro ne ɔ kya nun me-nkalan
mɔ, gɛnen kaasɛ ɔbono bo me dɔ,
ne me kee n bo mɔ dɔ.

57 "Me-sɛ ɔbono ɔ bo no adaa-
adaa mɔ ne n sun me. Kyu
lii mɔ so ne n' bo Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena ɔnan faa. Gɛnen
kee ne, kyu lii me so mɔ, ɔbono
ɔ kya gyi me-nyoro mɔ laa nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan.
58 Me ne n gyɛ agyudɔ abono a
lii Wurubuaarɛ dɔ ba mɔ. Meŋ
dɛ fɛɛ agyudɔ abono ɔnan aye-
naanaana mɔ mɛ gyi ne mɛ dabɔlɛ
wu' mɔ. Nyamesɛ ɔbono o gyi
gɛnen agyudɔ abono n darɛ faa
berɛ, laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena ɔnan gɛkpaa."

59 Yesu gi tɔgɛ imɔ idɛana
gikyangbon dɔ aberɛ abono ɔ kya
nyiile ilaa Kapɛɛniyon mɔ.

60 Akasɛbo mɔ mɛ nu ibono ɔ
tɔgɛ mɔ, mɔmɔ dɔ asa sakyɔ mɛ
tɔgɛ yɛɛ, "Ilaa idɛ berɛ, i bo lon.
Anɛ ne nan taalɛ sɔɔ imɔ idɛ
kyule?" 61 Yesu gi ti wolaa bii
mɔ-gisen dɔ yɛɛ mɛ kya ŋuiinɛ
kyu lii ilaa idɛ so. Imɔso ɔ taasɛ
mɔmɔ yɛɛ, "Imɔ idɛ i kya laarɛ i'
yɛgɛ fɛye-gisɔɔgyi gi' koso me so?
62 To! Imɔ idɛ gbaa ne. N baa
kerɛ fɛ wu me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, nɛ kii dii n kya
kpe Wurubuaarɛ dɔ nfono nkana
n wolaa n bo pɛi ne nɛ kpelegɛ ba
gɛsinkpan so mɔ.

63 "Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ne
n kya sa nyamesɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena ɔnan. Nyamesɛ gibaa

so mɔ ɔ maŋ taalɛ wɔra sɛi de
ɔ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.
Agyɛbi abono nɛ tɔgɛ sa fɛye faa
a gyɛ daa oduduu dɔ ilaa ne a
kya sa Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
ɔnan. 64 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen mɔ,
fɛye ako fɛŋ kya sɔɔ gyi." Yesu gi
tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔ ti wolaa o nyi
asa mɔ dɔ abono mɛ mɛŋ sɔɔ mɔ
gyi mɔ de ɔbono ɔ laa yɛgɛ mɔ-
akyobo mɛ' nyɛ mɔ mɔ. 65 Yesu
gi kii tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ,
"Imɔ idɛ so ne nɛ tɔgɛ fɛye yɛɛ
ɔko mɛŋ bo no ɔ laa taalɛ ba me
asɛ mɔ-gibaa so, gɛnen mɔ, me-sɛ
Wurubuaarɛ gi sa mɔ ɔkpa."
66 Lii gɛnen aberɛ abono mɔ,
akasɛbo mɔ sakyɔ mɛ tɛɛ mɔmɔ-
nyoro lii mɔ dɔ, mɛŋ baa mɛ naa
buu mɔ. 67 Imɔso Yesu gi taasɛ
mɔ-akasɛbo gudu anyɔ mɔ yɛɛ,
"Ne fɛye mɔ de-e? Fɛye kee fɛ laa
tɛɛ fɛye-nyoro lii me dɔ?" 68 Nfono
mɔ Piita gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Aye-
Wura, anɛ asɛ ne a laa kpe? Fo
ne n bo agyɛbi abono a laa yɛgɛ
nyamesɛ ɔ' kyena Wurubuaarɛ
asɛ gɛkpaa-gɛkpaa mɔ. 69 A ti kyu
aye-nyoro too fo so ne a bii yɛɛ fo
ne n gyɛ gisen fufuli wura ɔbono
fo-nkon ne n lii Wurubuaarɛ asɛ
mɔ."
70 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Me ne n lɛɛ fɛye gudu
anyɔ adɛ. Fɛye dɔ ɔko, mɔ, bo
nwɔnsa nyɛnyɛn." 71 Yesu kya
tɔgɛ gɛnen mɔ, Gyudasɛ, Simon
Isikaayɔtɛ mɔ-bi mɔ ne ɔ darɛ
gɛnen. Gɛsintin mɔ, Gyudasɛ
baarɛ gi baa kyu Yesu wɔra mɔ-
akyobo abaa dɔ, yɛgɛ ɔ gyɛ Yesu
akasɛbo gudu anyɔ mɔ dɔ ɔko.

7

Yesu Mɔ-Tedɛana Mɛŋ Kya Sɔɔ Mɔ Gyi

1 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu gi san
naa-naa daa de Galeli isowolɛ so.
Ɔ mɛŋ baa kyule kpe Gyudiya
isowolɛ so. I kya nyiile yɛɛ Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ mɛ kya laarɛ
mɔ-imɔɔten.
2 Mɔmɔ-gɛkɛ belɛ gɛko gɛ kya
fuude. Gɛnen gɛkɛ belɛ gɛbono gi-
gyi dɔ mɔ, mɛ kya lii kpaa da ipan-
pan kyena imɔ dɔ. 3 Gɛnen so mɔ,
Yesu mɔ-tedɛana mɛ tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ, "Koso lii gɛrɛ de fo' kpe aye-
isowolɛ gɛmu Gyudiya gɛsinkpan
so de fo-akasɛbo mɛ' nyɛ wu ilaa
gbaa'gbaa ibono fo kya wɔra mɔ
de mɔmɔ-ansi. 4 Nengyene ɔko
kya laarɛ de asa mɛ' bii mɔ so mɔ,
ɔ mɛŋ kya wɔra mɔ-ilaa kyu ŋara.
Nengyene fo kya taalɛ wɔra gɛnen
ilaa idɛ mɔ, tɛsɛ lɛɛ fo-nyoro gɛwi
nyiile asa tentegelen." 5 Yesu mɔ-
tedɛana mɛ tɔgɛ gɛnen mɔ, i kya
nyiile yɛɛ mɔmɔ gbaa mɛ mɛŋ kya
sɔɔ Yesu gyi yɛɛ Wurubuaarɛ ne n
sun mɔ. 6 Mɛ tɔgɛ sa Yesu gɛnen
mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
"Me-owi mɔ mɛŋ ti fo. Fɛye berɛ,
owi kamaasɛ dɔ mɔ, fɛye-owi gi fo
sa fɛye. 7 Asa abono gɛsinkpan so
ilaa ne n bo mɔmɔ-ansi so mɔ mɛ
maŋ taalɛ kyo fɛye. Me berɛ mɛ
kya kyo me. I kya nyiile yɛɛ n kya
tɔgɛ mɔmɔ gɛsintin yɛɛ mɔmɔ-
ilaa wɔrasɛ mɔ iŋ boran. 8 Fɛ'
koso kpe gɛkɛ belɛ mɔ gigyi. Me
berɛ, maŋ kpe. Me-owi ɔbono nan
kyu lɛɛ me-nyoro gɛwi sa asa mɔ
mɛŋ ti fo." 9 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ-
tedɛana mɔ gɛnen mɔ, o sii kyena
Galeli. Mɔ-tedɛana mɔ, mɔ, mɛ
kyon.

Abelɛnsɛ Mɔ Mɛ Laarɛ Yesu Gɛkɛ Belɛ Ogyiten Mɔ Kpon

10 Yesu mɔ-tedɛana mɔ mɛ kyon
gɛnen mɔ, imɔ gɛmara mɔ ne Yesu
mɔ kee gi koso kpe nno. Ɔ mɛŋ
kyule naa kpe tentegelen de o' kyu
mɔ-nyoro saarɛ asa dɔ. 11 Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ mɛ kya laarɛ
mɔ gɛkɛ belɛ ogyiten mɔ mɛ kya
kpon. Mɛ san mɛ kya taasɛ yɛɛ, "Ɔ
bo fonɛ daa?" 12 Sakpii mɔ dɔ asa
kee mɛ kya gyi nsingyi adɛɛdɛɛ
dɔ kyu lii mɔ so gikyɔ. Ako

mɛ kya tɔgɛ yɛɛ, “Ɔ gyɛ nyamesɛ
dɛnsɛ.” Mɔmɔ ako mɔ yɛɛ, “Kuaa.
Ɔ kya penɛ asa daa de mɛ' fuɛ
Wurubuaarɛ ɔkpa.” 13 Ɔko-rɛ ɔko
mɛŋ tɔgɛ imɔ so ilaa tentegelen.
I kya nyiile yɛɛ mɛ selɛ Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ.

Yesu Ilaa Nyiilesɛ I Lii Wurubuaarɛ Asɛ

14 Mɛ gyi Ipanpan Dɔ Gikyena
gɛsi mɔ baa fo nsansana mɔ, idɛ
kon mɔ, Yesu gi koso kpe Wu-
rubuaarɛ ɔson obu gikpaara mɔ
so kpe ɔ kya nyiile asa ilaa. 15 Yesu
ilaa nyiilesɛ mɔ i dɛ Gyuda awura
abelɛnsɛ mɔ gɛnɔ. Mɛ san mɛ kya
taasɛ yɛɛ, “Nnɛ so ne mɔ ɔbono ɔ
mɛŋ kpe imɔ-ɔwolɛ mɔ ne n kii o
nyi ilaa mɔ gɛnen?” 16 Nfono ne
Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Me-
ilaa nyiilesɛ i mɛŋ lii me gbaa-
gbaa asɛ. I lii daa ɔbono o sun
me mɔ asɛ. 17 Fo nyamesɛ ka-
maasɛ ɔbono fo kya laarɛ fo' wɔra
Wurubuaarɛ gɛlaarɛ mɔ, fo ne n
gyɛ ɔbono fo laa bii yɛɛ me-ilaa
nyiilesɛ idɛ i lii daa Wurubuaarɛ
asɛ, abɛɛ me gbaa-gbaa gibaa so
ne n' kya kyu nyiile ilaa gɛnen.
18 Ɔbono ɔ kya nyiile asa ilaa mɔ-
gibaa so mɔ kya laarɛ daa nyisigyi
ɔ kya sa mɔ-nyoro. Ne ɔbono, mɔ,
ɔ kya laarɛ fɛɛ ɔbono o sun mɔ
mɔ ne ɔ' nyɛ nyisigyi mɔ, gɛnen
kaasɛ ɔbono ne n bo gɛsintin. Ɔŋ
kya penɛ asa. 19 Iŋ gyɛ Mosisi ne
n kyu Wurubuaarɛ nbara sa fɛye?
Ne i wonɛ so ne fɛye dɔ ɔko-rɛ ɔko
mɛŋ kya gyi nmɔ so ne fɛ kii fɛ kya
laarɛ me-imɔɔten daa?” 20 Yesu gi
taasɛ asa mɔ gɛnen mɔ, mɛ lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, “Ilaa nyɛnyɛn oduduu tɛ
fo so. Anɛ ne n kya laarɛ ɔ' mɔɔ
fo?”

21 Nfono mɔ, Yesu gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, “Ilaa kolon ne nɛ wɔra gɛkɛ
kyoolasɛ ne i dɛ fɛye gɛnɔ faa.
22 Iŋ gyɛ Mosisi gi yela awɔrɛ giten
nbara sa fɛye? I mɛŋ lii Mosisi
gbaa-gbaa asɛ berɛ. Gɛnen nbara
nbono gi lii daa aye-naanaana
agyangbarabo mɔ asɛ. Fɛ ko-
rogɛ gɛbii nyensɛɛ ne gɛkɛ gɛbono
mɛ laa kyu ten gɛmɔ-giwɔrɛ mɔ
i baa yii de gɛkɛ kyoolasɛ mɔ,
fɛ mɛŋ kya tɔgɛ yɛɛ i gyɛ gɛkɛ
kyoolasɛ so mɔ fɛ' kosorɛ yela
gɛkɛ pobɔrɔ. 23 Ibono i ti i gyɛ
nbara so mɔ fɛ kya dabɔlɛ ten
awɔrɛ nkɛ kyoolasɛ gɛnɔɔbono i
laa wɔra ne fɛ maŋ tɔrɔ Mosisi
nbara mɔ. Menɛ n wɔra ne fɛ
kyu ginyadon me so yɛɛ nɛ kyɛ
nyamesɛ gɛkɛ kyoolasɛ? 24 Fɛŋ sa
fɛ' kerɛ asa ansi so tɔgɛ yɛɛ mɔmɔ-
ilaa iŋ boran. Fɛ' kyu gɛsintin bun
asa gipuɛɛ de fɛ' sa aso.”

Yesu Ne N Gyɛ Ɔbono Wurubuaarɛ Yɛɛ Ɔ Laa Sun Mɔ Abɛɛ?

25 Yesu kya tɔgɛ gɛnen mɔ,
Gyɛrusalem ɔsowolɛ mɔ so nten
abi abono mɛ bo nfono mɔ, mɛ
kya taasɛ yɛɛ, “I mɛŋ gyɛ gɛnen
ɔnyen baarɛ ne mɛ kya laarɛ de
mɛ' mɔɔ mɔ? 26 Kerɛ, mɔ ne n yelɛ
tentegelen sansana ɔ kya tɔngɛ ne
ɔko mɛŋ kya tɔgɛ mɔ sɛi mɔ. Abɛɛ
idɛ kon, abelɛnsɛ mɔ mɛ bii yɛɛ
mɔ ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi
wolaa tɔgɛ yɛɛ ɔ laa sun de ɔ' baa
mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ daa? 27 Ɔdɛ
berɛ a nyi ɔsowolɛ ɔbono so ɔ lii
mɔ. Ɔbono Wurubuaarɛ laa sun
de ɔ' baa mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ,
nkana a nyi yɛɛ ɔko-rɛ ɔko maŋ
bii nfono ɔ laa lii mɔ.”

28 Akyɔɔlɛ mɔ so mɔ, Yesu san ɔ
kya nyiile ilaa Wurubuaarɛ ɔson
obu gikpaara mɔ so gɛnen mɔ, ɔ
taasɛ ɔmɔ ken-ken yɛɛ, “Fɛ nyi
me? Fɛ nyi nfono nɛ lii mɔ? I mɛŋ
gyɛ me-gibaa so ne nɛ ba. Ɔbono
o sun me mɔ bo no gɛsintin. Fɛye
berɛ, fɛ mɛŋ nyi mɔ. 29 Me berɛ,
n nyi mɔ. Mɔ asɛ ne nɛ lii ne
mɔ ne n sun me.” 30 Yesu gi tɔgɛ
gɛnen ta mɔ, nfono mɔ Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ mɛ san mɛ
kya laarɛ ɔkpa de mɛ' nyɛ keda
mɔ. Imɔ gɛnen mɔ, ɔko-rɛ ɔko
gibaa gi mɛŋ yii mɔ. I kya nyiile

yɛɛ mɔ-owi ɔbono Wurubuaarɛ gi
yela mɔ mɛŋ ti taa fo. 31 Sakpii
mɔ dɔ asa sakyɔ berɛ, mɛ sɔɔ Yesu
gyi ne mɛ san mɛ kya taasɛ yɛɛ,
“Ɔbono Wurubuaarɛ laa sun de ɔ'
baa mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ laa ba
mɔ, ɔbono laa taalɛ baa wɔra ilaa
lɛɛnyiilesɛ de i' don ibono ɔnyen
baarɛ gi wɔra faa?”

Mɛ Keda Yesu

32 Farasii awura mɔ mɛ kya
nu ibono sakpii mɔ mɛ kya gyi
nsingyi kyu lii Yesu so gɛnen mɔ,
mɔmɔ-rɛ Gyuda awura asunbi
alɛɛbo abelɛnsɛ mɛ sun Wu-
rubuaarɛ ɔson obu mɔ adiibo
ako yɛɛ mɛ' kpaa keda Yesu ba.
33 Nfono mɔ Yesu gi tɔgɛ yɛɛ, “Nan
kii kyena fɛye asɛ daa ŋmaraa faa
bɔla de n' kii kpe ɔbono o sun me
mɔ asɛ. 34 Gɛnen owi ɔbono mɔ,
fɛ laa laarɛ me, fɛ maŋ kii nyɛ me
wu. Nfono nan kpaa kyena mɔ
fɛye berɛ, fɛ maŋ taalɛ ba nno.”
35 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ mɛ san mɛ
kya tɔgɛ ma-a sa abara yɛɛ, “Ndo,
fɛ' nu mɔ-ilaa tɔgɛsɛ! Fonɛ ne
ɔnyen baarɛ kya laarɛ o' kpe daa
ne ɔ kya tɔgɛ yɛɛ a laa laarɛ mɔ-
gɛten, a maŋ wu mɔ faa? Abɛɛ ɔ
laa selɛ kpaa kyena aye-adɛ abono
mɛ tɛ saarɛ Geriiki awura dɔ mɔ
de o' nyiile Geriiki awura mɔ ilaa
daa? 36 Ibono ɔ tɔgɛ yɛɛ a laa
laarɛ mɔ-gɛten kpon, a maŋ wu
mɔ, ne nfono ɔ laa kpe mɔ, a maŋ
taalɛ kpe nno mɔ, menɛ ne ɔ darɛ
gɛnen?”

37 Gɛkɛ gɛbono gɛ tiikara mɔmɔ-
gɛkɛ belɛ gigyi dɔ mɔ ne n gyɛ
gɛkɛ gbaa' sa mɔmɔ. Gɛnen gɛkɛ
gɛbono mɔ, Yesu gi koso yelɛ ne
ɔ tɔgɛ ken-ken yɛɛ, “Nengyene
bolefɔ dɛ ɔko mɔ, kaasɛ ɔ' ba
me asɛ de ɔ' baa nun nkyu.
38 Nyamesɛ kamaasɛ ɔbono o kyu
mɔ-nyoro too me so mɔ laa wɔra
fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ wolaa ŋmarasɛ
yela Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ mɔ.
Mɛ ŋmarasɛ yɛɛ,
‘Ɔbon laa kyon lii mɔ-gisen dɔ.
Gɛnen ɔbon ɔbono maŋ ŋaa
gɛkaako.’ ”
39 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, imɔ gɛsɛ
ne n gyɛ yɛɛ Wurubuaarɛ laa kyu
mɔ-Oduduu mɔ sa asa abono mɛ
laa kyu ɔmɔ-nyoro too Yesu so mɔ.
Aberɛ abono Yesu gi tɔgɛ gɛnen
mɔ, Wurubuaarɛ mɛŋ ti taa kyu
mɔ-Oduduu mɔ sa ɔmɔ. I kya
nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ mɛŋ ti lɛɛ
Yesu nyisigyi gɛwi nyiile asa.

Akyɔɔlɛ A Tɔrɔ Asa Mɔ So

40 Asa mɔ mɛ nu ilaa ibono
Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, mɔmɔ ako
yɛɛ, “Gɛsintin mɔ, ɔnyen baarɛ
ne n gyɛ Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo ɔbono a nyi yɛɛ ɔ laa
ba mɔ.” 41 Mɔmɔ ako, mɔ,
yɛɛ, “Mɔ ne n gyɛ ɔbono Wu-
rubuaarɛ laa sun de ɔ' baa mɔlɛgɛ
anyamesɛ mɔ.” Ne mɔmɔ ako
mɔ yɛɛ, “Ɔ maŋ taalɛ wɔra isa
ɔbono Wurubuaarɛ laa sun mɔ.
Gɛnen kaasɛ ɔbono maŋ lii Galeli
gɛsinkpan so. 42 Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ dɔ mɔ, i tɔgɛ yɛɛ ɔbono
Wurubuaarɛ laa sun gɛnen mɔ laa
wɔra daa Deefidi mɔ-naanaana dɔ
de ɔ' lii Bɛtelɛhɛm, Deefidi gɛwi.”
43 Mɔmɔ-nnɔ giŋ wɔra gikolon kyu
lii Yesu so. 44 Mɔmɔ ako mɛ laarɛ
fɛɛ mɛ' keda mɔ kpaa tii. Mɔmɔ
ɔko-rɛ ɔko gibaa gi mɛŋ kii nyɛ yii
mɔ.

Gyuda Awura Abelɛnsɛ Mɔ Mɛ Mɛŋ Sɔɔ Yesu Gyi

45 Nfono mɔ Wurubuaarɛ ɔson
obu mɔ dɔ adiibo mɔ mɛ kii
kpe Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ mɔ de Farasii awura mɔ
asɛ. Ne abelɛnsɛ mɔ mɛ taasɛ
adiibo mɔ yɛɛ, “Menɛ n wɔra
ne fɛ mɛŋ bara mɔ?” 46 Mɛ lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, “Nyamesɛ ɔko mɛŋ bo
no ɔ laa taalɛ tɔngɛ lɛɛ ɔnyen
baarɛ.” 47 Nfono mɔ Farasii
awura mɔ mɛ taasɛ adiibo mɔ
yɛɛ, “Imɔso ɔ kpaa nyɛ fɛye kee
penɛ? 48 Abelɛnsɛ mɔ ako abɛɛ
aye Farasii awura mɔ dɔ ako kee
mɛ sɔɔ mɔ gyi do-o? 49 Gɛnen asa

abono mɛ sɔɔ mɔ gyi mɔ berɛ mɛŋ
nyi Wurubuaarɛ nbara nbono Mo-
sisi gi yela mɔ. Imɔso mɔmɔ-rɛ
Wurubuaarɛ abaa anyɔ." 50 Ɔ tɔgɛ
gɛnen mɔ, ɔbelɛnsɛ ɔko bo mɔmɔ
Farasii awura mɔ dɔ mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Nikodemusi. (Gɛnen
Nikodemusi baarɛ ne n gyɛ ɔnyen
ɔbono ɔ naa kyena kpaa wu Yesu
gɛnyɛ gɛko mɔ.) Nikodemusi gi
taasɛ mɔ-nanboana abelɛnsɛ mɔ
yɛɛ, 51 "Aye-nbara gi kya bun
nyamesɛ gipuɛɛ owi ɔbono ɔŋ ti
taa buu mɔ-gɛnɔ dɔ ilaa de a' nu
de a' bii ilaa ibono ɔ wɔra mɔ?"
52 Mɛ kisee taasɛ mɔ daa yɛɛ, "Fo
kee fo lii Galeli daa do-o? Lɔrɔ
kpaa kerɛ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ
dɔ dandan. Fo laa wu de fo' bii yɛɛ
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo ɔko
mɛŋ bo no ɔ laa taalɛ lii Galeli
gɛsinkpan so."

[53 Mɛ tɔgɛ gɛnen ta mɔ, mɔmɔ
ɔkamaasɛ gi yaasɛ kyon mɔ-gɛten
dɔ.

8

Mɛ Keda Ɔkyii Ɔko

1 Yesu berɛ, gi naa kyon kpe Nfɔ
Iyii Gibii mɔ so. 2 Gibaadiikɛ fu-u
mɔ, Yesu gi baa loo ɔsowolɛ mɔ so
ne o kii naa kpe Wurubuaarɛ ɔson
obu gikpaara mɔ so. Asa abono
mɛ bo nfono mɔ pɛwu mɛ naa ba
Yesu asɛ, ne o kpelegɛ kyena ɔ kya
nyiile mɔmɔ ilaa. 3 Gyuda awura
nbara aŋmarasɛbo mɔ de Farasii
awura mɔ mɛ kpaa kyu ɔkyii ɔko
ba Yesu asɛ nfono. Mɛ keda mɔ
de ɔnyen. Mɛ kyu mɔ baa yelɛ
sansana 4 ne mɛ tɔgɛ sa Yesu yɛɛ,
"Ɔbelɛnsɛ, a keda ɔkyii baarɛ de
ɔnyen. 5 To, Wurubuaarɛ nbara
dɔ mɔ Mosisi gi ŋmarasɛ yela yɛɛ
a' too abui mɔɔ gɛnen asa abono
ɔnan. Fo-o fo mɔ, nnɛ ne fo dɛ?"

6 Mɛ taasɛ Yesu gɛnen ilaa idɛ
daa kyu soo mɔ idoo kerɛ de mɛ'
kyu mɔ wɔra nbɛlɛ dɔ. Mɛ taasɛ
Yesu gɛnen mɔ, o sii wuruge ne
o kyu mɔ-gibaabi ɔ kya ŋmarasɛ
gɛsinkpan. 7 Mɛ kpɛ ma-a taasɛ
mɔ gɛnen so mɔ, ɔ koso yelɛ ne
ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Fɛye dɔ
ɔbono ɔŋ ti wɔra ilaa nyɛnyɛn
mɔ, ɔ' daa gigyangbara too gibui
da ɔkyii mɔ." 8 Yesu gi tɔgɛ
mɔmɔ gɛnen mɔ, o kii sii wuruge
kyu mɔ-gibaabi ɔ kya ŋmarasɛ
gɛsinkpan mɔ. 9 Gyuda awura
nbara aŋmarasɛbo mɔ de Farasii
awura mɔ mɛ nu ilaa ibono Yesu
gi tɔgɛ sa mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ
yaasɛ gɛbelɛnsɛ so gɛkuii-gɛkuii
ne i san ɔkyii mɔ wolɛ gi san ɔ yelɛ
Yesu asɛ sakpii mɔ dɔ.

10 I san mɔmɔ-wolɛ gɛnen mɔ,
Yesu gi koso yelɛ ne ɔ taasɛ ɔkyii
mɔ yɛɛ, "Ɔkyii, mɛ bo fonɛ? I
mɛŋ nyɛ ɔko de o' bun fo gipuɛɛ?"
11 Ɔkyii mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Kuaa,
me-wura." Nfono ne Yesu gi tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, "Me kee maŋ bun fo
gipuɛɛ. Naa fo kya kpe de fo' taa
fo-ilaa nyɛnyɛn giwɔra yɛgɛ."]

Yesu Ne N Gyɛ Fatela Sa Anyamesɛ

12 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
"Me ne n gyɛ fatela sa anyamesɛ.
Ɔbono ɔ laa wɔra me-ɔkasɛbo mɔ
maŋ naa gibiri dɔ. Ɔ laa nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan de
i' wɔra fɛɛ fatela ne n kya wu mɔ."

13 Nfono mɔ Farasii awura mɔ
mɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Fo-wolɛ ne
n kya buu faa. I maŋ sa de a'
kyu imɔ wɔra ilaa dɔ." 14 Yesu gi
lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, "Me-wolɛ
ne n kya buu gbaa mɔ, i kaaborɛ
fɛ' nu me asɛ. I kya nyiile yɛɛ
me ne n nyi nfono nɛ lii mɔ ne
me ne n nyi nfono nan kii kpe
mɔ. Fɛye berɛ, fɛ mɛŋ nyi nfono
nɛ lii mɔ ne fɛ mɛŋ nyi nfono
nan kii kpe mɔ. 15 Ansi so ne fɛ
kya kerɛ de fɛ' tɔgɛ yɛɛ ɔko ilaa
i boran abɛɛ iŋ boran. Me berɛ,
meŋ kya kerɛ asa ilaa dɔ tɔgɛ sɛi.
16 Nengyene fɛɛ n' taa tɔgɛ ɔko

ilaa gbaa mɔ, nkana i laa kyena. I
kya nyiile yɛɛ i mɛŋ gyɛ me-wolɛ
ne n kya kerɛ imɔ dɔ. Me-rɛ me-
sɛ ɔbono o sun me mɔ ne n kya
kerɛ imɔ dɔ. 17 Fɛye gbaa-gbaa
nbara dɔ mɔ, mɛ wolaa ŋmarasɛ
yela yɛɛ nengyene fɛɛ asa anyɔ
nnɔ gi wɔra gikolon nbɛlɛ dɔ mɔ
i kaaborɛ fɛ' nu mɔmɔ asɛ. 18 To,
me n kya tɔgɛ me-nyoro so ilaa ne;
me-sɛ ɔbono o sun me mɔ kee laa
lɛɛ nyiile yɛɛ me-ilaa tɔgɛsɛ idɛ i
gyɛ gɛsintin."

19 Lii gɛnen so mɔ, mɛ taasɛ mɔ
yɛɛ, "Fo-sɛ mɔ bo fonɛ?" Yesu gi
lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Fɛ mɛŋ nyi me. Me-
sɛ ne fɛ laa bii? Nengyene fɛ nyi
me mɔ, nkana ɔfaanan fɛ nyi me-
sɛ kee." 20 Owi ɔbono Yesu gi tɔgɛ
gɛnen agyɛbi adɛ sa mɔmɔ mɔ, o
sindi nfono mɛ kya too aterenbi
wɔra sa Wurubuaarɛ, ɔson obu
gikpaara mɔ so. Ɔko-rɛ ɔko mɛŋ
kii keda mɔ nfono, i kya nyiile yɛɛ
mɔ-owi kedasɛ mɛŋ ti fo.

Nfono N Kya Kpe Mɔ, Fɛ Maŋ Taalɛ Kpe Nno

21 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
"N kya kii mi-i kyon ne. Fɛ laa
san laarɛ me de Wurubuaarɛ ɔ'
baa mɔlɛgɛ fɛye, fɛŋ baa nyɛ. Fɛ
laa wu' de fɛye-ilaa nyɛnyɛn daa.
Nfono n kya kpe mɔ, fɛ maŋ taalɛ
ba nno." 22 Nfono mɔ, Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ mɛ kya tɔgɛ
ma-a sa abara mɛ kya ŋmasɛ yɛɛ,
"Ɔnyen baarɛ tɛ faa, ɔ laa mɔɔ mɔ-
nyoro. Fɛ mɛŋ kya nu gɛnɔɔbono
ɔ kya kalɛ aye mɔ? Ɔ tɔgɛ yɛɛ
nfono ɔ kya kpe mɔ a maŋ taalɛ
ba nno."

23 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Fɛ lii daa gɛsɛ gɛrɛ. Me
berɛ, nɛ lii daa Wurubuaarɛ dɔ.
Gɛsinkpan gɛrɛ-lɛɛ wolɛ asa ne fɛ
gyɛ. Fɛŋ kya nyingi Wurubuaarɛ
so. Me berɛ, meŋ dɛ fɛɛ fɛye
gɛnen asa abono ɔnan. 24 Nɛ ti
wolaa tɔgɛ sa fɛye yɛɛ fɛ laa wu'
daa de fɛye-ilaa nyɛnyɛn. I gyɛ
gɛsintin yɛɛ nengyene fɛ kine fɛ
maŋ sɔɔ me gyi yɛɛ me ne n bo no
pɛi ne ilaa kamaasɛ i bo no mɔ fɛ
laa wu' daa de fɛye-ilaa nyɛnyɛn."

25 Yesu gi tɔgɛ ɔmɔ gɛnen mɔ,
mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "Fo ne n gyɛ
anɛ?" Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Nɛ
ti wolaa tɔgɛ fɛye lii ko-o gɛsɛ de
gɛsɛ. 26 N bo ilaa gikyɔ nan tɔgɛ
kyu lii fɛye so de i' kyu bun fɛye
gipuɛɛ. Ɔbono o sun me mɔ, mɔ,
ne n bo gɛsintin. Ilaa ibono nɛ nu
lii mɔ asɛ mɔ wolɛ ne n' kya lɛɛ
tɔgɛ sa anyamesɛ."

27 Yesu kya tɔngɛ de ɔmɔ gɛnen
pɛwu faa, mɛ mɛŋ nu gɛsɛ yɛɛ mɔ-
sɛ Wurubuaarɛ ne ɔ darɛ yɛɛ mɔ
ne n sun mɔ mɔ. 28 Imɔso Yesu gi
kii tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Nengyene
mɛ ti puru me, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ, diirɛ gyan lɛwu
oyii so mɔ, nfono ne fɛ laa bii yɛɛ
me ne n bo no pɛi ne ilaa kamaasɛ
i bo no. Gɛnen kee mɔ fɛ laa bii
yɛɛ meŋ kya wɔra ilaa iko abɛɛ
n' tɔgɛ ilaa iko me-gibaa so. Ilaa
ibono me-sɛ Wurubuaarɛ gi nyiile
me mɔ ne n' kya tɔgɛ. 29 Ɔbono
o sun me mɔ bo me asɛ. Ɔ mɛŋ
taa me yɛgɛ. I kya nyiile yɛɛ
owi kamaasɛ dɔ mɔ, n kya wɔra
daa ilaa ibono i kya gyi mɔ-ginsi
mɔ." 30 Asa mɔ mɛ nu Yesu gi tɔgɛ
gɛnen ilaa idɛ mɔ, mɔmɔ dɔ sakyɔ
mɛ sɔɔ mɔ gyi yɛɛ Wurubuaarɛ ne
n sun mɔ.

Asa Abono Mɛ Mɛŋ Gyɛ Nbide De Abono Mɛ Gyɛ Nbide Mɔ

31 Yesu gi tɔgɛ sa Gyuda awura
abono mɛ sɔɔ mɔ gyi mɔ yɛɛ,
"Nengyene fɛ keda me-ilaa nyi-
ilesɛ ibono n kya nyiile fɛye faa
dɔ mɔ, fɛ gyɛ me-akasɛbo gɛsintin.
32 Fɛ laa bii Wurubuaarɛ gɛsintin
ilaa mɔ, ne gɛnen gɛsintin ilaa
ibono mɔ i laa yɛgɛ fɛ laa nyɛ
fɛye-nyoro. Fɛŋ baa wɔra nbide."
33 Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ mɛ
lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Aberaham mɔ-
naanaana ne a gyɛ. Gɛkaako a

mɛŋ ti taa wɔra nbide sa ako. Ne
nnɛ so ne fo kya tɔgɛ yɛɛ a laa nyɛ
aye-nyoro?”

34 Nfono mɔ Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Gɛsintin ne n kya tɔgɛ mi-i sa
fɛye faa, nyamesɛ kamaasɛ ɔbono
ɔ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ
gyɛ daa gɛbide sa ilaa nyɛnyɛn.
35 Gɛbide ne n kine gɛ kɛɛla nnɛ
mɔ, gɛ maŋ bingiri gɛmɔ-wura
mɔ-bi. Gɛten wura mɔ-bi mɔ berɛ,
gyɛ gɛten mɔ dɔ gɛkpaa. 36 Imɔso
nengyene me, Wurubuaarɛ mɔ-bi
mɔ nɛ yɛgɛ fo ɔko fo' nyɛ fo-nyoro
lii gɛbide dɔ mɔ, fo nyɛ fo-nyoro
gɛsintin. 37 N nyi ibono Aberaham
mɔ-naanaana ne fɛ gyɛ. Fɛ kii fɛ
kya laarɛ me-imɔɔten. I kya nyiile
yɛɛ ilaa ibono n kya nyiile mɔ fɛŋ
kya nu gɛsɛ sa me. 38 Ilaa ibono
nɛ wu me-sɛ Wurubuaarɛ asɛ mɔ
ne n' kya tɔgɛ. Fɛye mɔ kee, ilaa
ibono fɛ nu lii fɛye-sɛ asɛ mɔ ne fɛ
kya wɔra.”

39 Mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Aberaham ne n gyɛ daa aye-naana.”
Nfono ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, “Nengyene fɛɛ Aberaham mɔ-
naanaana ne fɛ gyɛ gɛsintin mɔ,
nkana fɛ laa wɔra ilaa ibono Aber-
aham gi wɔra mɔ ɔnan. 40 Imɔmɔ
mɔ, n kya tɔgɛ gɛsintin gɛbono
nɛ nu lii me-sɛ Wurubuaarɛ asɛ n
kya sa fɛye mɔ, fɛ kya laarɛ me-
imɔɔten daa. Aberaham berɛ mɛŋ
wɔra fɛye-lɛɛ idɛ ɔnan. 41 Ɔbono
ɔ gyɛ fɛye-sɛ gbaa-gbaa mɔ ilaa
wɔrasɛ mɔ ɔnan ne fɛ kya wɔra
faa.” Mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Aye berɛ,
a mɛŋ gyɛ agyibara nbii. Ɔsɛ
kolon ne a bo. Mɔ ne n gyɛ
Wurubuaarɛ.”

42 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, “Nengyene Wu-
rubuaarɛ ne n gyɛ fɛye-sɛ mɔ,
nkana fɛ laa laarɛ me-ilaa. Nɛ
lii daa Wurubuaarɛ asɛ ne nɛ ba.
Wurubuaarɛ ne n sun me. I mɛŋ
gyɛ me gbaa-gbaa me-gibaa so ne
nɛ ba. 43 Menɛ n wɔra ne fɛ mɛŋ
kya nu ilaa ibono n kya tɔgɛ mɔ
gɛsɛ daa? Fɛ kya kyo me me-ilaa
tɔgɛsɛ so. Gɛnen so ne fɛ mɛŋ kya
nu me-gɛsɛ faa. 44 Fɛ lii fɛye-sɛ
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ asɛ.
Imɔso fɛye-gɛlaarɛ ne n gyɛ yɛɛ fɛ'
wɔra fɛye-sɛ mɔ gɛlaarɛ. Lii ko-o
gɛsɛ de gɛsɛ mɔ, ɔ gyɛ daa ɔbono ɔ
kya mɔɔ asa. Mɔ-rɛ gɛsintin mɛŋ
kya wu abara ginsi. Gɛsintin gɛ
mɛŋ bo mɔ dɔ. Nengyene ɔ kya
kɛɛ abon mɔ, mɔ-ilaa wɔrasɛ ne
i wolaa i gyɛ. Mɔ-oyuduu ne. Ɔ
gyɛ daa ɔbonbo, ne mɔ ne n gyɛ
abon pɛwu gɛmu. 45 Me berɛ, n
kya tɔgɛ daa gɛsintin. Imɔso ne fɛ
mɛŋ kya sɔɔ me gyi faa.

46 “Fɛye dɔ anɛ ne nan taalɛ lɛɛ
yii me yɛɛ nɛ wɔra ilaa nyɛnyɛn
iko kerɛ? Fɛ nyi ibono gɛsintin ne
n' kya tɔgɛ. Ne menɛ n wɔra ne
fɛ maŋ sɔɔ me gyi? 47 Abono mɛ
gyɛ Wurubuaarɛ adɛ mɔ mɛ kya
nu Wurubuaarɛ ilaa tɔgɛsɛ. Fɛ
mɛŋ gyɛ Wurubuaarɛ adɛ so ne
fɛ mɛŋ kya nu Wurubuaarɛ ilaa
tɔgɛsɛ faa.”

Yesu Mɔ-rɛ Aberaham

48 Yesu gi tɔgɛ Gyuda awura
abelɛnsɛ mɔ gɛnen mɔ, mɛ taasɛ
mɔ yɛɛ, “Iŋ gyɛ a tɔgɛ yɛɛ i
tɛ faa fo gyɛ daa Samariyanyen,
ilaa nyɛnyɛn oduduu i tɛ fo so,
i mɛŋ gyɛ imɔ ne?” 49 Nfono
ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ilaa
nyɛnyɛn oduduu iŋ taa tɛ me so.
N kya kyu buubuu kyu sa me-
sɛ Wurubuaarɛ daa, ne fɛye berɛ,
fɛ mɛŋ kya buu me. 50 Nɛ tɔgɛ
gɛnen faa, meŋ kya laarɛ nyisigyi
mi-i sa me-nyoro. I bo ɔbono ɔ
kya laarɛ nyisigyi ɔ sa me mɔ.
Mɔ ne nan gyi me-rɛ fɛye-nbɛlɛ.
51 Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ mi-i
sa fɛye faa, ɔbono ɔ kya nu me-
gɛdɛ mɔ, maŋ wu' lɛwu gbaa-gbaa
gɛkaako kpa-a.”

52 Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ mɛ
lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Idɛ kon berɛ, a wu
gɛsintin yɛɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu
i tɛ fo so. Aberaham gi wu'.

Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ
kee mɛ wu'. Fo-o fo berɛ, fo kya
tɔgɛ daa yɛɛ nyamesɛ ɔbono ɔ kya
nu fo-gɛdɛ mɔ, maŋ wu' gɛkaako
kpa-a. 53 Fo ne n don aye-naana
Aberaham? Aberaham gi wu' ne
Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ
kee mɛ wu'. Ne menɛ nyamesɛ
ɔnan ne fo kya tɔgɛ yɛɛ fo gyɛ
daa?"
54 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Nengyene fɛɛ n kya lɛɛ me-
nyisigyi nyiile asa me-gibaa so mɔ,
gɛnen nyisigyi ɔbono mɛŋ gyɛ sɛi.
Me-sɛ Wurubuaarɛ ne n kya lɛɛ
me-nyisigyi nyiile. Mɔ ne n gyɛ
ɔbono fɛ kya ten fɛye-nyoro gɛnɔ
yɛɛ fɛye-Wurubuaarɛ mɔ. 55 Yɛgɛ
fɛ mɛŋ nyi mɔ. Me berɛ, n nyi mɔ.
Nengyene nɛ tɔgɛ yɛɛ meŋ nyi mɔ
mɔ, nan wɔra ɔbonbo fɛɛ fɛye. N
nyi mɔ, ne n' kya nu mɔ-gɛdɛ.
56 "Fɛye-naana Aberaham gi nu
yɛɛ ɔ laa nyɛ wu me-gɛsinkpan
so giba mɔ, i wɔra mɔ ɔkon.
Ne gɛsintin mɔ, o wu me-giba,
ne o gyi ɔkon." 57 Gyuda awura
abelɛnsɛ mɔ mɛ taasɛ Yesu yɛɛ,
"Fo ɔbono foŋ ti taa gyi nsi ikue-
inyɔ de saalaa mɔ, nnɛ ne fo wɔra
ne fo-rɛ Aberaham fɛ wu abara?"
58 Nfono mɔ, Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "N' tɔgɛ fɛye gɛsintin yɛɛ pɛi
de i' lɔɔ korogɛ Aberaham mɔ, n
wolaa n bo no. Me ne n bo no pɛi
ne ilaa kamaasɛ i bo no." 59 Ibono
Yesu gi tɔgɛ gɛnen so mɔ, mɛ puru
abui mɛ laa too da mɔ mɔɔ. O wu
gɛnen mɔ, ɔ ŋara lii Wurubuaarɛ
ɔson obu gikpaara mɔ so ne ɔ
kyon taa mɔmɔ yɛgɛ.

9

Yesu Gi Kyɛ Ɔnyen Ɔbono I Korogɛ Mɔ De Gigyaatanbo Mɔ

1 Yesu gi lii Wurubuaarɛ ɔson
obu gikpaara mɔ so ɔ kya kyon
mɔ, o wu ɔnyen gyaatanbo ɔko.
Mɛ korogɛ mɔ daa de gigyaatanbo
mɔ. 2 Nfono mɔ Yesu akasɛbo
mɔ mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ,
anɛ ilaa nyɛnyɛn so ne mɛ korogɛ
ɔnyen baarɛ de gigyaatanbo faa?
Mɔ-sɛ de mɔ-nyi abɛɛ mɔ gbaa-
gbaa daa?" 3 Yesu akasɛbo mɔ mɛ
taasɛ mɔ gɛnen mɔ, Yesu gi lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, "I mɛŋ gyɛ ɔnyen baarɛ
ilaa nyɛnyɛn so, ne i mɛŋ kii i gyɛ
mɔ-sɛ abɛɛ mɔ-nyi ilaa nyɛnyɛn so
ne mɛ korogɛ mɔ de gigyaatanbo.
I ba gɛnen daa de Wurubuaarɛ
gɛsun wɔrasɛ mɔ gɛ' lii gɛwi kyu
naa de ɔnyen mɔ so. 4 Aye berɛ,
ilaa ibono i kaaborɛ a' wɔra mɔ
ne n gyɛ yɛɛ a' kpɛ keda ɔbono o
sun me mɔ gɛsun mɔ dɔ a' kpɛ a
kya wɔra aberɛ abono a bo nyoro
faa. Gɛnyɛ gɛ kya ba. I baa bun
wɔra aye mɔ, ɔko-rɛ ɔko maŋ baa
taalɛ wɔra sɛi. 5 Aberɛ abono me
n san n bo gɛsinkpan so faa, n gyɛ
fatela sa gɛsinkpan so anyamesɛ."
6 Yesu gi tɔgɛ gɛnen ta mɔ, ɔ
too akyɔlɛ bun yela gɛsinkpan ne
ɔ fɔgedɛ wɔra gipatɛɛ ne o kyu
bɔ gyaatanbo mɔ ansi. Ɔ bɔ mɔ
ta mɔ, 7 ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Naa
kpaa foro fo-ansi Silowam gibun
dɔ." (Silowam gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ
abunge.) Ɔnyen mɔ gi naa kpaa
foro mɔ-ansi ne ɔ lii nfono mɔ,
mɔ-ansi mɔ a bugi. Idɛ kon mɔ,
ɔ san ɔ kya wu.
8 Asa abono mɔmɔ-rɛ gyaatanbo
mɔ-lɛɛ nten gi sindi abara mɔ de
abono pɛwu nkana mɛ nyi mɔ
yɛɛ ɔ kya kyena kolɛ aterenbi
mɔ, mɛ san mɛ kya taasɛ abara
yɛɛ, "I mɛŋ gyɛ ɔnyen baarɛ ne
n kya kyena ikpa nkan-nkan kolɛ
aterenbi mɔ?" 9 Asa ako mɛ kyule
yɛɛ, "Ɛn, mɔ ne." Ne mɔmɔ ako
mɔ yɛɛ, "Kuaa, i mɛŋ gyɛ mɔ
ne. Ɔ lii mɔ daa." Mɛ kya sɔɔ
abara akyɔɔlɛ gɛnen mɔ, ɔnyen
mɔ gbaa-gbaa gi tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ,
"Me ne." 10 Imɔso asa mɔ mɛ taasɛ
mɔ yɛɛ, "Ne nnɛ ne fo-ansi mɔ a
wɔra ne a bugi?" 11 Ɔ lɛɛ gɛnɔ sa
mɔmɔ yɛɛ, "Ɔnyen ɔbono mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Yesu mɔ ne n wɔra
gipatɛɛ ne o kyu bɔ me-ansi ne ɔ

tɔgɛ sa me yɛɛ, ‘Naa kpaa foro fo-
ansi Silowam gibun dɔ.’ Gɛsintin
mɔ, nɛ naa kpaa foro me-ansi mɔ,
me-ansi a bugi. Imɔ ne nɛ nyɛ n
kya wu faa.” 12 Ɔnyen mɔ gi tɔgɛ
sa asa mɔ gɛnen mɔ, mɛ taasɛ mɔ
yɛɛ, “Ɔ bo fonɛ dɔ?” Ne ɔ lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, “Meŋ nyi.”

Abelɛnsɛ Mɛ Kya Taasɛ Gɛnɔɔbono Yesu Gi Kyɛ Gyaatanbo Mɔ

13 Nfono mɔ, asa mɔ mɛ kyu
ɔnyen mɔ kpe Farasii awura mɔ
ansi dɔ. 14 Gɛkɛ gɛbono Yesu
gi wɔra gipatɛɛ mɔ kyu bugi
gyaatanbo baarɛ ansi mɔ, gɛnen
gɛkɛ gɛbono gɛ gyɛ mɔmɔ Gyuda
awura gɛkɛ kyoolasɛ. 15 Asa mɔ
mɛ kyu ɔnyen mɔ kperɛ Farasii
awura mɔ gɛnen mɔ, Farasii
awura mɔ kee mɛ taasɛ mɔ
gɛnɔɔbono i ba ne mɔ-ansi a bugi
ne ɔ nyɛ ɔ kya wu mɔ. Ɔnyen
mɔ gi buu sa mɔmɔ yɛɛ, “O kyu
gipatɛɛ kyu bɔ me-ansi ne nɛ
kpaa foro me-ansi ne a bugi ne
nɛ nyɛ n kya wu faa.” 16 Ɔnyen
mɔ gi buu sa Farasii awura mɔ
gɛnen mɔ, mɔmɔ ako mɛ tɔgɛ yɛɛ,
“Ɔnyen ɔbono ɔ wɔra gɛnen ilaa
idɛ faa, i mɛŋ gyɛ Wurubuaarɛ
ne n sun mɔ. I kya nyiile yɛɛ
ɔ mɛŋ kya gyi Wurubuaarɛ gɛkɛ
kyoolasɛ nbara mɔ so.” Mɔmɔ
ako mɔ yɛɛ, “Nengyene ɔ gyɛ ilaa
nyɛnyɛn ɔwɔrabo mɔ, nnɛ so ne
ɔ laa taalɛ wɔra amunale ilaa idɛ
ɔnan?” Mɔmɔ pɛwu nnɔ gi wɔra
kpɛi-kpɛi. 17 Nfono mɔ, Farasii
awura mɔ mɛ kii taasɛ ɔnyen mɔ
yɛɛ, “Fo-o fo mɔ, fo-ansi ne o bugi
sa fo mɔ. Imɔso menɛ ilaa ne fo bo
fo laa tɔgɛ kyu lii mɔ so?” Ɔnyen
mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ɔ gyɛ daa
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo.”

18 Imɔ idɛ gɛmara pɛwu mɔ,
Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ mɛ
mɛŋ sɔɔ gyi yɛɛ i gyɛ gɛsintin fɛɛ
nkana gɛnen ɔnyen baarɛ gyɛ daa
gyaatanbo. Imɔso mɛ sun kpaa
terɛ mɔ-nyi de mɔ-sɛ, 19 ne mɛ
taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Fɛye-bi ɔbono
fɛ kya tɔgɛ yɛɛ fɛ korogɛ mɔ de
gigyaatanbo mɔ ne? Ne menɛ n
wɔra ne mɔ-ansi a bugi ne ɔ kya
wu kon?” 20 Nfono mɔ, ɔnyen mɔ
mɔ-sɛ de mɔ-nyi mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“A nyi ibono aye-bi ne. A korogɛ
mɔ de gigyaatanbo daa. 21 To,
gɛnɔɔbono i ba ne idɛ kon ɔ kya
wu faa berɛ, aye a maŋ taalɛ bii.
A mɛŋ kii a nyi nyamesɛ kolon
ɔbono o bugi mɔ-ansi mɔ. Ɔ mɛŋ
baa ɔ gyɛ gɛbii. Fɛ' taasɛ mɔ gbaa-
gbaa. Ɔ laa taalɛ tɔngɛ sa mɔ-
nyoro.” 22 Gyuda awura abelɛnsɛ
mɔ gifuu so-o so ne n yɛgɛ ne
ɔnyen mɔ mɔ-nyi de mɔ-sɛ mɛ
tɔgɛ gɛnen. I kya nyiile yɛɛ Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ mɛ ti tɔgɛ yela
yɛɛ ɔbono ɔ laa lɛɛ tɔgɛ sansana
yɛɛ Yesu ne n gyɛ ɔmɔlɛgɛbo
ɔbono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yɛɛ ɔ
laa sun ne mɛ nu mɔ, mɛ laa
tii kaasɛ yɛɛ mɔ-giyaa gi maŋ
baa nyɛ yii mɔmɔ-gikyangbon dɔ.
23 Gɛnen ilaa ibono so ne mɛ tɔgɛ
sa Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ yɛɛ,
“Ɔ mɛŋ baa ɔ gyɛ gɛbii. Fɛ' taasɛ
mɔ gbaa-gbaa” mɔ.

Ɔnyen Mɔ Giyaa Gi Maŋ Baa Nyɛ Yii Gikyangbon Dɔ

24 Nfono mɔ, abelɛnsɛ mɔ mɛ
kii terɛ ɔnyen mɔ nkana ɔ gyɛ
gyaatanbo mɔ ba mɔmɔ asɛ
ginyɔsɛ, ne mɛ tɔgɛ mɔ yɛɛ,
“Kerɛ fɛɛ Wurubuaarɛ de fo'
tɔgɛ gɛsintin gɛbono fo nyi mɔ.
Aye berɛ, a nyi ibono gɛnen
ɔnyen baarɛ gyɛ daa ilaa nyɛnyɛn
ɔwɔrabo.” 25 Mɛ tɔgɛ sa mɔ gɛnen
mɔ, ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Me ne yɛɛ
ɔ gyɛ ilaa nyɛnyɛn ɔwɔrabo abɛɛ
fɛye daa? Ilaa kolon ibono n nyi
mɔ ne n gyɛ yɛɛ nkana n gyɛ daa
gyaatanbo, ne idɛ kon mɔ n kya
wu ilaa.” 26 Ɔ tɔgɛ gɛnen mɔ, mɛ
kii taasɛ mɔ yɛɛ, “Menɛ ne o kyu
wɔra fo? Nnɛ so nnɛ so ne ɔ wɔra
ne o bugi fo-ansi mɔ sa fo daa?”
27 Ɔnyen mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Nɛ

ti wolaa buu sa fɛye gɛnɔɔbono
i ba mɔ, ne fɛ mɛŋ nu me asɛ.
Menɛ ne fɛ kii fɛ kya laarɛ de
fɛ' kii nu? Abɛɛ fɛye kee fɛ kya
laarɛ fɛɛ fɛ' baa wɔra mɔ-akasɛbo
daa?" 28 Ɔnyen mɔ gi taasɛ mɔmɔ
gɛnen mɔ, mɛ tɔrɔ loo mɔ-asebi
dɔ, ne mɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Fo ne
n gyɛ mɔ-ɔkasɛbo. Aye berɛ, a
gyɛ daa Mosisi-lɛɛ. 29 A nyi ibono
Wurubuaarɛ gi tɔngɛ sa Mosisi.
Gɛnen ɔnyen baarɛ berɛ, a mɛŋ
nyi nfono ɔ lii mɔ."
30 Ɔnyen mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Gɛnen berɛ mɔ, i gyɛ ilaa ibono
i kya dɛ gɛnɔ ne. Fɛye yɛɛ fɛ
mɛŋ nyi nfono ɔ lii mɔ. Mɔ,
mɔ ne n kii bugi me-ansi sa me
faa. 31 A nyi ibono Wurubuaarɛ
mɛŋ kya nu ilaa nyɛnyɛn awɔrabo
ndalaa. Nyamesɛ ɔbono ɔ kya
selɛ mɔ Wurubuaarɛ, ne ɔ kya
wɔra mɔ-gɛlaarɛ ilaa mɔ, gɛnen
kaasɛ ɔbono ne Wurubuaarɛ kya
nu mɔ-gɛdalaa. 32 Kpɛ kyu lii
ko-o ibono Wurubuaarɛ gi lɛɛ
soso de gɛsɛ baa fo gɛnen owi
baarɛ faa, a mɛŋ ti taa nu yɛɛ
nyamesɛ ɔko gi ti taalɛ bugi
gyaatanbo ɔbono mɛ korogɛ mɔ
de gigyaatanbo mɔ ansi gɛkaako
kerɛ. 33 Imɔso, nengyene i mɛŋ
gyɛ Wurubuaarɛ ne n sun gɛnen
ɔnyen baarɛ mɔ, nkana ɔfaanan ɔ
mɛnaŋ taalɛ wɔra sɛi." 34 Ɔnyen
mɔ gi tɔgɛ gɛnen ta mɔ, Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ mɛ tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, "Fo ɔbono i korogɛ fo de
gibusafo mɔ, fo ne nan kii baa
nyiile aye ilaa?" Nfono ne mɛ tii
mɔ yɛɛ mɔ-giyaa gi maŋ baa nyɛ
yii mɔmɔ-gikyangbon dɔ.

Mɛ Gyɛ Agyaatanbo Yɛgɛ Mɔmɔ-Ansi A Mɛŋ Kii Boori

35 Yesu gi nu yɛɛ Gyuda awura
abelɛnsɛ mɔ mɛ tii ɔnyen mɔ
gɛnen mɔ, ɔ kpaa wu ɔnyen
mɔ, ne ɔ taasɛ mɔ yɛɛ, "Fo sɔɔ
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ
gyi?" 36 Ɔnyen mɔ gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ ne n gyɛ anɛ? Nyi-
ile me mɔ de n' sɔɔ mɔ gyi."
37 Yesu gi tɔgɛ mɔ yɛɛ, "Fo ti wu
mɔ ne. Mɔ ne n kya tɔngɛ de
fo faa." 38 Nfono mɔ, ɔnyen mɔ
gi tɔgɛ sa Yesu yɛɛ, "Me-wura, nɛ
sɔɔ gyi," ne o ŋmii mɔ ne o kyu
buubuu sa mɔ.
39 Nfono mɔ Yesu gi tɔgɛ yɛɛ,
"Nɛ ba gɛsinkpan so daa de i'
baragɛ anyamesɛ dɔ de asa abono
iŋ kya wu ɔmɔ mɔ, mɛ' nyɛ
wu ilaa, de abono, mɔ, mɛ kya
wu mɔ, mɛ' bingiri agyaatanbo."
40 Farasii awura abono mɛ bo Yesu
asɛ nfono mɔ mɛ nu ibono Yesu
gi tɔgɛ gɛnen mɔ, mɛ taasɛ mɔ
yɛɛ, "Aye ne n gyɛ agyaatanbo
mɔ faa?" 41 Ne ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Nengyene fɛ gyɛ agyaatanbo mɔ,
nkana fɛ maŋ gyi gipuɛɛ. To,
ibono mɔ, fɛ kya tɔgɛ yɛɛ fɛ kya
wu faa, fɛye-gipuɛɛ mɔ gi sii de
fɛye."

10

Isandɛ Gɛkpen Gɛbunono Gikpalɛ

1 Yesu gi da gikpalɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "N kya tɔgɛ fɛye gɛsintin,
nyamesɛ ɔbono ɔ mɛŋ kyu de
gɛbunono so kyu loo isandɛ
gɛkpen mɔ dɔ ne ɔ kpaa dii de
gɛtɛɛko so kyu loo mɔ, gɛnen
kaasɛ ɔbono gyɛ daa oyu abɛɛ
ɔ kya laarɛ ɔ' kpaa yuuri gɛyu
pinini daa. 2 Ne nyamesɛ ɔbono,
mɔ, o kyu de gɛbunono so kyu
loo isandɛ gɛkpen mɔ dɔ mɔ
ne n gyɛ isandɛ mɔ ɔkparɛbo.
3 Isandɛ ɔkparɛbo mɔ kya naa
kpe gɛbunono asɛ ne ɔbono ɔ kya
dii isandɛ gɛbunono mɔ kya tigi
gisen sa mɔ de ɔ' loo. Ɔ kya terɛ
mɔ-isandɛ mɔ ɔkamaasɛ mɔ-rɛ
mɔ-ginyen de o' kyu mɔmɔ kyu
kpe gigyi. 4 Ɔkparɛbo mɔ gi kparɛ
mɔ-isandɛ mɔ lii gɛkpen mɔ dɔ
mɔ, ɔ kya gyangbara sa mɔmɔ
de mɛ' buu mɔ. I kya nyiile yɛɛ

mɛ kya bii mɔ-gɛnɔ de mɛ' nu
mɔ asɛ. 5 Isa ɔko giyan berɛ, mɛ
maŋ kyule naa buu mɔ. Mɛ laa
selɛ taa mɔ yɛgɛ. I kya nyiile yɛɛ
mɛ mɛŋ kya bii mɔ-gɛnɔ de mɛ'
nu mɔ asɛ." 6 Yesu gi da Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ gikpalɛ gɛnen
mɔ, mɛ mɛŋ nu gimɔ gɛsɛ.
7 Gɛnen so mɔ, o kii tɔgɛ yɛɛ, "N
kya tɔgɛ fɛye gɛsintin. Me ne n
gyɛ isandɛ gɛkpen mɔ gɛbunono
mɔ. 8 Mɔmɔ abono pɛwu mɛ da
gibaa wɔra fɛɛ me-lɛɛ ɔnan mɔ,
mɛ dɛ daa fɛɛ iyu abɛɛ abono mɛ
kya yuuri gɛyu pinini mɔ. Isandɛ
mɔ mɛ mɛŋ ka mɔmɔ abono gɛnɔ.
9 Me n dɛ fɛɛ gɛkpen gɛbunono
mɔ. Nengyene ɔko laa naa de me
so kyu loo mɔ, gɛnen kaasɛ ɔbono
laa nyɛ amɔlɛgɛ. Ɔ laa loo de ɔ'
lii owi kamaasɛ ɔbono ɔ kya laarɛ
mɔ de ɔ' nyɛ ogyiten. 10 Iyu mɔ
mɛ ba daa de mɛ' baa yuuri, mɛ'
mɔɔ de mɛ' nyida. Mi-i me berɛ,
nɛ ba daa de n' yɛgɛ asa mɛ' nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena gɛkpaa.

Yesu Ne N Gyɛ Isandɛ Ɔkparɛbo Dɛnsɛ Mɔ

11 "Me ne n gyɛ isandɛ ɔkparɛbo
dɛnsɛ mɔ. Ɔbono ɔ gyɛ isandɛ
ɔkparɛbo dɛnsɛ mɔ ne n kya kyu
mɔ-nyoro fuɛ de ɔ' sɔɔ mɔ-isandɛ
lɛwu. 12 Ɔbono ɔ kya kparɛ isandɛ
de mɛ' ka mɔ gikɔ mɔ berɛ, i
mɛŋ gyɛ mɔ ne n bo isandɛ mɔ.
Nengyene o wu fɛɛ kuntun kya ba
isandɛ mɔ dɔ mɔ, ɔ laa selɛ taa
isandɛ mɔ yɛgɛ de kuntun mɔ ɔ'
baa keda isandɛ mɔ, de ɔ' yaasɛ
mɔmɔ. 13 Ibono so ɔ kya selɛ taa
isandɛ mɔ yɛgɛ gɛnen mɔ ne n gyɛ
yɛɛ ɔ kya kerɛ mɔmɔ so daa de
mɛ' ka mɔ gikɔ. Isandɛ mɔ ilaa
i mɛŋ tiri mɔ de sɛi.
14 "Me ne n gyɛ isandɛ ɔkparɛbo
dɛnsɛ mɔ. N nyi me-isandɛ
ne me-isandɛ, mɔ, kee mɛ nyi
me, 15 fɛɛ gɛnɔɔbono me-sɛ Wu-
rubuaarɛ nyi me ne me kee n nyi
mɔ mɔ. Nan kyu me-nyoro fuɛ de
n' sɔɔ me-isandɛ mɔ lɛwu. 16 N bo
isandɛ iko kee nten nko. Mɔmɔ
abono mɛ mɛŋ bo gikpen gidɛ dɔ.
I kaaborɛ n' kyu mɔmɔ ba kee de
mɛ' nu me asɛ de mɛ' wɔra isandɛ
gikpen kolon de mɛ' nyɛ isandɛ
ɔkparɛbo kolon.
17 "Wurubuaarɛ kya laarɛ me-
ilaa. I kya nyiile yɛɛ nan kyu
me-nkpa fuɛ de n' kii kpaa kyu.
18 Ɔko maŋ sɔgɛ me-nkpa lii me-
abaa dɔ. Me gbaa-gbaa me-gibaa
so ne n' kya kyu me-nkpa kyu
fuɛ. N bo ɔkpa de n' kyu me-nkpa
fuɛ ne n' bo ɔkpa de n' kii kpaa
kyu me-gibaa so. Gɛnen ne me-sɛ
Wurubuaarɛ gi ka sa me ne."
19 Ilaa ibono Yesu gi tɔgɛ faa so
mɔ, i yɛgɛ Gyuda awura abelɛnsɛ
mɔ nwɔnsa nbono mɛ kya sa kyu
lii mɔ so mɔ gi kii wɔra kpɛi-
kpɛi. 20 Asa mɔ dɔ sakyɔ mɛ kya
tɔgɛ yɛɛ, "Ilaa nyɛnyɛn oduduu i
tɛ Yesu so. Ɔ kya lɔ giyee daa.
Ma-a nu' ɔdɛ asɛ?" 21 Mɔmɔ ako
mɔ yɛɛ, "I mɛŋ gyɛ isa ɔbono ɔnan
ilaa nyɛnyɛn oduduu i tɛ mɔ so
mɔ atɔngɛbi ne. Nnɛ so ne ilaa
nyɛnyɛn oduduu i laa taalɛ bugi
agyaatanbo ansi?"

Gyuda Awura Abelɛnsɛ Mɛ Mɛŋ Gyɛ Yesu Isandɛ Mɔ Dɔ

22 Owi ɔko dɔ mɔ Yesu bo
Gyɛrusalem, ne owi gi fo ibono
Gyuda awura mɔ mɛ kya gyi gɛkɛ
belɛ kyu nyingi gɛnɔɔbono mɛ
lɔrɔ Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
yela sa mɔ-ɔson mɔ. 23 Gɛnen owi
ɔbono mɔ, i gyɛ awo aberɛ. Yesu
naa de Wurubuaarɛ ɔson obu
gikpaara mɔ so gɛsalaga gɛbono
mɛ kya terɛ gɛmɔ yɛɛ Solomon
gɛsalaga mɔ dɔ. 24 Nfono mɔ,
Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ mɛ baa
kyaabɔɔ Yesu ne mɛ taasɛ mɔ yɛɛ,
"Fo kya laarɛ a' kyena kpaa fo
owi ɔmɔ daa? Nengyene fo ne
n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi sun
de ɔ' baa mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ,
tɛsɛ tɔgɛ tigi aye." 25 Mɛ taasɛ
Yesu gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,

"Nɛ wolaa tɔgɛ sa fɛye. Fɛŋ sɔɔ
me gyi daa. Ilaa gbaa'gbaa ibono
n dɛ me-sɛ Wurubuaarɛ ginyen n
kya wɔra mɔ ne n kya lɛɛ nyamesɛ
ɔbono ɔnan n gyɛ mɔ gɛwi nyiile.
26 Fɛye mɔ, fɛ mɛŋ kii sɔɔ me gyi.
I kya nyiile yɛɛ fɛŋ gyɛ me-isandɛ.

Abono Mɛ Gyɛ Yesu Isandɛ Mɔ

27 "Isandɛ ibono i gyɛ me-lɛɛ mɔ,
mɛ kya nu me-gɛdɛ. N nyi mɔmɔ
ne mɛ kya naa buu me. 28 N kya sa
mɔmɔ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
gɛkpaa. Iŋ bo no yɛɛ mɔmɔ dɔ ɔko
laa fuɛ mɔ-lɛwu gɛmara. Ɔko mɛŋ
bo no ɔ laa sɔgɛ mɔmɔ lii me-abaa
dɔ. 29 Me-sɛ Wurubuaarɛ ɔbono o
kyu mɔmɔ sa me mɔ bo lon don
ilaa kamaasɛ. Ne ɔko mɛŋ bo no,
ɔ laa taalɛ sɔgɛ mɔmɔ lii me-sɛ
Wurubuaarɛ abaa dɔ. 30 Me-rɛ
me-sɛ Wurubuaarɛ mɔ a gyɛ daa
gikolon."

Abelɛnsɛ Mɔ Mɛ Kya Laarɛ Mɛ' Da Yesu Abui Mɔɔ

31 Ibono Yesu gi tɔgɛ gɛnen ta
mɔ, Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ mɛ
kii puru abui mɛ laa da mɔ mɔɔ.
32 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, "Wurubuaarɛ gi yɛgɛ nɛ wɔra
ilaa gbaa'gbaa fɛye-ansi so. Imɔ
imɔmɔ so ne fɛ kya laarɛ de fɛ'
da me abui faa?" 33 Gyuda awura
abelɛnsɛ mɔ mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "I
mɛŋ gyɛ ilaa gbaa'gbaa ibono fo
wɔra mɔ so ne a kya laarɛ de a' da
fo abui mɔɔ. Ibono fo kya kyu fo-
nyoro kɛserɛ de Wurubuaarɛ mɔ
so ne a kya laarɛ de a' mɔɔ fo
gɛnen. Fo gyɛ daa nyamesɛ ne
fo kya kyu fo-nyoro yɛɛ fo gyɛ
Wurubuaarɛ." 34 Yesu gi kii taasɛ
ɔmɔ yɛɛ, "Mɛ mɛŋ ŋmarasɛ yela
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ yɛɛ,
Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yɛɛ fɛ gyɛ
Wurubuaarɛ ɔnan?
35 Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ berɛ,
a mɛŋ kya kɛɛ abon gɛkaako.
Asa abono mɛ nyɛ Wurubuaarɛ
gi tɔngɛ sa mɔmɔ mɔ gbaa ne
Wurubuaarɛ gi terɛ mɔmɔ yɛɛ mɛ
gyɛ Wurubuaarɛ ɔnan faa. 36 Ne
me, ɔbono me-sɛ Wurubuaarɛ gi
lɔrɔ me yela sa mɔ-nyoro ne o
sun me ba gɛsinkpan so mɔ, n
kya tɔgɛ yɛɛ 'N gyɛ Wurubuaarɛ
mɔ-bi' mɔ, nnɛ so ne fo laa tɔgɛ
yɛɛ n dɛ me-nyoro mi-i kɛserɛ de
Wurubuaarɛ?
37 "Nengyene fɛɛ fɛ wu yɛɛ meŋ
kya wɔra ilaa ibono i gyɛ me-sɛ
Wurubuaarɛ ilaa wɔrasɛ mɔ, fɛŋ
sa fɛ' sɔɔ me gyi. 38 Ne fɛɛ fɛ
wu yɛɛ n kya wɔra imɔ berɛ mɔ,
ba-a ne fɛ maŋ sɔɔ me gbaa-gbaa
gyi mɔ, fɛ' sɔɔ me-sɛ ilaa wɔrasɛ
ibono n kya wɔra mɔ gyi de fɛ'
nu gɛsɛ de fɛ' bii yɛɛ Wurubuaarɛ
bo me dɔ ne me kee n bo mɔ dɔ."
39 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, asa mɔ
mɛ kii laarɛ fɛɛ mɛ' keda mɔ. Mɛ
mɛŋ nyɛ mɔ. Ɔ lii mɔmɔ-abaa dɔ.
40 Yesu gi kii naa foro Gyɔɔdan
ɔbon mɔ, ne ɔ san kpaa kyena
nfono Gyɔn gi naa kyena gyere
asa Wurubuaarɛ sagyere mɔ.
41 Asa sakyɔ mɛ kya kpe mɔ asɛ
nno. Mɛ kya tɔgɛ yɛɛ, "Gyɔn
mɛŋ wɔra ilaa lɛɛnyiilesɛ iko.
Ilaa kamaasɛ ibono ɔ tɔgɛ kyu
lii ɔnyen baarɛ so mɔ berɛ, i gyɛ
gɛsintin." 42 Imɔso asa sakyɔ mɛ
sɔɔ Yesu gyi nno.

11

Lasarosɛ Lɛwu

1 Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ ɔnyen
ɔko kya lɔ gɛnsipɛɛrɛ so. Mɛ
kya terɛ mɔ yɛɛ Lasarosɛ. Ɔ
gyɛ Bɛtaninyen. (Bɛtani ɔsowolɛ
baarɛ gyɛ Mariya de mɔ-daa
Maata gɛwi. 2 Mariya ne n gyɛ
ɔkyii ɔbono fɛ nu yɛɛ o kyu
anuwanterɛ worogɛ Yesu ne o kyu
mɔ-gimu iman kpaarɛ Yesu ayaa
mɔ. Gɛnen Mariya baarɛ mɔ-
pinyen ne n gyɛ Lasarosɛ ɔbono
ɔ kya lɔ mɔ.)
3 Ɔ kya lɔ gɛnen mɔ, mɔ-
pikyiiana adɛ mɛ sun kpaa tɔgɛ sa
Yesu yɛɛ, "Aye-wura, fo-kyɛmenɛ
ɔbono fo kya laarɛ mɔ-ilaa mɔ

kya lɔ.” 4 Yesu gi nu gɛnen mɔ,
ɔ tɔgɛ yɛɛ, “Gilɔ gidɛ giŋ ba de
gi' baa mɔɔ Lasarosɛ. Gi ba
daa de gi' baa lɛɛ Wurubuaarɛ
nyisigyi mɔ nyiile de Wurubuaarɛ
ɔ' lɛɛ me, Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ
nyisigyi mɔ kee nyiile.” 5 Yesu kya
laarɛ Maata de mɔ-tedɛ de mɔmɔ-
pinyen Lasarosɛ ilaa. 6 Imɔ-rɛ imɔ
gɛnen mɔ, o nu Lasarosɛ gilɔ mɔ
so mɔ, o sii kyena nfono ɔ bo mɔ
nkɛ nnyɔ bɔla.

7 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu gi tɔgɛ
sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ, “A' kii kpe
Gyudiya.” 8 Ɔ tɔgɛ ɔmɔ gɛnen
mɔ, mɔ-akasɛbo mɔ mɛ tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, Gyuda awura
abelɛnsɛ mɔ mɛ laarɛ de mɛ' da fo
abui mɔɔ faa, iŋ ti gyi nkɛ nko. Fo
laa kii kpe nno?” 9 Yesu akasɛbo
mɔ mɛ taasɛ mɔ gɛnen mɔ, o kisee
da mɔmɔ gikpalɛ de o' kyu nyiile
mɔmɔ yɛɛ gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ
iŋ bo gifuu. Ɔ da gikpalɛ mɔ yɛɛ,
“Iŋ gyɛ iwi gudu inyɔ ne n bo gɛkɛ
dɔ? Nyamesɛ ɔbono ɔ naa owi
kenken mɔ, mɛŋ kya sidi. I kya
nyiile yɛɛ gɛsinkpan gɛdɛ so fatela
kya wu mɔ. 10 Ne ɔbono, mɔ, ɔ
naa gɛnyɛ mɔ kya sidi. I kya nyiile
yɛɛ ɔŋ bo fatela mɔ asɛ.”

11 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ ne o kii
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Aye-kyɛmenɛ
Lasarosɛ gi dɛ. Nan kpaa kyingi
mɔ.” 12 Nfono mɔ, mɔ-akasɛbo
mɔ mɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ,
nengyene ɔ dɛ ginsi gidɛ berɛ mɔ,
ɔ laa nyɛ alanfiya ne.” 13 Yesu
akasɛbo mɔ mɛ mɛŋ bii yɛɛ ɔ
kya tɔgɛ kyu lii Lasarosɛ lɛwu so
daa. Mɛ nyi daa yɛɛ ginsi gidɛ
gbaa-gbaa ne ɔ darɛ. 14 Nfono
ne Yesu gi tɔgɛ tigi mɔmɔ yɛɛ,
“Lasarosɛ gi wu'. 15 Fɛye so mɔ,
i wɔra me ɔkon fɛɛ meŋ bo nno
pɛi ne o wu' de fɛ' nyɛ sɔɔ me gyi.
Imɔso fɛ' yɛgɛ de a' kpe mɔ asɛ.”
16 Nfono mɔ, Tomaasɛ ɔbono mɛ
kya terɛ mɔ yɛɛ Ata mɔ gi tɔgɛ sa
mɔ-nanboana mɔ yɛɛ, “Aye-rɛ mɔ
pɛwu a' kpe. Nengyene i gyɛ lɛwu
mɔ, aye-rɛ Yesu pɛwu a' kpe de a'
kpaa wu'.”

Yesu Ne N Kya Sa Wurubuaarɛ Asɛ Gɛkyena Ɔnan

17 Yesu gi kpaa loo nno mɔ,
o nu yɛɛ Lasarosɛ gi wu'. O
wu' ne mɛ pule mɔ mɔ, imɔ nkɛ
nnan ne. 18 Bɛtani ɔsowolɛ mɔ
de Gyɛrusalem i mɛŋ bo gɛta de
abara. I maŋ fo akpaaten anyɔ
dandan. 19 Imɔso i yɛgɛ Gyuda
awura mɔ asa sakyɔ mɛ kpe
Maata de Mariya asɛ de mɛ' kpaa
tɔgɛ wɔra mɔmɔ kyu lii mɔmɔ-
pinyen lɛwu mɔ so. 20 Maata gi
nu Yesu so mɔ, ɔ lii kyon ɔ' kpaa
gyangara mɔ, yɛgɛ Mariya, mɔ, tɛ
gɛten dɔ.

21 Maata gi wu Yesu mɔ, ɔ tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, “Me-Wura, ne fɛɛ fo
bo gɛrɛ mɔ, nkana me-pinyen ɔ
mɛŋnan wu'. 22 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen
gbaa faa, n nyi yɛɛ ba-a nperɛ,
ilaa kamaasɛ ibono fo kolɛ lii
Wurubuaarɛ asɛ mɔ ɔ laa kyu sa
fo.” 23 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
“Fo-pinyen laa kii kyingi kyena
nkpa.” 24 Maata gi kyule mɔ yɛɛ,
“N nyi ibono me-pinyen laa kii nyɛ
nkpa gɛkɛ laalaalogɛsɛ gɛbono
Wurubuaarɛ laa kyingi ibuni de o'
gyi ɔmɔ-nbɛlɛ mɔ.” 25 Nfono mɔ,
Yesu gi kii lɔrɔ tɔgɛ sa Maata yɛɛ,
“Me ne n gyɛ ɔbono n bo ɔkpa
de n' kyingi asa abono mɛ wu'
mɔ. Me ne n gyɛ ɔbono n kya
sa asa Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
ɔnan mɔ. Nyamesɛ ɔbono o kyu
mɔ-nyoro too me so mɔ, ba-a o
wu' mɔ, ɔ laa kyena Wurubuaarɛ
asɛ. 26 Ne nyamesɛ kamaasɛ
ɔbono ɔ tɛ ne o kyu mɔ-nyoro too
me so mɔ, mɔ-Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena ɔnan mɔ gɛ maŋ lii mɔ-
gibaa kpa-a. Maata, fo kya sɔɔ
ilaa idɛ gyi?” 27 Maata gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, “Ɛɛn, me-wura. Nɛ sɔɔ gyi yɛɛ
fo ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi
sun de fo' baa mɔlɛgɛ anyamesɛ

mɔ. Fo ne n gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-
bi ɔbono aye-ansi a gyan mɔ so
yɛɛ ɔ laa kpelegɛ lii Wurubuaarɛ
dɔ ba gɛsinkpan so mɔ."

Mariya Gi Kpaa Gyangara Yesu

28 Maata gi tɔgɛ Yesu gɛnen ta
mɔ, ɔ kpaa terɛ mɔ-tedɛ Mariya lii
nkan ne ɔ tɔgɛ mɔ yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ
mɔ gi ba, ɔ bo faanaa, ɔ kya terɛ
fo." 29 Mariya gi nu gɛnen mɔ, ɔ
kpɛ koso daa ne ɔ lii kpaa gyan-
gara mɔ. 30 Gɛnen owi ɔbono mɔ,
Yesu mɛŋ ti loo ɔsowolɛ mɔ gbaa-
gbaa so. Ɔ san ɔ bo nfono Maata gi
kpaa gyangara mɔ mɔ. 31 Gyuda
awura abono mɛ bo Mariya asɛ
gɛten mɔ dɔ mɔ mɛ kya tɔgɛ ma-a
wɔra mɔ mɔ, mɛ wu gɛnɔɔbono
Mariya gi kpɛ nyise koso lii gɛnen
mɔ, mɛ nyi fɛɛ ɔ kya kpe nfono mɛ
pule mɔ-pinyen mɔ ɔ' kpaa saawo
daa. Imɔso mɛ buu mɔ.
32 Mariya gi kpaa fo nfono Yesu
bo mɔ, ɔ da de ginsi wu mɔ mɔ, ɔ
kpelegɛ ŋmii mɔ-ayaa dɔ ne ɔ tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, "Me-Wura, nengyene
fɛɛ fo bo gɛrɛ daa mɔ, nkana me-
pinyen ɔ mɛŋnan wu'." 33 Ibono
Yesu gi wu gɛnɔɔbono Mariya kya
saawo de Gyuda awura abono mɛ
buu mɔ mɔ kee mɛ kya saawo
mɔ, mɔ-gisen dɔ i nyida mɔ, ne
i loo mɔ kee gikyɔ. 34 Ne ɔ taasɛ
yɛɛ, "Fonɛ dɔ ne fɛ pule mɔ?" Mɛ
lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, ba de fo'
baa kerɛ." 35 Nfono mɔ Yesu gi su.
36 Gyuda awura mɔ mɛ wu gɛnen
mɔ, mɛ tɔgɛ sa abara yɛɛ, "Fɛ'
kerɛ, ɔ laarɛ mɔ-ilaa gikyɔ ne-o!"
37 Asa mɔ ako, mɔ, yɛɛ, "Mɔ ɔbono
ɔ kyɛ gyaatanbo mɔ mɔ mɛŋ taalɛ
yɛgɛ de Lasarosɛ ɔ mɛŋ sa o' wu'?"
38 Imɔso Yesu gisen gi kii nyida
mɔ ginyɔsɛ. Nfono mɔ ɔ naa kpe
nfono mɛ pule mɔ mɔ.

Yesu Gi Kyingi Lasarosɛ Lii Ibuni Dɔ

Folɛbɔ dɔ ne mɛ pule Lasarosɛ
ne mɛ kyu gibui belɛ giko kyu tii
gifolɛ mɔ gɛbunono. 39 Yesu gi
naa kpe nno gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ sa
asa mɔ yɛɛ, "Fɛ' belen gibui mɔ lii
folɛbɔ mɔ gɛbunono." Nfono mɔ
Lasarosɛ mɔ-pikyii Maata gi tɔgɛ
sa Yesu yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, mɛ pule
mɔ faa, ndɛ nkɛ nnan ne. Ɔ laa
lii son." 40 Yesu gi taasɛ mɔ yɛɛ,
"Meŋ tɔgɛ sa fo yɛɛ nengyene fo
kyu fo-nyoro too me so mɔ, fo laa
wu Wurubuaarɛ nyisigyi?"
41 Nfono mɔ, mɛ belen gibui
belɛ mɔ lii folɛbɔ mɔ gɛbunono,
ne Yesu gi diirɛ mɔ-ansi kerɛ soso
ne ɔ faala Wurubuaarɛ yɛɛ, "Me-
sɛ, fo'sun, fɛɛ fo nu me asɛ. 42 N
nyi yɛɛ fo kya nu me asɛ owi
kamaasɛ dɔ. Asa abono mɛ yelɛ
gɛrɛnaa faa so ne n' kya tɔgɛ
gɛnen ilaa idɛ faa de mɛ' nyɛ sɔɔ
gyi yɛɛ fo ne n sun me."
43 Yesu gi dalaa ta mɔ, o kpen
ken-ken yɛɛ, "Lasarosɛ, lii ba!"
44 Nfono mɔ Lasarosɛ ɔbono o wu'
mɔ gi lii ba Yesu asɛ gɛsintin. Ɔ
lii ba gɛnen mɔ, akuru abono mɛ
kyu dela mɔ-gibuni mɔ a kpɛ san
a mili mɔ-ayaa de mɔ-abaa de mɔ-
ansi gɛnen. Yesu gi tɔgɛ sa asa mɔ
yɛɛ, "Fɛ' maragɛ akuru mɔ lii mɔ-
nyoro so de ɔ' naa."

Abelɛnsɛ Mɛ Da Gɛdɛ Yela De Mɛ' Nyɛ Yesu Mɔɔ

45 Gyuda awura mɔ mɛ buu
Mariya kpe nno mɔ mɛ wu ilaa
ibono Yesu gi wɔra faa mɔ, mɔmɔ
dɔ asa sakyɔ mɛ sɔɔ Yesu gyi.
46 Mɔmɔ ako mɔ, mɛ naa kpe
Farasii awura mɔ asɛ ne mɛ kpaa
buu ilaa ibono Yesu gi wɔra mɔ sa
mɔmɔ.
47 Imɔso Gyuda awura asunbi
alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ de Farasii
awura mɔ mɛ terɛ Gyuda awura
nbɛlɛ agyibo baa gyan' ne mɛ
taasɛ abara yɛɛ, "Ilaa lɛɛnyiilesɛ
kpɛi-kpɛi ibono ɔnyen baarɛ kya
wɔra faa, nnɛ ne a laa wɔra mɔ?
48 A taa mɔ yɛgɛ mɔ, asa mɔ pɛwu
mɛ laa naa sɔɔ mɔ gyi yɛɛ mɔ
ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi

sun de ɔ' baa gyi gɛwura mɔ Wurubuaarɛ adɛ so mɔ. Nengyene i ba gɛnen mɔ, Rom awura mɔ mɛ laa baa boori aye Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ de mɛ' sɔgɛ gɛwura mɔ lii aye asɛ."

49 Mɔmɔ dɔ ɔbono ɔ gyɛ Gyuda awura asunbi alɛɛbo gɛmu gɛnen gɛsi gɛbono dɔ mɔ ginyen ne n gyɛ Kayifasɛ. Nbɛlɛ agyibo mɔ mɛ gyan mɛ kya sa gɛwɔnsa gɛnen mɔ, Kayifasɛ baarɛ gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Fɛŋ taa nyi ɔlaako. 50 Fɛ mɛŋ nyi yɛɛ nengyene asa mɔ pɛwu lɛwu so ne nyamesɛ kolon gi tɛsɛ wu' sa mɔmɔ mɔ, i boran?" 51 Gɛsintin so mɔ, Kayifasɛ baarɛ, mɛŋ tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ mɔ gbaa-gbaa gibaa so. Ibono mɔ ne n gyɛ asunbi alɛɛbo gɛmu gɛnen gɛsi gɛbono dɔ mɔ so ne Wurubuaarɛ gi yɛgɛ ɔ wolaa wu tɔgɛ ilaa ibono i laa baa ba Yesu so mɔ gɛnen. Ɔ wu yɛɛ Yesu laa wu' sa mɔmɔ Gyuda awura pɛwu. 52 Gɛnen gbaa mɔ, Kayifasɛ mɛŋ bii yɛɛ i mɛŋ gyɛ mɔmɔ Gyuda awura mɔ wolɛ ne Yesu laa wu' sa. Yesu gi nyɛ wu' mɔ, de i' koola Wurubuaarɛ mɔ-biana gbaa-gbaa abono mɛ yaasɛ mɛ bo nten kpɛi-kpɛi mɔ pɛwu, kyu baa wɔra nyamesɛ kolon.

53 San kyu lii gɛnen gɛkɛ gɛbono nbɛlɛ agyibo mɔ mɛ gyan' kyu kyon mɔ, Gyuda awura abelɛnsɛ adɛ mɛ da gɛdɛ yela de mɛ' nyɛ Yesu mɔɔ. 54 Kyu lii gɛnen so mɔ, Yesu mɛŋ baa naa tentegelen saarɛ Gyuda awura mɔ dɔ. Mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ mɛ san naa kpaa kyena daa Ifiram ɔsowolɛ so sindi gipen giko.

55 Mɛ bo nno mɔ, mɔmɔ Gyuda awura Lɛwu Gi Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ mɔ gɛ kya fuude. Imɔso asa sakyɔ mɛ kya lii gɛnen gɛsinkpan gɛbono so mɛ kya kpe Gyɛrusalem, mɔmɔ-isowolɛ gɛmu mɔ so. Mɛ kya daa gigyangbara kpe nno kpaa wɔra itiibilaa iko baala gyoo mɔmɔ-gɛkɛ belɛ mɔ gigyi de iŋ' sa i' kyɔlesɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ ɔson. 56 I fo gɛnen owi ɔbono mɔ, asa mɔ mɛ yelɛ Wurubuaarɛ ɔson obu gikpaara mɔ so, mɛ kya laarɛ Yesu. Mɛ san mɛ kya taasɛ abara yɛɛ, "Nnɛ ne n gyɛ fɛye-nwɔnsa? Fɛ nyi yɛɛ ɔ laa baa gyi gɛkɛ belɛ gɛdɛ abɛɛ?" 57 Asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ de Farasii awura mɔ mɛ wolaa ka sa asa yɛɛ ɔkamaasɛ ɔbono o nyi nfono Yesu bo mɔ ɔ' baa buu sa mɔmɔ de mɛ' nyɛ keda mɔ kpaa tii.

12

Mariya Gi Kyɛɛgɛ Anuwanterɛ Worogɛ Yesu Ayaa So

1 I kya san nkɛ nsee de Gyuda awura mɛ' gyi mɔmɔ-Lɛwu Gi Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ mɔ, Yesu gi kpe Bɛtani ɔsowolɛ ɔbono so Lasarosɛ tɛ mɔ. (Lasarosɛ ne n gyɛ ɔnyen ɔbono o wu' ne mɛ pule mɔ ne Yesu gi kyingi mɔ lii ibuni dɔ mɔ.) 2 Ɔ loo nno mɔ, mɛ wɔra agyudɔ ne mɛ kyu gyi gɛkɛ belɛ sa mɔ. Lasarosɛ mɔ-pikyii Maata ne n kerɛ gɛgyan mɔ so. Lasarosɛ kee bo mɔmɔ dɔ ogyiten mɔ.

3 Mɛ tɛ mɛ kya gyi mɔ, Lasarosɛ mɔ-pikyii Mariya gi kpaa kyu puruntuwa de anuwanterɛ boɔgyalonsɛ ɔko ɔnan kyu ba. Nadi oyii ilin ne mɛ kyu wɔra mɔ. Mariya gi kyu anuwanterɛ mɔ ba mɔ, ɔ kyɛɛgɛ worogɛ Yesu ayaa so ne o kyu mɔ-gimu iman kyu kpaarɛ Yesu ayaa. Ɔ wɔra gɛnen mɔ, anuwanterɛ mɔ-ofen gi sɔɔ gɛten gɛbono dɔ mɛ bo mɔ pɛwu gyi.

4 Owi ɔbono mɔ, Gyudasɛ Isikaayɔtɛ, Yesu akasɛbo gudu anyɔ mɔ dɔ ɔko bo nno. (Mɔ ne n baa yɛgɛ Yesu akyobo mɛ nyɛ mɔ mɔ.) 5 O wu ilaa ibono Mariya gi wɔra mɔ, ɔ tɔgɛ yɛɛ, "Anuwanterɛ baarɛ mɛn wɔra ɔfɛsɛ mɔ, nkana

a laa nyɛ aterenbi belɛ de a' kyu
yɛ sa ayenbo!” 6 Gyudasɛ gi tɔgɛ
gɛnen mɔ, i mɛŋ gyɛ yɛɛ mɔ-
gɛwɔnsa gɛ gyan' ayenbo mɔ so
gɛsintin daa. Ɔ gyɛ daa oyu. Mɔ
ne n kya keda mɔmɔ-aterenbi
ɔwɔraten. Ɔ kya kyena yuuri
aterenbi mɔ ako. Imɔ ne n yɛgɛ
ne ɔ tɔgɛ gɛnen. 7 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ
sa mɔ yɛɛ, “Taa ɔkyii mɔ yɛgɛ. Ɔ
wɔra imɔ yela gyoo me-gipule ne.
8 Ayenbo abono fo darɛ faa, mɛ
bo fɛye asɛ adaa-adaa. Me berɛ,
fɛ maŋ nyɛ me de n' kyena fɛye
asɛ kpaa lii.”

Asunbi Alɛɛbo Abelɛnsɛ Mɛ Kya Laarɛ Mɛ' Mɔɔ Lasarosɛ

9 Ibono Gyuda awura sakyɔ mɛ
nu yɛɛ Yesu bo Bɛtani ɔsowolɛ so
mɔ, mɛ kpe mɔ asɛ nno. I mɛŋ gyɛ
Yesu mɔ-nkon so ne sakpii belɛ mɔ
gi kpe nno gɛnen. Mɛ kpe nno
kee daa de mɛ' kpaa kerɛ Lasarosɛ
ɔbono o wu' ne Yesu gi kyingi mɔ
lii ibuni dɔ mɔ. 10 Imɔso Gyuda
awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ
mɛ laarɛ ɔkpa ɔbono so mɛ laa
nyɛ de mɛ' mɔɔ Lasarosɛ kee mɔ.
11 I lii fɛɛ kyu lii Lasarosɛ so mɔ,
mɔmɔ Gyuda awura sakyɔ mɛ san
ma-a kine mɔmɔ-asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ mɔ-lɛɛ mɔ, ne mɛ san
ma-a sɔɔ Yesu gyi.

Yesu Gi Loo Gyɛrusalem Fɛɛ Wura

12 Imɔ gɛdɛ kɛsɛ mɔ, sakpii belɛ
ɔbono ɔ ba Gyɛrusalem de mɛ'
baa gyi mɔmɔ-gɛkɛ belɛ mɔ mɛ
nu yɛɛ Yesu bo ɔkpa dɔ ɔ kya ba
Gyɛrusalem. 13 Gɛnen so mɔ, mɛ
kyadɛ-kyadɛ abelafɛ ne mɛ kyu lii
kpe mɛ' kpaa gyangara mɔ. Mɛ
san mɛ kya kpen mɛ kya tɔgɛ yɛɛ,
“Ayenbi a gyɛ fo-lɛɛ!
Wurubuaarɛ ɔ' kosorɛ fo-gimu!
Wurubuaarɛ ginyen dɔ ne fo naa
fo kya ba faa!
Fo ne n gyɛ ɔbono fo laa gyi
gɛwura aye Isirale awura
so!”

14 Yesu gi laarɛ bee fɔlɛ ɔko
ne ɔ dii gyan' mɔ so ɔ kya kpe,
fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ wolaa ŋmarasɛ
yela Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ
mɔ. Mɛ ŋmarasɛ yela yɛɛ,
15 Sayon! Ɔsowolɛ belɛ so awura!
Fɛŋ sa fɛ' selɛ gifuu.
Fɛ' kerɛ, fɛye-wura ne n gyan' bee
fɔlɛ so
ɔ kya ba mɔ.
16 I ba gɛnen pɛwu faa, Yesu
akasɛbo mɔ mɛ mɛŋ nu gɛsɛ
ayaa abono so. Owi ɔbono Wu-
rubuaarɛ gi kyu nyisigyi kyu sa
Yesu mɔ, pɛi ne mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ lɔɔ baa nyingi yɛɛ ilaa ibono
mɛ ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ dɔ mɔ, nkyɛɛ Yesu ne
mɛ darɛ gɛnen.
17 Sakpii ɔbono o wu Yesu gi
kyingi Lasarosɛ ne ɔ terɛ mɔ lii
folɛbɔ gɛkyan mɔ dɔ mɔ, mɛ naa
tɔgɛ tɔgɛ imɔ so ilaa sa asa pɛi
ne mɔmɔ-gɛkɛ belɛ gigyi mɔ gi
lɔɔ fo. 18 Amunale ilaa ibono
Yesu gi wɔra mɔ so ne asa sakyɔ
mɛ lii kpaa gyangara mɔ gɛnen.
19 Sakpii ɔbono o buu Yesu mɔ so
mɔ, Farasii awura mɔ mɛ tɔgɛ sa
abara yɛɛ, “Fɛ mɛŋ wu? A laa taa
kpon daa. Fɛ' kerɛ. Asa mɔ pɛwu
ne n kpandɛ kpaa mili mɔ mɔ.”

Yesu Gi Tɔgɛ Mɔ-Giwukyingi Mɔ So Ilaa

20 Owi ɔbono asa mɛ kpe
Gyɛrusalem kpaa son Wu-
rubuaarɛ gɛnen gɛkɛ belɛ gɛbono
mɔ, abono mɛŋ gyɛ Gyuda awura
mɔ ako kee mɛ saarɛ mɔmɔ dɔ.
21 Gɛnen asa adɛ mɛ ba Filipo
asɛ baa tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ, a
kya laarɛ fɛɛ a' wu Yesu.” (Gɛnen
Filipo baarɛ gyɛ Yesu akasɛbo mɔ
dɔ ɔko. Ɔ lii Bɛsayida, Galeli
gɛsinkpan so.) 22 Mɛ tɔgɛ mɔ
gɛnen mɔ, ɔ kpaa tɔgɛ imɔ sa
Andiru, ne mɔmɔ asa anyɔ mɛ
naa kpaa tɔgɛ sa Yesu.
23 Nfono ne Yesu gi tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, “Idɛ kon berɛ, owi mɔ
gi fo ibono me, anyamesɛ pɛwu

mɔmɔ-daa mɔ, nan nyɛ nyisigyi belɛ. 24 Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ
fɛye faa; nengyene giwayu gibi
giŋ tɔrɔ isɛ dɔ de gi' wu' mɔ, gi
kya sii de gimɔ-nkon. Nengyene
giwayu gibi mɔ gi wu' isɛ dɔ
mɔ, gi kya kɔrɔ de gi' sɔga wɔra
abi gikyɔ. 25 Imɔso fo ɔbono
fo-nkpa ne n tiri fo ne fo kya
kɔrɔsɛ nmɔ fi-i yela fo-gibaa so
mɔ, Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena gɛ
laa lii fo-gibaa. Ne fo ɔbono, mɔ,
Wurubuaarɛ ilaa so ne fo yɛɛ fo-
nkpa giŋ tiri fo gɛsɛ gɛrɛ mɔ, fo
kya baala nmɔ fi-i yela de fo' nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena gɛkpaa
ne. 26 Fo nyamesɛ kamaasɛ ɔbono
fo kya laarɛ de fo' son me mɔ, i
kaaborɛ fo' baa wɔra me-ɔkasɛbo.
Nfono mɛ laa wu me mɔ, nno kee
ne mɛ laa wu me-asonbo. Me-sɛ
Wurubuaarɛ laa tɛɛla ɔbono ɔ kya
son me mɔ.

Yesu Gi Tɔgɛ Lɛwu Ɔbono Ɔnan Ɔ Laa Wu' Mɔ

27 "Idɛ kon, me-gisen dɔ i kya
dɛɛ me fɛɛ ɔgya. Nnɛ ne nan
tɔgɛ ne? N' kolɛ me-sɛ yɛɛ ɔ'
mɔlɛgɛ me de awɔrɔfɔɔ abono a
kya ba me so faa a' kyon gibaafon
abɛɛ? Kuaa. Gɛnen awɔrɔfɔɔ
adɛ so ne nɛ ba gɛsinkpan so."
28 Yesu gi dalaa kolɛ Wurubuaarɛ
yɛɛ, "Me-sɛ, lɛɛ fo-nyisigyi gɛwi."
Ɔ dalaa gɛnen mɔ, gigyɛbi' giko gi
lii Wurubuaarɛ dɔ tɔgɛ yɛɛ, "Nɛ ti
wolaa lɛɛ me-nyisigyi gɛwi nyiile,
ne nan kii lɛɛ mɔ gɛwi."
29 Sakpii mɔ ɔ yelɛ nfono mɔ gi
nu gigyɛbi' mɔ gɛnen mɔ, mɔmɔ
ako mɛ tɔgɛ yɛɛ, "Nyangbon gi
gbere." Ako mɔ yɛɛ, "Wurubuaarɛ
dɔ ɔsɔɔ ne n tɔngɛ sa mɔ." 30 Asa
mɔ mɛ kya tɔgɛ gɛnen mɔ, Yesu gi
lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Fɛye so ne gigyɛbi'
gidɛ gi tɔngɛ gɛnen, nkana i mɛŋ
gyɛ me so. 31 Idɛ kon Wurubuaarɛ
laa bun gɛsinkpan so asa gipuɛɛ
kyu lii mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn so.
Nkana ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu
mɔ ne n bo ɔlon gɛsinkpan so. Idɛ
kon Wurubuaarɛ laa kosorɛ mɔ
gɛgyapaa mɔ so. 32 Nengyene i
puru me diirɛ lɛwu oyii so ne nɛ
wu' mɔ, nan biidɛ asa kpɛi-kpɛi
pɛwu kyu ba me asɛ de i' mɔlɛgɛ
ɔmɔ." 33 Yesu gi tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ
kyu lɛɛ nyiile lɛwu ɔbono ɔnan ɔ
laa kyu wu' mɔ.
34 Nfono mɔ asa mɔ mɛ tɔgɛ sa
Yesu yɛɛ, "A nu lii Wurubuaarɛ
nbara mɔ dɔ yɛɛ ɔbono Wu-
rubuaarɛ laa sun de ɔ' baa mɔlɛgɛ
anyamesɛ mɔ laa kyena gɛkpaa-
gɛkpaa. Ne i wonɛ so ne fo
kya tɔgɛ yɛɛ i kaaborɛ mɛ' puru
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ
diirɛ lɛwu oyii so de o' wu'? Anɛ
ne n gyɛ gɛnen anyamesɛ pɛwu
mɔmɔ-daa mɔ daa?" 35 Asa mɔ mɛ
taasɛ Yesu gɛnen mɔ, ɔ da gikpalɛ
kyu lii mɔ-nyoro so sa mɔmɔ yɛɛ,
"I san ŋmaraa daa de owi ɔ' ta.
Owi san ɔ bo no faa, fɛ' naa de owi
mɔ. Nengyene i bun wɔra fɛye
mɔ, fɛ laa naa gibiri. Nyamesɛ
ɔbono ɔ naa gibiri mɔ, mɛŋ kya
bii nfono so ɔ kya kpe de. 36 Imɔso
ibono owi san ɔ bo no faa, fɛ' kyu
fɛye-nyoro too mɔ so de fɛ' nyɛ
wɔra fɛɛ asa abono fɛ gyɛ owi mɔ
asa." Yesu gi tɔgɛ gɛnen ta mɔ, ɔ
naa taa mɔmɔ yɛgɛ kpaa ŋara.

Gyuda Awura Abelɛnsɛ Mɔ Mɛŋ Kya Sɔɔ Yesu Gyi

37 Ilaa lɛɛnyiilesɛ ibono Yesu gi
wɔra mɔ i nyaakyɔ gikyɔ, ne asa
mɔ mɛ wu imɔ de mɔmɔ-ansi.
Mɛŋ kii sɔɔ mɔ gyi. 38 I mɛŋ
gyɛ giyan. I ba gɛnen mɔ i nyɛ
kyena de ilaa ibono Isaya gi wolaa
ŋmarasɛ yela mɔ daa. Isaya gi
wɔra Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo,
ne ɔ naa kyena taasɛ Wurubuaarɛ
yɛɛ,

"Me-Wura Wurubuaarɛ, mɔmɔ dɔ anɛ
ne n sɔɔ fo-ɔkalan ɔbono a tɔgɛ sa mɔmɔ mɔ gyi?
Ne amɔlɛgɛ abono fo kya laarɛ fo' kyu mɔlɛgɛ asa mɔ
anɛana ne n wu amɔ bii?"

39 Gɛnen kee ibono mɛ mɛŋ taalɛ
sɔɔ Yesu gyi mɔ, i dɛ daa fɛɛ
gɛnɔɔbono Isaya baarɛ gi wolaa
tɔgɛ yela yɛɛ,
40 “Wurubuaarɛ yɛɛ mɛ' tɛsɛ wɔra
fɛɛ agyaatanbo.
Mɔmɔ-nwɔnsa dɔ iŋ sa i' bugi de
ilaa gɛsɛ ginu.
Mɔmɔ adɛ berɛ mɛ maŋ nyɛ wu
ilaa ibono i bo no mɔ,
abɛɛ mɔmɔ-nwɔnsa dɔ i' bugi
de ilaa gɛsɛ ginu.
Nkana mɛ nu ilaa gɛsɛ mɔ,
mɛ laa kii ba me Wurubuaarɛ
asɛ
de n' kyɛ mɔmɔ-gilɔtɔ gibono
mɛ kya lɔ faa.”
41 Isaya mɛŋ tɔgɛ gɛnen giyan. Ɔ
wolaa wu Yesu nyisigyi mɔ, imɔso
ne ɔ tɔgɛ kyu lii mɔ so gɛnen.
42 Gyuda awura mɔ mɛ kine
Yesu faa, imɔ-rɛ imɔ gɛnen mɔ,
mɔmɔ sakyɔ mɛ sɔɔ Yesu gyi,
dabɔlɛ de mɔmɔ abelɛnsɛ mɔ
ako. Mɛ mɛŋ kyule lɛɛ mɔmɔ-
gisɔɔgyi mɔ gɛwi daa. I kya nyiile
yɛɛ mɛ selɛ Farasii awura mɔ
gifuu yɛɛ mɛ laa naa gya mɔmɔ
yɛɛ mɔmɔ-giyaa giŋ baa nyɛ yii
mɔmɔ-gikyangbon dɔ. 43 Nyisigyi
ɔbono asa mɛ laa kyu sa mɔmɔ mɔ
ne mɛ kya laarɛ don Wurubuaarɛ-
lɛɛ nyisigyi ɔbono ɔ laa sa mɔmɔ
mɔ.
44 Yesu gi kpen tɔgɛ sa asa mɔ
yɛɛ, “Ɔbono ɔ sɔɔ me gyi mɔ, i
mɛŋ gyɛ me-wolɛ ne ɔ sɔɔ gyi.
Kaasɛ gi sɔɔ ɔbono ɔ sun me mɔ
kee gyi ne. 45 Ɔbono o wu me mɔ
gi wu ɔbono o sun me mɔ kee ne.
46 Me nɛ ba gɛsinkpan so daa fɛɛ
fatela de ɔbono o kyu mɔ-nyoro
too me so mɔ ɔ mɛŋ sa o' sii gibiri
dɔ.
47 “Nengyene fo ɔko fo kya nu
me-ilaa tɔgɛsɛ ne foŋ kya gyi
imɔ so mɔ, iŋ gyɛ me ne nan
bun fo gipuɛɛ. I kya nyiile yɛɛ
meŋ ba gɛsinkpan so de n' baa
bun anyamesɛ gipuɛɛ. Nɛ ba
daa de n' baa mɔlɛgɛ mɔmɔ de
mɛ' nyɛ gɛkyena Wurubuaarɛ asɛ.
48 Nyamesɛ ɔbono o kine me ne o
kine de me-ilaa tɔgɛsɛ mɔ berɛ bo
ɔbono ɔ laa bun mɔ gipuɛɛ mɔ.
Me-agyɛbi abono nɛ tɔgɛ mɔ ne
nan bun mɔ gipuɛɛ gɛkɛ gɛbono
gɛsinkpan so gɛkyena gɛ laa yela
ɔkara mɔ. 49 I kya nyiile yɛɛ ilaa
ibono n kya tɔgɛ mɔ, i mɛŋ gyɛ
me-gibaa so ne n kya tɔgɛ imɔ.
Me-sɛ Wurubuaarɛ ɔbono o sun
me mɔ gbaa-gbaa ne n ka sa me
yɛɛ idɛ de idɛ ne n' tɔgɛ. 50 N nyi
yɛɛ ilaa ibono ɔ ka sa me gɛnen
mɔ i laa yɛgɛ asa mɛ' nyɛ kyena
mɔ asɛ gɛkpaa. Imɔso ilaa ibono
n kya tɔgɛ mɔ, n kya tɔgɛ daa
gɛnɔɔbono me-sɛ Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ me yɛɛ n' tɔgɛ mɔ.”

13

Yesu Gi Foro Mɔ-Akasɛbo Mɔ Ayaa

1 I san gɛkɛ kolon de Gyuda
awura mɛ' gyi mɔmɔ Lɛwu Gi
Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ mɔ, Yesu
gi bii yɛɛ owi mɔ gi fo ibono ɔ laa
lii gɛsinkpan so de o' kii kpe mɔ-
sɛ asɛ. Mɔ-gɛkyena dɔ mɔ, ɔ laarɛ
mɔ-akasɛbo abono mɛ bo mɔ asɛ
mɔ ilaa. Gɛnen aberɛ adɛ dɔ mɔ
Yesu kya laarɛ ɔ' baa lɛɛ nyiile
gɛnɔɔbono ɔkara ɔ kya laarɛ ɔmɔ-
ilaa mɔ.
2 Gɛnen gɛkɛ gɛbono gɛdɔɔdɛ
mɔ, Yesu mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ
mɛ tɛ mɛ kya gyi mɔ, ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ gi ti suu de Gyu-
dasɛ Isikaayɔtɛ, ɔbono ɔ gyɛ Si-
mon mɔ-bi mɔ de ɔ' yɛgɛ Yesu
akyobo mɛ' nyɛ mɔ. 3 Yesu nyi
ibono mɔ-sɛ Wurubuaarɛ gi kyu
ilaa kamaasɛ kyu wɔra mɔ Yesu
abaa dɔ. O nyi kee yɛɛ ɔ lii
Wurubuaarɛ asɛ ne ɔ laa kii kpe
mɔ asɛ. 4 Mɛ gyi ta mɔ, ɔ koso yelɛ
ne o luu soso-lɛɛ gɛgbɛ gɛbono o
suu mɔ, ne o kyu bɔdɛbaa kyu
dela mɔ-gɛsara dɔ. 5 Nfono mɔ, ɔ
kyɛɛgɛ nkyu wɔra tasa dɔ ne o yii

gɛsɛ ɔ kya foro mɔ-akasɛbo mɔ-
ayaa ɔko ɔko yɛgɛ ɔ dɛ bɔdɛbaa
mɔ o kyu dela mɔ-gɛsara dɔ mɔ, ɔ
kya lɛɛ mɔmɔ-ayaa nkyu.

6 Yesu gi baa fo Simon Piita asɛ
mɔ, Piita gi taasɛ mɔ yɛɛ, "Me-
Wura, fo ne nan foro me-ayaa
sa me?" 7 Ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, "Fo mɛŋ nyi ilaa ibono n kya
wɔra faa. Gɛmara mɔ, fo laa baa
bii." 8 Piita gi kii tɔgɛ mɔ yɛɛ, "O
kuaa! Iŋ kaaborɛ fo' foro me-ayaa
sa me gɛkaako." Yesu gi tɔgɛ mɔ
yɛɛ, "Nengyene maŋ foro fo-ayaa
sa fo mɔ, gɛnen berɛ mɔ, me-rɛ
fo a mɛŋ baa a bo sɛi giwɔra."
9 Nfono mɔ, Piita gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Ɔbelɛnsɛ, gɛnen berɛ mɔ, i mɛŋ
gyɛ me-ayaa wolɛ. Tɛsɛ foro me-
abaa de me-gimu kee sa me."

10 Ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
"Nengyene nyamesɛ gi gyere mɔ,
mɔ-nyoro gɛtɛɛko giŋ baa gi bo
ineesi ibono i tiri yɛɛ o' kii gyere.
Mɔ-ayaa dɔ wolɛ ne n tiri yɛɛ ɔ'
foro. Fɛye adɛ pɛwu fɛŋ bo ineesi,
gɛnen mɔ, fɛye dɔ nyamesɛ kolon
guan ne n bo ineesi." 11 Yesu ti
wolaa o nyi ɔbono ɔ laa yɛgɛ mɔ-
akyobo mɛ' nyɛ mɔ mɔ. Imɔso ne
ɔ tɔgɛ yɛɛ, "Fɛye adɛ pɛwu fɛŋ bo
ineesi, gɛnen mɔ, fɛye dɔ nyamesɛ
kolon guan."

12 Yesu gi foro mɔ-akasɛbo mɔ
ayaa ta mɔ, o kiiri mɔ-soso lɛɛ
gɛgbɛ mɔ suu ne ɔ naa kii kpaa
kyena mɔ-ɔkyenaten ogyiten mɔ.
Nfono mɔ ɔ taasɛ mɔ-akasɛbo mɔ
yɛɛ, "Fɛ nu ilaa ibono nɛ wɔra sa
fɛye faa gɛsɛ? 13 Fɛ kya terɛ me
yɛɛ fɛye-Ɔbelɛnsɛ de fɛye-Wura.
Fɛ terɛ me gɛnen mɔ, fɛ mɛŋ fuɛ.
I kya nyiile yɛɛ gɛnen nyamesɛ
ne n' gyɛ. 14 To, me ɔbono n gyɛ
fɛye-ɔbelɛnsɛ de fɛye-wura mɔ ne
n bara me-nyoro gɛsɛ, ne nɛ foro
fɛye-ayaa sa fɛye faa. Imɔso, fɛye
kee fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ de fɛ'
foro abara ayaa sa abara gɛnen.
15 Nɛ wɔra sinkaala yela sa fɛye
ne. Fɛye kee fɛ' wɔra ilaa ibono nɛ
wɔra sa fɛye faa ɔnan. 16 Gɛsintin
ne n' kya tɔgɛ mi-i sa fɛye faa,
dega mɛŋ kya don mɔ-ɔbelɛnsɛ.
Ɔsɔɔ mɛŋ kya don ɔbono o sun
mɔ mɔ. 17 Ibono fɛ nyɛ bii yɛɛ i
kaaborɛ fɛ' son abara faa, ne fɛ
kya son abara gɛsintin mɔ, fɛ laa
wɔra amudɛnsɛbo.

18 "I mɛŋ gyɛ fɛye pɛwu ne n'
darɛ. N nyi fɛye abono nɛ lɛɛ
yɛɛ fɛ' wɔra me-gɛsun mɔ. I tiri
yɛɛ ilaa ibono mɛ wolaa ŋmarasɛ
yela Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ
mɔ, mɔ, i' nyɛ ba gɛsintin. Mɛ
wolaa ŋmarasɛ yela yɛɛ,

'Nyamesɛ ɔbono me-rɛ mɔ a kya
wɔra abaa gyi mɔ
ne nan kisee dii yelɛ me so.'

19 N wolaa mi-i tɔgɛ fɛye gɛnen
ilaa idɛ nperɛ pɛi de i' lɔɔ ba.
Nengyene i san ba mɔ, de fɛ' sɔɔ
me gyi yɛɛ me ne n bo no pɛi ne
ilaa kamaasɛ i bo no. 20 Gɛsintin
ne n' kya tɔgɛ mi-i sa fɛye faa,
ɔbono ɔ sɔɔ ɔbono nɛ sun mɔ
abaa anyɔ mɔ, me ne ɔ sɔɔ gɛnen.
Ne ɔbono ɔ sɔɔ me abaa anyɔ
mɔ, ɔbono o sun me mɔ ne ɔ sɔɔ
gɛnen."

Yesu Yɛɛ Ɔko Laa Kyu Mɔ Wɔra Mɔ-Akyobo Abaa Dɔ

21 Yesu gi tɔgɛ gɛnen ta mɔ, mɔ-
gisen dɔ i nyida mɔ ne o buu sa
mɔmɔ yɛɛ, "Gɛsintin ne n' kya
tɔgɛ mi-i sa fɛye faa; fɛye dɔ ɔko
laa kyu me wɔra me-akyobo abaa
dɔ." 22 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ kpɛɛlɛ kerɛ abara.
Mɛ mɛŋ nyi ɔbono ɔ darɛ mɔ.
23 Me, Yesu ɔkasɛbo ɔbono ɔ kya
laarɛ me-ilaa mɔ ne n tɛ n sindi
mɔ ogyiten mɔ. 24 Nfono ne Simon
Piita gi da gimu sa me yɛɛ n' taasɛ
mɔ yɛɛ aye dɔ anɛ ne ɔ darɛ daa?

25 Gɛsintin mɔ, nɛ tu sindi Yesu
ne nɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ, anɛ
ne fo darɛ daa?" 26 Yesu gi tɔgɛ
sa me yɛɛ, "Kaasɛ ɔbono nan kyu
bodobodo nyɔɔ ipɔ dɔ sa mɔ de
o' gyi mɔ, mɔ ne n' darɛ gɛnen."

Nfono mɔ Yesu gi kyu bodobodo
ɔbono ɔ dɛ mɔ kyu nyɔɔ ipɔ mɔ
dɔ gɛsintin ne o kyu sa Gyudasɛ,
Simon Isikaayɔtɛ mɔ-bi yɛɛ ɔ' sɔɔ
gyi.
27 Gyudasɛ gi kpɛ sɔɔ bodobodo
mɔ gyi mɔ, ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ gi suu de mɔ. Nfono
mɔ Yesu gi tɔgɛ sa Gyudasɛ yɛɛ,
“Idɛ kon ilaa ibono fo laa wɔra
mɔ, wɔra imɔ kusaa.” 28 (Aye
akasɛbo sɛnsɛ abono aye-rɛ Yesu
a tɛ a kya gyi mɔ dɔ ɔko-rɛ ɔko
mɛŋ nu ilaa ibono Yesu gi tɔgɛ sa
Gyudasɛ mɔ gɛsɛ. 29 Mɔmɔ ako
berɛ, mɛ nyi daa yɛɛ Yesu kya
tɔgɛ ɔ kya sa Gyudasɛ yɛɛ ɔ' kpaa
sɔɔ ilaa ibonoana mɛ laa kyu gyi
gɛkɛ belɛ mɔ abɛɛ ɔ' kpaa kyu ilaa
iko kpaa sa ayenbo. I kya nyiile
yɛɛ Gyudasɛ ne n kya keda mɔmɔ-
aterenbi.)
30 Gyudasɛ gi kpɛ gyi bodobodo
mɔ, ayaa abono so mɔ, ɔ lii taa
mɔmɔ yɛgɛ. Gɛnen owi ɔbono mɔ,
i gyɛ gɛnyɛ.

Nbara Pobɔrɔ

31 Gyudasɛ gi lii, ne i san Yesu
mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo sɛnsɛ mɔ, Yesu
gi tɔgɛ yɛɛ, “Idɛ kon ne me,
anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ
nyisigyi mɔ laa lii gɛwi ne. Gɛnen
kee ne Wurubuaarɛ-lɛɛ nyisigyi
mɔ laa lii gɛwi kyu lii me so
ne. 32 Nengyene Wurubuaarɛ ny-
isigyi mɔ gi lii gɛwi kyu lii me
so mɔ, gɛnen kee ne Wurubuaarɛ
laa yɛgɛ me-lɛɛ nyisigyi mɔ ɔ' lii
gɛwi kyu lii mɔ Wurubuaarɛ so
ne. Ayaa adɛ so ne Wurubuaarɛ
laa wɔra gɛnen ilaa idɛ.” 33 Yesu
gi kii tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Me-
biana, nan kyena fɛye dɔ ŋmaraa
daa faa bɔla. Fɛ laa laarɛ me-
gɛten. Fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ tɔgɛ sa
Gyuda awura abelɛnsɛ baa kyon
mɔ, nperɛ n kya tɔgɛ mi-i sa fɛye
kee yɛɛ nfono n kya kpe mɔ, fɛ
maŋ taalɛ kpe nno. 34 Pɛi ne nan
kyon mɔ, n kya yela nbara pobɔrɔ
n kya sa fɛye yɛɛ fɛ' laarɛ abara
ilaa. Fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ laarɛ fɛye-
ilaa mɔ, fɛye kee fɛ' laarɛ abara
ilaa gɛnen. 35 Nengyene fɛ laarɛ
abara ilaa mɔ, imɔ ne nan yɛgɛ
ɔkamaasɛ ɔ' bii yɛɛ me-akasɛbo
ne fɛ gyɛ.”

Yesu Yɛɛ Piita Laa Kine Yɛɛ Ɔ Mɛŋ Nyi Mɔ

36 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, Simon
Piita gi taasɛ mɔ yɛɛ, “Me-wura, fo
laa kpe fonɛ?” Nfono ne Yesu gi
lɛɛ gɛnɔ sa mɔ yɛɛ, “Nfono n kya
kpe mɔ, fo maŋ taalɛ buu me kpe
nno nperɛ. Gɛmara mɔ fo laa buu
me ba nno.” 37 Piita gi kii taasɛ mɔ
yɛɛ, “Me-wura, menɛ n wɔra so ne
maŋ taalɛ buu fo kpe nno nperɛ
yɛgɛ nan taalɛ sɔɔ fo-lɛwu wu'?”
38 Ne Yesu gi taasɛ Piita yɛɛ, “Fo
laa sɔɔ me-lɛwu wu'? Sɔɔ gibui
yela, pɛi de kyaasɛ gyangbarasɛ
ɔ' lɔɔ folɛ ndɛ mɔ, fo laa sorogɛ
gikpadɔ gisa' yɛɛ fo mɛŋ nyi me.”

14

Yesu Gi Tɔgɛ Wɔra Mɔ-Akasɛbo Mɔ

1 Yesu gi tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ
yɛɛ, “Fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ fɛye-asen
dɔ i' nyida fɛye. Fɛye berɛ fɛ' kpɛ
kyu fɛye-nyoro too Wurubuaarɛ
so daa. Fɛ' kyu fɛye-nyoro too
me so kee. 2 Ibu kyenasɛ i
nyaakyɔ me-sɛ Wurubuaarɛ gɛten
dɔ. Ne fɛɛ i mɛŋ gyɛ gɛnen
mɔ, nkana maŋ tɔgɛ sa fɛye yɛɛ
nan kpaa lɔrɔ gɛtɛɛko gyoo fɛye.
3 Nengyene nɛ kpaa lɔrɔ nno yela
sa fɛye gɛnen mɔ, nan kii ba fɛye
asɛ de n' baa puru fɛye kyu kpe
me asɛ. Nfono nan kyena mɔ, nno
ne fɛye kee fɛ laa kyena. 4 Ɔkpa
ɔbono so nan naa de n' kpe mɔ, fɛ
ti fɛ nyi gɛnen ɔkpa mɔ.”

5 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ,
Tomaasɛ gi taasɛ mɔ yɛɛ, “Me-
wura, a mɛŋ nyi nfono fo kya kpe
mɔ. Ne nnɛ ne a laa wɔra de a' bii
ɔkpa mɔ?” 6 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Me ne n gyɛ ɔkpa mɔ. Me so ne

asa mɛ laa bii gɛsintin mɔ ne mɛ
laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
ɔnan. Ɔko-rɛ ɔko mɛŋ bo no ɔ laa
taalɛ kpe Wurubuaarɛ asɛ, gɛnen
mɔ, kaasɛ mɔ gi kyu de me so.
7 Fɛɛ fɛ bii me mɔ, fɛ bii me-sɛ
Wurubuaarɛ kee ne. San kyu lii
nperɛ kyu i kya kpe mɔ, fɛ ti nyɛ
me-sɛ Wurubuaarɛ bii, ne fɛ nyɛ
mɔ wu de fɛye-ansi ne."

8 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, Filipo gi
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Me-Wura, nyiile
aye aye-sɛ Wurubuaarɛ. A nyɛ
bii mɔ mɔ, i kaabo aye." 9 Yesu
gi taasɛ mɔ yɛɛ, "Filipo, ko-o
ibono me-rɛ fɛye a kyena kaaborɛ
faa, imɔso fo mɛŋ ti taa bii me?
Nyamesɛ kamaasɛ ɔbono o wu me
mɔ, o wu me-sɛ Wurubuaarɛ ne,
ne nnɛ so ne fo kii fi-i tɔgɛ me yɛɛ
n' nyiile fɛye me-sɛ Wurubuaarɛ?
10 Fo mɛŋ kya sɔɔ me gyi yɛɛ me-
sɛ Wurubuaarɛ bo me dɔ ne me
kee n bo mɔ dɔ? Ilaa ibono n kya
tɔgɛ mɔ i mɛŋ gyɛ me-gibaa so ne
n' kya tɔgɛ imɔ. I gyɛ daa me-sɛ
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ tɛ me dɔ mɔ
ne n kya wɔra mɔ-gɛsun. 11 Sɔɔ
me gyi yɛɛ n bo me-sɛ dɔ, ne mɔ
kee bo me dɔ. Nɛ tɔgɛ faa ne fo
maŋ sɔɔ gyi mɔ, kii sɔɔ me gyi kyu
lii me-ilaa ibono n dɛ Wurubuaarɛ
ɔlon n kya wɔra mɔ so.

12 "Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ mi-i
sa fɛye; ɔbono o kyu mɔ-nyoro
too me so mɔ laa wɔra ilaa ibono
ɔnan n kya wɔra mɔ de i' kii don
me-lɛɛ mɔ gbaa. I kya nyiile yɛɛ
nan kpe me-sɛ Wurubuaarɛ asɛ.
13 Ilaa kamaasɛ ibono fɛ dalaa kolɛ
Wurubuaarɛ naa de me so mɔ,
nan wɔra sa fɛye de asa mɛ' nyɛ
wu Wurubuaarɛ nyisigyi mɔ kyu
naa de me, Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ
so. 14 Ilaa kamaasɛ ibono fɛ dalaa
kolɛ me-ginyen dɔ mɔ, gɛsintin,
nan wɔra sa fɛye.

Yesu Gi Ka Yɛɛ Ɔ Laa Kpaa Sun Wurubuaarɛ Oduduu Mɔ Ba

15 "Nengyene fɛ kya laarɛ me-
ilaa mɔ, fɛ laa gyi me-nbara mɔ
so. 16 Nan dalaa kolɛ me-sɛ Wu-
rubuaarɛ de o' kii sun ɔkpaabo
ɔko de ɔ' baa kyena fɛye asɛ
gɛkpaa-gɛkpaa. 17 Mɔ ne n gyɛ
Wurubuaarɛ Oduduu ɔbono ɔ bo
gɛsintin mɔ. Abono mɛŋ kya sɔɔ
Wurubuaarɛ gyi mɔ mɛ maŋ taalɛ
sɔɔ mɔ abaa anyɔ. I kya nyiile
yɛɛ mɛ mɛŋ nyi yɛɛ ɔ bo no, ne
mɛ mɛŋ kii mɛ nyi mɔ. Fɛye berɛ,
fɛ nyi mɔ. Ɔ tɛ fɛye asɛ ne ɔ laa
kyena fɛye-asen dɔ.

18 "Maŋ taa fɛye yɛgɛ fɛye-nkon
fɛɛ aŋmenbi. Nɛ kpe mɔ, nan
kii ba fɛye asɛ. 19 I kpɛ san
ŋmaraa daa, abono mɛ mɛŋ kya
sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔ mɛ maŋ
baa wu me. Fɛye berɛ, fɛ laa wu
me. Me, n ti n bo Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena. Imɔso fɛye kee fɛ
laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.
20 Gɛnen owi ɔbono mɔ, fɛ laa nyɛ
bii yɛɛ n bo me-sɛ Wurubuaarɛ
dɔ ne fɛye mɔ, fɛ bo me dɔ, ne
mi-i me mɔ, n bo fɛye dɔ. 21 Fo
nyamesɛ ɔbono fo kya sɔɔ me-
nbara wɔra fo-gisen dɔ ne fo kya
gyi nmɔ so mɔ, fo ne n kya laarɛ
me-ilaa. Me-sɛ Wurubuaarɛ laa
laarɛ fo gɛnen kaasɛ ɔbono ilaa.
Me kee nan laarɛ fo-ilaa ne nan
lɛɛ me-nyoro gɛwi nyiile fo."

22 Yesu gi tɔgɛ gɛnen ta mɔ, mɔ-
akasɛbo mɔ dɔ ɔbono mɛ kya terɛ
mɔ yɛɛ Gyudasɛ mɔ (I mɛŋ gyɛ
Gyudasɛ Isikaayɔtɛ berɛ) gɛnen
Gyudasɛ baarɛ gi taasɛ Yesu yɛɛ,
"Me-Wura, menɛ n wɔra so ne
aye-wolɛ ne fo laa lɛɛ fo-nyoro
gɛwi nyiile, ne abono mɛŋ kya
sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔ berɛ,
fo maŋ lɛɛ fo-nyoro gɛwi nyiile
mɔmɔ daa?" 23 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ sa
mɔ yɛɛ, "Ɔbono ɔ kya laarɛ me-
ilaa mɔ kya nu me-gɛdɛ. Me-sɛ
Wurubuaarɛ laa laarɛ mɔ-ilaa, ne
me-rɛ me-sɛ Wurubuaarɛ a laa ba
mɔ asɛ de a' baa kyena mɔ dɔ.
24 Ɔbono ɔ mɛŋ kya laarɛ me-ilaa
mɔ, mɛŋ kya nu me-gɛdɛ. Ɔkalan
ɔbono nɛ tɔgɛ sa fɛye faa mɛŋ

lii me asɛ, ɔ lii daa Wurubuaarɛ
ɔbono o sun me mɔ asɛ.
25 “Ibono a san a tɛ dabɔlɛ faa
ne n' kya tɔgɛ fɛye gɛnen ilaa
idɛ faa. 26 Nengyene nɛ kyon
mɔ, Wurubuaarɛ laa sun ɔko de
ɔ' baa yii me-giyaa de ɔ' kpaa
fɛye. Mɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ. Ɔ laa baa nyiile fɛye
ilaa kamaasɛ de o' nyingi fɛye-
ilaa ibono pɛwu nɛ tɔgɛ fɛye mɔ.
27 Gisen yuuli ne n' dɛ mi-i yela
fɛye. Me-gisen yuuli ne n' dɛ mi-i
sa fɛye. I mɛŋ gyɛ gɛsinkpan gɛdɛ
so gisen yuuli mɔ ɔnan. Fɛ mɛŋ sa
fɛ' yɛgɛ fɛye-asen a' nyida fɛye. Fɛ
mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ i' wɔra fɛye gifuu.
28 “Fɛ ti wolaa nu me nɛ tɔgɛ
sa fɛye yɛɛ nan kpe de n' kii ba
fɛye asɛ. Nengyene fɛ kya laarɛ
me-ilaa gɛsintin mɔ, nkana fɛ nu
yɛɛ n kya kpe me-sɛ Wurubuaarɛ
asɛ mɔ, i laa wɔra fɛye ɔkon daa.
I kya nyiile yɛɛ me-sɛ gi don me.
29 N wolaa mi-i buu mi-i sa fɛye
aberɛ adɛ pɛi de i' lɔɔ ba. I san ba
mɔ, de fɛ' nyɛ sɔɔ me gyi. 30 Maŋ
baa nyɛ tɔngɛ de fɛye gikyɔ iko. I
kya nyiile yɛɛ ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu ɔbono ɔ bo ɔlon gɛsinkpan
so mɔ kya ba. Me berɛ, ɔ mɛŋ bo
ɔlon ɔko me so. 31 Ilaa ibono me-
sɛ Wurubuaarɛ gi ka sa me mɔ ne
n' kya wɔra. Imɔ ne nan yɛgɛ asa
mɛ laa wu bii yɛɛ n kya laarɛ me-
sɛ Wurubuaarɛ ilaa.
“Fɛ' koso de a' lii gɛrɛ.”

15

Yesu Dɛ Fɛɛ Oyii

1 Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔ akasɛbo
mɔ yɛɛ, “Me n dɛ fɛɛ oyii duusɛ
kolon ɔbono me-sɛ Wurubuaarɛ
gi duu mɔ. Mɔ ne n kya kerɛ
gɛnen oyii ɔbono so. 2 Me-
gɛgyalenbi kamaasɛ gɛbono gɛ
mɛŋ kya sɔrɔ abi mɔ, me-sɛ Wu-
rubuaarɛ kya ŋɛ gɛmɔ fuɛ, ne me-
gɛgyalenbi gɛbono, mɔ, gɛ kya sen
ne gɛŋ kya sɔrɔ abi gikyɔ mɔ, ɔ
kya ŋɛɛlɛ gɛmɔ-gimu so de gɛ' ba
ngyalenbi de gi' nyɛ sɔrɔ gikyɔ.
3 Fɛye ne n gyɛ me-ngyalenbi
nbono Wurubuaarɛ kya kerɛ nmɔ
so gɛnen mɔ. I kya nyiile yɛɛ kyu
lii Wurubuaarɛ agyɛbi abono nɛ
tɔgɛ sa fɛye mɔ so mɔ, fɛ nyɛ ne
i kpaarɛ fɛye-ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa
fɛye. 4 Fɛ' kyena me dɔ de me kee
n' kyena fɛye dɔ. Oyii gɛgyalenbi
wolɛ gɛ maŋ taalɛ sɔrɔ abi gɛmɔ-
gibaa so, gɛnen mɔ, gɛ kyaa de
oyii mɔ. Gɛnen kee ne i dɛ sa fɛye
ɔkamaasɛ faa. Fo-wolɛ fo maŋ
taalɛ wɔra Wurubuaarɛ gɛlaarɛ
ilaa wɔrasɛ, gɛnen mɔ, me-rɛ fo
ne n tɛ.
5 “Me ne n gyɛ oyii mɔ. Fɛye
mɔ, ne n gyɛ oyii mɔ ngyalenbi
mɔ. Ɔbono ɔ tɛ me dɔ ne me kee
n tɛ mɔ dɔ mɔ, gɛnen kaasɛ ɔbono
ne nan tansi wɔra Wurubuaarɛ
gɛlaarɛ ilaa wɔrasɛ mɔ. Ne fɛɛ
i mɛŋ gyɛ me-rɛ fo ne n tɛ mɔ
fo maŋ taalɛ wɔra imɔ iko-rɛ iko.
6 Nengyene nyamesɛ mɛŋ tɛ me dɔ
mɔ, ɔ dɛ fɛɛ gɛgyalenbi gɛbono mɛ
kya ŋɛɛlɛ fuɛ. Gɛ wolɛ ne asa mɛ
kya puru kpaa too wɔra ɔgya dɔ
de gɛ' dɛɛ mɔ.
7 “Nengyene fɛ tɛ me dɔ ne
me-agyɛbi a tɛ fɛye dɔ mɔ, ilaa
kamaasɛ ibono fɛ kya laarɛ ne fɛ
dalaa kolɛ Wurubuaarɛ mɔ, ɔ laa
wɔra imɔ sa fɛye. 8 Ilaa ibono i
laa lɛɛ me-sɛ Wurubuaarɛ nyisigyi
mɔ nyiile mɔ ne n gyɛ yɛɛ fo' tansi
wɔra mɔ-gɛlaarɛ ilaa wɔrasɛ. Imɔ
ne nan lɛɛ nyiile yɛɛ fɛ gyɛ me-
akasɛbo gɛsintin.
9 “Fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ
gi laarɛ me-ilaa mɔ, gɛnen ne me
kee nɛ laarɛ fɛye-ilaa faa. Fɛ' kpɛ
fɛ tɛ me dɔ de n' laarɛ fɛye-ilaa
gɛnen kyu i kya kpe. 10 Nengyene
fɛ kya gyi me-nbara so mɔ, fɛ
laa kyena me dɔ de n' laarɛ fɛye-
ilaa fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ gyi me-sɛ
Wurubuaarɛ nbara so, ne n' tɛ mɔ
dɔ ɔ kya laarɛ me-ilaa faa. 11 Nɛ
buu gɛnen ilaa idɛ sa fɛye de i' nyɛ
wɔra fɛye ɔkon fɛɛ gɛnɔɔbono i bo

me ɔkon mɔ. N kya laarɛ i' wɔra
fɛye-gisen dɔ ɔkon kpaa logɛ.
12 “Me-nbara nbono n dɛ n kya
sa fɛye mɔ ne n gyɛ yɛɛ fɛ' laarɛ
abara ilaa fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ laarɛ
fɛye-ilaa mɔ. 13 Gɛlaarɛ gɛko
gɛŋ bo no gɛ baa don de ibono
nyamesɛ laa sɔɔ mɔ-kyɛmenɛana
lɛwu mɔ. 14 Ilaa ibono n kya ka
fɛye yɛɛ fɛ' wɔra faa, ne fɛ wɔra
imɔ mɔ, fɛ gyɛ me-kyɛmenɛana.
15 Meŋ baa n kya terɛ fɛye yɛɛ me-
adega. I kya nyiile yɛɛ dega mɛŋ
nyi mɔ-ɔbelɛnsɛ gɛwɔnsa. Idɛ
berɛ, nɛ terɛ fɛye daa yɛɛ me-
kyɛmenɛana. I kya nyiile yɛɛ ilaa
kamaasɛ ibono nɛ nu lii me-sɛ
Wurubuaarɛ asɛ mɔ, nɛ kyu nyiile
fɛye.
16 “I mɛŋ gyɛ fɛye ne n tɔɔsɛ me
lɛɛ de n' wɔra fɛye-ɔbelɛnsɛ. Me
ne n tɔɔsɛ fɛye lɛɛ yɛɛ fɛ' wɔra
Wurubuaarɛ gɛsun de i' bara ilaa
dɛnsɛ fɛɛ gɛnɔɔbono oyii kya sɔrɔ
abi mɔ. N kya laarɛ yɛɛ gɛnen
ilaa dɛnsɛ mɔ i' dɛ kpe gɛkpaa-
gɛkpaa. I ba gɛnen mɔ, fɛ dalaa
kolɛ Wurubuaarɛ ilaa kamaasɛ
me-ginyen dɔ mɔ, ɔ laa yɛgɛ i' yii
fɛye-gibaa. 17 Ilaa ibono n kya
ka fɛye mɔ ne n gyɛ yɛɛ fɛ' laarɛ
abara ilaa.

Asa Abono Mɛ Mɛŋ Kya Sɔɔ Wurubuaarɛ Gyi Mɔ Mɛ Laa Kyo Fɛye

18 “Nengyene abono mɛŋ kya
sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔ mɛ kya
kyo fɛye mɔ, fɛ' nyingi yɛɛ me
ne mɛ wolaa kyo pɛi ne i tu fɛye
gɛnen. 19 Fɛɛ fɛye-rɛ ɔmɔ fɛ gyɛ
nyamesɛ kolon daa mɔ, nkana mɛ
laa laarɛ fɛye-ilaa. Idɛ mɔ faa
mɔ, fɛ mɛŋ baa fɛ gyɛ mɔmɔ
dɔ. Nɛ tɔɔsɛ fɛye lɛɛ lii mɔmɔ
dɔ. Imɔso ne mɛ kya kyo fɛye
gɛnen. 20 Fɛ' nyingi gigyɛbi gibono
nɛ tɔgɛ sa fɛye mɔ. Nɛ tɔgɛ yɛɛ,
‘Dega mɛŋ kya don mɔ-ɔbelɛnsɛ.’
Nengyene mɛ ka me ɔbono n gyɛ
fɛye-ɔbelɛnsɛ mɔ ansi mɔ, i dɛ i
gyoo fɛye kee. Nengyene mɛ nu
me-gɛdɛ mɔ, mɛ laa nu fɛye-gɛdɛ
kee. 21 Me so ne mɛ laa ka fɛye-
ansi gɛnen. I kya nyiile yɛɛ mɛ
mɛŋ nyi ɔbono o sun me mɔ.
22 “Nengyene fɛɛ meŋ ba
gɛsinkpan gɛdɛ so de n' baa tɔngɛ
sa asa mɔ, nkana ilaa ibono mɛ
kya wɔra faa, Wurubuaarɛ maŋ
bun mɔmɔ gipuɛɛ. Imɔ idɛ, mɔ,
nɛ ba ne mɛ nu lii me asɛ faa, mɛ
mɛŋ baa mɛ bo ɔkyɛɛrɛgyanten.
23 Nyamesɛ ɔbono ɔ kya kyo me
mɔ kya kyo me-sɛ Wurubuaarɛ
kee ne. 24 Nɛ wɔra ilaa dɛgɛnɔsɛ
ibonoana ɔko-rɛ ɔko mɛŋ ti taa
wɔra kerɛ. Ne fɛɛ nkana meŋ
wɔra gɛnen de mɛ' wu de mɔmɔ-
ansi mɔ, nkana ilaa ibono mɛ kya
wɔra faa, Wurubuaarɛ maŋ bun
mɔmɔ gipuɛɛ. Imɔ idɛ, mɔ, mɛ wu
de mɔmɔ-ansi ne mɛ dabɔlɛ kyo
me-rɛ me-sɛ Wurubuaarɛ pɛwu.
25 I mɛŋ ba gɛnen giyan. I ba
gɛnen mɔ, i kyena daa de ilaa
ibono Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɛ
ŋmarasɛ yela mɔ-agyɛbi ɔwolɛ
mɔ dɔ sa mɔmɔ mɔ. Mɛ wolaa
ŋmarasɛ nno yɛɛ,
I mɛŋ bo ilaa kolon ibono so mɛ
kyo me mɔ.
26 “Nan sun ɔbono ɔ laa kpaa
fɛye mɔ fɛye asɛ. Mɔ ne n gyɛ
Wurubuaarɛ Oduduu ɔbono ɔ laa
lii Wurubuaarɛ asɛ mɔ. Ɔ gyɛ
gɛsintin wura. Nengyene ɔ ba mɔ,
ɔ laa lɛɛ me-ilaa nyiile asa. 27 Fɛye
kee fɛ laa lɛɛ me-ilaa nyiile asa.
I kya nyiile yɛɛ kpɛ kyu lii owi
ɔbono nɛ yii me-gɛsun mɔ gɛsɛ
mɔ, me-rɛ fɛye ne.”

16

1 “Awɔrɔfɔɔ abono a dɛ a gyoo
fɛye mɔ so ne nɛ tɔgɛ gɛnen ilaa
idɛ pɛwu sa fɛye, de fɛye-gisɔɔgyi
mɔ gi mɛŋ sa gi' koso me so. 2 Asa
mɛ laa tii fɛye yɛɛ fɛye-giyaa gi
maŋ nyɛ yii mɔmɔ-akyangbon dɔ.
I mɛŋ gyɛ ibono wolɛ gbaa. Owi
ɔko kya ba ibono fɛɛ ɔko gi mɔɔ

fɛye dɔ ɔko mɔ, ɔ laa kyu imɔ
yɛɛ Wurubuaarɛ ɔson mɔ dɔ ne ɔ
kpɛ ɔ dɛ gɛnen yɛgɛ iŋ gyɛ gɛnen
ne. 3 Ibono mɛ mɛŋ nyi me abɛɛ
me-sɛ Wurubuaarɛ mɔ so ne mɛ
laa wɔra fɛye gɛnen ilaa ibonoana
faa. 4 I mɛŋ gyɛ giyan so ne
n' kya tɔgɛ fɛye gɛnen ilaa idɛ.
Meŋ kya laarɛ awɔrɔfɔɔ mɔ a' baa
tuule fɛye. N kya laarɛ daa fɛɛ
nengyene awɔrɔfɔɔ mɔ a baa tu
fɛye mɔ de fɛ' nyingi yɛɛ nɛ wolaa
tɔgɛ fɛye amɔ so ilaa yela de i' nyɛ
keda fɛye-nyoro.

Wurubuaarɛ Oduduu Mɔ Gɛsun Wɔrasɛ

"Meŋ wolaa tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ
sa fɛye lii gɛsɛ de gɛsɛ. I kya nyiile
yɛɛ n san n bo fɛye asɛ. 5 Idɛ kon
berɛ, n kya kii n kya kpe ɔbono
o sun me mɔ asɛ. Fɛye dɔ ɔko-rɛ
ɔko mɛŋ kii taasɛ me yɛɛ fonɛ
ne n kya kpe. 6 Nɛ wu yɛɛ ilaa
ibono pɛwu nɛ tɔgɛ sa fɛye faa
ne n yɛgɛ ne fɛye-asen dɔ i nyida
fɛye gikyɔ gɛnen. 7 N kya tɔgɛ
fɛye gɛsintin yɛɛ nɛ kii kpe mɔ,
fɛye ne i laa wɔra ɔdan sa. I kya
nyiile yɛɛ nengyene meŋ kii kpe
Wurubuaarɛ asɛ mɔ, ɔbono nan
sun de ɔ' baa kpaa fɛye mɔ maŋ
ba. Nengyene nɛ kii kpe mɔ, pɛi
ne nan sun mɔ fɛye asɛ.

8 "Ɔ ba mɔ, ɔ laa bugi anyamesɛ
nwɔnsa kyu lii ilaa nyɛnyɛn
giwɔra de gɛsintin gigyi de gipuɛɛ
gibun so. Ɔ laa nyiile mɔmɔ
yɛɛ mɔmɔ-nwɔnsa nbono mɛ dɛ
kyu lii gɛnen ilaa ibonoana so
mɔ iŋ kyena. 9 Kyu lii ilaa
nyɛnyɛn giwɔra so mɔ, Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ laa yɛgɛ asa
mɛ' bii yɛɛ mɛ gyɛ ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo. I lii fɛɛ mɛ mɛŋ kyu
mɔmɔ-nyoro too me so. 10 Kyu lii
gɛsintin gigyi so mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ laa yɛgɛ asa mɛ'
bii yɛɛ nɛ gyi gɛsintin sa Wu-
rubuaarɛ. I lii fɛɛ nan kpe me-
sɛ Wurubuaarɛ asɛ ne fɛŋ baa wu
me. 11 Ne kyu lii gipuɛɛ gibun
so mɔ, Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
laa yɛgɛ asa mɛ' bii kee yɛɛ mɛŋ
kyɛɛgɛ mɔ, Wurubuaarɛ laa bun
ɔmɔ gipuɛɛ. I lii fɛɛ ɔ ti bun ilaa
nyɛnyɛn pɛwu gɛmu ɔbono ɔ bo
ɔlon gɛsinkpan so mɔ gipuɛɛ.

12 "N san n bo ilaa gikyɔ
nan tɔgɛ sa fɛye. Imɔ gɛnen
mɔ, nengyene nɛ tɔgɛ imɔ pɛwu
ayaa adɛ so mɔ, i laa don
fɛye-abaa, fɛ maŋ taalɛ nu imɔ
gɛsɛ. 13 Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ ne n gyɛ ɔbono ɔ kya lɛɛ
Wurubuaarɛ gɛsintin ilaa nyi-
ile. Nengyene gɛnen Wurubuaarɛ
Oduduu ɔbono gi ba mɔ, mɔ ne
nan baa gyangbara sa fɛye de fɛ'
bii Wurubuaarɛ gɛsintin ilaa mɔ
pɛwu. I kya nyiile yɛɛ i mɛŋ gyɛ
mɔ-gibaa so ne ɔ laa baa tɔngɛ.
Ilaa ibono o nu mɔ, imɔ ne ɔ laa
tɔgɛ, ne ɔ laa tɔgɛ fɛye ilaa ibono
i laa baa ba mɔ. 14 Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ laa kyu nyisigyi bara
me. Ɔ laa lɛɛ ilaa ibono i gyɛ me-
lɛɛ mɔ gɛwi nyiile fɛye. 15 Ilaa
ibono pɛwu me-sɛ Wurubuaarɛ
bo mɔ, i gyɛ me-lɛɛ. Imɔso ne nɛ
tɔgɛ yɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
laa lɛɛ ilaa ibono i gyɛ me-lɛɛ mɔ
gɛwi nyiile fɛye mɔ.

Gɛyiyɛɛ De Ɔkon

16 "I san daa ŋmaraa faa, fɛ maŋ
baa wu me ne i kii wɔra ŋmaraa
mɔ, fɛ laa kii wu me." 17 Yesu
gi tɔgɛ gɛnen mɔ, mɔ-akasɛbo
mɔ ako mɛ kya taasɛ abara yɛɛ,
"Menɛ ilaa ne ɔ darɛ gɛnen? Ɔ
kya tɔgɛ yɛɛ i san daa ŋmaraa faa,
a maŋ baa wu mɔ, ne i kii wɔra
ŋmaraa mɔ, a laa kii wu mɔ. O
kii tɔgɛ kee yɛɛ ɔ kya kpe mɔ-sɛ
Wurubuaarɛ asɛ." 18 Mɛ kpɛ san
ma-a taasɛ abara yɛɛ, "Menɛ ne
ɔ darɛ yɛɛ, 'ŋmaraa daa faa'? A
mɛŋ kya nu imɔ gɛsɛ."

19 Yesu akasɛbo mɔ mɛ kpɛ ma-a
taasɛ abara gɛnen mɔ, ɔ bii yɛɛ
mɛ kya laarɛ fɛɛ mɛ' taasɛ mɔ

imɔ gɛsɛ. Ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ,
“Ibono nɛ tɔgɛ fɛye yɛɛ, ‘I san
daa ŋmaraa faa, fɛ maŋ baa wu
me; ne i kii wɔra ŋmaraa mɔ,
fɛ laa kii wu me’ mɔ, imɔ gɛsɛ
ne fɛ kya taasɛ abara faa? 20 N
kya tɔgɛ fɛye gɛsintin; ilaa ibono
i laa ba me so mɔ, fɛ laa saawo
de fɛ' yiyɛɛ. Asa abono mɛŋ kya
sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔ berɛ i laa
wɔra mɔmɔ ɔkon. Imɔ gɛnen mɔ,
fɛye-gɛyiyɛɛ mɔ gɛ laa baa bingiri
ɔkon sa fɛye. 21 I laa wɔra fɛye
fɛɛ owi ɔbono ɔkyii kya dun mɔ.
Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ, ɔ kya
yiyɛɛ, i kya nyiile yɛɛ gɛdun gɛ yii
mɔ. Nengyene ɔ nyɛ ne ɔ korogɛ
mɔ, ɔ kya tan mɔ-gɛyiyɛɛ mɔ so.
Ɔŋ baa ɔ kya nyingi imɔ. I kya
nyiile yɛɛ i kya wɔra mɔ ɔkon yɛɛ
ɔ korogɛ nyamesɛ ba gɛsinkpan
so. 22 Gɛnen ne i laa baa wɔra fɛye
kee ne. Nperɛ faa berɛ mɔ, fɛ bo
gɛyiyɛɛ dɔ. Nan kii ba fɛye asɛ de
fɛye-gisen gi' tɔrɔ fɛye. Gɛnen owi
ɔbono mɔ ɔko mɛŋ bo no ɔ laa
taalɛ sɔgɛ ɔkon ɔbono fɛ laa gyi
mɔ lii fɛye-abaa dɔ. 23 Nengyene
gɛnen gɛkɛ gɛbono gɛ fo mɔ, fɛ
maŋ baa taasɛ me ilaa taasɛsɛ iko.

“Gɛsintin ne n kya tɔgɛ mi-i sa
fɛye faa; ilaa kamaasɛ ibono fɛ laa
dalaa kolɛ lii Wurubuaarɛ asɛ mɔ,
ɔ laa yɛgɛ de i' yii fɛye-gibaa kyu
lii me Yesu so. 24 Fɛ mɛŋ ti taa
dalaa kolɛ Wurubuaarɛ ilaa iko
kyu naa de me so gɛkaako kerɛ.
Fɛ' dalaa kolɛ mɔ kyu naa de me
so. Ɔ laa yɛgɛ i' yii fɛye-gibaa de i'
tansi wɔra fɛye-asen dɔ ɔkon.

Yesu Gi Ti Gyi Gɛsinkpan So Ilaa Kamaasɛ So

25 “Akpalɛ dɔ ne nɛ tɔgɛ me-sɛ
ilaa sa fɛye faa. Owi ɔko kya ba
ibono maŋ baa da fɛye akpalɛ kyu
lii mɔ so. Nan san tɔgɛ me-sɛ Wu-
rubuaarɛ ilaa sa fɛye mɔ, nan tɔgɛ
tigi fɛye daa. 26 San kyu lii gɛnen
owi ɔbono kyu kyon mɔ, fɛ laa
dalaa kolɛ Wurubuaarɛ ilaa kyu
naa de me so. I mɛŋ gyɛ yɛɛ me
ne nan kolɛ me-sɛ Wurubuaarɛ sa
fɛye. 27 Me-sɛ Wurubuaarɛ gbaa-
gbaa kya laarɛ fɛye-ilaa. I kya
nyiile yɛɛ fɛ laarɛ me-ilaa ne fɛ
sɔɔ me gyi yɛɛ nɛ kpelegɛ lii daa
Wurubuaarɛ asɛ. 28 Nɛ lii me-sɛ
asɛ ne nɛ ba gɛsinkpan so. Nperɛ
mɔ n kya lii gɛsinkpan so n kya kii
mi-i kpe me-sɛ Wurubuaarɛ asɛ.”

29 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
“Foŋ wu? Idɛ kon berɛ ne fo tɔgɛ
tigi aye ne. Foŋ baa tɔngɛ akpalɛ
dɔ sa aye. 30 Idɛ kon ne a bii yɛɛ fo
nyi ilaa kamaasɛ. I mɛŋ baa i tiri
yɛɛ ɔko ɔ' baa taasɛ fo ilaa. Imɔ
idɛ i yɛgɛ a' sɔɔ fo gyi yɛɛ fo lii
daa Wurubuaarɛ asɛ gɛsintin.”

31 Mɛ tɔgɛ gɛnen ta mɔ, Yesu gi
taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Idɛ kon berɛ, fɛ
sɔɔ me gyi? 32 To, owi ɔko kya
ba, ɔ ti fo gbaa, ibono fɛ laa yaasɛ
giyan-giyan de fɛ' kii kpe fɛye-nwi
taa me yɛgɛ de i' san me-nkon. I
maŋ kii san me-nkon berɛ. Me-sɛ
Wurubuaarɛ bo me asɛ. 33 Nɛ tɔgɛ
gɛnen ilaa idɛ sa fɛye daa de fɛ'
nyɛ gisen yuuli. I lii fɛɛ me-rɛ fɛye
a wɔra nyamesɛ kolon. Asa mɛ laa
yɛgɛ fɛ' wu awɔrɔfɔɔ gɛsinkpan
so gɛrɛ. Imɔ gɛnen gbaa mɔ, fɛ'
yɛgɛ i' keda fɛye-nyoro. Nɛ ti gyi
anyamesɛ ɔlon pɛwu so.”

17

Yesu Gi Dalaa Sa Mɔ-Nyoro

1 Yesu gi tɔgɛ gɛnen ta mɔ, ɔ
diirɛ mɔ-ansi kerɛ soso ne ɔ dalaa
sa Wurubuaarɛ yɛɛ, “Me-sɛ, owi
mɔ gi fo. Lɛɛ me, fo-bi mɔ nyisigyi
nyiile asa. Fo lɛɛ me-nyisigyi
nyiile mɔ, de me, fo-bi mɔ n' lɛɛ
fo-lɛɛ nyisigyi mɔ nyiile. 2 Fo sa
me ɔlon nyamesɛ kamaasɛ so de
n' yɛgɛ asa abono fo sa me mɔ mɛ'
kyena fo Wurubuaarɛ asɛ gɛkpaa-
gɛkpaa. 3 Gɛnɔɔbono asa mɛ laa
nyɛ fo asɛ gɛkyena gɛkpaa mɔ ne
n gyɛ yɛɛ mɛ' bii fo ɔbono fo-nkon

ne n gyɛ Wurubuaarɛ mɔ, de mɛ'
bii me, Yesu Kirisito ɔbono fo sun
me mɔ. 4 Nɛ lɛɛ fo-nyisigyi mɔ
gɛwi nyiile. I lii fɛɛ nɛ logɛ gɛsun
gɛbono fo sa me yɛɛ n' baa wɔra
gɛsinkpan so mɔ. 5 Idɛ kon, me-
sɛ, fo-o fo mɔ, yɛgɛ n' gyi ginsi fo
asɛ, de fo' kiiri me-nyisigyi ɔbono
n wolaa n bo mɔ fo asɛ pɛi ne soso
de gɛsɛ i' lɔɔ wɔra ilɛɛsɛ mɔ sa me.

Yesu Gi Dalaa Sa Mɔ-Akasɛbo

6 "Asa abono fo sa me lii asa
sɛnsɛ dɔ mɔ, nɛ lɛɛ fo-gidebi mɔ
nyiile mɔmɔ. Mɛ wolaa mɛ gyɛ
daa fo-lɛɛ pɛi ne fo kyu ɔmɔ kyu
sa me. Mɔmɔ, mɔ, mɛ nu fo-gɛdɛ.
7 Idɛ kon mɛ bii yɛɛ ilaa kamaasɛ
ibono fo kyu sa me mɔ, i lii daa fo
asɛ. 8 Ikalan ibono fo sa me mɔ,
nɛ tɔgɛ mɔmɔ, ne mɔmɔ, mɔ, mɛ
nu me asɛ, ne mɛ bii ibono i gyɛ
gɛsintin yɛɛ nɛ lii fo asɛ. Mɛ sɔɔ
gyi yɛɛ fo ne n sun me.

9 "Mɔmɔ ne n' kya dalaa mi-i sa
faa. Iŋ gyɛ asa sɛnsɛ ne n kya
dalaa mi-i sa. Mɔmɔ abono fo kyu
sa me ne mɛ sɔɔ me gyi mɔ ne n'
kya dalaa n kya sa. I kya nyiile yɛɛ
mɛ gyɛ daa fo-lɛɛ. 10 Ɔkamaasɛ
ɔbono ɔ gyɛ me-lɛɛ mɔ, ɔ gyɛ
daa fo-lɛɛ ne ɔkamaasɛ ɔbono ɔ
gyɛ fo-lɛɛ mɔ, ɔ gyɛ me-lɛɛ kee.
N kya nyɛ nyisigyi kyu naa de
mɔmɔ so. 11 Idɛ kon berɛ maŋ
baa kyena gɛsinkpan so. Mɔmɔ
adɛ berɛ mɛ san mɛ tɛ saarɛ asa
abono mɛ mɛŋ sɔɔ fo gyi mɔ dɔ.
Mi-i me mɔ, n kya kii n kya ba
fo asɛ mi-i taa ɔmɔ mi-i yɛgɛ.
Imɔso, me-sɛ, fo ɔbono fo-nkon
ne n gyɛ Wurubuaarɛ mɔ, kyu
ɔlon ɔbono fo sa me mɔ, kyu kerɛ
mɔmɔ so de mɛ' wɔra nyamesɛ
kolon fɛɛ gɛnɔɔbono me-rɛ fo a
gyɛ nyamesɛ kolon mɔ. 12 Owi
ɔbono n bo mɔmɔ asɛ mɔ, nɛ
kyu fo-ɔlon kerɛ mɔmɔ so, gɛnen
ɔlon ɔbono ne fo kyu sa me
mɔ. Nɛ kun mɔmɔ, ne mɔmɔ
dɔ ba-a nyamesɛ kolon meŋ yɛgɛ
mɔ-ɔkyenaten ɔbono ɔ laa nyɛ fo
asɛ mɔ ɔ' lii mɔ-gibaa, gɛnen mɔ,
ɔkolon ɔbono i wolaa i gyɛ mɔ-
npaaba mɔ wolɛ, de i' yɛgɛ ilaa
ibono mɛ ŋmarasɛ yela fo-agyɛbi
mɔ dɔ mɔ i' ba gɛsintin.

13 "Idɛ kon n kya kii mi-i ba fo
asɛ ne. N san n bo gɛsinkpan so
faa mɔ, n kya tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ,
de ɔkon ɔbono nɛ nyɛ mɔ, mɔmɔ
adɛ kee mɛ' nyɛ gɛnen ɔkon ɔbono
kpaa logɛ. 14 Nɛ tɔgɛ fo-ɔkalan mɔ
sa me-adɛ adɛ, ne abono mɛŋ kya
sɔɔ fo gyi mɔ mɛ kya kyo mɔmɔ.
I kya nyiile yɛɛ mɛŋ gyɛ ɔmɔ dɔ,
fɛɛ gɛnɔɔbono me kee, meŋ gyɛ
mɔmɔ dɔ mɔ. 15 Meŋ kya dalaa
yɛɛ fo' lɛɛ mɔmɔ lii abono mɛ mɛŋ
kya sɔɔ fo Wurubuaarɛ gyi mɔ dɔ
daa. N kya kolɛ fo daa yɛɛ fo' kerɛ
mɔmɔ so de Ɔbonsan, nyamesɛ
nyɛnyɛn mɔ, ɔ mɛŋ sa ɔ' nyɛ ɔmɔ.
16 Meŋ gyɛ abono mɛŋ kya sɔɔ fo
gyi mɔ dɔ. Gɛnen kee me-adɛ adɛ
mɛŋ gyɛ abono mɛŋ kya sɔɔ fo gyi
mɔ dɔ. 17 Lɔrɔ mɔmɔ yela sa fo-
nyoro kyu naa de fo Wurubuaarɛ
gɛsintin mɔ so. Fo-agyɛbi mɔ ne n
gyɛ gɛnen gɛsintin gɛbono. 18 Fɛɛ
gɛnɔɔbono fo Wurubuaarɛ fo sun
me ba abono mɛŋ kya sɔɔ fo gyi
mɔ asɛ mɔ, gɛnen ne me kee n kya
sun me-akasɛbo adɛ asa abono
mɛŋ kya sɔɔ fo gyi mɔ asɛ ne.
19 Mɔmɔ so mɔ, nɛ lɔrɔ me-nyoro
yela sa fo de mɔmɔ kee mɛ' nyɛ
lɔrɔ ɔmɔ-nyoro yela sa fo gɛsintin
mɔ."

Yesu Gi Dalaa Sa Ɔkamaasɛ Ɔbono Ɔ Laa Sɔɔ Mɔ Gyi Mɔ

20 Yesu gi kii dalaa yɛɛ, "I mɛŋ
gyɛ adɛ wolɛ ne n' kya dalaa n
kya sa. N kya dalaa n kya sa
asa abono kee mɛ laa kyu mɔmɔ-
nyoro too me so kyu lii ɔkalan
ɔbono adɛ mɛ laa tɔgɛ sa mɔmɔ
mɔ so. 21 Me-sɛ, yɛgɛ mɔmɔ pɛwu
mɛ wɔra nyamesɛ kolon. Fɛɛ
gɛnɔɔbono fo bo me dɔ ne me kee
n bo fo dɔ mɔ, yɛgɛ mɔmɔ kee
mɛ' kyena aye dɔ de i' yɛgɛ asa

abono mɛ mɛŋ kya sɔɔ fo gyi mɔ
mɛ' nyɛ sɔɔ gyi yɛɛ fo ne n sun
me. 22 Fo-nyisigyi ɔbono fo kyu
sa me mɔ, nɛ kyu sa mɔmɔ. Imɔ
ne nan yɛgɛ mɛ' wɔra nyamesɛ
kolon fɛɛ gɛnɔɔbono me-rɛ fo a
gyɛ nyamesɛ kolon faa. 23 Nan
kyena mɔmɔ dɔ de fo fo, mɔ, fo'
kyena me dɔ, de mɛ' nyɛ wɔra
nyamesɛ kolon kpaa logɛ. I ba
gɛnen mɔ, asa abono mɛŋ kya sɔɔ
fo gyi mɔ mɛ laa nyɛ bii yɛɛ fo ne
n sun me ne fo kya laarɛ mɔmɔ-
ilaa fɛɛ gɛnɔɔbono fo kya laarɛ
me-ilaa mɔ.
24 "Me-sɛ, me-gisen dɔ mɔ, n
kya laarɛ fɛɛ nfono nan kyena
mɔ, mɔmɔ abono fo kyu sa me
mɔ me-rɛ ɔmɔ a' kyena nno de
mɛ' nyɛ wu me-nyisigyi ɔbono fo
kyu sa me pɛi ne soso de gɛsɛ i'
lɔɔ wɔra ilɛɛsɛ mɔ. Gɛnɔɔbono
fo laarɛ me-ilaa mɔ ne n yɛgɛ
ne fo kyu gɛnen nyisigyi ɔbono
sa me. 25 O, me-sɛ, Gɛsintin
Wura, anyamesɛ mɛ mɛŋ nyi fo
gɛsinkpan gɛdɛ so. Me berɛ n nyi
fo. Ne me-adɛ mɔ kee, mɛ nyɛ bii
yɛɛ fo ne n sun me. 26 Nɛ lɛɛ fo-
gidebi mɔ nyiile mɔmɔ. Ne nan
kpɛ mi-i lɛɛ fo-gidebi mɔ n kya
nyiile mɔmɔ de gɛlaarɛ' gɛbono fo
bo sa me mɔ gɛ' kyena mɔmɔ dɔ,
de me kee n' kyena mɔmɔ dɔ."

18

Mɛ Keda Yesu

1 Yesu gi dalaa gɛnen ta mɔ,
mɔ-rɛ mɔ-akasɛbo mɔ mɛ lii fara
Kideron gɛkolobi mɔ kyon kpe
ndɔɔ nko dɔ. 2 Yesu mɔ-rɛ
mɔ-akasɛbo mɔ mɛ kya kyena
kpaa gyan' nno. Imɔso Gyudasɛ
ɔbono ɔ kya laarɛ o' kyu Yesu
wɔra abelɛnsɛ mɔ abaa dɔ mɔ
nyi nno. 3 Gyudasɛ baarɛ gi
kpe Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ de Farasii awura asɛ ne
mɛ lɛɛ mɔmɔ-asogya gikpen belɛ
de Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ
adiibo ako kyu wɔra de mɔ yɛɛ
mɛ' kpe ndɔɔ mɔ dɔ kpaa keda
Yesu. Mɛ kya kpe mɔ, mɛ dɛ
ifatela de afulaa de adontɔ.
4 Yesu gi ti wolaa bii ilaa ibono
i kya ba mɔ so mɔ. Gɛnen so
mɔ, ɔ lii kpaa gyangara mɔmɔ
ne ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, "Anɛ ne fɛ
kya laarɛ?" 5 Yesu gi taasɛ mɔmɔ
gɛnen mɔ, mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Yesu,
Nasarɛtɛnyen mɔ ne a kya laarɛ."
Ne Yesu gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Me
ne." (Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ,
Gyudasɛ ɔbono ɔ yɛgɛ abelɛnsɛ
mɔ mɛ nyɛ mɔ gɛnen mɔ yelɛ
mɔmɔ asɛ nfono.) 6 Yesu gi tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ "Me ne" mɔ, mɛ kii
gɛmara ŋmaraa ne mɛ lii-lii tɔrɔ.
7 Yesu gi kii lɔrɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ,
"Anɛ ne fɛ kya laarɛ?" Ne mɛ lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, "Yesu, Nasarɛtɛnyen mɔ
ne a kya laarɛ." 8 Yesu gi kii tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, "Meŋ buu sa fɛye
yɛɛ, 'Me ne'? Imɔso nengyene
me ne fɛ kya laarɛ berɛ mɔ, fɛ'
yɛgɛ de me-akasɛbo adɛ mɛ' naa."
9 Yesu gi tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ de i'
yɛgɛ ibono ɔ wolaa daa gitɔgɛ mɔ,
i' nyɛ ba gɛsintin. Ɔ wolaa tɔgɛ
sa mɔ-sɛ Wurubuaarɛ yɛɛ, "Asa
abono fo kyu sa me mɔ, meŋ yɛgɛ
mɔmɔ dɔ ba-a ɔkolon ɔkyenaten
Wurubuaarɛ asɛ mɔ ɔ' lii mɔ-
gibaa."
10 Mɛ kya laarɛ de mɛ' keda
Yesu mɔ, Simon Piita gi loorɛ gɛki
gɛbono ɔ dɛ mɔ lɛɛ ne ɔ ŋɛɛlɛ dega
ɔko giso fuɛ. Mɛ kya terɛ dega mɔ
yɛɛ Malekosi. Mɔ-wura ne n gyɛ
Gyuda awura asunbi alɛɛbo gɛmu
mɔ. 11 Yesu gi wu gɛnen mɔ, ɔ
tɔgɛ sa Piita yɛɛ, "Kiiri gɛki mɔ
wɔra gɛmɔ-gifɔrɔ dɔ." Ne ɔ taasɛ
mɔ yɛɛ, "Meŋ sa n' wu awɔrɔfɔɔ
abono me-sɛ Wurubuaarɛ yɛɛ n'
wu mɔ?"

Mɛ Kyu Yesu Kyu Kpe Anasɛ Ansi Dɔ

12 Nfono mɔ, asogya mɔ de
mɔmɔ-ɔbelɛnsɛ mɔ de Wu-
rubuaarɛ ɔson obu mɔ adiibo mɔ
mɛ keda Yesu ne mɛ ŋminde mɔ.

13 Mɛ ŋminde mɔ gɛnen mɔ, mɛ
daa gikyu mɔ kpe Anasɛ asɛ daa
pɛi. (Anasɛ ne n gyɛ Kayifasɛ mɔ-
saa nyensɛ. Gɛnen Kayifasɛ baarɛ
ne n gyɛ Gyuda awura asunbi
alɛɛbo gɛmu gɛnen gɛsi gɛbono.
14 Mɔ ne n gyɛ ɔbono ɔ wolaa
tɔgɛ gigyɛbi giko sa Gyuda awura
abelɛnsɛ mɔ baa kyon mɔ. Ɔ tɔgɛ
yɛɛ, “Nyamesɛ kolon gi tɛsɛ wu'
sa asa mɔ pɛwu mɔ, i boran.”)

Piita Gi Sorogɛ Yɛɛ Ɔ Mɛŋ Nyi Yesu

15 Mɛ dɛ Yesu mɛ kya kpe Anasɛ
asɛ gɛnen mɔ, Simon Piita de me,
Yesu ɔkasɛbo ɔko, a buu mɔ. Me
berɛ, me-rɛ asunbi alɛɛbo gɛmu
mɔ a nyi abara so mɔ, nɛ nyɛ buu
Yesu loo gikpaara mɔ so. Ne i
san Piita gi sii ɔ yelɛ nŋmaŋman
gɛbunono asɛ. 16 O sii gɛnen mɔ,
nɛ kii kpe gɛbunono mɔ asɛ ne nɛ
kpaa tɔngɛ de obolonbu ɔbono ɔ
kya kerɛ gɛbunono mɔ so mɔ, ne
o kyu Piita loo.

17 Piita kya loo mɔ, obolonbu
mɔ gi taasɛ mɔ yɛɛ, “Fo kee foŋ
bo ɔnyen baarɛ akasɛbo mɔ dɔ?”
Piita gi kine yɛɛ, “Kuaa! Meŋ
gyɛ mɔ-akasɛbo mɔ dɔ.” 18 Gɛnen
owi ɔbono gyɛ awo aberɛ so mɔ,
asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ adega de
abono mɛ kya dii mɔ-gɛten mɔ mɛ
wɔra ɔgya gikpaara mɔ so mɛ yelɛ
mɛ kya wolɛ. Piita gi naa sii yelɛ
mɔmɔ asɛ, mɔ kee kya wolɛ ɔgya
mɔ.

Asunbi Alɛɛbo Abelɛnsɛ Gɛmu Mɔ Gi Taasɛ Yesu Ilaa

19 Yesu bo Gyuda awura asunbi
alɛɛbo gɛmu mɔ asɛ gɛnen mɔ, ɔ
taasɛ Yesu ilaa kyu lii mɔ-akasɛbo
de mɔ-ilaa nyiilesɛ mɔ so. 20 Ne
Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Nɛ yelɛ ten-
tegelen tɔngɛ Wurubuaarɛ ilaa sa
ɔkamaasɛ. Owi kamaasɛ dɔ mɔ,
nɛ nyiile asa ilaa akyangbon dɔ
de Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ gik-
paara mɔ so, nfono Gyuda awura
pɛwu mɛ kya kpaa gyan' mɔ. Meŋ
tɔgɛ sɛi asiiri dɔ. 21 Imɔso gɛŋ
sa fo' taasɛ me. Kpaa taasɛ asa
abono mɛ nu me-ilaa nyiilesɛ mɔ.
Mɛ nyi ilaa ibono nɛ tɔgɛ mɔ.”
22 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ gɛnen mɔ,
abono mɛ kya dii gɛten mɔ dɔ
ɔko yelɛ sindi Yesu. Ɔ fon Yesu
ɔtan ne ɔ taasɛ mɔ yɛɛ, “Gɛnen
ne i kaaborɛ fo' tɔngɛ de asunbi
alɛɛbo gɛmu mɔ ne?” 23 Nfono ne
Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Nengyene
nɛ tɔgɛ ilaa iko ne i mɛŋ boran mɔ,
tɔgɛ de n' nu. Ne i gyɛ ilaa dɛnsɛ
ne nɛ kii tɔgɛ daa mɔ, i gyɛ itan
ilaa daa?” 24 Nfono mɔ mɛ kparɛ
Yesu de ɔfɛ kpe Kayifasɛ ɔbono ɔ
gyɛ asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ asɛ.

Piita Gi Kii Sorogɛ Yɛɛ Ɔ Mɛŋ Nyi Yesu

25 Simon Piita san ɔ yelɛ ɔgya
mɔ asɛ ɔ kya wolɛ mɔ, nfono
mɔ, asa abono mɛ bo ɔgya mɔ
asɛ mɔ mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, “Fo
kee fo mɛŋ gyɛ Yesu akasɛbo mɔ
dɔ ɔko?” Ne Piita gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, “Kuaa! Meŋ gyɛ mɔ-akasɛbo
mɔ dɔ.” 26 Mɛ taasɛ Piita gɛnen
mɔ, asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ-dega
ɔko bo nfono, mɔ-rɛ ɔbono Piita
gi kɛbi mɔ-giso mɔ mɛ bo gɛsu.
Gɛnen dega baarɛ gi taasɛ Piita
yɛɛ, “Meŋ wu fo Yesu asɛ ndɔɔ mɔ
dɔ?” 27 Ne Piita gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Kuaa.” Ayaa abono so mɔ, kyaasɛ
gi folɛ.

Mɛ Kyu Yesu Kpe Pilato Ansi Dɔ

28 Gɛdɛ gɛ kpɛ kɛ mɔ, Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ mɛ kyu Yesu
lii Kayifasɛ asɛ kyu mɔ kpe
Ɔbelɛnsɛ Pilato gɛwi. Ɔbelɛnsɛ
Pilato baarɛ tɛ sa Rom awura
ɔ kya kerɛ mɔmɔ Gyuda awura
so. Gyuda awura mɔ Lɛwu Gi
Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ mɔ gɛ
fo so mɔ, mɛ kpe Ɔbelɛnsɛ Pi-
lato gɛwi gɛnen mɔ, mɔmɔ gbaa-
gbaa berɛ, mɛ mɛŋ loo gɛten mɔ
dɔ. I kya nyiile yɛɛ nengyene
mɛ loo gɛten mɔ dɔ mɔ, i laa
kyɔlesɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ ɔson.

I kyɔlesɛ mɔmɔ mɔ, mɛ maŋ nyɛ
gyi mɔmɔ-gɛkɛ belɛ mɔ. 29 Gɛnen
so mɔ, Ɔbelɛnsɛ Pilato gi lii kpe
mɔmɔ asɛ ne ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ,
“Menɛ ilaa ne ɔnyen baarɛ gi wɔra
so ne fɛ dɛ mɔ fɛ kya bara me?”

30 Ɔ taasɛ mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ
lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Nengyene ɔ mɛŋ gyɛ
ilaa nyɛnyɛn ɔwɔrabo mɔ, nkana
a maŋ kyu mɔ baa wɔra fo-abaa
dɔ.” 31 Nfono ne Ɔbelɛnsɛ Pilato gi
tɔgɛ sa Gyuda awura abelɛnsɛ mɔ
yɛɛ, “Fɛ' kyu mɔ naa, de fɛye gbaa-
gbaa fɛ' kpaa kyu fɛye-lɛɛ nbara
kpaa gyi mɔ-nbɛlɛ.” Pilato gi tɔgɛ
sa mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, “Rom awura abɛyin mɔ
mɛŋ sa aye ɔkpa yɛɛ a' mɔɔ isa.”
32 Gɛnen ilaa ibono Gyuda awura
abelɛnsɛ mɔ mɛ tɔgɛ sa Pilato faa,
i yɛgɛ ilaa ibono Yesu gi wolaa
tɔgɛ kyu lii lɛwu ɔbono ɔnan ɔ laa
wu' mɔ so mɔ i' nyɛ ba gɛsintin.

33 Ɔbelɛnsɛ Pilato gi nu gɛnen
mɔ, o kii naa loo mɔ-gɛten dɔ
ne ɔ terɛ Yesu ne ɔ taasɛ mɔ
yɛɛ, “Fo ne n gyɛ wura sa Gyuda
awura mɔ?” 34 Yesu gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, “Fo gbaa-gbaa ne n kya tɔgɛ
abɛɛ ako ne n tɔgɛ me-ilaa sa fo
daa?” 35 Ne Pilato gi taasɛ Yesu
yɛɛ, “Fo nyi yɛɛ n gyɛ Gyudanyen?
Fo gbaa-gbaa fo-gɛwi awura de
mɔmɔ-asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ ne
n kyu fo baa wɔra me-abaa dɔ.
Menɛ ilaa ne fo tansi wɔra daa?”
36 Nfono ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“I mɛŋ gyɛ gɛsinkpan so gɛwura
ɔnan ne n' kya gyi. Nengyene me-
gɛwuragyi gɛ gyɛ gɛsinkpan so lɛɛ
ɔnan mɔ, nkana me-adɛ mɛ laa
kɔ de meŋ sa n' loo Gyuda awura
abelɛnsɛ adɛ abaa dɔ. Idɛ mɔ faa
mɔ, me-gɛwuragyi gɛŋ bo gɛrɛ.”
37 Ɔbelɛnsɛ Pilato gi taasɛ mɔ yɛɛ,
“Gɛnen berɛ mɔ, fo gyɛ wura ne?”
Ne Yesu gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Fo ne n
kya tɔgɛ yɛɛ n gyɛ wura. I korogɛ
me ba gɛsinkpan so de n' baa lɛɛ
gɛsintin nyiile anyamesɛ de mɛ'
nyɛ bii gɛmɔ-ilaa. Imɔso ne nɛ
ba. Nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ
kya laarɛ gɛsintin mɔ kya nu me
asɛ.” 38 Nfono mɔ, Ɔbelɛnsɛ Pilato
gi taasɛ yɛɛ, “Menɛ, mɔ, ne n gyɛ
gɛsintin?”

Mɛ Tɔgɛ Yɛɛ Yesu Ɔ' Wɔra Ɔmɔɔsɛ

Nfono mɔ Pilato gi lii kpe Gyuda
awura mɔ asɛ, ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, “Meŋ wu ilaa nyɛnyɛn kolon
ibono ɔnyen baarɛ gi wɔra mɔ.
39 I wolaa i gyɛ ilaa ibono a kya
wɔra sa fɛye gɛsi kamaasɛ yɛɛ
nengyene fɛ kya gyi fɛye Lɛwu
Gi Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ mɔ, n
kya tigi fɛye asa abono nɛ keda
tii de obu mɔ dɔ nyamesɛ kolon
de ɔ' naa. Imɔso n' tigi fɛye
Gyuda awura wura mɔ sa fɛye
de ɔ' naa?” 40 Ɔbelɛnsɛ Pilato gi
taasɛ gɛnen mɔ, mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Kuaa! I mɛŋ gyɛ ɔbono. Tigi daa
Barabasɛ sa aye!” (Owi ɔko dɔ mɔ,
Barabasɛ baarɛ mɔ-rɛ asa ako mɛ
koso kɔ de abɛyin awura. Imɔso
ne mɛ keda mɔ tii de obu.)

19

1 Imɔ gɛmara mɔ, Pilato gi yɛgɛ
mɛ taa Yesu awulibi. 2 Ne asogya
mɔ mɛ luo iwe wɔra fɛɛ wura
gɛpɛ ne mɛ kyu bun mɔ, ne mɛ
kyu giwurakuru kyu gyaabii bun
mɔ. 3 Nfono mɔ, mɛ san mɛ kya
gyaabii mɔ mɛ kya faala mɔ mɛ
kya kpe mɛ kya ba yɛɛ, “Gyuda
awura wura! Fo-rɛ gimu dɛnsɛ!”
mɛ san mɛ kya da mɔ itan.

4 Pilato asogya mɔ mɛ wɔra Yesu
gɛnen ta mɔ, Pilato gi kii lii kpaa
tɔgɛ sa Gyuda awura mɔ yɛɛ, “Fɛ'
nu yɛɛ nan kyu Yesu bara fɛye de
fɛ' bii yɛɛ meŋ wu ilaa nyɛnyɛn
ibono so nan kyu bun mɔ gipuɛɛ
mɔ.” 5 Imɔso Pilato gi kyu Yesu
lii baa nyiile Gyuda awura mɔ. O
bun iwe gɛpɛ gɛbono asogya mɔ
mɛ kyu bun mɔ mɔ, ne o bun
giwurakuru mɔ. Ne Pilato gi tɔgɛ
sa Gyuda awura mɔ yɛɛ, “Fɛ' kerɛ
fɛye-ɔnyen mɔ!” 6 Gyuda awura

asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ de
mɔmɔ-asogya mɔ mɛ wu Yesu mɔ,
mɛ kpen ken-ken tɔgɛ sa Pilato
yɛɛ, “Da mɔ aŋanbi oyii so! Da
mɔ aŋanbi oyii so mɔɔ!” Mɛ kpen
tɔgɛ sa Pilato gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛye gbaa-gbaa fɛ'
baa kyu mɔ kpaa da mɔ aŋanbi
mɔɔ fɛye-atɔ. Me berɛ, meŋ wu
ilaa nyɛnyɛn ibono ɔ wɔra mɔ.”
7 Nfono ne Gyuda awura abelɛnsɛ
mɔ mɛ tɔgɛ sa Pilato yɛɛ, “A bo
nbara nkɔ. Imɔso kyu lii gɛnen
nbara nbono so mɔ, i kaaborɛ ɔ'
wɔra ɔmɔɔsɛ. I lii fɛɛ ɔ kya kyu
mɔ-nyoro yɛɛ ɔ gyɛ Wurubuaarɛ
mɔ-bi.”
8 Ibono Pilato gi nu gɛnen ilaa
idɛ mɔ, i lɔrɔ wɔra mɔ gifuu too.
9 Ɔ naa loo gɛten dɔ, ne ɔ taasɛ
Yesu yɛɛ, “Fo lii fonɛ daa?” Ɔ taasɛ
Yesu gɛnen mɔ, Yesu mɛŋ ka mɔ-
gɛnɔ. 10 Ibono ɔ mɛŋ ka mɔ-gɛnɔ
mɔ, Pilato gi kii taasɛ mɔ yɛɛ, “Fo
maŋ ka me-gɛnɔ? Fo mɛŋ nyi yɛɛ
n bo ɔkpa de n' taa fo yɛgɛ de
fo' naa, ne n' bo ɔkpa kee de n'
yɛgɛ de mɛ' da fo aŋanbi mada de
oyii de fo' wu?” 11 Nfono ne Yesu
gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “I mɛŋ gyɛ fo-
gibaa so ne fo nyɛ ɔkpa me so faa.
Fɛɛ Wurubuaarɛ mɛŋ sa fo ɔkpa
mɔ, nkana fo maŋ nyɛ ɔkpa me
so. Imɔso nyamesɛ ɔbono o kyu
me baa wɔra fo-abaa dɔ mɔ ne n
so ilaa nyɛnyɛn ibono i nyaakyɔ
mɔ.”
12 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ, Pilato
gi san ɔ kya laarɛ ɔkpa ɔbono so
ɔ laa kyu de ɔ' taa Yesu yɛgɛ de ɔ'
naa mɔ. Nfono mɔ Gyuda awura
mɔ mɛ kpɛ ma-a kpen ken-ken
daa ma-a tɔgɛ ma-a sa Ɔbelɛnsɛ
Pilato yɛɛ, “Nengyene fo taa ɔnyen
baarɛ yɛgɛ ne ɔ naa mɔ, fo mɛŋ
kya buu fɛye Rom awura wura
belɛ mɔ. Nu yɛɛ nyamesɛ ka-
maasɛ ɔbono ɔ kya kyu mɔ-nyoro
yɛɛ ɔ gyɛ wura fɛɛ gɛnɔɔbono
ɔnyen baarɛ kya wɔra faa mɔ,
gɛnen kaasɛ ɔbono kya laarɛ fɛye-
wura belɛ mɔ abolɔn ne.” 13 Pilato
gi nu ilaa ibono Gyuda awura mɔ
mɛ tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔ yɛgɛ mɛ'
kparɛ Yesu kyu lii kpe gikpalan
giko dɔ ne Pilato gi kpaa kpelegɛ
kyena awura gɛgyapaa gɛbono mɛ
kya kyena gɛmɔ so gyi nbɛlɛ mɔ.
(Mɛ kya terɛ gikpalan gibono yɛɛ
Abui Ɔtagaten Gikpalan. Gyuda
awura gɛdɛ dɔ mɔ, mɛ kya terɛ
gimɔ yɛɛ Gabata.)
14 Gɛnen gɛkɛ gɛbono gɛ gyɛ
abaala gɛkɛ sa Gyuda awura Lɛwu
Gi Seregɛ Aye So gɛkɛ belɛ mɔ
gigyi. Owi ɔbono mɛ lii kpe
gikpalan mɔ dɔ mɔ, i san ŋmaraa
de i' wɔra fɛɛ owi kenken aberɛ.
Nfono ne Pilato gi kyu Yesu nyiile
Gyuda awura mɔ yɛɛ, “Fɛye-wura
mɔ ne.” 15 Pilato gi tɔgɛ gɛnen mɔ,
mɛ kpen ken-ken gikolon tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, “Kyu mɔ naa. Aŋ kya
laarɛ de a' baa wu mɔ. Da mɔ
aŋanbi mada de oyii de o' wu'.”
Ne Pilato gi taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “N'
da fɛye-wura mɔ aŋanbi mada de
oyii de o' wu'?” Ɔ taasɛ ɔmɔ gɛnen
mɔ, Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ mɔ mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Aŋ
bo wura ɔko baa too de fɛye-Rom
wura belɛ mɔ.”

Mɛ Da Yesu Aŋanbi Mada De Oyii

16 Pilato gi kerɛ mɔ, kuaa daa.
Ne o kyu Yesu kyu wɔra mɔ-
asogya mɔ abaa dɔ yɛɛ mɛ' kpaa
da mɔ aŋanbi oyii so mɔɔ. Ne
asogya mɔ mɛ kyu Yesu kyu kyon.
17 Mɛ kyu mɔ lii mɛ kya kpe mɔ,
mɛ yɛgɛ Yesu gbaa-gbaa ne n so
mɔ-lɛwu oyii. Mɛ kpaa fo gɛtɛɛko
mɛ kya terɛ nno yɛɛ Gimu Giwuye
Gikpalan. De Gyuda awura gɛdɛ
dɔ mɔ, mɛ kya terɛ nno yɛɛ Golo-
gota. 18 Nno ne mɛ da Yesu aŋanbi
mada de oyii. Mɛ da anyen anyɔ
ako kee aŋanbi mada de iyii bɔla
de Yesu. Mɔmɔ dɔ ɔko bo de Yesu
gyisɛ gibaa so ne ɔko, mɔ, bo de
mɔ-benɛ gibaa so, i san Yesu, mɔ,
bo nsansana.

19 Pilato gi yɛgɛ mɛ' ŋmarasɛ
kyu kpaa mada Yesu amu so yɛɛ,
YESU, NASARƐTƐNYEN, GYUDA
AWURA WURA MƆ NE.
20 Nfono mɛ da Yesu aŋanbi mada
de oyii mɔ i mɛŋ bo gɛta de nten.
Imɔso i yɛgɛ Gyuda awura sakyɔ
mɛ kalɛ ilaa ibono Pilato gi yɛgɛ
mɛ' ŋmarasɛ mada Yesu amu so
mɔ. I kya nyiile yɛɛ mɛ ŋmarasɛ
imɔ de Gyuda awura gɛdɛ dɔ, de
Rom awura gɛdɛ dɔ, de Geriiki
awura gɛdɛ dɔ. 21 Gyuda awura
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ mɛ wu
gɛnen mɔ, mɛ lɔgedɛ de Pilato yɛɛ,
"I mɛŋ kaaborɛ fo' yɛgɛ de mɛ'
ŋmarasɛ yɛɛ, 'Gyuda awura wura
mɔ ne' kyu kpaa mada gɛnen. I
kaaborɛ fo' yɛgɛ mɛ' ŋmarasɛ daa
yɛɛ 'Ɔnyen baarɛ ne yɛɛ mɔ ne
n gyɛ Gyuda awura wura mɔ.'
" 22 Nfono ne Pilato gi tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, "Ilaa ibono nɛ yɛgɛ mɛ'
ŋmarasɛ mɔ, mɛ ŋmarasɛ daa
gɛkpaa."

Mɛ Yɛ Yesu Nyoro So Atɔ Kyu

23 Asogya mɔ mɛ da Yesu aŋanbi
mada de oyii mɔ ta mɔ, mɛ yɛ
ilaa ibono nkana i bo mɔ-nyoro
so mɔ dɔ gikpadɔ ginan ne mɔmɔ
ɔkamaasɛ gi kyu giko. Mɛ yɛ
imɔ gɛnen mɔ, i san Yesu gɛgbɛ
gɛbono ɔ kya suu gɛsɛ pɛi de o'
suu ngbɛ sɛnsɛ gyan' mɔ. Gɛnen
gɛgbɛ gɛbono berɛ, mɛ mɛŋ baa-
baa gɛmɔ kyaga. Mɛ kpɛ luo gɛmɔ
daa lii soso baa yii gɛsɛ. 24 Asogya
mɔ mɛ tɔgɛ sa abara yɛɛ, "Fɛ mɛŋ
sa fɛ' yɛgɛ de a' kyadɛ gɛgbɛ gɛdɛ
dɔ yɛ. A' too ilaa iko kerɛ. Ɔbono
i yii de mɔ mɔ, kaasɛ mɔ o' kyu
gɛmɔ." Ilaa ibono mɛ too kerɛ
gɛnen mɔ, i yɛgɛ ilaa ibono mɛ
wolaa ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ mɔ i ba gɛsintin. Mɛ
ŋmarasɛ yɛɛ,

Mɛ yɛ me-nyoro so atɔ kyu
ne mɛ too ilaa iko kerɛ
de mɛ' wu ɔbono ɔ laa kyu
me-gɛgbɛ mɔ.

25 Asogya mɔ mɛ kya wɔra
gɛnen pɛwu mɔ, Yesu mɔ-nyi,
de mɔ-nyibelɛ, de Mariya, Ku-
lopasɛ mɔ-ka mɔ, de Mariya Ma-
gadalakyii mɔ mɛ yelɛ Yesu lɛwu
oyii mɔ asɛ. 26 Ibono Yesu gi wu
mɔ-nyi de me, mɔ-ɔkasɛbo ɔbono
ɔ kya laarɛ me-ilaa mɔ, a yelɛ
sindi abara mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔ-nyi
yɛɛ, "Ɔkyii, fo-bi ne." 27 Ne o kii
kisee tɔgɛ sa me yɛɛ, "Fo-o fo mɔ,
fo-nyi ne." Kpɛ kyu lii gɛnen gɛkɛ
gɛbono dɔ ne nɛ kyu mɔ kpaa
kyena me asɛ me-gɛten dɔ.

Yesu Gi Wu'

28 Yesu mada de lɛwu oyii mɔ
gɛnen mɔ, o wu yɛɛ idɛ kon berɛ ɔ
logɛ ilaa kamaasɛ. Ne ɔ tɔgɛ yɛɛ,
"Bolefɔ kya mɔɔ me." Ɔ tɔgɛ gɛnen
de i' yɛgɛ ilaa ibono mɛ wolaa
ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ agyɛbi
dɔ mɔ i' nyɛ ba gɛsintin. 29 Gɛnen
owi ɔbono mɔ, nta bonyansɛ nko
oyuduu gi yii de gɛlɔbi nno. Imɔso
mɛ kyu taatɔ dufu-dufu ɔko kyu
kpaa nyise wɔra nta mɔ dɔ, ne
mɛ kyu de hisopo gɛyabii kyu
diirɛ kpe mɔ-gɛnɔ asɛ. 30 Yesu gi
kyogyoo nta mɔ mɔ, ɔ tɔgɛ yɛɛ,
"I logɛ kon." Ne o kyu mɔ-gimu
too gɛsɛ, o lɛɛ mɔ-ɔŋɛ kyu wɔra
Wurubuaarɛ abaa dɔ.

Mɛ Yii Yesu Gɛkɛlɛbi Dɔ Fondi

31 Ibono gɛdɛ gɛ laa kɛ ne mɛ
laa gyi mɔmɔ Gyuda awura gɛkɛ
kyoolasɛ so mɔ, Gyuda awura mɔ
mɛ kya laarɛ yɛɛ abono mɛ da
mɔmɔ aŋanbi mada de iyii mɔ
mɛ' nyɛ wu' kusaa de mɛŋ sa mɛ'
sii mɛ kyɔlɛ iyii mɔ so gɛnen gɛkɛ
gɛbono dɔ de i mɛŋ sa i' kyɔlesɛ
mɔmɔ-gɛsi mɔ gigyi. I kya nyiile
yɛɛ mɔmɔ-gɛkɛ kyoolasɛ gɛdɛ gɛ
baa saarɛ mɔmɔ Gyuda awura
gɛsi gigyi. Imɔso Gyuda awura
mɔ mɛ kpaa wu Pilato yɛɛ ɔ' yɛgɛ
de mɔ-asogya mɔ mɛ' kpaa boori
gɛnen asa asa' abono ayaa awuye.
Nengyene mɛ nyɛ wu' kusaa mɔ

de mɛ' saga mɔmɔ lii iyii mɔ so
kpaa pule.
32 Gɛnen so mɔ, asogya mɔ mɛ
kpaa boori ɔko-lɛɛ ayaa awuye de
ɔbanban mɔ kee. 33 Mɛ baa fo
Yesu asɛ de mɛ' baa boori mɔ-
lɛɛ ayaa awuye fɛɛ anyen anyɔ
ako mɔ-lɛɛ mɔ, mɛ' baa kerɛ mɔ,
Yesu gi ti wolaa wu'. Imɔso mɛ
mɛŋ baa boori mɔ-ayaa awuye
mɔ. 34 Asogya mɔ dɔ ɔko gi san
lɛɛ mɔ-gikpɛ yii Yesu gɛkɛlɛbi dɔ
fondi. Ayaa abono so mɔ, nkalan
de nkyu gi tigi lii Yesu nyoro dɔ.
35 Me ɔbono n kya ŋmarasɛ ilaa
idɛ mɔ nɛ wu imɔ de me-ansi, ne
ibono nɛ wu mɔ ne n' kya buu mi-i
sa fɛye faa. N nyi yɛɛ n kya tɔgɛ
fɛye gɛsintin de fɛye kee fɛ' nyɛ
kyu fɛye-nyoro too Yesu so.
36 Ibono Yesu gi wu' ne Gyuda
awura mɔ mɛ mɛŋ nyɛ boori mɔ-
ayaa awuye mɔ, i yɛgɛ ilaa ibono
mɛ ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ mɔ i ba gɛsintin. Mɛ
ŋmarasɛ yɛɛ,
Ba-a mɔ-giwuye kolon gi maŋ
wɔra gibooriseɛ.
37 Ne mɛ kii ŋmarasɛ yɛɛ,
Gyuda awura mɔ mɛ laa kerɛ
nyamesɛ
ɔbono mɛ yii mɔ fondi mɔ.

Mɛ Pule Yesu

38 Gyosɛfo, Arimatiyanyen ɔko
bo no. Ɔ sɔɔ Yesu gyi. Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ gifuu so mɔ,
ɔŋ lɛɛ mɔ-gisɔɔgyi mɔ gɛwi. Yesu
gi wu' mɔ, ɔ kpaa wu Pilato yɛɛ
ɔ' yɛgɛ mɔ de ɔ' kpaa saga Yesu
gibuni mɔ lii oyii mɔ so kyu kpaa
pule. Pilato gi sa mɔ ɔkpa ne
ɔ kpaa saga Yesu gibuni mɔ kyu
kyon ɔ' kpaa pule. 39 Nfono ne
Nikodemusi ɔbono ɔ naa kyena
kpaa wu Yesu gɛnyɛ gɛko mɔ gi
kpaa kyu ilaa iko i dɛ fɛɛ onufuii
de piperɛ ne mɛ kyu saarɛ abara
dɔ gɛnen mɔ. Nikodemusi gi kyu
gɛnen ilaa idɛ kpaa tu Gyosɛfo
de mɛ' kyu kpaa bɔ Yesu gibuni
mɔ. Ilaa ibono Nikodemusi gi
kyu kpe gɛnen mɔ, imɔ-oduduu
laa wɔra fɛɛ awayu bagi oduduu.
40 Gyosɛfo mɔ-rɛ Nikodemusi mɛ
kyu gikɛlɛlɛ de ilaa ibono i dɛ
fɛɛ onufuii de piperɛ mɔ kyu
mili Yesu gibuni mɔ itiibilaa ɔkpa
so fɛɛ gɛnɔɔbono mɔmɔ Gyuda
awura mɛ kya kyu pule ibuni mɔ.
41 Ndɔɔ nko gi sindi nfono mɛ
da Yesu aŋanbi mada de oyii ne
o wu' mɔ. Gɛnen ndɔɔ nbono
dɔ mɔ, gifolɛ giko gi bo nno mɛ
wolaa logedi gimɔ wɔra ɔbɔ yela
sa ibuni gipule. Mɛ mɛŋ ti taa pule
obuni gɛnen folɛbɔ ɔbono dɔ kerɛ.
42 Gɛnen gɛkɛ gɛbono mɛ da Yesu
aŋanbi mɔ gɛ gyɛ abaala gɛkɛ sa
Gyuda awura gɛkɛ kyoolasɛ mɔ
so mɔ, Gyosɛfo mɔ-rɛ Nikodemusi
mɛ san mɛ kya kpaala. Folɛbɔ
mɔ sindi nfono mɛ da Yesu aŋanbi
mɔ. Imɔso mɔ dɔ ne mɛ kyu Yesu
gibuni mɔ kpaa pule.

20

Yesu Gi Kyingi Lii Ibuni Dɔ

1 Mɛ pule Yesu mɔ, imɔ Kosida
gɛkɛ mɔ, Mariya Magadalakyii mɔ
gi koso kpe nfono mɛ pule mɔ mɔ.
Ɔ koso gɛnen mɔ, i gyɛ gibaadiikɛ,
i mɛŋ ti taa ŋmangɛ logɛ. Ɔ fo nno
mɔ, o wu yɛɛ gibui belɛ gibono mɛ
kyu tii folɛbɔ mɔ gɛbunono mɔ,
giŋ baa gi tii. 2 O wu gɛnen mɔ,
ɔ selɛ kpe Simon Piita de me, Yesu
ɔkasɛbɔ ɔbono Yesu kya laarɛ me-
ilaa mɔ asɛ ne ɔ kpaa tɔgɛ sa
aye yɛɛ, “Mɛ kpaa puru aye-wura
gibuni mɔ lii folɛbɔ mɔ dɔ. A mɛŋ
bii nfono mɛ kyu mɔ kpaa yela
mɔ.”
3 Ɔkyii mɔ gi tɔgɛ sa aye gɛnen
mɔ, me-rɛ Piita a yii ɔkpa kyon
nten nkan folɛbɔ mɔ gɛten. 4 A
kya kpe mɔ, a selɛ daa. Nɛ selɛ
belen-belen kyon Piita so. Gɛnen
so mɔ, nɛ daa mɔ kpaa loo folɛbɔ
mɔ asɛ. 5 Nɛ fo nno mɔ, nɛ
mada kerɛ folɛbɔ mɔ dɔ ne nɛ
wu akuru mɔ mɛ kyu mili obuni
mɔ a dɛ nno. Meŋ loo folɛbɔ mɔ

dɔ berɛ. 6 Simon Piita gi selɛ lii
gɛmara gɛmara baa tu me, ne ɔ
loo folɛbɔ mɔ dɔ kpaa wu akuru
abono mɛ kyu mili obuni mɔ a
dɛ. 7 O wu gitaaban gibono mɛ
kyu ŋminde obuni mɔ gɛnɔ kyaga
de mɔ-gimu mɔ gi bɔɔ gi dɛ nkan
gi mɛŋ kya yii akuru abono mɛ
kyu mili mɔ mɔ. 8 Nfono mɔ, me,
ɔbono nɛ gyangbara kpaa fo nno
mɔ kee nɛ loo folɛbɔ mɔ dɔ kpaa
wu de me-ansi ne nɛ sɔɔ gyi yɛɛ
Yesu gi kyingi lii ibuni dɔ gɛsintin.
9 Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ a wolaa
nyiile yɛɛ Yesu laa kyingi lii ibuni
dɔ. Nkana kyu baa fo gɛnen aberɛ
abono mɔ, aye, mɔ-akasɛbo mɔ, a
mɛŋ ti taa nu gɛnen agyɛbi adɛ
gɛsɛ. 10 Lii nfono mɔ, a yaasɛ kyon
aye-ntenana dɔ.

Yesu Gi Lɛɛ Mɔ-Nyoro Nyiile Mariya Magadalakyii Mɔ

11 Mariya Magadalakyii mɔ
berɛ, gi sii ɔ yelɛ folɛbɔ mɔ asɛ
ɔ kya su. Ɔ kya su gɛnen mɔ,
ɔ mada kerɛ folɛbɔ mɔ dɔ. 12 Ɔ
mada kerɛ mɔ, Wurubuaarɛ dɔ
isɔɔ inyɔ iko ne n tɛ folɛbɔ mɔ dɔ
mɛ suu ilaa fufuli. Mɔmɔ dɔ ɔko
tɛ de nfono so nkana Yesu ayaa a
sa de mɔ ne ɔnyɔsɛ mɔ, mɔ, tɛ de
nfono so nkana Yesu gimu gi dɛ
de mɔ. 13 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ
dɔ isɔɔ mɔ mɛ taasɛ Mariya yɛɛ,
“Ɔkyii, menɛ n wɔra ne fo kya
su?” Ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ako mɛ baa
puru me-wura gibuni mɔ. Meŋ
nyi nfono mɛ kyu mɔ kpaa yela.”

14 Ɔ tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔ baa kpɛɛlɛ
kerɛ mɔ, Yesu ne. O wu mɔ
gɛnen mɔ, ɔ mɛŋ nyi yɛɛ i gyɛ mɔ.
15 Nfono mɔ Yesu gi taasɛ mɔ yɛɛ,
“Ɔkyii, menɛ n wɔra ne fo kya su?
Anɛ ne fo kya laarɛ?” Mariya berɛ
nyi daa yɛɛ ɔfaanan ɔbono ɔ kya
kerɛ ndɔɔ nbono gi bo nfono mɔ
so mɔ ne n kya taasɛ mɔ gɛnen.
Imɔso ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ,
nengyene fo puru mɔ kpaa yela
gɛtɛɛko mɔ, nyiile me de n' kpaa
puru mɔ.”

16 Ne Yesu gi terɛ mɔ yɛɛ,
“Mariya.” Ɔ terɛ mɔ gɛnen mɔ,
Mariya gi dɛsɛ ne ɔ terɛ mɔ
de Gyuda awura gɛdɛ dɔ yɛɛ,
“Raboni!” (Raboni gɛsɛ ne n gyɛ
yɛɛ onyiilebo.) 17 Nfono ne Yesu
gi tɔgɛ sa Mariya yɛɛ, “Gɛŋ baa
mili me gɛnen. Meŋ ti dii kpe me-
sɛ Wurubuaarɛ asɛ. Fo berɛ, naa
kpaa tɔgɛ sa me-akasɛbo abono
mɛ wɔra me-tedɛana mɔ yɛɛ n kya
dii mi-i kpe me-sɛ Wurubuaarɛ
asɛ, me-sɛ ɔbono ɔ gyɛ fɛye-sɛ,
me-Wurubuaarɛ ɔbono ɔ gyɛ fɛye-
Wurubuaarɛ mɔ asɛ.” 18 Yesu
gi tɔgɛ gɛnen mɔ, Mariya Mag-
adalakyii mɔ gi naa, ne ɔ kpaa
tɔgɛ sa Yesu akasɛbo mɔ yɛɛ, “Nɛ
wu aye-Wura Yesu,” ne o buu ilaa
ibono Yesu gi tɔgɛ mɔ mɔ sa ɔmɔ.

Yesu Gi Lɛɛ Mɔ-Nyoro Nyiile Mɔ-Akasɛbo

19 Gɛnen Kosida ɔbono gɛdɔɔdɛ
mɔ, Yesu akasɛbo mɔ mɛ gyan'
obu ɔko dɔ. Mɛ selɛ Gyuda awura
abelɛnsɛ mɔ gifuu so mɔ, mɛ tii
gisin wɔra giŋanbi wɔra mɔmɔ-
nyoro. Mɛ bo obu mɔ dɔ gɛnen
mɔ, mɛ baa kerɛ mɔ, Yesu ne n
yelɛ mɔmɔ nsana. Ne ɔ faala
ɔmɔ yɛɛ, “Wurubuaarɛ gisen yu-
uli gi' wɔra fɛye-lɛɛ.” 20 Yesu gi
tɔgɛ mɔ-akasɛbo mɔ gɛnen mɔ, o
kyu mɔ-abaa dɔ apan mɔ de mɔ-
gɛkɛlɛbi dɔ-lɛɛ mɔ kyu nyiile ɔmɔ.
Mɔ-akasɛbo mɔ mɛ wu mɔmɔ-
ɔbelɛnsɛ mɔ, i wɔra mɔmɔ ɔkon
gikyɔ. 21 Yesu gi kii faala mɔ-
akasɛbo mɔ yɛɛ, “Wurubuaarɛ
gisen yuuli gi' wɔra fɛye-lɛɛ.” Ne
o kii tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛɛ
gɛnɔɔbono me-sɛ Wurubuaarɛ gi
sun me mɔ, me kee n kya sun
fɛye.” 22 Yesu gi tɔgɛ gɛnen mɔ,
ɔ sɔnga bun mɔmɔ so, ne ɔ
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' sɔɔ Wu-
rubuaarɛ Oduduu. 23 Asa abono
fɛ kyu mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn ibono

mɛ wɔra mɔ kyɛɛ mɔmɔ mɔ, Wurubuaarɛ laa kyu kyɛɛ mɔmɔ kee. Ne asa abono, mɔ, fɛ kine ne fɛ maŋ kyu mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn ibono mɛ wɔra mɔ kyɛɛ mɔmɔ mɔ, Wurubuaarɛ kee maŋ kyu kyɛɛ mɔmɔ.”

Yesu Gi Lɛɛ Mɔ-Nyoro Nyiile Tomaasɛ

24 Owi ɔbono Yesu gi kpaa tuule mɔ-akasɛbo sɛnsɛ mɔ, Tomaasɛ, ɔbono mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Ata mɔ, Yesu akasɛbo gudu anyɔ mɔ dɔ ɔko mɛŋ bo nno. 25 Imɔso ɔ baa loo mɔ, mɔ-nanboana mɔ mɛ buu sa mɔ yɛɛ, “A wu aye-Wura Yesu.” Ne Tomaasɛ gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Nengyene meŋ wu aŋanbi mɔ apan nten mɔ-abaa dɔ de n' kyu me-gibaabi kyu yii nfono aŋanbi mɔ a fondi mɔ de n' kyu me-gibaa yii mɔ-gɛkɛlɛbi dɔ-lɛɛ mɔ, maŋ sɔɔ gyi.”

26 Imɔ gɛkɛ kuesɛ mɔ, Yesu akasɛbo mɔ mɛ kii mɛ bo obu mɔ dɔ. Idɛ kon berɛ, Tomaasɛ kee bo mɔmɔ dɔ. Mɛ tii gisen wɔra giŋanbi. Mɛ baa kerɛ mɔ, Yesu ne n yelɛ mɔmɔ dɔ. Ɔ faala ɔmɔ yɛɛ, “Wurubuaarɛ gisen yuuli gi' wɔra fɛye-lɛɛ.” 27 Nfono mɔ, ɔ tɔgɛ sa Tomaasɛ yɛɛ, “Kyu fo-gibaabi yii gɛrɛ de fo' kerɛ me-abaa. Tengɛ fo-gibaa baa yii me-gɛkɛlɛbi. Gɛŋ baa sɔɔ akyɔɔlɛ. Sɔɔ gyi.” 28 Tomaasɛ gi terɛ mɔ yɛɛ, “Me-wura de me-Wurubuaarɛ!” 29 Nfono ne Yesu gi taasɛ mɔ yɛɛ, “Iŋ gyɛ ibono fo wu me mɔ so ne fo sɔɔ gyi faa? Nu yɛɛ omudɛnsɛbo ne n gyɛ ɔbono ɔ mɛŋ wu me de mɔ-ansi ne ɔ sɔɔ gyi yɛɛ nɛ kyingi lii ibuni dɔ mɔ.”

Ilaa Ibono So Nɛ Ŋmarasɛ Ɔwolɛ Baarɛ Mɔ

30 Yesu gi wɔra ilaa gbaa'gbaa gikyɔ kee ibono i lɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon nyiile ne mɔ-akasɛbo mɔ mɛ wu de ansi. I mɛŋ gyɛ imɔ pɛwu ne nɛ ŋmarasɛ wɔra ɔwolɛ baarɛ dɔ. 31 Nɛ ŋmarasɛ imɔ idɛ ɔkara yela daa de i' kpaa fɛye de fɛ' nyɛ sɔɔ gyi yɛɛ Yesu ne n gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-bi ɔbono o sun yɛɛ ɔ' baa mɔlɛgɛ anyamesɛ de mɔmɔ-rɛ Wurubuaarɛ nsana i' nyɛ lɔrɔ mɔ. Nengyene fɛ sɔɔ Yesu gyi mɔ, fɛ laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan.

21

Yesu Gi Lɛɛ Mɔ-Nyoro Nyiile Mɔ-Akasebo Sono Ako

1 Imɔ nkɛ kalɛsɛ gɛmara mɔ, Yesu gi kii lɛɛ mɔ-nyoro nyiile mɔ-akasɛbo ɔbon belɛ ɔko gɛten. Mɛ kya terɛ gɛnen ɔbon ɔbono yɛɛ Tabiriyasɛ. Gɛnɔɔbono so i ba mɔ ne n gyɛ yɛɛ, 2 owi ɔko dɔ mɔ, Simon Piita de Tomaasɛ Ata mɔ, de Natanelɛ ɔbono ɔ lii Keena ɔsowolɛ ɔbono ɔ bo Galeli gɛsinkpan so mɔ, de Sɛbedi mɔ-biana mɔ, de Yesu akasɛbo mɔ dɔ anyɔ ako kee mɛ bo gɛten kolon. 3 Nfono mɔ, Simon Piita gi kalɛ mɔ-nanboana mɔ yɛɛ, “N kya kpe n' kpaa keda iken.” Piita gi kalɛ mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Aye-rɛ fo a laa kpe!” Nfono mɔ, mɛ lii ne mɛ dii loo gikolii dɔ ne mɛ kyon. Gɛnyɛ gɛbono pɛwu mɔ, mɛ mɛŋ nyɛ sɛi.

4 Gɛdɛ gɛ kpɛ gɛ kya kɛ mɔ, mɛ' baa kerɛ mɔ, Yesu ne n yelɛ ɔbon mɔ gigengen so. Yesu akasɛbo mɔ mɛ wu mɔ gɛnen mɔ, mɛ mɛŋ bii yɛɛ i gyɛ Yesu. 5 Yesu gi wu mɔmɔ ne ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, “Adega, fɛŋ nyɛ sɛi?” Ne mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Kuaa.” 6 Ne Yesu gi tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' too asɛwu mɔ wɔra nkyu mɔ dɔ kyu kpe de gikolii mɔ gyisɛ so. Fɛ laa keda iken.” Gɛsintin mɔ, mɛ too amɔ mɔ, mɛ keda iken gikyɔ. Mɛ mɛŋ kya taalɛ de mɛ' biidɛ asɛwu mɔ. Iken ibono mɛ keda mɔ, i nyaakyɔ gikyɔ.

7 Me, Yesu ɔkasɛbo ɔbono ɔ kya laarɛ me-ilaa mɔ, nɛ tɔgɛ sa Piita yɛɛ, “I gyɛ daa aye-wura.” Simon Piita kya wɔra gɛsun gikolii mɔ dɔ

gɛnen owi ɔbono dɔ so mɔ, ɔ mɛŋ
suu gɛgbɛ. Ibono ɔ kpɛ nu yɛɛ i
gyɛ aye-wura mɔ, o kyu mɔ-ngbɛ
kyu suu ne o tin loo nkyu mɔ dɔ
fara lii kyon gigengen so. 8 Aye
asɛnsɛ mɔ berɛ, a palɛ gikolii mɔ
a kya biidɛ asɛwu mɔ, yɛgɛ iken
mɔ i bɔla amɔ dɔ. Nfono a yelɛ ne
a wu Yesu mɔ de gigengen mɔ iŋ
bo gɛta de abara. I laa kpɛ wɔra
daa fɛɛ ifɛ inan gisoro.

9 A dii lii gigengen mɔ so mɔ, a
wu ɔken tɔ agyangbalii dɔ ne a wu
bodobodo kee dɛ nfono. 10 Yesu
gi tɔgɛ sa mɔ-akasɛbo mɔ yɛɛ,
"Fɛ' kyu iken ibono fɛ keda nperɛ-
nperɛ mɔ iko ba." 11 Nfono ne
Simon Piita gi dii loo gikolii mɔ dɔ
ne o biidɛ asɛwu mɔ de iken belɛ-
belɛ ibono i bɔla asɛwu mɔ mɔ lii
gigengen so. Iken ibono mɛ keda
mɔ gɛgyɔnɔ gɛ gyɛ ikue-sono de
saalaa iken isa. Dabɔlɛ ibono iken
mɔ i kiirɛ ne i nyaakyɔ gɛnen faa,
mɛ biidɛ imɔ mɔ, asɛwu mɔ a mɛŋ
tɛɛ. 12 Yesu gi tɔgɛ sa aye yɛɛ, "Fɛ'
ba gyi nyɛnyɛngɛ agyudɔ." Aye dɔ
ɔko-rɛ ɔko mɛŋ taalɛ da otu taasɛ
mɔ yɛɛ, "Fo ne n gyɛ anɛ?" A ti
wolaa bii yɛɛ i gyɛ aye-wura ne.
13 Nfono mɔ Yesu gi kpaa puru
bodobodo mɔ ne o kyu sa aye.
Gɛnen kee ne o puru ɔken mɔ ɔ
tɔ ɔgya mɔ dɔ mɔ ne o kyu sa aye
yɛɛ a' kyu gyi de bodobodo mɔ.
14 Yesu gi kyingi lii ibuni dɔ mɔ,
ɔbon baarɛ so-lɛɛ idɛ ne n wɔra
gisasɛ ibono ɔ kya lɛɛ mɔ-nyoro
nyiile mɔ-akasɛbo mɔ.

Yesu Gi Kii Lɔrɔ Sa Piita Gɛbelɛnsɛ

15 A gyi ta mɔ, Yesu gi terɛ Simon
Piita yɛɛ, "Simon, Gyɔn mɔ-bi."
Ne ɔ taasɛ mɔ yɛɛ, "Fo kya laarɛ
me-ilaa don gɛnɔɔbono mɔmɔ adɛ
mɛ kya laarɛ me-ilaa mɔ?" Ɔ
taasɛ mɔ gɛnen mɔ, Piita gi lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, "Ɛn, me-wura. Fo nyi
ibono n kya laarɛ fo-ilaa." Piita gi
lɛɛ gɛnɔ gɛnen mɔ, Yesu gi tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, "Sa me-nsandɛbii mɔ
agyudɔ." 16 Yesu gi kii terɛ Piita
yɛɛ, "Simon, Gyɔn mɔ-bi." Ne o
kii taasɛ mɔ ginyɔsɛ yɛɛ, "Fo kya
laarɛ me-ilaa?" Piita gi kii lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, "Ɛn, me-wura, fo nyi ibono n
kya laarɛ fo-ilaa." Piita gi lɛɛ gɛnɔ
mɔ, Yesu gi kii tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
"Kerɛ me-isandɛ mɔ so." 17 Yesu
gi kii terɛ Piita gisasɛ yɛɛ, "Simon,
Gyɔn mɔ-bi." Ne o kii taasɛ mɔ
yɛɛ, "Fo kya laarɛ me-ilaa?" Ibono
Yesu gi taasɛ mɔ gisasɛ gidɛ mɔ,
mɔ-gisen dɔ i nyida mɔ yɛɛ Yesu
gi kii taasɛ mɔ gɛnen. Nfono ne
Piita gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Me-wura, fo
nyi ilaa kamaasɛ. Fo nyi ibono
n kya laarɛ fo-ilaa." Piita gi lɛɛ
gɛnɔ gɛnen mɔ, Yesu gi kii tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, "Kerɛ me-isandɛ mɔ so de
agyudɔ. 18 N kya tɔgɛ fo gɛsintin;
owi ɔbono fo gyɛ dega mɔ, fo kya
dela fo-gbagya fo-atɔ de fo' naa
kpe gɛten kamaasɛ gɛbono fo kya
laarɛ mɔ. Fo baa wɔra ɔbelɛnsɛ
mɔ, fo laa tengɛ fo-abaa de ɔko ne
ɔ' san kyu fo-gbagya dela fo de ɔ'
sola fo kpe de nfono so fo mɛŋ kya
laarɛ mɔ." 19 (Yesu gi tɔgɛ gɛnen
ilaa idɛ sa Piita kyu lɛɛ nyiile
mɔ lɛwu ɔbono ɔnan mɔ Piita laa
baa wu' de i' kyu nyisigyi bara
Wurubuaarɛ mɔ.) Idɛ gɛmara mɔ,
Yesu gi tɔgɛ sa Piita yɛɛ, "Baa
buu me de fo' wɔra fɛɛ me-lɛɛ mɔ
ɔnan."

20 Piita gi kisee kerɛ mɔ, o wu
me, Yesu ɔkasɛbo ɔbono Yesu kya
laarɛ me-ilaa mɔ. (Owi ɔko dɔ a tɛ
a kya gyi mɔ, me ne n faga taasɛ
Yesu ilaa mɔ-giso dɔ yɛɛ, "Me-
wura, anɛ ne nan yɛgɛ fo-akyobo
mɛ' nyɛ fo mɔ?") 21 Piita gi kisee
kerɛ ne o wu me gɛnen mɔ, ɔ taasɛ
Yesu yɛɛ, "Me-wura, ne ɔnyen
baarɛ mɔ de-e? Menɛ ne nan ba
mɔ so gɛkaako?" 22 Yesu gi lɛɛ
gɛnɔ sa Piita yɛɛ, "Nengyene i gyɛ
me-gɛlaarɛ yɛɛ ɔ' kyena kaaborɛ
n' kii ba mɔ, i gyɛ fo menɛ? Fo
berɛ baa buu me de fo' wɔra me-
lɛɛ mɔ ɔnan daa." 23 Gɛnen ilaa
ibono Yesu gi tɔgɛ kyu lii me, mɔ-

ɔkasɛbo ɔbono ɔ kya laarɛ me-ilaa
faa so mɔ, i yɛgɛ Yesu asonbo mɔ
mɛ san mɛ naa ma-a tɔgɛ yɛɛ me
berɛ, maŋ wu'. Yesu mɔ, mɛŋ
kii tɔgɛ gɛnen. Ɔ tɔgɛ daa yɛɛ
nengyene i gyɛ mɔ-gɛlaarɛ yɛɛ n'
kyena kaaborɛ o' kii baa tu me
mɔ, i gyɛ Piita menɛ?

Ɔwolɛ Baarɛ Agyɛbi Laalaa-
logɛ

24 Ɔbono Yesu akasɛbo mɔ mɛ
darɛ gɛnen mɔ ne n ŋmarasɛ
ɔwolɛ baarɛ faa. O wu imɔ de mɔ-
ansi, ne aye kee a wu yɛɛ ibono
ɔ ŋmarasɛ yela faa i gyɛ gɛsintin.
25 Yesu gi wɔra wɔra ilaa kpɛi-kpɛi
gikyɔ. Iŋ gyɛ imɔ pɛwu ne nɛ
taalɛ ŋmarasɛ wɔra ɔwolɛ baarɛ
dɔ faa. Nengyene mɛ tɔgɛ yɛɛ
mɛ' ŋmarasɛ imɔ ikamaasɛ yela
mɔ, nɛ sɔɔ gyi yɛɛ iwolɛ mɔ i laa
bɔla gɛsinkpan san. I maŋ nyɛ
iyelaten.

Yesu Isɔɔ Gɛsun Wɔrasɛ

Yesu Gi Kyingi Mɔ, O Nyiile Mɔ-Isɔɔ Ilaa Ibono I Kaaborɛ Mɛ' Wɔra Mɔ

1 Tiyofilo dɛnsɛ, me-ɔwolɛ
gyangbarasɛ mɔ dɔ mɔ, nɛ tɔgɛ
ilaa ibono Yesu gi wɔra de ilaa
ibono o nyiile asa kyu lii gɛsɛ
de gɛsɛ kyu kpaa fo gɛkɛ gɛbono
Wurubuaarɛ gi puru mɔ kyu
dii kpe mɔ asɛ mɔ. 2 Pɛi ne
Wurubuaarɛ laa puru mɔ dii kpe
mɔ asɛ gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ ilaa sa
mɔ-isɔɔ mɔ ɔ lɛɛ mɔ. Kyu naa
de Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔlon
dɔ mɔ, ɔ tɔgɛ mɔmɔ ilaa ibono
i kaaborɛ mɛ' wɔra mɔ. 3 Yesu
awɔrɔfɔɔ lɛwu gɛmara mɔ, o kii
kyingi. O kyingi mɔ, nkɛ ikue-
inyɔ dɔ mɔ, ɔ lɛɛ mɔ-nyoro gɛwi
nyiile mɔ-isɔɔ mɔ yɛɛ ɔ tɛ de ansi
ibono iŋ bo akyɔɔlɛ. Ɔ tɔgɛ ilaa
sa mɔmɔ kyu naa de Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ so.

Yesu Yɛɛ Mɔ-Adɛ Mɔ Mɛ' Kyena Gyoo Wurubuaarɛ Oduduu

4 Gɛnen nkɛ ikue-inyɔ nbono dɔ
mɔ, imɔ gɛkɛ gɛdɛ mɔ, Yesu mɔ-rɛ
mɔ-isɔɔ mɔ mɛ koola mɛ tɛ mɔ, ɔ
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Fɛ mɛŋ sa fɛ'
lii Gyɛrusalem ɔsowolɛ baarɛ so
kpe gɛtɛɛko. Fɛ' kyena gɛrɛ gyoo
ilaa ibono me-sɛ Wurubuaarɛ yɛɛ
ɔ laa kyu baa kyɛɛ fɛye mɔ. Fɛ
ti nu me nɛ tɔgɛ gɛnen ilaa ibono
so ilaa sa fɛye baa kyon. 5 Nɛ
tɔgɛ fɛye yɛɛ Gyɔn gi kyu daa
nkyu kyu gyere asa Wurubuaarɛ
sagyere. Fɛye berɛ, nkɛ kalɛsɛ ndɛ
dɔ mɔ, Wurubuaarɛ laa kyu mɔ-
Oduduu mɔ daa kyu gyere fɛye
Wurubuaarɛ sagyere."

6 Gɛkɛ gɛdɛ mɛ kii mɛ tɛ dabɔlɛ
mɔ, mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, "Aye-Wura,
idɛ kon owi mɔ gi fo ibono fo
laa sɔgɛ aye Isirale awura mɔ
gɛwuragyi mɔ kiiri wɔra aye-
abaa dɔ?" 7 Mɛ taasɛ Yesu gɛnen
mɔ, ɔ lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ,
"Owi ɔbono ilaa idɛ i laa ba mɔ
i mɛŋ gyɛ ibono i kaaborɛ fɛ'
bii. Me-sɛ Wurubuaarɛ ne n
kya yela imɔ-aberɛ mɔ-gibaa so.
8 Fɛ' nu yɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ laa ba fɛye so de fɛ' nyɛ
ɔlon. Fɛ laa naa fɛ kya tɔgɛ
me-ilaa ibono fɛ wu de ansi mɔ
sa asa Gyɛrusalem ɔsowolɛ so de
Gyudiya de Samariya nsinkpan
pɛwu so de gɛsinkpan gɛten ka-
maasɛ so."

Wurubuaarɛ Gi Puru Yesu Kyu Dii Kpe Mɔ Asɛ

9 Yesu gi tɔgɛ gɛnen ta mɔ, i
puru mɔ dii i kya kpe soso yɛgɛ mɛ
yelɛ mɛ kerɛ mɔ kaaborɛ o muule
Wurubuaarɛ awolɛ dɔ. 10 Yesu
isɔɔ mɔ mɛ kpɛ san mɛ yelɛ
ma-a kerɛ soso yirididi mɔ, ayaa
abono so mɔ, mɛ baa kerɛ mɔ,
anyen anyɔ ako ne n yelɛ mɔmɔ
asɛ. Mɛ suu ilaa fufuli. 11 Anyen
mɔ mɛ taasɛ Yesu isɔɔ mɔ yɛɛ,
"Galeli awura, menɛ n wɔra ne
fɛ yelɛ fɛ kya kerɛ soso yirididi
gɛnen? Gɛnen Yesu ɔbono Wu-
rubuaarɛ gi puru dii kpe mɔ asɛ
taa fɛye yɛgɛ faa laa kii ba fɛɛ
gɛnɔɔbono fɛ wu mɔ ɔ kya kyon
Wurubuaarɛ dɔ mɔ."

12 Anyen anyɔ mɔ mɛ tɔgɛ
mɔmɔ gɛnen ta mɔ, Yesu isɔɔ mɔ
mɛ naa lii gibii gibono mɛ kya terɛ
gimɔ yɛɛ Nfɔ Oyii Gibii mɔ so nno
kii kyon kpe Gyɛrusalem ɔsowolɛ
mɔ so. Lii gibii mɔ so nno kyu kpe
ɔsowolɛ mɔ so mɔ i mɛŋ bo gɛta; i
laa wɔra daa fɛɛ gikpaaten kolon.

Matiyasɛ Gi Yii Gyudasɛ Giyaa

13 Yesu isɔɔ mɔ mɛ loo ɔsowolɛ
mɔ so mɔ, mɛ naa kpe aban-
soro nfono mɛ kya kyena sogɛ
mɔ, ne mɛ dii loo soso-lɛɛ obu
mɔ dɔ. Gɛnen Yesu isɔɔ ibono
anyen ne n gyɛ Piita, Gyɔn, Gy-
eemesi, Andiru, Filipo, Tomaasɛ,
Batolomiyu, Matiyu de Gyeemesi,

Alefayo mɔ-bi. Mɔmɔ ako ne n
gyɛ Simon ɔbono ɔŋ kya kyule
mɔ-ɔsowolɛ so mɔ de Gyudasɛ,
Gyeemesi mɔ-bi. 14 Mɔmɔ asa
adɛ pɛwu de akyii ako de Mariya
Yesu mɔ-nyi de Yesu mɔ-tedɛana
mɛ kpɛ mɛ dɛ gɛdalaa dɔ de gɛnɔ
kolon.
15 Gɛnen nkɛ nbono dɔ mɔ,
imɔ gɛkɛ gɛdɛ mɔ, Yesu asonbo
adɛ ako mɛ gyan'. Mɔmɔ pɛwu
gɛgyɔnɔ gɛ gyɛ fɛɛ asa ikue-isee.
Ne Piita gi koso yelɛ ne ɔ tɔngɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, 16 “Me-nanboana,
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi naa
de aye-naana Wura Deefidi so tɔgɛ
Gyudasɛ nyoro so ilaa, ne mɛ
ŋmarasɛ imɔ yela Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ. Imɔso i kaaborɛ i' ba
gɛsintin. Gyudasɛ baarɛ ne n gyɛ
ɔbono ɔ gyangbara sa abono mɛ
kpaa keda Yesu mɔ. 17 Nkana ɔ
bo aye-gikpen gidɛ dɔ. Aye-rɛ mɔ
ne Wurubuaarɛ gi sa gɛnen gɛsun
gɛdɛ.”
18 Ilaa nyɛnyɛn ibono Gyudasɛ
gi wɔra ne mɛ nyɛ Yesu mɔ,
mɛ ka mɔ imɔ so gikɔ, o kyu
gɛnen aterenbi abono kpaa sɔɔ
gɛsinkpan. Imɔ gɛmara mɔ, Gyu-
dasɛ gi tɔrɔ paadɛ, ne mɔ-ɔtɔ dɔ
ilaa pɛwu i lii. 19 Asa abono pɛwu
mɛ tɛ Gyɛrusalem ɔsowolɛ so mɔ
mɛ nu Gyudasɛ ilaa idɛ so. Lii
gɛnen so mɔ, mɛ yela gɛsinkpan
gɛbono ginyen mɔmɔ-gɛdɛ dɔ yɛɛ
Akɛledama. (Imɔ gɛsɛ ne n gyɛ
yɛɛ Nkalan Gɛsinkpan.)
20 Piita gɛtɔngɛ mɔ dɔ mɔ, ɔ
tɔgɛ yɛɛ, “Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ
nfono mɛ kya terɛ yɛɛ Ilon Ɔwolɛ
mɔ, mɛ ŋmarasɛ Gyudasɛ nyoro
so ilaa yela yɛɛ,

‘Mɔ-ɔkyenaten i' bingiri akyan-
fon.
Ɔko ɔŋ' sa ɔ' kyena nno.’

I kii tɔgɛ kee yɛɛ,

‘Ɔko kpɛi ne o' kyu mɔ-gɛsun
wɔrasɛ wɔra.’

21-22 “Imɔso, me-nanboana, i
kaaborɛ a' laarɛ ɔko kyu bɔla aye
so de aye-rɛ mɔ pɛwu a' nyɛ a kya
tɔgɛ Wura Yesu giwukyingi mɔ so
ilaa a kya sa asa. I kaaborɛ kaasɛ
ɔ' wɔra nyamesɛ ɔbono aye-rɛ mɔ
a naa owi ɔbono pɛwu aye-rɛ aye-
Wura Yesu a naa a kya kingi,
kpɛ kyu lii aberɛ abono Gyɔn kya
gyere asa Wurubuaarɛ sagyere
mɔ kyu baa fo gɛnen gɛkɛ gɛbono
Wurubuaarɛ gi puru Yesu dii kyon
Wurubuaarɛ dɔ taa aye yɛgɛ mɔ.”
23 Piita gi tɔgɛ gɛnen ta mɔ,
mɛ lɛɛ asa anyɔ yɛɛ mɛ' kerɛ
mɔmɔ anyɔ dɔ de mɛ' lɛɛ ɔko.
Gɛnen asa anyɔ abono anyen
ne n gyɛ Gyosɛfo de Matiyasɛ.
Gyosɛfo baarɛ anyen ako ne n gyɛ
Basabasɛ abɛɛ Gyusetisɛ. 24 Mɛ
lɛɛ Gyosɛfo de Matiyasɛ gɛnen
mɔ, mɛ dalaa yɛɛ, “Aye-Wura Wu-
rubuaarɛ, fo ne n nyi nyamesɛ
kamaasɛ gisen dɔ. Gɛnen asa
anyɔ abono a lɛɛ faa mɔ, fo ne
nan nyiile aye ɔkolon ɔbono fo lɛɛ
25 de ɔ' baa wɔra Yesu ɔsɔɔ fɛɛ aye
de ɔ' wɔra gɛnen gɛsun gɛbono
Gyudasɛ gi wu' taa yɛgɛ kyon kpe
nfono i kaaborɛ mɔ mɔ.” 26 Mɛ
dalaa gɛnen ta mɔ, nfono mɔ, mɛ
too ilaa iko kerɛ ne i kpaa yii de
Matiyasɛ ne mɛ kyu mɔ kyu bɔla
mɔmɔ Yesu isɔɔ gudu ɔko abono
mɛ san mɔ so.

2

Wurubuaarɛ Gi Yɛgɛ Mɔ-Oduduu Mɔ Gi Suudɛ Yesu Asonbo Mɔ

1 Gɛkɛ gɛdɛ mɔ, Gyuda awura
mɛ kya gyi mɔmɔ-agyudɔ ako
akɛbiberɛ gɛsi. Mɛ kya terɛ gɛnen
gɛsi mɔ yɛɛ Pɛntekosi. Gɛnen
gɛsi gɛbono dɔ mɔ, Yesu asonbo
pɛwu mɛ kpaa gyan' gɛten kolon.
2 Mɛ bo nno mɔ, mɛ nu ɔlanba
ɔko gi tɔrɔ! Ɔlanba mɔ gi lii
Wurubuaarɛ dɔ fɛɛ afuu belɛ ako
ne n kya da a kya ba, ne ɔlanba
mɔ gi kpaa bɔla gɛten gɛbono dɔ
mɛ gyan' mɔ pɛwu. 3 Mɛ baa
kerɛ mɔ, ilaa iko ne n baa yɛ

gyan'gyan mɔmɔ ɔkamaasɛ so fɛɛ
ɔgya ɔbono ɔ kya dɛ mɔ. 4 Nfono
mɔ, Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi
suu de Yesu asonbo mɔ, mɛ san
ma-a bugi nnɔ ma-a tɔngɛ ndɛ
kpɛi-kpɛi nbono mɛŋ wolaa ma-a
tɔgɛ mɔ. Mɛ kya tɔgɛ gɛnɔɔbono
ɔkara Oduduu mɔ gi sa ɔmɔ yɛɛ
mɛ' tɔgɛ mɔ.
5 Gɛnen owi ɔbono mɔ, asa
mɛ nyaakyɔ Gyɛrusalem ɔsowolɛ
mɔ so. I lii fɛɛ mɔmɔ-nanboana
Gyuda awura abono mɛ selɛ Wu-
rubuaarɛ mɔ ako kee mɛ ba
bɔla mɔmɔ so mɛ kya son Wu-
rubuaarɛ. Mɛ lii nten kpɛi-kpɛi
mɛ kya tɔgɛ ndɛ nbono asa mɛ kya
tɔgɛ gɛsinkpan pɛwu so mɔ.
6 Ɔlanba ɔbono ɔ wɔra gɛten mɔ
dɔ so mɔ, sakpii belɛ gi kpaa gyan'
nno. Yesu asonbo mɔ mɛ kya
tɔngɛ mɔ, i wɔra sakpii mɔ giyan.
I kya nyiile yɛɛ mɔmɔ ɔkamaasɛ
kya nu mɔmɔ-ilaa tɔngɛsɛ de
mɔmɔ gbaa-gbaa ndɛ dɔ. 7 I dɛ
mɔmɔ-gɛnɔ, mɛŋ baa mɛ nyi gi-
bono dɔ mɛ dɛ mɔ. Mɛ san mɛ kya
taasɛ yɛɛ, “Gɛnen anyen abono
mɛ kya tɔngɛ faa mɔmɔ pɛwu mɛ
mɛŋ gyɛ Galeli awura daa? 8 Ne
i wonɛ so ne mɛ kya taalɛ mɛ
kya tɔngɛ de aye ɔkamaasɛ ndɛ
gɛnen? 9 A lii isowolɛ kpɛi-kpɛi so.
Kerɛ, aye dɔ ako mɛ gyɛ Paatiya
awura. Ako mɔ mɛ gyɛ Miidi
awura. Elamiti awura mɛ bo aye
dɔ. Ako mɔ mɛ tɛ Mɛsopotemiya.
Ako mɛ gyɛ Gyudiya awura, Ka-
padosiya awura, Pontusɛ awura,
Esiya awura, 10 Firigyiya awura,
Panfiliya awura, Igyipiti awura,
ne ako mɛ lii Libiya gibaafon
gibono gi sindi Siirin ɔsowolɛ so
mɔ. Aye dɔ ako mɛ gyɛ asafo
kpan-n abono mɛ lii Rom ɔsowolɛ
so. Gɛnen asafo adɛ ako mɛ gyɛ
Gyuda awura gbaa-gbaa ne ako
mɛ loo daa Gyuda awura ɔson
mɔ dɔ. 11 Aye ako mɛ gyɛ Keri-
iti awura ne ako mɛ gyɛ Ara-
biya awura. Aye gɛnen asa adɛ
ɔkamaasɛ kya nu ilaa belɛ-belɛ
ibono Wurubuaarɛ gi wɔra ne mɛ
kya tɔgɛ imɔ so ilaa faa aye-ndɛ
dɔ.”
12 Sakpii mɔ ɔkamaasɛ kya nu
ilaa ibono mɛ kya tɔgɛ mɔ gɛsɛ
de mɔmɔ-ndɛ dɔ mɔ, i dɛ mɔmɔ
pɛwu gɛnɔ ne i wɔra mɔmɔ giyan.
Mɛ san mɛ kya taasɛ abara daa
yɛɛ, “Menɛ ilaa ne a laa wu
gɛsinkpan so faa?” 13 Sakpii mɔ
dɔ asa ako berɛ mɛ kya ŋmasɛ
Yesu asonbo mɔ yɛɛ, “Ŋmaawo,
mɛ mɛŋ boo daa?”

Piita Gi Lɛɛ Gɛsɛ Sa Sakpii Mɔ

14 Ibono mɛ kya ŋmasɛ Yesu
asonbo mɔ gɛnen mɔ, Piita mɔ-rɛ
mɔ-nanboana Yesu isɔɔ gudu ɔko
mɔ mɛ koso yelɛ, ne Piita gi
bugi gɛnɔ tɔgɛ ken-ken sa sakpii
mɔ yɛɛ, “Me-nanboana Gyudiya
awura de fɛye asa abono pɛwu fɛ
tɛ Gyɛrusalem gɛrɛ mɔ, fɛ' yela
giso de fɛ' nu dɔɔdan. 15 Aye
gɛnen anyen abono fɛ kya wu aye
faa, a mɛŋ kya boo fɛɛ gɛnɔɔbono
fɛye-nwɔnsa gɛ kya nyiile fɛye
mɔ. I san i gyɛ nyɛnyɛngɛ gikyɔ
de giboo. Nperɛ ibono a yelɛ faa,
i laa wɔra daa fɛɛ iwi sango.
16 “To, ilaa ibono i ba aye
so faa mɔ ilaa ne mɛ wolaa
ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ agyɛbi
dɔ mɔ. Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo ɔbono mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ
Gyowelɛ mɔ ne n ŋmarasɛ imɔ
yela. Ɔ ŋmarasɛ yɛɛ,
17 ‘Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yɛɛ,
“Gɛsinkpan so gɛkyena nkɛ
laalaalogɛ mɔ dɔ mɔ,
i laa ba yɛɛ me Wurubuaarɛ
nan kyɛɛgɛ me-Oduduu
bun anyamesɛ so.
Gɛnen asa abono, anyen de akyii
mɛ laa tɔngɛ me Wurubuaarɛ
ilaa sa asa.
Abelɛnsɛ de adega mɛ laa wu me-
ilaa fɛɛ ideri yɛgɛ mɛ kerɛ,
ne mɛ laa kuu me ilaa wɔrasɛ
so ideri kee.
18 Abono mɛ gyɛ me-adɛ mɔ,

nan kyɛɛgɛ me-Oduduu bun
mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-anyen de
akyii so
gɛnen nkɛ nbono dɔ
de mɛ' tɔngɛ me Wurubuaarɛ
ilaa sa asa.
19 Nan lɛɛ ilaa nyiile asa Wu-
rubuaarɛ awolɛ dɔ
fɛɛ nkalan, ɔgya, de igyɛsii.
Nan wɔra adɛgɛnɔ ilaa gɛsinkpan
so.
20 Pɛi de me Wura Wurubuaarɛ
nyisigyi gɛkɛ gbaa' mɔ
gɛ lɔɔ baa fo mɔ,
owi laa kisee bingiri obibiri
de bosɛ mɔ ɔ' pɛɛrɛ fɛɛ
nkalan.
21 I laa ba yɛɛ ɔkamaasɛ ɔbono
ɔ saawo terɛ Wura Wu-
rubuaarɛ mɔ,
ɔ laa mɔlɛgɛ mɔ." '

22 "Me-nanboana Isirale awura,
fɛ' nu ilaa idɛ. Wurubuaarɛ gi
nyiile fɛye yɛɛ Yesu, Nasarɛtɛnyen
mɔ, ne n gyɛ ɔbono mɔ Wu-
rubuaarɛ gi sun mɔ. Ilaa ibono
Wurubuaarɛ gi wɔra fɛye-ansi so
ne i lɛɛ nyiile gɛnen mɔ ne n gyɛ
nsun boduduusɛ kpɛi-kpɛi nbono
Yesu gi wɔra aberɛ abono ɔ bo
gɛsinkpan so mɔ. Ɔ wɔra ilaa
gbaa'gbaa ibono nkana nyamesɛ
maŋ taalɛ wɔra mɔ-gibaa so mɔ,
de ilaa ibono i lɛɛ Wurubuaarɛ
nyisigyi nyiile asa mɔ. Fɛye gbaa-
gbaa fɛ nyi imɔ so. 23 Wurubuaarɛ
gi wolaa tɔgɛ yela ne ɔ wolaa
o nyi yɛɛ anyamesɛ mɛ laa nyɛ
Yesu baarɛ mɔɔ. Imɔso ne i ba
yɛɛ fɛ yɛgɛ ilaa nyɛnyɛn awɔrabo
mɛ da mɔ aŋanbi oyii so, ne o
wu'. 24 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa mɔ,
Wurubuaarɛ gi kii kyingi mɔ. Ɔ
lɛɛ mɔ lii lɛwu anyanyan dɔ. I kya
nyiile yɛɛ iŋ bo no yɛɛ ɔ laa wu' sii
isɛ dɔ.

25 "Aye-naana Deefidi gi wolaa
wu Yesu gisen dɔ ilaa, ne ɔ
ŋmarasɛ imɔ yela Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ yɛɛ,
'Owi kamaasɛ dɔ mɔ n kya
wu me-Wura Wurubuaarɛ
sindi me. Imɔso i maŋ
ŋmaa me-gisen.
26 Imɔso i bo me-gisen dɔ ɔkon. N
kya lɛɛ mɔ-ginyen.
Ne me-ansi a gyan yɛɛ sɛi maŋ
taasɛ me-nyoro gibi so.
27 I kya nyiile yɛɛ fo Wurubuaarɛ,
fo maŋ yɛgɛ me-oduduu mɔ
ɔ' kpaa sii ibuni dɔ.
Nɛ kyu me-nyoro fuɛ sa fo. Fo
maŋ yɛgɛ me n' gyɔ sii isɛ
dɔ.
28 Fo ne n nyiile me ikpa ibono so
nyamesɛ laa naa
de ɔ' nyɛ ɔkyenaten dɛnsɛ fo
asɛ.
N bo fo asɛ mɔ, i laa tansi wɔra
me ɔkon gikyɔ.' "

29 Ne Piita gi lɛɛ gɛsɛ yɛɛ, "Me-
nanboana, nan tɔgɛ tigi fɛye yɛɛ
aye-naana Deefidi ɔbono ɔ tɔgɛ
gɛnen ilaa idɛ mɔ gi wu' ne mɛ
pule mɔ. Mɔ-gɛkyan gɛ dɛ aye asɛ
gɛrɛ kyu baa lii de ndɛ. 30 Ɔ wɔra
daa Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo.
Wurubuaarɛ gi ka sa mɔ yɛɛ ɔ'
kerɛ fɛɛ mɔ Wurubuaarɛ gbaa-
gbaa, ɔ laa kyu mɔ Deefidi mɔ-
naanaana dɔ ɔko kyu yii gɛwura
mɔ Deefidi giyaa dɔ gɛkaako mɔ-
lɛwu gɛmara. 31 Wurubuaarɛ gi
lɛɛ nyiile mɔ gɛnen mɔ, ɔ bii yɛɛ
gɛnen mɔ-ɔnaanabi ɔbono ne nan
gyi gɛwura Wurubuaarɛ adɛ so
mɔ. Ne o wu yɛɛ Wurubuaarɛ
laa kyingi mɔ lii ibuni dɔ. Gɛnen
so mɔ, ɔ tɔgɛ imɔ so ilaa yela
yɛɛ, 'Wurubuaarɛ maŋ yɛgɛ mɔ
de o' wu' sii asa abono mɛ wu' mɔ
dɔ, ne mɔ-nyoro inun i maŋ nyɛ
gyɔ gɛkyan dɔ kpa-a.' 32 Gɛsintin
mɔ, Yesu baarɛ gi wu' mɔ, Wu-
rubuaarɛ gi kyingi mɔ lii ibuni dɔ.
Aye adɛ pɛwu a wu imɔ de ansi.

33 "Wurubuaarɛ gi diirɛ mɔ
kpe mɔ asɛ, kyu mɔ yela mɔ-
gyisɛ gibaa so, ne o kyu mɔ-
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ sa mɔ
fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ wolaa ka yela sa
mɔ mɔ. Imɔso ilaa ibono fɛ kya
wu de ansi ne fɛ kya nu de aso faa,

Yesu ne n kyu imɔ kyu kyɛɛgɛ bun
aye so. 34 Aye-naana Deefidi berɛ,
i mɛŋ diirɛ mɔ kpe Wurubuaarɛ
dɔ. Deefidi gbaa-gbaa gi wu tɔgɛ
yɛɛ,
‘Wura Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa me-
Wura yɛɛ,
“Baa kyena me-gyisɛ gibaa so
de me-rɛ fo a' gyi gɛwura
35 de n' yɛgɛ fo' kyise fo-
akyobo de fo-ayaa.” ’
36 “Imɔso me-nanboana Isirale
awura pɛwu, fɛ' bii yɛɛ iŋ bo
akyɔɔlɛ yɛɛ Yesu ne n gyɛ Wura.
Mɔ ne Wurubuaarɛ gi lɛɛ yɛɛ o'
gyi gɛwura mɔ Wurubuaarɛ adɛ
so mɔ. Ne mɔ mɔ ne fɛ yɛgɛ mɛ
da mɔ aŋanbi oyii so mɔɔ mɔ.”

Asa Sakyɔ Mɛ Sɔɔ Gyi Ne Mɛ Gyere Ɔmɔ Wurubuaarɛ Sagyere

37 Asa mɛ nu ilaa ibono Piita gi
tɔgɛ faa mɔ, i selɛ mɔmɔ-nyoro
nyer-r. Nfono ne mɛ taasɛ Piita de
mɔ-nanboana Yesu isɔɔ sɛnsɛ mɔ
yɛɛ, “Ansaana, nnɛ ne a laa wɔra
ne?”
38 Asa mɔ mɛ taasɛ gɛnen mɔ,
Piita gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ,
“Fɛye ɔkamaasɛ o' nu mɔ-nyoro
gɛsɛ yɛɛ ɔ gyɛ ilaa nyɛnyɛn
ɔwɔrabo de fɛ' kyɛɛgɛ de mɛ'
gyere fɛye Wurubuaarɛ sagyere
Yesu Kirisito ginyen dɔ de Wu-
rubuaarɛ o' kyu fɛye-ilaa nyɛnyɛn
kyɛɛ fɛye. Fɛ wɔra gɛnen mɔ,
Wurubuaarɛ laa kyu mɔ-Oduduu
mɔ kyɛɛ fɛye. 39 I kya nyiile yɛɛ
ilaa ibono aye-Wura Wurubuaarɛ
yɛɛ ɔ laa kyu kyɛɛ asa mɔ, fɛye
ne ɔ darɛ yɛɛ ɔ laa kyɛɛ mɔ. Ɔ
ka yela sa fɛye-rɛ fɛye-biana de
fɛye-naanaana de asa abono mɛ
bo gɛta-gɛta mɔ pɛwu. Ɔ ka yela
sa daa nyamesɛ kamaasɛ ɔbono
Wurubuaarɛ laa tɔgɛ mɔ yɛɛ o'
kyu mɔ-nyoro kyu sa mɔ Wu-
rubuaarɛ mɔ.” 40 Piita gi tɔgɛ ilaa
sakyɔ sa asa mɔ gɛnsipɛɛrɛ so. Ɔ
tɔgɛ wɔra mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' mɔlɛgɛ
fɛye-nyoro lii abono mɛ mɛŋ bo
gɛsintin mɔ dɔ de fɛŋ sa fɛ' loo
mɔmɔ-gisobiidɛ mɔ dɔ.” 41 Piita
gi tɔngɛ sa mɔmɔ gɛnen mɔ, asa
sakyɔ mɛ nu gɛsɛ, ne mɛ gyere
mɔmɔ Wurubuaarɛ sagyere. Asa
abono mɛ baa bɔla Yesu asonbo
so gɛnen gɛkɛ gɛbono wolɛ mɔ
mɛ laa wɔra fɛɛ asa nwɛ oko de
saalaa.

Yesu Asonbo Mɔ Gikyenabi

42 Yesu asonbo mɔ mɛ kpɛ mɛ
kya kasɛ Yesu isɔɔ mɔ ilaa nyiilesɛ
mɔ, ne mɛ kpɛ mɛ bo abara dɔ.
Mɛ kya kpaa gyan' dabɔlɛ, mɛ kya
gyi agyudɔ abono a kya nyiile yɛɛ
mɛ gyɛ nyamesɛ kolon mɔ, ne mɛ
kya dabɔlɛ dalaa. 43 Yesu isɔɔ mɔ
mɛ kya wɔra ilaa gbaa'gbaa ibono
nkana nyamesɛ maŋ taalɛ wɔra
mɔ-gibaa so mɔ ne i kya lɛɛ Wu-
rubuaarɛ ɔlon mɔ nyiile. Imɔso
i yɛgɛ gifuu gi keda ɔkamaasɛ.
44 Asa abono pɛwu mɛ kyu ɔmɔ-
nyoro too Yesu so mɔ mɛ kyena
fɛɛ nyamesɛ kolon. Ɔkamaasɛ
ilaa i gyɛ mɔ-nanbo ilaa. 45 I bo no
i bo no mɔ, mɛ kya fɛ mɔmɔ-ilaa
ibono mɛ bo mɔ de mɛ' yɛ imɔ-
aterenbi mɔ sa abara gɛnɔɔbono
ɔkara i tiri ɔmɔ mɔ. 46 Gɛkɛ
kamaasɛ mɛ kya kpaa gyan' Wu-
rubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ dabɔlɛ.
Mɛ kya gyan' mɔmɔ-nten-ana dɔ
kee, mɛ kya gyi agyudɔ abono
a kya lɛɛ mɔmɔ-ginyamesɛ kolon
nyiile mɔ. Mɛ kya gyi amɔ de
ɔkon lii mɔmɔ-asen dɔ. 47 Mɛ kya
yen Wurubuaarɛ, ne mɛ kya gyi
asa sɛnsɛ ginsi. Gɛkɛ kamaasɛ
Wurubuaarɛ kya kyu asa pobɔrɔ
abono ɔ kya mɔlɛgɛ mɔmɔ lii
mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ mɔ
baa bɔla mɔmɔ so.

3

Piita Mɔ-rɛ Gyɔn Mɛ Kyɛ Ɔtɛgɛsɛ Ɔko

1 Gɛkɛ gɛdɛ owi gbaasɛ ibono
mɔmɔ Isirale awura mɛ kya kpaa
gyan' dalaa mɔ, Piita mɔ-rɛ mɔ-
nanbo Gyɔn mɛ koso mɛ kya kpe
Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ de

mɛ' kpaa dalaa. 2 Mɛ kpaa fo Wu-
rubuaarɛ ɔson obu mɔ gɛbunono
gɛbono mɛ kya terɛ gɛmɔ yɛɛ
Ɔdan Gɛbunono mɔ asɛ mɔ, mɛ
baa kerɛ mɔ, ɔnyen ɔko ne. Ɔnyen
baarɛ gyɛ daa ɔtɛgɛsɛ. Gɛnen ne i
kyu korogɛ mɔ ne. Gɛkɛ kamaasɛ
mɔ, asa mɛ kya sola mɔ kyu baa
yela gɛnen gɛbunono gɛbono asɛ
de ɔ' kyena kolɛ asa abono mɛ kya
kpaa dalaa Wurubuaarɛ ɔson obu
mɔ dɔ mɔ aterenbi.
3 Ɔnyen mɔ gi wu Piita mɔ-rɛ
Gyɔn mɛ kya laarɛ de mɛ' loo
ɔson obu mɔ dɔ mɔ, ɔ kolɛ mɔmɔ
yɛɛ mɛ' sa mɔ aterenbi. 4 Nfono
mɔ, Piita mɔ-rɛ Gyɔn mɛ kerɛ mɔ
yiridididi, ne mɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
"Kerɛ aye gɛrɛ." 5 Gɛsintin mɔ,
ɔnyen mɔ gi kerɛ mɔmɔ mɔ, o nyi
yɛɛ ɔ laa nyɛ ilaa iko lii mɔmɔ asɛ
daa.
6 Nfono mɔ, Piita gi tɔgɛ sa
ɔnyen mɔ yɛɛ, "Aterenbi berɛ,
meŋ bo. Ilaa ibono n bo ne nan
kyu sa fo mɔ ne n gyɛ yɛɛ kyu
lii Yesu Kirisito, Nasarɛtɛnyen mɔ-
ginyen dɔ mɔ, koso yelɛ de fo'
naa." 7 Piita gi tɔgɛ gɛnen sa ɔnyen
mɔ mɔ, ɔ keda mɔ-gibaa gyisɛ dɔ,
ne o puru mɔ koso yelɛ mɔ-ayaa
so. Ayaa abono so mɔ, ɔnyen mɔ-
ayaa dɔ de mɔ-aŋmeli dɔ pɛwu i
wɔra mɔ ɔlon. 8 Ɔ koso tin, ne ɔ
naa buu mɔmɔ loo Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ dɔ. Ɔ naa ɔ kya tin
o-o tin ne ɔ kya faala Wurubuaarɛ
ɔ kya yen mɔ.
9 Asa abono mɛ bo nfono mɔ
pɛwu mɛ wu ɔnyen mɔ naa ɔ
kya yen Wurubuaarɛ mɔ, 10 mɔmɔ
pɛwu mɛ wu mɔ bii yɛɛ nkana mɔ
ne n kya kyena Ɔdan Gɛbunono
mɔ asɛ kolɛ aterenbi Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ asɛ mɔ. Gɛnɔɔbono i
wɔra ne ɔnyen mɔ gi nyɛ alanfiya
mɔ, i wɔra asa mɔ giyan, mɛŋ
baa mɛ nyi imɔ-atɔgɛbi. 11 Piita
mɔ-rɛ Gyɔn mɛ naa kpe mɛ yelɛ
Solomon gikpalan mɔ dɔ mɔ,
ɔnyen mɔ mili mɔmɔ. Ibono asa
mɛ wu ɔnyen mɔ gi taalɛ ɔ naa
mɔ, i dɛ mɔmɔ-gɛnɔ, ne mɔmɔ kee
mɛ selɛ kpe mɔmɔ asɛ nno.

Piita Gi Tɔgɛ Gɛnɔɔbono I Ba Ne Ɔ Taalɛ Kyɛ Ɔnyen Mɔ

12 Piita gi wu yɛɛ i dɛ asa
gɛnɔ mɔ, ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, "Me-
nanboana, Isirale awura, menɛ n
wɔra ne imɔ idɛ i kya dɛ fɛye-gɛnɔ
gikyɔ gɛnen? Menɛ n wɔra ne fɛ
kya kerɛ aye ŋaa-a gɛnen? Fɛ nyi
yɛɛ aye ne n nyɛ ɔlon aye-gibaa so
abɛɛ aye ne n kya gyi Wurubuaarɛ
ginsi so ne ɔnyen baarɛ gi taalɛ
ɔ naa faa? 13 Wurubuaarɛ ɔbono
aye-naanaana, Aberaham, Ayisiki,
de Gyeekɔpo, de aye-adedaabo
sɛnsɛ mɔ mɛ son mɔ ne n kyu
nyisigyi kyu sa Yesu, Wurubuaarɛ
Gɛsun Ɔwɔrabo mɔ. Fɛye berɛ, fɛ
kyu gɛnen Yesu baarɛ kyu wɔra
nbɛlɛ dɔ, ne fɛ kine mɔ Ɔbelɛnsɛ
Pilato ansi dɔ, yɛgɛ nkana Pilato gi
laarɛ fɛɛ ɔ' taa mɔ yɛgɛ de ɔ' naa.
14 Fɛ kine Gɛsintin de Gisen Fufuli
Wura mɔ, ne asa ɔmɔɔbo berɛ ne
fɛ kolɛ Pilato yɛɛ o' tigi sa fɛye
de ɔ' naa. 15 Ɔbono ɔ kya sa Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ ne fɛ
yɛgɛ mɛ' kyu mɔɔ. Wurubuaarɛ,
mɔ, gi kyingi mɔ lii ibuni dɔ. Aye a
wu imɔ de ansi ne a kya tɔgɛ fɛye
faa.
16 "Fɛ kya wu ɔtɛgɛsɛ baarɛ ne
fɛ wolaa fɛ nyi mɔ. Yesu ginyen
mɔ dɔ ne mɔ-ayaa a kyaga faa.
Gɛnɔɔbono a sɔɔ Yesu gyi mɔ so
ne ɔ nyɛ alanfiya fɛye pɛwu ansi
dɔ gɛrɛ faa.
17 "Me-nanboana, Isirale awura,
nɛ wu yɛɛ ilaa ibono fɛye-rɛ fɛye-
abelɛnsɛ mɔ fɛ kyu wɔra Yesu
mɔ, fɛ mɛŋ nyi daa. 18 I mɛŋ
ba gɛnen giyan. I gyɛ daa ilaa
ibono Wurubuaarɛ gi wolaa naa
de mɔ-ikalan atɔgɛbo mɔ pɛwu
so tɔgɛ yela yɛɛ ɔbono ɔ laa sun
de ɔ' baa mɔlɛgɛ asa mɔ laa wu
awɔrɔfɔɔ. Wurubuaarɛ gi yɛgɛ i
ba gɛnen gɛsintin. 19 Imɔso fɛ' nu
fɛye-nyoro gɛsɛ de fɛ' kyɛɛgɛ de
Wurubuaarɛ ɔ' kpaarɛ fɛye ilaa

nyɛnyɛn ibono fɛ kya wɔra mɔ fuɛ
sa fɛye. 20 Fɛ wɔra gɛnen mɔ, i
bo no i bo no mɔ, ɔ laa kpɛ ɔ kya
kpaa fɛye de fɛye-nyoro gi' tɔrɔ
fɛye. Imɔ gɛmara mɔ, ɔ laa yɛgɛ
Yesu o' kii ba gɛsinkpan so. Mɔ
ne ɔ wolaa lɛɛ yɛɛ ɔ' baa mɔlɛgɛ
fɛye mɔ.
21 "Wurubuaarɛ laa yɛgɛ o' sii
kyena Wurubuaarɛ dɔ kpaa fo
owi ɔbono mɔ Wurubuaarɛ laa
lɔrɔ ilaa kamaasɛ mɔ. Lii ko-o
dedaa mɔ, ɔ wolaa tɔgɛ ilaa idɛ
yela kyu naa de asa abono ɔ lɔrɔ
yela yɛɛ mɛ' tɔgɛ mɔ-ikalan mɔ
so. 22 Aye-naana Mosisi gbaa kee
gi wolaa tɔgɛ kyu lii Yesu baarɛ so
yela yɛɛ,

'Wura Wurubuaarɛ laa lɛɛ mɔ-
ikalan ɔtɔgɛbo fɛɛ me, Mo-
sisi
lii fɛye dɔ sa fɛye.

Ilaa kamaasɛ ibono gɛnen Wu-
rubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo
ɔbono
laa tɔgɛ fɛye mɔ, fɛ' nu mɔ
asɛ.

23 I laa ba yɛɛ nyamesɛ kamaasɛ
ɔbono ɔ maŋ nu
gɛnen Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo ɔbono asɛ mɔ,
Wurubuaarɛ laa lɛɛ mɔ lii
mɔ-adɛ mɔ dɔ.'

24 "Lii Samuɛlɛ aberɛ kyu ba
lii de ndɛ, abono pɛwu mɛ wɔra
Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ
mɛ wu ndɛ nkɛ ndɛ dɔ ilaa tɔgɛ
yela kyu lii Yesu so. 25 Fɛye ne Wu-
rubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ mɛ
tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ yela. Ne fɛye
so ne Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɔ-rɛ
fɛye-naanaana mɛ wɔra gɛnɔ.
Wurubuaarɛ gi ka yela sa aye-
naana Aberaham yɛɛ, 'Kyu naa
de fo-naanaana so ne gɛsinkpan
so ɔpaa kamaasɛ asa mɛ laa
nyɛ Wurubuaarɛ o' yuule mɔmɔ.'
26 Gɛsintin mɔ, Wurubuaarɛ gi lɛɛ
Yesu yɛɛ ɔ' baa wɔra mɔ-Gɛsun
Ɔwɔrabo gɛsinkpan so. Ɔ ba mɔ,
fɛye asɛ ne ɔ daa gikpe de ɔ'
nyɛ yuule fɛye de fɛye ɔkamaasɛ
ɔ' nyɛ kyɛɛgɛ lii mɔ-ilaa nyɛnyɛn
giwɔra dɔ."

4

Mɛ Tii Piita Mɔ-rɛ Gyɔn De Obu

1 Piita mɔ-rɛ Gyɔn mɛ san mɛ
kya tɔngɛ mɛ kya sa asa mɔ mɔ,
abelɛnsɛ ako mɛ kpe mɔmɔ asɛ
nno. Mɔmɔ ne n gyɛ Gyuda awura
asunbi alɛɛbo de Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ adiibo ɔbelɛnsɛ, de
Saadusii awura. 2 Gɛnen abelɛnsɛ
adɛ mɛ kpaa tu mɔmɔ gɛnen mɔ,
mɛ wu ibono Piita mɔ-rɛ Gyɔn
mɛ kya nyiile asa ilaa yɛɛ Wu-
rubuaarɛ gi kyingi Yesu lii ibuni
dɔ. Ibono i kya nyiile yɛɛ nyamesɛ
gi wu' mɔ, ɔ bo gɛtɛɛko ɔ kya kpe.
Abelɛnsɛ mɔ mɛ wu gɛnen mɔ,
mɛ kyu ginyadon de Piita mɔ-rɛ
Gyɔn. 3 Gɛnen so mɔ, abelɛnsɛ mɔ
mɛ kya laarɛ mɛ' kyu Piita mɔ-rɛ
Gyɔn wɔra nbɛlɛ dɔ. Owi gi ta so
mɔ, mɛ keda mɔmɔ kyu tii de obu
kaaborɛ gɛdɛ gɛ kɛ.
4 Asa abono mɛ nu Piita mɔ-rɛ
Gyɔn gɛtɔngɛ mɔ berɛ, mɔmɔ dɔ
sakyɔ mɛ kyu ɔmɔ-nyoro too Yesu
so. Mɔmɔ-rɛ abono mɛ ti wolaa
kyu ɔmɔ-nyoro too Yesu so mɔ kyu
dabɔlɛ mɔ, anyen abono mɛ bo
mɔmɔ dɔ mɔ gɛgyɔnɔ gɛ gyɛ nwɛ
ikue-inyɔ de saalaa.
5 Mɛ keda Piita de Gyɔn kyu
tii de obu gɛnen mɔ, gɛdɛ gɛ kɛ
mɔ, abelɛnsɛ mɔ mɛ kpaa gyan'
Gyɛrusalem ɔsowolɛ mɔ so nno.
Mɛ gyɛ abelɛnsɛ abono mɛ kya
kerɛ mɔmɔ Gyuda awura mɔ so,
de Gyuda awura nbɛlɛ agyibo, de
Wurubuaarɛ nbara aŋmarasɛbo.
6 Abelɛnsɛ mɔ mɛ kpaa gyan'
Gyuda awura asunbi alɛɛbo gɛmu
ɔbono mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Anasɛ
mɔ asɛ. Kayifasɛ, de Gyɔn ɔko, de
Alɛsanda, de asunbi alɛɛbo gɛmu
mɔ gɛsu mɔ dɔ abelɛnsɛ pɛwu mɛ
bo gɛnen gɛgyan' mɔ dɔ kee.

*Piita Gi Buu Mɔ-Gɛnɔ Gyuda
Awura Abelɛnsɛ Pɛwu Ansi Dɔ*

7 Mɛ tigi Piita mɔ-rɛ Gyɔn ne mɛ
kyu mɔmɔ kyu baa yelɛ mɔmɔ-
ansi dɔ ne mɛ taasɛ mɔmɔ yɛɛ,
“Menɛtɔ ɔlon dɔ abɛɛ anɛ ginyen
dɔ ne fɛ kyɛ ɔtɛgɛsɛ mɔ daa?”
8 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi suu de Piita, ne
ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Abelɛnsɛ
abono fɛ kya kerɛ aye Gyuda
awura so de ɔsowolɛ so abelɛnsɛ,
9 iŋ gyɛ gidɛnsɛ gibono a wɔra
sa ɔtɛgɛsɛ baarɛ faa so ne fɛ kya
taasɛ aye imɔ so ilaa ndɛ' faa?
Nengyene fɛ kya laarɛ de fɛ' bii
gɛnɔɔbono a kyu kyɛ mɔ berɛ
mɔ de-e, 10 n kya laarɛ n' tɔgɛ
tigi fɛye pɛwu de Isirale awura
pɛwu de fɛ' nu yɛɛ Yesu Kirisito,
Nasarɛtɛnyen mɔ, ɔbono fɛ yɛgɛ
mɛ da mɔ aŋanbi oyii so mɔɔ mɔ
ginyen dɔ ne ɔnyen baarɛ gi nyɛ
mɔ-nyoro alanfiya ɔ yelɛ fɛye-ansi
so faa. Wurubuaarɛ, mɔ, gi kyingi
mɔ lii ibuni dɔ. 11 Yesu baarɛ ilaa
ne mɛ ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ dɔ gɛtɛɛko mɔ. Mɛ
ŋmarasɛ yɛɛ,

Gibui kolon gibono fɛye ibu
apɔrɔbo mɔ
fɛ kyu too gɛbaamara mɔ
ne n kii baa yɛgɛ ne obu mɔ
gi wɔra ɔlon ɔ yelɛ faa.

12 Ɔko mɛŋ bo no gɛsinkpan so,
ɔ laa taalɛ mɔlɛgɛ asa lii mɔmɔ-
ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ de mɛ' nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena. Gɛnen
mɔ, Yesu ginyen wolɛ ne Wu-
rubuaarɛ gi sa aye yɛɛ a' saawo
terɛ de a' nyɛ gɛnen amɔlɛgɛ
abono.”
13 Piita mɔ-rɛ Gyɔn mɛ tɔgɛ
tigi nbɛlɛ agyibo mɔ gɛnen mɔ, i
dɛ mɔmɔ-gɛnɔ. Mɛŋ kii mɛ gyɛ
mɔmɔ ɔsowolɛ so abelɛnsɛ, ne mɛ
mɛŋ kii mɛ nyi ɔwolɛ. Idɛ kon mɔ,
abelɛnsɛ mɔ mɛ san baa bii yɛɛ
ibono nkana mɔmɔ-rɛ Yesu ne n
kya naa mɔ so ne mɛ sɔɔ ɔmɔ-
nyoro gyi ne mɛ taalɛ tɔgɛ tigi
mɔmɔ gɛnen. 14 Ibono abelɛnsɛ
mɔ mɛ wu ɔnyen ɔbono Piita
mɔ-rɛ Gyɔn mɛ kyɛ mɔ mɔ yelɛ
mɔmɔ asɛ nfono mɔ, mɛ mɛŋ baa
taalɛ tɔgɛ sɛi.

Nbɛlɛ Agyibo Mɔ Mɛ Da Gɛdɛ Gyoo Piita Mɔ-rɛ Gyɔn

15 Nbɛlɛ agyibo mɔ mɛ yɛgɛ
Piitaana mɛ lii taa mɔmɔ yɛgɛ ne
mɔmɔ wolɛ-wolɛ mɛ san mɛ kya
taasɛ abara yɛɛ, 16 “Nnɛ ne a laa
wɔra gɛnen anyen adɛ ne? Ilaa
gbaa' ibono i ba kyu naa de mɔmɔ
so faa iŋ bo ŋara dɔ. Ɔkamaasɛ
ɔbono ɔ tɛ Gyɛrusalem ɔsowolɛ
baarɛ so mɔ gi nu imɔ. A maŋ
taalɛ sɔɔ imɔ so akyɔɔlɛ. 17 Imɔso
ilaa ibono a laa wɔra ne gɛnen ilaa
idɛ i maŋ nyɛ gbigi kyon gɛta-gɛta
mɔ ne n gyɛ yɛɛ a laa terɛ ɔmɔ
de a' ka sa mɔmɔ yɛɛ gɛkaako-
gɛkaako mɛ' mɛŋ baa kii tɔngɛ
Yesu ilaa sa ɔko-rɛ ɔko.”
18 Mɛ tɔgɛ kyule abara gɛnen
mɔ, ne mɛ terɛ Piita mɔ-rɛ Gyɔn
kii ba mɔmɔ asɛ ne mɛ da mɔmɔ
tii yɛɛ, “Gɛkaako-gɛkaako fɛ mɛŋ'
baa tɔgɛ abɛɛ fɛ' nyiile asa ilaa
kyu naa de Yesu ginyen dɔ.” 19 Mɛ
tɔgɛ sa Piita de Gyɔn gɛnen mɔ,
mɛ lɛɛ gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ, “Fɛye
gbaa-gbaa fɛ' kerɛ imɔ idɛ dɔ
yɛɛ imɔmɔ ne n boran sa Wu-
rubuaarɛ: A' nu fɛye asɛ abɛɛ a'
nu Wurubuaarɛ asɛ daa? 20 Aye
berɛ Yesu ilaa ibono a wu de ansi
ne a nu de aso mɔ, a maŋ taalɛ
baala aye-nnɔ bun yɛɛ a maŋ tɔgɛ
imɔ sa asa.”
21 Mɛ tɔgɛ gɛnen mɔ, abelɛnsɛ
mɔ mɛ kii lɔrɔ ka sa mɔmɔ ken-
ken yɛɛ nengyene mɛ kii wɔra
gɛnen mɔ, mɛ laa wu mɔmɔ kyule.
Nfono ne mɛ taa mɔmɔ yɛgɛ. Kyu
lii asa so mɔ, abelɛnsɛ mɔ mɛ
mɛŋ nyɛ ɔkpa ɔbono mɛ laa kyu
biidɛ Piita mɔ-rɛ Gyɔn giso mɔ.
I kya nyiile yɛɛ asa mɔ pɛwu
mɛ kya yen Wurubuaarɛ kyu lii
gɛnɔɔbono mɛ taalɛ kyɛ ɔnyen mɔ
mɔ. 22 Ɔnyen ɔbono mɛ wɔra
gɛnen ilaa gbaa' idɛ kyu kyɛ mɔ

gɛnen mɔ nsi gi laa don nsi ikue-
inyɔ.

Yesu Asonbo Mɔ Mɛ Wɔra Gɛnɔ Kolon Dalaa Sa Wurubuaarɛ

23 Abelɛnsɛ mɔ mɛ taa Piita
mɔ-rɛ Gyɔn yɛgɛ gɛnen mɔ, mɛ
naa kpe mɔmɔ-nanboana asɛnsɛ
mɔ asɛ ne mɛ kpaa buu ilaa ibono
pɛwu asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ
de abelɛnsɛ sɛnsɛ mɔ mɛ tɔgɛ sa
mɔmɔ mɔ. 24 Mɔmɔ-nanboana
mɔ mɛ nu imɔ mɔ, mɔmɔ pɛwu
mɛ dabɔlɛ ne mɛ bugi gɛnɔ dalaa
sa Wurubuaarɛ yɛɛ, “Wura Wu-
rubuaarɛ, fo ɔbono ilaa kamaasɛ
i bo daa fo-gibaa dɔ mɔ, fo ne n
lɛɛ soso de gɛsinkpan, apoo, de
ilaa kamaasɛ ibono i bo imɔ dɔ
mɔ pɛwu. 25 Fo ne n tɔgɛ ilaa naa
de fo-dega, aye-naana Deefidi so.
Fo-Oduduu gi yɛgɛ mɔ ɔ taalɛ lɛɛ
gɛnɔ taasɛ ilaa, ne mɛ ŋmarasɛ
imɔ yela Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ
yɛɛ,

‘Menɛ n wɔra ne gɛsinkpan so
asa kpɛi-kpɛi mɛ kya kyu
ginyadon nyɛnyɛn, mɛ kya
wɔra gɛnɔ Wurubuaarɛ so
daa?

Mɛ kya too owi abui ne.

26 Awura-awura de isowolɛ so
abelɛnsɛ mɛ laa gyan' de
mɛ' baala
yɛɛ mɛ laa kɔ de Wurubuaarɛ
mɔ-rɛ ɔbono o sun yɛɛ ɔ'
baa gyi gɛwura mɔ Wu-
rubuaarɛ adɛ so mɔ.’ ”

27 Yesu asonbo mɔ mɛ dalaa
yɛɛ, “Wurubuaarɛ, i gyɛ gɛsintin
yɛɛ Gyɛrusalem ɔsowolɛ baarɛ so
mɔ, asa mɛ gyan' yɛɛ mɛ laa kɔ
de fo-Gɛsun Ɔwɔrabo, Yesu. Mɔ
ne fo lɔrɔ yela ne fo sun yɛɛ
ɔ' baa gyi gɛwura fo-adɛ so mɔ.
Wura Hɛrodɛ, Ɔbelɛnsɛ Pontiyusɛ
Pilato, fo-adɛ Isirale awura, de asa
kpɛi-kpɛi mɛ gyan' 28 de mɛ' wɔra
ilaa ibono fo wolaa tɔgɛ yela mɔ.
Fo ɔlon dɔ de fo-gɛlaarɛ dɔ ne fo
wolaa tɔgɛ yela yɛɛ i laa ba gɛnen.

29 “Idɛ kon berɛ, Wurubuaarɛ,
kerɛ ilaa nyɛnyɛn ibono mɛ tɔgɛ
yɛɛ mɛ laa wɔra aye abono a tɛ
sa fo mɔ. Sa aye otu de a' taalɛ
tɔgɛ fo-agyɛbi mɔ sa asa de a mɛŋ'
selɛ gifuu 30 de fo' tengɛ fo-gibaa
gyan' aye so de a' taalɛ kyɛ asa
alɔbi. Yɛgɛ de a' taalɛ wɔra ilaa
gbaa'gbaa ibono nkana nyamesɛ
maŋ taalɛ wɔra mɔ-gibaa so kyu
naa de fo-Gɛsun Ɔwɔrabo Yesu
ɔbono fo lɔrɔ yela sa fo-nyoro mɔ
ginyen dɔ.”

31 Yesu asonbo mɔ mɛ dalaa kolɛ
Wurubuaarɛ gɛnen mɔ, nfono mɛ
bo mɔ i gyigisi. Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi suu de mɔmɔ
pɛwu, ne mɛ san da otu mɛ kya
tɔngɛ Wurubuaarɛ agyɛbi. Mɛ
mɛŋ selɛ nyamesɛ gifuu.

Yesu Asonbo Mɔ Gikyenabi

32 Asa abono mɛ ka gyan' Yesu
so mɔ pɛwu gɛwɔnsa de mɔmɔ-
asen a san wɔra daa gikolon. Ilaa
kamaasɛ ibono mɔmɔ ɔkamaasɛ
bo mɔ, kaasɛ mɔ mɛŋ kya kyu
imɔ yɛɛ gɛnen ilaa ibono i baa
i gyɛ mɔ wolɛ-lɛɛ. Mɛ kya kyu
imɔ fɛɛ i gyɛ daa mɔmɔ pɛwu ilaa.
33 Wurubuaarɛ gi sa Yesu isɔɔ mɔ
gɛtɔngɛ, ne mɔ-ɔlon dɔ mɔ mɛ kya
tansi bii lɛɛ Wura Yesu giwukyingi
mɔ so ilaa mɛ kya tɔgɛ mɛ kya sa
asa. Wurubuaarɛ tansi ɔ kya kpaa
ɔmɔ ne ɔ kya wɔra ilaa sa mɔmɔ
pɛwu. 34 Sɛi mɛŋ kya tiri mɔmɔ
abono mɛ ka gyan' Yesu so mɔ dɔ
ɔko-rɛ ɔko. I kya nyiile yɛɛ mɔmɔ
dɔ ɔkamaasɛ ɔbono ɔ bo nsinkpan
abɛɛ ibu mɔ, mɛ kya fɛ imɔ ne
mɛ kya kyu imɔ-aterenbi abono
mɛ nyɛ mɔ, 35 kyu baa wɔra Yesu
isɔɔ mɔ abaa dɔ. Ne fɛɛ i tiri Yesu
asonbo mɔ dɔ ɔko mɔ, Yesu isɔɔ
mɔ mɛ kya yɛ sa mɔmɔ ɔkamaasɛ
gɛnɔɔbono ɔkara i tiri mɔ mɔ.

36 Gɛnen owi ɔbono mɔ ɔnyen
ɔko bo mɔmɔ dɔ. Mɛ kya terɛ mɔ-
ginyen yɛɛ Gyosɛfo. Yesu isɔɔ mɔ
mɛ yela mɔ ayenbi yɛɛ Banabasɛ.
(Banabasɛ gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ ɔbono
ɔ kya wɔra ilaa keda asa nyoro.)
Ɔ gyɛ daa Gyudanyen, ne ɔ lii

Lɛfi gɛten dɔ. Ɔ lii Saapurosɛ gɛsinkpan so. 37 Gɛnen Gyosɛfo baarɛ bo ndɔɔ. Ɔ fɛ ndɔɔ mɔ, ne o kyu aterenbi abono ɔ nyɛ mɔ kyu baa wɔra Yesu isɔɔ mɔ abaa dɔ.

5

Ananiyasɛ Mɔ-rɛ Mɔ-Ka Mɛ Nyɛ Lɛwu

1 Ɔnyen ɔko mɔ kee bo Yesu asonbo mɔ dɔ, mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Ananiyasɛ, ne mɔ-ka ginyen ne n gyɛ Safira. Mɔ-rɛ mɔ-ka mɛ bo gɛsinkpan, ne ɔ kpaa fɛ gɛmɔ. 2 Ɔ lɛɛ gɛsinkpan mɔ aterenbi abono ɔ nyɛ mɔ dɔ ako yela, ne o kyu abono a san mɔ kyu kpaa penɛ wɔra Yesu isɔɔ mɔ abaa dɔ yɛɛ ɔ fɛ mɔ-gɛsinkpan gɛko mɔ, aterenbi abono ɔ nyɛ mɔ pɛwu ne ɔ dɛ ɔ kya kyɛɛ faa. Ɔ kya wɔra gɛnen pɛwu mɔ, mɔ-ka kee nyi imɔ so.

3 O kyu aterenbi mɔ ba gɛnen mɔ, Piita gi terɛ mɔ ne ɔ taasɛ mɔ yɛɛ, “Ananiyasɛ, menɛ n wɔra ne fo yɛgɛ ilaa nyɛnyɛn gɛmu mɔ gi suu de fo ne fo kya penɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gɛnen? Menɛ n wɔra ne fo keda aterenbi abono fo nyɛ lii fo-gɛsinkpan mɔ fo fɛ mɔ dɔ iko kɔɔgɛ yela? 4 Nengyene gɛsinkpan mɔ gɛ dɛ ne fo mɛŋ fɛ gɛmɔ mɔ, gɛ mɛŋ gyɛ fo-lɛɛ daa? Ne fo kii fɛ gɛmɔ mɔ, i mɛŋ gyɛ fo ne n bo fo-aterenbi? Ne i wonɛ ne fo sa gɛwɔnsa gɛdɛ gɛnen? Fo nyi yɛɛ anyamesɛ ne fo penɛ faa? Wurubuaarɛ ne fo penɛ gɛnen.”

5-6 Ananiyasɛ gi nu ilaa ibono Piita gi taasɛ mɔ gɛnen mɔ, ɔ lii tɔrɔ ne o wu'. Nfono mɔ adega abono mɛ bo nno mɔ mɛ koso kyu akuru mili mɔ ne mɛ keda mɔ lii kyu kyon kpaa pule. Ɔkamaasɛ ɔbono o nu gɛnen Ananiyasɛ ilaa idɛ mɔ, gifuu belɛ gi keda mɔ.

7 Adega mɔ mɛ keda Ananiyasɛ gibuni mɔ kyu kyon mɛ' kpaa pule mɔ, i baa wɔra ŋmaraa mɔ, mɔ-ka gi baa loo. Ɔ baa loo gɛnen mɔ, ɔ mɛŋ nyi ilaa ibono i ba mɔ-kuli so mɔ so sɛi. 8 Nfono ne Piita gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Tɔgɛ me, imɔso i gyɛ gɛsintin yɛɛ aterenbi gɛgyɔnɔ gɛdɛ ɔkara ne fo-rɛ fo-kuli fɛ nyɛ lii gɛsinkpan gɛbono fɛ fɛ mɔ dɔ?” Piita gi taasɛ mɔ gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ɛn, aterenbi adɛ ɔkara ne a nyɛ.” 9 Ɔkyii mɔ gi tɔgɛ sa Piita gɛnen mɔ, Piita gi taasɛ mɔ yɛɛ, “I wonɛ so ne fo-rɛ fo-kuli fɛ tɔgɛ kyule abara ne fɛ ba fɛ kya soo Wurubuaarɛ Oduduu mɔ idoo fɛ kya kerɛ gɛnen? To, asa abono mɛ kyu fo-kuli kpaa pule mɔ, gɛnen asa abono mɛ laa kyu fo kee kyu lii kpe kpaa pule.”

10 Ɔkyii mɔ gi nu gɛnen mɔ, ayaa abono so mɔ, ɔ lii tɔrɔ Piita ayaa dɔ ne o wu'. Adega abono mɛ kpaa pule mɔ-kuli mɔ mɛ baa loo mɔ, ɔkyii mɔ kee gi wu' ɔ dɛ, ne mɛ kyu mɔ lii kyon mɛ' kpaa pule sindi mɔ-kuli. 11 Nfono mɔ gifuu belɛ giko gi keda Yesu asonbo mɔ pɛwu de asa abono mɛ nu gɛnen ilaa idɛ mɔ pɛwu.

Yesu Isɔɔ Mɔ Mɛ Kya Wɔra Ilaa Gbaa'Gbaa

12 Yesu isɔɔ mɔ mɛ kya wɔra ilaa gbaa'gbaa ibono i kya lɛɛ nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon bo mɔmɔ dɔ. Mɔmɔ-rɛ Yesu asonbo sɛnsɛ mɔ pɛwu mɛ kya kyena kpaa gyan' fɛɛ nyamesɛ kolon Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ gibaafon giko nfono mɛ kya terɛ yɛɛ Solomon Gikpalan mɔ. 13 Asa sɛnsɛ abono mɛ mɛŋ bo mɔmɔ-gikpen mɔ dɔ mɔ mɛŋ kya taalɛ da otu kpaa saarɛ mɔmɔ dɔ. Imɔ gɛnen gbaa faa mɔ, Yesu asonbo mɔ mɛ dabɔlɛ mɛ kya gyi ginsi asa ansi so. 14 Asa sakyɔ, anyen de akyii, mɛ kya sɔɔ Wura Yesu gyi ne mɛ kpɛ ma-a ba ma-a bɔla mɔ-asonbo mɔ so. 15 Kyu lii ilaa dɛnsɛ ibono Yesu isɔɔ mɔ mɛ kya wɔra mɔ so mɔ, asa mɛ kya sola alɔbo de mɔmɔ-idɛten kyu kpaa diila de

ikpa de nengyene Piita kya kyon
de nfono so mɔ, ba-a mɔ-gɛyii
gbaa gɛ' taa nyɛ ten kyon alɔbo
mɔ ako so mɔ de i' kyɛ mɔmɔ.
16 Asa sakyɔ mɛ kya lii ma-a lii
isowolɛ ibono i sindi Gyɛrusalem
mɔ mɛ kya sola alɔbo de asa
abono ilaa nyɛnyɛn oduduu i tɛ
mɔmɔ so i kya nyala mɔmɔ mɔ mɛ
kya bara Yesu isɔɔ mɔ, ne mɔmɔ
mɔ mɛ kya kyɛ mɔmɔ pɛwu.

Mɛ Tii Yesu Isɔɔ Mɔ De Obu

17 Nfono mɔ, Gyuda awura
asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ mɔ-rɛ
mɔ-nanboana pɛwu abono mɛ bo
Saadusii gikpen mɔ dɔ mɔ, mɛ wu
Yesu isɔɔ mɔ gɛsun wɔrasɛ mɔ, i
bo mɔmɔ gɛlaaloo gikyɔ, 18 imɔso
mɛ kpaa keda mɔmɔ, ne mɛ kyu
mɔmɔ kpaa tii de obu nfono mɛ
kya tii ɔsowolɛ mɔ so ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo mɔ.
19 Mɛ keda mɔmɔ kyu tii de
obu gɛnen mɔ, imɔ gɛnyɛ mɔ
Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ gi baa keda
obu mɔ tigi ne ɔ kparɛ mɔmɔ lii,
ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, 20 "Fɛ'
naa kpe Wurubuaarɛ ɔson obu
gikpaara mɔ so de fɛ' kpaa tɔgɛ
gɛkyena pobɔrɔ gɛbono Yesu kya
sa mɔ ilaa pɛwu sa asa."
21 Yesu isɔɔ mɔ mɛ nu ilaa ibono
Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi tɔgɛ sa
mɔmɔ. Gɛdɛ gɛ kɛ mɔ, mɛ naa
kpaa loo Wurubuaarɛ ɔson obu
gikpaara mɔ so, ne mɛ yii gɛsɛ mɛ
kya nyiile asa ilaa.

Gɛnen owi ɔbono mɔ, Isir-
ale awura asunbi alɛɛbo gɛmu
mɔ mɔ-rɛ mɔ-nanboana mɛ terɛ
abelɛnsɛ sɛnsɛ mɔ pɛwu (mɔmɔ
ne n gyɛ nbɛlɛ agyibo sa Isirale
awura mɔ), ne mɛ baa gyan'. Mɛ
baa gyan' mɔ, mɛ sun asogya kpe
nfono mɛ kya tii asa de obu mɔ
yɛɛ mɛ' kpaa kyu Yesu isɔɔ mɔ ba
mɔmɔ-ansi dɔ.
22 Asogya abono mɛ lɛɛ sun
gɛnen mɔ mɛ kpe mɔ, mɛ mɛŋ
wu Yesu isɔɔ mɔ mɛ keda tii de
obu mɔ, ne mɛ kii kpaa buu sa
abelɛnsɛ mɔ 23 yɛɛ, "A kpe mɔ,
obu mɔ asin mɔ a tii kpem, ne
abono mɛ kya dii nno mɔ mɛ yelɛ
gɛbunono mɔ asɛ mɛ kya dii. A
tigi ne a loo obu mɔ dɔ mɔ, a mɛŋ
wu ɔko-rɛ ɔko."
24 Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
adiibo ɔbelɛnsɛ mɔ de asunbi
alɛɛbo gɛmu mɔ-rɛ mɔ-nanboana
mɔ mɛ nu gɛnen mɔ, i wɔra mɔmɔ
giyan ne i dɛ mɔmɔ-gɛnɔ mɛ mɛŋ
nyi gɛnɔɔbono i wɔra ne i ba
gɛnen mɔ.

Yesu Isɔɔ Mɔ Mɛ Buu Mɔmɔ-Gɛnɔ Sa Abelɛnsɛ Mɔ

25 Nfono mɔ, ɔko gi baa buu
sa mɔmɔ yɛɛ, "Anyen abono fɛ
keda tii de obu mɔ, mɛ yelɛ
Wurubuaarɛ ɔson obu gikpaara
mɔ so mɛ kya nyiile asa ilaa."
26 Abelɛnsɛ mɔ mɛ nu gɛnen mɔ,
Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ adiibo
ɔbelɛnsɛ mɔ-rɛ mɔ-asogya mɔ, mɛ
lii kyon de mɛ' kpaa keda Yesu
isɔɔ mɔ ba abelɛnsɛ mɔ ansi dɔ.
Asogya mɔ mɛ selɛ gifuu yɛɛ asa
mɛ laa naa da mɔmɔ abui mɔɔ so
mɔ, mɛ mɛŋ kyu Yesu isɔɔ mɔ kiri-
kiri.
27 Mɛ kpaa kyu Yesu isɔɔ mɔ ba
gɛnen mɔ, mɛ yɛgɛ mɔmɔ-rɛ nbɛlɛ
agyibo mɔ mɛ baa gyan'. Nfono
mɔ, Gyuda awura asunbi alɛɛbo
gɛmu mɔ gi taasɛ Yesu isɔɔ mɔ
ilaa. Ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, 28 "A mɛŋ
gya fɛye yɛɛ gɛkaako-gɛkaako fɛ'
mɛŋ baa nyiile asa ilaa kyu lii
Yesu baarɛ ginyen dɔ? Fɛ' kerɛ
gɛnɔɔbono fɛ naa fɛ kya nyiile
asa mɔ-ilaa gyan' de Gyɛrusalem
pɛwu mɔ. Fɛ kya laarɛ fɛɛ fɛ' kyu
mɔ-lɛwu mɔ kyu sola aye ne."
29 Ɔ taasɛ mɔmɔ gɛnen mɔ, Piita
mɔ-rɛ Yesu isɔɔ sɛnsɛ mɔ, mɛ
lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Wurubuaarɛ gɛdɛ
ne i kaaborɛ a' nu. I mɛŋ gyɛ
nyamesɛ-lɛɛ gɛdɛ. 30 Wurubuaarɛ
ɔbono aye-naanaana mɛ son mɔ
mɔ gi kii kyingi Yesu ɔbono fɛ
da mɔ aŋanbi kyɔlɔga oyii so
mɔɔ mɔ. 31 Wurubuaarɛ gi diirɛ
mɔ kpe mɔ asɛ kyu mɔ kpaa yii

gɛwura buu de mɔ Wurubuaarɛ. Wurubuaarɛ yɛɛ Yesu ne ɔ' wɔra ɔgyangbarabo de ɔmɔlɛgɛbo sa asa. I lii fɛɛ gɛnen Yesu baarɛ laa yɛgɛ Isirale awura mɛ' nyɛ nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ yɛɛ mɛ gyɛ ilaa nyɛnyɛn awɔrabo de Wurubuaarɛ ɔ' nyɛ kyu mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn kyɛɛ mɔmɔ. 32 Aye ne n wu Yesu ilaa idɛ de aye-ansi ne a kya tɔgɛ imɔ a kya sa asa faa. Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kee kya lɛɛ imɔ-gɛsintin nyiile asa. Mɔ-Oduduu ɔbono ne ɔ kya kyu sa asa abono mɛ kya nu mɔ-gɛdɛ mɔ."

Ɔbelɛnsɛ Gameeliya Gi Gya Nbɛlɛ Agyibo Mɔ

Yɛɛ Mɛ Mɛŋ' Mɔɔ Yesu Isɔɔ Mɔ

33 Nbɛlɛ agyibo mɔ mɛ nu ilaa ibono Yesu isɔɔ mɔ mɛ tɔgɛ sa mɔmɔ gɛnen mɔ, i kyogedɛ mɔmɔ-gisen dɔ, ne mɛ laarɛ mɔmɔ-imɔɔten. 34 Ɔbelɛnsɛ ɔko bo abelɛnsɛ mɔ dɔ. Mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Gameeliya. Asa pɛwu mɛ kya kyu buubuu sa mɔ gikyɔ. Ɔ gyɛ daa Farasii gikpen mɔ dɔ ne ɔ kya nyiile Wurubuaarɛ nbara. Gameeliya baarɛ gi koso tɔgɛ yɛɛ mɛ' kyu Yesu isɔɔ mɔ kyu lii kpe nkan ŋmaraa pɛi.

35 Mɛ liirɛ mɔmɔ nkan gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ sa nbɛlɛ agyibo mɔ yɛɛ, "Me-nanboana Isirale awura, ilaa ibono fɛ kya laarɛ de fɛ' kyu wɔra gɛnen asa adɛ faa, fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so dɔɔdan. 36 Nkɛ nko dɔ mɔ, ɔnyen ɔko gi koso yɛɛ ɔ gyɛ ɔmɔlɛgɛbo, mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Tiyodasɛ. Asa mɛ laa wɔra fɛɛ asa nwɛ nnan mɛ kpaa kpandɛ mili mɔ. Asa ako mɛ mɔɔ mɔ. Mɛ mɔɔ mɔ gɛnen mɔ, asa abono pɛwu mɛ buu mɔ mɔ mɛ yaasɛ ne ilaa ibono nkana mɛ kya wɔra mɔ pɛwu i sii giyan.

37 "Mɔ-gɛmara mɔ, owi ɔbono mɛ naa kyena kalɛ asa iko dɔ mɔ, Gyudasɛ, Galelinyen mɔ kee gi koso yelɛ yɛɛ ɔ laa kɔ de abɛyin. Mɔ kee gi baa nyɛ asa mɛ kpandɛ mili mɔ. Ako mɛ mɔɔ mɔ kee, ne asa abono mɛ mili mɔ gɛnen mɔ pɛwu mɛ yaasɛ giyan-giyan. 38 Imɔso nperɛ-nperɛ ilaa ibono anyen adɛ mɛ dɛ faa, n' tɔgɛ tigi fɛye yɛɛ fɛye berɛ fɛ' taa mɔmɔ yɛgɛ. Ɔko ɔŋ' sa o yii mɔmɔ. I kya nyiile yɛɛ nengyene ilaa ibono mɛ kya wɔra faa, mɔmɔ-anyamesɛ gbaa-gbaa ne n ŋminde yɛɛ mɛ laa wɔra mɔmɔ-gibaa so mɔ, mɛ laa kpon daa. 39 Ne kuaa, ilaa ibono mɛ kya wɔra faa, i lii daa Wurubuaarɛ asɛ mɔ, nkana fɛ maŋ taalɛ gyi mɔmɔ so. Laalaalogɛ mɔ, fɛ laa baa wu daa yɛɛ fɛ kya kɔ de Wurubuaarɛ."

Gameeliya gi ka abelɛnsɛ mɔ de nbɛlɛ agyibo mɔ gɛnen mɔ, mɛ nu mɔ asɛ, 40 ne mɛ terɛ Yesu isɔɔ mɔ kii loo kpe mɔmɔ asɛ. Mɛ yɛgɛ mɛ taa mɔmɔ, ne mɛ da ɔmɔ tii yɛɛ gɛkaako mɛ' mɛŋ baa yelɛ Yesu ginyen dɔ tɔngɛ sa asa. Nfono mɔ nbɛlɛ agyibo mɔ mɛ taa mɔmɔ yɛgɛ, 41 ne mɛ naa lii.

Yesu isɔɔ mɔ mɛ lii gɛnen mɔ, i wɔra mɔmɔ ɔkon fɛɛ Wurubuaarɛ gi kalɛ ɔmɔ wɔra mɔ-asonbo dɔ yɛɛ asa mɛ ka ɔmɔ-ansi kyu lii Yesu so gɛnen. 42 Imɔ gɛnen gbaa mɔ, gɛkɛ gɛŋ bo no yɛɛ Yesu isɔɔ mɔ mɛ mɛŋ kpe Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ de ntenana dɔ kpaa tɔgɛ Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ sa asa yɛɛ Yesu ne n gyɛ ɔbono ɔ laa mɔlɛgɛ asa de mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ.

6

Mɛ Lɛɛ Asa Sono Yɛɛ Mɛ' Kpaa Yesu Isɔɔ Mɔ

1 Owi ɔbono Yesu akasɛbo mɔ mɛ kya nyaakyɔ ma-a too mɔ, i bo Gyuda awura abono mɛ kya tɔgɛ Geriiki awura gɛdɛ ne i bo abono mɛ kya tɔgɛ mɔmɔ Gyuda awura-lɛɛ gɛdɛ wolɛ mɔ mɔmɔ dɔ. Gɛnen owi ɔbono mɔ, biidɛ ɔko gi baa

tɔrɔ akpen anyɔ adɛ so. Gyuda
awura abono mɛ kya tɔgɛ Geriiki
awura gɛdɛ mɔ mɛ kya lɔgedɛ
yɛɛ nengyene gɛkɛ kamaasɛ Yesu
akasɛbo mɔ mɛ kya yɛ agyudɔ sa
ikulaabo mɔ, mɛ kya ligi mɔmɔ-
lɛɛ ikulaabo.
2 Nfono mɔ, Yesu isɔɔ gudu
anyɔ mɔ mɛ terɛ Yesu akasɛbo
mɔ pɛwu baa gyan' ne mɛ tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, “I mɛŋ boran yɛɛ
a' nyaa Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ
gitɔgɛ yela nkan de a' nu de
agyudɔ giyɛ sa asa wolɛ. 3 Imɔso,
ansaana, fɛ' kerɛ fɛye dɔ de fɛ'
lɛɛ asa sono sa aye de a' kyu
gɛsun gɛbono wɔra mɔmɔ-abaa
dɔ. Abono fɛ laa lɛɛ mɔ, fɛ' kerɛ
yɛɛ asa mɛ kya terɛ mɔmɔ-ginyen
dɛnsɛ ne Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ tɛ mɔmɔ so ne mɛ nyi ɔlaako;
4 de aye mɔ, a' nyɛ aye-nyoro a kya
nu daa de gɛdalaa de Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ gɛsun gɛbono o kyu
wɔra aye-abaa dɔ mɔ.”
5 Ilaa ibono Yesu isɔɔ gudu anyɔ
mɔ mɛ tɔgɛ gɛnen mɔ, i wɔra
sakpii mɔ pɛwu ɔkon. Nfono
ne mɛ lɛɛ Sitiifen de asa asee
ako. Gɛnen Sitiifen baarɛ kya
ka gyan' Yesu so gikyɔ-gikyɔ ne
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ tansi ɔ
tɛ mɔ so. Asɛnsɛ abono mɛ
lɛɛ mɔ anyen ne n gyɛ Filipo,
Perokoro, Nikanɔ, Timon, Pame-
nasɛ, de Nikolasɛ. Gɛnen Nikolasɛ
baarɛ gi lii Antiyoki. Ɔ gyɛ isafo,
ne o kyu mɔ-nyoro wɔra Gyuda
awura ɔson dɔ. 6 Mɛ kyu gɛnen
asa sono abono mɛ lɛɛ faa kyu baa
yela Yesu isɔɔ gudu anyɔ mɔ ansi
dɔ ne mɔmɔ mɔ, mɛ kyu mɔmɔ-
abaa gyan' mɔmɔ so dalaa kolɛ
Wurubuaarɛ sa mɔmɔ.
7 Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ a kya
yɛlegɛ a kya too ne Yesu akasɛbo
mɛ kya ŋan Gyɛrusalem ɔsowolɛ
mɔ so gikyɔ-gikyɔ. Wurubuaarɛ
asunbi alɛɛbo mɔ dɔ sakyɔ kee mɛ
nu Wurubuaarɛ gɛdɛ ne mɛ sɔɔ
Yesu ɔkalan mɔ gyi.

Mɛ Keda Sitiifen

8 Wurubuaarɛ gibaa gi gyan Siti-
ifen so ne mɔ-ɔlon bo mɔ dɔ.
Imɔso i yɛgɛ ɔ kya wɔra ilaa
gbaa'gbaa ibono nkana nyamesɛ
maŋ taalɛ wɔra mɔ-gibaa so mɔ de
ilaa ibono i kya lɛɛ Wurubuaarɛ
ɔlon gɛwi nyiile mɔ.
9 Asa ako mɛ lii Gyuda awura
gikyangbon giko dɔ. Mɔmɔ dɔ
ako mɛ kya sɔɔ akyɔɔlɛ de Sitiifen.
Mɛ kya terɛ gɛnen gikyangbon mɔ
yɛɛ Asa Abono Mɛŋ Baa Mɛ Gyɛ
Nbide Mɔ Gikyangbon. Mɔmɔ
ako mɛ lii Siirini ɔsowolɛ so de
Alɛsandiriya ɔsowolɛ so, ne ako
mɛ lii Silisiya de Esiya nsinkpan
sɔ. 10 Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
gi sa Sitiifen ɔlaako ginyi giko.
Nengyene ɔ kya tɔngɛ mɔ, asa
abono mɛ kya sɔɔ akyɔɔlɛ de mɔ
mɔ mɛ mɛŋ kya taalɛ wɔda.
11 Imɔso gɛnen asa abono mɛ
sa anyen ako aterenbi ŋara yɛɛ
mɛ' ten Sitiifen gɛnɔ yɛɛ mɛ nu
ɔ kya saalɛ mɔmɔ-naana Mosisi
de Wurubuaarɛ. 12 Asa adɛ mɛ
ten Sitiifen gɛnɔ ne i yɛgɛ Gyuda
awura abelɛnsɛ de mɔmɔ-nbara
aŋmarasɛbo de asa sɛnsɛ mɔ
mɛ kyu ginyadon wɔra Sitiifen.
Nfono mɔ, mɛ kpaa keda mɔ ne
mɛ kparɛ mɔ kpe nbɛlɛ agyibo
mɔ ansi dɔ. 13 Mɛ kyu mɔ kpe
nbɛlɛ agyibo mɔ asɛ gɛnen mɔ, mɛ
ten mɔ-gɛnɔ yɛɛ, “Owi kamaasɛ
dɔ mɔ, gɛnen ɔnyen baarɛ kpɛ
ɔ kya tɔgɛ daa ilaa nyɛnyɛn kyu
lii Wurubuaarɛ ɔsoṇ obu baarɛ
de aye-naana Mosisi nbara mɔ
so. 14 A nu ɔ kya tɔgɛ yɛɛ Yesu
Nasarɛtɛnyen mɔ laa baa nyida
Wurubuaarɛ ɔson obu baarɛ de
ɔ' kyɛɛgɛ idedaabolaa ibono aye-
naana Mosisi gi yela sa aye mɔ.”
15 Asa abono pɛwu mɛ tɛ nbɛlɛ
mɔ ogyiten mɔ mɛ kerɛ Sitiifen
yiridididi mɔ, mɔ-ansi dɔ i wɔra
fɛɛ Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ansi dɔ
ɔnan.

7

Sitiifen Gi Lɛɛ Ilaa Gɛsɛ Sa Nbɛlɛ Agyibo Mɔ

1 Mɛ bo nbɛlɛ mɔ ogyiten gɛnen
mɔ, asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ gi
taasɛ Sitiifen yɛɛ, “Ilaa ibono mɛ
kya tɔgɛ kyu lii fo so faa i gyɛ
gɛsintin?”
2 Sitiifen gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Me-
sɛana de me-subuana, fɛ' nu
me asɛ. Nyisigyi Wura Wu-
rubuaarɛ gi lɛɛ mɔ-nyoro nyiile
aye-naana Aberaham owi ɔbono
ɔ tɛ Mɛsopotemiya gɛsinkpan so
pɛi ne ɔ lɔɔ kpaa kyena Haran
ɔsowolɛ so. 3 Owi ɔbono Wu-
rubuaarɛ gi lɛɛ mɔ-nyoro gɛwi
nyiile Aberaham gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, ‘Aberaham, koso fo-
gɛsinkpan gɛdɛ so de fo' naa taa
fo-subuana yɛgɛ de fo' kpaa kyena
gɛsinkpan gɛbono nan nyiile fo
mɔ so.’ 4 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
Aberaham gɛnen mɔ, gɛsintin
mɔ Aberaham gi koso lii kyon
Kaladiya gɛsinkpan so, ne ɔ kpaa
kyena Haran ɔsowolɛ so. Abera-
ham mɔ-sɛ lɛwu gɛmara ne Wu-
rubuaarɛ gi yɛgɛ ɔ koso lii Ha-
ran baa kyena gɛnen gɛsinkpan
gɛbono so aye Gyuda awura a tɛ
ndɛ faa.
5 “Owi ɔbono Wurubuaarɛ
gi kyu Aberaham baa kyena
gɛsinkpan gɛbono a tɛ faa mɔ,
Wurubuaarɛ mɛŋ sa mɔ yɛɛ
mɔ-gɛsinkpan ogyiten ne. Baa
nyamesɛ giyaa ɔŋmangɛ ɔkara
Wurubuaarɛ mɛŋ sa mɔ. Imɔ
gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ gi ka yela
sa Aberaham yɛɛ ɔ laa kyu gɛmɔ
kyu kyɛɛ mɔ gɛkaako de gɛ' wɔra
mɔ-rɛ mɔ-biana kyu kpaa lii mɔ-
naanaana gɛnɔ-gɛnɔ gɛsinkpan
gɛkpaa. Owi ɔbono Wurubuaarɛ
kya ka ɔ kya sa Aberaham gɛnen
mɔ, Aberaham mɛŋ bo ba-a gɛbii.
6 Wurubuaarɛ gɛnɔ dɔ agyɛbi
abono ɔ tɔgɛ sa Aberaham mɔ
ne n gyɛ yɛɛ, ‘Aberaham, fo-
naanaana oyuduu dɔ pɛwu mɛ
laa kpaa gyi gisafo ako gɛsinkpan
so. Nten abi mɔ mɛ laa ka mɔmɔ-
ansi de mɛ' kyu mɔmɔ wɔra
nbide san sa abi san sa anaana
nsi nwɛ nnan. 7 Nan biidɛ asa
abono fo-oyuduu mɔ mɛ laa son
mɔ giso. Imɔ gɛmara mɔ mɛ
laa lii nten abi mɔ dɔ de mɛ'
kii baa kyena gɛsinkpan gɛbono
so fo yelɛ faa de mɛ' son me.’
8 Wurubuaarɛ gi yela awɔrɛ giten
nbara sa Aberaham de i' lɛɛ nyiile
yɛɛ Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɔ-rɛ
Aberaham mɛ wɔra gɛnɔ kolon.
Gɛnen so mɔ, Aberaham gi korogɛ
Ayisiki mɔ, imɔ gɛkɛ kuesɛ mɔ, ɔ
ten Ayisiki giwɔrɛ. Ayisiki gi kyu
korogɛ Gyeekɔpo mɔ, mɔ kee gi
ten mɔ-bi mɔ giwɔrɛ. Gyeekɔpo
gi korogɛ ne ɔ ten mɔ-biana gudu
anyɔ mɔ awɔrɛ. Gɛnen Gyeekɔpo
mɔ-biana gudu anyɔ adɛ ne n
yɛgɛ aye-Isirale awura ɔpaa mɔ
gi yɛlegɛ.
9 “Aye-naana Gyeekɔpo mɔ-
biana adɛ mɔmɔ-gɛnɔɔrɛ asɛ ne
n gyɛ Gyosɛfo. Mɔ-ilaa i wɔra mɔ-
daana gɛlaaloo gikyɔ. Gɛnen so
mɔ, mɛ fɛ mɔ sa asa ako ne mɛ
kyu mɔ kpe Igyipiti. Mɛ fɛ Gyosɛfo
gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ dɛ mɔ ɔ
naa. 10 Imɔso Wurubuaarɛ gi lɛɛ
mɔ lii mɔ-awɔrɔfɔɔ kamaasɛ dɔ. Ɔ
yɛgɛ Igyipiti wura gi wu mɔ bii yɛɛ
o nyi ɔlaako. Imɔso o gyi Igyipiti
wura mɔ ginsi ne wura mɔ gi yii
mɔ gɛbelɛnsɛ buu de mɔ. Gyosɛfo
kee ne n kya kerɛ wura mɔ-gɛten
dɔ ilaa kamaasɛ so. 11 Mɛ bo nno
gɛnen-n mɔ, owi ɔko dɔ mɔ, akon
belɛ ako a tɔrɔ Igyipiti gɛsinkpan
pɛwu so de Keena gɛsinkpan so
nfono aye-naanaana mɛ tɛ mɔ.
Nfono mɔ awɔrɔfɔɔ belɛ a tu
mɔmɔ. Aye-naanaana mɛŋ kya
nyɛ agyudɔ de mɛ' gyi. 12 Ibono
aye-naana Gyeekɔpo gi nu yɛɛ
Igyipiti berɛ agyudɔ a bo no mɛ
kya fɛ mɔ, ɔ keda aye-naanaana
kyu sun ne mɛ kpe mɔmɔ-gikpe
gyangbarasɛ. 13 Ginyɔsɛ mɔ o
kii sun mɔmɔ mɔ, idɛ kon ne

mɔmɔ-tedɛ Gyosɛfo mɔ gi lɔɔ lɛɛ
mɔ-nyoro nyiile mɔmɔ. Nfono
ne Igyipiti wura mɔ gi kyu bii
gɛsu gɛbono dɔ Gyosɛfo gi lii mɔ.
14 Gyosɛfo gi sun kpaa kyu mɔ-
sɛ Gyeekɔpo mɔ-rɛ mɔ-adɛ pɛwu
yɛɛ mɛ' baa kyena mɔ asɛ. Mɔmɔ
pɛwu gɛgyɔnɔ gɛ gyɛ asa ikue-isa
de saalaa asa anun. 15 Gɛsintin
mɔ, Gyeekɔpo gi koso mɔ-rɛ mɔ-
adɛ mɔ, ne mɛ kpaa kyena Igyipiti
gɛsinkpan so. Gyeekɔpo de mɔ-
biana, aye-naanaana mɔ, mɛ
kyena Igyipiti kaaborɛ mɛ wu'
nno. 16 Mɛ kya wu' mɔ, abono mɛ
tɛ de ansi mɔ mɛ kya sola ibuni
mɔ kyu kpe Sikyem ɔsowolɛ so
kpaa wɔra folɛbɔ gɛkyan gɛko dɔ.
Mɔmɔ-naana Aberaham ne n kalɛ
aterenbi wolaa sɔɔ gɛnen gɛkyan
gɛbono yela. Ɔ sɔɔ gɛmɔ lii ɔnyen
ɔko mɔ-biana asɛ mɛ kya terɛ mɔ
yɛɛ Hamɔ.

17 “Owi ɔbono Wurubuaarɛ laa
baa wɔra ilaa ibono ɔ wolaa ka
yela sa Aberaham mɔ kya fu-
ude mɔ, aye-asa abono mɛ kpaa
kyena Igyipiti awura asɛ mɔ mɛ
yɛlegɛ nyaakyɔ too. 18 I bo no
i bo no mɔ, wura pobɔrɔ ɔko gi
baa gyi gɛwura sa Igyipiti awura.
Gɛnen wura ɔbono berɛ mɛŋ nyi
Gyosɛfo. 19 O kyu adawo ɔ kya
wɔra aye-gɛsu mɔ gɛnɔ. Ɔ kya
nyise mɔmɔ okyugya. Ɔ kya
yɛgɛ mɛ' kyu mɔmɔ-nbii nyensɛɛ
pobɔrɔ abono mɛ kya korogɛ mɔ
kpaa yela nŋmaŋman de mɛ' wu'.

20 “Mɔmɔ-awɔrɔfɔɔ mɔ aberɛ
dɔ ne i kyu korogɛ Mosisi. Mɛ
korogɛ Mosisi gɛnen mɔ, ɔ wɔra
ɔdan Wurubuaarɛ ansi so. Mɛ
ŋara kerɛ mɔ so mɔ-sɛ gɛten dɔ
ibosɛ isa'. 21 Mɛ kyu mɔ lii kpaa
yela nŋmaŋman mɔ, wura mɔ
mɔ-bi kyiisɛ ɔko gi kpaa puru mɔ,
ne o kyu mɔ bela wɔra fɛɛ mɔ
gbaa-gbaa mɔ-bi. 22 Imɔso mɛ kyu
Igyipiti awura ilaa wɔrasɛ pɛwu
kyu bela mɔ. Mosisi gi sɛɛ wɔra
nyamesɛ gbaa' mɔ-gɛtɔngɛ dɔ de
mɔ-ilaa wɔrasɛ dɔ.

23 “O gyi nsi ikue-inyɔ mɔ, i
ba mɔ-gɛwɔnsa dɔ yɛɛ ɔ' kpaa
laa mɔ-nanboana Isirale awura.
24 Ɔ kpaa laa mɔmɔ gɛnen mɔ,
o wu Igyipitinyen ɔko kya kudi
mɔ-nanbo Isiralenyen ɔko ɔ kya
daarɛ giyan. Mosisi gi wu gɛnen
mɔ, ɔ kɔɔlɛ mɔ-nanbo Isiralenyen
mɔ so, ne ɔ mɔɔ Igyipitinyen
mɔ. 25 Mosisi gi wɔra gɛnen mɔ,
mɔ berɛ, o nyi yɛɛ mɔ-nanboana
Isirale awura mɔ mɛ laa nu ilaa
ibono ɔ wɔra mɔ gɛsɛ de mɛ' bii
yɛɛ Wurubuaarɛ kya laarɛ de ɔ'
naa de mɔ Mosisi so lɛɛ mɔmɔ lii
mɔmɔ-gɛbide mɔ dɔ daa. Mosisi
gi dabɔlɛ wɔra gɛnen faa, mɔ-
nanboana mɔ mɛ mɛŋ taa nu
imɔ gɛsɛ sa mɔ. 26 Imɔ gɛdɛ
kɛsɛ mɔ, Mosisi gi naa kpaa lii
mɔ-nanboana Isirale awura wolɛ-
wolɛ anyɔ ako so mɛ yelɛ mɛ
kya kɔ. Nfono ne Mosisi gi keda
mɔmɔ ne ɔ taasɛ mɔmɔ yɛɛ, ‘Me-
nanboana, fɛ mɛŋ nyi yɛɛ fɛ gyɛ
daa nyamesɛ kolon? Fɛŋ' baa kɔ.’

27 “Mosisi kya keda mɔmɔ gɛnen
mɔ, ɔbono ɔ kya kudi mɔ-nanbo
mɔ gi nen Mosisi kpaa yela nkan
ne ɔ taasɛ Mosisi yɛɛ, ‘Anɛ ne n
lɛɛ fo yɛɛ fo' kerɛ aye so de fo'
gyi aye-nbɛlɛ? 28 Fo kya laarɛ
de fo' mɔɔ me fɛɛ gɛnɔɔbono
deeri fo ti mɔɔ Igyipitinyen mɔ
abɛɛ?’ 29 Mosisi gi nu ilaa ibono
mɔ-nanbo Isiralenyen gi taasɛ mɔ
mɔ, ɔ koso selɛ lii gɛnen ɔsowolɛ
ɔbono so ne ɔ kpaa kyena Midiyan
awura gɛsinkpan so. Ɔ korogɛ nbii
nyensɛɛ nnyɔ nno.

30 “Owi ɔbono Mosisi tɛ Midiyan
mɔ, imɔ nsi ikue-inyɔ gɛmara
mɔ, Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ gi lɛɛ
mɔ-nyoro nyiile mɔ giponfɛ giko
dɔ. Giponfɛ mɔ gi yelɛ gi kya
dɛɛ gipen dɔ sindi Saanayi gibii.
31 Mosisi gi wu gɛnen mɔ, i dɛ mɔ-
gɛnɔ. Imɔso ɔ kya tu ɔ kya sindi
giponfɛ mɔ de ɔ' lɔrɔ kerɛ dɔɔdan
mɔ, o nu Wurubuaarɛ gigyɛbi'.

Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
32 ‘Me ne n gyɛ Wurubuaarɛ
ɔbono fo-naanaana Aberaham, de
Ayisiki, de Gyeekɔpo mɛ son mɔ.’
Nfono mɔ, i wɔra Mosisi gifuu.
Ɔ san ɔ yelɛ nno ɔ kya seli. Ɔŋ
baa taalɛ diirɛ ansi kerɛ giponfɛ
mɔ gɛten gbaa. 33 Nfono ne
Wura Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa Mo-
sisi yɛɛ, ‘Nɛ kpelegɛ ba nfono fo
yelɛ faa. Imɔso lɛɛ fo-ayaawolɛ.
34 Gɛnɔɔbono Igyipiti awura mɛ
kya wɔra me-adɛ abono mɛ bo
mɔmɔ-gɛsinkpan so mɔ gɛnɔ mɔ,
nɛ wu de me-ansi. Nɛ nu mɔmɔ-
osulon ne nɛ kpelegɛ ba de n' baa
mɔlɛgɛ ɔmɔ. Idɛ kon tu ba. Nan
sun fo Igyipiti.’
35 “Gɛnen Mosisi baarɛ ne aye-
naanaana Isirale awura mɔ mɛ
naa kyena gya mɔ. Mɛ taasɛ mɔ
gɛnen aberɛ abono dɔ yɛɛ, ‘Anɛ
ne n lɛɛ fo yɛɛ fo' kerɛ aye so de
fo' gyi aye-nbɛlɛ?’ Mosisi baarɛ,
mɔ, kee ne Wurubuaarɛ gi sun
yɛɛ ɔ' kerɛ mɔmɔ so de ɔ' sɔgɛ
mɔmɔ lii mɔmɔ-gɛbide dɔ. Wu-
rubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔbono Mosisi gi
wu giponfɛ mɔ dɔ mɔ ne nan kpaa
mɔ. 36 Mosisi gi lɛɛ aye-naanaana
mɔ lii Igyipiti awura gɛsinkpan
mɔ so. Ɔ wɔra ilaa gbaa'gbaa
ibono i lɛɛ nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ
ɔlon bo mɔ dɔ. Ɔ wɔra ilaa ibono i
kya dɛ gɛnɔ mɔ Igyipiti gɛsinkpan
so de apoo abono mɛ kya terɛ mɔ
yɛɛ Apoo Pebara mɔ so. Nsi ikue-
inyɔ mumuli dɔ kee mɔ, ɔ kpɛ ɔ
kya wɔra ilaa gbaa'gbaa gipen mɔ
dɔ.
37 “Gɛnen Mosisi baarɛ ne n tɔgɛ
sa aye-naanaana Isirale awura mɔ
owi ɔko dɔ baa kyon yɛɛ, ‘Wu-
rubuaarɛ laa lɛɛ mɔ Wurubuaarɛ
ikalan ɔtɔgɛbo ɔko lii fɛye dɔ sa
fɛye fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ lɛɛ me Mo-
sisi kee sa fɛye mɔ.’ 38 Owi ɔbono
aye-naanaana mɛ bo gipen mɔ
dɔ mɔ, Mosisi mɔ-rɛ Wurubuaarɛ
dɔ ɔsɔɔ kee mɛ bo mɔmɔ asɛ
nno. Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ
kya tɔngɛ sa Mosisi Saanayi gibii
so de Mosisi mɔ o' kyu gɛnen
ikalan ibono kyu kpaa buu sa aye-
naanaana mɔ. Imɔ ne n dɛ sa aye
baa lii de ndɛ faa, ne i laa dɛ sa
aye gɛkpaa-gɛkpaa.
39 “Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa
mɔ, aye-naanaana mɔ mɛ kine
mɛ mɛŋ nu Mosisi gɛdɛ. Mɛ
nyaa Mosisi-lɛɛ mɔ yela nkan ne
mɔmɔ-nwɔnsa gi kii kpe Igyipiti
gɛsinkpan so. 40 Aberɛ abono
Mosisi bo gibii mɔ so ɔ kya nu
Wurubuaarɛ ikalan mɔ, mɛ baa
kolɛ aye-naana Aron yɛɛ, ‘Wɔra
ikperɛ sa aye de a' son imɔ de
i' nyɛ gyangbara sa aye. Mosisi
ɔbono ɔ kparɛ aye kyu lii Igyipiti
gɛsinkpan mɔ so mɔ berɛ aŋ
baa wu mɔ, ne a mɛŋ nyi ilaa
ibono i wɔra mɔ mɔ.’ 41 Nfono
ne Aron gi yɛgɛ mɛ wɔra ɔkperɛ
fɛɛ gɛnaadɛbi ne mɛ kyu nbuɛ
kyu kyɔɔlɛ mɔ. Mɛ kerɛ gɛnen
ɔkperɛ ɔbono mɔmɔ anyamesɛ
mɛ kyu mɔmɔ-abaa kyu pɔrɔ
gɛnen mɔ, i wɔra mɔmɔ ɔkon.
42 Wurubuaarɛ, mɔ, mɛŋ kya
laarɛ gɛnen. Gɛnen so mɔ, ɔ
lɛɛ mɔ-ansi taa mɔmɔ yɛgɛ yɛɛ
mɛ' wɔra ibono i bo mɔmɔ ɔbolɛ
mɔ, ne mɛ san kyu agyɛkpebi kyu
bingiri mɔmɔ-ikperɛ mɛ kya son
amɔ ibono iŋ gyɛ Wurubuaarɛ
gɛlaarɛ. Mɛ wolaa ŋmarasɛ
mɔmɔ-ilaa idɛ yela Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo ɔwolɛ mɔ dɔ. Mɛ
ŋmarasɛ nno yɛɛ,

‘O, Isirale awura, menɛ ilaa ne fɛ
wɔra faa?
Nsi ikue-inyɔ nbono fɛ kyu kyena
gipen mɔ dɔ
ne fɛye yɛɛ fɛ kya kyɔɔlɛ nbuɛ
fɛ kya sa me mɔ,
iŋ gyɛ me ne fɛ kya wɔra imɔ
fɛ kya sa.
43 Fɛ sola fɛye-ɔkperɛ Moloki
mɔ-rɛ mɔ-obu kee fɛ naa fɛ
kya son.
Ne fɛye-ɔkperɛ Refan ɔbono fɛ
salɛ mɔ fɛɛ gigyɛkpebi mɔ
kee
ne fɛ sola fɛ naa.

Gɛnen ilaa ibono fɛye gbaa-gbaa
ne n kyu fɛye-abaa kyu
wɔra imɔ mɔ,
fɛ baa kii son imɔ?
Kyu lii gɛnen ilaa ibono so mɔ, me
Wurubuaarɛ nan gya fɛye
koso
de n' kperɛ fɛye kpaa kyena
Babilon awura gɛsinkpan
mɔ gɛmara.'

44 "Ansaana, fɛ' nu yɛɛ aye-
naanaana mɛ bo gipen mɔ dɔ
mɔ, mɛ nyɛ Wurubuaarɛ ɔsonten
mɔmɔ asɛ. I gyɛ nbuɛ iwolɛ-lɛɛ
panpan ɔbono mɛ kya taalɛ bɔɔ
mɔ sola naa naa mɔ. Wurubuaarɛ
ne n kaala panpan mɔ gidebi nyi-
ile Mosisi, ne Mosisi gi yɛgɛ mɛ
wɔra panpan mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono
Wurubuaarɛ gi kaala nyiile mɔ
mɔ. 45 Aye-naanaana mɔ mɛ kyu
panpan mɔ kyu sa mɔmɔ-biana,
ne mɔmɔ-biana mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-
ɔbelɛnsɛ Gyosuwa mɛ kyu pan-
pan mɔ kyu ba gɛsinkpan gɛbono
so a tɛ faa. Pɛi de mɛ' lɔɔ baa loo
gɛrɛnaa mɔ, asa kpɛi-kpɛi mɛ ti
wolaa mɛ tɛ gɛrɛ, ne Wurubuaarɛ
gi gya mɔmɔ abono koso ne ɔ
sɔgɛ gɛsinkpan mɔ kyu sa aye-
naanaana.

"Gɛnen Wurubuaarɛ nbuɛ
iwolɛ-lɛɛ panpan ɔbono n darɛ faa
gi sii aye-naanaana asɛ gɛnen-n
kaaborɛ i baa fo Deefidi gɛkyena
dɔ. 46 Deefidi gi gyi Wurubuaarɛ
ginsi ne Wurubuaarɛ gi wɔra
wɔra ilaa sa mɔ. Ne Deefidi gi
kolɛ Wurubuaarɛ yɛɛ ɔ' yɛgɛ mɔ
de o' yii obu gbaa-gbaa de i' wɔra
mɔ Wurubuaarɛ ɔbono mɔ-naana
Gyeekɔpo gi son mɔ ɔsonten.
47 Deefidi gi kolɛ Wurubuaarɛ
gɛnen mɔ, i mɛŋ gyɛ mɔ gbaa-
gbaa ne n nyɛ yii Wurubuaarɛ
ɔsonten mɔ. Mɔ-bi Solomon ne n
baa yii gɛnen obu mɔ.

48 "Wurubuaarɛ gi yɛgɛ
Solomon gi dabɔlɛ yii Wu-
rubuaarɛ ɔson obu mɔ gɛnen
gbaa faa, Gitɔbelɛ mɔ mɛŋ kya
kyena ibu ibono anyamesɛ mɛ
kyu mɔmɔ-abaa kyu pɔrɔ mɔ dɔ.
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo ɔko
gi wolaa ŋmarasɛ imɔ so ilaa yela
49 yɛɛ,
Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yɛɛ,
'Wurubuaarɛ dɔ ne n gyɛ me-
gɛwuragyapaa.
Gɛsinkpan ne n gyɛ me-ayaa
dɔ ɔwolɛ toosɛ.
Ne menɛ obu ɔnan ne fɛ laa pɔrɔ
wɔra me yɛɛ me-obu ne?
Fonɛ dɔ ne fɛ laa taalɛ lɔrɔ
yela yɛɛ n' baa kyena?
50 I mɛŋ gyɛ me gbaa-gbaa ne n'
kyu me-abaa
kyu pɔrɔ ilaa kamaasɛ pɛwu?'

51 "Fɛye abelɛnsɛ abono fɛ tɛ
gɛrɛ faa, fɛye-aso dɔ i kɔrɔ ifuu.
I wonɛ so ne fɛ bo gisomaanu fɛɛ
abono mɛŋ kya son Wurubuaarɛ
gɛnen? Fɛ maŋ kyu fɛye-gisen
kyu sa Wurubuaarɛ, ne fɛ maŋ
nu Wurubuaarɛ gɛdɛ. Ilaa ibono
aye-naanaana de aye-sɛana mɛ
wɔra mɔ, imɔ-ayaa kee ne fɛ buu
faa. Owi kamaasɛ dɔ fɛ kpɛ
fa-a kine Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ gɛlaarɛ. 52 Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo ɔmɔ ne n bo no yɛɛ aye-
sɛana de aye-naanaana mɛ mɛŋ
ka mɔ-ansi? Mɛ mɔɔ-mɔɔ Wu-
rubuaarɛ ikalan atɔgɛbo abono
mɛ wolaa tɔgɛ yela yɛɛ Gɛsintin
Wura laa ba gɛsinkpan so mɔ.
Gɛsintin mɔ, Yesu, ɔbono ɔ gyɛ
Gɛsintin Wura mɔ, gi kpaa ba mɔ,
fɛ kyu mɔ wɔra asa abaa dɔ, ne
mɛ mɔɔ mɔ sa fɛye. 53 Yɛgɛ fɛye
ne Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ mɛ
kyu Wurubuaarɛ nbara mɔ baa
sa, ne fɛye, mɔ, ne mɛŋ gyi nmɔ
so faa."

54 Nbɛlɛ agyibo mɔ mɛ nu gɛnen
ilaa ibono Sitiifen yelɛ ɔ kya tɔngɛ
ɔ kya sa mɔmɔ mɔ, i kyogedɛ
mɔmɔ-asen dɔ ne mɛ san mɛ kya
wɛ nyoro kyu lii mɔ so. 55 Sitiifen
berɛ, Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi
suu de mɔ so mɔ, ɔ diirɛ mɔ-
ansi kerɛ soso yiridididi mɔ, o
wu Wurubuaarɛ nyisigyi ne o wu

Yesu yelɛ Wurubuaarɛ asɛ Wurubuaarɛ gibaa gyisɛ so. 56 Sitiifen gi wu gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ sa abelɛnsɛ mɔ yɛɛ, “Fɛ' kerɛ! Soso i bugi ne Yesu, anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-daa mɔ, yelɛ Wurubuaarɛ asɛ mɔ-gibaa gyisɛ so.”

57 Sitiifen gi tɔgɛ sa mɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ puiidɛ mɔ so, ne mɛ kyu mɔmɔ-abaa tii mɔmɔ-aso de mɛŋ' baa nu ilaa ibono ɔ kya tɔgɛ mɔ. Nfono mɔ, mɔmɔ pɛwu mɛ dabun mɔ so gikolon, 58 ne mɛ biidɛ mɔ lii nten nkan kpe mɛ' kpaa da mɔ abui mɔɔ. Pɛi ne nbɛlɛ agyibo mɔ mɛ laa da mɔ abui mɔɔ mɔ, mɛ maragɛ mɔmɔ-akuru kyu kpaa yela ɔnyen ɔko asɛ, mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Sɔɔlo.

59 Mɛ kya da Sitiifen abui gɛnen mɔ, Sitiifen gi saawo terɛ Yesu yɛɛ, “Me-Wura Yesu, fo-abaa dɔ ne n' dɛ me-ɔŋɛ n kya wɔra.” 60 Nfono mɔ, Sitiifen gi sii ŋmii ne o kpen ken-ken yɛɛ, “Me-wura, kyu mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn ibono mɛ kya wɔra faa kyu kyɛɛ mɔmɔ.” Sitiifen gi dalaa gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ ɔŋɛ.

8

Mɛ Ka Yesu Asonbo Gikpen Mɔ Ansi

1 Sɔɔlo gi yelɛ abono mɛ mɔɔ Sitiifen mɔ gɛmara.

Kpɛ san kyu lii gɛkɛ gɛbono mɛ da Sitiifen abui mɔɔ mɔ kyu kyon mɔ, asa mɛ lɔrɔ mɛ kya ka Yesu asonbo gikpen gibono gi bo Gyɛrusalem mɔ ansi gikyɔ. I yɛgɛ mɔmɔ pɛwu mɛ san yaasɛ gyan' de Gyudiya de Samariya nsinkpan so. I san daa Yesu isɔɔ mɔ wolɛ nno. 2 Mɛ mɔɔ Sitiifen gɛnen mɔ, asa abono mɛ selɛ Wurubuaarɛ mɔ dɔ ako mɛ pule mɔ, ne mɛ su mɔ gɛsintin so. 3 Yesu asonbo gikpen mɔ ɔson mɔ so mɔ, Sɔɔlo kpɛ ɔ kya wɔra mɔmɔ anyanyan daa. Ɔ kya gbere loo nten-ana dɔ kpaa biidɛ anyen de akyii lii kyu kyon kpaa tii de obu.

Filipo Gi Naa Samariya So

Ɔ Kya Tɔgɛ Yesu Ɔkalan Konkonsɛ Mɔ So Ilaa

4 Yesu asonbo abono mɛ yaasɛ mɛ naa mɔ, mɛ kpɛ mɛ kya tɔgɛ Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ mɛ kya sa asa nfonoana mɛ naa mɛ naa mɔ. 5 Filipo gi kyon kpe ɔsowolɛ belɛ ɔbono mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Samariya mɔ ne ɔ kpaa tɔgɛ sa nno asa yɛɛ ɔbono ɔ laa mɔlɛgɛ asa de mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ gi ti ba gɛsinkpan so. 6 Sakpii belɛ mɔ dɔ ɔkamaasɛ gi yela giso ne o nu Filipo asɛ, ne asa mɛ wu ilaa gbaa'gbaa ibono o kyu Yesu ɔlon wɔra mɔ de mɔmɔ-ansi. 7 I lii fɛɛ ɔ kyɛ asa sakyɔ abono i mara ɔmɔ mɔ de ɔtɛgɛsɛana. Ne ɔ yɛgɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu ibono i tɛ asa sakyɔ so mɔ i saawo ken-ken koso mɔmɔ so. 8 Kyu lii gɛnen so mɔ, i wɔra ɔsowolɛ ɔbono so asa ɔkon kyɔde.

Fɛwura Ɔko Gi Nu Wurubuaarɛ Agyɛbi

9 Ɔnyen ɔko gi kyena gɛnen Samariya ɔsowolɛ ɔbono so, mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Simon. Simon baarɛ kya wɔra afɛ nno mɔ i kɛɛla. Ɔ kya nyiile mɔ-nyoro yɛɛ mɔ ne n bo no. Mɔ-ilaa wɔrasɛ i kya dɛ asa gɛnɔ Samariya gɛsinkpan pɛwu so. 10 Nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ bo nno mɔ, gɛbii-o, ɔbelɛnsɛ-o, kya yela giso nu Simon baarɛ asɛ. Asa mɛ san mɛ kya tɔgɛ yɛɛ, “Gɛnen ɔnyen baarɛ ne n gyɛ Wurubuaarɛ ɔlon ɔbono mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Ɔbelɛ mɔ.”

11 Simon baarɛ wolaa ɔ kya wɔra afɛ ne i kya dɛ asa gɛnɔ mɔ, iŋ gyɛ gɛnen owi ɔbono dɔ, i kɛɛla. Imɔso asa mɔ mɛ kya nu mɔ-gɛdɛ. 12 Filipo gi kpe nno, ne ɔ kpaa tɔgɛ Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ sa asa de mɛ' nu Wurubuaarɛ

gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ ilaa. Ɔ tɔgɛ ɔmɔ yɛɛ Yesu ne n gyɛ ɔbono ɔ laa mɔlɛgɛ asa de mɛ' nyɛ gɛnen akyenabi abono. Asa mɔ mɛ nu Filipo ilaa tɔgɛsɛ mɔ, mɛ sɔɔ imɔ gyi, ne ɔ gyere mɔmɔ Wurubuaarɛ sagyere, mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-anyen de akyii. 13 Simon fɛwura baarɛ gbaa kee gi sɔɔ Filipo ilaa tɔgɛsɛ mɔ gyi ne ɔ nyɛ Wurubuaarɛ sagyere. Ɔ san kyu mɔ-nyoro kyu da mada de Filipo. Filipo kya wɔra ilaa gbaa'gbaa ibono nyamesɛ maŋ taalɛ wɔra mɔ-gibaa so ne i kya lɛɛ Yesu ɔlon belɛ gɛwi nyiile asa. Simon ɔbono nkana ɔ gyɛ fɛwura mɔ, kya wu gɛnen mɔ, i kya dɛ mɔ-gɛnɔ gikyɔ.

14 Imɔ gɛmara mɔ Yesu isɔɔ mɔ mɛ bo Gyɛrusalem mɔ mɛ nu yɛɛ Samariya awura mɛ sɔɔ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ gyi. Imɔso Yesu isɔɔ mɔ mɛ lɛɛ mɔmɔ dɔ asa anyɔ, Piita mɔ-rɛ Gyɔn kyu sun gɛnen asa abono asɛ nno. 15 Mɛ kpe mɔ, mɛ kpaa dalaa sa mɔmɔ de mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔ' ba mɔmɔ so. 16 I kya nyiile yɛɛ Samariya awura mɔ mɛ nyɛ daa Wurubuaarɛ sagyere mɔ wolɛ Wura Yesu ginyen dɔ. Mɛŋ ti nyɛ de Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔ' baa bun mɔmɔ ɔko-rɛ ɔko so. 17 Piita mɔ-rɛ Gyɔn mɛ dalaa sa mɔmɔ mɔ, mɛ kyu mɔmɔ-abaa gyan' mɔmɔ so, ne Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi baa bun mɔmɔ so.

Fɛwura Mɔ Nyi Yɛɛ Aterenbi A Laa Taalɛ Sɔɔ

Wurubuaarɛ Oduduu Ɔlon

18 Nfono mɔ, ibono Simon gi wu Piita mɔ-rɛ Gyɔn, Yesu isɔɔ mɔ, mɛ kya kyu mɔmɔ-abaa gyan' asa so ne Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kya baa bun mɔmɔ so mɔ, o kyu aterenbi kyu sa mɔmɔ. 19 Ne ɔ tɔgɛ sa Piita mɔ-rɛ Gyɔn yɛɛ, "Fɛ' sɔɔ aterenbi adɛ de fɛ' kyu gɛnen ɔlon ɔbono fɛ bo faa kyu gbaa megibaa de ɔkamaasɛ ɔbono me kee nɛ nyɛ kyu me-abaa gyan' mɔ so mɔ, ɔ' nyɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔ' baa bun mɔ so."

20 Simon gi tɔgɛ gɛnen mɔ ne Piita gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Fo-rɛ fo-aterenbi nnɛ, fo-rɛ Wurubuaarɛ abaa anyɔ! Aterenbi a maŋ taalɛ sɔɔ ilaa ibono Wurubuaarɛ kya kyu kyɛɛ mɔ. 21 Fo maŋ taalɛ saarɛ aye dɔ de fo' wɔra ilaa idɛ ɔnan. I kya nyiile yɛɛ fo-gisen dɔ iŋ boran Wurubuaarɛ ansi so. 22 Nu fo-nyoro gɛsɛ de fo' kyɛɛgɛ lii ilaa nyɛnyɛn ibono fo dɛ faa dɔ de fo' dalaa kolɛ Wurubuaarɛ yɛɛ nengyene i laa sa mɔ, o' kyu fo-nwɔnsa nbono fo dɛ faa kyu kyɛɛ fo. 23 I kya nyiile yɛɛ nɛ wu fo faa ako gɛnyɛ gɛ gyɛ fo gɛlaaloo. Ilaa nyɛnyɛn kee i suu fo gɛgbɛ." 24 Nfono mɔ, Simon mɔ gi kolɛ Piita mɔ-rɛ Gyɔn yɛɛ, "Fɛ' dalaa sa Wurubuaarɛ sa me de gɛnen ilaa ibono fɛ darɛ faa dɔ iko-rɛ iko i' mɛŋ sa i' ba me so."

25 Piita mɔ-rɛ Gyɔn mɛ lɛɛ Wura Yesu agyɛbi de mɔ-ilaa ibono mɛ wu de mɔmɔ-ansi mɔ tɔgɛ sa nno asa ta mɔ, mɛ kii kyon kpe Gyɛrusalem. Mɛ kya kpe mɔ, mɛ naa de Samariya awura isowolɛ gikyɔ so mɛ kya tɔgɛ Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ ma-a sa nno awura kee pɛi ne mɛ kpaa loo Gyɛrusalem.

Filipo Gi Tɔgɛ Wurubuaarɛ Ɔkalan Sa Itopiyanyen Ɔko

26 Owi ɔko dɔ mɔ, Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔko gi baa tɔgɛ sa Filipo yɛɛ, "Koso, de fo' kpelegɛ de gɛsɛ so naa de ɔkpa ɔbono ɔ dɛ lii Gyɛrusalem kyu kpe de Gaasa ɔsowolɛ so mɔ. Gɛnen ɔkpa ɔbono ne n kya loo de gipen dɔ lii mɔ." 27 Gɛsintin mɔ, Filipo gi koso yii ɔkpa ɔ kya kpe. Filipo kya kpe mɔ, ɔ baa kerɛ mɔ, Itopiyanyen ɔko ne. Itopiyanyen mɔ gyɛ daa ɔbelɛnsɛ gbaa', ne ɔ bo abono mɛ kya kerɛ Itopiya wura so mɔ dɔ.

Itopiya awura berɛ mɔmɔ-wura
gyɛ daa ɔkyii. Ɔnyen mɔ ne n
gyɛ ɔbelɛnsɛ ɔbono ɔ kya kerɛ
wura kyiisɛ mɔ aterenbi de mɔ-
awuratɔ pɛwu so. Gɛnen ɔbelɛnsɛ
baarɛ gi kpe Gyɛrusalem kpaa son
Wurubuaarɛ. 28 Ɔ kya kii mɔ
ne Filipo gi kpaa tu mɔ gɛnen.
Ɔbelɛnsɛ mɔ tɛ ilaa iko dɔ i naa,
mɔ, bee ne n kya biidɛ gɛnen
ilaa mɔ. I so Itopiyanyen mɔ i
naa gɛnen mɔ, ɔ kya kalɛ ilaa ɔ
kya lii ɔwolɛ ɔbono Wurubuaarɛ
ikalan ɔtɔgɛbo Isaya gi ŋmarasɛ
mɔ dɔ. 29 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi tɔgɛ sa Filipo yɛɛ,
“Naa kpe de fo' kpaa naa sindi
ɔbelɛnsɛ baarɛ.”
30 Gɛsintin mɔ, Filipo gi selɛ kpe
ɔbelɛnsɛ mɔ asɛ ɔ naa sindi mɔ.
O nu ɔbelɛnsɛ mɔ kya kalɛ ilaa ɔ
kya lii ɔwolɛ ɔbono Wurubuaarɛ
ikalan ɔtɔgɛbo Isaya gi ŋmarasɛ
mɔ dɔ. Filipo gi nu mɔ, ɔ taasɛ
ɔbelɛnsɛ mɔ yɛɛ, “Fo kya nu ilaa
ibono fo kya kalɛ faa gɛsɛ ne?”
31 Ɔbelɛnsɛ mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Nnɛ ne nan wɔra de n' nu gɛsɛ?
Gɛnen mɔ, nɛ nyɛ ɔko gi lɛɛ gɛsɛ
sa me.” Nfono mɔ ɔbelɛnsɛ mɔ gi
kolɛ Filipo yɛɛ ɔ' dii loo baa kyena
mɔ asɛ. Gɛsintin mɔ, Filipo gi dii
loo kyena mɔ asɛ.
32 Wurubuaarɛ agyɛbi abono
ɔbelɛnsɛ mɔ kya kalɛ gɛnen owi
ɔbono dɔ mɔ ne n gyɛ yɛɛ,
“Mɛ kparɛ mɔ lii kpaa mɔɔ fɛɛ
sandɛ.
Mɔ mɔ gi sii kurun fɛɛ gɛsandɛbi
ne mɛ keda mɛ laa daasɛ.
Oŋ bugi mɔ-gɛnɔ.
33 Mɛ wɔra mɔ ipeeli.
Mɛ mɛŋ gyi mɔ-nbɛlɛ gɛsintin
ɔkpa so.
Ibono mɛ ten mɔ-agyo faa,
ɔko-rɛ ɔko maŋ baa nyɛ
wu mɔ-biana abɛɛ mɔ-
naanaana ilaa tɔgɛ.”
34 Filipo gi dii ɔ tɛ ɔbelɛnsɛ mɔ
asɛ mɔ, ɔbelɛnsɛ mɔ gi taasɛ mɔ
yɛɛ, “Anɛ ne Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo mɔ darɛ faa? Ɔ tɔgɛ kyu
lii mɔ gbaa-gbaa mɔ-nyoro so abɛɛ
ɔko kpɛi ne ɔ darɛ daa?” 35 Ɔ
taasɛ Filipo gɛnen mɔ, Filipo gi lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ Yesu ne ɔ darɛ gɛnen,
ne ɔ tɔgɛ Yesu ɔkalan konkonsɛ
mɔ sa ɔbelɛnsɛ mɔ. Filipo laa
lɛɛ Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ tɔgɛ
sa ɔbelɛnsɛ mɔ mɔ, o yii gɛsɛ lii
daa Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ nfono
ɔbelɛnsɛ mɔ kya kalɛ mɔ.
36 Mɛ kya kpe mɔ, mɛ kpaa tu
nkyu nko. Ɔbelɛnsɛ mɔ gi tɔgɛ
Filipo yɛɛ, “Kerɛ, nkyu. Menɛ ne
n bo no i laa taa tii me-ɔkpa de
meŋ sa n' nyɛ sɔɔ Wurubuaarɛ
sagyere?” [37 Filipo gi tɔgɛ sa
ɔbelɛnsɛ mɔ yɛɛ, “Nengyene fo
ka gyan Yesu so lii fo-gisen dɔ
berɛ mɔ, ɔkpa dɛ fɛɛ fo' nyɛ
Wurubuaarɛ sagyere.” Nfono mɔ
ɔbelɛnsɛ mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Nɛ
ka gyan Yesu Kirisito so yɛɛ mɔ
ne n gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ.”]
38 Nfono mɔ, ɔbelɛnsɛ mɔ gi yɛgɛ
mɛ sii yelɛ ne mɔ-rɛ Filipo mɛ loo
nkyu mɔ dɔ ne Filipo gi gyere mɔ
Wurubuaarɛ sagyere. 39 Mɛ dii
lii nkyu mɔ dɔ mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu gi puru Filipo kyon kpe
gɛtɛɛko. Ɔbelɛnsɛ mɔ mɛŋ baa
wu mɔ. Ɔbelɛnsɛ mɔ gi san keda
mɔ-gɛwi ɔkpa de ɔkon fɛɛ ɔ ka
gyan Yesu so. 40 Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi puru Filipo lii
Itopiya ɔbelɛnsɛ mɔ asɛ gɛnen mɔ,
Filipo gbaa-gbaa ɔ' baa kerɛ mɔ,
ɔ ti ɔ yelɛ ɔsowolɛ ɔbono mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Asotusi mɔ so. Nfono
mɔ Filipo gi naa de isowolɛ ɔ kya
tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ ɔ sa
asa gɛnen-n kaaborɛ ɔ kpaa loo
ɔsowolɛ belɛ ɔbono mɛ kya terɛ
mɔ yɛɛ Sɛsariya mɔ so.

9

Yesu Gi Lɛɛ Mɔ-Nyoro Nyiile Sɔɔlo Ɔkpa Nsana

1 Gɛnen owi ɔbono pɛwu mɔ,
Sɔɔlo gi luu mɔ-ansi gyan' Wura

Yesu akasɛbo mɔ so, ɔ kya laarɛ
ɔmɔ-imɔɔten. Gɛnen so mɔ o
kpe Gyuda awura asunbi alɛɛbo
gɛmu mɔ asɛ kpaa tɔgɛ mɔ 2 yɛɛ
ɔ kya laarɛ de o' kpe Damasikosɛ
ɔsowolɛ so de o' kpe mɔmɔ Gyuda
awura akyangbon dɔ. O kpe ne
o wu ɔko kya son Wurubuaarɛ
kyu naa de Yesu-lɛɛ ɔkpa mɔ so
mɔ, ɔ gyɛ ɔnyen-o ɔkyii-o mɔ de
ɔ' ŋminde mɔ kyu mɔ ba Gyuda
awura asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ
ansi dɔ Gyɛrusalem nno. Imɔso
asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ ɔ' sa mɔ
mɔ-gibaa dɔ ɔwolɛ de i' wɔra yɛɛ
mɔ ne n sun mɔ.
3 Gɛsintin mɔ, Sɔɔlo gi nyɛ
ɔwolɛ mɔ, ne o yii ɔkpa. O fuude
Damasikosɛ ɔsowolɛ mɔ, ɔ baa
kerɛ mɔ, fatela gi lii Wurubuaarɛ
dɔ baa kyaabɔɔ mɔ gikolon fɛɛ
nyangbon ne n wiisɛɛ. 4 Ɔ lii
tɔrɔ ne o nu gigyɛbi' giko gi terɛ
mɔ nnɔ nnyɔ yɛɛ, “Sɔɔlo, Sɔɔlo.”
Ne gigyɛbi' mɔ gi taasɛ mɔ yɛɛ,
“Menɛ n wɔra ne fo kya ka me-
ansi gɛnen?”
5 Sɔɔlo gi lɛɛ gɛnɔ taasɛ yɛɛ,
“Me-wura ɔmɔ ne?” Ne gigyɛbi'
mɔ gi tɔgɛ mɔ yɛɛ, “Me ne n gyɛ
Yesu, ɔbono fo kya ka ansi mɔ.
6 Fo berɛ, dabɔlɛ koso de fo' naa
loo ɔsowolɛ mɔ so. Fo ti loo nno
mɔ, mɛ laa tɔgɛ fo ilaa ibono i
kaaborɛ fo' wɔra mɔ.”
7 Anyen abono mɔmɔ-rɛ Sɔɔlo
mɛ kya kpe ɔkpa ɔbono mɔ mɛ
sii yelɛ mɛ mɛŋ tɔgɛ ba-a gigyɛbi.
Mɛ nu gigyɛbi' mɔ berɛ, mɛ mɛŋ
kii wu ɔko-rɛ ɔko. 8 Sɔɔlo gi nyise
koso ne o bugi mɔ-ansi mɔ, ɔŋ baa
ɔ kya wu sɛi. Imɔso mɛ keda mɔ
daa de gibaa kyu loo Damasikosɛ
ɔsowolɛ mɔ so. 9 Nkɛ nsa pɛwu
mɔ, ɔ mɛŋ kya wu. Ɔŋ kya gyi, ne
ɔŋ kya nun.

Wurubuaarɛ Gi Nyiile Ananiyasɛ Yɛɛ Ɔ' Kpaa Dalaa Bugi Sɔɔlo Ansi

10 Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ, Yesu
akasɛbo mɔ dɔ ɔko bo Damasikosɛ
ɔsowolɛ ɔbono so nno; mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Ananiyasɛ. Wura
Yesu gi lɛɛ nyiile Ananiyasɛ baarɛ
fɛɛ oderi ne ɔ terɛ mɔ-ginyen so
yɛɛ, “Ananiyasɛ.” Yesu gi terɛ mɔ
gɛnen mɔ ne o kyule yɛɛ, “Me-
wura, me ne.”
11 Ananiyasɛ gi kyule mɔ, Wura
Yesu gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Koso
kpe ɔkpa ɔbono mɛ kya terɛ yɛɛ
Ntintin Ɔkpa mɔ dɔ de fo' kpe
Gyudasɛ gɛten dɔ. Fo loo gikpaara
mɔ so mɔ, taasɛ ɔnyen ɔko so, mɛ
kya terɛ mɔ yɛɛ Sɔɔlo. Ɔ gyɛ Taasu
ɔsowolɛ so isa; ɔ ba ɔ bo nno ɔ
kya dalaa. 12 Ɔ kya dalaa mɔ, nɛ ti
wolaa lɛɛ nyiile mɔ fɛɛ oderi yɛɛ
ɔko laa ba mɔ asɛ. Mɛ kya terɛ
mɔ yɛɛ Ananiyasɛ. Nɛ tɔgɛ mɔ yɛɛ
Ananiyasɛ laa kyu mɔ-abaa kyu
gyan' mɔ so de mɔ-ansi mɔ a' bugi
sa mɔ de o' kii nyɛ ɔ kya wu.”
13 Nfono mɔ Ananiyasɛ gi lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, “Me-wura, nɛ ti nu Sɔɔlo
baarɛ ilaa lii asa sakyɔ asɛ. Nɛ
nu yɛɛ ilaa nyɛnyɛn ibono ɔ dɛ
ɔ kya wɔra fo Yesu adɛ abono fo
lɔrɔ yela sa fo-nyoro Gyɛrusalem
ɔsowolɛ so mɔ i nyaakyɔ. 14 Ne
ibono ɔ ba gɛrɛ faa, ɔ bo ɔkpa
lii Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ mɔ asɛ de ɔ' ŋminde
nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ laa
dalaa terɛ fo Yesu ginyen mɔ kyu
kpaa tii de obu.”
15 Nfono mɔ Wura Yesu gi buu
sa Ananiyasɛ yɛɛ, “Fo berɛ, koso
kpe mɔ asɛ daa. Nɛ lɛɛ gibaa
yii mɔ yɛɛ ɔ' tɔgɛ me-ilaa sa
gɛsinkpan so asa kpɛi-kpɛi, de
awura-awura, de Isirale awura
kee. 16 Me gbaa-gbaa ne nan nyiile
mɔ gɛnɔɔbono ɔkara ɔ laa wu
awɔrɔfɔɔ me so mɔ.”
17 Nfono mɔ, Ananiyasɛ gi koso
lii kpaa loo gɛten gɛbono dɔ Sɔɔlo
gi sogɛ mɔ, ne ɔ kpaa kyu mɔ-abaa
kyu gyan' Sɔɔlo so ne ɔ tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, “Me-nanbo Sɔɔlo, Wura
Yesu ɔbono ɔ lɛɛ mɔ-nyoro nyiile
fo ɔkpa dɔ gɛkaabono fo kya ba

gɛrɛnaa mɔ ne n sun me fo asɛ
faa. O sun me yɛɛ n' baa yɛgɛ fo-
ansi mɔ a' bugi de fo' kii nyɛ wu
ilaa de Wurubuaarɛ Oduduu kee
ɔ' baa suu de fo."
18 Ananiyasɛ gi kpɛ tɔgɛ gɛnen
ta mɔ, ayaa abono so mɔ, i wɔra
Sɔɔlo fɛɛ ilaa iko ne n kyalɛ lii
mɔ-ansi dɔ. Mɔ-ansi mɔ a bugi
ne o kii nyɛ ɔ kya wu. Ɔ koso
yelɛ ne mɛ gyere mɔ Wurubuaarɛ
sagyere. 19 Mɛ laarɛ ilaa iko sa mɔ
ne o gyi. I baa wɔra ŋmaraa mɔ,
ɔ nyɛ ɔlon kon.

Sɔɔlo Gi San Ɔ Kya Tɔgɛ Yesu Ɔkalan Konkonsɛ Mɔ Ɔ Kya Sa Asa

Idɛ gɛmara mɔ, Sɔɔlo gi sii
kyena Yesu akasɛbo mɔ asɛ
Damasikosɛ nno nkɛ kalɛsɛ.
20 Ayaa abono so mɔ, ɔ san ɔ kya
kpe daa Gyuda awura akyangbon
dɔ ɔ kya lɛɛ ɔ kya tɔgɛ ɔ sa asa
yɛɛ, "Yesu ne n gyɛ Wurubuaarɛ
mɔ-bi mɔ." 21 Nyamesɛ kamaasɛ
ɔbono o nu ilaa ibono Sɔɔlo kya
tɔgɛ mɔ, i kya dɛ mɔ-gɛnɔ. Asa
mɛ san mɛ kya taasɛ yɛɛ, "Iŋ
gyɛ Sɔɔlo ne n kya yɛgɛ ɔlanba
kya tɔrɔ Gyɛrusalem asa abono
mɛ dɛ Yesu ginyen mɛ kya son
Wurubuaarɛ dɔ mɔ? Iŋ gyɛ gɛnen
so ne ɔ ba gɛrɛ de ɔ' baa keda asa
ŋminde kyu kperɛ asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ faa?" 22 Sɔɔlo, mɔ, kpɛ
ɔ kya lɔrɔ ɔ kya tɔgɛ Yesu ilaa
ɔ kya too daa. Ɔ keda nyoro ɔ
kya lɛɛ ɔ kya tɔgɛ yɛɛ Yesu ne n
gyɛ ɔbono ɔ kya mɔlɛgɛ asa de
mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
mɔ, ne Gyuda awura abono mɛ bo
Damasikosɛ nno mɔ gɛnɔ gɛ wu'.
23 Sɔɔlo gi kyena nno kɛɛla mɔ,
Gyuda awura abono mɛ bo nno
mɔ mɛ gyan' ne mɛ da gɛdɛ yela
yɛɛ mɛ laa mɔɔ mɔ. 24 Mɛ da mɔ
gɛdɛ gɛnen mɔ, Sɔɔlo gi bii. Gɛnyɛ
de gɛpɛ mɔ, mɛ san mɛ kya dii
nbunono nbono gi dɛ lii ɔsowolɛ
mɔ dɔ mɔ de mɛ' nyɛ mɔ mɔɔ.
25 Gɛnyɛ gɛko mɔ Sɔɔlo akasɛbo
mɛ kyu mɔ kpe de gɛkpen mɔ mɛ
yii wɔra ɔsowolɛ mɔ gɛtɛɛko so.
Ne mɛ kyu mɔ kyu wɔra gɛkeebii
dɔ ne mɛ kpelegɛrɛ mɔ de ɔfɛ ne
ɔ selɛ kyon.

Sɔɔlo Gi Kii Kpe Gyɛrusalem

26 Sɔɔlo gi naa kyon kpaa loo
Gyɛrusalem mɔ, ɔ laarɛ fɛɛ o' kyu
mɔ-nyoro kpaa loo Yesu akasɛbo
gikpen mɔ dɔ. Yesu akasɛbo mɔ
pɛwu mɛ selɛ mɔ. I kya nyi-
ile yɛɛ mɛ mɛŋ sɔɔ mɔ gyi yɛɛ
o bingiri Yesu ɔkasɛbo gɛsintin.
27 Nfono mɔ, mɔmɔ dɔ ɔbono mɛ
kya terɛ mɔ yɛɛ Banabasɛ mɔ gi
keda mɔ de gibaa ne o kyu mɔ
kpe Yesu isɔɔ mɔ asɛ. Nno ne
Banabasɛ gi lɛɛ gɛsɛ dandan sa
mɔmɔ kyu lii gɛnɔɔbono so Sɔɔlo
gi wu Wura Yesu ɔkpa dɔ ne Yesu
gi tɔngɛ sa mɔ mɔ. Banabasɛ gi
buu sa mɔmɔ gɛnɔɔbono Sɔɔlo
gi naa Damasikosɛ ɔsowolɛ so ɔ
kya lɛɛ Wurubuaarɛ ilaa tɔgɛ sa
asa Yesu ginyen dɔ mɔ, ne ɔ
mɛŋ selɛ nyamesɛ gifuu. 28 San
kyu lii nno mɔ, mɔmɔ-rɛ Sɔɔlo
mɛ san ma-a wɔra ilaa kamaasɛ
dabɔlɛ Gyɛrusalem nno, ne Sɔɔlo
kya lɛɛ Wurubuaarɛ ilaa tɔgɛ sa
asa Wura Yesu ginyen dɔ. Ɔŋ
kya selɛ gifuu. 29 Sɔɔlo kya lɛɛ
Wura Yesu ilaa tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔ
tɔgɛ sa Gyuda awura abono mɛ
kya tɔgɛ Geriiki gɛdɛ mɔ kee, ne
mɔmɔ-rɛ Sɔɔlo mɛ sɔɔ akyɔɔlɛ de
abara. Mɔmɔ berɛ, mɛ kpɛ ma-a
laarɛ mɔ-imɔɔten daa. 30 Nfono
mɔ, mɔ-nanboana abono mɛ bo
Yesu ɔson mɔ dɔ mɔ mɛ nu gɛnen
mɔ, mɛ kyu Sɔɔlo kpelegɛ kyon
Sɛsariya, ne mɛ lɛɛ mɔ-ɔkpa ne ɔ
kyon kpe mɔ-gɛwi Taasu.
31 Imɔ gɛmara mɔ, asa mɛŋ
baa ma-a ka Yesu asonbo mɔ
ansi. Yesu asonbo abono mɛ bo
Gyudiya de Galeli de Samariya
nsinkpan so mɔ pɛwu nyoro gi
tɔrɔ ɔmɔ. Wurubuaarɛ kya
lɔrɔ ɔmɔ, ne mɛ dɛ buubuu mɛ
kya sa Wura Yesu mɔmɔ-gɛkyena

dɔ. Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kya kpaa ɔmɔ. Imɔso owi kamaasɛ dɔ mɔ mɛ kpɛ ma-a nyaakyɔ ma-a too daa.

Piita Gi Wɔra Ilaa Dɛnsɛ Sa Asa Anyɔ Ako

32 Piita kpɛ ɔ naa gɛten ka-
maasɛ. Gɛkɛ gɛdɛ mɔ ɔ naa
kpaa lii mɔ-nanboana abono mɛ
kya son Yesu Lida ɔsowolɛ so mɔ
so. 33 Ɔ bo nno mɔ, o wu ɔnyen
ɔko mɛ kya terɛ mɔ-ginyen yɛɛ
Aniyasɛ. Gɛnen Aniyasɛ baarɛ
ayaa a wu'. Nsi gukue mumuli
pɛwu mɔ, ɔ kpɛ ɔ dɛ daa gifengen
so. Ɔ mɛŋ kya taalɛ koso yelɛ.
34 Piita gi wu ɔnyen mɔ gɛnen mɔ,
ɔ terɛ mɔ-ginyen yɛɛ, “Aniyasɛ” ne
ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Yesu Kirisito laa
kyɛ fo nperɛ-nperɛ. Koso. Bɔɔ fo-
gifengen de fo' naa.” Ayaa abono
so mɔ, ɔnyen mɔ gi koso. 35 Asa
abono mɛ tɛ Lida ɔsowolɛ so de
Sarɔn gɛsinkpan so mɔ pɛwu mɛ
wu yɛɛ mɛ kyu Yesu ginyen kyɛ
Aniyasɛ mɔ, mɛ kyɛɛgɛ lii kpe mɛ
kya son Wura Yesu.

36 Yesu ɔkasɛbo kyiisɛ ɔko tɛ
Gyopa ɔsowolɛ so. Mɛ kya terɛ
mɔ yɛɛ Tabita. De Geriiki gɛdɛ dɔ
mɔ mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Dɔkasɛ.
Mɔ-gɛkyena dɔ mɔ ɔ kpɛ ɔ kya
wɔra daa gidɛnsɛ ne mɔ-gibaa dɔ
i kya bugi sa ayenbo. 37 Gɛnen nkɛ
nbono Piita bo Lida mɔ, gilɔ gi baa
keda Dɔkasɛ baarɛ ne o wu'. O
wu' gɛnen mɔ, mɛ gyere mɔ kpasa
abansoro soso-lɛɛ obu ɔko dɔ.

38 Gyopa ɔsowolɛ de Lida
ɔsowolɛ iŋ bo gɛta de abara.
Imɔso Yesu akasɛbo abono mɛ bo
Gyopa mɔ mɛ nu yɛɛ Piita bo Lida
mɔ, mɛ lɛɛ asa anyɔ kyu sun mɔ
asɛ yɛɛ mɛ' kpaa terɛ mɔ yɛɛ ɔ'
wɔra aniya de ɔ' kpaala ba mɔmɔ
asɛ. Ɔŋ sa ɔ' waala owi.

39 Gɛsintin mɔ, Piita gi koso ne
mɔ-rɛ abono mɛ sun mɔ mɛ kyon.
Mɛ kpaa loo mɔ, mɛ kyu Piita kyu
dii kpe soso obu mɔ dɔ abansoro
mɔ soso. Ɔ loo obu mɔ dɔ mɔ,
akyii akulaabo abono mɛ bo nno
mɔ pɛwu mɛ baa yelɛ kyaabɔɔ
mɔ mɛ kya saawo. Mɛ kyu ngbɛ
nbono Dɔkasɛ gi baa owi ɔbono ɔ
san ɔ tɛ de ansi mɔ kyu nyiile mɔ.

40 Piita gi kpiisi mɔmɔ pɛwu lii
obu mɔ dɔ ne o sii ŋmii ne ɔ dalaa.
Ɔ dalaa ta mɔ, o kisee mɔ-ansi sa
obuni mɔ ne ɔ tɔgɛ yɛɛ, “Tabita,
koso.” Piita gi tɔngɛ sa obuni mɔ
gɛnen mɔ, obuni mɔ gi bugi mɔ-
ansi, o wu Piita, ne ɔ koso kyena.
41 Ɔ koso kyena gɛnen mɔ, Piita gi
keda mɔ-gibaa dɔ ne ɔ koso yelɛ
mɔ-ayaa so. Nfono mɔ, Piita gi
terɛ asa abono mɛ kya son Yesu
de akyii akulaabo mɔ yɛɛ mɛ' loo
ba, ne o kyu mɔ kyu wɔra mɔmɔ-
abaa dɔ de ansi. 42 Ɔkyii mɔ
gikyingi mɔ gi nu gyan' de Gyopa
ɔsowolɛ mɔ pɛwu. Kyu lii gɛnen
so mɔ asa sakyɔ mɛ kyu mɔmɔ-
nyoro too Wura Yesu so. 43 Imɔ
idɛ gɛmara mɔ, Piita gi sii kyena
ɔnyen ɔko asɛ Gyopa ɔsowolɛ mɔ
so nno kɛɛla. Mɛ kya terɛ ɔnyen
mɔ yɛɛ Simon. Nbuɛ iwolɛ gɛsun
ne ɔ kya wɔra.

10

Wurubuaarɛ Dɔ Ɔsɔɔ Gi Lɛɛ Mɔ-Nyoro Nyiile Kɔniiliyusɛ

1 Owi ɔko dɔ mɔ, ɔnyen ɔko
gi kyena Sɛsariya ɔsowolɛ so.
Mɛ kya terɛ mɔ-ginyen yɛɛ
Kɔniiliyusɛ. Ɔŋ gyɛ Gyudanyen.
Ɔ gyɛ ɔbelɛnsɛ sa Rom asogya
gikpen gibono mɛ kya terɛ gimɔ
yɛɛ Itali Awura Gikpen mɔ.
2 Kɔniiliyusɛ baarɛ gi kyu mɔ-
gisen kyu sa Wurubuaarɛ. Mɔ-rɛ
mɔ-gɛten dɔ asa pɛwu mɛ kya son
Wurubuaarɛ. Ɔ kya kpaa ayenbo
de aterenbi gikyɔ lii mɔ-gisen dɔ.
Owi kamaasɛ dɔ mɔ, ɔ kya dalaa
sa Wurubuaarɛ. 3 Gɛkɛ gɛdɛ owi
gbaasɛ mɔ, i lɛɛ nyiile mɔ fɛɛ
oderi ne o wu Wurubuaarɛ dɔ
ɔsɔɔ naa ɔ kya loo mɔ asɛ faa
tentegelen, ne Wurubuaarɛ dɔ

ɔsɔɔ mɔ gi terɛ mɔ-ginyen so yɛɛ
"Kɔniiliyusɛ." 4 Wurubuaarɛ dɔ
ɔsɔɔ mɔ gi terɛ Kɔniiliyusɛ gɛnen
mɔ, i wɔra Kɔniiliyusɛ gifuu ne ɔ
kerɛ Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ faa
yiridididi. Nfono mɔ Kɔniiliyusɛ
gi taasɛ mɔ yɛɛ, "Ɔbelɛnsɛ?"

Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, "Fo-gɛdalaa gɛbono
fo kya dalaa sa Wurubuaarɛ mɔ
de fo-ayɛ abono fo kya wɔra sa
ayenbo mɔ i loo Wurubuaarɛ asɛ,
ne ɔ kya nyingi fo so. 5 Idɛ kon
berɛ koso, de fo' sun ako de mɛ'
kpe Gyopa kpaa terɛ ɔnyen ɔko
nno. Mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Simon.
Mɔ-ginyen giko kee ne n gyɛ Piita.
6 Ɔ sogɛ daa Simon asɛ kee. Nbuɛ
iwolɛ gɛsun ne ɔ kya wɔra. Mɔ-
gɛten gɛ sindi apoo."

Kɔniiliyusɛ Gi Sun Kpaa Terɛ Piita

7 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi
tɔngɛ de Kɔniiliyusɛ gɛnen mɔ,
mɔ-rɛ mɔ-gikyon mɔ, Kɔniiliyusɛ
gi terɛ mɔ-adega anyɔ ako abono
mɛ tɛ mɔ asɛ mɔ mɔmɔ-rɛ mɔ-
asogya mɔ dɔ ɔko ba mɔ asɛ.
Gɛnen sogya ɔbono gi kyu mɔ
gisen kyu sa Wurubuaarɛ ne ɔ
gyɛ abono mɛ kya dii Kɔniiliyusɛ
mɔ dɔ ɔko. 8 Kɔniiliyusɛ gi terɛ
ɔmɔ gɛnen mɔ, o buu ilaa ibono
Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi tɔgɛ sa
mɔ mɔ pɛwu sa ɔmɔ. Ne ɔ keda
ɔmɔ sun Gyopa.

9 Imɔ gɛdɛ kɛsɛ mɔ, mɛ yii ɔkpa
mɛ kya kpe Gyopa ɔsowolɛ so. Mɛ
kya sindi ɔsowolɛ mɔ mɔ, gɛnen
owi ɔbono mɔ, Piita gi dii kpe ɔ
bo obu soso nfono mɛ tɛlensɛ mɔ
ɔ kya dalaa. Gɛnen owi ɔbono mɔ
i laa wɔra fɛɛ owi kenken gerɛ-
gerɛ. 10 Akon a da mɔ, ne ɔ kya
laarɛ mɛ' sa mɔ ilaa iko de o' gyi.
Ɔ bo soso nno ne mɔ-gɛten wura
mɔ adɛ mɔ, mɔ, mɛ kya wɔra
agyudɔ gɛsɛ. Ɔ bo nno gɛnen mɔ,
i lɛɛ ilaa iko nyiile mɔ fɛɛ oderi,
ne 11 ɔ nyɛ wu Wurubuaarɛ dɔ. O
wu ilaa iko i dɛ fɛɛ barapaa belɛ-
belɛ ɔko i kpelegɛ lii soso i kya ba.
Ilaa inan iko i dɛ gɛnen ilaa mɔ
nkan-nkan i kya kpelegɛrɛ imɔ i
kya ba gɛsɛ. 12 Piita gi kerɛ ilaa
mɔ so mɔ, o wu nbuɛ de ilaa ibono
i kya kpii imɔ-itɔ so mɔ de nbuii
oyuduu kamaasɛ.

13 I kpelegɛ baa yii mɔ-ansi dɔ
mɔ, Piita gi nu gigyɛbi' giko gi
terɛ mɔ tɔgɛ yɛɛ, "Piita, koso de
fo' mɔɔ wɛ." 14 Piita gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, "Kuaa, me-wura. Maŋ taalɛ
wɔra gɛnen. I kya nyiile yɛɛ lii
ko-o ibono i korogɛ me faa, meŋ
ti taa gyi aye Gyuda awura ilaa
kyosɛ abɛɛ ilaa ibono i laa kyɔlesɛ
aye mɔ." 15 Piita gi lɛɛ gɛnɔ gɛnen
mɔ, o kii nu gigyɛbi' mɔ gi kii tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, "Ilaa kamaasɛ ibono
Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yɛɛ iŋ baa i
gyɛ ilaa kyosɛ mɔ, fo nyamesɛ gɛŋ
sa fo' tɔgɛ yɛɛ i gyɛ ilaa kyosɛ."
16 I wɔra Piita gɛnen so-o gikpadɔ
gisa'. Gikpadɔ gisasɛ mɔ gɛmara
mɔ, ayaa abono so mɔ, i puru
ilaa mɔ de ilaa ibonoana i gyan'
barapaa mɔ so mɔ kiiri dii kyon
Wurubuaarɛ dɔ.

17 Piita kya sa ilaa ibono i wɔra
mɔ fɛɛ oderi faa so gɛwɔnsa ɔ kya
kpon mɔ, gɛnen owi ɔbono pɛwu
mɔ, Kɔniiliyusɛ isɔɔ mɔ o sun mɔ
asɛ mɔ, mɛ ti baa loo ɔsowolɛ mɔ
so mɛ kya taasɛ Simon gɛwi ɔkpa.
Mɛ ti ba mɛ yelɛ gɛbunono gbaa.
18 Isɔɔ mɔ mɛ taasɛ gɛten mɔ dɔ
asa mɔ yɛɛ, "Isafo ɔko mɛŋ bo gɛrɛ
mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Simon Piita?"

19 Owi ɔbono Simon Piita san
ɔ kya sa ilaa ibono i wɔra mɔ
fɛɛ oderi mɔ so gɛwɔnsa ɔŋ kya
nu imɔ gɛsɛ mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi buu sa mɔ yɛɛ,
"Kerɛ, anyen asa' ako mɛ kya
taasɛ fo so. 20 Koso de fo' kpelegɛ
kpaa tu ɔmɔ de fo-rɛ ɔmɔ fɛ' kpe
nfono mɛ lii mɔ. Gɛŋ sɔɔ akyɔɔlɛ
yɛɛ iŋ dɛ ɔkpa yɛɛ fo' kpe abono
mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ

gɛwi. I kya nyiile yɛɛ me ne n sun
ɔmɔ fo asɛ.”
21 Nfono mɔ, Piita gi kpelegɛ
kpaa tu ɔmɔ ne o buu sa ɔmɔ
yɛɛ, “Me ne n gyɛ isa ɔbono
fɛ kya laarɛ mɔ. Me-gɛrɛ i dɛ
gɛsɛ?” 22 Piita gi taasɛ ɔmɔ gɛnen
mɔ, mɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ɔbelɛnsɛ
Kɔniiliyusɛ ne n sun aye fo asɛ.
Ɔ gyɛ ɔbelɛnsɛ gbaa' sa asogya
gikpen giko. Ɔ gyɛ isa ɔbono ɔ selɛ
Wurubuaarɛ ne ɔ kya gyi gɛsintin
sa mɔ. Fɛye Gyuda awura mɔ
pɛwu fɛ kya lɛɛ mɔ-ginyen. Wu-
rubuaarɛ ne n keda mɔ-ɔsɔɔ ɔko
sun lii Wurubuaarɛ dɔ ne ɔ baa
kaala nyiile Ɔbelɛnsɛ Kɔniiliyusɛ
yɛɛ o' sun baa kyu fo lii gɛrɛnaa
kpe mɔ-gɛwi de o' nu ilaa ibono
fo laa tɔgɛ sa mɔ mɔ.”
23 Mɛ buu sa Piita gɛnen mɔ,
Piita gi kyu ɔmɔ loo gɛten dɔ
ne mɔmɔ pɛwu mɛ naa dɛ nno
gɛnen gɛkɛ gɛbono. Gɛdɛ kɛsɛ mɔ,
Piita gi koso ne mɔ-rɛ Kɔniiliyusɛ
isɔɔ mɔ mɛ yii ɔmɔ-ɔkpa. Piita
mɔ-nanboana Yesu ɔson mɔ dɔ
abono mɛ bo Gyopa nno mɔ ako
mɛ buu ɔmɔ. 24 Imɔ gɛdɛ kɛsɛ
mɔ mɛ kpaa loo Kɔniiliyusɛ gɛwi
Sɛsariya. Kɔniiliyusɛ gi sun mɔ-
isɔɔ mɔ gɛnen mɔ, ɔ san ɔ tɛ ɔ
kerɛ ɔmɔ-ɔkpa daa ne ɔ terɛ mɔ-
subuana de mɔ-nanboana abono
mɔ-rɛ ɔmɔ mɛ kya loo mɔ baa
gyan'.

Piita Gi Kpaa Loo Kɔniiliyusɛ Gɛten Dɔ

25 Piita kya loo Kɔniiliyusɛ gɛten
dɔ mɔ, Kɔniiliyusɛ gi lii ɔ' baa
gyangara mɔ. Ɔ kpelegɛ dɛ Piita
ayaa dɔ faa bura-a, i wɔra mɔ yɛɛ
o' kyu buubuu sa mɔ fɛɛ ɔ kya
son mɔ. 26 Nfono mɔ, Piita gi tɔgɛ
Kɔniiliyusɛ yɛɛ, “Koso, me kee n
gyɛ daa nyamesɛ fɛɛ fo-ɔnan.”
27 Piita mɔ-rɛ Kɔniiliyusɛ mɛ
faala ne mɛ gyi nsingyi naa loo
gɛten dɔ. Piita gi loo nno mɔ, ɔ
baa kerɛ mɔ, asa ne faa birim. Mɛ
gyan' Kɔniiliyusɛ gɛwi. 28 Nfono
ne Piita gi tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ, “Fɛye
gbaa-gbaa fɛ nyi ibono i mɛŋ dɛ
ɔkpa sa aye Gyuda awura yɛɛ
aye-rɛ asa sɛnsɛ fɛɛ fɛye mɔ a'
saarɛ abara dɔ abɛɛ a' kpe fɛye-
nwi. Me berɛ, Wurubuaarɛ ne n
lɛɛ nyiile me yɛɛ meŋ sa n' kerɛ
me-nanbo nyamesɛ yɛɛ ɔ mɛŋ
gyɛ sɛi abɛɛ nengyene me-rɛ mɔ
a dabɔlɛ mɔ i laa kyɔlesɛ me-
Wurubuaarɛ ɔson. 29 Lii gɛnen so
mɔ, fo sun kpaa terɛ me mɔ, mi-i
me mɔ, meŋ kine. Imɔ ne nɛ ba
faa. Menɛ so ne fo sun baa terɛ
me daa?”
30 Piita gi taasɛ gɛnen mɔ,
Kɔniiliyusɛ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Ndɛ
i laa wɔra fɛɛ nkɛ nnan ne, owi
baarɛ ɔkara mɔ, n bo me-gɛten dɔ
gɛrɛ n kya dalaa fɛɛ gɛnɔɔbono
n wolaa mi-i wɔra owi gbaasɛ
kamaasɛ mɔ. N baa kerɛ mɔ,
ɔnyen ɔko ne n ba ɔ yelɛ me-ansi
dɔ o suu ngbɛ fufuli gi kya ŋɛlegi.
31 Ɔnyen mɔ gi terɛ me-ginyen so
yɛɛ, ‘Kɔniiliyusɛ,’ ne o buu sa me
yɛɛ, ‘Wurubuaarɛ gi nu fo-gɛdalaa
ne ɔ kya nyingi fo-gidɛnsɛ gibono
fo kya wɔra fo kya sa asa mɔ.
32 Imɔso sun kpe Gyopa de mɛ'
kpaa terɛ Simon ɔbono mɛ kya
terɛ mɔ-ginyen giko kee yɛɛ Piita
mɔ. Ɔ sogɛ daa Simon ɔbono ɔ kya
wɔra nbuɛ iwolɛ gɛsun mɔ asɛ.
Mɔ-gɛwi gɛ sindi apoo. 33 Ayaa
abono so ne nɛ sun fo asɛ, ne fo-o
fo mɔ, foŋ kine ne fo ba faa. Aye
abono pɛwu a gyan' Wurubuaarɛ
ansi dɔ nperɛ-nperɛ faa, a ba daa
de a' baa nu ilaa kamaasɛ ibono
Wura Wurubuaarɛ gi buu sa fo
yɛɛ fo' tɔgɛ mɔ.’ ”

Piita Gi Tɔgɛ Yesu Ilaa Sa Kɔniiliyusɛ Mɔ-rɛ Gɛten Dɔ Asa

34 Nfono mɔ, Piita gi bugi mɔ-
gɛnɔ ne ɔ tɔgɛ yɛɛ, “Idɛ kon berɛ,
nɛ wu ibono i gyɛ gɛsintin yɛɛ
Wurubuaarɛ mɛŋ kya ligi ɔko.
35 Fo nyamesɛ kamaasɛ ɔbono fo
selɛ Wurubuaarɛ ne fo kya gyi
gɛsintin mɔ, fo gɛnen kaasɛ ɔbono

ne n kya gyi Wurubuaarɛ ginsi. Fo
gyɛ fonɛ-o, fo mɛŋ gyɛ fonɛ-o, imɔ
ibono iŋ tiri.
36 “Wurubuaarɛ gi kyu mɔ-
ɔkalan konkonsɛ mɔ bunge aye
Isirale awura. Ɔ tɔgɛ ɔmɔ yɛɛ
Yesu Kirisito ne nan yɛgɛ asa mɛ'
nyɛ gisen yuuli. Yesu Kirisito
ne n gyɛ Wura sa nyamesɛ ka-
maasɛ. 37 Ɔfaanan fɛ ti nu Yesu
Kirisito so de ilaa dɛnsɛ ibono ɔ
wɔra Gyudiya gɛsinkpan pɛwu so
mɔ. Gyɔn gi tɔgɛ Wurubuaarɛ
sagyere mɔ so ilaa sa asa mɔ,
imɔ gɛmara mɔ ne Yesu gi yii
mɔ-gɛsun mɔ giwɔra gɛsɛ. O yii
gɛsɛ lii daa Galeli gɛsinkpan so.
38 Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi sun
Yesu Nasarɛtɛnyen ne ɔ yɛgɛ mɔ-
Oduduu gi sa mɔ-ɔlon mɔ, i mɛŋ
gyɛ fɛye gisafo. Wurubuaarɛ kya
kpaa mɔ so mɔ, ɔ naa wɔra idɛnsɛ,
ɔ kya kyɛ asa abono ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ kya nyala mɔmɔ
mɔ.
39 “Ilaa kamaasɛ ibono Yesu gi
wɔra aye Gyuda awura gɛsinkpan
so de Gyɛrusalem, aye ɔsowolɛ
gɛmu mɔ so mɔ, a wu de aye-ansi.
Mɛ kyu mɔ da aŋanbi kyɔlɔga
oyii so kyu mɔɔ. 40 O wu' mɔ,
imɔ gɛkɛ sasɛ mɔ Wurubuaarɛ
gi kyingi mɔ lii ibuni dɔ, ne ɔ
yɛgɛ asa mɛ wu mɔ de ansi. 41 I
mɛŋ gyɛ asa mɔ pɛwu ne n nyɛ
wu mɔ. Aye abono Wurubuaarɛ
gi kyɔɔlɛ aye lɛɛ yɛɛ a' tɔgɛ mɔ
Yesu ilaa sa asa mɔ wolɛ ne n
wu mɔ. Ɔ kyingi lii ibuni dɔ mɔ,
aye-rɛ mɔ a wɔra abaa gyi ne a
nun. 42 Yesu gi ka sa aye yɛɛ
a' naa a kya tɔgɛ mɔ-ɔkalan mɔ
sa asa de a' buu sa mɔmɔ yɛɛ
mɔ ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ
gi lɛɛ yela yɛɛ gɛkaako mɔ, asa
abono mɛ tɛ de ansi de abono
mɛ wu' mɔ pɛwu, mɔ ne nan
gyi mɔmɔ-nbɛlɛ. 43 Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ pɛwu mɛ wolaa
wu mɔ-ilaa ŋmarasɛ yela sa aye
yɛɛ fo nyamesɛ kamaasɛ ɔbono
fo ka gyan Yesu Kirisito so mɔ fo
laa nyɛ Wurubuaarɛ o' kyu fo-ilaa
nyɛnyɛn kyɛɛ fo kyu naa de mɔ
so.”

Wurubuaarɛ Oduduu Mɔ Gi Suu De Asa

Abono Mɛŋ Gyɛ Gyuda Awura Mɔ

44 Piita san ɔ kya tɔgɛ gɛnen ilaa
idɛ mɔ, Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
gi baa suu de asa abono pɛwu
mɛ gyan' Kɔniiliyusɛ gɛwi mɛ kya
nu mɔ asɛ mɔ. 45 Gyuda awura
abono mɛ ka gyan Yesu so ne
mɛ buu Piita kpe Kɔniiliyusɛ gɛwi
mɔ pɛwu mɛ wu gɛnen mɔ, i dɛ
mɔmɔ-gɛnɔ. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ
gi yɛgɛ mɔ-Oduduu mɔ gi baa
suu de asa abono mɛ mɛŋ gyɛ
mɔmɔ Gyuda awura mɔ kee. 46 I
kya nyiile yɛɛ mɛ nu mɛ kya yen
Wurubuaarɛ de ndɛ nbono mɛŋ
wolaa mɛ kya nu mɔ dɔ.
Nfono ne Piita gi taasɛ yɛɛ,
47 “Nengyene nɛ gyere gɛnen asa
adɛ Wurubuaarɛ sagyere mɔ, nɛ
fuɛ? Fɛ' kerɛ ibono mɛ nyɛ
Wurubuaarɛ gi kyu mɔ-Oduduu
mɔ kyu sa mɔmɔ fɛɛ gɛnɔɔbono
o kyu sa aye kee mɔ. Menɛ n
wɔra ne fo ɔko fo laa kine yɛɛ
meŋ sa n' gyere ɔmɔ Wurubuaarɛ
sagyere?” 48 Nfono mɔ, ɔ tɔgɛ
yɛɛ mɛ' gyere ɔmɔ Wurubuaarɛ
sagyere Yesu Kirisito ginyen dɔ.
Mɛ nyɛ Wurubuaarɛ sagyere mɔ
gɛnen mɔ, mɛ kolɛ Piita yɛɛ o' kii
kyena ɔmɔ asɛ nkɛ kalɛsɛ nko.

11

Wurubuaarɛ Kya Laarɛ Asa Kpɛi-Kpɛi Pɛwu Mɛ' Loo Yesu Ɔson Mɔ Dɔ

1 Imɔ gɛmara mɔ, Yesu isɔɔ
mɔ de mɔmɔ-nanboana Yesu ɔson
mɔ dɔ abono mɛ bo Gyudiya
gɛsinkpan mɔ pɛwu so mɔ mɛ
nu yɛɛ Piita gi kpe abono mɛŋ
gyɛ ɔmɔ Gyuda awura mɔ asɛ
kee kpaa tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ sa ɔmɔ, ne mɔmɔ mɔ mɛ
sɔɔ agyɛbi mɔ gyi. 2 Imɔso owi

ɔbono Piita gi dii kpe Gyɛrusalem
mɔ, Yesu asonbo mɔ dɔ abono mɛ
dɛ yɛɛ Gyuda awura awɔrɛ giten
nbara gi tiri sa Yesu asonbo pɛwu
mɔ mɛ lɔgedɛ de Piita yɛɛ ibono ɔ
wɔra mɔ iŋ tɛ. 3 Mɛ taasɛ mɔ yɛɛ,
“I wonɛ so ne fo kpe asa abono
mɛŋ ten awɔrɛ mɔ asɛ ne fo-rɛ
mɔmɔ fɛ wɔra abaa gyi? Aye-
nbara mɔ giŋ kya sa ɔkpa gɛnen.”
4 Nfono mɔ, Piita gi lɛɛ gɛsɛ sa
mɔmɔ gɛnɔɔbono i yii gɛsɛ mɔ
pɛwu kpaa logɛ. Ɔ tɔgɛ yɛɛ, 5 “Me
berɛ n bo Gyopa ɔsowolɛ so n kya
dalaa. Nfono mɔ i wɔra me fɛɛ
oderi. I wɔra me fɛɛ n kya kuu
oderi gɛnen mɔ, nɛ wu ilaa iko
fɛɛ barapaa belɛ-belɛ ɔko ne n kpɛ
kpelegɛ lii Wurubuaarɛ dɔ. Ilaa
inan iko i dɛ barapaa mɔ nkan-
nkan, ne i kpelegɛrɛ mɔ ba me
asɛ. 6 Nɛ lɔrɔ kerɛ barapaa mɔ
so dɔɔdan mɔ, nɛ wu nbuɛ de
nbuii de ilaa ibono i kya kpii imɔ-
itɔ so mɔ de ntakpenbi kpɛi-kpɛi
pɛwu. 7 Nɛ wu nmɔ gɛnen mɔ,
nɛ nu gigyɛbi giko gi tɔgɛ sa me
yɛɛ, ‘Piita, koso de fo' mɔɔ wɛ.’
8 Nɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, ‘Kuaa, me-wura.
Maŋ taalɛ wɔra gɛnen. I kya nyiile
yɛɛ lii ko-o ibono i korogɛ me
faa, gɛkaako meŋ ti taa kyu ilaa
ibono i gyɛ aye-ilaa kyosɛ abɛɛ
i kya kyɔlesɛ aye Gyuda awura
ɔson mɔ kyu yii me-gɛnɔ kerɛ.’
9 Nfono mɔ, gigyɛbi mɔ gi kii tɔgɛ
lii Wurubuaarɛ dɔ sa me yɛɛ, ‘Ilaa
kamaasɛ ibono Wurubuaarɛ yɛɛ
iŋ baa i gyɛ ilaa kyosɛ mɔ, fo
nyamesɛ gɛŋ sa fo' tɔgɛ yɛɛ i gyɛ
ilaa kyosɛ.’ 10 Gɛnen ilaa idɛ i
wɔra me gɛnen so-o gikpadɔ gisa'
ne i puru imɔ pɛwu kiiri dii kyon
Wurubuaarɛ dɔ.
11 “Ayaa abono so mɔ, anyen
asa' ako mɛ ti ma-a laarɛ mɛ'
loo gɛten gɛbono dɔ n bo mɔ.
Kɔniiliyusɛ ne n sun ɔmɔ lii
Sɛsariya me asɛ. 12 Nfono mɔ
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi tɔgɛ
sa me yɛɛ n' koso de me-rɛ ɔmɔ
a' kpe. Meŋ sa n' sɔɔ akyɔɔlɛ yɛɛ
iŋ dɛ ɔkpa fɛɛ n' kpe asa abono
mɛ mɛŋ gyɛ aye Gyuda awura mɔ
gɛwi. Aye-nanboana asee adɛ kee
mɛ buu me lii Gyopa kpe Sɛsariya
nno, ne a kpaa loo ɔnyen ɔbono o
sun kpaa terɛ me mɔ gɛten dɔ.
13 “A loo ɔnyen mɔ gɛten dɔ mɔ,
o buu sa aye gɛnɔɔbono o wu Wu-
rubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔko gi ba ɔ yelɛ
mɔ-gɛten dɔ mɔ. Wurubuaarɛ dɔ
ɔsɔɔ mɔ gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, ‘Sun
kpe Gyopa kpaa terɛ Simon ɔbono
mɛ kya terɛ mɔ-ginyen giko kee
yɛɛ Piita mɔ. 14 Fo sun kpaa terɛ
mɔ mɔ, ɔ laa lɛɛ ɔkalan ɔko tɔgɛ
sa fo de i' yɛgɛ fo-rɛ fo-gɛten dɔ
asa pɛwu fɛ' nyɛ Wurubuaarɛ ɔ'
mɔlɛgɛ fɛye de fɛ' nyɛ mɔ asɛ
gɛkyena.’
15 “Ɔnyen mɔ gi buu sa me
gɛnen mɔ, nɛ tɔngɛ sa mɔ-rɛ
abono mɛ gyan' nno mɔ. N san n
kya tɔngɛ mi-i sa mɔmɔ mɔ, Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ gi kpelegɛ
baa bun mɔmɔ so kee fɛɛ aye-lɛɛ
mɔ ɔnan. 16 Nfono mɔ, nɛ nyingi
ilaa ibono Wura Yesu gi naa kyena
tɔgɛ mɔ. Ɔ tɔgɛ yɛɛ, ‘Gyɔn dɛ daa
nkyu ɔ kya gyere asa Wurubuaarɛ
sagyere. Fɛye berɛ Wurubuaarɛ
laa kyu daa mɔ-Oduduu mɔ kyu
gyere fɛye Wurubuaarɛ sagyere.’
17 Imɔso nengyene Wurubuaarɛ
dɛ mɔ-Oduduu mɔ ɔ kya sa asa
adɛ fɛɛ gɛnɔɔbono a ka gyan'
Wura Yesu Kirisito so ne Wu-
rubuaarɛ gi kyu mɔ-Oduduu mɔ
sa aye mɔ, me ne n gyɛ anɛ de n'
taalɛ tii Wurubuaarɛ ɔkpa?”
18 Piita mɔ-nanboana Yesu
asonbo gikpen mɔ dɔ mɔ mɛ
nu ilaa ibono o buu sa ɔmɔ mɔ,
mɔmɔ-gɛnɔ gɛ wu'. Mɛ nu mɔ
gɛsɛ, ne mɛ yen Wurubuaarɛ ne
mɛ tɔgɛ yɛɛ, “Idɛ kon Wurubuaarɛ
gi yɛgɛ asa abono mɛ mɛŋ gyɛ
aye Gyuda awura mɔ dɔ ako
kee mɛ nyɛ nu mɔmɔ-nyoro
gɛsɛ ne mɛ kyɛɛgɛ lii mɔmɔ-ilaa

nyɛnyɛn giwɔra dɔ de mɛ' nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena."

Asa Kpɛi-Kpɛi Mɛ Ka Gyan' Wura Yesu So

19 Aberɛ abono asa mɛ mɔɔ
Sitiifen ne mɛ kya ka Yesu asonbo
asɛnsɛ mɔ ansi Gyɛrusalem mɔ,
i yɛgɛ Yesu asonbo mɔ mɛ yaasɛ
kpe nten kpɛi-kpɛi. Ako mɛ
loo ifɛ kpaa fo koo-koo Fon-
isiya gɛsinkpan so de Saapurosɛ
gikyaafiya so de Antiyoki ɔsowolɛ
so. Mɛ yaasɛ gɛnen mɔ, mɛ naa
mɛ kya tɔgɛ Yesu agyɛbi mɔ mɛ
kya sa daa Gyuda awura wolɛ.
20 Mɔmɔ asa ako berɛ, mɛ baa
loo Antiyoki mɔ, mɛ tɔgɛ Yesu
ilaa sa Geriiki awura kee. Abono
mɛ kyule tɔgɛ Yesu ilaa sa Geriiki
awura mɔ ako mɛ lii Saapurosɛ de
Siirini ɔsowolɛ so. Mɛ tɔgɛ Wura
Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ sa asa.
21 Wurubuaarɛ gi kpaa abono mɛ
tɔgɛ Yesu ilaa mɔ, ne asa sakyɔ mɛ
ka gyan' Wura Yesu so ne mɛ kisee
ba mɛ kya son mɔ.
22 Yesu asonbo gikpen gibono
mɛ bo Gyɛrusalem mɔ mɛ nu yɛɛ
gɛnen asa abono mɛ ka gyan' Yesu
so mɔ, mɛ keda ɔnyen ɔko sun
Antiyoki nno, mɛ kya terɛ mɔ
yɛɛ Banabasɛ. 23-24 Banabasɛ gi
kpe ne ɔ kpaa wu Wurubuaarɛ
ilaa wɔrasɛ ibono ɔ kya wɔra
Antiyoki mɔ de mɔ-ansi mɔ, i
wɔra mɔ-gisen dɔ ɔkon. Banabasɛ
baarɛ gyɛ isa dɛnsɛ gɛsintin. Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ kya wɔra
ilaa mɔ-gɛkyena dɔ ne ɔ tansi ɔ
bo gikagyan sa Wura Yesu. Imɔso
Banabasɛ gi tɔgɛ keda Antiyoki
awura abono pɛwu nyoro yɛɛ
mɛ' kpɛ kyu mɔmɔ-asen pɛwu sa
Wura Yesu de mɛ' kpɛ ma-a ka
ma-a gyan mɔ so gɛnen. Nfono
mɔ, asa sakyɔ mɛ kyu ɔmɔ-nyoro
too Wura Yesu so baa bɔla mɔmɔ
so.
25 Banabasɛ gi lii nfono mɔ, ɔ
kyon kpe Taasu kpaa laarɛ Sɔɔlo.
26 O wu Sɔɔlo mɔ, o kyu mɔ kpe
Antiyoki, ne ɔmɔ asa anyɔ mɛ sii
kyena Yesu asonbo gikpen gibono
gi bo nno mɔ asɛ gɛsi mumuli. Mɛ
nyiile asa sakyɔ Wurubuaarɛ ilaa
Antiyoki ɔsowolɛ ɔbono so. Nno
ne asa mɛ daa giterɛ Yesu akasɛbo
mɔ yɛɛ Kirisito awura.
27 Gɛnen nkɛ nbono dɔ mɔ Wu-
rubuaarɛ ikalan atɔgɛbo ako mɛ
lii Gyɛrusalem ba Antiyoki nno.
28 Mɛ ba gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi suu de ɔmɔ dɔ ɔko,
mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Agabusɛ. O
wu ilaa ibono i laa baa ba owi
ɔko dɔ mɔ. O wu gɛnen mɔ,
ɔ koso yelɛ ne ɔ tɔgɛ yɛɛ akon
belɛ ako a kya laarɛ de a' baa
tɔrɔ gɛsinkpan pɛwu so. Wura
Kelɔɔdiyusɛ gɛkyena dɔ ne ilaa
ibono Agabusɛ gi wu tɔgɛ mɔ i lɔɔ
ba gɛsintin.
29 Nfono mɔ, Yesu akasɛbo
abono mɛ bo Antiyoki nno mɔ mɛ
ŋminde yela yɛɛ mɔmɔ ɔkamaasɛ
ɔ' too aterenbi gɛnɔɔbono ɔkara
ɔ laa taalɛ mɔ de mɛ' kyu kpe
Gyudiya gɛsinkpan so kpaa kpaa
mɔmɔ-nanboana Yesu ɔson mɔ dɔ
abono mɛ tɛ nno mɔ. 30 Gɛsintin
mɔ, mɛ too aterenbi mɔ gɛnen, ne
mɛ kyu sun Banabasɛ mɔ-rɛ Sɔɔlo
yɛɛ mɛ' kyu kpaa wɔra abelɛnsɛ
abono mɛ kya kerɛ Yesu asonbo
gikpen mɔ so nno mɔ abaa dɔ.

12

Asa Mɛ Kii Ka Yesu Asonbo Mɔ Ansi

1 Gɛnen owi ɔbono mɔ, Wura
Hɛrodɛ gi luu mɔ-ansi yii Wura
Yesu asonbo gikpen mɔ dɔ ako so,
ɔ kya ka ɔmɔ-ansi. 2 Ɔ yɛgɛ mɛ
mɔɔ Gyeemesi, Gyɔn mɔ-daa mɔ,
de gɛki. 3 Ibono o wu yɛɛ gimɔɔ
mɔ ɔ yɛgɛ mɛ mɔɔ Gyeemesi mɔ
i wɔra Gyuda awura mɔ ɔkon mɔ,
ɔ mɛŋ sin gɛnen. Ɔ yɛgɛ mɛ keda
Piita kee. Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ,
i gyɛ owi ɔbono mɛ kya gyi mɔmɔ
Gyuda awura bodobodo maadiisɛ
gɛsi.

4 Hɛrodɛ gi yɛgɛ mɛ keda Piita
gɛnen mɔ, mɛ kyu mɔ kpaa tii de
obu, ne ɔ yɛgɛ mɛ kyu mɔ kyu
wɔra asogyaana abaa dɔ mɛ kya
dii mɔ anan-anan mɛ kya kyarɛ
abara. Asogya mɔ mɛ bo akpen
anan. Wura Hɛrodɛ gi laarɛ
daa fɛɛ Gyuda awura mɔ mɛ' gyi
mɔmɔ-Lɛwu Gi Seregɛ Aye So Gɛsi
mɔ logɛ pɛi de ɔ' lɔɔ gyi Piita nbɛlɛ
sansana. 5 Imɔso ibono mɛ mɛŋ
ti taa gyi gɛnen gɛsi gɛbono ta so
mɔ, mɛ yɛgɛ Piita kpɛ o tii de obu.
Owi ɔbono Piita tii de obu mɔ
gɛnen mɔ, Yesu asonbo gikpen mɔ
mɛ kya lɛɛ ɔmɔ-gisen dɔ ndalaa
mɛ kya kolɛ Wurubuaarɛ mɛ kya
sa mɔ.

Wurubuaarɛ Dɔ Ɔsɔɔ Gi Tigi Piita

6 Fɛɛ ɔkɛ Wura Hɛrodɛ laa
yɛgɛ de mɛ' tigi Piita kyu mɔ
ba sansana baa gyi mɔ-nbɛlɛ mɔ,
imɔ gɛnyɛ mɔ Piita gi dɛ ginsi
gidɛ asogya anyɔ nsana. Mɛ da
mɔ abeletɔ ilaran inyɔ kyaga de
ɔmɔ. Sogyaana ako mɔ mɛ yelɛ
mɛ kya dii obu ɔbono dɔ ɔ bo mɔ
gɛbunono. 7 Nfono mɔ, Wura Wu-
rubuaarɛ ɔsɔɔ gi ba Piita asɛ obu
mɔ dɔ, ne fatela gi kyangɛ nno
faa ŋma-a. Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ
mɔ gi da mɔ kyingi ne ɔ tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, “Koso belen.” Nfono mɔ,
abeletɔ ilaran mɔ i lii mɔ-abaa dɔ.
8 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi tɔgɛ
sa Piita yɛɛ, “Puru fo-ngbɛ suu de
fo' kyu fo-ayaawolɛ wɔra.” Piita
gi wɔra gɛnen, ne ɔsɔɔ mɔ gi kii
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Keda fo soso-lɛɛ
gɛgbɛ mɔ mili fo-nyoro de fo' naa
buu me.” 9 Gɛsintin mɔ, Piita gi
buu Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ lii
obu mɔ dɔ. Gɛnen aberɛ abono
pɛwu mɔ, ilaa ibono Wurubuaarɛ
dɔ ɔsɔɔ mɔ kya wɔra mɔ, Piita
berɛ mɛŋ nyi yɛɛ i gyɛ gɛsintin. I
kya wɔra mɔ daa fɛɛ oderi.

10 Mɛ naa baa kyon asogya
gyangbarasɛ abono mɛ kya dii
nno mɔ so, ne mɛ kii baa kyon
anyɔsɛ mɔ kee so naa baa fo
gɛkpen gɛbono mɛ pɔrɔ kyaabɔɔ
asa otiiten mɔ gɛbunono. Gɛnen
gɛbunono gɛbono gɛ dɛ kyu lii kpe
nten dɔ. Gisin gibono mɛ kyu tii
gɛmɔ mɔ gi gyɛ daa abeletɔ gisin.
Mɛ fo gɛbunono mɔ asɛ gɛnen mɔ,
gimɔ gbaa-gbaa gi tigi gimɔ-atɔ
sa ɔmɔ ɔkpa ne mɛ lii loo nten
dɔ. Mɛ lii gɛnen mɔ, mɛ kyu de
nten dɔ ɔkpa ɔko. Ayaa abono
so mɔ, Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ
gi kyon taa Piita yɛgɛ. 11 Nfono
kon mɔ, Piita ansi a ba ilaa ibono
i wɔra mɔ mɔ so, ne ɔ tɔgɛ sa
mɔ-nyoro yɛɛ, “Idɛ kon berɛ, nɛ
bii ibono i gyɛ gɛsintin yɛɛ Wura
Wurubuaarɛ ne n sun mɔ-ɔsɔɔ
baa mɔlɛgɛ me lii Hɛrodɛ abaa dɔ,
de ilaa ibono pɛwu Gyuda awura
mɔ mɛ kya laarɛ mɛ' kyu wɔra me
mɔ i' nyɛ wɔra giyan.”

12 Piita gi bii mɔ-ɔyelɛten ɔbono
ɔ yelɛ mɔ, ɔ naa kyon kpe Mariya,
Gyɔn mɔ-nyi gɛwi. Mɛ kya terɛ
gɛnen Gyɔn ɔbono ginyen giko
kee yɛɛ Maako. Asa sakyɔ mɛ
gyan' Mariya mɔ gɛwi mɛ kya
dalaa gɛnen owi ɔbono dɔ. 13 Piita
gi fo gɛbunono mɔ, ɔ sa ago-o. Ɔ
sa ago-o gɛnen mɔ, obolonbu ɔko
gi naa kpe de ɔ' kpaa tigi mɔ. Mɛ
kya terɛ gɛnen obolonbu ɔbono
yɛɛ Roda.

14 Roda gi nu Piita gigyɛbi' mɔ,
ɔ bii mɔ. I wɔra mɔ ɔkon gikyɔ
so mɔ, ɔŋ taa baa wu ansi de
o' tigi mɔ. Ɔ selɛ kpaa buu sa
asa abono mɛ bo nno mɛ kya
dalaa mɔ yɛɛ Piita yelɛ gɛbunono.
15 Roda gi buu sa ɔmɔ gɛnen mɔ,
mɛ taasɛ mɔ yɛɛ, “Fo kya budi
daa do-o?” Mɔ, ɔ kpɛ ɔ dɛ daa
yɛɛ i gyɛ daa Piita. Nfono mɔ mɛ
tɔgɛ yɛɛ, “I gyɛ daa Wurubuaarɛ
dɔ ɔsɔɔ ɔbono ɔ kya kerɛ Piita
so mɔ ne.” 16 Piita kpɛ san ɔ kya
ŋmɛɛ gisin mɔ daa. Mɛ kpaa tigi
ne mɛ wu yɛɛ i gyɛ Piita mɔ, i
dɛ ɔmɔ-gɛnɔ. 17 Piita gi diirɛ mɔ-
gibaa yɛɛ mɛ' wɔra kurun, ne ɔ lɛɛ

gɛsɛ pɛwu nyiile ɔmɔ gɛnɔɔbono
Wura Wurubuaarɛ gi kpaa lɛɛ mɔ
lii obu mɔ dɔ mɔ. O buu sa ɔmɔ
ta mɔ, ɔ tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' buu
gɛnen ilaa idɛ sa Gyeemesi de aye-
nanboana Yesu asonbo sɛnsɛ mɔ.”
Nfono ne ɔ lii taa ɔmɔ yɛgɛ ne ɔ
kyon gɛten banban.

18 Gɛdɛ gɛ baa kɛ mɔ, asogya
abono mɛ kya dii Piita mɔ mɛŋ
baa wu mɔ. Mɛ yiyɛɛ gikyɔ yɛɛ
fonɛ ne Piita gi kyon wɔra ɔmɔ.
19 Wura Hɛrodɛ gi laarɛ Piita kpon
ɔŋ kya wu mɔ mɔ, ɔ terɛ asogya
mɔ mɛ kya dii Piita mɔ kpaa taasɛ
ilaa. Ɔ taasɛ ɔmɔ ilaa ta mɔ, ɔ
tɔgɛ yɛɛ mɛ' mɔɔ gɛnen asogya
abono. Imɔ gɛmara mɔ, Hɛrodɛ
gi lii Gyudiya gɛsinkpan mɔ so ne
ɔ kyon kpe Sɛsariya kpaa kyena
nno ŋmaraa.

Hɛrodɛ Lɛwu

20 Gɛnen aberɛ abono dɔ mɔ
Wura Hɛrodɛ dɛ ginyadon de Taya
de Sidon isowolɛ so asa. Imɔso
asa mɔ mɛ tɔgɛ kyule abara yɛɛ
mɛ laa kpaa wu mɔ. Mɛ daa
giwu ɔbono o buu de wura mɔ,
mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Belasitusɛ, ne
mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ wɔra gɛnɔ kolon
pɛi. Mɛ wɔra gɛnɔ kolon gɛnen
mɔ, ne mɛ nyɛ kpaa wu wura mɔ,
ne mɛ kolɛ wura mɔ yɛɛ ɔ' yɛgɛ
mɛ' nyɛ gisen yuuli de mɛ' kyu
kyena. I kya nyiile yɛɛ pɛi de mɛ'
nyɛ agyudɔ gyi mɔ, mɛ kya kpaa
sɔɔ lii daa mɔ-gɛsinkpan so awura
asɛ.

21 Ɔ yela gɛkɛ sa ɔmɔ de mɔ-rɛ
ɔmɔ mɛ gyan', ne o kyu mɔ-
giwurakuru kyu bun ne ɔ kpaa
kyena gɛwuragyapaa so. Mɛ gyan'
gɛnen mɔ ne ɔ tɔngɛ sa ɔmɔ.
22 Hɛrodɛ gi tɔngɛ sa ɔmɔ gɛnen
ta mɔ, asa mɔ mɛ san mɛ kya
kpen mɛ kya tɔgɛ yɛɛ, “Ɔnyen
mɔ berɛ, ɔkperɛ ne, i mɛŋ gyɛ
nyamesɛ.” 23 Ayaa abono so mɔ,
Wura Wurubuaarɛ ɔsɔɔ gi kyu
gilɔ too Hɛrodɛ so. Ɔ loo asonsɔɔ
faa nyiŋɛ-nyiŋɛ pɛi ne ɔ lɔɔ wu'. I
kya nyiile yɛɛ ɔ mɛŋ kyu nyisigyi
ɔbono ɔ gyɛ Wurubuaarɛ wolɛ-lɛɛ
mɔ kyu sa mɔ.

Banabasɛ de Sɔɔlo Mɛ Kii Kpe Antiyoki

24 I baa lii aberɛ abono mɔ,
Wura Yesu agyɛbi mɔ a kpɛ a kya
yɛlegɛ ne asa abono mɛ kya sɔɔ
amɔ gyi mɔ mɛ kya nyaakyɔ mɛ
kya too. 25 Banabasɛ mɔ-rɛ Sɔɔlo
mɛ logɛ ɔmɔ-ilaa ibono mɛ kpe
Gyɛrusalem kpaa wɔra mɔ, mɛ kii
kyon nfono mɛ lii mɔ. Mɛ kya
kii mɔ, mɛ kyu Gyɔn ɔbono mɛ
kya terɛ mɔ-ginyen giko kee yɛɛ
Maako mɔ buu mɔmɔ-nyoro.

13

Mɛ Sun Banabasɛ Mɔ-rɛ Sɔɔlo

1 Yesu asonbo gikpen gibono
gi bo Antiyoki ɔsowolɛ so mɔ
gi nyɛ asa abono mɛ kya tɔgɛ
Wurubuaarɛ ikalan de abono mɛ
kya nyiile asa Yesu ilaa. Mɔmɔ-
anyen ne n gyɛ Banabasɛ de Sɔɔlo
de Simiyon ɔbono mɛ kya terɛ
mɔ yɛɛ Nigyɛrɛ mɔ, de Lusiyusɛ
ɔbono ɔ lii Siirini mɔ, de Man-
ayan ɔbono mɛ bela mɔ-rɛ Wura
Hɛrodɛ gɛten kolon dɔ mɔ.

2 Owi ɔko dɔ mɔ, Yesu asonbo
gikpen mɔ mɛ kya son Wura Yesu
ne mɛ kya ŋminde nnɔ. Mɛ
kya son gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ,
“Fɛ' lɔrɔ Banabasɛ mɔ-rɛ Sɔɔlo
yela sa me Wurubuaarɛ de mɛ'
kpaa wɔra gɛsun gɛbono n kya
laarɛ mɛ' wɔra mɔ.” 3 Gɛsintin
mɔ, mɛ lɔrɔ Banabasɛ mɔ-rɛ Sɔɔlo
yela, ne mɛ kii ŋminde nnɔ ne mɛ
dalaa kyu mɔmɔ-abaa gyan mɔmɔ
so kolɛ Wurubuaarɛ yɛɛ ɔ' kpaa
mɔmɔ, ne mɛ lɛɛ ɔmɔ ɔkpa.

4 Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi
sun Banabasɛ mɔ-rɛ Sɔɔlo gɛnen
mɔ, mɛ kpe Siluusiya ɔsowolɛ so.
Mɛ kpaa loo nno mɔ, mɛ loo
gikolii kyu kyon kpe Saapurosɛ
gikyaafiya so. 5 Mɛ kya kpe mɔ,
mɛ kpaa fo Salamisɛ ɔsowolɛ so

mɔ, mɛ yii gɛsɛ mɛ kya tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ ma-a sa asa Gyuda awura akyangbon dɔ. Banabasɛ mɔ-rɛ Sɔɔlo mɛ nyɛ Gyɔn Maako gi kpaa ɔmɔ.

Sɔɔlo Mɔ-rɛ Banabasɛ Mɛ Gyangara Biila Wura Ɔko

6 Sɔɔloana mɛ naa-naa gyan' de gɛnen gikyaafiya gɛbono pɛwu kpaa fo Pafosɛ ɔsowolɛ so mɔ, mɛ kpaa lii Gyudanyen ɔko so. Gɛnen ɔnyen mɔ gyɛ daa biila wura. Ɔ kya kyu mɔ-nyoro yɛɛ Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo ne ɔ gyɛ. Mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Baayesu. 7 Baayesu baarɛ tɛ ɔbelɛnsɛ ɔko asɛ. Mɛ kya terɛ ɔbelɛnsɛ mɔ yɛɛ Sɛgyisɛ Pɔɔlosɛ. Mɔ ne n kya kerɛ gɛnen gɛsinkpan gɛbono so sa Rom awura. Ɔbelɛnsɛ mɔ nyi ɔlaako. O nu Banabasɛ mɔ-rɛ Sɔɔlo so mɔ, o sun kpaa terɛ ɔmɔ de ɔ' nyɛ nu Wurubuaarɛ agyɛbi.

8 Mɛ kpe ɔbelɛnsɛ mɔ giterɛ mɔ de-e, biila wura mɔ kya sɔɔ mɔmɔ akyɔɔlɛ. Mɔ-ginyen Baayesu mɔ gɛsɛ de Geriiki awura gɛdɛ dɔ ne n gyɛ Elimasɛ. Elimasɛ mɔ kya laarɛ daa gɛnɔɔbono ɔ laa yɛgɛ ne ɔbelɛnsɛ mɔ maŋ nyɛ nu mɔmɔ asɛ de ɔ mɛŋ sa ɔ' nyɛ sɔɔ Yesu gyi. Imɔso ne ɔ kya sɔɔ mɔmɔ akyɔɔlɛ gɛnen. 9 Sɔɔlo ginyen giko ne n gyɛ Pɔɔlo.

Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi suu de mɔ, ne ɔ kerɛ biila wura mɔ-ansi dɔ faa yiridididi 10 ne ɔ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ mɔ-bi ne n gyɛ fo. Folɛɛ ne n kpɛ i gyɛ ibono fo laa kyu ilaa nyɛnyɛn kpɛi-kpɛi kyu penɛ asa adawo so. Gɛsintin gigyi ilaa berɛ, fo kya kyo imɔ pɛwu. Fo kpɛ fi-i laarɛ gɛnɔɔbono fo laa kyu penɛ yɛɛ Wura Yesu gɛsintin ilaa ne n gyɛ abon. Fo maŋ taa imɔ yɛgɛ gɛnen? 11 Idɛ kon berɛ, Wurubuaarɛ laa nyiile fo ŋmaraa pii de fo' kerɛ. Fo-ansi a laa boori wɔra fo. Fo maŋ baa nyɛ wu owi kpaa fo ɔkara ɔko pɛi de fo' kii nyɛ wu ilaa." Ayaa abono so mɔ, ɔnyen mɔ ansi so a wɔra mɔ faa tum, ne i wɔra gibiri wɔra mɔ. Ɔ san ɔ naa ɔ kya laa abaa ɔ kya laarɛ ɔbono ɔ laa keda mɔ.

12 Ɔbelɛnsɛ mɔ gi wu ibono i ba biila wura mɔ so mɔ, i yɛgɛ ɔ ka gyan Wura Yesu so. I kya nyiile yɛɛ ibono Pɔɔloana mɛ dɛ Wurubuaarɛ ilaa mɛ kya nyiile asa kyu naa de Wura Yesu so mɔ, i naa mɔ-gimu dɔ.

Pɔɔloana Mɛ Kyu Gikolii Kpe Panfiliya Gɛsinkpan So

13 Pɔɔlo mɔ-rɛ abono mɛ kya naa gɛnen mɔ mɛ lii Pafosɛ kyu gikolii kpe Pɛɛga ɔsowolɛ ɔbono ɔ bo Panfiliya gɛsinkpan so mɔ. Gyɔn Maako berɛ gi naa taa ɔmɔ yɛgɛ kii kyon kpe Gyɛrusalem. 14 Pɔɔlo mɔ-rɛ asɛnsɛ mɔ mɛ loo Pɛɛga mɔ, mɛ dɛngɛ kyon kpe ko-o Antiyoki ɔbono ɔ bo Pisidiya gɛsinkpan so mɔ.

Gɛkɛ kyoolasɛ gɛdɛ mɔ, mɛ koso kpe mɔmɔ Gyuda awura gikyangbon dɔ. Mɛ loo nno mɔ, mɛ kpelegɛ kyena. 15 Asa abono mɛ gyan' nno mɔ mɛ kalɛ Wurubuaarɛ nbara ɔwolɛ de Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo ɔwolɛ. Mɛ kalɛ ta mɔ, abelɛnsɛ abono mɛ kya kerɛ mɔmɔ-gikyangbon mɔ so mɔ mɛ lɛɛ isa kpaa tɔgɛ sa Pɔɔloana yɛɛ, "Aye-nanboana Isirale awura, nengyene fɛ bo gɛtɔngɛ gɛko fɛ laa tɔgɛ keda asa abono mɛ bo gɛrɛnaa faa nyoro mɔ, fɛ' tɔgɛ sa ɔmɔ."

Pɔɔlo Gi Tɔgɛ Yesu Ilaa Sa Isirale Awura Antiyoki Ɔsowolɛ So

16 Nfono mɔ, Pɔɔlo gi koso yelɛ ne ɔ diirɛ mɔ-gibaa yɛɛ mɛ' wɔra kurun de mɛ' nu mɔ asɛ ne o yii gɛsɛ ɔ kya tɔgɛ yɛɛ, "Me-nanboana Isirale awura de fɛye asafo abono fɛ selɛ aye-Wurubuaarɛ mɔ, fɛ' nu me asɛ. 17 Wurubuaarɛ ɔbono aye Isirale awura a kya son mɔ

ne n lɛɛ aye-naanaana adedaabo
mɔ yela sa mɔ-nyoro. Mɛ kpaa
gyi gisafo Igyipiti gɛsinkpan so,
ne Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɛ ŋan
wɔra ɔsowolɛ gbaa'. Imɔ gɛmara
mɔ, o kyu mɔ-ɔlon belɛ mɔ kparɛ
ɔmɔ lii Igyipiti gɛsinkpan mɔ
so. 18 Ɔ kerɛ ɔmɔ so gipen dɔ
gɛnen-n nsi ikue-inyɔ. 19 Imɔ
gɛmara mɔ, mɛ baa loo Keena
gɛsinkpan so. Gɛnen owi ɔbono
mɔ asa akpen kpɛi-kpɛi sono mɛ
ti mɛ tɛ gɛsinkpan mɔ so. Wu-
rubuaarɛ gi yɛgɛ aye-naanaana
mɛ nyida asa abono isowolɛ mɔ,
ne o kyu mɔmɔ-gɛsinkpan mɔ sa
aye-naanaana mɔ. 20 Pɛi de mɛ
lɔɔ nyɛ gɛsinkpan mɔ, i gyi fɛɛ
nsi nwɛ nnan de ikue-inyɔ de
saalaa. Aye-naanaana mɔ mɛ tɛ
gɛsinkpan mɔ so mɔ, Wurubuaarɛ
kya lɛɛ agyangbarabo lii mɔmɔ
kee-kee dɔ yɛɛ mɔmɔ ne mɛ'
gyangbara sa ɔmɔ. I ba gɛnen
kaaborɛ Samuɛlɛ ɔbono ɔ gyɛ Wu-
rubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo mɔ owi
gi baa fo. 21 Samuɛlɛ gɛkyena
dɔ mɔ aye-naanaana mɔ mɛ kolɛ
Wurubuaarɛ yɛɛ ɔ' sa ɔmɔ wura.
Mɛ kolɛ Wurubuaarɛ gɛnen mɔ,
gɛsintin mɔ Wurubuaarɛ gi kyu
Sɔɔlo ɔbono ɔ gyɛ Kisi mɔ-bi mɔ
kyu sa ɔmɔ yɛɛ ɔ' wɔra ɔmɔ-
wura. Sɔɔlo gyɛ Bɛngyamin gɛsu
dɔ. O gyi gɛwura mɔ, nsi ikue-
inyɔ. 22 Wurubuaarɛ gi kyigi
Sɔɔlo lii gɛgyapaa mɔ so ne o kyu
Deefidi kyu yii. Deefidi baarɛ ilaa
ne Wurubuaarɛ gi lɛɛ tɔgɛ aye
yɛɛ, 'Nɛ wu yɛɛ Deefidi, Gyɛsi mɔ-
bi mɔ, gyɛ me-gisen dɔ isa ɔnan; ɔ
laa wɔra me-gɛlaarɛ ilaa kpaa lii.'

23 "Wurubuaarɛ gi wolaa ka
yela yɛɛ ɔ laa lɛɛ ɔmɔlɛgɛbo
lii gɛnen Deefidi baarɛ mɔ-
anaanaanabi dɔ sa aye Isirale
awura. Gɛnen ɔmɔlɛgɛbo ɔbono
gi ti ba. Mɔ ne n gyɛ Yesu. 24 Pɛi
ne ɔ ba mɔ, Wurubuaarɛ gi yɛgɛ
Gyɔn gi wolaa baa tɔgɛ sa aye
Isirale awura pɛwu yɛɛ a' nu aye-
nyoro gɛsɛ de a' kyɛɛgɛ lii aye-ilaa
nyɛnyɛn giwɔra dɔ de mɛ' gyere
aye Wurubuaarɛ sagyere. 25 Gyɔn
gɛsun gɛbono ɔ baa wɔra mɔ gɛ
kya kpe laalaalogɛ mɔ, ɔ taasɛ yɛɛ,
'Fɛye asɛ mɔ, menɛ nyamesɛ ne
me n gyɛ? Iŋ gyɛ me ne n gyɛ
ɔbono fɛye-ansi a gyan' mɔ so mɔ.
Me-gɛmara mɔ, ɔko laa ba. Meŋ
fo de n' ba gɛsɛ kyu mɔ-ayaawolɛ
tolɛ mɔ-ayaa dɔ sa mɔ gbaa.'

26 "Me-subuana Aberaham
gɛten dɔ asa, de fɛye asafo abono
kee fɛ selɛ Wurubuaarɛ mɔ,
Wurubuaarɛ gi yɛgɛ me-rɛ fɛye
a nyɛ nu ɔmɔlɛgɛbo ɔbono so
ilaa ne. 27 Asa abono mɛ bo
Gyɛrusalem mɔ de ɔmɔ-abelɛnsɛ
abono mɛ kya kerɛ ɔmɔ so mɔ
mɛ mɛŋ wu Yesu bii yɛɛ mɔ
ne n gyɛ ɔmɔlɛgɛbo mɔ. Gɛkɛ
kyoolasɛ kamaasɛ mɔ, mɛ kya
kalɛ Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo
iwolɛ mɔ, mɛ mɛŋ kya nu imɔ
gɛsɛ. Mɔmɔ, mɔ, ne n gyɛ abono
mɛ yɛgɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ mɛ tɔgɛ yela
mɔ i nyɛ ba gɛsintin. I lii fɛɛ
mɔmɔ ne n yɛgɛ ne mɛ mɔɔ Yesu.
28 Nkana mɛ mɛŋ wu ilaa ibono
so mɛ laa yelɛ tɔgɛ yɛɛ ɔ' wɔra
ɔmɔɔsɛ mɔ. Imɔ-rɛ imɔ gɛnen
gbaa mɔ, mɛ dabɔlɛ tɔgɛ Pilato
yɛɛ ɔ' lɛɛ gɛnɔ yɛɛ Yesu ɔ' wɔra
ɔmɔɔsɛ. Gɛsintin mɔ, Pilato gi lɛɛ
gɛnɔ, ne mɛ da Yesu aŋanbi oyii
so mɔɔ. 29 Mɛ wɔra Yesu ɔmɔ-
iwɔrasɛ pɛwu ta fɛɛ gɛnɔɔbono
Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ
mɛ wolaa ŋmarasɛ yela kyu lii mɔ
so mɔ, mɛ saga mɔ lii mɔ-lɛwu oyii
mɔ so, ne mɛ kyu mɔ kpaa pule
folɛbɔ gɛkyan dɔ. 30 Wurubuaarɛ,
mɔ, gi kyingi mɔ lii ibuni dɔ.
31 Yesu gi kyingi lii ibuni dɔ gɛnen
mɔ, nkɛ gikyɔ dɔ mɔ ɔ lɛɛ mɔ-
nyoro nyiile asa abono nkana mɛ
buu mɔ lii Galeli kpe Gyɛrusalem
mɔ. Asa abono mɛ wu mɔ de ansi
gɛnen mɔ ne n gyɛ abono mɛ kya

lɛɛ mɔ-ilaa mɛ kya tɔgɛ ma-a sa
aye Isirale awura mɔ.

Ibono Wurubuaarɛ Gi Ka Yela Sa Aye-Naanaana Mɔ

I Ba Gɛsintin Kon

32 “Aye kee, a ba gɛrɛnaa faa,
a dɛ daa ɔkalan konkonsɛ kyu
lii mɔ so a kya bara fɛye. Ilaa
ibono Wurubuaarɛ gi wolaa ka
yela sa aye-naanaana mɔ, ɔ yɛgɛ
i ba gɛsintin sa aye mɔmɔ-biana
mɔ. 33 Nnɛ ne ɔ wɔra ne ɔ yɛgɛ i
ba gɛsintin sa aye gɛnen? Imɔ ne
n gyɛ yɛɛ o kyingi Yesu lii ibuni
dɔ. Wurubuaarɛ Ilon Ɔwolɛ mɔ
dɔ kee Wurubuaarɛ gi tɔgɛ Yesu
ilaa ɔlon nyɔsɛ mɔ dɔ yɛɛ,

‘Fo gyɛ me-gisen dɔ obi. Ndɛ nɛ
wɔra fo-sɛ.’

34 Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ gɛtɛɛko
kee ɔ tɔgɛ yela yɛɛ ɔ laa kyingi
Yesu lii ibuni dɔ de gɛkaako ɔ mɛŋ
sa ɔ' kpaa loo isɛ dɔ de ɔ' gyɔ. Kyu
lii ilaa idɛ so mɔ ɔ tɔgɛ yɛɛ,

‘Fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ ka yela sa
Deefidi mɔ i maŋ gbangɛ.
Me Wurubuaarɛ gbaa-gbaa nan
kpaa fo.’

35 Ne Wurubuaarɛ ilon ɔwolɛ mɔ
dɔ mɔ, ɔko gi tɔgɛ sa Wurubuaarɛ
yɛɛ,

‘Ɔbono o kyu mɔ-nyoro fuɛ sa fo
mɔ berɛ,
fo maŋ yɛgɛ mɔ ɔ' gyɔ sii isɛ
dɔ kpa-a.’

36 I mɛŋ gyɛ Deefidi ne Wu-
rubuaarɛ ɔwolɛ mɔ darɛ gɛnen. I
kya nyiile yɛɛ Deefidi gi wɔra Wu-
rubuaarɛ gɛlaarɛ mɔ-gɛkyena dɔ
pɛwu, ne o wu' kpe mɔ-naanaana
asɛ, ne mɔ-nyoro gibi mɔ gi gyɔ.
37 Ɔbono Wurubuaarɛ gi kyingi
mɔ lii ibuni dɔ mɔ berɛ, mɛŋ gyɔ.

38 “Imɔso, aye-nanboana, fɛ' nu
gɛsɛ yɛɛ kyu naa de Yesu baarɛ
so ne fɛ laa nyɛ Wurubuaarɛ o'
kyu fɛye-ilaa nyɛnyɛn kyu kyɛɛ
fɛye. 39 Nengyene fo nyamesɛ fo
tɔgɛ yɛɛ fo laa gyi Wurubuaarɛ
nbara nbono Mosisi gi ŋmarasɛ sa
aye mɔ so pɛi de Wurubuaarɛ o'
kyu fo-ilaa nyɛnyɛn kyɛɛ fo mɔ,
fo maŋ taalɛ. Ɔkamaasɛ ɔbono
o kyu mɔ-nyoro too Yesu so berɛ
mɔ laa nyɛ Wurubuaarɛ ɔ' kpaarɛ
mɔ-ilaa nyɛnyɛn kamaasɛ fuɛ sa
mɔ de Wurubuaarɛ o' kyu mɔ
yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran. 40 Fɛ'
kerɛ fɛye-nyoro so dɔɔdan de giso-
biidɛ gibono Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo mɔ mɛ darɛ mɔ gi mɛŋ'
ba fɛye so. I kya nyiile yɛɛ Wu-
rubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ mɛ
ŋmarasɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ
gi ka yela mɔ mɔmɔ-iwolɛ dɔ yɛɛ,
41 ‘Fɛye abono fɛ kya ŋmasɛ me-
ɔkalan mɔ
ne fɛŋ kya kyu me kyu terɛ sɛi
mɔ,
fɛ' kyena de fɛ' kerɛ ilaa ibono
nan baa wɔra mɔ.
I laa baa dɛ fɛye-gɛnɔ ne fɛ laa wu'
kpem.
I kya nyiile yɛɛ nan wɔra ilaa fɛye-
gɛkyena dɔ.
Nengyene ɔko gi buu gɛnen ilaa
mɔ sa fɛye gbaa mɔ,
fɛ maŋ sɔɔ gyi.’ ”

42 Pɔɔlo gi tɔngɛ ta ne mɔ-rɛ
Banabasɛ mɛ laa lii Gyuda awura
gikyangbon mɔ dɔ mɔ, asa mɔ
mɛ kolɛ ɔmɔ yɛɛ gɛkɛ kyoolasɛ
gɛbono gɛ laa kii ba mɔ mɛ' wɔra
aniya de mɛ' kii baa nyiile mɔmɔ
gɛnen ilaa ibono Pɔɔlo gi tɔgɛ sa
ɔmɔ faa. 43 Mɛ yaasɛ lii gikyang-
bon mɔ dɔ mɔ, Gyuda awura de
asafo abono mɛ selɛ Wurubuaarɛ
ne mɛ loo Gyuda awura ɔson
mɔ dɔ mɔ sakyɔ mɛ naa buu
Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ. Mɛ buu
mɔmɔ gɛnen mɔ, Pɔɔloana mɛ
tɔgɛ keda ɔmɔ-nyoro yɛɛ, “Fɛ nyɛ
Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ kyu naa de
Yesu so faa mɔ, fɛ' kpɛ fa-a ka
gyan mɔ so.”

Pɔɔlo Ilaa I Wɔra Gyuda Awura Ako Gɛlaaloo

44 Gɛkɛ kyoolasɛ gɛbono gɛ kii
ba mɔ, asa mɛ kpaa gyan faa
fina-a de mɛ' nyɛ nu Wurubuaarɛ

agyɛbi kyu lii Yesu so. Mɛ gyan
gɛnen mɔ, i san daa pi-i de
ɔsowolɛ mɔ so asa pɛwu mɛ' lii
kpe nno. 45 Gyuda awura mɔ
ako mɛ wu gɛnɔɔbono asa mɛ
nyaakyɔ Pɔɔloana asɛ gɛnen mɔ,
i wɔra mɔmɔ gɛlaaloo. Imɔso ɔ
kya tɔngɛ mɔ, mɛ sɔɔ mɔ akyɔɔlɛ,
ne mɛ saalɛ mɔ fili. 46 Nfono mɔ,
Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ mɛ da otu
tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ, “I tiri yɛɛ fɛye ne
a daa gitɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ sa. Ibono fɛ kine amɔ ginu
ne fɛye gbaa-gbaa ne n bun fɛye-
nyoro gipuɛɛ yɛɛ fɛye berɛ, fɛŋ
kaaborɛ fɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena gɛkpaa faa mɔ, a laa naa
taa fɛye yɛgɛ. A kya kyon asa kpɛi-
kpɛi abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda
awura mɔ asɛ ne. 47 I kya nyiile
yɛɛ Wura Wurubuaarɛ gi wolaa
ka yela mɔ-agyɛbi dɔ yɛɛ,
‘Nan lɛɛ fo yela de fo ne fo' wɔra
fɛɛ fatela
sa gɛsinkpan so asa kpɛi-kpɛi.
Gɛsinkpan gɛbɔgɔlɔn kamaasɛ
gɛbono dɔ mɛ bo mɔ,
fo ne nan kyu me Wu-
rubuaarɛ amɔlɛgɛ kperɛ
ɔmɔ
de mɛ' nyɛ ɔkyenaten me asɛ.’
”
48 Abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda
awura mɔ mɛ nu gɛnen ɔkalan
baarɛ mɔ, i wɔra ɔmɔ ɔkon, ne
mɛ tɔgɛ yɛɛ ɔkalan ɔbono mɛ
nu kyu lii Wura Yesu so faa
gyɛ ɔkalan dɛnsɛ, ne mɔmɔ dɔ
asa abono i wolaa i gyɛ yɛɛ mɛ
laa nyɛ gɛkyena Wurubuaarɛ asɛ
gɛkpaa mɔ, mɛ ka gyan Yesu so.
49 Wura Yesu agyɛbi mɔ a nu gyan'
de nsana nno pɛwu. 50 Nfono
mɔ, Gyuda awura mɔ berɛ mɛ
kpe akyii abono mɛ bo aterenbi
ne mɛ bo Gyuda awura mɔ dɔ
mɔ asɛ de anyen abono mɛ gyɛ
anyamesɛ gbaa'gbaa ɔsowolɛ mɔ
so mɔ asɛ, ne mɛ kpaa nyida Pɔɔlo
de Banabasɛ sa ɔmɔ. Imɔso i
yɛgɛ asa mɛ kya ka Pɔɔlo mɔ-rɛ
Banabasɛ ansi ne mɛ gya ɔmɔ
lii isowolɛ ibono i bo nsana nno
mɔ so. 51 Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ
mɛ laa lii ɔsowolɛ mɔ so mɔ, mɛ
kpiisi mɔmɔ-ayaa isɛ yela mɔmɔ
de i' lɛɛ nyiile yɛɛ mɛŋ ba mɛ
nyi ɔsowolɛ mɔ so awura ilaa, ne
mɛ kyon kpe Ikoniyon. 52 Mɔmɔ-
nanboana Yesu akasɛbo abono
mɛ san ɔsowolɛ mɔ so mɔ, Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ gi suu de
mɔmɔ, ne mɛ san mɛ tɛ de ɔkon.

14

Pɔɔloana Mɛ Wɔra Ilaa Gbaa'gbaa Ikoniyon

1 Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ mɛ kpaa
loo Ikoniyon mɔ, mɛ naa kpe
Gyuda awura gikyangbon dɔ. Mɛ
tɔgɛ Yesu ilaa, ne i yɛgɛ Gyuda
awura de asa kpɛi-kpɛi sakyɔ mɛ
sɔɔ Yesu gyi. 2 Gyuda awura
abono mɛ kine mɛ mɛŋ sɔɔ Yesu
gyi mɔ berɛ, mɛ baa nyida Yesu
asonbo mɔ sa asa kpɛi-kpɛi ne i
nyida mɔmɔ nsana.
3 Imɔso Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ
mɛ sii kyena Ikoniyon nno kɛɛla
ŋmaraa mɛ kya da otu lɛɛ Wura
Yesu ilaa mɛ kya tɔgɛ asa. Mɛ
lɛɛ tɔgɛ ɔmɔ gɛnɔɔbono Wu-
rubuaarɛ kya naa de Yesu so
mɔlɛgɛ anyamesɛ, ne Wura Yesu
kee gi lɛɛ nyiile yɛɛ i gyɛ gɛsintin.
I kya nyiile yɛɛ ɔ yɛgɛ mɛ taalɛ
wɔra ilaa gbaa'gbaa ibono nkana
nyamesɛ maŋ taalɛ wɔra mɔ-
gibaa so mɔ.
4 Nfono mɔ, ɔsowolɛ mɔ so
asa mɔ mɛ yɛ ginyɔ. Ako mɛ
yelɛ Gyuda awura mɔ gɛmara,
ne mɔmɔ ako, mɔ, mɛ yela Yesu
isɔɔ mɔ gɛmara. 5 Gyuda awura
mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-abelɛnsɛ abono
mɛ kya kerɛ ɔmɔ so mɔ de asa
kpɛi-kpɛi mɛ wɔra gɛnɔ yɛɛ mɛ
laa wɔra Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ
ilaa nyɛnyɛn de mɛ' da ɔmɔ abui
mɔɔ. 6 Mɛ nu gɛnen mɔ, mɛ
kpandɛ lii nno kyon Likoniya
gɛsinkpan so, ne mɛ kpe Lisitera
de Dɛɛbi isowolɛ so, de gɛsinkpan
gɛbono gɛ sindi nno mɔ. 7 Nno kee

mɛ naa mɛ kya tɔgɛ Yesu ɔkalan
konkonsɛ mɔ ma-a sa asa.

Pɔɔlo Gi Kyɛ Ɔtɛgɛsɛ

8 Owi ɔbono mɛ bo Lisitera mɔ,
mɛ wu ɔnyen ɔko tɛ, mɔ-ayaa a
wu'. Lii ko-o ibono i korogɛ mɔ
mɔ, ɔŋ naa kerɛ. 9 Pɔɔlo kya
tɔngɛ mɔ, gɛnen ɔnyen baarɛ kya
nu mɔ asɛ. Pɔɔlo gi kerɛ mɔ
faa yirididi mɔ, ɔ bii yɛɛ gɛnen
ɔnyen baarɛ bo gisɔɔgyi gibono
gi laa taalɛ kyɛ mɔ. 10 Pɔɔlo gi
wu gɛnen mɔ, o kpen ken-ken yɛɛ,
"Koso yelɛ fo-ayaa so." Nfono mɔ,
ɔnyen mɔ gi firigi yelɛ mɔ-ayaa so,
ne ɔ san ɔ kya naa kon.
11 Sakpii mɔ gi wu ilaa belɛ
ibono Pɔɔlo gi wɔra mɔ, mɛ kpen
tɔgɛ Likoniya gɛdɛ dɔ yɛɛ, "Ikperɛ
ne n bingiri anyamesɛ ba aye asɛ
faa!" 12 Gɛnen so mɔ asa mɔ
mɛ kyu Banabasɛ yɛɛ mɔ ne n
gyɛ ɔkperɛ ɔbono mɛ kya terɛ
yɛɛ Susɛ ne Pɔɔlo, mɔ, ibono mɔ
ne n kpɛ ɔ kya gyangbara tɔngɛ
sa asa so mɔ, mɛ kyu mɔ yɛɛ
ɔ gyɛ ɔkperɛ ɔbono mɛ kya terɛ
yɛɛ Hɛrɛmisɛ. 13 Nfono mɔ Susɛ
ɔkpegyɔrɔ ɔbono mɔ-ɔkperɛ obu
sindi gɛbunono gɛbono mɛ kya
kyu loo ɔsowolɛ mɔ so mɔ gi kpaa
kyu inaadɛ de iyii afototo kyu kpe
ɔsowolɛ mɔ gɛkpen gɛbunono mɔ
asɛ de mɔ-rɛ sakpii mɔ mɛ' kyɔɔlɛ
Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ fɛɛ ikperɛ-
lɛɛ mɔ ɔnan.
14 Banabasɛ mɔ-rɛ Pɔɔlo mɛ nu
yɛɛ mɛ laa kyɔɔlɛ ɔmɔ gɛnen mɔ,
mɛ keda ngbɛ nbono mɛ suu mɔ
kyadɛ de i' lɛɛ nyiile yɛɛ mɛ kine
imɔ, ne mɛ selɛ loo saarɛ sakpii
mɔ dɔ mɛ san mɛ kya kpen mɛ
kya tɔgɛ yɛɛ, 15 "Anyen, menɛ n
wɔra ne fɛ kya wɔra gɛnen? A gyɛ
daa anyamesɛ fɛɛ fɛye kee. Aye
berɛ a kyu Wurubuaarɛ ɔkalan
konkonsɛ mɔ bara fɛye daa de fɛ'
nyɛ kyɛɛgɛ lii fɛye-ikperɛ gison
gibono giŋ kya kpaa fɛye de sɛi
faa dɔ de fɛ' baa son Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ bo nno adaa-adaa mɔ. Mɔ
ne n gyɛ ɔbono ɔ lɛɛ soso de gɛsɛ
de apoo de ilaa kamaasɛ ibono i
bo imɔ dɔ pɛwu mɔ. 16 Dedaa
mɔ, ɔ sa gɛsinkpan so asa kpɛi-
kpɛi ɔkpa de mɛ' wɔra ilaa ibono
i bo mɔmɔ ɔbolɛ mɔ. 17 Ɔ dabɔlɛ
sa fɛye ɔkpa gɛnen mɔ, i mɛŋ
gyɛ yɛɛ ɔ mɛŋ wɔra ilaa de i'
lɛɛ nyiile fɛye yɛɛ ɔ bo no. Ɔ
kya wɔra gidɛnsɛ sa fɛye. Ɔ kya
sa fɛye nyangbon ne ɔ kya yɛgɛ
ilaa duusɛana i kya sɔrɔ imɔ-
abi imɔ-aberɛ dɔ. Ɔ kya sa fɛye
agyudɔ de ilaa dɛnsɛ gikyɔ ibono
i kya yɛgɛ fɛye-asen a kya tɔrɔ
fɛye." 18 Banabasɛ mɔ-rɛ Pɔɔlo mɛ
dabɔlɛ tɔgɛ ilaa idɛ sa ɔmɔ gbaa
faa, i wɔra ɔlon sa ɔmɔ, mɛŋ laarɛ
mɛ' taalɛ tii sakpii mɔ yɛɛ mɛ mɛŋ
sa mɛ' kyɔɔlɛ ɔmɔ fɛɛ ikperɛ-lɛɛ
mɔ.
19 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Gyuda
awura ako mɛ lii Antiyoki de
Ikoniyon baa tɔgɛ asa mɔ yɛɛ mɛ'
yɛgɛ mɔmɔ-rɛ ɔmɔ mɛ' wɔra gɛnɔ
Pɔɔlo so. Gɛsintin mɔ mɛ wɔra
gɛnɔ, ne mɛ kpaa da mɔ abui
ne mɛ kpii mɔ lii ɔsowolɛ mɔ
so. Mɛ kpii mɔ lii ɔsowolɛ mɔ
so gɛnen mɔ, mɛ nyi yɛɛ o wu'
daa! 20 Yesu akasɛbo mɔ mɛ baa
kyaabɔɔ mɔ. Ɔ koso yelɛ ne o
kii naa loo ɔsowolɛ mɔ so. Gɛdɛ
kɛsɛ mɔ Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ mɛ
kyon kpe Dɛɛbi.

Mɛ Tɔgɛ Wurubuaarɛ Agyɛbi Nten Kpɛi-Kpɛi

21 Mɛ loo Dɛɛbi mɔ, mɛ tɔgɛ
Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ sa asa
ne i yɛgɛ asa sakyɔ mɛ wɔra Yesu
akasɛbo. Mɛ lii nno mɔ, mɛ
kii kyon kpe Lisitera de Ikoniyon
de Antiyoki. 22 Mɛ kpe Yesu
akasɛbo abono mɛ bo nno mɔ
asɛ kpaa tɔgɛ keda mɔmɔ-nyoro,
ne mɛ tɔgɛ wɔra ɔmɔ yɛɛ mɛ'
kpɛ sii de mɔmɔ-gisɔɔgyi gibono
mɛ sɔɔ Yesu gyi mɔ. Mɛ tɔgɛ
sa mɔmɔ yɛɛ, "I bo no yɛɛ
a laa wu awɔrɔfɔɔ gikyɔ berɛ.
Imɔ gɛmara mɔ, a laa nyɛ Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi

mɔ.” 23 Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ mɛ
lɛɛ abelɛnsɛ sa Wura Yesu asonbo
akpen mɔ. Mɛ ŋminde gɛnɔ ne
mɛ dalaa kyu gɛnen abelɛnsɛ mɔ
wɔra Wura Yesu ɔbono mɛ ka
gyan mɔ so mɔ abaa dɔ.
24 Mɛ naa de Pisidiya gɛsinkpan
so, ne mɛ baa fo Panfiliya
gɛsinkpan so. 25 Imɔ gɛmara mɔ,
mɛ kpe Pɛɛga ɔsowolɛ so. Mɛ
tɔgɛ Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ
sa asa abono mɛ bo nno mɔ,
ne mɛ kyon kpelegɛ kpe Ataliya
ɔsowolɛ so. Mɛ lii Ataliya mɔ,
mɛ kyu gikolii ne mɛ palɛ kyon
kii kpe Antiyoki. 26 Pɛi ne mɛ
laa kpe gɛnen ɔkpa ɔbono mɔ,
Antiyoki nno ne mɛ bo, ne Wura
Yesu asonbo gikpen mɔ mɛ kyu
mɔmɔ wɔra Wurubuaarɛ abaa dɔ
de mɛ' wɔra gɛnen gɛsun gɛbono.
27 Imɔso mɛ kpaa loo Antiyoki
nno mɔ, mɛ koola Yesu asonbo
gikpen mɔ kpaa gyan', ne mɛ buu
ilaa ibono pɛwu Wurubuaarɛ gi
yɛgɛ mɛ taalɛ wɔra mɔ sa ɔmɔ de
gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi bugi
ɔkpa sa asa abono mɛ mɛŋ gyɛ
Gyuda awura ne mɛ nyɛ kyu ɔmɔ-
nyoro too Yesu so mɔ. 28 Pɔɔlo
mɔ-rɛ Banabasɛ mɛ sii kyena Yesu
akasɛbo mɔ asɛ nno kɛɛla.

15

Mɛ Sun Ako Gyɛrusalem

1 Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ,
anyen ako mɛ lii Gyudiya ba mɛ
kya nyiile Yesu asonbo ilaa yɛɛ,
“Nengyene mɛ mɛŋ ten fo ɔko
giwɔrɛ fɛɛ gɛnɔɔbono aye-naana
Mosisi nbara mɔ gi kya nyiile
mɔ, fo maŋ nyɛ Wurubuaarɛ ɔ'
mɔlɛgɛ fo de fo' nyɛ ɔkyenaten
mɔ asɛ.” 2 Pɔɔlo mɔ-rɛ Ban-
abasɛ mɛ nu gɛnen ilaa idɛ mɔ,
akyɔɔlɛ belɛ ako a tɔrɔ ɔmɔ-rɛ
gɛnen asa abono so, mɛŋ nu abara
gɛsɛ. Imɔso Yesu asonbo mɔ mɛ
kyu amu sindi abara, ne mɛ lɛɛ
Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ de mɔmɔ-
nanboana ako sun Gyɛrusalem de
mɛ' kpaa wu Yesu isɔɔ mɔ de
abelɛnsɛ abono mɛ kya kerɛ Yesu
asonbo gikpen gibono gi bo nno
mɔ so de mɛ' kyu gɛnen ilaa ibono
kyu kpaa too mɔmɔ-ansi dɔ.
3 Yesu asonbo gikpen mɔ mɛ
lɛɛ abono mɛ sun mɔ ɔkpa mɔ,
mɛ kyu de Fonisiya de Samariya
nsinkpan so. Mɛ naa mɛ kya
kpe gɛnen mɔ, mɛ kya buu sa
mɔmɔ-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ yɛɛ asa abono mɛ mɛŋ gyɛ
Gyuda awura mɔ mɔmɔ dɔ ako
kee mɛ nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ ne
mɛ kyɛɛgɛ mɛ kya son Wura Yesu.
Abono mɛ kya nu gɛnen mɔ, i kya
wɔra mɔmɔ pɛwu ɔkon gikyɔ.
4 Mɛ kpaa loo Gyɛrusalem mɔ,
Yesu asonbo gikpen gibono gi bo
nno mɔ de mɔmɔ-abelɛnsɛ de
Yesu isɔɔ mɔ mɛ sɔɔ mɔmɔ abaa
anyɔ, ne mɔmɔ mɔ, mɛ buu ilaa
ibono Wurubuaarɛ gi wɔra kyu
naa de ɔmɔ so mɔ sa mɔmɔ.
5 Nfono mɔ, asa ako mɛ koso yelɛ.
Gɛnen asa abono mɛ gyɛ Farasii
ɔson gikpen mɔ dɔ abono mɛ sɔɔ
Yesu gyi mɔ. Mɛ kpɛ koso yelɛ
mɔ, ilaa ibono i laa lii ɔmɔ-gɛnɔ
dɔ mɔ ne n gyɛ yɛɛ, “I kaaborɛ
asa abono mɛ mɛŋ gyɛ aye Gyuda
awura ne mɛ kya laarɛ mɛ' son
Yesu mɔ mɛ' ten ɔmɔ-awɔrɛ de a'
ka sa ɔmɔ yɛɛ mɛ' gyi aye-naana
Mosisi nbara mɔ so.”

Abelɛnsɛ Mɛ Gyan' Imɔ-Gɛsingyi Gyɛrusalem

6 Nfono mɔ, Yesu isɔɔ mɔ de
Yesu asonbo gikpen mɔ abelɛnsɛ
mɔ mɛ kpaa gyan' de mɛ' gyi imɔ
so gɛsingyi. 7 Mɛ kpaa gyan' mɔ,
mɛ kyena imɔ so kɛɛla. Nfono
mɔ, Piita gi koso ne ɔ tɔgɛ sa ɔmɔ
yɛɛ, “Me-nanboana Yesu asonbo,
fɛye gbaa-gbaa fɛ nyi yɛɛ aberɛ
ako dɔ mɔ, Wurubuaarɛ gi tɔɔsɛ
me lɛɛ yɛɛ n' tɔgɛ Yesu ɔkalan
konkonsɛ mɔ sa abono mɛ mɛŋ
gyɛ aye Gyuda awura mɔ kee de
mɛ' nyɛ ka gyan mɔ so. Wu-
rubuaarɛ gi lɛɛ me gɛnen mɔ, i

mɛŋ gyɛ ndɛ'. 8 Wurubuaarɛ nyi
nyamesɛ kamaasɛ gisen dɔ. O kyu
mɔ-Oduduu mɔ sa abono mɛ mɛŋ
gyɛ aye Gyuda awura mɔ kee fɛɛ
aye-lɛɛ mɔ ɔnan de i' lɛɛ nyiile
yɛɛ mɔmɔ kee mɛ laa nyɛ wɔra
Yesu asonbo. 9 Wurubuaarɛ asɛ
mɔ aye Gyuda awura aŋ kɔrɔ,
ne mɔmɔ kee mɛŋ kɔrɔ. I kya
nyiile yɛɛ mɔmɔ dɔ abono mɛ
kyu ɔmɔ-nyoro too Yesu so mɔ,
Wurubuaarɛ gi kpaarɛ mɔmɔ-ilaa
nyɛnyɛn fuɛ, fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ
wɔra sa aye abono kee a wolaa
kyu aye-nyoro too Yesu so mɔ.
10 Ne idɛ kon i wonɛ so ne fɛ kya
laarɛ i' wɔra ɔlon sa Yesu akasɛbo
abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura
mɔ? Gɛsola gɛbono fɛ dɛ fɛ kya
laarɛ fɛ' kyu sola mɔmɔ faa, aye-
naanaana mɛŋ taalɛ gɛmɔ ne aye
kee a mɛŋ taalɛ gɛmɔ. Fɛ sola
ɔmɔ gɛnen gɛsola gɛdɛ mɔ, fɛ kya
soo Wurubuaarɛ idoo ne. 11 Iŋ
kaaborɛ i' ba gɛnen. A sɔɔ gyi yɛɛ
a nyɛ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ kyu
naa de Wura Yesu gitolon gibono
ɔ bo mɔ so fɛɛ gɛnɔɔbono mɔmɔ
kee mɛ nyɛ mɔ."

12 Piita gi tɔngɛ ta mɔ, mɔmɔ
pɛwu mɛ sii faa kurun, ne mɛ yela
mɔmɔ-aso de mɛ' nu Pɔɔlo mɔ-rɛ
Banabasɛ kee asɛ. Pɔɔlo mɔ-rɛ
Banabasɛ mɛ tɔgɛ gɛnɔɔbono mɛ
kpe asa abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda
awura mɔ asɛ ne Wurubuaarɛ gi
kpaa ɔmɔ de mɛ' nyɛ wɔra ilaa
ibono i kya lɛɛ Yesu ɔlon mɔ nyiile
mɔ de ilaa gbaa'gbaa ibono nkana
nyamesɛ maŋ taalɛ wɔra imɔ mɔ-
gibaa so mɔ.

13 Mɛ tɔngɛ ta mɔ, Gyeemesi
gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, 14 "Me-nanboana
Yesu asonbo, fɛ' nu me asɛ. Kyu
lii asa abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda
awura mɔ so mɔ, Simon Piita gi
lɛɛ gɛsɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ
gi kpaa laa mɔmɔ gigyangbarasɛ
mɔ. Ɔ kpaa laa ɔmɔ gɛnen mɔ, ɔ
kya laarɛ de ɔ' lɛɛ mɔmɔ dɔ ako de
mɛ' wɔra mɔ-asonbo. 15 Gɛnen ne
Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ
mɛ wolaa tɔgɛ kyu lii mɔmɔ so kee
ne. Mɛ tɔgɛ yɛɛ,

16 'Wurubuaarɛ yɛɛ,
"Imɔ idɛ gɛmara mɔ, nan kii
ba. Nɛ kii ba mɔ,
nan baa lɔrɔ Wura Deefidi
gɛten gɛbono gɛ boori mɔ
yii.
Nan lɔrɔ akyanfon mɔ pɔrɔ.
17 Imɔ ne nan yɛgɛ gɛsinkpan so
asa sɛnsɛ pɛwu
mɛ' laarɛ me ɔbono n gyɛ
wura mɔ gɛten.
Asa abono pɛwu nɛ tɔgɛ ɔmɔ yɛɛ
mɛ' wɔra me-asonbo mɔ
mɛ laa lii asa kpɛi-kpɛi pɛwu
dɔ ba me asɛ."
Gɛnen ne Wura Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ ne.
Mɔ ne n kya wɔra imɔ idɛ
pɛwu.
18 Lii ko-o dedaa ne Wurubuaarɛ
gi wolaa tɔgɛ lɛɛ ilaa idɛ
nyiile.' "

19 Gyeemesi gi kii tɔgɛ yɛɛ,
"Imɔso me-lɛɛ ibono n bo nan tɔgɛ
mɔ ne n gyɛ yɛɛ i mɛŋ taa kaaborɛ
a' yɛgɛ Wurubuaarɛ ɔson ɔ' wɔra
ɔlon sa asa sɛnsɛ kpɛi-kpɛi abono
mɛ kya son Wurubuaarɛ kyu naa
de Yesu so faa. Aŋ sa a' tɔgɛ yɛɛ
mɛ' gyi aye Gyuda awura nbara
mɔ pɛwu so. 20 A' ŋmarasɛ kpaa
sa ɔmɔ daa yɛɛ mɛ' mɛŋ sa mɛ'
gyi akyɔɔlɛtɔ. Imɔ ibono i laa
kyɔlesɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ ɔson.
Gɛnen kee ne a' tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ mɛ mɛŋ sa mɛ' laarɛ agyibara.
Mɛ mɛŋ sa mɛ' gyi nkalan de
mɛ mɛŋ sa mɛ' gyi gɛbuɛ gɛbono
mɛ mɛŋ ten gɛmɔ-lɛɛ nkalan mɔ.
21 Nengyene fɛɛ Mosisi nbara mɔ
berɛ ne mɛ kya laarɛ mɛ' nu mɔ,
kpɛ kyu lii ko-o adedaabo aberɛ
dɔ mɔ, isowolɛ kamaasɛ so mɔ i
bo abono mɛ kya tɔgɛ nbara mɔ sa
asa aye Gyuda awura akyangbon
dɔ. Mɛ kya tɔgɛ nmɔ so ilaa gɛkɛ
kyoolasɛ kamaasɛ."

Ilaa Ibono Abelɛnsɛ Mɛ Wu Mɔ

22 Gyeemesi gi tɔngɛ ta mɔ, Yesu
isɔɔ mɔ de abelɛnsɛ sɛnsɛ mɔ de
asa abono mɛ bo Yesu ɔson gikpen
mɔ dɔ mɔ pɛwu mɛ wu yɛɛ i
kyena sa ɔmɔ, ne mɛ kyule ne mɛ
tɔgɛ yɛɛ mɛ laa lɛɛ mɔmɔ dɔ asa
ako de gɛnen asa abono mɔmɔ-rɛ
Pɔɔlo de Banabasɛ mɛ' kyu ɔwolɛ
kpe Antiyoki. Gɛsintin mɔ, mɛ
keda Gyudasɛ ɔbono mɛ kya terɛ
mɔ-ginyen giko yɛɛ Baasabasɛ mɔ
de Siilasɛ sun. Gɛnen asa abono
mɛ gyɛ agyangbarabo ako Yesu
ɔson mɔ dɔ.

23 Mɛ laa kpe gɛnen mɔ,
abelɛnsɛ abono mɛ kya sun ɔmɔ
mɔ mɛ ŋmarasɛ mɔmɔ-gibaa dɔ
ɔwolɛ sa ɔmɔ yɛɛ,

"Aye Yesu isɔɔ de aye abono
a gyɛ fɛye-nanboana Yesu ɔson
mɔ dɔ mɔ, aye-rɛ aye-abelɛnsɛ
ne n gyan' ne a ŋmarasɛ fɛye
gɛnen ɔwolɛ baarɛ. A kya
ŋmarasɛ fɛye abono fɛ tɛ An-
tiyoki ɔsowolɛ so de Siiriya de
Silisiya nsinkpan so ne fɛ mɛŋ
gyɛ Gyuda awura ne fɛ baa loo
Yesu ɔson mɔ dɔ mɔ. A kya
faala fɛye.

24 "A nu yɛɛ aye asa ako mɛ
lii aye asɛ gɛrɛnaa owi ɔbono
i mɛŋ gyɛ aye ne n sun ɔmɔ
ne mɛ kpe kpaa nyala fɛye.
A nu yɛɛ ilaa ibono mɛ kpaa
tɔgɛ sa fɛye mɔ i yɛgɛ fɛye-
nwɔnsa dɔ i bo fɛye kpada-
kpada. 25-27 Imɔso a gyan' ne a
kyu amu sindi abara ne a tɔgɛ
kyule abara yɛɛ a laa lɛɛ asa
ako sun fɛye asɛ de fɛ' nu ilaa
ibono a ŋminde mɔ lii mɔmɔ
gbaa-gbaa nnɔ dɔ. Abono a
lɛɛ mɔ ne n gyɛ Gyudasɛ mɔ-rɛ
Siilasɛ. Aye-nanboana laarɛsɛ,
Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ, mɛ bɔla
mɔmɔ so. Pɔɔlo mɔ-rɛ Ban-
abasɛ mɛ gyɛ asa abono mɛ kyu
mɔmɔ-nkpa fuɛ sa aye-Wura
Yesu Kirisito gɛsun mɔ.

28 "Aye-rɛ Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ a kerɛ faa, i mɛŋ
boran fɛɛ a' kii kyu gɛsola gɛko
kii baa sola fɛye baa too de ilaa
tirisɛ ibono a laa tɔgɛ fɛye faa.
Imɔ ne n gyɛ yɛɛ, 29 fɛ' mɛŋ sa
fɛ' gyi akyɔɔlɛtɔ. Fɛ mɛŋ sa fɛ'
gyi nkalan abɛɛ gɛbuɛ gɛbono
fɛŋ ten gɛmɔ-lɛɛ nkalan mɔ.
Fɛ mɛŋ sa fɛ' laarɛ agyibara.
Nengyene fɛ gyi gɛnen ilaa
idɛana so mɔ, fɛ wɔra ibono i
kaaborɛ fɛ' wɔra mɔ ne. Fɛ'
kyena dandan. A sin gɛrɛ."

Gyɛrusalem Abelɛnsɛ Mɛ Sun Asa Antiyoki

30 Yesu isɔɔ mɔ mɛ lɛɛ asunbo
mɔ ɔkpa ne mɛ kyon kpe An-
tiyoki. Mɛ loo Antiyoki mɔ, mɛ
terɛ asonbo gikpen mɔ gi bo nno
mɔ kpaa gyan' ne mɛ lɛɛ ɔwolɛ
mɔ kyu sa ɔmɔ. 31 Yesu asonbo
gikpen mɔ mɛ kalɛ ɔwolɛ mɔ mɔ,
i wɔra ɔmɔ ɔkon gikyɔ. I kya
nyiile yɛɛ ɔwolɛ mɔ gi yɛgɛ i keda
ɔmɔ-nyoro. 32 Gyudasɛ mɔ-rɛ
Siilasɛ gbaa-gbaa kee mɛ gyɛ
daa Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo.
Mɛ tɔgɛ ilaa gikyɔ sa mɔmɔ-
nanboana Yesu ɔson mɔ dɔ de
i' nyɛ keda ɔmɔ-nyoro de mɔmɔ-
nyoro giŋ sa gi' yɔɔ mɔmɔ. 33 Mɛ
kyena nno ŋmaraa mɔ, abono asɛ
mɛ sun ɔmɔ mɔ, mɛ lɛɛ ɔmɔ-
ɔkpa de gisen yuuli ne mɛ kii
kpe abelɛnsɛ abono mɛ sun ɔmɔ
mɔ asɛ. [34 Mɛ laa kii mɔ,
Siilasɛ berɛ gi sa gɛwɔnsa yɛɛ ɔ
laa kyena Antiyoki nno ŋmaraa.]
35 Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ kee mɛ
sii kyena Antiyoki, ne mɔmɔ-rɛ
mɔmɔ-nanboana sakyɔ kee mɛ
tɔgɛ Wura Yesu ɔkalan konkonsɛ
mɔ sa asa, ne mɛ nyiile mɔmɔ ilaa
kyu lii ɔkalan mɔ so.

Pɔɔlo Mɔ-rɛ Banabasɛ Mɛ Yaasɛ Kpe Nten Kpɛi-Kpɛi

36 Imɔ gɛmara mɔ, Pɔɔlo gi
tɔgɛ sa Banabasɛ yɛɛ, "Yɛgɛ de
a' kii kpe isowolɛ ibono so a naa
kyena tɔgɛ aye-Wura Yesu ɔkalan
konkonsɛ mɔ sa asa mɔ de a' kpaa

laa abono mɛ sɔɔ Yesu gyi nno
mɔ de a' kerɛ gɛnɔɔbono mɛ tɛ
mɔ.” 37 Banabasɛ gi laarɛ fɛɛ mɛ'
kyu Gyɔn Maako de mɔmɔ-rɛ mɔ
mɛ' kpe. 38 Pɔɔlo berɛ mɛŋ laarɛ
gɛnen. I kya nyiile yɛɛ Gyɔn gi
tɛɛ mɔ-nyoro naa taa ɔmɔ yɛgɛ
Panfiliya owi ɔko dɔ; ɔ mɛŋ yɛgɛ
de ɔmɔ-rɛ mɔ mɛ' naa wɔra Wu-
rubuaarɛ agyɛbi gɛsun mɔ kpaa
logɛ. 39 Nfono mɔ akyɔɔlɛ a tɔrɔ
Pɔɔlo mɔ-rɛ Banabasɛ so mɛ mɛŋ
tɔgɛ kyule abara. Imɔso mɛ tɔgɛ
yɛɛ mɛ laa yaasɛ kpe nten kpɛi-
kpɛi. Banabasɛ gi kyu Maako kyu
buu mɔ-nyoro ne mɛ dii loo gikolii
dɔ ne mɛ palɛ kyon Saapurosɛ
gɛsinkpan so. 40 Pɔɔlo, mɔ, gi
lɛɛ Siilasɛ, ne mɔ-rɛ mɔ mɛ kyu
de mɔmɔ-lɛɛ ɔkpa. Mɛ laa kyon
gɛnen mɔ, ɔmɔ-nanboana Yesu
ɔson mɔ dɔ mɔ mɛ kyu ɔmɔ kyu
wɔra Wura Yesu abaa dɔ yɛɛ ɔ'
kpaa mɔmɔ gɛsun mɔ dɔ. 41 Imɔso
mɛ naa-naa gyan' de Siiriya de Sil-
isiya nsinkpan so, ne ɔ tɔgɛ keda
Yesu asonbo akpen mɔ nyoro.

16

Pɔɔlo Gi Nyɛ De Timoti Ɔ' Kpaa Mɔ

1 Pɔɔlo gi kingi kpaa fo Dɛɛbi
de Lisitera isowolɛ so. Gɛnen owi
ɔbono dɔ mɔ, Yesu ɔkasɛbo ɔko
tɛ Lisitera nno, mɛ kya terɛ mɔ
ginyen yɛɛ Timoti. Mɔ-nyi gyɛ
Gyudakyii, ne ɔ sɔɔ Yesu gyi; mɔ-
sɛ mɔ gyɛ Geriikinyen. 2 Timoti
mɔ-nanboana Yesu ɔson mɔ dɔ
abono mɛ bo Lisitera de Ikoniyon
isowolɛ so mɔ mɛ kya yen mɔ.
3 Pɔɔlo kya laarɛ Timoti ɔ' wɔra
mɔ-dega de mɔ-rɛ mɔ mɛ' naa
kingi. Imɔso o kyu Timoti kpe, ne
mɛ ten mɔ-giwɔrɛ Gyuda awura
tiibi ɔkpa so. I kya nyiile yɛɛ
Gyuda awura abono mɛ bo nsana-
nsana nno mɔ pɛwu mɛ nyi ibono
Timoti mɔ-sɛ gyɛ Geriikinyen.

4 Pɔɔloana mɛ naa mɛ naa de
isowolɛ. Ilaa ibono Yesu isɔɔ mɔ
de Yesu asonbo abelɛnsɛ abono
mɛ tɛ Gyɛrusalem mɔ mɛ yela sa
Yesu asonbo mɔ pɛwu mɔ mɛ dɛ
imɔ mɛ kya tɔgɛ de asa mɛ' nyɛ
gyi imɔ so. 5 Yesu asonbo akpen
mɔ mɛ nu imɔ mɔ, i yɛgɛ mɛ
lɔrɔ sɔɔ Yesu gyi too, ne mɔmɔ-
gɛgyɔnɔ gɛ kya nyaakyɔ gɛ kya
too gɛkɛ kamaasɛ.

6 Wurubuaarɛ Oduduu mɔ mɛŋ
sa Pɔɔloana ɔkpa de mɛ' nyɛ
kpaa tɔgɛ Yesu ɔkalan mɔ Esiya
gɛsinkpan so. Lii gɛnen so mɔ
mɛ naa daa de Firigyiya de Galati
nsinkpan so mɛ kya tɔgɛ Yesu
ɔkalan mɔ. 7 Mɛ fo Misiya
gɛsinkpan ɔkara mɔ i wɔra ɔmɔ
fɛɛ mɛ' naa de Bitiniya gɛsinkpan
so. Yesu Oduduu mɔ mɔ mɛŋ
kyule sa ɔmɔ. 8 Imɔso mɛ
loo Misiya lii kyon kpelegɛ kpe
Tirowasɛ. 9 Mɛ bo Tirowasɛ mɔ,
gɛnyɛ gɛko mɔ, i wɔra Pɔɔlo fɛɛ
oderi, ne o wu Masadoniyanyen
ɔko gi ba ɔ yelɛ ɔ kya kolɛ mɔ
yɛɛ, “Wɔra aniya, ba Masadoniya
de fo' baa kpaa aye.”

10 Aberɛ abono mɔ, me ɔbono
n kya ŋmarasɛ ɔwolɛ baarɛ mɔ,
n bo Pɔɔloana asɛ nno. Ibono
Pɔɔlo gi wu gɛnen ilaa idɛ fɛɛ
oderi mɔ, a wu yɛɛ Wurubuaarɛ
ne n kya sun aye yɛɛ a' kpaa
tɔgɛ Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ sa
Masadoniya awura. Imɔso ayaa
abono so mɔ, a koso baala.

Lidiya Gi Sɔɔ Yesu Gyi

11 A kya kpe mɔ, a kyu gikolii
lii Tirowasɛ kpe Samotirasi
gɛsinkpan so. Aŋ bagɛ gɛtɛɛko.
Gɛdɛ kɛsɛ mɔ a loo Niyapolisi
ɔsowolɛ so. 12 A lii nfono mɔ, a
kyon kpe daa Filipayi. Filipayi
gyɛ ɔsowolɛ belɛ Masadoniya
gɛsinkpan so. Rom awura abɛyin
ne n kya kerɛ ɔmɔ so. A loo
Filipayi gɛnen mɔ, a sii kyena nno
nkɛ kalɛsɛ nko.

13 I fo gɛkɛ kyoolasɛ mɔ, a koso
lii kpe ɔsowolɛ mɔ nkan kpe ɔbon
ɔko gigengen. A kya kpe gɛnen

mɔ, a nyi yɛɛ ɔfaanan nno ne asa
mɛ kya gyan' dalaa fɛɛ? A fo nno
mɔ, a kpelegɛ kyena ne a tɔngɛ
sa akyii abono mɛ baa gyan' nno
mɔ. 14 Abono mɛ nu aye asɛ mɔ
dɔ ɔko ginyen ne n gyɛ Lidiya.
Ɔ lii Tayatira ɔsowolɛ so, ɔ kya
fɛ akuru pebara boɔgyalonsɛ. Ɔ
gyɛ Wurubuaarɛ ɔsonbo. Wura
Yesu gi yɛgɛ Lidiya gi bugi mɔ-
gisen ne ɔ yɛ mɔ-giso nu ne ɔ sɔɔ
ilaa ibono Pɔɔlo gi tɔgɛ kyu lii
Yesu so mɔ gyi. 15 Ɔ sɔɔ Yesu gyi
gɛnen mɔ, a gyere mɔ-rɛ mɔ-gɛten
dɔ awura Wurubuaarɛ sagyere.
Nfono mɔ ɔkyii mɔ gi kolɛ aye yɛɛ,
“Nengyene fɛ nyɛ wu me bii yɛɛ
nɛ sɔɔ Wura Yesu gyi gɛsintin mɔ,
fɛ' baa loo me asɛ.” Ne ɔ keda aye
yela mɔ-gɛwi.

Obolonbu Ɔko Buu Aye Ɔ Kya Kpen

16 Gɛkɛ gɛdɛ mɔ, a koso a kya
kpe ɔdalaaten mɔ de-e, aye-rɛ
obolonbu ɔko a gyan'. Ilaa
nyɛnyɛn oduduu tɛ mɔ so, ne i
kya yɛgɛ ɔ kya wu ilaa tɔgɛ. Ɔ
tɛ asa ako asɛ, ne mɔ-wuraana
mɔ mɛ kya nyɛ aterenbi gikyɔ lii
mɔ-ilaa ibono ɔ kya wu tɔgɛ mɔ
so. 17 Aye-rɛ mɔ a gyan' gɛnen
mɔ, ɔ kpɛ san ɔ naa o buu aye-rɛ
Pɔɔlo. Ɔ kya kpen ɔ kya tɔgɛ
yɛɛ, “Fɛ' kerɛ, gɛnen anyen adɛ
ne n gyɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ
gyɛ Gitɔbelɛ mɔ adega. Mɔmɔ
ne n kya tɔgɛ mɛ kya sa fɛye
ɔkpa ɔbono so fɛ laa naa de fɛ'
nyɛ Wurubuaarɛ ɔ' mɔlɛgɛ fɛye
de fɛ' nyɛ kyena mɔ asɛ mɔ.”
18 Nkɛ gikyɔ dɔ mɔ, gɛnen ilaa
idɛ ne ɔkyii baarɛ kpɛ ɔ kya tɔgɛ.
Gɛkɛ gɛdɛ berɛ mɔ, ilaa nyɛnyɛn
oduduu mɔ kya kpen gɛnen mɔ, i
kyu Pɔɔlo ginyadon ne o kisee faa
imɔ so yɛɛ, “Wura Yesu Kirisito
ginyen dɔ mɔ, me yɛɛ koso lii ɔkyii
baarɛ so.” Ayaa abono so mɔ,
ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ gi koso
obolonbu mɔ so.

Mɛ Keda Pɔɔlo Mɔ-rɛ Siilasɛ Kyu Wɔra Nbɛlɛ Dɔ

19 I ba gɛnen mɔ, mɔ-wuraana
mɔ mɛ wu yɛɛ idɛ kon berɛ mɛ
maŋ baa nyɛ aterenbi lii mɔ so.
Imɔso mɛ keda Pɔɔlo mɔ-rɛ Si-
ilasɛ kpii mɔmɔ lii kpe sansana
ɔsowolɛ mɔ so abelɛnsɛ ansi dɔ.
20 Mɛ kyu Pɔɔlo mɔ-rɛ Siilasɛ kyu
kperɛ nbɛlɛ agyibo ne mɛ buu
sa nbɛlɛ agyibo mɔ yɛɛ, “Gɛnen
anyen anyɔ adɛ mɛ gyɛ daa Gyuda
awura. Ilaa ibono i laa bara nbɛlɛ
ɔsowolɛ mɔ so mɔ ne mɛ kya
wɔra. 21 I kya nyiile yɛɛ mɛ kya
bara itiibilaa ibono iŋ dɛ ɔkpa yɛɛ
aye Rom awura a' wɔra abɛɛ a' gyi
imɔ so mɔ.”

22 Nfono mɔ, sakpii ɔbono ɔ bo
nno mɔ de nbɛlɛ agyibo mɔ mɛ
wɔra gɛnɔ yɛɛ mɛ laa wɔra Pɔɔlo
mɔ-rɛ Siilasɛ anyanyan. Nbɛlɛ
agyibo mɔ mɛ kyadɛ kyadɛ Pɔɔlo
mɔ-rɛ Siilasɛ ngbɛ lii mɔmɔ-nyoro
so ne mɛ yɛgɛ mɛ taa mɔmɔ
nyaabii. 23 Mɛ taa Pɔɔlo mɔ-rɛ Si-
ilasɛ mɔmɔ-gɛlaarɛ ta mɔ, mɛ kyu
ɔmɔ kyu kpaa tii de obu. Mɛ laa
kyu ɔmɔ kpaa tii gɛnen mɔ, nbɛlɛ
agyibo mɔ mɛ tɔgɛ sa ɔbelɛnsɛ
ɔbono ɔ kya dii asa abono mɛ
keda tii de obu mɔ yɛɛ ɔ' kerɛ
Pɔɔlo mɔ-rɛ Siilasɛ so dandan de
mɛŋ sa mɛ' nyɛ selɛ. 24 O nu gɛnen
ilaa idɛ mɔ, o kyu ɔmɔ kyu kpaa
wɔra tudɔ tudɔ-lɛɛ obu mɔ dɔ ne
ɔ da ɔmɔ-ayaa dɔ ipan.

Gɛsinkpan Gɛ Gyigisi Tigi Obu Mɔ Asin

25 Imɔ gɛnyɛ de nsana mɔ,
Pɔɔlo mɔ-rɛ Siilasɛ mɛ kya dalaa
mɛ kya bii ilon mɛ kya sa
Wurubuaarɛ. Mɔmɔ-nanboana
abono mɔmɔ kee mɛ tii obu mɔ dɔ
mɔ, mɛ bugi ɔmɔ-aso mɛ kya nu
ɔmɔ asɛ. 26 Mɛ kpɛ ma-a dalaa mɛ
kya bii ilon mɔ gɛnen mɔ, nfono
mɔ, gɛsinkpan gɛ gyigisi de ɔlon
ne i yɛgɛ obu mɔ ipɔɔrɛ mɔ i
gyigisi kpaa tu gɛsɛ. Ayaa abono
so mɔ, obu mɔ asin mɔ pɛwu a

tigi ne ipan mɔ mɛ da mɔmɔ mɔ i
kyalɛ lii mɔmɔ-ayaa dɔ.
27 Ɔbono ɔ kya dii asa abono mɛ
keda tii de obu mɔ gi wu asin mɔ
a tigi mɔ, o nyi yɛɛ asa mɔ ɔ kya
dii ɔmɔ mɔ mɛ selɛ lii kyon daa.
Imɔso ɔ biidɛ gɛki lɛɛ ɔ laa kyu
mɔɔ mɔ-nyoro. 28 Pɔɔlo gi kpen
ken-ken tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Gɛŋ sa
fo' mɔɔ fo-nyoro. Aye pɛwu a bo
gɛrɛ; aŋ selɛ.” 29 Ɔbono mɔ gi nu
gɛnen mɔ, ɔ saawo terɛ asa yɛɛ
mɛ' bara fatela, ne o gbere loo obu
mɔ dɔ. Mɔ-nyoro gi kya da mɔ faa
gyin-gyin, ne ɔ kpelegɛ ŋmii Pɔɔlo
mɔ-rɛ Siilasɛ ayaa dɔ. 30 Nfono
mɔ o kyu ɔmɔ lii ne ɔ taasɛ ɔmɔ
yɛɛ, “Abelɛnsɛ, nnɛ ne nan wɔra
de Wurubuaarɛ ɔ' mɔlɛgɛ me de
n' nyɛ kyena mɔ asɛ?”
31 Ɔ taasɛ ɔmɔ gɛnen mɔ, mɛ
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Kyu fo-nyoro too
Wura Yesu so. Fo wɔra gɛnen
mɔ, fo-rɛ fo-gɛten dɔ awura fɛ laa
nyɛ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ de fɛ'
nyɛ kyena mɔ asɛ.” 32 Mɛ tɔgɛ sa
mɔ gɛnen mɔ, mɛ kpaa tɔgɛ Wu-
rubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ kyu lii
Wura Yesu so sa mɔ-rɛ mɔ-gɛten
dɔ awura pɛwu. 33-34 O kyu Pɔɔlo
mɔ-rɛ Siilasɛ gɛnen gɛnyɛ gɛbono
kpe mɔ-gɛten dɔ. Ɔ mada ɔmɔ-ilɔ,
ne mɛ gyere mɔ-rɛ mɔ-gɛten dɔ
awura pɛwu Wurubuaarɛ sagyere
ayaa abono so. Ɔ sa ɔmɔ agyudɔ
ne mɛ gyi, ne mɔ-rɛ mɔ-gɛten dɔ
awura mɔ pɛwu mɛ gyi ɔkon. I
kya nyiile yɛɛ o kyu mɔ-nyoro kyu
too Wurubuaarɛ so.

Pɔɔlo Maŋ Kyule Yɛɛ Mɛ' Yɛgɛ Ɔmɔ Mɛ' Naa Asiiri Dɔ

35 Gɛdɛ gɛ kɛ mɔ, nbɛlɛ agyibo
mɔ mɛ sun ngbɛ awura kpaa tɔgɛ
sa ɔbono ɔ kya tii asa de obu mɔ
yɛɛ, “Yɛgɛ anyen mɔ mɛ' naa.”
36 Nfono mɔ ɔbono ɔ kya dii asa
abono mɛ keda tii de obu mɔ gi
tɔgɛ sa Pɔɔlo yɛɛ, “Nbɛlɛ agyibo
mɔ mɛ sun baa tɔgɛ yɛɛ a' yɛgɛ
fɛye de fɛ' naa. Imɔso fɛ' lii naa
de gisen yuuli.” 37 O buu sa ɔmɔ
gɛnen mɔ, Pɔɔlo gi tɔgɛ sa mɔ-rɛ
ngbɛ awura abono mɛ bo nno mɔ
yɛɛ, “Mɛ koree aye sansana, yɛgɛ
mɛ mɛŋ gyi aye-nbɛlɛ de mɛ' wu
yɛɛ a gyi gipuɛɛ. Ne mɛ kyu aye
kpaa tii de obu, yɛgɛ Rom awura
mɛ kya kyu aye kee yɛɛ a gyɛ
mɔmɔ Rom awura. Ne i wonɛ so
ne mɛ laa tigi aye de a' naa ne
mɛ kya wɔra imɔ daa asiiri dɔ? A
maŋ kyule. Mɔmɔ gbaa-gbaa mɛ'
ba de mɛ' lɛɛ aye lii obu mɔ dɔ.”
38 Ngbɛ awura mɔ mɛ kyu gɛnen
ɔkalan baarɛ kyu kpaa tɔgɛ sa
nbɛlɛ agyibo mɔ. Mɛ nu yɛɛ Rom
awura mɛ kyu Pɔɔlo mɔ-rɛ Siilasɛ
fɛɛ mɛ gyɛ mɔmɔ Rom awura mɔ,
i wɔra ɔmɔ gifuu. 39 Imɔso nbɛlɛ
agyibo mɔ mɛ kpaa dɛ ɔmɔ giserɛ,
ne mɛ tigi ɔmɔ. Mɛ tigi ɔmɔ mɔ,
mɛ tɔgɛ ɔmɔ yɛɛ mɛ' wɔra aniya,
mɛ' lii ɔsowolɛ mɔ so. 40 Pɔɔlo
mɔ-rɛ Siilasɛ mɛ lii obu mɔ dɔ mɔ,
mɛ naa kpe Lidiya gɛwi. Mɛ wu
mɔmɔ-nanboana Yesu asonbo mɔ,
mɛ tɔgɛ ilaa sa ɔmɔ de i' keda
ɔmɔ-nyoro, ne mɛ naa lii ɔsowolɛ
mɔ so kyon.

17

Asa Mɛ Ka Pɔɔloana Ansi Tɛsalonika Ɔsowolɛ So

1 Mɛ naa kpaa loo Anfipolisɛ
de Apoloniya isowolɛ so lii kpaa
fo Tɛsalonika ɔsowolɛ so. Gyuda
awura gikyangbon gi bo nno.
2 Pɔɔlo gi kpe nno kpaa tɔgɛ Wu-
rubuaarɛ agyɛbi sa mɔ-nanboana
Gyuda awura fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ
wolaa ɔ kya wɔra mɔ. Mɔ-rɛ
Gyuda awura mɔ mɛ gyi amɔ so
nsingyi nkɛ kyoolasɛ nsa gyan
abara so. 3 Ɔ lɛɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ gɛsɛ ne ɔ nyiile ɔmɔ yɛɛ
ɔbono Wurubuaarɛ laa sun de ɔ'
baa mɔlɛgɛ asa de mɛ' nyɛ Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ wolaa
ɔ gyɛ ɔbono ɔ laa wu ɔlaawusɛ
de o' wu' de mɛ' pule mɔ de imɔ
gɛmara mɔ o' kyingi lii ibuni dɔ.

Pɔɔlo gi tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ, “Yesu ɔbono ilaa n kya tɔgɛ fɛye faa ne n gyɛ gɛnen nyamesɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi sun yɛɛ ɔ' baa mɔlɛgɛ asa mɔ.” 4 Nfono mɔ asa abono mɛ bo nno mɔ ako mɛ sɔɔ ibono ɔ tɔgɛ mɔ gyi, ne mɛ baa bɔla Pɔɔlo mɔ-rɛ Siilasɛ so. Mɔmɔ dɔ mɔ i nyɛ Geriiki awura abono mɛ kya son Wurubuaarɛ mɔ de akyiinyen sakyɔ.

5 Gyuda awura abono mɛ mɛŋ sɔɔ gyi mɔ berɛ i wɔra ɔmɔ gɛlaaloo. Imɔso mɛ kpaa koola ilaa nyɛnyɛn awɔrabo abono mɛ naa giyan mɛ mɛŋ bo giko dɔ mɔ wɔra gikpen belɛ, mɛ san mɛ kya faa mɛ kya wɔra ɔlanba belɛ ɔsowolɛ mɔ so, ne mɛ gbere kpe Gyeeson gɛwi mɛ' kpaa laarɛ Pɔɔlo mɔ-rɛ Siilasɛ de mɛ' nyɛ kyu ɔmɔ kpaa wɔra ɔsowolɛ mɔ so abelɛnsɛ abaa dɔ. 6 Mɛ kpe Gyeeson gɛwi ne mɛ mɛŋ wu mɔmɔ mɔ, mɛ san kyu keda daa Gyeeson mɔ-rɛ Yesu asonbo mɔ ako kpii ɔmɔ kperɛ abelɛnsɛ abono mɛ kya kerɛ ɔsowolɛ mɔ so mɔ. Mɛ kyu ɔmɔ kpe mɔ, mɛ kpen tɔgɛ sa abelɛnsɛ mɔ yɛɛ, “Gɛnen anyen adɛ ne n gyɛ abono mɛ kya kpadɛɛ ilaa gɛsinkpan gɛten kamaasɛ mɔ. Mɛ kyu mɔmɔ gɛnen ilaa ibono kyu baa loo ɔsowolɛ baarɛ so kee, 7 ne Gyeeson baarɛ gi sɔɔ ɔmɔ yela mɔ-gɛten dɔ. Mɔmɔ pɛwu mɛŋ kya gyi aye Rom awura wura belɛ mɔ nbara mɔ so. Mɛ kya tɔgɛ yɛɛ iŋ gyɛ mɔ ne n gyɛ wura belɛ mɔ. Mɛ dɛ daa yɛɛ wura belɛ mɔ ne n gyɛ Yesu.”

8 Abelɛnsɛ mɔ de asa sɛnsɛ abono kee mɛ ba nfono mɔ mɛ nu gɛnen ilaa idɛ mɔ, mɔmɔ-nwɔnsa gi nyida ɔmɔ. 9 Nfono mɔ, abelɛnsɛ mɔ mɛ yɛgɛ Gyeeson mɔ-rɛ Yesu asonbo abono mɛ ka aterenbi ako yela de i' nyiile yɛɛ kyu lii gɛnen owi ɔbono kyu i kya kpe mɔ, mɛ laa yɛgɛ gisen yuuli gi' ba ɔsowolɛ mɔ so, ne mɛ taa ɔmɔ yɛgɛ.

Mɛ Kyu Pɔɔloana Ŋara Lii Tɛsalonika Kyon Kpe Biroya

10 Imɔ gɛnyɛ mɔ, Yesu asonbo abono mɛ bo Tɛsalonika nno mɔ mɛ kyu Pɔɔlo mɔ-rɛ Siilasɛ ŋara lii ɔsowolɛ mɔ so, ne mɛ lɛɛ ɔmɔ-ɔkpa, ne mɛ kyon Biroya. Pɔɔlo mɔ-rɛ Siilasɛ mɛ kpaa loo Biroya mɔ, mɛ kyon kpe daa mɔmɔ Gyuda awura gikyangbon dɔ. 11 Asa abono mɛ bo Biroya nno mɔ berɛ, mɛ kya nu ilaa gɛsɛ don Tɛsalonika awura mɔ. I kya nyiile yɛɛ i kya da ɔmɔ ɔbolɛ de mɛ' yela giso nu Yesu ɔkalan mɔ, ne gɛkɛ kamaasɛ mɔ mɛ kya pɛɛrɛ ansi kerɛ Wurubuaarɛ agyɛbi ɔwolɛ mɔ dɔ de mɛ' wu yɛɛ ilaa ibono Pɔɔlo kya tɔgɛ mɔ i kya kyena de Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ? 12 Lii gɛnen so mɔ, nno asa sakyɔ mɛ kyu mɔmɔ-nyoro too Yesu so. Ɔmɔ dɔ mɔ i nyɛ Geriiki akyiinyen de mɔmɔ anyen kee sakyɔ. 13 Gyuda awura abono mɛ bo Tɛsalonika mɔ mɛ nu yɛɛ Pɔɔlo gi kpaa tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ Biroya kee mɔ, mɛ kpe nno kpaa kpadɛɛ nno asa nwɔnsa ne mɛ yogesi mɔmɔ, ne sakpii belɛ gi baa gyan. 14 Ayaa abono so mɔ, Pɔɔlo mɔ-nanbɔana Yesu ɔson mɔ dɔ mɛ lɛɛ Pɔɔlo ɔkpa, ne ɔmɔ dɔ ako mɛ sun mɔ kpe ko-o apoo gɛnɔ; Siilasɛ mɔ-rɛ Timoti berɛ mɛ sii kyena Biroya. 15 Asa abono mɛ sun Pɔɔlo lii Biroya kpe apoo gɛnɔ mɔ, mɛ sun mɔ kpaa loo ko-o Atɛnsɛ ɔsowolɛ so. Mɛ laa kii mɔ, Pɔɔlo gi sa ɔmɔ ɔkalan yɛɛ mɛ kpe mɔ, mɛ' tɔgɛ sa Siilasɛ mɔ-rɛ Timoti yɛɛ mɛ' kpaala de mɛ' lii nno baa tu mɔ belen.

Atɛnsɛ Awura Mɛ Kya Laarɛ Mɛ' Nu Ilaa Pobɔrɔ

16 Owi ɔbono Pɔɔlo tɛ Atɛnsɛ ɔ gyoo Siilasɛ mɔ-rɛ Timoti mɔ, o wu yɛɛ ikperɛ gison i tansi i nyaakyɔ ɔsowolɛ mɔ so. O wu

gɛnen mɔ, mɔ-gisen dɔ i kya dɛɛ
mɔ. 17 Imɔso ɔ kya kpe mɔmɔ
Gyuda awura gikyangbon dɔ kpaa
tɔgɛ Yesu ilaa sa Gyuda awura
de asa abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda
awura ne mɛ selɛ Wurubuaarɛ
mɔ, de mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ' gyi imɔ
so nsingyi. Gɛkɛ kamaasɛ kee mɔ,
ɔ kya kpe sansana fɛɛ oyii dɔ faa,
ne mɔ-rɛ asa abono ɔ kya kpaa tu
nno mɔ mɛ kya gyi nsingyi kyu lii
Yesu ilaa so.
18 Nfono mɔ, anyiilebo ako mɛ
baa sɔɔ mɔ akyɔɔlɛ. Mɔmɔ ako
mɛ dɛ Epikuriya ilaa nyiilesɛ, ne
ako mɔ mɛ dɛ Setoowikɛ-lɛɛ ilaa
nyiilesɛ. Anyiilebo mɔ mɛ nu
Pɔɔlo-lɛɛ ilaa tɔgɛsɛ mɔ, mɔmɔ
ako mɛ kya taasɛ yɛɛ, “Menɛ
ilaa ne ɔtɔngɛbo baarɛ darɛ daa?”
Mɔmɔ ako mɔ yɛɛ, “Ɔfaa gɛtɛɛko
ikperɛ ilaa ne ɔ kya tɔngɛ ɔ kya
sa aye gɛnen.” I kya nyiile yɛɛ
Pɔɔlo kya tɔgɛ Yesu ilaa sa mɔmɔ
yɛɛ Yesu gi wu' ne mɛ pule mɔ
ne o kyingi lii ibuni dɔ. Imɔso
ne asa mɔ ako mɛ kya tɔgɛ yɛɛ
ikperɛ iko ne ɔ darɛ mɔ. 19 Gɛnen
so mɔ, asa mɔ mɛ kyu Pɔɔlo kpe
Aropagusɛ gibii so nfono ɔsowolɛ
mɔ so abelɛnsɛ mɛ kya kyena
kpaa gyan' mɔ, ne mɛ taasɛ mɔ
yɛɛ, “A laa nyɛ nu ilaa nyiilesɛ
pobɔrɔ ibono fo dɛ fi-i nyiile asa
faa? 20 I kya nyiile yɛɛ ilaa ibono
fo kya tɔgɛ mɔ, a mɛŋ ti taa nu
imɔ ɔnan kerɛ. Imɔso a kya laarɛ
de fo' lɛɛ imɔ gɛsɛ sa aye de a' nu.”
21 Atɛnsɛ nten abi de asafo abono
pɛwu mɛ bo nno mɔ mɔmɔ-lɛɛ ne
n kpɛ i gyɛ ilaa pobɔrɔ gitɔgɛ abɛɛ
ilaa pobɔrɔ ginu.

Pɔɔlo Gi Tɔgɛ Yesu Ilaa Sa Ikperɛ Asonbo Aropagusɛ Gibii So

22 Pɔɔlo yelɛ Aropagusɛ gibii so
abelɛnsɛ mɔ nsana mɔ, ɔ tɔgɛ sa
ɔmɔ yɛɛ, “Atɛnsɛ awura, nɛ wu
yɛɛ fɛye gɛrɛ fɛ kya pɛɛrɛ ansi de
fɛye-ɔson ɔkpa kamaasɛ so. 23 I
kya nyiile yɛɛ n naa n naa ne n'
kya wu fɛye isonten mɔ, nɛ wu
fɛye-ɔson gibui giko gɛtɛɛko. Mɛ
ŋmarasɛ gyan gɛnen gibui mɔ so
yɛɛ,

ƆBONO A KYA SON NE A MƐŊ
NYI MƆ MƆ ƆSONTEN.

To, ɔbono fɛ kya son yɛgɛ fɛ mɛŋ
kii fɛ nyi mɔ mɔ, idɛ kon, mɔ-
ilaa ne n' kya tɔgɛ mi-i sa fɛye
faa. 24 Mɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ lɛɛ gɛsinkpan de ilaa
kamaasɛ ibono pɛwu i bo gɛmɔ
dɔ mɔ. Mɔ ne n gyɛ Wura sa
soso de gɛsɛ, imɔso iŋ gyɛ ɔsonten
ɔbono nyamesɛ gi kyu mɔ-abaa
pɔrɔ mɔ ne Wurubuaarɛ laa kyu
wɔra mɔ-ɔkyenaten. 25 Gɛnen kee
ne nyamesɛ maŋ taalɛ kyu mɔ-
abaa wɔra ilaa iko de i' mɔlɛgɛ
Wurubuaarɛ. I kya nyiile yɛɛ Wu-
rubuaarɛ ne n kya sa anyamesɛ
pɛwu nkpa de gɛsɔnga de ilaa
kamaasɛ.

26 “Aye anyamesɛ kpɛi-kpɛi
pɛwu Wurubuaarɛ gi yɛgɛ a gyɛ
daa ɔnaana kolon, ne ɔ yɛgɛ a
yaasɛ kyena kyaabɔɔ gɛsinkpan
mɔ pɛwu so. Wurubuaarɛ ne
n wolaa tɔgɛ yela aberɛ abono
anyamesɛ kpɛi-kpɛi mɛ laa kyena
de ɔkara ɔbono mɛ laa kyena kpaa
lii mɔ, ne ɔ wolaa yela mɔmɔ-
nsinkpan kpɛi-kpɛi ikara nfono
mɛ laa kyena mɔ. 27 Wurubuaarɛ
gi lɛɛ isowolɛ mɔ so anyamesɛ
daa de mɛ' laarɛ mɔ-gɛten fɛɛ
gɛnɔɔbono agyaatanbo mɛ kya
laa abaa mɔ. Ɔ kya laarɛ fɛɛ a'
nyɛ wu mɔ. Yɛgɛ oŋ kii ɔ bo gɛta
de aye ɔko-rɛ ɔko. 28 I kya nyiile
yɛɛ Wurubuaarɛ gi kyaabɔɔ aye,
ne mɔ so ne a bo ɔŋɛ a naa, ne
a gyɛ anyamesɛ faa. I dɛ daa fɛɛ
gɛnɔɔbono fɛye-ilon abiibo ɔko gi
tɔgɛ yɛɛ, ‘A gyɛ daa Wurubuaarɛ
mɔ-biana’ mɔ. 29 Imɔso ibono a
gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-biana faa
mɔ, i mɛŋ taa kaaborɛ a' sa
gɛwɔnsa yɛɛ Wurubuaarɛ gidebi
gi dɛ fɛɛ ilaa ibono nyamesɛ
gi kyu sika kɔkɔɔ abɛɛ silibaa
abɛɛ gibui kyu adawo wɔra

mɔ. 30 Owi ɔbono anyamesɛ
mɛ mɛŋ nyi Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ, Wurubuaarɛ gi lɛɛ ansi,
ne o kyu kyɛɛ ɔmɔ. Imɔ idɛ
kon berɛ, Wurubuaarɛ kya ka
nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ bo
gɛten kamaasɛ mɔ yɛɛ o' nu
mɔ-nyoro gɛsɛ de ɔŋ' baa wɔra
ilaa ibono Wurubuaarɛ mɛŋ kya
laarɛ mɔ. 31 I kya nyiile yɛɛ
Wurubuaarɛ laa gyi anyamesɛ
pɛwu nbɛlɛ gɛkaako. Ɔ ti wolaa
yela gɛkɛ, ne ɔ lɛɛ gibaa yii ɔko
yɛɛ o' gyi mɔmɔ pɛwu nbɛlɛ
gɛsintin ɔkpa so sa mɔ. O kyingi
gɛnen nyamesɛ ɔbono lii ibuni dɔ
de i' lɛɛ nyiile aye anyamesɛ pɛwu
yɛɛ gɛnen ilaa ibono ɔ darɛ mɔ i
laa ba gɛsintin."
32 Ibono Pɔɔlo gi tɔgɛ gikyingi
lii ibuni dɔ so ilaa mɔ, asa mɔ
ako berɛ mɛ kyu mɔ ŋmasɛ daa.
Ako mɔ yɛɛ, "Gɛkɛ banban mɔ
a kya laarɛ fo' kii baa tɔgɛ ilaa
idɛ sa aye." 33 Nfono mɔ Pɔɔlo gi
naa kyon taa abelɛnsɛ mɔ yɛgɛ.
34 Mɔmɔ dɔ anyen ako mɛ kpaa
bɔla de mɔ, ne mɛ ka gyan Yesu
so. Mɛ kya terɛ ɔko yɛɛ Dayo-
nisɛ. Dayonisɛ baarɛ gyɛ abelɛnsɛ
abono mɛ kya kpaa gyan Aropa-
gusɛ gibii mɔ so mɔ dɔ ɔko. Akyii
ako kee mɛ bo abono mɛ ka gyan
Yesu so mɔ dɔ. Mɛ kya terɛ mɔmɔ
dɔ ɔko yɛɛ Damarisɛ.

18

Pɔɔlo Gi Kpe Korinti Ɔsowolɛ So

1 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Pɔɔlo gi
koso lii Atɛnsɛ, ne o kpe Kor-
inti ɔsowolɛ so. 2 O kpe nno
gɛnen mɔ, ɔ kpaa wu Gyudanyen
ɔko, mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Akuila.
Mɛ korogɛ mɔ Pontusɛ gɛsinkpan
so. Nkɛ kalɛsɛ nbono dɔ ne
Akuila mɔ-rɛ mɔ-ka Pirisila mɛ
lii Itali gɛsinkpan so ba Korinti
nno. Ibono so mɛ koso Itali ba
Korinti nno mɔ ne n gyɛ yɛɛ Wura
Kelɔɔdiyusɛ gi gya Gyuda awura
abono mɛ tɛ Itali mɔ pɛwu yɛɛ
mɛ' koso lii mɔmɔ Rom awura
gɛsinkpan so. Pɔɔlo gi kpe Akuila
mɔ-rɛ mɔ-ka Pirisila baarɛ gɛwi
kpaa laa ɔmɔ. 3 Mɔ-rɛ ɔmɔ pɛwu
mɛ kya wɔra daa gɛsun kolon.
Gɛnen so mɔ, ɔ kyena ɔmɔ asɛ
ne mɛ wɔra gɛnen gɛsun gɛbono.
Mɔmɔ-gɛsun mɔ ne n gyɛ yɛɛ mɛ
kya kyu nbuɛ iwolɛ baa-baa kyaga
de i' wɔra fɛɛ ibu.

4 Gɛkɛ kyoolasɛ kamaasɛ mɔ,
Pɔɔlo kya kpe mɔmɔ Gyuda
awura gikyangbon dɔ kpaa tɔgɛ
Yesu ilaa sa Gyuda awura de
Geriiki awura abono mɛ bo nno
mɔ. Ɔ kya tɔgɛ wɔra ɔmɔ de mɛ'
sɔɔ Yesu gyi. 5 Owi ɔbono Siilasɛ
mɔ-rɛ Timoti mɛ lii Masadoniya
ba Korinti nno mɔ, Pɔɔlo san ɔ
dɛ Yesu ilaa gitɔgɛ mɔ dɔ owi
kamaasɛ. Ɔ kya lɛɛ nyiile Gyuda
awura ne ɔ kya buu ɔ kya sa
ɔmɔ yɛɛ Yesu ne n gyɛ ɔbono
mɔmɔ-ansi a gyan mɔ so yɛɛ ɔ
laa baa mɔlɛgɛ mɔmɔ de mɛ' nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan.
6 Gyuda awura mɔ mɛ kine ilaa
ibono Pɔɔlo kya tɔgɛ mɔ, ne mɛ
tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn kyu lii mɔ so.
Imɔso o kpiisi mɔ-gɛgbɛ ne ɔ
tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ, "Nengyene fɛye-
ɔkyenaten Wurubuaarɛ asɛ gi lii
fɛye-gibaa mɔ i mɛŋ lii me asɛ.
Fɛye gbaa-gbaa asɛ ne i lii. Kyu
lii nperɛ kyu i kya kpe mɔ, nan
san kpe daa asa abono mɛ mɛŋ
gyɛ Gyuda awura mɔ asɛ taa fɛye
yɛgɛ."

7 Ɔ tɔgɛ gɛnen ta mɔ, ɔ naa kyon
kpe ɔnyen ɔbono mɛ kya terɛ mɔ
yɛɛ Titiyusɛ Gyusetusɛ mɔ gɛwi.
Titiyusɛ gyɛ Wurubuaarɛ ɔsonbo.
Fo kpɛ lii mɔ-gɛwi mɔ, mɔmɔ
Gyuda awura gikyangbon ne fo
laa tu. 8 Pɔɔlo bo nno mɔ, Kirisi-
pusɛ ɔbono ɔ kya kerɛ gikyangbon
gibono so mɔ mɔ-rɛ mɔ-gɛten dɔ
awura pɛwu mɛ kyu mɔmɔ-nyoro
too Wura Yesu so. Gɛnen kee
ne Korinti awura abono mɛ nu

Yesu ɔkalan mɔ lii Pɔɔlo asɛ mɔ,
mɔmɔ dɔ sakyɔ mɛ kyu mɔmɔ-
nyoro too Wura Yesu so ne mɛ nyɛ
Wurubuaarɛ sagyere.
9 Gɛnyɛ gɛko mɔ, Wura Yesu gi
tɔngɛ sa Pɔɔlo fɛɛ ɔ kya kuu oderi
daa. Ɔ tɔngɛ sa mɔ yɛɛ, “Gɛŋ sa fo'
selɛ gifuu. Kpɛ fɛ kya tɔngɛ fɛ kya
sa ɔmɔ. Gɛŋ sa fo' baala fo-gɛnɔ
bun. 10 I kya nyiile yɛɛ n bo fo asɛ.
Ɔko-rɛ ɔko maŋ taalɛ baa wɔra fo
ilaa nyɛnyɛn iko. N bo asa sakyɔ
gɛnen ɔsowolɛ baarɛ so.” 11 Idɛ
gɛmara mɔ, Pɔɔlo gi sii kyena
Korinti nno gɛsi de gibaafon ɔ kya
nyiile asa mɔ Wurubuaarɛ agyɛbi.
12 Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ
Galiyo gyɛ Rom abɛyin mɔ
ɔbelɛnsɛ ɔbono ɔ kya kerɛ Akaya
gɛsinkpan gɛbono so. Mɔ-aberɛ
dɔ mɔ Gyuda awura mɔ mɛ wɔra
gɛnɔ kolon ne mɛ gbere kpe kpaa
keda Pɔɔlo ne mɛ kyu mɔ kpe
nfono Ɔbelɛnsɛ Galiyo kya gyi asa
nbɛlɛ mɔ. 13 Mɛ tɔgɛ sa ɔbelɛnsɛ
mɔ yɛɛ, “Ɔnyen baarɛ kya penɛ
asa de mɛ' son Wurubuaarɛ ɔkpa
ɔko so ibono iŋ kya kyena de
nbara mɔ.” 14 Pɔɔlo kpɛ ɔ kya
laarɛ de o' bugi mɔ-gɛnɔ mɔ,
Galiyo gi lɛɛ gɛnɔ tɔgɛ yɛɛ, “O!
Fɛye Gyuda awura, nengyene fɛɛ
i gyɛ ilaa nyɛnyɛn iko daa ne ɔ
wɔra mɔ, abɛɛ fɛɛ gɛyu ne ɔ kpaa
yuuri ne fɛ kyu mɔ ba me asɛ
berɛ mɔ, nkana i kaaborɛ n' nyɛ
gisen nu fɛye asɛ. 15 Imɔ idɛ berɛ,
i gyɛ daa ilaa taasɛsɛ kyu lii fɛye
Gyuda awura ilaa nyiilesɛ de fɛye-
ɔson anyen de fɛye-nbara mɔ so.
Imɔso fɛye gbaa-gbaa fɛ' kerɛ imɔ
so fɛye atɔ. Maŋ kyule gyi gɛnen
nbɛlɛ ndɛ.” 16 Ɔ tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔ
gya ɔmɔ lii nbɛlɛ ogyiten mɔ dɔ.
17 Nfono mɔ, asa sɛnsɛ abono mɛ
bo nno mɔ mɔmɔ pɛwu mɛ too
keda Sositɛni, ɔbono ɔ kya kerɛ
Gyuda awura gikyangbon mɔ so
mɔ, ne mɛ daarɛ mɔ nbɛlɛ ogyiten
nno. Ɔbelɛnsɛ Galiyo mɛŋ taa ka
ɔmɔ-gɛnɔ.

Pɔɔlo Gi Naa Kpe Nten Kpɛi-Kpɛi

18 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Pɔɔlo gi
kii gyi nkɛ nno. Ɔ laa kyon mɔ, ɔ
kalɛ mɔ-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ, ne o kyu gikolii kyon Siiriya
gɛsinkpan so. Mɔ-rɛ Pirisila de
Akuila ne n kpe. Ɔ kpaa lii
Sɛnkiriya ɔsowolɛ so mɔ, ɔ sɛɛ
mɔ-gimu nno de i' nyiile yɛɛ ɔ
wɔra ɔmɔ Gyuda awura itiibilaa
iko sa Wurubuaarɛ ne. 19 Imɔ
gɛmara mɔ, mɛ kpaa loo Efiso
ɔsowolɛ so. Nfono ne ɔ laa naa
taa Pirisila de Akuila yɛgɛ. Pɛi
de Pɔɔlo ɔ lɔɔ kyon mɔ, ɔ kpaa
loo Gyuda awura gikyangbon dɔ,
ne mɔ-rɛ Gyuda awura mɔ mɛ
gyi nsingyi. 20 Mɛ tɔgɛ mɔ yɛɛ
ɔ' kyena ɔmɔ asɛ too mɔ, o kine.
21 Ɔ kolɛ mɔmɔ ɔkpa ne ɔ tɔgɛ sa
ɔmɔ yɛɛ, “Nengyene Wurubuaarɛ
gi kyule mɔ, nan kii ba fɛye asɛ”.
Nfono mɔ ɔ naa kpaa dii loo gikolii
dɔ lii Efiso nno. 22 Ɔ kpaa loo
Sɛsariya mɔ, ɔ lii gikolii mɔ dɔ naa
kpe Gyɛrusalem kpaa faala Yesu
asonbo gikpen mɔ mɛ bo nno mɔ
ne ɔ naa kyon Antiyoki ɔsowolɛ
so. 23 Ɔ kyena nno ŋmaraa mɔ,
ɔ koso lii nno, ne ɔ naa-naa de
isowolɛ so gyan' de Galati de Firi-
gyiya awura nsinkpan so. Ɔ naa
ɔ naa ɔ kya tɔgɛ ɔ kya keda Yesu
akasɛbo mɔ nyoro.

Apolosɛ Gi Tɔgɛ Yesu Ilaa Sa Asa

24 Gyudanyen ɔko gi baa loo
Efiso ɔsowolɛ so. Mɛ kya terɛ
mɔ-ginyen yɛɛ Apolosɛ. Ɔ gyɛ
Alɛsandiriya ɔsowolɛ so isa. O
nyi gɛtɔngɛ, ne ɔ tansi o nyi
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ ilaa dɔ
dandan. 25 Ɔ nyɛ kasɛ Wura Yesu
ɔson ɔkpa mɔ ilaa lii ako asɛ.
Imɔ ne ɔ san ɔ dɛ, ne ɔ kya
bugi mɔ-gisen tɔgɛ imɔ sa asa. Ɔ
kya nyiile Yesu ilaa dandan, yɛgɛ
Wurubuaarɛ sagyere ɔbono Gyɔn
gi kyu gyere asa mɔ ilaa wolɛ ne
o nyi. 26 Apolosɛ gi da gikan ɔ

yelɛ ɔ kya tɔgɛ Yesu ilaa ɔ sa asa
mɔmɔ Gyuda awura gikyangbon
dɔ. Pirisila mɔ-rɛ Akuila mɛ nu
Apolosɛ ilaa tɔgɛsɛ mɔ, mɛ kyu
mɔ lii nkan, ne mɛ lɛɛ gɛsɛ sa
mɔ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ ɔson
ɔkpa dɛ mɔ bɔla de ɔ' nyɛ bii imɔ
dɔ too.
27 Apolosɛ kya laarɛ ɔ' fara
kpe Akaya mɔ, mɔ-nanboana Yesu
ɔson mɔ dɔ abono mɛ bo Efiso
nno mɔ mɛ tɔgɛ keda mɔ-nyoro,
ne mɛ ŋmarasɛ ɔwolɛ bunge
Yesu akasɛbo abono mɛ bo Akaya
nfono ɔ kya kpe mɔ yɛɛ mɛ'
sɔɔ mɔ abaa anyɔ. Ɔ loo nno
mɔ, ɔ tansi kpaa asa abono Wu-
rubuaarɛ gi su mɔmɔ so ne mɛ
nyɛ kyu mɔmɔ-nyoro too Yesu so
mɔ. 28 Kyu lii gɛnɔɔbono mɔ-
gɛtɔngɛ mɔ gɛ kya lɛɛ gɛsintin
nyiile so mɔ, ɔ tɔngɛ lɛɛ Gyuda
awura mɔ. Ɔ lɛɛ nyiile kyu lii
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ yɛɛ
Yesu ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ
gi sun de ɔ' baa mɔlɛgɛ asa de mɛ'
nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ.

19

Asa Ako Mɛ Nyɛ Wurubuaarɛ Oduduu Gi Suu De Mɔmɔ

1 Owi ɔbono Apolosɛ san ɔ
bo Korinti mɔ, Pɔɔlo gi naa de
gɛsinkpan gɛbono gɛ bo de soso so
mɔ, ne ɔ kpaa loo Efiso ɔsowolɛ
so. Ɔ loo nno mɔ, o wu Kirisito
akasɛbo ako, 2 ne ɔ taasɛ ɔmɔ yɛɛ,
“Aberɛ abono fɛ sɔɔ Kirisito gyi
mɔ, fɛ nyɛ Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ gi baa suu de fɛye?” Mɛ lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, “Kuaa! Gɛkaako aŋ ti nu
kerɛ yɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu bo
no gbaa.” 3 O kii taasɛ ɔmɔ yɛɛ,
“Menɛ Wurubuaarɛ sagyere ɔnan
ne mɛ gyere fɛye daa?” Mɛ lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, “Gyɔn-lɛɛ Wurubuaarɛ
sagyere mɔ ne mɛ kyu gyere
aye.” 4 Nfono ne Pɔɔlo gi tɔgɛ sa
ɔmɔ yɛɛ, “Gyɔn-lɛɛ Wurubuaarɛ
sagyere mɔ kya nyiile daa yɛɛ
nyamesɛ gi nu mɔ-nyoro gɛsɛ ne ɔ
kyɛɛgɛ lii mɔ-ilaa nyɛnyɛn giwɔra
dɔ. Ne ɔ kya tɔgɛ ɔ kya sa asa mɔ
yɛɛ mɛ' ka gyan' ɔbono ɔ laa ba
mɔ-gɛmara mɔ so. Gɛnen kaasɛ
ɔbono ne n gyɛ Yesu.”
5 Akasɛbo mɔ mɛ nu imɔ idɛ
mɔ, mɛ yɛgɛ Pɔɔlo gi gyere mɔmɔ
Wurubuaarɛ sagyere Wura Yesu
ginyen dɔ. 6 Pɔɔlo gi kyu mɔ-
abaa kyu gyan' ɔmɔ so mɔ, Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ gi ba suu de
ɔmɔ, ne mɛ yii gɛsɛ mɛ kya yen
Wurubuaarɛ de ndɛ nbono mɛŋ
wolaa mɛ kya nu mɔ, ne mɛ kya
lɛɛ Wurubuaarɛ ikalan mɛ kya
tɔgɛ mɛ kya sa abara. 7 Mɔmɔ
pɛwu gɛgyɔnɔ gɛ laa wɔra fɛɛ
anyen gudu anyɔ.

Pɔɔlo Kya Nyiile Asa Yesu Ɔkalan

8 Pɔɔlo gi kyon kpaa loo Gyuda
awura gikyangbon dɔ. Ibosɛ isa'
mumuli mɔ ɔ da otu tɔgɛ Yesu ilaa
sa ɔmɔ, ne ɔ tɔgɛ buɛɛlɛ asa kyu
naa de Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi ilaa so. 9 Mɔmɔ ako
mɛ kya wɔra gisoɔlon, mɛ kya
kine yɛɛ mɛ maŋ sɔɔ ibono ɔ kya
tɔgɛ mɔ gyi, ne mɛ kya tɔgɛ ilaa
nyɛnyɛn kyu lii Wura Yesu ɔson
ɔkpa mɔ so ma-a sa asa sakyɔ.
Kyu lii gɛnen so mɔ Pɔɔlo gi
tɛɛ mɔ-nyoro lii gisomaanu awura
adɛ dɔ, ne o kyu Yesu akasɛbo mɔ
kyu buu mɔ-nyoro ne mɛ san mɛ
kya gyan' Tiranusɛ gikyangbon
dɔ gɛkɛ kamaasɛ. Mɛ kya gyan'
mɔ, Pɔɔlo kya yɛgɛ mɛ kya gyi
daa Yesu ɔkalan mɔ so nsingyi.
10 Pɔɔlo gi yɛgɛ mɛ keda ilaa idɛ
dɔ gɛnen nsi nnyɔ gyan' abara
so. Imɔso asa abono mɛ tɛ Esiya
gɛsinkpan so, mɔmɔ Gyuda awura
de asa sɛnsɛ mɔ pɛwu, mɛ nyɛ nu
Wura Yesu ɔkalan mɔ so ilaa.
11 Gɛnen nkɛ nbono dɔ mɔ
Wurubuaarɛ gi naa de Pɔɔlo so
wɔra ilaa gbaa'gbaa ibono nkana
nyamesɛ maŋ taalɛ wɔra imɔ mɔ-
gibaa so mɔ. 12 Ba-a asa mɛ kyu
Pɔɔlo ntaakufibi nbono ɔ kya keda

mɔ de mɔ-nyoro so akuru kyu kpe alɔbo asɛ mɔ, i kya kyɛ mɔmɔ-alɔtɔ, ne i kya kosorɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi ibono i tɛ i tɛ ɔmɔ so mɔ. 13 Gyuda awura ako mɛ wolaa mɛ kya kyu ɔkpa ɔko so ma-a gya ilaa nyɛnyɛn oduduu ma-a koso asa so. Mɛ mɛŋ kii mɛ bo Wura Yesu asonbo mɔ dɔ. Mɛ wu Yesu asonbo ilaa wɔrasɛ mɔ, mɔmɔ ako mɛ laarɛ fɛɛ mɛ' kyu Yesu ginyen wɔra kerɛ yɛɛ i laa yɛgɛ ilaa nyɛnyɛn oduduu i' koso asa so? Ako mɛ kya tɔgɛ yɛɛ, “Nɛ kerɛ fɛɛ Yesu ɔbono Pɔɔlo kya tɔgɛ mɔ-ilaa ɔ kya sa asa mɔ yɛɛ koso kaasɛ baarɛ so, n kerɛ fo faa.” 14 Anyen sono ako kee mɛ naa mɛ kya wɔra gɛnen mɛ kya kerɛ. Anyen mɔ mɛ gyɛ ɔbelɛnsɛ ɔko mɔ-biana. Ɔ gyɛ daa Gyuda awura asunbi alɛɛbo ɔbelɛnsɛ; mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Sikifa. Owi ɔko dɔ mɔ mɔ-biana sono mɔ mɛ kyu Yesu ginyen mɛ kya laarɛ mɛ' gya ilaa nyɛnyɛn oduduu koso ɔnyen ɔko so. 15 Ne ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i tɔgɛ asa sono adɛ yɛɛ, “N nyi Yesu, ne n nyi Pɔɔlo. Fɛye mɔ ne n gyɛ anɛana de fɛ' taalɛ kosorɛ me?” 16 Nfono mɔ ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i yɛgɛ ɔnyen mɔ gi gbere loo asa sono mɔ dɔ. Ɔ gooli-gooli ɔmɔ, ne mɛ koso selɛ lii obu ɔbono dɔ mɛ bo mɔ gibolonbukpan.

17 Gɛnen ilaa idɛ i nu gyan' de Efiso gɛsinkpan pɛwu so. Gyuda awura de asa kpɛi-kpɛi pɛwu mɛ nu gɛnen ilaa idɛ. Imɔso gifuu gi keda ɔmɔ, ne mɛ kyu Yesu ginyen mɔ yɛɛ gi tansi gi gyɛ ginyen boduduusɛ. 18 I ba gɛnen mɔ, Yesu asonbo mɔ sakyɔ mɛ nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ, ne mɛ san baa gyan mɔ, mɛ kya lɛɛ ilaa nyɛnyɛn ibono mɛ wɔra wɔra mɔ tɔgɛ sa abara. 19 Asa abono nkana mɛ kya wɔra afɛ ne mɛ sɔɔ Yesu gyi mɔ, mɛ koola mɔmɔ-afɛ anyen de amɔ-laawɔra iwolɛ baa gyan', ne mɛ dɛɛ imɔ asa mɔ pɛwu ansi dɔ. Mɛ buu aterenbi abono mɛ kyu sɔɔ afɛ mɔ de imɔ-iwolɛ mɔ pɛwu gɛgyɔnɔ mɔ, i gyɛ fɛɛ aterenbi abono gɛsun awɔrabo anan mɛ laa nyɛ nsi oko de saalaa nsi nnun dɔ mɔ. 20 Kyu lii ilaa idɛ so mɔ, Wura Yesu agyɛbi mɔ a kpɛ a kya yɛlegɛ, ne abono mɛ kya sɔɔ amɔ gyi mɔ, a kya wɔra ilaa mɔmɔ-gɛkyena dɔ.

21 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Wu-rubuaarɛ gi yɛgɛ Pɔɔlo gi kyu too mɔ-nyoro so yɛɛ ɔ laa kyu de Masadoniya de Akaya nsinkpan so kyu kpe Gyɛrusalem. Ɔ tɔgɛ sa mɔ-nyoro yɛɛ, “Nɛ ti nyɛ kpe nno mɔ, i kaaborɛ n' kpe Rom ɔsowolɛ so kee.” 22 Gɛnen so mɔ, o sun mɔ-akpaabo mɔ dɔ anyɔ Masadoniya de mɛ' gyangbara kpaa lɔrɔ ɔkpa gyoo mɔ, ne mɔ mɔ gi sii kyena Esiya gɛsinkpan so ŋmaraa. Abono o sun mɔ ne n gyɛ Timoti de Irasitusɛ.

Ɔlanba Belɛ Gi Tɔrɔ Efiso Ɔsowolɛ So

23 Gɛnen aberɛ abono dɔ mɔ, ɔlanba belɛ gi tɔrɔ Efiso nno. I kya nyiile yɛɛ asa abono mɛŋ kya son Wura Yesu mɔ mɛ kya tɔgɛ yɛɛ Yesu-lɛɛ ɔson mɔ laa kpadɛɛ mɔmɔ. 24 Ɔnyen ɔko bo Efiso nno. Ɔ gyɛ daa ɔbelɛbo. Mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Dimiiterosi. Ɔ kya kyu isilibaa belɛ ɔkperɛ ɔko mɔ-rɛ mɔ-ɔson ilaa fɛ sa asa. Ɔkperɛ mɔ gyɛ daa ɔkyiisɛ, mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Atemisɛ. Lii gɛnen gɛsun gɛbono so mɔ Dimiiterosi mɔ-rɛ abono mɛ bo adawo ɔsowolɛ mɔ so mɔ mɛ kya nyɛ aterenbi gikyɔ.

25 Dimiiterosi gi koola mɔmɔ adawo awura mɔ de abono mɔmɔ-gɛsun gɛ lii ɔmɔ-lɛɛ mɔ pɛwu baa gyan' ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Ansaana, fɛye gbaa-gbaa fɛ wu yɛɛ gɛnen gɛsun gɛdɛ so ne a kya nyɛ aterenbi. 26 Fɛ kya wu ne fɛ kya nu gɛnɔɔbono Pɔɔlo baarɛ gi ti penɛ asa sakyɔ ne ɔ

kya kyɛɛgɛ mɔmɔ-nwɔnsa mɔ. Ɔ
kya tɔgɛ yɛɛ ilaa ibono anyamesɛ
mɛ kyu mɔmɔ-abaa kyu wɔra mɔ
i maŋ taalɛ wɔra ɔkperɛ kpa-a. Iŋ
gyɛ Efiso gɛrɛ wolɛ ne ɔ kya tɔgɛ
ilaa idɛ. I ti nu gyan' de Esiya
gɛsinkpan pɛwu. 27 Gɛnen so mɔ
i laa taalɛ ba yɛɛ aye-gɛsun gɛdɛ
gɛ laa nyida wɔra aye. I mɛŋ gyɛ
aye-gɛsun gɛdɛ wolɛ gbaa. I laa
taalɛ ba yɛɛ asa maŋ baa kyu aye-
ɔkperɛ bogyasɛ Atemisɛ obu mɔ
kyu terɛ sɛi. Asa maŋ baa buu
ɔkperɛ mɔ yɛɛ ɔ bo gya, nkana
Esiya awura pɛwu mɛ kya son
mɔ ne mɔ-ɔson mɔ bo gɛsinkpan
gɛten kamaasɛ so."

28 Gɛsun awɔrabo mɔ mɛ nu
gɛnen ilaa idɛ mɔ, mɛ kyu
ginyadon belɛ ne mɛ san mɛ kya
kpen yɛɛ, "Aye Efiso awura ɔkperɛ
Atemisɛ bo gya!" 29 Gɛnen ilaa
idɛ i yɛgɛ asa sakyɔ mɛ san mɛ
kya wɔra ɔlanba ɔsowolɛ mɔ so.
Mɛ selɛ lii kpaa koola dabɔlɛ fɛɛ
oyii dɔ faa. Asa mɔ dɔ ako
mɛ keda Pɔɔlo mɔ-nanboana anyɔ
ako abono mɔ-rɛ ɔmɔ mɛ naa mɛ
naa mɔ ne mɛ kyu mɔmɔ kpe
nfono mɛ kpaa gyan' mɔ. Mɛ
kya terɛ mɔmɔ yɛɛ Gayusɛ de
Arisetaakusɛ. Mɛ gyɛ Masadoniya
awura. 30 Pɔɔlo kya laarɛ de mɔ
gbaa-gbaa kee o' kpe nfono mɛ
kpaa gyan' mɔ. Mɔ-nanboana
Yesu akasɛbo mɔ mɛŋ sa mɔ ɔkpa.
31 Mɔ-kyɛmenɛana ako abono mɛ
gyɛ Esiya awura abelɛnsɛ mɔ kee
mɛ sun asa mɔ asɛ kpaa kolɛ mɔ
yɛɛ ɔ' mɛŋ sa ɔ' tɔgɛ yɛɛ mɔ-giyaa
gi laa yii oyii mɔ dɔ nfono mɛ kyu
mɔ-nanboana anyɔ mɔ kyu kpe
mɔ.

32 Gɛnen aberɛ abono mɔ asa
abono mɛ gyan' fɛɛ oyii dɔ mɔ
mɛ kya kpen giyan-giyan; mɔmɔ
ɔkamaasɛ-lɛɛ ilaa tɔgɛsɛ kpɛi.
Mɔmɔ dɔ asa sakyɔ mɛ mɛŋ nyi
ilaa kolon ibono so mɛ tansi kpaa
gyan' nno mɔ gbaa'. 33 Gyuda
awura mɛ lɛɛ Alɛsanda yɛɛ ɔ'
yelɛ mɔmɔ-giyaa dɔ de ɔ' tɔngɛ sa
sakpii mɔ. Imɔso sakpii mɔ mɛ
san lɛɛ yii mɔ yɛɛ mɔ ne n bara
ɔlanba mɔ. Mɔ, mɔ, gi kaala abaa
dɔ nyiile asa mɔ yɛɛ mɛ' sii kurun
de ɔ' nyɛ lɛɛ ibono mɛ dɛ ma-a
gyan' mɔ so mɔ gɛnɔ sa mɔmɔ.
34 Ibono asa mɔ mɛ bii yɛɛ ɔ gyɛ
daa Gyudanyen mɔ, mɔmɔ pɛwu
mɛ san mɛ kya kpen gikolon mɛ
kya tɔgɛ mɛ kya kpe mɛ kya ba
gɛnen-n fɛɛ iwi inyɔ mumuli yɛɛ,
"Aye Efiso awura ɔkperɛ Atemisɛ
bo gya! Aye Efiso awura ɔkperɛ
Atemisɛ bo gya!"

Efiso Ɔbelɛnsɛ Ɔko Gi Yɛgɛ Sakpii Mɔ Gi Sii Kurun

35 Mɛ kya kpen gɛnen mɔ, Efiso
ɔsowolɛ mɔ so ɔbelɛnsɛ ɔko gi
ba nno. Ɔ yɛgɛ sakpii mɔ gi sii
kurun, ne ɔ tɔngɛ sa ɔmɔ yɛɛ,
"Efiso awura, ɔkamaasɛ nyi yɛɛ
aye-ɔkperɛ kyiisɛ, Atemisɛ tansi
ɔ bo gya. Ɔkamaasɛ nyi ibono
aye ne n kya kerɛ mɔ-obu belɛ
mɔ so de mɔ-gibui belɛ gibono gi
lii Wurubuaarɛ dɔ baa tɔrɔ mɔ
so. 36 Ɔko mɛŋ bo no ɔ laa sɔɔ
gɛnen ilaa idɛ akyɔɔlɛ. Imɔso
fɛ' sii kurun de fɛ mɛŋ sa fɛ'
kpaala wɔra ilaa iko de i' baa
nyida ilaa. 37 Ibono fɛ kpaa kyu
gɛnen asa anyɔ adɛ ba gɛrɛnaa
faa, i gyɛ daa giyan. I mɛŋ
gyɛ yɛɛ mɛ kpaa yuuri ɔkperɛ
mɔ obu mɔ dɔ ilaa iko ne mɛ
mɛŋ kii saalɛ aye-ɔkperɛ kyiisɛ
mɔ. 38 Imɔso nengyene Dimi-
iterosi de mɔ-nanboana adawo
awura mɔmɔ-rɛ ɔko mɛ bo nbɛlɛ
mɔ, nbɛlɛ igyiten i bo no ne nbɛlɛ
agyibo abelɛnsɛ mɔ kee mɛ bo no.
Mɛ' kyu kaasɛ mɔ kyu kpe nno de
mɛ' kpaa gyi mɔ-nbɛlɛ. 39 Kuaa,
nengyene ilaa banban iko kpɛi
ne fɛ kya laarɛ mɔ, fɛ' kyu imɔ
kpe gɛgyan gɛbono abelɛnsɛ mɛ
kya kyena gyan' mɔ dɔ kpaa lɔrɔ.
40 Gɛnɔɔbono i dɛ faa, nengyene
a mɛŋ bii mɔ, aye Rom abelɛnsɛ
abono mɛ kya kerɛ aye so mɔ

mɛ laa bun aye gipuɛɛ yɛɛ ibono
a wɔra ndɛ mɔ, a kya laarɛ a'
bara ikɔ daa. A maŋ kii nyɛ ilaa
kolon ibono so a wɔra ɔlanba mɔ.”
41 Efiso ɔbelɛnsɛ mɔ gi tɔgɛ gɛnen
ta mɔ, ɔ yaasɛ abono mɛ gyan'
nfono mɔ.

20

Pɔɔlo Gi Kyon Masadoniya De Geriiki Nsinkpan So

1 Ɔlanba mɔ gi ta mɔ, imɔ
gɛmara mɔ, Pɔɔlo gi sun terɛ mɔ-
nanboana Yesu akasɛbo mɔ baa
gyan' ne ɔ tɔgɛ keda mɔmɔ-nyoro
ne ɔ kalɛ ɔmɔ, ne ɔ koso kyon
Masadoniya gɛsinkpan so. 2 Ɔ naa-
naa de Masadoniya ɔ kya tɔgɛ ilaa
gikyɔ ibono i laa keda asa abono
mɛ sɔɔ Yesu gyi mɔ nyoro, ne ɔ
naa kpaa loo Geriiki gɛsinkpan so.
3 O gyi Geriiki nno ibosɛ isa'.
Imɔ gɛmara mɔ, ɔ laarɛ o' kyu
gikolii kpe Siiriya gɛsinkpan so. Ɔ
kya baala de o' kpe mɔ, o nu yɛɛ
Gyuda awura abono mɛ bo Geriiki
gɛsinkpan so mɔ mɛ da gɛdɛ mɔ
so. Imɔso ɔ tɔgɛ mɔ-nyoro yɛɛ ɔ
laa kii kpaa kyu de Masadoniya
nfono so ɔ lii de mɔ. 4 Ɔ laa kii
gɛnen mɔ, asa ako yɛɛ mɛ laa buu
mɔ kpe. Gɛnen asa abono ne n
gyɛ Sopata, Pirusɛ mɔ-bi ɔbono
ɔ lii Biroya mɔ, de Arisetaakusɛ
mɔ-rɛ Sɛkundo, Tɛsalonika awura
mɔ, de Dɛɛbinyen mɔ mɛ kya
terɛ yɛɛ Gayusɛ mɔ de Timoti
mɔ-rɛ Esiya awura asa anyɔ ako
mɛ kya terɛ ɔmɔ yɛɛ Tikakusɛ
de Tirofimusɛ. 5 Mɛ gyangbara
me ɔbono n kya ŋmarasɛ ɔwolɛ
baarɛ faa, me-rɛ me-nanboana,
kpaa gyoo aye Tirowasɛ ɔsowolɛ
so. 6 Aye berɛ a sii kyena gyi
Bodobodo Maa Diisɛ Gɛsi mɔ ta,
ne a kyu gikolii lii Filipayi ɔsowolɛ
so. A gyi nkɛ nnun ɔkpa dɔ, ne a
kpaa tu mɔmɔ Tirowasɛ. A kyena
Tirowasɛ nkɛ sono.

Dega Ɔko Gi Lii Soso Nfansɛrɛ Dɔ Baa Tɔrɔ

7 Imɔ Mɛmereda gɛdɔɔdɛnyɛ
mɔ, aye-rɛ aye-nanboana Yesu
asonbo mɔ a koola gyan' a laa
gyi agyudɔ abono a kya lɛɛ aye
ginyamesɛ kolon mɔ nyiile mɔ.
A baa gyan' gɛnen mɔ, Pɔɔlo gi
tɔngɛ sa asa abono mɛ bo nno mɔ.
Ɔ kalɛ mɔmɔ yɛɛ gɛdɛ gɛ kɛ mɔ,
ɔ laa kpe gɛtɛɛko. Gɛnen so mɔ,
ɔ tɔngɛ gɛnen-n kaaborɛ gɛnyɛ de
nsana. 8 Ifatela i nyaakyɔ soso-lɛɛ
obu ɔbono dɔ a gyan' gɛnen mɔ.
9 Dega ɔko, mɔ, tɛ de nfansɛrɛ
gɛten. Mɛ kya terɛ mɔ-ginyen yɛɛ
Yutikusɛ. Ɔ tɛ gɛnen mɔ, ɔ kya
gyɔsɛ. Pɔɔlo kpɛ ɔ kya tɔngɛ ɔ kya
kpe mɔ, ginsi gidɛ gi kyu dega mɔ,
ne i lɛɛ mɔ lii de nfansɛrɛ soso obu
mɔ dɔ kpaa too gɛsinkpan. Asa
mɛ baa kpelegɛ kpaa puru mɔ mɔ,
ɔ ti wu'. 10 Pɔɔlo gi kpelegɛ kpaa
tu mɔ, ne ɔ mɛɛ bun mɔ so. O
mili mɔ ne ɔ san kyingi mɔ. Nfono
mɔ, ɔ tɔgɛ sa asa mɔ yɛɛ, “Fɛ' nyɛ
gisen. Ɔ kerɛ.” 11 Imɔ gɛmara mɔ,
aye-rɛ Pɔɔlo a kii dii kpe soso nno,
ne a kpaa gyi agyudɔ abono a kya
lɛɛ aye ginyamesɛ kolon mɔ nyiile
mɔ. A gyi ta mɔ, Pɔɔlo gi kii tɔngɛ
gɛnen-n kaaborɛ i ŋmangɛ. Ibono
Pɔɔlo gi wɔra pɛi ne a kyon taa asa
mɔ yɛgɛ mɔ ne. 12 Pɔɔlo gi kyon
taa asa mɔ yɛgɛ mɔ, mɛ sun dega
ɔbono o kii nyɛ nkpa mɔ kpe mɔ-
gɛten dɔ. I tansi wɔra ɔmɔ ɔkon.

Pɔɔlo Gi Lii Tirowasɛ Mɔ, Ɔ Kyon Mileto

13 A laa kpe Asosɛ ɔsowolɛ so
mɔ, Pɔɔlo gi tɔgɛ sa aye yɛɛ aye
a' kyu gikolii gyangbara mɔ. Mɔ
berɛ ɔ kya laarɛ de ɔ' naa de
ayaa de a' kpaa gyan'. Imɔso a
kyu gikolii, ne a kyon de apoo.
14 Pɔɔlo gi baa tu aye Asosɛ mɔ,
ɔ loo gikolii mɔ dɔ aye asɛ fɛɛ
gɛnɔɔbono a wolaa tɔgɛ yela mɔ,
ne a palɛ gikolii mɔ kyon kpe
Mitelin ɔsowolɛ so. 15 A lii Mitelin
mɔ, imɔ gɛdɛ kɛsɛ mɔ, aye-rɛ
Kiyosɛ gikyaafiya ansi a sa de

abara. Gɛkɛ nyɔsɛ mɔ a baa
yelɛ Samosɛ gikyaafiya so ne imɔ
gɛdɛ kɛsɛ mɔ, a kpaa loo Mileto
ɔsowolɛ so. 16 Pɔɔlo gi wolaa
tɔgɛ yela yɛɛ ɔ laa palɛ kpaa kyon
Efiso ɔsowolɛ so de iŋ sa i' waala
mɔ-nkɛ Esiya gɛsinkpan so. I
kya nyiile yɛɛ ɔ kya kpaala de
ɔ' nyɛ loo Gyɛrusalem ɔsowolɛ so
pɛi de mɔmɔ Gyuda awura mɛ'
gyi mɔmɔ-agyudɔ ako Akɛbiberɛ
Gɛsi.

Pɔɔlo Gi Kalɛ Yesu Asonbo Abelɛnsɛ Abono Mɛ Bo Efiso Mɔ

17 A loo Mileto mɔ, Pɔɔlo
gi sun kpaa terɛ Yesu asonbo
gikpen abelɛnsɛ abono mɛ bo
Efiso ɔsowolɛ so mɔ. 18 Mɛ ba
mɔ, ɔ tɔgɛ sa ɔmɔ yɛɛ, "Kpɛ kyu
lii gɛkaabono me-ayaa a yii Esiya
gɛsinkpan so mɔ, fɛye gbaa-gbaa
fɛ wu me-gikyenabi fɛye dɔ. 19 Fɛ
nyi gɛnɔɔbono nɛ bara me-nyoro
gɛsɛ wɔra Wura Yesu gɛsun mɔ.
N kya wɔra Yesu gɛsun mɔ mɔ,
Gyuda awura mɔ mɛ ta me-gɛnɔ
kii ta me gɛnɔ. Nɛ loo loo mɔmɔ-
idoo dɔ lii, ne nɛ kyu osulon wɔra
gɛsun mɔ. 20 Nɛ lɛɛ ilaa kamaasɛ
ibono i laa kpaa fɛye mɔ tɔgɛ
fɛye, meŋ selɛ sɛi. Nɛ nyiile fɛye
ilaa sansana de fɛye-nten-ana dɔ
kee. 21 Gɛnen owi ɔbono pɛwu
mɔ, n kpɛ mi-i lɛɛ Yesu ilaa mi-i
nyiile fɛye. Fo gyɛ Gyuda isa-o,
fo gyɛ asa sɛnsɛ mɔ dɔ-o, nɛ ka
sa fɛye ɔkamaasɛ yɛɛ ɔ' taa mɔ-
ilaa nyɛnyɛn giwɔra yɛgɛ kii ba
Wurubuaarɛ asɛ de ɔ' ka gyan
aye-Wura Yesu so.

22 "Idɛ kon mɔ, fɛ' nu yɛɛ n kya
kpe Gyɛrusalem. Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ ne n nyiile me yɛɛ
n' kpe. Imɔso maŋ taalɛ kine.
Meŋ nyi ilaa ibono i laa kpaa tu
me nno mɔ. 23 Ɔsowolɛ kamaasɛ
ɔbono so nɛ kpe mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ kya lɛɛ nyiile me yɛɛ
nɛ kpe Gyɛrusalem mɔ, mɛ laa
keda me tii de obu, ne mɛ laa
ka me-ansi. 24 Mi-i me mɔ, meŋ
kya kyu me-nkpa yɛɛ gi gyɛ sɛi sa
me. I tiri me daa yɛɛ n' nyɛ wɔra
gɛsun gɛbono Wura Yesu gi kyu
wɔra me-abaa dɔ mɔ kpaa logɛ.
Ɔ tɔgɛ me yɛɛ n' lɛɛ mɔ-ɔkalan
konkonsɛ mɔ nyiile asa de mɛ' nyɛ
bii gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ kya
naa de Yesu so mɔlɛgɛ anyamesɛ
mɔ.

25 "Idɛ kon berɛ, n nyi yɛɛ
fɛye ɔko-rɛ ɔko maŋ baa wu me
gɛkaako. Nkana me ne n naa
fɛye dɔ n kya tɔgɛ Wurubuaarɛ
gɛwuragyi dɔ akyenabi mɔ so ilaa
mi-i sa fɛye. 26 Imɔso n kya buu
mi-i sa fɛye ndɛ gɛkɛ gɛdɛ yɛɛ
nengyene fɛye dɔ ɔko gi fuɛ, ɔ
mɛŋ nyɛ ɔkyenaten Wurubuaarɛ
asɛ mɔ, me-ayaa de me-abaa a
mɛŋ bo nno. 27 I kya nyiile yɛɛ
nɛ tɔgɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ yela yɛɛ ɔ laa wɔra mɔ pɛwu
sa fɛye. Meŋ kyu imɔ iko ŋara
fɛye.

28 "Fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so dan-
dan de fɛ' kerɛ Yesu asonbo sɛnsɛ
mɔ so dandan kee. Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi yɛgɛ ne fɛ wɔra
abelɛnsɛ sa ɔmɔ. Imɔso fɛ' kerɛ
ɔmɔ so dandan fɛɛ gɛnɔɔbono
isandɛ ɔkerɛbo dɛnsɛ kya kerɛ
mɔ-isandɛ so mɔ. I kya nyiile yɛɛ
Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɔ-bi gi kyu
mɔ gbaa-gbaa nkalan kyɛɛ de i'
lɔrɔ fɛye-rɛ mɔmɔ pɛwu de Wu-
rubuaarɛ nsana. 29 N nyi ibono nɛ
kyon taa fɛye yɛgɛ mɔ, anyiilebo
nyɛnyɛn ako mɛ laa ba fɛye dɔ.
Mɛ laa wɔra fɛɛ akuntun ne n
loo isandɛ dɔ. Mɛ maŋ yɛgɛ Yesu
asonbo abono fɛ kya kerɛ ɔmɔ so
mɔ. 30 Fɛye-abelɛnsɛ mɔ dɔ ako
mɛ laa koso kɛɛ abon de mɛ' nyɛ
akasɛbo mɛ' buu ɔmɔ taa gɛsintin
mɔ yɛgɛ.

31 "Imɔso fɛ' bii fɛye-nyoro
akedabi. Fɛ' wolaa nyingi yɛɛ nsi
nsa mumuli dɔ mɔ n kpɛ mi-i
nyiile fɛye ɔkpa dɛnsɛ mɔ gɛnyɛ
de gɛpɛ. Nkɛ nko mɔ n kya ka fɛye
ɔkamaasɛ yɛgɛ n kya su. 32 Idɛ

kon berɛ, n dɛ fɛye n kya wɔra
Wurubuaarɛ abaa dɔ yɛɛ ɔ' kerɛ
fɛye so. Ne n dɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ mi-i wɔra fɛye-abaa dɔ.
Gɛnen agyɛbi mɔ a kya nyiile aye
gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ kya naa
de Yesu so mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ.
A laa taalɛ lɔrɔ fɛye de a' yɛgɛ
fɛye-rɛ abono pɛwu ɔ lɔrɔ yela sa
mɔ-nyoro mɔ fɛ' nyɛ ilaa dɛnsɛ
ibono Wurubuaarɛ gi ka yela sa
fɛye mɔ.
33 "Meŋ yɛgɛ ɔko aterenbi abɛɛ
ɔko atɔ a' wɔra me onsipara.
34 Fɛye gbaa-gbaa fɛ nyi yɛɛ me
ne n wɔra gɛsun kyu laarɛ me-
ilaa tirisɛ me-atɔ, ne nɛ kii kerɛ
abono mɛ bo me asɛ mɔ so kee.
35 Nɛ kyu ɔkpa kamaasɛ so nyiile
fɛye yɛɛ i kaaborɛ a' nyanga ansi
wɔra gɛsun de a' kpaa abono mɛ
mɛŋ bo alanfiya mɔ. A' nyingi
ilaa ibono Wura Yesu gi tɔgɛ mɔ.
Ɔ tɔgɛ yɛɛ, 'Fo kya kyɛɛ ilaa mɔ,
fo gyɛ omudɛnsɛbo don isa ɔbono
mɛ kya kyɛɛ mɔ ilaa mɔ.' "

Efiso Awura Mɛ Kalɛ Pɔɔlo

36 Pɔɔlo gi tɔngɛ ta mɔ, mɔ-rɛ
asa abono mɛ bo nfono pɛwu mɛ
sii ŋmii, ne ɔ dalaa. 37 Nfono mɔ,
osulon gi tɔrɔ mɔmɔ pɛwu so. Mɛ
san too mili Pɔɔlo, mɛ kalɛ mɔ fɛɛ
mɛ gyɛ daa anyibi asɛbi. 38 Ibono
Pɔɔlo gi tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ mɛ maŋ
baa wu mɔ gɛkaako mɔ ne n yɛgɛ
mɔmɔ-ansi a nyan mɔmɔ gikyɔ
mɔ. Mɛ sun mɔ kpe apoo gɛnɔ
gikolii mɔ asɛ.

21

Pɔɔlo Gi Kyon Gyɛrusalem

1 A fo gikolii mɔ asɛ mɔ, a kalɛ
asa mɔ ne a dii loo gimɔ dɔ ne a yii
ntintin kpelegɛ kyon kpaa fo Kɔsɛ
gɛsinkpan so. Gɛdɛ kɛsɛ mɔ, a loo
Rodisɛ gikyaafiya so. A lii nno mɔ,
a kyon kpe Patara ɔsowolɛ so. 2 A
loo Patara mɔ, a wu gikolii giko.
Gi kya fara gi kya kpe Fonisiya
gɛsinkpan so. Imɔso a dii loo gimɔ
dɔ ne a kyon. 3 A kya kyon mɔ,
a wu Saapurosɛ gikyaafiya aye-
benɛ so, ne a kpelegɛ kyon kpaa
loo Siiriya gɛsinkpan so, ne a kpaa
yelɛ Taya ɔsowolɛ so. I kya nyiile
yɛɛ nno ne gikolii mɔ gi kya kpe
de gi' kpaa lɛɛ nsola nbono gi so
mɔ.
4 A loo nno mɔ, a laarɛ Yesu
akasɛbo abono mɛ bo nfono mɔ
gɛten. A wu ɔmɔ mɔ, a kyena
mɔmɔ asɛ nkɛ sono. Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi lɛɛ nyiile gɛnen
Yesu akasɛbo abono ne mɛ wu
tɔgɛ sa Pɔɔlo yɛɛ ɔ' mɛŋ sa o'
kpe Gyɛrusalem. 5 Imɔ-rɛ imɔ
gɛnen gbaa mɔ, aye-nkɛ gi fo
mɔ, a koso ne a yii ɔkpa kyon.
Yesu akasɛbo mɔ mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-
kaana de mɔmɔ-biana pɛwu mɛ
sun aye lii ɔsowolɛ mɔ so. A fo
apoo gɛnɔ mɔ, aye pɛwu a ŋmii
gigengen ne a dalaa. 6 A kalɛ
abara ta mɔ ne a dii loo gikolii dɔ,
ne mɔmɔ, mɔ, mɛ kii kpe mɔmɔ-
nwi.
7 A kyu gikolii lii Taya ɔsowolɛ
so mɔ, Petolimasɛ ɔsowolɛ so ne a
kpaa kpelegɛ. A fo nno mɔ, a kpaa
faala aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ ako, ne a sii kyena mɔmɔ asɛ
gɛkɛ kolon. 8 Imɔ gɛdɛ kɛsɛ mɔ
a koso ne a kpaa loo Sɛsariya
ɔsowolɛ so, ne a kpaa sogɛ Filipo
gɛwi. Gɛnen Filipo baarɛ ne n kya
kyena tɔgɛ Yesu ɔkalan konkonsɛ
mɔ sa asa. Ɔ gyɛ asa sono abono
mɛ lɛɛ mɔmɔ yɛɛ mɛ' wɔra Yesu
asonbo mɔ akpaabo mɔ dɔ ɔko.
9 Ɔ bo nbii kyiisɛ nnan nbono
mɛ mɛŋ nyi anyen. Mɛ kya lɛɛ
ilaa ibono Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ kya nyiile ɔmɔ mɔ mɛ kya
tɔgɛ sa asa. 10 A bo Sɛsariya nkɛ
kalɛsɛ mɔ, Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo ɔko gi lii Gyudiya ba aye
asɛ. Mɛ kya terɛ mɔ-ginyen yɛɛ
Agabusɛ. 11 Ɔ ba aye asɛ mɔ, o
puru Pɔɔlo liide kyu ŋminde mɔ
gbaa-gbaa ayaa de mɔ-abaa ne ɔ
tɔgɛ yɛɛ, "Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ kya tɔgɛ yɛɛ, 'Fɛɛ gɛnɔɔbono

nɛ ŋminde me-ayaa de me-abaa
faa, gɛnen kee ne Gyuda awura
mɔ mɛ bo Gyɛrusalem mɔ mɛ laa
kyu wɔra liide baarɛ wura ne, de
mɛ' kyu mɔ wɔra abono mɛ mɛŋ
kya son Wurubuaarɛ mɔ abaa dɔ.'
"
12 A nu gɛnen ilaa idɛ mɔ, aye-rɛ
asa abono mɛ bo nfono mɔ a kolɛ
Pɔɔlo yɛɛ ɔŋ baa kpe Gyɛrusalem
mɔ. 13 A kolɛ mɔ gɛnen mɔ, o
kisee taasɛ aye yɛɛ, "Menɛ n wɔra
ne fɛ kya su de i' yɔɔ me-nyoro
gɛnen? Nɛ kpe Gyɛrusalem ne
mɛ ŋminde me tii de obu Wura
Yesu so mɔ, nɛ kyule. Ba-a mɛ laa
mɔɔ me mɔ, nan sɔɔ abaa anyɔ."
14 Ibono a wu yɛɛ a buɛɛlɛ mɔ
kpon mɔ, a taa mɔ yɛgɛ, ne a tɔgɛ
yɛɛ, "Wurubuaarɛ gɛlaarɛ ne gɛ'
wɔra."

Pɔɔloana Mɛ Kpe Gyɛrusalem

15 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, a kyena
nno nkɛ kalɛsɛ mɔ, a baala ne
a kyon kpe Gyɛrusalem. 16 Yesu
akasɛbo abono mɛ tɛ Sɛsariya nno
mɔ dɔ ako mɛ sun aye lii nno
kpe Gyɛrusalem ɔsowolɛ mɔ so.
Mɛ kyu aye kpe Menason ɔbono
ɔ lii Saapurosɛ mɔ gɛwi. Menason
ɔbono gi wɔra Yesu ɔkasɛbo mɔ iŋ
gyɛ ndɛ.
17 A loo Gyuda awura ɔsowolɛ
belɛ Gyɛrusalem mɔ, aye-
nanboana Yesu ɔson mɔ dɔ abono
mɛ tɛ nno mɔ mɛ da aye gya-gya
ne mɛ keda aye gisafo. 18 Gɛdɛ
kɛsɛ mɔ, aye-rɛ Pɔɔlo a kpaa laa
Ɔbelɛnsɛ Gyeemesi mɔ-rɛ Yesu
ɔson mɔ dɔ abelɛnsɛ sɛnsɛ mɔ
pɛwu mɛ bo nno mɔ. 19 Pɔɔlo
gi faala mɔmɔ, ne o buu mɔ-
gɛsun gɛbono ɔ kya wɔra sa
Wurubuaarɛ mɔ so ilaa sa ɔmɔ.
Ɔ tɔgɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi
naa de gɛnen gɛsun mɔ so wɔra
ilaa kpɛi-kpɛi sa asa abono mɛ
mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ. O buu
imɔ sa ɔmɔ gigyan so gigyan so.
20 Abelɛnsɛ mɔ mɛ nu ilaa
ibono Pɔɔlo gi buu sa mɔmɔ
mɔ, mɛ kyu nyisigyi kyu sa Wu-
rubuaarɛ. Nfono mɔ mɛ tɔgɛ sa
Pɔɔlo yɛɛ, "Aye-nanbo Yesu sonbo,
aye Gyɛrusalem gɛrɛ berɛ fo ti
wolaa fo nyi gɛnɔɔbono i dɛ mɔ.
Aye Gyuda awura abono mɛ sɔɔ
Yesu gyi fɛɛ aye kee mɔ mɛ tansi
mɛ nyaakyɔ faa birim, ne mɔmɔ
pɛwu ansi a pɛɛrɛ nbara mɔ so
gigyi gɛsintin so. 21 Ako mɛ ten
fo-gɛnɔ sa mɔmɔ yɛɛ fo kya nyiile
Gyuda awura abono pɛwu mɛ tɛ
saarɛ asa sɛnsɛ dɔ mɔ yɛɛ mɛ'
kyɛɛgɛ lii aye-naana Mosisi nbara
mɔ gigyi dɔ de mɛ mɛŋ' baa ten
mɔmɔ-biana awɔrɛ abɛɛ mɛ mɛŋ'
baa wɔra aye Gyuda awura itiibi-
laa imɔ-ɔkpa so. 22 Nnɛ ne a laa
wɔra ne? I wɔra nnɛ mɔ, mɛ
laa nu fo so yɛɛ fo ba. 23 Imɔso
wɔra daa ilaa ibono a laa tɔgɛ fo
mɔ. Anyen anan ako mɛ bo aye
dɔ gɛrɛ. Gɛnen anyen adɛ mɛ ka
ntan nko sa Wurubuaarɛ. 24 Mɛ
laa gyere de i' lɛɛ ilaa kyɔlesɛsɛ
lii mɔmɔ-nyoro so sa mɔmɔ de
mɛ' ka mɔmɔ-amu so akɔ de mɛ'
nyɛ sɛɛ mɔmɔ-amu itiibilaa ɔkpa
so. Fo-rɛ ɔmɔ fɛ' buu abara kpaa
wɔra itiibilaa idɛ de fo' ka mɔmɔ-
amu so akɔ mɔ sa mɔmɔ. Fo wɔra
gɛnen mɔ, ɔkamaasɛ laa lɛɛ fo-
gɛnɔ yɛɛ ilaa ibono ako mɛ dɛ
mɛ kya gyan fo so mɔ i gyɛ daa
gɛnɔten giyan. Fo gbaa-gbaa fo-
gɛkyena dɔ mɔ mɛ laa wu yɛɛ fo
kya gyi aye-naana Mosisi nbara
mɔ so. 25 Abono mɛ mɛŋ gyɛ
Gyuda awura ne mɛ sɔɔ Yesu gyi
mɔ berɛ, a wolaa ŋmarasɛ ibono
a tɔgɛ yela mɔ wɔra ɔwolɛ dɔ kyu
kpaa sa mɔmɔ yɛɛ i kaaborɛ mɛ'
kine akyɔɔlɛtɔ gigyi, mɛ mɛŋ sa
mɛ' gyi nkalan de nbuɛ nbono mɛ
mɔɔ nmɔ ne mɛ mɛŋ lɛɛ nmɔ-
nkalan fuɛ mɔ, de mɛ mɛŋ sa mɛ'
laarɛ agyibara."

26 Gɛsintin mɔ gɛdɛ kɛsɛ mɔ,
Pɔɔlo mɔ-rɛ anyen anan mɔ mɛ
kyon de mɛ' kpaa gyere de i' lɛɛ
ilaa kyɔlesɛsɛ lii mɔmɔ-nyoro so

sa mɔmɔ. Mɛ kpaa gyere ta mɔ, Pɔɔlo gi kpaa loo Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ ɔ' kpaa tɔgɛ nkɛ nbono ɔkara itiibilaa mɔ i laa logɛ mɔ de Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo mɔ mɛ' kyu Pɔɔloana atɔ kyu lɛɛ asunbi sa mɔmɔ ɔkamaasɛ.

Mɛ Keda Pɔɔlo Wurubuaarɛ Ɔson Obu Mɔ Dɔ

27 Itiibilaa mɔ gɛkɛ sonosɛ mɔ gɛ kya laarɛ gɛ baa gyan' mɔ, Pɔɔlo bo Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ ne Gyuda awura abono mɛ lii Esiya gɛsinkpan so mɔ ako mɛ baa tu mɔ nno. Mɛ baa tu mɔ mɔ, mɛ keda mɔ, ne i yogesi asa abono mɛ bo nno mɔ pɛwu. 28 Mɛ kpen tɔgɛ yɛɛ, “Aye-nanboana Isirale awura, fɛ' kpaa aye! Ɔnyen baarɛ ne n kpɛ ɔ naa ɔ naa gɛten kamaasɛ ɔ kya nyiile asa ilaa nyɛnyɛn kyu lii aye Isirale awura so de aye-naana Mosisi nbara mɔ so de Wurubuaarɛ ɔson obu baarɛ so mɔ. Imɔ idɛ gɛmara mɔ, o kii kpaa kyu asa abono mɛ mɛŋ gyɛ aye Gyuda awura mɔ ako kyu kpaa loo aye Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ, ne i kyɔlesɛ obu ɔbono Wurubuaarɛ gi lɔrɔ yela sa mɔ-ɔson mɔ.” 29 Ibono mɛ kya tɔgɛ yɛɛ Pɔɔlo gi kyu asa abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura ako kyu loo Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ mɔ ne n gyɛ yɛɛ owi ɔko dɔ mɔ, mɛ wu mɔ-rɛ Efisonyen ɔko ɔsowolɛ mɔ so. Mɛ kya terɛ ɔnyen mɔ yɛɛ Tirofimusɛ. Mɛ wu mɔ-rɛ Pɔɔlo mɛ naa mɔ, mɛ sa gɛwɔnsa yɛɛ ɔfaanan Pɔɔlo gi kyu mɔ kpaa loo Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ ne. 30 Ibono Gyuda awura abono mɛ lii Esiya mɔ mɛ tɔgɛ gɛnen mɔ i yɛgɛ ɔsowolɛ mɔ pɛwu gi singi, ne asa mɛ selɛ kpaa da gikilen mɔmɔ asɛ nno. Mɛ too keda Pɔɔlo kpii mɔ lii Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ, ne ayaa abono so mɔ, mɛ tii nbunono mɔ. 31 Sakpii mɔ mɛ kya laarɛ mɛ' mɔɔ Pɔɔlo. Nfono mɔ, ɔko gi kpaa sa asogya gikpen belɛ ɔbelɛnsɛ gɛnɔ yɛɛ Gyɛrusalem gi singi.

32 Ayaa abono so mɔ, o kyu asogya ako mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-abelɛnsɛ, ne mɛ selɛ kpelegɛ kpe nfono sakpii mɔ gi koola gyan' mɔ. Ibono mɛ wu ɔbelɛnsɛ mɔ mɔ-rɛ asogya mɔ gɛnen mɔ, abono mɛ kya daarɛ Pɔɔlo mɔ mɛ taa mɔ-gidaarɛ yɛgɛ. 33 Nfono mɔ, asogya ɔbelɛnsɛ mɔ gi naa kpe Pɔɔlo asɛ kpaa keda mɔ, ne ɔ tɔgɛ sa mɔ-adɛ mɔ yɛɛ mɛ' kyu agbangbaran anyɔ kyu ŋminde mɔ.

Nfono mɔ, asogya ɔbelɛnsɛ mɔ gi taasɛ sakpii mɔ yɛɛ, “Anɛ ne n gyɛ gɛnen ɔnyen baarɛ, ne menɛ ne ɔ wɔra?”

34 Sakpii mɔ dɔ ako mɛ kya kpen mɛ kya lɛɛ gɛnɔ ma-a sa asogya ɔbelɛnsɛ mɔ, mɔ, adɛ gɛnɔ kpɛi, abanban gɛnɔ kpɛi. Gɛnɔɔbono sakpii mɔ kpɛ ɔ kya wɔra giyan-giyan so mɔ, asogya ɔbelɛnsɛ mɔ mɛŋ kya nyɛ de ɔ' bii ilaa kolon ibono Pɔɔlo gi wɔra so ne mɛ kya daarɛ mɔ mɛ laa mɔɔ gɛnen mɔ. Gɛnen so mɔ ɔ tɔgɛ sa mɔ-adɛ mɔ yɛɛ, “Be-len, fɛ' kyu Pɔɔlo kyu kpe aye-gɛsun ɔwɔraten.” 35 Asogya mɔ mɛ keda Pɔɔlo gɛnen-n kyu baa fo nfono mɛ wɔra ayaa ikyiseten atanbuwaa mɛ kya kyu dii loo mɔmɔ-gɛsun ɔwɔraten mɔ, mɛ wu gɛnɔɔbono sakpii mɔ kya nyise ɔlon so ma-a gbebi Pɔɔlo mɔ, asogya mɔ mɛ san puru mɔ sola daa. 36 Nfono mɔ, sakpii mɔ gi san ɔ kya kpen o buu mɔmɔ yɛɛ, “Fɛ' mɔɔ mɔ!”

Pɔɔlo Gi Kolɛ Tɔngɛ Sa Sakpii Mɔ

37 Asogya mɔ mɛ kpɛ mɛ kya laarɛ de mɛ' kyu Pɔɔlo kyu loo mɔmɔ-gɛsun ɔwɔraten gɛkpen mɔ dɔ mɔ, Pɔɔlo gi taasɛ mɔmɔ-ɔbelɛnsɛ mɔ yɛɛ, “Nan nyɛ ɔkpa tɔgɛ ilaa iko sa fo ne?” Pɔɔlo gi kolɛ ɔbelɛnsɛ mɔ gɛnen mɔ, ɔbelɛnsɛ mɔ gi taasɛ mɔ yɛɛ,

"Nkyɛɛ fo kya nu Geriiki gɛdɛ?
38 Gɛnen berɛ mɔ ɔfaa fo ne n gyɛ
Igyipitinyen ɔbono ɔ naa kyena
kyu ikɔ ba too abɛyin so mɔ.
Fo ne n kyu asa nwɛ ikue-inyɔ
abono mɛ kya kɔ ikɔ ɔmɔ-gibaa
so mɔ kyu lii kpe gipen dɔ mɔ."
39 Pɔɔlo gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Kuaa,
me berɛ, n gyɛ daa Gyudanyen.
Nɛ lii Taasu ɔsowolɛ ɔbono ɔ bo
Silisiya mɔ. Me-ɔsowolɛ mɔ mɛŋ
gyɛ gɛsowolɛbi. N kya kolɛ fo,
wɔra aniya de fo' yɛgɛ me n' tɔngɛ
sa sakpii mɔ."
40 Asogya ɔbelɛnsɛ mɔ gi sa
Pɔɔlo ɔkpa. Nfono mɔ Pɔɔlo gi
dii yelɛ ayaa atanbuwaa mɔ so,
ne ɔ diirɛ gibaa nyiile mɔmɔ yɛɛ
mɛ' nu mɔ asɛ. Sakpii mɔ gi
wɔra kurun mɔ, Pɔɔlo gi tɔngɛ
mɔmɔ Gyuda awura gɛdɛ dɔ sa
ɔmɔ. Gɛmɔ ne n gyɛ Hiiburu.

22

Pɔɔlo Ilaa Tɔgɛsɛ

1 Ɔ tɔgɛ yɛɛ, "Me-sɛana de me-
subuana, idɛ kon fɛ' yɛgɛ n' lɛɛ
me-gɛnɔ de fɛ' nu." 2 Gyuda
awura sakpii mɔ mɛ nu ibono
Pɔɔlo gi tɔngɛ sa mɔmɔ de mɔmɔ
Hiiburu gɛdɛ dɔ gɛnen mɔ mɛ
kii lɔrɔ kii sii kurun too. Nfono
mɔ, Pɔɔlo gi kperɛ mɔ-gɛnɔ yɛɛ,
3 "N gyɛ daa Gyudanyen. Mɛ
korogɛ me Taasu ɔsowolɛ ɔbono
ɔ bo Silisiya gɛsinkpan so mɔ.
Gyɛrusalem gɛrɛ ne mɛ bela me.
Onyiilebo Gameeliya ne n nyi-
ile me Wurubuaarɛ ɔson ilaa fɛɛ
gɛnɔɔbono aye-naanaana mɛ tɔgɛ
yɛɛ a' gyi imɔ so mɔ. Gɛnen
owi ɔbono mɔ me-ansi a pɛɛrɛ
gɛnen Wurubuaarɛ ɔson mɔ so
fɛɛ gɛnɔɔbono fɛye pɛwu kee ansi
a pɛɛrɛ imɔ so ndɛ faa. 4 Lii
gɛnen so mɔ, nkana asa abono
mɛ kya son Wurubuaarɛ kyu naa
de Yesu-lɛɛ ɔkpa mɔ so mɔ nɛ
ka mɔmɔ-ansi kaaborɛ mɔmɔ ako
mɛ nyɛ lɛwu. Nɛ ŋminde mɔmɔ
ako, anyen de akyii, kyu tii de
ibu. 5 Aye Gyuda awura asunbi
alɛɛbo gɛmu mɔ de aye-nbɛlɛ agy-
ibo gikpen mɔ pɛwu mɛ laa taalɛ
lɛɛ me-gɛnɔ yɛɛ ilaa ibono n kya
tɔgɛ faa i gyɛ gɛsintin. Owi ɔko dɔ
mɔ mɛ ŋmarasɛ mɔmɔ-gibaa dɔ
ɔwolɛ sa me yɛɛ n' kyu kperɛ aye-
nanboana Gyuda awura abono
mɛ bo Damasikosɛ ɔsowolɛ so mɔ
de mɛ' sa me ɔkpa de n' keda Yesu
asonbo abono mɛ bo nno mɔ kyu
ba Gyɛrusalem. Nengyene nɛ nyɛ
kyu mɔmɔ ba mɔ, abelɛnsɛ mɔ mɛ
laa ka ɔmɔ-ansi. Nɛ kpe ne nan kii
mɔ, n' ŋminde abono nan nyɛ mɔ
kyu ba Gyɛrusalem.
6 "Gɛsintin mɔ, me-rɛ me-
nanboana ako a yii ɔkpa a kya
kpe Damasikosɛ. A kya fuude nno
mɔ, i laa wɔra fɛɛ owi kenken
gerɛ-gerɛ mɔ, fatela belɛ ɔko gi lii
Wurubuaarɛ dɔ baa kyaabɔɔ me
gikolon fɛɛ nyangbon ne n wiisɛɛ.
7 Nfono mɔ nɛ lii tɔrɔ gɛsinkpan,
ne nɛ nu gigyɛbi giko gi taasɛ me
yɛɛ, 'Sɔɔlo, Sɔɔlo, menɛ n wɔra ne
fo kya ka me-ansi gɛnen?'
8 "Nɛ nu gigyɛbi mɔ mɔ, nɛ
taasɛ yɛɛ, 'Me-wura ɔmɔ ne?' I
lɛɛ gɛnɔ sa me yɛɛ, 'Me ne n gyɛ
Yesu Nasarɛtɛnyen ɔbono fo kya
ka me-ansi mɔ.' 9 Asa abono mɛ
bo me asɛ nno gɛnen owi ɔbono
mɔ mɛ wu fatela mɔ. Gigyɛbi'
gibono gi tɔngɛ de me mɔ berɛ,
mɛ mɛŋ nu. 10 Nɛ taasɛ yɛɛ, 'Me-
wura, nnɛ ne nan wɔra?' Nfono
mɔ, me-wura mɔ gi tɔgɛ sa me yɛɛ,
'Koso de fo' naa loo Damasikosɛ
ɔsowolɛ mɔ so. Fo loo nno mɔ,
ɔko laa baa nyiile fo ilaa ibono
Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yela yɛɛ fo'
wɔra mɔ.' 11 Fatela belɛ mɔ gi wu
gikyɔ so mɔ, me-ansi a nyida. Me-
nanboana abono me-rɛ ɔmɔ a naa
mɔ ne n san keda me de gibaa kyu
loo Damasikosɛ ɔsowolɛ mɔ so.
12 "Ɔnyen ɔko bo ɔsowolɛ mɔ
so nno, mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ
Ananiyasɛ. Ɔ kya son Wu-
rubuaarɛ mɔ-gɛkyena dɔ, ne ɔ kya
gyi aye Gyuda awura nbara mɔ so.

Gyuda awura abono pɛwu mɛ tɛ
nno mɔ mɔmɔ ɔkamaasɛ kya terɛ
mɔ ginyen dɛnsɛ. 13 Gɛnen ɔnyen
baarɛ gi naa ba me asɛ. Ɔ baa yelɛ
sindi me. Ɔ terɛ me-ginyen, ne ɔ
tɔgɛ sa me yɛɛ, 'Me-nanbo Sɔɔlo,
fo-ansi mɔ a' bugi de fo' kii nyɛ
wu ilaa.' Ayaa abono so mɔ, me-
ansi mɔ a bugi sa me, ne nɛ wu
mɔ de me-ansi.
14 "O buu sa me yɛɛ, 'Wura
Wurubuaarɛ ɔbono aye-naanaana
mɛ son mɔ gi lɛɛ yii fo yɛɛ fo'
bii mɔ-gɛlaarɛ ilaa de fo' baa bii
Yesu, Gɛsintin Wura mɔ, de ɔ'
tɔngɛ, de fo' nu de fo-aso. 15 I
kya nyiile yɛɛ fo laa lɛɛ mɔ-ilaa
ibono fo wu de ansi ne fo nu de
fo-aso faa tɔgɛ sa anyamesɛ pɛwu.
16 Idɛ kon mɔ menɛ ne fo baa
fo gyoo? Koso, de fo' dalaa sa
Wura Yesu de fo' nyɛ Wurubuaarɛ
sagyere de Wurubuaarɛ o' kyu fo-
ilaa nyɛnyɛn kyɛɛ fo.' Gɛsintin
mɔ, nɛ wɔra gɛnen.

Yesu Gi Tɔgɛ Pɔɔlo Yɛɛ O' Kpe Abono Mɛŋ Gyɛ Gyuda Awura Mɔ Asɛ

17 "Imɔ idɛ gɛmara mɔ, nɛ lii
Damasikosɛ kpe Gyɛrusalem. N
bo nno mɔ, owi ɔko dɔ mɔ, nɛ
kpaa dalaa Wurubuaarɛ ɔson obu
mɔ dɔ. N kya dalaa gɛnen mɔ, i
wɔra me fɛɛ oderi. 18 Nɛ wu Wura
Yesu ne ɔ tɔgɛ sa me yɛɛ, 'Kpaala
de fo' lii Gyɛrusalem gɛrɛ. Me-ilaa
ibono fo kya tɔgɛ fo kya sa asa mɔ,
gɛrɛnaa awura mɛ maŋ nu gɛsɛ
sa fo.' 19 Ne mi-i me mɔ, nɛ tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, 'Nkana mɔmɔ gbaa-
gbaa mɛ nyi yɛɛ nɛ naa kyena kpe-
kpe aye Gyuda awura akyangbon
dɔ kpaa daarɛ abono mɛ sɔɔ fo
gyi mɔ, ne nɛ keda ako kyu tii
de ibu. 20 I ba yɛɛ ako mɛ mɔɔ
Sitiifen ɔbono ɔ naa kyena lɛɛ fo-
ilaa nyiile asa mɔ. Mɛ kya mɔɔ
mɔ mɔ, me kee, n yelɛ n kerɛ.
Gɛnen owi ɔbono mɔ, i gyɛ me
kee gɛlaarɛ. Me gbaa ne n kerɛ
abono mɛ mɔɔ Sitiifen mɔ ngbɛ
so sa ɔmɔ.' 21 Nɛ tɔgɛ Wura Yesu
gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ me yɛɛ, 'Fo berɛ,
naa daa. Nan sun fo koo-koo asa
abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura
mɔ asɛ.' "

Mɛ Ŋminde Pɔɔlo Mɛ Laa Taa

22 Sakpii mɔ gi nu Pɔɔlo asɛ
gɛnen-n kaaborɛ ɔ tɔgɛ yɛɛ Yesu
yɛɛ ɔ laa sun mɔ kpe asa abono
mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ asɛ.
Nfono mɔ, mɛ yii gɛsɛ mɛ kya
kpen yɛɛ, "Fɛ' mɔɔ mɔ! Iŋ baa
kaaborɛ ɔ' kyena gɛsinkpan so."
23 Asa mɔ mɛ san mɛ kya kpen
giyan-giyan mɛ kya ŋmalan akuru
ne mɛ kya kuu supuu ma-a too
ma-a wɔra afuu so. 24 Gɛnen so
mɔ asogya akpen ɔbelɛnsɛ mɔ gi
tɔgɛ sa mɔ-adɛ mɔ yɛɛ mɛ' kyu
Pɔɔlo kyu naa loo mɔmɔ-gɛsun
ɔwɔraten gɛkpen mɔ dɔ belenten
de mɛ' taa mɔ de mɛ' taasɛ mɔ-
gɛnɔ dɔ ilaa de mɛ' nyɛ bii ilaa
ibono so Gyuda awura mɛ kya
kpen giyan-giyan gɛnen mɔ.
25 Ibono mɛ ŋminde Pɔɔlo mɛ
laa taa awulibi mɔ, Rom asogya
gikpen giko ɔbelɛnsɛ yelɛ sindi
nno. Pɔɔlo gi taasɛ mɔ yɛɛ, "Imɔso
i dɛ ɔkpa fɛɛ mɛ' ŋminde Rom obi
taa owi ɔbono mɛ mɛŋ ti gyi mɔ-
nbɛlɛ de mɛ' bii yɛɛ ɔ wɔra ilaa
nyɛnyɛn mɔ?" 26 Asogya gikpen
ɔbelɛnsɛ mɔ gi nu gɛnen mɔ, ɔ
naa kpe asogya akpen ɔbelɛnsɛ
mɔ asɛ ne ɔ kpaa taasɛ mɔ yɛɛ,
"Menɛ ne fo kya laarɛ mɛ' wɔra
ɔnyen baarɛ? Kerɛ imɔ dɔɔdan-o,
ɔ gyɛ daa Romanyen." 27 Nfono
mɔ asogya akpen ɔbelɛnsɛ mɔ
gi kpaa taasɛ Pɔɔlo yɛɛ, "Fo gyɛ
Romanyen daa?" Pɔɔlo gi lɛɛ gɛnɔ
yɛɛ, "Ɛn." 28 Asogya ɔbelɛnsɛ mɔ
gi buu sa Pɔɔlo yɛɛ, "Me, nɛ ka
gikɔ belɛ pɛi ne nɛ nyɛ bingiri
Rom isa." Pɔɔlo mɔ gi tɔgɛ sa
asogya ɔbelɛnsɛ mɔ yɛɛ, "Me berɛ,
meŋ lɛɛ aterenbi sɔɔ. I korogɛ
me daa Rom awura gɛsinkpan so,
imɔso n wolaa n gyɛ nno isa."
29 Pɔɔlo gi tɔgɛ gɛnen mɔ, ayaa

abono so mɔ, asa abono nkana
mɛ kya laarɛ mɛ' taasɛ taasɛ mɔ
ilaa mɔ mɛ naa taa mɔ yɛgɛ mɛ
mɛŋ baa taalɛ taasɛ mɔ sɛi. Nfono
mɔ asogya ɔbelɛnsɛ mɔ kee gi loo
gifuu fɛɛ ɔ yɛgɛ mɛ ŋminde Pɔɔlo
ɔbono ɔ gyɛ Rom obi mɔ gɛnen.

Mɛ Kyu Pɔɔlo Kpe Abono Mɛ Kya Gyi Asa Nbɛlɛ Mɔ Asɛ

30 Asogya ɔbelɛnsɛ mɔ kya laarɛ
de ɔ' bii ilaa nyɛnyɛn kolon ibono
Gyuda awura mɔ yɛɛ Pɔɔlo gi
wɔra mɔ. Gɛnen so mɔ, gɛdɛ
kɛsɛ mɔ ɔ yɛgɛ Gyuda awura
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ de
mɔmɔ-nbɛlɛ agyibo abelɛnsɛ mɔ
mɛ gyan'. Mɛ gyan' gɛnen mɔ,
ɔbelɛnsɛ mɔ gi sangɛ Pɔɔlo kyu
kpe mɔmɔ-ansi dɔ.

23

Pɔɔlo Gi Tɔngɛ Sa Nbɛlɛ Agyibo Mɔ

1 Pɔɔlo gi kerɛ nbɛlɛ agyibo mɔ
faa yiridididi ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, “Me-nanboana, lii me-nbii dɔ
baa lii de ndɛ faa, n kya wɔra
ilaa ibono n nyi me-gisen dɔ yɛɛ
i boran sa Wurubuaarɛ mɔ.” 2 Ɔ
tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔbono ɔ gyɛ Gyuda
awura asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ gi
tɔgɛ sa abono mɛ yelɛ sindi mɔ mɔ
yɛɛ, “Fɛ' ŋɛ mɔ-gɛnɔ so!”

3 Nfono mɔ, Pɔɔlo gi tɔgɛ sa
asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ yɛɛ, “Fo
berɛ, i wɔra nnɛ mɔ, Wurubuaarɛ
laa ŋɛ fo kee. Fo kya gyaabii
asa daa. Fo dɛ fɛɛ obu ɔpɔɔrɛ
ɔbono mɛ kyu ilaa fufuli kokuaa
mɔ mɔ. Fo ba fo tɛ gɛrɛ yɛɛ fo dɛ
Wurubuaarɛ nbara fo laa gyi me-
nbɛlɛ, yɛgɛ gɛnɔɔbono fo nyiile
asa yɛɛ mɛ' ŋɛ me-gɛnɔ so faa, iŋ
kya kyena de nbara mɔ.” 4 Abono
mɛ yelɛ sindi Pɔɔlo mɔ mɛ taasɛ
mɔ yɛɛ, “I wonɛ ne fo kya saalɛ
Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo gɛmu
mɔ gɛnen?” 5 Pɔɔlo gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
“Me-nanboana, meŋ bii yɛɛ mɔ
ne n gyɛ asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ.
Nkana n nyi ibono mɛ ŋmarasɛ
yela Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ yɛɛ,
‘Fɛye-ɔbelɛnsɛ ɔbono ɔ kya kerɛ
fɛye-asa so mɔ, fɛŋ sa fɛ' tɔgɛ ilaa
nyɛnyɛn kyu lii mɔ so.’ ”

6 Pɔɔlo gi wu yɛɛ nbɛlɛ agyibo
mɔ mɛ bo gikpen ginyɔ. Gikpen
giko gi kya son Wurubuaarɛ
Farasii ɔkpa so, ne gikpen nyɔsɛ
mɔ, mɔ, gi kya son Wurubuaarɛ
Saadusii ɔkpa so. Imɔso Pɔɔlo
gi kpen tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Me-
nanboana, fɛ' nu. N bo daa
Farasii gikpen mɔ dɔ. Me-sɛ de
me-nyi kee, gɛnen. Aye Farasii
awura gikpen mɔ ansi a gyan' yɛɛ
gɛkaako Wurubuaarɛ laa kyingi
anyamesɛ pɛwu. Gɛnen ilaa idɛ
ne nɛ tɔgɛ so ne nɛ loo fɛye-nbɛlɛ
faa.” 7 Pɔɔlo gi kpɛ tɔgɛ gɛnen
ilaa idɛ mɔ, akyɔɔlɛ a tɔrɔ Farasii
awura mɔ de Saadusii awura mɔ
so. Mɔmɔ-nbɛlɛ agyibo mɔ mɛŋ
baa wɔra gɛnɔ kolon Pɔɔlo so. 8 I
kya nyiile yɛɛ Saadusii gikpen mɔ
dɔ awura mɛ kpɛ mɛ dɛ yɛɛ Wu-
rubuaarɛ maŋ kyingi anyamesɛ lii
ibuni dɔ, ne iŋ bo Wurubuaarɛ
dɔ isɔɔ kee, abɛɛ ibuni. Farasii
gikpen mɔ awura berɛ, mɛ kya sɔɔ
gyi yɛɛ gɛnen ilaa idɛ pɛwu i bo
no.

9 Nbɛlɛ agyibo mɔ mɛ san mɛ
kya faa abara so mɛ kya wɔra
ɔlanba belɛ. Nfono mɔ, Farasii
awura abono mɛ kya nyiile Wu-
rubuaarɛ ɔson mɔ nbara mɔ ako
mɛ koso yelɛ tɔgɛ ken-ken yɛɛ,
“A mɛŋ wu ilaa nyɛnyɛn iko lii
gɛnen ɔnyen baarɛ so. Ɔfaanan
Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ abɛɛ obuni
ne n tɔngɛ sa mɔ faa.” 10 Nbɛlɛ
agyibo mɔ akyɔɔlɛ mɔ a wɔra ɔlon
gikyɔ so mɔ, asogya ɔbelɛnsɛ mɔ
gi selɛ gifuu yɛɛ mɛ laa biidɛ Pɔɔlo
kyadɛ. Gɛnen so mɔ, ɔ tɔgɛ sa
mɔ-asogya mɔ yɛɛ mɛ' kpelegɛ loo
nbɛlɛ agyibo mɔ dɔ de mɛ' kpaa
gbebi Pɔɔlo lii de mɛ' kyu mɔ
kyu loo mɔmɔ asogya mɔ gɛsun
ɔwɔraten gɛkpen mɔ dɔ.

11 Gɛdɛ kɛsɛ gɛnyɛ mɔ, Wura
Yesu gi baa yelɛ Pɔɔlo asɛ ne ɔ tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, “Pɔɔlo, keda fo-gisen.
Fɛɛ gɛnɔɔbono fo taalɛ tɔgɛ me-
ilaa sa asa Gyɛrusalem ɔsowolɛ so
faa fo laa wɔra gɛnen kee sa Rom
awura.”

Gyuda Awura Mɔ Mɛ Da Gɛdɛ Mɛ Laa Mɔɔ Pɔɔlo

12 Imɔ gɛdɛ gɛ kɛ mɔ, Gyuda
awura ako mɛ kpaa ŋara gyan'
gɛtɛɛko kyu lii Pɔɔlo so. Mɛ da
gɛdɛ ne mɛ ka ntan sa abara yɛɛ
nengyene mɛ mɛŋ ti nyɛ Pɔɔlo
mɔɔ mɔ, mɛ maŋ gyi, mɛ maŋ
nun. 13 Gyuda awura abono mɛ
kpaa gyan gɛnen mɔ, mɛ laa
don asa ikue-inyɔ. 14 Mɛ kpe
mɔmɔ-asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ
de abelɛnsɛ sɛnsɛ mɔ asɛ ne mɛ
kpaa tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “A wɔra
gɛnɔ ne a ka ntan sa abara yɛɛ
nengyene aŋ ti nyɛ mɔɔ Pɔɔlo
mɔ aye-gɛnɔ gɛ maŋ daa sɛi sɛi.
15 Imɔso fɛye-rɛ nbɛlɛ agyibo mɔ
fɛ' sa Rom awura asogya ɔbelɛnsɛ
mɔ gɛnɔ de fɛ' penɛ mɔ yɛɛ fɛ
kya laarɛ fɛ' kii nu Pɔɔlo ilaa mɔ
dɔɔdan. Imɔso ɔ' yɛgɛ mɛ' kyu mɔ
bara fɛye. Aye mɔ a baala ta ibono
a laa mɔɔ mɔ ɔkpa dɔ.”

16 Mɛ kya ŋminde gɛnen ilaa
idɛ pɛwu mɔ, Pɔɔlo mɔ-pikyii mɔ-
bi nyensɛ ɔko gi nu. Imɔso ɔ
naa kpaa loo asogya mɔ gɛsun
ɔwɔraten gɛkpen mɔ dɔ ne ɔ kpaa
kyu imɔ pɛwu kyu buu sa Pɔɔlo.
17 Nfono mɔ Pɔɔlo gi terɛ asogya
akpen abelɛnsɛ mɔ dɔ ɔko ne ɔ
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Kyu dega baarɛ
kyu kpe fɛye-ɔbelɛnsɛ ɔbono ɔ
kya kerɛ fɛye pɛwu so mɔ asɛ.
Ɔ bo ilaa iko ɔ laa tɔgɛ mɔ.”
18 Gɛsintin mɔ o kyu dega mɔ kpe,
ne ɔ kpaa buu sa mɔmɔ-ɔbelɛnsɛ
mɔ yɛɛ, “Ɔnyen ɔbono o tii de
obu mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Pɔɔlo mɔ,
ne n tɔgɛ sa me yɛɛ n' kyu dega
baarɛ kyu ba fo asɛ. Yɛɛ ɔ bo ilaa
iko ɔ laa tɔgɛ fo.” 19 Ɔbelɛnsɛ mɔ
gi keda dega mɔ gibaa dɔ kyu lii
nkan ne ɔ taasɛ mɔ yɛɛ, “Menɛ
ilaa ne fo bo fo laa tɔgɛ me mɔ?”

20 Dega mɔ gi tɔgɛ mɔ yɛɛ,
“Gyuda awura mɔ mɛ tɔgɛ kyule
abara yɛɛ mɛ laa kolɛ fo de ɔkɛ mɔ
fo' kii kyu Pɔɔlo kpe nbɛlɛ agyibo
mɔ ansi dɔ. Mɛ laa wɔra fɛɛ mɛ
kya laarɛ de mɛ' taasɛ mɔ-gɛnɔ dɔ
ilaa dɔɔdan too. 21 Ɔbelɛnsɛ, gɛŋ
sa fo' kyule sa ɔmɔ. I kya nyiile
yɛɛ mɔmɔ dɔ asa mɛ laa bun gyoo
mɔ de mɛ' mɔɔ mɔ. Mɛ laa don
asa ikue-inyɔ. Mɛ ka ntan yela
sa mɔmɔ-nyoro yɛɛ nengyene mɛ
mɛŋ mɔɔ mɔ mɔ, mɛ maŋ gyi, ne
mɛ maŋ nun. Mɛ ti wolaa baala ta.
Mɛ san mɛ tɛ mɛ gyoo gɛnɔɔbono
fo laa tɔgɛ mɔ daa.” 22 Ɔbelɛnsɛ
mɔ gi nu gɛnen ilaa idɛ mɔ, ɔ da
dega mɔ tii gisu yɛɛ, “Gɛŋ sa fo'
tɔgɛ ɔko yɛɛ fo buu ilaa idɛ sa me.”
Ɔ tɔgɛ gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ dega mɔ
ɔkpa.

Mɛ Kyu Pɔɔlo Kpe Wura Fɛlisɛ Asɛ

23 Nfono mɔ, ɔbelɛnsɛ mɔ gi terɛ
mɔ-asogya akpen anyɔ abelɛnsɛ,
ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Be-
len, fɛ' kpaa baala asogya akpen
asa'. Nwɛ nnyɔ mɛ laa naa
de ayaa, ikue-isa de saalaa mɛ
laa gyan abee so, ne nwɛ nnyɔ
mɔ mɛ laa keda akpɛ. Fɛ laa
kpe Sɛsariya ndɛ gɛnyɛ gɛdɛ, asa
adɛberɛ. 24 Fɛ' laarɛ abee ako sa
Pɔɔlo kee de fɛ' kyu mɔ kpe Wura
Fɛlisɛ asɛ gimu nkpa de alanfiya.”

25 Nfono mɔ, asogya ɔbelɛnsɛ
mɔ gi ŋmarasɛ ɔwolɛ kyu sa mɔ-
isɔɔ mɔ de mɛ' kyu kperɛ wura
mɔ. Ɔwolɛ mɔ agyɛbi mɔ ne n gyɛ
yɛɛ,

26 “Wura Fɛlisɛ, me,
Kelɔɔdiyusɛ Lisiyasɛ ne n kya
ŋmarasɛ gɛnen ɔwolɛ baarɛ
mi-i sa fo faa. Buubuu belɛ gyɛ
fo-lɛɛ. N kya faala fo. 27 Gyuda
awura mɛ keda gɛnen ɔnyen
baarɛ mɛ kya laarɛ mɛ' mɔɔ.
Gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ, nɛ baa
bii yɛɛ Rom isa ne ɔ gyɛ. Gɛnen

so mɔ, me-rɛ me-asogya mɔ a
loo nno, ne a kpaa sɔgɛ mɔ lii
mɔmɔ-abaa dɔ. 28 N kya laarɛ
de n' nyɛ bii ilaa ibono mɛ darɛ
yɛɛ ɔ wɔra mɔ, imɔso nɛ kyu mɔ
kpe mɔmɔ Gyuda awura nbɛlɛ
agyibo mɔ asɛ. 29 Nɛ kyu mɔ kpe
gɛnen mɔ, nɛ wu yɛɛ ɔŋ wɔra
ilaa nyɛnyɛn ibono i kaaborɛ
mɛ' mɔɔ mɔ abɛɛ mɛ' tii mɔ de
obu. 30 Nɛ baa bii yɛɛ mɛ da
gɛdɛ ibono mɛ kya laarɛ mɛ'
mɔɔ mɔ. Ayaa abono so mɔ, nɛ
tɔgɛ yɛɛ me-adɛ' adɛ mɛ' kyu
mɔ bara fo. Nɛ buu sa Gyuda
awura mɔ yɛɛ abono mɛ nyi
yɛɛ mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ bo nbɛlɛ
mɔ, mɛ' kpaa buu ilaa ibono ɔ
wɔra ɔmɔ mɔ sa fo. Nɛ sin gɛrɛ,
n kya faala fo."
31 Asogya mɔ mɛ nu mɔmɔ-
ɔbelɛnsɛ mɔ asɛ. Imɔso gɛnen
gɛnyɛ gɛbono mɔ, mɛ kyu Pɔɔlo
kyu kpaa loo Antipatirisɛ ɔsowolɛ
so. 32 Gɛdɛ kɛsɛ mɔ, asogya abono
mɛ naa de ayaa mɔ mɛ taa Pɔɔlo
yɛgɛ nno, ne mɛ kii kpe mɔmɔ-
gɛsun ɔwɔraten gɛkpen mɔ dɔ.
I san abono mɛ gyan abee so
mɔ ne nan sun Pɔɔlo kpaa loo
Sɛsariya. 33 Mɛ kpaa loo nno mɔ,
mɛ kyu ɔwolɛ mɔ de Pɔɔlo kyu
wɔra Wura Fɛlisɛ abaa dɔ.
34 Wura Fɛlisɛ gi kalɛ ɔwolɛ mɔ
ta mɔ, ɔ taasɛ Pɔɔlo nfono ɔ lii mɔ.
Ne Pɔɔlo gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ Silisiya.
35 Wura mɔ gi nu gɛnen mɔ, ɔ tɔgɛ
sa mɔ yɛɛ, "Abono fo-rɛ ɔmɔ fɛ bo
nbɛlɛ mɔ mɛ ti ba mɔ, nan nu fo-
gɛnɔ dɔ ilaa." Nfono mɔ, wura mɔ
yɛɛ mɛ' kyu Pɔɔlo kpaa tii de obu
Wura Hɛrodɛ gɛwi de asogya mɛ'
dii mɔ.

24

Gyuda Awura Mɛ Tɔgɛ Pɔɔlo Ilaa Sa Wura Fɛlisɛ

1 Nkɛ nnun gɛmara mɔ, Gyuda
awura asunbi alɛɛbo gɛmu ɔbono
mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Ananayasɛ
mɔ, mɔ-rɛ mɔmɔ-abelɛnsɛ ako
de mɔmɔ-gɛnɔ ɔlɛɛbo ɔbono mɛ
kya terɛ yɛɛ Tɛtulusɛ mɔ mɛ kpe
Sɛsariya de mɛ' kpaa tɔgɛ ilaa
ibono Pɔɔlo gi wɔra mɔ sa Wura
Fɛlisɛ.

2 Mɛ bo Wura Fɛlisɛ asɛ mɔ, ɔ
terɛ mɔmɔ-gɛnɔ ɔlɛɛbo, Tɛtulusɛ
ba ansi dɔ, ne Tɛtulusɛ gi koso
yelɛ ne o yii gɛsɛ ɔ kya tɔgɛ ilaa
ibono mɛ tɔgɛ yɛɛ Pɔɔlo gi wɔra
mɔ. Ɔ tɔgɛ yɛɛ,

"Wura belɛ, nɛ bugi fo gɛpɛ, fo
so mɔ, aye Gyuda awura a kpɛ a
kya nyɛ gisen yuuli aye-gɛkyena
dɔ. A wu yɛɛ fo kya sa aye so
gɛwɔnsa dɛnsɛ. Imɔso ilaa dɛnsɛ
ibono i kya lɔrɔ aye-isowolɛ ne
fo kya bara. 3 Wura dɛnsɛ, gɛten
kamaasɛ de ilaa kamaasɛ dɔ mɔ,
a kya yen fo ne a kya faala fo kyu
lii ilaa idɛ so.

4 "Gɛnɔɔbono i laa wɔra ne
maŋ waala fo-ilaa so mɔ, nan
buu kpenkpesen. Imɔso n kya
kolɛ fo, nyɛ gisen de fo' nu aye
asɛ ŋmaraa. 5 A wu yɛɛ gɛnen
ɔnyen baarɛ mɛŋ boran daa ne
ɔŋ boran. Gyan' de gɛsinkpan
gɛten kamaasɛ mɔ, ɔ kya yogesi
Gyuda awura mɔ gikyɔ-gikyɔ, ne
ɔ gyɛ ɔgyangbarabo ɔko sa gikpen
gibono mɛ fuɛ ɔson ɔkpa, ne
mɛ san mɛ kya son daa Yesu
Nasarɛtɛnyen mɔ. 6 Nkana ɔ laarɛ
fɛɛ ɔ' kpaa kyɔlesɛ aye Gyuda
awura Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ,
ne a keda mɔ [kyu kpe a' kpaa gyi
mɔ-nbɛlɛ kyu naa de aye Gyuda
awura nbara ɔkpa so. 7 Nfono
mɔ, Rom awura asogya ɔbelɛnsɛ
ɔbono mɛ kya terɛ yɛɛ Lisiyasɛ mɔ
gi kpaa sɔgɛ mɔ ɔlon so lii aye-
abaa dɔ ne mɛ kyu mɔ ba fo asɛ
gɛrɛ faa. 8 Asogya ɔbelɛnsɛ mɔ gi
tɔgɛ yɛɛ aye abono a kyu ɔnyen
baarɛ wɔra nbɛlɛ dɔ mɔ a' ba fo
asɛ]. Fo gbaa-gbaa fo taasɛ mɔ mɔ,
fo laa wu yɛɛ ilaa kamaasɛ ibono
a kya tɔgɛ yɛɛ ɔ wɔra mɔ i gyɛ
gɛsintin."

9 Gyuda awura abono mɛ bo
nno mɔ pɛwu kee mɛ kɔɔlɛ kyule
yɛɛ ibono Tɛtulusɛ gi buu mɔ, i
gyɛ gɛsintin.

Pɔɔlo Gi Buu Mɔ-Gɛnɔ Wura Fɛlisɛ Ansi Dɔ

10 Tɛtulusɛ gi buu mɔmɔ Gyuda
awura mɔ gɛnɔ ta mɔ, Wura Fɛlisɛ
gi lɛɛ gibaa nyiile Pɔɔlo yɛɛ mɔ,
mɔ, o' buu mɔ-lɛɛ. Pɔɔlo, mɔ, gi
lɛɛ mɔ-gɛnɔ yɛɛ,
"I bo me ɔkon yɛɛ fo-ansi dɔ
ne nan lɛɛ me-gɛnɔ. I kya nyi-
ile yɛɛ fo kya gyi aye Gyuda
awura nbɛlɛ mɔ, i mɛŋ gyɛ ndɛ.
11 Nɛ kpe Gyɛrusalem n' kpaa son
Wurubuaarɛ mɔ, ndɛ i laa wɔra
daa fɛɛ nkɛ gudu nnyɔ. Fo laa
taalɛ taasɛ ako de fo' nu imɔ dɔ
gɛsintin. 12 Gɛnen nkɛ nbono n
darɛ pɛwu faa dɔ mɔ, gɛkaako ɔko
mɛŋ nu me so yɛɛ me-rɛ ɔko a
kya sɔɔ akyɔɔlɛ abɛɛ n kya yogesi
sakpii Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
dɔ abɛɛ mɔmɔ-akyangbon dɔ abɛɛ
ɔsowolɛ so giyan. 13 Gɛnen ilaa
ibono mɛ dɛ ma-a gyan' me so
faa, mɛ nyi yɛɛ i gyɛ gɛsintin mɔ,
mɛ' nyiile. Mɛ maŋ taalɛ tɔgɛ
de i' lɛɛ nyiile yɛɛ i gyɛ gɛsintin.
14 Ibono nɛ wu ne nan kyule sa
fo yɛɛ i gyɛ gɛsintin mɔ ne n gyɛ
yɛɛ n kya son Wurubuaarɛ ɔbono
aye-naanaana mɛ son mɔ kyu naa
daa de ɔkpa ɔbono gɛnen asa adɛ
mɛ darɛ yɛɛ me nɛ fuɛ ɔson ɔkpa
mɔ. Ilaa kamaasɛ ibono i bo
aye-naana Mosisi nbara iwolɛ dɔ
de ibono i bo Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo iwolɛ dɔ mɔ, me kee nɛ
sɔɔ imɔ gyi. 15 Gɛnɔɔbono aye
Gyuda awura ansi a gyan' mɔ,
me kee me-ansi a gyan' gɛnen yɛɛ
Wurubuaarɛ laa kyingi anyamesɛ
pɛwu, abono mɔmɔ-asen dɔ i bo-
ran sa mɔ mɔ de abono mɛ kya
wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ pɛwu, de o'
gyi mɔmɔ-nbɛlɛ. 16 Lii gɛnen so
mɔ, me berɛ, nɛ kyu too me-nyoro
so yɛɛ nan wɔra daa ilaa ibono
n nyi me-gisen dɔ yɛɛ i boran
mɔ wolɛ. Maŋ wɔra Wurubuaarɛ
abɛɛ nyamesɛ ilaa nyɛnyɛn.

17 "Nɛ kpe Gyɛrusalem mɔ, i
kɛɛla. I gyi nsi pɛi ne nɛ kii
kpe nno nperɛ dɔ faa. Nɛ kpe
n' kpaa son Wurubuaarɛ mɔ, nɛ
kyu aterenbi kperɛ me-nanboana
Gyuda awura de mɛ' kyu yɛ sa
ayenbo ne nɛ lɛɛ asunbi sa Wu-
rubuaarɛ. 18 Asunbi ne n' yelɛ
n kya lɛɛ ne aye Gyuda awura
ako mɛ baa tu me Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ dɔ. Pɛi ne nan loo
obu mɔ dɔ mɔ, nɛ wolaa lɛɛ me-
nyoro lii ilaa kyosɛ dɔ itiibilaa
ɔkpa so. Gɛnen owi ɔbono mɔ
sakpii ɔko mɛŋ taa bo me asɛ nno,
ne meŋ kii wɔra ɔlanba tii asa aso.
19 Gɛnen aberɛ abono mɔ, Gyuda
awura ako mɛ baa tu me nno.
Mɛ lii Esiya gɛsinkpan so. Nkana
nengyene fɛɛ nɛ taa wɔra ilaa
iko nno mɔ gɛnen Gyuda awura
abono ne i kaaborɛ fɛɛ mɛ' baa
yelɛ fo-ansi dɔ gɛrɛ de mɛ' tɔgɛ
ilaa ibono mɛ wu me nɛ wɔra mɔ.
20 Asa abono mɛ yelɛ gɛrɛ faa, mɛ'
tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn ibono mɛ wu
lii me so owi ɔbono mɛ kperɛ me
aye Gyuda awura nbɛlɛ agyibo mɔ
asɛ mɔ. 21 Ilaa kolon ibono n kya
nyingi ne mɛ laa taalɛ tɔgɛ yɛɛ
nɛ wu mɔ ne n gyɛ yɛɛ n yelɛ
nbɛlɛ ogyiten mɔ, nɛ kpen ken-
ken tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, 'Ilaa ibono
nɛ tɔgɛ ne nɛ loo fɛye-nbɛlɛ mɔ
ne n gyɛ yɛɛ gɛkaako Wurubuaarɛ
laa kyingi anyamesɛ pɛwu.' "

22 Wura Fɛlisɛ ti wolaa o nyi
Yesu ɔson ɔkpa mɔ so ilaa dandan.
Imɔso ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "As-
ogya ɔbelɛnsɛ Lisiyasɛ mɔ gi ba
mɔ, nan kerɛ fɛye-ilaa idɛ dɔ." Ɔ
tɔgɛ sa ɔmɔ gɛnen mɔ ne ɔ kosorɛ
nbɛlɛ mɔ yela. 23 Nfono mɔ, ɔ tɔgɛ
sa asogya ɔbelɛnsɛ ɔbono ɔ kya
kerɛ Pɔɔlo so mɔ yɛɛ ɔ laa san
dii mɔ mɔ, ɔ' yɛgɛ mɔ ɔ' nyɛ mɔ-
nyoro ŋmaraa. Yɛɛ nengyene fɛɛ
ilaa iko i tiri mɔ ne mɔ-nanboana
mɛ laa sa mɔ mɔ, ɔ' sa mɔmɔ ɔkpa

de mɛ' kyu bara mɔ.

Wura Fɛlisɛ Gi Sun Mɛ' Kpaa Kyu Mɔ Ba Mɔ-rɛ Mɔ-Ka Asɛ

24 Nkɛ kalɛsɛ gɛmara mɔ, Fɛlisɛ
gi lii gɛtɛɛko ba, mɔ-rɛ mɔ-ka
Dirusila. Mɔ-ka mɔ gyɛ daa Gyu-
dakyii. Mɛ ba gɛnen mɔ, wura mɔ
gi sun kpaa terɛ Pɔɔlo, ne o nu ilaa
ibono Pɔɔlo gi tɔgɛ kyu lii Kirisito
Yesu ɔson mɔ so mɔ.
25 Pɔɔlo kya tɔngɛ ɔ kya kpe
mɔ, ɔ baa tɔgɛ kyu lii gɛsintin
gigyi, nyamesɛ nyoro gikedabi, de
gɛkaabono Wurubuaarɛ laa baa
gyi anyamesɛ nbɛlɛ mɔ so. Nfono
mɔ, i wɔra Wura Fɛlisɛ gifuu
gikyɔ ne ɔ tɔgɛ sa Pɔɔlo yɛɛ, "Koso
naa gɛnen. Owi ɔbono nɛ kii nyɛ
me-nyoro mɔ, nan yɛgɛ de mɛ'
terɛ fo de a' kii kyena." 26 Gɛnen
owi ɔbono kee mɔ, Wura Fɛlisɛ
kya laarɛ fɛɛ Pɔɔlo ɔ' sa mɔ ilaa
iko de ɔ' taa mɔ yɛgɛ. Lii gɛnen
so mɔ, ɔ san ɔ kya sun kpaa terɛ
Pɔɔlo belen-belen ne mɔ-rɛ mɔ mɛ
kya kyena gyi nsingyi.

Fɛsitusɛ Gi Baa Yii Wura Fɛlisɛ Giyaa Dɔ, Ɔ Laa Gyi Pɔɔlo Nbɛlɛ

27 Nsi nnyɔ gɛmara mɔ, Pɔsiisɛ
Fɛsitusɛ ne mɛ san kyu baa yii
Wura Fɛlisɛ giyaa dɔ. Wura Fɛlisɛ
kya laarɛ ɔ' wɔra ilaa iko de i'
wɔra Gyuda awura ɔkon so mɔ, ɔ
yɛgɛ Pɔɔlo gi sii obu mɔ dɔ nfono
mɛ tii mɔ mɔ.

25

1 Wura Fɛsitusɛ gi kpe Sɛsariya
ɔ' kpaa gyi gɛwura mɔ, imɔ nkɛ
nsa mɔ, ɔ lii nno kyon kpe
Gyɛrusalem. 2 Nno ne Gyuda
awura asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ
de mɔmɔ-abelɛnsɛ gbaa'gbaa mɔ
mɛ buu mɔmɔ-rɛ Pɔɔlo ŋbɛlɛ mɔ
sa mɔ ne mɛ kolɛ mɔ yɛɛ 3 ɔ' wɔra
aniya de ɔ' wɔra ilaa iko sa mɔmɔ.
Ɔ' terɛ Pɔɔlo ba Gyɛrusalem nno.
Mɛ ŋminde yela yɛɛ mɛ laa bun
ɔkpa dɔ gyoo mɔ de mɛ' mɔɔ mɔ
ɔkpa mɔ dɔ nno.

4 Mɛ kolɛ Fɛsitusɛ gɛnen mɔ,
ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, "Pɔɔlo tii
de obu Sɛsariya ɔsowolɛ so. I
maŋ kɛɛla ne me gbaa-gbaa nan
kpe nno. 5 Imɔso i fo mɔ, fɛ'
yɛgɛ me-rɛ abelɛnsɛ abono fɛ nyi
mɔmɔ so mɔ a' kpe. Nengyene ɔ
wɔra ilaa iko mɔ, fɛ' kpaa buu imɔ
nno."
6-7 Fɛsitusɛ gi kyena Gyuda
awura abelɛnsɛ mɔ asɛ
Gyɛrusalem nno fɛɛ nkɛ gukue
abɛɛ nkɛ gudu pɛi ne ɔ lɔɔ kii
kyon Sɛsariya. Gyuda awura
ako kee mɛ lii Gyɛrusalem kpe
Sɛsariya. Wura Fɛsitusɛ gi loo
nno mɔ, gɛdɛ kɛsɛ mɔ, ɔ kpaa
kyena wura gɛgyapaa gɛbono so
mɛ kya kyena gyi asa nbɛlɛ mɔ,
ne o sun yɛɛ mɛ' kpaa kyu Pɔɔlo
ba mɔ-ansi dɔ.

Mɛ kpaa bara Pɔɔlo mɔ, Gyuda
awura abono mɛ lii Gyɛrusalem
ba mɔ, mɛ yelɛ sindi Pɔɔlo ne mɛ
kɛɛ abon belɛ-belɛ gikyɔ gyan' mɔ
so, yɛgɛ mɛŋ nyɛ ilaa ibono mɛ laa
taalɛ tɔgɛ de i' lɛɛ nyiile yɛɛ ibono
mɛ tɔgɛ mɔ i gyɛ gɛsintin.

Pɔɔlo Gi Buu Mɔ-Gɛnɔ Fɛsitusɛ Ansi Dɔ

8 Pɔɔlo gi lɛɛ mɔ-gɛnɔ yɛɛ,
"Meŋ tɔrɔ Gyuda awura abɛɛ Wu-
rubuaarɛ ɔson obu mɔ nbara, ne
mɛŋ kii tɔrɔ Rom awura wura
belɛ mɔ lɛɛ nbara." 9 Fɛsitusɛ kya
laarɛ ɔ' wɔra ilaa iko de i' wɔra
Gyuda awura mɔ ɔkon so mɔ, ɔ
taasɛ Pɔɔlo yɛɛ, "Fo laa kyule de
a' kii kpe Gyɛrusalem, de fo' kpaa
lɛɛ fo-gɛnɔ me-ansi dɔ kyu lii ilaa
ibono Gyuda awura adɛ mɛ dɛ
ma-a gyan fo so faa?"

10 Pɔɔlo gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, "Rom
awura wura belɛ mɔ ne n kaaborɛ
o' gyi me-nbɛlɛ. Mɔ-giyaa dɔ mɔ
ne fo tɛ fo kya gyi me-nbɛlɛ faa.
Meŋ wɔra Gyuda awura mɔ ilaa
nyɛnyɛn iko. Fo gbaa-gbaa kee
fo nyi gɛnen. 11 Nengyene fɛɛ nɛ
taa wɔra ilaa nyɛnyɛn iko ne i
kaaborɛ n' wu imɔ so lɛwu mɔ,

maŋ kine. Ne kuaa, meŋ wɔra
ilaa ibono mɛ dɛ ma-a gyan me so
faa dɔ iko mɔ, ɔko mɛŋ bo ɔkpa
de o' kyu me kyu wɔra aye Gyuda
awura mɔ abaa dɔ. Kiiri me-nbɛlɛ
kpe daa Rom wura belɛ mɔ asɛ."
12 Pɔɔlo gi tɔgɛ gɛnen mɔ,
Fɛsitusɛ gi wu mɔ-abelɛnsɛ abono
mɛ sin mɛ sin mɔ mɔ, ne mɛ kyu
amu sindi abara. Nfono mɔ, ɔ san
taasɛ Pɔɔlo yɛɛ, "Fo yɛɛ Rom wura
belɛ mɔ ne fo kya laarɛ o' gyi fo-
nbɛlɛ? To. Fo laa kpe mɔ asɛ."

Wura Agiripa Mɔ-rɛ Mɔ-Pikyii Bɛnisi Mɛ Baa Faala Fɛsitusɛ

13 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, Wura
Agiripa mɔ-rɛ mɔ-pikyii Bɛnisi mɛ
kpe Sɛsariya de mɛ' kpaa faala
Fɛsitusɛ. 14 Mɛ kyena nno nkɛ nko
mɔ, Fɛsitusɛ gi kyu Pɔɔlo ilaa mɔ
kyu too mɔmɔ-ansi dɔ yɛɛ, "Ɔnyen
ɔko bo gɛrɛ. Fɛlisɛ gɛkyena dɔ
ne mɛ keda mɔ tii de obu. 15 Nɛ
kpe Gyɛrusalem mɔ, Gyuda awura
abelɛnsɛ de mɔmɔ-asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ mɔ mɛ buu ilaa ibono
i ba mɔ sa me, ne mɛ kolɛ me
yɛɛ n' bun mɔ gipuɛɛ sa mɔmɔ.
16 Mɛ kolɛ me gɛnen mɔ, nɛ tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, 'Aye Rom awura berɛ
pɛi de a' lɛɛ isa ɔbono a tii mɔ de
obu mɔ sa abono mɔ-rɛ mɔmɔ mɛ
bo nbɛlɛ mɔ, gɛnen mɔ, a' gyi mɔ-
nbɛlɛ.'
17 "Imɔso Gyuda awura
abelɛnsɛ mɔ mɛ ba gɛrɛ mɔ, meŋ
taa waala owi baa pii. Gɛdɛ kɛsɛ
mɔ, nɛ kpaa kyena aye awura
gɛgyapaa gɛbono a kya kyena
gɛmɔ so gyi nbɛlɛ mɔ ne nɛ sun
kpaa terɛ ɔnyen mɔ. 18 Abono
mɛ kya tɔgɛ yɛɛ mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ
bo nbɛlɛ mɔ mɛ koso yelɛ de mɛ'
tɔgɛ ilaa ibono ɔ wɔra ɔmɔ mɔ,
ilaa ibono me-gɛwɔnsa gɛ gyan'
yɛɛ mɛ laa tɔgɛ mɔ, i mɛŋ gyɛ imɔ
ne mɛ tɔgɛ. 19 Ilaa ibono mɛ dɛ
lii mɔ so mɔ kpɛi. Akyɔɔlɛ ilaa
ne mɛ dɛ kyu naa de mɔmɔ-ɔson
nbara so de ɔnyen ɔko ilaa so mɛ
kya terɛ ɔnyen ɔbono yɛɛ Yesu. Ɔ
ti wolaa wu', ne ɔbono o tii de obu
mɔ dɛ yɛɛ o kyingi lii ibuni dɔ ɔ
tɛ de ansi.
20 "Gɛnen ilaa idɛ i wɔra me-
nwɔnsa dɔ faa sentan. Meŋ bii
ilaa ibono nan wɔra de n' kerɛ imɔ
dɔ mɔ. Imɔso nɛ taasɛ mɔ yɛɛ ɔ
kya laarɛ de o' kii kpe Gyɛrusalem
de ɔ' kpaa lɛɛ mɔ-gɛnɔ nno kyu lii
ilaa ibono asa mɔ mɛ tɔgɛ mɔ so?
21 Nɛ taasɛ mɔ gɛnen mɔ, ɔ kolɛ
me yɛɛ n' yɛgɛ o' tii de obu gɛrɛ
kpaa fo owi ɔbono Rom wura belɛ
mɔ laa gyi mɔ-nbɛlɛ mɔ. Gɛnen so
mɔ, me yɛɛ a' keda mɔ yela gɛrɛ
kpaa fo owi ɔbono nan yɛgɛ de
mɛ' kyu mɔ kperɛ wura belɛ mɔ
mɔ."
22 Fɛsitusɛ gi tɔgɛ gɛnen ta mɔ,
Agiripa gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, "Me
gbaa-gbaa n kya laarɛ de n' nu lii
mɔ-gɛnɔ dɔ." Fɛsitusɛ gi buu sa
mɔ yɛɛ, "Ɔkɛ fo laa nu lii mɔ asɛ."

Fɛsitusɛ Gi Yɛgɛ Mɛ Kyu Pɔɔlo Ba De Agiripa O' Nu Mɔ-Ilaa

23 Gɛdɛ kɛsɛ mɔ, Agiripa mɔ-rɛ
mɔ-pikyii Bɛnisi mɛ gyere lɔrɔ
nyoro mɔmɔ-gɛwuragyi ɔkpa so,
ne mɔmɔ-rɛ abelɛnsɛ abono mɛ
kya kerɛ asogya akpen mɔ so
mɔ de ɔsowolɛ mɔ so anyamesɛ
gbaa'gbaa mɔ mɛ kyon kpe nfono
mɛ kya kpaa gyan' gyi nbɛlɛ mɔ,
ne Fɛsitusɛ gi yɛgɛ mɛ kpaa kyu
Pɔɔlo kpe mɔmɔ asɛ nno. 24 Nfono
ne Fɛsitusɛ gi taasɛ yɛɛ, "Wura
Agiripa de fɛye abono pɛwu fɛ
bo aye asɛ gɛrɛnaa mɔ, fɛ wu
gɛnen ɔnyen baarɛ? Gyuda awura
abono mɛ bo Gyɛrusalem mɔ de
Gyuda awura abono mɛ bo gɛrɛ
kee mɔ mɛ nyida mɔ sa me. Mɛ
kya kpen mɛ kya tɔgɛ mɛ kya sa
me yɛɛ n' yɛgɛ ɔ' wɔra ɔmɔɔsɛ.
25 Mi-i me mɔ, meŋ wu ilaa ibono
ɔ wɔra ne i kaaborɛ ɔ' wɔra
ɔmɔɔsɛ mɔ. Mɔ gbaa-gbaa gi kolɛ
me yɛɛ a' kyu mɔ kpe wura belɛ
mɔ ansi dɔ de o' gyi mɔ-nbɛlɛ.
Imɔso me yɛɛ nan yɛgɛ de mɛ'
kyu mɔ kpe wura belɛ mɔ asɛ.

26 Meŋ nyi ilaa kolon kiti-i ibono
nan ŋmarasɛ kyu bunge me-wura
belɛ mɔ. Gɛnen so ne nɛ yɛgɛ
mɛ kyu mɔ kyu ba fɛye-ansi dɔ
faa, titirigu mɔ, fo Wura Agiripa.
Nengyene a taasɛ nu mɔ-gɛnɔ dɔ
ilaa dandan mɔ, nan nyɛ ilaa
iko ŋmarasɛ kyu bunge aye-wura
belɛ mɔ. 27 Nan kyu isa ɔbono mɛ
keda tii de obu mɔ bunge giyan ne
meŋ ŋmarasɛ ilaa ibono kaasɛ mɔ
gi wɔra mɔ, me asɛ mɔ, i gyɛ ilaa
ibono iŋ bo gɛsɛ.”

26

Pɔɔlo Gi Buu Mɔ-Gɛnɔ Sa Agiripa

1 Fɛsitusɛ gi tɔgɛ gɛnen ta mɔ,
Agiripa gi tɔgɛ sa Pɔɔlo yɛɛ, “Fo
bo ɔkpa de fo' buu fo-gɛnɔ.”

Nfono ne Pɔɔlo gi diirɛ mɔ-
gibaa ne ɔ lɛɛ mɔ-gɛnɔ yɛɛ,
2 “Wura Agiripa, nɛ wɔra gimu
dɛnsɛ gikyɔ yɛɛ nan nyɛ gɛnɔ lɛɛ
ilaa ibono Gyuda awura mɔ mɛ
dɛ ma-a gyan me so mɔ pɛwu fo-
ansi dɔ ndɛ. 3 I kya nyiile yɛɛ aye
Gyuda awura itiibilaa mɔ de aye-
ɔson ilaa ibono so a kya kyena
sɔɔ akyɔɔlɛ mɔ, fo berɛ fo nyi
imɔ pɛwu kpaa lii. Imɔso n dɛ fo
giserɛ, nyɛ gisen de fo' nu me asɛ.

4 “Kpɛ kyu lii me-gidega dɔ, aye
Gyuda awura mɔ ɔkamaasɛ nyi
me-gidebi. Mɛ nyi lii ko-o giyiigɛsɛ
gɛnɔɔbono nɛ kyu kyena saarɛ
me gbaa-gbaa me-gɛwi awura
mɔ. 5 Mɛ nyi me mɔ, iŋ gyɛ
ndɛ. Nengyene mɛ laa kyule tɔgɛ
gɛsintin mɔ, nkana mɛ laa lɛɛ me-
gɛnɔ yɛɛ n dɛ aye-ɔson mɔ dɔ imɔ-
ɔkpa so ibono n kya gyi aye Farasii
gikpen mɔ nbara ilaa so gɛsintin.
6 Me-ansi a gyan' ilaa dɛnsɛ ibono
Wurubuaarɛ gi ka yela sa aye-
naanaana mɔ so. Imɔso ne nɛ loo
nbɛlɛ ndɛ' faa. 7 Aye asa akpen
gudu anyɔ mɔ pɛwu ansi a gyan'
daa gɛnen ilaa ibono Wurubuaarɛ
gi ka yela sa aye mɔ so. Imɔso
ne a kya son Wurubuaarɛ gɛnyɛ
de gɛpɛ mɔ. O, me-wura, kyu lii
gɛnen ilaa ibono so ne aye Gyuda
awura mɔ yɛɛ me-rɛ ɔmɔ a bo
nbɛlɛ faa. 8 I wonɛ ne aye Gyuda
awura aŋ kya laarɛ a' sɔɔ imɔ gyi
yɛɛ Wurubuaarɛ laa taalɛ kyingi
anyamesɛ daa?

9 “Me gbaa-gbaa ɔbono n
yelɛ faa, nkana nɛ sa gɛwɔnsa
yɛɛ i kaaborɛ n' nyida Yesu
Nasarɛtɛnyen mɔ-lɛɛ ɔson mɔ
gɛnɔɔbono ɔkara nan taalɛ mɔ.
10 Gɛnen ne nɛ naa kyena wɔra
Gyɛrusalem ɔsowolɛ so ne. Gɛnen
owi ɔbono mɔ aye Gyuda awura
asunbi alɛɛbo abelɛnsɛ mɔ mɛ kya
sa me ɔkpa de n' kpaa keda asa
abono mɛ kya naa de Yesu so son
Wurubuaarɛ mɔ kyu tii de obu.
Iŋ gyɛ ɔmɔ-gikeda tii mɔ wolɛ
gbaa. Nengyene nbɛlɛ agyibo mɛ
tɔgɛ yɛɛ gɛnen asa abono mɛ'
wɔra amɔɔsɛ mɔ, me kee n kya
kyule yɛɛ mɛ' mɔɔ mɔmɔ. 11 Nɛ
ti naa kyena biidɛ mɔmɔ-giso aye-
akyangbon dɔ, ne nɛ nyise mɔmɔ
de mɛ' kine Yesu-lɛɛ ɔkpa mɔ. Nɛ
tansi wɔra mɔmɔ gɛnɔ kaaborɛ nɛ
dabɔlɛ buu mɔmɔ-ayaa kpaa ka
mɔmɔ-ansi koo-koo asafo isowolɛ
so.

12 “Nkana gɛnen ilaa idɛ kee ne
nɛ koso n kya kpe Damasikosɛ n'
kpaa wɔra. Pɛi ne nan koso mɔ,
aye Gyuda awura asunbi alɛɛbo
abelɛnsɛ mɔ mɛ sa me mɔmɔ-
gibaa dɔ ɔwolɛ. 13 Me-wura, n kya
kpe mɔ, nɛ kpaa fo gɛtɛɛko mɔ,
i laa wɔra fɛɛ owi kenken gerɛ-
gerɛ mɔ, n baa kerɛ mɔ, fatela belɛ
ɔko ne n lii Wurubuaarɛ dɔ baa
kyaabɔɔ me-rɛ abono a naa mɔ.
Fatela mɔ kya wu don owi gbaa.
14 Aye pɛwu a lii tɔrɔ, ne nɛ nu
gigyɛbi' giko gi terɛ me ne gi taasɛ
me de aye Hiiburu gɛdɛ dɔ yɛɛ,
‘Sɔɔlo, Sɔɔlo, menɛ n wɔra ne fo
kya ka me-ansi gɛnen? Fo kine yɛɛ
fo maŋ nu fo-wura gɛdɛ mɔ, fo kya
mɔɔ fo-nyoro daa.’

15 “Ɔ tɔgɛ me gɛnen mɔ, nɛ taasɛ
yɛɛ, ‘Me-wura ɔmɔ ne?’ Ne ɔ lɛɛ
gɛnɔ yɛɛ, ‘Me Yesu ɔbono fo kya
ka ansi mɔ ne. 16 Koso yelɛ fo-
ayaa so. Nɛ lɛɛ me-nyoro nyiile
fo de n' lɛɛ fo yela de fo' wɔra
me-gɛsun ɔwɔrabo. Fo laa tɔgɛ
me-ilaa ibono fo wu ndɛ faa de
ibonoana nan baa lɛɛ nyiile fo
mɔ sa asa. 17 Nan mɔlɛgɛ fo lii
fo gbaa-gbaa fo-adɛ Gyuda awura
abaa dɔ de asa sɛnsɛ kee abaa dɔ.
Nan keda fo sun 18 abono mɛ mɛŋ
gyɛ Gyuda awura mɔ asɛ de fo'
kpaa bugi mɔmɔ-ansi de mɛ' lii
gibiri dɔ ba fatela mɔ asɛ de mɛ'
nyɛ lii ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu
mɔ abaa dɔ kii ba Wurubuaarɛ
asɛ de Wurubuaarɛ o' kyu mɔmɔ-
ilaa nyɛnyɛn kyɛɛ mɔmɔ de mɛ'
nyɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ laa sa
abono pɛwu ɔ lɔrɔ yela sa mɔ-
nyoro kyu naa de mɔmɔ-gikagyan
gibono mɛ ka gyan me so mɔ.’

Wurubuaarɛ Gi Nyiile Pɔɔlo Ilaa Mɔ, Ɔ Mɛŋ Wɔra Gisomaanu

19 “O Wura Agiripa, Yesu gi lii
Wurubuaarɛ dɔ baa tɔgɛ sa me
gɛnen mɔ, meŋ wɔra gisomaanu.
20 Imɔso n naa mi-i tɔgɛ mi-i sa
asa yɛɛ mɛ' nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ
de mɛ' lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ
kii ba Wurubuaarɛ asɛ. Nɛ tɔgɛ
ɔmɔ yɛɛ mɛ' wɔra ilaa ibono i
laa nyiile yɛɛ mɛ nu ɔmɔ-nyoro
gɛsɛ gɛsintin. Nɛ yii gɛsun gɛdɛ
gɛsɛ lii daa Damasikosɛ ɔsowolɛ
so, ne nɛ kpe kpaa loo Gyɛrusalem
kyon kpaa naa gyan' de Gyudiya
gɛsinkpan so. N kya kpe asa
abono mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ
asɛ kee. 21 Imɔ idɛ so ne owi
ɔbono n bo Wurubuaarɛ ɔsɔn obu
mɔ dɔ mɔ Gyuda awura ako mɛ
kpaa keda me ne mɛ laarɛ mɛ'
mɔɔ me mɔ.
22 “Wurubuaarɛ, mɔ, gi kpaa me
gɛnen-n baa fo ndɛ gɛkɛ gɛdɛ. Imɔ
ne n yɛgɛ ne n' san n yelɛ me-
ayaa so n kya lɛɛ Yesu ilaa mɔ mi-i
nyiile ɔkamaasɛ, abelɛnsɛ de nbii
pɛwu faa. Ilaa ibono n kya tɔgɛ
mɔ i gyɛ daa ibono Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ de aye-naana
Mosisi mɛ wolaa tɔgɛ yela yɛɛ i
laa baa ba mɔ. Meŋ kya tɔgɛ
ilaa iko kpɛi. 23 Imɔ ne n gyɛ
yɛɛ ɔbono Wurubuaarɛ laa sun
de ɔ' baa mɔlɛgɛ asa mɔ laa wu
ɔlaawusɛ, ne mɔ ne nan wɔra
nyamesɛ gyangbarasɛ ɔbono ɔ laa
daa gikyingi lii ibuni dɔ. Ɔ laa
lɛɛ Wurubuaarɛ ilaa nyiile Gyuda
awura de asa abono mɛ mɛŋ gyɛ
Gyuda awura mɔ pɛwu de i' wɔra
fɛɛ fatela sa mɔmɔ.”

Pɔɔlo Ilaa I Mɛŋ Gyɛ Agiripa Ilaa Pobɔrɔ

24 Pɔɔlo kya lɛɛ ilaa gɛsɛ gɛnen
mɔ, Fɛsitusɛ gi ten mɔ ne ɔ faa
mɔ so yɛɛ, “Pɔɔlo, fo kya budi
daa do-o? Fo-ilaa gikasɛ gikyɔ ne
n yɛgɛ ne fo kya lɔ giyee faa.”
25 Pɔɔlo gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Me-wura,
meŋ kya lɔ giyee. Gɛsintin de
ɔlaako ginyi ilaa ne n' kya tɔgɛ
faa. 26 Wura Agiripa berɛ, gɛnen
ilaa idɛ i mɛŋ gyɛ mɔ ilaa pobɔrɔ.
Gɛnen so ne nɛ taalɛ bugi me-
gisen n kya tɔngɛ de mɔ faa.
Ilaa ibono i ba ne n' kya tɔgɛ
imɔ so ilaa faa, i mɛŋ gyɛ ŋara
dɔ. 27 Wura Agiripa, fo kya sɔɔ
ilaa ibonoana Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo mɔ mɛ tɔgɛ mɔ gyi? N nyi
fo so yɛɛ fo sɔɔ imɔ gyi.”

28 Nfono mɔ Wura Agiripa gi
taasɛ Pɔɔlo yɛɛ, “Fo nyi yɛɛ fo
laa taalɛ kyɛɛgɛ me de n' wɔra
Kirisito ɔsonbo kusaa gɛnen?”
29 Pɔɔlo gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Kusaa
daa-o, i laa kɛɛla daa-o, me berɛ, n
kya dalaa n kya kolɛ Wurubuaarɛ
mi-i sa fo-rɛ abono mɛ kya nu
me asɛ gɛrɛ ndɛ faa pɛwu yɛɛ
Wurubuaarɛ ɔ' yɛgɛ fɛ' wɔra fɛɛ
me. Gɛnen mɔ me-abaa dɔ lɛɛ
agbangbaran adɛ wolɛ ne Wu-
rubuaarɛ ɔ' maŋ sa ɔ' yɛgɛ de a'
loo fɛye ɔko-rɛ ɔko abaa dɔ.”

Rom Awura Abelɛnsɛ Mɛ Kerɛ Mɔ, Pɔɔlo Gi Gyi Aso

30 Pɔɔlo gi tɔngɛ ta mɔ, Wura Fɛsitusɛ, Wura Agiripa, mɔ-ka
Bɛnisi, de asɛnsɛ abono pɛwu
mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ tɛ mɛ kya nu mɔ
asɛ mɔ mɛ koso lii ɔkyii belɛnsɛ.
31 Mɛ lii gɛnen mɔ, mɛ tɔgɛ kyule
abara yɛɛ, "Gɛnen ɔnyen baarɛ
mɛŋ taa wɔra ilaa ibono i kaaborɛ
fɛɛ ɔ' wɔra ɔmɔɔsɛ abɛɛ mɛ' keda
mɔ tii de obu." 32 Nfono mɔ,
Agiripa gi tɔgɛ sa Fɛsitusɛ yɛɛ,
"Nengyene fɛɛ gɛnen ɔnyen baarɛ
ɔ mɛŋ kolɛ yɛɛ wura belɛ mɔ ne o'
gyi mɔ-nbɛlɛ mɔ, nkana a laa taa
mɔ yɛgɛ de ɔ' naa ɔ kya kpe."

27

Pɔɔlo Gi Kyu Gikolii De O' Kpe Rom

1 Imɔ gɛmara mɔ, Wura Fɛsitusɛ
mɔ-rɛ mɔ-abelɛnsɛ mɔ mɛ tɔgɛ
kyule abara yɛɛ Pɔɔlo mɔ-rɛ mɔ-
nanboana mɛ' loo gikolii kyu kpe
Itali gɛsinkpan so. Mɛ kyu Pɔɔlo
de asa abono mɛ keda ɔmɔ kyu
tii de ibu mɔ dɔ ako kyu wɔra
ɔbelɛnsɛ ɔko abaa dɔ. Mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Gyuliyusɛ. Mɔ ne
n kya kerɛ Rom awura asogya
gikpen gibono mɛ kya terɛ yɛɛ
Ɔgusitan gikpen mɔ so. 2 Me-rɛ
Pɔɔloana a nyɛ gikolii giko gibono
gi lii Adiramatiyum ɔsowolɛ so.
Gikolii mɔ gi laa naa-naa de Esiya
isowolɛ so nfono akolii belɛ-belɛ a
kya kpaa yelɛ mɔ. Imɔso a dii loo
gikolii mɔ dɔ, ne a kyon. Ɔnyen
ɔko bo aye dɔ, mɛ kya terɛ mɔ
yɛɛ Arisetaakusɛ. Ɔ lii Tɛsalonika
ɔsowolɛ ɔbono ɔ bo Masadoniya
gɛsinkpan so mɔ.

3 Gɛdɛ kɛsɛ mɔ, a kpaa loo Sidon
ɔsowolɛ so. Ɔbelɛnsɛ Gyuliyusɛ gi
kerɛ Pɔɔlo so dɔɔdan. I lii fɛɛ ɔ sa
mɔ ɔkpa yɛɛ ɔ laa taalɛ kpaa faala
mɔ-kyɛmenɛana de mɛ' nyɛ sa mɔ
ilaa tirisɛ de o' kyu kpe ɔkpa mɔ.

4 A lii Sidon kyon a kya kpe
mɔ, afuu a kya da lii de aye-ansi
dɔ. Imɔso a naa de gikyaafiya
gibono mɛ kya terɛ gimɔ yɛɛ Saa-
purosɛ mɔ gikun dɔ kyon 5 kpaa
naa de nkyu mɔ nsansana. Ne
a kpaa sindi Silisiya de Panfiliya
nsinkpan so, ne a kyon kpaa loo
Mira ɔsowolɛ ɔbono ɔ bo Lisiya
gɛsinkpan so mɔ. 6 A fo nno mɔ,
a lii gikolii gibono dɔ. Ɔbelɛnsɛ
Gyuliyusɛ gi kpaa wu gikolii giko.
Gikolii mɔ gi lii Alɛsandiriya gi
kya kpe Itali gɛsinkpan so. Imɔso
o kyu aye kyu wɔra gɛnen gikolii
gɛbono dɔ.

7 Gikolii mɔ gi naa faa dɛɛ-dɛɛ
gɛnen-n nkɛ kalɛsɛ nko. Afuu a
yɛgɛ i wɔra ɔlon sa aye pɛi ne
a kpaa loo Kinidusɛ ɔsowolɛ so.
Afuu mɔ aŋ kya sa aye ɔkpa de a'
nyɛ kpe ansi ntintin. A san kpasa
daa de Keriiti gikyaafiya gikun dɔ,
ne a kpaa kyon sindi Salimoni
nfono apoo mɔ gi bɔɔ mɔ. 8 A
naa de nfono nkyu gi bɔɔ mɔ, i
kii wɔra ɔlon sa aye pɛi ne a kpaa
fo gɛtɛɛko mɛ kya terɛ nno yɛɛ
Okunten Dɛnsɛ. Nno i sindi Lasiya
ɔsowolɛ.

9 Pɛi de a' loo Okunten Dɛnsɛ
gɛnen mɔ, a wu yɛɛ a kɛɛla
ɔkpa dɔ. Gɛnen aberɛ abono
mɔ, Gyuda awura gɛnɔ ŋminde
gɛkɛ gɛ ti baa kyon. Lii gɛnen
gɛkɛ gɛbono kyu kyon mɔ, afuu
aberɛ ne. Imɔso fo kyu gikolii
naa ɔbon so mɔ, iŋ boran. Nfono
mɔ, Pɔɔlo gi ka abono mɛ bo
gikolii mɔ dɔ mɔ yɛɛ, 10 "Abelɛnsɛ,
fɛɛ gɛnɔɔbono n kya wu aye-ɔkpa
ɔbono a kya kpe faa, a tɔgɛ yɛɛ a'
kpe ansi dɔ mɔ, a laa gyi gyɛrɛbi
belɛ. Iŋ gyɛ gikolii mɔ de atɔ mɔ
wolɛ. Foŋbii aye gbaa-gbaa kee
a laa sii." 11 Gikolii wura mɔ de
ɔbono ɔ kya kerɛ gikolii mɔ so
mɔ mɛ mɛŋ kyule ibono Pɔɔlo gi
tɔgɛ mɔ, ne Ɔbelɛnsɛ Gyuliyusɛ gi
nu mɔmɔ-lɛɛ ilaa tɔgɛsɛ mɔ taa
Pɔɔlo-lɛɛ gɛnɔ mɔ yɛgɛ. 12 Abono
mɛ tɔgɛ yɛɛ a' kpe mɔ mɛ nyaakyɔ
don aye abono nkana a laarɛ fɛɛ

a' sii kyena pɛi mɔ. I kya nyiile yɛɛ nfono a laa sii kyena pɛi mɔ iŋ bo gikyena awo aberɛ. Mɔmɔ-nwɔnsa ne yɛɛ foŋbii mɔ, a laa taalɛ loo Fiinisi ɔsowolɛ so de a' sii kyena nno awo aberɛ mɔ pɛi de a' kii yii ɔkpa. Fiinisi bo Keriiti gɛsinkpan so. Keriiti nno mɔ afuu a kya da lii daa gibaafon kolon wolɛ so. Imɔ ne n gyɛ owi ɔtɔrɔten so. Imɔso a koso Okunten Dɛnsɛ mɔ, ne a yii aye-ɔkpa.

Afuu Belɛ A Tigi Wɔra Aye

13 A kya tɔgɛ yɛɛ a laa nyise ɔkpa mɔ, nfono mɔ, afuu abono a laa nen gikolii mɔ kanpɛ mɔ a kya da kyu kpe de nfono so a kya laarɛ de a' kpe mɔ. Abono mɛ bo gikolii mɔ dɔ mɔ, mɛ wu gɛnen mɔ, mɛ mara akyɔlɛ yɛɛ gɛnen afuu abono so mɔ, aye-gikpe mɔ gi laa wɔra ɔdan. Gɛnen so mɔ a loo gikolii mɔ dɔ, ne mɛ sangɛ gikolii mɔ ɔfɛ, ne a yii ɔkpa. A kpɛ san a naa sindi Keriiti gigengen. 14 Iŋ taa kɛɛla mɔ, afuu belɛ ako ne n kpɛ kpaa da ginyadon so lii gigengen so. Mɛ kya terɛ gɛnen afuu abono ginyen yɛɛ Owi Ɔbaliiten Soso Afuu.

15 Nfono mɔ afuu mɔ a da gikolii mɔ mɔ, iŋ bo awɔrabi de gikolii mɔ gi' nyɛ kpe de nfono so a kya laarɛ mɔ. I yɛgɛ afuu mɔ a sola aye-rɛ gikolii mɔ kpe nfono so afuu mɔ a kya kpe de mɔ. 16 Afuu mɔ a sola aye kyu kpaa loo gikyaafiya pii giko gikun dɔ. Mɛ kya terɛ gɛnen gikyaafiya mɔ yɛɛ Kawuda. Nno ne a san kyu gɛnsipɛɛrɛ kyu lɛɛ gikolii pii gi-bono gi kyaa de gikolii belɛ mɔ lii nkyu mɔ dɔ ne a bɔɔ bɔɔ ifɛ mɔ, ne a kyu gimɔ kyu taga gikolii belɛ mɔ dɔ. 17 A lɛɛ gikolii pii mɔ lii nkyu mɔ dɔ gɛnen mɔ, gikolii mɔ apalɛbo mɛ kyu ɔkpa ɔko so ne mɛ kyu ifɛ kyu ŋminde gikolii belɛ mɔ gɛten kamaasɛ pɛwu kyaabɔɔ faa girin de afuu mɔ a mɛŋ sa a' nyɛ kyadɛ gimɔ. I bo gikolii apalɛbo mɔ gifuu yɛɛ afuu mɔ a laa naa sola gikolii mɔ kyu kpe Sɛɛtisɛ nfono giŋɛsii gi da agyɛsi nkyu mɔ dɔ mɔ de gikolii mɔ gi' sii. Imɔso mɛ lɛɛ gikuru gibono afuu a kya da gimɔ kyu nen gikolii mɔ mɔ, ne nkyu mɔ gi san gi so gikolii mɔ gi naa gi naa. 18 Imɔ gɛnen gbaa mɔ, afuu mɔ a kya da ken-ken, ne i yɛgɛ gikolii mɔ gi kya kyengben. Imɔso gɛdɛ kɛsɛ mɔ mɛ yii gɛsɛ mɛ kya lɛɛ ilaa ibono gikolii mɔ gi so mɔ mɛ kya too nkyu dɔ de gikolii mɔ gi' nyɛ koso oduduu.

19 Gɛkɛ sasɛ mɔ, mɛ lɛɛ gikolii mɔ nyoro so ilaa tirisɛ iko kyu too nkyu dɔ. 20 Owi ɔbono mɔ, soso i wɔra faa tum-m, ne aŋ baa a kya wu yɛɛ owi ne, abɛɛ gigyɛkpebi ne, nkɛ gikyɔ. Afuu belɛ mɔ a kpɛ san a kya da de ginyadon, aŋ kya tɔrɔ. Imɔso aye-nwɔnsa berɛ giŋ taa baa gi gyan' yɛɛ a laa baa nyɛ nkpa.

Wurubuaarɛ Gi Nyiile Pɔɔlo Yɛɛ

Gikolii Mɔ Dɔ Awura Mɛ Laa Nyɛ Nkpa

21 Gɛnen nkɛ nbono mɔ abono pɛwu mɛ bo gikolii mɔ dɔ mɔ mɛ mɛŋ baa mɛ kya gyi sɛi. Nfono mɔ Pɔɔlo gi lii yelɛ mɔmɔ-ansi dɔ ne ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ, “Me-nanboana, fɛmɛn nu me asɛ de a mɛŋ sa a' koso lii Keriiti mɔ, nkana gɛnen gɛnsipɛɛrɛ de gyɛrɛbi baarɛ ɔnan maŋ tu aye. 22 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa faa, idɛ kon berɛ, n dɛ fɛye giserɛ. Fɛ' keda fɛye-nyoro. I kya nyiile yɛɛ fɛye ɔko-rɛ ɔko maŋ sii nkyu ndɛ dɔ, gɛnen mɔ, gikolii belɛ mɔ wolɛ ne nan wɔra gisiisɛ. 23 I mɛŋ gyɛ giyan so ne nɛ taalɛ n kya tɔgɛ fɛye gɛnen. Deeri gɛnyɛ mɔ, me-Wurubuaarɛ ɔbono n' bo mɔ-gibaa dɔ ne mɔ ne n' kya son mɔ, gi yɛgɛ mɔ-ɔsɔɔ ɔko gi lii

Wurubuaarɛ dɔ ba me asɛ. 24 Ɔsɔɔ
mɔ gi buu sa me yɛɛ, ‘Pɔɔlo! Gɛŋ
sa fo' selɛ gifuu. I gyɛ ibono fo laa
yelɛ Rom wura belɛ mɔ ansi dɔ.
Nu kee yɛɛ Wurubuaarɛ gi kyule
sa fo yɛɛ fo-nanboana abono mɛ
bo gikolii gidɛ dɔ pɛwu faa kee mɛ
laa nyɛ nkpa.’
25 “Imɔso me-nanboana, fɛ'
keda fɛye-nyoro. Me berɛ, nɛ sɔɔ
Wurubuaarɛ gyi yɛɛ gɛnɔɔbono ɔ
yɛgɛ mɔ-ɔsɔɔ mɔ gi baa tɔgɛ sa
me faa, gɛnen ne i laa wɔra kee
ne. 26 Afuu mɔ a laa da gikolii mɔ
de aye kyu kpaa fo gikyaafiya giko
gigengen.”

Gɛnsipɛɛrɛ Gɛ Tu Gikolii Awura Mɔ

27 A koso lii “Okunten Dɛnsɛ”
mɔ, imɔ nkɛ gudu nnan mɔ, gɛnen
gɛkɛ gɛbono gɛnyɛ mɔ, afuu mɔ
a sola aye-rɛ gikolii mɔ a dɛ aye
a naa a naa Adiriya ɔbon belɛ
mɔ so. I baa fo gɛnyɛ de nsana
mɔ, abono mɛ kya palɛ gikolii mɔ
mɛ dɛsɛ yɛɛ nno a fo mɔ, a kya
fuude gigengen. 28 Gɛnen so mɔ
mɛ kaala nkyu mɔ okin kerɛ. Mɛ
kaala kerɛ gɛnen mɔ, mɛ wu yɛɛ
nfono a naa mɔ, imɔ-okin gyɛ fɛɛ
nyamesɛ abaa gisoro gikpadɔ oko.
A kpe ansi dɔ ŋmaraa mɔ mɛ kii
kaala nkyu mɔ okin kerɛ. Mɛ
kaala ginyɔsɛ gibono mɔ, mɛ wu
yɛɛ nno-lɛɛ okin mɔ i gyɛ abaa
gisoro gikpadɔ gudu ginun. 29 Mɛ
wu gɛnen mɔ, mɛ selɛ gifuu yɛɛ
foŋbii mɔ, i laa naa sola aye kpaa
da de afolɛ abono a bo gigengen
mɔ fɛɛ. Imɔso mɛ lɛɛ lɛɛ ilaa
boduduusɛ inan iko kyu kyɔlɔga
de gikolii mɔ gɛmara-gɛmara, ne
mɛ san ma-a dalaa yɛɛ, “Gɛdɛ gɛ'
kɛ daa de-e.”
30 Gikolii mɔ apalɛbo mɔ ako
mɛ laarɛ fɛɛ mɛ' selɛ lii gikolii
mɔ dɔ. Imɔso mɛ penɛ yɛɛ mɛ
kya laarɛ de mɛ' kii kyu ilaa bo-
duduusɛ iko kyu kyɔlɔga de gikolii
mɔ ansi-ansi bɔla de gɛmara-lɛɛ
mɔ. Mɛ kya penɛ gɛnen daa
de mɛ' nyɛ ŋara lɛɛ gikolii pii
gibono gi bo gikolii belɛ mɔ dɔ
mɔ gyan' nkyu mɔ so. 31 Mɛ kya
wɔra gɛnen pɛwu mɔ, Pɔɔlo gi bii
mɔmɔ-nwɔnsa dɔ. Imɔso ɔ tɔgɛ sa
Ɔbelɛnsɛ Gyuliyusɛ mɔ-rɛ asogya
abono aye-rɛ ɔmɔ a bo gikolii mɔ
dɔ mɔ yɛɛ, “Anyen adɛ mɛ nyi ne
mɛ mɛŋ sii kyena gikolii gidɛ dɔ
mɔ, fɛye ɔko-rɛ ɔko maŋ lii. Fɛ
laa sii nkyu ndɛ dɔ.” 32 Pɔɔlo gi
tɔgɛ sa ɔmɔ gɛnen mɔ, asogya mɔ
mɛ ŋɛ ifɛ ibono i dɛ gikolii pii mɔ
kyaga de gibelɛ mɔ kɛbi, ne gikolii
pii mɔ gi kyon de nkyu.
33 Gɛdɛ gɛ kya ba gɛ' baa kɛ
mɔ, Pɔɔlo gi kolɛ abono pɛwu mɛ
bo gikolii mɔ dɔ mɔ yɛɛ mɛ' gyi
agyudɔ. Pɔɔlo gi tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ, “Ibono fɛye-nwɔnsa gi mɛŋ tɛ
fɛye gɛten kolon ne fɛ mɛŋ kya gyi
faa, ndɛ imɔ nkɛ gudu nnan ne.
34 Imɔso n kya kolɛ fɛye, fɛ' gyi
agyudɔ de fɛ' nyɛ nyɛ ɔlon. Sɛi
maŋ wɔra fɛye dɔ ɔko-rɛ ɔko. Fɛ
laa lii gimu nkpa de alanfiya.”
35 Pɔɔlo gi tɔgɛ sa ɔmɔ gɛnen ta
mɔ, o puru bodobodo ne ɔ dalaa
faala Wurubuaarɛ, asa mɔ pɛwu
ansi dɔ. Ɔ dalaa ta mɔ, ɔ gbaa
bodobodo mɔ ne o yii gɛsɛ ɔ kya
gyi. 36 Nfono mɔ, i keda mɔmɔ
pɛwu kee nyoro, ne mɛ san laarɛ
ilaa ikoana, ne mɛ gyi. 37 Aye
abono pɛwu a bo gikolii mɔ dɔ
gɛnen mɔ gɛgyɔnɔ gɛ gyɛ asa nwɛ
nnyɔ ikue-isa de saalaa anyamesɛ
asee. 38 Mɛ gyi kaabo mɔ, mɛ lɛɛ
ilaa ibono i bo gikolii mɔ dɔ mɔ
too nkyu dɔ de gikolii mɔ gi' nyɛ
koso oduduu.

Gikolii Mɔ Gi Kyadɛ

39 Gɛdɛ gɛ kɛ ne gikolii mɔ
apalɛbo mɔ mɛ wu yɛɛ mɛ kya
fuude gɛsinkpan so mɔ, mɛ mɛŋ
bii yɛɛ gɛsinkpan kolon gɛdɛ ne.
Mɛ wu apoo mɔ gigengen gɛtɛɛko,
mɔ, mɛ sa gɛwɔnsa yɛɛ i laa sa
gikolii belɛ giyelɛ. Imɔso mɛ tɔgɛ

kyule abara yɛɛ mɛ laa palɛ gikolii
mɔ kpaa yela nno.
40 Nfono mɔ mɛ kɛbi ilaa bo-
duduusɛ mɔ mɛ kyu kyɔlɔga de
gikolii mɔ mɔ too nkyu dɔ. Mɛ
wɔra gɛnen mɔ, mɛ sangɛ ifɛ
ibono nkana mɛ kyu ŋminde iyii
ibono i kya palɛ gikolii mɔ mɔ.
Ne mɛ diirɛ gikolii mɔ ansi dɔ-
lɛɛ gikuru belɛ gibono gi kya keda
afuu ne i kya nen gikolii mɔ mɔ.
Nfono mɔ gikolii mɔ gi yii ansi gi
kya kpe de gigengen mɔ so. 41 Nno
mɔ giŋɛsii gi da agyɛsi belɛ-belɛ,
ne gikolii mɔ gi kpaa ŋmɛɛ de
amɔ, ne gi sii. Afuu bolonsɛ ako
a san a kya da gikolii mɔ gɛmara-
gɛmara, gi kya kyadɛ. 42 Asogya
mɔ mɛ wu gɛnen mɔ, mɛ tɔgɛ
kyule abara yɛɛ mɛ laa mɔɔ abono
pɛwu mɛ keda tii de ibu ne mɛ kyu
ɔmɔ kyu wɔra mɔmɔ-abaa dɔ mɔ.
I mɛŋ gyɛ gɛnen mɔ, foŋbii mɔmɔ
ako mɛ laa naa tɔɔlɛ lii gigengen
so de mɛ' selɛ.
43 Ɔbelɛnsɛ Gyuliyusɛ ɔbono ɔ
kya kerɛ asogya gikpen mɔ so mɔ
berɛ kya laarɛ de ɔ' mɔlɛgɛ Pɔɔlo
de ɔ' nyɛ nkpa. Imɔso ɔ gya
asogya mɔ yɛɛ mɛ mɛŋ sa mɛ'
wɔra gɛnen. Ɔ tɔgɛ abono mɛ
bo gikolii mɔ dɔ mɔ yɛɛ, “Fɛye
abono fɛ nyi nkyu mɔ, fɛ' daa gitin
loo nkyu mɔ dɔ de fɛ' tɔɔlɛ lii
gigengen. 44 Fɛye asɛnsɛ mɔ, mɔ,
fɛ' keda iyii ibono i kyadɛ kyadɛ
i gyan' nkyu mɔ so mɔ kyu lii
gigengen.” Gɛnen ne a san wɔra
ne aye pɛwu a nyɛ lii gimu nkpa
de alanfiya.

28

A Loo Malita Ɔsowolɛ So

1 A dii gyan' gigengen so gimu
nkpa de alanfiya pɛi ne a nyɛ
bii yɛɛ mɛ kya terɛ gɛsinkpan
gɛbono ginyen yɛɛ Malita. 2 Nono
asa mɛ kyu gɛsalaarɛ kerɛ aye so
dandan. Mɛ sɔɔ aye pɛwu abaa
anyɔ. Nyangbon kya da, ne i bo
awo. Imɔso mɛ wɔra ɔgya sa aye
yɛɛ a' wolɛ.
3 Pɔɔlo gi kpaa koola ngya, ɔ dɛ
ɔ kya wɔra ɔgya mɔ dɔ mɔ, nkyɛɛ
giwɔɔ gi bo gɛgya gɛko dɔ. Ɔgya
mɔ awulewule so mɔ giwɔɔ mɔ gi
da lii gɛgya mɔ dɔ, ne gi kyaga
Pɔɔlo gi san gi kyɔlɛ de mɔ-gibaa.
4 Nno asa mɛ wu gimɔ gi kyɔlɛ
de mɔ-gibaa gɛnen mɔ, mɛ tɔgɛ
sa abara yɛɛ, “Imɔ idɛ berɛ, iŋ bo
sɛi, gɛnen ɔnyen baarɛ gyɛ daa
asa ɔmɔɔbo. Ɔbono ɔ kya ka ilaa
nyɛnyɛn gikɔ mɔ maŋ kyule yɛɛ
ɔ' nyɛ nkpa. I mɛŋ gyɛ gɛnen mɔ,
gɛnɔɔbono ɔ ti nyɛ lii ɔbon belɛ
mɔ dɔ gimu nkpa de alanfiya faa,
nkana iŋ ti ta ne?”
5 Pɔɔlo gi ŋmanyan mɔ-gibaa
mɔ, ne i lɛɛ giwɔɔ mɔ too ɔgya mɔ
dɔ. Iŋ wɔra mɔ sɛi. 6 Asa mɔ mɛ
san mɛ tɛ mɔ, mɔmɔ-nwɔnsa gi
gyan daa yɛɛ Pɔɔlo laa kpɛ punge
ne, abɛɛ i laa kpɛ ŋmaa mɔ ŋmɛɛ
de o' wu' ayaa abono so ne. Mɛ
gyoo gɛnen-n kɛɛla kpon, mɛŋ taa
wu yɛɛ ilaa iko i wɔra mɔ. Nfono
mɔ, mɛ kyɛɛgɛ mɔmɔ-nwɔnsa ne
mɛ san tɔgɛ yɛɛ, “Gɛnen ɔnyen
baarɛ tɛ faa, ɔ gyɛ daa ɔkperɛ
ɔko!”
7 Ɔsowolɛ ɔbono so wura mɔ bo
nsinkpan sindi nfono aye-rɛ Pɔɔlo
a tɛ a kya wolɛ ɔgya mɔ. Mɛ kya
terɛ wura mɔ-ginyen yɛɛ Pubilasɛ.
Ɔ yɛgɛ a' loo mɔ asɛ ne ɔ keda aye
gisafo nkɛ nsa. 8 Pubilasɛ baarɛ
mɔ-sɛ kya lɔ ɔkyagyii, ne ɔ kya
kyalɛ. Pɔɔlo gi naa loo mɔ asɛ obu
dɔ. O kyu mɔ-abaa gyan mɔ so ne
ɔ dalaa sa mɔ ne mɔ-alɔtɔ mɔ a ta.
9 I ba gɛnen mɔ, alɔbo sɛnsɛ abono
mɛ bo gɛnen gikyaafiya gibono
so mɔ mɛ ba Pɔɔlo asɛ ne ɔ kyɛ
mɔmɔ. 10 Mɛ kyɛɛ aye ilaa gikyɔ.
Ne a tɔgɛ yɛɛ a laa kyu gikolii
giko de a' kyon mɔ, mɛ sa aye ilaa
ibono i laa tiri aye apoo mɔ so mɔ
pɛwu.

A Lii Malita Ne A Keda Rom Ɔkpa

11 A kyena ɔmɔ asɛ nno ibosɛ
isa'. A laa koso nno mɔ, a nyɛ
gikolii gibono gi lii Alɛsandiriya
ne gimɔ-wuraana mɛ sii kyena
Malita gikyaafiya so nno awo
aberɛ dɔ mɔ. Mɛ kya terɛ gikolii
mɔ ginyen yɛɛ Ikperɛ Ataana. 12 A
loo Sirakusɛ ɔsowolɛ so, ne a
kyena nno nkɛ nsa. 13 A koso
nno, ne a palɛ gikolii mɔ kpaa loo
Regiyo ɔsowolɛ so. Gɛdɛ kɛsɛ mɔ,
afuu a yii gɛsɛ a kya da lii de gɛsɛ
so. Imɔ gɛkɛ nyɔsɛ mɔ, a kpaa loo
Putili ɔsowolɛ so. 14 A fo nno mɔ,
a wu aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ ako. Mɛ kyu aye kpe mɔmɔ asɛ
ne mɛ kolɛ aye yɛɛ a' kyena mɔmɔ
asɛ nkɛ sono. A lii mɔmɔ asɛ nno
mɔ, a kyon a kya kpe Rom.

15 A fuude Rom mɔ, aye-
nanboana Yesu ɔson mɔ dɔ abono
mɛ bo nno mɔ mɛ nu aye so
yɛɛ a kya ba. Imɔso mɛ baa
gyangara aye ɔkpa dɔ nten nnyɔ,
Apiyasɛ Foram de nfono mɛ kya
terɛ yɛɛ Ikyoolaten Isa' mɔ. Pɔɔlo
gi kpɛ wu mɔmɔ gɛnen mɔ, ɔ faala
Wurubuaarɛ ne i keda mɔ-nyoro.

*Pɔɔloana Gi Tɔgɛ Yesu Ɔkalan
Mɔ Rom Ɔsowolɛ So*

16 A loo Rom mɔ, asogya
ɔbelɛnsɛ mɔ gi sa Pɔɔlo ɔkpa de
ɔ' taalɛ kyena mɔ-gibaa so, ne mɛ
yɛgɛ sogya kolon kya dii mɔ de
ɔŋ sa ɔ' nyɛ selɛ. 17 Imɔ nkɛ nsa
gɛmara mɔ, Pɔɔlo gi terɛ Gyuda
awura abelɛnsɛ abono mɛ tɛ Rom
nno mɔ yɛɛ mɛ' baa gyan' mɔ asɛ.
Mɛ gyan' mɔ, ɔ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
"Me-nanboana Gyuda awura, meŋ
wɔra aye-adɛ ilaa nyɛnyɛn iko,
ne i mɛŋ gyɛ yɛɛ meŋ gyi aye-
naanaana itiibilaa so. Imɔ gɛnen
gbaa mɔ, mɛ keda me Gyɛrusalem
kyu me kpaa wɔra Rom awura
abaa dɔ. 18 Rom awura mɔ mɛ
taasɛ taasɛ me ilaa mɔ, mɛ mɛŋ
wu ilaa nyɛnyɛn ibono nɛ wɔra
ne i kaaborɛ n' wɔra ɔmɔɔsɛ.
19 Gyuda awura mɔ, mɔ, mɛ mɛŋ
kyule. I ba gɛnen mɔ, i yɛgɛ nɛ
kolɛ yɛɛ mɛ' tɛsɛ kyu me kyu ba
wura belɛ ansi dɔ gɛrɛ de mɔ
ne ɔ' kerɛ ilaa mɔ dɔ sa me. Iŋ
gyɛ yɛɛ nɛ ba n' baa nyida me-
adɛ Gyuda awura mɔ daa. 20 Aye
Isirale awura ansi a gyan' yɛɛ
Wurubuaarɛ laa sun ɔko de ɔ' baa
mɔlɛgɛ aye. Gɛnen kaasɛ ɔbono
so ne mɛ da me ilaran faa. Imɔso
ne nɛ koola fɛye baa gyan faa."

21 Ɔ tɔgɛ gɛnen mɔ, mɛ buu sa
mɔ yɛɛ, "Ɔko mɛŋ baa buu ilaa
nyɛnyɛn iko kyu lii fo so sa aye. A
mɛŋ nyɛ iwolɛ lii Gyudiya kyu lii
fo so gbaa, ne aye-adɛ dɔ ɔko-rɛ
ɔko mɛŋ kii kyu ɔkalan ɔko lii
nno bara aye. 22 I tiri sa aye
yɛɛ a' nu ilaa ibono fo dɛ mɔ. I
kya nyiile yɛɛ a nyi ibono gɛten
kamaasɛ mɔ asa mɛ kya tɔgɛ ilaa
nyɛnyɛn kyu lii ɔson ɔkpa ɔbono
fɛye-gikpen mɔ fɛ dɛ mɔ so." 23 Mɛ
tɔgɛ gɛnen mɔ, mɛ kyu gɛkɛ kyu
yela ibono mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ laa kii
nyɛ gɛkyena.

Gɛkɛ mɔ gɛ fo mɔ, asa sakyɔ mɛ
ba mɔ asɛ gɛten gɛbono dɔ ɔ tɛ
mɔ. Mɛ don asa abono mɛ daa
giba gigyangbarasɛ mɔ. Ɔ lɛɛ ilaa
gɛsɛ sa ɔmɔ toloowi. Ɔ lɛɛ Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ so ilaa nyiile ɔmɔ. Ne ɔ kalɛ
Gyuda awura mɔmɔ-naana Mosisi
nbara mɔ iwolɛ de Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo iwolɛ mɔ dɔ ɔ kya
nyiile asa ɔ kya tɔgɛ wɔra ɔmɔ de
mɛ' nu gɛsɛ yɛɛ Yesu ilaa ne iwolɛ
mɔ i wolaa tɔgɛ yela mɔ. 24 Mɔmɔ
ako mɛ sɔɔ ibono ɔ tɔgɛ mɔ gyi, ne
mɔmɔ ako mɔ mɛ kine mɛŋ sɔɔ
imɔ gyi. 25 Mɔmɔ wolɛ-wolɛ mɛ
san mɛ kya sɔɔ abara akyɔɔlɛ, ne
mɛ kyon taa mɔ yɛgɛ.

Pɛi ne mɛ laa kyon gɛnen mɔ,
Pɔɔlo gi tɔgɛ ilaa kolon sa mɔmɔ
yɛɛ, "Gɛsintin ne Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi tɔgɛ kyu naa de
mɔ-ikalan ɔtɔgɛbo Isaya so sa aye-
naanaana mɔ. 26 Ɔ tɔgɛ yɛɛ,

'Naa kpe asa adɛ asɛ de fo' kpaa
tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ,

"Fɛ laa kpɛ fɛ kya nu ilaa; fɛ
maŋ kii nu imɔ gɛsɛ.
Fɛ laa kpɛ fɛ kya kerɛ ilaa; fɛ
maŋ kii wu sɛi."
27 I lii fɛɛ asa adɛ asen dɔ iŋ baa
bugi de ilaa gɛsɛ ginu.
Mɔmɔ-aso a tii daa, ne mɛ bun
mɔmɔ-ansi.
Ne fɛɛ i mɛŋ gyɛ gɛnen mɔ,
ɔfaanan mɛ kya wu ilaa ibono
i bo no mɔ,
mɛ kya nu ilaa de mɔmɔ-aso,
ne mɛ kya nu ilaa gɛsɛ mɔmɔ-
asen dɔ.
Ne fɛɛ mɛ nyɛ mɛ kya nu ilaa gɛsɛ
mɔ,
mɛ laa kii ba me Wurubuaarɛ
asɛ
de n' kyɛ mɔmɔ-gilɔtɔ gibono
mɛ kya lɔ faa.' "
28 Pɔɔlo gi tɔgɛ Isaya agyɛbi
mɔ ta mɔ, o kii tɔgɛ sa Gyuda
awura mɔ yɛɛ, "Fɛ' nu yɛɛ Wu-
rubuaarɛ laa sun asa de mɛ' tɔgɛ
mɔ-amɔlɛgɛ mɔ so ilaa ibono n
darɛ mɔ sa asa abono mɛ mɛŋ
gyɛ Gyuda awura mɔ. Mɔmɔ berɛ
mɛ laa nu mɔ-isɔɔ mɔ asɛ." [
29 Pɔɔlo gi tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ sa
ɔmɔ gɛnen mɔ, Gyuda awura mɔ
mɛ yaasɛ. Mɔmɔ wolɛ-wolɛ mɛ
kya sɔɔ abara akyɔɔlɛ.]
30 Rom nno mɔ, Pɔɔlo gi kyena
obu ɔko dɔ ibono ɔ kya ka gikɔ.
Ɔ kyena gɛnen obu ɔbono dɔ nsi
nnyɔ mumuli. Ɔkamaasɛ ɔbono ɔ
kya kpe mɔ asɛ mɔ ɔ kya sɔɔ mɔ
abaa anyɔ, 31 ne ɔ kya tɔgɛ Wu-
rubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyenabi
mɔ so ilaa sa mɔ. Ɔ kya nyiile
ɔkamaasɛ Wura Yesu Kirisito ilaa
mɔ-gɛlaarɛ ɔkara. Ɔko mɛŋ kya tii
mɔ-ɔkpa.

Ɔwolɛ Ɔbono Pɔɔlo Gi Ŋmarasɛ Bunge
Rom Awura Mɔ

Wurubuaarɛ Gi Tɔgɛ Pɔɔlo Yɛɛ Ɔ' Tɔgɛ Mɔ-Ɔkalan Mɔ Sa Asa

1 Me Pɔɔlo, ɔbono n tɛ sa Kirisito
Yesu mɔ, ne n kya ŋmarasɛ fɛye
gɛnen ɔwolɛ baarɛ. Wurubuaarɛ
ne n tɔgɛ me yɛɛ n' wɔra Yesu
ɔsɔɔ, ne ɔ lɔrɔ me yela de n' wɔra
mɔ-ɔkalan konkonsɛ mɔ gɛsun.
2 Wurubuaarɛ gi wolaa ka yela yɛɛ
ɔ laa sa anyamesɛ gɛnen ɔkalan
konkonsɛ baarɛ. Lii ko-o dedaa
mɔ ɔ yɛgɛ mɔ-ikalan atɔgɛbo
mɛ wolaa ŋmarasɛ ɔkalan baarɛ
ilaa mɔ gbaa-gbaa agyɛbi dɔ yela
sa anyamesɛ. 3 Gɛnen ɔkalan
baarɛ gyɛ daa mɔ-bi Yesu ilaa.
Anyamesɛ gɛsu dɔ mɔ, Yesu gyɛ
Oloobu Wura Deefidi ɔpaa dɔ.
4 Mɔ-rɛ Wurubuaarɛ-lɛɛ gɛsu dɔ
mɔ, Wurubuaarɛ gi lɛɛ aye-Wura
Yesu Kirisito baarɛ gɛwi nyiile yɛɛ
mɔ ne n gyɛ mɔ-bi. I kya nyiile
yɛɛ Yesu gi wu' mɔ, Wurubuaarɛ
gi kyu ɔlon belɛ kyingi mɔ lii
ibuni dɔ kyu naa de mɔ-Oduduu
mɔ so. 5 Kyu naa de Yesu so
ne Wurubuaarɛ gi wɔra gidɛnsɛ
sa aye ako ne a nyɛ wɔra mɔ-
isɔɔ sa gɛsinkpan so asa kpɛi-
kpɛi pɛwu faa. Ɔ kya laarɛ mɛ'
ka gyan Yesu so de mɛ' nu mɔ-
gɛdɛ de mɔ-ginyen gi' nyɛ dii.
6 Asa abono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
mɔmɔ yɛɛ mɛ' wɔra Yesu Kirisito
adɛ mɔ, fɛye kee fɛ too gɛnen
asa abono so. 7 N kya ŋmarasɛ
gɛnen ɔwolɛ baarɛ n kya sa fɛye
abono pɛwu fɛ bo Rom ɔsowolɛ
so ne Wurubuaarɛ kya laarɛ fɛye-
ilaa, ne ɔ tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ' lɔrɔ
fɛye-nyoro yela sa mɔ mɔ. Aye-
sɛ Wurubuaarɛ de aye-Wura Yesu
Kirisito mɛ' sa fɛye gisen yuuli de
mɛ' sa fɛye so gɛwɔnsa dɛnsɛ.
8 Ibono i gyangbara mɔ, n
kya faala me-Wurubuaarɛ n kya
sa fɛye pɛwu kyu naa de Yesu
Kirisito so. I lii fɛɛ asa mɛ kya tɔgɛ
gɛnɔɔbono fɛ kya ka gyan Yesu
so mɔ gɛsinkpan gɛten kamaasɛ.
9 Nɛ kyu me-gisen pɛwu n kya
son Wurubuaarɛ n kya tɔgɛ mɔ-
bi mɔ ɔkalan konkonsɛ mɔ mi-i
sa asa. Gɛnɔɔbono n kya dalaa
mi-i sa fɛye owi kamaasɛ dɔ mɔ,
Wurubuaarɛ ne n nyi me-gisen dɔ.
10 N kya kolɛ mɔ yɛɛ nengyene
i laa wɔra mɔ-gɛlaarɛ mɔ, nkana
idɛ berɛ, ɔ' yɛgɛ de n' nyɛ nyoro
de n' baa laa fɛye.
11 Nɛ tansi n kya laarɛ yɛɛ me-rɛ
fɛye a' wu abara de n' yɛgɛ fɛ' nyɛ
ilaa iko lii Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ asɛ de i' nyɛ kpaa fɛye fɛye-
gisɔɔgyi dɔ. 12 Ibono n kya tɔgɛ
mɔ ne n gyɛ yɛɛ nengyene a nyɛ
wu abara mɔ, me-lɛɛ gisɔɔgyi gi
laa kpaa fɛye de fɛye-lɛɛ mɔ kee
gi' kpaa me. 13 Me-nanboana Yesu
asonbo, n kya laarɛ fɛ' bii yɛɛ
n kya sa nwɔnsa gifonɛɛ-gifonɛɛ
yɛɛ nan baa laa fɛye mɔ, baa lii
de ndɛ mɔ, ilaa iko i kya tii me-
ɔkpa. Rom ɔsowolɛ ɔbono so fɛ tɛ
faa, asa sakyɔ mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda
awura. N kya laarɛ n' nyɛ asa
lii mɔmɔ dɔ sa Yesu ɔson mɔ, fɛɛ
gɛnɔɔbono nɛ ti nyɛ asa abono mɛ
mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ lii nten
kpɛi-kpɛi kee mɔ. 14-15 I dɛ me
so yɛɛ n' tɔgɛ Wurubuaarɛ ɔkalan
konkonsɛ mɔ sa asa abono mɔmɔ-
ansi a bugi mɔ de asa abono mɛ
san mɛ tɛ gibiri dɔ mɔ, abono mɛ
nyi ɔwolɛ de abono mɛŋ nyi ɔwolɛ
mɔ pɛwu. Gɛnen so mɔ, i kya da
me ɔbolɛ yɛɛ n' nyɛ ba fɛye asɛ
Rom ɔsowolɛ so kee de n' baa lɛɛ
gɛnen ɔkalan konkonsɛ mɔ tɔgɛ sa
fɛye.

Ɔkalan Mɔ Kya Mɔlɛgɛ Asa De Mɔmɔ-rɛ Wurubuaarɛ Nsana I' Lɔrɔ

16 Wurubuaarɛ ɔkalan
konkonsɛ ɔbono n kya tɔgɛ mi-i

sa asa kyu lii Yesu so mɔ mɛŋ
bo me ipeeli. I lii fɛɛ ɔkalan mɔ
kya sa asa abono pɛwu mɛ kya
ka gyan' Yesu so mɔ Wurubuaarɛ
ɔlon de mɛ' nyɛ ɔ' mɔlɛgɛ ɔmɔ
de mɔmɔ-rɛ mɔ nsana i' nyɛ lɔrɔ.
Gyuda awura ne n daa ginu gɛnen
ɔkalan mɔ pɛi ne asa sɛnsɛ kee mɛ
nyɛ nu.
17 Kyu naa de Wurubuaarɛ
ɔkalan konkonsɛ baarɛ so ne Wu-
rubuaarɛ gi lɛɛ nyiile anyamesɛ
gɛnɔɔbono mɛ laa nyɛ de o' kyu
ɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ i boran sa
mɔ mɔ. Anyamesɛ gikagyan gi-
bono mɛ laa ka gyan Wurubuaarɛ
so mɔ ne nan yɛgɛ o' kyu ɔmɔ
yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ i boran sa mɔ.
Wurubuaarɛ so gikagyan ne n kpɛ
gi gyɛ ilaa ibono i tiri. Imɔso ne
mɛ ŋmarasɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
dɔ yɛɛ,

"Ɔbono ɔ kya ka gyan Wu-
rubuaarɛ so mɔ
ne Wurubuaarɛ kya kyu yɛɛ
mɔ-gisen dɔ i boran.
Gɛnen kaasɛ ɔbono ne nan nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena."

Wurubuaarɛ Kya Kyu Ginyadon Wɔra Ilaa Nyɛnyɛn Awɔrabo

18 Wurubuaarɛ kya lɛɛ nyiile
asa yɛɛ ɔ kya kyu ginyadon lii Wu-
rubuaarɛ dɔ wɔra mɔmɔ abono
pɛwu mɛŋ selɛ mɔ ne mɛ kya
wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ. Mɔmɔ-
asen dɔ iŋ boran sa Wurubuaarɛ
so mɔ, i kya tii Wurubuaarɛ
gɛsintin ilaa ɔkpa, ne gɛsintin
mɔ gɛŋ kya nyɛ lii gɛwi mɔmɔ-
gɛkyena dɔ. 19 Nkana ilaa ibono
nyamesɛ laa taalɛ bii kyu lii Wu-
rubuaarɛ so mɔ iŋ bo ŋara dɔ.
Wurubuaarɛ gi wolaa lɛɛ imɔ-
gɛwi nyiile. 20 Kpɛ kyu lii owi
ɔbono Wurubuaarɛ gi lɛɛ soso de
gɛsɛ mɔ, ɔ lɛɛ mɔ-gidebi nyiile
anyamesɛ. Nkana mɛŋ kya wu mɔ
de ansi. Kyu naa de mɔ-ilaa lɛɛsɛ
so ne ɔ yɛgɛ mɛ kya bii mɔ-ɔlon
ɔbono ɔŋ bo ɔkara mɔ ne mɛ kya
bii yɛɛ mɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ.
Imɔso mɛŋ bo ɔkyɛɛrɛgyanten mɔ
asɛ.
21 Anyamesɛ mɛ nyi Wu-
rubuaarɛ, mɛŋ kii ma-a kyu
buubuu sa mɔ yɛɛ mɔ ne n gyɛ
Wurubuaarɛ abɛɛ mɛ' taa kyu
afaala sa mɔ. I yɛgɛ mɔmɔ-
nwɔnsa nbono mɛ dɛ mɔ giŋ baa
gi kya kpaa mɔmɔ, ne mɛŋ baa mɛ
nyi ilaa dɛnsɛ de inyɛnyɛn. 22 Mɛ
kya kyu mɔmɔ-nyoro yɛɛ mɛ gyɛ
ɔlaako anyibo; Wurubuaarɛ asɛ
mɔ, mɛ kya bingiri asa abono
mɛŋ nyi sɛi. 23 Mɛŋ kya kyu
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo no
gɛkpaa-gɛkpaa mɔ nyisigyi mɔ
terɛ sɛi. Mɛ san mɛ kya son daa
ikperɛ ibono mɛ salɛ abɛɛ mɛ pɔrɔ
mɔ. Mɛ wɔra imɔ fɛɛ nbuii abɛɛ
nbuɛ abɛɛ ilaa ibono i kya kpii
imɔ-itɔ so mɔ. Mɛ kya wɔra imɔ
iko fɛɛ nyamesɛ ɔbono ndɛ ɔ bo
nkpa, ɔkɛ, fo baa kerɛ mɔ, o wu'
mɔ.

Wurubuaarɛ Gi Lɛɛ Ansi Taa Mɔmɔ Yɛgɛ

24 Gɛnen so mɔ, Wurubuaarɛ gi
lɛɛ ansi taa mɔmɔ yɛgɛ yɛɛ mɛ'
tɛsɛ wɔra ilaa kankaran ibono i
gyɛ mɔmɔ-ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa mɔ.
Mɛ san mɛ kya wɔra ilaayan ibono
i gyɛ gɛmumɔɔ mɔ de abara. 25 I
lii fɛɛ mɛ sɔɔ abon gyi taa gɛsintin
gɛbono gɛ dɛ kyu lii Wurubuaarɛ
so mɔ yɛgɛ. Mɛ san mɛ kya kyu
soso de gɛsɛ Ɔlɛɛbo mɔ ayenbi
abono a gyɛ mɔ-lɛɛ mɔ ma-a sa
daa mɔ-ilaa lɛɛsɛ. Ne mɛ kya son
imɔ taa mɔ Wurubuaarɛ gbaa-
gbaa yɛgɛ. Ayenbi a gyɛ daa Wu-
rubuaarɛ-lɛɛ gɛkpaa-gɛkpaa. I' ba
gɛnen.
26 Asa mɔ mɛ kya son daa Wu-
rubuaarɛ ilaa lɛɛsɛ taa mɔ gbaa-
gbaa yɛgɛ so mɔ, Wurubuaarɛ gi
lɛɛ ansi taa mɔmɔ yɛgɛ, mɛ san
mɛ kya wɔra ipeeli ilaa ne i kya
gyi mɔmɔ-amu. Mɔmɔ akyii mɛŋ
baa ma-a laarɛ mɛ' dɛ de anyen
fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi lɛɛ
mɔ. Mɛ san ma-a dɛ de abara daa
taa ɔkpa ɔbono Wurubuaarɛ gi lɛɛ

sa anyamesɛ yɛɛ mɛ' dɛ de abara
mɔ yɛgɛ. 27 Gɛnen kee ne anyen
mɛŋ baa ma-a laarɛ mɛ' dɛ de
akyii fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ
gi lɛɛ mɔ. Ibono i san i dɛ ɔmɔ-
ɔbolɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ mɛ' dɛ de
mɔmɔ-nanboana anyen taa akyii
gidɛde yɛgɛ. Anyen wolɛ-wolɛ mɛ
kya san laarɛ daa abara gidɛde
taa akyii yɛgɛ, ne i kya kyu ipeeli
bun mɔmɔ. Mɔmɔ-ilaa kankaran
idɛ so mɔ, mɛ kya nyɛ gisobiidɛ
gibono i kaaborɛ mɔmɔ mɔmɔ-
nyoro dɔ.
28 Fɛɛ gɛnɔɔbono iŋ tiri asa adɛ
yɛɛ mɛ' bii Wurubuaarɛ mɔmɔ-
asen dɔ faa mɔ, Wurubuaarɛ kee
gi lɛɛ ansi taa mɔmɔ yɛgɛ yɛɛ
mɛ' sa nwɔnsa gyaga de mɛ'
wɔra ilaa ibono iŋ gyɛ iwɔrasɛ
mɔ. 29 Mɛ san mɛ kya wɔra
ilaa nyɛnyɛn kamaasɛ fɛɛ nwɔnsa
nyɛnyɛn gisa, onsipara, gɛkyo,
gɛlaaloo, asa gimɔɔ, laatɔngɛ,
npenɛ, ilaa nyɛnyɛn gikerɛansi
wɔra, de gɛsakuli. 30 Mɛ kya
kɛɛ abon gyan abara, mɛ kya
kyo Wurubuaarɛ, mɛ kya saalɛ
asa, mɛ kya nyiile mɔmɔ-nyoro,
mɛ kya yen mɔmɔ-nyoro, mɛ kya
laarɛ ikpa pobɔrɔ ibono so mɛ
laa naa de mɛ' wɔra ilaa nyɛnyɛn
mɔ, mɛŋ kya nu mɔmɔ-sɛana de
mɔmɔ-nyiana gɛdɛ. 31 Mɛŋ bo
nwɔnsa, mɛŋ kya gyi gɛsintin sa
asa, mɛŋ nyi gɛsu gbaa, mɛŋ bo
senkyɔɔ. 32 Mɛ nyi ibono Wu-
rubuaarɛ gi wolaa tɔgɛ yela yɛɛ
abono mɛ kya wɔra gɛnen ilaa
ibonoana ɔnan mɔ, lɛwu ne n
kaaborɛ mɔmɔ. Mɛ dabɔlɛ mɛ nyi
gɛnen gbaa faa, mɛ kpɛ san mɛ
kya wɔra imɔ, ne mɛ kya kii faa'
wɔra abono mɛ kya wɔra imɔ mɔ
yɛɛ mɛ' pɛɛrɛ ansi.

2

Wurubuaarɛ Laa Gyi Nyamesɛ Kamaasɛ Nbɛlɛ

1 Imɔso fo nyamesɛ kamaasɛ
ɔbono fo kya bun fo-nanbo
nyamesɛ gipuɛɛ yɛɛ ɔ gyɛ
nyamesɛ nyɛnyɛn mɔ, fo maŋ nyɛ
gɛnɔ lɛɛ Wurubuaarɛ asɛ. Fo kya
bun fo-nanbo gipuɛɛ gɛnen mɔ, fo
kya bun fo-nyoro kee gipuɛɛ ne.
I lii fɛɛ ilaa nyɛnyɛn ibono ɔ kya
wɔra ne fo kya bun mɔ gipuɛɛ yɛɛ
ɔ gyɛ nyamesɛ nyɛnyɛn mɔ, fo kee
fo kya wɔra imɔ. 2 Wurubuaarɛ
ne n bun abono mɛ kya wɔra ilaa
nyɛnyɛn ibonoana nɛ tɔgɛ kyon
faa gipuɛɛ mɔ, a nyi yɛɛ imɔ-ɔkpa
so ne. 3 Imɔso nengyene fɛɛ ako
mɛ kya wɔra gɛnen ilaa nyɛnyɛn
ibonoana ne fo nyamesɛ fo kya
bun mɔmɔ gipuɛɛ, yɛgɛ fo kee
fo kya wɔra imɔ mɔ, fo berɛ fo
nyi yɛɛ Wurubuaarɛ laa yɛgɛ fo?
4 Wurubuaarɛ gi tansi ɔ bo gisen
sa fo. Ɔ kya yɛgɛ fo-ilaa kyɛɛ fo. Ɔ
kya wɔra gidɛnsɛ sa fo faa mɔ, fo
mɛŋ nyi yɛɛ ɔ kya kpaa fo de fo'
nyɛ nu fo-nyoro gɛsɛ de fo' kyɛɛgɛ
ne? Imɔso fo laa kyu mɔ-gidɛnsɛ
gidɛ yɛɛ gi mɛŋ gyɛ ilaa gbaa' iko?
5 I bo gɛkaabono Wurubuaarɛ
ginyadon de mɔ-gɛsintin gɛbono
ɔ laa kyu gyi anyamesɛ nbɛlɛ
mɔ i laa lii gɛwi. Fo ɔbono
fo berɛ, fo laa wɔra gisoɔlon ne
fo maŋ nu fo-nyoro gɛsɛ de fo'
kyɛɛgɛ mɔ, fo laa yɛgɛ ɔ' baala
mɔ-ginyadon gyoo fo gɛkaabono
ne. 6 I lii fɛɛ Wurubuaarɛ laa
tɛɛla nyamesɛ kamaasɛ kyu naa
de mɔ-ilaa wɔrasɛ sɔ. 7 Asa
abono mɛ kya kyu gisen wɔra
gidɛnsɛ mɛ kya laarɛ nyisigyi, bu-
ubuu, de gɛkyena gɛbono gɛŋ bo
ɔkara mɔ, Wurubuaarɛ laa kyu
mɔ asɛ gɛkyena gɛkpaa kyu tɛɛla
mɔmɔ. 8 Asa abono, mɔ, mɔmɔ
wolɛ-lɛɛ ne mɛ kerɛ ne mɛ kya
kine yɛɛ mɛ maŋ nu Wurubuaarɛ
gɛsintin ilaa ne mɛ kya laarɛ daa
ilaa nyɛnyɛn mɔ, Wurubuaarɛ laa
kyu ginyadon belɛ ka mɔmɔ gikɔ.
9 Gɛyiyɛɛ de ɔlaawusɛ ne nan tu
nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ kya
wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ. I laa
yii gɛsɛ lii Gyuda awura so de

i' san tu asa sɛnsɛ. 10 Nyisigyi,
buubuu, de gisen yuuli ne nan
tu nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ kya
wɔra gidɛnsɛ mɔ. I laa yii gɛsɛ lii
Gyuda awura so de i' san tu asa
sɛnsɛ kee. 11 I lii fɛɛ Wurubuaarɛ
mɛŋ bo gɛligi.

12 Wurubuaarɛ laa gyi asa nbɛlɛ
mɔ, abono mɛ mɛŋ nyɛ nu mɔ-
nbara ne mɛ wɔra ilaa nyɛnyɛn
mɔ, i mɛŋ gyɛ nbara mɔ ne ɔ
laa kyu bun mɔmɔ-gipuɛɛ. Mɔmɔ-
ilaa nyɛnyɛn ibono mɛ wɔra mɔ
ne nan yɛgɛ mɛ maŋ nyɛ kyena
Wurubuaarɛ asɛ. Abono, mɔ,
mɛ nyi Wurubuaarɛ nbara ne mɛ
mɛŋ gyi nmɔ so mɔ, gɛnen nbara
nbono ne Wurubuaarɛ laa kyu
bun mɔmɔ gipuɛɛ. 13 I lii fɛɛ i mɛŋ
gyɛ asa abono mɛ kpɛ nyɛ mɛ kya
nu Wurubuaarɛ nbara mɔ ne ɔ
kya kyu yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ i boran
sa mɔ. Gɛnen mɔ, asa abono mɛ
kya gyi nmɔ so mɔ ne ɔ laa kyu
yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ i boran sa mɔ.

14 Asa abono mɛ mɛŋ nu Wu-
rubuaarɛ nbara mɔ kerɛ, ne mɛ
kya wɔra ilaa ibono i kya kyena
de nbara mɔ mɔ, mɔmɔ-asen dɔ
i kya nyiile mɔmɔ yɛɛ nbara ndɛ
ne i kaaborɛ nyamesɛ o' gyi nmɔ
so. 15 Mɛ kya wɔra gɛnen mɔ, mɛ
kya lɛɛ mɛ kya nyiile yɛɛ mɔmɔ-
nwɔnsa dɔ mɔ mɛ ti mɛ nyi Wu-
rubuaarɛ nbara mɔ. Mɛ kya wɔra
ilaa iko mɔ, mɔmɔ-nwɔnsa gi kya
tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ inyɛnyɛn ne
mɛ kya wɔra faa abɛɛ idɛnsɛ ne i
gyɛ. Imɔ ibono kee i kya lɛɛ nyiile
yɛɛ mɛ nyi Wurubuaarɛ nbara
mɔ ilaa. 16 Gɛkaako Wurubuaarɛ
laa naa de Kirisito Yesu so de o'
kyu anyamesɛ asiiri ilaa kyu gyi
mɔmɔ-nbɛlɛ, fɛɛ gɛnɔɔbono Wu-
rubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ ɔbono
n kya tɔgɛ mɔ kya nyiile mɔ.

Iŋ Kaaborɛ Gyuda Awura Mɛ' Nyiile Mɔmɔ-Nyoro

Wurubuaarɛ Nbara So

17 Fo ɔko fo gyɛ Gyuda isa so mɔ,
i yɛgɛ fo kya ka gyan Wurubuaarɛ
nbara mɔ so yɛɛ nmɔ ne n yɛgɛ
ne fo-rɛ Wurubuaarɛ fɛ bo kon
don mɔ-rɛ asa sɛnsɛ. Lii gɛnen so
mɔ, i yɛgɛ fo kya nyiile fo-nyoro.
18 Fo nyi ilaa ibono Wurubuaarɛ
kya laarɛ nyamesɛ ɔ' wɔra mɔ.
Fo nyɛ mɛ nyiile fo Wurubuaarɛ
nbara mɔ so mɔ, i yɛgɛ fo kya bii
tɔgɛ yɛɛ ilaa idɛ ne n boran sa
Wurubuaarɛ. 19 Fo yɛɛ fo gyɛ isa
ɔbono fo kya kparɛ asa lii gibiri
dɔ, ne fo gyɛ fatela sa mɔmɔ. 20 Fo
nyi ibono ɔlaako ginyi de gɛsintin
pɛwu i bo daa Wurubuaarɛ nbara
nbono fo dɛ mɔ dɔ. Fo nyi yɛɛ
fo kya bii ka asa abono mɛŋ nyi
ɔlaako mɔ, ne abono mɛ kya kasɛ
Wurubuaarɛ nbara mɔ nperɛ mɔ,
fo kya bii nyiile mɔmɔ ilaa. 21 Fo
gɛnen isa ɔbono fo kya bii nyi-
ile asa sɛnsɛ ilaa gɛnen faa mɔ,
fo maa nyiile fo-nyoro ilaa kee?
Ibono fo kya nyiile asa yɛɛ gɛyu
gɛŋ boran mɔ, fo-o fo mɔ, foŋ kya
yuuri? 22 Fo ɔbono fo kya tɔgɛ yɛɛ
ɔko ɔ mɛŋ sa ɔ' lii mɔ-ka abɛɛ mɔ-
kuli gɛmara mɔ, fo-o fo mɔ, foŋ
kya lii fo-lɛɛ gɛmara? Fo ɔbono
fo kya kyo ikperɛ gison mɔ, fo-o
fo mɔ, foŋ kya yuuri ikperɛ ɔson
atɔ lii ikperɛ ibu dɔ? 23 Fo ɔbono
fo kya yen fo-nyoro yɛɛ fo ne n
nyi Wurubuaarɛ nbara mɔ, imɔso
foŋ ti tɔrɔ gɛnen nbara nbono so
de i' sa asa ɔkpa de mɛ' nyɛ tɔgɛ
ilaa nyɛnyɛn kyu lii Wurubuaarɛ
so? 24 Mɛ ŋmarasɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ dɔ yɛɛ,

"Kyu lii fɛye so mɔ, gɛsinkpan so
asa kpɛi-kpɛi
abono mɛŋ nyi Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ

mɛ kya nyɛ nyida mɔ-ginyen."

Ansi So Giyan Ne Fo Kya Son Wurubuaarɛ Mɔ,

Foŋ Kya Gyi Mɔ-Ginsi

25 A' kyu yɛɛ fo Gyuda isa fo
ten fo-giwɔrɛ fɛɛ gɛnɔɔbono Wu-
rubuaarɛ nbara mɔ gi kya nyi-
ile Gyuda awura yɛɛ mɛ' wɔra
mɔ. Nengyene fo kya gyi Wu-
rubuaarɛ nbara sɛnsɛ mɔ so bɔla
mɔ, fo-giwɔrɛ giten gi kya gyi
Wurubuaarɛ ginsi. Foŋ kya gyi
Wurubuaarɛ nbara sɛnsɛ mɔ so
berɛ mɔ, fo-giwɔrɛ giten gibono
fo ten mɔ iŋ gyɛ giwɔrɛ giten
giko. 26 Asa abono Wurubuaarɛ
mɛŋ yela awɔrɛ giten nbara sa
mɔ, nengyene mɛ kya gyi Wu-
rubuaarɛ nbara sɛnsɛ mɔ pɛwu so
mɔ, Wurubuaarɛ laa kyu mɔmɔ
yɛɛ mɛ ten mɔmɔ-awɔrɛ kee ne.
27 Gɛnen asa abono so mɔ, i laa
yɛgɛ Wurubuaarɛ o' bun Gyuda
awura abono mɛ kya ten mɔmɔ-
awɔrɛ ne mɛŋ kya gyi mɔ-nbara
sɛnsɛ mɔ so mɔ gipuɛɛ. I lii fɛɛ
mɔmɔ berɛ mɛŋ dabɔlɛ ten awɔrɛ
faa mɔ, mɛ kya gyi mɔ-nbara
sɛnsɛ mɔ so. Aye Gyuda awura,
mɔ, ne Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɛ
ŋmarasɛ mɔ-nbara mɔ yela sa,
ne aye kee ne ɔ yela awɔrɛ giten
nbara mɔ sa.
28 Ansi so giyan ne fo gyɛ Gyuda
isa mɔ, foŋ gyɛ Gyuda isa gɛsintin
ne. Ansi so giyan ne fo kya gyi
awɔrɛ giten nbara mɔ so ne i
kyɛɛgɛ fo-nyoro gibi mɔ wolɛ daa
mɔ, Wurubuaarɛ asɛ mɔ, iŋ gyɛ
gɛsintin awɔrɛ giten ne fo ten
gɛnen. 29 Ɔbono Wurubuaarɛ ilaa
i bo mɔ-gisen dɔ mɔ ne n gyɛ
Gyuda isa gɛsintin. Iŋ gyɛ ɔbono
ɔ ten mɔ-giwɔrɛ itiibilaa ɔkpa so
giyan mɔ. Ɔbono mɔ-giwɔrɛ giten
gi laa gyi Wurubuaarɛ ginsi mɔ
ne n gyɛ ɔbono ɔ lɔrɔ mɔ-gisen
yela sa Wurubuaarɛ kyu naa de
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ so mɔ.
Wurubuaarɛ ne nan yen kaasɛ
ɔbono. Iŋ gyɛ anyamesɛ.

3

1 Gɛnen ne i dɛ berɛ mɔ, menɛ
ilaa ne Wurubuaarɛ gi wɔra sa
Gyuda awura don asa sɛnsɛ?
Agyan amɔ ne Gyuda awura mɛ
kya nyɛ lii mɔmɔ-awɔrɛ giten
nbara mɔ so? 2 Gyuda awura
mɛ wɔra gimu dɛnsɛ gikyɔ ɔkpa
kamaasɛ so. Gigyangbarasɛ mɔ
ne n gyɛ yɛɛ mɔmɔ-abaa dɔ ne
Wurubuaarɛ gi kyu mɔ-agyɛbi mɔ
wɔra.
3 To! Ne fɛɛ mɔmɔ ako mɛŋ gyi
gɛsintin sa Wurubuaarɛ mɔ, Wu-
rubuaarɛ laa taa mɔ-lɛɛ gɛsintin
gigyi yɛgɛ? 4 I maŋ ba gɛnen.
Nengyene nyamesɛ kamaasɛ gi
bingiri ɔbonbo mɔ, Wurubuaarɛ
berɛ, ɔ kpɛ san ɔ gyɛ gɛsintin
wura. I dɛ daa fɛɛ gɛnɔɔbono ɔko
gi naa kyena tɔgɛ ne mɛ ŋmarasɛ
yela Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ mɔ.
Mɛ ŋmarasɛ yɛɛ,
"Gɛnen ne ɔkamaasɛ laa nyɛ wu
yɛɛ fo tɔgɛ mɔ, foŋ fuɛ.
Mɛ kerɛ imɔ dɔ mɔ, mɛ laa wu yɛɛ
fo wɔra mɔ, i kyena."
5 Aye anyamesɛ ilaa nyɛnyɛn
giwɔra i kya yɛgɛ Wurubuaarɛ
ilaa dɛnsɛ giwɔra i kya lii gɛwi.
To! Aye so ne Wurubuaarɛ ilaa
dɛnsɛ i kya lii gɛwi faa mɔ, iŋ
bo ɔkpa yɛɛ Wurubuaarɛ ɔ' baa'
biidɛ aye-giso? Anyamesɛ-lɛɛ ilaa
taasɛsɛ ne nɛ taasɛ faa. 6 Iŋ
taa gyɛ gɛnen. Fɛɛ iŋ bo ɔkpa
yɛɛ Wurubuaarɛ ɔ' biidɛ nyamesɛ
giso mɔ, nnɛ ne ɔ laa wɔra de o'
gyi anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ?
7 Ako kee mɛ kya taalɛ tɔgɛ ilaa
nyɛnyɛn yɛɛ, "A kya kɛɛ abon
mɔ, asa mɛ laa kyu aye-abon kyu
kɛserɛ de Wurubuaarɛ gɛsintin
mɔ, de i' yɛgɛ mɛ' nyɛ yen Wu-
rubuaarɛ. I ba gɛnen mɔ, i laa
yɛgɛ o' kii nyɛ nyisigyi daa bɔla.
Ɔ ti ɔ kya nyɛ nyisigyi gɛnen mɔ,
menɛtɔ so ne ɔ laa baa bun aye
gipuɛɛ yɛɛ a gyɛ ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo?" 8 Lii gɛnen ilaa idɛ
so mɔ, ako mɛ laa tɔgɛ yɛɛ, "A'
wɔra ilaa nyɛnyɛn de asa mɛ' tɛsɛ
wu ilaa dɛnsɛ ibono i laa lii aye-
ilaa nyɛnyɛn giwɔra mɔ dɔ mɔ."

Asa abono mɛ kya tɔgɛ gɛnen ilaa
ibono mɔ, nengyene Wurubuaarɛ
gi bun mɔmɔ gipuɛɛ mɔ, imɔ-ɔkpa
so ne. Ako mɛ kya ten me-rɛ me-
nanboana gɛnɔ yɛɛ a dɛ gɛnen
ilaa idɛ a kya nyiile asa.

Aye Pɛwu A Gyɛ Ilaa Nyɛnyɛn Awɔrabo

9 To! A tɔrɔ fonɛ; a koso fonɛ?
Aye Gyuda awura a gyɛ asa dɛnsɛ
Wurubuaarɛ asɛ don asa sɛnsɛ?
Kuaa. Nɛ ti wolaa tɔgɛ baa kyon
yɛɛ ilaa nyɛnyɛn giwɔra i nyɛ ɔlon
aye Gyuda awura de asa sɛnsɛ
pɛwu so. 10 Imɔ idɛ i kyena de ilaa
ibono mɛ ŋmarasɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ dɔ gɛtɛɛko mɔ. Mɛ
ŋmarasɛ yɛɛ,
"Ba-a nyamesɛ kolon mɛŋ kya gyi
gɛsintin sa Wurubuaarɛ.
11 Ɔko-rɛ ɔko mɛŋ kya nu Wu-
rubuaarɛ ilaa gɛsɛ.
I mɛŋ taa tiri ɔko yɛɛ mɔ-rɛ
Wurubuaarɛ nsana i' wɔra
ɔkon.
12 Nyamesɛ kamaasɛ gi lɛɛ mɔ-
ansi lii Wurubuaarɛ so.
Mɔmɔ kpini koro mɛ san mɛ kya
wɔra ilaa ibono iŋ boran
Wurubuaarɛ ansi so.
Ba-a nyamesɛ kolon mɛŋ kya taa
wɔra ilaa ibono i boran mɔ.
13 Mɔmɔ-agyɛbi tɔgɛsɛ a dɛ fɛɛ
adontɔ ne mɛ dɛ ma-a mɔɔ
asa.
Abon ne n kya lii mɔmɔ-nnɔ dɔ.
Mɔmɔ-ilaa tɔgɛsɛ i dɛ fɛɛ
giwɔɔ gibɔrɔ.
14 Mɔmɔ-nnɔ dɔ agyɛbi a bo loloo,
ne mɛ kya tɔgɛ nnɔ wɔra asa.
15 Anyamesɛ gimɔɔ giŋ bo mɔmɔ
ɔsen.
16 Mɔmɔ-inaaten kamaasɛ mɔ, mɛ
dɛ gɛyiyɛɛ mɛ kya too asa
so,
ne mɛ kya yɛgɛ abuaru a kya
gyi asa.
17 Mɛ mɛŋ kya laarɛ yɛɛ gisen
yuuli gi' ba asa dɔ.
18 Mɛŋ taa selɛ Wurubuaarɛ ba-a
pii faa."

19 Fɛɛ gɛnɔɔbono a nyi mɔ, Wu-
rubuaarɛ gi kyu mɔ-nbara mɔ sa
asa de ɔko-rɛ ɔko ɔŋ sa ɔ' nyɛ
gɛnɔ lɛɛ Wurubuaarɛ asɛ yɛɛ mɔ
berɛ ɔŋ wɔra ilaa nyɛnyɛn kerɛ.
Nyamesɛ kamaasɛ laa yelɛ Wu-
rubuaarɛ ansi dɔ de o' gyi gipuɛɛ.
20 I lii fɛɛ nyamesɛ ɔko mɛŋ bo no
ɔ laa taalɛ gyi Wurubuaarɛ nbara
mɔ pɛwu so de Wurubuaarɛ o'
wu yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran. Wu-
rubuaarɛ nbara mɔ gi bo no sa
nyamesɛ daa de ɔ' nyɛ bii yɛɛ ɔ
wɔra ilaa nyɛnyɛn.

Wurubuaarɛ Gi Nyiile Aye

Gɛnɔɔbono Ɔ Laa Lɔrɔ Aye-rɛ Mɔ Nsana Mɔ

21 Nperɛ berɛ ɔkpa ɔbono so
Wurubuaarɛ laa kyu asa yɛɛ
mɔmɔ-asen dɔ i boran mɔ i lii
gɛwi yɛɛ i mɛŋ gyɛ nbara gigyi
so. I wolaa i bo Wurubuaarɛ
nbara dɔ de mɔ-ikalan atɔgɛbo
iwolɛ dɔ yɛɛ 22 i laa naa daa de
gikagyan so. Wurubuaarɛ laa kyu
asa abono pɛwu mɛ laa ka gyan
Yesu Kirisito so mɔ yɛɛ mɔmɔ-
asen dɔ i boran. Iŋ bo yɛɛ adɛ-
lɛɛ kpɛi abɛɛ adɛ-lɛɛ kpɛi. 23 I
lii fɛɛ anyamesɛ pɛwu mɛ wɔra
ilaa nyɛnyɛn, ne mɛ fuɛ Wu-
rubuaarɛ nyisigyi ɔbono nkana
mɛ laa nyɛ mɔ. 24 Wurubuaarɛ
mɔ, kya sa anyamesɛ so gɛwɔnsa
dɛnsɛ lii mɔ-gisen dɔ so mɔ, ɔ
yɛgɛ Kirisito Yesu gi kyu mɔ-nyoro
kyɛɛ aye ne ɔ lɛɛ aye lii aye-
ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ kiiri sa
Wurubuaarɛ. Imɔ ne n yɛgɛ ne o
kyu aye yɛɛ aye-asen dɔ i boran.
25-26 Yesu Kirisito ne n gyɛ ɔbono
Wurubuaarɛ gi lɛɛ yɛɛ ɔ' lɛɛ ilaa
nyɛnyɛn gikpaarɛfuɛ asunbi sa
anyamesɛ. Asunbi abono ɔ lɛɛ
mɔ ne n gyɛ yɛɛ o kyu mɔ-nyoro
kyu sa ne mɛ mɔɔ. Mɔ-nkalan
gi kyɛɛgɛ fuɛ de asa abono mɛ
laa ka gyan mɔ so mɔ mɛ' nyɛ
de mɔmɔ-rɛ Wurubuaarɛ nsana i'
lɔrɔ. Yesu gi yelɛ aye-giyaa dɔ ne

Wurubuaarɛ gi kyu aye-gisobiidɛ gibono nkana a laa nyɛ mɔ kyu biidɛ daa mɔ-giso. Wurubuaarɛ gi wɔra gɛnen daa de anyamesɛ mɛ' nyɛ bii yɛɛ ɔ gyɛ gɛsintin wura. Nkana anyamesɛ mɛ wolaa mɛ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn ne Wurubuaarɛ mɛŋ biidɛ mɔmɔ-giso. Ɔ nyɛ gisen gyoo Yesu lɛwu mɔ ne ɔ san lɛɛ nyiile gɛnɔɔbono ɔ kya gyi gɛsintin ne ɔ kya kyu asa abono mɛ kya ka gyan Yesu so mɔ yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ i boran.

Anyamesɛ Mɛ Maŋ Baa Nyɛ Nyiile Mɔmɔ-Nyoro

27 Menɛtɔ so ne aye anyamesɛ a laa baa nyiile aye-nyoro? Nyoro ginyiile giŋ bo no. I wonɛ so? I kya nyiile yɛɛ i mɛŋ gyɛ aye-Wurubuaarɛ nbara mɔ gigyi so ne aye-rɛ mɔ nsana i nyɛ lɔrɔ. I gyɛ daa aye-gikagyan gibono a kya ka gyan Yesu so mɔ. 28 Aye-ilaa ibono a dɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ fo nyamesɛ fo-gikagyan gibono fo kya ka gyan Yesu so mɔ ne nan yɛgɛ Wurubuaarɛ o' kyu fo yɛɛ fo-gisen dɔ i boran. Fo gyi mɔ-nbara nbono ɔ sa aye Gyuda awura mɔ so-o, foŋ gyi imɔ so-o, ɔŋ kya kyu imɔ ibono wɔra ilaa dɔ. 29 Fɛ nyi yɛɛ Wurubuaarɛ gyɛ Gyuda awura wolɛ Wurubuaarɛ daa? Ɔŋ gyɛ Wurubuaarɛ sa asa sɛnsɛ pɛwu? Wurubuaarɛ gyɛ Wurubuaarɛ sa mɔmɔ kee. 30 I lii fɛɛ Wurubuaarɛ gyɛ daa ɔkolon. Imɔso aye Gyuda awura abono a kya ten awɔrɛ mɔ, nengyene a nyɛ ka gyan Yesu so mɔ, aye-gikagyan so ne Wurubuaarɛ laa kyu aye yɛɛ aye-asen dɔ i boran. Ne asa sɛnsɛ mɔ mɛ nyɛ ka gyan Yesu so mɔ, kyu naa de mɔmɔ-gikagyan so kee ne ɔ laa kyu mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ i boran. 31 To. Iŋ gyɛ yɛɛ a kya nyiile fɛye yɛɛ fɛ nyɛ ka gyan Yesu so faa mɔ, fɛŋ' baa gyi Wurubuaarɛ nbara mɔ so. Gikagyan gibono fɛ kya ka gyan Yesu so mɔ gbaa ne nan yɛgɛ fɛ taalɛ gyi Wurubuaarɛ nbara mɔ so.

4

Aberaham Gi Ka Gyan Wurubuaarɛ So

1 Nnɛ ne a laa tɔgɛ kyu lii Aberaham, aye Gyuda awura ɔpaa gyangbarasɛ mɔ so? Menɛ ne ɔ wɔra ne Wurubuaarɛ gi kyu mɔ yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran mɔ daa? 2 Fɛɛ mɔ-gidɛnsɛ giwɔra so ne Wurubuaarɛ gi kyu mɔ yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran mɔ, nkana ɔ laa nyɛ yelɛ imɔ so de ɔ' nyiile mɔ-nyoro. Ne idɛ faa mɔ, iŋ gyɛ gɛnen. Imɔso ɔ maŋ nyɛ nyiile mɔ-nyoro Wurubuaarɛ asɛ. 3 Fɛ' nu ilaa ibono mɛ ŋmarasɛ Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ kyu lii ilaa idɛ so mɔ. Mɛ ŋmarasɛ yɛɛ,

"Aberaham gi ka gyan Wurubuaarɛ so.
Ne mɔ-gikagyan gibono so mɔ,
Wurubuaarɛ gi kyu mɔ yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran."

4 Nengyene nkana ilaa iko ne ɔ wɔra sa Wurubuaarɛ mɔ, i laa wɔra fɛɛ gɛnɔɔbono nyamesɛ kya wɔra gɛsun ne mɛ kya ka mɔ gikɔ mɔ. Mɛŋ kya kyu gɛnen gikɔka gibono yɛɛ i gyɛ ilaa kyɛɛsɛ. Gɛsun mɔ gikɔ ne mɛ ka mɔ. 5 Fo ɔbono fo-gisen dɔ i boran sa Wurubuaarɛ mɔ-lɛɛ berɛ, iŋ dɛ fɛɛ gɛsun ɔwɔrabo-lɛɛ mɔ ɔnan. Fo berɛ fo nyi yɛɛ i mɛŋ gyɛ ilaa wɔrasɛ ne fo kya wɔra sa Wurubuaarɛ. Fo kya ka gyan Wurubuaarɛ so yɛɛ ɔ kya kyu ilaa nyɛnyɛn awɔrabo yɛɛ mɔmɔ-gisen dɔ i boran. Fo nyɛ ka gyan Wurubuaarɛ so gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ kya kyu fo yɛɛ fo-gisen dɔ i boran.

Deefidi Kee Gi Tɔngɛ Kyu Lii Wurubuaarɛ So Gikagyan

6 Oloobu Deefidi kee gi tɔgɛ kyu lii isa ɔbono ɔ gyɛ omudɛnsɛbo Wurubuaarɛ asɛ mɔ so. I mɛŋ

gyɛ kaasɛ mɔ laawɔra so ne Wu-
rubuaarɛ gi kyu mɔ yɛɛ mɔ-gisen
dɔ i boran. 7 Ilaa ibono Deefidi gi
tɔgɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ,
“Mɔmɔ abono mɛ tɔrɔ Wu-
rubuaarɛ nbara
ne mɛ nyɛ Wurubuaarɛ gi kyu
kyɛɛ mɔmɔ mɔ,
amudɛnsɛbo ne mɛ gyɛ.
Wurubuaarɛ gi kuru mɔmɔ-ilaa
nyɛnyɛn ibono pule
gɛkpaa-gɛkpaa.
8 Mɔmɔ abono Wurubuaarɛ maŋ
kyu mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn
kyu wɔra ilaa dɔ mɔ,
amudɛnsɛbo ne mɛ gyɛ.”
9 Gɛnen amudɛnsɛbo abono mɛ
gyɛ daa abono mɛ ten awɔrɛ mɔ
wolɛ daa? Abɛɛ mɛ gyɛ dabɔlɛ asa
abono mɛ mɛŋ ten awɔrɛ mɔ kee?
A ti tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi ako
yɛɛ,
“Aberaham gi ka gyan Wu-
rubuaarɛ so.
Ne mɔ-gikagyan gibono so mɔ,
Wurubuaarɛ gi kyu mɔ yɛɛ
mɔ-gisen dɔ i boran.”
10 Aberɛ amɔ dɔ ne Wurubuaarɛ
gi kyu Aberaham yɛɛ mɔ-gisen dɔ
i boran mɔ daa? Owi ɔbono ɔŋ ti
ten mɔ-giwɔrɛ mɔ abɛɛ ibono ɔ ti
ten giwɔrɛ mɔ daa? Wurubuaarɛ
gi kyu mɔ yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran
gɛnen mɔ, Aberaham mɛŋ ti taa
ten mɔ-giwɔrɛ. 11 Mɔ-giwɔrɛ giten
mɔ berɛ, Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɛ
taa ten mɔ daa de i' daasɛ mɔ
de i' lɛɛ nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ gi
ti wolaa kyu mɔ yɛɛ mɔ-gisen dɔ
i boran kyu naa de mɔ-gikagyan
mɔ so. Aberɛ abono Aberaham
gi ka gyan Wurubuaarɛ so mɔ,
ɔŋ ti ten mɔ-giwɔrɛ. Imɔso ne
ɔ nyɛ wɔra fɛɛ ɔsɛ sa asa abono
pɛwu mɛ ka gyan Wurubuaarɛ so
ne mɔmɔ kee mɛ mɛŋ ten mɔmɔ-
awɔrɛ mɔ. I lii fɛɛ mɔmɔ kee mɛ
nyɛ Wurubuaarɛ gi kyu ɔmɔ yɛɛ
mɔmɔ-asen dɔ i boran kyu naa
de mɔmɔ-gikagyan so. 12 Ne aye-
naana Aberaham gi wɔra ɔsɛ kee
sa asa abono mɛ ten mɔmɔ-awɔrɛ
ne i mɛŋ gyɛ ansi so giyan mɔ. I lii
fɛɛ mɛ kasɛ Aberaham gikagyan
gibono ɔ ka gyan Wurubuaarɛ so
aberɛ abono ɔŋ ti ten mɔ-giwɔrɛ
mɔ.

Wurubuaarɛ Laa Wɔra Ilaa Ibono Ɔ Ka Yela Mɔ

13 Wurubuaarɛ gi ka sa Abera-
ham mɔ-rɛ mɔ-biana san sa abi
san sa anaana abono mɛ laa ka
gyan mɔ so mɔ yɛɛ ɔ laa kyu
gɛsinkpan pɛwu kyu sa ɔmɔ de gɛ'
bingiri mɔmɔ-lɛɛ. Wurubuaarɛ gi
ka ilaa idɛ yela sa mɔmɔ gɛnen
mɔ, iŋ gyɛ yɛɛ mɛ gyi mɔ-nbara
mɔ so daa. Mɛ ka gyan mɔ so daa
so ne o kyu mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-asen
dɔ i boran. Imɔso ne ɔ ka yela
sa ɔmɔ gɛnen. 14 Wurubuaarɛ gi
ka ilaa dɛnsɛ yela sa asa mɔ, i
mɛŋ gyɛ yɛɛ mɛ' gyi daa mɔ-nbara
so pɛi ne ɔ' sa mɔmɔ gɛnen ilaa
dɛnsɛ ibono. Fɛɛ i gyɛ nbara gigyi
so berɛ mɔ, a' tɛsɛ gyi nbara mɔ
so de a' taa gikagyan yɛgɛ. Ɔko-rɛ
ɔko, mɔ, maŋ kii taalɛ gyi nbara
mɔ so. 15 I kya nyiile yɛɛ asa mɛ
kya tɔrɔ Wurubuaarɛ nbara mɔ,
de i' kyu mɔ ginyadon. Nkana
nbara giŋ bo no mɔ, i maŋ ba yɛɛ
ɔko gi tɔrɔ nmɔ so.

16 Imɔso ne kyu naa de gikagyan
so ne asa mɛ laa nyɛ ilaa ibono
Wurubuaarɛ gi ka yela sa mɔmɔ
mɔ. I gyɛ Wurubuaarɛ ilaa kyɛɛsɛ
so mɔ, asa mɛ laa taalɛ ka gyan
mɔ so yɛɛ ilaa ibono ɔ ka yela
mɔ i laa baa gɛsintin sa Aberaham
ɔpaa dɔ asa pɛwu. Asa abono
pɛwu mɛ ka gyan Wurubuaarɛ
so fɛɛ gɛnɔɔbono Aberaham gi ka
gyan Wurubuaarɛ so mɔ, mɛ laa
nyɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ laa sa
Aberaham mɔ kee. I mɛŋ gyɛ
Gyuda awura abono Wurubuaarɛ
nbara mɔ gi dɛ sa ɔmɔ mɔ wolɛ
ne nan nyɛ imɔ. I kya nyiile
yɛɛ Aberaham gi wɔra ɔsɛ sa
aye abono pɛwu a ka gyan Wu-
rubuaarɛ so mɔ. 17 Mɛ ŋmarasɛ

imɔ idɛ yela Wurubuaarɛ agyɛbi
dɔ yɛɛ,
“Nan yɛgɛ fo laa wɔra ɔsɛ sa asa
kpɛi-kpɛi sakyɔ.”
Imɔso ilaa ibono Wurubuaarɛ gi
ka yela mɔ, mɔ gbaa-gbaa laa
kerɛ imɔ so de i' ba gɛsintin.
Wurubuaarɛ ɔbono Aberaham gi
ka gyan mɔ so mɔ kya kyingi asa
abono mɛ ti wu' mɔ de mɛ' kii nyɛ
nkpa. Nengyene Wurubuaarɛ gi
kpɛ nyɛ tɔgɛ yɛɛ ilaa idɛ i laa ba
mɔ, gɛsintin i laa ba.

18 Ilaa ibono Wurubuaarɛ gi ka
yela sa Aberaham mɔ, iŋ gyɛ
Wurubuaarɛ ilaa wɔrasɛ so mɔ,
nkana i maŋ taalɛ ba gɛnen kpa-a.
Aberaham berɛ gi ka gyan Wu-
rubuaarɛ so ne o kyu mɔ-ansi
gyan ilaa ibono Wurubuaarɛ gi ka
yela sa mɔ mɔ so. Imɔso gɛsintin
ɔ nyɛ wɔra ɔsɛ sa asa kpɛi-kpɛi
sakyɔ, fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ ŋmarasɛ
yela Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ
mɔ. Mɛ ŋmarasɛ yɛɛ,
“Kerɛ, fafaanan ne fo-ɔpaa dɔ asa
mɛ laa nyaakyɔ ne.”
19 Gɛnen aberɛ abono mɔ, Aber-
aham gi wu yɛɛ o gyi fɛɛ nsi
ikue-inun, ne mɔ-nyoro gi tansi
pɔɔ. Mɔ-ka mɛŋ korogɛ kerɛ, ne
mɔ-ka mɔ gi belɛ ibono ɔŋ baa
taalɛ korogɛ. Imɔ-rɛ imɔ gɛnen
pɛwu mɔ, gɛnɔɔbono Aberaham
gi ka gyan Wurubuaarɛ so so mɔ,
i mɛŋ yɔɔ mɔ-nyoro. 20 Ɔŋ sɔɔ
ilaa ibono Wurubuaarɛ gi ka yela
sa mɔ mɔ akyɔɔlɛ. Mɔ-gikagyan
mɔ giŋ koso Wurubuaarɛ so. Gi
lɔrɔ kii nyaakyɔ too daa, ne i
yɛgɛ Wurubuaarɛ gi nyɛ nyisigyi.
21 O nyi mɔ-gisen dɔ ne ɔ ka gyan
Wurubuaarɛ so yɛɛ Wurubuaarɛ
laa taalɛ wɔra ilaa ibono ɔ ka yela
sa mɔ mɔ. 22 Mɔ-gikagyan gidɛ
so ne mɛ ŋmarasɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ dɔ yɛɛ, “Wurubuaarɛ gi
kyu Aberaham yɛɛ mɔ-gisen dɔ i
boran.” 23 Ibono mɛ ŋmarasɛ yɛɛ
Wurubuaarɛ gi kyu mɔ yɛɛ mɔ-
gisen dɔ i boran mɔ, iŋ gyɛ Abera-
ham mɔ-nkon so ne Wurubuaarɛ
gi tɔgɛ imɔ gɛnen. 24 Dabɔlɛ aye
pɛwu so ne ɔ tɔgɛ imɔ. Nengyene
a ka gyan Wurubuaarɛ ɔbono o
kyingi aye-Wura Yesu lii ibuni dɔ
mɔ so mɔ, ɔ laa kyu aye kee yɛɛ
aye-gisen dɔ i boran sa mɔ. 25 Aye-
ilaa nyɛnyɛn so mɔ, Wurubuaarɛ
gi yɛgɛ mɛ mɔɔ aye-Wura Yesu,
ne o kii kyingi mɔ lii ibuni dɔ de
ɔ' nyɛ kyu aye yɛɛ aye-asen dɔ i
boran.

5

Abono Mɛ Ka Gyan Wurubuaarɛ So Mɔ, Mɔmɔ-rɛ Mɔ Nsana I Lɔrɔ

1 Imɔso Wurubuaarɛ gi nyɛ kyu
aye yɛɛ aye-gisen dɔ i boran sa
mɔ kyu naa de aye-gikagyan so
faa, idɛ kon kyu naa de aye-
Wura Yesu Kirisito so mɔ, aye-rɛ
Wurubuaarɛ nsana i lɔrɔ. 2 Mɔ
ne n bugi ɔkpa sa aye kyu naa de
aye-gikagyan so ne Wurubuaarɛ
gi san ɔ yelɛ aye-gɛmara faa. I
bo aye-asen dɔ ɔkon. A nyi ibono
Wurubuaarɛ laa yɛgɛ aye kee a'
nyɛ mɔ-nyisigyi ɔbono ɔ bo mɔ.
3 Iŋ gyɛ gɛnen wolɛ gbaa. Ba-a
a kya wu ɔlaawusɛ mɔ, i bo daa
aye ɔkon. I lii fɛɛ a nyi yɛɛ
ɔlaawusɛ ɔbono a kya wu mɔ laa
yɛgɛ a laa baa wɔra asa abono mɛ
laa nyɛ gisen kpaa lii. 4 Ɔbono
ɔ kya nyɛ gisen kpaa lii mɔ laa
baa wɔra isa ɔbono ɔ bo oduduu
dɔ ɔlon ɔ kya kyu wɔra Wu-
rubuaarɛ gɛlaarɛ. Ɔ bo oduduu dɔ
ɔlon ɔ kya kyu wɔra Wurubuaarɛ
gɛlaarɛ mɔ, ɔ kya taalɛ kyu mɔ-
gɛwɔnsa gyan' Wurubuaarɛ so
ilaa kamaasɛ dɔ. 5 Ɔbono mɔ-
gɛwɔnsa gɛ gyan' Wurubuaarɛ so
gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ maŋ lɛɛ
mɔ tanga. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ
Oduduu ɔbono ɔ sa aye mɔ kya
yɛgɛ a kya nyɛ bii aye-asen dɔ yɛɛ
Wurubuaarɛ kya laarɛ aye-ilaa.

6 Owi ɔbono aye anyamesɛ
aŋ kya taalɛ de a' wɔra ilaa
dɛnsɛ aye-gibaa so ne aŋ kya
kyu Wurubuaarɛ terɛ sɛi mɔ,
gɛnen owi ɔbono ne Kirisito gi
baa wu' sa aye. 7 I bo lon sa
nyamesɛ de o' kyule wu' sa mɔ-
nanbo nyamesɛ, ba-a mɔ-nanbo
mɔ dabɔlɛ ɔ gyɛ gɛsintin wura.
Nengyene o wu yɛɛ mɔ-nanbo
ɔbono tansi ɔ gyɛ isa dɛnsɛ mɔ,
foŋbii ɔ laa taalɛ da gikan wu' sa
mɔ. 8 Wurubuaarɛ berɛ, gi lɛɛ
mɔ-gɛlaarɛ belɛ gɛbono ɔ bo sa
aye anyamesɛ mɔ gɛwi nyiile. I
lii fɛɛ owi ɔbono a san a gyɛ ilaa
nyɛnyɛn awɔrabo mɔ, gɛnen owi
ɔbono ne ɔ yɛgɛ Kirisito gi wu' sa
aye.
9 Kirisito gi wu' kyɛɛgɛ mɔ-
nkalan fuɛ sa aye ne i yɛgɛ Wu-
rubuaarɛ gi kyu aye yɛɛ aye-asen
dɔ i boran. Imɔso Kirisito gi ti
nyɛ kpaa aye gɛnen faa mɔ, i
baa i bo ɔlon sa mɔ de ɔ' mɔlɛgɛ
aye lii Wurubuaarɛ gisobiidɛ mɔ
dɔ? 10 Aye abono nkana a gyɛ
Wurubuaarɛ akyobo mɔ, mɔ-bi
Kirisito lɛwu mɔ ne n taalɛ lɔrɔ
aye-rɛ mɔ nsana. Imɔso nperɛ
Kirisito kii ɔ tɛ ɔ bo Wurubuaarɛ
asɛ faa mɔ, gɛnɔɔbono ɔ laa
mɔlɛgɛ aye lii Wurubuaarɛ gisо-
biidɛ mɔ dɔ mɔ ne nan baa wɔra
mɔ ɔlon? 11 I mɛŋ gyɛ gɛnen wolɛ
gbaa. Nperɛ kee ɔkon belɛ ɔko bo
aye-rɛ Wurubuaarɛ nsana. Aye-
Wura Yesu Kirisito ne n yɛgɛ ne
aye-rɛ Wurubuaarɛ nsana i nyɛ
lɔrɔ ne a nyɛ gɛnen ɔkon ɔbono
faa.

*Adam Gi Nyida Aye-rɛ Wu-
rubuaarɛ Nsana Ne Kirisito Gi
Lɔrɔ Aye*

12 Kyu naa de nyamesɛ kolon
so ne ilaa nyɛnyɛn giwɔra i ba
gɛsinkpan so. Gɛnen nyamesɛ
ɔbono gi nyɛ imɔ so lɛwu. Mɔ-
ilaa nyɛnyɛn mɔ ne n yɛgɛ ne
lɛwu gi san ɔ dɛ sa aye anyamesɛ
pɛwu faa. I lii fɛɛ nyamesɛ
kamaasɛ san ɔ kya wɔra ilaa
nyɛnyɛn. 13 I gyɛ gɛsintin yɛɛ
anyamesɛ mɛ wɔra ilaa nyɛnyɛn
pɛi ne Wurubuaarɛ gi lɔɔ yela
nbara sa mɔmɔ. Owi ɔbono ɔŋ ti
taa yela nbara sa mɔmɔ mɔ, ɔ mɛŋ
kalɛ ilaa nyɛnyɛn ibono mɛ wɔra
aberɛ abono dɔ mɔ wɔra ilaa dɔ.
14 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa mɔ,
kpɛ kyu lii nyamesɛ gyangbarasɛ
ɔbono mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Adam
mɔ baa fo aberɛ abono Mosisi gi
ŋmarasɛ nbara mɔ yela mɔ, lɛwu
gi nyɛ ɔlon anyamesɛ pɛwu so.
Abono mɛ mɛŋ wɔra Adam-lɛɛ
ilaa nyɛnyɛn ibono ɔnan ɔ wɔra
Wurubuaarɛ mɔ, mɔmɔ kee, lɛwu
gi dabɔlɛ nyɛ ɔlon mɔmɔ so. A'
kyu Adam mɔ-rɛ Kirisito ɔbono ɔ
ba Adam gɛmara mɔ ilaa wɔrasɛ
kɛserɛ de abara de a' kerɛ.

15 Ilaa ibono Yesu Kirisito gi
wɔra sa asa lii mɔ-gisen dɔ mɔ
de ilaa nyɛnyɛn ibono Adam gi
wɔra mɔ i kɔrɔ de abara. Kirisito
gi tansi wɔra ilaa don Adam. I
lii fɛɛ kyu naa de Adam ilaa
nyɛnyɛn mɔ so mɔ, asa sakyɔ
mɛ nyɛ lɛwu. Kyu naa de Yesu
Kirisito-lɛɛ gitolon gɛbono ɔ bo ne
o kyu mɔ-nyoro kyɛɛ asa so mɔ,
asa sakyɔ mɛ nyɛ Wurubuaarɛ
kya sa ɔmɔ so gɛwɔnsa dɛnsɛ.
16 Adam ilaa nyɛnyɛn mɔ i mɛŋ
dɛ fɛɛ Yesu ilaa dɛnsɛ ibono ɔ
wɔra mɔ. Ilaa nyɛnyɛn kolon
ibono Adam gi wɔra mɔ i yɛgɛ
Wurubuaarɛ gi gyi mɔ-nbɛlɛ bun
anyamesɛ gipuɛɛ. Yesu gidɛnsɛ
gibono ɔ wɔra mɔ berɛ, i yɛgɛ
Wurubuaarɛ gi kyu anyamesɛ ilaa
nyɛnyɛn gikyɔ kyɛɛ mɔmɔ ne o
kyu mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ i
boran sa mɔ. 17 Nyamesɛ kolon
ilaa nyɛnyɛn so ne lɛwu gi nyɛ nyɛ
ɔlon anyamesɛ so faa. Ne Yesu
Kirisito, nyamesɛ kolon kee so ne
anyamesɛ mɛ nyɛ Wurubuaarɛ gi
kyu mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ i
boran ne mɛ nyɛ mɔ asɛ gɛkyena
ɔnan. Imɔso Wurubuaarɛ asɛ

gɛkyena gɛbono a nyɛ lii Yesu so
mɔ gi tansi don lɛwu ɔlon ɔbono
nkana ɔ bo aye so mɔ.
18 Imɔso fɛɛ gɛnɔɔbono
nyamesɛ kolon gi wɔra ilaa
nyɛnyɛn gikolon ne i bun
anyamesɛ pɛwu gipuɛɛ faa, gɛnen
kee ne nyamesɛ kolon gi gyi
gɛsintin sa Wurubuaarɛ gikolon
ne i bugi ɔkpa sa anyamesɛ
pɛwu de mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ
o' kyu mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ
i boran de mɛ' nyɛ kyena mɔ
asɛ. 19 Fɛɛ gɛnɔɔbono nyamesɛ
kolon mɛŋ nu Wurubuaarɛ gɛdɛ
ne i yɛgɛ anyamesɛ sakyɔ mɛ
bingiri ilaa nyɛnyɛn awɔrabo mɔ,
gɛnen kee ne nyamesɛ kolon gi
nu Wurubuaarɛ gɛdɛ ne i yɛgɛ
Wurubuaarɛ gi kyu anyamesɛ
sakyɔ yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ i boran
sa mɔ ne.
20 Wurubuaarɛ gi yela nbara
sa anyamesɛ de mɛ' nyɛ wu yɛɛ
mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn giwɔra i tansi
i kyɔ. To! Owi ɔbono anyamesɛ
ilaa nyɛnyɛn giwɔra i kya nyaakyɔ
mɔ, Wurubuaarɛ gitolon gibono
ɔ kya kyu lɔrɔ mɔ-rɛ asa nsana
mɔ kee gi tansi gi kya nyaakyɔ gi
kya don mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn mɔ.
21 Fɛɛ gɛnɔɔbono ilaa nyɛnyɛn
giwɔra i kya nyɛ ɔlon anyamesɛ
gɛkyena dɔ kaaborɛ mɛ' nyɛ lɛwu
mɔ, gɛnen kee ne Wurubuaarɛ
laa yɛgɛ mɔ-gitolon gibono ɔ kya
kyu lɔrɔ mɔ-rɛ asa nsana mɔ gi
laa nyɛ ɔlon anyamesɛ gɛkyena dɔ
kaaborɛ mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ gi
kyu aye yɛɛ aye-asen dɔ i boran
kyu naa de aye-Wura Yesu Kirisito
so.

6

Kirisito Gi Sa Aye Gɛkyena Pobɔrɔ

1 Idɛ faa mɔ, a' tɔgɛ yɛɛ menɛ
ne? A' tɔgɛ yɛɛ a laa kpɛ a
kya wɔra ilaa nyɛnyɛn de Wu-
rubuaarɛ gitolon gibono ɔ bo sa
aye mɔ gi' nyɛ gi kya nyaakyɔ
gi kya bɔla abɛɛ? 2 Kuaa!
Aye-gidebi dedaa gibono gi kya
yɛgɛ a kya wɔra ilaa nyɛnyɛn
mɔ gi ti wu'. Imɔso nnɛ so
ne a laa baa kii kyena sa ilaa
nyɛnyɛn giwɔra? 3 Mɛ gyere aye
Wurubuaarɛ sagyere mɔ, aye-rɛ
Kirisito Yesu a wɔra nyamesɛ
kolon. Imɔso fɛ mɛŋ nyi yɛɛ aye
abono pɛwu mɛ gyere aye gɛnen
mɔ, i wɔra fɛɛ aye-rɛ Kirisito Yesu
kee ne n wu' mɔ-lɛwu mɔ? 4 Kyu
lii aye-gɛnen Wurubuaarɛ sagyere
ɔbono so mɔ, i wɔra fɛɛ aye-rɛ
Kirisito a wu' ne mɛ pule aye-rɛ
mɔ dabɔlɛ. Imɔso gɛnɔɔbono aye-
sɛ Wurubuaarɛ gi kyu mɔ-ɔlon
kyingi Kirisito lii ibuni dɔ de ny-
isigyi mɔ, i wɔra fɛɛ aye-rɛ mɔ ne
o kyingi gɛnen de a' nyɛ kyena
gɛkyena pobɔrɔ.

5 Gɛnɔɔbono aye-rɛ Kirisito a
ti nyɛ wu' dabɔlɛ faa mɔ, gɛnen
kee ne a laa nyɛ de aye-rɛ mɔ
a' kyingi kyena gɛkyena pobɔrɔ
dabɔlɛ ne. 6 A nyi yɛɛ ibono mɛ da
Kirisito aŋanbi mada de oyii mɔɔ
mɔ, i wɔra fɛɛ aye-gidebi dedaa
mɔ kee ne mɛ da aŋanbi gɛnen,
ne gɛnen gidebi dedaa mɔ ɔlon
ɔbono nkana ɔ kya yɛgɛ a kya
wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ kee i ta. I
ba gɛnen mɔ, aŋ baa wɔra nbide
sa ilaa nyɛnyɛn giwɔra. 7 I lii fɛɛ
isa ɔbono o wu' mɔ, ɔ nyɛ mɔ-
nyoro lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ.

8 Aye-rɛ Kirisito a wu' dabɔlɛ faa
mɔ, a sɔɔ gyi yɛɛ aye-rɛ mɔ kee
a laa kyena dabɔlɛ. 9 A nyi yɛɛ
gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi kyingi
Kirisito lii ibuni dɔ faa mɔ, Kirisito
maŋ baa kii wu'. Lɛwu mɛŋ baa ɔ
bo ɔlon ɔko mɔ so. 10 Lɛwu ɔbono
o wu' mɔ, o wu' daa gikolon de
ɔ' nyɛ gyi ilaa nyɛnyɛn giwɔra so
gɛkpaa. Gɛkyena pobɔrɔ gɛbono
ɔ nyɛ ɔ tɛ faa mɔ, ɔ tɛ sa daa
Wurubuaarɛ. 11 Imɔso fɛye kee
fɛ' kyu fɛye-nyoro yɛɛ fɛye-gidebi

dedaa gibono gi kya yɛgɛ fɛ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ gi wu' kee, ne fɛ san fɛ tɛ sa daa Wurubuaarɛ kyu naa de fɛye-rɛ Kirisito Yesu ginyamesɛ kolon mɔ so.

12 Fɛŋ' baa yɛgɛ ilaa nyɛnyɛn giwɔra i' nyɛ ɔlon fɛye-nyoro dɔ. Fɛye-nyoro gi laa baa wu' gɛkaako daa. Fɛŋ sa fɛ' kyule yɛɛ nmɔ-gɛlaarɛ ilaa ne i' gyi fɛye-amu. 13 Fɛŋ baa kyu fɛye-nyoro gɛtɛɛko kyu sa ilaa nyɛnyɛn giwɔra de fɛ' wɔra ilaa nyɛnyɛn. Fɛ' kyu fɛye-nyoro fuɛ sa Wurubuaarɛ fɛɛ asa abono fɛ kyingi lii ibuni dɔ baa nyɛ gɛkyena pobɔrɔ mɔ. Fɛ' kyu fɛye-nyoro gɛten kamaasɛ kyu sa Wurubuaarɛ de i' yɛgɛ fɛ' gyi gɛsintin sa mɔ. 14 Fɛ kya wɔra gɛnen mɔ, ilaa nyɛnyɛn giwɔra i maŋ baa nyɛ ɔlon fɛye so. I lii fɛɛ iŋ baa i gyɛ Wurubuaarɛ nbara mɔ ne n baa gi dɛ fɛye. I gyɛ daa Wurubuaarɛ gitolon gibono ɔ kya kyu lɔrɔ mɔ-rɛ asa nsana mɔ ne n san gi dɛ fɛye.

Fɛ' Wɔra Fɛye-Nyoro Fɛɛ Nbide Sa Ilaa Dɛnsɛ Giwɔra

15 Ibono iŋ baa i gyɛ Wurubuaarɛ nbara so ne a nyɛ aye-rɛ mɔ nsana i lɔrɔ, ne i gyɛ mɔ-gitolon so faa mɔ, a' tɔgɛ yɛɛ a laa san wɔra ilaa nyɛnyɛn a kya kpe a kya ba? Wurubuaarɛ ɔ' kparɛ fuɛ! 16 Nengyene fɛ kyu fɛye-nyoro sa ɔko fɛ kya nu mɔ-gɛdɛ mɔ, fɛ mɛŋ nyi yɛɛ fɛ gyɛ nbide sa kaasɛ mɔ ne? Nengyene fɛɛ fɛ kyu fɛye-nyoro kyu sa ilaa nyɛnyɛn giwɔra mɔ, i laa yɛgɛ fɛ laa fuɛ fɛye-lɛwu gɛmara. Ne fɛ kyu fɛye-nyoro sa Wurubuaarɛ fɛ kya nu mɔ asɛ mɔ, i laa yɛgɛ fɛ laa nyɛ gyi gɛsintin.

17 Afaala a gyɛ Wurubuaarɛ-lɛɛ. I kya nyiile yɛɛ nkana fɛ gyɛ daa nbide sa ilaa nyɛnyɛn giwɔra. Idɛ kon berɛ, ɔ yɛgɛ asa mɛ baa nyiile fɛye Yesu ilaa ne fɛ san fɛ kya gyi imɔ so lii fɛye-asen dɔ. 18 Fɛ nyɛ fɛye-nyoro lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ ne. Fɛ san fɛ gyɛ nbide sa daa gɛsintin gigyi.

19 Nɛ wu yɛɛ i bo lon sa aye anyamesɛ de a' nu Wurubuaarɛ ilaa gɛsɛ. Imɔso ne nɛ kyu kɛserɛ de anyamesɛ gɛkyena dɔ ilaa mɔ. Owi ɔko dɔ mɔ, nkana fɛ dɛ fɛye-nyoro nten kpɛi-kpɛi fɛ kya wɔra ilaayan de ilaa nyɛnyɛn-ana ibono i kpɛ i kya nyaakyɔ i kya too mɔ. Idɛ kon berɛ, fɛ' kyu fɛye-nyoro nten kpɛi-kpɛi sa gɛsintin gigyi de fɛye-asen dɔ a' nyɛ lɔrɔ fuuli too.

20 Owi ɔbono fɛ gyɛ nbide sa ilaa nyɛnyɛn giwɔra mɔ, gɛsintin gigyi iŋ fɛ fɛye-giso. 21 Ilaa nyɛnyɛn ibono fɛ wɔra gɛnen owi ɔbono dɔ mɔ, menɛ agyan ne fɛ nyɛ lii imɔ dɔ? Iŋ gyɛ idɛ kon fɛ kya nyingi imɔ mɔ, i kya wɔra fɛye ipeeli? Nkana imɔ-laalaalogɛ mɔ, i laa yɛgɛ fɛ laa fuɛ fɛye-lɛwu gɛmara. 22 Nperɛ berɛ, Wurubuaarɛ gi mɔlɛgɛ fɛye lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ, ne fɛ bingiri mɔ-lɛɛ nbide. Idɛ kon ne fɛ kya nyɛ agyan. Agyan mɔ ne n gyɛ yɛɛ Wurubuaarɛ kya lɔrɔ fɛye de fɛye-asen dɔ a' lɔrɔ fuuli too. Ne laalaalogɛ mɔ, fɛ laa nyɛ kyena mɔ asɛ gɛkpaa-gɛkpaa. 23 I lii fɛɛ agyan abono nyamesɛ laa nyɛ lii mɔ-ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ mɔ ne n gyɛ ɔ laa fuɛ mɔ-lɛwu gɛmara. Ilaa kyɛɛsɛ ibono Wurubuaarɛ kya kyɛɛ nyamesɛ kyu naa de aye-Wura Kirisito Yesu so mɔ berɛ, ne n gyɛ ɔ laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena gɛkpaa.

7

A' Kyu Nbara Ilaa Kyu Kɛserɛ De Gɛdena Ilaa

1 Me-nanboana Yesu asonbo, fɛye abono fɛ nyi Wurubuaarɛ nbara mɔ ne n kya tɔgɛ ilaa idɛ mi-i sa. Ilaa ibono n kya laarɛ n' tɔgɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ owi ɔbono nyamesɛ san ɔ tɛ de ansi mɔ ne i kaaborɛ o' gyi Wurubuaarɛ nbara

mɔ so. 2 I dɛ daa fɛɛ gɛdena.
Nengyene ɔkyii gi dena mɔ, nbara
gi kya ŋminde mɔ ibono mɔ-kuli
ne ɔ laa sii de kaaborɛ mɔ-kuli
mɔ o' wu' pɛi de ɔ' lɔɔ nyɛ ɔkpa
kii dena ɔnyen banban. 3 Owi
ɔbono mɔ-kuli mɔ san ɔ tɛ de
ansi ne ɔ kpaa dena ɔnyen banban
gɛtɛɛko mɔ, ɔ lii mɔ-kuli gɛmara
ne. Nengyene mɔ-kuli mɔ gi
wu' berɛ mɔ, san kyu lii gɛnen
owi ɔbono kyu kyon mɔ, ɔ nyɛ
mɔ-nyoro lii gɛnen gɛdena nbara
nbono dɔ. Nfono mɔ, nengyene ɔ
kya laarɛ mɔ, ɔ laa taalɛ kii dena
ɔnyen banban kon. Iŋ gyɛ yɛɛ ɔ lii
mɔ-kuli gɛmara ne.

4 Me-nanboana Yesu asonbo,
gɛnen kee ne fɛ nyɛ fɛye-nyoro lii
Wurubuaarɛ nbara mɔ dɔ ne. I
lii fɛɛ kyu naa de Kirisito lɛwu
mɔ so mɔ, fɛye kee fɛ wu' lii Wu-
rubuaarɛ nbara mɔ-lɛɛ gɛkyena
mɔ dɔ. Nperɛ mɔ, i wɔra fɛɛ fɛ
nyɛ okuli pobɔrɔ fɛ dena ne. Mɔ
ne n gyɛ Kirisito. Wurubuaarɛ gi
kyingi mɔ lii ibuni dɔ sa aye de
aye-rɛ mɔ ginyamesɛ kolon mɔ so
mɔ, a' nyɛ wɔra ilaa ibono i laa gyi
Wurubuaarɛ ginsi fɛɛ gɛnɔɔbono
oyii kya sɔrɔ abi mɔ. 5 Owi
ɔbono a san a naa de anyamesɛ-
lɛɛ ɔlon mɔ, nbara mɔ gi kya yɛgɛ
aye-ɔbolɛ kya kyɔɔlɛ ilaa nyɛnyɛn
giwɔra so. Gɛnen ne nkana ilaa
nyɛnyɛn giwɔra i kya nyɛ ɔkpa
wɔra gɛsun aye-nyoro dɔ ne i kya
yɛgɛ a' wɔra ilaa ibono i laa yɛgɛ
a laa fuɛ aye-lɛwu gɛmara. 6 Idɛ
kon berɛ, i wɔra fɛɛ a wu' lii
nbara mɔ gɛkyena dɔ. Imɔso a
nyɛ aye-nyoro lii nmɔ dɔ, ne a
san nyɛ ɔkpa pobɔrɔ a kya son
Wurubuaarɛ. Iŋ baa i gyɛ dedaa
nbara nbono mɛ ŋmarasɛ yela
mɔ so ne a laa gyi. Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ ne n san ɔ kya nyiile
aye gɛnɔɔbono a laa son Wu-
rubuaarɛ mɔ.

Nbara Mɔ Gi Nyiile Anyamesɛ Ilaa Ibono I Gyɛ Ilaa Nyɛnyɛn Mɔ

7 Menɛ ne a laa san tɔgɛ ne?
A' tɔgɛ yɛɛ Wurubuaarɛ nbara
mɔ, mɔ, gi gyɛ ilaa nyɛnyɛn abɛɛ?
Kuaa! Naafo i mɛŋ gyɛ Wu-
rubuaarɛ nbara mɔ so mɔ, nkana
n tɛ faa, maŋ bii ilaa ibono i
gyɛ ilaa nyɛnyɛn mɔ. Fɛɛ nbara
mɔ gi mɛŋ tɔgɛ yɛɛ, “Gɛŋ sa fo'
yɛgɛ fo-ansi a pɛɛrɛ ɔko-ilaa so”
mɔ, maŋ bii yɛɛ onsipara gyɛ ilaa
nyɛnyɛn. 8 Ilaa nyɛnyɛn i naa
de nbara ndɛ so ne i nyɛ ɔkpa i
kya yɛgɛ me-ɔbolɛ kya kyɔɔlɛ ilaa
nyɛnyɛn kpɛi-kpɛi giwɔra so. Ne
fɛɛ nbara giŋ bo no mɔ, nkana ilaa
nyɛnyɛn i maŋ nyɛ gɛnen ɔkpa
ɔbono. 9 Aberɛ abono mɛŋ nyi
Wurubuaarɛ nbara mɔ mɔ, me-
gisen gi tɛ me gɛten kolon Wu-
rubuaarɛ asɛ. Owi ɔbono nɛ san
baa bii ilaa ibono Wurubuaarɛ
nbara mɔ gi kya nyiile mɔ, nfono
ne nɛ wu yɛɛ ilaa nyɛnyɛn giwɔra
ne n' tɛ n sa, 10 ne i kya kperɛ
me daa lɛwu nyɔsɛ dɔ. Imɔso
nbara nbono Wurubuaarɛ gi yela
yɛɛ nkana gi' kpaa me de n' nyɛ
mɔ asɛ gɛkyena mɔ, ne n san yɛgɛ
gɛnen gɛkyena gɛbono gɛ lii me-
gibaa. 11 I lii fɛɛ ilaa nyɛnyɛn i naa
de Wurubuaarɛ nbara mɔ so penɛ
me, ne nɛ wɔra ilaa nyɛnyɛn. Nɛ
wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ, i yɛgɛ Wu-
rubuaarɛ gi naa de mɔ-nbara mɔ
so bun me gipuɛɛ, ne nɛ wɔra fɛɛ
nɛ wu' n naa. 12 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen
gbaa mɔ, a nyi yɛɛ Wurubuaarɛ
gbaa-gbaa ne n yela gɛnen nbara
ndɛ sa aye. Ilaa kamaasɛ ibono ɔ
ka sa aye yɛɛ a' wɔra mɔ, i kyena,
ne i boran. Ilaa nyɛnyɛn iko iŋ bo
imɔ dɔ.

13 Mɔ, i laa nyiile yɛɛ ilaa ibono
i boran mɔ ne n kii yɛgɛ nɛ
wɔra fɛɛ nɛ wu' n naa faa abɛɛ?
Kuaa! I gyɛ daa ilaa nyɛnyɛn
giwɔra ne n naa de Wurubuaarɛ
nbara nbono gi gyɛ ilaa dɛnsɛ mɔ
so ne i yɛgɛ me-ɔkyenaten Wu-
rubuaarɛ asɛ mɔ gi lii me-gibaa
gɛnen. Gɛnen ne n kya yɛgɛ ne

asa mɛ kya nyɛ bii gɛnɔɔbono ilaa
nyɛnyɛn i dɛ mɔ. Wurubuaarɛ
nbara mɔ gi gyɛ ilaa dɛnsɛ so mɔ,
ilaa nyɛnyɛn giwɔra i kya lii gɛwi
ne ɔkamaasɛ kya nyɛ wu yɛɛ iŋ
tansi i boran baa pii faa.

Ilaa Nyɛnyɛn Giwɔra I Kyu Me Wɔra Imɔ-Gɛbide

14 A nyi yɛɛ Wurubuaarɛ nbara
mɔ gi gyɛ Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ ilaa. Mi-i me mɔ, n gyɛ daa
nyamesɛ oyuduu, meŋ bo ɔlon
ɔko me-gibaa so. Imɔso ne ilaa
nyɛnyɛn giwɔra i nyɛ kyu me
wɔra imɔ-gɛbide faa. 15 Meŋ kya
nu ilaa ibono n kya wɔra mɔ gɛsɛ.
Fo laa kerɛ mɔ, ilaa ibono n kya
kyo mɔ, imɔ ne n' kya wɔra. Meŋ
kya wɔra ilaa ibono i gyɛ me-
gɛlaarɛ mɔ. 16 Fɛɛ nɛ bii yɛɛ
ilaa ibono nɛ wɔra faa iŋ boran
mɔ, i kya nyiile yɛɛ nɛ kyule yɛɛ
Wurubuaarɛ nbara mɔ gi boran
ne. 17 Gɛnɔɔbono i dɛ faa, i mɛŋ
gyɛ me gbaa-gbaa ne n kya wɔra
imɔ. I tansi i gyɛ daa ilaa nyɛnyɛn
gɛwɔnsa gɛbono gɛ bo me dɔ mɔ
ne n kya yɛgɛ me n kya wɔra imɔ
gɛnen. 18 N nyi yɛɛ me-gibaa so
mɔ, meŋ bo lon de n' taalɛ wɔra
ilaa dɛnsɛ iko. I lii fɛɛ nkana i
gyɛ me-gɛlaarɛ yɛɛ n' wɔra ilaa
ibono i boran mɔ. Meŋ kii mi-i
taalɛ. 19 Ilaa dɛnsɛ ibono i gyɛ
me-gɛlaarɛ mɔ, meŋ kya wɔra imɔ
ibono. Ilaa nyɛnyɛn ibono nkana i
mɛŋ gyɛ me-gɛlaarɛ mɔ, imɔ ne n'
kya wɔra. 20 Ibono n kya wɔra ilaa
ibono i mɛŋ gyɛ me-gɛlaarɛ mɔ, iŋ
baa i gyɛ me ne n kya wɔra imɔ.
Ilaa nyɛnyɛn gɛwɔnsa gɛbono gɛ
bo me dɔ mɔ ne n kya yɛgɛ n kya
wɔra imɔ gɛnen.

21 Nɛ wu yɛɛ owi kamaasɛ mɔ
gɛnen ne i kya ba ne. N kya
laarɛ n' wɔra ilaa dɛnsɛ mɔ, ilaa
nyɛnyɛn ne n kya wɔra gɛsun
me dɔ. 22 Nkana me-oduduu de
me-gɛwɔnsa dɔ mɔ, Wurubuaarɛ
nbara mɔ gi kya da me ɔbolɛ
gikyɔ. 23 N kya kerɛ me-nyoro dɔ
mɔ mɔ, n kya wu yɛɛ ilaa iko i kya
kɔ de nbara nbono me-nwɔnsa gi
kya nyiile me yɛɛ gi boran mɔ.
I wɔra fɛɛ ilaa nyɛnyɛn ibono i
kya wɔra gɛsun me-nyoro dɔ mɔ
ne n ŋminde me ne meŋ kya nyɛ
me-nyoro gɛnen. 24 Me-ilaa i bo
ayen. Anɛ ne nan mɔlɛgɛ me lii
me-nyoro gibi gibono gi kya mɔɔ
me faa dɔ ne? 25 N kya faala
Wurubuaarɛ yɛɛ kyu naa de aye-
Wura Yesu Kirisito so mɔ, ɔ laa
mɔlɛgɛ me!

Fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ tɔgɛ kyon
mɔ, me-gɛwɔnsa dɔ mɔ, i kya
wɔra me yɛɛ n' wɔra gɛbide sa
Wurubuaarɛ nbara mɔ. I san
gɛnɔɔbono nan lɛɛ wɔra me-gibaa
so mɔ, meŋ kii mi-i taalɛ. I yɛgɛ
nɛ san bingiri gɛbide sa daa ilaa
nyɛnyɛn giwɔra.

8

Wurubuaarɛ Oduduu Mɔ Ɔlon Gi Yɛgɛ Nɛ Nyɛ Me-Nyoro

1 Imɔso idɛ kon Wurubuaarɛ
maŋ baa bun asa abono mɔmɔ-rɛ
Kirisito Yesu mɛ wɔra nyamesɛ
kolon mɔ gipuɛɛ. 2 I lii fɛɛ
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔlon
kya yɛgɛ nyamesɛ kya nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan
kyu naa de mɔ-rɛ Kirisito Yesu
ginyamesɛ kolon mɔ so. Gɛnen
ɔlon ɔbono so ne a nyɛ aye-nyoro
faa. Imɔso ilaa nyɛnyɛn ɔlon
ɔbono nkana i kya nyɛ aye so mɔ
i maŋ baa nyɛ lɛɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena ɔnan mɔ lii aye-
abaa dɔ. 3 Wurubuaarɛ gbaa-
gbaa ne n wɔra ilaa ibono nkana
mɔ-nbara mɔ gi mɛŋ taalɛ wɔra
sa aye mɔ. I kya nyiile yɛɛ
kyu lii aye anyamesɛ-lɛɛ oyuduu
mɔ so mɔ, nkana aŋ bo lon de
a' gyi mɔ-nbara mɔ so. Imɔso
gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi san
wɔra imɔ mɔ ne n gyɛ yɛɛ o
sun mɔ gbaa-gbaa mɔ-bi ne ɔ ba
gɛsinkpan so baa wɔra nyamesɛ

fɛɛ aye-oyuduu. Ilaa nyɛnyɛn giwɔra i kya naa de anyamesɛ-lɛɛ oyuduu so wɔra imɔ-gɛsun. Imɔso Wurubuaarɛ gi naa de mɔ-bi mɔ ginyamesɛ oyuduu mɔ so kyu bun ilaa nyɛnyɛn giwɔra gipuɛɛ. 4 Wurubuaarɛ gi wɔra gɛnen daa de a' nyɛ taalɛ wɔra ilaa dɛnsɛ kamaasɛ ibono mɔ-nbara gi kya nyiile aye yɛɛ a' wɔra mɔ. Aye abono n darɛ mɔ ne n gyɛ abono aŋ baa a naa de anyamesɛ-lɛɛ ɔlon so ne a san a naa daa de Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔlon mɔ dɔ mɔ.

5 Abono mɛ naa de anyamesɛ-lɛɛ ɔlon mɔ so mɔ, mɛ kya kyu mɔmɔ-nwɔnsa kyu gyan daa anyamesɛ-lɛɛ ilaa wolɛ so. Abono, mɔ, mɛ naa de Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔlon mɔ so mɔ, mɔmɔ berɛ, mɛ kya kyu mɔmɔ-nwɔnsa gyan daa Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ilaa so. 6 Nengyene fo ɔko fo kyu fo-gɛwɔnsa kyu gyan anyamesɛ-lɛɛ ilaa wolɛ so mɔ, i laa yɛgɛ fo laa fuɛ fo-lɛwu gɛmara. Fo kyu fo-gɛwɔnsa kyu gyan Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ilaa so berɛ mɔ, i laa yɛgɛ fo laa nyɛ gisen yuuli de Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan. 7 I kya nyiile yɛɛ fo ɔbono fo-gɛwɔnsa gɛ gyan anyamesɛ-lɛɛ ilaa wolɛ so mɔ, fo gɛnen gɛwɔnsa gɛbono so mɔ, fo-rɛ Wurubuaarɛ fɛ maŋ loo. Fo maŋ gyi mɔ-nbara mɔ so, ne gɛsintin mɔ fo maŋ taalɛ kee.

8 Gɛnen kee ne abono mɛ naa de anyamesɛ-lɛɛ ɔlon so mɔ, mɛ maŋ taalɛ gyi Wurubuaarɛ ginsi. 9 Fɛye berɛ, nengyene i gyɛ gɛsintin yɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ tɛ fɛye dɔ mɔ, fɛŋ baa fɛ naa de anyamesɛ-lɛɛ ɔlon so ne. Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ne n san ɔ dɛ fɛye ɔ naa. Fo ɔbono Kirisito Oduduu mɔ mɛŋ tɛ fo dɔ mɔ, foŋ gyɛ Kirisito isa ne.

10 Fo ɔbono fo ti nyɛ Kirisito tɛ fo dɔ mɔ, i bo no yɛɛ lɛwu dɛ sa fo-nyoro gibi mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ dɛ sa aye anyamesɛ pɛwu kyu lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra so mɔ. Imɔ gɛnen gbaa mɔ, bii yɛɛ fo ti fo bo Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan ne. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ gi kyu fo yɛɛ fo-gisen dɔ i boran sa mɔ. 11 Nengyene i gyɛ gɛsintin yɛɛ Wurubuaarɛ ɔbono o kyingi Kirisito Yesu lii ibuni dɔ mɔ Oduduu mɔ tɛ fo dɔ mɔ, gɛnen Wurubuaarɛ kolon ɔbono ɔ wolaa kyingi Yesu mɔ laa kyingi fo-nyoro gibi mɔ kee lii ibuni dɔ. Mɔ-Oduduu tɛ fo dɔ daa ne ɔ laa naa de mɔ so kyu kyingi fo.

12 Me-nanboana Yesu asonbo, ilaa ibono nɛ tɔgɛ faa pɛwu so mɔ, iŋ kaaborɛ a' baa naa de aye-anyamesɛ lɛɛ ɔlon mɔ so. 13 Fo ɔbono berɛ, fo laa naa de anyamesɛ-lɛɛ ɔlon so mɔ, Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ gɛ laa lii fo-gibaa. Fo ɔbono, mɔ, kyu naa de Wurubuaarɛ Oduduu mɔ so ne fo kya kine ilaa nyɛnyɛn ibono fo-nyoro gibi gi kya laarɛ fo' wɔra mɔ, fo laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.

14 I kya nyiile yɛɛ asa abono pɛwu mɛ kya buu Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔkpa ɔbono ɔ kya nyiile mɔmɔ mɔ, mɔmɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-biana gɛsintin. 15 Fɛye abono fɛ kyu fɛye-nyoro kyu too Yesu so mɔ, Oduduu ɔbono fɛ nyɛ lii Wurubuaarɛ asɛ mɔ maŋ yɛgɛ fɛ' kii wɔra afuubo fɛɛ nbide nbono gi selɛ nmɔ-wuraana mɔ. Wurubuaarɛ Oduduu ɔbono fɛ nyɛ mɔ gi yɛgɛ fɛye-rɛ Wurubuaarɛ fɛ wɔra fɛɛ ɔsɛ mɔ-rɛ mɔ-biana. Gɛnen Oduduu ɔbono ne n kya yɛgɛ ne a kya taalɛ terɛ Wurubuaarɛ yɛɛ, “N-sɛ, n-sɛ!” mɔ. 16 Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kya tɔngɛ sa aye aye-asen dɔ de a' bii yɛɛ gɛsintin a gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-biana. 17 Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kya yɛgɛ a kya bii kee yɛɛ ilaa ibono ɔ laa kyu sa mɔ-bi Kirisito mɔ, ɔ laa

yɛgɛ aye-rɛ mɔ a' dabɔlɛ de a' nyɛ gɛnen ilaa ibono. Pɛi de a' lɔɔ nyɛ gɛnen ilaa ibono mɔ, i gyɛ ibono a laa wu awɔrɔfɔɔ fɛɛ Kirisito-lɛɛ mɔ ɔnan de gɛmara mɔ, a' nyɛ mɔ-nyisigyi mɔ ɔnan kee.

Wurubuaarɛ Laa Yɛgɛ A Laa Baa Nyɛ Nyisigyi

18 Nɛ kerɛ pɛwu faa mɔ, gɛkyena gɛdɛ dɔ awɔrɔfɔɔ abono a kya wu mɔ, a maŋ taa fo nyisigyi ɔbono Wurubuaarɛ laa baa sa aye gɛkaako mɔ ba-a pi-i. 19 Gɛnen nyisigyi baarɛ so mɔ, i kya da ilaa ibono pɛwu Wurubuaarɛ gi lɛɛ mɔ kpa-kpa yɛɛ Wurubuaarɛ ɔ' lɛɛ asa abono mɛ gyɛ mɔ-biana mɔ gɛwi nyiile. 20 Nperɛ berɛ mɔ, ɔ yɛgɛ mɔ-ilaa lɛɛsɛ kamaasɛ i kya kpon. I mɛŋ kya lii imɔ gbaa-gbaa asɛ yɛɛ nkana i' kpon gɛnen. I lii daa mɔ asɛ. Mɔ-ansi a gyan ilaa iko so. 21 I lii fɛɛ gɛkaabono ɔ laa yɛgɛ mɔ-biana mɛ' nyɛ mɔmɔ-nyoro lii awɔrɔfɔɔ dɔ de mɛ' nyɛ nyisigyi mɔ, ɔ laa yɛgɛ mɔ-ilaa lɛɛsɛ pɛwu kee i' nyɛ imɔ-nyoro de iŋ baa wu' gyɔ de imɔ kee i' nyɛ nyisigyi.

22 A nyi yɛɛ ilaa kamaasɛ ibono Wurubuaarɛ gi lɛɛ mɔ, i kya yiyɛɛ baa lii de ndɛ, fɛɛ gɛnɔɔbono gɛdun gɛ kya tu ɔkyii ne ɔ kya yiyɛɛ mɔ. 23 Dabɔlɛ aye abono Wurubuaarɛ gi kyu mɔ-Oduduu mɔ kyu kyɛɛ aye mɔ gbaa a kya yiyɛɛ. Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ne ɔ daa gikyu sa aye de i' lɛɛ nyiile aye yɛɛ a laa nyɛ gɛkaako-lɛɛ nyisigyi kee. A san a tɛ a gyoo daa gɛkaabono Wurubuaarɛ laa yɛgɛ i' lii gɛwi yɛɛ aye ne o kyu yɛɛ a' wɔra mɔ-biana gɛsintin mɔ. I lii fɛɛ ɔ laa yɛgɛ aye-nyoro gibi mɔ gi' kyingi de gi' nyɛ ny-isigyi. 24 Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi mɔlɛgɛ aye ne o kyu aye yɛɛ a gyɛ mɔ-biana mɔ, i yɛgɛ aye-ansi a gyan ilaa ibono ɔ laa kii wɔra sa aye gɛkaako mɔ so. Naafo a ti nyɛ ibono aye-ansi a gyan imɔ so mɔ, nkana iŋ baa tiri yɛɛ a' baa kii kerɛ imɔ-ɔkpa. Anɛ ne nan kii kyena kerɛ ilaa ibono ɔ ti ɔ kya wu mɔ ɔkpa? 25 Gɛnɔɔbono i dɛ faa, aye-ansi a gyan ilaa dɛnsɛ ibono a mɛŋ ti wu kerɛ mɔ so, ne a nyɛ gisen a tɛ a gyoo imɔ kaaborɛ i' baa yii aye-gibaa.

26 Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kee kya kpaa aye ibono aŋ bo lon mɔ so. A mɛŋ nyi gɛdalaa fɛɛ gɛnɔɔbono i kaaborɛ a' dalaa mɔ. Imɔso Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gbaa-gbaa ne n kya dalaa ɔ kya kolɛ Wurubuaarɛ ɔ kya kpaa aye. Ɔ kya dalaa mɔ, ɔ kya sɔnga foo-foo, ibono nyamesɛ maŋ bii imɔ-atɔgɛbi. 27 Wurubuaarɛ ɔbono o nyi nyamesɛ gisen dɔ ilaa mɔ berɛ kya bii ilaa ibono Wurubuaarɛ Oduduu mɔ darɛ mɔ. I kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kya dalaa kolɛ ilaa sa aye abono Wu-rubuaarɛ gi lɔrɔ aye yela sa mɔ-nyoro mɔ, ɔ kya dalaa daa naa de Wurubuaarɛ gɛlaarɛ so.

28 Fɛɛ gɛnɔɔbono a nyi mɔ, ilaa kamaasɛ ibono i kya ba mɔ, Wurubuaarɛ kya kyu imɔ pɛwu wɔra gɛsun de i' bara ilaa dɛnsɛ sa abono mɛ kya laarɛ mɔ-ilaa mɔ. Mɔmɔ ne n gyɛ abono ɔ tɔgɛ ɔmɔ yɛɛ mɛ' kyu mɔmɔ-nyoro sa mɔ gɛnɔɔbono i laa nyɛ kyena de mɔ-gɛwɔnsa gɛbono ɔ wolaa sa yela mɔ. 29 I kya nyiile yɛɛ pɛi de ɔ' lɛɛ ilaa kamaasɛ mɔ, ɔ wolaa bii asa ako, ne gɛnen asa abono ne ɔ tɔgɛ yela yɛɛ mɛ laa baa wɔra fɛɛ mɔ-bi mɔ ɔnan de mɔ-bi mɔ, mɔ, ɔ' wɔra ɔdaa sa asa sakyɔ. 30 Imɔso mɔmɔ abono Wurubuaarɛ gi wolaa tɔgɛ yela yɛɛ mɛ laa wɔra fɛɛ mɔ-bi mɔ mɔ, mɔmɔ kee ne ɔ tɔgɛ yɛɛ mɛ' kyu mɔmɔ-nyoro sa mɔ. Abono ɔ tɔgɛ ɔmɔ gɛnen mɔ, mɔmɔ kee ne o kyu yɛɛ mɔmɔ-gisen dɔ i boran sa mɔ. Abono o kyu ɔmɔ gɛnen

mɔ, mɔmɔ kee ne ɔ laa kyu mɔ-
nyisigyi mɔ sa.

Wurubuaarɛ Gi Tansi Laarɛ Aye-Ilaa Kyu Naa De Yesu So

31 To! A tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ
faa mɔ, menɛ ne n baa san?
Nengyene Wurubuaarɛ yelɛ aye-
gɛmara mɔ, anɛ ne nan taalɛ kɔ
de aye? 32 Wurubuaarɛ mɛŋ kine
yɛɛ ɔ maŋ kyu mɔ-bi gbaa-gbaa
kyu sa de o' wu' sa aye pɛwu faa
mɔ, fɛ mɛŋ nyi yɛɛ ɔ laa bugi
mɔ-gisen kyu ilaa dɛnsɛ kamaasɛ
kee kyu bɔla aye? 33 Aye abono
Wurubuaarɛ gi lɛɛ gibaa yii yɛɛ
ɔ laa lɔrɔ aye yela sa mɔ-nyoro
mɔ, anɛ ne nan taalɛ tɔgɛ yɛɛ a bo
ilaa nyɛnyɛn? Wurubuaarɛ gbaa-
gbaa ne n ti nyɛ kyu aye yɛɛ aye-
asen dɔ i boran faa mɔ, 34 anɛ ne
nan baa bun aye gipuɛɛ? Kirisito
Yesu abɛɛ? Mɔ ne n wu' sa aye,
ne o kyingi lii ibuni dɔ sa aye. Ɔ
tɛ Wurubuaarɛ gibaa gyisɛ so ɔ
kya gyi gɛwura, ne mɔ kee ne n
gyɛ ɔbono ɔ kya dɛ Wurubuaarɛ
giserɛ ɔ kya sa aye.

35 Menɛ ne nan tu aye ne Yesu
Kirisito maŋ baa laarɛ aye-ilaa?
Gɛyiyɛɛ abɛɛ awɔrɔfɔɔ abɛɛ mɛ
laa ka aye-ansi, abɛɛ akon, abɛɛ
ayen, abɛɛ gɛnsipɛɛrɛ, abɛɛ asa
mɛ laa mɔɔ aye daa, fɛ nyi yɛɛ imɔ
idɛ dɔ iko i laa taalɛ yɛgɛ Yesu ɔŋ
baa laarɛ aye-ilaa? 36 Mɛ ŋmarasɛ
ilaa idɛ ɔnan yela Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ dɔ yɛɛ,

"Wurubuaarɛ, fo so mɔ, owi ka-
maasɛ dɔ mɔ
asa mɛ kpɛ ma-a laarɛ aye-
imɔɔten daa.
Imɔso a dɛ daa fɛɛ isandɛ ibono
mɛ tɔgɛ yela yɛɛ mɛ laa mɔɔ
mɔ."

37 Imɔ idɛ pɛwu dɔ mɔ, a nyi yɛɛ
Kirisito kya laarɛ aye-ilaa. Kyu
naa de mɔ so ne a kya kɔ lii imɔ
ikamaasɛ dɔ. 38 N tansi n nyi
me-gisen dɔ yɛɛ sɛi-sɛi maŋ taalɛ
yɛgɛ Yesu ɔŋ baa laarɛ aye-ilaa.
Lɛwu-o, nkpa-o, Wurubuaarɛ dɔ
isɔɔ-o, ilaa ibonoana pɛwu i kya
nyɛ ɔlon anyamesɛ so mɔ-o, ilaa
ibono i laa ba ndɛ-ndɛ daa-o, ɔkɛ
abɛɛ ɔkaamara ilaa daa-o, 39 i bo
daa gɛsinkpan gɛsɛ-o, i bo soso
daa-o, abɛɛ Wurubuaarɛ ilaa lɛɛsɛ
sɛnsɛ ibono i san mɔ pɛwu mɔ
daa-o, imɔ iko-rɛ iko i maŋ taalɛ
yɛgɛ Wurubuaarɛ ɔŋ baa laarɛ
aye-ilaa. Ɔ laa kpɛ ɔ kya laarɛ aye-
ilaa kyu naa de aye-Wura Kirisito
Yesu so.

9

Wurubuaarɛ Gi Lɛɛ Yii Mɔ-Adɛ Isirale Awura Mɔ

1 Kyu lii me-rɛ Kirisito
ginyamesɛ kolon mɔ so mɔ, n
nyi yɛɛ ilaa ibono nan baa tɔgɛ
faa i gyɛ gɛsintin. Meŋ kya
kɛɛ abon. Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ kee kya yɛgɛ n' bii me-gisen
dɔ yɛɛ i gyɛ gɛsintin. 2-3 Ibono
me-adɛ Isirale awura mɛŋ kyule
ka gyan Kirisito so de mɛ' nyɛ
Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ so mɔ,
mɔmɔ-ilaa i tansi i bo me ayen,
ne me-gisen gi kya dɛɛ me owi
kamaasɛ dɔ mɔmɔ so. Naafo i
laa sa de i' kyu me kyu kyarɛ
mɔmɔ de mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ
amɔlɛgɛ mɔ mɔ, nkana nan kyule
yɛɛ Wurubuaarɛ ɔ' tɔgɛ nnɔ wɔra
me de ɔ' kyadɛ me-lɛɛ ɔwolɛ
fuɛ lii Kirisito adɛ dɔ de i' kyu
mɔmɔ kyu yii me-giyaa. I kya
nyiile yɛɛ me-rɛ mɔmɔ a gyɛ daa
nkalan kolon. 4 Isirale awura ne
Wurubuaarɛ gi lɛɛ yii yɛɛ mɛ'
wɔra mɔ-asonbo. Mɔmɔ kee ne ɔ
lɛɛ mɔ-nyisigyi mɔ gɛwi nyiile. Ɔ
yɛgɛ mɔ-rɛ mɔmɔ mɛ wɔra gɛnɔ
gikpadɔ gifonɛɛ, ne mɔmɔ-abaa
dɔ ne o kyu mɔ-nbara mɔ kyu
wɔra. O nyiile mɔmɔ gɛnɔɔbono
mɛ' kyu son mɔ mɔ. Ɔ ka ilaa
dɛnsɛ yela sa mɔmɔ. 5 Mɔmɔ-
adedaabo gyangbarasɛ mɛ wɔra
asa gbaa'gbaa Wurubuaarɛ asɛ.
Mɔmɔ-ɔpaa dɔ ne mɛ korogɛ
ɔbono ɔ kya yɛgɛ asa mɛ' nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ. Ɔ

gyɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ kya gyi
gɛwura ilaa kamaasɛ so. Ayenbi
a' wɔra mɔ-lɛɛ gɛkpaa-gɛkpaa. I'
ba gɛnen.

Iŋ Gyɛ Aberaham Ɔpaa Dɔ Awura Pɛwu Ne N Gyɛ

Mɔ-Anaanabi Gɛsintin

6 To! Imɔso Wurubuaarɛ maŋ
baa wɔra ilaa ibono ɔ ka yela sa
Isirale awura mɔ? Ɔ laa wɔra!
Iŋ gyɛ mɔmɔ pɛwu berɛ ne ɔ laa
wɔra imɔ sa. I lii fɛɛ i mɛŋ gyɛ
Isirale anaanabi mɔ pɛwu ne n
gyɛ Isirale awura gɛsintin. 7 I mɛŋ
gyɛ Aberaham ɔpaa dɔ pɛwu kee
ne n gyɛ mɔ-anaanabi gɛsintin.
I lii fɛɛ Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa
Aberaham yɛɛ,

"Kyu naa de fo-bi Ayisiki so ne fo
laa nyɛ anaana
de anaana-anaana-ana abono
nɛ ka yela sa fo mɔ."

8 Agyɛbi adɛ gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ
Wurubuaarɛ mɛŋ kalɛ nbii nbono
Aberaham gi korogɛ mɔ pɛwu yɛɛ
mɛ gyɛ mɔ Wurubuaarɛ mɔ-biana
gɛsintin. Nbii nbono Wurubuaarɛ
gi wolaa ka yela sa Aberaham
mɔ wolɛ ne Wurubuaarɛ gi kyu
yɛɛ mɛ gyɛ Aberaham mɔ-biana
gɛsintin. 9 Wurubuaarɛ gɛnɔ dɔ
agyɛbi abono o ka yela sa Abera-
ham mɔ ne n gyɛ yɛɛ,

"Gɛsi gɛko fafaanan aberɛ n' baa
kii ba mɔ,
fo-ka Sara dɛ gɛbii nyensɛɛ."

10 Iŋ gyɛ imɔ idɛ wolɛ. Gɛnen
gɛbii nyensɛɛ mɔ ne n gyɛ aye-
naana Ayisiki. Aye-naana Ayisiki
baarɛ gi kyu ɔkyii, mɛ kya terɛ
mɔ yɛɛ Rebɛka. Rebɛka gi korogɛ
ataana sa mɔ. Mɛ gyɛ anyen. Yɛgɛ
nbii mɔ gi dabɔlɛ gi gyɛ onyi kolon
ɔsɛ kolon faa mɔ, 11-12 owi ɔbono
gi san gi bo mɔmɔ-nyi ɔtɔ dɔ mɔ,
Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa mɔmɔ-nyi
yɛɛ,

"Fo-nbii mɔ dɔ mɔ, ɔbelɛnsɛ mɔ
laa kisee son ɔpii mɔ."

Gɛnen aberɛ abono pɛwu mɔ, nbii
ndɛ giŋ ti lii gifuli de gi' wɔra
ilaa dɛnsɛ abɛɛ ilaa nyɛnyɛn. Wu-
rubuaarɛ gi tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ
sa onyi mɔ de i' lɛɛ nyiile yɛɛ ɔ
kya lɛɛ yii asa gɛnɔɔbono i laa
kyena de mɔ-gɛwɔnsa gɛbono ɔ
wolaa sa yela mɔ. Iŋ gyɛ asa
ilaa wɔrasɛ so; Wurubuaarɛ ne n
kya tɔgɛ yɛɛ ɔ lɛɛ yii isa daa ne
i kya ba gɛnen. 13 Mɛ ŋmarasɛ
Wurubuaarɛ agyɛbi ako kyu lii
nbii ndɛ so yela yɛɛ,

"Nɛ laarɛ Gyeekɔpo ilaa. Isawu
berɛ nɛ kyo mɔ."

Wurubuaarɛ Kya Wɔra Ilaa Imɔ-Ɔkpa So

14 Imɔ idɛ faa mɔ, nnɛ ne a laa
tɔgɛ ne? A' tɔgɛ yɛɛ Wurubuaarɛ
mɛŋ kya wɔra mɔ-ilaa imɔ-ɔkpa
so abɛɛ? I mɛŋ gyɛ gɛnen. 15 I dɛ
daa fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ sa Mosisi mɔ. Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,

"Ɔbono n kya laarɛ n' su mɔ
gitolon mɔ, mɔ ne nan su
gitolon,
ne isa ɔbono mɔ-ilaa i bo me
ayen ne i gyɛ me-gɛlaarɛ
yɛɛ n' kpaa mɔ mɔ, mɔ ne
nan kpaa."

16 Imɔso i mɛŋ gyɛ nyamesɛ
gɛlaarɛ ilaa abɛɛ mɔ-ilaa wɔrasɛ
so ne Wurubuaarɛ kya kerɛ de
ɔ' kpaa mɔ. I kya lii daa Wu-
rubuaarɛ ɔbono ɔ kya su asa gi-
tolon mɔ asɛ.

17 Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ mɔ
mɛ ŋmarasɛ ilaa ibono Wu-
rubuaarɛ gi tɔgɛ sa Igyipiti wura
ɔko yɛɛ,

"Me ne n yɛgɛ fo' gyi gɛwura.
Nan yɛgɛ ilaa ibono i laa tu fo mɔ
i' lɛɛ me-ɔlon gɛwi nyiile asa
de mɛ' lɛɛ me-ginyen
gɛsinkpan so gɛten ka-
maasɛ."

18 Imɔso asa abono Wurubuaarɛ
gi tɔgɛ yɛɛ ɔ laa su mɔmɔ gitolon
mɔ, mɔmɔ ne ɔ kya su gitolon,
ne abono ɔ tɔgɛ yɛɛ mɛ' wɔra

gisoɔlon mɔ, mɔmɔ ne nan wɔra gisoɔlon.

Fo Laa Sɔɔ Akyɔɔlɛ De Wurubuaarɛ?

19 Fɛye dɔ ɔko laa taasɛ me yɛɛ, “Ne gɛnen ne i dɛ berɛ mɔ,
nnɛ so ne Wurubuaarɛ laa baa tɔgɛ yɛɛ a bo ilaa nyɛnyɛn? I lii
fɛɛ anɛ ne n bo no ɔ laa taalɛ
kine Wurubuaarɛ gɛlaarɛ?” 20 N'
kisee taasɛ kaasɛ mɔ kee yɛɛ, “Fo
nyamesɛ fo ne n gyɛ anɛ, fo laa sɔɔ
akyɔɔlɛ de Wurubuaarɛ?” Gɛlɔbi
gɛ maŋ taalɛ taasɛ gɛmɔ-ɔpɔrɔbo
yɛɛ, “Menɛ n wɔra ne fo pɔrɔ
me gɛnen?” 21 Ɔpɔrɔbo mɔ bo
ɔkpa gɛbɔlɛ mɔ so de ɔ' taalɛ yɛ
gɛmɔ-gisodoo kolon dɔ de o' kyu
gibaafon kyu pɔrɔ ilaa ibono mɛ
kya kyu gyi nkɛ belɛ mɔ de o' kyu
gibaafon nyɔsɛ mɔ kyu pɔrɔ ilaa
ibono mɛ kya keda nkɛ yanyansɛ
mɔ. 22 Gɛnen kee ne Wurubuaarɛ
ilaa wɔrasɛ i dɛ ne. Ɔ bo ɔkpa
de ɔ' lɛɛ mɔ-ginyadon de mɔ-ɔlon
nyiile asa. Imɔ gɛnen gbaa mɔ, ɔ
nyɛ gisen belɛ sa asa abono ɔ dɛ
ɔmɔ ginyadon ne nkana mɛ kaa-
borɛ ɔ' biidɛ mɔmɔ-giso gɛkpaa-
gɛkpaa mɔ. 23 Ɔ nyɛ gisen gɛnen
daa de ɔ' nyɛ lɛɛ mɔ-nyisigyi belɛ
nyiile asa abono ɔ laa su mɔmɔ
gitolon mɔ. Ɔ wolaa lɔrɔ gɛnen
asa abono yela yɛɛ ɔ laa sa mɔmɔ
mɔ-nyisigyi belɛ. 24 Aye ne n gyɛ
gɛnen asa abono ɔ tɔgɛ yɛɛ a' kyu
aye-nyoro sa mɔ. I mɛŋ gyɛ yɛɛ
aye gɛnen asa abono pɛwu a gyɛ
Gyuda awura. Aye dɔ ako mɛ gyɛ
asa kpɛi-kpɛi kee.

25 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ gɛnen
ilaa idɛ ɔnan sa mɔ-ikalan ɔtɔgɛbo
Hoseeya, ne ɔ ŋmarasɛ imɔ yela
mɔ-ɔwolɛ dɔ yɛɛ,

“Asa abono nkana mɛ mɛŋ gyɛ
me-adɛ mɔ,
idɛ kon berɛ nan terɛ mɔmɔ
yɛɛ ‘me-adɛ’.
Abono nkana meŋ laarɛ mɔmɔ-
ilaa mɔ, nan tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ,
‘Idɛ kon berɛ n kya laarɛ fɛye-
ilaa.’ ”

26 Hoseeya gi kii ŋmarasɛ mɔ-
ɔwolɛ mɔ dɔ kee yɛɛ,

“Nfono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa
mɔmɔ yɛɛ, ‘Fɛŋ gyɛ me-adɛ’
mɔ,
nono kee ne Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ bo no adaa-adaa
mɔ
laa kisee tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
‘Fɛ gyɛ me-biana’.”

27 Isaya gi wu Isirale awura ilaa
tɔgɛ yela yɛɛ,

“Isirale awura ne n kine mɛ
nyaakyɔ
fɛɛ apoo gigengen so giŋɛsii
mɔ,
mɔmɔ dɔ asa kalɛsɛ ne Wu-
rubuaarɛ laa mɔlɛgɛ
de mɛ' nyɛ ɔkyenaten mɔ asɛ.

28 Wura Wurubuaarɛ laa gyi
anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ mɔ,
ilaa ibono ɔ laa tɔgɛ nbɛlɛ mɔ
dɔ mɔ, imɔ ne ɔ laa wɔra.
Ɔ maŋ yɛgɛ i' kɛɛla.”

29 I dɛ daa fɛɛ ilaa ibono Isaya gi
wolaa wu tɔgɛ kee mɔ. Ɔ tɔgɛ yɛɛ,

“Nengyene Wura Wurubuaarɛ
Ɔlolonbo mɔ
ɔ mɛŋnan taa anaanabi
kalɛsɛ ako yɛgɛ sa aye mɔ,
naafo ɔfaanan aye-oyuduu gi
sii
fɛɛ Sodom de Gomora
isowolɛ-lɛɛ mɔ ɔnan.”

Gyuda Awura Mɛ Mɛŋ Sɔɔ Wurubuaarɛ Ɔkalan Konkonsɛ Mɔ Gyi

30 Imɔso a' baa' tɔgɛ yɛɛ menɛ?
Nkana asa abono mɛ mɛŋ gyɛ
Gyuda awura mɔ mɛŋ kya laarɛ
ɔkpa ɔbono so Wurubuaarɛ laa
kyu mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ i
boran. Idɛ kon mɔ, kyu naa
de mɔmɔ-gikagyan gibono mɛ ka
gyan Kirisito so mɔ, mɛ nyɛ Wu-
rubuaarɛ gi kyu mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-
asen dɔ i boran. 31 Gyuda awura
mɔ berɛ, owi kamaasɛ dɔ mɔ, mɛ
kpɛ mɛ kya pɛɛrɛ ansi daa nbara
gigyi so de Wurubuaarɛ ɔ' kerɛ de
o' kyu mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ

i boran. Mɛ mɛŋ kii nyɛ gɛnen.
32 I wonɛ so? I kya nyiile yɛɛ mɛ
nyi yɛɛ mɔmɔ-nbara gigyi so ne
Wurubuaarɛ laa kyu mɔmɔ yɛɛ
mɔmɔ-asen dɔ i boran. Mɛ mɛŋ
naa de gikagyan gibono mɛ laa
ka gyan Kirisito so mɔ. Mɔ ne
n gyɛ gibui gibono Wurubuaarɛ
gi tɔgɛ akpalɛ dɔ yɛɛ gi laa yɛgɛ
de asa mɛ' sidi mɔ. Gɛsintin
mɔ, i wɔra fɛɛ Gyuda awura mɔ
mɛ sidi de gɛnen gibui mɔ ne.
33 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ mɔ-agyɛbi
mɔ dɔ yɛɛ,

"Fɛ' kerɛ! Nan kyu gibui yela
Sayon ɔsowolɛ so.
Gɛnen gibui mɔ gi laa yɛgɛ asa mɛ'
sidi de mɛ' lii tɔrɔ.
Asa abono mɛ ka gyan gɛnen gibui
gibono so mɔ berɛ,
ipeeli i maŋ gyi mɔmɔ."

10

I Tansi I Tiri Me Yɛɛ Isirale Awura

Mɔmɔ-rɛ Wurubuaarɛ Nsana I' Nyɛ Lɔrɔ

1 Me-nanboana Yesu asonbo, i
tansi i tiri me yɛɛ Isirale awura
mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ de
mɛ' nyɛ mɔ asɛ gɛkyena. Lii
gɛnen so mɔ, n kya kolɛ Wu-
rubuaarɛ mi-i sa mɔmɔ. 2 N nyi
mɔmɔ so yɛɛ nkana mɛ tansi kyu
mɔmɔ-nyoro kyu sa Wurubuaarɛ
ɔson mɔ. Mɛ mɛŋ kii bii ɔkpa
ɔbono so i kaaborɛ mɛ' kyu de
Wurubuaarɛ ɔ' nyɛ kyu ɔmɔ yɛɛ
mɔmɔ-asen dɔ i boran mɔ. 3 Mɛ
mɛŋ nyi yɛɛ pɛi ne Wurubuaarɛ
laa kyu nyamesɛ yɛɛ mɔ-gisen dɔ
i boran mɔ, i kya lii daa mɔ Wu-
rubuaarɛ gbaa-gbaa asɛ. Isirale
awura mɔ berɛ, mɛ kya laarɛ mɛ'
tɔgɛ mɔmɔ-gibaa so daa yɛɛ, "A
gyi Wurubuaarɛ nbara ndɛ abɛɛ
ndɛ so mɔ, Wurubuaarɛ laa wu
yɛɛ aye-asen dɔ i boran." Imɔso
mɛ mɛŋ kya bara mɔmɔ-nyoro
gɛsɛ sa Wurubuaarɛ de mɔ ne
o' kyu mɔmɔ-asen dɔ yɛɛ i bo-
ran. 4 I kya nyiile yɛɛ Kirisito
gi logɛ gɛnɔɔbono asa mɛ laa gyi
Wurubuaarɛ nbara mɔ so de Wu-
rubuaarɛ o' kyu mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-
asen dɔ i boran mɔ. Wurubuaarɛ
gi san ɔ kya laarɛ daa yɛɛ o' kyu
ɔkamaasɛ ɔbono ɔ laa ka gyan
Kirisito so mɔ yɛɛ mɔ-gisen dɔ i
boran.
5 Abono mɛ laa tɔgɛ yɛɛ mɛ laa
gyi Wurubuaarɛ nbara mɔ so daa
pɛi de Wurubuaarɛ ɔ' lɔɔ kyu ɔmɔ
yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ i boran mɔ,
Mosisi gi ŋmarasɛ mɔmɔ so ilaa
yela yɛɛ,

"Ɔbono o gyi nbara mɔ so mɔ ne
nan nyɛ kyena Wurubuaarɛ
asɛ kyu naa de nmɔ so."

6 Abono, mɔ, mɛ laa ka gyan Wu-
rubuaarɛ so de ɔ' mɔlɛgɛ mɔmɔ
de o' kyu ɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ
i boran mɔ, mɛ ŋmarasɛ mɔmɔ so
ilaa yela Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ
kee yɛɛ,

"Gɛŋ sa fo' taasɛ fo-nyoro yɛɛ,
'Anɛ ne nan kpe Wurubuaarɛ
dɔ sa me ne?' "
(Imɔ ne n gyɛ yɛɛ ɔ' kpaa
kpelegɛrɛ Kirisito lii Wu-
rubuaarɛ dɔ ba de ɔ' baa
mɔlɛgɛ fo.)
7 "Abɛɛ 'Anɛ ne nan kpelegɛ kpe
ibuni dɔ sa me ne?' "
(Imɔ ne n gyɛ yɛɛ ɔ' kpaa kyu
Kirisito ba de ɔ' baa mɔlɛgɛ
fo.)
8 Mɔ, menɛ ne a laa wɔra de a' nyɛ
Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ mɔ? Gɛnen
ɔkalan mɔ ne a kpɛ a kya tɔgɛ a
sa asa yɛɛ, "Fɛ' ka gyan Kirisito
so, fɛ' ka gyan Kirisito so" mɔ.
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ a kya tɔgɛ
yɛɛ,

"Wurubuaarɛ ɔkalan mɔ mɛŋ bo
gɛta de fɛye;
ɔ bo fɛye-nnɔ dɔ ne ɔ bo fɛye-
asen dɔ."

9 Imɔ ne n gyɛ yɛɛ nengyene fo
nyamesɛ fo bugi fo-gɛnɔ tɔgɛ yɛɛ
"Yesu Kirisito ne n gyɛ Wura,"
ne fo sɔɔ gyi fo-gisen dɔ

yɛɛ Wurubuaarɛ gi kyingi mɔ
lii ibuni dɔ mɔ,
Wurubuaarɛ laa mɔlɛgɛ fo de
fo' nyɛ mɔ asɛ gɛkyena.
10 I lii fɛɛ nyamesɛ kya sɔɔ gyi mɔ-
gisen dɔ daa ne
Wurubuaarɛ kya kyu mɔ yɛɛ
mɔ-gisen dɔ i boran.
Ne ɔ kya kii bugi gɛnɔ tɔgɛ imɔ sa
asa ne
ɔ kya nyɛ Wurubuaarɛ kya
mɔlɛgɛ mɔ de ɔ' nyɛ kyena
mɔ asɛ.
11 Mɛ ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ
agyɛbi ɔwolɛ mɔ dɔ yɛɛ,
"Ɔbono ɔ ka gyan mɔ so mɔ, kaasɛ
maŋ gyi ipeeli."
12 Gisɔɔgyi ilaa idɛ i gyɛ gɛsintin sa
Gyuda awura de asa sɛnsɛ pɛwu. I
lii fɛɛ anyamesɛ pɛwu mɛ bo daa
Wura kolon. Ɔkamaasɛ ɔbono ɔ
saawo terɛ mɔ mɔ, ɔ laa tansi
wɔra ilaa sa mɔ. 13 I dɛ daa fɛɛ
gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
mɔ-agyɛbi dɔ mɔ. Ɔ tɔgɛ yɛɛ,
"Ɔkamaasɛ ɔbono ɔ saawo terɛ
Wura Wurubuaarɛ mɔ,
ɔ laa mɔlɛgɛ mɔ."
14 Nnɛ so ne anyamesɛ mɛ laa
saawo terɛ isa ɔbono mɛ mɛŋ
ka gyan mɔ so mɔ? Ne nnɛ
so ne mɛ laa ka gyan isa ɔbono
mɛ mɛŋ ti nu mɔ so kerɛ mɔ?
Nengyene asa mɛ maŋ nyɛ ɔko de
ɔ' tɔgɛ mɔ-ilaa sa mɔmɔ mɔ, nnɛ
ne mɛ laa wɔra de mɛ' nu mɔ so?
15 Nengyene Wurubuaarɛ mɛŋ lɛɛ
asa sun de mɛ' tɔgɛ mɔ-ilaa sa asa
mɔ, i maŋ nyɛ atɔgɛbo. I dɛ daa
fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ ŋmarasɛ yela
Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ mɔ. Mɛ
ŋmarasɛ yɛɛ,
"Asa abono mɛ naa mɛ kya tɔgɛ
Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ
mɔ
mɛ kya sa asa mɔ,
mɔmɔ-ginaa gibono gi tansi gi
kya gyi ginsi!"
16 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa faa,
iŋ taa gyɛ asa abono pɛwu mɛ
nu ɔkalan konkonsɛ baarɛ mɔ ne
n laarɛ mɛ' nu ɔkalan mɔ gɛsɛ.
Gɛnen so mɔ, Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo ɔbono mɛ kya terɛ mɔ
yɛɛ Isaya mɔ gi taasɛ Wurubuaarɛ
yɛɛ,
"O Wurubuaarɛ, fo-ɔkalan ɔbono
a tɔgɛ faa,
anɛ ne n sɔɔ mɔ gyi ne?"
17 Imɔso pɛi ne nyamesɛ laa sɔɔ
ɔkalan mɔ gyi mɔ, gɛnen mɔ, o nu
mɔ. Ne nyamesɛ, mɔ, laa nyɛ nu
ɔkalan mɔ mɔ, gɛnen mɔ, ɔ nyɛ
ɔko gi tɔgɛ Kirisito ilaa sa mɔ.
18 N kya taasɛ yɛɛ imɔso Isirale
awura mɔ mɛ mɛŋ ti nu gɛnen
Wurubuaarɛ ɔkalan baarɛ? Mɛ ti
nu! I lii fɛɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ dɔ mɔ i tɔgɛ kyu lii ɔkalan mɔ
atɔgɛbo mɔ so yɛɛ,
"Mɔmɔ-ilaa tɔgɛsɛ i nu gyan
gɛsinkpan gɛten kamaasɛ.
Gɛsinkpan so gɛtɛɛko iŋ san
yɛɛ asa mɛ mɛŋ nu mɔmɔ-
agyɛbi tɔgɛsɛ."
19 N' kii taasɛ kee yɛɛ, "Imɔso
Isirale awura mɔ mɛ mɛŋ nu Wu-
rubuaarɛ ɔkalan mɔ gɛsɛ?" Mɛ
nu mɔ gɛsɛ. Gigyangbarasɛ mɔ,
Mosisi gi ŋmarasɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi ako yela yɛɛ,
Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa Isirale
awura mɔ yɛɛ,
"Asa abono fɛye yɛɛ mɛ mɛŋ
bo gikɔ dɔ mɔ,
nan mɔlɛgɛ ɔmɔ de i' nyɛ loo
fɛye!
Asa abono fɛye yɛɛ mɛ mɛŋ nyi
ɔlaako mɔ,
nan mɔlɛgɛ gɛnen asa mɔ de
fɛ' nyɛ kyu ginyadon."
20 Isaya kee gi taalɛ da gikan tɔgɛ
Wurubuaarɛ agyɛbi ako yɛɛ,
"Mɔmɔ abono nkana mɛŋ kya
pɛɛrɛ ansi de mɛ' bii me
mɔ,
mɔmɔ ne nan nyɛ bii me.
Nan lɛɛ me-nyoro nyiile
asa abono mɛ mɛŋ kya taa
taasɛ me so mɔ."
21 Isirale awura mɔ berɛ Wu-
rubuaarɛ gi tɔgɛ kyu lii mɔmɔ so
yɛɛ,
"Gɛkɛ kamaasɛ n kpɛ mi-i buɛɛlɛ

gisomaanu de ansiɔlon awura adɛ
yɛɛ mɛ' ba de n' kun ɔmɔ."

11

Wurubuaarɛ Gi Su Isirale Awura Gitolon

1 N' taa taasɛ ilaa idɛ. "Wurubuaarɛ gi kine mɔ-adɛ Isirale
awura mɔ?" Kuaa! Ɔŋ kine mɔmɔ.
Me, Pɔɔlo, gbaa-gbaa n gyɛ daa
Isiralenyen. Aberaham ɔnaanabi
ne n' gyɛ. Nɛ lii daa Bɛngyamin
gɛten dɔ. 2 Wurubuaarɛ mɛŋ
kine mɔ gbaa-gbaa adɛ abono ɔ
wolaa o nyi ɔmɔ pɛi ne ɔ lɛɛ
ilaa kamaasɛ mɔ. Fɛ mɛŋ nyi
Ilaagya agyɛbi abono mɛ ŋmarasɛ
yela Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ mɔ?
Ilaagya gi lɔgedɛ kyu lii Isirale
awura ilaa wɔrasɛ so sa Wu-
rubuaarɛ, ne mɛ ŋmarasɛ imɔ
yela yɛɛ,

3 "Wurubuaarɛ, mɛ boori fo-
asunbi ilɛɛten,
ne mɛ mɔɔ fo-ikalan atɔgɛbo.
I san daa me-wolɛ. Ne mɛ kya
laarɛ me kee imɔɔten."

4 Ilaagya gi tɔgɛ gɛnen mɔ, nnɛ ne
Wurubuaarɛ gi lɛɛ gɛnɔ sa mɔ?
Wurubuaarɛ yɛɛ,

"I san me anyen nwɛ ikue-isa de
saalaa
abono nɛ kɔrɔsɛ yela sa me-
nyoro.
Mɔmɔ gɛnen asa abono berɛ, mɛ
mɛŋ ŋmii ɔkperɛ
ɔbono mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ
Baalɛ mɔ kerɛ."

5 Aye-lɛɛ aberɛ adɛ dɔ kee mɔ,
i bo Isirale awura akalɛsɛ abono
Wurubuaarɛ gi kɔrɔsɛ yela sa mɔ-
nyoro. Mɔ-gitolon mɔ so ne ɔ lɛɛ
gibaa yii ɔmɔ gɛnen. 6 Ne i gyɛ daa
Wurubuaarɛ gitolon mɔ so berɛ
mɔ, iŋ baa i gyɛ mɔmɔ-ilaa dɛnsɛ
ibono mɛ taalɛ wɔra sa mɔ mɔ so.
Nkana fɛɛ mɔmɔ-ilaa dɛnsɛ mɔ so
ne ɔ lɛɛ gibaa yii ɔmɔ mɔ, nkana
aŋ baa nyɛ tɔgɛ yɛɛ gitolon ne ɔ
bo ne ɔ wɔra gɛnen.

7 N' baa tɔgɛ yɛɛ menɛ? Isir-
ale awura mɔ mɛ laarɛ yɛɛ Wu-
rubuaarɛ o' kyu mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-
asen dɔ i boran. Mɛŋ kii nyɛ
gɛnen. Mɔmɔ dɔ abono Wu-
rubuaarɛ gi wolaa lɛɛ gibaa yii
mɔ berɛ ne n nyɛ Wurubuaarɛ
gi kyu mɔmɔ yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ
i boran. Isirale awura sɛnsɛ mɔ,
mɔ, Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɔmɔ-
aso dɔ i kɔrɔ ifuu. 8 I dɛ daa
fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ ŋmarasɛ Wu-
rubuaarɛ agyɛbi dɔ mɔ. Mɛ
ŋmarasɛ yɛɛ,

"Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɛ wɔra fɛɛ
asa abono mɛ dɛ ginsi gidɛ.
Mɛŋ kya wu mɔ-ilaa bii, ne mɛŋ
kya nu mɔ asɛ.
Imɔ ne n kpɛ san i dɛ sa mɔmɔ
kyu baa lii de ndɛ faa."

9 Deefidi gi tɔgɛ kyu lii mɔmɔ so
yɛɛ,

"Yɛgɛ mɔmɔ-ɔkon ɔbono mɛ kya
gyi mɔ ɔ' wɔra fɛɛ ɔdoo
de i' da mɔmɔ.
Yɛgɛ ɔkon mɔ mɛ kya gyi mɔ ɔ'
wɔra fɛɛ agyondiworo
de mɛ' tɔrɔ mɔ dɔ de mɛ' nyɛ
fo-gisobiidɛ.

10 Yɛgɛ i' baala mɔmɔ-ansi bun de
mɛ' mɛŋ baa nyɛ wu sɛi-sɛi.
Yɛgɛ mɔmɔ-ɔlaawusɛ ɔ' wɔra fɛɛ
gɛsola belɛ sa mɔmɔ
de mɛŋ sa mɛ' nyɛ kyoola
gɛkaako."

Wurubuaarɛ Gi Mɔlɛgɛ Asa Banban De I' Nyɛ Loo Isirale Awura

11 N' kii taasɛ: "Imɔso Isirale
awura adɛ mɔ, mɛ sidi kpaa tɔrɔ
ibono mɛ maŋ baa taalɛ nyɛ Wu-
rubuaarɛ amɔlɛgɛ gɛkaako ne?"
Iŋ gyɛ gɛnen. Ilaa mɔ ne n
gyɛ yɛɛ mɛ wɔra Wurubuaarɛ
ilaa nyɛnyɛn. Imɔ ne n yɛgɛ
Wurubuaarɛ gi mɔlɛgɛ asa abono
mɛ mɛŋ gyɛ Isirale awura mɔ
de mɔmɔ abono ne mɛ' nyɛ de
mɔmɔ-rɛ mɔ Wurubuaarɛ nsana
i' nyɛ lɔrɔ. Wurubuaarɛ gi mɔlɛgɛ
gɛnen asa banban abono daa de

i' loo Isirale awura mɔ de mɔmɔ
kee mɛ' nu mɔ-gɛdɛ. 12 Isirale
awura mɔ ilaa nyɛnyɛn so mɔ,
Wurubuaarɛ gi mɔlɛgɛ gɛsinkpan
so asa sɛnsɛ. Nengyene Isirale
awura mɔ pɛwu mɔmɔ-rɛ Wu-
rubuaarɛ nsana i' kii lɔrɔ mɔ,
i laa yɛgɛ asa sɛnsɛ abono mɛ
mɛŋ gyɛ Isirale awura mɔ mɛ'
lɔrɔ nyɛ Wurubuaarɛ ayuule don
owi ɔbono nkana Isirale awura
mɔ mɔmɔ-rɛ Wurubuaarɛ nsana i
nyida mɔ.

13 Nan baa tɔngɛ sa fɛye abono
fɛ mɛŋ gyɛ Isirale awura mɔ
kon. Wurubuaarɛ gi lɛɛ me
yɛɛ n' wɔra Yesu ɔsɔɔ de i' nyɛ
kpaa fɛye abono fɛŋ gyɛ Isirale
awura mɔ. Imɔso nan kyu gɛnen
gɛsun mɔ yɛɛ gɛ gyɛ ilaa tirisɛ.
Nan wɔra gɛmɔ lii me-gisen dɔ
14 gɛnɔɔbono i laa nyɛ loo me-adɛ
Isirale awura yɛɛ fɛ kya nyɛ Wu-
rubuaarɛ amɔlɛgɛ taa ɔmɔ yɛgɛ
mɔ de i' yɛgɛ mɔmɔ ako kee mɛ'
nyɛ gɛnen Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ
abono. 15 Owi ɔbono Wurubuaarɛ
gi kine Isirale awura mɔ mɔ, i
yɛgɛ ɔ san bugi mɔ-ansi de fɛye
asa sɛnsɛ, ne fɛye-rɛ mɔ nsana i
nyɛ lɔrɔ kon. Imɔso owi ɔbono
Wurubuaarɛ laa kii bugi ansi de
Isirale awura mɔ, i laa tansi wɔra
ɔkon fɛɛ anyamesɛ ne n kyingi lii
ibuni dɔ daa. 16 Wurubuaarɛ gi
lɔrɔ Isirale awura mɔmɔ-naana-
ana agyangbarasɛ mɔ yela sa mɔ-
nyoro. Mɛ wɔra fɛɛ gidoo gyang-
barasɛ gibono mɛ kya daa gikpɛɛ
too Wurubuaarɛ mɔ. Mɛ kpɛɛ
gɛnen mɔ, mɛ nyi yɛɛ agyudɔ
abono a san mɔ kee a gyɛ daa Wu-
rubuaarɛ-lɛɛ pɛi ne mɛ nyɛ amɔ
mɛ kya gyi gɛnen. Abɛɛ nengyene
oyii ilin i gyɛ Wurubuaarɛ-lɛɛ mɔ,
mɔ-ngyalenbi kee gi maŋ wɔra
Wurubuaarɛ-lɛɛ?

17 Isirale awura mɛ dɛ fɛɛ nfɔ
oyii ɔbono mɛ duu mɔ mɔ, ne
fɛye asa sɛnsɛ mɔ fɛ dɛ fɛɛ nfɔ
oyii ɔbono ɔ kɔrɔ ifɛ dɔ mɔ.
Wurubuaarɛ gi wɔra ilaa iko sa
fɛye asa sɛnsɛ mɔ. I wɔra
fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ kya ŋɛ oyii
duusɛ ngyalenbi nko fuɛ, de mɛ'
kyu ifɛ dɔ-lɛɛ oyii ngyalenbi nko
kyu ŋminde kyaga oyii duusɛ mɔ
nfono mɛ ŋɛ nmɔ fuɛ mɔ. I ba
gɛnen mɔ, ngyalenbi nbono mɛ
ŋminde kyaga mɔ gi kya nyɛ ilaa
dɛnsɛ ibono i kya lii oyii duusɛ
mɔ ilin dɔ mɔ. Gɛnen kee ne
Wurubuaarɛ kya yɛgɛ fɛye asa
abono fɛ mɛŋ gyɛ Isirale awura
mɔ fɛ kya nyɛ mɔ-ayuule kyu naa
de Isirale awura mɔ so ne. 18 Iŋ
kaaborɛ ngyalenbi nbono mɛ kyu
ŋminde kyaga de oyii duusɛ mɔ
gi' nyiile nmɔ-nyoro sa ngyalenbi
nbono mɛ ŋɛ fuɛ mɔ. Imɔso fɛye
kee fɛŋ sa fɛ' nyiile fɛye-nyoro sa
Isirale awura abono Wurubuaarɛ
gi kine mɔmɔ ne ɔ san sɔɔ daa
fɛye baa yii mɔmɔ-giyaa mɔ. Fɛ'
nyingi yɛɛ oyii ilin ne n dɛ mɔ;
iŋ gyɛ oyii ngyalenbi ne n dɛ oyii
mɔ ne ɔ bo nkpa. 19 Fɛye dɔ ɔko
laa tɔgɛ yɛɛ, “Me ɔbono nkana
n gyɛ fɛɛ ifɛ dɔ oyii gɛgyalenbi
mɔ so ne Wurubuaarɛ gi ŋɛ fɛye
fuɛ de n' baa nyɛ ɔkyenaten.”
20 Ɛɛn! I bo no gɛnen berɛ. Imɔ-rɛ
imɔ gɛnen gbaa mɔ, fɛ' bii yɛɛ
Isirale awura mɛ mɛŋ ka gyan'
Wurubuaarɛ so daa ne n yɛgɛ ne ɔ
ŋɛ mɔmɔ fuɛ gɛnen. Fɛye berɛ, fɛ
ka gyan Wurubuaarɛ so ne fɛ nyɛ
ɔkyenaten mɔ asɛ faa mɔ, fɛ mɛŋ
sa fɛ' nyiile fɛye-nyoro. Fɛ' yɛgɛ
de i' wɔra fɛye gifuu daa. 21 I lii fɛɛ
Wurubuaarɛ mɛŋ yɛgɛ oyii duusɛ
mɔ-lɛɛ ngyalenbi. Fɛye abono fɛ
gyɛ apɔrɔkyaga mɔ ne ɔ laa baa
yɛgɛ?

22 Imɔso a' laa ansi kerɛ
Wurubuaarɛ gidɛnsɛ gibono ɔ
kya wɔra ɔ kya sa ako mɔ de
gɛnɔɔbono ɔ kya yɛgɛ i kya wɔra
ɔlon sa abono mɛ tɔrɔ mɔ so mɔ.
Wurubuaarɛ gidɛnsɛ mɔ gi laa
kpɛ gi dɛ gi sa fo ɔbono fo-ansi a
gyan mɔ so mɔ. Iŋ gyɛ gɛnen mɔ,
Wurubuaarɛ laa ŋɛ fo kee fuɛ, fɛɛ

gɛnɔɔbono mɛ ŋɛ oyii duusɛ mɔ
ngyalenbi nko fuɛ mɔ. 23 Isirale
awura mɔ, mɔ, nengyene mɛ nu
mɔmɔ-nyoro gɛsɛ ne mɛ ka gyan
Wurubuaarɛ so mɔ, Wurubuaarɛ
laa kiiri mɔmɔ ba mɔ asɛ. Iŋ bo
sen sa Wurubuaarɛ de o' kii kyu
oyii mɔ gbaa-gbaa ngyalenbi baa
kyaga de oyii mɔ. 24 Fɛye abono
nkana fɛ wɔra fɛɛ ifɛ dɔ oyii mɔ
ngyalenbi mɔ gbaa, o kyu fɛye
mada de mɔ-nyoro fɛɛ oyii duusɛ
mɔ-lɛɛ mɔ. Nkana iŋ gyɛ gɛnen
ne Wurubuaarɛ gi lɛɛ imɔ ne.
Imɔso ibono ɔ wɔra gɛnen sa fɛye
faa mɔ, gɛnɔɔbono ɔ laa kyu oyii
duusɛ mɔ gbaa-gbaa lɛɛ ngyalenbi
mɔ ɔ ŋɛ fuɛ mɔ kii baa kyaga de
gɛnen oyii mɔ mɔ, i laa wɔra mɔ
ɔsen?

Wurubuaarɛ Bo Gitolon Sa Anyamesɛ Pɛwu

25 Me-nanboana Yesu asonbo,
Wurubuaarɛ ilaa boduduusɛ iko i
bo no. Meŋ kya laarɛ fɛ' kyena
yɛɛ fɛ maŋ bii imɔ. Fɛ nyɛ
bii imɔ mɔ, i laa yɛgɛ fɛ maŋ
baa nyiile fɛye-nyoro yɛɛ fɛ nyi
ɔlaako. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ Isirale
awura mɔ gisoɔlon gibono mɛ bo
sa Wurubuaarɛ mɔ gi maŋ dɛ
gɛnen kpe gɛkpaa-gɛkpaa. Wu-
rubuaarɛ kya laarɛ asa sɛnsɛ mɛ'
nyɛ mɔ-amɔlɛgɛ. Mɔmɔ-gɛgyɔnɔ
gɛbono ɔkara ɔ kya laarɛ mɔ mɛ
nyɛ baa loo mɔ-ɔson mɔ dɔ mɔ,
Isirale awura gisoɔlon mɔ gi laa
yela ɔkara. 26 Gɛnen owi mɔ
gi fo mɔ, Isirale awura pɛwu
mɛ laa nyɛ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ
de mɔmɔ-rɛ mɔ nsana i' kii nyɛ
lɔrɔ, fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ ŋmarasɛ
Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ mɔ. Mɛ
ŋmarasɛ yɛɛ,

"Ɔmɔlɛgɛbo mɔ laa lii Sayon
ɔsowolɛ so.
Ɔ laa lɛɛ ilaa nyɛnyɛn giwɔra
pɛwu lii Gyeekɔpo mɔ-
naanaana dɔ.

27 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yɛɛ,

'Gɛnɔ gɛbono nan yɛgɛ me-rɛ
ɔmɔ a' wɔra mɔ ne n gyɛ
yɛɛ
nan kpaarɛ mɔmɔ-ilaa
nyɛnyɛn fuɛ.' "

28 Ibono Isirale awura mɔ mɛ
kine mɛ mɛŋ sɔɔ Wurubuaarɛ
ɔkalan konkonsɛ mɔ gyi mɔ, i yɛgɛ
mɛ wɔra Wurubuaarɛ akyobo.
Fɛye abono fɛ mɛŋ gyɛ Isirale
awura mɔ so ne Wurubuaarɛ
gi yɛgɛ i' ba gɛnen de fɛye-rɛ
mɔ nsana i' nyɛ lɔrɔ. Imɔ-rɛ
imɔ gɛnen gbaa faa, Wurubuaarɛ
gi wolaa lɛɛ yii Isirale awura
yɛɛ mɛ' wɔra mɔ-kyɛmenɛana.
Mɔmɔ-naanaana agyangbarasɛ
mɔ so ne ɔ lɛɛ mɔmɔ gɛkyɛmenɛ
gɛnen. Wurubuaarɛ mɛŋ kine
gɛnen gɛkyɛmenɛ mɔ. 29 I lii
fɛɛ nengyene o kyu mɔ-ilaa gbaa'
kyɛɛ ako ne ɔ tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ mɛ'
kyu mɔmɔ-nyoro sa mɔ mɔ, ɔŋ
kya kii kyɛɛgɛ mɔ-gɛwɔnsa.

30 Aberɛ abono fɛŋ kya nu Wu-
rubuaarɛ gɛdɛ mɔ, Isirale awura
abono nkana mɛ gyɛ Wurubuaarɛ
adɛ mɔ kee mɛ kine mɛ mɛŋ nu
mɔ-gɛdɛ. Imɔso i yɛgɛ o kisee su
fɛye gitolon ne ɔ mɔlɛgɛ fɛye lii
fɛye-gisomaanu mɔ dɔ taa Isirale
awura mɔ yɛgɛ. 31 Gɛnɔɔbono
Wurubuaarɛ gi su fɛye so mɔ
i laa yɛgɛ i' bugi ɔkpa sa Isir-
ale awura abono nperɛ mɛ kya
wɔra gisomaanu de Wurubuaarɛ
faa de o' su mɔmɔ kee gitolon.
32 Wurubuaarɛ gi yɛgɛ gisomaanu
gi nyɛ ɔlon anyamesɛ pɛwu so,
gɛnɔɔbono mɛ maŋ taalɛ nyɛ
mɔmɔ-nyoro mɔmɔ-gibaa so mɔ,
de ɔ' nyɛ su mɔmɔ pɛwu gitolon.

Ayenbi A Gyɛ Wurubuaarɛ-Lɛɛ

33 Wurubuaarɛ gidɛnsɛ giŋ bo
ɔkara! Ɔ tansi o nyi ɔlaako, ne
o nyi ilaa kamaasɛ dɔ son lii.
Wurubuaarɛ nwɔnsa nbono ɔ kya
kyu wɔra mɔ-ilaa mɔ, ɔko maŋ
taalɛ bii nmɔ. Ɔko maŋ taalɛ bii

Wurubuaarɛ ikpa ibono so ɔ kya
kyu wɔra mɔ-ilaa mɔ kpa-a.
34 “Anɛ ne n ti taalɛ bii Wura Wu-
rubuaarɛ nwɔnsa nbono ɔ
dɛ mɔ?
Wurubuaarɛ gi ti kpe anɛ asɛ yɛɛ
kaasɛ ɔ' kpaa mɔ-nwɔnsa?
35 Abɛɛ anɛ ne n ti sa Wurubuaarɛ
ilaa iko
de gɛmara mɔ Wurubuaarɛ ɔ'
baa ka mɔ imɔ gikɔ?”
36 Wurubuaarɛ ne n lɛɛ ilaa ka-
maasɛ. Kyu naa de mɔ so ne ilaa
kamaasɛ i bo no faa, ne mɔ kee ne
i bo no sa. Nyisigyi ɔ' wɔra mɔ-lɛɛ
gɛkpaa-gɛkpaa. I' ba gɛnen.

12

Fɛ' Kyu Fɛye-Nyoro Kyu Sa Wurubuaarɛ

1 Imɔso me-nanboana Yesu asonbo, Wurubuaarɛ gitolon belɛ gibono ɔ bo sa aye so mɔ, n kya kolɛ fɛye: fɛ' kyu fɛye-nyoro wɔra Wurubuaarɛ abaa dɔ de owi kamaasɛ ɔbono fɛ naa mɔ, i' wɔra fɛɛ fɛ gyɛ daa mɔ-asunbi atɔ. Gɛnen ne fɛ laa lɔrɔ fɛye-nyoro yela sa Wurubuaarɛ de fɛ' gyi mɔ-ginsi. Imɔ ne n gyɛ oduduu dɔ-lɛɛ ɔson ɔbono ɔ kaaborɛ nyamesɛ o' kyu son Wurubuaarɛ mɔ. 2 Fɛ mɛŋ sa fɛ' kasɛ asa abono gɛsinkpan so ilaa wolɛ ne n bo mɔmɔ-nwɔnsa dɔ mɔ. Fɛ' yɛgɛ Wurubuaarɛ ne ɔ' sa fɛye-nwɔnsa pobɔrɔ de i' kyɛɛgɛ fɛye-akyenabi. Ɔ kya kyɛɛgɛ fɛye gɛnen mɔ, fɛ laa nyɛ bii yɛɛ Wurubuaarɛ gɛlaarɛ ilaa ne n gyɛ ilaa dɛnsɛ giwɔra, ilaa ibono i kya gyi ginsi, de ilaa ibono i kya wɔra ɔdan kpaa logɛ mɔ.

3 Wurubuaarɛ gi wɔra ilaa sa me ne nɛ baa bingiri mɔ-ɔsɔɔ. Imɔso n kya tɔgɛ mi-i sa fɛye ɔkamaasɛ yɛɛ ɔ mɛŋ sa o' kyu mɔ-nyoro yɛɛ ɔ gyɛ nyamesɛ dɛnsɛ abɛɛ isa tirisɛ don gɛnɔɔbono ɔ dɛ mɔ. Fɛye ɔkamaasɛ ɔ' dɛsɛ mɔ-nyoro so de ɔ' kerɛ daa gisɔɔgyi gibono ɔkara Wurubuaarɛ gi sa mɔ mɔ de ɔ' bii nyamesɛ ɔbono ɔnan ɔ gyɛ mɔ. 4 Kirisito mɔ-rɛ mɔ-adɛ mɛ dɛ fɛɛ nyamesɛ nyoro. Nyamesɛ nyoro gi gyɛ daa ilaa kolon, yɛgɛ nmɔ dɔ mɔ i bo nten kpɛi-kpɛi nbono gi bo ilaa wɔrasɛ kpɛi-kpɛi. Gɛnen ne 5 aye Kirisito asonbo mɔ kee a nyaakyɔ, yɛgɛ aye-rɛ Kirisito ginyamesɛ kolon gibono a wɔra mɔ so mɔ, i yɛgɛ aye pɛwu a dabɔlɛ wɔra nyamesɛ kolon, ne aye dɔ ɔkamaasɛ bo no sa asa sɛnsɛ pɛwu.

6 Gɛnɔɔbono nyamesɛ nyoro nten kpɛi-kpɛi gi kya kpaa abara mɔ, gɛnen kee ne Wurubuaarɛ gi kyɛɛ aye ɔkamaasɛ adawo kpɛi-kpɛi de a' kyu kpaa abara. Imɔso a' kyu amɔ kpaa abara gɛnen. Nengyene Wurubuaarɛ gi sa fo ɔko yɛɛ fo' nu mɔ-ikalan de fo' lɛɛ tɔgɛ sa asa mɔ, gɛnɔɔbono ɔkara fo sɔɔ imɔ gyi mɔ ne i kaaborɛ fo' lɛɛ tɔgɛ. 7 Nengyene Wurubuaarɛ gi sa fo ɔko yɛɛ fo' kpaa fo-nanboana Yesu asonbo mɔ mɔ, kpaa mɔmɔ gɛnen. I kii i gyɛ daa Wurubuaarɛ ilaa ginyiile ne o kyu sa fo mɔ, kyu imɔ nyiile asa. 8 Nengyene i gyɛ gitɔgɛ keda asa nyoro ne o kyu sa fo ɔko mɔ, tɔgɛ keda mɔmɔ-nyoro. I kii i gyɛ daa asa ayɛ giwɔra ne Wurubuaarɛ gi kyu sa fo mɔ, wɔra ayɛ lii fo-gisen dɔ. Nengyene Wurubuaarɛ yɛɛ fo' wɔra ɔgyangbarabo sa asa mɔ, wɔra gɛsun mɔ fɛɛ ɔgyangbarabo ne fo gyɛ gɛsintin. Nengyene i kii i gyɛ daa gitolon ne Wurubuaarɛ gi kyu kyɛɛ fo ɔko mɔ, bugi fo-gisen su asa so.

9 Fɛ' laarɛ abara ilaa lii fɛye-asen dɔ. Fɛ' kyo ilaa nyɛnyɛn giwɔra de fɛ' wɔra ilaa dɛnsɛ. 10 Fɛ' laarɛ fɛye-nanboana abono fɛye-rɛ mɔmɔ fɛ bo Yesu ɔson mɔ dɔ ilaa fɛɛ anyibi ne fɛ gyɛ. Fɛ' buu fɛye-nanboana don gɛnɔɔbono fɛ kya buu fɛye-nyoro mɔ. 11 Fɛ' nyanga ansi wɔra Wurubuaarɛ gɛsun mɔ. Fɛŋ sa

fɛ' yɛgɛ fɛye-nyoro gi yɔɔ fɛye.
Fɛ' bugi fɛye-gisen pɛwu daa de
fɛ' son aye-Wura Yesu. 12 Fɛ'
kyu fɛye-ansi gyan ilaa ibono Wu-
rubuaarɛ gi ka yela sa fɛye mɔ
so de ɔkon. Nengyene fɛ bo
ɔlaawusɛ dɔ mɔ, fɛ' nyɛ gisen. Fɛ'
dalaa owi kamaasɛ dɔ. 13 Ilaa i
tiri fɛye-nanboana abono mɔmɔ
kee mɛ kya son Yesu mɔ, fɛ' kpaa
mɔmɔ de fɛ' bugi ansi keda asafo.

14 Nengyene asa mɛ kya ka fɛye-
ansi mɔ, fɛ' kolɛ Wurubuaarɛ ayu-
ule sa ɔmɔ. Fɛŋ sa fɛ' tɔgɛ nnɔ
wɔra mɔmɔ. 15 Fɛ' gyi ɔkon kpaa
abono mɛ kya gyi ɔkon mɔ de fɛ'
kpaarɛ ansikyu kpaa abono mɛ
kya su mɔ. 16 Fɛ' wɔra gɛnɔ kolon.
Fɛŋ sa fɛ' nyiile fɛye-nyoro. Fɛŋ
sa fɛ' lɛɛ ansi yɛgɛ abono asa mɛŋ
kya buu yɛɛ mɛ gyɛ asa gbaa' ako
mɔ. Fɛŋ sa fɛ' kyu fɛye-nyoro yɛɛ
fɛye ne n nyi ɔlaako.

17 Nengyene ɔko gi wɔra fo
ɔko ilaa nyɛnyɛn mɔ, gɛŋ sa fo'
kyu ilaa nyɛnyɛn ka mɔ gikɔ.
Fɛ' kerɛ de fɛ' wɔra ilaa ibono
ɔkamaasɛ laa wu yɛɛ i boran
mɔ. 18 Fɛ' wɔra fɛye-lɛɛ abaa
ɔkara de fɛ' kyu gisen yuuli kyena
de nyamesɛ kamaasɛ. 19 Me-
kyɛmenɛana adɛnsɛ, nengyene
ɔko gi wɔra fɛye ɔko ilaa nyɛnyɛn
iko mɔ, kaasɛ ɔŋ sa ɔ' ka mɔ
imɔ gikɔ. Ɔ' yɛgɛ Wurubuaarɛ
ne ɔ' biidɛ mɔ-giso. I lii fɛɛ i bo
Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ yɛɛ,

"Me ne n kya biidɛ ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo giso.
Me ne nan ka ilaa nyɛnyɛn giwɔra
gikɔ.
Me Wurubuaarɛ ne n tɔgɛ gɛnen."

20 I kii i bo Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ
gɛtɛɛko kee yɛɛ,

"Nengyene akon a dɛ fo-ɔkyobo
mɔ, sa mɔ agyudɔ de o' gyi.
Nengyene bolefɔ dɛ mɔ mɔ, sa mɔ
nkyu de o' nun.
Fo kya wɔra gɛnen ilaa idɛ pɛwu
fo kya sa fo-ɔkyobo mɔ,
i kya wɔra fɛɛ ɔgya de agyang-
balii ne fo kya kuu
fo kya bun mɔ-gimu so
gɛnen."

21 Fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ ilaa nyɛnyɛn
i' gyi fɛye so. Fɛ' wɔra ilaa dɛnsɛ
de i' yɛgɛ fɛ' nyɛ ɔlon ilaa nyɛnyɛn
giwɔra so.

13

Fɛ' Bara Fɛye-Nyoro Gɛsɛ Sa Abɛyin Abelɛnsɛ

1 Fɛye ɔkamaasɛ ɔ' bara mɔ ny-
oro gɛsɛ sa mɔ-abɛyin abelɛnsɛ. I
kya nyiile yɛɛ iŋ gyɛ Wurubuaarɛ
so mɔ, mɔmɔ ɔko-rɛ ɔko maŋ
nyɛ gɛnen gɛbelɛnsɛ gɛbono. Wu-
rubuaarɛ ne n yela mɔmɔ. 2 Imɔso
fo ɔbono fo kine yɛɛ fo maŋ
nu fɛye-abɛyin abelɛnsɛ gɛdɛ mɔ,
ilaa ibono Wurubuaarɛ gbaa-gbaa
gi yela mɔ ne fo kine gɛnen.
Imɔso fo laa nyɛ imɔ so giso-
biidɛ. 3 Ilaa dɛnsɛ awɔrabo mɛŋ
kya selɛ abelɛnsɛ abono mɛ kya
kerɛ nbara gigyi so mɔ. Ilaa
nyɛnyɛn awɔrabo ne n kya selɛ
gɛnen abelɛnsɛ abono. Fɛŋ kya
laarɛ fɛ' wu mɔmɔ de i' ŋmaa
fɛye-asen mɔ, fɛ' wɔra ilaa dɛnsɛ.
Fɛ wɔra ilaa dɛnsɛ mɔ, fɛ laa
nyɛ de abelɛnsɛ mɔ mɛ' yen fɛye.
4 Ɔbelɛnsɛ ɔbono ɔ kya kerɛ nbara
gigyi so mɔ gyɛ Wurubuaarɛ os-
unbo ɔbono Wurubuaarɛ ne n lɛɛ
mɔ yɛɛ ɔ' kpaa fɛye. Nengyene
ilaa nyɛnyɛn ne fɛ wɔra mɔ, fɛ wu
mɔ mɔ, i kaaborɛ i' ŋmaa fɛye-
asen. I kya nyiile yɛɛ iŋ gyɛ giyan
so ne ɔ bo ɔlon fɛye so. Ɔ gyɛ
Wurubuaarɛ osunbo ɔbono ɔ yelɛ
Wurubuaarɛ giyaa dɔ de ɔ' biidɛ
ilaa nyɛnyɛn awɔrabo giso ka
gikɔ. 5 Imɔso i kaaborɛ ɔkamaasɛ
ɔ' bara mɔ-nyoro gɛsɛ sa abɛyin
abelɛnsɛ. I mɛŋ gyɛ gisobiidɛ
gibono fɛ laa nyɛ mɔ wolɛ so.
Gɛnɔɔbono fɛ laa bii fɛye-gisen dɔ
yɛɛ fɛ wɔra ilaa ibono i boran mɔ

kee so mɔ, fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ
sa abɛyin abelɛnsɛ.
6 Gɛnen ilaa ibono kee so mɔ,
too-too ɔbono abɛyin laa yela yɛɛ
fɛ' too mɔ, fɛ' too. I kya nyiile
yɛɛ i tiri yɛɛ abɛyin abelɛnsɛ mɛ'
kpɛ mɛ kya wɔra gɛsun gɛbono
Wurubuaarɛ gi kyu wɔra mɔmɔ-
abaa dɔ mɔ. 7 Ilaa ibono i kaaborɛ
fɛ' wɔra sa ɔkamaasɛ mɔ, fɛ' wɔra
imɔ sa mɔ. I gyɛ too-too ne fɛ laa
too daa-o, lɛnpoo ne i gyɛ daa-o,
fɛŋ sa fɛ' gbigbili gimu. Ne i gyɛ
buubuu ne i kaaborɛ fɛ' kyu sa
ɔko mɔ, fɛ' kyu buubuu sa kaasɛ.
I gyɛ nyisigyi ne i kaaborɛ ɔko ɔ'
nyɛ lii fɛye asɛ mɔ, fɛ' kyu nyisigyi
sa mɔ.

Fɛ' Laarɛ Abara

8 Fɛŋ sa fɛ' keda ɔko gikɔ. Fɛ'
kyu too fɛye-nyoro so daa yɛɛ fɛ
laa laarɛ abara ilaa fɛɛ gɛnɔɔbono
nyamesɛ dɛ gikɔ ne ɔ kya laarɛ
ɔ' ka gimɔ mɔ. I lii fɛɛ ɔbono ɔ
kya laarɛ mɔ-nanbo nyamesɛ ilaa
mɔ, gɛnen kaasɛ ɔbono kya gyi
Wurubuaarɛ nbara mɔ pɛwu so
ne. 9 Nbara mɔ nko ne n gyɛ
yɛɛ, "Gɛŋ sa fo' lii fo-ka abɛɛ fo-
kuli gɛmara laarɛ ɔko; gɛŋ sa fo'
mɔɔ isa; gɛŋ sa fo' yuuri; gɛŋ sa
fo' yɛgɛ fo-ansi a' pɛɛrɛ ɔko ilaa
so." Gɛnen nbara ndɛ de nsɛnsɛ
mɔ pɛwu gi kya yii daa de nbara
kolon so yɛɛ, "Laarɛ fo-nanbo fɛɛ
fo-nyoro." 10 Fo nyamesɛ fo kya
laarɛ fo-nanbo mɔ, fo maŋ wɔra
mɔ ilaa nyɛnyɛn. Imɔso fo ɔbono
fo kya laarɛ fo-nanbo nyamesɛ
ilaa mɔ, fo kya gyi Wurubuaarɛ
nbara mɔ pɛwu so ne.
11 Fɛ' wɔra gɛnen ilaa ibono nɛ
tɔgɛ faa. I lii fɛɛ fɛ nyi aberɛ
abono dɔ a bo faa. Fɛɛ fɛ dɛ
mɔ, fɛ' kyingi. Lii gɛkaabono a
daa gikagyan Yesu so mɔ, gɛkɛ
kamaasɛ gɛ kya kɔɔgɛ nkɛ nbono
gi san de Wurubuaarɛ ɔ' mɔlɛgɛ
aye de a' nyɛ mɔ asɛ gɛkyena
mɔ. 12 Gɛdɛ gɛ kya laarɛ gɛ' kɛ
kon. Imɔso a' taa ilaa nyɛnyɛn
ibono gibiri dɔ awura mɔ mɛ kya
wɔra mɔ yɛgɛ. A' wɔra ilaa dɛnsɛ
fɛɛ asa abono gɛdɛ gɛ kɛ ɔmɔ
mɔ. Aye-idɛnsɛ giwɔra i' wɔra fɛɛ
adontɔ ne a dɛ a kya kyu kun aye-
nyoro lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ.
13 Aye-akyenabi a' wɔra ɔdan
fɛɛ asa abono gɛdɛ gɛ kɛ mɔmɔ,
ne mɛ taa gibiri dɔ ilaa wɔrasɛ
yɛgɛ mɔ. A mɛŋ sa a' wɔra asa
abono mɛ kya gyan' wɔra ilaayan,
abɛɛ a' wɔra nta aboobo, abɛɛ
a' laarɛ agyibara, abɛɛ a' wɔra
ilaa ibono iŋ gyɛ iwɔrasɛ mɔ. A
mɛŋ sa a' laarɛ gɛluu abɛɛ a'
yɛgɛ aye-nanboana ilaa i' wɔra
aye gɛlaaloo. 14 Fɛ' yɛgɛ Wura
Yesu Kirisito ɔ' wɔra fɛɛ fɛye-ngbɛ
suusɛ de fɛŋ sa fɛ' sa fɛye-ɔbolɛ
gɛlaarɛ ilaa ɔkpa de i yɛgɛ fɛ' wɔra
ilaa nyɛnyɛn.

14

Fɛŋ Sa Fɛ' Bun Abara Gipuɛɛ Wurubuaarɛ Ɔson Mɔ Dɔ

1 Asa ako mɛ bo no faa mɔ,
gisɔɔgyi gibono mɛ bo sa Yesu mɔ
giŋ kyɔ. Fɛ' dabɔlɛ sɔɔ gɛnen
asa abono abaa anyɔ de fɛ mɛŋ
sa fɛ' sɔɔ abara akyɔɔlɛ abono
aŋ bo agyan mɔ. 2 Nan sa fɛye
sinkaala ɔko. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ
fɛye abono fɛ sɔɔ Yesu gyi mɔ dɔ
ako mɛ kya gyi ilaa kamaasɛ. Ne
ako, mɔ, ibono mɔmɔ-lɛɛ gisɔɔgyi
mɔ giŋ kyɔ so mɔ, mɛŋ kya gyi
ginun abɛɛ ɔken. Afɛdaa ipɔ wolɛ
ne mɛ kya gyi. 3 Ɔbono ɔ kya
gyi ilaa kamaasɛ mɔ, ɔ mɛŋ sa
ɔ' terɛ mɔ-nanbo ɔbono ɔŋ kya
gyi ilaa ikoana mɔ giyan yɛɛ mɔ-
lɛɛ Wurubuaarɛ asonbi mɔ aŋ
boran. Ne ɔbono, mɔ, ɔŋ kya gyi
ilaa ikoana mɔ, ɔ mɛŋ sa o' bun
mɔ-nanbo ɔbono ɔ kya gyi ilaa
kamaasɛ mɔ gipuɛɛ yɛɛ ɔŋ gyɛ
Wurubuaarɛ sonbo dɛnsɛ. I lii fɛɛ
Wurubuaarɛ gi sɔɔ aye ɔkamaasɛ
abaa anyɔ. 4 Wurubuaarɛ ne n
gyɛ aye pɛwu wura ɔbono a kya
son mɔ. Imɔso fo ne n gyɛ anɛ

de fo' bun fo-nanbo ɔbono iŋ gyɛ
fo ne ɔ kya son mɔ gipuɛɛ yɛɛ ɔŋ
gyɛ sonbo dɛnsɛ? Mɔ-wura mɔ
gbaa-gbaa ne nan tɔgɛ yɛɛ ɔ gyɛ
sonbo dɛnsɛ abɛɛ sonbo nyɛnyɛn.
Gɛsintin, Wurubuaarɛ laa yɛgɛ de
ɔ' son mɔ dandan. I kya nyiile yɛɛ
Wura Wurubuaarɛ bo lon de ɔ'
kpaa mɔ de ɔ' taalɛ yelɛ mɔ-ayaa
so mɔ-ɔson mɔ dɔ.

Ɔkamaasɛ Ɔ' Bii Sa Mɔ-Nyoro Yɛɛ "Ilaa Idɛ Ne N Boran Sa Me"

5 Ɔko laa sa gɛwɔnsa yɛɛ nkɛ
nko gi bo no mɔ, gi gyɛ nkɛ
gbaa'gbaa don nko. Ɔko, mɔ, laa
tɔgɛ yɛɛ nkɛ mɔ pɛwu gi gyɛ kyɛɛ-
kyɛɛ. Fɛye ɔkamaasɛ ɔ' bii sa mɔ-
nyoro yɛɛ ilaa ibono ɔ sa gɛwɔnsa
yɛɛ i boran mɔ imɔ ibono ne n
boran sa mɔ. 6 Abono mɛ kya
sa nwɔnsa yɛɛ nkɛ nko gi gyɛ
nkɛ gbaa'gbaa sa mɔmɔ mɔ, mɛ
kya kyu nmɔ gɛnen daa de mɛ'
nyɛ kyu nyisigyi bara Wura Yesu.
Abono, mɔ, mɛ kya gyi ilaa ka-
maasɛ kee mɔ, mɛ kya gyi imɔ daa
de i' kyu nyisigyi bara Wura Yesu.
I kya nyiile yɛɛ mɛ kya gyi imɔ
mɔ, mɛ kya faala Wurubuaarɛ
kyu lii imɔ so. Abono, mɔ, mɛŋ
kya gyi ilaa ikoana mɔ, mɛ kya
laarɛ daa de i' nyɛ kyu nyisigyi
bara Wura Yesu, ne mɛ kya faala
Wurubuaarɛ kyu lii mɔmɔ-lɛɛ ilaa
gyisɛ so kee. 7 Aye dɔ ɔko-rɛ ɔko
mɛŋ tɛ mɔ-gibaa so, ne fɛɛ o wu'
daa kee mɔ, iŋ gyɛ mɔ-gibaa so ne
o wu'. 8 A tɛ nkpa mɔ, a tɛ a sa
daa Wura Yesu, ne a kii baa wu'
daa mɔ, a wu' sa daa Wura Yesu.
Imɔso aye abono a ka gyan Yesu so
mɔ, a tɛ nkpa daa-o, a wu' daa-o,
a gyɛ daa Wura Yesu-lɛɛ. 9 I kya
nyiile yɛɛ Yesu Kirisito gi wu' ne o
kyingi lii ibuni dɔ de ɔ' nyɛ wɔra
Wura sa asa abono mɛ tɛ de ansi
mɔ de abono mɛ wu' mɔ pɛwu.

10 Fo Yesu sonbo, menɛ n wɔra
ne fo kya bun fo-nanbo Yesu
sonbo gipuɛɛ yɛɛ mɔ berɛ mɛŋ
gyɛ Yesu sonbo dɛnsɛ? Iŋ kaa-
borɛ fo' kerɛ fo-nanbo Yesu sonbo
ta gɛnen. I lii fɛɛ gɛkaako mɔ
aye pɛwu a laa yelɛ Wurubuaarɛ
ansi dɔ nfono ɔ laa gyi anyamesɛ
pɛwu nbɛlɛ mɔ. 11 I dɛ daa
fɛɛ gɛnɔɔbono i bo Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ mɔ. Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ yɛɛ,

"Me Wurubuaarɛ n bo no faa,
nyamesɛ kamaasɛ laa ŋmii
daa me.
Nyamesɛ kamaasɛ laa bugi gɛnɔ
lɛɛ me-ginyen
yɛɛ me ne n gyɛ Wu-
rubuaarɛ."

12 Aye ɔkamaasɛ laa buu ilaa
ibono ɔ wɔra mɔ-gɛkyena dɔ mɔ
sa Wurubuaarɛ. 13 Imɔso fɛ mɛŋ
sa fɛ' yɛgɛ de a' baa bun abara
gipuɛɛ yɛɛ ɔdɛ berɛ ilaa nyɛnyɛn
ɔwɔrabo ne ɔ gyɛ. A' kyu too
aye-nyoro so yɛɛ a maŋ wɔra ilaa
ibono i laa yɛgɛ aye-nanbo ɔko ɔ'
loo ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ abɛɛ
i' yɛgɛ mɔ-gisɔɔgyi gibono ɔ bo sa
Yesu mɔ gi' kɔɔgɛ.

A' Kyu Gɛsintin Gigyi, Gisen Yuuli, De Ɔkon Kyu Kyena

14 Wura Yesu gi lɛɛ nyiile me
ne nɛ tansi sɔɔ gyi yɛɛ sɛi mɛŋ
bo no ibono Wurubuaarɛ gi lɛɛ
yɛɛ i gyɛ ilaa kyosɛ. Ilaa ibono
fo ɔko fo laa kyu yɛɛ i gyɛ ilaa
kyosɛ mɔ, gɛsintin mɔ, i laa wɔra
ilaa kyosɛ sa fo. 15 Nengyene fo
ɔko fo kya gyi ilaa gyisɛ iko ne
i kya yɛgɛ fo-nanbo Yesu sonbo
kya sɔɔ mɔ-nyoro akyɔɔlɛ mɔ, iŋ
gyɛ gɛsalaarɛ gɛkyena ne fo dɛ
fo tɛ de mɔ gɛnen. Gɛŋ sa fo'
yɛgɛ ilaa ibono fo kya gyi mɔ i'
nyida fo-nanbo gisɔɔgyi gibono ɔ
sɔɔ Kirisito gyi mɔ. I lii fɛɛ mɔ
kee so ne Kirisito gi wu'. 16 Gɛŋ sa
fo' nyida fo-nanbo gisɔɔgyi gɛnen
de asa mɛŋ sa mɛ' nyɛ tɔgɛ ilaa
nyɛnyɛn kyu lii ilaa ibono fo kya
kyu yɛɛ i gyɛ ilaa dɛnsɛ mɔ so. 17 I
lii fɛɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ
akyenabi abono a laa kyu kyena

mɔ i mɛŋ gyɛ ilaa gyisɛ abɛɛ ilaa
nunsɛ ne n tiri. Ilaa ibono i
tiri mɔ ne n gyɛ gɛnɔɔbono a
laa kyu gɛsintin gigyi, gisen yuuli
de ɔkon kyu kyena de abara, fɛɛ
gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ kya sa aye mɔ. 18 Fo ɔbono
fo kya son Kirisito ɔkpa baarɛ so
mɔ, fo laa gyi Wurubuaarɛ ginsi,
ne anyamesɛ kee mɛ laa wu yɛɛ i
boran.

19 Imɔso a' wɔra aniya de a'
wɔra ilaa ibono i laa yɛgɛ gisen
yuuli gi' ba aye dɔ mɔ de a' kpaa
abara de a' sɛɛ Yesu ɔson mɔ
dɔ. 20 Ilaa ibono Wurubuaarɛ gi
wɔra sa fɛye-nanbo Yesu sonbo
mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ fɛye-
ilaa gyisɛ iko gigyi i' nyida imɔ.
Agyudɔ kamaasɛ a boran, a maŋ
kyɔlesɛ fɛye-Wurubuaarɛ ɔson.
Ilaa ibono fo ɔko fo laa gyi ne
i laa yɛgɛ fo-nanbo ɔ' loo ilaa
nyɛnyɛn giwɔra dɔ mɔ berɛ ne
mɛŋ boran. 21 Nengyene fo ɔko
fo kya wɔra ilaa ibono i kya yɛgɛ
fo-nanbo Yesu sonbo kya loo ilaa
nyɛnyɛn giwɔra dɔ mɔ, taa imɔ
yɛgɛ. I gyɛ daa ginun gigyi, abɛɛ
nta ginun, abɛɛ menɛ ne i gyɛ
mɔ, fo-nanbo mɔ so mɔ, taa imɔ
yɛgɛ. 22 Ilaa ibono fo ɔko fo nyi
kyu lii gɛnen akyɔɔlɛ adɛ ɔnan
so mɔ, yɛgɛ i' sii de fo-rɛ fo-
Wurubuaarɛ wolɛ. Omudɛnsɛbo
ne n gyɛ nyamesɛ ɔbono ɔ wɔra
ilaa ibono o nyi yɛɛ i boran ne mɔ-
gisen dɔ iŋ kya bun mɔ gipuɛɛ yɛɛ
ɔ wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ. 23 Ɔbono,
mɔ, ɔ kya sɔɔ akyɔɔlɛ mɔ-gisen
dɔ yɛɛ, "Agyudɔ abono nan gyi
faa, Wurubuaarɛ ɔson dɔ mɔ, i
boran abɛɛ iŋ boran?" ne ɔ dabɔlɛ
gyi mɔ, Wurubuaarɛ laa bun mɔ
gipuɛɛ. I kya nyiile yɛɛ ɔ mɛŋ
sɔɔ mɔ-nyoro gyi yɛɛ ɔ wɔra ilaa
dɛnsɛ. Ilaa kamaasɛ ibono fo
nyamesɛ fo laa wɔra ne foŋ kya
sɔɔ fo-nyoro gyi yɛɛ i gyɛ ilaa
dɛnsɛ Wurubuaarɛ asɛ mɔ, bii yɛɛ
i gyɛ ilaa nyɛnyɛn sa fo.

15

Fɛ' Wɔra Ilaa Ibono I Laa Kpaa Fɛye-Nanboana Yesu Ɔson Mɔ Dɔ

1 Aye abono a ka gyan Kirisito so
dandan mɔ, i kaaborɛ a' kpaa aye-
nanboana abono mɛŋ ti ka gyan
mɔ so dandan mɔ. Gɛnɔɔbono
mɛ kya kyo ilaa kpɛi-kpɛi mɔ,
a' nyɛ gisen sa mɔmɔ. Aye dɔ
ɔko ɔŋ sa ɔ' wɔra ilaa ibono i
bo mɔ gbaa-gbaa ɔbolɛ mɔ wolɛ.
2 Aye-nanboana ɔdan giwɔra so
mɔ, ɔkamaasɛ ɔ' wɔra ilaa ibono i
laa gyi ginsi de i' nyɛ kpaa ɔmɔ de
mɛ' sɛɛ Kirisito ɔson mɔ dɔ. 3 I kya
nyiile yɛɛ Kirisito gi ba gɛsinkpan
so mɔ, mɔ kee mɛŋ wɔra ilaa
ibono i gyɛ mɔ wolɛ-lɛɛ ɔbolɛ
gɛlaarɛ mɔ. I bo Wurubuaarɛ
agyɛbi ɔwolɛ mɔ dɔ yɛɛ Kirisito gi
tɔgɛ sa Wurubuaarɛ yɛɛ,
"Asebi abono asa mɛ kyu saalɛ fo
mɔ, a baa bingiri me-lɛɛ."
4 Ilaa kamaasɛ ibono mɛ wolaa
ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ agyɛbi
dɔ dedaa mɔ, mɛ ŋmarasɛ imɔ
yela daa sa aye de i' nyiile aye
ilaa. Ilaa ibono i kya nyiile aye
mɔ i kya yɛgɛ a kya nyɛ gisen ilaa
kamaasɛ dɔ kpaa lii. Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ a kya tɔgɛ wɔra aye
de a' nyɛ kyu aye-ansi gyan ilaa
ibono Wurubuaarɛ gi ka yela sa
aye mɔ so.
5 Wurubuaarɛ ne n gyɛ ɔbono
ɔ kya yɛgɛ a kya nyɛ gisen ilaa
kamaasɛ dɔ, ne mɔ kee ne n
kya tɔgɛ wɔra aye. Ɔ' yɛgɛ fɛye
pɛwu fɛ' tɔgɛ kyule abara de fɛ'
kyena fɛɛ gɛnɔɔbono Kirisito Yesu
gi kyena mɔ. 6 Wurubuaarɛ ɔ'
wɔra gɛnen sa fɛye de fɛ' nyɛ gɛnɔ
kolon de fɛye pɛwu fɛ' dabɔlɛ yen
mɔ ɔbono ɔ gyɛ aye-Wura Yesu
Kirisito mɔ-sɛ mɔ.

Asa Kpɛi-Kpɛi Mɛ Nu Yesu Ɔkalan Konkonsɛ

7 Fɛɛ gɛnɔɔbono Kirisito gi sɔɔ
fɛye abaa anyɔ mɔ, fɛye kee fɛ' sɔɔ
abara abaa anyɔ gɛnen de i' nyɛ
kyu nyisigyi kyu sa Wurubuaarɛ.

8 N kya tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ
Kirisito gi ba gɛsinkpan so mɔ, ɔ
wɔra Gyuda awura ɔkpaabo de ɔ'
lɛɛ nyiile asa yɛɛ Wurubuaarɛ gyɛ
gɛsintin wura. I lii fɛɛ Kirisito
ne n yɛgɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ
gi ka yela sa aye Gyuda awura
anaana agyangbarasɛ mɔ i ba
gɛsintin. 9 Kirisito gi wɔra gɛnen
daa de gɛsinkpan so asa sɛnsɛ mɛ'
nyɛ yen Wurubuaarɛ kyu lii mɔ-
gitolon gibono ɔ bo mɔ so. I bo
Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ yɛɛ,

"Gɛnen ilaa idɛ so mɔ, nan terɛ fo-
ginyen dɛnsɛ
sa abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda
awura mɔ.
Nan bii ilon yen fo."

10 Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ kee i
tɔgɛ yɛɛ,

"Fɛye asa kpɛi-kpɛi pɛwu abono fɛ
mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ,
fɛ' bɔla Wurubuaarɛ adɛ,
Gyuda awura, mɔ so
de fɛye-rɛ ɔmɔ fɛ' gyi ɔkon
dabɔlɛ."

11 Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ ako kee
a kii tɔgɛ yɛɛ,

"Fɛye abono fɛŋ gyɛ Gyuda awura
mɔ pɛwu, fɛ' yen Wu-
rubuaarɛ.
Asa kpɛi-kpɛi pɛwu, fɛ' yen mɔ."

12 Isaya gi tɔgɛ kyu lii ilaa idɛ so
yɛɛ,

"Gyɛsi ɔnaanabi ɔko laa ba.
Mɔ ne n gyɛ ɔbono ɔ laa baa gyi
gɛwura asa kpɛi-kpɛi pɛwu
so.
Mɔ so ne asa kpɛi-kpɛi pɛwu mɛ
laa kyu mɔmɔ-ansi gyan."

13 Wurubuaarɛ ne n kya kpaa
nyamesɛ ne ɔ kya kyu mɔ-ansi
gyan mɔ so. Imɔso fɛ ka gyan Yesu
so faa mɔ, gɛnen Wurubuaarɛ
kolon ɔbono ɔ' tansi sa fɛye ɔkon
de gisen yuuli de fɛye-ansi a' kpɛ
a gyan Yesu so gɛnen kyu naa de
mɔ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔlon
dɔ.

Ilaa Ibono So Nɛ Ŋmarasɛ Ɔwolɛ Baarɛ Mɔ

14 Me-nanboana Yesu asonbo,
me gbaa-gbaa n nyi yɛɛ gidɛnsɛ
giwɔra i nyaakyɔ fɛye dɔ. Fɛ nyi
Wurubuaarɛ ilaa dandan, ne fɛye
gbaa-gbaa fɛ laa taalɛ ka abara.
15 Ɔwolɛ baarɛ dɔ mɔ, mɔ, nɛ yelɛ
me-gɛbelɛnsɛ so tɔgɛ ilaa bolonsɛ
ikoana nyingi fɛye kyu lii imɔ so.
Wurubuaarɛ gi wɔra ilaa sa me
16 ne ɔ yɛgɛ nɛ taalɛ wɔra Kirisito
Yesu gɛsun ɔwɔrabo. Mɔ ne n
nyiile me yɛɛ n' tɔgɛ Wurubuaarɛ
ɔkalan konkonsɛ kyu lii Yesu so
sa asa abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda
awura mɔ. Nɛ wɔra fɛɛ asunbi
ɔlɛɛbo ne mɔmɔ, mɔ, mɛ wɔra fɛɛ
asunbi atɔ. N dɛ ɔmɔ mi-i kperɛ
Wurubuaarɛ de mɔ-Oduduu mɔ ɔ'
lɔrɔ mɔmɔ yela sa Wurubuaarɛ
de ɔ' nyɛ sɔɔ ɔmɔ abaa anyɔ.
17 Imɔso ibono n kya wɔra gɛsun
mi-i sa Wurubuaarɛ faa, nɛ wu
yɛɛ Kirisito Yesu gi kpaa me, ne nɛ
taalɛ wɔra ilaa gikyɔ. Kirisito so
mɔ, nan taalɛ gyiide. 18 Ilaa ibono
Kirisito gi kpaa me ne nɛ wɔra mɔ
wolɛ ne nan lɛɛ tɔgɛ. Maŋ taalɛ
tɔgɛ yɛɛ nɛ wɔra ilaa iko me-gibaa
so. Mɔ ne n yɛgɛ nɛ taalɛ kpaa
asa abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda
awura mɔ ne mɛ nyɛ nu Wu-
rubuaarɛ gɛdɛ. Me-ilaa tɔgɛsɛ de
me-ilaa wɔrasɛ ne n kpaa mɔmɔ.
19 Nɛ wɔra ilaa lɛɛnyiilesɛ kpɛi-
kpɛi de ilaa dɛgɛnɔsɛ kyu naa
de Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔlon
dɔ. Mɔ-ɔlon mɔ dɔ ne nɛ taalɛ
naa lii Gyɛrusalem kpaa lii ko-o
Ilirikum gɛsinkpan so n kpɛ mi-i
lɛɛ Kirisito ɔkalan konkonsɛ mɔ
pɛwu gɛsɛ mi-i sa asa. 20 Ilaa
ibono nɛ kyu too me-nyoro so mɔ
ne n gyɛ yɛɛ n' lɛɛ Kirisito ɔkalan
konkonsɛ mɔ tɔgɛ sa asa nten
nbonoana mɛ mɛŋ ti nu ɔkalan
mɔ kerɛ mɔ. Meŋ kya laarɛ i' ba
yɛɛ ɔko-lɛɛ ɔpɔɔrɛ so ne n' kya
pɔrɔ mi-i gyan. 21 I wɔra daa fɛɛ
gɛnɔɔbono mɛ ŋmarasɛ Kirisito
ilaa yela Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ
mɔ. Mɛ ŋmarasɛ nno yɛɛ,

"Asa abono mɛŋ ti nyɛ de asa mɛ'

tɔgɛ mɔ-ilaa sa mɔmɔ mɔ,
mɛ laa nyɛ wu mɔ de mɔmɔ-ansi.
Ne asa abono mɛ mɛŋ ti nu sɛi kyu lii mɔ so mɔ,
mɛ laa nu mɔ-ilaa gɛsɛ.”

N Kya Laarɛ N' Baa Laa Fɛye Yesu Asonbo Abono Fɛ Bo Rom Mɔ

22 Owi kamaasɛ n kya laarɛ n' baa laa fɛye mɔ, gɛsun gɛdɛ ne n kya keda me yela, ne meŋ kya nyɛ ba fɛye asɛ mɔ. 23 Nperɛ berɛ meŋ baa n bo gɛsun gɛsinkpan gibaafon gidɛ so gɛrɛ. Ibono n kya laarɛ n' baa laa fɛye faa, i ti wɔra nsi. 24 Imɔso idɛ kon berɛ nɛ sa gɛwɔnsa yɛɛ nan baa kpe Sipeen faa mɔ, nan naa de fɛye asɛ de a' tala abara ansi ŋmaraa. I fo me-gikyon mɔ, de fɛ' kpaa me de n' taalɛ kpaa loo nfono n kya kpe mɔ. 25 Owi baarɛ dɔ mɔ, me-ayaa a ti lii ibono n kya kpe Gyɛrusalem n' kpaa kpaa' aye-nanboana abono mɛ kya son Yesu nno mɔ. 26 I kya nyiile yɛɛ Yesu asonbo akpen abono a bo Masadoniya de Akaya nsinkpan so mɔ mɛ tɔgɛ kyule abara ne mɛ too-too aterenbi lii mɔmɔ-asen dɔ de mɛ' kyu kpaa kpaa' ayenbo abono mɛ saarɛ Yesu asonbo abono mɛ bo Gyɛrusalem mɔ. Mɛ kyu gɛnen aterenbi abono kyu wɔra me-abaa dɔ. 27 Mɔmɔ gbaa-gbaa ne n kyu too mɔmɔ-nyoro so yɛɛ mɛ laa wɔra gidɛnsɛ gidɛ sa Gyuda awura ayenbo abono mɛ kya son Yesu ne mɛ bo Gyɛrusalem mɔ, yɛgɛ iŋ gyɛ yɛɛ mɔmɔ gbaa-gbaa mɛ gyɛ Gyuda awura. Mɛ kpaa mɔmɔ gɛnen mɔ, imɔ-ɔkpa so ne. I kya nyiile yɛɛ Gyuda awura mɔ kee mɛ kpaa mɔmɔ ne mɛ nyɛ oduduu dɔ ilaa tirisɛ. Imɔso i kaa-borɛ abono mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ mɛ' kpaa Gyuda awura mɔ de mɛ' nyɛ anyamesɛ gɛkyena dɔ ilaa tirisɛ kee. 28 Imɔso nengyene nɛ nyɛ kyu aterenbi mɔ kpaa sa Yesu asonbo abono mɛ bo Gyɛrusalem mɔ, nɛ logɛ gidɛnsɛ gibono asa abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ mɛ wɔra mɔ ne. Nfono kon mɔ nan kyu de fɛye asɛ kpe Sipeen. 29 N nyi me-gisen dɔ yɛɛ nengyene nɛ ba fɛye asɛ mɔ, Kirisito laa yɛgɛ me-giba mɔ gi' tansi kpaa fɛye.

30 Me-nanboana Yesu asonbo, Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gɛsalaarɛ gɛbono ɔ kya kyu sa aye mɔ so mɔ, n kya kolɛ fɛye aye-Wura Yesu Kirisito ginyen dɔ yɛɛ fɛ' dalaa kolɛ Wurubuaarɛ sa me, fɛɛ gɛnɔɔbono me kee n dɛ aniya n kya kolɛ Wurubuaarɛ n kya sa me-nyoro mɔ. 31 Fɛ' dalaa kpaa me yɛɛ Gyudiya gɛsinkpan so nfono n kya kpe mɔ, Wurubuaarɛ ɔ' mɔlɛgɛ me lii asa abono mɛŋ kya sɔɔ Yesu gyi mɔ abaa dɔ. A' dalaa kee yɛɛ Yesu asonbo abono mɛ bo Gyɛrusalem mɔ mɛ' sɔɔ ilaa ibono nan kyu kperɛ mɔmɔ mɔ abaa anyɔ. 32 I ba gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ gɛlaarɛ dɔ mɔ, nan nyɛ ba fɛye asɛ de ɔkon de me-rɛ fɛye a' kyena de i' keda aye-nyoro. 33 Wurubuaarɛ ɔbono ɔ gyɛ gisen yuuli gɛmu mɔ ɔ' kyena fɛye dɔ. I' ba gɛnen.

16

Afaala

1 N kya buu mi-i sa fɛye yɛɛ aye-pikyii Fiibi ɔbono ɔ kya kpaa Yesu asonbo gikpen Sɛnkiriya ɔsowolɛ so mɔ tansi ɔ gyɛ isa. 2 Imɔso fɛ' kerɛ mɔ so Wura Yesu ginyen dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono i kaaborɛ aye abono Wurubuaarɛ gi lɔrɔ aye yela sa mɔ-nyoro mɔ a' keda abara mɔ. Ilaa kamaasɛ ibono i tiri mɔ mɔ, fɛ' kpaa mɔ de ɔ' nyɛ imɔ. I lii fɛɛ ɔ tansi kpaa asa gikyɔ, dabɔlɛ de me gbaa-gbaa kee.

3 Fɛ' faala Pirisila mɔ-rɛ Akuila. Mɛ gyɛ me-nanboana abono me-rɛ mɔmɔ a wɔra Kirisito Yesu gɛsun mɔ dabɔlɛ. 4 Mɛ mɔlɛgɛ me

kaaborɛ me so mɔ mɔmɔ-
nkpa gi laarɛ gi' lii mɔmɔ-
gibaa. Iŋ gyɛ me-wolɛ ne n
kya lɛɛ mɔmɔ-ginyen; Yesu
asonbo akpen pɛwu abono
amɔ dɔ asa mɛŋ gyɛ Gyuda
awura mɔ kee mɛ kya yen
mɔmɔ.
5 Fɛ' faala Yesu asonbo gikpen
gibono mɛ kya gyan' mɔmɔ
asa anyɔ adɛ gɛten dɔ son
Wurubuaarɛ mɔ sa me.
Fɛ' faala me-nanbo laarɛsɛ Epan-
itusɛ. Mɔ ne n gyɛ ɔbono
ɔ daa gika gyan Kirisito so
Esiya gɛsinkpan pɛwu so.
6 Fɛ' faala Mariya sa me. Ɔ nyanga
ansi wɔra gɛsun ken-ken sa
fɛye.
7 Fɛ' faala me-subuana
Andironikusɛ mɔ-rɛ Gyu-
niya sa me. Asa ako mɛ naa
kyena keda me-rɛ mɔmɔ
kpaa tii de obu Wura Yesu
ɔson mɔ so, ne asa sakyɔ
mɛ nyi mɔmɔ so yɛɛ mɛ
tansi mɛ gyɛ Yesu Kirisito
isɔɔ. Mɛ daa me ka gyan
Kirisito so.
8 Fɛ' faala Anpelitusɛ. Ɔ gyɛ me-
kyɛmenɛ laarɛsɛ Wura Yesu
ɔson mɔ dɔ.
9 Fɛ' faala Ɔbanusɛ. Ɔ gyɛ me-rɛ
fɛye pɛwu aye-nanbo ɔbono
aye-rɛ mɔ a kya wɔra gɛsun
a kya sa Kirisito.
Fɛ' faala me-nanbo laarɛsɛ Se-
takusɛ kee.
10 Fɛ' faala Apɛlesɛ. Ɔ lɛɛ nyi-
ile yɛɛ ɔ gyɛ Kirisito sonbo
dɛnsɛ.
Fɛ' faala Arisitobulusɛ gɛten dɔ
asa. 11 Fɛ' faala me-subu
Hɛrodiyon.
Fɛ' faala Narisisu gɛten dɔ awura
abono mɛ bo Wura Yesu
ɔson mɔ dɔ mɔ.
12 Fɛ' faala Tirifana mɔ-rɛ Tirifosa.
Mɛ kya wɔra gɛsun mɛ kya
sa Wura Yesu.
Fɛ' faala me-kyɛmenɛ Pɛsisi. Ɔ
tansi wɔra gɛsun gikyɔ sa
Wura Yesu.
13 Fɛ' faala Rufusɛ. Ɔ gyɛ isa ɔbono
Wura Yesu gi tansi lɛɛ mɔ
yɛɛ ɔ' wɔra mɔ-sonbo.
Fɛ' faala mɔ-nyi kee sa me. O kyu
me fɛɛ mɔ-bi korogɛsɛ.
14 Fɛ' faala Asinkiritusɛ, Filigon,
Hɛrɛmisɛ, Patirobaasɛ,
Hɛrɛmasɛ, de aye-
nanboana Yesu asonbo
abono mɛ bo mɔmɔ asɛ mɔ.
15 Fɛ' faala Filologusɛ, Gyuliya,
Nɛrɛyusɛ mɔ-rɛ mɔ-pikyii
de Olinpasɛ de Yesu asonbo
abono mɛ bo mɔmɔ asɛ mɔ
pɛwu.
16 Fɛ' kyu ginyi abi afaala faala
abara fɛɛ gɛnɔɔbono i kaa-
borɛ Yesu asonbo mɛ' faala
abara mɔ.
Yesu asonbo akpen abono nɛ naa
mɔmɔ so mɔ pɛwu mɛ kya
faala fɛye.

*Pɔɔlo Gi Ka Mɔmɔ Gika Laalaa-
logɛ*

17 Me-nanboana Yesu asonbo,
n kya kolɛ fɛye, fɛ' kerɛ fɛye-
nyoro so de asa abono mɛ ti taa
kyu gɛsabaragɛ ba Yesu ɔson dɔ
mɔ. Mɛ kya kpadɛɛ asa gikagyan
gibono mɛ ka gyan Yesu so mɔ.
Mɔmɔ ne n gyɛ abono mɛ kya
kyɔɔlɛ ilaa nyiilesɛ ibono fɛ sɔɔ
abaa anyɔ mɔ. Fɛŋ sa fɛ' saarɛ
mɔmɔ dɔ. 18 I kya nyiile yɛɛ mɔmɔ
abono mɛ kya wɔra gɛnen ilaa
ibono mɔ, iŋ gyɛ aye-Wura Yesu
Kirisito ne mɛ kya son. Mɛ kya
son daa ilaa ibono i bo mɔmɔ
gbaa-gbaa ɔbolɛ mɔ. Gɛnen asa
abono ɔnan mɛ kya kyu atɔngɛbi
dɛnsɛ de gɛnɔ ɔkon kyu penɛ Wu-
rubuaarɛ asonbo abono mɛ mɛŋ
bo ɔpenɛsen mɔ. 19 Fɛye berɛ,
ɔkamaasɛ nyi fɛye so yɛɛ fɛ kya
nu aye-Wura Yesu gɛdɛ. Lii fɛye
gɛnen ilaa ibono so mɔ, fɛye-ilaa i
tansi i bo me ɔkon gikyɔ. N kya
laarɛ fɛɛ fɛ' ten ansi ilaa dɛnsɛ
giwɔra dɔ. De fɛŋ sa fɛ' bii ilaa
nyɛnyɛn giwɔra baa pii faa. 20 I
maŋ kɛɛla ne Wurubuaarɛ ɔbono

ɔ kya sa gisen yuuli mɔ laa yɛgɛ fɛ'
gyi ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ
so. Aye-Wura Yesu ɔ' sa fɛye so
gɛwɔnsa dɛnsɛ. I' ba gɛnen.
21 Timoti kya faala fɛye. Ɔ
gyɛ me-nanbo Yesu gɛsun mɔ
ɔwɔrabo. Me-subuana, Lusiyusɛ,
Gyeeson, de Sosipaterɛ kee mɛ
kya faala fɛye. 22 Me, Tɛtiyusɛ ne
Pɔɔlo gi yɛgɛ nɛ ŋmarasɛ ɔwolɛ
baarɛ sa mɔ. N kya faala fɛye
Wura Yesu ginyen dɔ. 23 Me
Pɔɔlo me-gɛten wura, Gayusɛ, kya
faala fɛye. Mɔ-gɛten dɔ ne Yesu
asonbo gikpen gibono gi bo gɛrɛ
mɔ mɛ kya gyan son Yesu. Ira-
situsɛ kya faala fɛye. Mɔ ne n
kya yela ɔsowolɛ baarɛ gɛgyapaa
ateesi aterenbi. Aye-nanbo Kua-
tusɛ kee kya faala fɛye. [24 Aye-
Wura Yesu Kirisito ɔ' sa fɛye pɛwu
so gɛwɔnsa dɛnsɛ. I' ba gɛnen.]
25 A' kyu ayenbi sa Wu-
rubuaarɛ! Mɔ ne n yɛgɛ n kya tɔgɛ
Yesu Kirisito ɔkalan konkonsɛ
mi-i sa asa de mɛ' nyɛ ka gyan
Yesu so. Mɔ ne n bo lon de
ɔ' yɛgɛ fɛ' taalɛ yelɛ fɛye-ayaa
so gɛnen gikagyan gibono so.
Yesu Kirisito ɔkalan baarɛ gyɛ
daa ilaa boduduusɛ ibono nkana
Wurubuaarɛ gi kyu imɔ ŋara lii
ko-o dedaa. 26 Ilaa boduduusɛ
ibono ilaa ne Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo mɔ mɛ wolaa ŋmarasɛ
yela mɔ. Idɛ kon mɔ, Wurubuaarɛ
ɔbono ɔŋ bo gɛyiigɛsɛ ne ɔŋ bo
ɔkara mɔ gi tɔgɛ yɛɛ Kirisito
ilaa boduduusɛ ibono i' lii gɛwi
tentegelen de asa kpɛi-kpɛi pɛwu
mɛ' nyɛ sɔɔ mɔ gyi de mɛ' nu mɔ-
gɛdɛ. 27 Wurubuaarɛ mɔ-nkon
guan ne n nyi ɔlaako. Nyisigyi ɔ'
wɔra mɔ-lɛɛ gɛkpaa-gɛkpaa kyu
naa de Yesu Kirisito so. I' ba
gɛnen.

Pɔɔlo Ɔwolɛ Gyangbarasɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Bunge Korinti Awura Mɔ

1 Me Pɔɔlo ɔbono Kirisito Yesu
gi tɔgɛ me yɛɛ n' baa wɔra mɔ-
ɔsɔɔ kyu lii Wurubuaarɛ gɛlaarɛ
so mɔ ne n ŋmarasɛ gɛnen ɔwolɛ
baarɛ. Me-rɛ Sositɛni, aye-nanbo
Yesu ɔson mɔ dɔ, ne n kyu ɔwolɛ
baarɛ bunge 2 fɛye abono fɛ kya
son Wurubuaarɛ kyu naa de Yesu
so Korinti ɔsowolɛ so mɔ. Kyu
lii fɛye-rɛ Kirisito Yesu ginyamesɛ
kolon mɔ so mɔ, Wurubuaarɛ gi
lɔrɔ fɛye yela sa mɔ-nyoro, ne ɔ
tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ' lɔrɔ fɛye-nwɔnsa
dɔ yela sa mɔ, ne i mɛŋ gyɛ fɛye-
wolɛ. Fɛye-rɛ abono pɛwu mɛ
kya saawo terɛ aye-Wura Yesu
Kirisito gɛten kamaasɛ mɔ ne Wu-
rubuaarɛ darɛ yɛɛ fɛ' lɔrɔ fɛye-
nwɔnsa dɔ yela sa mɔ gɛnen. Yesu
Kirisito ne n gyɛ aye-rɛ gɛnen
asa abono pɛwu Wura. 3 Aye-
sɛ Wurubuaarɛ de aye-Wura Yesu
Kirisito mɛ' sa fɛye so gɛwɔnsa
dɛnsɛ de mɛ' sa fɛye gisen yuuli.

Wurubuaarɛ Gi Sa Fɛye Gɛtɔngɛ Dɛnsɛ De Ɔlaako Ginyi

4 N kya faala Wurubuaarɛ fɛye
so owi kamaasɛ. I lii fɛɛ fɛye-rɛ
Kirisito Yesu ginyamesɛ kolon mɔ
so mɔ, Wurubuaarɛ kya sa fɛye
so gɛwɔnsa dɛnsɛ. 5 Fɛye-rɛ
Yesu ginyamesɛ kolon so mɔ, Wu-
rubuaarɛ gi tansi sa fɛye gɛtɔngɛ
dɛnsɛ de ɔlaako ginyi ɔkpa ka-
maasɛ so. 6 I lii fɛɛ fɛ bii fɛye-
asen dɔ yɛɛ Kirisito ilaa ibono a
tɔgɛ sa fɛye mɔ, i gyɛ gɛsintin.
7 Imɔso fɛŋ kya kponderɛ ilaa
dɛnsɛ ibono Wurubuaarɛ kya
wɔra sa mɔ-asonbo mɔ iko-rɛ iko.
Aberɛ abono pɛwu fɛ tɛ fɛ gyoo
gɛkaabono Wurubuaarɛ laa lɛɛ
aye-Wura Yesu Kirisito gɛwi nyi-
ile gɛsinkpan so asa faa mɔ, ɔ
kya sa fɛye ilaa kamaasɛ ibono
i laa yɛgɛ fɛ nyɛ yelɛ fɛye-ayaa
so son mɔ dandan mɔ. 8 Aye-
Wura Yesu Kirisito laa yɛgɛ fɛ'
nyɛ wɔra ɔlon de fɛ' wɔra Wu-
rubuaarɛ gɛlaarɛ gɛnen kpaa lii.
Imɔ ne nan yɛgɛ ne i maŋ nyɛ
ilaa nyɛnyɛn iko fɛye-nyoro so
gɛkaabono ɔ laa lii Wurubuaarɛ
dɔ ba baa gyi anyamesɛ nbɛlɛ mɔ.
9 Wurubuaarɛ gyɛ ɔpaawɔrabo. Ɔ
tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ' kyu fɛye-nyoro
mada de mɔ-bi aye-Wura Yesu
Kirisito.

Fɛŋ Sa Fɛ' Yɛgɛ Gɛsa-Baragɛ Gɛ' Ba Fɛye Dɔ

10 Me-nanboana Yesu asonbo, n
dɛ aye-Wura Yesu Kirisito ginyen
n kya kolɛ fɛye yɛɛ fɛ' tɔgɛ kyule
abara. Fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ gɛsa-baragɛ
gɛ' ba fɛye dɔ. Nengyene fɛ laa sa
gɛwɔnsa ilaa iko so abɛɛ fɛ laa lɛɛ
ilaa ibono i boran dabɔlɛ mɔ, fɛ'
kerɛ de fɛ' wɔra gɛnɔ kolon kpaa
logɛ.

11 Me-nanboana, iŋ gyɛ giyan
so ne n' kya tɔgɛ fɛye ilaa idɛ.
Kulowe gɛten dɔ asa ako mɛ buu
sa me yɛɛ ibiidɛ i bo fɛye dɔ.
12 Ilaa ibono nɛ nu mɔ ne n gyɛ yɛɛ
fɛye dɔ ɔkamaasɛ kya tɔgɛ mɔ-lɛɛ
kpɛi. Ɔdɛ yɛɛ, “Me berɛ, Pɔɔlo ne
n' buu.” Ɔdɛ mɔ yɛɛ, “Apolosɛ ne
n' buu,” Ɔbanban mɔ yɛɛ “Sɛfasɛ”
abɛɛ “Kirisito ne n' buu.” 13 Ibono
fɛ baragɛ faa, n' taasɛ fɛye yɛɛ,
imɔso fɛ baragɛ Kirisito dɔ gɛnen
kee? Ibono fɛye ako yɛɛ me Pɔɔlo
ne fɛ buu faa, me ne n wu' lɛwu
oyii mɔ so sa fɛye? Iŋ gyɛ Kirisito
ne n wu' sa aye? Abɛɛ fɛ nyi yɛɛ
me, Pɔɔlo, ginyen dɔ ne mɛ gyere
fɛye Wurubuaarɛ sagyere mɔ? Iŋ
gyɛ Kirisito ginyen dɔ? Fɛŋ sa fɛ'
baragɛ kpaa buu asa kpɛi-kpɛi.

14 I bo me ɔkon yɛɛ iŋ gyɛ
me ne n gyere fɛye Wurubuaarɛ
sagyere, gɛnen mɔ, Kirisipusɛ

mɔ-rɛ Gayusɛ wolɛ ne nɛ gyere
Wurubuaarɛ sagyere. 15 Menan
gyere fɛye Wurubuaarɛ sagyere
mɔ, nkana ɔfaa fɛye dɔ ɔko laa
tɔgɛ yɛɛ me, Pɔɔlo, ginyen dɔ
ne mɛ gyere mɔ Wurubuaarɛ
sagyere. 16 (N kya nyingi yɛɛ nɛ
gyere Sitɛfanasɛ mɔ-rɛ mɔ-gɛten
dɔ asa kee Wurubuaarɛ sagyere.
Kyu lii gɛnen asa adɛ gɛmara mɔ,
meŋ baa mi-i nyingi yɛɛ nɛ gyere
ɔko Wurubuaarɛ sagyere.) 17 I
kya nyiile yɛɛ Kirisito mɛŋ sun me
yɛɛ n' baa gyere asa Wurubuaarɛ
sagyere. O sun me daa yɛɛ n'
baa tɔgɛ mɔ-ɔkalan konkonsɛ mɔ
sa asa. N naa mi-i tɔgɛ ɔkalan
mɔ mɔ, meŋ kya kyu ɔlaako ony-
ibo adawo atɔngɛbi kyu tɔngɛ
sa mɔmɔ. Meŋ kya laarɛ i' ba
yɛɛ me-atɔngɛbi a kya dengɛ asa
nwɔnsa lii Yesu lɛwu oyii mɔ so
de i' ba yɛɛ mɛŋ nyɛ amɔlɛgɛ lii
mɔ-lɛwu mɔ so.

Wurubuaarɛ-Lɛɛ Ɔlaako Ginyi

18 I lii fɛɛ abono mɛ kya
fuɛ mɔmɔ-lɛwu gɛmara mɔ, Wu-
rubuaarɛ ɔkalan kyu lii Yesu lɛwu
mɔ so mɔ gyɛ daa ilaa gyaga sa
ɔmɔ. Aye abono Wurubuaarɛ ti
ɔ kya mɔlɛgɛ aye mɔ berɛ, Wu-
rubuaarɛ ɔkalan kyu lii Yesu lɛwu
mɔ so mɔ kya sa aye Wurubuaarɛ
Oduduu dɔ ɔlon. 19 Wurubuaarɛ
gi yɛgɛ mɛ ŋmarasɛ imɔ idɛ so
ilaa yela mɔ-agyɛbi mɔ dɔ yɛɛ,

"Nan nyida anyamesɛ-lɛɛ ɔlaako
ginyi.
Nan yɛgɛ asɛɛbo nwɔnsa gi' lɛɛ
mɔmɔ tanga."

20 Nyamesɛ ɔlaako ginyi gi
gyɛ ilaa iko sa Wurubuaarɛ?
Wurubuaarɛ agyɛbi onyiilebo
gɛbelɛnsɛ gɛ laa kpaa mɔ Wu-
rubuaarɛ asɛ? Ne ɔbono o nyi
gɛtɔngɛ mɔ, fɛ nyi yɛɛ mɔ-gɛtɔngɛ
gɛ laa mɔlɛgɛ mɔ Wurubuaarɛ
asɛ? Kuaa! Gɛkyena gɛdɛ
dɔ wolɛ ne i laa kpaa mɔmɔ.
Wurubuaarɛ gi yɛgɛ anyamesɛ-
lɛɛ ɔlaako ginyi gi kya lɛɛ ɔmɔ
tanga fɛɛ ilaa gyaga ne i gyɛ mɔ
asɛ. 21 Wurubuaarɛ ɔlaako ginyi
so mɔ, ɔ mɛŋ yɛgɛ anyamesɛ mɛ'
kyu mɔmɔ-lɛɛ ɔlaako ginyi bii mɔ.
I bo Wurubuaarɛ ɔbolɛ daa yɛɛ
ɔ' mɔlɛgɛ asa abono mɛ kya ka
gyan Yesu so mɔ. Ɔ kya mɔlɛgɛ
mɔmɔ kyu naa de Yesu ilaa ibono
a naa a kya tɔgɛ faa so, yɛgɛ ilaa
ibono a kya tɔgɛ faa, asa abono
gɛsinkpan so ilaa wolɛ ne n bo
mɔmɔ-ansi so mɔ mɛŋ kya kyu
imɔ yɛɛ i gyɛ ɔlaako ginyi. 22 I
lii fɛɛ Gyuda awura mɔ mɛ kya
tɔgɛ aye yɛɛ a' wɔra ilaa ibono
i laa lɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon nyiile
mɔmɔ pɛi de mɛ' kyule sɔɔ Yesu
gyi. Ne Geriiki awura mɔ, mɔ, mɛ
kya laarɛ a' tɔgɛ ɔmɔ ɔlaako ginyi
agyɛbi pɛi de mɛ' kyule sɔɔ Yesu
gyi. 23 Aye berɛ, ilaa ibono a naa
a kya tɔgɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ mɛ da
Yesu Kirisito aŋanbi lɛwu oyii so
mɔɔ. Gɛnen so, Gyuda awura mɛŋ
kya laarɛ mɛ' sɔɔ aye-ilaa tɔgɛsɛ
mɔ gyi. I kya biiri asa sɛnsɛ kee
ansi fɛɛ ilaa gyaga ne i gyɛ. 24 Aye
abono pɛwu Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
aye yɛɛ a' kyu aye-nyoro sa mɔ mɔ
berɛ, a gyɛ Gyuda awura-o, aŋ gyɛ
Gyuda awura daa-o, Kirisito lɛwu
kya yɛgɛ a kya nyɛ Wurubuaarɛ
ɔlon de Wurubuaarɛ ɔlaako ginyi.
25 I kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ
kya wɔra ilaa ibono fo nyamesɛ
asɛ mɔ iŋ gyɛ ɔlaako ginyi mɔ,
fo baa kerɛ mɔ, i ti wɔra ɔlaako
ginyi don anyamesɛ-lɛɛ ɔlaako
ginyi gbaa bun, ne Wurubuaarɛ
kya wɔra ilaa ibono fo nyamesɛ
asɛ mɔ, iŋ kya nyiile yɛɛ ɔ bo lon,
fo baa kerɛ mɔ, i ti wɔra ɔlon ilaa
don anyamesɛ-lɛɛ ɔlon gbaa bun.

26 Me-nanboana Yesu asonbo,
ibono anyamesɛ-lɛɛ ɔlaako ginyi
giŋ gyɛ sɛi Wurubuaarɛ asɛ faa
mɔ, a' kyu fɛye gbaa-gbaa gidebi
taa kerɛ. Owi ɔbono Wurubuaarɛ
gi tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ' kyu fɛye-nyoro

sa mɔ mɔ, abono mɔmɔ-anyen a
dii yɛɛ mɛ nyi ɔlaako mɔ, mɛ mɛŋ
kyɔ fɛye dɔ. Gɛnen kee abono mɛ
bo nsun belɛ-belɛ dɔ mɔ, mɛ mɛŋ
kyɔ fɛye dɔ. Gɛnen kee abono
mɛ lii gɛsu gbaa' dɔ mɔ, mɛ mɛŋ
kyɔ fɛye dɔ. 27 Wurubuaarɛ nyi
daa ne ɔ lɛɛ gibaa yii abono mɛ
mɛŋ nyi ɔlaako mɔ yɛɛ ɔ laa wɔra
ilaa gbaa' naa de mɔmɔ so. Ɔ
lɛɛ yii abono mɛ mɛŋ nyi ɔlaako
mɔ gɛnen daa de abono mɛ kya
ka gyan mɔmɔ-ɔlaako ginyi so mɔ
mɛ' nyɛ gyi ipeeli. Gɛnen kee
ne Wurubuaarɛ gi lɛɛ gibaa yii
afɔlɛbo yɛɛ ɔ laa wɔra ilaa gbaa'
kyu naa de mɔmɔ so. Ɔ lɛɛ yii
afɔlɛbo mɔ gɛnen daa de alolonbo
mɔ, mɔ, mɛ' nyɛ gyi ipeeli.
28 Imɔso Wurubuaarɛ gi lɛɛ
gibaa yii abono asa mɛŋ kya kyu
terɛ sɛi, abono mɛ kerɛ ɔmɔ ta,
de abono ba-a mɛ mɛŋ bo agyan
mɔ, yɛɛ ɔ laa wɔra ilaa gbaa'
kyu naa de mɔmɔ so. Ɔ lɛɛ
yii ɔmɔ gɛnen daa de o' nyi-
ile abono mɛ bo agyan mɔ yɛɛ
mɔmɔ anyamesɛ-lɛɛ i mɛŋ gyɛ sɛi
mɔ asɛ. 29 Wurubuaarɛ kpɛ ɔ
kya kyɛɛgɛ anyamesɛ ilaa gɛnen
daa de i' ba yɛɛ nyamesɛ ne n
gyɛ nyamesɛ ɔ mɛŋ sa ɔ' nyɛ
nyiile mɔ-nyoro mɔ Wurubuaarɛ
asɛ. 30 Wurubuaarɛ ne n yɛgɛ ne
aye-rɛ Kirisito Yesu a nyɛ wɔra
nyamesɛ kolon faa. Ne kyu naa de
Yesu so ne a kya nyɛ ɔlaako ginyi
ne Wurubuaarɛ kya kyu yɛɛ aye-
asen dɔ i boran sa mɔ. Kyu naa de
Yesu so ne aye-asen a kya kii lɔrɔ
fuuli too, ne a nyɛ aye-nyoro lii
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ abaa
dɔ a san a tɛ sa Wurubuaarɛ faa.
31 Imɔso i kaaborɛ a' nu ilaa ibono
mɛ wolaa ŋmarasɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ mɔ. Mɛ ŋmarasɛ yɛɛ,
“Ɔbono ɔ laa nyiile mɔ-nyoro mɔ,
ɔ' nyiile mɔ-nyoro kyu naa de aye-
Wura belɛ mɔ so.”

2

Yesu Kirisito Mɔ-rɛ Mɔ-Lɛwu Ilaa Wolɛ Ne Nan Tɔgɛ Sa Asa

1 Me-nanboana Yesu asonbo, nɛ
ba fɛye asɛ mɔ, meŋ kyu ɔlaako
anyibo atɔngɛbi baa tɔngɛ sa fɛye.
Nɛ lɛɛ daa Wurubuaarɛ gɛsintin
tɔgɛ. 2 I lii fɛɛ nɛ wolaa tɔgɛ sa me-
nyoro yɛɛ aberɛ abono nan nyiile
fɛye ilaa mɔ, nan kyu me-nyoro
fɛɛ meŋ nyi ɔlaako. Yesu Kirisito
mɔ-rɛ mɔ-lɛwu ɔbono o wu' sɔɔ
aye-nkpa mɔ wolɛ ilaa ne nan
tɔgɛ. 3 N bo fɛye asɛ n kya nyiile
fɛye ilaa mɔ, me-nyoro gi kya da.
Meŋ kyu fɛye de ɔlon, nɛ selɛ me-
nyoro. 4 Yesu lɛwu ilaa ibono nɛ
tɔgɛ mɔ de me-atɔngɛbi mɔ dɔ
mɔ, meŋ kyu adawo agyɛbi de
ɔlaako anyibo agyɛbi buɛɛlɛ fɛye.
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ne n kyu
mɔ-ɔlon kyu lɛɛ Wurubuaarɛ ilaa
nyiile fɛye. 5 Ibono so meŋ kyu
adawo agyɛbi tɔngɛ mɔ ne n gyɛ
yɛɛ meŋ laarɛ fɛɛ fɛ' sɔɔ Yesu gyi
kyu lii anyamesɛ-lɛɛ ɔlaako ginyi
so. Nɛ laarɛ daa yɛɛ fɛ' sɔɔ mɔ gyi
kyu lii Wurubuaarɛ ɔlon mɔ so.

Wurubuaarɛ Ɔlaako Ginyi Gi Gyɛ Gɛsintin

6 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa mɔ,
nengyene me-rɛ me-nanboana a
tɛ saarɛ abono mɛ ti ten ansi
Wurubuaarɛ ilaa dɔ mɔ, a kya
kyu ɔlaako anyibo agyɛbi tɔngɛ
sa mɔmɔ. Gɛsinkpan so gɛkyena
gɛdɛ dɔ asa de mɔmɔ-abelɛnsɛ
mɛŋ kya kyu yɛɛ aye-ɔlaako ginyi
gidɛ gi taa gyɛ ɔlaako ginyi. Yɛgɛ
mɔmɔ-ɔlon de mɔmɔ-ɔlaako ginyi
kya baa yela ɔkara. 7 Ɔlaako ginyi
ilaa ibono a kya lɛɛ tɔgɛ mɔ i gyɛ
daa Wurubuaarɛ-lɛɛ ɔlaako ginyi.
Gɛnen ɔlaako ginyi mɔ gi gyɛ ilaa
boduduusɛ ibono Wurubuaarɛ gi
wolaa kyu imɔ ŋara. Pɛi de
soso de gɛsɛ i lɔɔ wɔra ilɛɛsɛ mɔ,
Wurubuaarɛ gi wolaa tɔgɛ mɔ-
ilaa boduduusɛ idɛ so ilaa yela
yɛɛ a laa nyɛ mɔ-nyisigyi kyu naa
de imɔ so. 8 Abelɛnsɛ abono mɛ
kerɛ asa so Yesu gɛkyena aberɛ

dɔ mɔ, mɔmɔ dɔ ɔko-rɛ ɔko mɛŋ
nu Wurubuaarɛ ɔlaako ginyi ilaa
ibono n darɛ faa gɛsɛ. Nengyene
mɛnan nu imɔ gɛsɛ mɔ, nkana
mɛ maŋ da Wura Yesu, Nyisigyi
Wura mɔ aŋanbi mada de oyii.
9 Gɛnɔɔbono mɛ mɛŋ nu gɛsɛ mɔ,
i gyɛ daa ilaa ibono mɛ wolaa
ŋmarasɛ Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ
yɛɛ,

“Ilaa ibono ɔko ansi aŋ ti wu kerɛ,
ɔko aso aŋ ti nu kerɛ,
ne ɔko mɛŋ ti taa sa imɔ so
gɛwɔnsa kerɛ mɔ,

gɛnen ilaa ibono ne Wurubuaarɛ
gi baala yela
sa asa abono mɛ kya laarɛ mɔ
Wurubuaarɛ ilaa mɔ.”

10 Aye abono a kya ka gyan
Yesu so mɔ, gɛnen ilaa idɛ ne
Wurubuaarɛ gi lɛɛ nyiile aye. Ɔ
lɛɛ imɔ nyiile aye naa daa de
mɔ-Oduduu mɔ so. I lii fɛɛ mɔ-
Oduduu mɔ ne n kya kerɛ ilaa
kamaasɛ dɔ dabɔlɛ Wurubuaarɛ
gisen dɔ ilaa wu sɔnlii. 11 Ɔko-rɛ
ɔko mɛŋ nyi mɔ-nanbo nyamesɛ
nwɔnsa dɔ, gɛnen mɔ, kaasɛ gbaa-
gbaa oduduu ɔbono ɔ bo mɔ dɔ
mɔ wolɛ ne n nyi mɔ-nwɔnsa
dɔ. Gɛnen kee ne Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ wolɛ ne n nyi Wu-
rubuaarɛ nwɔnsa dɔ. 12 I mɛŋ
gyɛ gɛsinkpan so-lɛɛ oduduu ɔnan
ne Wurubuaarɛ gi kyu sa aye
abono a kya ka gyan Yesu so
mɔ. Wurubuaarɛ gbaa-gbaa lɛɛ
Oduduu ne o kyu sa aye de a'
nyɛ nu ilaa dɛnsɛ ibono ɔ wɔra
sa aye mɔ gɛsɛ. 13 Imɔso a kya
lɛɛ Wurubuaarɛ ilaa idɛ gɛsɛ a
kya sa asa faa mɔ, oduduu dɔ ilaa
ne a kya lɛɛ gɛsɛ a kya sa mɔmɔ
abono kee Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ bo mɔmɔ dɔ mɔ. Ne i mɛŋ
gyɛ anyamesɛ-lɛɛ ɔlaako ginyi ne
a kya kerɛ de a' nyɛ agyɛbi abono
a laa kyu tɔngɛ mɔ. Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ ne n kya nyiile aye
agyɛbi tɔgɛsɛ.

14 Nyamesɛ ɔbono Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ mɛŋ bo mɔ dɔ mɔ
mɛŋ kya kyule gɛsintin gɛbono
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kya nyi-
ile anyamesɛ mɔ. Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ ilaa nyiilesɛ mɔ i
kya biiri mɔ ansi daa, iŋ bo gɛsɛ
sa mɔ, yɛgɛ Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ, mɔ, ne n kya kpaa nyamesɛ
de ɔ' sa imɔ so gɛwɔnsa baragɛ
imɔ dɔ de o' nu gɛsɛ. 15 Nyamesɛ
ɔbono Wurubuaarɛ Oduduu bo
mɔ dɔ mɔ berɛ kya bii baragɛ ilaa
kamaasɛ dɔ nu gɛsɛ. Mɔ gbaa-
gbaa lɛɛ gisen dɔ ilaa mɔ, ɔko maŋ
taalɛ baragɛ imɔ dɔ nu gɛsɛ. 16 I
dɛ daa fɛɛ agyɛbi abono mɛ wolaa
ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ dɔ mɔ.
Mɛ ŋmarasɛ yɛɛ,
“Fo anɛ ne n ti taalɛ bii Wura
Wurubuaarɛ nwɔnsa dɔ?
Fo anɛ ne n ti taalɛ nyiile mɔ ilaa
iko?”

Aye abono a bo Wurubuaarɛ
Oduduu aye dɔ mɔ berɛ, a nyɛ
Kirisito gɛwɔnsa ɔnan.

3

Wurubuaarɛ Oduduu Maŋ Baragɛ Fɛye Dɔ

1 Me-nanboana, nɛ wu yɛɛ
me-rɛ fɛye a bo Yesu ɔson mɔ
dɔ berɛ. Meŋ kii taalɛ tɔngɛ de
fɛye fɛɛ gɛnɔɔbono n kya tɔngɛ
de abono Wurubuaarɛ Oduduu bo
mɔmɔ dɔ mɔ. Fɛ tiri daa yɛɛ n'
tɔngɛ de fɛye fɛɛ anyamesɛ giyan
abɛɛ fɛɛ asa abono mɛŋ ti taa
sɛɛ Yesu Kirisito ɔson mɔ dɔ mɔ.
2 Gɛnen so ne meŋ kyu agyudɔ
boduduusɛ gyiile fɛye mɔ. I wɔra
fɛɛ ginyabo ne nɛ sa fɛye. I
lii fɛɛ gɛnen owi ɔbono mɔ, fɛŋ
ti sɛɛ Wurubuaarɛ ɔson mɔ dɔ
de fɛ' taalɛ nu Wurubuaarɛ ilaa
boduduusɛ. Baa lii de ndɛ' faa,
fɛŋ ti sɛɛ fo gɛnen. 3 Imɔ gɛsɛ
ne n gyɛ yɛɛ fɛye-gɛkyena dɔ mɔ,
fɛ kya kerɛ daa fɛye anyamesɛ-lɛɛ
gidebi taa Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ yɛgɛ. Imɔ iko ne n gyɛ yɛɛ fɛ tɛ
daa gikoso gɛgyanbuɛ gɛkyena ne

ibiidɛ ne n kpɛ i bo fɛye dɔ. Mɔ, i
mɛŋ gyɛ anyamesɛ gidebi ne fɛ dɛ
fɛ tɛ faa? Fɛŋ dɛ fɛɛ abono mɛŋ
nyi Wurubuaarɛ mɔ ne? 4 Owi
ɔbono fɛye dɔ ako mɛ kya tɔgɛ
yɛɛ Pɔɔlo abɛɛ Apolosɛ ne mɛ buu
faa mɔ, fɛŋ dɛ fɛɛ abono mɛŋ nyi
Wurubuaarɛ mɔ ne?
5 Apolosɛ ne n gyɛ anɛ, ne me,
Pɔɔlo ne n gyɛ anɛ? Aye pɛwu
a gyɛ daa Wurubuaarɛ asonbo
abono o sun aye fɛye asɛ de fɛ' nyɛ
kyu fɛye-nyoro too Yesu so. Wura
Wurubuaarɛ ne n kyu ɔkamaasɛ
gɛsun wɔrasɛ kyu sa mɔ. 6 I
dɛ daa fɛɛ me nɛ duu oyii gibi
ne Apolosɛ mɔ gi worogɛ gimɔ
nkyu. Wurubuaarɛ, mɔ, ne n
gyɛ ɔbono ɔ yɛgɛ ne oyii mɔ gibi
mɔ gi kɔrɔ wɔra oyii fɛye dɔ faa.
7 Nyamesɛ ɔbono o duu ilaa ne
ɔbono ɔ baa worogɛ imɔ nkyu mɔ,
mɔmɔ anyɔ mɛŋ fo Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ yɛgɛ i kɔrɔ mɔ. Mɔ ne
n gyɛ. 8 Nyamesɛ ɔbono ɔ kya
duu de ɔbono, mɔ, ɔ kya worogɛ
nkyu mɔ, mɔmɔ ɔko mɛŋ don mɔ-
nanbo. Mɔmɔ ɔkamaasɛ laa nyɛ
mɔ-ntɛɛla fɛɛ gɛnɔɔbono ɔkara ɔ
wɔra mɔ-gɛsun mɔ.

A' Pɔrɔ Dandan Gyan Wurubuaarɛ Gɛsɛ Ɔpɔɔrɛ Mɔ So

9 Me-rɛ Apolosɛ a gyɛ daa
nyamesɛ mɔ-rɛ mɔ-nanbo Wu-
rubuaarɛ agyɛbi mɔ gɛsun giwɔra
dɔ. Fɛye, mɔ, ne n gyɛ fɛɛ Wu-
rubuaarɛ ndɔɔ, abɛɛ a' kyu yɛɛ
Wurubuaarɛ obu ɔbono ɔ yɛgɛ a
kya yii mɔ. 10 Wurubuaarɛ gi
kpaa me, ne ɔ yɛgɛ nɛ too gɛsɛ
ɔpɔɔrɛ. Mɔ ne n yɛgɛ nɛ wɔra
fɛɛ ɔpɔrɔbo dɛnsɛ. I lii fɛɛ me
ne n daa gitɔgɛ Yesu ilaa sa fɛye.
Ɔbanban gi ba ɔ kya tɔgɛ Yesu ilaa
ɔ kya sa fɛye mɔ, i wɔra fɛɛ ɔ
kya pɔrɔ ɔ kya gyan me-lɛɛ mɔ
so ne. Ɔpɔrɔbo kamaasɛ ɔbono
ɔ laa baa pɔrɔ gyan mɔ, ɔ' kerɛ
daa de ɔ' pɔrɔ dandan. 11 Imɔ
gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ Yesu Kirisito ilaa
i dɛ fɛɛ gɛsɛ ɔpɔɔrɛ ɔbono Wu-
rubuaarɛ gi yɛgɛ a' too mɔ. Mɛŋ
kya too obu gɛsɛ ɔpɔɔrɛ ginyɔ.
12 Ilaa kamaasɛ ibono fo ɔko fo
laa san wɔra sa Wurubuaarɛ mɔ,
i dɛ fɛɛ fo kya pɔrɔ fo kya gyan
gɛsɛ ɔpɔɔrɛ mɔ so ne. Sika
kɔkɔɔ ne fo laa kyu pɔrɔ daa-o,
abeletɔ fufuli-o, abui ŋɛlegisɛ-o,
iyii abɛɛ ifɛ abɛɛ afɛdaa daa-o,
aho-o! 13 Fo nyamesɛ kamaasɛ
fo-gɛsun wɔrasɛ gɛbono fo wɔra
sa Wurubuaarɛ mɔ gɛ laa lii
gɛwi. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ laa
lɛɛ gɛmɔ-gɛwi nyiile gɛkɛ gɛbono
ɔ laa koola anyamesɛ de o' gyi
mɔmɔ-nbɛlɛ mɔ. Gɛnen gɛkɛ
gɛbono mɔ, gɛmɔ-rɛ ɔgya ne nan
naa. Ɔgya mɔ laa daasɛ ɔkamaasɛ
gɛsun gɛbono ɔ baa wɔra sa
Wurubuaarɛ mɔ kerɛ yɛɛ gɛsun
gɛmɔmɔ ɔnan ne ɔ wɔra? 14 Fo
ɔbono fo ka gyan Yesu so mɔ,
nengyene ilaa ibono fo kyu pɔrɔ
gyan gɛsɛ-lɛɛ ɔpɔɔrɛ mɔ so mɔ i
nyɛ loo ɔgya mɔ dɔ lii mɔ, fo-rɛ
fo-ilaa wɔrasɛ pɛwu fo laa loo Wu-
rubuaarɛ asɛ de fo' nyɛ ntɛɛla belɛ
Wurubuaarɛ dɔ. 15 Ne fo ɔbono
ɔgya mɔ gi dɛɛ fo-gɛsun wɔrasɛ
mɔ, fo wɔra awɔrafuɛ ne. Fo
gbaa-gbaa berɛ, fo laa loo ɔgya mɔ
dɔ lii de Wurubuaarɛ ɔ' mɔlɛgɛ fo
de fo' nyɛ loo mɔ asɛ.

16 Fɛ mɛŋ nyi yɛɛ Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ tɛ fɛye dɔ? Ibono ɔ
tɛ fɛye dɔ so mɔ, fɛ dɛ fɛɛ Wu-
rubuaarɛ ɔson obu mɔ ne. Imɔso
17 fɛ' kerɛ dandan. A' kyu yɛɛ
fo ɔko fo boori Wurubuaarɛ ɔson
obu mɔ. Fo nyi yɛɛ Wurubuaarɛ
laa yɛgɛ fo? Gɛnen kee ne ɔ maŋ
yɛgɛ fo ɔbono fo laa baragɛ mɔ-
asonbo gikpen mɔ. I kya nyiile yɛɛ
ɔ lɔrɔ fɛye yela sa mɔ-nyoro de ɔ'
kyena fɛye dɔ fɛɛ mɔ-ɔson obu.

18 Fɛye ɔko-rɛ ɔko ɔŋ sa o' nyiile
mɔ-nyoro yɛɛ o nyi ɔlaako. Fo kya
penɛ fo-nyoro ne. Nengyene fo
ɔko fo nyi yɛɛ fo gyɛ ɔlaako onyibo
anyamesɛ asɛ mɔ, i kaaborɛ fo

wɔra fɛɛ ɔbono ɔ mɛŋ nyi ɔlaako
de fo' nyɛ nyɛ ɔlaako ginyi lii
Wurubuaarɛ asɛ. 19 I kya nyiile
yɛɛ ilaa ibono anyamesɛ mɛ laa
kyu yɛɛ i gyɛ ɔlaako ginyi mɔ,
Wurubuaarɛ asɛ mɔ, i mɛŋ gyɛ
ɔlaako ginyi ba-a pii faa. Mɛ
ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ agyɛbi
dɔ yɛɛ,
"Ɔlaako anyibo yɛɛ mɛ nyi ɔlaako
mɔ,
Wurubuaarɛ kya keda daa
mɔmɔ-oduu dɔ."
20 Ne mɛ ŋmarasɛ yela kee yɛɛ,
"Wurubuaarɛ nyi yɛɛ ɔlaako any-
ibo akyɔɔlɛ
a gyɛ daa ilaa yanyansɛ."
21 Imɔso ɔko-rɛ ɔko ɔ mɛŋ sa
ɔ' nyiile mɔ-nyoro kyu naa de
nyamesɛ so yɛɛ, "Ɔdɛ abɛɛ ɔdɛ
ne n' buu." Gɛsintin gɛbono gɛ
bo no mɔ ne n gyɛ yɛɛ iŋ gyɛ
nyamesɛ ne fɛ bo no sa. Fɛye
abono fɛ kyu fɛye-nyoro too Yesu
so mɔ, nyamesɛ kamaasɛ de ilaa
kamaasɛ i bo no sa fɛye daa. 22 I
gyɛ me Pɔɔlo-o, Apolosɛ-o abɛɛ
Sɛfasɛ-o, i gyɛ daa gɛsinkpan so
ilaa-o, nkpa ilaa-o abɛɛ lɛwu ilaa
daa-o, ndɛ gɛkɛ gɛdɛ ilaa-o abɛɛ
gɛkaako lɛɛ-o, nyamesɛ kamaasɛ
de ilaa kamaasɛ i bo no daa sa
fɛye. 23 Fɛye mɔ, fɛ bo no sa
Kirisito, ne Kirisito, mɔ, bo no sa
Wurubuaarɛ.

4

Yesu Laa Baa Lɛɛ Nyamesɛ Kamaasɛ Gɛwɔnsa Dɔ Ilaa Nyiile

1 Imɔso i kaaborɛ fɛ' kyu aye
Kirisito isɔɔ mɔ yɛɛ a gyɛ daa
mɔ-adega ne o kyu Wurubuaarɛ
ilaa boduduusɛ wɔra aye-abaa dɔ
a kya kerɛ imɔ so a-a sa mɔ.
2 Nengyene a kya kerɛ mɔ-ilaa so
a kya sa mɔ mɔ, ilaa ibono i tiri
mɔ ne n gyɛ yɛɛ o' wu yɛɛ a kya
gyi gɛsintin sa mɔ. 3 Ibono Kirisito
ne n' kya gyi gɛsintin n kya sa
faa mɔ, nengyene fɛɛ fɛye abɛɛ
nbɛlɛ ogyibo kamaasɛ gi kerɛ me-
ilaa wɔrasɛ de o' bun me gipuɛɛ
mɔ, iŋ tiri me. Me gbaa-gbaa
meŋ kya kerɛ me-ilaa wɔrasɛ de
n' bun me-nyoro gipuɛɛ abɛɛ n' sa
me-nyoro aso. 4 Meŋ kya nyingi
yɛɛ ilaa ibono nɛ wɔra ne i laa
bun me gipuɛɛ mɔ berɛ. Imɔ
ibono i mɛŋ kya nyiile yɛɛ nan
gyi aso. Wura Yesu Kirisito ne n
gyɛ ɔbono ɔ laa gyi me-nbɛlɛ de o'
bun me gipuɛɛ abɛɛ ɔ' sa me aso.
5 Imɔso fɛ mɛŋ sa fɛ' bun ɔko-rɛ
ɔko gipuɛɛ abɛɛ fo' sa aso pɛi de
i' lɔɔ fo owi ɔbono aye-Wura Yesu
laa baa gyi anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ
mɔ. Ilaa ibono i bo gibiri dɔ nperɛ
mɔ, mɔ Yesu ne nan baa lɛɛ imɔ-
gɛwi de ɔ' lɛɛ nyamesɛ kamaasɛ
gɛwɔnsa dɔ ilaa nyiile. Gɛnen
owi ɔbono ne Wurubuaarɛ laa
yen nyamesɛ kamaasɛ gɛnɔɔbono
ɔkara i kaaborɛ mɔ mɔ.
6 Me-nanboana Yesu asonbo, nɛ
kyu me-rɛ Apolosɛ ilaa kyu wɔra
sinkaala sa fɛye de fɛ' nyɛ kasɛ
bii gɛnɔɔbono fɛ laa sii de Wu-
rubuaarɛ ilaa tɔgɛsɛ mɔ wolɛ. Fɛ
yelɛ nyamesɛ gɛmara taa mɔ-ilaa
tɔgɛsɛ yɛgɛ mɔ, iŋ boran. Fɛŋ sa
fɛ' yelɛ ɔko gɛmara nyiile fɛye-
nyoro taa ɔko yɛgɛ. 7 Fo ɔko fo nyi
yɛɛ fo ne n don asa sɛnsɛ? Menɛ
ne fo bo ne i mɛŋ gyɛ Wurubuaarɛ
ne n sa fo imɔ? Imɔ pɛwu i gyɛ
Wurubuaarɛ ilaa kyɛɛsɛ daa mɔ,
nnɛ so ne fo laa nyiile fo-nyoro?
8 Fɛye Korinti awura fɛ nyi yɛɛ
fɛye-gibaa gi ti yii ilaa kamaasɛ
ibono fɛ kya laarɛ mɔ ne? Fɛ
ti nyɛ Wurubuaarɛ Oduduu ilaa
kyɛɛsɛ kamaasɛ ne? Fɛ nyi yɛɛ fɛ
ti wɔra awuragyibo taa aye yɛgɛ
ne? Ne fɛɛ fɛ gyɛ awuragyibo
gɛsintin mɔ, nkana i laa wɔra
me ɔkon. I ba gɛnen mɔ, a laa
nyɛ de aye-rɛ fɛye a' gyi gɛwura
dabɔlɛ. 9 Gɛnɔɔbono i dɛ faa mɔ,
i kya wɔra me fɛɛ aye Yesu isɔɔ,
abono a gyangbara sa mɔ-gɛsun
mɔ, Wurubuaarɛ gi yɛgɛ a wɔra

gɛmara awura asa asɛ. I wɔra fɛɛ
Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ de anyamesɛ
mɛ kpɛ san mɛ kya lii ma-a kerɛ
aye. I dɛ fɛɛ a gyɛ daa asa abono
mɛ keda tii de ibu, ne mɛ san ma-a
lɛɛ ma-a mɔɔ sansana, asa mɛ yelɛ
ma-a kerɛ. 10 I kya nyiile yɛɛ aye
berɛ a kya pɛɛrɛ ansi Yesu gɛsun
mɔ so gikyɔ so mɔ, a wɔra fɛɛ
abono mɛ mɛŋ nyi ɔlaako asa asɛ.
Fɛye Korinti awura berɛ, fɛye yɛɛ
fɛ gyɛ ɔlaako anyibo kyu lii Yesu
Kirisito so. Aye Yesu isɔɔ mɔ, asa
asɛ mɔ a gyɛ afɔlɛbo. Fɛye berɛ,
asa mɛ kya kyu fɛye yɛɛ alolonbo
ne fɛ gyɛ. Asa mɛ kya kyu buubuu
sa fɛye. Aye berɛ asa mɛŋ kya
kyu aye terɛ sɛi. 11 Kpɛ kyu lii
owi ɔbono a yii Yesu gɛsun gɛdɛ
gɛsɛ baa lii de ndɛ mɔ, akon de
bolefɔ ne n kya mɔɔ aye. Apanan
ne a kyɛ. Asa mɛ kya taa aye
gbaa. Anaa-naa ne n gyɛ aye-lɛɛ.
12 Yɛgɛ a kya dabɔlɛ nyanga ansi
wɔra gɛsun de a' kerɛ aye-nyoro
so. Nengyene fɛɛ ako mɛ kya
saalɛ aye mɔ, aye berɛ, a kya kolɛ
daa Wurubuaarɛ ayuule sa ɔmɔ.
Nengyene mɛ kya ka aye-ansi mɔ,
a kya kyu imɔ gɛnen. 13 Nengyene
mɛ kya ten aye-gɛnɔ mɔ, aye berɛ,
a kya buɛɛlɛ ɔmɔ daa. Asa asɛ mɔ,
a bingiri fɛɛ gibiinaa abɛɛ mɔmɔ-
ayaa isɛ baa lii de ndɛ'.

N Kya Ka Fɛye Fɛɛ Me-Gisen Dɔ Nbii

14 Meŋ kya ŋmarasɛ gɛnen ilaa
idɛ mi-i sa fɛye de i' wɔra fɛye
ipeeli. N kya laarɛ daa de n'
ka fɛye fɛɛ me-gisen dɔ nbii.
15 Nengyene fɛye anyiilebo Yesu
ɔson mɔ dɔ mɛ taa nyaakyɔ nnɛ
mɔ, ɔsɛ kolon ne fɛ bo. Mɔ ne
n gyɛ me. I lii fɛɛ me ne n daa
gitɔgɛ Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ
sa fɛye ne fɛ nyɛ kyu fɛye-nyoro
too mɔ so faa. 16 Imɔso n kya
kolɛ fɛye. Gɛnɔɔbono n dɛ mɔ,
fɛ' kasɛ me-gidebi. 17 Gɛnen so
ne nɛ keda Timoti n kya sun fɛye
asɛ faa. Wura Yesu ɔson mɔ dɔ
mɔ, Timoti gi baa wɔra fɛɛ me-
gisen dɔ obi ɔbono n kya ka gyan
mɔ so. Mɔ ne nan nyingi fɛye
me-akyenabi abono n dɛ n tɛ de
Kirisito mɔ. Gɛten kamaasɛ nfono
n kya kpe mɔ, gɛnen akyenabi adɛ
ne n' kya kyu nyiile Yesu asonbo
gikpen kamaasɛ.
18 Fɛye ako mɛ nyi yɛɛ maŋ baa
ba laa fɛye. Imɔso mɛ kya gyiide.
19 Wura Wurubuaarɛ gi kyule mɔ,
i maŋ kɛɛla ne fɛ laa wu me nno.
Nɛ ba mɔ, nan wu oduduu ɔbono
mɛ nyɛ so ne mɛ kya gyiide mɔ.
Iŋ gyɛ mɔmɔ-gɛtɔngɛ mɔ ne n tiri
me. 20 I lii fɛɛ i mɛŋ gyɛ nyamesɛ
gɛtɔngɛ giyan ne n kya nyiile yɛɛ ɔ
ti nyɛ ɔ tɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ. Wurubuaarɛ
Oduduu ilaa wɔrasɛ ibono kaasɛ
kya taalɛ wɔra mɔ ne n kya nyiile
yɛɛ mɛ tɛ Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ. 21 Nan ba fɛye
asɛ mɔ, menɛ ne fɛ kya laarɛ yɛɛ
n' kyu ba daa? N' kyu gɛyabii ba
abɛɛ n' kyu gɛsalaarɛ de gitolon-
lɛɛ gɛtɔngɛ kyu ba fɛye asɛ kanpɛ?

5

Fɛ' Gya Ilaa Nyɛnyɛn Wura Lii Fɛye-Gikpen Mɔ Dɔ

1 N kya nu yɛɛ ɔko bo fɛye Yesu
asonbo gikpen mɔ dɔ ɔ kya wɔra
ilaayan ibono ɔnan ɔkamaasɛ nyi
yɛɛ i gyɛ ilaa kpan mɔ. Ba-a
asa abono mɛ mɛŋ kya son Wu-
rubuaarɛ mɔ gbaa mɛ kya kyo
imɔ. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ ɔnyen
ɔko mɔ-rɛ mɔ-sɛ mɔ-ka mɛ naa
gigyibara. 2 Ɔnyen baarɛ ɔnan
bo fɛye dɔ mɔ, fɛye, mɔ, ne n
kya nyiile fɛye-nyoro yɛɛ fɛ gyɛ
Wurubuaarɛ asonbo dɛnsɛ? Iŋ
kaaborɛ i' wɔra fɛye ayen daa? Fɛ'
gya isa ɔbono ɔ kya wɔra gɛnen
ilaa ibono mɔ lii fɛye-gikpen mɔ
dɔ.
3 Me-rɛ fɛye a bo gɛta de abara
berɛ. Wurubuaarɛ Oduduu so
mɔ, n bo fɛye asɛ me-nwɔnsa dɔ.

Imɔso nɛ ti wolaa kyu aye-Wura
Yesu ginyen mɔ bun ɔnyen ɔbono
ɔ wɔra gɛnen ilaa kpan ibono mɔ
gipuɛɛ fɛɛ gɛnɔɔbono nkana n bo
fɛye asɛ ne nan wɔra mɔ. 4 Owi
ɔbono fɛ laa kii gyan dabɔlɛ de fɛ'
son Wurubuaarɛ ne me kee n bo
fɛye asɛ me-nwɔnsa dɔ mɔ, aye-
Wura Yesu ɔlon dɔ mɔ, 5 fɛ' gya
gɛnen ɔnyen baarɛ lii fɛye-gikpen
mɔ dɔ wɔra ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ abaa dɔ. I kaaborɛ fɛ'
wɔra gɛnen de ɔ' nyɛ kyɛɛgɛ de
i' nyida mɔ anyamesɛ-lɛɛ nwɔnsa
nyɛnyɛn mɔ. Ɔ kyɛɛgɛ gɛnen mɔ,
de ɔ' nyɛ ɔkyenaten Wurubuaarɛ
asɛ gɛkɛ gɛbono Wura Yesu laa kii
baa gyi anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ mɔ.

6 Fɛ kya nyiile fɛye-nyoro mɔ, iŋ
boran. Fɛ mɛŋ nyi yɛɛ nyamesɛ
kolon ilaa nyɛnyɛn i laa taalɛ
nyida fɛye-gikpen mɔ pɛwu? I
dɛ daa fɛɛ gɛnɔɔbono bodobodo
gɛlin pi-i ne n kya yɛgɛ bodobodo
kya ŋan dii mɔ. 7 Fɛ' lɛɛ ilaa
nyɛnyɛn kamaasɛ lii fɛye-ayaa
dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono Gyuda Awura
mɛ kya lɛɛ bodobodo gɛlin lii
mɔmɔ-ayaa dɔ itiibilaa ɔkpa so
de mɛ' nyɛ gyi mɔmɔ-Lɛwu Gi
Seregɛ Aye So Gɛsi mɔ. Fɛ' wɔra
fɛɛ bodobodo maadiisɛ ɔbono
Gyuda awura mɛ kya kyu yɛɛ
ilaa nyɛnyɛn iko iŋ bo mɔ dɔ
mɔ. Gɛsintin mɔ, aye abono a
kya son Yesu mɔ a dɛ fɛɛ gɛnen
bodobodo ɔbono. I lii fɛɛ Wu-
rubuaarɛ gi ti kyu Yesu Kirisito
lɛɛ asunbi sa aye fɛɛ gɛnɔɔbono
Gyuda Awura mɛ kya kyu sandɛ
lɛɛ asunbi mɔmɔ-Lɛwu Gi Seregɛ
Aye So Gɛsi dɔ mɔ. 8 Imɔso a'
kpɛ keda ilaa dɛnsɛ giwɔra dɔ
de i' wɔra fɛɛ a kya gyi Wu-
rubuaarɛ-lɛɛ gɛsi gɛkɛ kamaasɛ.
Aŋ sa a' sa nwɔnsa nyɛnyɛn aye-
nanboana so. Aŋ sa a' wɔra
ilaa nyɛnyɛn. Ilaa nyɛnyɛn i
gyɛ daa Wurubuaarɛ ilaa kyosɛ
fɛɛ gɛnɔɔbono bodobodo diisɛ gyɛ
agyudɔ kyosɛ sa Gyuda awura gɛsi
gigyi dɔ mɔ. A' gyi gɛsintin lii
aye-asen dɔ de i' wɔra fɛɛ Gyuda
awura bodobodo maadiisɛ ɔbono
mɛ kya kyu gyi ɔmɔ-gɛsi itiibilaa
ɔkpa so mɔ.

9 Nɛ ŋmarasɛ tɔgɛ fɛye Yesu
asonbo mɔ me-ɔwolɛ ɔko mɔ dɔ
yɛɛ fɛ mɛŋ sa fɛ' kyu fɛye-nyoro
mada de asa abono mɛ kya laarɛ
agyibara mɔ. 10 Nɛ tɔgɛ gɛnen
mɔ, iŋ gyɛ abono mɛ mɛŋ kya son
Yesu mɔ ne n' darɛ. Meŋ kya gya
fɛye yɛɛ fɛŋ' baa kyu fɛye-nyoro
mada de abono mɛ mɛŋ gyɛ Yesu
asonbo ne mɛ kya kudi asa gyi,
abɛɛ mɛ kya yuuri abɛɛ mɛ kya
son ikperɛ mɔ daa. Naafo gɛnen
asa ɔnan ne n' darɛ mɔ, nkana
fɛ laa lii gɛsinkpan so daa kpem!
11 Nɛ ŋmarasɛ tɔgɛ fɛye daa yɛɛ
fɛŋ' baa kyu fɛye-nyoro mada de
nyamesɛ ɔbono ɔ kya tɔgɛ yɛɛ ɔ
gyɛ aye-nanbo Yesu sonbo yɛgɛ
ɔ kya laarɛ agyibara mɔ, abɛɛ ɔ
kya wɔra onsipara, abɛɛ ɔ kya
son ɔkperɛ, abɛɛ ɔ kya nyida asa
anyen, abɛɛ nta ginun gi kya gyi
mɔ-gimu, abɛɛ ɔ kya yuuri mɔ.
Fɛye-rɛ gɛnen asa abono ɔnan fɛŋ
sa fɛ' wɔra abaa gyi gbaa. 12 Me
ne n gyɛ anɛ de n' gyi abono mɛŋ
bo aye Yesu ɔson mɔ dɔ mɔ nbɛlɛ?
Aye Yesu asonbo mɔ nbɛlɛ ne i
kaaborɛ a' gyi. 13 Wurubuaarɛ ne
nan gyi asa abono mɛŋ bo aye
Yesu ɔson mɔ dɔ mɔ-lɛɛ nbɛlɛ.
Wurubuaarɛ agyɛbi a kya nyiile
yɛɛ,

"Fɛ' gya ilaa nyɛnyɛn ɔwɔrabo mɔ
lii fɛye dɔ."

6

Fɛ' Terɛ Abara Yesu Asonbo Wolɛ Wolɛ Asɛ

1 I wonɛ so ne i kya ba fɛye Yesu
asonbo mɔ dɔ yɛɛ ɔko gi tɔrɔ mɔ-
nanbo so de ɔbono, mɔ, ɔ' da otu
kpaa terɛ mɔ nbɛlɛ asa abono mɛ
mɛŋ kya son Yesu mɔ asɛ? Fɛ
maa terɛ abara fɛye Yesu asonbo
wolɛ-wolɛ asɛ? 2 Fɛ mɛŋ nyi yɛɛ

gɛkaako mɔ aye abono a kya son
Yesu mɔ ne nan gyi gɛsinkpan so
asa nbɛlɛ? To! Nengyene fɛ laa
gyi gɛsinkpan pɛwu so-lɛɛ nbɛlɛ
gɛnen mɔ, fɛ maa taalɛ kerɛ de
fɛ' lɔrɔ fɛye-nsinbi nbono gi bo
fɛye dɔ mɔ? 3 Fɛ mɛŋ nyi yɛɛ
Wurubuaarɛ laa yɛgɛ de a' gyi
Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ gbaa nbɛlɛ
gɛkaako do-o? Mɔ, gɛsinkpan
so-lɛɛ ilaa ne fɛ maa taalɛ lɔrɔ?
4 Nengyene fɛɛ ilaa idɛ ɔnan i taa
ba fɛye dɔ mɔ, i wonɛ ne fɛ laa
kyu imɔ kperɛ daa asa abono mɛ
mɛŋ gyɛ asa ako sa Yesu asonbo
mɔ? 5 Fɛ ŋaabaa ne. Imɔso fɛŋ bo
ba-a ɔlaako onyibo fɛye dɔ ɔbono
ɔ laa bii lɔrɔ fɛye wolɛ-wolɛ nbɛlɛ
sa fɛye? 6 Fɛye mɔ ne, fɛŋ kii
fa-a wɔra gɛnen. Fɛ kya liirɛ daa
abara kpe asa abono mɛ mɛŋ kya
son Yesu mɔ asɛ.

7 Fɛye Yesu asonbo mɔ fɛ kpɛ
nyɛ terɛ abara nbɛlɛ mɔ i kya nyi-
ile yɛɛ ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu
mɔ gɛ ti nyɛ fɛye ne. Fɛ liirɛ abara
mɔ, i laa bara ipeeli sa Yesu ɔson
mɔ. Nengyene i' ba fɛye ɔko so
gɛnen mɔ, i' kaaborɛ ɔ' tɛsɛ tɔgɛ
yɛɛ, “Iŋ gyɛ sɛi. I' naa-naa. Kaasɛ
mɔ ɔ' dabɔlɛ kudi me gyi.” 8 Fɛye,
mɔ, fɛŋ kya wɔra gɛnen. Fɛye
Yesu asonbo mɔ kee fɛ kya wɔra
asa ilaa nyɛnyɛn ne fɛ kya kudi
asa gyi. Fɛye-rɛ fɛye-nanboana
Yesu asonbo mɔ gbaa ne fɛ dɛ fa-a
wɔra gɛnen faa.

9 Fɛ mɛŋ nyi yɛɛ ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo mɛ maŋ nyɛ kyena Wu-
rubuaarɛ asɛ mɔ-gɛwuragyi mɔ
dɔ? Fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ de ɔko
ɔ' nyɛ fɛye penɛ. Asa abono
mɛ kya laarɛ agyibara, abɛɛ mɛ
kya son ikperɛ, abɛɛ mɛ kya lii
mɔmɔ-kaana abɛɛ mɔmɔ-kuliana
gɛmara, abɛɛ mɛ kya dɛ de mɔmɔ-
nanboana anyen, 10 abɛɛ mɛ kya
yuuri, abɛɛ mɛ kya wɔra onsipara,
abɛɛ mɛ kya kyena nun nta gɛɛlɛ
nyoro, abɛɛ mɛ kya nyida asa,
abɛɛ mɛ kya yuuri gɛyu pinini
mɔ, gɛnen asa abono ɔko-rɛ ɔko
maŋ nyɛ kyena Wurubuaarɛ asɛ
mɔ-gɛwuragyi mɔ dɔ. 11 Nkana
fɛye dɔ ako mɛ wɔra gɛnen asa
adɛ ɔnan yɛgɛ. Ibono fɛ nyɛ ka
gyan Yesu so mɔ, Wurubuaarɛ gi
kpaarɛ fɛye-ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa
fɛye, ɔ lɔrɔ fɛye yela sa mɔ-nyoro,
ne o kyu fɛye yɛɛ fɛye-asen dɔ i
boran sa mɔ. Wurubuaarɛ ɔbono
a kya son mɔ mɔ Oduduu mɔ gi
wɔra ilaa idɛ pɛwu sa fɛye kyu lii
aye-Wura Yesu Kirisito so.

Fɛ' Wɔra Ilaa Ibono I Laa Sa Wurubuaarɛ Nyisigyi

12 Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi
yɛgɛ a nyɛ aye-nyoro so mɔ, foŋbii
fɛye dɔ ako mɛ laa tɔgɛ sa mɔmɔ-
nyoro yɛɛ, “Iŋ baa i bo ilaa kyosɛ.
A laa taalɛ wɔra ilaa kamaasɛ.”
I bo gɛnen berɛ. Mɔ, i mɛŋ gyɛ
ilaa kamaasɛ mɔ ne n kya kpaa
nyamesɛ. “I dɛ ɔkpa yɛɛ n' wɔra
ilaa kamaasɛ” berɛ. Mi-i me mɔ
maŋ kii wɔra me-nyoro fɛɛ gɛbide
sa laawɔra ɔko de o' gyi me-gimu.
13 Abono mɛ kya wɔra ilaayan mɔ
mɛ kya tɔgɛ yɛɛ, “Wurubuaarɛ gi
lɛɛ agyudɔ sa daa ɔtɔ ne ɔ lɛɛ ɔtɔ
mɔ sa agyudɔ.” I gyɛ gɛsintin berɛ.
Imɔ mɔ, mɔ, Wurubuaarɛ laa baa
yela ɔtɔ de agyudɔ pɛwu ɔkara. Ɔ
mɛŋ lɛɛ nyamesɛ nyoro sa ilaayan
giwɔra. Ɔ lɛɛ nmɔ sa Wura Yesu,
ne Wura Yesu mɔ kee kya wɔra
ilaa dɛnsɛ sa anyamesɛ nyoro. 14 I
lii fɛɛ Wurubuaarɛ gi kyingi Wura
Yesu nyoro lii ibuni dɔ. Gɛnen kee
ne ɔ laa kyingi aye abono pɛwu a
kya ka gyan Yesu so mɔ lii ibuni
dɔ naa de mɔ-ɔlon mɔ so.

15 Imɔso i kaaborɛ fɛye Yesu
asonbo mɔ fɛ' bii yɛɛ Wurubuaarɛ
kya kyu imɔ yɛɛ fɛye-nyoro gi dɛ
fɛɛ Yesu Kirisito nyoro nten kpɛi-
kpɛi. Ibono me-rɛ Kirisito a wɔra
gikolon gɛnen faa, mi-i me mɔ
n' kii kpaa dɛ de tutukyii de i'
wɔra fɛɛ nɛ kyu Kirisito nyoro
mɔ kpaa mada de tutukyii nyoro?
Kaasaa! 16 I kaaborɛ fɛ' bii yɛɛ

Wurubuaarɛ kya kyu imɔ yɛɛ fo
ɔnyen ɔbono fo dɛ de tutukyii
mɔ, fo-rɛ gɛnen ɔkyii ɔbono fɛ
bingiri nyamesɛ kolon ne. I kya
nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ gi wolaa
yɛgɛ mɛ ŋmarasɛ yela mɔ-agyɛbi
ɔwolɛ mɔ dɔ yɛɛ, "...ɔnyen kya
kyu mɔ-nyoro da mada de mɔ-ka
ne mɛ kya bingiri nyamesɛ kolon."
17 Fo ɔbono mɔ fo-rɛ Wura Yesu fɛ
wɔra nyamesɛ kolon mɔ, fɛ wɔra
Oduduu kolon ne.
18 Fɛŋ sa fɛ' laarɛ agyibara abɛɛ
fɛ' wɔra ilaayan. Fɛ' selɛ imɔ
giwɔra. Ilaa nyɛnyɛn kamaasɛ
ibono fo nyamesɛ fo laa wɔra mɔ i
mɛŋ kya yɛgɛ fo tɔrɔ fo-nyoro gibi
so. Ilaayan de ogyibara gilaarɛ mɔ
berɛ ne fo nyamesɛ fo wɔra mɔ,
fo tɔrɔ fo-nyoro gibi so. 19 Fɛye
abono fɛ ka gyan Yesu so mɔ, fɛ'
bii yɛɛ fɛye-nyoro gi bingiri obu
sa Wurubuaarɛ Oduduu ɔbono ɔ
bo fɛye dɔ mɔ. Wurubuaarɛ ne
n kyu gɛnen Oduduu ɔbono sa
fɛye. Fɛye-nyoro giŋ baa gi gyɛ
fɛye-gibaa so lɛɛ. 20 Wurubuaarɛ
mɔ-bi gi wu' sɔɔ fɛye ka gikɔ.
Imɔso fɛ' kyu fɛye-nyoro kyu wɔra
ilaa ibono i laa kyu nyisigyi bara
Wurubuaarɛ mɔ.

7

Gɛdena Ilaa

1 Nan tɔngɛ ɔwolɛ ɔbono fɛ
ŋmarasɛ me mɔ so ilaa kon. Fɛɛ
ɔnyen laa taalɛ kyena yɛɛ ɔ maŋ
yii' ɔkyii gɛkaako mɔ, i boran.
2 Foŋbii mɔ mɔ, ɔ maŋ taalɛ
kyena. I laa naa penɛ mɔ de
ɔ' kpaa laarɛ ogyibara so mɔ, i
kaaborɛ ɔnyen ɔ' nyɛ mɔ-lɛɛ mɔ-
ka de ɔkyii mɔ ɔ' nyɛ mɔ-lɛɛ mɔ-
kuli. 3 Ɔnyen ɔbono ɔ dena mɔ, o'
kyule yii' mɔ-ka ɔdɛten, de ɔkyii
mɔ kee o' kyule de mɔ-kuli o' yii'
mɔ. 4 I lii fɛɛ ɔkyii gi dena mɔ,
iŋ baa i gyɛ mɔ ne n bo mɔ-nyoro
gibi. Mɔ-kuli ne n san ɔ bo gimɔ.
Gɛnen kee ne ɔnyen gi dena mɔ
iŋ baa i gyɛ mɔ ne n bo mɔ-nyoro
gibi. Mɔ-ka ne n san ɔ bo gimɔ.
5 Ɔnyen mɔ-rɛ mɔ-ka mɛ mɛŋ sa
mɛ' wɔra abara gɛdon ɔdɛten. Pɛi
ne i laa ba yɛɛ fɛ laa kine yɛɛ
fɛ maŋ yii' abara ɔdɛten mɔ, i
kaaborɛ fɛye anyɔ fɛ' wolaa tɔgɛ
kyule abara yɛɛ gɛnen aberɛ adɛ
dɔ mɔ, fɛ maŋ yii abara de fɛ' nyɛ
lɔrɔ fɛye-nyoro yela sa gɛdalaa.
Gɛdalaa owi mɔ gi kyon mɔ, de fɛ'
kii dabɔlɛ ginyen de gikyii. Iŋ gyɛ
gɛnen mɔ, nengyene fɛ maŋ taalɛ
keda fɛye-nyoro mɔ, ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ laa soo fɛye idoo
de fɛ' wɔra ilaa nyɛnyɛn. 6 Nɛ tɔgɛ
yɛɛ i kaaborɛ fɛye ɔkamaasɛ ɔ'
nyɛ mɔ-lɛɛ mɔ-ka abɛɛ mɔ-lɛɛ mɔ-
kuli faa mɔ, n kya nyiile yɛɛ i dɛ
ɔkpa daa. Nkana iŋ gyɛ yɛɛ i gyɛ
nbara sa Kirisito sonbo kamaasɛ
yɛɛ ɔ' dena. 7 Me-lɛɛ gɛlaarɛ
dɔ mɔ, nkana ɔnyen kamaasɛ dɛ
fɛɛ me de ɔ' taalɛ kyena ɔŋ kya
yii' ɔkyii mɔ, nkana n kya laarɛ.
Wurubuaarɛ mɔ, gi sa mɔ-sonbo
kamaasɛ mɔ-rɛ mɔ-lɛɛ. Ɔdɛ-lɛɛ
kpɛi. Ɔbanban-lɛɛ kee kpɛi.

Ɔbono Ɔŋ Bo Ɔkyii Abɛɛ Ɔnyen

8 Asa abono mɛ mɛŋ ti taa
dena mɔ, de mɔmɔ abono mɛ
gyɛ akulaabo kyiisɛ mɔ berɛ, ilaa
ibono nan tɔgɛ mɔmɔ mɔ ne n
gyɛ yɛɛ, i boran fɛɛ mɛ' sii kyena
mɔmɔ-wolɛ gɛnen fɛɛ gɛnɔɔbono
me meŋ dena faa. 9 To. Nengyene
mɛ maŋ taalɛ keda mɔmɔ-nyoro
berɛ mɔ, mɛ' tɛsɛ dena. I boran
don ibono ilaayan nwɔnsa gi laa
gyi mɔmɔ-amu mɔ.

Ɔbono Ɔ Dena Mɔ-Nanbo Yesu Sonbo

10 Fɛye abono fɛ dena ne fɛye
anyɔ fɛ gyɛ Yesu asonbo mɔ, n bo
nbara nan sa fɛye. Gɛnen nbara
mɔ giŋ lii me asɛ. Gi lii daa
Wura Yesu asɛ. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ
ɔkyii ɔŋ sa ɔ' koso mɔ-kuli asɛ.
11 Nengyene i taa ba gɛnen mɔ, ɔ'
tɛsɛ kyena, ɔŋ baa dena ɔbanban.

Ne i mɛŋ gyɛ gɛnen mɔ, mɔ-rɛ mɔ-kuli mɔ mɛ' kii lɔrɔ de mɛ' kyena. Ɔnyen, mɔ, ɔŋ sa o' kine mɔ-ka.

Ɔbono Mɔ-Ka Abɛɛ Mɔ-Kuli Mɛŋ Kya Son Yesu

12 I san mɔ (me gbaa-gbaa ne n' kya ka fɛye kon faa, i mɛŋ gyɛ Wura Yesu), nengyene fɛɛ fo Yesu sonbo fo bo ɔkyii ɔbono ɔ mɛŋ kya son Yesu ne o kyule ɔ tɛ fo asɛ mɔ, giŋ sa fo' kine mɔ. 13 Gɛnen kee, fo ɔkyii ɔbono fo kya son Yesu mɔ, nengyene fo-kuli mɛŋ kya son Yesu ne o kyule fo tɛ mɔ asɛ mɔ, gɛŋ sa fo' kine mɔ. 14 I kya nyiile yɛɛ kyu naa de ibono fo ɔkyii mɔ fo kya son Yesu so mɔ, Wurubuaarɛ gi lɔrɔ fo-kuli ɔbono ɔŋ kya son Yesu mɔ yela sa mɔ-nyoro. Gɛnen kee ne kyu naa de ibono fo ɔnyen mɔ fo kya son Yesu so mɔ, Wurubuaarɛ gi lɔrɔ fo-ka ɔbono ɔŋ kya son Yesu mɔ yela sa mɔ-nyoro. Iŋ gyɛ gɛnen mɔ, nkana Wurubuaarɛ asɛ mɔ, fɛye-biana mɛ laa wɔra asa abono mɛ bo ineesi. Idɛ mɔ faa mɔ, Wurubuaarɛ gi lɔrɔ ɔmɔ yela sa mɔ-nyoro.

15 Nengyene fo kya son Yesu ne fo-ka abɛɛ fo-kuli ɔbono ɔŋ kya son Yesu mɔ kya laarɛ o' kine fo mɔ, kyule mɔ. I ba gɛnen mɔ, gɛdena nbara giŋ baa ŋminde fo. I kya nyiile yɛɛ gisen yuuli so ne Wurubuaarɛ gi tɔgɛ fo yɛɛ fo' son Yesu. 16 Fo ɔkyii fo maŋ taalɛ bii yɛɛ foŋbii mɔ lii fo so mɔ, i laa yɛgɛ fo-kuli o' kyu mɔ-nyoro too Yesu so de ɔ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena. Ne fo ɔnyen mɔ kee, fo maŋ taalɛ bii yɛɛ foŋbii mɔ lii fo so mɔ, i laa yɛgɛ fo-ka o' kyu mɔ-nyoro too Yesu so de ɔ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.

Wurubuaarɛ Ɔson Ne N Tiri

17 Kyu lii ilaa idɛ so mɔ, n bo ilaa nyiilesɛ ibono n kya nyiile Yesu asonbo akpen mɔ pɛwu. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ: Wurubuaarɛ gi tɔgɛ fo yɛɛ fo' loo mɔ-ɔson mɔ dɔ mɔ, fo loo mɔ, kpɛ sii de ibono Wurubuaarɛ gi wolaa kyu sa fo mɔ. Gɛŋ tɔgɛ yɛɛ fo laa kine ilaa ibono ɔ wolaa sa fo pɛi ne fo baa loo mɔ-ɔson mɔ dɔ mɔ. 18 A' kyu yɛɛ mɛ ti wolaa ten fo-giwɔrɛ pɛi ne Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa fo yɛɛ fo' loo mɔ-ɔson mɔ dɔ. Fo loo mɔ, gɛŋ sa fo' kine fo-giwɔrɛ giten. Ne fɛɛ mɛ mɛŋ ten fo-giwɔrɛ mɔ, fo loo Wurubuaarɛ ɔson mɔ dɔ mɔ, gɛŋ tɔgɛ yɛɛ fo laa ten. 19 Fɛ ten awɔrɛ daa-o, fɛ mɛŋ ten-o, imɔ iko i mɛŋ taa tiri. Ilaa ibono i kpɛ i tiri mɔ ne n gyɛ yɛɛ fɛ' gyi daa Wurubuaarɛ nbara mɔ so. 20 Fo nyamesɛ kamaasɛ, Wurubuaarɛ gi tɔgɛ fo yɛɛ fo' loo mɔ-ɔson mɔ dɔ mɔ, fo loo mɔ, kpɛ sii de gɛnɔɔbono fo wolaa fo dɛ pɛi ne fo lɔɔ loo mɔ.

21 A' kyu yɛɛ fo tɛ owura asɛ pɛi ne Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa fo yɛɛ fo' baa wɔra mɔ-lɛɛ sonbo. Iŋ kya nyida sɛi. Fɛɛ fo bo ɔkpa ɔbono fo laa kyu sɔgɛ fo-nyoro lii fo-wura mɔ asɛ berɛ mɔ, i boran. 22 Imɔ iko-rɛ iko iŋ tiri. I lii fɛɛ fo loo Wurubuaarɛ ɔson mɔ dɔ mɔ, ba-a ne fo tɛ owura asɛ mɔ, Wura Yesu asɛ mɔ, fo nyɛ fo-nyoro. Gɛnen kee fo loo Wurubuaarɛ ɔson mɔ dɔ mɔ ba-a ne fo tɛ fo-gibaa so mɔ, Yesu Kirisito ne n san ɔ gyɛ fo-wura. 23 O wu' sa fɛye. Ɔ sɔɔ fɛye ka gikɔ. Fɛŋ baa wɔra fɛɛ nbide sa anyamesɛ. 24 Me-nanboana Yesu asonbo, gɛnɔɔbono fɛ dɛ pɛi ne Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa fɛye yɛɛ fɛ' loo mɔ-ɔson mɔ dɔ mɔ, fɛ nyɛ loo mɔ, fɛ' kpɛ kyena de imɔ gɛnen sa Wurubuaarɛ.

Abono Mɛŋ Dena Mɔ Ilaa

25 Nan tɔngɛ sa abono mɛ mɛŋ ti dena mɔ kon. Me, Pɔɔlo nan kyu me gbaa-gbaa lɛɛ ilaa ibono n nyi mɔ nyiile fɛye. Iŋ gyɛ yɛɛ aye-Wura Yesu ne n sa me imɔ so nbara berɛ. Imɔ-rɛ imɔ gɛnen mɔ,

Wurubuaarɛ gi su me gitolon ne
ɔ kpaa me. Imɔso fɛ laa taalɛ ka
gyan me so yɛɛ ilaa ibono nan tɔgɛ
mɔ i laa kpaa fɛye.
26 Me asɛ mɔ, i boran fɛɛ fɛye
abono fɛŋ ti dena mɔ fɛ' tɛsɛ
kyena fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ tɛ faa. I
lii fɛɛ nperɛ gɛkyena gɛ wɔra ɔlon.
27 Iŋ kaaborɛ ɔbono ɔ bo ɔkyii mɔ
o' kine mɔ. Ne fo ɔbono foŋ bo
ɔkyii mɔ, gɛŋ sa fo' kerɛ yɛɛ fo laa
laarɛ ɔkyii dena. 28 Fo nyɛ ɔkyii
fo laa dena berɛ mɔ, foŋ wɔra
ilaa nyɛnyɛn. Ne ɔkyii mɔ gi nyɛ
ɔnyen ɔ laa dena mɔ, ɔŋ wɔra ilaa
nyɛnyɛn. Fɛ dena mɔ, fɛ laa wu
gɛsinkpan so awɔrɔfɔɔ too. Mi-i
me mɔ, n kya laarɛ n' lɛɛ fɛye lii
amɔ dɔ daa.
29 Me-nanboana Yesu asonbo, n'
tɔgɛ fɛye yɛɛ gɛkɛ gɛbono Wu-
rubuaarɛ gi yela de o' kyu gyi
anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ mɔ gɛŋ baa
gɛ bo gɛta. Imɔso nkɛ nbono gi
san mɔ, i kaaborɛ abono mɛ bo
akyii mɔ gbaa, mɛ' san pɛɛrɛ ansi
de Wurubuaarɛ ɔson mɔ fɛɛ mɛŋ
bo akyii. 30 Gɛnen kee, i kaaborɛ
abono ɔgya gi tɔ mɔmɔ mɔ, mɛ'
san pɛɛrɛ ansi de Wurubuaarɛ
ɔson mɔ fɛɛ ɔgya mɛŋ taa tɔ
mɔmɔ. Abono, mɔ, mɛ kya gyi
gɛsinkpan so ɔkon mɔ mɛ' san
pɛɛrɛ ansi de Wurubuaarɛ ɔson
mɔ fɛɛ mɛŋ kya taa gyi ɔkon ɔko.
Abono mɛ kya buɛɛdɛ mɔ kee, i'
wɔra ɔmɔ fɛɛ mɛŋ bo sɛi de mɛ'
nyɛ pɛɛrɛ ansi de Wurubuaarɛ
ɔson mɔ. 31 Asa abono pɛwu
mɛ dɛ gɛsinkpan so laawɔra dɔ
mɔ, mɛŋ sa mɛ' yɛgɛ i' gyi ɔmɔ-
amu. I kya nyiile yɛɛ gɛsinkpan
mɔ gidebi de gɛmɔ-akyenabi a kya
laarɛ a' baa ta ɔkara.
32 Meŋ kya laarɛ fɛɛ fɛ' kyena de
nwɔnsa fɛye-gɛkyena dɔ. Imɔso
ne i kaaborɛ fɛ' kerɛ dandan yɛɛ
fɛ laa dena abɛɛ fɛ maŋ dena
mɔ. Ɔnyen ɔbono ɔŋ bo ɔkyii
mɔ kya nyɛ nyoro sa Wura Yesu
gɛsun de ɔ' laarɛ ɔkpa ɔbono so ɔ
laa kyu gyi Wura Yesu ginsi mɔ-
gɛkyena dɔ. 33 Ɔnyen ɔbono ɔ bo
ɔkyii mɔ berɛ, mɔ-nwɔnsa gi gyan
gɛsinkpan so gɛkyena dɔ ilaa so,
i kya nyiile yɛɛ ɔ kya laarɛ ikpa
ibono so ɔ laa wɔra de i' gyi mɔ-ka
ginsi mɔ daa. 34 Imɔso mɔ-nwɔnsa
giŋ kya nyɛ gyan Wurubuaarɛ
gɛsun wolɛ so. Gɛnen kee ne
gɛbolonbubii abɛɛ ɔkyii ɔbono ɔŋ
dena mɔ kya nyɛ nyoro sa Wura
Yesu gɛsun mɔ. Mɔ-nyoro de mɔ-
ginyamesɛ oduduu ɔbono ɔ bo mɔ
dɔ mɔ, ɔ kya laarɛ ɔ' lɔrɔ imɔ yela
sa daa Wura Yesu. Ɔkyii denabo
berɛ, mɔ-nwɔnsa gi kya gyan daa
gɛsinkpan so gɛkyena ilaa so, ɔ
kya laarɛ ilaa ibono ɔ laa wɔra de
i' gyi mɔ-kuli ginsi mɔ. 35 Fɛye-
ɔdan giwɔra so ne n' kya tɔgɛ fɛye
yɛɛ fɛ mɛŋ dena mɔ, i gyɛ ilaa
dɛnsɛ mɔ. Iŋ gyɛ yɛɛ nɛ tii fɛye-
gɛdena daa. N kya laarɛ fɛ' wɔra
daa ilaa ibono i bo kanpɛ mɔ de fɛ'
nyɛ lɔrɔ fɛye-nyoro yela sa Wura
Yesu kpaa logɛ. Fɛye-nwɔnsa giŋ
sa gi' yɛ ginyɔ.
36 Nengyene fɛɛ fo ɔnyen fo-rɛ
ɔkyii ansi a den, ne fo nyi yɛɛ
fo maŋ taalɛ keda fo-nyoro mɔ,
fɛɛ ɔ fo gɛdena ne i tiri yɛɛ fɛ'
dena mɔ, wɔra ibono i bo fo-gisen
dɔ mɔ. Tɛsɛ kpii mɔ de fɛ' dena
abara. I mɛŋ gyɛ ilaa nyɛnyɛn.
37 Nengyene fɛɛ fo ɔnyen fo tɔgɛ
fo-gisen dɔ yela yɛɛ fo maŋ dena,
ne fo yelɛ imɔ so, ne sɛi mɛŋ nyise
fo, ne fo laa taalɛ keda fo-nyoro
mɔ, i boran. 38 Imɔso fo ɔbono
fo dena ɔkyii mɔ, i boran. Ne fo
ɔbono fo mɛŋ kii dena mɔ, imɔ
ibono i boran don.
39 Ɔkyii ɔbono ɔ nyɛ dena mɔ,
ɔ dena daa. Mɔ-rɛ mɔ-kuli ne
kpɛɛ'ɛ. Nengyene mɔ-kuli mɔ gi
wu' mɔ pɛi ne ɔ laa nyɛ ɔkpa de
o' kii dena. I ba gɛnen mɔ, ɔ
bo ɔkpa de ɔ' dena ɔnyen banban
ɔbono ɔ bo mɔ ɔbolɛ mɔ. I
kaaborɛ kaasɛ ɔ' wɔra daa Wura
Yesu sonbo. 40 Me asɛ mɔ, ɔkyii

mɔ gi' tɛsɛ kyena mɔ-nkon mɔ, i
laa wɔra ɔdan sa mɔ don ibono ɔ
laa kii dena mɔ. Nɛ sɔɔ gyi yɛɛ
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ne n bo
me dɔ so ne nɛ taalɛ tɔgɛ gɛnen
ilaa idɛ.

8

Akyɔɔlɛtɔ Gigyi

1 Kon faa ne nan lɛɛ gɛnɔ sa
fɛye kyu lii nbuɛ nbono mɛ kyu
akyɔɔlɛtɔ gigyi so. Fɛye yɛɛ, "Aye
pɛwu a nyi ilaa idɛ so." I gyɛ
gɛsintin berɛ. Ilaa ibono i bo imɔ
dɔ mɔ ne n gyɛ yɛɛ nyamesɛ nyi
ilaa iko mɔ, ɔ ti taa nyiile mɔ-
nyoro. Nyamesɛ bo gɛlaarɛ' berɛ
mɔ, ɔ kya lɔrɔ daa asa. 2 Ɔbono
ɔ kya wu mɔ-nyoro yɛɛ o nyi ilaa
iko mɔ, kaasɛ mɔ mɛŋ ti taa nyɛ
bii ilaa mɔ dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono i
kaaborɛ ɔ' bii mɔ. 3 Mɔ ɔbono,
mɔ, ɔ kya laarɛ Wurubuaarɛ ilaa
mɔ, mɔ ne Wurubuaarɛ nyi.
4 Imɔso kyu lii nbuɛ nbono mɛ
kyɔɔlɛ sa ikperɛ mɔ gigyi mɔ,
fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ ŋmarasɛ me
mɔ, a nyi yɛɛ "Ɔkperɛ ɔko mɛŋ
bo no ɔbono i kaaborɛ anyamesɛ
mɛ' son mɔ." A nyi kee yɛɛ,
"Wurubuaarɛ kolon ne n bo no
ɔbono ɔ kaaborɛ anyamesɛ mɛ'
son." 5 Ba-a ne i taa bo ilaa ibono
mɛ kya terɛ yɛɛ ikperɛ soso abɛɛ
gɛsɛ mɔ, fɛɛ gɛnɔɔbono a kya wu
asa mɛ kya son ikperɛ de awura
kpɛi-kpɛi gbaa faa, 6 aye berɛ, a
bo daa Wurubuaarɛ kolon a kya
son. Mɔ ne n gyɛ ɔsɛ ɔbono ɔ lɛɛ
ilaa kamaasɛ, ne a bo no sa daa
mɔ. Gɛnen kee ne a bo daa Wura
kolon. Mɔ ne n gyɛ Wura Yesu
Kirisito. Mɔ-rɛ Wurubuaarɛ ne n
lɛɛ ilaa kamaasɛ ne kyu naa de mɔ
Yesu so ne aye mɔ-asonbo mɔ a
nyɛ a bo no faa.
7 Fɛ kya tɔgɛ yɛɛ ikperɛ itiibi-
laa iŋ bo ilaa dɔ mɔ, i mɛŋ gyɛ
ɔkamaasɛ ne n nyi gɛnen. Ikperɛ
ilaa i wolaa den ako. Imɔso baa
lii de ndɛ faa, nengyene mɛ gyi
akyɔɔlɛtɔ mɔ, mɔmɔ-nwɔnsa dɔ
i kya wɔra ɔmɔ yɛɛ ɔkperɛ ne
mɛ kya son gɛnen. Mɛŋ ti ka
gyan Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ so
kpaa logɛ. Imɔso mɛ kya gyi
mɔ, i kya ŋmaa mɔmɔ-asen yɛɛ
Wurubuaarɛ kya sɔɔ ginyadon de
ɔmɔ agyudɔ abonoana gigyi mɔ
so. 8 Gɛsintin mɔ ne n gyɛ yɛɛ
aye-agyudɔ gigyi i maŋ taalɛ yɛgɛ
a' gyi Wurubuaarɛ ginsi. A gyi
akyɔɔlɛtɔ mɔ, i maŋ kpaa aye iko,
ne a mɛŋ kii gyi mɔ, sɛi maŋ kyon
aye so Wurubuaarɛ asɛ.

9 Fɛ' kerɛ dɔɔdan daa. Ibono
fɛ bo ɔkpa fɛɛ fɛ' gyi agyudɔ
kamaasɛ faa, foŋbii mɔ, i laa yɛgɛ
fɛ' biidɛ fɛye-nanboana ako kpaa
loo ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ. I lii
fɛɛ mɛŋ ti ka gyan Wurubuaarɛ
agyɛbi so kpaa logɛ. 10 A' kyu
yɛɛ fo ɔbono fo nyi Wurubuaarɛ
agyɛbi dandan mɔ fo loo ɔkperɛ
obu dɔ kpe fo kya gyi akyɔɔlɛtɔ.
Ɔbono ɔŋ ti ka gyan Wurubuaarɛ
agyɛbi so kpaa logɛ mɔ gi baa wu
fo gɛnen mɔ, fo mɛŋ nyi yɛɛ i laa
keda mɔ-nyoro de o' gyi akyɔɔlɛtɔ
kee? I laa yɛgɛ mɔ ɔ' loo ɔkperɛ
gison dɔ nfono. 11 I ba gɛnen mɔ,
ilaa ibono fo yɛɛ fo nyi mɔ so mɔ,
fo-nanbo ɔbono ɔ mɛŋ ti ka gyan
Wurubuaarɛ agyɛbi so kpaa logɛ
mɔ laa fuɛ Wurubuaarɛ ɔkpa mɔ.
Yɛgɛ mɔ so ne Kirisito gi baa wu'.
12 Fo ɔbono fo kya wɔra gɛnen
mɔ, fo kya tɔrɔ fo-nanbo mɔ so
ne. Ɔŋ ti nyɛ nu Wurubuaarɛ
agyɛbi gɛsɛ kpaa logɛ ne fo kya
nyida mɔ-nwɔnsa. Imɔso fo kya
tɔrɔ Kirisito kee so ne. 13 Imɔso
me berɛ, nengyene nɛ wu yɛɛ me-
akyɔɔlɛtɔ gigyi ne nan yɛgɛ me-
nanbo ɔbono ɔ bo Yesu ɔson dɔ
mɔ ɔ' loo ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ
mɔ, maŋ gyi amɔ kpa-a. Iŋ gyɛ
gɛnen mɔ, i laa naa ba yɛɛ me
ne n yɛgɛ me-nanbo ɔko gi fuɛ
Wurubuaarɛ ɔkpa mɔ.

9

Pɔɔlo Gi Tɔgɛ Yesu Ɔkalan Sa Asa Mɔ, Oŋ Kyu Mɔ-Nyoro Too Ɔko So

1 Nɛ tɔgɛ gɛnen faa mɔ, meŋ bo
ɔkpa de n' gyi abɛɛ n' wɔra ilaa
ibono n kya laarɛ mɔ daa? Meŋ
gyɛ Yesu ɔsɔɔ daa? Meŋ wu aye-
Wura Yesu de me-ansi? Iŋ gyɛ
me n wɔra gɛsun Wura Yesu ɔlon
dɔ ne i yɛgɛ fɛ nyɛ bingiri Yesu
asonbo faa? 2 Imɔso nengyene fɛɛ
asa ako mɛ maŋ sɔɔ me gyi yɛɛ n
gyɛ Wura Yesu ɔsɔɔ mɔ, fɛye berɛ,
fɛ laa sɔɔ me gyi. I lii fɛɛ fɛye
gbaa-gbaa ne n kya lɛɛ nyiile yɛɛ
Wurubuaarɛ ne n sa me ɔlon de
n' tɔgɛ mɔ-agyɛbi sa asa.

3 Asa abono mɛ kya taasɛ me-
gikɔɔdɔ baragɛ mɔ, ilaa ibono n
kya buu sa mɔmɔ mɔ ne nan nyi-
ile fɛye gɛrɛ faa. 4 Ɔkamaasɛ nyi
yɛɛ i dɛ ɔkpa fɛɛ aye Yesu isɔɔ mɔ
a' nyɛ gyi de a' nun lii aye-gɛsun
mɔ giwɔra dɔ. 5 Ɔkamaasɛ nyi yɛɛ
i dɛ ɔkpa fɛɛ a' dena akyii abono
mɛ kya son Yesu mɔ. I dɛ ɔkpa
yɛɛ aye-rɛ ɔmɔ a' naa a kya wɔra
Yesu gɛsun fɛɛ gɛnɔɔbono Piita,
de Yesu isɔɔ sɛnsɛ, de Wura Yesu
mɔ-tedɛana mɔ mɛ kya wɔra mɔ.
6 Yɛgɛ fɛ wu yɛɛ me-rɛ Banabasɛ
berɛ a kya laarɛ aye-gɛkyena dɔ
ilaa tirisɛ aye-gibaa so bɔla de aye
Yesu isɔɔ gɛsun mɔ. Mɔ, fɛ nyi
yɛɛ aye anyɔ wolɛ ne n kaaborɛ
a' nyaadɛ gisisiri wɔra nsun nnyɔ
gɛnen? 7 Sogya ɔmɔ ne n kya wɔra
mɔ-gɛsun giyan yɛɛ mɛ mɛŋ kya
ka mɔ gikɔ? Dɔɔbo ɔmɔ ne nan
kyule dɔɔ giyan yɛgɛ ɔ maŋ nyɛ
imɔ-agyudɔ gyi? Inaadɛ ɔkerɛbo
ɔmɔ ne nan kyule kerɛ inaadɛ
so giyan yɛɛ ɔ maŋ nun naadɛ
ginyabo nkyu?

8 I mɛŋ gyɛ anyamesɛ ilaa wolɛ
ne n' kya kerɛ de n' tɔgɛ ilaa idɛ. I
bo Wurubuaarɛ agyɛbi ɔwolɛ mɔ
dɔ gɛnen kee. 9 Wurubuaarɛ gi
yɛgɛ Oloobu Mosisi gi ŋmarasɛ
nbara yela yɛɛ,

"Fo-naadɛ kya daarɛ fo-ayu mɔ,
gɛŋ sa fo' ŋminde mɔ-gɛnɔ de
ɔŋ sa ɔ' wɛ."

Ilaa ibono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
faa mɔ, imɔso fɛ nyi yɛɛ inaadɛ
ne ɔ darɛ? 10 I mɛŋ gyɛ aye
anyamesɛ? Me berɛ n nyi yɛɛ aye
anyamesɛ so ne Wurubuaarɛ gi
yɛgɛ mɛ ŋmarasɛ imɔ yela gɛnen.
I lii fɛɛ i kaaborɛ nyamesɛ ɔbono
ɔ kya baalɛ baalɛ mɔ de ɔbono ɔ
kya daarɛ ayu mɔ pɛwu mɔmɔ-
nwɔnsa gi' gyan yɛɛ mɛ laa nyɛ
mɔmɔ-lɛɛ ogyiten. 11 Aye ne n
duu Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ fɛye
dɔ, ne fɛ nyɛ oduduu dɔ ilaa tirisɛ
faa. Imɔso a nyɛ gɛkyena gɛdɛ dɔ
ilaa tirisɛ lii fɛye asɛ mɔ, i kya
kyo? 12 Nengyene fɛɛ ako kpɛi
mɛ bo ɔkpa de mɛ' kerɛ fɛye-ansi
dɔ yɛɛ fɛ' sa ɔmɔ mɔmɔ-ilaa tirisɛ
mɔ, nkana aye ne n gyɛ abono a
kaaborɛ a' kerɛ fɛye-ansi dɔ gikyɔ.

Dabɔlɛ ibono a bo ɔkpa gɛnen
gbaa faa, aŋ ti taa wɔra gɛnen
kerɛ. A wɔra gɛnen mɔ, foŋbii
i laa taalɛ yɛgɛ asa maŋ baa
nu Kirisito ɔkalan konkonsɛ mɔ
lii aye asɛ de mɛ' sɔɔ mɔ gyi.
Imɔso ne a kya kyule sɔɔ ilaa
kamaasɛ abaa anyɔ. 13 Fɛ mɛŋ
nyi yɛɛ asa abono mɛ kya wɔra
gɛsun Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
dɔ mɔ mɛ kya nyɛ mɔmɔ-ilaa
gyisɛ lii Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ
dɔ daa? Abono mɛ kya wɔra
gɛsun Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛten
mɔ, fɛ mɛŋ nyi yɛɛ mɛ bo mɔmɔ-
lɛɛ ogyiten gɛnen akyɔɔlɛtɔ mɔ
dɔ? 14 Imɔso gɛnen kee ne Wura
Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yɛɛ abono mɛ
kya tɔgɛ Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ
ma-a sa asa mɔ, mɛ' nyɛ mɔmɔ-
gɛkyena dɔ ilaa tirisɛ lii gɛnen
gɛsun gɛbono giwɔra dɔ.

15 Wurubuaarɛ gi dabɔlɛ sa aye
ɔkpa gɛnen gbaa faa, me Pɔɔlo,
mɔ, meŋ kya taa ka imɔ-gɛnɔ.

Ne i mɛŋ kii i gyɛ yɛɛ n kya
ŋmarasɛ ɔwolɛ baarɛ mi-i sa fɛye
de fɛ' kerɛ me-ilaa tirisɛ so sa
me daa. Nengyene nɛ yɛgɛ fɛ'
kerɛ me so gɛnen mɔ, meŋ baa
wu nyisigyi ilaa ibono n kya wɔra
mɔ. 16 Gɛnɔɔbono n naa mi-i
tɔgɛ Yesu ɔkalan konkonsɛ mi-i
sa asa mɔ, iŋ kaaborɛ me ne
n' nyɛ nyisigyi kyu lii imɔ so.
Wurubuaarɛ ne yɛɛ n' wɔra gɛnen
gɛsun mɔ. Imɔso fɛɛ nɛ kine yɛɛ
maŋ tɔgɛ Yesu ɔkalan mɔ mɔ, me
laako. 17 Ne fɛɛ me ne n kyu
gɛsun gɛdɛ too me-nyoro so mɔ,
naafo me-afaala a laa nyaakyɔ
don idɛ Wurubuaarɛ asɛ. Ibono
Wurubuaarɛ ne yɛɛ n' wɔra gɛmɔ
faa mɔ, gɛsun mɔ gɛ gyɛ daa
gɛsola gɛbono Wurubuaarɛ gi kyu
sola me. Imɔso i tiri yɛɛ n' kerɛ
gɛmɔ so. 18 Mɔ, menɛ ne nan
wɔra de n' nyɛ nyɛ me-afaala
a' nyaakyɔ Wurubuaarɛ asɛ ne?
Ibono nan wɔra mɔ ne n gyɛ yɛɛ
nan tɔgɛ Kirisito ɔkalan mɔ sa asa
mɔ, maŋ sɔɔ sɛi. Nkana i dɛ ɔkpa
yɛɛ n' nyɛ me-ilaa tirisɛ lii Kirisito
ɔkalan mɔ gɛsun mɔ dɔ.

19 I bo no yɛɛ meŋ gyɛ ɔko
dega berɛ. N kii mi-i wɔra me-
nyoro fɛɛ gɛbide sa ɔkamaasɛ de
n' kpaa asa sakyɔ de mɛ' nyɛ nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena. 20 N
bo Gyuda awura asɛ mɔ, n kya
wɔra me-nyoro fɛɛ Gyudanyen de
n' kpaa Gyuda awura de mɛ' nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena. Meŋ
tɛ sa Mosisi nbara mɔ, yɛgɛ owi
ɔbono n bo mɔmɔ asɛ mɔ n kya
wɔra me-nyoro fɛɛ ɔbono n tɛ
sa Mosisi nbara mɔ de n' kpaa
ɔmɔ de mɛ' nyɛ nyɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena. 21 N kya kpe abono
mɛŋ nyi nbara mɔ asɛ mɔ, n
kya wɔra me-nyoro fɛɛ me kee
meŋ nyi nbara, yɛgɛ n tɛ sa
Wurubuaarɛ nbara nko. Gɛnen
nbara mɔ gi gyɛ daa Kirisito
nbara. 22 N bo asa abono mɛŋ
ti sɛɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ gisɔɔgyi
dɔ mɔ, n kya wɔra me-nyoro
fɛɛ mɔmɔ kee de n' kpaa mɔmɔ
de mɛ' nyɛ nyɛ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena. Me berɛ, nɛ wɔra me-
nyoro fɛɛ anyamesɛ kpɛi-kpɛi ka-
maasɛ oyuduu de ɔkpa kamaasɛ
so mɔ n' nyɛ mɔlɛgɛ ako de
mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.
23 Kirisito ɔkalan konkonsɛ mɔ
so ne n' kya wɔra me-nyoro fɛɛ
nyamesɛ kamaasɛ oyuduu gɛnen
de me kee n' nyɛ ayuule abono
Wurubuaarɛ kya sa asa kyu naa
de gɛnen ɔkalan mɔ so mɔ.

Fɛ' Pɛɛrɛ Ansi Wurubuaarɛ Ilaa So Fɛɛ Abono Mɛ Selɛ Ɔnangya

24 Nengyene asa mɛ laa selɛ
ɔnangya de mɛ' wu ɔbono ɔ laa
kyon mɔ-nanbo so mɔ, mɔmɔ
pɛwu dɔ mɔ, fɛ mɛŋ nyi yɛɛ
nyamesɛ kolon ne nan nyɛ
gɛgyangbara afaala? Imɔso fɛ'
pɛɛrɛ ansi Wurubuaarɛ ilaa so
fɛɛ ɔnangya ne fɛ selɛ de fɛ'
nyɛ gɛnen afaala abono ɔnan.
25 Nyamesɛ kamaasɛ ɔbono o kyu
mɔ-nyoro yɛɛ giselɛ gɛsun ne ɔ
laa wɔra mɔ ɔ kya taa ilaa sɛnsɛ
yɛgɛ de ɔ' keda mɔ-nyoro de o' nu
de giselɛ ilaa wolɛ. Mɔmɔ berɛ,
mɛ kya pɛɛrɛ ansi gɛnen de mɛ'
nyɛ afaala. Gɛnen afaala abono,
mɔ, aŋ kya dɛ kpe. Aye a kya
pɛɛrɛ ansi Wurubuaarɛ ilaa so
faa mɔ, aye-lɛɛ afaala a dɛ sa aye
gɛkpaa-gɛkpaa. 26 Imɔso me berɛ,
n kya wɔra Wurubuaarɛ gɛsun
mɔ, n kya tansi pɛɛrɛ ansi fɛɛ
ɔnangya ne n' selɛ. N kya too
me-lɛɛ akɔn mɔ, meŋ kya too amɔ
fuɛ. 27 N kya ken me-nyoro. I
kya nu me daa mɔ, n kya nyise
me-nyoro de gi' wɔra nmɔ-ɔkara
de iŋ sa i' ba yɛɛ me ɔbono nɛ
tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi sa asa
sɛnsɛ mɔ, me gbaa-gbaa meŋ nyɛ
Wurubuaarɛ afaala.

10

Ilaa Nyɛnyɛn Iŋ Sa I' Gyi Aye-Gimu Fɛɛ Adedaabo Mɔ-Lɛɛ Mɔ

1 Me-nanboana Yesu asonbo, n kya laarɛ fɛ' bii ilaa iko kyu lii aye-adedaabo so. Owi ɔbono mɛ koso lii Igyipiti mɛ buu Ɔbelɛnsɛ Mosisi mɛ kya kpe mɔ, Wurubuaarɛ giwolɛ gi bun ɔmɔ pɛwu so ne gi gyangbara sa ɔmɔ. Gɛnen kee ne owi ɔbono Wurubuaarɛ gi yɛgɛ apoo mɔ gi yɛ ginyɔ sa ɔmɔ mɔ, mɔmɔ pɛwu mɛ naa loo lii kyon. 2 Kyu naa de gɛnen Wurubuaarɛ giwolɛ mɔ de apoo mɔ so mɔ, i wɔra fɛɛ Wurubuaarɛ gi gyere mɔmɔ pɛwu mɔ-sagyere, ne mɛ wɔra Mosisi adɛ. 3 Mɔmɔ pɛwu mɛ gyi agyudɔ abono Wurubuaarɛ gi yɛgɛ a lii Wurubuaarɛ dɔ sa ɔmɔ gipen dɔ mɔ. 4 Mɔmɔ pɛwu mɛ nun nkyu nbono Wurubuaarɛ gi yɛgɛ gi lii gifolɛ dɔ sa ɔmɔ mɔ. Gɛnen gifolɛ gibono gi yelɛ sa Kirisito. 5 Wurubuaarɛ gi wɔra ilaa idɛana sa ɔmɔ pɛwu faa, imɔ-rɛ imɔ-laalaalogɛ mɔ mɔmɔ dɔ sakyɔ mɛ mɛŋ gyi Wurubuaarɛ ginsi. Ne Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɛ wu'wu ŋmadɛ gipen mɔ dɔ.

6 Me-nanboana, aye-adedaabo ilaa idɛ i kya ka aye yɛɛ a mɛŋ sa a' yɛgɛ ilaa nyɛnyɛn i' gyi aye-gimu fɛɛ gɛnɔɔbono mɔmɔ mɛ wɔra mɔ. 7 Fɛ mɛŋ sa fɛ' wɔra ikperɛ asonbo fɛɛ gɛnɔɔbono mɔmɔ ako mɛ wɔra mɔ. Gɛnɔɔbono ikperɛ gison gi nyida mɔmɔ-nwɔnsa mɔ i bo Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ yɛɛ, “Mosisi adɛ mɔ mɛ kpɛ san kyena ne mɛ gyi ne mɛ nun ne mɛ koso ma-a seeli.” 8 A mɛŋ sa a' laarɛ agyibara fɛɛ gɛnɔɔbono mɔmɔ dɔ ako mɛ wɔra ne gɛkɛ kolon dɔ Wurubuaarɛ gi mɔɔ mɔmɔ dɔ asa nwɛ gudu-gudu gɛnen gikpadɔ oko gisa' mɔ. 9 Fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ de a' soo Wurubuaarɛ idoo kerɛ fɛɛ gɛnɔɔbono mɔmɔ dɔ ako mɛ wɔra ne Wurubuaarɛ gi yɛgɛ awɔɔ a dun-dun mɔmɔ mɔɔ mɔ. 10 Fɛ mɛŋ sa fɛ' lɔgedɛ de Wurubuaarɛ fɛɛ gɛnɔɔbono mɔmɔ ako mɛ wɔra ne Wurubuaarɛ gi yɛgɛ Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔbono ɔ kya mɔɔ asa ka gikɔ mɔ gi baa mɔɔ mɔmɔ mɔ. 11 Wurubuaarɛ gi yɛgɛ ilaa ibonoana pɛwu i tu aye-adedaabo mɔ gɛnen daa de i' nyɛ ka mɔmɔ. Aye so mɔ, Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɛ ŋmarasɛ imɔ yela. Ɔ laarɛ yɛɛ aye abono gɛsinkpan so gɛkyena nkɛ laalaalogɛ mɔ gi baa tu aye faa mɔ a' nyɛ kasɛ ilaa lii imɔ dɔ.

12 Imɔso fo ɔbono fo nyi yɛɛ fo yelɛ fo-ayaa so girin-n Wurubuaarɛ ɔson mɔ dɔ mɔ, wolaa kerɛ dandan de fo mɛŋ sa fo' lii tɔrɔ. 13 Ilaa ibono i kya soo anyamesɛ idoo de mɛ' wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ, imɔ iko iŋ bo no yɛɛ imɔ ɔnan iŋ kya ba fɛye-nanboana anyamesɛ so kee. Wurubuaarɛ mɔ gyɛ ɔpaawɔrabo. Ɔ maŋ kyule de ilaa iko i' soo fɛye idoo de i' don fɛye-abaa. Ɔ laa yɛgɛ fɛ' nyɛ ɔkpa lii ɔdoo kamaasɛ dɔ de fɛ' taalɛ yelɛ fɛye-ayaa so kpaa lii.

Fɛ' Kine Ikperɛ Gison

14 Imɔso, me-nanboana laarɛsɛ, fɛ' kine ikperɛ gison. 15 N nyi yɛɛ fɛ gyɛ ɔlaako anyibo, imɔso n kya tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ fɛye gbaa-gbaa fɛ' kerɛ imɔ dɔ de fɛ' bii yɛɛ iŋ kaaborɛ a' gyi akyɔɔlɛtɔ. 16 A' kyu aye Kirisito asonbo amenberɛ mɔ kyu kaala kerɛ. Konkon de nta nbono a kya dalaa kolɛ Wurubuaarɛ ayuule bun nmɔ so mɔ, a nun nmɔ mɔ, aye-rɛ Kirisito a kya wɔra nyamesɛ kolon kyu naa de mɔ-nkalan mɔ so. Gɛnen kee ne a kya gbaa-gbaa bodobodo de a' yɛ mɔ sa abara. A gyi gɛnen bodobodo ɔbono mɔ, aye-rɛ Kirisito a kya wɔra nyamesɛ kolon kyu naa de mɔ-nyoro mɔ so. 17 Bodobodo kolon ne a kya kyu wɔra aye-amenberɛ abono. Imɔso

dabɔlɛ ibono a nyaakyɔ faa, a
gyɛ daa nyamesɛ kolon. I lii fɛɛ
aye pɛwu a kya gyi daa bodobodo
kolon.
18 A' kyu aye Isirale awura ilaa
kee kaala kerɛ. Dedaa nbara gi
kya nyiile yɛɛ abono mɛ gyɛ Wu-
rubuaarɛ asunbi alɛɛbo mɔ wolɛ
ne n kya nyɛ gyi ilaa ibono mɛ
kyu kyɔɔlɛ sa Wurubuaarɛ mɔ.
19 To. Iŋ gyɛ yɛɛ n kya tɔgɛ
yɛɛ ɔkperɛ gyɛ ilaa iko daa abɛɛ
akyɔɔlɛtɔ a gyɛ ilaa iko daa. 20 N
kya laarɛ fɛ' bii yɛɛ asa abono
mɛ mɛŋ nyi Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ mɛ kya kyɔɔlɛ ikperɛ mɔ, mɛ
kya kyɔɔlɛ sa daa ilaa nyɛnyɛn
gɛmu mɔ isɔɔ. Wurubuaarɛ ilaa
kyosɛ ne mɛ kya wɔra. Imɔso meŋ
kya laarɛ fɛɛ fɛye-rɛ ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ fɛ' wɔra nyamesɛ
kolon. 21 Fɛ maŋ taalɛ nun lii
Wura Yesu-lɛɛ konkon dɔ de fɛ' kii
kpaa nun lii ilaa nyɛnyɛn gɛmu
isɔɔ-lɛɛ konkon dɔ. Fɛ maŋ taalɛ
gyi Wura Yesu agyudɔ de fɛ' kii
kpaa gyi ilaa nyɛnyɛn gɛmu isɔɔ
agyudɔ. 22 Iŋ kaaborɛ a' kerɛ
Wurubuaarɛ ta. Aŋ bo lon don
mɔ.

Fɛ' Wɔra Ilaa Ibono I Laa Kyu Nyisigyi Bara Wurubuaarɛ Mɔ

23 Yesu so mɔ, Wurubuaarɛ bo
gisen sa aye. Imɔso ako mɛ kya
tɔgɛ yɛɛ, “Ilaa kyosɛ iŋ baa i
bo no. Imɔso a laa taalɛ wɔra
ilaa kamaasɛ ibono a kya laarɛ
mɔ.” I bo gɛnen berɛ. I mɛŋ
gyɛ ikamaasɛ, mɔ, ne n kya kpaa
nyamesɛ. “I dɛ ɔkpa yɛɛ a' wɔra
ilaa kamaasɛ” berɛ. I mɛŋ kii i
gyɛ ilaa kamaasɛ ne n kya kpaa
aye de a' sɛɛ Wurubuaarɛ ɔson
dɔ. 24 Imɔso ɔko ɔŋ sa ɔ' kerɛ
mɔ gbaa-gbaa-lɛɛ ɔdan giwɔra so.
Ɔ' kerɛ daa gɛnɔɔbono mɔ-nanbo
ilaa i laa wɔra ɔdan Wurubuaarɛ
ansi so.
25 Fɛ' gyi ginun kamaasɛ gibono
mɛ kya fɛ gigya dɔ mɔ. Fɛ mɛŋ
sa fɛ' sa gɛwɔnsa yɛɛ foŋbii i laa
kyɔlesɛ fɛye-Wurubuaarɛ ɔson so
mɔ, fɛ laa taasɛ baragɛ pɛi de fɛ'
sɔɔ gimɔ. 26 I lii fɛɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ i tɔgɛ yɛɛ, “Gɛsinkpan
de ilaa kamaasɛ ibono i bo gɛmɔ
so mɔ, i gyɛ daa Wurubuaarɛ-lɛɛ.”
27 Nengyene fɛɛ ɔbono ɔŋ kya
son Yesu mɔ gi da gibaa terɛ fɛye
ne fɛ kya laarɛ fɛ' kpe mɔ, iŋ
gyɛ ilaa nyɛnyɛn. Fɛ kpe mɔ,
fɛ' gyi ilaa kamaasɛ ibono o kyu
yii fɛye-ansi dɔ mɔ. Fɛ mɛŋ sa
fɛ' tɔgɛ yɛɛ foŋbii i laa kyɔlesɛ
fɛye-Wurubuaarɛ ɔson so mɔ, fɛ
laa taasɛ baragɛ pɛi de fɛ' gyi.
28 Nengyene fɛɛ ɔko gi buu sa fɛye
yɛɛ, “Akyɔɔlɛtɔ ne i gyɛ” berɛ mɔ,
fɛŋ sa fɛ' gyi. I kya nyiile yɛɛ fɛ gyi
mɔ, i laa taalɛ kpadɛɛ kaasɛ ɔbono
o buu sa fɛye mɔ nwɔnsa kyu
lii Wurubuaarɛ ɔson so. Imɔso
kaasɛ mɔ-lɛɛ nwɔnsa so mɔ, 29 fɛŋ
sa fɛ' gyi. Nkana i mɛŋ gyɛ
yɛɛ fɛye-lɛɛ nwɔnsa so. Ne fɛɛ i
mɛŋ gyɛ gɛnen kaasɛ mɔ-lɛɛ ɔdan
giwɔra so mɔ, nkana fo ɔko fo laa
tɔgɛ yɛɛ, “N bo ɔkpa de n' gyi ilaa
idɛ. Imɔso i wonɛ so ne ɔko-lɛɛ
nwɔnsa so mɔ, meŋ bo ɔkpa de
n' gyi? 30 Nɛ nyɛ agyudɔ nan gyi
ne nɛ kyu afaala sa Wurubuaarɛ
lii amɔ so mɔ, i mɛŋ ta ne? I
wonɛ ne ɔko laa baa tɔgɛ sa me
yɛɛ nɛ gyi amɔ mɔ, meŋ kya son
Wurubuaarɛ dandan?”
31 Imɔso fɛ laa gyi daa-o, fɛ laa
nun daa-o, ilaa sɛnsɛ iko ne fɛ laa
wɔra daa-o, fɛ' wɔra imɔ pɛwu
gɛnɔɔbono i laa kyu nyisigyi bara
daa Wurubuaarɛ mɔ. 32 Fɛye-
nanboana mɛ gyɛ Gyuda awura
daa-o, mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura
daa-o, mɛ gyɛ Yesu asonbo daa-o,
fɛ' kerɛ de fɛ mɛŋ' wɔra ilaa
ibono i laa yɛgɛ mɔmɔ ɔko ɔ' fuɛ
Wurubuaarɛ ɔkpa mɔ. 33 Imɔ ne
n' kya wɔra faa. N kya wɔra aniya
ilaa kamaasɛ dɔ de n' wɔra ibono
i laa gyi nyamesɛ kamaasɛ ginsi
mɔ. Iŋ gyɛ me-lɛɛ ɔdan giwɔra ne
n' kya laarɛ. N kya laarɛ daa asa

sakyɔ-lɛɛ ɔdan giwɔra gɛnɔɔbono
i laa nyɛ mɔlɛgɛ ɔmɔ de mɛ' nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ.

11

1 Imɔso fɛ' kasɛ me, Pɔɔlo,
gikyenabi fɛɛ gɛnɔɔbono mi-i me
mɔ n kya kasɛ Kirisito gikyenabi
mɔ.

Ɔson Mɔ Nbara: Akyii Mɛ' Sin Ataa

2 N kya yen fɛye Korinti awura.
I kya nyiile yɛɛ nɛ wu yɛɛ fɛ kya
nyingi me so ilaa kamaasɛ dɔ, ne
anyiilebi abono nɛ kyu wɔra fɛye-
abaa dɔ mɔ fɛ dɛ amɔ dɔ. 3 N kya
laarɛ fɛ' bii yɛɛ ɔnyen kamaasɛ
tɛ sa daa Kirisito. Ɔkyii mɔ tɛ
sa daa mɔ-kuli, ne Kirisito mɔ
tɛ sa Wurubuaarɛ. 4 A' kyu yɛɛ
fɛ gyan' Wurubuaarɛ ɔsonten ne
ɔnyen ɔko kya laarɛ ɔ' dalaa abɛɛ
ɔ' lɛɛ Wurubuaarɛ ɔkalan ɔko
nyiile mɔ-nanboana yɛgɛ o bun
gɛpɛ mɔ. Ɔŋ dɛ ipeeli o bun mɔ-
nyoro ne? 5 Ne ɔkyii ɔbono ɔ laa
dalaa abɛɛ ɔ laa lɛɛ Wurubuaarɛ
ɔkalan ɔko nyiile mɔ-nanboana
yɛgɛ ɔ mɛŋ sin gitaa mɔ de-e?
Ɔŋ dɛ ipeeli o bun mɔ-nyoro kee
ne? I kaaborɛ i' wɔra mɔ ipeeli
asa ansi dɔ fɛɛ ɔkyii ɔbono mɛ
koosi mɔ-gimu mɔ. 6 Nengyene
ɔkyii maŋ sin gitaa Wurubuaarɛ
asonbo ansi dɔ mɔ, ɔ tɛsɛ sɛɛ mɔ-
iman mɔ, i bɔ. Ibono iŋ bo ɔbolɛ
yɛɛ o' koosi mɔ-gimu abɛɛ ɔ sɛɛ
mɔ-iman pɛwu faa mɔ, ɔ' bii yɛɛ
i kaaborɛ o' sin gitaa. 7 Ɔnyen
berɛ, iŋ bo kanpɛ fɛɛ o' bun gɛpɛ
Wurubuaarɛ ɔsonten. I kya nyiile
yɛɛ Wurubuaarɛ gi lɛɛ mɔ mɔ, ɔ
dɛ fɛɛ mɔ Wurubuaarɛ oyuduu.
Ɔnyen kya lɛɛ Wurubuaarɛ nyisi-
gyi nyiile. Ɔkyii, mɔ, Wurubuaarɛ
gi lɛɛ mɔ mɔ, ɔ kya lɛɛ daa ɔnyen
nyisigyi nyiile. 8 Imɔ gɛsɛ ne
n gyɛ yɛɛ Wurubuaarɛ mɛŋ lɛɛ
ɔnyen lii ɔkyii dɔ. Ɔkyii ne ɔ lɛɛ
lii ɔnyen dɔ. 9 Ne Wurubuaarɛ
mɛŋ lɛɛ ɔnyen sa ɔkyii. Ɔ lɛɛ
ɔkyii sa daa ɔnyen. 10 Gɛnen ilaa
idɛ so de Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ
so mɔ, i kaaborɛ fɛɛ ɔkyii o' sin
gitaa Wurubuaarɛ ɔsonten de i'
lɛɛ nyiile yɛɛ ɔ tɛ sa ɔko.

11 Imɔ gɛnen gbaa mɔ, Wura
Yesu so mɔ, akyii mɛŋ tɛ mɔmɔ-
gibaa so, ne anyen kee mɛŋ
tɛ mɔmɔ-gibaa so. Mɛ tɛ sa
daa abara. 12 I kya nyiile
yɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi
lɛɛ ɔkyii lii daa ɔnyen dɔ mɔ,
gɛnen kee ne Wurubuaarɛ kya
yɛgɛ ɔkyii, mɔ, kya korogɛ ɔnyen.
Ɔkamaasɛ de ilaa kamaasɛ i lii
daa Wurubuaarɛ asɛ. 13 Fɛye
gbaa-gbaa fɛ' kerɛ, ɔkyii laa dalaa
sa Wurubuaarɛ sansana ne ɔ mɛŋ
sin gitaa mɔ, i boran gɛnen? 14 Fo
kerɛ mɔ, Wurubuaarɛ gi wolaa
lɛɛ imɔ yɛɛ ɔnyen iman i wɔra
gisoro i kyɔlɛ mɔ i gyɛ ipeeli ilaa
sa mɔ. 15 Ɔkyii berɛ, nengyene ɔ
nyɛ iman i wɔra gisoro i kyɔlɛ de
mɔ mɔ, i gyɛ nyisigyi sa mɔ. I kya
nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ gi sa ɔkyii
iman de i' wɔra fɛɛ ɔ sin gitaa ne.
16 Nengyene fɛɛ fɛye dɔ ɔko kya
laarɛ ɔ' sɔɔ me akyɔɔlɛ ilaa idɛ so
mɔ, ibono nan tɔgɛ sa kaasɛ mɔ
ne n gyɛ yɛɛ aŋ bo ilaa wɔrasɛ iko
baa too de idɛ. Ne Yesu asonbo
akpen mɔ pɛwu dɔ mɔ, gɛnen ne
i dɛ ne.

Aye-rɛ Wura Yesu Ginyamesɛ Kolon Agyudɔ Agyibi

17 Fɛye-ilaa ibono nan baa tɔgɛ
faa berɛ, maŋ taalɛ yen fɛye. I
kya nyiile yɛɛ fɛ kya gyan' fɛye-
ɔsonten mɔ, iŋ kya lɔrɔ fɛye, i
kya nyida fɛye daa. 18 Ibono i
gyangbara mɔ ne n gyɛ yɛɛ nɛ nu
yɛɛ fɛye Yesu asonbo mɔ fɛ kya
gyan' mɔ, gɛsabaragɛ gɛ bo fɛye
dɔ, ne nɛ sɔɔ gyi yɛɛ i laa wɔra
gɛsintin. Gɛsabaragɛ gɛ laa nyɛ
fɛye dɔ berɛ. 19 Imɔ ne nan yɛgɛ
ɔkamaasɛ ɔ' nyɛ bii asa abono mɛ
kya son Wurubuaarɛ gɛsintin mɔ.

20 Gɛnɔɔbono fɛ kya gyan' fɛye-
ɔsonten ne fɛ kya gyi mɔ, iŋ baa i
gyɛ aye-rɛ Wura Yesu ginyamesɛ
kolon agyudɔ mɔ ne fɛ kya gyi.
21 I kya nyiile yɛɛ fɛ kya gyi
mɔ, ɔkamaasɛ kya gyi daa mɔ-lɛɛ
agyudɔ. Fo laa kerɛ mɔ, ako mɛ
gyi kaabo, yɛgɛ akon a kya mɔɔ
ako. Ako mɛ kya boo nta yɛgɛ ako
mɛŋ nyɛ nun. 22 I wonɛ so? Fɛŋ bo
nwi fɛ laa kpe de fɛ' kpaa gyi de
fɛ' nun do-o? Abɛɛ fɛ kya laarɛ fɛ'
kerɛ Wurubuaarɛ asonbo gikpen
mɔ ta daa? I bo fɛye ɔkon yɛɛ fɛ'
wɔra ayenbo abono mɛ bo fɛye dɔ
mɔ ipeeli gɛnen? Fɛye yɛɛ nnɛ ne
n' tɔgɛ sa fɛye? N' yen fɛye? Maŋ
bii yen fɛye.
23 Ilaa ibono Wura Yesu gi nyiile
me mɔ, imɔ ne me kee nɛ nyiile
fɛye. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ: gɛnyɛ
gɛbono mɛ kyu Wura Yesu wɔra
mɔ-akyobo abaa dɔ mɔ, mɔ-rɛ mɔ-
akasɛbo mɔ mɛ tɛ mɛ kya gyi. O
puru bodobodo keda, 24 ne o kyu
afaala sa Wurubuaarɛ. Ɔ gbaa-
gbaa bodobodo mɔ dɔ, ne o kyu
sa mɔ-akasɛbo mɔ, ne ɔ tɔgɛ yɛɛ,
“Me-nyoro ne. N dɛ mi-i sa fɛye.
Fɛ' wɔra imɔ idɛ kyu nyingi me.”
25 Gɛnen kee mɛ gyi ta mɔ, o puru
konkon de nta, ne ɔ tɔgɛ yɛɛ, “Nta
ndɛ gi gyɛ me-nkalan nbono gi laa
yɛgɛ fɛye-rɛ Wurubuaarɛ fɛ' nyɛ
wɔra gɛnɔ pobɔrɔ. Owi kamaasɛ
ɔbono fɛ laa nun nmɔ mɔ, fɛ' wɔra
imɔ idɛ kyu nyingi me.” 26 Yesu
gi tɔgɛ gɛnen faa mɔ, i kya nyiile
yɛɛ owi kamaasɛ ɔbono fɛye Yesu
asonbo mɔ fɛ laa gyi bodobodo ne
fɛ laa nun nta fafaanan kaaborɛ
Wura Yesu laa kii ba mɔ, mɔ-lɛwu
mɔ ilaa ne fɛ kya lɛɛ fa-a nyiile
gɛnen.
27 Imɔso ɔbono ɔ laa gyi gɛnen
bodobodo mɔ, abɛɛ o' nun lii
gɛnen konkon mɔ dɔ ɔkpa ɔbono
so i mɛŋ kaaborɛ mɔ, kaasɛ gi
bun mɔ-nyoro gipuɛɛ. I kya nyiile
yɛɛ ɔ terɛ aye-Wura nyoro mɔ de
mɔ-nkalan mɔ giyan. 28 Imɔso
nyamesɛ ɔ' kerɛ mɔ-gisen dɔ dan-
dan pɛi de o' gyi bodobodo mɔ
de o' nun lii konkon mɔ dɔ. 29 I
kya nyiile yɛɛ i tiri yɛɛ o' nyingi
aye-Wura Yesu nyoro nbono ɔ kya
gyi mɔ de o' nu nmɔ gɛsɛ pɛi de
o' gyi bodobodo mɔ de o' nun lii
konkon mɔ dɔ. Ɔbono ɔ mɛŋ kya
nyingi gɛnen mɔ kya wɔra ilaa
ibono i laa yɛgɛ Wurubuaarɛ o'
bun mɔ gipuɛɛ mɔ ne. 30 Imɔso ne
fɛ kya wu yɛɛ fɛye sakyɔ mɛŋ bo
lon ne mɛ kya lɔ, ne ako, mɔ, mɛ
kya wu' mɔ. 31 Nengyene a kya
wolaa kerɛ aye-asen dɔ dɔɔdan
mɔ, Wurubuaarɛ maŋ baa biidɛ
aye-giso gɛnen. 32 Wurubuaarɛ
gi biidɛ aye-giso gɛnen mɔ, ɔ kya
lɔrɔ aye daa de ɔŋ' baa bun aye
gipuɛɛ kyu dabɔlɛ de asa abono
mɛŋ kya sɔɔ mɔ gyi mɔ.
33 Imɔso me-nanboana Yesu
asonbo, nengyene fo laa gyan'
de fɛ' gyi aye-rɛ Wura Yesu
ginyamesɛ kolon agyudɔ mɔ mɔ,
fɛ' kyena gyoo abara. 34 Nengyene
akon a laa mɔɔ ɔko ne ɔ maŋ taalɛ
kyena gyoo mɔ-nanboana mɔ, o'
gyi lii mɔ-gɛten dɔ pɛi de ɔ' lɔɔ kpe
fɛye-ɔgyanten mɔ. Iŋ gyɛ gɛnen
mɔ, foŋbii mɔ, fɛ gyan' gɛnen
mɔ, fɛ laa kyu daa Wurubuaarɛ
gisobiidɛ bun fɛye-nyoro. I san
ilaa sɛnsɛ ibono fɛ taasɛ mɔ, owi
ɔbono nan ba fɛye asɛ nno mɔ,
nan nyiile fɛye imɔ so ilaa.

12

Wurubuaarɛ Oduduu Ilaa Kyɛɛsɛ

1 Me-nanboana Yesu asonbo,
n kya laarɛ fɛ' bii Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ ilaa kyɛɛsɛ adebi. 2 Fɛ
wu yɛɛ owi ɔbono fɛŋ ti loo Wu-
rubuaarɛ ɔson dɔ mɔ, ilaa kpɛi-
kpɛi i ba fɛye-nwɔnsa dɔ, ne i yɛgɛ
fɛ son ikperɛ ibono iŋ kya tɔngɛ
mɔ. 3 Imɔso n kya laarɛ fɛ' bii yɛɛ
nengyene ɔko gi tɔgɛ nnɔ wɔra
Yesu mɔ, i mɛŋ gyɛ Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ ne n tɔngɛ naa de

kaasɛ mɔ so. Nengyene ɔko, mɔ,
gi tɔgɛ yɛɛ, “Yesu gyɛ Wura” mɔ,
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ne n
kpaa mɔ pɛi ne ɔ taalɛ tɔgɛ gɛnen.
4 Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ilaa
kyɛɛsɛ i bo kpɛi-kpɛi, yɛgɛ Wu-
rubuaarɛ Oduduu kolon mɔ ne
n kya kyɛɛ imɔ. 5 I bo nsun
kpɛi-kpɛi nbono Wura Yesu kya
kyu wɔra aye-abaa dɔ, yɛgɛ mɔ
Wura kolon ɔbono ne. 6 I bo
ilaa wɔrasɛ kpɛi-kpɛi ibono Wu-
rubuaarɛ kya yɛgɛ mɔ-asonbo mɛ'
wɔra, yɛgɛ Wurubuaarɛ kolon
ɔbono ne n kya wɔra mɔ-ilaa
mɔmɔ ɔkamaasɛ dɔ de mɛ' wɔra
imɔ pɛwu.
7 Wurubuaarɛ kya laarɛ i' wɔra
ɔdan sa Yesu asonbo akpen pɛwu.
Imɔso ne Yesu sonbo kamaasɛ dɔ
mɔ Wurubuaarɛ kya yɛgɛ mɔ-
Oduduu mɔ ɔ' lii gɛwi ɔkpa ɔko
so. 8 Ɔko bo no mɔ, Wurubuaarɛ
kya sa mɔ ɔlaako ginyi gɛtɔngɛ
kyu naa de mɔ-Oduduu mɔ so.
Ɔko mɔ mɔ, Wurubuaarɛ kya yɛgɛ
ɔ kya bii ilaa de ɔ' lɛɛ tɔgɛ sa
asa. 9 Wurubuaarɛ Oduduu kolon
baarɛ kya kyɛɛ ɔko gisɔɔgyi bo-
duduusɛ, ne ɔko mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu kolon mɔ kee kya yɛgɛ
mɔ ɔ' taalɛ kyɛ alɔtɔ. 10 Ɔko mɔ,
kya taalɛ wɔra ilaa ibono i kya lɛɛ
Wurubuaarɛ ɔlon nyiile mɔ. Ɔko
mɔ, kya nu ikalan lii Wurubuaarɛ
asɛ de ɔ' lɛɛ tɔgɛ. Ɔko mɔ, kya bii
baragɛ yɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ ilaa wɔrasɛ ne imɔ idɛ, abɛɛ
ilaa nyɛnyɛn oduduu-lɛɛ ne imɔ
idɛ. Ɔko mɔ mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ laa yɛgɛ ɔ laa tɔngɛ
de ndɛ nbono ɔŋ wolaa ɔ kya
nu mɔ dɔ. Ɔko mɔ bo no mɔ,
nengyene fɛɛ fo ɔko fo kya tɔngɛ
de gɛdɛ gɛko kpɛi mɔ, ɔ kya bii
lɛɛ gɛsɛ. 11 Imɔ idɛana pɛwu mɔ,
Wurubuaarɛ Oduduu kolon mɔ
ne n kya wɔra ilaa Yesu asonbo
mɔ dɔ de mɛ' wɔra imɔ gɛnen.
Mɔ ne n kya yɛ imɔ sa mɔmɔ
ɔkamaasɛ gɛnɔɔbono ɔ kya laarɛ
mɔ. Ɔkamaasɛ mɔ-rɛ mɔ-lɛɛ kpɛi-
kpɛi.

Yesu Asonbo Mɛ Gyɛ Gikolon Fɛɛ Nyamesɛ Nyoro Nten Kpɛi-Kpɛi

12 Nyamesɛ nyoro gi gyɛ daa ilaa
kolon, yɛgɛ fo kerɛ mɔ, gi bo nten
kpɛi-kpɛi sakyɔ nmɔ dɔ. Abɛɛ
fo kerɛ nyoro mɔ nten kpɛi-kpɛi
pɛwu mɔ, gi nyaakyɔ gikyɔ gbaa
faa, gi kya taalɛ dabɔlɛ wɔra ny-
oro kolon. Gɛnen ne Yesu Kirisito
asonbo mɛ gyɛ gikolon kee. 13 I
kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ gi
kyu mɔ-Oduduu mɔ kyu gyere
aye Wurubuaarɛ sagyere, ne aye
pɛwu a bingiri nyamesɛ kolon. A
gyɛ Gyuda awura daa-o, a mɛŋ
gyɛ Gyuda awura-o, a tɛ awura
asɛ daa-o, abɛɛ a tɛ aye-gibaa so-o,
aye pɛwu a bingiri nyamesɛ kolon
ne. Aye pɛwu a nyɛ Wurubuaarɛ
Oduduu kolon baarɛ gi suu de aye.
14 I nyiile fɛɛ aye Yesu asonbo
mɔ a mɛŋ gyɛ oyuduu kolon.
A gyɛ daa asa kpɛi-kpɛi fɛɛ
gɛnɔɔbono nyamesɛ nyoro gi bo
giyaa, de giso de ginsi nmɔ dɔ mɔ.
15 A' kyu yɛɛ nyamesɛ giyaa gi tɔgɛ
yɛɛ, “Me berɛ, meŋ gyɛ gibaa faa
mɔ, meŋ too nyamesɛ nyoro mɔ
dɔ.” Giyaa gi taa tɔgɛ gɛnen gbaa
mɔ, i maŋ lɛɛ gimɔ lii nyoro mɔ so
kpa-a. 16 Abɛɛ a' kyu yɛɛ nyamesɛ
giso gi tɔgɛ yɛɛ, “Meŋ gyɛ ginsi faa
mɔ, meŋ too nyamesɛ nyoro mɔ
so.” Giso gi taa tɔgɛ gɛnen gbaa
mɔ, i maŋ lɛɛ gimɔ lii nyoro mɔ
so kpa-a. 17 Naafo nyamesɛ nyoro
mɔ pɛwu gi gyɛ daa ginsi mɔ, nnɛ
ne ɔ laa wɔra de o' nu ilaa? Mɔ-
nyoro mɔ pɛwu gi gyɛ daa giso
mɔ, mɔ, nnɛ ne ɔ laa wɔra de ɔ'
sɔnga?
18 Gɛnɔɔbono i dɛ faa, Wu-
rubuaarɛ ne n lɛɛ nyamesɛ ny-
oro so ilaa kpɛi-kpɛi, ne o kyu
imɔ ikamaasɛ kyu wɔra nyoro
dɔ gɛnɔɔbono ɔ kya laarɛ mɔ.
19 Nkana nyamesɛ nyoro mɔ gi
gyɛ daa ilaa kolon guan lii soso
kpelegɛ baa yii gɛsɛ mɔ, nnɛ so ne

i laa kyena? 20 Gɛnɔɔbono i dɛ faa,
nyamesɛ nyoro so ilaa i kyɔ, yɛgɛ
i dabɔlɛ ne i gyɛ nyoro kolon.

21 Ginsi gi maŋ taalɛ tɔgɛ sa
gibaa yɛɛ, “Lii me so! Foŋ tiri me.”
Ne gimu kee gi maŋ taalɛ tɔgɛ sa
giyaa yɛɛ, “Lii me so! Foŋ tiri
me.” 22 Fɛ kya kerɛ mɔ, nyamesɛ
nyoro nfono i mɛŋ bo lon mɔ,
nfono mɔ ne n tiri mɔ gikyɔ. 23 Ne
nyamesɛ nyoro nfono iŋ gyɛ ilaa
gbaa' mɔ, nfono so ne ɔ kya kerɛ
dandan. Aye-nyoro nfono iŋ bo
gikerɛ mɔ, a kya wolaa kerɛ nfono
so dandan. 24 Imɔso gɛnɔɔbono
Wurubuaarɛ gi lɛɛ nyamesɛ ny-
oro mɔ, o kyu nyisigyi kyu sa
nyoro mɔ nten nbonoana aŋ kya
kyu terɛ sɛi mɔ. 25 Wurubuaarɛ
gi wɔra gɛnen de i' nyɛ ba yɛɛ
nyamesɛ nyoro gɛten kamaasɛ i
kya nu abara gɛsɛ ne i kya kerɛ
abara so. 26 Nengyene nyoro mɔ
gɛtɛɛko i kya yiyɛɛ mɔ, nmɔ-gɛten
kamaasɛ kee i kya yiyɛɛ. Nyisigyi
ne n kii tu nyoro mɔ gɛtɛɛko mɔ,
nmɔ-gɛten kamaasɛ kee i kya gyi
ɔkon.

27 To. Idɛ pɛwu i gyɛ daa
gikpalɛ. Fɛye Kirisito asonbo mɔ
fɛ dɛ fɛɛ Kirisito nyoro. Fɛye
dɔ ɔkamaasɛ dɛ fɛɛ Kirisito nyoro
mɔ gɛtɛɛko. 28 I kya nyiile yɛɛ
Wurubuaarɛ gi lɛɛ yii mɔ-asonbo
kpɛi-kpɛi yɛɛ mɛ' wɔra nsun kpɛi-
kpɛi sa mɔ-asonbo gikpen mɔ. Ɔ
lɛɛ yii Yesu isɔɔ mɔ de mɛ' wɔra
agyangbarabo. Ɔ lɛɛ yii mɔ-ikalan
atɔgɛbo de mɛ' buu ɔmɔ ginyɔsɛ.
Abono ɔ lɛɛ de mɛ' buu gisasɛ
mɔ ne n gyɛ mɔ-agyɛbi mɔ anyi-
ilebo. Mɔmɔ-gɛmara mɔ, abono
mɛ buu mɛ buu mɔ ne n gyɛ
abono mɛ kya wɔra ilaa ibono i
kya lɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon nyiile
mɔ, de abono Wurubuaarɛ kya
yɛgɛ mɛ' taalɛ kyɛ alɔtɔ, de asa
akpaabo, de akpen mɔ ilaa wɔrasɛ
mɔ so akerɛbo, de abono mɛ kya
tɔngɛ de ndɛ kpɛi-kpɛi nbono mɛŋ
wolaa mɛ kya nu mɔ.

29 Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi
wɔra imɔ faa, aye pɛwu ne n gyɛ
Yesu isɔɔ mɔ daa? Aye pɛwu a
gyɛ Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo
abɛɛ mɔ-agyɛbi mɔ anyiilebo daa?
Aye pɛwu a kya wɔra ilaa ibono
i kya lɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon nyiile
mɔ daa? 30 O kyu alɔbi gikyɛ
sa aye ɔkamaasɛ? Ɔkamaasɛ kya
tɔngɛ de ndɛ nbono ɔŋ wolaa ɔ
kya nu nmɔ mɔ? Abɛɛ ɔkamaasɛ
kya lɛɛ gɛnen ilaa tɔgɛsɛ mɔ gɛsɛ
sa asa? 31 Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ ilaa kyɛɛsɛ mɔ i bo duduu
don abara. Imɔso fɛ' pɛɛrɛ ansi
kyu fɛye-nwɔnsa gyan ibono i bo
duduu gikyɔ mɔ so. Imɔ-rɛ imɔ
gɛnen gbaa mɔ, nan nyiile fɛye
akyenabi abono a laa wɔra ɔdan
nyɛ ibono nɛ tɔgɛ faa.

13

Gɛlaarɛ' Ne N Tiri

1 Akyenabi abono a boran mɔ
ne n gyɛ ibono fɛ laa laarɛ Wu-
rubuaarɛ de anyamesɛ ilaa. Me
ne n kine n' tɔngɛ de Wurubuaarɛ
dɔ isɔɔ ndɛ dɔ abɛɛ anyamesɛ-lɛɛ
ndɛ nbono meŋ wolaa mi-i nu mɔ,
ne meŋ bo gɛlaarɛ' mɔ, meŋ wɔra
sɛi. I laa wɔra daa fɛɛ agongon
abɛɛ gɛkpenyengelenbi belɛ ne n'
kya ŋmɛɛ n kya tii asa aso giyan.
2 Gɛnen kee ne nengyene meŋ
bo gɛlaarɛ' mɔ, ba-a nɛ taalɛ nu
ikalan lii Wurubuaarɛ asɛ tɔgɛ
sa asa mɔ, meŋ wɔra sɛi. Ba-a
Wurubuaarɛ gi kpaa me ne nɛ
taalɛ nu mɔ-ilaa boduduusɛ pɛwu
gɛsɛ abɛɛ nɛ taalɛ bii Wurubuaarɛ
ɔlaako ginyi pɛwu mɔ, ne meŋ bo
gɛlaarɛ' mɔ, meŋ wɔra sɛi. Ba-a
Wurubuaarɛ gi kpaa me ne nɛ sɔɔ
mɔ gyi ibono nan taalɛ kosorɛ abii
gbaa, ne meŋ bo gɛlaarɛ' mɔ, meŋ
wɔra sɛi. 3 Ba-a nɛ kyu me-ilaa
ibono n bo mɔ pɛwu kyu kyɛɛ
asa, abɛɛ nɛ kyu me gbaa-gbaa
nyoro kyu kyɛɛ de mɛ' dɛɛ me

Wurubuaarɛ ɔson mɔ so, ne meŋ
bo gɛlaarɛ' mɔ, i maŋ kpaa me de
sɛi Wurubuaarɛ asɛ.

Nyamesɛ Ɔbono Ɔ Bo Gɛlaarɛ' Mɔ

4 Nyamesɛ ɔbono ɔ bo gɛlaarɛ'
mɔ kya nyɛ gisen, ne ɔ bo gidɛnsɛ
sa asa. Ɔŋ bo gɛlaaloo. Ɔŋ bo
amelimeli. Ɔŋ kya nyiile mɔ-
nyoro abɛɛ 5 ɔ' wɔra ilaa ibono iŋ
bo kanpɛ mɔ. Isa bo gɛlaarɛ' mɔ,
ɔŋ kya kerɛ mɔ-lɛɛ gɛlaarɛ wolɛ
so. Ɔŋ kya nu ginyadon gisɔɔ abɛɛ
ɔ' keda mɔ-nanbo ginyadon. 6 Ilaa
nyɛnyɛn iŋ kya wɔra mɔ ɔkon.
Gɛsintin ilaa ne n kya wɔra mɔ
ɔkon. 7 Isa bo gɛlaarɛ' mɔ, ɔ laa
nyɛ gisen ilaa kamaasɛ dɔ, ɔ laa
sɔɔ ilaa dɛnsɛ kamaasɛ gyi. Mɔ-
gɛwɔnsa gɛ laa gyan ilaa dɛnsɛ
kamaasɛ so, ne ɔ laa sɔɔ ilaa
kamaasɛ da gikan.

8 Gɛlaarɛ' berɛ gɛŋ bo ɔkara.
Wurubuaarɛ gi yɛgɛ fo ɔko fo
kya tɔgɛ mɔ-ikalan sa asa mɔ,
imɔ ibono i laa baa yela ɔkara.
Wurubuaarɛ gi yɛgɛ fo ɔko fo kya
tɔngɛ de ndɛ nbono foŋ wolaa fo
kya nu mɔ, imɔ ibono kee, i laa
baa kyon. Wurubuaarɛ gi yɛgɛ
fo ɔko fo kya bii ilaa mɔ, imɔ
ibono kee, i laa baa yela ɔkara.
9 I kya nyiile yɛɛ aye anyamesɛ
aŋ kya bii ilaa ta, ne aŋ kya tɔgɛ
Wurubuaarɛ ikalan ta. 10 Owi ɔko
laa baa ba yɛɛ Wurubuaarɛ ilaa
ibono i boran gɛkpaa mɔ i laa
ba aye Yesu asonbo mɔ dɔ. I ba
gɛnen mɔ, aye-ilaa wɔrasɛ ibono a
kya wɔra imɔ adin-adin mɔ, i laa
yela ɔkara.

11 I dɛ daa fɛɛ gɛnɔɔbono
nyamesɛ kya sɛɛ baa wɔra
ɔbelɛnsɛ mɔ. Owi ɔbono n gyɛ
gɛbii mɔ, nɛ tɔngɛ daa fɛɛ gɛbii,
nɛ sa nbii nwɔnsa ne nɛ sɔɔ
akyɔɔlɛ me-gisen dɔ fɛɛ gɛbii.
Owi ɔbono nɛ baa wɔra ɔbelɛnsɛ
mɔ, nɛ lii ibiilaa dɔ. 12 Gɛnen
kee ne gɛkyena gɛdɛ dɔ mɔ, a
dɛ daa fɛɛ nbii. Gɛnɔɔbono a
nyi Wurubuaarɛ mɔ, i kerɛ aye-
ansi so daa faa futa-a fɛɛ diiwu
ne n wɔra ineesi. Aberɛ ako
a laa baa ba ibono a laa san
wu Wurubuaarɛ faa tentegelen.
Fɛɛ me faa, n nyi Wurubuaarɛ
ilaa daa adin-adin. Gɛkaako mɔ,
nan bii Wurubuaarɛ kpaa logɛ
fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ nyi
me mɔ. 13 Aye-gɛkyena gɛdɛ
dɔ mɔ, ilaa isa' wolɛ ne nan
dɛ kpe gɛkpaa-gɛkpaa. Imɔ ne
n gyɛ gisɔɔgyi gibono a bo sa
Wurubuaarɛ mɔ, gɛnɔɔbono aye-
ansi a kya gyan Wurubuaarɛ so
mɔ, de gɛlaarɛ' gɛbono a bo sa
Wurubuaarɛ de anyamesɛ mɔ.
Gɛnen ilaa isa' idɛ dɔ mɔ, gɛlaarɛ'
mɔ ne n don.

14

Ilaa Ibono I Laa Lɔrɔ Yesu Asonbo Gikpen Mɔ

1 Imɔso ilaa ibono i kaaborɛ fɛ'
kyu too fɛye-nyoro so don ilaa
kamaasɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ fɛ'
laarɛ Wurubuaarɛ de anyamesɛ
ilaa. Imɔ gɛmara mɔ, fɛ' pɛɛrɛ
ansi yɛɛ Wurubuaarɛ ɔ' kyɛɛ fɛye
oduduu dɔ ilaa kyɛɛsɛ. Ilaa kyɛɛsɛ
kolon ibono i kaaborɛ fo nyamesɛ
fo' laarɛ don isɛnsɛ mɔ ne n gyɛ
yɛɛ Wurubuaarɛ ɔ' tɔgɛ ikalan sa
fo de fo' lɛɛ tɔgɛ sa asa. Imɔ ne
n kya kpaa Wurubuaarɛ asonbo
don ibono fɛ laa nyɛ tɔngɛ de
ndɛ nbono fɛŋ ti nu kerɛ mɔ.
2 I kya nyiile yɛɛ nengyene fɛɛ
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi yɛgɛ
fo kya tɔngɛ de gɛdɛ gɛbono foŋ
ti nu kerɛ mɔ, foŋ kya tɔngɛ de
anyamesɛ. Fo kya tɔngɛ daa de
Wurubuaarɛ, ne ɔko mɛŋ kya nu
fo gɛsɛ. Ilaa ibono fo kya tɔngɛ
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔlon dɔ
mɔ i ŋara. 3 Isa ɔbono Wu-
rubuaarɛ kya tɔgɛ ikalan sa mɔ de
ɔ' lɛɛ tɔgɛ sa asa mɔ mɔ, kya tɔngɛ
daa de anyamesɛ, ne i kya nyɛ lɔrɔ
ɔmɔ Wurubuaarɛ gison dɔ. I kya
ka ɔmɔ ne i kya yuule mɔmɔ-asen.

4 Ɔbono ɔ nyɛ tɔngɛ de ndɛ
nbono ɔŋ kya nu mɔ kya lɔrɔ daa
mɔ-lɛɛ Wurubuaarɛ gison. Ɔbono
mɔ Wurubuaarɛ kya tɔgɛ ɔkalan
ne ɔ kya nu lɛɛ tɔgɛ sa asa mɔ,
Wurubuaarɛ asonbo gikpen mɔ
pɛwu ne ɔ kya lɔrɔ. 5 Nkana i
laa wɔra me ɔkon yɛɛ fɛye pɛwu
fɛ' tɔngɛ de ndɛ nbono fɛŋ kya
nu mɔ. Ibono mɔ i laa wɔra
me ɔkon gikyɔ mɔ ne n gyɛ yɛɛ
fɛye pɛwu fɛ' nyɛ nu Wurubuaarɛ
ikalan lɛɛ tɔgɛ sa asa. Ɔbono o nu
Wurubuaarɛ ɔkalan ne ɔ kya lɛɛ
mɔ tɔgɛ sa asa mɔ gi don ɔbono ɔ
kya tɔngɛ de gɛdɛ gɛbono ɔŋ kya
nu mɔ. To. Nengyene ɔ tɔngɛ ne ɔ
laa taalɛ lɛɛ imɔ gɛsɛ kee berɛ mɔ,
mɔmɔ asa anyɔ mɔ mɛ gyɛ kyɛɛ-
kyɛɛ ne. I kya nyiile yɛɛ gɛnen ne
i laa nyɛ lɔrɔ Wurubuaarɛ asonbo
pɛwu gikpen mɔ.

6 Me-nanboana Yesu asonbo,
nengyene nɛ ba fɛye asɛ ne nɛ kyu
Wurubuaarɛ Oduduu n kya tɔngɛ
de gɛdɛ gɛbono fɛ mɛŋ kya nu ne
meŋ kii lɛɛ gɛsɛ sa fɛye mɔ, nnɛ ne
me-ilaa tɔgɛsɛ i laa nyɛ kpaa fɛye?
Meŋ kii lɛɛ Wurubuaarɛ ilaa iko
gɛwi sa fɛye abɛɛ n' kyu Wu-
rubuaarɛ ɔlaako ginyi abɛɛ mɔ-
ɔkalan ɔko abɛɛ mɔ-ilaa nyiilesɛ
iko kyu nyiile fɛye. 7 Ilaa ibono i
mɛŋ kya sɔnga gbaa fɛɛ ngandan
de aduuleana, nengyene fɛɛ ɔko gi
folɛ abɛɛ ɔ lan ne iŋ kya lii mɔ,
nnɛ ne fɛ laa wɔra de fɛ' bii ɔlon
mɔ kyule? 8 Fɛɛ ɔbono ɔ kya da
ikɔ gɛgandan so mɔ mɛŋ kya bii
folɛ gɛmɔ mɔ, nnɛ ne mɔ-adɛ mɛ
laa wɔra de mɛ' bii yɛɛ ikɔ i tu
mɔmɔ?

9 Gɛnen kee ne i dɛ sa fɛye ne.
Nengyene fɛ laa tɔngɛ ne fɛ maŋ
tɔngɛ de asa mɛ' nu gɛsɛ mɔ, fɛ
laa tɔngɛ sa daa afuu. Ɔko maŋ
bii ilaa ibono fɛ darɛ mɔ. 10 I bo
ndɛ kpɛi-kpɛi gikyɔ gɛsinkpan so.
Ne a nyi yɛɛ nmɔ pɛwu gi bo gɛsɛ.
11 Nengyene me-rɛ ɔko aŋ kya nu
abara ndɛ mɔ, a wɔra fɛɛ asafo sa
abara ne. 12 Imɔso ibono fɛye-ansi
a pɛɛrɛ yɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ ɔ' wɔra ilaa fɛye dɔ faa mɔ, fɛ'
tɛsɛ kolɛ mɔ yɛɛ ilaa ibono i laa
lɔrɔ Wurubuaarɛ asonbo pɛwu
mɔ ne i' nyaakyɔ fɛye dɔ.

13 Imɔso fo ɔbono Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi yɛgɛ fo taalɛ tɔngɛ
de gɛdɛ gɛbono foŋ kya nu mɔ,
dalaa kolɛ Wurubuaarɛ kee yɛɛ
ɔ' kpaa fo de fo' taalɛ lɛɛ imɔ
gɛsɛ. 14 I lii fɛɛ nengyene nan
taalɛ tɔngɛ de gɛdɛ gɛbono meŋ ti
nu kerɛ mɔ, i laa lii daa oduduu
ɔbono ɔ bo me dɔ mɔ asɛ. Me-
nwɔnsa dɔ mɔ meŋ nyi ilaa ibono
i gyɛ mɔ. 15 To. Mɔ, nnɛ ne i
kaaborɛ n' wɔra? Ibono nɛ wu mɔ
ne n gyɛ yɛɛ i kaaborɛ n' dalaa
daa lii me-oduduu mɔ dɔ, de n'
kii dalaa kee lii me-nwɔnsa dɔ. I
kaaborɛ n' bii ilon sa Wurubuaarɛ
lii me-oduduu mɔ dɔ, de n' kii bii
ilon kee lii me-nwɔnsa dɔ. 16 Iŋ
gyɛ gɛnen mɔ, ne fɛɛ fo ɔko fo kya
faala Wurubuaarɛ gɛdɛ pobɔrɔ dɔ
lii fo-oduduu mɔ dɔ mɔ, abono mɛ
tɛ mɛ kya nu mɔ mɛ maŋ nu gɛsɛ
de mɛ' faala mɔ kpaa fo. Mɛŋ nyi
ilaa ibono fo kya tɔgɛ mɔ. 17 Fo-
afaala abono ne n kine a boran
nnɛ mɔ, a maŋ kpaa fo-nanbo mɔ
de sɛi.

18 N kya faala Wurubuaarɛ fɛɛ
mɔ-Oduduu mɔ gi yɛgɛ me n kya
taalɛ tɔngɛ de ndɛ nbono meŋ ti
nu kerɛ mɔ don fɛye ɔkamaasɛ.
19 Imɔ mɔ mɔ, owi ɔbono n tɛ Yesu
asonbo mɔ nsana mɔ, i boran sa
me yɛɛ n' tɔgɛ daa lii me-gɛwɔnsa
dɔ gikyɔ de n' nyɛ nyiile asa ilaa.
Fɛɛ agyɛbi anun ɔkara ne nan kyu
nyiile asa ilaa mɔ, i boran sa me
don ibono nan dalaa agyɛbi nwɛ
nfonɛɛ nfonɛɛ ne mɛ maŋ nu gɛsɛ
mɔ.

20 Me-nanboana Yesu asonbo, fɛ
laa sa nwɔnsa kyu lii Wurubuaarɛ
ilaa so mɔ, fɛŋ sa fɛ' sa nwɔnsa
fɛɛ nbii. Fɛŋ sa fɛ' sɛɛ ilaa
nyɛnyɛn giwɔra dɔ. Nwɔnsa gisa
dɔ berɛ, fɛ' wɔra fɛɛ abelɛnsɛ.

21 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ mɔ-nbara
ɔwolɛ mɔ dɔ gɛnɔɔbono ɔ laa kyu
ɔkpa pobɔrɔ so tɔgɛ wɔra mɔ-adɛ
de mɛ' nu mɔ asɛ mɔ. Ɔ tɔgɛ yɛɛ,
"Nan tɔngɛ de fɛye kyu naa de
abono fɛ mɛŋ kya nu ɔmɔ-ndɛ
mɔ so.
Nan kyu asafo nnɔ kyu tɔngɛ sa
fɛye.
Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa mɔ, fɛ maŋ
taa nu me asɛ."
Wurubuaarɛ ne n tɔgɛ gɛnen. 22 Ɔ
tɔgɛ gɛnen mɔ, i kya nyiile yɛɛ
Wurubuaarɛ gi kyu ndɛ nbono
mɛŋ kya nu gɛsɛ mɔ kyu tɔngɛ
de abono mɛ mɛŋ kya nu mɔ
asɛ mɔ daa. Ɔ kya laarɛ i'
lɛɛ mɔmɔ-gisomaanu nyiile ɔmɔ.
Wurubuaarɛ ikalan ginu tɔgɛ mɔ
berɛ i gyɛ sa daa asa abono
mɛ kya son mɔ Wurubuaarɛ mɔ.
23 Imɔso nengyene fɛɛ fɛye Wu-
rubuaarɛ asonbo mɔ pɛwu fɛ
gyan' ne fɛye pɛwu fɛ kya kyu
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔlon fɛ
kya tɔngɛ de ndɛ nbono fɛŋ kya
nu mɔ, fɛ kya wɔra gɛnen ne asa
giyan abɛɛ abono mɛ mɛŋ kya son
Wurubuaarɛ mɔ mɛ baa tu fɛye
mɔ, fɛ mɛŋ nyi yɛɛ mɛ laa tɔgɛ
daa yɛɛ fɛ kya lɔ ne? 24 Nengyene
fɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kya
yɛgɛ fɛye pɛwu fɛ kya nu ikalan
lii Wurubuaarɛ asɛ ne fɛ kya lɛɛ
imɔ tɔgɛ sa asa berɛ daa, ne
isa giyan abɛɛ ɔbono ɔŋ kya son
Wurubuaarɛ mɔ gi baa tu fɛye
gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ laa kyu de
fɛye so nyiile kaasɛ ilaa nyɛnyɛn
ibono dɔ ɔ bo mɔ. Fɛye pɛwu ilaa
tɔgɛsɛ mɔ ne nan bun mɔ gipuɛɛ
mɔ-gisen dɔ. 25 Wurubuaarɛ laa
lɛɛ mɔ-gisen dɔ asiiri ilaa nyɛnyɛn
nyiile mɔ. Nfono mɔ, ɔ laa
wolaa kyu mɔ-ansi kyu too gɛsɛ
de ɔ' dalaa kyu nyisigyi sa Wu-
rubuaarɛ. Ɔ laa tɔgɛ yɛɛ Wu-
rubuaarɛ bo fɛye dɔ gɛsintin.

Fɛ' Wɔra Ilaa Kamaasɛ Ɔkpa So Fɛye-Gɛgyan Dɔ

26 Imɔso me-nanboana Yesu
asonbo, nnɛ ne i kaaborɛ fɛ' wɔra
imɔ? Nengyene fɛ koola gyan'
fɛ laa son Wurubuaarɛ mɔ, Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ laa sa fɛye
dɔ ɔko fɛɛ ɔlon biisɛ de fɛ' bii.
Abɛɛ ɔ laa sa ɔko fɛɛ ilaa nyiilesɛ
de fɛ' kasɛ. Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ laa lɛɛ Wurubuaarɛ ɔkalan
ɔko nyiile ɔko de fɛ' nu, abɛɛ ɔ
laa kpaa ɔko mɔ de ɔ' tɔngɛ de
gɛdɛ gɛbono ɔŋ ti nu kerɛ. Abɛɛ
ɔ laa yɛgɛ ɔko ɔ' taalɛ lɛɛ gɛnen
ilaa tɔgɛsɛ ibono gɛsɛ sa fɛye.
Imɔso fɛ' kerɛ imɔ ikamaasɛ so
de i' nyɛ lɔrɔ daa fɛye-gikpen mɔ.
27 Nengyene fɛɛ ako mɛ laa tɔngɛ
de gɛdɛ gɛbono mɛŋ ti nu kerɛ
mɔ, fɛ mɛŋ' yɛgɛ de mɛ' don asa
anyɔ abɛɛ asa'. Mɛ laa tɔngɛ mɔ,
mɛ' tɔngɛ ɔko-ɔko. Ɔko kee ɔ' lɛɛ
ibono mɛ kya tɔgɛ mɔ gɛsɛ. 28 Ne
fɛɛ fɛ mɛŋ nyɛ ɔko de ɔ' lɛɛ imɔ
gɛsɛ mɔ, fɛ' yɛgɛ de mɛ' sii kurun
de mɛ' tɔgɛ daa mɔmɔ-asen dɔ sa
mɔmɔ-nyoro de Wurubuaarɛ.

29 Fɛ' yɛgɛ Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo anyɔ abɛɛ asa' ne mɛ'
tɔngɛ, yɛgɛ asɛnsɛ mɔ mɔ, mɛ kya
nu ilaa ibono mɛ kya tɔgɛ mɔ dɔ
dandan. 30 Nengyene mɔmɔ dɔ
ɔko kya tɔgɛ Wurubuaarɛ ɔkalan
ɔko ne Wurubuaarɛ gi kii lɛɛ mɔ-
ɔkalan ɔko nyiile ɔbanban mɔ,
ɔbono ɔ ti daa ɔ kya tɔngɛ mɔ o' sii
kurun, de ɔnyɔsɛ mɔ ɔ' nyɛ tɔngɛ.
31 Fɛ laa taalɛ tɔgɛ Wurubuaarɛ
ikalan ɔko-ɔko de fɛye pɛwu fɛ'
nyɛ tɔgɛ; fɛye pɛwu fɛ' nyɛ kasɛ
ilaa de i' nyɛ keda fɛye pɛwu ny-
oro. 32 I kya nyiile yɛɛ nengyene
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ tɛ ɔko
so ɔ kya yɛgɛ mɔ ɔ kya tɔngɛ
Wurubuaarɛ ɔkalan ɔko mɔ, iŋ
gyɛ yɛɛ kaasɛ mɔ mɛŋ dɛsɛ. Ɔ
kya tɔngɛ gɛnen pɛwu mɔ, mɔ-
gɛwɔnsa gɛ dɛ. Ɔ bo ɔlon Wu-
rubuaarɛ ɔkalan mɔ gitɔgɛ mɔ
so. 33 Wurubuaarɛ mɛŋ gyɛ Wu-
rubuaarɛ yɛrɛ-yɛrɛ. Ɔ gyɛ daa
gisen yuuli Wurubuaarɛ.

Fɛɛ gɛnɔɔbono i dɛ Yesu asonbo
akpen mɔ dɔ pɛwu mɔ: 34 iŋ
kaaborɛ akyii mɛ' tɔngɛ Wu-
rubuaarɛ ɔsonten. Iŋ dɛ ɔkpa.
Mɛ' bara mɔmɔ-nyoro gɛsɛ sa
mɔmɔ-kuliana fɛɛ gɛnɔɔbono Mo-
sisi nbara mɔ gi kya nyiile mɔ.
35 Nengyene mɛ kya laarɛ mɛ' bii
ilaa iko lii ɔson mɔ dɔ mɔ, mɛ'
kpe mɔmɔ-nwi de mɛ' kpaa taasɛ
mɔmɔ-kuliana nno. I bo ipeeli fɛɛ
ɔkyii ɔ' tɔngɛ Wurubuaarɛ asonbo
ɔsonten. 36 Fɛ kya wɔra fɛye-gibaa
so nbara faa, imɔso fɛ nyi yɛɛ
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ a lii daa
fɛye asɛ abɛɛ fɛye-wolɛ so ne a ba
daa?
37 Nengyene fo ɔko fo nyi yɛɛ fo
gyɛ Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo
abɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
kya wɔra ilaa fo dɔ mɔ, i kaaborɛ
fo' wu yɛɛ ilaa ibono nɛ ŋmarasɛ
sa fɛye faa Wurubuaarɛ ne n ka
imɔ sa me. 38 Nengyene ɔko gi
kine ɔ maŋ gyi ibono n darɛ faa
so mɔ, fɛye berɛ fɛ mɛŋ sa fɛ'
nu mɔ asɛ. 39 Me-nanboana Yesu
asonbo, fɛ' pɛɛrɛ ansi de fɛ' kolɛ
Wurubuaarɛ yɛɛ fɛ' nyɛ nu mɔ-
ikalan de fɛ' kyu tɔgɛ sa asa. Iŋ
kaaborɛ fɛ' tii asa yɛɛ mɛ mɛŋ
baa kyu Wurubuaarɛ Oduduu kyu
tɔngɛ de ndɛ nbono mɛ mɛŋ ti nu
kerɛ mɔ. 40 Fɛ' kerɛ ilaa kamaasɛ
so dandan de fɛ' wɔra imɔ pɛwu
ɔkpa so kanpɛ.

15

Yesu Gi Kyingi Lii Ibuni Dɔ

1 Me-nanboana Yesu asonbo,
nan nyingi fɛye ɔkalan konkonsɛ
ɔbono nɛ wolaa tɔgɛ fɛye kyu lii
Yesu so mɔ. Nɛ lɛɛ ɔkalan mɔ
tɔgɛ sa fɛye mɔ, fɛ sɔɔ kyule ne fɛ
kpɛ san fɛ dɛ mɔ dɔ. 2 Nengyene
fɛ keda ɔkalan baarɛ dɔ ken-ken
mɔ, i laa mɔlɛgɛ fɛye de fɛ' nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena. Ne fɛ
mɛŋ keda gɛnen berɛ mɔ, gisɔɔgyi
gibono fɛ bo sa Yesu mɔ gi gyɛ daa
giyan.
3 Ɔkalan mɔ agyɛbi abono a
tansi a tiri mɔ, me kee nɛ kasɛ
amɔ daa pɛi ne nɛ lɔɔ kyu kperɛ
fɛye. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ:

Yesu Kirisito gi wu' sa aye de ɔ' so
aye ilaa nyɛnyɛn.

Mɛ wolaa ŋmarasɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ dɔ yɛɛ i laa ba
gɛnen.

4 Mɛ pule mɔ.

Imɔ gɛkɛ sasɛ mɔ, o kii kyingi lii
ibuni dɔ.

Mɛ wolaa ŋmarasɛ imɔ idɛ kee
Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ.

5 O kyingi gɛnen mɔ, ɔ lɛɛ mɔ-
nyoro gɛwi nyiile Piita, ne o kii
lɛɛ mɔ-nyoro nyiile mɔ-akasɛbo
gudu anyɔ mɔ. 6 Imɔ gɛmara
mɔ, aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ mɛ gyan gɛten kolon, mɛ laa
don asa nwɛ nnun, ne Yesu gi lɛɛ
mɔ-nyoro nyiile mɔmɔ kee. Owi
ɔbono n kya ŋmarasɛ ɔwolɛ baarɛ
mɔ, mɔmɔ dɔ sakyɔ mɛ san mɛ tɛ
de ansi. Mɔmɔ ako berɛ ne n ti
wu'. 7 Imɔ gɛmara mɔ, ɔ lɛɛ mɔ-
nyoro nyiile mɔ-tedɛ Gyeemesi pɛi
ne o kii lɛɛ mɔ-nyoro nyiile mɔ-
isɔɔ mɔ pɛwu.
8 Ibono i tiikara mɔ, ɔ lɛɛ mɔ-
nyoro gɛwi nyiile me kee. Ɔ lɛɛ
mɔ-nyoro nyiile me mɔ, iŋ wɔra
fɛɛ asa sɛnsɛ lɛɛ mɔ. I wɔra daa
fɛɛ gɛbii gɛbono gɛmɔ-gɛkorogɛ
gɛŋ ti fo ne mɛ korogɛ gɛmɔ mɔ.
9 Imɔ gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ Yesu isɔɔ
mɔ dɔ mɔ, me ne meŋ fo ɔmɔ.
Meŋ kaaborɛ mɛ' terɛ me yɛɛ Yesu
ɔsɔɔ gbaa. I kya nyiile yɛɛ nɛ ka
Wurubuaarɛ asonbo gikpen mɔ
ansi yɛgɛ. 10 Wurubuaarɛ gitolon
so ne nɛ nyɛ baa bingiri mɔ-
osunbo faa. O su me gitolon gidɛ
gɛnen mɔ, i mɛŋ wɔra giyan. Nɛ
baa wɔra mɔ Wurubuaarɛ gɛsun
mɔ ken-ken kii baa don mɔmɔ
asɛnsɛ mɔ pɛwu. Nkana maŋ
taalɛ wɔra gɛnen me-gibaa so.
Wurubuaarɛ ne n kpaa me so
ne nɛ taalɛ wɔra gɛsun gɛnen.
11 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa faa, me

ne n lɛɛ Yesu ɔkalan mɔ tɔgɛ
daa-o, asɛnsɛ mɔ ne n lɛɛ mɔ tɔgɛ
daa-o, aye pɛwu, ɔkalan kolon ne
a kya tɔgɛ ne mɔ kee ne fɛye mɔ
fɛ sɔɔ gyi.

Wurubuaarɛ Laa Kyingi Yesu Asonbo Lii Ibuni Dɔ

12 To, aye pɛwu a ti lɛɛ Yesu
Kirisito ilaa tɔgɛ sa fɛye yɛɛ o
wu' ne Wurubuaarɛ gi kyingi mɔ
lii ibuni dɔ, ne fɛye kee fɛ sɔɔ
imɔ gyi. Ne idɛ kon, i wonɛ ne
fɛye dɔ ako mɛ kii mɛ kya sɔɔ
akyɔɔlɛ yɛɛ abono mɛ wu' mɔ mɛ
maŋ kyingi lii ibuni dɔ? 13 Naafo
Wurubuaarɛ maŋ kyingi abono
mɛ wu' ne mɛ ti pule ɔmɔ mɔ lii
ibuni dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono fɛye dɔ
ako mɛ kya tɔgɛ faa mɔ, gɛnen
berɛ mɔ, Wurubuaarɛ mɛŋ taalɛ
kyingi Yesu Kirisito lii ibuni dɔ kee
ne. 14 To. Naafo Wurubuaarɛ mɛŋ
kyingi Kirisito mɔ, nkana ɔfaanan
ilaa ibono a naa a kya tɔgɛ kyu lii
mɔ so faa, i gyɛ daa giyan. Nkana
ibono fɛ ka gyan mɔ so mɔ kee i
gyɛ daa giyan. 15 Nkana i laa ba
yɛɛ a kɛɛ abon gyan' Wurubuaarɛ
so ne. I lii fɛɛ aye ne n naa buu
sa asa yɛɛ Wurubuaarɛ gi kyingi
Yesu lii ibuni dɔ. Ne fɛye mɔ yɛɛ
idɛ kon iŋ gyɛ gɛnen faa.

16 Gɛnen ne fɛ kya nyiile ne.
Fɛye yɛɛ Wurubuaarɛ mɛŋ kya
kyingi asa lii ibuni dɔ. Imɔso
fɛye asɛ mɔ, Wurubuaarɛ mɛŋ
kyingi Yesu Kirisito lii ibuni dɔ
kee ne. Abɛɛ iŋ kya nyiile gɛnen?
17 Ne fɛɛ Wurubuaarɛ mɛŋ kyingi
Kirisito lii ibuni dɔ gɛsintin mɔ,
nkana ibono fo kya sɔɔ mɔ gyi
yɛɛ ɔ kpaarɛ fɛye-ilaa nyɛnyɛn
pɛwu fuɛ sa fɛye mɔ, giyan ne.
I laa nyiile yɛɛ fɛ tɛ faa, nkana
fɛ san fɛ tɛ de fɛye-ilaa nyɛnyɛn
ne. 18 Gɛnen kee mɔ i laa nyi-
ile yɛɛ aye-nanboana Kirisito adɛ
abono mɛ bingiri Wurubuaarɛ-lɛɛ
mɔ pɛwu mɛ wu' sii gɛkpaa ne.
19 Nengyene gɛkyena gɛdɛ dɔ aye-
gɛwɔnsa gɛ gyan' yɛɛ Kirisito laa
kyingi aye lii ibuni dɔ, ne aye-
lɛwu gɛmara berɛ, iŋ ba gɛnen
mɔ, asa pɛwu dɔ mɔ nkana aye-
ilaa ne nan tansi wɔra ayen.

20 Nɛ taa tɔgɛ idɛ pɛwu mɔ,
gɛsintin mɔ ne n gyɛ yɛɛ Wu-
rubuaarɛ gi kyingi Kirisito lii
ibuni dɔ. Mɔmɔ abono pɛwu Wu-
rubuaarɛ gi da gibaa terɛ mɔ dɔ
mɔ Kirisito ne n gyangbara kii nyɛ
mɔ-lɛɛ nyoro pobɔrɔ. Ɔ dɛ daa
fɛɛ gigyo pobɔrɔ gibono mɛ daa
gigyangbara kyu too Wurubuaarɛ
pɛi de i' lɔɔ gbigi mɔ. 21 Imɔ gɛsɛ
ne n gyɛ yɛɛ nyamesɛ kolon ne
n yɛgɛ lɛwu gi ba anyamesɛ dɔ.
Gɛnen kee ne nyamesɛ kolon ne
n yɛgɛ ne ibuni mɛ laa kii nyɛ
nyoro pobɔrɔ. 22 I kya nyiile yɛɛ
aye-anyamesɛ pɛwu aye-rɛ aye-
naana gyangbarasɛ, Adam, a gyɛ
nyamesɛ kolon. A kya nyɛ lɛwu
fɛɛ Adam-lɛɛ mɔ ɔnan. Gɛnen kee,
aye abono pɛwu aye-rɛ Kirisito a
gyɛ nyamesɛ kolon mɔ, a wu' mɔ,
a laa nyɛ kii kyingi de a' nyɛ aye-
nyoro pobɔrɔ fɛɛ Kirisito-lɛɛ mɔ
ɔnan.

23 I bo aberɛ abono Kirisito adɛ
pɛwu mɛ laa nyɛ mɔmɔ-nyoro
pobɔrɔ mɔ. Kirisito ne n wolaa
gyangbara kyingi wɔra fɛɛ gigyo
pobɔrɔ gibono mɛ kyu too Wu-
rubuaarɛ. I san asa abono mɛ
gyɛ mɔ Kirisito-lɛɛ mɔ berɛ, owi
ɔbono ɔ laa kii ba mɔ ne mɛ laa
kyingi de mɛ' nyɛ mɔmɔ-nyoro
pobɔrɔ. 24 Mɛ nyɛ mɔmɔ-nyoro
pobɔrɔ gɛnen mɔ, gɛsinkpan so
gɛkyena nkɛ laalaalogɛ mɔ gi fo
ne. Kirisito laa kyu gɛsinkpan
so gɛwuragyi pɛwu kyu kpaa
wɔra mɔ-sɛ Wurubuaarɛ abaa dɔ.
Pɛi de ɔ' wɔra gɛnen mɔ, ɔ ti
wolaa nyida gɛwuragyi de ɔlon de
gɛbelɛnsɛ, ibono a kya wu de ansi
de ibono aŋ kya wu de ansi mɔ
pɛwu.

25 Iŋ gyɛ giyan so ne Kirisito
laa nyida imɔ idɛana. I wolaa i

gyɛ daa ilaa ibono Wurubuaarɛ
gi tɔgɛ kyu lii mɔ so yɛɛ ɔ laa
gyi gɛwura kaaborɛ mɔ-akyobo
pɛwu mɛ' baa ŋmii mɔ-ayaa dɔ
de mɛ' bara mɔmɔ-nyoro gɛsɛ sa
mɔ. 26 Ɔkyobo laalaalogɛ ɔbono
ɔ laa gyi mɔ so mɔ ne n gyɛ
lɛwu. 27 I kya nyiile yɛɛ Kirisito
ilaa i wolaa i bo Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ yɛɛ, “Wurubuaarɛ laa
yɛgɛ ilaa kamaasɛ i' bara imɔ-
nyoro gɛsɛ sa mɔ.” Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ a tɔgɛ gɛnen mɔ, a nyi
ibono Wurubuaarɛ berɛ mɛŋ bo
ilaa ibono i laa bara imɔ-nyoro
gɛsɛ sa Kirisito mɔ dɔ. Mɔ ne
n gyɛ ɔbono ɔ laa yɛgɛ ilaa ka-
maasɛ i' bara imɔ-nyoro gɛsɛ sa
Kirisito mɔ. 28 Owi ɔbono ilaa
kamaasɛ i laa bara imɔ-nyoro gɛsɛ
sa Kirisito, Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ
gɛnen mɔ, Kirisito gbaa-gbaa kee
laa bara mɔ-nyoro gɛsɛ sa Wu-
rubuaarɛ. Wurubuaarɛ, mɔ, ne
n gyɛ ɔbono ɔ yɛgɛ ilaa kamaasɛ
i' bara imɔ-nyoro gɛsɛ sa mɔ-
bi Kirisito. Imɔso Wurubuaarɛ
mɔ-bi mɔ laa baa bara mɔ-nyoro
gɛsɛ sa mɔ-sɛ de i' wɔra yɛɛ ilaa
kamaasɛ dɔ mɔ, Wurubuaarɛ ne
n gyɛ ɔbono ɔkamaasɛ de ilaa
kamaasɛ i bo no sa mɔ.

29 Ako mɛ kya gyere asa Wu-
rubuaarɛ sagyere yii abono mɛ
ti wu' mɔ giyaa. Nengyene Wu-
rubuaarɛ maŋ kyingi ibuni mɔ, i
wonɛ ne mɛ kya gyere asa Wu-
rubuaarɛ sagyere yii abono mɛ ti
wu' mɔ giyaa gɛnen? 30 Ne Wu-
rubuaarɛ maŋ kyingi ibuni mɔ, i
wonɛ so ne me-rɛ me-nanboana
a kya kyule wɔra Yesu gɛsun ne
i kya yɛgɛ asa mɛ ka aye-ansi
owi kamaasɛ dɔ daa? N nyi yɛɛ
Yesu mɛŋ kyingi lii ibuni dɔ mɔ,
maŋ kyule wɔra gɛnen. 31 Me-
nanboana Yesu asonbo, n' tɔgɛ
fɛye yɛɛ gɛkɛ kamaasɛ mɔ asa mɛ
kpɛ mɛ dɛ me ma-a wɔra daa lɛwu
abaa dɔ. Fɛye-rɛ aye-Wura Yesu
Kirisito ginyamesɛ kolon so mɔ, n
kya gyiide fɛye so. Imɔso ne n kya
tɔgɛ fɛye gɛnen ilaa idɛ faa. 32 Owi
ɔko dɔ mɔ, nɛ kɔ de ndonbuɛ
Efiso ɔsowolɛ so. Nengyene fɛɛ
anyamesɛ-lɛɛ ilaa wolɛ ne n tiri
me mɔ, menɛ ne nan nyɛ lii imɔ
dɔ? Nengyene a nyi yɛɛ a maŋ
kyingi lii ibuni dɔ de a' nyɛ ntɛɛla
mɔ, nkana ɔfaanan a kya nu de
gɛdɛ gɛbono mɛ kya tɔgɛ yɛɛ:
“A' tɛsɛ gyi de a' nun.
Ɔkɛ ɔfaanan a wu'” mɔ.
33 Fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ de ɔko ɔ' nyɛ
fɛye penɛ.
“Anyamesɛ nyɛnyɛn dɔ gisaarɛ
i kya nyida nyamesɛ dɛnsɛ
gikyenabi.”
34 Imɔso fɛ' dɛsɛ fɛye-nyoro so de
fɛ' kyu Yesu asonbo akyenabi kyu
kyena kanpɛ. Fɛye dɔ ako mɛ mɛŋ
nyi Wurubuaarɛ mɔmɔ-asen dɔ.
N' buu sa fɛye yɛɛ gɛnen ilaa idɛ i
gyɛ ipeeli ilaa sa fɛye.

Wurubuaarɛ Dɔ Lɛɛ Nyoro Ɔnan

35 Foŋbii mɔ, fo ɔko fo laa
tɔgɛ yɛɛ, “Nnɛ so nnɛ so ne
Wurubuaarɛ laa kyingi asa lii
ibuni dɔ daa? Mɔmɔ-nyoro gi
laa wɔra nnɛ?” 36 Fo ɔbono
fo tɔgɛ gɛnen mɔ, fo mɛŋ nyi
ɔlaako. Imɔso fo mɛŋ nyi yɛɛ
abi abono fo kya duu mɔ a kya
daa gigyɔ pɛi de a' lɔɔ kɔrɔ de
a' nyɛ nkpa pobɔrɔ? 37 Ibono fo
kya kyu duu mɔ kpɛi, ne ibono
i laa kɔrɔ de i' sɔrɔ mɔ kee
kpɛi. Ilaa ibono fo duu mɔ, i gyɛ
gibi giyan fɛɛ giyu abɛɛ giwayu
gibi. 38 Wurubuaarɛ ne n kya
sa gimɔ nyoro pobɔrɔ gɛnɔɔbono
ɔ kya laarɛ mɔ. Gibi kamaasɛ
gimɔ-oyuduu gimɔ-rɛ gimɔ-nyoro
pobɔrɔ ɔnan ɔbono ɔ kya kaaborɛ
gimɔ mɔ.

39 Ilaa ibono pɛwu i kya sɔnga
mɔ nyoro i kɔrɔ i kɔrɔ. Anyamesɛ
nyoro kpɛi. Nbuɛ-lɛɛ kpɛi. Nbuii-
lɛɛ kpɛi, ne iken kee lɛɛ kpɛi.
40 I bo Wurubuaarɛ dɔ lɛɛ ny-
oro ɔnan, ne i bo gɛsinkpan so

lɛɛ nyoro ɔnan. Wurubuaarɛ dɔ
lɛɛ nyoro mɔ nyisigyi kpɛi, ne
gɛsinkpan so lɛɛ nyisigyi kee kpɛi.
41 Owi bo mɔ-lɛɛ nyisigyi kpɛi.
Bosɛ bo mɔ-lɛɛ kpɛi, ne agyɛkpebi
kee a bo amɔ-lɛɛ kpɛi-kpɛi. I kya
nyiile yɛɛ agyɛkpebi gbaa nyisigyi
a don abara.
42 Gɛnen kee ne i dɛ ne.
Anyamesɛ mɛ laa kyingi lii ibuni
dɔ de mɛ' nyɛ nyoro pobɔrɔ mɔ,
mɔmɔ-nyoro nbono a kya pule
mɔ gi kya gyɔ. Nyoro nbono
Wurubuaarɛ laa sa abono mɛ laa
kyingi lii ibuni dɔ mɔ berɛ gi maŋ
gyɔ kpa-a. 43 Nyoro nbono a kya
pule mɔ, nmɔ-rɛ ipeeli ne. Nyoro
nbono gi laa kyingi mɔ berɛ ne
nan nyɛ nyisigyi. Mɛ pule aye mɔ,
a gyɛ daa afɔlɛbo. Wurubuaarɛ
laa kosorɛ aye mɔ, a laa wɔra
alolonbo. 44 Gɛkyena gɛdɛ dɔ-
lɛɛ nyoro ɔnan ne mɛ kya kyu
pule. Oduduu dɔ-lɛɛ nyoro ɔnan
ne Wurubuaarɛ laa kyu kosorɛ
aye. I kya nyiile yɛɛ i bo gɛkyena
gɛdɛ dɔ-lɛɛ nyoro ɔnan, gɛnen kee
ne i bo oduduu dɔ-lɛɛ nyoro ɔnan.
45 Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ i kya
tɔgɛ yɛɛ, “Wurubuaarɛ gi pɔrɔ
nyamesɛ gyangbarasɛ, Adam, ne
ɔ nyɛ ɔŋɛ, ɔ tɛ nkpa.” Adam
tiikarasɛ, Kirisito mɔ berɛ, Wu-
rubuaarɛ gi yɛgɛ ɔ nyɛ Oduduu
ɔ kya yɛgɛ asa mɛ kya nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena. 46 I
mɛŋ gyɛ oduduu dɔ ilaa ne Wu-
rubuaarɛ gi daa gisa anyamesɛ.
Nkpa ne Wurubuaarɛ gi daa gisa
anyamesɛ pɛi ne ɔ lɔɔ kyu mɔ-
Oduduu mɔ ilaa kyu sa ɔmɔ.
47 Nyamesɛ gyangbarasɛ, Adam
mɔ gi lii daa gɛsinkpan dɔ. Ɔ
gyɛ daa isɛ. Adam nyɔsɛ, aye-
Wura Kirisito mɔ berɛ, gi lii daa
Wurubuaarɛ dɔ. 48 Gɛsinkpan so
gɛkyena ilaa dɔ mɔ, anyamesɛ mɛ
dɛ daa fɛɛ nyamesɛ gyangbarasɛ
mɔ. Mɛ gyɛ daa isɛ. Ne Wu-
rubuaarɛ dɔ lɛɛ gɛkyena ilaa dɔ
mɔ, anyamesɛ abono mɛ kya ka
gyan Kirisito so mɔ mɛ laa wɔra
daa fɛɛ mɔ. Mɛ laa wɔra Wu-
rubuaarɛ dɔ asa. 49 Gɛnɔɔbono a
daa giwɔra fɛɛ ɔbono ɔ gyɛ isɛ mɔ
oyuduu mɔ, gɛnen ne a laa baa
wɔra fɛɛ ɔbono ɔ gyɛ Wurubuaarɛ
dɔ isa mɔ oyuduu kee ne.
50 Me-nanboana Yesu asonbo,
n kya buu mi-i sa fɛye yɛɛ aye
anyamesɛ gɛsinkpan so-lɛɛ nyoro
de nkalan oyuduu mɔ i maŋ
taalɛ kyena Wurubuaarɛ asɛ mɔ-
gɛwuragyi mɔ dɔ. Ilaa ibono i kya
gyɔ mɔ, i maŋ taalɛ sɔɔ ilaa ibono
i maŋ gyɔ mɔ ilaa keda. 51 Fɛ' yela
giso de fɛ' nu ilaa boduduusɛ iko.
I mɛŋ gyɛ aye pɛwu ne nan wu'
lɛwu. I laa baa fo owi ɔko mɔ,
Wurubuaarɛ laa keda aye pɛwu
kyɛɛgɛ 52 gikolon. I fo gɛnen mɔ,
Wurubuaarɛ dɔ gɛgandan laalaa-
logɛ mɔ gɛ laa su. Gɛ su mɔ, fo baa
kerɛ mɔ, Wurubuaarɛ gi ti wolaa
keda aye kyɛɛgɛ. I lii fɛɛ gɛgandan
mɔ gɛ laa su mɔ, asa abono mɛ ka
gyan Yesu so pɛi ne mɛ wu' mɔ,
Wurubuaarɛ laa kyu nyoro nbono
gi maŋ gyɔ mɔ kyu sa ɔmɔ de o'
kyingi ɔmɔ. Aye abono a san a tɛ
de ansi gɛnen owi ɔbono mɔ kee,
Wurubuaarɛ laa keda aye kyɛɛgɛ.
53 I lii fɛɛ aye-nyoro nbono gi kya
gyɔ mɔ gi tiri yɛɛ gi' nyɛ nbono
gi mɛŋ kya gyɔ mɔ ɔnan kyu suu
de nmɔ-nyoro. I tiri kee yɛɛ aye-
nyoro nbono gi kya wu' mɔ gi'
nyɛ nbono gi mɛŋ kya wu' mɔ
ɔnan kee kyu suu de nmɔ-nyoro.
54 Gɛkaako mɔ Wurubuaarɛ laa
yɛgɛ gɛnen ilaa ibono i' ba. Aye
abono a kya ka gyan Yesu so mɔ
nyoro nbono gi kya gyɔ mɔ gi laa
nyɛ kyu oyuduu ɔbono ɔ mɛŋ kya
gyɔ mɔ kyu suu de nmɔ-nyoro.
Aye-nyoro nbono gi kya wu' mɔ
gi laa nyɛ kyu oyuduu ɔbono ɔ
mɛŋ kya wu' mɔ kyu suu de nmɔ-
nyoro. I ba gɛnen mɔ, nfono ne
Wurubuaarɛ agyɛbi ako a laa nyɛ
ba gɛsintin. Amɔ ne n gyɛ yɛɛ,
“Lɛwu mɛŋ baa ɔ bo no. A kɔ lii

gɛkpaa.
55 O Lɛwu, n' kerɛ fo-ɔlon ɔbono
nkana fo bo fo kya gyi aye
so mɔ?
O Lɛwu, n' kerɛ fo-ɔgyoo ɔbono
nkana fo bo fo kya da aye
mɔ?”
56 Lɛwu ɔgyoo ne n gyɛ anyamesɛ
ilaa nyɛnyɛn giwɔra. Ne ilaa
nyɛnyɛn giwɔra mɔ i kya nyɛ
lɛwu ɔlon lii daa Wurubuaarɛ
nbara mɔ dɔ. 57 A kya faala
Wurubuaarɛ. Mɔ ne nan lɛɛ aye
lii lɛwu ɔlon dɔ kyu naa de aye-
Wura Yesu Kirisito so.
58 Imɔso me-nanboana laarɛsɛ
Yesu ɔson mɔ dɔ, fɛ' yelɛ fɛye-ayaa
so ken-ken fɛye-gisɔɔgyi gibono fɛ
bo sa Yesu mɔ dɔ de ilaa iko iŋ sa
ɔ' yɔɔ fɛye-nyoro baa pii. Fɛ' kpɛ
fa-a wɔra Wura Yesu gɛsun owi
kamaasɛ dɔ. I kya nyiile yɛɛ fɛ
nyi yɛɛ ilaa kamaasɛ ibono fɛ kya
wɔra fɛ kya sa Wura Yesu mɔ, i
mɛnaŋ wɔra giyan.

16

Gɛnɔɔbono Fɛ Laa Too Aterenbi Sa Yesu Asonbo Abono I Tiri Ɔmɔ Mɔ

1 Nan baa tɔgɛ aterenbi ilaa sa
fɛye kon. Fɛ laa too too-too kyu
kpaa kpaa' Yesu asonbo abono i
tiri ɔmɔ mɔ, fɛye kee fɛ' wɔra fɛɛ
gɛnɔɔbono nɛ nyiile Yesu asonbo
abono mɛ bo Galati ɔsowolɛ so
mɔ. 2 Kosida-Kosida mɔ fɛye
ɔkamaasɛ ɔ' lɛɛ aterenbi ako lii
abono ɔ nyɛ mɔ dɔ de fɛ' lɔrɔ amɔ
yela. Nɛ san ba fɛye asɛ mɔ, iŋ baa
wɔra fɛye poroko.
3 Fɛ ti too yela ne nɛ ba mɔ, nan
yɛgɛ fɛ' lɛɛ asa abono fɛye gbaa-
gbaa fɛ sɔɔ mɔmɔ gyi mɔ de mɛ'
kyu aterenbi mɔ kpe Gyɛrusalem.
Nan ŋmarasɛ iwolɛ ibono i laa
lɛɛ mɔmɔ nyiile nno awura mɔ de
mɛ' kyu keda de aterenbi mɔ kpe.
4 Nengyene i gyɛ ibono me kee n'
kpe daa mɔ, me-rɛ ɔmɔ a laa kpe.

Ikpa Ibono Pɔɔlo Yɛɛ Ɔ Laa Kpe Mɔ

5 Nan naa de Masadoniya
gɛsinkpan so de n' baa faala fɛye,
i kya nyiile yɛɛ Masadoniya ne
nan naa de. 6 Nɛ ba mɔ, foŋbii
mɔ nan gyi nkɛ fɛye asɛ. I laa
taalɛ ba yɛɛ nan kyena fɛye asɛ
awo aberɛ mɔ dɔ pɛwu gbaa. Nan
kyon mɔ, de fɛ' lɛɛ me-ɔkpa de
n' taalɛ kpe nfono so nan kpe
de mɔ. 7 Meŋ kya laarɛ fɛɛ n'
baa loo lii. Wurubuaarɛ gi kyule
mɔ, n kya laarɛ n' gyi nkɛ fɛye
asɛ. 8 Nan sii kyena Efiso gɛrɛ
kaaborɛ a' gyi aye Gyuda awura
Agyudɔ Akɛbiberɛ Gɛsi mɔ. 9 I
lii fɛɛ nɛ wu yɛɛ Wurubuaarɛ gi
bugi ɔkpa sa me gɛsintin so de
n' nyɛ wɔra mɔ-gɛsun mɔ gɛrɛ.
Abono mɔ mɛ kya laarɛ de mɛ'
tii me-gɛsun mɔ ɔkpa mɔ kee mɛ
kyɔ. 10 Timoti gi ba fɛye asɛ mɔ,
fɛ' yɛgɛ i' wɔra mɔ fɛɛ ɔ loo daa
mɔ-gɛwi. Ɔ kya wɔra Wura Yesu
gɛsun mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono me kee n
kya wɔra faa. 11 Imɔso fɛ mɛŋ sa
fɛ' ŋmanyan mɔ. Ɔ laa kii mɔ, fɛ'
lɛɛ mɔ-ɔkpa de gisen yuuli de ɔ'
baa tu me de alanfiya. N kya kerɛ
mɔ-rɛ aye-nanboana Yesu asonbo
mɔ ako ɔkpa.
12 Aye-nanbo Apolosɛ berɛ,
nɛ buɛɛlɛ mɔ yɛɛ ɔ' buu aye-
nanboana abono de mɛ' kpaa laa
fɛye mɔ, nɛ kpon. N kya tɔgɛ mɔ
mɔ, ɔ kpɛ ɔ dɛ daa yɛɛ ɔ laa kpe
berɛ, mɔ, i mɛŋ gyɛ nperɛ. Imɔso
aberɛ mɔ a fo mɔ, ɔ laa ba fɛye
asɛ.

Agyɛbi Laalaalogɛ

13 Fɛ' bii fɛye-nyoro akedabi. Fɛ'
yelɛ fɛye-gikagyan gibono fɛ ka
gyan Yesu so mɔ dɔ ken-ken. Fɛ'
da otu wɔra mɔ-gɛsun mɔ. Fɛ'
keda nyoro. 14 Ilaa kamaasɛ ibono
fɛ laa wɔra gɛnen mɔ, fɛ' kyu
gɛlaarɛ' wɔra imɔ pɛwu.
15 Me-nanboana Yesu asonbo,
fɛye gbaa-gbaa fɛ nyi yɛɛ Akaya
gɛsinkpan pɛwu so mɔ, Sitɛfanasɛ
gɛten dɔ asa ne n daa gikyu

mɔmɔ-nyoro too Yesu so, ne mɛ
kyu ɔmɔ-nyoro kyɛɛ mɛ kya kerɛ
Yesu asonbo so. 16 N kya kolɛ
fɛye yɛɛ fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ
sa gɛnen asa abono ɔnan. Fɛ'
bara fɛye-nyoro gɛsɛ kee sa isa
kamaasɛ ɔbono ɔ kya wɔra gɛsun
de i' kpaa fɛye mɔ abɛɛ ɔ kya yiyɛɛ
fɛye so mɔ.
17 Fɛye-nanboana, Sitɛfanasɛ de
Fɔtunatusɛ de Akayakusɛ mɛ ba
me asɛ mɔ, i wɔra me ɔkon gikyɔ.
Fɛŋ bo me asɛ faa mɔ, mɔmɔ ne
n san baa yii fɛye-giyaa sa me.
18 Mɛ yɛgɛ me-gisen gi tɔrɔ me. N
nyi ibono mɛ yɛgɛ fɛye-asen a tɔrɔ
fɛye kee gɛnen. Fɛ' lɛɛ gɛnen asa
abono ɔnan ginyen.
19 Wurubuaarɛ asonbo akpen
abono a bo Esiya gɛsinkpan so mɔ
pɛwu mɛ kya faala fɛye. Akuila de
Pirisika de Wurubuaarɛ asonbo
gikpen gibono mɛ kya kyena gyan'
mɔmɔ-gɛten dɔ mɔ pɛwu mɛ kya
faala fɛye gikyɔ Yesu ginyen dɔ.
20 Aye-nanboana Yesu asonbo
mɔ pɛwu mɛ kya faala fɛye. Fɛ'
kyu gɛnyi-abi afaala faala abara
fɛɛ gɛnɔɔbono i kaaborɛ Yesu
asonbo mɛ' faala abara mɔ.
21 Nɛ sin gɛrɛ. Me, Pɔɔlo gbaa-
gbaa ne n dɛ me-gibaa n kya
ŋmarasɛ ilaa tiikarasɛ idɛ n kya
sa fɛye. 22 Ɔbono ɔ mɛŋ kya laarɛ
aye-Wura Yesu ilaa mɔ, kaasɛ
mɔ-rɛ Wurubuaarɛ abaa anyɔ.
Aye-Wura Yesu, a kya kolɛ fo, kii
ba gɛsinkpan so!
23 Wura Yesu ɔ' sa fɛye so
gɛwɔnsa dɛnsɛ. 24 Kirisito Yesu
ginyen dɔ mɔ, n dɛ gɛlaarɛ' n kya
kalɛ fɛye pɛwu.

Pɔɔlo Ɔwolɛ Nyɔsɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Bunge Korinti Awura Mɔ

1 Me Pɔɔlo ɔbono n gyɛ Kirisito
Yesu ɔsɔɔ kyu naa de Wurubuaarɛ
gɛlaarɛ so mɔ de Timoti, aye-
nanbo Yesu ɔson mɔ dɔ ne n kya
bunge fɛye ɔwolɛ baarɛ. Fɛye
abono fɛ kya son Wurubuaarɛ kyu
naa de Yesu so Korinti mɔ de asa
abono Wurubuaarɛ gi lɔrɔ yela sa
mɔ-nyoro Akaya gɛsinkpan pɛwu
so mɔ, fɛye-ɔwolɛ ne.
2 Aye-sɛ Wurubuaarɛ de aye-
Wura Yesu Kirisito mɛ' sa fɛye
so gɛwɔnsa dɛnsɛ de mɛ' sa fɛye
gisen yuuli.

Wurubuaarɛ Kya Tɔgɛ Wɔra Aye Aye-Ɔlaawusɛ Dɔ

3 Ayenbi a gyɛ Wurubuaarɛ-
lɛɛ! Mɔ ne n gyɛ aye-Wura Yesu
Kirisito mɔ-sɛ, ne mɔ kee ne n
gyɛ mɔ Yesu Wurubuaarɛ. Wu-
rubuaarɛ ne n gyɛ aye-sɛ ɔbono
ɔ gyɛ Gitolon Gɛmu de aye pɛwu
Ɔtɔgɛwɔrabo. 4 Nengyene aye
abono a kya ka gyan Yesu so
mɔ, a kya wu ɔlaawusɛ mɔ, Wu-
rubuaarɛ ne n kya tɔgɛ wɔra aye
imɔ pɛwu dɔ ne aye-gisen gi kya
tɔrɔ aye. Ɔ kya tɔgɛ wɔra aye
gɛnen de aye kee a' taalɛ nyɛ
mɔ Wurubuaarɛ-lɛɛ atɔngɛbi kyu
tɔgɛ wɔra asa. Nengyene ako mɛ
bo ɔlaa wusɛ dɔ mɔ, a laa bii
tɔgɛ wɔra mɔmɔ de mɔmɔ-asen
a' tɔrɔ mɔmɔ kee fɛɛ gɛnɔɔbono
Wurubuaarɛ gi wɔra sa aye mɔ.
5 I kya nyiile yɛɛ nengyene a kya
kyule buu Kirisito ayaa de a' wu
mɔ-lɛɛ ɔlaawusɛ mɔ ɔnan gikyɔ
mɔ, gɛnen kee ne a laa nyɛ i'
tɔrɔ aye-asen gikyɔ kyu naa de
mɔ Kirisito so ne. 6 Nengyene me
Pɔɔlo me-rɛ me-nanboana a wu
ɔlaawusɛ Yesu ɔson mɔ so mɔ, i
kya kpaa daa fɛye Korinti awura.
I laa yɛgɛ i' tɔrɔ fɛye-asen ne i laa
yɛgɛ fɛ' nyɛ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ.
Ne fɛɛ Yesu gi kii tɔgɛ wɔra aye
ne i tɔrɔ aye-asen mɔ, gɛnen kee
ne i laa kpaa fɛye. Owi ɔbono fɛ
kya wu awɔrɔfɔɔ mɔ, fɛ laa nyingi
yɛɛ aye kee a wu gɛnen awɔrɔfɔɔ
abono ɔnan ne Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ wɔra aye. Imɔso i laa keda
fɛye-nyoro de fɛ' nyɛ gisen. 7 A
nyi aye-asen dɔ yɛɛ fɛ laa keda
Yesu ɔson mɔ dɔ kpaa lii. A nyi
yɛɛ gɛnɔɔbono aye-rɛ fɛye a kya
wu ɔlaawusɛ kolon faa mɔ, gɛnen
kee ne Wurubuaarɛ laa tɔgɛ wɔra
aye-rɛ fɛye pɛwu gikolon de i' tɔrɔ
aye pɛwu asen.
8 Aye-nanboana, i kaaborɛ a'
buu sa fɛye gɛnɔɔbono a wu
ɔlaawusɛ Esiya gɛsinkpan so kyu
lii aye Yesu gɛsun mɔ so mɔ. Nsola
belɛ nbono asa mɛ sola aye nno
mɔ gi tansi don aye ibono aŋ
baa gyan' gɛwɔnsa yɛɛ a laa nyɛ
nkpa. 9 A nyi yɛɛ a laa wu' daa.
Wurubuaarɛ ne n yɛgɛ i ba aye-
nwɔnsa dɔ gɛnen de aŋ sa a' ka
gyan aye-nyoro so de a' nyɛ ka
gyan mɔ Wurubuaarɛ so. Mɔ ne
n gyɛ ɔbono ɔ kya kyingi ibuni.
10 Wurubuaarɛ mɔ gi mɔlɛgɛ aye
lii gɛnen lɛwu idoo ibono dɔ. Ne
ɔ laa kii mɔlɛgɛ aye kee. Mɔ so ne
aye-ansi a gyan yɛɛ ɔ laa kpɛ ɔ kya
mɔlɛgɛ aye. 11 I tiri berɛ yɛɛ fɛye
Korinti awura kee fɛ' kpaa aye
fɛye-ndalaa dɔ. Fɛ wɔra gɛnen
mɔ, Wurubuaarɛ laa wu yɛɛ asa
gikpen belɛ mɛ kya dalaa mɛ kya
sa mɔ, ne ɔ laa wɔra ilaa sa aye.
I ba gɛnen mɔ, asa abono mɛ laa
faala mɔ Wurubuaarɛ aye so mɔ
kee mɛ laa nyaakyɔ.

Maŋ Baa Ba Laa Fɛye Belen

12 A kya yen aye-nyoro yɛɛ
a nyi aye-asen dɔ yɛɛ a selɛ
Wurubuaarɛ ne a kyu gɛsintin
de gisen fufuli kyu kyena de
anyamesɛ pɛwu kanpɛ, titirigu

mɔ, de fɛye Korinti awura. Wurubuaarɛ ne n kyu gɛnen akyenabi dɛnsɛ abono kyu kyɛɛ aye. I mɛŋ gyɛ anyamesɛ-lɛɛ ɔlaako ginyi so ne a nyɛ gɛnen akyenabi abono.

13 Owi kamaasɛ nan sa fɛye ɔwolɛ mɔ, ilaa ibono fɛ laa kalɛ de fɛ' nu gɛsɛ mɔ wolɛ ne n' kya ŋmarasɛ. Me-ansi a gyan fɛye so yɛɛ fɛ laa baa nu ilaa ibono n kya tɔgɛ mi-i sa fɛye mɔ gɛsɛ sa me kpaa logɛ, 14 fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ ti yii gɛsɛ fɛ kya nu gɛsɛ faa. Fɛ nu gɛsɛ kpaa logɛ mɔ, fɛ laa nyiile fɛye-nyoro kyu naa de aye so gɛkaabono aye-Wura Yesu laa kii ba gɛsinkpan so mɔ. Aye kee a laa nyiile aye-nyoro kyu naa de fɛye so gɛnen gɛkaabono.

15 Me, Pɔɔlo, nɛ bii gɛnen megisen dɔ mɔ, nɛ tɔgɛ sa me-nyoro yɛɛ nan kii naa tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ sa asa mɔ, gikpe de gikii pɛwu mɔ, nan naa de fɛye asɛ de fɛ' nyɛ Wurubuaarɛ agyan lii me asɛ gikpadɔ ginyɔ. 16 Nɛ tɔgɛ yɛɛ nan kyu de fɛye asɛ kyu kpe Masadoniya gɛsinkpan so. Nɛ lii Masadoniya mɔ, nan kii ba fɛye asɛ de fɛ' lɛɛ me-ɔkpa owi ɔbono nan kpe de Gyudiya gɛsinkpan so mɔ. 17 Ibono nɛ tɔgɛ imɔ idɛ ne meŋ baa wɔra gɛnen mɔ, fɛ nyi yɛɛ meŋ sa gɛwɔnsa dandan abɛɛ? Abɛɛ n kya wɔra golon-golon fɛɛ abono mɛ kerɛ mɔmɔ-lɛɛ wolɛ mɔ daa? N kya tɔgɛ "Ɛɛn", yɛgɛ i gyɛ daa "Kuaa"? 18 Fɛ nyi yɛɛ Wurubuaarɛ gyɛ ɔpaawɔrabo mɔ, fɛ' bii yɛɛ aye kee a tɔgɛ "Ɛɛn" sa fɛye mɔ, i gyɛ daa "Ɛɛn". Ne a tɔgɛ yɛɛ, "Kuaa" mɔ, i gyɛ daa "Kuaa". 19 Wurubuaarɛ mɔ-bi, Yesu Kirisito ilaa ne me-rɛ Siilasɛ de Timoti a kpaa tɔgɛ sa fɛye. Ne fɛ nyi yɛɛ Yesu Kirisito, mɔ, mɛŋ gyɛ golon-golon isa. Owi kamaasɛ dɔ mɔ, ɔ gyɛ daa ɔpaawɔrabo. 20 Ilaa dɛnsɛ ibono pɛwu Wurubuaarɛ gi ka yela sa anyamesɛ mɔ, i kya wɔra gɛsintin sa aye kyu naa daa de Yesu Kirisito so. Imɔso a kya dalaa a kya sa Wurubuaarɛ mɔ, Yesu ginyen ne a kya kyu tɔgɛ yɛɛ, "I' ba gɛnen". Imɔ ne n kya kyu nyisigyi bara Wurubuaarɛ.

21 Wurubuaarɛ ne n gyɛ ɔbono ɔ kya yɛgɛ aye-rɛ fɛye pɛwu a kya nyɛ ayaa yelɛsɛ aye-rɛ Kirisito ginyamesɛ kolon mɔ so. Mɔ Wurubuaarɛ ne n sun aye yɛɛ a' wɔra Kirisito gɛsun mɔ. 22 I lii fɛɛ o kyu mɔ-daasɛ kyu gyan' aye so. Daasɛ mɔ ne n gyɛ mɔ-Oduduu ɔbono o kyu wɔra aye-asen dɔ mɔ. Mɔ-Oduduu mɔ so ne a kya nyɛ bii yɛɛ ilaa dɛnsɛ i dɛ sa aye Wurubuaarɛ dɔ.

23 Wurubuaarɛ ne n nyi megisen dɔ yɛɛ ibono n kya tɔgɛ mɔ i gyɛ gɛsintin. Nɛ tɔgɛ yɛɛ nan baa laa fɛye Korinti awura mɔ, n kya su fɛye so daa ne meŋ baa ba. Meŋ laarɛ yɛɛ me-giba mɔ gi' wɔra gisobiidɛ sa fɛye. 24 Iŋ gyɛ yɛɛ a kya kyu aye-nyoro yɛɛ a gyɛ fɛye-wuraana Yesu ɔson mɔ dɔ daa. Aye-rɛ fɛye a kya wɔra gɛsun dabɔlɛ de i' nyɛ wɔra fɛye ɔkon fɛye-gɛkyena dɔ. Giyelɛ berɛ, fɛ ti fɛ yelɛ fɛye-ayaa so gisɔɔgyi gibono fɛ sɔɔ Yesu gyi mɔ dɔ.

2

1 Imɔso nɛ sa gɛwɔnsa yɛɛ maŋ baa kii ba fɛye asɛ de n' yɛgɛ fɛye-nwɔnsa gi' kii nyida fɛye. 2 Nɛ yɛgɛ fɛye-nwɔnsa gi nyida fɛye mɔ, anɛana ne nan yɛgɛ de i' wɔra me ɔkon? Gɛnen mɔ, fɛye abono nɛ yɛgɛ fɛye-nwɔnsa gi nyida fɛye mɔ wolɛ. 3 Gɛnen so ne nɛ ŋmarasɛ fɛye ɔwolɛ bolonsɛ mɔ. Meŋ laarɛ fɛɛ n' ba de megisen gi' nyida me fɛye so. Fɛye ne n kaaborɛ fɛ' yɛgɛ i' wɔra me ɔkon. Ne nɛ sɔɔ fɛye gyi me-gisen dɔ kee yɛɛ ilaa ibono i laa wɔra me ɔkon mɔ, i laa wɔra fɛye ɔkon kee. 4 Nɛ ŋmarasɛ fɛye gɛnen

ɔwolɛ bolonsɛ mɔ, nɛ tansi yiyɛɛ
me-gisen dɔ. Ne nɛ su ginsikyu.
Meŋ laarɛ yɛɛ ɔwolɛ mɔ agyɛbi a'
loo fɛye. Nɛ laarɛ daa yɛɛ fɛ' nyɛ
bii me-gɛlaarɛ' belɛ gɛbono n bo
sa fɛye mɔ.

Fɛ' Kyu Kyɛɛ Ilaa Nyɛnyɛn Ɔwɔrabo Mɔ Kon

5 Ɔnyen ɔbono ilaa nɛ daa
giŋmarasɛ sa fɛye yɛɛ fɛ' biidɛ
mɔ-giso mɔ, nɛ kiiri mɔ-ilaa ba.
Ilaa nyɛnyɛn ibono ɔ wɔra mɔ, iŋ
gyɛ me Pɔɔlo wolɛ so ne ɔ tɔrɔ.
Ɔkpa ɔko so mɔ, fɛye pɛwu so ne
ɔ tɔrɔ. Iŋ gyɛ yɛɛ n kya laarɛ n'
ŋan ilaa mɔ gikyɔ-gikyɔ berɛ daa.
6 Asa sakyɔ mɛ ti biidɛ mɔ-giso faa
mɔ, i kaabo. 7 Fɛ' yɛgɛ kyɛɛ mɔ
kon de fɛ' tɔgɛ wɔra mɔ. Iŋ gyɛ
gɛnen mɔ, mɔ-gisen gi laa nyida
mɔ seregɛ. 8 N kya kolɛ fɛye, fɛ'
yɛgɛ de ɔ' nyɛ bii yɛɛ fɛ san fɛ kya
laarɛ mɔ-ilaa.
9 Owi ɔbono nɛ ŋmarasɛ tɔgɛ
fɛye yɛɛ fɛ' biidɛ mɔ-giso mɔ, n
kya laarɛ n' bii fɛye-gidebi yɛɛ
fɛ laa nu me-gɛdɛ ilaa kamaasɛ
dɔ? 10 Fɛ kyu kyɛɛ mɔ mɔ, me
kee nɛ kyu kyɛɛ mɔ. I bo ilaa
nyɛnyɛn ibono nan kyu kyɛɛ mɔ
mɔ, fɛye so ne nan kyu kyɛɛ mɔ,
yɛgɛ Yesu Kirisito kya wu me. 11 N
kya laarɛ n' tii ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ ɔkpa ɔbono ɔ laa kyu
nyɛ aye abono a kya ka gyan Yesu
so mɔ. Aye berɛ, a nyi mɔ-ikpa
golon-golon ibono ɔ dɛ ɔ naa mɔ.

A Kya Tɔgɛ Daa Ilaa Ibono I Kya Lii Aye-Asen Dɔ Mɔ

12 Owi ɔbono nɛ loo Tirowasɛ
ɔsowolɛ so mɔ, nɛ wu yɛɛ Wura
Yesu Kirisito gi bugi ɔkpa sa me
de n' tɔgɛ mɔ-ɔkalan konkonsɛ mɔ
sa asa nno. 13 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen
mɔ, me-gisen dɔ i mɛŋ kyena
me. I lii fɛɛ meŋ wu me-nanbo,
Taatusi nno. Gɛnen so mɔ, nɛ kalɛ
ɔmɔ, ne nɛ kyon kpe Masadoniya
gɛsinkpan so.
14 Afaala a gyɛ Wurubuaarɛ-lɛɛ.
Mɔ ne n kya gyi ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ so owi kamaasɛ.
Ɔ kya gyangbara sa aye kyu lii
aye-rɛ Yesu Kirisito ginyamesɛ
kolon mɔ so, ne ɔ kya kyu aye-
gɛkyena dɔ ilaa kyu nyiile asa
gɛnɔɔbono ɔ kya gyi ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ so mɔ. Kyu naa de
aye so mɔ, mɔ Wurubuaarɛ kya
yɛgɛ asa mɛ kya bii Yesu gɛten
kamaasɛ. I kya wɔra fɛɛ ilaa
bofensɛ ne n gyi gɛsinkpan pɛwu.
15 Imɔ gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ asa mɛ
kya wu aye ne mɛ kya nu aye
asɛ mɔ, Wurubuaarɛ asɛ mɔ, i
wɔra fɛɛ mɛ kya nu Yesu Kirisito
ofen ne. Mɔmɔ abono mɛ laa nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ de
mɔmɔ abono mɛ maŋ nyɛ Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ pɛwu
mɛ kya nu Yesu ofen mɔ lii aye
asɛ. 16 Mɔmɔ abono mɛ maŋ
nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ
berɛ, Yesu ofen mɔ bo mɔmɔ
ɔŋalɛ. Ne abono mɔ mɛ laa
nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ,
Yesu bo fen sa ɔmɔ. Imɔso mɛ laa
nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ.
Nyamesɛ ɔmɔ ne n bo no ɔ laa
taalɛ wɔra Wurubuaarɛ agyɛbi
gɛsun gɛdɛ mɔ-gibaa so? 17 Asa
sakyɔ ako, mɔ, mɛ naa ma-a tɔgɛ
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ mɔmɔ-
gibaa so. Mɛ san kyu bingiri
gɛbuɛɛdɛ. Aye berɛ, aŋ kya wɔra
gɛnen. Wurubuaarɛ ne n sun aye.
A nyi ibono ɔ kya wu aye. Imɔso
kyu naa de aye-rɛ Yesu Kirisito
ginyamesɛ kolon mɔ so mɔ, ilaa
ibono i lii aye-asen dɔ mɔ ne a kya
tɔgɛ a kya sa asa.

3

Fɛye-Gidebi Ne N Kya Lɛɛ Me-Gɛsun Wɔrasɛ Nyiile Asa

1 Ibono nɛ tɔgɛ faa iŋ gyɛ yɛɛ
a kya yen aye-gɛsun mɔ a kya
sa fɛye daa de fɛ' nyɛ sɔɔ aye
gyi. Aŋ tiri gɛnen. Asa ako berɛ

mɛ tiri yɛɛ fɛ' nyɛ ɔwolɛ ɔbono
ɔ kya lɛɛ ɔmɔ-ilaa nyiile fɛye pɛi
de fɛ' sɔɔ ɔmɔ gyi. Mɔmɔ kee
ne n kya laarɛ yɛɛ fɛ' ŋmarasɛ
iwolɛ lii mɔmɔ so de i' lɛɛ ɔmɔ-
ilaa nyiile abanban. 2 Me berɛ,
fɛye Korinti awura gbaa-gbaa ne
n gyɛ me-lɛɛ ɔwolɛ ɔbono ɔ kya
lɛɛ me-gidebi nyiile asa. I wɔra
fɛɛ Kirisito gi yɛgɛ a ŋmarasɛ
Wurubuaarɛ ilaa wɔra fɛye-asen
dɔ ne. Ɔkamaasɛ kya san wu fɛye
mɔ, mɛ kya bii yɛɛ fɛ kyɛɛgɛ lii
fɛye-ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ naa
de aye so. 3 Fɛye-gidebi ne n kya
lɛɛ nyiile yɛɛ fɛ dɛ fɛɛ Kirisito
ɔwolɛ gɛnen. O sun aye ne ɔ
ŋmarasɛ gɛnen ɔwolɛ baarɛ naa
de aye so. I mɛŋ gyɛ gɛyabii
ŋmarasɛsɛ ne o kyu ŋmarasɛ mɔ.
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ne o kyu
ŋmarasɛ mɔ. Wurubuaarɛ ɔbono
ɔ bo no adaa-adaa mɔ Oduduu
gi wɔra gɛsun fɛye-asen dɔ. Iŋ
baa i dɛ fɛɛ gɛnɔɔbono dedaa Wu-
rubuaarɛ gi ŋmarasɛ mɔ-nbara
gudu gyan daa abui papatela anyɔ
so sa anyamesɛ mɔ. Kon faa berɛ,
aye anyamesɛ asen dɔ gbaa-gbaa
ne Yesu gi ŋmarasɛ Wurubuaarɛ
ilaa wɔra sa aye.

4 Iŋ bo aye gifuu de a' tɔgɛ
yɛɛ aye so ne fɛ nyɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi fɛye-asen dɔ. A nyi ibono
Wurubuaarɛ kee nyi yɛɛ i gyɛ
gɛsintin. I lii fɛɛ kyu naa de Yesu
Kirisito so ne a taalɛ tɔgɛ imɔ.
5 Nkana iŋ gyɛ yɛɛ aye ne n dɛ
ilaa iko aye-gibaa so ne a kya taalɛ
wɔra Wurubuaarɛ gɛsun. Wu-
rubuaarɛ so ne a kya taalɛ wɔra
mɔ-gɛsun. 6 Mɔ Wurubuaarɛ ne n
yɛgɛ nɛ bii wɔra mɔ-gɛnɔ pobɔrɔ
mɔ so gɛsun sa mɔ. Gɛnen
gɛnɔ pobɔrɔ gɛbono Wurubuaarɛ
gi yɛgɛ mɔ-rɛ anyamesɛ mɛ' san
wɔra mɔ, idɛ kon iŋ baa i gyɛ mɔ-
nbara gigyi so ne a laa kyu gɛnɔ
pobɔrɔ mɔ kyu kyena de mɔ. I san
i gyɛ daa mɔ-Oduduu mɔ so. I lii
fɛɛ Wurubuaarɛ nbara gimaagyi
mɔ gi kya kyu lɛwu nyɔsɛ bara
anyamesɛ. Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ berɛ, kya sa daa Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena ɔnan.

Ilaa Ibono Wurubuaarɛ Oduduu Mɔ Kya Bara Mɔ

I Bo Nyisigyi Gɛkpaa-Gɛkpaa

7 Gɛnen nbara gudu nbono Wu-
rubuaarɛ gi ŋmarasɛ gyan abui
patela-patela anyɔ so mɔ, nmɔ
so gimaagyi so ne Wurubuaarɛ
gi yɛgɛ lɛwu nyɔsɛ gi ba. Ibono
nbara mɔ gi kya yɛgɛ asa mɛ nyɛ
lɛwu gɛnen gbaa mɔ, nbara mɔ
gi gyɛ Wurubuaarɛ ilaa so mɔ, ɔ
dabɔlɛ sa nmɔ nyisigyi belɛ. I lii
fɛɛ Mosisi gi kpaa kyu nbara mɔ
lii Wurubuaarɛ asɛ ɔ kya ba mɔ,
mɔ-ansi dɔ i kya ŋɛlegi de nyisigyi.
Isirale awura mɔ mɛŋ baa ma-a
taalɛ mɛ' kerɛ mɔ-ansi dɔ, ne
gɛnen nyisigyi mɔ kya kɔɔgɛ ɔ kya
ta.

Nengyene Wurubuaarɛ gi bara
lɛwu gbaa ne i wɔra nyisigyi ilaa
mɔ, 8 bii yɛɛ nengyene ɔ bara
mɔ-Oduduu mɔ i laa tansi wɔra
nyisigyi don gɛnen gbaa. 9 Nbara
nbono Wurubuaarɛ gi kyu bun
anyamesɛ gipuɛɛ mɔ gi gyi ginsi.
Imɔso ɔkpa ɔbono so Wurubuaarɛ
laa kyu asa yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ
i boran mɔ berɛ, i laa kii gyi
ginsi don nbara nbono gi kya
bun asa gipuɛɛ mɔ gbaa bun.
10 Nengyene a kyu Wurubuaarɛ
nbara nbono nkana gi naa kyena
nyɛ nyisigyi mɔ kyu kɛserɛ de
Wurubuaarɛ Oduduu-lɛɛ mɔ, fɛ
laa wu yɛɛ nbara mɔ lɛɛ mɔ giŋ
baa gi bo nyisigyi ɔko. I lii fɛɛ
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ-lɛɛ ny-
isigyi gi tansi don nbara mɔ-lɛɛ
nyisigyi gbaa bun. 11 Nengyene
Wurubuaarɛ nbara nbono nmɔ-
nyisigyi kya kɔɔgɛ ɔ kya ta mɔ gi
nyɛ nyisigyi mɔ, gɛnen berɛ mɔ,
Wurubuaarɛ Oduduu ilaa ibono ɔ
laa yɛgɛ i' dɛ kpe gɛkpaa-gɛkpaa
mɔ-lɛɛ nyisigyi laa tansi nyaakyɔ
gikyɔ.

12 Aye berɛ, a kyu aye-ansi gyan
Wurubuaarɛ Oduduu ilaa idɛ so,
ne a nyi yɛɛ nyisigyi ilaa ibono i
laa dɛ kpe gɛkpaa-gɛkpaa mɔ ne a
kya tɔgɛ a kya sa asa. Imɔso aŋ
kya ŋara aye-ilaa iko. 13 Aŋ dɛ fɛɛ
Oloobu Mosisi. I lii fɛɛ owi ɔbono
Mosisi ansi dɔ i kya ŋɛlegi mɔ, o
kyu ilaa iko kyu bun mɔ-ansi. O
nyi yɛɛ Wurubuaarɛ nyisigyi kya
kɔɔgɛ ɔ kya ta mɔ-ansi so, imɔso
ɔŋ kya laarɛ Isirale awura mɛ'
wu. 14 Iŋ gyɛ yɛɛ Mosisi gi wɔra
ɔmɔ ilaa nyɛnyɛn berɛ. Naafo
ɔ mɛŋnan kyu ilaa iko bun mɔ-
ansi gɛnen owi ɔbono gbaa mɔ,
Isirale awura mɔ nwɔnsa dɔ i maŋ
dabɔlɛ bugi. Wurubuaarɛ nbara
nbono ɔ tɔgɛ yela de i' yɛgɛ mɔ-rɛ
asa mɛ' wɔra gɛnɔ dedaa mɔ, fɛŋ
kya wu yɛɛ Isirale awura mɔ mɛ
kya kalɛ nmɔ mɔ, mɛŋ kya nu
gɛsɛ baa lii de ndɛ? Mɛ maŋ
wolaa nu gɛsɛ daa. I wɔra fɛɛ ilaa
ibono Mosisi gi kyu bun mɔ-ansi
mɔ ɔnan i bun ɔmɔ-ansi. I kya
nyiile yɛɛ kyu naa de Yesu Kirisito
wolɛ so ne gɛnen ilaa ibono i kya
bugi lii asa ansi so de mɛ' nyɛ wu
de mɛ' nu Wurubuaarɛ gɛsɛ.

15 Gɛsintin, kyu baa lii de
ndɛ faa mɔ, nengyene Isirale
awura mɛ kya kalɛ Wurubuaarɛ
nbara ɔwolɛ mɔ mɔ, mɛŋ kya
nu Wurubuaarɛ gɛsɛ dandan.
16 Nengyene fo nyamesɛ fo kpɛ
nyɛ kyɛɛgɛ ne fo nu Wurubuaarɛ
asɛ mɔ, Wurubuaarɛ ilaa iŋ baa
i kya ŋara fo. 17 I lii fɛɛ Wu-
rubuaarɛ ne n gyɛ Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ. Nfono Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ bo mɔ, nno ne asa
mɛ kya nyɛ ɔmɔ-nyoro. 18 Gɛnen
so ne aye Yesu asonbo mɔ a
kya kyu aye-nwɔnsa gyan daa
Wurubuaarɛ nyisigyi so, ne Wu-
rubuaarɛ ilaa iko iŋ kya ŋara
aye mɔ. Wurubuaarɛ kpɛ ɔ kya
kyɛɛgɛ aye, ne a kya wɔra fɛɛ mɔ-
gidebi a kya too. Owi kamaasɛ a
kpɛ a kya nyɛ mɔ-nyisigyi mɔ a
kya too. Imɔ pɛwu mɔ, i lii daa
Wurubuaarɛ asɛ. Mɔ ne n gyɛ
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ.

4

Yesu Kya Sa Aye Gɛkyena Pobɔrɔ

1 Wurubuaarɛ gi su aye gitolon
ne o kyu gɛsun gɛdɛ sa aye. Imɔso
aye-nyoro gi maŋ yɔɔ aye. 2 A ti
kine ipeeli ilaa ibono asa mɛ kya
wɔra ŋara-dɔ mɔ. Aŋ kya penɛ
asa adawo so de mɛ' sɔɔ Yesu gyi.
Aŋ kya keda Wurubuaarɛ agyɛbi
kyɛɛgɛ. Aye berɛ, a kya tɔgɛ
gɛsintin ilaa tigi asa de ɔkamaasɛ
ɔ' nyɛ bii mɔ-gisen dɔ yɛɛ a kya
wɔra ilaa ibono i boran sa Wu-
rubuaarɛ. 3 Nengyene fɛɛ Yesu
ɔkalan konkonsɛ ɔbono a kya nyi-
ile asa faa gi taa wɔra ŋara-dɔ
mɔ, gɛnen mɔ, asa abono mɛ kya
fuɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ
wolɛ ne i ŋara. 4 Mɔmɔ berɛ, ilaa
nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ ne n lɛɛ
mɔmɔ-nwɔnsa gɛnen. Gɛkyena
gɛdɛ dɔ mɔ, ɔ wɔra fɛɛ gɛsinkpan
pɛwu so wura, ne ɔ kya wɔra
asa gɛnen. Ɔ yɛgɛ abono mɛŋ
kya sɔɔ Yesu gyi mɔ mɛ bingiri
fɛɛ agyaatanbo. Ɔ dengɛ ɔmɔ-
ansi de mɛ mɛŋ' wu Yesu ɔkalan
konkonsɛ mɔ fatela mɔ. Ɔŋ kya
laarɛ mɛ' nyɛ wu Kirisito ɔbono
ɔ gyɛ Wurubuaarɛ oyuduu gbaa-
gbaa mɔ nyisigyi mɔ.

5 Ɔkalan ɔbono a kya tɔgɛ a sa
asa mɔ, iŋ gyɛ aye-ilaa ne a kya
laarɛ mɛ' nu. Yesu Kirisito ilaa
ne a kya tɔgɛ yɛɛ mɔ ne n gyɛ
Wura. Aye mɔ, kyu lii mɔ Yesu
so mɔ, a tɛ daa sa fɛye. 6 Dedaa
mɔ, Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yɛɛ, “I'
ŋmangɛ de i' wu gibiri dɔ” ne i ba
gɛnen. Gɛnen Wurubuaarɛ kolon
ɔbono kee ne n yɛgɛ i ŋmangɛ ne
i kya wu aye-asen dɔ. Imɔso ne a
kya nyɛ laa ansi kerɛ Yesu Kirisito
de a' bii Wurubuaarɛ nyisigyi kyu
naa de mɔ so mɔ.

7 Ilaa dɛnsɛ-dɛnsɛ ibono Wu-
rubuaarɛ gi wɔra aye-asen dɔ
gɛnen faa, aye adɛ ɔnan ne ɔ wɔra
imɔ sa. I dɛ fɛɛ o kyu awuratɔ
gbaa' wɔra gɛkeebii nyɛnyɛn dɔ.
Wurubuaarɛ gi wɔra imɔ idɛ de i'
lɛɛ nyiile yɛɛ ɔlon kamaasɛ gi lii
daa mɔ Wurubuaarɛ asɛ. Aye aŋ
bo ɔlon ɔko aye-gibaa so. 8 Imɔso
ilaa i ti taa nyise aye ikpa kpɛi-
kpɛi so, iŋ kii i kya yɛgɛ a' paadɛ.
I kya ŋminde aye-amu, iŋ kii i kya
yɔɔ aye-nyoro. 9 Asa mɛ ti taa ka
aye-ansi ibono a kya son Yesu mɔ
so. Wurubuaarɛ, mɔ, mɛŋ kya lɛɛ
ansi yɛgɛ aye. Asa mɛ kya kparɛ
aye too fɛɛ asonsɔɔ, aŋ kii a kya
wu'. 10 Owi kamaasɛ a naa mɔ,
Yesu lɛwu mɔ ɔnan kya pɛɛdɛ aye.
Gɛnen ne Yesu gɛkyena gɛbono o
kyingi ne o kii nyɛ mɔ kee gɛ laa
nyɛ lii gɛwi aye-gɛkyena dɔ ne.
11 I kya nyiile yɛɛ ibono a kya son
Yesu mɔ so mɔ, a tɛ de ansi faa,
owi kamaasɛ asa mɛ dɛ aye ma-a
wɔra lɛwu abaa dɔ. Gɛnen ne
Yesu gɛkyena pobɔrɔ gɛbono ɔnan
o kyingi ne o kii nyɛ mɔ kee gɛ laa
nyɛ lii gɛwi aye anyamesɛ nyoro
gibi gibono gi kya wu' mɔ dɔ ne.
12 Imɔso aye abono a kya tɔgɛ
Yesu ɔkalan mɔ, Yesu lɛwu mɔ
kya wɔra mɔ-gɛsun aye-gɛkyena
dɔ, ne i kya yɛgɛ fɛye, mɔ, fɛ kya
nyɛ mɔ-gɛkyena pobɔrɔ mɔ ɔnan.

13 Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ mɔ,
ɔko gi ŋmarasɛ yɛɛ, “Nɛ sɔɔ gyi.
Imɔso ne n' kya lɛɛ tɔgɛ.” Aye
kee a nyɛ gɛnen gisɔɔgyi gibono
ɔnan. Imɔso ne a kya lɛɛ mɔ-ilaa
a kya tɔgɛ a sa asa. 14 A nyi yɛɛ
Wurubuaarɛ ɔbono o kyingi Wura
Yesu lii ibuni dɔ mɔ laa kyingi aye
kee lii ibuni dɔ fɛɛ Yesu-lɛɛ mɔ
ɔnan de o' kyu aye-rɛ fɛye pɛwu
kyu kpe mɔ asɛ Wurubuaarɛ dɔ.
15 Fɛye so ne Wurubuaarɛ kya
wɔra imɔ idɛ pɛwu faa. Fɛ' bii
yɛɛ asa abono mɛ kya nyɛ Yesu
amɔlɛgɛ kyu naa de mɔ-gitolon so
mɔ mɛ kpɛ mɛ kya nyaakyɔ mɛ
kya bɔla. I kya ba gɛnen daa de
afaala abono mɛ kya kyu sa Wu-
rubuaarɛ mɔ a' nyɛ a kya nyaakyɔ
gɛnen kee de i' kyu nyisigyi bara
mɔ Wurubuaarɛ.

*Ilaa Ibono Fɛŋ Kya Wu De Ansi
Mɔ I Laa Dɛ Kpe Gɛkpaa-Gɛkpaa*

16 Gɛnen ilaa idɛ so mɔ, sɛi
mɛŋ kya yɔɔ aye-nyoro. I bo
no yɛɛ aye-nyoro gi kpɛ gi kya
pɔɔ berɛ. Gɛkɛ kamaasɛ mɔ, mɔ,
Wurubuaarɛ kpɛ ɔ kya lɔrɔ aye-
asen dɔ de aye-oduduu dɔ de a'
kii wɔra apobɔrɔ too. 17 Aye-
gɛsinkpan so ɔlaawusɛ pi-i baarɛ
maŋ kɛɛla. Ne ɔ kya baala nyisigyi
ɔbono ɔ tansi ɔ bo duduu mɔ ɔ kya
yela ɔ kya sa aye Wurubuaarɛ dɔ.
Gɛnen nyisigyi ɔbono berɛ mɛŋ
bo ɔkara ne ɔ don aye ɔlaawusɛ
baarɛ gbaa bun. 18 A bii gɛnen ilaa
idɛ mɔ, i lii fɛɛ ilaa ibono i tiri aye
ne n gyɛ ilaa ibono a mɛŋ kya wu
de ansi mɔ. Ilaa ibono a kya wu
de ansi faa berɛ, iŋ gyɛ aye-ilaa
tirisɛ. I lii fɛɛ ilaa ibono fo kya
wu de ansi mɔ iŋ kya dɛ kpe. Ilaa
ibono fo mɛŋ kya wu de ansi mɔ
berɛ i laa dɛ kpe gɛkpaa-gɛkpaa.

5

1 Aye-nyoro gibi gidɛ gi dɛ fɛɛ
gibuu gibono Wurubuaarɛ gi kyu
sa aye yɛɛ a' kyena gimɔ dɔ
gɛsinkpan so. Nengyene gibuu
gidɛ gi boori bun mɔ, a nyi yɛɛ
a laa kii nyɛ obu Wurubuaarɛ
dɔ. A laa nyɛ nyoro pobɔrɔ de
a' kyena nmɔ dɔ gɛkpaa-gɛkpaa.
Wurubuaarɛ gbaa-gbaa ne nan lɛɛ
nmɔ sa aye. 2 Gɛsinkpan gɛdɛ so
berɛ, a kya muusi. I kya nyiile
yɛɛ a kya laarɛ fɛɛ a' nyɛ loo
Wurubuaarɛ dɔ lɛɛ obu mɔ dɔ
kusaa. 3 A kya laarɛ a' kyu nyoro
pobɔrɔ mɔ bun aye-nyoro so fɛɛ
gikuru de iŋ' baa wɔra fɛɛ a naa
daa gibolonbukpan.

4 A san a bo gɛsinkpan so lɛɛ
gibuu mɔ dɔ faa mɔ, ilaa i kya

nyise aye, ne a kya muusi. Iŋ
gyɛ yɛɛ a kya laarɛ a' wu' de
a' lɛɛ aye-gɛsinkpan so lɛɛ nyoro
mɔ fuɛ berɛ daa. A kya laarɛ
daa yɛɛ a' nyɛ Wurubuaarɛ dɔ lɛɛ
nyoro mɔ kyu bun aye-gɛsinkpan
so lɛɛ nyoro mɔ so. I ba gɛnen
mɔ, gɛkyena gɛkpaa ilaa i laa gyi
lɛwu ilaa ibono i bo aye dɔ mɔ
so. 5 Wurubuaarɛ ne n baala
aye abono a kya ka gyan Yesu
so mɔ yela de gɛkaako ɔ' nyɛ
kyɛɛgɛ aye-nyoro gɛnen. Ne o kyu
mɔ-Oduduu mɔ sa aye de a' nyɛ
bii yɛɛ ɔ laa kyɛɛgɛ aye gɛsintin.
6 Imɔso owi kamaasɛ i kya keda
aye-nyoro.

A nyi yɛɛ nkɛ nbono ɔkara a
laa kyena aye-nyoro gibi mɔ dɔ
gɛrɛ mɔ, a maŋ nyɛ wu Wura
Yesu. 7 I lii fɛɛ gisɔɔgyi gibono
a bo sa Yesu mɔ ne a dɛ a naa
faa. I mɛŋ gyɛ ilaa ibono a kya
wu de ansi. 8 I kpɛ i kya keda
aye-nyoro daa. A nyɛ mɔ, a kya
laarɛ yɛɛ a' koso aye-nyoro gibi
mɔ dɔ gɛrɛ de a' nyɛ wu Wura
Yesu de a' kyena mɔ asɛ. 9 To. A
ti nyɛ koso kpe Wurubuaarɛ dɔ
daa-o, a san a bo gɛsinkpan so
gɛrɛ daa-o, ilaa kolon ne n tiri
aye. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ a' wɔra
ilaa ibono i laa gyi Wura Yesu
ginsi mɔ daa. 10 I kya nyiile yɛɛ
Wurubuaarɛ laa terɛ aye pɛwu
Wura Yesu Kirisito asɛ de o' gyi
aye-gɛkyena gɛdɛ dɔ pɛwu nbɛlɛ.
Nyamesɛ kamaasɛ laa nyɛ ibono
i kaaborɛ mɔ mɔ. Idɛnsɛ ne fo
wɔra mɔ, Wurubuaarɛ laa kyu
idɛnsɛ ka fo gikɔ, ne inyɛnyɛn ne
fo kii baa wɔra mɔ, inyɛnyɛn ne ɔ
laa kyu ka fo gikɔ.

A' Kpaa Asa De Mɔmɔ-rɛ Wurubuaarɛ Nsana I' Nyɛ Lɔrɔ

11 A selɛ Wura Yesu. Gɛnen
so ne a kya tɔgɛ wɔra asa de
mɔmɔ kee mɛ' nyɛ nu mɔ asɛ
mɔ. Wurubuaarɛ nyi aye-asen dɔ
sɔnlii. Ne n nyi yɛɛ fɛ nyi ilaa
ibono i bo me-gisen dɔ mɔ kee.
12 N kya tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ faa
mɔ, iŋ gyɛ yɛɛ n kya laarɛ de n'
yen me-nyoro sa fɛye daa. N kya
laarɛ daa de fɛ' nyɛ ilaa ibono fɛ
laa taalɛ yelɛ imɔ so de fɛ' nyɛ
nyiile fɛye-nyoro kyu lii aye so
mɔ. Asa ako mɛ bo no mɔ, mɛ
kya nyiile mɔmɔ-nyoro kyu lii ilaa
ibono mɛ kya wɔra ansi so giyan
mɔ so. Mɛŋ kya kerɛ gisen dɔ ilaa.
N kya laarɛ fɛɛ fɛ' nyɛ lɛɛ gɛnɔ
dandan sa ɔmɔ.

13 Nengyene i kya wɔra fɛye
fɛɛ a kya pɛɛrɛ ansi Wurubuaarɛ
ɔson so mɔ, a kya lɔ giyee daa
mɔ, Wurubuaarɛ so ne a kya wɔra
gɛnen. Ne fɛɛ fɛye asɛ mɔ, a kya
sa nwɔnsa kanpɛ mɔ, fɛye so ne
a kya wɔra gɛnen. 14 I kya nyiile
yɛɛ gɛlaarɛ' gɛbono Yesu Kirisito
bo sa anyamesɛ mɔ ne n san i
kya gyi aye-amu. A tansi a nyi
aye-asen dɔ yɛɛ isa kolon ne n yii
asa pɛwu giyaa ne o wu'. Imɔso i
wɔra fɛɛ asa pɛwu ne n wu'. 15 O
wu lɛwu sa asa pɛwu gɛnen de asa
abono mɛ tɛ de ansi mɔ mɛ maŋ
baa kyena mɔmɔ-gibaa so. Mɛ'
san kyena sa daa Yesu ɔbono o
yii mɔmɔ-giyaa ne o wu' ne o kii
kyingi lii ibuni dɔ sa ɔmɔ mɔ.

16 Imɔso aye abono a kya ka
gyan Yesu Kirisito so mɔ a tɛ
sa mɔ faa mɔ, aŋ baa kerɛ ansi
so-lɛɛ ilaa de a' bii ɔko gidebi.
Nkana owi ɔko dɔ mɔ, a kerɛ ansi
so-lɛɛ ilaa daa de a' bii Kirisito
gidebi. Idɛ kon berɛ aŋ baa
wɔra gɛnen. 17 I kya nyiile yɛɛ
nengyene nyamesɛ mɔ-rɛ Yesu
Kirisito mɛ wɔra nyamesɛ kolon
mɔ, kaasɛ gi bingiri nyamesɛ
pobɔrɔ ne. Mɔ-dedaa-lɛɛ gidebi
mɔ gi kyon. Nyamesɛ pobɔrɔ ne
ɔ san ɔ gyɛ. 18 Wurubuaarɛ ne n
kya wɔra imɔ idɛ pɛwu. Mɔ ne n
naa de Kirisito so ne ɔ lɔrɔ aye-rɛ
mɔ nsana. Ne o kii kyu imɔ-gɛsun
kyu wɔra aye-abaa dɔ yɛɛ a' kpaa
asa sɛnsɛ de mɔmɔ-rɛ mɔ nsana
kee i' nyɛ lɔrɔ. 19 Nan tɔgɛ daa

yɛɛ Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɔ-rɛ
anyamesɛ nsana i lɔrɔ kyu naa de
Kirisito so. Ɔŋ baa kerɛ mɔmɔ-ilaa
nyɛnyɛn de ɔ' terɛ ɔmɔ nbɛlɛ. Ne
o kyu ɔkalan baarɛ kyu wɔra aye-
abaa dɔ de a' tɔgɛ asa gɛnɔɔbono
mɔmɔ-rɛ Wurubuaarɛ nsana i laa
lɔrɔ mɔ. 20 Imɔso a yelɛ Kirisito
giyaa dɔ gɛsinkpan so ne. I gyɛ
Wurubuaarɛ gbaa-gbaa ne n kya
kolɛ fɛye kyu naa de aye so. A
kya kolɛ fɛye a kya sa Kirisito daa,
fɛ' wɔra aniya de fɛ' yɛgɛ fɛye-rɛ
Wurubuaarɛ nsana i' lɔrɔ. 21 Aye
anyamesɛ so mɔ, Wurubuaarɛ gi
kyu Kirisito fɛɛ nyamesɛ kamaasɛ
ilaa nyɛnyɛn pɛwu mɔ, mɔ ne
n wɔra imɔ, yɛgɛ ɔŋ wɔra ilaa
nyɛnyɛn kerɛ. Wurubuaarɛ gi kyu
Kirisito wɔra gɛnen daa de ɔ' nyɛ
kyu aye kee fɛɛ ilaa dɛnsɛ so-o
ne a kya wɔra. Aye-rɛ Kirisito
ginyamesɛ kolon mɔ so ne i ba
gɛnen.

6

1 Imɔso gɛnɔɔbono Wu-
rubuaarɛ gi yɛgɛ me-rɛ mɔ a kya
wɔra mɔ-gɛsun mɔ faa, n kya
kolɛ fɛye yɛɛ a tɔgɛ Wurubuaarɛ
amɔlɛgɛ ɔkalan kyu lii Yesu so mɔ
sa fɛye faa, fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ i'
wɔra giyan. 2 I lii fɛɛ Wurubuaarɛ
gi wolaa tɔgɛ yɛɛ,
"Owi mɔ gi fo mɔ, nan nu fɛye asɛ.
Nan mɔlɛgɛ fɛye me-amɔlɛgɛ gɛkɛ
mɔ."
Imɔso fɛ' nu yɛɛ kon ne Wu-
rubuaarɛ owi mɔ gi fo ne. Ndɛ ne
n gyɛ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ gɛkɛ
mɔ.

A Kya Tansi Da Otu Keda Aye-Nyoro

3 A mɛŋ kya laarɛ de ɔko o' wu
ilaa nyɛnyɛn iko aye-gɛsun mɔ dɔ,
ne aŋ kya laarɛ a' wɔra ilaa ibono
i laa tii ɔko ɔkpa de ɔŋ' sa ɔ' keda
Wurubuaarɛ ɔson mɔ dɔ. 4 Ɔkpa
kamaasɛ so mɔ, a kya kyena daa
gɛnɔɔbono i kaaborɛ aye abono a
gyɛ Wurubuaarɛ gɛsun awɔrabo
a' kyena mɔ. Ɔgɛnda dɔ-o, gɛyiyɛɛ
dɔ-o, ansi gika dɔ-o, a kya tansi
da otu keda aye-nyoro. 5 Lii
Wurubuaarɛ gɛsun mɔ so mɔ, asa
mɛ kya daarɛ aye, mɛ kya tii aye
de ibu, ne gɛnɔɔbono sakpii mɛ
kya wɔra aye mɔ i bo gifuu. A
kya wɔra gɛsun kyolon, a mɛŋ kya
nyɛ ginsi gidɛ, a kya kyena akon.
Imɔ idɛ pɛwu dɔ mɔ, a kya da
otu keda nyoro de asa mɛ' nyɛ wu
yɛɛ Wurubuaarɛ gɛsun awɔrabo
ne n gyɛ aye gɛsintin so. 6 Lii aye-
gisen fufuli so, aye-ɔlaako ginyi
so, lii aye-gidɛnsɛ giwɔra so, lii
Wurubuaarɛ Oduduu ɔbono ɔ bo
aye dɔ mɔ so, lii gɛlaarɛ' gɛbono
a kya laarɛ abara lii aye-asen dɔ
mɔ so, 7 lii gɛsintin agyɛbi abono
a kya tɔgɛ mɔ so, lii Wurubuaarɛ
ɔlon ɔbono ɔ bo aye dɔ mɔ so, imɔ
idɛ pɛwu so mɔ, mɛ kya nyɛ wu
yɛɛ Wurubuaarɛ gɛsun awɔrabo
ne n gyɛ aye.

Gɛsintin gigyi dɔ ne a dɛ a tɛ.
Gɛsintin gigyi mɔ gi dɛ fɛɛ adontɔ
ne a dɛ gyisɛ de benɛ. 8 Asa mɛ
kya kyu buubuu sa aye-o, mɛŋ kya
kyu aye terɛ sɛi-o, mɛ kya saalɛ
aye-o, mɛ kya yen aye daa-o, imɔ
pɛwu dɔ mɔ, a kya lɛɛ nyiile yɛɛ a
gyɛ Wurubuaarɛ gɛsun awɔrabo.
Mɛ ti taa nyida aye yɛɛ a gyɛ daa
abonbo; yɛgɛ gɛsintin awura ne a
gyɛ. 9 Mɛ kya kyu imɔ yɛɛ mɛŋ
ti nu aye so kerɛ, yɛgɛ mɛ wolaa
mɛ nyi aye dandan. Mɛ kya kyu
aye fɛɛ a bo lɛwu dɔ, yɛgɛ a san
a bo nkpa. Mɛ kya biidɛ aye-
giso, yɛgɛ mɛ mɛŋ kii mɛ kya mɔɔ
aye. 10 A naa fɛɛ aye-ilaa i bo
ayen yɛgɛ owi kamaasɛ a kya gyi
ɔkon Wurubuaarɛ so. Mɛ kya wu
aye fɛɛ ayenbo yɛgɛ aye mɔ ne n
kya yɛgɛ asa sakyɔ mɛ kya bingiri
awuragyibo Wurubuaarɛ asɛ. Mɛ
kya wu aye fɛɛ aŋ bo sɛi, yɛgɛ aye
mɔ ne n bo ilaa kamaasɛ ibono i
maŋ lii aye-gibaa mɔ.

11 Nɛ tɔgɛ me-ilaa tigi fɛye Ko-
rinti awura. Nɛ bugi me-gisen

pɛwu sa fɛye. 12 N kya bugi ansi de
fɛye. Fɛye ne mɛŋ kya bugi ansi
de me. 13 Me, Pɔɔlo n kya tɔngɛ de
fɛye fɛɛ me-biana daa. Fɛ' yaalɛ
fɛye-nyoro de me kee.

Aye Ne N Gyɛ Wurubuaarɛ Ɔson Obu Mɔ. Wurubuaarɛ Tɛ Aye Dɔ

14 Fɛye-rɛ asa abono mɛŋ kya
sɔɔ Yesu gyi mɔ fɛŋ sa fɛ' dabɔlɛ
wɔra gɛnɔ kolon ilaa. Gɛsintin
gigyi de ilaa nyɛnyɛn giwɔra i mɛŋ
bo gɛsu. Nnɛ so ne gibiri de
fatela i laa taalɛ wɔra gɛnɔ kolon?
15 Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ,
Ɔbonsan, ɔbono mɛ kya terɛ mɔ-
ginyen giko kee yɛɛ Beeliyɛlɛ mɔ,
mɔ-rɛ Kirisito mɛ laa tɔgɛ kyule
abara nnɛ so? Ɔbono ɔ kya sɔɔ
Yesu gyi mɔ, de ɔbono ɔŋ kya sɔɔ
Yesu gyi mɔ mɔmɔ-rɛ mɔ menɛ
asɛ? 16 Nnɛ so ne ikperɛ i laa gyi
Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ nbara?
Gɛnen kee ne aye-rɛ ikperɛ a maŋ
taalɛ kyena dabɔlɛ. I lii fɛɛ aye
ne n gyɛ Wurubuaarɛ ɔson obu
mɔ. Wurubuaarɛ tɛ aye dɔ. Wu-
rubuaarɛ ɔbono ɔ bo no adaa-
adaa mɔ, mɔ-ɔson obu ne n gyɛ
aye. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
yɛɛ,

"Nan kyena mɔmɔ dɔ de n' naa
saarɛ mɔmɔ dɔ.
Nan wɔra mɔmɔ-Wurubuaarɛ
de mɔmɔ mɔ, mɛ' wɔra me-
adɛ."

17 Imɔso Wurubuaarɛ yɛɛ,

"Fɛ' tɛɛ fɛye-nyoro lii abono mɛŋ
kya son me mɔ dɔ.
Fɛ' lii mɔmɔ dɔ.
Fɛ mɛŋ sa fɛ' wɔra ilaa ibono
i laa kyɔlesɛ fɛye-ɔson mɔ.
Mɔ, mi-i me mɔ, nan sɔɔ fɛye."

18 "Nan wɔra fɛye-sɛ,
Ne fɛye mɔ fɛ laa wɔra me-biana
anyensɛ de akyiisɛ."
Wurubuaarɛ Ɔlolonbo mɔ ne n
tɔgɛ gɛnen.

7

1 Wurubuaarɛ gi ka gɛnen ilaa
idɛ yela sa aye Yesu asonbo.
Imɔso me-nanboana alaarɛsɛ, a'
kpaarɛ ilaa kamaasɛ ibono i kya
kyu ilaa nyɛnyɛn bun aye-nyoro
gibi abɛɛ aye-oduduu mɔ. A' selɛ
Wurubuaarɛ de a' lɔrɔ aye-nyoro
yela sa mɔ-nkon kpaa logɛ.

Nɛ Nu Fɛye So Ne I Keda Me-Nyoro

2 Fɛ' bugi fɛye-gisen sa me. Meŋ
wɔra fɛye ɔko ilaa nyɛnyɛn. Meŋ
biidɛ ɔko loo ilaa nyɛnyɛn ɔkpa
dɔ, ne meŋ kudi ɔko gyi. 3 Meŋ
kya tɔgɛ yɛɛ fɛ bo ilaa nyɛnyɛn
daa. Nɛ ti tɔgɛ kyon yɛɛ fɛ bo
me-gisen dɔ, iŋ gyɛ abiila. I
gyɛ lɛwu-o, nkpa-o, me-rɛ fɛye
ne. 4 Nɛ tansi sɔɔ fɛye gyi, ne n'
kya nyiile me-nyoro kyu lii fɛye
so. Me-rɛ me-nanboana a kya wu
ɔlaawusɛ gikyɔ gbaa mɔ, kyu lii
fɛye so mɔ, i kya kii keda me-
nyoro. I kpɛ i bo me ɔkon daa.

5 Me-rɛ me-nanboana a baa loo
Masadoniya gɛsinkpan so mɔ, nno
kee a mɛŋ taa nyɛ kyoola. Ɔkpa
kamaasɛ so mɔ, ilaa i tu-tu aye.
Asa mɛ kyu nlɔgedɛ de nluu tu
aye, ne gifuu gi keda aye. 6 To!
Nengyene nyamesɛ gisen gi kya
nyida mɔ mɔ, Wurubuaarɛ ne n
gyɛ ɔbono ɔ kya wɔra ibono i
kya kii keda mɔ-nyoro. Imɔso mɔ
Wurubuaarɛ ne n kyu aye-nanbo
Taatusi lii fɛye asɛ baa tu aye
Masadoniya, ne i nyɛ keda aye-
nyoro. 7 I mɛŋ gyɛ Taatusi giba mɔ
wolɛ. Fɛye-ilaa ibono fɛ tɔgɛ keda
mɔ-nyoro mɔ, imɔ kee ne n keda
aye-nyoro. O buu sa aye yɛɛ fɛ kya
laarɛ me fɛɛ gibelɛ nkyu; yɛɛ ilaa
ibono i ba me-rɛ fɛye nsana mɔ i
wɔra fɛye ayen. Ne yɛɛ fɛ pɛɛrɛ
ansi me-ilaa mɔ so. Imɔ idɛ pɛwu
i lɔrɔ wɔra me ɔkon bɔla.

Nɛ Wu Yɛɛ Me-Ɔwolɛ Mɔ Gi Kpaa Fɛye

8 Ɔwolɛ mɔ nɛ ŋmarasɛ fɛye ne
i loo fɛye mɔ, meŋ sɔɔ gyi yɛɛ nɛ
wɔra ilaa nyɛnyɛn. Nɛ wu yɛɛ i
loo fɛye ŋmaraa. Imɔso nkana

nɛ sɔɔ me-nyoro akyɔɔlɛ yɛɛ iŋ kaaborɛ n' ŋmarasɛ fɛye gɛnen. 9 Kon faa, i bo me ɔkon. Iŋ gyɛ ibono i loo fɛye mɔ so berɛ. I loo fɛye mɔ, i yɛgɛ fɛ nu fɛye-nyoro gɛsɛ. Imɔso ne i bo me ɔkon mɔ. Ilaa mɔ i loo fɛye Wurubuaarɛ ɔkpa so daa. Imɔso iŋ gyɛ yɛɛ ilaa nyɛnyɛn iko i tu fɛye naa de me so.

10 Nyamesɛ gi wɔra ilaa nyɛnyɛn, ne kyu lii Wurubuaarɛ so ne o nu mɔ-nyoro gɛsɛ ne i loo mɔ mɔ, i laa yɛgɛ ɔ' taa imɔ yɛgɛ de ɔ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan. Imɔ gɛmara mɔ, ɔ san nyingi imɔ mɔ, i maŋ baa loo mɔ. Nengyene gɛsinkpan so ilaa ne ɔ kya kerɛ ne i kya loo mɔ berɛ mɔ, imɔ ibono i laa yɛgɛ ɔ laa fuɛ mɔ-lɛwu gɛmara. 11 Fɛye gbaa-gbaa fɛ' nyingi gɛnɔɔbono i wɔra fɛye mɔ. Fɛ selɛ Wurubuaarɛ daa ne n yɛgɛ ɔwolɛ mɔ ilaa i loo fɛye. I yɛgɛ fɛ pɛɛrɛ ansi de fɛ' nyɛ gyi aso ilaa nyɛnyɛn so. I loo fɛye, ne i ŋmaa fɛye-asen. Fɛ pɛɛrɛ ansi biidɛ ilaa nyɛnyɛn ɔwɔrabo giso, ne fɛ san fɛ kya laarɛ fɛ' wu me. Ɔkpa kamaasɛ so mɔ, fɛ lɛɛ nyiile yɛɛ ilaa mɔ i mɛŋ lii fɛye asɛ ne fɛŋ kyule imɔ.

12 Ilaa ibono i tiri me gikyɔ so ne nɛ ŋmarasɛ gɛnen ɔwolɛ mɔ mɔ, iŋ gyɛ yɛɛ kaasɛ ɔbono ɔ wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ, ne iŋ kii i gyɛ ɔbono kaasɛ mɔ gi tɔrɔ mɔ so mɔ kee. Nɛ ŋmarasɛ ɔwolɛ mɔ mɔ, n kya laarɛ daa Wurubuaarɛ ɔ' kpaa fɛye de fɛ' wu bii ɔkara ɔbono fɛ kyu fɛye-nyoro fuɛ sa aye mɔ. 13 Imɔso fɛye-ilaa i keda aye-nyoro.

Ilaa ibono i wɔra aye ɔkon gikyɔ mɔ ne n gyɛ gɛnɔɔbono i wɔra Taatusi ɔkon fɛye asɛ mɔ. Fɛ yɛgɛ mɔ-gɛwɔnsa gɛ kyena mɔ gɛten kolon. 14 N wolaa mi-i yen fɛye Korinti awura sa Taatusi. Gɛsintin mɔ, fɛ mɛŋ lɛɛ me tanga. Fɛ nyi yɛɛ nɛ tɔgɛ gɛsintin so-o sa fɛye. Gɛnen kee ilaa ibono nɛ tɔgɛ kyu lii fɛye so sa Taatusi mɔ, i wɔra gɛsintin. 15 Taatusi kya nyingi gɛnɔɔbono fɛ kyu buubuu keda mɔ ne fɛ nu mɔ-gɛdɛ mɔ, i kya yɛgɛ ɔ kya lɔrɔ nyɛ gɛlaarɛ' gɛko mɔ-gisen dɔ sa fɛye. 16 Imɔso i kya wɔra me ɔkon ibono nɛ wu yɛɛ nan taalɛ ka gyan fɛye Korinti awura so ilaa kamaasɛ dɔ.

8

Masadoniya Awura Mɛ Wɔra Bɛrɛɛ Ilaa

1 Aye-nanboana Yesu ɔson mɔ dɔ, a kya laarɛ de fɛ' bii Yesu asonbo abono mɛ bo Masadoniya gɛsinkpan so mɔ ilaa. Wurubuaarɛ gi tansi wɔra ilaa mɔmɔ dɔ. 2 Ilaa kpɛi-kpɛi ibono i tu ɔmɔ mɔ i yɛgɛ i daasɛ mɔmɔ-gikagyan gibono mɛ ka gyan Yesu so mɔ kerɛ. Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa mɔ, mɔmɔ-ɔkon belɛ ɔbono ɔ bo mɔmɔ dɔ so mɔ, mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-ayen mɔ mɛ kya dabɔlɛ kyɛɛ ayenbo ilaa gikyɔ. 3 Nɛ wu yɛɛ mɛ wɔra asa bɛrɛɛ lii mɔmɔ-asen dɔ gɛnɔɔbono ɔkara mɛ laa taalɛ mɔ kii don ibono mɛ laa taalɛ mɔ gbaa. 4 Mɔmɔ gbaa-gbaa ne n kolɛ yɛɛ a' wɔra aniya de a' yɛgɛ ɔmɔ kee mɛ' too aterenbi sa ayenbo. Mɛ laarɛ yɛɛ mɔmɔ kee mɛ' kpaa ayenbo abono mɛ bo Yesu asonbo mɔ dɔ mɔ. 5 A mɛŋ taa gyan mɔmɔ-gɛwɔnsa. Gɛnen so, mɔmɔ-ilaa mɔ i dɛ aye-gɛnɔ. Mɛ daa gikyu mɔmɔ-nyoro kyu sa Wura Yesu, ne Wurubuaarɛ gɛlaarɛ dɔ mɔ, mɛ kii kyu mɔmɔ-nyoro fuɛ sa aye kee.

6 Masadoniya awura mɔ bɛrɛɛ ilaa idɛ so mɔ, a tɔgɛ sa Taatusi yɛɛ gɛnɔɔbono o yii gɛnen gɛsun mɔ gɛsɛ fɛye Korinti awura dɔ mɔ, ɔ' tɛsɛ keda gɛnen de fɛye kee fɛ' nyɛ wɔra bɛrɛɛ ilaa idɛ kpaa logɛ. 7 Meŋ wu ilaa ibono dɔ yɛɛ fɛ mɛŋ gyangbara, fɛɛ gikagyan gibono fɛ kya ka gyan Yesu so mɔ, gɛtɔngɛ,

ɔlaako ginyi, gɛnsipɛɛrɛ ilaa ka-
maasɛ dɔ, de gɛlaarɛ' gɛbono fɛ
bo sa aye mɔ. Imɔso fɛ' kerɛ de fɛ'
gyangbara gɛnen bɛrɛɛ ilaa idɛ dɔ
kee. 8 N kya tɔgɛ fɛye gɛnen faa,
iŋ gyɛ yɛɛ n kya nyise fɛye berɛ.
N kya laarɛ daa yɛɛ a' nyɛ kyu
fɛye-gɛlaarɛ' gɛbono fɛ bo mɔ kyu
kɛserɛ de gɛnɔɔbono asa ako mɛ
kya keda nyoro wɔra gidɛnsɛ mɔ.
Gɛnen ne a laa nyɛ wu yɛɛ fɛ bo
gɛlaarɛ' sa Wurubuaarɛ gɛsintin
so.
9 I kya nyiile yɛɛ fɛ nyi Wura
Yesu Kirisito gɛsalaarɛ gɛbono ɔ
bo ne o kyu mɔ-nyoro fuɛ sa
aye mɔ. Owi ɔbono ɔ gyɛ daa
owuragyibo mɔ, fɛye so mɔ, o bin-
giri fɛɛ yenbo. Kyu naa de ibono o
bingiri mɔ-nyoro fɛɛ yenbo so mɔ,
ɔ kya laarɛ yɛɛ fɛye kee fɛ' nyɛ
mɔ-lɛɛ gɛwuragyi mɔ ɔnan.
10 N kya buu yɛɛ sinde mɔ, fɛye
Korinti awura ne n gyɛ asa gyang-
barasɛ abono fɛ kpaa ayenbo.
Fɛye kee ne n daa gikyu gɛnen
gɛwɔnsa gɛbono ba. 11 Imɔso
ilaa ibono n bo nan tɔgɛ mɔ
ne n gyɛ yɛɛ fɛ' tɛsɛ logɛ gɛsun
gɛbono fɛ yii gɛsɛ gɛnen mɔ.
Gɛnɔɔbono i wɔra fɛye ɔkon ne
fɛ kyu gɛnsipɛɛrɛ yii gɛsɛ mɔ,
fɛ' tɛsɛ keda nyoro de fɛ' wɔra
kpaa logɛ. Fɛ' wɔra daa fɛye-
abaa ɔkara. 12 Nengyene i bo
fo ɔko ɔkon yɛɛ fo' kpaa ayenbo
mɔ, ɔkara ɔbono fo laa lɛɛ kyɛɛ
mɔ, Wurubuaarɛ laa kerɛ daa ilaa
ibono fo bo mɔ de i' gyi mɔ-ginsi.
Nkana iŋ gyɛ ibono foŋ bo mɔ
ne Wurubuaarɛ laa kerɛ. 13 Meŋ
kya laarɛ de n' kyu ako gɛsola
kyu bɔla fɛye. 14 N kya laarɛ
fɛye ɔkamaasɛ ilaa i' wɔra ɔdan
sa mɔ daa. Gɛnɔɔbono ilaa i gbigi
fɛye asɛ aberɛ adɛ dɔ faa, fɛ' kyu
kpaa mɔmɔ abono i tiri ɔmɔ mɔ.
Owi ɔbono i tiri fɛye ne i gbigi
mɔmɔ asɛ mɔ, de mɛ' kpaa fɛye
kee. Imɔ ne nan yɛgɛ ɔkamaasɛ
ilaa i' wɔra ɔdan ne. 15 I dɛ daa
fɛɛ gɛnɔɔbono i bo Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ gɛtɛɛko mɔ. I bo nno
yɛɛ,

"Nyamesɛ ɔbono ɔ koola gikyɔ
mɔ, i maŋ don mɔ-abaa.
Ne ɔbono mɔ, ɔ koola daa pii mɔ,
i maŋ pan mɔ."

Taatusi Mɔ-rɛ Abono Mɛ Sun Ɔmɔ Korinti Mɔ

16 A kya faala Wurubuaarɛ yɛɛ
ɔ yɛgɛ Taatusi kya sa fɛye so
gɛwɔnsa yɛɛ ɔ laa kpaa fɛye fɛɛ
gɛnɔɔbono aye kee a kya sa fɛye
so nwɔnsa mɔ. 17 I kya nyiile fɛɛ
o kyule yɛɛ ɔ laa kpe fɛye asɛ kpaa
sɔɔ too-too aterenbi sa ayenbo fɛɛ
gɛnɔɔbono a kolɛ mɔ mɔ. Mɔ-
gɛlaarɛ' gɛbono ɔ kya laarɛ fɛye
gikyɔ so mɔ, ɔ wolaa tɔgɛ yɛɛ ɔ
kya laarɛ o' kpe kpaa kpaa fɛye,
yɛgɛ iŋ gyɛ ɔko ne n nyiile mɔ.
18 A keda ɔko kee sun yɛɛ o'
buu Taatusi kpe fɛye asɛ. Ɔ
gyɛ nyamesɛ ɔbono Yesu asonbo
akpen pɛwu mɛ dɛ mɔ-ginyen
dɛnsɛ yɛɛ ɔ kya bii tɔgɛ Yesu
ɔkalan konkonsɛ mɔ sa asa.
19 Yesu asonbo akpen mɔ ne n
lɛɛ mɔ de o' buu aye abono a
dɛ aterenbi gɛsun mɔ dɔ mɔ.
Gɛsun gɛdɛ gɛ laa kyu nyisigyi
bara Wura Yesu de i' lɛɛ aye-
gɛsalaarɛ nyiile. 20 Mɛ laa kyu
aterenbi belɛ kyu wɔra aye-abaa
dɔ gɛnen mɔ, a kya laarɛ a' kerɛ
amɔ so gɛnɔɔbono ɔko maŋ nyɛ
tɔgɛ yɛɛ a gyi amɔ mɔ. 21 Iŋ gyɛ
Wurubuaarɛ wolɛ ne a kya laarɛ
o' wu yɛɛ a gyi gɛsintin. A kya
laarɛ anyamesɛ kee mɛ' wu gɛnen.
22 Imɔso a kya sun asa anyɔ adɛ
fɛye Korinti awura asɛ. Ne a kyu
ɔnyen ɔko bɔla de mɔmɔ kee. A
wolaa daasɛ mɔ kerɛ ilaa kpɛi-
kpɛi dɔ ne a wu yɛɛ ɔ bo ginsi
pɛɛrɛ imɔ pɛwu dɔ. Ɔ tansi sɔɔ
fɛye gyi. Imɔso fɛye asɛ gikpe ne n
tiri mɔ don ilaa sɛnsɛ. 23 Asa asa'
adɛ dɔ mɔ, Taatusi ne n gyɛ me,
Pɔɔlo, me-nanbo. Me-rɛ mɔ ne
n tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ sa

fɛye mɔ. Asɛnsɛ anyɔ mɔ ne n gyɛ
abono Kirisito asonbo akpen mɔ
mɛ sun mɔ. Mɛ kya kyu nyisigyi
bara Kirisito. 24 Imɔso fɛ' kerɛ
ɔmɔ so de mɛ' wu yɛɛ fɛ kya laarɛ
mɔmɔ-ilaa. Fɛ' yɛgɛ mɛ' wu yɛɛ
ilaa ibono a kya tɔgɛ ne a kya yen
fɛye mɔ i gyɛ gɛsintin. Fɛ wɔra
gɛnen mɔ, Yesu asonbo akpen
sɛnsɛ mɛ laa nu.

9

Aterenbi Abono Fɛ Laa Too Sa Aye-Gyuda Awura Mɔ

1 Ne kerɛ faa, iŋ taa baa i tiri yɛɛ
n' ŋmarasɛ fɛye Korinti awura
ɔwolɛ yɛɛ fɛ' too aterenbi sa Yesu
asonbo abono mɛ bo Gyudiya
gɛsinkpan so mɔ. 2 N ti wolaa
n nyi ibono i kya wɛ fɛye-nyoro
dɔ ibono fɛ kya laarɛ de fɛ' kpaa
ɔmɔ. N wolaa n dɛ fɛye-ginyen
kyu lii gɛnen ilaa idɛ so n kya
tɔgɛ mi-i sa Masadoniya awura
gɛrɛ. N kya tɔgɛ ɔmɔ yɛɛ fɛye
Yesu asonbo abono fɛ bo Akaya
gɛsinkpan so mɔ berɛ, kpɛ kyu lii
ko-o sinde ne fɛ wolaa tɔgɛ yɛɛ
fɛ kya laarɛ de fɛ' kpaa Gyudiya
awura mɔ. Fɛye-bɛrɛɛ mɔ gi kyigi
Masadoniya awura sakyɔ ayaa.
3 N kya sun aye-nanboana asa' adɛ
fɛye asɛ de fɛ' wolaa nyɛ baala
fɛye-nyoro yela fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ
tɔgɛ ɔmɔ yɛɛ fɛ laa wɔra mɔ. Meŋ
kya laarɛ n' baa bingiri ɔbonbo
mɔmɔ asɛ. 4 Gɛnɔɔbono nɛ yen
fɛye sa Masadoniya awura mɔ,
nengyene fɛɛ mɔmɔ ako mɛ buu
me ba fɛye asɛ ne mɛ baa wu yɛɛ
fɛŋ baala mɔ, me-rɛ fɛye kpini a
laa gyi ipeeli. 5 Imɔso nɛ wu yɛɛ i
tiri fɛɛ n' tɔgɛ aye-nanboana adɛ
yɛɛ mɛ' gyangbara me kpaa gyɔ
fɛye ɔwɔlii yɛɛ a laa ba. Imɔso fɛ'
wolaa baala ilaa ibono fɛ ka yela
yɛɛ fɛ laa sa ayenbo mɔ yela. Iŋ
sa i' wɔra fɛɛ ɔko ne n nyise fɛye
bun abɔli so. I' wɔra daa yɛɛ fɛye
ne n kyu imɔ kyɛɛ lii fɛye-asen dɔ.
6 Fɛ kya laarɛ fɛ' kpaa ayenbo
mɔ, fɛ' nyingi yɛɛ i dɛ daa fɛɛ
gɛnɔɔbono mɛ kya duu ilaa mɔ.
Fo ɔbono fo duu pii mɔ, fo laa
tɛɛ pii. Ne fo ɔbono mɔ, fo
duu gikyɔ mɔ, fo laa tɛɛ gikyɔ
kee. 7 Fɛye ɔkamaasɛ ɔbono ɔ
laa kyɛɛ ilaa mɔ, ɔ' kyɛɛ imɔ daa
gɛnɔɔbono ɔkara ɔ wolaa tɔgɛ mɔ-
gisen dɔ mɔ. Ɔŋ sa ɔ' yɛgɛ i'
wɔra fɛɛ ɔko ne n kya nyise mɔ.
Wurubuaarɛ kya laarɛ nyamesɛ
ɔbono ɔ kya kyɛɛ ilaa de ɔkon mɔ
daa. 8 Wurubuaarɛ laa taalɛ yɛgɛ
mɔ-gɛsa gɛ' tu fɛye gikyɔ. Ɔ laa taa
yɛgɛ fɛ' nyɛ ilaa ibono i tiri fɛye
pɛwu owi kamaasɛ, de fɛ' kii nyɛ
kpaa abono mɛ tiri gikpaa mɔ kee
bɔla. 9 I dɛ daa fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ
ŋmarasɛ yela Wurubuaarɛ agyɛbi
dɔ kyu lii nyamesɛ dɛnsɛ so mɔ.
Mɛ ŋmarasɛ yɛɛ,
"Ɔ kya kyu ilaa dɛnsɛ yɛ sa asa.
Ɔ kya kyɛɛ ayenbo ilaa.
Mɔ-gidɛnsɛ giŋ kya ta ɔkara."
10 Wurubuaarɛ ɔbono ɔ kya sa
dɔɔbo ilaa duusɛ ne ɔ kya sa
nyamesɛ ilaa gyisɛ mɔ, mɔ kee ne
nan yɛgɛ fɛye-ilaa tirisɛ i' yii fɛye-
gibaa. Ɔ laa yɛgɛ i' yɛlegɛ de fɛye-
agyan de fɛye-bɛrɛɛ a' ŋan fɛɛ
dɔɔbo-lɛɛ ɔnan. I laa wɔra fɛɛ ilaa
gyisɛ ibono i kya yɛlegɛ nyaakyɔ
don ilaa duusɛ ibono dɔɔbo gi kyu
duu mɔ. 11 Ɔ laa yɛgɛ fɛ' nyɛ
ilaa gikyɔ-gikyɔ ɔkpa kamaasɛ so
de fɛ' kii nyɛ wɔra bɛrɛɛ gikyɔ
too. Ne owi ɔbono a laa kyu fɛye-
aterenbi abono fɛ dɛ fɛ kya kpaa
ayenbo kperɛ mɔmɔ mɔ, i laa yɛgɛ
mɛ' kyu afaala belɛ kyu sa Wu-
rubuaarɛ. 12 I lii fɛɛ gɛnɔɔbono
fɛ laa kpaa ɔmɔ faa, i laa yɛgɛ
Wurubuaarɛ asonbo mɔ mɛ laa
nyɛ ilaa ibono i tiri mɔmɔ mɔ. Ne i
laa kii yɛgɛ asa mɛ laa tansi faala
Wurubuaarɛ mɛ kya kpe mɛ kya
ba. 13 Fɛ wɔra bɛrɛɛ baarɛ ɔnan
mɔ, i laa lɛɛ nyiile asa yɛɛ fɛ sɔɔ
Kirisito ɔkalan konkonsɛ mɔ gyi
gɛsintin. Mɛ laa wu gɛnɔɔbono

fɛ kya wɔra fɛye-gisɔɔgyi mɔ so
gɛsun mɔ de gɛnɔɔbono fɛ kya
kpaa Gyudiya awura de asa pɛwu
mɔ. Mɛ wu gɛnen mɔ, mɛ laa
lɛɛ Wurubuaarɛ ginyen. 14 Mɛ laa
laarɛ fɛye-ilaa ne mɛ laa dalaa sa
fɛye. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ gi tansi
sa fɛye ɔsakon kyɔde. 15 Afaala
a gyɛ Wurubuaarɛ-lɛɛ. Ɔ wɔra
bɛrɛɛ sa aye ibono a maŋ taalɛ bii
imɔ-ɔkara tɔgɛ mɔ.

10

Wurubuaarɛ Ikɔ Ɔnan Ne N' Kya Kɔ

1 Nɛ nu ako mɛ kya tɔgɛ yɛɛ
nengyene fɛɛ meŋ bo fɛye asɛ
mɔ, n kya yelɛ me-gɛbelɛnsɛ so
ŋmarasɛ fɛye iwolɛ bolonsɛ. Ne
fɛɛ n bo fɛye asɛ mɔ, n kya bara
me-nyoro gɛsɛ kyu gɛnɔ konkonsɛ
tɔngɛ de fɛye. Kirisito ɔbono ɔ
bo gisen de buubuu mɔ ginyen dɔ
mɔ, me Pɔɔlo, n dɛ fɛye-giserɛ.
2 N kya kolɛ fɛye daa, fɛŋ' baa
wɔra ilaa nyɛnyɛn ibono i laa yɛgɛ
n' baa yelɛ me-gɛbelɛnsɛ so fɛye-
ansi dɔ. Iŋ bo me ɔbolɛ yɛɛ n'
tɔngɛ agyɛbi bolonsɛ sa fɛye. Asa
abono mɛ kya nyida aye mɔ berɛ
ne nan baa tɔgɛ agyɛbi bolonsɛ
sa. Mɛ kpɛ mɛ dɛ yɛɛ gɛsinkpan
so gɛkyena dɛnsɛ ne n tiri aye ne
a kya wɔra Wurubuaarɛ gɛsun,
yɛgɛ iŋ taa gyɛ gɛnen. 3 I bo no yɛɛ
a tɛ gɛsinkpan so berɛ. Iŋ kii i gyɛ
gɛsinkpan so gɛkyena ikɔ ɔnan ne
a kya kɔ faa. Wurubuaarɛ ikɔ
ɔnan ne a kya kɔ. 4 Ne adontɔ
abono a dɛ a kya kɔ Wurubuaarɛ
ikɔ idɛ mɔ aŋ gyɛ gɛsinkpan so lɛɛ
adontɔ ɔnan. A gyɛ daa adontɔ
abono Wurubuaarɛ ɔlon bo amɔ
dɔ. A laa taalɛ nyida ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ ikyenaten ibono
ɔ kya ka gyan imɔ so mɔ. 5 Aye-
adontɔ mɔ a kya nyida akyɔɔlɛ.
A kya nyida daa ilaa kamaasɛ
ibono i kya nyiile imɔ-nyoro ne i
kya tii asa ikpa de mɛŋ baa nyɛ
bii Wurubuaarɛ mɔ. Adontɔ mɔ
a kya gyi gɛwɔnsa kamaasɛ so
de gɛ' baa wɔra Kirisito gɛlaarɛ.
6 Nengyene fɛ nyɛ nu aye-gɛdɛ
kpaa logɛ mɔ, a baala ta de a' biidɛ
gisomaanu awura mɔ pɛwu giso.

Wurubuaarɛ Gi Sa Me Ɔlon De N' Kyu Lɔrɔ Fɛye

7 Fɛ kya kerɛ ilaa daa soso-
soso wolɛ. Nengyene fɛye dɔ ɔko
nyi yɛɛ o bingiri Kirisito sonbo
gɛsintin mɔ, o' nyingi yɛɛ me
kee n gyɛ Kirisito sonbo fɛɛ mɔ.
8 Wurubuaarɛ gi sa me ɔlon fɛye
so de n' kpaa fɛye de fɛ' sɛɛ Yesu
ɔson mɔ dɔ. Iŋ gyɛ yɛɛ n' kyu
nyida fɛye daa. Imɔso ba-a ne
fɛɛ nɛ taa nyiile me-nyoro ŋmaraa
kyu lii me-ɔlon ɔbono n bo fɛye
so mɔ, ipeeli i maŋ gyi me. 9 Meŋ
kya laarɛ i' wɔra fɛɛ iwolɛ ne nan
ŋmarasɛ kyu ŋaala fɛye. 10 Nɛ
nu yɛɛ fɛye dɔ ako mɛ kya tɔgɛ
yɛɛ me-iwolɛ ŋmarasɛsɛ i kya gyi
ginsi. I bo duduu ne i bo ɔlon.
Mɛ kii wu me gbaa-gbaa mɔ, mɛ
kya kerɛ me fɛɛ meŋ gyɛ nyamesɛ
gbaa' ɔko. Ne mɛ kya kyu me-
ilaa tɔgɛsɛ kee fɛɛ iŋ taa gyɛ ilaa
iko. 11 I kaaborɛ asa abono mɛ
kya tɔgɛ gɛnen mɔ mɛ' bii yɛɛ ilaa
ibono meŋ bo fɛye asɛ ne n' kya
ŋmarasɛ fɛye mɔ, nɛ ba fɛye asɛ
mɔ, imɔ kee ne nan wɔra.

12 Asa ako mɛ kya yen mɔmɔ-
nyoro yɛɛ mɔmɔ ne n gyɛ
abelɛnsɛ Wurubuaarɛ gɛsun mɔ
dɔ. Aye berɛ a maŋ bii wɔra
gɛnen. A maŋ kyu aye-nyoro
kɛserɛ de ɔmɔ. Mɔmɔ berɛ, mɛ
dɛ nyoro ma-a kɛserɛ de abara,
ne mɛ kya kerɛ abara so de mɛ'
nyiile mɔmɔ-nyoro. Imɔ ibono
iŋ gyɛ ɔlaako ginyi. 13 Aye berɛ,
a maŋ nyiile aye-nyoro de i' don
gɛsun gɛbono ɔkara Wurubuaarɛ
gi kyu wɔra aye-abaa dɔ mɔ.
Wurubuaarɛ ne n sa aye ɔkpa
ne a wɔra mɔ-gɛsun mɔ kpaa lii
fɛye Korinti awura ɔsowolɛ so.
14 Nkana meŋnan fo fɛye nno mɔ,

imɔ ne ɔko laa nyɛ ɔkpa tɔgɛ yɛɛ n kya yen me-nyoro giyan. Gɛsintin mɔ mɔ, aye ne n daa gikpe fɛye gɛsinkpan so kpaa tɔgɛ Kirisito ɔkalan konkonsɛ mɔ sa fɛye.

15 Imɔso iŋ gyɛ yɛɛ a kya nyi-
ile aye-nyoro kyu naa de ako-lɛɛ
gɛsun so. A maŋ taa wɔra gɛnen.
Aye-ansi a gyan yɛɛ fɛye-gikagyan
gibono fɛ kya ka gyan Yesu so mɔ
gi laa kpɛ gi kya nyaakyɔ gi kya
too. Imɔ ne nan yɛgɛ aye-gɛsun
gɛbono a wɔra fɛye asɛ mɔ gɛ laa
nyɛ yɛlegɛ gikyɔ. 16 Gɛnen ne a
laa nyɛ tɔgɛ Yesu ɔkalan konkonsɛ
mɔ sa isowolɛ ibono i bo fɛye-
gɛmara mɔ. A wɔra gɛsun nfono
mɔ, i maŋ wɔra ɔko yɛɛ a kya
nyiile aye-nyoro kyu naa de ako-
lɛɛ gɛsun gɛbono mɛ wɔra mɔ so.
17 Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ a kya
nyiile aye yɛɛ, “Ɔbono ɔ laa nyiile
mɔ-nyoro mɔ, ɔ' nyiile mɔ-nyoro
daa kyu lii Wurubuaarɛ so.” 18 I
lii fɛɛ iŋ gyɛ fo ɔbono fo kya yen
fo-nyoro mɔ ne Wurubuaarɛ laa
sɔɔ fo yɛɛ fo gyɛ nyamesɛ dɛnsɛ.
Nyamesɛ ɔbono Wurubuaarɛ kya
yen mɔ mɔ, gɛnen kaasɛ ne ɔ kya
sɔɔ mɔ yɛɛ ɔ gyɛ nyamesɛ dɛnsɛ.

11

Pɔɔlo De Asa Abono Mɛ Kya Penɛ Yɛɛ Mɛ Gyɛ Yesu Isɔɔ Mɔ

1 Ilaa ibono n kya tɔgɛ faa,
nba-a iŋ gyɛ ɔlaako ginyi ilaa mɔ,
fɛ' wɔra aniya de fɛ' nyɛ gisen
ŋmaraa sa me. 2 I wɔra fɛɛ n
kya kɔ fɛye so gikengbeli mi-i sa
Wurubuaarɛ ne. Fɛ dɛ fɛɛ ɔkyiifɔ
ɔbono me ne n yɛ mɔ sa ɔnyen.
Ɔnyen kolon ɔbono n darɛ mɔ ne
n gyɛ Kirisito. 3 Imɔso idɛ kon i bo
me gifuu yɛɛ fɛɛ gɛnɔɔbono giwɔɔ
gi kyu adawo penɛ Efa mɔ, foŋbii
ilaa iko i laa lɛɛ fɛye-nwɔnsa lii
Kirisito so de i' ba yɛɛ fɛŋ baa kyu
gisen dɛnsɛ son Kirisito lii fɛye-
asen dɔ.

4 Asa ako mɛ kya baa tɔgɛ Yesu
ilaa sa fɛye mɔ, fɛ kya bii yɛɛ
Yesu banban ɔko ilaa ne mɛ kya
tɔgɛ, abɛɛ mɛ kyu oduduu ɔko
abɛɛ ɔkalan ɔko kpɛi bara fɛye.
Fɛ wu yɛɛ i mɛŋ gyɛ ilaa ibono a
wolaa kyu bara fɛye mɔ ne. Mɔ,
fɛ kya nu mɔmɔ asɛ yɛɛ menɛ?
5 Gɛnen asa abono mɛ kya wɔra
ɔmɔ-nyoro fɛɛ mɔmɔ ne n gyɛ
Yesu isɔɔ gbaa-gbaa. Meŋ kii wu
yɛɛ mɛ don me iko dɔ. 6 Ba-a ne
fɛɛ meŋ taa nyi gɛtɔngɛ gbaa mɔ,
ɔlaako ginyi berɛ, n bo. A ti wolaa
lɛɛ imɔ ibono nyiile fɛye dandan
ilaa kamaasɛ dɔ.

Nɛ Nyiile Fɛye Yesu Ilaa Mɔ, Meŋ Sɔɔ Fɛye Sɛi

7 Gɛnɔɔbono nɛ tɔgɛ Wu-
rubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ sa
fɛye ne meŋ sɔɔ fɛye sɛi mɔ, i
wɔra fɛɛ nɛ bara me-nyoro gɛsɛ
daa de i' nyɛ diirɛ fɛye. Nɛ wɔra
gɛnen mɔ, nɛ wɔra ilaa nyɛnyɛn
ne? 8 Wurubuaarɛ asonbo akpen
ako kpɛi ne n kerɛ me so gɛnen
owi ɔbono dɔ. Fo kerɛ mɔ, i wɔra
fɛɛ nɛ yuuri mɔmɔ kyu kpaa sa
fɛye ne. 9 N bo fɛye asɛ ne ilaa
i tiri me mɔ, meŋ nyala fɛye dɔ
ɔko. Aye-nanboana abono mɛ
lii Masadoniya ba mɔ ne n kyu
me-ilaa tirisɛ bara me. Imɔso
meŋ ti wɔra gɛsola sa fɛye. Ne
nan kpɛ keda gɛnen kyu i kya
kpe. 10 Kirisito gɛsintin ne n' dɛ n
kya tɔgɛ fɛye; maŋ yɛgɛ asa mɛ'
kerɛ me so aberɛ abono n naa n
kya tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi fɛye
Akaya nsinkpan so mɔ. Meŋ kya
laarɛ i' ba yɛɛ maŋ nyɛ ginyen
kyu naa de imɔ so. 11 Fɛ nyi yɛɛ
menɛ so ne meŋ kyule yɛɛ fɛ' kerɛ
me so mɔ? Fɛ nyi yɛɛ meŋ kya
laarɛ fɛye ilaa daa? Iŋ gyɛ gɛnen.
Wurubuaarɛ nyi me-gisen dɔ yɛɛ
n kya laarɛ fɛye-ilaa.

12 Asa abono mɛ kya nyiile ɔmɔ-
nyoro yɛɛ aye-rɛ ɔmɔ a kya wɔra
gɛsun ɔkpa kolon so mɔ, mɔmɔ

so ne meŋ kya laarɛ fɛ' kerɛ me
so mɔ. Gɛnen asa abono mɛ kpɛ
mɛ kya laarɛ ɔkpa de mɛ' nyɛ
penɛ asa bɔla. Mɔmɔ so mɔ, nan
kpɛ keda fɛɛ gɛnɔɔbono n wolaa
n dɛ mɔ. 13 Gɛnen asa abono mɛ
kya penɛ asa yɛɛ mɛ gyɛ Kirisito
isɔɔ. Mɛ kya wɔra gɛsun mɔ,
mɛ kya soo asa idoo daa, ne mɛ
kya wɔra ɔmɔ-nyoro fɛɛ Kirisito
isɔɔ. 14 Ne iŋ kaaborɛ i' dɛ aye-
gɛnɔ. I lii fɛɛ ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ gbaa kya kyena keda
mɔ-nyoro kyɛɛgɛ, ɔ kya penɛ asa
yɛɛ ɔ gyɛ Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ
ɔko. Ɔ kya penɛ yɛɛ ɔ bo Wu-
rubuaarɛ fatela mɔ dɔ. 15 Imɔso
iŋ kaaborɛ i' wɔra aye ilaa pobɔrɔ
yɛɛ mɔ-asonbo kee mɛ laa taalɛ
keda mɔmɔ-nyoro kyɛɛgɛ penɛ
asa yɛɛ mɛ kya wɔra Wurubuaarɛ
gɛsintin-lɛɛ gɛsun mɔ. Imɔ-rɛ
imɔ-laalaalogɛ mɔ, gikɔka gi dɛ sa
ɔmɔ.

Pɔɔlo Kya Wu Awɔrɔfɔɔ Yɛgɛ I Dabɔlɛ I Bo Mɔ Ɔkon

16 N kii mi-i tɔgɛ fɛye ginyɔsɛ
yɛɛ iŋ kaaborɛ ɔko ɔ' tɔgɛ yɛɛ meŋ
nyi ɔlaako so ne n' kya yen me-
nyoro. Ba-a ne ɔko laa taa tɔgɛ
yɛɛ meŋ nyi ɔlaako mɔ, kaasɛ mɔ
ɔ' nyɛ gisen pii sa me de o' nu ilaa
ibono nan tɔgɛ yen me-nyoro mɔ.
17 Iŋ gyɛ Wura Yesu ne n kya yɛgɛ
n' da otu yen me-nyoro. Ɔbono
ɔŋ nyi ɔlaako mɔ ilaa wɔrasɛ ne
i gyɛ. 18 Imɔ gɛnen mɔ, abono
mɛ kya yen mɔmɔ-nyoro ansi so
ilaa so fafaanan mɔ mɛ nyaakyɔ.
Imɔso me kee nan yen me-nyoro
sa fɛye ŋmaraa. 19 Fɛ nyi yɛɛ fɛ
nyi ɔlaako mɔ, i wonɛ ne fɛ kya
nu asa abono mɛ mɛŋ nyi ɔlaako
mɔ asɛ? 20 Nɛ wu yɛɛ asa abono
mɛ kya kyu fɛye wɔra fɛɛ nbide,
abɛɛ kyu lii fɛye so ne mɛ kya gyi,
abɛɛ mɛ kya kudi fɛye gyi, abɛɛ
mɛ kya wɔra fɛɛ mɔmɔ ne n bo
fɛye, abɛɛ mɛ kya da fɛye itan mɔ,
fɛ kya nu mɔmɔ asɛ. 21 Aye berɛ,
a selɛ, aŋ taalɛ wɔra fɛye gɛnen.
Abɛɛ i kaaborɛ i' wɔra me ipeeli
yɛɛ meŋ wɔra fɛye gɛnen fɛɛ?

Nengyene ako mɛ kya kerɛ ansi
nyiile mɔmɔ-nyoro kyu lii ilaa iko
so mɔ, me Pɔɔlo nan kerɛ ansi nyi-
ile me-nyoro gɛnen kee. Ɔbono oŋ
nyi ɔlaako mɔ ilaa tɔgɛsɛ ne. I kii
i tiri yɛɛ n' tɔgɛ imɔ. 22 Nengyene
mɛ kya nyiile mɔmɔ-nyoro yɛɛ
mɛ gyɛ Isirale awura mɔ, me kee
Isirale isa ne n' gyɛ. Mɛ gyɛ
Hiiburu awura mɔ, Hiiburu isa ne
n' gyɛ kee. Mɛ gyɛ Aberaham
gɛsu dɔ mɔ, me kee, gɛnen ne.
23 Mɛ gyɛ Kirisito asonbo mɔ, mi-i
me mɔ, n kya son Kirisito don
mɔmɔ gbaa. (Mɛ yɛgɛ n kya tɔngɛ
fɛɛ ɔbono ɔŋ bo gimu mɔ, yɛgɛ
iŋ gyɛ gɛnen.) Nɛ wɔra Kirisito
gɛsun don ɔmɔ. N naa n kya
tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi isowolɛ
kpɛi-kpɛi so. Gɛnen so mɔ, asa
abono mɛ kya kyo Kirisito ɔson
mɔ mɛ tii me de obu, i mɛŋ gyɛ
gikolon. Nɛ wu ɔlaawusɛ don asa
sɛnsɛ. Mɛ taa me gikpadɔ gifonɛɛ
gifonɛɛ. Lɛwu ti taalɛ pɛɛdɛ me
belen-belen.

24 Nɛ sɔɔ Gyuda awura giwulibi
gibono mɛ kya taa asa oko de
saalaa sango mɔ gikpadɔ ginun
kerɛ. 25 Mɛ koree me gikpadɔ
gisa, ne asa mɛ ti da me abui kee
kerɛ. Apoo so akolii belɛ-belɛ a da
bun wɔra me gikpadɔ gisa. Imɔ
iko dɔ mɔ nɛ sii apoo dɔ toloowi
kalaadɛ. 26 Anaa-naa ne n san
wɔra me-lɛɛ. Nɛ ti loo ibon bɔlasɛ
dɔ lii. Nɛ loo iyu abaa dɔ lii.
Me-subuana Gyuda awura de asa
abono mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ
pɛwu mɛ yɛgɛ nɛ wu gɛnsipɛɛrɛ.
Nɛ wu gɛnsipɛɛrɛ isowolɛ belɛ-
belɛ dɔ de apen dɔ de apoo dɔ
pɛwu. Abono mɛ kya penɛ yɛɛ mɛ
gyɛ aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ mɔ mɛ yɛgɛ nɛ wu gɛnsipɛɛrɛ
kee.

27 Nɛ nyaadɛ gisisiri wɔra nsun
bolonsɛ sa Wurubuaarɛ. Nkɛ
nbono meŋ kya nyɛ dɛ gɛnyɛ mɔ

ne n kyɔ. Nɛ naa akon de bolefɔ
de awo. Meŋ nyɛ agyudɔ gyisɛ
abɛɛ gikuru bunsɛ.
28 Ba-a ne a kyu ilaa idɛ pɛwu
yela nkan mɔ, i san gɛnɔɔbono
n kya kyena de nwɔnsa gɛkɛ
kamaasɛ sa Yesu asonbo akpen
pɛwu mɔ. Imɔ ibono ne n nyii me
fɛɛ gɛsola. 29 Nengyene nɛ nu yɛɛ
ɔko gisɔɔgyi gi kya yɔɔ Yesu ɔson
mɔ dɔ mɔ, i kya loo me fɛɛ me ne
i gyɛ. Nengyene ɔko gi tɔrɔ Yesu
ɔson mɔ dɔ mɔ, me-gisen dɔ i kya
dɛɛ me.
30 I kaaborɛ n' yen me-nyoro faa
mɔ, nan kyu ilaa ibono i kya lɛɛ
nyiile yɛɛ meŋ bo lon mɔ daa kyu
yen me-nyoro. 31 Wurubuaarɛ
ne ayenbi a gyɛ mɔ-lɛɛ gɛkpaa-
gɛkpaa. Mɔ ne n gyɛ Wura Yesu
mɔ-sɛ de mɔ-Wurubuaarɛ. Mɔ
ne n nyi yɛɛ iŋ gyɛ abon ne n
kya kɛɛ. 32 N bo Damasikosɛ
ɔsowolɛ so mɔ, abɛyin ɔbelɛnsɛ
ɔbono ɔ kya kerɛ ɔsowolɛ mɔ so
sa Wura Aretɛsɛ mɔ gi yɛgɛ mɛ
dii ikpa ibono i dɛ loo ɔsowolɛ mɔ
so mɔ mɛ kya laarɛ me de mɛ'
keda. 33 Ako mɔ mɛ kyu me wɔra
gɛkeebii dɔ ne mɛ liirɛ me de ɔfɛ
de gɛkpen gɛbono mɛ yii kyaabɔɔ
ɔsowolɛ mɔ gɛfanserɛ dɔ ne nɛ
nyɛ lii ɔbelɛnsɛ mɔ abaa dɔ.

12

Ilaa Ibono Yesu Gi Lɛɛ Nyiile Pɔɔlo Mɔ

1 Nyamesɛ laa yen mɔ-nyoro mɔ
iŋ kya kpaa mɔ de sɛi; i kii i tiri
yɛɛ n' yen me-nyoro de apenɛbo
mɔ mɛŋ baa nyɛ penɛ fɛye. Imɔso
nan san tɔgɛ daa ilaa ibono Wura
Yesu gi lɛɛ nyiile me baa kyon
mɔ. O nyiile me ilaa fɛɛ ideri
yɛgɛ n kerɛ. 2 Nsi gudu nnan
gɛmara mɔ, ilaa iko i wɔra me.
Nperɛ faa i kya wɔra me fɛɛ i
mɛŋ gyɛ me ne i wɔra gɛnen abɛɛ?
I kya nyiile yɛɛ me-rɛ Kirisito
ginyamesɛ kolon so mɔ, i puru
me gikolon faa fiiyu kyu kpe ko-o
Wurubuaarɛ dɔ. I puru me-rɛ
me-nyoro gibi mɔ pɛwu daa fɛɛ,
me-oduduu mɔ wolɛ daa fɛɛ, meŋ
taalɛ bii berɛ. Wurubuaarɛ wolɛ
ne n nyi. 3 Ilaa ibono n kpɛ n nyi
mɔ ne n gyɛ yɛɛ i kpɛ puru me
fiiyu kyu kyon kpe Wurubuaarɛ
adɛ ɔkyoolaten. I puru me-rɛ me-
nyoro gibi mɔ pɛwu daa fɛɛ, me-
oduduu mɔ wolɛ ne n kpe fɛɛ,
maŋ taalɛ bii. Wurubuaarɛ wolɛ
ne n nyi.
4 I puru me kpe nno gɛnen mɔ,
nɛ nu ilaa ibono iŋ bo ginu ne
iŋ bo gitɔgɛ mɔ pɛi ne nɛ kii ba.
5 Me, Pɔɔlo, ne n wu gɛnen ilaa
idɛ. Iŋ kya sa me ɔkpa yɛɛ n'
yen me-nyoro daa. Yɛgɛ ayenbi a
kii kaaborɛ nyamesɛ ɔbono o wu
ilaa idɛ ɔnan mɔ. Mi-i me mɔ ilaa
ibono i kya nyiile yɛɛ meŋ bo lon
me-gibaa so mɔ wolɛ ne nan kyu
yen me-nyoro.
6 Nkana fɛɛ n kya laarɛ n' yen
me-nyoro gbaa mɔ, i maŋ nyiile
yɛɛ meŋ nyi ɔlaako. I laa wɔra
gɛsintin daa. Mi-i me mɔ, nɛ kine
imɔ. I lii fɛɛ meŋ kya laarɛ ɔko o'
buu me yɛɛ n gyɛ Wurubuaarɛ isa
don ɔkara ɔbono ɔ kya wu de ansi
abɛɛ ɔ kya nu de aso mɔ.
7 Ilaa gbaa'gbaa ibono Wu-
rubuaarɛ gi lɛɛ nyiile me mɔ i
tansi i nyaakyɔ. Wurubuaarɛ mɛŋ
kii ɔ kya laarɛ de n' yii gɛsɛ n kya
nyiile me-nyoro. Imɔso o kyule sa
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ yɛɛ
o' kyu gilɔ gibono gi dɛ fɛɛ owe
ne n bo nyoro dɔ mɔ too me so.
Imɔso gilɔ mɔ gi san gi kya nyala
me giŋ kya sa me ɔkpa de n' nyiile
me-nyoro. 8 Nɛ dalaa kolɛ Wura
Yesu gikpadɔ gisa' yɛɛ i' ta me
yɛgɛ. 9 O kisee tɔgɛ sa me daa yɛɛ,
“Gɛnɔɔbono nan kpɛ mi-i kpaa fo
mɔ, i laa wɔra ɔdan sa fo. I lii fɛɛ
isa ɔbono ɔŋ bo lon mɔ dɔ ne me
Wurubuaarɛ ɔlon mɔ kya nyɛ lii
gɛwi kpaa logɛ.”
Ɔ tɔgɛ gɛnen faa, i kya wɔra
me ɔkon bɔla yɛɛ n' kyu daa ilaa

ibono i kya nyiile yɛɛ meŋ bo lon me-gibaa so mɔ de n' kyu yen me-nyoro. Imɔ ne nan yɛgɛ Kirisito-lɛɛ ɔlon ɔbono ɔ bo mɔ ɔ' nyɛ baa kyena me dɔ. 10 Imɔso nengyene i gyɛ daa Kirisito so mɔ, i boran sa me yɛɛ n' wɔra isa ɔbono ɔŋ bo lon, n' nyɛ asebi, me-nyoro gi' keda me, asa mɛ' ka me-ansi, de n' wu gɛnsipɛɛrɛ. I kya nyiile yɛɛ owi ɔbono meŋ bo lon me-gibaa so mɔ, mɔ-ɔlon dɔ mɔ, n kya wɔra ɔlon.

Gɛlaarɛ' Gɛbono N Bo Sa Fɛye Mɔ Gɛ Nyaakyɔ

11 Ibono nɛ yen me-nyoro faa, ɔbono oŋ nyi ɔlaako mɔ ilaa wɔrasɛ ne i gyɛ. Mɔ, fɛye-oyuli dɔ ne i ba gɛnen. Nkana fɛye ne n kaaborɛ fɛ' yen me. Meŋ taa gyɛ isa ɔko me-gibaa so berɛ. Yɛgɛ gɛnen asa abono mɛ kya penɛ yɛɛ mɔmɔ ne n gyɛ Yesu isɔɔ gbaa-gbaa mɔ mɛŋ taa don me iko dɔ. 12 Wurubuaarɛ ilaa wɔrasɛ ibono i kya lɛɛ nyiile yɛɛ ɔko gyɛ Yesu ɔsɔɔ gɛsintin mɔ, me Pɔɔlo nɛ kyu gisen kyu wɔra imɔ fɛye-ansi dɔ. Ilaa ibono nyamesɛ maŋ taalɛ wɔra mɔ-gibaa so mɔ, ilaa ibono i kya dɛ gɛnɔ mɔ, de ilaa ibono i kya lɛɛ nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon bo me dɔ mɔ pɛwu, nɛ wɔra imɔ. 13 Meŋ wu ilaa ibono nɛ wɔra sa Yesu asonbo akpen sɛnsɛ mɔ ne i don ilaa ibono nɛ wɔra ne fɛ wu mɔ. Abɛɛ ibono nɛ ba fɛye asɛ ne meŋ kyule wɔra gɛsola sa fɛye mɔ, nɛ wɔra fɛye ilaa nyɛnyɛn? To! Ne i gyɛ ilaa nyɛnyɛn berɛ mɔ, n dɛ fɛye giserɛ, fɛ' kyu kyɛɛ me.

14 Idɛ kon nan baa laa fɛye gisasɛ. Nɛ baala ta. Ne idɛ kee maŋ wɔra gɛsola sa fɛye. Iŋ gyɛ fɛye-atɔ abɛɛ agyudɔ ne n tiri me. Fɛye gbaa-gbaa ne n tiri me. Iŋ gyɛ nbii ne n kya sa mɔmɔ-akorogɛbo ilaa tirisɛ. Akorogɛbo ne n kya sa mɔmɔ-biana ilaa tirisɛ. 15 Gɛnen kee ne i bo me ɔkon yɛɛ n' lɛɛ ilaa ibono n bo mɔ kyu sa fɛye de n' kyu me-nyoro kee kyu sa fɛye. Imɔso gɛlaarɛ' gɛbono n bo sa fɛye mɔ gɛ kya nyaakyɔ gɛ kya too ɔfaanan mɔ, fɛye-lɛɛ gɛlaarɛ' gɛbono fɛ bo sa me mɔ gɛ laa kii kɔɔgɛ daa? 16 Fɛ laa kyule tɔgɛ gɛsintin yɛɛ meŋ wɔra gɛsola sa fɛye abɛɛ fɛ laa tɔgɛ yɛɛ n' nyi gisɛɛ ne nɛ kyu npenɛ kyu kudi fɛye gyi daa fɛɛ? To. 17 Abɛɛ fɛ wu yɛɛ asa abono nɛ sun fɛye asɛ mɔ dɔ ɔko gi kudi fɛye kyu bara me nɛ gyi daa? 18 Me ne n kolɛ Taatusi yɛɛ o' kpe fɛye asɛ, ne nɛ sun aye-nanbo ɔko yɛɛ o' buu mɔ kpe. Abɛɛ fɛ nyi yɛɛ Taatusi gi kudi fɛye gyi? Me n nyi ibono me-rɛ mɔ-nwɔnsa de aye-anaabi a gyɛ gikolon.

19 Imɔso baa lii de ndɛ' fɛ kya nu aye-ilaa tɔgɛsɛ mɔ, fɛ nyi yɛɛ a kya tɔgɛ a kya yelɛ aye-nyoro gɛmara daa? Aye-nanboana laarɛsɛ, iŋ gyɛ gɛnen. A nyi ibono Wurubuaarɛ kya wu aye. Kyu naa de aye-rɛ Kirisito ginyamesɛ kolon mɔ so ne a kya tɔngɛ. Ilaa kamaasɛ ibono a tɔgɛ mɔ, a kya tɔgɛ daa de fɛ' nyɛ sɛɛ Yesu ɔson mɔ dɔ too.

20 I bo me gifuu yɛɛ n' baa kii ba fɛye asɛ mɔ, fɛ laa wɔra fɛɛ asa abono ɔnan meŋ kya laarɛ mɔ, ne foŋbii fɛye mɔ, fɛ laa wu me mɔ, nan wɔra isa ɔbono ɔnan fɛŋ kya laarɛ mɔ. Foŋbii n' baa kii ba mɔ, ibiidɛ i bo fɛye dɔ, fɛ bo gɛlaaloo, fɛ bo ginyadon foro-foro, fɛ kya laarɛ me-nkon me n' nyɛ, fɛ kya saalɛ asa, fɛ kya nyida abara, fɛ kya nyiile fɛye-nyoro, ne fɛye-gɛkyena dɔ ilaa i kpɛ i dɛ giyan-giyan. 21 I bo me gifuu yɛɛ foŋbii, nan kii baa mɔ, me-Wura Wurubuaarɛ laa bara me gɛsɛ fɛye-ansi dɔ de osulon. Foŋbii asa abono mɛ wɔra ilaa nyɛnyɛn ne mɛŋ ti nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ mɔ mɛ laa yɛgɛ me n' su. Iko mɔ, mɛ wɔra ilaayan, abɛɛ mɛ laarɛ

agyibara, mɛ wɔra ilaa kankaran,
ne mɛŋ ti kyɛɛgɛ mɔmɔ-nwɔnsa.

13

Mɛŋ Taa Yɛgɛ Mɔ, Nan Biidɛ Ɔmɔ-Giso Kon

1 Me-gisasɛ ne nan kii ba fɛye
asɛ faa. Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ
ako a kya nyiile yɛɛ i tiri yɛɛ
asa anyɔ abɛɛ asa' nnɔ gi' wɔra
gikolon nbɛlɛ dɔ pɛi de a' lɔɔ bun
ɔko gipuɛɛ. 2 Owi ɔbono nɛ kpaa
laa fɛye ginyɔsɛ mɔ nɛ wolaa ka sa
asa abono mɛ wɔra ilaa nyɛnyɛn
de asɛnsɛ mɔ pɛwu. Ibono meŋ
bo fɛye asɛ faa mɔ, fɛ' yɛgɛ mɔmɔ-
aso a' nu yɛɛ nengyene nɛ kii ba
ne mɛŋ ti yɛgɛ mɔ, nan biidɛ ɔmɔ-
giso kon. 3 Iŋ gyɛ gɛnen ne fɛ kya
laarɛ mɔ? Iŋ gyɛ fɛ kya laarɛ fɛ'
wu bii yɛɛ Kirisito ne n kya tɔngɛ
naa de me so? Fɛ nyi yɛɛ Kirisito
meŋ bo ɔlon de ɔ' taalɛ wɔra fɛye
ilaa kamaasɛ ibono ɔ kya laarɛ
mɔ? Ɔ tansi ɔ bo lon fɛye so.
4 I bo no yɛɛ kyu naa de Kirisito
anyamesɛ gidebi gibono giŋ bo lon
mɔ so ne o wu' lɛwu oyii mɔ so.
Wurubuaarɛ ɔlon dɔ mɔ, o kii ɔ
tɛ de ansi. Gɛnen ne n gyɛ aye
kee faa. Aŋ bo lon fɛɛ Kirisito-lɛɛ
mɔ. Yɛgɛ a kii a bo ɔlon de a' taalɛ
fɛye. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ ɔlon dɔ
mɔ aye-rɛ Kirisito a tɛ dabɔlɛ.
5 Fɛ' kerɛ fɛye-asen dɔ yɛɛ fɛ san
fɛ dɛ gisɔɔgyi gibono fɛ bo sa Yesu
mɔ? Fɛ mɛŋ nyi yɛɛ Yesu Kirisito
tɛ fɛye dɔ? Abɛɛ fɛye berɛ fɛ wɔra
awɔrafuɛ daa fɛɛ? 6 Nɛ sɔɔ gyi yɛɛ
fɛ laa wu me bii yɛɛ me berɛ, meŋ
wɔra awɔrafuɛ.
7 N kya dalaa n kya kolɛ Wu-
rubuaarɛ yɛɛ ɔŋ sa ɔ' yɛgɛ fɛ'
wɔra ilaa nyɛnyɛn. Iŋ gyɛ me-lɛɛ
ayenbi so ne n' kya tɔgɛ gɛnen.
N kya laarɛ daa yɛɛ fɛ' wɔra ilaa
ibono i boran sa Wurubuaarɛ mɔ.
Ba-a ne asa mɛ' taa nyida me yɛɛ
n kya son Wurubuaarɛ giyan mɔ,
i boran sa me. 8 Me berɛ, maŋ
taalɛ wɔra sɛi de i' tii Wurubuaarɛ
gɛsintin mɔ ɔkpa. N kya wɔra
daa ilaa ibono i laa bugi ɔkpa
sa Wurubuaarɛ gɛsintin ilaa mɔ.
9 Nengyene fɛɛ fɛ bo lon fɛ yelɛ
fɛye-ayaa so Yesu ɔson mɔ dɔ, ne
nɛ wɔra fɛɛ meŋ baa n bo ɔlon
fɛye so mɔ, i laa wɔra me ɔkon
daa. Ilaa ibono n kya dalaa mɔ ne
n gyɛ yɛɛ fɛ' sɛɛ Yesu ɔson mɔ dɔ
kpaa logɛ.
10 Imɔso ne fɛ wu yɛɛ owi ɔbono
meŋ bo fɛye asɛ mɔ, nɛ ŋmarasɛ
fɛye ɔwolɛ baarɛ ɔnan mɔ. Meŋ
kya laarɛ n' baa tu fɛye de n' kyu
ɔlon ɔbono Wura Yesu gi sa me
fɛye so mɔ kyu wɔra fɛye ipeeli. Ɔ
sa me ɔlon fɛye so daa de n' kpaa
fɛye de fɛ' sɛɛ mɔ-ɔson mɔ dɔ. Iŋ
gyɛ yɛɛ n' yɛgɛ i' yɔɔ fɛye-nyoro
daa.

Agyɛbi Laalaalogɛ

11 Aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ, a laa sin gɛrɛ, a kya faala
fɛye. Fɛ' yɛgɛ Wurubuaarɛ ɔ'
lɔrɔ fɛye-gikyenabi kpaa logɛ. Fɛ'
nu me-ɔwolɛ baarɛ ilaa gɛsɛ sa
me. Fɛ' tɔgɛ kyule abara, de
fɛ' kyu gisen yuuli kyu kyena de
abara. Fɛ wɔra gɛnen mɔ, fɛye-rɛ
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo gɛsalaarɛ
ne ɔ gyɛ gisen yuuli gɛmu mɔ fɛ
laa kyena.
12 Fɛ' kyu gɛnyi-abi afaala faala
abara fɛɛ gɛnɔɔbono i kaaborɛ
Yesu asonbo mɛ' faala abara mɔ.
13 Yesu asonbo abono mɛ bo aye
asɛ mɔ pɛwu mɛ kya faala fɛye.
14 Aye-Wura Yesu Kirisito gi-
tolon, Wurubuaarɛ gɛsalaarɛ, de
gɛnɔ kolon gɛbono Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ kya sa asa mɔ i' kyena
fɛye pɛwu dɔ.

Pɔɔlo Ɔwolɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Bunge Galati Awura Mɔ

Yesu Ɔsɔɔ

1 Me Pɔɔlo ɔbono n gyɛ Yesu
ɔsɔɔ mɔ ne n kya ŋmarasɛ fɛye
gɛnen ɔwolɛ baarɛ faa. Iŋ gyɛ
anyamesɛ ne n lɛɛ me abɛɛ
anyamesɛ ne n sun me yɛɛ n' wɔra
Yesu ɔsɔɔ. I gyɛ daa Yesu Kirisito
de mɔ-sɛ Wurubuaarɛ ɔbono o
kyingi mɔ lii ibuni dɔ mɔ ne n sun
me. 2 Me-rɛ me-nanboana abono
a kya son Yesu gɛrɛ mɔ pɛwu ne n
dɛ ɔwolɛ baarɛ a kya bunge fɛye
Yesu asonbo akpen abono fɛ bo
Galati gɛsinkpan so mɔ. 3 Aye-
sɛ Wurubuaarɛ de aye-Wura Yesu
Kirisito mɛ' sa fɛye so gɛwɔnsa
dɛnsɛ de mɛ' sa fɛye gisen yuuli.
4 Yesu ne n kyu mɔ-nyoro kyɛɛ ne
o wu' sa aye de a' nyɛ aye-nyoro lii
ndɛ' asa adɛ ilaa nyɛnyɛn giwɔra
dɔ. Aye-sɛ Wurubuaarɛ gɛlaarɛ
dɔ ne Yesu gi wɔra gɛnen ilaa idɛ.
5 Nyisigyi ɔ' wɔra Wurubuaarɛ-lɛɛ
gɛkpaa-gɛkpaa! I' ba gɛnen.

Kirisito Ɔkalan

6 I kya dɛ me-gɛnɔ yɛɛ fɛ ti
kpɛ fa-a taa Wurubuaarɛ fa-a yɛgɛ
kusaa gɛnen. Mɔ ne n tɔgɛ fɛye
yɛɛ fɛ' baa nyɛ mɔ-amɔlɛgɛ abono
ɔ kyɛɛ fɛye kyu naa de Kirisito
so mɔ. Fɛye mɔ fɛ kii fɛ kya nu
daa de ɔkalan ɔko kpɛi. 7 Nɛ tɔgɛ
gɛnen faa, gɛsintin ne n gyɛ yɛɛ iŋ
bo ɔkalan konkonsɛ banban ɔko.
Asa ako mɔ mɛ kya kpadɛɛ fɛye-
nwɔnsa dɔ mɛ kya laarɛ de mɛ'
kyɛɛgɛ Kirisito ɔkalan konkonsɛ
mɔ. 8 Imɔso ba-a nengyene aye
abɛɛ Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ne n
kpelegɛ lii Wurubuaarɛ dɔ ba baa
tɔgɛ fɛye ɔkalan ɔbono ɔŋ kyena
de ɔbono a wolaa buu sa fɛye
mɔ, kaasɛ mɔ mɔ-rɛ Wurubuaarɛ
abaa anyɔ. 9 Fɛɛ gɛnɔɔbono a
wolaa tɔgɛ fɛye mɔ, idɛ kon n
kii mi-i tɔgɛ mi-i sa fɛye yɛɛ
ɔkamaasɛ ɔbono ɔ kya tɔgɛ fɛye
ɔkalan kyu lii Yesu so ne ɔŋ kyena
de ɔkalan ɔbono fɛ wolaa nu
lii aye asɛ mɔ, kaasɛ mɔ mɔ-rɛ
Wurubuaarɛ abaa anyɔ. 10 Nɛ
tɔgɛ imɔ idɛ gɛnen faa, anyamesɛ
ginsi ne n' kya laarɛ n' gyi abɛɛ
Wurubuaarɛ ginsi ne n' kya laarɛ
n' gyi daa? Fɛ kya kerɛ faa, n
kya tɔgɛ daa ilaa ibono i laa wɔra
anyamesɛ ɔbolɛ mɔ abɛɛ? Naafo n
kya kerɛ daa ilaa ibono i laa wɔra
anyamesɛ ɔbolɛ pɛi de n' lɔɔ wɔra
me-ilaa mɔ, nkana Yesu Kirisito
mɛŋ gyɛ me-wura ne.

Gɛnɔɔbono Pɔɔlo Gi Baa Wɔra Yesu Ɔsɔɔ Mɔ

11 Me-nanboana Yesu asonbo,
n kya laarɛ de fɛ' bii yɛɛ Yesu
ɔkalan konkonsɛ ɔbono nɛ lɛɛ
tɔgɛ sa fɛye mɔ mɛŋ gyɛ nyamesɛ-
lɛɛ ɔkalan. 12 I mɛŋ gyɛ nyamesɛ
asɛ ne nɛ nu ɔkalan mɔ lii. Iŋ
gyɛ nyamesɛ ne n nyiile me. Yesu
Kirisito ne n lɛɛ ɔkalan baarɛ gɛwi
nyiile me. 13 Fɛ nu ilaa ibono
nkana n kya wɔra owi ɔbono
n kya son Wurubuaarɛ kyu naa
de me-naanaana Gyuda awura iti-
ibilaa so mɔ. N' buu sa fɛye
yɛɛ nɛ ka asa abono mɛ kya
son Wurubuaarɛ kyu naa de mɔ-
bi Yesu so mɔ ansi gikyɔ. Nɛ
laarɛ fɛɛ nkana n' nyida gɛnen
asa mɔ mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-ɔson mɔ.
14 Nkana n kya wɔra aye Gyuda
awura ilaa wɔrasɛ imɔ-ɔkpa so
don me-gikoso dɔ Gyuda awura
sakyɔ. Aye-naanaana itiibi ilaa
mɔ i gyi me-gimu gɛnen owi
ɔbono dɔ. 15 Dabɔlɛ ibono nɛ
ka Wurubuaarɛ mɔ-rɛ mɔ-bi mɔ
asonbo adɛ ansi faa, pɛi de i' lɔɔ
korogɛ me mɔ, Wurubuaarɛ gi
wolaa lɛɛ me yela. Ɔ sa me so
gɛwɔnsa dɛnsɛ ne ɔ tɔgɛ me yɛɛ
n' son mɔ-rɛ mɔ-bi mɔ. 16 I wɔra
Wurubuaarɛ ɔbolɛ yɛɛ ɔ' lɛɛ mɔ-
bi Yesu nyiile me de n' naa n kya

tɔgɛ ɔkalan konkonsɛ kyu lii mɔ-bi mɔ so sa abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ. Wurubuaarɛ gi kpɛ lɛɛ mɔ-bi mɔ nyiile me mɔ, meŋ kpe isa asɛ yɛɛ o' nyiile me Yesu ilaa. 17 Meŋ kpe Gyɛrusalem kpaa wu abono mɛ gyangbara me wɔra Yesu isɔɔ mɔ. Nɛ kpɛ koso naa daa kyon kpe Arabiya gɛsinkpan so, ne nɛ kii baa kyon kpe Damasikosɛ ɔsowolɛ so. 18 Nsi nsa gɛmara pɛi ne nɛ baa kpe Gyɛrusalem kpaa faala Piita ne a nyɛ bii abara. Nɛ kpe gɛnen mɔ, nkɛ gudu nnun ne nɛ kyena mɔ asɛ nno. 19 Meŋ wu Yesu isɔɔ asɛnsɛ mɔ baa bɔla, gɛnen mɔ, Gyeemesi aye-Wura Yesu mɔ-tedɛ mɔ wolɛ. 20 Ilaa ibono n kya ŋmarasɛ mi-i sa fɛye faa, Wurubuaarɛ nyi yɛɛ meŋ kya kɛɛ abon. I gyɛ daa gɛsintin. 21 Imɔ gɛmara mɔ, nɛ kyon kpe Siiriya de Silisiya nsinkpan so.

22 Gɛnen owi ɔbono pɛwu mɔ, Yesu asonbo akpen abono a bo Gyudiya gɛsinkpan so mɔ mɛ mɛŋ nyi me de ansi. 23 Mɛ kya nu me-ilaa de aso daa yɛɛ, “Ɔnyen ɔbono nkana ɔ kya ka aye Yesu asonbo mɔ ansi mɔ, idɛ kon kerɛ, mɔ mɔ ne n kii ɔ kya tɔgɛ Yesu ɔkalan konkonsɛ ɔbono ɔ laarɛ mɔ-inyidaten mɔ ɔ sa asa mɔ.” 24 Me-ilaa idɛ i yɛgɛ mɛ yen Wurubuaarɛ.

2

Pɔɔlo Gi Kpe Yesu Asonbo Abelɛnsɛ Asɛ Gyɛrusalem

1 Nsi gudu nnan gɛmara mɔ, nɛ kii kpe Yesu asonbo mɔ asɛ Gyɛrusalem. Me-rɛ Banabasɛ ne n kpe. A kya kpe mɔ, nɛ kyu Taatusi buu me-nyoro. 2 Wurubuaarɛ ne n lɛɛ nyiile me yɛɛ n' kii kpe nno. Nɛ kpe mɔ, nɛ kpaa nyiile mɔmɔ Yesu ɔkalan konkonsɛ ɔbono n dɛ mi-i tɔgɛ mi-i sa asa abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ. Abono yɛɛ mɔmɔ ne n gyɛ abelɛnsɛ mɔ, nɛ yɛgɛ me-rɛ ɔmɔ a gyan aye-wolɛ. Nɛ laarɛ yɛɛ gɛnen abelɛnsɛ mɔ mɛ' nu me-gɛsun mɔ gɛsɛ de iŋ sa i' ba yɛɛ Yesu ɔkalan mɔ gɛsun gɛbono n kya wɔra faa de mɔ-gɛsun gɛbono nan kii wɔra mɔ gɛ' wɔra giyan. 3 Nɛ kpe abelɛnsɛ adɛ asɛ gɛnen mɔ, ba-a me-nanbo Taatusi ɔbono me-rɛ mɔ a naa ne ɔ mɛŋ gyɛ Gyuda isa mɔ, abelɛnsɛ mɔ ɔko-rɛ ɔko mɛŋ nyise mɔ yɛɛ ɔ' ten mɔ-giwɔrɛ aye Gyuda awura itiibilaa ɔkpa so.

4 Pɛi de n' kpe Gyɛrusalem mɔ, asa abono mɛ kya penɛ yɛɛ mɛ kya son Yesu mɔ ako mɛ baa loo aye Yesu asonbo mɔ dɔ de mɛ' nyɛ baa kerɛ aye-akyenabi de gɛnɔɔbono a nyɛ aye-nyoro kyu lii Kirisito Yesu so mɔ. Mɛ baa loo aye dɔ gɛnen mɔ, mɛ kya laarɛ daa fɛɛ a' gyi aye Gyuda awura itiibilaa de nbara mɔ pɛwu ɔkpa so kee aye Yesu ɔson mɔ dɔ de a' kii wɔra fɛɛ nbide sa nbara mɔ. 5 Kyu lii fɛye so mɔ, a mɛŋ kyule gɛnen asa abono. A kine mɔmɔ-lɛɛ de fɛ' nyɛ nu gɛsintin-lɛɛ ɔkalan konkonsɛ kyu lii Yesu so.

6 Nɛ kpe abono yɛɛ mɔmɔ ne n gyɛ abelɛnsɛ Yesu asonbo mɔ dɔ mɔ asɛ mɔ, meŋ nyɛ ilaa nyiilesɛ pobɔrɔ iko lii ɔmɔ asɛ. (Nɛ taa terɛ mɔmɔ yɛɛ abelɛnsɛ faa, asa abono ɔnan mɛ gyɛ mɔ lɛɛ iŋ tiri me. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ mɛŋ kya kerɛ asa ansi so.) To. Fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ tɔgɛ faa, gɛnen abelɛnsɛ mɔ mɛ mɛŋ kyu sɛi kyu bɔla me-lɛɛ anyiilebi mɔ so. 7 Mɛ wu me bii yɛɛ Wurubuaarɛ ne n kyu Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ kyu wɔra me-abaa dɔ de n' lɛɛ mɔ nyi-ile asa abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono o kyu gɛnen ɔkalan baarɛ kee wɔra Piita abaa dɔ de ɔ' lɛɛ mɔ nyiile Gyuda awura mɔ. 8 (I kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ wɔra gɛsun kyu naa de Piita so ne ɔ nyɛ wɔra

Yesu ɔsɔɔ sa Gyuda awura mɔ,
gɛnen Wurubuaarɛ kolon ɔbono
kee ne n wɔra gɛsun kyu naa de
me so ne nɛ wɔra Yesu ɔsɔɔ sa asa
abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura
mɔ.)
9 Abelɛnsɛ mɔ mɛ nyɛ wu bii
yɛɛ Wurubuaarɛ ne n kpaa me ne
nɛ wɔra Yesu ɔsɔɔ sa asa abono
mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ
gɛnen. Imɔso Gyeemesi, Piita,
de Gyɔn, abono yɛɛ mɔmɔ ne n
gyɛ nkpara sa Yesu ɔson mɔ, mɛ
kɔɔlɛ kyule yɛɛ me-rɛ Banabasɛ
de mɔmɔ pɛwu a gyɛ daa nyamesɛ
kolon gɛsun mɔ dɔ. Imɔso aye mɔ,
a' kpe abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda
awura mɔ asɛ de mɔmɔ mɔ mɛ'
kpe Gyuda awura mɔ asɛ. 10 Mɛ
tɔgɛ aye yɛɛ a' wolaa nyingi de
a' kpaa ayenbo. Gɛnen ilaa ibono
kee ne nɛ wolaa kyu too me-nyoro
so n kya wɔra.

Pɔɔlo Gi Tɔgɛ Piita Yɛɛ Ilaa Ibono Ɔ Wɔra Mɔ Iŋ Kyena

11 Owi ɔbono Piita gi ba An-
tiyoki mɔ, ilaa ibono ɔ wɔra nno
mɔ berɛ, iŋ kyena. Imɔso nɛ
tɔgɛ tigi mɔ. 12 I kya nyiile yɛɛ
nkana mɔ-rɛ Yesu asonbo abono
mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ
mɛ kya kyena wɔra abaa gyi
dabɔlɛ kanpɛ. Ɔ bo nno mɔ, mɔ-
nanboana Gyuda awura abono
mɛ gyɛ Gyeemesi adɛ mɔ ako mɛ
kpe mɔ asɛ. Mɛ kpe mɔ asɛ gɛnen
mɔ, ɔ tɛɛ mɔ-nyoro lii abono mɛ
mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ dɔ. Ɔŋ
baa o kyule mada de ɔmɔ. I kya
nyiile yɛɛ abono mɛ kpe mɔ asɛ
mɔ mɛ kpɛ mɛ dɛ daa yɛɛ ɔbono
ɔ mɛŋ gyɛ aye Gyuda isa mɔ laa
ten giwɔrɛ de o' gyi Gyuda awura
nbara so pɛi de ɔ' taalɛ son Yesu
ɔkpa so. Piita selɛ asa adɛ gifuu
so ne ɔ tɛɛ mɔ-nyoro gɛnen.
13 Gyuda awura sɛnsɛ abono mɛ
kya son Yesu mɔ mɛ wu gɛnen
mɔ, mɔmɔ kee mɛ yii gɛsɛ mɛ kya
taa gɛsintin ɔkpa mɔ ma-a yɛgɛ,
kaaborɛ i yɛgɛ Banabasɛ gbaa gi
buu mɔmɔ-lɛɛ ɔkpa mɔ. 14 Mi-i
me mɔ, nɛ wu ibono mɛŋ kya naa
ntintin gɛnɔɔbono i kya kyena
de Yesu gɛsintin ɔkalan konkonsɛ
mɔ. Imɔso nɛ taasɛ Piita Yesu
asonbo mɔ pɛwu ansi dɔ yɛɛ,
“Fo-o fo mɔ, fo gyɛ daa Gyudanyen
ne fo taa Gyuda awura akyenabi
mɔ yɛgɛ ne fo san fo tɛ daa fɛɛ asa
abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura
mɔ. Mɔ, nnɛ so ne fo laa taalɛ
nyise abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda
awura mɔ de mɛ' kyena Gyuda
awura akyenabi? 15 Gɛkorogɛ
dɔ mɔ, me-rɛ fo Piita a gyɛ daa
Gyuda awura. A mɛŋ gyɛ asa
sɛnsɛ abono mɛ mɛŋ wolaa mɛ
nyi Wurubuaarɛ agyɛbi ne mɛ kya
fuɛ Wurubuaarɛ ɔkpa mɔ. 16 Aye
gbaa-gbaa a nyɛ bii yɛɛ i mɛŋ
gyɛ aye Gyuda awura itiibilaa mɔ
abɛɛ nbara mɔ so gigyi ne nan
yɛgɛ Wurubuaarɛ o' kyu nyamesɛ
yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran. I gyɛ daa
gikagyan gibono nyamesɛ laa ka
gyan Yesu Kirisito so mɔ. Imɔso
ne aye gbaa-gbaa kee a ka gyan
Yesu Kirisito so de Wurubuaarɛ o'
kyu aye yɛɛ aye-asen dɔ i boran
kyu naa de aye gɛnen gikagyan
gibono so. I mɛŋ gyɛ aye Gyuda
awura itiibilaa mɔ gigyi so. I lii
fɛɛ Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yɛɛ ɔ maŋ
kyu nyamesɛ yɛɛ mɔ-gisen dɔ i
boran kyu lii itiibilaa abɛɛ nbara
so gigyi.”

Ɔkalan Konkonsɛ Ɔbono Pɔɔlo Kya Nyiile Asa Mɔ

17 Gɛnɔɔbono aye-ansi a gyan
yɛɛ Wurubuaarɛ laa kyu aye yɛɛ
aye-asen dɔ i boran kyu naa de
aye-rɛ Kirisito ginyamesɛ kolon
mɔ so mɔ, i yɛgɛ aye gbaa-gbaa a
bingiri abono mɛŋ kya gyi Gyuda
awura itiibilaa mɔ so. Imɔso a
taa itiibilaa yɛgɛ de Wurubuaarɛ
o' kyu aye yɛɛ aye-asen dɔ i bo-
ran faa mɔ, a wɔra ilaa nyɛnyɛn
ne? Kirisito kya yɛgɛ asa mɛ'
wɔra ilaa nyɛnyɛn? Kuaa, iŋ gyɛ
gɛnen! 18 Nengyene n nyi yɛɛ ilaa

idɛ iŋ boran sa me ne nɛ kine
imɔ, ne nɛ kii kpaa kyu imɔ mɔ,
nɛ lɛɛ me-nyoro nyiile yɛɛ n gyɛ
ilaa nyɛnyɛn ɔwɔrabo ne. 19 Imɔ
gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ nkana n kya
gyi Gyuda awura itiibilaa so, ne
Wurubuaarɛ mɛŋ kyu me yɛɛ me-
gisen dɔ i boran. Imɔso i wɔra fɛɛ
nɛ wu' lii itiibilaa mɔ dɔ. Meŋ baa
n tɛ sa itiibilaa mɔ de n' san nyɛ
kyena sa daa Wurubuaarɛ. 20 Nɛ
taa tɔgɛ yɛɛ nɛ wɔra fɛɛ nɛ wu' faa
mɔ, i wɔra daa fɛɛ me-rɛ Kirisito
pɛwu ne mɛ da aŋanbi oyii so mɔɔ
gikolon. Iŋ baa i gyɛ me ne n'
tɛ. Yesu Kirisito ne n san ɔ tɛ
me dɔ. Wurubuaarɛ mɔ-bi Yesu
ɔbono ɔ laarɛ me-ilaa ne o wu' sa
me mɔ so ne n' kya ka gyan de n'
nyɛ n tɛ gɛkyena gɛbono n tɛ faa.
21 Gidɛnsɛ gibono Wurubuaarɛ gi
wɔra sa anyamesɛ mɔ, maŋ kyu
gimɔ yɛɛ giŋ gyɛ sɛi. Ne fɛɛ i
gyɛ gɛsintin yɛɛ Wurubuaarɛ kya
kyu nyamesɛ yɛɛ mɔ-gisen dɔ i
boran kyu naa daa de itiibilaa gi-
gyi so mɔ, nkana lɛwu ɔbono Yesu
Kirisito gi baa wu' sa anyamesɛ
faa, nkana giyan ne.

3

Anɛ Ne N Penɛ Fɛye?

1 Fɛye Galati awura, anɛ ne
n penɛ fɛye daa? Fɛ mɛŋ nyi
ɔlaako. Nɛ wolaa kaala nyiile
fɛye gɛnɔɔbono Yesu Kirisito gi
wu' lɛwu oyii so sa fɛye mɔ. Sɛi
mɛŋ ŋara fɛye. 2 Imɔso n' taasɛ
fɛye ilaa kolon idɛ: Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi daa giba fɛye so
mɔ, fɛ nyi yɛɛ ibono fɛ kya gyi
nbara mɔ so mɔ daa? Iŋ gyɛ ibono
fɛ nu Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ ne
fɛ ka gyan mɔ so mɔ daa? 3 Fɛ
mɛŋ nyi ɔlaako daa do-o? Ibono
fɛ yii gɛsɛ kanpɛ de Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ, fɛ laa san kyu fɛye
anyamesɛ-lɛɛ ɔlon daa kyu logɛ?
4 Ibono pɛwu fɛ wu ɔlaa sa Yesu
ɔson mɔ faa mɔ, fɛ kya laarɛ
fɛ' wɔra awɔrafuɛ? Imɔso i gyɛ
gɛsintin yɛɛ fɛ laa wɔra awɔrafuɛ?
5 Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ kpɛ ɔ
dɛ mɔ-Oduduu mɔ ɔ kya sa fɛye
ne ɔ kya wɔra ilaa ibono i kya lɛɛ
mɔ-ɔlon nyiile fɛye mɔ, fɛ nyi yɛɛ
fɛye-nbara gigyi so ne ɔ kya wɔra
imɔ gɛnen? Iŋ gyɛ Yesu ilaa ibono
fɛ nu ne fɛ ka gyan mɔ so?

6 Fɛ' taa kerɛ aye Gyuda awura
ɔnaana gyangbarasɛ ɔbono mɛ
kya terɛ mɔ yɛɛ Aberaham mɔ
ilaa. Wurubuaarɛ agyɛbi ako a
tɔgɛ yɛɛ,

"Aberaham gi ka gyan Wu-
rubuaarɛ so.
Ne mɔ-gikagyan gibono so mɔ,
Wurubuaarɛ gi kyu mɔ yɛɛ
mɔ-gisen dɔ i boran."

7 Imɔso i kaaborɛ fɛ' bii yɛɛ
asa abono mɛ kya ka gyan Wu-
rubuaarɛ so mɔ, mɔmɔ ne n gyɛ
Aberaham mɔ-naanaana gɛsintin.
8 Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ kee a
kya tɔgɛ gikagyan gidɛ so ilaa.
Wurubuaarɛ wolaa o nyi yɛɛ ɔ
laa kyu abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda
awura mɔ kee yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ i
boran kyu naa de mɔmɔ-gikagyan
gibono mɛ laa ka gyan mɔ Wu-
rubuaarɛ so mɔ. I bo Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ dɔ yɛɛ Wurubuaarɛ gi
wolaa tɔgɛ mɔ-ɔkalan konkonsɛ
mɔ yela sa Aberaham yɛɛ,

"Kyu naa de fo so mɔ, nan yuule
nsinkpan kpɛi-kpɛi pɛwu so
asa."

9 Imɔso lii nfono mɔ a laa bii yɛɛ
Wurubuaarɛ kya yuule nyamesɛ
kamaasɛ ɔbono ɔ kya ka gyan
Wurubuaarɛ so mɔ kyu dabɔlɛ de
Aberaham ɔbono ɔ wolaa ka gyan
Wurubuaarɛ so mɔ.

Ɔko-rɛ Ɔko Maŋ Taalɛ Gyi Nbara Mɔ Pɛwu So

10 I bo Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ
yɛɛ,

"Ɔbono ɔŋ kya wɔra ilaa kamaasɛ
ibono Wurubuaarɛ nbara mɔ
gi kya nyiile
fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ ŋmarasɛ Wu-
rubuaarɛ nbara ɔwolɛ dɔ
mɔ,

gɛnen kaasɛ mɔ mɔ-rɛ Wurubuaarɛ abaa anyɔ.”

Ɔko-rɛ ɔko mɔ, maŋ taalɛ gyi nbara mɔ pɛwu so. Imɔso nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ kya ka gyan nbara gigyi so mɔ, mɔ-rɛ Wurubuaarɛ abaa anyɔ. 11 I gyɛ gɛsintin yɛɛ nyamesɛ fo gyi nbara so pɛwu gbaa mɔ, iŋ gyɛ imɔ ne nan yɛgɛ Wurubuaarɛ o' kyu fo yɛɛ fo-gisen dɔ i boran. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ gi wolaa tɔgɛ yɛɛ,

“Ɔbono ɔ kya ka gyan Wurubuaarɛ so mɔ ne
Wurubuaarɛ kya kyu yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran.

Gɛnen kaasɛ ɔbono ne nan nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.”

12 Nbara berɛ, mɛŋ kya ka gyan nmɔ so. Mɛ kya gyi nmɔ so daa. Wurubuaarɛ gi wolaa tɔgɛ yela yɛɛ,

“Ɔbono o gyi nbara mɔ so mɔ
ne nan nyɛ kyena Wurubuaarɛ asɛ kyu naa de nbara mɔ so.”

13 Nnɔ nbono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ wɔra aye abono aŋ kya gyi mɔ-nbara mɔ so mɔ ɔ yɛgɛ Yesu gi fiyɛɛ nnɔ sa aye. Kyu lii aye-ilaa nyɛnyɛn so mɔ, Yesu ne Wurubuaarɛ gi san tɔgɛ nnɔ wɔra. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ i kya tɔgɛ yɛɛ,

“Nyamesɛ kamaasɛ ɔbono mɛ kyɔlɔga mɔ oyii so mɔɔ
kyu biidɛ mɔ-giso mɔ,

Wurubuaarɛ gi tɔgɛ nnɔ wɔra kaasɛ mɔ ne.”

14 Wurubuaarɛ kya laarɛ o' yuule gɛsinkpan so asa kpɛi-kpɛi fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ wolaa yuule Aberaham mɔ. Imɔso ne Yesu gi yelɛ aye anyamesɛ giyaa dɔ ka aye-ilaa nyɛnyɛn gikɔ de Wurubuaarɛ ɔ' nyɛ yuule aye kii kyu naa de aye-rɛ Kirisito Yesu ginyamesɛ kolon mɔ so. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ aye abono a kya ka gyan Yesu so mɔ, a kya nyɛ Wurubuaarɛ Oduduu ɔbono ɔ wolaa ka yela yɛɛ ɔ laa sa anyamesɛ mɔ.

Ilaa Ibono Wurubuaarɛ Gi Ka Yela Sa Anyamesɛ Mɔ

15 Me-nanboana Yesu asonbo, n' taa kyu anyamesɛ gɛkyena dɔ ilaa kyu wɔra sinkaala sa fɛye. Nengyene nyamesɛ gi nyɛ ka ntan mɔ, mɛ mɛŋ lɛɛ nmɔ mɔ, nyamesɛ maŋ taalɛ kine nmɔ abɛɛ ɔ' kyɛɛgɛ nmɔ. 16 Wurubuaarɛ gi wolaa ka ilaa dɛnsɛ yela sa anyamesɛ pɛwu. Ɔ ka imɔ yela sa ɔmɔ kyu naa de Aberaham de mɔ-ɔnaanabi mɔ so. Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ nfono n darɛ faa mɔ, i mɛŋ tɔgɛ yɛɛ, “de Aberaham anaanabi.” I nen tɔgɛ yɛɛ “anaanabi” mɔ, mɛ kyɔ ne. I tɔgɛ daa yɛɛ, “de Aberaham ɔnaanabi.” Nyamesɛ kolon ne ɔ gyɛ ne. Gɛnen ɔnaanabi ɔbono ne n gyɛ Kirisito. 17 To! Ibono n darɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ fɛɛ gɛnɔɔbono asa mɛ maŋ taalɛ kine abɛɛ mɛ' kyɛɛgɛ nyamesɛ-lɛɛ ntan mɔ, gɛnen kee ne Wurubuaarɛ agyɛbi a dɛ ne. Wurubuaarɛ gi wolaa ka yela yɛɛ kyu naa de Aberaham so ne ɔ laa kyule de o' yuule anyamesɛ de mɛ' nyɛ wɔra mɔ-asonbo gɛsintin. I wɔra nsi nwɛ nnan de nsi oko de saalaa gɛmara mɔ, pɛi ne Wurubuaarɛ gi lɔɔ lɛɛ mɔ-nbara nyiile Aberaham mɔ-naanaana Gyuda awura mɔ. Gɛnen Wurubuaarɛ nbara mɔ gi mɛŋ taalɛ kyadɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ gi wolaa ka yela mɔ ɔwolɛ fuɛ. 18 Nengyene fɛɛ i tiri yɛɛ anyamesɛ mɛ' gyi Wurubuaarɛ nbara so pɛi de mɛ' lɔɔ nyɛ Wurubuaarɛ ayuule de mɛ' wɔra mɔ-asonbo gɛsintin mɔ, gɛnen berɛ mɔ iŋ baa i gyɛ ibono Wurubuaarɛ gi wolaa ka yela mɔ so ne. Gɛsintin gɛbono a nyi mɔ ne n gyɛ yɛɛ Wurubuaarɛ gi kpɛ ka daa yela sa Aberaham yɛɛ ɔ laa yɛgɛ asa mɛ' nyɛ wɔra Wurubuaarɛ asonbo gɛsintin kyu

naa daa de mɔ Aberaham so. Iŋ
gyɛ kyu naa de nbara gigyi mɔ so.

Ilaa Ibono Nbara Mɔ Gi Maŋ Taalɛ Wɔra Mɔ

19 Ne nbara mɔ gi maŋ yɛgɛ
asa mɛ' nyɛ wɔra Wurubuaarɛ
asonbo gɛsintin mɔ, menɛtɔ so
kiti-i ne ɔ baa yela nmɔ daa? Asa
ilaa nyɛnyɛn so ne Wurubuaarɛ
gi kyu nbara mɔ kyu bɔla ilaa
ibono ɔ ka yela sa ɔmɔ mɔ
so. Ɔ kya laarɛ nbara mɔ gi'
kpaa ɔmɔ kpaa fo aberɛ abono
Aberaham ɔnaanabi mɔ laa ba
mɔ. Mɔ-ɔnaanabi ɔbono ilaa
ne Wurubuaarɛ gi wolaa ka yela
mɔ. Owi ɔbono Wurubuaarɛ gi
yela mɔ-nbara mɔ, o sun mɔ-
isɔɔ iko ne mɛ kpaa tɔgɛ nmɔ
sa Mosisi. Imɔso Mosisi gi san
wɔra fɛɛ okpowura Wurubuaarɛ
de anyamesɛ nsana. 20 Gɛnen
ilaa ibono i maŋ taalɛ wɔra ɔdan
kpaa lii berɛ. I lii fɛɛ okpowura
yelɛ abaafon anyɔ nsana. Wu-
rubuaarɛ berɛ gyɛ daa ɔkolon.

21 Abɛɛ ɔko laa tɔgɛ yɛɛ ilaa
ibono Wurubuaarɛ gi ka yela mɔ
de nbara nbono ɔ yela mɔ, iŋ
kya kyena de abara? Kuaa, iŋ
gyɛ gɛnen. Nbara nbono ɔnan gi
laa taalɛ sa nyamesɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena ɔnan mɔ giŋ bo no.
Naafo nkana i bo gɛnen nbara
nbono ɔnan mɔ, ɔfaanan Wu-
rubuaarɛ kya kerɛ asa ilaa wɔrasɛ
so de o' wu yɛɛ mɔmɔ-asen dɔ
i boran kyu naa de gɛnen nbara
nbono so. 22 Idɛ faa mɔ, iŋ gyɛ
gɛnen. Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ a
kya nyiile yɛɛ ilaa nyɛnyɛn giwɔra
i kya nyɛ ɔlon anyamesɛ pɛwu
so. I ba gɛnen de Wurubuaarɛ
o' kyu daa asa abono mɛ kya
ka gyan Yesu Kirisito so mɔ yɛɛ
mɔmɔ-asen dɔ ne n boran. Gɛnen
ne Wurubuaarɛ gi wolaa ka yela
ne. Nyamesɛ gikagyan so ne
Wurubuaarɛ laa kyu mɔ yɛɛ mɔ-
gisen dɔ i boran.

Nbara Mɔ Gi Kerɛ Aye So Kaa-borɛ Kirisito Gi Ba

23 Pɛi de anyamesɛ mɛ' lɔɔ ka
gyan Yesu so mɔ, Wurubuaarɛ
nbara mɔ gi ŋminde aye ne gi
tii aye wɔra gɛnen kaaborɛ Yesu
gi ba ne gikagyan gibono a laa
ka gyan mɔ so mɔ gi' lii gɛwi.
24 Imɔso nbara mɔ gi wɔra fɛɛ
nbii so ɔkerɛbo, ne gi kerɛ aye
so kaaborɛ Kirisito gi ba. Ne
a san a kya ka gyan mɔ so de
Wurubuaarɛ o' kyu aye yɛɛ aye-
asen dɔ i boran. 25 Idɛ kon ibono
a nyɛ ka gyan Yesu so faa, aŋ baa
a tiri ɔbono ɔ laa kerɛ aye so mɔ.

Kirisito Gi Ba Faa, Fɛ Laa Nyɛ Ilaa Ibono Wurubuaarɛ Gi Ka Yela Mɔ

26 Imɔso fɛye-rɛ Kirisito Yesu
ginyamesɛ kolon mɔ so mɔ, fɛye
pɛwu fɛ san wɔra Wurubuaarɛ
mɔ-biana gɛsintin kyu naa de
fɛye-gikagyan gibono fɛ ka gyan
Yesu so mɔ. 27 Ibono mɛ gyere
fɛye Wurubuaarɛ sagyere ne
fɛye-rɛ Kirisito fɛ wɔra nyamesɛ
kolon mɔ, i yɛgɛ fɛ nyɛ kyɛɛgɛ baa
nyɛ Kirisito gidebi fɛye-asen dɔ.
28 Wurubuaarɛ mɛŋ kya kerɛ yɛɛ
Gyuda awura ne, Geriiki awura
ne, abono me tɛ awura asɛ mɔ
de abono mɛ tɛ mɔmɔ-gibaa so
mɔ ne, abɛɛ anyen ne, abɛɛ akyii
ne. Mɔ asɛ mɔ, fɛye pɛwu fɛ
gyɛ nyamesɛ kolon kyu lii fɛye-rɛ
Kirisito Yesu ginyamesɛ kolon mɔ
so. 29 Fɛye-rɛ Kirisito fɛ wɔra
nyamesɛ kolon faa, fɛye kee fɛ
gyɛ Aberaham mɔ-naanaana ne.
Fɛ laa nyɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ
gi ka yela sa Aberaham mɔ-rɛ
Kirisito ɔbono ɔ gyɛ mɔ-ɔnaanabi
mɔ.

4

Pɛi Ne Kirisito Gi Ba Mɔ, A Kyena Sa Gɛsɛ Gɛrɛ Itiibilaa Mɔ Fɛɛ Nbide

1 Fɛɛ ɔko laa baa yii mɔ-sɛ giyaa
mɔ, owi ɔbono ɔ san ɔ gyɛ gɛbii

mɔ, mɔ-rɛ gɛbide mɔ, ɔko mɛŋ
don mɔ-nanbo. Yɛgɛ ɔ sɛɛ mɔ,
mɔ ne nan gyi mɔ-sɛ atɔ pɛwu.
2 Ɔŋ ti sɛɛ mɔ, ɔ bo asa abono
mɛ kya kerɛ mɔ-rɛ mɔ-atɔ mɔ
so sa mɔ kaaborɛ ɔ' sɛɛ kpaa fo
owi ɔbono mɔ-sɛ gi yela sa mɔ
mɔ. 3 Gɛnen kee ne nkana aye
a wɔra daa fɛɛ nbii Wurubuaarɛ
ɔson dɔ, ne a kyena sa gɛsinkpan
so nbara de itiibilaa fɛɛ nbide.
4 Wurubuaarɛ gɛlaarɛ dɔ owi mɔ
gi san baa fo mɔ, ɔ keda mɔ-
bi sun gɛsinkpan so. Gɛsinkpan
gɛdɛ so ɔkyii ne n korogɛ mɔ.
Mɛ korogɛ mɔ wɔra Gyuda awura
nbara dɔ. 5 Wurubuaarɛ gi sun
mɔ-bi mɔ gɛnen de aye abono
nkana a kyena sa nbara mɔ, a'
nyɛ aye-nyoro lii nbara gɛkyena
mɔ dɔ de a' kyena sa Wurubuaarɛ
de ɔ' san kyu aye yɛɛ a gyɛ mɔ-
biana gɛsintin. 6 Ibono i kya lɛɛ
nyiile aye yɛɛ a ti bingiri mɔ-
biana gɛsintin mɔ ne n gyɛ yɛɛ
Wurubuaarɛ gi kyu mɔ-bi mɔ-
Oduduu mɔ wɔra aye-asen dɔ ne
ɔ kya yɛgɛ a kya taalɛ terɛ Wu-
rubuaarɛ yɛɛ, “N-sɛ, n-sɛ!” mɔ.
7 Imɔso i nyɛ ba fo ɔko gisen dɔ
gɛnen mɔ, foŋ baa fo gyɛ gɛbide
sa Wurubuaarɛ. Fo bingiri Wu-
rubuaarɛ mɔ-bi gɛsintin. Ne fo
ti nyɛ fo gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-bi
gɛnen mɔ, ɔ laa yɛgɛ fo' nyɛ ilaa
ibono ɔ ka yela sa mɔ-biana mɔ.

Pɔɔlo Kya Nyiile Galati Awura Nfono Mɛ Fuɛ Mɔ

8 Owi ɔbono fɛŋ ti nyɛ bii fɛye-rɛ
Wurubuaarɛ gɛsɛ de gibi mɔ, fɛ
son ikperɛ, yɛgɛ iŋ kaaborɛ fɛ' son
imɔ, ne fɛ wɔra nbide sa imɔ. 9 Idɛ
kon fɛ nyɛ bii fɛye-rɛ Wurubuaarɛ
gɛsɛ de gibi faa (abɛɛ n' lɔrɔ tɔgɛ
yɛɛ Wurubuaarɛ ne n bii fɛye-rɛ
mɔ gɛsɛ de gibi faa mɔ), nbara de
itiibilaa ibono iŋ bo ilaa dɔ ne i
maŋ taalɛ wɔra sɛi sa fɛye mɔ, fɛ
laa kii kyu fɛye-nyoro too imɔ so?
Imɔso fɛ kya laarɛ de fɛ' kii wɔra
nbide sa gɛnen ilaa ibonoana?
10 Fɛ kyu too fɛye-nyoro so yɛɛ fɛ
laa wɔra gɛkɛ kyoolasɛ itiibilaa,
ibosɛ itiibilaa de gɛsi pobɔrɔ de
agyudɔ pobɔrɔ de nkɛ belɛ-belɛ
mɔ itiibilaa. 11 N kya nu fɛye
so yɛɛ fo kya wɔra itiibilaa kpɛi-
kpɛi gɛnen mɔ, i kya wɔra me
gifuu yɛɛ foŋbii mɔ, gɛnɔɔbono nɛ
keda me-nyoro tɔgɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ sa fɛye mɔ, nɛ wɔra
imɔ too nkyu dɔ giyan ne.

12 Imɔso me-nanboana Yesu
asonbo, n dɛ fɛye giserɛ, fɛ' wɔra
aniya de fɛ' wɔra fɛɛ me. Fɛŋ sa
fɛ' ka gyan itiibilaa so. I lii fɛɛ owi
ɔbono n bo fɛye asɛ nno mɔ, me
kee nɛ wɔra fɛɛ fɛye. Ne fɛ mɛŋ
wɔra me ilaa nyɛnyɛn iko. 13 Fɛɛ
gɛnɔɔbono fɛ nyi mɔ, me-gilɔ so
ne nɛ kpe fɛye asɛ gigyangbarasɛ
mɔ, ne nɛ nyɛ lɛɛ Yesu ɔkalan
konkonsɛ mɔ tɔgɛ sa fɛye. 14 Nɛ
kpe gɛnen mɔ, fɛ mɛŋ da me
ikyɔɔ, ne fɛ mɛŋ lɛɛ ansi taa me
yɛgɛ. Fɛ yiyɛɛ me so owi ɔbono
n kya lɔ mɔ. Fɛ kerɛ me so de
ɔkon fɛɛ n gyɛ daa Wurubuaarɛ
dɔ ɔsɔɔ abɛɛ n gyɛ daa Kirisito
Yesu gbaa. 15 Idɛ kon fɛye-ɔsakon
ɔbono gi kyon fonɛ daa? Me gbaa-
gbaa n nyi fɛye so yɛɛ gɛnen owi
ɔbono dɔ mɔ nkana fɛ laa taalɛ
lɛɛ fɛye-ilaa kamaasɛ sa me, ba-a
fɛye-ansibi gbaa. 16 Imɔso gɛsintin
gɛbono n kpɛ mi-i tɔgɛ mi-i sa fɛye
so mɔ, nɛ san bingiri fɛye-ɔkyobo?

17 Gɛnen asa abono mɛ kya tɔgɛ
fɛye ɔkalan banban mɔ berɛ, mɛ
kya laarɛ fɛye-ilaa faa mɔ, iŋ taa
gyɛ ilaa dɛnsɛ iko so. Mɛ kya
laarɛ daa de mɛ' nyɛ tɛɛ fɛye lii
me asɛ de mɛ' nyɛ de fɛ' laarɛ
mɔmɔ-ilaa. 18 Fɛɛ ilaa dɛnsɛ so
ne ɔko kya laarɛ fɛye-ilaa mɔ,
imɔ ibono i laa kpaa fɛye owi
kamaasɛ. Me kee n kya laarɛ
fɛye-ilaa. Iŋ gyɛ owi ɔbono n bo
fɛye asɛ mɔ wolɛ. 19 Me-biana, nɛ
wolaa wu ɔlaa fɛye so, ne n' kii n
kya wu ɔlaa fɛye so fɛɛ gɛnɔɔbono

gɛdun gɛ kya tu ɔkyii mɔ. Nan
wu ɔlaa fɛye so gɛnen kaaborɛ
Yesu Kirisito gidebi gi' lii gɛwi fɛye
dɔ. 20 I bo me ɔbolɛ fɛɛ nkana
n' nyɛ n bo fɛye asɛ de n' nyɛ bii
gɛtɔngɛ gɛbono nan tɔngɛ sa fɛye
mɔ. Fɛye-ilaa i bo me-gisen dɔ
gɛnɔnko gɛnɔnko daa.

Haga De Sara Ilaa

21 Fɛye abono fɛ kya laarɛ de fɛ'
kyena sa Gyuda awura nbara mɔ,
fɛ nyi yɛɛ fɛ kya gyi nbara mɔ so
ne? Fɛ' nu gɛnɔɔbono nan baa
lɛɛ nmɔ gɛsɛ sa fɛye mɔ. 22 Mɛ
ŋmarasɛ Gyuda awura nbara mɔ
dɔ yɛɛ Gyuda awura mɔmɔ-naana
gyangbarasɛ Aberaham gi korogɛ
anyen anyɔ. Ɔko mɔ-nyi gyɛ
Aberaham mɔ-ka obolonbu. Ɔko
mɔ mɔ-nyi gyɛ Aberaham mɔ-ka
yɛsɛ. 23 I kii koso mɔ, mɔ-ka mɔ
obolonbu mɔ gi nyɛ ɔtɔ korogɛ sa
mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono anyamesɛ mɛ
kya nyɛ itɔ korogɛ mɔ. Mɔ-ka yɛsɛ
mɔ berɛ gi nyɛ ɔtɔ korogɛ sa mɔ
mɔ, i gyɛ daa Wurubuaarɛ ilaa
wɔrasɛ. Wurubuaarɛ gi ka yela sa
mɔ yɛɛ ɔ laa nyɛ gɛbii, yɛgɛ ɔ gyɛ
ɔlabanbo.
24 Gɛnen akyii anyɔ adɛ ilaa
i gyɛ daa fɛɛ gikpalɛ sa aye
anyamesɛ. Akyii mɔ mɛ yelɛ mɛ
sa gɛnɔ dedaa de gɛnɔ pobɔrɔ
gɛbono Wurubuaarɛ gi yɛgɛ
mɔ-rɛ anyamesɛ mɛ wɔra de mɛ'
kyu kyena de abara mɔ. Gɛnɔ
dedaa ne n gyɛ Wurubuaarɛ
nbara nbono o kyu sa anyamesɛ
Saanayi gibii mɔ so mɔ. Gɛnen
gɛnɔ gɛbono gɛ dɛ fɛɛ Aberaham
mɔ-ka obolonbu mɔ. Ɔ kya
korogɛ nbii nbono mɛ tɛ sa ako
mɔ. Mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Haga.
25 Saanayi gibii mɔ gi bo daa
Arabiya gɛsinkpan so. A kya nu
yɛɛ Haga ginyen gi gyan gɛnen
gɛsinkpan gɛbono so. Haga kee
yelɛ ɔ sa Gyɛrusalem, Gyuda
awura ɔsowolɛ gɛmu ɔbono ɔ
bo no ndɛ faa. I kya nyiile yɛɛ
Gyɛrusalem ɔbono mɔ-rɛ mɔ-asa
pɛwu mɛ tɛ sa daa ako.
26 Wurubuaarɛ dɔ lɛɛ
Gyɛrusalem ɔsowolɛ mɔ berɛ mɛŋ
tɛ ɔ sa ako. Ɔ dɛ daa fɛɛ Aberaham
mɔ-ka yɛsɛ Sara. Aye abono a kya
ka gyan Yesu so mɔ, Wurubuaarɛ
dɔ lɛɛ ɔsowolɛ baarɛ dɛ fɛɛ aye-
nyi. 27 Fɛ' nyingi yɛɛ Sara ilaa
ɔnan i bo Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ
yɛɛ,

"Fo ɔbono foŋ ti korogɛ mɔ, yɛgɛ
i' wɔra fo ɔkon.
Fo ɔbono foŋ ti da ɔtɔ mɔ, kpen de
fo' wɔra ɔlanba de ɔkon.
I kya nyiile yɛɛ fo ɔbono fo-kuli gi
koso taa fo yɛgɛ mɔ,
fo laa kii baa nyɛ nbii don
ɔkyii ɔbono ɔ bo ɔnyen
mɔ."

28 Imɔso, me-nanboana Yesu
asonbo, fɛ' bii yɛɛ aye abono a
kya ka gyan Yesu so mɔ a dɛ fɛɛ
Sara mɔ-bi, Ayisiki, ɔbono Wu-
rubuaarɛ gi wolaa ka yela sa mɔ
yɛɛ ɔ laa nyɛ mɔ. 29 Aberaham
mɔ-biana anyɔ mɔ dɔ mɔ, mɛ ko-
rogɛ ɔko gɛnɔɔbono anyamesɛ mɛ
kya nyɛ itɔ korogɛ mɔ. Ɔnyɔsɛ mɔ
berɛ kyu lii Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ so ne mɛ korogɛ mɔ. Nbii
nnyɔ ndɛ aberɛ dɔ mɔ, anyamesɛ
ɔlon dɔ lɛɛ gɛbii mɔ gɛ kyo Wu-
rubuaarɛ Oduduu dɔ lɛɛ gɛbii mɔ.
Gɛnen gɛkyo gɛbono ɔnan ne n
dɛ baa lii de ndɛ' kee faa. Abono
mɛ kya ka gyan nbara gigyi so mɔ
mɛ kya kyo aye abono a kya ka
gyan Yesu Kirisito so mɔ. 30 Menɛ
ne Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ a kya
nyiile aye kyu lii nbii nnyɔ ndɛ so?
A kya nyiile aye yɛɛ Wurubuaarɛ
gi tɔgɛ Aberaham yɛɛ,

"Gya fo-ka obolonbu mɔ mɔ-rɛ
mɔ-bi mɔ lii fo-gɛten dɔ.
Gɛnen fo-bi ɔbono maŋ nyɛ gyi fo-
atɔ.
Fo-ka yɛsɛ mɔ mɔ-bi mɔ ne nan
gyi fo-atɔ."

Imɔso lii agyɛbi adɛ dɔ mɔ, a
bii yɛɛ fɛɛ gɛnɔɔbono Haga mɔ-
bi mɛŋ nyɛ gyi Aberaham atɔ mɔ,

gɛnen kee ne abono mɛ kya ka
gyan nbara mɔ so mɔ mɛ maŋ
nyɛ kyena Wurubuaarɛ asɛ ne.
31 Aye abono a kya ka gyan Yesu so
mɔ berɛ, a kya nyɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena. Imɔso me-nanboana
Yesu asonbo, a mɛŋ dɛ fɛɛ Aber-
aham mɔ-ka obolonbu mɔ mɔ-
biana. A dɛ daa fɛɛ Aberaham mɔ-
ka yɛsɛ mɔ mɔ-biana.

5

Yesu Gi Yɛgɛ A Nyɛ Aye-Nyoro

1 Kirisito gi laarɛ yɛɛ aye abono
a kya ka gyan mɔ so mɔ a' nyɛ
aye-nyoro lii ɔfɛ dɔ. I kya nyi-
ile yɛɛ mɔ so ne Wurubuaarɛ gi
kyu aye yɛɛ aye-asen dɔ i boran.
Imɔso fɛ' yelɛ fɛye-ayaa so girin.
Fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ itiibilaa de nbara
mɔ i' kii ŋminde fɛye. 2 Fɛ' nu
dandan. Me, Pɔɔlo n kya buu mi-i
sa fɛye yɛɛ fɛ yɛgɛ mɛ' ten fɛye-
awɔrɛ Gyuda awura itiibilaa ɔkpa
so yɛɛ imɔ ne nan mɔlɛgɛ fɛye mɔ,
Kirisito maŋ baa mɔlɛgɛ fɛye. 3 N
kii mi-i tɔgɛ fɛye ɔkamaasɛ yɛɛ fo
ɔbono fo yɛgɛ mɛ' ten fo-giwɔrɛ
Gyuda awura itiibilaa ɔkpa so mɔ,
fo-rɛ Gyuda awura nbara de itiibi-
laa mɔ pɛwu ne kpɛɛ'ɛ. 4 Fo ɔbono
fo kya laarɛ fɛɛ Wurubuaarɛ o'
kyu fo yɛɛ fo-gisen dɔ i boran kyu
naa de fɛye-nbara gigyi so mɔ,
fo-rɛ Kirisito nsana i tɛɛ ne. Fo lɛɛ
fo-nyoro lii Wurubuaarɛ gitolon
gibono ɔ kya kyu mɔlɛgɛ asa mɔ
dɔ ne. 5 Aye berɛ, Wurubuaarɛ
Oduduu kya kpaa aye ne aye-ansi
a kpɛ a gyan yɛɛ aye-asen dɔ i laa
wɔra ɔdan sa Wurubuaarɛ kpaa
logɛ. A nyi ibono i laa ba gɛnen sa
aye kyu naa de gikagyan gibono
a kya ka gyan Kirisito so mɔ. 6 I
lii fɛɛ aye abono aye-rɛ Kirisito
Yesu a gyɛ nyamesɛ kolon mɔ, a
nyi yɛɛ giwɔrɛ giten de gimaaten
mɔ, imɔ iko-rɛ iko i mɛŋ taa tiri.
Ilaa kolon ibono i kpɛ i tiri mɔ ne
n gyɛ yɛɛ fo nyamesɛ fo' ka gyan
Yesu so de fo-gikagyan gibono gi'
lii gɛwi naa de fo-gɛlaarɛ' gɛbono
fo bo sa Wurubuaarɛ de fo-nanbo
nyamesɛ mɔ so.

7 Nkana fɛ ti fɛ dɛ fɛye-gikagyan
dɔ kanpɛ. Anɛana ne n baa
kpadɛɛ fɛye ne fɛŋ baa fɛ kya
buu gɛsintin mɔ ɔkpa mɔ daa?
8 Gɛnen gɛwɔnsa gɛdɛ gɛŋ kya
lii Wurubuaarɛ asɛ. Wurubuaarɛ
berɛ kya tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ' keda
gɛsintin ɔkpa mɔ dɔ. 9 Fɛ' kerɛ
dandan. Ilaa nyɛnyɛn pi-i i kya
nyida ilaa gikyɔ. I dɛ daa fɛɛ
gɛnɔɔbono bodobodo gɛlin pi-i gi
kya yɛgɛ bodobodo kya ŋan dii
mɔ. 10 Nɛ taa tɔgɛ gɛnen faa
mɔ, Wura Yesu so mɔ, n nyi
me-gisen dɔ yɛɛ fɛ maŋ taa sɔɔ
ilaa banban iko gyi. Abono mɛ
kya kpadɛɛ fɛye-nwɔnsa mɔ, ba-a
anyamesɛ gbaa'gbaa ne mɛ gyɛ
mɔ, Wurubuaarɛ laa biidɛ mɔmɔ-
giso.

11 Me-nanboana Yesu asonbo,
me berɛ, meŋ kya nyiile asa yɛɛ
awɔrɛ giten nbara i tiri sa Wu-
rubuaarɛ. Nkana gɛnen ne n'
dɛ mɔ, naafo Gyuda awura mɛ
maŋ ka me-ansi. Naafo n san n
dɛ awɔrɛ giten nbara mɔ, nkana
gɛnɔɔbono n kpɛ n dɛ yɛɛ Yesu
oyii so lɛwu mɔ wolɛ ne n kpɛ i
tiri mɔ, nkana i maŋ baa loo asa.
12 Asa abono mɛ kya kpadɛɛ fɛye-
nwɔnsa mɔ gɛnen mɔ, mɛ nyi yɛɛ
awɔrɛ giten i gyɛ ilaa dɛnsɛ sa
ɔmɔ mɔ, mɛ maa tɛsɛ lɛɛ mɔmɔ-
awɔrɛbi kee?

13 Me-nanboana Yesu asonbo,
fɛye berɛ, Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
fɛye yɛɛ fɛ' kyu fɛye-nyoro too
Yesu so de fɛ' nyɛ fɛye-nyoro lii
nbara de itiibilaa gigyi so. Ibono
fɛ nyɛ fɛye-nyoro gɛnen faa mɔ,
fɛ mɛŋ sa fɛ' kyu imɔ yɛɛ ɔkpa
gi bugi sa fɛye de fɛ' wɔra ilaa
ibono fɛye anyamesɛ-lɛɛ gidebi
mɔ i kya laarɛ mɔ. Fɛ' kyu
gɛsalaarɛ kyu son abara. 14 I lii fɛɛ
Wurubuaarɛ nbara nbono ɔ yela

pɛwu mɔ gi kya baa yii daa de
nbara kolon yɛɛ, “Laarɛ fo-nanbo
fɛɛ fo-nyoro mɔ.” 15 Ne fɛye mɔ,
fɛye yɛɛ fɛ laa dun daa abara de
fɛ' kyadɛ abara fɛɛ ndonbuɛ berɛ
mɔ, fɛŋ kerɛ dandan mɔ, fɛ laa
nyida daa abara de fɛye-ikyenaten
Wurubuaarɛ asɛ i' lii fɛye-abaa.

Anyamesɛ Gidebi Mɔ Ilaa Wɔrasɛ

16 Imɔso ilaa ibono n kpɛ n dɛ
mɔ ne n gyɛ yɛɛ fɛ' kyena fɛɛ
gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ kya nyiile fɛye mɔ. Fɛ wɔra
gɛnen mɔ, fɛ maŋ wɔra ilaa ibono
fɛye-anyamesɛ-lɛɛ gidebi mɔ i kya
laarɛ mɔ. 17 I lii fɛɛ anyamesɛ-
lɛɛ gidebi mɔ i kya laarɛ yɛɛ i'
tii Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ɔkpa.
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ mɔ kya
laarɛ yɛɛ o' tii aye-anyamesɛ-lɛɛ
gidebi mɔ ɔkpa. Gɛnen ilaa inyɔ
idɛ iŋ kya dabɔlɛ abara dɔ de i'
kyena. Gɛnen so mɔ, a mɛŋ kya
nyɛ wɔra ilaa ibono a kya laarɛ
mɔ. 18 Fɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ ne n gyangbara sa fɛye mɔ, iŋ
baa i gyɛ Wurubuaarɛ nbara mɔ
ne fɛ tɛ sa.

19 Ilaa nyɛnyɛn ibono ɔnan aye-
anyamesɛ-lɛɛ gidebi i kya yɛgɛ
a kya wɔra mɔ iŋ bo sen de
nyamesɛ o' wu imɔ bii. Imɔ iko
ne n gyɛ yɛɛ nyamesɛ kya laarɛ
agyibara. Ɔ kya wɔra ilaayan. Ɔ
kya wɔra ilaa kankaran. 20 Ɔ kya
son ikperɛ. Ɔ kya sɔɔ afɛ. Ɔ kya
kyo asa. Ɔ kya laarɛ laatɔngɛ. Ɔ
kya wɔra onsipara. Ɔ bo ginyadon
foro-foro. Mɔ-rɛ asa mɛ kya kyena
gikoso gɛgyanbuɛ gɛkyena. Mɔ-rɛ
ako mɛ kya wɔra gɛnɔ ako so. Ɔ
kya lɛɛ ako laarɛ taa ako yɛgɛ.
21 Asa ilaa i bo mɔ gɛlaaloo. Ɔ
kya nun nta gɛɛlɛ nyoro. Ne
ɔ kya wɔra ibon. Anyamesɛ-lɛɛ
gidebi i kya yɛgɛ asa mɛ' wɔra
ilaa nyɛnyɛn banban kee. Fɛɛ
gɛnɔɔbono nɛ tɔgɛ fɛye baa kyon
mɔ, n kya kii mi-i tɔgɛ mi-i sa
fɛye ne-o: fo ɔbono fo yɛɛ imɔ
idɛana ne fo laa wɔra mɔ, fo maŋ
nyɛ kyena Wurubuaarɛ asɛ mɔ-
gɛwuragyi mɔ dɔ.

Wurubuaarɛ Oduduu Mɔ Ilaa Wɔrasɛ

22 Ilaa ibono Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ kya yɛgɛ asa mɛ'
wɔra mɔ iŋ dɛ fɛɛ ilaa nyɛnyɛn
idɛana. Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
kya yɛgɛ daa asa mɛ' nyɛ gɛlaarɛ'
mɔmɔ-asen dɔ. Ɔ kya sa ɔkon de
gisen yuuli. Ɔ kya yɛgɛ asa mɛ'
nyɛ gisen, ɔ kya yɛgɛ mɛ' wɔra
ilaa ibono i kya yuuli asa asen mɔ,
mɛ' wɔra gidɛnsɛ, mɛ' gyi gɛsintin
sa asa, 23 mɛ' buu asa, de mɛ' taalɛ
mɔmɔ-nyoro. Nengyene asa mɛ
kya wɔra gɛnen ilaa idɛana mɔ,
iŋ bo nbara nko gi laa bun mɔmɔ
gipuɛɛ. 24 Abono mɛ gyɛ Kirisito
Yesu-lɛɛ asa gɛsintin mɔ, mɛ kine
mɔmɔ-anyamesɛ-lɛɛ gidebi mɔ
imɔ-rɛ imɔ-ilaa laarɛsɛ de imɔ-
ilaa diilɛsɛ pɛwu. I wɔra fɛɛ mɛ
kyu mɔmɔ-gidebi gibono kyu da
aŋanbi mada de oyii mɔɔ ne.

25 Aye abono a kya ka gyan
Yesu so mɔ, a ti nyɛ Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ ti ɔ tɛ aye-asen dɔ
faa mɔ, a' tɛsɛ naa fɛɛ gɛnɔɔbono
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kya nyi-
ile aye mɔ. 26 A mɛŋ sa a' nyiile
aye-nyoro abɛɛ a' kyena gikoso
gɛgyanbuɛ gɛkyena abɛɛ a' yɛgɛ
ɔko ilaa i' wɔra aye gɛlaaloo.

6

Fɛ' Sɔɔ Abara Nsola Sola

1 Me-nanboana Yesu asonbo,
nengyene fɛ wu yɛɛ fɛye dɔ ɔko
kya wɔra ilaa nyɛnyɛn iko mɔ,
fɛye abono fɛ kya nu Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ asɛ fɛye-gɛkyena dɔ
mɔ, fɛ' kyu buubuu kyu buɛɛlɛ
gɛnen kaasɛ mɔ de ɔ' lii imɔ dɔ.
Fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so de i mɛŋ
sa i' penɛ fɛye kee kpaa loo ilaa
nyɛnyɛn dɔ. 2 Fɛ' sɔɔ abara nsola
sola. Fɛ wɔra gɛnen mɔ, fɛ laa nyɛ
gyi Kirisito-lɛɛ nbara so.

3 Nengyene ɔko kya buu mɔ-
nyoro yɛɛ ɔ don asa sɛnsɛ yɛgɛ
oŋ kii don ɔmɔ mɔ, ɔ kya ten mɔ-
nyoro gɛnɔ daa. 4 Fɛye berɛ fɛye
ɔkamaasɛ ɔ' kpɛ nu daa de mɔ
gbaa-gbaa lɛɛ ilaa wɔrasɛ de ɔ'
kerɛ yɛɛ i boran abɛɛ iŋ boran.
Fɛ kya wɔra gɛnen mɔ, fɛye gbaa-
gbaa ilaa wɔrasɛ so ne fɛ laa nyɛ
nyiile fɛye-nyoro. Iŋ gyɛ ɔko-
lɛɛ ilaa wɔrasɛ so. 5 Ɔkamaasɛ
o' nu de mɔ-lɛɛ gidebi. I lii
fɛɛ ɔkamaasɛ mɔ-rɛ mɔ-lɛɛ gɛsola.
6 Nengyene ɔko kya nyiile fo ɔko
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ, fo kee
kyu ilaa dɛnsɛ ibono fo bo mɔ kyu
kpaa mɔ.

7 Fɛŋ sa fɛ' penɛ fɛye-nyoro.
Fo ɔko fo maŋ taalɛ penɛ Wu-
rubuaarɛ. Ilaa ibono fo duu mɔ,
imɔ kee ne nan kɔrɔ. 8 Fɛɛ fo
anyamesɛ-lɛɛ ɔbolɛ gɛlaarɛ ne fo
yɛɛ fo laa wɔra mɔ, kyu lii fo
anyamesɛ gidebi mɔ so ne fo-
ilaa i laa nyida wɔra fo. Ne
fo ɔbono mɔ fo kya wɔra daa
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gɛlaarɛ
mɔ, kyu lii Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ kee so ne fo laa nyɛ ɔkyenaten
Wurubuaarɛ asɛ gɛkpaa.

9 Idɛnsɛ giwɔra i mɛŋ sa i' fii
aye. Nengyene idɛnsɛ giwɔra iŋ
yɔɔ aye-nyoro mɔ, owi ɔko laa baa
ba ibono Wurubuaarɛ laa yɛgɛ
a' nyɛ imɔ so ntɛɛla. 10 Imɔso
a nyɛ ɔkpa mɔ, a' wɔra gidɛnsɛ
sa nyamesɛ kamaasɛ, titirigu mɔ,
abono aye-rɛ ɔmɔ a gyɛ Yesu
Kirisito ɔson gikpen mɔ dɔ asa
mɔ.

Pɔɔlo Agyɛbi Laalaalogɛ

11 Fɛ' kerɛ agyɛbi kiirɛsɛ abono
me gbaa-gbaa n dɛ me-gibaa n kya
ŋmarasɛ fɛye-ɔwolɛ mɔ laalaa-
logɛ mɔ. 12 Asa abono mɛ
kya laarɛ yɛɛ mɔmɔ-ilaa i' wɔra
anyamesɛ ɔbolɛ ansi so wolɛ mɔ
ne nan nyise fɛye yɛɛ fɛ' ten
awɔrɛ Gyuda awura itiibilaa ɔkpa
so pɛi de fɛ' nyɛ loo Yesu ɔson
mɔ dɔ. Gɛnen asa abono mɛ
selɛ Gyuda awura gifuu daa. Mɛ
nyi yɛɛ nengyene mɛ ka gyan
Yesu Kirisito lɛwu ɔbono o wu'
sa aye oyii mɔ so taa mɔmɔ
Gyuda awura itiibilaa mɔ yɛgɛ
mɔ, Gyuda awura mɛ laa naa ka
mɔmɔ-ansi. 13 Mɔmɔ abono yɛɛ
fɛ' ten awɔrɛ de fɛ' wɔra Gyuda
awura itiibilaa pɛwu mɔ gbaa mɛ
mɛŋ kya taa wɔra imɔ kpaa logɛ.
Yɛgɛ mɛ kya laarɛ fɛ' ten awɔrɛ
ansi so de mɛ' nyɛ diirɛ mɔmɔ-
nyoro yɛɛ fɛ kyule wɔra mɔmɔ-
itiibilaa daa.

14 Me berɛ, Wurubuaarɛ ɔ'
kparɛ fuɛ! Nan taa diirɛ me-nyoro
gbaa mɔ, i' wɔra daa aye-Wura
Yesu Kirisito lɛwu ɔbono o wu' sa
aye oyii so mɔ wolɛ so ne n' diirɛ
me-nyoro. Wura Yesu Kirisito
lɛwu baarɛ so mɔ, gɛsinkpan so
ilaa ibono i tiri sa mɔmɔ abono
mɛŋ kya sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔ,
i mɛŋ baa i tiri me. Ne ilaa ibono
i tiri me nperɛ faa kee, i mɛŋ tiri
ɔmɔ. 15 I lii fɛɛ awɔrɛ giten de
gimaaten itiibilaa mɔ, imɔ iko-rɛ
iko i mɛŋ taa tiri. Ilaa kolon
ibono i kpɛ i tiri mɔ ne n gyɛ
ibono fo nyamesɛ fo laa kyɛɛgɛ
lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ de fo'
wɔra nyamesɛ pobɔrɔ fo-gɛkyena
dɔ mɔ. 16 Asa abono mɛ kya kyule
yɛɛ gɛnen ilaa kolon idɛ ne n tiri
mɔ, Wurubuaarɛ gisen yuuli de
mɔ-gitolon gi gyɛ mɔmɔ pɛwu-lɛɛ.
Mɔmɔ ne n gyɛ Isirale awura abɛɛ
Wurubuaarɛ asonbo gɛsintin.

17 Kyu lii ndɛ' kyu i kya kpe
mɔ, ɔko-rɛ ɔko ɔŋ' baa nyida me-
ginyen. N kya wɔra Yesu gɛsun
mɔ so mɔ, nɛ wu ɔlaawusɛ. Apan
abono a tɛ me-nyoro so faa ne n
kya lɛɛ nyiile yɛɛ n gyɛ Yesu ɔsɔɔ
gɛsintin.

18 Me-nanboana Yesu asonbo,
aye-Wura Yesu Kirisito ɔ' sa fɛye
so gɛwɔnsa dɛnsɛ de fɛye-oduduu
dɔ ilaa i' wɔra ɔdan sa fɛye. I' ba
gɛnen.

Pɔɔlo Ɔwolɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Bunge Efiso Awura Mɔ

1 Me Pɔɔlo ɔbono n gyɛ Kirisito
Yesu ɔsɔɔ kyu naa de Wurubuaarɛ
gɛlaarɛ so mɔ ne n kya ŋmarasɛ
ɔwolɛ baarɛ. N kya ŋmarasɛ
mi-i sa fɛye abono Wurubuaarɛ
gi lɔrɔ fɛye yela sa mɔ-nyoro ne
fɛ dɛ Kirisito Yesu gɛsara dɔ Efiso
ɔsowolɛ so mɔ.
2 Aye-sɛ Wurubuaarɛ de aye-
Wura Yesu Kirisito mɛ' sa fɛye
so gɛwɔnsa dɛnsɛ de mɛ' sa fɛye
gisen yuuli.

Wurubuaarɛ Gi Kyu Oduduu Dɔ Ayuule Kamaasɛ Kyu Sa Aye

3 Ayenbi a gyɛ Wurubuaarɛ-
lɛɛ. Mɔ ne n gyɛ aye-Wura Yesu
Kirisito mɔ-sɛ! Aye-rɛ Kirisito
ginyamesɛ kolon so mɔ, Wu-
rubuaarɛ gi yuule aye. O kyu
oduduu dɔ ayuule kamaasɛ abono
a bo Wurubuaarɛ dɔ mɔ kyu yu-
ule aye Kirisito asonbo mɔ. 4 I kya
nyiile yɛɛ pɛi de Wurubuaarɛ ɔ'
lɛɛ soso de gɛsɛ mɔ, kyu naa de
aye-rɛ Kirisito ginyamesɛ kolon so
mɔ, ɔ lɛɛ gibaa yii aye yɛɛ a' wɔra
gisen fufuli awura abono ɔ lɔrɔ
aye yela sa mɔ-nyoro. Gɛlaarɛ'
gɛbono Wurubuaarɛ bo sa aye so
mɔ, 5 ɔ wolaa tɔgɛ yela yɛɛ kyu
naa de Yesu Kirisito so ne ɔ laa
yɛgɛ a' wɔra mɔ-biana gɛsintin. I
bo Wurubuaarɛ ɔbolɛ ne i wolaa
i bo mɔ-gɛwɔnsa dɔ yɛɛ a' wɔra
mɔ-biana. 6 Wurubuaarɛ gɛwɔnsa
dɛnsɛ gɛbono ɔ kya sa aye so
gɛnen mɔ gɛ kya kyu nyisigyi belɛ
bara mɔ. I kya yɛgɛ asa mɛ' yen
mɔ. Aye-rɛ Yesu, Wurubuaarɛ mɔ-
bi laarɛsɛ mɔ, a wɔra nyamesɛ
kolon so ne i yɛgɛ Wurubuaarɛ
gi bugi mɔ-gisen wɔra ilaa idɛ
pɛwu sa aye gɛnen. 7 Aye-rɛ Yesu
ginyamesɛ kolon mɔ so mɔ, a nyɛ
aye-nyoro lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra
dɔ ne a san a tɛ sa Wurubuaarɛ.
Kyu lii Yesu asunbi lɛwu ɔbono o
wu' kyɛɛgɛ mɔ-nkalan fuɛ sa aye
mɔ so ne Wurubuaarɛ gi mɔlɛgɛ
aye gɛnen. Mɔ-gɛwɔnsa dɛnsɛ
gɛbono ɔ sa aye so mɔ, o kyu aye-
ilaa nyɛnyɛn ibono a wɔra mɔ kyu
kyɛɛ aye, yɛgɛ nkana aŋ kaaborɛ
ɔ' wɔra gɛnen sa aye ba-a pi-i.
8 Wurubuaarɛ gi tansi bugi mɔ-
gisen sa aye. Ɔ tansi o nyi ɔlaako
ne ɔ kya bii wɔra ilaa ɔkpa ka-
maasɛ so. 9 Ɔ wolaa o nyi yɛɛ ɔ laa
wɔra ilaa belɛ naa de Kirisito so. I
wolaa i bo mɔ-gɛwɔnsa dɔ gɛnen,
ne o kyu imɔ ŋara. Idɛ kon ɔ san
lɛɛ imɔ-gɛwi nyiile aye. 10 Owi mɔ
gi fo mɔ, ɔ laa yɛgɛ mɔ-gɛwɔnsa
gɛbono gɛ' ba gɛsintin. Ɔ laa yɛgɛ
ilaa ibono ɔ lɛɛ soso de gɛsɛ mɔ
pɛwu i laa kyena gɛnɔ kolon de i'
bara imɔ-nyoro gɛsɛ sa Kirisito.
11 Kyu lii aye-rɛ Kirisito
ginyamesɛ kolon so mɔ, Wu-
rubuaarɛ gi tɔɔsɛ aye lɛɛ yɛɛ a'
son mɔ. Ɔ wolaa tɔgɛ yela yɛɛ i
laa ba gɛnen. Iŋ gyɛ imɔ wolɛ
ne Wurubuaarɛ gi tɔgɛ yela. Ilaa
kamaasɛ ibono i kya ba mɔ, ɔ kya
yɛgɛ i' ba daa gɛnɔɔbono i laa
nyɛ kyena de mɔ-gɛwɔnsa gɛbono
ɔ wolaa ɔ dɛ mɔ. 12 Aye Gyuda
awura ne n gyɛ asa abono a daa
gikyu aye-ansi gyan Kirisito so yɛɛ
mɔ ne nan mɔlɛgɛ aye. Ɔ wolaa
lɛɛ gibaa yii aye yɛɛ naa de aye so
mɔ, asa mɛ laa wu mɔ-nyisigyi de
mɛ' yen mɔ.
13 Fɛye abono fɛ mɛŋ gyɛ
Gyuda awura ne fɛ mɛŋ wolaa
bii Wurubuaarɛ ɔson mɔ, fɛye
kee fɛ nyɛ nu gɛsintin agyɛbi
mɔ. Gɛnen gɛsintin agyɛbi mɔ
ne n gyɛ ɔkalan konkonsɛ ɔbono
fɛ nu ne fɛ nyɛ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena ɔnan faa. Fɛye-rɛ Kirisito
ginyamesɛ kolon mɔ so mɔ, owi
ɔbono fɛ sɔɔ ɔkalan mɔ gyi mɔ,
Wurubuaarɛ gi kyu mɔ-Oduduu
mɔ wɔra fɛye dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono

ɔ wolaa ka yela mɔ ne i wɔra
fɛɛ ɔ daasɛ fɛye. 14 Ibono o kyu
mɔ-Oduduu mɔ sa aye mɔ, i kya
nyiile aye yɛɛ ɔ laa sa aye ilaa
dɛnsɛ ibono pɛwu ɔ tɔgɛ yela yɛɛ
ɔ laa sa mɔ-biana gbaa-gbaa mɔ.
Aye-rɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
a laa kyena kaaborɛ Wurubuaarɛ
ɔ' baa lɛɛ aye lii ilaa nyɛnyɛn
kamaasɛ dɔ de a' san kyena sa mɔ
Wurubuaarɛ wolɛ. Imɔ idɛ pɛwu
i laa yɛgɛ asa mɛ' wu Wurubuaarɛ
nyisigyi de mɛ' yen mɔ.

Pɔɔlo Gi Dalaa Sa Yesu Asonbo Abono Mɛ Bo Efiso Mɔ

15 Nɛ nu fɛye Efiso awura so
yɛɛ fɛ kya ka gyan aye-Wura Yesu
so. Ne nɛ nu kee yɛɛ fɛ kya laarɛ
asa abono pɛwu Wurubuaarɛ gi
lɔrɔ ɔmɔ yela sa mɔ-nyoro mɔ
ilaa. Imɔso 16 meŋ kya taa Wu-
rubuaarɛ afaala yɛgɛ. N kpɛ
n kya nyingi fɛye so me-ndalaa
dɔ. 17 Aye-Wura Yesu Kirisito
mɔ-sɛ Wurubuaarɛ gyɛ Nyisigyi
Gɛmu. N kya dalaa yɛɛ ɔ' sa fɛye
ɔlaako ginyi de ɔ' lɛɛ mɔ-ilaa gɛwi
nyiile fɛye de fɛ' bii mɔ-gidebi.
18 Wurubuaarɛ o' bugi fɛye-ansi
de ɔ' yɛgɛ fɛ' bii ilaa ibono so ɔ
tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ' kyu fɛye-nyoro sa
mɔ mɔ de fɛ' kyu fɛye-ansi gyan
imɔ so. Imɔ ne n gyɛ mɔ-nyisigyi
ilaa gbaa'gbaa ibono ɔ kya kyu sa
abono ɔ lɔrɔ yela sa mɔ-nyoro mɔ.
19 Aye pɛwu abono a kya ka gyan
Yesu so mɔ, Wurubuaarɛ kya kyu
mɔ-ɔlon belɛ ɔbono ɔŋ bo ɔkara
mɔ wɔra gɛsun aye-asen dɔ. N kya
dalaa yɛɛ Wurubuaarɛ ɔ' yɛgɛ fɛ'
bii gɛnen ɔlon ɔbono. Ɔlon ɔbono
kee ne 20 o kyu kyingi Kirisito lii
ibuni dɔ mɔ. Gɛnen ɔlon mɔ kee
gi puru Kirisito kpe soso kpaa sa
mɔ ɔkyenaten Wurubuaarɛ gibaa
gyisɛ so, mɔ-rɛ mɔ mɛ san mɛ kya
gyi gɛwura.

21 Kirisito gi don ilaa sɛnsɛ pɛwu
gbaa bun, fɛɛ awura, abelɛnsɛ,
ɔlon kamaasɛ, de ilaa ibonoana
pɛwu i kya nyɛ ɔlon anyamesɛ so
mɔ. Ilaa kamaasɛ ibono asa mɛ
kya saawo terɛ yɛɛ i' kpaa ɔmɔ
mɔ, Kirisito ne n don imɔ pɛwu.
Iŋ gyɛ aye-gɛsinkpan so gɛkyena
gɛdɛ dɔ wolɛ; gɛkyena gɛbono gɛ
laa baa ba gɛkaako mɔ dɔ kee.
22 Wurubuaarɛ gi yɛgɛ ilaa ka-
maasɛ i kya ŋmii daa Kirisito. Ne
ɔ yɛgɛ Kirisito gi gyangbara ilaa
kamaasɛ dɔ sa mɔ-asonbo gikpen
mɔ. 23 Kirisito asonbo gikpen mɔ
gi dɛ fɛɛ mɔ-nyoro. Mɔ Kirisito
ɔbono ɔ bo ilaa kamaasɛ dɔ mɔ, ɔ
bo mɔ-asonbo gikpen mɔ dɔ ɔkpa
kamaasɛ so.

2

A Wɔra Fɛɛ Abono Mɛ Kyingi Lii Ibuni Dɔ Mɔ

1 Pɛi de fɛ baa buu Kirisito mɔ,
fɛ wɔra fɛɛ asa abono mɛ wu' mɛ
naa mɔ. I lii fɛɛ gɛnen owi ɔbono
mɔ, ilaa nyɛnyɛn de gisomaanu
2 ɔkpa ne fɛ buu. Fɛ nu daa de
gɛsinkpan so gɛkyena dɔ ilaa. Ilaa
nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ ɔkpa ne
fɛ buu. Mɔ ne n gyangbara ɔ
sa ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi
ibono i bo afuu so mɔ. Mɔ-oduduu
ne n kya wɔra gɛsun gisomaanu
awura dɔ. 3 Nkana aye pɛwu a
bo gɛnen gisomaanu asa abono
dɔ. Anyamesɛ ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa
i gyi aye-amu. Ilaa ibono i bo
aye ɔkon aye-nyoro dɔ de aye-
nwɔnsa dɔ mɔ wolɛ ne a kpɛ a kya
wɔra aberɛ abono dɔ. Imɔso Wu-
rubuaarɛ gi kyu ginyadon de aye.
Gɛnen kee ne nkana Wurubuaarɛ
dɛ anyamesɛ pɛwu ginyadon.

4 Wurubuaarɛ berɛ, ɔ tansi ɔ
gyɛ otolonbo. Lii gɛlaarɛ' belɛ
gɛbono ɔ bo sa anyamesɛ so mɔ,
5 ɔ sa aye mɔ asɛ gɛkyena ɔnan.
Aye-ilaa nyɛnyɛn i dabɔlɛ nyida
aye ne a wɔra fɛɛ asa abono mɛ
wu' mɔ, ɔ lɔrɔ aye, ne a san wɔra
fɛɛ abono mɛ kyingi lii ibuni dɔ
mɔ. I dɛ daa fɛɛ aye-rɛ Kirisito
ne n wu' kyingi dabɔlɛ. Fɛ nyɛ

Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ faa mɔ, mɔ-
gitolon de mɔ-gidɛnsɛ so ne fɛ nyɛ
amɔ gɛnen. 6 Gɛnɔɔbono i wɔra
fɛɛ a wu' kyingi mɔ, gɛnen kee
ne aye-rɛ Kirisito Yesu ginyamesɛ
kolon mɔ so mɔ, i wɔra fɛɛ Wu-
rubuaarɛ gi diirɛ aye kpe soso
dabɔlɛ de Kirisito ne ɔ sa aye
ɔkyenaten mɔ asɛ, ne i san wɔra
fɛɛ a bo daa Wurubuaarɛ dɔ.
7 Wurubuaarɛ gitolon belɛ giŋ
bo ɔkara. Ɔ kya laarɛ ɔ' lɛɛ mɔ-
gitolon gidɛ nyiile asa lii nperɛ
kyu i kya kpe. Imɔso ne ɔ yɛgɛ
i wɔra fɛɛ ɔ kosorɛ aye dabɔlɛ
de Kirisito mɔ. Ɔ kya laarɛ
asa mɛ' wu gɛlaarɛ' gɛbono ɔ
kya laarɛ aye-ilaa kyu lii aye-rɛ
Kirisito Yesu ginyamesɛ kolon mɔ
so mɔ. 8 Wurubuaarɛ gitolon so
ne ɔ mɔlɛgɛ fɛye de fɛ' nyɛ mɔ asɛ
gɛkyena kyu naa de fɛye-gikagyan
gibono fɛ kya ka gyan Kirisito
so mɔ. I mɛŋ lii fɛye-laawɔra
so. I gyɛ daa ilaa kyɛɛsɛ ibono
Wurubuaarɛ gi kyu kyɛɛ fɛye, 9 de
i mɛŋ sa i' ba yɛɛ ɔko o' nyiile mɔ-
nyoro yɛɛ mɔ-ilaa dɛnsɛ giwɔra so
ne ɔ nyɛ ɔkyenaten Wurubuaarɛ
asɛ. 10 I lii fɛɛ aye Kirisito asonbo
mɔ, a gyɛ daa Wurubuaarɛ ilaa
wɔrasɛ pobɔrɔ. O kyu adawo kii
lɔrɔ pɔrɔ aye kyu naa de aye-rɛ
Kirisito Yesu ginyamesɛ kolon mɔ
so. Wurubuaarɛ gi lɔrɔ pɔrɔ aye
de a' nyɛ wɔra ilaa dɛnsɛ ibono
i wolaa i bo mɔ-gɛwɔnsa dɔ ne ɔ
baala yela sa aye de a' nyɛ wɔra
imɔ mɔ.

A Bingiri Nyamesɛ Kolon Kyu Naa De Kirisito Lɛwu So

11 Fɛ' nyingi yɛɛ fɛye abono mɛ
korogɛ fɛye ne fɛŋ gyɛ Gyuda
awura mɔ, fɛŋ wolaa bii Wu-
rubuaarɛ ɔson. Imɔso Gyuda
awura mɔ mɛ yela fɛye ginyen
yɛɛ awɔrɛ amaatenbo. Ne mɛ
kya tɔgɛ yɛɛ mɔmɔ berɛ, mɛ gyɛ
daa awɔrɛ atenbo abono mɛ kya
gyi Wurubuaarɛ nbara so. Yɛgɛ
mɔmɔ-awɔrɛ giten mɔ gi gyɛ daa
ansi so ilaa ibono anyamesɛ mɛ
kya kyu wɔra mɔmɔ-gɛyuwolɛ so
mɔ giyan. Aye-rɛ fɛye abono a kya
son Yesu mɔ berɛ, gisen dɔ ilaa ne
n tiri aye.

12 Fɛ' laa ansi kerɛ gikyenabi
gibono fɛ kyena baa kyon mɔ.
Gɛnen aberɛ abono mɔ, fɛŋ ti bii
Kirisito, ne fɛye-rɛ Isirale awura
abono mɛ kya son Wurubuaarɛ
mɔ fɛŋ bo sɛi giwɔra. Gɛnɔ
gɛbono nkana Wurubuaarɛ gɛ
yɛgɛ mɔ-rɛ Isirale awura mɛ wɔra
de mɔmɔ-rɛ mɔ mɛ' kyu kyena
de abara mɔ, nkana gɛ gyɛ fɛye
gisafo. Aberɛ abono mɔ, fɛ naa
gɛsinkpan so mɔ, fɛye-ansi a mɛŋ
gyan Wurubuaarɛ so yɛɛ mɔ ne n
dɛ fɛye ɔ naa.

13 Nkana fɛye-rɛ Wurubuaarɛ
nsana i wɔra gɛta. Idɛ kon berɛ,
fɛye-rɛ Kirisito Yesu ginyamesɛ
kolon so mɔ, Wurubuaarɛ gi bugi
ansi de fɛye kyu naa de Kirisito
nkalan nbono ɔ kyɛɛgɛ fuɛ sa aye
mɔ so. 14 Kirisito ne n bara aye
gisen yuuli. Aye Gyuda awura de
fɛye asɛnsɛ abono fɛŋ wolaa bii
Wurubuaarɛ ɔson mɔ, Kirisito ne
n yɛgɛ ne aye-rɛ fɛye a baa wɔra
nyamesɛ kolon. Ɔ boori gɛkyo
ɔpɔɔrɛ ɔbono nkana ɔ bo aye-rɛ
fɛye nsana mɔ bun. 15 Nkana
aye Gyuda awura nbara bolonsɛ
de aye-ilaa kyosɛ mɔ i baragɛ
aye-rɛ fɛye nsana. Gɛnen nbara
de ilaa kyosɛ ibono so ne Kirisito
gi kyu mɔ-nkpa fuɛ de ɔ' nyɛ
lɛɛ giyaa kyise imɔ. Ɔ lɛɛ giyaa
kyise imɔ de o' kyu aye anyamesɛ
gikpen ginyɔ mɔ kyu dabɔlɛ wɔra
nyamesɛ kolon. O kyu aye dabɔlɛ
gɛnen daa kyu naa de aye-rɛ mɔ-
ginyamesɛ kolon mɔ so. Imɔso
lii Kirisito so mɔ aye pɛwu a nyɛ
gisen yuuli. 16 Kirisito kya laarɛ
ɔ' lɔrɔ aye-anyamesɛ gikpen ginyɔ
pɛwu aye-rɛ Wurubuaarɛ nsana.
Ɔ lɔrɔ aye gikpen ginyɔ ne a

wɔra nyamesɛ kolon kyu naa de
mɔ-lɛwu ɔbono o wu' lɛwu oyii
mɔ so mɔ. Nfono ne Kirisito gi
yela aye-rɛ fɛye gɛkyo mɔ ɔkara.
17 Kirisito gi baa tɔgɛ Wurubuaarɛ
gisen yuuli ilaa sa aye Gyuda
awura abono a dɛ Wurubuaarɛ
ɔson mɔ dɔ mɔ. Ne ɔ yɛgɛ fɛye
abono nkana Wurubuaarɛ ɔson
mɔ gyɛ fɛye gisafo mɔ kee fɛ
nu gɛnen gisen yuuli gibono ilaa.
18 I lii fɛɛ Kirisito so mɔ, aye
anyamesɛ gikpen ginyɔ gidɛ a kya
nyɛ ɔkpa bugi aye-gisen sa aye-
sɛ Wurubuaarɛ kyu naa de mɔ-
Oduduu kolon mɔ so.

Wurubuaarɛ Adɛ Mɛ Dɛ Fɛɛ Obu. Kirisito Ne N Gyɛ Gɛsɛ Ɔpɔɔrɛ

19 Imɔso fɛye abono fɛ mɛŋ gyɛ
Gyuda awura mɔ, fɛŋ baa fɛ gyɛ
asafo Wurubuaarɛ ɔson dɔ. Fɛŋ
baa wɔra fɛɛ abono mɛ tɛ ako
gɛsinkpan so. Fɛ bingiri nten abi.
Fɛ bo asa abono Wurubuaarɛ gi
lɔrɔ ɔmɔ yela sa mɔ-nyoro mɔ
dɔ. Wurubuaarɛ gɛten dɔ adɛ ne
fɛ gyɛ. 20 Fɛye-rɛ Wurubuaarɛ
gɛten dɔ adɛ mɔ pɛwu fɛ dɛ fɛɛ
obu. Yesu isɔɔ mɔ de Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ, mɔ, mɛ dɛ fɛɛ
abui abono a gyan gɛnen obu mɔ
gɛsɛ ɔpɔɔrɛ mɔ so. Ne Kirisito
Yesu gbaa-gbaa ne n gyɛ obu mɔ
gɛsɛ ɔpɔɔrɛ. 21 Yesu ne n dɛ obu
mɔ pɛwu ne obu mɔ gi kyaga
gikolon ɔ yelɛ ɔ kpɛ ɔ kya lɔnga ɔ
kya too. Gɛnen obu baarɛ laa baa
wɔra Wurubuaarɛ gbaa-gbaa lɛɛ
ɔson obu kyu naa de Wura Yesu
so. 22 Lii fɛye-rɛ Yesu ginyamesɛ
kolon mɔ so mɔ fɛye kee fɛ dɛ fɛɛ
Wurubuaarɛ obu baarɛ asodoo
mɔ ako. Ɔ dɛ fɛye ɔ kya pɔrɔ obu
ɔbono de ɔ' kyena mɔ dɔ kyu naa
de mɔ-Oduduu mɔ so.

3

Wurubuaarɛ Gi Sun Me Fɛye Abono Fɛŋ Wolaa Bii Mɔ Mɔ Asɛ

1 Imɔ idɛ so mɔ, fɛye abono fɛŋ
wolaa bii Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ,
fɛye-ɔdan giwɔra so ne me, Pɔɔlo
n dɛ Kirisito Yesu ɔkalan mɔ n
naa. Gɛnen so ne Yesu akyobo mɛ
keda me tii de obu faa. 2 Nɛ sɔɔ
gyi yɛɛ fɛ ti nu yɛɛ Wurubuaarɛ gi
kyu mɔ-gɛsun gɛdɛ wɔra me-abaa
dɔ de fɛ' nyɛ mɔ-amɔlɛgɛ naa de
me so. 3 Wurubuaarɛ gi lɛɛ mɔ-
ilaa boduduusɛ kyu lii Kirisito so
nyiile me, fɛɛ mɔ gbaa-gbaa ne
n tɔngɛ de me. (Nɛ ti tɔgɛ imɔ
so ilaa ŋmaraa me-ɔwolɛ baarɛ
dɔ.) 4 Imɔso fɛ kalɛ ɔwolɛ mɔ mɔ,
fɛ laa wu yɛɛ nɛ nu Kirisito ilaa
boduduusɛ mɔ gɛsɛ. 5 Anyamesɛ
abono mɛ daa gikyena gɛsinkpan
so yɛgɛ mɔ, mɛ mɛŋ nyɛ de
Wurubuaarɛ ɔ' lɛɛ Kirisito ilaa
boduduusɛ idɛ nyiile ɔmɔ. Idɛ
kon ne Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
gi lɛɛ imɔ-gɛwi nyiile mɔ-ikalan
atɔgɛbo de aye Yesu isɔɔ mɔ. Aye
ne ɔ lɔrɔ yela sa mɔ-gɛsun mɔ.
6 Gɛnen Kirisito ilaa boduduusɛ
ibono o nyiile aye mɔ ne n gyɛ yɛɛ:
kyu naa de Kirisito Yesu ɔkalan
konkonsɛ mɔ so mɔ, fɛye abono
fɛŋ wolaa bii Wurubuaarɛ ɔson
mɔ de aye Gyuda awura mɔ pɛwu
a wɔra nyamesɛ kolon. Imɔso
aye-rɛ fɛye pɛwu a laa nyɛ ilaa
ibono Wurubuaarɛ gi ka yela yɛɛ
ɔ laa sa abono mɛ gyɛ mɔ-biana
mɔ. Aye pɛwu a kya nyɛ ilaa
ibono Wurubuaarɛ gi wolaa ka
yela kyu naa de Kirisito Yesu so
mɔ.

7 Gɛnen ɔkalan konkonsɛ baarɛ
gɛsun ne n baa wɔra me-gɛsun
wɔrasɛ. Wurubuaarɛ gidɛnsɛ de
mɔ-gɛlaarɛ' so ne ɔ sa me ɔlon yɛɛ
n' nyɛ wɔra mɔ-gɛsun ɔwɔrabo.
8 Aye abono pɛwu Wurubuaarɛ gi
lɔrɔ yela sa mɔ-nyoro mɔ, nkana
me ne meŋ fo sɛi. Me ɔdɛ mɔ
ne Wurubuaarɛ gi wu yɛɛ ɔ laa
kpaa de n' wɔra gɛsun belɛ gɛdɛ.
Gɛsun mɔ ilaa i gyɛ daa Kirisito
Oduduu dɔ lɛɛ awuratɔ ilaa ibono
nyamesɛ maŋ taalɛ bii kpaa logɛ.

Ilaa gbaa' idɛ ne Wurubuaarɛ gi yɛgɛ n naa mi-i tɔgɛ mi-i sa asa abono mɛ mɛŋ wolaa bii mɔ-ɔson mɔ. 9 Wurubuaarɛ yɛɛ n' yɛgɛ de anyamesɛ pɛwu mɛ' bii ɔkpa ɔbono so mɛ laa nyɛ gɛnen ilaa gbaa' ibono mɔ. Wurubuaarɛ gɛwɔnsa gɛdɛ gɛ gyɛ ilaa boduduusɛ. Nkana lii ko-o gɛsɛ de gɛsɛ mɔ, soso de gɛsɛ ɔlɛɛbo mɔ gi kyu mɔ-gɛwɔnsa gɛdɛ kyu sii de mɔ-nyoro.

10 Idɛ kon berɛ, ɔ kya laarɛ mɔ-ɔlaako ginyi belɛ gi' lii gɛwi. Kyu naa de aye Yesu asonbo gikpen mɔ so ne ɔ kya yɛgɛ Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ de ilaa kamaasɛ ibono i kya nyɛ ɔlon anyamesɛ so mɔ mɛ' bii gɛnen ɔlaako ginyi mɔ. 11 Wurubuaarɛ gi san lɛɛ mɔ-ɔlaako ginyi gɛwi gɛnen mɔ, i kyena de mɔ-gɛwɔnsa gɛbono ɔ wolaa sa yela lii ko-o gɛsɛ de gɛsɛ mɔ. Idɛ kon ne ɔ yɛgɛ ne i ba gɛsintin kyu naa de aye-Wura Kirisito Yesu so. 12 Lii aye-rɛ Yesu ginyamesɛ kolon mɔ so mɔ, a nyɛ ɔkpa de a' bugi aye-asen pɛwu sa Wurubuaarɛ de a' ka gyan mɔ so. A nyi yɛɛ a bo ɔkpa gɛnen kyu naa de gisɔɔgyi gibono a bo sa Yesu mɔ so. 13 Imɔso n kya kolɛ fɛye, fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ i' yɔɔ fɛye-nyoro yɛɛ n tii de obu n kya wu ɔlaawusɛ fɛye so. Me-ɔlaawusɛ baarɛ gyɛ daa nyisigyi sa fɛye.

Pɔɔlo Kya Dalaa Ɔ Sa Abono Mɛ Kya Kalɛ Ɔwolɛ Baarɛ Mɔ

14 N kya nyingi ilaa ibono aye-sɛ Wurubuaarɛ gi wɔra sa aye anyamesɛ mɔ, n kya ŋmii yen mɔ. 15 Mɔ so ne a kya nyɛ terɛ Wurubuaarɛ dɔ asa de gɛsinkpan solɛɛ asa pɛwu yɛɛ gɛsu kolon dɔ asa faa. 16 N kya kolɛ Wurubuaarɛ yɛɛ gɛnɔɔbono mɔ-nyisigyi mɔ tansi ɔ kyɔ mɔ, ɔ' yɛgɛ fɛ' nyɛ ɔlon belɛ fɛye-asen dɔ gɛnen kee. Ɔ' yɛgɛ mɔ-Oduduu mɔ ɔ' kyena fɛye-asen dɔ, fɛ kpɛ fɛ kya nyɛ ɔlon kyu naa de mɔ so. 17 De fɛye-gikagyan gibono fɛ ka gyan Kirisito so mɔ gi' yɛgɛ ɔ' kyena fɛye-asen dɔ. N kya dalaa yɛɛ fɛ' kyu gɛlaarɛ' kyu wɔra ilaa kamaasɛ, de fɛ' wɔra fɛɛ oyii ɔbono mɔ-ilin i loo gɛsɛ-gɛsɛ ne ɔ yelɛ girin mɔ. 18-19 N kya dalaa yɛɛ fɛ' keda fɛye-gɛlaarɛ' dɔ gɛnen de fɛ' nyɛ bii gɛnɔɔbono Kirisito tansi ɔ kya laarɛ fɛye-ilaa mɔ. N kya dalaa kee yɛɛ fɛye-rɛ abono pɛwu Wurubuaarɛ gi lɔrɔ yela sa mɔ-nyoro mɔ fɛ' bii gɛnɔɔbono Kirisito gɛsalaarɛ gɛ ŋmangɛ, gɛ lɔnga, gɛ bo gisoro, gɛ bo kin, ne nyamesɛ maŋ taalɛ bii gɛmɔ-ɔkara mɔ. Wurubuaarɛ ɔ' yɛgɛ mɔ-gidebi pɛwu gi' baa wɔra fɛye-lɛɛ.

20 Aye-Wurubuaarɛ baarɛ kya kyu mɔ-ɔlon belɛ kyu wɔra gɛsun aye Yesu asonbo mɔ dɔ. Gɛnen ɔlon ɔbono ɔ bo mɔ so mɔ, iŋ bo sen sa mɔ yɛɛ ɔ' wɔra ilaa sa aye de i' tansi don ibono a kya kolɛ mɔ abɛɛ a kya sa imɔ gɛwɔnsa mɔ gbaa. 21 Kirisito Yesu mɔ-rɛ mɔ-asonbo gikpen mɔ mɛ' kpɛ mɛ kya kyu nyisigyi mɛ kya sa Wurubuaarɛ aye-aberɛ abono a tɛ faa de aberɛ abono a laa baa ba mɔ kyu i kya kpe gɛkpaa-gɛkpaa. I' ba gɛnen.

4

Aye Yesu Asonbo A Gyɛ Nyamesɛ Kolon

1 Imɔso me Pɔɔlo ɔbono n kya son Wura Yesu ne mɔ-akyobo mɛ keda me tii de obu faa, n kya kolɛ fɛye: Wurubuaarɛ gbaa-gbaa ne n tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ' kyu fɛye-nyoro kyu sa mɔ. Imɔso fɛ' kyena akyenabi abono a kaaborɛ gɛnen mɔ. 2 Fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ kyu buubuu sa abara ɔkpa kamaasɛ so. Fɛ' nyɛ gisen de fɛ' kyu gɛsalaarɛ tɔgɛ kyule abara. 3 Fɛ kya ka gyan Yesu so faa mɔ, fɛ

bo gɛnɔ kolon kyu naa de Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ so ne. Fɛ'
pɛɛrɛ ansi keda gɛmɔ dɔ. Gisen
yuuli ne nan yɛgɛ ne fɛ laa taalɛ
keda fɛye-gɛnɔ kolon gɛbono dɔ.
4 Aye abono pɛwu a kya ka
gyan Yesu so mɔ a gyɛ gikolon fɛɛ
nyamesɛ nyoro gibi. Wurubuaarɛ
Oduduu kolon ne n bo no sa
aye. Ne Wurubuaarɛ gi tɔgɛ aye
pɛwu yɛɛ a' kyu aye-ansi gyan daa
ilaa kolon so. Gɛnen ilaa kolon
ibono so ne Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
nyamesɛ yɛɛ ɔ' kyena sa mɔ. 5 A
bo wura kolon. Mɔ ne n gyɛ Yesu.
Ɔkalan kolon ne a sɔɔ gyi, ne
Wurubuaarɛ sagyere kolon ne mɛ
gyere aye. 6 Wurubuaarɛ kolon ne
a bo. Aye pɛwu aye-sɛ ne. Mɔ ne
n bo aye pɛwu. Ɔ kya wɔra ilaa
kyu naa de aye abono a gyɛ mɔ-
asonbo mɔ pɛwu so, ne ɔ tɛ aye
pɛwu asen dɔ.

Wurubuaarɛ Gi Sa Aye Nsun Kpɛi-Kpɛi De A' Nyɛ Lɔrɔ Abara

7 Aye abono a kya son Kirisito
mɔ a dabɔlɛ a gyɛ gikolon gɛnen
gbaa faa mɔ, Wurubuaarɛ gi
kyɛɛ aye ɔkamaasɛ mɔ-rɛ mɔ-lɛɛ
gɛnɔɔbono ɔkara Kirisito gi kaala
sa aye mɔ. 8 Ilaa kyɛɛsɛ idɛ ilaa i
wolaa i bo Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ
yɛɛ,

"Owi ɔbono ɔ dii kpe soso mɔ,
ɔ keda Wurubuaarɛ akyobo
gikpen belɛ tii,
ne ɔ kyɛɛ mɔ-adɛ ilaa."

9 Mɛ tɔgɛ yɛɛ ɔko gi dii kpe
soso gɛnen mɔ, i kya nyiile yɛɛ
gɛnen kaasɛ ɔbono gi wolaa kpe-
legɛ ba gɛsinkpan gɛsɛ gɛrɛ kee
ne. 10 Kirisito ɔbono ɔ kpelegɛ
lii Wurubuaarɛ dɔ ba mɔ kee ne
n kii dii kpe ko-o Wurubuaarɛ
dɔ gɛnen. Ɔ wɔra gɛnen daa de
ɔ' nyɛ loo ilaa kamaasɛ dɔ gɛten
kamaasɛ.
11 Mɔ-ilaa kyɛɛsɛ ibono ɔ sa mɔ-
asonbo mɔ ne n gyɛ nsun kpɛi-
kpɛi. Ɔ sa ako yɛɛ mɛ' wɔra mɔ-
isɔɔ. Ako mɔ mɛ' wɔra mɔ-ikalan
atɔgɛbo. Ako mɛ kya tɔgɛ Kirisito
ɔkalan konkonsɛ mɔ sa asa. De
ako, mɔ, mɛ' kerɛ mɔ-asonbo mɔ
so de ako, mɔ, mɛ' wɔra mɔ-
agyɛbi mɔ anyiilebo. 12 Gɛnen
nsun ndɛ ne Kirisito gi kyu sa
aye abono ɔ lɔrɔ aye yela sa mɔ-
nyoro mɔ. Ɔ sa aye ilaa kpɛi-kpɛi
idɛ gɛnen daa de ɔ' baala aye sa
mɔ-gɛsun mɔ giwɔra de a' nyɛ a
kya kpaa mɔ-asonbo mɔ pɛwu de
mɛ' sɛɛ mɔ-ɔson mɔ dɔ. Kirisito
asonbo adɛ mɛ dɛ fɛɛ mɔ gbaa-
gbaa mɔ-nyoro. Ɔ kya laarɛ a' kyu
aye-nsun wɔrasɛ ndɛ kpaa abara
13 kaaborɛ aye pɛwu a' nyɛ gɛnɔ
kolon. Gɛnen gɛnɔ kolon gɛbono
gɛ laa lii daa aye-gisɔɔgyi kolon
mɔ dɔ, ne Kirisito, Wurubuaarɛ
mɔ-bi mɔ, kya kyu gɛnɔ kolon mɔ
sa aye abono a nyi mɔ mɔ. Kirisito
kya laarɛ a' kpaa abara kaaborɛ a'
ten ansi wɔra fɛɛ mɔ Kirisito-lɛɛ
mɔ ɔnan kpaa logɛ.

14 I ba gɛnen mɔ, a maŋ baa
wɔra fɛɛ nbii Wurubuaarɛ ɔson
mɔ dɔ. Abonbo mɛ maŋ baa nyɛ
kyu ikpa kpɛi-kpɛi de adawo kpɛi-
kpɛi penɛ aye de a' sɔɔ mɔmɔ
gyi. Mɛ maŋ baa nyɛ penɛ aye
fɛɛ gɛnɔɔbono afuu a kya da nkyu
ɔbon so gi kya kpe gi kya ba gɛten
kamaasɛ nfono afuu mɔ a kya
laarɛ mɔ. 15 A' kyu daa gɛlaarɛ'
kyu tɔgɛ Wurubuaarɛ gɛsintin
ilaa sa abara. A wɔra gɛnen mɔ,
a laa nyɛ sɛɛ wɔra fɛɛ Kirisito-
lɛɛ gidebi mɔ ɔkpa kamaasɛ so.
Mɔ ne n gyɛ aye-gimu. 16 Imɔ
gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ nyamesɛ nyoro
pɛwu gi bo daa gimu mɔ gɛsɛ ne
mɔ nkyaga-nkyaga pɛwu gi kya
yɛgɛ nyoro mɔ pɛwu gi' kyaga
abara dɔ. Nengyene nyoro mɔ
gɛten kamaasɛ i bo alanfiya i kya
wɔra gɛsun gɛnen mɔ, nyoro mɔ
gi laa sen gɛnɔɔbono i kaaborɛ
mɔ. Gɛnen kee ne i dɛ ne. Kirisito
ne n gyɛ aye-gimu mɔ, i kya nyiile
yɛɛ aye abono a gyɛ mɔ-asonbo
mɔ pɛwu a kya nu daa mɔ asɛ ne
a bo abara dɔ. I ba gɛnen mɔ, a

laa kyu gɛlaarɛ' a kpɛ a kya kpaa abara de a' sɛɛ mɔ-ɔson mɔ dɔ.

Gɛkyena Dedaa De Gɛkyena Pobɔrɔ

17 Imɔso n yelɛ me-ayaa so n dɛ Wura Yesu ginyen n kya ka mi-i sa fɛye yɛɛ fɛŋ' baa kii kyena fɛɛ asa abono mɛ mɛŋ kya son Wurubuaarɛ mɔ. Mɔmɔ abono berɛ, mɔmɔ-nwɔnsa giŋ kya kpaa mɔmɔ de mɛ' nu ilaa gɛsɛ. 18 Wurubuaarɛ ilaa i gyɛ mɔmɔ-gibiri dɔ ilaa. Mɛŋ kya nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan. I lii fɛɛ mɛ bo gisoɔlon ne i yɛgɛ mɛ mɛŋ nyi sɛi kyu lii Wurubuaarɛ ilaa so. 19 Mɛ mɛŋ baa mɛ bo ipeeli. Mɛ wɔra mɔmɔ-nyoro fɛɛ idɛnsɛ de inyɛnyɛn iŋ tiri ɔmɔ, mɛ san mɛ kya wɔra ibono iŋ gyɛ iwɔrasɛ mɔ. Ilaa ibono i kya kyu ineesi bun nyamesɛ mɔ ne n san gyi mɔmɔ-amu. 20 Fɛye berɛ, i mɛŋ gyɛ mɔmɔ-lɛɛ mɔ ɔnan ne fɛ kasɛ lii Kirisito asɛ.

21 N nyi yɛɛ fɛ nu Yesu Kirisito so, ne fɛye-rɛ mɔ fɛ wɔra nyamesɛ kolon. N nyi yɛɛ mɛ nyiile fɛye gɛsintin ilaa ibono i lii Yesu asɛ mɔ. 22 Imɔso fɛ' too fɛye-gidebi dedaa mɔ fuɛ. Gɛnen gidebi dedaa gibono ne n yɛgɛ fɛ kyena akyenabi nyɛnyɛn. Ilaa ibono nkana i kya penɛ fɛye ne i kya gyi fɛye-amu mɔ i nyida fɛye gɛnen aberɛ abono dɔ mɔ ne fɛŋ taalɛ wɔra idɛnsɛ. 23 Fɛ' yɛgɛ Wurubuaarɛ ɔ' lɔrɔ fɛye-nwɔnsa. 24 Fɛ' kyu gidebi pobɔrɔ gibono Wurubuaarɛ gi sa fɛye mɔ kyu kyena. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ gi kii lɛɛ gidebi pobɔrɔ sa fɛye fɛɛ mɔ gbaa-gbaa lɛɛ oyuduu. Gɛsintin gigyi, ilaa dɛnsɛ giwɔra, de gisen fufuli ilaa wolɛ ne n bo gimɔ gibono dɔ.

Gɛkyena Pobɔrɔ Nbara

25 Imɔso fɛŋ' baa penɛ abara. Fɛ' gyi gɛsintin sa abara. I lii fɛɛ aye Yesu asonbo pɛwu a gyɛ daa nyamesɛ kolon fɛɛ gɛnɔɔbono nyamesɛ nyoro nten kpɛi-kpɛi gi dabɔlɛ wɔra nyoro kolon mɔ.

26 Nengyene fɛ sɔɔ ginyadon mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ' wɔra ilaa nyɛnyɛn. Fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ owi ɔ' tɔrɔ yɛɛ fɛŋ ti lɛɛ ginyadon gibono lii fɛye-asen dɔ. 27 Fɛ mɛŋ sa fɛ' bugi ɔkpa fɛye-gɛkyena dɔ sa ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ de ɔ' nyɛ fɛye. 28 Ɔbono nkana ɔ gyɛ oyu mɔ, ɔ' taa gɛyu yɛgɛ. Ɔ' wɔra gɛsun kyu nyɛ mɔ-ilaa tirisɛ gɛsintin ɔkpa so, de ɔ' nyɛ kpaa ayenbo kee.

29 Fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ agyɛbi nyɛnyɛn a' lii fɛye nnɔ dɔ. Fɛ' tɔgɛ daa agyɛbi abono a laa lɔrɔ asa ne i tiri amɔ aberɛ tɔgɛsɛ dɔ mɔ wolɛ de i' nyɛ kpaa asa abono mɛ kya nu fɛye asɛ mɔ.

30 Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gyɛ gisen fufuli wura. Fɛ mɛŋ sa fɛ' wɔra ilaa ibono i laa loo mɔ mɔ. Mɔ-Oduduu baarɛ ne o kyu wɔra fɛye-asen dɔ de i' daasɛ fɛye yɛɛ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ gɛkɛ mɔ gɛ fo mɔ, fɛ laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena. 31 Fɛŋ sa fɛ' keda abara ginyadon fɛye-asen dɔ. Fɛŋ sa fɛ' sɔɔ ginyadon foro-foro abɛɛ fɛ' faa abara so abɛɛ fɛ' saalɛ abara. Gɛwɔnsa nyɛnyɛn kamaasɛ gɛbono fɛ sa kyu lii fɛye-nanboana so mɔ fɛ' lɛɛ gɛmɔ lii fɛye-asen dɔ. 32 Fɛ' buɛɛlɛ abara de fɛ' su abara so. Nengyene fɛ wɔra abara ilaa nyɛnyɛn mɔ, fɛ' kyu kyɛɛ abara fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ kee gi kyu fɛye-ilaa nyɛnyɛn kyu kyɛɛ fɛye kyu naa de fɛye-rɛ Kirisito ginyamesɛ kolon so mɔ.

5

1 Fɛ gyɛ Wurubuaarɛ nbii laarɛsɛ faa mɔ, fɛ' kasɛ Wurubuaarɛ ilaa wɔrasɛ. 2 Fɛ' kyu gɛlaarɛ' kyu kyena de abara fɛɛ gɛnɔɔbono Kirisito gi laarɛ aye-ilaa ne o kyu mɔ-nkpa fuɛ sa

aye mɔ. O kyu mɔ-nkpa fuɛ sa
aye gɛnen mɔ, i wɔra daa fɛɛ o
kyu mɔ-nyoro kyu lɛɛ asunbi sa
Wurubuaarɛ ne i gyi Wurubuaarɛ
ginsi.

Fɛ' Kine Gisomaanu Awura Akyenabi

3 Agyibara ilaa abɛɛ ilaa
kankaran kpɛi-kpɛi abɛɛ onsipara
ilaa iŋ sa i' ba fɛye dɔ. Ilaa
idɛ ɔnan iŋ kaaborɛ fɛye abono
Wurubuaarɛ gi lɔrɔ yela sa mɔ-
nyoro mɔ ba-a pi-i. 4 Iŋ kaaborɛ
i' ba fɛye dɔ yɛɛ fɛ kya gyi
ilaayan nsingyi abɛɛ fɛ kya tɔgɛ
gigyagaa tɔgɛ abɛɛ fɛ kya gyi
abiila kankaran. Fɛ' taa imɔ ibono
ɔnan giwɔra yɛgɛ de fɛ' kpɛ fɛ dɛ
daa afaala fɛ kya sa Wurubuaarɛ.
5 Fɛ' bii yɛɛ nyamesɛ ɔbono
ɔ kya laarɛ agyibara, abɛɛ ɔ
kya wɔra ilaa kankaran, abɛɛ ɔ
kya wɔra onsipara ɔko ilaa so
mɔ, gɛnen asa abono mɛ maŋ
nyɛ kyena Kirisito mɔ-rɛ Wu-
rubuaarɛ asɛ mɔmɔ-gɛwuragyi
mɔ dɔ kpa-a. (Onsipara wura
berɛ i wɔra fɛɛ ɔ kya lii Wu-
rubuaarɛ gɛmara son gɛsinkpan
so ilaa dɛnsɛ).
6 Fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ ɔko o' kyu
gɛtɔngɛ giyan penɛ fɛye. Gɛnen
akyenabi adɛ ne nan yɛgɛ Wu-
rubuaarɛ o' kyu ginyadon biidɛ
gisomaanu awura giso. 7 Imɔso
fɛ mɛŋ sa fɛ' kyu fɛye-nyoro
mada de gɛnen gisomaanu awura
abono. 8 I lii fɛɛ nkana owi ɔko
dɔ mɔ, fɛye-asen dɔ i bo gibiri.
Idɛ kon berɛ, fɛye-rɛ Wura Yesu
ginyamesɛ kolon mɔ so mɔ, fatela
kya wu fɛye-asen dɔ. Imɔso fɛ'
naa fɛɛ fatela mɔ dɔ asa. 9 (I lii
fɛɛ nfonoana fɛ wu ɔko gi wɔra
gidɛnsɛ, abɛɛ ɔ wɔra gisen fufuli
ilaa, abɛɛ o gyi gɛsintin mɔ, nno
ne fatela mɔ kya wɔra mɔ-gɛsun.)
10 Fɛ' kerɛ ilaa dɔ de fɛ' lɛɛ daa
ilaa ibono i kya gyi Wura Yesu
ginsi mɔ wɔra. 11 Fɛŋ sa fɛ' kyu
fɛye-nyoro mada de asa abono mɛ
kya wɔra gibiri dɔ ilaa mɔ. Ilaa
ibono mɛ kya wɔra mɔ i maŋ wɔra
agyan sa mɔmɔ Wurubuaarɛ asɛ.
Fɛ' lɛɛ imɔ-gɛwi sa asa. 12 I lii fɛɛ
ilaa ibono mɛ kya wɔra ŋara-dɔ
mɔ, ba-a fo ɔko fo kya tɔgɛ imɔ
giyan gbaa mɔ, i ti i gyɛ ipeeli ilaa.
13 Nengyene ilaa nyɛnyɛn iko i lii
gibiri dɔ ba fatela mɔ dɔ mɔ, i kya
lii gɛwi. 14 Fatela ne n kya yɛgɛ
asa mɛ' wu ilaa kamaasɛ de ansi.
Imɔso ne mɛ da gikpalɛ yɛɛ,

"Fo ɔbono fo dɛ ginsi gidɛ gibiri dɔ
mɔ,
kyingi lii fo-lɛwu ɔbono dɔ.
Kirisito laa sa fo fatela."

15 Imɔso fɛ' kerɛ fɛye-anaabi
dɔ dandan. Fɛŋ sa fɛ' naa fɛɛ
asa abono mɛ mɛŋ nyi ɔlaako
mɔ. Fɛ' wɔra fɛye-ilaa fɛɛ asɛɛbo.
16 Gɛsun kamaasɛ gɛbono fɛ wu
yɛɛ fɛ laa taalɛ wɔra sa Wu-
rubuaarɛ mɔ, fɛ' pɛɛrɛ ansi wɔra
gɛmɔ. Nkɛ nbono dɔ a bo faa mɔ
giŋ boran. 17 Imɔso fɛŋ sa fɛ' naa
giyan fɛɛ fɛ mɛŋ nyi ilaa ibono fɛ
kya wɔra mɔ. Fɛ' kasɛ de fɛ' bii
ilaa ibono Wura Yesu kya laarɛ fɛ'
wɔra mɔ. 18 Fɛ mɛŋ sa fɛ' nun
nta boo. Fɛ wɔra gɛnen mɔ, fɛŋ
baa nyɛ gɛwɔnsa. Ilaa nyɛnyɛn
gɛkyena ne. Fɛ taa imɔ ibono
yɛgɛ de fɛ' yɛgɛ Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ ne ɔ' kyena fɛye dɔ.
19 Fɛ' bii Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ
ilon, Wurubuaarɛ asonbo ilon, de
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ilon sa
abara. Fɛ' bii ilon sa Wura Yesu
de i' wɔra fɛye ɔkon lii fɛye-
asen dɔ. 20 Owi kamaasɛ de ilaa
kamaasɛ dɔ mɔ, fɛ' faala aye-
sɛ Wurubuaarɛ kyu naa de aye-
Wura Yesu Kirisito so.

Gɛdena Ilaa

21 Nengyene fɛ kya buu Kirisito
mɔ, fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ sa
abara. 22 Akyii, fɛ' bara fɛye-
nyoro gɛsɛ sa fɛye-kuliana fɛɛ
gɛnɔɔbono fɛ kya bara fɛye-nyoro
gɛsɛ sa Wura Yesu mɔ. 23 I
lii fɛɛ ɔnyen ne n gyɛ gimu

sa mɔ-ka fɛɛ gɛnɔɔbono Kirisito
ne n gyɛ gimu sa mɔ-asonbo
gikpen mɔ, ne mɔ-asonbo gikpen
kee mɛ dɛ fɛɛ mɔ-nyoro. Ɔ
gyɛ mɔmɔ-gimu ne mɔ kee ne
n gyɛ mɔmɔ-ɔmɔlɛgɛbo ɔbono ɔ
kya sa mɔmɔ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena. 24 Imɔso fɛɛ gɛnɔɔbono
Kirisito asonbo mɔ mɛ kya bara
mɔmɔ-nyoro gɛsɛ sa Kirisito mɔ,
gɛnen kee ne i kaaborɛ akyii mɛ'
bara mɔmɔ-nyoro gɛsɛ sa mɔmɔ-
kuliana ilaa kamaasɛ dɔ.
25 Anyen, fɛ' laarɛ fɛye-kaana
ilaa fɛɛ gɛnɔɔbono Kirisito gi laarɛ
mɔ-asonbo ilaa mɔ ne o kyu mɔ-
nkpa fuɛ sa mɔmɔ mɔ. 26 Kirisito
gi wu' sa ɔmɔ gɛnen daa de ɔ'
nyɛ lɔrɔ ɔmɔ yela sa Wurubuaarɛ.
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ ne o kyu
gyere mɔmɔ Wurubuaarɛ sagyere
ne ɔ foro mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn fuɛ
sa mɔmɔ. 27 Kirisito gi wɔra ilaa
idɛ gɛnen daa de ɔ' nyɛ kyu mɔ-
asonbo ba mɔ asɛ de nyisigyi. Ɔ
kya laarɛ mɛ' wɔra gisen fufuli
awura abono ɔ lɔrɔ yela sa mɔ-
nyoro. Ineesi de ilaa nyɛnyɛn de
gɛnen ilaa ibonoana ɔnan pɛwu i
maŋ baa nyɛ mɔmɔ dɔ ba-a pi-i
faa. 28 Gɛnen kee ne i kaaborɛ
anyen mɛ' laarɛ mɔmɔ-kaana ilaa
fɛɛ mɔmɔ gbaa-gbaa nyoro. Fo
ɔbono fo kya laarɛ fo-ka mɔ,
fo gbaa-gbaa fo-nyoro ne fo kya
laarɛ gɛnen. 29 Nyamesɛ ɔko bo no
ɔ kya kyo mɔ-nyoro gibi? Kuaa.
Ɔ kya laarɛ agyudɔ sa nmɔ, ne ɔ
kya kerɛ nmɔ so dandan. Gɛnen
ne Kirisito kya kerɛ mɔ-asonbo
gikpen mɔ so ne. 30 I kya nyiile yɛɛ
a dɛ fɛɛ mɔ-nyoro nten kpɛi-kpɛi
fɛɛ giyaa, gibaa, de ginsi. Gɛnen
ne aye-rɛ mɔ a gyɛ nyamesɛ kolon
ne.
31 Anyen de akyii ginyamesɛ
kolon so ne Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
yɛɛ, “Ɔnyen kya taa mɔ-sɛ de
mɔ-nyi yɛgɛ de o' kyu mɔ-nyoro
mada de mɔ-ka de mɛ' san bingiri
nyamesɛ kolon” mɔ. 32 Gɛnen
gɛdena gigyɛbi gidɛ gi tansi gi gyɛ
ilaa boduduusɛ. Nɛ kyu gimɔ
wɔra sinkaala de i' nyiile aye
ginyamesɛ kolon gibono Kirisito
mɔ-rɛ mɔ-asonbo mɛ bo mɔ. 33 To.
Fɛ wolaa fɛ nyi yɛɛ i kya nyiile aye
yɛɛ aye ɔkamaasɛ ɔ' laarɛ mɔ-ka
ilaa fɛɛ mɔ gbaa-gbaa mɔ-nyoro.
Ne ɔkyii mɔ kee ɔ' kerɛ dandan de
o' kyu buubuu sa mɔ-kuli.

6

Nbii De Mɔmɔ-Sɛana

1 Fɛye nbii mɔ mɔ, Wura Yesu
so mɔ, fɛ' nu fɛye-sɛana de fɛye-
nyiana asɛ. Imɔ ne n boran
sa Wura Yesu. 2 Wurubuaarɛ
gi wolaa yela nbara mɔ-agyɛbi
mɔ dɔ yɛɛ, “Buu fo-sɛ de fo-nyi.”
Nbara ndɛ ne n gyɛ ngyangbarasɛ
nbono Wurubuaarɛ gi yela, ne ɔ
ka ilaa yela bɔla de nmɔ. 3 Ɔ
ka yela yɛɛ fo ɔbono fo gyi nmɔ
so mɔ, fo-ilaa i laa wɔra ɔdan
sa fo, ne fo laa kɛɛla gɛsinkpan
so. 4 Fɛye akorogɛbo mɔ mɔ, fɛŋ
sa fɛ' ŋmanyan fɛye-biana. Fɛ'
bela mɔmɔ de fɛ' nyiile mɔmɔ ilaa
gɛnɔɔbono Wura Yesu kya laarɛ
mɔ.

Abono Mɛ Kya Son Awura Mɔmɔ-rɛ Mɔmɔ-Wuraana

5 Fɛye abono fɛ tɛ awura asɛ mɔ,
fɛ' selɛ ɔmɔ de fɛ' nu mɔmɔ-gɛdɛ.
Fɛ' kyu gɛsintin wɔra mɔmɔ-ilaa
sa ɔmɔ lii fɛye-asen dɔ fitɔfɛɛ
Kirisito ne fɛ kya wɔra fɛ kya
sa. 6 Fɛŋ sa fɛ' wɔra asa abono
mɛ kya laarɛ ayenbi lii asa asɛ
mɔ. Fɛye-wuraana mɔ mɛ yelɛ mɛ
kerɛ fɛye-o, mɛ mɛŋ yelɛ mɛ kerɛ
fɛye-o, fɛ' wɔra mɔmɔ-gɛlaarɛ sa
ɔmɔ kanpɛ. Gɛnen ne Kirisito
asonbo mɛ kya wɔra Wurubuaarɛ
gɛlaarɛ lii mɔmɔ-asen dɔ kee ne.
7 Fɛ' son fɛye-awuraana mɔ de
ɔkon fɛɛ Wura Yesu ne fɛ kya son,
i mɛŋ gyɛ nyamesɛ. 8 Fɛ' bii yɛɛ
fo nyamesɛ fo tɛ owura asɛ daa-o,
fo tɛ fo-gibaa so daa-o, ilaa dɛnsɛ

kamaasɛ ibono fo wɔra mɔ, Wura
Yesu laa sa fo imɔ so ntɛɛla.
9 Fɛye abono mɔ, asa mɛ tɛ fɛye
asɛ mɛ kya son fɛye mɔ, fɛye kee
fɛ' nyingi yɛɛ Wura Yesu ne fɛ kya
son. Fɛ' taa mɔmɔ gikiidɛ yɛgɛ.
Fɛ' bii yɛɛ ɔbono ɔ gyɛ fɛye-rɛ ɔmɔ
pɛwu wura mɔ bo Wurubuaarɛ
dɔ, ne mɔ berɛ, ɔ mɛŋ bo gɛligi.

Kyu Wurubuaarɛ Adontɔ Kɔ De Ɔbonsan

10 Me-nanboana Yesu asonbo,
pɛi de me-gɛnɔ gɛ' yii mɔ, n
kya tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ' yelɛ fɛye-
ayaa so fɛye-gisɔɔgyi dɔ. Fɛ' yɛgɛ
Wura Yesu o' kyu mɔ-ɔlon belɛ mɔ
kpaa fɛye kyu naa de fɛye-rɛ mɔ
ginyamesɛ kolon mɔ so. 11 Fɛ' kyu
Wurubuaarɛ adontɔ de mɔ-ilaa
kunsɛ mɔ pɛwu kyu baala fɛye-
nyoro yela de fɛ' nyɛ yelɛ fɛye-
ayaa so owi ɔbono ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ laa kɔ de fɛye mɔ.
Fɛ' baala yela gɛnen de ɔŋ sa ɔ'
nyɛ kyu mɔ golon-golon nwɔnsa
kyu gyi fɛye so. 12 Gɛnen Wu-
rubuaarɛ adontɔ abono a tiri fɛye.
I kya nyiile yɛɛ ikɔ ibono aye Yesu
asonbo mɔ a kya kɔ mɔ, i mɛŋ gyɛ
anyamesɛ ne a kya kɔ de. A kya
kɔ daa de ilaa nyɛnyɛn oduduu
ibono i kya nyɛ ɔlon anyamesɛ so
mɔ, imɔ-rɛ imɔ-abelɛnsɛ de imɔ-
nbii. A kya kɔ de ilaa ibono i
kya nyɛ ɔlon gɛsinkpan so ne i
kya bara ilaa nyɛnyɛn mɔ. A
kya kɔ de akyobo akpen abono a
bo afuu so mɔ. 13 Imɔso fɛ' kyu
Wurubuaarɛ adontɔ de mɔ-ilaa
kunsɛ mɔ pɛwu kyu baala fɛye-
nyoro yela de gɛkaabono gɛkɛ
nyɛnyɛn mɔ gɛ laa ba mɔ, fɛ' taalɛ
yelɛ fɛye-ayaa so de fɛ' wɔra ilaa
kamaasɛ ibono i tiri mɔ, de fɛ' kɔ
lii.
14 Imɔso fɛ' yelɛ fɛye-ayaa so
girin. Fɛ' kyu gɛsintin wɔra
fɛɛ fɛye-igbagya, de fɛ' kyu gisen
dɛnsɛ fɛ kya gyi gɛsintin fa-a sa
Wurubuaarɛ de i' wɔra fɛɛ fɛye-
nben kuntɔ. 15 Fɛɛ gɛnɔɔbono
sogya kya wɔra ikɔ ayaawolɛ mɔ,
fɛye kee fɛ' wolaa baala fɛye-
nyoro de fɛ' nyɛ lɛɛ Yesu gisen
yuuli ɔkalan konkonsɛ mɔ tɔgɛ
sa asa gɛten kamaasɛ. 16 Imɔ
idɛ pɛwu gɛmara mɔ, fɛ' keda
fɛye-gikagyan gibono fɛ kya ka
gyan Yesu so mɔ dɔ. Fɛye-
gikagyan gidɛ gi laa taalɛ du-
ule Ɔbonsan, nyamesɛ nyɛnyɛn
mɔ akpɛ kamaasɛ abono ɔ kya
too fɛye ne a kya dɛɛ fɛɛ ɔgya
mɔ. Yesu so gikagyan mɔ gi
dɛ fɛɛ ilaa kunsɛ ibono sogya dɛ
de gibaa ne ɔ kya kyu kun mɔ-
nyoro gɛten kamaasɛ mɔ. 17 Fɛ'
nyingi gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi
mɔlɛgɛ fɛye lii fɛye-ilaa nyɛnyɛn
giwɔra dɔ mɔ. Gɛnen amɔlɛgɛ
mɔ a dɛ fɛɛ abeletɔ gɛpɛ gɛbono
sogyaana mɛ kya kyu kun mɔmɔ-
amu mɔ. Fɛ' puru Wurubuaarɛ
Oduduu gɛki mɔ keda. Gɛnen gɛki
mɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ fɛ laa kyu kɔ ikɔ mɔ.

18 Owi kamaasɛ dɔ mɔ, fɛ' yɛgɛ
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ne ɔ'
kpaa fɛye de fɛ' nyɛ dalaa de fɛ'
kolɛ Wurubuaarɛ ilaa kamaasɛ.
Fɛ kya laarɛ fɛ' wɔra gɛnen mɔ,
fɛ' yɛgɛ fɛye-nwɔnsa gi' gyan
Wurubuaarɛ ndalaa so daa so-o.
Fɛ' kpɛ keda ndalaa dɔ fɛ kya
kolɛ Wurubuaarɛ fɛ kya sa fɛye-
nanboana abono Wurubuaarɛ gi
lɔrɔ yela sa mɔ-nyoro mɔ pɛwu.

19 Fɛ' dalaa sa me, Pɔɔlo, kee
yɛɛ owi kamaasɛ ɔbono nan bugi
me-gɛnɔ tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ sa asa mɔ, Wurubuaarɛ ne ɔ'
sa me mɔ gbaa-gbaa agyɛbi mɔ.
Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ gyɛ ilaa
boduduusɛ. Wurubuaarɛ ɔ' kpaa
me de n' taalɛ da otu lɛɛ mɔ
gɛsɛ sa asa. 20 Wurubuaarɛ gi
lɛɛ me sun de n' tɔgɛ Yesu ɔkalan
konkonsɛ baarɛ sa asa. Imɔ ne n
yɛgɛ Yesu akyobo mɛ keda me tii
de obu faa. Imɔso fɛ' dalaa kolɛ
Wurubuaarɛ sa me yɛɛ n' taalɛ da
otu tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi fɛɛ

gɛnɔɔbono i kaaborɛ n' tɔgɛ mɔ.
Meŋ sa n' selɛ sɛi.

Agyɛbi Laalaalogɛ

21 Nɛ keda aye-nanbo laarɛsɛ,
Tikakusɛ sun fɛye asɛ. Gɛnɔɔbono
ɔ kya wɔra Wura Yesu gɛsun mɔ
mɔ, n kya ka gyan mɔ so. N
kya laarɛ fɛ' nu me so de fɛ' bii
gɛnɔɔbono so n dɛ n tɛ de mɔ.
Imɔso Tikakusɛ laa tɔgɛ me-ilaa
pɛwu sa fɛye. 22 Gɛnen so ne nɛ
sun mɔ faa. I lii fɛɛ fɛ nu me-rɛ
me-nanboana so mɔ, i laa keda
fɛye-nyoro.
23 Aye-sɛ Wurubuaarɛ de Wura
Yesu Kirisito mɛ' sa asa abono
mɛ kya son Yesu mɔ gisen yuuli,
gɛlaarɛ', dabɔlɛ de gikagyan gi-
bono mɛ laa ka gyan Wurubuaarɛ
so mɔ. 24 Asa abono mɛ kya
laarɛ aye-Wura Yesu Kirisito ilaa
ne mɛ maŋ taa gɛnɔɔbono mɛ kya
laarɛ mɔ ilaa yɛgɛ gɛkaako mɔ,
Wurubuaarɛ ɔ' sa mɔmɔ pɛwu so
gɛwɔnsa dɛnsɛ.

Pɔɔlo Ɔwolɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Bunge Filipayi Awura Mɔ

1 Me Pɔɔlo de Timoti, aye abono
a gyɛ Kirisito Yesu gɛsun awɔrabo
mɔ, ne n kya ŋmarasɛ ɔwolɛ
baarɛ. A kya ŋmarasɛ a kya sa
fɛye abono pɛwu fɛ bo Filipayi
ɔsowolɛ so ne fɛye-rɛ Kirisito Yesu
ginyamesɛ kolon mɔ so mɔ, Wu-
rubuaarɛ gi lɔrɔ fɛye yela sa mɔ-
nyoro mɔ. Fɛye-rɛ fɛye-abelɛnsɛ
abono mɛ kya kerɛ fɛye so mɔ de
abelɛnsɛ mɔ akpaabo pɛwu ne a
kya sa ɔwolɛ baarɛ. 2 Aye-sɛ Wu-
rubuaarɛ de Wura Yesu Kirisito
mɛ' sa fɛye so gɛwɔnsa dɛnsɛ de
mɛ' sa fɛye gisen yuuli.

Pɔɔlo Kya Dalaa Ne Ɔ Kya Faala Wurubuaarɛ Iŋ Kya Ta

3 Owi kamaasɛ n kya nyingi fɛye
Filipayi awura abono fɛ kya son
me-Wura Wurubuaarɛ mɔ, n kya
faala mɔ iŋ kya ta. 4 Me-ndalaa
nbono n kya dalaa sa fɛye pɛwu
mɔ, i kya wɔra me-gisen dɔ ɔkon.
5 I kya nyiile yɛɛ n kya nyingi
gɛnɔɔbono aye-rɛ fɛye a san a kya
wɔra Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ
gɛsun kpɛ kyu lii gɛkaabono fɛ
daa ginu ɔkalan mɔ kyu baa lii
de ndɛ. 6 Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ
gi yii gɛsɛ ɔ kya wɔra ilaa dɛnsɛ
fɛye-asen dɔ mɔ, n nyi me-gisen
dɔ yɛɛ gɛnen Wurubuaarɛ kolon
baarɛ kee laa wɔra imɔ kpaa logɛ
gɛkaabono Yesu Kirisito laa kii ba
mɔ.
7 I kaaborɛ n' sa gɛwɔnsa kyu
lii fɛye Filipayi awura abono fɛ
kya son Kirisito mɔ pɛwu so. I
lii fɛɛ fɛye-ilaa i bo me-gisen dɔ.
Wurubuaarɛ wolaa ɔ kya kpaa
aye ne ɔ kya wɔra ilaa sa me-rɛ
fɛye pɛwu dabɔlɛ. Owi ɔbono mɛ
keda me tii de obu faa de owi
ɔbono n kya lɛɛ gɛnɔ kyu lii Yesu
ɔkalan mɔ so abɛɛ n naa n kya lɛɛ
mɔ-ɔkalan mɔ mi-i nyiile asa mɔ,
imɔ dɔ pɛwu mɔ, Wurubuaarɛ
kya wɔra ilaa ɔ kya sa me-rɛ fɛye.
8 Wurubuaarɛ mɔ-nkon ne n
nyi gɛnɔɔbono n dɛ Kirisito Yesu
gɛsalaarɛ me-gisen dɔ n kpɛ
mi-i nyingi fɛye pɛwu so mɔ.
9 Me-gɛdalaa ne n gyɛ yɛɛ fɛye-
gɛsalaarɛ gɛbono fɛ bo mɔ gɛ'
kpɛ gɛ kya nyaakyɔ gɛ kya too
fɛye-asen dɔ, de fɛ' kpɛ fa-a nyɛ
Wurubuaarɛ ɔlaako ginyi kee de
fɛ' nyɛ bii baragɛ yɛɛ imɔ idɛ abɛɛ
idɛ ne n boran. 10 Imɔ ne nan yɛgɛ
fɛ laa nyɛ sɔɔ ilaa ibono i boran
gɛkpaa mɔ kyule. Gɛnen kee ne
gɛkaabono Kirisito laa kii ba mɔ,
fɛye-asen dɔ i laa fuuli ne ɔ maŋ
wu ilaa nyɛnyɛn iko fɛye-nyoro
so tɔgɛ. 11 Fɛ laa san fa-a wɔra
ilaa kpɛi-kpɛi ibono i kya lii gisen
dɛnsɛ dɔ kyu naa de Yesu Kirisito
so de i' kyu nyisigyi de ayenbi kyu
bara Wurubuaarɛ.

N Tii De Obu Mɔ, I Kya Wɔra Ɔdan Daa Too

12 Me-nanboana Yesu asonbo, n
kya laarɛ fɛ' bii yɛɛ ibono n tii
de obu faa, Yesu ɔkalan konkonsɛ
mɔ gi kii nyɛ yɛlegɛ daa too.
13 Kyu lii imɔ so mɔ Rom awura
asogya de asa sɛnsɛ pɛwu abono
mɛ bo gɛrɛ mɔ mɛ nyɛ bii yɛɛ Yesu
Kirisito gɛsun ne n' kya wɔra so
ne mɛ keda me tii de obu gɛnen.
14 Gɛnɔɔbono n tii de obu mɔ, i
yɛgɛ aye-nanboana sakyɔ mɛ nyɛ
ka gyan aye-Wura Yesu so bɔla. I
kya san keda ɔmɔ-nyoro de mɛ'
tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi ibono
mɛŋ kya selɛ nyamesɛ gifuu.

15 I bo no yɛɛ ako mɛ mɛŋ dɛ
gɛwɔnsa dɛnsɛ kyu lii me so ne mɛ
naa ma-a tɔgɛ Kirisito ilaa. Me-
ilaa i bo mɔmɔ gɛlaaloo. Ako, mɔ,
mɛ dɛ me so gɛwɔnsa dɛnsɛ so
ne mɛ naa ma-a tɔgɛ Kirisito ilaa.
16 Mɔmɔ abono berɛ, gɛsalaarɛ
gɛbono mɛ bo sa me mɔ so ne
mɛ kya tɔgɛ Kirisito ilaa. Mɛ

nyi yɛɛ Wurubuaarɛ gi kyu gɛsun
gɛdɛ wɔra me-abaa dɔ, ne o kyule
yɛɛ mɔ-akyobo mɛ' keda me tii de
obu de n' nyɛ lɛɛ tɔgɛ sa asa yɛɛ
Kirisito ɔkalan mɔ gyɛ gɛsintin.
17 Ako mɔ berɛ, mɛ kya tɔgɛ
Kirisito ɔkalan mɔ mɔ, mɛ mɛŋ dɛ
gɛwɔnsa kolon. Mɛ kya laarɛ asa
mɛ' buu ɔmɔ taa me yɛgɛ. Mɛ nyi
yɛɛ ibono n tii de obu faa, mɔmɔ-
ilaa tɔgɛsɛ mɔ i laa yɛgɛ i' siile me-
ɔlɔ daa. 18 Imɔ ibono iŋ tiri me.
Mɛ dɛ gisen dɛnsɛ-o, mɛŋ dɛ gisen
dɛnsɛ-o, ɔkpa kamaasɛ so mɔ, mɛ
ti taa nyɛ lɛɛ Kirisito ɔkalan mɔ
tɔgɛ. Imɔso i bo me ɔkon gbaa
daa.

19 I lii fɛɛ fɛ kya dalaa sa me, ne
Yesu Kirisito Oduduu mɔ kya kpaa
me. Imɔso n nyi yɛɛ imɔ idɛ pɛwu
i laa yɛgɛ n' nyɛ Wurubuaarɛ
amɔlɛgɛ. 20 I kya nyiile yɛɛ ibono
mɛ keda me tii de obu faa, ilaa
ibono me-ansi a tansi a gyan ne
n' kerɛ imɔ-ɔkpa mɔ ne n gyɛ yɛɛ
meŋ sa n' gyi ipeeli ilaa iko-rɛ
iko dɔ de n' taalɛ da otu gɛkpaa,
i gyɛ daa lɛwu mɔ, lɛwu, nkpa
mɔ, nkpa. I ba gɛnen mɔ de Yesu
Kirisito ne ɔ' nyɛ nyisigyi kyu naa
de me so aberɛ adɛ dɔ de owi
kamaasɛ dɔ kee.

21 I kya nyiile yɛɛ me asɛ mɔ, n
tɛ nkpa mɔ, Yesu wolɛ ne n tiri
me. Lɛwu ne nɛ kii baa wu' mɔ,
i laa lɔrɔ wɔra ɔdan sa me daa.
22 Nengyene fɛɛ nɛ kyena nkpa tu
kpe mɔ, nan wɔra gɛsun gɛbono
gɛ laa kpaa Yesu ilaa de i' kpe ansi
dɔ. Meŋ nyi ibono n' lɛɛ, nkpa
abɛɛ lɛwu fɛɛ. 23 N kyɔlɛ imɔ inyɔ
nsana ne. Me-lɛɛ gɛlaarɛ dɔ mɔ,
nkana n' tɛsɛ taa gɛrɛ-lɛɛ gɛkyena
gɛdɛ yɛgɛ de n' kpaa kyena Yesu
asɛ Wurubuaarɛ dɔ. Ibono ne n
boran gikyɔ don. 24 Fɛye so mɔ
mɔ, i kii i tiri yɛɛ n' kyena nkpa
tu kpe. 25 N tansi n nyi yɛɛ n
tiri sa fɛye pɛwu. Gɛnen so mɔ,
n nyi kee yɛɛ nan nyɛ nkpa lii
obu mɔ dɔ baa tu fɛye de n' nyɛ
kpaa fɛye. Imɔ ne nan yɛgɛ fɛ'
nyɛ kpe ansi dɔ de i' wɔra fɛye
ɔkon fɛye-gisɔɔgyi gibono fɛ bo sa
Yesu mɔ dɔ. 26 Nɛ kii baa tu fɛye
de alanfiya mɔ, i laa yɛgɛ i' tansi
wɔra fɛye ɔkon de fɛ' yen Kirisito
Yesu kyu naa de ilaa ibono ɔ wɔra
sa me mɔ so.

Fɛ' Pɛɛrɛ Ansi Yesu Gɛsun Mɔ Dɔ

27 Ilaa ibono i tansi i tiri mɔ ne n
gyɛ yɛɛ fɛ' kyena akyenabi abono
a kya kaaborɛ ɔkalan konkonsɛ
ɔbono fɛ nu kyu lii Yesu Kirisito so
mɔ. Nengyene nɛ baa laa fɛye-o,
meŋ baa laa fɛye-o, n kya laarɛ
n' nu daa yɛɛ fɛ yelɛ fɛye-ayaa
so girin fɛɛ nyamesɛ kolon fɛye-
gisɔɔgyi gibono fɛ bo sa Yesu mɔ
dɔ, fɛ kya sa gɛwɔnsa kolon, fɛ
kya pɛɛrɛ ansi dabɔlɛ, de asa mɛ'
nyɛ sɔɔ Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ
gyi. 28 N kya laarɛ n' nu kee yɛɛ
fɛye abono fɛ kya ka gyan Yesu
so mɔ fɛŋ kya selɛ fɛye-akyobo
baa pii. Fɛŋ selɛ ɔmɔ mɔ, i laa
lɛɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ dɛ mɔ
nyiile yɛɛ mɛ laa fuɛ mɔmɔ-lɛwu
gɛmara, ne i laa lɛɛ nyiile kee yɛɛ
fɛye, mɔ, fɛ laa nyɛ ɔkyenaten
Wurubuaarɛ asɛ. Wurubuaarɛ ne
n kya sa gɛnen ɔkyenaten ɔbono.
29 I kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ gi
wɔra ilaa sa fɛye ne fɛ nyɛ kyu
fɛye-nyoro too Yesu Kirisito so. Ne
iŋ gyɛ imɔ ibono wolɛ. Ɔ wɔra ilaa
sa fɛye kee ne fɛ nyɛ fɛ kya wu
ɔlaawusɛ fɛ kya sa Yesu. 30 Fɛye-
ɔlaawusɛ ɔbono fɛ kya wu mɔ, i
gyɛ daa ɔlaawusɛ ɔbono ɔnan fɛ
wolaa wu me nɛ naa kyena wu ne
fɛ kya nu yɛɛ n san mi-i wu mɔ
mɔ.

2

Fɛ' Bara Fɛye-Nyoro Gɛsɛ Wɔra Fɛɛ Yesu

1 Fɛye-rɛ Yesu Kirisito
ginyamesɛ kolon so mɔ, i kya keda
fɛye-nyoro. Gɛnɔɔbono Kirisito
kya laarɛ fɛye-ilaa mɔ, i kya yɛgɛ

i kya tɔrɔ fɛye-asen. Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ kya sa fɛye gɛnɔ
kolon. Fɛ kya su abara so lii fɛye-
asen dɔ. 2 Imɔ idɛ pɛwu i bo
fɛye dɔ faa, fɛ' yɛgɛ i' tɛsɛ wɔra
me ɔkon kpaa logɛ. Fɛ' nyɛ gɛnɔ
kolon de gɛlaarɛ' fɛye-gɛkyena dɔ
kpaa logɛ. Fɛye-asen dɔ de fɛye-
nwɔnsa dɔ i' wɔra fɛɛ nyamesɛ
kolon ne fɛ gyɛ. 3 Fɛŋ sa fɛ' wɔra
sɛi de i' wɔra gikoso gɛgyanbuɛ
gɛkyena abɛɛ fɛ' nyiile fɛye-nyoro.
Fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ de fɛ'
kalɛ fɛye-nanboana wɔra asa dɔ
don fɛye-nyoro. 4 Fɛ mɛŋ sa fɛ'
kerɛ fɛye-lɛɛ wolɛ so. Fɛ' kerɛ
fɛye nanboana-lɛɛ kee so. 5 Fɛye-
nwɔnsa gi' wɔra fɛɛ gɛnɔɔbono
Kirisito Yesu-lɛɛ gɛwɔnsa gɛ dɛ
mɔ.
6 Yesu dabɔlɛ ɔ gyɛ Wurubuaarɛ
oyuduu faa mɔ,
ɔ mɛŋ kerɛ yɛɛ mɔ-rɛ Wu-
rubuaarɛ mɛ gyɛ kyɛɛ-kyɛɛ
so mɔ,
ɔ' yelɛ imɔ so gyi gɛwura buu
de Wurubuaarɛ.
7 Ɔ too imɔ ibono pɛwu fuɛ.
Ne ɔ baa kyu daa isa ɔbono ɔnan
ɔ tɛ owura asɛ mɔ oyuduu.
Nyamesɛ oyuduu ne i kyu korogɛ
mɔ.
8 O wu yɛɛ ɔ gyɛ nyamesɛ oyuduu
gɛnen mɔ,
ɔ bara mɔ-nyoro gɛsɛ
ne o nu Wurubuaarɛ gɛdɛ
kaaborɛ ɔ' nyɛ lɛwu gbaa.
Lɛwu ɔbono ɔnan o kyule ne o wu'
mɔ gyɛ daa ipeeli lɛwu.
Mɛ da mɔ aŋanbi oyii so mɔɔ.
9 Imɔ idɛ so mɔ, Wurubuaarɛ
gi kosorɛ mɔ-gimu gikyɔ
kyɔde,
ne ɔ yela mɔ ginyen gibono gi
don ginyen kamaasɛ mɔ.
10 Wurubuaarɛ gi kosorɛ mɔ-gimu
gɛnen
de i' ba yɛɛ ɔkamaasɛ ɔbono
o nu mɔ Yesu ginyen mɔ,
o' ŋmii daa mɔ.
Nyamesɛ kamaasɛ, ɔ bo Wu-
rubuaarɛ dɔ-o,
ɔ bo gɛsinkpan so-o,
ɔ loo gɛsinkpan dɔ-o,
o' ŋmii daa Yesu.
11 De ɔkamaasɛ o' bugi gɛnɔ tɔgɛ
yɛɛ,
"Yesu gyɛ Wura."
De i' kyu nyisigyi kyu bara mɔ-sɛ
Wurubuaarɛ.

Fɛ' Wɔra Fɛɛ Agyɛkpebi Abono A Kya Ŋɛlegi Gibiri Dɔ Mɔ

12 Imɔso me-nanboana laarɛsɛ,
fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ kya nu me-gɛdɛ
owi kamaasɛ dɔ mɔ, idɛ kon ibono
meŋ bo fɛye asɛ faa, fɛ' pɛɛrɛ
ansi nu me asɛ don owi ɔbono
n bo fɛye asɛ nno mɔ. Fɛ' tansi
selɛ Wurubuaarɛ de fɛ' pɛɛrɛ ansi
wɔra ilaa ibono i laa lɔrɔ fɛye-
ɔkyenaten yela Wurubuaarɛ asɛ
mɔ. 13 I lii fɛɛ Wurubuaarɛ kee
kya wɔra mɔ-lɛɛ gɛsun fɛye-asen
dɔ. Ɔ yɛgɛ fɛ nyɛ kyu mɔ-ilaa too
fɛye-nyoro so ne ɔ kya yɛgɛ fɛ' nyɛ
wɔra imɔ kee de i' kyena de mɔ-
ɔbolɛ gɛlaarɛ.
14 Ilaa kamaasɛ ibono fɛ laa
wɔra mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ' lɔgedɛ abɛɛ
fɛ' sɔɔ akyɔɔlɛ de Wurubuaarɛ.
15 Imɔ ne nan yɛgɛ fɛye-asen dɔ
i laa nyɛ fuuli ne i maŋ nyɛ ilaa
nyɛnyɛn iko fɛye-nyoro so. Fɛ
laa wɔra Wurubuaarɛ mɔ-biana
gɛsintin. I maŋ nyɛ ineesi iko
fɛye-nyoro so, yɛgɛ fɛ tɛ saarɛ ndɛ
asa abono mɛ kya wɔra ibono iŋ
gyɛ iwɔrasɛ mɔ. I keda ɔmɔ da
kyɛɛrɛ fɛɛ gikotoo. Gɛnen asa
adɛ nsana mɔ, fɛ laa ŋɛlegi fɛɛ
agyɛkpebi. 16 Fɛ dɛ agyɛbi abono
a kya sa anyamesɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena ɔnan mɔ fa-a nyiile
asa. Imɔ idɛ pɛwu ne nan yɛgɛ n'
yen fɛye me-gisen dɔ gɛkaabono
Yesu Kirisito laa kii ba mɔ. I laa
wɔra me ɔkon yɛɛ meŋ nyanga
ansi wɔra gɛsun gɛdɛ too nkyu
dɔ giyan. 17 Fɛye-gikagyan gibono
fɛ kya ka gyan Yesu so mɔ gi dɛ
fɛɛ asunbi ne fɛ kya lɛɛ fa-a sa
Wurubuaarɛ. Ne fɛɛ me-nkalan
ne nan wɔra fɛɛ nta nbono mɛ
lɛɛ asunbi ne mɛ kya worogɛ mɔ,

nkana i laa wɔra me ɔkon. I
nyɛ ba gɛnen mɔ, nan gyi ɔkon
de i' yɛgɛ fɛye kee fɛ' gyi ɔkon.
18 Gɛnen kee ne fɛɛ i ba gɛnen
mɔ, i kaaborɛ fɛ' yɛgɛ i' wɔra fɛye
ɔkon de i' nyɛ wɔra me kee ɔkon.

Timoti De Epaforoditusɛ Ilaa

19 Kyu lii Wura Yesu so mɔ, n
kya sa gɛwɔnsa yɛɛ i maŋ kɛɛla
ne nan sun Timoti fɛye asɛ. Nɛ
nyɛ nu fɛye so mɔ de me-gisen
gi' tɔrɔ me. 20 Meŋ baa n bo
ɔko fɛɛ mɔ. Fɛye-ilaa i tiri mɔ
lii mɔ-gisen dɔ. 21 Asa sɛnsɛ berɛ
mɛ kya kerɛ mɔmɔ-lɛɛ daa pɛi.
Iŋ gyɛ Yesu Kirisito-lɛɛ. 22 Fɛye
gbaa-gbaa fɛ nyi gɛnɔɔbono Tim-
oti baarɛ gi lɛɛ mɔ-gidebi wolaa
nyiile mɔ. Me-rɛ mɔ a kya wɔra
Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ
so gɛsun dabɔlɛ mɔ, a wɔra fɛɛ
ɔsɛ de obi. 23 Imɔso nɛ kpɛ wu
gɛnɔɔbono me-ilaa i kya kpe de
mɔ, nan keda mɔ sun fɛye asɛ.
24 Wura Yesu ɔlon dɔ mɔ, nɛ sɔɔ
gyi yɛɛ i maŋ kɛɛla ne me gbaa-
gbaa kee nan ba fɛye asɛ nno.

25 Nɛ kerɛ faa, Epaforoditusɛ,
aye-nanbo Yesu ɔson mɔ dɔ ɔbono
fɛ lɛɛ sun yɛɛ ɔ' baa kyɛ me-takpo
mɔ, i tiri yɛɛ n' lɛɛ mɔ-ɔkpa de o'
kii ba fɛye asɛ. Me-rɛ mɔ a wɔra
gɛsun ne a kɔ sa Wurubuaarɛ
ɔson mɔ dabɔlɛ. 26 Ɔ kya nyingi
fɛye pɛwu so. O nyi ibono fɛ
nu mɔ-gilɔ mɔ so, ne i bo mɔ
gɛwɔnsa yɛɛ ɔfaa fɛ tɛ de nwɔnsa.
27 Gɛsintin so mɔ, ɔ lɔ. Ɔ laarɛ
o' wu gbaa. Wurubuaarɛ ne n su
mɔ so. I mɛŋ gyɛ mɔ wolɛ. O
su me kee so de meŋ baa kii wu
gɛnsinyan baa bɔla de ibono n kya
wu faa. 28 Gɛnen so mɔ, i kpɛ
i kya da me kpa-kpa yɛɛ n' yɛgɛ
mɔ de o' kii ba fɛye asɛ kusaa.
Fɛ kii wu mɔ mɔ, i laa wɔra fɛye
ɔkon, de me kee me-gisen gi' tɔrɔ
me. 29 Imɔso fɛ wu mɔ mɔ, fɛ'
kyu ɔkon belɛ sɔɔ mɔ abaa anyɔ
Wura Yesu ginyen dɔ de fɛ' kyu
buubuu kyu sa gɛnen asa abono
ɔnan. 30 I san pii ɔfaanan o wu'
Kirisito gɛsun mɔ so. Ilaa ibono fɛ
laa wɔra sa me mɔ, ɔ yelɛ fɛye-
giyaa dɔ wɔra imɔ kaaborɛ mɔ-
nkpa gi laarɛ gi' lii mɔ-gibaa.

3

Fɛ' Keda Wura Yesu Ɔson

1 Me-nanboana Wura Yesu ɔson
mɔ dɔ, ibono i san mɔ ne n gyɛ yɛɛ
fɛ' yɛgɛ i' wɔra fɛye ɔkon fɛye-rɛ
Wura Yesu ginyamesɛ kolon mɔ
so. Ilaa ibono nɛ wolaa ŋmarasɛ
bunge fɛye mɔ, nɛ kii ŋmarasɛ
imɔ kii bunge fɛye mɔ, i maŋ loo
me. I laa kpaa fɛye daa. 2 Fɛ' kerɛ
fɛye-nyoro so dandan. Ako mɛ dɛ
nwɔnsa nyɛnyɛn ma-a wɔra aye-
gɛsun mɔ ɔnan. Mɛ kya laarɛ mɛ'
nyɛ fɛye penɛ daa. Awɔrɛ giten
ilaa ne n kpɛ i tiri ɔmɔ. 3 Iŋ gyɛ
awɔrɛ giten ne n kya nyiile yɛɛ
nyamesɛ gyɛ Wurubuaarɛ sonbo.
Ilaa ibono i kya nyiile yɛɛ a gyɛ
Wurubuaarɛ asonbo gɛsintin mɔ
ne n gyɛ yɛɛ a kya kyu Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ kyu son mɔ.
A kya diirɛ aye-nyoro kyu naa daa
de Kirisito Yesu ilaa wɔrasɛ wolɛ
so. A kya kine yɛɛ a maŋ ka gyan
aye anyamesɛ-lɛɛ gidebi so.

4 I bo no yɛɛ nan taalɛ ka gyan
me-itiibilaa de me-nbara gigyi so.
Fɛɛ ɔko laa taalɛ ka gyan mɔ-
itiibilaa de mɔ-nbara gigyi so de i'
mɔlɛgɛ mɔ mɔ, nkana me ne nan
wɔra ɔgyangbarabo. 5 Imɔ gɛsɛ ne
n gyɛ yɛɛ mɛ korogɛ me mɔ, imɔ
gɛkɛ kuesɛ mɔ, mɛ ten me-giwɔrɛ
Wurubuaarɛ nbara mɔ ɔkpa so.
N gyɛ daa Isirale awura abono
Wurubuaarɛ gi yela mɔ-nbara sa
mɔ obi. Nɛ lii daa Bɛngyamin
gɛten dɔ. Me-rɛ me-sɛ de me-nyi
pɛwu aye-gɛdɛ ne n gyɛ Hiiburu,
aye Gyuda awura gɛdɛ mɔ. Wu-
rubuaarɛ nbara mɔ ne n tiri me
so mɔ, nɛ baa wɔra Farasii awura
gikpen mɔ dɔ isa. 6 Nɛ pɛɛrɛ
ginsi sa Wurubuaarɛ nbara mɔ

gikyɔ. Gɛnen so gbaa mɔ, nɛ wu
yɛɛ Yesu asonbo mɔ mɛ kya son
Wurubuaarɛ ɔkpa banban ɔko so
mɔ, nɛ biidɛ ɔmɔ-giso. N kya gyi
Wurubuaarɛ nbara mɔ so ibono
ɔko mɛŋ wu ilaa nyɛnyɛn iko me-
nyoro so tɔgɛ.
7 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa mɔ,
ilaa ibono nkana n nyi yɛɛ imɔ ne
nan mɔlɛgɛ me Wurubuaarɛ asɛ
mɔ, meŋ baa mi-i ka gyan imɔ
so. Gɛnɔɔbono nɛ nyɛ bii Yesu
Kirisito so mɔ, nɛ kyu me-nbara
so gigyi mɔ pɛwu yɛɛ iŋ baa i gyɛ
ilaa gbaa' iko sa me. 8 Gɛsintin
mɔ, n kya kyu ilaa kamaasɛ yɛɛ
iŋ baa i bo ilaa dɔ. Ibono i don
ilaa kamaasɛ gbaa bun sa me mɔ
ne n gyɛ ibono nɛ nyɛ bii me-
Wura Kirisito Yesu. Kyu lii Kirisito
so mɔ, nɛ taa ilaa kamaasɛ ibono
nkana n kya wɔra mɔ yɛgɛ. Nɛ
san kyu imɔ yɛɛ imɔ pɛwu i gyɛ
daa gibiinaa so ilaa. Imɔ ne nan
yɛgɛ ne Yesu Kirisito laa nyɛ wɔra
me-lɛɛ 9 de me-rɛ mɔ a san wɔra
nyamesɛ kolon. Maŋ baa tɔgɛ
yɛɛ nan gyi Wurubuaarɛ nbara
mɔ so me-gibaa so de o' kyu me
yɛɛ me-gisen dɔ i boran. Ɔ kya
kyu me-gisen dɔ yɛɛ i boran kyu
naa daa de gikagyan gibono nɛ
ka gyan Kirisito so mɔ. 10 Nɛ too
ilaa kamaasɛ fuɛ daa de n' nyɛ
bii Kirisito dɔɔdan. N kya laarɛ
n' wu mɔ-ɔlon ɔbono ɔ bo ne ɔ
taalɛ kyingi lii ibuni dɔ mɔ, de n'
wu mɔ-awɔrɔfɔɔ mɔ ɔnan kee, de
n' baa wɔra fɛɛ mɔ, gɛnɔɔbono
ɔ taalɛ wu' sa asa mɔ 11 de, Wu-
rubuaarɛ gi kyule mɔ, me kee n'
nyɛ kyingi lii ibuni dɔ gɛnen.

Abono Mɛ Ti Sɛɛ Wurubuaarɛ Ɔson Dɔ Mɔ Nwɔnsa Ɔnan

12 I mɛŋ gyɛ yɛɛ me-gibaa gi ti
yii ilaa ibonoana n darɛ faa abɛɛ
nɛ ti wɔra imɔ kpaa logɛ berɛ. N
san n dɛ imɔ dɔ n kya pɛɛrɛ ansi
de n' laa gibaa keda ilaa dɛnsɛ
ibono so Kirisito Yesu gi laa gibaa
keda me kyu me wɔra mɔ-lɛɛ mɔ.
13 Me-nanboana Yesu asonbo, ilaa
ibono n kya laarɛ mɔ, meŋ kya
kyu imɔ yɛɛ me-gibaa gi ti yii imɔ.
Ilaa kolon ibono n kya wɔra mɔ ne
n gyɛ yɛɛ n kya lɛɛ ansi taa ibono i
bo me-gɛmara mɔ pɛwu yɛgɛ de n'
san nyanga ansi selɛ n gya ibono i
bo me-ansi dɔ mɔ. 14 Wurubuaarɛ
dɔ ilaa ne nɛ nyanga ansi n selɛ n
gya gɛnen. Imɔso ne Wurubuaarɛ
gi tɔgɛ me yɛɛ n' kyu me-nyoro sa
mɔ de o' kyu gɛnen ilaa ibono sa
me kyu naa de me-rɛ Kirisito Yesu
ginyamesɛ kolon mɔ so.
15 Fɛ' yɛgɛ aye abono a ti sɛɛ
Wurubuaarɛ ɔson mɔ dɔ mɔ a'
sa daa me-gɛwɔnsa gɛdɛ ɔnan.
Nengyene fɛ kya sa nwɔnsa nko
kpɛi berɛ mɔ, Wurubuaarɛ ne nan
lɛɛ gɛsɛ nyiile fɛye. 16 Imɔ-rɛ imɔ
gɛnen mɔ, fɛ' yɛgɛ de a' puge
ibono ɔkara a ti a dɛ a tɛ faa dɔ.

Gɛkyena Gɛbono Gɛ Kya Bara Ansikyu Mɔ

17 Me-nanboana Yesu asonbo,
fɛ' kasɛ gɛnɔɔbono n dɛ mɔ de
fɛ' kerɛ asɛnsɛ abono a nyiile
mɔmɔ ne mɛ tɛ gɛnen gikyenabi
mɔ de fɛ' kasɛ mɔmɔ kee. 18 I
kya nyiile yɛɛ asa abono mɛ mɛŋ
dɛ akyenabi abono ɔnan mɔ mɛ
nyaakyɔ. Nɛ wolaa tɔgɛ mɔmɔ-
ilaa sa fɛye. Idɛ kon n kii mi-i
tɔgɛ ɔmɔ so ilaa mi-i sa fɛye faa,
me-ansi a kya kpelegɛ nkyu gbaa.
Mɔmɔ-gɛkyena gɛ dɛ daa fɛɛ asa
abono mɛ kya kyo amɔlɛgɛ lɛwu
ɔbono Yesu gi wu' lɛwu oyii so mɔ.
19 Gɛnen asa abono mɛ laa wu ilaa
ibono mɛ laa naa de mɔ. Mɛ laa
fuɛ mɔmɔ-lɛwu gɛmara. Mɔmɔ-
itɔ ne mɛ kya son. Ilaa ibono i gyɛ
ipeeli ilaa mɔ, imɔ, mɔ, ne mɛ kya
kyu gyiide. Mɔmɔ-nwɔnsa gi gyan
daa gɛsinkpan ilaa wolɛ so.
20 Aye abono a kya son Yesu
mɔ berɛ, aye-gɛwi ne n gyɛ Wu-
rubuaarɛ dɔ. Wurubuaarɛ dɔ ne
aye-ansi a gyan yɛɛ ɔko laa lii de
ɔ' baa mɔlɛgɛ aye. Mɔ ne n gyɛ
Wura Yesu Kirisito. 21 Ɔ laa baa

kyɛɛgɛ aye-anyamesɛ nyoro gibi gibono giŋ bo giko dɔ mɔ wɔra fɛɛ mɔ-lɛɛ nyoro nbono gi bo nyisigyi mɔ. Ɔlon ɔbono ɔ bo ne ɔ kya taalɛ yɛgɛ ilaa kamaasɛ i kya bara imɔ-nyoro gɛsɛ sa mɔ mɔ ne ɔ laa kyu kyɛɛgɛ aye-nyoro mɔ gɛnen.

4

1 Imɔso me-nanboana Yesu asonbo, fɛye abono n kya laarɛ fɛye-ilaa mɔ, n kya nyingi fɛye so. Fɛ kya yɛgɛ i kya wɔra me ɔkon ne fɛ kya kosorɛ me-gimu. Me-kyɛmenɛana laarɛsɛ, fɛ' yelɛ fɛye-ayaa so girin Wura Yesu ɔson mɔ dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ nyiile fɛye mɔ.

Gɛnɔɔbono Fɛ Laa Nyɛ Gisen Yuuli Mɔ

2 N kya kolɛ Yuwodiya ne n' kya kolɛ Sintikii yɛɛ mɛ' tɔgɛ kyule abara Wura Yesu ginyen dɔ. 3 Fo ɔbono mɔ fo gyɛ me-nanbo gɛsun mɔ dɔ gɛsintin so mɔ, fo-o fo mɔ kee, n kya kolɛ fo yɛɛ fo' kpaa gɛnen akyii anyɔ adɛ de mɛ' tɔgɛ kyule abara. Me-rɛ ɔmɔ ne n kpon Yesu ɔkalan mɔ so gɛsun mɔ giwɔra dɔ. Me-rɛ ɔmɔ ne n wɔra gɛsun, dabɔlɛ de Kelɛmɛntɛ mɔ-rɛ me-nanboana asɛnsɛ abono Wurubuaarɛ gi ŋmarasɛ mɔmɔ-anyen wɔra mɔ-ɔwolɛ dɔ yɛɛ mɛ laa nyɛ ɔkyenaten mɔ asɛ mɔ.

4 Owi kamaasɛ dɔ mɔ fɛ' yɛgɛ i' wɔra fɛye ɔkon kyu naa de fɛye-rɛ Wura Yesu ginyamesɛ kolon mɔ so. N' kii mi-i tɔgɛ imɔ ginyɔsɛ yɛɛ fɛ' yɛgɛ i' wɔra fɛye ɔkon. 5 Fɛ' kyu gisen kyena de asa kanpɛ de ɔkamaasɛ o' wu. I kya nyiile yɛɛ owi ɔbono Wura Yesu laa kii ba mɔ gi fuude. 6 Fɛ mɛŋ sa fɛ' kyena de nwɔnsa iko-rɛ iko dɔ. Ilaa kamaasɛ ibono i laa ba mɔ, fɛ' kyu too Wurubuaarɛ ansi dɔ. Fɛ' dalaa kolɛ mɔ, de fɛ' kyu afaala sa mɔ kee fɛye-ndalaa dɔ. 7 Fɛ kya dalaa gɛnen mɔ, fɛ laa nyɛ Wurubuaarɛ gisen yuuli gibono ɔ kya sa anyamesɛ ne mɛŋ kya taalɛ bii imɔ-ɔkara mɔ. Fɛye-asen de fɛye-nwɔnsa gi laa kyena fɛye gɛten kolon kyu naa de fɛye-rɛ Kirisito Yesu ginyamesɛ kolon mɔ so.

8 Me-nanboana Yesu asonbo, pɛi de me-gɛnɔ gɛ' yii mɔ, n' tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ' kpɛ fa-a sa gɛwɔnsa kyu lii daa gɛsintin ilaa so, nyisigyi ilaa so, gisen dɛnsɛ ilaa so, ilaa ibono i dɛ ɔkpa mɔ so, ilaa ibono i bo kanpɛ mɔ so, de ilaa ibono i bo ɔbolɛ mɔ so. Ilaa kamaasɛ ibono i boran ne ayenbi a kya kaaborɛ imɔ mɔ, imɔ ibonoana so ne fɛ' kyu fɛye-nwɔnsa gyan. 9 Ilaa ibono fɛ kasɛ, ne fɛ sɔɔ kyule, ne fɛ nu, ne fɛ wu lii me asɛ mɔ, imɔ ne fɛ' wɔra. Fɛ wɔra gɛnen mɔ, fɛye-rɛ aye-gisen yuuli gɛmu Wurubuaarɛ fɛ laa kyena.

N Kya Faala Fɛye Ibono Fɛ Bunge Me Ilaa Mɔ

10 Kyu lii aye-Wura Yesu so mɔ i bo me ɔkon gɛsintin so yɛɛ idɛ kon ibono fɛ bunge me ilaa faa mɔ, fɛ kii lɛɛ nyiile me yɛɛ fɛ kya nyingi me so. Nkana fɛ kya nyingi me so berɛ. Fɛ mɛŋ nyɛ ɔkpa daa de fɛ' lɛɛ imɔ nyiile me. 11 Iŋ gyɛ yɛɛ n kya tɔgɛ yɛɛ ilaa iko i tiri me berɛ daa. Me berɛ, nɛ kasɛ bii yɛɛ ilaa kamaasɛ ibono i tu me mɔ, i kaabo sa me. 12 Ayen a dɛ me mɔ, n nyi me-nyoro akedabi. Ne ilaa i kii gbigi de me mɔ, n nyi me-nyoro akedabi. Nɛ kasɛ ne nɛ bii gɛnen akyenabi adɛ. Ilaa kamaasɛ ibono i laa tu me mɔ, n kya sɔɔ abaa anyɔ. Agyudɔ a gbigi me asɛ, abɛɛ akon a tɔrɔ me so, atɔ a bo me asɛ gikyɔ abɛɛ ayen ne n dɛ me mɔ, imɔ pɛwu dɔ mɔ, n kya bii me-nyoro akedabi. 13 Me-rɛ Yesu Kirisito ginyamesɛ kolon dɔ so mɔ, nan taalɛ wɔra ilaa kamaasɛ. Mɔ ne n kya sa me ɔlon. 14 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen mɔ, fɛ kpaa me me-ɔlaawusɛ dɔ faa mɔ, fɛ gyɛ asa. 15 Fɛɛ gɛnɔɔbono

fɛye Filipayi awura fɛ nyi mɔ, lii
owi ɔbono fɛ daa ginu Yesu ɔkalan
konkonsɛ mɔ ne nɛ koso lii fɛye
asɛ Masadoniya gɛsinkpan so mɔ,
fɛye-wolɛ ne n gyɛ Yesu asonbo
gikpen gibono fɛ kyu too fɛye-
nyoro so yɛɛ fɛ laa kerɛ me so
de n' naa mi-i wɔra Yesu gɛsun
mɔ. Fɛye-gibaa gi kya tu me ne
me-gɛnɔ mɔ gɛ kya kpe fɛye asɛ.
16 N san n bo fɛye-gɛsinkpan so
Tɛsalonika ɔsowolɛ so gbaa mɔ,
fɛye-gibaa mɔ gi tu me nno mɔ, iŋ
gyɛ gikolon.
17 I mɛŋ gyɛ yɛɛ ilaa ibono
fɛ kpɛ fa-a sa me mɔ ne n tiri
me. Ntɛɛla nbono fɛ laa nyɛ
Wurubuaarɛ dɔ ne i laa kpɛ i kya
nyaakyɔ i kya too mɔ ne n tiri
me. 18 Ilaa ibonoana pɛwu fɛ kyu
sun Epaforoditusɛ yɛɛ o' kyu bara
me mɔ, i yii me-gibaa. Fɛ yɛgɛ
nɛ nyɛ ilaa kamaasɛ ibono i tiri
me mɔ kii san. Ilaa ibonoana
fɛ bunge me mɔ, i dɛ fɛɛ asunbi
bofensɛ ne fɛ lɛɛ sa Wurubuaarɛ.
Wurubuaarɛ gi sɔɔ amɔ, ne a
gyi mɔ-ginsi. 19 Me-Wura Wu-
rubuaarɛ mɔ ne nan sa fɛye fɛye-
ilaa kamaasɛ ibono i tiri fɛye mɔ
kyu naa de fɛye-rɛ Kirisito Yesu
ginyamesɛ kolon mɔ so. Wu-
rubuaarɛ ne n gyɛ ɔbono ɔ tansi ɔ
bo ilaa dɛnsɛ kamaasɛ. 20 Nyisigyi
ɔ' wɔra aye-sɛ Wurubuaarɛ-lɛɛ
gɛkpaa-gɛkpaa. I' ba gɛnen.

Afaala Laalaalogɛ

21 Fɛ' faala ɔkamaasɛ ɔbono
Wurubuaarɛ gi lɔrɔ yela sa mɔ-
nyoro kyu lii mɔ-rɛ Kirisito Yesu
ginyamesɛ kolon so mɔ sa me.
Aye-nanboana abono mɛ kya son
Yesu ne mɛ bo me asɛ gɛrɛnaa mɔ
pɛwu mɛ kya faala fɛye. 22 Mɔmɔ
abono pɛwu Wurubuaarɛ gi lɔrɔ
yela sa mɔ-nyoro mɔ mɛ kya faala
fɛye. Abono mɛ kya faala fɛye
gikyɔ-gikyɔ mɔ ne n gyɛ abono
mɛ bo Rom wura belɛ mɔ gɛten
dɔ mɔ. 23 Aye-Wura Yesu Kirisito
ɔ' sa fɛye ɔkamaasɛ so gɛwɔnsa
dɛnsɛ de fɛye-oduduu dɔ ilaa i'
wɔra ɔdan sa fɛye.

Pɔɔlo Ɔwolɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Bunge Kolosiya Awura Mɔ

1 Me Pɔɔlo ɔbono n gyɛ Kirisito
Yesu ɔsɔɔ kyu naa de Wurubuaarɛ
gɛlaarɛ so de Timoti, aye-nanbo
Yesu ɔson mɔ dɔ 2 ne n dɛ gɛnen
ɔwolɛ baarɛ a kya bunge fɛye
abono Wurubuaarɛ gi lɔrɔ fɛye
yela sa mɔ-nyoro ne fɛ dɛ Kirisito
gɛsara dɔ Kolosiya ɔsowolɛ so mɔ.
Aye-sɛ Wurubuaarɛ ɔ' sa fɛye so
gɛwɔnsa dɛnsɛ de ɔ' sa fɛye gisen
yuuli.

Afaala de Gɛdalaa

3 Owi kamaasɛ a kya dalaa a
kya sa fɛye mɔ, a kya faala Wu-
rubuaarɛ, aye-Wura Yesu Kirisito
mɔ-sɛ. 4 Ibono so a kya faala
mɔ gɛnen mɔ ne n gyɛ yɛɛ a nu
fɛye-gikagyan gibono fɛ ka gyan
Kirisito Yesu so mɔ. Ne a nu
fɛye-gɛsalaarɛ gɛbono fɛ bo sa
asa abono pɛwu Wurubuaarɛ gi
lɔrɔ mɔmɔ yela sa mɔ-nyoro mɔ.
5 A kya faala Wurubuaarɛ fɛye
so kee yɛɛ fɛye-nwɔnsa gi gyan
ilaa dɛnsɛ ibono Wurubuaarɛ gi
baala yela sa fɛye Wurubuaarɛ dɔ
mɔ so. Fɛ nu gɛnen ilaa dɛnsɛ
ibono so kyu lii Wurubuaarɛ
gɛsintin ɔkalan mɔ dɔ daa. Gɛnen
ɔkalan ɔbono ne n gyɛ Yesu
ɔkalan konkonsɛ mɔ. 6 Mɔ-ɔkalan
konkonsɛ baarɛ kya yɛlegɛ nu
gyan gɛsinkpan gɛten kamaasɛ so
ɔ kya wɔra ilaa dɛnsɛ asa gɛkyena
dɔ. I wɔra fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ
nu ɔkalan mɔ kee mɔ. Ɔ yɛlegɛ
wɔra ilaa dɛnsɛ fɛye-gɛkyena dɔ
kpɛ kyu lii gɛkaabono fɛ nu Wu-
rubuaarɛ gitolon mɔ so ne fɛ nu
gimɔ-ilaa gɛsɛ yɛɛ i gyɛ gɛsintin
mɔ. 7 Fɛ kasɛ Yesu ɔkalan mɔ ilaa
lii daa Epafirasɛ asɛ. Epafirasɛ
gyɛ aye-nanbo laarɛsɛ Yesu ɔson
mɔ dɔ. Ɔ yelɛ aye-giyaa dɔ ɔ kya
wɔra Kirisito gɛsun ɔ kya sa mɔ
gɛnɔɔbono a laa taalɛ ka gyan mɔ
so mɔ. 8 Ɔ baa lɛɛ fɛye-gɛsalaarɛ
gɛbono Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
gi sa fɛye mɔ nyiile aye.

9 Imɔso kyu lii gɛkaabono a nu
fɛye so gɛnen mɔ, owi kamaasɛ a
kpɛ san a kya dalaa a kya kolɛ Wu-
rubuaarɛ a kya sa fɛye. A kya kolɛ
mɔ yɛɛ ɔ' yɛgɛ mɔ-Oduduu ɔ' kpɛ
ɔ kya sa fɛye ɔlaako ginyi, ɔ' yɛgɛ
fɛ' bii gɛsintin ilaa de fɛ' bii mɔ-
gɛlaarɛ kpaa logɛ. 10 I ba gɛnen
mɔ, de fɛ' nyɛ akyenabi abono
a kaaborɛ Wura Yesu asonbo mɔ
de fɛ' gyi Wura Yesu ginsi ɔkpa
kamaasɛ so. Fɛ' kpɛ fɛ kya wɔra
ilaa dɛnsɛ kpɛi-kpɛi kamaasɛ de
fɛ' sɛɛ fɛ kya bii Wurubuaarɛ fɛ
kya bɔla. 11 Wurubuaarɛ ɔ' yɛgɛ
fɛ' nyɛ ɔlon kamaasɛ kyu naa de
mɔ-nyisigyi ɔlon mɔ so, de i' yɛgɛ
fɛ' nyɛ taalɛ kyu gisen keda ilaa
kamaasɛ dɔ de ɔkon. 12 Fɛ' kpɛ
fɛ dɛ afaala fɛ kya sa Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ gyɛ aye-sɛ ne ɔ kalɛ fɛye
wɔra mɔ-asonbo dɔ mɔ. Fɛ bo
mɔmɔ dɔ gɛnen mɔ, fɛye kee fɛ
laa nyɛ ilaa dɛnsɛ ibono ɔ baala
yela sa ɔmɔ Wurubuaarɛ ɔbono
ɔ gyɛ fatela mɔ asɛ mɔ. 13 Aye
abono a kya ka gyan Yesu so
mɔ, Wurubuaarɛ gi mɔlɛgɛ aye
lii gibiri ɔlon dɔ ne ɔ yɛgɛ a san
a tɛ daa mɔ-gisen dɔ obi Yesu
owuragyibo mɔ akyenabi. 14 Mɔ
Yesu ne n kyu mɔ-nkpa kyɛɛ ne
a nyɛ aye-nyoro gɛnen faa. Mɔ-
lɛwu so ne Wurubuaarɛ gi kyu
aye-ilaa nyɛnyɛn kyɛɛ aye.

Kirisito Ne N Gyɛ Ɔgyangbarabo

15 Kirisito ɔbono asa mɛ wu
mɔ de ansi mɔ gyɛ Wurubuaarɛ
oyuduu gbaa-gbaa. Imɔso Wu-
rubuaarɛ ɔbono a mɛŋ kya wu
de ansi mɔ oyuduu ne Kirisito gi
lɛɛ nyiile asa. Ilaa kamaasɛ ibono
Wurubuaarɛ gi lɛɛ pɛwu dɔ mɔ,
Kirisito ne n gyɛ ɔgyangbarabo.
16 I kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ

gi lɛɛ ikamaasɛ ibono i bo soso
de gɛsɛ gɛrɛ mɔ, mɔ-rɛ Kirisito
ne n lɛɛ imɔ. Iŋ gyɛ ibono a
kya wu de ansi mɔ wolɛ. Dabɔlɛ
de ibono aŋ kya wu de ansi mɔ
kee fɛɛ ilaa ibonoana pɛwu i kya
nyɛ ɔlon anyamesɛ so mɔ. Imɔ-rɛ
imɔ-abelɛnsɛ de imɔ-nbii, de imɔ-
ibelɛbelɛ de imɔ-iburuburu pɛwu,
Wurubuaarɛ mɔ-rɛ Kirisito ne n
lɛɛ imɔ. Kirisito kee ne ɔ lɛɛ imɔ
sa. 17 Kirisito wolaa ɔ bo no pɛi
ne ilaa kamaasɛ i bo no. Ne kyu
lii mɔ so ne ilaa kamaasɛ i bo no
faa.
18 Kirisito ne n gyangbara
ɔ sa Wurubuaarɛ asonbo fɛɛ
gɛnɔɔbono nyamesɛ gimu gi
gyangbara sa nyamesɛ nyoro mɔ.
Lii mɔ so ne mɔ-asonbo mɛ bo no.
Mɔ kee ne n gyɛ ɔgyangbarabo sa
asa abono mɛ laa wu' de mɛ' kii
kyingi lii ibuni dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono
ɔ wɔra mɔ. I ba gɛnen mɔ, de
mɔ ne ɔ' nyɛ wɔra ɔgyangbarabo
ilaa kamaasɛ dɔ. 19 I lii fɛɛ
i wɔra Wurubuaarɛ ɔbolɛ yɛɛ
mɔ-oyuduu mɔ pɛwu gi' kyena
Kirisito dɔ kpaa logɛ. 20 Kyu naa
de mɔ Kirisito kee so ne i wɔra
Wurubuaarɛ ɔbolɛ yɛɛ ɔ' lɔrɔ
mɔ-rɛ ilaa kamaasɛ nsana, ilaa
ibono i bo soso de ibono i bo
gɛsɛ mɔ pɛwu. Imɔso ne mɛ da
Kirisito aŋanbi oyii so mɔɔ ne
mɔ-nkalan gi kyɛɛgɛ fuɛ. Nmɔ
ne Wurubuaarɛ gi kyu lɔrɔ ilaa
kamaasɛ ne gisen yuuli gi nyɛ ba.

Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ Gi Mɔlɛgɛ Kolosiya Awura Mɔ

21 Owi ɔko dɔ mɔ, fɛye kee
fɛye-rɛ Wurubuaarɛ nsana iŋ bo
kon. Fɛ wɔra daa mɔ-akyobo kyu
lii fɛye-nwɔnsa nyɛnyɛn de fɛye-
ilaa nyɛnyɛn giwɔra so. 22 Nperɛ
faa ibono Kirisito gi kyu mɔ-nyoro
gibi kyu sa ne mɛ mɔɔ mɔ mɔ, i
yɛgɛ Wurubuaarɛ gi lɔrɔ fɛye-rɛ
mɔ nsana. O wu' gɛnen daa de
a' nyɛ wɔra gisen fufuli awura
abono ɔ lɔrɔ yela sa mɔ-nyoro
mɔ de ɔ' nyɛ kyu aye kperɛ mɔ-
sɛ. Ɔko maŋ wu aye-nyoro so ilaa
nyɛnyɛn iko tɔgɛ baa pii. 23 Pɛi
ne ɔ laa nyɛ wɔra gɛnen sa fɛye
mɔ, i gyɛ ibono fɛ laa yelɛ fɛye-
ayaa so de fɛ' keda fɛye-gisɔɔgyi
gibono fɛ bo sa Kirisito mɔ dɔ
ken-ken. Gɛnɔɔbono fɛ nu ɔkalan
konkonsɛ kyu lii Kirisito so ne fɛ
kyu fɛye-ansi gyan mɔ so mɔ, sɛi-
sɛi mɛŋ sa i' biidɛ fɛye lii nkan.
Gɛnen ɔkalan konkonsɛ ɔbono fɛ
nu faa, mɛ naa gyan de gɛsinkpan
pɛwu mɛ kya tɔgɛ mɔ ma-a sa
ɔkamaasɛ. Ne ɔkalan baarɛ kee
ne n baa wɔra me, Pɔɔlo gɛsun
wɔrasɛ.

Gɛsun Gɛbono Wurubuaarɛ Gi Kyu Wɔra Pɔɔlo Abaa Dɔ Mɔ

24 N kya yiyɛɛ mɔ, i kya wɔra
me ɔkon daa kyu lii fɛye so.
I kya nyiile yɛɛ kyu lii gɛyiyɛɛ
gɛbono me-nyoro gi kya yiyɛɛ mɔ
so mɔ, i kya kpaa de Kirisito-lɛɛ
gɛyiyɛɛ gɛbono ɔ yiyɛɛ sa mɔ-
asonbo mɔ gɛ' yela ɔkara. Kirisito
asonbo adɛ mɛ dɛ fɛɛ Kirisito ny-
oro gbaa-gbaa. 25 Kirisito asonbo
kee ne nɛ ba n kya son. Gɛnen
gɛsun gɛdɛ ne Wurubuaarɛ gi kyu
wɔra me-abaa dɔ yɛɛ n' lɛɛ mɔ-
agyɛbi mɔ gɛsɛ sa fɛye kpaa logɛ.
26 Nkana lii ko-o adedaabo aberɛ
mɔ, Wurubuaarɛ gi kyu mɔ-ilaa
boduduusɛ iko kyu ŋara. Ndɛ
nkɛ ndɛ dɔ mɔ, Wurubuaarɛ gi
lɛɛ imɔ-gɛwi sa asa abono ɔ lɔrɔ
mɔmɔ yela sa mɔ-nyoro mɔ. 27 Ɔ
kya laarɛ fɛɛ ɔ' yɛgɛ asa abono ɔ
lɔrɔ mɔmɔ yela sa mɔ-nyoro mɔ
mɛ' bii yɛɛ mɔ-ilaa boduduusɛ idɛ
i gyɛ sa gɛsinkpan so asa kpɛi-
kpɛi pɛwu. Ɔ kya laarɛ mɛ' bii
nyisigyi belɛ ɔbono ɔnan ɔ bo
gɛnen ilaa boduduusɛ ibono dɔ
mɔ. Ilaa boduduusɛ ibono n darɛ
faa ne n gyɛ yɛɛ Kirisito kya kyena
fɛye-asen dɔ. Imɔ ne nan yɛgɛ
fɛ' bii yɛɛ fɛ laa nyɛ Wurubuaarɛ
nyisigyi mɔ.

28 Gɛnen Kirisito ɔbono ɔ tɛ fɛye
dɔ mɔ nyoro so ilaa ne a kya
yelɛ sansana tɔgɛ mɔ. A kya kyu
ɔlaako ginyi kamaasɛ ka nyamesɛ
kamaasɛ de a' nyiile nyamesɛ ka-
maasɛ ilaa. A kya wɔra aniya nyi-
ile ɔmɔ gɛnen de owi ɔbono a laa
kyu mɔmɔ ɔkamaasɛ kpe Kirisito
asɛ mɔ mɛ ti sɛɛ Kirisito ilaa dɔ.
29 Ilaa idɛ so ne me, Pɔɔlo, n kya
kyu ɔlon ɔbono Wurubuaarɛ gi
kpɛ tansi ɔ kya sa me mɔ pɛwu, n
kya wɔra mɔ-gɛsun nyaadɛ gisisiri
n kya wu awɔrɔfɔɔ faa.

2

1 N kya laarɛ fɛ' bii gɛnɔɔbono
n kya nyanga ansi n kya wɔra
gɛsun n kya sa fɛye-rɛ Lawodisiya
awura de asa abono pɛwu mɛ
mɛŋ ti wu me de ansi kerɛ mɔ.
2 N kya wɔra gɛsun gɛnen daa
de i' nyɛ keda fɛye-nyoro de fɛ'
nyɛ gɛsalaarɛ. Fɛ nyɛ gɛsalaarɛ
mɔ, i laa koola fɛye dabɔlɛ wɔra
nyamesɛ kolon. N kya nyanga
ansi de Wurubuaarɛ gɛsintin ilaa
i' loo fɛye asen dɔ de fɛ' nu
Wurubuaarɛ ilaa boduduusɛ mɔ
gɛsɛ. Wurubuaarɛ ilaa ibono i
bo duduu mɔ ne n gyɛ Kirisito.
3 Mɔ-nkon asɛ ne anyamesɛ mɛ
laa kpe de mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ
ɔlaako ginyi de gɛnɔɔbono mɛ laa
bii Wurubuaarɛ mɔ.

Fɛ' Kpɛ Keda Fɛye-Gisɔɔgyi Mɔ Dɔ

4 N kya buu ilaa idɛ mi-i sa
fɛye de fɛ' mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ de
ɔko-rɛ ɔko o' kyu gɛnɔ ɔkon penɛ
fɛye kyu lii fɛye-gisɔɔgyi mɔ so.
5 Me-rɛ fɛye aŋ kya nyɛ wu abara
de ansi. Oduduu dɔ mɔ mɔ, me-
gɛwɔnsa gɛ gyan fɛye so. I kya
wɔra me ɔkon gɛnɔɔbono fɛ kya
wɔra ilaa imɔ-ɔkpa so ne fɛ yelɛ
fɛye-ayaa so girin gisɔɔgyi gibono
fɛ bo sa Kirisito mɔ dɔ.
6 Fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ sɔɔ Kirisito
Yesu abaa anyɔ yɛɛ mɔ ne n
gyɛ fɛye-Wura faa, fɛye-rɛ mɔ fɛ'
kyena de abara gɛnen. 7 Fɛ ti
nyɛ kyu fɛye-nyoro kyu mada de
mɔ faa mɔ, fɛ' yɛgɛ mɔ ɔ' lɔrɔ
fɛye de fɛ' kpɛ fa-a wɔra ɔlon fɛ
kya too fɛye-gisɔɔgyi mɔ dɔ. Fɛ'
kpɛ keda gɛnen fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ
wolaa nyiile fɛye mɔ de fɛ' kpɛ fɛ
dɛ afaala abono aŋ bo ɔkara mɔ
fa-a sa Wurubuaarɛ.
8 Fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so dan-
dan de ɔko-rɛ ɔko ɔ mɛŋ sa o'
kyu mɔ-lɛɛ nwɔnsa kyu penɛ fɛye
giyan de fɛŋ' baa buu Kirisito.
Mɔmɔ-nwɔnsa nbono ɔnan i lii
anyamesɛ asɛ, ne i mɛŋ gyɛ gɛnen
mɔ, i lii daa ilaa ibono i kya nyɛ
ɔlon anyamesɛ so mɔ asɛ. Iŋ gyɛ
Kirisito asɛ ne i lii. Imɔso fɛŋ sa
fɛ' sɔɔ imɔ gyi.

Fɛye-rɛ Kirisito Ginyamesɛ Kolon Mɔ Agyan

9 Kirisito berɛ, mɔ-rɛ Wu-
rubuaarɛ mɛ gyɛ ɔkolon, ne o
kii ɔ gyɛ nyamesɛ. 10 Fɛye-rɛ
Kirisito fɛ gyɛ nyamesɛ kolon faa
mɔ, Wurubuaarɛ ilaa i bɔla fɛye
dɔ kee. Ilaa ibonoana pɛwu i
kya nyɛ ɔlon anyamesɛ so mɔ,
gɛnen Kirisito kolon baarɛ ne n
kya gyi imɔ so. 11 Lii ibono fɛye-rɛ
Kirisito fɛ gyɛ nyamesɛ kolon kee
so mɔ, i yɛgɛ ɔ wɔra ilaa iko sa
fɛye, i dɛ daa fɛɛ Gyuda awura
itiibilaa iko. Gyuda awura mɛ
kya ten awɔrɛ de i' lɛɛ nyiile yɛɛ
mɛ gyɛ Wurubuaarɛ wolɛ asonbo.
Ibono Kirisito gi wɔra sa fɛye mɔ
berɛ, i mɛŋ gyɛ fɛɛ gɛnɔɔbono
nyamesɛ ne n ten awɔrɛ kyu
kyɛɛgɛ nyamesɛ nyoro gibi mɔ.
Fɛye-gidebi nyɛnyɛn gibono fɛ dɛ
mɔ ɔwolɛ ne Kirisito gi kyadɛ
fuɛ gɛnen. 12 Gɛnen kee ne owi
ɔbono mɛ gyere fɛye Wurubuaarɛ
sagyere mɔ, i wɔra fɛɛ fɛye-rɛ
Kirisito fɛ wu' gikolon ne mɛ
pule fɛye-rɛ mɔ dabɔlɛ. Mɛ gyere
fɛye gɛnen mɔ, i wɔra fɛɛ fɛye-rɛ
Kirisito pɛwu fɛ kyingi lii ibuni dɔ
ne. Wurubuaarɛ ne n gyɛ ɔbono

o kyingi Kirisito lii ibuni dɔ. Fɛ sɔɔ Wurubuaarɛ ilaa wɔrasɛ idɛ gyi so mɔ, i wɔra fɛɛ fɛye kee fɛ kyingi lii ibuni dɔ.

13 Pɛi de fɛye-rɛ Kirisito fɛ lɔɔ wɔra nyamesɛ kolon mɔ, nkana fɛ dɛ fɛɛ asa abono mɛ wu' mɛ naa mɔ. Wurubuaarɛ gi kyingi fɛye lii gɛnen lɛwu ɔbono dɔ dabɔlɛ de Kirisito. Imɔ gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ nkana fɛye-ilaa nyɛnyɛn giwɔra de ibono fɛŋ kya son Wurubuaarɛ so mɔ, Wurubuaarɛ asɛ mɔ, fɛ wɔra fɛɛ asa abono fɛ wu' mɔ. Nperɛ berɛ, ɔ yɛgɛ fɛ wɔra fɛɛ fɛ kyingi baa nyɛ Kirisito-lɛɛ gɛkyena ɔnan dabɔlɛ de Kirisito. I kya nyiile yɛɛ o kyu aye-ilaa nyɛnyɛn pɛwu kyɛɛ aye.

14 Aye-ilaa nyɛnyɛn ibono a kya wɔra ne i kya yɛgɛ Wurubuaarɛ nbara gi kya bun aye gipuɛɛ mɔ, Wurubuaarɛ gi lɛɛ giyaa nyise imɔ pɛwu so. Ne i san wɔra fɛɛ aye-ilaa nyɛnyɛn de Kirisito ne Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɛ da aŋanbi lɛwu oyii so mɔɔ gɛnen. 15 Kyu lii Kirisito lɛwu baarɛ so mɔ, ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi ibono i kya nyɛ ɔlon anyamesɛ so mɔ, Wurubuaarɛ gi sɔgɛ imɔ-ɔlon pɛwu lii imɔ-abaa dɔ, ne o gyi imɔ so ne ɔ wɔra imɔ ipeeli sansana.

Kirisito So Ne A Kya Nyɛ Sɛɛ Wurubuaarɛ Ilaa Dɔ

16 Imɔso ibono Wurubuaarɛ gi yɛgɛ fɛ nyɛ fɛye-nyoro gɛnen faa, fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ ɔko-rɛ ɔko ɔ' baa yela ilaa kyosɛ nbara nko sa fɛye. Ako mɛ kya tɔgɛ yɛɛ fɛye-ilaa gyisɛ iko abɛɛ ilaa nunsɛ mɔ iko i kya kyɔ. Ako, mɔ, mɛ kya tɔgɛ yɛɛ i tiri fɛɛ fɛ' gyi gɛkɛ belɛ, bosɛ gikasɛgyan, abɛɛ gɛkɛ kyoolasɛ mɔ so. Fɛŋ sa fɛ' nu ɔmɔ asɛ. 17 Gɛnen ilaa kyosɛ ibono i gyɛ daa fɛɛ ilaa kaalasɛ ibono i kya nyiile ilaa ibono i laa baa ba mɔ. Idɛ kon berɛ, ilaa mɔ gbaa-gbaa i ba. Imɔ ne n gyɛ Kirisito ilaa. 18 Imɔso ibono fɛ ti nyɛ bii Kirisito gbaa-gbaa ilaa faa, fɛ mɛŋ sa fɛ' kii sɔɔ ako nbara kpɛi-kpɛi gyi. Ako yɛɛ fɛ mɛŋ sa fɛ' kyu fɛye-nyoro yɛɛ fɛ gyɛ asa de fɛ' son Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ. Mɛ nyi yɛɛ imɔ idɛ ne nan kpaa fɛye Wurubuaarɛ asɛ. Gɛnen asa abono ɔnan mɛ kya tɔgɛ yɛɛ Wurubuaarɛ gi lɛɛ ilaa gɛwi nyiile ɔmɔ fɛɛ ideri. Mɛ kya tɔgɛ gɛnen mɔ, mɛ kya penɛ nyoro daa. Anyamesɛ-lɛɛ nwɔnsa ne n kya yɛgɛ mɛ kya nyiile mɔmɔ-nyoro gɛnen. 19 Mɛ mɛŋ kya tɛsɛ kyu mɔmɔ-nyoro mada de Kirisito ɔbono ɔ gyɛ ɔgyangbarabo gɛkpaa-gɛkpaa mɔ. Kirisito asɛ ne mɔ-asonbo mɛ kya nyɛ Wurubuaarɛ ɔlon de gɛnɔ kolon lii, fɛɛ gɛnɔɔbono gimu gi kyaga de nyamesɛ nyoro pɛi ne mɔ-nyoro dɔ ikyin de nkyaga-nkyaga i kya nyɛ wɔra gɛsun imɔ-ɔkpa so mɔ. Gɛnen ne Wurubuaarɛ kya yɛgɛ mɛ kya sɛɛ mɔ-ɔson mɔ dɔ ne.

20 Fɛye abono fɛ kya son Kirisito mɔ, i wɔra fɛɛ fɛye-rɛ Kirisito ne n wu' dabɔlɛ. Ilaa nyɛnyɛn oduduu kpɛi-kpɛi ibono i kya nyɛ ɔlon anyamesɛ so gɛsinkpan gɛrɛ mɔ iŋ baa nyɛ ɔlon ɔko fɛye so. To! I mɛŋ baa i bo lon fɛye so mɔ, i wonɛ so ne fɛ san fɛ tɛ fɛɛ imɔ ne n bo fɛye gɛnen? Fɛ san fɛ kya kyo imɔ-ilaa kyosɛ, fɛɛ 21 “Gɛŋ sa fo' keda idɛ,” “Gɛŋ sa fo' gyi idɛ,” “Gɛŋ sa fo' yii idɛ.” 22 Gɛnen ilaa kyosɛ idɛana mɔ, i gyɛ daa anyamesɛ ne n yela imɔ. (Imɔ idɛana pɛwu mɔ, fo yii imɔ daa-o, fo keda imɔ daa-o, i laa taa baa nyida.) 23 Asa abono mɛ kya kyo ilaa idɛana mɔ, i kya wɔra mɔmɔ fɛɛ ɔlaako ginyi ilaa ne mɛ kya wɔra. Mɔmɔ asɛ mɔ, mɛ nyi yɛɛ mɛ dɛ nyoro mɛ kya son Wurubuaarɛ imɔ-ɔkpa so ne, yɛgɛ mɛŋ ti taa wɔra sɛi. Mɛ kya wɔra mɔmɔ-nyoro fɛɛ mɛŋ gyɛ asa ako, ne mɛ kya ka mɔmɔ-nyoro ansi mɔmɔ-ɔson mɔ so. Gɛsintin mɔ ne

n gyɛ yɛɛ mɔmɔ-nbara de mɔmɔ-
ilaa kyosɛ mɔ iŋ bo agyan. I
maŋ taalɛ kpaa nyamesɛ de ɔŋ
baa wɔra mɔ-lɛɛ ɔbolɛ gɛlaarɛ.

3

Wurubuaarɛ Asɛ Gɛkyena Ɔnan

1 Wurubuaarɛ gi sa fɛye
gɛkyena pobɔrɔ ne i wɔra fɛɛ
fɛye-rɛ Kirisito ne n kyingi lii
ibuni dɔ dabɔlɛ. Imɔso i kaaborɛ
fɛ' laarɛ daa ilaa ibono i bo
Wurubuaarɛ dɔ mɔ gɛten. Nno
ne Kirisito tɛ Wurubuaarɛ asɛ,
mɔ-rɛ Wurubuaarɛ mɛ kya gyi
gɛwura. 2 Fɛ' kyu fɛye-nwɔnsa
gyan Wurubuaarɛ dɔ ilaa so
taa gɛsinkpan so ilaa yɛgɛ. 3 I
kya nyiile yɛɛ fɛ wɔra fɛɛ asa
abono mɛ wu' mɔ. Imɔso fɛye-
gɛkyena gbaa-gbaa gɛŋ baa gɛ
bo gɛsɛ gɛrɛ. Gɛ san gɛ ŋara
Kirisito asɛ Wurubuaarɛ dɔ.
4 Kirisito ne n tɛ aye dɔ so ne
a nyɛ gɛkyena gɛbono gɛnen.
Owi ɔbono Wurubuaarɛ laa lɛɛ
Kirisito gɛwi nyiile gɛsinkpan so
asa de nyisigyi mɔ, Wurubuaarɛ
laa yɛgɛ aye-gɛkyena gɛbono gɛ
laa lii gɛwi Kirisito asɛ de nyisigyi
kee.

Gɛkyena Pobɔrɔ De Gɛkyena Dedaa

5 Imɔso ibono i wɔra fɛɛ fɛ kpe
Wurubuaarɛ dɔ gɛnen so mɔ, fɛ'
lɛɛ abaa kee lii gɛsinkpan so ilaa
ibono i kya gyi fɛye-amu mɔ dɔ.
Gɛnen ilaa ibonoana ne n gyɛ
agyibara gilaarɛ, ilaa kankaran
giwɔra, ilaayan nwɔnsa, de ibono
fɛ laa laarɛ ilaa ibono iŋ gyɛ
iwɔrasɛ, abɛɛ fɛ' wɔra onsipara
ɔko ilaa so. Onsipara wura kya
wɔra fɛɛ ɔ kya lii Wurubuaarɛ
gɛmara son daa gɛsinkpan so ilaa
dɛnsɛ. 6 Asa abono mɛ kya
wɔra gisomaanu sa Wurubuaarɛ
mɔ mɔmɔ ne n kya wɔra gɛnen
ilaa nyɛnyɛn idɛana. Imɔso Wu-
rubuaarɛ laa kyu ginyadon de
mɔmɔ. 7 Nkana aberɛ ako dɔ
mɔ fɛ tɛ akyenabi abono, ne ilaa
idɛana ne fɛye kee fɛ kya wɔra.

8 Idɛ kon ibono fɛ kya ka gyan
Kirisito so faa mɔ, fɛ' too ilaa
nyɛnyɛn pɛwu giwɔra fuɛ. Fɛŋ
sa fɛ' yɛgɛ ginyadon foro-foro
agyɛbi de gɛkyo ilaa de asebi
de ibono iŋ gyɛ itɔgɛsɛ mɔ i'
lii fɛye-nnɔ dɔ. 9 Fɛ' mɛŋ sa
fɛ' kɛɛ abon sa abara. I lii fɛɛ
fɛye dedaa-lɛɛ gidebi nyɛnyɛn mɔ
gimɔ-rɛ gimɔ-ilaa wɔrasɛ pɛwu
mɔ, fɛ too imɔ fuɛ. 10 Idɛ
kon fɛ kyɛɛgɛ baa nyɛ oyuduu
pobɔrɔ dɛnsɛ. Wurubuaarɛ ne
n lɔrɔ lɛɛ oyuduu pobɔrɔ ɔbono
sa fɛye. Ɔ kpɛ ɔ kya lɔrɔ fɛye-
oyuduu baarɛ i kya yɛgɛ ɔ kya
kii wɔra ɔpobɔrɔ ɔ kya too de
fɛ' nyɛ wɔra fɛɛ mɔ Wurubuaarɛ-
lɛɛ oyuduu mɔ. Wurubuaarɛ kya
wɔra gɛnen de fɛ' nyɛ bii mɔ
dandan. 11 Wurubuaarɛ gi lɔrɔ
lɛɛ fɛye-oyuduu pobɔrɔ gɛnen mɔ,
ilaa ibono nkana i kya baragɛ
fɛye nsana mɔ, iŋ baa i bo ilaa
dɔ. Fɛ gyɛ Gyuda awura daa-o,
fɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura-o, fɛ ten
awɔrɛ daa-o, fɛ mɛŋ ten daa-o,
fɛ gyɛ asafo kpan-n daa-o, fɛ gyɛ
abono mɔmɔ-ansi aŋ bugi-o, fɛ tɛ
owura asɛ daa-o, fɛ tɛ sa fɛye-
nyoro daa-o, ilaa idɛ pɛwu, iŋ baa
i bo ilaa dɔ. Kirisito wolɛ ne n
bo ilaa dɔ, ne mɔ ne n bo fɛye
ɔkamaasɛ dɔ.

12 Wurubuaarɛ gi lɛɛ gibaa yii
fɛye, ne ɔ lɔrɔ fɛye yela sa mɔ-
nyoro. Ɔ kya laarɛ fɛye-ilaa.
Imɔso ilaa dɛnsɛ giwɔra ne n
kaaborɛ fɛye. Fɛ' kyu imɔ too
fɛye-nyoro so, fɛɛ gitolon de ilaa
ibono fɛ laa wɔra de i' yuuli asa
asen. Fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ sa
abara de fɛ' nyɛ gisen sa abara.
13 Fɛ' tɔgɛ kyule abara. Nengyene
ɔko gi wɔra fɛye ilaa nyɛnyɛn mɔ,
fɛ' kyu kyɛɛ mɔ. Gɛnɔɔbono aye-
Wura Yesu gi kyu kyɛɛ fɛye mɔ,
gɛnen ne i kaaborɛ fɛɛ fɛye kee

fɛ' kyu kyɛɛ abara ne. 14 Fɛye-
gidɛnsɛ gidɛ pɛwu gɛmara mɔ, fɛ'
kyu gɛsalaarɛ kyu too fɛye-nyoro
so. Gɛsalaarɛ ne n kya yɛgɛ fɛye-
ilaa kamaasɛ i laa kyena de abara
ɔkpa so kanpɛ. 15 Fɛ' yɛgɛ Kirisito
gisen yuuli gibono ɔ kya sa fɛye
mɔ gi' kyena fɛye-asen dɔ de gimɔ
ne gi' gyangbara sa fɛye. Fɛ gyɛ
daa nyamesɛ kolon, ne gisen yuuli
so ne Wurubuaarɛ gi tɔgɛ fɛye yɛɛ
fɛ' son mɔ. Fɛ' yɛgɛ Wurubuaarɛ
ilaa wɔrasɛ i' gyi fɛye-ginsi de fɛ'
faala mɔ lii fɛye-asen dɔ. 16 Fɛ'
yɛgɛ Kirisito agyɛbi mɔ a' kyena
fɛye-asen dɔ dɔɔdan de fɛ' kyu
Wurubuaarɛ ɔlaako ginyi pɛwu
kyu nyiile abara de fɛ' ka abara.
Fɛ' kyu Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ
ilon, Wurubuaarɛ asonbo ilon,
de Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ilon
pɛwu de fɛ' kyu bii faala Wu-
rubuaarɛ lii fɛye-asen dɔ. 17 Ilaa
kamaasɛ ibono fɛ laa tɔgɛ abɛɛ fɛ
laa wɔra mɔ, fɛ' kyu daa Wura
Yesu ginyen kyu wɔra imɔ. Fɛ' kpɛ
fɛ dɛ afaala kyu naa de mɔ Wura
Yesu so fɛ kya sa Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ gyɛ aye-sɛ mɔ.

Ɔbono Ɔ Sɔɔ Yesu Gyi Mɔ Gikyenabi

18 Akyii, fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ
sa fɛye-kuliana fɛɛ gɛnɔɔbono i
kaaborɛ abono mɛ sɔɔ Wura Yesu
gyi mɔ mɛ' wɔra mɔ. 19 Fɛye
anyen mɔ, mɔ, fɛ' laarɛ fɛye-
kaana ilaa. Fɛ mɛŋ sa fɛ' wɔra
ɔmɔ gɛnɔ. 20 Fɛye nbii mɔ, mɔ,
fɛ' nu fɛye-sɛana de fɛye-nyiana
asɛ ilaa kamaasɛ dɔ. Imɔ ne n
kya gyi Wura Yesu ginsi. 21 Fɛye
abono fɛ gyɛ asɛ mɔ, fɛ mɛŋ'
kyena ŋmaayii fɛye-biana de i'
yɔɔ mɔmɔ-nyoro. 22 Fɛye abono
fɛ tɛ asa asɛ gɛsinkpan so mɔ, fɛ'
nu fɛye-wuraana asɛ ilaa kamaasɛ
dɔ. Fɛye-wuraana mɔ mɛ yelɛ
mɛ kerɛ fɛye-o, mɛ mɛŋ yelɛ mɛ
kerɛ fɛye-o, fɛ' gyi gɛsintin sa ɔmɔ
lii fɛye-asen dɔ fɛɛ asa abono mɛ
selɛ Wura Yesu mɔ de i mɛŋ sa
i' wɔra fɛɛ abono mɛ kya laarɛ
ayenbi mɛ kya lii daa anyamesɛ
asɛ mɔ. 23 Ilaa kamaasɛ ibono
fɛ laa wɔra mɔ, fɛ' wɔra imɔ lii
fɛye-asen dɔ fɛɛ Wura Yesu ne fɛ
kya wɔra fɛ kya sa. Iŋ sa i' wɔra
fɛɛ nyamesɛ. 24 Fɛ' bii yɛɛ fɛye-
ntɛɛla gi laa lii daa mɔ asɛ. Mɔ ne
n kya baala Wurubuaarɛ dɔ ilaa
ɔ kya yela ɔ kya sa fɛye. Aye-
Wura Yesu Kirisito ne fɛ kya son.
25 Gɛnen kee ne Wurubuaarɛ laa
ka nyamesɛ kamaasɛ ilaa nyɛnyɛn
ibono ɔ wɔra mɔ gikɔ. Wu-
rubuaarɛ berɛ, mɛŋ bo gɛligi.

4

1 Fɛye abono asa mɛ tɛ fɛye asɛ
mɔ, fɛ' kyu gɛsintin kerɛ mɔmɔ so
fɛɛ gɛnɔɔbono i kaaborɛ mɔ. Fɛ'
nyingi yɛɛ fɛye kee fɛ bo owura
ɔko Wurubuaarɛ dɔ.

Gika Laalaalogɛ

2 Fɛ' kpɛ keda gɛdalaa dɔ ken-
ken de fɛye-ansi a' dɛ. Fɛ kya
dalaa gɛnen mɔ, fɛ' kyu afaala
sa Wurubuaarɛ. 3 Fɛ' dalaa kolɛ
Wurubuaarɛ sa aye abono a kya
tɔgɛ mɔ-agyɛbi mɔ kee yɛɛ o' bugi
ɔkpa sa aye de a' nyɛ lɛɛ Kirisito
ilaa boduduusɛ mɔ tɔgɛ. Kirisito
ilaa idɛ ne n' kya tɔgɛ ne mɛ keda
me tii de obu faa. 4 Fɛ' dalaa yɛɛ
Wurubuaarɛ ɔ' sa me ɔkpa de n'
taalɛ tɔgɛ Kirisito ilaa gɛnɔɔbono
ɔkara i kaaborɛ n' tɔgɛ de i' loo
asa aso dɔ mɔ.
5 Fɛye-rɛ asa abono mɛŋ bo aye
Yesu asonbo mɔ dɔ mɔ fɛ tɛ dabɔlɛ
mɔ, fɛ' kerɛ dɔɔdan de fɛ' kyu
ɔkpa kamaasɛ ɔbono fɛ laa nyɛ
mɔ kyu kpaa mɔmɔ de mɛ' bii
Wurubuaarɛ. 6 Owi kamaasɛ dɔ
mɔ fɛ' yɛgɛ fɛye-gɛtɔngɛ gɛ' gyi
ginsi gɛnɔɔbono i laa nyɛ kpaa
Wurubuaarɛ gɛsun. Ɔko gi taasɛ
fɛye ilaa iko mɔ, de fɛ' bii lɛɛ gɛnɔ
kanpɛ.

Afaala Tiikarasɛ

7 Nɛ keda Tikakusɛ sun fɛye asɛ.
Ɔ loo mɔ, ɔ laa tɔgɛ me-ilaa sa
fɛye. Ɔ gyɛ aye-nanbo laarɛsɛ
ɔbono aye-rɛ mɔ a kya son Wura
Yesu dabɔlɛ. Gɛnɔɔbono ɔ kya
wɔra gɛsun mɔ, a kya ka gyan mɔ
so. 8 Ilaa ibono so nɛ keda mɔ n
kya sun fɛye asɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ
n kya laarɛ fɛ' nyɛ bii gɛnɔɔbono
so a tɛ de gɛrɛ mɔ de i' nyɛ keda
fɛye-nyoro. 9 Mɔ-rɛ Onɛsimosɛ,
aye-nanbo laarɛsɛ ɔbono a kya ka
gyan mɔ so mɔ ne n kya ba fɛye
asɛ gɛnen. Onɛsimosɛ gyɛ daa
fɛye-nten obi. Mɔmɔ asa anyɔ adɛ
mɛ laa tɔgɛ ilaa kamaasɛ ibono i
wɔra gɛrɛ mɔ pɛwu sa fɛye.
10 Arisetaakusɛ ɔbono me-rɛ mɔ
a tii de obu mɔ kya faala fɛye.
Maako, Banabasɛ mɔ-pikyii mɔ-
bi mɔ kee kya faala fɛye. Fɛ ti
wolaa nyɛ ɔkalan kyu lii Maako
baarɛ so yɛɛ nengyene fɛɛ ɔ ba
fɛye asɛ nno mɔ, fɛ' keda mɔ
dandan. 11 Gyiisasɛ ɔbono mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Gyusetusɛ mɔ kee kya
faala fɛye. Me-rɛ asa kpɛi-kpɛi
a bo gɛrɛ a kya wɔra aye-gɛsun
gɛdɛ de Wurubuaarɛ gɛwuragyi
dɔ akyenabi mɔ a' nyɛ yɛlegɛ asa
dɔ. Me-rɛ gɛnen asa asa' adɛ wolɛ
ne n gyɛ Gyuda awura abono a
saarɛ mɔmɔ dɔ. Mɛ yɛgɛ me-gisen
gi tɔrɔ me.
12 Epafirasɛ ɔbono ɔ gyɛ fɛye-
ɔsowolɛ so isa ne ɔ kya son
Kirisito Yesu mɔ kee kya faala
fɛye. Owi kamaasɛ dɔ mɔ Epafi-
rasɛ baarɛ tansi ɔ kya dalaa lii mɔ-
gisen dɔ sa fɛye yɛɛ fɛ' kpɛ keda
gɛnen de fɛ' wɔra asa abono mɛ
ten ansi Wurubuaarɛ ilaa dɔ. Ɔ
kya dalaa yɛɛ fɛ' wɔra asa abono
mɛ laa bii Wurubuaarɛ gɛlaarɛ
pɛwu mɔ. 13 Gɛnɔɔbono ɔ kya
gyi gɛsun sa fɛye-rɛ Lawodisiya de
Harapolisɛ awura mɔ, nɛ wu imɔ
de me-ansi pɛi ne n' kya tɔgɛ fɛye
faa. 14 Aye-kyɛmenɛ dɛnsɛ, Luka
ɔbono ɔ gyɛ alɔbo ɔkyɛbo mɔ, de
Deemasɛ mɛ kya faala fɛye. 15 Fɛ'
faala aye-nanboana abono mɛ kya
son Yesu Lawodisiya ɔsowolɛ mɔ
so mɔ de fɛ' faala Nenfa mɔ-rɛ
Yesu asonbo abono mɛ kya kyena
gyan mɔ-gɛten dɔ mɔ kee sa aye.
16 Nengyene fɛ kalɛ ɔwolɛ baarɛ
mɔ, fɛ' yɛgɛ Yesu asonbo gikpen
gibono gi bo Lawodisiya mɔ kee
mɛ' kalɛ mɔ, de fɛye kee fɛ' kalɛ
mɔmɔ-lɛɛ ɔbono mɛ nyɛ mɔ. 17 Fɛ'
buu sa Akipusɛ yɛɛ ɔ' kerɛ de ɔ'
wɔra gɛsun gɛbono Wura Yesu gi
kyu wɔra mɔ-abaa dɔ mɔ kpaa
logɛ.
18 Nɛ sin gɛrɛ. Me, Pɔɔlo gbaa-
gbaa ne n dɛ me-gibaa n kya
ŋmarasɛ afaala tiikarasɛ adɛ n
kya sa fɛye faa. Fɛŋ sa fɛ' tan
me so yɛɛ nɛ tɔgɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi ne mɛ keda me tii de obu.
Wurubuaarɛ ɔ' sa fɛye so gɛwɔnsa
dɛnsɛ.

Pɔɔlo Ɔwolɛ Gyangbarasɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Bunge Tɛsalonika Awura Mɔ

1 Me Pɔɔlo de Siilasɛ (Silefanusɛ) de Timoti ne n kya
ŋmarasɛ ɔwolɛ baarɛ a kya sa
fɛye Yesu asonbo abono fɛ bo
Tɛsalonika ɔsowolɛ so mɔ. Fɛ
gyɛ asa abono fɛye-rɛ aye-sɛ
Wurubuaarɛ de aye-Wura Yesu
Kirisito fɛ wɔra nyamesɛ kolon.
Wurubuaarɛ ɔ' sa fɛye so gɛwɔnsa
dɛnsɛ de ɔ' sa fɛye gisen yuuli.

Fɛ Sɔɔ Yesu Ɔkalan Mɔ Abaa Anyɔ

2 Owi kamaasɛ dɔ mɔ a kya
faala Wurubuaarɛ kyu lii fɛye
pɛwu so. A kya dalaa a kya nyingi
fɛye so. 3 A kya dalaa a kya sa aye-
sɛ Wurubuaarɛ gɛnen mɔ, a kya
nyingi gɛnɔɔbono fɛ bo gisɔɔgyi
sa aye-Wura Yesu Kirisito ne fɛ dɛ
gimɔ fɛ kya wɔra ilaa dɛnsɛ mɔ.
Fɛ bo gɛlaarɛ' sa Yesu so mɔ, fɛ
kya nyanga ansi mɔ-gɛsun mɔ dɔ.
Fɛye-ansi a gyan mɔ so ne i kya
yɛgɛ fɛ kya nyɛ gisen fɛye-gɛkyena
dɔ.
4 Aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ, a nyi yɛɛ Wurubuaarɛ gi kyu
fɛye-ilaa wɔra mɔ-gisen dɔ ne ɔ
tɔɔsɛ fɛye lɛɛ de ɔ' nyɛ lɔrɔ fɛye
yela sa mɔ-nyoro. 5 I lii fɛɛ owi
ɔbono a kpe fɛye asɛ kpaa tɔgɛ
Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ sa fɛye
mɔ, i mɛŋ gyɛ gɛtɔngɛ giyan. A
wu yɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
ne n tɔngɛ naa de aye so sa fɛye ne
fɛ bii fɛye-asen dɔ yɛɛ ɔkalan mɔ
gyɛ gɛsintin. Fɛ nyi gɛnɔɔbono a
kyu akyenabi dɛnsɛ kyena de fɛye
de fɛ' nyɛ wɔra ɔdan Wurubuaarɛ
ansi so mɔ. 6 Fɛye kee, fɛ kasɛ
aye-rɛ aye-Wura Yesu ilaa wɔrasɛ.
I lii fɛɛ owi ɔbono fɛ nu Yesu
ɔkalan ne i yɛgɛ asa ako mɛ kya
ka fɛye-ansi mɔ, fɛ dabɔlɛ yela
giso nu ɔkalan mɔ de ɔkon. I lii
fɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ne
n sa fɛye ɔkon ɔbono. 7 Fɛye-
gɛnen ilaa idɛ so mɔ, i yɛgɛ fɛ
wɔra sinkaala sa asa abono pɛwu
mɛ sɔɔ Yesu gyi Masadoniya de
Akaya nsinkpan so mɔ. 8 Fɛye
so mɔ, nono awura mɛ nyɛ nu
Wura Yesu ɔkalan mɔ. I mɛŋ
gyɛ mɔmɔ-wolɛ ne n nu fɛye-
gisɔɔgyi mɔ ilaa. Gɛnɔɔbono fɛ
sɔɔ Wurubuaarɛ gyi kyu naa de
Yesu so mɔ, i nu gyan' de nten
kpɛi-kpɛi kaaborɛ nperɛ iŋ baa i
tiri yɛɛ a' baa tɔgɛ fɛye-ilaa sa
ɔko-rɛ ɔko. 9 Gɛnɔɔbono a kpe
fɛye asɛ ne fɛ sɔɔ aye abaa anyɔ
mɔ, asa mɛ kya tɔgɛ imɔ so ilaa
ma-a sa nten kpɛi-kpɛi awura. Mɛ
kya tɔgɛ gɛnɔɔbono fɛ taa ikperɛ
gison yɛgɛ ne fɛ san fɛ kya son daa
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ gyɛ gɛsintin
wura ne ɔ dɛ nkpa de mɔ-gibaa
mɔ. 10 Mɛ kya tɔgɛ yɛɛ fɛ san fɛ
tɛ fɛ gyoo daa Wurubuaarɛ mɔ-bi
Yesu ɔbono ɔ laa lii Wurubuaarɛ
dɔ kii ba gɛsinkpan so mɔ. Wu-
rubuaarɛ gi kyingi mɔ lii ibuni dɔ.
Anyamesɛ ilaa nyɛnyɛn giwɔra
so mɔ, gɛkaako Wurubuaarɛ laa
baa lɛɛ mɔ-ginyadon gɛwi nyiile
mɔmɔ. Yesu ne n gyɛ ɔbono ɔ
laa mɔlɛgɛ aye lii Wurubuaarɛ
ginyadon gibono dɔ.

2

A Kya Laarɛ Wurubuaarɛ Ayenbi, Iŋ Gyɛ Anyamesɛ-Lɛɛ

1 Aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ, fɛye gbaa-gbaa fɛ wu yɛɛ
ibono so a kpe fɛye asɛ mɔ, i mɛŋ
wɔra giyan. 2 Pɛi de a' lɔɔ kpe
fɛye asɛ Tɛsalonika nno mɔ, a kpe
Filipayi ɔsowolɛ so. Gɛnɔɔbono
asa mɛ wɔra aye awɔrɔfɔɔ ne
mɛ saalɛ aye nno mɔ, fɛ nyi imɔ
pɛwu. A loo fɛye asɛ nno kee mɔ,

nkana asa mɛ laarɛ mɛ' tii aye-
ɔkpa yɛɛ a maŋ nyɛ tɔgɛ Yesu ilaa
sa fɛye. Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa
mɔ, aye-Wurubuaarɛ gi dabɔlɛ sa
aye ɔlon ne a taalɛ da otu tɔgɛ mɔ-
ɔkalan konkonsɛ kyu lii Yesu so
mɔ sa fɛye. 3 Gɛnɔɔbono a tɔgɛ
keda fɛye-nyoro mɔ, i mɛŋ gyɛ yɛɛ
a fuɛ daa. Ne i mɛŋ gyɛ yɛɛ a
kpaa penɛ fɛye. Iŋ kii i gyɛ yɛɛ
ilaa iko ne n tiri aye lii fɛye asɛ.
4 Wurubuaarɛ gi kerɛ mɔ, o wu
yɛɛ a gyɛ asa abono ɔ laa taalɛ
kyu mɔ-ɔkalan konkonsɛ kyu lii
Yesu so mɔ wɔra aye-abaa dɔ de
a' tɔgɛ sa asa. Imɔso aye, mɔ,
a kya tɔgɛ ɔkalan mɔ mɔ, i mɛŋ
gyɛ anyamesɛ-lɛɛ ayenbi ne a kya
laarɛ. A kya laarɛ gɛnɔɔbono i laa
gyi Wurubuaarɛ ginsi mɔ daa. Mɔ
ne n nyi aye-asen dɔ.

5 Fɛye gbaa-gbaa fɛ nyi yɛɛ owi
ɔbono a bo fɛye asɛ mɔ, aŋ kyu
gɛnɔ ɔkon penɛ fɛye. Ne aŋ kyu
aye-asen dɔ ilaa iko ŋara fɛye
de a' nyɛ ilaa iko lii fɛye asɛ.
Wurubuaarɛ kee nyi yɛɛ ibono a
kya tɔgɛ mɔ i gyɛ gɛsintin. 6 I
mɛŋ gyɛ gɛnɔɔbono aye-ginyen gi
laa dii fɛye asɛ abɛɛ asa ako kpɛi
asɛ mɔ ne a laarɛ. 7 Gɛnɔɔbono
a gyɛ Yesu Kirisito isɔɔ faa, nkana
a bo ɔkpa fɛɛ a' nyise fɛye. Aye,
mɔ, a su fɛye so, ne a kerɛ fɛye
so fɛɛ gɛnɔɔbono talabo kya kerɛ
mɔ-biana so mɔ. 8 Gɛlaarɛ' belɛ
gɛbono a bo sa fɛye mɔ so mɔ,
i mɛŋ gyɛ Wurubuaarɛ ɔkalan
konkonsɛ kyu lii Yesu so mɔ wolɛ
ne a kyu kperɛ fɛye. A kyu aye-
asen kee sa fɛye bɔla Wurubuaarɛ
ɔkalan mɔ so. I lii fɛɛ fɛye-ilaa i
loo aye-asen dɔ.

9 Aye-nanboana, owi ɔbono a
bo fɛye asɛ mɔ fɛŋ kya nyingi
gɛnɔɔbono a nyanga ansi wɔra
gɛsun gɛnyɛ de gɛpɛ kyu kerɛ
aye-nyoro so mɔ? Aŋ laarɛ yɛɛ
Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ
gitɔgɛ so mɔ, a' wɔra gɛsola sa
fɛye dɔ ɔko-rɛ ɔko. 10 Fɛye abono
fɛ sɔɔ Yesu gyi mɔ, fɛye-rɛ Wu-
rubuaarɛ fɛ nyi aye so yɛɛ a bo
fɛye dɔ mɔ, a lɔrɔ aye-nyoro yela
sa Wurubuaarɛ ne a gyi gɛsintin
sa fɛye-rɛ mɔ. Ɔko mɛŋ wu ilaa
nyɛnyɛn iko aye-nyoro so tɔgɛ.
11 Fɛ wu yɛɛ a kerɛ fɛye ɔkamaasɛ
so fɛɛ gɛnɔɔbono ɔsɛ dɛnsɛ kya
kerɛ mɔ-biana so mɔ. 12 Aberɛ
abono dɔ pɛwu mɔ a kpɛ a kya
buɛɛlɛ fɛye, a kya tɔgɛ wɔra fɛye,
ne a kya ka fɛye yɛɛ fɛ' kyena
akyenabi abono a kaaborɛ Wu-
rubuaarɛ asonbo mɔ. I lii fɛɛ
Wura Wurubuaarɛ ne n tɔgɛ fɛye
yɛɛ fɛ' baa kyena mɔ asɛ mɔ-
gɛwuragyi mɔ dɔ de fɛye kee fɛ'
nyɛ mɔ-lɛɛ nyisigyi mɔ ɔnan.

Fɛ Bii Yɛɛ Wurubuaarɛ-Lɛɛ Ɔkalan Ne Ɔ Gyɛ

13 I bo ibono so a kpɛ a kya
faala Wurubuaarɛ iŋ kya ta mɔ.
Imɔ ne n gyɛ yɛɛ a wu yɛɛ fɛ
nu Wurubuaarɛ ɔkalan mɔ lii aye
asɛ gɛnen mɔ, fɛ mɛŋ kyu mɔ
yɛɛ nyamesɛ-lɛɛ ɔkalan ne ɔ gyɛ.
Gɛnen mɔ ne i dɛ ne; ɔkalan
mɔ gyɛ daa Wurubuaarɛ-lɛɛ, ne
Wurubuaarɛ dɛ mɔ ɔ kya wɔra
gɛsun fɛye abono fɛ sɔɔ mɔ gyi mɔ
gɛkyena dɔ. 14 Aye-nanboana Yesu
ɔson mɔ dɔ, fɛye-rɛ Yesu asonbo
abono mɛ bo Gyuda awura dɔ
mɔ fɛ wɔra gikolon. I lii fɛɛ
Wurubuaarɛ ɔkalan baarɛ so mɔ,
fɛye-gɛwi awura mɛ kya ka fɛye-
ansi. Gɛnen ne Gyuda awura kee
mɛ wɔra mɔmɔ-gɛwi awura ne.
Mɛ ka mɔmɔ abono mɛ kya son
Wurubuaarɛ kyu naa de Kirisito
Yesu so mɔ ansi. 15 Dedaa mɔ,
Gyuda awura adɛ mɛ mɔɔ Wu-
rubuaarɛ ikalan atɔgɛbo. Mɔmɔ-
gɛmara awura ako mɔ mɛ mɔɔ
aye-Wura Yesu, ne mɔmɔ ako
kee ne n kya ka aye-ansi faa.
Mɔmɔ-ilaa wɔrasɛ iŋ kya wɔra
Wurubuaarɛ ɔkon, ne mɛ kya kyo
asa sɛnsɛ pɛwu. 16 Mɛ gya aye yɛɛ
a mɛŋ sa a' nyɛ tɔgɛ Wurubuaarɛ

ɔkalan mɔ sa asa abono mɛ mɛŋ gyɛ Gyuda awura mɔ. Mɛŋ kya laarɛ gɛnen asa abono mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ mɔ. Gɛnen ilaa ibono mɛ kya wɔra faa so mɔ, mɛ kya kpandɛ ilaa nyɛnyɛn ma-a mili mɔmɔ-nyoro ne. Mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn idɛ i laa yela ɔkara kon. Idɛ kon Wurubuaarɛ laa lɛɛ mɔ-ginyadon gɛwi nyiile ɔmɔ.

A Laarɛ Fɛɛ A' Nyɛ Kii Ba Wu Fɛye Kusaa

17 Aye-nanboana Yesu asonbo, lii aberɛ abono i ka aye-ansi ne a koso kyon taa fɛye yɛgɛ ŋmaraa faa mɔ, aye-ansi ne mɛŋ kya wu fɛye. Aye-nwɔnsa berɛ gi gyan fɛye so. A kpɛ a kya nyingi fɛye so iŋ kya ta. A dɛ aniya a kya laarɛ ɔkpa ɔbono so a laa nyɛ kii wu fɛye kusaa mɔ. 18 Gɛnen so mɔ, a laarɛ fɛɛ a' nyɛ kii baa laa fɛye. Me Pɔɔlo berɛ, n kya tɔgɛ yɛɛ nan kii baa laa fɛye mɔ, i don gikpadɔ gifonɛɛ. Imɔ pɛwu mɔ, ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ ne n kya tii aye-ɔkpa gɛnen. 19 Gɛkaako aye-Wura Yesu laa kii ba gɛsinkpan so de aye-rɛ fɛye pɛwu a' kpe mɔ asɛ. Gɛkaabono mɔ, fɛye so ne aye-ansi a gyan' yɛɛ a laa nyɛ afaala lii Yesu asɛ. Ne iŋ gyɛ fɛye so mɔ, nkana anɛana? Fɛye kee so ne a laa gyi ɔkon de a' nyɛ gyiide mɔ Yesu ansi dɔ. 20 Gɛsintin, fɛye so ne a laa nyɛ nyisigyi ne a laa nyɛ gyi ɔkon.

3

1 I kii kɛɛla ne aŋ ti kii wu fɛye mɔ, aŋ baa taalɛ kyena gɛnen. Imɔso aye asa asa' a tɔgɛ kyule abara yɛɛ me-rɛ Siilasɛ a laa sii kyena Atɛnsɛ ɔsowolɛ so 2 de a' sun aye-nanbo Timoti fɛye asɛ. Aye-rɛ mɔ ne n naa a kya wɔra Wurubuaarɛ gɛsun mɔ faa. Gɛsun mɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ kyu lii Kirisito so gitɔgɛ sa asa. A sun Timoti fɛye asɛ yɛɛ ɔ' kpaa kpaa' fɛye de ibono fɛ sɔɔ Yesu Kirisito gyi faa mɔ, fɛ' nyɛ yelɛ fɛye-ayaa so gɛnen gisɔɔgyi mɔ dɔ. Aye yɛɛ ɔ' tɔgɛ keda fɛye-nyoro yɛɛ 3 ibono fɛ bo ɔlaawusɛ baarɛ dɔ faa, i mɛŋ sa i' yɛgɛ fɛye ɔko-rɛ ɔko gisen gi' koso Yesu so. Fɛye gbaa-gbaa fɛ nyi yɛɛ gɛnen ɔlaawusɛ baarɛ ɔnan ne n gyɛ ɔbono ɔ laa tu aye Yesu asonbo mɔ. 4 Owi ɔbono a bo fɛye asɛ nno mɔ, a wolaa tɔgɛ fɛye yela yɛɛ aye-rɛ fɛye a laa wu ɔlaawusɛ. Gɛsintin mɔ, fɛŋ wu i ba gɛnen mɔ? 5 Me Pɔɔlo meŋ kya wu fɛye mɔ, meŋ kya taalɛ n' kyena. Imɔso ne a sun Timoti fɛye asɛ mɔ. A sun mɔ de ɔ' kpaa laa fɛye kerɛ yɛɛ gisɔɔgyi gibono fɛ bo sa Yesu mɔ gi dɛ nnɛ? N kya taasɛ me-nyoro yɛɛ ɔfaanan ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ, mɔ ɔbono ɔ kya soo anyamesɛ idoo mɔ, gi nyɛ fɛye fɛɛ? Abɛɛ aye-gɛsun gɛbono a kpaa wɔra fɛye asɛ nno mɔ, gɛ wɔra giyan fɛɛ?

6 Idɛ kon Timoti gi baa wɔra aye amandɛɛ dɛnsɛ kyu lii fɛye-gisɔɔgyi gibono fɛ bo sa Yesu mɔ de fɛye-gɛsalaarɛ mɔ so. O buu sa aye yɛɛ aye-ilaa i bo fɛye-asen dɔ fɛ kya nyingi aye so. Ɔ tɔgɛ yɛɛ fɛye-ansi a gyan' aye so fɛ kya laarɛ fɛ' kii nyɛ aye wu de fɛye-ansi fɛɛ gɛnɔɔbono aye kee a kya laarɛ de a' kii nyɛ fɛye wu mɔ.

7 Aye-nanboana, Timoti gi baa tɔgɛ aye gɛnen mɔ, i yɛgɛ aye-gisen gi tɔrɔ aye. Dabɔlɛ ibono a kya wu ɔlaawusɛ baarɛ ne a kya yiyɛɛ pɛwu faa, gɛnɔɔbono fɛ kpɛ fɛ kya sɔɔ Yesu fɛ kya gyi faa mɔ, i kya keda aye-nyoro. 8 Idɛ kon a nu yɛɛ fɛ yelɛ fɛye-ayaa so ken-ken gisɔɔgyi gibono fɛ bo sa Wura Yesu mɔ dɔ. Imɔso i yɛgɛ aye-gisen gi tɔrɔ aye.

Pɔɔlo Ndalaa Nbono Ɔ Kya Dalaa Sa Tɛsalonika Awura Mɔ

9 A mɛŋ nyi afaala abono a laa
kyu faala Wurubuaarɛ kyu lii fɛye
so mɔ. Ɔkon ɔbono Wurubuaarɛ
gi yɛgɛ a nyɛ fɛye so mɔ kyɔ gikyɔ.
10 A kya dalaa gɛnyɛ de gɛpɛ a kya
kolɛ Wura Wurubuaarɛ lii aye-
asen dɔ yɛɛ ɔ' yɛgɛ de a' kii nyɛ
wu fɛye de ansi de ilaa ibono i kya
san fɛye de fɛ' nyɛ sɔɔ Yesu gyi too
mɔ, a' nyɛ nyiile fɛye imɔ.
11 Aye-sɛ Wurubuaarɛ gbaa-
gbaa de aye-Wura Yesu mɛ' lɔrɔ
aye-ɔkpa kyu kpe de fɛye asɛ
so de a' nyɛ kii kpaa laa fɛye
kusaa. 12 Aye-Wura Yesu ɔ' yɛgɛ
fɛ' tansi laarɛ abara ilaa de fɛ'
laarɛ nyamesɛ kamaasɛ ilaa kee.
Ɔ' yɛgɛ gɛnen gɛsalaarɛ mɔ gɛ
kpɛ gɛ kya nyaakyɔ fɛye dɔ gɛ
kya too, fɛɛ gɛnɔɔbono aye kee a
kya laarɛ fɛye-ilaa mɔ. 13 Gɛnen
ne aye-Wura Yesu laa nyɛ sa fɛye
ɔlon de fɛye-asen a' nyɛ fuuli aye-
sɛ Wurubuaarɛ asɛ. I maŋ nyɛ
ilaa nyɛnyɛn iko fɛye-nyoro so owi
ɔbono aye-Wura Yesu laa kii ba
gɛsinkpan so, mɔ-rɛ abono pɛwu
ɔ lɔrɔ yela sa mɔ-nyoro mɔ.

4

Fɛye-Gɛkyena Gɛ' Gyi Wurubuaarɛ Ginsi

1-2 Aye-nanboana Yesu ɔson
mɔ dɔ, a ti wolaa nyiile fɛye
gɛnɔɔbono fɛ laa kyu kyena ne
i laa gyi Wurubuaarɛ ginsi mɔ. Fɛ
nyi nbara nbono a yela sa fɛye
Wura Yesu ginyen dɔ mɔ. A kya
wu yɛɛ fɛ dɛ nmɔ dɔ. Idɛ kon mɔ
a dɛ Wura Yesu ginyen a kya kolɛ
fɛye, ne a kya ka fɛye yɛɛ fɛ' lɔrɔ
keda gɛnen.
3 Wurubuaarɛ gɛlaarɛ ne n gyɛ
yɛɛ fɛ kpɛ fɛ kya lɔrɔ fɛye-nyoro
fɛ kya yela fa-a sa mɔ. Ɔko ɔŋ sa
ɔ' laarɛ ogyibara. 4 Ɔkamaasɛ ɔ'
kasɛ de ɔ' bii mɔ-nyoro gikedabi
de o' kyu gisen fufuli de buubuu
kyu kyena. 5 Ɔŋ sa ɔ' yɛgɛ
ilaayan nwɔnsa i' gyi mɔ-gimu,
fɛɛ gɛnɔɔbono abono mɛ mɛŋ nyi
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ mɛ kya
wɔra mɔ. 6 Ɔko-rɛ ɔko ɔŋ sa o'
kyu ilaa idɛ ɔnan penɛ mɔ-nanbo
ɔbono mɔ-rɛ mɔ mɛ bo Yesu ɔson
dɔ mɔ. Ɔko ɔŋ sa o' kyu ilaayan
ɔkpa so kyu nyida mɔ-nanboana
gɛkyena. A wolaa tɔgɛ titii fɛye
yɛɛ fɛŋ sa fɛ' wɔra gɛnen. Ɔbono
ɔ laa wɔra gɛnen ilaa nyɛnyɛn
idɛana mɔ Wurubuaarɛ laa biidɛ
mɔ-giso ka gikɔ. 7 Wurubuaarɛ
mɛŋ tɔgɛ aye yɛɛ a' kyena ilaayan
gɛkyena abɛɛ a' laarɛ agyibara. Ɔ
tɔgɛ aye daa yɛɛ a' lɔrɔ aye-nyoro
yela sa mɔ. 8 Imɔso fo ɔbono fo
kine yɛɛ fo maŋ nu ilaa idɛ mɔ,
i mɛŋ gyɛ nyamesɛ gɛdɛ ne fo
kine yɛɛ fo maŋ nu. Wurubuaarɛ
ɔbono o kyu mɔ-Oduduu kyu sa fo
mɔ gɛdɛ ne fo kine gɛnen.
9 A wu yɛɛ iŋ baa i tiri yɛɛ
a' baa ŋmarasɛ fɛye kyu lii
gɛsalaarɛ ilaa so. Wurubuaarɛ
gi ti wolaa nyiile fɛye gɛnɔɔbono
fɛ laa laarɛ fɛye-nanboana abono
fɛye-rɛ mɔmɔ fɛ kya son Yesu
mɔ ilaa. 10 Gɛsintin mɔ, fɛ kya
laarɛ fɛye-nanboana abono mɛ
bo Masadoniya gɛsinkpan so mɔ
pɛwu ilaa, fɛɛ gɛnɔɔbono Wu-
rubuaarɛ gi nyiile fɛye mɔ. A kya
kolɛ fɛye yɛɛ fɛ' kpɛ fɛ kya laarɛ
abara ilaa gɛnen fɛ kya too. 11 Fɛ'
wɔra aniya de fɛ' kyena fɛye-nnɔ
so. Ɔkamaasɛ o' nu de mɔ-lɛɛ de
ɔ' laarɛ gɛsun wɔra de ɔ' kerɛ mɔ-
nyoro so, fɛɛ gɛnɔɔbono a wolaa
ka fɛye mɔ. 12 Fɛ wɔra gɛnen mɔ,
asa abono mɛ mɛŋ bo fɛye-ɔson
dɔ mɔ mɛ laa nyɛ kyu buubuu sa
fɛye. Ne fɛ maŋ kyu fɛye-nyoro
too ɔko so.

Aye-Wura Yesu Laa Kii Ba Gɛsinkpan So

13 Aye-nanboana Yesu asonbo, a
mɛŋ kya laarɛ fɛɛ asa abono mɛ
ti wu' lii fɛye dɔ mɔ lɛwu ɔ kpɛ
ɔ kya loo fɛye. Gɛnen ne i kya
wɔra asa abono mɔmɔ-ansi a mɛŋ

gyan' Yesu so mɔ. 14 Aye abono
aye-ansi a gyan' Yesu so mɔ berɛ,
a sɔɔ gyi yɛɛ o wu' ne o kyingi lii
ibuni dɔ. Imɔso abono mɔmɔ-ansi
a gyan' Yesu so pɛi ne mɛ wu' mɔ,
a' buu sa fɛye yɛɛ kyu naa de Yesu
so mɔ owi ɔbono Wurubuaarɛ
laa yɛgɛ Yesu o' kii ba gɛsinkpan
so mɔ, mɔ-rɛ gɛnen asa abono
mɛ laa ba. 15 I kya nyiile yɛɛ
Wura Yesu gbaa-gbaa ne n nyiile
aye ilaa idɛ. O nyiile aye yɛɛ
gɛkaabono ɔ laa kii ba gɛsinkpan
so mɔ, aye abono a san a tɛ de
ansi mɔ a maŋ gyangbara abono
mɛ son mɔ ne mɛ ti wu' mɔ de
a' kpaa gyangara mɔ. 16 Ɔ laa ba
gɛnen mɔ, asa mɛ laa nu gigyɛbi
giko gi laa kpen gikolon, ne asa
mɛ laa nu Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ
ɔbelɛnsɛ gigyɛbi', de Wurubuaarɛ
gɛgandan gɛ' saawo. Nfono mɔ,
Yesu asonbo abono mɛ ti wu' mɔ
mɛ laa kyingi, 17 de Wurubuaarɛ
o' puru mɔmɔ de aye Yesu asonbo
abono a san a tɛ de ansi mɔ koso.
Wurubuaarɛ laa yɛgɛ a laa dii
kpe Wurubuaarɛ awolɛ dɔ kpaa
gyangara Wura Yesu afuu so. Ne
Wura Yesu asɛ ne a laa san kyena
gɛkpaa-gɛkpaa. 18 Imɔso fɛ' kyu
gɛnen ilaa idɛ tɔgɛ keda abara
nyoro kyu lii abono mɛ ti wu' lii
fɛye dɔ mɔ so.

5

Fɛ' Baala Fɛye-Nyoro Gyoo Gɛkaabono Yesu Laa Kii Ba Mɔ

1 Aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ, gɛnen owi ɔbono abɛɛ gɛkɛ
gɛbono Yesu laa kii ba gɛsinkpan
so mɔ berɛ, iŋ tiri yɛɛ a' ŋmarasɛ
imɔ so ilaa sa fɛye. 2 I kya
nyiile yɛɛ fɛye gbaa-gbaa fɛ ti fɛ
nyi seregɛ yɛɛ gɛnen gɛkɛ gɛbono
Wura Yesu laa ba de ɔ' baa gyi
asa nbɛlɛ mɔ gɛ laa fuɛ asa ayaa
fɛɛ gɛnɔɔbono oyu kya baa yuuri
gɛnyɛ mɔ. 3 Owi ɔbono asa mɛ laa
tɔgɛ yɛɛ, “Aye-nyoro gi tɔrɔ aye;
sɛi maŋ baa wɔra aye” mɔ, nfono
mɔ, awɔrɔfɔɔ a laa tu mɔmɔ faa
poroko, fɛɛ gɛnɔɔbono gɛdun gɛ
kya tu ɔtɔ wura mɔ. Gɛnen
gɛkaabono mɔ, mɛ maŋ nyɛ ɔkpa
selɛ lii awɔrɔfɔɔ abono dɔ. 4 Aye-
nanboana Yesu ɔson mɔ dɔ, fɛye
berɛ, fɛŋ tɛ gibiri dɔ kyu lii ilaa idɛ
so de gɛnen gɛkɛ mɔ gɛ' fuɛ fɛye-
ayaa fɛɛ oyu. 5 Fɛye pɛwu fɛ gyɛ
daa fatela dɔ asa de owi kenken
asa. Aye-rɛ fɛye a mɛŋ gyɛ gibiri
dɔ asa abɛɛ gɛnyɛ asa.
6 Imɔso a mɛŋ sa a' dɛ tan ilaa
idɛ so fɛɛ asa sɛnsɛ-lɛɛ mɔ. Aye-
ansi a' dɛ ilaa idɛ so de a' bii
aye-nyoro gikedabi. 7 I lii fɛɛ asa
abono mɛ kya dɛ ginsi gɛdɛ mɔ,
gɛnyɛ ne mɛ kya dɛ. Ne abono mɛ
kya boo nta mɔ, gɛnyɛ ne mɛ kya
boo mɔmɔ-nta. 8 Aye berɛ, aŋ sa
a' wɔra fɛɛ ginsi gidɛ adɛbo abɛɛ
nta aboobo. Fɛ' yɛgɛ aye-ansi a'
dɛ ilaa so. A' wɔra fɛɛ asogya.
Asogya mɛ kya kpe ikɔ mɔ, mɛ kya
kyu ilaa ikoana kyu kun mɔmɔ-
amu de mɔmɔ-akan adontɔ so.
Ilaa ibono a laa kyu kun aye-lɛɛ
akan mɔ ne n gyɛ gisɔɔgyi de
gɛlaarɛ' gɛbono a bo sa Yesu mɔ.
Ne ilaa ibono a laa kyu kun aye-
amu mɔ ne n gyɛ amɔlɛgɛ abono
aye-ansi a gyan yɛɛ Yesu laa kyu
mɔlɛgɛ aye mɔ. 9 I kya nyiile
yɛɛ Wurubuaarɛ mɛŋ lɛɛ aye de
a' loo mɔ-ginyadon dɔ. Ɔ lɛɛ aye
daa de a' nyɛ mɔ-amɔlɛgɛ kyu
naa de aye-Wura Yesu Kirisito so.
10 Aye-Wura Yesu Kirisito gi wu'
sa aye de owi ɔbono ɔ laa kii ba
gɛsinkpan so mɔ, ba-a a wu' daa-o,
a san a tɛ de ansi daa-o, aye-rɛ
mɔ a' kyena dabɔlɛ. 11 Imɔso fɛ'
tɔgɛ keda abara nyoro de fɛ' kpaa
abara de fɛ' sɛɛ Yesu ɔson mɔ dɔ
fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ ti wolaa fɛ dɛ
faa.

N Kya Ka Fɛye Gika Laalaa-logɛsɛ

12 Aye-nanboana Yesu asonbo, a
kya kolɛ fɛye, fɛ' kyu buubuu sa
asa abono mɛ gyangbara sa fɛye

Wura Yesu ɔson mɔ dɔ mɔ. Mɛ
kya nyanga ansi mɛ kya ka fɛye.
13 Gɛnen gɛsun mɔ so mɔ, fɛ' tansi
kyu buubuu belɛ kyu sa mɔmɔ de
fɛ' laarɛ mɔmɔ-ilaa lii fɛye-asen
dɔ. Fɛ' kyu gisen yuuli kyu kyena
de abara.
14 Aye-nanboana, a kii a kya kolɛ
fɛye yɛɛ awolɛgyɔbo abono mɛ
bo fɛye dɔ mɔ, fɛ' tɔgɛ sa mɔmɔ
yɛɛ wolɛgyɔ mɛŋ boran. Fɛ' tɔgɛ
wɔra asa abono mɛŋ bo otu mɔ.
Asa abono, mɔ, mɛ tiri gikpaa mɔ,
fɛ' kpaa mɔmɔ. Fɛ' nyɛ gisen
sa nyamesɛ kamaasɛ. 15 Fɛ' kerɛ
dɔɔdan de fɛye dɔ ɔko ɔŋ sa o' kyu
ilaa nyɛnyɛn ka ilaa nyɛnyɛn gikɔ.
Owi kamaasɛ mɔ, fɛ' kpɛ fɛ kya
laarɛ fɛye-nanboana Yesu asonbo
ɔdan ɔwɔraten de nyamesɛ ka-
maasɛ kee ɔdan ɔwɔraten.
16 Fɛ' yɛgɛ fɛye-asen dɔ i' wɔra
fɛye ɔkon owi kamaasɛ dɔ. 17 Fɛ'
kpɛ fɛ kya dalaa aberɛ kamaasɛ.
18 Fɛ' kyu afaala kyu sa Wu-
rubuaarɛ ilaa kamaasɛ dɔ. Imɔ
idɛana ne Wurubuaarɛ kya laarɛ
fɛ' wɔra kyu naa de fɛye-rɛ
Kirisito Yesu ginyamesɛ kolon mɔ
so.
19 Fɛŋ sa fɛ' wɔra ilaa ibono
i laa yɛgɛ Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ maŋ nyɛ lii gya fɛye dɔ mɔ.
20 Nengyene ako yɛɛ Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi lɛɛ ilaa iko nyiile
mɔmɔ ne mɛ kya tɔgɛ imɔ mɔ, fɛ
mɛŋ sa fɛ' mirigi ɔmɔ-anɛbi. 21 Fɛ'
kerɛ mɔmɔ-ilaa tɔgɛsɛ mɔ pɛwu
dɔ dɔɔdan daa. Ibono i boran mɔ
ne fɛ' keda. 22 Ilaa nyɛnyɛn ne n
gyɛ ilaa nyɛnyɛn, fɛŋ sa fɛ' wɔra.
23 Aye-gisen yuuli gɛmu Wu-
rubuaarɛ gbaa-gbaa ɔ' lɔrɔ fɛye-
gimu de ayaa yela sa mɔ-nyoro. Ɔ'
kerɛ fɛye-oduduu dɔ, fɛye-nwɔnsa
dɔ, de fɛye-nyoro gibi mɔ ilaa
pɛwu so sa fɛye. Ɔ' kerɛ imɔ pɛwu
so de gɛkaabono aye-Wura Yesu
Kirisito gi kii ba gɛsinkpan so mɔ,
ɔko ɔ mɛŋ sa o' wu ilaa nyɛnyɛn
iko fɛye so tɔgɛ. 24 Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ' kyu
fɛye-nyoro sa mɔ mɔ gyɛ daa
ɔpaawɔrabo. Ɔ laa kerɛ imɔ so.
25 Aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ, fɛ' dalaa kolɛ Wurubuaarɛ sa
aye. 26 Fɛ' kyu gɛnyi-abi afaala
faala fɛye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ mɔ pɛwu. 27 Me, Pɔɔlo, n dɛ
Wura Yesu ginyen n kya tɔgɛ mi-i
sa fɛye yɛɛ fɛ' kalɛ gɛnen ɔwolɛ
baarɛ sa fɛye-nanboana asɛnsɛ
abono pɛwu mɛ bo Yesu ɔson mɔ
dɔ mɔ. 28 Aye-Wura Yesu Kirisito
ɔ' sa fɛye so gɛwɔnsa dɛnsɛ.

Pɔɔlo Ɔwolɛ Nyɔsɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Bunge Tɛsalonika Awura Mɔ

1 Me Pɔɔlo de Siilasɛ (Silefanusɛ), de Timoti ne n kya
ŋmarasɛ ɔwolɛ baarɛ a kya sa fɛye abono fɛ kya son Yesu
Tɛsalonika ɔsowolɛ so ne fɛye-rɛ
aye-sɛ Wurubuaarɛ de aye-Wura
Yesu Kirisito fɛ wɔra nyamesɛ
kolon mɔ. 2 Aye-sɛ Wurubuaarɛ
de aye-Wura Yesu Kirisito mɛ' sa
fɛye so gɛwɔnsa dɛnsɛ de mɛ' sa
fɛye gisen yuuli.

I Tiri Yɛɛ A' Faala Wurubuaarɛ Fɛye So

3 Aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ, i tiri yɛɛ a' faala Wurubuaarɛ
owi kamaasɛ dɔ fɛye so. I kaaborɛ
a' faala mɔ. I lii fɛɛ owi kamaasɛ
fɛ kya lɔrɔ ka gyan Yesu so fɛ kya
too, ne fɛye pɛwu fɛ kpɛ fɛ kya
laarɛ abara ilaa fɛ kya too. 4 Imɔso
aye gbaa-gbaa a kya yen fɛye a
kya sa Yesu asonbo akpen sɛnsɛ
mɔ. A wu yɛɛ Yesu ɔson mɔ so
mɔ, asa mɛ kya kyo fɛye ne fɛ kya
wu ɔlaa. Ne imɔ pɛwu dɔ mɔ fɛ
kpɛ san fɛ kya nyɛ gisen fɛ kya ka
gyan Yesu so.

Gɛkaabono Yesu Laa Kii Baa Gyi Anyamesɛ Nbɛlɛ Mɔ

5 Fɛye-akyenabi adɛ a laa yɛgɛ
asa mɛ' bii ɔkpa ɔbono so Wu-
rubuaarɛ laa kyu gɛsintin gyi
anyamesɛ nbɛlɛ mɔ. Ibono fɛ tɛ
Wurubuaarɛ gɛwuragyi dɔ akyen-
abi ɔnan ne asa ako mɛ kya
yɛgɛ fɛ kya wu ɔlaawusɛ faa,
Wurubuaarɛ laa kalɛ fɛye wɔra
asa abono mɛ kaaborɛ mɛ' wɔra
mɔ-awuragyibo mɔ dɔ. 6 Fɛ kya
yiyɛɛ faa, Wurubuaarɛ nyi yɛɛ
nengyene ɔ laa kyu gɛyiyɛɛ kee
kyu ka abono mɛ yɛgɛ fɛ kya yiyɛɛ
mɔ gikɔ mɔ, imɔ-ɔkpa so ne. 7 O
nyi kee yɛɛ i kaaborɛ ɔ' sa aye-rɛ
fɛye abono a kya yiyɛɛ sa mɔ
pɛwu mɔ nkyoola. Wurubuaarɛ
laa sa aye nkyoola owi ɔbono ɔ
laa lɛɛ Wura Yesu lii Wurubuaarɛ
dɔ baa nyiile gɛsinkpan so asa
mɔ. Yesu mɔ-rɛ mɔ-Wurubuaarɛ
dɔ isɔɔ alolonbo mɔ mɛ laa lii
Wurubuaarɛ dɔ baa ka asa ako
gikɔ yɛgɛ ɔgya kya dɛɛ ɔ kya
kyaabɔɔ mɔmɔ wule-wule. 8 Asa
abono ɔ laa ka mɔmɔ gikɔ gɛnen
mɔ ne n gyɛ abono mɛ mɛŋ nyi
Wurubuaarɛ ne mɛ mɛŋ kya gyi
Wura Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ
so mɔ. 9 Ilaa ibono Wura Wu-
rubuaarɛ laa kyu ka gɛnen asa
abono gikɔ mɔ ne n gyɛ lɛwu
nyɔsɛ. I laa sii de ɔmɔ gɛkpaa.
Ɔ laa tii ɔmɔ yɛɛ mɛ maŋ nyɛ
yelɛ mɔ-ansi dɔ gɛkaako. Mɛ maŋ
nyɛ wu Yesu, ɔlolonbo mɔ nyisigyi
ɔbono ɔ bo mɔ. 10 Wurubuaarɛ
gɛkɛ belɛ gɛdɛ dɔ ne ɔ laa ka
anyamesɛ gikɔ gɛnen. Gɛnen gɛkɛ
mɔ ne n gyɛ gɛkɛ gɛbono Wura
Yesu laa kii ba gɛsinkpan so de ɔ'
baa nyɛ nyisigyi kyu naa de mɔ-
adɛ abono ɔ lɔrɔ yela sa mɔ-nyoro
mɔ so. Asa abono pɛwu mɛ ka
gyan mɔ so mɔ mɛ laa tansi diilɛ
mɔ de i' wɔra ɔmɔ giyan. Fɛye
Tɛsalonika awura kee fɛ laa bɔla
gɛnen asa adɛ so. I lii fɛɛ Yesu
gɛsintin ilaa ibono a lɛɛ nyiile fɛye
mɔ, fɛ sɔɔ imɔ gyi.

A Kya Dalaa A Kya Sa Fɛye

11 A kya nyingi gɛkaabono Yesu
laa kii ba mɔ, a kya dalaa a
kya sa fɛye Tɛsalonika awura
owi kamaasɛ. Gɛnɔɔbono aye-
Wurubuaarɛ gi tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ'
kyu fɛye-nyoro sa mɔ faa, a kya
kolɛ mɔ yɛɛ ɔ' kalɛ fɛye wɔra asa
abono mɔ asɛ gɛkyena gɛ kaaborɛ
mɔmɔ mɔ dɔ. Kyu lii mɔ-ɔlon so
mɔ, ɔ' yɛgɛ ilaa dɛnsɛ kamaasɛ
ibono fɛ laa sa imɔ so gɛwɔnsa yɛɛ
fɛ laa wɔra mɔ, i' wɔra ɔdan sa
fɛye, de gɛsun kamaasɛ gɛbono fɛ

ka gyan Yesu so ne fɛ kya wɔra
mɔ, fɛ' taalɛ wɔra gɛmɔ kpaa logɛ.
12 A kya dalaa a kya sa fɛye gɛnen
de aye-Wura Yesu ɔ' nyɛ nyisigyi
kyu naa de fɛye so, de fɛye mɔ,
fɛ' nyɛ nyisigyi kyu naa de mɔ
so kee. I' ba gɛnen sa fɛye kyu
naa de aye-Wurubuaarɛ de aye-
Wura Yesu Kirisito gɛwɔnsa dɛnsɛ
gɛbono mɛ bo sa fɛye mɔ so.

2

Ilaa Ibono I Laa Ba Pɛi De Yesu O' Kii Ba Mɔ

1 Aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ, fɛ ti fɛ nyi yɛɛ aye-Wura
Yesu Kirisito laa kii ba gɛsinkpan
so gɛkaako ne Wurubuaarɛ laa
koola-koola aye kpaa gyan Yesu
asɛ. Imɔso n kya kolɛ fɛye,
2 ɔkamaasɛ ɔbono ɔ laa nyiile fɛye
yɛɛ gɛnen Wura Yesu gɛkɛ belɛ
gɛbono gɛ ti ba mɔ, fɛŋ sa fɛ'
nu mɔ asɛ. Fɛɛ ɔko gi penɛ yɛɛ
Wurubuaarɛ-lɛɛ Oduduu mɔ ne n
nyiile mɔ abɛɛ ɔko gi bara fɛye
ɔkalan abɛɛ ɔwolɛ yɛɛ ɔ lii aye asɛ
mɔ, fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ fɛye-nwɔnsa
gɛ' nyida fɛye abɛɛ i' kpadɛɛ fɛye.
3 Fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ de ɔko ɔ' penɛ
fɛye imɔ iko-rɛ iko dɔ. I kya nyiile
yɛɛ pɛi de gɛkɛ mɔ gbaa-gbaa gɛ'
lɔɔ fo mɔ, anyamesɛ sakyɔ mɛ laa
koso yelɛ kine yɛɛ mɛ maŋ son
Wurubuaarɛ. Pɛi de gɛkɛ mɔ gɛ
fo mɔ, isa ɔbono ɔŋ kya buu sɛi
ne ɔ laa fuɛ mɔ-lɛwu gɛmara mɔ
laa lɛɛ mɔ-nyoro gɛwi nyiile. 4 Ilaa
kamaasɛ ibono anyamesɛ mɛ kya
kyu yɛɛ i gyɛ ɔkperɛ de mɔmɔ-
ɔson atɔ mɔ pɛwu de Wurubuaarɛ
gbaa, gɛnen ɔnyen baarɛ laa sɔɔ
imɔ pɛwu akyɔɔlɛ. Ɔ maŋ kyu
imɔ iko-rɛ iko kyu terɛ sɛi. Ɔ
laa diirɛ mɔ-nyoro kaaborɛ ɔ laa
loo Wurubuaarɛ ɔson obu dɔ kpaa
kyena de o' bugi gɛnɔ tɔgɛ yɛɛ
mɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ. 5 Fɛŋ
kya nyingi yɛɛ owi ɔbono n san
n bo fɛye asɛ nno mɔ, nɛ tɔgɛ
fɛye gɛnen ilaa idɛ? 6 Ne fɛŋ nyi
yɛɛ ilaa iko ne n kya tii gɛnen
ɔnyen mɔ ɔkpa nperɛ de ɔ' nyɛ
lii gɛwi owi ɔbono Wurubuaarɛ gi
yela sa mɔ mɔ? 7 Ɔlon ɔbono ɔ kya
yɛgɛ asa mɛŋ sa mɛ' buu sɛi mɔ
ti ɔ kya wɔra gɛsun asa dɔ ŋara-
dɔ. Ɔko ne n kya tii mɔ-ɔkpa.
Nkana ɔfaanan ɔ kya wɔra mɔ-
gɛlaarɛ tentegelen. Kaasɛ ɔbono
laa kpɛ ɔ kya tii mɔ-ɔkpa gɛnen
kpaa fo owi ɔbono Wurubuaarɛ
laa lɛɛ kaasɛ mɔ lii ɔlon mɔ ɔkpa
dɔ. 8 Nfono mɔ, ɔbono ɔŋ kya buu
sɛi mɔ laa lii gɛwi, ne Wura Yesu
gɛnɔ dɔ agyɛbi a laa mɔɔ mɔ. Yesu
nyisigyi mɔ laa yɛgɛ ɔbono ɔŋ kya
buu sɛi mɔ ɔlon ɔbono ɔ bo mɔ ɔ'
yela ɔkara.

9 Ɔbono ɔŋ kya buu sɛi mɔ
laa ba gɛnen mɔ, ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ ne n gyɛ ɔbono
ɔ laa sa mɔ ɔlon de o' kyu wɔra
ilaa dɛgɛnɔsɛ de ilaa ibono i laa
nyɛ penɛ asa yɛɛ Wurubuaarɛ
ɔlon ne ɔ dɛ mɔ. 10 Ɔ laa kyu
ikpa nyɛnyɛn sakyɔ so penɛ asa
abono mɛ maŋ nyɛ Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena mɔ. Mɛ maŋ nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena, i kya
nyiile yɛɛ mɛ kine yɛɛ mɛŋ kya
laarɛ Yesu gɛsintin ɔkalan mɔ.
Nkana ibono, mɔ, ne nan mɔlɛgɛ
ɔmɔ de mɛ' nyɛ kyena mɔ asɛ.
11 Mɛ kine Yesu gɛsintin ɔkalan
mɔ gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ laa
tɛsɛ kyu ɔlon ɔko wɔra mɔmɔ-
nwɔnsa dɔ de mɛ' san sɔɔ daa
abon gyi. 12 Wurubuaarɛ laa yɛgɛ
i' ba gɛnen daa de mɔmɔ abono
pɛwu mɛ mɛŋ sɔɔ Yesu gɛsintin
ɔkalan mɔ gyi ne ilaa nyɛnyɛn
giwɔra ne n wɔra mɔmɔ ɔbolɛ mɔ
mɛ' gyi gipuɛɛ.

Fɛ' Keda Ɔson Mɔ Dɔ Kenken

13 Aye-nanboana abono fɛ kya
son Wura Yesu ne ɔ kya laarɛ
fɛye ilaa mɔ, fɛye berɛ, i kaaborɛ
a' faala Wurubuaarɛ fɛye so owi
kamaasɛ. I kya nyiile yɛɛ lii gɛsɛ

de gɛsɛ mɔ, Wurubuaarɛ gi lɛɛ
gibaa yii fɛye yɛɛ ɔ laa mɔlɛgɛ
fɛye lii fɛye-ilaa nyɛnyɛn giwɔra
dɔ. Gɛnɔɔbono ɔ kya mɔlɛgɛ
fɛye mɔ ne n gyɛ yɛɛ mɔ-Oduduu
mɔ kya lɔrɔ fɛye yela sa mɔ, ne
fɛye mɔ fɛ kya sɔɔ Yesu gɛsintin
ɔkalan mɔ gyi. 14 Gɛnen ilaa idɛ
so ne Wurubuaarɛ gi tɔgɛ fɛye
yɛɛ fɛ' kyu fɛye-nyoro sa mɔ. Ɔ
kya laarɛ fɛ' nyɛ aye-Wura Yesu
Kirisito nyisigyi mɔ ɔnan. Ɔ yɛgɛ
a kyu Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ
bara fɛye, ne naa de gɛnen ɔkalan
mɔ so ne ɔ tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ' kyu
fɛye-nyoro sa mɔ. 15 Imɔso aye-
nanboana Yesu ɔson mɔ dɔ, ilaa
ibono a ŋmarasɛ sa fɛye abɛɛ a
nyiile fɛye lii aye-nnɔ dɔ mɔ, fɛ'
koso yelɛ imɔ so de fɛ' keda imɔ
dɔ kenken.
16 Wurubuaarɛ kya laarɛ aye
abono a kya son Yesu mɔ ilaa. Ɔ
kya tɔgɛ keda aye-nyoro gɛkpaa.
Ɔ kya sa aye so gɛwɔnsa dɛnsɛ
ne ɔ kya yɛgɛ aye-gɛwɔnsa gɛ
kya gyan ilaa dɛnsɛ ibono ɔ kya
laarɛ ɔ' wɔra sa aye mɔ so.
Gɛnen Wurubuaarɛ kolon baarɛ
de aye-Wura Yesu Kirisito gbaa-
gbaa 17 mɛ' tɔngɛ sa fɛye fɛye-asen
dɔ de i' keda fɛye-nyoro. Mɛ' yɛgɛ
fɛ' nyɛ ɔlon de fɛ' kpɛ fɛ dɛ daa
ilaa dɛnsɛ so-o fɛye-ilaa wɔrasɛ dɔ
de fɛye-ilaa tɔgɛsɛ pɛwu dɔ.

3

Fɛ' Dalaa Sa Aye

1 Aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ, pɛi de me-gɛnɔ gɛ' yii mɔ: fɛ'
dalaa sa aye yɛɛ Wura Yesu ilaa i'
yɛlegɛ de i' nu gyan belen-belen.
Asa mɛ' nu imɔ, mɛ' sɔɔ imɔ gyi
de mɛ' kyu buubuu sa imɔ fɛɛ
gɛnɔɔbono fɛye kee fɛ wɔra mɔ.
2 Fɛ' dalaa kee yɛɛ Wurubuaarɛ
ɔ' mɔlɛgɛ aye lii abono mɛ gyɛ
ilaa nyɛnyɛn awɔrabo ne mɛŋ bo
amu mɔ abaa dɔ. I kya nyiile
yɛɛ i mɛŋ gyɛ nyamesɛ kamaasɛ
ne n bo gisɔɔgyi sa Wura Yesu.
3 Aye-Wura Yesu, mɔ, gyɛ daa
ɔpaawɔrabo. Ɔ laa sa fɛye ɔlon de
ɔ' dii fɛye de Ɔbonsan, nyamesɛ
nyɛnyɛn mɔ, ɔ mɛŋ sa ɔ' nyɛ
fɛye. 4 Wura Yesu so mɔ, a sɔɔ
fɛye gyi yɛɛ fɛ kya gyi ilaa ibono
a wolaa tɔgɛ fɛye mɔ so ne fɛ
laa gyi ilaa ibono a kya tɔgɛ fɛye
ɔwolɛ baarɛ dɔ faa kee so. 5 Wura
Yesu Kirisito ɔ' kpaa fɛye de owi
kamaasɛ fɛ' nyɛ bii fɛye-asen dɔ
yɛɛ Wurubuaarɛ kya laarɛ fɛye-
ilaa. Ɔ' yɛgɛ fɛ' kpɛ fɛ kya da otu
fɛ kya nyɛ gisen fɛ kya wɔra Wu-
rubuaarɛ gɛlaarɛ fɛɛ mɔ Kirisito
kee-kee lɛɛ mɔ ɔnan.

Fɛŋ Sa Fɛ' Wɔra Wolɛgyɔ

6 Aye-nanboana Yesu ɔson mɔ
dɔ, a dɛ aye-Wura Yesu Kirisito
ginyen a kya ka fɛye yɛɛ abono mɛ
sii mɛ tɛ yɛɛ mɛ maŋ wɔra gɛsun
mɔ, fɛŋ sa fɛ' baa bugi ansi de
ɔmɔ. Gɛnen asa abono akyenabi
aŋ dɛ fɛɛ gɛnɔɔbono a nyiile fɛye
mɔ. 7 Fɛye gbaa-gbaa fɛ nyi yɛɛ
i kaaborɛ fɛ' nyingi ilaa ibono a
wɔra mɔ de fɛ' wɔra gɛnen kee. A
bo fɛye asɛ nno mɔ, aye berɛ, a
mɛŋ kyena giyan. 8 A mɛŋ gyi ɔko
agyudɔ giyan yɛɛ a mɛŋ ka amɔ
gikɔ. A pɛɛrɛ ansi wɔra gɛsun
gɛnyɛ de gɛpɛ. A mɛŋ laarɛ yɛɛ a'
wɔra gɛsola sa fɛye dɔ ɔko-rɛ ɔko.
9 Nkana i dɛ ɔkpa yɛɛ a' kyu aye-
nyoro kyu too fɛye so berɛ. Aye
mɔ, a laarɛ daa yɛɛ aye-gɛkyena
mɔ gɛ' wɔra sinkaala sa fɛye de
fɛ' nyɛ kasɛ.
10 Ko-o owi ɔbono a bo fɛye asɛ
mɔ, a yela nbara nko sa fɛye yɛɛ,
"Nengyene ɔko yɛɛ ɔ maŋ wɔra
gɛsun mɔ,
fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ de o' gyi."
11 Fɛ' kerɛ gɛnen ilaa idɛ pɛwu
so dandan. I lii fɛɛ a kya nu
yɛɛ fɛye dɔ ako mɛ sii mɛ tɛ yɛɛ
mɛŋ baa wɔra gɛsun. Mɛ kpɛ
ma-a ten ma-a loo asa ilaa dɔ daa.
12 Aye-Wura Yesu Kirisito so mɔ, a

kya ka gɛnen asa abono ne a kya
kolɛ mɔmɔ yɛɛ mɛ' yela mɔmɔ-
nwɔnsa gɛten kolon de mɛ' wɔra
gɛsun kyu laarɛ mɔmɔ-agyudɔ
gyisɛ. 13 Fɛye abono fɛ kya son
Yesu dandan mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ'
yɛgɛ idɛnsɛ giwɔra i' fii fɛye.
14 Nengyene fɛye dɔ ɔko gi
kine yɛɛ ɔ maŋ gyi ilaa ibono a
ŋmarasɛ sa fɛye faa so mɔ, fɛ'
kerɛ gɛnen isa ɔbono dandan yela
de fɛŋ sa fɛ' baa bugi ansi de mɔ
de i' nyɛ wɔra mɔ-ipeeli. 15 Fɛ
mɛŋ sa fɛ' kyu mɔ wɔra fɛɛ fɛye-
ɔkyobo berɛ. Fɛ' ka mɔ fɛɛ fɛye-
tedɛana dɔ ɔko.

Agyɛbi Laalaalogɛ

16 Aye-Wura Yesu gbaa-gbaa,
ɔbono ɔ gyɛ gisen yuuli pɛwu
gɛmu mɔ, ɔ' sa fɛye gisen yuuli
owi kamaasɛ dɔ, ɔkpa kamaasɛ
so. Aye-Wura Yesu ɔ' kyena fɛye
pɛwu dɔ.
17 Me, Pɔɔlo, gbaa-gbaa ne n dɛ
me-gibaa n kya ŋmarasɛ n kya
kalɛ fɛye faa. Imɔ idɛ ne n gyɛ
me-ɔwolɛ kamaasɛ daasɛ. Gɛnen
ne n' kya ŋmarasɛ me-iwolɛ ne.
18 Aye-Wura Yesu Kirisito ɔ' sa
fɛye ɔkamaasɛ so gɛwɔnsa dɛnsɛ.

Pɔɔlo Ɔwolɛ Gyangbarasɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Bunge Timoti Mɔ

1 Me Pɔɔlo ne n kya ŋmarasɛ
fo gɛnen ɔwolɛ baarɛ. N gyɛ
Kirisito Yesu ɔsɔɔ. I lii fɛɛ Wu-
rubuaarɛ aye-ɔmɔlɛgɛbo mɔ de
Kirisito Yesu ɔbono aye-nwɔnsa gi
gyan mɔ so mɔ ne n lɛɛ yii me
ne ɔ tɔgɛ yɛɛ n' wɔra Yesu ɔsɔɔ.
2 N kya ŋmarasɛ mi-i sa fo Timoti,
fo ɔbono fo baa bingiri fɛɛ me-bi
gbaa-gbaa mɔ. I lii fɛɛ nɛ nyiile fo
Yesu ilaa, ne fo sɔɔ mɔ gyi. Aye-sɛ
Wurubuaarɛ de aye-Wura Kirisito
Yesu mɛ' sa fo so gɛwɔnsa dɛnsɛ,
mɛ' su fo gitolon de mɛ' sa fo gisen
yuuli.

Ka Asa Abono Mɛ Dɛ Anyiilebi Ako Kpɛi Mɔ

3 Fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ tɔgɛ fo owi
ɔbono n kya kpe Masadoniya mɔ,
fo berɛ, kpɛ sii kyena Efiso nno
de fo' ka asa abono mɛ kya nyiile
asa anyiilebi ako kpɛi kyu lii aye-
Wurubuaarɛ ɔson mɔ so mɔ. Ka
ɔmɔ yɛɛ mɛ' yɛgɛ imɔ. 4 Tɔgɛ sa
ɔmɔ yɛɛ mɛŋ baa nu de adedaabo
gɛkyena gigyan so gigyan so abon
nsingyi nbono giŋ bo ɔkara mɔ.
Nengyene asa mɛ kya nu de gɛnen
ilaa ibonoana mɔ i kya yɛgɛ mɛ
kya taasɛ mɔmɔ-nyoro ilaa ibono
iŋ bo agyan mɔ. Iŋ kya kpaa ɔmɔ
de mɛ' keda Wurubuaarɛ gɛsun
de mɔ-asonbo mɔ sa mɔ dandan.
Ilaa ibono i laa taalɛ kpaa aye
gɛnen mɔ ne n gyɛ gikagyan gi-
bono a laa ka gyan Wurubuaarɛ
so mɔ.
5 Ilaa ibono so a kya yela
fɛye gɛnen nbara ndɛ mɔ ne n
gyɛ yɛɛ aye Yesu asonbo mɔ a'
nyɛ gɛlaarɛ' sa Wurubuaarɛ de
anyamesɛ. Ɔbono ɔ laa nyɛ
gɛlaarɛ' gɛnen mɔ ne n gyɛ ɔbono
ɔ kya sa nwɔnsa dɛnsɛ lii mɔ-
gisen dɔ, ɔ kya wɔra daa ilaa
ibono o nyi mɔ-gisen dɔ yɛɛ i
boran, ne ɔ kya sɔɔ Wurubuaarɛ
ilaa nyiilesɛ mɔ gyi lii mɔ-gisen dɔ
mɔ. 6 Asa abono mɛ dɛ anyiilebi
ako kpɛi mɔ berɛ, mɛ fuɛ ilaa
dɛnsɛ idɛ, ne mɛ kpaa loo daa
nsingyi yanyansɛ dɔ. 7 Mɛ kya
laarɛ de mɛ' wɔra Wurubuaarɛ
nbara mɔ anyiilebo, yɛgɛ mɛ mɛŋ
kii mɛ kya nu ilaa ibono mɛ kpɛ
mɛ dɛ mɔ gɛsɛ, ne mɛŋ nyi ilaa
ibono mɛ kya tɔgɛ mɔ.

Asa Nyɛnyɛn So Ne Wurubuaarɛ Gi Yela Nbara

8 Aye pɛwu a nyi yɛɛ Wu-
rubuaarɛ nbara gi boran. Ibono i
tiri mɔ ne n gyɛ yɛɛ a' kyu nmɔ
wɔra gɛsun ɔkpa so. 9 Fo laa
nyingi yɛɛ i mɛŋ gyɛ abono mɔmɔ-
asen dɔ i boran sa Wurubuaarɛ
mɔ so ne Wurubuaarɛ gi yela
nbara mɔ. Wurubuaarɛ gi yela
nmɔ sa daa abono mɛ mɛŋ kya ka
nbara mɔ gɛnɔ mɔ, de gisomaanu
awura, de abono mɛ mɛŋ selɛ
Wurubuaarɛ mɔ, de ilaa nyɛnyɛn
awura. Wurubuaarɛ gi yela nbara
mɔ sa abono mɛ mɛŋ kya gyi mɔ-
ginsi mɔ, de abono mɛŋ kya son
mɔ mɔ, de asa abono mɛ kya mɔɔ
mɔmɔ-sɛana abɛɛ mɔmɔ-nyiana
mɔ, de abono mɛ kya mɔɔ asa mɔ,
10 de abono mɛ kya laarɛ agyibara
mɔ, de anyen abono mɛ kya dɛ
de mɔmɔ-nanboana anyen mɔ, de
abono mɛ kya yuuri anyamesɛ
koso selɛ mɔ, de abonbo, de abono
mɛ kya ten asa nnɔ nbɛlɛ dɔ mɔ,
de abono pɛwu mɛ kya wɔra ilaa
ibono i san ne iŋ kya kyena de
gɛsintin ilaa ibono a nyiile fɛye
mɔ. Gɛnen asa adɛ ɔnan ne
Wurubuaarɛ gi yela mɔ-nbara mɔ
sa. 11 Ilaa ibono nɛ nyiile gɛrɛnaa
mɔ, i lii daa Wurubuaarɛ nyisigyi
ɔkalan mɔ dɔ. Ɔkon de ayenbi a
gyɛ Wurubuaarɛ-lɛɛ. Mɔ-ɔkalan

konkonsɛ baarɛ ne o kyu wɔra me-abaa dɔ de n' kyu nyiile asa.

Gɛnɔɔbono Ɔkara Wurubuaarɛ Kya Nyɛ Gisen Sa Asa Mɔ

12 N kya faala aye-Wura Kirisito Yesu ɔbono ɔ sa me ɔlon ne nɛ nyɛ wɔra gɛnen gɛsun gɛdɛ mɔ. O buu me yɛɛ n gyɛ isa ɔbono ɔ laa taalɛ ka gyan me so ne o kyu gɛsun gɛdɛ wɔra me-abaa dɔ. 13 Nkana owi ɔko dɔ mɔ, n kya kyena saalɛ gɛnen Yesu Kirisito kolon baarɛ. N kya ka mɔ-asonbo mɔ-ansi, ne n' kya nyida mɔ-ginyen. Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa mɔ, Kirisito gi kerɛ mɔ, o wu yɛɛ meŋ nyi daa. I kya nyiile yɛɛ meŋ ti sɔɔ mɔ gyi. Imɔso o su me gitolon, ne ɔ kyɛɛgɛ me. 14 Nkana meŋ kaaborɛ ɔ' wɔra gɛnen sa me ba-a pi-i. Aye-Wura Yesu bo gisen gikyɔ so mɔ, ɔ kyɛɛgɛ me lii me-ilaa nyɛnyɛn idɛ dɔ. Kirisito Yesu gi yɛgɛ n kya ka gyan mɔ so ne n' kya laarɛ mɔ-ilaa gikyɔ. Gikagyan de gɛlaarɛ' gɛ bo daa mɔ asɛ. 15 I bo gɛdɛ gɛko gɛ gyɛ gɛdɛ paawɔrasɛ ibono i kaaborɛ a' kɔɔlɛ gɛmɔ kyule. Gɛmɔ ne n gyɛ yɛɛ, “Kirisito Yesu gi ba gɛsinkpan so de ɔ' baa mɔlɛgɛ ilaa nyɛnyɛn awɔrabo.” Mi-i me mɔ ne n wɔra ilaa nyɛnyɛn awɔrabo ɔbelɛnsɛ gin. 16 Yesu gi su me gitolon daa de ɔ' nyɛ lɛɛ nyiile gɛnɔɔbono ɔkara ɔ kya nyɛ gisen sa asa mɔ. Ɔ kya laarɛ yɛɛ o' kyu me ɔbono nkana n gyɛ ilaa nyɛnyɛn awura ɔbelɛnsɛ mɔ, kyu wɔra sinkaala sa asa abono mɛ laa baa ka gyan mɔ so de mɛ' nyɛ ɔkyenaten Wurubuaarɛ asɛ gɛkpaa-gɛkpaa mɔ. 17 Buubuu de nyisigyi i' wɔra Wurubuaarɛ-lɛɛ gɛkpaa-gɛkpaa. Ɔ maŋ wu' gɛkaako, ne mɔ-gɛwura gɛŋ bo ɔkara. Ɔko mɛŋ kya wu mɔ de ansi. Mɔ-nkon ne n gyɛ Wurubuaarɛ. I gyɛ gɛnen.

Kpɛ Keda Gɛsintin Ilaa Nyiilesɛ Mɔ Dɔ Ken-Ken

18 Me-bi Timoti, gɛsun gɛbono n dɛ mi-i sa fo mɔ ne n gyɛ yɛɛ fo' tɔngɛ sa gɛnen asa abono nɛ nyiile fo faa. Gɛnen ilaa idɛ ɔnan ne Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo ɔko gi naa kyena tɔgɛ kyu lii fo so mɔ. Imɔso yɛgɛ i' keda fo-nyoro de fo' kɔ ikɔ dɛnsɛ sa Wurubuaarɛ. 19 Kpɛ keda fo-gisɔɔgyi dɔ ken-ken de fo' wɔra daa ilaa ibono fo nyi fo-gisen dɔ yɛɛ i boran mɔ. Fɛye dɔ asa ako berɛ, mɛ mɛŋ baa ma-a nu de ilaa ibono mɛ nyi mɔmɔ-asen dɔ yɛɛ i boran mɔ. Imɔso i nyida mɔmɔ-Wurubuaarɛ ɔson mɔ kerɛ-kerɛ fɛɛ gɛnɔɔbono gikolii belɛ gi gyan nkyu so ne gi kya ŋmɛɛ de afolɛ boori mɔ. Mɛŋ baa sɔɔ gɛsintin ilaa nyiilesɛ mɔ gyi. 20 Himinayosɛ mɔ-rɛ Alɛsanda mɛ bo gɛnen asa abono dɔ. Mɔmɔ berɛ, nɛ kparɛ ɔmɔ wɔra Satan, ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ abaa dɔ de ɔ' ka ɔmɔ-ansi de mɛ' kasɛ gɛnɔɔbono mɛŋ baa nyida Wurubuaarɛ ginyen mɔ.

2

Gɛnɔɔbono I Kaaborɛ Ɔkamaasɛ Ɔ' Dalaa Mɔ

1 Ibono i gyangbara mɔ, n kya ka mi-i sa fo yɛɛ yɛgɛ fɛye abono fɛ kya son Yesu mɔ fɛ' dalaa sa anyamesɛ pɛwu. Fɛ' kolɛ ilaa tirisɛ lii Wurubuaarɛ asɛ sa ɔmɔ. Fɛ' yelɛ ɔmɔ-giyaa dɔ kolɛ Wurubuaarɛ de fɛ' faala mɔ. 2 Fɛ' dalaa sa awura-awura kee de asa sɛnsɛ abono pɛwu mɛ kya gyi gɛbelɛnsɛ asa so mɔ. Fɛ' dalaa sa ɔmɔ de ɔkpa kamaasɛ so mɔ, mɛ' yɛgɛ aye abono a kya son Yesu mɔ a' nyɛ kyena de gisen yuuli, de a' kyu buubuu sa Wurubuaarɛ de anyamesɛ. 3 Fɛ kya dalaa fɛ kya sa ɔmɔ gɛnen mɔ, i boran ne i kya gyi Wurubuaarɛ ginsi. Mɔ ne n gyɛ aye-ɔmɔlɛgɛbo. 4 Wurubuaarɛ gɛlaarɛ ne n gyɛ yɛɛ anyamesɛ pɛwu mɛ' nyɛ mɔ-amɔlɛgɛ de mɔ-rɛ ɔmɔ mɛ' kyena

de mɛ' bii gɛsintin kyu lii mɔ
Wurubuaarɛ ilaa so.
5 I kaaborɛ ɔkamaasɛ ɔ' bii ilaa
idɛ. I kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ
kolon ne n bo no sa aye anyamesɛ
pɛwu ne a bo ɔserɛbo kolon ɔbono
ɔ yelɛ aye-rɛ Wurubuaarɛ nsana
mɔ. Mɔ ne n gyɛ Kirisito Yesu.
Ɔ baa wɔra nyamesɛ, 6 ne o kyu
mɔ-nkpa fuɛ de ɔ' sɔɔ anyamesɛ
pɛwu lii ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu
mɔ abaa dɔ de mɛ' nyɛ kyena
sa Wurubuaarɛ. Owi ɔbono i
gyɛ Wurubuaarɛ gɛlaarɛ mɔ ne ɔ
yɛgɛ Yesu gi kyu mɔ-nkpa fuɛ sa
aye gɛnen, ne i lɛɛ nyiile yɛɛ mɔ
Wurubuaarɛ kya laarɛ anyamesɛ
mɛ' nyɛ kyena mɔ asɛ. 7 Yesu
Kirisito gi kyu mɔ-gɛsun wɔra me-
abaa dɔ yɛɛ n' wɔra mɔ-ɔsɔɔ de
n' nyɛ lɛɛ mɔ-ɔkalan mɔ tɔgɛ sa
asa. (Gɛsintin ne n' kya tɔgɛ, meŋ
kya kɛɛ abon.) Yesu yɛɛ n' wɔra
onyiilebo sa asa kpɛi-kpɛi abono
mɛŋ kya son Wurubuaarɛ mɔ de
mɛ' ka gyan mɔ Yesu so de mɛ' bii
gɛsintin kyu lii mɔ-ɔkalan mɔ so.
8 Imɔso ilaa ibono n kya laarɛ
mɔ ne n gyɛ yɛɛ gɛten kamaasɛ
mɔ anyen abono mɛ laa dalaa mɔ,
mɛ' kerɛ yɛɛ mɔmɔ-abaa abono
mɛ kya diirɛ owi ɔbono mɛ kya
dalaa mɔ, mɛŋ kya kyu amɔ kyu
wɔra ilaa nyɛnyɛn. Mɛŋ dɛ ɔko
ginyadon, ne mɛŋ kya sɔɔ akyɔɔlɛ
mɔmɔ-asen dɔ yɛɛ Wurubuaarɛ
maŋ nu mɔmɔ-gɛdalaa.

Akyii Mɔ Mɛ' Kyu Ilaa Dɛnsɛ Giwɔra Kyu Lɔrɔ Mɔmɔ-Nyoro

9 Gɛnen kee akyii abono mɛ bo
fɛye dɔ mɔ mɛ' lɔrɔ mɔmɔ-nyoro
kanpɛ fɛɛ asa abono mɛ kya buu
ɔmɔ-nyoro ne mɛ dɛ ɔmɔ-nyoro
mɔ. Iŋ kaaborɛ mɛ' laarɛ iman
giŋminde, sika kɔkɔɔ, ngbɛ de
ngyi boɔgyalonsɛ. 10 Ilaa dɛnsɛ
giwɔra ne i kaaborɛ mɛ' kyu lɔrɔ
mɔmɔ-nyoro. Gɛnen ne i kaaborɛ
akyii abono mɛ kya lɛɛ nyiile yɛɛ
mɛ kya son Wurubuaarɛ mɔmɔ-
gɛkyena dɔ mɔ mɛ' wɔra ne.
11 Akyii mɔ mɛ' kasɛ ilaa faa ku-
run de mɛ' bara mɔmɔ-gɛsɛ ɔkpa
kamaasɛ so. 12 Meŋ sa ɔkyii ɔkpa
de o' nyiile anyen Wurubuaarɛ
ilaa abɛɛ o' kyu ɔlon ɔ kya gyi
gɛbelɛnsɛ anyen so. Akyii mɔ
mɛ' sii kurun Wurubuaarɛ ɔson
dɔ. 13 I lii fɛɛ Wurubuaarɛ gi
lɛɛ anyamesɛ mɔ, ɔnyen, Adam,
ne ɔ gyangbara lɛɛ pɛi ne ɔ baa
lɛɛ ɔkyii, Efa. 14 Ne iŋ gyɛ Adam
ne ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ
gi nyɛ penɛ. Ɔkyii ne ɔ penɛ
ne ɔ tɔrɔ Wurubuaarɛ nbara mɔ.
15 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa mɔ, Wu-
rubuaarɛ laa mɔlɛgɛ akyii mɔmɔ-
gɛkorogɛ dɔ. Ibono i tiri mɔ ne n
gyɛ yɛɛ mɛ' wɔra asa abono mɛ dɛ
ɔmɔ-nyoro, mɛ kya ka gyan Yesu
so, mɛ kya laarɛ mɔmɔ-nanboana
anyamesɛ ilaa, ne mɛ kya lɔrɔ
mɔmɔ-nyoro ma-a yela ma-a sa
Wurubuaarɛ.

3

Yesu Asonbo Abelɛnsɛ

1 I bo gɛdɛ gɛko, gɛ gyɛ gɛdɛ
paawɔrasɛ yɛɛ nengyene ɔko kya
laarɛ ɔ' wɔra ɔbelɛnsɛ sa Yesu
asonbo mɔ, gɛsun gbaa' ne ɔ lɛɛ
gɛnen. 2 Ɔbono ɔ laa wɔra Yesu
asonbo ɔbelɛnsɛ mɔ, ɔ kaaborɛ
ɔ' wɔra daa nyamesɛ ɔbono ɔko
maŋ wu ilaa nyɛnyɛn iko mɔ-
gɛkyena dɔ tɔgɛ. Ɔ' wɔra daa
ɔbono o sii de ɔkyii kolon, ɔ bo
gisen, ɔ dɛ mɔ-nyoro; asa mɛ kya
wu mɔ-gidebi mɔ, mɛ kya kyu
buubuu sa mɔ. Ɔ' wɔra ɔbono ɔ
kya sɔɔ asafo, ne ɔ kya bii nyiile
asa ilaa. 3 Ɔŋ sa ɔ' wɔra ɔbono
ɔ kya nun nta gikyɔ abɛɛ ɔ kya
laarɛ gɛluu. Ɔ' wɔra daa ilaa
ibono i laa yuuli asa asen mɔ.
Ɔŋ sa ɔ' wɔra laatɔngɛ nyamesɛ
abɛɛ ɔbono mɔ-ansi a kya pɛɛrɛ
aterenbi gikyɔ mɔ. 4 Ɔ' wɔra isa
ɔbono mɔ-gɛten dɔ awura mɛ kya
nu mɔ asɛ. Mɔ-biana mɛ kya

bara mɔmɔ-nyoro gɛsɛ ne mɛ kya
kyu buubuu sa mɔ ɔkpa kamaasɛ
so. 5 I lii fɛɛ nengyene fo ɔko
fo-gɛten dɔ awura mɛŋ kya nu
fo asɛ mɔ, nnɛ ne fo laa wɔra
de fo' yɛgɛ Wurubuaarɛ asonbo
gikpen mɔ mɛ' nu fo asɛ? 6 Yesu
asonbo ɔbelɛnsɛ mɛŋ kaaborɛ ɔ'
wɔra ɔbono ɔ mɛŋ ti taa kɛɛla
ɔson mɔ dɔ mɔ. Iŋ gyɛ gɛnen mɔ,
ɔ laa naa diirɛ mɔ-nyoro de i' bun
mɔ gipuɛɛ fɛɛ ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ-lɛɛ mɔ ɔnan. 7 I kaaborɛ
asa abono mɛŋ bo Yesu asonbo
mɔ dɔ mɔ kee mɛ' terɛ gɛnen
ɔbelɛnsɛ ɔbono ginyen dɛnsɛ. I ba
gɛnen mɔ, ɔko maŋ nyɛ tɔgɛ ilaa
nyɛnyɛn iko lii mɔ so, ne ɔ maŋ
loo ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ
ɔdoo dɔ.

Abono Mɛ Buu De Yesu Asonbo Abelɛnsɛ Mɔ

8 Asa abono mɛ buu de Yesu
asonbo abelɛnsɛ mɔ kee mɛ kaa-
borɛ mɛ' wɔra abono asa mɛ kya
buu mɔmɔ. Mɛŋ bo inandii inyɔ-
inyɔ. Mɛŋ sa mɛ' wɔra asa abono
mɛ kya don nun nta abɛɛ mɛ
kya kyu ɔkpa nyɛnyɛn so laarɛ
aterenbi. 9 Mɛ' kyu gisen dɛnsɛ
keda Yesu ilaa boduduusɛ ibono
mɛ sɔɔ gyi mɔ dɔ. 10 Fɛ' daasɛ
gɛnen asa abono kerɛ yɛɛ mɛ laa
taalɛ wɔra gɛsun mɔ? Nengyene
fɛŋ wu ilaa nyɛnyɛn iko lii mɔmɔ
so mɔ, pɛi de mɛ' lɔɔ wɔra abono
mɛ buu de Yesu asonbo abelɛnsɛ
mɔ. 11 Mɔmɔ akyiisɛ mɔ mɛ
kaaborɛ mɛ' wɔra abono asa mɛ
kya buu ɔmɔ mɔ. Mɛŋ sa mɛ' naa
mɛ kya nyida asa anyen. Mɛ' wɔra
abono mɛ bo gisen ne mɛ kya
gyi gɛsintin sa asa ilaa kamaasɛ
dɔ. 12 Abono mɛ laa buu de Yesu
asonbo abelɛnsɛ mɔ mɛ' wɔra daa
abono mɛ sii de ɔkyii kolon-kolon
ne mɔmɔ-biana de mɔmɔ-gɛten
dɔ asa mɛ kya nu mɔmɔ asɛ mɔ.
13 Nengyene mɛ kya gyi gɛnen
gɛbelɛnsɛ mɔ dandan mɔ, asa mɛ
laa kyu buubuu sa mɔmɔ ne mɛ
laa taalɛ da gikan lɛɛ Kirisito Yesu
ilaa ibono mɛ kya sɔɔ gyi mɔ tɔgɛ
de asa mɛ' nu mɔmɔ asɛ.

Aye-Ɔson Baarɛ Tansi Ɔ Gyɛ Ilaa Boduduusɛ

14 Me-gɛwɔnsa gɛ gyan yɛɛ i
maŋ kɛɛla ne nan ba fo asɛ. N
kii n kya ŋmarasɛ n kya ka fo pɛi
de n' lɔɔ ba. 15 Nengyene fɛɛ ilaa
iko i keda me yela ne meŋ nyɛ ba
fo asɛ belen mɔ, me-ɔwolɛ baarɛ
laa yɛgɛ fo' nyɛ bii gɛnɔɔbono
i kaaborɛ Wurubuaarɛ gɛten' dɔ
asa mɛ' kyena mɔ. Wurubuaarɛ
gɛten' dɔ asa ne n gyɛ aye abono
a kya son mɔ ɔbono ɔ bo no adaa-
adaa mɔ. Aye Wurubuaarɛ wolɛ
asonbo pɛwu gikpen a dɛ daa fɛɛ
gɛkpara de gɛsɛ ɔpɔɔrɛ sa gɛsintin
gɛbono Wurubuaarɛ gi lɛɛ nyiile
anyamesɛ mɔ. 16 Iŋ bo akyɔɔlɛ
yɛɛ ɔson baarɛ tansi ɔ gyɛ ilaa
boduduusɛ. I lii fɛɛ:

Yesu gi ba mɔ, Wurubuaarɛ ne
n kisee mɔ-nyoro nyamesɛ
oyuduu
kyu lɛɛ mɔ-nyoro gɛwi nyiile
asa.
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ ne n lɛɛ
Yesu gidebi nyiile anyamesɛ
de mɛ' bii yɛɛ Yesu ilaa i gyɛ
gɛsintin.
Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɛ wu Yesu
de ansi.
Asa mɛ naa gɛsinkpan so asa kpɛi-
kpɛi dɔ tɔgɛ Yesu ilaa.
Gɛsinkpan so anyamesɛ mɛ ka
gyan Yesu so.
Wurubuaarɛ gi puru Yesu dii kpe
mɔ asɛ mɔ Wurubuaarɛ ny-
isigyi dɔ.

4

Abon Anyiilebi

1 Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kya
lɛɛ tigi aye yɛɛ i laa baa ba owi ɔko
dɔ yɛɛ ako mɛ laa taa Yesu ɔson
mɔ yɛgɛ. Mɛ laa san nu daa de ilaa
ibono i kya kyena asa so ne i kya
kyu abon anyiilebi penɛ asa mɔ.
2 Anyiilebi adɛ a laa lii daa nnɔ
nnyɔ-nnyɔ awura mɔ asɛ. Mɛ laa

kerɛ ansi kɛɛ abon ne i maŋ ŋmaa
mɔmɔ-asen. 3 Mɛ laa tii gɛdena
so yɛɛ asa mɛŋ sa mɛ' dena abɛɛ
mɛŋ sa mɛ' gyi agyudɔana ako.
Wurubuaarɛ mɔ gi lɛɛ agyudɔ
abono daa yɛɛ nyamesɛ o' gyi. Ɔ
kya laarɛ fɛɛ abono mɛ sɔɔ Yesu
gyi ne mɛ nyi gɛsintin mɔ mɛ'
sɔɔ amɔ abaa anyɔ de mɛ' kyu
afaala sa mɔ. 4 Ilaa kamaasɛ ibono
Wurubuaarɛ gi lɛɛ mɔ i boran.
Imɔso nengyene fo nyɛ ilaa iko ne
fo faala Wurubuaarɛ kyu lii imɔ
so mɔ, iŋ kaaborɛ ɔko ɔ' tɔgɛ yɛɛ
iŋ boran. 5 I lii fɛɛ fo kpɛ nyɛ faala
Wurubuaarɛ kyu lii imɔ so mɔ,
Wurubuaarɛ mɔ gi yuule imɔ kyu
lii mɔ-agyɛbi mɔ so de fo-gɛdalaa
so sa fo ne.

Fo Berɛ, Bela Fo-Nyoro Daa De Fo' Selɛ Wurubuaarɛ

6 Kyu gɛnen ilaa ibono n kya
ka fo faa kyu too aye-nanboana
Yesu asonbo mɔ ansi dɔ. Fo
kya wɔra gɛnen mɔ, i laa wɔra
gɛsun dɛnsɛ sa Kirisito Yesu. Wu-
rubuaarɛ agyɛbi abono fo sɔɔ amɔ
gyi mɔ de mɔ-gɛsintin anyiilebi
abono ayaa fo buu faa ne nan sa
fo ɔlon mɔ-ɔson mɔ dɔ. 7 Gɛŋ
sa fo' nu de adedaabo gɛkyena
dɔ abon nsingyi de akyii belɛnsɛ
itarɛ. Fo berɛ, bela fo-nyoro daa
de fo' selɛ Wurubuaarɛ. 8 Gɛsun
gɛbono fo laa kpɛ fi-i wɔra gɛkɛ
kamaasɛ de i' kyu den fo mɔ gɛ
laa kpaa fo ikpa iko so. Ilaa
ibono, mɔ, fo laa kpɛ fi-i wɔra
gɛkɛ kamaasɛ de i' den fo yɛɛ fo
selɛ Wurubuaarɛ mɔ, imɔ ibono
berɛ ne nan kpaa fo ɔkpa kamaasɛ
so. Fo selɛ Wurubuaarɛ mɔ, ɔ
kya yɛgɛ fo' bii fo-gisen dɔ yɛɛ fo
laa nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
ɔnan gɛkyena gɛdɛ dɔ de fo-lɛwu
gɛmara kee. 9 Gɛnen agyɛbi adɛ
a gyɛ agyɛbi paawɔrasɛ abono
i kaaborɛ a' kɔɔlɛ amɔ kyule.
10 Gɛnen so ne aye abono a kya ka
gyan Yesu so mɔ a kya pɛɛrɛ ansi
wɔra Wurubuaarɛ ɔson mɔ gɛsun
mɔ. I lii fɛɛ a kyu aye-ansi kyu
gyan mɔ ɔbono ɔ bo no adaa-adaa
mɔ so. Mɔ ne n gyɛ anyamesɛ
pɛwu ɔmɔlɛgɛbo; titirigu mɔ, aye
abono a kya ka gyan Yesu so mɔ-
lɛɛ ɔmɔlɛgɛbo ne ɔ gyɛ.
11 Kyu gɛnen ilaa idɛ ka asa de
fo' kyu imɔ nyiile ɔmɔ. 12 Gɛŋ sa
fo' yɛgɛ de ɔko ɔ' kerɛ fo ta yɛɛ
fo gyɛ dega, foŋ ti wɔra ɔbelɛnsɛ.
Fo berɛ, yɛgɛ fo-atɔngɛbi de fo-
akyenabi de fo-gisen fufuli de fo-
gɛlaarɛ' gɛbono fo bo mɔ de fo-
gikagyan gibono fo kya ka gyan
Yesu so mɔ i' wɔra sinkaala sa
abono mɛ kya ka gyan Yesu so mɔ.

Kerɛ Fo-Nyoro De Fo-Ilaa Nyi-ilesɛ So Dɔɔdan

13 Owi ɔbono meŋ ti ba mɔ, fɛye
Yesu asonbo mɔ fɛ laa kyena gyan'
mɔ, kerɛ de fo' kalɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ sa ɔmɔ de fo' buɛɛlɛ
ɔmɔ de mɛ' wɔra amɔ so ilaa
de fo' nyiile ɔmɔ ilaa. 14 Fo tan
gɛkaabono Yesu asonbo abelɛnsɛ
mɔ mɛ kyu mɔmɔ-abaa gyan fo
so kolɛ Wurubuaarɛ Oduduu sa
fo mɔ? Gɛnen gɛkaabono mɔ
Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo ɔko
gi wu tɔgɛ yɛɛ Wurubuaarɛ gi sa
fo adawo de fo' kyu wɔra gɛsun
sa mɔ. Keda gɛnen adawo abono.
Gɛŋ sa fo' lɛɛ ansi yɛgɛ amɔ.
15 Kpɛ keda gɛnen ilaa wɔrasɛ idɛ
dɔ. Kyu fo-nyoro kyɛɛ imɔ de
ɔkamaasɛ o' wu yɛɛ fo kya kpe
ansi dɔ ɔson mɔ dɔ. 16 Kerɛ fo-
nyoro de fo-ilaa nyiilesɛ mɔ so
dɔɔdan. Kpɛ keda gɛnen. Fo
keda gɛnen mɔ, i laa kpaa fo-rɛ
asa abono mɛ kya nu fo asɛ mɔ
pɛwu de fɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena.

5

1 Fo gyangbara sa Yesu asonbo
ne abelɛnsɛ abono mɛ bo fɛye dɔ
mɔ ɔko kya wɔra ilaa nyɛnyɛn
iko mɔ, gɛŋ sa fo' ŋmaa yii mɔ.
Buɛɛlɛ mɔ daa fɛɛ ɔ gyɛ daa fo-sɛ
gɛnen mɔ. Tɔngɛ sa adega abono

mɛ bo fɛye dɔ mɔ fɛɛ fo-tedɛana
2 de akyiinyi mɔ mɔ, fɛɛ fo-nyiana.
Tɔngɛ sa abolonbu mɔ mɔ fɛɛ fo-
pikyiiana. Ginyen de gikyii ilaa i
mɛŋ sa i' loo nno.

Akulaabo Ilaa

3 Kyu buubuu kyu kerɛ aku-
laabo abono mɛŋ bo akerɛbo mɔ
so. 4 Nengyene okulaabo bo nbii
abɛɛ anaana berɛ mɔ, i kaaborɛ
nbii mɔ mɛ' kasɛ yɛɛ Wurubuaarɛ
kya tɔgɛ mɔmɔ yɛɛ mɛ' kerɛ
mɔmɔ-subuana so de iŋ sa i' ba
yɛɛ mɛ korogɛ ɔmɔ kerɛ ɔmɔ so
giyan. Nbii mɔ mɛ kya wɔra
gɛnen mɔ, imɔ ne n kya gyi Wu-
rubuaarɛ ginsi.

5 Ɔbono ɔ gyɛ okulaabo ne
ɔŋ bo ɔkerɛbo mɔ kya kyu mɔ-
gɛwɔnsa gyan daa Wurubuaarɛ
wolɛ so. Ɔ kpɛ ɔ kya dalaa ɔ kya
kolɛ Wurubuaarɛ gɛnyɛ de gɛpɛ.
6 Okulaabo ɔbono mɔ berɛ, ɔ kpɛ ɔ
kya nu daa de ɔkon gigyi wolɛ mɔ,
o wu' ne, yɛgɛ ɔ tɛ de ansi. 7 Ka
Yesu asonbo abono fo gyangbara
sa ɔmɔ mɔ de asa mɛŋ sa mɛ' nyɛ
ilaa nyɛnyɛn tɔgɛ kyu lii mɔmɔ
so. Ɔkamaasɛ nyi yɛɛ i kaaborɛ
nyamesɛ ɔ' kerɛ mɔ-subuana so.
8 Imɔso ka ɔmɔ yɛɛ fo ɔbono fo
kya son Yesu ne foŋ kya kerɛ fo-
subuana so mɔ, titirigu fo-ka, fo-
biana, fo-nyi de fo-sɛ so mɔ, i wɔra
fɛɛ fo too Yesu ɔson mɔ fuɛ ne. Isa
ɔbono ɔŋ ti sɔɔ Yesu gyi mɔ tɛsɛ ɔ
bɔ fo.

9 Akulaabo gikpen gibono fɛye
Yesu asonbo mɔ fɛ kya kerɛ ɔmɔ
so mɔ, fɛŋ sa fɛ' kyu ɔbono ɔŋ ti
gyi nsi ikue-isa mɔ bɔla mɔmɔ so.
Okulaabo ɔbono fɛ laa kerɛ mɔ so
mɔ, ɔ' wɔra ɔkyii ɔbono o sii de
ɔnyen kolon daa, 10 ne ɔkamaasɛ
nyi mɔ so yɛɛ ɔ wɔra ilaa dɛnsɛ
mɔ-gɛkyena dɔ yɛgɛ mɔ. Ɔ bela
mɔ-biana dandan. Ɔ bara mɔ-
nyoro gɛsɛ; ɔ keda Yesu asonbo
gisafo, ne ɔ wɔra ilaa ibono i tiri
ɔmɔ mɔ sa ɔmɔ. Ɔ mɔlɛgɛ asa
abono ilaa i tu ɔmɔ mɔ, ne o
kyu mɔ-nyoro kyu kyɛɛ ilaa dɛnsɛ
kamaasɛ giwɔra mɔ.

11 Okulaabo ɔbono ɔŋ ti belɛ mɔ
berɛ, fɛŋ' baa yɛgɛ mɔ ɔ' bɔla
gikpen mɔ so. Ɔŋ ti belɛ faa
mɔ, i laa taalɛ ba yɛɛ mɔ-ɔbolɛ
gɛlaarɛ ilaa i laa biidɛ mɔ-nwɔnsa
koso Yesu Kirisito gɛsun mɔ so ne
gɛdena gɛ laa kii da mɔ ɔbolɛ.
12 Nengyene o kii dena mɔ, ɔ laa
gyi gipuɛɛ akulaabo gikpen mɔ
asɛ. I lii fɛɛ ɔ ka yela yɛɛ ɔŋ baa
kii dena. 13 I mɛŋ gyɛ gipuɛɛ gidɛ
wolɛ. Nengyene ɔbono ɔŋ ti belɛ
mɔ ɔ naa nten-ana dɔ ɔ kya kerɛ
Yesu asonbo mɔ so mɔ, anaa-naa
a laa den mɔ. Ɔŋ baa wɔra sɛi. I
mɛŋ gyɛ imɔ idɛ wolɛ. Ɔ laa kpɛ
ɔ kya nu de asa ilaa gisola kpe
sola ba, ne ɔ laa kpɛ ɔ kya ten
ɔ kya loo asa ilaa dɔ de ɔ' naa ɔ
kya tɔgɛ ilaa ibono iŋ kaaborɛ ɔ'
tɔgɛ mɔ. 14 Imɔso nan laarɛ fɛɛ
akulaabo abono mɛ mɛŋ ti belɛ
mɔ mɛ' tɛsɛ dena, mɛ' korogɛ, de
mɛ' keda mɔmɔ-adɛ. Gɛnen ne i
maŋ nyɛ bugi ɔkpa sa abono mɛ
kya kyo Yesu ɔson mɔ yɛɛ mɛ' tɔgɛ
ilaa nyɛnyɛn kyu lii aye abono a
kya son Yesu mɔ so. 15 N kya
tɔgɛ imɔ idɛ pɛwu mɔ, i lii fɛɛ
akulaabo abono mɛ mɛŋ belɛ ne
nkana a kya kerɛ ɔmɔ so mɔ dɔ
ako mɛ ti fuɛ Yesu ɔkpa mɔ kpe
mɛ buu ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu
mɔ-lɛɛ ɔkpa mɔ. 16 Nengyene
ɔkyii ɔbono ɔ kya ka gyan Yesu
so mɔ bo akulaabo mɔ-gɛsu dɔ
mɔ, ɔ' kerɛ mɔmɔ so. Ɔŋ sa o'
kyu gɛnen gikpon mɔ kyu kpaa
too Yesu asonbo mɔ so. Imɔ ne
nan yɛgɛ Yesu asonbo mɔ mɛ' nyɛ
nyoro kerɛ daa akulaabo abono
mɛŋ bo akerɛbo mɔ so.

Kyu Buubuu Keda Yesu Asonbo Abelɛnsɛ Mɔ

17 Yesu asonbo abelɛnsɛ abono
mɛ kya gyangbara sa fɛye dandan
mɔ, fɛ' kyu buubuu belɛ kyu keda
mɔmɔ. Titirigu mɔ, abono mɛ kya
pɛɛrɛ ansi mɛ kya tɔgɛ ne mɛ kya

nyiile asa Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ.
18 I kya nyiile fɛɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ dɔ i kya tɔgɛ yɛɛ, “Owi
ɔbono fo yɛgɛ fo-naadɛ kya daarɛ
fɛɛ ayu ɔ kya sa fo mɔ, gɛŋ sa fo'
ŋminde mɔ-gɛnɔ de ɔŋ sa ɔ' nyɛ
wɛ amɔ.” Iko kee ne n gyɛ yɛɛ,
“Ɔko gi gyi fo paa mɔ, ka mɔ imɔ
so gikɔ.”

19 Fo nu ɔko gi buu yɛɛ Yesu
asonbo ɔbelɛnsɛ ɔko gi wɔra ilaa
nyɛnyɛn iko, ne asa anyɔ abɛɛ asa'
maŋ taalɛ tɔgɛ yɛɛ, “Ɛɛn, i gyɛ
gɛsintin” mɔ, gɛŋ sa fo' kyu imɔ
wɔra ilaa dɔ. 20 Nengyene fo wu
yɛɛ ɔko kya wɔra ilaa nyɛnyɛn
mɔ, ka mɔ Yesu asonbo mɔ pɛwu
ansi dɔ de asɛnsɛ mɔ pɛwu mɛ'
nyɛ selɛ ilaa nyɛnyɛn giwɔra.

21 Wurubuaarɛ de Kirisito Yesu
de Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ ibono Wu-
rubuaarɛ gi lɛɛ gibaa yii yɛɛ mɛ'
wɔra gɛsun sa mɔ mɔ pɛwu mɛ
laa lɛɛ me gɛnɔ yɛɛ n kya ka fo yɛɛ
fo' kyu gɛsintin gyi nbara nbono
nɛ sa fo faa pɛwu so. Gɛŋ sa fo'
wɔra gɛligi ilaa abɛɛ fo' su ako so
don ako.

Kerɛ Dandan Pɛi De Fo' Lɛɛ Agyangbarabo

22 Gɛŋ sa fo' kpaala lɛɛ ɔko
yɛɛ fo laa kyu abaa gyan mɔ so
kolɛ Wurubuaarɛ Oduduu sa mɔ
de ɔ' wɔra ɔgyangbarabo sa Yesu
asonbo. Gɛŋ sa fo' tɔgɛ wɔra
ɔko de ɔ' keda nyoro wɔra ilaa
nyɛnyɛn. Kerɛ de fo' kyu gisen
dɛnsɛ wɔra ilaa kamaasɛ.

23 Giko mɔ kee ne. Fo-ɔtɔ mɔ so
mɔ, gɛŋ baa nun nkyu wolɛ. I bo
no i bo no mɔ, nun nta ŋmaraa
pi-i. I laa kpaa fo de foŋ' baa
kyena lɔ belen-belen.

24 Ako mɛ bo no faa mɔ, mɔmɔ-
ilaa nyɛnyɛn iŋ bo ŋara dɔ. I
kya wolaa lɛɛ nyiile yɛɛ mɛ gyi
gipuɛɛ. Ako mɔ, gɛmara-gɛmara
ne mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn i kya lii
gɛwi. 25 Gɛnen kee ne gidɛnsɛ
giwɔra giŋ bo ŋara dɔ. Ba-a ne fɛɛ
gidɛnsɛ giwɔra giko giŋ ti lii gɛwi
mɔ, gi maŋ ŋara gɛkpaa-gɛkpaa.

6

Abono Mɛ Tɛ Sa Awura Mɔ

1 Abono pɛwu mɛ kya son Yesu,
ne mɛ tɛ awura abono mɛŋ kya
son Yesu asɛ mɔ, mɛ' kyu buubuu
kyu sa mɔmɔ-wuraana ɔkpa ka-
maasɛ so. Mɛŋ sa mɛ' sa asa
ɔkpa de mɛ' ten aye-Wurubuaarɛ
ɔson mɔ gɛnɔ yɛɛ ɔson mɔ kya
nyiile ilaa nyɛnyɛn de iŋ sa i' mɔɔ
Wurubuaarɛ gimu. 2 Abono mɛ
tɛ awura abono mɔmɔ kee mɛ
kya son Yesu asɛ mɔ, mɛŋ sa mɛ'
tɔgɛ yɛɛ mɔmɔ pɛwu mɛ ti mɛ
gyɛ Yesu asonbo so mɔ, mɛ maŋ
kyu buubuu sa mɔmɔ-awuraana
mɔ. I kaaborɛ mɛ' pɛɛrɛ ansi
son ɔmɔ dɔɔdan too gbaa daa. I
lii fɛɛ mɔmɔ-wuraana abono mɛ
kya nyɛ agyan lii ɔmɔ asɛ gɛnen
mɔ, mɛ gyɛ daa Yesu asonbo ne
Wurubuaarɛ kya laarɛ mɔmɔ-ilaa.

Abono Mɛ Nyi Yɛɛ Wurubuaarɛ Ɔson Mɔ Gyɛ Aterenbi Gɛlaarɛ Mɔ

Timoti, kyu ilaa ibonoana nɛ
nyiile fo faa nyiile Yesu asonbo
mɔ de fo' tɔgɛ wɔra ɔmɔ yɛɛ
mɛ' gyi imɔ so. 3 Nengyene
ɔko kya nyiile ilaa banban iko
kpɛi, ne ɔŋ kya kyule aye-Wura
Yesu Kirisito-lɛɛ gɛsintin agyɛbi
mɔ, abɛɛ ɔŋ kya kyule ilaa nyi-
ilesɛ ibono i kya kpaa nyamesɛ de
ɔ' selɛ Wurubuaarɛ mɔ, 4 nyoro
ginyiile gi gyi kaasɛ ɔbono gimu
ne. Ɔ mɛŋ nyi sɛi ne. Ɔ kpɛ ɔ
kya sɔɔ akyɔɔlɛ ne ɔ kya taragɛ
Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ mɔ, i kya
wɔra mɔ ɔkon. Gɛnen akyɔɔlɛ adɛ
a kya bara gɛlaaloo, i kya yɛgɛ asa
mɛ' tɔrɔ abara so, mɛ' saalɛ abara,
abɛɛ mɛŋ baa bii abara amu dɔ.
5 Ibiidɛ iŋ kya ta ɔmɔ dɔ. Mɛŋ bo
amu. Wurubuaarɛ gɛsintin ɔson
mɔ gi lii mɔmɔ-gibaa. Mɔmɔ-
nwɔnsa ne n gyɛ yɛɛ mɛ wɔra
Wurubuaarɛ asonbi ilaa mɔ, i laa
kpaa ɔmɔ de mɛ' nyɛ aterenbi.

6 Fo kya son Wurubuaarɛ mɔ, i
bo agyan belɛ. Pɛi ne fo laa wu
yɛɛ i bo agyan mɔ, gɛnen mɔ, ilaa
ibono fo bo mɔ i kya gyi fo-ginsi.
7 A mɛŋ kyu sɛi kyu ba gɛsinkpan
so ne a maŋ taalɛ kiiri sɛi. 8 Ibono
a kpɛ nyɛ a bo agyudɔ de ilaa
ibono a kya kyu kun aye-nyoro faa
mɔ, i kyɔ sa aye. 9 Abono mɛ kya
laarɛ mɛ' wɔra aterenbi awura
mɔ, mɛ kya tɔrɔ daa ɔdoo dɔ abɛɛ
agyondiworo dɔ. Mɛ mɛŋ nyi
ɔlaako Wurubuaarɛ asɛ. Mɛ mɛŋ
nyi yɛɛ mɔmɔ-ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa
idɛ i kya gooli mɔmɔ ne. Mɔmɔ-
ilaa laarɛsɛ i kya kperɛ ɔmɔ lii
Wurubuaarɛ asɛ. I laa yɛgɛ mɛ'
gyi gyɛrɛbi de mɛ' fuɛ mɔmɔ-lɛwu
gɛmara. 10 I lii fɛɛ nengyene
aterenbi ilaa ne fo nyamesɛ fo
kya laarɛ mɔ, i kya yɛgɛ fo' wɔra
ilaa nyɛnyɛn kpɛi-kpɛi gikyɔ. Ako
mɛ yɛgɛ aterenbi ilaa i gyi mɔmɔ-
amu, ne i yɛgɛ mɛ taa Yesu ɔson
mɔ yɛgɛ san kpe mɛ kya dun wa-
wa.

Fo berɛ, Wɔra Idɛnsɛ

11 Fo berɛ, Wurubuaarɛ isa ne
fo gyɛ. Kine imɔ ibono pɛwu
giwɔra. Pɛɛrɛ ansi de fo' gyi
gɛsintin sa Wurubuaarɛ. Selɛ mɔ
de fo' ka gyan Yesu so. Laarɛ Wu-
rubuaarɛ de nyamesɛ ilaa. Nyɛ
gisen ɔlaawusɛ dɔ, de fo' kyu
buubuu kyu kyena de asa. 12 Ka
gyan Yesu so de i' wɔra fɛɛ fo
kya kɔ ikɔ dɛnsɛ fi-i sa mɔ ne.
Imɔ ne nan yɛgɛ fo' laa abaa keda
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena gɛbono
gɛŋ bo ɔkara mɔ. Gɛnen gɛkyena
gɛbono so ne Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
fo yɛɛ fo' son mɔ mɔ, ne fo-o
fo mɔ, fo yelɛ sansana lɛɛ fo-
gikagyan gibono fo ka gyan Yesu
so mɔ tɔgɛ kanpɛ.

13 Kirisito Yesu ɔbono ɔ yelɛ
Pontiyusɛ Pilato ansi dɔ lɛɛ mɔ-
gɛsintin tɔgɛ kanpɛ mɔ de Wu-
rubuaarɛ ɔbono ɔ kya sa ilaa
kamaasɛ nkpa mɔ mɛ yelɛ mɛ
kerɛ me-rɛ fo ne n' kya ka fo faa.
14 Gyi imɔ so kpaa fo owi ɔbono
aye-Wura Yesu Kirisito laa kii ba
gɛsinkpan so mɔ. Gɛŋ sa fo' tan
imɔ iko-rɛ iko so, de ɔko ɔŋ sa
ɔ' nyɛ ilaa nyɛnyɛn iko tɔgɛ kyu
lii fo so. 15 Wurubuaarɛ laa yɛgɛ
Yesu o' kii ba owi ɔbono mɔ Wu-
rubuaarɛ kya laarɛ mɔ. Ayenbi a
gyɛ Wurubuaarɛ-lɛɛ. Mɔ-nkon ne
n gyɛ Ɔlolonbo, Awura dɔ Wura.
Mɔ ne n gyɛ abelɛnsɛ dɔ Ɔbelɛnsɛ.
16 Mɔ-nkon ne n gyɛ ɔbono ɔ maŋ
wu' gɛkaako kpa-a. Nfono ɔ tɛ mɔ
i tansi i kya wu ne i kya ŋɛlegi
ibono ɔko maŋ taalɛ tu sindi nno.
Ɔko mɛŋ ti taa taalɛ bugi ansi
kerɛ mɔ, ne ɔko maŋ taalɛ kerɛ
mɔ gɛkaako kpa-a. Buubuu de
gɛwuragyi i' wɔra mɔ-lɛɛ gɛkpaa-
gɛkpaa. I' ba gɛnen.

Aterenbi Awura Ilaa

17 Timoti, ka asa abono mɛ bo
gɛsinkpan so awuratɔ mɔ yɛɛ mɛŋ
sa mɛ' nyiile mɔmɔ-nyoro abɛɛ
mɛ' kyu mɔmɔ-ansi gyan aterenbi
so. Mɛŋ kya kyu aterenbi tii
gikɔɔrɛ. Mɛ' kyu mɔmɔ-ansi gyan
daa Wurubuaarɛ so. Mɔ ne n
kya bugi mɔ-gibaa dɔ sa aye ilaa
kamaasɛ ibono a kya nyɛ faa de i'
wɔra aye ɔkon. 18 Buu sa mɔmɔ
yɛɛ mɛ' wɔra gidɛnsɛ. Mɛ wu yɛɛ
mɔmɔ-aterenbi a kyɔ mɔ, mɔmɔ-
gidɛnsɛ giwɔra gi' nyaakyɔ gɛnen
kee. Mɛ' bugi mɔmɔ-abaa sa asa
lii mɔmɔ-asen dɔ. 19 Mɔmɔ-abaa
dɔ i kya bugi gɛsinkpan so mɔ,
mɛ kya baala awuratɔ mɛ kya
yela mɔmɔ-nyoro Wurubuaarɛ dɔ
ne. Mɛ kya too gɛsɛ ɔpɔɔrɛ Wu-
rubuaarɛ asɛ. I laa kpaa ɔmɔ de
mɛ' nyɛ laa abaa keda ilaa ibono
i kya sa Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
mɔ. Gɛmɔ ne n gyɛ gɛkyena gbaa-
gbaa.

Dii Fo-Gɛsun Wɔrasɛ

20 Timoti, dii gɛsun gɛbono Wu-
rubuaarɛ gi kyu wɔra fo-abaa dɔ

mɔ. I bo asa ako, mɛ kyu mɔmɔ-
gɛtɔngɛ de mɔmɔ-akyɔɔlɛ abono
mɛ kya sɔɔ kyu lii Wurubuaarɛ
agyɛbi so mɔ yɛɛ i gyɛ ɔlaako
ginyi. Gɛŋ sa fo' buu ɔmɔ-gitan.
21 Mɛ penɛ ako kaaborɛ ndɛ mɛ
fuɛ Wurubuaarɛ ɔson mɔ ɔkpa.

Wurubuaarɛ ɔ' sa fɛye pɛwu so
gɛwɔnsa dɛnsɛ.

Pɔɔlo Ɔwolɛ Nyɔsɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Bunge
Timoti Mɔ

1 Me Pɔɔlo ne n kya ŋmarasɛ
gɛnen ɔwolɛ baarɛ mi-i sa fo.
Wurubuaarɛ gi lɛɛ gibaa yii me
yɛɛ n' wɔra Kirisito Yesu ɔsɔɔ de
n' tɔgɛ asa ilaa ibono ɔ ka yela
sa ɔmɔ mɔ. Ɔ ka yela yɛɛ asa
abono mɔmɔ-rɛ Kirisito Yesu mɛ
wɔra nyamesɛ kolon mɔ mɛ laa
nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena. 2 N
kya wɔra ɔwolɛ baarɛ n kya sa fo,
Timoti, fo ɔbono fo baa bingiri fɛɛ
me-bi korogɛsɛ mɔ. Fo-ilaa i bo
me-gisen dɔ. Aye-sɛ Wurubuaarɛ
de aye-Wura Kirisito Yesu mɛ' sa
fo so gɛwɔnsa dɛnsɛ, mɛ' su fo so,
de mɛ' sa fo gisen yuuli.
3 Owi kamaasɛ dɔ mɔ, n kya
nyingi fo so gɛdalaa dɔ. N kya
faala Wurubuaarɛ mi-i sa fo gɛnyɛ
de gɛpɛ. N kya dalaa gɛnen mɔ,
n nyi me-gisen dɔ yɛɛ n dɛ gisen
dɛnsɛ mi-i son Wurubuaarɛ, fɛɛ
gɛnɔɔbono me-naanaana mɛ son
mɔ. 4 N kya nyingi owi ɔbono
fo naa kyena gbaa ginsikyu mɔ
de-e, i kya yɛgɛ n' nyingi fo so.
N kya laarɛ de a' kii nyɛ wu
abara de i' tansi wɔra me ɔkon.
5 Owi kamaasɛ mɔ, n kya nyingi
gɛnɔɔbono fo kya ka gyan Yesu
so lii fo-gisen dɔ mɔ. Gɛnen kee
ne fo-naana kyiisɛ, Loowisi, de fo-
nyi, Yunisi, mɛ ka gyan mɔ so ne.
N nyi yɛɛ gɛnen gikagyan gibono
ɔnan kee ne n bo fo dɔ faa.

Lɛɛ Wura Yesu Ɔkalan Mɔ Tɔgɛ Sa Asa De Foŋ' Selɛ Ɔlaawusɛ

6 Nɛ naa kyena kyu me-abaa
gyan fo so kolɛ Wurubuaarɛ
Oduduu sa fo. Gɛsintin mɔ, Wu-
rubuaarɛ gi sa fo adawo ako de fo'
kyu wɔra mɔ-gɛsun. Imɔso n kya
nyingi fo yɛɛ fo' lɔrɔ ɔgya wɔra
gɛnen adawo abono dɔ. 7 Oduduu
ɔbono Wurubuaarɛ gi kyu sa aye
mɔ mɛŋ kya yɛgɛ a' bingiri afu-
ubo. Mɔ-Oduduu mɔ kya yɛgɛ a'
nyɛ daa ɔlon, a' nyɛ gɛlaarɛ' aye-
asen dɔ, de a' nyɛ taalɛ keda aye-
nyoro. 8 Imɔso gɛŋ sa fo' yɛgɛ i'
wɔra fo ipeeli yɛɛ fo laa lɛɛ aye-
Wura Yesu ilaa nyiile asa. Gɛŋ
yɛgɛ me-ilaa i' wɔra fo ipeeli kee
yɛɛ mɛ keda me tii de obu lii Yesu
gɛsun mɔ so. Nyɛ gisen de fo' sɔɔ
fo-lɛɛ ɔlaawusɛ ɔbono ɔ laa tu fo
kyu lii Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ
so mɔ. Wurubuaarɛ laa sa fo ɔlon.
9 Wurubuaarɛ gi mɔlɛgɛ aye lii
aye-ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ, ne
ɔ tɔgɛ aye yɛɛ a' lɔrɔ aye-nyoro
yela sa mɔ-nkon. Iŋ gyɛ aye-
ilaa wɔrasɛ so ne Wurubuaarɛ gi
mɔlɛgɛ aye gɛnen. I gyɛ daa mɔ
gbaa-gbaa gɛlaarɛ de mɔ-gɛwɔnsa
dɛnsɛ gɛbono ɔ bo sa aye mɔ so.
Pɛi de ɔ' lɔɔ lɛɛ ilaa kamaasɛ mɔ,
ɔ wolaa sa aye so gɛwɔnsa dɛnsɛ
gɛdɛ kyu lii aye-rɛ Kirisito Yesu
ginyamesɛ kolon mɔ so. 10 Idɛ
kon, ɔ yɛgɛ gɛnen mɔ-gɛwɔnsa
gɛbono gɛ lii gɛwi. I lii fɛɛ
aye-ɔmɔlɛgɛbo Kirisito Yesu gi ba
gɛsinkpan so. Ne ɔ mɔɔ lɛwu
gibɔrɔ. Ɔ lɛɛ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena gɛbono gɛŋ bo ɔkara mɔ
gɛwi nyiile asa kyu naa de mɔ-
ɔkalan konkonsɛ mɔ so. 11 Yesu
Kirisito gi kyu mɔ-gɛsun wɔra me-
abaa dɔ yɛɛ me kee n' wɔra gɛnen
ɔkalan mɔ ɔtɔgɛbo. Ɔkalan mɔ so
mɔ, nɛ wɔra Kirisito Yesu ɔsɔɔ, ne
n' kya nyiile asa ɔkalan mɔ ilaa.
12 Gɛnen ɔkalan mɔ so ne n' kya
yiyɛɛ faa. Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa
mɔ, iŋ bo me ipeeli. I lii fɛɛ n nyi
ɔbono nɛ ka gyan mɔ so mɔ, ne n
nyi ibono ɔ bo lon de ɔ' taalɛ kerɛ
ilaa ibono o kyu wɔra me-abaa dɔ
mɔ so kpaa fo gɛkɛ gɛbono ɔ laa
gyi anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ mɔ.
13 Ilaa ibono nɛ nyiile fo kyu
lii Yesu ɔkalan mɔ so mɔ i gyɛ
gɛsintin. Keda imɔ dɔ de fo'

kyu imɔ nyiile asa. Kpɛ fo kya
ka gyan Wurubuaarɛ so de fo'
laarɛ Wurubuaarɛ de anyamesɛ
ilaa kyu naa de fo-rɛ Kirisito Yesu
ginyamesɛ kolon mɔ so. 14 Yɛgɛ
Wurubuaarɛ Oduduu ɔbono ɔ bo
aye-asen dɔ mɔ ɔ' kpaa fo de
fo' kerɛ agyɛbi dɛnsɛ abono Wu-
rubuaarɛ gi kyu wɔra fo-abaa dɔ
mɔ so.
15 Fɛɛ gɛnɔɔbono fo nyi mɔ,
aye-nanboana abono pɛwu mɛ lii
Esiya gɛsinkpan so mɔ mɛ yaasɛ
taa me yɛgɛ. Mɔmɔ dɔ ako
ne n gyɛ Figyilo de Hɛmogyinɛ.
16 Onɛsiforo berɛ, Wura Yesu o'
su mɔ-rɛ mɔ-gɛten dɔ awura so
sa me. I lii fɛɛ ɔ kya kyena yɛgɛ
me-gisen gi kya tɔrɔ me. Iŋ bo
mɔ ipeeli yɛɛ n tii de obu. 17 Mɔ
berɛ, ɔ kpɛ loo Rom gɛrɛ mɔ, ɔ
pɛɛrɛ ansi laarɛ me-gɛten, ne ɔ
baa wu me. 18 Wurubuaarɛ ɔ'
yɛgɛ aye-Wura Yesu o' su mɔ so
gɛkaabono Yesu laa gyi anyamesɛ
nbɛlɛ mɔ. Gɛnɔɔbono ɔ kpaa me
Efiso ɔsowolɛ so mɔ, iŋ gyɛ fo
gisafo. Fo nyi imɔ pɛwu.

2

Da Gikan Wɔra Yesu Gɛsun Mɔ De Fo' Nyɛ Imɔ-Ntɛɛla

1 Me-bi, Kirisito Yesu kya sa fo
so gɛwɔnsa dɛnsɛ. Imɔso keda fo-
nyoro wɔra mɔ-gɛsun. 2 Ilaa ibono
nɛ nyiile fo ne asa sakyɔ mɛ kya
lɛɛ me-gɛnɔ yɛɛ i gyɛ gɛsintin mɔ,
fo kee, kyu imɔ nyiile ako. Kerɛ
daa asa abono mɛ kya gyi gɛsintin
ne mɛ laa bii nyiile asa banban
mɔ de fo' kyu gɛnen ilaa nyiilesɛ
ibono wɔra mɔmɔ-abaa dɔ kee.
3 Sɔɔ fo-lɛɛ ɔlaawusɛ ɔbono ɔ
laa tu fo Kirisito Yesu ɔson mɔ so
mɔ fɛɛ sogya dɛnsɛ. 4 Sogya berɛ
mɛŋ kya yɛgɛ ilaa ibono i mɛŋ
gyɛ asogyaana ilaa mɔ i' biidɛ mɔ
lii mɔ-gɛsun dɔ. Ɔ kya laarɛ daa
de ɔ' nyɛ gyi mɔ-ɔbelɛnsɛ ginsi.
Fo kee laarɛ gɛnɔɔbono fo laa gyi
Kirisito Yesu ginsi mɔ. 5 Fo kya
wɔra Yesu gɛsun mɔ, wɔra daa fɛɛ
asa abono mɛ kya selɛ ɔnangya de
mɛ' kerɛ ɔbono ɔ laa daa asɛnsɛ
mɔ. Ɔselɛbo kamaasɛ nyi yɛɛ
ba-a ɔ gyangbara ne ɔ mɛŋ gyi
giselɛ mɔ nbara so mɔ, ɔ maŋ nyɛ
gɛgyangbara afaala. 6 Yesu gɛsun
mɔ dɔ mɔ, wɔra fɛɛ dɔɔbo ɔbono
ɔ kya pɛɛrɛ ansi wɔra gɛsun mɔ.
Mɔ ne n kya daa gigyi agyudɔ
gyangbarasɛ. 7 Sa ilaa ibono n kya
tɔgɛ fo faa so gɛwɔnsa. Wura Yesu
laa yɛgɛ fo' nu imɔ ikamaasɛ gɛsɛ.
8 Kyu fo-gɛwɔnsa gyan Yesu
Kirisito so. Wurubuaarɛ gi kyingi
mɔ lii ibuni dɔ. Ɔ gyɛ Oloobu
Deefidi ɔnaanabi fɛɛ gɛnɔɔbono
Yesu ɔkalan konkonsɛ ɔbono n
kya tɔgɛ mi-i sa asa mɔ kya nyiile
mɔ. 9 Gɛnen ɔkalan konkonsɛ
baarɛ so ne asa mɛ kya kyo me,
mɛ kya wɔra me awɔrɔfɔɔ, ne
mɛ wɔra me agbangbaran fɛɛ ilaa
nyɛnyɛn ɔwɔrabo ɔko faa. Me
ne mɛ nyɛ wɔra agbangbaran.
Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ mɔ
berɛ, mɛ maŋ nyɛ mɔ wɔra ag-
bangbaran kpa-a. 10 N nyi gɛnen
so mɔ, nɛ sɔɔ ɔlaawusɛ kamaasɛ
abaa anyɔ de i' kpaa asa abono
Wurubuaarɛ gi tɔɔsɛ lɛɛ yɛɛ mɛ'
son mɔ mɔ. N kya laarɛ mɛ'
nyɛ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ de mɛ'
nyɛ mɔ asɛ gɛkyena kyu naa de
mɔmɔ-rɛ Kirisito Yesu ginyamesɛ
kolon mɔ so. Mɛ nyɛ gɛnen
amɔlɛgɛ mɔ, mɛ laa nyɛ nyisigyi
ɔbono ɔŋ bo ɔkara mɔ.
11 I bo gɛdɛ gɛko, gɛ gyɛ gɛdɛ
paawɔrasɛ. Gɛmɔ ne n gyɛ yɛɛ:
"Fɛɛ Yesu so ne a nyɛ lɛwu mɔ,
aye-rɛ mɔ kee a laa kyena
dabɔlɛ.
12 Nengyene a wu ɔlaa Yesu so ne
a keda nyoro kpaa lii mɔ,
aye-rɛ mɔ a laa baa gyi
gɛwura dabɔlɛ.
Nengyene a kine yɛɛ Yesu mɛŋ gyɛ
aye-Wura berɛ mɔ,
mɔ kee laa kine yɛɛ aŋ gyɛ
mɔ-asonbo.

13 Nengyene a mɛŋ gyi gɛsintin sa
mɔ mɔ,
mɔ berɛ laa kpɛ ɔ kya gyi
gɛsintin ɔ sa aye.
I lii fɛɛ mɔ berɛ, gɛnɔɔbono ɔ dɛ
mɔ,
ɔ maŋ kine yɛɛ iŋ gyɛ gɛnen
ne ɔ dɛ.”

Kyu Gɛsintin Wɔra Wurubuaarɛ Gɛsun

14 Kpɛ fo kya nyingi Yesu asonbo
gikpen mɔ gɛnen ilaa ibonoana
nɛ tɔgɛ fo faa. Ka sa mɔmɔ Wu-
rubuaarɛ ginyen dɔ yɛɛ mɛ mɛŋ
sa mɛ' sɔɔ akyɔɔlɛ giyan kyu lii
agyɛbi so. Gɛnen akyɔɔlɛ abono
aŋ kya kpaa asa gisɔɔgyi. I laa
nyida abono mɛ kya nu mɔmɔ asɛ
mɔ gisɔɔgyi daa giyan. 15 Pɛɛrɛ
ansi de fo' gyi Wurubuaarɛ ginsi
kerɛ mɔ-gɛsintin agyɛbi mɔ dɔ
dandan fo kya lɛɛ amɔ gɛsɛ imɔ-
ɔkpa so. Fo wɔra mɔ-gɛsun sa mɔ
gɛnen mɔ, fo maŋ gyi ipeeli mɔ
asɛ. 16 Nsingyi nbono giŋ gyɛ Wu-
rubuaarɛ gɛlaarɛ ne giŋ kya kpaa
asa gisɔɔgyi mɔ, gɛŋ sa fo' kyu fo-
gɛnɔ wɔra nmɔ dɔ. Gɛnen nsingyi
nbono gi kya gbere asa loo ilaa
ibono Wurubuaarɛ mɛŋ kya laarɛ
asa mɛ' wɔra mɔ dɔ daa kii too.
17 Asa abono mɛ kya gyi gɛnen
nsingyi mɔ ilaa nyiilesɛ mɔ i kya
kyangɛ fɛɛ gilɔtɔ nyɛnyɛn gibono
gi kya kyangɛ mɔ. Asa abono
mɛ kya nyiile gɛnen ilaa nyiilesɛ
ibono mɔ, mɔmɔ ako ne n gyɛ
Himinayosɛ de Filetusɛ. 18 Mɛ taa
Wurubuaarɛ gɛsintin ɔkalan mɔ
yɛgɛ san mɛ dɛ daa yɛɛ ibono Wu-
rubuaarɛ darɛ yɛɛ ɔ laa kyingi asa
lii ibuni dɔ mɔ, gɛnen ilaa ibono
i ti wolaa ba kyon. Mɔmɔ gɛnen
ilaa ibono i kya nyida Yesu asonbo
ako gisɔɔgyi gibono mɛ sɔɔ Yesu
gyi mɔ. 19 Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa
mɔ, Yesu asonbo gikpen mɔ berɛ
gi san gi yelɛ girin. Gi dɛ fɛɛ obu
ɔbono Wurubuaarɛ ne n too mɔ-
gɛsɛ ɔpɔɔrɛ, ne ɔ ŋmarasɛ gyan
mɔ so yɛɛ,
“Wurubuaarɛ nyi asa abono mɛ
gyɛ mɔ-adɛ gɛsintin mɔ.”
Ne o kii ŋmarasɛ yɛɛ,
“Isa ɔbono ɔ laa tɔgɛ yɛɛ Wura
Yesu ne n gyɛ mɔ-Wura mɔ,
kaasɛ ɔ' taa ilaa nyɛnyɛn
giwɔra yɛgɛ.”

20 Aye Yesu asonbo gikpen mɔ
dɔ asa mɛ dɛ fɛɛ gɛten' belɛ dɔ
ilaa kedasɛ. Iko i gyɛ sika kɔkɔɔ,
iko i gyɛ isilibaa, iko, mɔ, i gyɛ
iyii ne mɛ kyu salɛ imɔ, ne iko,
mɔ, i gyɛ gɛbɔlɛ ne mɛ kyu pɔrɔ
imɔ. Imɔ dɔ mɔ, iko i gyɛ sa
gɛsi gigyi, ne iko, mɔ, i gyɛ sa
nkɛ yanyansɛ gikeda. 21 Nengyene
Yesu asonbo gikpen mɔ dɔ isa
gi lɛɛ mɔ-nyoro lii ilaa nyɛnyɛn
giwɔra dɔ mɔ, kaasɛ laa wɔra fɛɛ
ilaa kedasɛ ibono mɛ kya keda
gɛsi gigyi dɔ gɛten' belɛ dɔ mɔ.
Aye-Wura Wurubuaarɛ laa lɔrɔ fo
gɛnen isa ɔbono yela sa mɔ-nyoro
de fo' wɔra nyamesɛ tirisɛ sa mɔ.
Ɔ laa baala fo yela sa gɛsun dɛnsɛ
kamaasɛ giwɔra.

22 Imɔso gɛŋ sa fo' yɛgɛ gidega
de gibolonbu ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa i'
gyi fo-gimu. Selɛ gɛnen gɛwɔnsa
gɛbono. Pɛɛrɛ ansi de fo-gisen
dɔ i' nyɛ wɔra ɔdan Wurubuaarɛ
ansi so. Ka gyan Yesu so lii fo-
gisen dɔ. Laarɛ Yesu de Wu-
rubuaarɛ de anyamesɛ ilaa, de
fo' wɔra aniya de fo' bara gisen
yuuli asa dɔ. Wɔra fɛɛ asa abono
mɔmɔ-asen a fuuli ne mɛ kya
saawo terɛ aye-Wura Yesu mɔ.
23 Akyɔɔlɛ abono ɔlaako ginyi giŋ
bo amɔ dɔ ne aŋ bo agyan mɔ,
gɛŋ sa fo' ka amɔ gɛnɔ. I lii fɛɛ
fo nyi yɛɛ gɛnen akyɔɔlɛ abono a
kya bara daa ibiidɛ. 24 Iŋ kaaborɛ
Wura Yesu gɛsun ɔwɔrabo ɔ' wɔra
isa ɔbono ɔ kya laarɛ ibiidɛ. Ɔ'
wɔra daa isa ɔbono ɔ kya su
ɔkamaasɛ so. Ɔ' wɔra onyiilebo
dɛnsɛ ɔbono ɔ bo gisen mɔ. 25 Asa
abono mɛ kya sɔɔ Wurubuaarɛ
gɛsintin ɔkalan mɔ akyɔɔlɛ mɔ,

Wura Yesu gɛsun ɔwɔrabo ɔ' lɛɛ
ilaa gɛsɛ sa mɔmɔ laakaarɛ so. I lii
fɛɛ mɔ-gɛwɔnsa gɛ gyan yɛɛ foŋbii
mɔ, Wurubuaarɛ laa kpaa mɔmɔ
de mɛ' nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ yɛɛ
mɛ fuɛ de mɛ' baa bii gɛsintin
ɔkpa mɔ. 26 Mɛ nyɛ nu mɔmɔ-
nyoro gɛsɛ gɛnen mɔ, mɛ laa
nyɛ mɔmɔ-nyoro lii ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ ɔdoo ɔbono ɔ
da mɔmɔ mɔ dɔ. Ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ gi penɛ mɔmɔ kyu
mɔmɔ wɔra mɔ-gyɔlɔ dɔ ne mɛ
san mɛ kya wɔra daa mɔ-gɛlaarɛ.

3

Nkɛ Laalaalogɛ Mɔ Dɔ Mɔ, Wurubuaarɛ Ilaa I Maŋ Fɛ Ako Giso

1 Sɔɔ gibui yela yɛɛ gɛsinkpan
so gɛkyena nkɛ laalaalogɛ mɔ dɔ
mɔ, i laa wɔra ɔlon gɛsintin sa
anyamesɛ. 2 I lii fɛɛ anyamesɛ
mɛ laa kerɛ daa mɔmɔ wolɛ-lɛɛ
so, ne mɛ laa laarɛ daa aterenbi.
Mɛ laa nyiile mɔmɔ-nyoro, ne mɛ
laa tɔgɛ yɛɛ mɔmɔ-gɛmara mɔ ɔko
mɛŋ bo no. Mɛ laa saalɛ asa,
ne mɛ maŋ nu mɔmɔ-akorogɛbo
gɛdɛ. Mɛ laa wɔra bundiayɛ asa,
ne Wurubuaarɛ ilaa gbaa i maŋ
fɛ mɔmɔ-giso. 3 Mɛ laa wɔra asa
abono mɛ maŋ bii gɛsu, ne mɛ
maŋ su asa so. Mɛ laa nyida
asa, ne mɛ laa wɔra nbirisi de
gɛradama asa. Mɛ laa kyo ilaa
dɛnsɛ. 4 Mɛ laa wɔra abono mɛ
kya fɛ asa. Mɛ maŋ sa gɛwɔnsa
pɛi de mɛ' lɔɔ wɔra ilaa. Mɛ laa
diirɛ mɔmɔ-nyoro. Mɛ laa laarɛ
ɔkon gigyi de mɛ' taa Wurubuaarɛ
yɛgɛ. 5 Mɛ kya wɔra fɛɛ mɛ
kya son Wurubuaarɛ, yɛgɛ mɛ
kine Wurubuaarɛ ɔlon ɔbono ɔ
kya yɛgɛ asa mɛ' taalɛ wɔra mɔ-
gɛlaarɛ mɔ. Fo berɛ, gɛŋ sa fo'
saarɛ gɛnen asa abono ɔnan dɔ.
6 Mɔmɔ ako ne n gyɛ asa abono
mɛ kya kyu gɛnɔ ɔkon kpaa loo
asa nten dɔ penɛ akyii abono mɛ
mɛŋ kya sa gɛwɔnsa kpe gɛta mɔ.
Gɛnen akyii abono mɛ kya nyɛ
penɛ gɛnen mɔ ilaa nyɛnyɛn i dɛ
fɛɛ gɛsola. Anyamesɛ-lɛɛ ɔbolɛ
gɛlaarɛ ilaa kpɛi-kpɛi ne n gyi
mɔmɔ-amu. 7 Owi kamaasɛ dɔ
mɔ, gɛnen akyii abono mɛ kpɛ
ma-a kasɛ ilaa kpɛi-kpɛi; mɛŋ kii
ma-a bii gɛsintin ɔkpa mɔ kpa-a.
8 Gɛnɔ ɔkon awura adɛ mɛ kya
sɔɔ akyɔɔlɛ de abono mɛ kya
tɔgɛ gɛsintin mɔ, fɛɛ gɛnɔɔbono
Gyanesɛ de Gyanberɛsi mɛ naa
kyena sɔɔ akyɔɔlɛ de Mosisi mɔ.
Gɛnɔ ɔkon awura adɛ amu a
nyida. Mɛ fuɛ Yesu ɔkpa, mɛŋ
kya sɔɔ mɔ gyi gɛsintin ɔkpa so.
9 Mɔmɔ-asa gipenɛ gidɛ gi maŋ
kperɛ mɔmɔ gɛtɛɛko. I laa lii
gɛwi yɛɛ mɛ mɛŋ nyi ɔlaako, fɛɛ
gɛnɔɔbono Gyanesɛ mɔ-rɛ Gyan-
berɛsi-lɛɛ mɔ i naa kyena lii gɛwi
mɔ.

Fo Berɛ, Nyiile Gɛsintin Ɔkpa Mɔ

10 Fo berɛ, fo kasɛ me-ilaa
wɔrasɛ de me-ilaa nyiilesɛ. Ibono
i gyan me-ansi so yɛɛ nan wɔra
mɔ, imɔ kee ne n gyan fo-ansi
so. Gɛnɔɔbono n kya ka gyan
Wura Yesu so mɔ, de gɛnɔɔbono
n kya nyɛ gisen mɔ, de gɛnɔɔbono
n kya laarɛ Wura Yesu mɔ-rɛ Wu-
rubuaarɛ de anyamesɛ ilaa mɔ, fo
kee fo ti kasɛ imɔ pɛwu. Fo nyi
gɛnɔɔbono ilaa i kya tu me ne n'
kya nyɛ gisen kpaa lii mɔ. 11 Fo nyi
gɛnɔɔbono asa mɛ ka me-ansi ne
mɛ wɔra me awɔrɔfɔɔ Antiyoki,
Ikoniyon, de Lisitera isowolɛ so
mɔ. Wura Yesu, mɔ, gi mɔlɛgɛ me
lii imɔ pɛwu dɔ. 12 Isa kamaasɛ
ɔbono ɔ kya laarɛ ɔ' wɔra Wu-
rubuaarɛ gɛlaarɛ mɔ-gɛkyena dɔ
kyu naa de Kirisito Yesu so mɔ,
asa mɛ laa ka mɔ-ansi. 13 Ilaa
nyɛnyɛn awura abono mɛ kya
kyu mɔmɔ-nyoro kyu wɔra Wu-
rubuaarɛ asonbo gikpen dɔ mɛ
kya penɛ asa mɔ berɛ, mɛ laa
kpɛ mɛ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn mɛ
kya too daa. Gɛnɔɔbono mɛ kya

penɛ asa mɔ, gɛnen ne i kya penɛ
mɔmɔ gbaa-gbaa kee ne.
14 Fo berɛ, kpɛ keda daa ilaa
ibono fo kasɛ ne fo nyi fo-gisen
dɔ yɛɛ i gyɛ gɛsintin mɔ. Fo nyi
asa abono mɛ nyiile fo gɛnen ilaa
ibono mɔ ɔnan. 15 Lii ko-o fo-
nbii dɔ mɔ, fo ti bii ɔwolɛ ɔbono
Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɛ ŋmarasɛ
yela mɔ. Ɔwolɛ mɔ agyɛbi a kya
yɛgɛ fo kya bii ɔlaako de fo' nyɛ
Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ de fo' nyɛ
mɔ asɛ gɛkyena. Gɛnen amɔlɛgɛ
mɔ a kya naa daa de aye-gikagyan
gibono a kya ka gyan Kirisito Yesu
so mɔ. 16 Ilaa kamaasɛ ibono
mɛ ŋmarasɛ wɔra Wurubuaarɛ
agyɛbi ɔwolɛ dɔ mɔ, Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ ne n bara imɔ. Gɛnen
agyɛbi mɔ a kya kpaa nyamesɛ. A
kya nyiile nyamesɛ ilaa. A kya lɛɛ
nyamesɛ lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra
dɔ. A kya lɔrɔ nyamesɛ ne a
kya bela nyamesɛ de ɔ' nyɛ naa
Wurubuaarɛ gɛsintin ɔkpa mɔ so.
17 Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ a kya
lɔrɔ Wurubuaarɛ sonbo ɔkpa ka-
maasɛ so de ɔ' nyɛ taalɛ wɔra ilaa
dɛnsɛ kamaasɛ.

4

Tɔgɛ Wurubuaarɛ Agyɛbi Mɔ Sa Asa

1 Kirisito Yesu laa kii ba
gɛsinkpan so, ɔ laa baa gyi
gɛwura, ne ɔ laa gyi anyamesɛ
nbɛlɛ, abono mɛ ti wu' de abono
mɛ san mɛ tɛ de ansi mɔ pɛwu.
Imɔso Wurubuaarɛ mɔ-rɛ Yesu
mɛ yelɛ mɛ kerɛ me faa, n kya ka
mi-i sa fo yɛɛ: 2 lɛɛ Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ tɔgɛ de asa mɛ' nu. I
gyɛ aberɛ dɛnsɛ dɔ daa-o; iŋ gyɛ
aberɛ dɛnsɛ daa-o, fo berɛ, pɛɛrɛ
ansi tɔgɛ amɔ sa asa. Gya mɔmɔ
lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ. Ka
mɔmɔ de mɛ' wɔra idɛnsɛ de fo'
tɔgɛ wɔra mɔmɔ. Fo kya wɔra
gɛnen pɛwu mɔ, kpɛ fi-i nyɛ gisen
fo kya nyiile mɔmɔ Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ ilaa dɔɔdan. 3 I lii fɛɛ i
laa baa fo owi ɔko mɔ, asa mɛ maŋ
kyule nu gɛsintin ilaa nyiilesɛ
mɔ. Mɛ laa kpandɛ anyiilebo
sakyɔ baa mili mɔmɔ-nyoro yɛɛ
anyiilebo mɔ mɛ' nyiile mɔmɔ ilaa
ibono i bo mɔmɔ ɔbolɛ ne imɔ ne
mɛ kya laarɛ de mɛ' nu mɔ. 4 Mɛ
laa kine ilaa ibono i gyɛ gɛsintin
mɔ de mɛ' san selɛ mɛ gya daa
abon itarɛ ginu. 5 Fo berɛ, bii fo-
nyoro akedabi owi kamaasɛ dɔ.
Ɔlaawusɛ gi tu fo Yesu gɛsun mɔ
dɔ mɔ, nyɛ gisen de fo' keda fo-
nyoro. Lɛɛ Yesu ɔkalan konkonsɛ
mɔ tɔgɛ sa abono mɛŋ ti sɔɔ mɔ
gyi mɔ de fo' wɔra Wurubuaarɛ
gɛsun gɛbono o kyu wɔra fo-abaa
dɔ mɔ pɛwu kpaa logɛ.
6 Me berɛ, me-nkɛ nbono gi san
de n' lii gɛsinkpan so mɔ gi loo
ta. Me-nkpa gi wɔra fɛɛ nta ne
n' dɛ mi-i worogɛ Wurubuaarɛ.
7 Nɛ keda Yesu gɛsun mɔ dɔ fɛɛ
ikɔ ne i gyɛ. Nɛ kɔ kpaa wu imɔ-
ɔkara. Nɛ wɔra gɛsun mɔ kpaa
logɛ fɛɛ ɔnangya ne nɛ selɛ kpaa
wu mɔ-ɔkara. Gɛnɔɔbono nɛ ka
gyan Yesu so mɔ, nɛ ka gyan mɔ
so gɛnen kpaa logɛ. 8 I san daa
yɛɛ n' nyɛ me-ntɛɛla nbono ɔ laa
kyu tɛɛla abono o kyu yɛɛ mɔmɔ-
asen dɔ i boran sa mɔ mɔ. Gɛnen
ntɛɛla nbono gi dɛ gi gyoo me
Wurubuaarɛ dɔ. Aye-Wura Yesu
ɔbono ɔ laa gyi anyamesɛ pɛwu
nbɛlɛ gɛsintin ɔkpa so gɛkaako mɔ
laa kyu gɛnen ntɛɛla nbono tɛɛla
me gɛnen gɛkaabono. I mɛŋ gyɛ
me-wolɛ ne nan nyɛ ntɛɛla nbono.
Ɔ laa tɛɛla asa abono pɛwu i kya
da mɔmɔ kpa-kpa yɛɛ o' kii ba
gɛsinkpan so belen mɔ.

Gika Laalaalogɛsɛ

9 Wɔra aniya de fo' baa laa me
belen. 10 Deemasɛ gi san ɔ kya
laarɛ daa gɛsinkpan gɛdɛ gɛkyena
dɔ ilaa so mɔ, ɔ taa me yɛgɛ kyon
kpe Tɛsalonika. Kirɛsɛnɛ gi kyon
Galati, ne Taatusi, mɔ, gi kyon
Damatiya. 11 Luka mɔ-nkon ne n
san me asɛ gɛrɛ. Fo laa ba mɔ,

laarɛ Maako gɛten de fo-rɛ mɔ fɛ'
ba. Ɔ kya taalɛ kpaa me Yesu
gɛsun mɔ dɔ. 12 Nɛ sun Tikakusɛ
yɛɛ o' kpe Efiso. 13 Fo laa ba
mɔ, kyu me soso-lɛɛ gɛgbɛ gɛbono
nɛ taa yɛgɛ Tirowasɛ ɔsowolɛ so
Kaapusɛ asɛ mɔ bara me. Kyu me-
iwolɛ mɔ kee bara me, titirigu mɔ,
nbuɛ iwolɛ-lɛɛ mɔ.
14 Alɛsanda ɔbono ɔ gyɛ ɔbelɛbo
mɔ gi wɔra me ilaa nyɛnyɛn kpɛi-
kpɛi gikyɔ. Wura Yesu laa ka mɔ
ilaa ibono ɔ wɔra me mɔ gikɔ.
15 Fo kee, kerɛ fo-nyoro so dɔɔdan
de mɔ. I lii fɛɛ ɔ tansi ɔ kya kyo
Yesu ɔkalan ɔbono a kya tɔgɛ a
kya sa asa mɔ.
16 Owi ɔbono asa ako mɛ daa
gikperɛ me abelɛnsɛ ansi dɔ mɔ,
ɔko-rɛ ɔko mɛŋ yelɛ me-gɛmara.
Ɔkamaasɛ gi yaasɛ wor-r taa me
yɛgɛ. Wurubuaarɛ o' kyu abono
mɛ selɛ yɛgɛ me gɛnen mɔ ilaa
nyɛnyɛn kyɛɛ mɔmɔ. 17 Owi
ɔbono mɛ yaasɛ yɛgɛ me mɔ,
Wura Yesu berɛ mɛŋ yɛgɛ me; ɔ
yelɛ me-gɛmara. Ɔ sa me ɔlon ne
nɛ taalɛ lɛɛ mɔ-ɔkalan mɔ pɛwu
tɔgɛ sa asa abono mɛ mɛŋ nyi
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ, ne mɔmɔ
pɛwu mɛ nyɛ nu. Gɛnen aberɛ
abono dɔ mɔ, ɔ mɔlɛgɛ me lii lɛwu
dɔ. 18 Gɛnen kee ne ɔ laa mɔlɛgɛ
me lii ilaa nyɛnyɛn kamaasɛ ibono
i laa tu me mɔ dɔ ne. Ɔ laa kyu me
kpe mɔ asɛ Wurubuaarɛ dɔ gimu
nkpa de alanfiya de n' kyena mɔ
asɛ nfono ɔ kya gyi gɛwura mɔ.
Nyisigyi ɔ' wɔra mɔ-lɛɛ gɛkpaa-
gɛkpaa! I' ba gɛnen.
19 Faala Pirisila de Akuila de
Onɛsiforo mɔ-rɛ mɔ-gɛten' dɔ
awura sa me. 20 Irasitusɛ gi
sii kyena Korinti ɔsowolɛ so.
Tirofimusɛ berɛ, nɛ koso taa mɔ
yɛgɛ Mileto ɔsowolɛ so mɔ, ɔ kya
lɔ. 21 Wɔra aniya de fo' ba pɛi
de awo aberɛ a' lɔɔ fo. Yubu-
lusɛ kya faala fo. Gɛnen kee
ne Pudɛnsi, Laanusɛ, Kelɔɔdiya,
de aye-nanboana abono aye-rɛ
mɔmɔ a bo Yesu asonbo gikpen
mɔ dɔ gɛrɛ mɔ pɛwu mɛ kya faala
fo.
22 Fo-rɛ Wura Yesu fɛ' kyena, de
fo-oduduu dɔ ilaa i' wɔra ɔdan
sa fo. Wurubuaarɛ ɔ' sa fɛye so
gɛwɔnsa dɛnsɛ.

Pɔɔlo Ɔwolɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Bunge

Taatusi Mɔ

1 Taatusi dɛnsɛ, me ɔbono n gyɛ
Wurubuaarɛ gɛsun ɔwɔrabo de
Yesu Kirisito ɔsɔɔ mɔ ne n kya
ŋmarasɛ ɔwolɛ baarɛ mi-i sa fo
faa. Fɛɛ gɛnɔɔbono fo nyi mɔ,
Kirisito gi sun me asa abono Wu-
rubuaarɛ gi tɔɔsɛ lɛɛ yɛɛ mɛ' son
mɔ mɔ asɛ. O sun me yɛɛ n' kpaa
mɔmɔ de mɛ' nyɛ sɔɔ Yesu gyi
too de mɛ' nyɛ bii gɛsintin gɛbono
gɛ kya yɛgɛ nyamesɛ ɔ' selɛ Wu-
rubuaarɛ mɔ. 2 Mɛ nyɛ bii gɛsintin
mɔ mɔ, mɔmɔ-nwɔnsa gi laa nyɛ
gyan yɛɛ mɛ laa nyɛ ɔkyenaten
Wurubuaarɛ asɛ gɛkpaa-gɛkpaa.
Wurubuaarɛ gi wolaa ka yela lii
ko-o gɛsɛ de gɛsɛ yɛɛ mɔ-asonbo
mɛ laa nyɛ ɔkyenaten mɔ asɛ
gɛkpaa ne Wurubuaarɛ mɛŋ kya
kɛɛ abon. 3 Imɔso owi ɔbono i
gyɛ Wurubuaarɛ gɛlaarɛ mɔ, ɔ lɛɛ
ibono ɔ ka yela mɔ gɛwi tentege-
len mɔ-agyɛbi dɔ. O sun mɔ-adɛ
ne mɛ naa mɛ kya tɔgɛ gɛnen
agyɛbi abono ilaa ma-a sa asa.
Gɛnen gɛsun mɔ ne Wurubuaarɛ,
aye-ɔmɔlɛgɛbo mɔ, gi kyu wɔra
me-abaa dɔ faa.
4 N kya ŋmarasɛ ɔwolɛ baarɛ n
kya sa fo, Taatusi. Yesu ɔkalan
ɔbono aye pɛwu a sɔɔ gyi mɔ
so mɔ, fo bingiri fɛɛ me-bi gbaa-
gbaa. Aye-sɛ Wurubuaarɛ de aye-
ɔmɔlɛgɛbo Kirisito Yesu mɛ' sa fo
so gɛwɔnsa dɛnsɛ de mɛ' sa fo
gisen yuuli.

Lɛɛ Yesu Asonbo Abelɛnsɛ Dɛnsɛ

5 Nɛ taa fo yɛgɛ yɛɛ fo' sii kyena
Keriiti gɛsinkpan so nno daa de fo'
lɔrɔ ilaa ibono a wɔra san mɔ logɛ
de fo' lɛɛ Yesu asonbo abelɛnsɛ sa
ɔsowolɛ kamaasɛ fɛɛ gɛnɔɔbono
nɛ nyiile fo mɔ. 6 Ɔbelɛnsɛ ɔbono
fo laa lɛɛ mɔ, kerɛ yɛɛ ɔko mɛŋ
kya wu ilaa nyɛnyɛn iko mɔ-nyoro
so tɔgɛ. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ i kaaborɛ
ɔ' wɔra ɔnyen ɔbono o sii de ɔkyii
kolon. Mɔ-biana mɛ sɔɔ Yesu gyi.
Asa mɛ mɛŋ sa mɛ' nu nbii mɔ
so yɛɛ mɛ gyɛ nbii nbono mɛŋ
kya kyena gikpaara so, abɛɛ mɛ
gyɛ gisomaanu nbii. 7 Ɔbelɛnsɛ
ɔbono fo laa lɛɛ mɔ ne nan kerɛ
Yesu asonbo mɔ so sa mɔ. Imɔso
i kaaborɛ ɔ' wɔra isa ɔbono ɔko
mɛŋ kya wu ilaa iko mɔ-nyoro
so tɔgɛ. Ɔŋ kya diirɛ mɔ-nyoro.
Ɔŋ gyɛ ɔbono ɔ kya kyu ginyadon
belen-belen. Ɔŋ gyɛ nta ɔboobo.
Ɔŋ kya laarɛ gɛluu. Ɔŋ gyɛ onsi-
para wura. 8 Ɔ' wɔra isa ɔbono
ɔ ti taalɛ keda asafo, ɔ kya laarɛ
idɛnsɛ giwɔra, ne o nyi ɔlaako.
Ɔ' wɔra isa ɔbono mɔ-gisen dɔ
i boran, ɔ selɛ Wurubuaarɛ, ne
ɔ kya keda mɔ-nyoro de ɔŋ sa
ɔ' wɔra ilaa nyɛnyɛn. 9 Lɛɛ daa
nyamesɛ ɔbono ɔ bii Wurubuaarɛ
gɛsintin agyɛbi abono a nyiile asa
ne ɔ dɛ amɔ dɔ ken-ken mɔ. Ɔ dɛ
gɛsintin mɔ dɔ gɛnen mɔ, ɔ laa bii
nyiile Yesu asonbo gɛsintin ɔkpa
so. Abono mɛ kya sɔɔ akyɔɔlɛ de
aye-anyiilebi mɔ kee mɔ, ɔ laa bii
tɔgɛ tigi ɔmɔ nfonoana mɛ kya fuɛ
ɔkpa mɔ.

10 Gɛnen nyamesɛ baarɛ ɔnan
ne fɛ tiri yɛɛ ɔ' wɔra fɛye-
ɔbelɛnsɛ. I lii fɛɛ gisomaanu
awura mɛ nyaakyɔ. Gɛtɔngɛ
giyan ne mɛ kya tɔngɛ ma-a penɛ
asa. Abono mɛ kya wɔra gɛnen
gikyɔ mɔ ne n gyɛ asa abono mɛ
kya ka gyan Gyuda awura nbara
so mɔ. 11 I kaaborɛ mɛ' tii mɔmɔ
de mɛ mɛŋ' baa nyɛ ɔkpa nyiile
asa ilaa. Mɛ ti kyu ibono iŋ gyɛ
inyiilesɛ mɔ nyiile asa ne i biidɛ
asa nten-ana dɔ pɛwu lii ɔkpa
dɛnsɛ mɔ dɔ kyu kpe mɔmɔ-lɛɛ
ɔkpa nyɛnyɛn mɔ dɔ. Aterenbi
so ne mɛ kya wɔra gɛnen. I gyɛ
ipeeli ilaa sa mɔmɔ. 12 Ɔnyen ɔko,
mɔmɔ Keriiti gbaa-gbaa nten obi,
gi naa kyena wu mɔmɔ-ilaa tɔgɛ

yɛɛ,
“Owi kamaasɛ mɔ Keriiti awura
mɛ gyɛ daa abonbo,
mɛ dɛ daa fɛɛ ndonbuɛ
ne mɛ gyɛ awolegyɔbo de agyi-
belɛbo.”
13 Ilaa ibono gɛnen ɔnyen baarɛ
gi wu tɔgɛ kyu lii mɔmɔ so gɛnen
mɔ i gyɛ gɛsintin. Imɔso pɛɛrɛ
ansi tɔngɛ sa Yesu asonbo abono
mɛ bo nno mɔ de mɛ' sɔɔ gɛsintin
ilaa nyiilesɛ mɔ gyi. 14 Gyuda
awura adedaabo abon itarɛ mɔ de
anyamesɛ-lɛɛ ilaa kyosɛ mɔ berɛ,
mɛ mɛŋ sa mɛ' kyu imɔ wɔra ilaa
dɔ. Gɛnen ilaa kyosɛ ibonoana i
kya lii daa Gyuda awura abono
mɛ kya kine gɛsintin ɔkpa mɔ asɛ.
15 Fɛ' nyingi yɛɛ asa abono
mɔmɔ-asen dɔ i fuuli mɔ sɛi mɛŋ
kya kyɔlesɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ
ɔson. Abono, mɔ, mɔmɔ-asen dɔ
i bo gibiri ne mɛ mɛŋ bo gisɔɔgyi
sa Yesu mɔ berɛ, ilaa kamaasɛ i
kya kyɔlesɛ ɔmɔ. Ilaa nyɛnyɛn i
wolaa i bo mɔmɔ-amu dɔ daa. Mɛ
kya wɔra ilaa nyɛnyɛn, ne iŋ bo
mɔmɔ ipeeli. 16 Mɛ kya nyiile ny-
oro yɛɛ mɛ nyi Wurubuaarɛ yɛgɛ
mɔmɔ-ilaa wɔrasɛ mɔ i kya lɛɛ
mɔmɔ-abon gɛwi. Wurubuaarɛ
kya kyo ɔmɔ-ilaa wɔrasɛ. Mɛ bo
gisomaanu ne mɛ maŋ taa taalɛ
wɔra ilaa dɛnsɛ iko gɛsinkpan so.

2

Aye-Gɛsintin Ilaa Nyiilesɛ

1 Fo berɛ, nyiile Yesu asonbo mɔ
de mɛ' wɔra daa ilaa ibono i laa
kyena de aye-gɛsintin ilaa nyiilesɛ
mɔ. 2 Tɔgɛ sa anyen abono mɛ
ten ansi mɔmɔ dɔ mɔ yɛɛ mɛ'
wɔra asa abono mɔmɔ-nwɔnsa gi
dɛ. Mɛ' taalɛ mɔmɔ-nyoro. Asa
mɛ' wu mɔmɔ-gidebi de mɛ' kyu
buubuu sa ɔmɔ. Mɛ' ka gyan
Yesu so de mɛ' laarɛ asa ilaa de
mɛ' nyɛ gisen ilaa kamaasɛ dɔ, fɛɛ
gɛnɔɔbono aye-ilaa nyiilesɛ i kya
nyiile mɔ. 3 Gɛnen kee ne, tɔgɛ
sa akyiinyi abono mɛ bo mɔmɔ
dɔ mɔ yɛɛ mɛ' kyu gisen dɛnsɛ
de buubuu kyu kyena. Mɛ mɛŋ
sa mɛ' naa mɛ kya kuli asa abɛɛ
mɛ' wɔra asa abono nta ginun
gi kya gyi ɔmɔ-amu. Mɛ' nyiile
abolonbu abono mɛ bo ɔmɔ dɔ
mɔ ilaa dɛnsɛ giwɔra. 4 Mɛ' nyiile
ɔmɔ de mɛ' laarɛ mɔmɔ-kuliana
de mɔmɔ-biana ilaa. 5 Mɛ' nyiile
ɔmɔ de mɛ' taalɛ mɔmɔ-nyoro,
mɛŋ sa mɛ' wɔra ilaayan. Mɛ'
wɔra akyii denabo dɛnsɛ de mɛ'
nu mɔmɔ-kuliana gɛdɛ. Mɛ' wɔra
gɛnen ilaa dɛnsɛ idɛana pɛwu de
mɔmɔ-akyenabi a mɛŋ sa a' yɛgɛ
ɔko ɔ' nyɛ ilaa nyɛnyɛn iko tɔgɛ
kyu lii Wurubuaarɛ ɔkalan mɔ so.
6 Adega mɔ mɔ, tɔgɛ sa ɔmɔ
kee yɛɛ mɛ' keda mɔmɔ-nyoro
ilaa kamaasɛ dɔ. 7 Fo gbaa-gbaa
mɔ wɔra idɛnsɛ de asa mɛ' nyɛ
wu kasɛ. Fo laa nyiile asa ilaa
mɔ, nyiile ilaa kamaasɛ lii fo-gisen
dɔ. Gɛŋ kyu sɛi seeli. 8 Agyɛbi
abono fo laa tɔgɛ mɔ a' wɔra
agyɛbi abono asa mɛ maŋ sɔɔ amɔ
so akyɔɔlɛ. Wɔra ilaa idɛ pɛwu
gɛnen de i' wɔra aye-akyobo mɔ
ipeeli gɛnɔɔbono mɛ maŋ nyɛ ilaa
nyɛnyɛn iko tɔgɛ kyu lii aye so mɔ.
9 Abono mɛ tɛ awura asɛ mɔ,
nyiile ɔmɔ yɛɛ mɛ' nu mɔmɔ-
wuraana gɛdɛ ilaa kamaasɛ dɔ.
Mɛ' wɔra ilaa ibono i laa gyi
mɔmɔ-wuraana ginsi. Mɛŋ sa mɛ'
tɔngɛ de mɔmɔ-wuraana 10 abɛɛ
mɛ' wɔra gɛbaawɔra. Mɛ' gyi
gɛsintin sa mɔmɔ-wuraana ilaa
kamaasɛ dɔ. Mɛ' kyena de mɔmɔ-
wuraana kanpɛ de asa mɛ' wu
yɛɛ Wurubuaarɛ aye-ɔmɔlɛgɛbo
mɔ ilaa nyiilesɛ mɔ i boran.
11 I kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ
gɛwɔnsa dɛnsɛ gɛbono ɔ kya sa
aye so mɔ gɛ ti lii gɛwi. Imɔ
ne n gyɛ yɛɛ o sun Kirisito de
ɔ' mɔlɛgɛ aye anyamesɛ pɛwu
lii aye-ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ.
12 Wurubuaarɛ gɛwɔnsa dɛnsɛ
gɛdɛ ne n kya yɛgɛ ne ɔ kya bela
aye. Ɔ kya nyiile aye yɛɛ a' taa

ilaa ibono mɔ Wurubuaarɛ kya
kyo mɔ giwɔra yɛgɛ de aŋ baa
yɛgɛ gɛsinkpan gɛdɛ so ilaa i' gyi
aye-amu. A' yɛgɛ aye-ansi a' dɛ,
a' gyi gɛsintin sa Wurubuaarɛ, de
a' selɛ mɔ owi ɔbono a san a bo
gɛsinkpan so faa. 13 A tɛ gɛnen
gɛkyena mɔ mɔ, aye-nwɔnsa gi
gyan gɛkaabono Yesu Kirisito aye-
gitɔbelɛ de aye-ɔmɔlɛgɛbo mɔ laa
ba gɛsinkpan so de mɔ-nyisigyi ɔ'
lii gɛwi mɔ. 14 Mɔ Yesu gbaa-gbaa
ne n kyu mɔ-nkpa fuɛ sa aye ka
gikɔ de ɔ' lɛɛ aye lii ilaa nyɛnyɛn
giwɔra pɛwu dɔ. O kyu mɔ-nkpa
fuɛ sa aye gɛnen de ɔ' lɔrɔ aye
yela sa mɔ-nyoro yɛɛ a' wɔra mɔ-
wolɛ asonbo abono mɔmɔ-asen a
fuuli ne ilaa dɛnsɛ giwɔra wolɛ ne
n kpɛ i gyan mɔmɔ-ansi so mɔ.
15 Kyu ilaa ibono nɛ nyiile fo
gɛrɛ mɔ pɛwu nyiile Yesu asonbo
mɔ. Kyu gɛnsipɛɛrɛ tɔngɛ de
mɔmɔ de fo' gya mɔmɔ lii mɔmɔ-
ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ. Yelɛ fo-
gɛbelɛnsɛ gɛbono fo kya gyi mɔ so
ken-ken. Gɛŋ sa fo' yɛgɛ de ɔko ɔ'
kerɛ fo ta.

3

Ilaa Dɛnsɛ Giwɔra

1 Nyingi Yesu asonbo mɔ yɛɛ
mɛ' bara mɔmɔ-nyoro gɛsɛ sa
abɛyin abelɛnsɛ de abono mɛ kya
gyi gɛbelɛnsɛ ɔmɔ so mɔ. Mɛ'
nu mɔmɔ pɛwu gɛdɛ. Mɛ' lɔrɔ
mɔmɔ-nyoro kee sa ilaa dɛnsɛ
kamaasɛ giwɔra. 2 Mɛ mɛŋ sa mɛ'
tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn kyu lii ɔko so.
Mɛŋ sa mɛ' laarɛ laatɔngɛ. Mɛ'
wɔra ilaa ibono i laa yuuli asa
asen mɔ. Mɛ' kpɛ mɛ dɛ buubuu
mɛ kya sa nyamesɛ kamaasɛ.
3 Aye abono a kya ka gyan Yesu
so mɔ a' kerɛ de a' wɔra idɛnsɛ
ibonoana nɛ kaala faa. I kya nyiile
yɛɛ owi ɔko dɔ kee mɔ, pɛi de a'
lɔɔ sɔɔ Yesu gyi mɔ, nkana aye
kee a mɛŋ nyi ɔlaako, a wɔra
gisomaanu, ne asa mɛ nyɛ aye
penɛ. Ilaa kpɛi-kpɛi i gyi aye-amu,
aŋ taalɛ taa imɔ yɛgɛ. A naa a kya
sa nwɔnsa nyɛnyɛn aye-nanboana
so, ne mɔmɔ-ilaa i kya wɔra aye
gɛlaaloo. A kya yɛgɛ asa mɛ kya
kyo aye, ne aye kee a kya kyo
abara.
4 A bo ilaa nyɛnyɛn idɛana
gɛnen gbaa mɔ,
aye-ɔmɔlɛgɛbo Wurubuaarɛ gi
dabɔlɛ lɛɛ mɔ-gidɛnsɛ de
mɔ-gɛsalaarɛ mɔ gɛwi
nyiile aye.
5 I mɛŋ gyɛ aye-ilaa dɛnsɛ giwɔra
so ne Wurubuaarɛ gi
mɔlɛgɛ aye.
Mɔ-gitolon mɔ so ne ɔ mɔlɛgɛ
aye Yesu asonbo mɔ gɛnen.
Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi
mɔlɛgɛ aye mɔ ne n gyɛ yɛɛ
mɔ-Oduduu mɔ gi gyere aye
ne aye-asen dɔ i fuuli.
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi baa
lɔrɔ korogɛ aye
ne ɔ yɛgɛ a nyɛ gɛkyena
pobɔrɔ fɛɛ Wurubuaarɛ asɛ
lɛɛ mɔ ɔnan.
6 Kyu naa de aye-ɔmɔlɛgɛbo Yesu
Kirisito so mɔ,
Wurubuaarɛ gi kyu mɔ-
Oduduu mɔ kyɛɛgɛ bun aye
so.
7 Ɔ kya sa aye so gɛwɔnsa dɛnsɛ so
mɔ,
o kyu aye yɛɛ aye-asen dɔ i
boran sa mɔ.
Imɔso aye-ansi a san a gyan yɛɛ
a laa nyɛ ɔkyenaten Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkpaa
fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ wolaa baala
yela sa mɔ-asonbo mɔ.
8 Gɛnen ilaa nyiilesɛ idɛ i gyɛ ilaa
paawɔrasɛ. Imɔso n kya laarɛ
fɛɛ fo' kyu gɛnsipɛɛrɛ nyiile abono
mɛ ka gyan Wurubuaarɛ so mɔ
de idɛnsɛ giwɔra ne mɛ' kyu gyan
mɔmɔ-ansi so. Gɛnen ilaa nyiilesɛ
idɛ i boran ne i kya kpaa nyamesɛ.
9 Akyɔɔlɛ gyaga de nsingyi
gyaga kyu lii adedaabo ilaa gigyan
so gigyan so, de laatɔngɛ, de ibiidɛ
kyu lii Wurubuaarɛ nbara mɔ so
mɔ berɛ, gɛŋ sa fo' tu sindi imɔ

ibonoana. I mɛŋ boran ne iŋ kya
kpaa nyamesɛ. 10 Nyamesɛ ɔbono
ɔ dɛ anyiilebi kpɛi ne ɔ kya laarɛ
asa mɛ' nu mɔ asɛ mɔ, ka mɔ
yɛɛ ɔ' yɛgɛ imɔ. Fo ka sa mɔ
gɛnen giko, ginyɔsɛ ne ɔŋ yɛgɛ
mɔ, fo-rɛ mɔ nsana i' tɛɛ. 11 Bii yɛɛ
gɛnen nyamesɛ ɔbono ɔnan mɛŋ
kya kyule tɔgɛ gɛsintin. Ɔ naa daa
ɔkpa nyɛnyɛn so yɛgɛ mɔ gbaa-
gbaa nyi yɛɛ iŋ boran.

Agyɛbi Laalaalogɛ

12 Nengyene nɛ sun Atemasɛ
abɛɛ Tikakusɛ fo asɛ mɔ, ɔ ba
mɔ, wɔra ilaa kamaasɛ ibono fo
laa taalɛ mɔ de fo' kpaa gyangara
me Nikopoli ɔsowolɛ so. Nɛ sa
gɛwɔnsa yɛɛ nno ne nan kpaa
kyena sige awo aberɛ dɔ. 13 Wɔra
ilaa ibono ɔkara fo laa taalɛ mɔ
kyu kpaa Seenasɛ, ɔbono ɔ gyɛ
lɔya mɔ, de Apolosɛ de mɛ' nyɛ
ilaa kamaasɛ ibono i laa tiri
ɔmɔ ɔkpa ɔbono mɛ laa kpe mɔ.
14 I kaaborɛ aye-nanboana Kirisito
asonbo mɔ mɛ' bii gɛnɔɔbono mɛ
laa keda ilaa dɛnsɛ giwɔra dɔ de i'
kpaa asa abono ilaa i tiri ɔmɔ mɔ
de iŋ sa i' ba yɛɛ mɔmɔ-gɛkyena
gɛŋ kya kpaa asa.

15 Nɛ sin gɛrɛ. Ɔkamaasɛ ɔbono
ɔ bo me asɛ gɛrɛ mɔ yɛɛ n' faala
fo. Faala abono pɛwu aye-rɛ ɔmɔ
a bo gisɔɔgyi kolon ne mɛ kya
laarɛ aye-ilaa mɔ. Wurubuaarɛ ɔ'
sa fɛye pɛwu so gɛwɔnsa dɛnsɛ.

Pɔɔlo Ɔwolɛ Ɔbono Ɔ Ŋmarasɛ Bunge
Filimon Mɔ

1 Filimon dɛnsɛ, me Pɔɔlo ɔbono
Kirisito Yesu ɔson mɔ gɛsun so ne
mɛ tii me de obu mɔ ne n kya
ŋmarasɛ fo ɔwolɛ baarɛ.
Aye-nanbo laarɛsɛ, Timoti
ɔbono me-rɛ mɔ a bo Yesu ɔson
mɔ dɔ mɔ, a kya faala fo ɔbono
aye-rɛ fo a kya wɔra Yesu ɔson
mɔ gɛsun mɔ. 2 A kya faala
Afiya, ɔbono ɔ gyɛ aye-nanbo
Yesu ɔson mɔ dɔ mɔ de Akipusɛ,
ɔbono aye-rɛ mɔ a pɛɛrɛ ansi
wɔra Wurubuaarɛ ɔson mɔ gɛsun
dabɔlɛ mɔ. A kya faala Yesu
asonbo gikpen gibono mɛ kya
gyan' fo-gɛten' dɔ mɔ. 3 Aye-sɛ
Wurubuaarɛ de aye-Wura Yesu
Kirisito mɛ' sa fɛye so gɛwɔnsa
dɛnsɛ de mɛ' sa fɛye gisen yuuli.

Fo-Ilaa Dɛnsɛ Giwɔra I Kya Keda Nyoro

4 Filimon, n kya nyingi fo me-
ndalaa dɔ mɔ, n kya faala me-
Wura Wurubuaarɛ owi kamaasɛ.
5 I kya nyiile yɛɛ n kya nu fo-
gɛsalaarɛ gɛbono fo bo sa Yesu
asonbo mɔ pɛwu de gikagyan gi-
bono fo kya ka gyan Wura Yesu
so mɔ. 6 Kyu naa de aye-rɛ fo-
gikagyan gibono so mɔ, a nyɛ gɛnɔ
kolon. N kya dalaa yɛɛ gɛnen
gɛnɔ kolon mɔ i laa yɛgɛ a' bii
ilaa dɛnsɛ ibono pɛwu a kya nyɛ
aye-gɛkyena dɔ kyu naa de aye-rɛ
Yesu Kirisito ginyamesɛ kolon mɔ
so mɔ. 7 Gɛnɔɔbono fo kya laarɛ
Yesu asonbo mɔ ilaa mɔ i kya yɛgɛ
mɔmɔ-asen a kya kyena mɔmɔ
gɛten kolon. Lii gɛnen so mɔ i
wɔra me ɔkon ne i keda me-nyoro.

N Kya Kolɛ Fo N Kya Sa Onɛsimosɛ

8 Me-kyɛmenɛ, n kya laarɛ n'
kolɛ fo ilaa iko. I bo no yɛɛ kyu
naa de Kirisito so mɔ nkana n bo
ɔkpa de n' nyise fo yɛɛ ilaa idɛ
abɛɛ idɛ ne i kaaborɛ fo' wɔra.
9 Gɛlaarɛ' gɛbono gɛ bo me-rɛ fo
nsana so mɔ, meŋ kya laarɛ n'
wɔra gɛnen. Imɔso n kya laarɛ
n' kolɛ fo daa. Me, Pɔɔlo ɔbono
nɛ belɛ ne nperɛ mɛ keda me tii
de obu Kirisito Yesu gɛsun mɔ so
mɔ, 10 me ne n kya kolɛ fo n kya
sa Onɛsimosɛ, ɔbono nɛ baa wɔra
fɛɛ mɔ-sɛ owi ɔbono n tii de obu
faa.
11 Nɛ wu yɛɛ nkana ɔŋ baa wɔra
agyan sa fo. Imɔ idɛ kon berɛ
mɔ, ɔ bo agyan sa me-rɛ fo kpini.
12 Imɔso n kya kiiri mɔ n kya
bara fo. Me-ginsi ne. 13 Naafo
nɛ nyɛ mɔ, ɔmɛn sii me asɛ gɛrɛ.
Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ gitɔgɛ
so ne mɛ keda me tii de obu faa
mɔ, naafo Onɛsimosɛ bo me asɛ
gɛkpaa mɔ ɔ laa nyɛ yelɛ fo-giyaa
dɔ ɔ kya son me. 14 Nɛ kii kerɛ mɔ,
meŋ laarɛ yɛɛ n' yɛgɛ o' sii me asɛ
gɛrɛ owi ɔbono meŋ ti nu sɛi lii fo
asɛ mɔ. N kya laarɛ fɛɛ fo-gidɛnsɛ
gi' lii daa fo gbaa-gbaa gisen dɔ,
de iŋ sa i' ba yɛɛ me ne n nyise fo
bun abɔli so.
15 Foŋbii mɔ, ibono Onɛsimosɛ
gi koso fo asɛ gɛnen mɔ, Wu-
rubuaarɛ ilaa wɔrasɛ ne i gyɛ.
Foŋbii ɔ koso ŋmaraa daa de ɔ'
nyɛ kii baa loo fo-gibaa gɛkpaa-
gɛkpaa. 16 Idɛ berɛ, iŋ baa i gyɛ
gɛbide wolɛ ne ɔ gyɛ sa fo. O
bingiri fɛɛ fo-tedɛ laarɛsɛ. Mɔ-ilaa
i loo me-gisen dɔ gɛsintin so, ne
n' nyi ibono mɔ-ilaa i laa loo fo-
gisen dɔ don me-lɛɛ idɛ gbaa. I
lii fɛɛ gɛnɔɔbono nkana ɔ kya son
fo anyamesɛ gɛkyena dɔ mɔ, fo-rɛ
mɔ fɛ laa kii nyɛ dabɔlɛ Yesu ɔson
mɔ dɔ kee.
17 Imɔso nengyene fo nyi yɛɛ n
gyɛ fo-nanbo Yesu gɛsun mɔ dɔ
mɔ, kii sɔɔ mɔ kyena fo-gɛten' dɔ
de fo' keda mɔ fɛɛ me ne fo dɛ
gɛnen. 18 Nengyene fɛɛ ɔ wɔra
fo ilaa nyɛnyɛn iko abɛɛ ɔ dɛ fo
gikɔ giko mɔ, kyu imɔ yɛɛ me ne

n dɛ fo gikɔ gɛnen. 19 Me, Pɔɔlo, n
dɛ me gbaa-gbaa me-gibaa n kya
ŋmarasɛ imɔ idɛ so ɔwolɛ mi-i sa
fo yɛɛ nan ka gɛnen gikɔ mɔ sa fo.
Nɛ tɔgɛ gɛnen faa, meŋ kya laarɛ
de n' tɔgɛ tigi fo yɛɛ fo mɔ, fo dɛ
me gikɔ ɔkpa ɔko so. Gikɔ mɔ ne n
gyɛ ibono nɛ nyiile fo Yesu ilaa ne
fo laa nyɛ ɔkyenaten Wurubuaarɛ
asɛ faa.
20 Me-nanbo, kyu lii aye-Wura
Yesu Kirisito so mɔ, fo-o fo mɔ kii
sɔɔ Onɛsimosɛ sa me de i' wɔra
fɛɛ me kee nɛ baa nyɛ agyan lii
fo asɛ ne. Kyu lii Kirisito so mɔ,
yɛgɛ me-gisen gi' tɔrɔ me. 21 N
kya ŋmarasɛ fo ɔwolɛ baarɛ faa,
n nyi me-gisen dɔ yɛɛ fo laa wɔra
ilaa ibono n kya laarɛ mɔ sa me.
N nyi ibono fo laa wɔra imɔ de i'
don ibono nɛ tɔgɛ faa gbaa.
22 Me-gɛwɔnsa gɛ gyan yɛɛ
Wurubuaarɛ laa nu fo-rɛ fo-
nanboana ndalaa de mɛ' tigi me
lii obu ɔbono n tii faa dɔ. Imɔso
lɔrɔ obu yela me.

Afaala Laalaalogɛ

23 Nɛ sin gɛrɛ. Epafirasɛ ɔbono
me-rɛ mɔ a tii de obu Kirisito
Yesu gɛsun mɔ so mɔ kya faala fo.
24 Maako, Arisetaakusɛ, Deemasɛ,
de Luka, me-nanboana abono
me-rɛ ɔmɔ a kya wɔra Yesu gɛsun
mɔ kee mɛ kya faala fo.
25 Aye-Wura Yesu Kirisito ɔ' sa
fo so gɛwɔnsa dɛnsɛ de fo-oduduu
dɔ ilaa i' wɔra ɔdan sa fo.

I gyɛ me,
Pɔɔlo

Hiiburu Awura Ɔwolɛ

Wurubuaarɛ Mɔ-Bi Mɔ Gi Don Wurubuaarɛ Dɔ Isɔɔ

1 Dedaa mɔ i bo no i bo no mɔ,
Wurubuaarɛ kya baa tɔngɛ sa aye-
naanaana. Ɔ naa de mɔ-ikalan
atɔgɛbo mɔ so, ne ɔ yɛgɛ mɛ kyu
ikpa kpɛi-kpɛi so tɔngɛ sa mɔmɔ.
2 Nkɛ laalaalogɛ ndɛ dɔ berɛ mɔ,
Wurubuaarɛ gi san naa daa de
mɔ-bi mɔ so tɔngɛ sa aye. Kyu
naa de mɔ-bi mɔ so ne ɔ lɛɛ soso
de gɛsɛ de ilaa kamaasɛ ibono i
bo no mɔ, ne mɔ ne Wurubuaarɛ
gi lɛɛ yɛɛ ilaa kamaasɛ i' wɔra
mɔ-lɛɛ. 3 Mɔ-rɛ Wurubuaarɛ mɛ
gyɛ daa gidebi kolon; ne mɔ ne n
kya lɛɛ Wurubuaarɛ nyisigyi gɛwi
nyiile. Mɔ-gigyɛbi ɔlon belɛ dɔ ne
ɔ kpɛ ɔ dɛ ɔ kya kerɛ ilaa kamaasɛ
so. Mɔ ne n kpaarɛ anyamesɛ
ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa mɔmɔ. Ɔ
wɔra gɛnen ta mɔ, o kpe ɔ tɛ
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ gyɛ Gitɔbelɛ
mɔ asɛ, ɔ kya gyi gɛwura soso nno.
4 Imɔso Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ
gi baa don Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ
gbaa bun. Gɛnen kee ne ginyen
gibono Wurubuaarɛ gi sa mɔ mɔ
gi don Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ-
lɛɛ. 5 Anɛ ne Wurubuaarɛ gi ti
tɔgɛ sa yɛɛ,

"Fo ne n gyɛ me-bi. Ndɛ nɛ wɔra
fo-sɛ"?

Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ dɔ ɔko
abɛɛ? Kuaa, mɔ-bi mɔ nkon ne
ɔ tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ sa. Wu-
rubuaarɛ gi kii tɔgɛ yɛɛ,

"Nan wɔra mɔ-sɛ, ne mɔ, mɔ, laa
wɔra me-bi."

6 Gɛnen kee ne owi ɔbono Wu-
rubuaarɛ kya laarɛ de o' sun mɔ-
gisen dɔ obi mɔ gɛsinkpan so mɔ,
ɔ tɔgɛ yɛɛ,

"Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ pɛwu
mɛ' ŋmii de mɛ' son mɔ."

7 Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ i tɔgɛ kyu
lii Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ so yɛɛ,

"Wurubuaarɛ kya yɛgɛ mɔ-isɔɔ
abono mɛ kya son mɔ mɔ
mɛ' wɔra fɛɛ afuu de ɔgya
awulewule."

8 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa mɔ-bi mɔ,
mɔ, yɛɛ,

"O Wurubuaarɛ,
fo-gɛwuragyi gɛ maŋ ta ɔkara
gɛkaako kpa-a.
Gɛsintin ne fo dɛ fi-i kerɛ fo-adɛ
so.

9 Fo kya laarɛ daa gɛsintin gigyi.
Ilaa nyɛnyɛn giwɔra berɛ i gyɛ fo-
ilaa kyosɛ.
Gɛnen so ne me, fo-Wurubuaarɛ,
nɛ yɛgɛ i wɔra fo-gisen dɔ
ɔkon.
Nɛ yuule fo de fo' gyi gɛbelɛnsɛ fo-
nanboana so."

10 Wurubuaarɛ gi kii tɔgɛ sa mɔ
yɛɛ,

"Fo gyɛ Wura. Kpɛ kyu lii gɛsɛ de
gɛsɛ mɔ,
fo ne n lɛɛ gɛsinkpan, ne fo ne
n lɛɛ soso
de ibono i bo imɔ dɔ mɔ
pɛwu.
I gyɛ daa fo-gɛsun wɔrasɛ.

11 Soso de gɛsɛ pɛwu i laa baa
wɔra idedaa de i' nyida fɛɛ
akuru
de i' ta ɔkara.
Fo berɛ fo laa kpɛ fo bo no gɛkpaa-
gɛkpaa.

12 Fo laa koola soso de gɛsɛ pɛwu
gyan' de fo' too imɔ fuɛ
de fo' kyu ipobɔrɔ baa yii
giyaa
fɛɛ gɛnɔɔbono akuru a kya wɔra
apanan ne mɛ kya too amɔ
fuɛ
de mɛ' kyu apobɔrɔ yii giyaa
mɔ.
Fo berɛ, fo maŋ kyɛɛgɛ.
Gɛnɔɔbono fo dɛ mɔ,
gɛnen ne fo laa kpɛ fo dɛ,
ne fo maŋ wu' gɛkaako
kpa-a."

13 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa mɔ-bi
mɔ yɛɛ,

"Baa kyena me-gibaa gyisɛ so de
me-rɛ fo a' gyi gɛwura

de n' yɛgɛ fo' kyise fo-akyobo
de fo-ayaa.”
Gɛkaako Wurubuaarɛ mɛŋ tɔgɛ
gɛnen ilaa idɛ ɔnan sa Wu-
rubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ ɔko-rɛ ɔko.
14 Mɔmɔ pɛwu berɛ, mɛ gyɛ daa
afuu so asa abono mɛ kya son
Wurubuaarɛ. Ɔ kya keda ɔmɔ sun
yɛɛ mɛ' baa kpaa asa abono mɛ
laa nyɛ mɔ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ
de mɛ' kyena mɔ asɛ mɔ.

2

A Lɛɛ Ansi Yɛgɛ Wurubuaarɛ Amɔlɛgɛ Mɔ, A Maŋ Lii Mɔ-Gisobiidɛ Dɔ

1 Ilaa idɛ pɛwu so mɔ, i kaa-
borɛ a' kyu aniya de a' yɛgɛ ilaa
ibono a nu lii Wurubuaarɛ mɔ-
bi mɔ asɛ mɔ i' loo aye-aso dɔ
don Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ-lɛɛ mɔ
a nu mɔ. A nu Wurubuaarɛ mɔ-
bi mɔ asɛ mɔ, i maŋ nyɛ kyɛɛgɛ
aye-nwɔnsa lii mɔ-ɔkalan mɔ so.
2 Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ mɛ nyɛ
kyu Wurubuaarɛ ɔkalan kyu sa
aye-naanaana adedaabo mɔ mɔ,
i mɛŋ sa de mɛ' lɛɛ ansi yɛgɛ
gɛnen ɔkalan mɔ. Ɔbono ɔ wɔra
gisomaanu ne ɔ mɛŋ wɔra ɔkalan
mɔ ilaa wɔrasɛ mɔ kya nyɛ imɔ
so gisobiidɛ gibono gi kaaborɛ
mɔ mɔ. 3 Ne aye abono mɔ a
nyɛ Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ ɔkalan
kyu lii mɔ-amɔlɛgɛ mɔ so faa mɔ
de-e? Nengyene a lɛɛ ansi yɛgɛ
gɛnen amɔlɛgɛ belɛ abono mɔ,
aye ne nan lii Wurubuaarɛ giso-
biidɛ mɔ dɔ? Wurubuaarɛ mɔ-
bi, aye-Wura mɔ, ne n daa gitɔgɛ
gɛnen amɔlɛgɛ adɛ so ilaa. Ne
asa abono mɛ nu imɔ de mɔmɔ-
aso mɔ mɛ buu gɛnen amɔlɛgɛ
ɔkalan baarɛ ilaa sa aye imɔ-ɔkpa
so de a' nyɛ bii yɛɛ i gyɛ gɛsintin.
4 Wurubuaarɛ kee gi nyise imɔ
so gibaa. I kya nyiile yɛɛ ɔ yɛgɛ
asa abono mɛ sɔɔ gyi mɔ mɛ
wɔra ilaa ibono i lɛɛ mɔ-bi mɔ
ɔlon mɔ gɛwi nyiile. Imɔ ne n
gyɛ yɛɛ mɛ wɔra ilaa gbaa'gbaa
de amunale ilaa de ilaa kpɛi-kpɛi
ibono nkana nyamesɛ maŋ taalɛ
wɔra mɔ-gibaa so mɔ. O kii
yɛgɛ mɔ-Oduduu mɔ gi kyu nsun
kpɛi-kpɛi sa mɔmɔ gɛnɔɔbono mɔ
Wurubuaarɛ kya laarɛ mɔ.

Yesu Gi Bingiri Nyamesɛ Fɛɛ Aye

5 Fɛɛ gɛnɔɔbono a tɔgɛ kyon mɔ,
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ gi don Wu-
rubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ. I kya nyiile
yɛɛ Wurubuaarɛ mɛŋ lɛɛ mɔ Wu-
rubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ yɛɛ mɛ' kerɛ
gɛkyena pobɔrɔ gɛbono a tɔgɛ
gɛmɔ ilaa faa so. 6 Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ i wolaa lɛɛ nyiile aye
gɛnen. I bo nno yɛɛ,
“Wurubuaarɛ, nyamesɛ gyɛ menɛ
sa fo ne fo kya kerɛ mɔ so
gɛnen?
7 Fo yɛgɛ Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɛ
kpɛ don mɔ daa ŋmaraa pii
faa.
Fo yuule mɔ kyu nyisigyi de bu-
ubuu kyu sa mɔ,
ne fo yɛgɛ ilaa kamaasɛ i'
bara imɔ-nyoro gɛsɛ sa mɔ.”
8 Wurubuaarɛ yɛɛ ilaa kamaasɛ i'
bara imɔ-nyoro gɛsɛ sa nyamesɛ.
Gɛnen so mɔ, sɛi maŋ baa san
ibono Wurubuaarɛ mɛŋ tɔgɛ yɛɛ
i' bara imɔ-nyoro gɛsɛ sa mɔ.
Gɛnɔɔbono i dɛ faa mɔ, iŋ gyɛ
ilaa kamaasɛ ne n ti bara imɔ-
nyoro gɛsɛ sa nyamesɛ. 9 Yesu
ilaa ne a kya wu yɛɛ i kyena de
Wurubuaarɛ ilaa tɔgɛsɛ idɛ. I kya
nyiile yɛɛ owi ɔko dɔ mɔ Wu-
rubuaarɛ gi yɛgɛ mɔ-isɔɔ mɔ mɛ
baa don mɔ-bi Yesu ŋmaraa. Wu-
rubuaarɛ gi yɛgɛ mɔ-bi mɔ gi baa
wu' awɔrɔfɔɔ lɛwu sa anyamesɛ.
Imɔso Wurubuaarɛ gi yuule mɔ-bi
mɔ, ne o kyu mɔ-nyisigyi de mɔ-
buubuu kiiri sa mɔ. Wurubuaarɛ
kya sa aye anyamesɛ so gɛwɔnsa
dɛnsɛ. Imɔso ne ɔ yɛgɛ mɔ-bi
mɔ gi wu' sa nyamesɛ kamaasɛ.
10 Wurubuaarɛ so ne ilaa kamaasɛ
i bo no faa, ne mɔ kee ne ilaa
kamaasɛ i bo no sa. Ɔ kya
laarɛ yɛɛ aye anyamesɛ sakyɔ a'

wɔra mɔ-biana gɛsintin de a' nyɛ nyisigyi. Imɔso ɔ yɛgɛ Yesu gi gyangbara lɔrɔ ɔkpa sa aye de a' nyɛ mɔ-amɔlɛgɛ. Ɔ yɛgɛ Yesu gi wu awɔrɔfɔɔ de ɔ' nyɛ wɔra mɔ Wurubuaarɛ gisen dɔ ilaa idɛ kpaa logɛ. 11 Aye abono Yesu kya lɔrɔ aye ɔ kya yela ɔ kya sa mɔ-sɛ mɔ, aye-rɛ mɔ pɛwu a gyɛ daa ɔsɛ kolon. Imɔso ne Yesu kya terɛ aye gɛnen asa abono yɛɛ mɔ-tedɛana ne iŋ bo mɔ ipeeli mɔ. 12 Yesu gi tɔgɛ yɛɛ,

"O, Wurubuaarɛ, nan tɔgɛ fo-ilaa sa me-tedɛana.
Nan lɛɛ fo-ginyen de n' bii ilon yen fo sansana."

13 O kii tɔgɛ yɛɛ,

"Nan ka gyan' Wurubuaarɛ so."

Ne o kii tɔgɛ kee yɛɛ,

"Me-rɛ nbii nbono Wurubuaarɛ gi sa me mɔ ne."

14 Ibono nbii mɔ mɛ gyɛ daa anyamesɛ so mɔ, mɔ Yesu kee gi baa bingiri nyamesɛ de mɔ-rɛ mɔmɔ mɛ' wɔra oyuduu kolon. Ɔ baa bingiri nyamesɛ, ne o' wu' de ɔ' nyɛ mɔɔ ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ gibɔrɔ gibono ɔ bo ne ɔ kya yɛgɛ asa mɛ kya wu' mɔ. 15 Imɔso abono pɛwu nkana mɛ selɛ lɛwu ne lɛwu nwɔnsa ne n gyi mɔmɔ-amu mɔmɔ-gɛkyena dɔ pɛwu mɔ, Yesu gi baa mɔlɛgɛ mɔmɔ lii gɛnen gifuu gibono dɔ. 16 Ɔkamaasɛ nyi yɛɛ i mɛŋ gyɛ Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ ne Yesu gi baa kpaa. Ɔ baa kpaa daa Aberaham anaanabi.

17 Imɔso i tiri yɛɛ Yesu ɔ' baa bingiri fɛɛ mɔ-tedɛana oyuduu ɔkpa kamaasɛ so. Imɔ ne nan yɛgɛ ne ɔ laa nyɛ wɔra Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo gɛmu ɔbono ɔ bo gitolon de gɛsintin mɔ. Ɔ laa kpaarɛ asa ilaa nyɛnyɛn fuɛ de Wurubuaarɛ ɔ' nyɛ kyu kyɛɛ mɔmɔ. 18 Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ gi soo Yesu idoo, ne ɔ mɛŋ nyɛ mɔ. Yesu gi wu awɔrɔfɔɔ gɛnen idoo ibono dɔ so mɔ, o nyi gɛnɔɔbono i dɛ sa anyamesɛ. Imɔso ɔ bo ɔlon de ɔ' kpaa abono ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ kya soo mɔmɔ idoo mɔ kee de mɛŋ sa mɛ' tɔrɔ idoo mɔ dɔ.

3

Yesu Nyisigyi Gi Don Mosisi-Lɛɛ

1 Me-nanboana Yesu asonbo, Wurubuaarɛ gi lɔrɔ aye yela sa mɔ-nyoro. Ɔ tɔgɛ aye-rɛ fɛye pɛwu yɛɛ a' kyu aye-nyoro sa mɔ de a' nyɛ kyena mɔ asɛ. Imɔso fɛ' kyu fɛye-nwɔnsa gyan' Yesu so. Mɔ ne Wurubuaarɛ gi sun anyamesɛ asɛ. Mɔ so ne a ka gyan ne a kya tɔgɛ yɛɛ ɔ gyɛ Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo gɛmu sa aye mɔ. 2 A' kyu Yesu kɛserɛ de Mosisi de a' kerɛ. Yesu gi gyi gɛsintin sa Wurubuaarɛ ɔbono ɔ lɛɛ mɔ sun aye anyamesɛ asɛ mɔ. Mosisi kee gi gyi gɛsintin mɔ-gɛkyena dɔ ne ɔ kpaa Wurubuaarɛ adɛ. 3 Buubuu ɔbono i kaaborɛ asa mɛ' kyu sa Yesu mɔ gi don Mosisi-lɛɛ mɔ gbaa bun. I dɛ daa fɛɛ gɛnɔɔbono nyamesɛ kya yii gɛten ne ɔ bo nyisigyi don abono mɛ tɛ mɔ-gɛten mɔ dɔ mɔ. 4 Gɛten' kamaasɛ gɛ bo no mɔ, ɔko ne n yii gɛmɔ. Ilaa kamaasɛ ɔpɔrɔbo, mɔ, ne n gyɛ Wurubuaarɛ. 5 Mosisi gi wɔra Wurubuaarɛ gɛsun ɔwɔrabo ne o kyu gɛsintin wɔra mɔ-gɛsun ne i kpaa Wurubuaarɛ adɛ pɛwu. Mosisi ilaa wɔrasɛ i wɔra sinkaala sa ilaa ibono Wurubuaarɛ laa baa lɛɛ nyiile gɛkaako Mosisi lɛwu gɛmara mɔ. 6 Yesu Kirisito berɛ gyɛ daa Wurubuaarɛ mɔ-bi ne o kyu gɛsintin kyu kerɛ Wurubuaarɛ adɛ mɔ so fɛɛ gɛnɔɔbono obi kya kerɛ mɔ-sɛ gɛten so mɔ.

Ɔko Ɔŋ Sa Ɔ' Yɛgɛ Mɔ-Nwɔnsa Gi' Lii Wurubuaarɛ So

Gɛnɔɔbono a kya da otu kyu aye-ansi gyan' Yesu Kirisito so de ɔkon kyu i kya kpe faa mɔ, gɛnen

gɛten' gɛbono Yesu kya kerɛ gɛmɔ
so sa Wurubuaarɛ mɔ, aye ne n
gyɛ gɛmɔ dɔ asa. 7 Imɔso fɛ' nu
ilaa ibono Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ gi tɔgɛ mɔ. Ɔ tɔgɛ yɛɛ,
“Ndɛ fɛ nu Wurubuaarɛ gigyɛbi'
mɔ,
8 fɛ mɛŋ sa fɛ' wɔra gisoɔlon
fɛɛ fɛye-naanaana lɛɛ mɔ.
Aberɛ abono fɛye-naanaana mɛ
bo gipen mɔ dɔ mɔ
aberɛ ako dɔ mɔ mɛ kerɛ me,
Wurubuaarɛ, ansi dɔ
ne mɛ soo me idoo kerɛ.
9 Nsi ikue-inyɔ pɛwu dɔ mɔ mɛ wu
me-gɛsun belɛ
gɛbono nɛ wɔra sa mɔmɔ mɔ,
yɛgɛ mɛ kpɛ san mɛ kya kuu
me-gɛnɔ.
10 Gɛnen so mɔ, nɛ kyu ginyadon
wɔra gɛnen gikpen gibono,
ne nɛ tɔgɛ kyu lii mɔmɔ so yɛɛ,
‘Owi kamaasɛ dɔ mɔ, asa adɛ
mɛ kya kerɛ ansi
mɛ kya lɛɛ mɔmɔ-nwɔnsa
ma-a lii me so.
Mɛ kine, mɛ mɛŋ bii me-lɛɛ
ikpa mɔ.’
11 Nɛ kyu ginyadon de mɔmɔ, ne
nɛ tɔgɛ nnɔ wɔra mɔmɔ yɛɛ
nkyoola nbono me yɛɛ nan kyu sa
mɔmɔ mɔ
maŋ baa kyu sa mɔmɔ
gɛkaako kpa-a.”
12 Imɔso, me-nanboana Yesu
asonbo, fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so
dɔɔdan. Fɛye dɔ ɔko-rɛ ɔko ɔ mɛŋ
sa o' kyu nwɔnsa nyɛnyɛn abɛɛ
akyɔɔlɛ nwɔnsa de i' ba yɛɛ mɔ-
nwɔnsa gi lii Wurubuaarɛ so. Mɔ
ne n gyɛ ɔbono ɔ bo no gɛkpaa-
gɛkpaa mɔ. 13 Gɛkɛ kamaasɛ mɔ,
i kpɛ nyɛ wɔra yɛɛ gɛkɛ dee, fɛ'
kpɛ fɛ kya ka abara owi ɔbono fɛ
san fɛ kya nu Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ de ilaa iko i mɛŋ sa i' nyɛ
penɛ fɛye de fɛ' wɔra ansiɔlon
de Wurubuaarɛ. 14 Nengyene a
taalɛ ka gyan Kirisito so kpaa lii
fɛɛ gɛnɔɔbono a yii gɛsɛ faa mɔ,
aye-rɛ mɔ a laa kyena de mɔ-ilaa
kamaasɛ ibono ɔ bo mɔ i' wɔra
aye-lɛɛ kee. 15 Gɛnen so ne i wolaa
tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ
yɛɛ,
“Ndɛ fɛ nu Wurubuaarɛ gigyɛbi'
mɔ,
fɛ' mɛŋ sa fɛ' wɔra gisoɔlon
fɛɛ gɛnɔɔbono fɛye-nanaana
mɛ wɔra gisomaanu sa Wu-
rubuaarɛ mɔ.”
16 Anɛana ne n nu Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ ne mɛ wɔra giso-
maanu de mɔ mɔ? I mɛŋ gyɛ
mɔmɔ abono aye-naana Mosisi
gi gyangbara sa ɔmɔ lii Igyipiti
mɔ? 17 Anɛana ne Wurubuaarɛ
gi kyu ginyadon wɔra nsi ikue-
inyɔ mɔ daa? I mɛŋ gyɛ asa
abono mɛ wɔra ilaa nyɛnyɛn ne
Wurubuaarɛ gi yɛgɛ mɛ wu' gipen
mɔ dɔ mɔ? 18 Wurubuaarɛ gi
kyu ginyadon ne ɔ tɔgɛ nnɔ wɔra
mɔmɔ yɛɛ,
“Nkyoola nbono me yɛɛ nan kyu
sa mɔmɔ mɔ
maŋ baa kyu sa mɔmɔ
gɛkaako kpa-a.”
Mɔ, anɛana ne Wurubuaarɛ darɛ
gɛnen? I gyɛ daa asa abono mɛ
wɔra gisomaanu de Wurubuaarɛ
mɔ ne ɔ darɛ. 19 Imɔso a wu
yɛɛ ibono gɛnen asa abono mɛ
mɛŋ sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔ so
ne n yɛgɛ ne mɛ mɛŋ nyɛ kpe
Wurubuaarɛ ɔkyoolaten mɔ.

4

Aye Ako A Laa Nyɛ Wurubuaarɛ Nkyoola Mɔ Ɔnan

1 Wurubuaarɛ gi ka yela sa aye
yɛɛ ibono a san a tɛ faa ɔ laa
yɛgɛ aye ako a laa nyɛ mɔ-lɛɛ
nkyoola mɔ ɔnan gɛsinkpan so.
Imɔso a' kerɛ dɔɔdan de ɔko-rɛ
ɔko ɔ' mɛŋ sa ɔ' fuɛ Wurubuaarɛ
ɔkpa de ɔ' mɛŋ nyɛ gɛnen nkyoola
nbono ɔ darɛ faa. 2 I lii fɛɛ
aye kee a nu Wurubuaarɛ ɔkalan
konkonsɛ mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono aye-
naanaana Isirale awura mɔ mɛ
nu mɔ mɔ. Mɔmɔ, mɔ, mɛ nu
ɔkalan baarɛ mɔ, i mɛŋ kpaa
mɔmɔ de sɛi. I lii fɛɛ mɛ mɛŋ

sɔɔ ɔkalan mɔ gyi. 3 Aye abono a
nu ɔkalan mɔ ne a sɔɔ mɔ gyi mɔ
berɛ, a laa nyɛ gɛnen Wurubuaarɛ
nkyoola nbono. A' nyingi ibono
Wurubuaarɛ gi tɔgɛ baa kyon mɔ.
Ɔ tɔgɛ yɛɛ,
“Nɛ kyu ginyadon de mɔmɔ, ne nɛ
tɔgɛ nnɔ wɔra mɔmɔ yɛɛ,
‘Nkyoola nbono me yɛɛ nan
kyu sa mɔmɔ mɔ,
maŋ baa kyu sa mɔmɔ
gɛkaako kpa-a.’ ”
Owi ɔbono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
gɛnen ilaa idɛ mɔ, ɔ ti wolaa logɛ
mɔ-gɛsun gɛbono ɔ wɔra kyu lɛɛ
soso de gɛsɛ mɔ. 4 I lii fɛɛ ɔ tɔgɛ
gɛkɛ sonosɛ mɔ ilaa mɔ-agyɛbi dɔ
gɛtɛɛko yɛɛ,
“Wurubuaarɛ gi logɛ mɔ-gɛsun
gɛbono ɔ wɔra pɛwu mɔ,
gɛkɛ sonosɛ mɔ, o kyu ky-
oola.”
5 Imɔ gɛmara, Wurubuaarɛ gi kii
tɔgɛ yɛɛ,
“Nkyoola nbono me yɛɛ nan kyu
sa mɔmɔ mɔ,
maŋ baa kyu sa mɔmɔ
gɛkaako kpa-a.”
6 Gɛnen asa adɛ mɛ wolaa
nu Wurubuaarɛ ɔkalan konkonsɛ
mɔ. Mɛ wɔra daa gisomaanu.
Imɔso ne mɛ mɛŋ nyɛ Wu-
rubuaarɛ nkyoola nbono ɔnan
mɔ.

Wurubuaarɛ Gi Kii Yela Aberɛ Ako

De Asa Mɛ' Nyɛ Mɔ-Nkyoola Mɔ Ɔnan

Idɛ kon mɔ i bo no yɛɛ asa
ako berɛ mɛ laa nyɛ gɛnen Wu-
rubuaarɛ nkyoola nbono ɔnan
ibono a san a tɛ de ansi faa. 7 I kya
nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ
dɔ mɔ ɔ yela aberɛ ako sa ako yɛɛ
mɛ laa nyɛ mɔ-nkyoola mɔ ɔnan.
Ɔ yela gɛnen aberɛ abono ginyen
yɛɛ “Ndɛ.” Imɔ gɛmara, i kɛɛla, ne
i gyi nsi mɔ, ɔ naa de aye-naana
Deefidi so tɔgɛ gɛnen gɛkɛ gɛdɛ so
ilaa, fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ wolaa tɔgɛ
baa kyon mɔ. Ɔ tɔgɛ yɛɛ,
“Ndɛ fɛ nu Wurubuaarɛ gigyɛbi
mɔ
fɛŋ sa fɛ' wɔra gisoɔlon.”
8 Ne fɛɛ Wurubuaarɛ mɛnan yɛgɛ
de Gyosuwa ɔ' taalɛ kyu Wu-
rubuaarɛ nkyoola mɔ ɔnan sa
Isirale awura adedaabo mɔ mɔ,
nkana Wurubuaarɛ maŋ baa kii
yela mɔ-nkyoola nbono gɛkɛ ban-
ban gɛko.

9 Imɔso ndɛ ibono a tɛ faa
Wurubuaarɛ nkyoola mɔ ɔnan gi
bo no sa Wurubuaarɛ asonbo.
10 I kya nyiile yɛɛ fo ɔbono fo
nyɛ gɛnen Wurubuaarɛ nkyoola
nbono ɔnan mɔ, fo kaasɛ ɔbono
berɛ fo laa kyoola, foŋ baa wɔra
fo-gibaa so-lɛɛ gɛsun. I laa wɔra
daa fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ
kee gi logɛ mɔ-gɛsun ne ɔ kyoola
mɔ.
11 Imɔso fɛ' yɛgɛ de aye berɛ
a' pɛɛrɛ ansi de a' nyɛ gɛnen
Wurubuaarɛ nkyoola nbono.
Aŋ sa a' wɔra gisomaanu fɛɛ
gɛnɔɔbono ako mɛ wɔra ne mɛ
mɛŋ nyɛ gɛnen Wurubuaarɛ nky-
oola nbono mɔ. 12 Wurubuaarɛ
gɛnɔ gɛ bo gya, ne mɔ-agyɛbi
mɔ a kya wɔra ilaa. A bo yɛ
don gɛki, ansi ɔ yɛ, gɛmara ɔ
yɛ. Wurubuaarɛ agyɛbi a loo
nyamesɛ dɔ mɔ, a kya kpe ko-o
tudɔ kpaa tu mɔ-oduduu de mɔ-
gisen dɔ baragɛ ilaa dɔ nyiile mɔ.
I dɛ fɛɛ gɛnɔɔbono gɛki gɛ laa
taalɛ baragɛ nkyaga-nkyaga de
awuye npɔ dɔ mɔ. Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ a kya yɛgɛ nyamesɛ
gɛwɔnsa dɔ de mɔ-gɛlaarɛ ilaa i
kya lii gɛwi yɛɛ idɛ i boran, abɛɛ
idɛ iŋ boran. 13 Iŋ bo no yɛɛ ilaa
ibono Wurubuaarɛ gi lɛɛ mɔ i'
ŋara mɔ. Imɔ pɛwu i ti wolaa
lii gɛwi sa mɔ, ne i dɛ daa faa
tentegelen mɔ-ansi so. Mɔ-ansi
dɔ kee ne aye pɛwu a laa yelɛ de
ɔkamaasɛ ɔ' lɛɛ mɔ-gɛnɔ.

Yesu Ne N Tɛ Wurubuaarɛ Gɛbunono Sa Aye

14 A bo Wurubuaarɛ gɛbunono
wura gbaa' ɔ kyon kpe ɔ tɛ Wu-
rubuaarɛ asɛ sa aye. Mɔ ne n
gyɛ Yesu, Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ.
Imɔso gɛnɔɔbono a kya tɔgɛ yɛɛ
a ka gyan' mɔ so faa, a' yelɛ aye-
ayaa so ken-ken gɛnen. 15 I lii
fɛɛ mɔ ɔbono ɔ tɛ gɛbunono sa
aye mɔ tansi ɔ kya su aye so. O
nyi ibono aye anyamesɛ aŋ bo lon
aye-gibaa so. I lii fɛɛ ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ gi soo mɔ kee idoo
ɔkpa kamaasɛ so fɛɛ aye. Ɔŋ kii
nyɛ mɔ de ɔ' wɔra ilaa nyɛnyɛn.
16 Aye-gɛbunono wura baarɛ so
mɔ, fɛ' yɛgɛ a' bugi aye-asen sa
gitolon gɛmu, Wurubuaarɛ, de o'
su aye gitolon. Ilaa i kya nyise aye
mɔ, a' bugi aye-asen sa mɔ, de ɔ'
tengɛ mɔ-gibaa gyan aye so de ɔ'
kpaa aye.

5

1 Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo
gɛmu kamaasɛ, Wurubuaarɛ ne
n kya lɛɛ mɔ lii mɔ-nanboana
anyamesɛ dɔ yɛɛ ɔ' yelɛ mɔmɔ-
giyaa dɔ de ɔ' lɛɛ asunbi sa Wu-
rubuaarɛ sa ɔmɔ. Mɔ ne n kya
kyu ilaa ibono asa mɛ laa kyu bara
Wurubuaarɛ mɔ de nbuɛ nbono
mɛ laa kyu kyɔɔlɛ sa Wurubuaarɛ
mɔ lɛɛ asunbi sa Wurubuaarɛ de
Wurubuaarɛ, mɔ, o' kyu mɔmɔ-
ilaa nyɛnyɛn ibono mɛ wɔra mɔ
kyɛɛ mɔmɔ. 2 Gɛnen kaasɛ mɔ
kya taalɛ nyɛ gisen sa abono mɛŋ
nyi ne mɛ kya fuɛ Wurubuaarɛ
ɔkpa dɛnsɛ mɔ. I kya nyiile yɛɛ
mɔ kee gyɛ daa nyamesɛ ne ɔŋ bo
ɔlon ɔko mɔ-gibaa so. 3 Gɛnen so
mɔ, iŋ gyɛ asa sɛnsɛ ilaa nyɛnyɛn
wolɛ so ne ɔ kya lɛɛ asunbi. I
kaaborɛ ɔ' lɛɛ asunbi sa mɔ-nyoro
kee de Wurubuaarɛ o' kyu mɔ-ilaa
nyɛnyɛn kyɛɛ mɔ. 4 Nyamesɛ mɛŋ
kya gyi gɛbelɛnsɛ gɛdɛ mɔ-gibaa
so. Wurubuaarɛ ne n kya lɛɛ
nyamesɛ yɛɛ ɔ' wɔra mɔ-asunbi
alɛɛbo gɛmu mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ
naa kyena lɛɛ Aron mɔ.

5 Gɛnen kee ne Kirisito ɔbono
Wurubuaarɛ gi sun yɛɛ ɔ' baa
mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ mɛŋ gyi
gɛnen gɛbelɛnsɛ gɛbono mɔ-gibaa
so. Wurubuaarɛ ne n lɛɛ mɔ yɛɛ
ɔ' kyena gɛbunono sa mɔ Wu-
rubuaarɛ asonbo. Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ sa mɔ yɛɛ,
"Fo gyɛ me-bi. Ndɛ nɛ wɔra fo-sɛ."
6 Wurubuaarɛ gi kii tɔgɛ sa
Kirisito mɔ-agyɛbi dɔ gɛtɛɛko yɛɛ,
"Fo gyɛ asunbi ɔlɛɛbo gɛkpaa-
gɛkpaa. Ɔkpa ɔbono so nɛ
naa kyena yɛgɛ Mɛkisedɛ gi
wɔra asunbi ɔlɛɛbo mɔ,
gɛnen ɔkpa ɔbono so kee
ne nɛ kyu fo wɔra asunbi
ɔlɛɛbo faa."
7 Owi ɔbono Yesu gi baa bingiri
nyamesɛ kyena gɛsinkpan so mɔ,
ɔ dalaa kolɛ Wurubuaarɛ ɔbono
mɔ ne nan taalɛ mɔlɛgɛ mɔ lii
lɛwu dɔ mɔ. Ɔ kya dalaa gɛnen
mɔ, ɔ kya saawo ken-ken ɔ kya
terɛ Wurubuaarɛ, yɛgɛ ansikyu a
kya kyon. Yesu gi kyu mɔ-nyoro
fuɛ sa Wurubuaarɛ so mɔ, Wu-
rubuaarɛ gi nu mɔ asɛ. 8 Dabɔlɛ
ibono ɔ gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-bi
faa, o wu ɔlaawusɛ. Ne ɔ kasɛ
gɛnɔɔbono ɔ laa nu Wurubuaarɛ
gɛdɛ mɔ lii mɔ-ɔlaawusɛ mɔ so.
9 Yesu gi wɔra Wurubuaarɛ gisen
dɔ ilaa logɛ mɔ, Wurubuaarɛ, mɔ,
gi yɛgɛ ɔ baa wɔra amɔlɛgɛbo
gɛmu sa asa abono pɛwu mɛ kya
nu mɔ Yesu asɛ mɔ. Mɔ ne nan
yɛgɛ mɛ' nyɛ kyena Wurubuaarɛ
asɛ gɛkpaa-gɛkpaa. 10 I lii fɛɛ
Wurubuaarɛ gi wolaa lɛɛ mɔ yɛɛ
ɔ' wɔra asunbi alɛɛbo gɛmu sa
anyamesɛ buu de ɔkpa ɔbono so ɔ
naa kyena lɛɛ Mɛkisedɛ ne ɔ wɔra
mɔ-asunbi ɔlɛɛbo mɔ.

Fɛ Dɛ Fɛɛ Kyokyooana Abono Mɛ Tiri Daa Ginyabo

11 Nkana ilaa gikyɔ i san i bo
no a laa tɔgɛ kyu lii imɔ so. Fɛŋ
kya laarɛ de fɛ' kpaa fɛye-nyoro
de fɛ' nu ilaa gɛsɛ kusaa so mɔ, i
bo sen sa aye de a' lɛɛ imɔ gɛsɛ sa

fɛye. 12 Nkana i kaaborɛ ɔfaanan
fɛ ti wɔra Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ
anyiilebo. Fɛye, mɔ, fɛŋ ti sɛɛ
amɔ dɔ. Fɛ dɛ fɛɛ kyokyooana
abono mɛ tiri daa ginyabo, ne
mɛ maŋ bii gyi agyudɔ boduduusɛ
mɔ. Fɛ tiri yɛɛ mɛ' kii nyiile fɛye
Wurubuaarɛ ilaa lii imɔ gɛsɛ de
gɛsɛ. 13 I kya nyiile yɛɛ fɛŋ ti
ten ansi Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ de
fɛ' bii gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ laa
kyu fɛye yɛɛ fɛye-asen dɔ i boran
mɔ. 14 Abono mɛ ten ansi mɔ ne
nan taalɛ kasɛ ilaa boduduusɛ lii
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ de mɛ'
nu gɛsɛ. Mɔmɔ abono berɛ, mɛ ti
wu ilaa kpɛi-kpɛi kerɛ. Imɔso mɛ
ti kasɛ ne mɛ kya bii yɛɛ ilaa dɛnsɛ
ne, ilaa nyɛnyɛn ne.

6

1 A ti nu ilaa ibono i bo Kirisito
ɔson mɔ dɔ gɛsɛ de gɛsɛ yɛɛ a'
nu aye-nyoro gɛsɛ, a' kyɛɛgɛ de
aŋ baa wɔra ilaa ibono iŋ kya
kpaa nyamesɛ Wurubuaarɛ asɛ
mɔ, de a' sɔɔ Wurubuaarɛ gyi.
Imɔso aŋ sa a' sii de imɔ wolɛ.
Fɛ' yɛgɛ a' kii kasɛ ilaa banban
bɔla de a' ten ansi mɔ-ɔson mɔ
dɔ. 2 Wurubuaarɛ sagyere ilaa
de gɛnɔɔbono a laa kyu aye-abaa
gyan' asa so de a' dalaa sa mɔmɔ
de gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ laa
kyingi anyamesɛ pɛwu gɛkaako
de o' gyi mɔmɔ-nbɛlɛ de ɔ' sa
mɔmɔ ntɛɛla nbono giŋ bo ɔkara
mɔ, imɔ pɛwu i bo aye-ɔson mɔ
gɛsɛ de gɛsɛ ilaa ibono n darɛ mɔ
dɔ. Fɛ mɛŋ' yɛgɛ a' sii de imɔ
wolɛ. 3 A' kpe ansi dɔ Yesu ɔson
mɔ dɔ. Wurubuaarɛ gi kyule mɔ,
gɛnen ne a laa wɔra ne.

4 Nengyene ako mɛ kerɛ ansi
kine yɛɛ mɛ maŋ baa ka gyan Yesu
so mɔ, iŋ baa sa de ɔko ɔ' yɛgɛ
mɛ' kii nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ kii ka
gyan' Yesu so ginyɔsɛ. I lii fɛɛ mɛ
ti nyɛ gɛnsibugi kerɛ, ne mɛ ti daa
Wurubuaarɛ ilaa kyɛɛsɛ ibono ɔ
kyɛɛ mɔ-asonbo mɔ kerɛ, ne Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ gi ti kyena
mɔmɔ dɔ kerɛ. 5 Mɛ ti nu Wu-
rubuaarɛ agyɛbi mɔ bii amɔ-ɔkon
kerɛ, ne mɛ ti wu Wurubuaarɛ
ɔlon ɔbono ɔ laa lii gɛwi gɛkyena
gɛbono gɛ laa baa ba gɛkaako mɔ
kee kerɛ. 6 Nengyene gɛnen asa
adɛ mɛ kerɛ ansi kine yɛɛ mɛ maŋ
baa ka gyan' Yesu so mɔ, i maŋ
baa sa de ɔko ɔ' yɛgɛ mɛ' kii nu
mɔmɔ-nyoro gɛsɛ de mɛ' kii ka
gyan' Yesu so. I lii fɛɛ mɛ kya
wɔra gɛnen mɔ, mɛ kya kerɛ ansi
mɛ kii ma-a da Wurubuaarɛ mɔ-
bi mɔ aŋanbi ma-a mada de lɛwu
oyii mɔ ne. Mɛ kya wɔra gɛnen
mɔ, mɛ dɛ Yesu ansi mɛ kya kpiidɛ
gɛsɛ sansana ne.

7 Gɛsinkpan gɛbono gɛ kya nyɛ
nkyu ne gɛ kya wɔra agyudɔ sa
asa abono mɛ kya dɔɔ gɛmɔ mɔ,
gɛmɔ ne n kya nyɛ ayuule lii
Wurubuaarɛ asɛ. 8 Gɛsinkpan
gɛbono, mɔ, gɛ kya nyɛ nkyu ne
gɛ kya kɔrɔ daa iwe de ifɛ, ne
gɛŋ kya wɔra agyudɔ sa asa abono
mɛ kya dɔɔ gɛmɔ mɔ, gɛŋ bo
agyan ne. Wurubuaarɛ laa tɔgɛ
nnɔ wɔra gɛmɔ ne laalaalogɛ mɔ
Wurubuaarɛ laa baa nyɔga gɛmɔ
ɔgya.

A Nyi Aye-Asen Dɔ Yɛɛ Fɛye
Berɛ Fɛ Nyɛ Wurubuaarɛ Amɔlɛgɛ

9 Me-nanboana laarɛsɛ Yesu
ɔson mɔ dɔ, a kya tɔngɛ de fɛye
fafaanan gbaa mɔ, a nyi aye-
asen dɔ yɛɛ fɛye berɛ, fɛŋ dɛ
gɛnen. Fɛye-ilaa i kya lɛɛ nyi-
ile yɛɛ Wurubuaarɛ gi mɔlɛgɛ
fɛye ne fɛ nyɛ mɔ asɛ gɛkyena
ɔnan. 10 Wurubuaarɛ kya kyu
daa gɛsintin gyi asa nbɛlɛ; ɔŋ kya
tan gɛsun gɛbono fɛ wɔra sa mɔ
mɔ. Gɛnɔɔbono fɛ kpaa fɛye-
nanboana abono mɛ kya son Yesu
mɔ ne fɛ san fɛ kya kpaa mɔmɔ
mɔ, ɔ maŋ tan imɔ so. Imɔ ne n
kya nyiile yɛɛ fɛ kya laarɛ mɔ-ilaa.

11 Ilaa ibono i tansi i tiri aye
lii fɛye asɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ

fɛye ɔkamaasɛ o' kyu gɛnsipɛɛrɛ
keda gɛnen kpaa logɛ. Fɛ wɔra
gɛnen mɔ, ilaa ibono fɛye-ansi a
gyan' imɔ so mɔ i laa nyɛ ba
gɛsintin sa fɛye. 12 A mɛŋ kya
laarɛ yɛɛ fɛ' wɔra awolegyɔbo. A
kya laarɛ fɛɛ fɛ' nyɛ ilaa ibono
Wurubuaarɛ gi ka yela mɔ. Imɔso
fɛ' kasɛ asa abono mɛ kya ka
gyan Wurubuaarɛ so ne mɛ kya
nyɛ gisen de mɛ' nyɛ ilaa ibono
Wurubuaarɛ gi ka yela sa mɔmɔ
mɔ.

Wurubuaarɛ Gi Ka Yela Ne Ɔ Kerɛ Fɛɛ Mɔ-Nyoro Mɔ, Ilaa Mɔ I Laa Ba

13 Owi ɔbono Wurubuaarɛ laa
ka ilaa yela sa Aberaham mɔ, ɔ
mɛŋ nyɛ ɔbono ɔ don mɔ Wu-
rubuaarɛ mɔ de ɔ' nyɛ tɔgɛ yɛɛ,
"Nɛ kerɛ fɛɛ gɛnen kaasɛ baarɛ."
Imɔso ɔ tɔgɛ daa yɛɛ ɔ kerɛ fɛɛ
mɔ-nyoro. 14 Wurubuaarɛ gi ka
sa Aberaham yɛɛ, "Iŋ bo sɛi, nan
yuule fo de fo-ilin i' tansi yɛlegɛ."
15 Aberaham gi nyɛ gisen gyoo ilaa
ibono Wurubuaarɛ gi ka yela sa
mɔ mɔ, ne gɛsintin, ɔ baa nyɛ imɔ.
16 Nyamesɛ kya ka mɔ, ɔ kya
kerɛ daa ɔbono ɔ don mɔ mɔ de
ɔ' tɔgɛ yɛɛ ɔ kerɛ fɛɛ ɔdɛ. Imɔ ne
n kya keda asa nyoro yɛɛ ibono
ɔ tɔgɛ mɔ i gyɛ gɛsintin, ne i kya
mɔɔ akyɔɔlɛ abono nkana mɛ laa
sɔɔ mɔ pɛwu gɛnɔ. 17 Gɛnen ne
Wurubuaarɛ kya laarɛ yɛɛ mɔ-adɛ
mɛ' nyɛ bii mɔmɔ-asen dɔ yɛɛ ɔ
maŋ baa kyɛɛgɛ mɔ-gɛnɔ. Mɛ laa
nyɛ ilaa ibono ɔ ka yela sa mɔmɔ
mɔ. Imɔso ne ɔ ka daa yɛɛ ɔ kerɛ
fɛɛ mɔ-nyoro mɔ. 18 Wurubuaarɛ
gi kpɛ ka yela mɔ, ɔ ka daa. Ne
ɔ kerɛ fɛɛ mɔ-nyoro mɔ, iŋ bo no
yɛɛ ɔ laa kyɛɛgɛ imɔ abɛɛ ɔ kɛɛ
abon. Gɛnen ilaa inyɔ idɛ so mɔ,
aye abono a selɛ kpaa bukaa mɔ
mɔ, i kaaborɛ i' keda aye-nyoro
gikyɔ yɛɛ a laa nyɛ ilaa ibono ɔ
ka yela sa aye, ne aye-ansi a gyan'
imɔ so mɔ. Imɔ ne n gyɛ Yesu
amɔlɛgɛ mɔ.

19 Ibono aye-ansi a gyan' Yesu
so faa mɔ i yɛgɛ aye-asen a tɛ
aye gɛten kolon aye-gɛkyena dɔ.
Yesu so mɔ, a nyɛ ayaa yelɛsɛ,
ne sɛi maŋ taalɛ wɔra aye. Mɔ-
lɛwu mɔ so mɔ i wɔra fɛɛ ɔ
kpaga gikuru gibono gi baragɛ
Wurubuaarɛ tudɔ-tudɔ lɛɛ ɔson
obu mɔ, ne ɔ loo. 20 Yesu gi loo
nno mɔ, aye-giyaa dɔ ne ɔ loo
gɛnen. Mɔ ne n bugi ɔkpa sa
aye de aye-rɛ Wurubuaarɛ kee a'
nyɛ saarɛ abara dɔ. Wurubuaarɛ
gi yɛgɛ ɔ tɛ gɛbunono ɔ sa aye
Wurubuaarɛ asonbo mɔ gɛkpaa-
gɛkpaa. Ɔ yɛgɛ ɔ wɔra mɔ-asunbi
alɛɛbo gɛmu buu de ɔkpa ɔbono
so ɔ naa kyena lɛɛ Mɛkisedɛ ne ɔ
wɔra mɔ-asunbi ɔlɛɛbo mɔ.

7

Mɛkisedɛ Gi Tansi Wɔra Nyamesɛ Gbaa' Gɛsintin So

1 Mɛkisedɛ baarɛ gi gyi gɛwura
Salem ɔsowolɛ so, ne ɔ wɔra
asunbi ɔlɛɛbo kee sa Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ gyɛ Gitɔbelɛ mɔ. Owi
ɔko dɔ mɔ aye Isirale awura aye-
naana Aberaham mɔ-rɛ mɔ-adɛ
mɛ kpaa kɔ ikɔ belɛ de awura
ako mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-adɛ. Aber-
aham mɔ-rɛ mɔ-adɛ mɛ kɔ ikɔ
mɔ lii, ne mɛ kii mɛ kya kpe
gɛwi mɔ, Mɛkisedɛ baarɛ gi lii
gyangara mɔmɔ. Mɛkisedɛ gi
sa Aberaham ɔlon Wurubuaarɛ
ginyen dɔ. 2 Ne Aberaham, mɔ,
gi yɛ ilaa kamaasɛ ibono ɔ nyɛ
lii ikɔ mɔ dɔ mɔ gikpadɔ gudu-
gudu ne o kyu gikolon-gikolon
kyu sa Mɛkisedɛ yɛɛ ibono ɔ gyɛ
Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo so mɔ,
mɔ-lɛɛ ogyiten ne. (Mɛkisedɛ
ginyen mɔ gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ
"Wura ɔbono mɔ-gisen dɔ i bo-
ran." Ibono ɔ gyɛ wura sa Salem
ɔsowolɛ mɔ, i yɛgɛ ɔ nyɛ ginyen
nyɔsɛ yɛɛ "Wura ɔbono ɔ kya
bara gisen yuuli.") 3 Wurubuaarɛ
agyɛbi dɔ mɔ mɛ mɛŋ ŋmarasɛ
sɛi-sɛi kyu lii gɛnen Mɛkisedɛ
baarɛ mɔ-sɛ so abɛɛ mɔ-nyi so

abɛɛ mɔ-naanaana gigyan so gi-
gyan so ilaa yela. Mɛ mɛŋ kii
ŋmarasɛ yɛɛ gɛkɛ gɛdɛ ne i kyu
korogɛ mɔ abɛɛ gɛkɛ gɛdɛ ne o
kyu wu'. Ibono a nyi kyu lii mɔ
so mɔ ne n gyɛ yɛɛ ɔ gyɛ Wu-
rubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo gɛkpaa.
Gɛnen so ne ɔ dɛ fɛɛ Wurubuaarɛ
mɔ-bi mɔ.

4 Gɛnen Mɛkisedɛ baarɛ gi tansi
wɔra nyamesɛ gbaa' gɛsintin so.
Aberaham ɔbono ɔ gyɛ aye Isirale
awura ɔpaa gyangbarasɛ mɔ gbaa
gi yɛ ilaa ibono ɔ nyɛ lii ikɔ
ibono ɔ kpaa kɔ mɔ dɔ mɔ gik-
padɔ gudu-gudu ne o kyu gikolon-
gikolon kyu sa Mɛkisedɛ yɛɛ ibono
ɔ gyɛ asunbi ɔlɛɛbo so mɔ, mɔ-
lɛɛ ogyiten ne. 5 Imɔ gɛmara
mɔ aye Isirale awura a baa nyɛ
nbara kyu lii Wurubuaarɛ asunbi
alɛɛbo ogyiten so. Nbara mɔ ne
n gyɛ yɛɛ asa mɛ' kyena mɛ kya
yɛ-yɛ mɔmɔ-ilaa ibono mɛ kya
nyɛ mɔ dɔ gikpadɔ gudu-gudu
de mɛ' kyu gikolon-gikolon kyu
kperɛ asunbi alɛɛbo yɛɛ mɔmɔ-
lɛɛ ogyiten ne. Gɛnen asunbi
alɛɛbo abono mɛ kya lii daa Lɛfi
gɛsu dɔ wolɛ. Mɛ gyɛ daa aye
Isirale gɛsinkpan so asa. Imɔso
Aberaham ɔpaa dɔ ne mɛ gyɛ,
ne mɛ kya nyɛ mɔmɔ-ilaa gyisɛ
lii daa mɔmɔ-nanboana Isirale
awura gbaa-gbaa asɛ. 6 Mɛkisedɛ
berɛ mɛŋ gyɛ Lɛfi gɛsu dɔ. Imɔso
ɔŋ kya lɛɛ Isirale awura asunbi sa
ɔmɔ. Ɔŋ gyɛ aye Isirale awura mɔ
dɔ gbaa. Mɛkisedɛ gyɛ daa Wu-
rubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo so ne aye
Isirale awura aye-naana Abera-
ham gi yɛ ilaa ibono pɛwu ɔ nyɛ lii
ikɔ mɔ dɔ mɔ gikpadɔ gudu-gudu
ne o kyu gikolon-gikolon sa mɔ.
Ne Mɛkisedɛ mɔ gi sa Aberaham
ɔlon Wurubuaarɛ ginyen dɔ. Ba-a
ibono Wurubuaarɛ gi wolaa ka
ilaa dɛnsɛ yela sa Aberaham faa,
Mɛkisedɛ gi dabɔlɛ don mɔ. 7 Iŋ
bo akyɔɔlɛ; nyamesɛ ɔbono ɔ laa
sa mɔ-nanbo ɔlon Wurubuaarɛ
ginyen dɔ mɔ gi don ɔbono ɔ kya
nyɛ gɛnen ɔlon ɔbono mɔ.

Mɛkisedɛ Gɛbelɛnsɛ Gɛ Don Gyuda Awura Asunbi Alɛɛbo Pɛwu-Lɛɛ

8 Mɛkisedɛ ɔbono ɔ nyɛ mɔ-lɛɛ
ogyiten faa, Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ a mɛŋ taa tɔgɛ yɛɛ o wu' de
a' nu. Nkana aye Isirale awura
mɔ dɔ mɔ, asa abono mɛ kya
nyɛ mɔmɔ-ilaa gyisɛ lii aye asɛnsɛ
asɛ mɔ, a nyi ibono mɔmɔ berɛ
mɛ kya wu'. 9-10 Lɛfi gɛsu dɔ
asa ne n gyɛ gɛnen asa abono.
Aberɛ abono Aberaham gi gyan-
gara Mɛkisedɛ ne ɔ sa mɔ mɔ-
lɛɛ ogyiten mɔ, iŋ ti taa korogɛ
Lɛfi. Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa mɔ,
a kya kyu imɔ yɛɛ Lɛfi ne n sa
Mɛkisedɛ gɛnen. I lii fɛɛ kyu
naa de Aberaham so ne i kyu
korogɛ Lɛfi. Imɔso Mɛkisedɛ gi
don Aberaham mɔ-rɛ Lɛfi.

11 Nkana Mosisi nbara mɔ gi
kya nyiile Isirale awura yɛɛ Lɛfi
gɛsu dɔ ne mɛ' wɔra Wurubuaarɛ
asunbi alɛɛbo sa mɔmɔ. Lɛfi
ɔnaanabi Aron gikpen mɔ mɛ kya
lɛɛ asunbi imɔ-ɔkpa so mɔ, iŋ
dabɔlɛ ta gudu sa Wurubuaarɛ.
Imɔso Wurubuaarɛ gi lɛɛ ɔko kpɛi
ɔbono ɔŋ gyɛ Lɛfi gɛsu dɔ fɛɛ
gɛnɔɔbono ɔ lɛɛ Mɛkisedɛ mɔ.
Ɔŋ baa lɛɛ mɔ ɔkpa ɔbono so
ɔ lɛɛ Aron mɔ-rɛ mɔ-gikpen mɔ.
Ɔbono ɔ san lɛɛ mɔ ne n gyɛ Yesu.
Nengyene fɛɛ Aron-lɛɛ mɔ anan
ta gudu mɔ, nkana iŋ baa tiri yɛɛ
ɔko ɔ' baa kii ba. 12 Wurubuaarɛ
laa kyɛɛgɛ gɛnɔɔbono o kyu lɛɛ
mɔ-asunbi alɛɛbo mɔ, i tiri yɛɛ ɔ'
kyɛɛgɛ nbara mɔ kee. 13-14 Aye-
Wura Yesu ɔbono a darɛ mɔ mɛŋ
gyɛ Lɛfi gɛten dɔ isa. Ɔ gyɛ
Isirale awura gɛten gɛko dɔ ibono
iŋ bo akyɔɔlɛ. Ɔ gyɛ daa Gyuda
gɛten dɔ isa. Nkana Wurubuaarɛ
nbara nbono Mosisi gi yela mɔ giŋ
kya sa ɔkpa de Gyuda gɛten dɔ
asa mɛ' wɔra Wurubuaarɛ asunbi
alɛɛbo, ne Gyuda gɛten dɔ isa

ɔko-rɛ ɔko mɛŋ wɔra Wurubuaarɛ
asunbi ɔlɛɛbo gɛkaako kerɛ.

Yesu Gɛbelɛnsɛ De Mɛkisedɛ-Lɛɛ Gɛ Lii Abara

15 Fɛɛ gɛnɔɔbono a tɔgɛ kyon
mɔ, a wu yɛɛ Yesu gyɛ Wu-
rubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo ɔko kpɛi,
mɔ-rɛ Mɛkisedɛ ilaa i laarɛ i' lii
abara. 16 I lii fɛɛ Wurubuaarɛ mɛŋ
lɛɛ mɔ lii Lɛfi gɛsu dɔ de ɔ' wɔra
mɔ-asunbi ɔlɛɛbo fɛɛ gɛnɔɔbono
Mosisi nbara mɔ gi kya nyiile mɔ.
Ɔ kerɛ daa Yesu oduduu ɔbono ɔ
bo ne ɔ maŋ baa kii wu' gɛkaako
kpa-a mɔ ne ɔ lɛɛ mɔ de ɔ' wɔra
mɔ-asunbi ɔlɛɛbo. 17 Wurubuaarɛ
gi lɛɛ nyiile Yesu yɛɛ,

"Fo gyɛ asunbi ɔlɛɛbo gɛkpaa-
gɛkpaa.
Ɔkpa ɔbono so nɛ naa kyena yɛgɛ
Mɛkisedɛ gi wɔra asunbi
ɔlɛɛbo mɔ
gɛnen ɔkpa ɔbono so kee
ne nɛ kyu fo wɔra asunbi
ɔlɛɛbo faa."

18 Ilaa idɛ i kya nyiile yɛɛ
Wurubuaarɛ gi nyaa dedaa-lɛɛ
asunbi alɛɛbi mɔ yela nkan ne.
I lii fɛɛ gɛnen asunbi abono ɔnan
aŋ kya taalɛ mɔlɛgɛ nyamesɛ de ɔ'
nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena. 19 I
kya nyiile yɛɛ gɛnen Mosisi nbara
nbono gi mɛŋ kya yɛgɛ ɔko-rɛ ɔko
o' gyi Wurubuaarɛ ginsi. Idɛ kon
berɛ, Yesu asunbi alɛɛbi abono
a boran don Mosisi nbara mɔ a
ba. Mɔ-lɛɛ mɔ so ne anyamesɛ
mɛ laa taalɛ kyu mɔmɔ-gɛwɔnsa
gyan. Amɔ ne nan yɛgɛ de aye-rɛ
Wurubuaarɛ nsana i lɔrɔ de a'
nyɛ tu sindi mɔ.

Yesu Laa Wɔra Asunbi Ɔlɛɛbo Gɛkpaa-Gɛkpaa

20-21 I kii i bo ibono so Yesu-
lɛɛ Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbi mɔ
a boran don Wurubuaarɛ asunbi
alɛɛbo sɛnsɛ mɔ. Imɔ ne n gyɛ
yɛɛ Wurubuaarɛ gbaa-gbaa gɛnɔ
dɔ agyɛbi ne n yɛgɛ ne Yesu gi
wɔra Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo.
Wurubuaarɛ gi ka yɛɛ,

"Fo gyɛ asunbi ɔlɛɛbo gɛkpaa-
gɛkpaa.
Nɛ kerɛ fɛɛ me-nyoro,
gɛkaako maŋ kyɛɛgɛ me-gɛnɔ
tɔgɛsɛ gɛdɛ kpa-a."

Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo sɛnsɛ
mɔ berɛ, iŋ gyɛ Wurubuaarɛ gɛnɔ
dɔ agyɛbi so ne mɛ wɔra Wu-
rubuaarɛ asunbi alɛɛbo. 22 Lii
Wurubuaarɛ gɛnɔ dɔ agyɛbi adɛ
so ne Yesu gi wɔra ɔbono Wu-
rubuaarɛ gi lɛɛ mɔ yɛɛ naa
de mɔ so ne mɔ Wurubuaarɛ
laa yɛgɛ mɔ-rɛ anyamesɛ mɛ'
wɔra gɛnɔ pobɔrɔ. Gɛnen gɛnɔ
pobɔrɔ gɛbono gɛ boran don
gɛgyangbarasɛ mɔ nkana ɔ yɛgɛ
mɔ-rɛ mɔmɔ mɛ naa kyena wɔra
mɔ. 23-24 I kii i bo ibanban ibono
so Yesu-lɛɛ asunbi alɛɛbi mɔ a
don asɛnsɛ mɔ-lɛɛ mɔ. Imɔ ne
n gyɛ yɛɛ gɛnen asunbi alɛɛbo
abono mɛ nyaakyɔ. Gɛnɔɔbono
mɛ kya wu' mɔ so mɔ, mɛŋ kya
nyɛ kyena gɛkpaa. Yesu berɛ
tɛ nkpa gɛkpaa-gɛkpaa. Ɔ wɔra
Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo faa,
ɔko maŋ baa yii mɔ-giyaa.

25 Gɛnen so mɔ, asa abono mɛ
kya tu sindi Wurubuaarɛ kyu naa
de mɔ so mɔ, ɔ bo ɔlon de ɔ'
mɔlɛgɛ ɔmɔ gɛkpaa-gɛkpaa. I lii
fɛɛ owi kamaasɛ dɔ mɔ, ɔ kpɛ ɔ bo
no ɔ kya kolɛ Wurubuaarɛ ɔ kya
sa mɔmɔ. 26 Gɛnen Wurubuaarɛ
asunbi alɛɛbo gɛmu ɔnan ne n bo-
ran sa aye anyamesɛ. O kyu mɔ-
nyoro fuɛ sa Wurubuaarɛ. Ɔŋ bo
ilaa nyɛnyɛn, ne ɔ gyɛ gisen fufuli
wura. Wurubuaarɛ gi lɛɛ mɔ lii
ilaa nyɛnyɛn awɔrabo dɔ, ne ɔ
diirɛ mɔ kpe mɔ asɛ Wurubuaarɛ
dɔ. 27 Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo
gɛmu sɛnsɛ mɔ mɛ kya lɛɛ asunbi
gɛkɛ kamaasɛ. Pɛi ne mɛ laa lɛɛ
asunbi sa asa de i' kpaarɛ mɔmɔ-
ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa mɔmɔ mɔ,
mɛ kya daa gilɛɛ sa mɔmɔ-nyoro.
Yesu berɛ ɔŋ bo ilaa nyɛnyɛn
so mɔ, iŋ tiri yɛɛ ɔ' lɛɛ asunbi
sa mɔ-nyoro de i' kpaarɛ mɔ-ilaa
nyɛnyɛn fuɛ sa mɔ. Iŋ tiri kee

yɛɛ gɛkɛ kamaasɛ mɔ ɔ' kpɛ ɔ kya lɛɛ asunbi ɔ kya kpe ɔ kya ba. Gikolon ne o kyu mɔ gbaa-gbaa nyoro kyu sa ne mɛ mɔɔ. Imɔ ne n gyɛ asunbi abono ɔ lɛɛ kyu kpaarɛ asa ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa mɔmɔ. 28 Asa abono mɛ wɔra Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo gɛmu kyu naa de Mosisi nbara mɔ so mɔ, mɛ mɛŋ bo ɔlon mɔmɔ-gibaa so de mɛ' wɔra Wurubuaarɛ gɛlaarɛ. Mosisi nbara mɔ gɛmara mɔ Wurubuaarɛ gbaa-gbaa gɛnɔ dɔ agyɛbi ne n san yɛgɛ ne mɔ-bi Yesu gi baa wɔra mɔ-asunbi alɛɛbo gɛmu. Wurubuaarɛ gi yɛgɛ Yesu berɛ gi wɔra mɔ Wurubuaarɛ gisen dɔ ilaa pɛwu sa mɔ kpaa logɛ.

8

Yesu Gyɛ Wurubuaarɛ Asunbi Alɛɛbo Gɛmu Wurubuaarɛ Dɔ

1 Idɛ kon fɛ' nu ilaa ibono a kya laarɛ a' nyiile mɔ. A bo gɛnen Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo gɛmu ɔnan ɔbono a darɛ faa. Mɔ berɛ ɔ tɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ gyɛ Gitɔbelɛ mɔ gibaa gyisɛ so ɔ kya gyi gɛwura. 2 Ɔ kya wɔra asunbi alɛɛbo gɛsun Wurubuaarɛ ɔsonten ɔbono ɔ bo Wurubuaarɛ dɔ ne Wura Wurubuaarɛ gbaa-gbaa ne n yii mɔ mɔ. Iŋ gyɛ Wurubuaarɛ ɔson panpan ɔbono anyamesɛ mɛ yii gɛsinkpan so mɔ.

Gɛsinkpan So Asunbi A Kya Lɛɛ Wurubuaarɛ Dɔ-Lɛɛ Mɔ Ɔnan Nyiile

3 Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo gɛmu kamaasɛ gɛsun gɛbono Wurubuaarɛ gi sa mɔ mɔ ne n gyɛ yɛɛ o' kyu asa ilaa ibono mɛ kya kyu bara Wurubuaarɛ mɔ de mɔmɔ-asunbi atɔ lɛɛ asunbi sa Wurubuaarɛ. Imɔso i kaaborɛ yɛɛ Yesu ɔbono ɔ tɛ gɛbunono sa aye Wurubuaarɛ dɔ mɔ kee ɔ' nyɛ ilaa ibono ɔ laa kyu lɛɛ asunbi sa Wurubuaarɛ sa aye mɔ. 4 Ne fɛɛ Yesu bo daa gɛsinkpan so mɔ, nkana ɔ maŋ nyɛ wɔra Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo kpa-a. I lii fɛɛ Mosisi nbara mɔ dɔ mɔ, i bo asa abono i kaaborɛ mɔmɔ-wolɛ ne mɛ' lɛɛ asunbi sa asa. 5 Gɛnen gɛsinkpan so-lɛɛ asunbi alɛɛbo mɔ gɛsun gɛbono mɛ kya wɔra mɔ gɛ kya lɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ dɔ-lɛɛ i dɛ mɔ ɔnan nyiile aye daa. I mɛŋ gyɛ imɔ gbaa-gbaa ne i gyɛ. I dɛ daa fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa Mosisi yɛɛ, “Kerɛ de fo' yii me-ɔson panpan fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ kaala nyiile fo gibii mɔ so mɔ.” 6 Gɛsun gbaa' gɛbono Wurubuaarɛ gi kyu wɔra Yesu Kirisito abaa dɔ mɔ berɛ gɛ tansi don gɛbono Wurubuaarɛ gi kyu sa gɛsinkpan so asunbi alɛɛbo mɔ. Gɛnen kee ne ɔ yelɛ anyamesɛ mɔ-rɛ Wurubuaarɛ nsana, ne Wurubuaarɛ mɔ-rɛ anyamesɛ mɛ naa de mɔ so wɔra gɛnɔ pobɔrɔ gɛbono gɛ boran don gɛnɔ gɛbono Wurubuaarɛ mɔ-rɛ anyamesɛ mɛ naa de Mosisi nbara mɔ so wɔra mɔ. Gɛnɔ pobɔrɔ mɔ dɔ mɔ Wurubuaarɛ gi ka ilaa dɛnsɛ yela sa aye anyamesɛ. Gɛnen ilaa dɛnsɛ ibono kee i boran don gɛnɔ gyangbarasɛ mɔ-lɛɛ mɔ.

Gɛnɔ Dedaa De Gɛpobɔrɔ

Gɛbono Wurubuaarɛ Mɔ-rɛ Anyamesɛ Mɛ Wɔra Mɔ

7 Nengyene fɛɛ gɛnɔ gyangbarasɛ gɛbono Wurubuaarɛ mɔ-rɛ anyamesɛ mɛ wɔra mɔ gɛ nan ta gudu mɔ, nkana i maŋ baa kii tiri gɛnɔ nyɔsɛ. 8-9 Wurubuaarɛ gi wu yɛɛ gɛnɔ gyangbarasɛ mɔ gɛ mɛŋ ta gudu so mɔ, ɔ tɔgɛ yɛɛ,

“Owi ɔbono nɛ keda Isirale awura de Gyuda awura de gibaa
lii Igyipiti awura gɛsinkpan so mɔ,
nɛ yɛgɛ me-rɛ mɔmɔ a wɔra gɛnɔ.
Gɛkaako mɔ i laa ba yɛɛ nan yɛgɛ me-rɛ mɔmɔ-naanaana
a laa kii wɔra gɛnɔ pobɔrɔ. Gɛnɔ gɛbono berɛ

gɛ maŋ wɔra fɛɛ gɛgyangbarasɛ mɔ.
Mɔmɔ abono mɛ mɛŋ gyi gɛnɔ gɛbono so.
I ba gɛnen mɔ, i yɛgɛ me kee meŋ ka mɔmɔ-gɛnɔ.
10 Nkɛ nbono gi laa ba mɔ dɔ mɔ, nan yɛgɛ me-rɛ mɔmɔ-naanaana a' wɔra gɛnɔ pobɔrɔ.
Me Wurubuaarɛ ne n kya tɔgɛ yɛɛ,
gɛnen gɛnɔ pobɔrɔ gɛbono dɔ mɔ,
mɔmɔ-nwɔnsa dɔ de mɔmɔ-asen dɔ
ne nan kyu me-nbara mɔ wɔra.
Nan wɔra mɔmɔ-Wurubuaarɛ ne mɔmɔ mɔ,
mɛ laa wɔra me-adɛ.
11 Ɔko-rɛ ɔko maŋ baa tɔgɛ sa mɔ-nanbo abɛɛ mɔ-subu ɔko
yɛɛ ɔ' baa bii me Wu-rubuaarɛ.
I lii fɛɛ mɔmɔ ɔkamaasɛ, nbii de abelɛnsɛ pɛwu,
mɛ laa bii me.
12 Nan kyu mɔmɔ ɔkamaasɛ ilaa nyɛnyɛn ibono ɔ wɔra mɔ
kyɛɛ mɔ, ne maŋ baa nyingi imɔ gɛkaako kpa-a.”
13 Ibono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ kyu lii gɛnɔ pobɔrɔ mɔ so mɔ ɔ yɛgɛ gɛgyangbarasɛ mɔ gɛ wɔra gɛdedaa. Ilaa ibono, mɔ, imɔ-iwolɛ i wu' abɛɛ i wɔra idedaa mɔ, iŋ kya kɛɛla ne i kya fuɛ sii.

9

Gɛnɔ Gyangbarasɛ Mɔ Ɔson Ilaa

1 Gɛnɔ gyangbarasɛ gɛbono Wu-rubuaarɛ mɔ-rɛ anyamesɛ mɛ wɔra mɔ dɔ mɔ, i bo imɔ-lɛɛ ɔson nbara, ne i bo imɔ-ɔsonten ɔbono anyamesɛ ne n yii mɔ gɛsinkpan so. 2 Gɛnen ɔsonten mɔ gyɛ daa panpan. Mɛ ten ibu inyɔ wɔra mɔ dɔ. Ansi dɔ lɛɛ obu mɔ dɔ mɔ, i bo ɔson ifatela ɔgyanten de ɔson teebulu. Bodobodo ɔbono asa mɛ kya kyu sa Wurubuaarɛ mɔ kya gyan' teebulu mɔ so nno. Mɛ kya terɛ gɛnen obu ɔbono yɛɛ Wurubuaarɛ ansi dɔ lɛɛ obu, 3 ne mɛ kya terɛ tudɔ-tudɔ lɛɛ obu ɔbono mɛ ten wɔra mɔ yɛɛ Wurubuaarɛ obu belɛ. Gikuru ne n baragɛ ansi dɔ lɛɛ mɔ de tudɔ-tudɔ lɛɛ obu mɔ dɔ. 4 Tudɔ-tudɔ lɛɛ obu mɔ dɔ mɔ, i bo Wu-rubuaarɛ ɔson onufuii ɔdɛɛten ɔbono mɛ kyu sika kɔkɔɔ nkyu kokuaa mɔ mɔ. Ɔson atɔ gidɛkaa kee gi dɛ gɛnen obu ɔbono dɔ. Mɛ kya terɛ gɛnen gidɛkaa gibono yɛɛ “gɛnɔ gɛbono Wurubuaarɛ mɔ-rɛ anyamesɛ mɛ wɔra mɔ gidɛkaa”. Gidɛkaa mɔ nyoro so gɛten ka-maasɛ mɔ, i gyɛ daa sika kɔkɔɔ nkyu. Gimɔ dɔ mɔ i bo sika kɔkɔɔ bonboron, de agyudɔ abono mɛ kya terɛ amɔ yɛɛ “mana” mɔ, de Aron oyii tugɛsɛ ɔbono ɔ pɔrɔgɛ afɛdaa mɔ. Abui patela-patela ako a bo gidɛkaa mɔ dɔ kee. Abui abono so ne Wurubuaarɛ gi ŋmarasɛ gɛnɔ gɛbono ɔ yɛgɛ mɔ-rɛ anyamesɛ mɛ wɔra mɔ gyan. 5 Gidɛkaa mɔ obundii so mɔ, mɛ pɔrɔ ilaa ikoana gyan' fɛɛ Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ. Gɛnen isɔɔ mɔ i kya lɛɛ Wurubuaarɛ nyisigyi nyiile owi kamaasɛ. Mɛ kya terɛ obundii mɔ yɛɛ ilaa nyɛnyɛn ɔkpaarɛfuɛten. Isɔɔ mɔ mɛ wɔnga mɔmɔ-aban bun gɛnen ilaa nyɛnyɛn ɔkpaarɛfuɛten mɔ. A maŋ nyɛ nyoro aberɛ adɛ dɔ de a' tɔgɛ imɔ so ilaa kamaasɛ logɛ.

Gɛsinkpan-Lɛɛ Asunbi Aŋ Kya Kpaa

De Ilaa Nyɛnyɛn I' Lii Asa Nwɔnsa Dɔ

6 Mɛ wɔra imɔ idɛ pɛwu mɔ, i san mɔ, Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo mɔ mɛ san mɛ kya loo ɔsonten mɔ ansi dɔ-lɛɛ obu mɔ dɔ mɛ kya wɔra ɔson mɔ ilaa wɔrasɛ mɛ kya kpe mɛ kya ba. 7 Tudɔ-tudɔ lɛɛ obu mɔ dɔ berɛ, Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ wolɛ ne n kya nyɛ loo nno. Gɛsi dɔ mɔ gikolon guan ne ɔ kya

loo nno. Ɔ laa loo nno gɛnen mɔ, i
kaaborɛ o' kyu nbuɛ nkalan loo de
o' kyu kpaa lɛɛ asunbi abono a laa
yɛgɛ Wurubuaarɛ o' kyu mɔ gbaa-
gbaa ilaa nyɛnyɛn de asa sɛnsɛ-
lɛɛ ilaa nyɛnyɛn ibono mɛ wɔra
ne mɛŋ nyi mɔ kyɛɛ mɔmɔ. 8 Kyu
naa de ɔson ilaa wɔrasɛ idɛana
so mɔ, Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
kya lɛɛ nyiile yɛɛ owi ɔbono
ɔkara gɛnen gɛsinkpan so-lɛɛ Wu-
rubuaarɛ ɔsonten baarɛ san ɔ bo
no mɔ, Wurubuaarɛ mɛŋ ti sa
ɔkpa de mɔ-asonbo mɛ' nyɛ kyon
loo Wurubuaarɛ obu belɛ mɔ dɔ.
9 Ɔson ilaa wɔrasɛ idɛ i gyɛ daa
gikpalɛ kyu lii nkɛ ndɛ dɔ-lɛɛ
Wurubuaarɛ ɔson mɔ so. I kya
nyiile aye yɛɛ nbuɛ nbono asa mɛ
kya kyu kyɔɔlɛ Wurubuaarɛ de
asunbi abono mɛ kya lɛɛ kyu naa
de Mosisi nbara mɔ so mɔ i maŋ
taalɛ yɛgɛ nyamesɛ gisen gi' kyena
mɔ gɛten kolon yɛɛ ilaa nyɛnyɛn
ibono ɔ wɔra mɔ i maŋ baa nyida
mɔ-rɛ Wurubuaarɛ nsana. 10 I
gyɛ daa nbara kyu lii ilaa gyisɛ
de ilaa nunsɛ so de asunbi kpɛi-
kpɛi abono a kya lɛɛ ilaa kyɔlesɛsɛ
lii asa nyoro so sa ɔmɔ. Gɛnen
nbara nbono gi dɛ baa fo owi
ɔbono Wurubuaarɛ gi san bara
ilaa pobɔrɔ mɔ.

Yesu Gi Lɛɛ Asunbi Gikolon Kpaarɛ Aye-Ilaa Nyɛnyɛn Fuɛ Gɛkpaa

11 Idɛ berɛ Wurubuaarɛ gi sun
anyamesɛ ɔmɔlɛgɛbo ne ɔ baa
wɔra Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo
gɛmu. Mɔ ne n bara ilaa dɛnsɛ
ibono a kya nyɛ mɔ. Ɔ wɔra
mɔ-asunbi ɔlɛɛbo gɛsun mɔ, i
mɛŋ gyɛ gɛsinkpan so-lɛɛ ɔsonten
ɔbono anyamesɛ mɛ yii mɔ dɔ
ne ɔ loo kpaa lɛɛ gɛnen asunbi
abono. Ɔ loo daa ɔsonten ɔbono
ɔ don gɛsinkpan so lɛɛ mɔ dɔ.
Gɛnen ɔsonten ɔbono kya gyi Wu-
rubuaarɛ ginsi don gɛsinkpan so
lɛɛ mɔ. 12 Wurubuaarɛ gɛten' dɔ
ne n gyɛ gɛnen ɔsonten ɔbono. Ɔ
loo nno gikolon gɛnen mɔ, i ta. I
kya nyiile yɛɛ i mɛŋ gyɛ itiidɛ de
inaadɛana nkalan ne o kyu kpaa
loo de o' kyu lɛɛ asunbi. Mɔ
gbaa-gbaa lɛɛ nkalan ne o kyu loo.
Gɛnen ne ɔ wɔra ne ɔ sɔgɛ aye lii
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ abaa
dɔ kiiri aye wɔra Wurubuaarɛ
abaa dɔ gɛkpaa-gɛkpaa.

13 Asunbi alɛɛbo mɔ mɛ kya
dɛɛ nnaadɛbi de mɛ' kyu nmɔ-
nsɔ de itiidɛ de inaadɛ nkalan kyu
lɛɛ asunbi sa asa. Gɛnen asunbi
abono aŋ gyɛ gisen dɔ ilaa gbaa
ne a kya taalɛ lɛɛ ilaa kyɔlesɛsɛ
lii asa nyoro so sa mɔmɔ faa.
14 Ne Kirisito-lɛɛ nkalan mɔ de-e?
Nmɔ nbono berɛ gi laa kpaarɛ ilaa
nyɛnyɛn ibono i tɛɛ aye-rɛ Wu-
rubuaarɛ nsana mɔ lii aye-asen
dɔ. A laa nyɛ de a' kpɛ a kya son
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo no aberɛ
kamaasɛ dɔ mɔ. I lii fɛɛ Kirisito
gi kyu mɔ-nyoro kyɛɛ ne ɔ lɛɛ
asunbi sa Wurubuaarɛ aye so. A
nyi ibono Yesu asunbi alɛɛbi mɔ a
gyi Wurubuaarɛ ginsi gɛkpaa. I lii
fɛɛ ɔŋ wɔra ilaa nyɛnyɛn gɛkaako
kerɛ, ne o wu' sa aye kyu naa de
Wurubuaarɛ Oduduu ɔbono ɔ kpɛ
ɔ bo no aberɛ kamaasɛ dɔ mɔ.

15 Imɔso Kirisito ne n gyɛ
ɔbono ɔ yelɛ anyamesɛ mɔ-rɛ Wu-
rubuaarɛ nsana. Lii mɔ so ne Wu-
rubuaarɛ gi yɛgɛ mɔ Wurubuaarɛ
mɔ-rɛ anyamesɛ mɛ kii wɔra gɛnɔ
pobɔrɔ faa. I kya nyiile yɛɛ gɛnɔ
gyangbarasɛ gɛbono Wurubuaarɛ
gi wolaa yɛgɛ aye-rɛ mɔ a wɔra
mɔ a tɔrɔ gɛmɔ-nbara. Imɔso
Kirisito gi kyu mɔ-nkpa kyarɛ ne
i ka gikɔ de i' mɔlɛgɛ aye lii
gɛnen ilaa nyɛnyɛn ibono dɔ. O
wu' sa aye gɛnen mɔ, aye abono
Wurubuaarɛ gi tɔgɛ aye yɛɛ a' son
mɔ mɔ a laa nyɛ nyɛ ilaa dɛnsɛ
ibono ɔ wolaa ka yela sa mɔ-adɛ
mɔ. Ne gɛnen ilaa ibono berɛ i
maŋ ta ɔkara.

Nkalan Gi Laa Kyɛɛgɛ Fuɛ

Pɛi De Wurubuaarɛ Ɔ' Kpaarɛ Ilaa Nyɛnyɛn Fuɛ

16 Nengyene nyamesɛ mɔ-rɛ mɔ-
subuana mɛ wɔra gɛnɔ mɔ-tɔgyi
so yela mɔ, kaasɛ mɔ laa wu'
pɛi de ilaa ibono i' lɔɔ nyɛ wɔra
gɛsun. 17 I lii fɛɛ lɛwu ne n
kya yɛgɛ ne asa mɛ kya gyi ɔko
atɔ. Owi ɔbono ɔŋ ti wu' mɔ,
gɛnɔ gɛbono gɛ maŋ taalɛ yɛgɛ
ɔko ɔ' nyɛ gyi mɔ-atɔ. 18 Gɛnɔ
gyangbarasɛ gɛbono Wurubuaarɛ
mɔ-rɛ anyamesɛ mɛ wɔra mɔ kee
gɛ tiri yɛɛ nkalan gi kyɛɛgɛ fuɛ pɛi
de mɛ' taalɛ gyi gɛnen gɛnɔ mɔ so.
19 Owi ɔbono Wurubuaarɛ mɔ-rɛ
anyamesɛ mɛ laa baa gyi gɛnɔ
gyangbarasɛ mɔ so mɔ, Mosisi gi
kalɛ nbara nbono mɛ ŋmarasɛ
yela mɔ nyiile asa mɔ pɛwu.
Nfono mɔ o kyu itiidɛ de inaadɛ
nkalan de nkyu saarɛ, ne o kyu
giponfɛ gibono mɛ kya terɛ yɛɛ
hisopo mɔ de sandɛ ifuu pebara
kyu ŋminde dabɔlɛ, ne o kyu nyɔɔ
nkalan de nkyu mɔ dɔ, ne o kyu
ŋmadɛ-ŋmadɛ nbara ɔwolɛ mɔ de
asa mɔ pɛwu, 20 ne ɔ tɔgɛ yɛɛ,
“Nkalan ndɛ ne Wurubuaarɛ gi
kyu nyise gibaa yɛɛ fɛye-rɛ mɔ fɛ
wɔra gɛnɔ. Fɛ' gyi gɛnɔ mɔ so.”
21 Mosisi gi kii kyu nkalan mɔ kyu
ŋmadɛ-ŋmadɛ Wurubuaarɛ ɔson
panpan mɔ dabɔlɛ de ɔson ilaa
mɔ pɛwu. 22 Mosisi nbara mɔ
dɔ mɔ, ne fɛɛ iŋ gyɛ ilaa kalɛsɛ
iko so mɔ, nkana nkalan wolɛ ne
mɛ kya kyu lɛɛ ilaa kyɔlesɛsɛ lii
ilaa kamaasɛ so. Nyamesɛ maŋ
nyɛ Wurubuaarɛ ɔ' kpaarɛ mɔ-
ilaa nyɛnyɛn ibono ɔ wɔra mɔ fuɛ
sa mɔ, gɛnen mɔ, nkalan gi kyɛɛgɛ
fuɛ pɛi.

Kirisito Gi Wu' Sa Aye Gikolon, Ne Ɔ Laa Kii Ba Gɛsinkpan So Ginyɔsɛ

23 Gɛsinkpan gɛdɛ so ɔson ilaa
i lii Wurubuaarɛ dɔ lɛɛ mɔ daa.
Iŋ gyɛ yɛɛ imɔ gbaa-gbaa berɛ ne
i gyɛ. Imɔso ne i kaaborɛ yɛɛ
nbuɛ nkalan ne anyamesɛ mɛ' kyu
lɛɛ asunbi de i' lɛɛ ilaa kyɔlesɛsɛ
sa mɔmɔ mɔ. Wurubuaarɛ dɔ
ɔson ilaa berɛ, i kaaborɛ i' nyɛ
asunbi abono a don nbuɛ nkalan-
lɛɛ asunbi mɔ. Gɛnen asunbi
ne Kirisito gi kyu mɔ gbaa-gbaa
lɛɛ nkalan kyu lɛɛ mɔ. 24 Ɔ loo
Wurubuaarɛ gɛten' dɔ. Nno ne n
gyɛ Wurubuaarɛ dɔ. Iŋ gyɛ gɛten'
gɛbono anyamesɛ mɛ kyu mɔmɔ-
abaa yii mɔ dɔ ne Kirisito gi loo
gɛnen. Gɛsɛ gɛrɛ-lɛɛ Wurubuaarɛ
ɔsonten mɔ kya lɛɛ Wurubuaarɛ
dɔ-lɛɛ mɔ ɔnan nyiile daa. I mɛŋ
gyɛ Wurubuaarɛ dɔ-lɛɛ mɔ gbaa-
gbaa. Idɛ kon mɔ aye abono a ka
gyan' Kirisito so mɔ a nyɛ Kirisito
bo Wurubuaarɛ asɛ aye-giyaa dɔ.
25 Kirisito gi loo Wurubuaarɛ dɔ
gɛnen mɔ, i mɛŋ gyɛ yɛɛ ɔ kpɛ ɔ
dɛ mɔ-nyoro ɔ kya lɛɛ asunbi gɛsi
kamaasɛ fɛɛ gɛnɔɔbono Isirale
awura Wurubuaarɛ asunbi alɛɛbo
gɛmu mɔ kya kyu nbuɛ nkalan
loo Wurubuaarɛ obu belɛ mɔ dɔ
mɔ lɛɛ asunbi sa Wurubuaarɛ gɛsi
kamaasɛ mɔ. 26 Fɛɛ gɛnen ne i dɛ
mɔ, nkana kpɛ kyu lii owi ɔbono
Wurubuaarɛ gi lɛɛ soso de gɛsɛ
baa lii de ndɛ faa, ɔfaanan Kirisito
kpɛ san ɔ kya wu ɔlaawusɛ ɔ
kya kpe ɔ kya ba. Owi ɔbono
gɛsinkpan so gɛkyena nkɛ mɔ
gi kya ba laalaalogɛ faa, Kirisito
gi kpɛ loo Wurubuaarɛ dɔ daa
gikolon. Mɔ-nyoro ne o kyu sa ne
mɛ mɔɔ, ne i wɔra asunbi abono
ɔ lɛɛ aye anyamesɛ gimu so de i'
nyɛ kpaarɛ aye-ilaa nyɛnyɛn fuɛ
sa aye.

27 I dɛ sa nyamesɛ yɛɛ o'
wu' gikolon, de imɔ gɛmara
mɔ, Wurubuaarɛ o' gyi mɔ-nbɛlɛ.
28 Gɛnen kee ne Kirisito gi wu'
gikolon ne ɔ lɛɛ asunbi sa Wu-
rubuaarɛ ne i kpaarɛ asa sakyɔ
ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa mɔmɔ. Imɔso
i gyɛ gɛsintin yɛɛ gɛkaako ɔ laa kii
ba gɛsinkpan so ginyɔsɛ. Aberɛ
abono berɛ mɔ, i mɛŋ baa i gyɛ
yɛɛ asa ilaa nyɛnyɛn gikpaarɛfuɛ

so ne ɔ naa. Ginyɔsɛ gibono ɔ laa
ba mɔ, ɔ laa baa mɔlɛgɛ asa abono
mɔmɔ-ansi a gyan' mɔ so mɔ de
mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.

10

Yesu Gi Ba Baa Wɔra Wurubuaarɛ Gɛlaarɛ

1 Ɔson ilaa ibono Mosisi nbara
mɔ gi kyu ba mɔ i dabɔlɛ lii
Wurubuaarɛ dɔ lɛɛ mɔ faa mɔ,
i mɛŋ taalɛ wɔra fɛɛ imɔ gbaa-
gbaa. Imɔso ibono asa mɔ mɛ
kya lɛɛ asunbi kolon abono sa
Wurubuaarɛ gɛsi kamaasɛ dɔ mɛ
kya kpe mɛ kya ba faa mɔ, asunbi
mɔ a maŋ taalɛ kpaarɛ asa abono
mɛ kya laarɛ mɛ' tu sindi Wu-
rubuaarɛ mɔ ilaa nyɛnyɛn fuɛ
de mɛ' gyi Wurubuaarɛ ginsi
kpaa logɛ. 2 Ne fɛɛ asunbi adɛ
a laa taalɛ kpaarɛ Wurubuaarɛ
asonbo ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa mɔmɔ
gɛkpaa mɔ, nkana ɔfaanan mɛ
laa bii mɔmɔ-asen dɔ yɛɛ ilaa
nyɛnyɛn iko iŋ baa i bo mɔmɔ-rɛ
Wurubuaarɛ nsana de mɛ' maŋ
baa lɛɛ gɛnen asunbi abono.
3 Gɛnɔɔbono i dɛ faa mɔ, gɛnen
asunbi abono mɛ kya lɛɛ mɔ a kya
yɛgɛ mɛ kya nyingi ilaa nyɛnyɛn
ibono mɛ wɔra mɔ gɛsi ka-
maasɛ. 4 I lii fɛɛ inaadɛ de itiidɛ-
lɛɛ nkalan gi maŋ taalɛ kpaarɛ
nyamesɛ ilaa nyɛnyɛn ibono ɔ
wɔra mɔ fuɛ sa mɔ kpa-a.

5 Imɔ idɛana so ne owi ɔbono
Kirisito gi ba gɛsinkpan so mɔ ɔ
tɔgɛ sa Wurubuaarɛ yɛɛ,
“Akyɔɔlɛtɔ de asunbi atɔ berɛ i
mɛŋ kya da fo ɔbolɛ;
fo yɛgɛ nɛ bingiri nyamesɛ.
Fo sa me nyamesɛ nyoro.
6 Ibono mɛ kya kyu nbuɛ kyɔɔlɛ fo
abɛɛ mɛ kya kyu lɛɛ asunbi
de i' kpaarɛ mɔmɔ-ilaa
nyɛnyɛn fuɛ mɔ,
imɔ iko i mɛŋ kya gyi fo-ginsi.
7 Nfono ne nɛ tɔgɛ yɛɛ, ‘O Wu-
rubuaarɛ, me ne.
Nɛ ba de n' baa wɔra fo-gɛlaarɛ
fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ wolaa
ŋmarasɛ
tɔgɛ me-nyoro so ilaa fo-
agyɛbi ɔwolɛ mɔ dɔ mɔ.’ ”
8 Owi ɔbono Kirisito gi tɔgɛ gɛnen
ilaa idɛ sa Wurubuaarɛ mɔ, ɔ daa
gitɔgɛ yɛɛ, “Akyɔɔlɛtɔ de asunbi
atɔ de nbuɛ nbono mɛ kya kyu
kyɔɔlɛ de asunbi abono mɛ kya lɛɛ
yɛɛ fo' kpaarɛ mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn
fuɛ sa ɔmɔ mɔ, i mɛŋ kya da fo
ɔbolɛ ne i mɛŋ kya gyi fo-ginsi.”
(Yɛgɛ nkana asunbi abono Mosisi
nbara mɔ gi kya nyiile yɛɛ mɛ'
lɛɛ mɔ ne.) 9 Imɔ idɛ gɛmara ne
Kirisito gi kii tɔgɛ bɔla yɛɛ,
“O, Wurubuaarɛ! Me ne; nɛ ba de
n' baa wɔra fo-gɛlaarɛ.”
Idɛ i kya nyiile aye yɛɛ Wu-
rubuaarɛ gi kpaarɛ gɛnɔ gyang-
barasɛ gɛbono ɔ yɛgɛ mɔ-rɛ
anyamesɛ mɛ daa giwɔra mɔ,
ne ɔ san kyu gɛpobɔrɔ yii giyaa.
10 Wurubuaarɛ gɛlaarɛ gɛbono
Yesu Kirisito gi baa wɔra mɔ
ne n yɛgɛ ne Wurubuaarɛ gi
kpaarɛ aye-ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa
aye. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ Kirisito
gi kyu mɔ gbaa-gbaa mɔ-nyoro
kyu lɛɛ asunbi sa Wurubuaarɛ
gikolon de i' nyɛ lɔrɔ aye yela sa
Wurubuaarɛ gɛkpaa-gɛkpaa.

Asunbi Kolon Ne N Yɛgɛ Ne A Wɔra Gisen Fufuli Awura Gɛkpaa

11 Wurubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo
kamaasɛ kpɛ ɔ yelɛ ɔ dɛ asunbi
gilɛɛ dɔ ɔ kya sa Wurubuaarɛ
gɛkɛ kamaasɛ. Ɔ kpɛ ɔ kya
lɛɛ gɛnen asunbi kolon abono
ɔ kya kpe ɔ kya ba. Gɛnen
asunbi abono a mɛŋ kya taalɛ
kpaarɛ anyamesɛ ilaa nyɛnyɛn
ibono mɛ wɔra mɔ fuɛ sa mɔmɔ
kpa-a. 12 Kirisito berɛ gi wu'
sa aye de i' wɔra ilaa nyɛnyɛn
gikpaarɛfuɛ asunbi abono a bo
no gɛkpaa-gɛkpaa. Gɛnen asunbi
kolon abono a kya taalɛ kpaarɛ
anyamesɛ ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa
mɔmɔ owi kamaasɛ dɔ. Ɔ lɛɛ
asunbi mɔ ta gɛnen mɔ, ɔ kpaa

kpelegɛ kyena Wurubuaarɛ gibaa
gyisɛ so mɔ-rɛ mɔ mɛ kya gyi
gɛwura. 13 San kyu lii gɛnen
aberɛ abono kyu kyon mɔ, ɔ tɛ ɔ
gyoo owi ɔbono Wurubuaarɛ laa
yɛgɛ ɔ' kyise mɔ-akyobo de mɔ-
ayaa mɔ. 14 Asunbi kolon guan
ne ɔ kpɛ lɛɛ, ne gɛnen asunbi
abono a kya yɛgɛ aye abono ɔ lɔrɔ
yela sa Wurubuaarɛ mɔ a kya nyɛ
gyi Wurubuaarɛ ginsi kpaa logɛ
gɛkpaa-gɛkpaa.
15 Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kee
gi tɔgɛ imɔ so ilaa sa aye. Ɔ tɔgɛ
yɛɛ,
16 "Nkɛ nbono gi laa ba mɔ dɔ mɔ,
nan yɛgɛ me-rɛ anyamesɛ a'
kii wɔra gɛnɔ pobɔrɔ.
Me Wurubuaarɛ ne n kya tɔgɛ
yɛɛ,
'Gɛnen gɛnɔ pobɔrɔ gɛbono
dɔ mɔ,
mɔmɔ-nwɔnsa dɔ de mɔmɔ-
asen dɔ ne nan kyu me-
nbara mɔ wɔra.' "
17 Ne Wurubuaarɛ gi kii tɔgɛ yɛɛ,
"Maŋ baa nyingi mɔmɔ-ilaa
nyɛnyɛn ibono mɛ wɔra mɔ
de gɛnɔɔbono mɛ tɔrɔ me-
nbara mɔ
gɛkaako kpa-a."
18 Imɔso ibono Wurubuaarɛ gi nyɛ
tɔgɛ yɛɛ o kyu asa ilaa nyɛnyɛn
ibono mɛ wɔra mɔ kyɛɛ mɔmɔ faa
mɔ, i mɛŋ baa i tiri yɛɛ mɛ' kii
lɛɛ asunbi de i' kpaarɛ mɔmɔ-ilaa
nyɛnyɛn fuɛ.

A' Kyu Gɛsintin De Gikagyan Tu Sindi Wurubuaarɛ

19 Imɔso me-nanboana, ibono
Yesu gi kyɛɛgɛ mɔ-nkalan fuɛ sa
aye so mɔ, a kya da otu loo
Wurubuaarɛ asɛ mɔ-obu belɛ mɔ
dɔ. 20 Yesu ne n bugi gɛnen ɔkpa
pobɔrɔ ɔbono sa aye kyu naa de
mɔ gbaa-gbaa nyoro gibi mɔ so.
Ɔ yɛgɛ gikuru gibono gi baragɛ
Wurubuaarɛ ibu inyɔ mɔ dɔ mɔ
gi tigi sa aye ɔkpa de a' nyɛ kyon
loo Wurubuaarɛ asɛ. Gɛnen ɔkpa
ɔbono kya sa aye gɛkyena gɛkpaa.
21 Nperɛ a nyɛ ɔbono ɔ gyɛ Wu-
rubuaarɛ asunbi ɔlɛɛbo belɛ. Ɔ
kya kerɛ Wurubuaarɛ gɛten' dɔ
asa so. 22 Imɔso a' kyu gɛsintin ka
gyan Wurubuaarɛ so de a' tu sindi
mɔ, de a' lɛɛ akyɔɔlɛ kamaasɛ
lii aye-asen dɔ. Wurubuaarɛ gi
yɛgɛ a' bii aye-gisen dɔ yɛɛ ilaa
nyɛnyɛn ibono a wɔra mɔ i mɛŋ
baa i kya nyida aye-rɛ mɔ nsana,
ne ɔ yɛgɛ a nyɛ nkyu dɛnsɛ gyere.
23 A' yelɛ aye-ayaa so girin de
aye-ansi a kpɛ gyan' ilaa dɛnsɛ
ibono Wurubuaarɛ gi ka yela sa
aye ne a kya lɛɛ tɔgɛ yɛɛ a sɔɔ imɔ
gyi mɔ so. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ ka imɔ yela sa aye mɔ
gyɛ ɔpaawɔrabo. 24 A' sa abara
so gɛwɔnsa de a' tɔgɛ wɔra abara
de aye pɛwu a' nyɛ laarɛ abara
ilaa de a' wɔra gidɛnsɛ. 25 I kaa-
borɛ a' kyena a kya gyan' dabɔlɛ
Wurubuaarɛ ɔson mɔ dɔ. Aŋ sa
a' taa gɛgyan yɛgɛ fɛɛ gɛnɔɔbono
ako mɛ kya wɔra mɔ. Gɛkɛ
gɛbono Wurubuaarɛ laa kyu gyi
anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ mɔ gɛ kya
fuude. Imɔso a' lɔrɔ tɔgɛ keda
abara nyoro too.

I Tansi I Bo Gifuu Yɛɛ Wurubuaarɛ Laa Nyɛ Fo Ɔko Wɔra Mɔ-Gibaa Dɔ

26 Ibono a ti nyɛ bii Wurubuaarɛ
gɛsintin faa ne a kii kerɛ ansi
a kpɛ a kya wɔra ilaa nyɛnyɛn
mɔ, i maŋ baa nyɛ asunbi abono
a laa baa taalɛ kpaarɛ aye-ilaa
nyɛnyɛn ibono fuɛ sa aye. 27 A
san a tɛ a gyoo daa aye-nbɛlɛ
gɛgyikɛ gɛbono gɛ tansi gɛ bo
gifuu mɔ. Gɛnen aberɛ abono
mɔ ɔgya gin-gin ne nan dɛɛ asa
abono mɛ kya kɔ de Wurubuaarɛ
mɔ. 28 Nengyene ɔko mɛŋ ka
Wurubuaarɛ nbara nbono Mosisi
gi ŋmarasɛ yela mɔ gɛnɔ, ne anyɔ
abɛɛ asa' mɛ wu tɔgɛ yɛɛ, "Ɛn!
Kaasɛ mɔ gi wɔra gɛnen" mɔ,
nbara mɔ gi kya nyiile yɛɛ mɛ'
mɔɔ mɔ. Mɛ mɛŋ sa mɛ' su mɔ

so. 29 Ne ɔbono, mɔ, oŋ kyu
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ terɛ sɛi mɔ
de-e? Fɛye asɛ mɔ, menɛ gisobiidɛ
ɔnan ne Wurubuaarɛ laa kyu sa
mɔ? Oŋ kyu Wurubuaarɛ mɔ-bi
mɔ nkalan mɔ yɛɛ gi gyɛ ilaa iko.
Gɛnen nkalan nbono, mɔ, ne Wu-
rubuaarɛ mɔ-bi mɔ gi kyɛɛgɛ fuɛ
de Wurubuaarɛ mɔ-rɛ anyamesɛ
mɛ' nyɛ wɔra gɛnɔ. Kyu lii nkalan
nbono so ne Wurubuaarɛ gi lɔrɔ
gɛnen kaasɛ mɔ yela sa mɔ-nyoro.
Ɔbono ɔ wɔra gɛnen mɔ, ɔ saalɛ
Wurubuaarɛ Oduduu ɔbono ɔ gyɛ
Gitolon Gɛmu mɔ ne. Imɔso Wu-
rubuaarɛ laa tansi biidɛ mɔ-giso.
30 A nyi mɔ ɔbono ɔ tɔgɛ yɛɛ,

"Me ne n kya ka ilaa nyɛnyɛn
giwɔra gikɔ.
Me ne nan tɛɛla ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo."

Ɔ tɔgɛ kee yɛɛ,

"Me Wurubuaarɛ nan gyi me-adɛ
nbɛlɛ."

31 I tansi i gyɛ ilaa ibono i bo gifuu
yɛɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo no
gɛkpaa-gɛkpaa mɔ laa nyɛ fo ɔko
wɔra mɔ-gibaa dɔ.

Fɛye-Ansi A Gyan Wurubuaarɛ So Mɔ, Fɛ Laa Nyɛ Ntɛɛla Belɛ

32 Fɛ' nyingi owi ɔbono fɛ daa
giwu Wurubuaarɛ fatela mɔ bii
mɔ. Gɛnen aberɛ abono mɔ, fɛ
wu ɔlaawusɛ kpɛi-kpɛi gikyɔ. Owi
ɔbono fɛ kya kpon gɛnen mɔ, fɛ
taalɛ keda nyoro. 33 Iko mɔ, asa
mɛ liirɛ fɛye sansana saalɛ fɛye
ne mɛ ka fɛye-ansi. Iko mɔ mɔ,
mɛ kya wɔra fɛye-nanboana ako
awɔrɔfɔɔ gɛnen mɔ, fɛye, mɔ, fɛ
kya kpaa kerɛ mɔmɔ so. 34 Fɛ
yiyɛɛ sa fɛye-nanboana abono ako
mɛ keda tii de ibu mɔ. Asa mɛ
sɔgɛ fɛye-atɔ abono fɛ bo mɔ, i
mɛŋ loo fɛye. I wɔra fɛye ɔkon
daa. I lii fɛɛ fɛ nyi fɛye-asen dɔ
yɛɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ gi ka
yela sa fɛye mɔ berɛ i san i bo no
sa fɛye, ne i don atɔ abono gbaa
bun.

35 Imɔso ibono fɛye-ansi a gyan
Wurubuaarɛ ilaa so gɛnen mɔ, fɛŋ
sa fɛ' taa imɔ yɛgɛ. Fɛ laa nyɛ
imɔ so ntɛɛla belɛ. 36 I tiri yɛɛ fɛ'
nyɛ gisen de fɛ' wɔra Wurubuaarɛ
gɛlaarɛ de fɛ' nyɛ ilaa ibono ɔ ka
yela sa fɛye mɔ. 37 Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ dɔ i tɔgɛ yɛɛ,

"I san daa ŋmaraa de ɔbono ɔ laa
ba mɔ ɔ' ba. Ɔŋ baa kɛɛla.

38 Ɔbono ɔ kya ka gyan me Wu-
rubuaarɛ so mɔ
ne nan kyu yɛɛ mɔ-gisen dɔ i
boran.
Gɛnen kaasɛ ɔbono ne nan nyɛ me
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.
Ɔbono mɔ-gisɔɔgyi gi koso me so
mɔ berɛ
ɔ maŋ gyi me-ginsi."

39 Abono ɔ darɛ yɛɛ mɔmɔ-
gisɔɔgyi gi koso Wurubuaarɛ so
ne mɛ fuɛ mɔ-ɔkpa mɔ mɔ, aye
berɛ, aŋ bo mɔmɔ dɔ. A bo daa
mɔmɔ abono mɛ kya ka gyan mɔ
so mɔ dɔ. Aye ne ɔ laa mɔlɛgɛ de
a' nyɛ kyena mɔ asɛ.

11

Asa Abono Mɛ Sɔɔ Wurubuaarɛ Gyi Mɔ

1 Gisɔɔgyi ne n gyɛ ilaa ibono
i kya yɛgɛ a' bii aye-asen dɔ
yɛɛ Wurubuaarɛ laa wɔra ilaa
ibono aye-ansi a gyan' imɔ so
mɔ. Gisɔɔgyi ne a kya kyu bii
yɛɛ Wurubuaarɛ ilaa ibono aŋ kya
wu de ansi mɔ i bo no gɛsintin.
2 Wurubuaarɛ asonbo adedaabo
mɔ mɛ sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so mɔ,
mɛ gyi Wurubuaarɛ ginsi. 3 A sɔɔ
Wurubuaarɛ gyi so mɔ, a kya nu
gɛsɛ yɛɛ Wurubuaarɛ gi kpɛ tɔgɛ
daa de gɛnɔ ne soso de gɛsɛ i ba i
bo no faa. Imɔso ilaa ibono aŋ kya
wu de ansi mɔ ne Wurubuaarɛ gi
kyu lɛɛ ibono a kya wu de ansi faa.
4 Abelɛ gi sɔɔ Wurubuaarɛ gyi
so mɔ, ɔ lɛɛ asunbi sa mɔ, ne
mɔ-asunbi mɔ a gyi mɔ-ginsi don
Keen-lɛɛ. Lii gɛnɔɔbono Abelɛ
gi sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so mɔ,

Wurubuaarɛ gi kyu mɔ yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran, ne ɔ tɔgɛ ilaa dɛnsɛ kyu lii mɔ-asunbi mɔ so. Abelɛ gisɔɔgyi gidɛ so mɔ, dabɔlɛ ibono ɔ ti wu' faa, mɔ-ginyen gi san gi dɛ baa lii de ndɛ.

5 Inɔki gisɔɔgyi so mɔ, ɔ mɛŋ wu'. Wurubuaarɛ gi puru mɔ dii kpe mɔ asɛ. Ɔko mɛŋ baa wu mɔ. Asa mɛ laarɛ mɔ kpon, i kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ gi puru mɔ faa fem kyu dii kpe mɔ asɛ de ansi. Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ i lɛɛ nyiile aye yɛɛ pɛi de i' ba de Wurubuaarɛ o' puru Inɔki gɛnen mɔ, o gyi Wurubuaarɛ ginsi daa.

6 Fo nyamesɛ foŋ kya sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔ, fo maŋ taalɛ gyi mɔ-ginsi kpa-a. Fo ɔbono fo kya laarɛ fo' bii Wurubuaarɛ lii fo gisen dɔ mɔ, i tiri yɛɛ fo' sɔɔ gyi yɛɛ ɔ bo no de fo' sɔɔ gyi kee yɛɛ ɔ kya tɛɛla asa abono mɛ kya pɛɛrɛ ansi de mɛ' bii mɔ mɔ.

7 Nowa gi sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so mɔ, o nu Wurubuaarɛ gɛdɛ. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ mɔ-gɛkyena dɔ mɔ, Wurubuaarɛ gi gyɔ mɔ ɔwɔlii yela yɛɛ ilaa iko i laa baa ba. Gɛnen aberɛ abono mɔ, ɔŋ ti wu gɛnen ilaa ibono de mɔ-ansi, ne ɔ dabɔlɛ wɔra ilaa ibono Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa mɔ mɔ. Ɔ salɛ gikolii belɛ gibono gi baa mɔlɛgɛ mɔ-rɛ mɔ-gɛten dɔ asa. Kyu naa de Nowa gisɔɔgyi gidɛ so mɔ, i lɛɛ nyiile yɛɛ gɛsinkpan so anyamesɛ mɛ kaaborɛ Wurubuaarɛ o' bun ɔmɔ gipuɛɛ gɛnen owi ɔbono dɔ. Nowa berɛ Wurubuaarɛ gi kyu mɔ yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran kyu naa de mɔ-gisɔɔgyi gibono ɔ sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔ so.

8 Aberaham gi sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so mɔ, o nu Wurubuaarɛ gɛdɛ. Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa mɔ yɛɛ ɔ' koso nfono ɔ wolaa ɔ tɛ mɔ kpe gɛten banban. Wurubuaarɛ gi ka yela sa mɔ yɛɛ nno ne nan san wɔra mɔ-lɛɛ. Gɛsintin mɔ, ɔ koso, yɛgɛ ɔ mɛŋ nyi nfono ɔ kya kpe mɔ. 9 Ɔ sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so mɔ, ɔ kpaa fo gɛsinkpan gɛbono Wurubuaarɛ gi ka yela sa mɔ mɔ so mɔ, ɔ kyena gɛmɔ so fɛɛ isafo. Ɔŋ kyena gɛten kolon. Ɔ naa ɔ kya kyena daa ibu ibono mɛ kya kyu nbuɛ iwolɛ kyu yii imɔ mɔ dɔ. Mɔ-bi Ayisiki de mɔ-naana Gyeekɔpo kee mɛ baa kyena fɛɛ mɔ-lɛɛ mɔ ɔnan. I kya nyiile yɛɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ gi ka yela sa Aberaham mɔ, ɔ ka yela sa mɔmɔ kee. 10 Ibono so Aberaham gi taalɛ nyɛ gisen gɛnen mɔ ne n gyɛ yɛɛ o kyu mɔ-ansi gyan' daa ɔsowolɛ ɔbono ɔ bo no gɛkpaa-gɛkpaa mɔ so. Gɛnen ɔsowolɛ ɔbono ɔlɛɛbo de mɔ-oyiibo ne n gyɛ Wurubuaarɛ.

11 Aberaham mɔ-ka Sara mɛŋ korogɛ kerɛ. Ɔ sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so mɔ, dabɔlɛ mɔ-gikyiibelɛnsɛ dɔ mɔ, ɔ nyɛ ɔlon lii Wurubuaarɛ asɛ, ne ɔ da ɔtɔ korogɛ. O sɔɔ Wurubuaarɛ gyi yɛɛ Wurubuaarɛ gyɛ ɔpaawɔrabo. Ɔ laa wɔra ilaa ibono ɔ ka yela sa mɔ mɔ. 12 Imɔso, lii gɛnen gisɔɔgyi gidɛ so mɔ, Aberaham ɔbono ɔ belɛ ɔ ti ɔ kya fuude lɛwu mɔ gi nyɛ gɛbii korogɛ, ne gɛnen gɛbii kolon gɛbono gɛ nyɛ anaana-anaana-ana abono mɔmɔ-gɛgyɔnɔ gɛ nyaakyɔ fɛɛ agyɛkpebi de apoo gɛnɔ giŋɛsii.

13 Gɛnen adedaabo abono nɛ terɛ faa pɛwu mɛ sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔmɔ-gɛkyena dɔ kaaborɛ mɛ wu'. Owi ɔbono mɛ mɛŋ ti nyɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ gi ka yela sa mɔmɔ mɔ, mɛ ti wolaa bii mɔmɔ-asen dɔ yɛɛ i bo ɔkpa i kya ba, ne i wɔra mɔmɔ ɔkon. Mɛ kyule yɛɛ mɛ gyɛ daa asafo gɛsinkpan so. Gɛsɛ gɛrɛ iŋ gyɛ mɔmɔ-gɛwi. 14 Asa abono mɛ kya tɔgɛ gɛnen ilaa idɛ mɔ, mɛ kya lɛɛ nyiile yɛɛ mɛ kya laarɛ ɔsowolɛ ɔbono ɔ laa baa wɔra mɔmɔ-gɛwi gɛkaako mɔ ne. 15 Nengyene fɛɛ ɔsowolɛ ɔbono mɛ daa gikyena

mɔ mɛnan da mɔmɔ-ɔbolɛ mɔ, nkana mɛ laa taalɛ kii kpe nno. 16 Gɛnɔɔbono i dɛ faa mɔ, mɔmɔ-ansi a gyan' daa ɔsowolɛ ɔbono ɔ don gɛsinkpan so-lɛɛ mɔ so. Wurubuaarɛ gi lɔrɔ gɛnen ɔsowolɛ ɔbono yela sa mɔmɔ. Ibono mɔmɔ-ansi a gyan' Wurubuaarɛ dɔ-lɛɛ ɔsowolɛ mɔ so gɛnen so mɔ, mɛ kya terɛ Wurubuaarɛ yɛɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ mɔ, iŋ bo Wurubuaarɛ ipeeli.

17-18 Owi ɔko dɔ mɔ Wurubuaarɛ gi daasɛ Aberaham kerɛ. Ɔ tɔgɛ mɔ yɛɛ o' kyu mɔ-bi Ayisiki kpaa kyɔɔlɛ sa mɔ. Yɛgɛ ɔ wolaa tɔgɛ yela sa mɔ yɛɛ, “Kyu naa de fo-bi Ayisiki so ne fo laa nyɛ anaana-ana abono nɛ ka yela sa fo mɔ.” Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa mɔ, Aberaham gi dabɔlɛ kyule yɛɛ ɔ laa kyu mɔ-bi kolon ɔbono ɔ bo mɔ kyu kpaa kyɔɔlɛ sa Wurubuaarɛ. Ɔ sɔɔ Wurubuaarɛ gyi, ne 19 o kyu imɔ yɛɛ nengyene ɔ wɔra gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ laa taalɛ kyingi mɔ lii ibuni dɔ. Ne gɛsintin mɔ, i baa wɔra fɛɛ Wurubuaarɛ gi kyingi mɔ kiiri sa mɔ. I lii fɛɛ ɔŋ baa yɛgɛ mɔ ɔ' kyɔɔlɛ mɔ.

20 Ayisiki gi sɛɛ mɔ, mɔ kee gi sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so mɔ, pɛi de ɔ' lɔɔ wu' mɔ, ɔ tɔgɛ ilaa ibono i laa ba mɔ-biana Gyeekɔpo de Isawu so mɔ, ne ɔ sa ɔmɔ ɔlon Wurubuaarɛ ginyen dɔ. 21 Gyeekɔpo gi sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so mɔ, owi ɔbono ɔ kya laarɛ ɔ' lɛɛ ɔŋɛ mɔ, ɔ koso kyena, ne ɔ sa mɔ-bi Gyosɛfo-lɛɛ mɔ-biana anyɔ mɔ ɔlon Wurubuaarɛ ginyen dɔ. O kyu mɔ-oduduu gyan' mɔ-oyii tugɛsɛ so, ne ɔ lɛɛ Wurubuaarɛ ginyen. 22 Gyosɛfo gi sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so mɔ, owi ɔbono o wu yɛɛ mɔ-nkɛ gi kya fo ibono ɔ laa kii kpe mɔ-naanaana asɛ mɔ, ɔ taalɛ wu tɔgɛ yela yɛɛ mɔ-nanboana Isirale awura mɔ mɛ laa baa koso Igyipiti gɛsinkpan so gɛkaako. Gɛnen so mɔ, ɔ ka sa mɔ-subuana yɛɛ gɛkaako gɛkaako mɛ laa koso mɔ, mɛ' kyu mɔ-awuye koso.

23 Mosisi mɔ-nyi de mɔ-sɛ mɛ kyena mɔ, mɛ sɔɔ Wurubuaarɛ gyi. Igyipiti awura gɛsinkpan so ne mɛ kyena. Owi ɔko dɔ mɔ, Igyipiti wura mɔ gi yela nbara yɛɛ mɛ' mɔɔ Isirale awura nbii nyensɛɛ. Imɔ gɛnen gbaa mɔ, mɛ mɛŋ selɛ Igyipiti wura mɔ gifuu. Mɛ korogɛ Mosisi ne mɛ wu yɛɛ ɔ bo kanpɛ mɔ, mɛ ŋara mɔ ibosɛ isa'. Mɛ mɛŋ ka nbara mɔ gɛnɔ.

24 Imɔ gɛmara mɔ, Igyipiti wura mɔ-bi kyiisɛ gi wu Mosisi, ne o kyu mɔ kpaa bela. Mosisi gi sɛɛ mɔ, ɔ sɔɔ Wurubuaarɛ gyi. Imɔso o kine yɛɛ mɛ mɛŋ sa mɛ' tɔgɛ yɛɛ ɔ gyɛ Igyipiti wura mɔ mɔ-bi kyiisɛ mɔ-bi. 25 Ɔ tɔgɛ yɛɛ ɔ laa kyena daa mɔ-nanboana Isirale awura abono mɛ kya son Wurubuaarɛ mɔ asɛ. Mɔ-rɛ mɔ-nanboana mɔ mɛ' wu ɔlaawusɛ mɔ, i boran sa mɔ don ɔkon ɔbono nkana ɔ laa gyi lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ mɔ. O nyi yɛɛ gɛnen ɔkon ɔbono maŋ dɛ kpe sa mɔ. 26 Mosisi gi sa gɛwɔnsa kyu lii ɔbono Wurubuaarɛ laa sun de ɔ' baa mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ so. O kyu yɛɛ nengyene o' wu ɔlaawusɛ ne o nun asebi gɛnen kaasɛ ɔbono so mɔ, imɔ ibono i gyɛ ilaa gbaa' sa mɔ don ibono ɔ laa nyɛ Igyipiti awura awuratɔ pɛwu mɔ. Mɔ-ansi a kpɛ a gyan' daa ntɛɛla belɛ nbono Wurubuaarɛ laa sa mɔ gɛkaako mɔ so.

27 Mosisi gi sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so mɔ, ɔ koso Igyipiti gɛsinkpan mɔ so. Ɔ mɛŋ selɛ Igyipiti wura mɔ ginyadon gibono ɔ laa kyu mɔ so mɔ. Ɔ keda nyoro kine yɛɛ ɔ maŋ kpe ansi de o' kii gɛmara. I lii fɛɛ i wɔra mɔ fɛɛ ɔ kya wu Wurubuaarɛ ɔbono ɔko mɛŋ kya wu mɔ de ansi mɔ. 28 Mosisi gi sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so mɔ, o nu

Wurubuaarɛ gɛdɛ, ne o yii “Lɛwu
Gi Seregɛ Aye So” gɛkɛ belɛ gigyi
ba, ne o kyu nbuɛ nkalan kyu
ŋmadɛ-ŋmadɛ aye-ibu nbunono,
de Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔbono ɔ
kya mɔɔ asa mɔ, ɔ mɛŋ sa o' yii
aye Isirale awura-lɛɛ nbii nyensɛ
gyangbarasɛ.
29 Isirale awura adedaabo mɔ
mɛ sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so mɔ,
Wurubuaarɛ gi sa mɔmɔ ɔkpa, ne
mɛ naa fara apoo ɔbono mɛ kya
terɛ yɛɛ Apoo Pebara mɔ lii. Mɛ
laa fara apoo mɔ, mɔ, nkyu mɔ gi
yɛ ginyɔ sa mɔmɔ ɔkpa, ne mɛ naa
kyon. Igyipiti awura mɔ, mɔ, mɛ
ba mɛ' baa fara mɔ, nkyu mɔ gi
gyi mɔmɔ.
30 Isirale awura mɔ mɛ sɔɔ
Wurubuaarɛ gyi so mɔ, mɔmɔ-rɛ
Gyɛriko awura mɛ kya kɔ ikɔ mɔ,
mɛ naa kyaabɔɔ gɛkpen gɛbono
mɛ yii kyaabɔɔ Gyɛriko ɔsowolɛ
mɔ nkɛ so nkɛ so, nkɛ sono, ne
Wurubuaarɛ gi yɛgɛ gɛkpen mɔ
ɔpɔɔrɛ mɔ gi dɛ gɛsɛ.
31 Tutukyii ɔko gi kyena Gyɛriko
nno, mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Rahabɛ.
Pɛi de Isirale awura mɛ baa kɔ de
ɔmɔ mɔ, mɛ sun ako ne mɛ ŋara
kpaa kerɛ ɔsowolɛ mɔ gidebi. Ra-
habɛ gi sɔɔ Wurubuaarɛ gyi so
mɔ, oŋ kyule lɛɛ mɔmɔ-gɛwi. O
kii koso keda mɔmɔ-gisafo bɔla
daa. Lii gɛnen so mɔ, owi ɔbono
Isirale awura mɛ kpaa mɔɔ gɛnen
ɔsowolɛ gisomaanu awura mɔ,
mɔ berɛ, mɛ mɛŋ mɔɔ mɔ.
32 N' kii tɔgɛ asa abono mɛ
sɔɔ Wurubuaarɛ gyi baa kyon mɔ
so ilaa abɛɛ n' taa yɛgɛ gɛnen?
Maŋ nyɛ nyoro daa, nkana nan
tɔgɛ Gidiyon, Baraki, Samson, Gy-
efita, Deefidi de Samuɛlɛ de Wu-
rubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ so
ilaa kee. 33 Gɛnen asa adɛ mɛ sɔɔ
Wurubuaarɛ gyi so mɔ, ako mɛ
taalɛ kɔ ikɔ gyi awura-awura so.
Ako mɛ yɛgɛ gɛsintin gigyi gi' ba
asa dɔ.
Mɔmɔ-gisɔɔgyi mɔ so mɔ, ako
mɛ nyɛ ilaa dɛnsɛ ibono
Wurubuaarɛ gi ka yela sa
mɔmɔ mɔ.
Ako mɛ taalɛ baala aguuni nnɔ
bun.
34 Ako mɛ duule igya gin-gin ibono
i wɔra gifuu mɔ.
Ako gisɔɔgyi so mɔ, Wurubuaarɛ
gi mɔlɛgɛ mɔmɔ lii lɛwu dɔ
owi ɔbono nkana asa mɛ
laarɛ mɛ' mɔɔ ɔmɔ de nki
mɔ.
Ako mɛ gyɛ afɔlɛbo, ne mɛ nyɛ
ɔlon baa bingiri alolonbo.
Mɛ bii kɔ ikɔ, ne mɛ gyi asafo
asogya akpen akpen so.
35 Akyii abono mɛ sɔɔ Wu-
rubuaarɛ gyi mɔ ako mɛ
nyɛ mɔmɔ-subuana abono
mɛ wu' mɔ mɛ' kii kyingi lii
ibuni dɔ.
Ako, mɔ, ibono mɛ sɔɔ Wu-
rubuaarɛ gyi so mɔ, asa mɛ
ka mɔmɔ-ansi, kaaborɛ mɛ
kyu wu'.
I lii fɛɛ mɛ mɛŋ taa mɔmɔ-gisɔɔgyi
mɔ yɛgɛ.
Mɛ nyi yɛɛ nengyene gɛnen so ne
mɛ laa taa
gɛsinkpan so gɛkyena yɛgɛ
mɔ,
gɛkaako Wurubuaarɛ laa kyingi
ɔmɔ
de mɛ' nyɛ gɛkyena gɛbono gɛ
boran don gɛdɛ mɔ.
36 Ako, mɔ, mɛ sɔɔ Wurubuaarɛ
gyi so mɔ,
asa mɛ gyaabii mɔmɔ ne mɛ
koree mɔmɔ.
Ako, mɔ, kee, ibono mɛ sɔɔ Wu-
rubuaarɛ gyi so mɔ,
asa mɛ ŋminde mɔmɔ ne mɛ
tii mɔmɔ de ibu.
37 Ako, mɔ, ibono mɛ sɔɔ Wu-
rubuaarɛ gyi so mɔ,
asa mɛ da mɔmɔ abui mɔɔ.
Mɛ kyan mɔmɔ ako dɔ ginyɔ-
ginyɔ.
Ako, mɔ, mɛ mɔɔ mɔmɔ de nki.
Ako, mɔ, ibono mɛ sɔɔ Wu-
rubuaarɛ gyi so mɔ,
isandɛ de itiidɛ iwolɛ ne n
wɔra mɔmɔ-akuru bunsɛ.
Mɛ wɔra ayenbo. Asa mɛ ka
mɔmɔ-ansi,

mɛ mɛŋ nyɛ mɔmɔ-nyoro.
38 Nkana iŋ taa kaaborɛ gɛsinkpan
so asa nyɛnyɛn mɛ' nyɛ asa
dɛnsɛ adɛ mɛ' kyena saarɛ
mɔmɔ dɔ.
Mɔmɔ ako, ibono mɛ sɔɔ Wu-
rubuaarɛ gyi so mɔ,
mɛŋ nyɛ ikyenaten ne mɛ naa
de apen de abii so.
Mɛ dɛ-dɛ gɛsinkpan ibɔ dɔ de
afolɛ ibɔ dɔ.
39 Gɛnen asa dɛnsɛ adɛ pɛwu
ginyen gi dɛ kyu lii gɛnɔɔbono
mɛ sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔ so.
Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa mɔ, ilaa
dɛnsɛ ibono Wurubuaarɛ gi ka
yela sa asa abono mɛ sɔɔ mɔ gyi
mɔ, ɔ mɛŋ yɛgɛ de mɛ' nyɛ imɔ
gɛnen aberɛ abono. 40 I kya nyiile
yɛɛ ɔ wolaa tɔgɛ yela yɛɛ ɔ laa
baa wɔra ilaa dɛnsɛ sa aye abono
a sɔɔ mɔ gyi ndɛ faa. Gɛnen ilaa
ibono i laa tansi wɔra ɔdan don
ibono nkana ɔ laa sa ɔmɔ gɛnen
aberɛ abono mɔ. Mɔmɔ-wolɛ mɔ
Wurubuaarɛ maŋ yɛgɛ mɛ' wɔra
ɔdan kpaa logɛ, gɛnen mɔ, aye kee
a' baa bɔla de mɔmɔ.

12

A' Kpɛ A' Kerɛ Daa Yesu Aye-Gɛkyena Dɔ

1-2 A' laa ansi kerɛ asa abono
a kaala-kaala baa kyon faa.
Mɔmɔ-gɛkyena gɛ lɛɛ nyiile aye
gɛnɔɔbono mɛ sɔɔ Wurubuaarɛ
gyi mɔ. Imɔso ilaa kamaasɛ ibono
i laa gɛnda aye de a' mɛŋ nyɛ
wɔra Wurubuaarɛ gɛlaarɛ kpaa
logɛ mɔ, fɛ' yɛgɛ de a' lɛɛ imɔ
lii aye-ayaa dɔ, titirigu mɔ, ilaa
nyɛnyɛn giwɔra ibono i kya nyɛ
aye kusaa-kusaa mɔ. A' kpɛ a'
kerɛ daa Yesu aye-gɛkyena dɔ de
a' wɔra fɛɛ asa abono mɛ kya keda
nyoro selɛ ɔnangya ɔbono ɔ dɛ
mɔmɔ-ansi so mɔ. Yesu ne n yɛgɛ
a sɔɔ Wurubuaarɛ gyi, ne mɔ ne
nan yɛgɛ a' sɔɔ mɔ gyi kpaa logɛ.
Aberɛ abono mɛ laa da mɔ aŋanbi
mada de oyii mɔɔ mɔ, ipeeli ibono
o gyi gɛnen lɛwu ɔbono dɔ mɔ, ɔ
mɛŋ kyu imɔ terɛ sɛi. O kyu mɔ-
ansi gyan' daa ɔkon ɔbono ɔ dɛ sa
mɔ mɔ-lɛwu gɛmara mɔ so, ne o
sɔɔ lɛwu mɔ abaa anyɔ. Idɛ kon
ɔ tɛ Wurubuaarɛ gibaa gyisɛ so ɔ
kya gyi gɛwura.
3 Ilaa nyɛnyɛn awɔrabo mɛ
tansi kyo Yesu, ne mɔ, mɔ, gi nyɛ
gisen sa ɔmɔ. Imɔso fɛ' laa ansi
kerɛ mɔ-lɛɛ mɔ, de iŋ sa i' yɔɔ
fɛye-nyoro de fɛye-asen a' koso
mɔ so. 4 Ibono fɛ kya nyanga
ansi fɛ kya kɔ fa-a tii ilaa nyɛnyɛn
giwɔra faa mɔ, fɛŋ ti kɔ kpaa fo
ibono mɛ laa mɔɔ fɛye.

Wurubuaarɛ Kya Laarɛ Fo-Ilaa Mɔ Ne Ɔ Kya Biidɛ Fo-Giso

5 Fɛ ti tan ibono Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ wɔra fɛye fɛɛ mɔ-biana mɔ?
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ mɔ i
tɔgɛ yɛɛ,
“Me-bi, gɛŋ sa fo' kyu Wura Wu-
rubuaarɛ gibela
gibono ɔ kya bela fo, ne ɔ kya
lɔrɔ fo mɔ
yɛɛ i mɛŋ gyɛ ilaa gbaa' iko.
Gɛnɔɔbono ɔ kya biidɛ fo-giso mɔ,
gɛŋ sa fo' yɛgɛ i' yɔɔ fo-
nyoro.
6 I lii fɛɛ fo isa ɔbono Wurubuaarɛ
kya laarɛ fo-ilaa
ne o kyu fo wɔra mɔ-bi
gɛsintin mɔ, fo ne ɔ kya
bela.
Fo kee ne n wɔra ilaa nyɛnyɛn ne
Wurubuaarɛ laa biidɛ fo-
giso.”
7 Fɛ' keda nyoro de fɛ' nyɛ gisen
fɛye-ɔlaawusɛ ɔbono fɛ kya wu
mɔ dɔ. Fɛ' kyu imɔ yɛɛ fɛye-
sɛ ne n kya bela fɛye, ne ɔ kya
lɔrɔ fɛye gɛnen. I kya nyiile yɛɛ
Wurubuaarɛ gi kyu fɛye fɛɛ fɛ gyɛ
mɔ-biana gɛsintin. Obi ɔmɔ ne n
bo no yɛɛ mɔ-sɛ mɛŋ kya bela mɔ
de ɔ' lɔrɔ mɔ? 8 Wurubuaarɛ kya
lɔrɔ mɔ-biana pɛwu. Nengyene
fɛɛ Wurubuaarɛ mɛŋ kya lɔrɔ
fɛye mɔ, fɛ mɛŋ gyɛ mɔ-biana
gbaa-gbaa ne. Ako-lɛɛ nbii ne

fɛ gyɛ. 9 Gɛsinkpan gɛdɛ so mɔ,
aye-sɛana mɛ kya bela aye ne mɛ
kya lɔrɔ aye, ne aye, mɔ, a kya
kyu buubuu sa mɔmɔ. Ne aye-
sɛ ɔbono ɔ bo soso, oduduu dɔ-
lɛɛ ɔsɛ mɔ de-e? I kaaborɛ a'
tansi bara aye-nyoro gɛsɛ sa mɔ
de a' nyɛ mɔ-lɛɛ gɛkyena mɔ ɔnan.
10 Aye-gɛsinkpan so-lɛɛ asɛ mɔ, mɛ
kya bela aye mɔ, nsi kalɛsɛ nko
ne mɛ kya bela aye ne mɛ kya
lɔrɔ aye gɛnɔɔbono ɔkara mɛ laa
taalɛ mɔ. Wurubuaarɛ, mɔ, kya
bela aye mɔ, ɔ kya bela aye gɛkpaa
daa de i' nyɛ lɔrɔ aye de aye-asen
a' nyɛ fuuli wɔra fɛɛ mɔ. 11 Owi
ɔbono ako mɛ kya bela aye ne mɛ
kya biidɛ aye-giso mɔ, iŋ bo aye
ɔkon. Mɛ kya wɔra aye gɛnen mɔ,
a kya wu daa yɛɛ i kya nu aye.
Imɔ gɛmara mɔ, a kya wu yɛɛ i
yɛgɛ a wɔra gɛsintin awura ne a
nyɛ gisen yuuli. Owi ɔbono i kya
nu aye gɛnen mɔ, i kpɛ i kya lɔrɔ
aye ne.
12 Imɔso fɛ' yelɛ fɛye-ayaa so
girin. Fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ i yɔɔ fɛye-
nyoro. 13 Fɛ' kpɛ naa daa de Yesu
ɔson ɔkpa mɔ ntintin. Ilaa ibono
i laa kiiri fɛye gɛmara Yesu ɔson
mɔ dɔ mɔ, fɛ' kerɛ dɔɔdan de fɛ'
lɛɛ imɔ lii fɛye-ayaa dɔ de i' nyɛ
kpaa fɛye de fɛ' nyɛ ayaa yelɛsɛ
ɔson mɔ dɔ.

Fɛŋ Lɔrɔ Fɛye-Nyoro Yela Sa Wurubuaarɛ Mɔ, Fɛ Maŋ Wu Mɔ De Ansi

14 Fɛ' nyanga ansi de fɛ' kyu
gisen yuuli kyu kyena de nyamesɛ
kamaasɛ. Fɛ' lɛɛ fɛye-nyoro lii ilaa
nyɛnyɛn giwɔra dɔ. Fo nyamesɛ
fo mɛŋ lɔrɔ fo-nyoro yela sa Wu-
rubuaarɛ mɔ, fo maŋ nyɛ wu mɔ
de fo-ansi. 15 Fɛ' kerɛ dɔɔdan
de fɛye dɔ ɔko ɔ mɛŋ sa ɔ' fuɛ
Wurubuaarɛ gidɛnsɛ gibono ɔ bo
sa mɔ mɔ de fɛye dɔ ɔko ɔ mɛŋ sa
ɔ' wɔra fɛɛ giponfɛ gibono gi gyɛ
gibɔrɔ ne gi laa kɔrɔ de gi' sen mɔ.
Asa abono ɔnan mɛ laa taalɛ yɛgɛ
asa sakyɔ mɛ' loo ilaa nyɛnyɛn
giwɔra dɔ. 16 Ɔko ɔŋ sa ɔ' laarɛ
ogyibara. Fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so
dɔɔdan de fɛye dɔ ɔko ɔŋ sa o' kyu
Wurubuaarɛ ilaa yɛɛ i mɛŋ gyɛ
sɛi sa mɔ fɛɛ Isawu-lɛɛ mɔ ɔnan.
Isawu gi kyu mɔ gɛbelɛnsɛ kyarɛ
agyudɔ lɛpɛ kolon lii mɔ-tedɛ asɛ,
yɛgɛ nkana mɔ ne n gyɛ mɔ-sɛ obi
gyangbarasɛ. 17 Imɔ gɛmara mɔ,
fɛ wu ibono o kii laarɛ fɛɛ mɔ ne
mɔ-sɛ ɔ' wɔra mɔ kusee-kusee pɛi
de mɔ-sɛ ɔ' lɔɔ wu' mɔ. Oŋ kii nyɛ.
I lii fɛɛ iŋ baa sa de o' nu mɔ-nyoro
gɛsɛ de ɔ' kyɛɛgɛ lii ilaa ibono ɔ ti
wɔra mɔ dɔ. Gɛmara mɔ o kyu
ginsikyu kii laarɛ imɔ-ɔkpa kpon.

Isirale Awura Adedaabo Mɛ Wu Yɛɛ Wurubuaarɛ Ilaa I Bo Gifuu

18 Imɔso fɛye berɛ, fɛ' kerɛ
dɔɔdan de fɛ' yɛgɛ Wurubuaarɛ
ilaa i' wɔra fɛye-ilaa tirisɛ. Ilaa
ibono Wurubuaarɛ gi lɛɛ nyiile
fɛye mɔ, iŋ dɛ fɛɛ ibono ɔ lɛɛ
nyiile aye Isirale awura adedaabo
mɔ. Mɔmɔ abono, mɔ, Wu-
rubuaarɛ gi yɛgɛ mɛ tu sindi
ilaa ibono nyamesɛ maŋ taalɛ yii
imɔ mɔ. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ mɛ
wu gibii gi yelɛ gi kya dɛɛ gin-
gin-gin ne i wɔra gibiri kyikin.
Mɛ wu afuu belɛ a kya da fɛɛ
gɛwulewule. 19-20 Mɛ nu ɔlanba
belɛ fɛɛ gɛgandan, ne mɛ nu
gigyɛbi giko. Wurubuaarɛ gi
wolaa yela nbara sa ɔmɔ yɛɛ,
“Ba-a gɛbuɛ gbaa gɛmɔ-giyaa gi yii
gɛnen gibii gibono so mɔ, mɛ' da
gɛmɔ abui mɔɔ.” Mɛ nu gigyɛbi
mɔ mɔ, mɛ mɛŋ taalɛ da otu,
mɛ kolɛ Wurubuaarɛ yɛɛ mɛ mɛŋ
baa ma-a laarɛ mɛ' baa kii nu
ilaa banban iko lii Wurubuaarɛ
asɛ. 21 Gɛsintin mɔ, nno i wɔra
gifuu gikyɔ-gikyɔ so mɔ, mɔmɔ-
ɔbelɛnsɛ Mosisi gbaa gi bugi gɛnɔ
tɔgɛ yɛɛ, “I tansi i bo me gifuu
gikyɔ. Kerɛ, n yelɛ faa me-nyoro
gi kya da me ne.”

Fɛye-Lɛɛ I Bo Duduu Ne I Bo Kon Don Isirale Awura-Lɛɛ

22 Fɛye berɛ, Wurubuaarɛ gi sa
fɛye ɔkpa ne oduduu dɔ mɔ fɛ nyɛ
tu sindi Wurubuaarɛ dɔ-lɛɛ Sayon
Gibii. Gimɔ so ne Wurubuaarɛ dɔ-
lɛɛ Gyɛrusalem ɔsowolɛ mɔ gyan'.
Nfono ne Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo
no gɛkpaa-gɛkpaa mɔ tɛ, mɔ-rɛ
mɔ-isɔɔ ibono a maŋ taalɛ bii
mɔmɔ-gɛgyɔnɔ mɔ. 23 I wɔra
fɛɛ fɛ nyɛ loo Wurubuaarɛ mɔ-
biana agyangbarasɛ mɔ sagyan
mɔ dɔ ne. Nno i tansi i bo kon.
Mɔmɔ ne n nyɛ Wurubuaarɛ gi
ŋmarasɛ mɔmɔ-anyen wɔra mɔ-
ɔwolɛ dɔ Wurubuaarɛ dɔ. Fɛ tu
sindi Wurubuaarɛ ɔbono mɔ ne
nan gyi anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ mɔ.
Fɛ tu sindi asa abono mɔmɔ-asen
dɔ i boran sa Wurubuaarɛ, ne
mɛ wu', ne idɛ kon mɛ kya gyi
Wurubuaarɛ ginsi kpaa logɛ mɔ.
24 Fɛ tu sindi Yesu ɔbono ɔ yelɛ
aye-rɛ Wurubuaarɛ nsana mɔ. Lii
mɔ so ne Wurubuaarɛ gi yɛgɛ
mɔ Wurubuaarɛ mɔ-rɛ anyamesɛ
mɛ wɔra gɛnɔ pobɔrɔ. I lii fɛɛ
Yesu nkalan ne Wurubuaarɛ gi
yɛgɛ gi ŋmadɛ aye kpaarɛ aye-
ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa aye. Yesu-lɛɛ
nkalan mɔ gi wɔra ilaa dɛnsɛ don
Abelɛ-lɛɛ mɔ.

25 Wurubuaarɛ kya tɔngɛ ɔ kya
sa fɛye. Fɛ' kerɛ dɔɔdan de fɛ
mɛŋ sa fɛ' kine yɛɛ fɛ maŋ nu
mɔ asɛ. I lii fɛɛ owi ɔko dɔ mɔ
Wurubuaarɛ gi yɛgɛ isa ɔko gi baa
tɔgɛ mɔ-ɔkalan mɔ gɛsinkpan so
sa asa. Asa abono mɛ kine mɛŋ
nu Wurubuaarɛ ɔkalan ɔtɔgɛbo
ɔbono asɛ mɔ, Wurubuaarɛ mɛŋ
yɛgɛ kyɛɛ mɔmɔ. Ne fɛye abono,
mɔ, fɛ laa kine yɛɛ fɛ maŋ nu
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ kya tɔngɛ ɔ
kya sa fɛye lii Wurubuaarɛ dɔ mɔ,
fɛye ne ɔ laa yɛgɛ kyɛɛ? 26 Mosisi
aberɛ dɔ mɔ, Wurubuaarɛ gi
tɔngɛ sa asa gɛsinkpan so mɔ,
mɔ-gigyɛbi gi yɛgɛ gɛsinkpan gɛ
gyigisi. Idɛ kon berɛ, ɔ ka yela yɛɛ,
"Pɛi ne nan kii yɛgɛ gɛsinkpan gɛ'
gyigisi mɔ, iŋ baa wɔra gɛsinkpan
wolɛ. Soso kee i laa gyigisi."
27 Agyɛbi abono Wurubuaarɛ gi
tɔgɛ yɛɛ, "Pɛi ne nan kii yɛgɛ" mɔ,
a kya lɛɛ nyiile tentegelen yɛɛ ilaa
ibono ɔ lɛɛ ne i gyɛ igyigisisɛ mɔ,
ɔ laa yɛgɛ i laa gyigisi de ɔ' lɛɛ
imɔ lii mɔ-ayaa dɔ de i' san ibono
i mɛŋ gyɛ igyigisisɛ mɔ wolɛ.
28 Wurubuaarɛ gi sa aye Yesu
asonbo mɔ mɔ-awuragyibo ikye-
naten ibono i mɛŋ gyɛ igyigisisɛ.
Imɔso a' faala mɔ lii aye-asen
dɔ. A' selɛ mɔ de a' kyu buubuu
belɛ kyu son mɔ gɛnɔɔbono i
laa gyi mɔ-ginsi mɔ. 29 I lii fɛɛ
"Aye-Wurubuaarɛ mɔ dɛ fɛɛ ɔgya
ɔbono ɔ kya dɛɛ mɔ."

13

Fɛ' Wɔra Wurubuaarɛ Gɛlaarɛ Ilaa Fɛye-Gɛkyena Dɔ

1 Fɛ' kpɛ fa-a laarɛ fɛye-
nanboana Yesu asonbo mɔ ilaa
fɛɛ fɛ gyɛ daa anyibi asɛbi. 2 Fɛ'
kerɛ de fɛ' keda asafo. I lii fɛɛ
gɛnen giwɔra dɔ mɔ, ako mɛ ti
keda Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ gisafo
yɛgɛ mɛŋ dɛsɛ. 3 Asa abono mɛ
tii de obu mɔ, fɛ' nyingi ɔmɔ so
fɛɛ fɛye-rɛ ɔmɔ ne n tii de obu
gɛnen. Fɛ' nyingi abono mɛ kya
wu ɔlaawusɛ mɔ fɛɛ fɛye kee
ne n kya wu ɔlaawusɛ gɛnen.
4 Ɔkamaasɛ o' kyu gɛdena yɛɛ
gɛ tansi gɛ gyɛ ilaa tirisɛ. Fɛye
abono fɛ dena mɔ, fɛ' mɛŋ sa fɛ'
dɛ de ɔko kpɛi de fɛ' nyida ansi. I
lii fɛɛ ɔbono ɔ laa laarɛ ogyibara
abɛɛ ɔko mɔ-ka abɛɛ ɔko mɔ-kuli
mɔ, Wurubuaarɛ laa biidɛ kaasɛ
ɔbono giso. 5 Fɛŋ sa fɛ' laarɛ
yɛɛ fɛ' nyɛ aterenbi gikyɔ fɛye-
gɛkyena dɔ. Ibono ɔkara fɛ bo
mɔ, fɛ yɛgɛ i' gyi fɛye-ginsi. I lii
fɛɛ Wurubuaarɛ gi tɔgɛ mɔ-agyɛbi
dɔ yɛɛ,

"Gɛkaako maŋ naa taa fo yɛgɛ.
Maŋ lɛɛ ansi yɛgɛ fo gɛkaako
kpa-a."

6 Imɔso lii Wurubuaarɛ so mɔ aye
ɔkamaasɛ a kya da gikan tɔgɛ yɛɛ,

"Wura Wurubuaarɛ ne n gyɛ me-
ɔkpaabo. Maŋ selɛ gifuu.
Menɛ ne me-nanbo nyamesɛ laa
taalɛ wɔra me?"
7 Fɛ' kyu fɛye-nwɔnsa kyu gyan'
abono mɛ gyangbara sa fɛye Yesu
ɔson mɔ dɔ ne mɛ tɔgɛ Wu-
rubuaarɛ agyɛbi mɔ sa fɛye mɔ so.
Fɛ' laa ansi kerɛ gɛkyena gɛbono
ɔnan mɛ kyu kyena mɔ de fɛ' ka
gyan' Yesu so fɛɛ mɔmɔ-lɛɛ mɔ
ɔnan.

A' Keda Yesu Ilaa. I Boran Don Gɛsinkpan Gɛdɛ So-Lɛɛ

8 Yesu Kirisito mɛŋ kya kyɛɛgɛ;
gɛnɔɔbono ɔ dɛ deeri mɔ, gɛnen
kee ne ɔ kpɛ san ɔ dɛ ndɛ faa, ne
gɛnen ne ɔ laa kpɛ ɔ dɛ gɛkpaa-
gɛkpaa. 9 Fɛ' mɛŋ sa fɛ' nu de
ilaa nyiilesɛ kpɛi-kpɛi ibono iŋ kya
kyena de Yesu ɔkalan konkonsɛ
mɔ de i' yɛgɛ fɛ' fuɛ Wurubuaarɛ
gɛsintin ɔkpa mɔ. I boran yɛɛ a'
nyɛ aye-asen a' kyena gɛten kolon
kyu lii Wurubuaarɛ gidɛnsɛ mɔ
so; nkana i mɛŋ gyɛ agyudɔ gigyi
abɛɛ gimaagyi nbara so. Abono
mɛ kya gyi gɛnen nbara nbono so
mɔ, iŋ kya kpaa mɔmɔ. 10 Aye
abono a kya son Wurubuaarɛ kyu
naa de Yesu so mɔ berɛ, a bo
asunbi ɔlɛɛten. Nno ne Yesu gi lɛɛ
ilaa nyɛnyɛn gikpaarɛfuɛ asunbi
sa aye. Isirale awura abono mɛ
kya lɛɛ asunbi mɔmɔ-ɔsonten mɔ,
mɛŋ bo ɔkpa de mɛ' kyu ilaa
nyɛnyɛn gikpaarɛfuɛ asunbi atɔ
kyu yii gɛnɔ. 11 I lii fɛɛ mɔmɔ Wu-
rubuaarɛ asunbi alɛɛbo gɛmu mɔ
laa lɛɛ ilaa nyɛnyɛn gikpaarɛfuɛ
asunbi mɔ, nbuɛ mɔ nkalan wolɛ
ne ɔ kya kyu loo Wurubuaarɛ
ɔson obu tudɔ-tudɔ lɛɛ mɔ dɔ.
I san nbuɛ mɔ inun mɔ berɛ,
mɛ kya dɛɛ imɔ daa nten nkan.
12 Nten nkan kee ne Yesu gi wu'
mɔ-awɔrɔfɔɔ lɛwu mɔ sa aye. Mɔ
gbaa-gbaa mɔ-nkalan ne o kyu
kyɛɛgɛ fuɛ de i' nyɛ kpaarɛ aye
anyamesɛ ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa aye
de i' lɔrɔ aye yela sa Wurubuaarɛ.
13 Imɔso a' sɔɔ Yesu ɔson mɔ so
awɔrɔfɔɔ abaa anyɔ de i' wɔra fɛɛ
aye kee a lii kpe mɔ asɛ nten nkan
nfono ɔ kpaa lɛɛ asunbi mɔ de a'
kpaa sɔɔ ipeeli ibono o gyi aye so
mɔ ɔnan sola. 14 I lii fɛɛ gɛsinkpan
so mɔ a mɛŋ bo ɔsowolɛ ɔbono
ɔ laa kyena gɛkpaa-gɛkpaa. Aye-
ansi a gyan' daa ɔsowolɛ ɔbono ɔ
laa baa ba gɛkaako mɔ so.
15 Kyu naa de Yesu so mɔ, a'
kpɛ a kya lɛɛ ayenbi asunbi a kya
sa Wurubuaarɛ. Gɛnen asunbi
abono ne n gyɛ ibono a laa lɛɛ
Wurubuaarɛ ginyen. 16 Fɛ' mɛŋ sa
fɛ' tan ilaa dɛnsɛ giwɔra so. Fɛ'
kpaa asa mɔmɔ-ilaa tirisɛ dɔ. Fɛ
kya wɔra imɔ idɛ mɔ, imɔ kee i
gyɛ daa asunbi gilɛɛ, ne i kya gyi
Wurubuaarɛ ginsi.

Agyɛbi Laalaalogɛ

17 Fɛ' nu abono mɛ gyangbara sa
fɛye Yesu ɔson mɔ dɔ mɔ gɛdɛ de
fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ sa ɔmɔ. I
lii fɛɛ mɛ kya kerɛ fɛye-akyenabi
so mɛ kya sa fɛye. Gɛkaako mɔ
mɛ laa yelɛ Wurubuaarɛ ansi dɔ
de mɛ' lɛɛ mɔmɔ-gɛnɔ kyu lii imɔ
so. Fɛ' yɛgɛ mɛ' kerɛ fɛye so de
ɔkon. Nengyene fɛ yɛgɛ mɔmɔ-
asen a nyida mɔmɔ mɔ, i maŋ
wɔra ilaa dɛnsɛ iko sa fɛye.
18 Fɛ' dalaa sa aye. A nyi aye-
asen dɔ yɛɛ aye-gɛkyena dɔ mɔ a
wɔra daa ilaa ibono a nyi yɛɛ i
boran sa Wurubuaarɛ mɔ. A kya
laarɛ yɛɛ ilaa kamaasɛ dɔ mɔ, a'
wɔra aye-ilaa imɔ-ɔkpa so. 19 N
kya kolɛ fɛye yɛɛ fɛ' bugi fɛye asen
dalaa de Wurubuaarɛ ɔ' yɛgɛ n'
nyɛ nyoro kii ba fɛye asɛ kusaa.
20 Idɛ kon mɔ n kya kolɛ Wu-
rubuaarɛ n kya sa fɛye. Mɔ ne n
gyɛ gisen yuuli gɛmu, ne mɔ ne
n kyingi aye-Wura Yesu lii ibuni
dɔ. Kyu naa de Yesu nkalan nbono
ɔ kyɛɛgɛ fuɛ sa aye so mɔ, Wu-
rubuaarɛ gi yɛgɛ aye-rɛ mɔ a wɔra
gɛnɔ gɛkpaa-gɛkpaa. Yesu kya
kerɛ aye so gikyɔ fɛɛ gɛnɔɔbono

isandɛ ɔkerɛbo dɛnsɛ kya kerɛ
mɔ-isandɛ so mɔ. 21 Wurubuaarɛ
o' kyu ilaa dɛnsɛ kamaasɛ lɔrɔ
fɛye de fɛ' nyɛ taalɛ wɔra mɔ-
gɛlaarɛ. Kyu naa de Yesu Kirisito
so mɔ, Wurubuaarɛ ɔ' kpɛ ɔ kya
wɔra gɛsun aye-asen dɔ de a' wɔra
ilaa ibono i kya gyi mɔ-ginsi mɔ.
Nyisigyi ɔ' wɔra Yesu Kirisito-lɛɛ
gɛkpaa-gɛkpaa. I' ba gɛnen.
22 Me-nanboana Yesu asonbo, n
dɛ fɛye giserɛ, fɛ' nyɛ gisen de fɛ'
yela aso de fɛ' nu me-ilaa ibono
nɛ tɔgɛ keda fɛye-nyoro faa. I kya
nyiile yɛɛ meŋ ŋmarasɛ fɛye de
i' wɔra bolo-bolo. 23 Fɛ' nu yɛɛ
mɛ tigi aye-nanbo Timoti ɔbono
nkana o tii de obu mɔ. Nengyene
ɔ ba me asɛ gɛrɛ kusaa mɔ, nan
baa laa fɛye mɔ, me-rɛ mɔ ne
nan ba. 24 Fɛ' faala abono pɛwu
mɛ gyangbara sa fɛye Yesu ɔson
mɔ dɔ mɔ de Yesu asonbo sɛnsɛ
mɔ pɛwu sa me. Mɔmɔ abono
mɛ lii Itali mɔ mɛ kya faala fɛye.
25 Wurubuaarɛ ɔ' sa fɛye pɛwu so
gɛwɔnsa dɛnsɛ.

Gyeemesi Ɔwolɛ

1 Me Gyeemesi ɔbono n gyɛ Wurubuaarɛ de Wura Yesu Kirisito gɛsun ɔwɔrabo mɔ ne n kya wɔra gɛnen ɔwolɛ baarɛ. N kya faala fɛye Gyuda awura akpen guduanyɔ abono fɛ sɔɔ Yesu gyi ne fɛ yaasɛ kpe fɛ tɛ fɛ tɛ asa ako nsinkpan so mɔ.

Fɛ Kya Wu Awɔrɔfɔɔ Mɔ, Fɛ' Yɛgɛ I' Wɔra Fɛye Ɔkon

2 Me-nanboana Yesu asonbo, aberɛ abono fɛ kya wu awɔrɔfɔɔ kpɛi-kpɛi mɔ, fɛ' yɛgɛ i tansi wɔra fɛye ɔkon. 3 Fɛ' bii yɛɛ awɔrɔfɔɔ mɔ a kya daasɛ fɛye-gikagyan gibono fɛ ka gyan Yesu so mɔ a kya kerɛ daa. Fɛ taalɛ ka gyan Yesu so kpaa lii mɔ, fɛ laa wɔra asa abono mɛ bo gisen ilaa kamaasɛ dɔ. 4 Imɔso fɛ' nyɛ gisen gɛnen de fɛ' yɛgɛ fɛye-gisen gibono gi' wɔra gɛsun fɛye-asen dɔ kpaa logɛ. Fɛ wɔra gɛnen mɔ, fɛ laa nyɛ ten ansi de fɛ' wɔra Wurubuaarɛ gisen dɔ ilaa, ibono iko i maŋ san fɛye.

5 Nengyene ɔlaako ginyi ne n kya san fo ɔko mɔ, kaasɛ ɔ' dalaa kolɛ Wurubuaarɛ. Ɔ laa sa mɔ. Wurubuaarɛ kya kyɛɛ nyamesɛ kamaasɛ ilaa lii mɔ-gisen dɔ; iŋ kya loo mɔ. 6 Fo ɔkamaasɛ ɔbono fo laa kolɛ ɔlaako ginyi lii Wurubuaarɛ asɛ mɔ, kyu gisɔɔgyi kolɛ mɔ. Gɛŋ sa fo' yɛgɛ i wɔra fo tɛfɛɛ-tɛfɛɛ. Ɔbono ɔ kya kolɛ Wurubuaarɛ ilaa ne i bo mɔ tɛfɛɛ-tɛfɛɛ mɔ, ɔ dɛ daa fɛɛ gɛnɔɔbono afuu a kya da nkyu apoo so, gi kya kpe gi kya ba mɔ. 7 Kaasɛ ɔbono ɔ' bii yɛɛ ɔ maŋ nyɛ sɛi lii Wurubuaarɛ asɛ. 8 Ɔ gyɛ daa nwɔnsa nnyɔ-nnyɔ wura. Mɔ-ilaa kamaasɛ dɔ mɔ i bo mɔ daa tɛfɛɛ-tɛfɛɛ. Ɔ mɛŋ kya tɛsɛ yelɛ ilaa kolon so.

9 Me-nanbo Yesu sonbo, fo ɔbono fo gyɛ yenbo mɔ, yaalɛ fo-nyoro. I lii fɛɛ kyu lii Yesu so mɔ, fo naa mɔ, fo bo duduu. 10 Ne fo gyɛ aterenbi wura ne Wurubuaarɛ gi bara fo gɛsɛ mɔ, yaalɛ fo-nyoro. Bii yɛɛ i maŋ kɛɛla ne fo-gɛsinkpan so gɛkyena gɛ laa ta ɔkara fɛɛ gɛnɔɔbono oyii afototo kee a mɛŋ kya kyena oyii so kɛɛla mɔ. 11 Owi kya dii ne i kya son mɔ, oyii mɔ afototo a kya nyɔɔne, ne a kya yɔɔ too-too. Nfono mɔ, afototo mɔ ɔdan ɔbono nkana a bo mɔ, gɛnen ɔdan mɔ kya yela ɔkara. Imɔso aterenbi wura kee kpɛ ɔ dɛ mɔ-gɛsun dɔ mɔ, gɛnen kee ne ɔ laa wu' ne.

12 Omudɛnsɛbo ne n gyɛ fo ɔbono fo kya wu awɔrɔfɔɔ ne fo dabɔlɛ nyɛ gisen sɔɔ Yesu gyi mɔ. Nengyene awɔrɔfɔɔ mɔ a daasɛ fo kerɛ ne fo keda fo-gisɔɔgyi mɔ dɔ kpaa lii mɔ, Wurubuaarɛ laa tɛɛla fo. Ɔ laa yɛgɛ fo' nyɛ kyena mɔ asɛ fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ ka yela sa asa abono mɛ kya laarɛ mɔ-ilaa mɔ.

13 Nengyene ilaa iko i kya pɛɛdɛ fo de fo' wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ, gɛŋ sa fo' tɔgɛ yɛɛ, “Wurubuaarɛ ne n kya yɛgɛ ne i kya pɛɛdɛ me gɛnen.” I kya nyiile yɛɛ ilaa nyɛnyɛn giwɔra i maŋ taalɛ da Wurubuaarɛ ɔbolɛ, ne iŋ bo no yɛɛ Wurubuaarɛ laa yɛgɛ ilaa nyɛnyɛn giwɔra i' pɛɛdɛ nyamesɛ. 14 Pɛi ne ilaa nyɛnyɛn i laa pɛɛdɛ fo ɔko mɔ, i laa lii daa fo gbaagbaa ɔbolɛ gɛlaarɛ asɛ. Ilaa nyɛnyɛn i laa da fo ɔbolɛ de i' bingiri fo-gɛlaarɛ ilaa. 15 Imɔso nyamesɛ ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa mɔ ne n kya yɛgɛ ilaa nyɛnyɛn i kya ba mɔ-gɛwɔnsa dɔ. I ba gɛnen mɔ, ɔ laa wɔra ilaa nyɛnyɛn. Ɔ kpɛ ɔ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ, mɔ-ɔkyenaten Wurubuaarɛ asɛ mɔ laa lii mɔ-gibaa. 16 Me-nanboana laarɛsɛ, fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ ɔko ɔ' penɛ fɛye kyu lii ilaa idɛ so.

17 Owi kamaasɛ ilaa ibono i boran mɔ i tu aye mɔ, abɛɛ a

nyɛ ilaa ibono i kya gyi ginsi kpaa logɛ mɔ, Wurubuaarɛ ne n sa aye imɔ gɛnen. Aye-sɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ lɛɛ soso-lɛɛ ifatela mɔ ne n kya yɛgɛ ne gɛnen ilaa ibono i kya yii aye-gibaa. Wurubuaarɛ berɛ ɔŋ kya kyɛɛgɛ fɛɛ soso-lɛɛ ifatela mɔ de o' kyu aye wɔra gibiri dɔ. 18 Kyu naa de Wurubuaarɛ gɛsintin agyɛbi mɔ so mɔ, ɔ yɛgɛ aye abono a ka gyan Yesu so mɔ, a nyɛ gɛkyena pobɔrɔ. Wurubuaarɛ gɛlaarɛ ne n gyɛ yɛɛ aye ne a' wɔra agyangbarabo ilaa kamaasɛ ibono ɔ lɛɛ mɔ pɛwu dɔ.

Fɛ Nyɛ Nu Wurubuaarɛ Agyɛbi Mɔ, Fɛ' Wɔra Amɔ So Ilaa

19 Me-nanboana laarɛsɛ, nengyene ɔko kya tɔngɛ de fɛye mɔ, fɛye ɔkamaasɛ ɔ' yela giso de o' nu. Ɔŋ sa ɔ' kpaala mɔ-lɛɛ gɛtɔngɛ so. Ɔko-rɛ ɔko ɔŋ sa ɔ' kpaala sɔɔ ginyadon. 20 I lii fɛɛ nyamesɛ ginyadon giŋ kya kpaa mɔ de mɔ-gisen dɔ i' wɔra ɔdan sa Wurubuaarɛ.

21 Imɔso fɛ' tɛɛ fɛye-nyoro lii ilaa wɔrasɛ kamaasɛ ibono iŋ kaaborɛ fɛ' wɔra mɔ dɔ. Ilaa nyɛnyɛn giwɔra i gbigi. Fɛ' taa imɔ pɛwu giwɔra yɛgɛ. Wurubuaarɛ gi kyu mɔ-agyɛbi mɔ wɔra fɛye-asen dɔ. Fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ de fɛ' nu amɔ gɛsɛ. Amɔ ne nan taalɛ mɔlɛgɛ fɛye de fɛ' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena.

22 Fɛ' wɔra daa asa abono mɛ kya kyu Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ kyu wɔra gɛsun mɔmɔ-gɛkyena dɔ mɔ. Iŋ sa i' ba yɛɛ fɛ gyɛ asa abono mɛ kya nu Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ wɔra mɔmɔ-aso dɔ wolɛ penɛ mɔmɔ-nyoro mɔ. 23 Ɔbono ɔ kya nu agyɛbi mɔ ne ɔŋ kya wɔra amɔ so ilaa mɔ, ɔ dɛ daa fɛɛ ɔbono ɔ kya kerɛ mɔ-nyoro diiwu dɔ mɔ. 24 Ɔ kpɛ wu mɔ-nyoro ne ɔ naa lii diiwu mɔ asɛ mɔ, ɔ ti tan gɛnɔɔbono mɔ-ansi dɔ i dɛ mɔ. Gɛnen kee ne ako mɛ kya nu Wurubuaarɛ agyɛbi de mɛ' lɛɛ ansi taa amɔ yɛgɛ ne. 25 I kaaborɛ nyamesɛ ɔ' kpɛ ɔ kya nu Wurubuaarɛ-lɛɛ nbara nbono gi boran ɔkpa kamaasɛ so mɔ ɔ kya wɔra mɔ-aso dɔ. Nmɔ ne n kya yɛgɛ ne nyamesɛ kya nyɛ mɔ-nyoro lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ. Ɔ kya nu nbara mɔ mɔ, ɔŋ sa ɔ' wɔra isa ɔbono ɔ kya nu de o' kii taa yɛgɛ mɔ. Ɔ' wɔra daa isa ɔbono ɔ kpɛ ɔ kya wɔra nbara mɔ so gɛsun mɔ-gɛkyena dɔ. Ɔ kya wɔra gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ laa yuule mɔ de mɔ-ilaa wɔrasɛ i' wɔra ɔdan sa mɔ.

26 Fo ɔbono fo nyi yɛɛ fo kya son Wurubuaarɛ ne foŋ kya bii kerɛ fo-ɔnandii so mɔ, fo kya penɛ fo-nyoro ne. Fo gɛnen Wurubuaarɛ gison mɔ giŋ bo agyan ako. 27 Ɔson ɔbono fo laa son aye-sɛ Wurubuaarɛ ne ɔ laa kyu fo yɛɛ fo kya son mɔ kanpɛ foŋ kya fuɛ mɔ ne n gyɛ nnɛ? Imɔ ne n gyɛ yɛɛ fo nyamesɛ fo wu aŋmenbi de akulaabo mɛ kya yiyɛɛ mɔ, kerɛ ɔmɔ so. Iko kee ne n gyɛ yɛɛ fo laa dii fo-nyoro de gɛsinkpan gɛdɛ so nwɔnsa gi mɛŋ' nyɛ dengɛ fo-nwɔnsa lii Wurubuaarɛ gɛlaarɛ ilaa wɔrasɛ so.

2

Fo Kerɛ Ansi So Wolɛ Buu Ako Taa Ako Yɛgɛ Mɔ, Fo Tɔrɔ Nbara

1 Me-nanboana, fɛ kya sɔɔ aye-Wura Yesu Kirisito, ɔbono ɔ gyɛ Nyisigyi Wura mɔ, gyi faa mɔ, fɛŋ sa fɛ' kerɛ asa ansi so wolɛ kyu buubuu sa asa ako taa ako yɛgɛ. 2 A taa kyu yɛɛ aterenbi wura ɔko wɔra sika kɔkɔɔ nbɔɔrɛ, ne o bun gikuru dɛnsɛ, ne ɔ naa baa loo tu fɛye Yesu asonbo fɛ gyan' fɛ kya son. Nfono kee mɔ, yenbo ɔko gi baa tu fɛye. Ɔ kyɛ' daa apanan kyua-kyua. 3 Aterenbi wura mɔ gi kyu ilaa dɛnsɛ wɔra mɔ-nyoro so so mɔ, fɛ wu mɔ mɔ, fɛ bugi ansi de mɔ ne fɛ tɔgɛ sa mɔ yɛɛ, “Ba kyena ansi dɔ gɛrɛ.” Yenbo

mɔ berɛ, fɛ tɔgɛ sa mɔ daa yɛɛ,
"Kyon kpaa yelɛ faa," abɛɛ "Kpe-
legɛ kyena gɛsinkpan aye-ayaa dɔ
gɛrɛ." 4 Fɛ tɔgɛ gɛnen faa mɔ, fɛ
kya wɔra fɛɛ nbɛlɛ agyibo abono
mɛ kya kerɛ anyamesɛ ansi so gyi
mɔmɔ-nbɛlɛ mɔ ne. Fɛ kya tɔgɛ
yɛɛ ɔdɛ gyɛ nyamesɛ gbaa'; ɔdɛ
berɛ ɔŋ gyɛ nyamesɛ gbaa' ne. Fɛ'
bii yɛɛ ilaa ibono i bo fɛye-amu dɔ
ne fɛ kya tɔgɛ gɛnen mɔ, iŋ boran.

5 Me-nanboana laarɛsɛ, fɛ' yela
giso de fɛ' nu. Fɛŋ kya wu yɛɛ
abono mɛ gyɛ ayenbo gɛsinkpan
so gɛkyena gɛdɛ dɔ mɔ ne Wu-
rubuaarɛ gi tɔɔsɛ lɛɛ yɛɛ mɛ' tansi
ka gyan Yesu so de mɛ' wɔra
Wurubuaarɛ awuragyibo? Mɔ-
awuragyibo akyenabi mɔ ne Wu-
rubuaarɛ gi ka yela sa abono mɛ
kya laarɛ mɔ-ilaa mɔ. 6 Ne fɛye
berɛ fɛ mɛŋ kyu ayenbo terɛ sɛi.
Iŋ gyɛ aterenbi awura ne n kya
nyala fɛye ne mɛ kya biidɛ fɛye
kpe nbɛlɛ ogyiten adaa-adaa mɔ?
7 Mɔmɔ ne n gyɛ abono mɛ kya
saalɛ fɛye-Wura Yesu, yɛgɛ mɔ-
ginyen dɔ, mɔ, ne mɛ gyere fɛye
Wurubuaarɛ sagyere.

8 Aye-Wura Wurubuaarɛ nbara
tirisɛ ne n gyɛ yɛɛ, "Laarɛ fo-
nanbo nyamesɛ fɛɛ fo-nyoro" fɛɛ
gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ agyɛbi a
kya nyiile mɔ. Nengyene fɛ kya
gyi gɛnen nbara ndɛ so mɔ, fo kya
wɔra ilaa dɛnsɛ ne. 9 Nengyene fɛ
kya kerɛ ansi so ilaa kyu buubuu
sa ako taa ako yɛgɛ berɛ mɔ, ilaa
nyɛnyɛn ne fɛ kya wɔra gɛnen. Fɛ
gyi gipuɛɛ, i lii fɛɛ fɛ tɔrɔ Wu-
rubuaarɛ nbara. 10 Nengyene fo
nyamesɛ fo kya gyi Wurubuaarɛ
nbara mɔ so ne i san daa nkolon
mɔ, fo tɔrɔ Wurubuaarɛ nbara
mɔ pɛwu so ne. 11 I lii fɛɛ
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ tɔgɛ yɛɛ,
"Gɛŋ sa fo' laarɛ ɔko mɔ-ka,"
mɔ, mɔ kee ne n tɔgɛ yɛɛ, "Gɛŋ
sa fo' mɔɔ isa." Nengyene fo
nyamesɛ foŋ laarɛ ɔko mɔ-ka ne
fo mɔɔ isa mɔ, Wurubuaarɛ laa
bun fo gipuɛɛ yɛɛ fo tɔrɔ nbara.
12 Wurubuaarɛ laa gyi fɛye-nbɛlɛ
mɔ, ɔ laa kyu daa nbara nbono
gi kya yɛgɛ ne nyamesɛ kya nyɛ
mɔ-nyoro lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra
dɔ mɔ gyi fɛye-nbɛlɛ. Fɛ ti nyɛ
bii gɛnen faa mɔ, fɛ' yɛgɛ fɛye-
ilaa wɔrasɛ de fɛye-ilaa tɔgɛsɛ i'
kyena de gɛnen nbara nbono. 13 I
lii fɛɛ gɛkaabono Wurubuaarɛ laa
gyi fɛye-nbɛlɛ mɔ, fo ɔbono fo
mɛŋ su fo-nanbo nyamesɛ so mɔ,
ɔ maŋ su fo so kee. Atolonbo
berɛ Wurubuaarɛ laa ṣu mɔmɔ so
aberɛ abono ɔ laa gyi anyamesɛ
nbɛlɛ mɔ.

Fɛ' Kyu Fɛye-Gikagyan

Gibono Fɛ Kya Ka Gyan Yesu So Mɔ Wɔra Gɛsun

14 Me-nanboana Yesu asonbo,
nengyene ɔko kya tɔgɛ yɛɛ ɔ ka
gyan Yesu so ne ɔŋ kya wɔra imɔ
so gɛsun mɔ, nnɛ ne i laa kpaa
mɔ? Gikagyan gibono ɔnan gi
maŋ taalɛ mɔlɛgɛ mɔ de ɔ' nyɛ
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena. 15 A taa
kyu yɛɛ aye-nanbo nyensɛ abɛɛ
ɔkyiisɛ ɔko naa awo ne ɔŋ kya nyɛ
agyudɔ de o' gyi. 16 Ne fo ɔko fo
wu gɛnen isa ɔbono, ne fo tɔgɛ sa
mɔ yɛɛ, "Naa fo kya kpe de gisen
yuuli. Awo aŋ' baa mɔɔ fo. Gyi
de fo' kaabo," yɛgɛ foŋ kii sa mɔ
ilaa ibono i tiri mɔ mɔ, fo nyi yɛɛ
i bo agyan ako sa mɔ ne? 17 Imɔso
fo nyamesɛ fo ka gyan Yesu so ne
foŋ kya wɔra imɔ so gɛsun mɔ, fo-
gikagyan mɔ gi gyɛ daa gikagyan
wusɛ.

18 Ɔko laa taalɛ tɔgɛ sa ɔko yɛɛ,
"Fo yɛɛ fo kya ka gyan Yesu so.
Mi-i me mɔ n kya wɔra gikagyan
mɔ so gɛsun." Nnɛ so ne fo kya
ka gyan Yesu so ne foŋ kya wɔra
gikagyan mɔ so gɛsun? Nyiile me
gɛnen gikagyan gibono. Me berɛ
nan wɔra gikagyan mɔ gɛsun de
i' lɛɛ nyiile yɛɛ nɛ ka gyan Yesu
so gɛsintin. 19 Fo ɔbono fo sɔɔ gyi

yɛɛ Wurubuaarɛ kolon ne n bo no
mɔ, foŋ ti wɔra sɛi. Ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu isɔɔ gbaa mɛ kya sɔɔ
gyi yɛɛ Wurubuaarɛ bo no. Ne mɛ
selɛ gifuu kee yɛɛ Wurubuaarɛ laa
biidɛ ɔmɔ-giso.
20 Fo ɔbono foŋ kya sa gɛwɔnsa
kpe gɛta mɔ, yela giso de fo' nu
yɛɛ nengyene ɔko bo gikagyan
ne ɔŋ kya wɔra gimɔ so gɛsun
mɔ, gɛnen gikagyan gibono giŋ
bo agyan. 21 Wurubuaarɛ gi kyu
aye Gyuda awura aye-naana Aber-
aham yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran.
Ɔkpa ɔmɔ so ne Aberaham gi nyɛ
ne Wurubuaarɛ gi kyu mɔ yɛɛ mɔ-
gisen dɔ i boran mɔ? Imɔ ne
n gyɛ yɛɛ Aberaham gi kyu mɔ-
gikagyan wɔra gɛsun. O kyule sa
Wurubuaarɛ yɛɛ ɔ laa kyu mɔ-bi
Ayisiki lɛɛ asunbi sa mɔ, imɔso
o kyu mɔ kpe asunbi ɔlɛɛten.
22 Fɛŋ wu yɛɛ Aberaham gi ka
gyan Wurubuaarɛ so ne ɔ wɔra
gikagyan mɔ so gɛsun mɔ? Mɔ-
gɛsun gɛbono ɔ wɔra gɛnen so mɔ,
mɔ-gikagyan mɔ gi nyɛ ta gudu.
23 Imɔ ne n yɛgɛ ne ilaa ibono
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ a tɔgɛ lii
Aberaham so mɔ i nyɛ ba gɛsintin.
I tɔgɛ yɛɛ,

"Aberaham gi ka gyan Wu-
rubuaarɛ so.
Ne mɔ-gikagyan gibono so mɔ,
Wurubuaarɛ gi kyu mɔ yɛɛ
mɔ-gisen dɔ i boran."

Imɔso ne mɛ kya tɔgɛ yɛɛ
Aberaham gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-
kyɛmenɛ mɔ. 24 Imɔso fɛ' bii yɛɛ
nengyene Wurubuaarɛ gi kyu ɔko
yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran mɔ, iŋ gyɛ
mɔ-gikagyan mɔ wolɛ so. Pɛi de
ɔ' nyɛ gɛnen mɔ, i lii gɛnɔɔbono
o kyu mɔ-gikagyan gibono kyu
wɔra gɛsun mɔ so.
25 A' kii kerɛ oloobu kyiisɛ
ɔko, mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ Rahabɛ.
Nkana ɔ gyɛ daa tutukyii. Gɛnen
kee ne Wurubuaarɛ gi kyu mɔ
yɛɛ mɔ-gisen dɔ i boran ne. I
lii fɛɛ o kyu mɔ-gikagyan gibono
ɔ ka gyan Wurubuaarɛ so mɔ
wɔra gɛsun. Imɔ ne n gyɛ yɛɛ
Rahabɛ baarɛ gi sɔɔ Gyuda awura
isɔɔ ibono mɛ ba mɔ-ɔsowolɛ so
mɔ gisafo, ne aberɛ abono mɔmɔ-
akyobo mɛ kya laarɛ mɛ' mɔɔ ɔmɔ
mɔ, o nyiile mɔmɔ ɔkpa ne mɛ nyɛ
lii mɔmɔ-akyobo mɔ abaa dɔ.
26 A' kyu gikagyan gibono fo
nyamesɛ fo bo ne foŋ kya wɔra
gimɔ so gɛsun mɔ kyu kɛserɛ de
nyamesɛ nyoro gibi de a' kerɛ.
Nengyene nyoro gibi gi bo no ne
ɔŋɛ mɛŋ baa ɔ bo gimɔ dɔ mɔ,
gɛnen nyoro gibi gibono gi wu' ne.
Gɛnen kee ne gikagyan gibono fo
nyamesɛ fo ka gyan Wurubuaarɛ
so ne foŋ kya wɔra gimɔ so gɛsun
mɔ, gɛnen gikagyan gibono kee gi
wu' ne.

3

Fɛ' Bii Fɛye-Atɔngɛbi

1 Me-nanboana, fɛ' mɛŋ sa fɛ'
yɛgɛ fɛye dɔ asa sakyɔ mɛ' wɔra
Wurubuaarɛ agyɛbi anyiilebo. I
lii fɛɛ nengyene Wurubuaarɛ laa
gyi anyamesɛ nbɛlɛ mɔ, ɔ laa
gyi aye abono a gyɛ mɔ-agyɛbi
anyiilebo mɔ nbɛlɛ gɛnsipɛɛrɛ so
don asa sɛnsɛ. 2 Imɔso fɛ' nyingi
yɛɛ aye ɔkamaasɛ kya sidi ilaa
kpɛi-kpɛi dɔ gikyɔ.
Nengyene fɛɛ ɔko mɛŋ kya sidi
mɔ-gɛtɔngɛ dɔ mɔ, gɛnen kaasɛ
ɔbono berɛ gi ta gudu ne; ɔ kya
taalɛ mɔ-nyoro ilaa sɛnsɛ pɛwu
dɔ kee. 3 A' kyu aye-gɛtɔngɛ kyu
kɛserɛ de gɛnɔɔbono nyamesɛ kya
taalɛ kyu gibeletɔ pii giko kyu
wɔra bee gɛnɔ dɔ mɔ. Gibeletɔ pii
mɔ gi kya biidɛ bee mɔ-nyoro mɔ
pɛwu kpe de nfono so nyamesɛ
mɔ kya laarɛ mɔ. 4 A' kyu akolii
belɛ-belɛ abono a naa apoo so mɔ
kee kyu wɔra sinkaala de a' kerɛ.
I bo no yɛɛ akolii mɔ a gyɛ abelɛ-
belɛ ne afuu bolonsɛ a dɛ amɔ a
naa nkyu so. Itaatɔ pii-pii iko ne
mɛ kya kibi ne i kya yɛgɛ akolii
mɔ a kya kpe de nfono so mɛ kya

laarɛ mɔ. 5 Gɛnen kee ne nyamesɛ
ɔnandii dɛ faa. Ɔ gyɛ ilaa pii aye-
nyoro dɔ. Gɛnen ɔnandii baarɛ ne
nyamesɛ kya kyu tɔgɛ ilaa belɛ-
belɛ nyiile mɔ-nyoro. Gɛnen kee
ne gipo ne n kine gi nyaakyɔ nnɛ,
gifilaa pii gi laa taalɛ dɛɛ gimɔ
pɛwu.

6 Ɔnandii kee dɛ daa fɛɛ ɔgya.
Fɛɛ gɛnɔɔbono ilaa nyɛnyɛn i kya
kyangɛ de i' nyaakyɔ gɛsinkpan
so mɔ, gɛnen kee ne ɔnandii kya
wɔra ilaa nyɛnyɛn nyamesɛ dɔ ne.
Nengyene a kya tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn
mɔ, i kya kyu aye-nyoro pɛwu loo
ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ. I ti taalɛ
nyida aye-gɛkyena dɔ pɛwu, fɛɛ
gɛnɔɔbono ɔgya kya dɛɛ ilaa ŋonii
mɔ. I ba gɛnen mɔ, ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ ne n wɔra mɔ-ilaa
kyu naa de nyamesɛ ɔnandii so
gɛnen.

7 Ilaa kamaasɛ ibono Wu-
rubuaarɛ gi lɛɛ, fɛɛ ifɛ dɔ nbuɛ,
nbuii, ilaa ibono i kya kpii imɔ-
itɔ so mɔ, de nkyu dɔ nbuɛ
pɛwu, nyamesɛ laa taalɛ bela
imɔ ikamaasɛ, ne gɛsintin mɔ
anyamesɛ mɛ ti taalɛ bela imɔ.
8 Ɔnandii berɛ, mɛŋ bo gibela;
mɔ-ilaa nyɛnyɛn ibono ɔ kpɛ ɔ
kya wɔra mɔ i dɛ daa fɛɛ gibɔrɔ
gibono gi kya mɔɔ nyamesɛ kusaa
mɔ.

9 Ɔnandii ne a kya kyu yen
aye-sɛ Wura Wurubuaarɛ, ne
ɔnandii kolon baarɛ kee ne a kya
kyu tɔgɛ nnɔ wɔra aye-nanboana
anyamesɛ abono Wurubuaarɛ gi
lɛɛ fɛɛ mɔ gbaa-gbaa oyuduu mɔ.
10 Aye-nnɔ de iyuuli, aye-nnɔ de
ikyugya faa mɔ, i boran? Me-
nanboana, imɔ idɛ iŋ kaaborɛ i'
ba gɛnen. 11 Fɛ' bii yɛɛ nkyu
nbono giŋ bo nfɔlɛ de nkyu nbono
gi bo nfɔlɛ mɔ giŋ kya kyon lii
ɔbon kolon gɛmu. 12 Kankama
oyii mɛŋ kya sɔrɔ mango, ne gifɔlɛ
giŋ kya sɔrɔ kankama abi. Me-
nanboana, iŋ bo no yɛɛ nkyu
nbono giŋ bo nfɔlɛ mɔ de nbono
gi bo nfɔlɛ mɔ gi laa taalɛ kyon lii
ɔbon kolon gɛmu kpa-a.

Ɔlaako Ginyi Gi Bo Ginyɔ So

13 Fɛye dɔ anɛ ne n nyi ɔlaako
ne ɔ kya nu ilaa gɛsɛ? Kaasɛ
o' kyu mɔ-ɔlaako ginyi mɔ kyu
bara mɔ-nyoro gɛsɛ de ɔ' wɔra
ilaa dɛnsɛ mɔ-gɛkyena dɔ. Ɔ'
yɛgɛ gɛnen gɛkyena dɛnsɛ gɛbono
gɛ' lɛɛ nyiile yɛɛ o nyi ɔlaako
gɛsintin. Gɛnen ɔlaako ginyi mɔ
gi kya yɛgɛ nyamesɛ kya bara
mɔ-nyoro gɛsɛ. 14 Nengyene fɛ
kya wɔra gɛnɔ ako so abɛɛ fɛ
tɛ gikoso gɛgyanbuɛ gɛkyena mɔ,
fɛŋ sa fɛ' nyiile fɛye-nyoro. Fɛŋ sa
fɛ' kine Wurubuaarɛ-lɛɛ gɛsintin
ilaa de fɛ' kɛɛ abon yɛɛ fɛ nyɛ
ɔlaako ginyi lii Wurubuaarɛ asɛ.
15 Nyamesɛ ɔbono ɔ kya wɔra
gɛnen ilaa nyɛnyɛn ibono mɔ,
ɔlaako ginyi gibono ɔ bo mɔ giŋ
lii Wurubuaarɛ asɛ. I gyɛ daa
gɛsinkpan so-lɛɛ ɔlaako ginyi gi-
bono gi gyɛ nyamesɛ gibaa so
nwɔnsa, ne gi lii daa ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu isɔɔ mɔ asɛ. 16 I lii
fɛɛ fɛ kya wɔra gɛnɔ ako so ne fɛ
tɛ gikoso gɛgyanbuɛ gɛkyena mɔ,
fɛ laa kerɛ mɔ, ilaa kamaasɛ i laa
kpɛ i dɛ daa giyan-giyan sa fɛye,
ne ilaa nyɛnyɛn kpɛi-kpɛi pɛwu
giwɔra ne nan nyɛ fɛye dɔ.

17 Ɔlaako ginyi gibono gi lii
Wurubuaarɛ asɛ mɔ berɛ giŋ
dɛ gɛnen. Ibono i gyangbara
mɔ, Wurubuaarɛ asɛ-lɛɛ ɔlaako
ginyi mɔ gi gyɛ daa gisen dɛnsɛ
ilaa. Ɔbono ɔ bo Wurubuaarɛ-
lɛɛ ɔlaako ginyi mɔ kya lɔrɔ asa
nsana, ɔ kya yuuli asa asen, ne
ɔ kya nu ilaa gɛsɛ kusaa. Ɔ
kya tansi su mɔ-nanbo so ne ɔ
kya wɔra ilaa dɛnsɛ kpɛi-kpɛi
gikyɔ. Nyamesɛ ɔbono ɔ bo Wu-
rubuaarɛ-lɛɛ ɔlaako ginyi mɔ mɛŋ
kya kerɛ ansi so wolɛ de o' kyu
buubuu sa ako taa ako yɛgɛ. Ɔŋ
kya penɛ asa. 18 Nengyene asa mɛ
laa nyɛ de mɔmɔ-asen dɔ i' wɔra

ɔdan sa Wurubuaarɛ mɔ, i laa lii daa asa abono mɛ kya laarɛ gisen yuuli ne mɛ kya lɔrɔ asa nsana mɔ asɛ.

4

Fɛ' Bara Fɛye-Nyoro Gɛsɛ Sa Wurubuaarɛ

1 Menɛ ne n kya bara fɛye-nlɔgedɛ de nluu mɔ daa? Iŋ gyɛ fɛye-ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa ne n kpɛ i kya kɔ fɛye-nyoro gibi dɔ gɛnen faa? 2 Fɛ kya laarɛ ilaa; fɛŋ kii fɛ kya nyɛ. Imɔso ne fɛ kya mɔɔ asa faa. Ɔko ilaa i kya wɔra fɛye onsipara, fɛŋ kii fɛ kya nyɛ imɔ. Gɛnen so ne fɛ kya laarɛ nlɔgedɛ de nluu mɔ. Fɛŋ kya kolɛ Wurubuaarɛ, imɔso ne fɛŋ kya nyɛ faa. 3 Nengyene fɛ kya kolɛ mɔ ne fɛŋ kya nyɛ mɔ, i lii fɛɛ ilaa ibono so fɛ kya kolɛ mɔ mɔ iŋ kya kyena sa mɔ daa. Fɛ kya kolɛ mɔ ilaa daa de fɛ' kyu wɔra fɛye-ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa.

4 Fɛ kya lii Wurubuaarɛ gɛmara. Fɛ' bii yɛɛ nyamesɛ gi kyu gɛsinkpan gɛdɛ so ilaa gɛkyɛmenɛ mɔ, Wurubuaarɛ ilaa berɛ, ɔ laa kyo imɔ. Imɔso fo ɔbono fo kya laarɛ fo' lɛɛ gɛsinkpan so ilaa gɛkyɛmenɛ mɔ, fo laa bingiri Wurubuaarɛ ɔkyobo. 5 Iŋ gyɛ giyan so ne i bo Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ yɛɛ,

"Oduduu ɔbono Wurubuaarɛ gi yɛgɛ ɔ bo aye anyamesɛ dɔ mɔ
kya pɛɛrɛ ginsi aye so yɛɛ a' kyu aye-gisen pɛwu sa Wurubuaarɛ."

6 Wurubuaarɛ berɛ kpɛ ɔ kya sa aye so gɛwɔnsa dɛnsɛ don gɛnɔɔbono i kaaborɛ aye mɔ. Imɔso ne Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ i tɔgɛ yɛɛ,

"Wurubuaarɛ kya tii asa abono mɛ kya nyiile mɔmɔ-nyoro mɔ ɔkpa,
de mɛŋ sa mɛ' nyɛ mɔmɔ-gɛlaarɛ.
Asa abono mɛ kya bara mɔmɔ-nyoro gɛsɛ mɔ berɛ,
Wurubuaarɛ kya sa mɔmɔ so gɛwɔnsa dɛnsɛ."

7 Imɔso fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ sa Wurubuaarɛ. Fɛ' yelɛ kɔ de ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ. Fɛ wɔra gɛnen mɔ, ɔ laa selɛ taa fɛye yɛgɛ. 8 Fɛ tu sindi Wurubuaarɛ mɔ, mɔ kee laa tu sindi fɛye. Fɛye ilaa nyɛnyɛn awɔrabo mɔ, fɛ' foro fɛye-abaa lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ. Fɛye abono fɛ gyɛ nwɔnsa nnyɔ-nnyɔ awura mɔ, fɛ' lɔrɔ fɛye-asen dɔ de fɛ' yelɛ Wurubuaarɛ ilaa wolɛ so. 9 Fɛ' bɔɔda fɛye-nyoro. Fɛ' su de fɛ' saawo. Fɛ' yɛgɛ fɛye-iŋmasɛ i' bingiri osulon de ɔkon ɔbono fɛ kya gyi mɔ fɛŋ' baa gyi mɔ de fɛ' nyanga. 10 Fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ sa Wura Wurubuaarɛ, de mɔ, mɔ, ɔ' diirɛ fɛye.

11 Me-nanboana Yesu asonbo, fɛŋ sa fɛ' tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn kyu lii abara so. Nyamesɛ ɔbono ɔ kya tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn kyu lii mɔ-nanbo so abɛɛ ɔ kya bun mɔ-nanbo gipuɛɛ mɔ, kaasɛ mɔ kya tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn lii Wurubuaarɛ nbara mɔ so ne, abɛɛ ɔ kya bun Wurubuaarɛ nbara mɔ gipuɛɛ ne. Fo ɔbono fo kya bun Wurubuaarɛ nbara mɔ gipuɛɛ mɔ, foŋ baa fo kya gyi nmɔ so ne. Fo san fo kya kyu fo-nyoro yɛɛ fo bo ɔkpa de fo' kerɛ yɛɛ nbara ndɛ gi boran, abɛɛ ndɛ giŋ boran. 12 Wurubuaarɛ mɔ-nkon ne n bo ɔkpa de ɔ' yela nbara sa anyamesɛ. Mɔ-nkon ne n bo ɔkpa de o' gyi asa nbɛlɛ bun gipuɛɛ. Mɔ ne nan taalɛ mɔlɛgɛ fo nyamesɛ de fo' nyɛ ɔkyenaten mɔ asɛ, ne mɔ kee ne nan taalɛ yɛgɛ fo-ɔkyenaten mɔ asɛ ɔ' lii fo-gibaa. Imɔso fo nyamesɛ fo ne n gyɛ anɛ de fo' bun fo-nanbo nyamesɛ gipuɛɛ?

Ɔkpa Kamaasɛ So Mɔ Fɛŋ Sa Fɛ' Nyiile Fɛye-Nyoro

13 Idɛ kon fɛ' yela giso de fɛ' nu me asɛ. Fɛye ako fɛ ti taalɛ tɔgɛ yɛɛ, “Ndɛ abɛɛ ɔkɛ mɔ a laa kpe ɔsowolɛ baarɛ so. A kpe mɔ, a laa gyi gɛsi nno de a' wɔra gɛsun laarɛ aterenbi.” 14 Fɛ kya tɔgɛ gɛnen faa mɔ, fɛ nyi ɔkɛlɛɛ? Nyamesɛ dɛ daa fɛɛ nbokyu. Nyɛnyɛngɛ mɔ, gi kya sɔrɔ gi yelɛ faa nyɔlen. Owi ɔ baa dii mɔ, gi ŋaa. 15 Nkana i kaaborɛ fo' tɔgɛ daa yɛɛ, “Nengyene Wurubuaarɛ gi kyule mɔ, a laa kyena nkpa de a' wɔra idɛ abɛɛ imɔ idɛ.” 16 Fɛ kya wɔra gɛnen mɔ, fɛ kya nyiile fɛyenyoro ne fɛ kya gyiide. Gɛnen nyoro ginyiile gidɛ ɔnan pɛwu iŋ boran.

17 Fɛ' bii yɛɛ nengyene fo nyamesɛ fo nyi ilaa ibono i kaaborɛ fo' wɔra, ne foŋ wɔra imɔ mɔ, i gyɛ ilaa nyɛnyɛn sa fo.

5

Abono Mɛ Gyɛ Aterenbi Awura Mɔ Mɛ' Wɔra Laakaarɛ

1 Idɛ kon, fɛye aterenbi awura mɔ, fɛ' yela giso de fɛ' nu me asɛ. Fɛ' su de fɛ' pɛɛrɛ ansi saawo lii ɔlaawusɛ ɔbono ɔ laa baa tu fɛye mɔ so. 2 Fɛye-awuratɔ abono fɛ bo mɔ a laa gyɔ nyida, ne fɛye-akuru a laa bingiri igyoonokpakpa awɛsansan. 3 Fɛyeisika kɔkɔɔ de fɛye-isilibaa i laa yɛrɛ koro. Giyɛrɛ gibono fɛyeilaa idɛ i laa yɛrɛ mɔ ne nan lɛɛ nyiile yɛɛ fɛŋ wɔra Wurubuaarɛ gɛlaarɛ. Imɔso gɛnen ne fɛyenyoro gibi mɔ gi laa dɛɛ kee ne. I lii fɛɛ fɛ baala-baala daa awuratɔ yela anyamesɛ gɛkyena nkɛ laalaalogɛ ndɛ dɔ.

4 Fɛ' nu yɛɛ fɛye-gɛsun awɔrabo abono mɛ dɔɔ fɛye-ndɔɔana sa fɛye mɔ, fɛ kudi mɔmɔ gyi kine fɛŋ ka ɔmɔ akɔ. Mɛ kya lɔgedɛ ne mɔmɔ-nlɔgedɛ mɔ gi loo Wura Wurubuaarɛ ɔbono ɔ gyɛ Sawura mɔ aso dɔ. 5 Giwaabi de ɔkon gigyi gɛkyena ne fɛ kyu kyena gɛsinkpan so. Fɛ san fɛɛ nbuɛ nbono mɛ gyi loo nfɔ pɛi ne mɛ kya mɔɔ nmɔ mɔ. Fɛye kee Wurubuaarɛ laa biidɛ fɛye-giso aberɛ abono ɔ laa gyi anyamesɛ nbɛlɛ mɔ. 6 Abono mɔmɔ-asen dɔ i boran mɔ, fɛ ten mɔmɔ-nnɔ bun mɔmɔ gipuɛɛ. Mɛ mɛŋ tɔgɛ fɛye sɛi, ne fɛ dabɔlɛ mɔɔ mɔmɔ.

Fɛ' Nyɛ Gisen Kaaborɛ Wura Yesu O' Kii Ba Gɛsinkpan So

7 Me-nanboana Yesu asonbo, fɛ' nyɛ gisen kaaborɛ Wura Yesu o' kii ba gɛsinkpan so. Fɛ' laa ansi kerɛ gɛnɔɔbono dɔɔbo kya nyɛ gisen gyoo aberɛ abono mɔ-ilaa duusɛ i kya wɔra ilaa gyisɛ de ɔ' nyɛ agyan mɔ. Ɔ kya nyɛ gisen gyoo nyangbon gyangbarasɛ de gikyɛ inyangbon. 8 Imɔso fɛye kee fɛ' nyɛ gisen fɛye-gɛkyena dɔ gɛnen. Fɛ' da gikan yelɛ fɛye-ayaa so gisɔɔgyi gibono fɛ bo sa Yesu mɔ dɔ. I lii fɛɛ gɛkaabono Wura Yesu laa kii ba gɛsinkpan so mɔ gɛ fuude.

9 Me-nanboana, fɛ mɛŋ sa fɛ' lɔgedɛ de fɛye-nanboana yɛɛ ɔmɔ ne n kya wɔra fɛye de Wurubuaarɛ o' bun fɛye gipuɛɛ. Fɛ' nyingi yɛɛ i maŋ kɛɛla ne Wurubuaarɛ laa baa gyi anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ. Ɔ ti ɔ yelɛ fɛyenbunono gbaa. 10 Fɛ' laa ansi kerɛ Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ. Aberɛ abono mɛ kyu Wurubuaarɛ ginyen mɛ kya tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ ma-a sa asa mɔ, mɛ wu ɔlaawusɛ. Menanboana, fɛ' kyu gisen gibono mɛ nyɛ mɔmɔ-ɔlaawusɛ dɔ mɔ kyu wɔra sinkaala sa fɛye-nyoro. 11 Abono mɛ wu ɔlaawusɛ ne mɛ taalɛ nyɛ gisen keda Wurubuaarɛ ɔson mɔ kpaa lii mɔ, a kya kyu mɔmɔ yɛɛ mɛ gyɛ amudɛnsɛbo. Fɛ' nyingi gɛnɔɔbono Gyoobu gi wu ɔlaawusɛ gikyɔ ne ɔ dabɔlɛ nyɛ gisen sɔɔ Wurubuaarɛ gyi kpaa lii mɔ. Laalaalogɛ mɔ, fɛŋ

wu ilaa ibono Wura Wurubuaarɛ
gi baa wɔra sa mɔ mɔ? Wura
Wurubuaarɛ gyɛ daa otolonbo. Ɔ
tansi ɔ kya su asa so.

12 Me-nanboana, ibono pɛwu nɛ
tɔgɛ faa gɛmara mɔ, nan tɔgɛ fɛye
ibono i tiri gikyɔ mɔ. Imɔ ne n
gyɛ yɛɛ fɛŋ sa fɛ' tɔgɛ yɛɛ, "Nɛ
kerɛ fɛɛ soso," abɛɛ "Nɛ kerɛ fɛɛ
gɛsinkpan" abɛɛ "Nɛ kerɛ fɛɛ ilaa
banban iko." Fɛ' yɛgɛ fɛye-"kuaa"
ɔ' wɔra "kuaa", de fɛye-"ɛn" ɔ'
wɔra "ɛn," de Wurubuaarɛ ɔŋ sa
ɔ' nyɛ bun fɛye gipuɛɛ.

13 Imɔso ɔko bo fɛye dɔ ɔ kya
wu ɔlaawusɛ? Kaasɛ mɔ ɔ' dalaa.
Ɔko bo fɛye dɔ ibono mɔ-gisen dɔ i
bo mɔ ɔkon? Kaasɛ mɔ o' bii ilon
yen Wurubuaarɛ. 14 Ɔko bo fɛye
dɔ ɔ kya lɔ? Kaasɛ ɔ' da gibaa
terɛ Yesu ɔson mɔ dɔ abelɛnsɛ
de mɛ' baa dalaa sa mɔ de mɛ'
kyu nfɔ kyu worogɛ mɔ Wura
Yesu ginyen dɔ. 15 Nengyene mɛ
kyu gisɔɔgyi dalaa mɔ, ɔlɔbo mɔ
laa nyɛ alanfiya. Wura Yesu laa
kosorɛ mɔ, ne fɛɛ ɔlɔbo mɔ gi
wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ, ɔ laa kyu
kyɛɛ mɔ. 16 Imɔso fɛ' lɛɛ fɛye-
ilaa nyɛnyɛn ibono fɛ kya wɔra
mɔ tɔgɛ sa abara de fɛ' dalaa sa
abara. Imɔ ne nan yɛgɛ Wu-
rubuaarɛ laa nyɛ kyu kyɛɛ fɛye de
fɛ' nyɛ alanfiya. Ɔbono mɔ-gisen
dɔ i boran sa Wurubuaarɛ mɔ gi
dalaa lii mɔ-gisen dɔ mɔ, gɛnen
gɛdalaa gɛbono gɛ bo gya ne gɛ
kya wɔra gɛsun. 17 Ilaagya gi wɔra
nyamesɛ fɛɛ aye ɔnan. Owi ɔko
dɔ mɔ, ɔ dalaa sa Wurubuaarɛ
lii mɔ-gisen dɔ yɛɛ nyangbon ɔŋ
sa ɔ' da. Gɛsintin mɔ, nyangbon
mɛŋ da gɛsinkpan so nsi nsa de
gibaafon. 18 Imɔ gɛmara mɔ, o
kii dalaa kolɛ Wurubuaarɛ yɛɛ ɔ'
yɛgɛ nyangbon ɔ' baa da kon. Ne
gɛsintin mɔ, Wurubuaarɛ gi nu
mɔ-gɛdalaa ne ɔ yɛgɛ nyangbon gi
baa da, ne gɛsinkpan mɔ gɛ kii nyɛ
wɔra agyudɔ.

19 Me-nanboana, nengyene fɛye
dɔ ɔko gi fuɛ Yesu gɛsintin ɔkpa
mɔ ne ɔko gi taalɛ kiiri mɔ ba
mɔ, kaasɛ mɔ gi wɔra ilaa. 20 Fɛ'
bii yɛɛ ɔbono ɔ taalɛ lɛɛ ilaa
nyɛnyɛn ɔwɔrabo mɔ lii mɔ-ilaa
nyɛnyɛn ɔkpa mɔ dɔ gɛnen mɔ,
ɔ mɔlɛgɛ mɔ de ɔŋ sa ɔ' fuɛ mɔ-
lɛwu gɛmara ne. Kaasɛ mɔ kee
laa nyɛ mɔ-ilaa nyɛnyɛn gikyɔ i'
kpaarɛ fuɛ sa mɔ.

Piita Ɔwolɛ Gyangbarasɛ

1 Me Piita ɔbono n gyɛ Yesu
Kirisito ɔsɔɔ mɔ ne n kya ŋmarasɛ
ɔwolɛ baarɛ. N kya ŋmarasɛ
mi-i sa fɛye abono Wurubuaarɛ
gi tɔɔsɛ lɛɛ yɛɛ ɔ laa lɔrɔ fɛye
yela sa mɔ-nyoro, ne fɛ yaasɛ
kpe fɛ tɛ fɛ tɛ fɛ kya gyi gisafo
Pontusɛ, Galati, Kapadosiya, Esiya
de Bitiniya nsinkpan so mɔ. 2 Pɛi
ne aye-sɛ Wurubuaarɛ laa lɛɛ ilaa
kamaasɛ mɔ, ɔ wolaa bii fɛye.
Ɔ bii fɛye gɛnen mɔ, ɔ tɔɔsɛ
fɛye lɛɛ ne ɔ yɛgɛ Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi lɔrɔ fɛye yela sa mɔ
Wurubuaarɛ de fɛ' nyɛ nu Yesu
Kirisito gɛdɛ de Yesu nkalan mɔ
gi' kpaarɛ fɛye-ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa
fɛye. Wurubuaarɛ ɔ' sa fɛye so
gɛwɔnsa dɛnsɛ de ɔ' sa fɛye gisen
yuuli ɔ kya bɔla.

Aye-Ansi A Gyan' Wurubuaarɛ Amɔlɛgɛ So

3 Afaala a gyɛ Wurubuaarɛ, aye-
Wura Yesu Kirisito mɔ-sɛ mɔ-lɛɛ!
O su aye gitolon belɛ. Kyu naa
de Yesu Kirisito giwukyingi mɔ so
mɔ Wurubuaarɛ gi yɛgɛ i lɔrɔ ko-
rogɛ aye wɔra anyamesɛ pobɔrɔ.
Gɛnen so ne aye-ansi a gyan ilaa
dɛnsɛ iko so, ne gɛnen ilaa ibono
i maŋ gbangɛ. 4 I kya nyiile yɛɛ
a laa baa nyɛ Wurubuaarɛ ilaa
dɛnsɛ ibono ɔ baala yela sa aye
Wurubuaarɛ dɔ mɔ. Gɛnen ilaa
dɛnsɛ ibono berɛ iŋ kya ta ɔkara.
Ineesi iŋ bo imɔ dɔ ne iŋ kya nyida
kpa-a. 5 Wurubuaarɛ dɛ mɔ-ɔlon
ɔ kya kun fɛye. Kyu naa de ibono
fɛ ka gyan Yesu so mɔ, ɔ laa
kpɛ ɔ kya kerɛ fɛye so gɛnen de
gɛkɛ laalaalogɛ gɛbono gɛkyena
gɛdɛ gɛ laa baa yela ɔkara mɔ, ɔ'
mɔlɛgɛ fɛye de fɛ' nyɛ kyena mɔ
asɛ. Ɔ ti baala ta ibono ɔ laa lɛɛ
gɛnen amɔlɛgɛ abono gɛwi.
6 Ibono fɛye-ansi a gyan'
amɔlɛgɛ adɛ so mɔ i yɛgɛ fɛ kya
yaalɛ ne fɛ kya gyi ɔkon belɛ. I
bo no yɛɛ gɛnen owi baarɛ dɔ
berɛ mɔ foŋbii awɔrɔfɔɔ kpɛi-
kpɛi a kya tu fɛye ne fɛ kya yiyɛɛ.
Gɛnen awɔrɔfɔɔ de gɛyiyɛɛ mɔ
a maŋ dɛ kpe. 7 Awɔrɔfɔɔ a
kya tu fɛye gɛnen mɔ, i mɛŋ gyɛ
giyan. Fɛ' bii yɛɛ i kya daasɛ fɛye-
gikagyan gibono fɛ ka gyan' Yesu
so mɔ i kya kerɛ daa de i' nyɛ
lii gɛwi yɛɛ fɛye-gikagyan gi gyɛ
gɛsintin gikagyan. I dɛ daa fɛɛ
sika kɔkɔɔ de ɔgya. Pɛi ne fɛ laa
bii yɛɛ sika kɔkɔɔ gyɛ sika kɔkɔɔ
gbaa-gbaa mɔ, ɔgya ne mɛ kya
kyu tɔ mɔ de i' dɛɛ ibono iŋ gyɛ
sika kɔkɔɔ mɔ lii mɔ dɔ. Fɛye-
gikagyan gibono fɛ ka gyan' Yesu
so mɔ gi tansi gi tiri don sika
kɔkɔɔ ɔbono mɔ-ɔdan kya yela
ɔkara mɔ. Nengyene awɔrɔfɔɔ
mɔ a lɛɛ fɛye-gikagyan mɔ nyiile
yɛɛ gi gyɛ gɛsintin gikagyan mɔ,
i laa sa fɛye ayenbi, nyisigyi, de
buubuu gɛkaabono Wurubuaarɛ
laa lɛɛ Yesu Kirisito gɛwi nyiile
nyamesɛ kamaasɛ mɔ.
8 Fɛŋ kya wu Yesu Kirisito de
ansi berɛ. Imɔ-rɛ imɔ gɛnen gbaa
mɔ, fɛ kya laarɛ mɔ-ilaa ne fɛ kya
ka gyan' mɔ so. Yesu so mɔ fɛ
kya yaalɛ ne fɛ kya gyi ɔkon belɛ
ɔbono nyisigyi bo mɔ dɔ ne fɛŋ
nyi mɔ-ɔkara mɔ. 9 Ntɛɛla nbono
fɛye-gikagyan gidɛ gi kya sa fɛye
mɔ ne n gyɛ yɛɛ Wurubuaarɛ kya
mɔlɛgɛ fɛye, ne fɛye-rɛ mɔ nsana
i kya nyɛ wɔra ɔkon.

Wurubuaarɛ Ikalan Atɔgɛbo De Mɔ-Isɔɔ

Mɛ Laarɛ Mɛ' Nu Ɔkalan Baarɛ Ilaa

10 Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo
mɛ wolaa wu gɛnen Wurubuaarɛ
amɔlɛgɛ abono so ilaa tɔgɛ. Mɛ
tɔgɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ laa
wɔra ilaa gbaa' sa aye mɔ. Mɔmɔ
gbaa-gbaa berɛ mɛ mɛŋ nu imɔ

gɛsɛ. Imɔso mɛ pɛɛrɛ ansi loo
imɔ dɔ taasɛ-taasɛ. 11 Kirisito
Oduduu ɔbono ɔ bo mɔmɔ dɔ
mɔ kya nyiile mɔmɔ yɛɛ ɔbono
Wurubuaarɛ laa sun de ɔ' baa
mɔlɛgɛ asa mɔ laa wu ɔlaawusɛ
de imɔ gɛmara mɔ ɔ' nyɛ ny-
isigyi belɛ. Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo adɛ mɛ laarɛ de mɛ' nyɛ
bii gɛnen nyamesɛ kolon ɔbono
Kirisito Oduduu mɔ darɛ mɔ. Mɛ
kii laarɛ de mɛ' bii owi ɔbono
gɛnen ɔmɔlɛgɛbo ɔbono laa ba
mɔ. 12 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ
gi lɛɛ nyiile mɔmɔ yɛɛ i mɛŋ
gyɛ mɔmɔ gbaa-gbaa so ne ɔ sa
gɛnen ikalan mɔ. Wurubuaarɛ gi
nyiile ɔmɔ yɛɛ mɛ kya tɔgɛ mɔ-
ikalan mɔ gɛnen mɔ, mɛ kya tɔgɛ
mɛ kya yela daa mɔmɔ-gɛmara
awura. Gɛsintin, mɔmɔ-gɛmara
mɔ, Kirisito gi baa mɔlɛgɛ asa.
Imɔ gɛmara mɔ, Wurubuaarɛ gi
sun mɔ-Oduduu lii Wurubuaarɛ
dɔ. Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi
baa yɛgɛ asa mɛ kya tɔgɛ gɛnen
ɔmɔlɛgɛbo ɔbono ilaa ma-a sa
fɛye. Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ gbaa, i
kya da ɔmɔ kpa-kpa, mɛ kya laarɛ
mɛ' bii gɛnen ɔkalan konkonsɛ
baarɛ ilaa.

Fɛ' Kyena Gisen Fufuli Awura Akyenabi

13 Gɛkaabono Wurubuaarɛ laa
baa lɛɛ Yesu Kirisito gɛwi nyiile
asa gɛsinkpan so mɔ, ɔ laa kyu
mɔ-gidɛnsɛ gibono ɔ bo mɔ yu-
ule fɛye de ɔ' sa fɛye gɛkyena
gɛkpaa. Imɔso fɛ' kyu fɛye-ansi
gyan' gɛnen ayuule abono so de
fɛ' dɛsɛ fɛye-nyoro so. Fɛŋ sa fɛ'
kyu imɔ seeli.

14 Fɛ' nu fɛye-sɛ Wurubuaarɛ
gɛdɛ fɛɛ nbii dɛnsɛ; fɛŋ' baa
kyena fɛɛ owi ɔbono fɛŋ ti bii sɛi
kyu lii Wurubuaarɛ so ne fɛye-
ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa ne n gyi fɛye-
amu mɔ. 15 Wurubuaarɛ ɔbono ɔ
tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛye-rɛ mɔ fɛ' wɔra
nyamesɛ kolon mɔ gyɛ gisen fufuli
wura. Imɔso fɛye kee fɛ' kyu gisen
fufuli akyenabi kyu kyena.

16 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ mɔ-
agyɛbi mɔ dɔ yɛɛ,
"Fɛ' wɔra gisen fufuli awura.
I lii fɛɛ me, n gyɛ gisen fufuli
wura."
17 Fɛ kya dalaa mɔ, fɛ kya terɛ
Wurubuaarɛ yɛɛ fɛye-sɛ. Mɔ ne
n gyɛ ɔbono ɔ kya kyu gɛsintin
gyi anyamesɛ pɛwu nbɛlɛ naa de
mɔmɔ-ilaa wɔrasɛ so. Ɔŋ kya ligi
ɔko. Imɔso fɛ' selɛ mɔ fɛye-gisafo
gɛkyena gɛbono fɛ tɛ gɛsinkpan so
faa dɔ. 18 Nkana fɛ tɛ akyenabi
abono aŋ kya kpaa nyamesɛ Wu-
rubuaarɛ asɛ mɔ. Fɛye-naanaana
ne n kyena gɛnen gɛkyena gɛbono
san sa fɛye. Wurubuaarɛ, mɔ,
gi lɛɛ fɛye lii imɔ ibono dɔ, ne
ɔ sa fɛye gɛkyena pobɔrɔ. Fɛye
gbaa-gbaa fɛ nyi yɛɛ ilaa ibono o
kyu mɔlɛgɛ fɛye mɔ imɔ-oduduu
mɛŋ kya kɔɔgɛ fɛɛ sika kɔkɔɔ abɛɛ
aterenbi. 19 I gyɛ daa Kirisito
nkalan nbono aterenbi a maŋ
taalɛ sɔɔ nmɔ mɔ ne Wurubuaarɛ
gi kyu mɔlɛgɛ fɛye gɛnen. O wu'
kyɛɛgɛ mɔ-nkalan fuɛ sa aye. Ɔ
wɔra fɛɛ sandɛ ɔbono ɔ kyena
sa asunbi gilɛɛ mɔ. I kya nyiile
yɛɛ mɔ-gisen dɔ i fuuli, ne ɔŋ bo
ilaa nyɛnyɛn. 20 Pɛi ne soso de
gɛsɛ i' lɔɔ wɔra ilɛɛsɛ mɔ, i wolaa
i dɛ yɛɛ Kirisito laa wɔra asa
ɔmɔlɛgɛbo. Gɛsɛ gɛrɛ i kya laarɛ i'
yela ɔkara faa mɔ, Wurubuaarɛ gi
san lɛɛ ɔmɔlɛgɛbo mɔ gɛwi nyiile
asa. Fɛye so ne ɔ wɔra gɛnen.
21 Kyu naa de Kirisito so ne fɛ
kya nyɛ sɔɔ Wurubuaarɛ gyi faa.
Wurubuaarɛ gi kyingi mɔ lii ibuni
dɔ ne ɔ sa mɔ nyisigyi. Gɛnen so
ne fɛ kya ka gyan Wurubuaarɛ so,
ne fɛye-gɛwɔnsa gɛ gyan mɔ so.

22 Ibono fɛ nu gɛsintin kyu
lii Yesu so ne fɛ kya gyi gɛnen
gɛsintin mɔ so faa mɔ, i yɛgɛ fɛ
taa ilaa nyɛnyɛn ibono nkana fɛ
kya wɔra mɔ yɛgɛ, ne fɛ san fɛ kya
laarɛ fɛye-nanboana Yesu asonbo
mɔ ilaa gɛsintin so. Imɔso fɛ'
pɛɛrɛ ansi laarɛ abara ilaa gɛnen

lii fɛye-asen dɔ. 23 I kya nyiile yɛɛ
kyu naa de Wurubuaarɛ gigyɛbi
mɔ so mɔ, ɔ yɛgɛ i lɔrɔ korogɛ
fɛye ne fɛ wɔra mɔ-biana gɛsintin.
Aye-sɛ Wurubuaarɛ bo no gɛkpaa-
gɛkpaa. Ɔ maŋ wu' gɛkaako. Mɔ-
gigyɛbi gibono o kyu korogɛ aye
mɔ gi bo gya, ne gi kpɛ gi bo no
adaa-adaa. 24 Wurubuaarɛ ikalan
ɔtɔgɛbo ɔko mɛ kya terɛ mɔ yɛɛ
Isaya gi tɔgɛ mɔ-ɔwolɛ dɔ yɛɛ,

"Anyamesɛ pɛwu mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-
nyisigyi
mɛ dɛ daa fɛɛ ifɛ de iyii afo-
toto.
Ifɛ i laa wu', ne iyii afototo a laa
kpiisi.
25 Wura Wurubuaarɛ gigyɛbi mɔ
berɛ,
gi kpɛ gi bo no gɛkpaa-
gɛkpaa."

Gɛnen gigyɛbi gibono ne n gyɛ
Yesu ɔkalan konkonsɛ mɔ asa mɛ
tɔgɛ sa fɛye mɔ.

2

1 Imɔso fɛ' lɛɛ gɛkyo kamaasɛ
lii fɛye-asen dɔ. Fɛŋ sa fɛ' penɛ
asa. Fɛŋ sa fɛ' wɔra ilaa ansi so
giyan. Fɛ' taa gɛlaaloo yɛgɛ. Fɛŋ
sa fɛ' saalɛ asa. 2 Fɛɛ gɛnɔɔbono
kyokyoo mɛŋ nyɛ ginyabo ne ɔŋ
kya taalɛ kyena mɔ, fɛ' yɛgɛ Wu-
rubuaarɛ agyɛbi mɔ a' da fɛye
ɔbolɛ gɛnen kee. Mɔ-agyɛbi mɔ a
gyɛ gɛsintin. A kya sa nyamesɛ
oduduu dɔ ɔlon. Imɔso fɛ kya
nu agyɛbi mɔ, fɛ laa wɔra fɛɛ
kyokyoo ɔbono ɔ kya nyabo ne ɔ
kya sen mɔ. Wurubuaarɛ agyɛbi
mɔ ne nan yɛgɛ fɛ' sɛɛ oduduu
dɔ de fɛ' nyɛ Yesu amɔlɛgɛ de
fɛye-rɛ mɔ nsana i' wɔra ɔkon.
3 I lii fɛɛ fɛye kee fɛ ti daa Wura
Yesu gidɛnsɛ gibono ɔ bo sa aye
anyamesɛ mɔ kerɛ.

Yesu So Mɔ, Fɛ Dɛ Fɛɛ Wurubuaarɛ Obu Asodoo

4 Fɛ' kyu fɛye-nyoro sa Wura
Yesu. Ɔ dɛ fɛɛ gisodoo gibono
gi kpɛ gi bo no, ne anyamesɛ
mɛ kine gimɔ mɔ. Gimɔ, mɔ,
ne Wurubuaarɛ gi lɛɛ yɛɛ gi bo
agyan sa mɔ ne gi kya gyi mɔ-
ginsi. 5 Fɛye kee kyu lii Yesu
so mɔ fɛ dɛ fɛɛ asodoo abono
a kpɛ a bo no mɔ. Imɔso fɛ'
yɛgɛ Wurubuaarɛ o' kyu fɛye pɔrɔ
oduduu dɔ obu. Wurubuaarɛ gi
yɛgɛ mɔ-gisen dɔ ilaa ne n san i
gyan' fɛye-ansi so fɛɛ mɔ-asunbi
alɛɛbo ne fɛ gyɛ de fɛ' nyɛ fɛ kya
lɛɛ oduduu dɔ asunbi fɛ kya sa
mɔ. Kyu naa de Yesu Kirisito so
mɔ, Wurubuaarɛ laa sɔɔ gɛnen
asunbi abono abaa anyɔ. 6 I lii
fɛɛ i bo mɔ Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ
yɛɛ,

"Fɛ' kerɛ! Me Wurubuaarɛ nɛ lɛɛ
gisodoo
gibono gi laa yɛgɛ me-ɔson
obu mɔ ɔ' nyɛ ɔlon yelɛ mɔ.

Gɛnen gisodoo gibono gi tansi gi
kya gyi me-ginsi.

N dɛ gimɔ mi-i too obu gɛsɛ
ɔpɔɔrɛ Sayon ɔsowolɛ so.

Ɔbono ɔ laa ka gyan' gɛnen
gisodoo gibono so mɔ
ipeeli i maŋ gyi mɔ kpa-a."

7 Yesu ne n gyɛ gɛnen gisodoo
mɔ. Fɛye abono fɛ ka gyan' mɔ
so mɔ, ɔ tansi ɔ bo agyan sa fɛye.
Asa abono mɔmɔ berɛ mɛŋ kya
ka gyan' mɔ so mɔ, i bo Wu-
rubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ gɛtɛɛko
kyu lii mɔmɔ so yɛɛ,

"Ibu apɔrɔbo mɛ kyu gisodoo mɔ
too gɛbaamara,
ne gɛmara gɛmara mɔ gɛnen
gisodoo mɔ, mɔ,

ne Wurubuaarɛ gi san baa kyu
pɔrɔ mɔ-ɔson obu mɔ
ne obu mɔ gi nyɛ ɔlon yelɛ."

8 Wurubuaarɛ gi wolaa wu tɔgɛ
yela yɛɛ,

"Gisodoo gidɛ gi laa yɛgɛ
anyamesɛ mɛ laa sidi de
mɛ' lii tɔrɔ."

Ibono so Yesu laa yɛgɛ anyamesɛ
mɛ sidi gɛnen mɔ ne n gyɛ yɛɛ

mɛ kya wɔra gisomaanu de Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ. Gɛnen gisomaanu gibono gi gyɛ daa ilaa ibono i wolaa i dɛ sa mɔmɔ.
9 Fɛye abono fɛ ka gyan' Yesu so mɔ berɛ, Wurubuaarɛ gi tɔɔsɛ fɛye lɛɛ yɛɛ fɛ laa bingiri fɛɛ gɛsu kolon dɔ asa. Fɛ bingiri fɛɛ awuragyibo asunbi alɛɛbo sa Wura Wurubuaarɛ. Fɛye ne ɔ lɔrɔ yela sa mɔ-nyoro lii nsinkpan kpɛi-kpɛi so asa dɔ. Fɛ gyɛ daa mɔ gbaa-gbaa lɛɛ adɛ. Wurubuaarɛ gi tɔɔsɛ fɛye lɛɛ de fɛ' nyɛ fɛ kya lɛɛ mɔ-ginyen. I lii fɛɛ mɔ ne n biidɛ fɛye lii gibiri dɔ baa mɔ-fatela dɔ nfono i bo ɔbolɛ ne i kya dɛ gɛnɔ mɔ. 10 Owi ɔko dɔ mɔ nkana fɛ mɛŋ gyɛ asa ako sa Wurubuaarɛ. Idɛ kon, fɛ baa wɔra Wurubuaarɛ-lɛɛ adɛ gɛsintin so. Nkana Wurubuaarɛ mɛŋ su fɛye gitolon. Idɛ kon, Wurubuaarɛ gi su fɛye gitolon.

Fɛ' Kyena Akyenabi Dɛnsɛ

11 Me-nanboana laarɛsɛ, a gyɛ daa fɛɛ asafo gɛsinkpan so. A gyɛ daa akpakyonbo. Imɔso n kya kolɛ fɛye, fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ gɛsinkpan so ilaa i' gyi fɛye-amu. Gɛnen ilaa ibonoana i kya kɔ de fɛye de i' nyɛ nyida fɛye-nwɔnsa. 12 Fɛ tɛ saarɛ asa abono mɛ mɛŋ kya son Wurubuaarɛ faa mɔ, fɛ' yɛgɛ fɛye-gɛkyena gɛ' wɔra gɛkyena dɛnsɛ. Nengyene i ba yɛɛ mɛ ten fɛye-gɛnɔ yɛɛ fɛ gyɛ ilaa nyɛnyɛn awɔrabo mɔ, mɛ laa wu fɛye-gidɛnsɛ gibono fɛ kya wɔra mɔ de mɛ' yen Wurubuaarɛ kyu lii gimɔ so gɛkaabono ɔ laa baa laa aye mɔ.

Fɛ' Bara Fɛye-Nyoro Gɛsɛ

13 Kyu lii aye-Wura Yesu Kirisito so mɔ, fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ sa nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ kya gyi gɛbelɛnsɛ fɛye so mɔ. Fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ sa ɔbono ɔ kya gyi gɛwura fɛye so 14 de abono ɔ yela gɛbelɛnsɛ buu de mɔ-nyoro mɔ kee. I lii fɛɛ ɔ yela ɔmɔ daa de mɛ' biidɛ ilaa nyɛnyɛn awɔrabo giso de mɛ' yen abono mɛ kya wɔra ilaa ibono i boran mɔ. 15 I gyɛ daa Wurubuaarɛ gɛlaarɛ yɛɛ fɛ' wɔra ilaa ibono i kaaborɛ mɔ, de i' yɛgɛ ginyantɔgɛ awura mɛ' bun mɔmɔ-nnɔ so. 16 Fɛ kya bara fɛye-nyoro gɛsɛ gɛnen mɔ, iŋ gyɛ yɛɛ fɛ gyɛ nbide berɛ. Fɛŋ sa fɛ' tɔgɛ yɛɛ fɛŋ tɛ sa ɔko so mɔ, fɛ laa wɔra fɛye-ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa ibono iŋ boran sa Wurubuaarɛ mɔ. Fɛ' wɔra daa Wurubuaarɛ nbide. 17 Fɛ' kyu buubuu sa anyamesɛ pɛwu. Fɛ' laarɛ abono fɛye-rɛ ɔmɔ fɛ bo Yesu ɔson mɔ dɔ mɔ ilaa. Fɛ' selɛ Wurubuaarɛ de fɛ' buu ɔbono ɔ kya gyi gɛwura fɛye so mɔ.

18 Fɛye abono fɛ tɛ awura asɛ mɔ, fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ sa fɛye-wuraana de fɛ' kyu buubuu sa mɔmɔ fɛɛ gɛnɔɔbono i kaaborɛ mɔ. Iŋ sa i' wɔra yɛɛ abono mɛ kya wɔra fɛye gidɛnsɛ abɛɛ mɛ kya su fɛye so mɔ wolɛ. Fɛ' dabɔlɛ buu abono mɛ kya wɔra fɛye gɛnɔ mɔ de fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ sa ɔmɔ. 19 Fo ɔko fo kya wu ɔlaawusɛ ɔbono iŋ kaaborɛ fo wu mɔ ne fo nyɛ gisen Wurubuaarɛ so mɔ, i kya gyi Wurubuaarɛ ginsi. 20 Nengyene fo nyamesɛ fo wɔra ilaa nyɛnyɛn, ne mɛ biidɛ fo-giso imɔ so ne fo nyɛ gisen mɔ, i kaaborɛ fo' nyɛ afaala ako? Kuaa. Fɛɛ ilaa dɛnsɛ berɛ ne fo wɔra ne fo kya wu imɔ so ɔlaawusɛ mɔ, nyɛ gisen daa. Fo nyɛ gisen gɛnen ɔlaawusɛ ɔbono dɔ mɔ, imɔ ibono ne n kya gyi Wurubuaarɛ ginsi.

21 Yesu Kirisito kee gi nyɛ gisen owi ɔbono ɔ kya wu ɔlaawusɛ ɔ kya sa fɛye mɔ. O kyu wɔra sinkaala yela yɛɛ fɛye kee fɛ' kyule de fɛ' wu ɔlaawusɛ fɛɛ mɔ-lɛɛ mɔ ɔnan. Gɛnen gɛkyena gɛbono ɔnan ne Wurubuaarɛ yɛɛ gɛ' wɔra fɛye-lɛɛ.

22 Yesu mɛŋ wɔra ilaa nyɛnyɛn iko kerɛ.

Ɔko-rɛ ɔko mɛŋ nu gɛkaako yɛɛ ɔ
taa kɛɛ abon kerɛ.
23 Asa mɛ saalɛ mɔ mɔ, ɔ mɛŋ
saalɛ ɔmɔ ka gikɔ.
O wu ɔlaawusɛ asa abaa dɔ mɔ, ɔ
mɛŋ tɔgɛ sa mɔmɔ yɛɛ,
"Fɛ' yɛgɛ de-e, fɛ laa wu me
kyule."
O nyi ibono Wurubuaarɛ laa gyi
asa nbɛlɛ gɛsintin ɔkpa so.
Imɔso o kyu imɔ pɛwu-u wɔra
Wurubuaarɛ abaa dɔ.
24 Yesu gi kyu aye-anyamesɛ ilaa
nyɛnyɛn sola owi ɔbono mɛ da
mɔ aŋanbi mada de oyii mɔ. Mɔ
gbaa-gbaa nyoro ne o kyu so aye-
gisobiidɛ. Ɔ wɔra gɛnen daa de
a' nyɛ lɛɛ abaa lii ilaa nyɛnyɛn
giwɔra dɔ de a' nyɛ a kya gyi
gɛsintin a kya sa Wurubuaarɛ aye-
gɛkyena dɔ. Ilɔ ibono Yesu gi nyɛ
lii awɔrɔfɔɔ abono o wu kyu lii
aye so mɔ i yɛgɛ aye-nyoro gi' tɔrɔ
aye. 25 Nkana a fuɛ Wurubuaarɛ
ɔkpa mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono isandɛ mɛ
kya fuɛ mɛ naa mɛ naa mɔ. Idɛ
kon berɛ a kii ba aye-ɔkparɛbo
Yesu asɛ. Mɔ ne n gyɛ ɔbono ɔ kya
kerɛ aye so.

3

Akyii Mɛ' Bara Mɔmɔ-Nyoro Gɛsɛ Sa Mɔmɔ-Kuliana

1 Gɛnen kee ne fɛye akyii mɔ,
fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ sa fɛye-
kuliana. Nengyene mɔmɔ dɔ ako
mɛ kine Wurubuaarɛ ɔkalan mɔ
mɔ, kyu lii fɛye-akyenabi dɛnsɛ
abono fɛ laa kyu kyena de ɔmɔ
mɔ so mɔ, i laa yɛgɛ mɛ' kyɛɛgɛ
mɔmɔ-nwɔnsa. I maŋ baa tiri yɛɛ
fɛ' tɔgɛ ɔkalan mɔ sa mɔmɔ. 2 I
kya nyiile yɛɛ fɛye-kuliana mɔ mɛ
laa wu gɛnɔɔbono fɛ dɛ buubuu
fa-a sa Wurubuaarɛ ne fɛ kya gyi
gɛsintin sa ɔmɔ fɛye-gɛkyena dɔ
mɔ. 3 Fɛye-ɔdan ɔbono fɛ bo
mɔ ɔŋ sa ɔ' wɔra nyoro gilɔrɔ
wolɛ, fɛɛ iman giŋminde abɛɛ sika
kɔkɔɔ agbangbaran gikyɛ abɛɛ
akuru dɛnsɛ gidela. 4 Fɛ' yɛgɛ
fɛye-asen dɔ ne i' lɛɛ fɛye-ɔdan
ɔbono fɛ bo mɔ nyiile. Ɔdan
ɔbono ɔŋ kya nyida gɛkaako mɔ
ne n gyɛ ibono fo ɔko fo laa
bara fo-nyoro gɛsɛ de fo' yela fo-
gɛwɔnsa gɛten kolon. Gɛnen ɔdan
ɔbono ne n kya gyi Wurubuaarɛ
ginsi.
5 Adedaabo owi mɔ, gɛnen ne
mɔmɔ akyii abono mɛ kyu mɔmɔ-
nyoro too Wurubuaarɛ so mɔ mɛ
kyu lɔrɔ mɔmɔ-nyoro ne. Mɛ
kyu mɔmɔ-ansi gyan Wurubuaarɛ
so ne mɛ bara mɔmɔ-nyoro gɛsɛ
sa mɔmɔ-kuliana. 6 Gɛnen akyii
abono dɔ ɔko ne n gyɛ Sara. O nu
mɔ-kuli Aberaham gɛdɛ, ne o kyu
buubuu sa mɔ yɛɛ mɔ-wura ne.
Nengyene fɛye kee fɛ laa wɔra ilaa
ibono i boran mɔ ne fɛŋ selɛ gifuu
mɔ, fɛ laa wɔra fɛɛ Sara baarɛ mɔ-
biana gɛsintin.

Fɛye Anyen Fɛ' Kyu Buubuu Kyena De Fɛye-Kaana

7 Gɛnen kee ne fɛye anyen
mɔ, mɔ, fɛye-rɛ fɛye-kaana fɛ tɛ
mɔ, fɛ' su mɔmɔ so yɛɛ mɛŋ
bo lon fo fɛye. Imɔso fɛ' kyu
buubuu kyu kyena de mɔmɔ. I
lii fɛɛ Wurubuaarɛ laa sa fɛye-rɛ
ɔmɔ kpini mɔ asɛ gɛkyena. Fɛ'
kyena de mɔmɔ gɛnen de fɛye-
ndalaa nbono fɛ laa dalaa kolɛ
Wurubuaarɛ mɔ, sɛi-sɛi ɔ mɛŋ sa
ɔ' nyɛ tii nmɔ-ɔkpa.

Fɛ' Kyena De Abara Kanpɛ

8 Pɛi de me-gɛnɔ gɛ yii mɔ, fɛye
abono fɛ ka gyan' Yesu so mɔ
pɛwu, fɛ' wɔra gɛnɔ kolon. Fɛ' su
abara so de fɛ' laarɛ abara ilaa.
Fɛ' wɔra ilaa ibono i laa yɛgɛ asa
asen a' tɔrɔ mɔmɔ mɔ de fɛ' bara
fɛye-nyoro gɛsɛ sa abara. 9 Fɛŋ
sa fɛ' kyu ilaa nyɛnyɛn kyu ka
ilaa nyɛnyɛn gikɔ abɛɛ fɛɛ ɔko
gi saalɛ fɛye mɔ, fɛ' saalɛ mɔ
ka gikɔ. Fɛye berɛ, fɛ' kolɛ daa
Wurubuaarɛ ayuule sa gɛnen asa
abono. Wurubuaarɛ kya laarɛ
fɛ' nyɛ mɔ-ayuule so ne ɔ tɔgɛ

fɛye yɛɛ fɛ' son mɔ mɔ. 10 I dɛ
daa fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ ŋmarasɛ
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ mɔ.
Mɛ ŋmarasɛ yɛɛ,
"Fo ɔbono fo kya laarɛ gɛkyena dɛnsɛ
ne fo kya laarɛ fo' gyi ɔkon fo-gɛkyena dɔ mɔ,
kerɛ fo-gɛnɔ so dɔɔdan.
Foŋ sa fo' tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn abɛɛ fo' kɛɛ abon.
11 Kine ilaa nyɛnyɛn giwɔra de fo' san wɔra daa ilaa dɛnsɛ.
Nyanga ansi de fo' wɔra ilaa ibono i laa bara gisen yuuli mɔ.
12 I kya nyiile yɛɛ Wura Wurubuaarɛ kya kerɛ
asa abono mɔmɔ-asen dɔ i boran sa mɔ mɔ so,
ne ɔ kya nu mɔmɔ-ndalaa.
Asa abono mɛ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ berɛ,
mɔmɔ-rɛ Wura Wurubuaarɛ ansi a laa wɔra anan."

Fo-Gɛsintin So Ne Fo Kya Wu Ɔlaa Mɔ, Wurubuaarɛ Laa Yuule Fo

13 Nengyene ilaa dɛnsɛ giwɔra
ne n kpɛ i bo fɛye-ansi so mɔ, anɛ
ne nan wɔra fɛye ilaa nyɛnyɛn?
14 Ba-a ne ako mɛ kya yɛgɛ fɛ'
wu ɔlaa lii fɛye-gɛsintin gigyi so
mɔ, fɛ gyɛ daa amudɛnsɛbo Wu-
rubuaarɛ asɛ. Fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ
mɔmɔ-aŋaala a' wɔra fɛye gifuu
abɛɛ i' wɔra fɛye gɛwɔnsa.
15 Fɛye berɛ fɛ' kyu buubuu sa
Kirisito lii fɛye-asen dɔ yɛɛ mɔ-
nkon ne n gyɛ fɛye-Wura. Fɛ'
wolaa baala fɛye-nyoro, nengyene
fɛɛ ɔko gi taa taasɛ fɛye kyu lii
Wurubuaarɛ ilaa ibono fɛye-ansi
a gyan' imɔ so mɔ, de fɛ' nyɛ lɛɛ
gɛnɔ sa mɔ dɔɔdan. 16 Ɔko gi
taasɛ fɛye gɛnen ilaa ibono mɔ,
fɛ' nyɛ gisen de fɛ' kyu buubuu
lɛɛ gɛnɔ kanpɛ sa mɔ. Fɛ' wɔra
daa ilaa ibono fɛ nyi fɛye-asen dɔ
yɛɛ i boran mɔ. Fɛ kya wɔra
gɛnen ne ako mɛ kya saalɛ fɛye
ne mɛ kya tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn kyu
lii fɛye Kirisito asonbo akyenabi
dɛnsɛ abono so mɔ, mɛ laa gyi
ipeeli. 17 Fo wɔra ilaa dɛnsɛ ne
i gyɛ Wurubuaarɛ gɛlaarɛ dɔ yɛɛ
fo' wu ɔlaa mɔ, imɔ ibono ne n
boran don ibono fo laa wɔra ilaa
nyɛnyɛn de fo' wu ɔlaa mɔ.

18 Kyu lii aye anyamesɛ ilaa
nyɛnyɛn so mɔ, Yesu Kirisito gi
wu' de aye-rɛ Wurubuaarɛ nsana
i' nyɛ lɔrɔ. Mɔ ɔbono mɔ-gisen
dɔ i boran sa Wurubuaarɛ mɔ
gi wu' sa aye abono aye-asen
dɔ iŋ boran sa mɔ mɔ. Ɔ kpɛ
wu' daa gikolon gibono ne, i
ta. Mɛ mɔɔ daa mɔ-nyoro gibi
mɔ. Mɔ-oduduu mɔ berɛ gi nyɛ
gɛkyena, 19 ne o kpe ibuni dɔ
kpaa tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi sa
ibuni ibono Wurubuaarɛ gi tii
ɔmɔ wɔra gɛtɛɛko mɔ. 20 I lii fɛɛ
owi ɔbono gɛnen ibuni ibono mɛ
tɛ de ansi Nowa aberɛ dɔ mɔ, mɛ
mɛŋ nu Wurubuaarɛ gɛdɛ. Wu-
rubuaarɛ, mɔ, gi nyɛ gisen kyena
kerɛ ɔmɔ gɛnen-n kaaborɛ ɔ yɛgɛ
Nowa gi salɛ gikolii belɛ giko. Asa
kalɛsɛ ako, asa gukue ɔkara ne n
nyɛ loo Nowa gikolii belɛ gibono
dɔ, ne mɔmɔ abono berɛ mɛ nyɛ
Wurubuaarɛ gi mɔlɛgɛ mɔmɔ, ne
mɛ mɛŋ sii nkyu nbono gi gyi
asɛnsɛ mɔ dɔ. 21 Wurubuaarɛ gi
kyu Nowa aberɛ dɔ ilaa idɛ kyu lɛɛ
mɔ Wurubuaarɛ sagyere ilaa nyi-
ile. I kya nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ
sagyere kya mɔlɛgɛ aye ndɛ asa de
aye-rɛ Wurubuaarɛ nsana i' lɔrɔ.
Nkana iŋ gyɛ yɛɛ Wurubuaarɛ
sagyere mɔ kya foro nyamesɛ ny-
oro so ineesi daa. Sagyere mɔ
kya mɔlɛgɛ nyamesɛ. I lii fɛɛ
nyamesɛ kya kolɛ Wurubuaarɛ
yɛɛ ibono Wurubuaarɛ gi kpaarɛ
mɔ-ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa mɔ faa, ɔ'
yɛgɛ mɔ ɔ' bii mɔ-gisen dɔ yɛɛ kyu
naa de Yesu Kirisito giwukyingi
mɔ so mɔ, mɔ-ilaa nyɛnyɛn ibono
ɔ wɔra mɔ iŋ baa i kya nyida
mɔ-rɛ Wurubuaarɛ nsana. 22 Yesu
gi kii kyon Wurubuaarɛ dɔ kpe ɔ

tɛ Wurubuaarɛ gibaa gyisɛ so, ɔ kya gyi gɛwura. Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ de ilaa ibonoana pɛwu i kya nyɛ ɔlon anyamesɛ so mɔ, Yesu ne n bo lon imɔ pɛwu so.

4

Fɛ' Kyule Yɛɛ Fo Laa Wu Awɔrɔfɔɔ Fɛɛ Yesu-Lɛɛ Mɔ Ɔnan

1 Aberɛ abono Yesu Kirisito bo gɛsinkpan so mɔ, o kyule yɛɛ ɔ laa wu awɔrɔfɔɔ. Imɔso fɛye kee fɛ' kyule yɛɛ fo laa wu awɔrɔfɔɔ fɛɛ mɔ-lɛɛ mɔ ɔnan. I kya nyiile yɛɛ ɔbono ɔ kya sa gɛnen Yesu-lɛɛ gɛwɔnsa gɛdɛ ɔnan ne gɛsintin, ɔ kya wu awɔrɔfɔɔ mɔ, kaasɛ gi taa ilaa nyɛnyɛn giwɔra yɛgɛ ne. 2 Ɔ taa ilaa nyɛnyɛn giwɔra yɛgɛ mɔ, ɔkara ɔbono ɔ laa san kyena gɛsinkpan so mɔ, ɔŋ baa ɔ tɛ sa mɔ anyamesɛ-lɛɛ ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa. Ɔ kya san kyena sa daa Wurubuaarɛ gɛlaarɛ. 3 Abono mɛ mɛŋ nyi Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ mɛ kya nu daa de mɔmɔ-ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa. Owi ɔko dɔ mɔ, fɛye kee fɛ kya wɔra mɔmɔ-lɛɛ mɔ ɔnan. Fɛ kya wɔra ilaayan, ilaa nyɛnyɛn kpɛi-kpɛi i kya gyi fɛye-amu, fɛ kya boo nta, fɛye-rɛ fɛye-nanboana fɛ kya gyan' dabɔlɛ boo fɛ kya wɔra ilaa kpan, fɛ kya son ikperɛ wɔra ilaa ibono iŋ bo gitɔgɛ mɔ. I kaaborɛ fɛ' bii yɛɛ i kaabo gɛnen. 4 Idɛ kon berɛ, fɛŋ baa fa-a kyu fɛye-nyoro mada de asa abono mɛ mɛŋ nyi Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ de fɛ' wɔra mɔmɔ-amu wusɛ ilaa wɔrasɛ ibonoana. Imɔso i kya dɛ mɔmɔ-gɛnɔ, ne fɛ san bingiri ɔmɔ-oyii wɛsɛ. 5 Fɛ' yɛgɛ ɔmɔ de. Gɛkaako mɔ mɛ laa yelɛ Wurubuaarɛ ansi dɔ de mɛ' lɛɛ mɔmɔ-gɛnɔ. Wurubuaarɛ gi ti baala ibono ɔ laa gyi anyamesɛ nbɛlɛ--asa abono mɛ ti wu' de abono mɛŋ ti wu' mɔ pɛwu.

6 Kyu lii gɛnen so ne fɛ wu yɛɛ Wurubuaarɛ gi yɛgɛ Yesu gi kpaa tɔgɛ mɔ-ɔkalan konkonsɛ mɔ sa asa dabɔlɛ de ibuni mɔ. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ gi bun ibuni ibono gipuɛɛ fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ kya bun nyamesɛ gipuɛɛ de ɔ' nyɛ lɛwu mɔ. Yesu gi nyɛ kpaa tɔngɛ sa ɔmɔ faa berɛ, ne mɛ nu mɔ, Wurubuaarɛ laa sa ɔmɔ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kya yɛgɛ nyamesɛ ɔ' nyɛ mɔ.

Kirisito Asonbo Akyenabi

7 Owi ɔbono ilaa kamaasɛ i laa yela ɔkara mɔ, gɛnen owi ɔbono gi fuude. Imɔso fɛ' yela fɛye-nwɔnsa gɛten kolon de fɛ' bii fɛye-nyoro akedabi de fɛ' nyɛ taalɛ dalaa sa Wurubuaarɛ. 8 Imɔ gɛmara mɔ, ibono i tiri gikyɔ-gikyɔ mɔ ne n gyɛ yɛɛ fɛ' kpɛ keda gɛsalaarɛ gɛbono fɛ bo sa abara mɔ dɔ gɛnen. I lii fɛɛ gɛsalaarɛ gɛ kya kun nyamesɛ ilaa nyɛnyɛn sakyɔ. 9 Asafo mɛ ba fɛye-gɛwi mɔ, fɛ' bugi ansi de fɛ' sɔɔ mɔmɔ abaa anyɔ de fɛŋ sa fɛ' lɔgedɛ. 10 Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ gi kyɛɛ ɔkamaasɛ mɔ-rɛ mɔ-lɛɛ adawo kpɛi-kpɛi faa, fɛ' kyu amɔ kyu wɔra gɛsun kyu kpaa abara. Fɛ' wɔra asa abono Wurubuaarɛ gi kyu mɔ-ilaa kyɛɛsɛ kpɛi-kpɛi wɔra mɔmɔ-abaa dɔ ne mɛ laa bii kerɛ imɔ so sa mɔ mɔ. 11 Fo ɔbono gɛtɔngɛ ne Wurubuaarɛ gi kyu kyɛɛ fo mɔ, tɔgɛ mɔ-agyɛbi fɛɛ mɔ gbaa-gbaa ne n kya tɔngɛ. Fo ɔbono, mɔ, fo-nanboana gikpaa ne Wurubuaarɛ yɛɛ fo' kpaa mɔ, kyu Wurubuaarɛ ɔlon ɔbono ɔ sa fo gɛnen mɔ kyu kpaa mɔmɔ. Fɛ' wɔra gɛnen de i' nyɛ kyu nyisigyi bara Wurubuaarɛ ilaa kamaasɛ dɔ kyu naa de Yesu Kirisito so. Mɔ-nkon ne nyisigyi de gɛwuragyi gɛ' wɔra mɔ-lɛɛ gɛkpaa-gɛkpaa. I' ba gɛnen.

Ɔlaawusɛ Gyɛ Daa Ilaa Ibono I Wolaa I Dɛ Sa Yesu Asonbo

12 Me-nanboana laarɛsɛ, fɛŋ sa
fɛ' yɛgɛ i' dɛ fɛye-gɛnɔ yɛɛ asa mɛ
kya yɛgɛ fɛ kya wu ɔlaawusɛ kyu
lii Yesu ɔson mɔ so. I gyɛ ilaa
ibono i wolaa i dɛ sa aye abono
a sɔɔ Yesu gyi mɔ. I mɛŋ gyɛ ilaa
pobɔrɔ. Ɔlaawusɛ mɔ kya daasɛ
fɛye ɔ kya kerɛ daa yɛɛ fɛ sɔɔ Yesu
gyi gɛsintin?

13 Gɛnɔɔbono fɛ kya wu
ɔlaawusɛ fɛɛ Yesu Kirisito-lɛɛ mɔ
ɔnan faa mɔ, fɛ' yɛgɛ i wɔra fɛye
ɔkon. I wɔra fɛye ɔkon nperɛ mɔ,
owi ɔbono Yesu Kirisito nyisigyi
mɔ laa lii gɛwi mɔ, fɛ laa gyi
ɔkon kee. 14 Nengyene asa mɛ
kya saalɛ fɛye kyu lii ibono fɛ gyɛ
Kirisito asonbo so mɔ, fɛ gyɛ daa
amudɛnsɛbo. I kya lɛɛ i kya nyiile
yɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu ɔbono
ɔ bo nyisigyi mɔ tɛ fɛye-asen dɔ
ne. 15 Iŋ sa i ba fɛye ɔko so yɛɛ
ɔ laa wu ɔlaawusɛ mɔ, i' wɔra
yɛɛ ɔ mɔɔ daa isa, o yuuri, ɔ tɔrɔ
nbara, abɛɛ ɔ ten loo asa ilaa dɔ.
16 Nengyene Yesu Kirisito ɔson mɔ
so berɛ ne asa mɛ kya yɛgɛ fɛ' wu
ɔlaawusɛ mɔ, iŋ sa i' wɔra fɛye
ipeeli. Fɛ' faala Wurubuaarɛ yɛɛ
fɛ nyɛ mɛ kya kalɛ fɛye wɔra Yesu
Kirisito asonbo mɔ dɔ.

17 Wurubuaarɛ gi ti yii gɛsɛ ɔ
kya biidɛ asa giso. Ɔ yii gɛsɛ lii
aye abono a gyɛ mɔ-biana gɛsintin
mɔ so. To! Ibono Wurubuaarɛ gi
yii gɛsɛ de aye faa mɔ, asa abono
mɔmɔ berɛ mɛ kine yɛɛ mɛ maŋ
wɔra mɔ-ɔkalan konkonsɛ mɔ ilaa
mɔ, mɔmɔ-lɛɛ mɔ de-e? Fɛ' bii
yɛɛ mɔmɔ-lɛɛ gisobiidɛ berɛ gi
laa tansi wɔra nyɛnyɛn. 18 I bo
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ dɔ yɛɛ,

"Nengyene i bo lon de asa abono
mɛ kya gyi gɛsintin sa Wu-
rubuaarɛ mɔ gbaa
mɛ' nyɛ Wurubuaarɛ amɔlɛgɛ
kyena mɔ asɛ mɔ,

nnɛ ne ilaa nyɛnyɛn awɔrabo
abono mɛŋ selɛ Wu-
rubuaarɛ mɔ
mɛ laa taalɛ nyɛ gɛnen
amɔlɛgɛ abono?"

19 Nengyene Wurubuaarɛ gɛlaarɛ
dɔ ne fɛ kya wu ɔlaawusɛ mɔ,
fɛ' kyu fɛye-nyoro pɛwu too mɔ
so de fɛ' kpɛ keda fɛye-ilaa dɛnsɛ
giwɔra dɔ. Wurubuaarɛ ɔbono ɔ
lɛɛ fɛye mɔ gyɛ daa ɔpaawɔrabo.

5

Abono Mɛ Kya Gyangbara Sa Yesu Asonbo Mɔ

1 Idɛ berɛ n kya laarɛ n' tɔngɛ
sa fɛye abono fɛ gyɛ abelɛnsɛ fɛ
gyangbara sa Yesu asonbo mɔ. Me
kee n gyɛ daa ɔbelɛnsɛ n gyang-
bara sa Yesu asonbo fɛɛ fɛye. Nɛ
wu Yesu Kirisito owi ɔbono ɔ
kya wu ɔlaawusɛ mɔ de me-ansi.
Gɛkaabono Wurubuaarɛ laa lɛɛ
Yesu Kirisito baarɛ nyisigyi gɛwi
nyiile mɔ, me kee n bo abono mɛ
laa nyɛ mɔ-nyisigyi mɔ dɔ. 2 N kya
ka fɛye yɛɛ fɛ' kerɛ Wurubuaarɛ
adɛ abono o kyu wɔra fɛye-abaa
dɔ mɔ so dɔɔdan fɛɛ gɛnɔɔbono
isandɛ ɔkparɛbo dɛnsɛ kya kerɛ
mɔ-isandɛ so mɔ. Fɛ' kerɛ mɔmɔ
so lii fɛye-asen dɔ. Iŋ sa i' wɔra
yɛɛ ɔko ne n kya nyise fɛye abɛɛ
aterenbi so ne fɛ kya kerɛ mɔmɔ
so. Wurubuaarɛ so mɔ, fɛ' yɛgɛ
i' wɔra fɛye ɔkon yɛɛ fɛ nyɛ fɛ
kya kerɛ mɔ Wurubuaarɛ adɛ so.
3 Iŋ sa i' wɔra yɛɛ fɛ kya gyi
daa gɛwura ɔmɔ so. Fɛ' wɔra
asa abono mɛ laa taalɛ kasɛ fɛye-
akyenabi de i' kpaa mɔmɔ mɔ.
4 Nengyene Yesu Kirisito ɔbono ɔ
gyɛ isandɛ akparɛbo ɔbelɛnsɛ mɔ
laa kii ba gɛsinkpan so mɔ, fɛye
abono fɛ kya kerɛ mɔ-isandɛ so
fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ tɔgɛ faa mɔ, fɛ
laa nyɛ ntɛɛla nbono gi bo nyisigyi
ne giŋ bo ɔkara mɔ.

Adega

5 Fɛye abono fɛ gyɛ adega mɔ
kee fɛ' nu abono mɛ gyɛ abelɛnsɛ
fɛye dɔ mɔ gɛdɛ. Fɛye abono
pɛwu fɛ sɔɔ Yesu gyi mɔ fɛ' bara

fɛye-nyoro gɛsɛ sa abara. I lii fɛɛ
i bo Wurubuaarɛ agyɛbi dɔ yɛɛ,
“Wurubuaarɛ kya tii asa abono
mɛ kya nyiile mɔmɔ-nyoro
mɔ ɔkpa
de mɛŋ sa mɛ' nyɛ mɔmɔ-
gɛlaarɛ.
Abono mɛ kya bara mɔmɔ-nyoro
gɛsɛ mɔ berɛ,
Wurubuaarɛ kya sa mɔmɔ so
gɛwɔnsa dɛnsɛ.”
6 Imɔso fɛ' bara fɛye-nyoro gɛsɛ
sa mɔ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ gyɛ
Gitɔbelɛ mɔ de ɔ' nyɛ kosorɛ fɛye-
gimu aberɛ abono i kaaborɛ mɔ.
7 Fɛ' kyu fɛye-ilaa tirisɛ pɛwu
wɔra mɔ-abaa dɔ. I lii fɛɛ ɔŋ dɛ
fɛye gidɛ. 8 Fɛ' yela fɛye-nwɔnsa
gɛten kolon de fɛ' bii fɛye-nyoro
akedabi. I lii fɛɛ fɛye-ɔkyobo, ilaa
nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ, naa ɔ
kya kingi fɛɛ guuni ɔbono akon a
da mɔ ne ɔ naa ɔ kya laarɛ ɔbono
ɔ laa nyɛ keda wɛ mɔ. 9 Fɛ' yelɛ
fɛye-gikagyan gibono fɛ ka gyan
Yesu so mɔ ken-ken de fɛ' kɔ de
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ. Fɛ'
nyingi yɛɛ fɛye-nanboana abono
mɛ ka gyan Yesu so ne mɛ bo
mɛ bo gɛsinkpan gɛten kamaasɛ
so mɔ kee mɛ kya wu ɔlaawusɛ
ɔbono ɔnan fɛ kya wu faa. 10 Fɛ
laa kpɛ wu ɔlaa ŋmaraa daa. Wu-
rubuaarɛ ne n gyɛ gitolon pɛwu
gɛmu, ne mɔ mɔ ne n tɔgɛ fɛye yɛɛ
fɛye-rɛ Kirisito ginyamesɛ kolon
mɔ so mɔ, fɛ' baa nyɛ mɔ-nyisigyi
ɔbono ɔŋ bo ɔkara mɔ. Fɛye-
ɔlaawusɛ gɛmara mɔ, gɛnen Wu-
rubuaarɛ kolon ɔbono ne nan lɔrɔ
fɛye, o' sin fɛye, ɔ' sa fɛye ɔlon
de ayaa yelɛsɛ, de fɛ' nyɛ taalɛ
ka gyan Yesu Kirisito so kpaa
lii. 11 Gɛwuragyi gɛ' wɔra mɔ-lɛɛ
gɛkpaa-gɛkpaa. I' ba gɛnen.

Afaala Tiikarasɛ

12 Aye-nanbo Siilasɛ ne n kpaa
me ne nɛ ŋmarasɛ fɛye gɛnen
ɔwolɛ teri baarɛ. Gɛnɔɔbono n
kya wu mɔ Yesu ɔson mɔ dɔ mɔ,
n kya sɔɔ mɔ gyi. Nɛ ŋmarasɛ
fɛye daa de n' tɔgɛ keda fɛye-
nyoro de n' tɔgɛ tigi fɛye yɛɛ Yesu
ilaa ibono n kya nyiile mɔ i gyɛ
gɛsintin ilaa ibono Wurubuaarɛ
kya kyu mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ. Fɛ'
keda imɔ dɔ ken-ken. 13 Yesu
asonbo gikpen gibono gi bo Ba-
bilon ɔsowolɛ so mɔ mɛ kya faala
fɛye. Wurubuaarɛ gi tɔɔsɛ fɛye-rɛ
ɔmɔ lɛɛ yɛɛ fɛ' lɔrɔ fɛye-nyoro
yela sa mɔ. Aye-nanbo Maako
ɔbono ɔ wɔra fɛɛ me-bi mɔ kee
kya faala fɛye. 14 Fɛ' kyu gɛnyi-
abi afaala faala abara. Fɛye abono
pɛwu fɛye-rɛ Yesu Kirisito fɛ wɔra
nyamesɛ kolon mɔ, Wurubuaarɛ
gisen yuuli gi' wɔra fɛye-lɛɛ.

Piita Ɔwolɛ Nyɔsɛ

1 Me Simon Piita ne n kya
ŋmarasɛ fɛye ɔwolɛ baarɛ. N gyɛ
daa Yesu Kirisito gɛsun ɔwɔrabo,
ne n' gyɛ mɔ-ɔsɔɔ. N kya ŋmarasɛ
mi-i sa fɛye abono fɛ ka gyan
Yesu Kirisito so ne fɛye-gikagyan
mɔ gi wɔra ilaa gbaa' sa fɛye
fɛɛ gɛnɔɔbono i wɔra ilaa gbaa'
sa aye kee mɔ. Yesu Kirisito
gyɛ daa aye-Wurubuaarɛ de aye-
ɔmɔlɛgɛbo. O gyi gɛsintin sa
Wurubuaarɛ daa ne fɛ nyɛ ka
gyan mɔ so faa. 2 Gɛnɔɔbono fɛ
nyɛ bii Wurubuaarɛ mɔ-rɛ aye-
Wura Yesu faa mɔ, mɛ' sa fɛye so
gɛwɔnsa dɛnsɛ gɛnen de mɛ' sa
fɛye gisen yuuli mɛ kya bɔla.

Wurubuaarɛ Kya Laarɛ Fɛye-rɛ Mɔ Fɛ' Wɔra Nyamesɛ Kolon

3 Wurubuaarɛ ɔlon so mɔ, a nyɛ
ilaa kamaasɛ ibono i tiri aye de
a' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
ɔnan de a' taalɛ wɔra mɔ-gisen dɔ
ilaa. Ibono a nyɛ bii Wurubuaarɛ
mɔ ne n bugi ɔkpa sa aye gɛnen
faa. Mɔ Wurubuaarɛ kee ne n
tɔgɛ aye yɛɛ a' nyɛ mɔ-nyisigyi
de mɔ-ginyamesɛ dɛnsɛ gibono ɔ
bo mɔ. 4 Mɔ-nyisigyi de mɔ-
ginyamesɛ dɛnsɛ gidɛ so mɔ, ɔ
ka ilaa gbaa'gbaa ibono i kya gyi
ginsi mɔ yela sa aye. Kyu naa
de gɛnen ilaa ibono ɔ ka yela sa
aye mɔ so mɔ, a laa nyɛ wɔra fɛɛ
mɔ-gidebi. I lii fɛɛ ilaa ibono ɔ
ka yela mɔ i laa yɛgɛ a' nyɛ aye-
nyoro lii ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ.
Anyamesɛ ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa ne
n kya loori mɔmɔ ilaa nyɛnyɛn
giwɔra dɔ.

5 Imɔso ibono fɛ sɔɔ Yesu gyi
faa mɔ, fɛ' pɛɛrɛ ansi wɔra idɛnsɛ
bɔla fɛye-gisɔɔgyi mɔ so. Fɛ kya
wɔra idɛnsɛ mɔ, fɛ' kasɛ ɔlaako
ginyi bɔla fɛye-ilaa dɛnsɛ giwɔra
so. 6 Fɛ kya bii ɔlaako mɔ, fɛ' taalɛ
keda fɛye-nyoro. Fɛ taalɛ fɛ dɛ
fɛye-nyoro mɔ, fɛ' kyu gisen keda
fɛye-nyoro gɛnen kpaa lii. Fɛ kya
nyɛ gisen gɛnen mɔ, fɛ' kerɛ de fɛ'
selɛ Wurubuaarɛ ilaa kamaasɛ dɔ.
7 Fɛ kya selɛ Wurubuaarɛ gɛnen
mɔ, fɛ' kyu gɛnyi-abi akyenabi
kyu kyena de abara. Fɛ tɛ de
abara gɛnen mɔ, fɛ' laarɛ Wu-
rubuaarɛ de nyamesɛ kamaasɛ
ilaa. 8 Nengyene fɛ bo gɛnen ilaa
dɛnsɛ idɛana fɛye-gɛkyena dɔ ne i
kpɛ i kya nyaakyɔ mɔ, gɛnɔɔbono
fɛ nyɛ bii aye-Wura Yesu Kirisito
faa mɔ, i maŋ wɔra giyan. I laa
yɛgɛ fɛ laa wɔra asa abono fɛ bo
agyan sa mɔ. 9 Fo ɔbono foŋ
bo gɛnen ilaa idɛana fo-gɛkyena
dɔ mɔ fo dɛ fɛɛ gyaatanbo abɛɛ
foŋ kya sa gɛwɔnsa kpe gɛta. Fo
tan yɛɛ Wurubuaarɛ gi kpaarɛ fo-
gɛkyena dedaa ilaa nyɛnyɛn fuɛ sa
fo.

10 Me-nanboana Yesu asonbo,
Wurubuaarɛ gi tɔɔsɛ fɛye lɛɛ ne
ɔ tɔgɛ fɛye yɛɛ fɛ' son mɔ faa mɔ,
fɛ' kyu aniya wɔra ilaa ibono i laa
lɛɛ nyiile yɛɛ ɔ wɔra gɛnen sa fɛye
gɛsintin. Fɛ kya wɔra gɛnen mɔ,
i maŋ ba yɛɛ fɛ palɛ fɛye-gɛmara
sa mɔ, 11 ne gɛkaako mɔ aye-Wura
de aye-ɔmɔlɛgɛbo Yesu Kirisito laa
sɔɔ fɛye abaa anyɔ de fɛ' nyɛ kpaa
kyena mɔ-gɛwuragyi gɛbono gɛŋ
bo ɔkara mɔ dɔ.

12 Lii gɛnen so mɔ, nɛ kyu
too me-nyoro so yɛɛ nan kpɛ
mi-i nyingi fɛye gɛnen ilaa idɛana
pɛwu. I bo no yɛɛ fɛ ti fɛ nyi imɔ.
Yesu gɛsintin ɔkalan ɔbono fɛ nu
mɔ fɛ ti fɛ yelɛ mɔ so girin. 13 Nɛ
wu yɛɛ owi ɔbono n san n tɛ de
ansi meŋ ti wu' faa, i kaaborɛ n'
kpɛ mi-i nyingi fɛye n kya tɔgɛ
mi-i wɔra fɛye de i' nyɛ keda fɛye-
nyoro. 14 I lii fɛɛ aye-Wura Yesu
Kirisito gi lɛɛ nyiile me yɛɛ maŋ
baa kɛɛla gɛsinkpan so. Nan kpɛ
wu' lii fɛye dɔ ne. 15 Imɔso n kya
pɛɛrɛ ansi de nengyene nɛ wu'

taa fɛye yɛgɛ mɔ, fɛ taalɛ nyingi
gɛnen ilaa idɛana owi kamaasɛ.

Aye Yesu Isɔɔ Mɔ Ilaa Tɔgɛsɛ I Gyɛ Gɛsintin

16 Aye Yesu isɔɔ mɔ a tɔgɛ
fɛye yɛɛ aye-Wura Yesu Kirisito
bo ɔlon belɛ, ne ɔ laa kii ba
gɛsinkpan so. A tɔgɛ fɛye gɛnen
mɔ, i mɛŋ gyɛ ɔlaako ginyi itarɛ
ne a too sa fɛye. A tansi wu
mɔ-nyisigyi de aye-ansi. 17 Owi
ɔbono ɔ bo aye asɛ gɛsinkpan so
mɔ, aye-sɛ Wurubuaarɛ gi kyu
nyisigyi de buubuu sa mɔ. A
nu Nyisigyi Gɛmu mɔ gbaa-gbaa
gi tɔgɛ lii mɔ so yɛɛ, “Me-gisen
dɔ obi ne. Mɔ-ilaa i kya gyi
me-ginsi.” 18 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
gɛnen mɔ, aye-rɛ aye-Wura Yesu
pɛwu ne n bo gibii giko so. Nno
ne a nu Wurubuaarɛ gbaa-gbaa
atɔngɛbi. 19 A nu gɛnen mɔ, i
lɔrɔ keda aye-nyoro yɛɛ ilaa ibono
Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ
mɛ wolaa ŋmarasɛ kyu lii Yesu
so yela mɔ i tansi i gyɛ gɛsintin.
Imɔso i kaaborɛ fɛ' bugi fɛye-
aso de fɛ' nu imɔ. I kya nyiile
yɛɛ mɔmɔ-ilaa ŋmarasɛsɛ mɔ i
laa yɛgɛ fɛ laa bii ilaa ibono i
gyɛ gɛsintin mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono
fatela kya wu gibiri dɔ mɔ. A'
nu gɛnen ilaa ŋmarasɛsɛ ibono
gɛnen-n kpaa fo gɛkaabono aye-
Wura Yesu laa kii ba gɛsinkpan
so mɔ. Yesu laa kii ba mɔ, ɔ laa
yɛgɛ a tansi bii gɛsintin ilaa fɛɛ
gɛdɛ ne n kɛ aye abɛɛ gɛbaadiikɛ
gigyɛkpebi ne n lii. 20 Ibono i
tansi i tiri yɛɛ fɛ' nu gɛsɛ mɔ ne
n gyɛ yɛɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ mɛ ŋmarasɛ
wɔra Wurubuaarɛ agyɛbi ɔwolɛ
dɔ mɔ, nyamesɛ mɛŋ bo no ɔ laa
taalɛ nu imɔ gɛsɛ mɔ-gibaa so. 21 I
lii fɛɛ iŋ gyɛ mɔmɔ-gibaa so ne mɛ
tɔgɛ Wurubuaarɛ ikalan mɔ ne
mɛ ŋmarasɛ yela. Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ ne n suu de mɔmɔ pɛi
ne mɛ taalɛ tɔgɛ ikalan ibono i lii
Wurubuaarɛ asɛ mɔ.

2

Abonbo Mɛ Laa Saarɛ Fɛye Dɔ

1 Adedaabo aberɛ mɔ i nyɛ asa
ako mɛ kɛɛ abon yɛɛ Wurubuaarɛ
ikalan ne mɛ kya tɔgɛ ma-a sa
asa. Gɛnen kee ne fɛye-aberɛ adɛ
dɔ mɔ i laa nyɛ asa ako mɛ laa
koso kɛɛ abon yɛɛ Wurubuaarɛ
gɛsintin ilaa ne mɛ kya nyiile
fɛye. Gɛnen abonbo abono mɛ
laa tɔngɛ adawo so nyiile fɛye
ilaa nyiilesɛ ibono i kya nyida
anyamesɛ gɛkyena mɔ. Yɛgɛ Yesu
gi wu' sa ɔmɔ. Mɔ ne n gyɛ
wura ɔbono ɔ sɔɔ mɔmɔ ka gikɔ
de mɛ' nyɛ kyena sa mɔ. Imɔ-rɛ
imɔ gbaa mɔ, mɛ laa kine mɔ.
Imɔso mɔmɔ gbaa-gbaa mɛ kya
laarɛ lɛwu poroko ma-a sa mɔmɔ-
nyoro ne. 2 Abonbo mɔ mɛ laa
wɔra ilaa kpan. Fɛye dɔ sakyɔ
fɛ laa buu mɔmɔ-gitan. Asa
banban mɛ wu gɛnen mɔ, i laa
yɛgɛ mɛ laa tɔgɛ ilaa nyɛnyɛn
kyu lii Yesu-lɛɛ gɛsintin ɔkpa mɔ
so. 3 Gɛnen abonbo adɛ mɛ bo
onsipara nyɛnyɛn. Mɛ kya laarɛ
mɛ' nyɛ fɛye gyi so mɔ, mɛ laa
lɛɛ ilaa nyiilesɛ lii mɔmɔ gbaa-
gbaa amu dɔ kyu nyiile fɛye. Lii
ko-o dedaa mɔ, Wurubuaarɛ gi ti
wolaa bun mɔmɔ gipuɛɛ. Mɔmɔ-
gisobiidɛ gi dɛ gi gyoo mɔmɔ.

Asa Nyɛnyɛn Mɛ Laa Sii De Gisobiidɛ Kaaborɛ Mɔmɔ-Nbɛlɛ Gɛkɛ Mɔ

4 A laa taalɛ bii yɛɛ Wurubuaarɛ
laa ka ilaa nyɛnyɛn giwɔra gikɔ
gɛsintin. I lii fɛɛ Wurubuaarɛ dɔ
isɔɔ ibono mɛ wɔra ilaa nyɛnyɛn
mɔ, Wurubuaarɛ mɛŋ yɛgɛ kyɛɛ
mɔmɔ. O tii mɔmɔ wɔra ibɔ
ibono i bo gibiri gɛkpaa mɔ dɔ yɛɛ
mɛ' dɛ nno gyoo gɛkaabono ɔ laa
gyi mɔmɔ-nbɛlɛ mɔ. 5 Dedaa mɔ
gɛnen kee ne Wurubuaarɛ mɛŋ
yɛgɛ kyɛɛ gɛsinkpan so asa abono
mɛ mɛŋ selɛ mɔ mɔ. Ɔ yɛgɛ

nkyu gi gyi mɔmɔ pɛwu. Pɛi de
nkyu gi' lɔɔ gyi mɔmɔ gɛnen mɔ,
Nowa berɛ naa ɔ kya nyiile asa
yɛɛ mɛ' wɔra ilaa ibono i boran
sa Wurubuaarɛ. Ne Wurubuaarɛ
gi mɔlɛgɛ mɔ-rɛ asa sono ako, ne
nkyu mɔ giŋ gyi mɔmɔ. 6 Gɛnen
kee ne Wurubuaarɛ mɛŋ yɛgɛ
kyɛɛ Sodom de Gomora isowolɛ so
asa. I lii fɛɛ mɛ mɛŋ selɛ mɔ. Ɔ
tɔgɛ yɛɛ ɔ laa boori ɔmɔ-isowolɛ
ka gikɔ. Gɛsintin mɔ, ɔ yɛgɛ ɔgya
gi dɛɛ isowolɛ mɔ imɔ-rɛ imɔ-asa
bingiri nsɔ, ne i wɔra sinkaala sa
asa abono mɛ maŋ selɛ mɔ mɔ.
7 Owi ɔbono Wurubuaarɛ mɛŋ ti
taa dɛɛ gɛnen isowolɛ ibono mɔ,
ɔnyen ɔko tɛ nno. Mɛ kya terɛ mɔ
yɛɛ Lɔtɛ. Lɔtɛ gyɛ gɛsintin wura.
O wu gɛnɔɔbono isowolɛ mɔ so
awura amu a wu' ne mɛ san mɛ
kya wɔra ilaa kpan mɔ, mɔ-gisen
dɔ i nyida mɔ. 8 Gɛkɛ kamaasɛ
mɔ, ɔ kya wu de mɔ-ansi ne ɔ
kya nu de mɔ-aso yɛɛ mɛŋ kya ka
Wurubuaarɛ nbara mɔ gɛnɔ. Mɔ
berɛ kya laarɛ ilaa ibono i boran
sa Wurubuaarɛ so mɔ, mɔ-gisen
dɔ i kpɛ i kya dɛɛ mɔ daa kyu lii
gɛnen ilaa ibonoana so.

9 Imɔso fɛ' bii yɛɛ Wura Wu-
rubuaarɛ nyi gɛnɔɔbono ɔ laa
wɔra de ɔ' lɛɛ anyamesɛ abono mɛ
selɛ mɔ mɔ lii ilaa nyɛnyɛn idoo
dɔ. O nyi gɛnɔɔbono kee ɔ laa
yɛgɛ ilaa nyɛnyɛn awɔrabo mɔ mɛ
laa sii de gisobiidɛ kpaa fo gɛkɛ
gɛbono ɔ laa gyi anyamesɛ nbɛlɛ
mɔ. 10 Asa abono Wurubuaarɛ
laa tansi biidɛ giso mɔ ne n gyɛ
abono mɛ kya son mɔmɔ-ɔbolɛ
gɛlaarɛ ilaa ibono i kya kyu ineesi
bun mɔmɔ-nyoro ne mɛŋ kya kyu
nyamesɛ kamaasɛ ɔbono ɔ kya gyi
gɛbelɛnsɛ mɔ terɛ sɛi mɔ.

Gɛnen ne n gyɛ abonbo abono
a darɛ yɛɛ mɔmɔ-ilaa nyiilesɛ i
kya nyida anyamesɛ gɛkyena mɔ.
Mɛ bo ansiɔlon ne mɛ kya nyi-
ile mɔmɔ-nyoro yɛɛ mɔmɔ ne n
bo no. Mɛ kya taalɛ saalɛ ilaa
ibono i kya nyɛ ɔlon anyamesɛ
so mɔ ne iŋ kya taa ŋmaa
mɔmɔ-gisen. 11 Wurubuaarɛ dɔ
isɔɔ gbaa mɛŋ kya wɔra fɛɛ
mɔmɔ-lɛɛ idɛ. Yɛgɛ mɔmɔ-ɔlon
de mɔmɔ-oduduu ɔbono mɛ bo
mɔ gi don abonbo adɛ-lɛɛ mɔ
gbaa bun. Imɔ gɛnen gbaa mɔ,
nengyene ilaa ibono i kya nyɛ
ɔlon anyamesɛ so mɔ i kya wɔra
ilaa nyɛnyɛn ne Wurubuaarɛ dɔ
isɔɔ mɔ mɛ laa kpaa buu imɔ sa
Wura Wurubuaarɛ mɔ, mɛŋ kya
kpaa saalɛ mɔmɔ sa Wurubuaarɛ.
12 Gɛnen abonbo adɛ mɛ dɛ daa
fɛɛ nfɛdɔbuɛ; mɛŋ kya sa nwɔnsa
pɛi de mɛ' lɔɔ wɔra ilaa. Ilaa
ibono mɛ mɛŋ nyi imɔ dɔ mɔ,
asebi ne mɔmɔ berɛ mɛ kya kyu
loo imɔ dɔ. Mɛ laa nyɛ imɔ so
lɛwu fɛɛ gɛnɔɔbono i dɛ sa nbuɛ
nko yɛɛ gyanbuɛ ɔ' pɛɛdɛ nmɔ
mɔɔ mɔ. 13 Ilaa nyɛnyɛn ibono
mɛ wɔra mɔ mɛ laa nyɛ imɔ so
gikɔka. Mɔmɔ-ilaa laarɛsɛ ne n
gyɛ nta ginun de ɔkon gigyi. Mɛ
san mɛ kya laarɛ mɛ' wɔra daa
imɔ toloowi kalaadɛ. Mɛ kya wɔra
fɛye ipeeli ne mɛ kya nyida ilaa
sa fɛye fɛɛ gɛnɔɔbono ilaa kpensɛ
i kya yii gɛgbɛ mɔ. Mɛ kya wɔra
abaa gyi de fɛye mɔ, i kya wɔra
mɔmɔ ɔkon yɛɛ mɛ kya nyɛ fɛye
mɛ kya penɛ. 14 Asa mɔmɔ-kaana
gilaarɛ ne n kpɛ i gyan mɔmɔ-
ansi so, ne ilaa nyɛnyɛn giwɔra
iŋ kya fii mɔmɔ gɛkaako kpa-a.
Mɛ kya penɛ asa abono mɛŋ ti
nyɛ yelɛ Yesu gɛsintin ɔkalan mɔ
so girin mɔ yɛɛ mɛ' kasɛ daa
mɔmɔ abonbo ilaa wɔrasɛ mɔ.
Onsipara nyɛnyɛn gi den mɔmɔ.
Mɔmɔ berɛ, Wurubuaarɛ gi tɔgɛ
nnɔ wɔra mɔmɔ. 15-16 Mɛ taa
gɛsintin ɔkpa mɔ yɛgɛ, ne mɛ naa
kpe mɛ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn fɛɛ
ibono Baalam, Beeyɔ mɔ-bi mɔ gi
wɔra mɔ. Nkana Baalam baarɛ
kya tɔgɛ Wurubuaarɛ ikalan, ne
ɔ baa fuɛ Wurubuaarɛ ɔkpa. Mɔ-
gɛlaarɛ ne n gyɛ yɛɛ ɔ' wɔra ilaa

nyɛnyɛn de asa mɛ' ka mɔ imɔ so
gikɔ. Gɛkɛ gɛdɛ ɔ koso de ɔ' kpaa
wɔra gɛnen ilaa nyɛnyɛn ibono,
ne Wurubuaarɛ gi gya mɔ. Ɔ yɛgɛ
bee, gbaa, gi bugi gɛnɔ tɔngɛ sa
mɔ fɛɛ nyamesɛ de ɔ' nyɛ taa ilaa
kpan ibono nkana ɔ kya laarɛ ɔ'
kpaa wɔra mɔ yɛgɛ.

17 Abonbo adɛ mɛ kya lɛɛ asa
tanga fɛɛ nkolobii nbono gi kya
ŋaa gibelɛ mɔ, abɛɛ nyangbon ne
n sin ɔ kya laarɛ ɔ' baa da ne ɔ
kya koso mɔ. Wurubuaarɛ gi kyu
nfono i tansi i bo gibiri gɛkpaa mɔ
yela sa ɔmɔ yɛɛ nno ne mɛ laa kpe
mɔmɔ-lɛwu gɛmara. 18 Agyɛbi
boduduusɛ abono a kya lii mɔmɔ-
nnɔ dɔ mɔ a don mɔmɔ ne aŋ
kya kpaa nyamesɛ de sɛi. Fɛɛ asa
ako mɛ kya laarɛ mɛ' taa abon
ɔson mɔ yɛgɛ mɔ, gɛnen abonbo
adɛ mɛ kya kyu ilaayan nwɔnsa
kii baa penɛ mɔmɔ. Gɛnen
nwɔnsa nbono gi kya lii daa aye
anyamesɛ-lɛɛ ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa
asɛ. 19 Abonbo mɔ mɛ kya tɔgɛ
wɔra asa mɔ yɛɛ, "Nengyene fɛ
nu aye asɛ mɔ, i laa wɔra fɛɛ fɛ
tɛ fɛye-gibaa so ne. Fɛ mɛŋ tɛ sa
ɔko." Abonbo abono mɛ kya tɔgɛ
ilaa idɛ pɛwu faa, mɔmɔ mɔ ne n
gyɛ nbide sa ilaa nyɛnyɛn giwɔra
ibono i kya nyida nyamesɛ mɔ. I
lii fɛɛ ilaa nyɛnyɛn giwɔra i gyi
mɔmɔ-amu. Fo ɔbono ilaa iko i gyi
fo-gimu ne foŋ baa taalɛ taa imɔ
giwɔra yɛgɛ mɔ, fo bingiri gɛbide
sa gɛnen ilaa ibono ne. 20 Nkana
abonbo adɛ mɛ ti nyɛ mɔmɔ-
nyoro lii Wurubuaarɛ ilaa kyosɛ
ibono asa mɛ naa ma-a wɔra
gɛsinkpan gɛdɛ so mɔ dɔ. Mɛ
ti bii aye-Wura de aye-ɔmɔlɛgɛbo
Yesu Kirisito. Imɔ gɛmara mɔ, mɛ
kii kpaa loo gɛnen ilaa nyɛnyɛn
ibono dɔ, ne i kya kii nyɛ ɔlon
mɔmɔ so. I ba gɛnen mɔ, i kya
lɔrɔ wɔra nyɛnyɛn sa mɔmɔ don
gigyangbarasɛ mɔ. 21 Ne fɛɛ mɛ
mɛŋ ti bii gɛnɔɔbono nyamesɛ kya
nyɛ mɔ-gisen dɔ i' wɔra ɔdan sa
Wurubuaarɛ kerɛ daa mɔ, nkana
i bɔ. Idɛ faa mɔ, Yesu isɔɔ mɔ
mɛ ti yɛgɛ mɛ nu nbara nbono
Wurubuaarɛ gbaa-gbaa gi yela sa
anyamesɛ mɔ. Ibono mɛ taa nmɔ
yɛgɛ faa mɔ, i laa tansi wɔra
mɔmɔ nyɛnyɛn. 22 Mɔmɔ-ilaa
wɔrasɛ i kyena de akpalɛ adɛ.

"Gyoono gi kpalegɛ yela naa kyon,
ne o kii baa puru mɔ-
akpalegɛtɔ mɔ gyi."

Ne

"Kuuri, mɔ, fo ne n kine fo gyere
mɔ lɔrɔ nnɛ,
gipatɛɛ dɔ ne ɔ laa kii kpaa dɛ
fɔgedɛ."

3

Wura Yesu Laa Kii Ba Gɛsinkpan So

1 Me-nanboana laarɛsɛ, ɔwolɛ
baarɛ ne n gyɛ me-ɔwolɛ nyɔsɛ
ɔbono n kya ŋmarasɛ mi-i bunge
fɛye. Imɔ inyɔ dɔ mɔ, n kya
nyingi fɛye daa ilaa ibono fɛ ti
wolaa nu mɔ. N kya tɔgɛ mi-i
wɔra fɛye de fɛye-gɛwɔnsa gɛ' nyɛ
gyan gɛsintin ilaa idɛ so. 2 N kya
laarɛ fɛ' nyingi ilaa ibonoana Wu-
rubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ mɛ
wolaa tɔgɛ yela mɔ. Wurubuaarɛ
ne n lɔrɔ ɔmɔ yela sa mɔ-gɛsun.
Fɛ' nyingi aye-Ɔmɔlɛgɛbo de aye-
Wura Yesu nbara nbono ɔ yela ne
mɔ-isɔɔ mɔ mɛ lɛɛ tɔgɛ sa fɛye mɔ.

3 Ilaa ibono i gyangbara mɔ,
fɛ' bii yɛɛ owi ɔbono gɛsɛ gɛrɛ
i kya laarɛ i' yela ɔkara mɔ, i
laa baa nyɛ asa ako mɛ laa koso
mɛ kya ŋmasɛ fɛye. Gɛnen asa
abono mɛ laa kpɛ mɛ kya nu daa
de mɔmɔ wolɛ-lɛɛ ɔbolɛ gɛlaarɛ.
4 Gɛnɔɔbono so mɛ laa kyu ŋmasɛ
fɛye mɔ ne n gyɛ yɛɛ mɛ laa
taasɛ fɛye yɛɛ, "Fɛye-Wura Yesu
gi ka yela sa fɛye yɛɛ ɔ laa kii
ba gɛsinkpan so mɔ, ɔ bo fonɛ
dɔ daa? Owi ɔbono ɔ ka sa
fɛye gɛnen mɔ, aye-sɛana mɛ san

mɛ yii ayaa. Lii ko-o ibono Wu-
rubuaarɛ gi lɛɛ soso de gɛsɛ baa
lii de ndɛ faa, gɛnɔɔbono ilaa
kamaasɛ i kpɛ i dɛ mɔ, gɛnen ne
i kpɛ san i dɛ faa.” 5 Mɛ kya
ŋmasɛ fɛye gɛnen mɔ, mɛ kya
kerɛ ansi daa yɛɛ mɛ mɛŋ nyi yɛɛ
dedaa mɔ Wurubuaarɛ gɛnɔ dɔ
gigyɛbi ne o kyu lɛɛ soso de gɛsɛ.
Mɛ mɛŋ nyi kee yɛɛ Wurubuaarɛ
gi lɛɛ gɛsinkpan mɔ, ɔ lɛɛ gɛmɔ
lii daa nkyu dɔ, ne kyu lii nkyu
so kee ne gɛsinkpan gɛ bo no
faa. 6 Owi ɔko dɔ mɔ, kyu naa
de Wurubuaarɛ gɛnɔ dɔ gigyɛbi
kee so mɔ, ɔ yɛgɛ nkyu gi gyi
gɛsinkpan ne i nyida gɛmɔ pɛwu.
7 Kyu naa de Wurubuaarɛ gɛnɔ dɔ
gigyɛbi mɔ kee so ne Wurubuaarɛ
gi kyu soso de gɛsɛ yela gyoo yɛɛ
ɔgya ne ɔ laa san kyu baa nyida
imɔ mɔ. Gɛnen gɛkaabono ne ɔ
laa gyi anyamesɛ nbɛlɛ de o' bun
asa abono mɛŋ selɛ mɔ mɔ gipuɛɛ
de ɔ' mɔɔ mɔmɔ gɛkpaa.
8 Me-nanboana laarɛsɛ, ibono fɛ
tɛ fɛ gyoo Yesu gikiiba faa mɔ, fɛŋ
sa fɛ' tan yɛɛ Wura Wurubuaarɛ
asɛ mɔ, gɛkɛ kolon gɛ dɛ fɛɛ nsi
nwɛ gudu, ne nsi nwɛ gudu mɔ gi
dɛ fɛɛ gɛkɛ kolon. 9 Ako mɛ kya
tɔgɛ yɛɛ Wurubuaarɛ dɛ mɔ-ilaa
ɔ kya kpii gɛsɛ, nkana ɔfaanan
ɔ ti yɛgɛ Yesu Kirisito gi kii ba
gɛsinkpan so fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ ka
yela mɔ. Iŋ gyɛ yɛɛ Wurubuaarɛ
dɛ mɔ-ilaa ɔ kya kpii gɛsɛ. Ɔ
bo gisen sa anyamesɛ daa. Ɔŋ
kya laarɛ fɛɛ ɔko ɔ' fuɛ mɔ-lɛwu
gɛmara. Ɔ kya laarɛ yɛɛ nyamesɛ
kamaasɛ ɔ' nyɛ nu mɔ-nyoro gɛsɛ
yɛɛ ɔ gyɛ ilaa nyɛnyɛn ɔwɔrabo de
ɔ' taa imɔ giwɔra yɛgɛ.
10 Gɛkaabono Wura Yesu laa kii
ba gɛsinkpan so mɔ, gɛnen gɛkɛ
mɔ gɛ laa fuɛ asa ayaa fɛɛ oyu.
Gɛkaabono mɔ, Wurubuaarɛ laa
yɛgɛ ɔgya laa yɛlegɛ ilaa ibono o
kyu pɔrɔ soso de gɛsɛ mɔ nyida de
ilaa kamaasɛ ibono i bo gɛsinkpan
so mɔ de gɛsinkpan mɔ gbaa-gbaa
gɛ' dɛɛ ŋonii. Soso de gɛsɛ i
laa yela ɔkara gɛnen gɛkaabono.
Aberɛ abono soso i kya yela ɔkara
gɛnen mɔ, i laa wɔra ɔlanba.

Imɔso Fɛ' Kyena Gisen Fufuli Awura Akyenabi

11 Ibono ɔgya laa baa nyida ilaa
kamaasɛ fafaanan faa mɔ, menɛtɔ
anyamesɛ gidebi ne i kaaborɛ fɛ'
wɔra? I kaaborɛ fɛye-gɛkyena dɔ
ilaa pɛwu dɔ mɔ, fɛ' lɔrɔ fɛye-
nyoro yela sa Wurubuaarɛ de fɛ'
selɛ mɔ. 12 Fɛ' kyu fɛye-gɛwɔnsa
gyan' gɛkɛ gɛbono Wurubuaarɛ
laa yɛgɛ Wura Yesu o' kii ba
gɛsinkpan so mɔ so de fɛ' wɔra
ilaa ibono i laa yɛgɛ ne gɛnen gɛkɛ
mɔ gɛ laa ba kusaa mɔ. Gɛnen
gɛkɛ gɛbono mɔ, soso i laa dɛɛ
nyida. Ɔgya mɔ awulewule a laa
yɛgɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ gi
kyu pɔrɔ soso de gɛsɛ mɔ kee i'
yɛlegɛ. 13 Imɔ gɛnen gbaa mɔ,
Wurubuaarɛ gi ka yela yɛɛ ɔ laa
kii lɛɛ soso de gɛsɛ pobɔrɔ, ne
aye-ansi a gyan' imɔ so gɛnen.
Gɛsintin so-o ne mɛ laa gyi nno.
14 Imɔso me-nanboana laarɛsɛ,
fɛye-ansi a gyan' soso de gɛsɛ
pobɔrɔ mɔ so faa mɔ, fɛ' tɛsɛ
nyanga ansi de o' wu yɛɛ fɛ tɛ
de abara de gisen yuuli. Fɛ'
yɛgɛ fɛye-asen a fuuli de ɔŋ sa
o' wu ilaa nyɛnyɛn iko fɛye-nyoro
so tɔgɛ. 15 Yesu mɛŋ ti kii ba
gɛsinkpan so faa mɔ, fɛ' bii yɛɛ
aye-Wura Wurubuaarɛ kya nyɛ
gisen sa asa daa de mɛ' nyɛ de
ɔ' mɔlɛgɛ mɔmɔ de mɔmɔ-rɛ mɔ
nsana i' nyɛ lɔrɔ pɛi de Yesu ɔ'
lɔɔ ba. Aye-nanbo laarɛsɛ Pɔɔlo
kee gi ti wolaa ŋmarasɛ imɔ sa
fɛye. Wurubuaarɛ ne n sa mɔ
ɔlaako ginyi ne ɔ ŋmarasɛ gɛnen.
16 Pɔɔlo ɔwolɛ kamaasɛ ɔbono ɔ
laa ŋmarasɛ ne ɔ laa tɔgɛ kyu
lii Yesu gimaakiiba belen mɔ so
mɔ, gɛnen ne ɔ kya ŋmarasɛ ne.
Mɔ-iwolɛ dɔ mɔ i bo ilaa ikoana
ibono i kya wɔra ɔsen de fɛ' nu

imɔ gɛsɛ kusaa. Asa abono mɛŋ
kasɛ ilaa ne mɛŋ yelɛ ilaa kolon so
mɔ mɛ kya keda Pɔɔlo iwolɛ nten
nko kyɛɛgɛ. Gɛnen ne mɛ kya
keda Wurubuaarɛ agyɛbi sɛnsɛ
kee kyɛɛgɛ ne. Mɛ kya wɔra imɔ
idɛ gɛnen pɛwu faa mɔ, mɛ kya
laarɛ mɛ' fuɛ mɔmɔ-lɛwu gɛmara
ne.

Agyɛbi Tiikarasɛ

17 Me-nanboana laarɛsɛ, fɛye
berɛ, fɛ ti wolaa fɛ nyi imɔ
idɛ. Imɔso fɛ' kerɛ fɛye-nyoro so
dɔɔdan de fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ asa
abono mɛŋ kya gyi Wurubuaarɛ
nbara so mɔ mɛ' nyɛ fɛye penɛ de
i' yɛgɛ fɛ' tɔrɔ Wurubuaarɛ ɔson
mɔ dɔ. 18 Fɛye berɛ, fɛ' kpɛ fɛ
kerɛ aye-Wura de aye-Ɔmɔlɛgɛbo
Yesu Kirisito ansi dɔ yɛɛ ɔ laa kpaa
fɛye. Fɛ ti nyɛ bii mɔ fɛye-asen dɔ
faa mɔ, fɛ' kpɛ fɛ kya bii mɔ gɛnen
fɛ kya too.

Nyisigyi ɔ' wɔra mɔ-lɛɛ aberɛ
adɛ dɔ kpaa lii aberɛ abono aŋ bo
ɔkara mɔ. [I' ba gɛnen.]

Gyɔn Ɔwolɛ Gyangbarasɛ

Kirisito Ɔbono A Wu De Ansi Mɔ

1 Kirisito ɔbono ɔ wolaa ɔ bo no
lii ko-o gɛsɛ de gɛsɛ mɔ, mɔ ɔbono
a nu mɔ-ilaa tɔgɛsɛ ne a wu mɔ
de aye-ansi, ne a kerɛ mɔ dandan
ne a nyɛ mɔ yii mɔ, mɔ-ilaa ne a
kya baa a' baa tɔgɛ faa. Mɔ ne n
gyɛ gigyɛbi gibono gi kya sa Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan mɔ.
2 Gɛnen Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
gɛdɛ gɛ lii gɛwi gɛsinkpan so. A
wu mɔ de ansi. Mɔ-ilaa ibono a
wu mɔ ne a kya buu a kya sa fɛye
faa. Mɔ gbaa-gbaa ne n gyɛ Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkyena gɛkpaa mɔ.
Nkana ɔ bo mɔ-sɛ Wurubuaarɛ
asɛ ne Wurubuaarɛ gi san lɛɛ mɔ-
gɛwi nyiile aye gɛsinkpan so. Mɔ-
ilaa ne a kya lɛɛ a kya tɔgɛ faa.
3 Imɔso ilaa ibono a wu ne a nu
gɛnen mɔ, imɔ ne a kya tɔgɛ a kya
sa fɛye de aye-rɛ fɛye kee a' nyɛ
wɔra nyamesɛ kolon. Aye berɛ
aye-rɛ Wurubuaarɛ de mɔ-bi Yesu
Kirisito a ti wɔra nyamesɛ kolon.
4 A kya ŋmarasɛ imɔ idɛ a kya sa
fɛye de aye-rɛ fɛye pɛwu a' nyɛ gyi
ɔkon dabɔlɛ kpaa logɛ.

Ɔkalan Ɔbono Kirisito Gi Sa Aye Mɔ

5 Ɔkalan ɔbono a nu lii Kirisito
asɛ ne a kya lɛɛ tɔgɛ sa fɛye mɔ
ne n gyɛ yɛɛ Wurubuaarɛ gyɛ
fatela; gibiri giŋ bo mɔ dɔ ba-a pii
faa. 6 Nengyene a tɔgɛ yɛɛ aye-rɛ
Wurubuaarɛ a gyɛ nyamesɛ kolon
yɛgɛ a naa daa ilaa nyɛnyɛn ibono
i gyɛ gibiri dɔ mɔ, a kya kɛɛ
abon daa. Aye-gɛkyena dɔ mɔ, a
mɛŋ naa gɛsintin ɔkpa mɔ so ne.
7 Nengyene a buu fatela mɔ aye-
gɛkyena dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono Wu-
rubuaarɛ bo fatela dɔ mɔ, aye-rɛ
aye-nanboana Yesu asonbo mɔ a
laa wɔra nyamesɛ kolon, ne Yesu,
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ nkalan mɔ
gi laa kpɛ gi kya kpaarɛ aye-ilaa
nyɛnyɛn pɛwu lii aye so.
8 Nengyene a tɔgɛ yɛɛ a mɛŋ
bo ilaa nyɛnyɛn iko mɔ, a kya
penɛ aye-nyoro daa. Gɛsintin gɛŋ
bo aye dɔ ne. 9 Nengyene a lɛɛ
aye-ilaa nyɛnyɛn ibono a wɔra mɔ
tɔgɛ sa mɔ mɔ, Wurubuaarɛ gyɛ
ɔpaawɔrabo ne ɔ bo gɛsintin so
mɔ, ɔ laa kyu aye-ilaa nyɛnyɛn
kyɛɛ aye de ɔ' kpaarɛ aye-asen dɔ
de ilaa kamaasɛ ibono iŋ boran sa
mɔ mɔ i' lii aye dɔ. 10 Nengyene a
tɔgɛ yɛɛ a mɛŋ wɔra ilaa nyɛnyɛn
iko mɔ, a kya laarɛ a' ten Wu-
rubuaarɛ gɛnɔ ne. Mɔ-agyɛbi mɔ
aŋ bo aye-asen dɔ.

2

A Nyi Wurubuaarɛ?

1 Me-biana, n kya ŋmarasɛ
gɛnen ilaa idɛ mi-i sa fɛye de i'
kpaa fɛye de fɛŋ sa fɛ' wɔra ilaa
nyɛnyɛn. Nengyene fɛɛ fɛye dɔ
ɔko gi taa wɔra ilaa nyɛnyɛn iko
mɔ, fɛ' bii yɛɛ a bo ɔbono ɔ yelɛ
aye-giyaa dɔ mɔ-sɛ Wurubuaarɛ
asɛ ɔ kya dɛ giserɛ. Mɔ ne n
gyɛ Yesu Kirisito, Gɛsintin Wura
mɔ. 2 A wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ,
mɔ ne n kyu mɔ-nyoro pataa Wu-
rubuaarɛ sa aye. Ne iŋ gyɛ aye-
wolɛ gbaa, aye-rɛ gɛsinkpan so
anyamesɛ pɛwu. 3 Ilaa ibono i
laa yɛgɛ a' nyɛ bii aye-asen dɔ
yɛɛ a nyi Wurubuaarɛ mɔ ne n
gyɛ yɛɛ, “A kya gyi Wurubuaarɛ
nbara so?” 4 Nyamesɛ ɔbono ɔ
kya tɔgɛ yɛɛ, “N nyi Wurubuaarɛ,
n nyi Wurubuaarɛ” yɛgɛ ɔ mɛŋ
kya gyi Wurubuaarɛ nbara so
mɔ, gɛnen kaasɛ ɔbono gyɛ daa
ɔbonbo. Gɛsintin gɛŋ bo mɔ asɛ.
5 Ɔbono ɔ kya gyi Wurubuaarɛ
nbara so mɔ berɛ, gɛnen kaasɛ
ɔbono kya laarɛ Wurubuaarɛ ilaa
gɛsintin lii mɔ-gisen dɔ kpaa lii.
Nan tɔgɛ fɛye ilaa ibono i laa yɛgɛ

a' nyɛ bii aye-asen dɔ yɛɛ aye-rɛ
Wurubuaarɛ a kya loo mɔ. 6 Imɔ
ne n gyɛ yɛɛ nyamesɛ ɔbono ɔ kya
tɔgɛ yɛɛ ɔ naa de Wurubuaarɛ mɔ,
i kaaborɛ mɔ-anaabi a' wɔra daa
fɛɛ Yesu-lɛɛ ɔnan.

Laarɛ Fo-Nanbo Kirisito Sonbo Ilaa

7 Me-nanboana laarɛsɛ, iŋ gyɛ
nbara pobɔrɔ ne n' kya ŋmarasɛ
mi-i sa fɛye. Nbara mɔ gi gyɛ
daa ndedaa nbono fɛ ti wolaa fɛ
dɛ nmɔ lii giyiigɛsɛ. Nmɔ ne n
gyɛ Yesu agyɛbi abono fɛ ti nu
amɔ so mɔ. 8 Ɔkpa ɔko so berɛ
mɔ, nbara nbono n kya ŋmarasɛ
faa gi gyɛ daa npobɔrɔ. Kyu lii
Kirisito so de fɛye kee so mɔ, gi
gyɛ daa nbara npobɔrɔ gɛsintin. I
kya nyiile yɛɛ gibiri mɔ gi ti gi kya
kyon ne gɛsintin fatela mɔ ti ɔ kya
wu.
9 Nyamesɛ ɔbono ɔ kya tɔgɛ yɛɛ
ɔ bo Wurubuaarɛ fatela mɔ dɔ,
yɛgɛ ɔ kya kyo mɔ-nanbo Kirisito
sonbo mɔ, gɛnen kaasɛ ɔbono san
ɔ bo ilaa nyɛnyɛn gibiri mɔ dɔ
ne. 10 Nyamesɛ ɔbono ɔ kya laarɛ
mɔ-nanbo Kirisito sonbo ilaa mɔ
kya kyena daa Wurubuaarɛ fatela
mɔ dɔ, ne iŋ bo sɛi fatela mɔ
dɔ ibono i laa yɛgɛ de o' sidi.
11 Ɔbono mɔ, ɔ kya kyo mɔ-nanbo
Kirisito sonbo mɔ berɛ, bo daa
ilaa nyɛnyɛn gibiri dɔ. Ɔ wɔra fɛɛ
ɔbono ɔ naa gibiri dɔ mɔ, ɔ mɛŋ
nyi nfono ɔ kya kpe. Mɔ-gɛkyo gɛ
yɛgɛ ɔ wɔra fɛɛ gyaatanbo.

N Kya Ŋmarasɛ Mi-i Sa Fɛye Abono Fɛ Gyɛ Kirisito-lɛɛ Mɔ

12 Me-biana, n kya ŋmarasɛ mi-i
sa fɛye
yɛɛ kyu lii Kirisito so mɔ
Wurubuaarɛ gi kyu fɛye-ilaa
nyɛnyɛn kyɛɛ fɛye.
13 Me-sɛana, n kya ŋmarasɛ mi-i
sa fɛye
yɛɛ fɛ nyi Kirisito
ɔbono ɔ wolaa ɔ bo no lii ko-o
gɛsɛ de gɛsɛ mɔ.
Adega, n kya ŋmarasɛ mi-i sa fɛye
yɛɛ fɛ nyɛ ɔlon Ɔbonsan,
nyamesɛ nyɛnyɛn mɔ so.
Me-biana, n kya ŋmarasɛ fɛye
ɔwolɛ baarɛ, n kya tɔgɛ fɛye
yɛɛ fɛ nyi aye-sɛ Wurubuaarɛ.
14 Me-sɛana, n kya ŋmarasɛ fɛye
ɔwolɛ baarɛ n kya tɔgɛ fɛye
yɛɛ fɛ nyi Kirisito ɔbono ɔ bo
no lii ko-o gɛsɛ de gɛsɛ mɔ.
Adega, n kya ŋmarasɛ fɛye ɔwolɛ
baarɛ n kya tɔgɛ fɛye
yɛɛ fɛ bo ɔlon, Wurubuaarɛ
agyɛbi mɔ a tɛ fɛye-asen dɔ,
ne fɛ nyɛ ɔlon Ɔbonsan,
nyamesɛ nyɛnyɛn mɔ so.

Mɛŋ Kya Son Awura Anyɔ

15 Imɔso fɛ naa gɛsinkpan gɛdɛ
so faa, fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ gɛrɛnaa
asa abono mɛŋ kya ka Wu-
rubuaarɛ gɛnɔ mɔ mɔmɔ-gɛkyena
ɔnan abɛɛ mɔmɔ-ilaa wɔrasɛ i' da
fɛye ɔbolɛ. Nengyene mɔmɔ-ilaa
wɔrasɛ i kya da fo ɔko ɔbolɛ mɔ,
foŋ bo gɛlaarɛ' sa Wurubuaarɛ lii
fo-gisen dɔ ne. 16 I kya nyiile yɛɛ
mɔmɔ-nwɔnsa dɔ ilaa i mɛŋ lii
Wurubuaarɛ asɛ. Mɛ kya nu de
mɔmɔ-ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa, mɛ kya
diilɛ gɛsinkpan so ilaa ne i kya
gyi mɔmɔ-amu, ne mɛ kya nyiile
mɔmɔ-nyoro kyu lii ilaa ibono
mɛ bo abɛɛ ilaa ibono mɛ kya
wɔra mɔ so. Gɛnen nwɔnsa ndɛ
ɔnan pɛwu gi mɛŋ lii Wurubuaarɛ
asɛ. Gi lii daa gɛsinkpan gɛrɛnaa
gɛkyena gɛbono asa mɛ tɛ ne mɛŋ
kya ka Wurubuaarɛ gɛnɔ mɔ asɛ.
17 Gɛsinkpan gɛdɛ so gɛkyena de
gɛmɔ so ilaa ibono i kya gyi asa
amu mɔ i kya laarɛ i' yela ɔkara.
Ɔbono ɔ kya wɔra Wurubuaarɛ
gɛlaarɛ mɔ berɛ, laa kyena Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkpaa-gɛkpaa.

Gɛnɔɔbono Kirisito Adɛ Mɛ Kya Bii Kirisito Akyobo

18 Me-biana, aye-gɛsinkpan so
gɛkyena nkɛ laalaalogɛ mɔ gi
fo. Fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ wolaa nu
yɛɛ nkɛ laalaalogɛ mɔ dɔ mɔ,
Kirisito ɔkyobo mɔ laa ba mɔ, idɛ

kon, Kirisito akyobo mɛ nyaakyɔ. Imɔso ne a nyɛ bii yɛɛ nkɛ laalaa-logɛ mɔ gi fo mɔ. 19 Kirisito akyobo adɛ mɛ lii aye dɔ. Mɛŋ gyɛ aye dɔ. Nengyene fɛɛ mɛ gyɛ aye dɔ mɔ, nkana ɔfaanan mɛ san mɛ bo aye dɔ baa lii de ndɛ. Mɛ lii aye dɔ gɛnen daa de i' nyɛ lɛɛ gɛwi nyiile tentegelen yɛɛ mɔmɔ pɛwu mɛ mɛŋ gyɛ aye dɔ.

20 Fɛye berɛ, Kirisito ɔbono mɔ-nkon ne n lii Wurubuaarɛ asɛ mɔ gi yɛgɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi suu de fɛye de fɛ' wɔra mɔ-asunbo. Fɛye pɛwu fɛ nyi gɛnen ilaa idɛ. 21 N kya ŋmarasɛ fɛye gɛnen ɔwolɛ baarɛ faa, i mɛŋ gyɛ yɛɛ fɛ mɛŋ nyi gɛsintin mɔ so. Fɛ nyi. Fɛ nyi kee yɛɛ iŋ bo abon ako yɛɛ amɔ berɛ, a lii daa gɛsintin mɔ asɛ. 22 Anɛ mɔ ne n gyɛ ɔbonbo mɔ? Gɛnen mɔ, ɔbono ɔ kya kine yɛɛ iŋ gyɛ Yesu ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ gi sun lii Wurubuaarɛ dɔ yɛɛ ɔ' baa mɔlɛgɛ anyamesɛ mɔ, gɛnen kaasɛ ɔbono ne n gyɛ ɔbonbo mɔ. Mɔ ne n gyɛ Kirisito ɔkyobo mɔ. Mɔ kee ne n gyɛ ɔbono ɔ kya kine Wurubuaarɛ mɔ-rɛ mɔ-bi Yesu pɛwu mɔ. 23 Ɔkamaasɛ ɔbono ɔ kya kine yɛɛ Yesu mɛŋ gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ maŋ taalɛ terɛ Wurubuaarɛ yɛɛ mɔ-sɛ. Ɔbono mɔ ɔ kya lɛɛ tɔgɛ sansana yɛɛ ɔ kya sɔɔ Yesu, Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ gyi mɔ berɛ, ɔ laa taalɛ terɛ Wurubuaarɛ yɛɛ mɔ-sɛ.

Fɛ' Kyena Kirisito Dɔ Gɛnen

24 Fɛ' yɛgɛ ilaa ibono fɛ wolaa nu lii gɛsɛ de gɛsɛ mɔ i' kyena fɛye dɔ. Nengyene ilaa ibono fɛ wolaa nu mɔ i tɛ fɛye dɔ mɔ, fɛye kee fɛ laa kyena Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ dɔ de Wurubuaarɛ gbaa-gbaa dɔ. 25 Ilaa ibono Yesu Kirisito gi ka yela sa aye abono a kya sɔɔ mɔ gyi gɛnen mɔ ne n gyɛ yɛɛ ɔ laa yɛgɛ de a' nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan gɛkpaa.

26 Asa abono mɛ kya laarɛ mɛ' penɛ fɛye mɔ so ne n' kya ŋmarasɛ imɔ idɛ n kya sa fɛye faa. 27 Fɛye berɛ, Kirisito gi yɛgɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi suu de fɛye, ne ɔ san ɔ bo fɛye dɔ. Imɔso i mɛŋ baa i tiri yɛɛ ɔko ne ɔ' baa nyiile fɛye ilaa idɛ. Wurubuaarɛ Oduduu ɔbono ɔ suu de fɛye mɔ wolaa ɔ kya nyiile fɛye ilaa kamaasɛ. Ilaa ibono ɔ kya nyiile fɛye gɛnen mɔ i gyɛ daa gɛsintin. I mɛŋ gyɛ abon. Imɔso fɛ' kyena Kirisito dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi nyiile fɛye mɔ. 28 Me-biana, fɛ' kyena Kirisito dɔ. Nengyene o kii ba mɔ de a' nyɛ da gikan yelɛ mɔ-ansi dɔ de a mɛŋ sa a' selɛ ipeeli.

Abono Mɛ Gyɛ Wurubuaarɛ Mɔ-Biana Gɛsintin Mɔ Ilaa

29 Fɛ nyɛ bii yɛɛ Wurubuaarɛ gyɛ gɛsintin wura mɔ, i kaaborɛ fɛ' bii kee yɛɛ ɔkamaasɛ ɔbono ɔ kya gyi gɛsintin mɔ, i lɔrɔ korogɛ mɔ lii Wurubuaarɛ asɛ ne.

3

1 Fɛ' kerɛ gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ kya laarɛ aye abono a kya ka gyan Yesu so mɔ ilaa mɔ! Imɔ ne n gyɛ yɛɛ ɔ kya terɛ aye yɛɛ mɔ-biana. Ne gɛnen asa ne a san a gyɛ. Asa abono mɛ mɛŋ kya ka Wurubuaarɛ gɛnɔ mɔ berɛ, mɛ mɛŋ kya wu aye bii gɛnen. Mɛŋ nyi Wurubuaarɛ so daa ne i dɛ mɔmɔ gɛnen. 2 Me-nanboana laarɛsɛ, idɛ kon a bingiri Wurubuaarɛ mɔ-biana ne. Anyamesɛ abono ɔnan a laa baa wɔra gɛkaako mɔ berɛ Wurubuaarɛ mɛŋ ti taa lɛɛ imɔ-gɛwi. A nyi daa yɛɛ Yesu Kirisito gi kii ba mɔ, a laa wɔra fɛɛ mɔ-ɔnan. I kya nyiile yɛɛ a laa wu gɛnɔɔbono ɔ dɛ mɔ de aye-ansi. 3 Nyamesɛ kamaasɛ ɔbono mɔ-gɛwɔnsa gɛ gyan Kirisito so yɛɛ ɔ

laa wu mɔ de ansi mɔ kya lɔrɔ mɔ-gisen dɔ de i' fuuli fɛɛ gɛnɔɔbono Kirisito gisen dɔ i fuuli mɔ.

Ilaa Ibono So Asa Mɛ Kya Wɔra Ilaa Nyɛnyɛn Mɔ

4 Ɔkamaasɛ ɔbono ɔ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ mɛŋ kya ka nbara gɛnɔ. Ilaa nyɛnyɛn ne n gyɛ ibono nyamesɛ mɛŋ kya ka nbara gɛnɔ mɔ. 5 Fɛye abono fɛ kya ka gyan Kirisito so mɔ fɛ nyi ibono so Kirisito gi ba gɛsinkpan so mɔ. Ɔ ba daa de ɔ' baa kpaarɛ anyamesɛ ilaa nyɛnyɛn fuɛ. Ilaa nyɛnyɛn iko-rɛ iko iŋ bo mɔ dɔ. 6 Anyamesɛ abono mɛ tɛ Kirisito dɔ kee mɔ, mɔmɔ ɔko-rɛ ɔko maŋ kpɛ ɔ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn. Abono mɛ kpɛ mɛ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ berɛ, mɔmɔ ɔko-rɛ ɔko mɛŋ ti taa bii Wurubuaarɛ kerɛ, ne mɛ mɛŋ nyi Wurubuaarɛ.

Ilaa Nyɛnyɛn Pɛwu Gɛmu Mɔ Mɔ-Biana De Wurubuaarɛ Mɔ-Biana

7 Me-biana, fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ de ɔko ɔ' penɛ fɛye. Nyamesɛ ɔbono ɔ kya gyi gɛsintin sa Wurubuaarɛ mɔ ne n gyɛ gɛsintin wura fɛɛ gɛnɔɔbono Kirisito gyɛ gɛsintin wura mɔ. 8 Ɔbono mɔ ɔ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn mɔ gyɛ daa ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ-lɛɛ isa. Mɔ berɛ, ilaa nyɛnyɛn ne n kpɛ i gyɛ mɔ-ilaa wɔrasɛ lii gɛsɛ de gɛsɛ. Ilaa ibono so Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ gi ba gɛsinkpan so mɔ ne n gyɛ yɛɛ ɔ ba de ɔ' baa nyida ilaa nyɛnyɛn gɛmu mɔ ilaa wɔrasɛ. 9 Me-nanboana Kirisito asonbo, fɛ' bii yɛɛ ɔbono i lɔrɔ korogɛ mɔ lii Wurubuaarɛ asɛ gɛsintin mɔ maŋ kpɛ ɔ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn. Wurubuaarɛ gidebi ne n kya san kyena mɔ dɔ. Imɔso ɔ maŋ baa taalɛ wɔra ilaa nyɛnyɛn. I kya nyiile yɛɛ i lɔrɔ korogɛ mɔ lii Wurubuaarɛ asɛ. 10 Ilaa ibono i laa lɛɛ nyiile fɛye yɛɛ asa adɛ ne n gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-biana abɛɛ mɔmɔ adɛ ne n gyɛ ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ mɔ-biana mɔ ne n gyɛ ilaa idɛ: fɛ wu yɛɛ kaasɛ baarɛ mɛŋ kya gyi gɛsintin sa Wurubuaarɛ abɛɛ ɔŋ kya laarɛ mɔ-nanbo Kirisito sonbo mɔ, gɛnen kaasɛ ɔbono mɛŋ gyɛ Wurubuaarɛ isa ne.

Gɛlaarɛ Gɛbono Ɔnan Gɛ Kaaborɛ Kirisito Adɛ Mɔ

11 I kya nyiile yɛɛ Yesu ɔkalan mɔ fɛ nu lii gɛsɛ de gɛsɛ mɔ kya nyiile aye abono a kya son Yesu mɔ yɛɛ a' laarɛ abara. 12 Aŋ sa a' wɔra fɛɛ Keen. Keen berɛ, gi wɔra Ɔbonsan, nyamesɛ nyɛnyɛn mɔ-lɛɛ isa. Ɔ mɔɔ mɔ-tedɛ. Menɛ n wɔra so ne Keen gi mɔɔ mɔ-tedɛ mɔ gɛnen daa? O wu yɛɛ mɔ gbaa-gbaa ilaa wɔrasɛ iŋ boran, ne mɔ-tedɛ mɔ, mɔ, kya gyi gɛsintin sa Wurubuaarɛ. Gɛnen so ne ɔ mɔɔ mɔ. 13 Me-nanboana Yesu ɔson dɔ mɔ, nengyene asa abono mɛŋ kya son Wurubuaarɛ mɔ mɛ kya kyo fɛye mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ' yɛgɛ i' wɔra fɛye ilaa pobɔrɔ.

14 Ibono a kya laarɛ aye-nanboana Yesu asonbo mɔ ilaa mɔ ne n kya yɛgɛ a kya bii yɛɛ a ti nyɛ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan; a maŋ baa fuɛ aye-lɛwu gɛmara. Ɔbono, mɔ, ɔ mɛŋ kya laarɛ mɔ-nanbo ilaa mɔ dɛ fɛɛ isa ɔbono o wu' ɔ naa mɔ. 15 Ɔkamaasɛ ɔbono ɔ kya kyo mɔ-nanbo mɔ gyɛ daa asa ɔmɔɔbo, ne fɛye gbaa-gbaa fɛ nyi yɛɛ asa ɔmɔɔbo mɛŋ bo Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔnan.

16 Gɛnɔɔbono a laa wu gɛlaarɛ' gbaa-gbaa bii mɔ ne n gyɛ yɛɛ Kirisito gi sɔɔ aye-lɛwu wu' sa aye. Imɔso i kaaborɛ aye kee a' sɔɔ aye-nanboana Yesu asonbo lɛwu wu' sa ɔmɔ. 17 A' kyu yɛɛ fo ɔko fo bo gɛkyena dɔ ilaa tirisɛ ne fo-nanbo mɛŋ bo. Nengyene fo keda fo-ansi lɛɛ taa mɔ yɛgɛ mɔ, nnɛ so ne fo laa tɔgɛ yɛɛ fo bo gɛlaarɛ' sa Wurubuaarɛ lii fo-gisen dɔ?

Gɛnɔɔbono Aye-Asen A Maŋ Ŋmaa Aye Wurubuaarɛ Asɛ Mɔ

18 Imɔso, me-biana, a kya tɔgɛ
yɛɛ a kya laarɛ abara ilaa mɔ, iŋ
sa i' wɔra gɛnɔ dɔ giyan. I' wɔra
daa gɛsintin-lɛɛ gɛsalaarɛ gɛbono
mɛ kya wu aye-ilaa wɔrasɛ dɔ mɔ.
19 A wɔra gɛnen mɔ ne a laa nyɛ
bii yɛɛ a buu daa Gɛsintin mɔ
ɔkpa. Imɔ ne nan yɛgɛ ne a laa
taalɛ tɔgɛ keda aye-nyoro de iŋ
sa i' ŋmaa aye-asen Wurubuaarɛ
asɛ. 20 Owi ɔbono aye-asen a
kya ŋmaa aye Wurubuaarɛ asɛ
mɔ, aŋ sa a' yɛgɛ i' yɔɔ aye-
nyoro. Wurubuaarɛ berɛ, ɔ don
aye-rɛ aye-asen. Mɔ ne n nyi
ilaa kamaasɛ. 21 Me-nanboana
laarɛsɛ, nengyene aye-asen a mɛŋ
kya ŋmaa aye Wurubuaarɛ asɛ
mɔ, gɛnen berɛ mɔ, a kya taalɛ da
otu bugi aye-asen sa Wurubuaarɛ
ne. 22 Ilaa kamaasɛ ibono a dalaa
kolɛ mɔ mɔ, aye-gibaa gi laa yii
imɔ. I lii fɛɛ a kya gyi mɔ-nbara
mɔ so ne. Gɛnen kee ne a kya
wɔra ibono i kya gyi mɔ-ginsi mɔ
ne. 23 Wurubuaarɛ nbara mɔ
ne n gyɛ yɛɛ a' ka gyan mɔ-bi
Yesu Kirisito so de a' laarɛ abara.
Gɛnen ne Wurubuaarɛ gi ka yela
sa aye ne.

Fɛ' Daasɛ Ilaa Ibono I Kya Kyena Asa So Mɔ Kerɛ

24 Asa abono pɛwu mɛ kya
gyi Wurubuaarɛ nbara mɔ so
mɔ, Wurubuaarɛ tɛ mɔmɔ dɔ ne
mɔmɔ kee mɛ tɛ mɔ dɔ. Ibono
i kya yɛgɛ a kya nyɛ bii yɛɛ
Wurubuaarɛ tɛ aye dɔ mɔ, i kya lii
daa Wurubuaarɛ Oduduu ɔbono o
kyu sa aye mɔ asɛ.

4

1 Imɔso me-nanboana laarɛsɛ
abono fɛ kya son Yesu mɔ, fɛŋ
sa fɛ' sɔɔ ilaa kamaasɛ ibono i
kya kyena anyamesɛ so mɔ gyi.
Pɛi ne fɛ laa sɔɔ imɔ gyi mɔ,
fɛ' daasɛ imɔ kerɛ yɛɛ i lii Wu-
rubuaarɛ asɛ abɛɛ? Abono mɛ kya
penɛ asa yɛɛ mɛ gyɛ Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ mɛ naa mɛ naa
gɛsinkpan so. 2 Imɔso ibono i
laa yɛgɛ fɛ' bii yɛɛ Wurubuaarɛ
Oduduu ne n tɛ ɔko so mɔ ne n
gyɛ yɛɛ gɛnen oduduu ɔbono kya
kyule lɛɛ tɔgɛ yɛɛ Yesu Kirisito ne
n gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-bi. Wu-
rubuaarɛ gi sun mɔ ba gɛsinkpan
so, ne ɔ baa bingiri nyamesɛ. Ɔ
kya tɔgɛ gɛnen mɔ, fɛ' bii yɛɛ
gɛnen ilaa ibono i tɛ mɔ so mɔ,
i lii Wurubuaarɛ asɛ ne. 3 Ilaa
kamaasɛ ibono i tɛ nyamesɛ so ne
i mɛŋ kya kyule lɛɛ Yesu ilaa tɔgɛ
mɔ i mɛŋ kya lii Wurubuaarɛ asɛ.
Imɔ ibono i gyɛ Kirisito ɔkyobo
mɔ ilaa ne. Fɛ wolaa nu imɔ so
yɛɛ i laa ba, ne gɛsintin i ti ba i bo
gɛsinkpan so.

4 Me-biana, abono fɛ kya ka
gyan Yesu so mɔ, fɛye berɛ, fɛ
gyɛ Wurubuaarɛ asa gɛsintin. Asa
abono mɛ kya penɛ yɛɛ mɛ gyɛ
Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo mɔ,
fɛ ti nyɛ ɔlon ɔmɔ so. I kya
nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ
bo fɛye dɔ mɔ gi don ɔbono
ɔ naa gɛsinkpan gɛdɛ so faa.
Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ
ne n dɛ asa abono mɛŋ kya
ka Wurubuaarɛ gɛnɔ mɔ ɔ naa
gɛsinkpan so gɛnen. 5 Mɛ gyɛ
daa gɛsinkpan gɛrɛnaa lɛɛ asa.
Gɛsinkpan so gɛkyena dɔ ilaa
wolɛ ne n kya lii mɔmɔ-nnɔ dɔ,
ne abono gɛsinkpan so ilaa wolɛ
ne n bo mɔmɔ-ansi so mɔ kee, mɔ,
ne n kya nu mɔmɔ asɛ. 6 Aye
abono a kya ka gyan Yesu so
mɔ berɛ, a gyɛ Wurubuaarɛ asa
gɛsintin. Imɔso ɔkamaasɛ ɔbono
o nyi Wurubuaarɛ mɔ kya nu
aye asɛ. Abono mɛ mɛŋ gyɛ
Wurubuaarɛ asa gɛsintin mɔ, mɛŋ
kya nu aye asɛ. Gɛnen ilaa idɛ ne
n kya yɛgɛ a kya nyɛ bii yɛɛ ilaa
ibono i tɛ ɔko so mɔ i gyɛ gɛsintin
abɛɛ i gyɛ abon.

Wurubuaarɛ De Abono Mɛ Nyi Wurubuaarɛ Mɔ Mɛ Kya Laarɛ Asa

7 Me-nanboana laarɛsɛ, a' laarɛ
abara. Gɛlaarɛ' gɛ lii daa Wu-
rubuaarɛ asɛ. Nyamesɛ ɔbono
ɔ kya laarɛ mɔ-nanbo ilaa mɔ, i
lɔrɔ korogɛ mɔ lii Wurubuaarɛ
asɛ ne. O nyi Wurubuaarɛ ne.
8 Ɔbono mɔ, ɔ mɛŋ kya laarɛ mɔ-
nanbo ilaa mɔ, gɛnen isa ɔbono
mɛŋ nyi Wurubuaarɛ. I kya nyi-
ile yɛɛ Wurubuaarɛ berɛ gyɛ daa
gɛlaarɛ' wura. 9 Ɔ keda mɔ-bi
kolon sun aye asɛ gɛsinkpan so
de a' nyɛ mɔ Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena ɔnan kyu naa de mɔ so.
Imɔ ne n yɛgɛ mɔ-gɛlaarɛ' gɛbono
ɔ bo sa aye mɔ gɛ' lii gɛwi. 10 Ilaa
idɛ ne n kya lɛɛ gɛlaarɛ' gbaa-
gbaa nyiile. Iŋ gyɛ aye ne n
kya laarɛ Wurubuaarɛ ilaa. Wu-
rubuaarɛ ne n kya laarɛ aye-ilaa.
Imɔso ne ɔ keda mɔ-bi sun yɛɛ
mɛ' kyu mɔ kyɔɔlɛ kpaarɛ aye-
ilaa nyɛnyɛn ibono a wɔra mɔ fuɛ
sa aye. 11 Me-nanboana alaarɛsɛ,
ibono Wurubuaarɛ gi laarɛ aye-
ilaa fafaanan faa, i kaaborɛ aye
kee a' laarɛ abara ilaa. 12 Ɔko-rɛ
ɔko mɛŋ ti taa wu Wurubuaarɛ de
ansi kerɛ. Nengyene a kya laarɛ
abara ilaa mɔ, i kya nyiile yɛɛ
Wurubuaarɛ tɛ aye dɔ, ne a nyɛ
mɔ-lɛɛ gɛlaarɛ' ɔnan a dɛ a kya
laarɛ mɔ-ilaa.

13 A nyi aye-asen dɔ yɛɛ Wu-
rubuaarɛ tɛ aye dɔ ne aye mɔ a
tɛ mɔ dɔ. Ibono so a nyi gɛnen
mɔ ne n gyɛ yɛɛ Wurubuaarɛ
gi sa aye mɔ gbaa-gbaa Oduduu.
14 Aye mɔ a wu de ansi ne a kya
buu a kya sa asa yɛɛ Wurubuaarɛ
gi sun mɔ-bi yɛɛ ɔ' baa wɔra
anyamesɛ ɔmɔlɛgɛbo gɛsinkpan
gɛdɛ so. 15 Nyamesɛ kamaasɛ
ɔbono ɔ kya bugi gɛnɔ tɔgɛ yɛɛ
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ ne n gyɛ
Yesu mɔ, Wurubuaarɛ tɛ kaasɛ mɔ
dɔ ne kaasɛ mɔ mɔ kee tɛ Wu-
rubuaarɛ dɔ. 16 Aye berɛ, a ti bii
gɛlaarɛ' gɛbono Wurubuaarɛ kya
laarɛ aye ilaa mɔ ne aye mɔ a kya
ka gyan gɛnen gɛlaarɛ' gɛbono so.
Wurubuaarɛ ne n gyɛ gɛlaarɛ'
wura. Imɔso fo ɔbono fo tɛ ne
fo dɛ gɛlaarɛ' dɔ mɔ, Wurubuaarɛ
tɛ fo dɔ, ne fo-o fo mɔ, fo tɛ mɔ
dɔ. 17 Imɔ ne n kya yɛgɛ aye
abono a kya ka gyan Kirisito so mɔ
a kya nyɛ Wurubuaarɛ gɛlaarɛ'
ɔnan aye-asen dɔ. A nyɛ mɔ-
gɛlaarɛ' ɔnan gɛnen mɔ, a laa
nyɛ mara akyɔlɛ gɛkaabono Wu-
rubuaarɛ laa gyi anyamesɛ nbɛlɛ
mɔ. Imɔ gɛsɛ ne n gyɛ yɛɛ
gɛnɔɔbono Kirisito dɛ mɔ, gɛnen
kee ne aye abono a kya ka gyan
mɔ so mɔ a dɛ gɛsinkpan gɛdɛ so
ne.
18 Nyamesɛ bo gɛlaarɛ' mɔ-gisen
dɔ mɔ, ɔ mɛŋ bo gifuu. I kya nyiile
yɛɛ fo bo Wurubuaarɛ gɛlaarɛ'
ɔnan fo-gisen dɔ mɔ, i kya gya
gifuu lii fo-gisen dɔ kpem. I san
i bo fo gifuu mɔ, gisobiidɛ ilaa ne
fo kya kerɛ. Ɔbono ɔ bo gifuu mɔ
mɛŋ ti nyɛ Wurubuaarɛ gɛlaarɛ'
ɔnan mɔ-gisen dɔ. 19 Aye abono
a kya ka gyan Yesu so mɔ a kya
laarɛ Wurubuaarɛ ilaa faa mɔ, i lii
daa Wurubuaarɛ gɛlaarɛ' gɛbono
ɔ daa gilaarɛ aye-ilaa mɔ so.

20 Nengyene ɔko gi tɔgɛ yɛɛ ɔ
kya laarɛ Wurubuaarɛ ilaa, yɛgɛ ɔ
kya kyo mɔ-nanbo Kirisito sonbo
mɔ, kaasɛ ɔbono gyɛ daa ɔbonbo.
Ɔbono ɔŋ kya laarɛ mɔ-nanbo
ɔbono ɔ kya wu de ansi mɔ, nnɛ
ne ɔ laa laarɛ Wurubuaarɛ ɔbono
ɔ mɛŋ kya wu mɔ de ansi mɔ?
21 Nbara ndɛ kee ne Wurubuaarɛ
gi yela sa aye abono a kya ka gyan
Yesu so mɔ. Ɔbono ɔ kya laarɛ
Wurubuaarɛ ilaa mɔ, i kaaborɛ
ɔ' laarɛ mɔ-nanbo Kirisito sonbo
ilaa.

5

Wurubuaarɛ Mɔ-Biana Gidebi de Mɔmɔ-Ɔlon Ɔbono Mɛ Bo Mɔ

1 Abono pɛwu mɛ sɔɔ gyi yɛɛ
Yesu ne n gyɛ ɔbono Wurubuaarɛ
gi sun lii Wurubuaarɛ dɔ de ɔ'
baa mɔlɛgɛ aye mɔ, i lɔrɔ ko-
rogɛ mɔmɔ lii Wurubuaarɛ asɛ

ne. Mɛ gyɛ Wurubuaarɛ mɔ-
biana gɛsintin. Ɔbono ɔ kya
laarɛ Wurubuaarɛ ilaa mɔ, ɔ laa
laarɛ abono mɛ gyɛ Wurubuaarɛ
mɔ-biana gɛsintin mɔ ilaa kee.
2 Nengyene a nyɛ bii yɛɛ a kya
laarɛ abono mɛ gyɛ Wurubuaarɛ
mɔ-biana gɛsintin mɔ ilaa mɔ, i
laa lii ilaa inyɔ idɛ asɛ: imɔ ne n
gyɛ yɛɛ a kya laarɛ Wurubuaarɛ
gbaa-gbaa ilaa ne a kya nu mɔ-
gɛdɛ. 3 Nengyene a kya laarɛ
Wurubuaarɛ ilaa gɛsintin mɔ, a
laa gyi mɔ-nbara mɔ so. Ne mɔ-
nbara mɔ so gigyi i maŋ wɔra
ilaa bolonsɛ sa aye. 4 Nyamesɛ
kamaasɛ ɔbono i korogɛ mɔ lii
Wurubuaarɛ asɛ mɔ, mɔ ne n
kya nyɛ ɔlon asa abono mɛŋ nyi
Wurubuaarɛ mɔ ilaa wɔrasɛ so.
Ilaa ibono i bo aye dɔ ne i kya sa
aye ɔlon ne a kya nyɛ kɔ lii ilaa
idɛana dɔ mɔ ne n gyɛ gisɔɔgyi
gibono a sɔɔ Yesu gyi mɔ. 5 Isa
ɔmɔ ne nan taalɛ nyɛ ɔlon asa
abono mɛŋ nyi Wurubuaarɛ mɔ
ilaa wɔrasɛ so? Gɛnen mɔ, ɔbono
ɔ kya sɔɔ gyi yɛɛ Yesu ne n gyɛ
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ wolɛ.

Ibono So A Laa Ka Gyan Yesu So Mɔ

6 Yesu Kirisito ne n gyɛ ɔbono ɔ
ba gɛsinkpan so ne Wurubuaarɛ
gi lɛɛ mɔ-gidebi nyiile asa kyu naa
de nkyu nbono mɛ kyu gyere mɔ
Wurubuaarɛ sagyere mɔ so. Ɔ
lɛɛ mɔ-gidebi nyiile asa kee kyu
naa de ibono o wu' kyɛɛgɛ mɔ-
nkalan fuɛ mɔ so. I mɛŋ gyɛ
nkyu mɔ wolɛ so ne Kirisito gidebi
mɔ gi lii gɛwi. Nkyu de nkalan
so ne mɔ-gidebi mɔ gi lii gɛwi.
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ kee kya
lɛɛ Yesu gidebi mɔ nyiile aye. I
lii fɛɛ Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
bo gɛsintin. 7 I bo ilaa isa' ibono
i kya lɛɛ Yesu gidebi mɔ nyiile
aye. 8 Imɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ, nkyu mɔ, de nkalan
mɔ. Ne gɛnen ilaa isa' idɛ i kya
tɔgɛ daa ilaa kolon.

9 Nyamesɛ gi wu ilaa de ansi
ne ɔ kya tɔgɛ mɔ, a kya nu mɔ
asɛ. Ne Wurubuaarɛ mɔ de-e?
Ilaa ibono ɔ laa buu mɔ i maŋ
don anyamesɛ-lɛɛ mɔ gbaa bun?
To! Ilaa ibono Wurubuaarɛ gi lɛɛ
nyiile aye kyu lii mɔ-bi mɔ so mɔ
ne n gyɛ ilaa idɛ. 10 Ɔbono ɔ sɔɔ
Yesu, Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ, gyi
mɔ, ilaa ibono Wurubuaarɛ gi lɛɛ
nyiile kyu lii mɔ-bi mɔ so mɔ i
bo kaasɛ gisen dɔ. Ɔbono mɔ, ɔ
mɛŋ kya sɔɔ Wurubuaarɛ gyi mɔ,
gɛnen kaasɛ ɔbono kya nyiile yɛɛ
Wurubuaarɛ gyɛ ɔbonbo ne. I lii
fɛɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ gi lɛɛ
nyiile kyu lii mɔ-bi mɔ so mɔ, ɔ
mɛŋ sɔɔ imɔ gyi. 11 Ilaa ibono
Wurubuaarɛ gi lɛɛ nyiile aye mɔ
ne n gyɛ yɛɛ ɔ sa aye mɔ asɛ
gɛkyena gɛbono gɛŋ bo ɔkara mɔ.
Gɛnen gɛkyena gɛbono gɛ kya naa
daa de mɔ-bi Yesu so. 12 Nyamesɛ
ɔbono ɔ bo Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ
tɛ mɔ dɔ mɔ, gɛnen kaasɛ ɔbono
bo Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ne.
Ɔbono mɔ, Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ
mɛŋ tɛ mɔ dɔ mɔ, mɛŋ bo Wu-
rubuaarɛ asɛ gɛkyena.

Wurubuaarɛ Asɛ Gɛkyena de Gɛdalaa

13 N kya ŋmarasɛ ɔwolɛ baarɛ n
kya sa fɛye abono fɛ kya ka gyan
Wurubuaarɛ mɔ-bi mɔ so mɔ de
fɛ' nyɛ bii yɛɛ fɛ bo Wurubuaarɛ
asɛ gɛkyena gɛkpaa. 14 Ilaa ibono
a nyi aye-asen dɔ ne i kya yɛgɛ
a kya nyɛ bugi aye-asen sa Wu-
rubuaarɛ mɔ ne n gyɛ yɛɛ a
kya kolɛ mɔ ilaa kamaasɛ ne i
gyɛ mɔ-gɛlaarɛ dɔ mɔ, ɔ kya nu
aye asɛ. 15 Nengyene a nyi yɛɛ
Wurubuaarɛ kya nu ilaa kamaasɛ
ibono a kya kolɛ mɔ mɔ, a nyi kee
yɛɛ ɔ ti nu aye-ndalaa ne ɔ laa
wɔra sa aye.

16 Nengyene fɛɛ fo ɔko fo wu
fo-nanbo Kirisito sonbo kya wɔra
ilaa nyɛnyɛn iko ne i mɛŋ gyɛ
ilaa ibono i laa barage mɔ-rɛ
Wurubuaarɛ nsana gɛkpaa mɔ,

dalaa kolɛ Wurubuaarɛ sa mɔ. Fo
dalaa sa mɔ mɔ, Wurubuaarɛ laa
sa mɔ Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
ɔnan. Nyamesɛ ɔbono mɔ-ilaa
nyɛnyɛn i mɛŋ gyɛ ilaa ibono i
laa baragɛ Wurubuaarɛ mɔ-rɛ mɔ
nsana gɛkpaa mɔ wolɛ ne n' darɛ
gɛnen. Ilaa nyɛnyɛn iko i bo no
i kya baragɛ Wurubuaarɛ mɔ-rɛ
nyamesɛ nsana gɛkpaa. Iŋ gyɛ
imɔ ibono so ne n' kya tɔgɛ yɛɛ
fɛ' dalaa sa ɔbono mɔ. 17 Ilaa
kamaasɛ ibono iŋ boran sa Wu-
rubuaarɛ mɔ, i gyɛ ilaa nyɛnyɛn.
I bo ilaa nyɛnyɛn iko ɔnan berɛ
ibono iŋ kya baragɛ Wurubuaarɛ
mɔ-rɛ nyamesɛ nsana gɛkpaa.
18 A nyi yɛɛ ɔkamaasɛ ɔbono
i lɔrɔ korogɛ mɔ lii Wurubuaarɛ
asɛ mɔ maŋ kpɛ ɔ kya wɔra ilaa
nyɛnyɛn. Kirisito ɔbono i korogɛ
mɔ lii Wurubuaarɛ asɛ mɔ ne n
kya dii fo gɛnen kaasɛ ɔbono ne
Ɔbonsan, nyamesɛ nyɛnyɛn mɔ
mɛŋ kya nyɛ yii fo. 19 A nyi
yɛɛ aye abono a kya ka gyan
Yesu so mɔ a gyɛ Wurubuaarɛ adɛ
gɛsintin. Asa sɛnsɛ pɛwu abono
mɛ bo gɛsinkpan so mɔ, mɛ bo
daa Ɔbonsan, nyamesɛ nyɛnyɛn
mɔ abaa dɔ.
20 A nyi kee yɛɛ Wurubuaarɛ
mɔ-bi Yesu Kirisito gi ba
gɛsinkpan so, ne o bugi aye abono
a kya ka gyan mɔ so mɔ ansi
de a' bii ɔbono ɔ tansi ɔ gyɛ
Wurubuaarɛ mɔ. Aye-rɛ ɔbono
ɔ tansi ɔ gyɛ Wurubuaarɛ mɔ a
san a gyɛ nyamesɛ kolon. Aye-rɛ
Wurubuaarɛ mɔ-rɛ mɔ-bi Yesu
Kirisito ne n san a gyɛ nyamesɛ
kolon. Wurubuaarɛ tansi ɔ gyɛ
Wurubuaarɛ, ne mɔ kee ne n
kya sa Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
gɛbono gɛŋ bo ɔkara mɔ. 21 Imɔso,
me-biana, fɛ' dii fɛye-nyoro de fɛ
mɛŋ sa fɛ' son ilaa banban iko baa
bɔla de Wurubuaarɛ.

Gyɔn Ɔwolɛ Nyɔsɛ

1 Me, Wurubuaarɛ asonbo
ɔbelɛnsɛ mɔ, ne n kya ŋmarasɛ
ɔwolɛ baarɛ n kya sa fo, ɔkyii
ɔbono Wurubuaarɛ gi lɛɛ fo yɛɛ
fo' wɔra mɔ-sonbo mɔ. Fo-rɛ fo-
biana ne n' kya sa gɛnen ɔwolɛ
baarɛ.
N kya laarɛ fɛye-ilaa naa de Wu-
rubuaarɛ gɛsintin ɔkalan mɔ so,
ne i mɛŋ gyɛ me-nkon. Asa abono
pɛwu mɛ nyi gɛsintin ɔkalan mɔ
kee mɛ kya laarɛ fɛye-ilaa. 2 I kya
nyiile yɛɛ Wurubuaarɛ gɛsintin
ɔkalan mɔ bo aye-rɛ fɛye dɔ ne ɔ
laa kyena aye dɔ gɛkpaa. 3 Aye-
sɛ Wurubuaarɛ mɔ-rɛ mɔ-bi Yesu
Kirisito mɛ' sa aye-rɛ fɛye so
gɛwɔnsa dɛnsɛ de mɛ' su aye gi-
tolon de mɛ' sa aye gisen yuuli kyu
naa de gɛsintin de gɛlaarɛ' so.

Gɛsintin De Gɛlaarɛ' Ɔkpa

4 I wɔra me ɔkon gikyɔ-gikyɔ
yɛɛ nɛ wu fo-biana dɔ ako mɛ buu
gɛsintin ɔkpa fɛɛ gɛnɔɔbono aye-
sɛ Wurubuaarɛ gi ka yela sa aye
mɔ. 5 Imɔso me-nyi dɛnsɛ, n kya
kolɛ fo, yɛgɛ a' laarɛ abara. I
mɛŋ gyɛ yɛɛ n kya ŋmarasɛ nbara
pobɔrɔ mi-i sa fo daa. Nbara
mɔ gi gyɛ daa ndedaa nbono
a wolaa a dɛ nmɔ lii gɛsɛ de
gɛsɛ. 6 Gɛlaarɛ' gbaa-gbaa ne n
gyɛ ibono a laa buu Wurubuaarɛ
nbara ɔkpa. Nbara mɔ ne n
gyɛ yɛɛ fɛ' buu gɛlaarɛ' ɔkpa fɛɛ
gɛnɔɔbono a wolaa nu lii gɛsɛ de
gɛsɛ mɔ.
7 Fɛ' kerɛ gɛnen ilaa idɛ so. I
kya nyiile yɛɛ abono mɛ kya penɛ
asa lii Wurubuaarɛ ilaa so mɔ mɛ
naa mɛ naa gɛsinkpan so. Mɔmɔ
ne n gyɛ abono mɛŋ kya kyule lɛɛ
tɔgɛ yɛɛ Yesu ne n gyɛ Kirisito Wu-
rubuaarɛ mɔ-bi, ne Wurubuaarɛ
gi sun mɔ ba gɛsinkpan so baa
bingiri nyamesɛ mɔ. Nengyene fɛ
wu isa ɔbono ɔnan mɔ, mɔ ne n
gyɛ asa ɔpenɛbo mɔ. Mɔ kee ne
n gyɛ Kirisito ɔkyobo mɔ. 8 Fɛ'
kerɛ fɛye-nyoro so dandan de ilaa
ibono fɛ wɔra gɛsun nyɛ mɔ i
mɛŋ sa i' lii fɛye-gibaa. Fɛ' nyɛ
imɔ pɛwu so ntɛɛla. 9 Nyamesɛ
ɔbono ɔ tɔgɛ yɛɛ ɔ kya kpe ansi
dɔ Wurubuaarɛ ilaa dɔ ne ɔ mɛŋ
sii de Kirisito ilaa nyiilesɛ mɔ, Wu-
rubuaarɛ mɛŋ tɛ mɔ dɔ. Ɔbono
mɔ, o sii de Kirisito ilaa nyi-
ilesɛ mɔ, gɛnen kaasɛ ɔbono berɛ,
aye-sɛ Wurubuaarɛ mɔ-rɛ mɔ-bi
Kirisito mɛ tɛ mɔ dɔ.
10 Nengyene ɔko gi ba fɛye asɛ
ne i mɛŋ gyɛ ilaa nyiilesɛ idɛ ɔnan
ne ɔ dɛ mɔ, fɛ mɛŋ sa fɛ' sɔɔ mɔ
gisafo abɛɛ fɛ' faala mɔ. 11 Ɔbono
ɔ kya faala gɛnen isa ɔbono ɔnan
mɔ dɛ mɔ-nyoro ɔ wɔra kaasɛ mɔ-
ilaa nyɛnyɛn giwɔra dɔ ne.

Afaala Laalaalogɛ

12 Nkana n san n bo ilaa gikyɔ
ibono nan tɔgɛ sa fɛye. Nɛ kii kerɛ
mɔ, meŋ kya laarɛ n' ŋmarasɛ
imɔ ɔwolɛ dɔ bunge fɛye. Me-ansi
a gyan daa yɛɛ nan ba nno baa
wu fɛye de ansi de a' nyɛ tɔngɛ de
abara. Imɔ ne nan yɛgɛ ne a laa
nyɛ gyi ɔkon kpaa logɛ. 13 Nɛ sin
gɛrɛ. Fo-daa ɔbono Wurubuaarɛ
gi lɛɛ yɛɛ ɔ' wɔra mɔ-sonbo mɔ,
mɔ-biana mɛ kya faala fo.

I gyɛ me,
Gyɔn

Gyɔn Ɔwolɛ Sasɛ

1 Gayusɛ, me-kyɛmenɛ dɛnsɛ,
Me, Yesu asonbo ɔbelɛnsɛ mɔ,
ne n kya sa fo ɔwolɛ baarɛ. N kya
laarɛ fo-ilaa gɛsintin so.

N Kya Nu Fo So Yɛɛ Fo Buu Gɛsintin Mɔ Ɔkpa

2 Me-kyɛmenɛ dɛnsɛ, n kya
dalaa n kya kolɛ Wurubuaarɛ yɛɛ
ɔ' yɛgɛ fo-ilaa kamaasɛ i' wɔra
ɔdan sa fo de fo' kyena de alan-
fiya. Fo-oduduu dɔ lɛɛ berɛ, iŋ bo
me gifuu. 3 I kya nyiile yɛɛ aye-
nanboana Yesu asonbo ako mɛ ba
baa tɔgɛ me gɛnɔɔbono fo kya gyi
gɛsintin sa Wurubuaarɛ mɔ. Ilaa
mɔ i wɔra me ɔkon gikyɔ-gikyɔ.
N nyi yɛɛ fo buu Wurubuaarɛ
gɛsintin ɔkalan mɔ. 4 Nengyene
n kya nu yɛɛ me-adɛ Yesu ɔson
mɔ dɔ mɛ buu gɛsintin ɔkalan mɔ
gɛnen mɔ, i kya wɔra me ɔkon
don ilaa kamaasɛ.

Asafo Gikeda

5 Me-kyɛmenɛ dɛnsɛ, gɛnɔɔbono
fo kya wɔra idɛnsɛ sa aye-
nanboana Yesu asonbo, dabɔlɛ
asafo abono fo mɛŋ nyi ɔmɔ mɔ,
a wu yɛɛ a laa taalɛ kyu fo tii
gikɔɔrɛ. 6 Asa mɛ ti baa lɛɛ fo-
gɛsalaarɛ mɔ ilaa tɔgɛ sa Yesu
asonbo gikpen gibono gi bo gɛrɛ
mɔ. Wɔra aniya de fo' kii lɛɛ
asafoana abono ɔkpa mɔmɔ-anaa-
naa dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono i kaaborɛ
aye abono a kya son Wurubuaarɛ
kyu naa de Yesu so a' wɔra mɔ.
7 Mɛ kya laarɛ Kirisito ginyen
gi' dii daa so ne mɛ koso mɛ
naa ma-a tɔgɛ mɔ-ɔkalan mɔ.
Mɛ kya kpe abono mɛ mɛŋ nyi
Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ asɛ mɔ,
mɛŋ kya kyu mɔmɔ-nyoro too
mɔmɔ so yɛɛ mɔmɔ ne mɛ' kerɛ
ɔmɔ so. 8 Imɔso i kaaborɛ aye,
Yesu asonbo mɔ ne a' kpaa gɛnen
asa abono ɔnan. Imɔ ne nan yɛgɛ
aye-rɛ mɔmɔ a laa nyɛ wɔra gɛsun
dabɔlɛ de Kirisito gɛsintin ɔkalan
mɔ ɔ' nyɛ yɛlegɛ.

Abono Mɛ Kya Wɔra Ilaa Nyɛnyɛn Mɔ

9 Me-kyɛmenɛ dɛnsɛ, nɛ ti
ŋmarasɛ ɔwolɛ ɔko bunge fɛye
Yesu asonbo gikpen mɔ. Day-
atrofiisɛ berɛ, mɛŋ kya ka aye-
gɛnɔ. Ɔ kya laarɛ daa gɛbelɛnsɛ.
10 Nengyene nɛ ba fɛye asɛ nno
mɔ, nan baa lɛɛ mɔ-ilaa wɔrasɛ
tɔgɛ sa fɛye. Ɔ naa ɔ kya nyida
aye, ne ɔ kya kɛɛ abon ɔ kya
gyan aye so. Imɔ ibono wolɛ
gbaa i mɛŋ kaabo mɔ. Ɔ kya
kii kine bɔla yɛɛ ɔ maŋ sɔɔ aye-
nanboana Yesu asonbo mɔ gisafo.
Nengyene ako mɔ mɛ kya laarɛ
mɛ' sɔɔ ɔmɔ gisafo mɔ, ɔŋ kya
yɛgɛ ɔmɔ. Mɛ wɔra gɛnen mɔ,
ɔ kya gya ɔmɔ lii Yesu asonbo
gikpen mɔ dɔ. 11 Me-kyɛmenɛ
dɛnsɛ, gɛŋ sa fo' kasɛ ilaa nyɛnyɛn
ibono asa mɛ kya wɔra mɔ. Kasɛ
daa ilaa dɛnsɛ. Nyamesɛ ɔbono ɔ
kya wɔra ilaa ibono i boran mɔ ne
n gyɛ Wurubuaarɛ isa. Ɔbono mɔ
ɔ kya wɔra daa ilaa nyɛnyɛn mɔ
mɛŋ ti bii Wurubuaarɛ ne.

12 Dimiiterosi berɛ, nyamesɛ ka-
maasɛ kpɛ ɔ dɛ mɔ-ginyen dɛnsɛ.
Gɛsintin ilaa ibono o buu mɔ
kee i kya lɛɛ mɔ-gidebi nyiile
ɔkamaasɛ. Aye kee gɛnen. Ne fo
nyi yɛɛ ibono a wu tɔgɛ mɔ i gyɛ
gɛsintin.

Afaala Laalaalogɛ

13 Nkana n san n bo ilaa gikyɔ
ibono nan tɔgɛ sa fo. Nɛ kii kerɛ
mɔ, meŋ kya laarɛ n' ŋmarasɛ
imɔ ɔwolɛ dɔ bunge fo. 14 Me-
ansi a gyan yɛɛ i maŋ kɛɛla, nan
baa wu fo de ansi de a' nyɛ kyena
tɔngɛ de abara.

Nɛ sin gɛrɛ. Wurubuaarɛ
gisen yuuli gi' wɔra fo-lɛɛ. Aye-
nanboana abono mɛ bo gɛrɛ mɔ

mɛ kya faala fo. Faala aye-
nanboana abono mɛ bo nno mɔ
ɔkamaasɛ sa me.

I gyɛ me,
Gyɔn

Gyude Ɔwolɛ

1 Me Gyude, Gyeemesi mɔ-tedɛ,
ɔbono n gyɛ Yesu Kirisito gɛsun
ɔwɔrabo mɔ ne n kya ŋmarasɛ
gɛnen ɔwolɛ baarɛ. N kya
ŋmarasɛ mi-i sa fɛye abono Wu-
rubuaarɛ gi tɔgɛ sa fɛye yɛɛ fɛ'
son mɔ mɔ. Fɛye-ilaa i bo aye-
sɛ Wurubuaarɛ gisen dɔ, ne aye-
Wura Yesu Kirisito kya kerɛ fɛye
so. 2 Wurubuaarɛ ɔ' yɛgɛ fɛ' nyɛ
gitolon, gisen yuuli, de gɛlaarɛ' fɛ
kya bɔla.

Asa Ako Mɛ Ŋara Loo Fɛye Dɔ Mɛ Kya Kyɛɛgɛ Yesu Ɔkalan Mɔ

3 Me-nanboana laarɛsɛ, Wu-
rubuaarɛ gi mɔlɛgɛ me-rɛ fɛye
pɛwu ne a kya nyɛ mɔ asɛ
gɛkyena ɔnan. Nkana i bo me-
gisen dɔ yɛɛ n' ŋmarasɛ fɛye
ɔwolɛ de n' tɔgɛ fɛye imɔ so ilaa.
Nɛ san kerɛ mɔ, nɛ wu yɛɛ i
kaaborɛ n' daa giŋmarasɛ fɛye
kyu lii ilaa banban iko so pɛi.
I lii fɛɛ Wurubuaarɛ gi kyu ilaa
nyiilesɛ ibono i kaaborɛ a' sɔɔ imɔ
gyi mɔ wɔra aye, Yesu asonbo mɔ,
abaa dɔ. Ɔ sa aye imɔ faa, ɔ sa aye
daa. Ɔŋ baa kyɛɛgɛ imɔ. Imɔso n
kya kolɛ fɛye, fɛ' wɔra aniya de fɛ'
kerɛ imɔ so dɔɔdan de ɔko ɔŋ sa
ɔ' kyɛɛgɛ imɔ. 4 I lii fɛɛ asa abono
mɛŋ selɛ Wurubuaarɛ mɔ ako mɛ
ŋara loo saarɛ fɛye dɔ ibono fɛ
mɛŋ nyi mɔmɔ so. Gɛnen asa
abono mɛ dɛ yɛɛ Wurubuaarɛ gi-
tolon so mɔ, anyamesɛ mɛ laa nyɛ
wɔra ilaayan. Gɛnen asa abono
mɔ, mɛ kine Yesu Kirisito ɔbono
mɔ-nkon ne n gyɛ aye-Ɔbelɛnsɛ
de aye-Wura mɔ. Lii ko-o dedaa
mɔ, Wurubuaarɛ gi yɛgɛ ako mɛ
ŋmarasɛ asa abono ilaa yela yɛɛ
ɔ laa biidɛ mɔmɔ-giso.

Fɛ' Nyiŋgi Yɛɛ Wurubuaarɛ Kya Biidɛ Asa Nyɛnyɛn Giso

5 Ilaa ibono n kya laarɛ n' baa
tɔgɛ nperɛ faa, fɛ ti wolaa fɛ
nyi imɔ pɛwu. Nɛ taa kii mi-i
nyingi fɛye daa. Fɛ nyi gɛnɔɔbono
Wura Wurubuaarɛ gi mɔlɛgɛ Isir-
ale awura ne mɛ koso Igyipiti
gɛsinkpan so mɔ. Ɔ mɔlɛgɛ
mɔmɔ gɛnen mɔ, imɔ gɛmara mɔ,
mɔmɔ dɔ abono mɛŋ sɔɔ mɔ gyi
mɔ, ɔ mɔɔ mɔmɔ. 6 Fɛ' nyingi
Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ-lɛɛ mɔ kee.
Mɔmɔ dɔ ako mɛ mɛŋ kyule de
mɛ' sii de gɛbelɛnsɛ gɛbono ɔkara
Wurubuaarɛ gi sa mɔmɔ mɔ.
Mɔmɔ gbaa-gbaa ne n taa mɔmɔ-
ɔkyenaten ɔbono nkana mɛ wolaa
mɛ tɛ mɔ yɛgɛ. Wurubuaarɛ gi
yɛgɛ ɔfɛ ɔbono ɔ maŋ tɛɛ gɛkaako
mɔ gi ŋminde gɛnen Wurubuaarɛ
dɔ isɔɔ ibono kyu kpaa too wɔra
gibiri dɔ tudɔ-tudɔ gɛtɛɛko. Nno
ne mɛ san mɛ tɛ mɛ gyoo gɛkɛ
gbaa' gɛbono ɔ laa biidɛ mɔmɔ-
giso kyu lii mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn
ibono so mɔ. 7 Fɛ' nyingi Sodom
mɔ-rɛ Gomora de isowolɛ sɛnsɛ
ibono i sindi imɔ mɔ. Imɔ dɔ
asa mɛ wɔra fɛɛ Wurubuaarɛ dɔ
isɔɔ ibono n darɛ faa lɛɛ mɔ ɔnan.
Gɛnen isowolɛ ibono so asa mɔ
mɛ wɔra ilaayan dɛngɛ kpaa loo
ibono iŋ gyɛ iwɔrasɛ mɔ dɔ, ne
Wurubuaarɛ gi yɛgɛ ɔgya gi dɛɛ
mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-isowolɛ mɔ pɛwu
faa ŋonii. Mɔmɔ-ilaa idɛ i kya ka
aye yɛɛ asa nyɛnyɛn mɛ laa kpe
ɔgya ɔbono ɔŋ kya wu' gɛkaako
mɔ dɔ.

Abonbo Mɔ Gidebi

8 Asa abono n darɛ yɛɛ mɛ ŋara
loo saarɛ fɛye dɔ mɔ kee mɛ kya
wɔra ilaa nyɛnyɛn ibono ɔnan
asa akpen asa' adɛ mɛ wɔra mɔ.
Mɛ kya tɔgɛ yɛɛ i kya lɛɛ ilaa
nyiile ɔmɔ de mɛ' yelɛ imɔ so
wɔra ilaa nyɛnyɛn. Mɛ kya wɔra
ilaayan kyu kyɔlesɛ mɔmɔ gbaa-
gbaa nyoro gibi mɔ. Mɛ mɛŋ kya
kyu abono mɛ kya gyi gɛbelɛnsɛ
mɔmɔ so mɔ terɛ sɛi ne mɛ kya
saalɛ ilaa ibono i kya nyɛ ɔlon

anyamesɛ so mɔ. 9 Wurubuaarɛ
dɔ isɔɔ ɔbelɛnsɛ ɔbono mɛ kya
terɛ mɔ yɛɛ Maakɛlɛ mɔ gbaa
mɛŋ saalɛ ilaa ibono i kya nyɛ
ɔlon anyamesɛ so mɔ. Owi ɔbono
mɔ-rɛ ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu
mɔ mɛ nyɛ gɛlɔgedɛ kyu lii Mosisi
gibuni so mɔ, Maakɛlɛ mɛŋ saalɛ
mɔ. Ilaa ibono ɔ kpɛ tɔgɛ sa
mɔ mɔ ne n gyɛ yɛɛ, “Wura Wu-
rubuaarɛ ɔ' gya fo yɛɛ ilaa ibono
fo dɛ faa iŋ boran.”

10 Asa abono n darɛ yɛɛ mɛ ŋara
loo saarɛ fɛye dɔ mɔ, ilaa kamaasɛ
ibono mɛŋ kya nu gɛsɛ mɔ, asebi
ne mɛ kya kyu loo imɔ dɔ. Ilaa
ibono mɛ kya nu imɔ gɛsɛ gbaa
mɔ, i mɛŋ gyɛ yɛɛ mɛ kya sa
gɛwɔnsa pɛi de mɛ' lɔɔ nu imɔ
gɛsɛ. I kya loo daa mɔmɔ-amu
dɔ fɛɛ nbuɛ-lɛɛ ɔlaako ginyi ɔnan.
Gɛnen ilaa ibonoana ne nan mɔɔ
mɔmɔ. 11 Asa abono berɛ, mɔmɔ
laako. I lii fɛɛ ilaa nyɛnyɛn ibono
Keen gi naa kyena wɔra mɔ imɔ
ɔnan ne mɔmɔ kee mɛ kya wɔra
faa. Aterenbi gɛlaarɛ so mɔ, mɛ
taa mɔmɔ-nyoro yɛgɛ sa Baalam-
lɛɛ ilaa nyɛnyɛn giwɔra mɔ ɔnan.
I yɛgɛ mɛ fuɛ ɔkpa dɛnsɛ mɔ. Mɛ
wɔra gisomaanu de Wurubuaarɛ
fɛɛ gɛnɔɔbono Kora gi naa kyena
wɔra mɔ. Wurubuaarɛ laa mɔɔ
mɔmɔ ka gikɔ fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ
naa kyena mɔɔ Kora mɔ. 12 Mɛ
kya gyi fɛye-gɛnanbokon gɛkɛ
belɛ agyudɔ kpaa fɛye mɔ, mɛ kya
nyida daa ilaa sa fɛye ne mɛ kya
wɔra fɛye ipeeli. Mɔmɔ berɛ mɛ
mɛŋ nyi ipeeli. Mɛ kya kerɛ daa
mɔmɔ-nyoro wolɛ so. Mɛ dɛ fɛɛ
Wurubuaarɛ awolɛ abono a koola
fɛɛ nyangbon laa baa da ne afuu
a kya da amɔ koso mɔ. Mɛ dɛ
daa kee fɛɛ iyii ibono iŋ kya sɔrɔ
abi, dabɔlɛ imɔ-asɔrɔberɛ mɔ. I
wɔra fɛɛ gɛnen iyii ibono i wu' i
yelɛ ne. I kaaborɛ mɛ' kyigi imɔ
fuɛ de i' wu' ilɛwu inyɔ. Gɛnen
ne asa adɛ mɛ laa wu' ilɛwu inyɔ
kee ne. 13 Mɛ laa kpɛ ma-a wɔra
ilaa nyɛnyɛn, de mɔmɔ-ipeeli ilaa
i' lii gɛwi. I dɛ daa fɛɛ gɛnɔɔbono
afuu a kya da apoo ginyadon so,
ne nkyu mɔ gi kya furu mɔ. Mɛ
dɛ fɛɛ agyɛkpebi abono a naa Wu-
rubuaarɛ awolɛ dɔ giyan-giyan
mɔ. Ɔko-rɛ ɔko maŋ taalɛ buu
ɔmɔ de ɔ' bii ɔkpa dɛnsɛ mɔ.
Wurubuaarɛ gi lɔrɔ nfono i tansi i
bo gibiri kyikin mɔ yela sa mɔmɔ
mɔmɔ-lɛwu gɛmara. Nno ne mɛ
laa sii gɛkpaa-gɛkpaa.

14 Adedaabo aberɛ dɔ mɔ Inɔki
gi wu asa adɛ ilaa tɔgɛ yela.
Adam aberɛ dɔ gɛmara mɔ asa
abono mɛ kyena-kyena kyon mɔ
gikpadɔ sonosɛ ne n wɔra Inɔki-
lɛɛ aberɛ dɔ. Inɔki baarɛ gi wu
tɔgɛ yela yɛɛ, “Kerɛ, Wura Wu-
rubuaarɛ kya ba mɔ-rɛ mɔ-isɔɔ
sakpii belɛ abono ɔ lɔrɔ yela sa
mɔ-nyoro mɔ. 15 Ɔ kya ba de ɔ'
baa gyi nyamesɛ kamaasɛ nbɛlɛ.
Ɔ laa bun abono mɛŋ selɛ mɔ mɔ
pɛwu gipuɛɛ. Mɔmɔ-ilaa wɔrasɛ
i kya lɛɛ nyiile yɛɛ mɛŋ selɛ mɔ.
Wurubuaarɛ ilaa iŋ fɛ gɛnen ilaa
nyɛnyɛn awɔrabo adɛ giso. Mɛ
saalɛ mɔ asebi loosɛ. Ɔ laa biidɛ
mɔmɔ-giso kyu lii imɔ idɛ pɛwu
so.”

16 Asa abono mɛ ŋara loo saarɛ
fɛye dɔ mɔ, owi kamaasɛ mɔ
mɛ kya nyɛ ilaa iko lɔgedɛ imɔ
so, ne sɛi mɛŋ kya gyi mɔmɔ-
ginsi. Mɔmɔ-ɔbolɛ gɛlaarɛ ilaa
ne n bo mɔmɔ-ansi so. Mɛ kya
nyiile mɔmɔ-nyoro mɔmɔ-gɛtɔngɛ
dɔ. Mɛ kya kyu gɛnɔ ɔkon kyu
tɔngɛ sa asa de mɛ' nyɛ ilaa lii
mɔmɔ asɛ.

Fɛ' Keda Yesu-Lɛɛ Ɔson Mɔ Dɔ

17 Me-nanboana laarɛsɛ, fɛ'
nyingi ilaa ibono aye-Wura Yesu
Kirisito isɔɔ mɔ mɛ wolaa wu
tɔgɛ yela mɔ. 18 Mɛ tɔgɛ sa fɛye
yɛɛ, “Owi ɔbono gɛsɛ gɛrɛ i kya
laarɛ i' baa yela ɔkara mɔ, i laa
nyɛ ako mɛ laa kyu Wurubuaarɛ
ilaa mɛ kya ŋmasɛ. Ilaa kpɛi-
kpɛi ibono Wurubuaarɛ kya kyo

mɔ giwɔra ne nan gyi mɔmɔ-
amu.” 19 Gɛnen asa abono ne n
kya yɛgɛ gɛsabaragɛ gɛ kya ba
fɛye dɔ. I lii fɛɛ anyamesɛ-lɛɛ
nwɔnsa ne n bo mɔmɔ-amu dɔ.
Iŋ gyɛ Wurubuaarɛ Oduduu ne n
bo mɔmɔ dɔ.
20 Me-nanboana dɛnsɛ, fɛye
berɛ, fɛ' bela fɛye-nyoro kyu
naa de Yesu ɔkalan ɔbono Wu-
rubuaarɛ gbaa-gbaa gi sa aye
yɛɛ a' sɔɔ gyi mɔ so. Fɛ kya
dalaa mɔ, fɛ' dalaa Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ ɔlon dɔ. 21 Fɛ'
yɛgɛ fɛye-nwɔnsa gi' gyan' Wu-
rubuaarɛ gɛlaarɛ' gɛbono ɔ bo
sa fɛye mɔ so. Aye-Wura Yesu
Kirisito bo gitolon sa fɛye. Imɔso
fɛ' kyena gyoo gɛkaabono ɔ laa
sa fɛye Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
gɛkpaa mɔ. 22 Asa abono mɔmɔ-
nwɔnsa dɔ i bo mɔmɔ tɛfɛɛ tɛfɛɛ
kyu lii Yesu ɔkalan mɔ so mɔ, fɛ'
su mɔmɔ gitolon. 23 Asa ako mɛ
kya wɔra ilaa ibono i laa yɛgɛ
mɛ' kpaa loo ɔgya dɔ mɔmɔ-lɛwu
gɛmara; fɛ' mɔlɛgɛ ɔmɔ! Ako, mɔ,
ne fɛ laa su mɔmɔ-gitolon mɔ, fɛ'
kerɛ fɛye-nyoro so dɔɔdan. Fɛ'
kyo ilaa nyɛnyɛn ibono mɛ kya
wɔra ne i kya kyɔlesɛ mɔmɔ fɛɛ
akuru ne n wɔra ineesi mɔ de iŋ
sa i' kyangɛ fɛye.

Fɛ' Yɛgɛ A' Yen Wurubuaarɛ

24 Fɛ' yɛgɛ a' yen Wurubuaarɛ.
Mɔ ne n gyɛ ɔbono ɔ laa taalɛ
kpaa fɛye de fɛŋ sa fɛ' loo ilaa
nyɛnyɛn giwɔra dɔ. Mɔ ne nan
taalɛ yɛgɛ i maŋ nyɛ ilaa nyɛnyɛn
iko fɛye-nyoro so baa pii, de o'
kyu fɛye kpe mɔ asɛ mɔ-nyisigyi
dɔ de ɔkon belɛ. 25 Fɛ' yɛgɛ a'
yen mɔ kyu naa de aye-Wura Yesu
Kirisito so. Mɔ-nkon ne i kaaborɛ
nyamesɛ ɔ' son. Mɔ ne n gyɛ aye-
ɔmɔlɛgɛbo. Nyisigyi, gɛwuragyi,
ɔlon de gɛbelɛnsɛ i' wɔra Wu-
rubuaarɛ-lɛɛ aberɛ abono a ti
kyon mɔ, aberɛ adɛ dɔ, de aberɛ
abono a laa baa ba mɔ dɔ gɛkpaa-
gɛkpaa. I' ba gɛnen.

Gilɛɛnyiile
Ibono Yesu Gi Lɛɛ Nyiile Gyɔn Mɔ

1 Ilaa ibono i bo ɔwolɛ baarɛ
dɔ faa, Wurubuaarɛ ne n kyu imɔ
wɔra Yesu Kirisito abaa dɔ yɛɛ ɔ'
lɛɛ imɔ nyiile mɔ-asonbo de mɛ'
nyɛ nu ilaa ibono i laa baa ba
mɔ. I maŋ kɛɛla ne ɔwolɛ baarɛ
dɔ ilaa i laa ba gɛsintin. Owi
ɔbono Yesu laa lɛɛ imɔ nyiile mɔ-
asonbo gɛnen mɔ, o sun mɔ-ɔsɔɔ
lii Wurubuaarɛ dɔ ba Gyɔn (me
ɔbono n gyɛ mɔ-gɛsun ɔwɔrabo
mɔ) asɛ. 2 Yesu ɔsɔɔ mɔ gi yɛgɛ
nɛ wu Wurubuaarɛ ilaa idɛ fɛɛ
oderi yɛgɛ n kerɛ, ne nɛ ŋmarasɛ
imɔ pɛwu yela fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ
wu imɔ mɔ de asa mɛ' nyɛ nu
imɔ. Nɛ lɛɛ Wurubuaarɛ agyɛbi
abono nɛ nu de ilaa ibono Yesu
Kirisito gi buu sa me mɔ kee
nyiile asa. 3 Ɔbono ɔ laa kalɛ
Wurubuaarɛ ɔkalan baarɛ agyɛbi
sa asa mɔ gyɛ omudɛnsɛbo Wu-
rubuaarɛ asɛ. Abono, mɔ, mɛ laa
nu de mɛ' gyi amɔ so mɔ, mɛ wɔra
amudɛnsɛbo kee. I lii fɛɛ owi
ɔbono agyɛbi mɔ a laa ba gɛsintin
mɔ gɛnen owi mɔ gi fuude.

Wurubuaarɛ de Yesu Kirisito

4 Me Gyɔn ne n kya ŋmarasɛ
gɛnen ɔwolɛ baarɛ n kya sa Yesu
asonbo akpen sono abono a bo
Esiya gɛsinkpan so mɔ.

Wurubuaarɛ ne n gyɛ ɔbono ɔ
bo no, ɔ wolaa ɔ bo no, ne ɔ bo
no gɛkpaa. Ɔ' sa fɛye so gɛwɔnsa
dɛnsɛ. Wurubuaarɛ mɔ-rɛ mɔ-
Oduduu ɔbono ɔ bo gikpadɔ sono
ne ɔ bo Wurubuaarɛ gɛgyapaa asɛ
mɔ 5 de Yesu Kirisito mɛ' sa fɛye
so gɛwɔnsa dɛnsɛ de mɛ' sa fɛye
gisen yuuli.

Yesu Kirisito ne n gyɛ ɔbono ɔ kya
gyi gɛsintin
ne ɔ kya lɛɛ ilaa kamaasɛ
nyiile anyamesɛ imɔ-ɔkpa
so mɔ.
Mɔ ne n gyɛ ɔbono o wu'
ne ɔ gyangbara nyamesɛ ka-
maasɛ kyingi lii ibuni dɔ
mɔ.
Mɔ kee ne n gyɛ gɛsinkpan so
awura mɔ mɔmɔ-wura.
Nyisigyi ɔ' wɔra Yesu Kirisito-lɛɛ!
Mɔ ne n kya laarɛ aye-ilaa,
ne o kyu mɔ-nkalan sɔgɛ aye
abono a kya ka gyan mɔ so
mɔ
lii aye-ilaa nyɛnyɛn dɔ.
6 Mɔ ne n yɛgɛ ne a wɔra fɛɛ
awuragyibo
de asunbi alɛɛbo sa mɔ-sɛ
Wurubuaarɛ.
I lii fɛɛ ɔ yɛgɛ a kya kpaa de
i' lɔrɔ anyamesɛ mɔmɔ-rɛ
Wurubuaarɛ nsana.
Nyisigyi de gɛwuragyi i' wɔra
Yesu-lɛɛ gɛkpaa-gɛkpaa.
I' ba gɛnen.
7 Fɛ' nu yɛɛ Yesu laa kii ba mɔ-rɛ
Wurubuaarɛ awolɛ!
Nyamesɛ kamaasɛ laa wu mɔ de
mɔ-ansi
de asa abono mɛ yii mɔ-
gɛkelɛbi fondi mɔ pɛwu.
Gɛsinkpan so asa kpɛi-kpɛi pɛwu
mɛ laa saawo lii mɔ so.
I' ba gɛnen.
8 Wura Wurubuaarɛ yɛɛ,
“Me ne n gyɛ giyiigɛsɛ de
laalaalogɛ.
Me ne n bo no,
me ne n wolaa n bo no,
ne me ne n bo no gɛkpaa.
Me ne n gyɛ Ɔlolonbo.”

Gɛnɔɔbono I Ba Ne Nɛ Ŋmarasɛ Ɔwolɛ Baarɛ Mɔ

9 Me Gyɔn ne n kya buu gɛnen
ilaa idɛ n kya sa fɛye abono fɛ
kya ka gyan Yesu so mɔ. Kyu lii
aye-rɛ Yesu ginyamesɛ kolon mɔ
so mɔ, n gyɛ fɛye-nanbo mɔ-ɔson
dɔ. Me-rɛ fɛye kpini ne n kya
wu ɔlaa wusɛ, a gyɛ Wurubuaarɛ
awuragyibo ne a kya nyɛ gisen
Wurubuaarɛ gɛsun mɔ dɔ. Nkana
n kya wɔra Wurubuaarɛ agyɛbi

mɔ so gɛsun n kya tɔgɛ Yesu ilaa
mi-i sa asa de mɛ' sɔɔ mɔ gyi.
Imɔso asa ako mɛ gya me kpaa
kyena apoo gikyaafiya belɛ giko
so. Asa mɛ tɛ nno. Mɛ kya terɛ
nno yɛɛ Patimosɛ.
10 N bo nno gɛnen mɔ, Wu-
rubuaarɛ ɔson gɛkɛ gɛko mɔ,
Wurubuaarɛ Oduduu mɔ gi baa
kyena me so. Ɔ tɛ me so mɔ,
nɛ nu gɛnɔ gɛko me-gɛmara ken-
ken fɛɛ gɛgandan. 11 Gɛnɔ mɔ
gɛ tɔgɛ sa me yɛɛ, "Ŋmarasɛ ilaa
ibono fo wu mɔ wɔra ɔwolɛ dɔ
de fo' kyu bunge Yesu asonbo
akpen abono a bo isowolɛ sono
idɛ so mɔ. Isowolɛ mɔ ne n gyɛ
Efiso, Simɛɛna, Pɛgamum, Tay-
atira, Saadisɛ, Filadɛɛfiya, de La-
wodisiya."

*Nɛ Wu Yesu Yelɛ Ifatela Igyan-
ten Sono Nsana*

12 Nɛ nu gɛnen mɔ, nɛ kisee kerɛ
de n' wu ɔbono ɔ kya tɔngɛ de
me mɔ, n' baa kerɛ mɔ, ifatela
igyanten sono iko ne. Sika kɔkɔɔ
ne mɛ kyu wɔra imɔ. 13 Ifatela
igyanten mɔ nsana mɔ, nɛ wu ɔko
fɛɛ gɛsinkpan so nyamesɛ, o suu
gɛgbɛ bosorosɛ kpelegɛrɛ yii ne
ilaa iko fɛɛ liide i laran mɔ-gikan
so. Imɔ-nkyu i dɛ fɛɛ sika kɔkɔɔ.
14 Mɔ-gimu dɔ iman i fuuli faa
parɛ-parɛ fɛɛ okurufɛpuu. Mɔ-
ansi abi a dɛ fɛɛ ɔgya ɔbono ɔ
kya dɛɛ mɔ. 15 Mɔ-ayaa a dɛ fɛɛ
gibeletɔ ne n tɔ ɔgya dɔ kɛɛla ne
mɛ lɛɛ tɔlɔsɛ. Mɔ-gigyɛbi' mɔ gi
kya gbere fɛɛ abii dɔ ibon ne n
bɔla gibɔla belɛ. 16 Ɔ dɛ agyɛkpebi
sono de mɔ-gibaa gyisɛ. Gɛki
boyɛsɛ gɛko, gɛmara ɔyɛ, ansi ɔyɛ,
gɛbono gɛ yelɛ sa gɛsintin agyɛbi
mɔ gɛ bo mɔ-gɛnɔ dɔ, ne mɔ-ansi
dɔ i kya ŋɛlegi fɛɛ owi.
17 Nɛ wu mɔ gɛnen mɔ, nɛ tɔrɔ
mɔ-ayaa dɔ fɛɛ nɛ wu' daa. Mɔ
mɔ gi kyu mɔ-gibaa gyisɛ gyan me
so, ne ɔ tɔgɛ sa me yɛɛ, "Gɛŋ selɛ
gifuu. Me Yesu ne. Me ne n gyɛ
giyiigɛsɛ de laalaalogɛ. 18 N kpɛ
n bo no. Nɛ naa kyena wu'. Ne
idɛ kon, n bo no gɛkpaa-gɛkpaa.
Lɛwu de nkyan isafuee i bo daa
me-gibaa dɔ. 19 Ŋmarasɛ ilaa
ibono fo laa wu mɔ, ibono i bo no
mɔ de ibono i laa baa ba gɛkaako
mɔ, pɛwu yela. 20 Ilaa ibono
agyɛkpebi sono abono fo wu me-
gibaa gyisɛ dɔ de ifatela igyanten
sono mɔ i yelɛ i sa mɔ ilaa ne nan
baa tɔgɛ faa. Agyɛkpebi sono mɔ
a yelɛ a sa Wurubuaarɛ isɔɔ sono
iko. Mɔmɔ ne n kya gyangbara sa
Wurubuaarɛ asonbo akpen sono
mɔ. Ne ifatela igyanten sono mɔ
mɔ, i yelɛ sa Wurubuaarɛ asonbo
akpen sono mɔ."

2

Efiso

1 Ɔ lɛɛ imɔ gɛsɛ gɛnen mɔ, o kii
tɔgɛ sa me Gyɔn yɛɛ, "Ŋmarasɛ
ilaa idɛ kpaa sa Wurubuaarɛ ɔsɔɔ
ɔbono ɔ gyangbara ɔ sa me-
asonbo gikpen gibono gi bo Efiso
mɔ.
'Me Yesu, ɔbono n dɛ agyɛkpebi
sono me-gibaa gyisɛ dɔ ne n' naa
ifatela igyanten sono nsana mɔ ne
n kya sa fɛye ɔkalan baarɛ.
2 'N nyi fɛye-ilaa wɔrasɛ. N
nyi gɛsun gɛbono fɛ kya gyi ne
n' nyi gisen gibono fɛ kya nyɛ
Wurubuaarɛ gɛsun mɔ dɔ mɔ.
N nyi yɛɛ nengyene fɛye-rɛ asa
nyɛnyɛn fɛ tɛ mɔ iŋ kya sa fɛye.
Abono mɛ penɛ yɛɛ mɛ gyɛ Yesu
isɔɔ mɔ, fɛ daasɛ-daasɛ ɔmɔ kerɛ
ne fɛ wu yɛɛ mɛ kya kɛɛ daa abon.
3 N nyi ibono fɛ bo gisen fɛ dɛ me-
gɛsun mɔ dɔ, fɛ kya wu ɔlaa kyu
lii me so, ne iŋ kya yɔɔ fɛye-nyoro.
4 'Imɔ ibonoana dɔ berɛ mɔ, fɛ
wɔra ilaa. Ilaa kolon ibono fɛ kya
wɔra ne i kya loo me mɔ ne n gyɛ
yɛɛ fɛŋ baa fɛ kya laarɛ me-ilaa
fɛɛ gɛnɔɔbono fɛ gyangbara laarɛ
me-ilaa mɔ. 5 Fɛ' taa laa ansi kerɛ
nfono nkana fɛ ti fo ne fɛ kii tɔrɔ
mɔ. Fɛ' nu fɛye-nyoro gɛsɛ de fɛ'

kii keda ilaa dɛnsɛ ibono fɛ wolaa
fɛ dɛ mɔ dɔ. Nengyene fɛ mɛŋ nu
fɛye-nyoro gɛsɛ de fɛ' kyɛɛgɛ mɔ,
nan ba fɛye asɛ de n' baa lɛɛ fɛye-
fatela ɔgyanten mɔ lii nfono ɔ bo
mɔ.
6 'Ilaa idɛ berɛ ne fɛ kya wɔra
ne i kya kyena me-gisen dɔ. Imɔ
ne n gyɛ yɛɛ fɛ kya kyo Nikolatiya
awura ilaa wɔrasɛ ibono me kee n
kya kyo mɔ.
7 'Ɔbono ɔ bo aso mɔ o' nu
ilaa ibono Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ gi tɔgɛ sa Wurubuaarɛ asonbo
akpen mɔ. Isa ɔbono ɔ laa
kɔ lii mɔ, nan yɛgɛ kaasɛ o'
gyi oyii ɔbono mɔ-abi a kya sa
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena gɛkpaa
mɔ. Gɛnen oyii ɔbono yii daa
Wurubuaarɛ gɛkyena dɛnsɛ mɔ
gɛten.' "

Simɛɛna

8 O kii tɔgɛ yɛɛ, "Ŋmarasɛ ilaa
idɛ kpaa sa Wurubuaarɛ ɔsɔɔ
ɔbono ɔ gyangbara sa me-asonbo
gikpen gibono gi bo Simɛɛna mɔ.
'Me, Yesu ɔbono n' gyɛ giyiigɛsɛ
de laalaalogɛ mɔ, me ɔbono nɛ
wu' ne nɛ kii kyingi n tɛ nkpa mɔ
ne n kya sa fɛye ɔkalan baarɛ.
9 'N nyi yɛɛ fɛ kya wu ɔlaa ne
fɛ kya wu ayen me so. Fɛye mɔ
ne n gyɛ awuragyibo gbaa-gbaa. N
nyi yɛɛ Gyuda awura ako mɛ kya
ten fɛye-gɛnɔ. Mɔmɔ asɛ mɔ, mɛ
nyi yɛɛ mɛ kya son Wurubuaarɛ.
Iŋ gyɛ Wurubuaarɛ ne mɛ kya
son. Satan, ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ, gikyangbon dɔ asa ne
mɛ gyɛ. 10 Fɛ mɛŋ sa fɛ' selɛ
ɔlaawusɛ ɔbono fɛ laa baa wu mɔ
mɔ gifuu. Fɛ' nu! Me-ɔson mɔ
so mɔ, ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu
mɔ laa yɛgɛ asa mɛ' keda fɛye dɔ
ako kpaa tii de obu de ɔ' soo fɛye
idoo kerɛ yɛɛ fɛ laa taa me-ɔson
mɔ yɛgɛ abɛɛ? Ɔ laa yɛgɛ fɛ laa
wu ɔlaa nkɛ gudu. I ba gɛnen mɔ,
ba-a mɛ laa mɔɔ fɛye mɔ, mɛ' mɔɔ
fɛye, fɛ' kpɛ keda gɛnɔɔbono fɛ dɛ
mɔ dɔ kpaa lii. Fɛ wɔra gɛnen
mɔ, afaala abono nan kyu faala
fɛye mɔ, a gyɛ daa gɛkyena dɛnsɛ
Wurubuaarɛ asɛ.
11 'Ɔbono ɔ bo aso mɔ, o' nu
ilaa ibono Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ gi tɔgɛ sa Wurubuaarɛ asonbo
akpen mɔ. Isa ɔbono ɔ laa kɔ lii
mɔ, nan yɛgɛ lɛwu nyɔsɛ mɔ maŋ
kpɛɛ de kaasɛ mɔ ba-a pii.' "

Pɛgamum

12 O kii tɔgɛ yɛɛ, "Ŋmarasɛ
ilaa idɛ kpaa sa Wurubuaarɛ ɔsɔɔ
ɔbono ɔ gyangbara sa me-asonbo
gikpen gibono gi bo Pɛgamum mɔ.
'Me Yesu, ɔbono n bo gɛki
boyɛsɛ, gɛmara ɔyɛ, ansi ɔyɛ mɔ,
ne n kya sa fɛye gɛnen ɔkalan
baarɛ.
13 'N nyi nfono fɛ tɛ mɔ. Satan,
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ, kya
gyi gɛwura fɛye-ɔsowolɛ mɔ so.
Fɛye abono fɛ kya son me mɔ
berɛ, nɛ wu yɛɛ fɛ sii de me,
fɛ mɛŋ kine me. Ba-a Antipasɛ
gɛkyena dɔ mɔ, fɛ mɛŋ kine me.
Nkana ɔ kya gyi gɛsintin sa me,
ne ɔ kya lɛɛ me-ilaa nyiile asa imɔ-
ɔkpa so. Gɛnen so mɔ, mɛ mɔɔ mɔ
fɛye-ɔsowolɛ mɔ so nfono Satan tɛ
mɔ.
14 'Imɔ ibonoana dɔ berɛ mɔ, fɛ
wɔra ilaa. Ilaa kalɛsɛ iko ne fɛ kya
wɔra ne i kya loo me. Imɔ ne n gyɛ
yɛɛ fɛye dɔ asa ako mɛ dɛ Baalam
ilaa nyiilesɛ dɔ ne fɛŋ kya bii ka
ɔmɔ. Baalam ɔbono ne n nyiile
Balaka ilaa nyɛnyɛn ne Balaka mɔ
gi san yɛgɛ Isirale awura abono
mɛ kya son Wurubuaarɛ mɔ mɛ
loo imɔ dɔ giwɔra, mɛ san mɛ
kya gyi akyɔɔlɛtɔ, ne mɛ kya laarɛ
agyibara. 15 Gɛnen kee ne fɛ bo
asa ako fɛye dɔ abono mɛ dɛ daa
Nikolatiya awura ilaa nyiilesɛ dɔ.
16 Imɔso fɛ' nu fɛye-nyoro gɛsɛ de
fɛ' kyɛɛgɛ. Iŋ gyɛ gɛnen mɔ, i
maŋ kɛɛla ne nan ba fɛye asɛ de
n' kyu gɛki gɛbono gɛ bo me-gɛnɔ
dɔ ne gɛ yelɛ sa gɛsintin mɔ kyu
baa kɔ ikɔ de gɛnen ilaa nyɛnyɛn
awɔrabo abono.

17 ‘Ɔbono ɔ bo aso mɔ, o' nu
ilaa ibono Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ gi tɔgɛ sa Wurubuaarɛ asonbo
akpen mɔ. Fo ɔbono fo laa kɔ
lii mɔ, nan sa fo agyudɔ abono
mɛ kya terɛ yɛɛ “mana” ne a ŋara
Wurubuaarɛ asɛ mɔ. Nan sa fo
gibui fufuli giko kee. Mɛ ŋmarasɛ
me-ginyen pobɔrɔ gyan gimɔ so.
Ɔko-rɛ ɔko mɛŋ nyi gɛnen ginyen
mɔ, gɛnen mɔ, fo ɔbono fo laa nyɛ
gibui gibono mɔ wolɛ ne nan bii
ginyen mɔ.’ ”

Tayatira

18 O kii tɔgɛ yɛɛ, “Ŋmarasɛ
ilaa idɛ kpaa sa Wurubuaarɛ ɔsɔɔ
ɔbono ɔ gyangbara ɔ sa me-
asonbo gikpen gibono gi bo Tay-
atira mɔ.

‘Me, Wurubuaarɛ mɔ-bi ɔbono
me-ansibi a kya dɛɛ fɛɛ ɔgya ne
me-ayaa a dɛ fɛɛ gibeletɔ ne n tɔ
ɔgya dɔ kɛɛla ne mɛ lɛɛ tɔlɔsɛ mɔ,
me ne n kya sa fɛye ɔkalan baarɛ.

19 ‘N nyi fɛye-ilaa wɔrasɛ pɛwu.
Fɛye-gikagyan gibono fɛ kya ka
gyan me so mɔ de fɛye-gɛlaarɛ'
gɛbono fɛ bo sa me mɔ, n nyi.
Gɛsun gɛbono fɛ kya wɔra sa me
mɔ de gisen gibono fɛ kya nyɛ
me-gɛsun mɔ dɔ mɔ pɛwu mɔ, n
nyi. Nɛ wu kee yɛɛ ilaa dɛnsɛ
ibono fɛ kya wɔra nperɛ faa mɔ, i
kya don ibono fɛ daa gigyangbara
wɔra mɔ.

20 ‘Imɔ ibonoana dɔ berɛ mɔ, fɛ
wɔra ilaa. Ilaa kolon ibono fɛ kya
wɔra ne i kya loo me mɔ ne n
gyɛ yɛɛ fɛ yɛgɛ Gyɛsɛbɛlɛ, ɔkyii
ɔbono ɔ kya kyu mɔ-nyoro yɛɛ ɔ
gyɛ Wurubuaarɛ ikalan ɔtɔgɛbo
mɔ, saarɛ fɛye dɔ. Ɔ kya nyiile
me-asonbo ilaa nyɛnyɛn, ne ɔ kya
penɛ ɔmɔ de mɛ' laarɛ agyibara
de mɛ' gyi akyɔɔlɛtɔ. 21 Nɛ nyɛ
gisen sa mɔ kɛɛla de ɔ' nyɛ nu
mɔ-nyoro gɛsɛ de ɔ' kyɛɛgɛ. Ɔ
kine yɛɛ ɔ maŋ taa mɔ-ilaayan mɔ
yɛgɛ. 22 N' tɔgɛ sa fɛye yɛɛ nan dɛ
mɔ too gifengen so de gilɔ. Mɔmɔ
abono mɛ lii mɔmɔ-kaana nmara
kpaa laarɛ mɔ mɔ kee, nengyene
mɛ maŋ nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ yɛɛ
ɔkyii mɔ kya yɛgɛ mɛ' wɔra ilaa
nyɛnyɛn mɔ, nan too mɔmɔ wɔra
ɔlaawusɛ belɛ dɔ. 23 Nan mɔɔ
abono mɛ kya buu mɔ mɔ kee
kpem. Nfono ne Wurubuaarɛ
asonbo akpen mɔ pɛwu mɛ laa
bii yɛɛ me ne n gyɛ ɔbono n
kya kerɛ anyamesɛ nwɔnsa dɔ de
mɔmɔ-asen dɔ. Gɛsun gɛbono fo
ɔkamaasɛ fo kya wɔra mɔ, nan
tɛɛla fo.

24 ‘Fɛye asɛnsɛ abono fɛ bo Tay-
atira ne fɛŋ dɛ gɛnen ilaa nyiilesɛ
nyɛnyɛn idɛ mɔ, fɛye abono fɛ
mɛŋ kasɛ ilaa ibono ako mɛ kya
terɛ yɛɛ Satan ilaa boduduusɛ mɔ,
fɛye berɛ, n kya tɔgɛ mi-i sa fɛye
yɛɛ maŋ baa kyu gikpon giko baa
bɔla fɛye. 25 Fɛ' kpɛ keda daa
ibono fɛ ti fɛ dɛ mɔ dɔ ken-ken
kpaa lii owi ɔbono nan kii ba mɔ.

26 ‘Isa ɔbono ɔ laa kɔ lii ne ɔ
keda me-ilaa nyiilesɛ mɔ dɔ kpaa
lii mɔ, nan sa gɛnen kaasɛ ɔbono
ɔlon gɛsinkpan asa kpɛi-kpɛi so,
27 fɛɛ gɛnɔɔbono me kee nɛ nyɛ
ɔlon lii me-sɛ Wurubuaarɛ asɛ
mɔ. Nan yɛgɛ mɔ o' kyu gibeletɔ-
lɛɛ ɔlon ɔnan kyu kerɛ anyamesɛ
so fɛɛ gɛnɔɔbono ɔpɔrɔbo kya taa
nlɔbi boori dogo-dogo mɔ. 28 Nan
kyu Gibaadiikɛ Gigyɛkpebi nyisi-
gyi ɔbono gi bo mɔ ɔnan kyu
sa kaasɛ ɔbono kee. 29 Ɔbono ɔ
bo aso mɔ, o' nu ilaa ibono Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ gi tɔgɛ sa
Wurubuaarɛ asonbo akpen mɔ.’ ”

3

Saadisɛ

1 O kii tɔgɛ yɛɛ, “Ŋmarasɛ ilaa
idɛ kpaa sa Wurubuaarɛ ɔsɔɔ
ɔbono ɔ gyangbara sa me-asonbo
gikpen gibono gi bo Saadisɛ mɔ.

‘Me Yesu, ɔbono n bo Wu-
rubuaarɛ Oduduu ɔbono ɔ bo gik-
padɔ sono ne n' bo agyɛkpebi
sono mɔ ne n kya sa fɛye ɔkalan
baarɛ. N nyi fɛye-ilaa wɔrasɛ.

Ginyen gi gyan fɛye so yɛɛ me-
Oduduu bo fɛye dɔ, yɛgɛ kuaa,
me-Oduduu mɛŋ taa bo fɛye dɔ.
2 Fɛ' kyingi. Fɛ' lɔrɔ fɛye-nyoro
keda me-Oduduu pii ɔbono ɔ san
fɛye dɔ ne ɔ kya laarɛ de ɔ'
lii gɛkpaa mɔ. I kya nyiile yɛɛ
meŋ wu yɛɛ fɛye-ilaa wɔrasɛ i
boran me-sɛ Wurubuaarɛ ansi so.
3 Imɔso fɛ' nyingi ilaa ibono mɛ
nyiile fɛye de ilaa ibono fɛ nu mɔ.
Fɛ' gyi gɛnen ilaa ibono so de fɛ'
nu fɛye-nyoro gɛsɛ de fɛ' kyɛɛgɛ.
Nengyene fɛ maŋ kyingi mɔ, nan
baa tuule fɛye fɛɛ oyu. Fɛ maŋ bii
owi ɔbono nan ba fɛye asɛ mɔ.

4 'I san asa kalɛsɛ fɛye Saadisɛ
ɔsowolɛ so abono mɔmɔ berɛ, mɛ
mɛŋ yɛgɛ de ineesi i' yii mɔmɔ-
ngbɛ. Mɔmɔ ne nan nyɛ suu ilaa
fufuli de me-rɛ ɔmɔ a' naa dabɔlɛ.
I kya nyiile yɛɛ ɔmɔ ne i kaaborɛ
me-rɛ mɔmɔ a' naa.

5 'Isa ɔbono ɔ laa kɔ lii mɔ
ne nan nyɛ suu gɛnen ngbɛ fu-
fuli nbono. Maŋ kpaarɛ mɔ-
ginyen lii Wurubuaarɛ ɔwolɛ dɔ.
Gɛnen ɔwolɛ ɔbono dɔ ne Wu-
rubuaarɛ gi ŋmarasɛ abono mɛ
laa nyɛ ɔkyenaten mɔ asɛ mɔ
anyen wɔra. Nan lɛɛ tɔgɛ me-sɛ
Wurubuaarɛ, mɔ-rɛ mɔ-isɔɔ mɔ
ansi dɔ yɛɛ gɛnen isa ɔbono gyɛ
me-lɛɛ. 6 Ɔbono ɔ bo aso mɔ, o' nu
ilaa ibono Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ gi tɔgɛ sa Wurubuaarɛ asonbo
akpen mɔ.' "

Filadɛɛfiya

7 O kii tɔgɛ yɛɛ, "Ŋmarasɛ ilaa
idɛ kpaa sa Wurubuaarɛ ɔsɔɔ
ɔbono ɔ gyangbara sa me-asonbo
gikpen gibono gi bo Filadɛɛfiya
mɔ.

'Me Yesu, Gɛsintin wura ɔbono
me-nkon ne n lii Wurubuaarɛ asɛ
mɔ, me ɔbono n dɛ Oloobu Deefidi
safuee ɔbono ɔ kya yɛgɛ asa mɛ'
nyɛ loo Wurubuaarɛ gɛten' dɔ mɔ,
me ne n kya tigi ne ɔko maŋ taalɛ
tii, ne me kee ne n kya tii ne ɔko
maŋ taalɛ tigi. Me ne n kya sa fɛye
ɔkalan baarɛ.

8 'N nyi fɛye-ilaa wɔrasɛ. Fɛ'
nu yɛɛ nɛ tigi gɛbunono gɛbono
ɔko maŋ taalɛ tii mɔ yela sa fɛye.
N nyi ibono fɛye-ɔlon mɛŋ kyɔ.
Imɔ gɛnen gbaa mɔ, fɛ kya nu me-
gɛdɛ ne fɛ mɛŋ kine me. 9 Imɔso
fɛ' nu ilaa ibono nan kyu wɔra
Satan gikyangbon dɔ asa mɔ. Mɛ
kya kyu mɔmɔ-nyoro yɛɛ mɛ kya
son Wurubuaarɛ. Yɛgɛ i gyɛ daa
abon. Iŋ gyɛ Wurubuaarɛ ne mɛ
kya son. N' tɔgɛ sa fɛye yɛɛ nan
yɛgɛ gɛnen asa abono mɛ' baa
ŋmii fɛye-ayaa dɔ de mɛ' bii yɛɛ
n kya laarɛ fɛye-ilaa.

10 'Gɛyiyɛɛ owi kya ba
gɛsinkpan pɛwu so. Ibono fɛ nu
me-gɛdɛ ne fɛ nyɛ gisen keda
me-gɛsun mɔ dɔ so mɔ, gɛyiyɛɛ
owi gi fo mɔ, me kee, nan kerɛ
fɛye so. Gɛnen owi ɔbono mɔ,
Wurubuaarɛ laa kerɛ yɛɛ abono
mɛ tɛ gɛsinkpan so mɔ mɛ laa
taalɛ yelɛ mɔmɔ-ayaa so? 11 Nan
ba belen. Fɛŋ sa fɛ' yɛgɛ ɔko ɔ'
sɔgɛ fɛye-afaala abono nan kyu
faala fɛye mɔ lii fɛye-abaa dɔ. Fɛ'
keda ibono fɛ dɛ mɔ dɔ ken-ken.

12 'Ɔbono ɔ laa kɔ lii mɔ, nan
yɛgɛ ɔ' wɔra fɛɛ gɛkpara me-
sɛ Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ.
Ɔ maŋ baa lii mɔ dɔ gɛkaako.
Nan ŋmarasɛ me-sɛ Wurubuaarɛ
ginyen de me-sɛ Wurubuaarɛ
ɔsowolɛ mɔ ginyen gyan kaasɛ mɔ
so. Wurubuaarɛ ɔsowolɛ ɔbono
ne n gyɛ Gyɛrusalem pobɔrɔ
ɔbono ɔ laa lii soso me-sɛ Wu-
rubuaarɛ asɛ ba gɛsinkpan so mɔ.
Nan ŋmarasɛ me gbaa-gbaa lɛɛ
ginyen pobɔrɔ kee gyan kaasɛ mɔ
so. 13 Ɔbono ɔ bo aso mɔ o' nu
ilaa ibono Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ gi tɔgɛ sa Wurubuaarɛ asonbo
akpen mɔ.' "

Lawodisiya

14 O kii tɔgɛ yɛɛ, "Ŋmarasɛ
ilaa idɛ kpaa sa Wurubuaarɛ ɔsɔɔ
ɔbono ɔ gyangbara sa me-asonbo
gikpen gibono gi bo Lawodisiya
mɔ.

‘Me Yesu ɔbono n kya tɔgɛ ne
i kya ba gɛnen mɔ, me ɔbono n
kya gyi gɛsintin lɛɛ ilaa kamaasɛ
nyiile anyamesɛ imɔ-ɔkpa so ne
i kya kyena mɔ, Wurubuaarɛ laa
lɛɛ ilaa kamaasɛ mɔ, me ne n
gyangbara imɔ dɔ. Me ne n kya
sa fɛye ɔkalan baarɛ.

15 ‘N nyi fɛye-ilaa wɔrasɛ. Fɛŋ
bo gya, ne fɛŋ kii fɛ bo yuuli. Fɛɛ
fɛ bo imɔ iko dɔ mɔ, nkana n
kya laarɛ. 16 Ibono fɛ kyɔlɛ nsana
faa so mɔ, nan fure fɛye lii me-
gɛnɔ dɔ fuɛ. 17 Fɛ wu ibono fɛ
bo aterenbi, fɛye-ilaa i kya wɔra
ɔdan sa fɛye, ne sɛi mɛŋ tiri fɛye,
ne sɛi maŋ taalɛ fɛye. Yɛgɛ fɛye
mɔ ne maŋ taa da aban. Fɛye-ilaa
i bo ayen. Fɛ dɛ fɛɛ abono mɛ gyɛ
ayenbo, agyaatanbo de abono mɛ
naa gibolonbukpan mɔ. 18 Imɔso
n kya ka fɛye yɛɛ fɛ' ba me asɛ
de n' sa fɛye sika kɔkɔɔ ɔbono
nɛ kyu ɔgya lɔrɔ mɔ mɔ. Imɔ
ne n gyɛ oduduu dɔ-lɛɛ awuratɔ
abono a laa kerɛ fɛye so gɛsintin
gikerɛ mɔ. Fɛ' ba de n' sa fɛye
ngbɛ fufuli de fɛ' suu de i' lɛɛ fɛye
lii fɛye-gibolonbukpan ipeeli mɔ
dɔ. Fɛ' ba de n' sa fɛye gɛlin fɛ'
wɔra fɛye-ansi de a' bugi de fɛ' wu
Wurubuaarɛ ɔkpa.

19 ‘Ɔbono n kya laarɛ mɔ-ilaa
mɔ, mɔ ne n' kya ka ne mɔ kee ne
n' kya biidɛ giso. Imɔso fɛ' pɛɛrɛ
ansi me-ilaa so de fɛ' nu fɛye-
nyoro gɛsɛ de fɛ' kyɛɛgɛ. 20 Fɛ'
nu! N yelɛ gɛbunono n kya ŋmɛɛ.
Ɔkamaasɛ ɔbono o nu me-gɛnɔ ne
o tigi me mɔ, nan loo mɔ asɛ de
me-rɛ mɔ a' wɔra abaa gyi dabɔlɛ.

21 ‘Isa ɔbono ɔ laa kɔ lii mɔ, nan
sa mɔ ɔkpa de ɔ' kyena me asɛ me-
gɛwuragyapaa so, fɛɛ gɛnɔɔbono
me kee nɛ kɔ lii ne nɛ kpelegɛ
n tɛ me-sɛ Wurubuaarɛ asɛ mɔ-
gɛwuragyapaa so mɔ. 22 Ɔbono ɔ
bo aso mɔ, o' nu ilaa ibono Wu-
rubuaarɛ Oduduu mɔ gi tɔgɛ sa
Wurubuaarɛ asonbo akpen mɔ.’ ”

4

Gyɔn Gi Wu Wurubuaarɛ Gɛgyapaa

1 Gɛnen ilaa idɛ gɛmara mɔ, n
baa kerɛ mɔ, nɛ wu gɛbunono
gɛko gɛ yaa Wurubuaarɛ dɔ!
Nfono mɔ, nɛ kii nu gɛnɔ gɛbono
nɛ daa ginu gɛ kya tɔngɛ de me
ken-ken fɛɛ gɛgandan mɔ. Gɛnɔ
mɔ gɛ tɔgɛ sa me yɛɛ, “Dii ba
soso gɛrɛ de n' nyiile fo ilaa ibono
i laa ba imɔ idɛ gɛmara mɔ.”
2 Ayaa abono so mɔ Wurubuaarɛ
Oduduu mɔ gi puru me. N' baa
kerɛ mɔ, Wurubuaarɛ gɛgyapaa
gɛ yii Wurubuaarɛ dɔ ne Wura
Wurubuaarɛ tɛ gɛmɔ so. 3 Ɔ tɛ
gɛmɔ so mɔ, ɔ kya ŋɛlegi faa pila-
pila fɛɛ abui ŋɛlegisɛ ako, afufuli
de apebara. I kya ŋɛlegi kyaabɔɔ
Wurubuaarɛ gɛgyapaa mɔ fɛɛ
gibui ŋɛlegisɛ gibono gimɔ-nkyu
gi gyɛ gifɛdaa bonboli. 4 Awura
ngyapaa oko nnan gi yii kyaabɔɔ
Wurubuaarɛ gɛgyapaa mɔ, ne
abelɛnsɛ oko anan mɛ tɛ ngyapaa
mɔ so. Mɛ bun akuru fufuli, ne
mɛ bun awura npɛ. Npɛ mɔ gi gyɛ
sika kɔkɔɔ npɛ. 5 Nyangbon kya
wiisɛɛ lii Wurubuaarɛ asɛ ɔ kya
gbere ne ɔ kya faa. Wurubuaarɛ
gɛgyapaa mɔ ansi dɔ mɔ, ifatela
sono i yii i kya dɛɛ wule-wule.
Ifatela mɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ
Oduduu ɔbono ɔ gyɛ gikpadɔ sono
mɔ. 6 Ilaa iko i dɛ Wurubuaarɛ
gɛgyapaa mɔ ansi dɔ fɛɛ nkyu belɛ
ne n ken. I kya wu sɔnlii fɛɛ
puruntuwa.

Wurubuaarɛ Dɔ Asa Mɛ Kya Yen Mɔ

Ilaa inan iko i mada Wu-
rubuaarɛ gɛgyapaa mɔ nkan-
nkan. I bo nkpa ne i bo ginyamesɛ
nwɔnsa. Iŋ kii i gyɛ anyamesɛ. I
bo ansibi faa birim, gɛmara de
ansi pɛwu. 7 Gɛnen ilaa inan
ibono, ɔgyangbarasɛ mɔ dɛ fɛɛ
guuni. Ɔnyɔsɛ mɔ, dɛ fɛɛ nten dɔ
naadɛ. Ɔsasɛ mɔ ansi dɔ a dɛ fɛɛ

nyamesɛ, ne ɔnansɛ mɔ mɔ, dɛ
fɛɛ lun ne n kya maalɛ. 8 Gɛnen
ilaa inan idɛ ikamaasɛ i bo aban
asee ne i bo ansibi faa birim imɔ-
nyoro so de imɔ tudɔ. Gɛnyɛ de
gɛpɛ mɔ, i mɛŋ kya kyoola, i kya
bii ɔlon yen Wurubuaarɛ yɛɛ,
"Mɔ-nkon, mɔ-nkon guan
ne n gyɛ Wura Wurubuaarɛ
Ɔlolonbo!
Mɔ ne n gyɛ ɔbono ɔ bo no,
ɔ wolaa ɔ bo no, ne ɔ bo no
gɛkpaa."
9 Gɛnen ilaa inan mɔ i kya kyu
nyisigyi de buubuu de afaala sa
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ tɛ gɛgyapaa
mɔ so ne ɔ bo no gɛkpaa-
gɛkpaa mɔ. Owi kamaasɛ ɔbono
mɛ yen Wurubuaarɛ gɛnen mɔ,
10 abelɛnsɛ oko anan mɔ kee mɛ
kya kyu ɔbono ɔ tɛ gɛgyapaa mɔ
so ne ɔ bo no gɛkpaa-gɛkpaa mɔ
buubuu ɔbono ɔ kaaborɛ mɔ mɔ
sa mɔ. Mɛ kya kpelegɛ dɛ mɔ-ayaa
dɔ, mɛ kya bugi mɔmɔ-awura npɛ
ma-a too Wurubuaarɛ ansi dɔ yɛɛ
mɔ-wolɛ ne gɛwura gɛ kaaborɛ. I
san mɔ mɛ kya bii ɔlon yɛɛ,
11 "Aye-Wura de Aye-Wurubuaarɛ,
nyisigyi de buubuu de ɔlon ne
n kaaborɛ fo.
Fo ne n lɛɛ ilaa kamaasɛ.
Fo-gɛlaarɛ dɔ ne fo lɛɛ imɔ ne i
nyɛ i bo no faa."

5

Ilaa Ibono I Laa Baa Ba Mɔ Ɔwolɛ

1 Nɛ wu Wurubuaarɛ tɛ mɔ-
gɛgyapaa so ɔ dɛ ɔwolɛ ɔko de mɔ-
gibaa gyisɛ. Gɛnen ɔwolɛ mɔ, mɛ
ŋmarasɛ ilaa ibono i laa baa ba
mɔ bɔla mɔ-ansi de gɛmara ne mɛ
bɔɔ mɔ fɛɛ gifengen, ne mɛ kyu
gimara kyu daasɛ mɔ nten sono
de ɔko kpɛi ɔ mɛŋ sa ɔ' nyɛ sangɛ
mɔ. 2 Nɛ wu Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ
ɔlolonbo ɔko yelɛ ɔ kya taasɛ ken-
ken de ɔkamaasɛ ɔ' nyɛ nu yɛɛ,
"Anɛ ne n kaaborɛ ibono ɔ laa
nyɛ fɔlɔgɛ idaasɛ mɔ de ɔ' sangɛ
Ilaa Ibono I Laa Baa Ba Mɔ ɔwolɛ
mɔ?" 3 Ɔ taasɛ gɛnen mɔ, mɛ kerɛ
Wurubuaarɛ dɔ de gɛsinkpan so
de gɛsinkpan ɔbɔ dɔ pɛwu, mɛŋ
nyɛ isa ɔbono ɔ bo ɔkpa de ɔ' taalɛ
sangɛ ɔwolɛ mɔ de ɔ' kerɛ mɔ dɔ
mɔ. 4 Nɛ nu yɛɛ iŋ nyɛ isa ɔbono
ɔ kaaborɛ ɔ' sangɛ ɔwolɛ mɔ de ɔ'
kerɛ mɔ dɔ gɛnen mɔ, nɛ su gikyɔ-
gikyɔ. 5 N kya su mɔ, abelɛnsɛ mɔ
dɔ ɔko gi tɔgɛ sa me yɛɛ, "Gɛŋ baa
su. Kerɛ, Gyuda gɛsu dɔ guuni mɔ,
Yesu ɔbono ɔ gyɛ Oloobu Deefidi
ɔpaa dɔ mɔ, gi ti wolaa kɔ lii. Mɔ
ne n bo ɔkpa de ɔ' fɔlɔgɛ idaasɛ
sono mɔ de ɔ' sangɛ Ilaa Ibono I
Laa Baa Ba Mɔ ɔwolɛ mɔ".
6 Nɛ kerɛ Wurubuaarɛ gɛgyapaa
de ilaa inan mɔ nsana de abelɛnsɛ
mɔ nsana mɔ, nɛ wu Yesu yelɛ
fɛɛ sandɛ, fo laa tɔgɛ yɛɛ mɛ kyu
mɔ kyɔɔlɛ daa. Ɔ bo ase sono
abono a kya lɛɛ mɔ-ɔlon nyiile,
ne ɔ bo ansibi sono. Ansibi adɛ
ne n gyɛ Wurubuaarɛ Oduduu
ɔbono ɔ bo gikpadɔ sono mɔ.
Wurubuaarɛ gi sun mɔ-Oduduu
baarɛ ba gɛsinkpan so gɛten ka-
maasɛ gyan. 7 Wurubuaarɛ sandɛ
mɔ gi kpaa sɔɔ ɔwolɛ mɔ lii Wu-
rubuaarɛ gibaa gyisɛ dɔ. 8 Ɔ nyɛ
ɔkpa sɔɔ ɔwolɛ mɔ gɛnen mɔ,
nfono mɔ, ilaa inan ibono i bo
nkpa mɔ de abelɛnsɛ oko anan mɔ
mɛ kpelegɛ dɛ mɔ-ayaa dɔ mɛ kya
yen mɔ. Abelɛnsɛ mɔ ɔkamaasɛ
dɛ ilaa iko fɛɛ aduule de sika
kɔkɔɔ gɛlɛpɛbii, ne anuwanterɛ a
bo gɛmɔ dɔ. Anuwanterɛ mɔ a
yelɛ sa Yesu asonbo ndalaa.
9 Abelɛnsɛ oko anan mɔ mɛ bii
ɔlon pobɔrɔ yɛɛ,
"Fo Yesu wolɛ ne n kaaborɛ ibono
fo' nyɛ ɔkpa
sɔɔ Ilaa Ibono I Laa Baa Ba Mɔ
ɔwolɛ mɔ,
fɔlɔgɛ mɔ-idaasɛ mɔ.
I kya nyiile yɛɛ fo ne mɛ kyɔɔlɛ,
ne fo-nkalan gi sɔɔ anyamesɛ
kiiri sa Wurubuaarɛ
mɛ san mɛ tɛ mɛ sa mɔ.
Fo ne n sɔɔ anyamesɛ lii ɔpaa
kamaasɛ dɔ,

gɛdɛ kamaasɛ dɔ, asa oyuduu kamaasɛ dɔ,
de gɛsinkpan kamaasɛ so.
10 Fo ne n yɛgɛ ne gɛnen asa mɔ
mɛ wɔra awuragyibo de asunbi alɛɛbo sa aye-sɛ Wurubuaarɛ.
I lii fɛɛ fo yɛgɛ mɛ kya kpaa
de i' lɔrɔ anyamesɛ mɔmɔ-rɛ Wurubuaarɛ nsana.
Abono fo sɔɔ gɛnen mɔ
mɛ laa baa gyi gɛwura gɛsinkpan asa pɛwu so."

Soso De Gɛsɛ Awura Pɛwu Mɛ Kya Yen Wurubuaarɛ Mɔ-rɛ Yesu

11 Nfono mɔ, nɛ kerɛ mɔ, Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ sakpii belɛ abono nyamesɛ maŋ taalɛ bii mɔmɔ-gɛgyɔnɔ mɔ mɛ kyaabɔɔ Wurubuaarɛ gɛgyapaa mɔ de ilaa inan ibono i bo nkpa mɔ de abelɛnsɛ mɔ. Nɛ nu sakpii mɔ pɛwu 12 kya kpen yɛɛ,
"Gɛbelɛnsɛ, awuratɔ, ɔlaako ginyi, ɔlon, buubuu,
nyisigyi, de ayenbi i kaaborɛ Yesu.
Mɔ ne n gyɛ Wurubuaarɛ sandɛ
ɔbono mɛ kyu mɔ kyɔɔlɛ sa anyamesɛ mɔ."
13 Nfono mɔ, nɛ nu ilaa kamaasɛ ibono Wurubuaarɛ gi lɛɛ Wurubuaarɛ dɔ, de gɛsinkpan so, gɛsinkpan dɔ, de nkyu dɔ, ilaa kamaasɛ ibono i bo imɔ pɛwu dɔ mɔ i kya tɔgɛ yɛɛ,
"Ayenbi, buubuu, nyisigyi, de ɔlon
i' wɔra mɔ ɔbono ɔ tɛ gɛgyapaa mɔ so mɔ-lɛɛ
de Wurubuaarɛ sandɛ mɔ-lɛɛ gɛkpaa-gɛkpaa!"
14 Mɛ kpen gɛnen mɔ, ilaa inan ibono i bo nkpa mɔ i kyule yɛɛ, "I' ba gɛnen!" Ne abelɛnsɛ mɔ mɛ kpelegɛ dɛ Wurubuaarɛ mɔ-rɛ mɔ-sandɛ mɔ ayaa dɔ mɛ kya yen ɔmɔ.

6

Idaasɛ Gyangbarasɛ Mɔ: Abee Anan

1 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi mɔ, nɛ wu Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ mɔ gi fɔlɔgɛ ɔwolɛ mɔ idaasɛ sono mɔ dɔ ɔko. Nfono mɔ, ilaa inan ibono i bo nkpa mɔ dɔ ɔko gi lɛɛ gɛnɔ terɛ fɛɛ nyangbon ne n gbere yɛɛ, "Ba!" 2 N baa kerɛ mɔ, bee fufuli ne. Isa gyan mɔ so, ɔ dɛ gita. Mɛ kyu ɔkɔliibo gɛpɛ kyu bun mɔ-gimu so. Bee mɔ mɔ-rɛ isa baarɛ mɛ yelɛ sa ilaa ibono i laa baa ba gɛsinkpan so gɛkaako mɔ. Isa mɔ laa kpe gɛsinkpan so fɛɛ ɔkɔliibo de ɔ' kpaa kɔ ikɔ lii.

3 Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ mɔ, gi fɔlɔgɛ daasɛ nyɔsɛ mɔ mɔ, nɛ nu ilaa inan ibono i bo nkpa mɔ dɔ ɔnyɔsɛ mɔ gi lɛɛ gɛnɔ terɛ yɛɛ, "Ba!" 4 Ɔ lɛɛ gɛnɔ gɛnen mɔ, bee pebara ɔko ne. Bee baarɛ mɔ-rɛ isa ɔbono ɔ gyan mɔ mɔ mɛ yelɛ sa ikɔ ibono i laa baa ba gɛsinkpan so gɛkaako mɔ. Mɛ kyu ikɔ gɛki belɛ kyu sa isa mɔ. Wurubuaarɛ gi sa mɔ ɔkpa de ɔ' lɛɛ gisin yuuli lii gɛsinkpan so de ɔ' yɛgɛ ikɔ i' ba de asa mɛ' mɔɔ abara.

5 Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ mɔ, gi fɔlɔgɛ ɔwolɛ mɔ daasɛ sasɛ mɔ mɔ, nɛ nu ilaa inan mɔ dɔ ɔsasɛ mɔ i lɛɛ gɛnɔ terɛ yɛɛ, "Ba!" N baa kerɛ mɔ, bee bibiri ne. Ɔbono ɔ tɛ bee mɔ so mɔ dɛ ilaa ibono mɛ kya kyu kɛri ilaa mɔ. Bee baarɛ mɔ-rɛ isa ɔbono ɔ gyan mɔ mɔ mɛ yelɛ sa akon belɛ abono a laa baa ba gɛsinkpan so gɛkaako mɔ. 6 Nɛ wu gɛnen mɔ, nɛ nu gigyɛbi' giko gi kya tɔngɛ lii ilaa inan ibono i bo nkpa mɔ nsana. Gi tɔgɛ yɛɛ, "Ayu mudu laa wɔra ɔgyalon fɛɛ aterenbi abono gɛsun ɔwɔrabo laa nyɛ gɛkɛ mumuli dɔ mɔ. Ne awayu, mɔ, imudu isa' i laa wɔra gɛkɛ kolon-lɛɛ aterenbi kee. (Nfɔ de nta berɛ gigya gi laa kpɛ gi dɛ gɛnen.)"

7 Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ mɔ gi fɔlɔgɛ daasɛ nansɛ mɔ, nɛ nu ilaa inan ibono i bo nkpa mɔ dɔ

ɔnansɛ mɔ gi lɛɛ gɛnɔ terɛ yɛɛ,
"Ba!" 8 N baa kerɛ mɔ, bee tɔnsɔ
ɔko ne. Mɛ kya terɛ ɔbono ɔ tɛ
bee ɔbono so mɔ yɛɛ Lɛwu, ne
Nkyan gi buu mɔ. Gɛnen ilaa idɛ
i yelɛ i sa lɛwu ɔbono ɔnan ɔ laa
baa ba gɛsinkpan so gɛkaako mɔ.
Wurubuaarɛ laa yɛ gɛsinkpan so
anyamesɛ mɔ dɔ gikpadɔ ginan
de o' kyu gikolon kyu wɔra lɛwu
mɔ-rɛ nkyan mɔ abaa dɔ yɛɛ ikɔ,
akon, alɔtɔ, de ndonbuɛ i' mɔɔ
ɔmɔ.

Daasɛ Nunsɛ: Gɛsintin Awura Mɛ Taasɛ Ilaa Lii Ɔson Gibui Mɔ Gɛsɛ

9 Owi ɔbono ɔ fɔlɔgɛ ɔwolɛ
mɔ daasɛ nunsɛ mɔ, nɛ wu asa
ako Wurubuaarɛ dɔ. Mɛ bo
Wurubuaarɛ ɔson gibui mɔ gɛsɛ.
Owi ɔbono mɛ tɛ de ansi mɔ,
mɛ tɔgɛ Wurubuaarɛ agyɛbi sa
asa gɛsinkpan so ne mɛ lɛɛ Wu-
rubuaarɛ ilaa ibono mɛ wu mɔ
nyiile anyamesɛ. Gɛnen so mɔ,
asa ako mɛ mɔɔ mɔmɔ. 10 Abono
nɛ wu nno gɛnen mɔ, mɛ lɛɛ gɛnɔ
kpen taasɛ yɛɛ, "E Wurubuaarɛ,
soso de gɛsɛ Wura, gisen fufuli de
gɛsintin wura ne fo gyɛ. Aberɛ
amɔ dɔ ne fo laa gyi gɛsinkpan so
asa nbɛlɛ de fo' biidɛ abono mɛ
mɔɔ aye mɔ giso daa?" 11 Nfono
mɔ, Wurubuaarɛ gi sa mɔmɔ
ɔkamaasɛ gɛgbɛ fufuli, ne ɔ tɔgɛ
ɔmɔ yɛɛ mɛ' kii kyena kyoola
gyoo ŋmaraa pii too. Asa mɛ laa
kii mɔɔ mɔmɔ-nanboana abono
mɛ kya son Wurubuaarɛ mɔ bɔla.
Imɔso mɛ' kyena kpaa lii aberɛ
abono mɔmɔ-gɛgyɔnɔ gɛ laa fo
ɔkara ɔbono ɔ yela mɔ.

Daasɛ Seesɛ: Soso I Laa Ŋaa, Ne Gifuu Gi Laa Tɔrɔ Asa Dɔ Gɛsɛ Gɛrɛ

12 Yesu ɔbono ɔ wɔra fɛɛ sandɛ
mɔ gi fɔlɔgɛ daasɛ seesɛ mɔ lii
Ilaa Ibono I Laa Baa Ba Mɔ ɔwolɛ
mɔ so mɔ, nɛ wu gɛnɔɔbono
gɛsinkpan gɛ laa gyigisi mɔ, i laa
wɔra nyɛnyɛn, owi laa biiri fɛɛ
gikuru bibiri ne bosɛ mɔ gɛten
kamaasɛ i laa pɛɛrɛ fɛɛ nkalan.
13 Agyɛkpebi a laa kyigi lii soso
tɔrɔ gɛsinkpan so fɛɛ kyangbelele
afuu belɛ ne n kpiisi oyii abii
too. 14 Soso i laa ŋaa gikolon fɛɛ
gifengen ne mɛ sangɛ ne gi kya
kii bɔɔ gimɔ-atɔ. Abii de apoo
akyaafiya belɛ-belɛ a laa koso lii
nfono nkana a wolaa a dɛ mɔ.
15 Nfono mɔ, awura abono
mɛ kya kerɛ nsinkpan so mɔ,
asa gbaa'gbaa, asogya abelɛnsɛ,
aterenbi awura, alolonbo, de asa
abono mɛ tɛ awura asɛ de abono
mɛ tɛ mɔmɔ-gibaa so mɔ pɛwu mɛ
laa selɛ kpaa ŋara abii so, ifolɛbɔ
dɔ de afolɛ dɔ. 16 Mɛ laa san tɔgɛ
sa abii mɔ de afolɛ mɔ yɛɛ, "Fɛ'
tɔrɔ bun aye so de a' ŋara Wu-
rubuaarɛ ɔbono ɔ tɛ gɛwuragyapa
mɔ so mɔ de a' ŋara de aŋ sa a' loo
Wurubuaarɛ sandɛ mɔ ginyadon
gibono ɔ dɛ mɔ dɔ. 17 I lii fɛɛ
mɔ-rɛ Wurubuaarɛ ginyadon gɛkɛ
belɛ mɔ gɛ fo. Anɛ ne nan taalɛ
yelɛ?"

7

Wurubuaarɛ Laa Kun Mɔ-Asonbo

1 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, nɛ wu
Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ inan mɛ yelɛ
gɛsinkpan so afuu iliiten inan mɔ
so. Mɔmɔ-gɛsun ne n gyɛ yɛɛ
mɛ kya tii afuu nyɛnyɛn ɔkpa de
a mɛŋ sa a' nyɛ da gɛsinkpan
abɛɛ apoo so abɛɛ oyii ne n gyɛ
oyii. 2 Gɛnen isɔɔ inan idɛ kee
ne Wurubuaarɛ laa sa ɔkpa de
mɛ' yɛgɛ afuu nyɛnyɛn a' baa da
gɛsinkpan de apoo so.

Nfono mɔ, nɛ wu Wurubuaarɛ
dɔ ɔsɔɔ banban ɔko mɔ kya dii
ɔ lii owi ɔbaaliiten so ɔ dɛ Wu-
rubuaarɛ ɔbono ɔ bo no adaa-
adaa mɔ daasɛ. Ɔsɔɔ mɔ gi bugi
gɛnɔ kpen ken-ken tɔgɛ sa Wu-
rubuaarɛ dɔ isɔɔ inan mɔ yɛɛ,
3 "Fɛ' yɛgɛ a' kyu Wurubuaarɛ
daasɛ kyu gyan'gyan mɔmɔ abono

mɛ kya son Wurubuaarɛ mɔ asegbelɛ so pɛi de fɛ' lɔɔ yɛgɛ afuu a'
nyida gɛsinkpan mɔ, apoo mɔ, de
iyii mɔ."
4 Nɛ nu asa abono ɔkara mɛ laa
daasɛ gɛnen mɔ gɛgyɔnɔ. Mɛ laa
wɔra asa nwɛ gudu-gudu gɛnen
gikpadɔ gudu ginyɔ, gɛnen gik-
padɔ gudu ginyɔ. Mɛ laa lii
Isirale awura abono mɛ kya son
Wurubuaarɛ wolɛ mɔ adedaabo
gudu anyɔ mɔ ɔpaa dɔ. 5 Mɛ laa
daasɛ:
Gyuda-lɛɛ ɔpaa dɔ asa nwɛ
gudu-gudu gɛnen gikpadɔ
gudu ginyɔ,
Ruben-lɛɛ ɔpaa dɔ asa nwɛ
gudu-gudu gɛnen gikpadɔ
gudu ginyɔ,
Gadɛ-lɛɛ ɔpaa dɔ asa nwɛ gudu-
gudu gɛnen gikpadɔ gudu
ginyɔ,
6 Akya-lɛɛ ɔpaa dɔ asa nwɛ
gudu-gudu gɛnen gikpadɔ
gudu ginyɔ,
Nafitali-lɛɛ ɔpaa dɔ asa nwɛ
gudu-gudu gɛnen gikpadɔ
gudu ginyɔ,
Manasɛ-lɛɛ ɔpaa dɔ asa nwɛ
gudu-gudu gɛnen gikpadɔ
gudu ginyɔ,
7 Simiyon-lɛɛ ɔpaa dɔ asa nwɛ
gudu-gudu gɛnen gikpadɔ
gudu ginyɔ,
Lɛfi-lɛɛ ɔpaa dɔ asa nwɛ gudu-
gudu gɛnen gikpadɔ gudu
ginyɔ,
Isakaa-lɛɛ ɔpaa dɔ asa nwɛ
gudu-gudu gɛnen gikpadɔ
gudu ginyɔ,
8 Sɛbulun-lɛɛ ɔpaa dɔ asa nwɛ
gudu-gudu gɛnen gikpadɔ
gudu ginyɔ,
Gyosɛfo-lɛɛ ɔpaa dɔ asa nwɛ
gudu-gudu gɛnen gikpadɔ
gudu ginyɔ,
de Bɛngyamin-lɛɛ ɔpaa dɔ asa
nwɛ gudu-gudu gɛnen gik-
padɔ gudu ginyɔ.

Sakpii De Wurubuaarɛ Dɔ Isɔɔ Pɛwu Mɛ Kya Yen Wurubuaarɛ

9 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, i san i
kya wɔra me fɛɛ oderi mɔ, n' baa
kerɛ mɔ, sakpii belɛ-belɛ ɔko ne
n bo Wurubuaarɛ dɔ. Isa maŋ
taalɛ kalɛ mɔmɔ de ɔ' bii mɔmɔ-
gɛgyɔnɔ. Mɛ lii gɛsinkpan ka-
maasɛ, ɔpaa kamaasɛ, asa oyuduu
kamaasɛ, de gɛdɛ kamaasɛ dɔ.
Mɛ suu ilaa fufuli ne mɛ dɛ mɛ
dɛ abelafɛ mɛ yelɛ Wurubuaarɛ
gɛwuragyapaa mɔ de Yesu, Wu-
rubuaarɛ sandɛ mɔ, ansi dɔ. 10 Mɛ
yelɛ gɛnen mɔ, mɛ bugi gɛnɔ kpen
ken-ken yɛɛ,
"Wurubuaarɛ asɛ ginyɛ kyena
gi kya lii daa aye-Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ tɛ gɛwuragyapaa so
mɔ
de Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ
mɔ asɛ!"
11 Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ pɛwu
mɛ yelɛ kyaabɔɔ Wurubuaarɛ
Gɛwuragyapaa mɔ de abelɛnsɛ
mɔ de ilaa inan ibono i bo nkpa
mɔ. Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ
pɛwu mɛ kpelegɛ dɛ Wurubuaarɛ
ayaa dɔ ne mɛ yen mɔ 12 yɛɛ,
"I' ba gɛnen!
Ayenbi, nyisigyi, ɔlaako ginyi,
afaala, buubuu, gɛbelɛnsɛ,
de ɔlon i' wɔra aye-
Wurubuaarɛ lɛɛ gɛkpaa-
gɛkpaa!
I' ba gɛnen!"

Anyamesɛ Sakpii Abono Mɛ Suu Ilaa Fufuli Mɔ

13 Nfono mɔ, abelɛnsɛ mɔ dɔ
ɔko gi tɔngɛ de me, ne ɔ taasɛ me
yɛɛ, "Gɛnen asa abono mɛ suu ilaa
fufuli faa, anɛana ne? Fonɛ dɔ
ne mɛ lii ne mɛ ba Wurubuaarɛ
dɔ gɛrɛ faa?" 14 Nɛ lɛɛ gɛnɔ yɛɛ,
"Ɔbelɛnsɛ, fo berɛ ne n nyi."
Nfono mɔ, o nyiile me yɛɛ,
"Mɔmɔ adɛ ne n gyɛ asa abono
mɛ laa loo ɔlaawusɛ belɛ mɔ dɔ
lii mɔ. Mɛ laa kyu Yesu, Wu-
rubuaarɛ sandɛ mɔ nkalan de mɛ'
kyu lɔrɔ mɔmɔ-asen de a' fuuli
fɛɛ gɛnɔɔbono asa mɛ kya foro
mɔmɔ-akuru ne a kya lii fuuli mɔ.

15 Imɔso mɛ laa yelɛ Wurubuaarɛ ansi dɔ gɛnyɛ de gɛpɛ mɛ kya yen mɔ mɔ-ɔson obu mɔ dɔ. Mɛ bo Wurubuaarɛ gɛwuragyapaa mɔ asɛ gɛnen mɔ, mɔ Wurubuaarɛ laa kun mɔmɔ. 16 Akon de bolefɔ maŋ baa mɔɔ mɔmɔ gɛkaako. Owi maŋ baa mɔɔ mɔmɔ ne owi afuu bogyasɛ a maŋ baa da ɔmɔ gɛkaako kpa-a. 17 I lii fɛɛ Yesu ɔbono ɔ gyɛ Wurubuaarɛ sandɛ ne ɔ tɛ Wurubuaarɛ asɛ mɔ, ne nan kerɛ mɔmɔ so. Mɔ ne nan kyu mɔmɔ kpe ibon ibono i kpɛ i kya kyon i kya sa Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena mɔ dɔ, ne Wurubuaarɛ mɔ laa kpaarɛ mɔmɔ-ansikyu kamaasɛ lii mɔmɔ-ansi dɔ sa mɔmɔ."

8

Daasɛ Sonosɛ: Onufuii, Ndalaa, De Ngandan Sono

1 Yesu, ɔbono ɔ wɔra fɛɛ sandɛ mɔ, gi fɔlɔgɛ daasɛ sonosɛ mɔ lii Ilaa Ibono I Laa Baa Ba Mɔ ɔwolɛ mɔ so mɔ, Wurubuaarɛ dɔ i sii kurun fɛɛ owi kolon gibaafon. 2 Nfono mɔ, nɛ wu Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ sono ibono mɛ bo Wurubuaarɛ asɛ mɔ. Ako mɛ kyu ngandan sono baa sa mɔmɔ. 3 Ne nɛ wu Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ banban ɔko gi naa baa yelɛ Wurubuaarɛ ɔson gibui mɔ asɛ, ɔ dɛ sika kɔkɔɔ tangalan. Mɛ kyu onufuii gikyɔ sa mɔ yɛɛ o' kyu dɛɛ sika kɔkɔɔ ɔson gibui mɔ so Wurubuaarɛ ansi dɔ de igyɛsii mɔ i' dii dabɔlɛ de Yesu asonbo mɔ ndalaa de i' wɔra Wurubuaarɛ ɔkon.

4 Imɔso onufuii mɔ igyɛsii de Yesu asonbo mɔ ndalaa mɔ gi dii lii Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ abaa dɔ Wurubuaarɛ ansi dɔ. 5 Ɔ dɛɛ ta mɔ, nɛ wu gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ laa nyɔɔ ɔgya lii Wurubuaarɛ ɔson gibui mɔ asɛ de o' kyu wɔra sika kɔkɔɔ tangalan mɔ dɔ de o' kyu too worogɛ gɛsinkpan so mɔ. Nfono mɔ, nyangbon laa gbere, i laa wɔra ɔlanba, nyangbon laa wiisɛɛ, ne gɛsinkpan gɛ laa gyigisi.

Ngandan Gyangbarasɛ Nnan: Soso De Gɛsɛ Ilaa I Laa Nyida

6 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ sono abono mɛ dɛ Ilaa Ibono I Laa Baa Ba Mɔ Ngandan sono mɔ mɛ lɔrɔ mɔmɔ-nyoro de mɛ' folɛ. 7 Ɔsɔɔ gyangbarasɛ mɔ gi folɛ mɔ-gɛgandan. Ɔ folɛ gɛnen mɔ, Nɛ wu gɛnɔɔbono nyangbon akpenkpelenbui, de ɔgya saarɛ de nkalan i laa lii soso baa worogɛ gɛsinkpan so mɔ. Mɛ yɛ gɛsinkpan dɔ gikpadɔ gisa' mɔ, ɔgya laa baa dɛɛ gibaafon giko, gimɔ-rɛ gimɔ-iyii de gimɔ-ifɛ bonboli pɛwu.

8 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ nyɔsɛ mɔ gi folɛ mɔ-lɛɛ gɛgandan mɔ, nɛ wu gɛnɔɔbono ilaa iko fɛɛ gibii belɛ ne n kya dɛɛ, gi laa lii soso baa tɔrɔ apoo dɔ. 9 Gi lii tɔrɔ apoo mɔ dɔ mɔ, apoo mɔ gibaafon giko gi laa bingiri nkalan de i' san abaafon anyɔ. Ne nkyu dɔ nbuɛ gibaafon giko gi laa wu', de i' san abaafon anyɔ, ne akolii belɛ-belɛ mɔ gibaafon giko gi laa nyida de i' san abaafon anyɔ.

10 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ sasɛ mɔ gi folɛ mɔ-gɛgandan mɔ, gigyɛkpebi belɛ giko gi laa kyigi lii soso gi kya dɛɛ fɛɛ gifilaa. Gigyɛkpebi mɔ gi laa kpaa tɔrɔ gɛsinkpan so ibon de ibon gɛmu gibaafon giko dɔ. 11 Mɛ laa terɛ gɛnen gigyɛkpebi gibono yɛɛ "ɔloloo". I kya nyiile yɛɛ ibon mɔ nkyu gi laa loo ɔloloo, ne asa sakyɔ mɛ laa nun nkyu mɔ de mɛ' wu'.

12 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ nansɛ mɔ gi folɛ mɔ-gɛgandan. Nfono mɔ, nɛ wu gɛnɔɔbono i laa gyi owi, bosɛ, de agyɛkpebi gyɛrɛbi mɔ. Gɛnɔɔbono nkana i kya wu mɔ, fo yɛ imɔ dɔ gikpadɔ gisa' mɔ, gikolon giŋ baa wu. Gɛnyɛ de gɛpɛ kee, fo yɛ imɔ dɔ gikpadɔ gisa'gisa mɔ giko-giko giŋ baa wu.

13 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi
mɔ, nɛ wu lun kya maalɛ soso.
Nɛ nu lun mɔ kya kpen ken-
ken yɛɛ, “Ngandan sɛnsɛ nbono
Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ isa' mɔ mɛ
laa baa folɛ mɔ, mɛ folɛ nmɔ nsa'
mɔ, asa abono mɛ tɛ gɛsinkpan
so mɔ, mɔmɔ laako, mɔmɔ laako,
gɛnen-n gikpadɔ gisa'.”

9

Gɛgandan Nunsɛ: Ɔbɔ Ɔbono Ɔŋ Bo Ɔkara Mɔ Nkpenfuree

1 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ dɔ
ɔsɔɔ nunsɛ mɔ gi folɛ mɔ-lɛɛ
gɛgandan. Ɔ folɛ gɛnen mɔ,
nɛ wu ɔko, ɔ dɛ fɛɛ gigyɛkpebi.
Nɛ wu gɛnɔɔbono ɔ laa baa
kyigi lii Wurubuaarɛ dɔ baa tɔrɔ
gɛsinkpan so mɔ. Wurubuaarɛ
laa kyu gɛsinkpan so ɔbɔ ɔbono
ɔŋ bo ɔkara mɔ safuee wɔra kaasɛ
ɔbono abaa dɔ. 2 Ɔ laa kyu safuee
mɔ tigi gɛsinkpan so ɔbɔ ɔbono ɔŋ
bo ɔkara mɔ de igyɛsii i' lii ɔbɔ mɔ
dɔ dugu-dugu fɛɛ gitalaa belɛ ne n
kya dɛɛ. Ɔbɔ mɔ igyɛsii mɔ i laa
keda afuu de owi wɔra.
3 Nfono mɔ, ilaa iko i laa lii
igyɛsii mɔ dɔ fɛɛ nkpenfuree. Wu-
rubuaarɛ laa sa gɛnen ilaa mɔ
ɔlon fɛɛ gɛsinkpan so nnan-lɛɛ mɔ
ɔnan. 4 Wurubuaarɛ laa tii imɔ
yɛɛ iŋ sa i' nyida gɛsinkpan so
iyii abɛɛ gifɛ ne n gyɛ gifɛ. Asa
abono mɛ mɛŋ bo Wurubuaarɛ
daasɛ gyan mɔmɔ-asegbelɛ so mɔ
berɛ, 5 ilaa mɔ i laa nyɛ ɔkpa de
i' yɛgɛ mɔmɔ-nyoro gi' kɔ mɔmɔ
gɛnen-n ibosɛ inun. Gimɔɔ berɛ,
i maŋ nyɛ ɔkpa de i' mɔɔ mɔmɔ.
I laa wɔra mɔmɔ fɛɛ gɛnɔɔbono
gɛnan gɛ kya da nyamesɛ ne i kya
kɔ mɔ mɔ. 6 Gɛnen nkɛ nbono dɔ
asa mɛ laa laarɛ lɛwu; mɛ maŋ
kii nyɛ. Mɛ laa tɔgɛ yɛɛ mɛ' tɛsɛ
wu' mɔ, i bɔ. Lɛwu mɔ laa selɛ lii
mɔmɔ asɛ.
7 Ilaa ibono nɛ wu fɛɛ nkpen-
furee mɔ i wɔra fɛɛ abee abono
mɛ baala sa ikɔ gikpe. Imɔ-amu
i dɛ fɛɛ sika kɔkɔɔ npɛ ne i bun.
Imɔ-ansi dɔ i dɛ fɛɛ anyamesɛ ansi
dɔ ɔnan. 8 Imɔ-iman i wɔra gisoro
tɛɛ kyɔlɔga, ne imɔ-anyi a dɛ fɛɛ
aguuni anyi. 9 Ilaa iko i mada i
mada mɔmɔ-nben dɔ fɛɛ abeletɔ
abono asa mɛ kya kyu kun mɔmɔ-
nyoro owi ɔbono mɛ kya kɔ ikɔ
mɔ. Ɔlanba ɔbono imɔ-aban dɔ i
kya wɔra mɔ, i dɛ fɛɛ asa ne n kyu
abee gikyɔ gbere loo ikɔ dɔ. 10 Ilaa
mɔ i bo iduu fɛɛ nnan, ne i kya
da fɛɛ nnan-lɛɛ mɔ. Gɛnɔɔbono
i laa yɛgɛ asa nyoro gi' kɔ mɔmɔ
ibosɛ inun mɔ, i laa lii daa imɔ-
iduu dɔ. 11 Gɛnen ilaa ibono i dɛ
fɛɛ nkpenfuree mɔ, i bo wura. Mɔ
ne n gyɛ ɔbelɛnsɛ ɔbono ɔ kya
kerɛ gɛsinkpan gɛdɛ so ɔbɔ ɔbono
ɔŋ bo ɔkara mɔ so. Mɔ-ginyen ne
n gyɛ Ɔnyidabo. Mɛ kya terɛ mɔ
de Hiiburu gɛdɛ dɔ yɛɛ Abadon.
Geriiki gɛdɛ dɔ mɔ, mɛ kya terɛ
mɔ yɛɛ Apoliyɔn.
12 Nkpenfuree ndɛ ilaa ne n gyɛ
laako gyangbarasɛ sa gɛsinkpan
so awura. I san mɔmɔ laako
gikpadɔ ginyɔ.

Gɛgandan Seesɛ:

Mɛ Laa Sangɛ Ilaa Nyɛnyɛn Pɛwu Gɛmu Mɔ Isɔɔ Inan

13 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ seesɛ
mɔ gi folɛ mɔ-lɛɛ gɛgandan. Ɔ
folɛ gɛnen mɔ, nɛ nu gɛnɔ lii Wu-
rubuaarɛ sika kɔkɔɔ ɔson gibui
igen inan mɔ nsana Wurubuaarɛ
asɛ. 14 Gɛnɔ mɔ gɛ tɔgɛ sa ɔsɔɔ
seesɛ ɔbono ɔ folɛ gɛgandan mɔ
yɛɛ, “Sangɛ ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ isɔɔ inan ibono Wu-
rubuaarɛ gi ŋminde mɔmɔ yela
Yufereetisɛ ɔbon belɛ mɔ asɛ mɔ.”
15 Gɛsintin mɔ nɛ wu gɛnɔɔbono
Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ laa sangɛ
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ isɔɔ
inan ibono Wurubuaarɛ gi wolaa
baala ɔmɔ yela sa gɛnen gɛsi,
bosɛ, gɛkɛ, de owi ɔbono mɔ.
Wurubuaarɛ yɛɛ gɛnen owi mɔ gi
nyɛ ne ɔ fo mɔ, isɔɔ inan mɔ mɛ'
yɛgɛ gɛsinkpan anyamesɛ sakyɔ
mɛ' wu ikɔ dɔ ka gɛsinkpan so

awura ilaa nyɛnyɛn gikɔ. Wurubuaarɛ yɛɛ mɛ yɛ gɛsinkpan so anyamesɛ dɔ gisa' mɔ, giko gi laa wu' gɛnen owi ɔbono dɔ de i' san mɔmɔ gikpadɔ ginyɔ.

16 Mɛ laa kyu abee gikyɔ kpe gɛnen ikɔ ibono. Nɛ nu mɛ terɛ asogya abono mɛ laa gyan abee mɔ so mɔ gɛgyɔnɔ. Mɔmɔ-gɛgyɔnɔ gɛ gyɛ imiliyon nwɛ nnyɔ. 17 Nɛ wu abee mɔ fɛɛ oderi gɛnen mɔ, gɛnɔɔbono so nɛ kyu wu imɔ mɔ ne n gyɛ yɛɛ: Asa ako mɛ gyan abee mɔ so. Mɛ kyu abeletɔ abono a pɛɛrɛ fɛɛ ɔgya, de abono a dɛ fɛɛ kyaasɛ nfɔ fɛɛ fɛrɛwuta, de abono a gyɛ buruu mɔ, kyu kun mɔmɔ-akan. Abee mɔ amu a dɛ fɛɛ aguunilɛɛ. Ɔgya, igyɛsii de fɛrɛwuta i kya lii imɔ-nnɔ dɔ. 18 Gɛnen lɛwu ilaa isa' idɛ: ɔgya mɔ, igyɛsii mɔ de fɛrɛwuta mɔ i kya lii abee mɔ nnɔ dɔ mɔ ne nan mɔɔ gɛsinkpan so anyamesɛ sakyɔ abono Wurubuaarɛ gi wolaa tɔgɛ yela mɔ. Mɔmɔ dɔ giko gi laa wu' de i' san gikpadɔ ginyɔ. 19 Abee mɔ ɔlon ɔbono mɛ bo mɔ laa lii daa mɔmɔ-nnɔ dɔ de mɔmɔ-iduu dɔ. Mɔmɔ-iduu mɔ i dɛ fɛɛ awɔɔ ne i bo amu. I laa yɛgɛ anyamesɛ mɛ' gooli.

20 Ibono lɛwu ilaa isa' mɔ i laa mɔɔ asa sakyɔ mɔ gɛmara mɔ, asa abono mɛ laa san mɔ mɛ maŋ nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ yɛɛ mɛ kya wɔra ilaa nyɛnyɛn. Mɛ laa kii mɛ kya son ilaa ibono i kya kyena asa so mɔ. Mɛ ti taalɛ kyu sika kɔkɔɔ, abeletɔ oyuduu kpɛi-kpɛi, abui, de iyii de mɛ' kyu salɛ ikperɛ de mɛ' san son gɛnen ilaa ibono i mɛŋ kya wu, i mɛŋ kya nu, ne i mɛŋ kya naa mɔ. 21 Gɛnen asa adɛ kee mɛ maŋ nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ de mɛ' taa mɔmɔ-asa gimɔɔ, mɔmɔ-afɛ, mɔmɔ-ilaayan, de mɔmɔ-gɛyu yɛgɛ.

10

Wurubuaarɛ Dɔ Ɔsɔɔ Ɔlolonbo Mɔ

1 Nfono mɔ, i san i kya wɔra me fɛɛ oderi mɔ, nɛ wu Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ banban ɔlolonbo ɔko gi kpelegɛ lii Wurubuaarɛ dɔ ɔ kya ba. Wurubuaarɛ awolɛ a mili mɔ ne i kya ŋɛlegi kyaabɔɔ mɔ-gimu fɛɛ okyiimaale. Mɔ-ansi dɔ i dɛ fɛɛ owi, ne mɔ-ayaa a dɛ fɛɛ ɔgya ne n kya dɛɛ. 2 Ɔwolɛ pii ɔko gi bugi ɔ bo mɔ-gibaa dɔ. O kyu mɔ-giyaa gyisɛ yii apoo dɔ ne o kyu mɔ-benɛ giyaa yii gifuli. 3 O kpen ken-ken tɔngɛ fɛɛ guuni ne n kya gbere gipen dɔ. O kpen gɛnen mɔ, nyangbon gi gbere gikpadɔ sono. 4 Nyangbon gi gbere gikpadɔ sono gɛnen mɔ, nɛ laarɛ n' ŋmarasɛ ilaa ibono nɛ nu lii imɔ dɔ mɔ yela. Nfono mɔ, nɛ nu gɛnɔ gɛko lii Wurubuaarɛ dɔ yɛɛ, “Kyu ilaa ibono nyangbon gi gbere gikpadɔ sono tɔgɛ mɔ kyu wɔra asiiri dɔ ilaa. Gɛŋ sa fo' ŋmarasɛ imɔ yela.”

Ilaa Boduduusɛ Iŋ Baa Kɛɛla

5 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔbono ɔ yelɛ apoo dɔ de ofuli so mɔ gi diirɛ mɔ-gibaa gyisɛ soso, 6 ne ɔ ka ntan yɛɛ, “Nɛ kerɛ fɛɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo no adaa-adaa ne mɔ ne n lɛɛ soso de gɛsɛ de apoo de ilaa kamaasɛ ibono i bo imɔ pɛwu dɔ mɔ yɛɛ, iŋ baa kɛɛla 7 ne Wurubuaarɛ ilaa boduduusɛ i laa ba gɛsintin, fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ wolaa tɔgɛ sa mɔ-asonbo, mɔ-ikalan atɔgɛbo mɔ. Gɛnen ilaa ibono i laa ba daa aberɛ abono Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ sonosɛ mɔ laa folɛ mɔ-lɛɛ gɛgandan mɔ.”

Nɛ Wɛ Ɔwolɛ Pii Ɔbono Ɔ Bo Kon Ne Ɔ Bo Ɔloloo

8 Nfono mɔ, gɛnɔ gɛbono nɛ nu gɛ tɔngɛ lii Wurubuaarɛ dɔ mɔ gɛ kii tɔgɛ sa me yɛɛ, “Naa kpe me-ɔsɔɔ ɔbono ɔ yelɛ apoo dɔ de ofuli so mɔ asɛ de fo' kpaa sɔɔ ɔwolɛ ɔbono o bugi ɔ bo mɔ-gibaa dɔ mɔ.” 9 Ɔ tɔgɛ me gɛnen mɔ, nɛ naa

kpe mɔ asɛ kpaa tɔgɛ sa mɔ yɛɛ o' kyu ɔwolɛ pii mɔ ɔ dɛ mɔ sa me. Mɔ mɔ gi kyu sa me yɛɛ, “Sɔɔ de fo' wɛ. Fo-gɛnɔ dɔ i laa wɔra fo ɔkon fɛɛ ŋmasan, fo ɔtɔ dɔ berɛ n' tɔgɛ tigi fo yɛɛ i laa wɔra fo ɔloloo.” 10 Ɔ tɔgɛ me gɛnen mɔ, nɛ sɔɔ ɔwolɛ pii mɔ lii mɔ-abaa dɔ ne nɛ wɛ. N kya wɛ ɔwolɛ mɔ mɔ, i bo kon fɛɛ ŋmasan me-gɛnɔ dɔ. Nɛ wɛ ta mɔ, me-ɔtɔ dɔ i wɔra me ɔloloo. 11 Nfono mɔ, mɛ lɛɛ ɔwolɛ ɔbono nɛ wɛ mɔ gɛsɛ sa me yɛɛ, “I tiri yɛɛ fo' kii tɔgɛ ilaa ibono Wurubuaarɛ laa yɛgɛ i' ba asa kpɛi-kpɛi, nsinkpan kpɛi-kpɛi, ndɛ kpɛi-kpɛi asa, de awura sakyɔ so mɔ.”

11

Wurubuaarɛ Ilaa Atɔgɛbo Anyɔ

1 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi mɔ, Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔko gi kyu oyii kaala-ilaasɛ fɛɛ oyii fugɛsɛ sa me ne ɔ tɔgɛ sa me yɛɛ, “Koso de fo' kaala Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ de Wurubuaarɛ ɔson gibui mɔ de fo' kalɛ anyamesɛ abono mɛ kya son Yesu obu mɔ dɔ mɔ. 2 Ɔson obu gikpaara mɔ berɛ, taa gimɔ yɛgɛ. Gɛŋ sa fo' kaala gimɔ. Asa kpɛi-kpɛi abono mɛ bo nno mɔ mɛŋ kya son Wurubuaarɛ. Wurubuaarɛ gi sa ɔmɔ ɔkpa yɛɛ mɛ' loo nno. Mɛ laa kyise-kyise Wurubuaarɛ ɔsowolɛ mɔ so giyan-giyan ibosɛ ikue-inyɔ de ibosɛ inyɔ.”

3 Wurubuaarɛ yɛɛ, “Nan sa me-ilaa atɔgɛbo anyɔ ɔlon de mɛ' wu me-ilaa de mɛ' lɛɛ me-ikalan tɔgɛ sa asa, nkɛ nwɛ gudu nnyɔ de nkɛ ikue-isa. Mɛ laa bun akuru abono a laa nyiile yɛɛ anyamesɛ ilaa nyɛnyɛn i gyɛ gɛnsipɛɛrɛ ilaa sa ɔmɔ mɔ. Ne mɛ laa naa mɛ kya tɔgɛ me-ikalan mɔ ma-a sa asa. 4 Wurubuaarɛ agyɛbi ako dɔ i wolaa tɔgɛ yɛɛ nfɔ iyii inyɔ iko de ifatela igyanten inyɔ iko i bo gɛsinkpan pɛwu Wura mɔ asɛ.” Fɛ' bii yɛɛ gɛnen ilaa ibono i yelɛ sa Wurubuaarɛ ilaa atɔgɛbo anyɔ adɛ. 5 Nengyene fɛɛ ɔko kya laarɛ de ɔ' wɔra ɔmɔ ilaa iko mɔ, ɔgya laa lii mɔmɔ-nnɔ dɔ kpaa dɛɛ mɔmɔ gɛnen ɔkyobo ɔbono. Imɔsɔ ɔkamaasɛ ɔbono ɔ kya laarɛ ɔ' wɔra ɔmɔ ilaa iko mɔ, gɛnen lɛwu nyɛnyɛn baarɛ ne nan tu kaasɛ. 6 Mɛ bo ɔkpa de mɛ' keda Wurubuaarɛ awolɛ tii de nyangbon ɔŋ sa ɔ' da nkɛ nbono mɛ dɛ ma-a tɔgɛ Wurubuaarɛ ɔkalan mɔ. Mɛ bo ɔlon kee de mɛ' yɛgɛ ibon i' bingiri nkalan de mɛ' kyu gɛyiyɛɛ kamaasɛ kyu too gɛsinkpan so owi kamaasɛ ɔbono mɛ kya laarɛ mɔ.

7 Wurubuaarɛ ilaa atɔgɛbo anyɔ adɛ mɛ laa lɛɛ Wurubuaarɛ ilaa ibono mɛ wu mɔ nyiile asa logɛ. Nfono mɔ, gɛdonbuɛ gɛko gɛ laa lii gɛsinkpan ɔbɔ ɔbono ɔŋ bo ɔkara mɔ dɔ baa kɔ ikɔ de mɔmɔ. Gɛ laa gyi ɔmɔ so de gɛ' mɔɔ ɔmɔ. 8 Gɛ mɔɔ mɔmɔ mɔ, mɔmɔ-gibuni gi laa too gidan so ɔsowolɛ belɛ mɔ dɔ. Mɛ kya terɛ gɛnen ɔsowolɛ mɔ akpalɛ dɔ yɛɛ Sodom de Igyipiti. Nno ne mɛ da Wura Yesu aŋanbi oyii so mɔɔ mɔ.

9 Mɔmɔ-gibuni mɔ gi laa kpɛ gi too gidan so ɔsowolɛ belɛ mɔ dɔ gɛnen nkɛ nsa' de gibaafon. Oyuduu kpɛi-kpɛi, gɛsu kpɛi-kpɛi, ndɛ kpɛi-kpɛi, de nsinkpan kpɛi-kpɛi asa mɛ laa wu mɔmɔ mɛ too, ne mɛ maŋ kyule yɛɛ ɔko o' puru mɔmɔ kpaa pule. 10 Mɔmɔ-lɛwu laa wɔra gɛsinkpan so asa ɔkon. Mɛ laa gyi gɛkɛ belɛ de mɛ' kyɛɛ-kyɛɛ abara ilaa. I kya nyiile yɛɛ gɛnen asa anyɔ mɔ mɛ yɛgɛ gɛsinkpan so asa mɛ' wu ɔlaawusɛ gikyɔ.

11 Nkɛ nsa' de gibaafon gɛmara mɔ, Wurubuaarɛ laa kii sa gɛnen asa anyɔ adɛ ɔŋɛ de mɛ' kyingi koso yelɛ mɔmɔ-ayaa so. Nfono mɔ, gifuu belɛ gi laa keda asa abono mɛ laa wu mɔmɔ mɔ. 12 Nfono mɔ, mɛ laa nu gɛnɔ

gɛko lii Wurubuaarɛ dɔ gɛ laa
terɛ ɔmɔ ken-ken yɛɛ, “Fɛ'
dii ba gɛrɛ.” Mɛ laa kyu de Wu-
rubuaarɛ awolɛ dɔ dii kpe soso,
yɛgɛ mɔmɔ-akyobo mɔ mɛ yelɛ
mɛ kerɛ mɔmɔ. 13 Gɛnen ayaa
abono so mɔ, gɛsinkpan gɛ laa
gyigisi, i laa wɔra nyɛnyɛn. Mɛ
yɛ ɔsowolɛ belɛ mɔ gikpadɔ gudu
mɔ, giko ibu i laa tɔrɔ de i' san
gikpadɔ sango. I laa mɔɔ asa nwɛ
gudu-gudu gɛnen gikpadɔ sono.
Gifuu belɛ gi laa loo asa abono
mɛ laa san mɔ dɔ de mɛ' yen
Wurubuaarɛ ɔbono ɔ bo soso mɔ.
14 Gɛsinkpan so anyamesɛ
mɔmɔ-laako nyɔsɛ ɔbono ɔ laa
baa ba mɔ ilaa ne nɛ tɔgɛ faa.
Mɔ-gɛmara mɔ, ɔsasɛ mɔ laa buu
ayaa abono so.

Gɛgandan Sonosɛ: Wurubuaarɛ Gɛwuragyi Dɔ Akyenabi A Ba

15 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi
mɔ Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ sonosɛ
mɔ gi folɛ mɔ-lɛɛ gɛgandan. Ɔ
folɛ gɛnen mɔ, nɛ nu nnɔ nko
Wurubuaarɛ dɔ gi kya tɔngɛ ken-
ken yɛɛ,

“Idɛ kon gɛsinkpan so gɛwuragyi
pɛwu gɛ san bingiri
aye-Wura Wurubuaarɛ mɔ-rɛ
ɔbono o sun kpaa mɔlɛgɛ
anyamesɛ mɔ-lɛɛ.
Ɔ laa gyi gɛwura gɛkpaa-
gɛkpaa!”

16 Nfono mɔ, abelɛnsɛ oko anan
abono mɛ tɛ awura ngyapaa so
Wurubuaarɛ ansi dɔ mɔ mɛ tɔrɔ
bun Wurubuaarɛ ayaa dɔ, mɛ kya
yen Wurubuaarɛ. 17 Mɛ kya tɔgɛ
yɛɛ,

“Wura Wurubuaarɛ, Ɔlolonbo!
Fo ɔbono fo bo no, ne fo wolaa fo
bo no mɔ,
a kya faala fo yɛɛ fo kyu fo-
ɔlon belɛ mɔ
fo kya gyi gɛwura.

18 Gɛsinkpan so asa kpɛi-kpɛi mɛ
kyu ginyadon belɛ fo so.
Fo-o fo mɔ-lɛɛ ginyadon gi ba.
Owi mɔ gi fo ibono fo laa koola
anyamesɛ
de fo' gyi ɔkamaasɛ ɔbono o
wu' mɔ nbɛlɛ,
de fo' kyu ntɛɛla sa asa
abono fo lɔrɔ mɔmɔ yela sa
fo-nyoro mɔ
de fo-ikalan atɔgɛbo de asa
abono mɛ selɛ fo mɔ,
abelɛnsɛ de nbii pɛwu.
Owi mɔ gi fo ibono fo laa nyida
abono mɛ nyida gɛsinkpan
gɛmɔ-rɛ gɛmɔ so asa mɔ.”

19 Nɛ wu ilaa idɛ fɛɛ oderi mɔ,
imɔ gɛmara mɔ, nɛ kii wu Wu-
rubuaarɛ ɔson obu ɔbono ɔ bo
Wurubuaarɛ dɔ mɔ. Gi tigi, ne
i kya wu tudɔ-tudɔ nfono Wu-
rubuaarɛ ɔson gidɛkaa mɔ gi dɛ
mɔ. Mɛ kya terɛ gidɛkaa mɔ
yɛɛ Gɛnɔ Gɛbono Wurubuaarɛ
Gi Yɛgɛ Mɔ-rɛ Anyamesɛ Mɛ
Wɔra Mɔ Gidɛkaa. Nɛ wu
gidɛkaa mɔ gɛnen mɔ, nɛ kii wu
gɛnɔɔbono nyangbon laa wiisɛɛ,
i laa wɔra ɔlanba, nyangbon laa
gbere, gɛsinkpan gɛ laa gyigisi, ne
nyangbon akpenkpelenbui a laa
tɔrɔ gikyɔ.

12

Giwɔɔ Belɛ-Belɛ Mɔ De Ɔkyii Mɔ Ilaa

1 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi
mɔ, idɛ kon mɔ, nɛ wu ilaa belɛ
soso ibono i kya lɛɛ Wurubuaarɛ
ilaa nyiile mɔ. Imɔ ne n gyɛ ɔkyii
ɔbono owi ne n gyɛ mɔ-gikuru ne
bosɛ mɔ bo mɔ-ayaa ateesi mɔ.
O bun awura gɛpɛ. Gɛnen gɛpɛ
mɔ so mɔ, agyɛkpebi gudu anyɔ
a mada a mada gɛmɔ so kyaabɔɔ.
2 Ɔkyii mɔ da ɔtɔ. Gɛdun gɛ yii
mɔ, ɔ kya laarɛ ɔ' korogɛ mɔ, ɔ
kya saawo.

3 N' baa kii kerɛ mɔ, nɛ wu
ilaa banban iko soso nno ibono
i kya lɛɛ Wurubuaarɛ ilaa nyiile.
Imɔ ne n gyɛ giwɔɔ pebara belɛ-
belɛ giko. Gi bo amu sono de ase
gudu ne gi bun awura npɛ sono

gimɔ-amu mɔ so. 4 Ne fɛɛ mɛ yɛ
agyɛkpebi abono a bo soso mɔ dɔ
gikpadɔ gisa' mɔ, giwɔɔ mɔ gi kyu
gimɔ-oduu kparɛ gikolon lii soso
too gɛsinkpan ne i san gikpadɔ
ginyɔ soso nno. Gi wɔra gɛnen mɔ
gi kpe gi kpaa yelɛ ɔkyii ɔbono ɔ
kya laarɛ de ɔ' korogɛ mɔ ansi dɔ,
de nengyene ɔ' korogɛ mɔ, gi' nyɛ
puru gɛbii mɔ mara.
5 Ɔkyii mɔ gi korogɛ gɛbii
nyensɛɛ. Gɛmɔ ne nan baa kyu
ɔlon fɛɛ gibeletɔ-lɛɛ ɔlon ɔnan gyi
gɛwura nsinkpan pɛwu so. Ɔkyii
mɔ gi korogɛ mɔ, i puru mɔ-bi
mɔ dii kpe Wurubuaarɛ mɔ-rɛ
mɔ-gɛgyapaa mɔ asɛ. 6 Ɔkyii mɔ
mɔ gi selɛ kyon kpe gipen dɔ.
Wurubuaarɛ gi lɔrɔ nno gɛtɛɛko
yela mɔ yɛɛ ɔ' kyena nkɛ nwɛ
gudu nnyɔ nkɛ ikue-isa. Ɔ laa nyɛ
mɔ-ilaa gyisɛ nno.

Wurubuaarɛ Dɔ Ikɔ

7 Nfono mɔ, ikɔ i tɔrɔ Wu-
rubuaarɛ dɔ. Maakɛlɛ, Wu-
rubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ belɛnsɛ ɔko
mɔ-rɛ mɔ-nanboana Wurubuaarɛ
dɔ isɔɔ mɛ kya kɔ de giwɔɔ belɛ
mɔ. Giwɔɔ mɔ gimɔ-nanboana
isɔɔ kee mɛ kya kɔ ma-a kpaa
gimɔ. 8 Maakɛlɛ mɔ-rɛ Wu-
rubuaarɛ dɔ isɔɔ mɔ mɛ gyi
giwɔɔ mɔ gimɔ-rɛ gimɔ-isɔɔ mɔ
so, ne mɛŋ baa nyɛ ɔkyenaten
Wurubuaarɛ dɔ. 9 Mɛ too giwɔɔ
belɛ mɔ lii Wurubuaarɛ dɔ, gɛnen
ko-o dedaa giwɔɔ gibono mɛ kya
terɛ yɛɛ Satan abɛɛ ilaa nyɛnyɛn
pɛwu gɛmu mɔ. Mɔ ne n gyɛ
gɛsinkpan pɛwu so asa ɔpenɛbo
mɔ. Mɛ kyu gimɔ-rɛ gimɔ-isɔɔ mɔ
pɛwu too gɛsinkpan.
10 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi
mɔ, nɛ nu gɛnɔ gɛko Wurubuaarɛ
dɔ gɛ kya tɔgɛ ken-ken yɛɛ,
"Idɛ kon berɛ, aye-Wura Wu-
rubuaarɛ amɔlɛgɛ,
de mɔ-ɔlon, de mɔ-gɛwuragyi
mɔ gɛ lii gɛwi tentegelen.
Yesu ɔbono Wurubuaarɛ gi sun lii
Wurubuaarɛ dɔ,
ne ɔ kpaa mɔlɛgɛ gɛsinkpan
so anyamesɛ mɔ kee
mɔ-gɛbelɛnsɛ mɔ gɛ lii gɛwi
tentegelen. I kya nyiile yɛɛ
mɛ gya ilaa nyɛnyɛn pɛwu
gɛmu mɔ lii Wurubuaarɛ
dɔ kon.
Aye-nanboana Wurubuaarɛ
asonbo abono mɛ bo
gɛsinkpan so mɔ
mɔmɔ-ɔkyobo ne n gyɛ mɔ.
Nkana ɔ kya kyu mɔmɔ-ilaa kpaa
buu sa Wurubuaarɛ gɛnyɛ
de gɛpɛ.
Idɛ kon berɛ mɛ gya mɔ lii nno.
11 Ilaa ibono so Wurubuaarɛ
asonbo mɔ mɛ taalɛ nyɛ
ɔlon
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ
so gɛnen mɔ ne n gyɛ yɛɛ
Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ mɔ,
gi wu' kyɛɛgɛ mɔ-nkalan
fuɛ sa mɔmɔ,
ne mɛ lɛɛ Wurubuaarɛ
gɛsintin gɛbono mɛ nyi mɔ
tɔgɛ sa asa.
Mɛ taalɛ kyule yɛɛ Yesu so mɔ,
ba-a mɛ laa mɔɔ mɔmɔ mɔ,
mɛ' mɔɔ mɔmɔ.
12 Imɔso aye abono pɛwu a bo
Wurubuaarɛ dɔ mɔ,
a' yɛgɛ de i' wɔra aye ɔkon.
Gɛsinkpan so asa de ilaa ibono i
bo apoo dɔ mɔ berɛ, fɛye
laako.
Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ gi
kyu ginyadon belɛ
kpelegɛ ba fɛye asɛ.
O nyi ibono mɔ-nkɛ giŋ kyɔ
gɛsinkpan so."

Giwɔɔ Mɔ Gi Laa Selɛ Gya Ɔkyii Mɔ Kpon

13 Giwɔɔ belɛ mɔ gi wu yɛɛ gi
laa san kyena daa gɛsinkpan so
mɔ, gi koso gi selɛ gi gya ɔkyii
ɔbono ɔ korogɛ gɛbii nyensɛɛ mɔ.
14 Wurubuaarɛ gi sa ɔkyii mɔ lun
belɛ aban anyɔ de o' kyu maalɛ
kyon giwɔɔ mɔ so kpe gipen dɔ
nfono ɔ laa nyɛ ilaa gyisɛ nsi nsa'
de gibaafon mɔ.

15 Nfono mɔ giwɔɔ mɔ gi gbii
nkyu lii gimɔ-gɛnɔ dɔ fɛɛ ɔbon
de gi' gyi ɔkyii mɔ. 16 Gɛsinkpan
mɔ gɛ mɔlɛgɛ mɔ. Gɛ bugi
ginyɔ ne nkyu nbono giwɔɔ mɔ
gi gbii lii gimɔ-gɛnɔ dɔ mɔ gi
ŋaa loo gɛmɔ dɔ. 17 Nfono mɔ
giwɔɔ belɛ mɔ gi kyu ginyadon
wɔra ɔkyii mɔ. Imɔso gi kyon
de gi' kpaa kɔ de ɔkyii mɔ mɔ-
biana sɛnsɛ mɔ. Mɔmɔ ne n
gyɛ anyamesɛ abono pɛwu mɛ gyi
Wurubuaarɛ nbara so ne mɛ keda
Yesu gɛsintin gɛbono o nyiile mɔ
dɔ mɔ. 18 Giwɔɔ mɔ gi kya kpe mɔ
gi san sii gi yelɛ apoo gɛnɔ.

13

Giwɔɔ Mɔ Gi Kyu Gimɔ-Ɔlon Kyu Sa Gɛdonbuɛ Gɛko

1 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi
mɔ, nɛ wu gɛdonbuɛ gɛko gɛ kya
dii gɛ kya lii apoo dɔ. Gɛ bo
ase gudu de amu sono. Awura
npɛ gudu gi bun gɛmɔ-ase mɔ
so. Gɛ kya nyiile gɛmɔ-nyoro
so mɔ, gɛ ŋmarasɛ Wurubuaarɛ
anyen gyan'gyan gɛmɔ-amu mɔ
so. 2 Gɛdonbuɛ gɛbono nɛ wu
gɛnen mɔ gɛ dɛ fɛɛ bufuli. Gɛmɔ-
ayaa a dɛ fɛɛ otukyuakyurɛɛ ayaa
ne gɛmɔ-gɛnɔ gɛ dɛ fɛɛ guuni
gɛnɔ. Giwɔɔ belɛ mɔ gi kyu
gimɔ-ɔlon de gimɔ-gɛwuragyapaa
de gimɔ-gɛbelɛnsɛ belɛ mɔ kyu sa
gɛdonbuɛ gɛdɛ.

3 Fo wu gɛdonbuɛ mɔ gimu giko
mɔ fo laa tɔgɛ yɛɛ gɛ lɔ ɔlɔ belɛ
ibono i kaaborɛ gɛ' wu' ne gɛŋ
kii wu' ne ɔlɔ mɔ gi san wu'. I
dɛ gɛsinkpan so anyamesɛ pɛwu
gɛnɔ ne mɛ san kpandɛ kpe mɛ
buu gɛmɔ. 4 Ibono giwɔɔ mɔ gi
kyu gimɔ-gɛwuragyi mɔ kyu sa
gɛdonbuɛ mɔ so mɔ, asa mɛ son
gimɔ. Mɛ son gɛdonbuɛ mɔ kee,
mɛ kya tɔgɛ yɛɛ, “Anɛ ne n fo
gɛdonbuɛ gɛdɛ? Anɛ ne nan taalɛ
kɔ de gɛmɔ?”

5 Giwɔɔ mɔ gi sa gɛdonbuɛ mɔ
ɔlon ne gɛ kya tɔgɛ ilaa kyu nyi-
ile gɛmɔ-nyoro, de gɛ' kyu gɛmɔ-
nyoro yɛɛ gɛ gyɛ Wurubuaarɛ. Gɛ
nyɛ ɔkpa gyi gɛbelɛnsɛ ibosɛ ikue-
inyɔ ibosɛ inyɔ. 6 Gɛ kya bugi
gɛmɔ-gɛnɔ saalɛ Wurubuaarɛ. Gɛ
kya nyida mɔ-ginyen ne gɛ kya
saalɛ mɔ-ɔkyenaten de asa abono
mɛ bo mɔ asɛ mɔ pɛwu. 7 Gɛbuɛ
mɔ gɛ nyɛ ɔkpa kee de gɛ' taalɛ
kɔ de Yesu asonbo de gɛ' gyi
mɔmɔ so. Gɛ nyɛ ɔkpa kee de
gɛ' gyi gɛwura ɔpaa kamaasɛ,
asa oyuduu kamaasɛ, gɛdɛ ka-
maasɛ, de gɛsinkpan kamaasɛ asa
so. 8 Gɛsinkpan so anyamesɛ
pɛwu mɛ laa son gɛdonbuɛ mɔ,
i laa san daa abono mɔmɔ-anyen
a wolaa a bo Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena ɔwolɛ mɔ dɔ pɛi ne Wu-
rubuaarɛ gi lɔɔ lɛɛ soso de gɛsɛ
mɔ. Gɛnen ɔwolɛ mɔ gyɛ daa
Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ ɔbono
mɛ kyu kyɔɔlɛ sa anyamesɛ mɔ
lɛɛ.

Wurubuaarɛ Asonbo, Fɛ' Kpɛ Keda Gɛnen

9 Ɔbono ɔ bo aso mɔ, o' nu. 10 Fo
ɔbono i gyɛ yɛɛ mɛ laa kyu fo kpaa
tii de obu mɔ, obu dɔ ne mɛ laa
tii fo. Fo ɔbono fo laa mɔɔ isa
de gɛki mɔ, gɛki lɛwu ne fo laa
wu'. Gɛrɛnaa-lɛɛ ilaa tɔgɛsɛ idɛ i
kya ka asa abono Wurubuaarɛ gi
lɔrɔ mɔmɔ yela sa mɔ-nyoro mɔ
yɛɛ mɛ' kpɛ keda mɔmɔ-gikagyan
gibono mɛ ka gyan Yesu so mɔ.

Gɛdonbuɛ Gɛbono Gɛ Kya Penɛ

Yɛɛ Wurubuaarɛ Ɔlon Ne N Bo Gɛmɔ Dɔ Mɔ

11 I san i kya wɔra me fɛɛ
oderi mɔ, nɛ wu gɛdonbuɛ ban-
ban gɛko gɛ lii gɛsinkpan dɔ. Gɛ
bo ase anyɔ fɛɛ sandɛ. Gɛmɔ-
atɔngɛbi a dɛ fɛɛ giwɔɔ atɔngɛbi.
12 Gɛdonbuɛ gɛdɛ gɛ bo ɔlon asa
so. Ilaa ibono gɛbuɛ gyang-
barasɛ mɔ gɛ bo gɛ kya wɔra mɔ,
gɛbuɛ nyɔsɛ mɔ kee gɛ laa wɔra

imɔ gɛgyangbarasɛ mɔ ansi dɔ. Gɛnyɔsɛ mɔ gɛ laa yɛgɛ gɛsinkpan so asa mɛ' son daa gɛgyangbarasɛ gɛbono gɛmɔ-gimu giko gi lɔ ɔlɔ ɔbono i kaaborɛ gɛ' wu' ne gɛŋ kii wu' ne ɔlɔ mɔ gi san wu' mɔ. 13 Gɛdonbuɛ nyɔsɛ gɛdɛ gɛ laa wɔra ilaa dɛgɛnɔsɛ belɛ-belɛ ibono i kya lɛɛ gɛmɔ-ɔlon nyiile. Gɛ laa yɛgɛ ɔgya ɔ' lii Wurubuaarɛ dɔ ba gɛsinkpan so de asa mɛ' wu de ansi.

14 Kyu lii ilaa dɛgɛnɔsɛ ibono gɛ laa nyɛ wɔra gɛdonbuɛ gyangbarasɛ mɔ asɛ mɔ so mɔ, gɛ laa nyɛ penɛ gɛsinkpan so asa. Gɛ laa tɔgɛ ɔmɔ pɛwu yɛɛ mɛ' pɔrɔ ɔkperɛ ɔbono ɔ laa lii gɛdonbuɛ gyangbarasɛ gɛbono mɛ mɔɔ gɛmɔ de gɛki ne gɛ kii kyingi mɔ. 15 Gɛbuɛ ɔpenɛbo mɔ laa nyɛ ɔkpa kee de gɛ' sa gɛbuɛ mɔ ɔkperɛ mɔ gɛsɔnga de ɔkperɛ mɔ ɔ' taalɛ tɔngɛ gbaa. Ɔkperɛ mɔ laa yɛgɛ mɛ' mɔɔ abono mɛ kine yɛɛ mɛ maŋ son mɔ mɔ. 16 Gɛ laa yɛgɛ mɛ' daasɛ anyamesɛ pɛwu abaa gyisɛ so, abɛɛ mɔmɔ-asegbelɛ so; nbii de abelɛnsɛ, aterenbi awura de ayenbo, abono mɛ tɛ mɔmɔ-gibaa so de abono mɛ tɛ awura asɛ mɔ pɛwu. 17 Fo ɔbono mɛ mɛŋ daasɛ fo mɔ, fo maŋ nyɛ fɛ ilaa abɛɛ fo' sɔɔ ilaa. Daasɛ mɔ ne n gyɛ gɛdonbuɛ mɔ ginyen abɛɛ gɛmɔ-ginyen asɛɛ gɛgyɔnɔ.

18 Gɛnen ilaa idɛ mɔ, i tiri sa ɔlaako ginyi. Imɔso fo ɔbono fo nyi ɔlaako mɔ, buu gɛdonbuɛ mɔ ginyen asɛɛ mɔ gɛgyɔnɔ. I gyɛ nyamesɛ ginyen asɛɛ gɛgyɔnɔ. Gɛgyɔnɔ mɔ gɛ gyɛ nwɛ nsee de ikue-isa isee.

14

Abono Mɛ Kya Buu Yesu Gɛten Kamaasɛ Mɔ

1 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi mɔ, nɛ wu Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ mɔ. Ɔ yelɛ Sayon Gibii so mɔ-rɛ asa nwɛ gudu-gudu gɛnen gikpadɔ gudu ginyɔ gɛnen gikpadɔ gudu ginyɔ. Asa belɛ adɛ ne n gyɛ abono mɛ nyɛ mɛ' ŋmarasɛ Wurubuaarɛ sandɛ mɔ ginyen de mɔ-sɛ Wurubuaarɛ ginyen gyan'gyan mɔmɔ-asegbelɛ so mɔ.

2 Nfono mɔ, oderi dɔ mɔ, nɛ nu ɔlanba ɔko lii Wurubuaarɛ dɔ fɛɛ kyakyaalɛ belɛ ɔko abɛɛ fɛɛ nyangbon ne n kya faa. Ɔlanba mɔ kii ɔ dɛ fɛɛ aduule alanbo ne n kya lan mɔmɔ-aduule. 3 Asa belɛ abono nɛ wu gibii mɔ so mɔ, mɛ yelɛ Wurubuaarɛ gɛgyapaa mɔ de ilaa inan ibono i bo nkpa mɔ de abelɛnsɛ oko anan mɔ asɛ mɛ kya bii ɔlon pobɔrɔ. Asa nwɛ gudu-gudu gɛnen gikpadɔ gudu ginyɔ gɛnen gikpadɔ gudu ginyɔ adɛ gɛmara mɔ, ɔko-rɛ ɔko maŋ baa taalɛ kasɛ ɔlon ɔbono gibii. Gɛnen asa abono mɛ kya bii ɔlon ɔbono mɔ ne Wurubuaarɛ laa daa gimɔlɛgɛ lii gɛsinkpan so kpe mɔ asɛ. 4 Mɔmɔ gɛnen asa abono mɛ maŋ kyu ikpa nyɛnyɛn so laarɛ akyii de i' kyɔlesɛ mɔmɔ-Wurubuaarɛ ɔson. Mɔmɔ-asen dɔ i laa fuuli. Mɔmɔ abono ne nan naa buu Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ mɔ, gɛten kamaasɛ gɛbono ɔ kya kpe mɔ. Mɔmɔ ne nan nyɛ lii anyamesɛ dɔ kii ba Wurubuaarɛ asɛ fɛɛ agyudɔ pobɔrɔ abono mɛ kya daa gikyu too Wurubuaarɛ mɔ-rɛ Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ mɔ. 5 Ɔko-rɛ ɔko maŋ nu mɔmɔ mɛ' kɛɛ abon. I maŋ nyɛ ilaa nyɛnyɛn iko mɔmɔ so.

Wurubuaarɛ Dɔ Isɔɔ Isa' Mɔmɔ-rɛ Mɔmɔ-Ikalan Isa'

6 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi mɔ, nɛ wu Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔko kya maalɛ soso. Ɔ dɛ ɔkalan konkonsɛ ɔbono ɔ bo no gɛkpaa-gɛkpaa mɔ ɔ laa tɔgɛ sa asa abono mɛ tɛ gɛsinkpan so nsinkpan kamaasɛ so, ɔpaa kamaasɛ dɔ, gɛdɛ kamaasɛ dɔ, de asa oyuduu kamaasɛ pɛwu dɔ. 7 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ kya maalɛ mɔ, o bugi

gɛnɔ tɔgɛ ken-ken yɛɛ, “Fɛ' selɛ
Wurubuaarɛ de fɛ' yen mɔ. Mɔ-
owi ɔbono ɔ laa koola anyamesɛ
de o' gyi mɔmɔ-nbɛlɛ mɔ gi fo. Fɛ'
son Wurubuaarɛ ɔbono mɔ ne n
lɛɛ soso de gɛsɛ de apoo de ibon
mɔ.”

8 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ nyɔsɛ
ɔko buu ɔgyangbarasɛ mɔ ɔ kya
tɔgɛ yɛɛ, “Babilon, ɔsowolɛ belɛ
mɔ laa boori. Ɔ laa boori gɛsintin.
Mɔ ne n gyɛ ɔsowolɛ ɔbono ɔ yɛgɛ
nsinkpan pɛwu so asa mɛ nun lii
mɔ-ilaa nyɛnyɛn gɛwɛ dɔ fɛɛ ɔkyii
ɔbono gɛnyenlaarɛ i gyi mɔ-gimu
ne ɔ yɛgɛ anyen sakyɔ mɛ loo mɔ-
ilaayan dɔ mɔ.”

9 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ sasɛ ɔko
kee gi buu isɔɔ gyangbarasɛ inyɔ
mɔ. Mɔ kee gi baa lɛɛ gɛnɔ
ken-ken ɔ kya tɔgɛ yɛɛ, “Mɔmɔ
abono pɛwu mɛ son gɛdonbuɛ
mɔ gɛmɔ-rɛ gɛmɔ-ɔkperɛ mɔ ne
gɛmɔ-daasɛ gyan mɔmɔ-asegbelɛ
so abɛɛ mɔmɔ-gyisɛ abaa so mɔ,
10 mɛ laa nun daa Wurubuaarɛ
ginyadon so-o! Gi laa wɔra fɛɛ
nta bolonsɛ nbono Wurubuaarɛ
gi kyɛɛgɛ bɔla mɔ-gisobiidɛ gɛwɛ
mɔ. Mɛ laa yiyɛɛ fɛrɛwuta de
ɔgya dɔ yɛgɛ Wurubuaarɛ dɔ
isɔɔ ibono ɔ wolaa lɔrɔ yela
sa mɔ-gɛsun mɔ de Yesu, Wu-
rubuaarɛ sandɛ mɔ mɛ yelɛ mɛ
kerɛ ɔmɔ. 11 Igyɛsii i laa kpɛ
i kya dii i kya lii mɔmɔ-gɛyiyɛɛ
mɔ gɛten gɛkpaa-gɛkpaa. Gɛnyɛ
de gɛpɛ mɔ, mɔmɔ abono mɛ
son gɛdonbuɛ mɔ gɛmɔ-rɛ gɛmɔ-
ɔkperɛ ne gɛmɔ-ginyen gi gyan
mɔmɔ so mɔ, mɔmɔ-nyoro gi maŋ
tɔrɔ mɔmɔ kpa-a.”

12 Gɛrɛ-lɛɛ ilaa tɔgɛsɛ idɛ i
kya ka asa abono Wurubuaarɛ
gi lɔrɔ mɔmɔ yela sa mɔ-nyoro
mɔ yɛɛ mɛ' kpɛ keda Wurubuaarɛ
nbara mɔ dɔ de mɛ' keda mɔmɔ-
gikagyan gibono mɛ ka gyan Yesu
so mɔ dɔ gɛnen.

13 Nfono mɔ nɛ nu i tɔgɛ lii Wu-
rubuaarɛ dɔ yɛɛ, “Ŋmarasɛ gɛnen
ilaa idɛ yela: Lii nperɛ kyu kyon
mɔ, ɔbono mɔ-rɛ Wurubuaarɛ mɛ
gyɛ nyamesɛ kolon ne o wu' mɔ,
ɔ gyɛ daa omudɛnsɛbo.” Ɔ tɔgɛ
gɛnen mɔ, Wurubuaarɛ Oduduu
mɔ gi lɛɛ gɛnɔ yɛɛ, “Gɛsintin. Mɛ
laa taa mɔmɔ-gɛsun bolonsɛ mɔ
yɛgɛ de mɛ' kyoola. Gɛsun mɔ
ntɛɛla mɔ gi laa yii ɔmɔ-abaa.”

Wurubuaarɛ Laa Koola Anyamesɛ Dɛnsɛ Yela Mɔ Asɛ

14 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi
mɔ, n baa kerɛ mɔ, Wurubuaarɛ
awolɛ fufuli ne. Nɛ wu ɔko tɛ
Wurubuaarɛ awolɛ mɔ so. Ɔ
lii nyamesɛ. O bun sika kɔkɔɔ
gɛpɛ fɛɛ wura, ne ɔ dɛ gɛtakpara
boyɛsɛ de gibaa.

15 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ dɔ
ɔsɔɔ ɔko gi lii Wurubuaarɛ ɔson
obu mɔ dɔ kpaa kpen ken-ken
sa ɔbono ɔ tɛ Wurubuaarɛ awolɛ
mɔ so mɔ yɛɛ, “Idɛ kon, kyu
gɛtakpara mɔ wɔra gɛsun. I
fo ibono Wurubuaarɛ laa koola
anyamesɛ dɛnsɛ pɛwu yela mɔ
asɛ fɛɛ gɛnɔɔbono igyo i yaa ne
dɔɔbo kya kpa imɔ koola yela
mɔ.” 16 Imɔso nɛ wu gɛnɔɔbono
ɔbono ɔ tɛ Wurubuaarɛ awolɛ
so mɔ laa kyu mɔ-gitakpara mɔ
loo gɛsinkpan dɔ de ɔ' koola
gɛsinkpan so anyamesɛ dɛnsɛ
pɛwu yela Wurubuaarɛ asɛ.

Wurubuaarɛ Laa Koola Anyamesɛ De Ɔ' Ka Ɔmɔ Gikɔ

17 Nfono mɔ nɛ wu Wurubuaarɛ
dɔ ɔsɔɔ ɔko gi lii Wurubuaarɛ
ɔson obu ɔbono ɔ bo Wurubuaarɛ
dɔ mɔ. Ɔ dɛ gɛbirega boyɛsɛ.
18 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ banban
ɔko mɔ gi lii Wurubuaarɛ ɔson
gibui mɔ asɛ, mɔ ɔbono ne n
kya kerɛ Wurubuaarɛ gisobiidɛ
ɔgya so. O kpen ken-ken tɔgɛ
sa ɔbono ɔ dɛ gɛbirega boyɛsɛ
mɔ yɛɛ, “Idɛ kon kyu gɛbirega
boyɛsɛ mɔ wɔra gɛsun. I fo ibono
Wurubuaarɛ laa koola anyamesɛ
nyɛnyɛn pɛwu de ɔ' biidɛ ɔmɔ-
giso fɛɛ gɛnɔɔbono gifɔlɛ giko

abi a pɛɛrɛ ne mɛ kya tɛɛ amɔ
kyu wɔra nta mɔ.” 19 Imɔso
nɛ wu gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ
dɔ ɔsɔɔ mɔ laa kyu mɔ-gɛbirega
boyɛsɛ mɔ wɔra gɛsun gɛsinkpan
so de ɔ' koola anyamesɛ nyɛnyɛn
pɛwu kyu kpaa too Wurubuaarɛ
ginyadon dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ
kya kyu gɛnen gifɔlɛ gibono abi
kpaa too amɔ-ɔnyanten mɔ. 20 Mɛ
laa biidɛ ɔmɔ-giso ɔsowolɛ mɔ
nkan, ne ɔmɔ-nkalan gi laa lii
gi kya kyon faa bo-bo-bo fɛɛ
gɛnɔɔbono gifɔlɛ mɔ abi nkyu
gi kya kyon amɔ-ɔnyanten mɔ.
Nkalan mɔ gi laa kyon gɛnen-n
wɔra gisoro akpaten nwɛ nnyɔ, ne
nmɔ-okin laa wɔra fɛɛ bee ɔlɔnga.

15

Mosisi Mɔ-rɛ Yesu Mɛ Wɔra Wurubuaarɛ Ayenbi Ɔlon

1 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi
mɔ, nɛ kii wu ilaa lɛɛnyiilesɛ ban-
ban iko Wurubuaarɛ dɔ. I gyɛ ilaa
belɛ ne i kya dɛ gɛnɔ. Imɔ ne
n gyɛ Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ sono
ibono mɛ dɛ awɔrɔfɔɔ akpen sono
abono a gyɛ awɔrɔfɔɔ tiikarasɛ
mɔ. Kyu naa de amɔ so ne
Wurubuaarɛ laa biidɛ gɛsinkpan
so anyamesɛ nyɛnyɛn giso de mɔ-
ginyadon mɔ gi' yela ɔkara.
2 Nɛ wu ilaa iko fɛɛ nkyu belɛ
nbono gi ken gi kya wu sɔnlii fɛɛ
puruntuwa ne i dɛ fɛɛ ɔgya gi
kyangɛ saarɛ imɔ dɔ. Ilaa mɔ
asɛ mɔ nɛ wu asa abono mɛ laa
kɔ lii mɔmɔ-gisɔɔgyi dɔ mɔ. I lii
fɛɛ mɛ laa kine gɛdonbuɛ mɔ de
gɛmɔ-ɔkperɛ mɔ gison de gɛmɔ-
asɛɛ gɛgyɔnɔ daasɛ mɔ. Asa mɔ
mɛ yelɛ ilaa mɔ asɛ mɛ dɛ aduule
abono Wurubuaarɛ gi sa mɔmɔ
mɔ. 3 Mɛ kya bii ɔlon ɔbono
Mosisi, Wurubuaarɛ sonbo mɔ de
Yesu ɔbono ɔ gyɛ Wurubuaarɛ
sandɛ mɔ, mɛ wɔra mɔ yɛɛ,
“Wura Wurubuaarɛ Ɔlolonbo,
fo-ilaa wɔrasɛ i kyɔ ne i kya
dɛ gɛnɔ.
Nsinkpan pɛwu so Wura,
fo-ikpa i dɛ ntintin ne i gyɛ
gɛsintin.
4 Anɛ ne n bo no yɛɛ ɔ maŋ selɛ fo?
Anɛ ne maŋ lɛɛ fo-ginyen?
Fo-nkon ne n gyɛ gisen fufuli
wura.
Nsinkpan pɛwu so asa mɛ laa baa
son fo.
I lii fɛɛ fo-gɛsintin gɛ laa lii gɛwi
yɛɛ
Fo kya wɔra ilaa gɛsintin ɔkpa
so.”

Awɔrɔfɔɔ Tiikarasɛ Sono Mɔ

5 Idɛ gɛmara mɔ, i san i kya
wɔra me fɛɛ oderi mɔ, nɛ wu Wu-
rubuaarɛ ɔson obu mɔ gi tigi Wu-
rubuaarɛ dɔ. Gɛnen obu ɔbono dɔ
ne Wurubuaarɛ ɔson atɔ a bo ne
i kya lɛɛ Wurubuaarɛ ilaa wɔrasɛ
nyiile aye.
6 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ dɔ
isɔɔ sono mɔ mɛ lii Wurubuaarɛ
ɔson obu mɔ dɔ mɛ dɛ awɔrɔfɔɔ
sono mɔ. Mɛ suu akɛlɛlɛ ngbɛ
parɛ-parɛ gi kya ŋɛlegi, ne ilaa
iko fɛɛ iliide i laran mɔmɔ-akan
so. Imɔ-nkyu gi gyɛ sika kɔkɔɔ.
7 Nfono mɔ, ilaa inan ibono i bo
nkpa mɔ dɔ ɔko gi kyu sika kɔkɔɔ
ibonboron sono sa Wurubuaarɛ
dɔ isɔɔ sono mɔ. Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ bo no gɛkpaa-gɛkpaa mɔ
ginyadon gi bɔla ibonboron mɔ
dɔ. 8 Isɔɔ mɔ mɛ sɔɔ ibon-
boron mɔ mɔ, Wurubuaarɛ nyisi-
gyi de mɔ-ɔlon mɔ i yɛgɛ igyɛsii
i bɔla Wurubuaarɛ ɔson obu mɔ.
Ɔko mɛŋ taalɛ loo nno kaaborɛ
awɔrɔfɔɔ sono mɔ a yela ɔkara.

16

Ibonboron Dɔ Awɔrɔfɔɔ Sono

1 Nɛ nu gɛnɔ gɛko lii Wu-
rubuaarɛ ɔson obu mɔ dɔ, gɛ
tɔgɛ ken-ken sa Wurubuaarɛ dɔ
isɔɔ sono mɔ yɛɛ, “Fɛ' kpaa
kyɛɛgɛ Wurubuaarɛ gisobiidɛ
sono gibono gi bo fɛye-ibonboron
mɔ dɔ mɔ worogɛ gɛsinkpan
so.” 2 Gɛsintin mɔ, isɔɔ sono
mɔ dɔ ɔgyangbarasɛ mɔ gi lii

kpaa kyɛɛgɛ mɔ-bonboron mɔ
dɔ-lɛɛ awɔrɔfɔɔ mɔ worogɛ
gɛsinkpan so. Nfono mɔ, nɛ wu
gɛnɔɔbono asa abono gɛdonbuɛ
mɔ daasɛ gyan mɔmɔ so ne mɛ
son gɛdonbuɛ mɔ ɔkperɛ mɔ mɛ
laa lɔ ilɔ mɔ. Ilɔ nyɛnyɛn gyɔsɛ
ne nan lii mɔmɔ-nyoro so faa
nyamaa.

3 Ɔsɔɔ nyɔsɛ mɔ gi kyɛɛgɛ
mɔ-lɛɛ bonboron dɔ awɔrɔfɔɔ
mɔ wɔra apoo dɔ ne nɛ wu
gɛnɔɔbono nkyu mɔ pɛwu gi laa
bingiri fɛɛ obuni nkalan mɔ. Ilaa
kamaasɛ ibono i bo apoo mɔ dɔ
pɛwu i laa wu'.

4 Ɔsɔɔ sasɛ mɔ gi kyɛɛgɛ mɔ-
lɛɛ bonboron dɔ awɔrɔfɔɔ mɔ
wɔra ibon de ibon amu so, ne
nɛ wu gɛnɔɔbono nkyu gi laa
bingiri nkalan mɔ. 5 Nfono mɔ,
nɛ nu Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔbono
ɔ kya kerɛ nkyu so mɔ gi tɔgɛ
yɛɛ, “E, Wurubuaarɛ, fo ɔbono fo
bo no, ne fo wolaa fo bo no mɔ,
fo-nkon ne n gyɛ Wurubuaarɛ,
Gɛsintin Wura. Gɛnɔɔbono fo laa
biidɛ anyamesɛ nyɛnyɛn giso faa,
i kyena. 6 I kya nyiile yɛɛ mɛ mɔɔ
abono fo lɔrɔ yela fo-nyoro mɔ de
fo-ikalan atɔgɛbo kyɛɛgɛ mɔmɔ-
nkalan fuɛ. Ne fo mɔ, nkalan kee
ne fo laa kyu nuule mɔmɔ. Ibono
i kaaborɛ mɔmɔ mɔ ne!” 7 Nfono
mɔ nɛ nu gɛnɔ gɛko gɛ kyule lii
Wurubuaarɛ ɔson gibui mɔ dɔ
yɛɛ, “I gyɛ gɛsintin, Wura Wu-
rubuaarɛ Ɔlolonbo. Gɛnɔɔbono
fo laa biidɛ anyamesɛ nyɛnyɛn
giso mɔ, i gyɛ gɛsintin ne i gyɛ
imɔ-ɔkpa so.”

8 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ nansɛ mɔ
gi kyɛɛgɛ mɔ bonboron mɔ dɔ
awɔrɔfɔɔ mɔ bun owi, ne nɛ wu
gɛnɔɔbono i laa sa owi ɔkpa de
mɔ-ɔgya ɔ' foo asa mɔ. 9 Imɔso
owi mɔ laa son kan-kan-kan ne i
laa foo asa. Ibono Wurubuaarɛ bo
ɔlon gɛnen awɔrɔfɔɔana abono so
mɔ, asa mɛ laa saalɛ mɔ. Mɛ
maŋ nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ de mɛ'
kyɛɛgɛ de mɛ' kyu nyisigyi sa mɔ.

10 Ɔsɔɔ nunsɛ mɔ gi kyɛɛgɛ mɔ-
bonboron mɔ dɔ-lɛɛ awɔrɔfɔɔ mɔ
bun gɛdonbuɛ mɔ gɛwuragyapaa,
ne gɛsinkpan gɛbono so ɔ kya gyi
gɛwura mɔ i wɔra gibiri. Asa mɛ
laa yiyɛɛ ne mɛ laa san wɛ anɛbi.
11 Mɔmɔ-gɛyiyɛɛ de mɔmɔ-ilɔ mɔ
so mɔ, mɛ laa saalɛ Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ bo soso mɔ, yɛgɛ mɛ
maŋ kii nu mɔmɔ-nyoro gɛsɛ de
mɛ' kyɛɛgɛ lii mɔmɔ-ilaa nyɛnyɛn
ibono mɛ kya wɔra mɔ dɔ.

12 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ seesɛ
mɔ gi kyɛɛgɛ mɔ-bonboron mɔ dɔ
awɔrɔfɔɔ wɔra Yufereetisɛ ɔbon
belɛ mɔ dɔ, ne nɛ wu gɛnɔɔbono
ɔ laa ŋaa wosi-wosi mɔ. I laa
ba gɛnen de awura-awura mɔ
mɔmɔ-rɛ mɔmɔ-adɛ abono mɛ laa
lii owi ɔbaaliiten so mɔ mɛ' nyɛ
ɔkpa kyon.

13 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi
mɔ, nɛ wu ilaa nyɛnyɛn oduduu
ɔko-ɔko isa' ibono i kya kyena asa
so mɔ, i dɛ fɛɛ atɛtɛmenyi. I laa
lii giwɔɔ mɔ gɛnɔ dɔ de gɛdonbuɛ
mɔ gɛnɔ dɔ de gɛdonbuɛ gɛbono
gɛ kya penɛ asa mɔ gɛnɔ dɔ.
14 Gɛnen ilaa nyɛnyɛn oduduu isa'
idɛ i gyɛ ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu
mɔ isɔɔ. I kya wɔra ilaa dɛgɛnɔsɛ.
Ilaa nyɛnyɛn oduduu mɔ i laa naa
gyan de gɛsinkpan pɛwu koola
awura pɛwu kpaa gyan de mɛ' kpe
kpaa kɔ ikɔ de Wurubuaarɛ adɛ
gɛkɛ belɛ gɛbono Wurubuaarɛ
ɔbono ɔ gyɛ Ɔlolonbo mɔ gi yela
mɔ. 15 Wura Yesu gi wolaa tɔgɛ
yɛɛ,

“Gɛnen gɛkɛ belɛ gɛbono mɔ,
nan baa tuule anyamesɛ fɛɛ
oyu.
Imɔso fɛ' baala fɛye-nyoro gyoo
me.
Omudɛnsɛbo ne n gyɛ ɔbono ɔ
dɛsɛ mɔ-nyoro so
ne ɔ kya kerɛ mɔ-aso gigyi
gikuru so
de ɔŋ sa ɔ' naa gibolonbuk-
pan
de i' wɔra mɔ ipeeli sansana
mɔ.”

16 Ilaa nyɛnyɛn oduduu isa' mɔ
i laa koola-koola awura mɔ pɛwu
kpaa gyan gɛsinkpan gɛbono so
mɛ kya terɛ de Hiiburu gɛdɛ dɔ
yɛɛ Amagɛdon mɔ.

Bonboron Dɔ Awɔrɔfɔɔ Sonosɛ:
Gɛsɛ Gɛrɛ I Kya Nyida

17 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ sonosɛ
mɔ gi kyɛɛgɛ mɔ-bonboron mɔ
dɔ-lɛɛ awɔrɔfɔɔ mɔ wɔra afuu
dɔ, ne nɛ nu gɛnɔ gɛko gɛ terɛ
ken-ken lii Wurubuaarɛ ɔson obu
dɔ, Wurubuaarɛ gɛgyapaa mɔ asɛ
yɛɛ, "I logɛ kon." 18 Nfono mɔ,
nɛ wu gɛnɔɔbono nyangbon laa
wiisɛɛ, i laa wɔra ɔlanba, nyang-
bon laa faa, ne gɛsinkpan gɛ
laa gyigisi. Gɛ laa tansi gyigisi
seregɛ. Ko-o ibono Wurubuaarɛ
gi lɛɛ nyamesɛ faa, gɛsinkpan gɛŋ
ti taa gyigisi de i' fo gɛnen. 19 I
laa ba' ɔsowolɛ belɛ mɔ so gik-
padɔ gisa', ne nsinkpan pɛwu so
isowolɛ mɔ i laa boori. Gɛnen
owi ɔbono dɔ mɔ, Wurubuaarɛ
laa nyingi Babilon ɔsowolɛ belɛ
mɔ ilaa nyɛnyɛn so, de o' kyu
mɔ-gisobiidɛ wɔra gɛwɛ dɔ de
ɔ' yɛgɛ Babilon awura mɛ' nun
gisobiidɛ mɔ ta. 20 Ɔko maŋ baa
wu apoo akyaafiya belɛ-belɛ de
abii gɛsinkpan so. 21 Nyangbon
akpenkpelenbui boduduusɛ a laa
lii Wurubuaarɛ dɔ tɔrɔ anyamesɛ
so. Akpenkpelenbui mɔ gika-
maasɛ oduduu laa wɔra fɛɛ sim-
inti bagi oduduu. A laa tɔrɔ gɛnen
kaaborɛ anyamesɛ mɛ laa tɔngɛ
kpaa ŋmɛɛ de Wurubuaarɛ. I
kya nyiile yɛɛ akpenkpelenbui mɔ
awɔrɔfɔɔ mɔ a laa don abaa.

17

Ilaayankyii Ɔbono Ɔ Tɛ
Gɛbunono Mɔ De Gɛdonbuɛ Mɔ

1 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi
mɔ, Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ sono
ibono nkana mɛ dɛ Wurubuaarɛ
ginyadon ibonboron sono mɔ dɔ
ɔko gi baa terɛ me yɛɛ, "Ba kerɛ!
Nan nyiile fo gɛnɔɔbono Wu-
rubuaarɛ laa kyu biidɛ ɔsowolɛ
belɛ ɔbono ɔ tɛ ibon sakyɔ
asɛ mɔ giso mɔ. Ɔsowolɛ mɔ
dɛ fɛɛ ilaayankyii ɔbono ɔ tɛ
gibunono ne mɔ-ginyen gi nu
gyan de gɛsinkpan pɛwu so mɔ.
2 Gɛsinkpan so awura-awura mɛ
kya dii ma-a kpelegɛ ɔsowolɛ belɛ
mɔ so fɛɛ gɛnɔɔbono anyen mɛ
kya kpe gɛnen ɔkyii ɔbono ɔnan
asɛ mɔ. Gɛsinkpan so asa pɛwu
mɛ kya nun lii ɔsowolɛ mɔ onsi-
para gɛwɛ dɔ ne mɛ kya boo fɛɛ
nta."
3 Ɔsɔɔ mɔ gi tɔgɛ me gɛnen
ta mɔ, Wurubuaarɛ Oduduu ɔlon
dɔ mɔ, i wɔra me fɛɛ ɔsɔɔ mɔ
gi puru me kyu kpe gipen giko
dɔ. Nno mɔ, nɛ wu ɔkyii ɔko,
ɔ gyan gɛdonbuɛ pebara gɛko so.
Gɛ kya nyiile gɛmɔ-nyoro so mɔ
Wurubuaarɛ anyen so-o ne gɛ
ŋmarasɛ gyan'gyan gɛmɔ-nyoro
so. Gɛ bo amu sono de ase gudu.
4 Ɔkyii mɔ dela akuru pebara
boɔgyalonsɛ. O kyu sika kɔkɔɔ de
abui ŋɛlegisɛ, de ngyi boɔgyalonsɛ
lɔrɔ mɔ-nyoro faa nyɔlen-n. Ɔ
dɛ sika kɔkɔɔ bonboron ɔko de
mɔ-gibaa. Ilaa kyosɛ de ilaa
kyɔlesɛsɛ ibono mɔ-ilaayan mɔ i
kya kyu bun mɔ-nyoro mɔ ne n
bɔla gɛnen sika kɔkɔɔ bonboron
mɔ dɔ. 5 Ayenbi anyen a gyan mɔ-
gisegbelɛ so yɛɛ,

Babilon ɔsowolɛ belɛ!
Ilaayan akyii abono mɛ tɛ
nbunono mɔ mɔmɔ-nyi.
Gɛsinkpan so ilaa kyosɛ kamaasɛ
imɔ-nyi.

6 Nɛ wu gɛnen ɔkyii mɔ mɔ, asa
nkalan gi kya boo mɔ fɛɛ nta.
I lii fɛɛ ɔ kya mɔɔ asa abono
Wurubuaarɛ gi lɔrɔ mɔmɔ yela
sa mɔ-nyoro mɔ de asa abono mɛ
kya wu Yesu ilaa lɛɛ tɔgɛ mɔ. Nɛ
wu ɔkyii mɔ gɛnen mɔ, i dɛ me-
gɛnɔ gikyɔ.

Wurubuaarɛ Dɔ Ɔsɔɔ Gi Lɛɛ
Ɔkyii Mɔ Ilaa Mɔ Gɛsɛ Sa Me

7 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ mɔ
gi taasɛ me yɛɛ, “Menɛ n wɔra
ne i kya dɛ fo-gɛnɔ gɛnen? Ɔkyii
baarɛ de gɛdonbuɛ gɛbono gɛ bo
amu sono de ase gudu ne ɔkyii
mɔ tɛ gɛmɔ so mɔ i gyɛ daa ilaa
boduduusɛ iko. Nyɛ gisen. Nan
nyiile fo imɔ gɛsɛ. 8 Gɛdonbuɛ
gɛbono fo wu mɔ, nkana gɛ bo
no ne idɛ kon gɛŋ baa gɛ bo
no. Gɛ laa dii lii Wurubuaarɛ
ilaa kyosɛ ɔbɔ ɔbono ɔŋ bo ɔkara
mɔ dɔ de idɛ kon gɛ' baa kyon
kpe lɛwu nyɔsɛ dɔ. Gɛsinkpan
so asa ako, mɔmɔ abono mɔmɔ-
anyen aŋ wolaa a bo Wurubuaarɛ
Asɛ Ɔkyenaten Ɔwolɛ mɔ dɔ pɛi
ne Wurubuaarɛ gi lɔɔ lɛɛ soso
de gɛsɛ mɔ, mɛ laa wu gɛnen
gɛdonbuɛ mɔ ilaa wɔrasɛ mɔ, i
laa dɛ ɔmɔ-gɛnɔ. I kya nyiile yɛɛ
nkana gɛ bo no. Gɛŋ baa gɛ bo no,
ne gɛ laa kii kii ba.

9 “Ɔbono ɔ gyɛ ɔlaako onyibo
mɔ wolɛ ne nan nu ilaa idɛ gɛsɛ. I
kya nyiile yɛɛ gɛdonbuɛ mɔ amu
sono mɔ a yelɛ sa abii sono abono
ɔkyii mɔ tɛ amɔ so mɔ. A yelɛ sa
awura sono ako kee. 10 Awura mɔ
dɔ anun mɛŋ baa mɛ bo no. Ɔko
san ɔ kya gyi gɛwura. Ɔbanban
mɔ berɛ mɛŋ ti baa gyi gɛwura.
Owi ɔbono ɔ laa baa gyi gɛwura
mɔ, ɔ laa kyena daa ŋmaraa faa.

11 “Gɛdonbuɛ gɛbono nkana gɛ
bo no ne idɛ kon gɛŋ baa gɛ bo
no mɔ, gɛmɔ ne n gyɛ wura kuesɛ
ɔbono mɔ kee bɔla de awura sono
mɔ. Gɛmɔ kee gɛ laa baa kyon
kpe lɛwu nyɔsɛ mɔ dɔ. 12 Ase
gudu abono fo wu mɔ, a yelɛ
sa awura gudu abono mɛ mɛŋ ti
taa yela mɔmɔ gɛwura mɔ. Mɛ
laa nyɛ ɔkpa de mɛ' gyi gɛwura
dabɔlɛ de gɛdonbuɛ mɔ ŋmaraa
pi-i faa daa. 13 Gɛnen awura gudu
adɛ nwɔnsa gi gyɛ gikolon, ne
mɛ laa kyu mɔmɔ-ɔlon de mɔmɔ-
gɛwuragyi sa gɛdonbuɛ mɔ. 14 Mɛ
laa kyu ikɔ tu Yesu, Wurubuaarɛ
sandɛ mɔ. Ne Yesu mɔ laa gyi
mɔmɔ so. I kya nyiile yɛɛ mɔ ne
n gyɛ awura dɔ Wura de abelɛnsɛ
dɔ Ɔbelɛnsɛ. Mɔ-rɛ mɔ-adɛ abono
ɔ tɔgɛ ɔmɔ yɛɛ mɛ' son mɔ mɔ, ɔ
tɔɔsɛ mɔmɔ lɛɛ, ne mɛ sii de mɔ,
mɔ-rɛ ɔmɔ ne nan gyi awura gudu
mɔ so gɛnen.”

15 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi
kii tɔgɛ sa me yɛɛ, “Ibon ibono
fo wu ilaayankyii mɔ tɛ imɔ asɛ
mɔ i yelɛ sa asa kpɛi-kpɛi, sakpii
kpɛi-kpɛi, nsinkpan kpɛi-kpɛi, de
ndɛ kpɛi-kpɛi so asa. 16 Ase gudu
abono fo wu mɔ de gɛdonbuɛ mɔ
mɛ laa kyo ilaayankyii ɔbono ɔ
yelɛ sa ɔsowolɛ mɔ. Mɛ laa sɔgɛ
ilaa kamaasɛ lii mɔ asɛ de mɛ'
naa taa mɔ yɛgɛ gibolonbukpan
de mɛ' kyɔɔ-kyɔɔ mɔ-inun gyi de
mɛ' kyu ɔgya dɛɛ mɔ. 17 I kya nyi-
ile yɛɛ Wurubuaarɛ gi kyu wɔra
mɔmɔ-asen dɔ yɛɛ mɛ' wɔra mɔ
Wurubuaarɛ gɛlaarɛ de mɛ' wɔra
gɛnɔ kolon de mɛ' kyu mɔmɔ-
gɛwuragyi sa gɛdonbuɛ mɔ kaa-
borɛ Wurubuaarɛ agyɛbi mɔ a'
lɔɔ ba gɛsintin.” 18 Ɔsɔɔ mɔ gi kii
tɔgɛ sa me yɛɛ, “Ɔkyii ɔbono fo
wu mɔ, yelɛ sa ɔsowolɛ belɛ mɔ.
Gɛsinkpan so awura-awura mɛ tɛ
sa gɛnen ɔsowolɛ mɔ.”

18

Babilon Ɔsowolɛ Gbaa' Mɔ Laa Boori

1 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, i san i
kya wɔra me fɛɛ oderi mɔ, nɛ wu
Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ banban ɔko
gi kpelegɛ lii soso ɔ kya ba. Ɔ
gyɛ ɔbelɛnsɛ gbaa' ne ɔlon belɛ
bo mɔ asɛ. Mɔ-nyisigyi kya ŋɛlegi
gɛsinkpan so. 2 O kpen ken-ken
yɛɛ,

“Babilon ɔsowolɛ gbaa' mɔ laa
boori.
Ɔ laa boori gɛsintin.
Ɔ laa baa bingiri akyanfon.
Ɔ laa wɔra ilaa nyɛnyɛn
oduduu kpɛi-kpɛi ɔkyenaten.
Nbuii nyɛnyɛn de nbuii kyosɛ
gi laa kyena nno.

3 Mɔ-ilaa nyɛnyɛn so ne ɔ laa boori gɛnen.
I kya nyiile yɛɛ ɔ kya yɛgɛ nsinkpan pɛwu so asa
mɛ kya nun lii mɔ-ilaa nyɛnyɛn gɛwɛ dɔ
fɛɛ gɛnɔɔbono anyen sakyɔ mɛ kya loo ilaayan dɔ
kyu naa de ɔkyii ɔbono anyen gilaarɛ i gyi mɔ-gimu mɔ.
Gɛsinkpan so awura-awura
mɛ kya dii ma-a kpelegɛ ɔsowolɛ mɔ so
fɛɛ gɛnɔɔbono anyen mɛ kya kpe ilaayankyii
ɔbono ɔ tɛ gɛbunono asɛ mɔ.
Gɛsinkpan so gigya agyibo mɛ kya baa wɔra aterenbi awura
kyu lii ɔsowolɛ mɔ nkyoola nbono ɔ kya kyoola fɔm-m mɔ so.”
4 Nfono mɔ nɛ nu gɛnɔ gɛko lii Wurubuaarɛ dɔ gɛ kya tɔgɛ yɛɛ,
“Fɛye abono fɛ kya son me Wurubuaarɛ mɔ,
fɛ' lii gɛnen ɔsowolɛ baarɛ so.
Iŋ gyɛ gɛnen mɔ, mɔ-ilaa nyɛnyɛn giwɔra
i laa naa kyangɛ fɛye
de mɔ-gisobiidɛ kee gi' taarɛ fɛye.
5 Mɔ-ilaa nyɛnyɛn i nyaakyɔ.
I dii kpaa kyaga de Wurubuaarɛ
ne Wurubuaarɛ mɛŋ kya tan imɔ so.
6 Fɛye Wurubuaarɛ dɔ isɔɔ
ibono Wurubuaarɛ laa yɛgɛ fɛ' ka asa gikɔ mɔ,
gɛnɔɔbono ɔsowolɛ gbaa' mɔ gi kyu wɔra asa mɔ,
fɛ' kyu gɛnen kee wɔra mɔ.
Mɔ-ilaa nyɛnyɛn ibono o kyu wɔra asa mɔ,
fɛ' ka mɔ gikɔ gɛnen gikpadɔ ginyɔ.
Fɛɛ gɛnɔɔbono o kyu awɔrɔfɔɔ gɛwɛ sa asa
ne mɛ nun mɔ,
fɛ' kɔ awɔrɔfɔɔ kee gɛnen gikpadɔ ginyɔ
wɔra gɛwɛ dɔ nuule mɔ.
7 Gɛnɔɔbono ɔkara o kyu yen mɔ-nyoro,
ne ɔ wɔra mɔ-gɛlaarɛ ilaa kyu kyoola fɔm-m mɔ,
fɛye mɔ fɛ' kyu daa ɔlaawusɛ de osulon too mɔ so.
Ɔ kya tɔgɛ sa mɔ-nyoro yɛɛ,
‘N kya gyi gɛwura daa ne n' tɛ.
Meŋ gyɛ okulaabo. Osulon maa bii tu me.’
8 Lii gɛnen so mɔ,
gɛkɛ kolon poroko ne awɔrɔfɔɔ a laa tu mɔ:
alɔbi, osulon, de akon belɛ.
Ɔgya kee laa dɛɛ mɔ.
Wura Wurubuaarɛ ɔbono ɔ laa biidɛ mɔ-giso gɛnen mɔ,
gyɛ daa ɔlolonbo.

Gɛsinkpan So Awura Mɛ Laa Su De Mɛ' Saawo Sa Babilon

9 “Gɛsinkpan so awura-awura abono mɛ dii kpelegɛ ɔsowolɛ gbaa' mɔ so fɛɛ gɛnɔɔbono anyen mɛ kya kpe ilaayankyii ɔbono ɔ tɛ gɛbunono asɛ mɔ, nkana gɛnen awura abono mɔmɔ-rɛ ɔsowolɛ mɔ pɛwu mɛ kyoola dabɔlɛ fɔm-m. Awura-awura mɔ mɛ laa wu igyɛsii ibono i laa dii lii ɔsowolɛ mɔ-ɔdɛɛten mɔ, mɛ laa su de mɛ' saawo sa mɔ. 10 Mɔ-gɛyiyɛɛ gɛ laa wɔra mɔmɔ gifuu so mɔ, mɛ laa yelɛ daa koo-koo mɛ kerɛ mɔ de mɛ' tɔgɛ yɛɛ,
‘O, laako, Babilon ɔsowolɛ gbaa'.
Laako-a, Babilon ɔlolonbo.
Fo-gisobiidɛ gi baa tu fo owi kolon poroko.’
11 “Gigya agyibo abono mɛ bo gɛsinkpan so mɔ kee mɛ laa saawo de mɛ' su osulon kyu lii mɔ so. Ɔko-rɛ ɔko mɛŋ baa ɔ kya sɔɔ mɔmɔ-ilaa. 12 Mɛŋ baa nyɛ fɛ mɔmɔ-sika kɔkɔɔ de abeletɔ fufuli, mɔmɔ-abui ŋɛlegisɛ de ngyi boɔgyalonsɛ, mɔmɔ-akuru dɛnsɛ dɛnsɛ ɔnan kamaasɛ. Mɛŋ baa nyɛ fɛ iyii bofensɛ, de ilaa ibono pɛwu asa mɛ kyu akondɛ anyi de iyii boɔgyalonsɛ salɛ imɔ mɔ, de

ilaa ibono mɛ kyu abeletɔ kpɛi-kpɛi de akpenkpelenbui fufuli kyu wɔra mɔ. 13 Mɛŋ baa nyɛ fɛ ilaa bofensɛ fɛɛ sasaalɛ, atikee, ibono mɛ kya kyu bɔ de ibono mɛ kya kyu dɛɛ mɔ, de onufuii. Mɛŋ baa nyɛ fɛ nta de nfɔ, de nnyufo nbono gi pɛ mɔ de ilaa gyisɛ ibono mɛ kya kyu kɔrɔ nnyufo de inaadɛ de isandɛ, abee de ilaa ibono abee mɛ kya biidɛ mɔ, de nbide.

14 Babilon ɔsowolɛ, oyii abi abono
nkana a da fo ɔbolɛ mɔ
a kyon yɛgɛ fo.
Fo-awuratɔ de fo-nyisigyi pɛwu gi
lii fo-gibaa.
Gɛkaako, gɛkaako foŋ baa nyɛ imɔ
kpa-a.

15 “Gigya agyibo abono mɛ fɛ ilaa idɛ pɛwu ɔsowolɛ mɔ so ne mɛ bingiri aterenbi awura mɔ mɛ laa wu ɔsowolɛ mɔ-gɛyiyɛɛ mɔ, i laa wɔra ɔmɔ gifuu, ne mɛ laa yelɛ koo-koo de mɛ' san su de mɛ' yiyɛɛ sa mɔ yɛɛ,

16 ‘Mɔ laako! Mɔ-rɛ gɛyiyɛɛ!
Ɔsowolɛ gbaa' baarɛ!
Yɛgɛ nkana mɔ ne n gyere
bun akɛlɛlɛ de akuru pebara
dɛnsɛ,
ne o kyu sika kɔkɔɔ, de
abui ŋɛlegisɛ, de ngyi
boɔgyalonsɛ
kyu lɔrɔ mɔ-nyoro nyɔlen-n
mɔ.

17 Owi kolon dɔ mɔ
gɛnen atɔ de aterenbi belɛ
adɛ pɛwu a sii.’

“Abono mɛ kya kerɛ akolii so, abono mɛ kya kyu akolii kpe mɔmɔ-nten kpesɛ, abono mɛ kya wɔra akolii dɔ gɛsun, de abono mɛ kya gyi gigya apoo so mɔ, mɔmɔ pɛwu mɛ laa yelɛ koo-koo 18 mɛ kerɛ gɛnɔɔbono ɔsowolɛ mɔ kya dɛɛ ne igyɛsii i kya dii lii ɔsowolɛ mɔ so mɔ de mɛ' saawo yɛɛ, ‘Nkana ɔsowolɛ ɔmɔ ne n baa fo ɔsowolɛ gbaa' baarɛ!’ 19 Mɛ laa paada mɔmɔ-amu de mɛ' san mɛ kya saawo mɛ kya su osulon yɛɛ,

‘Mɔ laako! Mɔ-rɛ gɛyiyɛɛ!
Ɔsowolɛ gbaa' baarɛ!
Nkana mɔ-aterenbi so
ne akolii awura pɛwu mɛ bin-
giri aterenbi awura.
Owi kolon dɔ mɔ, ɔ boori bun.’

20 Wurubuaarɛ dɔ asa,
nengyene ilaa idɛ pɛwu i ba
gɛnen mɔ,
fɛ' yɛgɛ i' wɔra fɛye ɔkon!
Fɛye abono Wurubuaarɛ gi lɔrɔ
yela sa mɔ-nyoro mɔ,
Yesu isɔɔ, de Wurubuaarɛ
ikalan atɔgɛbo mɔ,
fɛ' yɛgɛ i' wɔra fɛye ɔkon!
Ilaa ibono ɔsowolɛ baarɛ gi kyu
wɔra fɛye mɔ,
Wurubuaarɛ gi ka mɔ gikɔ sa
fɛye!”

Wurubuaarɛ Dɔ Ɔsɔɔ Ɔlolonbo Mɔ Ilaa Tɔgɛsɛ

21 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔlolonbo ɔko gi puru gibui fɛɛ giboo belɛ ne ɔ too gimɔ wɔra apoo dɔ kaala nyiile, ne ɔ tɔgɛ yɛɛ,

“Fɛɛ gɛnɔɔbono nɛ too gibui gidɛ
wɔra apoo dɔ faa,
gɛnen kee ne Wurubuaarɛ
laa boori Babilon ɔsowolɛ
gbaa' mɔ ɔlon so ne.
Mɛ maŋ baa wu mɔ gɛkaako.

22 Babilon ɔsowolɛ!
Ɔko maŋ baa nu aduule alanbo,
ilon abiibo, nlɛɛ
de ngandan afolɛbo so fo dɔ
gɛkaako.
Adawo awura abono mɛ kya wɔra
abaa dɔ nsun mɔ kee,
ɔko maŋ baa nu mɔmɔ so fo
dɔ.
Ɔko maŋ baa nu ɔdoo kɔrɔsɛ so fo
dɔ gɛkaako.

23 Fatela maŋ baa kii kyangɛ fo dɔ
ne ɔko maŋ baa nu ɔkyiifɔ
mɔ-rɛ mɔ-kuli gɛnɔ fo dɔ
gɛkaako.
Fo-gigya agyibo ne n wɔra
gɛsinkpan so anyamesɛ
gbaa'gbaa,
ne fo kyu fo-afɛ penɛ
nsinkpan pɛwu so asa.

24 Babilon ɔsowolɛ gisobiidɛ gi kya ba.
I lii fɛɛ asa nkalan nbono gi nyida gɛsinkpan mɔ,
Babilon ne n wɔra imɔ.
Babilon ne n yɛgɛ ne Wurubuaarɛ ikalan atɔgɛbo,
asa abono Wurubuaarɛ gi lɔrɔ mɔmɔ yela sa mɔ-nyoro mɔ,
de asa abono pɛwu mɛ mɔɔ mɔmɔ gɛsinkpan so mɔ nkalan gi kyɛɛgɛ fuɛ."

19

Wurubuaarɛ Dɔ Asa Mɛ Kya Yen Mɔ

1 Imɔ idɛ gɛmara mɔ, i san i kya wɔra me fɛɛ oderi mɔ, nɛ nu ɔlanba fɛɛ sakpii belɛ nnɔ Wurubuaarɛ dɔ mɛ kya tɔngɛ kenken yɛɛ,
"Nbuo! Wurubuaarɛ kusee-e!
Amɔlɛgɛ, nyisigyi de ɔlon
i gyɛ daa aye-Wura Wurubuaarɛ-lɛɛ.
2 Gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ laa biidɛ anyamesɛ nyɛnyɛn giso mɔ,
i gyɛ gɛsintin ne i gyɛ imɔ-ɔkpa so.
Ɔ laa biidɛ ɔsowolɛ nyɛnyɛn mɔ giso.
Gɛnen ɔsowolɛ mɔ dɛ fɛɛ ilaayankyii ɔbono ɔ tɛ gɛbunono mɔ.
Ɔsowolɛ mɔ gi kyu mɔ-ilaa nyɛnyɛn
kyu kyangɛ gɛsinkpan so anyamesɛ
fɛɛ gɛnɔɔbono ilaayankyii kya taalɛ yɛgɛ anyen sakyɔ
mɛ' wɔra ilaa kankaran mɔ.
Wurubuaarɛ laa biidɛ ɔsowolɛ mɔ giso
de i' kyu ka mɔ Wurubuaarɛ asonbo
abono gɛnen ɔsowolɛ mɔ gi mɔɔ mɔmɔ mɔ gikɔ."
3 Sakpii mɔ mɛ kii kpen yɛɛ,
"Nbuo! Wurubuaarɛ kusee-e!
Igyɛsii i laa kpɛ i kya dii
i kya lii ɔsowolɛ mɔ ɔdɛɛten gɛkpaa-gɛkpaa."
4 Abelɛnsɛ oko anan mɔ de ilaa inan ibono i bo nkpa mɔ mɛ kpelegɛ dɛ Wurubuaarɛ ayaa dɔ mɛ kya yen mɔ ɔbono ɔ tɛ gɛgyapaa so mɔ. Mɛ tɔgɛ yɛɛ,
"Nbuo! I' ba gɛnen!"

Yesu Gɛkɛ Belɛ Mɔ Gɛ Fo

5 Gɛnɔ gɛko gɛ lii Wurubuaarɛ gɛgyapaa mɔ asɛ kpen tɔgɛ yɛɛ,
"Fɛ' yen aye-Wura Wurubuaarɛ!
Fɛye abono pɛwu fɛ kya son mɔ ne fɛ selɛ mɔ mɔ,
nbii de abelɛnsɛ pɛwu,
fɛ' yen aye-Wura Wurubuaarɛ!"
6 Nfono mɔ, nɛ nu ɔlanba faa kpo-o fɛɛ sakpii katakperɛ nnɔ gi kya gbere fɛɛ abii dɔ ibon ne n bɔla gibɔla belɛ. Ɔlanba mɔ kii ɔ dɛ fɛɛ nyangbon ne n kya faa kenken. Sakpii mɔ kya kpen ɔ kya tɔgɛ yɛɛ,
"Nbuo! Wurubuaarɛ kusee-e!
Idɛ kon ne aye-Wura Wurubuaarɛ Ɔlolonbo mɔ gɛwuragyi
gɛ laa lii gɛwi tentegelen.
Ɔkamaasɛ laa san wɔra daa Wurubuaarɛ gɛlaarɛ.
7 A' gyi ɔkon!
I' wɔra aye-asen dɔ ɔkon
de a' yen Wurubuaarɛ.
Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ mɔ gɛkɛ belɛ
gɛbono gɛ dɛ fɛɛ ɔkyii gikpiikɛ mɔ gɛ fo.
Yesu asonbo mɔ mɛ dɛ fɛɛ ɔkyiifɔ
ɔbono ɔ gyere lɔrɔ nyoro nyɔlen-n
8 ne mɔ-kuli gi sa mɔ-ɔkpa
de ɔ' dela akɛlɛlɛ kyabi-kyabi abono a kya ŋɛlegi mɔ."
Ɔkyiifɔ akɛlɛlɛ adɛ a yelɛ sa Yesu asonbo mɔ gɛsintin gɛbono mɛ kya gyi sa Wurubuaarɛ mɔ.

Gyɔn De Wurubuaarɛ Dɔ Ɔsɔɔ Mɔ Ilaa

9 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi tɔgɛ sa me Gyɔn yɛɛ, "Ŋmarasɛ imɔ idɛ yela yɛɛ, 'Amudɛnsɛbo ne n gyɛ asa abono

Wurubuaarɛ laa da gibaa terɛ mɔmɔ yɛɛ mɛ' baa gyi Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ gɛdenakɛ agyudɔ mɔ.' " Nɛ ŋmarasɛ imɔ yela mɔ, o kii tɔgɛ sa me yɛɛ, "Wurubuaarɛ gɛsintin agyɛbi ne fo ŋmarasɛ faa."
10 Nfono mɔ, nɛ kpelegɛ ŋmii mɔ-ayaa dɔ n dɛ buubuu belɛ mi-i sa mɔ. O wu gɛnen mɔ, ɔ gya me yɛɛ, "Gɛŋ baa wɔra gɛnen. Me-rɛ fo de fo-nanboana Wurubuaarɛ asonbo abono mɛ dɛ ilaa ibono Yesu gi nyiile mɔmɔ mɔ dɔ mɔ, aye pɛwu a gyɛ daa Wurubuaarɛ asonbo. Son daa Wurubuaarɛ." (Ilaa ibono Yesu gi nyiile mɔmɔ mɔ ne n kya sa asa oduduu de mɛ' taalɛ tɔgɛ Wurubuaarɛ ikalan mɔ.)

Bee Fufuli Wura

11 Nfono mɔ, i san i kya wɔra me fɛɛ oderi mɔ, nɛ wu soso i bugi ginyɔ. N' baa kerɛ mɔ, bee fufuli ne. Mɛ kya terɛ isa ɔbono ɔ gyan bee mɔ so mɔ yɛɛ "Ɔpaawɔrabo de Gɛsintin Wura." Ɔ kya gyi nbɛlɛ ne ɔ kya kɔ ikɔ imɔ-ɔkpa so. 12 Mɔ-ansibi a dɛ fɛɛ ɔgya ɔbono ɔ kya dɛɛ mɔ, ne awura npɛ gi bun gi bun mɔ-gimu so. Ginyen giko gi gyan mɔ so. Ɔko-rɛ ɔko mɛŋ nyi gɛnen ginyen mɔ, gɛnen mɔ, mɔ-wolɛ. 13 Ikɔ dɔ nkalan gi palɛ mɔ-gɛgbɛ gɛbono o suu mɔ. Ginyen gibono mɛ kya terɛ mɔ mɔ ne n gyɛ yɛɛ Wurubuaarɛ Gigyɛbi.
14 Wurubuaarɛ dɔ ikɔ akɔbo mɛ buu mɔ. Mɛ gyan abee fufuli so kee ne mɛ bun akɛlɛlɛ kyabi-kyabi.
15 Gɛki boyɛsɛ gɛbono gɛ yelɛ sa gɛsintin mɔ gɛ bo mɔ-gɛnɔ dɔ. Gɛmɔ ne ɔ laa kyu kɔ de nsinkpan kpɛi-kpɛi so awura-awura. Ɔ laa kyu ɔlon fɛɛ gibeletɔ-lɛɛ ɔlon kyu gyi gɛwura mɔmɔ so. Ɔ laa kyu Wurubuaarɛ Ɔlolonbo mɔ ginyadon belɛ kyu ka anyamesɛ nyɛnyɛn gikɔ sa Wurubuaarɛ fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ kya kyise gifɔlɛ giko abi amɔ-ɔnyanten peterɛ mɔ. 16 Ginyen giko gi gyan mɔ-gɛgbɛ de mɔ-ɔgyan so yɛɛ,

AWURA DƆ WURA DE ABELƐNSƐ DƆ ƆBELƐNSƐ.

Nbuii Gi Laa Gyi Kaabo

17 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi mɔ, nɛ wu Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔko owi dɔ, ne nɛ nu ɔ lɛɛ gɛnɔ ken-ken terɛ nbuii nbono gi kya maalɛ afuu so mɔ pɛwu yɛɛ, "Fɛ' baa gyan' de fɛ' gyi Wurubuaarɛ agyudɔ belɛ mɔ. 18 Agyudɔ mɔ ne n gyɛ asa nyoro inun: awura-awura de asogya abelɛnsɛ de anyamesɛ alolonbo de ikɔ dɔ abee akɔbo abono mɛ gyan mɔmɔ so mɔ de anyamesɛ nyɛnyɛn pɛwu, dabɔlɛ abono mɛ tɛ mɔmɔ-gibaa so de abono mɛ tɛ awura asɛ mɔ, nbii de abelɛnsɛ pɛwu inun."
19 Nfono mɔ nɛ wu gɛnɔɔbono gɛdonbuɛ mɔ de gɛsinkpan so awura-awura mɔmɔ-ikɔ akɔbo mɔ mɛ laa kpaa gyan mɛ kya laarɛ mɛ' kpaa kɔ de ɔbono ɔ gyan bee mɔ so mɔ mɔ-rɛ mɔ-lɛɛ ikɔ akɔbo. 20 Mɛ laa kɔ mɔ, mɛ laa keda gɛdonbuɛ mɔ gɛmɔ-rɛ gɛmɔ-nanbo gɛbono gɛ penɛ asa mɔ. Gɛ wɔra ilaa dɛgɛnɔsɛ gɛdonbuɛ gɛko mɔ asɛ penɛ asa abono mɛ bo gɛdonbuɛ mɔ daasɛ mɔmɔ-asegbelɛ so ne mɛ son gɛmɔ-ɔkperɛ mɔ. Wurubuaarɛ laa too gɛnen ndonbuɛ nnyɔ ndɛ wɔra fɛrɛwuta gigyapadɛ dɔ, yɛgɛ mɛ kerɛ. 21 Mɔ ɔbono ɔ gyan bee mɔ so mɔ laa kyu gɛki mɔɔ gɛdonbuɛ mɔ ikɔ akɔbo sɛnsɛ mɔ. Gɛnen gɛki mɔ ne n bo mɔ-gɛnɔ dɔ ne gɛ yelɛ sa gɛsintin mɔ. Nfono mɔ nbuii pɛwu gi laa baa gyi mɔmɔ abono ɔ laa mɔɔ mɔ inun gɛɛlɛ nyoro.

20

Nsi Nwɛ Gudu Ilaa

1 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi mɔ, nɛ wu Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔko, ɔ lii Wurubuaarɛ dɔ kpelegɛ

ɔ kya ba gɛsinkpan so. Ɔ dɛ
safuee de gigbangbaran belɛ de
gibaa. Gɛnen safuee mɔ gyɛ daa
Wurubuaarɛ ilaa kyosɛ ɔbɔ ɔbono
ɔŋ bo ɔkara mɔ safuee. 2 Ɔ
laa kpaa keda ginaagɛsɛ, giwɔɔ
dedaa-dedaa gibono gi gyɛ Satan,
ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ. Wu-
rubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi keda Sa-
tan gɛnen mɔ, ɔ laa ŋminde mɔ
yela nsi nwɛ gudu. 3 Ɔ laa kyu
mɔ kyu too wɔra ɔbɔ ɔbono ɔŋ bo
ɔkara mɔ dɔ de ɔ' tii wɔra safuee
de ɔŋ' baa nyɛ penɛ nsinkpan
kpɛi-kpɛi pɛwu so asa, gɛnen mɔ,
nsi nwɛ gudu mɔ gi fo pɛi de ɔ'
sangɛ mɔ ŋmaraa.

4 Nfono mɔ nɛ wu awura ngya-
paa. Abono mɛ tɛ nmɔ so mɔ,
Wurubuaarɛ laa kyu gɛsinkpan so
nbɛlɛ gigyi kyu wɔra mɔmɔ-abaa
dɔ. Nɛ wu asa abono mɛ tɔgɛ
Yesu ilaa de Wurubuaarɛ agyɛbi
sa asa ne imɔso ne asa ako mɛ
ten mɔmɔ-amu mɔ. Abono nɛ wu
gɛnen mɔ, mɛ mɛŋ son gɛdonbuɛ
mɔ abɛɛ gɛmɔ-ɔkperɛ mɔ. Mɛ
kyena mɔ, mɛ kine gɛdonbuɛ
mɔ daasɛ mɔmɔ-asegbelɛ so abɛɛ
mɔmɔ-abaa so. Gɛnen asa adɛ mɛ
laa kyingi lii ibuni dɔ kii kyena
nkpa, ne mɔmɔ-rɛ Kirisito mɛ laa
gyi gɛwura nsi nwɛ gudu.

5 Asa sɛnsɛ abono mɛ wu' mɔ
berɛ, mɛ maŋ kyingi kii nyɛ nkpa,
gɛnen mɔ, nsi nwɛ gudu mɔ gi
fo. Imɔso asa abono mɔmɔ-rɛ
Kirisito mɛ laa gyi gɛwura mɔ
ne nan wɔra agyangbarabo abono
mɛ laa kyingi lii ibuni dɔ. 6 Mɔmɔ
abono mɛ laa daa gikyingi lii
ibuni dɔ gɛnen mɔ, mɛ laa wɔra
amudɛnsɛbo de asen fufuli awura.
Lɛwu nyɔsɛ mɔ maŋ nyɛ ɔlon
mɔmɔ so. Mɛ laa wɔra Wu-
rubuaarɛ mɔ-rɛ Kirisito asunbi
alɛɛbo ne mɛ laa gyi gɛwura nsi
nwɛ gudu mɔ.

Ilaa Ibono I Laa Ba Ilaa Nyɛnyɛn Pɛwu Gɛmu Mɔ So

7 Nsi nwɛ gudu mɔ gi fo mɔ, Wu-
rubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ laa tigi ilaa
nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ 8 de ɔ' lii
kpaa penɛ asa kpɛi-kpɛi abono mɛ
tɛ gɛsinkpan pɛwu so mɔ. Gɛnen
asa mɔ ne n gyɛ Gogɛ de Magogɛ.
Ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ laa
kpaa penɛ asa de ɔ' koola ɔmɔ
baa gyan de mɛ' kpe ikɔ. Mɛ
laa nyaakyɔ fɛɛ apoo gigengen so
giŋɛsii. 9 Mɛ kpaa gyan mɔ, mɛ
laa naa gɛsinkpan ɔŋmangɛ ɔkara
kpaa bun kyaabɔɔ nfono asa
abono Wurubuaarɛ gi lɔrɔ mɔmɔ
yela sa mɔ-nyoro mɔ mɛ bo mɔ
de Wurubuaarɛ ɔsowolɛ laarɛsɛ
mɔ. Mɛ bun kyaabɔɔ gɛnen mɔ,
ɔgya laa lii Wurubuaarɛ dɔ baa
dɛɛ mɔmɔ koro.

10 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ laa
kyu ilaa nyɛnyɛn pɛwu gɛmu mɔ,
mɔ ɔbono ɔ penɛ asa mɔ, kyu
too wɔra fɛrɛwuta gigyapadɛ dɔ.
Nno ne Wurubuaarɛ gi wolaa
kyu gɛdonbuɛ mɔ gɛmɔ-rɛ gɛmɔ-
nanbo gɛbono gɛ penɛ asa mɔ too
wɔra mɔ. Mɛ laa wu ɔlaawusɛ
gɛnyɛ de gɛpɛ gɛnen-n gɛkpaa-
gɛkpaa.

Wurubuaarɛ Laa Gyi Ɔkamaasɛ Nbɛlɛ

11 Nfono mɔ nɛ wu gɛwuragyapaa
fufuli belɛ, ne Wurubuaarɛ tɛ
gɛmɔ so. Soso de gɛsɛ i ŋaa lii
Wurubuaarɛ ansi so. Ɔko maŋ
baa wu imɔ. 12 Ne nɛ wu abelɛnsɛ
de nbii abono mɛ wu' wu' mɔ
mɛ yelɛ Wurubuaarɛ ɔbono ɔ
tɛ gɛgyapaa so mɔ asɛ. Ne nɛ
wu gɛnɔɔbono Wurubuaarɛ laa
bugi-bugi iwolɛ ibono ɔ ŋmarasɛ
ɔkamaasɛ ilaa wɔrasɛ wɔra mɔ.
Ɔ laa bugi ɔwolɛ banban ɔko.
Ɔbono dɔ ne ɔ ŋmarasɛ abono
mɛ laa nyɛ kyena mɔ asɛ mɔ
anyen wɔra. Wurubuaarɛ laa gyi
ɔkamaasɛ nbɛlɛ lii iwolɛ mɔ dɔ
gɛnɔɔbono i laa kyena de mɔ-
ilaa wɔrasɛ mɔ. 13 Apoo a laa
lɛɛ asa abono mɛ wu' sii mɔ
dɔ mɔ, ne Lɛwu de Nkyan i laa
lɛɛ abono mɛ wu' kpe mɔmɔ dɔ
mɔ, de Wurubuaarɛ o' gyi mɔmɔ

pɛwu nbɛlɛ kyu naa de mɔmɔ-ilaa
wɔrasɛ so.
14 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ laa
too Lɛwu de Nkyan wɔra gigya-
padɛ mɔ dɔ. Gigyapadɛ gidɛ ne n
gyɛ lɛwu nyɔsɛ mɔ. 15 Nyamesɛ
kamaasɛ ɔbono mɔ-ginyen giŋ bo
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena ɔwolɛ
mɔ dɔ mɔ, Wurubuaarɛ laa too
mɔ wɔra gigyapadɛ mɔ dɔ.

21

Soso de Gɛsɛ Ipobɔrɔ

1 Nfono mɔ, i san i kya wɔra me
fɛɛ oderi mɔ, nɛ wu soso pobɔrɔ
de gɛsinkpan pobɔrɔ. Soso gyang-
barasɛ mɔ de gɛsinkpan gyang-
barasɛ mɔ i kyon ne iŋ baa i
bo no. Apoo kee aŋ baa a
bo no. 2 Nɛ wu Wurubuaarɛ
ɔsowolɛ, Gyɛrusalem pobɔrɔ mɔ.
Nɛ wu gɛnɔɔbono ɔ laa lii Wu-
rubuaarɛ asɛ ɔ kya kpelegɛ ɔ kya
ba gɛsinkpan so mɔ. I laa lɔrɔ
ɔsowolɛ mɔ fɛɛ gɛnɔɔbono ɔkyiifɔ
kya gyere lɔrɔ mɔ-nyoro nyɔlen-n
sa mɔ-kuli mɔ. 3 Nɛ nu gɛnɔ
gɛko faa ken-ken lii Wurubuaarɛ
gɛgyapaa mɔ asɛ gɛ kya tɔgɛ yɛɛ,
“Fɛ' kerɛ,
Wurubuaarɛ ɔkyenaten laa
san ba ɔ bo anyamesɛ asɛ.
Ɔ laa kyena mɔmɔ dɔ ne mɔmɔ
mɔ,
mɛ laa san wɔra mɔ-wolɛ lɛɛ
asa.
Wurubuaarɛ gbaa-gbaa ne nan
kyena mɔmɔ dɔ.
4 Ɔ laa kpaarɛ ansikyu kamaasɛ lii
mɔmɔ-ansi dɔ sa mɔmɔ.
Iŋ baa nyɛ lɛwu. Mɛ maŋ baa
yiyɛɛ
de mɛ' su osulon abɛɛ mɛ wu
ɔlaa.
I kya nyiile yɛɛ gɛkyena gɛdɛ dɔ
ilaa
i laa kyon gɛkpaa.”
5 Wurubuaarɛ ɔbono ɔ tɛ
gɛgyapaa mɔ so mɔ gi tɔgɛ yɛɛ,
“Fɛ' kerɛ! Nan yɛgɛ ilaa kamaasɛ
i laa bingiri ipobɔrɔ.” O kii tɔgɛ
yɛɛ, “Ŋmarasɛ imɔ idɛ yela. I lii
fɛɛ gɛnen agyɛbi adɛ a gyɛ agyɛbi
paawɔrasɛ ne a gyɛ gɛsintin.”
6 Wurubuaarɛ gi tɔgɛ sa me
yɛɛ, “I logɛ kon! Me ne n gyɛ
ɔbono n gyangbara ne me ne n
tiikara. Me ne n gyɛ giyiigɛsɛ
de laalaalogɛ. Asa abono bolefɔ
dɛ ɔmɔ mɔ, nan sa mɔmɔ nkyu.
Gɛnen nkyu nbono gi kya lii daa
ɔbon ɔbono ɔ kpɛ ɔ kya kyon ne
ɔ kya sa Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
gɛkpaa mɔ gɛmu. Maŋ sɔɔ ɔmɔ
sɛi. 7 Abono mɛ laa kɔ lii mɔ mɛ
laa nyɛ gɛnen ilaa idɛ pɛwu lii
me asɛ, ne me, nan wɔra mɔmɔ-
Wurubuaarɛ de mɔmɔ mɔ, mɛ'
wɔra me-biana gɛsintin. 8 Afuubo
de abono mɛŋ bo gisɔɔgyi sa Yesu
mɔ, de abono mɛ wɔra me Wu-
rubuaarɛ ilaa kyosɛ mɔ, de asa
amɔɔbo, de abono mɛ kya laarɛ
agyibara mɔ, de afɛ awura, de
ikperɛ asonbo, de abonbo pɛwu
berɛ, gigyapadɛ gibono gi kya dɛɛ
de fɛrɛwuta mɔ dɔ ne mɛ laa kpe.
Imɔ idɛ ne n gyɛ lɛwu nyɔsɛ mɔ.”

Wurubuaarɛ Ɔsowolɛ, Gyɛrusalem Pobɔrɔ

9 I san i kya wɔra me fɛɛ oderi
mɔ, nɛ wu Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ
ɔko kya ba me asɛ. Wurubuaarɛ
dɔ isɔɔ sono ibono nkana mɛ dɛ
ibonboron sono de awɔrɔfɔɔ sono
tiikarasɛ mɔ dɔ ɔko ne ɔ gyɛ. Ɔ
baa terɛ me yɛɛ, “Baa kerɛ. Nan
nyiile fo asa abono mɛ dɛ fɛɛ
ɔkyiifɔ, Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ
mɔ, mɔ-ka mɔ.” 10 Wurubuaarɛ
dɔ ɔsɔɔ mɔ gi tɔgɛ me gɛnen mɔ,
Wurubuaarɛ Oduduu ɔlon dɔ so
mɔ, i wɔra me fɛɛ ɔsɔɔ mɔ gi
puru me kyu dii kpe gibii belɛ
lege-lege giko gimu so, ne ɔ kpaa
nyiile me gɛnɔɔbono Gyɛrusalem,
Wurubuaarɛ ɔsowolɛ mɔ, laa lii
soso Wurubuaarɛ asɛ ɔ kya kpe-
legɛ ɔ kya ba gɛsinkpan so mɔ.
11 Ɔsowolɛ mɔ kya ba mɔ, ɔ
laa nyɛ Wurubuaarɛ nyisigyi ɔ
kya ŋɛlegi fɛɛ gibui boɔgyalonsɛ
giko. Ɔ laa ŋɛlegi ɔ kya wu

sɔnlii fɛɛ puruntuwa. 12 Ɔsowolɛ
mɔ laa nyɛ gɛkpen belɛ gɛbono
gɛmɔ-ɔpɔɔrɛ laa lɔnga dandan.
Gɛkpen mɔ gɛ laa nyɛ nbunono
gudu nnyɔ, ne Wurubuaarɛ dɔ
isɔɔ gudu anyɔ mɛ laa kyena-
kyena nbunono ndɛ asɛ mɛ kya
dii nmɔ. Gɛnen nbunono mɔ so
mɔ mɛ laa ŋmarasɛ Isirale awura
abono mɛ son Wurubuaarɛ mɔ
adedaabo gudu anyɔ mɔ anyen
gyan'gyan nmɔ so. 13 Gɛkpen
mɔ nbunono mɔ nsa' gi laa nyɛ
de owi ɔbaaliiten so, nsa' gi laa
nyɛ de owi ɔtɔrɔten so, nsa' gi
laa nyɛ de ɔbon adii so, ne nsa',
mɔ, gi laa nyɛ de ɔbon akpelegɛ
so. 14 Ɔsowolɛ mɔ gɛkpen mɔ
gɛsɛ ɔpɔɔrɛ laa wɔra daa abui
gudu anyɔ. Mɛ laa ŋmarasɛ Yesu,
Wurubuaarɛ sandɛ mɔ isɔɔ gudu
anyɔ mɔ anyen gyan'gyan amɔ so.
15 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔbono
ɔ tɔngɛ de me fɛɛ oderi dɔ mɔ
dɛ sika kɔkɔɔ gibeletɔ de o' kyu
kaala ɔsowolɛ mɔ de mɔ-gɛkpen
mɔ ɔpɔɔrɛ de nbunono mɔ.
16 Ɔsowolɛ mɔ ɔŋmangɛ de mɔ-
gisoro pɛwu i laa wɔra daa kyɛɛ-
kyɛɛ. Ɔ laa kyu gibeletɔ mɔ kyu
kaala ɔsowolɛ mɔ mɔ, i laa wɔra
akpaaten nwɛ gudu-gudu gɛnen
gikpadɔ gudu ginyɔ. Ɔsowolɛ mɔ
gisoro de mɔ-ɔŋmangɛ de mɔ-
ɔlɔnga i laa wɔra kyɛɛ-kyɛɛ. Iko
i maŋ don iko. 17 Ɔ laa kaala
ɔsowolɛ mɔ gɛkpen mɔ kee, ne
i laa wɔra abaaŋmin gisoro gudu
anyɔ-anyɔ gɛnen gikpadɔ gudu
ginyɔ. Anyamesɛ-lɛɛ kaala ne
Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ laa kyu
kaala gɛnen.

*Wurubuaarɛ Ɔsowolɛ Mɔ Ny-
isigyi*

18 Abui ŋɛlegisɛ fufuli ne mɛ kyu
yii gɛkpen mɔ. Ɔsowolɛ mɔ gyɛ
daa sika kɔkɔɔ, ɔ kya wu sɔnlii
fɛɛ puruntuwa. 19 Mɛ kyu abui
ŋɛlegisɛ kamaasɛ ɔnan kyu too
gɛkpen mɔ gɛsɛ ɔpɔɔrɛ mɔ adawo
so.

Gigyangbarasɛ mɔ gi gyɛ gibui
fufuli.
Ginyɔsɛ de gisasɛ mɔ a gyɛ bu-
ruu.
Ginansɛ mɔ gi gyɛ gifɛdaa bon-
boli nkyu siidasɛ.
20 Ginunsɛ de giseesɛ mɔ a
pɛɛrɛ.
Gibui sonosɛ mɔ gi gyɛ kyaasɛ
nfɔ.
Gukuesɛ mɔ gi gyɛ gifɛdaa bon-
boli gibono i kaarɛ gimɔ dɔ
mɔ.
Sangosɛ mɔ gi laarɛ gi wɔra fɛɛ
kyaasɛ nfɔ.
Gudusɛ mɔ gi gyɛ gifɛdaa bon-
boli nkyu nbono giŋ siida mɔ.
Gudu ɔkosɛ de gudu ginyɔsɛ mɔ
a pɛɛrɛ folan.
21 Nbunono gudu nnyɔ mɔ mɔ gi
gyɛ ngyi boɔgyalonsɛ nbelɛ-belɛ
gudu nnyɔ. Gɛbunono kamaasɛ
mɔ mɛ kyu gɛgyi belɛ kolon kyu
salɛ gɛmɔ-gisin. Ɔsowolɛ mɔ so gi-
dan mɔ gi gyɛ daa sika kɔkɔɔ so-o
ne gi kya wu sɔnlii fɛɛ puruntuwa.

22 Meŋ wu Wurubuaarɛ ɔson
obu gɛnen ɔsowolɛ mɔ so. Wura
Wurubuaarɛ gbaa-gbaa, Ɔlolonbo
mɔ, mɔ-rɛ Yesu, Wurubuaarɛ
Sandɛ mɔ, ne n gyɛ ɔsowolɛ mɔ
Wurubuaarɛ ɔson obu. 23 Gɛnen
ɔsowolɛ ɔbono so mɔ, iŋ tiri yɛɛ
owi abɛɛ bosɛ ɔ' lii mɔ so. Wu-
rubuaarɛ nyisigyi mɔ ne n kya
ŋɛlegi ne i kya wu ɔsowolɛ mɔ
fɛɛ owi. Yesu, Wurubuaarɛ Sandɛ
mɔ, mɔ, ne n gyɛ ɔsowolɛ mɔ
so fatela. 24 Gɛnɔɔbono ɔsowolɛ
mɔ so i laa wu mɔ, imɔ ne nan
yɛgɛ ne nsinkpan kpɛi-kpɛi so asa
mɛ laa nyɛ wu naa. Gɛsinkpan
so awura-awura mɔ mɛ laa kyu
mɔmɔ-nyisigyi kpe gɛnen ɔsowolɛ
mɔ so. 25 Mɛ maŋ tii ɔsowolɛ
mɔ nbunono mɔ gɛkaako, i kya
nyiile yɛɛ iŋ bo gɛnyɛ nno. 26 Asa
mɛ laa kyu nsinkpan kpɛi-kpɛi
lɛɛ nyisigyi de nmɔ so buubuu
kpe Wurubuaarɛ ɔsowolɛ mɔ so.
27 Ilaa kyɔlesɛsɛ berɛ, i maŋ nyɛ
loo ɔsowolɛ mɔ so. Nyamesɛ

ɔbono ɔ kya wɔra Wurubuaarɛ
ilaa kyosɛ abɛɛ ɔ gyɛ ɔbonbo
mɔ maŋ nyɛ loo ɔsowolɛ mɔ so.
Gɛnen mɔ, mɔmɔ abono mɔmɔ-
anyen a bo Yesu, Wurubuaarɛ
Sandɛ mɔ ɔwolɛ mɔ dɔ, nfono mɛ
ŋmarasɛ asa abono mɛ laa nyɛ
gɛkyena dɛnsɛ Wurubuaarɛ asɛ
mɔ anyen wɔra mɔ, mɔmɔ-wolɛ
ne nan nyɛ gɛnen Wurubuaarɛ
ɔsowolɛ ɔbono dɔ loo.

22

Wurubuaarɛ Asɛ Gɛkyena

1 Nfono mɔ, Wurubuaarɛ dɔ
ɔsɔɔ mɔ gi nyiile me ɔbon ɔbono
mɔ-nkyu gi kpɛ gi kya kyon gi
kya sa Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena
gɛkpaa mɔ. Ɔbon mɔ nkyu gi dɛ
faa kelan-kelan ne gi kya ŋɛlegi.
Ɔbon mɔ gi lii Wurubuaarɛ mɔ-rɛ
Yesu, Wurubuaarɛ sandɛ mɔ
gɛgyapaa mɔ asɛ ɔ kya kyon 2 naa
de Wurubuaarɛ ɔsowolɛ mɔ gidan
mɔ nsansana. Oyii ginsi kolon
ɔbono ɔ kya sa Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena gɛkpaa mɔ yelɛ ɔ yelɛ
ɔbon mɔ agengen so gɛnen-n
kyu kpaa lii. Oyii mɔ kya sɔrɔ
abi gikpadɔ gudu ginyɔ gɛsi dɔ,
bosɛ kamaasɛ mɔ-rɛ mɔ-lɛɛ abi
sɔrɔsɛ oyuduu. Mɔ-afɛdaa a kya
kyɛ nsinkpan kpɛi-kpɛi so asa
alɔtɔ. 3 Iŋ baa nyɛ Wurubuaarɛ
ɔ' tɔgɛ nnɔ wɔra mɔ-ilaa iko-rɛ
iko. Wurubuaarɛ mɔ-rɛ Yesu,
Wurubuaarɛ Sandɛ mɔ, gɛgyapaa
mɔ gɛ laa nyɛ ɔsowolɛ mɔ so nno.
Wurubuaarɛ asonbo mɛ laa son
mɔ, 4 ne mɛ laa wu Wurubuaarɛ
de ansi, ne mɔ-ginyen gi laa gyan
mɔmɔ-asegbelɛ so. 5 Iŋ baa wɔra
gɛnyɛ. Ɔsowolɛ mɔ so i maŋ
baa tiri ifatela abɛɛ owi. I lii fɛɛ
Wura Wurubuaarɛ so mɔ, i laa wu
abono mɛ bo ɔsowolɛ mɔ so mɔ
fɛɛ owi, ne Wurubuaarɛ laa yɛgɛ
mɛ laa wɔra fɛɛ awura gɛkpaa-
gɛkpaa.

Ɔwolɛ Baarɛ Dɔ Agyɛbi Mɔ Ilaa

6 Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ mɔ gi
tɔgɛ sa me yɛɛ, "Gɛnen agyɛbi
abono fo nu mɔ pɛwu a gyɛ agyɛbi
paawɔrasɛ ne a gyɛ gɛsintin.
Wura Wurubuaarɛ ɔbono ɔ wolaa
kyu mɔ-Oduduu mɔ kyu sa mɔ-
ikalan atɔgɛbo mɔ, gɛnen Wu-
rubuaarɛ kolon ɔbono kee ne n
sun mɔ-ɔsɔɔ ne ɔ baa nyiile mɔ-
asonbo ilaa ibonoana i maŋ kɛɛla
ne i laa ba mɔ." 7 Yesu gi tɔgɛ
yɛɛ, "Nan kpɛ ba ne. Omudɛnsɛbo
ne n gyɛ nyamesɛ ɔbono ɔ laa
gyi Wurubuaarɛ ikalan agyɛbi mɔ
so fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ tɔgɛ ɔwolɛ
baarɛ dɔ mɔ."
8 Me, Gyɔn mɔ ne n gyɛ ɔbono
nɛ nu ne nɛ wu gɛnen ilaa idɛ
fɛɛ oderi mɔ. Nɛ nu ne nɛ wu
imɔ gɛnen mɔ, nɛ kpelegɛ ŋmii
Wurubuaarɛ dɔ ɔsɔɔ ɔbono ɔ lɛɛ
imɔ nyiile me mɔ ayaa dɔ, n dɛ
buubuu belɛ n kya sa mɔ. 9 O
wu gɛnen mɔ, ɔ gya me yɛɛ, "Gɛŋ
baa wɔra gɛnen. Me-rɛ fo, de
fo-nanboana Wurubuaarɛ ikalan
atɔgɛbo mɔ, de mɔmɔ abono mɛ
laa wɔra ilaa ibono ɔwolɛ baarɛ
dɔ i kya tɔgɛ mɔ, aye pɛwu a
gyɛ daa Wurubuaarɛ asonbo. Son
daa mɔ." 10 O kii tɔgɛ sa me
yɛɛ, "Gɛŋ sa fo' kyu Wurubuaarɛ
ikalan ibono ɔ tɔgɛ ɔwolɛ baarɛ dɔ
mɔ kyu wɔra asiiri dɔ ilaa. I lii fɛɛ
imɔ-owi mɔ gi fuude. 11 Fo ɔbono
fo yɛɛ ilaa nyɛnyɛn ne fo laa wɔra
mɔ, kpɛ keda de-e. Fo ɔbono fo
bo ineesi mɔ, kpɛ nu de fo-ineesi
de-e. Fo ɔbono mɔ fo-gisen dɔ
i boran sa Wurubuaarɛ mɔ, kpɛ
keda gɛnen, ne fo ɔbono fo lɔrɔ
fo-nyoro yela sa Wurubuaarɛ mɔ,
kpɛ keda gɛnen."

Yesu Kya Ba! A' Baala

12 Yesu kya tɔgɛ aye yɛɛ, "Nan
kpɛ ba ne. N dɛ ɔkamaasɛ mɔ-rɛ
mɔ ntɛɛla fɛɛ gɛnɔɔbono ɔ wɔra
gɛsinkpan so mɔ n kya bara mɔ.
13 Me ne n gyɛ ɔbono n gyangbara
ne me ne n tiikara. Me ne n
gyɛ giyiigɛsɛ de laalaalogɛ. 14 Asa

abono mɛ kya lɔrɔ mɔmɔ-asen
dɔ fɛɛ gɛnɔɔbono mɛ kya foro
ngbɛ mɔ, Wurubuaarɛ ayuule a
gyɛ mɔmɔ-lɛɛ. Mɔmɔ ne nan
nyɛ ɔkpa gyi oyii ɔbono ɔ kya sa
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena gɛkpaa
mɔ abi. Mɔmɔ ne nan nyɛ loo de
Wurubuaarɛ ɔsowolɛ mɔ gɛkpen
mɔ nbunono. 15 I laa san asa
abono mɛ kya wɔra ilaa kankaran
mɔ, de afɛ awura, de abono mɛ
kya laarɛ agyibara mɔ, de asa
amɔɔbo, de ikperɛ asonbo, de
abono abon ilaa i da ɔmɔ ɔbolɛ
ne mɛ kya kɛɛ abon mɔ pɛwu. Mɛ
maŋ nyɛ loo Wurubuaarɛ ɔsowolɛ
mɔ so.
16 “Me, Yesu ne n kyu ɔkalan
baarɛ sun me-ɔsɔɔ, ne ɔ ba ɔ kya
buu ɔ kya sa fɛye abono fɛ bo me-
ɔson mɔ akpen dɔ mɔ. Oloobu
Deefidi ɔnaanabi ne n' gyɛ. Nɛ
lii daa Wura Deefidi ɔpaa dɔ. Me
ne n gyɛ Gibaadiikɛ Gigyɛkpebi
gibono gi kya ŋɛlegi ne gi kya wu
mɔ.”
17 Wurubuaarɛ Oduduu mɔ
de aye abono a kya ka gyan
Yesu so ne a dɛ fɛɛ mɔ-
ɔkyiifɔ mɔ,
a kya terɛ Yesu yɛɛ, “Ba!”
Ɔkamaasɛ ɔbono o nu gɛnen ilaa
idɛ mɔ kee
ɔ' terɛ mɔ yɛɛ, “Ba!”
Wurubuaarɛ kya tɔgɛ yɛɛ,
“Ɔbono bolefɔ dɛ mɔ mɔ, ɔ' ba.
Ɔbono i bo mɔ ɔbolɛ mɔ, ɔ' ba de
n' sa mɔ
nkyu nbono gi kpɛ gi kya
kyon
gi kya sa Wurubuaarɛ asɛ
gɛkyena gɛkpaa mɔ.
Maŋ sɔɔ mɔ sɛi.”

Agyɛbi Laalaalogɛ

18 Me, Gyɔn, ne n kya laarɛ
n' ka fo ɔkamaasɛ ɔbono fo laa
nu Wurubuaarɛ ikalan ibono i bo
Wurubuaarɛ agyɛbi ɔwolɛ baarɛ
dɔ mɔ. Fo ɔbono foŋ nyi ne fo kyu
agyɛbi ako bɔla ikalan mɔ agyɛbi
adɛ so mɔ, Wurubuaarɛ laa kyu
awɔrɔfɔɔ abono ilaa ɔ tɔgɛ ɔwolɛ
baarɛ dɔ mɔ sa fo. 19 Ne fo ɔbono,
mɔ, foŋ nyi ne fo kɔɔgɛ agyɛbi ako
lii Wurubuaarɛ ikalan ibono i bo
ɔwolɛ baarɛ dɔ mɔ, Wurubuaarɛ
maŋ baa sa fo ilaa ibono nkana fo
laa nyɛ lii mɔ asɛ ne ɔ kya tɔgɛ
imɔ so ilaa ɔwolɛ baarɛ dɔ mɔ. Fo
laa pan oyii abi abono a kya sa
Wurubuaarɛ asɛ gɛkyena gɛkpaa
mɔ, ne fo laa pan Wurubuaarɛ
ɔsowolɛ mɔ so gɛkyena mɔ kee.
20 Wura Yesu ɔbono ɔ lɛɛ ɔwolɛ
baarɛ dɔ ilaa nyiile me mɔ ne n
kya tɔgɛ yɛɛ, “Nan kii ba gɛsintin.
I maŋ kɛɛla.” Mi-i me mɔ, nɛ kyule
mɔ yɛɛ, “I' ba gɛnen! Wura Yesu,
ba.”
21 Aye Wura Yesu ɔ' sa mɔ-
asonbo pɛwu so gɛwɔnsa dɛnsɛ. I'
ba gɛnen.